

B-5235

ἑπιτομή τῶν εἰς τὸν

ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΗΣΑΙΑΝ

καταβελημένων διαφόρων ἐξηγήσεων,

del Cono. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ, de Belen de Gra. ἡ
χριστιανὸς σοφιστὸς.

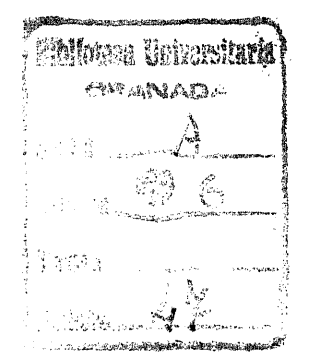
προετέθησαν καὶ οἱ τῶν προφητῶν βίαι, ἐκ τῶν
ΕΥΣΕΒΙΟΥ τῆ ΠΑΜΦΙΛΟΥ.

PROCOPII, *Sophista Christiani, variarum in ESAIAM Prophetam commen-*
tationum epitome: cum praeposito EUSEBII PAMPHILI
fragmento, de vitis prophetarum:

IOANNE CVRTERIO interprete.

Ad illustrissimum virum, D. JOANNEM RVPIVCAL-
DIVM, Maioris Monasterij abbatem.

Addita sunt ad Graeca Esaiæ verba veterum septem interpretationum differentia,
cum suis notis ab Origenis hexaplis desumpta: quarum explicatio, totiusq;
etiam editionis ratio, ponitur in praefatione.

PARISIIS,

APVD MICHAELEM SONNIVM, VIA IACOBÆA,
SVB SCVTO BASILIENSI.

M. D. LXX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

7 400 40
MADE IN SWITZERLAND

ἐπιτομή τῶν εἰς τὸν

B-5235

ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΗΣΑΙΑΝ

καταβεβλημένων διαφόρων ἐξηγήσεων,

del Cono.^{to} ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ, *de Belen de Gra. Pa.*
χριστιανὸς σοφιστὸς.

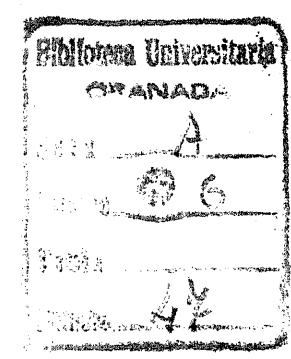
προετέθησαν καὶ οἱ τῶν προφητῶν βίοι, ἐκ τῶν
ΕΥΣΕΒΙΟΥ τῷ ΠΑΜΦΙΛΟΥ.

PROCOPII, *Sophista Christiani, variarum in ESAIAM Prophetam commen-*
tationum epitome: cum praeposito EUSEBII PAMPHILI
fragmento, de vitis prophetarum:

IOANNE CVRTERIO interprete.

Ad illustrissimum virum, D. JOANNEM RVPIVCAL-
DIVM, Maioris Monasterij abbatem.

Addita sunt ad Graeca Esaiæ verba veterum septem interpretationum differentia,
cum suis notis ab Origenis hexaplis desumptæ: quarum explicatio, totiusq;
etiam editionis ratio, ponitur in præfatione.

PARISIIS,

APVD MICHAELEM SONNIVM, VIA IACOBÆA,
SVB SCVTO BASILIENSI.

M. D. LXXX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

EXTRACT DV PRIVILEGE DV ROY.

PAr grace, & priuilege general du Roy, donné & octroyé à Michel Sonnius, Libraire luré, en l'Vniuersité de Paris, pour imprimer tous & chacuns les liures & traductiōs qu'il recouuera non encor' publices & imprimees, il est deffendu à tous autres Libraires & Imprimeurs de ce Royaume de n'imprimer vendre ou distribuer en ce dict' Royaume ce present liure intitulé: *Procopij, Sophistæ Christiani, variarum in Esayam Prophetam commentationum Epitome, &c. Ioanne Curterio interprete, &c.* sinon de ceux qu'aura imprimé ou fait' imprimer ledict' Sonnius, ou de son consentement iusques apres le temps & terme de six ans finis & accomplis, apres la premiere impressiō: à peine de confiscation de ce qui s'en trouueroit d'imprimez ou venduz au contraire, & d'amende arbitraire: comme plus amplement est déclaré par les lettres dudiect' Seigneur sur ce donnees à Paris. le 5. Nouëbre, 1570.

Acheué d'Imprimer la premiere fois, le 5. Ianuier 1580.

ILLVSTRISSIMO VIRO,
D. IOANNI RVPIFVCALDIO,
MAIORIS MONASTERII ABBATI, S.

A*Nno ab hinc decimo tertio, quo tempore, mei iuris adhuc, tibi nondum notus eram (vir illustrissime) cum in manus meas isthac incidisset in ESAIAM, prophetarum principem, commentatio, quam Latine vertere, & edere, de magnorū virorum consilio, statuissem: eam à me nulli potius, quam termino illi CAROLO LOTHARINGO, Principi & Cardinali amplissimo, quem vnum Ecclesie, Musarūque patronum Gallia tota agnoscebat, consecrari debere credideram. Et fecissem sanè biennio ante illius mortē, si mei mancipij esse, priuatāque studia colere, quemadmodum cœperā, perrexissem. Verum, quod senex inquit Terentianus,*

*Nunquam ita quisquam bene subducta ratione ad vitam fuit,
Quin res, ætas, vsus semper aliquid adportet noui;
Aliquid moneat.*

Contigit enim anno vix integro post adeptū PROCOPIVM, vt ad fratris tui filios erudiendos accersitus, tuūque factus, noua mihi de me necessario ineunda esse consilia viderem, qui me totum tibi, tuūque, tradere statuissem. Cœpi igitur ab eo tempore, qui meus esse desissem, conuerso ad te, fratrisque filios animo, ita tibi, & illis, totis viribus inservire, vt, quod ipsi temporis mihi superesse patiebantur, id totum in obsequij, animique mei erga te significationem conferrem. Hinc ille Eusebiana & aliorum, qua ipsi adnectuntur, partus à me apud eos superioribus annis editus, non alium, quam te, dominum agnouit, cum primū in lucē prodijt, tuūque se vernam existere bona fide professus est. Ecce verò Eusebium sequitur & verna alter etiam PROCOPIVS, eodem quidem loco à me

EPISTOLA.

nuper genitus, sed media ex Italia ad te dimissus, cum me parentem quidem suum, sed dominum minimè agnosceret. Dicam verò, si pateris, ingenue de ipso quiddam etiam aliud, subolfecisse me (si quid parentes valent ad liberorum suorum animi explorandum) eò ad te discedere libentius, quòd nullum esse in Gallia superstitem audiuerit, quem ex animo diligeret magis ingens ille CAROLVS, felicissimæ memoriæ Princeps & Cardinalis Lotharingus, & à quo ipse vicissim magis, quàm à te, diligeretur. Quòd si eam mihi pietatem permittis, quæ patriæ suæ Heroas colere unicuique concedit, agnoscis etiam & in parente ipso idem, quòd filij, ingenium: quo nomine utrumque tibi chariorem fore confido, cum eos tanti viri memoriæ tecum venerari animaduertes. Accipe igitur, obsecro, IOANNES illustrissimè, accipe, inquam, & vernam istum alterum PROCOPIVM tuum, longo & difficili itinere ad te anhelantem, ipsumque aduersus eos, quibus est obrectare, quàm meliora præstare procliuus, tandiu saltem tuere, donec, absoluta nostra peregrinatione, non solum eius patrociniū suscipiant isti fratris tui filij omni literarum genere instructissimi, sed multa etiam alia ex præclara illa librorum, præcipuè Græcorum, suppellectile, quam hic undique cumularunt, in Ecclesiâ, & literarum, gentisque vestra, ac nominis ornamentum depromant. Vale. Bononiæ. Id. Octobris. M. D. LXXIX.

IOAN. CVRTERIVS.

AD ILLUSTRIS. ET GENEROSISSIMÆ
INDOLIS IUVENES FRANCISCVM ET
Alexandrum RUPIFOCALDINOS RANDA-
NEOS de in lucem edito, & Latinè expresso
PROCOPIO in Esaiam à doctiss. co-
rum præceptore IO. CVRTERIO.

Felicem Emathius puerum dixisse Philippus
Fertur Alexandrum, tali quòd tempore natus
Ejjet, Aristoteles quo princeps maximus omnis
Artis & eloquij doctis floreret Athenis,
Vt tanti posset doctoris & artibus uti.
Felices quoque vos dicant licet esse parentes,
Rupifucaldinæ stirpis generosa propago,
O gemini fratres: quos tum probus atque peritus
Linguarum à teneris CVRTERIVS erudit annis.
Sed non fortuna tribuendus iure videtur
Successus tantus: neque enim casus dedit ullus
Hunc præceptorem vobis, sed certa parentis
Consultæ ratio: quæ non contenta sub auras
Illustri illustres natos de patre dedisse,
Maius eis aliquid claris natalibus vltro
Quæsiit, exemploque dedit qui augetet & arte
Custodem; ne nobilitas sit debita vestra.
Omnis auis solum, sed virtuti quoque vestra.
Non minus & fido sua gratia debet haberi
Tutori patruo, qui vos tanquam pater alter
Omnibus ornandos curat virtutis & artis
Luminibus; ne sola domestica præniteat lux
Postgenitæ sob. li. domui sed reddat & ipsa
Quod decus accepit, proavis certentque nepotes.
Inter Aquitanas quorum antiquissima gentes
Et domus, & virtus, & laus, & denique nomen
Nescio quo; quod eis, dictu memorabile, fato
Contigit, inter eos ut natu maximus usque
FRANCISCVS dicatur: ut hinc & Francia quantū
Debeat his, pietas & Francisci simul ipsa
Conijcere haud dubiè vel ab ipso nomine possis.
Hoc quoque non sine mente Dei factum esse videtur,
Vt primo Regum FRANCISCO nominis huius
Francisci proprio dederit de nomine nomen,
Qui numeratur auus vobis à patre secundus.
Non minor & generis materni gloria claret,
Quod vetus à Latia deducitur urbe Miranda,

Mirandæ verè stirpis, dignæque vetusto,
 Quæ rege à Pico Martis genus esse putetur.
 Vel si quem offendunt veteres ab origine reges,
 Quanta recens illa est magni celeberrimæ Pici
 Fama: parem nullum cui secula prisca tulerunt:
 Ante nouam barbam barbato qui arte magistros
 Assyrios, Græcos, Italos superauerat omnes.
 Unde, nec est mirum nunc tanto ardore nepotes
 Discendi flagrare, & auo contendere matris,
 Maternis vel auis potius, nam tempore eodem
 Bina Mirandæ fulserunt lumina gentis.
 Nunc quid opus placidas vobis tractantibus artes
 Martia facta Ducum fortis iactare Mirandæ,
 In Francosue fidem? Latias nunc inter & vrbes
 Vnica quam seruat nullis deterrita bellis.
 Nunc opus est potius maternas inter & artes
 Versantesque vrbes, vos & laudare magistrum,
 Quo Duce per Latium, veteres vrbesque libròsque
 Visere per plures studiosè pergitis annos
 Sumptu parcentes nulli, nullique labori.
 Inter & hæc veterum iam nunc monumenta librorum,
 Erutus è tenebris, Latioque in, ignis amictu
 Proucopius venit in lucem, renouatus ut anguis
 Luxurians fœdæ posita modò pelle fenestra.
 Cui quantus debetur bonos mysteria magni
 Esaiæ ad Græcos traducere fonte ab Hebræo,
 Gratia tanta tibi CVRTERI, nunc quoque rursus
 Ad Latium à Græcis aurata n auertere pellem.

Io. Auratus poëta Regius.

Ad illustrissimum & insigni pietate virum
 IOHANNEM RVPIFOCAIIVM
 Maioris Monasterii Præfulem
 Anagrammatifmus.

IOHANNES RVPIFOCAIIVS.
 HIC INOPI FORET VNA SALVS.

HIC FORET VNA SALVS INOPI certissima plebi,
 Hic si inopum cunctas vnus haberet opes.
 Nam quas ipse tenet, sanctos vir diues in vsus,
 Pauperibus larga porrigit vsque manu.

Nicol. Moreletus.

Ad doctis. virum Io. Curterium de Procopio
 in Esaiam Latino factò, & vtrâque
 lingua in lucem editò.

Hendecasyllabi.

Vid Graia tibi debeant Camæna,
 Quod postliminio suum elegantem
 Per te Proucopium vident reuersum,
 Postquam tot iacuit sepultus annos,
 Rixans cum tinèisque, cumque blattis,
 Fædatus carie, sicutque putris
 Vix possim satis explicare verbo:
 Id Graia melius canent Camæna.
 Quid Musæ tibi debeant Latina,
 O, qui Proucopium pari lepore
 Quo Græcus fuerat facis Latinum,
 Summi oracula vatis & canentem
 Iam nunc ore nouo; stud ausus vnus
 Post tot secula; sit grauis negoti
 Paucis versibus eloqui disertè:
 Id Musæ melius canent Latina.
 Quid totus tibi Christianus orbis,
 CVRTERI bone, debeat; labore
 Qui magno, studioque, sumptibusque
 Lingua vtrâque facis palam loquentem
 Nobis Proucopium, prius latentem,
 Qua parte Esaiam explicat prophetam;
 Non dicent duo, tresve, quattuorve:
 Id demum canet vniuersus orbis.

Nicol. Moreletus.

Idem ad eundem

Anagrammatifmus.

IOANNES CVRTIERIVS.
 COR VATIS INVENERIS.

Esaiæ vatis cum cor inueneris ipsum,
 V atibus adscribi tu quoque iure potes.

a iiij

Ad do-

Ad nobilissimos & generosissimæ indolis adolescentulos Ioannem,
 Carolum, & Beniaminum Rupefocaltios, Comitæ Rupefocaltii
 defuncti filios, de viri illustrissimi, & omni virtutum
 laude cumulatis. IOANNIS RYPEFOCALTII
 eorum patruî nomine verso,
 Anagrammatismus.

IOANNES RYPEFOCALTIUS.
 CEU FORET INOPINA SALVS.

Res Franciscus auus toto clarissimus orbe,
 Oiuuenes vestri spes rediuiua patris,
 Natos ediderat, claros virtutibus omnes;
 Omnes præstanti corpore conspicuos.
 Ex his Franciscum & Carolum, duo fulmina belli,
 Extinxit paulò bellicus ante furor.
 Vnus Ioannes Præsul, virtutis auitæ
 Custos, vittati gloria prima chori,
 Numine diuino fratrum post fata remansit,
 Ceu foret hac vobis sorte inopina salus.
 Ac si versa suis componas nomina rebus,
 Sortem ex euentu videris esse ratam.
 Hic, est namque salus tot fratrum semine natis
 Vnica, labentis statque columna domus.
 Nam patruus verum si præstat vbi que parentem,
 Si vestris rebus posthabet ille suas;
 Si vos ornandos curat pietatis & artis,
 Omnis virtutis denique luminibus:
 Quis neg et hunc demens orbis vtroque parente
 Et patruum vobis & simul esse patrem?
 Ista sorte quidem, iuuenum pulcherrimus olim,
 Fœcundo cœlebs abstinuit thalamo.
 Hac eadem, iam nunc superest à funere fratrum;
 Quòd foret hic natis post inopina salus.
 Cur inopina tamen? quia tantam nemo putasset
 Tam subito casu posse labare domum.

Nicol. Moreletus.

Procopius quondam Graijs optauit ab oris
 Ire procul Latiam concelebrare plagam,
 Cerneret ut quantum sacros colat ipsa prophetas,
 Et Græco ausonio disceret ore loqui.
 Sed quia tam longè nemo est comitatus euntem,
 Vela legit, patria seque reponit humo.
 Donec qui Latium, & doctas bene nouit Athenas
 Curterius voluit fidus adesse comes.
 Quo duce tam rectâ Hesperias penetrauit in vrbes,
 Ac dubitatum olim tam bene fecit iter,
 Vt nec eum minimus vadentem offenderit error
 Præruptæ quamuis per salebrosa viae.
 Saluus, & incolumis venit, fatûrque Latinam
 Tam bene Procopius, quam facit Aoniam.
 Ioan. d'ACIER, Barrhatbularus.

Οὐ μὲντι δυνάμην τὸ γενέθλιον ἡμᾶρ ἰδέσθαι,
 ἠνίκα τῆλε πατήρ ἦλθε βιαζόμενος.
 πᾶν ἰκίτευσε φίλον μελέτημα τυπώσιος ἰσχάν,
 τὴν γε φίλος μελέτην πλάυρος ἔχῃν δύναιται.
 φ' ἔχετο τοῖς δὲ τυχεῖσι με ἀνδράσι δῶκε τυπέσθαι,
 Πηλίκος ἦν αὐτῆ μοι τύπος εἰ δεδόθη.

Idem Dacrius.

Proco-

ΦΡΑΓΚΙΣΚΩ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ
 τοῖν Ρηπιφυκαλδίοιιν εὐγενεστάτοιιν κη
 εὐφυσεστάτοιιν ἀδελφοῖιν.

Ὡ μὲν βαυκοπανουργικοὶ βάνουσι,
 Δειλοὶ χρυσομανεῖς, χαμαιρέπνυτες,
 Πλῆτον, τὸν πατέρ' ἠδονάν ἀπασάν,
 Τρισλίτων ἀγαθῶν μέγαν δοτήρα,
 Τιμαλφῶσι θεῶν μόνον μάλισα.
 Πρὸς χρυσὸν πολύτιμον ἐκπλυγέυτες,
 Φασὶν πλάσιον, εὐγενῆ, φαινόν,
 Καλὸν κη σοφίης λαχόντ' ἄωτον,
 Ἄλλων κρέσσονά τε βροτῶν ἀνακτα.
 Φημί Πλῆτον ἐγὼ τυφλῶν ὀδηγόν,
 Δέλων τλήμονα δεσπότην κακέργων,
 Πάντων δαίμονα δαιμόνων χέρισον.
 Οἶδ' ἐκ τῶν προγόνων ἔχοντες εὐχος,
 Μύθοισι σέμμασιν ἐμφανεῖς ἑόντες,
 Ἄθλον τῆς ἀρετῆς καταπλύσαι
 Τῆς δ' ἀτασθαλίης, φρενῶντ' ἐρινύς
 Ὡς πόντον βορέης πνοαῖς τινάσσει
 Τῆς τε χειροδίκας τε κη βεβήλας,
 Φαύλων δὲ τιθέναί Καρῶν ἐν αἴσῃ
 Καὶ μᾶλλον συγέειν κακῶν ἀγεννῶν.
 Οὐς δὲ νόσφιν ἀτερτε λαμπρότητος
 Ψυχῆς, ἐκ ρεθέων θαπτόν εἶδος
 Καυχάσθαι κέλεται, ψέγειν θεμιστόν,
 Χαύνες, ὀψινόες, φρενοβλαβεῖς τε.
 Παισὶν δ' ἐκ πατέρων τὸ λῆμα σεμνόν
 Φυῆ λυμπεταί, ἐκ θεῶν ῥανείση
 Οἷος Ρηπιφυκαλδίας ὀράμεν,
 Ἡρώεσσιν εὐκρίτας παλαιαῖς.
 Φαιδρὸν χάσμα βροτῶν θεῶντ' ἀημα.
 Σε Φραγκίσκε λέγω, γλυκύντε θυμὸν
 Ἀλέξανδρον, ὁμογνίῳ ποθεινῶ.
 Τῶ λαμπρῶν γένος οἴκοθεν, φυήντε
 Παιδείῃ δεδρυσωμένην λαχόντε,
 Ὡς δένδρον θαλερὸν, φυτόντ' ἐλαίης
 Αὐξανέσθον ἐς ἠλίεσσι πρῶτων.
 Μήτηρ πότνια, κη σέβας γυναικῶν,
 Θυμῶ νῦν γελασῆ βλέπει τοσαύτην
 Αὐξήσαν, γλυκερὸν μετ' ἄθος ἠδύ,
 Καρπὸν δωσομένην νόσφ' ὁμοίως
 Καὶ πικραῖς φρεσὶ τετραγώνων ἀνήρ.

Εσθλοῖς

Εσθλοῖς τοῖς δ' ἰσομειδιᾷ τοσάτους
 Γηθήσας πατράδελφος, ἄλλαρ οἴκω.
 Κασπύνητος ὑμῶν θαπτόσ ἀσῆρ
 Τῶν νῦν εὐγενέων, μέτεσι χαίρων
 Πρὸς τὸ τῆς δ' ἀρετῆς καλὸν μέλημα.
 Ὁ χρυσὸς βασάνω πρέπει, πόνωτε
 Ἀνθρώπων νόος ὀρθὸς ἐν μεγίστῳ
 Ἀγλαί' ἔεται· ὡς ὄραν ἔνεσιν,
 Ὅστος Κερτέριος τόσος δι' ὕμμε
 Γνώμην ἢ κενεὴν σκότῳ κυλίνδει
 Βελήν ἔδὲ φέρει χαμαιπετῶσαν
 Τῆ μὲν μάρτυρες ἐσὲ τῶν ἀέθλων,
 Καὶ καλῶν καμάτων, φρόνημάτων τε.
 Τῶν μισθὸς μέγας ὑμέων τὸ φέγγος.
 Αἰὼν δ' εἴσεται ὑπερον πρῶσέρπων,
 Ὡμῶν ὑψιφαῖς κλέος, καλήν τε
 Σοφῶν Κερτερίῳ φρόνιν φιλήσῃ,
 Ἐως Ἡσαί' εὐ μύθοισι χρυσοῖ
 Τῆς δ' εἰς Πρεκοπίης παρεκβολαίτε.
 Ἄλλοι μὲν βαθυληνί' εὐ ἀρέρας,
 Ὀλβον κη πολὺ χρυσον, ἢ ἐ κάλλος
 Στέρξωσιν κελαδῶντες. Ἐρνος ἐσθλὸν
 Εὐκλειῶν πρῶτων ἀγαν μετέρπει.
 Οἷον Ρηπιφυκαλδίων κλειανῶν.
 Ὡν τηλαυγὲς αἰέσομαι τὸ κῆδος
 Μυσῶν νέκταρι μαλθακῶ δροσάσας.
 Καί σοι Κερτέριε δρέπων κλαδίεσσι
 Δάφνης εὐ στεφανίσκον ἀμφιπλέξας,
 Χεύσω τήνδε χάριν, γέρας μεριμῶν.

Ν. Γυλωνίος.

Εἰς Ἰωάννην Κερτέριον τὸν ἄριστον ἄνδρα καὶ τὸν
εἰς Ἡσαΐον τὸν παρθένον, παρεκβολῶν Προ-
κοπίου λογιώτατον ἑρμηνευτήν.

ΚΛεῖος ὄσιν ἄνθρωπος, ἐρικυδέος δὲ τύχε φήμας
Τὴν δὲ θεῶν παρὰ τὸν τίς παρέδωκε χάριν.
Ὁς μὴ ἐποπτεύει Ζαθάλμιος ἄλλοτε γ' ἄλλον
Οὐδὲ βροτοῖς ἴσον πᾶσιν ἔμειρε κλέος.
Σύντε θεῶν, καὶ σὺν χαρίτων εὐδαίμονι πόντῳ,
Κερτέρι' ἀνθρώπων φίλτατε, κῦδος ἔχεις.
Οὐ μέγας ἄνθρωπον κίνδυνος ἴκαθεν ἀναλκιν'
Οὐποτε δειλὸς ἄνθρωπος εἴσε τροπαῖα καλά.
Μόχθος δὲ θεῶν, ἢ τετριμμένος ἀνδρὸς ἀπ' ἄλλης,
Νεντε, πάλαι καὶ πρὶν δέικνυσθαι οἷος ἔφης.
Εἰς φάος ἐξ Ἀδᾶ παγχεύσεια θέσφατα πρῶτος
Ἠγαγες· ἐλλάμπεσθαι διὰ Προκόπιος.
Ἄλλοι μὲν μεγάλοι μελετήμασιν εἰσὶν ἐπ' ἄλλοις
Θεωρεσιὸν σε τόδε φθέγγεται ἔργμα μέγαν'
Τῷ δὲ πόντῳ τί γέρας, πονίη λογιόισιν ὁμαρτέε.
Οὐποτε μεσοπόλοι χρυσὸν ἔχουσι πολὺν
Εὐκλεές, εὐρέξαι, καὶ ἀκκέμην εὐ, γέρας, ἐσθλὸν
Τῷ δὲ τυχῶν, κρεῖττον μηδὲν ἔχειν ἐθέλησ.
N. Γυλώνιος.

Τῷ Ἰακώβῳ Ἡλίῳ τῶν ἑλληνικῶν λόγων διδά-
σκαλῶν βασιλικῶν εἰς τὴν μετάφρασιν
Ἰωάννης Κουρτηρίης.

Ἰσοφίαν μὲν ἀπειρεσίην μέγα πάντα τέθηπε
Ἐθνεα Ἡσαί' εἰς θεῶν λακόντος ἔπη.
Δεῖ δ' ἄρα Προκόπιον κείνῳ ἑρμηνέει κλεῖον
Θεωρεσίην χριστοῦ μῆτιν ἐπιστάμνον.
Προκόπιον δ' ἐκδέξαι, διςσὸν Κερτήριος αἶνον
Ἡρατο, καὶ λόγιος καὶ πολυὶ δρις ἑών,
Χρᾶ ἀνελὼν ψευδῆ, ἀναθείς τετὰ γνήσια βιβλία.
Χ' ὅ δὲ μεταφράζει, ὡς λόγος ἰρὸς ἐσ.

PRÆFA-

PRÆFATIO,

AD CLARISSIMUM IUVENEM
FRANCISCUM RUPIFVCALDIUM,
RANDANVM, *Trenorchij Abbatem.*

MONET Græcus antiquitatum Romanarum scri-
ptor egregius, FRANCISCUS Clarissime, eos, qui
ingenii sui monimenta, quæ cum corporibus inter-
itura non sint, posteris velint relinquere; primum
id curare debere, ut honestum & magnificum scri-
bendi argumentum deligant, quodque lectoribus
utilitatem conferat: Deinde ut nullam non diligen-
tiam & curam in comparandis rebus adhibeant, quæ ad suscepti operis
confectionem adferant. Non enim sibi cæterisque bene consulere, qui in tur-
pi aut humili versantur argumento; & qui magna scribere aggressi, non
satis ad ea instructi accedunt: cum illi quidem perpetuam famæ, no-
minisque iacturam faciant: isti autem laborum gloriam nullam con-
sequantur. Quamvis autem diuinarum rerum præstantia, & digni-
tas, cum in argumenti delectu de priorum iactura securum esse iu-
beat, qui illis operam nauare studeat; nec quenquam deceat, qui scribendo
Christianus esse velit, eam, quam ille intelligit gloriam venari: non pos-
sum tamen non ingenuè confiteri, ad eam mihi istam prophani hominis
placuisse sententiam, ut eam semper, tanquam scribendi principium
& fontem, in animo voluerem; quantumque Christiani hominis est,
mihi proponerem; non de laude quidem paranda, sed de culpa solum
vitanda, fugiendoque otio, in hoc vitæ, professionisque meæ genere,
solicitus. Cum igitur annis ab hinc ferè tredecim, vno tantum scili-
cet, antequam ad tua, fratrumque regenda studia accederem, vergen-
te iam mihi ad Theologiam animo, Commentarios istos nactus essem;
lectisque pagellis aliquot, non contemnendos esse arbitratus, coepis-
sem egomet de illis Latinè vertendis cogitare: non prius ea de re quic-
quam statuendum esse duxi, quam illos, & meipsum ad superiorè Ha-
licarnassæ normam reuocassem. Et si enim me de illorum bonitate vix
paterentur ambigere, quæ eiusdem autoris in octo priores Biblio-
rum libros antea prodierant, ipsaque adeo veneranda scriptorum ve-
terum, præsertim ecclesiasticorum, antiquitas; quos reuocare potius
& illustrare, quam noua cudere semper visum est satius; ipsum denique

β

P R Æ F A T I O.

explicati libri argumentum : summorum tamen ætatis nostræ Theologorum, & aliorum etiam, iudicium esse adhibendum putavi. In his primi fuerunt magna illa duo Ecclesiæ gallicæ lumina, Claudius Sanctæus, & foelicissimæ memoriæ Simon Vigor; ambo postea ad episcopatum euecti; quorum ego indicio cum tuis innotuissem, sum & ipse paulò post ad tui fratrumque educationem per virtutum omnium laude sine controuersia cumulatissimam matrem tuam accersitus. Accesserunt & Gilb. Genebrardus idem regius Hebræarum literarum professor, Græcæque linguæ callentissimus; Et Natalis Rondæus, earundè peritissimus, & probissimus, cuius ego præsertim industria familiaris usus sum; Et F. Franciscus Feu-ardentius; nonnullique alij, non illi quidem Theologicæ professionis titulo celebres, sed eius græcarumque, & latinarum literarum cognitione, & professione, sanè illustres: quibus cum non Græcum modò exemplar, sed versionis etiam meæ inchoatam, & adumbratam quandam particulam inspiciendam, examinandamque dedissem: non solum illi Procopium, propter antiquitatem, & eruditionem, maximam esse Ecclesiæ utilitatem allaturum responderunt, sed ad eius maturandam editionem me quoque hortati sunt. Ab eo tempore cœpi egomet omnia meditari, & facere, quæ ad eam videbantur conducere. Et prodiiisset sanè celerius, nisi in iaciendis in te, fratribusque tuis, linguarum fundamentis occupatus, eò vsque ab illo abstinuissem; donec, fratribus duobus in Italiam profectis, tu philosophiam ingressus cœpisses natate (quod aiunt) sine cortice, mihi que ad priuata ista studia aliquid otij maioris relinquere. Huius verò autoris cum vnicum ego exemplar tantum mutilum, & deprauatum, haberem; primus labor in eo restituendo, corrigendoque, ponendus videbatur. Qua in re tamen quamuis plurimum à me, partim literis ad amicos, nonnullisque alios, à quibus iuuari me posse sperabam; partim etiam precibus apud eos, quibuscum versabar, sudatum sit; tantum tamen efficere non potui, vt eius vulneribus aliter, quam de ingenioli mei viribus, & coniecturis, mederer. Commodissimè tamen accidit, vt, posteaquam institutum meum Renato Marchalo, alias Boismoræo, viro vt nobili, ita omni disciplinarum, linguarumque genere instructissimo; tuique, & fratrum amantissimo; vestræ præterea in studiis literarum industriæ, & opellæ meæ testi oculatissimo, aperuissem: è bibliotheca sua locupletissima, miræ mihi antiquitatis exemplar prophetarum omnium deprompserit, ex quo non solum Esaiæ verba Græca, quæ in Procopij explanationibus desiderabantur, cum prophetarum omnium vitis, eidem adiungerem: sed nonnulla etiam ex annotationibus, quas ad marginem ab eiusdem fontibus habebat, à quibus noster hauserat Procopius, corrigere. Quibus rebus quoniam effectum est, vt duplex esset quodam pacto huius operis editio: Procopij scilicet, & Esaiæ: est om-

P R Æ F A T I O.

est omnino sanè necessarium de vtroque tecum in primis, (cuius ego utilitate nihil habeo antiquius) postea verò cum cæteris lectoribus mihi nonnulla præfari. Dicam igitur primùm de Procopio; vnde ad me peruenerit eius exemplar: à quibus quæ scripsit, hauserit: quid de eius explicandi scribendique ratione sentiendum: Idémne sit, qui in octo priores bibliorum libros scripserit: quibus deinde temporibus, & quid scripserit: postremò quæ mea sit eius interpretandi, quæ notarum ad eius Græcæ literæ marginem, quæ correctionum ratio. Dicam deinde & de sacrorum bibliorum interpretationibus antiquis omnibus: de Hexaplis Origenis: de notis eiusdem: de illis quæ sunt in nostra Esaiæ Græca editione: deque veteris exemplaris, vnde sumptus est, fide: de vitis denique prophetarum ab Eusebio Pamphili descriptis. Atque vt à primo iam ordiar, fateor ingenuè, & candidè. Procopij exemplar ante annos quatuordecim tantum Venetiis, mandato Ioannis Pici, classium inquisitoriarum in senatu Parisiensi præsidis; opera verò, & impensis Bernardi Turrisiani Veneti, librariam tum Lutetiæ facientis; ab eo, quod in sancti Marci bibliotheca adseruatur, ea spe exscriptum fuisse, vt à pio & docto præfide Latinè redditum, in lucem postea (sicut & Theodoretus quæstiones, multaque alia) ederetur. Sed cum eo morte intercepto, priusquam Lutetiam Procopius appulisset, ad hæredes eius se frustra sæpe, vt factas eo nomine impensas ab illis recuperaret, Turrisianus contulisset: eaque de re me audiente, conquestus esset: mihi statim (qui magnas eorum opes esse non ignorabam) præclara illa Theocriti, tibi non ignota, in mentem redierunt;

Δαμόνιοι. τί δὲ κέρδος ὁ μύριος ἐνδοθι χειρός,
οὐχ ᾧ δὲ πλεῖστε φρονέουσιν ὄνασις.

& malè me rursus de literis meritum arbitratus sum, si ἐρμαιῶν istud mihi non sine numine oblatum ipse negligere. Sanctas igitur musas istas apertis portis, vt est apud eundem poëtam, domo mea excepi libentissimè; Et comparato Procopio, quantum mihi otij tua, fratrumque studia superesse permittebant; tantum certè in illius editione maturanda contuli. Neque enim dubitabam, cum fontes ipsos, è quibus ista hausisset, agnoscerem; Ecclesiæ ipsum fore utilem. Quis enim vel Origenis Tomos, vel Eusebij Cæsariensis, vel Chrysofomi, vel Basilii etiam integras in principem prophetam lucubrationes, de quibus vel pauca tantum, vel nulla omnino iam super sunt, auidissimè ac utilissimè si haberet, non legeret? At habes istorum omnium (quamuis nullum omnino toto libro nominet) in vno Procopio epitomen ea fide & industria collectam, & elaboratam; vt in quibus omnes conueniant, ea semel tantum dicat: in quibus autem dissentiant, singillatim & breuiter; cupiens nimirum explicationes omnes in perfecti corporis formam contrahere; ex quo, ceu fonte vnico, liceat omni-

P R Æ F A T I O.

bus, quid omnes sentiant, haurire: nonnullis etiam de sūto, perspicuitatis gratia, (vt præfatione in Genesim declarat) adhibitis. Habes verò & veterum interpretationum, cum ea, qua vitur, collationes multas nequaquam aspernandas; quæ non solum authoris antiquitatem indicent, cum iamdiu puræ desiderentur, vt postea probabimus; sed vtilitatem etiam & fidem commendent; cum singulas eoisso legisse videatur, quòd ex illis sensus idoneos elicere conetur. Sed venatur etiam, dicet aliquis, allegorias, & sensus eos, qui videntur à Prophetæ verbis vel remoti; vel ita sæpe frigidi; vt cum in aliam linguam transtuleris; nihil certè, vel parum omnino, dixeris. Verum, si est hoc nomine reiiciendus Procopius, (neque enim id ei aliquando contingere negare possumus) reiiciendi & ipsi certè sunt Græci patres, non solum à quibus ista deprompsit; sed & reliqui ferè omnes: cum hanc eos explicatio- nis viam, in verus testamentum præcipuè, secutos esse manifestum sit. Nunquid porrò vnus tantum scripturæ sensus est? Nonne potest etiam ad varios, & mysticos intellectus, magno legentium fructu, reuocari? Immo non parum à Iudæis abesse mihi videntur, qui literam mordicè tuentur. Quod si vsquam est ab ea, ad sensus reconditos, diuertendum; neminem tam iniquum fore arbitror, qui id, in prophetis præcipuè, non permittat. Adde etiam, quòd non Græci patris culpa accidit, si quid Græcè dixit eleganter, quod tam commodè verti Latine non possit; sed sermonis nostri penuria. Æquumne præterea fuisset, Græcos patres alienis potiùs, quàm suis inseruire? Nunquid denique iustum cœnam opi- param à paucioribus conuiuis ideo condemnari, quòd inter mul- tas & optimas vndique conquisitas dapes, nonnullas etiam vel mi- nùs bonas habeat; vel à quibus istorum stomachus abhorreat? Itaque vel hoc saltem nomine non culpa tantum vacabit noster Proco- pius; sed laudem etiam merebitur, magnòque in pretio fuerit, quòd priorum patrum scripta (quæ fortasse fuerant in hoc genere pro- lixiora) in epitomen contrahens, vt minore cum fastidio legeren- tur, effecerit: non aliter quàm qui monstrato ad urbem aliquam viæ compendio, longioris molestiam nobis abstulerit. Existunt de- inde & alia tam multa aduersus omnium temporum hæreses, hæ- reticorumque mores; de veteris Ecclesiæ ritibus; de magnis, & ab- strusis in Theologia quæstionibus, ita breuiter & acutè dicta: vt parum ille sapiat, qui eum non appetat; vel arrogans sit contem- ptor antiquitatis, qui fastidiat. Est verò stylus ipse, meo qui- dem iudicio, ita purus, vt Sophistam agnoscas; itaque elegans, vt commentatorem decuit: non tamen vbique sui similis; sed eos, si diligenter aduertas, referens, à quibus ea deprompsit, quæ collegit. Nec dubium est præterea, quin attentum lecto- rem

P R Æ F A T I O.

rem desideret; cum argumenti difficultate, & ipso etiam breuitatis studio, multis in locis obscurior euaserit. Accedunt præterea & cre- bræ transitiones; non solum à personis ad personas; sed à numeris etiam ad numeros; ad prophetarum, credo, imitationem, quibus est hoc familiare; de industria factas: quas omnino euitare certè nec potuimus; nec fortasse debuimus. Iam verò, vt quo tempore vixe- rit inueniamus, statuendum primùm est, aliùsne hic ab illo exi- stat, qui ea in octo priores Bibliorum libros, quæ publicè legun- tur, edidit. Hoc enim semel excusso, non difficile fuerit; quo se- culo vixerit, demonstrare. At eundem esse profectò iudicant ipsa partim vtriusque Græci libri (habes enim & Græcum in Gene- sim exemplar manu scriptum, ex cuius inspectione ita se habere cognoscitur, in præclara illa librorum supellectile, quam hîc com- parasti) inscriptio; in qua idem reperitur authoris & Sophistæ no- men, eadèmq; Christianæ religionis professio; in Latino autem edito vrbs ipsa, vnde est: Partim ipsa etiam in vtroque eadem pla- nè commentandi ratio; quam cum sibi præfatione in Genesim pro- posuisset; in Esaiam etiam sequendam arbitratus est. Sed omnium maximè fidem facit, & eundem esse proculdubio confirmat; quòd hîc, eorum, quæ in Moysi carmen dixerat; meminit: quæ ibidem etiam reperiuntur. Quòd si eiusdem authoris vtraque constat exi- stere: non est iam difficile de eius sæculo certam & indubitam coniecturam afferre. Nam cum scribat in Genesim suo sæculo vniuersa Idola excisa fuisse; non est dubium, quin, si quo id con- tigit, demonstrarim; quo vixerit etiam docuerim. Quòd, si di- cat aliquis Constantini edicto deiecta fuisse & disturbata non so- lum Idola, sed Idolorum etiam templa: Non tamen efficiet vt ea atate vixerit Procopius; cum ne ipsi quidem (Chrysostomum di- co, Basilium, & Cyrillum) vnde multa ille deprompsit, scripsis- sent adhuc. Inuenienda igitur alia etiam eorum deiectio no- bis est. Nec potest sanè alia reperiri, quàm quæ per Theodosium facta est; qui quod opus alicubi à Constantino inceptum magis & inchoatum, quàm perfectum fuerat, per orbem vniuersum ab- solui curauit. Constat enim ex Nicephoro, Gazam ipsam, vnde ^{Lib. 12.} Gazæus noster Procopius appellatur, vicinarumque regionum ci- ^{cap. 25.} ^{26. 27.} uitates ad Theodosij vsque tempora (cum ad illa vsque loca Con- stantini edictum vires suas nondum exeruisset) Idolorum cultum pertinaciter retinuisse; qui postea, iubente Theodosio, cum Idolis & templis omnino vbique sublatus est. Cuius ego sententiæ, præter ec- clesiasticas omnes historias, cum autorè Euvapium, Christianorū ho- stem acerrimum, habeam, qui in Ædesio vtriusque Idolorum deie- ctionis meminit; non video iam, cui dubiū esse possit, quin Theodosij primi sæculum attigerit Procopius; immo & prius etiam aliquatò cœ- perit, cum hic se multos alacriter martyria subeuntes vidisse testetur;

quæ in Iuliano cessasse reperiuntur: à cuius imperio, ad Idolorum alteram vsque deiectionem, huius autoris sæculum produci queat. Sed dicet aliquis forsan, Hesichium, quem Procopio iuniorem esse nõ dubito, in Catalogo τῶν ἐν αἰδίᾳ ὀνομασθῶν, illius mentionem nullam fecisse. Quasi verò ab hoste Christiani nominis id esset expectandum. Hoc enim argumento, dicit Suidas, Idolorum superstitionem secutū esse probatur, quod virorum ecclesiasticorum non meminit. Quòd si quibusdam minùs ista mea placet coniectura; dabunt illi forsan eò mihi veniam faciliùs, quòd nihil omnino Procopium de se, suæque ætate, præter ea, quæ dixi, locutum fuisse constet; nec me hic scriptoris vllius, immo nec doctorum huius etiam temporis virorum sententiis potuisse adiuvari: sed mirum me apud omnes silentium reperisse. Præter id autem, quod in octo priores Bibliorum libros latinè dudū editum est; istaque etiam, quæ Græcè & Latinè nunc primùm prodeunt; scripsit & in Prouerbia, & in Cantica canticorum; quæ tibi cum nuper Venetiis ostensa sunt, nudas patrum sententias colligere tantum; vt primùm fecerat in Genesim; non autem in perfecti corporis formam contrahere, vt in eandem postea, ipsūque Esaiam, ex aliquot paginarum lectione deprehendi. Dicam etiam in Gallia, in Reginæ matris bibliotheca, reperiri *ῥητορικὰ* Rhetorices huius nomine inscripta. Testes sunt fidelissimi, doctissimus simul & probissimus Iacobus Billius, & huius ætatis iurisconsultorum iurisconsultissimus Cuiacius, quibuscum, superioribus annis, cum essem in illam admissus, in eaque incidissem; de hoc annotando sum à Cuiacio admonitus. Et sanè huius esse Procopii eò facilius crediderim, quòd quæcunque illius nomine edita sunt, cum sophistam constanter appellent. De mea verò eius interpretatione, atque editione, si quid expectas; dicam primùm ea me ex professo vocabula, quæ essent Ecclesiæ, & patribus, vsitata; ipsamque adeo vulgatam Bibliorum editionem; quantum meus autor ferre potuit, retinuisse: studuisse deinde, (non verba verbis reddendo tamen, nisi cum latini sermonis ratio postulabat) vt Græcæ orationis breuitatem imitarer; ne paraphrasim potius, quàm versionem, dedisse viderer: Deinde etiam, vt, quoniam Græca simul & Latina edere statueram, vtraque inter se, quammaximè possem, similia facerem. Quod ego si non sum assecutus; effeci tamen *ὅσα ἀμοιβῆτι μὲν, καὶ δὴ καὶ ἀδαπανῆτι*, quod pro ingenii, otiique mei ratione potui; & illud etiam, vt hic autor, cum Origenianis veterum interpretationum differentiis, & notis ad Esaiæ literam additis, publicè nunquam antea, nec Græcè, nec Latinè lectus, aut editus, inter tot Græcorum patrum commentationes in vetus testamentum, in lucem prodiret: cuius eò forsan maior vtilitas & delectatio futura est; quòd principatum Esaias, inter prophetas omnes, faciliè obtineat: tamque apertè de Christi regno differat, vt Hieronymo Evangelista magis, quàm propheta videatur. Nec male sanè, meo iudicio, fecerit;

fecerit;

fecerit; qui cum etiam veteris testamenti Paulum alterum nominarit; cum in vtroque eadem fere sit dicendi libertas & facultas. Ego verò dignum credidi, qui Græcæ editionis, Græcum etiam haberet enarratorem; eum precipuè, qui omnium instar, quotquot in eundem ante se scripserunt, de quibus iam vel pauca, vel nulla omnino supersunt, esse posset. Erit igitur noster hic in Esaiam Procopius, quod in Paulum vel Chrysostomus, vel Occumenius; ambo dudum Græcè Veronæ editi. Vfus sum porrò exemplari vnico, eoque multis in locis mutilo, & corrupto; quod quidem non fuit semper deprehendere facile: supplere autem omnino, & restituere impossibile. In breuioribus lacunis, nonnullisque locis aliis implendis, & emendandis, conatus sum ipse aliquid efficere: quod ad marginem tantum sine vllis rationibus (ne libri magnitudinem augerent) annotaui, nihil immutare ausus; vt coniecturas meas doctis & probis examinandas, iudicandasque relinquerem. Immo ne literis quidem *α, η, & ω*, sua puncta subieci: partim quòd nulla haberent in exemplari meo; partim etiam quòd possent faciliè etiam à mediocriter in Græca lingua versatis suppleri. Tantum ipsa Esaiæ verba, quæ explicanda sumpsisset Procopius, Græcè, Latinèque, alio caractere excudenda curauit: vt ita distincta suam non solum maiestatem retinerent; sed oculis etiam vtraque statim subiecta, sensum ipsum faciliùs & promptiùs indicarent. Sed non possum non dolere, meam istius instituti rationem, totamque adeo editionem, tam multis operarum erratis (in versione præsertim) esse labefactatam, vt in repurgando isto Augiæ stabulo nouo Hercule mihi opus sit. Accedit etiam, vt ingenuè fatear, quòd nonnulla relegendi mihi occurrerunt, quæ si typis præesse licuisset, procul dubio immutassem. Vtrique malo, quantum ita longè absens potui, sine autographo meo tamen, maderi studui, notatis grauioribus, & ad libri calcem adiectis: partim quidem, vt legentibus ipse succurrerem; partim etiam, vt culpæ istius veniam deprecarer. Quòd si plura etiam notari debuisse quis existimet, cum locis infinitis perturbata sit distinctionum, punctorum, accentuumque, & literarum ratio: respondeo, id primùm tam leue esse, vt quamuis lectori molestum sit, morari tamen cum non possit. Deinde, quia vix vnquam accidit, vt eodem loco Græca simul & Latina corrupta sint; eorum illa inter se collatione, breui & facili negotio posse deprehendi, & corrigi. Sed iam tempus est, vt ad alteram huiusce præfationis partem accedamus: quam placet à Bibliorum Græcis interpretationibus exordiri, & dicere; tam multa apud veteres Græcos poetas, & philosophos reperiri, quæ proculdubio de Mosaïcis libris, ipsoque adeo Salomone, hausta sunt; vt dubitari omnino non possit, non de illis eos audisse tantum, sed Hebræorum scripta longè ante Ptolomeorum, Alexandriq̄, & Persarum tempora, sua lingua habuisse. Neque certè de hoc ampliùs

β iiij

P R Æ F A T I O.

*Clem. Ale-
x. Strom. 1.
Euseb. pre-
par. 9. ca. 3.* dubitabit; qui Clementem, qui Eusebium, eius assertores nove-
rit. Quo primùm posito, sequitur, vt de interpretibus lxx. disse-
ramus: quos etsi lxxij. extitisse certum sit; illo tamen numero fre-
quentiùs, quàm isto, significatos esse reperimus. Constat igitur in-
ter omnes, quotquot ea de re scripserunt, Ptolomæum Philadel-
phum, Ægypti regem, Demetrii Phaleræi hortatu, missa ad Elea-
zarum Iudæorum pontificem legatione, ab eodem non sacrorum
tantum librorum exscriptionem, sed eorum Græcam etiam inter-
pretationem, quæ Alexandriæ per duos & Septuaginta viros He-
braicè, Græcèque peritissimos, æquo de singulis duodecim tribu-
bus numero, facta est, impetrasse. Sed quomodo id gestum sit;
quorùmque librorum facta interpretatio, tantum abest, vt inter
eos conueniat; vt nonnulli etiam secum de altero si non dissentire,

*Hierony. in
proamio
trad. heb.
in Genes. in
Ezech. c. 5.
in Mich. ca.
2. iust. ora.
ad Gentes.
Epiph. de
pond. &
mens.* re, ambigua saltem dicere videantur. Neque enim putat verum
esse Hieronymus quod de cellulis in Pharo Ptolomæi iussu con-
structis, tradiderunt Iustinus Martyr, & Epiphanius, aliique non-
nulli. In eo præterea Iustinus & Epiphanius inter se dissentiunt,
quod ille singulis interpretibus singulas tribuit cellulas; binis au-
tem iste vnicam tantum. Et sanè in Hieronymi sententiam de-
scenderim facilè, qui se Aristæ historia, quam de hoc ad Elea-
zarum pro Philadelpho legatione functus scripsit, (in qua de cel-
lulis nulla mentio habetur, sicut neque apud Iosephum) ita tue-
tur; vt fabulam non dubitet appellare. Putant deinde nonnulli
quòd Iustinus Martyr demonstratis sibi ædicularum reliquiis scri-
bit, famam quidem eam apud Alexandrinos fuisse; sed à Iudæo-
rum commentis, in quibus miri sunt, ortum habuisse, eoque tan-
dem faciliùs nostrorum animis infedisse, quòd ad scripturarum san-
ctarum auctoritatem commendationemque facere videretur. Qua-
cunque tamen id factum sit ratione; in hoc omnes conueniunt,
quòd istorum interpretationem ita probent & admirentur; vt ἐλ-
ληνικὴν ἀερφήτειαν appellare nostri non dubitent: externi verò,

*Tert. ad-
uers. Gentes.*

(Tertuliano istud de Menedemo philosopho referente) senes eos,
à quibus confecta est, de sententiæ communionem suspiciant. Sed
quòsnam libros interpretati sint, non minùs & illi etiam dissen-
tiunt. Non enim iam obscure hîc Iosephus, & Aristæas, totaque
Iudæorum schola, legem tantum (id est, solos Mosis libros) con-
uertisse affirmant: eamque opinionem quanuis amplecti videatur
Hieronymus; incertam tamen, & dubiam relinquit. Mihi certe
magis placet eorum sententia, qui libros omnes Hebræorum trans-
latos esse existimant: quorum in primis fuerint Irenæus, & Iusti-
nus qui disputatione cum Tryphone, virorum lxx. interpretatione
Esaïæ aduersus eum vtitur; quod multos etiam alios, in aliis Bi-
bliorum libris fecisse manifestum est. Sequetur & Clemens ille

1. Strom. *σρωματεὺς, qui cum τὰς τε τοῦ νόμου γραφὰς, καὶ τὰς ἀερφήτι-
κὰς*

P R Æ F A T I O.

*κὰς esse interpretatos dicit, omnes apertè significat. Accedet & Eu-
sebius, qui, ex Aristobuli sententia, totam scripturam Philadelphi
iussu, ante eum autem, immo & ante Alexandrum, Persarumque
imperium, quinque libros Mosis in Græcâ linguam conuersos fuisse
scribit. Et ipse denique Epiphanius, qui translationis huius hi-
storiam perstringens, Hebræorum libros omnes nominatim recen-
set. Non est præterea credibile legem tantum ab Eleazaro petiuisse
Ptolomæum, neglectis historicis, propheticisque scriptis, quæ res
maximè admirabiles complectuntur; de quibus fama tantum rex
ipse audiuerat, nihil legerat. Neque facilè mihi persuaserim, De-
metrium, qui omni genere librorum Regis bibliothecam instrue-
bat, Mosis libris, qui in Græcia iam, & Alexandriæ forsitan habeban-
tur, contentum fuisse. Præterea fieri omnino non posset, vt in pa-
trum Græcorum scriptis tam sæpe citarentur de quibus agitur in-
terpretes, in cæteris præter Pentateuchum libris; nisi & ipsos iidem
essent interpretati. Adicio denique Renati Marchali venerandæ an-
tiquitatis, eorum omnium sententia, qui illud viderunt, probatum
& commendatum exemplar; in quo Prophetæ omnes, cum viris Se-
ptuaginta, reliquisque interpretibus collati, adiectis ad marginem
interpretationum differentiis continentur. Quod si quis obiiciat me
hîc Aristæi, Iosephique sententiam reiicere, quos superiùs in dispu-
tatione de cellulis amplexus sum: possum fortassis & ipsos etiam modi-
ca interpretatione ad opinionis meæ confirmationem adducere; si di-
cam, ita legis nomine, propter Mosis celebritatem, sacros omnes Iu-
dæorum libros hîc posse intelligi; vt in lege etiam Iudæorum apud
Ioannem scriptum id esse dicitur, quod in Dauidis versibus reperitur.
Atque hæc quidem de lxx. interpretibus: quos secutus Aquila qui-
dam Sinopita Ponticus, Christumque professus, cum postea ad Iu-
dæos defecisset, ipsaque vix Hebræorum elementa didicisset, in Chri-
stianorum odium nouam & ipse, Adriano imperante, sacrorum bi-
bliorum interpretationem molitus est. Cuius etiam studium non ita
diu post imitatus est & Symmachus, genere quidem Samaritanus, sed
Hebionitarum sectæ addictus; vt lxx. virorum interpretationi, qua
tunc vsos fuisse Samaritanos arbitramur, quantum posset, detraheret.
Idem rursus tentauit & Theodotio Ponticus, prouecta iam ætate,
postquam Marcionis hæresi diu inquinatus, ab ea se ad Iudaismum
recepisset. Et si enim parum esset in Hebræorum literis versatus: ta-
men, vt Marcionitarum libros falsi argueret, ea omnia, quæ pro illis
facerent, apud interpretes lxx. ita immutauit, vt nouam dedisse inter-
pretationem videatur. Non ita diu postea, sub Caracalla, inueta sunt
& tot alia, nō autorum quidem suorum nominibus significata, sed ita
numero ipso distincta; vt præter eam, quæ in Græcia, ante Alexan-
dri tempora, fuisse dicitur; septenarium omnes complere numerum*

*13. præp.
c. 7. & 9.
cap. 3.*

*lib. de pōd.
& mens.*

*cap. 10.
& 15.*

P R Æ F A T I O.

reperiantur. De quibus quia singillatim nonnulla diximus; superest iam, ut pauca de iisdem colligamus, & dicamus vno verbo; ex tam multis interpretationum generibus natam videri sacrorum codicum corruptelam illam, quæ progressu temporis ad Luciani usque martyris, Hefychiique, & Origenis tempora duravit; cum illa ætate, sicut & ista, quiduis sibi Græcæ superstitionis assertores, Iudæique, & hæretici, assidua aliorum in alia commutatione, permisissent: permulta etiam tempus ipsum deprauasset, sicuti apud Suidam legimus. Cui morbo mederi cum eadem ferè ætate, diuersis tamen in locis, stude-
In vocab. Alexandr. rent superius à metris nominati; id eò certè meliùs & faciliùs efficere potuerunt, quod essent omnes Hebræorum literis instructi. Neque tamen idem fuisse videtur illorum institutum; eadèmq; corrigendi ratio. Id enim tantum Lucianus & Hefychius conati videntur, ut collatam cum Hebræo lxx. virorum editionem iis tantum repurgarent, quæ in eam profanorum hominum, hæreticorumque, & aliorum etiam, temeritate; vetustate denique, & librariorum ignauia, irreperant. At Origenes excogitatis tum primùm tetraplis, Hexaplis, Heptaplis, & Octaplis, ita inter se interpretationes omnes composuerat, ut per quatuor, per sex, per septem, perque octo spatia, veluti columnas, distinctè, in vnum ita aspectum caderent, ut Hebræis primas & secundas; (expresserat enim & Hebræa suis, Græcisque characteribus) interpretibus lxx. tertias; reliquis autem eundem, quo eas recensuimus, ordinem concederet. Quod certè non nisi magno labore, magnisque sumptibus effici poterat. Id autem eo sine procurarat; ut Hebræorum fontibus indicatis, quid ab illis differrent interpretes lxx; quid istos rursùm cæteri iuuarent, omnes facilius inuenirent. Sed cum non possent libri isti, partim quidem describendi difficultate; partim mole sua, & magnitudine, partim etiam impensarum grauitate, nisi à paucissimis haberi: Aliam & ipse virorum Septuaginta editionem meditata erat; quæ sola, notis quibusdam adhibitis, quid esset in Hebræo, quid non; quid eidem ex reliquis interpretationibus additum, quid detractum, demonstraret. Neque verò est, quòd tantorum virorum operâ, incorrupta diu mansisse sacra volumina; aut vbiq; etiam receptas illorum fuisse editiones existimes. Nam præterquam quòd (autore Hieronymo) Ægyptus & Alexandria, Hefychij; quæ autem inter vtrâmq; erant Ecclesiæ, Origenis isto codice utebantur; Luciani verò, quæ ab Antiochia fortasse, vbi operam istam nauasse putatur, ad Constantinopolim usque fuerant: ex tribus illis rursùm codicibus tanta mihi postea interpretationis virorum Septuaginta nata videtur corruptio, & diuersitas; cum statim non solum ab ineptis librariis aut non fideliter additæ sunt Origenis notæ; aut etiam neglectæ: sed ab aliis etiam interpretationes ipsæ

P R Æ F A T I O.

ipsæ alia in alias, damnosius quàm antea, ita commutata, & confusa: ut inde mihi scripsisse videatur Hieronymus, sua iam memoria, in omnibus Ecclesiarum bibliothecis vix vnum atque alterum inueniri potuisse exemplar, in quo mera esset septuaginta virorum interpretatio, totque scripturarum fuisse exemplaria, quot essent codices. Quibus rationibus mihi ipse persuadeo,

ἵνα μὴ τὴν ὀνόματι ἐξέπαυσι θεοί,
 (ut inquit Theognis) præstantissimam illam lxx. virorum ἑλληνικὴν προφήτεων nusquam iam extare veram & integram: sed omnes Græcas editiones, siue quæ typis iam mandata sunt; siue quæ in bibliothecis adhuc latent, mixtas esse; forsitan alias aliis minùs. Quòd si quæ in Vaticana Romæ est, ut audio, Septuaginta virorum est; quòd non faciliè crediderim: non potuit certè nisi magna sacrorum studiorum iniuria tandiu occultari. Ad singularum verò interpretationum agnitionem, si quando aliqua reperiantur (quòd non possum sperare tamen) cum multum conferant Origenis notæ: de illis etiam omnino necesse est me hîc aliquid perstringere; & eò etiam libentiùs, quòd ad illarum explicationem, quibus vtitur vetus Esaiæ Renati Marchali exemplar, quòd hîc expressimus, maximè conferant. Docet igitur Epiphanius, nonnullique alij, Origenianæ editionis notas fuisse quatuor, Obelum, Asteriscum, Limniscum, & Hypolimniscum. Primum quidem veru esse, siue lineam, supra dictionis initium, vel orationis, ab interpretibus Septuaginta, præter Hebræi codicis auctoritatem, adiectæ, quæ iugulanda esset. Alterum autem, id est Asteriscum, radiantis stellæ formam, vbi aliquid ex Hebræis haustum fontibus addidisset, quòd esset à viris septuaginta prætermisum. Limniscum deinde, virgulam obelisco quidem similem; sed quæ inter duo puncta iaceret: quo diuersorum interpretum varietas in verbis, sed sensus idem, significaretur. Hypolimniscum verò, lineam cum subiecto puncto; ut ea, quibus incumbit, diuersis verbis & sententiis à pluribus explicari demonstraret. Quòd si iam quæras quo pacto Origenianæ istæ notæ cum illis conueniant, quibus in nostra Esaiæ editione vsi sumus: possum ego in formis ipsis, & numero; aliquam esse discrepantiam respondere; in re autem, quam significare debent, vel nullam, vel minimam. Primum enim hîc obelum omnino non agnosco: neque etiam, iudicio meo, necessarius fuit; cum proculdubio non sit hæc Septuaginta virorum interpretatio: sed mixta quadam alia, & iis etiam aucta de fontibus Hebraicis, quæ certo consilio fuerant à lxx. viris prætermisæ, & ab Origene obelo notata. Video præterea & alia hîc Limniscum, & Hypolimniscum forma depingi, quàm sint ab Origene (si Epiphanio credimus) delineati. Sed id ex professo magis, quàm errore factum esse arbitror; cum sint vbiq; toto isto

Prefat. in paral.

PRÆFATIO.

libro sui similes. Cum enim in forma qui descripsit, parum esse videret, aut nihil omnino periculi; elegantior sibi fore visus est, si hinc vtriusque extrema leuiter in vtramque partem flecteret. Sed sanè reprehensione non caret, quod hypolimnisco punctum suum non subiecit, quanquam id forsàn eò fecit, quòd obelum reiceret; qui solus pro hypolimnisco cum errore sumi poterat: cuius hinc iam periculum sublatum erat. In rebus autem, quas significant; si quid ego sum post longam meditationem assecutus, possum & hoc asserere: vbiunque asteriscum reperias; aliquid vel ex Hebræo, vel ex aliorum interpretationibus esse adiectum, significari: vbi autem limniscum; notari varias aliorum interpretationes verbis quidem ipsis discrepantes, sed reipsa similes: vbi denique hypolimniscum; & verbis & sensu inter se differentes: Atque hæc quidem sunt Origenianæ notæ; earumque cum nostris, id est, codicis nostri collatio, & significatio. Sequuntur iam aliæ huiusce nostri exemplaris propriæ. Vbiunque enim ad dextrum marginem OI O' reperies, nihil aliud certè, quàm lxx. interpretes significare velle putandum est: vbi Σ', Symmachum: vbi Θ', Theodotionem: vbi Α', Aquilam: vbi denique OI Γ', tres nomine carentes interpretationes: quarum omnium mira est, cum iis, quæ à Procopio inter explicandum sæpe adferuntur, & cum Hieronymo etiam, consensio. Sunt porrò & aliæ duæ Π' scilicet, & φ; quæ paucis in locis adhibentur, & iis arbitror Pamphilum, Origenemque significari; quorum labore & industria fuit emendatus Codex, à quo ille desumptus est, vnde Græcâ istâ Esaiæ verba, variarumque interpretationum notas hausimus. Cuius rei fides vt penes eos esset etiam, qui venerandum adeo exemplar non sunt intuiti: eius etiam, à quo desumptum esset, testimonium extare volumus, quod in eo ante Esaiam, & Ezechielem legimus. Reperies & hic etiam Origenis tomos, quotquot erant adhuc Eusebij ætate superstites, ad marginem notatos; ne frustra inter varias interpretationum notas adiectos putes. De Π Ι Π Ι autem, quod ad sinistrum marginem toties expressimus, quoties in Esaiâ κύριος nomen occurrit; nihil possum certè dicere aliud, quàm nobis tetragrammaton nomen videri; quod, vt eius à cæteris Dei nominibus aliqua extaret differentia, literis forsàn Hebræis ab Origene, vel alio, expressum cum pingere non valerent Græci sermonis illius rudes; suis illi, quantum possent, imitari conati sunt; ne quid & illi, quod à tantis viris notatum esset, prætermisisset viderentur. Quorum ego religionem imitatus, ex magnorum virorum sententia, & ista etiam nota lectorem carere non volui. Adieci præterea & prophetarum omnium vitas, quas cum nonnullis aliis, Eusebio adscriptas, habebat vetus Marchali codex; partim quidem,

vt ex

Euseb. 6.
cap. 25.

PRÆFATIO.

vt ex fragmento haberent ecclesiasticorum scriptorum studiosi, vnde opus ipsum, ex quò depromptæ sunt, siquando in eorum manus incidat, tanquam ἀναγνωριστὶ iusta probatum, parenti suo, & posteris, restituerent: partim verò, vt quæ tantus autor de prophetis annotasset, tantisper extarent, dum in lucem melioribus forsàn auspiciis opus ipsum prodiret integrum. In Esaiæ verò versione ita me gessi, vt nouam ipse non adgrederer, sed Hieronymianam de septuaginta viris expressam; quantum meus pateretur codex, qui mixtam certè Græcam aliam, non huius, aut illius certam aliquam complectitur, retinerem. Neque enim tam iniquum in me futurum quenquam arbitror, vt Latinam me alteram; quam idem pater ab Hebræis edidit, & qua etiam nunc Ecclesia vititur, sumere debuisset existimet; cui nec Græca Esaiæ verba essent responsura, nec ipsa etiam Procopii explanatio. Verùm, iuste vnum, fateor, reprehendet; quòd in Esaiæ Græci paginis nonnullis puncta sua non habeant α, η, & ω; quæ in nullis Bibliorum editionibus desiderantur. Sed testem te, FRANCISCÈ, appello, còsque omnes, quibus & vetus ipsum exemplar, & meum cum illo, quo in excudendo vsi sunt, cum veteri collatum, videre contigit, (contigit autem non paucis) à me neglecta non fuisse. Est igitur & hæc illius culpa, quem typis suis præfecit typographus, qui fortè quod Procopio tribui non vidit, Esaiæ adimendum temerè existimauit. At debuit potius scripturæ mecum meminisse; quæ ne apices quidem sibi perire vult; neque quicquam sine sacrilegio sibi vel addi, vel detrahi. Cuius vt me suspicione liberarem, dissimulare hinc certè non potui, nec debui. Quo loco & ista etiam mea claudi posset oratio, quæ susceptis partibus defuncta satis fortasse videatur: nisi etiam aliquid de idonea sacrorum librorum lectione ὡς ἐν ἀποσθήκης μέρει, attingere, non tua tam ratio, quàm huius me moneat operis argumentum. Atque vt breuiter incipiam perstringere: afferam Pithagoreorum non minùs elegantem, quàm veram, & vtilem de philosophia sententiam; qui eam ζωῆς ἐναι ἀνθρωπίνης καθαροῦ καὶ τελειότητα voluerunt; vt huius vitæ sordes iis esse purgandas significarent, qui in eius se disciplinam traderent, qua perfecti, Deoque similes efficerentur. Quod si vna præstare potest ea, quæ verè philosophia est, & Christiana dicitur; non est certè vllis ad eam, nisi summa cautione, benèque purgatis, quod aiunt, manibus, accedendum. Neque enim quicquam proderit externis disciplinis, (quæ tamen & hinc sunt necessariæ; nec in te, quantum ætas tua ferre potest, desiderantur) excultum habere animum, qui ad eam vitiorum sordibus veniat inquinatus: cum peruersæ cogitationes, vt est apud Salomonem, separent à Deo, inque animam maleuolam non intret sapientia: Nec quisquam sciat sensum Do-

P R Æ F A T I O.

mini, nisi ipse dederit sapientiam, & miserit spiritum suum de altissimis. Est igitur & hic opus animi non solum purgatione; sed diuino etiam ad intelligendum auxilio; sicut bonus author indicauit ipse Esaias, cum à Deo purgari sibi labia postulauit, & cum scientem literas ideo librum legere non potuisse, quod esset obli-gnatus, monuit. Quæ duo quoniam nulla re magis, quam votis, & precibus, à Deo, qui dat omnibus affluenter, possunt impetra-ri, perge obsecro, FRANCISCÆ, cum tibi nec ingenium, nec cæ-tera ad istam laudem desint adiumenta; imitare & hic maiores tuos, è quibus Phœnix ille Picus (à quo maternum genus tibi est) plura se precibus, quam studiorum assiduitate (qua maximè tamen vsus esse narratur, eaque hinc etiam opus est) didicisse affirmauit. Re-cordare verò & patrum tui, viri maximi, ad quem educationis tuæ laus præcipue pertinet, præclaræ de re ista sententiæ; qui sæpe no-biscum de te colloquens, cum Theologiæ studia ingredi, atque am-plecti vidisset; te per nos, vt diui Bernardi lectionem, qua ipse de-lectatur, illis sæpe intercalares, ideo moneri voluit; vt, quia vir sanctissimus in suis scriptis θεοδιδαντος, id est diuina potius, quam humana ope eruditus, apparet; neque id vlli sine pura & assidua numinis inuocatione contingat; tam pij & eruditi patris familia-ritas in similibus studiorum admirationem & amorem animum tuum pertraheret. Præclara certè maiorum tuorum, domique na-ta exempla, & monita; quæ ipse sanctissima & verissima existere sæpe alias antè expertus, in hoc opere certè sensu apertissimè. Cum enim Græci huius mei exemplaris multa essent difficillima; mul-tæque lacunæ; multæ etiam deprauatæ lectiones; nec humana ra-tione iis me possem expedire: poetas in tragædiis imitatus, vbi ad numinis auxilium, tanquam re desperata, confugissem, sensi ego ipsum mihi velut è machina, quod illi dicunt, persæpe adfuisse; eaque me postea adferre, quæ essent θεοπεμπία magis, quam ex ingenio meo allata, & à me excogitata. Nec dubito sanè, quin idem sit sensus animi tui, eadèmq; sæpe expertus sis; qui iam diu studiis grauioribus incumbas: in quibus tantum doctrinæ & eru-ditionis specimen præbuiti; vt, quoniam ætatem tuam superaret, ad præclaras ingenij tui dotes, numen etiam accessisse propitium omnes iudicarent. Quò fit, vt non ego ista tibi, tanquam illis in-digeres, addidisse; quibus magis, quam nos, abundas, existimari velim: sed potius, vt hoc loco, quid ipse de sacrarum literarum lectione sentirem, qui te ad obscurissimam illarum partem, prophe-tas scilicet, deducere, minimè prætermitterem: tibi que ad eò & tuis, & mihi etiam, si iustè id possum, tantarum in te surgentium virtutum nomine gratularer; quæ te maiorum tuorum laudes vel æquaturum, vel etiam superaturum, si pergis, polliceantur. Maçte
igitur

P R Æ F A T I O.

igitur virtute FRANCISCÆ, perge, perge, inquam; & caue dili-genter ne in hac mundi senecta, æuòque labascente, quo iam vulgò extincta virtus, in præclaris aliquibus ingeniis relucet ad-huc, in te autem splendescit maximè, ætatis huius illecebris, quæ bonis omnibus insidiantur, vinci te, palmaque ista spoliari patiaris.

Bononia, Id. Octob. M. D. LXXIX.

ΕΚ ΤΩΝ ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ,
καὶ ἀπὸ μέρους τῆς περιέχει ἕκαστος.

Ω Σ Η Ε α.

Εγὼ νῆσσι μὲν καὶ πρὸς τέσσαρα προφήται· Ἰππὶ μὲν τῷ
Δαβὶδ, Σαμὴλ καὶ Νάθαν, καὶ Γαδ· Ἰππὶ δὲ τοῦ
Ροβοάμ, καὶ Αβιά, καὶ Ασα, Αχίας ὁ Σηλωνίτης,
καὶ Σαμαΐας, καὶ Αδδὰ, καὶ Αζαρίας, καὶ Ανα-
μεί· Ἰππὶ δὲ τῷ Ἰωσαφαθ, καὶ τῷ Αχαάβ, Ηλίας,
καὶ Ελιζαῖος, καὶ ὁ προφητεύσας τῷ Αχαάβ πρὸς
τῆς Συρίας, καὶ ὁ πατάξας ἑαυτὸν τραύματι, καὶ ἐλέγξας τὸν Αχα-
άβ, καὶ Ἰου ὁ τῷ Ἰαμεί, καὶ Οζιήλ, καὶ Ελιαδά· ἀλλ' ἔφερεται
τέτων ἴδια ὕμνοι· ἢ μὴ μόνον οἱ λόγοι αὐτῶν ἐν ταῖς
βασιλείαις καὶ ταῖς Παραλειπομένοις. ἐν δὲ τοῖς ὕμνοις, ὧν
καὶ τὰ ὕμνοι φέρεται, πρῶτοι γεγονόσιν Ἰσοῖ, Ωσηέ, καὶ
Ἰσοῖ· Ἰππὶ γὰρ τῶν αὐτῶν βασιλείων, τῶν τε Ἰούδα, Οζιῆ, καὶ Ἰωα-
θαμ, καὶ Αχας, καὶ Εζεκίᾳ βασιλείων Ἰούδα καὶ ἐν ἡμέραις Ἰεροβοάμ,
ἢ Ἰωῶς βασιλείας Ἰσραὴλ ἐπροφήτευσαν. ἐγένετο δὲ λόγος πρὸς
αὐτὸν καὶ προφητεύει ἕτος Ἰππὶ τῶν ἱερέων, καὶ Ἰππὶ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ
Ἰππὶ τὸν οἶκον τῷ βασιλείου, καὶ πρὸς τῆς ἀπωλείας τῆς Σαμαρείας,
καὶ ἐλέγξας, καὶ συγκλείσας αὐτὰς εἰς ἀπῆθιαν, σημαίνει τὴν ἐξ
ἐθνῶν ἐκκλησίαν· δι' ἧν ἔλαβεν πόρνην γυναῖκα ἢ καὶ λαβὼν ἐσω-
φρόνησεν ἀνάγων αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν· προφητεύει δὲ καὶ πρὸς τῆς
τῷ σωτήρος παρυσίας.

Α Μ Ω Σ γ.

Καὶ ἕτος συνεχρόνισε κατὰ τὴν ἀρχὴν τῷ Ωσηέ, καὶ τῷ Ἰσοῖ,
Ἰππὶ Οζιῆ βασιλείας Ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις Ἰεροβοάμ τῷ Ἰωῶς
βασιλείας Ἰσραὴλ, γέγονε πρὸ δύο ἐτῶν τῷ σεισμῷ· λόγος δὲ ἴδου,
καὶ προφητεύει κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ κατὰ τῷ Ἰσραὴλ, καὶ τῆς
Σαμαρείας, καὶ κατὰ τῶν ἐθνῶν, Δαμασκῶ, Γαζῆς, Ασκαλωνος,
Αζώτης, Ακκάρων, Τύρου, Ἰδυμαίας, Θαμαάν, Ἰων Ἀμμων, καὶ
Μωάβ· καὶ ἕτος ἐλέγξας, καὶ συγκλείσας πάντας εἰς ἀπῆθιαν· ἀλλὰ
καὶ Ἀμασί τῷ ἱερέως Βαιθήλ διαβαλόντος αὐτὸν τῷ βασιλεῖ Ἰε-
ροβοάμ, ὡς λέγοντα κατὰ τῆς Σαμαρείας, καὶ κατὰ τῷ λαοῦ, αὐ-
τὸς ἔδεν ἠτίον ὅτι ἐπαύσατο παρρησιαζόμενος, καὶ λέγων ταὶ λό-
για, καὶ πρὸς τῆς παρυσίας τῷ σωτήρος.

Μ Ι Χ Α Ι Α Σ δ.

Ἐύτερος μὲν τῶν προφητῶν γέγονεν, ὅτι μετὰ Οζιῆ ἐπρο-
φήτευσεν· συνεχρόνισεν δὲ αὐτοῖς· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς Ἰππὶ Ἰωαθαμ καὶ
Αχαάβ, καὶ Εζεκίᾳ ἤρξατο προφητεύειν· ἐγένετο δὲ ὁ λόγος πρὸς
αὐτὸν τῷ κυρίῳ, καὶ προφητεύει Ἰππὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ πρὸς Σαμαρείας,
καὶ Ἰππὶ

Ε. S. C. R. I. P. T. I. S. E. V. S. E. B. I. I., D. E.
Propheticorum Librorum appellationibus, & quid sum-
matim quisque complectatur.

O S E E.

Verunt verò & ante istum prophetæ : Sub Dauide qui-
dem; Samuel, Nathan, Gad: Sub Roboam verò, &
Abia, & Asa; Achias Silonites, Samaias, Addo; Aza-
rias, Anani; Sub Iosaphat autem, & Achab; Elias, Eli-
sæus; & qui victoriam de Syris Achabo prædixit; quique
sibi ipsi vulnus inflixit; & qui Achabum reprehendit; & Iehu filius
Anani, & Oziel, & Eliada: quorum nulla extant propria scripta;
sed sermones tantum nonnulli, qui in Regum, & Paralipomenon
historiis leguntur. Inter eos autem, qui literis mandarunt aliquid;
quorumque scripta extant, primi sunt, Osee & Esaias. Sub iisdem
enim Iudæ regibus, Ozia, Ioatham, Ahas, & Ezechia; sub Hiero-
boam etiam Ioas filio, qui regnavit in Israel, prophetarunt. Factus
est autem sermo Domini ad eum, & vaticinatus est in sacerdotibus;
in Israel; in domum Regis; deque interitu Samariæ. Postquam
etiam reprehensione usus, mansuros incredulos esse conclusit; Ec-
clesiam de gentibus eò coactum iri significavit; quòd scortum sibi
in uxorem assumpsit, quam ad vitæ sobrietatem castitatemque re-
uocavit. Vaticinatus verò etiam est de Saluatoris aduentu.

A M O S.

Vixit & hic eodem tempore, sed initio; cum Osee & Esaias, Ozia
Iudæ, & Hieroboamo Israël imperantibus; ante duos annos ter-
ræ motus. Vidit autem sermones: & vaticinatur aduersus Hierusa-
lem; aduersus Israël, & Samariam; aduersus gentes etiam, Dama-
scum, Gazam, Ascalon, Azotum, Accaron, Tyrum, Idumæam, Thæman,
filios Ammon, & Moab; quos omnes à se reprehensos infideles ef-
se concludit. Neque verò, cum esset ab Amazia sacerdote Bethel
delatus apud Regem Hieroboam, tanquam qui aduersus Sama-
riam, populumque faceret, ipse quicquam de dicendi libertate re-
misit; sed vaticinari pergens de Saluatoris aduentu locutus est.

M I C H A E A S.

Secundus hic quidem à superioribus fuit; quoniam post Oziæ tempora
vaticinatus est; sed eadē cū illis ætate floruit; quia & ipse Ioatham,
Achazo, & Ezechia Regibus prophetandi munus adgressus est. Factus
est autē ad eū sermo Domini, & vaticinatus est in Hierusalē, in Sama-

γ iiij

DE PROFETICORVM LIBRORVM

riam; in prophetas eos, qui populum in errorem inducebant; in Achabum denique. Prædixit & Saluatoris aduentum, vbi postremis diebus manifestum Domini montem fore significat.

I O E L.

Sermo Domini factus est ad ipsum; prædixitque senioribus, & omnibus, qui terram incolebant, eius excidium, & alia, quæ ipsi contigerunt seruitutis tempore. Vaticinatur verò etiam de Spiritus sancti gratia in omnes, qui sub Saluatore futuri sunt, effundenda. Concionatur denique de ieiunio; de pœnitentia; de Saluatoris aduentu; de signis, quæ in cruce sunt edita.

A B D I A S.

Visionem denunciatur aduersus Idumæam; & quem finem eadem sit habitura. Vaticinatur etiam in gentes, quæ Israël insultarunt. fore enim prædixit, vt Esau domus, ab ea, quæ Iacobi est, subuertatur.

I O N A S.

Sermo Domini factus est ad ipsum, vt Niniuam profectus in ea doceret, tribus tantum diebus urbem eam ab interitu abesse. Sed cum mandati onus declinaret; contigit, vt naue, in quam conscenderat, tempestatibus agitata, in mare eiectus à pistrice absorberetur, quæ eundem triduo post, viuum euomuit. Iterato deinde ad eum Domini sermone, Niniuam appulsus, ibique concionatus, ciues ad resipiscentiam adduxit, & iram Domini ab ipsis auertit. Fuit quidem certè Saluatoris ipse aduentus imago; quem pistrix illæsum absorpsit, & euomuit.

*sequitur
interp. 70.
Hebraei ve-
rò quadra-
ginta habet
Aug. 18. ci
uit. c. 44.*

N A V M E L C E S A I F.

Assumptionem de interitu Niniuæ visionis huius liber completitur. Vaticinatur, & concionatur etiam de festo. Prædicit autem in ea de Saluatore; de cæteris omnibus, quæ aduersus Niniuem sunt. De eius fine denique, & Israël hostium.

A B B A C V M.

Assumptionem & hic intuitus est. Vaticinatur autem fufis quidem precibus Hierosolymitanæ urbis nomine: sed Saluatoris aduentu prænnunciato. Dicit verò & quæ spernentibus euentura sunt. Postea sequuntur preces cum cantico; in quo tria reperias prophetæ

A P P E L L A T I O N I B V S.

καὶ ἐπὶ τὰς προφήτας τὰς πλανήτας τὸν λαόν, καὶ κατὰ τὸ Ἀχαάβ. προσημαίνει δὲ καὶ τὴν παρεσίαν τῷ Σωτῆρος λέγων, ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς ἔσται τὸ ὄρος τῷ κυρίῳ.

I O H A. 6.

Λόγος κυρίου ἐγένετο πρὸς αὐτὸν, καὶ προφητεύει τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν, πρὸς τῆς ἀλώσεως τῆς γῆς, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ. προφητεύει δὲ καὶ πρὸς τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος χάριτος τῆς εἰς πάντας ἡμετέρας ἡμέρας ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος. κηρύττει δὲ καὶ πρὸς νηστείας καὶ μετανοίας, καὶ πρὸς τῆς τοῦ Σωτῆρος παρουσίας. καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἡμετέρας σημείων.

A B Δ Ι Ο Υ. 8.

Ὁρασιὴν ἀπαγγέλλει κατὰ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ τοῦ τέλους αὐτῆς. καὶ κατὰ τῶν ἐθνῶν τῶν ἐμπαροισάντων τὸ Ἰσραὴλ. ἀναλωθήσονται γὰρ τὸν οἶκον Ἡσαὺ ὑπὸ τοῦ Ἰακώβ προσημαίνει.

I O N A S. 1.

Λόγος κυρίου ἐγένετο πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Νινευή, καὶ κηρύξαι ἐν αὐτῇ, ὅτι ἔτι τρεῖς ἡμέραι καὶ κατασραφήσεται ἡ Νινευή. ἀλλ' Ἰανᾶς φεύγων τὸ κήρυγμα ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον. κηρύξας τε ἡμετέρας ἡμέρας ἐξέβληθη, καὶ κατεπόθη ὑπὸ κήτους θαλασσίας. εἶτα μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐξέβλεν τὸ κήτος τὸν Ἰωνᾶν ζῶντα. καὶ πάλιν ἐκ δευτέρου λόγος κυρίου ἐγένετο πρὸς αὐτὸν. καὶ ἀπελθὼν ἐκήρυξεν εἰς τὸν Νινευή, ἐκείνοι τε ἀκούσαντες ἐμετανόησαν, καὶ παρήγαγον κύριος τὴν ὀργὴν ἀπ' αὐτῶν. τῆς μύθοι παρουσίας τῷ Σωτῆρος σημεῖον αὐτὸς γέγονε, καὶ καταποθεῖς ὑπὸ τοῦ κήτους, καὶ ἐκλιθεῖς ἀελαβῆς.

N A O Y M O T O Y E Λ C E S A I O Y. 3.

Ἐπισημαίνει τῆς ἀπωλείας Νινευῆ, βιβλίον ὁράσεως. προφητεύει, καὶ κηρύττει μὲν, καὶ πρὸς εὐροπῆς. προσημαίνει δὲ ἐν αὐτῇ πρὸς τὸ Σωτῆρος, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα κατὰ τῆς Νινευῆ, καὶ τῶν ἐθνῶν τῶν Ἰσραὴλ προσημαίνει.

A M B A K O Y M. 1.

Ἐπισημαίνει καὶ αὐτὸς ἰδεῖν. προφητεύει δεόμενος μὲν πρὸς τῆς ἀλώσεως τῆς Ἱερουσαλήμ. προσημαίνων δὲ πρὸς τῆς παρουσίας τοῦ Σωτῆρος. λέγει δὲ, καὶ προφητεύει κατὰ τῶν καταφρονητῶν. εἶτα μετὰ τὴν προσευχὴν ἔτι τοῦ προφητοῦ μετ' αὐτῆς.

DE PROPHEVICORVM LIBRORVM

καὶ τρία διαψάλματα ἔστιν ἐν τῇ λεγομένῃ ἀδὴ ἄδοντος αὐτῷ πρὸς τῆς παρυσίας τῷ Σωτήρι, καὶ τῆς κατὰ θανάτου νίκης.

ΣΟΦΟΝΙΑΣ Ο ΤΟΥ ΧΟΥΣΗ. θ.

Οὗτος καὶ Ἱερεμίας ἀνεχρόνησαν ἀλλήλοις. ἀμφότεροι γὰρ ἐπὶ τῷ Ἰωσία βασιλέως Ἰούδα ἐπροφήτευσαν. λόγος δὲ κυρίου ἐγγύειο πρὸς αὐτὸν, καὶ προφητεύει ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ, καὶ παντὶ Ἰούδα, καὶ πρὸς ἐλέγξι πρὸς ἡμέρας ἐσομένης μεγάλης, ὥστε ἐξαρθῆναι πάντα τὰ εἰδωλα, καὶ τὰ ἄλση, καὶ πολλὸν θρῆνον, καὶ κοπετὸν γίγνεσθαι. προφητεύει δὲ καὶ πρὸς τῷ Σωτήρι, καὶ τῆς ἀναστάσεως, ἣν δι' ἡμᾶς ποιεῖ. καὶ κατὰ Γάζης, καὶ Ασκαλωνος, καὶ Ἀζώτου, καὶ τῆς Ἀκκαρων, καὶ κατὰ Μωάβ, καὶ Ἀμμων, καὶ κατὰ Δαμασκου, καὶ κατὰ Νινευῆ, καὶ κατὰ τῶν Αἰθιοπῶν.

ΑΓΓΑΙΟΣ. ι.

Οὗτος μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐν τῇ ἐπανόδῳ ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ, ἐπὶ Δαρείου βασιλέως Περσῶν, δευτέρου ἔτους αὐτοῦ, τῷ ἕκτῳ μηνὶ γέγονεν. λόγος κυρίου ἐγγύειο ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ προφητεύει τῷ Ζοροβάβελ, καὶ τῷ Ἰησῷ, τῷ τῷ Ἰωσεδέκ, καὶ τῷ λαῷ πρὸς τῆς οἰκοδομῆς τῆς Ἱερουσαλήμ. προφητεύει δὲ καὶ πρὸς τῆς παρελεύσεως τῶν σκιάων, καὶ πρὸς τῆς κλήσεως τῶν ἐθνῶν.

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΥΙΟΣ ΣΑΔΔΩ. ια.

Καὶ ἕτος τῷ δευτέρῳ ἔτει Δαρείου προφητεύει. ἀλλὰ τῷ ὄγδῳ μηνὶ λόγος κυρίου ἐγγύειο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἄγγελος κυρίου ἐλάλη ἐν αὐτῷ, καὶ προφητεύει πρὸς τὸς πατέρας, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ. πολλὰς δὲ καὶ ποικίλας ὁράσεις βλέπει, καὶ προφητεύει πρὸς τῷ Σωτήρι διὰ πολλῶν, καὶ σημαίνει αὐτὸν ἔρχεσθαι ἐπὶ ὄνον καὶ πῶλον ἰσοζυγίου.

ΜΑΛΑΧΙΑΣ. ιβ.

Καὶ ἕτος μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν γέγονεν ἐπὶ Δαρείου λήμμα δὲ λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγέλου αὐτῷ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ προφητεύει. ὄνειδιζει δὲ τὸν Ἰσραὴλ ἐπὶ ταῖς πρὸς τὸς πατέρας, καὶ μέμφεται ἐπὶ τῇ ἀμελείᾳ τῶν δεκάτων καὶ τῆς πρὸς τὸς πώχους κοινωνίας. προφητεύει δὲ πρὸς τῆς ἡμέρας τῆς κρίσεως, καὶ τῆς τῷ Σωτήρι ἐπιλάμψεως, καὶ πρὸς τῆς παρυσίας τῷ Σωτήρι, ὅπως ἔλθουσι τὸν Ἡλίαν σημαίνει.

ΗΣΑΙΑΣ ΥΙΟΣ ΑΜΩΣ.

Οὗτος καὶ Ωσηῆ, καθὰ προεῖπον, ἀνεχρόνησαν ἀλλήλοις. καὶ γὰρ καὶ ἕτος ἐπὶ Οζίας, καὶ Ἰωθαμ, καὶ Ἀχαζ, καὶ Ἐζεχίας βασιλέων Ἰούδα, γέγονεν. ὄρασι δὲ ἑωρακῶς προφητεύει κατὰ τῆς Ἱε-

APPELLATIONIBVS.

prophetae diapsalmata, Saluatoris aduentum, & quam de morte victoriam adeptus est, decantantis.

SOPHONIAS. CHVSI F.

Isdem iste, & Hieremias vixerunt temporibus. Ambo enim vaticinati sunt, cum Iudæ regnum Iosias teneret. Factus est autem sermo Domini ad ipsum; munusque suum in Hierusalem, totòq; Iuda obiit. Prædixit etiam de venturo die, qui magnus dicitur, quo Idola omnia lucisque tollentur; vnde luctus & clamores multi futuri. Vaticinatur verò etiam de ipso Salvatore, deque eius in vitam reditu, qui ab eo nostri causa factus est. Sunt & eius vaticinia in Gazam; in Ascalonem; in Azotum; in Accaron; in Moab; in Ammon; in Damascum; in Niniuem; in Æthiopas.

AGGÆVS.

Vit iste post captiuitatem, cum populus Hierusalem rediisset, Darij regis anno secundo, mense sexto. Factus est autem sermo Domini in manu ipsius, vaticinatusque est Zorobabeli, & Iesu Iosedeci filio, populòque ipsi, de Hierosolymorum instauratione: De umbrarum item transitu; deque gentium vocatione.

ZACHARIAS SADDO F.

Vaticinatus est & iste anno Darij secundo: menseque octauio factus est sermo Domini ad ipsum, in eòq; Domini locutus est angelus. Dirigit porro ad patres Hierusalem visiones suas, quas multas ac varias videt. Differit item proluxa oratione de Salvatore, & significat eundem asinæ eiusque pullo insidentem venturum esse.

MALACHIAS.

Vit & iste etiam post captiuitatē, Dario regnante. Vaticinatur autem assumptionem sermonis Domini in manu angeli sui in qua arguit Israël transgressionum nomine; & accusat, quod dicitur in manu & pauperum curam non habeat. Differit etiam de die iudicij, de Salvatore splendore, deque Eliæ ante eius aduentum missione.

ESAIAS. F. AMOS.

Iste, & Ofee (sicut à me dictum est supra) isdem floruerunt temporibus. Vixit enim hic Ozia, Ioatham, Achazo, & Ezechia Iudæ regnū tenentibus. Visionem autem intuitus, vaticinatus est aduersus

DE PROPHETICORVM LIBRORVM

Iudæam, & Hierufalem. Factus est verò sermo Domini ad ipsum; bonaque ipsius prophetiæ pars nuntius est quidam de Verbi Dei aduentu, deque iis, quæ nostro nomine passus est. Vaticinatur autem de gentibus, quæ sequuntur; Aduersus Babylonem; in alienigenas; aduersus Damascum; in Ægyptum; in Idumæam; in vallem Sionis; in Tyrum; post quæ sequitur visio quadrupedum, quæ sunt in Eremo. Narrat & Semnacherim expeditionem; & Rasfacæ iactationem; excidiûmque eorum, & interitum. Addit & Ezechiæ morbum, utque morti proximus fufis ad Deum precibus in quindecim annos vitæ sibi prorogationem impetrarit. Vaticinatur porro Eunuchis, & gentibus, addito ad finem dici iudicio.

HIEREMIAS CHELCIÆ F. E SACERDOTIBVS.

Iste, quod prius dixi, & Sophonias, iisdem vixerunt temporibus; sed mansit Hieremias ad Ioacimum vsque, & vndecimum Sedecia regis annum; id est, ad populi vsque captiuitatem. Factum est autem Verbum Domini ad eum, & multis Hierosolymorum iniquitates arguit, deque ipsis, & de siccitate vaticinatus est. Prædixit item de Elamitis gentibus, foreque ut Ægyptus à rege Babylonio excinderetur. Addidit & prophetiam in Babylonem; & sermonem, quem habuit iussu Domini, ad Saraïam Neria filium; ad Idumæam; ad filios Ammon; & ad Cedar reginam aulae, quam percussit Nabugodonosor rex Babylonis. Alloquitur & Damascum; & Moab; & Hierufalem; & Iudam; & Rhocabitarum familiam, & filiorum Ionadab; & Iudæos, qui terram Ægypti, qui Magdalum, qui Taphnas, quique Pathures regionem incolabant. Baruch denique, cum ista ab ore Hieremiæ excerpta, in libro describeret. Narrat porro sub finem quo pacto excerptum per insidias prophetam in cœnosum lacum proiecerint; vnde est per Abdemelech Aethiopem extractus.

CVR BARVCH LIBRVM INSCRIBIT?

Quia quæ Hieremias dictarat, in libro à se descripta captiuis apud Babylonem recitauit, consolans eos, & auxiliij spem à Deo nuncians.

QVARE LAMENTATIONES Librum inscribit?

Quia verbis istis Hierosolymorum, & populi, qui captiuis erat, miseriae lamentatus est.

CVR

APPÉLLATIONIBVS.

τῆς Ἰουδαίας, καὶ κατὰ Ἱερουσαλήμ. καὶ λόγος δὲ κυρίου πρὸς αὐτὸν γέγονε· καὶ τὸ πλεῖστον τῆς προφητείας αὐτῆς ἐστὶν εὐαγγέλιον πρὸς τῆς ἐν σαρκὶ παρρησίας τῆς λόγου τῆς Θεοῦ, καὶ ὧν ἂν ἐδέξατο δι' ἡμᾶς παθῶν. προφητεύει δὲ καὶ ἐπὶ ἔθνη ταῦτα· κατὰ Βαβυλῶνος, ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, κατὰ Δαμασκῶ, ὄρασιν Αἰγύπτου, ὄραμα τῆς Ἰδουμαίας, ὄραμα τῆς φαραγγὸς Σιών, ὄραμα Τύρου, ὄρασιν τῶν τετραπόδων, τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ· διηγᾶται δὲ καὶ τὴν ἑφοδὸν Σεμναχηρείμ· καὶ Ραφαίας τὴν ἀλαζονίαν, τὴν τε πῆσιν, καὶ ἀπώλειαν αὐτῶν· καὶ ὅτι νοστήσας Ἐζεκίας, καὶ μέλων ἀποθνήσκων, εὐξάμενος πρὸς θεὸν ἔσχευεν ἑτῶν δεκαπέντε. προφητεύει δὲ καὶ εὐνύχοις, καὶ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν τῷ τέλει πρὸς τῆς ἡμέρας τῆς κρίσεως.

ΙΕΡΕΜΙΑΣ Ο ΤΟΥ ΧΕΛΚΙΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΙΕΡΕΩΝ.

Οὗτος, κατὰ προῶπον, καὶ Σοφονίας ἀνεχρόνισαν ἑαυτοῖς· παρέμεινε δὲ ἕτος ἕως Ἰοακείμ, καὶ ἕως ἑνδεκάτου ἔτους Σεδεκίᾳ βασιλέως Ἰούδα, ἕως αἰχμαλωσίας τῆς λαοῦ· ῥῆμα δὲ Θεοῦ ἐλάλητο πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐκλήθη λόγος κυρίου πρὸς αὐτὸν· καὶ ἐλέγχει τὰς ἀδικίας τῆς Ἱερουσαλήμ διὰ πολλῶν· προφητεύει δὲ ἐπὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ περὶ τῆς ἀβροχίας· καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη Αἰθιοπίας, καὶ τοῦ ἐλθεῖν βασιλέα Βαβυλῶνος, τοῦ ἐκκόψαι τὴν γῆν Αἰγύπτου· καὶ ἐπὶ Βαβυλῶνα· καὶ λόγος, ὃν ἐνετείλατο κύριος τῷ Ἱερεμίᾳ εἰπεῖν τῷ Σαραία ἡμῶν Νηρίου, καὶ τῇ Ἰδουμαίᾳ, καὶ τοῖς υἱοῖς Ἀμμὼν, καὶ τῇ Κηδάρ βασιλίσση τῆς αὐλῆς, ἣν ἐπάταξεν Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος, καὶ τῇ Δαμασκῶ, καὶ τῇ Μωαβ, καὶ ἐπὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπὶ Ἰούδα, καὶ εἰς οἶκον ῤηχαβέμ, καὶ τῶν υἱῶν Ἰωνάδαβ, τοῖς τε Ἰουδαίοις, τοῖς κατοικοῦσιν ἐν γῇ Αἰγύπτου· καὶ τοῖς καθημένοις ἐν Μαγδάλα, καὶ ἐν Ταφνας, καὶ ἐν γῇ Παθουρης, πρὸς τε τὸν Βαρθύχ, ὅτε ἔγραφε τὰς λόγους τούτους ἐν τῷ βιβλίῳ ἀπὸ στόματος Ἱερεμίου. πρὸς εἰσεῖσαι δὲ τὸ βιβλίον ἐπὶ τέλος, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐπὶ βουλεύοντες τῷ προφήτῃ, ἔρριψαν αὐτὸν εἰς λάκκον βορβόρου· καὶ Ἀβδεμέλεχ Αἰθίοψ ἀνήγαγεν αὐτόν.

ΔΙΑ ΤΙ ΒΑΡΟΥΧ ΕΠΙΓΡΑΦΕΙ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ;

Ἐπειδὴ οὗτος γράφας ἀπὸ στόματος Ἱερεμίου τὰς ἐν τῷ βιβλίῳ λόγους, ἀνέγνω τοῖς ἐν τῇ Βαβυλῶνι αἰχμαλωτισθείσι, παραμυθόμενος αὐτούς, καὶ ἐπαγγελόμενος αὐτοῖς τὴν ὁδὸν Θεοῦ ἐλπίδα.

ΔΙΑ ΤΙ ΘΡΗΝΟΙ ΕΠΙΓΡΑΦΕΙ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ;

Ἐπειδὴ τὰς λόγους τούτους ἐθρήνησεν Ἱερεμίας περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅτε ἐάλω, καὶ αἰχμαλωτίσθη ὁ λαός.

δ ij

DE PROPHETICORVM LIBRORVM

ΔΙΑ ΤΙ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΕΡΕΜΙΟΥ ΚΑΛΕΙΤΑΙ;

Επειδή ταύτην ἔγραψεν Ιερεμίας τοῖς ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ, κατὰ ἑστῶν εἰδώλων ἀσφαλιζόμενος αὐτὸς, ἵνα μὴ βλέποντες αὐτὰ, συναπαχθῶσι τοῖς σεβομένοις αὐτὰ.

ΙΕΣΕΚΙΑ ΥΙΟΣ ΒΟΥΖΙ ΙΕΡΕΩΣ.

Ὅστις ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ γέγονεν μετὰ Ιερεμίαν, καὶ τὸ πᾶν πῶ ἔπει τῆς αἰχμαλωσίας Ιωακείμ, ἤρξατο πρὸς φητεῦσαι. λόγος δὲ κυρίου ἐγένετο πρὸς αὐτὸν· καὶ χεὶρ κυρίου ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν· καὶ ὄρασιν μὲν ἐξάρχῃς ζῶν τετραπρὸς ὄψιν φαιμασῆν, καὶ ἐκπληκτικωτάτην, καὶ δυσερμήνευτον ὄρα. πρὸς φητεῦσαι δὲ ἐπὶ τὰς πρὸς φητεῦσαι τῆς Ἰσραὴλ, καὶ πρὸς τῆς ξύλας τῆς ἀμπέλου, καὶ δὴ γήγημα πρὸς τῆς ἀετῆ. καὶ διαμαρτύρεται τῇ Ἱερουσαλήμ τὰς ἀνομίας, καὶ τὰς ἀμαρτίας αὐτῆς· πρὸς τῆς πρὸς φητεῦσαι, ἧς ἔλεγον, οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακα, καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἐμαδίασαν. καὶ τοῖς υἱοῖς Ἀμμὴν, καὶ πρὸς τῆς Ουλαῖς, καὶ τῆς Ουλιῶν. καὶ ἐπὶ Σὺρ Ἰρηνον, καὶ ἐπὶ Σιδῶνα καὶ πρὸς ἡμέρας κυρίου, καὶ τὸ Φαραὼ βασιλεῖ Αἰγύπτου, καὶ Ἰρηνον ἐπὶ Φαραὼ, καὶ τὴν Αἰγύπτου, καὶ ἐπὶ ὄρος Σηὶρ, καὶ πρὸς τῶν ὀσέων τῶν ἀναλισσάντων, καὶ ἐπὶ Γῶγ, καὶ τὴν γῆν τῆς Μαγαγ· τὰς ἀρχοντας Τύρα καὶ Ἰρηνον κατ' αὐτῆ, καὶ τοῖς υἱοῖς τῆς λαῶν αὐτῆ, καὶ ἐπὶ τῆς ποιμνίας τῆς Ἰσραὴλ· καὶ τὸ τελευταῖον τὴν οἰκοδομὴν τῆς ναῦ, καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ διαγράφων πρὸς φητεῦσαι.

ΔΙΑ ΤΙ ΔΑΝΙΗΛ ΚΑΛΕΙΤΑΙ;

Επειδή καὶ αὐτὸς ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ γεγονὼς, ἕως τῆς βασιλείας Κύρου τοῦ Πέρσου, τὰ μὲν κατὰ Συσάνναν κρίνει αὐτὸς, καὶ κατακρίνει τοὺς πρὸς φητεῦσαι ὡς συκοφάντας· τὰ δὲ τῶν βασιλείων ἐνύπνια αὐτὸς ἀπαγγέλλει τε, καὶ ἐρμηνεύει· βλέπει δὲ καὶ ὄρασις τελείας· πρὸς μὲν τῶν βασιλείων δύο, πρὸς δὲ τῆς τοῦ Σωτῆρος παρουσίας, καὶ καταπαύσεως τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ τῆς Ἀντιχρίστου παρουσίας δύο. διηγείται δὲ πρὸς τῆς μαρτυρίας Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδενάγο, καὶ τῶν ὑμῶν αὐτῶν· καὶ ὅτι αὐτοὶ μὲν διεσώθησαν· οἱ δὲ ὑποκαίοντες κατεφλέχθησαν, καὶ μετέγεννα βασιλεὺς· καὶ ὅτι αὐτὸς διεβλήθη εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων· τὸ μὲν πρῶτον, ἐπεὶ δὴ τῶν Βαβυλωνίων πρὸς φητεῦσαι Δαρείω τῷ βασιλεῖ, μόνος αὐτὸς Θεὸς πρὸς φητεῦσαι· τὸ δὲ δεύτερον, δι' ὅτι τὸν Βηλ κατέσρεψεν· καὶ τὸν δράκοντα αὐτῶν καὶ ἐπὶ Κυρὸς τῆς βασιλείας, καὶ αὐτὸς μὲν διεσώθη· καὶ αὐτὸς Σὺρ τῶν λεόντων ἀνήλθεν ἐκ τῆς λάκκου. οἱ δὲ ἐπὶ φητεῦσαι αὐτὸς ἐβλήθη εἰς τὸν λάκκον, καὶ μετῴσθη κατέσραθησαν ὑπ' αὐτῶν.

CVR

APPELLATIONIBVS.

CVR EPISTOLA HIEREMIAE DICITVR?

QVia ipsam scripsit Hieremias ad captiuum populum, vt eundem aduersus Idola confirmaret: ne qui ipsa intuebantur, ad eorum cultum, cum iis, à quibus colebantur, raperentur.

EZECHIEL BVSI SACERDOTIS F.

EVit hic captiuitatis tempore post Hieremiam, annoque quinto Ioacimi captiuitatis coepit vaticinari. Factus est autem sermo, facta item Domini manus ad eum, visionemque initio quadriformis animalis vidit mirabilem, maximéque formidandam, & explicatione difficilem. Vaticinatur autem in prophetas Israél, deque ligno vitis. Addit & narrationem de Aquila, infectaturque vrbis Hierosolymorum iniquitates, & peccata. Differit item de similitudine quam vsurpabant, cum patres suos acerbis vvas comedisse, sed dentes sibi obstupuisse dicerent. Disputat etiam de Oola; deque Oliba: & adiungit fletum in Sur, in Sidonem; disputationem de die Domini, de Pharaone rege Aegypti, cum ipsius & regni lamentatione: de monte Seir; de osibus eorum, qui reuixerunt; de Gog; de terra Magog; de Tyri principe, quem cum filiis populi sui lamentatur; de pastoribus Israél. Vaticinatur denique de templi & vrbis instauratione, quam depingit.

QVARE DANIEL VOCATVR.

QVia & ipse ad Cyrum vsque Persarum regem Susannæ quidem causam, damnatis calumniæ poena senioribus, iudicauit: Regis autem somnia retulit, & interpretatus est. Vidit porro visiones eximias; De regnis quidem duas; Duas item de Saluatoris aduentu; deque Hierosolymæ requie, & Antichristi accessu. Narrat præterea martyrium Sydrach, Misac, & Abdenago, eorumque canticum: vtque seruatis ipsis, combustis autem qui ignem succendebant, regem poenituit. Narrat etiam vt est in leonum lacum coniectus, primum quidem, quòd Darium regem adorantibus Babylonis omnibus, solus ipse Deum adoraret: Deinde verò quòd Bel, & draconem sub Cyro rege sustulisset. sed est ipse incolumis de lacu extractus, in eumque deiecti, & à leonibus statim deuorati qui has illi insidias struxerant.

δ iiij

Quæ sequuntur, habentur in optimo et vetustissimo Renati Marchali codice ante Esaiam: eaque hic addenda curavi, ut non immeritò eius me fidem secutum esse docerem.

Μετελήφθη ὁ Ησαΐας ὑπὸ ἀντιγράφου τοῦ ἀββᾶ Απολινάριου τοῦ κοινοβιάρχου, ἐν ᾧ καθυπόκειται ταῦτα· μετελήφθη ὁ Ησαΐας ἐκ τῶν κατὰ τὰς ἐκδόσεις ἑξαπλῶν. ἀντεβλήθη δὲ καὶ πρὸς ἕτερον ἑξαπλῶν, ἔχον τὴν ὁρθογραφίαν ταύτην. Διῶρθωνται ἀκριβῶς πᾶσαι αἱ ἐκδόσεις. ἀντεβλήθησαν γὰρ πρὸς τετραπλῶν Ησαΐαν· ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἑξαπλῶν. πρὸς τούτοις, καὶ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, ἕως τοῦ ὄραματος Τύρου, ἀκριβέστερον διῶρθωται. εὐπορήσαντες γὰρ τῶν μέγχι τέλους τοῦ ὄραματος Τύρου, τόμων ἐξηγητικῶν εἰς τὸν Ησαΐαν Οριγῆους, καὶ ἀκριβῶς ἐπισήσαντες τῇ ἐννοίᾳ καθ' ἣν ἐξηγήσατο ἐκάστην λέξιν, καθ' ἣν οἶόν τε ἦν, καὶ πᾶν ἀμφίβολον κατὰ τὴν ἐκείνου ἐννοίαν διῶρθώσαμεθα. πρὸς τούτοις συνεκρίθη ἡ τῶν ἐκδομήκοντα ἐκδόσις, καὶ πρὸς τὰ ὑπὸ Εὐσεβίου εἰς τὸν Ησαΐαν εἰρημύα. καὶ ἐν οἷς διεφάνον, τῆς ἐξηγήσεως τὴν ἐννοίαν ζητήσαντες, πρὸς αὐτὴν ἐδιῶρθώσαμεθα.

Id est.

Descriptus est Esaias ab exemplari patris Apolinarij cœnobiarchæ, in quo ad finem isthæc adiiciuntur. Desumptus est Esaias ab editione hexaplorum: collatus autem cum hexaplo alio, in quo ista adnotantur; Accuratè editiones omnes correctæ sunt. Collatæ enim fuèrunt cum tetraplo Esaiæ; & cum hexaplo. Adhæc, ab initio etiam, vsque ad visionem Tyri, accuratiùs emendatus est. Vñ enim sumus ad finem vsque visionis, quæ de Tyro est, tomis Origenis; in quibus Esaiam explicat: & sedulo aduertentes quo sensu singulas dictiones sumpsisset, quantum potuimus, omne dubium ex sensu ipsius correximus. Præterea collata est etiam quæ lxx. virorum est, editio, cum iis, quæ in Esaiam scripsit Eusebius; atque in quibus erat varietas, ex indagato explicationis sensu eam ipsâ quoque correximus.

Consentit cum Eusebio hist. 6. cap. 25.

Deinde

Deinde ante Ezechielem.

Μετελήφθη δὲ ὑπὸ ἀντιγράφου τοῦ ἀββᾶ Απολινάριου τοῦ κοινοβιάρχου, ἐν ᾧ καθυπόκειται ταῦτα· μετελήφθη ὑπὸ τῶν κατὰ τὰς ἐκδόσεις ἑξαπλῶν, καὶ διῶρθάθη ὑπὸ τῶν Οριγῆους αὐτοῦ τετραπλῶν, ἃ τινὰ καὶ αὐτοῦ χειρὶ διῶρθωτο, καὶ ἐσχολιογράφητο. ὁ Εὐσέβιος ἐγὼ σχόλια παρέθηκα. Πάμφιλος καὶ Εὐσέβιος ἐδιῶρθώσαντο.

Id est.

Desumptus est (Ezechiel) ab exemplari patris Apolinarij cœnobiarchæ, in quo adiiciuntur quæ sequuntur: Exscriptus est ab editionum hexaplis, & correctus adhibitis Origenis ipsius tetraplis; quæ etiam manu eius emendata sunt, & scholiis illustrata. Ego Eusebius scholia adieci. Pamphilus & Eusebius correxerunt.

ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΩΝ ΕΙΣ
ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΗΣΑΙΑΝ
 ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ
 ΕΞΗΓΗΣΕΩΝ

Πρόκοπος, χριστιανὸς σοφιστὸς.

PROCOPII, SOPHISTAE
 CHRISTIANI, VARIARVM
 IN ESAIAM

Prophetarum commentationum epitome:

I O. CVRTERIO interprete.

ΠΡΟΦΗΤΗΣ ὁ θεωρούμενος ἢ τὸ μέλλον, ἢ τὰ παρόντα λαμβάνουσα, ὡς ὁ Παῦλος φησὶ· Ἐάν δὲ θεωροῦνται, εἰσελθὼν δὲ τις ἀπίστος, ἢ ἰδιώτης, τὸ κρυπτόν τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερόν γίνεται. Καὶ Ἐλισαῖος· Οὐχὶ ἡ καρδία μὲ φησὶν, ἐπορεύετο μετὰ σου, λέγει δὲ ἀνίσταται ὁ ἀνὴρ μετὰ τῆ ἀρμάτος αὐτοῦ εἰς Συων τὴν σοί; ὅρα δὲ ὁ θεωροῦντος τὸ ἡγεμονικόν, ὡς ἐν ἰσχυροῖς ὑπάρ τυπούμενος. ἢ ὡς ἂν τις ἴδωι χρυσίδιον ἐπι πύλακος ἀγαθόν, ἢ τῆς ἐναντίας παραγμάτων. ἢ χτ' ἐκτετασιν ἀνοήτως, ὡς πτες ἐφασαν, τὸ ἀνθρώπινον ἢ κελυπιμένον ὡς τὸ πνεύματος ὁ δὲ θεῖος ἐπιδημίας ἀνάξιον, ἐκφρονα ποιεῖν καὶ μανίας ἐγγίσι τ' Θεὸν αὐτῶν. τελευτητοὶ γὰρ τὸ θεῶν οἷς ἂν ἐγγίνοται, ἀλλ' ἢ τῆς φυσικῶν ἀποφρονητικῶν λογισμῶν. ἢ δὲ γὰρ ἐνός τὸν ὀφελόντα λόγον τῶν ἄλλων, ἑαυτῶν ἀγνοεῖν, καὶ τῆς ἐκ τῆς λόγων ὀφελίας ἀπεπαισιώσασθαι. πῶς δὲ τὸ πνεῦμα τῆς σοφίας ἀγνοίαν πληροῖ; φῶς γὰρ τὸ φῶς ἢ ποιεῖ. ἢ δὲ δυναμὸν θεωρεῖται ἢ ὁρατικῶν εἰς ἐνέργειαν, ὡς καὶ τὸ θεῶν ἔν ἑαυτῶν εἰς ἐποπτεῖαν πνευματικῶν. ποτεῖς δὲ καὶ μῶτις δυνάμεις,

PROPHETA est, qui res futuras, aut praesentes occultas, praedicit: ut Paulus ait; Si prophetetis, intret autem quis infidelis, aut idiota; occulta cordis ipsius manifesta fiunt. Et Elisaeus; Nonne cor meum, inquit, tecum ambulabat, quando reuersus est vir cum curru suo in occursum tibi? Videt autem propheta, principe animi parte, tanquam per somnium, reapse informata: aut tanquam qui in tabula rerum bonarum, vel malarum, picturam intuetur: non vi stupefacta intelligendi, ut quidam asserunt; quasi velo mens humana per spiritum obducatur. quod sane diuino accessu indignum est, Deum ipsum amentem, & furoris affinem facere. Solet enim quibus illabatur, naturales animi sensus non auferre, sed perficere. Neque profecto consentaneum est, rationem, quae proficit aliis, seipsam ignorare, & sermonis utilitate priuari. Quomodo vero sapientiae spiritus ignoracionem operetur? Nequaquam enim caecitatem parit lux. Immo cernendi vim ad actum prouocat; ut Deus etiam mentem sinceram ad rerum spiritualium contemplacionem. Sed solius est malae potestatis,

informat, cum eorum, qui digni sunt, mentem attingit. Paternam vero Prophetiam indicans, & patrem suum addit. Dupliciter item V I D E N D I verbu sumitur. Partim quidem, vt V I S I O N I S notetur communitio: partim autem, vt speciei statuatur differentia. Præterea sermonem facit visibilem, iuxta quod

Exod. 20.

in Exodo scribitur; Cunctus autem populus videbat voces. Cæterum, prophetarum alij quidem V I S I O N I S, alij autem Verbi vocabulum suarum vaticinationu exordiis præfixere. V I S I O N E M quidem Abdias: Verbum vero,

Cap. 1.

Osæas, Amos, Michæas, Ionas, Sophonias, Aggæus, Zacharias. Malachias autem, Assumptio verbi domini, ait. Et Naum, Assumptio Niniua. Et

Cap. 1.

Abbacum, Assumptio, quam vidit Abba- cum: vt se non à seipis vaticinandi potestatem habere docerent; idemque Assumptionis verbo, ac dei dono significari. At illud, In manu Aggæi, non diuersum habet ab Assumptione intel-

Cap. 1.

lectum. E S A I A S ergo, V I S I O N I S præfixo nomine, verba subiunxit: Amos vero, verbis præmissis, quæ vidit, intulit. At inter eos, qui tempora definiunt (sunt enim & qui neglecta eorum ratione scripserunt) alij quidem gentis, alij autem Barbarorum reges scriptioni suæ præfixerunt; ea fortasse ducti ratione, quod rebus potirentur, essetque eorum illustrius imperium. Non desunt etiam, qui patres suos addiderint; quos alij prætermiserunt. Nec est à vero forsitan quod aiunt, alienum, eos, qui celebriores essent, quo fidem magis facerent, à filijs esse nominatos; cum iis facilius credamus, quos præstantiores putamus: qui autem obscuri haberentur, silentio prætermisissos. Ferunt autem Esaiæ patrem non ex XII. Prophetis esse aliquem. Illum enim Amos tenuiter effecit, sermonemque durum significare; Esaiæ autem parentem aspirari, perfectionemque, & virtutem, & robur innuere. Idem verò ipse O Z I A S & A Z A R I A S dicebatur. Nam Paralipomenon altero,

Cap. 26. 4. Reg. 14.

O Z I A S nominatur; & Regum secundo, A Z A R I A S; cuius idem vterque patrens. Est enim mater Chana; pater vero Amasias. Sunt & regni tempora eadem, anni LII. Sub O Z I A autem, & qui Aza-

τατα δὲ θεὸς ἐνθυποῖ τῷ ἠγεμονικῷ τῷ ἀξίῳ ἀπὸ μόνου. πατρὶν δὲ τὴν πατρὸς θείαν διουκίαν, καὶ τὸν πατέρα. παρὰ τὴν διὰ τὸ εἶδεν τὸ μὲν, ἵνα δέξῃ τὸ κοινὸν τῆς ΟΡΑΣΕΩΣ τὸ δὲ, τῷ ἰδικῷ τῷ ἀγαθῷ. λόγους δὲ δέουσι ΟΡΑΤΟΥΣ, καὶ τὸ ἐν Εξῶδῳ· καὶ πᾶς ὁ λαὸς εἶρε τὴν φωνήν. τῷ δὲ ἄλλων παρρησιαῖς, οἱ μὲν ΟΡΑΣΙΝ. οἱ δὲ λόγους τῆς παρρησιαῖς παρὰ τῶν ΟΡΑΣΙΝ μὲν, Αβδὶα, Ἴναβιμ, Αββακούμ· λόγους δὲ, Οση, Αμῶς, Μιχαῖας, Ιῶνας, Σοφονίας, Αγγαῖος, Ζαχαρίας. ὁ Μαλαχίας δὲ, Ἀἴμια λόγους κυρίως φησί. καὶ ὁ Ναβιμ, Ἀἴμια Νινευί. καὶ Αββακούμ, τὸ ἄμια, ὃ εἶδεν Αββακούμ· δηλοῦντες, ὅτι ἐκ ἀφ' ἐαυτῶν ἔχουσι τῆς παρρησιαῖς τὴν δύναμιν, ὡς τὸ ἄμια ἴσον εἶναι τὸ δόμα τῷ θεῷ. τὸ δὲ, ἐν χειρὶ Αγγαῖος, ταυτὸν τὸ ἄμια διδάσκει. Ο μὲν οὖν ΗΣΑΙΑΣ παρὰ τῶν ΟΡΑΣΙΝ, τῶν λόγους ἐπέθεκεν. ὁ δὲ Αμῶς λόγους παρὰ τῶν ΟΡΑΣΙΝ, τὸ οὖν ἴδεν ἐπήγαγεν· καὶ οἱ μὲν ἁπλοῦς ἐλέγξαν, οἱ δὲ ἀπλοῦς ἐπέθεσαν. καὶ οἱ μὲν τὸν ἴσον βασιλείας παρὰ τῶν ΟΡΑΣΙΝ· οἱ δὲ τῶν βασιλέων ἴσως, ἄλλο τὸ τότε κρατεῖν ὡς ἑπισημότερος ἀρχιτείας. καὶ τῶν ἐαυτῶν πατέρων οἱ μὲν ἐπέθεσαν, οἱ δὲ παρέλιπον. καὶ τὰ φωνήν, οἱ μὲν ἐξ ἐπισημῶν πατέρων, ἄλλο τὸ ἐπισημῶν. (πιστότεροι γὰρ οἱ ἡγεμονικότεροι.) οἱ δὲ τῶν ἀσπίμων παρρησιαῖς. λέγουσι δὲ μὴ τὸ ἴνα τῷ δώδεκα τῷ ΗΣΑΙΟΥ τὸν πατέρα τυγχάνειν· εἰς εἰς γὰρ Αμῶς φίλος λέγεται, καὶ ἐρμινεύεται λόγους σκληρῶς. ὁ δὲ τὸ ΗΣΑΙΟΥ δακρυέτω, καὶ σημαίνει τελείων, καὶ δυνάμιν, καὶ ἰσχύ. Ο ΖΙΑΣ δὲ ὁ αὐτὸς καὶ Αζαρίας ἐλέγετο. ἐν μὲν γὰρ τῇ δευτέρῃ τῷ Παραλειπομένων, Ο ΖΙΑΣ εἴρηται· ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ τῷ βασιλεῶν, Α Ζ Α Ρ Ι Α Σ, καὶ πατὸς τὸ αὐτὸ καὶ μητρὸς. οἱ μὲν γὰρ μητὴρ Χανᾶ· ὁ δὲ πατὴρ Αμασίας. καὶ λέγεται τῆς βασιλείας ὁ αὐτὸς, συνετηγόντα δύο ἔτη. ὅτι Ο Ζ Ι Ο Υ δὲ τὸ καὶ Αζα-

ἐξ ἑαυτῶν τῶν εἰς ἑαυτῶν τεύεσεν ΗΣΑΙΑΣ ὡς ἂν, Αμῶς, ἀλλ' ἐπειδὴ, Ἀρχιλόγους κυρίως παρὰ τῶν ΟΡΑΣΙΝ, μήποτε παρὰ τῶν ἑρμῶν παρρησιαῖς; καὶ ἐπειδὴ ὁ Αμῶς, παρὰ δύο ἐτῶν τῶν σεισμῶν, μήποτε παρὰ τῆς ΟΡΑΣΕΩΣ ΗΣΑΙΟΥ, ἐν ἡ φωνῇ, ἐπήγη τὸ ὑπερήφανος

rias, vaticinati sunt ESAIAS, Oseas & Amos. Annon vero quia Principium verbi Domini ad Oseam, in Osea legimus, primus & ipse vaticinari cepit? Quia deinde ante duos annos terræ motus inceperat se scribit Amos; annon & ante Esaiæ visionem, qua eleuatum superliminare dicit, prophetare aggressus videatur?

ΠΙΠΙ **A**Κυε ἔρανέ, καὶ ἐνωτίξ γῆ, ὅτι κύριος ἐλάλισεν. **A**Vdi cælum, & auribus percipe terra: quoniam Dominus locutus est.

Καταπλήθει τοὺς ἀκούοντας, ὡς καὶ τῶν ἀνομοθήτων ἀνομοθυμίαν θεῷ λόγων, οὓς αὐτοὶ λογικοὶ ὄντες ἀπόσαντο. ἴσως δὲ ἐν λόγων ἀκροατῶν ἀξιοπίστους ζητήσιν, ἡ μὲν δὲ δικαιοσύνη, ἐφ' ᾧ ἡμελλε κληρονομεῖν τοῦ λαοῦ, τοὺς ἐν ΟΥΡΑΝΩ δυνάμεις, καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς ἡγεμονίας. καὶ τῶν ἀσπίμων πατέρων, ἴσως, ἄλλο τὸ τότε κρατεῖν ὡς ἑπισημότερος ἀρχιτείας. καὶ τῶν ἐαυτῶν πατέρων οἱ μὲν ἐπέθεσαν, οἱ δὲ παρέλιπον. καὶ τὰ φωνήν, οἱ μὲν ἐξ ἐπισημῶν πατέρων, ἄλλο τὸ ἐπισημῶν. (πιστότεροι γὰρ οἱ ἡγεμονικότεροι.) οἱ δὲ τῶν ἀσπίμων παρρησιαῖς. λέγουσι δὲ μὴ τὸ ἴνα τῷ δώδεκα τῷ ΗΣΑΙΟΥ τὸν πατέρα τυγχάνειν· εἰς εἰς γὰρ Αμῶς φίλος λέγεται, καὶ ἐρμινεύεται λόγους σκληρῶς. ὁ δὲ τὸ ΗΣΑΙΟΥ δακρυέτω, καὶ σημαίνει τελείων, καὶ δυνάμιν, καὶ ἰσχύ. Ο ΖΙΑΣ δὲ ὁ αὐτὸς καὶ Αζαρίας ἐλέγετο. ἐν μὲν γὰρ τῇ δευτέρῃ τῷ Παραλειπομένων, Ο ΖΙΑΣ εἴρηται· ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ τῷ βασιλεῶν, Α Ζ Α Ρ Ι Α Σ, καὶ πατὸς τὸ αὐτὸ καὶ μητρὸς. οἱ μὲν γὰρ μητὴρ Χανᾶ· ὁ δὲ πατὴρ Αμασίας. καὶ λέγεται τῆς βασιλείας ὁ αὐτὸς, συνετηγόντα δύο ἔτη. ὅτι Ο Ζ Ι Ο Υ δὲ τὸ καὶ Αζα-

Perterret AUDITORES, tanquam ea, quæ sensu carent, Dei voces audiant; quas, qui ratione præditi sunt, repulerunt. Forsan autem non orationis auditores fide dignos, sed eorum iudices potius, quorum erat populum aculaturos, postulans, quæ in CÆLO, quæque in TERRA sunt, virtutes statim appellat; gentes obscurè significando, quæ à Deo in ingratum Iudæorum locum vocatæ, illorum pertinaciam condemnabunt. Vel certè, quia longis postea temporibus quæ vaticinabatur futura erant, sicutique sortitura exitum (cum eorum, qui tum audierant, nullus esset superstes futurus) diuinas virtutes, sempiternasque mundi partes, in eorum etiam, quæ postea essent euentura, testimonium vocat. Fortasse verò, tanquam Iudæorum gens Dei voce digna amplius non fit, eos, qui ex gentibus CÆLESTE aliquid saperent, & qui TERRENA audius amplecterentur, inclamat: Ideoque prioribus quidem, tanquam prudentibus, AVDIENDI verbum; alteris autem, AVRIBVS PERCIPIENDI, attribuit. Est enim AVRIBVS PERCIPERE craftius. Vel certè quoniam inter Iudæos erant sublimes aliqui, veluti prophe-

Matth. 12.

tanquam patrem honore profecuti. Ido-
 la enim ita religiosè coluerunt, ligno vt
 Esai. 41. dicerent; Deus meus es tu. Et lapidi;
 1. Ioan. 3. Tu me genuisti; patrem sibi Diabolum
 adscribentes. Qui enim facit peccatum,
 ait, ex Diabolo est. Et sceleratos his verbis alloquitur Christus; Vos
 Ioan. 8. ex patre vestro Diabolo estis. Hæc enim
 prophetice Saluatorem dicere non est
 incongruum, quem Israelis posteri non
 admiserunt, sed cruce multarunt, cum
 apud eos solos ex omni populorum numero
 diuerfaretur. Ait ergo; ISRA-
 EL ME NON COGNOVIT, ET
 POPVLVS ME NON INTELL-
 EXIT. Non enim certè qualis ipse
 esset, qui se maioribus ipforum huma-
 na forma conspicendum multifariam
 præbuisset, INTELLERVNT.
 Ioan. 8. Itaque ait; Abraham pater vester exul-
 tauit, vt videret diem meum; & vi-
 dit, & gauisus est. Et; Hierusalem,
 Math. 23. Hierusalem, quoties ego volui congre-
 gare filios tuos, & noluisti? De quo-
 libet ergo homine, qui coelestem illum
 Dei imaginem, rationisque dignita-
 tem amiserit, Quisque, in honore cum
 esset, comparatus & iumentis insipienti-
 bus, & similis factus est illis, dici pu-
 tandum est. Iudæi autem tanti hono-
 ris, nedum folius rationis, participes ef-
 facti, Deique POPVLVS appella-
 ti, magis tamen, quam bruta ipsa, à ra-
 tione alieni, ne DOMINVM qui-
 dem suum, BOVIS in morcm (agno-
 scit enim ipsum naturali quadam ima-
 ginatione) vel sicut solet DOMINI
 PRAESEPE ASINVS, COGN-
 OVERT. Et si enim DOMINVM
 ASINVS non agnoscit, assuetudine
 tamen ad PRAESEPE locū fer-
 tur; & PRAESEPE ipsum, ventre
 magistro, nouit discernere. Itaque,
 tanquam nihil hæc affinitatis inter se
 habeant animalia, in Deuteronomio,
 iunctis ASINO ET BOVE arare
 caneri legimus: Id est, cam animi par-
 tem, quæ labore & strenuitate gaudet,
 cum ea, quæ voluptatibus, copulare.
 1. Cor. 9. Non enim de bobus cura Deo est.
 Alicubi tamen contra copulari videas.
 Esai. 32. Scribitur enim; Beatus qui feminat
 super omnem aquam, vbi bos & asinus
 ambulant: Id est, qui doctrinæ verbo

ὡς πατέρες τιμίζοντες. τὸ γὰρ σέβας τοῖς
 εἰδώλοις ἀπένειμαν, λέγοντες τὸ ξύλων·
 Θεός μου εἶ σύ. καὶ τὸ λίθω· Σύμμε ἐγέννη-
 σαις, τὸν ἀβελόλον ὄντι γεραμίδου πατέ-
 ρα. Ὁ γὰρ παῖδν τὴν ἀμαρτίαν φησὶν, ὅτι
 τὴν ἀβελόλιν γενένηται. καὶ τοῖς ποιηρευ-
 μένοις φησὶν· Ὑμεῖς ὅτι πατὴρ ὁ ὑμῶν τὸν
 ἀβελόλιν ἐστὶ. Ἐδοτα δὲ καὶ παροφητικῶς
 τὸ σωτήρι λέγειν ἀρμόθει, μήτε παροδε-
 ξαμένον, καὶ σαυρὰ τετιμωκότων αὐτὸν τῶν
 ἐξ Ἰσραὴλ, μόνους αὐτοῖς ἐξ ἀπάντων ὄντι-
 δημήζοντα τὸ ἔθνος. διότι φησὶν ἸΣΡΑΗΛ
 ΜΕ ΟΥΧ ΕΓΝΩ. ΚΑΙ Ο ΛΑΟΣ
 ΜΕ ΟΥ ΣΥΝΗΚΑΝ. ὁ γὰρ ΣΥ-
 ΝΗΚΑΝ οἶός ἐστι αὐτὸς τὸν, ὁ καὶ τοῖς
 πατράσιν αὐτῶν ἐν ἀνθρώπων ἰχίματι
 ἀβελόλιν ἐγενέσθαι φησὶν·
 Ἀβελόλιν ὁ πατὴρ ὑμῶν ἐπεθύμησεν ἰδεῖν
 τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν, καὶ ἶδεν, καὶ ἐχάρη. καὶ
 Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ποσάκις ἠθέλησα
 ὄντι συναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, καὶ ἐκ ἠελι-
 σαιτε; καὶ πατὴρ ὁ ἐν ἀνθρώπου, τὸ κατ-
 εἶνα καὶ τὸ λογικὸν ἀπλοκαίματος ἀξίαν ἐ-
 ρηται; καὶ ὅτι ἐν τῆμ ὄντι ἰσχυρὸν, παροσε-
 βλήθη τοῖς κτήνεσιν τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ἀμοιῶ-
 ῃ αὐτοῖς. Ἰσραὴλ δὲ, ποσάκις τῆμ ἀπο-
 λαύσαντες, μὴ μόνον λογικοὶ γενόμενοι, ἀλλὰ
 καὶ θεὸς τὸν ἰσχυρὸν λαὸς, ὅτι δι φησὶν ἐ-
 λόγων κτηνῶν περιλάσιν ἀλογώτεροι, μήτε
 καὶ BOVN, ΤΟΝ ΔΕΣΠΟΤΗΝ ΓΙ-
 ΝΩΣ ΚΟΝΤΕΣ. φυσικὴ γὰρ τὸν φαν-
 τασίαν ΓΙΝΩΣΚΕΙ. μήτε καὶ ΟΝΟΝ,
 ΤΗΝ ΦΑΤΝΗΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ αὐ-
 τῶ. ὁ γὰρ ΟΝΟΣ καὶ τὸν ΔΕΣΠΟ-
 ΤΗΝ οὐκ οἶδεν, ἀλλ' οὐδ' εἰς τὸν τόπον τὸ
 ΦΑΤΝΗΣ ἀπὸ ζωθίας ἐπέγειται. τὴν
 ΦΑΤΝΗΝ γὰρ γνωρίζει ἀπὸ τὸ λαύ-
 μαρην. διότι, ὡς ἀνοικείως ἐχόντων παρὸς
 ἀλλήλα τῶν ζώων, ἐν Δευτερονόμῳ μὴ ἀ-
 ποτρεῖται ἐν μόρῳ καὶ τὸ ἀνθρώπου ὡς κτε-
 λεύεται. τὰ τετι, τὸ ἐνεργὸν τῆς ψυχῆς καὶ
 φιλόπονον, τὸ φιλόδοξον καὶ παθητικὸν μὴ τὸ συ-
 ζεύξῃς. Οὐ γὰρ καὶ τῶν βῶν μέλει τῶ
 Θεῷ. ἀλλὰ καὶ δὲ πάλιν ζωθίζονται. Μα-
 χέριος γὰρ τὸς περὶ τὸν πᾶν ὕδωρ, ὅτι βῶς
 καὶ ὄνος πατεῖ. τὰ τετι, ὁ τὸν διδακτικὸν λόγον
 τῶ, -τε

τό, -τε φιλόπονον τῆς ψυχῆς ἐπεγείραν, καὶ
 τὸ φιλόδοξον αὐτῆς θεραπέυαν· τὸ γὰρ ἐ-
 πιθυμητικὸν τὸ βάρει τῆς ἀμαρτίας πε-
 φορτισμένον ἀποφοροῦσι ΟΝΟΝ παροσε-
 κεν. ΕΜΕ ἐν φησιν, ΟΥΚ ΕΓΝΩ τὸν
 ἐνεργῆτι, τὸν πάντων δημιουργόν. ὅση δὲ
 ΒΟΙ παρὸς ΟΝΟΝ ἀποφορεῖ, ποσάκις
 Ἰσραὴλ, ὁ Θεὸς ὄραν, ἔχει παρὸς τὸν ἀπλο-
 ΛΑΟΝ λεηματίοντα.

in anima laboris studium excitar, & eius
 cohibet voluptatum libidines. Pars enim
 appetens, cum peccatorum pōdere onu-
 sta est, vectario ASINO nō multum dif-
 fimilis videatur. ME igitur, ait, NON
 COGNOVIT, beneficioſū auctore, re-
 rumq; omnium opificem. Quanta ergo
 inter ASINVM & BOVEM differētia;
 tanta inter Israēlem, qui Deum videt, re-
 liquūmq; communi nomine vocatum
 POPVLVM, diffimilitudo.

Οὐαὶ ἔθνος ἀμαρτωλὸν, λαὸς πλήρης ἀμαρτιῶν, σπέρμα
 πονηρῶν, ἵοι ἀνομοί. ἐγκατελίπετε τὸν κύριον, καὶ σα-
 ρωργίσατε τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ. * τί ἐτι πληγῆτε παρὸς
 ἵέντες ἀνομίαν; πᾶσα κεφαλὴ εἰς πόνον, καὶ πᾶσα καρδία
 εἰς λύπην. ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς, οὐκ ἐστὶ ἐν αὐτῷ ὀλοκλη-
 ρία. τραῦμα, μάλωψ, πληγὴ φλεγμαίνουσα. οὐκ ἐστὶ μάλα-
 γμα ἐπιθεῖναι, ἔτε ἔλαιον, ἔτε καταδέσμευς.

Væ gens peccatrix, popule plene peccatis, semen nequam, filij ini-
 qui. Dereliquistis Dominum, & ad iracundiam concitastis sanctum
 Israël. Quid ultra percutiemini addentes iniquitatem? Omne caput
 in laborem, & omne cor in tristitiam. A pedibus vsque ad caput, non
 est in eo sanitas. Vulnus, liuor, plaga tumens. non licet malagma im-
 ponere, neque oleum, neque alligaturas.

ΕΘΝΟΣ ΚΑΙ ΛΑΟΣ πολλὰ καὶ συ-
 νεγγυμένως λέγεται ὡς τὸ, ἐν πολλῷ
 ἔθνεσσι βασιλείας, ἐν δὲ τὸ ἐκθλίβει λαὸν
 ζωθίζοντι δυνάτε. καὶ τὸ Ἰνα πὲρ φράζαν
 ἔθνη καὶ λαοί; καὶ δὲ ἀπὸ τῶ ΕΘΝΟΣ
 εἶναι ἀμαρτωλὸν ἀρξάμενοι, ὄντι δὲ ὄντες
 παρὸς κεκλιαν, γίνονται ΛΑΟΣ ΠΛΗ-
 ΡΗΣ ΑΝΟΜΙΩΝ καὶ ἀπὸ τῶ ΣΠΕΡ-
 ΜΑ ΠΟΝΗΡΟΝ εἶναι, καὶ τὸ γενέσθαι
 ΥΙΟΙ ΑΝΟΜΟΙ ἢ γὰρ αὐξήσις ἀπὸ
 ἐλαθίων ἐν ἀρετῇ καὶ κακίᾳ. ἀκολούθως
 δὲ μετὰ τὸ ΣΠΕΡΜΑ, ΥΙΟΣ, καὶ ἀνα-
 λόγως ὄντι ψυχῆς. ΣΠΕΡΜΑ γὰρ διδα-
 σκαλίας, ἢ τῶν μαθημάτων καταβολή.
 ΥΙΟΣ δὲ πᾶς ὁ τὸν διδαξάμενον γενονῶς
 ὡς πλησίον, εἴτε κατ' ἀρετῆν, εἴτε κατ'
 κακίαν. ἀλλ' ὁ μὲν βασιλείας λεηματίει,
 ὁ δὲ γενένης ΥΙΟΣ. Οὐδὲν δὲ τῶν
 Ἰσραὴλ, ὡς χεῖροσι τῶν ἄλλων ἔθνων. ἐχ
 ἰσοθεσία γὰρ τῶν ἄλλων, ὅτι ἕως δόξης, κρείτ-

GENTIS, POPVLIVM nomē cō-
 iunctim sæpe vsurpatur. hinc illud;
 In multa gente dignitas regis, & in pau-
 citate populi attritio principis. Et il-
 lud; Quare fremuerunt gentes, & po-
 puli meditati sunt inania? At hic, ab
 eo, quod GENS erat PECCATRIX,
 exordium ducentes, eos in scelere pro-
 gressus fecerunt; vt POPVLVS INI-
 QVITATVM PLENVS euaserint:
 quique SEMEN NEQVAM antè
 fuerant, FILII INIQVI iam fa-
 cti sunt. Solent enim virtutum & viti-
 orum incrementa à minoribus incipere.
 Congruè autem post SEMINIS ver-
 bum, sequitur FILIVS; Idque habi-
 ta ad animum ratione: Est enim do-
 ctrinæ SEMEN disciplinarum funda-
 mentum: FILIVS autem, quisquis do-
 centi similis efficitur, siue virtutis, siue
 peccati studio. Sed ille quidem regni;
 hic vero gehennæ FILIVS appellatur.
 In IVDAEOS autem, tanquam qui re-
 liquis gentibus essent deteriores, contu-
 B ij

meliosè inuehitur. Non enim eos ad-
 optio, non gloriæ sublimitas, non verbe-
 rum denique varietas, quibus in eos uti
 solet, quos **FILIORVM** loco habet,
 meliores reddiderunt. Quoniam verò
 corporalem generis splendorē, tanquam
 qui de Abrahæ femine essent, iactabant;
SEMEN NEQVAM, FILIOSQVE
INIQVOS, vt & principes Sodomo-
 rum, populūque Gomorrhæ vocat, vt
 animi **INSTITVTO** & vita, nobilita-
 tem, & contrā, parati doceat. Hi qui-
 dem Patriarchas, claros proculdubio ma-
 iores habuerunt; Sed malis deinceps orti
 patribus, non equidem natura, sed stu-
 diorum imitatione, iniqui euaserunt.
 Neq; verò lenis est accusatio, quod vni-
 uersam **GENTEM PECCATRICEM**,
 tanquā nullus in ea rectè agēdi studio te-
 neatur, appellat. Per **POPVLVM** deinde
PLENV M PECCATIS, omnia viti-
 orū genera significauit. Quale est illud;
 Repletos omni iniquitate. Itē; Nondum
 adimplete sunt iniquitates Amorrhæorū.
 Illāq; **SALVATORIS**; & vos implete
 mensuram patrum vestrorum. Sunt por-
 ro **SEMEN NEQVAM**, zizania ipsa,
 quæ inimicus homo super seminauit,
 quæq; adulta in scelestū filiū, pro cælesti
 euaserunt. Itaq; & illū luget, his ferē ver-
 bis; Vnde tandem excidisti? Primum igitur
 accusationis caput est, **NEQVAM**
ESSE. Alterum, & maius, **DOMINVM**
DESERVISSE: quōd; est longè gra-
 uissimū, bonum & mitè prouocasse; quo-
 rum pro dignitate ira reconditur. Verūm
 quemadmodum qui perfectionis studio
 ducitur, in ea, quæ ante sunt, promouet:
 sic qui sceleratè agit, ad id, quod à tergo
 est, retroagitur: sicuti canitur; Qui elon-
 gant se à te, peribunt. Tanquam deinde
 nullam non instaurandæ sanitatis ratio-
 nem sceleratis attulisset, **QVIDVL-
 TRA**, inquit, **PERCVTIEMINI?**
 Quorum enim peccata medicinam pos-
 sunt admittere, eisdem minacibus
 verbis castigare solitus, **Visitabo**, in-
 quit, in virga iniquitates eorum. At
 iis, quorum est deplorata salus, tan-
 quam de resipiscētia dubitet, atque
 desperet, **QVIDVLTRA**, ait, **PERCV-
 TIEMINI?** Sunt verò calamitatū, qui-
 bus premimur, aliæ quidem in scelertum
 vltionē: aliæ verò in eorū, qui probantur,

Heb. 12.

Rom. 1.
Gen. 15.

Matt. 23.
Matt. 13.

Esai. 14.

Psal. 72.

Psal. 78.

της ἐποίησεν. ἔξ ἀφ' ὧν ἡ ἀρετὴς τῶ μα-
 τριώτου πατρὸς ΥΙΟΝ, ὃν ὡς ἀδελφε-
 ται. καὶ ἐπέσθη εὐγένειαν ἡλικιω σωμα-
 τικῶν, ὡς ὄντες ἐξ Ἀβραάμ, Σ Π Ε Ρ-
 Μ Α Π Ο Ν Η Ρ Ο Ν, Κ Α Ι Υ Ι Ο Υ Σ
 Α Ν Ο Μ Ο Υ Σ καλεῖ, ὡς καὶ ἐξ ἄρ-
 χόντας Σοδωμῶν καὶ λαὸν Γομώρρας, δει-
 κνύς ὡς παρὰ τὸν καὶ βίος εὐγένειαν τε
 καὶ τὸν αὐτῶν ποιῆ. ἔτσι δὲ παρὰ τὸν καὶ
 ἔχον λαμπεροὺς τοὺς πατέρων γα-
 ρήνας δὲ τῶν μετὰ τὰ πατέρων γα-
 ρήνας Π Ο Ν Η Ρ Ο Ι, ἄλλ' ἔ φησὶ, μι-
 μασάμενοι δὲ τῶν ἐκείνων παρὰ τὸν καὶ
 γὰρ δὲ κατηγόρια, ἡρηματίαν ὄλον
 Ε Θ Ν Ο Σ Α Μ Α Ρ Τ Ω Λ Ο Ν, ὡς
 μηδένα χερδὸν ἐν αὐτῶ κατηγόριῶν. Τὸ
 δὲ ΠΛΗΡΕΣ Α Μ Α Ρ Τ Ι Ω Ν, πῶν
 εἶδος κακίας ὑπέδειξεν. τοῦτον τὸ Πε-
 πληρωμένους πάσης ἀδικίας. καὶ τὸ Οὐπω
 γὰρ ἀναπεπληρωμένοι αἱ ἀμαρτίας τῶν Α-
 μορραίων. καὶ ὁ στήν δὲ φησιν. Πληρω-
 σατε καὶ ὑμεῖς τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑ-
 μῶν. Σ Π Ε Ρ Μ Α Δ Ε Π Ο Ν Η Ρ Ο Ν,
 ὡς ἐξ ἄρτος ἀνθρώπων ἐπέσθη τὸ σίτω
 ζῆσανον, ὃ τελειώθη ΥΙΟΣ γέγονεν
 Α Ν Ο Μ Ο Σ, ἀπὸ τῶν τῶν ὑμῶν. Δὲ
 ἡμεῖς τοῦτον χερδὸν λέρων. Ποθεν ποῦ
 μεταπέπλωσας; παρὰ τὸν οὐ κατη-
 γορία, τὸ Π Ο Ν Η Ρ Ο Ν· δευτέρῃ καὶ
 μέτρων ἢ τῶν ἀγαθῶν ΕΓΚΑΤΑΛΗΨΙΣ, ἢ κενόρ
 ἢ ἐκκατα-
 ἢ ἀβίσις.
 καὶ παρὰ τῶν τῶν τῶν ἀναλογίαν, ὅρην
 ἡσαστέτα. ἀλλ' ὡς παρὰ τὸν τελειώμενος τοῖς
 ἔμπαρσθεν ἐπικτενέται. ἔτσι ὁ ἀμαρτῶ-
 νων εἰς τὸ κατὰ πῶν ἀναπιδίξ. παρὰ τῶν φη-
 σιν. Ἰδοὺ οἱ μακρυῶντες ἐαυτῶν σπὸ σου,
 ἀπιδένται. ὡς δὲ πῶν εἶδος θεραπείας παρὰ
 σενεργῶν ἀμαρτῶν, ΤΙ ΕΤΙ ΠΛΗ-
 Γ Η Σ Ε Σ Θ Ε Φ Η Σ Ι; τοῖς μὲ γὰρ ἰά-
 σιμα πλημμελήσασί φησιν ἀπειλῶν ὁ λό-
 γος. Ἐπισκέψομαι ἐν ἰσραὴλ τὰς ἀνομίας αὐ-
 τῶν. τοῖς δὲ νοσοῦσιν ἀνία. ΤΙ ΕΤΙ
 ΠΛΗΓΕΙΤΕ; ὡς ἀν πῶν ἀπορῶν καὶ ἀπο-
 γνοὺς τῶν διόρθωσιν. τῶν δὲ παρὰ τὸν
 συγχαρήσεων, αἱ μὲν ἐφ' ἀμαρτήμασι γέ-
 νοίται * αἱ δὲ παρὰ τῶν πειραζομένων
 βελτίο-

λατ. ἀμαρ-
τία

λατ. ἀπο

βελτίοσιν. αἱ δὲ παρὰ ἀνάδειξιν ἀρετῆς
 λαμβανέσιν, ὡς ὅτι τῶ ἰσραὴλ. αἱ δὲ παρὰ
 τῶν ἀπεγνωσμένων ἀπώλειαν, ὡς αἱ
 ὑπὸ ἀπειλοῦ μὲν, ὡς παρὰ τῶ φασα.
 ἑαυτῶν δὲ δυνατῶν μόνως νοεῖν, μετὰ τὸ σω-
 τήριον πάθος ὡς ἀδελφέντος τῶ ἔθνος. ἔ γὰρ
 ἰδὲ ὅτι μείζον ἀμαρτῶν ἰσραὴλ εἰπώτες,
 Αἰρε; αἰρε, φαύρου αὐτῶν. ὅς ἐξ ἄρτος βασι-
 λέα εἰ μὴ Κἀσασα. Τοιγαροῦ ἀμαρ-
 τῶνται τῶν οἱ τῶ Χριστῶ μαθητῶν ὡς
 παρὰ τὸν κατὰ τῶν, καὶ μὴ δεξάμενοι
 ὅτι τὸ ἔθνη τρεπόμενοι, μονοουχὶ λέρωντες.
 ἰσραὴλ τῶν Βαβυλωνία, καὶ ὅς ἰσραὴλ.
 ἐγκαταλείπωμαι αὐτῶν. Βαβυλωνί γὰρ,
 ὡς ἀσεβῆς, ἀπεικείζονται. αἱ γὰρ παρὰ τῶν
 παρουσίας τῶ σωτήρος α.
 ὅς ἴσραὴλ ἀνίατοι. ἔ. παρὰ τῶν γὰρ ἔχον
 ἐν Βαβυλωνί. καὶ πάλιν ἐπαυελθόντες, τῶ
 λατρεία τῶ χτ' νόμον ἐξήλκετο, μετὰ δὲ
 τοῖς ἡμέροις, ὅς ἐπὶ, κατὰ τῶν αὐ-
 τοῖς τῶ νῶ, καὶ πάντων δεσπορῶν. ΚΥ-
 ΡΙΟΝ ἔ. καὶ ΑΓΙΟΝ ἰσραὴλ τὸν
 Χριστῶ παρὰ τῶν ὁ παρὰ τῶν, ὃν ΕΓΚΑ-
 ΤΕΛΙΠΟΝ, ὅτι καὶ ΠΑΣΑ ΚΕΦΑ-
 ΛΗ τῶν ΕΙΣ ΠΟΝΟΝ ἐγένετο, ἀρχη-
 κὴ δὴλον ἐξέσασα ταπηνώσασα. καὶ ΑΠΟ
 ΠΟΔΩΝ μέγρι ΚΕΦΑΛΗΣ ἡ ΠΛΗ-
 ΓΗ. σπὸ σμικρῶ μέχρι τῶ μείζονος. Τοι-
 γαροῦ ἀπεγνωσθέν. πῶς γὰρ ἂν αὐτοῖς
 μείζον ἐπεγένετο θεραπεία, μετὰ τῶν ἐν
 τῶ σωτήρος ὅτι δὴ μὴ ἔσασα, τῶ πῶν ΝΟ-
 ΣΟΝ καὶ μαλακίαν ἡσασα καὶ σωμα-
 τῶν τοῖς πεπτενωκόσι δυνάμενος ἰσραὴλ τῶν
 πῶν δὲ, ΠΑΣΑ ΚΕΦΑΛΗ, τὸν κατὰ
 ἑνα φασιν ἀνθρώπων, ὡς τὸ. Λάθετε ἀρχὴν
 * πάσης (ἡμαρτῶν ἰσραὴλ κατὰ κεφαλῶν
 αὐτῶν, ὡς μὲν ὁ εὐρέθης ἀξίς ἢ ἀπει-
 λῶν μὲν δὴ τῶ ἀφ' ὧν. ἔτσι δὲ ΤΡΑΥ-
 ΜΑ μὲν, λύσις ἢ τῶ σώματος (ἡμαρτῶν,
 κατὰ μὲν τὸ μέρος τῶν (ἡμαρτῶν ἀφ' ὧν
 πέσις; ὁ δὴ τῶ δύναται τὸ χίσμα τῶ τῶ
 σμικρῶσας, ὁ δὲ ΜΩΛΩΨ, ἴχθος ἔσι πλη-
 γῆς ἡφαιμον, ἡμαρτῶν τῶ σώματος ἐν
 τῶ ἀπιδέντας τῶ πλῆξασα. καὶ τῶ δὲ
 κατὰ τὸ μέρος (ἡμαρτῶν. ὁ παρὰ τῶ
 τοῖς κατὰ τῶ δὴ τῶ. ΦΛΕΓΜΟΝΗ δὲ

utilitatem: aliæ autem ad occultæ vir-
 tutis, vt in Iob, demonstrationem: aliæ *Iob. 1.*
 denique in eorum, qui reiecti sunt, per-
 niciem; cuius generis eæ fuerunt, quas
 Propheta minatur, illaque aded Phæ-
 raonis. Sed non possunt istæ nisi ad ea *Exod. 12.*
 tantum referri tempora, quæ saluta-
 rem Christi necem secuta sunt; qui-
 bus gentem tradi contigit. Neque enim
 in aliquo grauius peccare Iudæi potue-
 runt, quàm cum dixerūt; Tolle, tolle; cru-
 cifige eum. nō habemus regem, nisi Cæ-
 sare. Itaque in illos graue est Christi di-
 scipulorū testimonium; quod cūm ab eis
 primum cœpissent, repulsam passi ad gē-
 tes conuerſi sunt, his fere verbis; Curau-
 mus Babylonem, & non est sanata. Dere-
 liquimus eam. Babyloni enim, quia im-
 pi, assimilantur. Nam & ante Saluatoris
 aduentum, medicinam admittebāt pec-
 cata; cūm in Babylonæ essent propheta:
 cūm item post reuersionem, eo cultu, qui
 secundum legem erat, vterentur: Sed
 non amplius post Romanorum tempo-
 ra; cum disturbatum esset templum,
 omnēque variè dispersi. Per **DOMI-
 NV M** verò, & **SANCTVM ISRAEL**,
 Christum indicat Propheta, quem ipsi
 dereliquerunt; cū esset **OMNE CAPVT**
EO RV M LANGVIDVM; id est, prin-
 ceps potestas imminuta, & depressa. Cū
 denique à **PEDIBVS**, ad **CAPVT**
 vsque, **VVL NV S**; id est, à minimo
 quōque ad maximum; vnde desperati
 sunt. Quæ enim præstantior ipsis acce-
 dat medela, post Christi Saluatoris ad-
 uentum; qui morbum omnem, qui
 omnem animorum & corporum infir-
 mitatem credentibus sanare poterat?
 Quidam autem **OMNE CAPVT**,
 vnumquenque singillatim hominem in-
 telligunt: quomodo & illud; Sumite
 initium ab omni congregatione Israēl,
 per capita ipsorum: tanquam nullus,
 qui minas istas effugere dignus sit, re-
 periat. Est verò **VVL NV S**, con-
 tinuitatis in corpore solutio; cum par-
 te quadam modica connexio discindi-
 tur: quo possunt Ecclesiæ significari dif-
 fidia. **LIVOR** autem **PLAGAE**
 vestigium subcruentum; cū teli qui-
 dem impetu contunditur corpus, sed
 coit parte aliqua: vnde subdola & fallacia
 corda innuuntur. **PLAGA** denique
 B iij

TUMENS, seu phlegmone, tumor ingens; cum in debiliorem partem decumbit humor, & affectam calore præter naturam accendit: unde elatio animi notatur praua absurdaque opinione intumescens, & ob id aduersus Christi decreta sese efferentis. Iudæos verò non vno separatim morbo affici; sed omni confertim malorum genere, tanquam colluuie, opprimi; nec ab vllis congrua admitti auxilia, significat. Est ergo FOMENTVM fermo ille, quo modestè ac leniter, vani opinionum tumores retunduntur: OLEVM verò, quo, luctus & doloris communiõne, infidiosa, falsa, & aspera simulatè loquentiũ verba leniuntur. CIRCVMFIGATIO denique, qua simul ea, quæ ad diffentionem festinare videbantur, coercentur, & retinentur. Cæterum verba ista, NON EST IN EO INTEGRITAS, & quæ deinceps, ita reddit Symmachus; NON EST ENIM IN IPSO SANITAS; SED VVLNVS, ET VIBEX, ET FLAGA, VVLNERE NON COEVNTE, NEQVE OBLIGATO, NEQVE OLEO EMOLLITO.

Η γῆ ὑμῶν ἔρημος. αἱ πόλεις ὑμῶν πυρρίκαυσοι. τὴν χώραν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν ἀλλοτρίοι καταστρίψουσιν αὐτήν. καὶ ἠρήμωσάτην κατεστραμμένην ὑπὸ λαῶν ἀλλοτρίων. ἐγκαταλείψθησεται ἡ θυγάτηρ Σιών, ὡς σινηνὴ ἐν ἀμπελάδι, καὶ ὡς ὁ παροφυλάκιον ἐν σικυηράτῳ ὡς πόλις πολιορκημένη. καὶ εἰ μὴ ὁ κύριος ἡμεῶν, ὡς ἐλάττω ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐρημώθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὁμοιωθῆμεν.

Terra vestra deserta, ciuitates vestræ igne succensæ. Regionem vestram coram vobis alieni deuorant: Et desolata est, subuerfa à populis alienis. Derelinquetur filia Sion, sicut tentorium in vinea; & sicut pomorum custodia in cucumerario; sicut ciuitas obsessa. Et nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma facti, & Gomorrhæ similes essemus.

Ista prædixit Ozia rege, quæ parte quidem aliqua à Babyloniis incepta, à Romanis autem penitus, ipso obfidionis tempore, vt etiam nunc cernuntur, perfecta sunt. Significat autem VINENAE nomine, gentem ipsam. Dicit

ὄγκος ὅτι πυρώδης, συρρεόντων ὅτι τὸ ἀδενές μέρος τῶν ὑγρῶν, καὶ τῆ πᾶσι φύσιν θερμοσία φλεγόντων τὸ πεποθὸς ὁ δὲ διλοῖ φύχης ἔπαρσιν ἐξ οἰήσεως ἀλόγου ὄγκου μὲν, καὶ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τῆς γνώσεως ἔπαρσιν Χριστοῦ. φησὶ δὲ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ, ὡς ἔρχεν ἐν ἀφώεσι μὲν ἐρχόμενοι πάθος, ἀλλ᾽ ἠνωμένης αὐτοῖς ὁπίσκειται τὸ κελὸν, ὡς πᾶσι συγκιχρόσται τὰ πάθη, καὶ μὴ δέχεσθαι πάθος ἕνεκα τῶν κατὰ λήλα βοηθήματα. ΜΑΛΑΓΜΑ μὲν οὖν ὁ μετὰ ταραχῆς καὶ ὁπίσκειας ταπεινωτικὸς τῆς ματαίαν φουώσεων λόγος. ΕΛΑΙΟΝ δὲ ὁ μετὰ οἰκτε καὶ συμπαθείας τὸ δολερὸν, καὶ ὑπουλον, καὶ τραχὺ τῆς ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων καταλείπων. ΚΑΤΑΔΕΣΜΟΣ δὲ, ὁ τὰ πρὸς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ἐπιβόημα συγκρατῆς. τὸ δὲ, ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΑΥΤῷ ΟΛΟΚΛΗΡΙΑ, καὶ τὰ ἐξ᾽ ἑαυτοῦ σύμμαχος ἕως ἐξέδεικε. ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΑΥΤῷ ΥΓΙΕΣ, ΑΛΛΑ ΤΡΑΥΜΑ, ΚΑΙ ΜΩΛΩΨ, ΚΑΙ ΠΑΝΗΓΗ, ΤΡΑΥΜΑΤΟΣ ΟΥ ΣΦΙΓΓΟΜΕΝΟΥ, ΟΥ ΔΕ ἘΠΙΔΕΝΝΟΜΕΝΟΥ, ΟΥ ΔΕ ΑΠΑΛΥΝΟΜΕΝΟΥ ΕΛΑΙΩ.

ἢ. ἢ. ἘΠΙΔΕΝΝΟΜΕΝΟΥ, ΟΥ ΔΕ ΑΠΑΛΥΝΟΜΕΝΟΥ.

Τὰ δὲ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ βασιλείας, ἐπληρώθη δὲ μερικῶς μὲν ὑπὸ Βαβυλωνίων ὅτι δὲ τῆς ὑπὸ Ρωμαίων πολιορκίας ὀλοχεράς, ἀ μέρη καὶ ὄραται. ΑΜΠΕΛΩΝΑ δὲ τὸ ἔθνος κελῖ. λέγει γὰρ

γὰρ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ ὁ γὰρ ἀμπελῶν κελῖς Σαβαὸθ οἶκος τῶ Ἰσραὴλ ὅτι πλὴν δὲ τῆς ἐρημίας ἀτίται φησὶν ὅτι κραυγὴν ἐποίησαν, κατελιπόντες τὸ πνεῦμα τὸ πρᾶον τε καὶ ἡσύχον. ἀντιμετρεῖ γὰρ διχάσις ὁ Θεὸς ἐγκαταλιπὼν τὴν ἐγκαταλιπῶντας αὐτῶν. Τὸ παντελὲς δὲ τῶ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΕΩΣ Η ΤΟΥ ΑΜΠΕΛΩΝΟΣ σημαίνει ΣΚΗΝΗ. ἐν ὅσῳ γὰρ ἔχει καρποὺς, οἰκεῖται ὑπὸ τῶ φυλάκτοντος Η ΣΚΗΝΗ. τρυφήντων δὲ τούτων, ἔρημος ἀπολείπεται. οὐτὰ τῶ παντὸς ἔθνους καρποφοροῦτος, ὁ ἴδιος ἰσχυρὸς νέος. ἀντ᾽ ὁπίσκειται ἐν τεύθει ἐφ᾽ ἑαυτῶ τῶ Θεὸς λέγων. Εγὼ ἔσομαι αὐτῶ, λέγει κύριος πρὸς κελῖ. καὶ εἰς δόξαν ἔσομαι ἐν μέσῳ αὐτῆς. Τοιγαρὶν ἀγγελοῦς ἐλασμοῦ το δυνάμεσιν. ὡς δὲ τῶ ἀμαρτῶν τὰς ἀκέρβας ἐβλάστησε, καὶ σαφύλλω χρῆσις, καὶ κληματίδα ΓΟΜΟΡΡΑΣ ἐποίησεν, φησὶ ἀφ᾽ τῶ ἰσχυροῦτος ὁ Θεὸς, Καθελὼ τὸν φεγγῶν αὐτῶ, καὶ ἔταμ εἰς τῶ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ τὰ ἐξ᾽ ἑαυτοῦ. καὶ δι᾽ ἄλλῃ δὲ πρὸς τῶ φησὶ. Εγκαταλείπω τὸν οἶκόν μου, ἀφῆκα τῶ κληρονομίαν μου, καὶ τὰ λοιπὰ. ἰσχυρὸν δὲ καὶ ἐν τοῖς πρὸς ἀλώσεως ὁ Ἰωσηφ, ὡς πρὶν ἀλῶσαι πλὴν πόλιν, ἠκούοντο τοῖς ἱερεῦσιν φωνῶν λεγόντων ἀγγέλων, ἢ Μεταβάνομεν ἐν τεύθει. Ου μόνον δὲ φησιν, πλὴν ὡς ἐν καρπῶ πμωτέρων ὅτι ἕνεκα σαφύλλω, ἐδὲ ὁ πάρεσιν πλὴν πρὸς πικρῶν, καὶ σωματικῶν, καὶ τῶ Μωσέως νόμον, λατρεῖαν. ὁρῶσα μὲν γὰρ τῆ θεία καὶ εὐδαλῆς, ἀλλὰ καὶ πρὸς πικρῶν. πρὸς ἑὸν ἔρηται ἡ τῶ ΟΠΗΡΟΦΥΛΑΚΙΟΥ ΚΑΤΑΛΕΙΨΙΣ, ὅσῳ αὐθις ὅτι ὁ νέος. ΣΙΚΥΗΡΑΤΟΝ δὲ, τὸ τῶ ΣΙΚΥΩΝ ἔρηται φυλακτικῶν. ὅταν γὰρ τὸν ὄντως ἀφ᾽ ἑαυτοῦ Θεὸν τὰς χεῖρας ἡμῶν ἐπαρῶμεν πρὸς Θεὸν ἀλλότριον, πρὸς διδόμεθα τοῖς κατεστρέφουσιν. νόει δὲ καὶ ΓΗΝ μὲν τῶ ἔρημον, πλὴν ψυχῶν ὡς δεχόμεθα τῶ λόγου τὰ σπέρματα. ΕΡΗΜΟΝ δὲ πλὴν ἀρετῶν καὶ θεοσεβείας ἐσπερημένη. ἢ δὲ τοιαύτη καὶ ΠΟΛΙΣ ΠΥΡΙΚΑΥΤΟΣ, ἀφ᾽ τὸ πλὴν ἔχει ἐν τοῖς ἔργοις μαλαρότητα, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ὅσῳ ἐν ἡμέρῳ τῆς κρίσεως

enim postea; Nam vinca Domini Sabaoth domus est Israël. Ad hæc, desolationis causam facit, quod desertio spiritu quieto & miti; vociferationem sint amplexi. Rependit enim iusta Deus, cum à quibus desertus est, eisdem deserit. Est verò DERELICTIONIS absolutæ signum desertû VINEA TENTORIUM. Quandiu enim fructus habet vinca, à custode habitatur TENTORIUM; iisque collectis desertum relinquitur. Sic gens vniuersa, cum fructus edebat, diuinum constabat templum; indèque veluti de specula, illius nomine, excubias agebat Deus, qui ait; Ego ero ei, ait Dominus, murus igneus in circuitu; & in gloria ero in medio ipsius. Itaque angelicis virtutibus, tanquam vallo, cingebatur. Sed ex quo scelerum sentes produxit, & vnam fellis, samentumq; GOMORRÆ fecit, tum per Prophetam ait; Auferam sepem eius, & erit in direptionem; cæteraque deinceps. Et per alium; Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam, & cætera. Narrat enim, in expugnationis historia, Iosephus, antequam vrbs caperetur, auditas esse sacerdotibus angelorum voces, quæ ab ea discedendum mouerent. Tantum verò abest, ait, vt qui reliquorum fructuum præstantissimus est, vnam ediderit; vt ne fugaces quidem autumnii fructus; id est, corporum legis Mosaicæ cultum, specie quidem pulchrum & virentem, sed temporarium tamen, præstiterit; ad quem & ista refertur TENTORII DESERTIO; quo templum etiam significari potest. Dicitur verò CUCUMERARIUM, locus, vbi cucumeres asferuantur: Cum enim, Deo vero relicto, manus nostras ad alienum erigimus, tradimur VASTATORIBVS, TERRAM porro animam intellige, TANQUAM quæ verbi semina exceperit, DESERTAM verò, quæ virtutibus & cultu diuino priuetur. Talis est IGNE SVCCENSA CIVITAS, quæ operum multam habet vanitatem, ligna, fenum, arundinem; quæ ipso iudicij

ἀφ᾽ ἑαυτοῦ

ἢ. ἢ. ἘΠΙΔΕΝΝΟΜΕΝΟΥ, ΟΥ ΔΕ ΑΠΑΛΥΝΟΜΕΝΟΥ.

ἢ. ἢ. ἘΠΙΔΕΝΝΟΜΕΝΟΥ, ΟΥ ΔΕ ΑΠΑΛΥΝΟΜΕΝΟΥ.

ἀφ᾽ ἑαυτοῦ

Esai. 5.

Zach. 2.

Deu. 32.

Esai. 5.

Hier. 12.

Ioseph. lib. 7. de bell. Iud. ca. 12. Euseb. li. 3. hist. cap. 8.

1. Cor. 3.

clesia, NISI DOMINVS NOBIS RELIQUISSET SEMEN, omni cum fausto & lato applausu concinat. Est tamen Israëlitici populi, quantumuis initio RELIQUIARVM nomine tantum census fit, postea tandem futura reuocatio. Istud enim prophetæ non dissimulauit oratio dicentis; Quia multos dies sedebunt filij Israël sine rege, & sine principe, & sine sacrificio, & sine altari, & sine ephod, & sine theraphim; & post hæc reuertentur filij Israëli, & quærent Dominum Deum suum, & Dauid regem suum. Et alibi, Non faciam secundum furorem iræ meæ: non relinquam vt disperdam Ephraim. Istud & alio significabatur modo. Refragatus enim est vetus ille populus, de quo scribitur; Iuravi in ira mea, si introibunt in requiem meam. At Chaleb, & Iesus, cum nouo ingressi sunt, tyrumque reliquiarum Israëli, quæ per obedientiam & fidem in Christum saluandæ erant, fanctique Iordane superato, cælestis imperij participes futuræ, habuerunt.

ΠΙ ΠΙ Ακούσατε λόγον κυρίου, αρχοντες Σοδομών. προσέχετε νόμον Θεού, ο λαός Γομόρρας.

Audite verbum Domini, principes Sodomorum: attendite legem Dei, populus Gomorrhæ.

Superius quidem cælum & tetram oblectatus est; nunc verò Iudæos ipsos alloquitur, eosque in POPVLVM & PRINCIPES diuidit. Vocat autem SODOMORVM & GOMORRHÆ nomine; vel quod illis similia passuri essent: vel certè propter morum similitudinem; vt in progressu dicit. Sua verò ipsi scelera, sicut SODOMA, detexerunt, suamque iniquitatem prodiderunt, cum inito malè consilio aduersus se dixerunt; Ligemus iustum, quoniam inutilis est nobis. Vna igitur eos ista aduersus iustum, Christum videlicet, iniuria, huic nomini obnoxios fecit. Eos autem, tanquam qui ab Abrahamo generis sui splendorem repetentes insolescerent, castigat: quòd, iuxta Apostolum, Non qui in manifesto, Iudæus sit, & cætera. Et rursus; quòd, Non omnes qui ex Israëli sunt, ij sunt Israëlitæ; neque

ΜΗ ΚΥΡΙΟΣ ΚΑΤΕΛΙΠΕΝ ΗΜΙΝ ΣΠΕΡΜΑ, μετὰ πάσης εὐφημίας ὑμῶν. πάλιν ἔγραψεν ὁ Ἰσραηλῆτις ἐν ὑπέροισ ἀνάκλησις, εἰ καὶ ἐν ἀρχὴ λέμματα μόνον ἐγένετο. καὶ τὸτο προσφητικὸς ἐδήλωσεν λόγος Διότι λέγων, ἡμέρας πολλὰς κερθισόνταί οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ὡς ὄντος βασιλέως, ἐδὲ ὄντος ἀρχόντου, ὡς ὄντος θυσιᾶς, ἐδὲ ὄντος θυσιαστηρίου, ἔτε ἱερατείας, ἔτε δόλων. καὶ μετὰ ταῦτα ὑπερέβησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, καὶ ἐπιζητήσουσι κύριον τὸ θεὸν αὐτῶν, καὶ Δαυὶδ τὸν βασιλέα αὐτῶν. καὶ ἀλλὰ λέγει· Οὐ μὴ ποιήσω καὶ πλὴν ἀργὴν τὸ θυμὸς μου, ἐὰν μὴ κερταλείπω τὸ ἔξαληφθεῖν. ἀληφθεῖν τὸ Εφραὶμ. τὸτο καὶ κερθῖ ἕτερον ἡμῶν ἐδήλωσεν ὁ βόπιν. ἠπέθηκε μὲν γὰρ ὁ πάλας λαός, ἀλλὰ ἔφησιν· Ὡς ἄμοστα ἐν τῇ ἄργῃ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κερταύτην μου. Χαλὲθ δὲ καὶ Ἰησοῦς ἠνωσεῖσθαι τὴν νέα λαὸν, τύπος ὄντες τῶν ἐγκρατεμμάτων Ἰσραὴλ σεσωσμένου μὲν δι' ὑπακοῆς καὶ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ, ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ὄντος δὲ μετ' ἡμῶν τὸν ἄγιον Ἰορδάνην, καὶ κληρονομῶν μέλλοντος πλὴν τῶν ἑρανοῦ βασιλείων.

ΟΙΓ. ΝΟΜΟΝ ΘΕΟΥ ΗΜΑΝ.

Να μὲν ἕμενον καὶ γῆν ἠμαρτῆρατο. νῦν δὲ τοῖς Ἰουδαίοις αὐτοῖς ἀφ᾽ ἑλπίσται, μελέσας αὐτοῖς εἰς ΑΡΧΟΝΤΑΣ, καὶ ΛΑΟΝ. ΣΟΔΟΜΩΝ δὲ αὐτῶν, καὶ ΓΟΜΟΡΡΑΣ κερταί, ὡς μέλλοντας αὐτῶν, παθεῖν ὡς παθήσασιν, ἢ καὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν ὁμοιότησιν. καὶ προσέειπεν γὰρ εἰρεῖ. πλὴν δὲ ἀνομίαν αὐτῶν ὡς ΣΟΔΟΜΩΝ ἀπήγειλαν, καὶ ἐνεφάνισεν τὴν τῆ ἀδικία αὐτῶν, ἐπεὶ ἐβλαβύσαντο βασιλῶν ποταμῶν, καὶ ἐαυτῶν εἰπόντες· Δῆσασθαι τὸν διέμον, ὅτι δύσχετος ἡμῶν ἔστιν. ἢ τοῖνυ καὶ τῶ ἐνὸς λεγόμενῃ διέμον, Χερσοῦ διλογόσι, ὡς ἐνομήμα, ποιαύτης αὐτῶν προσσηρέας ἐνόχως ἀπέδειξε. καὶ ἀλλὰ δὲ αὐτῶν, καὶ τὸ ὡς ἐπ' εὐγνωσία τῇ ἐξ Ἀβραάμ ὑπερήφανον δηλῶν, καὶ τὸν θεῖον σπέρματον, ὡς ἐχ' ὡς τῶ φανερῶ Ἰουδαίος ἔστι, καὶ τὸ ἐξῆς. καὶ πάλιν· Οὐ γὰρ οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, ἔστι Ἰσραὴλ· ἐδὲ ὅτι εἰσὶ

εἰσὶ σπέρμα Ἀβραάμ, πάντως τέκνα. διουῶν ἄφ. τὸ πῶς ἐκ τῶ ἐναντίον καὶ τὸς ἐξ ἀλλοφύλων δυνατὸν κερματίσται ΑΡΧΟΝΤΑΣ Ἰσραὴλ, καὶ λαὸν Θεοῦ ἀράξεις ἀξίας παρρηθῶν καὶ δόγματα. κερμαθῶντος δὲ τῶ ἐγκρατελῆφθῶντος ἡμῶν σπέρματος, ἀκωλῆθως τῶς λοιποῖς ποιεῖται ὀνοματῶν ἡξίασιν, ΑΡΧΟΝΤΑΣ λέγων ΣΟΔΟΜΩΝ, ἀφ᾽ ἃ τὸ μητρώπολιν ὡσπερ εἶναι τῆς ποιεῖστας ΤΑΣΟΔΟΜΑ, τῆς καὶ κερκίας ὑπερβολῶν ὑπερέχον τοῖς ἀρχόνταις. οἱ κείως δὲ καὶ παρῆθηκεν, ὅτι ὡσπερ σκῆνοι παρητουῦτο τὸν τὸ δνέμον κερνοντα Λατ, λέγοντες· Εἰσὶ ἴσθες παρῆθη, μὴ καὶ κερκίον κερνεῖν; ἔτω καὶ ἔτοι τὸ δνέμον παρητουῦτο κερκίον, λέγοντες· Στῶντας τῶντας, αἶρε τὸ ποιεῖτον. καὶ κῆνοι μὲν, εἰς ἕνοις ὑπερέχον ἔτοι δὲ, τὸν εἰς τὰ ἴδια ἐλθόντα. κερκῆνοι μὲν, εἰς ἀγγέλους· ἔτοι δὲ, εἰς Θεόν. Καὶ Ἰερουσαλήμ τοῖνυ ἐξ ἀσεθείας ἐγένετο ΣΟΔΟΜΑ. ὡς γὰρ ἐν σκῆνοις ἐχ' ὡρε δέχεται κερκίους ζῆτῶν ὁ Θεός, δι' οἷς ἔδει σωθῆναι πλὴν πόλιν· ἔτως ἡ Ἰερουσαλήμ πολλὸν εἶχε τῶν δνέμων πλὴν σπῆν. διόσφ Ἰερουσαλήμ λιπαροῦσιν ὡς αὐτῆς ἔφασκεν ὁ Θεός· Περιδράμετε ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἰερουσαλήμ, καὶ ἴδετε, καὶ γινώτε, καὶ ζῆτῆσατε ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς ἐὰν εὑρητε ἄνδρα, εἰ ἔστι ποιῶν κερμα, καὶ ζῆτῶν πίστιν, καὶ ἴλεως ἔσομαι αὐτῇ, λέγει κύριος. καὶ παντὸς ἔσθημῶν κερκῶν, προσέτι καὶ προσέτι ἀκρον ἀσεθείας κερκίοντα, τὸν Χερσοῦ σπουτέωντας· ὁ δὲ μάστιγα γέρνει, ἀφ᾽ ἃ τῶ ΑΡΧΟΝΤΩΝ ἀνοσιότητα. Εἰδότες γὰρ ὡς ἔστιν ὁ κληρονομος, ἀνελεῖν ἐπεχέρισται, θέλοντες αὐτῶ τὸν ἀμπελῶνα κληρον ἴδιον ἀπεργάσασθαι. ὡς ἂν ἐν προσφῆταις φησιν ὁ Θεός· Ποιμῆνες πολλοὶ διέφθειραν τὸ ἀμπελῶνα μου, καὶ τὰ ἐξῆς. καὶ πάλιν· Ποιμῆνες ἠφρονεῦσαν, καὶ τὸν κύριον ὡς ἐξέζητησαν. ἀφ᾽ ἃ τὸτο ὡς ἐγνω πᾶσα ἡ νομή, καὶ διεσκορπίσθησαν. Ερξέτω γὰρ Μωσῆ πτεῦσαντας ἐπιγινῶναι κύριον, καὶ προσέτι αὐτὸν ὀδηγήσῃ τοῖς ἄλλοις. Περεῖ μὲν γὰρ φησιν, σκῆνοις γέρραφει, εἰπῶν· Προφήτην ὑμῶν ἀναστήσῃ κύριος ὁ Θεός ἐκ τῶ ἀδελφῶν

qui semen sunt Abraham, omnes filij. Possunt ergo ex contrariis, diuersisque gentibus, PRINCIPES Israëli, POPVLVSQVE DEI effici; nimirum, si ad dogmatum consensionem operum dignitas accesserit. At eo iam separato, quod nobis relictum est, semine, aptè reliquis PRINCIPIBVS huiusmodi nomina attribuit, SODOMORVM inquiring: quoniam, vt erat vrbs illa præcipua; ita quoque nequitia præter cæteros abundabat, ipsiusque PRINCIPES scelere & maleficio longè populum superabant. Conuenienter autem & POPVLVM addidit: quod quemadmodum illi incorruptè iura dicentem Lothum reiecerunt, his verbis lacerantes; Ingressus es vt aduenâ, nunquid vt iudices? Sic & iustum illi iudicem recufarunt, cum dicerent; Tolle, tolle; crucifige eum. Præterea, in externos illi fuere iniurij: hi verò in eum, qui in propria venerat. Illi item in angelos; At isti, in Deum ipsum. Et ipsa igitur Hierosolyma, propter impietatem, SODOMA euaserant. Nam sicut in ipsis, ne decem quidem probos reperit Deus, quorum nomine seruari ciuitas posset: sic Hierosolymis mira erat integrorum virorum paucitas. Itaque & Hieremiæ pro ea roganti dicebat Deus; Circuite vias Hierusalem, & aspice, & considerate, & quatrite in plateis eius, an inueniatis virum facientem iudicium, & quærentem veritatem; & propitius ero ei, ait Dominus. Præterea nulla non virtute destituti, immo ad summum etiam vitiorum progressu fastigiū, Christum ipsum trucidare ausi sunt; quod totum PRINCIPVM scelere imprimis patratum est. Cum enim hæredem esse non ambigerent, spe hæreditatis adducti, in illius cædem conspirarunt. De his ita in prophetis loquitur Deus; Pastores multi demoliti sunt vineam meâ, &c. Itémque, Stultè egerunt pastores, & Dominum non quaesierunt. Propterea non intellexerunt, & omnis grex dispersus est. Eos enim oportuit Mosi fide habita, Dominum agnoscere, & ad eum reliquis viam munire. De me enim, ait, ille scripsit, cum dicit; Prophetam vobis suscitabit Deus de medio fratrum

vestroꝝ, tanquam me. Ipsum audietis. Itaque mordaci eos adhortatione, pro suo in illos studio, ad ipsius agnitionem propheta studet impellere: **PRINCIPES** quidem, tanquam acutiores, **AUDIENDI** verbo prouocans, quod ad mentem refertur magis. Non aliter quam cum ad verba sua facit attentiones Dominus, ait; **QUI** habet aures audiendi, audiat: **POPVLOS** autem crassiores & rudiores, **ATTENDENDI**: **AVT**, vt alij reddiderunt, **AVRIBVS PERCIPIENDI**; quod sonum tenuem auribus capere & haurire significat. **Quare** & in Exodo ait populus; **Omnia** quae locutus est Dominus, faciemus, & erimus attentissimi. **Qui** enim nondum perfecti sunt, corporalia legis obseruantes operantur; vnde prius habetur; Perfectus autem audit; mentem ad legis voluntatem conuertens. Rufus, hac ratione, **PRINCIPIBVS** quidem **VERBUM**; **POPVLO** autem **LEGEM** attribuit. Est enim lex, iusti & iniusti regula, agenda imperans, prohibensque fugienda; quam, sine alioquin ignorato, non pauci mortales seruire studuerunt: Sed **VERBUM**, causam etiam, qua quidque dicatur, **LEGEM** nimirum spiritualē, demonstrat & docet. **PRINCIPES** autem **SODOMORVM** appellat; nō quod sint improborum duces solummodo; sed quod sint & ipsi tales. Nec tamen subditorum nequitiam reticet, cum **POPVLM GOMORRHAE** nominat. Principio enim satis erat **POPVLI** scelera notasse. Sed longē maiora ideo tribuit **PRINCIPIBVS**, quod primas inter quinque vrbes facile **SODOMA** obtinerent; vnde praecipua & omnium maxima ipsorum iniquitas significatur. **SODOMORVM** vero **PRINCIPES**, praeterquam qui deleti sunt, ex historia nullos esse nouimus. Non est autem omittendum, quia libertate multa peccantes arguere solitus erat propheta, de eo Paulum scripsisse his verbis; Esaias autem audet, & dicit. Itaque & vnam hanc in eum insidiarum occasionē fuisse putari. Queunt praeterea non male ista etiam in absurdos & insolentes ecclesiae praefectos, ipsūque adeo exlegem populum, torqueri.

Matt. II.

Cap. 24.

Gen. 14.

Rom. 10. Esai. 69.

ὁμοίως, ὡς ἐμὲ αὐτῶ ἀκούσατε. ὅθεν πλημικὴ νεθεσία φιλαυθρόπως αὐτῶς ὁ παροφῆτης ἐπάγεται παρὲς τὸ δῆν αὐτῶ ὅτι γινώσκων, τοῖς μὲν ἈΡΧΟΥΣΙΝ ὡς ἐν βραχέτεροις, τῶ ἈΚΟΥΣΑΙ ΒΟΩΝ, ὅσῳ μᾶλλον ἀξιοίαις ἔστιν. διὸ παρὲς τὸ γινώσκων τὸ βέλημα τῶ ἐαυτῶ λόγων διεγείρων ὁ κύριος φησὶν. Ὁ ἔχων ὅσα ἀκούσῃ, ἀκούεται. τοῖς δὲ ΛΑΟΙΣ, ὡς ἀκωέτοις, τὸ ΠΡΟΣΕΧΕΙΝ, ἢ τὸ ΕΝΟΤΙΖΕΣΘΑΙ, ὡς ἐξ ἑδωκεν ἕτεροι. δῆλον δὲ τὸ μὲν τῶ ἡγρον ἐπιθεῖς τοῖς ὄσιν. διὸ καὶ ἐν Ἐξόδῳ φησὶν ὁ λαός; Πάντα ὅσα ἔειπεν ὁ Θεός, ποιήσομεν, καὶ ἀκούσομεθα. Οἱ μὲν γὰρ ἀτελεῖς ποιεῖσι τὰ σωματικὰ τῶ νόμοι φιλάτηοντες; διὸ καὶ παροφῆται, Ὁ δὲ τέλειος ἀκούει, νοῶν τῶ ἐν τῶ νόμῳ τὸ βέλημα. ἔτι δὲ πάλιν τοῖς μὲν ἈΡΧΟΥΣΙ τὸν λόγον ἀπέμεινον; τῶ ΛΑῶ δὲ τὸν ΝΟΜΟΝ. ὁ μὲν γὰρ νόμος κενὸν ἔστι διχῶν καὶ ἀδικῶν; παροφῆτικῶς μὲν ὡν ποιητέον ἀπαγορευτικῶς δὲ ὡν ποιητέον, ὃν ὁ πολλὸς φυλάττειν ἐσπεύδακεν ἀνθρώπος τὸν σιωπῶν ἀγνοῶν. ὁ δὲ ΛΟΓΟΣ καὶ τῆς ἀπίας ἔστιν ἀποδοτικῶς, διὸ ἔχειται εἰρηται, πνευματικῶν τὸν ΝΟΜΟΝ ΔΕΙΚΝΥΣ. ἈΡΧΟΝΤΑΣ. δὲ ΣΟΔΟΜΩΝ, ἔχῳ ὡς ποιητῶν ἈΡΧΟΝΤΑΣ μόνον φησιν, ἀλλὰ καὶ ὡς αὐτῶς ποιεῖται ὑπάρχοντες. καὶ τῶ ΛΑΟΥ δὲ τῶν ποιεῖται παρὲς τῶν ἐπιπῶν, ΛΑΟΣ ΓΟΜΟΡΡΑΣ. ἡμεῖς γὰρ τὸ παρῶτον, εἰ τοῦ λαῶ τῶν ποιεῖται ἐδήλα. Τούτης δὲ τὸ πλέον ἀποπέμψ τοῖς ἄρχουσι, ἀπὸ τὸ παρὲς καθεῖσθαι τὰ ΣΟΔΟΜΑ τῆς πενταπόλεως, ἀρχικῶν αὐτῶ καὶ μέγῳ τῶν κενῶν δεικνύς. ἈΡΧΟΝΤΑΣ δὲ ΣΟΔΟΜΩΝ, πλὴν τῶν ἡγήθησαν, ἐξ ἰσραήλ καὶ παρὰ λήφαιον. ἀπὸ δὲ τὸ τῶ πολλῆ παρρησία τῶ ἀδικουῦντας ἐλέγχων, φησὶν ὁ Παῦλος. Ησαΐας δὲ ἀποτολμῶ καὶ λέγει. Τοιούτου καὶ μίαν ταύτην ἀπίαν τῆς ὀπιβελῆς τῆς καὶ τῶ παροφῆται φησὶν. καὶ τῶ δὲ ἂν τις τοῖς παρὲς ἈΡΧΟΝΤΑΣ ἐκκλησιῶν ἀπόποις, καὶ παροφῆται λαόν.

Τί μοι

τί μοι πλήθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν λέγει κύριος; πλήρης εἰμι ὀλοκαύτωμα τῶν κρῶν, καὶ σῆαράρνων, καὶ αἷμα ταύρων, καὶ τράγων ἐβόλομαι. ἐδ' ἂν ἐρχισθε ὀφθῆναί μοι. τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; παλιῶν τὴν αὐλήν μου ἐσθῆσεσθε. ἐὰν φέριτε σεμίδαλιν, μάταγον. θυμίαμα βδέλυγμα μοι ἐστὶ. τὰς νεμηνίας ὑμῶν, καὶ τὰ σάββατα, καὶ ἡμέραν μεγάλην σὺκ' ἀνέχομαι. νηστείαν, καὶ ἀργίαν, καὶ τὰς νεμηνίας ὑμῶν, καὶ τὰς ἑορτάς ὑμῶν μισθὴ ψυχῆ μου. ἐζηθήτε μοι εἰς πλησμονήν. σκεπτή ἀνήσω τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν. ὅταν ἐκτείνητε τὰς χεῖρας παρὲς με, ἀποσρέψω τὸς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, σὺκ' εἰσακούσομαι ὑμῶν. ἀγὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις.

Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus? Plenus sum. Holocaustum arietum, & adipem ouium, & sanguinem taurorum & hircorum non volo: neque veneritis in conspectum meum. Quis enim quaesuit haec de manibus vestris? Calcere atrium meum non apponetis. Si obtuleritis filiginem, vanum. Incensum abominatio mihi est. Neomenias vestras, & Sabbata, & diem magnū non feram. Ieiunium, & otium, & neomenias, & festiuitates vestras odit anima mea, facti estis mihi in fatietatem. Non amplius remittam peccata vestra. Cum extenderitis manus ad me, auertam oculos meos a vobis: & si multiplicaueritis orationem, non exaudiam vos. Manus enim vestrae sanguine plenae sunt.

Καὶ τὸ νομοθεσίαν ὁ λόγος εἰσαίγει τὴν παλαιὰν παρατέμνιμος, ὡς τοῖς σωματικῶς καὶ αὐτῶ βίβειν ἀνόητον. ἀδύνατον γὰρ αἷμα τὰ γρῶν καὶ τράγων ἀφαρῆν ἀμαρτίας, εἰ καὶ αὐτοὶ πλημυμοῦντες ἀπὸ τούτων ἐν ἡμῶν ἐξελθεῖσθαι Θεόν. παροφῆτικῶς δὲ τῶ παρῶτος, ὃ κατέλιπε κύριος ὁ Θεός, ἐκείνους νομῆτον παρὲς τῶ κατὰ Χριστὸν τοιαῦτα τετολυμῶτων τὸν λόγον καθεῖσθαι ἀρχόντων τε καὶ ἐπομῶν. Τοιούτου φησιν, ΟΥΚ ΕΤΙ ΑΝΗΣΩ ΤΑΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΥΜΩΝ. ΑΝΗΚΕ γὰρ τοῖς εἰς Βαβυλῶνα ληθηῖσθαι ἐδομῆμοντα παρὲς τῶν ἐπῶν, ὡς ὁ Ζαχαρίας φησὶν. Τὰς πόλεις Ἰούδα ὑμῶν ἔδωκεν ἔτος τοῖς δὲ Χριστῶν σαυράσασιν ἐκ ἀνήσθαι φησιν, πλὴν ὅτι ἐν ἐχάτω τῶ ἡμερῶν τὸ ἐγκατάλειψαι σωθήσεται. τῆς δὲ τοιαῦτης ἐγκαταλείψαι τῶ ἀπίαν

Recentis legis promulgationem inducit oratio, veterē, quae nihil eius instituto carnaliter degentibus professet, abrogata. Neque enim **TAVRORVM HIRCORVM VESANGVIS** peccata tollere poterat; quātumuis se talibus peccantes reconciliari arbitrentur. Est verò putandum, eo semine excepto, quod Dominus Deus reliquum fecerat, merito in principes & subditos, qui aduersus Christum talia ausi sunt, sermonem institui. Itaque non amplius, addit, **REMITTAM PECCATA VESTRA**. Remittit enim iis, qui in Babylonem abrepti erant, cū anni septuaginta praeteriissent, teste Zacharia, vbi ait; Vrbes Iuda **SPREVISTI** annum hunc iam septuagesimum: At his se, qui Christum cruci affixerunt, **REMISSVRVM** negat; quanquam tamen vltimis temporibus saluandae sint reliquiae. Neque verò derelictionis causa

C iij

fam omittit, cum MANVS eorū SANGVINE PLENAS ESSE, Christi cædē innuens, adiungit. Obseruat enim hoc loco, non quod idola coluerunt, sed quod Dominum non agnouerunt, & ipsum deseruerunt, sanctumque Israël prouocauerunt, argui. Itaque & eorum sacrificia, tanquam impiorum, & qui nihil aliud, quam scelera cogitent, auertunt. *Psal. 50.* fatur: Sacrificium namque Deo spiritus contribulatus. *Rom. 12.* Decet enim seipsum offerre vnumquenque, hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium, sacrificium laudis. *Psal. 49.* Talia enim hostiæ, quæ prius vmbra futurorum bonorum habebant obscure significabant; quantumvis specie quadam, ad vsque instaurationis tempora crassioribus tunc temporis conuenirent, cum eo fine nequaquam sacrificia iussit lex, vt Deo grata esse ostēderet. Quoniam verò sacrificiorum, quæ ex legis impetio fiebant, multitudinem reicit, *Heb. 10.* vnicam in peccati interitum ad vltima vsque sæcula hostiam, agnum Dei scilicet, qui tollit peccata mundi, amplectitur. Exorta nimirum veritatis luce, nullius opis est vmbra; Decetque virtutum opera, & fidem, cuiusmodi sacrificiis oblectetur, Deo offerre. Ad hæc, & olim etiam, pro singulorum vitiis eluendis, offerendi lex erat; Ipsæque adeo in victimis Christus adumbratus, veniam largiebatur, sed ex quo nobiscum diuersatus est, figuris omnibus iam finem imposuit. Hoc autem, quod ait, PLENVS SVM, separari, non cum frequentibus iungi, putandum est. Vni nanque Deo beatitudine omni PLENVM esse congruit; non illis ipsis rebus, quæ sequuntur. Nam & ex eius plenitudine omnes accepimus, & hunc enim omnia appetunt, nec vllorum ipse desiderio capitur. Ab ipso fit Stephanus plenus gratia & fortitudine. Et Paulus, statim atque seipsum collegit, spiritu refertus Hierusalem contendit. Plenus inde dierum Abraham; indeque in populis, qui conuertentur, pleni dies inueniuntur. Verumenimvero, si omnem, qui ex Mosis erat instituto, cultum reicit; qui tandem ne iota quidem vnum de lege peribit, donec omnia fiant? Apparet ergo reiectis corporalibus, spiritualia

ἐπιηγήκει λέγων, ΑΙ ΓΑΡ ΧΕΙΡΕΣ ΥΜΩΝ ΑΙΜΑΤΟΣ ΠΛΗΡΕΙΣ, τὴν χειρὸς μιαιφονίας δηλῶν. τῆρε γὰρ ὡς ἑδαμοδ νῦν αὐτῶν ὡς εἰδωλολατρῶν των χειρηρεῖ, ἀλλ' ὅτι μὴ ἔγνωσαν τὸν κύριον, καὶ ὅτι ἐγκατέλιπον αὐτὸν, καὶ παρώξυνσαν τὸν ἄγιον τῆς Ἰσραήλ. διὸ καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν, ὡς ἀσεβῶν, σποτρῆρεται, καὶ προσκειμεθῶν τοῖς ἀμαρτήμασιν. Ουσία γὰρ τῷ Θεῷ πνεῦμα ζωοποιημένη. ἔκειτον γὰρ ἑαυτὸν προσάγειν δεῖ θυσίαν ζῶσαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ, λογικὴν λατρείαν, θυσίαν ἀγέσασ. Ἐπίστα γὰρ καὶ αἱ ἁγία θυσία σκιά ἐχέου τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ὑπὸνίθιοντο εἰ καὶ τοῖς τότε πάχισιν ἔσιν καὶ τὸ φανόμενον ἡρισθὸν μέγχελε χερσὶ διορθώσεως ἐπέει, ὅσον εἰς τὸ ἀρσεκεν Θεῷ, ὅσα ἂν τὰς θυσίας ἐνομοθέτησεν. ἐπιφθὴ δὲ τὸ πλῆθος τῶν νόμων θυσίαν σποτρῆρεται, μὴν προσεδέξατο θυσίαν ἐπιεργάτων ἀγῶνων, εἰς ἀγίτησιν ἀμαρτίας, τὸν ἄγιον τῆς Θεῷ τὸν ἄγιον τὴν ἀμαρτίαν τῆς κόσμου. καὶ τῆς ἀληθείας φανείσης ἀνοήτος ἡ σκιά. καὶ δεῖ Θεῷ προσάγειν ἀρετὰς τε καὶ πίστιν. τοιαύτας γὰρ θυσίας εὐαρεσῆεται Θεός. Ἐπει, καὶ πάλα ἕως τῶν ἰδίων πλημμελημάτων προσεφερον, καὶ ζωοχέρει χειρὸς ἐν τοῖς προσσεργμοῖς τυπούμενος. ἀλλὰ νῦν ὅτι δημίσεως τοῖς τύποις πέρασ ἐπέστηκεν. Τὸ δὲ ΠΛΗΡΗΣ ΕΙΜΙ, ληπτόν καὶ ἑαυτὸ, μὴ ζωοποιοντα τοῖς ἔξῃς. Θεῷ γὰρ μόνω τῷ ΠΛΗΡΗΣ ἀρμόττει πάσης μακροχρότητος, ἀλλ' οὐ τῷ ἐφ' ἔξῃς ὅτι φερομένη. ἐν τῷ γὰρ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν. πάντων γὰρ ὅσιν ἐφετὸν, αὐτὸς ὁ δὲ ἐφ' ἑμῶν. ἐπ' αὐτοῦ φέρομας πλήρης χεῖρος καὶ δυνάμεως. καὶ Παῦλος, μετὰ τὴν ὁπίγνωσιν, πλήρης πνεύματος ὑπέστρεψεν εἰς Ἱερουσαλήμ. πλήρης ἐνπεσθεν ἡμερῶν Ἀβραάμ. καὶ ἐν τῷ ὅτι φερόντι λαῷ ἡμερῶν πλήρης εὐρεθίσοντα. ἀλλ' εἰ σποβάλλει πᾶσαν τὴν ἀφ' Μαυσῶος λατρείαν, πῶς ἐν ἰσῶτα εἰ μὴ παρέλθῃ ἐκ τοῦ νόμου ἕως ἂν ἴπῶντα γένηται; ὅσα οὐ εὐδελον ὡς τὸ σωματικὸν ἐκβαλῶν, τὸ πνευματικὸν πληρῶν

πληρωμῶν ἐπαγγέλλεται. Τῆρε δὲ ὡς οὐ πῶν ἀπεθνήσκουσιν ΑΙΜΑ, τὸ δὲ ἐξ ἀλόγων ζῶων; καὶ ἀπιδιφασολῶ τοῦ ἐπιεργάτων ἡμερῶν ἐκκεθῆντος εἰς ἀφροσιν ἀμαρτιῶν, κρείττον λαλοῦντος καὶ τὸ τοῦ Ἀβελ. μεταπιθεμένων δὲ τῶν θυσίαν ὅτι τὸ πνευματικὸν, καὶ τὴν ἱεραζείαν ἐχέου μεταπέθεσται, ἵνα ὁ κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδεκ ἀντιστάθῃ. ἀφασαλτέον δὲ καὶ τὸ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ, καὶ ἔτος ἐπεκατέον, ΤΩΝ ΚΡΙΩΝ ἵνα καὶ τὸ ΟΥ ΒΟΥΛΟΜΑΙ, συμφῶνας ἐπενεργῆ. καὶ ὁ σποδοτέον τὸ ΟΥΔΑΝ ΕΡΧΗΣΘΕ ΟΦΘΗΝΑΙ ΜΟΙ. καὶ τὸ ΟΥ ΒΟΥΛΟΜΑΙ. ἀθετεῖ δὲ μετὰ τῶν θυσίαν καὶ τὸ, δὲν ὁρσελῶ πῶν ἀρσενικῶν ἐνάπτον κυρῶν. ἀδικοὶ γὰρ ἦσαν καὶ σκόλιοι. γέγραπται δὲ, Ὁφθαλμοὶ κυρῶν ὅτι δικαιοσ. καὶ, Εὐθύτητος ἴδε τὸ καρσεσῶπον. αὐτοῦ λέγει δὲ καὶ, ΤΙΣ ΤΑΥΤΑ ΕΖΗΤΗΣΕΝ ΕΚ ΤΩΝ ΧΕΙΡΩΝ ΥΜΩΝ; τὰ σωματικὰ δηλονότι τοῦ νόμου. ὅλος γὰρ ὁ νόμος ἀνακαφαλαίσεται ἐν τῷ ἀγαπήσῃς τὸν πλησίον σου, ὡς ἑαυτὸν. καὶ, ΠΑΤΕΙΝ ΜΟΥ, φησι, ΤΗΝ ΑΥΛΗΝ ΟΥ ΠΡΩΣΘΗΣΕΣΘΕ. οὕτω φεβῆρον κατὰ φροσιν ἐκκεθῆσας ἀφοκαθῆντας, εἰ μὴ τὸ μέγιστον τῶν ὅτι πιμῶν ἀρεθῶν ὅτι τῆδες. δηλοῖ δὲ τὴν ἱεραζείαν αὐτῶν εἰσοδον, ὡς κατὰ πατουῶν τὰ ἄγια. τῶν δὲ εἰσόντων ὁ μὲν εἰς αὐτὰ φθάνει τὰ ἄγια τῶν ἄγιων, ἔσθεθεν τῆ κατὰ πετάσματος τὰ σαρμικὰ ἀφῶσας, καὶ γμῶν τῆ θεωρία τῶν νοητῶν ὁμιλῶν. ὁ δὲ τῆς σωματικῶν λατρείας ἐφάπτεται. ὁ δὲ νῦν εἰσαρμόμενος τῆς ΑΥΛΗΣ μόνως ὅτι πῶν καλεῖται. ὁ δὲ καὶ ταύτης ἔξω τῶν τῆς εὐσεβείας τόπων ἐλήλαται. καὶ δὲ τὰ πνευματικὰ τῶν νόμων καὶ ἀφῶσας τῆς τῶν σωματικῶν ἐκκεθῆσας. πνευματικὴ γὰρ ΣΕΜΙΔΑΛΙΣ λόγος καὶ Θεῷ σωματικῆς ἐνοίας κερωλοσῆμος. ἀνάξιον δὲ Θεῷ καὶ τὸ, νομίζεω αὐτὸν τῆς δι' ὁσφρησας εὐαδίας ὅτι πιμῶν, καὶ μὴ ΘΥΜΙΑΜΑΤΟΣ τὸν ἀγασμῶν νοῆσαι τοῦ

fe ad impleturum polliceri. Sed obserua non SANGVINEM quemlibet, sed brutorum animalium detestari; ad eius differentiam, qui est vltimis diebus in peccatorum remissionem effusus; quibus illo Abelis loquitur longè melius. Trālati; verò in ea quæ sunt spiritus, sacrificiis, & sacerdotium ipsum transmutari oportebat; vt quod est secundum ordinem Melchisedech, vicem ipsius subiret. Est porro & HOLOCAYSTVM à præcedentibus distinguendum, atque cum ARIETVM iungendū; vt ad verbum NOLO cōgruè referatur: ad quod etiam respōdet quod sequitur, NE QVE VENIATIS IN CONSPECTVM MEVM. Horum enim NOLO commune verbum est. Abrogat autem cum sacrificiis & illud, quod in Domini conspectum masculum omne venire iubebat: quia nullo non scelere & dolo abundabant. Scribitur autem, Oculus Domini super iustos. Item; Æquitatem vidit oculus eius. Præterea addit, QVIS HÆC QVÆSIVIT DE MANIBVS VESTRIS? Corporalia nimirum legis præcepta. Hoc enim veluti compendio lex tota concluditur, vt proximum nostrum, non aliter, ac nosmetipsos, diligamus. Deinde CALCARE, ait, ATRIVM MEVM NON APPONENTIS. Adco horroris plenum est negotium, eos, qui separati sunt, ecclesiam despicere; nisi qui pœnam omnium maximam & grauissimam, vltro amplectuntur. Notat verò cōtumeliosum ipsum ingressum, tanquam qui sancta cōculcarint. At eorum, qui ingrediuntur, alius quidem ad vsque sancta sanctorum, corporum rerum velo ab interioribus detracto, nudaque intelligibilibus contemplatione potius, progreditur: alius verò cultum magis corporeum attingit. Qui autem nunc inducitur, solum ingredi ATRIVM IVSVS, ne ad externi quidem cultus loca admittitur. Ad legis autem spiritualem contemplationem, per eam, quæ corporalium est, reiectionem nos prouocat. Est enim spiritualis SILEO, sermo de Deo à rerum corporearum cogitatione separatus. Est etiam Deo indignum, olfactus illum voluptate delectari credere; nec INCENSIV nomine, sanctificationem eam, quæ

Heb. 12.
Gen. 4.
Sap. 109.
Heb. 6.

Gen. 23.
Exod. 34.
Psal. 33.
1. Pet. 3.

Psal. 10.
Rom. 13.
Gal. 5.

1. Cor. 2.

Deut. 16. iuste apud. Mosem; quod iustum est, persequi cauetur: nimirum, vt quæ verbis de iustitia iactamus, reapse præstemus. **QVÆRITE IVDICIVM.** Aut perpetuo nos ad Christi tribunal animi cogitationemq; reuocare monet; quando vniciquæ secundum opera redditurus est; quæ cura solet à vitiis reuocare, & ad virtutem accendere: aut nihil, nisi prudenter, agendum significat. Cum consilio enim, scribitur, omnia facito. Item; Cogitationes iustorum, iudicia. Duplex autem cum iniustitiæ genus sit; alterumque ad animi quidem, alterum autem ad corporis res pertineat: Prius, vt maius, ita plus adfert impedimenti. 1. Cor. 15. Corruptunt enim bonos mores colloquia praua; neque id, si virtutis tantum; sed si doctrinæ viam etiam intuearis. Itaque fraude resecta, qui tales erunt, auxilio nostro iuuandi sunt. Erue enim, scribitur, eos qui ad mortem ducuntur, & qui ad cædem aguntur, redimere necesse. Decet præterea, quantum possumus, & eam etiam, quæ corpori infertur, iniuriam propullare. **I V D I C A T E P V R I L L O:** Nam & patre orbat; & sibi ille per ætatem non potest opitulari. Itaque, quoniam credentium pater est Deus; si quis à fide, honestisque actionibus refiliat; fide quidem orbis efficitur; quia Dei destituitur auxilio: sed est & ipse moderatè increpationis, decentisque sermonis auxilio, ad id, vnde exciderat, reuocandus. Quinetiam, & qui sceleratè agit, patrem habet diabolium, à quo cum defecit, felix **P V R I L L V S** euasit, egeatque aliquo, si per euangelium regenerari cupit, à quo ad Deum, qui verè pater est, deducatur. Ab his ergo qui publico munere funguntur, huius ministerij leges accipiat. **V I D V A M** autem, quæ verè vidua sit, quæq; omni destituta auxilio Dei ministerio incumbat: & eam etiam, quæ huius instar, sponsi Verbi **V I D V A** sit, anima scilicet Dæmonum fornicatione inquinata; iusta & idonea ratione adiuuari oportet. Intelligas verò & **V I D V Æ** nomine, Israëlitarum ecclesiam; quæ legis excusso ingo, non amplius adultera, Christo viro alteri nupsit: quam à nobis iustam haberi, quod euangelicæ iustitiæ disciplinam didicerit, æquum fit. Ita

τὸ δικαίον δώσεις, δὲν ὡς ἡμᾶς μεταίων
 πρὸς δικαιοσύνης λόγον τὴν δικαίαν πρᾶξιν
 ὑπὸ τῶν. ΕΚΖΗΤΗΣΑΤΕ ΚΡΙΣΙΝ.
 ἢ τὸ φρονήσῃν αἰεὶ καὶ μεριμᾶν τῆς Χει-
 ροῦ τοῦ κριτήριου (Σποδῶσθ' ἵνα εἴδατε κα-
 τὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ) καὶ τὸ τῆτο μελετᾶν
 ἀπεργεῖν κακίας, καὶ περιστρέψαι πρὸς ἀρε-
 τὴν. ἢ τὸ δὲν ἕκαστα κεκριμένως ποιεῖν.
 Μετὰ βουλῆς γὰρ φησὶ, πάντοι ποιεῖ. καὶ,
 Λογισμοὶ δικαίαν κρίματα. διττὴ δὲ ἡ ἀδι-
 κία· εἰς ψυχρὰ, καὶ σαματικὰ. καὶ μέγαν
 ἢ φρόνη, καὶ ταύτης μείζον τὸ κάλυμμα.
 φθέρουσι γὰρ ἢ ἢ κλητὰ ὀμιλία κακὰ,
 καὶ ἀρετῶν τε καὶ δόγματα. καὶ δὲ τῶτοις
 βοηθῶν τὴν ἀπάτην ἐλέγχοντες. Ρύσθη γὰρ
 φησὶν, ἀρμενίως εἰς ἡμετέρας, καὶ τὸν παρῶν
 κτήνομενός μὴ φέσῃ. δὲ δὲ καὶ τὴν σα-
 ματικὴν ἀδικίαν ἀπεργεῖν ὅση τις δύναμις.
 ΚΡΙΝΑΤΕ ΟΡΦΑΝΩ. καὶ πατρός
 γὰρ ἔρημος, καὶ βοηθῶν ἑαυτῷ ἀφ' οὗ
 ἡλικίαν ἀδωατέ. Εἰ δὲ καὶ τῶν πεπι-
 στωτότων πατῆρ ὁ Θεὸς, εἴαν τις ὡς
 Σποδατήσῃ τῆς πίστεως, καὶ τῶν φρονή-
 των ἔργων, τῆ πίστεως γέρονε μὲν ὄρφανός,
 τοῦ Θεοῦ τῆς αὐτοῦ πατρῴας ἔρημος ὢν.
 δὲ δὲ τοῦτον ἐπαναγαγεῖν ὅθεν ἐκπέ-
 πλωνεν, ὅτι τιμῆσαι μετρία, καὶ λόγοις
 περιστάσουσιν. ἀλλὰ καὶ ὁ τὸ ποιητὴς ἀράσ-
 σων πατέρες ἔχει τὸν ἀφ' οὗλον, οὗ ἀφ' οὗ
 τῶν γέρονε ΟΡΦΑΝΟΣ ἀγαθός, καὶ δὲ
 τῶν χειρῶν ἡμετέρας πρὸς τὸν ὄντως
 πατέρα Θεὸν, ἀγαπητῶν αὐτῶν τῶν εὐαγ-
 γελίς βεβλόμενος. τυγχάνειτω οὖν τῆς πε-
 σκούσης οἰκονομίας ὡς τῶν τὰ κωνὰ
 διοικούντων. καὶ ἡ ΧΗΡΑ δὲ ἡ ὄντως ΧΗ-
 ΡΑ, καὶ πάσις ἔρημος βοηθείας, καὶ πε-
 σκιδμένη λειτουργία Θεῶ· καὶ ἡ ἀναλόγως
 ταύτη ΧΗΡΑ τοῦ νυμφῆς λόγου, ψυ-
 χὴ ἐκπορευθεῖσα τοῖς δόμοισιν, τῆς πε-
 σκούσης ἀναλόγως ἐκατέρε. βοηθείας ὀφέ-
 λει τυχεῖν. Εἴ ποίς δ' ἂν ΧΗΡΑΝ καὶ τῶν
 σάρκα τῆς Ἰσραηλιτικῆς ἐκκλησίαν Σποθεμέ-
 νην τὸν τῶ νόμου ζῆλον, ὥστε μικροῖ μοι γά-
 λιδα χηματίξεν γενομένη ἀνδρὶ ἑτέρω
 Χειρῶν δὲ παρ' ἡμῶν δικαιοσύνης, τὴν τῶ
 εὐαγγελίς δικαιοσύνην μαθητεύσαν. ταῦτα
 πάντα

πάντα δὲ περιστάσουσιν ἡμῶν ἐνώπιον τῶ Θεῶ· καὶ
 κατ' ὄφθαλμοφανείαν, ἢ δ' ὡς ἐδόθηεν εἶναι
 λύκοις ἀρπαγῆς· ἢ δ' ἵνα πρὸς τὸν Ἰερραμῶν,
 τῶ φῶματι λαλῆ ἐβρωίξῃ, καὶ ἐν ἑαυτῷ ἔχη
 τὴν ἔρρα. καὶ εἰ φησὶν ὁ Δαβὶδ, Ἡπα-
 λυθῆσαν οἱ λόγοι αὐτῶ· ὡς ἔλασιν καὶ αὐ-
 τοὶ εἰσι βολίδες. καὶ ἂν γὰρ λαθάνῃν εἴποι
 ἀπεδύξον· ἀλλ' Ὁ χητοκῶν ἐν ἔρανοῖς
 ἐκγαλάσεται αὐτοῖς, καὶ ὁ κύριος ἐκμυ-
 κτηρεῖ αὐτοῖς, νεφρῶς καὶ χερσῶν εἰδώς. διὸ
 καὶ Παῦλος φησὶν· Προνομήμον κατὰ οὐ-
 μῶνον ἐνώπιον κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀν-
 θρώπων. εἴαν δέ τις ἐξάρῃ τὸς ποιητέας ἀπέ-
 ναπτι τῶν ὄφθαλμῶν κυρίου, γίνεται Ναθα-
 ναὴλ ἀληθῶς Ἰσραηλιτῆς, ἐν ᾧ δόλος οὐκ
 ἔστιν. ὁ δὲ τοῦτος παρρησίως πως λαθῶν εἰς
 τὸ δικαστήριον ἀπαντᾶ τοῦ Θεοῦ. ἀξιοὶ γὰρ
 ἀφ' οὗ φιλαυθρατίαν πρὸς ἡμᾶς τῶ ΔΙΕΛΕΓ-
 ΧΕΙΣΘΕ, δεαυῖς ὅσα εὐεργετήσῃς ὅσα πέ-
 ποθεν ὑφ' ἡμῶν. καὶ ὅμως ἀμνηστίαν ποι-
 εῖται τῶ περιστρεφέντων, καὶ ἀμνηστία ΠΕ-
 ΦΟΙΝΙΓΜΕΝΟΥΣ κατὰ τῶν ἡμῶν
 ἀφ' οὗ τῆς τῶ λατρεῖ παλιγγενεσίας, καὶ βα-
 σιλείας ἔρανον ἐπαγγέλλεται. πρὸς ὃν
 λέξομεν ἐλεγχόμενοι, Τί ἀναποδώσω τῶ
 κυρίῳ κατὰ πάντων ἃν ἀναπέδωκέ μοι;
 πολλὰ καὶ δὲ τῆς γραφῆς ἐχρῆμν ὡς ὁμο-
 ἡμῶς τῶ Θεῶ τοῖς ἀνθρώποις εἰς κρίσιν συγ-
 καταβάλλοντος. φησὶ γὰρ αὐτός, Κύριος ἦξῃ
 εἰς κρίσιν μετὰ τῶν περισσοτέρων τοῦ λαοῦ,
 καὶ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ. καὶ Μι-
 χαῆς δὲ φησὶν, Ακούσατε τὸν λόγον κυρίου· κύ-
 ριος εἶπεν, ἀνάστη καὶ κριθῆτι πρὸς τὸν
 ὄρη, ὅτι κρίσις τῶ κυρίῳ πρὸς τὸν λαὸν
 αὐτῶ, καὶ μετὰ τῶ λαοῦ αὐτῶ διελεγεθή-
 σεται. Θεὸς γὰρ ὡς ποῦσα κρίσις ἡ κοινω-
 νικὴ μάλλον, ἢ τυραννικὴ, πόσον Σπολογίας
 τοῖς κηρομένοις παρέχουσα. γραφικῶς δὲ ἔει-
 τα περισσοποπιῖας μετέμειναν ἡμῶν ἐμπο-
 ἔσις τῆς ἐκ τῶν ἔργων Σπολογίας. ἢ γὰρ
 ἀκούσομεν τι καὶ λέξομεν. ἢ δὲ κρίσις με-
 ταξὺ τῶν λογισμῶν κητηρομένων, ἢ καὶ
 Σπολογισμῶν ἐν ἡμέρα, ἐν ἣ κρινεῖ ὁ
 Θεὸς τὰ κητὰ τῶν ἀνθρώπων. τοῦτο καὶ
 ὡς τῶ Δανιὴλ λογισμῶν σημάσις βί-
 βλοι ἐν τῶ μνημονετικῶ τῶν ἀνθρώπων ἀνα-
 κηθεῖται διδασκούμεν τῶν πεπραγμένων

omnia inesse nobis in Domini conspe-
 ctu decet, non vt in sensum oculorum
 veniant; neque, vt inus fumus lupi ra-
 paces; neque, vt, quod Hieremias ait,
 Ore quis pacem loquatur, & occultè in
 seipso habeat odium: de quo & ipse ca-
 nit Dauid; Molliti sunt sermones eius
 super oleum, & ipsi sunt iacula. Quan-
 tumuis enim latere ipsi studeant; Qui ta-
 men in caelis habitat, irridebit eos, &
 subfannabit Dominus, renes & corda
 ipsorum intuens. Itaque ait & Paulus;
 Providentes bona non solum coram
 Deo, sed etiam coram hominibus. Quis
 quis verò coram oculis Domini
 INIQVITATES SVSTVLIT, fit
 Nathanael, verè Israëlitæ, in quo dolus non
 est. Qui talis est, fiducia plenus quo-
 dammodo ad Dei tribunal sponte acce-
 dit. Postulat enim pro sua in nos bene-
 uolentia coram nobis ARGV, vt quan-
 ta ille contulerit, quanta ipsi quoque be-
 neficia reposuerimus, demonstret. Et
 prædictis tamen obliuionem, nobisque
 sanguine quantumuis RVBEFACTIS
 (modo per lauacri regenerationem pur-
 gemur) caelorum regnum pollicetur. ad
 quæ ita conuicti respondebimus; Quid
 retribuam domino pro omnibus, quæ re-
 tribuit mihi? Multis verò in scriptura
 locis Deum habemus parti veluti condi-
 tione in iudicium cum hominibus, de-
 scendentem. Ait enim propheta ipse,
 Dominus veniet in iudicium cum fa-
 cerdotibus populi, & cum principibus
 ipsius. Item Michæas; Audite verbum
 Domini; Dominus locutus est. Surge, &
 contende iudicio aduersus montes, quia
 iudicium Domino cum populo suo, &
 cum populo suo diiudicabitur. Deo
 namque iudicium illud congruit, quod
 communi societatis iure, non tyranni in
 modum peragitur, & accusatis præbet
 defensionis locum. Sed sunt ista scriptu-
 ris vñtate personarum fictiones, vt de-
 fensionis eius, quæ ab operibus est, no-
 bis curam iniiciant. Neque enim quid-
 quam tum vel audiemus, vel dicemus.
 Erit autem iudicium, inter se inuicem
 cogitationum accusantium, aut etiam
 defendentium in die, qua iudicabit Deus
 occulta hominum. Istud & apud Da-
 nielem libri significant, qui docent in
 hominum memoria rerum gestarum
 D ij

Mat. 7.
 Cap. 9.
 Psa. 54.
 Psa. 2.
 2. Cor. 8.
 Rom. 12.
 Ioan. 4.
 Psa. 115.
 Mich. 6.
 Rom. 2.
 Dan. 7.

Psal. 50.
Prou. 20.

Rom. 8.

Rom. 5.
Rom. 8.

notas reuolui; vt quibus de causis tor-
queamur singuli, meminimus. Non
de nobis ergo intelligitur A C C V S A-
T I O, tanquam Deum in ius vocantibus,
(Iustificabitur enim in fermonibus suis,
& vincet accusatus: nec quisquam adeo
fordibus vacat, vt purum se cor habere
audeat gloriari) sed de conuictis po-
tius, intusque fatentibus Nequaquam
condignas esse passiones huius seculi ad
futuram gloriam, quæ reuelabitur in no-
bis. Aiunt verò quidam sacrosanctum
lauacrum satis esse, vt, Q V A S I N I X,
D E A L B E M V R: quomodo nulla adeo
peruicax sordes exsistit, vt Deo mundan-
te elui non queat, Paulo teste, in hæc
verba; Vbi abundauit delictum, super-
abundauit & gratia. Item; Deus est,
qui iustificat; quis est, qui condemnet?
Alij autem in eo quidem purgandi vim
admittunt; sed tamen operibus ad tan-
tum splendorem, qualia sunt, P V P I L-
L O I V D I C A R E, E T V I D V A M D E-
F E N D E R E, opus esse contendunt. Est
portò P V R P V R A rubrius C O C C I-
N V M; vnde & istud quidē ad N I V E M;
illam autem ad lanam retulit. Ideo au-
tem rubro colori peccata affimilat, quod
ad animas nostras lepræ instar se ha-
beant; cuiusque alia quidem pertinax, ve-
luti in corlibus, nunquam deponatur;
alia autem summa in cute hærens faci-
lè eluatur: quomodo promptè, vel dif-
ficulter ab animo, pro eorum ratione,
solent peccata remoueri. Vt igitur L A-
N A quantumuis aliquando natura A L-
B A, cura tamen & diligentia, seipsa ple-
runque fit A L B I O R: sic homo, qui na-
tura impetus exercitatione reddiderit
meliores, poterit virtutem ipsam ad mi-
ros progressus perducere. N I X autem,
in nubibus cum nihil aliud, quàm aqua
fit, ventorum impetu repressâ albefcit,
spumæque in morem tumet: sed vbi æris
frigiditate concretionem adepta est, suo
pondere deorsum trahitur: Sic anima,
quæ naturales impetus exercitatione sin-
gulari, Sanctique Spiritus auxilio adau-
xerit, in illo Dei iusto iudicio, gratiæ
splendore, quæ sanctis per ipsum datur,
digna efficitur. Cuius adipiscendi po-
testatem nobis quæ sequitur, facit ora-
tio, his verbis; S I V O L V E R I T I S, E T
A V D I V E R I T I S M E, B O N A T E R R Æ

τοῖς τύποις, μιμημένοντος ἐλάττω καὶ βλά-
πτωτος δι' ἡκολαζόμεθα. ὁ τοίνυ ΕΛΕΓ-
ΧΟΣ ἔχ' ὡς κρινόμενον ἡμῶν τῷ δεσπό-
τη (Δικαιωθήσεται γὰρ ἐν τοῖς λόγοις αὐ-
τοῦ, καὶ νικήσῃ κρινόμενος. οὐδέ τις γὰρ κε-
θαρός ἀπὸ ῥύπτου, ἐδὲ κωλύσεται ἀγίω
ἔχειν τὴν καρδίαν) ἐλεγχόμενον δὲ μάλ-
λον ἐν ἑαυτοῖς, ὡς Οὐκ ἄξια τὰ παθή-
ματα τοῦ κτῆ ἡμῶν τῶν μέλλου-
σαν δεῖξαι ἀποκαλυφθήσεται εἰς ἡμᾶς. Τὸ
δὲ θεῖον λούτρον οἱ μὲν φασιν ἀρκεῖν τῶν
ΤΟ ΔΕΥΚΑΙΝΕΙΝ ΗΜΑΣ ΩΣ
ΧΙΟΝΑ. δύσκει πλυτον γὰρ οὐδέεν φα-
σι Θεοῦ † ἀφ' ἑμῶν. καὶ τὸ Παῦλον <sup>† διασμή-
χουτος</sup> εἰπόντα, † Οὐ δὲ ἐπαρόμεσον ἡ ἁμαρτία,
† ἀφ' ἑμῶν ἴσουςεν ἡ χάρις. καὶ, Θεός ὁ δι-
καιοῦν, τίς ὁ κατακρίνων; οἱ δὲ φασιν κε-
θαίρων μόνον, ἀράξων δὲ χεῖρα τῶν
τῶν αὐτῶν λαμψότητα, ὅποια Η Ο Ρ-
ΦΑΝΟΥ ΚΡΙΣΙΣ, ΚΑΙ ΧΗΡΑΣ
ΔΙΚΑΙΩΣΙΣ. τοῦ δὲ ΦΟΙΝΙΚΟΥ
τὸ ΚΟΚΚΙΝΟΝ ἔστιν ἐρυθρότερον, ὅθεν ἀνα-
λογεῖ τὸ μὲν τῶν ΧΙΟΝΑ, τὸ δὲ τῶν
ΕΡΙΟΝ. ἐρυθρὸν δὲ χεῖρα τῶν ἁμαρτίας
ἀπέκρινεν, ὡς φοινίκης τῶν ἡμετέρων ψυ-
χῶν. ἀλλ' ἡ μὲν ἔστι δευσπόσιος ὡς ἐν χεῖ-
ρα τῶν, καὶ ἀπέκρινεν. ἡ δὲ τὴν ἔπιπο-
λῆς ἔχουσα τῶν εὐχρηδῶν ἀποπλυνέται,
καὶ τὸ λόγον τῶν ἁμαρτημάτων τῆς ψυ-
χῆς ῥαον, ἡ δυσκόλως καθαίρουμένη. τὸ μὲν
οὖν ἔριον καὶ τῶν ἑσ' ὅτε φυσικῶς ὑπάρχον
ΔΕΥΚΟΝ, ἔστι μελέαις πινὸς εαυτῶ λευ-
κότερον γίνεται. ὡς καὶ ἄνθρωπος τῶν φυσικῶς
ἀφορμῶν ἐξ ἀσκήσεως τελειῶν, ὅππ' πολὺ
δύσκατο παρελθεῖν ἀρετῆς. ἡ δὲ ΧΙΟΝ ὅ-
διον ἐν νεφέλαις οὐσα, τῆ τοῦ πνεύματος
ἀνακοπιόμεν βία λευκίγεται εἰς ἀφρον μὲν
οὐδ' αὐμσα, πῆξιν δὲ λαβούσα τῷ τοῦ ἀέ-
ρος ψυχῶν, καὶ τῶν τῶν βάρη κί-
νησιν καὶ ῥέπουσα. ἔτω καὶ ψυχῆ τῶν φυ-
σικῶς ἀφορμῶν οἰκία τε ἀσκήσει, καὶ τῆ
βοηθεία τῶ πνεύματος (σωσθήσεται, ἀξία
γίνεται ἐν τῆ δικαίᾳ τοῦ Θεοῦ κρίσει, τῆς
χάριτι Θεοῦ διδομένης τοῖς ἀγίοις λαμ-
ψότητος. ἡς τὸ αὐτεξούσιον ὁ λόγος
ἀποφάνων φησὶν. ΕΑΝ ΕΘΕΛΗ-
ΤΕ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΑΚΟΥΣΗΤΕ ΜΟΥ,
ΦΑΓΕ-

ΦΑΓΕΘΕ, φησιν, ΑΓΑΘΑ ἢ ἀφ' ἑ-
μῶν σωματικῶν παχέων ὄντας τῶν ἰουδαίων
τῶν κελῶν ἢ ΓΗΝ φησὶ τὴν ψυχῆν, καὶ
τὴν ἐν εὐαγγελίοις τοῦ ἀποστόλου τῶν κελῶν
ἢ τὸν ἐρέων ἀπορον ἀποδέχεται λέγε-
ται, ἡς ΑΓΑΘΑ, τὰς κατ' ἀρετῆν φησὶ
περοπάς ἢ τὰ ἐπιγγελλόμενα ἐν ἐρε-
ων βασιλεία ΓΗ λερομένη, καὶ τὸ Μα-
χέροι οἱ τῶν αἰώνων, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι
τὴν ΓΗΝ ἢ τὰ ἀγαθὰ, Ἀφθαλμῶς ὁκ
ἴδεν, καὶ ἔς ὁκ ἤκουσεν, καὶ ὅππ' καρδίαν
ἀνθρώπου ὁκ ἀνέσεν. ἔθθα καὶ Ἰερουσαλήμ,
καὶ τὸ Σιών ὄρος, τὰ ἐπουρένια τῶν τοῖς
περομένων, τοῖς δὲ ἀπεβῆσιν ΜΑΧΑΙ-
ΡΑΝ ἀπειλεῖ. καὶ μὲν τὸ ἀφθῆτον, τὴν
ῥωμαϊκῆν, ἡτίς αὐτοῖς τῶν πᾶσιν ἀπῆ-
τησε καὶ δὲ τὴν ἀναγωγῆν, τὴν ἀφθῆ-
τικῆν, ὅφ' ἡν γηρόασιν Χεῖρα τῶν χεῖρ
ἀρρέμνοι, ἡ ῥοιυ ἀπλῶς ἐμ-ψυχόντινα
καὶ τῶν ἀφ' ἡς ἔρηται, ὅππ' Ἐμεθῶν ἀφ'
ἀίματος τραυματιῶν. ΣΤΟΜΑ δὲ ΚΥ-
ΡΙΟΥ, τὰ τὰ πνεῦμα τὸ ἄγιον, τὸ συ-
νεργῶσαν αὐτὰ ῥεφλίωμ. ὡς ἐν γὰρ μὴ
καταφρονέμεν τῶν ἀπειλῶν, ΣΤΟΜΑ
τὸ ἀφθῆτικῶν ΚΥΡΙΟΥ ΤΑΥΤΑ φησὶν ΕΙ-
ΡΗΚΕΝ. καὶ τῶν ἐπέταξε δὲ τῶ μὴ ΕΙ-
ΣΑΚΟΥΣΑΙ πάλιν τὸ μὴ θελήσει, καὶ τῶ
καὶ τῶν αἰώνων τὸ ἐφ' ἡμῶν ἀποτίθεται. Ὑμψω-
νῆ δὲ ταῦτα τοῖς ἀφθῆ. Μωσῆος ἐρημῶν,
ἀπὸ Θεοῦ Ἰδοὺ δέδωκε τῶν τῶν ἀφθῆ-
σου ἢ ζῶν καὶ τὸν θάνατον. διὸ καὶ ΑΦΕ-
ΛΕΤΕ ΤΑΣ ΠΟΝΗΡΙΑΣ τῶν ἐπέταξε.
ἔδδ γὰρ ἄλλος ἄλλον ὁ φελεῖν ἢ βλάπτειν,
ὡς αὐτὸς ἐεωτὸν ἔκαστος δύνάται. τὸ δὲ
τῶν ὅππ' ὅππ' ὅππ' ὅππ' ὅππ' ὅππ' ὅππ' ὅππ'
μαίμεθα καθαίροντα τῶν ἐν χεῖρα πᾶσιν
εὐφρείσας ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν συ-
νειδήσις.

COMEDETIS; Vbi Iudæos crasso &
pingui ingenio præditos vel addito re-
rum corporearum præmio adhortatur:
vel terræ nomine iuxta positam in euan-
gelij de feminante parabolam, animam
intelligit, quæ cælo demissum semen ex-
cipiat, cuius BONA, ipsi sunt in virtute
progressus: vel certè promissa in celo-
rum regno significatur, qua ratione bea-
tos esse mites, quoniam ipsi terram pos-
sessuri sunt, legimus: vel denique BO-
NA illa designat, Quæ nec oculus vidit,
nec auris audiuit, nec in cor hominis af-
cenderunt. Inde & Hierusalem, &
montem Sion, cœlestia hæc videlicet,
credituris pollicetur; noncredituris au-
tem GLADIUM: quæ sensu quidem ex-
teriore, de Romano, à quo statim sunt
impetiti, dici putanda sunt; arcano au-
tem, & recondito, de Diabolo, quem illi,
repudiata Christi gratia, subierunt, ani-
matum prorsus aliquem & intelligibi-
lem, quem sanguine vulneratorum ine-
briatum esse scriptum est. OS autem
DOMINI forsitan ipse dicatur Spiritus
sanctus, cuius auxilio scripta ista sunt.
Siquidem, ne minas istas contemnere-
mus, OS DOMINI, quod est à men-
dacio alienum, LOCUTUM ESSE
ait. Neque verò minime AVDIENDI
aliunde subisse ait impedimenta, quàm
ab auersa voluntate, vt malorum in nobis
principium & causam iacere demōstret;
miro videlicet cum iis consensu, quæ à
Deo per Mosen dicta sunt, vbi, Ecce po-
sui in conspectu tuo vitam & mortem,
legimus; vnde & malum de cogitationi-
bus nostris auferendum prius meminit.
Non enim alius alij tantum commodi
vel incommodi, quantum sibi quisque,
adferre potest. At eo, quod decet, PER-
ASTO, tum demum, tanquam ad
medicum, confugimus; qui induratam
temporis diuturnitate peccatis nostris
conscientiam, molliat & sanet.

Mar. 4.

Matth. 5.

Es. 64.

1. Cor. 2. 6.

Es. 34.

Deut. 30.

Πῶς ἐγένετο πόρνη πόλις πησὴ Σιών πλήρης κρίσεως, ἐν ἡ δι-
καίωσιν ἔκοιμήθη ἐν αὐτῇ, ἢ ἐν φονευσίᾳ. τὸ ἀργύριον ἔ-
μψ' ἀδόκιμον. οἱ ἀπληροῖσιν μίσγασιν τὸν οἶνον ὕδατι. οἱ ἄρ-
χοντές σε ἀπ' ἑσθ' ἰκοινωνῶν κλεψιδῶν, ἀγαπῶντες δάδρα, διώ-
κοντες ἀνταπόδομα, ὀφρανοῖς ἐκρίνοντες, καὶ κρίσιν χηρῶν
ἐπεσέχοντες.

ΣΚΥΛΙΖΥΤΟ.

Θ. ΕΚΚΑΙΝΟΝ-
ΤΕΣ. Σ. ΔΡΕΠΘΕΙΣ.
Α. ΠΑΧ ΑΥΤΟΣ
ΑΓΑΠΑΝ. Σ. ΑΠΑΣ
ΑΓΑΠΑ. Θ. ΠΑΣ ΤΙΣ
ΑΓΑΠΑ.
Σ. Θ. ΧΗΡΑΣ.

aut verbo, aut aliqua alia facultate pol-
lent, nec illis debicium, qui in Ecclesia,
vel vbiuis laborant, auxilium præstant,
Deo tum demum, cum pro acceptorum
ratione opus exiger, pœnas persoluent.
Atque ij sunt, quos **ADVERSARIOS**
vocat; tanquam qui eius mandata gra-
uiter tulerint; vnde non prius iram sit po-
siturus, quàm tales esse desierint. **HOS-
TES** verò sibi existerè, deque ipsis se
IVDIGIVM FACTVRVM asserit.
Ait enim ipse; **Qui credit in me, non iu-
dicabitur**: qui autem non credit, iam
iudicatus est. **HOSTES** ergo iudicij au-
thores existunt. Venit enim, ait, ira Dei
super filios incredulitatis. Cæterum pro
peccatorum magnitudine, iuste se in eos
animaduersurum discretè significat. Alio-
quin tamen Verbum, pro sua in homi-
nes benevolentia (quia non ita mortem
peccatoris atque pœnitentiam exortat)
illis se, quibus **FVRORE** non opus est,
fanatricem **MANVM** allaturum pollice-
tur, vt **AD PVRYM EXCOQVANTVR**,
probiq; ab improbis fecernantur.
Itaque **AD PVRYM SCORIAM TVAM**
quidem Symmachus, **VINACEA TVA**
reddiderunt; tanquam qui æs, aut fer-
rum excoquentes, **SCORIAM, VINACEA QVE**
in torcularibus abiiciunt. Istos autem
existere, quos **INIQVOS ET SVPERBOS**
ait, ex his quæ sequuntur, significat, vt est,
à Septuaginta clariùs, allegoria sensu re-
recto, interpretatum; cum cæteri **STAMNVN**
transulerint. Nonnulli tamen idem **FVRO-
RIS & MANVS** vocabulis significari,
deque iisdem vtrùmque vsurpari putan-
tes, vide, aiunt, lætum & prosperum diu-
ni iudicii exitum. Ita enim Deus irasci-
tur, vt correptos beneficiis cumulet, non
supplicis perdat. Atque illud est quod
ipse ait Dominus; **Ambulabit quasi ignis**
conflatorij, & quasi herba fulonum. Et
sedebit confans, & emundans, quasi ar-
gentum, & quasi aurum. Sed quæ inde
postea vtilitas? Erunt Domino, ait, sacri-
ficia offerentes in iustitia. **IGNEM** verò
eas vocare consentaneum est, quæ ex
bello, reliquisque rebus aduersis, ortæ
sunt; calamitates, olim quidem **Idolo-
latriæ** nomine, postea verò, propter illa-
tam Christo iniuriam, conciliatas: quo

1. cor. 3.
col. 3.

mal. 3.

ἢ λόγῳ, ἢ ἄλλῃ πιν δυνάμει, καὶ μὴ πλὴν
παρασύνουσαι ἑπικουρίαν τοῖς ἀσθενέτεροις
παραβέβηκότες ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ πικρὰ ἔχον-
τες τὰ ἑσθι τῷ Θεῷ τῶν ἁρῶν ἕξ δὲ δὲ δὲ δὲ
ἡν ἐκαστὸν ἑαυτοῦ ἕξ καὶ ὑπεναντιοῦς
φῆσιν, ὡς ἂν ἐβραμύθηνται αὐτῶ τοῖς παρῶ-
τάγμασιν, ἀφ' ὧν ἔπαυει τῶν θυμῶν ὅσον
ὑπεναντιοὶ τῶν ἁρῶν. καλεῖ δὲ
τῶν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ κρίσιν ἐξ
αὐτῶν ποιήσῃ φῆσιν. ἔφη γὰρ
αὐτὸς, Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ καὶ μὴ κρίνεται. ὁ δὲ
ἀπιστῶν ἡδὴ κέκριται. οἱ ἐξ ἑαυτοῦ τὸν
κρίσιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἔχοντες. ἔφη γὰρ
Οὐκ ἔστι τὸς ἰσὺς τὸ ἀπὸ Θεοῦ, λέγει δὲ κε-
κριμένους τοῖς κολάσεσιν ἐπ' αὐτῶν καὶ τὴν
ἀξίαν, καὶ τὴν ἡμαρτηρίαν τὸ μέγεθος. φίλων
θραυπῶν δὲ ὡν ὁ λόγος, καὶ μὴ βεβλήμενος τῶν
θραυπῶν ἕξ ἀμαρτωλῶν, ὡς τὸ μετανοίας, ἐπαγ-
γέλλεται τοῖς μὴ τοῦ θυμοῦ δαυμά-
νοισι, ἢ θεραπειτικὴν χεῖρα παρῶν ἐγγί-
νει, καὶ ἀφ' αὐτῆς πυρῶσθῃ ἐπι το-
καθάραι, καὶ ἀφ' αὐτῆς τὴν χεῖρα τῶν
κρίσεσιν. δι' ὃ Σύμμαχος μὲν εἶπεν, Εἰς κα-
θάρων τὴν σκωρίαν σου. ὁ δὲ
Ακύλας, τὸ γιγάρτωδες σου, ὡς περ
οἱ πειθόντες χαλκῶν, ἢ σίδηρον, ἢ σκωρίαν
ἀποβάλλουσι, καὶ τὸ γιγάρτωδες ἐν
τοῖς ἰσὺσιν. δηλοῖ δὲ τῶν ἐπαυθῶν ἑπιφεί-
ρη, τῶν ἀνομοῦς, καὶ τῶν ὑπεριφά-
νοῦς. ἂν σαφέστερον ἐξηγήσῃ τὸ ἂν ἁντῶν
τὸ ἔβραμύθηνται, καὶ τὴν ἀλλοθελίαν ἐρμηνεύ-
σῃ. οἱ λοιποὶ κασσίτερον ἐκαστὸν ἑαυ-
τοῦ. πινὲς δὲ τῶν αὐτῶν θυμῶν καὶ
χεῖρα νοήσαντες, καὶ ἀφ' αὐτῶν ἐκέρπον,
ἕξ φασι τὸ ἄσπον τέλος τὸ κρίσεως τῶν Θεῶν.
θυμῶν γὰρ ἕξ τῶν, ὡς ἂν ἐνεργητῆ τῶν ἀμαρ-
τωλῶν διορθέμενος, ἀλλ' ἕξ κολάσῃ αὐτῶ εἰς
ἀφαισίαν. καὶ τῶν φῆσιν αὐτῶ κώλυος. Πο-
ρεύεται ὡς πῦρ χωνευτικῆς. καὶ ὡς πῶν πλυνόν-
των, καὶ χεθιέται χωνεύων, καὶ καθαρεύων ὡς τὸ
ἀργύριον, καὶ ὡς τὸ χρυσίον. καὶ τὸ λοιπὸν ἐν ἑαυθῶν
τὸ χεθισίαν; Ἐσονία φῆσι τῷ Θεῷ παρῶν
ἡν ἕξ θυσίαν ἐν δικαιοσύνη. ΠΥΡ δὲ καλεῖν
ἕξ τῶν, τῶν ἐν τῶ πολέμῳ, καὶ τὴν ἄλλαν παρῶν
πικρῶν συμφορῶν, πάλαι μὲν εἰδωλολαβείαν,
ἕξ τῶν δὲ ἀφ' αὐτῶ εἰς χεῖρα παρῶν, ὡς
καὶ τὴν

1. cor. 5.
esai. 3. a.

esai. 3. a.

καὶ τὴν χεῖρα τῶν ἐπαυθῶν, ὡς περ
πινὲς χεῖρας, διέκρινεν ἐν ΠΥΡΙ τὸ κώλυον
καὶ γνήσιον, τὸ μὲν τῆς ἐαυτῶν,
τὸ δὲ εἰς ἄλλοθελίαν. Βαπτίζῃ γὰρ
πνεῦματι καὶ πυρὶ, καὶ τῶ πλὴν ἀφ' αὐθῶν
εἰς τὴν ἀλάταν αὐτῶ, καὶ τῶ ἐξ ἑαυ-
τῶν ἀνομοῦς ἑπιφείμενος, τοῖς ἀνο-
μοῦς καὶ ἀλαζονῶν Ρωμαίων παρῶν
δακρυῶν ἀπὸ φῆσιν αὐτῶν, ἐπαυθῶν
δὲ κέρως εἰς ἑαυθῶν καὶ λαλήσαντας καὶ τοῦ
Θεοῦ ἀδικίας. μεγάλη δὲ ἐνεργησία ἔχον
τὸ τοῖς ἀνομοῦς καὶ τῶν ἀποσείσεως
αὐτῶν τὸ αὐτῶν χεῖρα. δι' ὃ καὶ τῶν ἐκ-
κλησίαν οἱ τύποι, τοῖς ἀπὸ φῆσιν αὐτῶν
μελουῦντας χεῖρας, ὡς ἂν μὴ μικρὰ
ζύμην ὄλον τὸ φύμα δολώσῃ, τῶν ὄν-
τας τῶν ἐν τῶ φερεῖ κριτικῆς παρῶν
τοῖς χεῖρας ἀφ' αὐθῶν, ὁ μὴ νοουῦντες ἀνομο-
τοδῶν πολλὰς. τὴν δὲ ἀπὸ τῶ τοῖς
ἀνομοῦς μὴ χεῖρας βλαβῆν
παρῶν Παῦλος ἑπιφείμενος Κορινθίους, ὅτι
μὴ ἐπέθην, ἵνα ἐξαρθῇ ἀπ' αὐτῶ τὸ πο-
νηρὸν ἐνεργησάμενος. τῶν δὲ φῆσιν ἀπὸ φῆ-
λαμῶν, τοῖς ἀφ' αὐθῶν ὡς ΧΡΥ-
ΣΟΝ ΔΕ ΔΟΚΙΜΑΣΜΕΝΟΝ
ΕΠΙΣΤΗΣΩΣΟΙ ΚΡΙΤΑΣ ΚΑΙ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ
ΠΡΩΝ ΕΚΕΙΝΟΥΣ. Εἰ μὴ γὰρ εἶχον
πάλαι τοῖς τοῖς, ὡς ἂν ἔλεγε ἀφ' αὐθῶ
παρῶν. Ἰδὲ δὲ κώλυος ἀφ' αὐθῶ ἀφ' αὐθῶ
τὸ ἱερουσαλήμ. εἶτα εἶπὸν τῶν, ὅτι φῆσιν, καὶ
δικαστῆν, καὶ παρῶν τῶν ἐν οἷς καὶ γαμματῶν
ΣΥΜΒΟΥΛΟΝ, δι' ὃ ἕξ ὑπῆρχε τότε πῆσιν
καὶ πλήρης κρίσεως, καὶ δικαιοσύνης. καὶ ἕξ
ἐπαγγέλλεται τοῖς ἀποσείσεως ποιῆσαι τὸ καὶ
ἐκλογὴν λέμμα. ἀφ' αὐθῶ ἔλεγε, Εἰ μὴ κώλυος
σαββαθῶν ἐνεργητέλιπεν ἡμῖν ἀσέρμα, ὅτε χεῖρα
ὄνοματι ΠΟΛΙΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
κληθῆσεται ἀπὸ ΠΟΡΝΗΣ. καὶ ἀπὸ τοῦ
ΦΟΝΕΥΤΩΝ, ΠΟΛΙΣ τὸ Πῆσιν
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ. καὶ ἀπὸ ΠΟΛΕΩΣ,
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ. καὶ ἄλλοις καθῆσθαι μὴ
παρῶν σωτηρίαν καὶ οἶον ἀποκρίσεως πινὲς πῆσιν
σα τὸ μοναζόντων τὸ οἶον. τῶν δὲ πάλαι
μὲν ἔλεγε παρῶν ἱερουσαλήμ, καὶ πέπλωκε,
καὶ δὲ καὶ ὄλησ ὄσεται τῶν οἰκουμένης

nimirum tempore ipsis admota **MANV**,
veluti peritus aliquis artifex, adulterina
à veris (vt ista sibi referret, illa autem
perdat) **IGNIS** ope discreuit. **Baptizat**
enim in spiritu & igni, & ventilabro pur-
gabit aream suam, & quæ deinceps.
Selectis igitur apostolis, qui **INIQVI** &
SVPERBI remanserunt Romanis tra-
didit, tanquam legis contemptores, cla-
tòque in altum cornu aduersus Deum
iniquitatem loquentes. Nec verò leue
est animæ beneficium; quod ab ea fecer-
nantur **INIQVI**, & qui defectionis au-
thores extiterè. Itaque & illæ, quibus
ecclesia vitur, formular, eos, qui viteta
patrarunt, à reliquis separant, ne modi-
cum fermentum totam massam adulte-
ret; ita tremendum illud in tenebras ab-
iectorum iudicium, ad quod impruden-
tes illi perfæpe non aduertunt, adum-
brando. Verum quàm non nisi maximo
detrimento qui **INIQVI** sunt cum aliis
retineantur, vel ipse Paulus abundè te-
stis est; vbi succenset Corinthiis, quod
non luxissent, vt de medio sui, qui ma-
lum perpetrarat, tolleretur. His igitur
abactis, ait, reliquos tibi, tanquam au-
rum probatum, **RESTITVAM IVDI-
CES, & CONSILIARIOS**; sicut
ANTIQVITVS. Neque enim si tales
olim non habuissent, istud vnquam ab
eodem propheta audissent; Ecce certè
dominator Dominus exercituum aufe-
ret ab Hierusalem. Deinde quònam
adiiciens, Et iudicem, inquit, & Pro-
phetam: vbi nec venerandum omittit
CONSILIARIVM, per quos, eo tem-
pore, fidelis, iudicijque, & iusticiæ plena
extabat ciuitas; ad quorum exemplum,
apostolos antea reliquiarum nomine si-
gnificatos, cum de illis, Nisi Deus Sa-
baoth reliquisset nobis semen, vsurpa-
uit, effecturum se pollicetur: quo tem-
pore, non **MERETRIX** amplius, sed
recenti nomine **IUSTITIÆ CIVI-
TAS**; non homicidij, sed **IUSTITIÆ**
PLENA; non **CIVITAS** tantùm, sed
CIVITATVM MAGISTRA vocabi-
tur; eritque reliquis dux, & auctor salu-
tis; quippe quæ de se cœtus eorum, qui
solitario vitæ genere delectantur, tan-
quam colonias emitter; qualia dudum
quidem apud Iudæos integra, nunc pla-
nè exciderunt; sed per orbem vniuersum

Mat. 3.

Psal. 74.

1. Cor. 5.

1. Cor. 5.

Esai. 3. a.

in Ecclesijs Christi, quæ supra petram fundatæ sunt, perpetuo ab apostolis, eorum successione ordine, qui illas regunt, ita vigere cernuntur, vt illorum admiratione ductus Dauid, Pro patribus illi natos esse filios diceret. Iudæi enim cum essent, Iudæorumque discipuli, & ipsorum synagogæ filij, in patrum illi ordinem transierunt, veterem matrem synagogam ad Christum deducentes. De Christo rursum, eiusque discipulis sic & alibi Propheta, Ecce rex iustus regnabit, & principes cum iudicio imperabunt. Quamobrem verò regibus prætermisissis, IVDICVM tantum meminit; cum tamen inter reges non defuerint aliqui, qui probitatis nomine queant commendari? Quoniam sub IVDICIBVS libera, sui que iuris erat eorum vitæ ratio nec regem alium, præter Deum nouerant. Sponte enim, sed fano nequam consilio, regem sibi postularunt. Beneficiis ergo ornatos, ad beatum pristinæ vitæ statum redire erat operæpretium cum possent. Non enim rex erat in Israël, sed vnusquisque quod in oculis suis rectum videbatur, faciebat. Aut quoniam veritatis absente rege, regibus locus non remaneret, sed IVDICIBVS: quos supra thronos duodecim scissuros, totidemque tribus Israël iudicatos esse legimus. Deinde verò, propter arbitrij libertatem CONSILIARIOS daturum se pollicetur. Est enim regis imperare; CONSILIARII autem, eos, qui per se non vident quæ recta sunt, edocere. Meminerint igitur episcopi, se, non tanquam principes, aut imperatores; sed, vt CONSILIARIOS (quales prophetæ ipsi, & Moses extiterunt; quibus per omnia similes esse debent) populo concedi. At ipse consilium do, tanquam misericordiam consecutus à Deo. Verumenimvero, quoniam de paucis sermo est, à Iudaici populi reliquiis progreditur, his verbis; CVM IVDICIO ENIM SALVABITVR CAPTIVITAS IPSIVS, ET CVM MISERICORDIA; vel, prout alij sunt interpretati, CVM IUSTITIA. Quos enim Deus ALVTE dignos censuit, soli illi promissionis erunt participes; quantumuis solam gentis suæ vniuersæ conuersionem nescio quam somnient Iudæi.

Esai. 44.

Esai. 32.

Iud. 24. 18. 21.

Matth. 19.

I. Cor. 7.

ἐν ἐκκλησίαις Χριστοῦ ἡγεμελιώδηρον ἔπι τῶν πέτρων, ἀρχὴν ἔχον τῶν ἀποστόλων λαῶν, καὶ τῆ ἀξιοδοτικῆς ἀποστολῆς ἐν ἐκκλησίαις, καὶ ἐν ἑαυμάτων ἑλεγεῖν ὁ Δαβὶδ. Ἀπὸ τῶν πατέρων σου ἐγενήθησαν σοι υἱοί. Ἰσραῖλοι γὰρ ὄντες, καὶ Ἰσραῖλοι οἱ μαθηταί, καὶ τῆς ἐκκλησίας (συναγωγῆς) υἱοί, καὶ τῶν πατέρων μετέστησαν τῶν ὁδηγῶν τῶν παλαιῶν μετῆρα (συναγωγῆς) ἔπι τῶν Χριστῶν. Καὶ ἄλλος δὲ προσφώνησι καὶ ἡ βασιλεία Χριστοῦ φησι καὶ τῶν μαθητῶν. Ἰδοὺ δὲ βασιλεύς ἄριστος βασιλεύσει, καὶ ἀρχόντες μετὰ κρίσεως ἀρξούσι. Ἄλλο τι δὲ ἔσθ' ὅτι τοῖς βασιλείς, τῶν ΚΡΙΤΩΝ ἐμνήσθη, καὶ τοὶ καὶ ἐν βασιλεύσει πινεσ γενήσονται ἀγαθοί; ὅτι τῶν ΚΡΙΤΩΝ, αὐτονομος ὑπῆρχεν ἡ πολιτεία, καὶ Θεὸν μόνον ἠπίεταντο βασιλέα. κατ' ἰδίαν γὰρ γνώμῃ ἐξ ἀβουλίας ἔστησαν βασιλέα. ἐξελὼ οὐκ ἐνεργητοῦ μόνως ἐπαλεθῆν ἔπι τῶν μακαρίων κατὰ τῶν, τὸ ἐλευθέρων ἔχοντες. Οὐ γὰρ ἡ βασιλεύς ἐν Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἔχαστος τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶ ἐποίησεν. ἢ ὅτι τῶ ἀληθινῆ βασιλείας ἐπέδημησαντος, οὐκέτι βασιλέαν ὑπῆρχε κηρὸς, ΚΡΙΤΩΝ δὲ, καὶ ἐν εἰρήτῃ, ὅτι καθήσθη ἔπι δώδεκα καὶ ἑνὸς κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ. πάλιν δὲ, ἄλλο τὸ αὐτῶν ὄντων ΣΥΜΒΟΥΛΟΥΣ δώσαν ἐπίτηγελται. βασιλεύς; μὴ γὰρ παρὰ τῆς, καὶ οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν (συναρδντας) τὰ δέοντα. πᾶς οὐκ ὀπίσσωπος, ὅτι ἀρχῶν, ἀλλὰ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ δέδοται, ὡς οἱ παρῶνται, καὶ Μαῦσῃ; οἱς πᾶσιν νοσιν ἐξομοιοῦσται ἡρώων. Ἐνώμῃ δὲ δίδωμι ὡς ἡλεμδῶς ἔπι κελίου. ὅτι δὲ καὶ ὀλίγων ὁ λόγος, ἔπι τοῦ Ἰουδαίων καὶ ἐλεμδῶντων λαοῦ δεδήλωκεν ἐπενεργῶν. ΜΕΤΑ ΓΑΡ ΚΡΙΜΑΤΟΣ ΣΩΘΗΣΕΤΑΙ Η ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ ΑΥΤΗΣ, ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΣ. ἢ ὡς οἱ λοιποὶ ἐρμηνεύσαν, ΜΕΤΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ. οἱ γὰρ σωτηρίας ἀξιοὶ κριθέντες ἔπι Θεῶν, μόνων τεύχονται ἔπι ἀγγελίας, τῶν Ἰσραῖλων φωνται.

φανταζομένων μίαν τὴν ὀπισθορῶν ἔσονται τῶ πατρὸς αὐτῶν ἔθνοσι. ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΣ δὲ ἀπαλλαγῆν ἔπι πλάτης ἔπι Θεῶ γενόσιν μεταβολῶν ἔπι διὸ καὶ ὁ Σατῆρ τὴν τὴν ἔχουσαν ἀποκοπῶν. Πνεῦμα κυρίου ἐστ' ἐμὲ; ἢ ἐνεχεν ἐχρῶσέ με. ἐν ἢ ὅτι, κηρῶν αἰχμαλώτοις ἀφῆσιν. καὶ ἑαυτοῦ ἐρῶσται διχρῶσαστο. ἔδεν γὰρ νῦν ὁ παρῶν φήτης καὶ ἀποδητῶν πολέμιον διήλεσται. ἀλλ' ἔχαστος ἀμάρτανων ἔπι τοῦ πολέμου δέσμιος, καὶ

CAPTIVITATIS autem liberationem, eam dicit mutationem, quæ ab errore fiet, reuocato ad Dei cognitionem animo; quæque nullam postea habitura sit intermissionem: vnde illud est, quod ait Saluator; Spiritus Domini super me, propter quod vnixit me. quo loco, Prædicare captiuis remissionem, de se dici vno confirmavit. Nihil enim nunc de iis hostibus, qui sub sensum cadunt, Propheta disputat. Immo ab hoste victus, & fito vultu ab hominibus gloriam venantes, postquam quæ latent, resecta fuerint (quo nimirum tempore nuda fiet & aperta omnia, nulliusque latendi creaturæ remanebit locus) tum patefacta fraude, adeo iniucundum de se præbebunt spectaculum; vt eos non immeritò QUERCVI assimilaret; sic enim reliqui pro TEREBINTHO reddiderunt; & in Genesi idē QUERCVM ET TEREBINTHVΜ esse didicerunt. ERIT porro & ROBVR IPSORVM TANQVAM LINI STIPVLA, non frugum, aut rerum magis necessariorum; quando Ab eis ablata sunt fortitudo omnis, omnēque robur panis, & robur aquæ, & fortis, & vir bellator: quibus effectum est, vt cum Paulo dicere non queat; Omnia possum in eo, qui me confortat Christus: quis nos separabit à dilectione Christi? Nam libertate profus amissa, quibuslibet Romanorum seruiunt Imperatoribus, illudque idolorum ROBVR, cui fidebant tantopere, vanum iam ROBVRIS nomen apparet. Adeo suis quifque peccatis, tanquam catenis, confringitur. Illis enim ipsa pro IGNE & lignis extiterunt; illis que expectata virtus

Luc. 3. perpetuo I G N I tradidit; non aliter, quam quæ à nobis improbè agitur omnia, quantumlibet ipsi christiano nomine gloriamur. C O M B V R E N T V R enim, ait; I N I Q V I, & PECCATORES S I M V L. Cesset igitur iam quilibet nudum Christiani nomen confidenter iactare. I G N I S enim quibuslibet operationes causæ sunt, qui neque aurum, neque argentum, neque lapides preciosos, sed solum stipulam ædificant; veluti de Iudæis præfens indicat oratio; quorum hic P R I N C I P I quidem C I V I T A T I idem ille, qui sub sensum cadit, I G N I S, propter illatam Christo iniuriam, pepercit. Non desunt autem, qui, per ea, quæ præmissa sunt, eorum statum, quæ captiuitatem sequuta sunt, demonstrari putent; cum veteris gloriæ splendorem, iudicisque bonos, & veræ in Deum pietatis cultum amisisse Iudæos puderet. Aiunt etiam hoc demum pudore tactos esse, cum captiuitate affligerentur. Erubuerunt enim aiunt, vel tum maximè, cum omni ope destituti, eaque spe, quam in Idolis collocarant, imbecilles esse se, & diuini F V R O R I S I G N E M in sese accendisse didicerunt. Sed quis diuinæ voluntatis decreta possit impedire?

Ο ΛΟΓΟΣ Ο ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ ΠΡΟΣ ΗΣΑΙΑΝ ΥΙΟΝ ΑΜΟΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΑΣ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ.

† Π Ι Π Ι Οτι ἔσα ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἔμφανές τὸ ὄρος κυρίας, καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ, ἐπ' ἀκρῶ τῶν ὄρεων· καὶ ὑψωθήσεται ὑπὲρ ἅνω τῶν βουνῶν· καὶ ἤξουσιν ἐπ' αὐτὸ, πάντα τὰ ἔθνη· καὶ πορεύσονται ἔθνη πολλὰ, καὶ ἐρῶσι. δεῦτε καὶ ἀναβαλέτω εἰς τὸ ὄρος κυρίας, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ. ἐκ γὰρ Σιών ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος κυρίας ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ κρινεῖ ἀνά μέσον τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐξελέγξει λαὸν πολλόν· καὶ συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἀροτρα, καὶ τὰς ζιβίνας αὐτῶν εἰς δρέπανα. καὶ ἔλθησεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαιραν, καὶ ἔτι μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν.

αὐτοῖς ΠΥΡΙ ἀσέβητα παρέδωκεν, ὡς καὶ πάντα τὰ παρ' ἡμῶν πλημμελέμενα πύρρει τὸ ἐς δράκωντας ὡς δίδωσιν, καὶ ἂν τὸ αὐτῶν εἶναι χρεῖται. * ΑΝΟΜΟΙ γὰρ φησὶ, καὶ ΑΜΑΡΤΩΛΟΙ ΑΜΑ. μηδὲ οὐκ ἔστιν ἀλλὰ καυχώσθω τῷ χρεῖταισιν. αἱ γὰρ ἐργασίαι πᾶσι ΠΥΡΟΣ αἵτιαι γίνονται τοῖς μη χρεῖται, μὴ δὲ ἀργυροῦ, μὴ δὲ λίθους πημίους, μὴ δὲ κελάμενον οἰκοδομοῦσιν, ὡς ὡς τὸ Ἰερουσαλήμ * ὁ λόγος· ὡν ἡ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΝ καὶ τὸ ἀσέβητον ἐπιπέματο ΠΥΡ παρονησάντων εἰς τὸν Χελεβ. Τινὲς δὲ, ὡς τῶν περικειμένων, τίω μετὰ τίω ἀρχιμαλασίαν ἔφεραν δηλοῦσθαι κελεύσασιν, τίω ἀρχιμαλα δόξαν ἀπειληφότων, καὶ κριτὰς ἀγαθοῖς, καὶ ἀρχιμομηθῶν ἐφ' οἷς πάσαι κετέλιπον τὸν Θεόν· καὶ ἐν τῇ ἀρχιμαλασίᾳ δὲ ταύτῃ φασι, τίω ἀρχιμαλα ἔφεραν πάντων σφρηθέντες, καὶ ματαιωθέντες αὐτοῖς τῆς ἔπι τοῖς εἰδώλοις ἐλπίδος, δι' ἡμῶν γενήσασιν ἀσθενεῖς, καὶ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τὸ ΠΥΡ ΑΝΗΨΑΝ ἐφ' ἑαυτοῖς. Στόμασιν δὲ Θεοῦ τῆς δὴ καλύψαι δύνησιν αἱ

VERBVM

VERBVM, QVOD FACTVM EST AD ESAIAM FILIVM AMOS, DE IVDÆA ET HIERVSALEM.

Erit in nouissimis diebus manifestus mons Domini, & domus Dei in vertice montium, eleuabiturque super colles, & venient ad eum omnes gentes, & ibunt gentes multæ, & dicent; Venite, & ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & annuntiabit nobis viam eius, & ambulabimus in ea. De Sion enim exhibit lex, & verbum Domini de Hierufalem, & iudicabit inter gentes, & arguet populum multum. Et contudent gladios suos in aratra, & lanceas suas in falces: & non accipiet gens contra gentem gladium, neque discent ultra præliari.

Ἡ μὲν παλαιὰ καὶ τὸ Ἰερουσαλήμ ὅρασις, ἔπειτα γὰρ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΑΣ καὶ τῆς Σιών, καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ. Εἰ μὲν αὖτε τῆς Ἱερουσαλήμ ἐπιπέματο ἀγαθῶν, τῆς εἰρημότητος ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἐπιπέματο. Ἐπιπέματο δὲ συνδρακῶν αὐτῆς ταύτης πάλιν ἐπιπέματο. Ἡμεῖς τὸν λαὸν αὐτὸν τὸν οἶκον τοῦ Ἰακώβ, καὶ τὰ λοιπὰ. καὶ πάλιν, Ἰδὲ δὴ κύριος σαβαὼθ ἀφελεῖ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τὰ ἔθνη ἀκολούθως ἀποδεδίχαι καὶ τὸ Ἰερουσαλήμ ὅρασις καὶ τὸν Χελεβ. Ἡμεῖς ἐπανάληψιν οὐκ ἔσται. κατὰ τῆς ἰουδαίας ἐπιπέματο. Ἡμεῖς ἐπιπέματο μετὰ τῶν ἐθνῶν, ὡς ἂν καὶ ὁ λόγος, καὶ τῆς Ἰουδαίας ὅρασις καὶ τῆς ἀληθείας γινώσκον καὶ λέγει. Καὶ καὶ ὁ οἶκος τοῦ Ἰακώβ δεῦτε καὶ πορευθήτω εἰς τὸν οἶκον τοῦ κυρίου. τὰ γὰρ δὲ καὶ τῆς ἰουδαίας τῆς καλῆς καὶ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀποδοκιμασίας αὐτῆς, καὶ τῆς ἐπιπέματο. μετ' ἂν καὶ ἡμεῖς ἔσται ἡ τῆς καλῆς. Τοῖς γὰρ καὶ Παύλος φησὶν· Ἰμὲν ἡμεῖς ἀναγγέλοντες τῶν λαῶν τῶν τοῦ Θεοῦ λόγον· ἐπιπέματο δὲ ἀπέθετε αὐτῶν, ἰδὲ φησὶ μετὰ εἰς τὰ ἔθνη. τὰ γὰρ καὶ καὶ ἐν τοῖς τῶν ἀσέβητων λόγοις γινώσκοντες. οὐκ ἀποδοκιμασίας δὲ πάλιν ὑπερ τῆς ἰουδαίας εἶναι καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιπέματο, ὡς τὸ ἔτι εὐαγγελιστῶν ἐπιπέματο ἀρξάσθαι χρεῖται, καὶ τὸ καὶ κήρυγμα, καὶ τὰς ἰουδαίας ὁ Χελεβ ἐπιπέματο. τὸ γὰρ καὶ αὐτῶν ἡπὸ τῆς καλῆς οὐκ ἀπέθετε τῶν αὐτῶν γινώσκοντες. Τοῖς γὰρ καὶ Ζαχαρίας ταύτῃ εὐαγγελιστῶν.

Prima quidem aduersus Iudæam visio inscripta est. Præfens autem DE IVDÆA; vel, secundum Symmachum, SUPER ISRAEL. Certè si de hac, postquam comminationes recessit, quæ fausta sunt, adiecisset, mutationem appellare decuisset. Sed quoniam de hac rursus, quæ tristia sunt, addidit his verbis; Dereliquit populum suum, domum Iacob, &c. Itémque; Ecce certè Dominus exercitum auferet à Iudæa, & quæ deinceps: consequenter & ista ad visionem, quæ in Iudæam præcessit, referuntur, tanquam illius repetitionem habeant inertie. Sunt autem & ista ob IDE IVDÆA inscripta, quod cum gentibus, de quibus nunc sermo est, IVDÆOS etiam ad veritatis noticiam vocat, his verbis; Et nunc domus Iacob, venite, & ambulemus in luce Domini. Fortassis autem & istos imprimis vocat. Abundè siquidem eos visione præcedenti adhortatus, cum præter paucos reiecisset, ad gentes transit: quibus cum nihilominus & illos vocauit. Itaque & Paulus ait; Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis illud, ecce conuertimur ad gentes. Quod & hac etiam prophetica oratione vsurpari videmus. Nec verò absurdum præterea videtur, SUPER IVDÆA inscriptionem admittere, cum inde Euangelij, cuius virtute prædicationis & curationis opera patrauit Christus, gratiam cæpisse notum sit. Neque enim quod illis communicatus est, iisdem primum hanc esse communicatam gratiam prohibet. Itaque & de hac conuersione est his verbis Zacharias; Cap. 2.

Lauda, & letare filia Sion. quæ cum istis eadem sunt. Quod si quis metem intueatur, nunc de IVDÆA alia, & HIERUSALEM; vel, vt interpretatur Symmachus, PRO HIERUSALEM, sermo esse videatur. Recentem enim, præter eam, quæ à Mose lata est, legem, aliudque VERBUM, & MONTEM etiam nouum alium, antea quidem obscurum, nunc verò illustrem, DOMVM QVE DEI gentibus notam, non Iudæis inducit. Sequitur ergo, vt IVDÆAM, & HIERUSALEM, gentium prædicatione illustres intelligamus, à quibus Notus in Iudæa Deus dicitur. Fortasse verò & animus esse queat, qui Dei cognitionem resumpserit, qua primus carebat populus. ait enim; Israël autem me non cognouit; & populus me non intellexit. Quò fit vt populus Gomorrhæ, Sodomorumque principes euaserint. Bono igitur ordine, post gentium uocationem, VERBUM DEI prophetiæ præmisit, vt cum Ioannis Euangelio conueniret, qui eius à Verbo, quod erat in principio, sumpsit exordium. Ipsum enim etiam nunc propheta enunciat. Idem verò visionis, quod VERBI nomine significari putandum est; cum neutrum sensibus percipiatur. Quæ enim quis audit, mente intuetur. Et quæ oculis usurpamus, eorum intus ipsi rationes gerimus. Vna quidem est præterea Spiritus gratia, virtutem à Deo sanctis viris, ad eorum, quæ ignorantur, cognitionem per reuelationem, cordisque illustrationem præstans; Sed pro negotiorum differentia, in quæ cognitio incumbit, vel visio, vel VERBUM meritò dicatur. Superius quidem ergo, quæ præsentia erant, ipsa nimirum populi iniquitas, ipsa à Deo secretio, ipse denique in beneficium & liberalem ingratus animus cernebatur: Sed hic futurarum rerum agitur prædictio: VERBUM QVE ideo de gentibus nunc prædicitur. Neque enim Iudæorum tantum Deus est, sed & gentium. Deinde Apostolo teste, Non qui in aperto Iudæus est, sed qui in occulto. Ergo ad apertum superiora, ad occultum futura referuntur. AT DOMVS DOMINI illa ipsa est, quæ gentibus supra firmam, salutarémque petram fundamenta iecit Ecclesia. NOVISSIMOS

Psal. 75.

Esai. I.

Ioh. I.

Rom. 3.

Χαίρε σφόδρα θυγάτηρ Σιών. καὶ τὰ ἀδελφὰ ταῦτα. τῷ δὲ πρῶτῳ νοῦ ὁρῶντι πᾶσι ἐτέρας δόξαιεν λέγεσθαι καὶ ΙΟΥΔΑΙΑΣ· ΚΑΙ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ, καὶ ΥΠΕΡ ΙΟΥΔΑΙΑΣ, καὶ τὸ Σύμμαχον. εἰσάγει γὰρ νόμον ὡς τὸν Μωσῆος χροῖον, καὶ ΛΟΓΟΝ ἕτερον, καὶ ΟΡΟΣ ἄλλο χροῖον, τὸ πάλαι μὲν ἀφανές, καὶ δὲ γερνὸς ἐμφανές, ΟΙΚΟΝ ΤΕ ΘΕΟΥ τοῖς ἔθνεσιν ἐγνωσμένον, ὡς ἰσχυροῖς. ἀκαθάρτους οὐκ καὶ ΙΟΥΔΑΙΑΝ καὶ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ἐκκλησίαν ἐπισημασμένας τοῖς ἔθνεσιν. ὡς ἡ φησι, Γνωστὸς ἐν τῇ Ιουδαίᾳ ὁ Θεός. Εἴη δὲ ἢ ἢ τὴν Θεοῦ γνάσιν ἀνεκλήθη. καὶ γὰρ, καὶ ὅτι ἔχει ὁ παρθεὶς λαός. ἔφη γὰρ, Ἰσραὴλ δὲ με ὅτι ἐγὼ, καὶ ὁ λαός με ἐζητήσεν. διὸ λαός Γομorrhæ καὶ Σοδόμων ἀρχόντες ἐξημαρτήσαν. ἀκαλοῦθος τοίνυν κλήσεως ἔθνεσιν ἰσχυροῦς, τὸν τοῦ ΘΕΟΥ ΛΟΓΟΝ ἀποστόλῃν ἐξελὼ συμφάνων Ἰαάνη τὴν τοῦ εὐαγγελίου ἀρχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ πνεύματος, Ἐν ἀρχῇ καὶ ὁ λόγος. αὐτὸν γὰρ καὶ καὶ ὁ πρῶτος φησὶ εὐαγγελίζεται. ταυτὸν δὲ ὅρασις τε καὶ ΛΟΓΟΣ. οὐδέτερον γὰρ ἀόρατον. ἀ γὰρ πῶς ἀκούει, βλέπει τὸ νῶ. καὶ ἂν αὐτῷ ὅρα, φέρε τοῖς λόγοις ἐν αὐτῷ, καὶ πάλιν, μία μὲν ἡ τοῦ πνεύματος χάρις διδάσκει, ὡς Θεοῦ τοῖς ἀγαθῶν παρθεῖς χάρις πρῶτος τῆς ἀνομιῶν ἀφ᾽ ἧς ἡσυχασίαν διὰ ἀποκαλύψασ τε καὶ φωτισμοῦ τῆς καρδίας. κατὰ δὲ τὴν τῆς ἀποκαλύψασ ἀποκαλύψασ, ὡς ἡ γνάσις, ὅρασις, ἢ ΛΟΓΟΣ εἰκότως αὐ λέγοιτο. αὐτῶν μὲν ἔν τὰ παρόντα ἐβλέπετο, ἢ κακία τῶ λαῶ, ὁ ἀπὸ τῶ Θεοῦ χροῖσμός, τὸ ὡς τὸν εὐεργέτην ἀρχαίον ἐν αὐτῷ τὸ μέλλον ἀποκαλύψασται. ἀφ᾽ ἧς τὸ ΛΟΓΟΣ ὡς τῆς ἔθνεσιν τοῦ πνεύματος ἀποκαλύψασται. ἔ γὰρ ἰσχυροῖς μόνον ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ ἔθνεσιν. καὶ τῶ ἰσχυροῖς, οὐχ ὅτι τὸ φανερό ἰσχυροῖς ἐστίν, ἀλλ᾽ ὅτι ἐν τῷ κρυπτό. τὰ μὲν οὐκ φανερό τὰ ἀποκαλύψασται, τὰ δὲ κρυπτό τὰ μέλλοντα ἔ λέγεσθαι. ὁ δὲ ΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ἢ ἐξ ἔθνεσιν ἐκκλησία, πνευματικὴ ἐστὶν τὴν ἀρχὴν καὶ σωτήριον πέτρα. ΕΣΚΑΤΑ δὲ ἡμέ-

ἢ ἐξ ἔθνεσιν

δὲ ἡμέρας χαίρει, τὸς τῶ τέλει τῶ παρόντος αἰῶνος ἐγγύς. ἢ συζητεῖς γὰρ τοῖς ὁρατοῖς ὁ χροῖσμός καὶ φερόμενος συμφορέται. σύννομα δὲ τοῦτοίς τε ἰσχυροῖς ἰακώβ τὰ ἐπὶ ἐχάτων ἐσόμενα τοῖς παροῦσι λέγειν ἐπαγγελία λαμῶνος, οὐκ ἐκλήθη ἀρχὴν ἐξ ἰουδα, ἔ δὲ ἡμέρας ἐκ τῆς μυστῶν αὐτῶ, ὡς ἔθνη ὁ ἀποκαλύψασται, καὶ αὐτὸς ἀποκαλύψασται ἐθνεσιν. Καὶ καὶ γὰρ ἔθνη φησι ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ ΕΠΙ ΤΟ ΟΡΟΣ ΚΥΡΙΟΥ, καὶ ὅτι τὸν οἶκον τῶ Θεοῦ, τὴν Χερσὸν διδάσκει ἐκκλησίαν, ὡς ἡ αὐτὸς φησὶν. Οὐ δύναται πάλιν κρυπτεῖν ἐπάνω ὄρασις κρυπτόν. τὸ ἐπὶ ΑΚΡΟΥ δὲ τῆς ΟΡΕΩΝ ὁ Παῦλος ἢ μὲν ἐξηγήσατο φησὶς, Ἐποικισμὸς μὴ βέλτερος ὅτι τὸ θεμελίω τῆς ἀποστόλων, καὶ τῆς ἀποστολῆς. τὸ δὲ ΟΡΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ εἶπαι, ἢ ἰσχυροῖς σωματικώτερον, ὡς ἰσχυροῖς, τὸ ὅτι τῶ χροῖσμός αὐτοῖς. καὶ πῶς ΕΜΦΑΝΕΣ ἔσται φησὶν, ὡς λαμβάνοντος ἀποστόλων; ἔτε γὰρ ἄλλος ΟΡΟΣ γένεσιν, οὐτὲν δευτέρου ΟΙΚΟΥ ἀποκαλύψασται ἐπὶ ἄλλων ΟΡΩΝ ἐσομένην ὁ σαρκινὸς Ἰσραὴλ ἀποκαλύψασται. καὶ δὲ τῶ ἰσχυροῖς χροῖσμός ἢ τὸ ΣΙΩΝ ΟΡΟΣ, καὶ ὁ ναός, πᾶσιν ἐφαίνετο καὶ τὴν καὶ ἀφ᾽ ἧς οὐκ ἔσται ὁ ὄρασις καὶ ἐργασίος τῶ κρυπτό ὁ εὐαγγελικός, ἢ ὡς ὁ μέγας Παῦλος ΣΙΩΝ ΟΡΟΣ ὅτι πνευματικὸν εἶναι διδάσκει, καὶ ἂν ἰσχυροῖς ἰσχυροῖς, ἢ πνευματικὸν εἶναι μυστῶν πάντων ἡμεῖς. ὅτι καὶ δὲ ἀφ᾽ ἧς παλαίους ἀποστόλων ΕΜΦΑΝΕΣ τὸ τὸ ΟΡΟΣ ἀλλ᾽ ὅτι Χερσὸς εἰς ἀφ᾽ ἧς τῶ ἀμαρτίας περὶ ἀφ᾽ ἧς, γένεσιν τοῖς ὅτι τῶς πέτρα, ἐφ᾽ ἧς ἰδὴν ἀποκαλύψασται ἐκκλησίαν. ἐφαίνε γὰρ καὶ ἂν ἀποστόλων εὐαγγελικός λόγος μετὰ τῶ ἀποκαλύψασται αὐτῶ πέτρας, ὅτι τὸ μυστῶν τὸ ἀποκαλύψασται μυστῶν ἀπὸ τῶ ἀφ᾽ ἧς τῶ ἀποκαλύψασται ἰσχυροῖς ἐφαίνεσθαι. ἢ ὅρασις δὲ ἢ τῶ κρυπτό ἀποκαλύψασται, διότι τὸ ΟΡΟΣ ὅτι τῶς ἐστὶν ἐκκλησίαν καὶ ἢ σὰρξ δὲ τὸ κρυπτό, ἢ κατὰ τὴν κοινὴ φύσιν ὑπάρχουσα, ἀφ᾽ ἧς ἀποκαλύψασται τῶ ἀποκαλύψασται τὸν Θεοῦ ἀποκαλύψασται, ὅτι οἱ μυστῶν χροῖσμός ἀποκαλύψασται ΟΡΩΝ, καὶ πέτρα τὸ ΟΙΚΟΝ ἀφ᾽ ἧς ΤΟΥ ΘΕΟΥ, καὶ πέτρα DOMVM DEI fulcietes

ἢ ἰσχυροῖς

ἢ ἰσχυροῖς ἀποστόλων

ἢ ὄρασις

autem dies vocat, qui extremum huius sæculi finem prope attingunt. Cognatum enim iis, quæ cadunt in aspectum, tempus est; illisque pereuntibus non potest non corrumpi. Conueniunt autem cum istis, quæ vaticinatus est Iacob; vbi quæ postremis temporibus quæ liberis suis essent euentura, dicturum se professus ait; Non auferetur sceptrum de Iuda, neque dux de femore eius, donec veniat quod reconditur, & ipse erit expectatio gentium. Et nunc enim ait; VENIENT GENTES IN MONTEM DEI; Christi videlicet ecclesiam: de qua, quæ supra montem est, ciuitatem abscondi non posse, legimus. Quod autem in VERTICE MONTIVM dixit, vel Paulo pateat interprete, qui superædificatos super fundamentum apostolorum & prophetarum scribit. MONTEM DEI præterea crassius fortasse quis ex Iudæorum sensu, eum intelligat, qui in ipsa regione patet. Sed quæ tandem MANIFESTVM fore ait; quasi prius latuisset? Neque enim vel MONTIS ortum recentem, vel DOMVS alterius quibuslibet in montibus ædificationem carnalis expectat Iudæus. Immo vel ipsis Esaiæ temporibus, MONS SION, & templum, eodem, quo nunc, sensu, EXCELSA, cælestique dominici euangelij, VERBUM esse apparebat; aut, sicut magnus docet ille Paulus, MONS SION cælestis, supernaque Hierusalem, quam communem omnium matrem idem nominat. Nec eo tamen tempore proficis hominibus talis MONS ante MANIFESTVS extitit, quam peccati Christus profligator, petra factus, supra quam suam ipse ecclesiam construxit, in terris innotesceret. Omnibus enim iam, cum substrata eidem petra, inclaruit euangelij VERBUM; ex quo mysterium illud, quod ab infinito sæculo latebat, ad temporum consummationem prodit in lucem. MONTI porro Christi comparatus est in terram descensus; quia MONS est, quod in terra multum eminent, ipsaque Domini, caro, terra alioquin naturæ communione existens, per eam, quam habet cum Deo, affinitatem, sursum assumpta, eleuataque est; quam qui imitantur, MONTES illi, & petra DOMVM DEI fulcietes

Gen. 49.

Math. 5.

Eph. 2.

Gal. 4.

Math. 15.

Eph. 3.

Colos. 1.

rum memoriam, apud eos, qui DEI nunquam obliuiscuntur, futuram esse ostenderet. DEVM verò IACOB ille cognosceret, qui adhuc luctatur, & Dæmonas supplantat, quæ potest, sibi que congruum, addiscens: Deum autem Israël, qui perfectam contemplationem fuerit amplexus. DEVS ergo IACOB viam nobis ipsius non annuntiabit, nisi prius IN MONTEM ASCENDAMVS. Quopacto enim, nisi admisso prius euangelio, ex ipsius instituto viamus? Qui verò sese inuicem prouocant, si æquales sunt, vnde ipsi, monstrantem nemine, viam addiscant? Suum ipsi nimirum studium ostendunt, qui boni nihil sunt adhuc consecuti: non aliter quàm si nunc ita se mutuo alloquantur aliqui; Agite, speretis rebus terrenis caelestia cogitemus; ingrediamur DOMVM DOMINI; viamque inde, qua patet ad perfectionem ascensus, addiscamus. Vnde verò prouocare gentes, & quo vsq; præceptore, VENITE ASCENDAMVS dicat, significat, cum ait; DE SION ESSE EXITVRAM LEGEM, ET VERBVM DOMINI DE HIERVSALEM. Est enim LEX ista recens & verbu inaudita afferens aliud ab eo, quod in Sina monte traditum est; illud inquam, quod DE SION EGRESSVRVM, gentisque docturum significatur. Supernè enim Christi lex euangelica de caelesti illa, immò etiã & terrestri SIONE prodiit; in qua salutis nostræ causa, & mori, & resurgere Saluator voluit, ab eaque eius in orbem vniuersum propagandæ principium sumere. Nam qui de Mosis LEGE ista efferrî arbitrantur, etiam quo pacto, de SION ILLA EXIERIT; quomodo rursus futurum illius exitum prædici; quod denique VERBVM significari putent, interrogandi sunt. Si enim propheticum respondeant, quomodo de HIERVSALEM PRODIISSË docebunt? Vbi que enim in Iudæa extitit; immò & vbi captiui tenebantur; & Niniuæ etiam. LEGES ergo Domini, de summa specula, id est de carne ipsius, manantes, vnde res nostras intuebatur, vnde etiam VERBVM, factu ex HIERVSALEM docendi principio, ad omnes dimanauit, amplectantur. Aiant ergo inuicem sese vocantes: aut VERBVM DE DOMO DEI

Gen. 32.

αὐτὸν μνημόρως Θεῶν. Γνώσεται δὲ Θεὸν μὲν ΙΑΚΩΒ, ὁ ἐπὶ παλαιῶν καὶ περιζῶν τοὺς δαίμονας, τὰ εἰωτὰ μαθητῶν ἐφικτὰ καὶ ἀρμόδια. Θεὸν δὲ Ισραὴλ, ὁ τὴν πελῆαιαν θεωρεῖν δεξάμενος. ὁ δὲ οὐ Θεὸς ΙΑΚΩΒ οὐκ ἀναγέλει ἡμῖν τὸ ὄδον αὐτοῦ, εἰ μὴ ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος. μὴ δὲ χόρμητοι γὰρ τὸ εὐαγγέλιον, πῶς κατ' αὐτὸ βίωσόμεθα; οἱ δὲ χειλουῦτες ἀλλήλοισι, εἰ μὴ ὡσπ' ἴσοι, πῶθεν ὁπίστανται τὴν ὄδον; ἀλλὰ διηλοτόπι τὴν ἀσθενεῖαν ἐμφαρουσιν, τὸ ἔστω δὲ τῷ ἀγαθῶν τὴν ὁπίστανται τὴν ὄδον. ὡς εἰ νῦν πινεὶ ἀλλήλοισι λέγουσιν. Ἔστωτε τῷ γίνων ἀποστάντες φρονήσασθε τὰ οὐρανια. εἰσελάθωμεν εἰς οἶκον Θεοῦ, καὶ τὴν ὄδον ἐκείνην γνωσόμεθα τῆς πατρὸς τὸ τέλειον ἀναστάσεως. Πῶθεν δὲ ὀρμηθέντα τὰ ἔθνη, ἢ πῶς διδύξαντος φασί, ΔΕΥΤΕ ΑΝΑΒΩΜΕΝ, ὁπίστανται καὶ λέγουσιν. ΕΚ ΓΑΡ ΣΙΩΝ ΕΞΕΛΕΥΣΕΤΑΙ ΝΟΜΟΣ, ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΕΞ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. καὶ γὰρ ἔπος ΝΟΜΟΣ, καὶ ἐκείνων ΛΟΓΟΣ τῶν ἐν ὄρει Σινῶ, λεγόμενος ΕΚ ΣΙΩΝ ΕΞΕΛΕΥΣΕΘΑΙ, καὶ διδύξαν τὰ ἔθνη, ὁ γὰρ εὐαγγελικὸς τῶ Χριστοῦ νόμος ἀναθεν ὀρμηθεὶς, ὅτι ἐπὶ ἕρηνίαι ΣΙΩΝ, μᾶλλον δὲ καὶ τῆς ὁπίστανται, ἐν ἣ πέποιθεν ἡσυχία ἡμῶν ὁ Σωτὴρ καὶ παθῶν ἀνέστη, καὶ τὸ τῆς χριστιανικῆς μυστικῆς τῶ εὐαγγέλιου τὴν ἀρχὴν λαβόντα παρῆλθεν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. τοὺς γὰρ παρὰ τῶ Μωσῆος ΝΟΜΟΥ λέγοντες ἑαυτὰ νομίζοντες, καὶ πῶς ΕΚ ΣΙΩΝ ΟΥΤΟΣ ἐρωτηθέν. πῶς δὲ μέλλουσιν αὐτοὺς παρῆλθεν τὴν ἕξοδον. τίς δὲ καὶ ὁ ΛΟΓΟΣ; εἰ γὰρ ὁ παρῆλθεν, πῶς ἐξ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ; πάντες γὰρ τῆς Ἰουδαίας γεννηταί, μᾶλλον δὲ καὶ τῆς ἡμαθίας καὶ Νινευθ. ἐκ οὐκ ἀγαθῶν τὴν τῶ κρείσσονος νομοθεσίαν ἀπὸ τῶ σιωπητικῆς γενόμενον, ἀπὸ τῶ αὐτοῦ ἑαυτοῦ, ἀπὸ τῶ ἐκείνου τὴν καὶ ἡμῶν, τὸ καὶ ὁ ΛΟΓΟΣ ἐξ ἡμῶν ἐξ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ εἰς πᾶσαν διεδόθη τὴν κόσμον. φασί τοίνυν οἱ χειλουῦτες ἀλλήλοισι, ἢ ὅτι λαβόμεθα ΛΟΓΟΝ ἐκ τῶ ΟΙΚΟΥ ΤΟΥ Θεοῦ, καὶ τῶ

ἢ οὐ καὶ ὁ ΛΟΓΟΣ ἀρτίως μένος

καὶ τῶτον ἐκεῖ γνησότες εἰσόμεθα. ἢ ὅτι χειλουῦτες τὴν Σιών, καὶ οὐκ ἐκείνην ἀπὸ αὐτῆς ὁ ΝΟΜΟΣ, ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ Ο ΘΕΙΟΣ. ἀποπεφοίτηκε, παροησάντων αὐτῶν εἰς αὐτὸν. ἀπὸ τῆς ἑφῆ παρῆλθεν. Καὶ εἶπα, εἰ μὴ τὸ ποιήσω ὑμῶν. τὸ ἀποθησίων ἀποθησικέτω, καὶ τὸ ἀποθησίων ἐκλείψεται, καὶ τὰ καταλοιπά. Ἐοδίετω ἄνθρωπος ὡς σάρκα, τῶ πλησίον αὐτοῦ. ἔσφραγίσθη γὰρ ὁρασις καὶ παρῆλθεν μετὰ τῶ σωτήρος σαυρόν. διὸ διδύξαντες τὸ ΛΟΓΟΝ ὁ Παῦλος φησιν, Ἰδοὺ ερροφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. ἔστω γὰρ ἐντέτακται ἡμῖν ὁ κύριος. αὐτὸς δὲ καὶ ΔΙΕΚΡΙΝΕΝ ΑΝΑΜΕΣΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ, ἀφορίσας ἑαυτῶ τὰς ἀξίους, καὶ ἐκείνους τῶ κλητῶς ἀπὸ τῶ μὴ τοῦτων. ἀλλ' ἐν τῶ ἡμαθίᾳ Θεοῦ φασί Θεὸς ἀφῆκεν ἡμῶν ΑΝΑΜΕΣΟΝ ΔΕΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΡΙΝΕΙ. τοὺς μὲν γὰρ ἀξίους τὸ ἀφῆκεν ἡμῶν ἀπέπεσε παρῆλθεν τῶ ἀξίους αὐτῶ γνῶσιν. τοὺς δὲ μάλιστα βεβηλώσαν τὸ ΚΡΙΝΕΣ ΘΑΙ. καὶ πάντες μὲν ἐν φασί πινε, οἱ δὲ εἰσεβείας ἐκείνους καὶ αὐτὸ τῶ ΚΡΙΝΟΝΤΑΙ. παρῆλθεν δὲ τῶ ἀφῆκεν βίον καὶ πολυλείαν καὶ ἡ κρίσις ἀφῆκεν. ἔστω ἐν ὁ εὐαγγελικῶς ΛΟΓΟΣ, ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΔΙΑΚΡΙΝΑΣ ΛΑΟΝ ΠΟΛΥΝ, ΗΛΕΓΞΕΝ, ἢ τοὺς πιστεύσαντας εἰς αὐτὸν, τὴν παρῆλθεν αὐτῶν πλάττω ἐλέγχων, ἢ τῶς εἰς αὐτὸν μὴ πιστεύσαντας ἑλεγεσθαι, τῶ τῶ καὶ αὐτῶ ἀπίαν ἀποθησίων. ἀφῆκεν δὲ τῶ ἑλεγεσθαι, τὸ δὲ τῶ κρίσις δέουσι. Ἐλέγχω γὰρ ὅτι φησι, καὶ τῶ τῶ σιωπῆ παρῆλθεν ὁ ἑλεγχος. ἐν δὲ τῶ τῶ μαρτύρων δὲ τῶ τῶ, αὐτὰ ἡμῖν τὰ παρῆλθεν παρῆλθεν, ἐν τῶ ἰδίῳ χήματι ἐκείνης ἀμαρτίας παρῆλθεν τῶ ἀμαρτήσαντι. καὶ εἰ μὲν ὁ ἑλεγχος εἰς σίγαση τῶ δὲ τῶ κρίσις ἐκείνη τῶ τῶ παρῆλθεν τῶ διαρῆσιν βαρῆσιν γὰρ πικρῶς τῶ ἡμαρτημένων λαβόντες ἡμαθίαν, ἀμαρτηθέντες τὸ παρῆλθεν. οἱ δὲ ἐν χερα δὲ ἐκείνοι αὐτῶν, πάσης πολεμικῆς παρῆλθεν ἀπαλλαγέντες, ἐν εἰρήνῃ ἀφῆκεν, ἀπὸ τῶ ἀφῆκεν τῶ πάλαι κρατῆσαν δαίμονων, οἷς φησιν ὁ σωτὴρ. εἰρήνη καὶ εἰρήνη δίδωμι ὑμῖν. εἰρήνη καὶ εἰρήνη

Λ. Λ. Ο. Ο. Σ.

ἢ ποιμανῶ

λ. καὶ μὴ

ἢ. ἢ. κ. ρ. η. η. η.

λ. τὸν

ἢ. φ. τὸ ἑλεγεσθαι

Zach. 11.

ἢ. φ. 13.

ἢ. φ. 81.

ἢ. φ. 49.

104. 14.

fumemus; illudque, cum eò semel peruenimus, intelligemus: aut SIONEM reliquit, ab eaque RECESSIT LEX; & ab HIERVSALEM, contumeliose illud excipientibus Iudæis, diuinum VERBVM refugit. Itaque ait propheta; Et dixi, non pacem vos. quod moritur, moriatur, & quod succinditur succidatur; & reliqua. Deuorent vnusquisque carnem proximi sui. Est enim hec euentu ipso, post Saluatoris crucem, visio prophetiæque confirmata. Itaque & eos, qui VERBVM non exceperant, his verbis alloquitur Paulus; Ecce conuertimur ad gentes; sic enim nobis imperauit Dominus. Idem verò IVDICABIT INTER GENTES; dignis quidem sibi seorsum positus, vocatis autem ab aliis, qui tales non sunt, separatis. At enim stans Deus in cœtu deorum diiudicabit; INTER GENTES AVTEM IVDICABIT. Eum enim inter sanctos, propter eximiam ipsius cognitionem, diiudicare; inter eos autem, qui frustra vixerunt, IVDICARE conuenit. Et hac igitur ratione, aiunt quidam, quotquot pietatem non colunt, omnes IVDICABUNTUR: Sed pro cuiusque vitæ ratione, & IVDICII etiam extabit differentia. Sic ergo VERBVM euangelicum (postquam GENTES A POPULO MVLTIS discreuit) ARGVIT vel eos, qui crediderunt; cum priorem illorum errorem ostendit: vel eos, qui in ipsum non credentes, sua culpa perierunt. Ostenditur autem ARGVENDI verbo ipsa iudicij æquitas. Arguam enim te, ait, & statutam contra faciem tuam. Sed hoc loco, quæ testibus sit adhibitis, REPRESENTATIO intelligitur: cum in occulto illo iudicio, res ipsæ nobis obuerfentur, & propria specie singula in autorem suu peccata testentur: cum denique recti iudicij illic statuendi, hic autem pœnarum ratio postuletur. Tum demum enim acerbè torquemur, cum sensu, quo antea caruimus, reuocato, in peccata mentis oculos intendimus. Qui illud ergo excipiunt, cunctis prorsus; quæ solent semper cū animo bellum gerere, repulsis cupiditatibus; superatiquè dæmonibus, quibus antea obfidebantur; tranquillè agunt; ij videlicet, ad quos ait Saluator; Pacem meam de vobis, pacem meam

buere: At ex quo cepit iste illucescere, inutiles illas occultari certum est. Itaque & eos sic adhortatur Saluator; **Quandiu** lucem habetis, ambulate in luce, vt non vos tenebræ comprehendant. Et alibi cùm de se loqueretur; Ego sum lux mundi. Eodem & hic ferè pacto Mofis se literam in veritatem transformare clamitat propheta. Cæterùm, quoniam propter maiores suos Deo se curæ esse credebant, quanuis alioquin grauius peccarent; & ab eo se, qui communis omnium salutis causa carnem assumpsit, auerterent: **POPVLV M SVVM DERELIQV ISSE DOMINVM** propheta testatur. quod & alius his verbis innuit; Concupierunt agros; bona orphanorum diripuerunt; aedes vi possederunt. atque ita de Domino verbis audacibus loquebantur; Nonne Dominus in nobis est? Minime venient in nos mala. Ob id, propter vos **SIO N**, tanquam ager, arabitur, &c. Idem & ad ipsos aiebat Christus, qui se nolebant recipere; Ecce relinquetur domus vestra deserta. Alioquin enim & causam, cur ab **IPSO RELICTI SVNT**, addidit propheta; nempe, quod eorum impietatem, qui regionem prius incolebant, essent imitati. Est autem non leuis multa, cùm quis **A DOMINO DERELINQVITVR**. Tanquam enim ipsos, omni adhibita seruandi diligentia, prius manu Deus cohiberet, nec esset amplius de populo sollicitus, **RELINQVENDI** verbum vsurpauit. Præterea, quanta mala pariat **DIVINATIO** (habet enim causam cur à Deo **RELINQVANTVR**) eorum exemplo intueri; qui fidem professi eiusmodi rebus agitantur. Omnia enim ista, vel ipsa Mofis lex, tanquam dæmonum commenta, vetuit. Tibi autem, ait, non ita dedit dominus Deus tuus. Est enim absurdum planè, eos, qui ex certis perfectisque Dei operibus consiliorum suorum rationem inire possunt; ad ea, quæ temere fiunt, abduci. Videtur autem Palestinorum inuentum esse **DIVINATIO**; vt Caldeorum astrologia; vt Ægyptiorum incantatio & veneficium; vt Cretenfium auguratio. **ET FILII**, ait, **ALIENIGENÆ NATI SVNT IN IPSA**. Cùm enim sceleratos mores semel am-

Ioa. 12.

Ioa. 1. 8. 9.

Mich. 2.

Mich. 3.

Hier. 5. 26.

Mich. 3. Mat. 23.

Esai. 16.

Ieri. 19. 20. Deut. 18.

νοι τον ήλιον, μεθ' ον εκείνα χαλύπεται τής ανοήτων γενόμνη. διό και ο σωτήρ αυτοίς έλεγεν, Εως το φως έχετε, περιπατήτε εν τω φωτι, ίνα μη ή σιοπια υμῶς καταλάβη, περι έαυτοδ λέγων, Εγώ είμι το φως τοδ κόσμου· και κω ο περιφρήτης μονουχ' μεταπλάσθησ' φησι, τοδ Μωυσεως χράμματα περις αλήθειαν. άλλ' επεί Δεχ' τοις πατέρας ώοντο μελείν Θεοδ, κ' αν δεωδς άμαρτωώσων, κ' αν μη τον δι' ημῶς (αρκωθέντα περισώοντο, φησιν αυτοίς· **ΑΝΗΚΕ ΓΑΡ ΤΟΝ ΛΑΟΝ ΑΥΤΟΥ**. διηλοι δέ ποδο περιφρήτης άλλος έπών. Καί επεθύμου άρχεις και διήρπαζον ορφανοίς, και οίκους καταπεδωάσων. και έπι τον κύριον έμεγαλύνοντο λέγοντες, Ουχ' κύριος εν ήμιν έστιν; ου μη έπέληή έφ' ημῶς τοδ καιρός; Δεχ' ποδο, δι' υμῶς, Σίωv άς άρχος αροτριαθήσεια, και τοδ έξής. ποδο και ο σωτήρ έλεγεν μη βελομυροις αυτον 'σποδέξασθαι· Ιδου αφίεται ήμιν ο οικος υμῶς έρημος. άλλά γάρ Δεχ' τι **ΑΝΗΚΕΝ ΑΥΤΟΥΣ** ο περιφρήτης επήνεγκεν, έπι τοις περι αυτῶς τιλν χόρειν οικουώτας άσεβείς έμμήσωντο. χαλεπωώτοιη δέ ζημία ή σποδ Θεοδ' ενκατάλειπς. άς γάρ κρατουώτος αυτοίς τη χρεδ' Δεχ' φυλακής τοδ Θεοδ, το, † **ΑΝΗΚΑΣ** φησι, μηκέτι τοδ λαοδ περινοόμενος. και όρα ποτων κειών ο **ΚΛΗΔΟΝΙΣΜΟΣ** ΘΕΟΥ γιγνόμνος ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΕΩΣ άπτιος, Δεχ' τδ; όσοι τής πιστών τοις ποιούτοις (υμωειφέρονται. πάντα γάρ ταύτα και ο Μωυσεως απευήρξε νόμος, άς διαμύων ειρήματα. Σοι δέ ουχ' έπαφισιν, έδωκεν κύριος ο Θεός σου. άτοποι γάρ, έχοντας τιλν εν τής διαχωμάτων τοδ Θεοδ (υμβολιω, τοις εκη γνομυροις άπάγασθαι. ειρημα δέ τής φυλιταίωv έοικεν εναι **ΚΛΗΔΟΝΙΣΜΟΣ**, άς Χαλδαίων αστρολογία, και Αιγυπτιών επωδά τε και φαρμακεία, και Κρητῶν οίανσοσάπια. και **ΤΕΚΝΑ** φησιν, **ΑΛΛΟΦΥΛΑ ΕΓΕΝΝΗΘΗΣΑΝ ΕΝ ΑΥΤΗ**. ότων γάρ πόλις έη μορθηχ' καταδέχεται; τοις

† ΑΝΗΚΕ

τοίς έπιγνομυροις λοιπόν άσπερ νόμος γίνεται το τής πατέρων άμαρτημα· και ευθίς εν γένεσας άλλότρια γίνεται τοδ Θεοδ **ΑΛΛΟΦΥΛΑ** χρηματίζοντα, και τής πορειας πληθιυθείσας ίσως εν γυναικών άλλοφύλων έγένοντο. έπι ψυχῶς δέ **ΤΕΚΝΑ ΑΛΛΟΦΥΛΑ** οι σποδ τής έξωθεν τής θεοσεβείας λόγων καρποι. τοδ δέ φιλαπλουτέιν, όσον δεων δέκνυσιν μετα τοιούτων άσεχημάτων πόδας αυτό. χρείς γάρ τής άδικού κτήσεος ή μηδ' πενία παιδαγωγός έστιν εις εοσέσειαν; ο δέ πλούτος υβρεως άφορμή. διό φησι μη ησοταυρίζων έπι τής γης. **ΤΩΝ ΔΙΠΠΩΝ**, φησιν, **ΟΥΚ ΕΟΥΝ ΑΡΙΘΜΟΣ**, έπιπνιτος τοδ νόμου, μη πληθιυθείς σταντω ήπτιον. και πῶς άγιος τιλν τούτων χρεήσιν απέρυγε. διηλοι δέ Δεχ' τούτων τιλν Ιουδαίων άλλασοείαν. τοδ δέ, **ΟΥΚ ΗΝ ΑΡΙΘΜΟΣ**, ή υσφοβληκωv ή έπι τδ Θεοδ τής κειων οθδεν εναρθίμων. ου γύμων, άς άσθενές. ου παθίον, άς ευκαταφρόνιτον, πλιλν περισοτώων, και Δευτῶς. ου δοδλος, Δεχ' το άπμιον. Οσ' έπίμικτος, Δεχ' το άλλότριον. Είτα, και περι **Β Δ Ε Λ Υ Γ Μ Α Τ Ω Ν** φησιν. έδει γάρ άρξασθίνοίς σποδ **ΚΛΗΔΟΝΙΣΜΩΝ**, Δεχ' φυλαργυείας τε και ήππομανίας οδύσαντας, και ταυτηχ' περις έδωλολατρείαν τοις έπι πλούτου γάρρησαντας άδιδότητη, και ψεύδων ήπτιοις εις σωτηρίαν, άλλ' ου τωδ δυνατδ (υμωειβειν πολέμοις. **Β Δ Ε Λ Υ Γ Μ Α** δέ τδ κειω πῶσα περιξίς τδ δέσπομος. περις δέ τιλν έδωλολατρείαν, έφ' ου έρηόσατο ή γραφή, πῶς αναπλασμιός ψευδών δογματών εν Δεχ'νοία τυπουδμοδ, εικότως λέρηγο **Β Δ Ε Λ Υ Γ Μ Α**. και κατα το φανόμυρον δέ φησιν ή γραφή, **Επιχετάεστος άνθρωπος, ός τις ποιήσει γλυπτόν ή χρουετόν* έργον χειρών τεχνίτου**. περις ο χρετλιαζων ο περιφρήτης φησι. και **ΕΚΥΨΕΝ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΚΥΝΗΣΕΝ**

λ. βδελυγμα κινώ

plexa est ciuitas; ad posteros, tanquam in legem, parentum flagitia transeunt: sicque qui erant ab ipso nascendi principio à Deo alieni, **ALIENIGENÆ** non immeritò nuncupantur; & ob id forsan, quòd aucta scortatione, de mulieribus alienigenis nati essent. Ad animum autem si **FILIOS ALIENIGENAS** referas, fructus illi fuerint intelligendi, qui de scriptis externis, & à pietate alienis, colliguntur. Diuitiarum porro studium quàm graue malum sit vel eo ostendit, quòd in scelerum tantorum numero; & hoc etiam crimen haberi voluit. Est enim, quæ iniuste partis opibus caret ad pietatem dux & magistra paupertas: diuitiæ verò contumeliæ, & iniuriarum hortatrices: quòd fit vt in terra thesauros colligere Christus prohibuerit. **ΕΟΥΝ** **ΑΡΙΘΜΟΣ** præterea, ait, **ΝΟΝ ΕΡΑΤ ΝΥΜΕΡΥΣ**; licet equos sibi multiplicare lege sit prohibitum; omnisque, qui sanctitate illustres fuerunt, eorum vsum semper sint auerfati: Vnde Iudæorum superbiam aperte constat significare. Quod autem eorum **ΝΟΝ ΕΣΣΕ ΝΥΜΕΡΥΣ** scribit; aut id hyperbolicè dicit; aut, nullo apud Deum **ΝΥΜΕΡΟ** mala haberi significat: Non mulierem, propter sexus imbecillitatem; non puerum, (si primo partu, leuiticòque genere procreatos excipias) propter ætatis facilem despectum; non seruum, propter conditionis vilitatem; non aduenam, propter morum diuersitatem. Deinceps & de **ΑΒΟΜΙΝΑΤΙΟΝΙΒΥΣ** dicit. Par fuit enim eos, qui factò à **ΔΙΔΙΝΑΤΙΟΝΙΒΥΣ** initio, ab opum etiam, equorumque infana libidine non abhoruerant, ipsam demum idololatriam attingere; qui diuitiarum instabilitati, fallacibusque ad salutem equis confiderent; non ei, qui bella potest contere. Est verò **ΑΒΟΜΙΝΑΤΙΟ**, iniusta omnis apud Deum actio. Sin autem referas ad idololatriam (quo sensu hic vitur scriptura) omnis iure falsorum dogmatum animo impressa imago, **ΑΒΟΜΙΝΑΤΙΟ** dici possit. De ea præterea, quæ sub sensum cadit oculorum, constat & illud vsurpari, quod scribitur; **Maledictus homo qui faciet sculpsile, aut cõflatile, abominationem Domino, opus manuum artificum. Cuius rei vicem lugens propheta intulit; ET INCVRVAUIT SE HOMO, ET HVMI-**

Mat. 6.

Deut. 16.

Psal. 32. Iudith. 16

Deut. 27.

LIATVS EST VIR. quia nimi-
 rum ratione præditorum omnium, post
 angelos, præstantissimus, deique ima-
 gine honoratus, ante Idola prostratus,
 tanquam salutem darent, in terram pro-
 cubuit; ne cælum quidem, in quem
 tam grauiter peccauit, suspicere dignus.
 Itaque ET HUMILIATVS EST,
 ait; id est, tanta celsitudine deturbatus;
 cum Christum pro capite haberet;
 VIR QVE etiam, (qui pudor est per-
 maximus) existeret. Quomodo igitur
 ad tantam scelerum colluuiem Idolo-
 rum cultum addiderunt; NON RE-
 MITTAM IPSIS, inquit, qui nul-
 lam pudoris rationem habuerunt Deo-
 que debitum peculiari nomine hono-
 rem in Idola contulerunt. Præterea,
 quod FEREMISSVRVM negat, di-
 uinæ etiam hoc liberalitatis est. Ex-
 citat enim intemperantiæ occasionem
 REMISSIO; memoriam verò de
 Deo afflictio. Non est autem silentio
 prætereundum quod superius, DE-
 RELIQUIT ENIM POPV-
 LVMSVVM, dictum est; conuerso
 ad Deum sermone, Aquilam quidem
 DERELIQUISTI; Symmachum au-
 tem ABIECISTI; Theodotionem ve-
 rò, REIECISTI transtulisse: qui &
 ipsi ALIENIGENAS quosdam, Ro-
 manos videlicet, diuitiarum cupidos,
 DIVINATIONIBVSQVE ET
 EQVIS, IDOLORVMQVE CVLTV
 gaudentes; quæ suis SIBIMANI-
 BVS essent fabricaturi, designatis à
 propheta temporibus Iudæam esse ha-
 bitaturos significant. Quæ certè ideo
 Iudæis contigerunt, quod Salvatore re-
 pudiat ad prophetam non attenderint
 dicentem; VENITE ET AMBULE-
 MVSI NVLCEDOMINI. Cum au-
 tem propheta ab ALIENIGENIS ta-
 lia committi doleret, DOMINO POPV-
 LVMSVVM IACOB DERELI-
 CTVM ESSE inclamat; additque DE-
 RELICTIONIS signum; ea nempe,
 quæ ab externis patrentur. Ad hæc
 ait, postea; ET NON REMIT-
 TASSILLIS (ita enim reddunt
 Aquila & Symmachus, pro eo quod
 est, non DIMITTAM ILLOS) quod
 quia nulla ratione Iudæis con-
 ueniat (qui enim genti suæ pro-

ΑΝΗΡ. τὸ ἐπιμώτατον μετ' ἀγγέλων ἐν ἰσ-
 λογικοῖς, αἰὼνι τε τιμηθὲν Θεοῦ ὑπέπεσεν εἰ-
 δώλω καὶ θάσσορ σάξεν ἰσχύοντι εἰς γῆν κεκυ-
 φῶς, καὶ μηδὲ ἀξίως ἀναπέσει εἰς ἕρως, ἀξί-
 τὴν εἰς αὐτὸν ἀμαρτίαν. διὸ καὶ ΕΤΑ-
 ΠΕΙΝΩΘΗ φησὶν, ὡς ἐξ ὑψοῦς τοσοῦ-
 τος πεσὼν ὁ Ἰσραὴλ ἐγένετο κεφαλὴν, καὶ τὸ
 μέγιστον τῆς ἀρχαίας, ὅτι καὶ ΑΝΗΡ διὸ
 καὶ ὅτι μετὰ τοσαύτης ᾠδονομίας εἰς
 εἰδωλολατρείαν κατήντησεν, ἐπισημαίνου-
 ΟΥ ΜΗ ΑΝΗΣΩ ΑΥΤΟΙΣ, ὡς ἐαυ-
 τοῖς τε κατερχόμενοι, καὶ τὸ Θεοῦ πλὴν
 ἀξίαν προσεγγέμενοι εἰδώλοις, καὶ τὸ ΜΗ
 ΑΝΕΙΝΑΙ δὲ θέας εὐεργεσίας. ἢ γὰρ
 ΑΝΕΣΙΣ ἀνολασίας ἔστιν ἀφορμή. Θεοῦ
 δὲ μνήμην ἢ θλίψιν ἐργάζεται. Ἰσραὴλ μὲν
 τοῖς ὡς οἱ λοιποὶ ἐρμηνεύεται, ἀπὸ τῆς (ΑΝΗ-
 ΚΕ ΓΑΡ ΤΟΝ ΛΑΟΝ ΑΥΤΟΥ)
 πρὸς τὸν Θεὸν τὸν λόγον ἀπέστρεψαν. Αὐτί-
 λας μὲν, ΕΙΑΣΑΣ ΕΙΠΩΝ· ὁ δὲ Σύμ-
 μαχος, ΑΠΕΡΡΙΨΑΣ. ὁ δὲ Θεοδότης,
 ΑΝΗΚΑΣ. οἱ δὲ ἐμφάνισαν ΑΛΛΟΦ-
 ΥΛΟΥΣ τινας κατὰ τοὺς προσφθετου-
 οιδύοις χρόνοις μέλλεν οἰκίσαι τὴν Ιου-
 δαίαν, δηλαδὴ τοὺς Ρωμαίους ΠΛΟΥ-
 ΤΩ ΧΑΙΡΟΝΤΑΣ ΚΛΗΔΟ-
 ΝΙΣΜΩ ΤΕ, ΚΑΙ ΙΠΠΟΙΣ, ΚΑΙ
 ΤΗ ΤΩΝ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΕΙΑ,
 ἢ ΧΕΡΣΙΝ ἰδίως κατασκευάζοντα. ταῦ-
 τα δὲ τοῖς Ιουδαίοις τὸ σωτήριον μὴ δεξα-
 μένοις ἀπὸ τῆς ἀπεθῆσασιν τῷ λόγῳ
 προσφθετῆ, ΔΕΥΤΕ ΚΑΙ ΠΟΡΕΥ-
 ΘΩ ΜΕΝΤΩ ΦΩΤΙ ΚΥΡΙΟΥ.
 ἔστι δὲ τοῖς ὡς τὸν ΑΛΛΟΦΥ-
 ΛΩΝ γινόμενοις ὁ προσφθετῆς ἀγανακ-
 τῆς, πρὸς κύριον ἔλεγε ΑΝΗΚΑΣ
 ΤΟΝ ΛΑΟΝ ΣΟΥ ΤΟΝ ΙΑΚΩΒ.
 καὶ τὸ μέλλον τῆς ΑΝΕΣΕΩΣ ἐξέθετο, τὰ
 ὡς τὸν ΑΛΛΟΦΥΛΩΝ γι-
 νόμα. καὶ μετὰ ταῦτα φησί. ΚΑΙ ΜΗ
 ΑΦΗΣ ΑΥΤΟΙΣ· ἀπὸ γὰρ τοῦ,
 ΟΥ ΜΗ ΑΝΗΣΩ ΑΥΤΟΥΣ, ὁ μὲν
 Αὐτίλας, ΟΥ ΜΗ ΑΝΗΣ ΑΥΤΟΙΣ
 ἐρμηνεύσεν ὁ δὲ Σύμμαχος, καὶ ΜΗ ΑΦΗΣ
 ΑΥΤΟΙΣ. ὡς ὅτι ἂν ἔχει λόγον
 πρὸς Ιουδαίων εἰρησάται (πᾶς γὰρ ἂν
 προσφθε-
 τῆς)

ὁ προσφθετῆς κατηύξατο τὴν ἰδίαν λατρίαν ἀλ-
 λά τῆς ἐπωκλήσων τὴν Ἰουδαίαν ἐθνὴν.
 Τοιγαροῦν ἐν τοῖς προσφθετῆς, ἔτε τοῦ
 ἔθνους, ἔτε τοῦ λαοῦ ἐμνημόνευσεν· ἀλλὰ
 τῆς χάριτος, καὶ γῆς, ὡς μελλούσης ξενωοί-
 κητόρων πληθεῖσθαι. τοῦτο δὲ μετὰ τὴν τῆ
 σωτήριος παρυσίαν ἐγένετο. προσφθετῆς δὲ ἐ-
 φάνοντα ΑΛΛΟΦΥΛΟΙ τὴν Ἰουδαίαν
 οἰκήσαντες. ὡς μὲν γὰρ ἀπαχθῶσιν εἰς
 βαβυλῶνα οἱ ἄπὸ τοῦ Δαβὶδ· ἐβασίλευον
 κατὰ δὲ τὴν ἀρχαίαν εἰρημὸς τὴν παν-
 τελέως μεθ' ὁ πάλιν Ἰουδαίαν ταύτην κα-
 τὰ μὲν τῆς Ρωμαίων πολιτείας.
 μεθ' ἡν ἄβαστος αὐτοῖς ἡ πόλις ἐγένετο, μέ-
 τοικοὶ γὰρ ἄπὸ Ρωμαίων ἀφῆεντες τῆς
 πόλεως ὀνόματισαν. τὰ δὲ μέλλοντα

propheta imprecetur?) sunt ista potius
 de gentibus, quæ Iudæam incolerent, in-
 telligenda. Atque hinc est, quod prius
 neque gentis, neque populi meminit: sed
 regionis, & terræ; tanquam peregrinis ha-
 bitatoribus essent implendæ. Quod ideo
 post Christi tantum aduentum conti-
 gisse putandum est, quod prius ALIENI-
 GENAS Iudæam habitasse nullos ap-
 paret. Priusquam enim in Babyloniam
 captiui ducerentur, de stirpe Davidis re-
 ges habuerunt. Et cum toto captiuitatis
 tempore mera fuisset solitudo, ab eius
 fine rursus, ad Romanam vsque obsidio-
 nem, eadem à suis est habitata Iudæis; ad
 quam deinceps non illis aeditus paruit.
 Hanc enim possedit à Romanis eo de-
 ducta colonia. Futura autem

* * *

* * *

Καὶ νῦν εἰ σέλθετε εἰς τὰς πέτρας, καὶ κρύψισθε εἰς τὴν
 γῆν ὑπὸ πρὸς ὅρα τῆς φύσεως, καὶ ὑπὸ δόξης τῆς ἰσχύος
 αὐτῆς, ὅταν ἀναστῆ θραῦσαι τὴν γῆν. οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ κυ-
 ρίου ὑψηλοὶ, ὁ δὲ ἄνθρωπος ταπεινός. καὶ ταπεινωθήσεται τὸ
 ὑψὸς τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὑψωθήσεται ὁ κύριος μόνος ἐν τῇ ἡ-
 μέρᾳ ἐκείνῃ. ἡμέρα γὰρ κυρίου σαββαὶθ ἐπὶ πάντα ὑβρι-
 σὴν καὶ ὑπερηφανίαν, καὶ ἐπὶ πάντα ὑψηλὸν καὶ μετέωρον,
 καὶ ταπεινωθήσονται. καὶ ἐπὶ πᾶσαν κέδρον τῆς Λιβάνος τῶν
 ὑψηλῶν καὶ μετεώρων. καὶ ἐπὶ πᾶν δένδρον βαλάνος Βασάν.
 καὶ ἐπὶ ὅρος. καὶ ἐπὶ πάντα βεβὸν ὑψηλὸν, καὶ ἐπὶ πάντα
 πύργον ὑψηλὸν, καὶ ἐπὶ πάντα τεῖχος ὑψηλόν. καὶ ἐπὶ πᾶν
 πλοῖον θαλάσσης. καὶ ἐπὶ πάντα πλοῖον καλλύς. καὶ
 ταπεινωθήσεται πᾶς ἄνθρωπος. καὶ προσφθετῆς ὑψὸς τῶν ἀν-
 θρώπων, καὶ ὑψωθήσεται ὁ κύριος μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
 καὶ τὰ χειροποίητα πάντα κατακρύψισιν εἰς ἐνεργάντες εἰς
 τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰς σχισμὰς τῶν πέτρων, καὶ εἰς τὰς

ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΤΕ
 ΟΙ ΟΥ ΤΑΠΕΙΝΟΘΗ-
 ΣΕΤΑΙ.
 * ΟΙ Γ, ΤΗ ΛΟΝ.

†ΠΙΠΙ τρώγλας τῆς γῆς, ἀπὸ προσωπα τῆ φόβου † κυρίας, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτῆ, ὅταν ἀναστῆ θραῦσαι τὴν γῆν. τῆ γὰρ ἡμέρα ἐκείνη ἐκβαλεῖ ἄνθρωπος τὰ βδελύγματα αὐτῆ τὰ ἀργυρᾶ, καὶ τὰ χρυσᾶ, ἃ ἐποίησαν προσωκνεῖν ἰοῖς ματαίοις, καὶ ταῖς νυκτερίσι, ἵδ' εἰσελθεῖν εἰς τὰς τρώγλας τῆς σερεῶς πέτρας, καὶ εἰς τὰς σχισμάς τῶν πετρῶν, ἀπὸ προσωπα ἵδ' φόβου † κυρίας, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτῆ, ὅταν ἀναστῆ θραῦσαι τὴν γῆν. *

Α.Σ.Θ.Ε.Ν.Τ.Η

Α. * ΠΑΥΣΑΘΕ ΥΜΙΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ Η ΑΝΑΡΗΘΗ ΕΝ ΜΙΚΤΗΡΙ ΑΥΤΟΥ, ΟΤΙ ΕΝΤΙΝΙ ΕΛΟΓΙΣΘΗ ΑΥΤΟΥ.

Et nunc ingredimini in petras, & abscondimini in terram à facie timoris Domini, & à gloria fortitudinis eius, cum surrexerit ad percutiendum terram. Nam oculi Domini sublimes, homo autem humilis. Præterea humiliabitur altitudo hominum, exaltabitur autem Dominus in die illa. Dies enim Domini exercituum super omnem contumeliosum, & superbum: & super omnem excelsum, & elatum; & humiliabuntur: Et super omnem cedrum Libani procedam, & sublimem: & super omnem quercum Basan; & super omnem excelsum montem: & super omnem collem excelsum: & super omnem turrim præaltam, & super omnem murum præcelsum: & super omne maris nauigiū: & super omnem aspectum pulchritudinis nauium, & humiliabitur omnis homo, & cadet altitudo virorum, & eleuabitur Dominus solus in die illa. Et manufacta omnia abscondent deferentes in speluncas, & in scissuras petrarum, & in foramina terræ, à facie timoris Domini, & à gloria virtutis eius, cum surrexerit ad percutiendum terram. Die enim illa proiciet homo abominaciones suas argenteas, & aureas, quas fecerunt, vt adorarent res vanas, & vespertiliones, vt ingrederentur in foramina firmæ petræ, & in scissuras saxorum, à facie timoris Domini, & à gloria virtutis eius, cum surrexerit ad percutiendum terram. Quiescite vos ab homine, cui respiratio in naribus, quoniam in aliquo reputatus est ipse.

* * *

τέλος

τέλος αὐτῶς ἀπορρήσσει ΦΟΒΩ ΤΟΥ ΘΡΑΥΟΝΤΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΤΗΝ ΓΗΝ ἃ δὴ καὶ ἐπὶ τῆς φώτης παρουσίας ἐκ μέρους γενήσεται, ἐληλεγεμῶν τῶν παλαιῶν νομιζομένων Θεῶν, ἐαυτοῖς γὰρ ἔπιθετο ἡ δεινότης αὐτοῦ διὰ ΤΕΤΑΠΕΙΝΟΝΤΑΙ μὲν οἱ τέτων προσωκνηταὶ ὁ δὲ τῶν ὄλων ΥΨΩΤΑΙ ΚΥΡΙΟΣ. καὶ δειλότες τῆς πολυτελεῖς ἕλης τῆς ζώων ἀφάρσιν, (αὐτὰ καὶ τῆς προσωκνηταὶ ἀπεκρυπτον ἐν ἀφεγγῆσι χαλεοῖς, τὰς βλαστὰς ἀνδρῶν λαθάνειν περὶ ἄνθρωποι. τὸ δὲ μὴ κείμηνον τῶν τοῖς ἐβδουμῶν, ΠΑΥΣΑΘΕ ΥΜΙΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, δεῖ μὲν ἀνακαλοῦσθαι τοῖς προσωκνητῶν ἐπὶ δὴ πολλὰ ἐπὶ τὴν ὑπερφανῶν καὶ μετεωρῶν προσωκνητῶν παρρημῆν νῦν ὁ λόγος μὴ προσωκνητῶν ἐμείνοις, μὴδ' εἰς θνητῶν ἐλπίξεν τινὰ, καὶ τὴν πᾶσαν ἐν τοῖς μυκτηρῶσι κερτημῶν ζώων ἴσως δὲ καὶ ταῖς ἀοράτοις προσωκνητῶν δυνάμεσιν, ἃς ΝΥΚΤΕΡΙΔΑΣ ὠνόμασε βροπιῶν, ἀπέχεσθαι λοιπὸν τῶν ἀνθρώπων ἔπιθετο ἡ δεινότης αὐτοῦ μὴδ' ἐπιτητῶν ἐχόντων τῶν Θεῶν, τῆ δὲ προσωκνητῶν ῥῆσιν ἀλλὰ ἀνοθέεν πνεύματι ἐλαμῶν, ρουσι λέγοντες, ἀλλὰ τῶν ἐκείνων αὐτῆ προσωκνητῶν ΟΙΚΟΝ ΙΑΚΩΒ, ὅτι τὸ (συμφέρον τῶν ἐκείνων. ὡς γὰρ ἡ, ΔΕΥΤΕ ΚΑΙ ΑΝΑΒΩΜΕΝ ΕΙΣ ΤΟ ΟΡΟΣ ΚΥΡΙΟΥ καὶ ὡς ἡ, ΔΕΥΤΕ ΚΑΙ ΠΟΡΕΥΘΩΜΕΝ ΤΩ ΦΩΤΙ ΚΥΡΙΟΥ ἐπὶ τὸ, ΕΙΣ ΕΛΘΕΤΕ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΕΤΡΑΣ ΚΑΙ ΚΡΥΠΤΕΣΘΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΗΝ, ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ ΚΥΡΙΟΥ. τίς δὲ τολμήσῃ σικκοφαντεῖν τὴν ἰσχυρῶν, ὡς (συμβελεύσασιν ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΦΥΓΕΙΝ, ΕΝ ΤΑΙΣ ΚΟΙΛΟΤΗΣΙ ΚΡΥΦΘΕΝΤΑΣ ΤΗΣ ΓΗΣ; Πῆ γὰρ φησι, πορευθεῖτε ἀπὸ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ προσωπα ὑμῶν φύγω; τῶν τοῖνυν ἡλεμῶν προσωκνητῶν ἐκείνων μὴ τίς ἐστὶν ἀπαλλαγῆναι, ΤΟ ΕΙΣ ΕΛΘΕΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΚΕΠΗΝ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ, εἰς τὸ στέγασμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, ὅπου καὶ Μαυσῆς ἐπέθη μέλλων Ἰδῆν τὸν Θεόν. καὶ τὸ, Κρυφθῆναι τῆ ΓΗ γὰρ τῶν ἐκείνων αὐτῶν, ἀπὸ τῆ Βασιλείας, *

ipfas tandem METV DOMINI TERRAM CONFRINGENTIS abiicient, quæ certè priore etiam ipsius aduentu quadam ex parte facta sunt, cum qui olim pro diis culti sunt, falsi esse arguerentur. Sibi enim ne opitulari quidem valuerunt. Hinc ergo eorum quidem cultores HUMILIANTVR; vniuersorum autem DOMINVS EXALTAVTVR. Prætiōsa itaque materia, qua Idola constabant, iacturam veriti, cum ipsa, inquit propheta, tenebrosis in locis, regio viros celare conarentur, ABSCONDEBANT. Quod autem Septuaginta interpretes non habent; QUIESCITE VOBIS A VIRO; ad ea, quæ præcesserunt non conuenienter additum videtur. Cæterum quoniam de SUPERBIS ELATISQUE, multis ante fuit disputatum; iam nos propheta ne vel ad illos attendamus, vel in mortalem speremus vllum; QUI IN NARIBVS vitam possideat, adhortatur. Fortasse verò INVISIBILIBVS etiam præcepit potestatibus (quas tropicè vocat VESPERTILIONES) vt insidias in posterum definant hominibus tendere, quos quantumuis propter carnem infirmos, imbecillèscque, charos tamè habet Deus; nec indiscussum quicquam eorum esse apud se permitit. Præposita autem verba aliter alij, repetito altius initio, explicantes, aliam hîc DOMVI IACOB ad meliora fieri adhortationem volunt. Quæ enim ratione, VENITE ET ASCENDAMVS IN MONTEM DOMINI, dictum est; itémque, VENITE ET AMBULEMVS IN LVCE DOMINI, cadem & hîc, INGREDIMINI IN PETRAM, ET ABSCONDIMINI IN TERRAM A FACIE TIMORIS DOMINI, dici arbitrantur. Quis verò scripturæ A FACIE FVRRORIS DOMINI FVGERE, ET IN TERRÆ CAVERNIS LATERE monenti, audeat calumniari? Quo enim ibo, ait, à spiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? Patet ergo hoc vnum superiorum malorū superesse refugiū, vt nos in PETRÆ TEGVMENTVM RECIPIAMVS; id est, vt fidei in Christum firmamētum subeamus, quo se & Moyses ipse Dominum visurus contulit. Itémque, vt ipsi baptifmatis ope, tanquam TERRÆ man-

Psal. 13.

Col. 2.

Exo. 33.

Rom. 6.

dati, sepeliamur; quo tandem cum illo sepulti, peccatoque mortui, in nouitate vitæ ambulemus. Sic enim **FVRENTIS DOMINI; TERRAM QVE**, id est, terrenum, & fragilem hominem, quo liberam in spiritu vitam viuamus, **QVATIENSIS, FACIEM** vitabimus. Sic rursus ad illius, quæ est in **FORTITVDINE ET GRATIA**, resurrectionem perueniemus. Præterea ne corpoream quandam à Deo secessionem suadere putes; nihil illum ab alto inferiora hæc intuentem, latere posse demonstrat. At **HVMILIS HOMO** iure dicitur; vel quòd, si cùm Deo conferatur, nihil esse videri possit: vel quòd animi modestiam amplexus, superbiam & fastum omnem posuerit: vel certè, quod ex alto, per peccatū deiectus, ceciderit. Est verò laudis ergò ista **HOMINVM SVBLIMITATIS** allata depressio; eorum videlicet, qui vano superbix fastu deposito, ad pristinam redierunt dignitatem. Erat enim quod superius dictum est, **INCVRVAVIT SE HOMO, ETHVMILIATVS EST VIR**, in malam rem vsurpatum: at iam de his sermo est, qui ad **PETRAM** confugerunt, & sunt cum Christo sepulti. Naturæ enim **HVMILITATEM** agnoscentes, **SOLIDEO** peculiarem esse **CELSITVDINEM** testantur. **ILLA** autem **DIE**, ait, tanquam de rata & certa locutus; quæ nullum lucis corporeæ principium, vel finem habitura, sibi semper simili immobilisque futura est; in qua **SOLVS**, vscribit, **EXALTABITVR DOMINVS**. Omnem enim **EXALTATIONEM**, omnemque claritatem, quæ spiritualibus alioqui potestatibus tribuitur, vnus diuinæ gloriæ splendor eximius magnitudine sua vincit & obscurat. Nam sine prophetarum, siue apostolorum, siue cælestium denique omnium **SVBLIMITATEM** intuearis, vno illo prodeunte, omnia **HVMILIABVNTVR**. Sunt enim, si nobiscum tenuioribus ista conferantur; magna quidem, & ardua: sin autem cum illo; nihil quemquam vel posse, vel sapere quidquam certum est. Apud hunc lingua tardum & blesum **Mosem**, ipsumque ad **Abrahamum** terram & puluerem extitisse legimus. **Lampadis** enim accensæ instar, statò meridiana lucis splendore, superati obte-

1. Cor. 15.

Rom. 6.

Exod. 4.

Gen. 18.

ως αν ζωταφέντες αυτοι, και πεθιμίστε τη άμαρτία εν χριστότητι ζωής παπατήσωμεν. ουτω γαρ εκκληνομεν απο του φόβου κυριου θραυοντος την γην, τα γήνα και τον χοινο, ινα τιω εν τω πνευματικω ζωω ανεμώδισον ερωμεν. ουτω δε φάσαι τιω μετις χυος αυτου και διοησ ανασαι. και ινα μη νομίσις αναχρησιν απο θεου συμβουλεω σταματικω, δένυσιν εξ υψους σκοποπειοντα τον θεον ουδεν τ κρατω λαθάνειν. **ΤΑ ΠΕΙΝΟΣ ΔΕ ΑΝΘΡΩΠΟΣ** ουδεν αν εν τω θεώσει θεου, η ο τιω αλαζονείαν αποθείς μετρίω φρονήματα, η ο πεσιών εξ υψους δι άμαρτίαν εν επαίρω δε νδν η τοδ **ΥΨΟΥΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ** ταπεινωσις ερηται, αποτημεδίου τοδ ματαίου φρονήματος παρς τιω ιδίαν επασιόντων αξίαν. ότι κερω γαρ ελέγετο το, **ΕΚΥΨΕΝ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΚΑΙ ΕΤΑΠΕΙΝΩΘΗ ΑΝΗΡ**. νω γαρ ο λόγος παρ τω **υψουζόντων τη πετρα** και ζωταφέντων **Χερισ**. το γαρ **ΤΑΠΕΙΝΟΝ** υπτιγνόντες τής φύσεως, μωω το **ΥΨΟΣ** μαρτυροσι θεω. **ΕΚΕΙΝΗ** δε φησι **ΤΗ ΗΜΕΡΑ**, * **ωσπερ ωμολογημίς Διδουερόμνος**, η μησυματικω φως αρχον και ληρον αποτελει, άλλ εση απλητος, ομοια παρς εαυτιω εν η **ΜΟΝΟΖ** φησιν, **ΥΨΩΘΗΣΕΤΑΙ ΚΥΡΙΟΣ** πω γαρ **ΥΨΟΣ**, η πασαι λαμπαρής, κ εν αυτω εη τω νοσραττερον δυναμειω, τη τής θείας υσφολλη δόξης αφανίζετα πω τε μέγα παρφη τω τε, και αποτρωω, και τω εν ουρανω πάντων, ενείνσ φαίνετος, **ΤΑΠΕΙΝΩΘΗΣΕΤΑΙ**. παρς ημωσ γαρ τοις πληροτέροις μεγάλα ταυτα και υψιμλά. παρς αυτων * γαρ, ουδεις ου δυνατος ου σφοδς. παρς αν και Μουσις; ιχρόφανος και βραδύγλωσσος, και Αβραάμ γη και αποδος. ως γαρ φως και λυχία οντα τω φωτι τής ταυερες μεσημερίας υσφωαζονται.

1. Cor. 15.

Exod. 4.

Gen. 18.

ζονται **ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΔΕ ΚΥΡΙΟΥ** φησιν **ότι ΠΑΝΤΑ ΥΒΡΙΣΤΗΝ ΚΑΙ ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΝ**. αρχη γαρ αυτη κερω. κωω γαρ εξυβελισαις ο Διδουερος απεση θεω κοινωδς ετερες λαβων, λέγων. **Επαω τω δεισφωω γήσομω τον θρονον μου** αλλατε ειπών εφη, **Εσομω ομοιος τω υψωω**. εζελω τοιωω ενταυθεν **αρεσασω** τιω σιδίκησιν. παρσηγειται δε τής υσφωανίας η υβελις. ο γαρ παρς άλλης Διδουεριω, αλαζονείαν παρσιμαζετα. το υσφωανείω γαρ η **ΥΠΕΡΗΦΑΝΕΙΑ** δηλοϊ. κολάζετα γαρ ομοιοπεσιωσ τα συγγνη πλημμελήματα. τη δε ρείσει Διδουερες τήτων **Ο ΥΨΗΛΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΕΤΡΟΣ**. και κερ εαυτω γαρ αν εαυτων υψοι και επαρή, Διδουερωσ κωω κωωδεν εχον εσηεργυμωω. εαυτων δε αγνοήσας κολάζετα. άμαρτία γαρ φησιν, βδιν ο μετωεισιμωσ. τής αναμοθήσας δε φυσις μύδεις, **ΚΕΔΡΟΥΣ ΤΟΥ ΛΙΒΑΝΟΥ** κερει. υψιμλα γαρ αυτα. λιαν αρχήσους ποιοδσαι κερποις, ου γαρ και ραδίωσ, ουτε κερτασσητάμωω. πληρης δε πάσις ιω ειδωλολατρείας ο **ΛΙΒΑΝΟΣ** και παρς εμφιλοχρωδσας αυτω δυναμεις ιδουερας **ΑΙΚΕΔΡΟΙ** σμηγρωσι, τα τής πομηείας υψιματα τα επαρωμωω κερτα τής γνώσεως τοδ θεου. παρς αν φησιν ο **Δαδιδ**. **Συμτρήσει κέρος παρς κέδροις τοδ λιβανω**. σμηγρωσι δε και τα ηθη τα Διδουερη επαρωμωωω κερεις υσφωκεμωωω κερτηων εσι γαρ **ότι** πινι τωσ πληροκετημωωω, ει και κερωδς, ομωσ δι αήτιαν επαρεσση. και παρς ουτοι, **ΛΙΒΑΝΟΥ**; παρτων μωω, οπι δαμμοιδδεις πωω επαρωμωω επειτα, οπι τοδ επ' ηρωσ δένδρα, άλλοτρωω υψει μείζονά παρς δοκεί. τοιοδτοι δε και οι τοις μη εφ' ημωω επαρωμωωω. είρωις δι αν και **ΚΕΔΡΟΥΣ** επαρωμωωωω. **Χορταθήσονται** γαρ τα ξύλα τοδ πεδίου, αι κέδροι τοδ λιβανωδς εσ εφύτευσε, και λινοσι τον κέρον ξύλα κερποφόρα και παρς κέδροι. δεικνυται γαρ, ως ουδεν τη φύσει κερωω. τ παρ εαυτω δε παρς άλλοτρωιδωω θεου, και ζωάπτετα. αυτα δε τοδ **ΛΙΒΑΝΟΥ** κωωπόμωω

1. Cor. 15.

nebescunt. **DIEM** deinde **DOMINI** **SVPER OMNEM** fore **SVPERBVM**, **ET CONTVMELIOSVM** ait. Inde siquidem malorum omnium principium & fons. **Elat** enim **SVPERBIA** Diabolus, fociis secum assumptis, à Deo recessit, ista vsurpare ausus; **Super Astra** Dei exaltabo folium meum; quibus & alia adjicit inquiens; **Ero similis altissimo**. Inde igitur sumendum ultionis fuerat exordium. **Viam** verò munit, & ad contumeliam dux est superbia. **Qui** enim alios fastidit, primus contumeliam facile aggreditur. nec aliud est quicquam super alios efferri, quàm **SVPERBVM** esse: eaque vt cognata vitia sunt; sic pari modo puniri necesse est. **Ab** his verò habitu tantum differunt, qui **SVBLIMES EXCELSIQVE** dicuntur. **Nam** & in se ipsi attolluntur, & leuitate intumescunt, firmum quicquam nihil habentes. **Plectuntur** tamen quòd fui oblii sunt; quia peccatum & ipsam esse elationem constat. **Eos** autem per **LIBANI CEDROS** intelligit, qui fastu occæcati intumescunt. **Nam** & ipsæ proceræ valde sunt; nec vsibus idoneos fructus gerunt, vixque vel senescunt, vel putrescunt. **Erat** verò omni idololatriæ genere refertissimus **LIBANVS**. **Hinc** & quæ in eo vagabantur, malas potestates **CEDRI** significant, quæ nequitia fastigia aduersus Dei notitiam sunt attollere solita: **Illæ** nimirum, de quibus est apud **Dauidem**; **Conteret cedros libani Dominus**. **Significant** autem & mores, nullis subiectis fructibus elatos. **Quarundem** enim rerum possessione, et si malè id quidem, non sine ratione tamen, efferri quis possit. **Præterea**, quid istos, **LIBANI CEDROS** esse dixit? **Primum**, quoniam dæmonicum quiddam omnis habet elatio. **Deinde** quoniã aliena quodammodo celsitudine attolli videntur montanæ arbores: cuiusmodi ferè sunt, qui rerum externarum gloria efferuntur. **Reperias** alioqui & **CEDROS** laudari. **Saturabuntur** enim, scribitur, **ligna campi, & cedri Libani**, quas plantauit. **Item**, **Laudabunt Dominum ligna fructifera, & omnes cedri**. **Nihil** enim suapte natura malum docet existere, cum sponte Deum quilibet vel aduersetur, vel amplectatur. **Ipsæ** autem **LIBANI**

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

Exod. 4.

Gen. 18.

idem penitus, ac si omne malorum genus ab homine depulsum iri diceret. SOLVS VERO, ait, EXALTABITVR DOMINVS. Luce enim exorta, tenebras fugari; sicut & veritate demonstrata, mendacij naturam argui, quæque prius EXCELSA SVBLIMIAQVE videbantur (cunctis hominibus vni Deo propriam & PECVLIAREM esse CELSITVDINEM testantibus) despici facile & contemni necesse est. Mixtim autem vtrumque Christi aduentum prophetæ complexa est oratio. De altero enim, quæ superius dicta sunt, intelliguntur; quæ verò de Idolis adiecta, de priore, quo eadem lapides & ligna censebantur existere. Crucis verò etiam adpectum & nomen demones refugiunt. Nec à secundo tamen penitus diffidet oratio, si quis ad integrum impictatius spectet interitum. Idola porro, eas etiam, quas sibi de falsis dogmatibus quisque fingit, opiniones esse dicebamus. Posteaquam ergo vera lux illuxit, abdicato quisque peculiarium dogmatum studio ista reiicere, & tanquam in speluncis CAVERNIS QVE OCCVLTARE festinabit, tum autem vel maximè, cum iram Dei terrena ipsa, vt spiritualia manifestentur, confringere, & luto constantem imaginem, vt caelestis altera appareat, perdere videbit. Cæterum qui prius IDOLA BVS CONDERVNT, tandem & ipsa abiiciunt. Decet enim primum errore notato pudore affici; deinde ipsum à corde reiicere. Sunt porro ARGENTEA IDOLA, falsi dogmata, quæ plausibilibus verbis affcuntur: AVREA verò, quæ in mente contra veritatem reconduntur cogitationes. ADORARE rursus VESPERTILIONES is dicitur, qui demonum potentia, tenebris alioquin cognata, diuinitatis aliquid tribuit: à quibus qui se cupit reuocari, FORAMINA FIRMA PETRA ingredi quærat necesse est, quæ sola pro fidei in Christum modulo, solent aperiri. Significant porro SCISSVRÆ PETRARVM, corporis ipsius passionem, ad quam confugere, quibus salutis cura est, eaque, tanquam tegumento, includi, celarique perpetuò omnes exoptant. Cæterum, si literam spectes, fugientes, latebratque quærentes Iudæos valde ridiculos fecerit, deorumque

τῶν τ' ἐστὶ πᾶσα ἰδέα τ' ἐν ἀθρώποις κελῶν κελ-
ταπεσῆται. ΜΟΝΟΣ δὲ φησὶν ΟΚΥΡΙΟΣ
ΥΨΩΘΗΣΕΤΑΙ. φησὶ γὰρ ἀναφανέντος,
ἀφανίζεταμ σκότος, καὶ ἀληθείας σποδ εὐχρεί-
σης, ἢ τῶ ψευδῶς φύσις ἐλέγ χρίσται. καὶ πάσις τ'
ἀληθινῆς θεωρίας καταληφθείσης, εὐκατα-
φρόνητα τὰ δεκέντα τῶν ΥΨΗΛΑ ΚΑΙ
ΜΕΤΕΩΡΑ, πάσις λογικῆς φύσεως ΤΟ
ΥΨΟΣ ΜΟΝΟΝ μαρτυρήσας Θεῶ. ὅτι-
πεπλεγμένως δὲ αὐτὸ τ' δὴ τῶ κελῶν παρε-
σιῶν ἢ γκαφῆ ἀφελείαι. τὰ μὲ γὰρ τῶρε-
ρημῶνα, αὐτὸ τ' δευτέρως. τὰ δὲ αὐτὸ τ' εἰδῶ-
λων ὅτι φερόμενα, αὐτὸ τ' τῶρῶτης, ἀφ' ἧς τὰ
εἰδῶνα, ζῦλα καὶ λίθων νομίζεταμ. τῶρῶ δὲ καὶ
γῆσιν καὶ τ' ἔνομα φέρουσι δαίμονες. Οὐκ ἀπά-
δει δὲ παντελῶς εἰδῶ τ' δευτέρως ὁ λόγος,
τ' ἧσις τῶρε τῶ τελεῖαν τ' ἀσθεῖας ἰδὸν κελ-
θάρασιν. Εἰδῶνα δὲ, καὶ τῶς ἐν τυπωθῆσας
αὐτὸ ψευδῶν δογματῶν φαντασίαις ἐλέγρημῶ-
τῶ τῶν μὲ ἀληθινῶ φανέντος φησὶς, ἔκαστος τ'
ἰδῶν δογματῶν κελτελικῶς ἐξαφανίσαι αὐ-
τα σποδῶσιν ἐν οἰοῖσι ΣΗΛΑΙΟΙΣ ΚΑΙ
ΤΡΩΓΛΑΙΣ ΕΓΚΑΤΑΚΡΥΨΑΣ αὐ-
τὰ, ὅραν ἐν τ' ἐνεργείας τὰ φερέα τῶ Θεῶ
θραύοντος τὰ ὑλικά τε καὶ γήινα τῶρε τ' τῶ
πνευματικῶν ἢ δὴ φανέρωσιν, καὶ ὡς δεῖ, ἐξαφα-
νίσαι τῶ γρηκῶ τ' εἰκόνα, ἵνα ἢ τῶ ἐπ' ἑαυτῶ
ἀναφανῆ. ἀλλ' οἱ τῶ τῶρῶ τῶ εἰδῶνα ΚΑ-
ΤΑΚΡΥΨΑΝΤΕΣ, ὑπερον ἐκβάλλουσιν.
δεῖ γὰρ τῶρῶ τῶν ἐπικρατηθῆσιν τῶ ψευδῶ, εἰ-
τα καὶ ἐκβαλεῖν τ' καρδίας. καὶ ΑΡΓΥΡΑ μὲ
ΕΙΔΩΛΑ, τὰ λόγους πηθαμοῖς ψευδῶ σγ-
κέμῶνα δόγματα. ΧΡΥΣΑ δὲ, οἱ ἐν τῶ
ἀφελεία αὐτὸ τῶ ψευδῶς ἐναποκείμενοι.
τ' ΠΡΟΣΚΥΝΕΙ δὲ τῶς ΝΥΚΤΕΡΙ-
ΔΑΣ ὁ τῶ τῶ δαίμονων τῶ δύναμιν
σγληθῆσιν τῶ σκότῶ θεοποιῶν ὅαν τις παυ-
σάμενος ΕΙΣ ΤΑΣ ΤΡΩΓΛΑΣ ΕΙΣΕΛ-
ΘΕΙΝ ΤΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΠΕΤΡΑΣ ἢ
τήσιν. μῶσαι δὲ αὐτῶ καὶ τ' ἀναλογίαν τ' εἰς
Χελῶν πῆσας διαρῆμενοι. ΣΧΙΣΜΑΙ ΔΕ
ΠΕΤΡΩΝ, τ' σώματος αὐτῶ τῶ πάθος σημεῖ-
νῶσιν, ὅ τῶρε φησὶν καὶ ἐγκατακρυφθῆσιν τῶ
σκέπη πάντες εὐχρησῶ διαπαντός οἱ σαζόμενοι
καὶ δὲ τ' ῥητῶν, γέλωτος ἀξίαν τ' τ' ἰεδῶνα
σποδαμῆσαι σκέ-μῶ, εἰ κελτελικῶσι τῶς Θεῶς
καὶ

καὶ σάξεν τῶς τῶρε σκωμῶν ἐπεθροῖται,
τὸ τῶ τῶν ἀδρανῶς οἱς ποῖσι σημεῖοντες,
μὴ αὐτοῖς ἀχμαλῶτοι τοῖς πολεμίοις
γενήσονται. οὐδὲν γὰρ ἀπῶνα τῶ εἰδῶ-
λων οἱ τῶ τῶ κελτελικῶ (αὐτες) καὶ τῶ τῶ
του ΤΑΙΣ ΝΥΚΤΕΡΙΣΙΝ ἀνεδείμαντο
τῶς καοῖς. ἐμφιλοχρηεῖ γὰρ τοῖς ἀφελῶσι
τόποις τὸ ζῶον, ὅς δὴ καὶ δυσωδίας πλη-
ροῖ. ἀναλογῶσινται τῶν μὲλλον
ΝΥΚΤΕΡΙΣΙ ΠΡΟΣΕΚΥΝΟΥΝ τοῖς
εἰδῶλοῖς ἐμφωλευθῶσιν ἀφελῶσιν ἐχθῆσιν τῶς
τῶ τῶ κελτελικῶ ἀνασθῆσιν ὑπάρχου-
σιν. σγληθῶν τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ
ἑαυτῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ
λαὸν ὄντες ἐκρύπτοντο, τ' ἀλλ' ὁ φερέα δῶ-
κων κελτελικῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ
ταῖς ἀφελῶσις μανέντος ὁ Θεῶς ἀπεκρύπτε-
το τῶν ἀσθεῖ πμωρῶμενος.

λ. ἴσ. δαίμο-
σιν
λ. ἴσ. ἢ
ἴσ. ὅτῶ

quibus seruiebant, imbecillem infirmā-
que potentiam stolidè prodentes; qui
eosdem occultare, & ne à militibus cap-
tivi secum ducerentur, eripere conari
dixerit. Nihil enim ab Idolis adiumenti,
quicquam sentiebant, qui illa fabricarāt.
Fortasse etiam & VESPERTILIONI-
BUS ipsis alicubi templa construxerant.
Gaudet enim locis tenebrosis & cæcis
hoc genus animalis, eaque etiam terro-
rauique odore solet inficere. Inter dæ-
monas igitur reputabuntur, quod VES-
PERTILIONES anima præditos Ido-
lis incubantes, potius adorarent, quàm
eorum latibula, quæ sensu carent. Stu-
duerunt verò cum suis ipsi Deis defodi,
sed non eo tempore latuerunt, cum Deo
vniuersorum dūce, à Pharaone liberati
funt, ipse autem instans à tergo mari ab-
sorptionis: Immo nec eo tempore occulta-
tus est Dominus, quo impium & furen-
tem Rapfacem vltus est.

Exod. 14.
Esa. 36.
4. Reg. 19.

ΠΙΠΙ

Δὲ δὴ ὁ δεσπότης τ' κύριος σαββαθῶ ἀφελῶ δῶ τῶς
ἰεδαίας, καὶ δῶ τῶ ἱερσαλήμ ἰσχύοντα καὶ ἰσχύσαν,
ἰσχὴν ἄρτου, καὶ ἰσχὴν ὕδατος. γίγαντα καὶ ἰσχύοντα, καὶ
ἄνθρωπον πολεμιστῆν, καὶ δικαστῆν, καὶ τῶρε φῆτην, καὶ σοχα-
στῆν, καὶ τῶρε σβύτην, καὶ τῶρε κόνταρχον, καὶ τῶρε μασὸν
σύμβυλον, καὶ σοφὸν ἀρχιτέκτονα, καὶ τῶρε ἀκροατῆν.
καὶ τῶρε πῆσω νεανίσκος ἀρχοντας αὐτῶν, καὶ ἐμπαικταμ κυ-
ριεύουσιν αὐτῶν, καὶ συμπεσῆται ὁ λαός. ἄνθρωπος τῶρε ἄν-
θρωπον, καὶ ἄνθρωπος τῶρε τὸν πλησίον αὐτῶ τῶρε σκόφει,
τὸ παμδῶν. τῶρε τὸν τῶρε σβύτην, ὁ ἀτίμος τῶρε τὸν ἔντι-
μον. ὅτι τῶρε πῆσεται ἄνθρωπος τῶ ἀδελφῶ αὐτῶ, καὶ τῶ οἰ-
κεία τῶ πατρός αὐτῶ, λέγων ἰμάτιον ἔχεις, ἀρχηγός γε-
νῶ ἢ μῆμῶ, καὶ τὸ βράμα τὸ ἐμὸν ἰσὸ σέ ἔσω. καὶ τῶρε κριθείς
ἐν τῶ ἡμέρα ἐκείνῃ, ἐρεῖ. σὶκ ἔσομαι σου ἀρχηγός. ἔ γὰρ
ἐν τῶ οἴκῳ μῶ ὅτῶ ἄρτος, ἔ δὲ ἰμάτιον. σὶκ ἔσομαι ἀρχη-
γός τῶ λαῶ τούτῳ, ὅτι ἀνῆταμ ἱερσαλήμ, καὶ ἢ ἰεδαία συμ-
πέπλωκε, καὶ ἢ γλωσσαμ αὐτῶν μετὰ ἀνομίας, τὰ τῶρε τ' κύ-
ριον ἀπῆθῶντες. διότι νῦν ἐταπεινώθη ἢ δόξα αὐτῶν, καὶ ἢ
αἰσχύνῃ αὐτῶν τῶ τῶρε σῶπῃ ἀντίσῃ αὐτοῖς. τῶν δὲ ἀμαρ-
τῶν αὐτῶν, ὡς Σοδόμων, ἀνήγειλαν, καὶ ἐνεφάνισαν. οὐαὶ
τῶ ψυχῇ αὐτῶν, διότι βεβέλευται βελὴν τῶρε τῶν, καθ' ἐ-
αυτῶν εἰπόντες. δῆσωμῶ τὸν δῆσμον, ὅτι δύσχερος ἢ μῶν

ἴσ. ἀτν ἀσθῆν.
Α. ΑΥΝΑΤΟΝ.
Σ. ΑΝΑΡΙΟΝ.
Α. ΚΑΙ ΣΤΕΝΟΝ
ΠΙΟΥΡΙΜΩ. Σ. ΟΜΙ-
ΛΙΑ ΜΥΣΤΙΚΑΙ.
Θ. ΕΡΟΔΗ.

Α. Σ. Θ. ΟΜΑΣΤΕ
ὁ, ΑΗΗΓΓΕΛΑΝ.

H ij

ὅτι τὸν ἐν τῶ γεννήματα τῶν ἔργων αὐτῶν φαύλονται, καὶ τὰ ἀνόμω. σωνηρὰ κατὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶ συμβήσε-
ται αὐτῶ.

Cap.III. **E**cce fanè dominator Dominus exercituū auferet à Iudæa, & ab Hierufalem, validū & validā, robur panis, & robur aquæ, gigan-
tem, & robustum, & hominem bellatorem, & iudicem, & prophetam,
& coniectorem, & senem, & principem super quinquaginta, & hono-
rabilem consiliarium, & sapientem architectum, & prudentem audi-
torem. Et dabo pueros principes eorum, & illufores dominabuntur
eis, & corruet populus. Homo ad hominem, & homo ad vicinum
suum offendet, puer in senem, ignobilis in nobilem : quoniam apprehendit homo fratrem suum, & domesticum patris sui, dicens ; vestimentum possides, princeps esto noster, & cibus meus penes te sit. Et respondens in die illa, dicit; Non ero tuus princeps; non enim in domo mea est panis, neque vestis. Non ero princeps populi huius, quoniam relinquitur Hierufalem, & Iudæa corrui, & linguæ eorum iniquæ, quæ Domini sunt, non credunt. Itaque nunc humiliata est gloria eorum, & confusio vultus eorum restitit eis. Peccatum autem suum, quasi Sodomorum, prædicarunt & publicarunt. Væ animæ eorum, quia inierunt consilium malum contra se, dicentes; Ligemus iustum, quoniam inutilis est nobis. Itaque fructibus operum suorum vescetur. Væ iniquo, mala pro operibus manuum eius euenient ei.

Absolute de vltionis die sermone, aliū iam, non idololatriæ, non aliorum scelere, sed hoc tantum nomine, quod ADVERSVS IVSTVM, vt ait, CONSILIVM INIERVNT, de donis à veteri populo auferendis, exorditur. Prophetis enim trucidatis, tandem & in Dominum ipsum, omnium impiè maximè furere ausi sunt, autorémque vitæ, quantum in ipsis fuit, vita priuare. AVFERET VERÒ IMPRIMIS VALIDVM & VALIDAM: aut FVLGMENTVM ET FIRMITVDINEM, vt Aquilæ vertenti placet, aut FIRMAMENTVM ET FIRMITATEM, vt Theodosioni; id est, pietate in Deum illustres columnas, & firmamenta, vt apostoli verbis vtamur. Tales enim etiam olim prius ille habuit populus: sed tum maximè, cum VALIDVS esset, deoque adiutore suis affectibus superior. At iam, qui talem se præstet, inter Iudæos inuenias nullum. Non enim iam omnia possum in Christo, qui me confortat, dicere queant. Sunt enim eorum, quia crucis fidem non ample-

Cal. 1.

Phil. 4.

Eπὼν δὲ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκδικήσεως, καὶ ἐξ ἐτέρας ἀρχῆς ἀφαιρέσιν ἀπὸ τῆς ἐν τῷ παλαιῷ λαῷ τῆς Θεοῦ χειρὸς ἀφαιρέσεως ἀφαιρέσει, καὶ τὴν βοῦλην, ἣν κατὰ τοῦ δικαίου φησὶν ΕΒΟΥΛΕΥΣΑΝΤΟ. τὴς προφη-
τας γὰρ σκοπεύσαντες, τέλος ἐν τῷ δευτέρῳ πάντων ἀσεβῶς ἐπεμύμνησαν, τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, ὅσον ἦκεν εἰς αὐτὸς, σκοπεύσαντες, ΑΦΑΙΡΕΙ Δὲ τῶν ΙΣΧΥΟΝΤΑ ΚΑΙ ΙΣΧΥΟΥΣΑΝ, καὶ δὲ Ακίλιν, ΕΡΕΙΣΜΑ ΚΑΙ ΕΡΕΙΣΜΟΝ. καὶ δὲ τὸ Σύμμαχον, ΣΤΗΡΙΓΜΑ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΓΜΟΝ, δηλαδὴ, καὶ τὸν λόγον τὸν σκοπεύσαντων, τὴς καὶ Θεοῦ ἀφαιρέσεως, οὗς καὶ λέγει φύλαξ καὶ ἐδρεώματα. τοῖς τοῖς γὰρ εἰ-
χεν καὶ ὁ παλαιὸς λαός, τῆς ΙΣΧΥΕΝ δὲ καὶ ὁ θεὸς ῥοπήν κρατῆρ τῆς παθῶν. τοιοῦτος δὲ καὶ παρ' Ιουδαίοις οὐδεὶς. οὐ γὰρ δύναται λέγειν, πᾶν τὸ ἐν τῷ ἐδρεώματι με Χριστῷ. ἡ δὲ ἐπέσει γὰρ τῆς ἀφαιρέσεως ἀπαιτείται.

ἀπαιτείται ὁ γὰρ μὴ ἔχον τὸν Χριστὸν, τὸ Θεοῦ ΔΥΝΑΜΙΝ ΤΗΝ ΥΣΧΥΝ, ὅσα ἐχέει. ΙΣΧΥΝ ΤΕ ΑΡΤΟΥ φησὶ, καὶ ΥΣΧΥΝ ΥΔΑΤΟΣ. ὅσα ἄρτον ἔπει ὕδωρ ἀπλάσας, ἀλλ' ἰσχυρὸν δὲ θεοφάνης ἄλλος ἠμῆνευσεν εἰπὼν. Ἰδὲ ἡμέρας ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ σκοπεῖτε τὸν λαόν ἐπὶ τὴν γῆν, ἐν τῷ ἄρτι, ἐν δὲ δὲ ψαύ ὑδατος, ἀλλὰ τῶν τῶ ἀκοῦσαι λόγον κύριος, ἃν νομίζουσι μεταλαμβάνειν ἐν τῷ διέρχασθαι τὰς γείας γε-
φας, φιλοκαλεῖν τε τὴν τῶτον Σιμαθισιν, ἃς ἔχοντες τὴν τῆς ἡρεπτικῶν λόγων ΙΣΧΥΝ, καὶ πηγῆς τῆς ζωοποιῶς. ΑΡΤΟΥ δὲ τοῦ φησὶν ὁ Δαβὶδ, ἄρτον ἔσται ὑδωρ αὐτοῖς. καὶ ΥΔΑΤΩΝ τῶν φησὶν ὁ θεοφάνης. Ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τῶ σωτηρίας. καὶ ὁ σωτήρ, ὅς δ' ἐν πᾶσι ἐκ τῶ ὑδατος οὐ ἐγὼ δώσω αὐτῶ, γηήσεται πηγὴ ὑδατος ἀλλομύθου εἰς ζαλιὸν αἰώνιον ἐν πάλιν, Ἡσάρξ μὲν φησιν, ἀληθὴς ὅστις βροδισ, ἐν τῷ αἰμα μὲν ἀληθὴς ὅστις πῶσις ἀ μὴ ἔχοντες, ὅσα ἔχον ΙΣΧΥΝ ΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΥΔΑΤΟΣ. ἐξ ἀσθενῶν δὲ τρωφῶν, ἀσθενεῖς οἱ τρωφόμενοι. ἐπέλιπε δὲ αὐτοῖς καὶ ἡ ἰσχύς τῶ θεοφάνης πνεύματος, καὶ κατὰ δὲ τῶν τῶν τῶν γῶν ἐστιν. ὅστις δὲ καὶ παρ' ἡμῶν τρωφῆ ἰσχυρὸν μὲν ὅσα ἐμποιοῦσα, καλούουσα δὲ τελευταῖον ἢ οἱ Κοεῖνθιοὶ ἠπιοὶ ὄντες μετέλαβον. ἀλλὰ καὶ λάχονα ἀσθενουῶν τρωφῆ. τελείαν γὰρ τῶν σπερὰ τρωφῆ. δὲ δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀνοιξάτω τῶ τοιοῦτου ἐμπληροῦμαι ΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΥΔΑΤΟΣ. Διανοῖζον γὰρ φησὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐμπληροῦμαι ἄρτων. καὶ διανοῖζάτω φησὶ τῆς Ἀγάρ οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἴδεν τὸ ὕδωρ. καὶ ἄλλως δὲ τῆς Ιουδαίων ἀφήρηται ὁ ζωοποιός ΑΡΤΟΣ, ὅς δίδωσι τῷ κόσμῳ ζαλιὸν, καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ ἡ ΙΣΧΥΣ αὐτοῦ ἡ τῆς ἀμαρτιῶν ἀπὸθεσις, ἡ πνευματικὴ τῆ ἀνακλήσεως ἡ (συμμορφῶς) ἔργα ζοιδίον Χριστοῦ, καὶ τὸ παρησίαν ἔχον εἰς οὐρανὸν βασιλείαν. Ἐὰν γὰρ τίς φησὶ μὴ γεννηθῆ ἐξ ὑδατος καὶ πνεύματος ἐ δυνάμιαι εἰσελθῶν εἰς τὴν βασιλείαν τῆς ἕρανδον. ΓΙΓΑΝΤΑ δὲ, ἔπει τῆς Εβραίων ἡ φωνή,

ἡ ἀνακα-
10015

ctuntur, prostratæ & deiectæ vires. Quo-
niam qui Christum non possidet, frustra
à DEO VIRTYTEM ET ROBUR ex-
pectat. Quod autem ROBUR PANIS,
ET ROBUR AQUÆ: non panem &
aquam simpliciter dixit Propheta; alius
his verbis est interpretatus; Ecce ventis
dies, ait Dominus, & mittam famem in
terram, non famem panis, aut sitim aque,
sed famè audiendi verba Domini: Quo-
rum se fore participes purant; qui sacras
scripturas euoluentes, in eas discendi stu-
dio incumbunt, nutrientis alioquin RO-
BURE verbi, AQUÆ viuifica de-
stituti. PANEM porro intelligit illum
ipsum, de quo sic locutus est David; Pa-
nem cæli dedit eis: AQUAS item, de
quibus ait propheta his verbis; Haurite
aquam cum gaudio de fontibus Saluato-
ris. Et Saluator ipse, Qui biberit ex aqua,
quam dabo ci, fiet fons aquæ salientis in
vitam æternam. Et iterum; Caro mea
verè est cibus, & sanguis meus verè est
potus; quibus qui carent, ne se quidem
PANIS ET AQUÆ ROBUR habere
somniaudant; sed imbecillibus se
cibus, & ad vitam roborandam impo-
tentibus vesci fateantur necesse est. De-
fecit verò ab eis & ipsa spiritus Prophe-
tici virtus, cuius siti torquentur tanto-
pere. Est præterea apud nos etiam cibi
genus ad nutritionem quidem impotès,
sed mortem tamen arcès, vitamque pro-
trahens, cuiusmodi Corinthiis infanti-
bus legitur appositus. Quin & olera in-
firmorum cibus sunt. Perfectorum enim
tantum ille est, qui solidus dicitur. De-
cet verò oculos adaperire, vt ISTO PA-
NE, istaque AQUA impleamur. Aperi
enim, ait, oculos tuos & saturare panibus.
Agaram præterea aperuisse oculos,
aquamque vidisse legitur. Alium etiam
Iudæis ABLATVM esse VIVIFICVM
PANEM dicere possumus; illum nempe,
qui mundo vitam dedit: ALIAM item
ABLATAM sacri scilicet baptismatis
AQUAM, virtutemque ipsam, quæ pec-
cata remittere, & Spiritus renouatione
Christo conformes reddere, liberamque
in cæli regiam ingrediendi facultatem
præbere solet. Nisi enim quis, ait, rena-
tus fuerit ex aqua & Spiritu, non potest
ingredi in regnum cælorum. GIGAN-
TEM autem, neque Hebræus ipse ser-

Amo. 8.

Ioan. 4.

Ioan. 6.
Psal. 77.

Esai. 12.

Ioan. 4.

Ioan. 6.

1. Cor. 3.

Heb. 5.

Pro. 20.

Gen. 21.

Ioan. 3.

mo, neque reliquorum quisquam inter-
 prerum posuit : sed huius loco Aquilas
 quidem P O T E N T E M ; Symmachus
 verò F O R T E M ; Theodotio denique
 D Y N A S T E M ; quasi praefectum, vel
 prapotentem latinè dicat. Quamquam
 tamen G I G A N T I S nomen in bonam
 vsurpari partem hoc loco reperiamus :
 Psal. 18. sicut & illic ; Exultauit, vt gigas, ad cur-
 rendam viam. Significat autem G I G A N -
 T I S appellatio hominem illum, qui sum-
 mum spiritualis fortitudinis fastigium sit
 adeptus. F O R T I S autem, siue P O -
 T E N S, cum ipsum, qui paulò factus in-
 ferior, & ea etiam, quæ in illo cogitatio,
 celsitudine superatur ; quia vniciuique à
 Eph. 4. Deo gratiæ tributam esse mensuram cer-
 tum sit. Ait enim Paulus ; Velim quidem
 omnes homines esse sicut me ipsum. Sed
 vnusquisque vestrum proprium donum
 I. Cor. 7. habet ex Deo ; alius quidem sic : alius au-
 tem sic. Potest verò & aliud G I G A S
 significare ; cum nempe, qui naturæ be-
 neficio ad perceptionem doctrinæ, aut
 virtutis exercitationem, eximium quid
 priuatim consecutus est. Naturale enim
 G I G A N T V M ROBRV est. At F O R T I S
 cū qui cura tantum & labore, quod est à
 natura tributum, perficit & complet.
 Neque verò apud Iudeos vlli restant am-
 plius B E L L A T O R E S ; quia militari-
 bus catalogis nulli iam conscribuntur :
 sed vltimatum victi illecebris, animæ-
 que affectibus, & contrariis rationibus,
 superiores iam, non euadere modò, sed
 ne mente quidem, quod iustum est, vel
 agitare, vel statuere queunt. Deo enim
 rectore, & ad id, quod æquum est, duce,
 ita destituuntur ; vt nec occurrentium
 rerum discrimen vllum habere, nec, quæ
 Deo gratiora sint, apud se valeant decer-
 nere. Traditi verò sunt etiam iudici-
 bus, apud quos non amplius ipsi ius di-
 centes, sed bello capti detinentur. Præ-
 terea, sunt & in ecclesia quidem B E L L A -
 T O R E S, qui domini armatura septi sese
 fortiter diaboli insidiis opponere ; nul-
 lumque non euangelij causa, laborem
 amplecti, nec vllis huius vitæ negotiis,
 Eph. 6. quibus Imperatoris minuatur beneuo-
 lentia, implicari solent. I V D I C E S au-
 tem, qui fratres inter se conciliare con-
 cordesque reddere student, intelliguntur ;
 à quibus & mundus ipse, & angeli

οὔτε οἱ λοιποὶ τῆς ἐπιμελειᾶς ἀπο-
 ματαιοῦν· ἀπὸ δὲ τοῦτου, Ακίλας μὲν ΔΥ-
 ΝΑΤΟΝ, ὁ δὲ Σύμμαχος ΑΝΔΡΕΙΟΝ,
 ὁ δὲ Θεοδοσίον ΔΥΝΑΣΤΗΝ ἐξέ-
 δικαν· ἡ δὲ ἑστὴ ἐστὶν ἐπιμελὴς τῶν
 ΓΙΓΑΝΤΟΣ ἐν ταῦτα πρὸς τὴν ἐπιμε-
 λειάν, ὡς κ' ἐν τῷ, Αγαλλιόστου ὡς γί-
 γας δραμεῖν ὀδόν. διηλοῖ δὲ τὸν εἰς ἄκρον
 ἰσχύος ἐλθόντα πνευματικῶς. ΙΣΧΥΟΝ-
 ΤΑ δὲ, τὸν ὑπερβασίοντα βραχὺ, καὶ
 τῆς ἐν σκηνῶν νοουμένης ὑπεροχῆς ἐλατ-
 τοῦ μὲν. ἐκείνου γὰρ δέδοται χάριτος μέ-
 τρον ὡς Θεοῦ. φησὶ γὰρ ὁ Παῦλος,
 Θεὸς δὲ πάντας ἀνθρώπους ἐποίησεν ὡς καὶ ἐ-
 μαυτὸν· ἀλλ' ἕκαστος ὑμῶν ἴδιον ἔχει χά-
 ρισμα ἕκαστος ὡς Θεοῦ· ὁ μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕ-
 τως. Δύναμις δ' ἂν καὶ ἄλλως ΓΙΓΓΑΣ
 μὲν διηλοῦ τὸν ἐν φύσει ἔχοντα πρὸς
 τὴν ἐπιμελίαν εἰς ἀγάλην ὀπίστημι, ἢ πρὸς
 ἀσκήσιν ἀρετῆς· φυσικῆ γὰρ ἢ τῆς ΓΙ-
 ΓΑΝΤΩΝ ΙΣΧΥΣ, ΙΣΧΥΩΝ
 δὲ, τὸν ἐν μελέτῃ καὶ πόνῳ τὸ ἐν φύ-
 σεως ἀγαθὸν τελειώσαντα. Οὐκ ἔτι δὲ παρ'
 Ἰουδαίους ΠΟΛΕΜΙΣΤΑΙ. οὐ δὲ
 γὰρ ἐναριθμοῦνται τοῖς στρατιωτικῶς κα-
 ταλόγοις. νικῶνται δὲ ταῖς ἡδοναῖς καὶ
 πάθει ψυχικῶς, καὶ λόγοις ἐναντίοις, κρα-
 τεῖν οὐκ ἐπι δυνάμενοι· ἀλλ' οὐ δὲ ταῖς
 κατὰ νοῦ διχάζειν ἐπινοίας. Οὐκ ἔχουσι
 γὰρ τὸν κατελευθύνοντα πρὸς τὸ δέον Θεόν.
 ἀλλ' οὐ δὲ αὐτῶν πρὸς τὴν ἐπιμελίαν κρι-
 νεν ἴσασιν, ὡς ἀρετικῶν ὄντων αὐτῶν. οὗτοι
 δὲ καὶ παρεδόθησαν ΔΙΚΑΣΤΑΙΣ
 τοῖς ἀρχιμαλωτίσασιν αὐτοῖς, αὐτοὶ μὲν
 ἐπι διχάζοντες· καὶ ἐν σκηνῶν δὲ ΠΟ-
 ΛΕΜΙΣΤΑΙ μὲν, οἱ τῶν τοῦ κυρίου
 πανοπλίαν ἀναλαμβάνοντες, καὶ πρὸς τὰς
 τοῦ ἀβελόου μεθοδίας γενναίως ἰσταμένοι,
 συνηκοποῦντες τῷ εὐαγγελίῳ, καὶ μὴ
 ἐμπλεκόμενοι ταῖς τοῦ βίου παραγματεί-
 ας, ἵνα τῷ στρατολογίῳ ἀρέσωσιν.
 ΔΙΚΑΣΤΑΙ δὲ οἱ ταῖς ἀδελ-
 φοῖς συμβιβάζοντες, ἀφ' ὧν καὶ ὁ κόσμος
 κρινεται, οἱ καὶ ἀγγέλοις κρινοσιν. ἐάν
 δὲ μὴ ὦσιν, ἀλλ' ὅτι τῆς ἀπίστην κρι-
 νονται

νοται δι' ἑσπερίαν ἀγίαν. καὶ οὕτω σημεῖον
 ἐγγραταλέφιας. ΑΦΑΙΡΕΙ δὲ καὶ ΠΡΟ-
 ΦΗΤΗΝ. πέπτωται γὰρ παρ' αὐ-
 τοῖς τῆς προφητείας ἢ χάρις. καὶ ἐ-
 σφραγίσται ὅρασις καὶ προφητεία κατὰ
 τὸν Δαυὶδ. μέγας γὰρ Ἰωάννου παρ' αὐ-
 τοῖς ὑπῆρχεν ἡ προφητεία. ἐν δὲ τῇ σκ-
 κησίᾳ Θεὸς ἔθετο τὰς ἀποφάσεις, δευ-
 τερον δὲ προφήτας. Ἐάν γὰρ, φησι, προ-
 φητεύητε, εἰσέλθη δὲ ἀπίστος, ἢ ἰδιώτης·
 ἐλέγχεται. ἀλλ' ὁ μὲν ΠΡΟΦΗ-
 ΤΗΣ ΣΠΟΚΛΥΨΕΙ τοῦ πνεύματος,
 παραγράφει τὰ μέλλοντα· ὁ δὲ ΣΤΟ-
 ΧΑΣΤΗΣ, (ὡς εἶπεν τῇ δι' ἐμπειρίαν
 παραγμάτων, ἐξ ὁμοίου ὡς ἐθέσταις τὸ
 μέλλον περιμύθηται ὡς ἐθ' ὅταν τὰ Σοδομι-
 τῆς ποιήσωμεν, κεισόμεθα ὡς ἐπέλη-
 σια, ἐάν μετανοήσωμεν, ὡς οἱ Νινευίται
 σωζόμεθα. ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ
 δὲ οὐχ' ἀπλῶς ὁ τῆς προφητείας ἀξιο-
 θείας, ἀλλ' ὁ φροσῶν κοσμοῦ μὲν γεννημό-
 τητι, καὶ τὸν τοῦ ΠΡΕΣΒΥΤΕ-
 ΡΟΥ χαρακτῆρα φέρων ἀκέραιον· μά-
 λις μὲν ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, μίας γυναι-
 κὸς ἀνὴρ τῶνα ἔχων πιστὰ, καὶ τὰ ἐξῆς.
 ἀντερόμηνος τοῦ κατὰ τὴν διδασκαλίαν
 πιστοῦ λόγου, ὡς δυνατός ἐστι καὶ ὡς ἐ-
 κελῶν ἐν τῇ ὑπακοῇ διδασκαλίᾳ, καὶ
 τοῖς ἀπληρόντας ἐλέγχων. δὲ δὲ πρὸς ἡ-
 κων καὶ ἡλικίαν πολλῶν πεπεισμένων
 ἀφ' ὧν τὸν χεῖρον, καὶ τὸ εὐσταθές τῆς ἡθῆς
 ἐν τῆς ἐπιμελίᾳ αὐτῶν ἡ πολιτείας ὑπο-
 φάγονται. δὲ γὰρ πρὸς ἐπιμελίαν πολιτείας.
 κ' ἐν ἐν ἡλικίᾳ δὲ ἐν φρονίμῳ τι εὖ καὶ πρὸς
 ἐπιμελίαν, οὐ κ' ἀπμαστέν τὸ δῶρον. Πολιτείας
 γὰρ φησι φρονίσις ἐν ἀνθρώποις. ἐν ἀφ-
 ρημῶν τῆς Ἰερουσαλήμ ψευδάνουμοι καὶ οἱ
 παρ' Ἰουδαίους ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙ.
 ἀφ' ὧν τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ ΠΕΝΤΗ-
 ΚΟΝΤΑΡΧΟΥ, πᾶσαν τὴν εὐτακτοῦ
 αὐτοῖς οἰκονομίαν διηλοῖ συγχρόθῃ-
 σασται, ἕκαστος τὸ ὅλον εἰπὼν ὅσον Ἰο-
 θὲρ Μαύσῃ (ὡς ἐβούλευσεν. καὶ τὴν πᾶσαν
 δὲ πολιτικὴν εὐταξίαν παρέστησιν. Ἐπι γὰρ
 ὡνόντας αὐτοῖς τοῦ Χεῖροσ, καὶ κελουῶ-
 τος ὅτι ζῶν τ' ὁμόνιον, ἦσαν ἔτι παρ' αὐτοῖς

fi inueniantur nulli, vel ab ipsis etiam in-
 fidelibus, propter sanctorum penuriam,
 quo sic desertionis signum palam fiat, iu-
 dicabuntur. A V F E R E T verò etiam
 P R O P H E T A M. Apud ipsos enim pro-
 pheticum cessat munus ; ipsaque tam vi-
 ficio, & prophetia, secundum Danielem,
 obsignatae sunt. Ad Ioannem enim vs-
 que penes ipsos stetit prophetiae munus.
 At in ecclesia Deus posuit primum apo-
 stolos, deinde prophetas. Si enim pro-
 phetaueritis, ait, Ingredietur autem infi-
 delis, aut idiota, arguitur. Est verò P R O -
 P H E T A qui reuelatione spiritus futura
 praedicat : C O N I E C T O R autem, qui solo
 rerum vsu adiutus, euentuum collata
 similitudine, de futuris conicit : veluti
 quis moueat nos, si Sodomorum scelera
 imitemur, non illis quae passi sunt, esse
 dissimilia laturos : sim autem improbae
 nos vitæ peniteat, eadem nos, quae & Ni-
 niuita, esse experturos? S E N E M porro
 vocat, non eum simpliciter, quem digni-
 tatis gradus reliquis praesse facit ; sed
 quem animi commendet generositas, se-
 necutusque purus ille & illibatus, quo
 debent commendari presbyteri, chara-
 cter : cum praecipue, qui vxorem nun-
 quam duxerit, vel saltem, qui vnus vxo-
 ris vir factus, fideles ab eadem filios su-
 stulerit ; sermonemque, qui secundum
 doctrinam est, fidelem fuerit amplexus,
 vt potens sit exhortari in doctrina sana,
 & eos qui contradicunt arguere. Decet
 verò iuuenibus eum praesse, qui multa-
 rum rerum, temporis vsu, notitiam ade-
 ptus, morum constantiam, efflorescentem
 in ipso canitie, ostendet. Est enim gloria
 presbyteri ipsa canities. Quamquam, si
 in ipsa iuuenili aetate, senilis aliqua repe-
 riatur prudentia, nequaquam & istud ne-
 gligendum donum sit. Altera enim est
 hominibus canities, prudentia, vt scribitur.
 Quibus semel ab Hierosolymorum
 vrbe sublati, falsò iam Iudæi s E N V M
 nomen vsurpant. Per Q V I N Q V A G E -
 N A R I I verò ablationem aperte totum
 significans, ordinis omnis & aconomiae,
 quam bene antea Moysis opera, de foci
 fui consilio constitutam & coherentem
 habebant, perturbationem confusio-
 nemque significat. Adhuc enim, conuer-
 sante cum ipsis Christo, & ad vitam per-
 petuam vocante, habebant & sacerdo-

Psal. 18.

Eph. 4.

I. Cor. 7.

Eph. 6.

2. Timot. 2.

1. Cor. 6.

Mar. 12.

Dani. 8. 9.

Matt. 11.

Eph. 4.

Cor. 14.

1. Ion. 3.

Tit. 1.

Pro. 20.

Sap. 4.

Exod. 18.

tum principes, & Scribas, & Pharifæos. Sed statim post graues in eum contumelias, & bonis priuari omnibus, & CONSILIARIIS, quirecta monerent, quique illis præessent, destitui coeperunt: qui tamen & ad vitæ rationem commodi, & ad animæ salutem, præcipuè credentibus, ita sunt necessarii; vt qui illis careant, nihil à nauì differant, quæ vndis maxima tempestate sæuientibus, eo, qui clauum teneat, destituitur. Sed enim ex quo peruersum de necando illo MIRABILII IESV CONSILIVM inierunt, eo sunt CONSILIARIO priuati; cuius CONSILIA MIRARI quidem (admirabatur enim super doctrina illius) sed eis nequaquam credere solebant.

Quo pacto enim MIRABILEM non dixerim, qui non iam oculo pro oculo effodere, sed vnam maxillam ferienti, alteram etiam porrigere, non irasci, non litigare, non malè appetere, non accusare inimicum; sed odium dilectione superare, CONSVLAT? Talem ergo CONSILIARIVM, quoniam admittere noluerunt, & PROPHETAS etiam, quos ad Iudæorum salutem præmiserat, DOMINVS ABSTVLIT. Est verò SAPIENS ARCHITECTVS omnis, qui ecclesiam nouit ædificare: qua ratione se Paulus, vt sapientem architecti fundamenta posuisse dicit: itémque Spiritum Sanctum Dei ecclesiam ædificare, vt coedificetur in tabernaculum Dei in spiritu: Præterea, vt ministracione spiritus coedificetur & crescat in templum sanctum in Domino. Eos igitur, qui MIRABILEM illum CONSILIARIVM, Dei verbum repulerunt, Spiritus Sancti, id est, ARCHITECTI SAPIENTIS, beneficio priuauit. AVFERET porò & PRVDENTEM AVDITOREM; cum videret, qui discretionem habet Spiritus, quique nouit, quis in Spiritu, quis in Beelzebub loquatur. Hinc & Paulus: nos prudentes mensarios existere, omniâque probare, & quod bonum sit tenere; ab omni denique mali specie abstinere iubet. Quod si, iuxta Salomonis sententiam; Verbum operosum in aurem audientem penetrat; profectò, vbi iam abest Verbum, auditu nihil opus esse certum est. SVBLATO ITAQVE MIRABILII ILLO CONSILIARIO,

Io. II. Matt. 26.

Matth. 7. Mar. 6. 11.

Matth. 5. Luc. 6.

1. Cor. 3.

Eph. 2.

1. Eph. 5.

Pro. 15.

ἀρχιερείς, καὶ ἡγεμόνοι Γραμματεῖς, καὶ φαρισαῖοι. τὰ δὲ δυνάμει δὲ πολυμάταις κατ' αὐτοὺς, τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων ἐστρωμαί, καὶ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ τῶν εἰσηγηθῆσαν τὰ δόντα. καὶ παρὰ τὸ βιωτικὸν μὲν γὰρ οἱ ποιοῦντο λυσιστελεῖς, παρὰ δὲ τὸ ψυχικὸν, καὶ μάλα τοῖς πεθομένοις, σωτήριον ὡν πρὸς ἑσπορῶν, σκάφος ἔστιν ἀκωβέρητον ταῖς τεκμηρίαις ἐκδεδόμενον. ἀφ' οὗ δὲ τὸ πονηρὸν συμβῆλιν ἐπιποιήσαντο, τὸ πῶς παρεδίδουσαν Ἰησοῦ τὸν θαυμαστὸν ἀφῆρησαν ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ, ἡ τὰς ΣΥΜΒΟΥΛΑΣ ΕΘΑΥΜΑΖΩΝ. ἔξεπλήθιστο γὰρ ὅτι τῆ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ, πρὸς δὲ παρεμύθεσιν αὐτῶ ἐκπέπλοτο. πῶς δὲ οὐ ΘΑΥΜΑΣΤΟΣ, ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀπὸ ὀφθαλμοῦ, συμβελεύων φέρων τὰ παρῶν καὶ τὴν ἀλλοῦ σαρῶνα, μὴ ὀργίζεσθαι, μὴ δικάζεσθαι, μὴ ὀπιθυμῆν κακῶς, μὴ κρίνειν ἑαυτὸν, νικῶν δὲ ἀγάπῃ τὴν ἑαυτοῦ τὸν οὐ ποιῶντα ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΟΝΤΑ, ἀλλ' ὅτι τὸ μὴ ὀψιδεῖσθαι παρ' αὐτῶν, ἀφῆλει κλέος καὶ παρῶν τοῖς ΠΡΟΦΗΤΑΣ τὰ εἰς σωτηρίαν Ἰουδαίους ἰεσηρομῆνης. ΣΟΦΟΣ δὲ ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ, πῶς οἰκοδομῆν ἐκκλησίαν εἰδώς, ὡς ὁ Παῦλος εἰπὼν, ὡς σοφὸς ἀρχιτεκτων ἡμέλιον τέθεικε. καὶ ὁ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀρχιτεκτωνῆ ἐκκλησίαν Θεοῦ λέγοντα, συνοκοδομῆσθαι εἰς κατοικητήριον Θεοῦ ἐν πνεύματι. καὶ τὸ ἀλλ' ὅτι τῆς ὀπιτηρησίας τῆς πνεύματος (σωτικοδομῆσθαι) καὶ αὐτῶν εἰς ναὸν ἅγιον ἐν κλέω. Τῶς ἔν' ἀποβαλόντας τὸ ΘΑΥΜΑΣΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ τὸν Θεοῦ λόγον, ἐρήμους ἐποίησε τὸ ΣΟΦΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝΟΣ τῆς ἁγίας πνεύματος, ἀλλὰ καὶ ΣΥΝΕΤΩΝ ΑΚΡΟΑΤΗΝ ΑΦΑΙΡΕΙ τὸ ἔχοντα ἀλλοκρίσιν πνεύματος, καὶ (σωτικῶς) πρὸς ἐν πνεύματι Θεοῦ λαλῶν, πρὸς δὲ ὁ ἐν Βεελζεβὺλ. διὸ καὶ Παῦλος φησὶν. Γίνεσθε φρόνιμοι τραπεζίται. πάντα δοκιμάζετε. τὸ καλὸν κατέχετε. ἀπὸ παντὸς εἰδὺς ποτιρῆ ἀπέχεσθε. Εἰ δὲ κατὰ τὸν Σολομῶντα, λόγος πολυτελής εἰς ἐπίκουρον οὐκ ἔστιν ὅπου λόγος οὐκ ἔστιν, ἔδ' ἀνοήτως χεῖρα. τὸ δὲ ΘΑΥΜΑΣΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

ἰ. ἀποκ. 1. 195

παρῶν

παρῶν, καὶ ὁ ΣΥΝΕΤΩΣ ΑΚΡΟΑΤΗΣ (τραπήται. μὴ ὄντος γὰρ ἀργεῖου, τραπεζίτης ἀργεῖ· λυπηρὸν δὲ καὶ ὅταν λόγος μὲν ἢ πλήρης νοημάτων, ὁ δὲ (σωτικῶς) μὴ παρῶν, τὸ μὴ ἔχειν ὅσα ψυχῆς, ἀ ζῆται χεῖρας παρῶν τῶν ἰδίων λόγων ἀκρόασιν, λέγων, Ὁ ἔχων ὅσα ἀκρόασιν ἀκούεται. καὶ ὁ τούτων δὲ πάντων (σωτικῶν) τὸ, μετὰ τὴν σωτήριον παρῶν ταύτων τάλως τετραχίται, ἔτε γὰρ καὶ ταῖς Ησαΐας χεῖρας, ἔτε καὶ τὴν ἑσπορῶν Βαβυλωνίων ἄλασιν, ταύτα γέγονται. πολλοῖτε γὰρ (σωτικῶν) παρῶν τῆς πολιορκίας αὐτοῖς. ὅτι τῆς τε Βαβυλωνίως κατὰ τὴν σκῆθην ἐπάσαν. Εἴχον δὲ καὶ διοικητὰς τοῖς κρίνοντας τὸν λαόν. ἐν μὲν γὰρ Βαβυλωνίᾳ Δαυὶδ κρίνει τοῖς παρῶν τῆς, μετὰ τὴν ἐπάσαν ἢ Ἰησοῦς ὁ τῆς Ἰασδεκ, καὶ Ζοροβαβελ ὁ τῆς Σαλαθιήλ. καὶ μετ' αὐτοῖς Ἐσδρας καὶ Νεεμίας. καὶ ΣΥΝΕΤΩΣ δὲ παρῶν τῆς διοικητικῆς καὶ ἀγαθῶν δὲ πολεμικῶν κατὰ τοῖς Μακχαβάρως ἐγένοντο χεῖρας. καὶ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΡΧΟΙ δὲ πάντας ὡς ἐν πάσει πολεμικῇ, καὶ ὡς εἰς ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ, ΘΑΥΜΑΣΤΟΙ καὶ λόγων σοφῶν ἀρχιτεκτωνες, καὶ Παῦλον τῆς ἐκκλησίας τὸν ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝΑ. καὶ ΣΥΝΕΤΩΣ δὲ ΑΚΡΟΑΤΑΙ οἱ τοῖς τῶν παρῶν τῆς λόγους ἐκείνων, τῶς τῶν ψευδοπαρῶν τῆς ἐποδικιμάζοντες πνεύματι κριτικῶ, καὶ τὸν λέγοντα, ὁ μὲν παρῶν τῆς δέδοται, ἄλλο δὲ ἀλλοκρίσιν πνευμάτων. πάντων δὲ τῶν ἐκπεσόντες μετὰ τὴν καὶ τῶν σωτήριος ὅτι ἐκ τῶν ΕΜΠΑΙΚΤΑΙΣ ΚΥΡΙΟΙΣ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΣΚΟΙΣ ΑΡΧΟΥΣΙ παρεδίδουσαν. διπλῆ δὲ πτωχία, καὶ ἀφαρῶν τῶν ἀγαθῶν, καὶ ὀψιδεῖσθαι τοῖς χεῖρας. κατὰ γὰρ πτωχία, τὸ ἑσπορῶν ΝΕΑΝΙΣΚΩΝ ΑΡΧΕΣΘΑΙ πόλιν. μὲν γὰρ ἑσπορῶν κατὰ τῶν κατὰ (σωτικῶν) τῆ νεότητι. εἰκῶς δὲ εἰπὼν τὰ χεῖρας, ΙΣΧΥΟΝΤΑ ΚΑΙ ΙΣΧΥΟΥΣΑΝ, καὶ τ' ἄλλα, παρῶν τῶν ἀπειλῶν κατὰ. ἔχ' ὅτι ἡλικίαν δὲ νέος κατὰ τῶν, ἀλλ' ὁ νεαρός τὸ ἦθος.

non immeritò auferendus & PRVDENS AVDITOR veniebat. Num enim, si deficiunt nummi, & nummularium frigere necesse est? Est verò etiam permolestum, quoties ad intelligendum difficilis & abstrusa fuerit oratio, abesse ideo qui intelligat, quòd mentis aures arrigere & adhibere non queat; quæ tamen Christus ad sermonis sui auscultationem postulavit, cum dixit; Qui habet aures audiendi, audiatur. Quibus omnibus, ante Saluatoris aduentum, finem suum nequaquam isthæc esse consecuta demonstratur. Neque enim vel Esaiæ ætate, vel Babylonicæ expugnationis tempore, contingere potuerunt; cum ante obsidionem permultos, post reuersionem non paucos & prophetas & administratores, multos ite populi iudices certum sit habuisse. Nam & Babyloniis senioribus ius dixisse constat Daniele; & post reuersionem Iesum, itémque Zorobabelem Iosedechi Salathielisque filios; Esdræ deinde & Neemiam. Præterea nec SENVM PRVDENTIVM illis ornamentum defuit. Immo nec militaris virtus, si ad Machabæorum tempora respicias. Non defuere certè & QVINQVAGENARIJ, tanquam in acie militari; & vt probabile est, MIRABILES CONSILIARII, scientiarumque periti ARCHITECTI, vt cum Paulo ecclesiæ constructore, loquar; PRVDENTES item AVDITORES; qui de prophetarum oratione iudicare, discretionisque spiritu, falsos à veris, iuxta traditam aliis prophetandi, aliis discernendi facultatem, diiudicare, & reicere possent. At his iam destituti omnibus, post meditatam in Christum insidiam, DERISORIBVS DOMINIS, IVVENIBVSQUE PRINCIPIBVS traditi sunt. Nec verò vnum & simplex vltionis genus est, quod bonis priuatos, deterioribus etiam traditum iri minatur. Non enim leue malum est à IVVENIBVS REMPVBLICAM administrari, quos mille, propter leuitatem & inconstantiam, obnoxios esse constat incommodis. Singulariter autem cum VALIDVM ET VALIDAM, cæteraque alia vtilium ratione comprehensa, dixisset: multitudinis numero quæ mala sunt cõminatur; non quidem ætate, sed moribus IVVENEM accusans. Siquidem

Luc. 8.

Dan. 13. Esd. 1. 2. 3.

Match. 1. 2.

1. Cor. 3.

Gen. 19.

Mat. 26.

Ioan. 19.

Tertull. lib. de patient.

Ioan. 19.

Mat. 26.

Mar. 14.

2. Cor. 9.

Gal. 6.

Ezech. 12. 35.

Loto deposcentes, suam ipsi libidinis nequitiam aperte demonstrarunt; sic & isti profecto suam improbitatem, dum voce elata, Tolle, Tolle, Crucifige eum, Pilato inclamarunt. At quicumque in alium mala cogitat, ipse sibi damnum meditatur; non fecus ac tela, quæ in solida corpora mittuntur, in eos, à quibus prodeunt redire videmus. Quodnam ergo istud est CONSILIVM? LIGEMVS IVSTVM, QVONIAM INVTILIS EST NOBIS. LIGATVM enim ad Caipham Christum deduxerunt. Est porro Iusticia contumeliosus, & iniuriis hominibus INVTILIS; non fecus atque Sol lipientibus oculis. Existunt verò OPERVM ILLORVM FRVCTVS, captiuitas, dispersio, templi euerfio, reprobatio, ruina, VVLTVS CONFVSIO; quæ eos, quoniam in Verbum, in veritatem, in lucem, in Iustitiam, in Saluatorem, in medicum, Deumque libertatisque vindicem (quibus variè Christum significari intelligimus) tam contumeliosè & impiè peccarunt, ad Deum iam oculos attolere non patitur, qui Verbo, Luce, & veritate priuantur, dignam ea, quam fecerant, fementem, mensem colligentes. Quod enim quisque seminauerit, hoc ipsum & metet. Denique, sicut Pilato, furentibusque militibus IESVM tradiderant: sic sunt & ipsi Romanorum copiis traditi. Nec his malè conueniunt, quæ apud Ezechielem legimus; Sicut fecisti, sic erit & tibi. Retributio tua retribuetur in caput tuum. Sed hæc de vltimo Dei iudicio, quo cuique, quod iustum est, re- pendetur, dici putanda sunt. Quid si ob id VÆ MALO, fore ait, QVONIAM SECVNDVM OPERA MANVVM EIVS FIET EI; num & illi etiam, cuius ad opus aliquod nondum præcessit INIQVITAS, sed in eo solo concepta remansit, vltionem ipsam, maledictionemque expectandam putabimus? Nimirum, quando quod est in scelere summum & perfectum dixit, pari de reliquis ratione sentiendum significauit. OPS enim ipsum, perfecit; cum cogitationis impetus imperfectus adhuc remaneat. Quod autem hic LINGVÆ FORVM legitur; STVDIA vertit Aquilas: Quod item quæ DOMINI SVNT,

ἀπαγοιῶτες ἀνήγειραν τὴν ἀσέλγειαν. οὕτως οὗτοι τῷ Πιλάτῳ τὴν ἀνομίαν, ἀρε, ἀρε βοῶντες, φαιρουσιν αὐτῶν. καὶ δὲ πᾶς βουλευόμενος, ἐφ' ἑαυτὸν ἐβλαβεύεται ὡς ὅτι φερρῶν σωματίων τὰ πρῶτα σπέντα βέλγη πρὸς τοὺς ἀφέντας ἐπᾶνευσιν. τίς δὲ ἡ ΒΟΥΛΗ; ΔΗΣΟΜΕΝ ΤΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΟΤΙ ΔΥΣΧΡΗΣΤΟΣ ἜΣΤΙΝ ἡΜΙΝ ΕΣΤΙΝ. ΔΗΣΑΝΤΕΣ γὰρ τὸν Χριστὸν ἠγάγον πρὸς τὸν Καϊάφην. Ἰδὲ γὰρ δὲ τοῖς ἀδικούσιν ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἀδικῶν ὀφθαλμοῖσι ὁ ἥλιος. ΤΑ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ Δὲ Τῶν ΕΡΓῶΝ ΑΥΤῶΝ, ἀρχιμαλωσία, ἀφασσορα, κατὰ στροφή τοῦ ναοῦ, ἡ ὁδὸς δόξης κατὰ πόλιν, ἡ ἀρχὴ τοῦ πρῶτου αὐτοῦ, δι' ἣν οὐκ ἀναβλέπουσι πρὸς Θεὸν, εἰς τὸν μονογενῆ υἱὸν ἀσπείρουσιν, καὶ θύσαντες τὸν λόγον, τὴν ἀλήθειαν, τὸ φῶς, τὴν δικαιοσύνην, τὸν σωτήρα, τὸν Ἰατρὸν, τὸν ἐλευθερωτὴν· ἀ δὲ ποικίλως ὑπνοοῦνται Χριστός. ἐφ᾽ ἡμῶν λόγου, φωτὸς, ἀλήθειας, ἀντὶ ἧς ἔσπευον; τοιαῦτα θεολογοῦσιν. ὁ γὰρ ἄνθρωπος, τὸν τοῦ καὶ θεοῦ καὶ ὡς παρὰ τὸν Πιλάτῳ τὸν ἸΗΣΟΥΝ, καὶ τοῖς τῶν γραπτῶν ἀντιμεροῖς ὀργαῖς· οὕτω καὶ αὐτοὶ φησὶ, Ραμψάν πρὸς τὸν Ἰουδαῖον γραπτῶν. οἱ Ἰεζεκιὴλ συμφάνως φησὶ, Καθὼς ἐποίησά; φησιν, οὕτω καὶ ἐστὶ σοι. Τὸ ἀνταπόδομά σου ἀνταποδοθήσεται εἰς κεφαλὴν σου. ταῦτα δὲ πρὸς τῆς θείας εἰρη- ται κρίσεως ἀντιμετρούσης ἐκείτω τὸ δικαίον. Εἰ δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ ΟΥΑΙ Τῶ ΠΟΝΗΡῶ, ΟΤΙ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΑΥΤΟΥ ΣΥΜΒΗΣΕΤΑΙ ΑΥΤῶ· ὃ μὴ πρῶτον ἐλάλησεν εἰς ἔργον ἢ κακία, ἐν δὲ τῇ κακία (ὡς τελέωσθαι, ἀρ' οὐκ ἔστ' ἐν κακίᾳ, ΚΑΙ ΟΥΑΙ; ἀλλὰ τὸ τέλειον ἐπὶ ἐν κακίᾳ, σοι τὸ λήπῃ ἐξ ἀναλόγου κατέλιπεν. Τὸ γὰρ ΕΡΓΟΝ τελεῖται, ἢ δὲ τῆς ἀφροσύνης ὁρμῆς ἀτελής. ἀντὶ δὲ τῆς ΑΙΓΛΩΣΣΑΙ αὐτοῦ, Ἀκύλας φησὶ ΤΑ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ. ἀντὶ δὲ τοῦ

φοιταί.

τῆ Α ΠΕΙΘΟΥΝΤΕΣ, ὁ Σύμμαχος ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΡΑΠΙΚΡΑΝΑΙΑΥΤΟΝ, ἐξέδωκεν. ὅτι δὲ τοῦ ΤΑΙΟΥ ΤΗ ΨΥΧΗ ΑΥΤῶΝ ΟΤΙ ΒΕΒΟΥΛΕΥΝΤΑΙ ΒΟΥΛΗΝ ΠΟΝΗΡΑΝ, ὁ πρῶτος φησὶ λέγει Ἰερουσαλὴμ, ἰδὼν αὐτῶν τὴν ἀνομιάν καὶ Σοδομοῦ τὸν πόλιν τὴν εἰς ἀσέλειαν.

NON CREDVNT; Symmachus, vt PROVOCARENT EVM. Ab eo deinde loco, VÆ ANIMÆ EORVM, QVIA MALVM CONSILIVM INIERVNT, scribitur; ista prophetam lugendo, cum eorum impudentem, Sodomiticamque ad impietatem audaciam cerneret, dixisse arbitramur.

Λαὸς μὲν, οἱ πρῶτοι καλαμῶνται ὑμᾶς, καὶ οἱ ἀπαλοῦντες κυριεύουσιν ὑμῶν. λαὸς μὲν, οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς, πλανῶσιν ὑμᾶς, καὶ τὸν τρίτον τῶν ποδῶν ὑμῶν ταπεινώσουσιν. ἀλλὰ ἔτι καταστήσεται ἕς κρίσιν ὁ κύριος, καὶ ἐστήσει εἰς κρίσιν τὸν λαὸν αὐτῶν. αὐτὸς ὁ κύριος εἰς κρίσιν ἔξει μετὰ τῶν πρῶτων καὶ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. ὑμεῖς δὲ τί ἐνεπυρίσατε τὸν ἀμπελῶνά μου; καὶ ἡ ἀρπαγὴ τῆς σιωπῆς ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν. τί ὑμεῖς ἀδικεῖτε τὸν λαὸν μου, καὶ τὸ πρῶτον τῶν σιωπῶν κατασχέμεται.*

Ἡ ΕΙΣ ΚΥΡΙΟΣ ΚΥΡΙΟΣ ΤΑΝ ΕΡΡΑΤΙΑΝ. Σ. Θ. ΑΒΓΗ ΚΥΡΙΟΣ ΤΑΝ ΑΥΝΑΜΕΡΝ.

Popule mi, exactores vestri racemant vos; & quæstores dominantur vobis. Popule mi, qui beatum vos dicunt, decipiunt vos; & viam pedum vestrorum conturbant. Sed iam stabit ad iudicium Dominus, & sistet ad iudicium populum suum. Ipse Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi; & cum principibus eius. Vos autem quid incendistis vineam meam? præterea rapina pauperis in domibus vestris. Quid vos iniuria afficitis populum meum, & faciem mendicorum confunditis?

Τῶν κατὰ πηλημελουίτων, οἱ μὲν πλάσαν ἐν γνώσει, νικῶμενοι μὲν ὑπὸ τῆς κακίας, ὑπὸ δὲ τῆς (ὡς ἐκείνου) δακνόμενοι. οἱ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ, βουλημάτων δικίω βιοῦντες, πάντων δὲ χείρας, οἱ καὶ ἄλλοις δι' ἀρπαγῆς πρὸς τὴν κακίαν ἐνάγοντες· ὁ δὲ τῆς Θεῆς λόγος πολλὰς καὶ πλάσιν ἐν Ἰερουσαλὴμ ὁρᾷ ἀμαρτανόωντας, ἀφελῆσαι μὲν τῶν πρῶτων κατὰ τὴν ἰσχυρίαν αὐτῶν, οἱ δὲ τὸν πατέρα Χριστὸν τούτοις πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἸΔΙΟΝ αὐτῶν ὀνομάζων πρῶτον ἐπὶ αὐτῶν γὰρ πάντες καὶ ἀμαρτανόωνται. διὸ καὶ πάντας θείων σὸντῶν, καὶ εἰς ὅτι γινώσκον ἀληθείας ἐλθεῖν, μὴ βεβουλημένους ἢ τὴν θάνατον ὡς τὴν μετανοίαν, ἢ ἡγῶν ὡς δυναμῶν, εἴτε ἐλοιπῶν, καὶ ἐν γενεᾷ ΛΑΟΣ· συγγνώμην τε

Orum, qui in aliquo peccant, alij quidem cognitionis errore, sed malitia victi, repugnante tamen conscientia, labuntur: Alij autem ignoracione, vita nihil à pecudibus differentes. Sed omnium sunt longè nequissimi, qui vi cæteros ad flagitium adigunt. Cum igitur Dei Verbum non paucos in Iudæa opinionis errore peccare animadverteret; eos à superius accusatis separavit, & patris in morem benignè adhortatus, P O P V L V M SVVM peculiari nomine nuncupavit. Ipse enim omnes, etiam peccatis onustifumus. Indèque est, quod cunctos saluari, & ad veritatis agnitionem peruenire; neque se interitum nostrum, sed pœnitentiam exortare clamitat: id est, suum nos (quia possumus, si volumus) fieri P O P V L V M. Præterea veniam igno-

1. Tim. 2. Ezech. 18.

ranter peccantibus largitus, eos, qui peccandi illis autores extiterunt, infidelitatis. In se reos facit; quos superius ILLUSORES nominauit, eosdē nunc POPVLIRACEMATORES ideo nuncupans, quod primitiis & decimis exigendis intenti, Christi fidem amplecti non sine-
 rent. In quibus enim augendarum rerum spes effulserat, in his legem solum seruare iubebant, de reliquis præceptis parum solliciti; Eos igitur inde miseros dicebat Christus, quod anethum, & mentham cuminumque decimarent, iudicium autem, misericordiam, fidem, quæ essent in lege grauiora, prætermitterent. Aliquando etiam & lapsos in ius vocabant, vt qui deprehensus esset, accusatione perterritus, munera supra viros eis offerret. Ideoq; RACEMANDI verbo vsus est, tanquam in ea etiam, quæ à colligentibus relicta essent, manus inicerent. Vocat & EXACTORES; quippe qui non clementer in eos potestatem suam, vt doctores in discipulos oportebat, exercerent: sed tanquam duri sæuique Domini, ad id, quod placeret, adigerent, contraria plane quam est à Petro præscriptum ratione, qui doctores non clerico dominari, sed se gregi exemplaria vitæ, quæ formas vocat, præstare iubet. Sunt ad hæc animarum EXACTORES male potestates, quæ nequitia studio in nobis vrgent: Indèque beatus scriptura prædicat; qui exactoris vocem non audierunt: id est, qui perturbationibus euaserunt superiores, nec mentem sibi demeriti aufertique permiserunt. Quæ certè omnia pro viribus dum apud Iudæos Pharisei efficere conarentur; partim, vt dictum est, terreabant; partim domos eorum oberrantes, blanditiis verborum demulcendo, ΒΕΑΤΥΜΟΥΕ populum prædicando, & fortem Dei nuncupando, lucri gratia legem Dei violare cogebant. Sunt enim à Domino accusati, tanquam qui priuatis traditionibus Dei mandatū abrogarēt. Talia igitur cum admittant, non sinunt vos, inquit, salutaris Verbi VIA infiltere; haud ignari scilicet, quod antiquata lege, rerum istarum ad eos nulla sit amplius peruentura vitilitas. V I A s ergo confundebant, qui vmbri acquiescere docebāt. Neque verò parum nocet, qui adulatoriè ΒΕΑΤΟΣ dicit, cum adempto scelerum

Math. 23.

1. Pet. 5.

Iob. 39. 4

Math. 15.

νέμων τοῖς χειρὶ ἀγνοίαν πλημμελήσαντες
 τὴν ἀπίθειαν αὐτοῖς τῆς εἰς αὐτοὺ ἀπίθειας ἐ-
 λέγγει, οἷς ἐμπαροθεν ΕΜΠΑΙΚΤΑΣ
 ἀνόμασεν, ἔς τὴν ΚΑΛΑΜΑΣΘΑΙΦΗ-
 ΣΙΝ ΤΟΝ ΛΑΟΝ, * τὰς ἀπαρχὰς καὶ ἡ
 δεχάτας λαμβάνειν ἐθέλοντες, ἔς τὴν
 πιτεύειν Χερσῶ. ἐν οἷς γὰρ ἐπλήτου, μί-
 νον φυλάττειν τὸν νόμον ἐπέλεον, ἐντολὰν
 ὡς μελοῦντες τῆς ἄλλων. διότι αὐτὸς
 ἐταλάριζεν, ὡς ἀποδεδειγμένους τὸ ἀμι-
 θον, καὶ τὸ ἰδύοσμον, καὶ τὸ κύμνον, ἀφίεν-
 τας δὲ τὰ τῶ νόμου βαρύτερα, τίω κρίσιν,
 καὶ τὸ ἔλεος, καὶ τίω πίστιν. ἐοῦ ὅτε δὲ καὶ
 δύναν ἐπὶ τὴν τοῖς πλάσιν, ὡς ἀπίθεις ἄλλοις,
 ἐπὶ ἐγκλίματι τὰ ἑσθὶ δύναν αὐτοῖς
 παροσάγει φοβούμενος. ὅθεν ΚΑΛΑΜΑ-
 ΣΘΑΙΦΗσιν, ὡς μετὰ τὸ θεῖον, καὶ τοῖς
 ἐπὶ λειπομύνοις παροσάγοντας δεξιῶν καὶ
 ΠΡΑΚΤΟΡΑΣ καλεῖ. κατεξέσθιαζον γὰρ
 αὐτῶν ἔσθιαζον, ὡς δὴ μαθηταῖς διδασκα-
 λοῖ παροσφερόμενοι, ὡς δὲ σκληροὶ δεσπό-
 ται παροσ; τὸ δικαίω ἀναγκάζοντες, ἐναντίας
 τῶ θεῶ Πέτρω ὡς γὰρ ἐγένοντο τοῖς διδα-
 σκάλοις μὴ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλη-
 ρων, ἀλλὰ τύποι γνώμονοι τῶ ποιμνίῃ. καὶ
 ψυχῶν δὲ τυγχάνουσι ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ πο-
 νηρῶ δυνάμεις τίω ὅτι τὸ χεῖρον ἀπαμῆ-
 ραι παροσδύω. ὅθεν ἡ γραφὴ μακαρίζει τῶς
 μὴ ἀκύνσαντας φωνῶν φορολόγου. τὸν τὰ πα-
 θη δὴλονότι νενικηκότα, καὶ τῆς ἐαυτῶ ἀφει-
 ρίας, ὡς μήτε θεῖον ἔσθιαζον, μήτε ΚΑΛΑ-
 ΜΑΣΘΑΙ τὸν νοῦν. ἔδὴ ποιῶν οἱ Φαρι-
 ραῖοι πάντα τὰ ἑσθιαζον παρ' Ἰουδαίοις ἐθέλοντες,
 πῆ μὲν ἐφόβου, ὡς ἐφίτα. πῆ δὲ τοῖς
 ἑσθιαζον οἰκοῖς παροσφοῖ τῶν χητισσῶν
 ἐπεχέριεν, ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΝ τε λαὸν ἀνό-
 μαζον καὶ κληροῖ Θεῶ, κέρδις τε χεῖρον παροσ-
 λύει τὸν νόμον ἀπέπειθον. ἡπῆστο γὰρ αὐτὸς
 ὁ κύριος ὡς ἀκύνσαντας τίω ἐντολῶν τοῦ
 Θεῶ, ἀφειρῆ ἰδίαν παροσδύωσιν. ἑσθιαζον ἐν
 δρω-
 τες, ἐκ ἐσθιαζον ἡμῶν, παροσ; τὸ σωτήριον λό-
 γον ΟΔΟΙΠΟΡΕΙΝ, εἰδότες ὡς παροσργῶ με-
 ν τῶ νόμου, μετέχον τῶ ἀφειρῆ τῶν λημμάτων
 ἐχ' ἐξέσθιαζον. (ἑσθιαζον ἐν αὐτῶ ὡς ΟΔΟΥΣ,
 ἡμῶς σιαμῶς ἐναπομένονα κελύοντες, κολακικῶς,
 δὲ τῶς ΜΑΚΑΡΙΖΩΝ, ἔ μέτρια βλάπτει,
 τίω

τίω ὅτι τοῖς ἀμαρτήμασι παροσφόμενος
 αἰσθησιν, καὶ καλύων τίω ὅτι μετάνοιαν
 ΒΑΔΙΖΕΙΝ ΟΔΟΝ. αἰ μὲν γὰρ παροσ-
 φεις παπέναςιν, ὁ δὲ μακαριεσμός φυσίω-
 σιν ἐμποῖ. κολακεία μὲν οὐκ τῶ ἀπλου-
 σφῶς ἐπαίρει, παροσδύωσιν δὲ ψυχῶν ἔσθιαζον
 ἡσθιαζον συστέλλει. ὅτι ἐπαῖνοι τῶν ἐπαῖ-
 ρῶσιν.

senfu, quæ ad poenitentiam ducit, VIAM
 claudat. Parit enim afflictio humilita-
 tem, timorem autem & superbiam feli-
 citatis prædicatio. Simpliciores ergo at-
 tollit quidem adulatio; sed fortem ani-
 mum nec vnquam contrahit vituperatiq;
 nec facit insolentem laudatio.

τὰ δὲ λέγει ὁ κύριος ἀπὸ τῶν ὑψώθησαν αἱ θυγατέρες Σιών,
 καὶ ἐπορεύθησαν ὑψηλῶ τραχήλω, καὶ ἐν νέμασιν ὀφθαλ-
 μῶν, καὶ τῆ πορεία τῶν ποδῶν, ἅμα σύρῃσαι τῶς χιτῶνας,
 καὶ τοῖς ποσὶν ἅμα παίζῃσαι, καὶ ταπῶνάσθαι ὁ Θεὸς ἀρχῆ-
 ΠΙΠΙ σας θυγατέρας Σιών. καὶ ὁ κύριος ἔσθιαζον τὸ σχῆμα
 αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἀφειρῆ ὁ κύριος τὴν δόξαν τοῦ
 ΠΙΠΙ ἡματισμῶ αὐτῶν. καὶ τῶς κόσμους αὐτῶν, καὶ τὰ ἐμπλόκια.
 καὶ τῶς κοσούμβους, καὶ τῶς μινίσκους, καὶ τὸ κάθεμα, καὶ
 τὸν κόσμον τῶ παροσάπτῃ αὐτῶν, καὶ τὴν σύνθεσιν τῶ κόσμου
 τῆς δόξης, καὶ τῶς χλιδῶνας, καὶ τὰ ψέλλια, καὶ τῶς δακτυ-
 λίκας, καὶ τὰ παροσδεδέξια, καὶ τὰ ἐμπλόκια ἐνώτια, καὶ τὰ
 παροσπόρφυρα, καὶ τὰ μεσοπόρφυρα, καὶ τὰ ἐπιβλήματα τὰ
 κατὰ τὴν οἰκίαν, καὶ τὰ διαφανῆ λακωνικά, καὶ τὰ βύσσιννα,
 καὶ τὰ ὑακίνθινα, καὶ τὰ κόκκινα, καὶ τὴν βύσσον, ἐν χρυ-
 σίφ καὶ ὑακίνθω συγκαθυφασμύρα, καὶ ἑσθιαζον κατὰ κλει-
 σα. καὶ ἔσθιαζον ἀντὶ ὁσμῆς ἡδέας, κονιορτός. καὶ ἀντὶ ζώνης,
 σχοινίω ζώσῃ, καὶ ἀντὶ τῶ κόσμους τῆς κεφαλῆς τῶ χρυσίω, φα-
 λάκρωμα ἔξεις, διὰ τὰ ἔργα σα. καὶ ἀντὶ τῶ χιτῶνος τῶ με-
 σοπορφύρω, παροσ ζώσῃ σάκκον. ταῦτά σοι ἀντὶ καλλωπισμοῦ
 ΠΙΠΙ σῆ. ἔσθιαζον ὁ ἰός σου ὁ κάλλιστος, ὃν ἀγαπᾷς, μαχαίρα παροσῆ-
 ται. καὶ οἱ ἰσχύοντες ὑμῶν, μαχαίρα παροσῆνται; καὶ ταπει-
 νωθήσονται. καὶ παροσθήσονται αἰθῆ καὶ τῶ κόσμους ὑμῶν, καὶ κα-
 ταλῆφθεισὴ μόνη, καὶ εἰς τὴν γῆν ἐδαφισθήσῃ.
 Καὶ ἐπιβλήσονται ἐπὶ αἱ γυναῖκες ἀνθρώπων ἐνός, λέγῃ-
 σα. τὸν ἄρτον ἡμῶν φαγάμεθα, καὶ τὰ ἰμάτια ἡμῶν
 παροσβαλώμεθα. πλὴν τὸ ὄνομα τὸ σὸν κεκλήσθω ἐφ' ἡμᾶς.

*

*

*

ΟΙ. 6. ΑΝΑΚΛΑΥΣΗ,

Α. ΤΡΑΑΜΩΝΑΣ.
Σ. ΜΑΝΙΑΚΑΣ.
Θ. ΤΑ ΚΑΘΕΜΑΤΑ.
Α. ΚΡΟΚΥΦΑΝΤΟΣ.
Σ. ΧΑΛΑΣΤΑ.

Ο. ΤΑ ΒΡΑΧΙΑΡΙΑ.
ΤΑ ΠΚΟΜΒΑΜΑΤΑ.

Σ. ΣΠΑΘΑΡΙΚΑ.

ΟΙ. 6. ΣΤΟΙΧΟΙ ΟΙ ΥΠΟ-
ΚΕΙΜΕΝΟΙ ΟΥΚ ΕΚΕΙΝΟ-
ΤΟ ΕΝ ΤΑ ΠΕΝΤΑΣΤΕ-
ΛΙΑΔ ΟΥΔΕ ΔΡΙΓΕ-
ΝΗΣ ΕΞΗΓΟΤΜΕΝΟΣ
ΤΟΤΤΑΝ ΕΜΝΗΣΘΗ.
Ν. Α. ΟΤΙ ΑΥΤΙ ΚΑ-
ΜΟΣ ΑΝΑΡΗΣΣΟΤ
ΕΝ ΜΑΧΑΙΡΑ ΠΕΣΟΤΗ
ΤΑΙ.

ΤΟΜΟΣ Γ.

ἀφελε τὸν ὄνειδισμὸν ἡμῶν . τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπιλάμψει ὁ
 Θεὸς ἐν βελῆ μετα δόξης ἐπὶ τῆς γῆς, τῶ ὑψώσῃ καὶ δοξάσῃ
 τὸ καταλειφθὲν τῷ Ἰσραήλ . καὶ ἔσται τὸ ὑπολίφθὲν ἐν Σιών,
 καὶ τὸ καταλίφθὲν ἐν Ἱερουσαλήμ . ἄγιοι κληθήσονται πάντες
 οἱ γραφέντες εἰς ζῶν, ἐν Ἱερουσαλήμ . ὅτι ἐκ πλεῖν ἰ κύριος
 τὸν ρύπον τῶν ἡμῶν, καὶ τῶν θυγατέρων Σιών . καὶ τὸ αἷμα * ἐκ-
 καθαριᾶ ἐκ μέσων αὐτῶν, ἐν πνεύματι κρίσεως καὶ πνεύμα-
 τι καύσεως . καὶ ἤξει, καὶ ἔσται πᾶς τόπος τῆ ὄρει Σιών, καὶ πᾶν-
 τατὰ περὶ κύκλου αὐτῆς σκιάσθ' νεφέλῃ ἡμέρας . καὶ ὡς κα-
 πνῆ, καὶ ὡς φωτὸς πυρός καὶ ὁμίχλης νυκτός, ἀάση τῇ δόξῃ σκε-
 πασθήσεται . καὶ ἔσται εἰς σκίαν ἀπὸ καύματος, καὶ ἐν σκέπῃ
 καὶ ἐν ἀποκρύφῳ, ἀπὸ σκληρότητος καὶ ὑετῆ .

Ἐσὸ δὴ τῶ ἡγαπητῷ ἄσμα τῶ ἀγαπητῷ μου, τῶ ἀμπε-
 λωνί μου . ἀμπελων ἐξήχηθη τῶ ἡγαπητῷ ἐν κέραυτι ἐν
 τόπῳ πίνι . καὶ φραγμὸν ἀείθηκα, καὶ ἐχαράκωσα, καὶ
 ἐφύτευσα ἀμπελον ἰσραήλ, καὶ ἀποδόμησα πύργον ἐν μέ-
 σῳ αὐτῶ, καὶ ἠερλήνιον ἄρυζα ἐν αὐτῶ, καὶ ἔμεινα τῶ ποιῆσαι
 σαφυλὴν, καὶ ἐποίησεν ἀκάνθας . καὶ νῦν οἱ ἐνοικοῦντες ἐν Ἱε-
 ρουσαλήμ, καὶ ἄνθρωπος τῶ Ἰούδα κρίνα τε * ἐν ἐμοί, καὶ ἀνα-
 μέσον τῶ ἀμπελωνός μου . τί ποιήσω ἐπὶ τῶ ἀμπελωνί μου, καὶ
 ὅτι ἐποίησα αὐτῶ; διότι ἔμεινα τῶ ποιῆσαι σαφυλὴν, ἐποίησε
 δὲ ἀκάνθας . νῦν ἐν ἀναγέλωδ' ὑμῶν τί ποιήσω τῶ ἀμπελωνί μου .
 ἀφελὼ τὸν φραγμὸν αὐτῶ, καὶ ἔσται εἰς διαρπαγὴν . καὶ κα-
 θελώ τὸν τοῖχον αὐτῶ, καὶ ἔσται εἰς καταπάτημα . καὶ ἀνήσω
 τὸν ἀμπελωνά μου, καὶ ἔμὴ τμηθῆ . ἔδ' ἔμὴ σκαφῆ . καὶ ἀνα-
 βήσεται εἰς αὐτὸν, ὡς εἰς χέρσον ἀκάνθα . καὶ ταῖς νεφέλαις ἐν-
 τελέσωμαι τῶ μὴ βρέξαι εἰς αὐτὸν ὑετόν . ὁ γὰρ ἀμπελων ἰ κυ-
 ρίς, ἰ σαββαὼθ, οἶκος τῶ Ἰσραήλ ὅστι, καὶ ὁ ἄνθρωπος τῶ Ἰούδα
 νεόφυτον ἡγαπητῶν . ἔμεινα τῶ ποιῆσαι κρίσιν, ἐποίησε δὲ
 ἀνομίαν, καὶ ἔδιχμοσίτην, ἀλλὰ κραυγὴν .

Hæc autem dicit Dominus : pro eo, quod eleuatæ sunt filix Sion,
 & ambulauerunt extento collo, & nutibus oculorum, & gressu pe-
 dum simul trahentes tunicas, & pedibus simul ludentes; etiam humi-
 liabit Deus filias Sion dominatrices, & Dominus reteget habitum
 earum in die illa. Et auferet Dominus gloriam vestimentorum earũ,
 & ornatus earum, & in aures, & vestes fimbriatas, & lunulas, & monile
 demissum, & omnem ornatum faciei earum, & compositionem mun-
 di gloriæ, & brachialia, & armillas, & annulos, & dextralia, & imple-
 xas

xas in aures, & vestes purpura circumtextas, & semipurpureas, & stra-
 gula quæ in ædibus sunt, & pellucida laconica, & bisina, & hyacin-
 thina, & punica, & byssum, auro & hyacintho contexta, & theristra
 clausa. Et erit pro suavi odore, puluis, & pro zona, funiculo cinge-
 ris, & pro ornamento capitis aureo, caluitium habebis, propter opera
 tua, & pro tunica clauatæ purpuræ, sacco indueris. Hæc tibi in locum
 ornamenti tui futura sunt. Et filius tuus ille pulcherrimus, quem dili-
 gis, gladio cadet, & fortes vestri gladio concident, & humiliabuntur;
 & lugebunt thecæ ornatus vestri : & relinqueris sola, & in terram
 prosterneris.

cap. IIII **E**T apprehendent septem mulieres virum vnum in die illa, di-
 centes, Panem nostrum comedamus, & vestimentis nostris in-
 duamur. Tantum nomen tuum inuocetur super nos : aufer oppro-
 brium nostrum. Die illa illucebit Deus in consilio, cum gloria in ter-
 ra, vt exaltet, & glorificet reliquias Israel, & erit quod relictum est, in
 Sion, & residuum in Hierusalem : quoniam abluet Dominus fordes
 filiorum, & filiarum Sion, & sanguinem expurgabit de medio eorum,
 in spiritu iudicij, & spiritu ardoris. Et veniet, & erit totus locus mon-
 tis Sion, omniacque, quæ in circuitu eius sunt, nebula, dici obumbra-
 bit, & tanquam fumo, tanquamque ignis noctu ardentis splendore,
 omni gloria obtegetur. Et erit in vmbra ab æstu, & in protectio-
 nem & absconfionem à duritie & pluuiâ.

Cap. V. **A**ntabo iam dilecto meo canticum dilecti mei, vineæ meæ. Vi-
 nea facta est dilecto meo in cornu, in loco pingui & sepem cir-
 cumdedi, & vallum feci, & plantavi vineam Sorech, & ædificavi tur-
 rim in medio eius, & torcular fodi in ea, & expectavi vt faceret vuas,
 & fecit spinas. Et nunc qui incolitis Hierusalem, & homo Iuda, iudi-
 cate inter me, & inter vineam meâ. Quid faciam adhuc vineæ meæ,
 quod non feci ei? Expectavi vt faceret vuas, sed fecit spinas. Nunc
 igitur annuntiabo vobis quid faciam vineæ meæ. Auferam sepem
 eius, & erit in direptionem. Diruam maceriam eius, & erit in concul-
 cationem, & relinquam vineam meam, & non putabitur, neque fo-
 dietur, & crescent in ea, tanquam in inculta terra, spinæ. Mandabo
 præterea nubibus, ne pluant super eam imbrem. Vineam enim Domi-
 ni exercituum domus Israel est, & homo Iuda germen dilectum. Ex-
 pectavi vt faceret iudicium, fecit autem iniquitatem, & non iusti-
 tiam, sed clamorem.

* * * K

Ioan. 15.

Luc. 16.

Matt. 13.
Mar. 4.
Luc. 8.

& qui fructum fert, purgabit eum, vt fructum copiofio-
 rat. Quod malus ille cœconomus non fecit, qui fe fodere non poffe affirmauit.
 Quod autem NEC PV TATA, NEC FOSSA EST, confequitur maximè, vt IN EA, TANQVAM TERRA INCVLTATA, SPINÆ CRESCANT, quas non malè Dominus huius vitæ curis fimiles fecit. SPINAS ERGO FECISSE superius dictum est: at hic CRESCERE, quod est amplius, addidit. Nihil enim aliud quàm sceleris magnitudinem, profufamque ad vitia libidinem ipfa indicat oratio. Quoniam igitur V T F R V C T V S E D E R E T, ait, E X P E C T A V I; sponte autem SPINAS produxit; DESERTAM IAM FACIAM, tollamque omninò, quoniam iis ipfa se pœnis dignam præftitit. Quin & NVBIBVS ipsis, NE SVPER IPSAM PLVANT, MANDATV RVM fe minatur: prophetas per NVBES, propter eorum vitæ puritatem & splendorem significans; vnde & cælitus illis loquendi fuppetebat facultas. Vt enim NVBES nihil aliud est, quàm crafus quidam aer humido de terra vapore conflans; qui fursum vèris euectus, fimul atque eorum opera in iustum acerrum congregatus, idoneam grauitatem humoris infpersione confecutus est, in terram guttatim labitur; vnde ipfa imbrium à terra in terram delatarum natura exiftit. Sic vfitato naturæ quidem ordine in lucem erumpunt prophætæ, animi puritate tamen & Spiritus virtute adiuti attolluntur, fecundaque orationis guttas mentibus bonis & frugiferis instillant. Talis Mofes fuis ipse verbis ostenditur, cum ait; Expectetur, tanquam imber, doctrina mea. Rurfus; Quafi imber super terram, & quasi stillæ super gramina, eloquia mea. Iubentur ergo nequaquam SVPER SPINIFERAM VINEAM PLVERE, quæ Dominum SVIS SPINIS coronauit, quæque voce impia tollendum, cruciue affigendum conclamauit. Hanc enim DERELICTIONIS cauffam assignat, propter quam & templum euerfum esse, gentemque custode carere, cælestem denique PLVVIAM minimè sentire liquet. Neque enim in Ægypto, ipsaque Babylone; immo ne post reditum quidem ab ista, prophetis

Deut. 32.

Ioan. 19.

χρη τὸ καρπὸν φέρον, καὶ καθαίρει αὐτὸ, ἵνα καρπὸν πλείονα φέρῃ. ὁ σαρὶ ὁ καρπὸς οἰκονόμος ἐλάττω ἀπέτεται. Σκάρπει γὰρ φησὶν οὐκ ἰσχύω. ἀκολοθεῖ δὲ τὴν μὴ ΤΕΜΝΕΣΘΑΙ, ΜΗ ΔΕ ΣΚΑΠΤΕΣΘΑΙ, τὸ ἀναβαίνειν ὡς εἰς κερσεὸν ἀκανθᾶς, ὡς ὁ κύριος ταῖς βιωτικαῖς μελέμαις ἀπέχεσθαι. ἄνω μὲν οὐδ' ἔλεγε, ἐποίησε δὲ ἀκανθᾶς. ὁ καθαίρει δὲ καταστέλλει, ἀναβήσονται. τὸ γὰρ μέγεθος τῆς καρπῆς, καὶ τὸ ὅτι πολλὸν χύσιν ὁ λόγος ἐμφανῆται ἐπὶ τῶν φησὶν ἀνεμεῖναι μὲν τοῦ ποιῆσαι καρπὸν, ἐξ ἰδίας δὲ καταρτίσεως ἀκανθᾶς ἐποίησεν, ὡς δὲ δόσω αὐτὸν ἐρημία τε καὶ ἀφηνισμῶ, ὡν ἑαυτὸν κατέστησεν ἄξιον. ἀλλὰ καὶ ταῖς νεφέλαις ἐντελλεται τοῦ μὴ βρέχειν αὐτὸν ὅτι τὸς καταρτίσας καὶ λατῶν, καὶ τὸ καθαίρειν αὐτῶν, καὶ διαγωγῆς ὅτις, τὸ δὲ ἕρμῆος αὐτοῖς ἐρημῶν ἐκ λόγος, ὡς γὰρ νεφέλη ἀήρ ὅτι πάχυνται ἐκ τῆς ὑγρᾶς ἀπὸ γῆς ἀναθυμιάσεως (ἡμετέριος) καὶ μετεωρολογίας τοῖς ἀνέμοις, ὅταν λάβῃ παρ' αὐτῶν ἄξιόλογον ἄθροισμα, καὶ τὸ ἐκ τῆς ἐνεσσωμένης αὐτῶν νοτιάς βέρος ἰκονοῦ ἐργάζονται, τότε φαίνεται εἰς τὴν γῆν καθίσθιν. καὶ αὐτῆ τῆς ἡμετέρας ἢ φύσις ἀπὸ γῆς εἰς γῆν φερομένη ἔστω καὶ οἱ καταρτίσται ἐκ μὲν τῆς κοινῆς ὁρμῶν φύσεως, καὶ καθαρότητα δὲ ψυχῆς τῆς δυνάμει τῆς πνεύματος (ἡμετέριος) καὶ λόγων ἰσχυρῶν φαίνεται ταῖς ψυχῆς ταῖς ἀγαθῆς καὶ καρποφόροις ἐκταζοντες. τοῖς οὖν ὁ Μαύσις καταρτίσται λέγων, ὡς ἕτερος τὸ ἀποφθίγμα μὲν. καὶ πάλιν, ὡς ὁμοῖος ἐπὶ ἀρρωστῶν καὶ ὡσεὶ νεκρῶν ὅτι χόρτον τὰ ῥήματα μὲν. ἐντέλλονται οὐ μὴ βρέχειν ἐπὶ τὸν ἀκαθόφορον ἀμπελάνα, τὸν ταῖς ἀκανθᾶς ταῖς οἰκείαις φεραλοῦσαντα μὲν τὸν κύριον, καὶ κραυγὴν ἄθεον ὅτι τούτω κινήσαντα, αἶρε, αἶρε, σαύρου αὐτὸν. αὐτίκω γὰρ φησὶν τῆς ἐγκρατείας τὴν αἴψαν, δι' ἣν καὶ ὁ γὰρ ὅτι γῆς, καὶ τὸ ἔθνος ἀνεπισηώπυτον, καὶ ὕιτος αὐτοῖς οὐκ ἔστιν ἕρμῆος καὶ τοῖ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Βαβυλῶνι καταρτίσται (ἡμετέρας) αὐτοῖς, καὶ μετὰ

Gen. 4.
Heb. 12.

Gen. 18.

1. Reg.
2. Paralip.
10. 11. 13.

Matth. 21.
Mar. 12.

μετὰ τὸ ἐκείθεν ἐπάνωθεν καὶ παντελῶς ἐκλειοῦσιν. Εἰ δὲ τις λέγει καὶ σαρὶ τὸ ἔπι δὲ μίας ὅτι κλειοῦσιν καὶ Χριστῶ, ἀλλ' ἔχοντα ἔπι γὰρ καὶ ὁ νέος (ἡμετέρας) καὶ τὸ νομικὸν ἐτέλεον λαβείαν, μέγιστον αὐτῶν παρτίστας. ὡς δὲ καὶ ΠΥΡΡΟΥ καθαίρειται, καὶ ΕΡΗΜΙΑ ΤΟΥ ΑΜΠΕΛΩΝΟΣ, καὶ ἐκείθεν ΠΡΟΦΗΤΩΝ, ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν ἐκλειοῦσιν, καὶ τῆς ΚΡΑΥΓΗΣ, καὶ ἀφίσιν παρτίσται ἢ σαρὶς ἡμετέρας, αὐτῆς βοάσις τῆς καταρτίσεως, ὡς καὶ τὸ αἶμα τῶν ἀνομιαν δὲ ποιεῖ παρτίσται καὶ κερσεὸν διχοκρίσεως, μὴ δὲ νόμου καταρτίσται ἀδιακρίτως τὰ δόξαντα, ΚΡΑΥΓΗΣ ἂν καὶ ἰσοκρίσιν καὶ συγκρίσεως ἀπὸ τῶν διχοκρίσιν κρίμασιν ἡσυχία παρτίσται, τῆς κερσεὸν εὐσταθείας καταρτίσται τὸ ὁμοῖον. διὸ καὶ Παῦλος φησὶ, πᾶσα κραυγὴ καὶ ἰσοκρίσιν ἀρτίσται ἀπὸ τῶν ἔπι δὲ καὶ κραυγῆς ἀρτίσται, καὶ ὁ κύριος ἕτερος ἐν τῶ ἱερῶ ἰκράσται. ἢ καὶ Δαβὶδ ἐκείθεν λέγων, φωνὴ μὲν σαρὶς κύριον ἐκείθεν, ὁ δὲ ἡμετέρας τὸ μεγαλόφωνον καὶ μεγαλοφῶν τῆς ἕρμῆος δογματῶν. ὡς ἢ σαρτίσται κραυγῆς ἡμετέρας ὅτιν ἀπὸ Σοδομῶν καὶ Γομόρρας. διηρῆται δὲ ἢ καταρτίσται τὸν ἰαυῶ εἰς τὸν ἰσραὴλ καὶ ἰουδαίαν καὶ σαρτίσται μὲν ὅτι τῶν Δαβὶδ, μετὰ τὸ τελευταῖον τῶν Σάβλ, εἰς αὐτὸν Δαβὶδ, καὶ τὸν ἰόν τῶν Σάβλ. ἕτερος δὲ ἡμετέρας τῶν Ροβοάμ ταῖς δὲ ἡμετέρας ἀπέστησεν ἱεροδοάμ. διὸ καὶ καὶ τὸς δύο καταρτίσται φησὶν. πλείονα δὲ ἡμετέρας ἰσραὴλ, ὅθεν καὶ ἡμετέρας ἡμετέρας ἡμετέρας. διὸ καὶ ἐνταῦθα, ὁ μὲν ἀκανθόφορος ἀμπελάνα ΠΕΛΩΝ ΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ἰσραὴλ γινεται ὁ δὲ ἀνομιαν τῶν ἰουδαίαν, ἐκείθεν ἀμπελάνα, ἀλλὰ νεοφυτον, ἐκείθεν κερσεὸν ἀμπελάνα, ἀλλ' ἡμετέρας. ἐπὶ δὲ δὲ σεσιώπηται ἐν τῶν οὖν ὅτι τῶν ἡμετέρας ἀμπελάνα λέγων, καὶ τῶν Χριστῶ τοῖς ἀρτίσται τῶν λαῶν τῶν καταρτίσται, ὡς γὰρ ἡμετέρας ὅτιν ἀνομιαν, καὶ τῶν ἡμετέρας καταρτίσται, τὸ λέγειν ἀνομιαν ὅτι φησὶν, ὁ ἐκείθεν τῶν ἀμπελάνα καὶ ἀπεκρίσται. οἱ δὲ τῶν δούλων καὶ κερσεὸν ἡμετέρας ὅτι τὸ λαβείν τοῖς καρποῖς,

vnquam caruerunt: sed iam illis omnino destituuntur. Quod si quis ante Christi aduentum ista defecisse contendat; certe non omnia fateatur necesse est, cum templum ipsum staret adhuc Christi temporibus, in eoque vigeret legis cultus. At iam & TVRRIS euerfio, & VITIS DESERTIO, ET PROPHETARVM denique amiffio, IN SPINARVM, ET CLAMORIS, vicem subierunt; quem omne ad mortem peccatum excitat, ipfo vocem edente facinore: non aliter quàm de Abelis fanguine scriptum legitur. INIQUITATEM autem FACIT, quicumque nulla iustitiam nulla legis regula, quæ veniunt in mentem, CLAMORIS, & turbarum, confusionisque auctor, exequitur: nō aliter quàm à iusta iudicia pax ipfa cōsequitur, cum illi, quorum de rebus est lata sententia, eam constanter amplectuntur & seruant. Inde & illa Pauli, Omnis clamor & tumultus tollatur à vobis. Est præterea honestus quidam, nec vituperandus CLAMOR; qualem stans in templo Christus emisit, quali vsus est & Dauid, cum ait; Voce mea ad Dominum clamaui; cælestium nimirum dogmatum magnitudinem vocis contentione significans: non aliter quàm prior ille, Sodomorum & Gomorra CLAMORI cognatus extitit. Diuisa est autem Iacobi appellatio in ISRAELEM, ET IVDÆAM. Sed prius quidem cum Saule mortuo regnare cœpisset Dauid, in Dauidem, & Saulis filium: Deinde verò cum à Roboamo decem tribus ad se defecere curauit Hieroboamus. Atque inde est, quod vtrumque cognomentum addidit, ipsumque ISRAELEM, cuius esset maiora scelera, captiuitatis pœnas sensisse celerius. Itaque & hic SPINIFERAM VINEAM, ISRAELIS DOMVM esse dicimus; VIRVM autem IVDÆA, non VINEAM amplius, sed PLANTAM NOVELLAM, NON INCVLTAM, SED DILECTAM. Quoniam autem viticolæ nulla hic habetur mentio, ob id Christus ipse, veluti notam populi principibus parabolam apponit, vt ibi adderet, quod hic deesse videbatur, dum eis vineam suam se clocaffet, rufque esse se profectum significauit; vnde cum seruos postulantem tempore ad fructus percipiendos misisset, ab agri-

Gen. 4.
Heb. 12.

1. Reg.

Ioan. 7.

1. Reg. 3. 60. 65

Gen. 18.

1. Reg.

3. Reg. 11.

2. Paralip.

10. 11. 13.

Matth. 21.

Mar. 12.

Rom. 11.

colis esse trucidatos; immo ne à filio quidem, quem postea miserat, esse temperatum. Vnde malos malè se perditurum agricolos minitabatur. Ipsi ergo veræ vitæ, tanquam viuifico repleti succo palmitis, adhærere precibus contendamus. Sic enim spiritus familiaritate & consuetudine adiuti, fructum fumus edituri. Ait enim; Manete in me & ego in vobis. Vt enim nequit palmes fructum facere, nisi manserit in vite, sic & vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos estis palmites, qui manet in me, & ego in eo, hic feret fructum copiosum. Ille igitur ipse est, qui fructus in nobis edere, qui s e r e m circumdare, qui m v r v m denique, quo transeuntes arceantur, excitare possit. Ad ipsum enim aliud item refertur oraculum, his verbis; Et ædificabuntur deserta perpetua, monumentumque generationum generationibus; & vocaberis extructor seripum, semitæque, quæ in medio sunt, cessare facies.

Ioan. 15.

Οὐαὶ οἱ ἐξοπλιότες οἰκίαν πρὸς οἰκίαν, καὶ ἀγρὸν πρὸς ἀγρὸν ἐγγίζοντες, ἵνα τῷ πλησίον ἀφέλωνται τι μὴ οἰκῆστέ μόνον ἐπὶ τῆς γῆς; ἡκίσθη γὰρ εἰς τὰ ὄτια κυρίως ἀβραάμ ταῦτα. ἐὰν γὰρ γήϋονται οἰκίαι πολλαὶ, εἰς ἔρημον ἔσονται μεγάλα καὶ καλά, καὶ οὐκ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐταῖς. ἔγὰρ ἐργάζονται δέκα ζεύγη βοῶν, ποίησθε κεράμιον ἓν. καὶ ὁ σείρων ἀρτάβας ἕξ, ποίησθε μέτρα τρία. καὶ οἱ ἐργερόμυθοι τὸ πρῶτον, καὶ τὸ σίκερα διακόντες, οἱ μύθοντες τὸ ὄψι. ὁ γὰρ οἶνος αὐτῶν ὀγκραῦσθε. μετὰ γὰρ κιθάρας, καὶ ψαλτηρίας, καὶ τυμπάνων, καὶ αὐλῶν, τὸν οἶνον πίνετε. τὰ δὲ ἔργα τῶν κυρίως οὐκ ἐμβλέπετε, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν ἐκατανοῦσι. τοίνυν ἀχμάλωτος ὁ λαὸς μὲ ἐχρήθη, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι αὐτῶς τὸν κύριον. καὶ πλῆθος ἐχρήθη νεκρῶν, διὰ λιμὸν καὶ δίψος ὕδατος. καὶ ἐπλάττειν ὁ ἄδης τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ διήνοιξε τὸ σῶμα αὐτῶν μὴ διαλιπεῖν. καὶ καταθήσονται οἱ ἐνδοξοὶ, καὶ οἱ μεγάλοι, καὶ οἱ πλῆστοι, καὶ οἱ λοιμοὶ αὐτῆς. *καὶ ταπεινωθήσεται ἄνθρωπος, καὶ ἀτιμασθήσεται ἀνήρ. καὶ ὀφθαλμοὶ οἱ μετέωροι ταπεινωθήσονται. καὶ ὑψωθήσεται ἡ κύριος σαββαὸθ ἐν κρίματι, καὶ ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος, δόξασθήσεται ἐν δικαιοσύνῃ. καὶ ἐσοκλήσονται οἱ διηρασμένοι, ὡς ἰαῦροι, καὶ τὰς ἐρήμους τῶν ἐπιλημμένων ἄρνες φάγονται.

ΠΙ ΠΙ ΠΙ

ΠΙ ΠΙ ΠΙ

ἀπέκτανται, οἷς ἄρ ἕτερον καὶ τὸν υἱὸν καὶ κληρόνομον προσέθηκεν. διὸ κακῶς κακῶς ἐσπλάσσειν ἠπέλει τὴς γαῖρας. εὐζώμεθα τοίνυν ἀπηρῆσθαι ἡ ἀληθινῆς ΑΜΠΕΛΟΥ, οἷα κλήματα τῆς ζωοποιῆς πύοτητος ἐκπληροῦμενοι. ἔγω γὰρ δι' οἰκειότητα πνευματικῶν καρποφόροι γινόμεθα. Διὸ φησὶ μένατε ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. καὶ τῶς τὸ κλημα ἐδύναται καρπὸν φέρειν ἔδω, ἐὰν μὴ ἐν τῇ ἀμπέλῳ ἔτῳς ἔδω ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε. Εγὼ εἰμι ἡ ἀμπέλος, ὑμεῖς τὰ κλήματα ὁ μὲν ἂν ἐν ἐμοὶ, καὶ ἄρα ἐν αὐτῷ, ἔτῳς φέρει καρπὸν πολὺν. αὐτὸς οὐδὲ καρποφόρος ποιεῖ. αὐτὸς ΦΡΑΓΜΟΝ προσέθηκεν. καὶ ἐγγέρας ΤΕΙΧΟΣ ἐσποσῆσθε τῶς διαδύοντας. πρὸς γὰρ αὐτὸ, λόγιόν φησιν ἕτερον, Καὶ οἰκοδομηθήσονται σοὶ ἔρημοι αἰῶνοι, καὶ κληρονομίαν γενεῶν γενεῶν καὶ κληθήσεται οἰκοδόμος φραγμῶν, καὶ τὰς τρεῖς πὰς ἀναμέσον παύσας.

Α. ΕΛΣ ΗΕΡΑΤΟΣ ΤΟΠΟΣ. Ο. ΕΛΣ ΤΟΥ ΜΗ ΥΠΑΡΧΗΝ ΤΟΠΟΝ. Σ. ΕΛΣ ΤΟΥ ΜΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟΠΟΝ.

Ο. ΜΟΝΟΣ ΟΜΟΙΟΣ. ΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ ΚΙΘΑΡΑ, ΚΑΙ ΝΑΒΑΛ, ΚΑΙ ΤΥΜΠΑΝΟΝ, ΚΑΙ ΑΥΛΟΣ, ΚΑΙ ΟΙΝΟΣ ΚΟΤΟΙ ΑΥΤΩΝ.

ΟΙ Ε. ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΑΓΓΟΥ, ΟΙ ΟΤΟ ΣΤΟΜΑ ΤΟΥ.

Σ. Ο. ΚΑΙ Ο ΑΓΑΛΙ ΑΜΕΝΟΣ ΕΝ ΑΤΤΗ.

Ο. Ε. ΕΝ ΚΡΙΜΑΤΙ. Α. ΚΑΙ ΟΙ Ο. ΕΝ ΚΡΙΣΤΙ.

Væ qui

Væ qui coniungunt domum domui, & agrum agro copulant, vt vicino aliquid auferant. Nunquid habitabitis soli in terra? audita enim sunt hæc auribus Domini exercituum. Si enim fuerint domus multæ, in desertum erunt, magnæ & pulchræ, & non erunt qui habitent in eis. Vbi enim operantur decem iuga boum, facient lagunculam vnâ, & qui seminat artabas sex, faciet modios tres. Væ qui expargifcuntur mane, & scieram sectantur, manêtes vsque ad vesperam. Vinum enim succendet eos. Nam cum cithara & psalterio, & tympanis, & tibii, vinum bibunt: opera autem Domini non intuentur, & opera manuum eius non considerant. Igitur captiuus populus meus factus est, quia ipsi nescierunt Dominum, & multitudo facta est mortuorum propter famem, & sitim aquæ; & dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum, ne cesset. & descendent nobiles, & magni, & diuites, & pestes eius, & exultans in ea. & humiliabitur homo, & inhonorabitur vir, & oculi sublimes humiliabuntur & exaltabitur Dominus exercituum in iudicio, & Deus sanctus glorificabitur in iusticia. Et pascetur direpti, vt tauri, & deserta relictorum agni depascetur.

ἴ τοῖς

ἴ τ. τ. ἴ δ. α.

ἴ ἀρπαγῶν

ἴ δ. τ.

Ἐγίνονται μὲν καὶ κοινὰ ἔαυτα ἐνοικῶντα πρῶτον γενεῶν. δύναται δὲ καὶ συμπτῶσθαι τῶν ἀνω, καὶ τὰς ἀκανθὰς διηγεῖσθαι καὶ μέρος, ἄς ἔφη τὸν ἀμπέλῳνα πεποικίλωσθαι. καὶ πάλιν, ἂν εἴθε ἔαυτῶς ἰσθῶντος συμβῆσεται δυσχερῆ, ἐν ἑσῶθ μελλόντων ὀλιγορωμένους, ἀρπαγῶν καὶ μέθης προσέκεντο, καὶ ἔαυτα καὶ τῶν κελῶν πολυμήστους ἀφῶσθα. Ἐπὶ δὲ καὶ ἡ μὲν ἔχρηστος ἐν αὐτῷ φέρει γαῖρας, φυλάσσόμεθα τὸ προσκροῦσθαι Θεῷ. τότε γὰρ ὡς οἶκον ἀσφαλῆ τίω ποιῶντι ἀρετῶν καὶ τοικῆσθαι, πλῆθος μὲν δὲ σίτου ἄσπερ κοιλιάδες. εὐλογεῖ μὲν γὰρ αὐτῶσθ τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ἡ μὲν, καὶ τὸν θεῶν σπῶλλον, οἷς δὴ καὶ φησὶν, ὅτι μέθυσοι βασιλείαν Θεοῦ ἐκκληρονομήσοισι. Τούτοις γὰρ καὶ νῦν ὁ προσφῆτης ἠρῶσθ μὴ συγκραβεῖσθαι ἰδεῖν τὰ ἔργα κυρίου ἠφῶσθ λογισμῶ. ΣΥΓΚΑΙΟΜΕΝΟΙ γὰρ οἶνω, πρὸς τὸ πίνεσθ οὐκ ἔχρουσι πέρας, τῆς συγκραῦσθως διλήσθης καὶ τῆ φλόγα τίω ἐκ τῶν ἄλλων ἐργερόμυθον παθῶν ὀπιτενώσθων ἔαυτα, καὶ τῶ ὀργάνων τῶν μουσικῶν, ἂν τῶ ἰαβῶλ ἔσθιν εὐρήματα, τῶ ἐκ Καὶν καταγεμῶν, οἷς καὶ Λάβαν ἠβέλετο προσέπεμψεν τῶ ἰακώβ, καὶ

Posunt & hæc quidem communiter in eos, qui libidinis & auaritia morbo laborant, efferni: Posunt item superioribus adiungi, proque SPIRITIS, quas VITEM peperisse dixit, separatim vsurpari. Posunt & cætera denique, quæ Iudæis cœtura essent, per eas damna significari: de quorum euentu parum solliciti, rapinis interim & crapulis incubebant, tanta in Dominum flagitia patrare minimè veriti. Cæterum quoniam nostrum vnusquisquæ AGRI in se interim, culturam fortitus est, caueamus in primis, Deum ne offendamus. Tunc enim virtutem multam, tanquam DOMVM stabilem & tutam possidentes, HABITABIMVS, frumentumque, sicut valles, multiplicabimus. Benedictiōne enim augebuntur femina iusticiæ nostræ, vt Pauli verbis vtamur: qui ebriosos item regni Dei hæredes nūquam futuros asserit. Hos enim etiam nunc luget propheta, qui sobria mente INTVERI OPERA DOMINI NON permittantur. VINO enim SVCCENSI, flammam æstu ipso procedente, quæ perturbationibus aliis, ista rursus augmentibus excitatur, potandi finem non faciunt. Excitatur & musicis organis, quorum autorem Iubalem illū, qui Cæini foboles exstitit, accepimus; quæ deducendo fratri cum adhibere studeret, Labanus, Iacobum ipsum, qui ea

Es. 58.

2. Cor. 9.

1. Cor. 6.

Gen. 4.

Gen. 31.

K iij

Psal. 149.

potentiam, & iudicia contemplantur: non fecus ac de iusto dicitur; Altitudines Dei in gutture ipsius. Qui porro in iudiciis EXALTATVM DOMINVM contemplantur; idem & GLORIAM iustitiæ ipsius intuetur. Cæterum pro eo, quod est, ET PASCENTVR DIREPTI TANQVAM TAVRI; Symmachus habet, PASCENTVR AGNI IVXTA ORDINEM SVVM. INIQVORVM AVTEM DESERTA ADVENÆ DE-PASCENT. Quæ tandem etiam contigisse certum est. Populi enim principibus, tanquam TAVRIS, armentorum ducibus, alio abactis, per variâsque gentes DISTRACTIS, DESERTAS eorû regiones accolæ quidam & inquilini occupantur; quod & his verbis monebat, cum diceret. ET REGIONEM VESTRAM CORAM VOBIS ALIENI DEPASCENT. A quibus illa planè discrepabant, quæ suo pro populo decertare solitus erat Dominus. Nunc autem per alium prophetam ait Deus. Racemate, Racemate inquam quasi vincam, reliquias Isracl. Conuertite, tanquam vindemiator ad cartallum suum. Significat ergo & hîc, eos, qui à Iudæis quondam DIREPTI FVERANT, cum bella Dominus pro eis gereret, Iudæos ipsos esse DEPASTVROS, TAVRIS robore non dissimiles. AIT præterea; ET DESERTA, obsecrorum herbam videlicet, quæ multa crescit in deserto, gentium AGNOSSE DEPASTVROS; TAVRORVM quidem nomine robore præstantes AGNORVM verò, eos, qui tales non sint, intelligēs. Talia porrò; patimur, cum ab aduersariis potestatis bello superati, nullòque rationis sensu, TAVRORVM instar, acti cupiditatibus, per huius vitæ DESERTA vagamur, vnde non boues iam, (quos societate, armentis que gaudere videmus, sed TAVROS iracundos, & ab aliis auelli solitos, esse dixit.

Hier. 6.

Οὐαὶ οἱ ἑπιστάμενοι τὰς ἀμαρτίας ὡς σχοινίῳ μακρῷ, καὶ ὡς ζηγῆ ἰμάντι δαμάλεως τὰς ἀνομίας οἱ λέγοντες, τὸ τάχος ἐγγισάτω ἂ ποινήσῃ, ἵνα ἰδῶμεν. καὶ ἐλθέτω ἡ βελία τῆ ἀγίας Ἰσραὴλ, ἵνα γνῶμεν.

Σ. ΑΝΟΜΙΑΣ.
Α. Θ. ΤΗΝ ΑΝΟΜΙΑΝ.

δυνάμει, τὰ κρίματα ὡς λέγεσθαι ἐπὶ τοῦ δικίου, αἱ ὑψίσται τῆ Θεοῦ ἐν τῷ λαῷ ἡσυχίας αὐτῆ. ὁ δὲ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΙΔΩΝ ΥΨΟΥΜΕΝΟΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΚΡΙΜΑΣΙΝ, ὅρα καὶ τὴν ΔΟΞΑΝ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΑΥΤΟΥ. ἀπὶ δὲ τοῦ, ΚΑΙ ΒΟΣΚΗΘΗΣΟΝΤΑΙ ΟΙ ΔΙΗΡΠΑΣΜΕΝΟΙ ΩΣ ΤΑΥΡΟΙ ὁ Σύμμαχος, ΝΕΜΕΘΗΣΟΝΤΑΙ ΦΗΣΙΝ ΟΙΑΜΝΟΙ αὐτῶν κατὰ τὴν τῆς. τὰ δὲ ΕΡΗΜΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΠΑΡΟΙΚΟΙ ΦΑΓΟΝΤΑΙ ἔτι καὶ παρὰ τὴν ἐγγύτητα τῆς γὰρ ἀρχόντων τοῦ λαοῦ διέλιυ ΤΑΥΡΩΝ ἀγέλης ἡγουμένων εἰς μετ' οὐκίαν ἀπερθεύον, καὶ ἔπι τῆς ἀλλοδαπῆς ἀφραδέντων, τοῖς ΕΡΗΜΟΥΣ αὐτῶν ἄρνας πάροικοι τίνες ἐπελθόντες καὶ μέτοικοι κατέχον ὅσα ἔλεγε, ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΥΜΩΝ ΕΝΩΠΙΟΝ ΥΜΩΝ ΑΛΛΟΤΡΙΟΙ ΚΑΤΕΣΘΙΟΥΣΙΝ ΑΥΤΗΝ. οὗ τοῦναπτόντων, ὅτε Θεὸς ἑσθιέται τῶ ἰδίῳ λαῷ. νῦν δὲ δι' ἄλλης παροφῆς φησὶν ὁ Θεὸς, Καλαμῶσθε καλαμῶσθε ὡς ἀμπέλον τὸ κατὰ τοὺς πατῆρας Ἰσραὴλ, ἐπιτρέψατε ὡς ὁ τρυγῶν ἔπι τὸν κάρταλλον αὐτῶν. φησὶν οὖν καὶ οὗτος, ὅτι οἱ πάλαι ἑσθιέμενοι ΔΙΗΡΠΑΣΜΕΝΟΙ ἠνίκα τοῖς τοῖς Συμαχίαι Θεὸς, τὰ τούτων ΒΟΣΚΗΘΗΣΟΝΤΑΙ, ταύραν ἔχοντες δύναμιν. καὶ ΤΑΣ ΕΡΗΜΟΥΣ φησὶ τῆς πολιορκηθέντων ἀρνας οἱ ἐξ ἔθραν ΒΟΣΚΗΘΗΣΟΝΤΑΙ, βαθυτάτων, ὡς ἐν ἐρήμῳ, πῶς νεμέμενοι. τῶς ἰσχυροῖς ταύροις ἐπὶ τῶν, τῶς δὲ μὴ τοῖς ἀρνας. τοιαῦτα δὲ πάροικοι ἑσθιέμενοι καὶ πόλεμον, καὶ ἑσθιέμενοι ἀλόγων κνημάτων, ΤΑΥΡΩΝ δὲ λιλύ, ἐν τῇ ΕΡΗΜΙΑ Τῆ βίβλ τῆς ἀφραδέντων. ὅθεν ὁκ ἔφη βόες. Συμαχίαι γὰρ. ὁ δὲ ΤΑΥΡΟΣ θυμοειδῆς ὡν ἑσθιέμενοι τῆς ἄλλων.

11 no

11 no

Væ qui trahitis peccata, tanquam funiculo longo, & tanquam iugulo loro iuuentæ, iniquitates, dicentes, Cito appropinquet quæ faciet, vt videamus, & veniat consilium Israelis, vt sciamus.

ΚΑΙ ἑσθιέται τοῖς παροφῆσιν ἀλόγοι. πολλῶν γὰρ ἐπακίδσαντες διδασκαλικῶν λόγων ἑσθιέμενοι, μετ' αὐτῶν τε τῶν ἑσθιέμενων, ὅτι μὴ ὄντες ἀπίστια, παροφῆσιν ἐπιτίθεντο πλημμελημάτων, ἀεὶ τοῖς παροφῆσιν ἑπισημαίνοντες ἑτέρα, καὶ ἑσθιέμενοι οἱ πλέοντες ΣΧΟΙΝΙΟΝ, παύσαι μὲν ἔτι κληρομένη Συμαχίαι ἑτερο, ΜΑΚΡΟΝ ποιήσας βίβλ ὁμοιοι. πᾶς δὲ ἀμαρτῶν, δεσμεῖς ἐαυτῶν δι' ὧν ἀμαρτῶν καὶ ἀμαρτῶν, μακρῶν, ἢ βραχέων, καὶ λόγων τῶν ἀμαρτημάτων, ΤΟ ΣΧΟΙΝΙΟΝ ὡς δεσμεῖται ποιῶν. ἀφραδέντων γὰρ τῶν γινόμεθα δεσμοιοι καὶ Ἰερειμίας φωνῶν. σφραῖς γὰρ τῶν ἰδίων ἀμαρτημάτων ἔχοντες σφρίσεται, καὶ ἑσθιέμενοι τῶν παρῶν ἐκ ἐσθιέμενων τῶν ἰδίων, ἀλλ' ἐκ βελίης καὶ ἐνέδρας καὶ ΜΑΚΡΩΝ συλλεῖ μὲν καὶ ἀμαρτῶν, ΣΧΟΙΝΙΟΝ ΕΣΤΙ ΜΑΚΡΟΝ, δι' ἧς καὶ παροφῆσιν ἐαυτοῖς ἑσθιέμενοι ὅτι παροφῆσιν, ἢ ἑσθιέμενοι ἐπὶ αὐτοῖς τιμωρίας, καὶ ἰαυτοῖς γὰρ οἱ δὲν ἀμαρτῶν καὶ ἐπὶ ἡραφῆ. τῶν γὰρ ὅτι τῶν Θεοῦ καὶ ἐαυτῶν ἐλθεῖν βιάσμεθα δι' κνη, ὡς ἡμῶν ἐπὶ τῶν λέγεσθαι, ἢ ἑσθιέμενοι τῶν χειρῶν αὐτῶν καὶ ἀνοχῆς καὶ μακροθυμίας καὶ ἀφροσύνης; ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκεν. ΟΥΑΙ ΟΙ ΕΑΚΟΝΤΕΣ ΤΑΣ ΑΝΟΜΙΑΣ, ΩΣ ΣΧΟΙΝΙΩ ΜΑΤΑΙΟΤΗΤΟΣ, ΚΑΙ ΩΣ ΒΡΟΧΩ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΤΗΝ ΑΜΑΡΤΙΑΝ, ΜΑΚΡΑ γὰρ ὄντα τὰ ΣΧΟΙΝΙΑ δυσδιάλυτα ὄντα, τῶν ἀμαρτημάτων ἐν τῷ πικρῷ μενῶν. οἱ γὰρ ἑσθιέμενοι, ἢ ἐπὶ τῶν ΣΧΥΡΟΤΑΤΩΝ ἑσθιέμενοι, ἢ βιάσας ἐπιπαροφῆσιν ἑσθιέμενοι, εὐχερῶς διαρρηγνύσασθαι, ἢ δὲ ἰσχυρῶς ἐπέτρεψεν ΕΚ ΔΑΜΑΛΕΩΣ εἰπὼν τῶν ἰσχυρῶν τῶν βίβλ, καὶ ἔτε διὰ πῶνον, ἔτε διὰ χεῖρας ἡδονηκότους. ἢ ἑσθιέμενοι, ὡς οἱ ΤΑΣ ΔΑΜΑΛΕΙΣ, ἢ τοῖς τῶν βίβλ, ἢ ὑποφύροντες τοῖς ἑσθιέμενοι, ἑλκεσιν ἐσθιέμενοι ὅτι σὺν βία πολλῆ εἰς πῶνον; καὶ ἑσθιέμενοι τῶν αὐτῶν ἑσθιέμενοι ὅρῃς ἐσομένοις ἐαυτοῖς ὑποφύροντες ἑσθιέμενοι, ΕΓΓΙΣΑΤΩ ΤΟ ΤΑΧΟΣ Α ΠΟΙΗΣΕΙ, τῶν καὶ ἐαυτῶν ἀπὸ τῶν παροφῆσιν, καὶ αὐτῶν ἑσθιέμενοι ἀκίδσαντες, δι' ἀπίστια τε ταύτας

ET hæc illis, quæ prædicta sunt, consentanea existunt. Cum enim multa Salvatore & Apostolis postea docentibus audissent, pertinaciter incredulitatem amplexi, flagitia flagitiis amplificabant, alia aliis eorum more addentes, qui dum FVNEM texunt, deficientē materia, nouam subinde adiiciunt, vt longum magis efficiant. Peccata verò quilibet, eo ipso, quod peccat, sibi tanquam vincula longa, vel breuia fabricat, pro ratione peccatorum FVNICVLM, quo vincitur, texens: ob idque, sicut est ab Hieremia dictum, vincti efficiuntur. Vinculis cum re vera quilibet priorum peccatorum constringitur. Præterea, quæ in vicinum, non temerè, sed præmeditatò longisque insidiis molimur, FVNICVLVS LONGVS ipsa sunt, quo longè remota scelera, id est scelerum pœnas, in nostrum caput attrahimus. Solet enim hoc nomine scriptura sæpe flagitia nominare. Nat̄ & nimis vindictam perferre, tanquam vi, in nos attrahimus; vnde non immeritò omnibus dici queat; An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnit? At verò sic habet Symmachi tralatio: VÆ QUI TRAHITIS INIQUITATES, TANQVAM FVNICVLO VANITATIS, ET TANQVAM LAQVEO PLAVSTRÏ, PECCATVM. FVNES ENIM LONGOS non est dissolucere facillè, quæ bene peccatorum densitate stipati sunt. Neque enim ipsa etiam loro iugalia, quantumuis robustis iugis onera vitrahentibus contenduntur, facillè disrumpuntur: Robur autem amplificauit, cum IUVENCÆ LORVM, robusti videlicet animalis, nec dum laboribus aut ætate confecti, dixit. Vel certè, quòd non aliter, quàm qui IUVENCAS, aut boues iugis summittunt, vi multa ad labores aliquando trahunt, & vincunt: Sic qui se diuinæ iræ ingruenti vltro subiiciebant, eam etiam non dubitabāt prouocare his verbis; FESTINET, ET VENIAT CITO OPVS EIVS, prophetarum minas nimirum, & Salvatoris ipsius eadem inculcantis magna perfidia contu-

L

macia in suam perniciem inuocantes. In-
deque est, quod eis quidam imprecatur
propheta, his verbis. Væ desiderantibus
diem Domini: & ipsa tenebræ, & non
lux. Decet verò & eum, qui peccati nexi-
bus impeditur, Christum in vinculis de-
tentos voce soluturum, & exire iussurum,
insequi. SANC'TVM deinde ISRAEL,
vnigenitum Dei Verbum significat.

Οὐαὶ οἱ λέγοντες τὸ πονηρὸν καλὸν, καὶ τὸ καλὸν πονη-
ρὸν. οἱ τιθέντες, τὸ σκότος φῶς, καὶ τὸ φῶς σκότος, οἱ τιθέντες
τὸ πικρὸν γλυκὺ, καὶ τὸ γλυκὺ πικρὸν.

Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum: qui ponitis tene-
bras lucem, & lucem tenebras: qui ponitis amarum dulce, & dulce
amarum.

ET hæc in eodẽm dicuntur, quod fá-
no & sobrio Saluatoris despecto con-
silio, contrarias rationes sequi, quod pro
luce euangelica, erroris sui tenebras, tan-
quam LVCEM aliquam amplecti; quod
AMARAM denique scelerum naturam,
veluti DVLCEM voluptatem aliquam
venari maluerunt: quemadmodũ etiam
nunc euangelij veritatem respucte, ani-
les autem fabulas admirari & retinere
videmus. Adeo magnum erat, latronum
partes sequendo Christum admirare;
Barabbamque postulare, idolorum cul-
tores probare, & Christi verò populum,
honestate & prudentia commendabilem
infestari. Ea enim repudiata, quæ per
Christum est, illustratione, in tenebris ipsi
iacuerunt: iuxta illud; Expectatibus ipsis
lucem, tenebræ factæ sunt, expectantes
splendorem caligine circumsepti sunt.
Est verò perfecti, quæ exercitatis probè
sensibus habitum contraxit, BONI, ma-
lique naturam posse distinguere; sicut &
solertis nummularij, quod BONVM est,
retinere: non secus ac ineptum cum dici-
mus, qui præter naturam affecta iudi-
candi instrumenta habeat. Tres igitur
nunc adpositæ sunt corporeis quidem re-
bus discrepantes coniugationes, sed vari-
is acceptionibus circa vnum quiddam,
quod ad animum attinet, occupatæ. BON-
VM itaque id esse definiunt, quod hone-
stũ & laudabile fit; cui quod turpe est
opponitur, MALVM nunc appellatum;

scipios 5.

Matt. 27.

Isa. 59.

Heb. 5.

ἑπιπλεῖν ἰσχυροῦς. διὸ τις αὐτὸς πάλαν ζῆσι πο-
φῆτης ἐπιπλεῖν. Οὐαὶ οἱ ἑπιθυμοῦντες τὴν ἡ-
μέραν κυρίου. καὶ αὐτὴ ἐστὶ σκότος, καὶ ὄψις.
καὶ αὐτὸν ἰδύ τοι γενόμενον δέσμιον ἀμαρ-
τίας ἀπολύσει. Χειρὸν τῶν ἐρουῶν τοῖς ἐν
δεσμοῖς ἐξέλθετε. ΑΓΙΟΝ δὲ ΙΣΡΑΗΛ
τὸν μονογενῆ τὸ Θεοῦ λόγον φησίν.

ΚΑΙ ἄρα τοῖς αὐτοῖς ἐπιφέρει. τὸς γὰρ
ἀγαθὸς ἔστω ἄλλος καὶ ἄλλος λόγος. ἡ φωνή μου
ἔσπορετο ἐν μέσσοις, τὸς ἐναντίους λογισμὸς ἀπεδέ-
χοντο. ἀπὸ δὲ τῶν ἐναγγελικῶν ΦΩΤΟΣ, τὸ τῆς
αὐτῆς πλάτης ΣΚΟΤΟΣ, ὡς ἀπὸ τῆς ΦΩΣ,
κατησάροντο, ὅτε κακίας ἢ πικρὰν φύσιν,
ὡς ἀπὸ τῆς ΓΛΥΚΕΙΑΝ ἡδονῆν μετεδίω-
κον. ὡς καὶ νῦν τῶν ἐναγγελίων ἢ ἀλήθειαν ἔσπο-
ρέσει, καὶ τῶν γὰρ ἀδελφῶν μύθησιν ἡμεῶν.
τῶν τοῖς τὸν ἰδὺ καὶ τὸν Χριστὸν μὲν ἀρήσασθαι,
τὸ δὲ Βαββαῖον ἐξαγαγεῖν τῆς τῶν ληστῶν γερνο-
ῦσας μελῶν. καὶ τὸ εἰδωλολάτρεας μὲν ἔσπο-
ρέσει, διὰ τὴν δὲ τῶν Χειρῶν τῶν λαῶν τὸν σεμνόν-
τα καὶ σὺφρονεα. παρὸς αὐτοῖς γὰρ τῶν Χει-
ρῶν φωνῶν, μεμνημένοι ἐν σκότῳ, καὶ τὸ
Υπομεινάντων αὐτῶν, ΤΟ ΦΩΣ ἐγένετο
αὐτοῖς εἰς σκότος. ὑπομεινάντες αὐτῶν ἐν
ἀσέβεια κατέλειψαν. ταλεῖν δὲ ἐστὶν, ὅτι
τὴν ἔξιν γενημασμένη ἐχροντος τὰ ἀποθη-
εῖα, ἀφ' ἧς κρινεῖν δύνασθαι τὴν ΤΟΥ ΚΑ-
ΛΟΥ φύσιν, ἔσπο τῶν ΠΟΝΗΡΟΥ. καὶ
δοκίμης ἵσχυροῦς ΤΟ ΚΑΛΟΝ κατέχον,
ὡς ἀπὸ ἀδοκίμης τὸ πᾶσι φύσιν ἐχον τὰ κριτή-
εῖα ἀφ' ἧς κρινεῖν δύνασθαι τὴν ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ
φύσιν, ἐν μὲν τοῖς σωματικοῖς ἀφ' ἧς κρινεῖν
εἰς τὸν ψυχικῶν καὶ ἀφ' ἧς κρινεῖν ἐπι-
νοίας κατέλειψαν. ΚΑΛΟΝ μὲν ἐν
ὄρεσσιν ἀγαθὸν ἐπαίετον, ὡς τὸ ἀγρόν ἀν-
τίκειται, ὃ νῦν ἀνόμασε ΠΟΝΗΡΟΝ.
ὅτι

ὅτι ἐν εἰ κερὸν φακτόν. ΦΩΣ δὲ οὐ-
σία ἢ ἀφ' ἧς κρινεῖν δύνασθαι τὴν ΤΟΥ ΚΑ-
ΛΟΥ φύσιν, ἐν μὲν τοῖς σωματικοῖς ἀφ' ἧς κρινεῖν
εἰς τὸν ψυχικῶν καὶ ἀφ' ἧς κρινεῖν ἐπι-
νοίας κατέλειψαν. ΚΑΛΟΝ μὲν ἐν
ὄρεσσιν ἀγαθὸν ἐπαίετον, ὡς τὸ ἀγρόν ἀν-
τίκειται, ὃ νῦν ἀνόμασε ΠΟΝΗΡΟΝ.
ὅτι

scipios 5.

scipios 5.

scipios 5.

quo nomine quod vituperandum est
significatur: LVCEM autẽ, substantiam
TENEBRARVM dissipatricem: TENEB-
RAS verò, aẽrem LVCE destitutum.
Est rursus & DVLCES, quod humoris vel
fucci leuitate sensum exhilarat: AMAR-
VM verò, quod gustum exasperat. Fue-
rit igitur ista quidem de medio sumpta
& facilis explicatio. Sed de his, quæ sensu
percipiuntur, haudquaquam sumenda
videatur oratio. Verum, quia præceptum
Domini lucidum, illuminare oculos di-
citur, qui non ad illius normam vitæ suæ
cursum dirigit, sed lutosus voluptatum
illecebris perfunditur; LVCEM ille vo-
luptates, & Domini præceptum TENEB-
RAS ESSE arbitratur. Præterea si ad
dogmatum rationem attendas, qui in ve-
ram LVCEM non credit, illam quidem
TENEBRAS, LVCEM autem Diabo-
lum facit. Ad hæc, si dulcia in iusti fami-
licibus eloquia Domini existunt; qui inan-
datorum onus refugit, hic voluptatum
dulcedinem amplexus, DVLCIS &
AMARI naturam evertit. Quinetiam
dogmatum habitam rationem, eisdem DVLCIS
est Dominus, à quibus scitè fuerit
de gustatus. Gustate enim, ait, & videte
quoniam dulcis est Dominus, qui verò
in ipsum non credit, quod DVLCES est,
AMARVM dicit. Est porò BONVM
re vera, quod in omnia conuenienter fe-
cundum virtutem affecta habetur. Me-
diocritatem enim virtutem dicimus in
qua si quid vel deficit, vel abundat, vitij no-
mine censetur; vt in fortitudine quod
abest, timiditas, quod abundat, audacia
nominatur: quorum vtrumque dedecus
operatur. Ad hæc in Dominum qui non
credit, HONESTI & pulchri naturæ
non adhærescit. HONESTVM enim
propriè BONVM est, vel psalmi testimo-
nio canentis. Specie tua, & pulchritudi-
ne tua: turpitudinis autem fons Diabo-
lus. Quoniam ergo nulla lucis & tene-
brarum societas, nulla Christi & Belial
esse potest; separanda ista à se inuicem &
distinguenda sunt: nec committendum,
vt falsis decæpti rationibus, vel quod se in
lucis angelum transformat, LVCEM esse
credamus; vel dulces voluptatis illece-
bras, corporisque venustatem, inuicem
pulchritudini præponamus. Verum
enimvero quid ad BONI NOMEN,
L ij

psal. 118.

psal. 33:
1. Pet. 2.

psal. 44.

2. Cor. 6.

2. Cor. 11.

QVI DICITIS; ad LVCEM autem & DVLCI, QVI PONITIS, addidit: Est profecto aliquanto dicere, quam facere, simplicius, aliquanto etiam acerbius. Ininitio enim, cum in vita aliquid a nobis eligitur, tum fermonis error admittitur tantum. Sed cum malum operamur, si eidem facto periculo rursus incumbimus, tum ipsi scelerum metas nobis immobiles PONIMVS. Quisquis rursus lasciuia ad temperatiam animum non reuocat, ipse sibi quod DVLCI est, AMARVM PONIT. Sed facit longe deterius, qui MALO patrociniatus, quod tale est, BONVM non veretur DICERE. Non enim, ait, ista faciunt tantum, sed facientibus etiam congratulantur. Est ergo idem PONERE, quod facere: Idem DICERE, quod docere: quod esse peccatum ad mortem definierunt nonnulli; cum est admitti sceleris dolor nullus, sed animi potius gratulatio; quo nihil a penitentia magis remotum est.

10an.5.

Οὐαὶ οἱ ὄφρονοι ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπίσημονες. καὶ οἱ ἰσχυρόντες ὑμῶν, οἱ πίνοντες τὸν οἶνον, καὶ οἱ δυνάσται, καὶ οἱ κεραυνῶντες τὸ σίκερα, οἱ διχνοῦντες τὸν ἀσεβῆ ἔνεκεν δάρων, καὶ τὸ δίχμον τῆ διχμῆς ἀφροντες.

Væ qui intelligentes sunt in seipsis, & coram se scientes. Væ qui robusti sunt in vobis, qui bibunt vinum, & qui potentes sunt, & qui miscent siceram, qui iustificant, impium propter dona, & iustitiam iusti tollitis.

ET hæc rursus superioribus congruè addita sunt: licet iis nomine communi minetur, qui sibi sapientes videntur: quales erant imprimis Iudæorum doctores, qui populum tamen exactè & bene nihil docerent; sed toti incumbentes ebrietati, bonis ipsum spoliarent. Quamuis enim iudicium iustum iudicare lex imperaret, sic Hierusalem arguit propheta; Principes tui infideles, focij furium, diligunt munera, sequuntur retributiones, pupillo non iudicant, & ad iudicium viduæ non aduertunt. Ista siquidem turpi quaestu ducti, ad fouendum vitæ luxum, scelera admittebant. Ad quod spectans & alius quidam propheta, Vinum eos iniuste damnatorum bibere, dicebat.

Esai. 1.

Amos 2.

τὸ λέγοντες ἐφίται· ὅτι δὲ τοῦ ΦΩΤΟΣ· καὶ τῆ ΓΛΥΚΕΟΣ τὸ πθέντες; κατὰ πιδὸν οὐδὲ τὸ λέγειν τοῦ φράσιν ἀπλόστερον, κατὰ πιδὲ καὶ πιπρότερον. τὸ τῶν γὰρ ἰσχυρῶν τὰς φράσεις ἀφροσύνης τῆ βίβλ. Διὸ τοῦ λόγου μόνον σφαλλόμεθα. ἐνεργεῖτες δὲ τὸ καλὸν, καὶ μετὰ πείραν παρορμηθέντες, ἀσπερ ὄροις ἑαυτοῖς ἀκνήτοις τῆς κακίας ἐργῶν τιθέμεθα. καὶ ἂν τις ἐξ ἀσελγείας φέρῃ σφραγῖδαν ἢ μετατίθεται, τίθεισιν ἑαυτῶ τὸ ΠΙΚΡΟΝ ΓΛΥΚΥ. χεῖρον δὲ τούτου, τὸ καὶ (μνησθῆναι τὸ ΚΑΚΩ, καὶ λέγειν τὸ ΚΑΛΟΝ ΠΟΝΗΡΟΝ, ἢ μόνον γὰρ ποιῆσαι φησὶν αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ (μνησθῆναι τοῖς φράσεσσι. ΤΙΘΕΝΑΙ μὲν οὐδὲ τὸ φράσιν. ΛΕΓΕΙΝ δὲ, τὸ διγμολογεῖν. ὃ πλὴν εἰς ἑαυτὸν ἀμαρτίαν πίνεις ἀπεφῆσαντο τῶν εὐδοκούντων ἕσταν, ἀλλ' οὐ δακνομένον ἐφ' οἷς ἀμαρτάνουσιν· ἐξ οὗ τὸ μη δὲ μετανοεῖν ὁπίστανται.

Καὶ ταῦτα τοῖς ἀνω πάλιν ἐφήρμοσεν, εἰ καὶ γενεῶν παρὰ τὸν δοκίμοισιν, ἐχθὲρ πλὴν ἀπλότων, ὁποῖοι τινες ἦσαν οἱ τῶν Ἰουδαίων διδάσκαλοι, μηδὲν μὲν ἐπ' ἀκριβείας διδάσκοντες, καλαμώμενοι δὲ τὴν λαόν, καὶ τῆ μέθῃ παρορμηθέντες. Ἔν γὰρ νόμου λέγοντος, κρίμα δίχμον κρίνατε, ὃ παρορμητῆς φησὶ παρὰ τὸν Ἰερουσαλήμ· Οἱ ἀρχόντες σου ἀπέθυσαν κοινῶν κλησθῆναι ἀγαπῶντες δάρα, δύναντες ἀνταπόδομα, ὀφθαλοῖς ἢ κρίνοντες, καὶ κρίσει χίρας οὐ παρορμητῆς. ταῦτα γὰρ ἔδραν ἀρχόντων λημμάτων ἠτιώμενοι, παρὰ τὸν ἀσπῆτα τοῦ βίου διὰ τῆς παρορμητῆς φησὶν, Οἶνον ἐκκοφαντῶν ὁπίστανται.

καὶ

καὶ κεκαὶ δὲ ὄντες διδάσκαλοι, τῶ τῆς ἀγνοίας ἐκκαρῶντο σκότω, καὶ τοῖς ἀλλοῖς ποτὸν ἐκκαρῶν δαδωμένον, τὸ ΣΙΚΕΡΑ, τὸν τοῦ Θεοῦ ἐκκαρῶντες λόγον. παρὰ οἷς ἔλεγον, οἱ ἐκκαρῶντες σου μίσθουσιν τὸν οἶνον ὑδατι, καὶ κατεδίχαζον δὲ τὸν ἀθῶν, ἀφιέντες τὸν ἀπῶν. λέγεται δὲ τὸ, Οἱ ΣΥΝΕΤΟΙ ΕΝΕΑΥΤΟΙΣ, οὐ μόνον παρὰ τῶν εὐδῶν δικαίων, ἀλλὰ οὐκ ἴσασιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μὲν χάρισμα γνώσεως, οὐ μεταδίδοντων δὲ τούτου τοῖς ἀλλοῖς. σοφία γὰρ κεκρυμμένη καὶ ἡσυχῶς ἀφανής, τῆς ἀφελείας ἐν ἀμφοτέροις; οἷος ἰεὺ ὃ τὸ πάλαντον κρύψας παρ' ἑαυτῶ μένας σοφός. καὶ ἂν ὅτι κακῶ δέ τις, καὶ μὴ εἰς δόξαν Θεοῦ φέρῃται τῆ γνώσει, οὐκ ἔστι ἐνώπιον Θεοῦ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ὡς οὐδὲ ὁ καταρῶν ἑαυτῶ τὸ κατόρθωμα, καὶ μὴ τὸν Θεόν, ὡς ἀπῶν τῆς δωρεῆς ἀμυδῶν. παρὰ ὃν εὐχνορον εἰπεῖν, τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχῶμαι ὡς μὴ λαβῶν; λέγεται δὲ ΣΥΝΕΣΙΣ, οἶον εὐδοκολοῦσθαι ἡλικῆς, ὅξείας εἰς ἐν ὑναρῶσις τὰς τῶν φραγμάτων ἐνοίας ἡρῶν ἐν τῆς ἀφελείας εὐδοκολοῦσθαι, τῶ ἐχθρῶ φραγματι οἰκῶν εὐελοῖσται. ΕΠΙΣΤΗΜΗ δὲ, τῆ ἐξ ἐν ἑαυτῶ τὸ βέβαιον ἔχουσα, ἀμετάπτωτος ἑσθὸς λόγου. σοφίαν δὲ φασὶν ὅτισημίαν ἡλικῆς καὶ ἀθροῦστων φραγμάτων, καὶ τῶν τούτων ἀπῶν. ἐπειδὴ δὲ αὐτοσοφία ὃ Χερσὸς, σοφὸν ἐπὶ μὲν τὸ κατὰ μετοχῶν Χερσὸς, καὶ ὃ σοφία ὅτιν, τετελειωμένον ὡς οἱ τῆς οὐλεῆς ἐκείνης ἀρχιτέκτονες Ἐμπλήσια γὰρ αὐτοῖς φησὶ πνεύματος σοφίας καὶ ὅτισημῆς· ἀπῆς αὐτῶ μὴ ἀναπιθεῖς; παλοῖσται. Ἀπέρητο δὲ Ναζαράοις ΟἶΝΟΣ ΚΑΙ ΣΙΚΕΡΑ, καὶ τοῖς ἱερέσιν εἰσοῦσιν εἰς τὰ ἅγια. καὶ Σολομῶν ἐν παροιμίαις φησὶν. Οἱ δυνάσται θυμῶν εἰσιν, οἶνον μὴ πίνετωσαν, ἵνα μὴ πίνοντες ὅτιλοθῶνται τῆς σοφίας. δὲ γὰρ ἀθῶλον ἔχων τὸν νοῦν τὸν Θεόν, ἡσυχῶν ὄντα, καὶ τὸν ἀθροῦστων ὅτιμελουμένον. ὃ μὲν γὰρ ἐλάχιστος καὶ σῶγ

1115

Scelerum enim magistri cum esset, ignorantia tenebris offundebantur, aliique dolofum potum, SICERAM nimirum, Dei verbum cauponantes, miscebant: unde Caupones eorum vinum aqua diluere, & in iustum, scelerato sententia liberato, penas decernere obiciebat. Quod autem PRVDENTES IN SEIPSIS dixit, non est de his tantum accipiendum qui sibi, quæ tamen ignorant, scire videntur, sed de his etiam, qui scientia donum fortiti, cæteros eius participes non faciunt. Occultæ enim scientia, thesaurique abditi, quæ potest esse utilitas? Eiusmodi ille extitit, qui desolito talento sibi solus sapere maluit. Si quis rursus & eam, quam habet, in malos vsus, non in Dei gloriam scientia facultatem conferat, haud in oCVLIS Domini SAPIENS esse queat: Non secus ac qui quod præclare gefsit, propriae virtuti solet adscribere, non Deum tanti muneris autorem agnoscere, & prædicare. In quæ opportunè quis dixerit; Quid habes quod non acceperis? Quod si accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Dicitur verò INTELLIGENTIA, anima: veluti facilis apprehensio, rerum notitias in vnum statim colligentis. Vel solertia mentis expedita, quæ, quod rebus singulis proprium sit inueniat. SCIENTIA autem habitus in se conformatus & ratione immutabilis. Sapientia verò diuinatum & humanarum rerum, quibus illæ continentur, scientia. Quoniam autem sapientia ipsa Christus est, cum Christi participatione quatenus sapientia est, sapientem dicemus, quem perfectum significare volumus, quales arcæ illius extitero opifices. Implebo enim, scribitur, eos spiritu sapientia & scientia, quæ nisi quisque sibi adiungat, eundem miserum & infelicem proficetur. Erat enim Nazaraeis, ipsique sacerdotibus, quoties in sancta sanctorum esset ingrediendum, VINO ET SICERA interdictum. Est præterea & apud Salomonem in hunc modum loquens sententia; Vino, qui ad iracundiam proni sunt principes, abstinento, ne cum biberint, sapientia obliuiscantur. Decet enim, non cum modò, qui Dei ministerio addictus sit, sed cui hominum cura mandata, animum purum & sincerum habere. Nam vt minimus quisque

Ecc. 10.

Matth. 25.

1. Cor. 4.

Exod. 31.

Leuit. 10. Num. 5.

Pro. 31.

Sap. 6.

est, ita veniam meretur facillimè; potentes autem potenter arguentur: & cui multum traditum est, amplius ab ipso reprofecetur. Is rursus tandiu dicitur INEBRIARI, quisquis affectibus constringitur; quandiu rationis imperio deturbatus, huius se confusione, & sapientiæ oblivione detineri patitur. Cæterum qui potest, qui sapientiam habet, esse iracundus, nisi eum dicat, qui nondum prorsus est affectibus liberatus? At verò de eo, qui modicè perturbatur, etiam alicubi dicitur, Stultus eo ipso die, quo irritatur, iram prodit: quàm sapiens recondit & differt quodam tenus. Ratione enim, tanquam fræno, dolorem cohibet, vt dicitur, irascimini, & nolite peccare. At Dominus qui perfectiora longè imperat, irasci omnino prohibuit.

Pro. 12.

Psal. 4. Mat. 6.

γνωστος ἐλέου· δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐταδύονται· καὶ ὁ πολὺ παρέθεντο πλεονέκτηρον ἀπειθήσουσιν αὐτὸν· καὶ πᾶς δὲ πάθει κρατέμενος, ΜΕΘΥΕΙΝ λέγεται τοσοῦτον, ὅσον τὸ πᾶν κεραιτῆται, καὶ λόγον ἕσπευον πλὴν ἕκαστον, καὶ συγκρίσει ταύτης εἰς λήθη τῆς σοφίας χωρὶς, ἀλλὰ πῶς ὁ ἔχων σοφίαν θυμῶδης; ὅτι μήπω λέγει τὸν ἀπαθῆ· καὶ δὲ τὸ μετριοπαθῆς καὶ ἐτερόθιπου φησὶν, Ἀφρον αὐθήμερον ἐξαγέλει ὀργῶν, σοφὸς δὲ ταμμεύεται καὶ μέρος λογισμῶ γὰρ τὸ πάθος ἡνωχέει, καθὼ λέγεται, Οργίζεσθε καὶ μὴ ἀμαρτάνετε. ὁ δὲ κούριος ἀφρατάσων τὰ τελειότερα, καθόλου πλὴν ὀργῶν ἀπηγόρευσεν.

Διὰ τῆτο ὃν τρόπον καυθήσεται καλάμη ὑπὸ ἀνθρακος πυρός, καὶ συγκαυθήσεται ὑπὸ φλογός ἀνειμένης. ἡ ῥίζα αὐτῶν ὡς χυρὸς ἔσται, καὶ τὸ ἄνθος αὐτῶν, ὡς κονιορτὸς ἀναθήσεται. ἢ γὰρ ἠθέλησαν τὸν νόμον τῆς κυρίας σαββαθῶ, ἀλλὰ τὸ λόγιον τῆς ἀγίας Ἰσραὴλ παραώξεναν. καὶ ἐθυμώθη κύριος σαββαθῶ ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτῶν. ἐπέβαλε τὴν χεῖρα αὐτῆ ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐπάταξεν αὐτούς, καὶ παραώξεναν τὰ ὄρη, καὶ ἐγλήθη τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν, ὡς κόπρια ἐν μέσῳ ὄδῳ. καὶ ἐν πᾶσι τῆτοις ὅτι ἀπεγράφη ὁ θυμὸς αὐτῆ, ἀλλὰ ἔτι ἡ χεὶρ αὐτῆ ὑψηλή. Τοιγαρῶν ἀρεῖ σύσσημον ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῖς μακρόθεν, καὶ συριεῖ αὐτοῖς ἀπ' ἀκρῆ τῆς γῆς. καὶ ἰδὲ ταχύ κέφως ἔρχονται. ἢ πεινάσουσιν, ἢ δὲ κοπάσουσιν, ἢ δὲ νυσάσουσιν, ἢ δὲ κοιμηθήσονται, ἢ δὲ μὴ λύσουσιν τὰς ζώνας αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὀσφύος αὐτῶν, ἢ δὲ μὴ ραγάσιν οἰκίμαντες τὰν ὑποδημάτων αὐτῶν. ὡν τὰ βέλη ὄξεα ἔσθι, καὶ τὰ τόξα αὐτῶν ἐντεταλμένα. οἱ πόδες τῶν ἵππων αὐτῶν, ὡς σερὰ πέτρα. ἐλογίσθησαν οἱ τροχοὶ τῶν ἀρμάτων αὐτῶν ὡς καταγίς. ὄρμασιν ὡς λέοντες, καὶ παρήσθησαν ὡς πιδμονοὶ λέοντος. καὶ ἐπλήψεται, καὶ βοήσεται, ὡς θηρίον, καὶ ἐκβαλεῖ, καὶ ὅτι ἔσται ὁ ρυόμηνος αὐτῆς. καὶ βοήσεται δι' αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὡς φωνὴ θαλάσσης κυμαίνουσης, καὶ ἐμβλέψονται εἰς τὸν ἔρανον ἄνω καὶ κάτω, καὶ ἰδὲ σκότος σκληρὸν ἐν τῇ ἄσπορία αὐτῶν.

Ο. ΑΙΑ ΤΟΥΤΟ.

Α. ΕΚΛΟΝΗΘΗΣΑΝ.

Ο. Κ. Ο. Μ. Ο. Ι. Δ. Ε.

Α. Ε. ΟΥΡΙΑΣ. Ο. Ο. Μ. Ο. Ι. Δ. Ε. ΑΥΤΟΥ ΟΙ Γ. ΑΥΤΑ.

Α. Ε. Υ. Θ. Ο. Α. Ι. Ν. Α. Τ. Ο. Ε. Τ. Ο. Υ. Τ. Η. Ο. Α. Η. Μ. Α. Τ. Ο. Σ. ΑΥΤΟΥ. ΟΙ. Ο. ΑΙ. Ο. Π. Α. ΑΙ.

Α. Δ. Ε. ΣΥΣΤΕΙΣΜΟΣ. Α. ΒΡΥΧΗΝΑ ΑΥΤΩΝ. Ο. Ε. ΑΡΤΕΓΜΑ ΑΥΤΟΥ.

Ε. Η. Χ. Η. Β. Ε. Ε. ΑΥΤΟΥ. Ο. ΚΑΙ ΕΘΗΣΕΤΑΙ ΕΝ ΑΥΤΩΝ.

Propter

Propter id, sicut exuretur stipula à carbone ignis, & comburetur à flamma populante: sic radix eorum, tanquam fauilla erit, & flos eorum, tanquam pulvis, ascendet. Non enim voluerunt legem Domini exercituum, sed oraculum sancti Israel exacerbauerunt. Et iratus est furor Domini exercituum in populum suum. Iniecit manum suam in eos, & percussit eos, & exacerbati sunt montes, & facta sunt morticina eorum, quasi stercus in medio viæ. Et in omnibus istis non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius erecta. Itaque leuabit signum in nationibus remotis, & sibilabit eis ab extremo terræ; Et ecce valde cito veniunt. Non esurient, neque laborabunt, neque dormitabunt, neque dormiet, neque soluent cingula sua à lumbis suis, neque rumpentur corrigiæ calceorum ipsorum. Eorum sagittæ acutæ sunt, & arcus extenti. Pedes equorum ipsorum, tanquam firma petra. reputatæ sunt rotæ curruum ipsorum, tanquam tempestas. Impetu ruunt, vt leones, & astiterunt, vt catuli leonis. Et apprehedet, & clamabit, quasi fera, & ciiciet, & non erit qui eripiat eos. Et clamabit die illo, tanquam vox maris æstuantis, & intuebuntur in cælum, sursum & deorsum, & ecce tenebræ densæ in angustiis eorum.

Προανακηρύττει τὸν λαὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ λαῶς ἕως λαοῦ, εἰ πως ἐπιστρέψει ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν. λέγει δὲ ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ, τῆς ἐστὶν διὰ τὸ εἶρημῶδες ἔχει τὴν γῆν Ἰσραὴλ, ἢ φυσικῶν ἀνάγκων, ἢ ἐμαρμῶδων, δι' αὐτῶν δὲ ἐξέθετο πλημμυλιμαῖα. τοῖς γὰρ ἀπὸ τῆς ἀφροσύνης ἐξέλασεν, ἢ χόρτον, καὶ ΚΑΛΑΜΗΝ, ἀκέραιον τε πλῆθος πεποιηκόσιν, ἐκίωτος τὸ, ΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΣΥΓΚΑΥΘΗΣΕΤΑΙ ΚΑΛΑΜΗ φησὶ ΦΛΟΓΑ δὲ ΑΝΕΙΜΕΝΗΝ καλεῖται ἀκέραιον, καὶ μηδένος καλύοντος ἐπ' ἐξουσίας βαδίζουσαν. ἢ δὲ ὁ ΠΡΑΙΟΤΗΤΑ λέγει ἕΣΩΜΑΤΟΣ, τῆς τε πλάτης ἢ δόξης, καὶ τῆς παντός ἔθνους ἐκτρέψεται, ἀπὸ τῶν ΚΟΝΙΟΡΤΟΥ φησὶ διασπειρασθῆσεται. ἢ δὲ καὶ αὐτὸ ἐδωλολαβείαν κατηργεῖ, ἀλλ' ὅτι μὴ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ κατεδέξατο, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐφασκεν· Ἐκ γὰρ Σιών ἐξελεύσει ὁ νόμος, καὶ λόγος κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ. λέγει δὲ ἂν καὶ τὸν Μωϋσέως. Εἰ ὅτι σέβετε γὰρ φησὶ Μωϋσεῖ, ὅτι σέβετε ἐν ἐμοί. καὶ γὰρ ἐμὸς κύριός ἐστιν Ἰσραὴλ. ἀλλ' ἢ δὲ τὸ εὐαγγελικὸν ἐδέξατο λόγον, διὸ ΤΕ ΘΥΜΩΣ ΘΑΙ φησὶν ὅτι γὰρ ἠθέληεν εἶναι λαὸν, οἱ δὲ ἐκ ἐδέξαντο λοιπὸν αὐτοῖς πολεμίων ἔφοδον προσφανεῖ, καὶ πληθὸς τῶν ἀμαρτωλῶν, ὡς καὶ αὐτὰ πληρῶσαι

MInas rursus ante ultiones prænuntiat, vt iis auditis, si fieri possit, resipiscant. Ait verò, PROPTER ID, hoc est, propter ea, quæ dicta sunt, non casu aliquo, vel nature necessitate, vel fato, sed ob ea, quæ ipsi admiserunt, facinora. Quibus enim pro vna lignum, foenumque, & stipula, spinarumque copia, nata sunt, non immerito, sicut STIPVLAM COMBUSTVM IRI ipsa dicuntur. Vocat autem FLAMMAM POPVLANTEM, cuius incendium, ne potenter vagetur, ab vno reprimi non queat. Nec aliud quidquam corporeæ pulchritudinis nomine, quam diuitiarum gloriam, gentisque vniuersæ splendorem, quæ PVLVERIS inflat dispergenda sit, significat. Neque verò iam eos idololatriæ nomine insectatur, sed repudiata legis accusat, de qua legitur; De Sion exhibit lex, & verbum Domini de Hierusalem. Fortasse autem Mosaicum intelligit. Si enim ait, Mofi crederetis, & mihi etiam. De me enim ipse scripsit. Sed neque euangelicum illi verbum amplexi sunt; vnde est, quod FVRORE DOMINVM IN POPVLVM SVVM IRATVM ESSE dixit. Eum enim, à quo essent in populum delecti, admittere noluerunt. Hostium rursus ipsis inuasionem, & caeforum tantum fore numerum significat;

Esai. 2.

Ioan. 5.

Sap. 5.

Exod. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Ph. 6.

Ps. 33.

TUNC, pergit, EXACERBATI SVNT MONTES; quasi cum Deo in scelorum vindictam, & ipsa conspirans creatura commoueat. Ad hunc modum plagis vndique Aegyptios, ab aere, ab aqua, à terra, ab ipso igne denique, à quo, præter hæc, confumerentur, obfessos fuisse legimus. Neque defunt, qui Romanorum Imperium, propter latè patentem eorum gloriam, sublimemque dignitatis gradū, significari contendunt. Deinde STERCORIBVS, MORTVOS, propter ignominiam, similes facit. Tales existunt, qui peccatorum fordibus inhærentes, ab aduersariis potestatibus conculcantur. Eos enim propter cordis peruicaciam, in quorum vindictam iam elata sit MANVS, FVROREM euitare non posse significat: cum & MONTES IPSI monte comprehensi, id est dominationes, mundana denique potestates, à quibus, Deo non amplius prohibente, anima solet interire, in eos EXACERBENTVR: non aliter, quàm angelum Domini timentes eum, circumdare, & liberare constat. Atque hic quidem finem suum cōsequitur, quæ Ozias temporibus edita est prophætia; cuiusque ab eo, quod dixit; AVDI CÆLVM, AVSCVLTA TERRA, exordium extitit. Quæ deinceps sequuntur, ab Ozia morte ad Iothanum vique, qui postea regni gubernacula suscepit, referuntur.

ΚΑΙ ΕΓΓΕΤΟ Τῶ ΕΝΙΑΥΤῶ, ὃ ἀπέθανεν Οὐζίας ὁ βασιλεὺς, ΟΡΑΣΙΣ Γ. **Κ**αὶ εἶδον τὸν κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνον ὑψηλῶ, καὶ ἐπὴρ-
 μύς. καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ Σεραφεὶμ ἐ-
 σήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ. ἔξ πτέρυγες τῶ ἐνὶ, καὶ ἔξ πτέρυγες
 τῶ ἐνὶ. καὶ ταῖς μὲν δυὸ κατεκάλυπτον τὸ πρῶσωπον, ταῖς
 δὲ δυὸ κατεκάλυπτον τὰς πόδας, καὶ ταῖς δυὸ ἐπέταυτο,
 καὶ ἐκέκραγον ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἔλεγον, ἅγιοι,
 ἅγιοι, ἅγιοι ὁ κύριος σαββαῶθ, πλήρης παῦσα ἡ γῆ τῆς δό-
 ξης αὐτοῦ. καὶ ἐπήρθη τὸ ὑπέρθυρον ὑπὸ τῆς φωνῆς, ἧς ἐκέ-
 κραγον. καὶ οἶκος ἐνεπλήσθη καπνοῦ, καὶ εἶπα. ὦ τάλας ἐ-
 γὼ, ὅτι κατανένυγμα, ὅτι ἄνθρωπος ὢν, καὶ ἀκάθαρτα
 χεῖλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαῶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος ἐγὼ
 οἰκῶ, καὶ τὸν βασιλέα ὁ κύριον σαββαῶθ εἶδον τοῖς ὀφθαλ-
 μοῖς μου.

Θ. ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΣ
 ΗΘΑΝ ΑΥΤΟΥ
 ΗΝΑΡΘΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ.

ΟΙ Δ. ΕΞΙΔΗΘΑ.

Et factum

Cap. VI.

ET factum est, Anno, quo mortuus est Ozias rex, vidi Dominum sedentem super folium excelsum, & eleuatum. Et plena domus gloria eius, & Seraphin steterunt circum eam. Sex alæ vni, & sex alæ alteri, duabus velabant faciem, duabus autem occultabant pedes, & duabus volabant, & clamabant alter ad alterum, & dicebāt: Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Sabaoth, plena est omnis terra gloria eius. Et eleuatum est superliminare à voce, qua clamabant: & domus impleta est fumo, & dixi, O me miserum, quoniam compunctus sum, quoniam homo sum, & immunda habes labia, in medio etiam populi impura habentis labia, habito, & regem Dominum Sabaoth vidi oculis meis.

ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ, ὃν ἐν τοῖς φθά-
 σαισι πολλάκις σαββαῶθ ἀνεκέρυξεν, αὐ-
 τοψία παρέληφεν. ἰὺ δὲ ὁμοιογενῆς τοῦ
 Θεοῦ λόγος, ὃ ὢν εἰς τὸν κάλπιν τοῦ πατρὸς,
 ὃς ὑποχέτασθαι ἔδει ὅτε τῶ ἰδίῳ μεγέ-
 θους, ὁρατὸν ἀνθρώποις ἐαυτὸν ἀσφραζέται.
 ὡφθη πολλάκις τῷ Αβραάμ, καὶ θάφισιν
 ἡ γραφῆ, καὶ ἐχηματισμένος ἐν ἀνθρώπου
 μορφῇ, ὡς καὶ ὑπὸ δρυῶ γενέσθαι, καὶ τῆς
 πόδας ὑποπέσειν, καὶ κοινωθῆναι, ὡς ἀπέ-
 ζῆς. καὶ Ἰσαὰκ δὲ ὡφθη, καὶ Ἰακώβ πολ-
 λάκις καὶ παλάσθηται τῶν εἰδῶν ὡς ἄνθρω-
 πον. ἦτοι δὲ καὶ Μαυσῆς, γνωστῶς ἰδὲν τὸν
 Θεόν, ἀλλ' ἀκήκοεν ἕδ' ἡ δυνήσθη ἰδὲν τὸ πρῶ-
 σωπον μου. ἔτι γὰρ μὴ ἰδὲν ἄνθρωπος τὸ πρῶ-
 σωπον μου, καὶ ζῆσεται, ἢ γὰρ θεότης τοῦ
 μονογενοῦς ἰσοῦ τῶ Θεοῦ, μὲν τοῖς πᾶσιν
 ἀθέατος. καὶ Ἰεζεκιήλ δὲ πῶ τῶν δόξων
 δι' ἀνιγμάτων ἐώρακεν. τοῦτου δὲ καὶ ὁ πα-
 ρὼν πρῶφητης ἠξίωται, καὶ μάρτυς ὁ Ἰω-
 ἀνης. εἶπὼν γὰρ, ὅτι εἶπεν Ἠσαίας, τετύ-
 φλωκεν αὐτοῦ τὰς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰ λοι-
 πὰ ταῦτα εἶπε φησὶν Ἠσαίας, ὅτε εἶδε
 πῶ δόξων αὐτοῦ. νῦν γὰρ Ἠσαίας τῶ-
 φησιν. ἀκούετε καὶ ἔτι μὴ λυγῆτε
 καὶ τὰ ἔξῃς. ὡς τε πῶ Χριστὸς δόξων ἄφθ-
 ῖτον πρῶφητην ὁ πρῶφητης ἐώρακεν, ἔτι πάν-
 τως σαρκὸς ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ ἔτι τῶ ἐνδον πε-
 φωτισμένους ὑπὸ ἁγίου πνεύματος. (ἡμερῶν)
 γὰρ φωτὸς τοῖς ἐνδον ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ἔξωθεν
 ὀφθαλμοῖς. δι' ὅφησιν ὁ σωτὴρ Μακάριοι οἱ
 καθαροὶ τῶ καρδίας, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεόν ὤψον-
 ται. οἷος ὢν Ἠσαίας ΕΙΔΕ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ

DOMINVM, quem Sabaoth antea per sæpe prædicauit, oculata fide se complexum esse affirmat. Est autem is proculdubio vnigenitum Dei Verbum; quod in patris sinu recumbens, summissa aliquando peculiaris gloriæ magnitudi- ne, videndum se hominibus præbuit. Vi- sus Abrahamo per sæpe, scriptura teste; etiam in hominis speciem transforma- tus; nimirum, cum sub quercu esset; cum ei pedes ablueret; cum mensæ fieret par- ticeps: Visus est & Isaac sæpe, & Iacobo; qui luctantem hominis more eundem expertus est. Postulauit verò Moses, aper- tē Deum ut videret: sed quæ sequuntur audiuit; Non poteris videre faciē meam. Non enim (addit) videbit me homo, & viuēt. Vnigeniti enim filij Dei ipsa inui- sibilis manet diuinitas. Vidit huius & Ezechiel gloriam; sed per ænigmata. Tantæ etiam rei honore dignum hunc prophetam habitum, vel Ioannis testi- monio probatur. Cum enim ille furpato Esaiæ testimonio, excæcatus eorum esse oculos, & quæ sequuntur, dixisset; tan- dem subiungit; Hæc dixit Esaias, quando vidit gloriam eius. Istud ipsum enim est, quod iam Esaias ait; Auditū au- dietis, & non intelligetis, cæteraque deinceps. Constat ergo ex his, quæ superius posita sunt, Christum pro- phetam vidisse, nec illis tamen, quæ corporis sunt; sed internis, id est, spi- ritu sancto illuminatis oculis vsurpasse. Lucis enim auxilio internis, veluti ex- ternis oculis videmus. Hinc est, quod ait Saluator; Beati mundo corde, quo- niam ipsi Deum videbunt. Talis cum esset; Esaias, VIDI T DOMINVM

M ij

parua diligentia obseruatum, legimus. Indéque est, quod in prædæ vbertate, cum diuinæ virtutis periculum, retibus in Dei verbo laxatis, fecisset Petrus, Dominum à se, quia peccator existeret, recedere postulauit. Alioqui enim Christum à se vt recederet nunquam fuerat petiturus. Quin & Gergeseni miraculorum eius magnitudinem experti, cum, vt suis finibus exiret, precati sunt; cum dæmonas abigentem, morbúmque omnem per sanantem amplecti potius decuisset. Inde etiam quod cum vocatus esset ad salutem Matthæus, domique IESVM exciperet, quoniam intererant peccatores multi, multi item publicani, à Pharisæis eius discipuli, cur cum illis magister ederet, interrogati sunt. Accusat autem & Iudæos Dominus, qui sanctum à prophano minimè discernent; ideóque se iam conscientiæ spiculo COMPVNGI ait propheta, qui LABIIS SVIS hymnum Deo dicentibus potestatibus, eadem ipse cum illis personare non valeat; qui ingrati Deo in ore peccatorum laudem esse non ignoraret. Itaque sic habet Symmachi interpretatio; ΗΕΙ ΜΗΝΙ, QVONIAM ΤΑC VI. Erat enim reuera LABIIS IMPVRVS ISRAEL, qui in Dominum Iesum Christum ore blasphemio conuitia expuisset. Sed propheta, præter eas, quas attulimus rationes, modestiæ causa, seipsè populo admiscet. Fortasse verò & humanæ naturæ morbum confiteatur, iuxta Dauidicum illud; Dixi in excessu meo, omnis homo mendax. Est enim mendacium hominibus, naturalis quidam morbus; quantumvis sit à nonnullis euitatum. Eum verò, qui ad Dei laudes sese accingat PVRGATIS esse LABIIS oportere, satis indicauit apostolotum quidam de lingua sic locutus; in ipsa benedicimus Deum & patrem, & in ipsa maledicimus homines, qui ad imaginem & similitudinem Dei facti sunt. At isthæc adhuc apertius interpretatus est Symmachus, cum ait; VIDI DOMINVM SEDENTEM IN THRONO EXCELSO, ET ELEVATO: ET QVÆ SVB PEDI-BVS EIVS ERANT, TEMPLVM REPLEBANT. SERAPHIM STABANT SVPERNE. Quia enim cælum ipsi THRONVS est, TERRA QVÆ

Matth. 8. Luc. 5.

Matth. 9.

Matth. 9.

psal. 115.

Iacob. 3.

Isa. 66.

καὶ τὸ αὐτὸ πολλὰς ἐπέθεντο φυλακὰς, διὸ καὶ Πέτρος ἐν τῷ τῆς ἀρχαὶ πλῆθει, τῆς Ἰησοῦ δυνάμεως περιεσχθεὶς, ὅτε κελύβαντος αὐτὸν καθήκει τὸ δύναιτο, ἐξελθέψον ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰμι, κύριε. ἄλλως γὰρ ἔκ' ἂν ἠξίωσεν ἀπ' αὐτοῦ τὸν Χελεὼν ἀπελθεῖν. καὶ οἱ Γεργεσινοὶ δὲ μετὰ τὴν πείραν τῆς ποσούτων θαυμάτων παρεχόμενοι μεταβίβωμι ὑπὸ τῆς ὀρέων αὐτῆς, καὶ οἱ κρατῶν ἔδει μάλλον τὸν ἐλαύνοντα δάμονας, καὶ πείσης νόσου γινόμενον ἰατρῶν. ὅθεν καὶ Φαρισαῖοι κληθέντος αὐτοῦ σωτηρίου Ματθαίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ κελύβαντος Ἰησοῦν, ἐπειδὴ πολλοὶ συνηῶσαν ἁμαρτωλοὶ καὶ τελῶναί τοις αὐτοῖς μαθηταῖς, ἔλεγον· Ὁμοίωσι μετα ἁμαρτωλῶν καὶ τελῶνων ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ἡμῶν; ἀπ' αὐτῶν δὲ καὶ τὸς ἐξάρχοντας τῆς Ἰερουσαλὴμ λέγοντων, ἀναμέσον ἄλλοι καὶ βελήλας ἐδέξασθαι. δι' ὃ καὶ νῦν ὁ παροφθιτῆς ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ΚΑΤΑΝΕΝΥΧΘΑΙ φησὶν, ὅτι τῆς ἀρχαίων δυνάμεων ΧΕΙΛΕΣΙ Παναγίαις ὑμνοῦντων τὸν κύριον, οὐκ εἶχε (ὡς αὐτοῖς ἀνυμνεῖν, εἰδὼς ὡς ἐχ' ἄραρος ἄρος ἐν σφύματι ἁμαρτωλῶν. διὸ καὶ ἐξέδωκε Σύμμαχος, ΟΙΜΟΙ, ΟΤΙ ΕΞΙΩΠΗΣΑ. ἡ μὲν γὰρ ΑΚΑΘΑΡΤΟΣ ΧΕΙΛΕΣΙΝ ΙΣΡΑΗΛ, βλασφημίας τὸν κύριον Ἰησοῦν, τὸν Χελεῖν. ὁ δὲ παροφθιτῆς αὐτοῖς; αἷς εἰρήκε μὲν αἰτίας, μετρίαν ἑαυτοῦ ἡμετέρας ὑμνοῦσι τῷ λαῷ· πάρα δὲ καὶ τῆς ἀνθρώπου φύσεως τὴν νόσον ὁμολογῆι, καὶ Δαβὶδ εἰρηκότα, Εγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ σκηνῇ μου, πᾶς ἄνθρωπος ψεύτης. νοσεὶ γὰρ τὸ ψεύδος ἡ φύσις, εἰ καὶ κηρόντες ὀλίγοι ποδοφύγειν δεδιώμενται, ὅτι δὲ καὶ καὶ ΚΑΘΑΡΟΙΣ ΧΕΙΛΕΣΙΝ ὑμνολογεῖν τὸν Θεὸν, δηλοῖ τις τῆς μαθητῆς αὐτοῦ τῆς γλώσσης εἶπεν, Ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν κύριον, καὶ ἐν αὐτῇ καταράμεθα τοῖς ἀνθρώποις τοῖς κατ' ὁμοίωσιν Θεοῦ γεγονότας. ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκεν ἐπι σαφέστερον εἰπὼν. ΕΙΔΟΝ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΚΑΘΗΜΕΝΟΝ ΕΠΙ ΘΡΟΝΟΥ ΥΨΗΛΟΥ ΚΑΙ ΕΠΗΡΜΕΝΟΥ, ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΣ ΠΟΔΩΝ ΑΥΤΟΥ ΕΠΑΗΡΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ. ΣΕΡΑΦΕΙΝ ΕΣΤΩ ΤΑ ΕΠΑΝΩΘΕΝ. ἐπεὶ δὲ γὰρ ὁ ἕρπυλος αὐτῶν ΘΡΟΝΟΣ ἢ δὲ γῆ ΥΠΟΠΟΔΙΟΝ

ΠΟΔΙΟΝ ΤΩΝ ΠΟΔΩΝ ΑΥΤΟΥ. ὁ ὅτι γῆς δὲ καὶ ἐν τῷ ὑποποδίῳ αὐτοῦ (ὡς φησὶ ἐκείνους τὰ ΠΑΗΡΟΥΝΤΑ ΤΟΝ ΕΠΙ ΓΗΣ ΟΙΚΟΝ, ΠΡΟΣ ΠΟΔΩΝ) ἐλέγετο τῷ Θεῷ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ δὲ ΕΙΣΤΗΚΕΙ ΕΠΑΝΩΘΕΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ. οὐ γὰρ δὴ τοῦ κυρίου. ἀλλ' ἐδὲ εἶσω ἡ τῆς ΟΙΚΟΥ (ἢ γὰρ ἂν καὶ αὐτὰ αὐτοῦ τοῖς ΠΟΣΙΝ ἡ τῆς Θεῷ) ἀλλ' ἡ ΥΠΕΡΑΝΩ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ περιπολιῦται τὸν βασιλεῖον ΘΡΟΝΟΝ. μὴ ἀγνωσθῆναι δὲ ὡς ΟΙΚΟΝ πινεσ ἔφασαν τὸ σύμπαν σύστημα τῆς κοίτης καὶ ἀσθητῆς κτίσεως. ΕΠΗΡΜΕΝΟΝ δὲ ΘΡΟΝΟΝ, τὴν ὅτι πάντων ἀρχὴν. ἐξελῶ δὲ πούτοις παροφθιτῆς καὶ πᾶς ὁ οὗτος νόστος ΟΙΚΟΣ ΕΠΑΗΡΩΘΗ ΚΑΠΝΟΥ.

Καὶ ἀπεσάλη αὐτὸς με ἐν τῶν Σεραφείμ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ ΤΟΜΟΣ ἦεν ἄνθρακα, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ὑπὸ τῆς θυσιαστηρίας, καὶ ἤψατο τῆς σόματος μου, καὶ εἶπεν· Ἰδὲ ἤψατο τὸ τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου καθαριεῖ. καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς τῆς κυρίας λέγοντος· Τί να ὑποσελά; καὶ τίς πορεύεται αὐτὸς τὸν λαὸν τῶν τῶν; καὶ εἶπα· Ἰδὲ ἐγὼ εἰμι. ὑποσελὸν με. καὶ εἶπε· Πορεύθητι. καὶ εἶπον τῷ λαῷ τῶν τῶν· Ἀκοῆ ἀκούετε, καὶ ἐ μὴ (ὡς) καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδῃτε. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τῆς λαοῦ τῶν τῶν, καὶ τοῖς ὀσίν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τὰς ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἐκάμυσαν, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὀσίν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ (ὡς) καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς. καὶ εἶπα· ἕως ποῦτε κύριε; καὶ εἶπεν· ἕως ἂν ἐρημωθῶσι πόλεις αὐτῶν τὸ μὴ κατοικεῖσθαι, καὶ οἵκοι αὐτῶν τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώπων, καὶ ἡ γῆ καταλειφθήσεται ἔρημος. καὶ μεταταῦτα μακρυνεῖ ὁ Θεὸς τὸς ἀνθρώπων, καὶ πληθυνθήσονται οἱ ἐγκαταλειφθέντες ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶτι ἐπ' αὐτῆς ἕξτι ὀπίδ' ἑκατόν. καὶ πάλιν ἔσα εἰς παρονομήν, ὡς τερέβινθος, καὶ ὡς βάλανος ὅταν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς θήκης αὐτῆς. *

SCABELLVM PEDVM EIVS; quod in terra deinde templum habetur, in ipsius etiam scabello consistit; ea merito QVÆ TERRENAM DOMVM REPLENT, SVB Domini PEDI-BVS esse dicuntur. Sequitur verò; SERAPHIM STABANT SVPRA DOMVM. Neque enim certè supra Dominum, immò ne intra DOMVM quidem, (essent enim & ipsa sub Dei PEDI-BVS) sed SVPRA DOMVM existere, regiumque THRONVM circumire significauit. Non ignoramus tamen, DOMVS appellatione, vniuersam intelligibilis, visibilisque mundi, structuram; sicut per THRONVM EXALTATVM, fumam ipsam in res omnes potestatem intelligere. Sed huius sententiæ autores oportuit explicare, quæ posset hoc sensu DOMVS vniuersa, FVMO etiam repleti.

ΟΙ Γ. ΑΥΤΟΥ. ΟΙ Γ. ΟΜΟΙΩΣ.

ΠΙΠΙ ΠΙΠΙ ΠΙΠΙ ΠΙΠΙ

✠ Θ. ΣΕΡΦΑ ΑΓΙΟΝ ΤΟ ΣΤΗΘΑΜΑ ΑΥΤΗΣ.

Et missus est ad me vnus de Seraphim, & in manu habebat prunam, quam forcipe accepit ab altari, & tetigit os meum, & dixit, Ecce tetigit hoc labia tua, & auferet iniquitates tuas, & peccata tua mundabit.

Heb. 1.

mirè confidens, miserum se non exclamat amplius, sed vltro ad eius, quem vidit, missionem festinat. Aded magnum est ministrarum virtutum, in eos qui salutem sunt consecuturi, momentum; que non sponte tamen, sed Dei nutu missæ nobis adsunt. Primaria enim illis & naturalis vita est, in Dei pulchritudinem semper aciem intendere, eumque perpetuo celebrare: hæc autem aduentitia functio, vt hominum curam habeant, vt nobiscum versentur: qualis & ipsa nunc est, quæ CARBONEM deferre dicitur. Intelligamus verò & veritatis Verbum existere, quod acriter & euidenter falsa destruat, in quæ semel virtutis suæ vires conuerterit. Decet verò per MANVM SERAPHIM, vim ipsam bonorum effectricem & largitricem intelligere. Neque verò purgatum prophetam Dominus abire iubet, sed his verbis interrogat, QVIS IBIT? Quæ vox probantis est, & alacritatem illius prouocantis, bonique instituti tanquam mercedem pollicentis. Videtur autem Israëliticum populum non leuiter accusare, tanquam qui ad se missis semper reluctatus, eisdem variis cruciatuum generibus affecisset. Itaque & nunc Ezechielem ipsum alloquitur Dominus; Domus autē Israël nolunt audire te, quia nolunt audire me. quandoquidem omnis domus Israël conuentionibus delectatur, & duro corde est. Indè que fit, vt dubitanti similis, quis Isaaclem flectere possit, & persuadere, quare videatur. At hic, tanquam diuino labris admoto CARBONE purgatus propheta, magna ad gerendam prouinciam animi alacritate, & feruore accedit, cuius qui abundantius fuere participes Christi discipuli, in huius legationis obeundo munere, etiam feruentiores extiterunt. Nec verò Mosem Deus, vt hic Esaiam, interrogauit, sed tanquam paratum haberet; Accede, ait, mittam te ad Pharaonem regem Ægypti: & ille recusat tamen, cum hic maiore longè dilectione præditus sermone nondum penitus audito, nihil eorum animo quicquam, quæ passurus esset, cogitans, seipsum permittat. Neque est tamen, quod huic esse contrariam Mosi credamus animi sententiam. Sed norat ad quæ negotia mitteretur, qui esse obstinato animo Pharaonem

Eph. 3.

Exod. 3.

μηκέτι λέγων τάλας ἐγὼ, ἀποστῆ δὲ τῆ ὡδὲ τοῦ φαιέντος ἔπιτετραχὶ αὐτόματος. ποσοῦτον δυνάμει δυνάμεις λήτρηραὶ πεμπόμενα πρὸς τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν, ὅτι αὐθεντικῶς, οὐδὲ αὐτεξουσίας ὡδὲ γινόμενα. ἁποστομὴ γὰρ αὐτῶν καὶ χεῖρ φύσιν ἔχει τῶ τοῦ Θεοῦ ἡλλοίει ἐναυτίλῃσιν αἰεὶ, καὶ διανεῖως δόξα ζῆν αὐτῶν. ἁποστομὴ δὲ ταύτης ἐνεργεία ἢ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀθρώπους ἔπιμελέα καὶ τροφή. τοιαύτη καὶ ἡ νῦν ἁποστομὴν σου ΤΟΝ ΑΝΘΡΑΚΑ. νοήσαι μὲν δὲ τοῦτον, λόγον ἀληθῆ, ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἐλεγκτικῶς, τὸ ψεύδος κεραιόμενα, οἷς ἂν ἀπὸ τῆς δραστηρίως δυνάμειος ἁποστομῆς. ΤΗΝ γὰρ ΧΕΙΡΑ ΤΟΥ ΣΕΡΑΦΕΙΜ ἐνεργείαν ἔχει νοεῖν ἀγαθῶν παρεπιπέλω. ὁ δ' αὖ κύνειος κεραιόμενα τὸν ἁποστομῆν ἁποστομῆν κινῶν ὅτι ἀπέπειλεν, ἀλλὰ φησι. ΤΙΣ ΠΟΡΕΥΣΕΤΑΙ. δοκιμάζοντος δὲ τοῦτον ἢ τοιαύτη φωνή, καὶ τὴν αὐτοῦ ἁποστομῆν ἁποστομῆν κινῶν, ὡς ἂν τῆς ἀγαθῆς ἁποστομῆς κομίζοιτο τὸν μισθόν. ἔοικε δὲ καὶ ἀπ' αὐτῶν λίαν τὸν Ἰσραὴλ, ὡς τοὺς ἀποστομῆν αἰεὶ γινόμενον ἀπ' αὐτῆ, καὶ ἀφ' αὐτοῦ αὐτοῦ πικρῶν. Τοιγαροῦν καὶ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ φησι ὁ Θεός. Ο δὲ οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ οὐ μὴ ἐδελήσωσιν ἀνομιῶν σου, διότι οὐ βέλονται εἰσακομῆσαι, ὅτι πᾶς ὁ οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ φιλόνομοί εἰσι καὶ σκληροκέρδοι. ὅθεν ἔοικεν ἀποστομῆν, πῆς δυνήσεται πᾶσα τὸν Ἰσραὴλ; ὁ δὲ ἄπε ANΘΡΑΚΟΣ τοῦ ἵεῖς μεταλλῶν κεραιόμενος μὲν ἔστι, ἁποστομῆς δὲ, καὶ νεανικῶς πρὸς ἀποστομῆν, ἢ μεταλλῶντες μᾶλλον οἱ τῶ Χερσὸς μαθήται θερμότεροι πρὸς ταύτην ἐγένοντο. Θεὸς δὲ τὸν Μαύσιν ὅτι ἠρώτησεν, ὡς νῦν Ἠσαΐαν. ἀλλ' ὡς ἔχον ἔτοιμόν φησι, Δεῦρο, ἀποστομῆν ὡσεὶ πρὸς Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου. καὶ ὁμοῦ παραίειται. ὁ δὲ πλείστη τῆ ἀγάπῃ φερόμενος, ἀορκῆτως ἀκούσας τῶ λόγου, ἔπιτετραχὶσιν ἑαυτῶν μὴδὲν ἂν πάρεχον ἡμελλεν λογισάμενος. ἀλλ' ὅτι ἐναντίαν ταύτην ἀφ' ἑαυτοῦ ἔχον ὁ Μαύσιν. ἀλλ' ἠδὲ τὴν ἁποστομῆν, εἰς τὴν ἀπέπελλετο, καὶ ὡς ἀνένδοτος ἔστιν ὁ Φαραὼ, ὁ δὲ

ὁ δὲ λαὸς Ἰσραὴλ δυσσεβῆς, πείρασαν τῶν μαθῶν. εὐ γὰρ παθόντες τὸν εὐποιοῦσαν φεγγεῖν παρεκείσθαι, καὶ ἁποστομῆν ποιμνικῆς τῶς τ' ἀθρώπων ἰουρῆς ἐξέκλινεν. διηλοὶ δὲ ἢ γινόμενα τοὺς ἐφ' ἑξῆς, ὡς γὰρ ταῦς αὐτῶν λίαν ἢ ἔπι τῆ μοχλοποιία δικίω ἀπέδρασαν, τῶ Θεῷ πρὸς αὐτὸν εἰπόντες, πορεύε καὶ ὁδήγε τὸν λαὸν τῶτον, καὶ τὸν ἀγγελόν μου ἐξαποστομῆν ἔμπαρθε σὲ, φησὶν ἐνθῶς, δέομαι κύριε εἰ μὴ αὐτὸς σὺ ἁποστομῆν ἡμῶν, μὴ ἀναγῆς ἡμᾶς ἐντεθεῖν. τίνας χάρις ὅτι ἀμαρτωλὸς ὁ λαὸς, ἔχει τῶ ἀφέντος ἀμαρτίας, ὅτι ἀγγελοὺς ἀδύνατον. τιμωρητικοὶ μὲν γὰρ τ' ἀμαρτανολύων οἱ ἀγγελοὶ, συγχωρητικοὶ δὲ τῶτον ὁ Θεός. διὸ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγεν, ἁποστομῆν ἄλλον ὃν ἀποστομῆν. τετέστιν, ἐλθέτω ὁ ἀληθινὸς νομοθέτης, ὁ δυνάτος σωτῆρ, ὁ μόνος ἔχων ἐξουσίαν ἀφέναι ἀμαρτίας. ὅτι εἰσακομῆσιν δὲ, ὅτι μήπω παρὼν τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος, καὶ ἔδῃ ἐν τοῖς τύποις ἁποστομῆν τὴν ἀθρώπων τῶ. Ἠσαΐας δὲ τῶ ἀμαρτανῶν ἀφέντος εἰπόν, ὅτι ΕΝ ΜΕΣΩ ΛΑΟΥ ΕΓΩ ΟΙΚΩ ΑΚΑΘΑΡΤΑ ΧΕΙΛΗ ΕΧΟΝΤΟΣ. ἔτι νῦν ἀκούσας, πῆς πορεύεται πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον, νοήσας ὅτι τῶ ὡδὲ πλείστα κεραιόμενος ἐνεργητικῶν, ζητεῖσθαι ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΜΕΝΟΝ, ἔτι πρὸς ἁποστομῆς ἑαυτὸν ἁποστομῆν, ὡς ἂν κεραιόμενος ἀφέντη τὰ ἡμαρτημένα. ἀσφαλῆ μὲν τοι πεποιήσιν τὴν ἀποστομῆν, ὡς ἀφελήμενος ἐκ τῆς τοῦ ΑΝΘΡΑΚΟΣ ἢ διη κεραιόμενος. πρὸς γὰρ δύο λόγους, μίαν πεποιήσιν τὴν ἀποστομῆν, ΤΙΝΑ ΑΠΟΣΤΕΛΛΩ, καὶ ΤΙΣ ΠΟΡΕΥΣΕΤΑΙ; ΙΔΟΥ ΕΓΩ ΕΙΜΙ, ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΜΕΝΟΣ, μηκέτι ποροδοίς, καὶ ΕΓΩ ΠΟΡΕΥΣΟΜΑΙ. τὸ μὲν γὰρ δέξασθαι τὴν ἀποστομῆν, ἐφ' ἡμῶν. τὸ δὲ δυναμωθῆναι πρὸς τὸ πορεύειν, ἐκ τῶ δίδοντος τὸ χάρισμα Θεῷ, διὸ, τῶτο κεραιόμενος τῶ Θεῷ, μὴδὲν ἐπαγγελία μείνος ἀφένται τὸ φύσεως. πρὸ ἔκ' ἐλαβεν ἑαυτῶ, τὸτο κεραιόμενος κύριος εἰπὼν. ΠΟΡΕΥΘΗΤΙ, ΚΑΙ ΕΙΠΟΝ ΤΩ ΛΑΩ ΤΟΥΤΩ. τὸ δὲ, ΙΔΟΥ ΕΙΜΙ ΕΓΩ, γαρρῶν εἶπεν ὡς ἢ διη τῶ ὄντος μεταλλῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔσιν ἀφένται ἑαυτὸν μετα τὸ κεραιόμενος. ἐπεὶ δὲ ἔθετο ὁ Θεὸς πρὸ τῶν ἀποστομῆν

ἰο. λ. καὶ ὅτι

non ignorabat; qui populi peruiticaciam experimento didicerat. De se enim benemeritum fuga sibi salutem quaerere compulerunt, & simulato pastoralis vitae studio, hominum tumultus declinare. Verum, quid ipse sentiret postea satis aperuit. Constat enim suis eum precibus conflati vituli poenas ab Israële depulisse; cum diceret Domino; Abi, populi que isti dux esto, & mittam angelum meum ante te, statim reposuit; Precor Domine, si te ducem nobis praebere non statuis, inde nos non educas. Quamobrem verò? quia nimirum sceleratus populus, peccatorum remissione, quam angeli praestare nequeunt, opus haberet. Peccata enim vlcisci quidem, sed non item possunt remittere. Vnde & alium superius, quem mitteret, verum illum scilicet legislato-rem, qui potest vnus salutem dare, vnus item peccata remittere, proferendum dicebat. Sed est haudquaquam exauditus, cum temporum nondum aduēisset plenitudo, figurisque prius homines aslucere docerique conueniret. At Esaias peccatorum remissionem adeptus, cum MEDIO IN POPULO LABIA IMPURA HABENTE HABITARE se dixisset; cum praterca, quia ad populum istum esset abiturus quaeri audisset; talem ideo postulari, vt pari beneficio aslucere- tur, arbitratus; cum, sperata illorum nomine peccatorum venia, latus offerre se, securaque, veluti CARBONIS opera purgatum decebat, respondere non dubitauit. Cum enim duo distinctè, QVEM MITTAM, & QVIS IBIT essent postulata, vnica ambobus responsione satisfacit, cum ecce ego DOMINE, MITTE ME, non autem amplius, ITVRVM SE, adiecit. Est enim in nostra situm potestate, apostolatium admittere. Vires autem ad obeundum sufficere, Dei vnus, qui istam gratiam largitur, humane itaque imbecillitatis probe confcius, nihil ad id respondens, soli Deo reliquit & quod sibi non arrogauit, Domino largiente accepit. Sequitur enim VADE, ET DIC POPULO HVIC. Quod autem habetur, ECCE SVM EGO; confidentis verba sunt, tanquam eius, qui est, participem se, & in eorum, que sunt, numero, post purgationem ceteri significet. Quoniam verò Apostolos Eph 4.

Exod. 2.

Exod. 32.

Gal. 4.

Eph 4.

Exod. 3.

Cap. 1.

primū, deinde prophetas, creauit Deus, ob id primū apostolatus gratiam Esaias excipit, Audit & Moses, Accede, mittam te. Et Hieremias; Ad omnes, ad quos mittam te, abibis. Quid ergo dicere iubetur Esaias. Audit autem vocem Domini, qui mente ab ipso informata, propter vitæ integritatem, resonantis in se Verbi, tanquam in libro, diuinos conceptus in anima nostra describentis, sonum aufcultat. Quid ergo dicere iubetur Esaias: **A V D I T V A V D I T E; E T N O L I T E I N T E L L I G E R E. E T, V I D E N T E S V I D E T E; E T N O L I T E C O G N O S C E R E.** Quenam verò ipsi **A V D I T V R I** essent, aut **V I S V R I**, progressu orationis descendum reliquit; dum quem propheta Dominum cerneret, eundem esse quidem visurum populū addidit; quem item **A V D I R E T, A V D I T V R V M**: sed eum, cuius gratiam, cum vt homo in terris visus est, admittere noluerunt, nec **C O G N I T V R V M**, nec intellecturum. Itaque ait postea: in iniquitatibus vestris venditi istis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram; quia veni & non erat vir; vocaui, & non erat, qui audiret. **V I D E N D I** autem modum exprimens, **O C V L O S** eorum **C L A V S O S E S S E** adiicit. Ille siquidem, quia lux erat, ita animis omnium illucebat, vt cæcis visum etiam restitueret: At qui **O C V L O S C L A V D E R E** voluerunt, **V I D E N T E S I P S I N O N V I D E R V N T**; id est, cum videre possent, noluerunt. Efficitur autem istud, vel cum eius, quod cernitur, contemptu, oculos auertimus; vel cum ea, quæ ipsi videmus, non videre nos simulamus. **V I D E R E** ergo potuissent, si eius gratiam, in quem intueri debebant, amplexi essent. At quod non **V I D E R V N T**, id solum caussa est, quod **O C V L O S C L A V S E R V N T**. Pari modo **A V D I E N S** quis, **N O N A V D I R E**, nisi quæ audit intelligat; putandus est. Quæ ipsis certè, cum in terris Saluator ageret, contigisse nemo est, qui ambigat. Præsentem enim fuisse obuium **O C V L I S** nec **V I D E R E**, nec cælestis regni mysteria docentem tolerare potuerunt. Ita enim & Paulus secum in Actis reputans, sibi, qui Romæ occurrisse, Iudeis ista exprobrat. Bene enim per Esaiam prophetam ad patres vestros lo-

Esai. 50.

Cap. 28.

λέγον, δεύτερον *προφήτα, ἄφ' ἑσέ το Ἡσαΐας* *πρόβητο τὸ ἔσπολις δὲ χεῖμα χεῖμα* *καὶ Μαυῖσος ἀκεί, Δεῦρο ἄπειρα ἑλῶ σέ· καὶ Ἱερεμίας, Ὅτι πρὸς πάντας ἔς ἀν ἐξαποστέλλω σε, πορεύσθαι. ἀκεί δὲ φωνῆς κεύθε οὐ τὸ ἡγεμονικὸν ἐξ αὐτῶ τυπαθεῖς, ἄφ' ἑσέ πλὴν ἐν αὐτῶ κερταρότητες τῶ ἐπιχρῶντος ἀκροάμενος λόγος, ὡσπερ βιβλίω τῆ ψυχῆ τὸ νόημα ταυθεῖα χεῖμα τόντος. π οὐδ ἐπέω Ἡσαΐας πρὸς τὰ πητας* **ΑΚΟΗ ΑΚΟΥΣΗΤΕ, ΚΑΙ ΟΥ ΜΗ ΣΥΝΗΤΕ, ΚΑΙ ΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΒΛΕΨΗΤΕ, ΚΑΙ ΟΥ ΜΗ ΙΔΗΤΕ.** πῶα δὲ **ΒΛΕΨΟΥΣΙΝ**, ἢ πῶος ΑΚΟΥΣΟΝΤΑΙ, παρῆκει ἡμῖν καὶ ἀλλοτῶν τῶτο σιωπῆν ἐκ τῆ ἀκολυθίας τῶ λόγος λεγῶσιν: ὅτι ὃν τὸ ταυθεῖα (ἐμ κέρον ὡ προφήτα, τῶτον ὄψεται ἡ ὀλαός οὐτος ποτε· καὶ οὐτῶ **ΑΚΗΚΟΑΣ**, κακείνος ΑΚΟΥΣΕΤΑΙ· ἀλλ' ἔ (μωσῆς, ἔ δὲ **ΓΝΩΣΕΤΑΙ**, ἢ αὐτῶ χεῖμα δὲ ἔσα ἄμῖβη λόμμος ὡς ἀνθρώπος φαιέντος ἔπι τῆ γῆς. Τοιγάρων πρὸς ἡμῶν, τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἐπάρητε φησι, καὶ ἰσῆς ἀνομίας ἡμῶν ἐξάπτει ἄλα ἢ μητέρε ἡμῶν, διότι ἦλθον, καὶ ἐκλυῖ ἀνθρώπος, ἐκ ἄλεσα καὶ οὐκ ἐκλυῖ ὁ ἰπαικῶν. τὸν δὲ ἴδοπον τῶ **ΕΟΡΑΚΕΝΑΙ** δεινός, **ΤΟΥΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ Αὐτῶ **ΕΚΑΜΜΥΣΑΝ.**** * ὁ μὲν γὰρ, ἄτε φάος ὑπάρχον, πάντων ἐφάπτεται, ἢ ἐπὶ τῶ ψυχῆς, ὡς καὶ τυφλοῖς τὸ βλέπειν χεῖμα (ἐμ), οἱ δὲ **ΤΟΥΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ ΚΑΤΑΜΥΣΑΝΤΕΣ**, **ΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΟΥΚ ΕΒΛΕΠΟΝ**, τῶ τῆσι δυνάμει βλεπέω, ἐκ ἡθελον. γίνετα δὲ τῶτο, ἢ κατὰ φρονήσῃ τῶ ὀρωμῶς ὡ τῶ τῶ πῶντων τῶς ὀφθαλμῶς, ἢ τῶροσῆσῃ τῶ μη ἐρακῶσ, ἢ πῶς ἐρακῶ. τὸ μὲ οὐδ **ΒΛΕΨΑΙ** παρῆν αὐτοῖς ἄπῃ τῆ ὀφθεντος χεῖματος· τὸ μὲ **ΙΔΕΙΝ** δὲ (μωσῆς) κεν **ΜΥΣΑΝΤΩΝ ΤΟΥΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ**, ἔπῶς ΑΚΟΥΩΝ πῶς ΟΥΚ ΑΚΟΥΕΙ, ἐμ μὲ **ΣΥΝΗ** τῶ τῶσῶν ἔ δὲ ἡ γέρονται αὐτοῖς ἔπι τῆς τῶ σωτήρος ἔπιδημίας, παρῶτα γὰρ αὐτῶν **ΟΦΘΑΛΜΟΙΣ ΟΡΩΝΤΕΣ** οὐκ ἔβλεπον, τῶτε μυσῆμα τῆς βασιλείας διδάσκοντος οὐκ ἐκλυῖοντο. ἔτω γὰρ καὶ Παῦλος νοσῶν ἔλεγεν ἐν τῶς ἀράξῃσιν, πρὸς τῶς ἐν Ρώμῃ τυγχάνοντας Ἰουδαίους· Καλῶς γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ἐλάλησε ἄφ' Ἡσαΐα ἔ πρὸς τῶς πατέρας ἡμῶν λέγον,

ἡμῶν

λέγον, ΠΟΡΕΥΘΗΤΙ, ΚΑΙ ΕΙΠΟΝ ΤΩ ΛΑῶ ΤΟΥΤΩ, καὶ τὰ ἐξῆς, εἰς πλὴν τὸ σωτήρος ἀναφῶν ἔπιδημῶν τὸν λόγον. τὸ το δὲ ἰὺ ἄρα καὶ μάλα σαφῶς, ὡσπῆ ἔφη Χεῖμας. τοῖς ἐξ Ἰσραήλ ἀπειθεῖν εἰρημῶν, Μὴ γρηγύζετε ἔ κατ' ἀλλήλων. οὐδ εἰς δυνάτα ἐλθεῖν πρὸς με, ἐάν μὴ ὁ πατήρ ὁ πῶμας με ἐκλύσῃ αὐτοῖ. καὶ πάλιν, Πῶς ὁ ἀκούσας πρὸς τὸ πατρός καὶ μαθῶν, ἔρχετα πρὸς με. οὐκ οὐδ, ἐκκῆκλυτα πρὸς ἔπιγῶσιν τὸ ἴσο δὲ ἄπικελύμῶς τὸ θεοῦ καὶ πατρός, ὅτι μὴ δὲ ἴσαν ἄξιοι πῶς αὐτοῦ σωτηρίας τε καὶ ζωῆς· καὶ ἐν τούτω τὸ εὐλογῶν τῆς τὸ θεοῦ χρισῶς ἀναφῶμετα. ἐπῶντος γὰρ Ἡσαΐου, **ΟΤΙ ΑΚΑΘΑΡΤΑ ΧΕΙΛΗ ΕΧΩ**, καὶ πρὸ τὸ λαοῦ πάλιν τὰ ὅμοια, αὐτῶ μὲν ἐδῶθη ἄφ' **ΤΟΥ ΑΝΘΡΑΚΟΣ** ἢ χεῖμα τῆς συγχωρήσεως τοῖς δὲ, οὐκ ἐπῶ. ὁ μὲν γὰρ **ΙΔΩΝ ΚΥΡΡΙΟΝ ΣΑΒΑΘ**, ἔπιπῶσεν οἱς ἐθεάσαστο· οἱ δὲ βλέποντες ἔπιδημῶντα τὸν κέρον, οὐκ ἔπιπῶσεν. καὶ ὁ μὲν ἀκούσας τῆς δόξολογίας, **ΣΥΝΗΚΕΝ**. οἱ δὲ τὸ σωτήρος ἀκούσαντες, οὐκ ἐδῶροντο· καὶ ὁ μὲν **ΚΑΤΑΝΥΓΕΙΣ** τῆς ἰδίας ἀμαρτίας ἠδύνατο, καὶ **ΤΑ ΛΑΑΣ** ἔφη πρὸς ἑαυτοῦ· τῶ δὲ ἐπαχλύθη ἢ καρδία, πρὸς τὸ μὴ τῶ ἰδῶν κακῶν ἐπαροῦσασα, καὶ πρὸς πρὸς τῶ δυνάμῶν πλὴν ἄφῃσιν. δι' ὅ φησιν ὁ κέρος πρὸς αὐτῶς, Ὅτι ἄπῶσῃσῃ ἐν τῶς ἀμαρτίας ἡμῶν. δόξῃ δὲ καλύψῃ ἔπι τῶς χεῖμας ἄφῃσιν τῶ σωτήρος ἀνάγεσθαι, τὸ (ΕΙΠΟΝ ΤΩ ΛΑῶ ΤΟΥΤΩ) λέγεσθαι δυνάμῶς. τῶ γὰρ δεινῶν κέρον λαοῦ πῶς ἡμελλε τῶ σωτήρος ἀκούψῃ, ἢ βλέπειν αὐτῶ τὰ θαυμάσια; ἐξ ὁμοίῃ δὲ τῶτο γήσομῶν, εἰρηται γὰρ πῶ δῶδεκα, Λαός μου τί ἐποίησά σοι, ἄπικρῆτι τί μοι. διότι ἀνήγαρόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐξ οἴμου δουλείας ἐλυτρώσασάμῃ σε, καὶ ἐξάπτει ἄλα ἐμ πρὸς ἑσέ σου τὸν Μωσῆ, καὶ Αάρον, καὶ Μαριάμ; ὡσπερ γὰρ τότε ἔρχῃ ὁ χεῖ τὸν πρὸς τῶ λαός εἶδε πλὴν Αἰγύπτου, ἔ δὲ πρὸς τῶ εἰρημῶν ὀδηγῆται, καὶ ὁμοίως, ὡς ἔπι τούτοις ἀγνωμοῶν ὀνειδίεταμ·

cutus est spiritus sanctus dicens, **V A D E, E T D I C P O P V L O H V I C,** & cætera, quæ ad Saluatoris nobiscum peregrinationem retulit. Istud ipsum autem vel liquidò apparet existere; quod Israëliticis fidem abnuentibus hoc modo dicebat *Ioan. 6.* **Christus:** Nolite murmurare in inuicem. Nemo potest venire ad me, nisi pater, qui misit me traxerit eum, & rursum; *ibidem.* **Omnis,** qui audiuit à patre, & didicit, venit ad me. Ad filij igitur agnitionem, ex ea, quæ Dei patrisque est, reuelatione, quoniam erant salutis eius, & vitæ munere indigni, non vocantur: **Q**uò vel maxime diuini iudicij probitas, æquitatque apparet. **E**saiam enim, **C V M I M P V R A S E,** populūmque **L A B I A H A B E R E** confessus esset, **C A R B O N E** admoto remissionis gratiā cōsecutum esse, istos autem nequaquam, videmus. Ille enim **D O M I N V M S A B A O T H C O N T E M P L A T V S,** quæ vidit, credidit: cum isti **D o m i n u m s e c u m** diuersantem intuiti, in eundem nequaquā crediderint. Ille etiam laudes auditas **I N T E L L E X I T:** cum isti auribus suis personantem Saluatorem experti, nequaquam admiserint. Ille denique **C O R D E C O M P V N C T V S,** peccatūque sui conscientia commotus, **M I S E R V M** se exclamauit: cum istorum adeo induratum cor fuerit, vt ne ad eum quidem, qui vnus peccatorum largitur remissionem, voluerint accedere. Hinc est, quod eos sic alloquitur **Christus;** Et in peccatis vestris moriemini. Videbitur *Ioan. 8.* autem, quo minus ad Saluatoris tempora isthæc referantur, illud impedire; quod demonstratiuè, **D I C P O P V L O H V I C,** expressa legantur. **Q**uem enim ex toto populo, qui tum ostendebatur, Saluatorem vel auditorum, vel eius miracula intuiturum fuisse credimus? At ex simili, quale sit & istud, intelligemus. Dixit enim ex **X I I.** quidam propheta; **P**opule mi quid feci tibi? Responde mihi, quandoquidem eduxi te de terra **A E G Y P T I;** & scruiutis domo liberaui te, & mihi ante te **M**osem, **A**aronem, & **M**ariam. *Mich. 6.* **Q**uemadmodum enim qui propheta tempore superstes erat populus **A**egyptum non viderat; immo ne superius quidem nominatos duces vnquam habuerat; & tamen in eos tanquam ingratus arguitur. Sic qui tum

fuere superstites, hic intelliguntur. At certum est, quæ propheta notantur, Saluatoris tempore contigisse. Est verò & hic vſitatus nobis loquedi modus, quem *ἄλλοι ἄνθρωποι* Græcè quidam nominarunt: Latine variatum, vel mutatum dicere posſumus. Chorum enim eundem vocamus etiam cum ſingulis, quibus antea conſtabat, diſcedentibus, alij in eorum vicem locumque ſubeunt. Quod certè & vrbibus iſtis accidere videmus; cum prole in mortuorum locum ſuffecta, rurfus implentur. Ad hunc modum, demonſtratus prophetae populus, idem cum eo, qui temporibus Saluatoris ſuperſtes eſſet non ſingulorum duratione, ſed communi gentis appellatione, dici poteſt. Talibus igitur auditis interrogat Propheta, *VSQVEQVO DOMINE? QUEM tandem enim ſinem iſtorum habitura eſt ciuitas?* At ex his, quæ poſtea ſequuntur, aperte ſatis, quæ Veſpaſiano imperante, poſt Chriſti Saluatoris crucem acciderunt, Deus ſignificauit: quo tempore permultæ ita deletæ ſunt vrbes, vt teſte Iofepho, ne nomine quidem ſuperſint. Pari quoque ratione gladio viduatæ domus: fame denique, exilio, captiuitate, homines profligati, & perſi. Caterum pro his verbis, *ET POSTHÆC ELONGABIT DEVS HOMINES; APERTIUS exultit hoc modo Symmachus; LONGE FACIET DOMINVS HOMINES:* quod vrbis direptionem, & exilij tempora poteſt ſignificare. At non defuere, qui Iudæorum à Deo auerſionem quibus hæc ex parte cæcitas contigerat, vt gentium intraret plenitudo, notari audent. Sanctorum enim cæde & ſanguine prius contaminati, adiecta vitæ auctoritate nece, longè ipſi receſſerunt. Caterum qui *RELVENTVR*, ait, *MVLTIPPLICABVNTVR.* quamuis ita pauci exiſtant, vt ne mortuorum quidem decima pars eſſe videantur. Nec tamen & iſtorum qualis vitæ finis futurus ſit, reticuit; cum eos rurfus *IN DEPAſTIONEM* fore, cæteraque, quæ ſequuntur, diſertè monuit. Pro quibus, ita Symmachus; *ET RVRSVS IN DEPAſTIONEM ERIT, TANQVAM QVERCVS, ET GLANS, QVÆ SEMEL DEIECTA SOLA STAT.* Quibus proculdubio magnam illam ſolitudi-

Rom. 11.

ἔτω καὶ κῶ οἱ μὴ τότε ζῶντες ἐδέκνυντο. καὶ δὲ τῆς παροφθαλμίας, καὶ τὴν τῶ σωτήρος ἔπιδημίαν ἐξέβαλεν. ἔτι δὲ καὶ (κυρίως) οὗ τοῦτοσ λόγος ἡμῖν, ὃν ἄλλοι ἄνθρωποι πινὲς παροφθαλμίας. τὸν αὐτὸν γὰρ καλεῖσθαι γροῦν, καὶ ὅτε καὶ ἕνα ἐκείνους τῶν αὐτῶν πληροῦτων ὑπέξειλθόντος, ἕτεροι τῶς σκηνῶν Διὸς ἐξῆσαν τὸ πῶς. ὃ δὲ καὶ πάχυσαν πόλεις Διὸς ἀρχὴ τῶν ἔπιδημιῶν ἀντι τῶν ἐν μέρει θησιῶντων ἀναπληρῶμεναι. ἔτω καὶ ΛΑΟΣ ὁ κῶ τῶ παροφθαλμίας δεκνύμενος λέγει τ' αὐτὸς οὗ τῶ ἔπι τῶ σωτήρος ὑπάρχον, ἔ Διὸς ἀρχὴ τῶν καὶ ἕκαστον, τῆ κοινῆ δὲ τῶ ἔθνος ὀνομασία. Τῶτων οὐδ' ὁ παροφθαλμίας ἀκούσας πτωθῆναι, ΕΩΣ ΠΟΤΕ ΚΥΡΙΕ; τὶ γὰρ ἔσται τέλος τῆς τοσούτης αὐτῶν ἀβελήκει; ὃ δὲ Θεός, δι' ὧν ἔπιφῆρει, διηλοῖ τὰ ἔπι οὐρασαναῖς γινόμενα τοῖς Ἰουδαίοις καὶ καὶ, μετὰ τὸν τῶ σωτήρος σταυρὸν, ὅτε καὶ πλείεσται πόλεις γινόμενα ἀφανῆς, ὡς ὄνομα τούτων μὴ λείπεσθαι, καὶ ἀπὸ ἱερόσθεν ὁ Ἰωσήπος. καὶ ὡς οἰκοὶ πλείεσται τῶν οἰκητόρων κεκάνωται μαχάριε, καὶ λιμῶ, φυγῶς τε, καὶ ἀρχμαλωσία διεφθαρμένων. ἀπὸ δὲ τῶ, ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ ΜΑΚΡΥΝΕΙ ΟΘΕΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ, σαφέστερον ἐξέδωκε Σύμμαχος εἰπὼν ΜΑΚΡΑΝ ΠΟΙΗΣΕΙ ΚΥΡΙΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ. τῶτο δὲ ἔ ἀρχμαλωσία παύσθαι, καὶ τὸν τῆς φυγῆς σπεδασμένον. πινὲς δὲ τῶτο φασι διηλθὲν τῶ Ἰουδαίων ἔπὸ τῶ Θεῶ ἄλλοτριῶσιν, οἷς ἡ ἔπὸ μέρους ἐγένετο πῆσις, ἵνα τὸ πλῆρωμα τῶν ἔθνων εἰσελθῆ. ἐμακρυνθῆσαν δὲ ἀγίοις ἀπεικονότες, παροφθαλμίας δὲ καὶ αὐτὸν τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἄλλα καὶ ΟΙΚΑΤΑ ΔΕΙΦΟΝΤΕΣ φησι, ΠΛΗΘΥΝΘΗΣΟΝΤΑΙ, καὶ ἔπι οὕτως ὄντες ὀλίγοι, ὡς δοκεῖν αὐτοῖς μέρος εἶναι τῶν ἐφθαρμένων τὸ δέχατον. τί δὲ καὶ τῶτων ἔσται τέλος ἐπιπνευκε, καὶ πάλιν ἔσται Εἰς ΠΡΟΝΟΜΗΝ, καὶ τὰ ἔξῆς ἀπὸ ὧν ἐξέδωκε Σύμμαχος, ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΕΣΤΑΙ Εἰς ΚΑΤΑΒΟΣΚΗΣΙΝ ΩΣ ΔΡΥΣ, ΚΑΙ ΩΣ ΒΑΛΑΝΟΣ, ΗΤΙΣ ΑΠΟ ΒΑΛΟΥΣ ΑΙΣΤΑΤΑΙ ΜΟΝΗ, ἐρημίαν παντελῆ τοῦ λόγου

παροφθαλμίας

παροφθαλμίας ὑπ' Ἀδριανῶν γινόμενα τῶ αυτοκράτορος, ὅτε Διὸς ἀρχὴ καὶ νόμοις βασιλικῶς ἐδὲ παροφθαλμίας αὐτοῖς ἐξῆσαν τῆς ἐαυτῶν μητροπόλεως τὴν ἐρημίαν ἰδεῖν ὅτε καὶ ἔθνοι πινὲς ἄλλοτριῶσιν καὶ τῶ ἐξῆσαν τῶ τὸν τόπον, καὶ τὴν παροφθαλμίας ἢ πόλις μετέλαβεν ἐπὶ ἀννομίας γινόμενῆς τῶ ταύτῃ ἔσται πολιορκητόστος. οἰκία δὲ λίαν τὰ παροφθαλμίας, ΩΣ ΤΕΡΕΒΙΝΘΟΣ, ΗΩΣ ΔΡΥΣ, ΗΩΣ ΒΑΛΑΝΟΣ, ΟΤΑΝ ΕΚ ΠΕΣΗ ΕΚ ΤΗΣ ΘΗΚΗΣ ΑΥΤΗΣ. ὁ καὶ γὰρ ἀμπελὸν κυρεῖ σαβαώθ, ἔδ' ὡς τῶ ἔσται Θεός, ἔδ' ὡς ἔλαμα ἀρῶνα, οὐδ' ὡς φοινῆς καὶ τὸν δῆμον, ἢ ἄλλο τι τῶ ἡμερῶν καὶ ἀναρχῆσαν φυτῶν ἔσται τῶ τῶ φησὶν, ἀλλ' ὡς ΒΑΛΑΝΟΝ. οὐδὲ αὐτῶν (ἡμερῶσιν), ἀλλὰ ΠΕΣΟΥΣ ΑΝΤΗΣ ΘΗΚΗΣ. καὶ ΩΣ ΤΕΡΕΒΙΝΘΟΝ, ἢ καὶ τῶς ἄλλας ἐρμηνευτάς, ΩΣ ΔΡΥΝ ΔΕ ΚΑΙ ΒΑΛΑΝΟΝ, καὶ δρυμὸν, καὶ τῶν ἄλλων ἔθνων, ὅσα ἔπι ἀκαρπια καὶ ἀνήμερα τὰ ἔθνη καλεῖν τῶ ἄλλοφυλα σῶθῆς τῆ γροφῆ. † οἷς ὅμοιον ἔσται τῶ Ἰουδαίων ἐθῶς φησι, μηδενὶ Διὸς ἀφῆροντα τῶ τῶ καὶ βία, πάλιν ἔπι τὸ γέρον, ὡς τῶς μὲν τῶς οἰκείας ἐπέχον χροῖας, καὶ τῶς καὶ φύσιν τὴν αὐτῶν παροφθαλμίας καρπῶς, τῶς δὲ τῆς ἐαυτῶν σκηνῶν πτωκῆσαι, καὶ μὴ δὲ ὁμοίως σκηνῶς ἐνεργῶν, ὡς Διὸς τῶτο τῶ τῶ ἄλλοτριῶσιν δοκεῖ ἀγρία φυτῶ, ΚΑΙ ΒΑΛΑΝΟΥ καρπῶ ζωῶν ἀλόγων θρηπικῶ. ἔπι τούτοις, μετὰ παροφθαλμίας ἀσεβῆσαι, ἔπι πλείεσται τῶ ἐξ αὐτῶν ἀγία ἀσέματος, τῶ τῶ οὐ τῶ, Εἰ μὴ κύριος σαβαώθ ἐργαστέλιπεν ἡμῖν ἀσέμα, παροφθαλμίας. Θεοδοτίαν μὲν γὰρ ἔφη, ΤΟ ΣΠΕΡΜΑ ΑΓΙΟΝ ΤΟ ΣΤΗΛΩΜΑ αὐτῆς, ὃ δὲ Ἀκύλας ΣΤΗΛΩΣΙΣ ἔφησεν. ὃ δὲ Σύμμαχος, ΗΣΤΑΣΙΣ ΑΥΤΗΣ ΣΤΑΣΙΣ γὰρ τῶ σκηνῶστος λαῶ, τὸ ἐξ αὐτῶν ἀγίων ἀσέμα τὸ μὴ τὴν ὁμοίαν τοῖς λοιποῖς ἀπομένωσιν ἴσασιν. οἱ τὴν σωτήριον χροῖαν δὲ ἔξῆσαν, καὶ ΣΥΝΕΝΤΕΣ ΤΗΝ ΑΚΟΗΝ, καὶ ἸΔΟΝΤΕΣ ΟΝΘΕΒΑΣΑΝΤΟ. οἷς μακρῶσιν ὁ σωτὴρ ἔλεγεν. Μαχάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὅσα ἡμῶν, ὅτι ἀκούσασιν.

ἢ οἷς τῶ δὲ ἀφῆρον τῶ

illam solitudinem, verbique penuriam, quæ Adriano imperante fuit, intellexit: quo tempore legibus ita, regisque edictis, abacti sunt, ut iis, ne desertam quidem principem patriæ ciuitatem procul aspicere liceret: quam externæ gentes aliæ occupatam, falsis superstitionibus profanarunt, & præcedenti mutato, de vltimi nomine expugnatore appellarunt. Commoda autem valdè exempla adhibuit, cum *TANQVAM TEREBINTHVS, AVT QVERCVS, AVT GLANS, CVM THECA SVA EXCIDERIT*, dixit. Non enim eos iam vineam Domini Sabaoth, non vt Dei paradysum, non vt oliuam pulchram, non vt palmam denique, cui iustus comparatur, aut cicuratarum, ad vsumque vitæ necessariarum arborum aliquam; sed veluti *GLANDEM*, nec eam quidem sibi constantem amplius, sed deciduam, relictaque *THECA HVMI IACENTEM*; vel *TANQVAM THEREBINTHV M*: (si alios sequaris interpretes) *QVERCV M, ET BALANVM*, agrestemque arborem aliquam, vel nullos, vel amarus fructus edentem, (quibus scriptura gentes vſitate significat) fore prædicit. Nec his absimilem Iudæorum fore gentem significat, quæ moribus & vitæ cum his consentiat: Immò verò longè illis deteriore; cum & suas isti regiones occupent, & solito naturæ ordine fructus edant; illis contra, sua etiam nihil illis tale producente exciderint: vnde agresti plantæ *BALANIQVE* fructui, quo bruta vescuntur, comparari videantur. Posthæc adiectis asteriscorum notis, de sancto illo semine, quod ab ipsis fuerat oriturum, aliqua colligit, de quo & illud antea, Nisi Dominus reliquisset nobis semen, fuerat vsurpatum. Theodotio enim, *SEMEN SANCTVM FVL CIMENTVM* eius, Aquilas *FIRMITATEM*; Symmachus autem *STABILITATEM*, transtulerunt. Est enim populi cadentis *STABILITAS*, semen illud, quod similem cum reliquis casum non sentit; nimirum, qui accepta salutari gratia *AVDITV INTELLEXERVNT*, cumque quem *SVNT CONTEMPLATI, VIDERVNT*; quos Saluator Beatos prædicat his verbis; Beati oculi, quia vident, & aures vestræ, quia audiunt.

Psal. 91.

Esai. 1.

Matt. 13. Luc. 10.

Non defunt autem, qui verba ista, ET QVI RELINQVENVTVR, MVLTIPPLICABVNTVR, de his, qui in Christum crediderunt, intelligant. Quod autem eos dicit IN DEPASTIONEM FORE, & quæ sequuntur; de ea istinc mutatione, quæ paulatim à Iudaicis ritibus ad euangelicam vitam futura est, intelligendum putant. Rursum enim illi IN DEPASTIONEM, quando collecti fuerunt, futuri sunt; non aliter, quàm solet TEREBINTHI fructus, ipsaque adeò tempestiua GLANS in vnum aceruum congregari. Tunc enim excocta, temporisque diurnitate maturata, vinculo illo, quo in theca retinetur, exciccato, soluitur. Fortasse verò, aiunt, eo etiam quod propter peccata sua dispersi essent, GLANDI, quæ theca exciderit comparantur. Congregantur verò ipsi, TANQVAM TEREBINTHVS ET BALANVS, dum semen sanctum IN SVA FIRMITATE & constantia, vt Theodotionem sequamur, fiunt. Non defunt tamen, qui ita explicent. Quæ fuit propheta; Vtique tandem abitura est caritas ista? At Deus, vt præsentis vitæ consummationem notaret, quæ postea sequuntur intulit. Oportet enim bella primùm vos audire, & rumores bellorum, gentem aduersus gentem insurgere, domos ipsas & vrbes in solitudinem redigi, deinde finis: post quem deinceps, exacto nimirum resurrectionis tempore, prolongabuntur; cum omni in perpetuum corruptione peccatòque purgati vitam agent perpetuam. Sed enim qui nunc excæcatus est Israël, eundem vltimis sæculi temporibus vocatum iri testatur scriptura.

Mar. 13.

Esai. 10. Rom. 9. 11.

Τινες δὲ τὸ, ΧΑΙ ΟΙ ΚΑΤΑΛΕΙΦΘΗΝΤΕΣ ΠΑΗΘΥΝΘΗΣΟΝΤΑΙ, ἔπι τῆς εἰς Χερσὸν πεπεσμένων ἔδειξαντο. Εἰ δὲ φησὶ, ΚΑΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΠΡΟΝΟΜΗΝ, καὶ τὸ ἐξῆς, δηλοῖ φασὶ πλὴν καὶ μικρὸν ἀπὸ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἔθων, ἔπι πλὴν καὶ τὸ εὐαγγέλιον πολιτείας μεταβολῆς. πάλιν γὰρ εἰς ΠΡΟΝΟΜΗΝ οὗτοι γενήσονται (Cυνηγμένοι, ὡς Cυμάρηται ὁ τῆς ΤΕΡΕΒΙΝΘΟΥ καρπός; καὶ ὩΣ Η ΒΑΛΑΝΟΣ ἢ ἄεμος ἢ δὴ παρὰ συλλεγῆναι. τότε γὰρ ἀπλοῦνται ἀπὸ τοῦ παρὰ τῆς γῆς δεσμοῦ ἠπεφθῆσα ἢ δὴ καὶ τελευθῆσα τῷ χερσὶ. τὰς δὲ φασὶ, καὶ ἀπὸ τὸ Cυπεπληρωθῆναι γενόμενος ἐπὶ τῆς ἀπορῆς, ΒΑΛΑΝΩ τῆς γῆς Cυ περὶ Cυσι παρελθῆναι Cαν. Cυμάρηται δὲ οὗτοι, ὩΣ ΤΕΡΕΒΙΝΘΟΣ τὴν καὶ ΒΑΛΑΝΟΣ, ἐπὶ τῷ γενέσθαι ἀπὸ ἑαυτοῦ EN TH ΣΤΑΣΕΙ καὶ βελούτην αὐτῆς, καὶ πλὴν παρὰ δὴκλι Θεοδοτίωνος. τινες δὲ οὕτως ἐνόηCαν. ἠρώτησεν ὁ παρὰ φησὶ, μέγιστος ἢ πάρος; ὁ δὲ Θεὸς δηλῶν πλὴν τῶ παρόντος βίβι Cυτέλειαν, τὰ ἔπι τῶτοις ἐπιηγεῖα. δεῖ γὰρ παρὰ τὸν πολέμοις ἡμῶν ἀκούCαι, καὶ ἀκούCαι πολέμοις, ἀναστῆναι τε ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, ἐρημωθῆναι τε πόλεις, καὶ οἴκοις. εἶτα τὸ τέλος. μεθ' ὃ μακρύνονται λοιπὸν, μετὰ τὸν τῆς ἀναστάσεως δηλονότι χερσὸν, διλυκῆ Cυδῆτες βίον, ἀπρημῆς εἰς ἅπαν φθορῆς τε πάσης καὶ ἀμαρτίας τὸν δὲ νῦν πεπρωμένον Ἰσραὴλ, ἐπὶ ἐχάτοις τῶ αἰῶνος κληθήσονται καρπὸς ἢ θεῖα λέγει γραφή.

ΚΑΙ ἐγγύετο ἐν ταῖς ἡμέραις Αχαζ τῷ Ἰωάθαμ, τῷ υἱῷ ΟΡΑΣΙΣ Δ. ΟΖΙΣ βασιλέως Ἰούδα, ἀνέβη Ραασσῶν βασιλεὺς Ἀράμ, καὶ Φακεὲ υἱὸς Ρομελίου, βασιλεὺς Ἰσραὴλ, ἔπι Ἰερουσαλήμ πολεμῆσαι αὐτήν, καὶ ὅσα ἠδυνήθησαν πολιορκῆσαι αὐτήν. καὶ ἀνηγγέλη εἰς τὸν οἶκον Δαβὶδ λέγοντες. Συνεφώνησεν Ἀράμ παρὰ τὸν Εφραὶμ. καὶ ἐξέστη ἡ ψιχη αὐτῶν, καὶ ἡ ψυχὴ τῶ λαῶ αὐτῶν, ὃν τρόπον ἐν δρυμφοξύλον ἰσθμῶν σαλευθῆ. καὶ εἶπε κύριος παρὰ τὸν Ἰσραὴλ. ἐξέλθε εἰς συνάντησιν Αχαζ, σὺ, καὶ ὁ καταλειφθεὶς Ἰασαβὸς ὁ υἱὸς σε, παρὰ τὴν κολυμβήθραν τῆς ἀνα ὁδῶ ἀγρῶ τῶ κνάφωας, καὶ ἐρεῖς

ΠΙΠΙ

ΟΙ ΣΑΛΥΤΕΤΑΙ ΗΤΑΑ ΑΡΥΜΟΥ ΕΚ ΠΡΟΣΕΡΟΥ ΑΝΕΜΟΥ.

ΟΙ Γ. ΟΜΟΙΕΣ.

ἐρεῖς αὐτῷ φύλαξαι τὸν ἑσυχάσαι, καὶ μὴ φοβῆ, μηδὲ ἡ ψυχὴ σε ἀσθενείτω ἀπὸ τῶν δύο ξύλων τῶν δαλῶν τῶν καπνίζομένων τέτων. ὅταν γὰρ ὀργῆ τῶ θυμῶ γῆται, σάλιν ἰάσομαι. καὶ υἱὸς τῶ Αράμ καὶ ὁ υἱὸς Ἰῶ Ρομελίου, ὅτι ἐβυλεύσαντο βυλὴν πονηρῶν παρὰ σε, λέγοντες. Αναβησόμεθα εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ συλλαλήσαντες αὐτοῖς, ἀποσρέψομεν αὐτῶς παρὰ ἡμῶν, καὶ βασιλεύσομεν αὐτῶν τὸν υἱὸν Ταβείλ. τὰ δὲ λέγει κύριος σαβαὼθ. Οὐ μείνη ἡ βυλὴ αὐτῆ, ἢ δὲ ἔσαι. ἀλλὰ κεφαλὴ Ἀράμ, Δαμασκὸς, καὶ ἡ κεφαλὴ Δαμασκῶ Ραασίμ. ἀλλ' ἐφ' ἐξήκοντα, καὶ πέντε ἔταν, ἐκλείψει ἡ βασιλεία Εφραὶμ ἀπὸ λαῶ. καὶ ἡ κεφαλὴ Εφραὶμ Σομόρων, καὶ κεφαλὴ Σομόρων υἱὸς τῶ Ρομελίου. καὶ εἰ μὴ πεισέσητε, ἢ δὲ μὴ σιγήτε.

Ο. ΕΦΡΑΙΜ, ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΡΩΜΕΛΙΟΥ. Α. ΑΠΟΣΧΙΣΑΜΕΝ ΑΥΤΗΝ.

Α. Σ. ΣΥΡΙΑΣ Ο. ΑΡΑΜ.

Α. Σ. ΣΑΜΑΡΙΑ.

Cap. VII

Factum est, in diebus Achaz filij Ioatham, filij Oziaz regis Iudæ; ascendit Rhaafon rex Aram, & Phaccè filius Rhomeliæ, rex Israel, in Hierusalem ad bellandum contra eam, & non potuerunt eam debellare. Et nunciauerunt domui Dauid, dicentes; Consensit Aram cum Ephraim, & commota est anima eius, & anima populi ipsius, quemadmodum in sylua lignum à vento mouetur. Et dixit Dominus ad Esaiam; Egredere in occursum Achaz, tu, & derelictus Iasub filius tuus, ad piscinam superioris viæ agri fullonis, & dices ei; Vide vt quiescas, neque timeto, neque animus tuus frangatur à duobus lignis titionum istorum fumigantium. Cùm enim ira furoris extiterit, iterum sanabo. Et filius Aram, & filius Rhomeliæ, quia iniuerunt consilium malum de te, dicentes, Ascendamus in Iudæam, & collocti cum eis auertemus eos ad nos, & regē ei præficiemus filium Tabeel. Hæc dixit Dominus exercituum, Non manebit consilium istud, neque erit: Sed caput Aram, Damascus, & caput Damasci, Rhaafim. Sed in LXV. annis deficiet regnum Ephraim à populo, Et caput Ephraim, Somoron, & caput Somoron, filius Rhomeliæ. Et si non credideritis, non intelligetis.

ΤΑ παρὰ τῆς παρὰ φησὶ ἔπι ΟΖΙΟΥ βασιλέως ἐλέετο. μεθ' ὃν ἸΩΑΘΑΜ. οὐ κατ' ἀρχὴς τῆς Cυσιλείας ἢ ὅπασια γέγονε κυρὸς σαβαὼθ καὶ τῆς Σεραφείμ, δηλῶσα τοῦ μοιογενῶς πλὴν θεότητα. ἐπὶ δὲ ἀπὸ γενόμενον Cυκχάδεκα. ποσάτα γὰρ ἐβασίλευσεν ἸΩΑΘΑΜ. ΑΧΑΖ ὁ δυναστεύων ἀπὸ δέχεται, καὶ ὃν θεασίCεται τὰ παρὰ κέμενα, παρὰ φησὶ ἔπι τῆς Cυσῆς γενέσεως

Primas in narrandi ferie, quæ sub OZIA extitit, prophetia habuit. Oziam secutus est IOATHAM; quo statim imperante, quæ de Domino Sabaoth & Seraphim fuit, in qua vnigeniti significabatur diuinitas, visio subsecuta est. Sed non nisi elapsis iam annis XLII. (non paucioribus enim imperauit IOATHAM) ad regni gubernacula impissimus accessit ACHAZ: cuius tempore ista est de vnigeniti secundum carnem generatione, in quem incumbimus

O ij

edita propheta. Sic enim ordo postula-
bat, vt ad ea quæ de diuinitate præcesse-
rant, hæc altera sequeretur disputatio.
Habet autem huiusmodi argumentum
propheta. In impium ACHAZVM, eiuf-
que subditos, non sine iusta numinis vin-
dicta, Damasci & Samariæ reges duo
conspirarunt, prior PHACEE RHAA-
SON alter nominati. Centum itaque &
viginti trucidatis hominum millibus, du-
centa altera bello cœperunt. Post tantam
verò stragem collecto rursus exercitu
magna vrbis expugnandæ interficiendi-
que Achazi, quo THABEELIS FI-
LIVM regem crearent, spe concepta,
Hierusalem obfessuri veniunt. Quæ cum
DOMVI DAVIDI? (sic enim regis
huius posteros omnes, subditosque no-
minabant) ESSENT RENVN CIA-
TA; non parum omnes præteritæ cla-
dis memoria commoti, rerum futura-
rum, bellique euentui non diffidere (sicut
exactè altero illo paralipomenon volu-
mine describitur) non potuerunt. Tan-
tum verò eorum ΜΟΤΥΜ ΣΥΛΥΑ-
ΡΥΜ ΛΙΓΝΟ, fecundis, cicuribusque
arboribus ad comparationem non
assumptis, similem efficit. Verùm qui
non peccatoris morte, sed eius pœnitentia,
& conuersione potius, vita denique
latatur: quos vltus antea fuerat grauius,
in eisdem nunc humanitatem clementi-
amque conuertit. Prophetam enim ad
ACHAZVM mittit vna cum RELI-
CTO sibi è multis FILIO, quem IAS-
VNB nominat. Vnus autem ille euaserat,
vel suis fratribus SVPERSTES; vel Iu-
daicæ multitudinis errori nequaquam
contentiens filium enim errore libera-
tum, qui patri confidenter ad Deum ac-
cedenti, & imperata facienti adesset, ab
eodem æquum fuit instrui docerique.
Iubet autem dicere; VIDE, VT QVI-
ESCAS. quod Symmachus, VIDE,
ET QVIESCE: Theodotius autem,
ATTENDE, ET QVIESCE, reddi-
derunt. FVMIGANTES porrò TI-
TIONES, reges vocauit, tanquam qui
luce, ipsa vrendi iam extincta facultate,
priuentur. Ad vos enim quantumuis,
ait, correctice potentia, quam IRAM
vocare scriptura solet, accefferim, in ho-
stiumque manus tradiderim; cædens ta-
men ad pietatem vtrique prouocatos

Cap. 28.
4. Reg. 16.

Ezech. 18.
Luc. 15.
C. 19.

τῶ μονογενῆς. ἔδει γὰρ ἀκολούθως ἐπεφρα-
σαι ταύτην τοῖς πατέρι τῆς θεότητος εἰρημέ-
νοις. ἢ δὲ τῆς θεωρητικῆς ὑποθέσεως αὐτῆ.
ἀσεβοῦσι μετὰ τῶ ὑπηκόων ΑΧΑΖ
ἡ γείων δὲ δύο βασιλεῖς ὁ Δαμασκού
καὶ Σαμαρείας ἐπέθεντο. ΡΑΑΣΣΩΝ ὁ
πατέρας, ὁ δὲ δεύτερος ΦΑΚΕΕ. Τοιγαρὶν
ἐναρροδοῖ μὲν αὐτῶν δώδεκα μυριάδας,
ἀρχιμαλώτοις δὲ λαμβάνουσιν ἑκατοῖ μετὰ
τῶ πατέρων πληγῶν, καὶ δεύτερον ἐπε-
φράττεισαν ἐλθὼν ἐκπολιτορίας ἐθέλοντες τῆ
Ιερουσαλήμ, σκοπεῖναι τε τὸν Αχαζ, καὶ
ἀντ' αὐτῶ βασιλέα καταστήσει τὸν ΝΥΝ
ΤΑΒΕΗΛ. ὡν ΑΝΑΓΓΕΛΘΕΝΤΩΝ
τῶ ΟΙΚΩ ΔΑΒΙΔ (οὗτω δὲ τοῖς ἐκ Δα-
βὶδ ἅπαντας μετὰ τῶν ὑπηκόων ἐνάλην)
πάντες οὗτοι σαλεύονται τῶν ἡμετέρων, πεί-
ρα τῶν παραλαβόντων δεδοῖτες τὸ μέλ-
λοντα. Ταῦτα μετ' ἀκριβείας ἢ δεύτερα τῶ
Παραλειπομένων ἐδήλωσεν. Τὸν δὲ ΣΑ-
ΛΩΝ αὐτῶν ἀπειχάζει ΞΥΛΩ ΔΡΥ-
ΜΟΥ, μὴ δὲ νῦν δένδρον παραλαβὼν ἐν-
γενῆς τε καὶ ἡμερον. ἀλλ' ὁ μὴ θέλων ποιεῖ-
ναι τὸν ἀμαρτανῶν, ὡς τὸ μετανοῶν, καὶ
ὑπερφύει, καὶ ζῆν αὐτὸν, οἷς παρὰ π-
μωρία, τῆς νῦν φιλανθρωπία μετέβηται.
πέμπει γὰρ παρὸς ΑΧΑΖ τὸν θεωρητικῶν,
μετὰ τοῦ ΠΕΡΙΛΕΙΦΘΕΝΤΟΣ ἐκ
πλειόνων ΥΙΟΥ. καλεῖ δὲ τῶτον ΙΑΣΟΥΒ.
ΠΕΡΙΛΕΙΦΘΗ δὲ ἡ ἡμετέρου τῶν
ἀδελφῶν, ἢ τῆς τῶν πολλῶν Ἰουδαίων πλά-
της μὴ μεταχρῆσθαι. ἔδει γὰρ τὸν ἰσθμῶν
τῆς πλάτης μαθητεύεσθαι τῶ πατρὶ Δι-
τῆ παρεῖναι παρὰ τὸν Ἰαροβὰμ Θεῶν, καὶ
ποιεῖν τὰ κελευόμενα. εἰπὼν δὲ παρ-
στάσει, ΦΥΛΑΞΑΙ ΤΟΥ ΗΣΥ-
ΧΑΣΑΙ. ὁ παρ' Σύμμαχος μὲν φησὶν
ΦΥΛΑΞΑΙ, ΚΑΙ ΗΣΥΧΑΣΩΝ.
ὁ δὲ Θεοδοτίαν, ΠΡΟΣΧΕΣ, ΚΑΙ
ΗΣΥΧΑΣΩΝ. ΚΑΠΝΙΖΟΜΕΝΟΥΣ
δὲ ΔΑΛΟΥΣ, τῆς δύο κέκλικε βασι-
λεῖς, ὡς μήτε Φάς, μήτε Δυάμιν ἐχο-
ντας καυστικῶν ἢ δὴ σθεθεύσαν. εἰ γὰρ καὶ
ἰπαιδευτικῆ φησὶ δυνάμει ἰμετῆσθαι ὑμῶν,
ὡς ΟΡΓΗΝ οἷδε καλεῖν ἢ γρηφῆ, πα-
ραδοῖς τοῖς πολεμοῖς ὑμῶν, ἀλλ' ἐν πάσας
ΙΑΣΟ-

τὸν τῶν
ΤΑΒΕΗΛ.

ἰσθμῶν

ἰπαιδευ-
τικῆ
ἢ μὴ ἡλόν

ΙΑΣΟΜΑΙ, δι' ἀμφοῖν ὑμῶν καλῶν εἰς εὐσε-
βείαν, δι' ὅντιν ἀνώτερος ἢ βασιλέων ΒΟΥ-
ΛΗ. ΑΡΑΜ δὲ λέγει Συρίαν, ΣΑΜΑΡΕΙ-
ΑΝ δὲ τῆ νῦν Σεβάστη. ἀρκεῖ γὰρ φησὶν τῆ μὲ
ΣΑΜΑΡΕΙΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ἔχον τῆ ΔΑ-
ΜΑΣΚΩΝ, καὶ ταύτης εἶναι βασιλέα τῆ ΡΑ-
ΑΣΣΩΝ. ΤΩ ΔΕ ΕΦΡΑΙΜ ΤΗΣ ΣΑ-
ΜΑΡΕΙΑΣ. ἔτω δὲ ἐκάλοι τὰς δέκα φυ-
λὰς Ἰσραὴλ, αἱ δὲ ἐξ ΕΦΡΑΙΜ αὐτῶ βα-
σιλεύσαντα, καὶ ταύτης ἠγεστά τὸν ΡΩ-
ΜΕΔΙΟΥ ΧΙΟΝ. γινώθι δὲ καὶ τῶ παρὸς
τοῖς ἄλλοις Αχαζ, ὡς ἐπὶ ἐπὶ πέντε καὶ
ἑξήκοντα ἢ τῆ Σαμαρείας ὑποτῆσθαι Ἀσσυ-
ρίων βασιλέα καταλυθήσεται, ὅ βασιλέως
τῶ ὑπηκόους ὑποδεδεῖτος ἀρχιμαλώτι.
Ταῦτα παρὰ τῆς λέγει ὁ Θεός. τῶ Αχαζ
ἀπατήσαντα τῆ θεωρητικῆν, καὶ πᾶσι ποπῶν,
ὅν ἐκμαρὸν ἢ δὲ παρὸς τὸν παρὰ τῶν Αχαζ
τῆ δὲ χροῖας συμπληρωθέντος, ΔΑΜΑ-
ΣΚΟΣ ΚΑΙ ΣΑΜΑΡΕΙΑ, οἷτε τῶτον
βασιλεῖς καὶ ὑπηκοοῖ, παρὸς τῆ Ἀσσυρίων ἐάλω-
σαν, ὡς ἡ τετάρτη τῶν βασιλείων διλοῖ. Εἶπε
γὰρ ὁ μὲν Τετραθφαλασάρ τὴν ΔΑΜΑ-
ΣΚΩΝ καὶ τῆ ΡΑΑΣΣΩΝ. ὁ δὲ Σαλμανα-
σάρ τῆ ΩΣΗΕ ΚΑΙ ΣΑΜΑΡΕΙΑΝ. καὶ
κοινῶ δὲ τὸ ΕΚΛΕΙΨΕΙ ἐν τῶ, ΚΑΙ Η ΚΕ-
ΦΑΛΗ ΣΟΜΟΡΩΝ. τα γὰρ μὲν ἑξήκοντα
πέντε ἔτη πᾶσι δὲ Εβραίων φάσιν ἡ μὲν ἀκρι-
βείας (ὡς ἀγαθῶν), τῶτον εἰ ποῖσασθαι πᾶσι ἀρ-
χῶν ὡς τῶ πέμπτην εἰς εἰσοσθ' ἔτος τῆ ΟΖΙΟΥ
βασιλείας. θεωρητικῶν μὲν γὰρ καὶ τῶτον
Ἰσαίας ὁμοῦ καὶ Ἀμῶν; θεωρεῖται δὲ παρὰ τοῦ
Ἀμῶν; τῆ ἄλλων Ἰσραὴλ ἐν ἡμέρας ΟΖΙΟΥ βα-
σιλέως Ἰουδα, παρὰ τοῦ ἐπὶ τῆ σφραγῆ τῆ γ-
νομῶν, φησὶν, ὅτι παρ' ΟΖΙΑΣ εἰσελθὼν εἰς τὸ
ἅγιασμα λερωθῆται, καὶ ἡ τῆ Ἰουδαίας πό-
τις ἐκκλέχεται. γίνεται δὲ τὰ λοιπὰ τῆ ΟΖΙΟΥ
ἔτη ἐκκοσιπέντε. τα γὰρ πάντα δύο καὶ πενή-
κοντα βεβασιλευκεν, ὡν καὶ τὸ πέμπτον καὶ
εἰκοστὸν, παρὰ τοῦ Ἀμῶν; θεωρεῖται τὸ παρὸς τῆς
ἀλώσεως Ἰσραὴλ. μετ' αὐτῶ Ἰωαβὰμ ἔτη
ἐκκλέχεται, καὶ τὸ ΑΧΑΖ ἄλλα ποσὶ-
τα. καὶ τῆ; Ἐξέλιξ βασιλείας ἔξ. α. δὴ (ὡ-
πυθέντα πληροῖ τὰ πέντε καὶ τὰ ἑξήκοντα.
ἔτω γὰρ ἐπὶ Ἐξέλιξ τῆ Ἰσραὴλ ἀρχ-
μαλώσιαν ὑπέμεινε. Ταῦτα παρὰ τῆ Θεός.

SANABO. Atque hinc est, quod regum
nihil hoc loco proficit CONSILIVM.
Per ARAM autem Syriam intelligit; &
per SAMARIAM, eam, quam nunc
vocamus Sebastam. SAMARIÆ enim
ait, sufficit CAPVT habere DAMAS-
CVM, & huius regem esse RHASSON:
EPHRAIM AVTEM SAMARIÆ.
Hoc enim nomine decem Ifraë-
lis tribus appellabant, quod ex illa E-
PHRAIM imperatorem, & ducem,
RHOMELIÆ FILIVM haberent.
Scias verò, ò Achaz & istud enim cæte-
ris, fore vt intra LXV. annorum spa-
cium, Samariæ regnum, rege ipso & sub-
ditis in captiuitatem abductis ab Assyrio
dissoluatur, & evertatur. Talia Domi-
nus Achazo regi, cum loci designatione
quem in occursum prophetæ putaret
idoneum, iussit denuciari. Re vera au-
tem post illud exactum temporis spa-
cium, SAMARIÆ ipsa & DAMAS-
CVS, cum suis regibus & subditis (vt
quarto regum volumine scribitur) in Af-
syrorum potestatem venerunt. D-
MASCVM enim & RAASSONEM
ccepit Teglatphalafar: OSEAM autem
& SAMARIAM Salmanasar. Sed me-
mineris verbum DEFICIET clausulæ
sequenti, ET CAPVT SAMARIÆ,
cõmuniter inferere. Quod verò ad LXV.
annos attinet, hos demum exactè colli-
gi posse voluerunt Hebræi, si numerandi
exordium ab OZIE XXV. faciamus.
Huius enim tempora simul Esaias &
Amos vaticinantur. Sed primus Amos
Israëlitarum captiuitatem eam vaticina-
tus est, quæ sub Ozia Iudæ rege extitit,
ante duos annos terræ motus, inquit;
quo tempore sanctuarium ingressus O-
zias altaris effusa pinguedine lepra corri-
pitur. Restant verò Ozia regis anni
XXVI. Duos enim & quinquaginta in
vniuersum imperauit, quorum si ad quin-
tum & vicesimum spectes, Israëliticam
captiuitatem vaticinantem primum A-
mos inueneris. Post quos, Ioathami
XVI; totidemque ACHAZ; VI item
Ezechiaë anni consequentur: quibus in
summam collectis, LXV. confurgere
necessum est. Sexto enim, Ezechia re-
gnante, captiuitatem vltimam passus est
Israëliticus populus. Atque hæc ipsa sunt
quæ longè ante prædixit Dominus.

Cap. 16.

Verum cum Achazum, eiusque populum fidem predictis non adhibere conerret, intulit: **SI NON CREDIDERITIS, NON INTELLIGETIS.** Quibus enim in Dei verbum incredulitatis scelere contumeliosis esse contigit, non potest in eos illa cadere, quæ à Deo est, intelligentia. Habet autem **EGREDERE** verbum, quod ad prophetam refertur, sublimem quandam acceptionem. Animus enim cum se ad rerum cælestium contèplationem colligit; eo nexu, quem habet cum corpore, liberare se, & quasi **EGREDI** dicitur. At rebus humanis incumbens, cum aut ad necessariam corporis seruitutem, aut ad alia negotia amplius nequit extendi, ab externis, ad ea quæ interna sunt, veluti ingreditur. Prophetam ergo, qui Dei sermonem auditorus esset, **EGREDI**, non aliter quam patria terra exire Abrahamum iuberi opus fuit. Hanc enim qui relinquere studeat, corporea primùm reicere necesse est, cognitionem deinde, qua sensus ipsi significatur; tum paternam domum, quæ ipsa est malorum studiorum familiaritas. Quibus sublatis, perfectaque & confirmata exeundi alacritate, eduxisse Abrahamum Dominum legimus. Iisdem quoque & Mosè persulfum extra castra sibi tentorium fixisse putamus. Humanis enim se rebus eripiens, tentorium suum fixit extra castra; id est, vitam suam firmam & perturbationibus vacuum reddidit. Significat autem **IASVB** vocabulum, si interpreteris, idem quod conuertens: nimitum, vt oratione discas, eos, qui in viam redire student, cum se carnis affectibus exemerint, facile cum propheta esse egressuros. Quidam verò reliquias siue relictum, **IASVB** nomen significare volunt; tanquam figura quadam Iudæ reliquias, quæ cum Deo remanserunt, seruatam iti scriptura demonstrat: cum Dei personam propheta sustineat. Iubetur autem **SVPERIOREM ILLAM, QVÆ AD PISCINAM DVCI TVIAM ARRIPERE**; locum nimirum sic vocatum, & rerum gestarum memoria illustrem. Scribitur enim ab Assyrio Rapsacem ingenti cum exercitu ad oppugnandam Hierusalem missum, ex Lachis ad aquæ superioris piscinæ ductum, qua ad fulonis agrum tenditur, cõstitisse.

Gen. 12.

Gen. 9. 11.

4. Reg. 18. Esa. 63.

Ἐπιπέσει δὲ τὸν Ἀχάζ καὶ τὸν ὑπ' αὐτῶ λαὸν ἀπίστως ἔχοντα πρὸς τὰ λελεγμένα, ἐπιγαγε τὸ, **ΕΑΝ ΜΗ ΠΙΣΤΕΥΣΗΤΕ, ΟΥΔΕ ΜΗ ΣΥΝΗΤΕ.** τοῖς γὰρ ἰαῖς ἀπίστιας ἀπεμύλειζεν τὸ θεῶν τὸν λόγον, οὐδ' ἂν γένοιτο (μύσεις ἢ παρ' αὐτοῦ. τὸ δὲ **ΕΞΕΛΘΕ**, πρὸς τὸν πρῶτον εἰρημέρον, ὑψηλῶς σκεδασθέν. ψυχὴ μὲν γὰρ ἐαυτῷ πρὸς τὴν θεοῦ ἰσχυρίαν τῶν ὄντων συλλέγειν, τῆς πρὸς τὸ σῶμα ἑπιπλοκῆς **ΕΞΙΕΝΑΙ** λέγεται. πρὸς δὲ τοῖς ἀνθρώποις γενησὶν, ἢ καὶ πρὸς ἀναγκάσαν θεοπραξίαν τῶ σῶματος, ἢ καὶ μὴ διωληθείσα πρὸς τὸ ἀναφύροντα πλῆθος σκεδασθέν, ἀπὸ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἐξ ὧν ὡσπερ εἰσέρχεται. ἐδὲ οὐ τὸ **ΕΞΕΛΘΕ** πρὸς τὸν πρῶτον μέλλοντι λόγον ἀκούει θεῶν. οὐτω πρὸς Ἀβραάμ, **ΕΞΕΛΘΕ** σὺ τῆς γῆς σου φησὶν. δὲ γὰρ ἀναστῆσαι τῆς γῆς, διλαδὴ τῶν σαματιτῶν, ἐξ ἰσχυρίας αὐτῆς. εἶτα καὶ ἀπὸ τῆς συγγείας, ἀπὸ δὲ τὸ ἀδελφεία καὶ σὺ τῶ οἴκῳ πατρὸς σου, ὅς ἐστιν ἡ πρὸς τὸ φαύλα τῶν ἑπιπληθυσμάτων οἰκείασι. μετ' αὐτὸ γὰρ γραπταὶ ὡς ἐξήγαγεν αὐτὸν ἔξω ὁ θεός, τὸ πορθυμίαν αὐτῶ τὴν πρὸς τὴν ἔξοδον τελεσάν. Διὰ τὸ τοῦ καὶ Μαυσῆς ἔξω πῆγνυσι τὸ παρεμβολῆς τὸ ἰδίαν σκηνῶν. ἀναβέβηκε γὰρ ἀπὸ τῶ ἀνθρώπων, ἔξω κρατέπειξε τὴν ἰδίαν σκηνῶν τὴν ἐαυτῶ ζαλιῶν ἐδράσας ἀσάλευτον. ἐρμηνεύεται δὲ **ΙΑΣΟΥΒ**, ἑπιπρόφω δεικνύων τὸ λόγον, ὡς ἑπιπρόφω ἐθέλοντες δύναμιαι μετὰ τῶ πρῶτον κατὰ τὸν πρῶτον τὴν ἔξοδον, τῶ τῆς σαριῶν παθῶν ἐξερχόμενοι. Τινὲς δὲ φασὶν ἑπιπρόφω, καὶ ἑπιπρόφω λεμμενός τὸ **ΙΑΣΟΥΒ** ἐρμηνεύεται, τὸ τῶν σημειῶντος, ὅτι σωθήσεται τὸ ἑπιπρόφω τῶ ἰσχυρίαν μετὰ θεῶν μεμνημένῳ; θεοῦ γὰρ εἰς τύπον ὁ πρῶτον λαμβάνεται. κελύει δὲ **ΑΝΕΛΘΕΙΝ ΕΠΙ ΤΗΝ ΑΝΟΔΟΝ ΤΗΝ ΟΥΣΑΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΛΥΜΒΗΘΡΑΝ.** ἡ δὲ γὰρ ὁ τόπος καὶ κατὰ τὴν ἰσχυρίαν ἑπιπρόφω; γὰρ ἡ γὰρ ὅτι ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Ἀσσυρίων Ραψάκην σὺ λαχίς εἰς Ἱερουσαλήμ μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἔστη ἐν τῶ ὑδραγωγῶ τὸ καλυμμένον τὸ ἄνω, ἐν τῇ ὁδῷ ἔαρεν τὸ καλυμμένον φέως.

10. 11. 12.

φείως. ἄμα δὲ διδάσκει τῶν ταπεινῶν καὶ χαλεπῶν κειμένων ἀφίστασθαι. τοῖς γὰρ ἄνω γενόμενοι **ΥΔΩΡ** ἔστιν εἰς ἀποκαθαίρει, καὶ **ΑΓΡΟΣ ΚΝΑΦΕΩΣ** τὸ δὲ τὸν ῥύπον ἀποκαθαίροντος, τὸ δὲ σκελισματὸς τῶν γάλλωντος. **Εἰ παντὶ χαλεπῶν ἐστὶν τὰ ἰμάτια σου λευκά.** κελύει δὲ καὶ τὸ Μαυσῆ κύριος πλῆθει τὰ ἰμάτια τοῖς μέλλοντα, ἀκούειν θεοῦ. ἐθαπῆς φθάσαι καὶ τὸ τῶ γὰρ μου ἐδύμα ἔτοιμον ἔξει, ὡς ἂν μὴ δεθείς χεῖρας καὶ πόδας, τῶ νομφάως σκελισθῆται. Τινὲς δὲ καὶ τῶ γὰρ Βαπτίσματος **ΤΗΝ ΚΟΛΥΜΒΗΘΡΑΝ** ἀπεφῆσαντο τύπον. ἀρῆσιμον δὲ καὶ ἡμῖν τὸ **ΦΥΛΑΞΑΙ ΤΗΣ ΧΑΣΑΙ**, πρὸς τὸ πᾶσι φυλακῆ τὴν κατὰ τῆσιν. **Εάν γὰρ ὁ ἰσχυρὸς φυλάσῃ τὴν αὐτοῦ ἀντὶ ἐρηθῆρας, ἐν εἰρήνῃ ἔστιν πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶ, ὅς καὶ ἰσχυρίζεται τὸ ὄχλος μὴ φέρον τὸν ἰσχυρὸν, μηδὲ φοβέμενος παθητικῶν φόβον ἐν ἰσχυρίαι ψυχῆ τὸ πνεῦμα τῆς ἰσχυρίας. **ἀφ' τῶ ΔΥΟ δὲ ΚΑΠΝΙΖΟΜΕΝΩΝ ΔΑΛΩΝ** λαμβάνομεν πρὸς τὸ γὰρ, μὴ δειλιάειν ἀπὸ τῶ ἑλληνικῶν πηλοσθητικῶν, τῶν τε πρὸς τοῖς ἐπεροδῆσιν δυσφημιῶν. οἱ γὰρ **ΔΑΛΟΙ** ἀπώλεσαν τῶτε φυτὸς τὸ ζωτικόν, καὶ τὸ ἐξ ὕλης τὸ ἰσχυρὸν, καὶ τὸ φωτεινὸν ὅσκι ἔχοντες τὸ πυρὸς, μελάνισσι μόνον τοῖς ἀπλομένοις αὐτῶν. διακρίνει δὲ τῶ σκευαίσει τῶ ὁράωντος τοῖς ὀφθαλμοῖς. διό φησι **Σολομῶν** ὡσπερ ὄμμαξ ὁδοῦσι βλαβερὸν, καὶ χαλεπὸς ὄμμασιν, οὕτως τῶ σκευαίσει τοῖς χαλεποῖς αὐτῶ. δηλῶν τὸ μὲν ὄμμασι, τὴν ἀμαρτητικῶν πρῶτον. **ΤΩ δὲ ΚΑΠΝΩ**, τὴν ἀπὸ τῆς ψευδωνύμης γνώσεως βλάβειν τὸ διορατικὸν τῆς ψυχῆς ἡμῶν συγγέσται. εἶτα φησὶν ὡς μετὰ τὸς ἑπιπρόφω πλῆθος ὑμῶν ἀπαλλάτῃ τῶ σκευαίσει, ὡς ἰατρὸς μετὰ χεῖρον ἢ τομῆν θεοπραξίαν τὸ τραύματα.**

Decet verò & nos ab abiectis humilibusque rebus abistere. Confert enim eis, qui sursum eriguntur, **AQVA** ad purgandum & abluendum; confert item & **FVLONIS AGER**; cum huius partes sint abluere sordes & mundare. cum ipse deinde, **Omni tempore alba seruare vestimenta** iubeat Ecclesiastes: iubeat item & **Moses**, eos, qui Dominum sunt audituri, ea ipsa abluere; vt qui ad eum ingreditur, vestem habeat nuptialem, ne manibus pedibusque colligatis spongi thalamo eiciatur. Non defuerunt, qui typum baptismatis **PISCINAM** habere docuerunt. Proderunt autem nobis haud parum, verba ista, **VIDE**, vt **QVIESCAS**; quibus omni cura nostrum custodire monemur. Fortis enim cum atrium suum vigilanter custodit, in pace sunt omnia quæ possidet. Ille item quietus turbæ non sentit molestias, sed fortitudinis spiritu, animo bene confirmato, perturbationum metu, quæ mentem solent adoriri, non amplius agitur. Per duos autem **FVMIGANTES TITIONES**, nec plausibiles gentium nugæ vereri amplius, nec malè sentientium hominum blasphemias metuere monemur. Priuati enim **TITIONES** non communi modo plantarum vita destituti; sed ligni etiam robore, ipso denique, qui solet in igne relucere, splendore; hoc solum habent virium, vt à quibus præhensæ fuerint, eosdem queant denigrare tantum; & intuentium oculis lachrimas prouocare. Hinc apud Solomonem, non secus atque dentes vnam acerbam, fumumque oculos infestare; sic suis auditoribus damnum adferre scelera, Legimus: dum per vnam acerbam, peccati opus, per **FVMVM** autem deprauati iudicij maculæ, quibus mentis nostræ lumen confunditur, significantur. Post plagas deinde, ait, quibus vt ad conuersionem prouocemini, vñs sum; missa iam facio acerbiora, medici more, post vñtionem, vel scctionem, vulnus ipsum fanaturus.

Esa. 4. Cap. 9.

Matth. 22.

Luc. 11.

Pro. 10.

Καὶ πρὸς ἐθετο κύριος λαλήσαι τῶ Ἀχάζ λέγων· Αἴτη-
 ΠΙΠΙ σαμ σεαυτῶ σημεῖον ὡς ἐὰν κυρίῳ θεῶ σου εἰς βάθος, ἢ εἰς ὑ-
 ΠΙΠΙ ψος· καὶ εἶπεν Ἀχάζ· Οὐ μὴ αἰτήσω, ἔ. δὲ μὴ πειράσω κὺ- *τοκ.

ριον. και ειπεν· Αχάσατε δη ο οικος Δαβιδ. μη μικρόν υμίν
 άγωνα παρέρχειν ανθρώποις; και πας κυρία παρέρχετε άγώ-
 να; δια τούτο δώσει κύριος αύτός υμίν σημεϊον· ιδε η παρ-
 θένος εν γαστρι έξει, και τέξεται υόν και καλέσεις τδ όνομα
 αυτῃ Εμμανηλ· βύτυρον και μελι φάγεται, πριν η γνάμα
 αυτόν η ωρελέρσθαι πονηρά, εκλέξεται τδ άγαθόν· διότι
 πριν η γνάμα τδ παιδίον άγαθόν, η κακόν, άπειθεί πονη-
 ρία τῃ εκλέξασθαι τδ άγαθόν· και καταληφθήσεται η γῆ,
 ην συ φοβῃ, από ωρεσώπυ τών δύο βασιλέων· αλλά έπα-
 ξει ο Θεός επη σε, και επη τόν λαόν σου, και επη τόν οικον
 τῃ πατρός σου, ήμέρας, ά έπω ήκασιν άφ ής ήμέρας άφεί-
 λεν Εφραϊμ από Ιούδα τόν βασιλέα τών Ασυριών.

Et adiecit Dominus loqui ad Achaz, dicens, Pete tibi signum à Domino Deo tuo, in profundo, siue in excelso. Et dixit Achaz, Non petam, neque tétabo Dominum. Et dixit; Audite ergo domus Dauid: Nunquid parum vobis est, molestiam exhibere hominibus? & quomodo Domino molestiam exhibetis? Ob id dabit Dominus ipse vobis signum. Ecce virgo in vtero habebit, & pariet filium, & vocabis nomen eius Emmanuel. Butyrum & mel comedet, priusquam norit ipse, aut mala præferat, eliget quod bonum est. Itaque priusquam cognoscat puer quod bonum, aut malum est, malitiæ non obtemperabit, vt eligat quod bonum est. Et relinquetur terra, quam tu metuis, à facie duorum regum. Verùm adducet Dominus in te, & in populum tuum, & in domum patris tui, dies, qui non vincerunt, à quo die separauit Ephraim à Iuda regem Assyriorum.

VT dato salutis muneri fides accederet, quia idolis seruiebant, (solent autem id genus hominum rerum futurarum prædictionem tum maximè, cum in magno aliquo discrimine versantur, ex oraculis, magicisque artibus, curiosè sectari) promissam ipsi gratiam SIGNO dato vult DEVS ratam & certam efficere. Sed vt à talibus eos auocet, SIGNVM à se iubet idem POSTVLARE. Superius igitur ACHAZ QUIESCERE, nec veteri amplius iuebatur: At hïc, tanquam docenti propheta fidem adhibens, nullo amplius medio Dei voce dignus efficitur. Facit enim quæ Dei ministris fides adhibetur, vt Deum ipsum audire valeamus. Quanquam non desint etiam, qui (vt olim Abrahamus, Moses, Elias, & Hieremias) tanquam puri, nullo

Gen. 12. 15.
18.
Exod. 32.
3. Reg. 19.
Hier. 1.

INa ωει δειδωρημδνης αυτω σωτηρίας
 παθη, βέλεται ΘΕΟΣ και ΣΗΜΕΙΩ
 βεβαιώσαι η χάρις, επειδη η τοις ειδάλοις
 ωρεσείτο, η φίλοι αει τοις τοις τοις, παλυ-
 ωραγμασιν τῃς τῃ μελλόντων σκλασῃς· Αφ
 χρησιμδν τε και μαχηθείας, ότε η μάλιστα
 κινδυνεύσιν· ών αυτῃ ο Θεός άποτρεψαι βα-
 λόμδμος, παρ έαυτῃ κελειν ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ
 ΑΙΤΕΙΝ· ανωτῃρα μδν ουδ ΑΧΑΖ Η ΣΥ·
 ΧΑΖΕΙΝ η μη δειλιαν ειδιδάσκετο· νυ δδ
 ως επεθεῃς ωρεῃ η ωρεφῃς διδασκα-
 λιαν γενόμδνος, άμέσως τῃς θείας άξίβηται φα-
 νῃς· φέρει γάρ τδ πέθεισθαι τοις Αφκανοδσι
 Θεά, ωρεῃς τῃς αυτῃ ακούειν δνιάσῃς η Θεῃ·
 τοι δδ χτῃ τῃν Αβρααμ, η Μωυση, η Ηλία, η άπο δδ, η
 και Ιερεμία άρχθεν, ως κεθαροι, και άκου
 μίσου

μέσου χριστιανω δυνάμει τῃς εμφάνσεως τῃς
 πνεύματος· δι' αυ δδ λέγει ωρεσείτο, τοις
 ΠΡΟΑΓΟΥΣΙΝ ὅτι (ωάπει η λδ-
 ρον· και ακολουθον γε λω, μετα τῃν ωρε-
 φητάων, τῃν ωει τῃς ΕΚΛΕΙΨΕΙΝ
 ΤΟΝ ΕΦΡΑΙΜ, τῃς τῃς τῃν άποτρεψαι
 Ισραηλ, ωει ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ
 ωρεφῃτεύεσθαι· η, και ούτως άπειρηκότος
 τῃς ΑΧΑΖ ΤΟΥ ΣΗΜΕΙΟΥ ΤΗΝ
 ΑΙΤΗΣΙΝ, οδκ άνεχρόμδμου τε πιμῃν, η
 ειδέναι τῃν ὄντας ὄντα Θεόν, παρείτησιν ως
 οδκ εις άπαν άγνωθήσεται κύριος ωει
 τῃς Ισραηλ, χτῃ χριστιανω δδ αυτῃν ὅτι γνῶ-
 σοισαι· διδ, μηκέτι λόγου ΤΟΝ ΑΧΑΖ
 ως άπιστον άξιων, ει και ωρεσχηματι δδ-
 θει ευλαθείας ήπειθήσε, τῃ ΟΙΚΩ ΤΟΥ
 ΔΑΒΙΔ διελέγετο, εξ ουωρ ήμελλεν
 ανατέλλειν χτῃ σάρκα Χειρῃς, και ωρεῃς δδ
 ωρεσρηουμδμδς άφίκετο ὅτι γάρ οδκ ευ-
 λαθείας ένεκεν παραιτείται ΤΟ ΣΗ-
 ΜΕΙΟΝ ΑΙΤΕΙΝ, ου δδ τῃς (υμφίρον
 ημδμδμος, δδλλον εν τῃ μη αυ αυτῃ ωρε-
 σῃσῃ τῃν κύριον, ένωρ ήπειρησιν άσύμφο-
 ρον, ωωρ ενέως νομίμας άπεφυγεν· άλλοι
 δδ τῃν ωει τῃς Χειρῃς σιωπῃν ου-
 τῃς ωρεσχημδμδς άρμάτῃουσι· εν
 ωρεσώπου, φασιν, ιδίου φησιν ο ωρεσφῃ-
 τῃς, ΑΚΟΥΣΑΤΕ ΔΗ ΟΙΚΟΣ
 ΔΑΒΙΔ· ο μδν Θεός οια φιλευθραπος
 ΣΗΜΕΙΟΝ υμίν ήβουλήθη ΣΩ-
 ΤΗΡΙΟΝ ωει χεῖν, δι' ου τοις
 δύο βασιλέας νικήσετε· υμδμδ δδ άπειθη-
 σάντων, ουδ' ουτω παρείδεν άπδλλυμδμδς·
 τῃς γάρ ΣΗΜΕΙΟΝ υμίν και μη
 βουλομδμδς χαρίζεται ωει άδδξον δν, και
 οδν οδκ οδδεν η φύσις· Θεός γάρ ΕΚ
 ΠΑΡΘΕΝΟΥ τε φησεται γαμικῃς συ-
 νόδου χρεῃς· τῃς τῃς ανακαλείσθε τοις
 βασιλεύσι μαχρόμδνοι, τῃς τῃς ωρεσρη-
 είας πεποθῃτες δυνάμει· μετ ήμδμδ γάρ
 είναι δηλοῖ τῃν Θεόν, και παδσα τοις Θεῃς
 Δαμασκιδ, η τοις οδκ ὄντας ανακαλού-
 μδμος· λέγει δδ ωει τῃς συμβολῃν (υ-
 νεχῃς τῃν ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ· δι' ο κει-
 λέσῃς έχει· άλλ' ου κελίσουσιν ως έσφαλ-
 μδμδς εν ευαγγελίοις έρσάφῃ· ουτε γάρ τῃς

intermedio spiritualium reuelationum capaces esse queant. Ideo autem sequitur ADIECIT, vt cum præcedentibus orationis series connectatur. Erat enim consentaneum, vt ad prophetiam, quæ de instanti DEFECTIONE EPHRAIM; id est, de Israële transfuga præcesserat, altera de EMMANUELE sequeretur. Aut profectò (quoniam SIGNI POSTVLATIONEM ita reiciit ACHAZVS, vt Deum verum nec agnoscat, nec reueratur) non Israëli tamen futurum perpetuò ignotum, sed tandem aliquando, certisque temporibus clarum fore significat. ACHAZVM itaque velut iam colloquio suo indignum dedignatus, qui suam alioquin contumaciam pietatis & reuerentiæ fucò prætexerat; ad DOMVM IAM DAVID, ex quo secundum carnem Christus oriturus, ad ipsam primum peruenturus erat, sermone conuertit. Quod enim non modestiæ, religionisque nomine SIGNVM POSTVLARE recusavit, ne id quidem ipsum quod pro se faceret amplexus, vel inde notum fuerit; quod nihil Deus quicquam, quod damnosum foret, & si id fugiens aliter sentiret, imperaturus fuisset. Alij tamen ad scopum, qui de Christo positus est, sic ista dirigunt; vt prophetam non alia, sed sua persona Dauidicam domum velint in hunc modum compellare: AUDITE VERO DOMVS DAVID. Statuerat Deus vobis, pro suo in homines amore, SALVTIS SIGNVM, quo à vobis reges duos superatum iri crederetis, tradere. Quod, etsi credere recusatis, ne sic quidem vos tamen in perniciosam vestram ruentes præterit. SIGNVM enim vobis etiam inuitis; signumque inquam, quod omnium superat opinionem, cuiusmodi nec natura quidem ipsa nouit, largitur. Deus enim EX VIRGINE, nullo nuptiali congressu nascetur. Hunc ipsum igitur contra reges pugnaturi, prout virtutis fidem nominis ostendit veritas. (Nobiscum enim Deus, & orantibus vobis Damasci diuos, reliquosque, qui hoc falso nomine censentur; extirpaturum se significat) inuocate. EMMANUELEM crebro in cõflictu vos ore vsurpate. Est ergo vocabis, non vocabit, sicuti mendosè in euãgeliis legitur. Neque enim id patitur

Psal. 137.

Matth. 1.

Hebraicus codex; nec ita quisquam interpretatus est. Siquidem nec de futuro est EMMANVELIS appellatio: nec ita eum vocabunt omnes, dixit. Alioquin enim & ita eum, qui matri apparuit angelus, non IESVM, quo salutis auctor significatur, vocaturus fuerat. NON VOCABUNT igitur: sed ipse eum nunc sic VOCATO; tanquam Deum tecum existentem inuocans: Deum inquam, qui postremis tandem saeculis appariturus sit; nunc autem peculiari virtute, non praestigiis & incantationibus, quae daemonum existunt, seruate te, & periculis eripere valeat. Nequaquam enim semen vestrum, quantumuis vos occupet pauor, donec virgo conceperit, deficere poterit. His igitur de prophetiae scopo, quae Saluatorem respicit, explicatis; reliqua deinceps, petito altius dicendi principio, sigillatim exequemur, si prius aliorum interpretationes attulerimus. Pro eo, quod IN PROFUNDO, SIVE IN EXCELSO habemus; hortandi modo, DEMITTERE IN INFERNVM, EVEHERE SVRSVM, siue IN EXCELSVM, verbis prope iisdem, & inter se consentientibus, & Aquilas, & Symmachus, & Theodotio reddiderunt. Est verò SIGNVM, manifesta res, arcanæ cuiusdam & reconditæ in seipso significationem habens. Verbi causa, Ionæ signo ad inferos descensus, & ab iisdem reditus significatur. Decet verò SIGNVM, secundum id, quod praesens est, considerari. Quod autem significatur, temporis aliquando triplici ratione diuidi. Praesentis quidem, veluti cum domo fumus erumpit, ignis intus existentis esse SIGNVM dicimus. Futuri autem; cum ex apparentium nebularum concursu futuram in terra pluuiam colligimus. Praeteriti denique, cum ex prunarum reliquiis flamma pyram esse consumptam cõicimus. Solet verò scriptura, quae praeter communem opinionem fiunt, & arcanum quendam sensum exhibent, signa appellare. Ex iis verò, quae in Aegypto apparuerunt SIGNIS, satis quid hic IN PROFUNDO, siue IN EXCELSO VELIT, notum est: cum de illis dicatur; Misit signa & prodigia in medio tui Aegyptæ. De terra enim extiterunt Ranæ, Locustæ, culices, muscæ, quæ caninæ nominantur.

Luce. 1.

Ion. 3. Math. 12.

Isai. 134. Exod. 4.5.

ἑβραϊκὸν, οὐτε τις ἕτερος ἐξέδωκεν. οὐ γὰρ
 πρὸς μέλλοντος ἢ κλησὶς ἢ τῆς ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ. οὐδὲ ὡς πάντες αὐτὸν οὕτω καλέσουσιν, εἴρηκεν. † ἢ γὰρ ἂν αὐτὸν καὶ ὁ ἄγγελος οὕτως ἐκάλεσεν. ὁ φωνῆς τῆς μιμητικῆς, ἀλλ' οὐκ ἸΗΣΟΥΝ τῆς σωτηρίας ἐπώνυμον. ΟΥΚΑΛΕΣΟΥΣΙΝ οὐδ' ἀλλὰ ΣΥΝΩΝΟΝ ἔτι ΚΑΛΕΙ, ὡς συνόντα σοι Θεὸν τοδοὶ ἀνακαλούμενος τὸν ἕσπερον μὲν ἐν ἐσχάτοις χρόνοις φαινομένου, καὶ δὲ σε ῥύσασθαι οἰκεία σωτηρία διωκόμενον, ἀντ' ἐπωδῆς δαμνῶν † λεγόμενος. ἐκλειπέν γὰρ ἀδιώκων ὑμῶν τὸ σπέρμα, εἰ καὶ διὰ φόβον οὕτω διεκείσθη, ἕως κινήσει παρθένος. ποσαῦτα πρὸς τοδοιοποδοτῆς πρὸς τοδο σωτήρος παρηγορίας ἐπιπότες, ἀναθεν ποῖς κατὰ μέρος λοιπὸν ὑπεξέλιθωμεν, τὰς τῶν ἄλλων ἐρμιμείας παρ' αὐτὸν ἐκ γέμενοι. ἀντὶ γὰρ τοδο ΕΙΣ ΒΑΘΟΣ, Η ΕΙΣ ΥΨΟΣ, ὁ μὲν Σύμμαχος φησὶν ΒΑΘΥΝΟΝ ΕΙΣ ΑΔΗΝ, Η ΥΨΩΣΟΝ ΑΝΩ. ὁ δὲ Ἀκύλας, ΒΑΘΥΝΟΝ ΕΙΣ ΑΔΗΝ, ΜΕΤΕΩΡΗΣΟΝ ΕΙΣ ΥΨΟΣ. ὁ δὲ Θεοδοσίαν. ΒΑΘΥΝΟΝ ΕΙΣ ΑΔΗΝ, ΥΨΩΣΟΝ ΑΝΩ. ἐστὶ μὲν οὐδ' ΣΗΜΕΙΟΝ παρ' ἀγμά φανερόν κεκρυμμένου πνοῦ καὶ ἀφανῆς ἐν ἑαυτῷ τὴν δὴλωσιν ἔχει. ὡς τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ, διηλοῦν τὴν εἰς ἄδου καταβασιν, καὶ τὴν ἐκείθεν ἐπιπόδον. δεῖ δὲ τὸ μὲν ΣΗΜΕΙΟΝ κατὰ τὸ ἐνεστὸς θεωρεῖσθαι. τὸ δὲ διηλούμενον ποῖς τρισὶν ἐσθ' ὅτε κατὰ μελέζεσθαι χρονοῖς. ἐνεστὸς μὲν, ὡς ὁ ἐξῆς ἐξ οἰκίας κενός, τοδο ἔσθον ἐστὶ ΣΗΜΕΙΟΝ πυρός. μέλλοντι δὲ, ὡς ἢ τῶν ὀρωμένων νεφῶν συνδρομή, τοδο γαστρομυίας ὅτι γῆς. ἕτεροδ. παρεληλυθότι δὲ, ὡς τὰ τῆς ἀθροικίας λείψανα, τῆς παρηκαυθείσης ὅτι ταύτη πυρᾶς. ἢ μὲν τοδο γραφή, πρὸς ἀδύξια καὶ πρὸς ἀσπιχῆ πνοῦ μυστικὸδ λόγου, σημεῖα καλεῖ. ἐκ δὲ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ΣΗΜΕΙΩΝ, τὸ εἰς ΥΨΟΣ, ἢ ΕΙΣ ΒΑΘΟΣ, νοήσομεν, πρὸς ὧν εἴρηται. Ἐξαπέστειλε σημεῖα, καὶ τέρατα ἐν μέσῳ σου Αἰγύπτῳ. Σπὸ γῆς μὲν γὰρ ἦσαν βάτραχοι, καὶ ἀκρίδες, κνίπτες τε, καὶ κνωρομυία ἐξ ἕρου-

ἢ λεγόμενος

ἐξ ἕρουοδ δὲ χάλαζα, πῦρ, σπότος πενήμερον, οἷον ἐπ' Ἐζεχίας ὁ τοδο Ἠλίου γόρον ἀναποδοιμός. καὶ τὸ ἀνελεθῆν φασιν ἐξ ἄδου τὸν Σαμουὴλ εἰς ἔλεγχον τοδο Σάββουλ. ἐκ δὲ ΒΑΘΟΥΣ σημεῖον ἰὺ Ἰωανᾶς ἐκ γραφῆς τοδο κήτους ἀναδραμῶν. παρηκαυτέται ποῖνυ Ἀχαζ ὅθεν ἐθῆλοι ΣΗΜΕΙΟΝ ΑΙΤΕΙΝ. μέλλοντι δὲ τὸ πάντων πρὸς ἀδύξια τοδο, καὶ θεῶτα τοδο, καὶ ἀμφω (μειλιπῆδς ἐν αὐτῷ. τοδο δὲ μόνου Θεοδ παρηκαυτέν. διό φησιν, ΑΙΤΗΣΑΙ ΠΑΡΑ ΚΥΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΣΟΥ. τῆς μὲν οὐδ' κήσεως ΟΥΡΑΝΟΣ μὲν ἀνότατον, Γῆ δὲ κατώτατον. ἐπεὶ οὐδ' ὁ λόγος σαφῆς ἐγένετο, τὸ μὲν ΒΑΘΟΣ, τὴν γῆν, ἀφ' ἧς ἢ σαφῆς ἐλήφθη διηλοῖ. τὸ δὲ ΥΨΟΣ, τὸν ἄρῆνον πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, τὸν ἐν ἀρχῇ παρῆς τὸν πάντεσ καὶ Θεὸν ὄντα λόγον. μήποτε δὲ ΒΑΘΟΣ μὲν σημεῖναι τὰ κατώτατα τοδο ἄδου. ΥΨΟΣ δὲ τὴν ἄρῆνον χρονον. Κατὰ τὸ, μὴ ἐπιπῆς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τίς ἀνασῆσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τῆς τῆς Χριστὸν κατὰ γένεσιν. ἢ τῆς κατὰ σῆσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τοδο ἔστιν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. ἐπεὶ οὐδ' ὁ κατὰ σῆσεται αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀνασῆσεται, τὸ μὲν, σημεῖναι τοδο κελῶν τὴν ἀβυσσον. τὸ δὲ, τὸ ἄρῆνον γενέσθαι τῶν οὐρανῶν. ἀναγαγεῖν δὲ φασιν, οἱ πρὸς τῆς τῆς τῶν λόγου τὸ τὸ τε κατὰ τῆς τῆς βασιλεῖ, ὡς ἐν εἰς πάντεσ δι' αὐτοδ λαληθῆ τὸ παρηκαυτένομενα. Ἡσαίας μὲν γὰρ ἴσως ἐν ἠπισηθῆ φθόνῳ τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων, ἢ τῆς λοιπῆς πρὸς τὸν βίον ταπεινότητι, ὡς ἐκ τῆς ἰδίας ἀναπλάσεως καρδίας τὸν πρὸς τῆς τῆς σωτήρος ὅτι δημῆς χρονοποδο. ὁ δὲ Ἀχαζ ἔτα τῶν τῶν ἐδύξια τοδο, ὡς Λαβαν, ὡς Ἀβιμέλεχ, ὡς Ναβουχοδονόσορ, ὡς Φαραὼ, ὡς ὁ Καίσαρ. οὐδ' αὖ τὴν ἀξίαν τῆς βίβῆ, ὅσον διὰ τὴν ἐκ τῶν ἀξιώματος παρηκαυτέσται αὐτῷ ἀξιοποδο. Σπὸς τῆς δ' οὐδ' παρῆς ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΔΑΒΙΔ τὸν λόγον εἴτε κνέμοδ, εἴτε ὁ παρηκαυτέσται, καὶ φησὶν. ΜΗ ΜΙΚΡΟΝ ΥΜΙΝ ΑΓΩΝΑ ΠΑΡΕΧΕΙΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ; ΚΑΙ ΠΩΣ ΚΥΡΙΩ ΠΑΡΕΧΕΤΕ ΑΓΩΝΑ; ὁ πρὸς Ἀκύ-

De caelo autem grando, ignis, trium dierum tenebrae; cuius generis fuit & Ezechia tempore solis retroactus cursus; & Samuel in Saulis probrum ab inferis euocatus. EX PROFUNDO autem & illud editum est; cum ex ceteri ventre incolumis Ionas remeavit. Iubetur ergo, undecumque voluerit Achazus, omnium maxime ab opinione alienum & diuinum, vel quod utrumque in se completur, (quale Dei vnus est praestare posse) SIGNVM PETERE. Atque hinc est, quod ait; PETE A DOMINO DEO TVO. Itaque quia mundanae fabricae CELVM quidem supremum; TERRA autem infima existit: quoniam Verbum caro factum est, PERFUNDVM nihil aliud, quam terram, vnde sumpta caro est, per EXCELSVM autem, quod principatum omnem, omnemque potentiam exuperat, quod item erat in principio apud patrem; ipsum scilicet Deum Verbum, significat. Nequaquam enim PROFUNDI nomen infimas terrae partes: vt nec EXCELSI, supremas caeli regiones, significauit: quale est illud; Ne dixeris in corde tuo, quis ascendet in caelum? Id est Christum deducere. Aut quis descendet in abyssum? hoc est Christum a mortuis reuocare. Quoniam igitur idem est, qui descendit, & qui ascendit; hoc quidem Christum descendisse, illud verò, supra omnes caelos existere, innuit. Necessario autem, aiunt, ad eum ideo, qui tunc temporis rerum potiebatur, sermo habebatur, vt per eum in omnes, rerum quae praedicuntur fama diuulgetur. Fidem enim Esaias fortasse minus, vel hominum inuidis, vel eius, quam debebat, vitæ humilitate, tanquam qui ex proprio sensu diuinæ Saluatoris nostri incarnationis oraculum deprompsisse diceretur, apud suos erat inuenturus. Excepit verò hoc ipsum Achaz, vt Laban; vt Abimelech: vt Nabuchodonosor; vt Pharaos; vt Caiphas non vitæ dignitate, sed ea, quae in persona relucebat, grauitate & auctoritate persuasus. Sermonem igitur ad DOMVM DAVID, siue Dominus ipse, siue Propheta, conuertit, & ait; NVNQV ID PARVM VOBIS EST HOMINIBVS CERTAMEN, siue molestiam EXHIBERE? ET QVOMODO ETIAM DO-

Isa. 38. 1. Reg. 28.

Ion. 3.

Ioan. 1.

Rom. 10.

Eph. 4.

Gen. 31.

Gen. 20.

Dan 2. 4.

Gen. 36.

Ioan. 11.

assumpfuit, ipse EMMANVEL; Quem & tu, ait, DOMVS DAVID, VOCABIS: id est, Deum humana specie sese prodere, Adamumque instaurare confiteberis. Itaque sicut ille nondum peccati macula vitiat, boni malique scientiam experientia non didicerat; sic & ipse EMMANVEL, puer adhuc quod in Adamo purum manserat & incorruptum, imitatus est. In quo autem malitiam aspernatur, partem ex contumacia legis violationem correxit, & in melius commutauit. Iam ergo summo meo erga vos studio, summaque voluntati innixi, ait, confidite. Neque enim terram vestram ipsi sunt capturi reges. Immo verò, quò rata sit futuri olim de EMMANVELE miraculi fides; iam & hoc certum vobis, fidèque dignum pignus esto; fore vt ipsa, cui tantopere timetis, libertatem tellus adeptura sit. Vobis enim iam Salvatore annuntiato obfessis libertas non potest non existere. Sed venient super vos O DAVIDICA DOMVS, quæ antehac nunquam: ipsa nimirum vel ab Assyriis, vel, vt alij sentiunt, à Romanis, postea tolerata clades; quales ab eo tempore, quo Samaritani, Assyriorum in se ipsos exercitum attraxerunt, nullæ contigerunt. Cum enim grauiora essent impietatis vestrae flagitia, vos non nisi pœnis affectos dimiserunt. Quod autem DERELICTVM IRI TERRAM dicit, non desunt qui ita explicant. Cum virgo habens in utero pepererit, noménque eius EMMANVEL ipsa vocauerit, tum demum qui terram sanctam inturbant, omnes ipsam deferent. Qui enim bella aduersus Ecclesiam gerunt, robur ipsius inexpugnabile experti, ea relicta, tanquam quæ à Deo feruetur, discedunt. Et illud deinde EXOVO ABSTVLIT EPHRAIM A IUDA, eò referunt quidam vt ad tempora Hieroboami referant, quibus Ephraim à Iuda deficere contigit. Ab illis ergo NON VENERVNT DIES TALES DOMVI DAVID, QVALES ADDVCET DOMINVS. Verùm quales tandem illi? ASSYRIORVM scilicet REGEM intelligit.

3 Reg. 12.

ὁ Ἰσραηλῆς, ὃν καὶ σέ, φησιν, ΚΑΛΕΣΕΙΣ ΩΟΙΚΟΣ ΔΑΒΙΔ· τὸν ἔστιν ὁμολογῆσθαι τὸν Θεὸν ἐν ἀνθρωπείᾳ μορῇ πεφηνότα, τὸν Ἀδὰμ ἀνακτίζοντα. Τοιγαροῦν, ὡς ἐκείνος ἰὼ πρὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ γνωστοῦ καλοῦ καὶ ποιοῦ κατὰ πείραν· οὕτω καὶ ὁ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, ἐν τῇ παιδικῇ ἀβελήᾳ, τὸ ἀκέραιον καὶ ἀπρωτον ἐπι τοῦ Ἀδὰμ ἐμμήσατο. ἐν δὲ τῷ ἀθετῆν ποιεῖν, τὴν ἐκ τῆς πῶδρα καὶ πῶδρα καὶ ἐπισημασμένον ἐπισημασμένον. καὶ μὴ οὐ φησὶ ἀφ' οὗ ἐμὲ φιλανθρωπίαν γαρρήσατε. οὐ γὰρ λήθηται τὴν γῆν τὴν ὑμετέραν οἱ βασιλεῖς· μάλλον δὲ, τοῦ Χριστοῦ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ μέλλοντος γίνεσθαι θαύματος ὑπερον, ἀξιοπίστον καὶ ἐνέχυρον ἡ λαμβάνεται, τὴν γῆν ἐλευθερωθῆναι, ἡ λαμβάνεται δι' ἡμᾶς ἡ περὶ ἡμᾶς. οὐ γὰρ οἶόν τε τὸ σωτῆρος εὐαγγελίου ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς ἡμῶν πολιορκουμένων ἐλευθερίαν. πλὴν ἡξει καὶ ἐφ' ἡμᾶς ὁ ΟΙΚΟΣ ΔΑΒΙΔ, οἷα ἡ μὴ ποτε· σημεῖον τὰ ἐκ τῆς Ἀσσυρίων, καὶ δὲ πιναις Ραμῶν ἐπισημασμένα δεινά, καὶ οὐ γέρονται, ἐξ οὗ καὶ οἱ τὴν Σαμαρείαν οἰκοῦντες εἰς ἑαυτὸς ἐξείασσαν ἡ Ἀσσυρίων ἐφοδῶν. μείζω γὰρ ἀσεβήσαντες, οὐκ ἀφῆκεν ἡμᾶς ἡ φρόνιμος παθεῖν. τὸ δὲ ΚΑΤΑΛΕΙΦΘΗΝΑΙ ΤΗΝ ΓΗΝ, πινες οὕτως ἐρμηνεύσαν· ὅταν ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λαβῶσα τέκνη, καὶ ΣΥΚΑΛΕΣΗΣ ΤΟΥΝΟΜΑ ΑΥΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, τότε πάντες οἱ παρενοχλοῦντες τῇ ἀγία γῆ, καταλείψουσιν αὐτήν. οἱ γὰρ πολεμήσαντες τὴν Συκλησίαν, τὸ ἄμαχον αὐτῆς ἰδόντες, ἀπέειπον ἀφέντες αὐτήν, ὡς πῶδρα Θεοῦ σωζομένη. καὶ τὸ, ΑΦΟΥ ΑΦΕΙΛΕΝ ΕΦΡΑΙΜ ΑΠΟ ΙΟΥΔΑ, πινες οὕτως παρέστησαν· ἀφ' οὗ ἀπέστη Εφραὶμ ἀπὸ τῆς Ἰούδα, ἐν ἡμέραις Ἰεροβοάμ· ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ΗΚΑΣΙΝ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΙΑΥΤΑΙ ΤΩ ΟΙΚΩ ΔΑΒΙΔ, ΟΙΑΣ ΕΠΑΞΕΙ ΚΥΡΙΟΣ. ποίας δὲ φησιν ἡμέρας, λέγω ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΩΝ ΑΣΣΥΡΙΩΝ.

Καὶ

† ΠΙΠΙ Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἡ Συρία ἡ κύριος, μίγας, καὶ κυριεύσει μέρος ποταμῶν Αἰγύπτου· καὶ τῇ μελίσσει, ἡ ὅσῃ ἐν χώρα Ἀσσυρίων· καὶ ἐλεύσονται, καὶ ἀναπαύσονται πάντες ἐν ταῖς φάραγγι τῆς χώρας, καὶ ἐν ταῖς τραγάλαι τῶν πετρῶν, καὶ εἰς τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰς σπηλαίονα, καὶ ἐν παντὶ ξύλῳ· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ξυρήσει ἡ κύριος ἐν τῷ ξυρῶ τῷ μεγάλῳ, τῷ μεμεθυσμῶν ὃ ὅστις ὄρεον τῶν ποταμῶν βασιλέως Ἀσσυρίων, τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰς τρίχας τῶν ποδῶν, καὶ τὸν πάγονα ἀφελῆι. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τρέψει ἄνθρωπος δάμαλιν βοῶν, καὶ δύο πρῶτα, καὶ ἔσται ἀπὸ τῶν πλείστον πονεῖν γάλα, βύτυρον καὶ μέλι φάγεται ὅσῃ ὁ καταληφθεὶς ἅπλη τῆς γῆς. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς τόπος ὃ ἐάν ὡσι χίλια ἀμπέλοι, καὶ λέων σίκλων, εἰς χέρσον ἔσονται, καὶ εἰς ἀκάνθαν. μετὰ βέλγας καὶ τοξεύματος εἰσελεύσονται ἐκεῖ, ὅτι χέρσον, καὶ ἀκάνθα ἔσται ὅσα ἡ γῆ, καὶ ὡς ὄρος ἀροτριώμων ἀροτριῶσεται. ἢ μὴ ἐπέλθη ἐκεῖ φόβος. ἔσται γὰρ ἀπὸ τῆς χέρσον καὶ ἀκάνθης βόσκημα πρῶτα, καὶ καταπάτημα βοῶν.

Et erit in die illa, Sibilabit Dominus muscis, quæ dominantur parti fluminis Ægypti; Et api, quæ est in regione Assyriorum, & venient, & requiescent omnes in vallibus regionis, & in cauernis petrarum, & in speluncis, & in rimis omnibus, & in omni ligno. In die illa, Radet Dominus in nouacula magna inebriata, quæ est trans fluuium regis Assyriorum, caput, & pilos pedum, & barbam auferet. Et erit in die illa, Alet homo vaccam boum, & duas oues, & erit ab vbertate lactis confecti, vt comedat butyrum. Butyrum & mel comedet omnis, qui relictus est in terra. Et erit in die illa, Omnis locus in quo sunt mille vites, mille Siclorum, in vepres erunt, & in spinas. Cum sagittis & arcu ingredientur illuc; quoniam vepres & spinæ erunt omnis terra. Et omnis mons aratus arabitur, non veniet eò metus. Erit enim à vepribus & spinis pabulum ouis, & conculcatio bouis.

† ΜΥΙΑΣ. Ἀγυπτιῶν ἐφοδῶν ἀφ' οὗ τῶν δειλοῦ τῶν ΜΥΡΙΑΣ αὐτῶν εἰπὼν, ἀφ' οὗ καὶ χέρσον λυθροῖς καὶ ἀμασι τοῖς καὶ τὴν εἰδωλολατρείαν ἡ ἀφ' οὗ τὸ πλῆθος, καὶ τὸ μὴ λίσαι εὐχῆς τῆς φωνῆς. Θεοῦ δὲ νεύματι δέκνυσσι τοῖς ὅτι τὴν Ἰουδαίαν χερήσαντας, οἰογὲν ΣΥΡΙΓΜΑΤΙ καλεσθῆναι Θεῶν, οὐκ ἀπὸ πάσης, ἐκ δὲ μέρος Ἀγυπτίου.

† ΜΥΙΑΣ. Ἀγυπτιῶν ἐφοδῶν ἀφ' οὗ τῶν δειλοῦ τῶν ΜΥΡΙΑΣ αὐτῶν εἰπὼν, ἀφ' οὗ καὶ χέρσον λυθροῖς καὶ ἀμασι τοῖς καὶ τὴν εἰδωλολατρείαν ἡ ἀφ' οὗ τὸ πλῆθος, καὶ τὸ μὴ λίσαι εὐχῆς τῆς φωνῆς. Θεοῦ δὲ νεύματι δέκνυσσι τοῖς ὅτι τὴν Ἰουδαίαν χερήσαντας, οἰογὲν ΣΥΡΙΓΜΑΤΙ καλεσθῆναι Θεῶν, οὐκ ἀπὸ πάσης, ἐκ δὲ μέρος Ἀγυπτίου.

† Α. ΣΥΡΙΣΗ.
† Α. Ο. ΟΜΑΣ, Σ. ΚΑΡΗΝΟΤΕΙΝ.
† Α. ΟΜΑΣ Ο. ΜΕΜΙΣΘΟΜΕΝΑ. Σ. ΤΟΥΣ ΜΕΜΙΣΘΟΜΕΝΟΥΣ ΕΝ ΤΑ ΠΕΡΑΝ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ. ΕΚ ΑΥΤΟΙΣ ΟΥΚ ΕΧΕΤΟ, Ο ΕΣΤΙΝ.
† Η. ΦΑΓΕΤΑΙ ΒΟΥΤΥΡΟΝ.
† Η. ΕΣΤΑΙ.
† Α. ΕΝ ΒΡΑΒΕΣΙ ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΠΩ.

VENTVROS ETIAM ET ASSYRIOS ait; quos APVM nomine significat; vel propter militaris aculei vsum, & imperium in gentes reliquas, vel propter coloris in APIBVS varietatem & pulchritudinem; qualibus vestiri solent Assyrij; quos facta in Iudæam impressio- ne, in verita absconditâque loca penetra- turos, nedum ab urbibus esse temperatu- ros dicit; id est (sicut pergens in MVS- CARVM allegoria demonstrat) omnem ita REGIONEM perscrutatu- ros, vt nihil eos lateat, quod occultum sit. Itaque eos ipsos esse, quos metuendos, non duos illos FVMIGANTES TITIONES dicit. Ad litteram autem isthæc contingere, quo tempore Nechao Pharao aduersus Assyrios profectus Iosiam obfistere conan- tem, alterumque filiorum eius interfecit, alterum autem Ioachazum nomine captiuum habuit; & Eliacimū, imperatis Iudææ tributis, in regem, quem postea Iechonias, Sedeciasque subsecuti sunt, euexit. Huius rursus temporibus, cum in Iudæam irrupisset Nabuchodonosor, regione potitus; omnibusque paucis exceptis, mancipiorum more diuenditis, Assyrios incolas ca in loca, tanquam in coloniam misit; qui & ipsi, vastatis urbi- bus, SPELVNCAS ipsas, ET CAVERN- AS, ipsos denique SALTVS, inhabitarunt. Posthæc & ASSYRIORVM etiam euersionem vaticinatur; qui Asia vniuersa, Ægypto, Lybia, denique, totis mille & trecentis fere annis potiti, horue- runt. Sed quia expugnatis Hierosolymis, sacram suppellectilem templo incenso suis idolis consecrare ausi fuerant, non multo postea tempore sunt & ipsi à Medis dele- ti. Eorum de gente primus illis imperauit Cyrus, à quo sunt in patriam postea dimissi, templique non modo imperata in- stauratio; sed & eius sancta suppellex resti- tuta. Atque hinc est, quod ait; IN DIE ILLA RADET DOMINVS REGIS ASSYRIORVM NON CAPVT illud modo, quod olim comæ gloria superbum, cum vniuerso orbi dominaretur, habuit; sed PEDVM PILOS; id est, virilis formæ robur, vel popularem & ab- iectam multitudinem; ET BARBAM, quæ viris naturæ beneficio in ornamen- tum fortitudinisque symbolum concessa est. Erat enim cum summo coniunctum

4. Reg. 23.
2. Par. 35.
36.

Dan. 6.
1. Esdr. 1.
2.

Dan. 2.

ΗΞΕΙΝ ΔΕ ΚΑΙ ΑΣΣΥΡΙΟΥΣ φησὶν, ὅς ΜΕΛΙΤΤΑΙΣ ἀπέκλεισθη, διὰ τὸ πολέ- μικῶν κέντρα κεχρῆσθαι, ὡς τὸ λοιπὸν ἐθῆσι τότε κρᾶσθαι. ἢ, ὅτι ποικίλη ἢ εὐχρῶς ΗΜΕΛΙΤ- ΤΑ. τοῖσδε δὲ τὰς ἐσθῆτας Ἀσσυρίοι, ὅς ἐλ- θόντες εἰς Ἰουδαίαν, πᾶσι τοῖσι κερυμυδῶν ἄρ- ρητον, μή τι γὰρ τὰς πόλεις αὐτῶν, ἢ ἡρω, ὡς περ ἐλ ΜΥΤΙΩΝ λέγων ἐπέμψεν τῆ τριποπῆ, δηλαδὴ ἄμα, ὡς πᾶσαν αὐτῆ ἐρευήσασσι ΤΗΝ ΧΩ- ΡΑΝ, ὡς μὴ δύνασθαι τι τὸ κερυμυδῶν λα- θεῖν. ὅς γὰρ δὲ δέξιναι φησὶν, ἀλλ' ὡς τοῖς δύο τῶ- τας ΚΑΠΗΝΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΔΑΛΟΥΣ. γέρονε δὲ τὰτα παρὸς λέξιν, ὅτι Νεχάω Φα- ραὼ χτ' ἔστ' Ἀσσυρίων ἰ γέρον, καλῶν τ' ἰ Ιωσὶαν ἀπέκλεισθη, ὡς τὸν Ἰσαχάκ ἀρχιμάλω- τον τὸν τῆς παύδα λαβῶν, Ἐλιακίμ κη- ταήσας ἄρχων, Ἰουδαίαν ὑποφύρας τῆς τας ἐποίησε, μεθ' οὗ Ἰερωνίας ἐκράτησεν. εἶτα Σε- δεκίας, ἐφ' οὗ Ναβουχοδονόσορ χτ' ἰ Ἰουδαίας ἐλθὼν, ἐχειρώσατο, μικρὸν τε πάντας ἀνδρα- ποδιστάμνος Ἀσσυρίους οἰκίτορας εἰς τὴν χῶραν ἐξέπεμψεν. οἱ κερυμυδῶν τῆς πό- λεων ΣΠΗΛΑΙΑ τε, καὶ ΦΑΡΑΓΓΑΣ, καὶ ΝΑΠΑΣ κητάκων. μεθ' οὗ λοιπὸν ἀκολούθως, καὶ τὴν ΑΣΣΥΡΙΩΝ παρ- φητέμ κηθῶρεσιν, οἱ παρῆταν ἄρχοντες τῆς Ἀσίας ἀπάσης, Αἰγύπτου τε, καὶ Λιβύης, ἐφ' ἧ ὅλης ἔτεσιν χιλίους που καὶ τριακοσί- οἰς, ἀλλ' ἐπεὶ λαβόντες Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν νεὸν ἐμπερῆσαντες, τὰ σκεῦη τὰ ἱερά τοῖς εἰδώλοις ἀνέθηκον, οὗκ εἰς μακρὰν ὑπό- μῶν κηθῆρηνται. παρῶν τε παρῶντος ἐβα- σίλευσεν Κύρος, ὅς τὰς ἀρχιμαλάτας ἀνεῖς, οἰκοδομηθῆναι παρῶνταξε τὸν νεὸν, τὰ ἱε- ρᾶ τε πάλιν ἀπέδωκε σκεῦη. διό φησιν, ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΕΚΕΙΝΗ, ΞΥΡΗΣΕΙ ΚΥΡΙΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΣ- ΣΥΡΙΩΝ ΟΥ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΗΝ μόνον τὴν πάλαι κομῶσαν, ὅτι τῆς οἰκου- μῆνης κηθῶρου, ἀλλὰ καὶ ΤΑΣ ΤΡΙ- ΧΑΣ ΤΩΝ ΠΟΔΩΝ, δηλαδὴ τὸ ἀνδρῆον χῆμα, ἢ τὸν πολλὸν καὶ χυδαῖον λαόν. καὶ ΤΟΝ ΠΩΓΩΝΑ, τούτ' ἐστὶν τὸν κητὸν φύσιν ἀνθρώποις παρῶντα κῶμον, ἢ ἡρω τῆς ἀνδρείας τὰ σύμβολα- τῆς ἐχάτης δὲ ἀπμίας ὁ τῶπος οὗτος ὠμῆντο,

ἰ γέρον

ἰ γέρον

ὠμῆντο, ΚΕΦΑΛΗΝ ΞΥΡΗΣΘΑΙ ΚΑΙ ΠΩΓΩΝΑ. τῶτο γὰρ καὶ ἐδρῶν τινές ὄπτι νεκροῖς ἐαυτοῖς ἀπιμάζοντες. ὁ τοῖς ἱερεῦσιν ὁ τῆ Μαυσῆος ἀπηγέρευσε νόμος· φησὶ δὲ καὶ ἱερεμίας· Πεπορημῶν δὲ τῆς Ἱεροσολύμων ὑπό τῆ Ναβουχοδονόσορ ἀνε- βῆσαν ἄνδρες ὑπό Συχέμ καὶ ὑπό Σαλήμ καὶ Σαμαρείας ὀγδοήκοντα ἄνδρες ἐξυμ- μῶντοι πάρονας καὶ διερωσῶτες τὰ ἱμάτια καὶ κοπήρομνοι. τῶτα δὲ τὸ πῆθος καὶ τὴν ἀπμίας δηλοῖ. φησὶν οὖν * τὴν βασιλείαν Ἀσσυρίων παρῶντων ὑπό τῆς ἀρχιμῶνα. ΜΕΜΕΘΥΣ ΜΕΝΩ δὲ λέγει ΞΥΡΩ, τῆ μαχῆρα ἀφειδῶς τε κηθῶσι καὶ πληρωθῆναι τῆς πιπῶντων τῆ ἀμματος. τινές δὲ (ὡς τῆ ἰητῆ φασὶ ΜΕΜΙΣΘΩΜΕΝΩ ἔχοντος) δυνά- μιν πηνα μισθοφορῶν ὑπό ἐκρυσι, τὴν μέλλουσαν τῆς Ἀσσυρίων βασιλείαν ἡ- λουῖ. μετὰ δ' οὖν τὴν ἄλασιν Ἱεροσα- λῆμ πηαχῆαν ὑποβῆλλουσαν τοῖς ὑπο- μέναισιν ὁ λόγος δηλοῖ. οὐ βῶν γὰρ ἀγέ- λας, οὐ δὲ ποιμνιον παρῶντων, ΜΙΑΝ ΔΕ ΔΑΜΑΔΙΝ, ΚΑΙ ΠΡΟΒΑ- ΤΑ ΔΥΟ κητῶσται μάλις λέγει πη- να καὶ ΤΩ ΒΟΥΤΥΡΩ δὲ καὶ ΜΕ- ΛΙΤΙ τῆ φῆσται, λιμῶν παρῶσται ἄρ- του. τὸ ὑπό τούτων δὲ ΓΑΛΑ πλεῖ- σον εἶναι δέξει, ἀπ' οὗ τῆς τῆ φῆσται ἐλάχρον. οὕτως οἱ ἀπεθουῶτες Θεῶ τῆ τῆς πηυματικῶν ἀγαθῶν ἐνδεία κητα- τακῶσται γέροντες ὀληροῖ, καὶ ὑπο- ρουῶτες ἄρτου τῆ φῆσται εἰδῶτος εἰς εὐξῆσαν τὴν νοτιῶν, εἰς ἄνδρα τελῆιον, εἰς μέτρον ἡλικίας τὸ πηρωματος τὸ κητῶδ' παρὸς οἷς φησὶν ὁ Θεός· Ἰδοὺ οἱ δουλεύον- τές μοι φάρονται· ὑμεῖς δὲ πηνάσατε. Ἰδὲ οἱ δουλεύοντες μοι πῶνται. ὑμεῖς δὲ δι- λῆ- σατε. τοῖς δὲ φρονοσιν ἄπῶ ὄσιν αὐτοῖ, λέγει· Φάγατε, πῆτε, καὶ μεθύσατε οἱ πηλῆσιν. δηλοῖ δὲ σαιφῆσται ὁ λόγος τῆς ὑπομῶντων τὴν εὐδειαν, ΧΕΡΣΟΥ- ΣΘΑΙ, λέγων πᾶσαν ΑΜΠΕΛΟΝ, καὶ ἂν ΣΙΚΚΟΝ ἔγη τιμῶ. φῆσται δὲ μόναις ΑΚΑΝΘΑΣ ΤΗΝ ΓΗΝ, ὡς ἀπ' ἄρτου, καὶ οἴνου, ΒΟΥΤΥ-

dedecore, CAPVT ET BARBAM RADERE; hocque cum fecissent in mortuos nonnulli, ignominiam reporta- runt. Est Mosis lege & id sacerdotibus prohibito : quin & demonstratis per Nabuchodonosorem Hierosolymis, ait Hieremias, Venentur viri de Sichem & Cap. 41. Salem, & Samaria, octoginta numero, attonsi barbis, scissique vestibus, & laceri: quæ luctus & ignominiae signa extitisse certum est; nec hic alio fine adduci, quam vt afflictum Assyriorum imperium, mol- litie & deformitate laborare significet. Quod autem NOVACVLAM INEB- BRIATAM dicit, gladium nullo dif- crimine ferientem, & caforum sangui- ne madentem intelligit. Quidam tamen (tanquam CONDVC TAM litera habe- ret) accersitum mercede aliquem, qui Assyrium regnum euersurus esset, exer- citum intellexerunt. Et iis ergo, qui de excidio Hierosolymitano remanserunt superstites, extremam rerum penuriam ipsa praedicit oratio. Illis enim diebus non iam bouum atmenta, non pecudum ouile, sed VACCAM VNICAM, GE- MINAS QVE OYES, vix quemquam possessurum significat. Deinde quod MELLE ET BVTYRO victuros dicit, summam panis inopiam, famemque si- gnificat: ideoque maximam ex vacca vnica, geminisque ouiculis fore LACTIS vbertatem; quod ceterorum, quæ ad nu- tritionem faciunt, summa sit penuria. Non alia profecto ratione, qui Dei fidem auersantur, spiritualium bonorum ope sublata, ad paucitatem redacti; eo pane priuati, qui nutritione sua optimum mē- tis habitum efficere, & in virum perfe- ctum euehere, in mensuram denique ætatis plenitudinis Christi promouere queat, contabescunt. Sed iuuat homines huiusmodi alloquentem Deum audire: Ecce serui mei comedent; & vos esurietis. Ecce serui mei bibent; & vos sitietis. At iis, qui quæ sunt ipsius, sapiunt; Co- medite; ait, bibite, & inebriemini, qui prope estis. At enim superstitum penu- riam maiorem, apertius longè ea pro- phetiae verba significant, quæ omnem vel SICLO aestimatam VINIAM, DE- SERTAM INCVLTAM QVE fore; Solas autem SPINAS, panis & vini lo- co, producturam TERRAM, quæ

Leuit. 19.

Cap. 41.

Eph. 4.

Esa. 66.

Hier. 25.

LACTE ET BVTYRO vesci cogantur, asserunt. Hac autem post eam, quam à Babylonis passa est, expugnationem contigisse scriptura testatur; cum nonnullos principem exercitus de tenuiore plebe, vt vites ipsi colerent, reliquisset, et sic Godoliam prefecisse dicat. Sed vt desertam magis & incultam, SPINISQVE ET SENTIBVS horridam fore terram ostendat, eam à nullo, nisi qui T E L O E T A R C V munitus sit, transiri posse asserit: cum telorum in morem transeuntibus ipsa sint obstitura SPINÆ. Merito deinde, quotiescunque à nobis intelligibilis VINEÆ cultus deseritur, omnis nos nequitiae, improbitatisque in animo radices agentis sylua occupat. Sed est spinæ consummatio, Paulo teste, ignis ipse. Inde est quod ait; Terra enim saepe venientem super se bibens imbrem, &c. Eos igitur, licet paucos, qui remansuri sunt, tanto metu correptum iri significat, vt in montes sese recipere, ipsisque in syluis & saltibus, salutis causa latere studeant: qua ratione illud est à Salvatore usurpatum; Tunc, qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes: nimirum, quos ipsi turo, & necessarij victus gratia (quoniam fertiles campos longa iam solitudine desertos, sentes occuparent) colere valerent. Quod verò reliquam terram desertam incultamque in OVIVM DEPARTIONEM BOVISQVE CONCVLCATIONEM fore dixit; OVIVM PASCVA, ET BOVM significauit: Idque adeo fortasse, vt LACTIS ET BVTYRI copiam permagnam fore demonstraret. Non desunt porro, qui supra positum locum explicent, ac si diceret, in Ægyptum populum suum, vt ibi habitaret descendisse, & in Assyrios per vim esse traductos. Itaque vaticinatur ipsius EMMANVELIS natalibus, siue quis ex populo inter ÆGYPTIOS, aut inter ASSYRIOS versetur, redituros istos, & in Iudæa existentes latebras & specus ad requiem sibi quaesituros. M V S C A S porro Ægyptiaci fluij particulæ DOMINARI, APES autem in Assyria esse cum dixit; vilitatem hostilis exercitus significauit. Est enim M V S C A molestum & odiosum hominibus animalis genus, ipsis è stercore hominibus natum: cuius vt vita infesta, sic mors fetore grauis &

4. Reg. 25

Heb. 6.

Matt. 24.

Isa. 52.

ΡΩ κερεθησται και ΓΑΛΑΚΤΙ. παρέστη δὲ ταῦτα μετὰ τὴν ὑπόβασις Βαβυλωνίων ἄλωσιν ἢ γραφῆν, λέγουσι· και ἔπειτα τῆς πτωχῶν τῆς γῆς ὑπέλιπεν ὁ ἀρχιμαγιστρος εἰς ἀμπελέρους ἐφ' οἷς Γοδολίαν κειτέσθη. δευτέρως δὲ τὸ χροσάδες και ΗΚΑΝΘΩΜΕΝΟΝ τῆς γῆς φησιν, ὡς οὐ δὲ βαδίζων ἔσται ἀφ' αὐτῆς ἑλθόν, διὰ τὸ ΒΕΛΟΥΣ και ΤΟ ΨΕΥΜΑΤΟΣ. διὸ γὰρ βελῶν ἐπιπέσονται τοῖς παροσθιν ἈΚΑΝΘΑΙ. και ἀπολοῦθαι ἑπιπέλασθαι ἡμῶν ἈΜΠΕΛΟΥ τῆς γῆς φησιν, πῶν εἶδος ἐν ἡμῶν ἀνίχει φαυλότητος. Τέλος δὲ ἈΚΑΝΘΗΣ τὸ πῦρ. διὸ και Παῦλος φησιν. Γῆ γὰρ ἡ πῶσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον ὑετὸν, και τὰ ἐξῆς. τοῖς οὖν ὑπολειφθέντας ἄλγους, ποσὺν τῶν φησὶ κειτέσθαι δέματι, ὡς τὰς ἐν ἔρεσι ποιεῖσθαι ἀφ' ἑσθίας, ἕλασσε και λόχμας ἐγκειτακέρυπθαι, και τὸ ὑπό τὸν σωτήρος. Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαία φερόμενοι εἰς τὸ ὄρη. ἀ και γεωργεῖν ἐπεχέρουσι, τῆς ἀρίστης γῆς δι' ἐρημίαν κειτερομένης, ὡς ἂν μόνον ἀναγκασίας εὐποροῖεν τροφῆς, λογίζόμενοι τὸ ἀδεῖς τὸ ἐν ἑσθία ἀφ' ἑσθίας. ἢ δὲ λοιπὴν γῆν ΚΕΧΕΡΣΩΜΕΝΗ ΕΙΣ ΒΟΣΚΗΜΑ ΕΣΤΑΙ ΠΡΟΒΑΤΟΥ, ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΑΤΗΜΑ ΒΟΟΣ. τὸ ἔστιν εἰς κατανομὰς ΠΡΟΒΑΤΩΝ. ἴσως και ἀφ' ἑσθίας, πολλὸν τὸ ΓΑΛΑΚΑΙ ΤΟ ΒΟΥΤΥΡΟΝ ἔλεγον ἔσθαι. τὸ δὲ κειτέμενον κειτεῖν οὐτὼ τινὲς ἐξηγήσαντο. εἰς Αἴγυπτον φησιν, κειτέμεν ὁ λαός μου παροικῶν ἐν αὐτῇ, και εἰς Ἀσσυρίους βία ἤρθησαν. ἀφ' ἑσθίας τὸ κειτέμενον ἔστι τῇ γενήσθαι τῶν ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, εἴτε ἐν Αἴγυπτῶσι εἴτε ἐν τῇ ἑσθίᾳ, εἴτε ἐν Ἀσσυρίοις, ἐξελύσθαι τῶν, και ἐν τῇ χείρῃ τῆς Ἰσραήλ γενόμενης, ἀναπαύεσθαι ἐν ταῖς αὐτοφύσει και χολαζέσθαι κειτέμενον. ΜΥΙΑΣ μὲν τοῖς ΚΥΡΙΕΥΕΙΝ μέγας ποταμὸν Αἴγυπτος, και ΜΕΛΙΤΤΑΣ ἐν τῇ χείρῃ εἶναι τῆς Ἀσσυρίων φησὶ, τὸ εὐτελὲς ἐνδεανύμενος τῆς ἀπικειμένης δυνάμεως. ΜΥΙΑ γὰρ ὄγκληρον τοῖς ἀνθρώποις ζῶον, και μωσαρὸν ἔχον ἔπειτα κέρως τὴν γένεσιν. ὡν και ἡ ζῶν ὄγκληρος, ὁ ἴσως βδέλυ-

το. λ. και τ. α. η. βο. α.

βδέλυκός. τὸ, τε ΜΕΡΟΣ ΚΥΡΙΕΥΣΟΥΣΙ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΑΙΓΥΠΤΟΥ. ἀσθενὴ γὰρ ἐν τῇ Αἰθιοπῶν ὁ Νείλος ἀρχιμάγιστρος, ἀφ' ἑσθίας μέρος ἑαυτῆς τὸ κειτέμενον. τῆς εἰς Ἰσραήλ ἑσθίας και ποικίλων ἔχει τὴν Αἴγυπτον ἐν αὐτῷ τῶν εἶδος ἀλόγων ζῶων τεθεοποιήται. ταύτας οὖν ΤΑΣ ΜΥΙΑΣ τὸ ἀσθενὲς τῆς ἀπικειμένης δυνάμεως, ΣΥΡΙΓΜΩ ἐσθίας ἀφ' ἑσθίας ὁ κύριος, δηλαδὴ τὸ πνεῦμα πῶν ἑσθίας αὐτῶν. και ἡ ΜΕΛΙΤΤΑ δὲ μικρὸν ζῶον και ἀσθενὲς, ἐν αὐτῷ ἀμύνεται τελευτῆς. ἐσθίας γὰρ τὸ κειτεῖν, συναπλοῦται τῇ πληγῇ, πάχισα ὡν ἔδρασε μέζω. ὅποιοι τ' ἀνθρώπων οἱ ποικίλοτατοι. μετὰ τὴν γένεσιν τοῖνυν Χειρὸς ἀφ' ἑσθίας ἀσθίας πάσης ἀπικειμένης δυνάμεως, συναρτήσονται οἱ ἴσοι Ἰσραήλ ἐν Ἰσθίᾳ αὐτοφύσει ὑποδοχῆς, και ἈΝΑΠΑΥΣΟΝΤΑΙ τῆς ἀγκυλωσθίας ἑσθίας ἀπικειμένης, ὅτι ἐσθίας βασιλέως αὐτοῖς ὅτε τοῦ αὐτῆς και ἡ χείρῃ εὐτελῆς γενήσεται, ὡς ἀρκεῖν τὸ κειτεμενὸν ΔΑΜΑΔΙΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΑΤΑ ΔΥΟ κειτέμενον ἀσθίας τρεφῆναι. ἀφ' ἑσθίας τὸ πάντας ΒΟΥΤΥΡΩ και ΜΕΛΙΤΤΙ τρεφῆναι. τὸ ἔστι ἰσθίας ἐσθίας τὸ φιλοπονον και γεωργεῖν τῆς ψυχῆς τὸ ἡμερῶν τε και εὐμετάδοτον. ἔπειτα ΠΡΟΒΑΤΟΥ γὰρ ἡ ἕλη τὸ σιέτης ἡμῶν, ὡς ἔπειτα και ἀρετῶν ἀφ' ἑσθίας ἡ ζῶν τὸ ἀσθίας κειτέμενον. ἔπειτα οὖν και τρεφεται πνευματικῶς και κοσμεῖται, ἀφ' ἑσθίας τὸ ΟΡΕΥΕΙ ΔΑΜΑΔΙΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΑΤΑ ΔΥΟ. ΒΟΥΤΥΡΟΝ δὲ ΚΑΙ ΜΕΛΙΤΤΑ εἰσαγωγῆς τῆς θείας διδασκαλίας λέγει διδόντα. ἡ πτωχῶν γὰρ αὐτῆ και ἀσθίας τρεφῆναι, μετὰ τὴν εἰς ἀσθίας ἐλθὼν ἀσθίας ἀσθίας πνευματικῶς μαθήματα ἐαυτῶν ὅτι διδόνται. εἴτε τὸς ἐν ἀσθίας δυνάμει, ἀφ' ἑσθίας και τῆς ἈΜΠΕΛΩΝ φησὶν Ἀμπελον γὰρ ἔξ Αἴγυπτος μετῆρε, και τὸ ἐξῆς. ἡ πτωχῶν εὐθυσίαν ἀσθίας, ὑστερον ἡμελῆθη ἀσθίας ἀσθίας ἀσθίας και γέρονται εἰς ΧΕΡΣΟΝ, ὅτε μετὰ μωσαρὸν αὐτοῖς βελῶν και ποικίλων ὁ πολέμιος ἐπῆλθε ἀσθίας ἀσθίας ἐπῆλθε. ΟΡΗ δὲ ἈΡΩΤΡΙΩΜΕΝΑ, αἱ εἰς Χειρὸς πεπεταμένα ψυ-

odiosa. ÆGYPTIACI porro FLVMINIS PARTI DOMINANTVR: quia ab Æthiopibus Nilus superne incipiens, modica sui parte, qua se in mare exonerat, adiacentem habet Ægyptum; vbi nullum constat esse animalis genus, quod pro Deo non habeatur. Has igitur M V S C A S , imbelles nimirum & infirmum hostilis exercitus genus, suo ipse S I B I L E O , id est oris sui spiritu, disperdet Dominus. Est & A P E S exiguum quoddam, & viribus carens animal, quod in hoste vlciscendo emori consuevit. Aculeo enim cum ferit, plagæ immoriens, maius quam intulit, damnum accipit, sceleratissimorum mores imitata. Post Christi natales igitur omnibus hostilis exercitus fractus & dissipatus viribus, in sponte factis receptaculis colliguntur Israël filij; tumque iugo captiuitatis liberati, magno insidiantis regis dedecore REQVIESCENT. Quo quidem tempore, tanta regionis feracitas, & annonæ vbertas futura est; vt qui VACCAM vnâ, OVESQVE DVAS possederit, ei inde sit ad alimoniam satis. B V T Y R O enim & MELLE omnes id est labore, & colendi exercendique animi mansueti & facili studio) nutriuntur. Nobis enim ex O V I V M VELLERE, vestitum, & ornatus facultas, tanquam à virtutis amictu, optimo cuique quæ beata dicitur, vita suppetit. Quoniam igitur spiritualis quædam est nutritio, quidamque ornatus; ob id VACCAM, ET DVAS OVES HOMO NVTRITVRVS dicitur. MEL porro ET BVTYRVM diuinæ doctrinæ rudimenta prima, primaque præcepta vocat. Infantium enim primus hic cibus est, quod, cum in viros adoleuerint, ad spirituales magis, virisque dignas ascendunt disciplinas. Deinde, vt eos, qui sunt ex circuncisione, significet, sermonem de mille VITIBVS instituit. Vincam enim ex Ægypto transtulit, & quæ sequuntur. Hac enim bene culta primum, multos & suaues fructus edebat, sed neglecta, tandem in amarorem desit; Et in S O L I T V D I N E M ex eo euasit, quod immissa telorum grandine in ipsam irruens hostis, desertam, incultamque reddidit. ARATOS autem MONTES dixit, eorum iam, qui fide Christum essent am-

Psal. 79.

Qij

Eph. 6. & conuulsione celerior per orbem vni-
 uersum, sæculi huius & tenebrarum
 principem SPOLIANS, & ad Christi
 auscultationem captiuos trahens, euan-
 gelicæ doctrinæ splendor illuxit. Eorum
 verò, ait, quæ in euangelio scribentur,
 TESTES sunt VRIAS & ZACHARIAS.
 2. Reg. 16. Erant enim tunc temporis
 historia teste, VRIAS quidem sacer-
 dos; Propheta autem ZACHARIAS.
 Vixit enim Ezechias ætatē, vt in Paralipomenis habetur. Hos autem, non
 sine arcano quodam sensu & recondito,
 TESTES appellat. Lex enim Vriæ no-
 mine, quam pontifex ipse docebat, signi-
 ficatur: sicut per ZACHARIAM,
 propheta. Constat autem euangelium
 legis & prophetarum testimoniis confir-
 mari: vnde est, vt quo tempore Christus
 1. Mat. 17. in monte transfiguratus est, cum eodem
 Mosē & Eliam de exitu, quem esset
 Hierosolymis adimplerurus, collocutos
 esse deprehendimus. Nec aliud certē
 est exitus, quàm dispensationis ille ter-
 minus, qui cruce, morte, resurrectione,
 ascensione clauditur. Sonat autem
 VRIAS, si nominis ratio spectetur, idē
 quod Dei splendor. ZACHARIAS
 verò, ac si Dei memoriam dicas: sicut
 & BARACHIAE FILIUS, Dei be-
 nedictionem. Quis autem CO TESTIS
 fide dignior, qui sit diuino splendore illu-
 stratus, qui sit memoriam Dei consecutus?
 his igitur præsentibus; ACCESSI;
 ait, AD PROPHETISSAM,
 ET CONCEPIT, ET PEPERIT
 FILIUM. Sic enim ad prophetissam
 Dominus accessurum significat; itaque
 Christi matrem, tanquam spiritus sancti
 participem, nominat: iuxta illud; Spi-
 ritus Sanctus descendet in te, & virtus
 altissimi obumbrabit tibi. Christum
 1. Luc. 1. enim non ex sanguine carnis, neque ex
 voluntate viri nasciturum docet prophe-
 ta. Eorum siquidem, qui recentem in
 ipsum vitæ modum essent resumpturi
 (de quibus isthac dicuntur) primitiæ
 1. Ioh. 1. Christus est. Aduentantis verò in se
 Spiritus sancti gratiam excipiens virgo,
 sic numine afflata de scipia vaticinatur;
 Ecce enim ex hoc beatam me dicēt om-
 nes generationes; & quæ postea. Quod
 1. 1. Cor. 15. autem ACCESSI ait, instanti, scrip-
 turæ more pro futuro vsus est. Iubet verò

γέννησιν ἐκ ἀφραπίης πάσης ὀξυτέρας τῆς εὐα-
 γελίας ἢ διδασκαλία, ἀφ' ἧς πάσης τῆς οἰκου-
 μένης ΣΚΥΛΕΥΟΥΣΑ τὸ αἰῶνος τὰ τε τ'
 ἀρχαῖα, καὶ τὰς ὑπακοὴν τῆς Χριστοῦ τῆς
 ἀρχιμαλακίας ἀφελούσα. MARTY-
 ΡΕΣ δὲ τῶν γραφομένων ΕΣΤΩΣΑΝ ΦΗ-
 σιν, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ΟΥΡΙΑΣ καὶ ΖΑ-
 ΧΑΡΙΑΣ. ἦσαν γὰρ τότε ΟΥΡΙΑΣ μὲν
 ἱερεὺς, ὡς δηλοῦν ἐν τῆς ἱστορίας; καὶ ΖΑΧΑ-
 ΡΙΑΣ δὲ τῆς φησὶ ἐπ' Εξελίξ γὰρ γέ-
 γενεν ὡς ἐν ταῖς Πραξαῖς περιμύμης γέγρα-
 πται. συμβολικῶς δὲ τῶν εἰς MARTY-
 ΡΙΟΝ καλεῖ. δηλοῖ γὰρ ὁ μὲν ἱερεὺς τὸν νό-
 μον, ὁ δὲ ἐπίδοξον. οἱ δὲ τῶν φησὶ ἀφ' ἧς
 ΖΑΧΑΡΙΟΥ σημεῖονται. (ὡς γὰρ δὲ
 τὸ εὐαγγέλιον ἔχει νόμον καὶ τῶν τῶν φησὶ
 τῶν μαρτυρῶν μύμων. ὅθεν ἐν τῷ κειμένῳ τῆς ἐν
 τῷ ὄρει μεταμορφώσεως, Ματθαίου καὶ Ηλίας
 (ὡς ἐλάλει πλῆρωμα ἐν ἱερουσαλήμ, ἥ τις δι-
 ηλοῖ τῆς οἰκονομίας, τὸ πᾶσα, τὸν τρωπὸν; τὸν
 γὰρ αὐτὸν, τὸν ἀνάστασιν, τὸν ἀνάληψιν ἐρημη-
 γέμεται δὲ ὁ μὲν ΟΥΡΙΑΣ φησὶ σμῆνος Θεοῦ.
 ὁ δὲ ΖΑΧΑΡΙΑΣ μῆμις Θεοῦ. ΥΙΟΣ δὲ
 ΒΑΡΑΧΙΟΥ τῆς εὐλογίας τῆς τῆς Θεοῦ.
 Τίς δὲ MARTYΣ ἀξιολογώτερος τοῦ περὶ
 πσιμένου ἔσπε Θεοῦ, καὶ μνήμην ἔχοντος τῆ
 Θεοῦ; ὡν δὲ παρόντων γράφει ΠΡΟΣ ΗΛ-
 ΘΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΦΗΤΙΝ, ΚΑΙ ΕΝ ΓΑΣΤΡΙ ΕΛΑΒΕΝ, ΚΑΙ
 ΕΤΕΚΕΝ ΥΙΟΝ. φησὶ γὰρ ὁ κύριος, ὡς
 αὐτὸς ἐγὼ τῶν περὶ εὐσμομῆ τῆς φησὶ φησὶ
 καλεῖ δὲ ἔπειτα τὸν μνηστῆρα Χριστοῦ ἀφ' ἧς
 πνεύματος ἀγίας μετατρέψιν, καὶ τὸ πνεῦμα
 ἀγιὸν ἐπελεύσεια, ὅτι σε, καὶ δυνάμεις ὑψίστου
 ὅτι σιμῶσαι. πᾶσι δὲ γὰρ ὁ τῶν φησὶ
 τῆς, ὡς ὅσα ἐξ ἀμάτος (ἀρχαῖς, ἢ γελί-
 ματος ἀνδρὸς ἢ Χριστοῦ γνήσιον γνήσιον
 ἀπαρχὴ γὰρ Χριστοῦ; καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀνα-
 γινώσκων. τῶν ἐν ἔρημῳ ταύτα. Δεξα-
 μὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἐπελθὸν ἐπ' αὐτὴν
 ἢ παρθένος τῶν φησὶ τῶν λέγουσα. Ἰδὸν γὰρ
 ὅτι τὸ νῦν μακροδὸν με πᾶσα ἀγα-
 νεαὶ καὶ τὰ ὅτι τῶν. ΠΡΟΣ ΗΛ-
 ΘΟΝ δὲ φησὶ, συμβεβῆα γραφῆναι ἀπὸ μὲν
 λογτος τῶ ἐν τῶν γρησάμυμης. τὸν δὲ τε-
 ρῆνται,

φησὶ, φησὶ, ὀνομαζέται ΤΑΧΕΩΣ ΣΚΥ-
 ΛΕΥΣΟΝ, ΟΠΕΩΣ ΠΡΟΝΟΜΕΥ-
 ΣΟΝ. ἐπὶ δὲ τῶν τῶν σάρκα γενήσεως,
 καὶ τῶν ὅτι τῶν φησὶ γένεας (ἀρχαῖς, τῶν
 δύο καθαροὶ νῦν βασιλέας. καὶ τῶν τῶν φησὶ
 ἀφ' ἧς τῶν φησὶ Ἀσσυρίων βασιλέως, ὡς ἐμὴ
 γρησάμυμης φησὶ, δυνάμει, τῶν βασιλείας αὐ-
 τῶν καὶ τῶν φησὶ ἀλλῶς δὲ, ΤΑΧΕΩΣ
 ΕΣΚΥΛΕΥΣΕ τὸν ἰσχυρὸν, τὸν φυλάσσον-
 τῶν, καὶ τῶν φησὶ ἰδὸν κτήμα, τῶν ἔσπε τὸν
 ἀμαρτῶν περὶ ἀμαρτῶν καὶ δεδεδυμῶν γαυά-
 τῶν. ΠΡΟΝΟΜΕΥΣΕ δὲ, ἵαίς ἰδίας δυ-
 νάμει τῶν φησὶ εἰς φυλακὴν τῶν πησὶ.
 Ὡν οἱ ἀγγελοὶ βλεπέσιν, ὡς λέγει, τὸ τῶν
 σαπὸν τῶν πατρός με τῶν ἐξελίξ. τὸν δὲ
 ὅτι εἰς αὐτὸν ΠΡΟΝΟΜΗΝ δηλοῖ τὸ ἀνα-
 στας εἰς ὑψὸς ἢ καλῶτερον ἀρχιμαλακίας,
 ἢ ἔλαβεν δυνάμει ἐξελίξ. ὁ πεποιήκει
 εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τῶν ἰσχυρῶν, καὶ δια-
 πάσας αὐτῶν τὰ σκῆνη, καὶ τῶν φησὶ αὐτὸς ἐν
 τῶν φησὶ. καὶ ὁ τῶν φησὶ δὲ φησὶ ἀλλα-
 χῶς εὐαγγελισασαὶ πᾶσι ἀπέσταλκέν με,
 κηρύξαι ἀρχιμαλακίῳ ἀφελόν. τὸ δὲ ΠΑ-
 ΡΕΣΤΙΝ εἰπὸν, ἄμα μὲν δηλοῖ τὸν τῶν
 βασιλέων πᾶσι εἰς μακρὰν ἐσομέ-
 νῳ. ἄμα δὲ καὶ τὸ τῶν τῶν σαπῶν ὅτι
 δημίας ἐγγίξεν φησὶ. ὡν δὲ κέρηκεν ΕΜ-
 ΜΑΝΟΥΗΛ, νῦν ἐκάλεισε ΤΑΧΕΩΣ
 ΣΚΥΛΕΥΣΟΝ, ΟΠΕΩΣ ΠΡΟΝΟ-
 ΜΕΥΣΟΝ. ἔθος γὰρ τῆς φησὶ τὸν Θεὸν
 ἐν τῶν φησὶ ὀνομαζέων ἐνεργεῖν ὡς
 καὶ ἸΗΣΟΥΝ, τῶν τῶν φησὶ δεδου-
 μῶν ἡμῶν σωτηρίας. ΔΥΝΑΜΙΣ δὲ
 ΔΑΜΑΣΚΟΥ, οἱ ὅτι ἔθεν ἰσχυρῶν
 τῶν, ΣΚΥΛΑ δὲ ΣΑΜΑΡΕΙΑΣ οἱ ἐν πε-
 ρὶ τῶν εἰεν ἄπειροι. ΔΑΜΑΣΚΟΣ μὲ γὰρ
 ΣΥΡΙΑΣ μὲν ὅτι πόλις, ΣΑΜΑΡΕΙΑ δὲ ὅτι
 Ἰσραήλ. πᾶσι ὁ γνήσιος εὐδὲς τῶν ΕΣΚΥ-
 ΛΕΥΣΕ; ἀφ' ἧς τὸ μὲν φησὶ εἰς μακρὰν
 τῶν τῶν φησὶ ἢ καὶ, ὅτι μᾶλλον τῶν φησὶ
 αὐτῶ τῶν φησὶ ὡς Θεοῦ, καὶ δὲ τῶν φησὶ
 σπῆρα σπῆρα τῶν φησὶ τῶν φησὶ ἐπὶ
 βρέφους ὑπαρχόντος πολεμίστατος ὑπὲρ αὐτῶν,
 καὶ τῶν φησὶ ἀλλῶν, ἀπῆλπι τῶν φησὶ βασιλέως
 ΤΩΝ ΑΣΣΥΡΙΩΝ. τὸ δὲ, ΚΑΙ ΠΡΟ-
 ΣΗΛΘΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΦΗΤΙΝ,

cum; qui natus sit, CITO SPOLIA
 DETRAHE, FESTINA PRÆDARI
 appellari: nimirum, quod ante ortum, qui
 secundum carnem est; ante item quam
 carnis suæ parentes designare queat, duos
 istos reges Assyrij opera delebit; qui non
 sua, sed mea virtute vsus, istorum regna
 deleturus est. Est porò & alia in hunc
 modum interpretatio; CITO fortem,
 qui non secus ac peculium suum, peccato
 diuenditos, mortēque reuinctos as-
 feruabat, SPOLIAVIT; DIVISIT au-
 tem, cum potestatibus eos in custodiam
 tradidit; quorum angeli, ait, patris mei, *Matth. 18.*
 qui in cælis est, faciem intuentur. Sed
 celerem eius DEPRÆDATIONEM
 hoc ipso ostendit, quod ascendens in al-
 tum captiuam duxit captiuitatem, & de- *Eph. 4.*
 dit dona hominibus, quod est ab ipso
 tum demum perfectum: Cum domum
 fortis ingressus, vasa ipsius (sicut ab eo- *Luc. 11.*
 dem in parabola vsurpatum legimus) di-
 ripuit. Rursus & alibi scribit propheta;
 Euangelizare pauperibus misit me, præ-
 dicare captiuis remissionem. Quod ve- *Isa. 61.*
 rò ADESSE dixit; hoc ipso & nominis *Luc. 4.*
 vindictam regibus imminere, & instare
 Saluatoris aduentum significauit. Sed
 quem antea EMMANUELEM dixit,
 eundem iam CITO-SPOLIA-DETRA-
 HE, FESTINA-PRÆDARI nominat.
 Solet enim scriptura ab effectuum varie-
 tate Deum nuncupare: vt IESVM,
 quia data salutis autor nobis extitit.
 Significat verò DAMASCIPOTEN-
 TIAE nomine, eos, qui de gentium nu-
 mero fidem amplexi sunt; sicut eos per *Matth. 1.*
 SAMARIE SPOLIA, qui ex circun-
 cisione infideles remanserunt. Est enim
 SYROVVM metropolis DAMASCVS;
 vt Israelitarum SAMARIA. Quopactò
 verò eos ab ipsis natalibus cito
 SPOLIAVIT infantulus? Id adeo
 dixit profectò, vel quia non longè postea *Matth. 2.*
 facturus esset: vel certè, quia à Magis ad *Iustin. mar*
 sc venientibus, vt Deus sit adoratus, & ab *tyr. in Dial.*
 eisdem (quos puer adhuc ab hostili ma-
 nu, tanquam belli spolia, eripuerat, cum
 eorum, cæterorumque nomine aduersus
 intelligibilem ASSYRIORVM regem
 congressus est) muneribus, ad religionis
 cultusque diuini significationem exornatus.
 Verùm quod in litera, ET ACCESSI
 AD PROPHETISSAM legimus;

ΠΙΠΙ ισχύσατε, πάλιν ήτήθησθε. και ήν αν βυλιν βυλεύσθε, διασκεδάσει κύριος. και λόγον, ον εαν λαλήσητε, ε μη εμμένη εν υμίν, ότι μεθ ήμην ο Θεός.

ΚΑΙ ΑΥΤΟΥΣ ΕΝ ΤΑ ΤΕΡΑΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΔΕΥΤΕΡΑΙ ΚΑΙ ΛΟΓΟΝ ΟΝ ΑΝ ΑΛΛΗΛΗΤΗ ΟΥ ΜΗ ΕΜΜΕΝΗ ΤΙΝΙ, ΟΤΙ ΜΕΘ ΗΜΩΝ Ο ΘΕΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗ ΕΡΗΤΑΙ. Α. Ο. ΟΤΙ ΜΕΘ ΗΜΩΝ Ο ΙΣΧΥΡΟΣ.

Nobiscum Deus. Cognoscite gentes, & vincimini, Audite vsque à finibus terræ, qui præualuistis, vincemini. Si enim iterum præualuistis, rursus vincemini: Et quodcumque consilium inieritis, dissipabit Dominus. Et verbum, quodcumque locuti fueritis, non manebit in vobis; quia nobiscum Deus.

ET hæc etiam de EMMANVELE qui NOBISCVM DEVS dicitur, iterum: iam à propheta scribuntur. In quem qui credere recufarunt, posteaquam arguit, seipsum crimine illorum liberans, ex se, sibi que similibus maxima cum voluptate, conuerso AD GENTES fermone NOBISCVM DEVS exclamat. Hæc igitur ad Emmanuelem cognoscendum, quem circumcisus populus nec cognouit, nec intellexit, adhortantur. Vos autem, ait, præclaro isto CERTAMINE SUPERARI vos permitte, Christique iugum admittite; vt illi audientes vos à seruitute legis peccati in libertatem asseratis. Eos igitur AVLTIMIS VSQVE TERRÆ FINIBVS, qui vobis Euangelium annuntiant, AVDITE. In omnem enim terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Item, qui viribus eloquentia confiditis, VINCIMINI iam, & pietatis præconio credite. Alioquin enim repugnantes, vano in Deum consiliorum vestrorum astu relecto, repressæque linguæ petulantia, victi conciditis. Vult autem fortasse ipsas etiam corporis vires exui, & carnis infirmitatem assumi, quo Dei virtus in infirmitate perficiatur. Quod si rursus infurrexerit in vos carnis petulantia, & ipsa rursus spiritui subiiciatur, quo CONSILIUM vestrum, VESTRA item irrita maneat COLLOQUIA. Hinc illæ sunt in factis comminationes; Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentium reprobabo. CONSILIUM enim mortalium destruet magni consilij angelus, Deique Verbum humana colloquia dissipabit. Qualia certe eorum auribus, qui ecclesiam hostiliter prosequuntur into-

Psal. 118. Rom. 10.
2. Cor. 12.
Esai. 29. 1. Cor. 1.
Esai. 9.

ΤΟΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΑ ΚΑΙ ΤΑΥΤΑ ΣΥΝΗΡΤΗΣΑΙ· Ο ΧΥ ΔΗΛΟΙ ΜΕΘ ΗΜΩΝ Ο ΘΕΟΣ, ΔΕΥΤΕΡΟΙ ΝΥΝ ΎΠΟ ΤΩ ΑΡΧΗΤΗ ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ. Ω ΜΗ ΠΙΣΤΕΥΣΑΝΤΕΣ ΤΙΣ ΑΛΛΗΛΗΛΗΤΗΣ ΕΛΕΓΧΕΤΕ· Ο ΚΥΕΙΝΩΝ ΕΑΥΤΩΝ ΚΑΤΗΡΕΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ, ΕΞ ΕΑΥΤΩ ΧΥ ΤΙ ΕΜΟΙΩΝ ΣΥΝ ΗΘΟΥ ΠΛΕΙΣΤΗ, ΜΕΘ ΗΜΩΝ Ο ΘΕΟΣ ΑΝΑΚΑΚΕΡΑ ΓΕΝΕΡΑΦΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΕΘΝΗ. ΤΑΥΤΑ Δ' ΟΥΔΗ ΓΝΩΣΤΑΙ ΤΩ ΚΕΛΕΥΕΙ ΤΗ ΕΜΜΑΝΟΥΗΑ ΟΝ Ο ΚΥ ΠΕΡΙ ΤΟΜΗΣ ΛΑΔΟΣ ΟΥΚ ΕΓΝΑ, ΕΤΕ ΣΥΝΗΚΕΝ. ΥΜΕΙΣ ΔΕ ΦΗΣΙ, ΤΗ ΚΑΛΩ ΗΤΤΑΝ ΗΤΤΗΘΗΤΕ ΑΥΧΜΑΛΩΠΟΘΕΝΤΕΣ ΕΙΣ ΤΩ ΟΠΑΚΩ ΟΥ ΧΕΙΡΟΙ, ΔΙ' ΕΤΕ ΔΕΛΕΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΕΝΟΜΑ· ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΓΕΝΗΣΟΘΕ. ΕΠΑΚΟΥΣΑΣΤΕ ΤΩΝ ΜΕΩΣ ΕΣΧΑΤΟΥΤΗΣ ΓΗΣ ΤΗ ΚΑΛΩ ΓΕΛΛΟΙΩΝ ΥΜΙΝ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ. ΕΙΣ ΠΑΣΑΝ ΓΑΡ ΤΗ ΓΗΝ ΕΞΗΛΘΕΝ Ο ΦΘΟΝΟΣ ΑΥΤΩ, ΧΥ ΕΙΣ ΤΑ ΠΕΡΕΣΤΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ ΤΩ ΕΡΗΜΑ ΤΑ ΑΥΤΩ. ΧΥ ΟΙ ΕΝ ΥΜΙΝ ΔΕ ΙΣΧΥΡΟΙ ΤΩ ΛΟΓΩ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΙ ΝΙΚΗΣΑΘΕ ΤΩ ΤΗΣ ΕΙΣΘΕΙΑΣ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΗΘΙΛΟΝΤΕΣ ΓΑΡ ΗΤΤΗΘΗΣΕΣΘΕ· ΕΠΙ ΤΑΙΣ ΜΑΛΙΩΤΑΙΣ ΧΥ ΤΩ ΘΕΩ ΒΕΒΛΩΙΣ ΥΜΙΝ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΙΣ, ΚΑΙ ΛΟΓΟΙΣ ΤΟΙΣ ΕΞ ΑΠΕΙΛΗΣ ΛΕΓΟΜΕΝΟΙΣ. ΛΕΓΟΙ Δ' ΑΝ ΣΠΟΘΕΣΤΑΙ ΚΑΙ ΤΩ ΙΣΧΥ ΤΩ ΣΩΜΑΤΙΚΩ, ΚΑΙ ΣΑΡΚΟΣ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΝ ΑΘΕΝΕΙΩΝ, ΩΣ ΑΝ Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΩ ΘΕΩ ΕΝ ΑΘΕΝΕΙΑ ΤΕΛΕΙΑΘΗ. ΕΑΝ ΔΕ ΣΟΙ ΠΑΛΙΝ ΕΠΑΝΑΣΗ ΤΟ ΦΡΟΝΗΜΑ ΤΗΣ ΣΑΡΚΟΣ, ΠΑΛΙΝ ΎΠΟ ΤΑΞΟΝ ΤΩ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ, ΚΑΙ ΗΒΟΥΛΗ ΔΕ ΥΜΩΝ ΚΑΙ Ο ΛΟΓΟΣ ΑΡΓΗΣ, ΔΙΟΤΙ ΣΠΟΛΕΙ, ΤΩ ΣΟΦΙΑΝ ΤΗ ΣΟΦΩΝ ΚΑΙ ΤΩ ΣΥΝΕΣΙΝ ΤΗ ΣΥΝΕΤΗΡΑ ΑΒΕΤΗΣΗ. ΒΟΥΛΗΝ ΓΑΡ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΚΑΤΑΡΓΕΙ Ο ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΕΒΛΩΙΣ ΑΓΓΕΛΟΣ, ΚΑΙ ΛΟΓΟΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΑΒΕΤΕΙ Ο ΘΕΟΣ ΛΟΓΟΣ. ΧΕΙΡΟΝ ΔΕ ΤΑΥΤΑ ΛΕΓΗ ΤΟΙΣ ΤΩ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΔΙΩΚΟΥΣΙ.

κασι. Τινες δὲ τὰ μὲν τρωπα πωρὸς ἔθνη καὶ Ἰουδαίους ἐρήσας φασιν. Σπὸ δὲ τῶ, ΙΣΧΥΚΟΤΕΣ ΗΤΤΑΣΘΕ, πωρὸς Ἰουδαίους κειπέχουσαν γὰρ τὸ γὰ ἦκον εἰς αὐτοὺς τὸν Χεῖρο, πωρὸς δὲ ὄντες τρωπα. ΑΜ' ἔβυλεύσαντο βυλίω ἡ οὐ μὴ δύναται εἶπαι πῶς γὰρ ἂν ἰσχύστω πωρὸς αὐτοὺς τῆς ζωῆς; Αἰφ' φησιν, ΗΤΤΑΣΘΕ λοιπὸν μετὰ ποσοῦτον ἀνόητον πάλμημα. Εἰ δὲ πάλιν ἀντισητὲ τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν, πάλιν ΗΤΤΗΘΗΣΕΣΘΕ καλέζοντι λοιπὸν τὸ κριτὴ δικασ ὑπέχοντες. Χεῖρο γὰρ ἀναληφθέντος, καὶ αὐτοῖς ἐπέσοῦλεον τοῖς σποσλοῖς, Παρρηγήλια λέγοντες παρηγήλια μὴ δὲν λαλεῖν ἐπιτὰ ὀνόματι τῆτο· καὶ Ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἰερουσαλήμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν. καὶ τύπιοτες ἐδοκου πάλιν ἰσχύειν, ἀλλ' ἐνικῶν οἱ μαθηταὶ λέγοντες, διότι ΜΕΘ ΗΜΩΝ Ο ΘΕΟΣ. ἀπ' ὧν ἔπισαν δικας ὑπὸ Ρωμῶν ΗΤΤΩΜΕΝΟΙ.

17. 4.

nare sæpissimè, operapretium duxerim. Sunt tamen, qui priora quidem ad gentes & Iudæos referri velint; quæ autem ab eo loco, ubi, qui PRÆVALVITIS, Psal. 110. VINCIMINI dicit, Iudæis attribui. Præualuerunt enim in Christum, quàm maximè potuerunt, qui eum cruci tradiderunt. Sed consilium aduersum se iniuerunt pessimum; quòdque ipsi stabilire non valeant. Qui enim vitæ autori & principi vitam eripiant? Inde est, quod eos, vt, post tam insignem audaciam, VINCISE patiantur, monet. Quòd si iis rursus; qui Euangelium prædicant, repugnare pergant; iterum etiam VINCITOS, subactòsque, pœnas non posse iudici non dare. Iam eum Christo in cælum recepto cùm infidias etiam Apostolis moliri, Christique prædicationem remorari verbis istis pergerent; Etiam atque etiam præcepimus vobis, ne doceretis in nomine isto; & ecce repletis Hierusalem doctrina vestra: cedendo denique cùm superiores sibi esse viderentur; vicerunt tamen hoc vno facile aristoli, quod DEVM SECVM esse profiterentur. Quod illi tamen non tulerunt inultum, qui postea sint à Romanis DEVICTI.

17. 4. 5.

ΠΙΠΙ Οὕτω λέγει κύριος· τῆ ἰσχυρα χειρὶ ἀπειθῶσι τῆ σοφεία τῆς οὐδὲ τῶ λαοὸ τῆτε λέγοντες· μήποτε εἶπητε σκληρόν· ὡν γὰρ ὁ εἶν εἶπη ὁ λαὸς ἔτος σκληρόν ὅτι· τὸν δὲ φόβον αὐτῶ εἰ μὴ φοβηθῆτε, ἐδὲ μὴ ταραχθῆτε. † κύριον αὐτὸν ἀγιάσατε, καὶ αὐτὸς ἔσασα φόβος· κ' ἂν ἐπ' αὐτῶ ἀπεποιθῶς ἦς, ἔσασοι εἰς ἀγίασμα. καὶ ἔχ ὡς λίθος πεσομόματι σταντήσθε αὐτῶ, ἐδὲ ὡς πέτρας πλώματι· οἱ δὲ οἴκοι Ἰακώβ, ἐν παργίδι, καὶ ἐν κοιλώματι ἐγκαθήμενοι ἐν Ἰερουσαλήμ· διὰ τῆτο ἀδυνατήσασιν ἐν αὐτοῖς πολλοῖ, καὶ πεσοῦνται, καὶ σεντριβήσονται, καὶ ἐγγύσσι, καὶ ἀλώσονται ἄνθρωποι ἐν ἀσφαλῆ ὄντες.

Α. Ο. ΤΩΝ. Σ. Ο. ΤΩΝ ΑΥΤΑΜΕΩΝ.
Ο. ΚΑΙ ΕΙΣ ΑΙΘΟΝ ΠΡΟΣΚΟΜΜΑΤΟΣ.
Α. ΚΑΙ ΕΙΣ ΣΤΕΡΘΟΝ ΣΚΑΝΑΛΑΟΥ.
Ο. ΚΑΙ ΕΙΣ ΗΕΤΡΑΝ ΗΤΡΑΜΑΤΟΣ.
Α. Ε. Ο. ΤΟΙΣ ΑΥΣΙΝ ΟΙΚΟΙΣ.
Α. ΕΙΣ ΣΚΛΑΘΟΝ.
ΕΝ ΑΛΑΘΙΣ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ ΟΝΤΕΣ.

Sic dicit Dominus, forti manu recedunt à via itineris populi huius, dicentes, nequando dicatis durum. Quicquid enim loquitur populus iste, durum est. Timorem autem eius ne metuatis, neque conturbemini. Dominum ipsum sanctificate, & ipse erit timor tuus: & si in ipso confusus fueris, erit tibi in sanctificationem: neque vt lapidi offensionis occurreris ei, neque vt petrae ruinæ. Domus autem Iacob; R ij

in laqueo, & in conualle erit sedentibus in Hierufalem. Ideo infirmi erunt in eis plurimi, & cadent, & conterentur, & appropinquabunt, & capientur homines, qui sunt in securitate.

Sermonem hunc aduersus incredulos, vel Iudæos, vt volunt quidam, vel eos, vt putant alij qui gentium nomine intelliguntur, apparet instituire. Est verò FORTIS MANVS, ipsa Dei virtus rerum omnium opifex; nimirum filius, per quem omnia facta sunt; qui mortem superauit; qui Satanæ vires attriuit; qui infernum deprædatus est; qui genus humanum ad immortalitatem renouauit; qui reluctantes Iudæos, à quibus Emmanuelis nomine nunquam admiffus est, non habuit modo; sed & omnes eos etiam, quotquot de gentium numero fidem amplecti recusatunt. Dupliciter enim ad Dei agnitionem ducimur: vel cum naturalibus vsi notitiis, ex creatis rebus ad earum autorem & opificem ascendimus: vel cum legis doctrina instructi eandem amplectimur. At omninò isti, nec FORTIS MANVS operibus, quantumlibet Domini dexteram esse in fortitudine magnificatam, cælos deinde eadem stabilitos scripturis testatum viderent, fidem adhibere; nec VIAM ipsam, quam se esse testatur, insiftere voluerunt. Quanquam alioquin VIÆ nomine, legalem vitæ instituentæ rationem intellexisse videri queat; cum legis doctoribus cæcitatem Dominum exprobrasse palam sit. Scribitur præterea; In via mandatorum tuorum delectatus sum. Deinde; in via tua viuam. Item; Beati immaculati in via. Sunt igitur ista iurè de gentibus vsurpata. Quod si ad Iudæos referas, per defectum dicantur necesse est: vt sit; Et ab ambulanti bus VIAM ITINERIS non rectam & dominicam, recedunt: nimirum, vt POPVLVS ISTE RECESSISSE intelligatur, cuius personam non ita pridem assumens, NOBISCVM DEVS vsurparat: quo viæ nomine, despecta legis vmbra, euangelium significetur. Ei autem, quæ per defectum est Symmachi adstipulatur interpretatio, quæ ait; ET DIXIT DOMINVS AD ME; TANQVAM IN FORTI MANV ETIAM ME RECEDERE FE-

1. Cor. 1. Ioh. 1.

Es. 15.

Es. 48.

Ps. 116.

Τον παρόντα λόγον πρὸς τοὺς ἀπειθουώτας φησὶν· κατὰ μὲν πιναις, Ιουδαίοις· χεῖρ δὲ πιναις, ἔθνη· ΧΕΙΡ Δὲ ΙΣΧΥΡΑ, ἡ δημιουργικὴ τῆς ὄντων ἀπάντων δυνάμεις. ὁ δὲ οὐ τὰ πάντα γέγονεν, ἢ δὲ τοῦ Θεοῦ. ὁ χεῖρ κατεργήσας τὸν γέναντον, (ὡς τὴν ἑαυτῶν τὸν Σατανᾶν, καὶ οὐκ ἀλλοίωσις τὸν ἄδελφον, καὶ πρὸς ἀφάρσιαν ἀνακαμίζων τὸ γένος, ἀπὸ ἀντέστησαν Ιουδαῖοι κληθέντες καὶ μὴ δεξάμενοι τὸν Εμμανουήλ. ἐπὶ δὲ καὶ ὅσοι τῆς ἐθνῶν παρέμεναν πρὸς τὴν πίστιν ἀσίμβαστοι. διχῶς γὰρ ὅτι Θεοῦ γνώσιν ἀγόμεθα; ἢ φυσικῶς ἐνοίαις λεησάμενοι, ἀπὸ τῆς κτιστικῆς γνώσιν τὸν δημιουργόν. ἢ ἀπὸ τῆς τοῦ δόθεντος ἡμῶν νόμου διδασκαλίας· οὗτοι δὲ οὔτε τοὺς ποιήμασι τῆς ΙΣΧΥΡΑΣ ΧΕΙΡΟΣ ἠκολούθησαν. καὶ ἡς ἐρηται, ἡ δεξιὰ σου κύριε δεξιὰ σου ἐστὶν· καὶ ἐγὼ τῆ χειρὶ μου ἐσφραγισάμενος τὸν ἑσπέρων. οὔτε ΤΗ ΟΔΩ. αὐτὸς δὲ φησὶν ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς. ἢ πορείαν λέγει ΤΗΝ ΟΔΩΝ τοῦ βίου τὴν νομικὴν, τοῦ κυρίου τυφλοὺς ὁδηγῶν τοὺς διδασκαλοὺς τῆ νόμου πρὸς τὸν ἑσπέρων, ἐρηται δὲ, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ σου ζήσομαι, καὶ Μακάριοι οἱ ἀμωμοὶ ἐν ὁδῷ. ταῦτα μὲν οὐκ ὁρθῶς πρὸς ἑλλήνας ἐρηται. εἰ δὲ πρὸς Ἰουδαίους, ἢ κατ' ἑλλήνων ἔστιν ἵνα ἢ, καὶ * τοὺς βα... ἢ δὲ διζουσιν ΟΔΟΥ ΠΟΡΕΙΑΝ οὐ τὴν εὐθείαν καὶ τοῦ κυρίου. ΑΠΕΙΘΗΣΑΝΤΟΣ. ἡ γὰρ τοῦ λαοῦ τοῦτου φησὶν, οὐ το πρὸς τὸν ἀναλαβάν ἀρτίως ἐφασκεν, ΜΕΘΗΜΩΝΟΘΕΟΣ· ἵνα πορείαν ἢ λέγει τὴν εὐαγγελικὴν τῆς ἰσχύος ἐν νόμῳ παρεσχημένης οὐσίας. ἢ Συμμάχου δὲ ἐκδοσις τῆ ἐξήγησις τῆ κατ' ἑλλήνων μαρτυρεῖται. φησὶ γὰρ τὰδε· ΕΙΠΕΝ ΚΥΡΙΟΣ ΠΡΟΣ ΜΕ ΩΣ ΕΝ ΚΡΑΤΕΙ ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΣ ΚΑΙ ΑΠΕΣΤΗΣ ΕΝ ΜΕΜΗ ΠΟΡΕΥ-

ΠΡΕΥΣΘΑΙ ΤΗ ΟΔΩ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΤΟΥΤΟΥ, ΔΕΓΩΝ. ΟΥΚ ΕΡΕΙΤΕ ΑΝΤΑΡΣΙΣ. ΠΑΝΘΑ ΕΑΝ ΕΙΠΟΙ Ο ΛΑΟΣ ΟΥΤΟΣ, ΑΝΤΑΡΣΙΣ. φησὶ δὲ, ὡς τῆ ἑαυτῶν χειρὶ κύριος ὅτι λαβόμενος ἀπέστρεψε τὸν ἑαυτῶν πρὸς φησὶν ἐμὲ, τὸ μὴ τὴν αὐτῶν ὁδὸν βαδίζων τὸ ἀπίστῳ τῶ λαῷ μὴ πιστεύσαντι τῇ πρὸς φησὶν τῆ ὅτι καλέσασθαι τὸν Εμμανουήλ. οὗτοι μὲν γὰρ ΑΝΤΑΡΣΙΝ ἠγοῦνται ἢ ὑμετέρας, ἢ αὐτῶν ἑμαρτήσιν. ὑμεῖς δὲ οὐκ ΕΡΕΙΤΕ Τῆτο. χεῖρ δὲ τῆς ἐξουσίας μὴ ἐπιπῆτε φησὶ, ΣΚΛΗΡΟΝ εἶναι τὸν λόγον, ὡς περ οὗτοι νομίζουσιν τὸν πρὸς τῆ δὲ ἐν ἀποφῆναι τῆς τῆ λαοῦ τῆς πορείας· καὶ ἂν ὅτι ἐκλεῖσιν ὡς ἀποστάντες ἡμῶν, αὐτοὺς μὲν μηδαμῶς, τὸν Θεὸν δὲ μόνον ΦΟΒΕΙΣΘΕ. Ἀρῆ γὰρ σοφίας φόβος κυρίου. δι' οὗ πᾶς ὁ ἐξ ἀνθρώπων ἐλαύνεται φόβος. καὶ τότε λοιπὸν ἔσται σοὶ εἰς ΑΓΙΑΣΜΑ μικρὸν δευτέρως σομακτικὸν πινὸς ΑΓΙΑΣΜΑΤΟΣ. οὗτω δὲ τὸν παρ' αὐτοῖς ἐκλείου συνεστῶτα νέων, καὶ τῆς τῆ ἐκδοσιῶν. αὐτὸς οὐκ ΑΓΙΑΣΕΙ ΣΕ ΚΥΡΙΟΣ, εἰ ἔσται πεποιθὸς ἐπ' αὐτῷ, κατὰ δὲ τοὺς νοήσαντας λαὸν λέγεσθαι τὸν πιστὸν καὶ μετὰ τῆ πρὸς φησὶν ἀπὸ μόνου, ἢ ὅγε ἐλεγον, ΜΕΘΗΜΩΝΟΘΕΟΣ· νοήσαντες τὸ, μήποτε ἐπιπῆτε ΣΚΛΗΡΟΝ, ὅτι ΣΚΛΗΡΟΣ Ιουδαίοις ἐδόκει τῆς ἀγίας ἀποφῆναι ὁ λόγος, μὴ ἀνερομῆδον ἐμμεν τῆ τῆ νόμου οὐσίας. τοὺς οὐκ ἀποστάντες πρὸς ἐκλεῖσιν μὴ δεδιέναι τῆς ἐν νόμῳ ΤΟΝ ΦΟΒΟΝ, εἶναι δὲ μόνον θεοσεβῆς. ἢ ἡ γὰρ ὅτι φοβουμένων αὐτῶν πρὸς τὸν Θεὸν, εἰ τὴν νομικὴν διδασκαλίαν λατρεύει τὸ σωτήριον πεποιθὸν τὴν οὐκ ἀναλαβάνοντι. διότι ἐλεγον· Εἰ μὲν οὗτος πρὸς Θεοῦ ὁ ἀνθρώπος, οὐκ ἂν ἔλκε τὸ σάββατον. ὑμεῖς καὶ πρὸς ἐξ αὐτῶν ὄντες, μὴ τοὺς αὐτοῖς ἄσποφῆραθε ΦΟΒΟΙΣ. ἀγαλλέσθε δὲ μάλλον παρ' ὑμῶν ὁ τῆς δεξιῆς κύριος, τῆ τῆς Χειρὸς. χεῖρ δὲ τῆς οὐρανῶν πρὸς τῆς ἐξ ἐθνῶν ἀπίστουτας εἶναι τὸν λόγον, μὴ πεπομῆδον μὴ τε φυσικῶς νόμου μὴ τε γραπτῶς λέγει ἂν, ὡς οὐκ ἀρτεροσι τὸ πρὸς τῆ γὰρ τῆ ΟΔΟΥ τῆ λαοῦ, ΤΟ ΣΚΛΗΡΟΝ

CIT, NE IN HVIVS POPVLI VIA AMBVLAEM; DICENS; NON DICETIS CONIVRATIO, QVICQVID Dicit POPVLVS HIC, CONIVRATIO EST. Innuit verò se propheta propria Dei manu, ne eandem viam teneret cum impio populo, qui prophetiæ fidem de Emmanuele inuocando negaret, esse reuocatum: quia CONIVRATIONEM ille suum ab eis secessum arbitretur. At vos nihil eiusmodi, ait, DICATIS. Quod si ad Septuaginta attendas, erit; Ne sermonem DVRYM more istorum, qui fugiendam deferendamque huiusce populi viam suadere conantur esse dicatis. Sin ideo rursum, quod à vobis defecerunt, infidias moliantur; ipsos nequaquam, sed Deum solum TIMETE. Initium enim sapientiae timor Domini: quo solo humanus omnis metus abigitur. Tuncque erit tibi in SANCTIFICATIONEM, cum nulla corporis amplius postulabitur SANCTIFICATIO. Sic enim suum ipsi templum, cum staret adhuc, & quæ erant in eo penetralia, nuncupabant. Te igitur demum SANCTIFICABIT DOMINVS, cum fide ipsum fueris amplexatus. Verum enimvero si in eorum sententiam descendas, qui fidelem populum cum propheta coniunctum, à quo NOBISCVM DEVS dictum sit, intelligi arbitrantur: nequaquam DVRYM dicetis, ideo vsurpari fatearis necesse est, quod eorum sermo Iudæis, quos in legis vmbra remanentes ferre non poterant apostoli, DVRYVS videretur. Apostolos igitur legalium METVM ponere, & diuino solum studere cultui adhortatur: nimirum, qui in Dei offensionem incurere vererentur, si repudiato legis cultu, Saluatoris fidem, à quo legis vmbra diffipatur, amplecterentur. Hinc est illud Iudæorum; Si esset hic homo à Deo, non sabbatum solueret. Vos igitur, etsi ex iisdem estis, videritis, ne eodem METV perterriti succumbatis. Quin potius, vt gloriæ Dominum, id est Christum sanctificetis. Quod si eorum opinionem amplecteris, qui ad impias gentes sermonem referri putant, qui se nulla vel naturali lege, vel scripta persuaderi patiuntur: in eos fortasse, tanquam qui demonstratam populo VIAM, eius ASPERITATA-

ἢ δὲ γὰρ ἔστι

ἢ δὲ γὰρ ἔστι

Ps. 110.

Ioh. 9. Luc. 17.

1. Cor. 2.

Ioan. 6.

Psal. 16.

Psal. 125.

Psal. 52.

Luc. 2.

Ioan. 9.

TE deterriti, minus patienter ferenti dictum videri queat : quemadmodum de Iudæis constat, qui Domini doctrina offensi, durum esse illius sermonem, nec cuiusquam auribus ferri posse conquerebantur. Est enim scortatori dura valde temperantia, D Y R V M etiam sceleratis virtutis iugum; quippe qui blanda voluptatis esca capiuntur, cum non nisi per laborum difficultates ad virtutem pateat aditus. Vnde fit, vt honestatem pauci, voluptatem infiniti sectentur amatores, qui propter verba laborum tuorum, Domine, vias duras, custodisse se; qui item, cunctes iuisse se, & fleuisse portantes semina sua, dicere queant. Semina enim futurorum bonorum existunt, quibus nunc exercemur, calamitates. P O P V L V M ergo gentes auertunt, neque D V R A M esse ipsis dicere venentur, olim quidem ad legem accedere, nunc autem ad fidem; quæ neque illius iugum, neque istius institutum subire voluerunt. Itaque ad populum sic ait; T I M O R E M E O R V M N E M E T V A T I S, vt virtutes significet: Aut certe in populum, conuersa ad ipsum oratione, inuehitur; tanquam eam quidem illi de se gentibus opinionem præbuerint; vnde secum coire legibus vereantur; neque tamen eorum infidias, sed D E V M I P S V M E S S E M E T V E N D V M. Est verò magnum quid ad perfectionem, scitè liberalitèrque metuere; nec ad quemlibet strepitum consternari, quale significat his verbis apud Dauidem; Illic formidabunt, vbi non est timor. Illius igitur aduentum expetito. Illius iudicium & præsentiam in terra cum angelis annuntiato. Si enim ipsum fide fueris amplexatus; non A D O F F E N S I O N I S L A P I D E M, N O N A D P E T R A M S C A N D A L I O F F E N D E S. Non aliter enim quam qui oculis priuati, vel gressu titubante, ambulat, persæpe in saxa offendunt: sic qui mentis cæcitate laborat, aut qui neglecto scripturarum studio, Domini aduentum ignorat, ad euangelij præconium offendit ille, & scandalizatur, dicens; Nos scimus quia Mosi locutus est Deus: at istum vnde fit, ignoramus. Illi igitur ipsi sunt, qui in verbum I M P I N G E N T E S lapsi sunt: cum credentibus S A N C T I F I C A T I O, non P E T R A S C A N D A L I n-

τῶν ἀγαταγυμνῶν μὴ φέροντες, κενὰ δὲ ἰσχυροὶ δυσαναχαιτούτες, ὡς τὸ κενὸν ἐστὶν διδάγματα ἔλεγον, σκληρὸς ἔστιν ὁ λόγος οὗτος, τίς δύναται αὐτῶν ἀκούειν; Σ Κ Λ Η Ρ Ο Ν γὰρ πρόσω τὸ σφαιροειδῆ, καὶ τοῖς ἐν κενῶν τῆς ἀρετῆς ὁ ζυγός. ἢ μὲν γὰρ τὸ λέγειν δελεάζει τῆς ἡδονῆς· τίς δὲ ἀδελφὸς οἱ σπῆραι. ἔθεν ἡ μὲν τὸ πλεῖστον, ἡ δὲ βραχέως ἄρα ἔχει τὴν ἐρεσὶν λέγοντας, ἀφ' οὗ λόγον τῶν χεῖλεων οὐ ἐγὼ ἐφύλαξα ὁ δὲ σκληρὸς. οἱ καὶ περιουμνοὶ ἐπορεύοντο καὶ ἔκλαμον βάλλοντες τὰ σπέρματα αὐτῶν. σπέρμα γὰρ αἱ κῆρυκας τῶν μελλόντων εἰσὶν ἀγαθῶν. σποτρῆπουσιν οὐκ οἱ ἔθνη τοὺς Δ Α Ο Ν, καὶ Σ Κ Λ Η Ρ Α μὴ λέγειν αὐτοῖς ἰσχυροὺς ἀποσείωναι ἰσχυροὺς πάλαι μὲν τὸ νόμα, κῆ δὲ τῆ πῆσαι, τοῦ μὲν τὸν ζυγόν, τῆς δὲ τὴν πολιτείαν οὐχ ἔσφαιροντες. ὡς οἱ φησι, Τ Ο Ν Φ Ο Β Ο Ν Α Υ Τ Ω Ν Μ Η Φ Ο Β Ε Ι Σ Θ Ε, δηλαδή τῶν ἀρετῶν. ἢ καὶ μετατρέψας ὡς τὸν λαὸν σποτρῆται, ὡς ὁ κένον μὲν ταῦτα ἀδελφὸς ἐπειλήφασιν, τίς ὡς ἡμῶν ἔνωσιν ἀφ' οὗ νόμων φοβεῖσθαι, ἡμῶν δὲ τὰς παρ' αὐτῶν ἔπιβουλὰς μὴ ταράσσειν. Ε Σ Τ Ω Δ Ε Σ Ο Ι Φ Ο Β Ο Σ Ο Κ Υ Ρ Ι Ο Σ. μέγα δὲ ὡς τελείωσιν πεπαυμένους φοβεῖσθαι καὶ μὴ εἶναι φοροδείς. περὶ ἃν φησὶν ὁ Δ α β ῖ δ. Ἐκεῖ φοβήθησονται φόβω ὃ ὅτι κῆρ κῆρ. ὁ κένον τὸν κῆρ κῆρ. καὶ τίς ἐστὶν μετ' ἀγγέλων παρσίαν. ἐπὶ γῆ εἶναι γὰρ ἡσπετοῦς ἐπ' αὐτῶν, ἢ ὡς οὐκ ἔστιν ἰσχυροὺς, ὡς οὐκ ἔστιν ἰσχυροὺς, ὡς οὐκ ἔστιν ἰσχυροὺς, ὡς οὐκ ἔστιν ἰσχυροὺς. οἱ πολλοὶ καὶ Χελὸς νομίσαντες ἢ σποτρῆται, ἔσονται ἀποσείοντες Τ Ο Ι Σ Ε Ν Π Α Γ Ι Δ Ι Π Ε Σ Ο Υ Σ Ι Ν Κ Α Ι Τ Ε Θ Η Ρ Ε Υ Μ Ε Ν Ο Ι Σ εἰς ἄλλοθεν, καὶ τοῖς Ε Ν Κ Ο Ι Α Ω Μ Α Σ Ι, τῶν ἐστὶν τοῖς εἰς Β Α Θ Ρ Ο Ν ἁλιόθησιν. Ε Γ Γ Ι Ο Υ Σ Ι δὲ φησὶν παντὶ χετασείων εἰδὲν μὲν μὲν ἰσχυρὸν κενὸν, καὶ τοῖς πιστοῖς εἰπὲν μὴ δύνασθαι, ἢ ἰσχύς μου καὶ ἡ ἰσχύς μου ὁ κένον. Α Λ Ω Σ Ο Ν Τ Α Ι γὰρ οἱ ἐξ Ἰσραὴλ ὅσοι μὲν ἦσαν εἰς ἔπιβουλίαν τίς ἀνοθεῖν, ὄντες ἐν ἀσφαλείᾳ ὡς τοῖς ἀνοθεῖς καὶ νομῆς πολεμίας. φησὶ γὰρ ἀδελφὸς τῆς Ἰερουσαλήμ ὁ Θεός, Κ' ἀγὼ ἔσομαι αὐτῆς τείχος πύργος κένον. τῆ δὲ εἰς Χελὸν παροῖναι τοῖς ἐρηροῖς ἢ γεροντοῖς εὐάλωτοι εἰς τὰ ἔθνη μετελθόντες τῆς χετασείων. ὁ δὲ Σύμμαχος φησὶν Ε Ι Σ Λ Ι Θ Ο Ν Π Ρ Ο Σ Κ Ο Μ Μ Α Τ Ο Σ, Κ Α Ι Ε Ι Σ Π Ε Τ Ρ Α Ν

ἢ ἰσχυροὺς

λ. πῶς

ἢ ἰσχυροὺς

ἢ ἰσχυροὺς

ἢ ἰσχυροὺς

ἀφ' οὗ τῆς ἐν παρθένοις κηρύσεως ὁ Ἐμμανὴλ. ταῦτα καὶ Παῦλος ἐδίδαξε λέγων Ἰσραὴλ μὲν σκάνδαλον, ἔθεν δὲ μαρτυρίαν, καὶ παλιν, Ἰσραὴλ μὲν δίκαιον νόμον διέχουσαν, εἰς νόμον οὐκ ἔφθασε. ἀφ' οὗ τίς ὅτι οὐκ ἐν πίστει, ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμος Π Ρ Ο Σ Ε Κ Ο Ψ Ε Ν Τ Ω Λ Ι Θ Ω ΤΟΥ Π Ρ Ο Σ Κ Ο Μ Μ Α Τ Ο Σ, κενὸν καὶ χετασείων. ἢ τῶν πενήτων ἐν Σιών λίθον χετασείων, καὶ πέτρας σκάνδαλον, καὶ ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἢ χετασείων. τὸ μὲν οὖν Λ Ι Θ Ο Ν Π Ρ Ο Σ Κ Ο Μ Μ Α Τ Ο Σ Κ Α Ι Π Ε Τ Ρ Α Ν Σ Κ Α Ν Δ Α Λ Ο Υ ἐντεῦθεν ἔληφεν ὁ σποτρῆται. τὸ δὲ ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἢ χετασείων, ἐξ ἑτέρας τῆς χετασείων μέρας ἐν ὃ λέλεται. Ἰδ' ἔπιβουλίαν ἐν Σιών λίθον ἀκρογωνίαν, σκάνδαλον, ἔπιβουλίαν, καὶ ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἢ χετασείων. ὁ αὐτὸς δὲ τῶν κένον, τοῖς μὲν Α Γ Ι Α Σ Μ Α, τοῖς δὲ Π Ρ Ο Σ Κ Ο Μ Μ Α γίνεσθαι, καὶ Π Ρ Ο Σ Κ Ο Μ Μ Α Μ Ε Ν ἴσως Ἐλλῆσιν τοῖς σφοδρῶν ζήτησιν, ἢ μαρτυρίαν κηρύγματος Ἰσραὴλ δὲ ζήτησιν σημεῖα, Π Ε Τ Ρ Α Σ Κ Α Ν Δ Α Λ Ο Υ. ἢ μὲν δὲ τοῖς μὴ ζήτησιν λογιστοῖς σποτρῆται ἢ τῶν κηρύγματος, ἢ ἀποβλήσιν ἀπὸ τῆς, μὴτε ἀφ' οὗ σημεῖων ἐκπέφθασιν ἢ ἀλήθειαν, Χελὸς Θεὸς δύναμις καὶ Θεὸς σοφία. Τ Ω Δ Ε Ο Ι Κ Ω Ι Α Κ Ω Β, τοῖς Ἰσραὴλ φησὶν, οἱ πολλοὶ καὶ Χελὸς νομίσαντες ἢ σποτρῆται, ἔσονται ἀποσείοντες Τ Ο Ι Σ Ε Ν Π Α Γ Ι Δ Ι Π Ε Σ Ο Υ Σ Ι Ν Κ Α Ι Τ Ε Θ Η Ρ Ε Υ Μ Ε Ν Ο Ι Σ εἰς ἄλλοθεν, καὶ τοῖς Ε Ν Κ Ο Ι Α Ω Μ Α Σ Ι, τῶν ἐστὶν τοῖς εἰς Β Α Θ Ρ Ο Ν ἁλιόθησιν. Ε Γ Γ Ι Ο Υ Σ Ι δὲ φησὶν παντὶ χετασείων εἰδὲν μὲν μὲν ἰσχυρὸν κενὸν, καὶ τοῖς πιστοῖς εἰπὲν μὴ δύνασθαι, ἢ ἰσχύς μου καὶ ἡ ἰσχύς μου ὁ κένον. Α Λ Ω Σ Ο Ν Τ Α Ι γὰρ οἱ ἐξ Ἰσραὴλ ὅσοι μὲν ἦσαν εἰς ἔπιβουλίαν τίς ἀνοθεῖν, ὄντες ἐν ἀσφαλείᾳ ὡς τοῖς ἀνοθεῖς καὶ νομῆς πολεμίας. φησὶ γὰρ ἀδελφὸς τῆς Ἰερουσαλήμ ὁ Θεός, Κ' ἀγὼ ἔσομαι αὐτῆς τείχος πύργος κένον. τῆ δὲ εἰς Χελὸν παροῖναι τοῖς ἐρηροῖς ἢ γεροντοῖς εὐάλωτοι εἰς τὰ ἔθνη μετελθόντες τῆς χετασείων. ὁ δὲ Σύμμαχος φησὶν Ε Ι Σ Λ Ι Θ Ο Ν Π Ρ Ο Σ Κ Ο Μ Μ Α Τ Ο Σ, Κ Α Ι Ε Ι Σ Π Ε Τ Ρ Α Ν

tus ex virgine Emmanuel extiterit. Nec alia sunt, quæ Paulus docebat, cum eundem esse Iudæis quidem scandalum, gen- Rom. 9. tibus autem stultitiam diceret. Et rursum 1. Pet. 2. cum Israëlem sectando legem iustitiæ, ad legem non peruenisse ideo dicit, quia non ex fide, sed quasi ex operibus legis, O F F E N D I T I N L A P I D E M O F F E N S I O N I S, sicut scriptum est; Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petram scādali: & omnis qui credit in eum, non confundetur. Sumpsit igitur ex hoc loco Apostolus, quod L A P I D E M O F F E N S I O N I S, E T P E T R A M S C A N D A L I, dixit: Quod autem sequitur, & omnis qui credit in eum non confundetur, ex alia eiusdem prophetiæ parte sumptum est, vbi in hæc verba scribitur; Ecce pono in Sion lapidem angularem, electum, pretiosum, & qui credit in ipsum non confundetur. Idem verò Christus aliis quidem S A N C T I F I C A T I O, aliis verò O F F E N D I C V L V M existit. Et fortasse offensio est gentibus ipsis prædicationis stultitia, qui sapientiam quaerunt. Iudæis autem P E T R A S C A N D A L I, qui signa postulant: Nobis autem (qui euangelicæ prædicationis simplicitatem vel logicis metiri demonstrationibus, vel signis de veritate periculum facere nunquam conati sumus) Christus Dei virtus, Dei item sapientia. In quo autem D O M V S I A C O B meminit, Iudæos intelligit, quos multa in Christum amētia laborantes, iis fore non dissimiles asserit, qui venatorum L A Q V E I S C A P T I, & I N F O V E A S delapsi ad cædem seruantur. A P P R O P I N Q V A B V N T ait, Psal. 117. omni concutere valenti, omnibus ipsis viribus destituti, nec fidelium in morem dicere valentes; fortitudo mea, & laus mea Dominus. C A P I E N T V R enim Israëlitatum quotquot aduersus visibiles inuisibilesque hostes securos esse se arbitrati, in id, quod desurfum petitur, auxilij fiduciam collocare noluerunt. Est enim Deus suum in Hierusalem studium te- Zach. 2. status his verbis, Ego ero illi murus ignis in circuitu: sed, trāsflata ad gentes gratia, ex quo in Christum sæuitiam exercuerunt, hostium prædæ direptionique paterunt. Sic autem habet Symmachi interpretatio; I N L A P I D E M O F F E N S I O N I S, E T I N P E T R A M

R VIN A DVABVS DOMIBVS ISRAEL, IN LAQVEVM, ET IN SCANDALVM HABITANTIVM HIERSALEM. Vbi per duas domos, cum ceteris interpretibus principes ipsos & subditos significauit, vt gentem vniuersam comprehenderet. Erunt itaque, ait, inter ipsos INFIRMI PERMULTI: nimirum, quod IN LAPIDEM OFFENSIONIS illis extitit. Pro quo autem APPROPINQVABVNT legimus, IRRETIENTVR, & CAPIENTVR extulit Symmachus. Denique verba illa, HOMINES QUI SVNT IN SECVRITATE, superuacua sunt, & ideo obclo iugulata.

ΠΤΩΜΑΤΟΣ, ΤΟΙΣ ΔΥΟ ΟΙΚΟΙΣ ΙΣΡΑΗΛ, ΕΙΣ ΠΑΓΙΔΑ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΣΚΑΝΔΑΛΟΝ ΤΩΝ ΟΙΚΟΥΝΤΩΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. δύο δὲ οἰκοὺς φησὶ τὸν τῷ ἀρχόντων καὶ τὸν τῷ ἀρχιερέων, τὸ πᾶν ἔθνος διλάων. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ, τοὺς δυο οἰκοὺς ἐξέδωκεν. ἄλλο τὸ δὲ φησὶν ἀδύναθησούσιν ἐν αὐτοῖς πολλοὶ, ὅτι ἐπὶ γέροντες αὐτοῖς εἰς λιθὸν προσκομματος. ἀπὸ δὲ τῆς ἐγγιουσίης, Σύμμαχος ἐξέδωκεν, καὶ παγιδευσθῆσονται καὶ σκυλαληθευσθῆσονται. τὸ δὲ, ἀνορωποιεν ἀσφαλεία, ἀπειθῶν, καὶ ἀβελιγῶν.

Τότε φανεροὶ ἔσονται οἱ σφραγιζόμενοι τὸν νόμον τῆ μη μαθεῖν. καὶ ἐρεῖ. Μενά τὸν Θεὸν τὸν ἀποσρέψαντα τὸ πρῶτον αὐτῷ ἀπὸ τῆ οἴκου Ιακώβ, καὶ πεσοιωθῶς ἔσομαι ἐπ' αὐτῷ. Ἰδὲ ἐγὼ καὶ τὰ παῖδια ἄμοι ἐδωκεν ὁ Θεός. καὶ ἔσται σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ οἴκῳ Ισραὴλ τῷ κυρίου σαββαῶθ, ὃς κατοικεῖ ἐν τῷ ὄρει Σιών.

ΠΙΠΙ

Tunc manifesti erunt qui obsignant legem, vt non discant. Et dicet, Expectabo Deum, qui auertit faciem suam à domo Iacob, & confusus ero ei: Ecce ego & pueri, quos dedit mihi Deus. Et erunt signa & tempora in domo Israel à Domino exercituum, qui habitat in monte Sion.

PRIMUM versum sic reddit Symmachus; LIGA TESTIMONIUM, OBSIGNA LEGEM DISCIPVLIS MEIS, quibuscum & ipsa etiam Aquilæ consentit interpretatio. TUNC AVTEM, ait; id est, postquam quæ dicta sunt duabus DOMIBVS ISRAEL cuenerint; TUNC inquam, LEGEM LIGATO. Neque enim vlla tum vel Mosæica legis, vel emendicatorum ab ea suffragiorum erit necessitas, cum recentis disciplinæ vocatis gentibus fiet promulgatio, quæ quidem manifestè erunt LEGEM OBSIGNANTES, ne discant, eam scilicet, quæ nihil amplius, si cum præstantiori conferatur, habeat utilitatē. A legis igitur abstinebimus lectione, quando Christum dixisse constat;

Τὸν πρῶτον στίχον ὁ Σύμμαχος ἕτως ἐξέδωκεν. ΔΗΣΟΝ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ, ΣΦΡΑΓΙΣΑΙ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΙΔΑΚΤΟΙΣ ΜΟΥ οἷς ἔχ' τὰ Ακίλῃ (μετάδ). ΤΟΤΕ δὲ φησὶ, μετὰ τὸ συμβῆναι τὰ ἐπισημῶνα τοῖς δυο οἰκοῖς τοῦ Ισραήλ, τότε ΔΗΣΟΝ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ. ἐπέτι γὰρ λέγει τῷ Μωϋσῆος νόμῳ, ἔδωκε τὸν νόμον τὸν ἀποστέλλων, τῆς κατὰ τὸν Θεὸν διδασκαλίας τοῖς διδασκτοῖς αὐτῶν, τοῖς ἐξ ἔθνων κεκλημένους, οἱ πῖνες φανεροὶ ἔσονται σφραγιζόντες τὸν νόμον τῆ μη μαθεῖν αὐτὸν, ὅτι ἐπὶ ὄντα γέροντες τῆ ἀποστέλλων τῶ κρένοντος. ἄρ' οὐκ ἀφεζόμεθα τῷ νομικῶν ἀναγνωσμάτων Χριστὸν λέγοντος. ἄλλο τὸ δὲ λέγῶ ὑμῖν, ὅτι

Α. ΕΝΔΗΣΟΝ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ. ΣΦΡΑΓΙΣΜ ΝΟΜΟΝ ΕΝ ΔΙΔΑΚΤΟΙΣ ΜΟΥ. Α. Α. ΕΝΔΗΣΟΝ ΜΟΥ. Σ. Α. ΟΝΣΤΕ Ο.

Ὅτι πᾶς γραμματεὺς μαθηταῖς τῆ βασιλείας τῆς ἁερονῶν, ὁμοίως ἔστιν παλαιῶ ἀνθρώπων, ὃς πῖς ἐκβάλλει ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτῶν καὶ παλαιῶ. ὅτι οὐδ', ἔκθε ἀπαξ, πῶ δὲ σωματικῶν ἐκβάλλει αὐτῶν παρὰ τὴ μεθᾶ. πῖνες δὲ ἀφ' ἐβάλλεσθαι ἀφ' ἐ τῶν φασὶ τοῖς τῶ θείῳ νόμῳ τὰς ἀκούας ἀποκλείοντας, οἱ καὶ σφραγίζεσθαι ἀιλέγονται τῆ μορφῆ τῆ ἀπικειμένου ἑαυτοῖς ὁμοίωσαντες, μὴ θέλοντες ἐν ἑαυτοῖς μορφωθῆναι Χριστῶν. ἀποστρέψαντες δὲ τῆ ἐπιθυμίας πῶν ἐκείνα τῆ χόριος, ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ ὁ νόμος τῆ ἀσφαλείας τῶν ῥημάτων ἐσφραγίσται ἀφ' ἐ τοῦ ἡμνασίαν οὕτω ἀποστέλλει. ὁ δὲ μὴ τῆ μελέτη λύσει τῆς ἀγνοίας ἐπιχειρῶν τὸν δεσμὸν σφραγίζεσθαι αὐτὸν λέγεται. ΕΣΦΡΑΓΙΖΟΝ καὶ Ἰδαίον οἱ διδάσκαλοι ἀποστέλλων τῆς κατὰ τὸν νόμον τῆ πρῆσεως ὅτι ἀποκλείοντες τὰ ἐν τῷ βᾶθει μυστήρια. ἀπὸ τῶν φησὶν ὁ σωτὴρ, ὅτι ἔρχεται τὰς κλείς, καὶ οὐτε αὐτοὶ εἰσέρχεται, καὶ τοῖς δυναμένοις εἰσελθεῖν καλέετε. ὁ δὲ τοιοῦτος φησὶν Ἰουδαῖος ΜΕΝ Ω ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΡΕΨΑΝΤΑ, καὶ τὰ ἐξῆς. λέγει δὲ, ἔδωκεν τὸν Ἐμμανουήλ, εἰ καὶ πῶ ἐγκρατελέμεται. ἴδω δὲ ποτε πῶν ἔπισημῶν τὸν Θεὸν τὸν πῶ ἡμῶν ΑΠΟΣΤΡΑΦΕΝΤΟΣ. κατὰ δὲ πῶν ἀποστρέψαντες ἐξήγησιν, οἱ εἰς Χριστὸν ἠλπιούτες ταῦτα φασὶν, τὸν μὲν νόμον ἀποστέλλων ἴδω δὲ τῶ Χριστὸν ἀποστέλλωντες χόριον, ὡς ἂν αὐτῶν ΑΓΙΑΣΜΑ ΓΕΝΗΤΑΙ κατὰ τὸ, ἔσται ἡμῶν ὑπέμεινα τὸν κύριον, καὶ ἀποστρέψαν μοι. ὅς καὶ καρτερεῖ τὰ δουλεύοντα Θεῷ, καὶ τοῖς ἀποστρέψαντες ἀγνοίας ἀνίσταται, ὅτι ἐν Θεῷ ποιεῖται ἴδω δὲ τῶν ἐκβάλλων, ὡς ΑΠΕΣΤΡΑΦΗ Θεὸς τοῖς ἠπειρημένοις αὐτῶν. Τίνες δὲ οἱ ταῦτα λέγοντες; διδάξει τὸ τῶ μόνον ἡμῶν ἀποστρέψαντες εἰσελθεῖν καὶ λέγοντες ἀπὸ αὐτῶν. ΙΔΟΥ ΕΓΩ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΜΟΙ ΕΔΩΚΕΝ Ο ΘΕΟΣ. ἔχ' Πάυλος ἐν τῇ πρῶτῃ Ἐβραίοις παρεθετο. τὰ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι ΠΑΙΔΙΑ ἐξ ἀνδρός τε καὶ γυναικός. τὰ δὲ,

ideo omnis scriba doctus in regno caelorum, similis est homini patrisfamilias, qui profert de thesauro suo noua & vetera; Nequaquam profecto, nequaquam omnino: sed carnalem legis sensum auerfabimur. Non desunt, qui eos hic argui existimant; qui legi diuinæ aures suas obturarent; vnde & SIGNARI ipsi, quia aduersario fieri similes magis, quam Christi formam in cordis penetralibus gerere; terrenamque imaginem cælesti præferre voluerunt. Est autem lex ipsa per se verborum obscuritate, ad exercendas ingenij vires, veluti sigillo OB SIGNATA, cuius qui ignoratæ difficultatis vinculum soluere non conetur, OB SIGNARE ipsum merito dixeris. OB SIGNABANT porro & eam Iudæorum magistri, cum elementari obseruatione contenti, hac specie demersam in fundo mysteriorum grauitatem scrutari, & in apertum proferre non conabantur. In quos illa sunt Saluatoris, vbi eos clauem quidem habere, non modò autem non ingredi, sed volentes aditu etiam prohibere conqueritur. Quorum qui mores imitatur, Iudaico more sic ferme loquiditur; EXPECTABO DEVM, QUI AVERTIT, &c. eodem planè sensu, ac si diceret; Emmanuelem, quantum nunc deseror, non admitto tamen; sed AVERTENTIS nos Dei futuram tandem aliquando visitationem expectabo. Sin autem priorem interpretationem sequamur; ista eorum verba fuerint, qui lege posthabita in Christum spes suas collocare, cuiusque gratiam retinere, quo in SANCTIFICATIONEM ipsis CEDERET, satis esse duxerunt: quale est illud, Expectans expectaui Dominum & intendit mihi. Dominum verò ij expectare dicuntur, qui; quæ Deo placent, forti animo tolerant, nec oblata pro religione certamina refugiunt, hoc vno fide in eum roborantes, quod incredulos à se ipsum AVERTISSE videant. Neque verò caelandum est, existere nonnullos, qui personam hic vnigeniti induci velint, deque ipsis in hæc verba dicere; ECCE EGO ET PVERI, QUOS DEDIT MIHI DEVS, quæ à Paulo etiam in eam, quæ extat ad Hebræos epistolam, relata sunt. Sunt enim Iudaici PVERRI, qui ex maris & fœminæ concubitu

Mat. 13

1. Cor. 13

Luc. 11

Psal. 39

Cap. 2

1. Reg. 28.

Philip. 3.

& admotiones vident. Istud verò, quòd quæ geruntur primi intuentur, reliquif- que tanquam futura proponunt, VE VERBI CAUSÀ, cum de Saùle quæ rata essent, deique sententia publicata, cognoscerent; assumpta statim Samuëlis persona, tanquam propria ipsi decreta narrarunt. Ait autem, DE TERRA PYTHONI- COS LOQVI: quia nihil cæleste effan- tur: idque vel mulierculæ testimonio pa- ruerit, quæ Saùilem alloquens, Deos se de terra ascendentes intueri proficitur: ni- mirum, quia mortuorum animas, ad eo- rum explicationem, quæ quærentur, ab inferis euocare feruntur. Hos etiam VA- NILOQVOS ait, & DE VENTRE LOQVENTES, quos & pythonas ap- pellant. Ideo etiam fortasse, quòd de corde suo, id est, à se conficta, pro ratione auditorum loquantur. Possunt & de his intelligi, quorum Deus venter est; qui- que ipsum, quantumuis pietatem simu- lent, & doceant, farcire tamen & saturare student. VANA enim LOQVUNTUR, cum præter animi institutum loquantur. Neque sanè proficit ad vtilitatis suasio- nem, qui quæ venter docet, re ipsa non præstat. At quòd sequitur, NVNQV ID POPVLVS A DEO SVO REQVI- RIT? Per interrogationem forsitan, at- que adeò per defectum (quasi DICITE AD IPSOS supplere necessum sit) poni putandum est. Si enim POPVLVS quisque peculiare Deos (non sine errore tamen) amplectitur & consulit, quid de- cet facere veram numinis cognitionem adeptos? Num suum ipsos DEVM RE- QVIRERE? non autem de rebus eos in- terrogare, qui planè vita priuati sunt? In- telligit autem vel Idola, vel eos ipsos, qui ea planè quæ vera vita dicitur excide- runt, quales ipsi dæmones existunt, qui propter defectionem viuum in se Dei verbum non admittunt: vel etiam, quia absurdum est de superstitibus, eos, qui in terræ visceribus iacent, interrogare. Af- solet enim eiusmodi circa sepulchra om- nis impostura versari. Quod autem QV ID REQVI RENT ait, animi af- fectum grauiter & iniquè istorum amen- tiam ferentis exprimit; qui ratione præ- diti muta compellere, mortis propter contumaciam facti participes, non ve- rentur. Si enim vel oraculum adeas,

τὸ δὲ, τὸ φάρους ὄρα τὰ γενημένα, ἕως ἐσόμενα δὴθεν παροβόλλεσθαι. οἷον γνόν- τες τὰ πετυπωμένα καὶ Σαούλ ἀπιφά- σθητε δημοσευθέντα Θεοῦ, τὸ τὸ Σαμουὴλ χημαίτισσάμενοι παρῶσπον, ὡς ἰδίαν ἀπό- φασιν ἀφηγήσαντο. ΑΠΟ ΓΗΣ δὲ ΦΩ- ΝΕΙΝ ΤΟΥΣ ΕΓΓΑΣΤΡΙΜΥ- ΘΟΥΣ φησίν. οὐδὲν γὰρ οὐρανίον φθέρ- γονται ὅσα ὁμολογεῖ καὶ ἡ λέρουσα παρῶ; Σαύλ, ὅρα Θεὸς ἀναβάνωντας ἀπὸ τῆς γῆς. Ἰσχυρὸς γὰρ ἐπαγγέλλονται τετελευτηκότων ἀνάγειν εἰς τὴν τῆς Ζητουμένων φανέρω- σιν ὅτι καὶ ΜΑΤΑΙΟΛΟΓΟΥΣ λέγει καὶ ΦΩΝΟΥΝΤΑΣ ΕΚΚΟΙ- ΛΙΑΣ ὅτις ὀνομάζουσι πιδάνας: τάχα καὶ ὡς ἀπὸ καρδίας ἑαυτῶν φθεγγόμενοι, ἀναπλάττει γὰρ τὸ ψῆδος, τὸ τῆς πα- ρόντων θελήματος τοχαζόμενος. λέρουσα δ' ἂν οὕτω, καὶ ὡς ὁ Θεὸς ἡ κοιλία, καὶ εὐ- λάθειαν ὑποκρίνοντο καὶ διδάσκουσι, πλη- ραίσει αὐτῶν ἐθέλοντες. ΚΕΝΟΛΟ- ΓΟΥΣ ἰ γὰρ, ὅτι ἀπὸ ἀφροσύνης λέ- γοντες. ὁ γὰρ μὴ ποιῶν καὶ διδάσκων, παρῶς ἀφέλειαι ὅτι ἀξιοπτιος. τὸ δὲ, ΟΥΚ ΕΘ- ΝΟΣ ΠΡΟΣ ΘΕΟΝ ΑΥΤΟΥ ΕΚΖΗ- ΤΗΣΟΥΣΙΝ; καὶ ἐρώτησιν εἴρηται καὶ κατ' ἐλευθέρως τῶ, ΛΕΓΕΤΕ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ. εἰ γὰρ ἔχουσιν ΕΘΝΟΣ, εἰ καὶ πεπλάμηδύος, ὅμως δ' οὐ τοῦ ἰδίου Θεοῦ παρῶχεται. τὸς τῶν ἀπλανῆ γνῶσιν ἔχοντες τι ποιῶντες, ἢ τὸν ἑαυτῶν ΕΚΖΗ- ΤΗΣΑΙ ΘΕΟΝ, μὴδὲ ἐρωτῶν παρῶ ταραγμάτων τῶς ἀπάσης ἰ ἐτηρημέρους ζωῆς ἢ παρῶ τῆς εἰδῶλων ἰ λέγων, ἢ παρῶ τῆς ἰ. ἰ. ἰ. ἰ. τῆς ὄντως ἐκ πεπλοκότων ζωῆς, ὅποιοι ἀπὸ τῆς ἀποστασίας οἱ δαίμονες, μὴ ἔχον- τες ἐν ἑαυτοῖς τὸν ζῶντα τοῦ Θεοῦ λόγον, ἢ καὶ ὅτι ἀποποιῶν παρῶ τῆς ἐπι ζῶντων, ἐπερωτῶν τοὺς ἐν τῇ γῆ κειμένους πάντας γὰρ ἢ ποιῶνται μαργανεία παρῶ τὰ μνή- ματα φέρεται. τὸ δὲ, ΤΙ ΕΚΖΗΤΟΥ- ΣΙΝ; δυσαναχετιώτως ἔστιν ὅτι τῇ τούτων ἀνοία, δι' ὅτι τὸν κωφὸν ὁ λογικὸς ἐρωτῶ γιγνώσκων κοινωνὸς ἀπὸ τῆς πα- ρακλῆς τῆς νεκρώσεως. εἰ γὰρ χοροῖς εἰς μαρτυρίαν, ἢ χεῖρα καθαρμοῖς, ἢ τοῖς τοιού-

τοιούτοις, ἰδίω παρῶς νεκρῶς ἀπελθῶν. ἔχον δὲ τῶ Θεῷ λόγον καὶ νόμον τῶ εὐαγγελικῶν, μὴ πο- λυπαράγμων τὸ μέλλον. τὰ δὲ παρόντα παρῶ; τὸ χεῖρισμον ἀφροσύνης. ΝΟΜΟΝ ΓΑΡ ΕΙΣ ΒΟΗΘΕΙΑΝ ΕΛΑΒΕΣ, ἔχον μὲν μεγάλην ἐπιπρόσδοκον ἐκ φύσεως παρῶ; τὸ ἔχον ὅτι τῆς θεότητος τῶ αὐτῶν δὲ τελειῶν ὁ Θεὸς, καὶ τῶν ἐκ τῶ νόμου σοὶ χεῖρα γὰρ ἡ παρῶ; ἐπέθηκεν. εἰ δὲ βέβαιον παρῶ; τῆς μελλόντων πεπεσῶσται, ποιεῖ τὰ ἀφροσύνην καὶ τῶ νόμον, καὶ ἀνάμεινον τῶ ἀγαθῶν τῶν ἀπολαύ- σιν. Ἔτος δὲ Ο ΝΟΜΟΣ ἐκ ἐπιφροσύνης, ΩΣ ΤΟ ΡΗΜΑ ΤΟΥΤΟ, ΤΟΥ ΕΓΓΑΣΤΡΙ- ΜΥΘΟΥΣ. ἰ γὰρ παρῶ; ἀπάτην κέρδους χε- ρὲν ὅτι πεινῶνται ἀλλ' ἀληθείας ὅτι διδάσκαιος πᾶσι παρῶ; παρῶ; κέρδους, καὶ τῶ λέγου- σαν Ησασί φησίν. Οἱ δι' ἅντας πορεύεσθαι ἐφ' ἕδωρ: ὅσοι μὴ ἔχοντες ἀργύριον, βαδίσαντες ἀργεῖοι τε ἀνὰ ἀργύριον καὶ πηλῶ: ἔν γὰρ ΔΡΟΝ τῶ χεῖρ ἡμῶς ἔξισον, ΝΟΜΟΥ τῶ δδόντος ἢ φυλακῆ. Ἐκεῖ δὲ παρῶ; πολλὰ καὶ ἐξ ἀναπλάττει παρῶ; ἀπάτην χεῖρισμός. εἰ δὲ τῶ τῶ ΝΟΜΩ τῶ Θεοῦ μὴ παρῶ; ἡ ΞΕΙΣ ΣΚΛΗΡΑ ΔΙΜΟΣ ΕΦΥΜΑΣ. παρῶ; γὰρ ἔτω παρῶ; ὅτι παρῶ; ὁ Θεός. Ἐκείνησται γὰρ σέφισιν, καὶ ἐλμα γὰρ ἡμῶς, ἵνα εὐσεῖ ποιῶσται. ἀλλ' ὁ ΔΙΜΟΣ ἢ σίτες μόνον ἔστιν, ἢ καὶ τῶ ἄλλων ἔδωδύμων. ἰ ὡς λέγεται ΣΚΛΗΡΟΣ ἐκώ- τας ἀποδύμωτος ὡν, δι' οὗ λύπην ἐθέλει ποιῶν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον. τάχα δὲ τοῖς ἐπιπρόδοσι τῶ ἡμῶς νόμου ΔΙΜΟΣ ΣΚΛΗΡΟΣ ὅτι παρῶ; ὅτι ἀρτα, οὐτε ἕδατος, ἀλλὰ τῶ ἀκούων λόγον κινεῖς. οὐτος γὰρ ἀρτα ἐξ ἕρανος ζῶντος διδῶν τὰ κώμω. ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως ἐξέδωκεν. ΚΑΙ ΠΑ- ΡΕΔΕΥΣΕΤΑΙ ΕΞ ΑΥΤΟΥ ΕΞ ΚΑΝ- ΔΑΛΙΣΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΠΕΙΝΑΣΕΙ. ἔσται ΔΕ ΟΤΑΝ ΠΕΙΝΑΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΞΥΝΘΗ, ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΑΣΕ- ΤΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΥΤΟΥ. ὡς ἔλεγε γὰρ τῶ θεῶν νόμον καὶ σκανδαλιζοῖς ὑ- πὸ τῆς τῆς δαυιδῶν ἀπάτης παρῶ; ἡ ἐπαγγελλομένη, λιμὸν ἔξει παρῶ; λα- γικῶν, ἔκασται τε καὶ παρῶ; ὡς τὸν πάλαυ βασιλεία βλασφημῶν ἑαυτοῦ.

vel lustrationibus, aliisque huius generis rebus vtaris; te mortuos adiisse putato. Sin autem Dei verbum, legemque euang- elicam fueris amplexus, amplius te fu- tura non torquent; sed presentibus ad id, quod vtile est, vttere. LEGEM ENIM IN AVXILIVM ACCEPISTI; ma- gno, ad id quod honestum est, adiuveni- to naturæ beneficio præditus: quod quia perficere voluit Deus, legis etiã admini- culum adiecit. Quod si de futuris tibi fidem fieri postulas; ea, quæ lege iubent- tur, exequere; itaque bonorum fruitio- nem expectato. At non est, ait, LEX ILLA, SICVT VERBVM ISTVD, VENTRILIQVI nimirum. Neque enim est ad fraudem, lucri causa, exco- gitata; sed veritatis magistra, omnibus gratis propòsita, ipso teste Efaia, cum ait; Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properantes emi- te absque argento, & pretio. Vnum enim est nostra libertate dignum maximè BENEFICIUM; ipsa datæ LEGIS obser- uatio: cum illic, vt plurimum, quæ ad fraudem conficta sunt, oracula vaneant. Quod si ad diuinam istiusmodi LEGEM non attenditis; VENIET, ait, SUPER VOS DVRA FAMES. Sic enim suos docere Deus, sic ad res ipsas deducere consuevit. Malis enim te pressi, ait & fame, vt demeteret. Cate- rium FAMIS nomine, vel panis tantum, vel reliquorum adeo, quæ vsui apta sunt, penuria significatur; quæ nec immeritò DVRA dicitur, cum sit illa implacabilis, per quam Deus salutis non penitendæ dolorem molitur. Et his etiam, qui diui- na lege exciderunt, DVRA FAMES immittitur, non panis modò, aut aquæ, sed audiendi verbum Dei. Is enim ipse panis est de cælo, qui mundo vitam lar- gitur. Symmachus autem sic transtulit; ET ABIBIT AB IP SO SCAN- DALIZATVS, ET FAMEBIT. ERIT AVTEM CVM FAMVE- RIT, ET EXACERBATVS FER- GIT SVO. Quisquis enim Dei lege de- specta dæmonum fraude elusus, à quibus rerum futurarum cognitionem expectat; scandalizatur; verbi ille fame, ecstasi præterea, & exacerbatione eo vsque la- borabit, vt regem suum, vel (vt habent

Cap. 55.

Amos 8. Ioan. 6.

interpretes LXX.) PRINCIPEM, LEGESQUE PATRIAS conuitiis infectari non dubitet. Tanquam enim nihil sanctum & venerandum habeant veteres à PATRIBVS accepti ecclesiæ RITVS; ipsos, & eorum autorem Christum, infectabuntur; Itaque eos, qui euangelij lucem sunt auerfati, mentis excipient TENEBRÆ. Quidam autem eos, de quibus sermo est, fame ad resipiscentiam prouocatos & adiutos intelligentes, pœnitere, & mundi huius PRINCIPEM, ex quo illos acceptæ iniuriæ sensus admonuit, conuitiis infectari uolunt: PATRIA autem eorum esse studia, qui in peccatis degunt, carnis opera nimirum, quibus ipsi irretiti à diuina LEGE auertuntur. Sed qui tales sunt, non possunt ideo non esse beati, quod uerum PRINCIPEM, PATRIAMQUE HIERUSALEM sunt inuenturi. Iidem sensum sursum IN CÆLUM erecti CONSPICIENT; olim quidem sublimia rerum diuinarum theoremata animo concipere non valentes; nunc autem solutis rerum terrenarum compagibus, intelligibilium naturam, & locum in quem deponere thesaurum conueniat ausi contemplari. IN TERRAM porro & ipsi INTVEBUNTUR, ut naturæ suæ uilitatem, ex ea, quam habet cum terra cognatione, qui prius elati de se non humiliter sentiebant, agnoscant. Erunt autem tantarum rerum miraculo attoniti & CONFUSI, ipsaque rerum acceptarum admiratione commoti & perturbati: Cum enim, ait, perfecit homo, tum incipit; & cum requieverit, tunc in dubio erit. Neque enim, quanta quis ignoret, unquam nouerit, nisi prius scientiæ particulam aliquam degustarit: iuxta illud; Dixi sapiens fiam, & ipsa recessit à me. Sed istis longè meliora Deus pollicetur. NON ENIM CONFUNDETUR, ait, QUI IN ANGVSTIA EST, VSQUE AD TEMPVS: id est; Non in perpetuum mortales ipsa occupabit ignoratio. Qui enim anxie ueritatem indagatur, ipsam tandem aliquando facie ad faciem, cum finis sæculorum ultimus aduenerit (quod ipsum VSQUE AD TEMPVS significat) repertam intuebitur. Non defunt autem, qui quod habetur, VENIET IN VOS FA-

κτ' δὲ τὸς ἐδιδυμίοις, ΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ' ὡς γὰρ μηδὲν σικμὸν τ' ἐκκλησιαστικῶν ἐγόντων ΘΕΣΜΩΝ ΤΩΝ ΠΑΤΡΟΘΕΝ ἡμῖν ὡς ἐδιδυμίων, αὐτὰ τε καὶ ὡς ἐρῶσι, καὶ Χεῖρὸν τ' ἐκ τῶν κατηγησάμενοι, ἐξ ἧς ΣΚΟΤΟΣ τὸ νοητὸν διαδέξεται τ' εὐαγγελίῳ ἀποστροφῆς τοῦ φώδ. τινὲς δὲ τὰς τὸς πρὸς ἄν νῦν ὁ λόγος, ἀφελήμενος, ἐκ τῆς ΛΙΜΟΥ πρὸς ὄπισθον ἐκλαβόντες, φασὶν αὐτὸς μετανοεῖν, βλασφημιῶντας τὴν κόσμη τῆς ΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ, τῆς ἐξ αὐτῆ βλαβῆς † λαβόντα (ἠυαίσησιν. ΠΑΤΡΙΑ δὲ τ' ἐστὶ ἐν ἀμαρτίαις ζῶντων αὐτῆ βίβη παραγματούς, τὰ ἔργα τ' σαρκὸς, οἷς συζῶντες τὸν θεῖον ἀπεσφύροντο ΝΟΜΟΝ. ὁ δὲ τοῦτος μαχέριος. εὐήσῃ γὰρ τὸν ἀληθινὸν ΑΡΧΟΝΤΑ καὶ ΠΑΤΡΙΔΑ ΤΗΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ, οἱ πινὲς καὶ ΑΝΑΒΛΕΨΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ αἰῶ, συγκύβητοντες πάλαι καὶ παύληλά κατενοεῖν ἕ δυνάμενοι τ' θεῖον θεωρημάτων· νῦν δὲ τὸν πρὸς τὰ γήινα δεσμὸν ἀφελύσαντες, καὶ τ' νοητῆς θεωροῦντες πύλιν, καὶ τὸν τόπον, εἶθα δεῖσθαι τὸν θησαυρὸν ἀποκρύπτου. ΕΜΒΛΕΨΟΝΤΑΙ δὲ καὶ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΗΝ, τὸ εὐτελὲς τῆς ἐαυτῶν φύσεως ὡς τ' πρὸς τὴν συζησίαν, οἱ τῶς ἐπὶ ἡμέροι καὶ φρονοῦντες ἐφ' ἑαυτοῖς. ὅτι δὲ θαύματι τῶν τιηλοῦτων ἀποροῦντες ΣΤΕΝΟΧΩΡΟΥΜΕΝΟΙ * τὶ, κατελιμῶντων ἐκ πλῆθὸς τεταραγμένοι. Όταν γὰρ συντελεσθῆσιν ἀνθρώπος, τότε ἀρχὴ καὶ ὅταν παύσῃται, τότε ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ οἰδεν πῶσα σὸς οἰδεν, εἰ μὴ γένηται λάβη τ' γνώσεως. κτ' τὸ, εἶπα σοφιστήσῃ, καὶ αὐτῆ ἐμαυρωθῆ ἀπ' ἐμοῦ. πάλιν ὁ ἀγαθὸς Θεὸς ἐπαγγέλλεται τοῦτοις λεπτοτέρα. ΟΥΚ ΑΠΟΡΗΘΗΣΕΤΑΙ ΓΑΡ φησιν Ο ΕΝ ΣΤΕΝΟΧΩΡΙΑ ΩΝ ΕΩΣ ΚΑΙ ΡΟΥ. Ὡς εἰς τὸ πωτελὲς αὐτῆ ἢ ἀγνοία τῶν ἀνθρώπων καθεξῆς τὸ γένος. ὁ γὰρ νῦν τῆς ἀληθείας ἀδίνων πλὴν εὐφροσίν, ἕψεται ποτὲ ἀποστροφῶν πρὸς ἀπὸστροφῶν, ἐπειδ' ἂν ἐρῇ ὁ χαρὸς τῆς τῶν ὅλων ἀποκαταστάσεως, ὃ δὲ οἱ τοῦ ΕΩΣ ΚΑΙ ΡΟΥ. πινὲς δὲ ἀπὸ τοῦ ΗΞΕΙ ΕΙΣ ΥΜΑΣ ΣΚΛΗΡΑ ΔΙΜΟΣ,

5ap. 18.

Eccl. 7.

ΜΟΣ, ἀποστροφῶν εἶναι πρὸς τὸ Ἰεδοῦν ἕθνος φασὶν, οἱ τὸν νόμον λαβόντες ὡς Θεὸς, οὐ ἀποσφύροντο τὸν Χεῖρὸν οὐτὶς ἐκ πεσόντες, ΛΙΜΩ ἀεὶ πεπλάχισι νοητῶ. καὶ ποτὲ τῶν ἰδίων κακῶν ἐλθόντες εἰς ἀσθῆσιν, κακῶς ἐρῶσι τὸν ΑΡΧΟΝΤΑ, τὸς κατηγηγῆσας αὐτῶν γαμματεύας, καὶ φαεινούς, καὶ τὰ ἔθνη τὰ νόμιμα, δι' ἃ δίδον ἀπέστροφον αὐτοῖς πρὸς Χεῖρῶν, καὶ πρὸς πλὴν κατ' αὐτῶν μακροῖαν δίνερον, ἕδδ νόμον πάντως λέγοντες, ἀλλ' ἐντάγματα ΠΑΤΡΙΑ δίδον καὶ διδασκαλίας ἀνθρώπων διὸ σκοτοῦ μῆροι ἀφροθησόνται. τὰ δὲ ἕθνη τὰ νῦν ἐν ΣΤΕΝΟΧΩΡΙΑ ΤΕ ΚΑΙ ΛΙΜΩ, τῆς ἀφροῦς τραπεζῆς Χεῖρῶν μεταλήθησονται, ὅταν ἐρῇ τῆς κλήσεως αὐτῶν ὁ χαρὸς.

MES DVRA, apostrophen ad Iudæorum gentem, quæ lege à Deo accepta, Christum admittere noluerit, esse putet: quo postquam exciderunt, sunt & ipsi in spiritualem FAMEM prolapsi. Verùm si expergefati, ad ea, quæ patiuntur, mala respexerint; PRINCIPEM ipsum, id est, Scribarum, Phariseorumque præfectos, ipsaque adeo uisitas legis obseruationes, quibus populum à Christo auocatum in illius eadem excitauerunt, nihil minus alioquin quàm legem, sed PATRIA verè præcepta hominumque doctrinas docentes, conuitiis infectabuntur. Itaque tandem obsecrati confundentur: cum gentes ipsæ, quas nunc premit ANGVSTIA ET FAMES, cum suum accesserit uocationis tempus, oripare Christi mensæ participes futuræ sunt.

Ὁδο πρὸς τὸν ταχὺ πῆ, ταχὺ ποῖε χαρά Ζαβουλῶν, καὶ ἡ γῆ Νεφθαλεμ ὁδο τῆς θαλάσσης. καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τῆν θαλίαν κατοικοῦντες, καὶ ἑέραν τῆς Ἰορδάν. Γαλιλαίων τῶν ἐθνῶν τὰ μέρη τῆς Ἰουδαίας. ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σότοι· ἴδετε φῶς μέγα οἱ κατοικοῦντες ἐν χώρα, καὶ οἰα θανάτου. φῶς λάμψει ἐφ' ὑμῶς, τὸ πλεῖστον τοῦ λαῦ, ὃ κατηγάγεσ ἐν εὐφροσίνε σα. καὶ εὐφρανθήσονται ἐνώπιόν σα, ὡς οἱ εὐφρανοῦμενοι ἐν ἀμῆτῶ, καὶ ὃν τρόπον οἱ διαρμῆμοι σὺλα, διότι ἀφαιρεθήσεται ὁ ζυγὸς ὁ ἐπ' αὐτῶν κείμμος, καὶ ἡ ράβδος ἢ ἐπὶ τῆς τραχήλῳ αὐτῶν. τὴν γὰρ ράβδον τῶν ἀπαιτούντων διεσκέδασεν κύριος, ὡς τῆ ἡμέρα τῆς ἐπὶ Μαδιάμ· ὅτι πᾶσαν σολὴν ἐπισπυγημῆσιν δόλω, καὶ ἰμάτιον μετὰ καταλλαγῆς ἀποτίσῃσιν. καὶ θελήσῃσιν, εἰ ἐγένηθησαν, εἶναι πυρκαῖες. ὅτι πᾶσιον ἐγεννήθη ἡμῖν, ἕδδ καὶ ἐδόθη ἡμῖν, ἕ ἢ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τῆς ἄμης αὐτοῦ. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτῶ μεγάλῃς βελῆς ἀγγελος. ἄξω γὰρ εἰρήνην ἐπὶ τὰς ἀρχοντας, καὶ ὑγίαν αὐτῶ. καὶ μεγάλῃ ἢ ἀρχὴ αὐτῶ, καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ σὸς ἐσιν ὄριον. ἐπὶ τὸν θρόνον Δαβίδ, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῶ, κατορθώσῃ αὐτῆν, καὶ ἀντιλαβέσθαι ἐν κρίματι καὶ δικαιοσύνῃ, ἀπὸ τῆς νῦν, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ ζῆλος † κυρὶς σαβαὼθ ποῖσῃ ταῦτα.

TINEΣ ΟΥΚ ΕΧΟΥΣΙΝ ΟΑΟΝ ΟΑΛΛΕΣΗΕ. ΕΝ ΑΑΟΙΣ ΟΥΚ ΕΣΤΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΑΣ. Ο, ΠΑΗΘΟΣ. ΟΙ Ο. ΟΥΚ ΕΜΕΓΑΥΝΑΕ. Α. ΑΦΡΗΤΑΙ. Α. ΕΓΕΝΟΝΤΟ. Α. ΟΤΙ ΠΑΙΔΙΟΝ ΕΓΕΝΝΗΘΗ ΗΜΙΝ, ΤΙΟΣ ΕΑΘΗ ΗΜΙΝ ΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ ΤΟ ΜΕΤΡΟΝ ΕΠ' ΕΜΟΥ ΑΤΤΟΥ, ΚΑΙ ΕΚΚΑΕΕΝ ΟΝΟΜΑ ΑΤΤΟΥ ΘΑΥΜΑΣΤΟΣ ΣΥΜΒΟΥΤΟΣ ΙΣΧΥΡΟΣ ΑΥΝΑΤΟΣ ΠΑΤΗΡ ΕΤΙ ΑΡΧΑΝ ΕΙΡΗΝΗΣ. Ε. ΝΕΑΝΙΑΣ ΠΑΡΕΓΕΝΝΗΘΗ ΗΜΙΝ. ΤΙΟΣ ΕΑΘΗ ΗΜΙΝ. ΚΑΙ ΕΣΤΑΙ Η ΠΑΙΔΙΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΜΟΥ ΑΤΤΟΥ. ΚΑΙ ΚΑΘΗΕΤΑΙ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΑΤΤΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΣ ΜΟΣ, ΒΟΥΛΕΤΙΚΟΣ, ΙΣΧΥΡΟΣ, ΑΥΝΑΤΟΣ, ΠΑΤΗΡ ΗΜΝΟΣ, ΑΡΧΑΝ ΕΙΡΗΝΗΣ. Θ. ΘΑΥΜΑΣΤΟΣ ΒΟΥΛΕΤΑΝ, ΙΣΧΥΡΟΣ, ΑΥΝΑΤΟΣ, ΠΑΤΗΡ, ΑΡΧΑΝ ΕΙΡΗΝΗΣ, ΤΑ ΠΑΘΟΥΝΕΝ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΑΝ. Θ. ΕΠΑΝΗΘΗ Η ΠΑΙΔΙΑ. Α. ΠΟΛΛΗΣ ΤΑ ΜΕΤΡΑ. Θ. Χ. ΗΡΑΕ. Α. ΤΒΑΟΣ. Α. ΚΑΙ ΕΣ ΑΙΡΝΟΣ. Ο ΣΗΑΟΣ.

Cap. ix. **Π**οc primum velociter bibe, velociter fac, regio Zabulon, terra Nephthalim, via maris, & reliqui, qui iuxta mare habitatis, &

trans Iordanem. Galilæa gentium, partes Iudææ, populus qui ambulat in tenebris. Videte lucem magnam, qui habitatis in regione, & umbra mortis. Lux orietur super vos, plurimam partem populi, quam deduxisti in lætitia tua, & lætabuntur in conspectu tuo, sicut qui lætantur in messe, & sicut qui diuidunt spolia, quia auferetur iugum, quod supra ipsos positum est, & virga, quæ supra collum eorum. Virgam enim exactorum dissipabit Dominus, tanquam in die Madiam, quia omnem stolam congregatam dolo, & vestimentum cum permutatione restituent, & cupient, si nati sunt, esse igne combusti, quia paruulus natus est nobis filius, & datus est nobis, cuius principatus factus est super humerum eius, & vocatur nomen eius magni consilij angelus. Adducam enim pacem super principes, & sanitatem ei, & magnus principatus eius, & pacis eius non erit finis. Super thronum Dauid, & regnum eius, vt corrigat illud, & auxilietur ei in iudicio & iustitia, à modò, & vsque in sempiternum. Zelus Domini exercituum faciet hæc.

ET hæc etiam de Emmanuele dicuntur. Sed fuit de incredulis sermo superior. De illis autem hic, qui ipsum admiserunt. Quinam autem primi illi exiterent, à quibus admissus sit Christus, vel ipse in euangeliis testatur Matthæus, vbi ait; Cum autem audisset Iesus, quod Ioannes traditus esset, secessit in Galilæam. Deinde cum beatos dixisset, qui ipsam incolerent, & hæc ipsa verba exposuisset, adiecit; Exinde cœpit Iesus predicare & dicere; Penitentiam agite: appropinquauit enim regnum caelorum **R E G I O N E M** enim, à qua cœpisset Euangelij predicatio, & in qua frequentius esset versari solitus, nominari decebat. Eam igitur iucunda oratione sic alloquitur; **H O C P R I M V M B I B E**: quam duæ tribus, **Z A B V L O N** & **N E P H T A L I M** foræ fuerant cōsecutæ: & quam intermediam externæ gentes incolerant nonnullæ, quas vt significaret, **E T R E L I Q V I, Q V I M A R I T I M A M O R A M, E T T R A N S I O R D A N E M** habitatis, addidit, quo adiacentem Palestinæ Galilæam ab ea, quæ Phœnicia vicina est, distingueret. **M A R I T I M A M** autem vocat omnem illam regionem, quæ circa Genesarethida lacum est; quod mare solet Euangelium appellare. Ait enim; Ambulans autem Iesus circa mare Galilææ, vidit duos fratres. Inde enim erant discipuli. Erant

Cap. 4.

Mat. 4.

Των δὲ τῶν Ἐμμανουὴλ ἠρτηται λόγων καὶ ταῦτα· ἀλλ' ἄνω μὲν τῶν ἀπεθνήσκοντων ὁ λόγος· ἐν αὐτῷ δὲ τῶν αὐτὸν δεξαμένων· πινὲς δὲ ἦσαν οἱ παῖδες τὸν Χριστὸν καὶ δεξαμένοι Ἰωάννης ἐν εὐαγγελίοις φησὶν. Ακούσεις δὲ ὁ Σωτὴρ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. εἶτα μακρότατος τὸς αὐτῶν χροτοκοιῦται, καὶ τὴν παρεῖσαν λέξιν ἐκθέμενος ἐπάγει. Ἀπὸ τότε ὁ Ἰησοῦς ἤρξατο κηρύσσειν καὶ λέγειν, Ὅτι ἠρξεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἔδει γὰρ τὴν ΧΩΡΑΝ ἐπισημῶς τε ἠρξατο κηρύσσειν, καὶ καὶ τὴν τὸς πλείους ἐποιεῖτο ἀφαιρέσας· ταύτην * εὐαγγελίζεται φάσιον τοῦτο πρῶτον πη. δύο δὲ φύλα ἐξήτιον διεκλήρωσαντο ΖΑΒΟΥΛΟΝ· ΤΕ ΚΑΙ ΝΕΦΘΑΛΕΙΜ. μετὰ δὲ δὲ τῶν καὶ ἀλλογενεῖς ἄκουον, ὧν μέμνηται λέγων, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τῆν παραλιαν, καὶ περὶ τοῦ Ἰορδάνου, τὸ γνωστόματα λέγων τῆς κατὰ Παλαστίνην Γαλιλαίας, καὶ ἀντιφαστικῶν τῆς κατὰ Φοινίκην· ΠΑΡΑΛΙΑΝ δὲ λέγει πᾶσαν τὴν ἀμφὶ τὴν Γενησαρεθινὴν λίμνην ἔχουσαν, τὴν καλεῖ τὸ εὐαγγέλιον γάλασσαν. καὶ ἔργων δὲ φησὶν ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν γάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἶδεν δύο ἀδελφοὺς· ἐντεθεν γὰρ ἦσαν οἱ μαθηταί. τῶν

Mat. 4.

καὶ τὴν λίμνην εἰσι καὶ κάμην Καφαρναῦμ, καὶ ἡ Βηθσαῦδα καὶ ἡ τῶν χωρῶν καὶ ἄν ἐτέρων ἐμνήσθη. ἔστι δὲ καὶ Ἰορδάνου περὶ τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τὴν πλείονα διέτρεψεν ὁ σωτὴρ, δι' ὃ ποτόν σωτήριον καὶ φῶς μέγα τοῖς ἐν αὐτῇ χωρῶσι εὐαγγελίζεται. τὸ δὲ ζῶον τὸ πρῶτον ποτοῦ εἰκόνα παρέχον ἀσθητῶς ὁ σωτὴρ τὸ ἕδωρ εἰς οἶνον ἐν τῷ γάμῳ μεταβαλὼν, ὃ καὶ ἀρχὴν σημεῖον Ἰωάννης φησὶν καὶ ὡς ἐφαίρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἔπιφανεσεν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς αὐτόν. ὅθεν ὁ παρρητικῶς φησὶ. ΤΟΥΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΠΗ, ΤΑΧΥ ΠΟΙΕΙ. βέλεται γὰρ δι' ἔργων τὸν καρπὸν τοῦ λογιῶδ' ἰστορίας ἀποδοῦναι τοῖς τῆς θεοφανείας ἀξιοθέτας, καὶ τὸ μέγα φῶς δεξαμένοις. λέγει δ' ἂν τὸ καὶ ὡς δεδιμκόπι λαὸν τὴν παροδοκαμίαν εὐαγγελίζόμενος ἔργων. γὰρ τὸ ποιοῦτος ἐπινοῖτο πῶμα (τὸ ἕδωρ) τῆς ἐστὶν ἕσπερ δέξαι τὴν εὐφροσύνην τὸ δόγμα τῆς σωτηρίας μηδὲν αὐτοῦ παρρητικῶς. Πι γὰρ τῆς κῆρυκος παρρητικῶς, ἢ τιμιότερον τοῦ παρρητικῶς πάσης τῆς κῆρυκος. ΠΙΕΤΟΙΝΥΝ ΤΟΥΤΟ, μαθὼν ὡς ἐν ἀρχῇ τὴν ὁ λόγος. οὐδὲν παρὰ ἀρχῆς, οὐδὲν παρὰ τοῦ ἐν ἀρχῇ. μὴ ἀδύνατος παρρητικῶς, μὴ ἀφαιρέσιμα τοπιῶν, ἢ χρονοῦ τοῦτου δὲ πρῶτον ὅτι τὴν τῆς ἔργων χρονοῦ καὶ ἀποδοχῆς (σωτῆρος τε καὶ σωτῆρος). Τοῦ γὰρ τοῦ Παύλου ὁμοῦτε ΕΠΙΝΕ τὴν πίστιν, καὶ οὐδὲνα κηρὸν ἀπεβάλετο παρὰ τὸ κῆρυγμα, ὅς γε οὐδὲ παρρητικῶς (καρὶ καὶ ἀμαπ' ἰστορίας δὲ ἂν ἀγαθὸς, ἅμα τῷ (σωτῆρος) παρρητικῶς τὸ τέλος ἠπείρωτο κατὰ σκοπὸν διάκων εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἀνω κλήσεως. οἱ τοῖνον εὐαγγελίζόμενοι, παρὰ τῆς ἔπιφανεσεν ἐν τῷ σκοτῶ τῆς ἀγνοίας ΠΟΡΕΥΟΜΕΝΟΙ, ἐν τῇ ἀνατολῇ τοῦ φῶτος, ὃ φωνήζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, φῶς εἶδον μετὰ ΓΑ. πῶς δὲ οὐ ΜΕΓΑ, ὃ καὶ νοητοῖς ἔπιφανεσεν καὶ ἀσθητοῖς; ὃ καὶ παρ-

τῶν ἐπιφροσυνῶν

& circa lacum illum Capharnaum, & Bethsaida, & Chorozaïn, cæterique pagi alij; quorum meminit scriptura. Est etiam & TRANS IORDANEM GALILÆA, in qua sæpissimè agebat Saluator: vnde & salutarem POTVM, LVCEM QVE magnam his primùm, qui eam incolerant, annuntiat. Huius deinde viuifici salutarisque POTVS corporeis sensibus facilem præbuit imaginem Saluator, cum aqua in vinum ibi commutata in nuptiis, edendorum inde miraculorum, Ioannis testimonio, exordium sumpserit: ex quo statim manifestata eiusdem gloria, in eum crediderunt apostoli. Hinc igitur à Propheta modò, **H O C P R I M V M B I B E, V E L O C I T E R F A C,** dicitur. Vult enim potus eius, qui in verbis situs est, fructum ab eis reapse, qui diuinæ apparitionis **M A G N A E Q V E L V C I S** participes fiunt, reddi, præstarique. Fortassis etiam & illud eò dicit, quòd sitienti populo iam dudum expectatam annuntiet gratiam. Celerius enim eiusmodi aliquis cum voluptate poculum ebibet: id est Salutis dogma læto & alacri animo, nihil illo prius, nihil præstantius credens, amplexatus fuerit. Quid enim creatore antiquius? aut quid primogenito omnis creatura præstantius? **H O C I P S V M I G I T V R B I B E,** qui in principio erat verbum, didiceris. Nihil principio antiquius. Nihil eo prius, quod erat in principio. Non **Æona** præbibas; non loci aliquod, non temporis interuallum: sed huius te primùm ad operis exceptionem enixè, & qua potes maximè diligentia, conferto. Paulus enim ipse, simulatque fidem **B I B I T,** non euangelij prædicationem in tempus aliquod, qui ne carni quidem se & sanguini acquiescisse dicat, distulit; sed ad scopum statim, veluti cursor optimus, supernæ vocationis præmium percepturus dato signo properauit. Quibus igitur ante Saluatoris aduentum in **T E N E B R I S** ignorantia ambulantibus annuntiatum est euangelium; hoc ipso iam **L V C I S** ortu, quæ illuminat omnem hominem venientem; in hunc mundum, **L V C E M V I D E R V N T M A G N A M.** Qui enim **M A G N A** non existat, quæ mentè & sensibus comprehensa illustrat: quæ iten-

Cap. 2.

Col. 1. Ioan. 1.

Gal. 1.

Ioan. 1.

rati sunt hostes; sic & qui animis nostris aduersantur; Estque illorum VIRGA DISSIPATA, à quibus & ipsæ gentes propter idololatriam; & populus Israëliticus per Pharisaos, IVGO premebantur. Ad legis enim IVGVM (de quo intelligenda sunt hæc discipulorum verba; nunc ergo quid tentatis Deum, qui iugum imponitis super ceruices discipulorum, quod neque vos, neque patres vestri portare potuerunt?) & ipsi etiam grauiora, pro sua insatiabili populum depascendi cupiditate, adiecerant. Non male etiam quis VIRGÆ nomine immoderatam istorum habendi cupiditatem intellexerit, qui quiduis se pati, quam Christi aduentum contemplari, maluissent. Est igitur EXACTORVM VIRGA DISSIPATA; qui etiam deuicti OMNEM STOLAM CONGREGATAM DOLO, ET VESTIMENTVM CVM PERMVTATIONE RESTITVENT. Quoniam enim animæ ornatum, ipsiusque STOLAM, ipsum denique virtutis amictum familiaribus potestatibus adiutus DOLO ET FRAUDE deprædari, nudamque relinquere, & deturpate aufus est Diabolus; ideo RESTITVENT inquit: Deinde RESTITVTIONIS tempus metuentes, CVPIENT, SINATI ESSENT, IGNE potius esse COMBVSTI, quam Salvatoreim omnium inter mortales agentem intueri. Ipsum enim exhorrescentes dicebant; Quid tibi nobiscum fili Dei? Venisti ante tempus torquere nos? At quod CVM PERMVTATIONE dicit, accessionem significat. Neque enim cafolùm, quibus priuati sumus, rependuntur, sed multa fidei facta accessione, longè quàm antea efficitur meliores. Induit enim me ait, vestimento salutis, & tunica latitiæ. Congregatim verò non aliam, quàm quæ furtim ablata sit, intelligit. Intulit autem quem exhorrescerent, cum ait; Quia PVER NATVS EST NOBIS FILIVS. Idem verò, qui & Emmanuel, nunc FILIVS ET PVER; tertio iam in hac prophetia FILIVS, ET PVER nominatus. Ait enim; Virgo pariet filium, quem vocabis Emmanuel, quibus adiecit; Priusquam cognoscat puer bonum

Mat. 15.

Matth. 8. Mar. 5. Luc. 8.

Isa. 61.

ἐπεὶ τῶν ψυχῶν οἱ πολέμοι· καὶ ἡ τέτων ΔΙΕΣΚΕΔΑΣΤΑΙ ΡΑΒΔΟΣ, ὡν Ο ΖΥΓΟΣ ἐπίκειται, καὶ τοῖς ἐξ ἔθνων ἀφ' οὗ εἰδωλολατρείας, καὶ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, ἀφ' οὗ φασμάτων. πρὸς γὰρ τὸ σπὸ τῶ νόμος ΖΥΓΩ, πρὸ οὗ φασί οἱ μαθηταί. Καὶ νῦν τί περὶ οὗ Θεοῦ ἐπιθένομεν ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὐτε ὑμεῖς οὐτε οἱ πατέρες ὑμῶν ἔχουσιν βαρῦται; καὶ αὐτοὶ βαρύτερον ἐπιθέουσιν ἀπείρατος καλαμῶντος, τὸν λαόν. λέγει δ' αὖ καὶ ΡΑΒΔΟΝ τὴν τῶν πλεονεξίας, οἱ καὶ ἤδιστα πᾶν ὅπου αὐτὸν ἐπαθὸν ἢ πρὸ τῶν ἐπιδημίων εἶδον Χειροῦ. ΔΙΕΣΚΕΔΑΣΤΑΙ τὸν ἴτον ΤΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΟΣ Η ΡΑΒΔΟΣ, οἱ καὶ ἰπὸν ἄνθρωποι ΠΑΣΑΝ ΣΤΟΛΗΝ ΕΠΙΣΥΝΗΓΜΕΝΗΝ ΔΟΛΩ, ΚΑΙ ΙΜΑΤΙΟΝ ΜΕΤΑ ΚΑΤΑΛΑΓΗΣ ΤΑ ΠΑΙΤΗΣΟΥΣΙΝ. ἐπειδὴ γὰρ τὸν κόσμον τῆς ψυχῆς, καὶ τὴν ΣΤΟΛΗΝ αὐτῆς, τὸν τε τῆς ἀρετῆς χιτῶνα μετὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων σούληκεν ὁ ἀφ' οὗτος, γυμνῶ σποδείξας αὐτῶν καὶ ἀρχήματα, καὶ παύσατο ΔΟΛΩ ΚΑΙ ΑΠΑΤῆ τῆς πρὸς αὐτῶν ἐποιήσατο; τῆς χεῖρος φησὶν ΑΠΟΤΙΣΟΥΣΙΝ· οἱ καὶ τὸν χερσὸν δεδιότες τῆς ΑΠΟΤΙΣΕΩΣ, ΕΘΕΛΗΣΟΥΣΙΝ, ΕΙ ΕΓΕΝΗΘΗΣΑΝ, ΠΥΡΙΚΑΥΣΤΟΙ μᾶλλον, ἢ τὸν σωτήρα τῶν ὄλων ἐπιδημιῶν ἡμεῶν. Τὸν γὰρ φερόμενος ἔλεγον· Τί ἡμῶν καὶ σὺ εἶ τῶ Θεῷ, ἢ ληθες πρὸς χερσὶ βασιλεῖ καὶ ἡμῶν. τὸ δὲ ΜΕΤΑΛΛΑΓΗΣ μετὰ πρὸς οὐρανὸς φησὶν. οὐ γὰρ ἀπὸ ἀφηρήματα μόνον σπυλαμβάνομεν, ἀλλὰ καὶ τῆς πρὸς οὐρανὸν τῆς εἰς Χεῖρὸν πίστεως βελτιώμεθα. ἐπέδυσσε γὰρ με φησὶν ἱμάτιον σωτηρίας καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης. ἐπισυναγυμνῶν δὲ φησὶν λαθραῶς ἀφαιρέσει· τίς δὲ ἴδω ὁυτος, ὃν ἐφελπτον· ἐπὶ πνεύματι ὅτι ΠΑΙΔΙΟΝ ΕΓΕΝΝΗΘΗ ΗΜΙΝ ΥΙΟΣ· ὁ αὐτὸς δὲ τῶ Ἐμμανουὴλ, ὁ νῦν ΥΙΟΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΟΝ λεγόμενος. τῆς τῶν τοῦτο ΥΙΟΣ ἐν τῆ νῦν πρὸς φησὶν ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΟΝ ῥηθεῖς. ἔλεγον γὰρ, ἡ παρθένος τέξεται υἱόν, ὃν καλέσεις Ἐμμανουὴλ· ὃ ἐπὶ ἡμῶν, πρὶν ἢ γινώσκον τὸ παρὸν ἢ χερσὶ καὶ πα-

τὸν ΤΑΝ ΑΠΑΙΤΟΥΝ ΤΑΝ.

τὸν ἀποστόλου.

καὶ πάλιν, ἡ πρὸς φησὶν, φησὶν, ἔτεκεν υἱόν. καὶ ἐπὶ πνεύματι, διότι πρὶν ἢ γινώσκον τὸ παρὸν καλέων πατέρα καὶ μητέρα. καὶ νῦν τῆς τῶν ὅτι ΠΑΙΔΙΟΝ ΕΓΕΝΝΗΘΗ ΗΜΙΝ. ὁ οὖν, ΥΙΟΣ ἔστω καὶ ΤΟ ΠΑΙΔΙΟΝ ὁ πρὸς τῶ Θεῷ δῶρον ΗΜΙΝ τοῖς πεπίστευκόσι ΔΟΘΕΙΣ, καὶ δι' ἡμῶν καὶ δι' αὐτῶν ΓΕΝΝΗΘΕΙΣ, πολυάνθρωπος τις ὢν, ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΑΓΓΕΛΟΣ ὅτι τῶ παρόντος ἀνομάσται. αὐτὸς γὰρ ὁ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΒΟΥΛΗΝ ἡ σποκεκρυμμένῳ σπὸ τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἐτέρας γενεῶν μὴ φανεραθεῖσαν ἀγγελίας, ἐφανερώσει τὸν ἀνεξίτητον ἑαυτῶ πλῆτον ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονομα καὶ σῶσθαι οὐκ ἄρα Η ΑΡΧΗ ΕΓΕΝΗΘΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΩΜΟΥ ΑΥΤΟΥ. τῆς ἐν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δυνάμεις ἐν τῶ σώματι, ἐφ' οὗ πρὸς ἡμῶν πάντας εἰλήσει πρὸς ἑαυτῶν. τὴν γὰρ ἰσχὺν ἀφ' οὗ ΤΟΥ ΩΜΟΥ διηλοῖ. πᾶσα γὰρ ἡμῶν ἡ ἰσχὺς ἐν ΩΜΟΙΣ τε καὶ βραχίονσιν. ἐρήτοι γὰρ καὶ βραχίονα κρεῖται, καὶ τὰ τῶ· Καὶ ὁ βραχίονα κρεῖται ἡ ἀπεκαλύφθη ἡρξεν τὸν ἴον τοῖς ἐπ' ἔργων ἀφ' οὗ τῆς ἰδίας δυνάμεως. ἰσχὺς γὰρ ἐστὶ τῶ Θεῷ καὶ πατρός. πῆνες δὲ τὸν σαρκὸν ἔφασαν, ὅτι τοῦτον ἦρεν ΕΠΙ ΤΟΥ ΩΜΟΥ. πᾶς δὲ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΑΓΓΕΛΟΣ ἔστιν, Ἰωάννης ἐδήλωσεν λέγων· Ὁ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὰ ῥήματα τῶ Θεῷ λαλεῖ. καὶ τοῖς ἀποστόλοις φησὶν ὁ σωτήρ· ἡμῶν δὲ εἰρηκα φίλος, ὅτι πάντα ἡ ἡκουσα πρὸς τῶ πατρός ἐγνώρισται ἡμῶν. ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκεν· ΚΑΙ ΚΛΗΘΗΣΕΤΑΙ ΟΝΟΜΑ ΑΥΤΟΥ ΠΑΡΑΔΟΞΑΣΜΟΣ, ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ, ΙΣΧΥΡΟΣ. ὁ δὲ Ακύλας· ΘΑΥΜΑΣΤΟΣ, ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ, ΙΣΧΥΡΟΣ. ὁ δὲ Θεοδοσίαν· ΘΑΥΜΑΣΤΟΣ, ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΩΝ, ΙΣΧΥΡΟΣ. συμφάνως γὰρ πάντες τῶ πρὸς τοῖς ἐδομήκοντα ΘΕΟΣ, ἐξέδωκεν ΙΣΧΥΡΟΣ, ὡσπερ εὐλαβηθέντες ὅτι ΠΑΙΔΙΟΥ ΓΕΝΝΩΜΕΝΟΥ τῶ τῶ τοῦ ΘΕΟΥ τῶνομα. οἱ δὲ ἐδομήκοντα τοῖς θεοπροπῶς πρὸς αὐτὸν λεγόμενοις ἐνατενίσαντες, τὸ πρὸς τοῖς

ait malum; Deinde ipsa, ait, prophetissa Peperit filium, quibus subiicit, quoniam priusquam sciat puer vocare patrem & matrem, Tertio denique iam; quia PVER NATVS EST NOBIS. Hic igitur FILIVS, qui & PVER, nobis à Deo, qui fidem illius amplectimur, DATVS; nostròque; non suo nomine, NATVS, appellationum varietate abundans, MAGNI etiam hoc loco CONSILII ANGELVS nuncupatur. Ille siquidem, MAGNVM CONSILIVM, quod à sæculis latebat, nec reliquis innotuerat atatibus, annuntians, imperuestigabiles suas ipse g cibus, vt cohæredes & concorporales fierent, diuitias expandit. Sequitur, CVMVS IMPERIVM SVPER HVMERVM EIVS: quod idem est planè, ac si eius regnum, cuiusque potentiam in cruce; in qua & ipse exaltatus omnes ad se attraxit, apparuisse diceret: Vires enim HVMERI nomine significantur. Nam & in HVMERIS brachiisque; roboris nostri omnis apparet magnitudò. Alioquin enim & brachium Domini dicitur, iuxta illud; & brachium Domini cui reuelatum est? Quicquid ergo sub caelorum patet orbibus, id totum propria virtute imperio suo subiecit. Virtus enim Dei & patris ipse est. Neque verò defunt, qui crucem hic intelligi; quam HVMERIS gestavit, existiment. At qui MAGNI CONSILII ANGELVS existat, vel Ioannis testimonio patuerit. Quem enim, ait, misit Deus, verba ipse Dei loquitur. Quin & Apostolos sic affatur Saluator; Vos autem dixi amicos, quoniam omnia, quæ à patre audiui, nota feci vobis. Verum sic habet Symmachii editio; ET VOCABITVR NOMEN EIVS ADMIRATIO, CONSVLTORIVS, FORTIS. Aquilæ autem; ADMIRABILIS, CONSILIARIVS, FORTIS. Theodotianus autem; ADMIRABILIS, CONSVLTOR, FORTIS. Vno enim omnes consensu, quod habent interpretes LXX. Deus, fortis reddiderunt; tanquam de PVERO, qui NASCERETVR, DEI nomen usurpare vererentur. Penitius autem interpretes LXX. vt Dei maiestatem decuit, ad ea, quæ de eo dicerentur, mentis aciem intendentes, quod est apud He-

Eph. 1.

Ioan. 12.

Isa. 53.

Ioan. 6.

Ioan. 15.

bræos EL, Deum meritò reddiderunt: quia PRINCEPS PACIS dictus est, & PRINCEPS FVTVRI SÆCVLI, ET PACEM habere nullo sine terminatam. Neque verò dubium est perferre EL in facris vsurpari. Vbi nanque habetur; Et in te orabunt, quia in te Deus est. Ibi quod Deus nobis; EL Hebræis scribitur. Rursus vbi dicitur; Tu es Deus, & nos nesciebamus: El quoque Hebraicè reperias. Denique quo loco in hæc verba legitur; Ego sum Deus, & non est alius: planè & Hebræus sermō EL vsurpauit. Ergo & hic EL GIBBOR, DEVS FORTIS meritò translatum legimus. Adhæc, & quem antea de virgine natum Emmanucl dixit, ideo alios NOBISCVM DEVS, quia EL adiunctum habeat, interpretatos esse constat. Iam verò etiam nunc positum EL, Deum significare vel ipso orationis progressu manifestè apparet. Ait enim; Et erunt confidentes super Deo sancto Israël in veritate, & quod residuum est Iacob super Deo forti. Pro eo enim, quod DEO FORTI diximus, Hebræi rursus EL GIBBOR habent. Ad quod cum respicerent viti LXX. DEVM sunt interpretati. Atque hinc est, quod quæ adhæc de eodem consequuntur, in summam peculiari & diuerso quodam intellectu colligentes, ET VOCABITVR NOMEN EIVS MAGNI CONSILII ANGELVS, attoniti dixerunt. Qualiter autem & ipse seculi pater appelletur, vel Pauli verbis intelligemus, cum ait; Sicut in Adam omnes morimur, ita & in Christo omnes viuificabimur. Sunt enim noui sæculi primitiæ Christus. De Christo deinde etiam PRINCEPS PACIS optime effertur. Est enim ipse pax nostra, per quem quæ cælum, quæ terram incolunt omnia, pacem adeptæ sunt. Per quem denique mundus vniuersus patri reconciliatus est. Vt autem ex actionum ratione aliter atque aliter nominatur; sic & IESVS appellationem suo tempore, cum inter viuos propter eorum salutem versaretur, fortitus est. Significat enim IESVS appellatio, idem quod Salutare, siue eum, qui salutem dedit. Itaque & Gabriel ipse, cum IESVM esse nuncupandum monuisset, statim populo suo

Esa. 45.

Esa. 44.

Esa. 7.

Esa. 10.

1. Cor. 15.

Eph. 2. Col. 1.

1. In. 1.

Εβραίοις ΗΛ, Θεὸν εἰκότως ἐρμηνεύεται. εἰ-
 τερ ἀρχῶν εἰρήνης, εἰρηται ἔξ ἀρ-
 χῶν τοῦ μελλόντος αἰῶνος, καὶ τὴν εἰρήνην ἔχειν ἀπεργάζον-
 τὸ δὲ ΗΛ ἔστι τῷ Θεῷ πολλάκις παρελί-
 φει ἢ γεσφῆ. καὶ γὰρ ἐνθα φησὶ, Καὶ ἐν σοὶ
 προσεύχονται, ὅτι ἐν σοὶ Θεὸς ἔστιν. ἀπὶ τῷ
 Θεῷ, τὸ Εβραϊκὸν ΗΛ ἔχει. καὶ πάλιν. ἐν
 τῷ λέγεσθαι, Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς καὶ οὐκ ἕ-
 δειμὸν. πάλιν τὸ ΗΛ ἐμφέρεται. καὶ πάλιν
 ἐν οἷς εἰρηται. Ἐγὼ εἶμι ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἔστιν
 ἄλλος. τὸ ΗΛ ἔστιν ἀπὶ τοῦ Θεοῦ. Ἰουαὺ
 καὶ νῦν τὸ ΗΛ ΓΙΒΒΩΡ, Θεοῦ Ἰσχυ-
 ροῦ εἰκότως ἐρμηνεύεται. ἔστι καὶ αὐτὸς ὁ
 ἐν τῆς παρθένου γενόμενος Εμμανουὴλ τὸ
 ΗΛ ἔχει, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, καὶ
 τῷ τῷ ἄλλων ἐρμηνεύεται. ὅτι δὲ καὶ
 νῦν τὸ ΗΛ ἔστι τῷ Θεῷ, αὐτὸς διλοῖ ἰσ-
 τῶν. λέγει γὰρ, Καὶ ἔσονται πεποιθό-
 τες ἔπι τὸν Θεὸν ἄγιον Ἰσραὴλ τῇ ἀλη-
 θείᾳ, καὶ ἔσται τὸ κατελείμμα τοῦ Ἰακώβ
 ἔπι Θεὸν ἰσχύοντα. ἀπὶ γὰρ τοῦ, Θεοῦ
 Ἰσχυόντα, τὸ Εβραϊκὸν πάλιν ΗΛ
 ΓΙΒΒΩΡ ἔχει. τῶς ἀβλέποντες οἱ
 Εβραῖοι μόνον Θεοῦ ἔδωκεν. διὸ καὶ
 τὰ συνέζωγμένα τούτοις πρὸς αὐτὸς ἐκ-
 πλαγάντες οἰκέα τινὶ ἀφροῖα καὶ ἑτερο-
 πρῶτω κεφαλαμῶδες εἶπον, καὶ κα-
 λεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ
 Μεγαλῆς βουλῆς ἀγγε-
 λος. παρέστη δὲ Παῦλος πρὸς καὶ πα-
 τῆρ ἀδελφὸς ἔστιν εἰπὼν. Ὡσαύτῃ γὰρ ἐν τῷ
 Ἀδάμ πάντες ἁποθνήσκουσιν, οὕτως ἐν τῷ
 Χριστῷ πάντες ζωοποιήσονται. ἔστι ἰσ-
 γὰρ τοῦ νέου ἀδελφὸς ἢ ἀπαρχὴ Χριστοῦ.
 ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰρήνη
 ἀρχῶν ἐν εἰρηται. αὐτὸς γὰρ ἔστι ἡ εἰρήνη
 ἡμῶν, εἰρμυνοποιήσας τὰ τε ἔπι τῆς γῆς, καὶ
 τὸ ἐν τοῖς ἔσχατοις, καὶ τὸν κόσμον τῷ ἑαυ-
 τοῦ καταλλάξας πατρί. ὡς δὲ ταῖς ἐνε-
 γείας ἀναλόγως ἄλλοτε ἄλλως προσεταγο-
 ρεῖται. ἔτος καὶ Ἰησοῦς καὶ χαρὸν ἐ-
 γρημάτησεν ἔπι δημίτας, ἀφ' ὧσιν τῶ
 βίῳ. Ἰησοῦς γὰρ σωτήρ ἐστιν, ἢ σωτὴρ ἐρμυ-
 νεῖται. Γοιγῶρου εἰπὼν ὁ Γαβριὴλ, καὶ καλέ-
 σης τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ἐπισηγήσῃτος
 γὰρ

γὰρ σὺ σὺ τὸν λαὸν αὐτῷ. εἶτα φησὶν, ΑΞΩ
 ΓΑΡ ΕΙΡΗΝΗΝ ΕΠΙ ΤΟΥΣ ΑΡΧΟΝ-
 ΤΑΣ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑΝ ΑΥΤΩ, ΑΡΧΟΝ-
 ΤΑΣ τῶς τ' ἐκκλησιῶν διδασκάλους εἰπὼν,
 οἷς ψυχῆς ΥΓΕΙΑΝ, καὶ τῶς ἀλλήλοις
 ἔχειν ΕΙΡΗΝΗΝ καλεῖται λέγων. Ειρή-
 νην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. εἰρήνην ἢ ἐμὴν
 ἀφῆμι ὑμῖν. τὸ δὲ, ΥΓΕΙΑΝ ΑΥΤΩ, δει-
 κνυσὶν ὡς ὁ λόγος πρὸς τῷ ἔξω τῷ πα-
 τρὸς ἀφ' ὃ μυστηριῶν τῆς ἀναστάσεως. ἐπεὶ
 γὰρ ἐς αὐτὴν ἔξ ἀσθενείας, ζῆ δὲ ἐν δυ-
 νάμει Θεῷ, ἀφ' ὃ τῶ φησὶ ΥΓΕΙΑΝ ἐ-
 παγγῆν ἔπι ἢ ἀσθενείᾳ τῆς σαρκὸς, καὶ ὑπὲρ
 ἡμῶν ἀνέειληφεν. ἔ γὰρ λαμβάνει ταῦτα
 καὶ ὁ Θεός, ἀλλ' ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗ-
 ΝΗΣ γίνεται χορηγός. καὶ καὶ ἐν ταῦτα φη-
 σιν ὁ πατὴρ ΕΙΡΗΝΗΝ ΔΙΔΟΝΑΙ
 ΤΟΙΣ ΑΡΧΟΥΣΙΝ, αὐτὸς ὡς τὰ τῷ πα-
 τρὸς ἔχειν ἰδιὰ φησιν. Ειρήνην τὴν ἐμὴν δίδω-
 μι ὑμῖν, ὅς καὶ ἀντιλαμβάνει τὴν τῷ
 δεξιμῶν ΕΙΡΗΝΗΝ. Γοιγῶρου φησὶν
 Ησαΐας, Ποιήσωμεν εἰρήνην αὐτῷ, ποιήσω-
 μεν εἰρήνην οἱ ἐργάται. δέχεται δὲ τὴν
 ΥΓΕΙΑΝ, τῷ ἐπὶ τὴν ἀναβίωσιν, τῶτο
 πάλιν ἐνεργήσας αὐτὸς. Λέγει γὰρ, λύσατε
 τὸν ναὸν τῶτον καὶ ἐν τρεῖσιν ἡμέραις ἐγερθεῖ αὐ-
 τὸν. αὐτὸς γὰρ ἔστι ἡ δύναμις τῶ πατρὸς. αὐ-
 τὸς ἢ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ. τῶτοις ἔπι φέρεται,
 ΜΕΓΑΛῆ Η ΑΡΧῆ ΑΥΤΟΥ. ἠρξεν γὰρ
 ἔ μόνος τῆς Ἰουδαίας, ἀπάσις δὲ μαῦλλον τῆς
 οἰκουμένης. τὸ δὲ μεῖζον ὁ Παῦλος παρείρησι
 λέγων. Κατὰ τὴν ἐνεργεῖαν τῶ κράτους τῆς
 ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ ἐνεργεῖεν ἐν τῷ Χριστῷ ἐ-
 γείρας αὐτὸν ἐν νεκρῶν, καὶ κελύσας αὐτὸν
 ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις πάσης
 ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας. καὶ δυνάμειος ἑσφ
 αῖω, καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος
 ὀνομαζομένου. ΟΥΚ ΕΣΤΑΙ ΔΕ ΤΕ-
 ΛΟΣ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΑΥΤΟΥ.
 εἰρηται γὰρ, ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐ-
 τῶ δὲ δικαιοσύνη καὶ πᾶσι εἰρήνης, πρὸ ἢς εἰ-
 πὼν. Ειρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, ἐπι-
 νεγκεν ἔξω ὡς ὁ κόσμος δίδωσιν ὑμῖν. ΠΕ-
 ΡΑ Σ αὐτὸ οὐκ ἔχει τὸ δῶρον ἑσφ
 σμιον ὄν. εἰ γὰρ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ, συ-
 ναπηρῶσιν ἐν τῇ τῷ κόσμῳ συστάσει. συ-
 γὰρ

salutem esse daturum adiecit. Sequitur
 deinde; IN DV CAM ENIM PA-
 CEM SVPER PRINCIPES, ET
 SANITATEM IPSI, quo certè loco,
 PRINCIPVM nomine, nihil aliud,
 quàm ecclesiarum præfectos & doctores
 innuit; quibus & ipse animæ SANITA-
 TEM mutuamque inter se PACEM his
 verbis largitur; Pacem meam do vobis,
 pacem meam mitto vobis. At quod s
 ANITATEM EÍ, addidit; eò respexit;
 vt à patre de filio, propter resurrectionis
 mysterium sermonem prodire demon-
 straret. Quoniam enim ex infirmitate
 cruci affixus est, viuit autem ex virtute
 Dei; ob id SANITATEM in carnis in-
 firmitatem, quam ipse nostri causa as-
 sumpsit, inducturum se pollicetur. Ne-
 que enim ista, vt Deus, sed vt SANITA-
 TIS largitor ET PACIS, assumpsit.
 Quam deinde se pater hoc loco DATV-
 RV M PACEM PRINCIPVVS
 pollicetur; eandem ipse quoque sibi, que
 patris sunt, vendicans filius, suam dicere
 non veretur, his verbis; Pacem meam
 do vobis; PACEM & ipse ab iis, qui
 illam acceperunt, vicissim recipiens.
 Hinc est ergo quod ait Esaias; Pacem
 faciamus cum eo, pacem accedentes fa-
 ciamus. Recipit verò SANITATEM;
 id est resurrectionem, id ipsum rursus
 operatus. Ait enim; Soluite templum
 hoc, & in tribus diebus excitabo illud.
 Est enim ipse patris virtus, ipse resurre-
 ctio & vita. Postea MAGNV M EIVS
 IMPERIV M, adiungit. Neque enim
 Iudææ tantum, sed orbi terrarum potius
 vniuerso imperauit. At est longè amplius,
 quod his verbis adfert Apostolus; Secun-
 dum operationem potentia eius, quam
 operatus est in Christo suscitans illum à
 mortuis, & constituens ad dexteram suam
 in cælestibus supra omnem principa-
 tum, & potestatem, & virtutem, & do-
 minationem, & omne quod nominatur.
 EIVS autem PACIS NON ERIT
 FINIS. Scribitur enim; Exortetur in die-
 bus eius iusticia, & multitudo pacis: de
 qua locutus est, cum pacem meam do
 vobis, dixit, non quomodo mundus
 dat, intulit. FINEM enim non habet,
 quod supra mundi conditionem donum
 est. Quia si ex mundo esset, ab ipsa ori-
 gine mundi cœpisse necessum sit. Erit

Ioan. 14.

2. Cor. 13.

Ioan. 14.

Cap. 27.

Ioan. 2. 1. Cor. 1. Ioan. 11.

Eph. 1.

Esa. 7.

GALILÆA, vt habent interpretes LXX. LITTORA GENTIVM reddidit Aquilas, vt alienigenarum multitudinem significaret, quæ prius inculta & fructibus carens extiterat. Pro quo deinde PLVRIMAM PARTEM POPVLI QVAM DEDUXISTI IN LÆTITIA habemus, MVLTIPPLICASTI GENTEM, QVAM NON MAGNIFICASTI, Symmachum reddidisse inuenias. Quam enim gentem antea propter impietatem abiecerat; eandem nunc spirituali benedictione salutare Verbum cumulatissimam reddit: iuxta illud, Crescite, & multiplicamini. Rursum quod habemus; OMNEM STOLAM CONGREGATAM DOLO, ET VESTIMENTVM CVM COMMVTATIONE RESTITVENT ET CVPIENT SI NATI SINT, IGNE ESSE COMBVSTI; ita Symmachus; OMNIS VIS VIOLATA EST IN COMMVTATIONE, ET VESTIMENTVM FOEDATVM SANGVINE, ERITQVE IN COMBVSTIONEM ET CIBVM IGNIS vt mortalium animas ante aduentum, vim pati Satana ostenderet, per quem earum vestimenta, meliorque conditio, foedata sunt. sed fore eundem in combustionem per adolescentem, qui nostri causa natus est. At pro eo quod IMPERIVM legimus; ET ERIT, idem dixit Symmachus, DISCIPLINA SVPER HYMERVM EIVS, vt mortis genus, quod ad institutionem nostram facit, non ignoraremus. Atque hic quidem prophetia, quæ de Emmanuele fuit finis est.

τῆ ΓΑΛΙΛΑΙΑ ὡς τῶν ἐβδουμήκοντα, ἡθίνες τῶν ἐθνῶν ἀκύλας ἐξέδωκεν, καὶ πλῆθη διὰ τῆς ἀλλοφύλων ἐθνῶν, ἀπεστέρωσαν ἀγρότητα τε καὶ ἀκαρπία. ἀπὸ δὲ τῆς ἑφ' ἡμῶν τὸ ΠΛΕΙΣΤΟΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ *Σύμμαχος φησὶν, ΕΠΑΝΘΥΝΑΣ ΤΟ ΕΘΝΟΣ ΟΥΚ ΕΜΕΓΑΛΥΝΑΣ. τὸ γὰρ ἄπειρο ἐμυδίων ἀφ' οὗ ἀστέειαι ἔθνος, τὸ τοῦ ἀγαλαξῶν ὁ σωτήριος λόγος πνευματικῆς εὐλογίας ἐπλήρωσε. καὶ τὸ, Αἰξάνεθε καὶ πληθύετε. ἀπὸ δὲ τῆς ΠΑΣΑΝ ΣΤΟΛΗΝ ΕΠΙΣΥΝΗΓΜΕΝΗΝ ΔΟΛΩ, ΚΑΙ ΙΜΑΤΙΟΝ ΜΕΤΑ ΚΑΤΑΛΛΑΓΗΣ ΑΠΟΤΙΣΟΥΣΙΝ. ΚΑΙ ΕΘΕΛΗΣΟΥΣΙΝ, ΕΙ ΕΓΕΝΗΘΗΣΑΝ, ΕΙΝΑΙ ΠΥΡΙΚΑΥΣΤΟΙ *Σύμμαχος φησὶν, ΠΑΣΑ ΒΙΑ ΕΒΙΑΣΘΗ ΕΝ ΣΕΙΣΜΩ, ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΟΛΑΙΟΝ ΕΦΥΡΗ ΕΝ ΑΙΜΑΤΙ, ΚΑΙ ΕΣΤΑΙ ΕΙΣ ΚΑΥΣΙΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΒΡΩΜΑ ΠΥΡΟΣ διὰ τῶν πᾶσαν ἀνθρώπων ψυχῶν βίαν ἀφ' οὗ ὅτι πεινῶν παθεῖν ἔσται τῶν Σατανῶν, δι' ὃν ἐμείληται τὰ τῆς ψυχῆς ἀποδόματα καὶ πλεονεκτήματα, ὅς εἰς κέδρον ἔσται ἀφ' οὗ τὸν ἑσπέρην ἡμῶν γεννηθέντα, ὃν νεανίαν καλεῖται. ἀπὸ δὲ τῆς, ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΕΣΤΑΙ ΦΗΣΙΝ, Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΩΜΟΥ ΑΥΤΟΥ, διὰ τῶν αὐτῶν τὸ πάθος, δι' οὗ πεπαιδευμένα. τοῦτο τέλος τῆς περὶ τῆς Εμμανουὴλ προφητείας.

Θάνατον ἀπέσειλε ἡ κύριος ἐπὶ Ἰακώβ, καὶ ἦλθεν ἐπὶ Ἰσραὴλ. καὶ γνώσονται πᾶς ὁ λαὸς τῆς Ἐφραϊμ, καὶ οἱ ἐγκαθηήμενοι ἐν Σαμαρεία ἐφ' ἕβρει καὶ ὑψηλῆ καρδία λέγοντες. πλῆθος πεπνῶκασιν. ἀλλὰ δεῦτε, λαξεύσωμεν λίθους, καὶ κόψωμεν συκαμίνους, καὶ κέδρους, καὶ οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πύργον. καὶ ῥάξει ὁ θεὸς τῆς ἐπισημασίας ἐπὶ ὄρος Σιών ἐπὶ αὐτὸν, καὶ τῆς ἐχθρῶν *διασκεδάσει· συρίαν ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν, καὶ τῆς Ἑλλήνας ἀφ' ἡλίου δυσμῶν, τοὺς κατεσθίνοντας τὸν Ἰσραὴλ ὅλα τῶ σώματι. ἐπὶ πᾶσιν τέτοις ὅσα ἀπεσράφη ὁ θυμὸς, ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ ὑψηλῆ. καὶ ὁ λαὸς μου

μου ὅσα ἀπεσράφη ἕως ἐπλήρη. καὶ τὸν κύριον ὅσα ἐξήτησαν.

Mortem misit Dominus in Iacob, & venit in Israel, & sciet omnis populus Ephraim, & qui fedent in Samaria, in superbia & elatione cordis dicentes; Lateres ceciderunt. Sed agite lapides poliamus, & cadamus Sycomoros, & cedros, & ædificemus nobis turrim. Et allidet Deus eos, qui insurgunt in montem Sion; & hostes eius dissipabit. Syriam ab oriente, & Græcos ab occidente, qui deuorant Israel toto ore. In omnibus his non est auersus furor, sed adhuc manus excelsa. Et populus meus non est conuersus, donec percussus est, & Dominum exercituum non quæsiuerunt.

Τὴν περὶ τῆς Εμμανουὴλ πληρώσεως ὑπέδειξε, ἐπειτα πάλιν τὸ ἐν ἀρχῇ προφητείας σιωπῶν, καὶ τὴν ἀμαρτίαν ἀφηγέται πάλιν διώσιν, λέγων· ΘΑΝΑΤΟΝ ΑΠΕΣΤΕΙΛΕΝ ΕΠΙ ΙΑΚΩΒ, ΚΑΙ ΗΛΘΕΝ ΕΠΙ ΤΟΝ ΙΣΡΑΗΛ· οἱ δὲ λοιποὶ, ΛΟΓΟΝ ἀπέσειλεν, ἐξέδωκεν. ΛΟΓΟΝ ἀποφατικὸν ὀργῆς διὰ τὸν Ἰσραὴλ καὶ τῆς ἐπισημασίας διὰ τὸν Ἰσραὴλ, ὃν εἰς ἐτερογενῆ καὶ συμμαχούμενα τὸν Σαμαρείας, καὶ ἀφ' οὗ, περὶ τῆς Σαμαρείας φησὶν. ἐπεὶ γὰρ ἀφικετο καὶ Ἱερουσαλὴμ ὁ Σενναχηρείμ, παρεσέειλε δὲ πάλιν Σαμαρείαν (μείζων γὰρ τῆς ἸΟΥΔΑΙΩΝ ἡσέθησεν ἸΣΡΑΗΛ, καὶ παρεδόθη ἁρπᾶτος ὑπὸ Θεοῦ) τῆς του ἑσπέρην φησὶν, ὡς τὰ καὶ ἐτέρων ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΑ δεινὰ, καὶ ἑαυτῶν οἱ ἐξ ἸΣΡΑΗΛ ἐπεσπασάντο. καὶ δὲ Σαμαρείας ἀλώσεως, δέον τῆς ἀεὶ ἀφ' οὗ πείρα μαθόντας ὅσον ἔστι δεινὸν ἀποσπᾶσαι Θεῷ, δι' ὅτι τῆς προφῆτας τε τῶν ἐξ ἐμυδίων ἐσθῆται πτωχεύσαντων, ἀπονοθεύμενοι ΠΥΡΓΟΥΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΩΜΕΝ ἔλεγον, μηκέτι καὶ τῆς ἀπεστέρωσαν (ὡς ΠΑΙΝΘΟΥ γὰρ ὄντες ἐκίστατος ἐάλασαν) ἀπὸ ΛΙΘΩΝ δὲ καὶ ΞΥΛΩΝ ἀσπῆσαν ἀπὸ τῆς ἀστέειας, τὰς ΠΑΙΝΘΟΥΣ ἀπώμενοι τὴν ἀλώσεως ἀπὸ δὲ θέας ἐπισημασίας ἕλληνας θαρρύντες περὶ τῆς ἕβρει τὰ δὲ τῶν φησὶν καὶ ὑψηλῆ καρδία καὶ ΓΝΩΣΟΝΤΑΙ, τὰ ἐστὶ καὶ ἑαυτῶν ἀπολαύσουσι γνώμης. μετὰ γὰρ τὸν Σενναχηρείμ, καὶ τὰ δὲ αὐτῶν γεγονότα δεινὰ, πάλιν ὅτι στρατεύς Ναβουχοδονόσορ ἐν τοῖς

Abfoluta iam de Emmanuele disputatione, scopum quem sibi initio proposuerat, persequitur, Samaritæque directionem his verbis exprimens, MORTEM, ait, MISIT IN IACOB, ET VENIT IN ISRAEL. VERBUM autem, cæteri, VERBUM inquam, diuinæ iræ nuntium, in reges, qui iunctis viribus in Iudam ferebantur: quibus cum Syro tanquam alienigena & socio neglectis, de Samaritano iam sermonem instituit. Samariam enim primum, quo tempore aduersus Hierosolyma mouebat, euertit Sennacherimus. Amplius enim & grauius, quam IVDÆI, peccauerunt ISRAELITÆ; quo factum est, vt primi, tradente Deo, in hostium potestatem venerint. Itaque, quæ in alios mala MITTEBANTVR, in suum caput ISRAELEM attraxisse significat. Cæterum expugnata iam, occupataque Samaria, cum docuisset superstitibus quam in Deum graue sit impingere expertos, eundem poenitudine placare: contra, de mentati profus, TURRES ipsi CONSTRVAMVS aiebant, non quales antea (solis enim LATERIBVS constantes expugnatas esse non mirum est) sed iis LAPIDIBVS & LIGNIS, quæ cariem non sentiant: pessimè ad LATRES, non ad suam impietatem, expugnationis causam referentes, qui materiæ firmitudini potius & robori, quam Deo, confidant. At sunt hominum ista insolentium & superborum, qui & ipsi SCIENT id est, qui elati animi penas iam iam daturi sunt. Post Sennacherimum enim, & quas ipse populo inflixit calamitates,

Cap. 17.

4. Reg. Daniel. 1.

1. Esd.

1. & 2. Mach.

Hieremias rursus temporibus Hierusalem, & Samariam cepit Nabuchodonosor: quod nec petulantibus istis reticuit Hieremias, cum ait; Maledictus qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor eius. At tam est nostrae salutis peritus artifex Deus, ut vel plagas incutiens medeatur, utrinque nos ad pietatem prouocans; quod eos etiam, qui vastationem patiuntur non ignorare voluit. Postremus enim Iudaeam simul & Samariam expugnauit Nabuchodonosor, eorumque incolis annis LXX. captiuos habuit: qui diuina tandem liberalitate patriae restituti, cum domos, urbemque, & templum instaurare conarentur, diu licet multumque à vicinis gentibus, Syris praecipue, prohibiti, id tamen sunt singulari Dei beneficio consecuti. Sed aliquo postea temporis interuallo, cum aduersus Aegypti regem Ptolemaeum, Antiochus, qui Epiphanes dicitur, Asiae rex, infeliciter pugnasset; acceptae cladis solatium arbitratus, si quid in Iudaeos auderet, captae regionis vrbe principe, temploque sacrilice spoliato, Lyfiam ibi ducem praefecit: cuius cum non ita post per insurgentes in eum Iudaeos interempto ad regem peruenisset nuntius, abiecto tristitia animo vitam cum morte commutauit. Iam illis igitur, qui Assyriorum captiuitatem effugerint, aduersus eos, qui IN MONTEM SION SYNT INSVRECTVRI, suum ipse Deus promptum fore paratumque auxilium pollicetur. Nec verò quinam ij sint, dubitare patitur, cum SYRIAM AB ORIENTE, quando instauratio prohibebatur; GRÆCOS autem AB OCCIDENTE subiicit. Græcus enim genere ex Macedonia fuit Antiochus, quæ & ipsa, si comparentur, Iudæa occidentalior existit. Fuerat verò in Iudaeos peracerbus, cum Maccabæos vigeret afflictio. Sed hunc etiam celeriter, secundum Assyrios, qui sacrum populum ΤΟΤΟ ΟΡΕ depascebant, diuina vltus est iustitia. Verum tot licet tantisque malis Iudæi defuncti sint; tanquam tamen nondum poenarum satis datum fit; in eisdem ΑΔΗΥC ΔΟΜΙΝΙ ΜΑΝΥS ΕΧΤΕΝΤΑ, & ad vltionem paratissima imminet, ut

Ιερεμίας χρηροίς, Ιερουσαλήμ τε είλε, & τήν Σαμαρείαν. ὅτε καὶ πρὸς τοὺς νῦν ἀδελφούς Ιερεμίας φησὶν. Ἐπιχρητέρευτος ὁς τὴν ἐλπίδα ἔχει ἐπ' ἄνθρωπον, καὶ ἐθέλει σάρκα βραχίονος αὐτοῦ, καὶ σπὸς κούρας σποσῆ ἢ καρδία αὐτοῦ. ἀλλὰ πλήθειαν ἰάται Θεὸς δι' ἀμφοῖν πρὸς χελεῶν εἰς εὐσέβειαν, ἡ ὁ νῦν τοῖς παθεῖσι τὴν δόξωσιν ἐπαγγέλλεται. τελευταῖος μὲν γὰρ κατ' Ἰσραήλ ὁμοῦ καὶ Σαμαρείας ἑπιπραπύσας Ναβουχοδονόσορ είλε. καὶ παρέτενον ἐπ' ἑβδωμυριῶν ἔτος ἀρχιμαλωτοί. φιλανθρωπία δὲ Θεῶ τὴν ἰδὴν ἀδύς ἀπέλασον γῆν, καὶ κήρυξεν ἑπιχειροῦντες τὴν τε πόλιν καὶ τὸν ναόν, ὑπ' ἔθνον τῶν κύκλω, καὶ μάλιστα τῶν Σύρων διεκωλύοντο, θεία δὲ τούτων ἐπεκράτου ῥοσπῆ. εἶτα χροῖς πρὸς ἰόντος Αντίοχου ὁ ἑπιχρητέρευτος βασιλεύων τῆς Ασίας, πρὸς τὸν τῆς Αἰγύπτου κρατοῦντα πολεμῶν συνησάμηνος πόλεμον, ἡς ὑπέμευσεν ἡγήσης ἐνόμιζε πρὸς μὲν ἰδὴν Ἰσραήλ πολέμους, καὶ τὴν μητροπόλιν τούτων ἑλέων, καὶ τὸν ναόν ἱεροσολήσας, Λυσίαν στρατηγὸν ἑαυτοῦ ταύτης χετέλιπε φύλακε. ἀλλ' ὁ μὲν ἐπαναστήσαντων αὐτῶν Ἰσραήλ νενίκηται. μαθὼν δὲ τὸ σύμβαιον βασιλεὺς ἀθυμία τὸν βίον χετέρευσε. νῦν οὖν ὁ Θεὸς τοῖς ἀσφύροισι τὴν ἐξ Ἀσσυρίων ἀρχιμαλωσίαν, τὴν ἰδὴν ῥοσπῆν ἐπαγγέλλεται πρὸς τοὺς ἐπανίσταμενοὺς ἐποροσ, ΣΙΩΝ. Γινέσθουτοι, φησὶν εὐθὺς, ΣΥΡΙΑΝ ΑΦ ΗΛΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΩΝ, ὅτε τῆς οἰκοδομίας ἀπέργοντο, καὶ τοὺς ἐλληνας ἀφ ΗΛΙΟΥ ΔΥΣΜΩΝ. ἔλλιν γὰρ τὴν τὸ γένος Ἀπίοχου ἐν Μακεδονίαις, ἡ τις τῆς διπικωτέρας χετέσθηκε λήξωσ, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν Ἰουδαίαν εἰ χρίνοιντο. τὴν δὲ πικρῶς Ἰσραήλ οἰς ἐπενεχθεῖς, ὅτε καὶ τὰ Μακκαβαίων ἐργονεῖ τὰ παθίματα. καὶ τούτων δὲ γὰρ τὰ πικρῶσ. ΣΥΡΙΑΣ Ο Α Δ Σ Τ Ο Μ Α Τ Ι πρὸ ἱερὸν χεταφασόντα λαόν. ἀλλὰ καὶ τῶν Ἰσραήλ οἰσ ἀδύς παθόντων, Η Χ Ε Ι Ρ Ε Τ Ι πρὸς δίκην Ε Σ Τ Ι Μ Ε Τ Ε Ο Ρ Ο Σ, καὶ πρὸς τὴν κατ' αὐτῶν ἐπομοσάτη πλῆθην, ἀφ

Γ' ἑλίων.

π' ἀπὸ τῆς τῶν.

π' ἡ τῆς

ἀφ τὴν μεγάλην ἀσέβειαν, τὴν κατ' ἑσώτηρος ἐτόλμησεν, δι' ἡ ἀπώλεια δινηκεῖ τοῖς Ρωμῶν παρεδύθησαν ὄπλοις. πινέσ δὲ ἔτα φασιν, ὡς Ο ΑΠΟΣΤΑΛΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΝ ΙΑΚΩΒ Θ Α Ν Α Τ Ο Σ, ἡ Λ Ο Γ Ο Σ ΑΠΟΦΑΤΙΚΟΣ ΟΡΓΗΣ, τὸς ἐν αὐτοῖς κρείττους ἐναυ νομίζομίνος ἀξίους ΟΡΓΗΣ ἡ Θ Α Ν Α Τ Ο Υ χεταλαβῶν, Ἰσραήλ χεχρηματισθέντος, τὸς μετῆλθεν. τὸ γὰρ πατριάρχῃ, τὸ μὲν τῶν σάραχ γενέστας ἵνομα τὴν Ιακώβ, μετὰ δὲ Θεῶ ἐνηχίστασι γεγῆνται Ἰσραήλ. κατ' ἰοῖν τῶν ἀλογωτέρων πεμφοθεῖς, τὸς λογιχῶς δικουῦσας εἶρε ἀξίους. πινέσ δὲ ὅτι χελεῖ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ἐξέλασον, καὶ φασιν, ὡς δι' ἐλεημοσύνην τρωτοῖς συχρηταλῶσται τοῖς ἀσθενετέροις ὁ λόγος. οἱ δὲ διορατικώτεροι τῶν ἐξ αὐτῶ λαβόντες ἀφοσίον ἀφελείας, ἀρπαξόντων αὐτοῖ, τῶ πρὸς ἐξ ἀπεσάλην καθρότητα πρὸς λαμῶσωντες, τὸν γὰρ ἐν ἀρχῇ ΛΟΓΟΝ πρὸς τῶ Θεῶ, ἀπέσφλεν ὅτι Ιακώβ ὁ πατὴρ ὁ δὲ νῦν αὐτοῖ ὁ χεθερὸς γνωσίσας ὑπέλαβεν. οἱ δὲ τοῖστοι τρωάν ἡσαν Ἰσραήλ τε καὶ ὑπερήφανοι ΕΝ ΣΑΜΑΡΕΙΑ χεβήμυρο. φησὶν γὰρ ἐν τῶσ ἀράξωσιν, ἡκουσται οἱ σπύρολοι ὅτι Σαμαρείαι δὲ δέκλια τῶ λόγος. τῶ δὲ τρω Ἰσραήλ αὐτῶ πρὸς φήτης παρεδύκεν ὅπασ τῶ ἐξ Ἰούδα χεπεθεσῆνοντο, ἀσθενεῖαν μὲν σκένουσι, ἑαυτοῖς δὲ μαρτυρῶντες ἰχμῶ. Γινέσ δὲ ἔτασ, ὡς οἱ νῦν τῆ Ιερουσαλήμ ἐσφρόμυρο τῶ ΣΑΜΑΡΕΙΑΝ οἰκῶντες, Ἰσραήλ δὲ χεχρηματισθέντες καὶ λαὸς Εφραῖμ, ἀφ τὸ βασιλευδύωσ τῶ τῶ ἐν φυλῆς Εφραῖμ, χελευδύωντες Ιερουσαλήμ, ΠΛΙΝΘΟΙΣ αὐτῶν ἔλεγον οἰκοδομείσας, τὰ ἑαυτῶν κρείττω παῖσιν ἐπαχέλλομυρο. καὶ αὐτῶ τῶ ναῶ, ὃν ἀκοδομῆσεν Σολομῶν, ΠΥΡΓΟΝ ἑαυτοῖς ἡξίον χετασκευάσασας ὁμοίαι τοῖς ἐν Χαλαμ ἀφενῶσ μυρο. χεκεῖνοι γὰρ ἔλεγον, Δεῦτε πλῆθῶσ μυρο ἑαυτοῖς πλῆθῶσ, καὶ ὁπῆστω μυρο ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον, ἡ κεφαλῆ ἔσται ἑὸς τῶ ἔρασ. ἐν τῶν δὲ Ο ΠΥΡΓΟΣ ἐξῆς ἐμῶσ μυρο, τὸ Θεὸς σοφίας τῶ νόστωσ ἡ τὴν καὶ σμικρῶν δαροσῆσ ἐξεν γλυκύτητασ τοῖαῦτα γὰρ καὶ κατ' ἑσῶ τῶ ἐπανομῶσ ἔσται ΤΑ ΣΥΚΟΜΟΡΑ. οἱ δὲ τοῖστοι,

quod in Salvatore scelus impiè ausi sunt, iugi per Romanos interitu vindicatur. Non desunt autem, qui de hoc loco ita sentiant, ut putent, MORTEM IN IACOB, siue VERBUM IRAE NVNTIVM, eos qui inter ipsos praestantiores habitati sunt, IRA & MORTE dignos, Israel nominatos inuadere, ipsosque vifici. Iacob enim patriarchae nomen, carnalis fuit generationis; sed ex quo postea cum Deo praualuit, Israel est nuncupatus. Cum igitur in minus rationis participes mitteretur, alios, qui rationis capaces videbantur, dignos reperit. Quidam verò VERBUM in bonam partem accipientes, scripturam, magna infirmorum misericordia, ad eorum imprimis captum sese accommodare volunt: sed perspicaciores eius vtilitate excitatos, eorumque, ad quos mittebatur, tarditatem praeruentes, ipsum praeripere. VERBUM enim, quod erat in principio apud Deum ad Iacob misit pater, quod qui purgato, puroque animo cognouit, excepit. Tales autem extiterunt, qui sedent IN SAMARIA, antea contumeliosi & arrogantes. Legimus enim in actis, audisse apostolos Verbum Dei Samariam excepisse. At prius ipsorum iniurias exposuit propheta, quomodo in Iudaeam insultarint, sibi quidem fortitudinem, illis autem ignauiam tribuentes. Non desunt autem, qui ita explicant, ut velint, eos, qui nunc Hierosolymis insultant SAMARIAM quidem habitare; sed Israelitas existentes & populum Ephraim, quia iis pareant, qui sunt de tribu Ephraim, Hierusalem ridere, LATERIBVS ipsam constructam esse dicentes, sua autem ipsos longè meliora facturos se pollicentes: próque templo, quod est à Solomone constructum, TVRRIM sibi, non aliter quàm in Chalane tentatum legimus, excitaturos. Nam & illi etiam dicebant; Venite, faciamus nobis lateres, & excoquamus eos igni. Et iterum; Venite, faciamus nobis ciuitatem & turrim, cuius culmen pertingat ad caelum. Verum, quibus de causis ista deinceps infatuata est TVRRIS; quàm ab huius saeculi sapientia, què tenuè & modicam respicere videtur dulcedinem? Eiusmodi enim & SYCOMOROS etiam, habita ad vocem ratione, constat existere. At qui tales existunt,

Geh. 32.

Joan. 1.

Act. 8.

Gen. 11.

PROCOPIVS

& CEDRI etiam, alio quodam significationis genere, dicuntur, vanæ nimirum opinionis fastu elati, durisque, & præfractis moribus præditi. Inde est quod Dominum Libani cedros contritum; quod item his verbis videntem legimus; Vidi impium superexaltatum super cedros Libani (quarum celer est interitus) Tranfui enim, & ecce non erat. Neque verò defunt, qui quod in religionis dogmatibus pij **ÆDIFICANT, LATERS** deciduos esse dicant. At sunt eiusmodi nequaquam quæ Domini **CEDRI** nuncupantur; sed viri, quæ sursum sunt, quærentes, in cælis conuersationem habentes cum lignis illis frugiferis, quæ in Dei laudem affluuntur: de quibus rursus scribitur; Saturabuntur ligna campi, cedri Libani, quas plantauit. Quoniam igitur in Israël talia audi sunt, quid subiicit? **ET CONFRINGET DEVS INSVRGENTES ADVERSVS MONTEM SION IN IPSVM.** Deprimetur enim, qui in quod ibi colebatur, numen **INSVREXERVNT.** Adhæc **INI MICORVM** nomine censet omnes quotquot Damascum, Samariamque incolunt, & Israël bello adiuuant, quotquot item in **MONTEM SION INSVRGVNT:** tamque numini eo loco celebrato & culto interitum denunciât. Horum exitere alij quidem **AB ORIENTE,** alij autem **AB OCCIDENTE;** amborum verò **GRÆCII** intermediij, qui Israël depascentes, eundem ad impietatem malignè pertraherant, per quæ se illi auxilium moliri suadebant. **DEVORANT ENIM TOTO ORE,** qui mundanæ sapientiæ astu à pietate reuocent. Itaque nihil mirum iam, se **DEI FVROREM,** non obscurum iustæ vindictæ nuntium, in eos parari audiamus; quos diuinam iram sibi in die iræ thesaurizantes, non scelerum poenituisse, nec ad Dominum rediisse constat. Deinde, quia **PLAGIS,** non verbis populum sanari videt, adiicit; **ET POPVLVS ISTE VNIVERSVS NON EST CONVERSVS, DONEC PERCVSSVS EST.** Iam ergo cur hominibus inferantur calamitates, tenemus. Omnino enim quia non **CONVERTVNTVR** qui peccant, immiti putandum est.

Psal. 36.

Phil. 3.

Psal. 103.

Rom. 2.

καὶ ΚΕΔΡΟΙ καὶ ἑτέροις ὄπτιοιαι χερμα-
 πίζον ὅτι τῆ ψευδωνύμω ἐπαρόμοιοι γνά-
 σφ, σκληρά τε ἦθη καὶ δυσκαμπῆ κακτιμύοι.
 διὸ (μυτρίβει κύριος τὰς κέδρους τῆς Λιβανῶ.
 καὶ ἀφ' αὐτῶ φησὶν, Εἶδον τὸν ἀσεβῆ Ἰσρα-
 αρόμοιοι καὶ Ἰσραηλιτικοί, ὡς τὰς κέδρους
 τῆς Λιβανῶ, ὧν ἡ ἐξολόθρευσις ταχέια. πα-
 ρήλθον γὰρ, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔτι. * οἱ καὶ τὰ ἐν
 δόγμασι τῆς εὐσεβείων ΟΙΚΟΔΟΜΗ-
 ΜΑΤΑ ΠΛΙΝΘΟΥΣ εἶναι πεπλακίως
 φασίν. ἢ μὲν αἱ τῆ Θεῶ ΚΕΔΡΟΙ τοιαῦ-
 ται, ἀλλ' ἄλλοι τὰ ἀνω ζητοῦντες, ἐν ἐ-
 ρενοῦ ἔχοντες τὸ πολίτευμα μετὰ τῆς καρ-
 ποφόρου ἐύλων, εἰς ἕμνον καὶ λαμβανόμε-
 νοι τῆ Θεῶ, καὶ ὧν αὐτῶ φησὶν Χορτασθή-
 σεται τὰ ξύλα τῶ πεδῖν αἱ κέδροι τῆς Λιβανῶ
 ἢ ἄς ἐφύτευον. ἐπεὶ τοίνυν οὐκ εἶναι τοιαῦ-
 τα καὶ Ἰσραὴλ ἐθεροσύνητο, πῆ φησὶν; ΚΑΙ
 ΡΑΒΒΙ Ο ΘΕΟΣ ΤΟΥΣ ΕΠΑΝΙ-
 ΣΤΑΜΕΝΟΥΣ ΕΠΙ ΤΟ ΟΡΟΣ ΣΙΩΝ
 ΕΠ' ΑΥΤΟΝ. ταπεινωθήσονται γὰρ οἱ ἐπαρ-
 θέντες καὶ τῆ ἐν ταῦτα πικροδύς Θεῶ. καὶ
 πάντας φησὶ ΤΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ, τὸς ἐν
 Δαμασκῶ μετὰ τῆς ἐν Σαμαρείᾳ διγῶν,
 οἱ καὶ συνεμάχου τῶ Ἰσραὴλ, πάντας τε
 ΤΟΥΣ ΕΠΑΝΙΣΤΑΜΕΝΟΥΣ ΤΩ
 ΟΡΕΙ ΣΙΩΝ (τὰ τ' ἐστὶ τῶ ἐν ταῦτα πικρο-
 δύνω Θεῶ καθαίρεσιν ἐπαγγέλλεται) ὧν οἱ μὲν
 ἦσαν ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΙ ΠΙΝΕΣ, οἱ δὲ ἀφ'
 ΗΛΙΟΥ ΔΥΣΜΩΝ, μέσοι δὲ τῶτων ΟΙ
 ΕΛΛΗΝΕΣ, οἱ τὸν Ἰσραὴλ κατεσθίοντες, δι'
 ὧν ἀσεβῶν παρεσκευάζον, βοηθῶν ἐπὶ τηγέλλου-
 πο. ΟΛΩ γὰρ ΚΑΤΕΣΘΙΟΥΣΙ ΣΤΟ-
 ΜΑΤΙ ΟΙ ΑΦ' ὅ σφίσις ὁ κόσμος τῶ τῶ εὐ-
 σεβείας ἀφελκόντες. Διό τῶ Ο ΘΥΜΟΣ τῶ
 Θεῶ, τ' ἀντίμας καλὰ σέως ὑπάρχον ἑμφατικῶς ἢ ἑμφατι-
 κατ' αὐτῶ ἠὺς πῆλξτο οἱ δὲ οὐκ ἐπέτρεφο,
 καὶ ἢ ἀμετανόητοι ἐαυτῶς καὶ δῖαν, ἠη-
 σάμενοι ὄρην ἑαυτοῖς ἐν ἡμέρα ὄρῆς καὶ
 ἐπεὶ μὴ ἀφ' ὅ λόγῳ, ἀφ' ὅ δὲ ΠΛΗΓΗΣ
 οὗτος ὁ λαὸς θεραπύεται, γέγραπται. ΚΑΙ
 ΠΑΣ Ο ΛΑΟΣ ΟΥΤΟΣ ΟΥΚ ΑΠΕ-
 ΣΤΡΑΦΗ ΕΩΣ ΕΠΑΛΗΓΗ. ἢ γὰρ μὴ τοῖ-
 νυ πλὴν αἰτίαν, δι' ἡ τὰ σωθῶν τὰ τοῖς ἀ-
 θρώποις ἐπαγγέλλεται, δὲ γὰρ εἰδῶναι πάντως, ὡς
 οὐκ ἔπιστραφῆσαν ἀμετανόητοι.

Καὶ

Καὶ ἀφ' αὐτῶ κύριος Δὸν Ἰσραὴλ κεφαλὴν καὶ ἕραν, μέ-
 γαν καὶ μικρὸν, ἐν μιᾷ ἡμέρα. παρεσβύτην, καὶ τὸς τὰ πρῶ-
 σωπα θαυμάζοντας. αὐτῆ ἡ ἀρχή. καὶ πρῶφῆτην διδάσκον-
 τὰ ἄνομα. ἔστος ἡ ἕρα. καὶ ἔσοντα οἱ μακαρίζοντες τὸν
 λαὸν τῶτον πλανῶντες. καὶ πλανῶσιν, ὅπως καταπίωσιν αὐ-
 τῶς. καὶ διὰ τοῦτο, ἐπὶ τοῖς νεανίσκοις αὐτῶν οὐκ εὐφραν-
 θήσεται ὁ κύριος, καὶ τοῖς ὄρφανῶς αὐτῶν, καὶ τὰς χήρας
 αὐτῶν οὐκ ἐλεήσει, ὅτι πάντες ἄνομοι καὶ πονηροί, καὶ πᾶν
 σόμα λαλεῖ ἀδικία. ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεσράφη ὁ θυ-
 μὸς αὐτῶ, ἀλλ' ἐτι ἡ χεὶρ αὐτῶ ὑψηλή. καὶ καυθήσεται,
 ὡς πῦρ, ἡ ἀνομία, καὶ, ὡς ἀγρῶσις ξηρὰ, βρωθήσεται ἰσθ-
 μὸς αὐτῶ. καὶ καυθήσεται ἐν τοῖς δάσσει τοῦ δρυμῶ, καὶ συγ-
 καταφάγεται τὰ κύκλω τῶν βουνῶν πάντα. διὰ θυμὸν ὄρ-
 γῆς κύριος συγκέκλυται ἡ γῆ ὅλη, καὶ ἔσα ὁ λαὸς ὡς κα-
 τακαυμῶσιν ἰσθμὸς αὐτῶ. ἄνθρωπος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
 οὐκ ἐλεήσει, ἀλλὰ ἐκκλινεῖ εἰς τὰ δεξιὰ, ὅτι πεινάσει, καὶ
 φάγεται ἐκ τῶν ἀριστερῶν. καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῆ ἄνθρωπος
 ἔσθων τὰς σάρκας τοῦ βραχίονος αὐτοῦ. φάγεται γὰρ Μα-
 νασσῆς τοῦ Εφραὶμ, καὶ Εφραὶμ τοῦ Μανασσῆ, ὅτι ἄμα
 πολιορκήσασιν τὸν Ἰδῶν. ἐπὶ τούτοις πᾶσιν, οὐκ ἀπεσράφη
 ὁ θυμὸς. * ἀλλ' ἐτι ἡ χεὶρ ὑψηλή.

ΟΙ ΑΦΡΑΕΙ,

ΟΙ Α ΑΥΤΟΣ ΚΕ-
* ΑΑΗ.

ΟΙ Ε ΑΥΤΟΣ
ΟΙ Ε ΑΥΤΟΣ.

ΟΙ Ε ΑΥΤΟΣ.

Et abstulit Dominus ab Israel caput, & caudam, magnum, & paruum, vna die, senem, & eos, qui facies admirantur. Ipse est caput & prophetam docentem iniqua. Hæc est cauda. Et erunt qui beatum dicant populum hunc seducentes: & seducant, vt abforbeant eos. Et ob id super adultos eorum non lætabitur Dominus, & pupillorum eorum, & viduarum eorum non miserebitur: quoniam omnes iniqui sunt, & nequam, & omne os loquitur iniqua. In omnibus his non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius excelsa. Et succendetur, tāquam ignis, iniquitas, & sicut gramen aridum, deuorabitur ab igne. Et succedetur in densitatibus saltus, & deuorabit omnia, quæ circum colles sunt. Propter furorem iræ Domini comburetur terra tota, & erit populus quasi succensus ab igne. Homo fratris sui non miserebitur, sed declinabit ad dexteram, quia esuriet, & comedet à sinistris, & non saturabitur homo comedens carnes brachij sui. Comedet enim Manasse Ephraim, & Ephraim Manasse, quoniam simul obsidebunt Iudæam. In his omnibus non auersus est furor eius: sed adhuc manus excelsa.

QUOD ABSTVLIT habemus, AVFERET vertit Theodotio; Per futurum verò etiam reliqui, Aquilas quidem & Symmachus, DISPENDET. Prædicit enim antequam conuerfionem operetur Dominus. Deinde, quod VNA DICE dicit, certum quoddam & statum Romani belli tempus significat. Quidam tamen, ex quo ad eos, quod missum est, verbum peruenit, omnem peruersum ordinem ipsorum confusum iri significare volunt. Deinde CAPITIS ET CAVDÆ nomine, animal ratione carens innuit, cui populum similem fecit; aut certè ratione præditum, & quod ea destituitur: aut denique principem, & subditorum quemlibet: quod certè MAGNI ET PARVI adiectione declarauit. Ad hæc, quod SENEM, & eos, qui FACIES ADMIRANTVR, addidit, ad eos forsitan retulit, qui sacerdotij munus fortiti sunt, quos ita compellasse Apostolos legimus; Principes populi, & seniores, si nos hodie diiudicamur in beneficio hominis infirmi, &c. quomodo & illi in disceptandis causis, diuitum dona spectantes, eorum FACIES ADMIRABANTVR. Verùm, pro quo FACIES ADMIRANTES habemus; VENERABILEM posuit Symmachus. Sic ergo CAPVT ipsum, idem, qui VENERABILIS, ET SENEX, esse poterit. Est enim POPVLORVM CAPVT sacerdos, cum tanquam in vno corpore consideratur; CAUDA autem, qui iniqua docet propheta, nullum in populo gradum, vel ordinem fortitus; nisi quem sua tantum auctoritate, vaticinandi spiritum ementitus, falso sibi arrogat: qualis Hieremias, Michææque temporibus Ananias, & alij extiterunt; in quibus mendax existens spiritus deceptum Achabum cum Syris commisit. Alij putant Mosaicæ legis interpretes significari, qui iunctis ad eam minimè scriptis traditionibus, id est hominum mandatis, populum à Christi fide reuocabant; idcirco CAUDA S nominari, quod ex sacerdotum, quos PROPHETAS etiam, & INIVSTA DOCENTES vocat, arbitrio penderent. Erant enim inter Israëlitas falsi prophetæ eo etiam tempore, quo veri. At si quis ea, quæ Hierosolymitanum excidium secu-

Act. 4.

Hiere. 28.

3. Reg. 22.

ΤΟ ΑΦΕΙΛΕ, Θεοδοτίαν ΑΦΕΛΕΙ' *χρηστέ* οί λοιποί δὲ ἔπι μέλλοντος· ὁ μὲν Ακίλλας, ΟΛΟΘΡΕΥΣΕΙ' ὁ δὲ Σύμμαχος, ΕΞΟΛΟΘΡΕΥΣΕΙ. ἄρην γὰρ ποιῆν, ὁ Θεὸς ἔπιπτεράων παρελέγη, ΕΝ ΜΙΑ δὲ ΗΜΕΡΑ φησὶν, ἵψ' ἐναὶ τὸν αὐτὸν χυμὸν τῆς Ραμαϊκοῦ δηλονότι πολέμου. πινὲς δὲ μεταὶ τὸ φθῆσαι φασὶν, ἐπ' αὐτὴς τὸν λόγον ἀπεσταλμένοι, πᾶσαν τὴν χελευ αὐτῶν ἀφῆσαν τῶν συγχεθῆσθαι λέγει. ΚΕΦΑΛΗΝ ΚΑΙ ΟΥΡΑΝ εἰπὼν, ἠνέκα το ἄλογον ὡ τὸν λαὸν ἀφαιμοῖωσεν, ἠνέκα τὸν λογικὸν τὸν ἄλογον, ἢ τὸν ἀρχοντα ἢ τὸν ἀρχιμένων ἔχρατον, ὁ δὲ καὶ διεσάφισεν εἰπὼν ΜΕΓΑΝ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΝ. ΠΡΕΣΒΥΤΗΝ ΤΕ ΦΗΣΙ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΘΑΥΜΑΖΟΝΤΑΣ, δηλῶν ἴσως τῆς ἱερατικῆς λαχόντας, οἷς δὲ καὶ φασὶν παρεσφρανῆντες οἱ μαθηταί, Ἀρχοντες τῆς λαοῦ καὶ παρεσβύτεροι, εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπ' ἐνεργεσία ἀνθρώπου ἀσθενῶς· οἱ καὶ διωροδοκῶντες ἐν κρίσει τῶ τῶν πλάσιων ΕΘΑΥΜΑΖΟΝ ΠΡΟΣΩΠΑ· ἀπὸ δὲ τῶν ΤΟΥΣ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΘΑΥΜΑΖΟΝΤΑΣ, ὁ Σύμμαχος ΑΙΔΕΣΙΜΟΝ ἐφίσησεν. αὐτῶς αὖν Ο ΑΙΔΕΣΙΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ δύναται εἶναι Η ΚΕΦΑΛΗ ΚΕΦΑΛΗ ΓΑΡ ΛΑΩΝ ἱερεὺς, ὅταν ὡς ἐφ' ἐνός νοῦται σάματος. Η δὲ ΟΥΡΑ, ὁ διδασκων ἀνομα παρεφήτης, μηδεμίαν μὲν ταύτην ἔχων ἐν τῷ λαῷ, αὐτοχειροτόμητος δὲ καὶ παρεφητικὸς ἐαυτῷ πνεῦμα καταφειδόμενος, οἷος ἱὺ Ἱερειμίας ὁ Ἀνανίας, * καὶ ἔπι λ. ἱ. ε. Μιχαῆς· ἐν οἷς ἐγίνετο τὸ πνεῦμα τὸ ψευδές, ὁ ἐξήπατα τὸν Ἀχάβ· τοῖς σίροις συμπλέκεσθαι. ἔτεροι δὲ φασὶν, ὡς λέγει ἄν πιναι τὸν Μαύσας ἐμμεύοντας νόμον, ὡς ἐπὶ πῆρον ὡς ἐδός ἀρχαίους ἐντάλιμα ταῦ ἀνθρώπων, οἱ καὶ πεπείχασιν ἀπεθῆσαι Χερσῶ, ὡς ΟΥΡΑΝ ὀνομάζει, ὡς τῶς γνώμης ἐπομύους τῶν ἱερέων, ἔς καὶ ΠΡΟΦΗΤΑΣ χελεῖ, καὶ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΑΝΟΜΑ. ἴσται μὲν γὰρ ἐν Ἰσραὴλ ψευδοπαρεφήται, καὶ ὄν ἴσται χυμὸν οἱ ἐξ ἀληθείας παρεφήται. μετὰ δὲ τῶν ἄλων Ἱερειάλημ *οὐκ*

οὐκ ἂν ἔχουσαν λέγειν τοῖς τῶς γέροντας πινῶς, πλὴν εἰ μή τις λέγει Θεοῦ δὲ καὶ Ἰσραὴλ, ὡν ἐμνήθη Γαμαλιήλ, τοῖς δ' οὐδὲν λέγοντας ὡς ταῦτα, καὶ ΜΑΚΑΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΛΑΟΝ, πλάνους εἶναι φησὶν, ἵνα τὸν λαὸν τοῖς κέρδεσι χεταπίωσιν. παρεύτερον γὰρ αὐτοῖς διαφοροῦν τῶ Θεῷ ἀφῆ κέρδος, οὐδὲ εὐσέβειαν. δι' αὐτῶν αἰτίων, οὐτε Χερσῶ αὐτοῖς παρεσθήσαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις τὴν βασιλείαν ἀπέκλεισαν. ἀφῆ τοῦτο ΕΠΙ ΤΟΥΣ ΝΕΑΝΙΣΚΟΥΣ ΑΥΤΩΝ ΟΥΚ ΕΥΦΡΑΝΘΗΣΕΤΑΙ ΚΥΡΙΟΣ. ΝΕΑΝΙΣΚΟΙ μὲν οὖν ἐν ἐκκλησίαις, οἱ τὴν πνευματικῶν ἀειληφότες ἰχθῶ· οἷς φησὶν Ἰωάννης, ὅτι ἰχθυοὶ ἔστε καὶ νεκρίζετε τὸν ποταμὸν. ἢ (καὶ δὲ καὶ, καὶ τῆς ὅτι δημίας πινὲς ἀνδρὶς ζόμενοι πληροῦσαι τὴν ἐκτολίω. μετὰ δὲ τῶν ἐν νόμῳ οὐκ εὐφραίνεται κύριος ὅτι τοῖς ΝΕΑΝΙΣΚΩΣ ἀντεχόμενοι τοῦ γράμματος. ΟΡΦΑΝΟΥΣ δὲ φησὶ τοῖς ἀνατροφῆς πνευματικῆς ἐν δυνάε· ΧΗΡΑΣ δὲ ἐν αἷς ὁ ἴσως λόγος ὅτι ἀσπέρων ἐξέλιπεν πᾶσαντα ταῦτα ὡς ἀνομοὶ καὶ ποταμοὶ τὸν χελοῦται γὰρ καὶ τῶν ζώων ἐθανάτασαν. ταῦτα δὲ ὡς ἀγαθὸς παρελέγει, ὡς ἂν ἢ ἐν αὐτοῖς ἀνομία δίκην ὑλομανῶς βοτάνης ὡς ΠΥΡΟΣ ΑΝΑΛΙΣΚΟΜΕΝΟΙΣ ἀφανισθῆναι γὰρ δηλοῖ τὸ, ΚΑΥΘΗΣΕΤΑΙ ΩΣ ΠΥΡΗ ΑΝΟΜΙΑ, καὶ τὰ ἐξῆς. ΑΝΟΜΙΑΝ δὲ τῶν; ΑΝΟΜΟΥΣ δηλοῖ, ἄγαν αὐτοῖς τῆ ἀνομία πεποιδῶς δηλῶν. τὸ δὲ, ΩΣ ΠΥΡ ΚΑΥΘΗΣΕΘΑΙ, φασὶ σημαίνει πινὲς, ὡς αὐτοὶ καὶ ἐαυτῶν γενήσονται πῦρ. οὐ γὰρ ἔτερος αὐτοῖς ἐποίησεν τὴν φλόγα, καὶ τὸ δὲ ἀλλήλοισ ἀρκέσουσιν· ὁ δὲ φλόγος ἐπὶ χεῖρονος. καὶ δὲ τὸ κρεῖττον ἔτερον πάλιν δεινὸς ἐξέλαβον ΤΗΝ ΑΓΡΩΣΤΙΝ φυσιολογῆσαντες. ἔως μὲν γὰρ ἐγκέχραται τοῖς γίνοις πάθειν ἢ ψυχή, τὰ ταύτης πάλιν χεθαῶς τις ΑΓΡΩΣΤΙΣ ἐκ τῆς (αὐτῶς) ἐκφυόμενα δέρεται δι' ἀλλήλων τὴν γέννησιν ἔχοντα. πολύρονος γὰρ ἢ πῶς, καὶ οὐδαμῶς χεταλήγει ταύ-

ta sunt, tempora vestiget; non tales facile reperiat: nisi Theudam & Iudam forsitan, quorum meminit Gamaliel, eo in numero habeat. Ergo, qui præter hæc, POPVLVM verbis BEANTES doceat, impostores esse, & nihil aliud, quàm lucris inhiate, deque eo absorbendo cogitare significat. Neque enim pietatis ergò, ad offerenda Deo munera, sed, vt habendi sitim explerent, hortabantur. Itaque tantum abest, vt ad Christum ipsi accesserint, vt ne cæteris quidem eius regnum aperiri voluerint. Inde est, quod SVPEREORVM ADVLTOS LËTATVRVM SE DOMINVS PERNEGAT. Sunt igitur ADVLTI in ecclesia, qui spiritus ope vires habent instauratas: quales fortes esse, & malum devicisse testatur Iohannes. Neque verò defuerunt, qui expleto ante Salvatoris aduentum legis mandato, viros se præstiterunt. Sed ex quo fugata est legis vmbra, non iis amplius, qui IVVENILITER literæ inherentes eam mordicus tuentur, DELECTATVR DOMINVS. ORPHANOS deinde eos intelligit, qui spiritali carent educatione; & VIDVAS, quæ Dei Verbo superfeminante destituntur. Ista enim, tanquam iniqui & improbi; patientur; qui eum, à quo ad vitam vocabantur, morte multarunt. Atque hæc quidem pro summa sua bonitate prænuntiat, vt quæ in ipsis herbæ luxuriantis in more augetur iniquitas, IGNE CONSUMPTA rescindatur. Id enim significat, cum ait; SVCCENDET VR QVASI IGNIS INIQUITAS, & quæ sequuntur, vbi per INIQUITATEM, INIQUOS significavit; vt valde iniquos esse ostenderet. At quos QVASI IGNEM SVCCENSVM iri ait, eo trahunt quidam, vt ignem aduersum se ipsos fore dicant. Neque enim flammam in eos immisurum quenquam, cum sibi ad id fatis sint; quod est flammæ genus longè deterius. Sed est longè etiam præstantius, quod scitè alij in GRAMINIS naturam philosophantur. Quandiu enim terrenis cupiditatibus opprimitur animus, solent illæ, tanquam GRAMEN, ex carnis alimento productæ, serpere, & ex sese alias producere. Nam & fecundum maximè hoc herbæ genus est; nec vsquam augendè

Act. 5.

Luc. 11.

1. Ioan. 2.

1. Reg. 14. 22.

Lib. 20. Aniq. ca. II. lib. 4. de bel. Iud. ca. 6. lib. 6. cap. 1. 2.

modum faciens, in quod primū definere putes, ab hoc noua rursū propaginis ducit exordium. Eiusmodi est profectō peccatorum natura. Trahit enim ad scortationem scortatio; vt fraus fraudem excitat; vt sequitur vanitas vanitatem. At si INIQUITATEM confessione retegamus, SICCAM certe, & dignam, quæ igne consumetur, effecerimus. SVCCENDITVR porro eadem in DENSITATE SALTVS. Nam regum primo, vexatum bello populum IN SALTVM recepisse se, pabulique inopia laborantem defecisse; ipsum item Abfalonem eadem occasione SALTVM ingressum esse legimus. Sed eos fortasse intelligit, qui fictum obscurūque animi consilium gerentes, ita quamplurima intus mala occultant. Alij autem eam potius materiam flammæ depasci, quæ combustioni sit aptior, si in eam inciderint, arbitrantur. Horum ergo FLAMMÆ magnitudinem per hæc nobis exprimit. GRAMINIS deinde SICCA, densique SALTVS nomine, gregariam turbam innuere videtur. Iosephi maximè testimonio, qui flagrante seditionis aestu mutuo sese plebem cōfecisse scribit. Quauis & eos etiam, qui nominis alicuius sunt, non intactos præteritura sit calamitas, quod ita significauit, dum ait; ET DEVORABIT, QVÆ CIRCA COLLES SVNT, OMNIA. COLLES enim eos nominat, qui cæteris aliquanto superiores existunt. Talibus enim se, qui in vrbe seditiones mouebant, adiungebant. Est autem simplicius intelligendum, quod secundum hæc exempla, DEI FVROREM, quando in eos, de quibus antea, scruict, ita omnia permixturum significat, vt ne cognationi quidem parcatur. Immo verò, ait, FRATER FRATREM rogantem aliquid DECLINABIT ad dexteram. FAME enim, tanquam rabie, huc & illuc agentur, dentibus in quoslibet vndiquaque irruentes. Immo ne à suis quidem ipsi carnibus abstinebunt, sed in se inuicem qui fratres sunt, in singulos singuli, & in alterum gemini consurgunt: non aliter quàm olim sese mutuo EPHRAIM ET MANASSES, & ambo IVDAM simul adorti sunt: quibus ipsas tribus significauit. Commune enim vtræq; regnum,

της ή γένεσις. το δέ πέρας τής σφώτης γενήσεως αρχή τή εφεξής γίνεται, τοιαύτη τή άμαρτημάτων ή φύσις. πορνεία γάρ πορνεία εφέλκεται, και κλοπή κινεί σπές κλοπή, και ψεύδη ψεύδος ακολουθεί. άλλ' εάν άξί τής εξομολογήσεως τών ΑΜΑΡΤΙΑΝ γυμνάσωμεν, ΞΗΡΑΝ αυτών εργαζόμεθα άξίαν τού ΥΠΩΠΥΡΟΣ καταβρωθίωαι. αυτή δέ ΚΑΙΕΤΑΙ εν τοις ΔΑΣΕΣΙ ΤΟΥ ΔΡΥΜΟΥ. εν τή σφώτη τή βασιλείαν πολεμύμνος ο λαός εισήλθεν ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΡΥΜΟΝ, και σκλείπει μη έοθίαν. και ο Αβσαλαμ πολεμύμνος ΕΙΣ ΔΡΥΜΟΝ εισήλθε. λέγει δ' εν τής σπουδής ή συνεισασμένους τή άξιοία, και πλείστα ταύτη τηρέντας και ή. πινές δέ φασιν, ως νέμονται μάλλον ά φλόγας εις ήλιον πεσοδται τών ευκατάσκησιν. τής ουδ' έτων ΦΑΓΟΣ παρ' εησι άξί. τής το μέγεθος. ΑΓΡΩΣΤΙΝ δέ, φασι, ΞΗΡΑΝ και διαση ΔΡΥΜΟΥ τών αγαλάων ονομάζει πληθύν, συρεγγύτων άλλήλοις ενείσσει τή δόμων, ως Ιάσσηπος Ισραήλ. άλλά και τή έννά τι δοκούτων άφεται το δένον' ο δηλοί άξί. τού, ΚΑΙ ΣΥΓΚΑΤΑΦΑΓΕΤΑΙ ΤΑ ΚΥΚΛΩ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ ΠΑΝΤΑ. ΒΟΥΝΟΥΣ γάρ τής κατα π' άλλων σφρανεσηότας και έι. τοις γάρ ποίτοις το σασιάζον εν ήαι. πόλεσιν επεφύλο. άπλήστερον δέ νοητέον, ότι και τα τα σφρα δέγματα μετελθόσαι τής σφραλεξέντας Η ΟΡΓΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ μεγάλην εν αυτοις εργαζεται σύγχυσιν, ως μηδέν γένος είναι φειδών. ΕΓΚΑΙΝΕΙ δέ τις σφρασιόντα ΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟΝ' όπτι το τυχεώνος απιλήμειως εις τα δεξιά. ΔΙΜΩ γάρ και μέμοι τή δέ κ' ακείσε σφραφησόνται και σφραδώνοντες τής εν δεξιά, τής εξ ευανύμων. άλλ' ή δέ σφραων φείσονται τή ιδίαν, και τεξανασησονται δέ άλλήλων ΑΔΕΛΦΟΙ, εις τε και ένός, και και έτέρω δύω, ως ΕΦΡΑΙΜ ΚΑΙ ΜΑΝΑΣΣΗΣ άλλήλως τε διακόντες, και κοινή ΤΟΝ ΙΟΥΔΑΝ, δι' αν δηλοί τής φυλάς. σφραμει γάρ ήσαν βασιλείαν άμφοτέρω, και μίαν ώκου

Α τήσ σφάσ ΟΡΓΗΣ.

και πόλιν Σαμαρείαν, εξ ένός τής Ιωσήφ και ταρομύμνος, ή όμως άλλήλως επανασησόνται, και ταύτας φησι τώ και' ΙΟΥΔΑ πολέμων μηέπι χολαζέσας, άλλήλως δέ διαπανόσας τοις ξίφεσιν. και ταύτα έται ταύτας τ' και' ήαι ΟΡΓΗΝ τών έρρών αυτών έμβασίσης' όπτι συμφέροντι, και άσφρα άνα μέσον τής γυναικός και τής όφείας τών όπτι και ά άξί λυθός όμόνοιαν. σπές ο και' ο σωτήρ φησιν, ως σφρα ήλθον βαλεών έφείλιεν' όπτι τών γην, άλλά μάχουσαν. άλλήλοις δέ φησι, και άξί άξί και μέμοι εν τή και' τήσ πληστόν' όπτι σφρα συμφωνήσουσιν. έμα γάρ πολιορκήσουσιν ΤΟΝ ΙΟΥΔΑΝ, τοις εξομολογησύνους Θεού, και λατρεία τή αυτών σφρα μόνοντας. Ιάδας γάρ εξομολόγησις έρμηνεύεται. ή γάρ και ή σπές έαν τών ασύμφωνος ούσα, τή μάχη τή και' άρετής συμφωνεί. οίον θεασύτης και δειλία σπές άλλήλως μόν εναντία, μέσον δέ πολιορκουσιν έξειτέρωθε τών άνδρείων, νοητέον δέ και τού, ΟΤΙ ΠΕΙΝΑΣΣΕΙ ΚΑΙ ΦΑΓΕΤΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΕΡΩΝ ΑΥΤΟΥ. ο γάρ μη εργαζόμενος δεξιά και σφρα σπές άξία, εν τήσ απιγορευμένων ή σφρα εν πλησθήσεται. δι' όλων δέ τού ηεωδές τής σφρας και τών άλλήλοφραγών έμύσσειν.

communemque urbem, Samariam nomine, colentes (quippe quæ ab vno Iosephi capite prodierunt) in sese tamen irruent, suisque se post confectum bellum contra IVDAM, quia non possunt quiescere, gladiis conficient. Atque hæc quidem istis euentura sunt, diuino FVRORE vitiliter odium inter ipsas immittente, non secus ac illa olim, quæ inter mulierem & serpentem in perniciem coeperat Gen. 3. confensio, dissoluta est. Sunt autem vel Saluatoris ore significata, cum se, non vt pacem in terram, sed vt gladium mitteret, venisse pronuntiauit. Innuit autem acerbo eos alioqui inter se odio laborantes, in struendis proximo infidiis coituros tamen & IVDAM ipsum, id est eos, qui Deum professi, eiusdem cultum fortiter tuentur (hoc enim Iudæ notat appellatione) obsecuros. Vitium enim male secum alioquin consentiens, in virtute coit tamen oppugnanda. Verbi causa: spectentur audacia & timiditas, palam inter se contraria; & mediam vtrinque fortitudinem obfidere videbis. Est autem ad illud, quod ait, QVIA ESVRIET, ET COMEDET A SINISTRIS IPSIVS, attendendum. Veritis enim & sinistris faturabitur, qui dextra minimè operatus, dignum commendatione nihil præstiterit. In vniuersum autem nihil aliud, quàm immanem quandam seditionis, mutuaq; internecionis effigiem adumbrasse putandum est.

Υαί τοις γράφασι σωνηρίαν. γράφοντες γάρ σωνηρίαν γράφασιν. εκκλίνοντες κρίσιν πτωχών, *αρπάζοντες τήσηματα σωνήτων τή λαΰ μω, ως τε είναι αυτοις χήραν εις διαρπαγήν, και όρφανόν εις σφρανομήν. και τί ποιήσασιν εν τή ήμέρα τής σφρασποπής; ή γάρ θλίψις ύμψί σφραρωθεν ήξί. και σφρας τίνα καταφεύξεσθε τή βοηθήνα; και σφρα καταλείψετε τήν δόξαν ύμψί, τή μη έμπεσείν εις άπαγωγήν; *σφρα σφρασ τήτοις, σφρα απεσράφη σφραμός, άλλ' έτι ή χειρ ύψυλή.

*ΟΙ Γ. ΚΑΙ. *ΟΙ Γ. ΚΡΙΣΙΝ. *Ο ΤΟΥ ΜΗ ΚΑΜΠΑΙ ΤΗ Ο ΔΕΣΜΟΝ. *ΚΑΙ ΤΗ Ο ΚΑΤΑ ΑΝΗΡΗΜΕΝΩΝ ΠΕΣΤΥΝΑΙ. *ΔΙ' Ο. Η ΟΡΓΗ.

scribentibus iniquitatem. Scribentes enim iniquitatem scribunt, declinantes iudicium mendicorum, rapientes pecunias pauperum populi mei, vt sit eis vidua in direptionem, & pupillus in depastionem. Et quid facient in die visitationis? Afflictio enim vestra

cap. X.

de longè veniet. Et ad cuius confugietis, auxiliū? Et vbi relinquetis glōriam vestram, ne incidatis in inductionem? Super omnibus his non est auersus furor eius, sed adhuc manus extenta.

ET hæc in Israëlitis qui sub Samariæ imperio degebant, dicuntur; e quibus ambitioso alij in prophetas odio falsas CONSCRIBEBANT prophetias; alij scelerate in VIDVAS ET ORPHANOS syngraphas moliebantur. Sunt enim qui de scribis legem præuè interpretantibus, quo ORPHANORVM VIDVARVM QVÆ oppressoribus fauerent, intelligi volunt. An non verò quicumque peccat, rei debita signum manu sua EXARAT? VISITATIONIS PROPHECIAM, belli tempus illud nominat, quo pœnas ei daturi sunt, qui in scelera eorum intuebantur: Ideoque DE LONGE addit, quo non à vicinis gentibus, vt antea, sed ex Assyria ipsa, quam Dei benignitate remotam vi in se attrahunt, venire significet. Rursus & MANVM DEI ERECTAM dicit. Neque enim solet ab eis furor diuinus recedere, qui peccandi finem non faciunt. Eo autem aduentante, VBI inquit, GLORIAM illam RELINQVETIS, qua toties deuictis hostibus gloriamini? INPVCTIIONEM porro nominat pœnas illas, quas ipsi, immittebat Deo, pertulerunt. Atque hic quidem minarum in populum, quas & ipse paulo post, irruentibus in eum Assyriis, pensentis, finis est.

Οὐαὶ Ἀσσυρίοις. ἡ ράβδος τῆ θυμῶ μου καὶ ὀργῆς ἔστιν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. τὴν ὀργὴν μου εἰς ἔθνος ἄνομον ἔποσελῶ. καὶ τὰ ἔμαθ λαὸν ὑγκατάξω* ποιῆσαι σκύλα, καὶ ὠρνομῆν, καὶ καταπαπῆν τὰς πόλεις, καὶ θῆναι αὐτὰς εἰς κοινόριον. αὐτὸς δὲ ἔχ ἔτος ἐνεθυμώθη, καὶ τῆ ψυχῆ ἔχ ἔτος λελόγισα. ἀλλὰ ἀπαλλάξει ὁ νῆς αὐτῶ, καὶ τῶ ἔξολοθρεῦσαι ἔθνη σὺν ὀλίγα. καὶ εἰάν ἐπωσιν αὐτὰ. σὺ μόνος εἶ ἄρχων, καὶ ἐρεῖ. σὺ ἔλαβον τὴν χώραν τὴν ἐπάνω βαβυλωνος, καὶ χαλάνης, ἧ ὁ φῶργος ὠκοδομήθη; καὶ ἔλασον Ἀραβίαν, καὶ Δαμασκὸν, καὶ Σαμαρείαν. ὃν τρόπον τὰν τὰς ἔλαβον, καὶ πᾶσαι τὰς χώρας λήψομαι. ὀλοῦσάτε τὰ γλυ-

ΚΑΙ ταῦτα πρὸς τὸς ἐξ Ἰσραὴλ βασιλεύοντες ἐν Σαμαρείᾳ, παρ' οἷς ἦσαν πινὲς ἀφ' ἀφιλωνείων τῶν πρὸς τὸς πρὸς φήτας, ψευδεῖς ΓΡΑΦΟΝΤΕΣ πρὸς φητέας, οἱ καὶ συζητοῦσιν ἐπισημοῦσιν ΕΠΟΡΦΑΝΩΝ ΚΑΙ ΧΗΡΩΝ ἀδικία. πινὲς δὲ πρὸς γραμματέων τῶν τὸν νόμον παρεξηγημένων ἐπισημοῦσιν ταῦτα φασίν, ὡς ἐν χειρὸσιν αὐτῶν καταδυναστεύσασιν ΟΡΦΑΝΟΥΣ ΤΕ ΚΑΙ ΧΗΡΑΣ. μήποτε δὲ πᾶς ἀμαρτάνων ὀφλημάτων ΓΡΑΦΕΙ χερσὶ γραφῶν; ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ δὲ φησὶν ΗΜΕΡΑΝ, τὴν τῆ πολέμου χερσὶν, καὶ ὃν αὐτοῖς ἐπάγει τὸν δόλιον ὁ τὸ δρόμον αὐτῶν τῶν ὀπισθοποδῶν. ΠΟΡΡΩΘΕΝ δὲ φησὶν, ὅτι ἐν τῶν ὀμοίων, ὡς παρὰ ἑθνοῦ, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσσυρίας, ἦν φιλοθεωπία Θεοῦ ἐν τῶν ἐλανομένων αὐτοῖς καὶ ἐαυτῶν ἐλθεῖν ἐν βιάζοντα. ΥΨΗΛΗ δὲ πάλιν Η ΧΕΙΡ. ὁ γὰρ θεὸς ὠδύνην θυμῶ; τοῖς ὀπισθοποδῶσιν ἀμαρτάνων. ὠδύνην ἔλθοντος, ΠΟΥ φησὶ, ΚΑΤΑΔΕΙΨΕΤΕ ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ, ἡ δὲ ἔχετε πολλὰς τῶν πολεμίων πρὸς ἐπισημοῦσιν; ΕΠΑΓΩΓΗΝ δὲ φησὶ τὸν ἐπαροῦσιν τιμωρῶν τὸν Θεοῦ. τῶ δὲ πρὸς τῶν πρὸς; τὸν λαὸν ἀπειλῶν, αὐ μὲν ὑπεροχῆ Ἀσσυρίων ἐπέλθοντων εἰς πρὸς ἐξελθῶν.

Α. Σ. Θ. ΟΜΑΤΕ Ο. ΔΟΝΗ ΟΥΚ ΟΑΙΓΑΣ. ΟΥΚ. Ο. ΚΑΘΑΠΕΡ ΕΥ. ΠΡΗ Η ΧΕΙΡΜΟΥ ΤΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ Η. ΑΔΑΟΥ. ΑΡΧΑΣ.

τὰ γλυπῆα ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν Σαμαρείᾳ. ὃν τρόπον γὰρ ἐποίησα Σαμαρείᾳ, καὶ τοῖς χειροποίητοισ αὐτῆς. ἔτω ποιῆσω καὶ τῆ Ἱερουσαλήμ, καὶ τοῖς εἰδώλοισ αὐτῆς.

Væ Assyriis. Virga furoris mei, & iræ est in manibus eorum. Iram meam in gentem iniquam mittam; & populo meo præcipiam, vt faciat spolia, & prædam, & conculcet ciuitates, & ponat eas in puluerem. Ipse autem non sic cogitauit, & animo non sic reputauit, sed mutabit mens eius, vt etiam disperdat gentes plurimas. Et si dixerint ei, Tu solus es princeps: etiam dicet, Non cepi regionem, quæ est supra Babylonem, & Chalanem, vbi turris ædificata est? Etiam cœpi Arabiam, & Damascum, & Samariam. Sicut cepi istas, etiam omnes regiones capiam. Vlulate sculptilia in Hierusalem, & in Samaria. Sicut enim feci Samariæ, & idolis eius, sic faciam & Hierusalem, & idolis eius.

ΤΑῦτα μετὰ τῶν ἄλλων Σαμαρείας ὁ πρὸς φησὶν. Τοιγαροῦν, ὁ ΑΣΣΥΡΙΟΣ ΕΙΛΗΦΕΝ ΚΑΙ φησὶν ΑΡΑΒΙΑΝ, ΚΑΙ ΔΑΜΑΣΚΟΝ, ΚΑΙ ΣΑΜΑΡΕΙΑΝ. Θεὸς μὲν οὐδ' ὀργάνω τῶν χερσὶν αὐτοῦ, τὸ ἴδιον νομίζοντων τῶν παρεδίδου λαὸν ἔπαυται τοῖς ἀνδράσιν καὶ γυναιξὶν κειμένοις, καὶ διελέσθη ΤΑ ΣΚΛΥΡΑ (ΠΡΟΝΟΜΗΝ γὰρ τὸ τὸ κελεῖ) κατελεῖν τε τὰς πόλεις εἰς ἔδαφος. αὐτὸς δὲ μὴ τὸ τὸν (μυῖς, ὡς ἴδια δυναμει κρατήσας μὲν φαντάζονται, πρὸς τὸ τὸν νοῦ ἀπαλλάξαι, καὶ καθελεῖ, τῶ ὑπὸ ὀνομασιν ὡς ΜΟΝΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ ἡμαρτάνων αὐτῶν. μήπω μὲ φησὶ καλεῖσθε κύριον, ὡς ἐν τῶ ἄλλων κρατήσας. τῶ γὰρ ἐπάνω βαβυλωνος οὐπω κεράτηκα, οὐδὲ Χαλάνης, ἐν ἡ δὲ ἔλε τὰς γλώσσας ὅτι τῆ πυργωποῖα Θεός. ἐν ἡμέρας μὲν οὐδ' Ἀχάζ μέρος ἐλήφθη τὸ ἐν ΣΑΜΑΡΕΙΑ λαοῦ πρὸς ΤΩΝ ΑΣΣΥΡΙΩΝ. ὅτι δὲ τὸν τὸν Ἐζεχίου πάντα τὸν λαὸν ἡχμαλώτευσαν ὅτι τῆ πρῶτη πληγῆ μὲν αὐτῶσιν ὠφρονίσανται. ἀφ' ἀφιλωνείων δὲ πάλιν πρὸς ἐλεγε καὶ τοῖς ἐν Ἱερουσαλήμοισ τὰ μέλλοντα, τῶ ἔσθλειαν αὐτῶν ἀπάμεινος, καὶ οὗτοι γὰρ εἰδωλολάτρησαν τὰ γλυ-

HÆC à propheta post Samariæ expugnationem dicuntur. CEPIT ergo ASSYRIUS, inquit, & ARABIAM, ET DAMASCVM, ET SAMARIAM. Ei igitur tanquam instrumento, quo viros necaret, iacentes nudaret, SPOLIA QVÆ diuideret (hoc enim est, quod PRÆDAM nuncupat) vrbes denique solo adæquaret, populum suum tradidit Dominus. Sed illud minimè intelligens, tanquam esset sua virtute confectum, maiora etiam animo, totus extra se videlicet factus, & mente captus, cum iam eum, tanquam SOLVM PRINCIPEM, subditi mirarentur, sibi polliceri ausus est. Ait enim hoc fere pacto; Dominum me prius, quam reliquis regionibus potitum videatis, ne dicatis. Nondum enim ea, quæ supra Babylonem est, nondum Calana, (ea nimirum, in qua turris extructæ facinus confusio linguarum secuta est) regione potitus sum. Iam ergo, imperante Achazo, populi pars aliqua, quæ SAMARIAM incolebat, in ASSYRIORVM potestatem venerat. Sed Ezechia regnante, qui Achazum proximè excepit, vniuersus tandem, quia ad primam plagam non respuerat, in feruitutem postea redactus est. Carterum pro sua humanitate, & ipsis rursum Hierosolymorum incolis quæ futura sunt, prædicit, vitæque impietatem arguit. Fuerant enim illi, & Achazo regnante, & iis etiam qui postea sequuti sunt, idolorum cultum X iij

ἡ τοῦτο. λ. σ. τοῦ μ. τὰ τοῦτον.

Gen. 11. 4. 13.

amplexati. Annon verò scvltptilia quæ sensu carent, vlvlare putabimus? Nequaquam omnino; sed ipsa eiusdem nominis dæmonia, quæ scelerum & contagionis voluptatem senserunt. Hincque est, quòd qui Idolothytis vescuntur, dæmoniorum participes vocamus. Quod & his verbis alibi significat Esaias; Et tunc ingreditur Ægyptum Dominus, mouebunturque omnia sculptilia ipsius, & cor eorum superabitur. Sunt enim ad Saluatoris aduentum comota, & in abyssum deturbata. Itaque maledictus quicumque sibi sculptile aut conflatile confecerit, ipsumque in occulto posuerit. Peffimum enim sibi ipse sculprili semper adiunctum dæmonium recondit.

1. Cor. 11.

Cap. 19.

ὅτι τε Αραζ καὶ χεβόν τῆς μετ' αὐτῶν. πῶς δὲ ΟΛΟΔΥΖΕΙ ΤΑ ΓΛΥΠΤΑ τὰ μὲν ἀνοήτητα; οὐδαμῶς. τὰ δὲ ὁμῶνυμα τῆτοις ἐνοικοῦντα δαίμονια, ἃ ὑπὸ τῆς μασμάτων ἰδούσης ἀπαικίοντα. διότι οἱ τὰ εἰδωλόβυτα ἐθιόντες, κοινοὶ βλαπείης λήγονται δαμμονίων, ἅπερ διλοῖ, καὶ τότε φησὶν, ἦξει εἰς Αἴγυπτον κύριος καὶ σφθίσηται τὰ χειροποιήτα Αἰγυπτίας, καὶ ἡ καρδία αὐτῆς ἠτήθησεται. ἐσθθῆ γὰρ εἰς ἄβυσσον ἐλαυνόμενα καὶ τὴν τῆς σωτήρος ἐπιδημίαν. ἀφ' ἧς τὸ, ὅτι κατὰ μέρος ὅς τις ποιήσῃ γλυπτόν ἢ χειροποίητον, καὶ ἦσθῃ αὐτὸ ἐν ἀποκρύφω. καὶ οὐ γὰρ εἰς τὴν ἡμετέραν τὸν τῶ γλυπτὰ παρεπόμηνον δαίμονα.

ΠΙΠΙ Καὶ ἔσα, ὅταν Ἐντελέση ἡ κύριος πάντα ποιοῦν ἐν τῷ ὄρει τὸ ΜΟΣ 18.

Σιών, καὶ Ἱερουσαλήμ, ἐπάξει ὁπὶ τὸν νῦν τὸν μέγαν, τὸν ἄρχοντα τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ὁπὶ τὸ ὕψος τῆς δόξης τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. εἶπε γὰρ, τῇ ἰσχύϊ ποιοῦν, καὶ τῇ σοφίᾳ τῆς Ἐφέσεως ἀφελᾶ ὄρια ἐθνῶν. καὶ τὴν ἰσχὴν αὐτῶν ἀνομεύσω, καὶ σείσω πόλεις κατοικημένας, καὶ τὴν οἰκημένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ, ὡς νοσσίαν, καὶ ὡς καταλελειμμένα ὡς ἀρᾶ. καὶ ὅτι ἔστιν ὃς διαφεύξεταί με, ἢ ἀντάπη μοι. μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἀνευ τῆς κόπτοντος ἐν αὐτῇ; ἢ ὕψωθήσεται πρὶν ἀνευ τῆς ἔλκοντος αὐτὸν; ὡσαύτως εἰάν τις ἀρῆ ῥάβδον, ἢ ξύλον, καὶ ἔχῃ ἔστω; ἀλλὰ ὑποσελεῖ κύριος σαβαὼθ εἰς τὴν σὴν τιμὴν, ἀτιμίαν. καὶ εἰς τὴν σὴν δόξαν αὐτῶν καμόμενοι καυθήσεται. καὶ ἔσα τὸ φῶς τῶ Ἰσραὴλ εἰς πᾶν, καὶ ἀγιάσει αὐτὸν ἐν πυρὶ καμόμενος. καὶ φάγετα ὡσεὶ χόρτον τὴν ἕλην. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὑποσεσθήσονται τὰ ὄρη, καὶ οἱ βενοὶ, καὶ οἱ δρυμοὶ, καὶ καταφάγετα ὑπὸ ψυχῆς ἕως ἁερκῶν. καὶ ἔσα ὁ φεύγων, ὡς ὁ φεύγων ὑπὸ φλογὸς καμόμενος. καὶ οἱ καταλειφθέντες ἀπὸ αὐτῶν ἀριθμὸς ἔσονται. καὶ τὰ παιδίον μικρὸν γράψῃ αὐτῶς.

Π. Ο. Τ.

Ο. ΚΑΙ ΑΝΟΙΓΕΤΑΙ ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΚΑΙ ΣΤΡΟΦΙΣΘΕΙΣΑΝ.

Σ. ΠΑΙΔΙΟΝ. Ο. ΠΑΙΔΙΟΝ Α. ΠΑΙΔΙΟΝ.

Et erit, cum compleuerit Dominus cuncta opera in monte Sion, & Hierusalem, irruet in montem magnam, principem Assyriorum; & in celsitudinem gloriae oculorum eius. Dixit enim, Viribus faciam & sapientia intelligentiae tollam fines Gentium, & robur earum deprædabor, & mouebo vrbes habitatas, & orbem vniuersum comprehendam

hendam manu, tanquam nidum, & tanquam ova derelicta auferam, & non erit qui effugiat me, aut qui contradicat mihi. Nunquid gloriabitur securis sine eo, qui fecat in ipsa? aut attolletur serra sine eo, qui trahit eam? Similiter, si quis leuauerit virgam, aut lignum, nonne sic? Sed mittet Dominus exercituum in tuam laudem, dedecus, & in tuam gloriam ignis vrens accendetur. Et erit lux Israel in ignem. Et sanctificabit ipsum in igne ardenti; & edet sicut foenum syluam. Die illa extinguentur montes, & colles, & saltus, & deuorabit ab anima ad carnes. Et erit fugiens sicut fugiens a flamma ardenti: & relictis eorum numerus erunt, & puer paruus scribet eos.

ΕΤΙ φησὶν, ἐπὶ τοῖς Ἀσσυρίων ἐν δίδωμι, μέγρι χερῶσονται καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ ὡσπερ τὸν Ἰσραὴλ. μετὰ ταῦτα γὰρ, ΕΠΙ ΤΟΝ ΝΟΥΝ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΕΠΑΞΕΙΝ φησὶ. τὸν ἐν χερσὶ μέγαν δηλῶν, ἢ τὸν παρ' ἑαυτῶν, ἢ τὸν τῆς ὑπερκίαν καλακευόντων ἔτα λεγόμενον. κύριος γὰρ ΝΟΥΣ ΜΕΓΑΣ, ὁ κατ' ἀρετὴν καὶ γνώσιν τέλειος ὄν, καὶ μηδὲν μικρὸν παρ' ἑαυτοῦ καὶ τῆς κριματιῶν αὐτῶ λογίζόμενος, ΕΠΑΞΕΙΝ δὲ φησὶν, ἐπεὶ μὴ δόξαν δέδωκεν ὅτι τοῖς αὐτῶ παρ' ἑαυτοῦ Θεῷ, τὴν ἰδίαν παρ' ἑαυτοῦ ἰσχὺν, ἢ τὴν τῆς εἰδωλῶν, οἷς ἀνέθηκε καὶ σκεύη τῶ ἱερατῶ Θεῷ. ἀλληγορίας δὲ νόμος, ΝΟΥΝ ΜΕΓΑΝ, ἢ τὸν ἀρχιερέων φησὶ τὸν ἑαυτοῦ ποιεῖσθαι πολλὰ; ἑαυτῶ, ἵσοπικῶς νῦν ἈΣΣΥΡΙΟΥΣ λεγόμενος; ἢ γρῶν δύναμιν ὑπερκειμένην ἀπλάως, ΑΡΧΟΥΣ ἈΝ ἈΣΣΥΡΙΩΝ, ὡς λέγειται ἰσραὴλ βασιλείας Περσῶν, ἢ Μήδων, ἢ Ἑλλήνων. συνέση τὸν ἰδίαν καὶ ΔΥΝΑΜΕΙ τὸν παρ' ἑαυτοῦ τοῖς Ἀσσυρίοις ἀνέθηκεν ἢ ἐν ἑαυτῶν, ἔνοι μέγαν δοκῶν, μὴ γέμενος παρ' ἑαυτοῦ ὀφθαλμῶν τὴν εἰρήνην τῶ Θεῷ τὴν ὑπερκίαν ἔχουσαν πάντα ΝΟΥΝ, ὑπερκίαν δὲ ὀφθαλμοῖς καταπαθεῖς τῶ Θεῷ. λέγει δ' αὖ καὶ ΜΕΓΑΝ ΝΟΥΝ ὡς φρόνησιν τὴν πανουργίαν ὅτι κατὰ, ὡς ὁ ὄφτις φρονιμώτερος τῶ θηλείων τῶ ὅτι τῆς γῆς ὅσπερ ὁ θείος ἀπὸ τῶν ἐξ ηὐγέμενος παρ' ἑαυτοῦ Κοελθίως. φοβῶμαι φησὶ μήπως ὡς ὁ ὄφτις ἐξ ηὐπάτηκεν Ἐύαν ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. καὶ ὁ σωτήρ δὲ φησὶν, ὡς ὁ οἰκοδόμος τῆς ἀδικίας φρονιμῶς ἐποίησεν. καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ ἀδικῶν τούτου φρονιμώτεροι ὡσπερ τοῖς υἱοῖς τοῦ φωτός. ἔσθῃ, καὶ

Adhuc ait, adhuc Assyrios patior, donec Hierusalem etiam, sicut Israelitas, in suam potestatem redegerint. Posthæc enim IN MAGNAM MONTEM (siue scelerum, siue elati animi magnitudinem intelligat; siue assentatoriæ ita à suis nominari significet) IRRVPTVRVM se pollicetur Dominus. Propriè enim MENS MAGNA est, quæ virtutis & cognitionis perfectione, nihil mediocre de Deo eiusque iudiciis, sentiat. Ideo autem IRRVPTVRVM se ait, quoniam in beneficiorum memoriam, auctori Deo gloriam non teposuisse; sed suam ipse pluris vel virtutem, vel Idola fecisset, quibus sacram Dei supellecilem consecrasset. Quòd si allegoriam quæris; MENTEM MAGNAM intelligit vel primum malorum interitusque autorem qui multos à Deo ASSYRIORVM nomine tropicè designatos ad se pellexit: vel certè potestatem aduersariam simpliciter ASSYRIORVM PRINCIPEM; qua ratione dicitur princeps regni Persarum, vel Medorum, vel Græcorum. Sux igitur PRVDENTIÆ, suisque VIRIBVS quicquid ab Assyriis gestum est, arrogat; & magnificè de se sentiens, Dei pacem omni MENTIS cogitatione superiore, ante oculos sibi non ponit, sed superbè in eum erigitur. Potest & MENS MAGNA, non secus atque prudentia ipsa, in malam partem vsurpari; veluti cum prudentissimus animalium, quæ in terra sunt, serpens dicitur. Testis est Apostolus ad Corinthios, cum ait; Timeo, ne sicut serpens seduxit eam prudentia sua, &c. Testis & ipse Saluator, cum villicum huius sæculi, filius lucis prudentiores esse dicit. Præterea & MAGNAM MENTEM

Dan. 10.

Gen. 3.

Cap. 11.

Luc. 16.

1. Col. 2.

Hiere. 11. 17. Apoc. 2.

Deut. 32.

TEM, prudentiam contortam, & obliquam, esse aiunt. Hæc igitur mens, quia nouit sapientis oculos in capite ipsius existere, suos ipsa OCVLOS GLORIA AFFICIT; vt tanquam terrenis rebus superior, auocata ab inferioribus acie, quæ sursum sunt contempletur. Tales exiterunt, qui inter Gentes sapientis nomine commendantur; vitæ quidem probitate obscuri, sed disputationibus de cælo, rebusque iis, quæ sublimè fiunt, OCVLOS sibi gloria aliqua munire, illustresque reddere conati. OCVLORVM ergo nomine cogitationes intellexit. Verùm qui corda & renes intuetur Dominus, occulta etiam in apertum educit: mouens Assyrum suis viribus & arte militari confisum, de tollendis iis, qui gentes inter se distingunt, limitibus cogitare, vt dilatatis finibus, ea suo vnus imperio adijciat, quæ pulchrè à Deo cum gentes separaret altissimus, definita sunt & terminata, quippe, qui nulli à Deo videri, nec inferiori ista curate existimet. Neque enim aliud OCVLORVM PVLLORVM QVE nominibus significauit. Quod deinde OVA post PVLLOS addidit, ita prouidentie contemptum adauxit. At istum cogitare decebat, ait, & videre; nihil se esse aliud, quàm Dei organum, non magis quàm vel SECVRIM, vel SERRAM, vel BACVLVM denique; quibus mouente opus est. Agendi enim ista nisi alienis agantur viribus, facultatem non habent. Quæ quando, ait, ita non es arbitrat; neque vnde tibi vires suppetant agnouisti; ecce EXERCITVVM DOMINVS LAVDEM TVAM, INFAMIA & dedecore excipiet. LAVDEM verò copias illas, quibus imperabat, & quarum nomine GLORIAM CONSEQUEBATVR, appellat: quæ IGNE etiam CONSUMPTVM iri significat. Placet autem nonnullis inter HONOREM & GLORIAM aliquid interesse. GLORIAM enim à populo; honorem verò, à bonis tantum deferri. Itemque LAVDEM à quibuslibet aliquando; Premium autem, virtutis esse honorarium. Addit se deinde, qui populo olim ILLVCERE, ipsumque SANCTIFICARE solitus esset, eidem superbienti IGNEM FVTVRVM. Pro quo enim ET SANCTIFICABIT

NOYN * εἰσὶ φασὶ φρόνησιν (σωεραμμέ- AMERAN
 λω. οὗτος οὐδ' ὁ νότις, ἐπεὶ οὐδ' ἐν, ὡς σφῆ-
 οὶ ὀφθαλμοὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ΔΟ-
 ΞΑΖΕΙ ΤΟΥΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ αὐ-
 τοῦ, ὡς τῆς γήινων κρέτην, ἀνω τε βλέ-
 πων καὶ μὴ κίπτων εἰς γῆν. Τοιοῦτοι γὰρ
 οἱ παρ' ἄλλοις σοφοὶ, ζῶντες μὲν κενῶς·
 δι' ὧν δὲ ἀεὶ τε οὐρανὸν καὶ τῆς μετεώ-
 ρων φασὶ, ΔΟΞΑΝ ΠΑΝΤΟΙΣ ΟΦ-
 ΘΑΛΜΟΙΣ τοῖς ἰδίοις ἀεὶ ἐπιβήδμοι.
 ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ οὐκ ἐπιβήδμοις φη-
 σὶν. ἀλλ' ὁ καρδίας ὄραν καὶ νεφροῖς, καὶ
 τὰ κεκρυμμένα κενῶσιν ἐκείνην, λέγων
 ὡς διεισθῆναι πανταδαπῆ δύναμει θεοῦ
 καὶ τέχνην φρατρηκῆν, τὰ μὲν οἷς διάρρηται
 τὰ ἔθνη παρ' ἀλλήλων ἀεὶ εἰλεῖν, μῖσος δὲ
 βασιλείας ἕνα μόνον ὄρον ποιεῖν, τοῖς ἐσω-
 τοῦ σκῆπτροῦ ὑποτάσσας αὐτὰ, ἀδελφω-
 λῶς διάρρησιν ὁ Θεὸς, ὅτε διεμέλειζεν ὁ ἕκ-
 στος ἔθνη. μηδὲνα γὰρ ἐφορεῖν, μηδὲ Θεὸς
 ἴμελλεν τῆς ἐπὶ γῆς. τοῦτο γὰρ ἡ ΤΩΝ
 ΩΝ ΚΑΙ ΝΕΟΤΤΩΝ ἐρημίας δηλοῖ.
 ΤΑ Δὲ ΝΑ μετὰ ΤΟΥΣ ΝΕΟΤ-
 ΤΟΥΣ ἐν ὀπιτάσῃ τῆς ὀλιγοκείας ἐπι-
 νεγκεν. ἐξελὼ δὲ σε σιοπὶ τῶν φησιν, ὡς ὄρ-
 γανον ἐγένου Θεῶ, καθάρσιν ΑΞΙΝΗ
 ΠΡΙΩΝΤΕ ΚΑΙ ΡΑΒΔΟΣ τοῦ
 κινουῦτος δέορμα. δύναμιν γὰρ ἀφ' ἐ-
 αὐτῆς οὐδέμιν ἀεὶ; κίνησιν ἐγούσιν,
 ἀλλ' ἐπεὶ μὴ οὕτως ἐλογίσω, μηδὲ τιλὸν
 ἰχμὸν ὅθεν ἔχει; ἐπὶ τῆς, Ο ΤΩΝ ΔΥ-
 ΝΑΜΕΩΝ ΚΥΡΙΟΣ ΑΤΙΜΙΑ ΤΗΝ
 ΣΗΝ ΤΙΜΗΝ ἀφ' ἀξέεται. ΤΙΜΗΝ
 δὲ φασὶ τὴν ὑποκειμένου
 αὐτῶ φραπῶν, ἐφ' ἣ καὶ δεδῶσιν. ἰὺ καὶ
 ΠΥΡ ΑΝΑΛΩΣΕΙΝ φησὶν. ἀφ' ἀξέεται
 δὲ κατὰ πῆλας τοῦ κλεοῦς Η ΔΟ-
 ΞΑ. τιλὸν μὲν γὰρ εἶναι τὸν ἀπὸ τῆς πολ-
 λῶν ἔπαμον. τὸ δὲ κλεοῦς τὸν ἀπὸ
 τῆς ἀρχαῶν καὶ ΤΙΜΗ μὲν ἡ ἀπὸ
 τῆς τυχόντων ἐστ' ὅτε. τὸ δὲ γέρας ἀθ-
 λων ὅτιν ἀρετῆς. Εἶτα τούτοις ἐπινεγ-
 κεν, ὡς ὁ πάλας ΦΩΤΙΖΩΝ τὸν
 ἑαυτοῦ λαὸν καὶ ΑΓΙΑΖΩΝ αὐτὸν
 Θεὸς, σοὶ τῶ ὑποφάνω ΓΕΝΗΣΕ-
 ΤΑΙ ΠΥΡ. ἀπὸ γὰρ τῆ, ἡ ΑΓΙΑΣΕΙ
 ΑΥΤΟΝ

1. Col.

1. Col.

1. Col.

1. Col.

ΑΥΤΟΝ ΕΠΙ ΠΥΡΙ ΚΑΙΟΜΕΝΩ,
 ἐξέδωκε Σύμμαχος· ΚΑΙ Ο ΑΓΙΟΣ
 ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΦΛΟΓΑ. ἀπὸ δὲ τοῦ,
 †ΚΑΤΑΦΑΓΕΤΑΙ ΩΣΕΙ ΧΟΡΤΟΝ
 ΤΗΝ ΥΛΗΝ· ΚΑΤΑΦΑΓΕΤΑΙ ΤΑ
 ΑΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΤΑ
 ΠΕΦΥΛΑΓΜΕΝΑ ΑΥΤΟΥ, ΕΝ
 ΗΜΕΡΑ ΜΙΑ. ΚΑΙ Η ΔΟΞΑ ΤΟΥ
 ΔΡΥΜΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΡ-
 ΜΗΛΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΑΠΟ ΨΥΧΗΣ
 ΕΩΣ ΣΑΡΚΟΣ ΑΝΑΛΩΘΗΣΕΤΑΙ.
 ΚΑΙ ΕΣΤΑΙ ΩΣ ΤΕΤΜΗΜΕΝΟΣ
 ΦΕΥΓΩΝ, ΤΑ ΔΕ ΕΠΙΛΟΙΠΑ ΤΩΝ
 ΞΥΛΩΝ ΤΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΑΥΤΟΥ
 ΑΡΙΘΜΩ ΕΞΟΝΤΑΙ, ΚΑΙ Ι ΠΑΙ-
 ΔΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙ ΑΥΤΑ. ΔΡΥΜΟΝ
 μὲν λέγων τὰ πλήρη τὰ ἑαυτῶ. ΚΑΡ-
 ΜΗΛΟΝ δὲ, αὐτῶ τὸν πλάτον καὶ τιλὸν
 τρυφῶν· ἀπὸ ἀναλωθῆναι φησὶν ὑπὸ τῆς
 κολαστικῆς δυνάμεως τοῦ ἀεθλερῆτος
 ΠΥΡΟΣ. ὡν αὐτῶ συμβῶντων δρασμῶν
 λεηστὰ μὲν φεύξεται ἑαυτῶ τοῖς μετ' αὐτοῦ.
 οἱ δὲ ἀειλιφθόντες οὕτως ἔσονται βραχέεις
 ὡς καὶ ΠΑΙΔΙΟΝ αὐτῶν ΓΡΑΦΗ πα-
 ραδύων τὸν ἀριθμὸν. καθάρσιν δὲ ἀφ' ἀ-
 ρετῆς καὶ τῶ ἀεθλερῆτος τῆς Ασ-
 συρίων ἡ δυνάμει. πῆλας δὲ, τὸ ΑΓΙΑ-
 ΣΕΙ ΑΥΤΟΝ, τὸ ἐστὶν ἀνακείμνον τῶ
 Θεῷ δεξέει τὸν Ἰσραὴλ· τοῖσιν γὰρ ἡ τὸ
 ἀγασσὸν μοι πῶν παρὰ τὸν ἀφ' ἀρετῆς
 τῶν ἀρετῶν τῶ κλεῖν, ἀπὸ τῆ ἀνα-
 θές. ΑΓΙΑΣΕΣΘΑΙ γὰρ οὐ πάντως τὸ
 μετ' ἑαυτῶ ἀγασσῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ Θεῷ ἀνα-
 κείσθαι, εἰ γὰρ μὴ ἰδίον ἠγείτο λαόν, οὐκ
 ἂν ΕΞΕΚΑΥΣΕ ΧΤ' τῆς ἐναντίων ΤΟ
 ΠΥΡ. ΒΟΥΝΟΙΣ ΔΕ ΚΑΙ ΟΡΕΣΙ
 ΚΑΙ ΔΡΥΜΟΙΣ, τιλὸν τῆς Ασσυρίων
 μετὰ τῆς ἠρημνῶν ἀπεικείζει πληθύν,
 οἱ ἀφ' ἀποσβεσθῆσονται πάλας
 ὄντες δεινοὶ καὶ θερμοὶ· †θῶν ἀπὸ γὰρ αὐτῆς
 ΚΑΤΑΦΑΓΕΤΑΙ μόνον ἐξελὼ τῆς
 σώματα, † ὅτε καὶ βραχὺ τὸ λειπόμενον.
 τιλὸν δὲ παρὰ τῶν πῆλας τιμωρίων ὅτι Ραβ-
 βὰς καὶ γερνέων νοοσιν, μετ' οὐ † δὲ κλεῖ-
 φθόντες τὸν ἀριθμὸν τῶ τῆ Ασσυρίων ἐπι-
 γειαν βασιλεί, διτῆς δὲ οὐσῆς τῆς τοῦ
 πυρὸς ἐνεργείας, διένεμα τιλὸν μὲν φησὶ
 ἑαυτῶ Ἰσραὴλ· † καυστικῶν δὲ τοῖς Ασσυρίοις

IPSVM IN IGNE VRENTE ha-
 bemus; ET SANCTVS EIVS IN
 FLAMMAM, dixit Symmachus. Pro
 quo rursum, ET DEPASCET, TAN-
 QVAM FOENVM, SYLVAM;
 idem DEPASCET RECONDITA
 IPSIVS, ET QVÆ AB IP SO
 SERVANTVR IN DIE VNA, ET
 GLORIA SALTVS EIVS, ET CAR-
 MELI EIVS, AB ANIMÀ AD
 CARNEM VSQVE CONSVME-
 TVR, ET ERIT TANQVAM CÆ-
 SVS FVGIENS. RELIQVA AV-
 TEM SALTVS EIVS, NUMERO
 PAVCA ERVNT, ET PVER SCRIBET
 EA. Quo sanè loco, SALTVS
 nomine, quam secum habebat turbam
 intellexisse putandum est, quemadmo-
 dum per CARMELVM, cuius opes &
 luxum, quem, eadem vindice potentia,
 quam IGNEM antea diximus, consum-
 ptum, cumque in ipso rerum discrimi-
 ne ita in fugam cum sociis conuersum iri
 dicit, vt relictorum numerus ipsa pauci-
 tate à PVERO facile teneri, DESCRIBI
 QVE possit. Est enim non multò
 post, sicut ante prædictum fuerat, cuer-
 sum Assyriorum imperium. Non desunt,
 qui SANCTIFICABIT IPSVM, ad
 Israëlcm referant, deòque consecratum
 iri velint; quo sensu primogenitum om-
 ne sexus masculini, quod vuluam ape-
 ruisset, Domino sanctificari, id est conse-
 crari, præcipitur: quando SANCTIFI-
 CANDI verbum, non sanctificationis
 semper, sed consecrationis etiam signifi-
 cationem habere certum sit. Haudqua-
 quam enim, si populum non agnosceret,
 contra hostes IGNEM ipse FVERAT
 ACCENSVRVS. COLLIBVS autem,
 MONTIBVSQVE, ET SALTIBVS,
 Assyriorum duces, cum ipsa cæterorum
 multitudinem assimilaret; qui olim quidem
 valde potentes, & feruidi, EX TIN-
 GVENTVR tamen. Ita enim ipsorum
 non corpora tantum, sed animas etiam
 mors DEPASCET; vt exiguum, quod
 relinquatur, futurum sit. Sunt etiam, qui
 pœnas istas ad Rapsacem tempus referant:
 cum quo, qui euasere incolumes, Assyrio
 superstitem numerum denuntiarint. Cæ-
 terum cum duplex sit ignis virtus; eam
 quidem, quæ illuminandi est, Israëli at-
 tribuit: quæ autem vrendi, Assyriis: qui-

Exod. 23. 34. Luc. 2.

4. Reg. 18. 19.

Y

Deut. 4.

Math. 5. 1. Cor. 6.

Luc. 10.

Es. 9.

Matth. 2.

bus propter MAGNÆ MENTIS superbiam in contrarium quàm statuis-
sent res abierunt. SANC TIFICAT
autem tum demum IGNIS, inquitur,
cùm SYLVAM, TANQVAM FOEN-
VVM, DEPASCITVR. Quoniam
itaque IGNIS consumens existit Deus,
eos est animi motus depasturus, qui è syl-
ua prodeunt; & tunc MONTIVM cessa-
tura est combustio. Progreditur verò
IGNIS in MONTES istos, ratione
præditos, in COLLES etiam & SAL-
TVS, ab animis ad carnes vsque; ibi
solum vrendi finem facturus. MON-
TIVM deinde nomine eos in scriptura
significari putant, qui aliis dignitate su-
periores, tanquam construendis rebus
præficiuntur: SALTVMVVM autem, qui
fructus nullos edentes, veri agricolæ ar-
tem & manum non sciunt. Omnes
igitur IGNIS inuadit, factò ab animi
principio, & si in eis malum steterit, eo
vsque tantum SYLVAM DEVORA-
BIT. Quòd si ad carnis opus aliquod
res procefferit, nec CARNIBVS etiam
ipsis pepercerit, verbi causa: si cuius
ad solum vsque appetitum progressa est
libido; in anima & ipse ignis consistet.
Solum enim in mulierem libidinis arde-
re oculos torfit; non Dei templum pro-
phanauit; non membra Christi; mem-
bra meretricis effecit. At si ad corpus vs-
que processerit, eo vsque & IGNIS ipse
progreditur. ET ERIT, ait, FV-
GIENS, QVASI FVGIENS A
FLAMMA COMBIVRENTE. Forfitan
qui FVGIT à combustione, is est, qui
conuersione pœnitentiæ ductus, vltri-
cem effugere FLAMMAM conatur.
Qui verò relinquentur, erunt numerus;
non ideo tantum, vt nullo negotio queat
numerari; sed quod, qui in diuinum illo-
rum ordinem redigantur, quos in nume-
rorum loco describi constat, digni repe-
riantur. Gaudete enim, ait Saluator, quo-
niam nomina vestra scripta sunt in cælis.
Nec verò PVER alius, à quo ista descri-
ptio fiat, intelligendus est; quàm de quo
fuit antea, Puer natus est nobis vsurpa-
tum; Filius ille nimirum, quem Magos
adorasse, quem in ægyptum descendisse,
quem rursus in terram Israël rediisse cer-
tum est. Ille inquam, qui vite pœnitudine
fese ad Deum recipientes describit.

ἄφ' ἧς ἡ ἀσθηραία τοῦ μεγάλου
νοῦ πρὸς ἐναντίαν τῆς ἀσθηραίας
μετακλήσεται. ΑΓΙΑΖΕΙ δὲ φασὶ
τὸ ΠΥΡ, ἐπεὶ δὲ ΦΑΓΗΩΣ ΧΟΡ-
ΤΟΝ ΤΗΝ ΥΛΗΝ. ἐπεὶ οὖν ΠΥΡ κει-
ταναλίσσον ὅτιν ὁ Θεὸς, τὰ ἐξ ἕλης ἐλθόν-
τα δαπανήσεται πᾶσι, καὶ τότε ΤΑ ΟΡΗ
τῆς κήρυξης παύσεται. Τὸ δὲ ΠΥΡ τῆς
λογικῆς τῶν ΟΡΩΝΤΕ ΚΑΙ ΒΟΥ-
ΝΩΝ ΚΑΙ ΔΡΥΜΟΥ ἀπὸ ψυχῶν ἀρ-
ξάμενον εἰς σάρκας αὐτὰς κειτανήσεται.
καὶ εἰ δὲ φασὶν, ἡ γραφή ΟΡΗ μὲν, τὸς ἐν
προσπερήμασι πῖνι, ὅσον ὅτι τῆς κειτασιουῆ
γερονότου. ΔΡΥΜΟΥΣ δὲ, τὸς ἀκέραιους
καὶ μὴ ἴφοιτέαν ἔχοντας πῖνι τῶ ἀληθινῶ
γεωργῶ. πάντων μὲν τοι ΤΟ ΠΥΡ ἀπλετα
ἀρξάμενον ἀπὸ ψυχῆς τῆς ἐν τῶ νό πα-
θημάτων. * εἰ μὲν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
πῖνι ἐν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
ΥΛΗΝ. εἰ δὲ καὶ πρὸς τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
κλήσεται πῖνι ἀσθηραίας, καὶ εἰς ΤΑΣ ΣΑΡ-
ΚΑΣ αὐτὰς κειτανήσεται. οἷον εἰ τῶν
μοιχείας μὲν μόνος ἐθυμίσσεως, μὲν ἰν-
χῆς ἴσταται καὶ τὸ πῦρ. ἐνέβλεψε γὰρ μόνον
γυναικὶ πρὸς τὸ ὀπιθιμῆσαι, ἀλλ' ὅσο
ἔφθειρε τὸν ναὸν τῶ Θεοῦ, ποιήσας τὰ μέλη
τῶ Χερσὸς πᾶσις μέλη. εἰ δὲ πρὸς ἐλθοὶ πρὸς
σῶμα, μὲν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
καὶ ΕΣΤΑΙ φησὶν, Ο ΦΕΥΓΩΝ, ὡς Ο
ΦΕΥΓΩΝ ΑΠΟ ΦΛΟΓΟΣ ΚΑΙ Ο-
ΜΕΝΗΣ. τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
ἐμωτισμοῦ, ἔπιτροφῆ καὶ μετανοία, φεύγει
πῖνι κολάζεσθαι ΦΛΟΓΑ. οἱ δὲ κειτα-
λειφθέντες ἔσονται ἀριθμῶς, οὐ μόνον ἀφ' ἧς τὸ
ἐναριθμητικόν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἄλλοι πρὸς ἀριθ-
μῶν ἀναλαμβάνεσθαι θέου, κατὰ τὸς ἀριθ-
μητικῆς ἐν τῆ βύβλω τῆς ἀριθμῶν. Χαί-
ρετε γὰρ φησὶν ὁ σωτήρ, ὅτι τὰ ὀνόματα
ὑμῶν ἐγγεγραπῆται ἐν τοῖς ἔθενοις. ΠΑΙ-
ΔΙΟΝ δὲ τὸ γράφον πᾶσι πῖνι ἐγγρα-
φῶν, πρὸ οὐκ ἐλέρθη, ὅτι ΠΑΙΔΙΟΝ
ΕΓΕΝΗΘΗ ΗΜΙΝ ΥΙΟΣ, ὃ πρὸς
κλήσεται Μάγοι, ὃ κειτλήθεν εἰς Αἴγυπτον,
καὶ πάλιν ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ, ὅσο γρά-
φει τὸς ἀφ' ἧς μετανοίας εἰς Θεὸν ὀπιτρέ-
φονται.

Καὶ

Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, σκέτι πρὸςθεθήσεται κα-
ταλειφθὲν Ἰσραὴλ. καὶ οἱ σωθέντες τῶ Ἰακώβ σκέτι μὴ πε-
ποιοῦτες ὡς ἔπ' τῶς ἀδικήσαντας αὐτῶς. ἀλλὰ ἔσονται
πεποιοῦτες ὅτι τὸν Θεὸν τὸν ἅγιον τῶ Ἰσραὴλ τῆ ἀληθεία.
καὶ ἔσται τὸ καταλειφθὲν τῶ Ἰακώβ ὅτι Θεὸν ἰσχύοντα. καὶ
εἰς γέννηται ὁ λαὸς Ἰσραὴλ, ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης,
τὸ κατάλειμμα αὐτῶν σωθήσεται. λόγον γὰρ ἔτελεσαν καὶ
ἔτελεσαν ἐν δικαιοσύνῃ, ὅτι λόγον ἔτετε μὴ ἄλλο ὅ Θεὸς
σοιήσει, ἐν τῇ οἰκκμήν ὅλη.

ὁ ο λαος σου.
ΑΞΤΡΑΤΕΙΑΝ Ο.Σ.
ΟΜΑΞΤΕ ΟΙ.Ο.
ΚΥΡΤΙΟΣ ΤΑΝ ΑΤ-
ΝΑΜΕΑΝ.
ΟΙ Γ.

Et erit in die illa, non amplius adiciet residuum Israel, Et qui sal-
uati fuerint de domo Iacob, non amplius iis confident, à quibus iniu-
ria affecti sunt. Sed Deo sancto Israel confident in veritate. Et erit re-
siduum Iacob super Deum fortem. Et si fuerit populus Israel tan-
quam arena maris, reliquiæ eorum saluabuntur. Verbum enim con-
sumens & abbrevians in iustitia. Quia verbum abbreviatum Deus
faciet in toto corde.

Ο Θεοφίλοι, καταγραφῶσιν Αασυριοι, οἱ
πελειφθέντες τῶ λαῶ τῶ ἀίχμαλωπι-
θέντος, ἔς ἐλευθέρως ὁ Κύρος ἀπέπεμψεν, ἵνα
ἔσονται ΠΕΠΟΙΟΤΕΣ ὅτι τῶς Αασυ-
ρίως τῶς ἠδικηκότας αὐτῶς, ὅσο φαινεται ποι-
ήσας Ααχάζ, τῶς ἱερῶς ἠσσωρῶς καὶ τῶς βα-
σιλικῶς ἀπὸ τῶ Αασυρίων τῶ βασι-
λεῖ, λέγων. δὲ λόγος σου ἔργω. ἀνάστη καὶ σῶ-
σον με εἰς χερσὶς βασιλείας σου, καὶ ἐκ
τῶς βασιλείας Ἰσραὴλ, ὅτι καὶ ἀπελθὼν ἔτε-
λεσε Δαμσκῶν, καὶ τὸν Ραασῶν ἀπέπεμψεν.
ὅσο ἐπ' ἀνθρώπου τῶν τῶ, ὅσο δὲ μόνον οἱ γὰρ
σωθέντες ΘΑΡΡΗΣΟΥΣ ΙΝ. λέγει δ' ἄλλο
τὸ μὴ πάλιν πρὸςθεθήν οἱς πάλαι προσείηντο
δάμοσιν τοῖς τῶ; αὐτῶ ἠδικηκόσι ψυχῶς. τινὲς
δὲ φασὶν ἐρηθῆσαι τῶν τῶ πρὸς τῶ ὀπιτροφῆς
ὅτι Θεὸς ἔτελεσε τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
λοῖ τοῖς αὐτῶς ἀδικῶσι πρὸςθεθήνται μόνος δὲ
ΠΕΠΟΙΟΕΝ ΕΝ ΑΛΗΘΕΙΑ ΘΕΩ,
ὁ μὴ ἐν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
σι μὴ μαρτυροῦντος, τὸ δὲ πᾶν ἀπὸ τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
τῶ δὲ ΚΑΤΑΛΕΙΜΜΑ, πρὸ οὐ ὀπιφέρει
ὅτι ΣΩΘΗΣΕΤΑΙ, ἀσέως λέγων πρὸς
αὐτῶ, ἔτερον ὅτι πρὸς τὸ λέγειν, ΟΥΚΕΤΙ
ΠΡΟΣΤΕΘΗΣΕΤΑΙ ΤΟ ΚΑΤΑ-
ΛΕΙΦΘΕΝ ἸΣΡΑΗΛ. τῶ τῶ γὰρ, τὸ

Post euerfas, inquit, Assyriorum opes
non amplius qui de populo in serui-
tutem abducto relictii sunt, in libertatem
autem postea Cyro vindice restituti Af-
syrriis iniuriæ autoribus CONFIDENT
vt Achazus olim, qui missis ad Assyrium
facris, regiisque thesauris, eundem qui-
dem aduersus Israël & Syria reges au-
xilium expetitus est: sed cum reuertetur
Assyrius, trucidato Raafin rege Da-
mascum expugnauit. Itaque non homini
iam, sed DEO soli, à quo salutem sunt
consecuti, CONFIDENT: forsan & illud
innuit, ne dæmonibus iterum, à quibus
tantam animis iniuriam experti sunt, ad-
hæcant. Quibusdam placet de illis ista,
qui ad Deum reuersi, in eo spem omnem
posuerunt, intelligi. Qui enim scelera
amplectuntur, eorum partes, à quibus ini-
uriam patiuntur, sequuntur. Contra, soli
DEO CONFIDIT IN VERITA-
TE, qui nec vllis rebus, quæ cernuntur,
nititur; nec alibi aliò spe collocatā diui-
ditur; sed totum se Deo committit. Ve-
rum enimvero, quod ad RELIQUIAS
attinet, quas SALVANDAS esse indefi-
nitè locutus, intulit; aliud ab eo quod-
dam, quod NÓN AMPLIUS ADIE-
CTVM IRI RESIDVVM ISRAEL
dixit, significauit. De hoc enim, quod
Y ij

Isa. 40.

folamini populum meum sacerdotes, dicit Dominus. Loquimini in cor Hierusalem; adhortamini eam. Quod autem super eorum consilium dixit, DE ASSYRIIS intellexit, quos ea celeriter, quae in populum meditati sunt, passuros esse significat.

Παρακαλεῖτε τὸν λαὸν μὴ λέγει ὁ Θεὸς, ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ, ὡς καλεῖτε αὐτήν. καὶ τὴν Βηθλέμ, δὲ αὐτῆς λέγει ΤΩΝ ΑΣΣΥΡΙΩΝ, ὅτι ἐπιπέσονται ἡ πόλιν αὐτῆς ὡς ἡ πόλις Ἰερουσαλήμ.

ΠΙΠΙ

Idem d. deasotis t. kyrios sabaoth conturbabit duos in d. d. xes meta ischous. kai oi uphloi th ubrei conturbisontai, kai ta painwthisontai, kai pesontai oi uphloi, machaira d. de libanos qn tois uphlois pesetai.

ΚΑΙ ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀναθήσεται. ἀναπαύσεται, ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα τῷ Θεῷ, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βελῆς καὶ ἰσχύος. πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας ἐμπλήσει αὐτὸν, πνεῦμα φόβου Θεοῦ. ἔ κατα τὴν δόξαν κρινεῖ. ἔ δὲ κατὰ τὴν λαλίαν ἐλέγξει. ἀλλὰ κρινεῖ ταπεινὰ κρίσιν, καὶ ἐλέγξει τὸς ταπεινὸς τῆς γῆς. καὶ πατάξει γῆν τῆς γῆς τῶ σώματος αὐτῆς. καὶ ἐν πνεύματι διὰ χειλέων ἀνελεῖ ἀσεβῆ. καὶ ἔσαι διχομοσίη ἐζωσμήτος τὴν ἰσφὺν αὐτῆς, καὶ ἀληθεία εἰλημήτος τὰς πλευράς. καὶ ὑμνοσηθήσεται λύκος μετὰ ἄρνου, καὶ πάρδαλις ἀναπαύσεται ἐρίφου, καὶ μοσχάριον, καὶ ταῦρος, καὶ λέων ἅμα βοσκνηθήσονται. καὶ παιδίον μικρὸν ἄξει αὐτῆς. καὶ βῆς καὶ ἄρκου ἅμα βοσκνηθήσονται, καὶ ἅμα τὰ παιδία αὐτῶν ἔσονται. καὶ λέων ὡς βῆς, φάγεται ἀχυρα. καὶ παιδίον νήπιον ἐπιτρέψῃ γλῆν ἀσπίδων, καὶ ἐπι κούτην ἐκγόνων ἀπειδῶν τὴν χεῖρα ἐπιβαλεῖ, καὶ οὐ μὴ κακοποιήσῃ, οὐ δὲ μὴ δύνανται ἀπολέσαι οὐδένα ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἁγίον μου, ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμ-

ΠΙΠΙ

passa t. gnōnai tōn kyriou, ōs ūdōr polū katakalūpsi salassous. kai ἔσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἡ ῥίζα τῷ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνισάμμος ἄρχειν ἔθνων, ἐπ' αὐτὸν ἔθνη ἐλπῖσι, καὶ ἔσαι ἡ ἀνάπαυσις αὐτῆς, τιμή.

Ecce Dominator Dominus Sabaoth conturbabit gloriosos cum fortitudine, & excelsi iniuria conterentur, & humiliabuntur, & cadent excelsi gladio, Libanus autem cum elatis concidet.

Cap. xi

egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice ascendet. Requiescet super eum spiritus Dei, spiritus sapientiae & intellectus,

A. S. O. KAI OIM-
TEPOI TAPHNA-
ONS ONTAL OMATE

A. O. S. KAI KAI-
HEI HN BYGYNH-
A. TOIE PRAHI
THE GHE.
E. HTAKOTE THE
GHE. O. OMATE O.

A. O. KAI ANANA
NEMETH ZONTI O-
ME S KATA KAEI O-
ZONTAI H BIAIA AP-
TEN. O. KAI BOE
EVA AKTOS BOSEH
ON ZONTAI OBOBY-
MA ON KATA KAI-
ON ZONTAI TAPA-
LIA AYTAH.
A. O. DE BOYKO-
LION. OMATE O.

lectus, spiritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientiae, & pietatis: & replebit eum spiritus timoris Dei. Non secundum opinionem iudicabit, neque secundum sermonem arguet, sed iudicabit humili iudicium, & arguet humiles terræ. & percutiet terram verbo oris sui, & in spiritu labiorum interficiet impium. Et erunt iustitia succincti lumbi eius, & veritate latera inuoluta. Et simul pascet lupus cum agno, & pardus simul requiescet cum hirco, & vitulus, & taurus, & leo simul pascentur, & puer parvus ducet eos. Et bos, & vrsus simul pascentur, & simul catuli eorum erunt. Et leo, sicut bos, vescetur paleis. Et puer infans super foramen aspidum, & super cubile foetuum aspidum manum mittet, neque eum laedent, neque poterunt quenquam perdere in monte sancto meo: quoniam impleta est tota terra cognitione Domini, sicut aqua multa cooperit mare. Et erit in die illa, radix Iesse, & qui confurget, ut princeps sit Gentium, in ipsum Gentes sperabunt, & erit requies eius, honor.

Αὐτῆς καὶ τῆς τῆς Ασυρίων ἀλαζονείας εἰπὼν καὶ τῆς καβαρέσεως, καὶ περὶ τῆς κατ' ἔθνος πολυαρχίας διεξέρχεται. ἐθνάρχου γὰρ ἦσαν εἰδωλολαβεία τὸν κτίστην ὑβρίζοντες, καὶ παρὰ τὸ οἶκον φρονήματος ἐπαυρόμενοι. καὶ τὴν τῶν οὐκ ἐπιστρεφόμενων καβαρέσειν. Τινὲς δὲ φασιν ὡς καὶ τῆς σωτήριος ἐπιδημίας μέλλων εἰπεῖν, τὸς πάλαι φρονουῦντας ἐπὶ τῇ τῆ νόμου σκιά, καθελεῖν ἐπαγγέλλεται. ἰσχυροὶ γὰρ ὄντως τῆ ὑβρεί γηγένων, ἔ παρρησίας μόνον ἀπειτονοῦντες, καὶ τοῖς τὰ βέλτερα συμβουλεύουσι μαθηταῖς λέγοντες ἀμαθῶς, ἀλλὰ ἡμῖν λαλεῖτε, καὶ ἀναγγέλλετε ἡμῖν ἑτέραν πλάσσειν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν γλώττιαν ἐπιθίγοντες τῷ Χριστῷ, οἷς ὀξυτάτῃ τῷ Θεῷ ἐποίησεν ὄργην τῆ ἱεροκρίσεως τῆς ἐκτελέσεως καὶ ἐκάλεισε ΜΑΧΑΙΡΑΝ. εἰποὶ δ' αὖ καὶ τῆς πολεμίων τὴν ἐπ' αὐτῆς χρησάσασιν ΜΑΧΑΙΡΑΝ. ἀλλὰ καὶ Ο ΛΙΒΑΝΟΣ φησι, ΣΥΝ ΤΟΙΣ ΥΨΗΛΟΙΣ ΠΕΣΕΙΤΑΙ, ἔτα τὸν κῆρον μετὰ τ' ἐπιπρυδῶν ἱερέων θηλῶν. ΛΙΒΑΝΟΝ δὲ καὶ τῆ Ἱερουσαλήμ τὸι δὲ καλεῖν ἡ γραφή. παρὰ τὴν ὁ Ζαχαρίας φησὶ Διανοῖξον ὁ Λίβανος τὰς θύρας σου, καὶ καταφαγέτω πύργους καὶ κέδρους σου. Ολολυξάτω πίτυς, ὅτι πέπλωκε κέδρος. Ολολυξάτω δρυὲς τῆ Βασιλιτιδος, ὅτι κατεσάθη ὁ δρυμῶς σου ὁ σύμφυτος. καὶ δὲ τῆ παρὰ τῆς ἐξήγησιν, τὴν τῆς κατ' ἔθνος βασιλέων, καὶ αὐτῆς τῆ κατ' ἔθνος ζώντος καὶ

Quia fatis Assyriorum factum & interitum explicauit, ad Gentes iam pro regnorum varietate, sermonem conuertit. Erant enim ipsarum principes, despecto conditoris cultu, idola amplexi, & animi ferocitate valde tumidi elatique, quo fit ut earum etiam interitum varicineretur. Aiunt enim nonnulli, quia de Salvatoris aduentu sermonem instituat, eorum, qui legis umbra superbe olim gloriabantur, euerfionem denuntiare. Impotentius enim re vera egere, qui prophetarum caede madentes, eo impudentia perucenerunt, ut Apostolos optima monentes, alium sibi errorem dicere non solum postularēt, sed in Christum etiam ipsum linguæ petulantiam acuerent. Itaque Deum in illos furoris sui, quem vocat, GLADIVM, ut ab eis sacerdotium amputet, immisurum. Non malè etiam fortasse dixerit, qui de hostium in eos grassaturo GLADIO intelligat. Quintiam ET LIBANVS, ait, CVM EXCELSIS CADET: ita nimirum templum ipsum cum elatis timidisque sacerdotibus intelligens. LIBANVM verò etiam Hierusalem nuncupare solet scriptura: quo nomine & ipsam alloquitur Zacharias cum ait, Aperi Libane portas tuas, & depascatur ignis cedros tuas. Vlula abies, quia cecidit cedrus. Vlulate querqus Bafanitidis, quoniam auulsus est saltus confitus. Quod si ad priorem respicis interpretationem, explicato satis ethnicorum regum, populique legem tuen-

Cap. xi.

Z

Psal. 137. Rom. 3.

col. i. c. 2.

1. Cor. 12.

Ioan. 14. Ioan. 8.

Matth. 21.

non ab alio mutuatum, sed ex se, tanquam refertissimo penu & plenissimo de promptum, tribuit. Ne putes ergo, cum ab eo hauriri dictum intelligis, ad eorum rationem, qui tandem exhauriuntur, eum reuocari. Quod deinde SUPER EVM REQUIETVRVM dixit, ad Adamum, eiusque posteros respexit; super quos flagitiis impeditos, haudquaquam REQUIESCERE valuit. Omnes enim declinauerunt, simul inutiles facti sunt. Solus autem vnigenitus Dei filius, quantumuis eandem nobiscum naturam haberet, peccati laqueos euitauit. In hominis ergo natura SPIRITVS sanctus, tanquam in ipso primo, secundisque generis primitiis, REQUIEVIT; vt idem in credentibus nobis faceret. Nos enim Christi dona iure hereditario, sicut & parentis primi calamitates, consequuntur. Verum ne spiritus portionem tantum habere, non ipsam autem deitatis plenitudinem existere putares, quæ tanquam proprio in templo, in carne anima intelligente prædita habitaret, his verbis, ET REPLEBIT EVM SPIRITVS TIMORIS DOMINI, & quæ sequuntur, vñs est. Nec verò pro gratiarum varietate, varium esse spiritum, sed vnum eundemque varias habere operationes Paulo teste credendum est. Ait enim, Omnia operatur vnus & idem spiritus, diuidens singulis prout vult: eadem planè ratione, qua Dei verbum multis operari modis animaduertimus. Vita enim idem ipse est, & lux, & potestas. Verum enimvero, quia suo tandem tempore nasciturum Emmanuelem monuit; vtiliter iam, vt diuinis virtutibus, operumque dignitate cognosci debeat, adiungit his verbis. NON SECUNDVM OPINIONEM IVDICABIT, NEQVE SECUNDVM RVMOREM ARGVET quæ sanè à Symmacho perspicuè sunt in hunc modum translata; NON SECUNDVM VISIONEM OCVLORVM IVDICABIT, NEQVE SECUNDVM AVDITVM AVRIVM ARGVET: SED IVDICABIT RECTITVDINE PAUPERES: quod est Euangeliorum testimonio cõprobatum. Est enim magna persæpe libertate nunc sacerdotibus ipsius regni Dei priuationem, vt ad gentes transfirer, quæ fructus

και οσα εν μετρου διδοις, αλλ' ως εξ ιδιου πληρωματος. Οσα ουτω παλαειν επι αυτου, το της κεινωσεως λογιζεται μετρω. ΑΝΑΠΑΥΣΕΤΑΙ ΔΕ ΦΩΝ ΕΠΑΥΤΟΝ; ὅτι τοῦ Ἀδάμ μὴ ἀναπαύσασθαι ἀμαρτίαν ἐκκλίναντα, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν. Πάντες γὰρ ἐξέκλιναν ἅμα ἠρξασθῆσαν. ὁ δὲ μονογενὴς καὶ τοὶ γερωνὸς καὶ ἡμῶν ἀνάλωτος ἡ ἀμαρτίας. ΕΠΑΝΕΠΑΥΣΑΤΟ Οὐ Τῆ τοῦ ἀνθρώπου φύσει ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ το ἄγιον, ὡς ἐν αὐτῷ ὡρώτω, καὶ ὡς ἐν ἀπαρχῇ τοῦ γένους δευτέρου, ὡς ἐν καὶ ἐν ἡμῶν ἐπαναπαύεται τοῖς πιστεύουσι. κληρονομοῦμεν γὰρ τῆς τοῦ Χριστοῦ χαρισμάτων, ὡς καὶ τῆς τῆς ὡρώτω πλάστου κεκῶν. ὅτι δὲ μὴ μεμελιῶ εἶχε τίτλ τοῦ πνεύματος μεθέξῃ, ἀλλ' ἡ τοῦ πληρωμα τῆς θεότητος, τὸ ὡς ἐν ἰδίῳ καὶ καταλύον (καρὶ τῆ ψυχῇ ποιεῖ ἐψυχολογῆσαι) δηλοῖ λέγων. ΚΑΙ ΕΜΠΛΗΣΕΙ ΑΥΤΟΝ ΠΝΕΥΜΑ ΦΟΒΟΥ ΘΕΟΥ, καὶ τὸ ἐξῆς. οὐ καὶ ἐν δὲ χάρισμα πνεύμα διέφορον, ἐν δὲ καὶ τῷ αὐτῷ, διέφοροι ποιεῖσιν ἐέργειαι, καὶ τὸ Παῦλον λέγοντα. πάντα ἐργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πνεύμα. διαφορῶν ἰδίῳ ἐκάστῳ, καὶ ὡς βούλεται, ὡς καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ἐργεῖ πολυτρόπως. ζῶν γὰρ ὅτι, φάσ τε, καὶ δυνάμεις. ἐπιπὼν δὲ ὅτι τε φησεται κατὰ χαρὸς ὁ Εμμανουὴλ, τὰ δὲ ἐν ἑταί γινώσκω, ποιεῖσιν ἀρετῆς, καὶ τῆς τῆς ἐργων λαμπαρότητος λέγων. ΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ ΚΡΙΝΕΙ, ΟΥ ΔΕ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΛΑΛΙΑΝ ΕΛΕΓΞΕΙ. ἀ δὲ σαφῶς ἐξέδανε Σύμμαχος ἐπιπὼν. ΟΥ ΤΗ ΟΡΑΣΕΙ ΤΩΝ ΟΦΘΑΛΜΩΝ ΑΥΤΟΥ ΚΡΙΝΕΙ, ΟΥ ΔΕ ΤΗ ΑΚΟΗ ΤΩΝ ΟΤΩΝ ΑΥΤΟΥ ΕΛΕΓΞΕΙ. ΕΝ ΕΥΘΥΤΗΤΙ ΠΤΩΧΟΥΣ ΓΗΣ. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς τοῦ εὐαγγελίου. (ὡν παρρησία γὰρ ἠλεγχε πολλῇ καὶ τοῖς ἱερέας, λέγων. ἀρθῆσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ δοθήσεται ἑθνεσιν πτωχοῖς τοῖς

Α.Α.Α.Α. ΚΡΙΝΕΙ.

1. καὶ ἡμεῖς οὐκ ἔσμεν ἡμεῖς.

τοῖς καρποῖς αὐτῶν. καὶ δὲ τῶν γενημάτων τῶν καὶ φαιλάτων, οὐκ αὐτοῖς πολλὰ κίμας ἐπιπὼν. ΑΛΛ ΟΥ ΔΕ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΛΑΛΙΑΝ ΗΛΕΓΧΕΝ, εἰς δὲ τοῖς καρδίας ὁρᾶν ἐφασκε. τί με περιελάτε ὑποκριταί, τοῖς Ἡρωδιανοῖς λέγων (ὡράκτορες δὲ οὐτοι τελωνῶν) ἐρωτᾶσιν εἰ ἐξέσι δυνάμει κήσον Καί (καρὶ). ὅτι δὲ ἐξέσατε γὰρ μο φησι τὸ νόμισμα τοῦ κήσου, καὶ τὸ ἐξῆς. καὶ τοὶ λόγοις ἐξεδότω καλοῖς διδάσκαλε λέγοντες, οὐδὲ μὴ ἐπὶ τίλ ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις ἐν ἀληθείᾳ καὶ ὡς αὐτοῖς κακοῦργουῦντας ἐξήλεγχε. ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΙΝΩ ΔΕ ΚΡΙΣΙΝ ΕΚΡΙΝΕΝ, ΗΛΕΓΧΕΤΕ ΤΟΥΣ ΤΑΠΕΙΝΟΥΣ ΤΗΣ ΓΗΣ. ἢ καὶ Σύμμαχος, ΤΟΥΣ ΠΤΩΧΟΥΣ ΕΝ ΕΥΘΥΤΗΤΙ. καὶ ὡν ἠλεγχε, μακρότεροι οἱ πτωχοὶ τοῦ πνεύματι, οἷοις ἐνομι (ὡς ἔλασε τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς, οἷοις ΗΛΕΓΧΕ ποτε καὶ λέγων. Ακμῶν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοι ἐστε. καὶ πάλιν, Οὐπω νοεῖτε οὐ δὲ (ὡσιετέ; ποτε δὲ τὸ Πέτρῳ. ὁλιγόπιστε, εἰς τὴν ἐδίξασα. καὶ πλείετα τοιαῦτα λέγων ΔΙΗΛΕΓΧΕ. ποτε οἷς φησι. καὶ ΠΑΤΑΞΕΙ ΤΗΝ ΤΩ ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ. ὅμοιοι τῷ, Οὐκ ἔλθον βαλεῖν ἐφ' ὑμῶν ὅτι τίλ γίν, ἀλλὰ μακρότερον. μακρότερον δὲ Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ, δι' οὐ τὸ γῶδν προφητῶν τῶν εἰς αὐτὸν πεπιευσῶν ἀνῆρι. Τινὲς δὲ φασιν, ὡς τὸ γέρον τοῦ σωτήρος διέ τούτων παρῆσεται. ΓΗΝ γὰρ λέγει μάλα καὶ, ἡ δὲ ἐν τῷ κατὰ ἐπιπὼν. τὸ ἀληθὲς δ' ἐν εἰ καὶ ὅτι πάσης τὸ ἐπιπὼν. κατῆρξασατο γὰρ σύμμαχος ἐπὶ τὴν ἀνθρώπου φύσιν ἐπιπὼν. Γῆ εἰ, καὶ εἰς γλῶσσι ἀπελεύση. καὶ κόσμον ἀσεβῶν ὑδατι κατῆρξασα. ἐπὶ δὲ καὶ τίλ Ἰουδαίαν ὅτι τῆ κατ' αὐτοῦ παρρησία λέγων, Ἰδὺ ἀφίεται ὑμῶν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ἐγκαταλείφθησα δὲ παρ' αὐτοῦ πολέμῳ καὶ πυρὶ δεδαπάνηται. τίλ δὲ γέρον αὐτοῦ φύσιν ποτε τοῦ παρῆσισι τὸ, ΕΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΔΙΑΧΕΙΛΕΩΝ ΑΝΕΛΘΕΙΝ ΑΣΕΒΗ. ἐπιπὼν γὰρ τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι.

eius ederent, minitatus: nunc scribas & Phariseos multis aliis imprecationibus & infestatus. Idem VERO NON SECUNDVM SERMONEM ARGVEBAT: sed in cordis penetralia oculorum acie irrumpens, tentantibus & simulate querentibus Herodianis, à quibus publicanorū pecuniæ colligebantur, vtrum censum Cæsari persolvere liceret; Respondit vt sibi munifma census ostenderent, cæteraque illa, quæ sequuntur. Non estam enim licet verborum speciem prætenderent, magistrumque Dei viam monstrantem appellarent; sunt tamen à Christo calumniæ conuicti. IVDICAVIT ETIAM HVMI IVDICIVM, ET HVMI LES TERRÆ ARGVIT: vel, si ad Symmachum respicis, PAUPERES IN RECTITVDINE, eos nimirum, quos ipse beatus Christus prædicat spiritu pauperes; quales eius fuere discipuli, quibus & ipsa ne Domini quidem pepercit REFREHENSIO. Ait enim; Adhuc & vos sine intellectu estis. Et; Nondum cognoscitis; nec intelligitis. Itẽmque Petrum alloquens peculiariter; Vir modicæ fidei, ad quid dubitasti? cuius generis multa etiam alia ARGVISSE nemini dubium esse queat. Sequitur ergo; ET PERCVTIET TERRAM VERBO ORIS SVI. Cui non absumile fuerit & illud; Non veni pacem mittere in terram, sed gladium. Est verò gladius, VERBVM ORIS EIVS; quo rerum terrenarum curæ, ac sollicitudines eorum, qui fidem ipsius amplexi sunt, amputat. Non desunt porro, qui istis diuinitatem Saluatoris demonstrari dicunt. TERRAM enim significat, quam maledixerat. Re vera autem de vniuersa non malè dictum putetur: quando omne penitus hominum genus execratus est, his verbis; Terra es, & in terram reuertêris. Quando etiam mundum impietate deprauatum eluuiione extinxit. Iudæam verò & ipsam deinceps, ob contumeliam, quam ab ipsa passus est, sic alloquitur; Ecce relinquetur vobis domus vestra deferta. Ab ipso enim relicta, ferro & flamma planè consumpta est. Ad hæc, ne diuina ipsius natura lateret, IN SPIRITV LABIORVM ESSE INTERFECTVRVM IMPIVM addidit: Immundos enim spiritus in-

Matth. 23.

Matth. 22.

Matth. 5.

Matth. 5.

Matth. 8.

Matth. 10.

Matth. 10.

Gen. 3.

Gen. 7. 8.

Matth. 21.

Matth. 8. 12. Mar. 1. Luc. 8. 11.

crepabat : & quantum hominis admittebat conditio, ore & labiis obstrepebat. Sed ita Spiritus ineffabili potentia, demonum vires frangebantur, & toto genere ruebant, vt clamantes, Quid tibi nobiscum fili Dei? audirentur, venisti ante tempus, vt torqueres nos. Non te ipsi ignoramus, nec sanctum Dei esse ambigimus. AT ERVNT, ait, IYSTITIA SVCCINCTI LVMBI IPSIVS, ET VERITATE LATERA INVOLVTA. Vt autem Symmachus; ET ERIT IYSTITIA CINGVLVM LVMBORVM EIVS, ET FIDES CINGVLVM RENVM EIVS. Nul-lum enim eorum omnino, quibus sibi placent homines, in signe maiestatis habiturus est; Sed pro regio cingulo, auro & gemmis insignito, IYSTITIA ET VERITATE SVCCINCTVM IRI POLLICETVR. Ostendunt verò & hæc Christi deitatem; qui, Paulo teste, factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. Quin & Saluator ipse, Lucem esse se, veritatemque, & viam proficitur: quæ profectò, cinguli instar, eum, qui de RADICE IESSE prodicatur, constringebant: iis-que regium eius & militarem habitum, auxiliique præsentiam aduersus visibiles, & invisibiles hostes, oratio significavit. Nec est profectò dissentaneum istis Euāgelij prædicationem designari: iuxta illud; Iustitia tua, iustitia in sæculum, & lex tua veritas. IYSTITIAM enim & ipsa lex, docebat. Sed non in perpetuum remansit, cum eam, quæ perfectior est, expulerit. Erat eadem & VERITATIS effigies, sed Christum VERITATEM ipsam existere, verbis ipsius testatum habemus. His ergo prophetica narratione veluti delineatis & adumbratis, ad ea se deinceps, quæ præclare ab eo gesta sunt, explicanda conferens, rapaces & feros olim homines mutato vitæ genere, studiis contrariis penitus incubituros; simul-que in Ecclesia recens natos (non fecus atque VITVLOS, ET TAVROS simul pasci videmus) diuinorum verborum alimento fore participes dixit. Nec verò erit, cum reges, & qui cum impetio sunt, inter plebeios & pauperes in Ecclesia versari cõspexeris, quod de huius prophetiæ fide quidquam addubites. Quod

I. Cor. 1.

Ioan. 8. 14.

psal. 118.

ὅσον μὲν ἦκεν εἰς τὸ ἀνθρώπινον, ἢ ἀφ' ἑσθμίας-τος καὶ χεῖλων ἀπειτυπέτο φωνή. τῆ δὲ ἀρ-ρήτου δυνάμει τῶ πνεύματος τὸ ἴ δαμονίου (μεθερρατετο γένος, ὡς βοῶντες λέγουσιν. Τὶ ἡμῶν καὶ σοὶ ἴε τῆ Θεῶ; ἡλθεσ παρ' ἡμῶν βασιλείᾳ ἡμῶν. οὐδ' ἀμὲν σε τις εἶ ὁ ἅγιος τῆ Θεῶ;. Α Λ Λ Α Κ Α Ι Ε Σ Τ Α Ι φησὶν ΔΙΚΑΙΟΣΥ-ΝΗ ΕΖΩΣΜΕΝΟΣ ΤΗΝ ΟΣΦΥΝ ΑΥΤΟΥ. ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΙΛΗΜ-ΜΕΝΟΣ ΤΑΣ ΠΛΕΥΡΑΣ. καὶ δὲ τὸν Σύμμαχον, ΚΑΙ ΕΣΤΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥ-ΝΗ ΠΕΡΙΖΩΜΑ ΤΗΣ ΟΣΦΥΟΣ ΑΥΤΟΥ. ΚΑΙ Η ΠΙΣΤΙΣ ΠΕΡΙΖΩ-ΜΑ ΤΩΝ ΔΑΓΟΝΩΝ ΑΥΤΟΥ. ἀξίω-μα γὰρ αὐτῶ τῆς ἐν νόμῳ τὸ σύμπαλ ἐδέν. ἀπὶ βασιλικῆς δὲ ζώης χερσὶς τε καὶ ἀφ-λίθῃ, ΤΗΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ φησὶν * ΕΞΩΣΘΑΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ. ἠλοῖ δὲ καὶ ἔσται ἡ τῆ λόγῃ θεότης, ὅς ἐγενήθη ἡμῶν σοφία ἀπὸ Θεῶ, διχμοσύνη τε καὶ ἀγαπητός καὶ ἀπολύτως, καὶ ἡ θεῶν ἀποστόλων καὶ ὁ σωτὴρ δὲ φησὶν, ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ. ἢ δὲ τὸν ΕΚ ΡΙΖΗΣ ΙΕΣΣΑΙ ζώης ἀφ' ἑσθμίας τῶν βασι-λικῶν τε καὶ γραπτικῶν χηματι τὸ καὶ τῆ ἀφα-νὰν καὶ ἀρετῶν πολεμίων ἀφ' ἑσθμίας τῆ λό-γῃ σημερινῶν. Εἰκὸς δὲ καὶ τὸ εὐαγγελικὸν διὰ τῆς σημερινῶν κήρυγμα, καὶ τὸ ἡ δι-χμοσύνης διχμοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ νό-μος σου ἀλήθεια. ἢ μὲν γὰρ καὶ ὁ νόμος ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ διδάσκαλος, ἀλλ' ἐκ ἑμεν εἰς τὸν αἰῶνα τῆς τελευταίας ἀντει-σημερινῆς. ἢ δὲ καὶ τύπος ΑΛΗΘΕΙΑΣ ὁ δὲ Χεῖρὶς ἐλεγεν, ἐγὼ εἰμι Η ΑΛΗΘΕΙΑ. ἀφ' ἑσθμίας ἀσπερ εἰκονογραφῆσαι ἡ ἀφ-φητεῦσθμίας, ἐξῆς αὐτῆ ἀφ' ἑσθμίας τῶ ἀφ-πορβῶματα, δηλοῦν ὡς τὰ ἦθη τῶ ἀρπακ-κῆ τε καὶ ἡμεῶν τὸν τοῖσιν ἀποθέματα τῶσιν, τοῖς ἐνομοῖς ἀνακραθήσεται. ὁμοῦ τε τοῖς ἐν ἐκκλησίᾳ νεογνοῖς ἀσπερ ΤΑΥ-ΡΟΣ ΚΑΙ ΜΟΣΧΟΣ βοσκυθήσονται, τῆς αὐτῆς ἐκ τῆς θείων λόγων μεταλη-ψόμενοι προσφῆς. καὶ βασιλικῆς δὲ ἀνδρας καὶ ἐν ἀρχαῖς ὁρᾶν πᾶσι καὶ τοῖς τυχοῦ-σιν ἐν ἐκκλησίᾳ (μεταστροφόμενοι, εἰποῖς ἂν τὸ παρὸν πληροῦσθαι ρητόν. οὐκ ἂν δὲ ἀμάρ-

Γ' ΕΖΑ-ΣΘΑΙ.

ἡ εἰμοῖ

ἀμάρτοις ἀφ' ἑσθμίας τῆς θείων τοῖς ἐθνεῶς λέγων σημερινῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τῆς ἀλογίας εἰδὸς χερσὶν ἐσθμίας. Διὰ δὲ τῆς ἡμέρων ζώων καὶ ἀφ' ἑσθμίας τοῖς Ἰσρα-ηλίταις, οἱ τῆ τῆ νόμου διδασκαλία γερῶ-μασιν ἡμερῶν, σημερινῶν τὸν λόγῃ μῆσαν ἐξ ἀμφοῖν συσῆσθμίας ποιητικῶν ἀρχῶν τε καὶ ἡμέρων, ἱερῶν τε καὶ ἀνιερῶν ἔσθμίας τῶ πάντων ἀρχηγοῖσιν τῶ νέμειν εἰδὸς, χεῖρὶ φησὶν ὁ ἀφ' ἑσθμίας, ἐν νόμῳ ἀγαθῆ καὶ ἐν τῶσιν πῶσι. καλεῖ δὲ ΜΟΣΧΑΡΙΟΝ, τὸν νέον τῆς πειρασῶντων λαὸν τὸν ἐν Χεῖρῶν νηπιόζοντα. ΤΑΥΡΟΝ δὲ τῶσιν τὸν Ἰσ-ραηλ, ὡς ἡλικίᾳ ἀφ' ἑσθμίας τῆς ἡμεῶν τῶ μῆ-τες εἰσαγερόμενος τῆ πίστει, τὸ δὲ τῆς ἀφ-κειμῶν ἀρετῆ τε καὶ γνώσῃ. καὶ τὸ ἑὺλό-γησεν κύριος τῆς μικρῆς μετὰ τῆς μεγά-λων. φησὶ δὲ καὶ Δαβὶδ ἡ Προσῶντα μετὰ νεώτερον ἀνεσῶσθμίας τὸ ὄνομα κυρῆς. τῆς ἐν Χεῖρῶ γὰρ ἡλικίας καὶ Ἰωάννης ἐμφῶ-νον γράφει παιδίοις καὶ πατέροι καὶ νεανί-σμοις, καὶ ΠΑΙΔΙΟΝ, φησὶ, ΝΗΠΙΟΝ ΑΞΕΙ. τὸ ΑΞΕΙ, ἀπὸ τῆς ἀφ' ἑσθμίας λέλε-κται. καὶ τῶσιν δὲ μετὰ τῆς ἄλλων ἐν ἐκ-κλησίᾳ ἑσθμίας ἰδὸν, τῆς πλείους τῆς ἀφ-εσῶντων δι' ἀπλοῦτητα ψυχῆς καὶ ἀφ' ἑσθμίας ἐδὲν νηπιῶν ἀφ' ἑσθμίας, ὁμοῦ δ' οὐδ' ἡγε-μῶν τῆς ἀπὸ παντὸς γένος καὶ τὸ αὐτὸ συναγερόμενον. ΚΑΙ ΒΟΥΣ δὲ φησὶ ΚΑΙ ΑΡΚΤΟΣ ΟΜΟΥ ΒΟΣΚΗΘΗ-ΣΟΝΤΑΙ, ΚΑΙ ΑΜΑ ΕΣΤΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΥΤΩΝ. γαργυρῶν γὰρ ἀνδρῶν καὶ ἀρχῶν, πενήτων τε καὶ πλουσίων, ποιητῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἡ ὅπου παῖδες ἐν ἐκκλησίᾳ συνέρχονται. ἴσως δὲ ΠΑΙΔΑΣ φησὶν, τῶ τῆς εἰρημῶν ὁμοῦσθμίας τε καὶ ὁμοπῆσθμίας. (αρχαῖος δὲ τῶ φῶσιν ΑΕΩΝ ΑΧΥΡΟΙΣ ΤΡΕΦΟΜΕΝΟΣ ποιητῶν ζώου δὲνελ, ἀνθρωπος ἂν εἴη πάλιν θηελῶδης καὶ ἀπληθῆς, ἢ ἢ τῆ λέξει τῆς θείας χεῖρῶν γραφῆς, ἢ ΑΧΥΡΟΝ ὁ λό-γος καλεῖ. πῶρος γὰρ εἰκότως ὁ ἐν ἀπο-κρύφῳ νόδῃ καὶ ἡ ψυχῶν τῶσθμίας λό-γος. ἐπὶ τῶσθμίας, ΠΑΙΔΙΟΝ ΝΗΠΙΟΝ, ὅσθμίας ἢ τὸ μικρῶ

fi per ferocia animalia, gentes significari quis dicat; nō malè meo iudicio, sentiat; modò alia absurditatis feritatisque specie aliam notari existimet. Per mansuetam autem & pura, Israëlitas ipsos, qui per legis doctrinam facti sunt mansuetiores; idem-que ex ambobus, cicuribus & feris, sacris & prophanis, eius opera, qui pastorum princeps pascendi artem callens, propheta teste, in pascua optima, in pingues campos deducere valet, conflatum in ouile credamus. VITVLI porrò nomine, populum intelligit, qui Christi fidem recenter amplexus, in Christo puer est: ut ipsa forsitan TAVRI appellatione, Israëlitas, tanquam ætate prouectos. Nimirum, vt vno eos, qui fidei tantum elementa degustarunt: altero, vt virtute iam & cognitione prouectos, significet. Scriptum enim est; Benedic domine paruulos cum magnis. Et apud Dauidem, Senes cum iunioribus laudent nomē Domini. Ætatum præterea in Christo discrimina esse vt ostenderet Ioannes, & pueris, & patribus, & ipsis etiam adolescentibus, scribere se testatus est. ET PVER PARVVLVS, addit, AGET BOS. Quo loco AGERE, pro eo, quod est cogere, & congregare positum est. Quod quidem, cum aliis, licet in ecclesiis etiam in- tueri; in quibus maxima præfectorum pars morum simplicitate & bonitate nihil distans ab infantibus, eos tamen agit, qui ex omni genere hominum in vnum coierunt. ET BOS, addit, ET VRSVS SIMVL PASCENTVR ET SIMVL ERVNT CATVLI BORVM. Colonorum enim, & agrestium, pauperumque, & diuitum, malorum etiam, & bonorum pueri in ecclesia simul coeunt. Fortassis autem PVERORVM nomine, eorum etiam, de quibus iam dictum est, animorum & fidei consensum significat. LEO rursus crudiuorum natura animal, eorum more iam, quæ herbis pascuntur, PALEIS VESCI affluetus, homo dici queat; qui fero & immitti animo præditus, nudis sacre scripturæ verbis, quæ PALEARVM nomine innuit, delectatur. Triticum enim iure optimo mentem eam quæ latet intus, & rationem dixerimus, quibus nutritur animus. Adiungit autem & PVERVM INFANTEM

Exch. 34.

psal. 113.

psal. 148.

I. Ioan. 2.

ciemus. CONSVRGET ergo, non v-
gentibus solum imperet, sed vti HONO-
REM ipfis & GLORIAM, quamque
ipse habet, REQVIEM largiatur.

ἐλευσθήμεθα, καὶ ἐν αὐτῷ καταλύσομεν.
ΑΝΑΣΤΗΣΕΤΑΙ ποίημι ἕως τοῦ κε-
τάρξαι μόνον ἔθνων, ἀλλὰ γὰρ καὶ εἰς ΓΙ-
ΜΗΝ καὶ ΔΟΞΑΝ, αὐτοῖς χαριέεται ἢ
ἐν τῷ αὐτοῖς ΑΝΑΠΑΥΣΙΝ.

Καὶ ἔσα τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ παροσθήσει ὁ κύριος τῷ δαίξαι ΤΟΜΟΣ ΙΑ.
τὴν χεῖρα αὐτῷ τῷ ζηλωσάτω καταλειφθὲν ὑπόλοιπον τοῦ
λαοῦ, ὃ εἴαν καταλειφθῆ ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ὑπὸ Αἰγύ-
πτου, καὶ ὑπὸ Βαβυλωνος, καὶ ὑπὸ Αἰθιοπίας, καὶ ὑπὸ Ἐλαμι-
τῶν, καὶ ὑπὸ ἡλίας ἀνατολῶν, καὶ ἐξ Ἀραβίας. καὶ ἀρεῖ ση-
μεῖον εἰς τὰ ἔθνη. καὶ ἀνάξει τὴν ὑπόλοιπον Ἰσραὴλ, καὶ
τὴν διεσπαρμένην Ἰδδα ἀνάξει ἐκ τῶν τεσσάρων πτερυγῶν
τῆς γῆς. καὶ ἀφαιρεθήσεται ὁ ζῆλος Ἐφραὶμ. καὶ οἱ ἐχθροὶ
Ἰδδα ὑποδοῦνται, Ἐφραὶμ ἔζηλώσει Ἰδδα. καὶ Ἰδδας ἔθλι-
ψει Ἐφραὶμ. καὶ μετασθῆσονται ἐν πλοίοις ἀλλοφύλων. θά-
λασσαν ἅμα παρονομήσουσι. καὶ τὴν ἀφ' ἡλίας ἀνατολῶν, καὶ
Ἰδυμαίαν, καὶ ἐπὶ Μωαβ πρῶτον τὰς χεῖρας ἐπιβαλῶσιν.
οἱ δὲ υἱοὶ Ἀμμὼν πρῶτοι ὑπακούσονται.

Et erit die illa adiciet Dominus ostendere manum suam, vt æmu-
letur superstites reliquias populi, quæ relinquentur ab Assyriis, & ab
Ægypto, & à Babylone, & ab Æthiopia, & ab Elamitis, & ab ortu so-
lis, & ab Arabia. Et eleuabit signum in Gentes, & congregabit perdi-
tos Israel, & disperfos Iuda colliget à quatuor terræ plagis. Et aufere-
tur Zelus Ephraim; & inimici Iudæ peribunt. Ephraim non æmula-
bitur Iudam: & Iudas non affliget Ephraim. Et volabunt in nauibus
alienigenarum. Mare statim prædabuntur; in cõsque, qui sunt ad or-
tum, & in Idumæam, & in Moab primùm, manus iniicient. Filij verò
Ammom primi obedient.

Q Via de Gentium fide in eum, qui
de radice Iessæ proditurus fuerat,
mentionem fecerat; & Iudæorum vicis
hoc loco non obliuiscitur; ne & istis inu-
tilis esse Christi videretur aduētus, quem
hoc loco aperit his verbis; IN DIE IL-
LA ADICIET DOMINVS
OSTENDERE MANVM SVAM, VT
ÆMVLTVR RELIQVIAS PO-
PVLI: quæ in hunc modum interpre-
tatur Aquilas; ADICIET DÕMI-
NVS ITERVM MANVM SVAM,
VT POSSIDEAT RELIQVIAS PO-
PVLI SVI. Quod ait DE INTE-
GRÕ Symmachus. Quemadmodum

Μνήμην τῆς τῶν ἔθνων παρονομήσεως πῆ-
ρα εἰς τὸν σὺν ῥίζῃς Ἰεσοῦ, καὶ τοῦ
τῷ Ἰδδαίων μέμνηται μέρος. ὡς ἐν μὴ δό-
ξῃ τῆς τοῖς τῶν παρυσίων ἔχεν ἀνόητον, ἡ
διλοῖ δαξ τῷ. EN TH HMEPA EKEI-
NH PROSΘΗΣEI KYPIOS TOY
ΔΕΙΞΑΙ ΤΗΝ ΧΕΙΡΑ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ
ΖΗΛΩΣΑΙ ΤΟ ΚΑΤΑΛΕΙΦΘΕΝ
ΥΠΟΛΟΙΠΟΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ. ἀπὸ οὐ
φθῆν Ἀκύλας. ΠΡΟΣΘΗΣΕΙ ΚΥΡΙΟΣ
ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΗΝ ΧΕΙΡΑ ΑΥΤΟΥ
ΤΟΥ ΚΤΗΣΑΣΘΑΙ ΤΟ ΥΠΟΛΕΙΜ-
ΜΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΑΥΤΟΥ. καὶ Σύμμα-
χος δὲ, ΕΚ ΔΕΥΤΕΡΟΥ Φθῆν. ὡς γὰρ
ἐν Αἰ-

Α. ΙΑΟΥΜΑΙΑ ΚΑΙ
ΜΔΒ ΑΠΟΣΤΟΛΗ
ΧΕΙΡΟΣ ΑΤΤΑΝ. Θ.
ΙΑΟΥΜΑΙΑ ΜΔΒ Κ.
ΣΤΑΣΙΣ ΧΕΙΡΟΣ ΑΥ-
ΤΩΝ. Σ. ΕΑΔΜ ΚΑΙ
ΜΔΒ ΕΚΣΤΑΣΙΣ
ΧΕΙΡΟΣ ΑΤΤΑΝ.

ἐν Αἰγύπτῳ παλαίπορου μέρους αὐτοῖς ἡλευ-
θέρωνται τῶν ὑποδοῦσιν αὐτοῦ ΧΕΙ-
ΡΑ τοῖς Αἰγύπτιοις ΕΠΑΓΑΓΩΝ.
οὕτω πάλιν δαξ τῶν δόξαν αὐτῶν ἔργων.
κινήσεν ὑπὸ τοῦ κτήσασθαι, ΚΑΙ ΖΗ-
ΛΩΤΟΝ ΠΟΙΗΣΑΙ ΤΟ ΚΑΤΑ-
ΛΕΙΦΘΕΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ, ἀπὸ οὐ τὸ
εἰ μὴ κύριος σαβαὼθ ἐργατέλιπεν ἡμῶν
σπέρμα παροελεγειν, τὸ τῷ ὑποδοῦσιν καὶ
πεπιτυχιῶσιν σημεῖων μέρος ἐξ Ἰσραὴλ.
ὃ δὴ λείμμα κατ' ἐκλογῆν χάριτος γέ-
γονεν, ἐν πάσης τῆς ἐν ἔθνεσιν Ἰουδαίων
ἀφαιρέσει τοῖς ἀφαιρέσει αὐτοῖς πολέ-
μιστασιν. οἱ πανταχοῦ γὰρ πεπεύσαντες,
λείμμα κατ' ἐκλογῆν λήγονται χάριτος.
οἱ καὶ δόξαν φθῆν ἐκλογῆς. αἱ παντα-
χοῦ γὰρ ἐκλογῆν δαξ τούτων ἀνέστη-
σαν. καὶ τὸ θεῖον εὐαγγέλιον ἐκκλήρηται τοῖς
ἔθνεσιν, (ὑπεπμαρτυροῦντος αὐτοῖς τοῦ
Θεοῦ ΣΗΜΕΙΟΙΣ καὶ τέρασιν, δόξαν ἔχον-
τος τῷ πᾶσι τοῖς πεπεύσαντι. πινὲς δὲ
ΛΕΙΜΜΑ φασι, τὸ ὑπὸ τῷ πολέμιον
ἀφαιρέσθαι, οἱ οὐκ ἀντάσκει τὸ ἐν Αἰγύπτῳ,
καὶ ἐρήμια, καὶ δαξ τοῦ ἵου, καὶ τῷ κρι-
τῷ παρῶ; θεογνωσίαν ὑπῆρξε σημεῖα. διὸ
παροσθήσει τῷ ΕΠΙΔΗΜΙΑΝ ΤΗΝ
ΧΕΙΡΑ, ὡς ἈΝΕΙΣ ΖΗΛΩΝ ΑΓΑ-
ΓΗΤΟ ΥΠΟΔΟΙΠΟΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ,
παρῶ τὸ μὴ παροσθήσει τῶν τοῖς ἔθνε-
σιν. ὁμοίως δὲ κληρονομήσει ὑπῆρξε φησὶ τὸν
Χεῖρας, ὃς δὴ φησὶ δαξ φωνῆς ἔ. Δαβὶδ. Ἐγὼ
δὲ κατεσθῆν βασιλεὺς ἐπ' αὐτῶν, ἐπὶ Σιών
ἔρος τὸ ἄγιον αὐτῶν. ἦκεν γὰρ ἔλεγεν εἰς τὰ
ὑποδοῦσιν παροσθῆσθαι οἴκου Ἰσραὴλ. καὶ
τοῖς ἰδδαίοις παρήγγελε μαθηταῖς εἰς ὄδον ἔθνων
μὴ πορεύεσθαι. τῷ δὲ Ἰσραὴλ, πάλιν ὀλίγων,
μὴ δόξα μέρους, εἰς τὰ ἔθνη μετατελέσεως τῆς χά-
ριτος, γερύσαν οἱ παρῶτοι ἐχάτοι, καὶ οἱ
ἐχάτοι παρῶτοι. διὸ καὶ νῦν ὁ παροσθήτης
τῷ ἐξ ἔθνων παρῶτων μαθηταῖς, ἐπέθηκεν αὐ-
τοῖς τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ, ὡς εἰς νῦν πεπεμέ-
νη ἐν τοῖς παροσθῆσθαι, καὶ τὸν θεῖον Δα-
βὶδ. τῷ δὲ φησὶ, ΤΟ ΚΑΤΑΛΕΙΜΜΑ
ΑΡΕΙ ΣΗΜΕΙΟΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝΕ-
ΣΙΝ, καὶ παρῶτων ΣΥΝΑΘΕΙ ΤΟΥΣ
ΑΠΟΛΟΜΕΝΟΥΣ ἸΣΡΑΗΛ. αὐτοῖς

enim, cum misera in Ægypto seruitute
premerentur, eius mirabiliter in Ægy-
ptios INDVCTA MANV liberati sunt. Exod. 14.
Sic est eadem ille admirandis operibus
POPVLV SVI RELIQVIAS IN
SVAM POTESTATEM ASSERTV-
RVS, ET IN ÆMVLATIONEM
PRÆBITVRVS. Nec dubium est,
cum hic populum intelligi, cuius antea
femen, id est Apostolos, credentis que po-
puli Israëlitici partem, quos exercituum
Dominum reliquisse testatus est prophe-
ta, tales enim ipsæ sunt per gratiæ electio-
nem reliquiæ, quæ toto terrarum orbe
variè à gentibus agitata, saluæ tamen fa-
ctæ sunt. Sunt enim istorum opera, quot-
quot in orbe cernas vniuerso, ecclesiæ
constitutæ & stabilitæ. Est præterea San-
ctum non ab aliis inter gentes prædica-
tum euangelium, SIGNIS DEO & pro-
digiis tantum opus, veluti testimonio, Mar. 16.
confirmante, & apud fideles commen-
dante. Non desunt verò qui eos RELI-
QVIARVM nomine, qui ex hostium
manibus incolumes euaserunt, tanquam
eis ad Dei cognitionem non illa, quæ in
Ægypto, non item quæ per filium in so-
litudine, non quæ per iudices denique
patrata sunt prodigia, sufficere videren-
tur, intelligi putent. Itaque ipso aduen-
tus tempore MANVM dicit ADIECTV-
RVM, VT IN ÆMVLATIONEM
POPVLV RELIQVIAS ADDVCAT,
ne gentibus habendus ipse relinquatur.
Similiter & Christum ducem & præfe-
ctum describit ait, qui Davidis voce, Re-
gem se in eos super Sion montem fan-
ctum eius ab eo constitutum esse; qui se
item ad oues, quæ de domo Israëlis per-
rierant, venisse asserat, qui discipulos
etiam in viam gentium abire prohibeat. Mar. 15.
Sed populo Israëlitico, paucis tantum ex-
ceptis, non admittente, quando ad gentes
transiit gratia, exitere vltimi, qui primi,
& primi, qui vltimi. Hinc est igitur, quod
nunc propheta, cum gentium prius me-
minisset, Israëlitas ordine secundo addi-
dit, quo tanquam in dorsum, (vtor enim
Davidis verbis) in reliquiis positos ia-
cuisset significet. ELEVABIT autem
(DE RELIQVIIS intelligens) SI-
GNVM IN GENTIBVS, ait, & ante
omnes CONGREGABIT PERDI-
TOS ISRAEL. Nemo enim ipfis &
A a ij

Rem. 15.

Mar. 16.

Psal. 2.

Math. 15.

Math. 10.

Luc. 10.

Math. 20.

Mar. 10.

Psal. 20.

Matth. 15. Luc. 15.

Saluatore primùm esse prædicatū Euan-
gelium ignorat, quos non incongruè per-
ditas oues nuncupabat. Sed quem tan-
dem CONGREGATVRVM putabi-
mus? Vel ipsum Apostolorum chorum,
vel quem DE RADICE IESSÆ E-
GRESSVRVM asseruimus. Eos enim
vna, eademque ecclesia, qui prius inter se
valde diffidebant, in vnum compulit &
colligauit; qui in duo olim, diuersis Sa-
maria & Israël nominibus, distrahe-
bantur. Sed quodnam SIGNVM intelli-
gat, haud cuiquam dubium esse potest,
qui in Saluatoris verba intueatur. Ait
enim; Et videbunt signum filij hominis;
crucem innuens, per quam sanctis mun-
dus, mundoque sancti crucifiguntur. Cu-
ius vt vires, & gratiam significaret pro-
pheta, per quam salutem sumus adepti,
fideles ipsos ab vniuersæ TERRÆ PLA-
GIS QVATVR COIRE dixit: ex-
tremis nimirum in totius medio mem-
bris coeuntibus, virtutēque ab eodem ad
extrema quatuor perueniente. Quadri-
fariam enim crucis partes ab eo distinctæ
sunt, per quem COIERVNT, qui vir-
tutum & principatum tollendi facultate
tem habet, de quibus in ligno spoliatis
triumphauit. Quod cum Paulus de
eorum alioqui numero, qui perierant,
minimè ignoraret; In cruce sibi tantum
gloriandum esse dixit. Est verò propheta
ex rei gestæ memoria, animo tantum in-
telligibile aliquid significandi oblatum
argumentum. Quemadmodum enim
ex quo Babylonica seruitute IVDAS
& EPHRAIM liberati sunt, non scorsim
amplius, aut diuisa imperij sede, ha-
bitasse, sed Hierosolymis omnes sub vno
Zorobabele Salathielis filio, qui de stir-
pe Dauidica, deque tribu Iuda prodierat;
sub ipso item Iesu Iosedechi filio tunc
temporis sacerdotum principe, vixisse le-
guntur. Sic ex quo venerandæ crucis ere-
ctum signum est, omnes restituta illa
prius, quæ mente concepta, non cernitur
oculis, libertate, in fidei communionem
coiuisse, & profligatis spiritibus immun-
dis, in Christi ecclesiam, siue Sionem, siue
Hierusalem dicas intelligibilem, sub vno
rege Christo (cuius typum Zorobabel
populi quondam seruitute exeuntis im-
perator, & Iesus ille magnus, sacerdotum
princeps habuerunt) Ingressos esse ne-

Matth. 24.

Gal. 6.

Gal. 6.

Zach. 3.

γὰρ πρώτοις κήρυξαν. ἃ πρῶτα συμ-
φάνως ἔπολιώτο φησὶν ὁ σωτήρ. τίς δὲ
ΣΥΝΑΞΗ; ἢ ὁ τῶν ἑσπερίων χορὸς. Ἡ
Ο ΕΚ ΡΙΖΗΣ ΑΝΙΣΤΑΜΕΝΟΣ
ΙΕΣΣΑΙ. πρῶτος γὰρ μίαν κλησίαν τῶν
ἐν ἑσπερίοις ἀπικαθεστώτων (ὡς ἡ γὰρ
διμερείς γὰρ ἦσαν ἐν Ἱερουσαλήμ τε καὶ
Σαμαρεία. τὸ δὲ ΣΗΜΕΙΟΝ ὅτι ἦν, ἔστιν
ὅτι οὐ φησὶν ὁ σωτήρ. Καὶ ὄψονται τὸ
ΣΗΜΕΙΟΝ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ ἀνθρώπου, λέγων
δηλαδὴ τὸν σταυρὸν, δι' οὗ τοῖς ἀγίοις ὁ κόσμος
ἐσφύρωται, καὶ οὗτοι τὸ κόσμος. οὐ δὲ νῦν
τὴν δύναμιν ἢ τὴν φωνήν, καὶ ἡμεῖς
ἴσμεν χάριν ἢ σωτηρίαν διδοῦν. τὸς πι-
στοὺς ΕΚ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ συνάγειται, τῶν ἄκρων
τοῦ πάντος εἰς τὸ μέσον (ὡς ἀποκρίθηναι, καὶ
τῆς ἐν τῷ μέσῳ δύναμειος πρῶτος
τὸς πρῶτον, καὶ τῆς ἐν τῷ μέσῳ
δύναμειος ἔχοντος κεραινεύειν ἀρχὴν καὶ
ἐξουσίαν ἐν τῷ ἔθνεσσι ἀποκρίθηναι ἐκ
ἀμφοτέρων. ὁ δὲ νόμος ὁ ἐν τῶν ἑσπε-
ρίων Ἰσραὴλ Παῦλος φησὶν. Εμοὶ δὲ μὴ
γένοιτο καυχῆσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ
Χριστοῦ. ὁ δὲ τῆς ἰσραήλ, ἀράγματος
νοητοῦ τῷ πρῶτον γέροντι ἀφορμή. ὡς
γὰρ ἀλόντες ἀχμαλώτοι ΙΟΥΔΑΣ
ΚΑΙ ΕΦΡΑΙΜ, εἶτα τυγχόντες ἀφέ-
σεως, ὅτι διημερεύσαντες κεραινεύσαν, ἀλ-
λά πάντες ἐν Ἱερουσαλήμ μικρὴν μεμε-
ρισμένην ἔχοντες τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' εἰς ἓνα
πάντες Ζοροβὰβὲλ τὸν τοῦ Σαλαθιὴλ ἐν
σπέρματος ὄντα Δαβὶδ καὶ φυλῆς Ἰούδα,
καὶ Ἰησοῦ τὸν τοῦ Ἰωσεδέχου καὶ ἀρχιερέα
τυγχάνοντα. οὐ τὰ νῦν ἐπιγεγενημένου τοῦ
πρῶτου σταυροῦ, γέροντι ἀφορμῆς τῶν
ἀχμαλώτων τῆς νοστῆς, (ὡς ἡμεῖς τε πάντων
εἰς ἐνόστητα πίστεως, καὶ τῶν ἀχμαλώτων
πνευματικῶν ἀπικαθεστώτων, εἰς τὴν κλη-
σίαν Χριστοῦ, τὴν νοστῆν (ὡς ἡμεῖς τε
Σιών, ἢ Ἱερουσαλήμ, ἢ ἓνα τελευτῶν
βασιλέα Χριστὸν, οὐ τῆς Ζοροβὰβὲλ
ἐν τῆς ἀχμαλώτων ἀνακομιζῶν
τὸν Ἰσραὴλ, καὶ Ἰησοῦς ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας.
ἐν ταῦ-

ἐν ταῦτο γὰρ ἀμφω νοεῖται Χριστὸς βασι-
λεὺς τε καὶ ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἀκακός, ἀμίαν-
τος, κεραινεύμενος τῶν ἀμαρτανῶν, καὶ ὑψη-
λότερος τῶν ἑσπερίων, καὶ τὴν Παῦλος φη-
σὶν. ὁς ὑπὲρ πάντων τῶν ἑσπερίων σταυρῶν
ἐξέτατο, συνάγειν ἀμφὸς τὸν ΙΟΥΔΑΝ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΦΡΑΙΜ. καὶ Καϊάφαν, τὸν
ἀρχιερέα τὸν ἑσπερικὸν πρῶτον ἐξουσίαν
καὶ ἔχοντα ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ φησὶν Ἰωάννης,
ἀλλ' ἓνα καὶ τὰ τέκνα τῶν Ἰησοῦ τὰ διεσκορ-
πισμένα (ὡς ἡμεῖς εἰς ἓν. πάντων γὰρ γέ-
ροντι εἰρήνη, λύσας τὸ μέσον τῶν πρῶτον
μοῦ. τὸ δὲ ΠΕΤΑΣΘΗΣ ΟΝΤΑΙ
ΕΝ ΠΛΟΙΟΙΣ ΑΛΛΟΦΥΛΩΝ,
ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΑΜΑ ΠΡΟΝΟΜΕΥΣΟΥΣΙΝ.
τὸν εἰς τὸ ἔθνος διδοῦν τῆς γαλατίας δρόμον
ἀνιπτεῖται ὅτι Ἰσραὴλ καὶ κεραινεύμενος
ἴσμεν, τοῖς δὲ λόγον τὸν ἑσπερικὸν πρῶτον
ἐξουσίαν, ἢ τῶν ἀπλοῦς ἑσπερίων. ἀλλ' ἓνα
καὶ τὸν ἑσπερικὸν πρῶτον ἐξουσίαν ἐξουσίαν
ἐν τῷ βυθῷ. ὅτι τῶν πρῶτον πρῶτον
ὁ Δαβὶδ ἐν πλοίοις ἀναστρέφεται πρῶτον
διοσκοροῖς. τῶν γὰρ πρῶτον ἀεὶ ἱερεὺς ἐκ
ἐξουσίας, ὡς καὶ νῦν ἀγίων μαρτυρῶν. πρῶτος
ἐξουσίας τὸ ΑΛΛΟΦΥΛΩΝ ἐκ πολλῶν
θεοσεβῶν. σωτήρας δὲ πλεόντων εἶναι τῶν
διοσκοροῦς ἐξουσίας. ἐν ταῦτο δὲ φησὶ,
ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΠΡΟΝΟΜΕΥΣΟΥΣΙ,
τῶν ἑσπερίων ἐπὶ κεραινεύσαν ἐν παρῶν γὰρ
αὐτῶν διερχόμενοι, τοῖς ἐνοικοδοσῶν
εὐαγγελίζοντο. καὶ δὲ τῶν ἐν Μελίτη
κεραινεύσαν ὁ Παῦλος, ὅτε πρῶτον εἰς
Ρώμην ἠσπείρατο. πολλὰς τε καὶ
αὐτῶν ἱεραῖς ἐργασάμενος, πολλὰς
μετέθηκεν εἰς εὐσεβείαν. καὶ ἄλλως δὲ,
ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΠΡΟΝΟΜΕΥ-
ΣΟΥΣΙΝ, τῶν δρόμων, καὶ τῶν ὑπὲρ
αὐτῶν τελευτῶν πρῶτον ἐξουσίας, καὶ
αὐτῶν ἐξουσίας λαμβάνοντες. ΘΑ-
ΛΑΣΣΑΝ γὰρ, νῦν τῶν κεραινεύσαν ἀκα-
κῶν τόπον, ὃν καὶ κοιλίαν λέγεσθαι κεραι-
νεύσαν ἀλλὰ γὰρ μεμαθήκεν. οὗτοι δὲ καὶ
ΤΗΝ ΙΔΟΥΜΑΙΑΝ ΠΡΟΝΟ-
ΜΕΥΕΙΝ λέγονται ἢ γίνονται ὅτι κεραινεύσαν
κεραινεύσαν. καὶ ΜΟΑΒ, ὃς ἐρμηνεύεται
ἐν πατρός. πρῶτος δὲ ἔλεγε ὁ σωτήρ, ὅτι

mo non videt. In eodem enim Christus
intelligitur, Rex simul & pontifex, san-
ctus, innocens, impollutus, segregatus à
peccatoribus, & excelsior cælis factus, vt
Pauli verbis vtamur. Ille inquam, qui
gentis vniuersæ nomine crucem ample-
xus est, vt ambo IVDAM ET EPHRAIM
colligeret: sicut est à Caipha propter sa-
cerdotij dignitatem, qua fungebatur pro-
phetatum. Nec eo nomine solum, sed vt
Dei filios, qui Ioanne teste, dispersi erant,
in vnum congregaret. Omnibus enim
disturbato pariete, qui maceriam diuide-
bat, pacem attulit. Deinde quod adiciit
VOLATVROS IN NAVIBVS A-
LIENIGENARVM, ET MARE
STATIM PRÆDATVROS; cursum
qui ad Gentes terra marique futurus erat
innuit, non ducibus Iudæis; sed iis, qui
verbum Christi amplexi essent, assump-
tis; vel denique, vt vno verbo dicam,
gentibus. Mari enim & ipse profectus
Paulus, nocte se ac die in profundo egif-
se ait. Nauem enim Alexandrinam Dio-
scurotum insigne habentem ascendisse,
Luca autore, didicimus. Iamdiu enim in
more positum erat; vt in nauium protis
Deorum imagines, sicuti & hodie san-
ctorum martyrum, depingerentur: ad id-
que non immeritò quod ALIENIGE-
NARVM dixit, longa ante prædicatione
retulit. Nauigantibus enim salutem dare
Dioscurotum arbitrabantur. Quod autem
ibidem MARE PRÆDATVROS ait,
insulas hoc nomine intelligit: quarum &
ipfi incolas, tanquam in transitu, eu-
angelium docuerunt: quod à Paulo Meli-
tensibus ipsis, cum Romam properaret,
factitatum legimus. Multos enim ea in
insula sanitati restituit, multos religio-
nem docuit, & ad eam pertraxit. Possunt
præterea qui MARE DEPRÆDATV-
RI SVNT, etiam aliter intelligi; nimirum,
qui dracone, & cæteris sub eo de-
gentibus superiores facti, errantes, tan-
quam spolia, capiunt. MARE enim hic
ærumnarum locum intelligere debe-
mus; quem & alibi misertiarum vallem
nuncupari didicimus. Dicentur rursus &
ipsam DEPRÆDARI IDVMÆAM,
qui terrenis rebus, ipsoque adco MOAB,
superiores euaserint. Est enim MOAB, si
nominis quæras rationem, idem quod ex
patre, ad eoque locutus est Saluator, cum
Gen. 19.

Heb. 7.

Ioan. 11.

Eph. 2.

2. Cor. 11.

Act. 27.

28.

Act. 28.

1. Cor. 10.

Gen. 19.

EXIIT DE TERRA AEGYPTI. Tunc enim, aiunt, & rubrum mare, & ipse Iordanis fluvius, calceatis patuit. Placet verò nonnullis, quando fluvium transire, & liberè vbique Aegyptum omnem permeare contigerit, alacres carmen à propheta editum, huic non multum dissimile (quod ita incipit: Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est) in lætitiæ signum cantaturos. Cum enim Euangelium docerent in Iudæorum Synagogis, Ecclesias autem de gætiū conuersione facerent, nouum eos carmen, quibus tantæ fuerant vitilitatis autores, modulari docebant. Tanquam enim verere apud se flumine, marique tempestuoso sublatis, ECCE, aiunt, DEVS MEVS SALVATOR MEVS. CONFIDENS ERO IN EO; nec sublatis iam, quæ pietatis in me studium morabantur, quicquam METVAM: sed erit in locum dæmonum, quibus olim seruicbam, GLORIA MEA, ET LAVS MEA. DOMINVS. Ideo autem I RATVM sibi Dominum dixit; vt non iniusta se, qui cum esset auerfatus, pati significaret. Neque verò allatam nobis Christi nomine peccatorum veniam reticet, cum AVERTISTI IRAM TVAM, ET MISERTVS ES MEI, addit. Persæpe enim semel Aegyptios mores, & cultum amplexus aliquis, ea tandiu retinere solent, donec persolutis imprudentiæ pœnis, malè metat, quæ malè seminavit: qui tamen misericente Deo reuocatus, carmen istud modulatur. Est verò & huic non multum dissimile; Iram Domini portabo, quia peccaui ei. Item illud; Non enim in finem irascetur, neque in faculum iracundiam seruabit. Cæterum tanquam bene percepto libertatis munere, cum I RATVM prius Dominum, SVIQVE MISERTVM confessus esset, ECCE DEVS MEVS SALVATOR MEVS, intulit. Neque verò illorum quisquam, qui vel in hominum luce pauperibus largiuntur, vel se laudari mutuo postulant, verè LAVDEM ET GLORIAM SVAM DOMINVM ESSE dixerit: sed qui Paulini mandati gloriæ cupiditatem prohibentis, diligens observator veram in Deo tantum quaesierit. At Deo ipso gloria se illos affecturum pollicente, à quibus ea afficitur; nemini iam

Exod. 15.

Mich. 7.

Psal. 102.

Gal. 5.

ΟΤΕ ΕΞΗΛΘΕΝ ΕΚ ΓΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ. τότε γὰρ φασὶ παρῆλθον τὴν ἔρυθρὰν θάλασσαν, καὶ τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ὑπερδεδυμένοι. Τινὲς δὲ φασὶν, ὡς ὁμοίως ἠοδήσανται πρὸς τὸν ποταμὸν Ἰσραήλ. ἀκούοντες τε ποταμὸν τὴν πανταχοῦ τῆς Ἀιγυπτίων ἕδου, καὶ ἄδοντες ἄδων, ἡ δὲ παροφθίτης ἐκτίθεται παρόμοιον ἔσαι τῆς Ἀσσομίου τῶ κλέω. ἐν δὲ δόξας γὰρ δεδύξασται. τοῖς γὰρ Ἰσραήλ τοῦ εὐαγγελίου κηρύσσοντες ἐν Ἰουδαίᾳ, καὶ ἐν τῆς τῆς ἔθων ἑπιπροφθίτης ἐκκλησίας ποιεῖ μύθοι, καὶ τὸν ἄδον ἄσμα τῆς ὑπὲρ αὐτῶν ἀφελυμύθους ἐξήδασαν. ὡς γὰρ ἀνομιθεῖτος τοῦ πάλαυ παρ' αὐτοῖς ποταμὸν, καὶ τῆς κυματεμύθους θάλασσης, φασὶν. ἸΔΟΥ Ο ΘΕΟΣ ΜΟΥ ΣΩΤΗΡ ΜΟΥ. ΠΕΠΟΙΘΩΣ ΕΞΟΜΑΙ ΕΝ ΑΥΤΩ. ΚΑΙ ΟΥ ΦΟΒΗΘΗΣΟΜΑΙ, τῆς εὐσεβείᾳ καλυόντων ἀμνημύθων: ἀπὸ δὲ τῆς πάλαυ δαιμόνων, ΔΟΞΑ ΜΟΥ ΚΑΙ Η ΑΙΝΕΣΙΣ ΜΟΥ Ο ΚΥΡΙΟΣ. Ὁ ΡΓΓΙΣ ΘΗΣ δὲ μοί φησιν, ἐξομολογημύθους, ὡς διχρὰ πᾶθων ἔπιγραφείης τὸν Θεόν. τὴν δὲ δεδύξασται τῆς ἀμαρτημάτων ἀφασιν Ἰσραήλ Χριστοῦ παρῆσσι, λέγων. ΑΠΕΣΤΡΕΨΑΣ ΤΟΝ ΘΥΜΟΝ ΣΟΥ, ΚΑΙ ΗΛΕΗΣΑΣ ΜΕ. πολλὰ κίς γὰρ ἀφίεται πρὸς καταλειπόμενος ἄπαξ τοῖς Αἰγυπτιακοῖς (συμπαρῆς ἡρόνον ἔπιλαύσαι πνὰ τῆς ἰδίας ἀβελίας, ἵνα θελοσὶ ἀκακῶς ἔσσειεν. ἐλεθεῖς δὲ δι' ἀνακλήσεως, ἄδει τὴν παροδσαν ἄδων. ὅμοιον δὲ τοῦ τοῦ. Ὁργιὺ κλέω ὑπερδύξασται, ὅτι ἡμαρτον αὐτῶ. καὶ τὸ. Οὐ γὰρ εἰς τέλος ὀργισθήσεται, οὐ δὲ εἰς τὸν αἰῶνα μνησεί. ἀφελυμύθους δὲ τῆς εὐεργεσίας, καὶ λέγων, ΟΤΙ Ὁ ΡΓΓΙΣ ΘΗΣ ΜΟΙ, ΚΑΙ ΗΛΕΗΣΑΣ ΜΕ, φησιν. ἸΔΟΥ Ο ΘΕΟΣ ΜΟΥ, ΣΩΤΗΡ ΜΟΥ. ἔτε δὲ οἱ ποιούτες τ' ἐλεημοσύνην ἐμπαροδσαι τ' ἀνθρώπων, ἔτε οἱ δόξαν παρ' ἀλλήλων ζητῶντες, δύναται λέγειν, ὅτι Η ΔΟΞΑ ΜΟΥ, ΚΑΙ Η ΑΙΝΕΣΙΣ ΜΟΥ Ο ΚΥΡΙΟΣ. ἀλλ' οἱ τὴν δόξαν τὴν ὡσαυτὸ τοῦ μύθου Θεοῦ ζητοῦντες, καὶ τὴν τοῦ, μὴ γινόμεθα κενόδοξοι, μὴ παροδσαίνοντες ἐπιτολήν. ἐπαγγελλομύθους δὲ Θεοῦ, ὡς τῆς δεδύξασται

με δε-

με δεδύξασται, δὴλον ὡς κελεύς τις δεδύξασται Θεόν, δεδύξασται ὅτι παρ' αὐτῶ. καὶ Μαύστας γὰρ Ε Δ Ο Ξ Α Σ Θ Η τὸ ὡσαυτὸν, ἐπεδὴ κελεύς ἦδει Δ Ο Ξ Α Ζ Ε Ι Ν Θ Ε Ο Ν. οὐδεὶς δὲ διημαρτημύθους ἔχων ὑπολήψεις πρὸς Θεοῦ, δεκτικὸν ἔχει τὴν ἀφασιν. ἐπὶ γὰρ ἀμφω αἰνεῖν τε καὶ δεδύξασται κελεύς. κακτικημεθα δὲ τούτων ἐξέτερον Η Λ Ε Η Μ Ε Ν Ο Ι ὑπερ Θεοῦ. Οὐ γὰρ κατὰ τὰ ἔργα, ἀ ἐπισημαίνον ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἢ δεδύξασται χάρις ἡμῖν. καὶ ἄλλως δὲ, τὰ ἐν Αἰγυπτίᾳ, τοῖς ὅτι τῆς ἑπιδημίας παρόμοια. δουλείας γὰρ ἐλευθερία γένηται, τότε μὲν ἀφασιν, καὶ δὲ νοητοῦ φασιν. Τότε μὲν εἰς αἶμα τὸ ὑδωρ μεταποιεῖται. καὶ δὲ σωτήριον γένηται Ἰσραήλ τοῦ βασιλείου. οἱ τὸν Ἰσραήλ δίκοντες ὅτι θάλασσης ἐρυθρῆς ἀπεπνήσαντο. Ἰσραήλ δὲ τῆς ἄγνων ἐδιδάσκοντο μαθητῆς τῆς τοῦ παρόντος βίου κυμάτων τε τῆς ἐν αὐτῶ ἀφασιν χυδαῖνα. χαλαζα τότε δευῖ. καὶ ὁ θεός εἰς τοῦ αὐτοῖς καταβέβηκεν ἕτερος ἐγκαρποῖς ἔπιτολεῖν. οἶτος τότε βαθὺ καὶ δὲ φασὶ ἐν Χριστῶ. ἐθήρησαν Αἰγυπτίᾳ τὰ ὡσαυτὸν. καὶ δὲ ὡσαυτὸν αὐτοῖς ὁ ὡσαυτὸν ὡς κενόδοξοι, ὡς πάλαυ τοῦ Ἰσραήλ τὰ ὡσαυτὸν. πᾶς οὐδὲν ὅτι τούτοις ἀκούοντες, ἐφραμομύθους τὸν ὡσαυτὸν ἡμῖν. ὁ δὲ Θεός ἐτοιμος ἂν εἰς ἀντίδοσιν, τοῖς γνησίως αὐτὸν δεδύξασται, πνευματικῆς ἀμείβεταί δωρεῆς λέγων, ΚΑΙ ΑΝΤΑ ΗΣΕΤΕ Υ Δ Ω Ρ Μ Ε Τ Ε Υ Φ Ρ Ο Σ Υ Ν Η Σ Ε Κ Τ Ω Ν Π Η Γ Ω Ν Τ Ο Υ Σ Ω Τ Η Ρ Ι Ο Υ. πόσει δὲ πρὸς αὐτὸ τοῦ σωτήριον ἀκούων ἐπιτότος, Εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με, καὶ πινέτω. Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καὶ θῶς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεῖσουσιν ὑδατος ζῶντος. τοῦτο δὲ ἔλεγον πρὸς τὸ πνεῦμα, οὐ ἡμεῖς λαμβάνοντες, οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτὸν. καὶ πάλιν, Ὁς δ' ἀντίδοσιν τοῦ ὑδατος οὐ

Ps. 78.

Exod. 34.

Psal. 78.

Exod. 13.

Col. 1.

Ioan. 7.

Ioan. 4.

dubium esse queat, quin à quibus id rectè fieri videat, eisdem & ipse gloriàm reponat. Nam & Moysi vultus ideo GLORIA consecutus est, quod Moyses Deum GLORIA dignè nouerat afficere. Neque verò Deo quisquam laudes acceptas decantaret, qui falsas de eodem cogitationes mente tueatur. Vnius enim vtrumque est, gloria & laude rectè afficere, nec vtroque prius potiemur; quam Dei MISERICORDIAM consequamur. Neque enim secundum opera, quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam ipsius vbertatem gratia nobis data est. Præterea, vt aliam explicationem non omittamus; Quæ in Aegypto accidisse legimus, à Saluatoris in terra nobiscum peregrinatione differre nihil videantur. Tum enim sub sensum cadentis; hoc autem loco, Pharaonis mente comprehensi feruitutis iugum excussum est. Tum in sanguinem rursus aqua mutari visa est; quæ iam sacri baptismatis ope salutaris est effecta. Tum deinde qui Israëlem persequebantur, in rubri maris vndis extincti sunt; cum qui huius vitæ fluctibus agitabantur, Sanctorum discipulorum præceptis adiuti incolumes enatarint. Non defuit tum copia grandinis calamitosa: cum nunc in eorum montes fecundans illabatur imber. Profundæ tum tenebræ: sed iam in Christo lucis fulgor ampliflimus. Luxerunt sua Aegyptij primogenita; Sed per eum iam, qui primus ex mortuis excitatus est, sicut olim in primogenitis Israëlis factum est, salui inco-lumēsque remanserunt. Quis ergo non eos tatorum autorem beneficiorum merito laudasse, qui eorundem essent magna cum voluptate memores, arbitretur? At Deus, qui in gratia reponenda minime cunctator est, si quando dignè gloria afficiatur, spiritualibus confestim respondens donis; ET HAVRIETIS AQUAS, ait, CVM GAVDIO, DE FONTIBVS SALVATORIS. Quod si obscure dictum cuiquam videatur; Saluatorem ipsum in hæc verba audiat; Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Qui credit in me, quemadmodum ait scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuentis. Hoc autem dicebat de spiritu, quem erant accepturi, qui credidissent in ipsum. Et rursus. Si quis aquam bibat,

B b ij

quam ego dabo ci, fiet in ipſo fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Sunt ergo SALVTIS FONTES, vel ſancti Apoſtoli, vel libri, qui ſpiritu dictante, tanquam imbre, cælitus immiſſi ſunt. Sunt verò & prophetarum ſcripta, Iſraëlis FONTES apud Dauideim, vbi ait; In ecclieſiis benedicite Dominum de fontibus Iſrael. Quod ſi idololatriæ populum argui conſtat, vbi me dereliquerunt fontem aquæ viuientis, legitur; & hic certè credentem, ſitimque ſuam Dei decretis explere cupientem, CVM GAVDIO DE FONTIBVS SALVATORIS AQVAS ESSE HAVSTVRVM nemini innuere dubium eſt; quas eſſe bibicuri Ægyptij, & qui ſalutarem illis potum propinarunt, prædicantur. Sed eorum, qui illam biberunt, gaudium ſatis illud expreſſit, quod his verbis ſcribitur; Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuuum. Quò enim quiſque ſitit magis, eò etiam amplius idem bibendo delectatur. HAVRIRE verò AQVAS CVM GAVDIO is dicitur, qui Domini legem die ac nocte meditatatur. Os enim iuſti, dicit pſaltes, meditatatur ſapientiam. Rectè ſiquidem qui quaerit, idem arcano ſcripturæ ſenſu percepto, AQVAM CVM GAVDIO HAVRIET; verbumque Dei, viuuum laticem, repetiet, à quo per ſpiritum mortalibus cunctis, à quibus ipſe antea fuit ignoratus, ſcaturientes monſtrati ſunt diſcipuli: De quibus ita Dauidem loqui comperimus; Apparuerunt fontes aquarum, & reuelata ſunt fundamenta orbis terræ. Lapis enim in Sionis, id eſt Eccleſiæ, fundamenta electus, & à patre ipſo poſitus, cui per fidem ædificamur domus ſpiritualis, in templum ſanctum, in habitaculum Dei in ſpiritu, Chriſtus eſt. Sunt verò ſecundum ipſum & lapides etiam, id eſt orbis terræ fundamenta nominati, qui prædicationem principes exortii, nos in fidei veritatibusque reſtitutione & ſitimitudine retinuerunt. Non eſt autem prætermittendum, ſi ad Hebræa verba reſpicias; hic de communi omnium ſalutis autore IESV mentionem fieri; cum vbi SALVATORIS vocem uſurpamus, IESVM Hebraica habeant. Verbi cauſa, vbi legitur; ECCE DEVS SALVATOR MEVS;

Pſal. 68.

Hier. 1.

Pſal. 41.

Pſal. 1. Pſal. 36.

Pſal. 17.

1. Pet. 2. Eſph. 2.

ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα. ἀλλὰ τὸ ὕδωρ, ὃ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον. ΠΗΓΑΙ τοίνυν ΣΩΤΗΡΙΟΥ, ἢ οἱ ἅγιοι ἀποστολοὶ ἢ λόγοι πνευματικοὶ ἐξ ἀγίας πνεύματος ἀπομυθρομύνης, καὶ οἱ περιφρητικοὶ δὲ λόγοι, ΠΗΓΑΙ ἀνομάζοντο Ἰσραήλ, λέγοντος τὸ Δαβὶδ· ἐν ἐκκλησίᾳς εὐλογεῖτε τὸν Θεὸν κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσραήλ. εἰ δὲ ὁ εὐδωλολατρησίας ἐγκλείεται λαός, τὸ ἐμὲ ἐγκλείεται πηγῶν ὕδατος ζωῆς· δῆλον, ὡς ὁ πῖσι· ἔσται, καὶ τοῖς θείοις ποτίζόμενος δόγμασιν, ΑΝΤΛΕΙΥΔΩΡ ΜΕΤΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΥ, ἀπὸ ἧν Αἰγύπτου πῖσι εἰσὶ περιφρητεύονται, καὶ οἱ τῆτοις τὸ σωτήριον ποτίζονται ἀνομήσαντες. τὴν δὲ τὴν πόνοντων εὐφροσύνην παρεῖχον τὸ, εἰδήσειν ἢ ψυχῆ μου πῶς τὸν Θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα· ὅσον γὰρ πῖσι διψῶ, τοσοῦτον πίνων εὐφραίνεται. ΑΝΤΛΕΙ δὲ ΥΔΩΡ ΜΕΤΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ ὁ τὸν νόμον τῶν κλέσ μελετῶν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς· ζῆμα γὰρ διψῶ μελετῶ σοφίαν. Αἰσὶ τῶ γὰρ ζητεῖν ὀφθαλμοῖς, τὸ πνευματικὸν ἐσθλὸν ζῆμα τῆς γραφῆς, ΑΝΤΛΙΣ ΕΙΥΔΩΡ ΜΕΤΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ, τὸν τε τῶ Θεῷ λόγον τὸ ζῶν ὕδωρ εὐρήσῃ, ὃς τῶς ἀποστόλοις ἀνεδείξε Αἰσὶ τῶ πνεύματος πᾶσιν αὐτοῖς ἀνομήσαντες πηγῶν ὕδατος. καὶ ἧν φησὶν ὁ Δαβὶδ· Ὡφθησαν αἱ πηγῶν τῶν ὕδατων, καὶ ἀνεκάλυφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης. λίθος μὲν γὰρ ἐκλεκτός ὁ Χεῖρς εἰς τὰ θεμέλια Σιών, καὶ τῶ πατρὸς θεοῦ εἰσὶν ἀνομήσαντες, τῶ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας. αὐτῷ γὰρ Αἰσὶ πῖσι οἰκοδομούμεθα οἶκος πνευματικός, εἰς καὶ ἅγιον, εἰς κατοικήσιμον τῶ Θεῷ ἐν πνεύματι. λίθοι δὲ μετ' αὐτῶν, ἢ τοὶ θεμέλια τῆς οἰκουμένης, οἱ Αἰσὶ τῶ κληρύματος ἀνέροντες ἡμᾶς πῶς ἐδραμόθηται τὴν ἐν πῖσι καὶ ἀληθεία· σημειωτέον δὲ ὡς ἸΗΣΟΥ τῶ σωτήρος ἡμῶν ὁ παρὼν μέμνηται λόγος, καὶ τὴν ἑσθλὸν φωνῶν, ἀπὸ τοῦ ΣΩΤΗΡ, αἰεὶ τὸ ἸΗΣΟΥ ἀεὶ ἔσται. ἐν τῶ, ἸΔΟΥ ΟΘΕΟΣ Ο ΣΩΤΗΡ ΜΟΥ. καὶ ἐν τῶ

ἐν τῶ, ΕΓΕΝΕΤΟ ΜΟΙ ΕΙΣ ΣΩΤΗΡΙΑΝ. καὶ ἐν τῶ, ΕΚ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΥ. ἔσται γὰρ τῆ περιφρητικῆς ἸΕΣΣΑΙ περιφρητικῆς, τὸ ΣΩΤΗΡΟΣ ἸΗΣΟΥ ΤΗΝ περιφρητικῆς ἐπέσει καὶ αὐτὸς γὰρ ἡ ὁ περιφρητικῆς. ἐπὶ τῶτοις περιφρητικῆς εὐαγγελίσις, ἀ δὲ τοῖς ἐξ Αἰγύπτου μαθητευομένοις ἔρειν, ΥΜΝΕΙΤΕ λέγων κύριον. ΒΟΑΤΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΑΥΤΟΥ. τοῖς ἄλλοις ταῦτα περιφρητικῆς εἰπὼν, ὅταν ἐμπλησθῶσιν αὐτοὶ τοῦ πνευματικοῦ πύματος. Ἡ δὲ ΒΟΗ, φωνὴ ἐστὶ μέγας ἔχουσα δυνάμειον δύνεισθαι καὶ πῶς τοῖς περιφρητικῆς ΒΟΑΤΕ οὐκ ἀπὸ τοῦ, μὴ μετὰ φρονεῖτε καὶ Θεοῦ· μεγάλη δὲ θεολογεῖτε Αἰσὶ καὶ αὐτὸς, ὡς καὶ τοῖς μακρὰν τῆς σωτηρίας ἐξέκουσον γενέσθαι τὸν λόγον, Αἰσὶ τῶ διδασκαλίας τσανόν. ὁ δὲ Αἰσὶ τῶ ἐξῆς. ΑΝΑΓΓΕΙΛΑΤΕ ΛΕΓΩΝ, ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝΕΣΙΝ ΤΑ ΕΝ ΔΟΞΑ ΑΥΤΟΥ. εἰπατε αὐτοῖς τὰ θαυμάσια. τῶ ἐστὶ δειξάτε τοῖς ἀνομήτοις τὴν καὶ τὸν κόσμον Αἰσὶ τῶ ἐξῆς, ἵνα περιφρητικῆς τῶ ἀγάπῃ τοῦ κληρύματος. ΥΨΗΛΑ δὲ φησὶν ὅσα πεπίνυκται ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐν γῆ, νοητὰ τε καὶ ἀδητά. ἢ καὶ τῶ ἐν ἡμῶν λεησῆτος, ἐπὶ ἡμῶν τοῖς τεταπνομένοις καὶ ἡμῶν περιφρητικῆς τὴν καρδίαν. ταπνωθέντας γὰρ τῆ ἀμαρτία τῆ ἰδία ἡμῶν περιφρητικῆς δειξῆ. τὰ δὲ περιφρητικῆς λέγειν φασὶ πῶς τὸ ἀρπίως κωσαγαροῦ μύρον, ὃς ΤΩΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΠΗΓΩΝΑ ΡΥΣΑΜΕΝΟΣ, τοσοῦτον ἐπέδωκεν, ὡς ἀποστολικῶν ἐδραμόθηται λειτουργίαν τοῖς ἄλλοις, ΥΜΝΕΙΝ ΤΕ ΤΑ ΛΕΓΟΝΤΑ ΚΥΡΙΟΝ. ἡσὶ δὲ περιφρητικῆς ΒΟΑΝ, ἐπὶ περιφρητικῆς λέγων. ΑΝΑΓΓΕΙΛΑΤΕ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝΕΣΙ ΤΑ ΕΝ ΔΟΞΑ ΑΥΤΟΥ. πῶς γὰρ ὅσα ἐδοξῶς γένους ἀνθρώπων ἀπάλασις, δαμονικῆς τυραννίδος καὶ βαρβαρῆς, καὶ χαλῶτων ἐλευθερίας, τυφλῶν ἀνάλασις,

& ibi; FACTVS EST MIHI IN SALVTEM. Et hic denique, cum DE FONTIBVS SALVATORIS dixit. Prophetiam enim, quæ DE RADICE IESSÆ habetur, IESV SALVATORIS appellatione destituti cum de eo esset instituta, nequaquam decebat. Ad hæc, sermone ad Euangelistas conuerso, quid eis, qui Ægypti doctrinam amplectuntur, dicere conueniat, innuit; cum HYMNVM CANTARE Domino admonet, & INCLAMARE NOMEN EIVS, vt ista etiam aliis annunciare, quando spirituali potu repletos esse contigerit, meminerint. Est autem CLAMOR eò usque vocis contentione elatus sermo, vt ad eorum aures, qui procul absunt, peruenire valeat; INCLAMARE ergo cum præcipit, idem facit, ac si non humilia de Deo sentire, sed sursum erecta mente de eo philosophari, & ita differere iubeat, vt vel remotissimis gentibus ipsa docendi perspicuitate clarum & celebre salutis Verbum euadat. Quod certè significari non ambigas, si ad ea, quæ sequuntur, aspexeris. Ait enim, ANNUNCIATE IN GENTIBVS GLORIOSA EIVS. Dicite ipsius mirabilia id est; cum qui in mundo est, rerum ordinem rudibus ostendite, vt conditoris saltem dilectione pelliciantur. Cum autem SVBLIMIA dixit, cuncta intellexit, quæ vel in cælo, vel in terra, siue mente, siue sensibus ipsis comprehenduntur, ab ipsa facta esse audimus: Nisi maus ad eius erga nos facilitatem respexisse dicere; quem humiliatos & contritos corde in sublime videamus attollere. Quos enim scelerum deprefferat grauitas, eisdem gloria sua sublimes & excelsos effecit. Non desunt tamen, qui quæ superius posita sunt, ad eum, qui recenter initiatus sit referant, quem HAVSTA DE FONTIBVS SALVATORIS aqua, eos volunt fecisse progressus, vt apostolicum aliis ministerium demonstrare, DOMINIQUE VERBUM CELEBRARE queat. Neque verò quibus INCLAMARE percipiat, omisit, cum statim ANNUNCIARE IN GENTIBVS GLORIOSA EIVS præcipit. Qui enim ipsa gloriosa non sit hominum formatio, demoniacæ tyrannidis euersio, ademptæ libertatis, visionis

τὸν λόγον τοῦ κυρίου

gentibus deinceps, quæ iudicandæ sunt, disputatio instituitur; quæ VOCEM aduersum se edituræ sunt, suam ipsæ calamitatem eiulatu testificant, SVBDITI simul & REGES, propter BELLATORES Dei iussu terram omnem disperdentes; quos GIGANTAS esse longè distantes, & tanquam CÆLI FVNDAMENTIS concludi dixit; qui suo euocati tempore, quando iustorum secretionem fieri contigerit, malorum terram omnem disperdituri vastaturique sunt. Eadem profus & in Euangeliiis vsurpantur, ubi dextros quidem ad præparatû sibi à cõstitutione mundi regnum vocari, sinistros autem ignis æterni supplicio terri legimus. Atque his quidem quæ de futuro iudicio (cuius nondum tempus aduenit) proferuntur, peccatores ad pœnitentiam longè prius, quàm contingant, hortari, & instantibus malis reuocatis, ad luctum prouocare studet. VENIET enim ait, IRÆ DIES, ante significata, & prope est. Iamdiu siquidem ipsa appetere, prophetis quoque testantibus omnibus, ideo dicitur; vt eorum nullus, qui ceciderunt, tanquam ea procrastinante imparaturus offendantur. Quinam verò isti sint LEGATI, QVOS, cum dies Domini aduenerit, TVRBATVM IRI significauit? Hi nimirum, quotquot obscure nobis in parabola Dominus aperuit. Homo enim quidam nobilis, inquit, abiit in regionem longinquam, vt acciperet sibi regnum, & reuertetur. Deinde sermone de decem minis absolute; Cuius autem ipsius, adiicit, oderant eum, & miserunt legationem post illum dicentes; Nolumus hunc regnare super nos. Qui enim nobilem non dixerimus, qui ex patris essentia suam habet existentiam? Ipse præterea secundum carnem homo, relato ad Dauidem genere, nobilis non immeritò censetur. Abiit igitur in regionem longinquam: sed non ita locorum interuallo, atque negotiorum ratione distat & remotam. Bonis enim vt semper adest Deus; ita longè à peccatoribus recedit: qui Diabolica tyrannide opprimi mortales intuitus, tam misera conditione permotus regendos eos & protegendos asumpsit. Nec est profectò quod ipsius imperij finis expectetur, donec inimicos suis ipse pedibus subiecerit.

Matth. 25.

Zuch. 19.

Isal. 118.

ἄλλοι τῶν κληρονομησάντων ἐπιλέγει, οἱ φωνάζουσιν, καὶ ἑαυτοὺς ἐξομολογούμενοι, τὰς ἑαυτοῦ ὀλοφύρομενοι συμφορὰς, ΥΠΗΚΟΟΙ ΤΕ Τῆ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ, διὰ τὸς ὁ ΠΛΟΜΑΧΟΥΣ Τῆς φθέρουτας Θεῶς προσφάσει τὴν οἰκουμένην. τὸς ἐλεγε ΓΙΓΑΝΤΑΣ μακρὰν ὄντας πύλαι, καὶ ὡς ὁ ἄρ. ἐν ΘΕΜΕΛΙΟΙΣ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ ἄπο κελεισμένης, οἱ καὶ κερὸν κληθέντες ἢ φθέρουσι πᾶσαν τὴν γῆν οἰκουμένην, μετὰ τὸν ἀφορισμὸν τῶν δικαίων. ἔπειτα καὶ ἐν εὐαγγελίοις τῶν συνδεδεμένων κληθέντων ἔπι ἢ ἰστομασμένῳ αὐτοῖς βασιλείαν ἄπο καταβολῆς κόσμου, ἔπι τὸς ἐν ἀειτέροις ἢ ἀπειλή τῆ πύριος ἐξηγήκεται. ταῦτα δὲ μελλήσῃς ἐπὶ κρείσσῃς, ἔπει μὴ τὸ ταύτης ἢ κερὸν, ἔπι μετανοοῦσιν ἄρ. γὰρ ταύτην καλεῖ τὸς ἀμαρτανλῆς, ἔπι τοῖς ἰδίῳις καλοῖς, ἄπο κελεισμένης ὡς ἡμεῶν. ΗΞΕΙ γὰρ φησιν Η ΠΡΟΔΕΧΘΕΙΣΑ ΤΗΣ ΟΡΓΗΣ ΗΜΕΡΑ, καὶ πλησίον ἔστιν. πολλὸς δὲ ὁ γέθρος, ὅς ὁ οὐ ἐργάζῃ αὐτὴ λέγεται, πάντων τῶν προσφῆτῶν ἀμαρτανλῆς αὐτῆς τὴν ἐργάτην, ὡς ἂν μὴ εἰς ἀναπεπληκῆς, ὡς ἡρομῆσῃς αὐτῆς ἀνέτοιμος εὐρεθῇ. Τινὲς δὲ ΟΙ ΠΡΕΣΒΕΙΣ ΟΙ ΤΑΡΑΣΣΟΜΕΝΟΙ, ἢ ἰνίχα ἂν ἔπι τῆ ἢ κελεισ ἡμέρας, δὴ λον ὄσῃς ἀρ. ὡς καταβολῆς ἰνίξατο κύριος. ἀθροπος γὰρ φησιν, εὐγενῆς ἐπορευθῆ εἰς χόρον μακρὰν λαθεῖν ἑαυτὸν βασιλείαν, καὶ ὑποστρέψῃ. ἔπειτα δὲ τῶν δὲ καμῶν τῶν δδθεισῶν τοῖς δέλοις ἔπει φησιν, οἱ δὲ πολίται αὐτῶ ἐμῶσῃ αὐτῶ, καὶ ἔπειτα ὄπιτῃ αὐτῶ ἀρέσῃς, ὅτι ἔ ἡλομῃ τῶν βασιλεύσῃ ἐφ ἡμῶς. καὶ πῶς γὰρ ὄσα εὐγενῆς ὄ σῃ τῆς ἔσῃς τῆ πατρὸς ἔχῃ τὴν ὑπαρξῆν; καὶ ὄ καὶ τὸν σωτήρα δὲ ἀθροπος, εὐγενῆς ἂν λέγητο γερνῶς ἐν ἀπῆματος Δαβίδ. πορευέται οὐδὲ εἰς χόρον μακρὰν, ἔποσῃ τῶ τῶ τῶ διεσῶται, ὄσῃ τῆ ἔσῃ τῶν ἀραγμαῶν. ἐργῶς γὰρ ὄ Θεὸς τῶν ἀγαθῶν, ἔ δὲ πλημμελῆντων ἀπῶσῃ. ὄς ἀγαθῶν ἰσραηλῶν τῶν ἰδῶν ἔσῃ κελεισμένοι, ἐλέησῃς τὸς ἀθροπος, βασιλεύ, αὐτῶ γὰρ κατεδέξατο. δὲ γὰρ αὐτῶ βασιλεύσῃ ἔσῃ τῶς ἐργῶς αὐτῶ ὄ τῶς πόδας αὐτῶ.

ἢ φησιν

ἢ καμῶ

ἢ τῆ σῆμα

ἢ πύριον αὐτῶ. ἢ λθεν αὐτῶ εἰς χόρον μακρὰν τῶ Θεοῦ, τὸν ἄρ. λαθεῖν τόπον, τὴν ἔπι τῶ ἔπι βασιλείαν λαθεῖν, καὶ τὸ ἀίτιον παρ εὐε καὶ δῶσο σοι ἔπι τὴν κληρονομίαν σου. οἱ δὲ τῶ λουῖτες ἔσῃ τὸν ἀρχοντα τῶ ἀλῶνος τῶ τῶ, ἔ μόνον ἀθροπος, ἔ δὲ καὶ δυνάμεις, τὴν αὐτῶ βασιλείαν ἔ κατεδέξατο. δόντος δὲ αὐτῶ τὸς ἐντολῶς, καὶ τὴν ἐργασίαν ἔπι ζητουῖτος αὐτῶ, ἔπειτα ΠΡΕΣΒΕΙΣ ὄπιτῃ αὐτῶ ἀρέμῃ τὴν αὐτῶ βασιλείαν. εἰεν δὲ ἂν ΟΙ ΠΡΕΣΒΕΙΣ, οἱ τὸν ἴνατον ἐνεργῶντες αὐτῶ, νομῆσαντες ἀρ. ἔ σῃ τῶ ἀγαθῶν αὐτῶ τὴν βασιλείαν, λέγοντες τῶ Πιλῆτα, μὴ γράψῃ ὄπι βασιλεύς τῶ Ἰσραῆλ, ἀλλ' ὄπι σῃεῖος ἔπε, βασιλεύς εἰμι, ὄ κατεκρίθητες ἐν τῆς αὐτῶ πομπῆς ἐμποδῶν ἔ γερῆσι τῆ οἰκονομῆ. οὐδῆς δὲ γῆλι φαῖλα ὄπῃ τῶν, ἔσῃ Χειρὸν βασιλεύσῃ. δὲ ἂν, ὄπι ΤΑΡΑΣΣΟΜΕΝΟΝ, ἢ ΔΟΥΓΑΡΗΜΕΡΑ ΚΥΡΙΟΥ ΕΡΧΕΤΑΙ ΑΝΙΑΤΟΣ. ταύτην ἄλλῃ ἐνά φασι ὡς τὴν τὴν προσφῆσῃ, δὲ ἢς εἰπῃ, ΕΓΓΥΣ Η ΗΜΕΡΑ ΚΥΡΙΟΥ. σῃεῖος γὰρ, δὲ τῆς ἰδῆς ἐκῆσῃ (ῃτε λῆας, ἢ τῆς ἐργῶς ἀρεσῃ ἢ δὲ νῦν, δὲ τῶ καθολικῆς, ἢ τῶ δὲ καὶ κελεισ ἔστιν ἡμέρα. νῦν γὰρ οὐ ἀγαθῶν τῶν. διὸ καὶ ἐν αὐτῆ φαίεθῃ τῶ κρητῆ τῶ σῃεῖος. ὄ δὲ παρῶν βίος, νῦν ἔ σῃ τῶ ταύτα συγκέρηται. σῃεῖος αὐτῶ ΑΝΙΑΤΟΝ ἔφῃσῃ. ὄσα ἔπῃ γὰρ ἔξτάσῃ τῶς προσφῆσῃς ἐν αὐτῆ πόδας. ἢ οἰκονομῆ δὲ τῶ φασι φόσον ἐμποιοῦ τῶς τῶ ἐργῶ τῶ, ἔως ἡμέρας ἔστιν, ἐργῶ γὰρ νῦν, ὄτε ἔδῆς δύναται ἐργῶ σῃεῖος δὲ δῆς δὲ χρεῶς ἔ πῶδας τῶ δῆσῃ μῶ τῶ ἰδῶν ἀμαρτημαῶν, εἰς τὸ σῃεῖος ἐμῶ ἔλλῆσῃ. τότε δὲ φησῃ, ΟΙ ΑΣΤΕΡΕΣ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ, ΤΟ ΦΩΣ ΟΥ ΔΟΞΟΥΣΙ, λέγοντος ἔ κελεισ. εὐθῆς δὲ μετῶ τῶ ἡμερῶν σῃεῖος, ὄ ΗΛΙΟΣ ΚΟΤΙΣ ΘΗΣΕΤΑΙ. ἔ ὄπῃ τῶ τοῖς, οἱς ἔπῃ λέγῃ ἔ κῶσῃ τῶ ἔ φῃλα τῶ γῆς. ὄ σῃεῖος φωνο τῶ ΦΩΝΗΘΟΝ ΠΟΛΛΟΝ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΡΕΩΝ. ΦΩΝΗ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΘΟΝΩΝ ΣΥΝΗΓΜΕΝΩΝ.

ἢ οἱ κῶ νομῆς.

Venit ergo in remotam à Deo regionem, vt terrenum locum, id est imperium in gentes, acciperet; iuxta illud, Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam. Qui verò sub huius sæculi principe degunt, non homines modò, sed potestates etiam, haudquaquam imperium eius ferre vulerunt. Sed cum ea præciperet, quæ fieri postularer, missa ad eum LEGATIONE regem esse suum ipsi postea pernegarunt & abiurarunt. Dicantur forsàn & LEGATI non malè, qui mortis eius autores, eiusdem regnum se cruce posse excindere arbitrati, Pilato, ne regem eum esse Iudæorum scriberet, sed quod regem se esse diceret, in clamabant. Sed suo ipsi scelere conuicti dispensationem morari vel auertere nequiverunt. Nullus autem, qui scelestæ operatur, Christo rege vnquam gaudere poterit. Quo fit vt de hoc hominum genere TVRBATVM IRI verbum vsurpauit propheta; quo tempore nimirum cum gloria Dominum VENIENTEM viderint. Sequuntur verò ECCE ENIM DIES DOMINI VENIT IMPLACABILIS. Quam esse à superiore aliam, de qua PROPE EST DIES DOMINI scribebatur, aiunt. Illam enim de cuilibet imminente consummatione existere; hanc autem vniversam omnium, quæ proprie dies appellatur, intelligi. Neque enim tum nocte intercederet aliqua: nec quæ in tenebris latent, fugere quentquam poterunt, quibus vita hæc significatur, in qua ista occultantur. Illam ergo IMPLACABLEM nuncupauit, cuius mederi doloribus nihil quicquam valeat. Proinde autem & sapienter, vt, donec dies est, laboremus istis metum incuti arbitrantur. Venit namque nox, cum nemo poterit operari: sed suis, tanquam vinculo, peccatis quisque manibus & pedibus constrictis in tenebras detrudetur. Tunc enim ait, iubente Domino, ipsæ, CÆLI STELLÆ IVMEN NON DABUNT: sed illorum statim temporum misericordiam SOLI excipient TENEBRÆ, aliæque, quæ sequuntur, quibus omnes tribus à terra amputandas esse colligit. Quæ fuit & illud antea; VOX GENTIUM MYLTARVM IN MONTIBVS; VOX REGVM ET GENTIUM CONGREGATORVM.

Isal. 109.

Isal. 2.

Ioan. 19.

Ioan. 9.

Και λοιπὸν ἔβριον ἀνόμων, καὶ ἔβριον ὑψηφάνων ταπεινώ-
 σω. καὶ ἔσονταί οἱ καταλελειμμένοι ἔντιμοι μάλλον, ἢ τὸ
 χρυσίον τὸ ἀπυρον, καὶ ἄνθρωπος μάλλον ἔντιμος ἔσται ἢ ὁ
 λίθος ὁ ἐκ σουφείρ. ὁ γὰρ ἔβρανός θυμωθήσεται, καὶ ἡ γῆ
 ἰΠΙΠΙ σεισθήσεται ἐκ τῶν θεμελιῶν αὐτῆς, διὰ θυμὸν ὀργῆς ἰκυ-
 ρίς σαβαώθ, τῆ ἡμέρα ἢ ἂν ἐπέλθῃ ὁ θυμὸς αὐτῆς. καὶ ἔσον-
 ταί οἱ καταλελειμμένοι ὡς δορκάδιον φεῦγον, καὶ ὡς παρ-
 βατον πλανώμενον. καὶ εἶτα ἔσται ὁ συνάγων, ὡς τε ἄνθρω-
 πον εἰς τὸν λαὸν αὐτῆς ἀποσραφήναι. καὶ ἄνθρωπος εἰς τὴν
 χώραν ἑαυτῆς διώξεσθαι. ὁ δὲ γὰρ ἂν ἀλλοτρήσεται. καὶ
 οἵτινες σπηγυμῶροι εἰσὶ, πασεῦνται μαχαίρα. καὶ τὰ τέκνα
 αὐτῶν ρήξουσιν ἐνάγον αὐτῶν, καὶ τὰς οἰκίας αὐτῶν παρονο-
 μεύσουσι. καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἔξουσιν.

Et perdam iniuriam iniquorum, & contumeliam superborum de-
 primam: Et erunt, qui relictī sunt, prætiosiores auro obrizo, & homo
 prætiosior lapide ex Suphir. Cælum enim irascetur, & terra moue-
 bitur à fundamentis suis, propter furorem iræ Domini exercituum,
 Dic illa, qua venerit furor eius. Et erunt qui relictī sunt, tanquam Da-
 mula fugiens, & tanquam ovis errans. & non erit qui congreget, ita ut
 homo in populum suum conuertatur, & homo in regionem suam
 impellatur. Qui enim capietur, vincetur, & qui coacti sunt, cadēt gla-
 dio, & filios eorum coram ipsis elident, & domos eorum depascent,
 & vxores eorum habebunt.

ET hæc etiam ad vniuersum iudiciū
 alij, alij autem ad Chaldaeos tantum
 referunt. Sed in eo Dei apparet bonitas,
 quod INIVRIAM INIQVORVM,
 ET SVPERBIAM PERDITVRVM
 SE, ATQVE REPRESSVRVM DI-
 CIT, vt suum ipse opus omni scelere &
 labe vacuum efficiat: quo, veluti morbus
 ope medici, vel tenebræ solis aduentu, fu-
 gari dicuntur; sic sapientiam sapientum
 (licet errantibus vera & recta videantur)
 prauam conuincat, & euertat. Itaque &
 Gen. 49. Iacob, cum filiis suis Simeoni & Leui fau-
 sta precaretur, eorum furori maledixit, vt
 postquam imprecatione malus esset de-
 letus habitus, quod in ipsis erat reliquum
 Patriarchæ dignum benedictione fieret.
 Quo modo & illa Noë fumenda sunt,
 quibus Chanaam execratur. Et si enim
 patrem dolore Cham ipse affecerat, non
 Gen. 8. filio tamen imprecatus est patrem; sed
 proli ipsius, & operi, vnde symbolicè no-

ΚΑΙ ἑδὸτα πάλιν, οἱ μὲν τοῖς πατέρι καὶ
 λαὸς κρίσεως παρονομήσας φασὶν οἱ δὲ πατέρι
 Χαλδαίων ἰδικώτερον λέγεσθαι, ἀγαθότητος δὲ
 Θεοῦ τὸ, ΥΒΡΙΝ ΑΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΥΠΕΡ-
 ΡΗΦΑΝΩΝ ΑΠΟΛΕΙΝΤΕ ΚΑΙ ΤΑ-
 ΠΕΙΝΟΥΝ, ὡς ἂν ἀποκαταστήσῃ καθαρόν
 τὸ πᾶσις καὶ κίαις τὸ ἑαυτῶν διμύρημα ὡς
 καὶ ἡ σοφία τὸ σφῶν ἀθετεῖ διελύγῃ, οὐκ ἐ-
 σαν ἀληθῆ καὶ ἂ τοῖς πλανώμενοις δοκεῖ. ἔ-
 πως ἑσὶ ἰαβὴ νόστος ἀπὸ πλῆθος λέγεται,
 καὶ σίτος ἑσὶ ἰλίβ. διὸ καὶ ἰακώβ εὐλογῶν
 τὴν ἑσὶν Σιμεὼν καὶ Λεὺ, ἑπικατάρατος φη-
 σὶν, ὁ θυμὸς αὐτῶν ἡ πομπὴν γὰρ ἔξῃ διὰ
 τὴν κατὰρξιν ἐξακαλίσει, ὡς ἂν τὸ καταλει-
 πόμενον ἐν αὐτοῖς, ἄξιον ἦ εὐλογίας τῆ πα-
 τριάρχου γέννηται ἔτω καὶ Ναε φησὶν ἑπικα-
 τὰρξος Χααναάν καὶ τοῖς Χαμ μὲν ὁ λευπι-
 κός, ἀλλ' ἕμιος ἐκ αὐτῶν κατὰρξος ἀλλὰ τῶ
 γνήματι αὐτῶν, καὶ πᾶν ἔργον, ὡς τῶν συμβολικῶς
 ὀνομάζε-

Α. ΟΥΡΑΝΟΥΣ ΚΑΙ
 ΝΗΣ. Σ. ΟΥΡΑΝΟΥ
 ΤΑΡΑΧΑ Θ. ΟΥΡΑΝΟΥ
 ΟΥΡΑΝΟΥ.

 Α. ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ
 ΑΠΡΟΙΣΤΑΝ ΑΝΗΡ
 ΠΡΟΣΑΛΩΝ ΑΥΡΟΥ
 ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΑΙ ΑΝΩ
 ΠΡΟΣ ΓΥΝ ΑΥΡΟΥ
 ΣΕΥΧΟΝΤΑΙ.
 ΟΙ Γ. ΕΚΚΙΝΗ-
 ΘΗΣΤΑΙ.

ὀνομάζεται Χααναάν. ἐρμηνεύεται γὰρ, ὡς σά-
 λος. ἐν κινήσει γὰρ ἢ ἔξῃ γινώσκῃ τὸ πάθος
 ἵπτιτελεῖ. Η ΔΕ ΥΒΡΙΣ, ἢ ΑΠΟΛΕΙΝ
 φησὶ, πάσις ἔστιν ἀνομίας ἐμπαρκῆ. οἱ γὰρ
 ἄνομοι ὑβρίζουσι μὴ εἰς τὸν λαόν, ΥΒΡΙ-
 ΖΟΥΣΙ δὲ εἰς τὸν πλησίον, καὶ εἰς τὸ κατ' ἐ-
 κόνα. καὶ ἀφ' τῆς εἰκότος Η ΥΒΡΙΣ ἀνα-
 βαίνει ἵπτι τὸν πίστευοντα. καὶ εἰς βασι-
 λεία, ἀφ' τῆς εἰκότος ὑβρίζουμένης. καὶ παρ
 πάντων, δι' ἂν τις ἀμαρτάνει, ἑαυτὸν καθε-
 βείζει ΥΒΡΕΩΣ ἄρα γέννημα πᾶσα ἀ-
 μαρτία καὶ τῶ ὑβριζοῦ παρὰ κατὰπίετα.
 οὐτα δὲ καὶ ΥΠΕΡΗΦΑΝΙΑ τῆς ΑΝΟ-
 ΜΙΑΣ ἔστιν ἀδελφή. ὡ γὰρ ἂν τις ἀμαρτῆ,
 πλὴν ἐναντίαν ἀρετῶν ὑψηφάνει τὸ πλῆμα-
 μελήματι. ὁ οὐκ ἀντιτασόμενος ΥΠΕΡΗ-
 ΦΑΝΟΙΣ κύριος, καὶ ΤΑΠΕΙΝΩΝ
 ἀμαρτωλοῖς ἕως γῆς, ἐπαγγέλλεται ΤΗΝ
 ΥΒΡΙΝ ΤΩΝ ΥΠΕΡΗΦΑΝΩΝ ΤΑ-
 ΠΕΙΝΩΣΕΙΝ, ἥ νόμος αὐτοῖς ἐκ τῆς
 παρὸς τὸν ἀφ' ἑσῶν ὁμοιότητος, ὡς πατήρ
 ἔστιν ΥΠΕΡΗΦΑΝΙΑΣ, ἐνάγων αὐτοῖς
 παρὸς τὸ μαθητεῦσθαι τὸ εἰπὸντι· μάθετε
 ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραδὸς εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῆ
 καρδία. παρὰ ταῦτα δὲ φασὶ, καθολικῶς παρὸ
 τῆς ἑπὶ σωτηρίας τοῦ κόσμου κρίσεως εἴρη-
 ται· διὸ ἐν αὐτοῖς, ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕ-
 ΝΗΣ ΟΛΗΣ μεμνημένος, οὐδέμιαν ΒΑ-
 ΒΥΛΩΝΟΣ πεποιτήται μείαν, μετὰ δὲ
 τὸ ἐπεεσθῆναι τὰ εἰρημῶνα, οἱ ἐκ πάλιν,
 εὐερισμῶνοι ἀνθρώποι μὴδὲν βλαβέρες πλὴν
 ψυχῶν ἀπὸ τῆς παρὸς τοῖς ἀνόμοις κοινωνίας,
 ἀφ' ἧς δὲ πειρασμῶν μύμων βιάσασιν δεδου-
 κότες ἀκριβῆ τῆς ἑαυτῶν παροφρέσεως,
 παντὸς ΤΙΜΙΟΥ δοκῶντος ΕΝ ΑΝΘΡΩ-
 ΠΟΙΣ ἔσονταί ΤΙΜΙΩΤΕΡΟΙ, τῆς ἀν-
 δρὸς εὐρεθέντες ἄξιοι παροσησιας, καὶ τὸ
 κατ' φύσιν λογικῶν ἀξιοτάζοντες, χερμαπί-
 ζοντες ΑΝΘΡΩΠΟΙ, τὸ μὴ πεθηκῶσθαι
 τοῖς ἄλλοις ὁμοίως. ΑΠΥΡΟΣ ΔΕ
 ΧΡΥΣΟΣ, ὁ ἀφ' ἧς τὸ φύσιν καθαρόν καὶ
 ἀμύγες παρὸς ἄλλα, πυρώσεως οὐ δέομε-
 νος. ΣΟΥΦΕΙΡ δὲ χόρξος τῆς Ἰνδικῆς, ἐν-
 θα γένεσθαι παρὸς πμωσάτας λίθους ἰφῆ-
 σι. διηλοῖ τὸίνω ἢ τῶν ἀρετῶν ἔχοντων τὸ
 σάσιον, ἢ τῶν ἄλλως ζώντων μετὰ πλὴν

men est adeptus Chanaam. Significat
 enim tanquam æstum, siue commotio-
 nem, si verbi ratio requiratur. Perturba-
 tionem siquidem is absoluit habitus, qui
 in motu existit. Est deinde INIVRIA,
 quam SEPERDITVRVM dicit, cuiuslibet
 iniquitatis non obscura significatio.
 INIVRIAM enim FACIUNT qui
 iniqui sunt, & templo ipsi, & proximo, &
 Dei imagini; à qua ad conditorem à se
 auditum INIVRIA: non aliter quam
 quæ progreditur à læsa regis imagine, ad
 regem ipsum. Estque imprimis certum
 & indubitatum; in quo quisque peccat,
 in hoc ipso sibi contumeliam adferre. Et
 certè peccatum omne CONTVMELIÆ
 soboles est; quæ sui primum autorem
 adoritur & multat. Pari ratione & INI-
 QVITATIS soror esse dicatur SVPER-
 BIA. Ideo enim quisque peccat, quod
 oppositam sceleri virtutem superbe def-
 picit: Qui SVPERBIS igitur resistit
 Dominus, quique peccatores ad terram
 vsque DEPRIMIT, INIVRIAM SE
 SVPERBORVM DEPRESSVRVM
 pollicetur, & ea, quam cum Diabolo
 SVPERBIÆ parente habent; absterfa
 similitudine, in eius scholam, qui discere
 à se præcipit, quia mitis sit; & humili
 corde, deducturum. Sed vniuersè ista de
 iudicio, quod in extrema mundi periodo
 futurum est, aiunt intelligi: indèque fieri;
 vt cum in cis TERRÆ TOTIVS me-
 minerit; nihil de BABYLONE quic-
 quam adiunxerit. Cæterum vbi contige-
 rint quæ dicta sunt; qui ex infinito nu-
 mero, integritate animi conseruata, cum
 iniquis societatem non iniuerint, sed per
 infinita tentationum tormenta probati,
 exactum voluntatis suæ testimonium de-
 derint; omni re illi quantumuis MOR-
 TALIBVS eximia, PRÆTIOSIORES
 erunt; hominis videlicet appellatiõe di-
 gni: quippe qui incorrupto & illæso ra-
 tionis munere, quod à natura possident,
 non cum aliis feritatem amplexi, HO-
 MINES esse se testati sint. Dicitur autem
 AVRVM id OBRIZVM, quod purum
 putum natura existens, quia generis alte-
 rius nihil admixtum habet, coctione non
 indiget. Est verò SVPHIR, Indiæ regio;
 in qua prætiosos lapides aiunt reperiri. Si-
 gnificat ergo vel proborum, vel eorum
 certè; qui capta Babylone superstitès fu-
 D d ij

ἡ φασὶ

Sap. 11.

1. Pet. 5. Psal. 146.

Job. 41.

Math. 23.

dicit, id ideo facit, vt ab illis expugnationem seruitutemque pecunia redimendi, si quam animo conceperint, spem moueat amputari. Significat verò MEDORVM nomen, per transumptionem, quasi dicas ab idoneo, siue potenti, vt ab eo, qui quemque, prout dignus, accipere queat, MEDOS exciri intelligamus. Nisi forte à MEDIÆ conditore Madai (quod nomen mensuram significat) deriuari, & ad penās dignè de sceleratis & cum mensura exigendas, induci malis: cum vnumquemque qua mensura bona vel mala metitur, eadem profus vel pramiū, vel vindictam expectare conueniat. Quo sensu Babyloniorum FILIOS, fructus à patribus editos, & illorum animæ factus intelligi non est incongruum. Huiusmodi etiam istius illa sunt, qui à psalmodum autore beatus prædicatur; vbi vxoris partes tuetur Sapientia, quam vxorem iustus decore illius irretitus ambiuit & duxit. Mentis verò & sapientiae simul coeuntium filios, tanquam factus eiusmodi, psalmo cxxxi. ptoponi videas, vbi filiam Babylonis miseram, & qui eius liberos ad petram colidat, ideo beatum prædicat, quod ipsi nihil quicquam PARCITVROS MEDOS præuideret. Nec tamen beatum prædicari, qui Babylonium VERVM quemlibet interfecerit putandum est: sed qui recens in luce editos crescere prohibuerit, deditque operam, ne deteriores fiant; qui- que suæ sapientiae auxilio confusæ mentis (quæ Babylonis nomine designatur) elifos factus ad Petram, qui Christus est, enecarit: quæ tum demum accidisse videbimus, cum ad veritatis verbum falsa dogmata offendere & diffringi contigerit; quæ citò esse euentura affirmare non dubitat. Quod enim longissimum temporis esse spacium putamus, Deo modicum & breue valde est; apud quem mille anni, tanquam dies sunt hecsterna, & tanquam custodia in nocte. Aiunt præterea non longè ista à prophetiae tempore contigisse. Est postò aduertendum, eadem simul opera Babylonis acerbiozem curam; Israëlitis autem, propter seruitutis iugum, consolationem afferri. Cæterum, BABYLONIS ferè tam inualuerat INCLYTÆ cognomen, & eo titulo passim vocitabatur. At non obscure pro-

Matth. 7. Mar. 4.

Psal. 44.

Psal. 89.

ρον είναι Βαβυλωνίους ὡς τῶν ἐξωνεί-
 θαι πλὴν ἄλλωσιν. τὸ δὲ ΜΗΔΩΝ ὄνομα
 μεταλαμβανόμενον, σημεῖον ἔστι ἰσχυρὸν
 ὅτι οὐδὲ ὁ ἰσχυρὸς ἐν πᾶσιν ἐπέγειρεν ἐκείνους
 τὰς ἀξίας, οὗτος τοὺς ΜΗΔΟΥΣ
 κινεῖ. ἢ τὰς ἐπειδὴ ὁ Μαδαῖ, κτίτης ἔστι
 ΤΗΣ ΜΗΔΙΑΣ, ὃς ἐρμηνεύεται ἐκ-
 μέτρησις. λήρωτο οἱ μῆδοι ἐπάρχεσθαι εἰς
 τὸ καλᾶζειν ἐν μέτρῳ τοῖς κακῶς βεβιω-
 κώτας. ὡ γὰρ μέτρω μετρεῖ ἕκαστος ἀγαθὰ
 ἢ κακὰ, τὰ τῆς ἀμοιβῆς ἢ καλᾶσεως ἔπι-
 λήφεται. ὡ ἀκολουθοῦν καὶ ΤΕΚΝΑ βα-
 βυλωνίαν νοεῖν, τοῖς καρποῖς, καὶ τὰ γεν-
 νήματα τῆς ἐκείνων ψυχῆς, ὅσα καὶ τὸ τοῦ
 μακαριζομένου ὡς τὸ ψαλμοῦ, ἐν
 ὧ ἡ μὲν γυνὴ, ἡ σοφία ἔστιν, τὸ ἐκζη-
 τήσας νόμῳ ἠγάγετο, τὸ κέλλους αὐ-
 τῆς ὁ δικυρὸς γενόμενος ἐκείνης. ἢ τὴν δὲ τῆς
 καὶ σοφίας ἕνα (μελῶν) τῶν γεννήματα
 τοιαῦτα παύσονται ἐν ἐκείνῳ τριακῶ
 ἐν τῷ ψαλμῷ λέγων: Ἰουατὴρ Βαβυλωνίους
 ἢ ταλαίπωρος ἦς τὸν τὰ τέκνα τῶν τῶν
 πέτραν ἐδάφιζοντα μεμακρῆμεν, τῶν
 ἐλέπων ὁμοῦ μηδεμίαν ἀπο ΜΗΔΩΝ
 ΕΣΟΜΕΝΗΝ ΦΕΙΔΩ. οὐ μα-
 κρῆζει δὲ τὸ ὅπως οὐ ἀνελόντα Βαβυ-
 λῶνον. ΤΕΚΝΟΝ, τὰ νήπια δὲ καὶ ἀρ-
 πύων, ἄλλῃ μὴ συγχωροῦντα τῶν αὐ-
 ξησιν, ὡς ἐν μὴ γίνονται χεῖρα, καὶ ἀνα-
 ροῦντα ἰδὲ σοφία τὸν συγκεχυμένον τὰ
 γεννήματα, ὃς ὀνομάζεται Βαβυλωνίους,
 ταῦτα τῶν τῶν πέτραν ἀράσσοντα.
 πέτρα δὲ ἢ ἐν τούτῳ Χεῖρ: τὸ τοῦ δ' ἐν
 γίνοντο τῶν φαύλων. συγχωρομένων δογ-
 μάτων τῶ λόγῳ τῆς ἀληθείας. τὰ γὰρ δὲ
 ἔξεν ταῦτα φησὶ καὶ τὸ παρ' ἡμῶν γὰρ μα-
 κρότατον, βραχὺ λίαν ἔστι ὡς Θεὸς. ἡ
 λια γ' οὐ ἔτι ἐνώπιον αὐτοῦ, ὡς ἡ ἡμέ-
 ρα ἢ ἡρῆς εἶρηται, καὶ ὡς φυλακὴ ἐν νυ-
 κτί. καὶ ὅτι εἰς μακρὰν δὲ φασὶ, τῆς τῶν
 φησίαις ἐγένετο. ὁμοῦ δὲ τοῖς μὲν Βαβυ-
 λωνίους πικροτέρον ἐμβάλλει φροντίδα. τοῖς
 δὲ Ἰσραηλίταις, ὡς τὴν αἰχμαλωσίαν
 ὡς ἐκλήσιν. τῆς δὲ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ
 ὡς ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ τὸ ἐν ΔΟΘΟΣ. καὶ
 ἔλεγον, Η ΕΝ ΔΟΘΟΣ ΒΑΒΥΛΩΝ.
 ἐναργῶς

ἐναργῶς δὲ λίαν δέεικται ἐξ ὅσας εἰς οἴαν
 ἔξεν κατεστῆσαν. αἴτιος δὲ ὁ βασιλεὺς Χαλ-
 δαίων βασιλεὺς αὐτῶν ἰσχυρὸν τε καὶ λαμ-
 πρῶν ποτιστάμενος, ἀπεικάζει δὲ ΣΟΔΟ-
 ΜΟΙΣ καὶ ΓΟΜΟΡΡΑ πλὴν ἢ ἐρμηνεύεται
 αὐτῆς. ἐρμηνεύεται δὲ ΣΟΔΟΜΑ, τὸν ἄνω-
 σις; καὶ τῶν σις, καὶ ἔσται σιωπῆ, καὶ ὁμοί-
 ωμα, καὶ ἔγκλησις καὶ θεμέλιος αὐτῆς. ΓΟ-
 ΜΟΡΡΑ δὲ, μέτρον καὶ γάτος. οἷς ἢ ΒΑ-
 ΒΥΛΩΝ ὁμοίως κατεστραφῆσται. Θεὸς
 γὰρ ἢ ἐργετῆς τῶν ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΟ-
 ΜΕΝΟΥΣ, ὡς ἰατρὸς ΚΑΤΑΣΤΡΕ-
 ΦΕΙ τυφλότητος. ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ δὲ
 τυφλότητος, ὁράσεως ἀρχή. καὶ ΚΑΤΑ-
 ΣΤΡΕΦΕΙ σείρασι, πλὴν ἀγαθῶν ἐλαύ-
 νων, γεννήματα δικαιοσύνης ἔργων δωρεμέ-
 νος, καὶ σιωπῆ ἔσται, ἵνα λόγον ἐμβάλῃ
 καρδίας τῶν τῶν δόξῃ τὸν Θεόν. καὶ με-
 τρον καὶ γάτος, ἵνα τῆς κακίας τὸ μέτρον
 ἐν αὐτῇ καὶ πλὴν τῶν κακῶν κατέλλῃ, ὡς ἂν
 οἱ φασίζοντες, καὶ ἐν τῇ κατεστῆσται τῇ ἐν-
 ἀντία τῆς εἰρήνης ὄντες βελτιωθῶσιν ἀπτε-
 τρωτοῦτες ἀρετῶν τῆς κακίας. πᾶς δὲ τῶν
 ἐκείνων εἰμαρμένῳ, καὶ πλὴν τῶν ἄστων κί-
 νησιν ἀναγκαστικῶν εἶναι πάντων ἑσποθί-
 μος, ὅσον ἐπ' αὐτῶν τῆς εὐσεβείας ἀφιστῶν
 τῶν ἀκούοντες, ΕΝ ΔΟΘΑ καλεῖ ΤΩΝ
 ΒΑΒΥΛΩΝΙΩΝ τὰ παράγματα. συγ-
 χυπῆ γὰρ ταῦτα ἀφιστῶν, ἀναροῦντα
 πλὴν τῶν σις, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῶν, ἀξία τε ἢ τὸ
 εἶναι ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ὁμόνομα Χαλδαί-
 ων γὰρ ἀπρολογία γέγονεν εὐρημα. ταῦτι
 ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΙ κύριος, καὶ ἐνοικίζον-
 ται δαίμονες ὑποστάντος αὐτῆς τῶ Θεοῦ,
 εἴτε πάλιν αὐτῶν, εἴτε ψυχῶν ἐθελοῖς εἰ-
 πῶν, ἐν ἢ κατεστραμμένη ποιμῆν ἀγαθὸς
 ὅτι ἐναλίξει πλὴν ποιμῆν, ἢ τις ΚΑΙ
 Η ΧΟΥ ΠΛΗΡΟΥΤΑΙ μη-
 δὲ ἐν αὐτῇ τῶν ἢ διηρημένον ἔχουσα
 ῥῆμα, παθῶν δὲ ἴσους ἀσμον, τὸ κατε-
 παδουσι ποτηρὰ δυνάμεις ἐγκλησὶ φωνῆς
 ἑσποθῆσται, ἢ ἀφ' ὧν, ἢ δὲ ἀλ-
 λου τῶν πινὸς ἢ δοῦν ἐμποιοῦσται τῶν
 ἡρεμα καὶ λήθῃ τῆς ἰδίας πατρῆδος
 ἀπεργάζομενα. Η ΧΩ δὲ ἔστι ἀνα-
 κλωμένη φωνὴ ἔπι σωματῶν ἀπτετύπων,
 ἐναργῶς

ἐρμηνεύεται

ἐρμηνεύεται

ἐπὶ τῶ

ἐπὶ τῶ

fecto vnde prodierit, & quo etiam abitu-
 ra sit, demonstravit. Fuerat verò tantæ
 celebritatis auctor Chaldæorum Rex,
 qui illam regiam præclaram & muniram
 esse voluerat: Cuius tamen solitudinem,
 ei, quæ SODOMIS & GOMORRHÆ
 contigit, comparare non veretur. Signifi-
 cat autem SODOMORVM appellatio,
 si eius rationem postules, cæcitatē, ste-
 rilitatē; silentij constantiam, similitu-
 dinem, accusationem, fundamentum de-
 nique eorum. GOMORRHÆ verò,
 mensuram & seditionem; quibus non
 dissimilem interitum Babylonis denun-
 tiat. Quos enim à Deo EVERTI videas,
 beneficiis cumulari putandum est; non
 aliter, quàm cum à medico depelli cæci-
 tatem contigerit. Est verò videndi princi-
 pium cæcitatē ipsa depulsio. Sterilitatem
 deinde EVERTIT, cum fecunditatem
 largitus iustitiæ opera edere, & tanquam
 procreare facit. EVERTIT item silen-
 tij constantiam, vt cordi sermonem ad
 laudes Deo decantandas immittat.
 EVERTIT præterea mensuram & sedi-
 tionem, quo peccati mensuram, & eius
 comites turbas auferat; vt qui tumul-
 tuantur, vitamque paci contrariam se-
 ctantur, meliores fiant, & honestatem
 pro scelere reponant. Cæterum quicun-
 que fatum amplectitur, & astrorum mo-
 tum vim rebus afferre necessitatis arbi-
 tratur; totis ille viribus auditores à pieta-
 te arcere, & INCLYTÆ BABYLONIS
 facta amplecti putandus est. Mentis enim
 cogitationes ista perturbant, prouiden-
 tiamque, & ipsam arbitrij libertatem sic
 tollunt; vt merito BABYLONICI no-
 minis rationem respicere astrologi agnos-
 cas. Hanc ergo EVERTIT Dominus,
 & eandem, quia ipse recessit ab ea, siue
 urbem intelligas, siue animam, occupant
 dæmones: nec in ea amplius, quæ euerfa
 est, bonus pastor STAVLATVR; Sed
 SONITV REPLETVR, nihil quic-
 quam difertum edens, nihil quod articula-
 latæ vocis speciem referat, sed sonos in-
 conditos, perturbationum tantummodo
 iudices. Quale illud est, quod edut vocis
 inflexione malæ potestates, siue ipsa mo-
 dulatione, siue alio quodam modo volu-
 ptatis illecebras, & patriæ obliuionem in-
 ducant. Est verò VCH O; vox illa, quæ à
 folido corpore repercussa ad authorem
 E c

κδδος αὐτῶν. ἀπὸ τῶν ἄμων ἀφαιρεθήσεται. αὐτὴ ἢ βελή, ἢν βεβέλευται κύριος, ἐπὶ τὴν ὄλην οἰκυμένην. καὶ αὐτὴ ἢ χεῖρ ἢ ὑψηλὴ, ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. ἃ γὰρ ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος βεβέλευται, τίς διασπεδάσει; καὶ τὴν χεῖρα αὐτῆ τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποσρέψει.

ca. XIII.

ET miserebitur Dominus Iacob, & eliget adhuc Israël, & requiescent in terra sua, & aduena illis adiungeretur, & adiungeretur Domui Iacob, & capient eos gentes, & inducent in locum suum, & possidebunt, & implebuntur in terra Dei in seruos & seruas. Et erunt captiui qui eos cœperunt, & subiicientur qui dominati sunt eis. Et erit in die illa, requiescere te faciet Dominus à dolore & ira sua, & seruitute dura, quam seruiuisti eis. Et fumes luctum hunc in regem Babylonis, & dices in illa die, Quomodo cessauit exactor, & cessauit sollicitator? Contriuit Dominus iugum peccatorum, & iugum principum, percutiens gentem ira, plaga insanabili. Feriens gentem plaga iræ, non pepercit, requieuit qui confidit. Omnis terra clamat cum lætitia, & ligna Libani lætata sunt in te, & cedrus Libani, ex quo tu dormisti, non ascendit qui scindat vos. Infernus subtus exacerbatus est occurrens tibi. Tecum simul excitati sunt omnes gigantes, qui imperant terræ qui excitati sunt de thronis suis omnes reges gentium, omnes respondebunt, & dicent tibi, & tu captus es, quemadmodum & nos: inter nos etiam reputatus es. Descēdit in infernum gloria tua, multa lætitia tua. Tibi substernent putredinem, & reliquæ tuæ vermis. Quomodo decidit de cælo Lucifer, qui mane oriebatur? Attritus es in terram, qui mittis ad omnes gentes. Tu autem dixisti in animo tuo, in cælum ascēdam. Supra stellas cæli ponam folium meum: sedebo in monte excelso, super montes excelsos, & Aquilonem: ascēdam supra nubes, ero similis altissimo. Nunc autem ad inferos descendes, & ad fundamenta terræ. Qui viderint te, mirabuntur te, & dicent, Hicne est homo, qui commouit terram, qui concussit reges, qui vastauit orbem vniuersum, qui vrbes eius expugnauit, eos autem, qui in abductione erant non soluit? Omnes reges gentium dormierunt in honore, homo in domo sua: tu autem proiiceris in montibus, tāquam mortuus abominabilis, cum multis confossis gladio, qui descendunt in infernum. Sicut vestimētum sanguine conspersum mundum non est, ita neque eris tu purus. quia terram meam perdidisti, & populum meum interfecisti, non manebis in æternum tēpus. Semen iniquum, præpara filios tuos, vt interficiantur propter scelera patris sui, ne resurgant, & terræ hæreditatem adeant, & impleāt terram bellis. At insurgam in eos, dicit Dominus exercituum, & perdam eorum nomen, & reliquias, & semen. Hæc dicit Dominus, Et faciam Babyloniam desertum, vt eam habitent ericij, & in nihilum redigatur. & podam eam in luti barathrum in perditionem. Hæc dicit Dominus Deus

Deus exercituum; sicut dixi, ita erit: & quemadmodum decreui, ita manebit, vt perdam Assyrios de terra mea, & de montibus meis. Et erunt in conculcationem, & auferetur ab eis iugum eorum, & gloria eorum ab humeris tolletur. Hoc est consilium, quod iniuit Dominus in totum orbem: & eius manus excelsa in omnes gentes. Quæ enim Deus sanctus decreuit, quis infirmabit? & manum eius excelsam quis auertet?

ήτι

EΙπών ἀ πείσεται Βαβυλων δυαχρη, τὰ αὐτῶν ἰσδύων ὅτι φέρει χρησά, τὴν ὅτι Κύριος λέγων ἀνάκλησιν. ἀπὶ δὲ τοῦ ΟΓΕΙΩΡΑΣ, ἐξέδωκεν οἱ λοιποὶ ΟΠΡΟΣΗΛΥΤΟΣ. ἔχ ἀπλῶς δὲ ΠΡΟΣΗΛΥΤΟΣ φασί πνες, ἀλλ' ὅτι γεωργία παροσκεῖμενος. κωλύως μὲν οὐδ' ὀγκώως δηλοῖ τὸν ἰθαγενῆ, καὶ αὐτῶρον. συναπτόντες δὲ Βαβυλωνίαν αὐτῶρον ἡμελλον εἶναι παρ' Ἰσδύων ΠΡΟΣΗΛΥΤΟΙ. φέρει τοίνυν εἰς ταυτοὶ ἐξάπτει ἀξίνοια. εὐφραξίας γὰρ ὅτι ποσὸν ἤξεν Ἰσδύως φησὶν, ὡς τὸς τῶν αὐτῶς ἐλόγτας συναπτόντες εἶναι εἰς τὴν Ἰσδύως αὐτοῖς. τὸ μὲν συγγένειαν παρὸς αὐτῶς ἐχρημάτας, τὸ δὲ τῆς αὐτῶς γεωσκείας ὡς ἐχρησῖά μετεληφότας ἀξίνοια, καὶ τὸς τῶν εἰδωλολάτας ΔΟΥΛΟΥΣ ΚΑΙ ΔΟΥΛΑΣ γενέσθαι Θεῶ. ἔθνη δὲ φησὶ τὸς Ἰσδύως παρῶνται παρὸς τὴν ἰδίαν εἰσοισοῖσι γλῶ. ὁ δὲ Κύριος παρῶντος γέροντι, ἡνίκα τῶν ἀναβάτων Ἰησοῦς καὶ Ζωροβাবেλ ἠγήσαντο. καὶ ἔβρεξεν τὸ μετ' αὐτῶν, ἡνίκα τὸν Εσδραν μετὰ πολλῶν πέμπων ὅτι τῶν, ὅτι πέμπειν αὐτῶν δεξιῶς καὶ τὸς σὺν αὐτῶ, τοῖς ἐν μέσῳ παρῶντα ἐπὶ ἔθνησιν. καὶ Νεεμίης μετὰ τῶν παρὸς ἰσδύων χαρῶντος παρὸς τὸ γράσει τοῖς πέμπων τὸ ποταμῶ καὶ φύλακας αὐτῶ συναπέτειλει ἄνδρας δυνάμειος ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς Ἰαυπὶ γὰρ Εσδρας ἰσθησεν. παρὸς λέγει δὲ ἔχ τὸς τῶν Ἰσραὴλ Βαβυλωνίως ΑΙΧΜΑΛΩΤΙΣΑΝΤΑΣ, ΔΟΡΙΑΛΩΤΟΥΣ ἔσπὸ Κύριος δηλοῖσι γενήσεως. ἡ ἔχ τὰρα, ἀξί τὸ τὸς συναβάτας αὐτοῖς ἔσπὸ ζυγὸν γενήσεως τὸ νόμῳ κερθῶ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥΣ, ἐαλακίτας ἡ χαλιῶ ἔσπὸ τῶν ἄλωνσιν. κατ' ἐκείνο δὲ τὸ χερῶ ἀνεβήσθου ΘΥΜΟΥ ΣΟΥ φησὶν. * * *

EXpositis quas perpeffura esset Babylon asperitatibus, iam quæ Iudæos læta & prospera sub Cyro maneat, reditum nimirum, adiungit. Verum quem hic ADVENAM, Græcè γάρων dicit, PROSELYTVM cæteri interpretantur. At non PROSELYTVM nonnulli simpliciter, sed qui agrorum cultui incumbat. Est igitur proprie γάρων, idem quod vernaculus & indigenus. Futurum autem erat, vt qui de Babylonis indigenæ Iudæos sequerentur, apud illos PROSELYTORVM nomen haberent, quo fit, vt in idem cadat vtriusque sensus. Eo enim felicitatis res Iudæorum peruenturas dicit, vt à quibus antea capti essent, iidem sint secum in Iudæam, partim contracta cum eis affinitate, partim longa religionis communionē persuasi, commigraturi: neque recusent abiectis idolis, quæ antea colebant, Dei SERVIENT ANCIILLÆ fieri. Significat verò non sine gentium comitatu in patriam reuerfuros esse Iudæos; quod Cyro primùm iubente factum legimus, cum Iesum, & Zorobabelem reuerfionis duces habuerunt: Deinde imperante Cyri successore Xerxe; cum Esdram multis ad præfectos literis instructum, multoque gentium presidio septum: Artaxerxe denique; cum Nehemiam: cui rex facta redeundi in Iudæam potestate, præterquam quòd in Mesopotamiam literas dedit, etiam ad itineris securitatem copias militares adiunxit. Ita enim literis Esdras consignavit. Prædicit verò Babylonios, qui Israëllem CEPERANT, tum quidem etiam sed à Cyro CAPIENDOS. Vel forsitan etiam, quia secuti redeuntes, legis iugum subire non recusarent, pulchra illa & salutaris ratione CAPIENDOS ESSE significat. At eo tempore inquit, remittes FVROREM TVVM * * *

1. Esd. 2. Esd. 1. 7.

2. Esd. 1. 1.

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ, ΟΥ ΑΠΕΘΑΝΕΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΧΑΖ, ΕΓΕΝΗΘΗ ΤΟ ΡΗΜΑ ΤΟΥΤΟ.

ΜΗ εὐφρανθείτε οἱ ἀλλόφυλοι πάντες. σινετριβή γὰρ ὁ ζυγὸς τῆς παλίντρος ὑμῶν. ἐκ γὰρ σπέρματος ὄφeos ἐξελεύσεται ἐκγονα ἀσπίδων. καὶ τὰ ἐκγονα αὐτῶν ἐξελεύσονται ὄφεις περὶ ἀμφοῖν. καὶ βοσκηθήσονται πωχοὶ δι' αὐτῶν. πωχοὶ δὲ ἄνδρες ἐπὶ εἰρήνης ἀναπαύσονται. ἀνελεῖ δὲ ἐν λιμῷ τὸ σπέρμα σου, καὶ τὸ κατάλειμμα σου ἀνελεῖ. ὀλοῦξάτε πύλας πόλεων. κεκραγέτωσαν πόλεις τεταραγμένα, οἱ ἀλλόφυλοι πάντες, ὅτι ἀπὸ βορρᾶ καπνὸς ἔρχεται, καὶ σὺ ἐστὶ τῆς εἰρήνης. καὶ τί σποκρηθήσονται βασιλεῖς ἐθνῶν, ὅτι κύριος ἐθεμελίωσε Σιών, καὶ δι' αὐτῆς σωθήσονται οἱ ταπεινοὶ τῆς λαῶν.

ΤΟ ΡΗΜΑ ΤΟ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΜΩΑΒΙΤΙΔΟΣ.

Νυκτὸς σπολεῖται ἡ Μωαβίτις. νυκτὸς γὰρ σπολεῖται τὸ τῆχος τῆς Μωαβίτιδος. λυπεῖσθε ἐφ' ἑαυτοῖς. σπολεῖται γὰρ καὶ γεβὼν, ὃ ὁ βομὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἀναθήσεται κλαίειν ἐπὶ Ναβῶν τῆς Μωαβίτιδος. ὀλοῦξάτε. ἐπὶ πᾶσι κεφαλῆς φαλάκρωμα. πάντες βραχίονες κατατρίμμηνοι. ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς παρῆλθετε σάκκους, καὶ κόπτεσθε ἐπὶ τῶν δωματίων αὐτῆς. καὶ ἐν ταῖς ρύμαις αὐτῶν, πάντες ὀλοῦξάτε μετὰ κλαυθμοῦ, ὅτι κέκραγεν ἐσεβῶν καὶ ἐλάλησεν ἕως ἰασσὰ ἢ κέσθη ἢ φωνὴ αὐτῆς. διὰ τῆτο ὁ σφύς τῆς Μωαβίτιδος βοᾷ ἢ ψυχὴ αὐτῆς γινώσεται. ἢ καρδία τῆς Μωαβίτιδος βοᾷ ἐν αὐτῇ, ἕως Σηγῶρ. δάμαλις γὰρ ὄβριτριετής. ἐπὶ δὲ τῆς ἀναβάσεως τῆς λαεῖθ, παρῆσὲ κλαίοντες ἀναθήσονται τῇ ὁδῷ ἄρωνιείμ. βοᾷ σὺντριμμα καὶ σεισμός. τὸ ὕδωρ τῆς Νεμβρεῖμ ἔρημον ἔσται, καὶ ὁ χόρτος αὐτῆς ἐκλείψει. χόρτος γὰρ χλωρὸς σὺν ἔσται. μὴ καὶ οὕτως μέλλει σωθῆναι; ἐπάξω γὰρ ἐπὶ τὴν φάραγγα ἄραβας, καὶ λήψονται αὐτήν. σινῆψε γὰρ ἢ βοή τὸ ὄριον τῆς Μωαβίτιδος τῆς ἀγαλείμ, καὶ ὀλολυγμὸς αὐτῆς, ἕως τῆς φρέατος τῆς ἐλείμ. * τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ρεμμῶν πλησθήσεται αἵματος. ἐπάξω γὰρ ἐπὶ ρεμμῶν Ἀραβας, καὶ ἀρᾶ τὸ σπέρμα Μωαβ, καὶ Αριήλ, καὶ τὸ καταλιπὸν Ἀδαμα.

ANNO

Ο ΡΑ Σ Ι Σ Γ.

ΟΙ Γ. ΟΜΑΣ.

Ο Ρ Α Σ Ι Σ Ζ.

Ο Α. Ε. ΚΑΙ ΕΝ ΤΗΣ ΠΑΑΤΡΙΑΣ ΕΥ ΤΗΣ.

ΕΒΕΑΛΗ. ΟΙ Γ. ΟΜΑΣ.

ΟΤΙ ΑΝΑΒΑΣΗ ΤΗΣ ΛΟΤΗΘ. ΕΝ ΚΑΑΤΟΜΩ ΑΝΑΒΗΣΤΑΙ ΕΝ ΑΤΤΑ ΟΤΙ ΟΛΩ ΩΡΑΝΑΗΜ ΚΡΑΤΗΜΝ ΣΥΝΤΡΙΜΜΟΝ ΕΒΑΝΕΓΕΡΟΤ. ΣΙΝ.

ΟΙ Γ. Η ΚΡΑΤΗ.

Ο ΑΟΑΙΜΟΣ ΑΤΤΗΣ. ΔΑΙΜΝ. ΟΜΑΣ ΟΙ Γ. ΚΑΙ ΤΟ ΕΒΡΑΙΚ.

ANNO QVO MORTVVS EST REX ACAZ, FACTVM EST VERBVM ISTVD.

Et latemini alienigenæ omnes. Contritum est iugum eius, qui vos percutiebat. De semine enim serpentū egrediētur genimina asippū, & genimina earum egredientur serpētes pennati. Et pascetur mendici per ipsum, pauperes verò homines in pace requiescēt. Interficiet autē in fame semen tuū, & semen tuū tollet. Vlulate portē ciuitatū. Clamate vrbes cōmotæ, alienigenæ omnes, quoniā ab Aquilone fumus venit, & non est vt sit. Et quod respondebunt reges gentium: Quia Dominus fundauit Sion, & per eum saluabuntur humiles populi.

VERBVM CONTRA MOABITIDEM.

Cap. xv.

Nocte peribit Moabitis, nocte enim peribit murus Moabitudis. Contristemini in vobis. Peribit enim & Gebon vbi ara vestra, illuc ascenditis ad plorandum super Nabon Moabitudis. Vlulate super omne caput caluitium. Omnia brachia discissa erunt, in plateis eius, induimini faccos, & plangite super tecta eius, & in vicis eorum. Omnes vlulate cum planctu, quoniam clamauit Efebon & Eleale. Vsq̄ue Iassa audita est vox eius. Ob id lumbus Moabitudis clamat in ea. Anima eius cognoscet. Cor Moabitudis clamat in ea, vsque Segor. Vitula enim est triennis. In ascensu autem Luith, ad te ascendent via Oronaim. Clamat contritio & commotio. Aqua Nemrim deferta erit, & fcenum eius deficiet. Fcenum enim viride non erit. Num etiam sic seruari poterit? Inducam enim in vallem Arabas, & capient eam. Attingit enim clamor terminum Moabitudis Agalim, & luctus eius vsque ad puteum Elim, vlulatus eius. Aqua autem Remmon implebitur sanguine. Inducam enim in Remmon Arabas, & tollam semen Moab, & Ariel, & residuum Adama.

* * * τῆς ἐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς. ἂν ὄνταν ΕΝ ΝΥΚΤΙ, καὶ τὸ ΤΕΙΧΟΣ πῆπεν ΝΥΚΤΟΣ τὰ ὀχυρώματα τὰ σφιστικὰ. τῆτοις γὰρ, ὡς ἀσφαλῆσιν, ἢ ἀζουένοντο. ἂν δὴ πῆπὸνται ἐν ἐλέγχῳ ὁδύροισι. οἱ καὶ τὸς πρὸς Θεῷ λόγους ἀσάτοις ἔχοντες ΒΩΜΟΝ ὀικοδομηδοὶ πεσοῦμενον ΔΕΗΒΩΝ χρηματίζοντα, εἰς ὃν ἀνιέναι πρὸς κελύονται μετανοοῦντες, οὐ θύσοντες, ὡς ὅτ' ἀνελάττειν τῇ κτίσει πρὸς τὴν κτίσει.

* * * non venit ad lucem quibus in nocte versantibus, & murus ipse, noctis videlicet propugnacula sophistica concidunt. Istitis enim, tanquam firmissimis, gloria-bantur, quibus iam euerfis & dirutis, non sine dedecore lamentantur, qui etiam abfurda de Deo sentiētēs, ARAM DEEBON oracula reddētē ruiturā extruūt, quā pœnitētēs iā ascendere iubētur, nō vt prius, cūm creatore despecto, creaturæ seruier-

SANGVINE PLENAM ESSE dicit, vt mortis caussam doctores malos suis preceptionibus afferre demonstrat. Tales enim ipsi sunt in animorum perniciem excogitati sermones. Et TO LLAM ait SEMEN MOAB. Illud nimirum, quod ad meliora minimè tranfire, sed cum iis, qui Domini Ecclesiani ingressi non sunt, remanere maluerit. Neque enim MOABITÆ in Ecclesiam Domini in progeniem vsque decimam, & in seculum vsque intraturi sunt. Gentem igitur sublaturum se interminatur, & SEMEN ARIEL (quasi Dei Leonem dicas) appellat. Sanguinarios autem Diabolo parente natos esse vel ipse testatus est Dominus, cum paratum ad cædem in se Iudæorum animum intuitus, eos ex patre Diabolo esse, & patris sui opera facere dixit, qui ab initio homicida extitit. SEMEN ergo MOAB ipsi sunt, qui Ecclesiam deserunt. SEMEN autem ARIEL, qui fratrum sanguinem sicientes, perucris sermonibus animas eorum morti tradere non verentur. Sequitur deinde RELIQUVM ADAMA: quod virginem illam, ex qua effectus est Adamus, terram significat.

Deut. 23.

Ioan. 8.

ΑΙΜΑΤΟΣ ΠΛΗΡΕΣ είναι λέγει, ὡς τὸ ἐλόγιον τῆς γένεσιν τοῖς διδασκαλοῦν τοῖς κρείττοις καὶ ἀποστολῶν. τοιοῦτοι γὰρ οἱ ἀποστολῶν τὰς ψυχὰς ἀλέθειοι λόγοι. καὶ ΑΡΩΦΗΤΟ ΣΠΕΡΜΑ ΜΩΑΒ. τὸ μὴ μεταστῆναι τὸ κρείττονα, ἀλλὰ μένειν ἐν τοῖς μὴ εἰσερχομένοις εἰς ἐκκλησίαν κυρίου, ἀπὸ τῆς Μωαβιτικῆς εἰσελεύσονται γὰρ ΜΩΑΒΙΤΑΙ εἰς ἐκκλησίαν κυρίου ἕως δεκάτης γενεᾶς, καὶ ἕως εἰς τὴν αἰώναν. ἐξάρων ἀπειλή. ὁ καὶ ἄλλοι οὐκ ἔσονται. ΣΠΕΡΜΑ ΤΟΥ ΑΡΙΗΛ ὀνομάζει, ὅταν ἐρμηνεύεται λέγων. τὸς γὰρ φρονιμοὺς καὶ ὁ κρείττος ἐν τῷ ἀφελῶν γεννηθῆσθαι φησὶν, ὅταν τῶν Ἰουδαίων πλῆθος αὐτῶν φωνάσων παρῶντων λέγων. Ὑμεῖς ἐν τῷ πατρὶ ἡμῶν τῷ ἀφελῶν ἐστε, καὶ τὰ ἔργα τῶν πατρῶν ἡμῶν ποιεῖτε. Σπέρμα ἀνθρωποποιήσας εἰς ἀρχὴν. ΣΠΕΡΜΑ οὖν ΜΩΑΒ οἱ ἀποσταταὶ τῆς ἐκκλησίας. ΣΠΕΡΜΑ δὲ ΑΡΙΗΛ, οἱ καὶ τῶν ἀδελφῶν φωνάσων ἀδελφίαν λόγους τοῖς αὐτοῖς ψυχῶν ἐμπουλιώτες τὸν Ἰάνατον. εἶτα φησὶ, καὶ ΤΟ ΚΑΤΑΛΟΙΠΟΝ ΑΔΑΜΑ. τὸ τοῦ δὲ σημεῖον τῆς γυναικὸς παρθενικῆς, ἀφ' ἧς Ἀδάμ ἐπέλασθη.

Ποσειδάως ἔρπετα ἔπι τὴν γῆν. μὴ πᾶν ἔρημος ἔσται, τὸ ὄρος Σιών; ἔση γὰρ ὡς πετεινὸς ἀνιπταμένου νεοσσὸς ἀφηρημένος θυγάτηρ Μωαβ. ἔπειτα δὲ ἀρνάν, πλείονα βελύς. ποιῆτε σκέπην πένθος. αὐτοὶ διὰ παντὸς ἐν μεσημβρινῇ σκοτία φύγουσιν. ἐξέστησαν μὴ ἀπ' ἀρχῆς. παροικήσασί σοι οἱ φυγάδες Μωαβ. ἔσονται σκέπη ὑμῖν ἀπὸ προσώπου διώκοντος, ὅτι ἦρθη ἡ συμμαχία σου, καὶ ὁ ἀρχὸν ἀπώλετο ὁ καταπατῶν. ἔπι τῆς γῆς. καὶ διορθωθήσεται μετὰ ἐλέως θρόνος, καὶ καθιεῖται ἐπ' αὐτῆ μετὰ ἀληθείας, ἐν σκηνῇ Δαβὶδ, κρινῶν καὶ ἐζητῶν κρίμα, καὶ σπυδων δικαιοσύνην.

Cap. XV.

Mittam tanquam serpentes in terram. Num petra deserta erit filia Moab. Deinde verò Arnon plura consule. Facite operimentum planctus. Ipsi semper in meridianis tenebris fugiunt. Obstupuerunt, ne ducaris. habitabunt tecum fugientes Moab. Erunt tegumentum vobis à facie persequentis. quia sublatum est auxilium tuum, & periit princeps,

ceps, qui cõculcabat terram. Et dirigetur cum misericordia thronus, & sedebit in eo cum veritate, in tabernaculo Dauid, iudicans, & quærens iudicium, & accelerans iustitiam.

ἰ. ἰ. ἰ.

ΑΠΟΣΤΕΛΩ ΩΣ ΕΡΠΕΤΑ ΕΠΙ ΤΗΝ ΓΗΝ. τῆς ἔπι, τὸ κατέλιπον τῆς ἀνθρώπων τῆς τὰ γῆνα φρονόντων, ἡ δὲ ἡ γεννηθῆσθαι ἐν τῆς ἐσω τῆς κρείτας ΕΡΠΕΤΑ καὶ ἰοβόλα. ΕΡΠΕΤΑ μὲν, τὸ τὸ ἕως ἀποβαλεῖν, ἐφ' ἧς τῆς τῶν τῶν κατὰ τὸν βελόνην ἐστὶν ἡ γῆ. ἰοβόλα δὲ, διὰ τὸ φθαροπικὸν τῆς συνότων τῆς ΕΞΑΠΟΣΤΕΛΕΙΝ ὁ λόγος φησὶ. μετὰ τῆς τῶν Μωαβιτικῶν, καὶ ὡν τὸ κρείττονα εἰρήναι, εἰ πῶς ἐν τῇ γῆ κατέλειπεται, ἢ ὁμοῖται ΤΟ ΟΦΕΙ, καὶ ἡ εἰρήνη, ὅτι γῆν φραγὴ πάσης τῆς ἡμέρας σὺ τῶν ΕΞΑΠΟΣΤΕΛΕΤΑΙ, ΩΣ ΤΑ ΕΡΠΕΤΑ. ἐπιτῆ δὲ γῆν ὁ σπέρμα εἰς τὸ σπέρμα, καὶ ἐν τῷ σπέρμα ἡ εἰρήνη φθορῶν. διὰ τὸ δὲ τὸ, ΩΣ ΕΡΠΕΤΑ τὸ ἀπολελυμένον ΑΠΟΣΤΑΛΗΝΑΙ, ὅτι πικροὶ ὄντες αἰετὸν βαδίζοντες εἰς ἀρχμαλώσας κατὰ τὸ ΟΦΕΙΣ, ἐπιτῆς γῆν ἡμεῖς. ἀναγῆς δὲ ἡμῶν ἕως ἀναθεῖν τὸ ῥήτον. ψυχὴ τῆς γῆς φθῶν περὶ τὴν ἡμεῖς, ἡμεῖς δὲ δυσάλωτος. νικῆ δὲ μᾶλλον ἀρχῆς, τῆς ἡμεῖς. εἰ δὲ τῆς Θεῶν τῶν ἐντολῶν ἀποστέλλω, ἀποστολῶν πάσης αὐτῶν ἡμεῖς, καὶ τῆς ὡς περὶ τῶν ἐντολῶν αὐτῶν τῶν πᾶσι ἀποστέλλω. ἢ τῶν τῶν ἀποστέλλω πῶς εἰς ἀδύκμων νοῦ. Ἐάν γὰρ κλείσῃ καὶ ἀνθρώπων φησὶ, πῶς ἀνοίξει; μετ' ἧς φησὶ. ΜΗ ΠΕΤΡΑ ΕΡΗΜΟΣ ΕΣΤΙ ΤΟ ΟΡΟΣ ΣΙΩΝ; πάλαι γὰρ ἡμεῖς ἀποστέλλω τῆς Σαμαρείας Σαλμανασάρ ὁ Ἀσσύριος, εἰλετε ὡς ἐν αὐτῇ πόλει, καὶ τῆς Ἰουδαία πολλὰ προσεδίχησεν. ἐφ' οἷς ἐπεμύσαντες οἱ Μωαβίται, ΠΕΤΡΑΝ αὐτῶν ἡμεῖς ὀνομάζον, ἀδύκμων ὡς περὶ τῶν φησὶ τῶν αὐτῶν Θεῶν. διὰ μετὰ τῶν ἡμεῖς τῶν αὐτῶν ἀποστέλλω, ὡς δὴ πεισομένοις τὰ χεῖρῶν, ὡν ὁ κρείττος ἀνείδιζον, ΝΕΟΣ ΣΩΤΕΡΟΤΟΥΤΟΣ ἀπέκασεν ἐφελωμένον σκέπης μητηρός. οὐτως ἔσθ' ἡμεῖς τῶν, ἐάν πέσῃ ὁ ἔρπος, οὐ μὴ ἡμεῖς ἀποστέλλω αὐτῶν, ὅτι ἡμεῖς κρείτος, καὶ ὡς ἀρέσει αὐ-

MITTAM TANQVAM SERPENTES IN TERRAM; id est, quod de hominibus superest, qui terrenis rebus additi sunt; quando sua ipsi nequitia SERPENTVM naturam & virus, assumpserunt. SERPENTVM quidem, quia celsitudinem illam, quam à prima creatione fuerant adepti, abiecerunt. Virus autem; quia eos, quibuscum versantur, inficere & perdere soliti sunt: quo nomine eos se MISSVRVM etiam affirmat prophetia. Post primos igitur Moabitas, de quibus quæ fausta magis essent, prædicta sunt, si quis in terra reliquus sit SERPENTI illi similis, cui terra vesci toto vitæ tempore imperatum legimus, MITTE TVR ET ILLE TANQVAM SERPENTES. Terram autem comedit; qui facta in carne semente, ex eadem corruptionem percipit. Ideo verò se TANQVAM SERPENTES; quod superfuerit, MISSVRVM dicit; quod acerbitate & feruitia exosi in captiuitate semper, tanquam SERPENTES incantationibus agendi sunt. Poteris autem verba ista ad sensum arcanum ita trahere. Anima, quæ diuino timore, tanquam muro, cingitur, ita valida est & potens, vt non modo non expugnari, sed principatus & potestates superare queat. Quod si Dei præcepta semel à se reiecerit, omni proliùs auxilio destituitur, & tanquam sublato muro, perturbationibus cunctis opportuna, interituique proxima efficitur. Quo modo in reprobis sensum abeunt nonnulli. Si enim inquit, aduersus hominè claudat, quis aperiat. NUM PETRA DESERTA EST FILIA SION? Mouerat enim aduersus Samariam olim Salmanasar Assyrius, & aliquot in eadè expugnatis urbibus, multa Iudæa clade affecerat; vnde ipsi insultantes Moabitar, PETRAM DESERTAM, cõtumeliosè eiusdem Deo virium imbecillitate exprobrantes, appellabant. Itaque nõ sine affectu iam in eos insurgit, & tanquam iis, quibus exprobrabant, grauiora passuri essent, PVLLO eos matris præsidio destituito comparat. Aded prodest, cum ceciderit quoniam id Dominus aspicit, eique dif-

Gen. 3.

2. Cor. 9.

Esai. 22.

Apoc. 3.

4. Reg. 17.

18.

Pro. 24.

κατοικῶσι δὲ Σέθ μελέτησι. καὶ οὐκ ἐντραπήσῃ τὰ πεδία
 Εσεβάν. πενθήσῃ ἀμπελος Σεβαμά, καταπίνοντες τὰ ἔθνη,
 καταπατήσατε τὰς ἀμπέλους αὐτῆς. ἕως Ἰαζείρ οὐ μὴ συ-
 νάψητε, πληθήθητε τὴν ἔρημον οἱ ἀπεσαλμῶοι * ἐγκατε-
 λείφθησαν. διέβησαν γὰρ τὴν ἔρημον. διὰ τῆτο κλαύσο-
 μα, ὡς τὸν κλαυθμὸν Ἰαζείρ, ἀμπελον Σεβαμά. τὰ δέν-
 δρα σὺ κατέβαλεν Ἐσεβάν καὶ ἐλάλησεν, ὅτι ἐπὶ τῷ
 φερισμῷ, καὶ ἐπὶ τῷ τρυγητῷ σου καταπατήσω. καὶ πάν-
 τα σεσοῦνται, καὶ ἀρθήσεται εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίαμα ἐκ
 τῶν ἀμπελώνων σου. καὶ ἐν τοῖς ἀμπελώσῃ σου ἢ μὴ εὐ-
 φραυθήσεται. καὶ οὐ μὴ πατήσῃσιν οἶνον εἰς τὰ ἰσουλῆνια.
 πᾶντα γὰρ. διὰ τοῦτο ἡ κοιλία μου ἐπὶ Μωάβ, ὡς κι-
 θάρα ἠχήσει. καὶ τὰ ἐντός μου, ὡς τῆχος ἐνεκμήσιας. καὶ
 ἔσα εἰς τὸ ἐντραπήσῃσιν, ὅτι ἐκοπίασε Μωάβ ἐπὶ τοῖς βω-
 μοῖς, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὰ χειροποίητα αὐτῆς, ὡς τε
 πορσεύξασθαι, καὶ ἢ μὴ δύναται ἐξελεῖσθαι αὐτόν. Τῆτο
 τὸ ρῆμα ὃ ἐλάλησεν κύριος ἐπὶ Μωάβ, ὅπό τε καὶ ἐλάλη-
 σε. καὶ ἦν λέγω. ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἐτάν μισθωτοῦ, ἀτιμα-
 σθήσεται ἡ δόξα Μωάβ, ἐν παντὶ τῷ πλῆθῳ τῷ πολλῷ,
 καὶ καταλειφθήσεται ὀλιγοσὸς, καὶ οὐκ ἐντιμος.

Ε. ΤΟΙΣ ΕΤΕΡΑΙ
 ΝΟΜΕΝΟΙΣ ΕΝ ΤΑ
 ΤΕΙΧΕΙ ΤΩ ΟΥΤΡΑ
 ΚΙΝΩ ΦΟΒΗΤΑΙΘΕ.
 Α. ΤΟΙΣ ΠΟΛΥΤΟΙΣ
 ΝΟΙΣ ΜΟΥ ΤΟΙΣ
 ΟΥΤΡΑΚΟΥ ΜΕΑΘΗ-
 ΣΑΤΕ Θ. ΤΟΙΣ ΑΤΗ
 ΜΩΑΒΕΙΝ.
 Α. ΑΡΟΤΡΑΛΕΚΑΗ.
 ΜΑΤΑ. Θ. ΑΓΡΟΙ ΘΑ.
 ΝΑΤΟΥ.
 Α. Μ. ΑΠ' ΑΥΤΗΣ
 ΟΑΛΛΕΣΑΝ ΟΙ Γ.
 ΚΑΙ ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟΝ
 Σ. ΕΒΡΑΝ.
 ΕΒΑΒΑΗ ΘΜΑΣΤΕ
 ΟΙ Γ.
 Α. ΑΠΟ ΤΟΥ ΚΑΡ-
 ΜΗΑΥΤ, ΚΑΙ ΕΝ ΑΝ.
 ΠΕΛΑΣΙ ΟΥΚ ΑΙΝΕ-
 ΣΕΙ. Θ. Σ. ΕΚ ΤΟΥ
 ΚΑΡΜΗΑΟΥ.
 Σ. ΤΑ ΟΥΤΡΑΚΙΝΑ.

† ΠΙΠΠ

Audiuimus iniuriam Moab. Contumeliosus valde est. Superbiam
 sustuli. Non sic diuinatio tua, non sic. Ululabit Moab. In Moabitide
 enim omnes ululabunt. Habitatibus autem Seth meditatio. Et non
 reuerbitur campos Eschbon. Lugebit vinea Sebama. qui absorbetis
 Gentes. conculcate vineas eius. Vsq̄ue lazir ne attingatis, errate per
 desertum. missi ab ea derelicti sunt. pertransierunt enim mare. Ob id
 plorabo, tanquam ploratu lazir, vineam Sebama. Arbores tuas deici-
 cit Eschbon, & Eleale, quia messem & vindemiam tuam conculcabo,
 & omnia cadent; & tolletur latitia, & exultatio de vitibus tuis, & in
 vitibus tuis non lætabitur, neque calcabunt in torcularibus; quia ces-
 savit. Ob id venter meus super Moab, tanquam cithara sonabit. Et
 quæ intra me sunt, tanquam murum instaurasti. Et erit, vt tu confun-
 daris, quoniam laborauit Moab in altaribus; & ingreditur ad manu-
 facta sua ad supplicandum, & non poterit erigere eam. Hoc verbum
 locutus est Dominus ad Moab, cum etiam locutus est. Et nunc di-
 cam, in tribus annis mercenarij ignominia afficietur gloria Moab
 in omnibus diuitijs multis, & relinquetur egentissimus quisque; &
 non clarus.

Τὴν

Τὴν Μωαβιτῆν ἀλαζονείαν πορσεύ-
 σόντες καὶ ὁπὸ τῆς Ἱερραμίας πορσεφί-
 τείας ἐδέκοντο, καὶ νῦν δὲ ταύτην ὁ πορ-
 σήτης ἐδύλωσεν. λέγεται δὲ περὶ τῆς επαγ-
 γελίας εἰπὼν τῷ θρόνῳ Δαβὶδ, καὶ ἀφ' ἐμέ-
 σου, καὶ τὸ σύνθημα τῆς γραφῆς, ἀνακαί-
 σασ, πλὴν αὐτῶν πορσεύσονται, ὡς ἐν μὴ τῷ
 πλῆθῳ καταφρόνησιν τῆς πορσεύσεως,
 ὁρῶντο εἰς αὐτοὺς ἠσυχάζοντες. ἔπαιε εἰπὼν ὁ
 Δαβὶδ, λέγων κύριος τοῖς σὺμπασι, καὶ
 ἐπέεργασάμην, ὅτι ὑποσηύξει τὸς κα-
 ταπατήσας, ὅτι δίδωσι τὴν βοήθειαν ἐν ἐν-
 χειρῇ, οὐκ ἐν τέτοις κατέλιξεν. ἀλλ' ἐ-
 φη, φυλάσσει κύριος πάντας τὸς ἀγαπῶντας
 αὐτόν, καὶ πάντας τὸς ἀμαρτανλῶς ἐξολο-
 θρώσῃ. καὶ ἀφ' οὗ δὲ πὶ μυστήριον Ἰσαίας ἐν
 μέσῳ τῷ περὶ τῆς σωτήριος ὁπιδημίας κα-
 τέκρυψε τοῖς ἀξίοις τῷ πᾶσι συνένον πα-
 ρεμβάλλον. συναφῆ ποιητοῦ τῶν νῦν τοῖς
 πορσεύσῃ περὶ τῷ θρόνῳ λελεγμῶν Δαβὶδ.
 καὶ δὲ πᾶς, τὸ περὶ τῷ ὁπιδημίας τῆς
 ἐξ Ἰσραὴλ ἀρχιμαλώτων εἰπὼν, πορσεύσῃ
 ἐπιχρῆσῃ αὐτοῖς αὐτῆς τῷ Μωαβιτῆν ὁπιδη-
 φέρῃ τῷ θυχερῆ, ἀφ' οὗ αὐτῆν ὑποσηύξῃ
 ἐπ' ἀσέβεια πορσεύσῃ, ὡς ἐκ πορσεύσῃ λέ-
 γων τῷ πορσεφίτ, ΗΚΟΥΣ ΑΜΕΝ ΤΗΝ
 ΥΒΡΙΝ ΜΩΑΒ. συναφῆ γὰρ ὡς ἐν δὲ
 κολάζοντι τῷ Θεῷ, ὡς ἀκηκόοτες οἱ ἀδὲ τῷ Βα-
 λαάμ ἐφ' ὑβρεῖ τῷ ὅλων ἐμνησανδῆτο Θεοῦ,
 ὅσα τε μετὰ τῷ τῷ Θεῷ μαχόμενα πε-
 πηήκασι δόξῃ: αὐτῶν ἀμείβεταί τοῖς εἰρηκόσι
 τῆτο Θεῷ, ΤΗΝ ΥΠΕΡΗΦΑΝΕΙΑΝ
 ΕΞΗΡΑ, αὐτόλεγμα τῷ ΜΩΑΒΙΤΑΣ
 ΥΠΕΡΗΦΑΝΙΑΝ εἰπὼν. ΥΠΕΡΗΦΑ-
 ΝΟΙΣ ΓΑΡ ὁ Θεὸς ἀντιπάσεια, καὶ μάλι-
 στα νοσοῦσιν ἀσέβεια. διὸ πορσεύσῃ αὐτῶν ὁπιδη-
 φέρεται καὶ φησιν. ΟΥΧ ΟΥΤΩΣ Η-
 ΜΑΝΤΕΙΑ ΣΟΥ, ΟΥΧ ΟΥΤΩΣ, δη-
 λῶν ὡς ἐγὼ μὲ ἐξέκοψα τῷ Μωάβ. ἀλλ' οὐ
 τῆτο πορσεύσῃσιν αὐτῶν ὡς μαθητεία
 πάντων μινύσῃ. μεγάλα γὰρ ἐφρόνου
 ὅτι τῷ μαθητεία δάμωνι παρ' αὐτοῖς, ὁ δὲ
 Σύμμαχος, ΟΥΧ ΟΥΤΩΣ φησιν ΟΙ ΒΡΑ-
 ΧΙΟΝΕΣ ΑΥΤΟΥ. δηλῶν ὡς οἱ ἀλαζο-
 νεύειαι πορσεύσῃ ομοίας ἐκ ἔχει. Τινες δὲ φασιν,
 ὡς τὸ πάλαι τῷ Βαλαάμ μαρτυρίας ἀπόνησον

ET hic etiam Moabitarum arrogan-
 tiam, quam ex Hieremiae sententia cap. 48.
 superius attigimus, propheta infectatur.
 Sed vbi quæ læta essent de throno Dau-
 dis attulit, medio veluti cursu respirans
 aliquantum, quod ad resipiscenciam ex-
 citandam scripturæ vñctum est, aliam Rom. 2.
 rursus de atrocioribus comminationem
 adgreditur; ne diuitias bonitatis contem-
 nentes, iram sibi ipsi thesaurifent. Sic &
 David, cum per benignum in omnibus
 Dominum, labentisque fulcire, cibum-
 que idoneo tempore præbere dixisset, in
 his sibi non quiescendū putauit, sed om-
 nes se, à quibus diligitur, seruatutum; om-
 nes etiam sceleratos perditutum adiun-
 xit. Occultauit autem in medio, veluti
 arcanum quid, quod erat de Saluatoris
 aduentu mysterium Esaias; vt in eorum
 gratiam, qui eius intelligentia digni ef-
 sent, intercelaretur. Itaque non est quod
 ista cum superioribus, quæ de Davidis
 throno dicta sunt, coniungi dubitemus.
 Placet nonnullis, post absolutum sermo-
 nem de Israëlitiçi populi reuerfione, aliū
 rursus in Moabitas, qui in eundem con-
 tumeliosè insultarent, tanquam prophe-
 tarum voce institui, qui ad retundendam
 eorum in impietate audaciam, M O A-
 B I T A R V M S E I N I V R I A M A V-
 D I V I S S E clamitent. Deo enim, aiunt,
 qui iuste in eos animaduertat, ipsi con-
 gratulentur, tanquam quæ per Balaamū
 contumeliosè in Deum vniuersorum, &
 quæ bello postea aduersus eiusdem glo-
 riam tentarint, audiuerint: pro quibus, Num. 24.
 ista loquentibus responderet Deus SVPER-
 B I A M S E S V S T V L I S S E, V E V E R E
 S V P E R B O S E S S E M O A B I T A S
 dēmonstret: qui SVPERBIS sc̄se op-
 ponere, & iis præcipuè, qui pietatem op-
 pugnant, in more habeat. Atque hinc est
 quod conuerso ad eum sermone, N O N
 S I C D I V I N A T I O T V A, N O N
 S I C, intulit; tanquam se Moabitidem
 excidisse significaret: quod à suis oracu-
 lis contraria planè docentibus minime
 prædictum fuerat. Insolescebant enim
 quia dæmonem apud se vaticinantem
 habebant. Quod autem N O N S I C
 B R A C H I A E I V S interpretatus est
 Symmachus; actiones ipsas, quibus clara
 superbit, dissimiles esse significat. Alij ve-
 rò Balaami inutilè diuinationem notari
 G g ij

putant. Deinde quod VLVLAVIT MOAB addidit; Alium DIVINATIONIS euentum, quam putabant fuisse demonstrat. Est verò VLVLAVIT mulierum vox illa, quæ luctus acerbissimi dolorem exprimit maximum. Quod autem HABITATORIBVS SETH MEDITATIO sequitur, ita nunc & plagæ dolorem, & affectarum virium imbecillitatem eius significat. Est porro hæc Moabitarum ciuitas, quæ in eos forsitan lamentationes fuerat versibus meditata. Symmachus autem EXULTANTIBVS IN MYRO TESTACEO DICITE, interpretatus est; vt dæmonis imbecillitatem, cuius responfis tantopere confidebant, ostenderet. Sequitur, ET NON REVEREBITVR CAMPOS ESEBON: in quo ad Assyrios esse sermo videtur, de ESEBON MOABITICA ciuitate; cuius latifundia suburbiorum, quibus ipsa cingebatur, ita cum SEBAMA malè iubet afficere; vt ipsa etiam excisæ VITES LVGERE quodammodo videantur. Ideo autem Assyrios GENTES ABSORBERE ait, quòd MOABITARVM direptionem ad IAZIR vsque eiusdem regionis ciuitatem, illis imperet. VITIVM deinde nomine eius quoque regionis incolas fortè significat, quos ligna & fyluas appellare scripturis vsitatum est. Huius generis est & illud; Vinca Domini Sabaoth, homo Iuda, noua plantatio dilecta. Significant verò autumnus, & messis, & vitis, alio modo florentis & integræ ætatis. Robur omni voluptatum generi, quibus, tanquam ebrij, impiè delectabantur, idoneum. Quod deinde nihil parcendum IVBET, ita Dei opus, non vires Assyriorum ostendit; quos rursus eos, qui IN DESERTVM aufugerunt, NON ATTINGERE, sed relinquere; non infectis addere, sed ERRORE & obliuione præteriri iubet. Neque enim Deus, etiam cum scelera vlsciscitur, humanitatem ponere est solitus. Vocat deinde Assyrios tanquam à se missos. Quod autem RELICTOS ESSE adiecit; in his nequaquam futuram Moabitidem, nisi à Deo RELICTA ESSET, significauit. PROPTER HOC, FLORABO, ait, TANQVAM FLORATVM IAZIR: quæ à propheta, tanquam eorum calamitates lugetas, vsurpantur. IAZIR autem præter cæteras amplius direptam; vt parcat, esse significat. Et SABAMA pariter atque ESEBON, vrbes alias, VITIVM nomine eorundem incolas intelligens, lamentatur: quorum MESSEM ET VINDEMIAM hostilis exercitus ita scè, vt OMNIA DECIDANT CONCVLCATVRVM, ita denique effecturum dicit, vt ab eius VITIBVS OMNIS LÆFITIA ET EXULTATIO TOLLATVR. Impij enim cum essent, re nulla magis, quàm dæmonibus sacrificandi, & iisdem se consecrandi occasione semper gaudebant: quo nomine, VINVM EOS NON CALCATVROS dicit. quod quidem si ad VITES REFERATVR, apertum est: Sin autem ad homines; liberos etiam cum parentibus ipsis, quia ne pregnantibus mulieri parcat, esse periculosum significatur. Cuius generis illud est, quod diebus illis, & ipsas etiam vterum gestantes feminas, miseris & infelices fore minatur. Sequitur verò; Propter hoc VENTER MEVS AD MOAB, VELVT CITHARA SONABIT. Omni enim ait SVBLATO à TE IÆTITIAE genere, calamitates tuas cunctis annuncians, easdem in carmen & cantilenam abire faciam; tanquam in terram desertam & incultam regio transferret: vnde & eos antea ad gemitum hortabatur. Ipso deinde animorum errore & interitu commotus (quando lachrymis ad pœnitentiam inuitatos audientes non habuit) eorum iam nomine, tanquam luctu reuocato, OBIDSE FLORATVRVM significat: quasi ad lachrymas & ploratum nullo alio fine, quam vt pudore saltem suffundantur, excitari se dicat: Ac si frustra sæpe diis inuocatis clufos, in quibus nullam seruandi potestatem experti sint, pudore tandem confusum iri demonstrat. Sequitur deinde, TANQVAM MVRVM, QVEM INSTAVRASTI. Postquam enim terræ motu MVRVS ipse, vt dicebamus, corruisset, eundem renouari frustra curauerant. Plorabo igitur, ait, cum cæteris calamitatibus tuis, & istud etiam; quod murum ab hostibus deiectum frustra excitaueris. Deinde, ait, Hoc EST VERBVM QVOD LOCVR

236

ἔπι δέκνυσιν. ΟΛΟΛΥΞΕΙ ΜΩΑΒ, δέκνυσιν ὡς ἂ μὴ παρεσθδσαν ἔμ ἡ ΜΑΝΤΕΙΑΣ ἀπὴνητηκεν. ΟΛΟΛΥΓΜΟΣ δὲ ὀδυνηρὰ φωνὴ ἡναρκῶν βαρυτάτω πένθει κεκρατημένον. δέκνυσιν δὲ κῆρ καὶ πληγῆς τὸ ἀλγυόν, καὶ τῆς παρῆντων τὸ ἀσθενές, ΤΟΙΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣΙ ΤΟ ΤΑΣΕΔΕΘ ΜΕΛΕΤΗΣΙΣ. ἡ πόλις αὐτῆ Μαὰβ θηλυὸν ἴσος ἐμμελῆ καὶ αὐτῆς ἐμελέτησαν. ὁ δὲ Σύμμαχος ἔπος ἐξέδωκε. ΤΟΙΣ ΕΥΦΡΑΙΝΟΜΕΝΟΙΣ ἘΝ ΤΩ ΤΕΙΧΕΙ ΤΩ ΟΣΤΡΑΚΙΝῶ φθέρξασθε, τὸ ἀσθενές δηλοῦν τῶ ἀπὸ φθέρξασθαι ἐπιποθεσαι, δάμωρος. ΚΑΙ ΟΥΧ ἘΝΤΡΑΠΗΣΗ ΤΑ ΠΕΔΙΑ ΕΣΕΒΩΝ. τῶς Ασσυρίους ἔοικε λέγειν, τῶ ἐπὶ πόλεως τῶν Μωαβιτῶν ΕΣΕΒΩΝ εὐρυχωρίαν ἐχέσσης ἐν τοῖς περικλυμένοις αὐτῆς τῶς ἀσσυρίους, ἡ μὲν δὲ ΣΕΒΑΜΑ τῶς κελεύεται ἀφῆθῆναι κελύς, ὡς ΠΕΝΘΗΣΑΙ πῶς τεμομένους τῶς τῶν Ἀμπελοῦς. ἘΘΝΗ ΔΕ ΚΑΤΑΠΙΝΟΝΤΑΣ, τῶς Ασσυρίους καλεῖται. ἡ δὲ Μωαβιτῶν αὐτοῖς τῶς κελεύεται δύναν, μέγρε τῆς ΙΑΖΕΙΡ πόλεως Μααβιτιδος. λέγει δὲ ἄν ἴσως Ἀμπελοῦς καὶ τῶ Μααβιτῆς τῶς οἰκήτορας, ἔς καὶ ξύλα καὶ δρυμὸν ἔθος καλεῖν τῆ γροφῆ. καὶ τὸ Ὁ γὰρ ἀμπελοῦν κελύς σαλαθῆ ἀθροῦς τῶ Ἰσδα νεοφυτον ἡγαπημένον. δηλοῖ δὲ ἡ ὀπίσθε, καὶ ὁ θεοσμὸς, καὶ ἡ ἀμπελος, καὶ ἕτερον ἴδιον, τὸ εὐθαλές, καὶ ἀμπελον, καὶ ἀρῶν, καὶ τρυφῆλὸν τῶ ἐκείνων ζῶης ἐν ἡ καθεὰρ μεθύοντες, δύναν ἐν τρυφῶντες τῆ δυνστερία. ἡ δὲ ΠΡΟΣΤΑΞΙΣ τῶ μὴ δύναν ἘΝΤΡΑΠΗΣΑΙ, δηλοῖ Θεὸς τῶ ἔργον, ἐκ Ασσυρίων τῶ δύναν, τῶς ἔς αὐθις φησὶν. ΟΥ ΜΗ ΣΥΝΑΨΗΤΕ τῶς εἰς τῶ ἔρημον ἐξ αὐτῶ φησὶν τῶς, κελύων ἔαν αὐτῶς, καὶ μὴ τοῖς ἀμπελοῦς τῶς ἀσσυρίων, ΠΛΑΝΗΝ δὲ καὶ λήθην εἰληφέναι τῶν δοκῶν. ὁ γὰρ Θεός ἐστι καὶ κολάζων φιλάθρωπος, ὡς δὲ παρῶ αὐτῶ πεμφθέντας καὶ ἀπεσταλμένους τῶς Ασσυρίους καλεῖται. τῶς ἀσσυρίων δὲ τῶ, ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΦΘΗΣΑΝ, ἡ μάλλον ὡς ἐκείνη ἐν ἡ. τῶ κῆρ τῶς γέροντες ἡ Μαὰβ, εἰ μὴ Θεός αὐτῶ ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΠΕ. ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΚΛΑΥΣΟΜΑΙ, ὡς ΤΟΝ ΚΛΑΥΘΟΜΟΝ ΙΑΖΕΙΡ. τῶ φησὶν ὁ τῶ φησὶν ὁ τῶ φησὶν ἰσως αὐτῶ

αὐτῶ Συφοροῦς. πεπορθῆσθαι δὲ τῆν ΙΑΖΕΙΡ ὑπὲρ τῶς ἄλλας παρῆσθαι, ὡς ἐκ τῶς τῶς αὐτῶ τῶς ἄλλας θηλυὸν ΣΕΒΑΜΑ ΤΕ ΚΑΙ ΕΣΕΒΩΝ, Ἀμπελοῦς αὐτῶς καλεῖται τῶς οἰκήτορας. ὡς ἐπὶ τῶ ΘΕΡΙΣΜῶ ΚΑΙ Τῶ ΤΡΥΓΗΤῶ φησὶν ὁ τῶς πολέμων ἐλάλησθαι τῶ, ΚΑΤΑΠΑΘΗΣΩ, ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΑ ΠΕΣΟΥΝΤΑΙ. καὶ τῶ, ΑΡΘΗΣΕΤΑΙ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΑΓΑΛΔΙΑΜΑ ΕΚ ΤῶΝ Ἀμπελων σου. δυοσεβῆς γὰρ ὄντες τῶς φησὶν εὐφροσύνης τῶ γυειν εἶρον αὐτῶ, καὶ τελείσθαι τοῖς δάμωσιν αὐτῶ φησὶν, ΟΥ ΜΗ ΠΑΘΗΣΕΤΕ ΟΙΝΟΝ. εἰ μὲν ὅτι τῶν Ἀμπελων, δηλοῖ εἰ δὲ ἐπὶ ἀνθρώπων, νοητόν, ὡς ἅμα γροῦσι τῶ τῶν οἰκήτορας τῶν, μὴ φειδομένους μηδὲ ἡναρκῶς κροφορῆσθαι πῶς. ὡς ἅμα ὅμοιον τῶ, οὐδὲ τῶς πικρῶς, καὶ τῶς ἐν γροῦσι ἐχούσθαι ἐν ἐκείνων τῶς ἡμέρας. καὶ τῶ τῶ Η ΚΟΙΛΙΑ ΜΟΥ ΕΠΙ ΜΩΑΒ, ὡς ΚΙΘΑΡΑ ΗΧΗΣΕΙ. πάσης γὰρ σού φησὶν ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ ΑΦΗΡΗΜΕΝΗΣ, ὡς αὐτῶ καὶ μέλος τῶς σὺς ποιήσθαι Συφοροῦς, πῶσι κηρύτθω αὐτῶς, ὡς εἰς γροῦσιν μεταβληθείσης τῶς γροῦσθαι. διὸ καὶ τῶς φησὶν αὐτοῖς ἀποκλαύσασθαι. εἰδὲ ὡς τῶς φησὶν ὅτι τῶ τῶς ἡναρκῶς καὶ πλάνη (ἐπεὶ καλεῖσθαι αὐτοῖς καὶ τῶς ἀποκλαύσασθαι τῶς μετάνοια, πεπορθῆσθαι ὡς ἔχθαι) τῶ τῶ αὐτῶ ἀναλαμβάνει κλαυθμὸν εἰπὼν μὲν ἡδὲ καὶ τῶς ἀποκλαύσασθαι καὶ κῆρ δὲ, φησὶ, ΤΑ ΕΜΑ ΔΑΚΡΥΑ, καὶ ὁ κλαυθμὸς δὲ οὐδὲν ἕτερον, ἢ εἰς τῶ ἐν τρυφῶναι σε ἡγροῦ, ἐν τρυφῶναι μάττω καλεῖσθαι πολλὰς τοῖς μὴ σάβω δυνάμηνους γροῦς. ὡς ΤΕΙΧΟΣ Τῶ ΕΝΕΚΑΙΝΙΣΑΣ. ὅτι γὰρ σεις μὲν τῶ ΤΕΙΧΟΣ κατέπεσεν, ὡς ἐλέγχομεν, ἀνεχθῆσθαι αὐτῶ μορφοῦσθαι ἀνοήτῶ. ΚΛΑΥΣΟΜΑΙ αὐτῶ φησὶ, μετὰ τῶς ἄλλων σου συμφορῶν, καὶ ὁ μάττω ἀνοδομήσθαι ΤΕΙΧΟΣ ὑπὲρ τῶς πολέμων κατεπερξέν. εἶτα φησὶ. ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΡΗΜΑ ὁ

tates lugetas, vsurpantur. IAZIR autem præter cæteras amplius direptam; vt parcat, esse significat. Et SABAMA pariter atque ESEBON, vrbes alias, VITIVM nomine eorundem incolas intelligens, lamentatur: quorum MESSEM ET VINDEMIAM hostilis exercitus ita scè, vt OMNIA DECIDANT CONCVLCATVRVM, ita denique effecturum dicit, vt ab eius VITIBVS OMNIS LÆFITIA ET EXULTATIO TOLLATVR. Impij enim cum essent, re nulla magis, quàm dæmonibus sacrificandi, & iisdem se consecrandi occasione semper gaudebant: quo nomine, VINVM EOS NON CALCATVROS dicit. quod quidem si ad VITES REFERATVR, apertum est: Sin autem ad homines; liberos etiam cum parentibus ipsis, quia ne pregnantibus mulieri parcat, esse periculosum significatur. Cuius generis illud est, quod diebus illis, & ipsas etiam vterum gestantes feminas, miseris & infelices fore minatur. Sequitur verò; Propter hoc VENTER MEVS AD MOAB, VELVT CITHARA SONABIT. Omni enim ait SVBLATO à TE IÆTITIAE genere, calamitates tuas cunctis annuncians, easdem in carmen & cantilenam abire faciam; tanquam in terram desertam & incultam regio transferret: vnde & eos antea ad gemitum hortabatur. Ipso deinde animorum errore & interitu commotus (quando lachrymis ad pœnitentiam inuitatos audientes non habuit) eorum iam nomine, tanquam luctu reuocato, OBIDSE FLORATVRVM significat: quasi ad lachrymas & ploratum nullo alio fine, quam vt pudore saltem suffundantur, excitari se dicat: Ac si frustra sæpe diis inuocatis clufos, in quibus nullam seruandi potestatem experti sint, pudore tandem confusum iri demonstrat. Sequitur deinde, TANQVAM MVRVM, QVEM INSTAVRASTI. Postquam enim terræ motu MVRVS ipse, vt dicebamus, corruisset, eundem renouari frustra curauerant. Plorabo igitur, ait, cum cæteris calamitatibus tuis, & istud etiam; quod murum ab hostibus deiectum frustra excitaueris. Deinde, ait, Hoc EST VERBVM QVOD LOCVR

bus incolis capietur) literam omnem retulerunt. In hac ergo, propter solitudinem summam, RECEVBITVROS GREGES significatur; NEC FORE QUI PERSEQVATVR; quando nemo pastores vigeat aut reprehendat; immò nec vnde tribus decem, quæ EPHRAIM nomine intelliguntur, vfitato more auxilietur habituram. Emphaticè autem NON FVTVRVM IN EA REGNVM addidit; vt regni, quod antea potens & validum fuerat, vires esse diminutas ostèdat. Qui enim postea regnum habuerunt, toparchæ magis, gentique præfecti, quàm reges extiterunt. Deficiet autem & Syrorum, qui in ea sunt, RELIQVVM; gens ea nimirum omnis, quæ ipsi subiicitur. Ideo verò & decem cum DAMASCO tribus, eorùmque perituram multitudinem significat; quod de se ita, ac si expugnari nunquam potuissent, sentirent. Et hoc ipsum est, quod GLORIAM quidem, & PINGVIA GLORIÆ, regem eorum appellat. Vt enim Regum quarto legimus, Samariam tribus annis obsessam expugnavit Salmanasar, Osecamque regem eius bello captum in Babyloniam transfulit. Nisi forsitan PINGVIA GLORIÆ homines diuitiis gloriæque tumidos, & tanquam diffuentes, honoribusque præter cæteros cumulatō intelligat. Per SPICARVM autem & OLIVÆ similitudinem, perfacilem Assyræ expugnationem fore significat; quibus ita impune hostes cedere liccat, atque spicas demetere; fugientisque istibus ita crebris petere & ferire, vt cum oliuæ decutiuntur. Nec ob id tamen funditus gentem esse perituram; quando reliquæ breues (non aliter quàm quæ post messem neglectæ iacent STIPVLÆ; aut quæ in decutiendis oliuis collectorum oculos effugiunt) superfuturæ sint; quæ tamen & ipsæ Deum postea agnoscent, ob idque à Paulo ad doctrinam ferendam inuitantur. Cùm enim Prophetis diuina benignitate concionantibus minimè credidissent; sed in Deum, tanquam iumentorum pulli petulater se gessissent; & ad ipsum etiam, quod apud Dauidem legimus, dum in campo & freno maxillas eorum constringes ait, passii sunt, suæque tandem agnita impietate, non sine pœnitudine ab ea re-

cap. 17. 18.

Heb. 12.

Psal. 31.

τῆς οἰκητόρων Σπολαλότων καταλήθη-
 σεται. ἐν ἣ δὲ ἐρημίαν παντελῆκοι
 ΤΑΣΘΗΣΕΤΑΙ ΠΟΙΜΝΙΑ, ΚΑΙ
 ΟΥΚ ΕΣΤΑΙ ΦΙΣΗ Ο ΔΙΩΚΩΝ,
 ΜΗΔΕΝΟΣ ΤΟΙΣ ΠΟΙΜΕΣΙΝ
 ὀπιτιμήσονται. καὶ οὐχ ἔξει τὰς δέκα φυ-
 λαῖς συμμαχῆσαι ὡς εἶπεν ἡρηματιζού-
 σαις ΕΦΡΑΙΜ. κατ' ἐμφασιν δέφασι τὸ
 ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΣΤΑΙ ΕΝ ΑΥΤῆ ΒΑ-
 ΣΙΑΕΙΑ, τὴν ἰσχυρὴν καὶ τὴν ἰσχυρὴν
 βασιλείαν δηλοῦν. οἱ γὰρ μετὰ ταῦτα
 ποπάρχει καὶ φύλαρχοι μᾶλλον ἐγένοντο.
 ἀπονήσθη δὲ καὶ τῆς Σύρων ἐν αὐτῇ τὸ
 ΔΟΙΗΘΗΝ, τὰτ' ἐστὶ πᾶν τὸ ἔθνος τὸ ὑπ'
 αὐτῶ. συναλαῶσαι δὲ τῆ ΔΑΜΑΣΚΩ
 καὶ τὰς φυλάς τὰς δέκα δηλοῖ καὶ τὸ πλῆ-
 θη τούτων, ἐφ' οἷς ἐφρόνοι, ὡς ὄντες ἀνά-
 λωτοι. διὸ καὶ ΔΟΞΑΝ ταῦτα καλεῖ,
 ὡς καὶ ΠΙΟΝΑ ΔΟΞΗΣ τὸν τούτων
 βασιλέα. ὡς γὰρ ἡ τετάρτη τῆς βασι-
 λειῶν διδάσκει, Σαλμανασάρ ἐπολιόρ-
 κισεν ἐπ' ἑτη τρία Σαμαρείαν, εἶπεν τε
 αὐτῶ, καὶ τὸν Ὀσηε μετακόμισεν εἰς Βαβυ-
 λῶνα βασιλέα τούτων ὑπάρχοντα. εἰ μὴ περ
 ΠΙΟΝΑ ΔΟΞΗΣ τοῖς ἐξ ὀφθαλμοῦ ἀνδρα
 καὶ πλῆθος κομῆσαι λέγει, ταῖς τε τῶν
 πάντων βαρυσκομῆσαι πηγῆς. ἀφ' οὗ δὲ τῆς
 ΤΩΝ ΑΣΤΑΧΥΩΝ τῶν ἐξ ὀφθαλμοῦ, ἐπὶ δὲ
 καὶ ΤΗΣ ΕΛΛΙΑΣ τὴν ἀποιον ἄλασιν
 τὴν ὑπὸ τῆς Ασυρίαν παρῆσι κοπιό-
 των ἀδύ τὰς ἀνδρα, ὡς ὅτι ἴεροισ, καὶ
 πληγαῖς ἰ πολλὰς ὡς ἐπ' ἐλπίας τρυγα-
 μένης, τὰς πολεμῶν ἐλαυνόντων τῆς ἐ-
 πελθόντων ἄμα δὲ, καὶ τὸ μὴ σωτηρίας
 Σπολεῖσθαι τὸ γένος. βραχὺ γὰρ πλεῖμμα
 καταλήθησθαι ΚΑΛΑΜΗΝ ὡσπερ
 ἀπμον, τοῖς ἀφλαθόντας, ὡς ἐπ' ἐλπίας
 τῆς τρυγῶντων τὸ ὄφθαλμοῖς. παιδευθέν-
 τες δὲ φησιν ὀπιτηνάσονται κύριον. διὸ καὶ
 Παῦλος εἰς παιδείαν ὑπομῶμεν ὀψικε-
 λεύεται. τοῖς γὰρ ὀψικεῖταις ἐκ φιλαν-
 θρωπίας Θεὸς μὴ πειοθέντες κηρύττουσι, τὸ
 δὲ Θεὸς καθάπερ πᾶσι κατασιμῶνται
 τες ἔπαθον ὁ δὲ φησὶ καὶ Δαβὶδ, Ἐν κημῶ
 καὶ χαλινῶ τὰς σιαγῶνας αὐτῆς ἀγξῆς ἐκ-
 πῶν. καὶ καταγενοῦνται αὐτῆς ἰσχυρῆς
 ἀπῆτι-

τοῖς πολε-
 μέναις ἐπι-
 ούσαις ἔλα-
 νόντων ὡς ἐπ'
 ἐλπίας τρυ-
 γαμέναις.

ἀπῆτι (αν. μακροτέρων δὲ τὸ ὀψικεῖται
 εἰς κακῶν, ὀπιτηνάσονται τὸν κύριον. μιμη-
 σαμένοι δὲ ΤΟΥΣ ΑΜΟΡΡΑΙΟΥΣ,
 ἀπῆτι ὀπιτηνοὺς πεπνυθασιν ἐλόντες ἀμωγῆτι
 παθόντες, ποτὲ μὲν ὑπὸ αὐτῆς, ὀπιτη-
 ρουῶντος Θεοῦ. δι' ἀπῆτι, ὡς φασιν, ἰσχυρῆ
 ὑπερον, μὴ δὲ ὡν ὀψικεῖται ἐπὶ τὸ ΜΝΗ-
 ΜΟΝΕΥΣΑΝΤΕΣ, μικρῆ γὰρ πάλιν ἰσχυρῆ
 τῆς ἐδάλων εἰρηκότες διαμάλεσιν, ὅτι οἱ
 θεοῦ σου Ἰσραὴλ, οἱ πῆρες ἀνηγαρὸν σε ἐκ
 γῆς Αἰγύπτου. μετὰ Θεοῦ γὰρ νικῶμεν ἔθνη
 τὰ ἐν ἡμῶν, καὶ τὰς κοσμοκράτορας τῆς σὺ-
 τας, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐξουσίας οὐχ
 εὐρήσθη τόπον ἐν ἡμῶν. ἡμελικότες δὲ τῆς ὀψικε-
 κείσθαι Θεοῦ, ἀποθέσ τε καὶ ἀναστροῖ τοῖς
 ποσὶν ΥΠΟΚΕΙΣΟΜΕΘΑ τῆς ἐξουσίας.
 εἶτα δέουσιν ὡς ἐπὶ λαοῦ Ἰσραὴλ
 τῆ πολυχρηία γαρηῖται, ὡς μηδενὸς αὐ-
 τὰς πατάσονται, καὶ τῆς ἐλπίδος δημαρ-
 τον. ὡς δὲ τῆς ἀχμαλώτας ῥυθέντες ἐν
 Ἰερουσαλὴμ τῆς Θεοῦ λατρεία ὀψικε-
 κεντο αὐτοῖ τε καὶ παῖδες ἐν ἀσφαλεία κα-
 τῶνται. ΤΟ ΓΑΡ ΣΟΝ ΣΠΕΡΜΑ καὶ
 τὸ σὸν γένος, φησὶν, ΑΠΙΣΤΟΝ ἔσται καὶ
 σφαλερὸν ἀπειθοῦντος Θεοῦ. πληθυνθὲν γὰρ
 τῆτο θεοῦ ἐπὶ λαοῦ, ὡς ὑπάρχον ἀνά-
 λωτος. ἀλλὰ πεσοῦνται φησὶ δὲ τῶν ΑΣΤΑ-
 ΧΥΩΝ κηροῦμοι. ἐάν δὲ τὸ ὀψικεῖται
 ῥησὶ γερῶς ἐν φωτὶ τὸν σάζοντα μόνον εἰ-
 δῶς, τότε σοὶ τὸ ἀπῆτι τελεσφορηθήσεται
 μὴ Σπολλύμενον ἄρον. καὶ ὀψικεῖται
 εἰς ἰοῖς καθάπερ πᾶσι κληρὸν τὴν εὐθυμίαν,
 καὶ τῆς ἀνοθεῖ ὀπιτηνοῦσας τὴν μέθοδον.

cesserunt : quos tamen ante pœnas refi-
 piscere, Deumque agnoscere beatius ex-
 titisset. Caterum AMORRHÆOS
 imitati, eadem cum illis & illi quoque
 passii sunt; dum victi sæpe, sæpe etiam vi-
 ctiores (Deo nimirum contra ipsos aliàs,
 aliàs etiam pro ipsis stante) euaserunt. At-
 que hæc ideo contigisse volunt, quòd be-
 neficiorum acceptorum IMMEMORES
 eo deueniant impietatis, vt parum ab-
 fuerit, quin idolorum vitulos compellan-
 do, eos esse Deos illos, à quibus de terra
 Ægypti eductus esset Israël, dixerint.
 Deo enim auxiliante, quæ sunt in nobis
 gentes, eòsque etiam, qui huius mundi
 tenebrarum potestatem fortiti sunt, ita
 superamus, vt non dominatoris spiritus
 locum in nobis reperiat. Verùm simulat-
 que Deo inniti desierimus, tanquam in-
 firmi & ignaui pedibus hostium con-
 cULCAMVR. Deinde errasse Israë-
 litas ostendit, qui numerofo exercitu con-
 fusi, tanquam à nullo percuti & superari
 possent, ea spe exciderint; Quod autem
 patriæ restituti, ibi cum liberis in otio &
 pace vixerunt, vero Dei cultui, quem ipsi
 amplexi sunt, esse tribuendum. Neque
 enim, si Deo non pareas ait, SEMEN
 TVVM, & genus FIDELIS, & constas
 esse queat. Cùm enim multiplicatum
 illud esse videres, errasti; tanquam expu-
 gnari non posses. Sed SPICARVM in
 morem messem falce concident. Sin
 autem mane seminaueris, id est, si in luce
 versatus ad Saluatorem vnum asprexeris;
 tum tibi, quod feminatum est, non ante
 maturitatem præceptum perire, sed per-
 fici continget. Atque ita animi tranquil-
 litatem supernique à Deo impetradi au-
 xilij viam, tanquam hæreditatem aliquam
 filiis aperies.

Οὐαὶ πλῆθος ἐθνῶν πολλῶν. ὡς θάλασσα κυμαίνουσα,
 ἔτω ταραχθῆσθεσθε. καὶ νῆος ἐθνῶν πολλῶν, ὡς ὕδωρ ἠχῆ-
 σει. ὡς ὕδωρ πολὺ, ἔθνη πολλὰ. ὡς ὕδατος πολλῆ βία κα-
 ταφερομένη. καὶ ἄποσκορακίᾳ αὐτῆς, καὶ ὀρρω αὐτῆς διώ-
 ζεται, ὡς χυρὸν ἀχύρων λιχμώντων ἀπέναντι ἀνέμου, καὶ ὡς
 κονιορτὸν τροχῶ καταγίς φέρουσα. πρὸς ἑσπέραν ἔσται πέν-
 θος, πθὴν ἢ πρῶτ' καὶ ὅσα ἔσται. αὐτῆ ἡμερὶς τῶν ὀψικεῖται
 πάντων ὑμῶν, καὶ κληρονομία τοῖς ἡμῶν κληρονομήσασιν.

Ἡ. Σ. ΟΡΡΑΝ.
 Ἡ. Σ. Ο. ΤΟ ΠΡΟΣ
 ΕΣΕΡΑΝ.

Væ multitudini gentium multarum. Sicut mare fluctuans, sic turbabimini & humerus gentium multarum, tanquam aqua resonabit. Tanquam aqua multa, gentes multæ; quasi aquæ multæ vi impulsæ. Et exterminabit eum, & longe persequetur, tanquam ramentum palearum ventilantium coram vento, & tanquam puluerem rotæ turbine agente. Ad vesperam erit luctus, antequam sit diluculum, & non erit. Hæc pars eorum, qui populati sunt nos, & hæreditas eorum, qui nos vt hæreditatem fortiti sunt.

Explicata Gentium conuersione, Iudæorumque in Christum peruicacia: ad eam se iam multitudinem conuertit, quæ DAMASCI, cæterisque locis perfidiam seruans, Christi Ecclesiam esset oppugnatura: quam, SICVT MARE FLVCTIBVS AGITATVM, cum idololatria liberatam ad Euangelij prædicationem admitti contigerit, CONTVRBATAM IRI, MVLTARVM QVÆ GENTIVM HVMERVM, VELVT AQVAM SONITVM EDITVRAM ESSE significat. Vt enim MARIS TERGA cum ventis agitantur, sursum eleuantur, & SONITV aures audientium obrundunt. Sic quæ in incredulitate remansit MVLTITVDO, si ab inuisibilibus GENTIBVS vexetur, eorum aduersus Ecclesiam rebellionem & impetum SONITV demonstrabit: quorum quidem furorem per MARE FLVCTVANS; minas autem aduersus fideles per RESONANTEM AQVAM significauit. Quod autem VI IMPVLSAM ESSE AQVAM adiciat; id idco facit, vt vi aliena adactos talia in Ecclesiam audere doceat: quorum tamen vt finem ostendat, eos se EXTERMINATVRVM affirmat, quo loco notandum est ab Aquila INCREPANDI verbum, à Symmacho autem COMMINANDI quod ad infidelium multitudinem, cõfque exercentem Diabolum referatur, vsurpari. Quis est autem qui increpet, nisi de quo legitur; Increpabit Dominus qui in te Hierusalem elegit? Quid porro futurum, vbi INCREPVERIT? ET LONGE EVM PERSEQVETVR, TANQVAM RAMENTVM PALEARVM, ET TANQVAM PVLVEREM ROTÆ, TVRBINE AGENTE. Qui sunt eiusmodi, & illi ad vitæ occasum, id est, cum esse desinent, LV-

Zach. 3.

Eἰπὼν τῷ ἔθνει τὴν ὀπίσθω, καὶ ἡ Ἰουδαίω ἐπὶ χειρὸν ἀπίσταν, μεταβά- νει τ' οὐκ ἐπιτεῖν ἔπι τὰ πλῆθη τῶν ἐν αὐτῇ ΔΑΜΑΣΚΩ καὶ ταῖς λοιπαῖς χερσὶς ἐν ἀπίστῃ μὲνάντων, μελλόντων πολιορκῆσαι τὴν ἐκκλησίαν Χριστοῦ, οἱ καὶ ΚΛΟΝΗΘΗΣΟΝΤΑΙ ΚΥΜΑΙΝΟΥΣΗΣ ΔΙΚΗΝ ΘΑΛΑΤΤΗΣ ἔπι τῷ κηρύγματι τῷ εὐαγγελικῷ ἑπιζόμενοι χερσὶ ἀπει- τῶν εὐδωλολατρείαν. ΚΑΙ ΝΩΤΟΣ ΕΘ- ΝΩΝ ΠΟΛΛΩΝ ΩΣ ΥΔΩΡ ΗΧΗΣΕΙ. ὡς γὰρ ΘΑΛΑΤΤΗΣ ΝΩΤΑ μετατρέσσεται τοῖς πνεύμασι βυσσάμυρα, καὶ τὸ ΗΧΩ χερσὶ ἀπειστῶν ἀκούον- τας· οὕτω ΤΑ ΠΛΗΘΗ τῶν ἐν ἀπίστῃ μὲνάντων, ὑπὸ τῶν ἀρεσκῶν ΕΘΝΩΝ ἐνεργούμενα, καὶ τῆς ἐκκλησίας ΗΧΗΣΕΙ τὴν ἐπιπάσασιν ὡν δηλοῖ τὸς μὲν θυμὸς Η ΚΥΜΑΙΝΟΥΣΑ ΘΑΛΑΤΤΑ, ταῖς δὲ καὶ τῶν πικρῶν ἀπέλας ΤΟ ΗΧΟΥΝ ΥΔΩΡ. τὸ δὲ ΒΙΑ ΦΕΡΟΜΕΝΟΝ ΥΔΩΡ, ὡς ὑπ' ἑτέρων ἐνεργούμενοι πολυμῶσι ταῦτα καὶ τῆς ἐκκλησίας, ὡν τὸ τέλος δηλῶν ἐπάγει. ΚΑΙ ΑΠΟΣΚΟΡΑΚΙΕΙ ΑΥΤΟΝ. κατὰ δὲ τὸν Ἀκύλαν ΕΠΙΤΙΜΗΣΕΙΕΝ ΑΥΤΩ, ἢ ΕΜΒΡΙΜΗΣΕΤΑΙ κατὰ Σύμμαχον· δηλονότι, τὸ πλῆθος τῶν ἀπίστων ἔθνων, καὶ τὰ τούτοις ἐνεργούμενα ὀπίσθω. τίς δὲ ὀπιτιμῆσι; ὡς οὐ πάντως εἴρηται, ὀπιτιμῆσει κύριος ἐν σοὶ ὁ ἐκλεξάμενος τὴν Ἰερουσαλήμ. ΕΠΙΤΙΜΩΝ δὲ τί ποιήσῃ; ΚΑΙ ΠΟΡΡΩ ΑΥΤΟΝ ΔΙΩΞΕΤΑΙ ΩΣ ΧΝΟΥΝ ΑΧΥΡΟ, ΚΑΙ ΩΣ ΚΟΝΙΟΡΤΟΝ ΤΡΟΧΟΥ ΚΑΤΑΓΙΓΙΣ ΦΕΡΟΥΣΑ. οἱ δὲ ποιούτοι, καὶ πρὸς δυσμαίης τοῦ βίου ΠΕΝΘΗ-

ΠΕΝΘΗΣΟΥΣΙΝ, ἕως ὅτου ἐπὶ ὑπάρ- χουσιν. ὅτε ΠΡΩΙ καὶ πρὸς φῶς τοῖς διανοί- ασι ἀνατλάει καὶ τὸν ἀέρα τὸν μελλόντα. ἡ δὲ οἱ ἀρεσκόμενοι τοιοῦτοι ἔχουσι τέλος καὶ μέριδα καὶ κληρὸν. ἕτα ὁ ἀπὸ τῶν πικρῶν χερσὶ ἀπειστῶν ἐξηγήσασθαι ἔρηται ὡς φίλα- θρωπος ἂν ὁ Θεὸς φοβήσῃς τοῖς ἀπὸ φῶς τῶν ἐξ Ἰερουσαλὲς αἰκονομικῶς καὶ τὴν ἐπ' ἀγα- θοῖς ἐλπίδα ἀποβάλλεται δι' ἀμφοῖν ἀρε- τρεπόμενος, εἰπὼν τοῖνυ τὸ μελλόντα τῆ- τοῖς δευῶ, καὶ τὴν τῶν ἀπίστων, ὅτι κύριος ἐργαστέλιποι· καὶ ἐπισημῆται ὅτι οἱ τῶν δουλωσάμενοι πείσονται, τὴν συμβάσαν πληρῶν τοῖς μετὰ Ραφαὴ καὶ ἀγγέλων, ὃν ἐκ λαοῦ ἐπέμψα καὶ Ἰερουσαλήμ ὁ Σεν- ναχεριμ τῆς Ἰουδαίας τὰς πόλεις ἐλθὼν, ὃς τῷ τῶν Ἰουδαίων καταφυλαρχίας Θεῶς, τὴν δὲ ἀγγέλου νεκρωμένη ὑπέστη πληρῶν τῶν- τῶν γὰρ ἀκούσας ὁ Σενναχεριμ ἀπὸ φυ- γῆς, καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων οὐκ εἰς μακρὰν ἀπέλετο παύσαν. τολαίξει τοῖνυ τὸ μετ' αὐτῆ ΠΛΗΘΟΣ ἐπελθὼν ὁ ἀρεσφῆτης, ὡς ὅσον ἔπει τῶν ἐξ Ἰουδαίας, τὴν παραχρῆν τῶν ἐφοδῶν ἀπεστέλλων θαλάττη καὶ ὑδα- σιν. οἱ καὶ ΠΟΛΛΩΝ ΕΘΝΩΝ ἐκάλε- σε ΝΩΤΟΝ, ὡς νῆσον ἐκδοῦσας. οἱ οἱ γὰρ ΝΩΤΟΣ ἐγένοντο, τῶν φευρότων καὶ νῶ- τε τῶν διακόντες, ἀλλὰ τὸν ἀγνοῦντα φη- σιν ΑΠΟΣΚΟΡΑΚΙΣΑΣ ΔΙΩΞΕ- ΤΑΙ, ΩΣ ΤΡΟΧΟΥ ΚΟΝΙΟΡΤΟΝ ἀνέμῳ σφοδρότερον ἀρεσφῆλλοντος. πρὸς αὐτὸν γὰρ ἔφη δι' Ἰσαίῃς ὁ Θεὸς, καὶ ἐμβα- λὰ φέρον εἰς τὴν ῥινά σου, καὶ χαλινὸν εἰς τὰ χεῖλη σου, καὶ ἀποτρέψω σε τὴν ἰδὴν ἢ ἡλθεῖς ἐν αὐτῇ. τὸ δὲ τῷ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΠΕΝΘΟΣ ΕΝ ΕΣΠΕΡΑ, τὰ δὲ ὀπίσθως ἡμέρας ὀνει- ροπολῆντων καὶ τῶν ἀπὸ νυκτὸς τοῖς πολε- μίαις συμβεβηκότα δέξας ὄρθρος παρεμυθή- σατο, μαθόντων ὡς ὅτι πολέμιων οὐκ ἔστι στρα- τὸς ἡγῆναι τὸ δὲ ΕΣΠΕΡΑΣ ΠΕΝΘΟΣ φη- σὶν οὐκ ἔσται ΠΡΩΙ. πρὸς δὲ φησὶ καὶ Δαβὶδ, Τὸ ἑσπέρας αὐλιθῆσεται κλαυθμῶς, καὶ εἰς τὸ πρωῖ ἀγαλλίασις. οὐκ οὐ καὶ ὅτε τὴν ψυχὴν αἰ ποικίλῃ πολιορκῆσαι δυνά- μεις, δίκην ΥΔΑΤΟΣ ΒΙΑΙΟΥ τὰ ἐν ἡμῶν ἐγγείρουσαι πᾶσι, ἢ τοῖς ἐξ ὀπίσθου

GEBVNT: tum demum scilicet, cum MANE etiam noua lux futuro illo sæcu- lo iustis oriatur. Talem rursus qui de- prædantur, exitum, talem partem, talem denique fortem relaturi sunt. Sunt porro, qui ista etiam sic explicent, vt Deum pro sua in homines beneuolentia, postquam Istaëlem minis terruisset, bonorum spe ostentata prudenter utroque modo ad se velint impellere. Postquam ergo im- pendentium malorum causam, quod à Domino defecerunt, attulit; quæ iam eos maneat, à quibus in feruitutem re- ducti sunt, prædicat: cladem nempe Rap- facis, quem direptis olim vniuersis Iu- dææ urbibus, aduersus Hierosolymam miserat Sennacherimus; vbi nonnulla impiè aduersus Iudæorum Deum de- bacchatus, noctu per angelum deletus est. Huius enim cladis cum ad Senna- cherimum peruenisset nuntius, fugam- que arripere, non ita multo post à filiis suis interemptus est. Infelicem ergo, quæ eo veluti iamiam morituræ uenerat, MVLTITVDINEM appellat; tumultuosam- que eorum inuasionem mari & aquis comparat; MVLTARVM denique GENTIVM DORSVM, quasi vincere illis esset vitatum, nominat. Tanquam enim DORSVM ipsi fuerunt, qui fu- gientes à tergo persequerentur. At ducem inquit, vbi EXTERMINAVERIT, PERSEQVETVR, TANQVAM RÔTÆ PVLVEREM, quæ ventorum so- let impetu agitari & dissipari. Ita enim eum per Esaiam prophetam alloquitur Dominus; Et iniiciam canum in narces tuas, & frænum in labia tua; & qua via accessisti, eadem redire te faciam. Deinde, quod de VESPERTINO IVDÆORVM LVCTV habetur, qui mala sequenti die imminere somniabant, eorum id demonstratione mitigat, quæ noctu hostibus acciderunt, cum ho- stium non esse exercitum didicerunt. ac si VESPERTINVM LVCTVM, Dei alterius ORTV desitutum significet: De quo & David ipse intellexisse uide- tur, cum ait, Ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Ne ergo quotiescunque vel perturbationibus in nobis tanquam FLVCTIBVS EXCI- TATIS, vel externis rationibus admo- tis animum nostrum male oblidebunt

4. Reg. 19.

Esai. 37.

psal. 29.

ctores, VVAM ACERBAM producit alius; alius item perfectam & maturam, alius denique ventorum malignitate corruptam. Talis eorum ergo, qui fructus edere nullos consueverunt, futurus est finis. Aliorum deinceps qui frugiferi dicuntur, ratio sequitur, cum ait: ET AFFERENTVR MVNERA DOMINO EXERCITIVVM DE POPVLO ATRITRITO, ET DIVVLSO. Enimvero is defuisse fuerit, qui angustum & TRITVM ad vitam iter ingressus, à communi hominum vitæ genere separatur, ac DIVELLITVR; hunc etiam MAGNVM euasurum affirmat apud Deum; quippe cui nec rationalia dona, nec sanguine carentes hostiæ, quæ Deo nostris istis futurisque temporibus perpetuo offerantur, vnquam defuturae sint. Aiunt verò qui HIC POPVLVS habetur, gentem illam, quam CONCVLCATAM ET SPERANTEM dixit antea, significari. SPERANTEM quidem, propter patientiam; (Patientia enim magno teste Apostolo, spem operatur, spes autem non confundit) sed à persequentibus CONCVLCATAM. Vertit enim & Aquilas ipse, GENTEM TOLERANTEM ET CONCVLCATAM. Deinde adiicit Propheta, QVÆ EST IN PARTE FLVMINIS REGIONIS EIVS. Verùm cuiusnam tandem, si non Dei? Eam enim, cum in Ecclesia versari contingeret, Ex parte cognoscere, ex parte autem prophetare, audiemus. Neque enim animi FLVMINE Dei Verbum declarata REGIO excepit: Alios deinde CVIVS TERRAM FLVMINA DIRIPVERVNT transtulisse reperiemus. Huius enim persecutores TERRAM DIRIPVISSE, cum Dei ciuitatem conculcarunt, vel eo constat, quòd fluuios venisse, & flauisse ventos, & torrentem animam nostram pertransisse legimus. Cæterum liberatus Dei POPVLVS MVNERA DOMINO IN MONTE SION, cælesti nimirum ciuitate, qua per summum pontificem Christum dignus est habitus, deferet; cum ad montem Sion, ad ciuitatem Dei viuentis, cælestem Hierusalem, ascendere iubeamur. At sunt, qui verba ista aliter interpretati, mirum putant, cur, cum sit in Damascus prophetia, in ÆTHIOPIÆ

Rom. 5.

1. Cor. 3. ca.

Psal. 123.

Heb. 13.

ψυχῶν. τῆς διδασκαλῶν εἰς κλημάτων λόγον λαμβανόμενον κυριζέμεν, ἢ δὲ ομφάξ, ἢ δὲ τελεία, ἢ δὲ ἀνεμάφθορος. τῆς μὲν οὖν ἀκάρπων τὸ τέλος ποιῶν τῆς δὲ καρποφόρων ἐπιτηγχε λέγων. ΚΑΙ ΑΝΕΝΕΧΘΗΣΕΤΑΙ ΔΩΡΑ ΚΥΡΙΩ ΣΑΒΑΘΘ ΕΚ ΛΑΟΥ ΤΕΘΛΙΜΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΕΚ ΤΕΤΙΑΜΕΝΟΥ. εἰ δ' οὐτως ὁ πλὴν τῶν ἐπὶ τῆς ΘΕΛΙΜΜΕΝΗΝ ὀδῶν πλὴν ἀπαρῶσαν εἰς τὴν ζῶν, ὅς ἐκτετιλιται ἢ κοινῆς τῆς ἀνθρώπων ἡλλωτρωμένης ζῶν. ὃν καὶ ΠΟΛΥΝ φησιν, ὡς ὁ Θεὸς οὐδὲν ὑπάρχειται, ἢ τὰ λογικὰ δῶρα, καὶ τὰς ἀνεμάφθους ὑσίας μὴ ἀφαιλέτω φησὶ Θεὸς πρὸς φερόμενης ἐν τῷ νῦν ἀγῶνι καὶ μέλλοντι. ὁ δὲ ΛΑΟΣ ΟΥΤΟΣ, τὸ ἄνω ῥῆθην ὅτιν ἔθνος ΚΑΤΑΠΕΠΑΤΗΜΕΝΟΝ φησὶ καὶ ΕΛΠΙΖΟΝ. Διὸ μὲν πλὴν ἕσπομον ἔελπιζον. (ἢ γὰρ ἕσπομον ἔλπιδα, * ἢ δὲ ἐλπίς ἔκ καταχρῆματι, ἢ καθ' ἑαυτὴν καὶ τὸν μέγαν σπῆραλον.) ἕσπο δὲ τὸ διαξάντων ΚΑΤΑΠΕΠΑΤΗΜΕΝΟΝ. καὶ γὰρ Ἀκύλας ἐξέδωκεν, ΕΘΝΟΣ ΥΠΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΠΑΤΗΜΕΝΟΝ. μεθ' ἧ φησιν ὁ πρὸς φησὶ, Ο ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΜΕΡΕΙ ΠΟΤΑΜΟΥ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΑΥΤΟΥ. Τίνος δὲ, ἢ τῆς Θεῶ; ἐρεῖ γὰρ ἐν ἐκκλησίᾳ πολιτευόμενοι, Ἐκ μέρους γνώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους πρὸς φησὶ τὸ ἐμὲν. ἢ δὲ γὰρ τὸν πάντα ΠΟΤΑΜΟΝ ἐράρει τὸν τῆς Θεῶ λόγον ἢ διλαθεῖσα ΧΩΡΑ. καὶ δὲ τῆς ἄλλης ἐρμηνευτῶς, ΟΥ ΔΙΗΡΠΑΣΑΝ ΠΟΤΑΜΟΙ ΤΗΝ γῆν, εἴρηται, τῆς γὰρ τὴν γῆν οἱ διώκται ΔΙΗΡΠΑΣΑΝ, πλὴν τῆς Θεῶ καταπατήσαντες πόλιν, ὡς δηλοῖ τὸ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἐπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ τὸ χεῖμαρρον διήλθεν ἢ ψυχὴ ἢ μῆδ'. ὁ δὲ τῆς Θεῶ ΛΑΟΣ ἐλευθερωθεὶς ανοιστὶ ΔΩΡΑ ΚΥΡΙΩ ΕΝ ΟΡΕΙΣΙΩΝ ἢ ἐπὶ ἕραν ἢ πόλεως καταξωθεὶς ὑπ' ἀρχιερεὶ τῶ Χριστῶ. πρὸς φησὶ τὸ θάτε γὰρ φησὶ Σιών ὄρει καὶ πάλαι Θεῶ ζῶντος Ἱερουσαλήμ ἐπὶ ἕραν. πλὴν δὲ παρῶσαν ῥῆσιν ἄλλως πινὲς ἐξηγησάμενοι θαυμαστὸν φασιν εἶ καὶ Δαμασκὸν μὲν ὁ λόγος, Αἰθιοπίας δὲ πεποιτή

πεποιτήται μὴ μῆλο. πρὸς ὅ φασιν, ὡς ἀφ' ὀφθαλμοῦ ἀσεβῶν. Θεὸς πρὸς φησὶ τὸν Ἰσραηλ, πικρίας αὐτοῖς πολεμίων ἐπήγχο πρὸς φησὶ τῆς Σύρας, ποτὲ δὲ τῆς Αἰγυπτίως πρὸς φησὶ συμμάχων ἐκάλων, ὡν καὶ τὰς λαβείας ἐξήλθεν Ἀρχαζ γ' ἐν ἐν Δαμασκὸν γερωνῶς, πρὸς φησὶ τὸν ἰδῶν οὐκ εἶ τῆς κατασκευῆ βασιλῶν, ἐμπερὲς ποιήσας ἀνέθηκεν ἐν οἴκῳ κυρία. γέρονε τοίνυν ἢ ὄρασις καὶ ΔΑΜΑΣΧΟΥ. ἢ δὲ λόγον ὅτι τῆς Αἰγυπτίως μεθίστησιν, ὡν οἱ ἐξ Ἰσδα μάστιγα ἢ συμμάχων ἐξήρτηντο, καὶ ὃν αὐτοῖς χαρὸν ἐπήλθον οἱ Βαβυλώνιοι. φωνὴ δὲ τῆς πρὸς φησὶ παρῆσιν, ἢ αὐτὸ λέγεται οἱ καταβάνοντες εἰς Αἴγυπτον ὅτι βοήθησαν, οἱ ἐφ' ἵπποις καὶ ἄρμασι πεποθῶτες. ὅτε δὲ Ναβουχοδονόσορ κατ' Ἰσδαίως ἐγράτευσεν, ὅδ' ἐπαρῆσιν τῆς ἑώας ἐλήγχο πόλεις. ἢ δὲ ἢ Σύροι νῆσοι ἔσαν σπῆρα πλοίων ἐλεῖν μὴ δυνάμενος, μέσο χροματι (κυρία πρὸς φησὶ ἡπερον πρὸς φησὶ ἐπὶ πόλιν. τὸ δὲ μέλλον δεινότες οἱ Τύροι, μετεσκευάσαντο πρὸς τὰς ναῦς ἐρήμην ἀφῆτες πλὴν πόλιν. διὸ αὐτῶ ἀφῆσιν, Αἰγυπτίω ἐλθῶν ἐχειράσαστο, Θεὸς πρὸς φησὶ τῆς ἀλαζονείας, ἢ εἴρη κατ' αὐτῶ, καὶ τῶ Ἰουδαίων Αἰγυπτίω πρὸς φησὶ τῆς πρὸς φησὶ τῶν καλῶν μῆλο, ὡς δὲ τῆς τῆς Θεῶ μὴ σῶζεν ἰχθυόντος, δυνατωτέρως Θεῶς τῆς ἰδῶν νομίζοντος. ταῦτα δηλοῦν πρὸς φησὶ Ἰεζεκιήλ φησιν ὁ Θεός. ἢ ἐν ἀνθρώπῳ Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλώνας κατεδάσαστο αὐτῶ ἢ δυνάμιν δαλῆα μεγάλη ὅτι Τύρον. πᾶσα κεφαλὴ φελαίρωμα, καὶ πᾶς ὄμιος μαδῶν, καὶ μαδῶς ὅσκι ἐγενήθη αὐτῶ, καὶ τῆς δυναμὸς αὐτῶ, ἀπὸ τῆς δαλῆας τῆς σκληρῆς ἢς ἐδούλευσεν ὅτι Τύρος. ἀπὸ τῆς ἑδῶκα αὐτῶ γῆν Αἰγυπτίω. διὸ πρὸς φησὶ τῆς αὐτῶ ὅτι φωνεῖ τὸ ΟΥΑΙ Αἰθιοπίας ΔΕ ΠΟΤΑΜΟΥΣ ἢ ἐπὶ τῶματα τῶ κείλδ δηλοῖ. γῆν δὲ ἐπὶ τῶματα ΠΟΤΑΜΩΝ ὀνομάζει πλὴν νῦν Ἀλεξάνδρειαν, τότε καλῶν μῆλο τῶν ΑΜΩΝ. καὶ φησὶ τινὲς ἐξηγησάμενοι τὸν Ἱερουσαλήμ, ἐλέγχο. ἀφῆσιν δὲ τὸς τελευταῖον τῶματος, ὅσκι Ἡρακλίον ὀνομάζεται, σαδῶν

mentionem incidit: Voluit itaque Deum, qui variis modis in se peccantem Istraëlem castigare statuisset, id crebris hostium incursionibus effecisse; quibus cum resipiscere, ad eumque redire debuisset, ad Syros potius, & Ægyptios; quos in belli societatem imitato religionis cultu aduocabant, sese contulisse. Achazus enim operosam, & vario instructam ornatu Damasci aram intuitus, eadem perfimilem in Domini domum excitari, & consecrari curauit. Est ergo in DAMASCVM visio quidem: sed ad ÆGYPTIOS etiam, ad quorum auxilium Iudas eo tempore confugerat, quo à Babyloniis premebatur, oratio transfunditur. Atque id ipsum quidem vel Prophetæ sermo indicat, cum illis imprecatur, qui ab Ægyptiis in equis & curribus gloriantibus auxilium petere non dubitarunt. Nabuchodonosor autem cum in Iudæam exercitum duceret, orientis vrbes obiter deprædabatur. Verùm cum nauigiorum penuria, & Tyrum quoque adhuc insulam capere non posset; opere interiecto continenti additam pedestri milite tandiu oppugnare non destitit, quoad rei euentum extimescentes Tyrij deserta vrbe salutem sibi tutam nauibus esse maluerunt. Itaque cum vrbe relicta in ÆGYPTIOS mouisset, illis potius est, propter arrogantiam, qua aduersus ipsum & Iudæos vsi fuerant, à quibus se in auxilium accersitos putabat, tanquam eos seruare Deus non posset, aut potentiora numina haberent. Quod Dei ipsius ad Ezechielem verbis pateat, cum ait; fili hominis, Nabuchodonosor Rex Babylonis seruire fecit exercitum suum seruitute magna aduersus Tyrum. Omne caput caluum est redditum, & omnis humerus detritus est, & merces non est reddita ei, neque exercitui eius de Tyro, pro seruitute dura, quam seruituit mihi aduersus eam. Ob id dedi ei terram Ægypti. Hinc est igitur, quod v. Æ in eam exclamat Esaias. Deinde per ÆTHIOPIÆ FLVVIOS, septem Nili ostia significat, vt per terram supra FLVVIOS vrbem nunc Alexandriam nominat, vel NO tunc temporis, vel, vt nonnullis placet, qui Hieremiam explicarunt, AMON appellatam. Absert autem ab ultimo fluuij ostio, quod Heraclium vocat,

K κ

πονέσασι. και μαροί εσονται οι αρχοντες τανεως, οι σοφοί
 σύμβουλοι τῆ βασιλείας, η βασιλή αυτών μαρανθήσεται. πώς
 ερεϊτε τῶ βασιλεϊ, υιοι αυτων; ημεις υιοι βασιλεων των εξ
 αρχης. ποσ εϊσι νυν οι σοφοί σου; και αναγγειλάτωσαν σοι,
 ΠΙΠΙ και ειπάτωσαν, τι βεβλέυται ἰ κύριος σαβαωθ ἐπ' Αἴγυ-
 πτιον. εξέλιπον οι αρχοντες τανεως, και υψώθησαν οι αρ-
 χοντες μέμφεως, και πλανήσασιν τὴν Αἴγυπτιον, κατὰ
 ΠΙΠΙ φυλάς. ἰ κύριος γὰρ ἐκέρασεν αυτοίς πνεῦμα πλανήσεως. * Α. Σ. Θ. ΤΗΝ.
 και ἐπλάνησαν Αἴγυπτιον ἐν παῖσι τοῖς ἔργοις αυτών, * ΟΙ Γ. ΑΥΤΗΣ.
 ὡς πλανᾶται ὁ μεθύων, και ὁ ἐμψυάμα. και ὅκ' ἔσαι τοῖς
 Αἴγυπτιοῖς ἔργον ὁ ποιήσει κεφαλὴν και οὐραν, και ἀρχὴν,
 και τέλος.

VISIO ÆGYPTI.

cap.xix. **E**cce Dominus sedet super nubem leuem, & veniet in Ægy-
 ptum, & mouebuntur manufacta Ægypti à facie eius, & cor eor-
 um superabitur in eis, & excitabuntur Ægyptij in Ægyptios, & bel-
 labit homo aduersus fratrem suum, & homo aduersus proximum
 suum, ciuitas aduersus ciuitatem, regio aduersus regionem. Et turba-
 bitur spiritus Ægyptiorum in ipsis, & consilium eorum dissipabo. Et
 interrogabūt Deos suos, & simulacra sua, & eos, qui de terra loquun-
 tur, & ventriloquos. Et tradam Ægyptum in manus durorum Domi-
 norum, & reges duri dominabūtur eorum, hæc dicit Dominus exer-
 cituum. Et bibēt Ægyptij aquam, quæ iuxta mare est. Fluuius autem
 deficiet, & exarescet. Et deficient fluuij, & aluei fluuij, & exsiccabitur
 omnis congregatio aquæ, & in omni palude calami & papiri: & palea
 virens, & omne circum flumen: & omne, quod seminatur iuxta flu-
 men, arefcet, ventoque peribit. Et gement peccatores, & gement om-
 nes, qui mittunt rete in fluuium, & qui mittunt fagenas, & qui mittunt
 retia lugebunt. Et confusio apprehendet eos qui operantur byssum,
 & erunt qui operantur ea in dolore: & omnes qui faciunt Zythum
 contristabuntur, & animis dolebunt. Et stulti fient principes Taneos,
 sapientes consiliarij regis, consilium eorum infatuabitur. Quomodo
 dicetis Regi filij prudentum, Nos filij regum, qui ab initio fuerunt.
 Vbi nunc sunt sapientes tui? vt annuncient tibi, & dicant, quid consi-
 lij innuerit Dominus super Ægyptum. Defecerūt principes Taneos,
 & cleuati sunt principes Memphæos, & errare facient Ægyptum se-
 cundum tribus. Dominus enim miscuit eis spiritum erroris, & in er-
 rorem compulerunt Ægyptum in omnibus operibus eorum, vt errat
 qui ebrius est, & qui vomit simul. Et non erit in Ægyptiis opus, quod
 faciat caput & caudam, & principium & finem.

† Συγγενή-

<sup>ἰσογγε-
νιμίαι</sup> ΣΥγγενημίαι ἰ δι τοῖς ἐρημίοις ἐρρέθη
 ἐπὶ θαλάσσης Αἰγύπτου καὶ ποταμῶν.
 πλὴν ἀλλ' ὡς ἐν ἡμῶν ἐδήλωσεν ὁδὸν ἔσε-
 ῖς τοῖς εὐαγγελιστοῖς Χριστῶν τὰ δὲ πα-
 ρόντα ἰ παραφράσει τοῖς Αἰγυπτίοις τὰ χεῖλι-
 στα. ἐπ' ἐδέμιας δὲ τῶν ἐρημιῶν ὁρᾶσθαι
 ΗΞΕΙΝ ὁ κύριος ΕΠΙ ΝΕΦΕΛΗΣ
 ΚΟΥΦΗΣ ἐλέγχο. ἔτετα δὲ τινα ἐπὶ
 αὐτ' ἰδιόζοντα. ΑΙΓΥΠΤΟΥ δὲ ΟΡΑ-
 ΣΙΣ, ἀλλ' ἔχετ' Αἰγύπτου, καὶ ἀνάστ' ἐπὶ τ'
 ἄλλαν παραφράσει. ἢ ὡς αὐτῆς ΑΙΓΥ-
 ΠΤΟΥ μελλόντος ΟΡΑΝ ἰδὲ διορατικῶς ἔ-
 λεγόμενα. ἢ ὡς τ' ἀποφητείας ἀποκρίσεως
 ΑΙΓΥΠΤΩ τὰ χεῖλιστα. πὶ γὰρ μακροτά-
 τερον τῆς ἐπιδημιᾶς ταύτης τ' κύριον, καὶ γνώ-
 σεως μεταδίδουσι ἰ εαυτῶν; ΗΞΕΙ δὲ φασί,
 ΕΠΙ ΝΕΦΕΛΗΣ ΚΟΥΦΗΣ, ἰ ἡ ἔχ' ἄρ
 ἀνέληχε σώματος ἐξ ἀγίας πνεύματος καὶ τῆς
 ἀγίας παρθένου. ὡς γὰρ ΗΝΕΦΕΛΗ ὄρα
 ἄλλοθεν ἐχ' ἰστασιν, ἢ ἐξ ἀέρος καὶ ἀναθυμιά-
 σεως ἰ γῆς ἔτος ἐπὶ τῆς κλέος τὸ σώμα ἐξ
 ἀγίας πνεύματος ὑπέστη καὶ γεωδ' ἔσας. ὡ δὲ
 Θεὸς ἐποχρῶμενος καὶ τ' ἰηπίαν ἡλικίαν ΗΛ-
 ΘΕΝ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ ἀφελεμὲν ἄρ-
 ρήτω δυνάμει διὰ τ' εἰς αὐτ' ἐπιδημιᾶς ἔα μέ-
 γισται. αὐτῆς γὰρ οἱ χετ' ΑΙΓΥΠΤΟΝ
 ἐξαρέτως ἐδέοτο δὲ σιδ' ἀμμονέστατοι γερονότες
 ἀπάντων, ὡς καὶ μέγισται τ' ἀλόγων ζώων ἐκ πε-
 πηκέντων λατρείας. ὡς καὶ γυμνῆ κεφαλῆ τὸν
 τῶν βασιλέα βόων, ὄρα οἶδα τὸν κύριον.
 ἔτος ἀδέαστον τε καὶ ἀπερνοῦτον ἡγῆντο τὸ
 πᾶν. ἀφ' ἰπαντὸς δὲ καὶ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ὑπῆρχον
 πολέμοι διὰ τοῖς ἀγνοῦσιν ἄγαν αὐτῶν ἢ τῶ-
 τα ἀσθεσιζέται γνώσις, πάσις εἰδῶλων
 ἀσθεσίας ἀτηρημένης. εἰ δὲ μὴ τὸ, ΕΠΙ ΝΕ-
 ΦΕΛΗΣ ἀποστέκετο, ἐδοξεν αὐτ' ἰ ἀσωμά-
 των λέγειν δυνάμει, καὶ ἰδὲ διέπει τὸ πᾶν, ὑ-
 πῆρχον ἐν ἅπασιν. Ἐν τῶ κόσμῳ γὰρ ἰδὲ, καὶ ὁ
 κόσμος δι' αὐτῶ ἐγένετο. ὡ βότω καὶ ἐν ΑΙΓΥ-
 ΠΤΩ ἀσθενέρον ἰδὲ. εἰπεν γὰρ κύριος πρὸς
 Μωσῆ καὶ Ααρὸν ἐν γῆ ΑΙΓΥΠΤΟΥ. καὶ πᾶ-
 λιν ἰδὲ κύριος μετὰ Ἰωσήφ. καὶ ἀπὸ τῶν ὑπῆρ-
 χον ἐπὶ πάσις χόρας ἀρμάτα δυνάμειον. ἀλ-
 λά γὰρ τ' μετὰ σώματος ἐπιδημιᾶν ἐδήλω-
 σεν, τῶ τὸ ΝΕΦΕΛΗΝ ἐπίαν. ἔχε καὶ διὰ τὸ
 κημιᾶτων ἀπὸ τῆς ἀφ' ἰου γεωδ' ἔσαν, ἐπιθυ-

SUPERIORIBUS, quæ mari fluuiisque Æ-
 gypti conuenirent (vnde & eorum,
 qui Christum annuntiarent, viam fore
 perfacilem patuit) allata sunt. Iam Ægy-
 ptii quæ faustissima impendeant, istis
 demonstrantur. Neque verò in prece-
 dentium visionum vlla VENIRE IN
 NUBE LEVI Dominum, sed peculiaria
 quædam de singulis dici reperias. In-
 scribitur autem ÆGYPTI VISIO,
 non aduersus Ægyptum, vt superiores
 nonnullas, vel quod perspicaciori mente,
 quæ dicuntur, INTUITURA SIT
 ÆGYPTVS; vel quod ÆGYPTO quæ
 conducant, prophetia contineat. Quid
 enim quàm quod in ea peregrinatus est
 Dominus, & suæ participem cognitionis
 effecit, habeat beatus? IN NUBE au-
 tem, ait, id est, eo quod de spiritu Sancto,
 sanctaque virgine assumpsit, corpore VE-
 NIET. Vt enim aère terræque exhala-
 tione NUBEM, sic spiritu sancto, terre-
 naque substantia Domini corpus consta-
 re credimus: quo cum veheretur, puer
 in ÆGYPTVM VENIT, vt eam ineffabili
 quadam virtute, sua ista peregrina-
 tione maximis cumularet beneficiis. Ea
 enim maximè omnium præter ceteros
 ÆGYPTII indigere videbantur; qui
 tam longè à religione recesserant, vt ne à
 brutorum quidem animalium cultu ab-
 stinerent; qui regem rursus, magno ad-
 uersus prouidentiam vniuersique guber-
 nationem fastu, Deum à se ignorati pub-
 licè profitentem haberent; qui denique
 Israëlitas hostili semper infestoque ani-
 mo fuissent infectati. Hinc est igitur
 quod cum maximè ignorantibus, subla-
 to omni idolorum cultu, huius futura lō-
 go ante tempore cognitio prædicatur.
 Quod si IN NUBE non adieciisset, vir-
 tute quadam corporis experte, qua om-
 nia in omnibus existens moderatur, id fa-
 cere videtur. In mundo enim erat,
 mundusque per ipsum factus est, qua ra-
 tione & in ÆGYPTO etiam ante fuisse,
 in qua Mosen & Aaronem allocutum
 esse constat, nemo negabit. Erat præterea
 & Dominus cum Iosepho: superfluum-
 que videatur ad singulas regiones eius
 virtutem accommodare. Enimvero NV-
 BVS nomine, corpus ipsum, in quo no-
 bificum versatus est, ideo forsitan signifi-
 cavit, quod terrenis motibus liberatus;

ἰσομοίω

ἰσομοίω

Matth. 2.

Exod. 4.

Ioan. 1.

Gen. 39.

corporeisq; perturbationibus, qui nec peccatum vllum admiffet, nec in ore fraudis quicquam habuiffet, superior fem per fuerit. Sunt tamen qui per LEVEM NVBEM sacrofancam virginem, à qua in Ægyptum vlnis est delatus, intelligi arbitrentur: vel qua planè ratione ab Efaia caeleftium virtutum hymnis ipfe laudari vifus est: quo pacto item antiquus dierum in throno tanquam filius hominis in nubibus à Daniele venire; quo denique modo humana specie electo & igne cōftante Ezechieli apparere. Quæ quidem vt diuinæ gloriæ & arcani in Chrifto myfterij fpeciem demonftrant; fic & NVBIS nomen, pluuia, RORISQVE fpiritualis, & falutaris etiam baptifmi fignificationem habet. Indèque est, quod in nube & mari Ifraëlitas, quos die ipfo nubes, nocte autem columna ignis antebat, Paulo teftè baptizatos effe legimus. Dominū igitur oportuit, qui ad purgandos Ægyptios obferuato diuinitatis decore proficifcebatur, in nube leui, qua fola idololatriæ fordibus abluerentur, apparere. LEVEM autem ideo dicit, vt de pofito peccatorum onere agiliores nos fieri intelligas: ficut & SESSIONE ipfa vel requiem, vel certè potentiam fignificari. Neque enim in legis obferuatione, fed in ea, quæ per baptifmum est, perfectione, qua etiam regnat in terris, Chriftus requiefcit. Profpere autem ideo felicitèrque Ægyptiis hic cedit aduentus, quod eorum idola, quo tempore tota regione propagari Ecclefiæ contigit, commoueri neceffum fuit. Obiiffe verò ipfas, & in eis effe Deum verfari folitum inde credimus, quod vbicumque duo vel tres eius nomine congregari anima duertiffet eorum in medio futurum fe pollicitus fit. Cæterum quod SVPERATVM IRI COR ÆGYPTIORVM dixit, non diuinæ prædicationi reluctaturos, fed pulchra ifta vtilique ratione in victoriam fe præbituros fignificauit. Non defunt, qui CORDIS nomine latentes in fimulachris dæmonas (quos vel SVPERARI DEBERE, vel, vt alij interpretantur, ignota quadam & inuifibili virtute TABE CONFECTVM IRI aiunt) ideo fignificari putent, quòd ex quo tempore ecclefiæ eos habere contigit, eorundem fraudes excidiffe paulatim videamus.

1. Pet. 2.

Efa. 6.

Dan. 7.

1. Cor. 10.

Matth. 18.

μίας τε σωματικῆς ὑπερβίας, ὅς ἀμαρταν ὅτι ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρίθη ἐν τῷ σωματι αὐτοῦ δόλος. ἔτεροι δὲ ΚΟΥΦΗΝ ὑπερήφασιν εἰρηάζου ΝΕΦΕΛΗΝ πύλον ἀγίαν παρθένον, ἧς ἐν ἀρχαίῳ εἰς Αἴγυπτον ἐκομίζετο ἡρωὺ φασίν, ὡς ἔπι θρόνου ὑψηλοῦ τοῦτον εἶδεν Ησαίας ὑπὸ δυνάμεων θείων ὑμνούμενον. καὶ παλαμὸν ἡμερῶν ὁ Δαυὶδ ἔπι θρόνου καὶ ὡς κῶ * μετὰ τῆς νεφέλης ἐρχόμενον. Ἰεζεκιήλ τε εἶδος ἀνθρώπου ἐξ ἡλέκτρου τε καὶ πυρός. ἀπὸ ἑμφασίν πῖνα δόξης θεοσχεπείας καὶ μυστηρίου τῆς κρατὸς Χερσὸν ὑπαμνήσεται. ἔπειτα καὶ κῶ ΤΗΝ ΝΕΦΕΛΗΝ ληπίον ἐφ' ἑτέρας τε καὶ ΔΡΟΣΟΥ πνευματικῆς, αὐτῆς τε τῆς σωτηρίου βασιλείας. Τοιγάρου τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ὁ Παῦλος βεβαπλιστάς φησιν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐν τῇ γαλαάσῃ. παρεγγεῖτο δὲ αὐτῶν ἐν μὲν ἡμέρας, νεφέλῃ ἐν δὲ νυκτὶ, σιλὸς πυρός. τὸ εἰ καὶ κῶ ἔπι κρατὸς τῆς Αἴγυπτίαν θεοσχεπείας ἰόντα τὸν κύριον ἔπι ΚΟΥΦΗΣ ὁρᾶσθαι ΝΕΦΕΛΗΣ, δι' ἧς κῶ καὶ μόνος τῆς εἰδωλολατρείας, ἀποσμήχεται τὸς κηλίδας. ΚΟΥΦΗ δὲ ΚΟΥΦΟΥΣ ἐργάζεται τὸ τῆς ἀμαρτημάτων ἀποδεμνίας φορτίον. ἡ δὲ ΚΑΘΙΣΙΣ ἡ ἀνάπαυσιν, ἡρωὺ ἐξουσίαν ἀμνήσεται. ἐπαναπαύεται γὰρ οὐ νομικῇ λατρείᾳ Χερσὸς, τῇ δὲ τελειώσῃ τῇ ἀφ' ἧς βασιλείας, δι' ἧς καὶ βασιλεύει τῆς ἔπι γῆς. κρατὸς τοῦ δὲ τοῖς Αἴγυπτιοῖς ἔπι δὴ μὲν, τὸ σφαιροειδῆς τῶν εἰδωλῶν, ὅτε Θεοῦ μὲν ἐκκλησίᾳ καὶ ὅλης Αἴγυπτος καθίδρυτο. ἐπιπέσιόπει δὲ αὐτῶν ἔπι δὴ μὲν ὁ Θεὸς κρατὸς τὸ, ὅπου δύο ἡ τρεῖς (τυνηγμῶν) εἰσὶν εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, οἷα εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. ΚΑΡΔΙΑΝ δὲ ΤΩΝ Αἴγυπτίων φησὶν ΗΓΓΗΘΗΣΕΘΑΙ, μὴ αὐτῶν νόμων τῶ θείῳ κηρύγματι, πύλῳ δὲ καλῶ ἦσαν ἡτήσομεν. ἴνῃς δὲ ΚΑΡΔΙΑΝ φασὶν εἰρηάζου τῆς ἀγαλμάτων τῶς δαίμονας, ἔς ΗΓΓΗΘΗΣΕΘΑΙ, ἡ καὶ τῶς λοιπῶς ἐρμηνείας, ΤΑΚΗΣΕΘΑΙ ἀφανῆ καὶ ἀορατῶ δυνάμει. τῶν γὰρ ἡ πλάτη, ἐξ ἧς γενήσονται αὐτοῖς ἐκκλησίαι, καὶ ὅληροι ἐσθῆντο.

ἀνορήσως

ἰεχῆν

ἰεχῆν

ἐσθῆντο. ἐπεδήμει δὲ αὐτῶν ὁ κύριος ἐπὶ δόξῳ σῶματι, τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσας, ὅσῳ ἂν εἴη ΝΕΦΕΛΗ ΚΟΥΦΗ μεταβλήθῃ τῆς φθαρτῆς καὶ γεώδους ἕσας. ἐφ' ὅσῳ ἀορατῶς ὀχρούμηνος ἐπεδήμει συμφορῶν ἐν Αἴγυπτίῳ τοῖς αὐτοῦ κρατὸς γάλλουσι. καὶ ἂν ὅτε δὲ πᾶσι ἂν Αἴγυπτιοῖς ἐπεδήμουν, εἴπαμῃν ἀρήτω δυνάμει, τῇ Χερσὸς παρουσία νοστήσῃ θεομκῆναι τοῖς δαίμονας κραθρημῶν αὐτῶν τῆς δυνάμεως. ὅτε καὶ ΕΠΑΝΑΣΤΗΣΟΝΤΑΙ φησὶν Αἴγυπτιοὶ ἐπὶ Αἴγυπτιοῦς. ἀπὸ δὲ τῆς ΕΠΑΝΑΣΤΗΣΟΝΤΑΙ, ἡΓΓΗΘΗΣΕΘΑΙ μὲν Ακύλας Αἴγυπτιοῦς Αἴγυπτιοῖς, ΣΥΜΒΑΛΩ δὲ Σύμμαχος εἰρηκεῖ κρατὸς τὸ; ὅσῳ ἦλθον βαλεῖν εἰρηκεῖ ἔπι πύλῳ, ἀλλὰ μάχαμεν. οἱ μὲν γὰρ κραθρέτερον, οἱ δὲ ἀντίτενον τῶ κηρύγματι, ὡς διεσῶναι πάντα μὲν ΟΙΚΟΝ, πᾶσαι δὲ κώμῃ, καὶ πόλιν, ΚΑΙ ΧΩΡΑΝ. ΝΟΜΟΥΣ γὰρ ἐνάλλου τῶς χρέας. καὶ ἄλλως δὲ, δαμῶν ΝΟΜΟΣ λατρείας τῶ κρατὸς Χερσὸς ἀντιτάσεται πᾶσι αὐτοῦ κραθρημῶν λυομῶν Αἴγυπτίῳ τῆς ἔπι κρατὸς συμφορῆς, ὁ δὴ οἱ μάλιστᾳ τὸ, ΣΤΑΣΙΑΣΩ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΛΩ. τοῦτο γὰρ ἔπι τὸ, ἔσονται μεμελεμένοι δύο ἔπι τρεῖς, καὶ τρεῖς ἔπι δύο. διὸ καὶ ΤΑΡΑΧΘΗΣΕΤΑΙ τὸ ΠΝΕΥΜΑΤΩΝ Αἴγυπτίων φησὶ, κρατὸς Σύμμαχον δὲ ΡΑΓΗΣΕΤΑΙ, ΣΧΙΣΘΗΣΕΤΑΙ δὲ καὶ Θεοδωτῶνα. κρατὸς δὲ Ακύλας ΠΛΑΔΑΡΩΘΗΣΕΤΑΙ. ἡ δὴ πάντα ἔπι κραθροτῆ τῆς Αἴγυπτιῶν γενήσεται, ἀφ' ὅσῳ ἀνομήνως τῆς δευσιδάμονος ἐκείνων βουλῆς, ὅτε καὶ ἀπορωῖτες κρατὸς τὸ σύνθεσ αὐτοῖς ἔπι κραθρομῶν καὶ μαυτείας ἀφ' ὅσῳ τρεπῆσονται. ΕΚΓΗΣΕΘΕ ΦΩΝΟΥΝΤΑΣ τῶς νεκρομάντες φησὶν. ΕΓΓΑΣΤΡΙΜΥΘΟΥΣ δὲ, τῶς ἐκ αὐτῶν καρδίας, ἡ δαίμονος τῶ ἐνοκῆντος ἐρεμυμῶν, ὅσῳ ἐν καὶ γνώσας τῶς ἀπλαγῆ κηροσποικῶν ἐκλέσσει, μάλιστᾳ δὲ αὐτῶν τῶ κηρομῶν αὐτοῖς ἔπιόρτων ἐσθῆντο.

ἰεχῆν

ἰεχῆν

ἰεχῆν

Ad eas verò accedebat Dominus suo illo post resurrectionem glorioso corpore (quod NVBES LEVIS, propter corruptibilem terrenamque substantiam immutatam dici queat) quod cum illis per Ægyptum inuifibiliber ferebatur, quibus annuntiabatur. Nec male præterea cum puer in Ægypto verfatus est, ineffabili quadam præfentia virtutis eius; dæmonas ipfos erepta fibi potestate SVPERATOS FVGISSE dicamus, quo tempore etiam in ÆGYPTIOS ipfos IN SVRRECTVRI SVNT ÆGYPTII. quo loco SEDITIONEM quidem INTER ÆGYPTIOS Dominum EXCITATVRVM. Aquilas IN SESE autem COMMISSVRVM dixit Symmachus; qua ratione idem fe, non vt pacem, fed vt gladium in terram mittat, venisse profiteretur. Cùm enim ad Euangelij promulgationem acclamarent alij, alij contra reluctarentur, ventum est, vt DOMVS omnis omnisque vicus, omnis etiam ciuitas, omnis denique REGIO, ΝΟΜΟΣ vocabulo hic fignificata, diuideretur. Alio deinde interpretationis modo, & ipsa dæmonum lex de colendis idolis, Græcè ΝΟΜΟΣ appellata, quam dissipato malarum voluntatum consensu in Ægypto abrogauit Dominus, vt EXCITANDI, IN SE COMMITTENDIQVE verbis fignificauit) Christianæ repugnabat. Hoc enim demum est, quod duos in tres, & tres in duos diuidendos esse legimus. Ideo ergo ÆGYPTIORVM SPIRITVM TURBATVM iri, (quod RVMPENDI quidem verbo Symmachus, DIVIDENDI autem Theodotio, Aquila verò LAXANDI extulerunt) affirmit. Quæ certè omnia dissipato religionis impiæ consilio, in Ægyptiorum vtilitatem futura sunt, quo tempore in angustias redacti ad nullum non genus oraculorum & vaticiniorum, ficut ipsis vfitatum erat, conuertentur. VOCAT autem DE TERRA LOQUENTES, eos qui per mortuos vaticinantur; & VENTRILOQVOS, qui de suo corde vel inhabitantis in eo vel dæmonis opera loquuntur: quales existunt & arioli ipsi, & qui ex viscerum inspectione de futuris pronuntiant; quibus omnibus, eo præcipue tempore, cùm in Romanorum potestatem venerunt, vte-

Matth. 2.

Matth. 10.

bantur. Appellat enim DVROS, tanquam inuictum infractumque clade qualibet animum possiderent. Nec verò quo tempore idola peritura sint, reticuit; cum Ægyptiaci regni interitum notauit. Quo enim in Ægyptum tempore salutis ingressa est promulgatio, ab eodem quoque, si non ab ipso potius Saluatoris natali, Cæsare Augusto imperante regni cœpit abrogatio. Primus enim iste denicquã Ægyptum imperio Romano adiecit, quam, qui postea secuti sunt imperatores missis in regionem ducibus & copiis, sibi feruire coegerunt. Nec verò illorum DVRI TIVM malè significauit Daniel; cum ferrum imperium eorum, ferris que vnguib; & dentibus præditam feram nominauit. Sequitur deinde; E T B I B E N T A Q V A M Æ G Y P T I I, Q V O D E S T I V X T A M A R E: quo loco Aquilas A Q V A A M A R I A B S O R B E B V N T V R interpretatus est; Symmachus autem, E X T E R M I N A B V N T V R. Significatur verò per M A R E ipsa Ægyptiorum multitudo, quo pacto gentes multas antea, tanquam mare fluctibus agitatum dixit. Quo deinde loco de radice Iesæ disseruit, & mare Ægypti desertum se redditurum minitantem Dominum introduxit. Huius quoque amplitudinem & Hieremias ipse locutis & saltui comparauit, vbi ait; Succidite saltum eius dicit Dominus, quia non supputabitur; quia multiplicabit super locustam, & non est eis numerus. At quod D E S I T V R V M F L V V I V M dixit; de regno certè, non aliter quam antea (cum de radice Iesæ sermo esset) in eius fluuios immisurum manum, cæteraque alia, Dominum monuit, intellexit. Et mox etiam D E S I T V R V M F L V V I V M, O M N E M Q V E A Q V A C O N G R E G A T I O N E M A R I D A M F V T V R A M adiecit. Quod autem cum PRINCIPE FLYVIO ET FOSSAS etiam D E F E C T V R A S dixit; cum regno ipso & PRINCIPE etiam sigillatim perituros demonstrat, ipsas quoque militares copias C O N G R E G A T I O N I S nomine significans. Neque sanè ab istis discrepant quæ in hæc verba apud Ezechielem legimus; Ecce ego contra te Pharao, princeps magne, qui cubas in medio fluminum tuorum.

Dan. 2. 7.

Cap. 46.

Es. 11.

Cap. 29.

ὡς ἐξελυτο τὸ πῦρ γὰρ ΣΚΛΗΡΟΥΣ, ὡς ἀνικητὸς, καὶ ὡς πᾶσαν ἡπείαν ἀνεδύτης καλῆι. πολλοὶ δὲ εἰδῶν τὰ τῶν εἰδῶν καταρῆσας ἔχοντες, τὸ τῆς Αἰγυπτίου βασιλείας ἐκβαλλομένου, συνεισέθηκε γὰρ τῶ σωτηρίου κήρυγματι καὶ ἡ τῆς Αἰγυπτίου βασιλείας καταρῆσις· μάλλον δὲ καὶ αὐτῆ τῆς σωτηρίας γενήσεθ' ὅτι αὐτῶν Κασσαρος γενόμενος, δινατὸς γὰρ ὢν ἕτος βασιλεὺς τῆς Αἰγυπτίου φάρτος τοῖς Ρωμαίοις ὑπέταξε. μετ' ὃν ὁμοίως οἱ Ρωμαῖον ἄπαντες κραταυροὶ βασιλεῖς καταδεδύοντο τῆς Αἰγυπτίου, τραπηλικῶς αὐτοῖς ἐκπέμποντες ἀρχοντας. ὢν τὸ ΣΚΛΗΡΟΝ ἐδήλωσε Δανιὴλ, σιδηρῶν αὐτῶν τῆς βασιλείας ἐπιπῶν, καὶ ἡμεῖς ἔχοντες ὁδόντας σιδηρῶς, καὶ ὄνυχας σιδηρῶς. οἷς ὁπιφύεται. ΚΑΙ ΠΙΟΝΤΑΙ ΥΔΡΑΙΓΥΠΤΙΟΙ ΤΟ ΠΑΡΑΘΑΛΑΣΣΑΝ. ἀπὸ τῆς φησὶν ἀκτύλας, ἀναποθνήσκειται ὑδάτα ἀποθαλάσσης. ὁ δὲ Σύμμαχος, ἀφανισθῆσκειται. τραπελικῶς δὲ θάλασσης, τὸ τῶν ἐκ τῶν ἀκτύλων τῆς Αἰγυπτίου καὶ διὸ καὶ ἀνωτέρω τὰ πολλὰ ἔθνη ὡς θάλασσαν ἔφη κινεῖσθαι. καὶ ἐν οἷς ὡς ἐκ τῆς ἐκρίσεως ἰεσσαὶ διαλάμβανεν, ἔλεγε καὶ ἐρημιάσει κύβητος τῆς θάλασσης Αἰγυπτίου. Ἐαυτῆς δὲ τὸ πλῆθος καὶ Ἱερემίας ἀκρίσιν ἀπέχεσθαι καὶ δρυμῶν λέγων· Ἐκιδύαται τὸν δρυμὸν αὐτῆς, λέγει κύβητος, ὅτι ἔμεινε ἀκρίσιν, ὅτι πολὺ πληθύνει ὡς ἀκρίδια, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἀριθμῶς. ἡ δὲ τοῦ ποταμοῦ ΕΚΔΕΙΨΙΣ, τῆς βασιλείας ὅτι σημαντικῆ, ὡς καὶ ἂν τοῖς ὡς ἐκ τῆς ἐκρίσεως ἰεσσαὶ, καὶ ὅτι βαλεῖ κύβητος πλῆθος αὐτῆ ὅτι τὸν ποταμὸν, καὶ τὰ ἔξω. καὶ ἀλλὰ γὰρ δὲ εἴρηται, ὁ ΔΕ ΠΟΤΑΜΟΣ ΕΚΔΕΙΨΕΙ, ΚΑΙ ΞΗΡΑΝΘΗΣΕΤΑΙ ΠΑΣΑ ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΥΔΑΤΟΣ. μετὰ δὲ τὸν ΠΡΩΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟΝ, καὶ ἑτέρως ΕΚΔΕΙΨΕΙΝ φησὶ καὶ τὰς ΔΙΟΥΡΥΓΑΣ, μετὰ τῆς βασιλείας καὶ τοῦς ΑΡΧΟΝΤΑΣ τῶς καὶ μέρος διλάθ. ΣΥΝΑΓΩΓΑΣ δὲ τῶς πολεμικῶς αὐτῶν δυνάμεις ἐκάλει. καὶ Ἱεζεκιὴλ δὲ συναδὰ τῶν φησὶ τὰ δὲ λέγει κύβητος. Ἰδοὺ ἐγὼ ὅτι σὲ φάρακα τὸν ἀρχοντα τὸν μέγαν, τὸν κατήμενον ἐν μέσῳ τῶν ποταμῶν αὐτοῦ. καὶ

τ. α. λ. γ. α. ι.

ὡ καὶ φησὶ Προκολλῆσι τῶς ἰσχυρῶς ἔπειτα καὶ πῆρυσ σου καὶ μετ' ἔτερε. Καὶ ἐκινεῖσθαι πάντες τὸς μαχόμενος αὐτῶν εἰς Αἰγυπτίον, καὶ πληροῖσθαι ἡ γῆ ψαυματίων. Καὶ δώσω τῶς ποταμῶς αὐτῶν ἐρήμους. καὶ πάλιν ἐκείρατιζες τοῖς ποταμοῖς σὺ, καὶ ἔσπεπᾶταις τῶς ποταμῶς σὺ καὶ Ἱερემίας δὲ φησὶ. Τίς ἔστος ὡς ποταμὸς ἀναθήσεται, καὶ ὡς ποταμοὶ κινεῖσθαι ὑδάτω. ὕδατα Αἰγυπτίου. δι' ὧν διλάθεται τὰ πλῆθη τῶν παρ' αὐτοῖς φάρακων, ὧν μέσῳ ἐγκαθήμενον τὸ δρόκοντα ἐκός. ἡ δὲ μετὰ λαυγῶν. ἰσχυρῶς δὲ τῶς ὑποκειμένης τοῖς καὶ μέρος νοήσονται ἀρχῶν. ἐκείρατιζε δὲ τοῖς ὑπ' αὐτῶν φάρακων, ὡς καὶ ἔσπεπᾶται αὐτὸν ἔφη τραπελικῶς δινατῶν, τραπελικῶς γὰρ φάρακα ἀνάγκη ἔσεται νοεῖν, ὡς καὶ τὸ ὡς φάρακα ἔθνος ἀνέλιπται καὶ καταπεπατημένον, ὅτι οἱ ποταμοὶ διήρπασαν τὸ γλῶσσο ἐν ὅτι τῶν καὶ ἀνθρώπων ἀφανισμὸν ἐπῆρται ἡ φρονησία, ἔδεν ἐλείπετο ζῆν. ἀκόλθον γὰρ ἡ καὶ τὰ ζῶα πᾶσι τοῖς ὑδάσι συναπόλλασθαι, καὶ δὲ μετὰ τῶν ΥΔΑΤΩΝ ἀπόλλασθαι, πολυπληθίως ἐσομένης καὶ ΑΙΓΥΠΤΟΝ μέμνηται, καὶ ὡς ἔσται ἡ φάρακα ἐκείρατιζον καὶ ἡ φάρακα τῶς Αἰγυπτίου. καὶ πῶς ἔσονται εἰ τὸ ὑδῶν ἄπαντα ἐξέλπειται; ὅθεν τραπελικῶς νοήσονται ἔσονται σημεῖον τῶν Αἰγυπτίων τῆς βασιλείας καὶ τὰ πλῆθη τῶν μαχόμενος δυνάμεις. ἄλλοι δὲ φησὶ τὰ φάρακα νοήσονται φάρακα, ὡς Οὐαασασιανὸς τῆς Ἰσραὴλ ἐλὼν καὶ Αἰγυπτίον ἐφάρατευσεν. καὶ ὅθεν αὐτῶ καὶ πάντα ποιήσας, ΠΑΣΑΝ ΥΔΑΤΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗΝ ΑΠΕΞΗΡΑΝΕΝ, ὡς ΥΔΑΤΩΝ ἐνδεία, τοῖς παρ' ἀγαλὸν ὀρύγμασι πτόμων πῶς ὑδῶν Αἰγυπτίου ζῆται, δι' ὧν τὸ τῆς θάλασσης διηθήμενον ὑδῶν ποταμῶν γίνεται. τότε φάρακα εἰς Αἰγυπτίον ἐλθεῖν καὶ τῶς τὸ σωτηρίου κήρυγμα εἰσάγειν. τῶν δὲ Αἰγυπτίων οἰκόντων οἱ μὲν τὰ πεδία, οἱ δὲ τὰ ἐλὼν κελκῆρανται, οἱ φάρακα καὶ βοῦκαλοὶ εἰσάγειν πλῆθος τῶν παρ' αὐτοῖς γινόμενων βοῶν ὀνομάζονται. γὰρ ἡ δὲ ἔσονται καὶ οἶνοι τῶν ἀπερῶντες, ΙΧΘΥΣΙ δὲ καὶ Γάλακτι καὶ ΖΥΨΩ καὶ τοῖς ἐξ ἐλὼν ἀπαλοῖς τεινομένοις οἱ καὶ τὸ ΑΙΝΟΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΤΟ ΣΧΙΣΤΩΝ. ὡν ἐνδεία φησὶ

λ. ὡς ποταμοὶ ἀναθήσεται. ἡ ἀρχῶν

ἡ δὲ

λ. φησὶ ἡ φάρακα

ἡ δὲ

Deinde adiicit, Adglutinabo pisces fluuij alis tuis. Rursum post nonnulla; Et stringent omnes gladios suos in Ægyptum, terraque vulneratis implebitur, & dabo fluuios eorum desertos. Et rursum; Infultabas fluuiis tuis, fluuiisque tuos conculcabas. Et apud Hieremiam; Quis iste? tanquam fluuios ascendet, & tanquam fluuij inundant aquam. Aquæ Ægypti tanquam fluuii ascendent. Quibus certè verbis militares copias inhuit; quarum in medio cum princeps federet, extulisse se, & superbisse par est. Pisces autem cum nominat, suis quoque ducibus subiectos milites intelligit, in quos ita insultasse significat, vt eos præ sauitia & crudelitate pedibus conculcare non dubitauerit. Tropicè porrò & ista, sicut illud prius; Gens infidelis & conculcata, cuius fluuij terram dirpuerunt, intelligi volunt. Si istis ergo & hominum interitum propheta adiecisset, nihil amplius, quod postulare, reliquisset. Sequatur enim, vt cum aquis omnibus & animalia etiam ipsa simul interirent. Nunc verò post A Q V A R V M interitum, magnæ etiam in Æ G Y P T O futuræ multitudinis, immò altaris etiam, in quo Domino sacra facturi sint, meminit. Verum qui fiat, si aqua omnis deficiat? Hinc ergo Ægyptiorum imperium & bellici exercitus amplitudinem tropicè ista nobis innuere arbitramur. Alij planè ad Vespasiani tempora referri arbitrantur, quibus armis Ægyptum occupauit: cui quidem ita per omnia fauit Dominus, vt O M N I D I S I C C A T A A Q V A R V M C O N G R E G A T I O N E, propter earum penuriam, fossas ipso in littore, in quas marinæ receptæ mora aliqua potui aptiores euaderent, Ægyptios conficere, itaque aquâ quærere necesse fuerit; eoque maximè tempore salutaris nunciij præcones in Ægyptum penetrassent. Quia verò eorum, qui in Ægypto degunt, agros quidem alij, alij autem paludes incolunt, ob id palustres alios, alios autem armentarios, à boum, quibus abundant, copia, nominari. Neque verò pane & vino, qui illis careant, sed P I S C I B V S, lacteque, & Z Y T H O; cæterisque tenellis aliis quibuscunque possunt, per paludes in cibum resectis, vesci, L I N V M Q V E F I S S I L E O P E R A R I: quorum omnium, desit

Cap. 46.

cientibus aquis, fumam fore penuriam significat. Verum qui primam attulerunt explanationem, & istum rursus allegoriae sensum proponunt. Intellige, aiunt, FLVVI nominis, veterem illam, quae apud Aegyptios olim viguit, philosophandi rationem. Nam & Mosem ipsum vniuersa Aegyptiorum sapientia, fama apud omnes celebri, instructum fuisse legimus, cuius partes FLVVIORVM ET FOSSARVM appellatione designatae, ipsi sunt, qui de singulis disciplinis apud eos habentur libri; ex quibus nec olca, nec vitis, nec rerum necessariatum, viliūmque quicquam, sed CALAMVS tantum, IVCVSQVE, ET PAPHYRVS producantur. Dicitur & draco, quem fecit, vt illuderet ei, apud Iobum iuxta PAPHYRVM, ET CALAMVM, & butonium, cubile suum ponere. Vocauit verò & Ezechiel Pharaonē draconis nomine. Merito igitur vt apud istos draco ille Aegyptius, eiusque cesset philosophia, peregrinatur Dominus; qui illa praesentia sua tollit, in eorumque locum recentium aquarum salutarem potum (quo de prius intellexit, cum haustueros aquas de fontibus saluatoris dixit) & pro FLVMINE flumen, cuius impetus ciuitatem Dei laetificet, reponere consuevit. Vides ergo vt in Aegyptiorum vtilitatem ista praedicentur? Atque inde est, quod interpretes septuaginta, ET BIBENT AEGYPTII AQVAM IUXTA MARE: FLVVIYS AUTEM DEFICIET, reddiderunt. Quibus enim nihil Aegyptiacae aquae superlit, cum sit ad potum inarina inutilis, nouum aliud aquae genus annūciatur. Sed enim cum Aegyptiacae aquae defecerint, tum illi demum LVGBVNT, quibus pisces, id est hominum animas, venari vitatum fuerat; quia illis planè repugnent, qui piscatores hominum vt fierent, à Domino vocati sunt. Sua enim illi philosophia & incantatione deceptas animas, verborum inuolucris, tanquam RETIBVS contraria eius omnino SAGENAE ratione, quae in mare missa omne piscium genus amplectitur, regnūmque caelorum, & homines ipsos significat, inuoluebant. LVGEANT ergo qui eas artes sibi per Christi aduentum ablatas esse vident, iuxta illud; Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam

Cap. 12. Isai. 45.

Matth. 13.

1. Cor. 1.

πάντων ἀμελειότων τῶν ὑδάτων γενήσεται. οἱ δὲ τὸ φρόντισιν ἐκδεδακότες ἐξήγησιν, καὶ τὸν αὐτὸν ἀλλήγησιν τὸ φρόντισιν. νόμι ΠΟΤΑΜΟΝ λέγοντες καὶ τὸ πάλαι παρ' Αἰγυπτίους φιλοσοφίαν ἀμάλζουσαι εἰρήται γὰρ, καὶ ἐπαυδέθη Μωσὶς πάση σοφία Αἰγυπτίων, ἧς λόγος ἔρει πολὺς. Ἔ μέρη καὶ ΠΟΤΑΜΟΙ καὶ ΔΙΟΥΡΥΧΕΣ τὸ καὶ ἔχαστον παρ' αὐτοῖς μαθημάτων οἱ λόγοι, ἐξ ὧν ἐφύοντο ἐκ ἐλαία καὶ ἀμπέλους, οὗ ἀναγνώσθον ἢ ἑσπριμον ἐδὲ ἐν, ΚΑΛΑΜΟΣ δὲ ΚΑΙ ΑΧΙ, ΚΑΙ ΠΑΠΥΡΟΣ. ὁ δὲ δράκων, ὃν ἐπλασε ἐμπάξιν αὐτῶ, παρ' Ἰαβὴ λέγεται κοιτάξεται τὸ πάλαι ΠΑΠΥΡΟΝ καὶ ΚΑΛΑΜΟΝ καὶ βύτομον. καὶ Ἰερεμὴ δὲ τὸν Φαράω κέκληκε δράκοντα ἵν' οὐδὲ κλειπῆται ἑσπριμον τε Αἰγυπίος, καὶ ἡ τέτα φιλοσοφία, κύριος ἐνδύτας τῆτοις ἔστι δημῆι, ἑσπριμον μὲ πάλαι τῆ παρὰ στα, αὐτὸ δὲ ποτὸν χερμὸν ὑδάτων σωτήριον, καὶ ἔ τὸ φρόντισιν ἐλέγεται, καὶ ἀντλήσετε ὑδῶρ μὲ ἐσπριμον ἐκ τῆς πηγῶν τῆ σωτηρίου. καὶ ἀπὸ ΠΟΤΑΜΟΥ παταμῶν, ἔ τὰ ὀρμήματα εὐφρανῶσι τὸ πάλαι ἔ τὸ φρόντισιν ὡς ἔστι ἀφελεία ἑσπριμον τῆ Αἰγυπτίων φασίξεται; διὸ καὶ τὸ ἐσπριμον λέγεται τὸ, ΠΙΟΝΤΑΙ Οἱ Αἰγυπτιοὶ τοῦ ὑδῶρ τοῦ ΠΑΡΑΘΑΛΑΣΣΑΝ. ὁ δὲ ΠΟΤΑΜΟΣ ΕΚΛΕΙΨΕΙ. μὴ ὑφεσπριμον γὰρ ὑδάτος Αἰγυπτίαν, μὴ δὲ ποτὸν τῆ φελείας τυγχεσπριμον, χερμὸν ὑδῶρ αὐτοῖς ἐπαγέλλεται. ἀλλὰ γὰρ κλειπῶν τῆ Αἰγυπτίαν ὑδάτων, οἱ φρεσπριμον τῆ φελείας, δηλαδὴ τῆ ἀνθρωπίνων ψυχῶν, ΠΕΝΘΗΣΕΙΝ λέγονται τυγχεσπριμοντες ἐναντιοῖς τοῖς, φρεσπριμον ἔ τὸ σωτήριον Δεῦτε καὶ ποιήσω ὑμῶς ΑΛΙΕΙΣ ἀνθρώπων. Σκένοι γὰρ αὐτοῖς φιλοσοφίας καὶ φρονησίας, τὰς ψυχῶν ἐδελείαζον οἰονεὶ ΣΑΓΗΝΗ, τὰς τῶν λόγων πλοχῶν συλλαμβάνοντες. ἐναντία δὲ ἐσπριμον τῆ ΣΑΓΗΝΗ περὶ ἧς εἰρηται ὁμοία ἔστι ἡ βασιλεία τῆ φελείας σαγήνη βελθείση εἰς τὴ φελείας, καὶ συλλαβήση ἑσπριμον παντὸς γένους ἰσπριμον. τὸ λόρον τῆ περὶ τῆ βασιλείας τῆ φελείας καὶ ἰσπριμον τῶν ἀνθρώπων, ἑσπριμον φελείας. ΠΕΝΘΟΥΣΙΝ ἔ τὸ, ὡς μὴ ἐπὶ αὐτῶ τὰ παύσαντα Χερμὸν ἐχούτες ἐργασίαν, καὶ τὸ Απολλῶ τῆ σοφίαν τῆ φελείας, καὶ τὸ

πῶ σῶσιν τῆς φελείας ἀβελήσω. ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟ ΔΙΟΝΟΝ, οὐ τὸ φρόντισιν καὶ ἀρρεγῆς, ἀλλὰ τὸν λόρον τὸν διερωγῆτα καὶ ἐχρῆσμενον. καὶ ΗΒΥΣΣΟΣ ΔΕ ΤΟΥΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ ΗΡΑΒΕΥΕΤΟ ΠΟΤΑΜΟΥ. οἱ τοίνυν τῶν ἐργάτων φελείας, ὅτε μὴ κέπ αὐτοῖς φρεσπριμον φελείας, καὶ κόσμον τῆς παρ' αὐτῶν σοφίας εὐπορεῖτο τὰ τούτων ὑφάσματα λόγοις τὸ φελείας καλύψισιν ἀπατηλοῖς τε καὶ πηλοῖς. μὲν ἄν ΣΤΕΝΑΞΟΥΣΙ καὶ οἱ ΤΟΝ ΝΟΘΟΝ ΟΙΝΟΝ, οὐ τὸν ἐξ ΑΜΠΕΛΟΥ κατὰ σκευάζοντες. ἄν δὲ πάντων φρονησῶν ὁ Αἰγυπτίαν ἔ τὸ ποταμῶν, ἔ σπριμον ἑτεροφρονησῆται φησί. Τί σοι καὶ τῆ γῆ Αἰγυπτίας τῆ πέν ὑδῶρ γινῶν. τὰ δὲ τῶν ἐξ ἧς φελείας ἀφανῶν ΑΡΧΟΝΤΩΝ φρεσπριμον, οἱ τῶν φελείας καὶ μεγάλως ἐφείδουσι πόλεις, τῆ τῆ ΤΑΝΕΙ καὶ ΜΕΜΦΕΙ.

Τῆ δὲ ἡμέρα ἐκείνη ἔσονται οἱ Αἰγυπτιοὶ, ὡς γενναῖες, ΠΙΠΙ ἐν φόβῳ, ἐν τρόμῳ, ἀπὸ φρεσπριμον τῆς χερμὸς τῆ κυρίας σαβαῶθ, ἢν αὐτὸς ἐπὶβαλεῖ αὐτοῖς. καὶ ἔσα ἡ χώρα τῶν Ἰουδαίων τοῖς Αἰγυπτιοῖς εἰς φρονητρον. φῶς ὃς εἰν ὀνομάση αὐτὴν αὐτοῖς, φρονηθήσονται διὰ τὴν βελήν, ἢν βελείαται κύριος ἐπ' αὐτῆς. τῆ ἡμέρα ἐκείνη ἔσονται φέντε πόλεις ἐν τῆ Αἰγυπτίᾳ λαλῆσαι τῆ γλώσση τῆ χανάτιδι, καὶ ὀμνύσασα τῶ ὀνομάτι κυρίας. φῶς ἀσεδέκ κληθήσεται ἡ μία πόλις. τῆ ἡμέρα ἐκείνη ἔσα φουσασῆριον τῶ κυρίῳ ἐν χώρα Αἰγυπτίων. καὶ σήλη φρεσπριμον τὸ ὄριον αὐτῆς τῶ κυρίῳ. καὶ ἔσα εἰς σημεῖον εἰς τὸν αἰῶνα κυρίῳ ἐν χώρα Αἰγυπτίας, ὅτι κερράξοντα φρεσπριμον τὸ κύριον διὰ τῆς φελείας αὐτῆς. καὶ φουσαλεῖ αὐτοῖς τὸ κύριος ἀνθρωπον, ὃς σώσει αὐτῆς, κρινῶν σώσει αὐτῆς. καὶ γινῶσθες ἔσα τὸ κύριος τοῖς Αἰγυπτιοῖς, καὶ γινῶσονται οἱ Αἰγυπτιοὶ τὸν κύριον ἐν τῆ ἡμέρα ἐκείνη. καὶ ποιήσασα φουσασῆριον, καὶ εὐξοντα εὐχῶς τῶ κυρίῳ, καὶ ἀποδώσασα. καὶ φασατάξει τὸ κύριος τῆς Αἰγυπτίας

ΑΙΣΧΥ-
ΝΗ ΔΗ-
ΤΕΤΑΙ.

ΤΑΤΑΝ
ΑΙΓΥΠΤΙΑΝ
ΗΡΑΒΕΥΕ-
ΤΟ ΠΟΤΑ-
ΜΑ.

* ΣΑΒΑΘΟ.
ΤΟΜΟΣ ΚΒ.

* ΟΙ ΤΟΜΝΥΟΝΤΕΣ.
* ΣΑΒΑΘΟ.
* Σ. ΗΑΙΟΤ. ΑΘΑΡΕΣ.

* Α. Σ. Ο. ΣΑΤΗΡΑ Ο-
ΠΕΡ ΕΡΜΗΝ ΗΥΕ-
ΤΑΙ ΙΗΣΟΥΣ.

* Σ. ΟΥΣΙΑΝ. Α. ΟΥ-
ΣΙΑ.
* Α. ΚΑΙ ΔΕΡΑ.

πληγῆ μεγάλη, καὶ ἰάσεται αὐτὰς. καὶ ἐπιτραφήσονται
 πρὸς κύριον, καὶ ἐπακύσεται αὐτῶν, καὶ ἰάσεται αὐτὰς. τῆ
 ἡμέρα ἐκείνη ἔσται ἡ ὁδὸς Αἰγύπτου πρὸς Ἀσσυρίους, καὶ εἰ-
 σελεύσονται Ἀσσύριοι εἰς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτιοι πορεύ-
 σονται πρὸς Ἀσσυρίους, καὶ δουλεύσασιν Αἰγύπτιοι τοῖς
 Ἀσσυρίοις. τῆ ἡμέρα ἐκείνη, ἔσται Ἰσραὴλ τρίτος ἐν τοῖς Αἰ-
 γυπτιοῖς, καὶ ἐν τοῖς Ἀσσυρίοις εὐλογημένος ἐν τῇ γῆ, ἢν
 εὐλόγησε κύριος σαβαὼθ λέγων· εὐλογημένος ὁ λαὸς μου
 ὁ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ὁ ἐν Ἀσσυρίοις, καὶ ἡ κληρονομία μου
 Ἰσραὴλ.

Die illa erunt Ægyptij tanquam mulieres in timore, & tremore, à
 facie manus Domini Sabaoth, quam ipse immittet. Et erit regio Iu-
 dæorum Ægyptiis in terrorem. Quicumque eam nominauerit ipsis,
 expanescent propter consilium, quod consuluit Dominus in eos.
 Die illa erunt quinque ciuitates in Ægypto loquentes lingua Cha-
 nanæa, & iurantes nomini Domini. Ciuitas Afedec vocabitur vna ci-
 uitas. Die illa erit altare Domino in regione Ægyptiorum, & colum-
 na ad consilium eius Domino. Et erit lignum in perpetuum Domino
 in regione Ægypti, quoniam clamabunt ad Dominum propter op-
 primentes eos. Et mittet eis Dominus hominem, qui saluabit eos; iu-
 dicans saluabit eos. Et notus erit Dominus Ægyptiis, & cognoscent
 Ægyptij Dominum in die illa. Et offerent sacrificia, & dona, & vo-
 uebunt vota Domino, & reddent. Et percutiet Dominus Ægyptios
 plaga magna, & sanabit eos: & conuertentur ad Dominum, & audiet
 eos, & sanabit eos. Die illa via Ægypti ad Assyrios erit, & ingredien-
 tur Assyrij in Ægyptum, & Ægyptij ibunt ad Assyrios, & seruient
 Ægyptij Assyriis. Die illa erit Israël tertius inter Ægyptios, & inter
 Assyrios benedictus in terra, quam benedixit Dominus exercituum
 dicens; Benedictus populus meus, qui in Ægypto est, & inter Assy-
 rios, & hæreditas mea Israël.

* * * in iudi-
 cio supplicium de OPPRIMENTIBVS
 fumens. Hoc enim pacto; id est, ipso af-
 flictionis tempore, quod DIEI nomine
 significauit, Dominum agnoscent. Sunt
 autem nonnulli, qui ad ipsam omnino
 incarnationem locum referri existiment.
 Cum enim in homines tyrānidem exer-
 cerent dæmones, malorumque onere
 grauissimo, vt rebus ipsis patuit, preme-
 rentur, eorum tandem miserus est Do-
 minus. Ita siquidem & Abelis sanguis
 indignum facinus abominante Deo, cla-
 mare dicitur. Qui enim aiunt, cum inuo-

Gen. 4.

* * * ἐν κρίσει τῶς
 ΟΛΙΒΟΝΤΑΣ μετεργόμενος. τῆται γὰρ
 τῷ πρόπω καὶ γινώσκονται τὸν κύριον ἐν τῷ τ
 ἡλίφωας κρηρῶ, ὃν ΗΜΕΡΑΝ ἐκάλεισε.
 Τινὲς δὲ πρὸς αὐτὴν ὄλως πλὴν ἐπιδημῶν
 τὸν λόγον ἐξέλαβον. τῆς γὰρ ἀνθρωπίνης φύ-
 σεως ἔσπευ τῆς δαμνῶν τυραννομενίας,
 φορητῶ τε κακῶν (υπεργουδίας πολλῶ, ὡς αὐ-
 τῆ βοῶντος τῆ ἀράγματος, Θεὸς τὸ γένος
 ἠλέησεν. οὕτω γὰρ λέγεται καὶ ἄμμα τὸδ
 Ἀβελ βῶσαι, πλὴν ἀτοπίαν τῆ ἀράγματος
 βδελυξάμενος Θεῷ. πῶς γὰρ ἐκάλου φασὶν,
 ὃν ἡ-

ὃν ἠγνόου το πρῶτερον, ἀλλ' ἢ δι' ἂν ἔπα-
 χον μόνον, ὅτε καὶ τὸν λόγον αὐτοῖς ἐν ἀν-
 θρωπείᾳ πέμπτη μορφῇ; ΚΑΙ ΣΕΣΩΚΕ
 ΚΡΙΝΩΝ, τῆτ' ἐστὶ δὴ λέγειν ἐπ' αὐτοῖς ἐκ-
 φέρων πλὴν κρίσιν, σφοδρῶς ζῶσιν τῶς ἡλίφω-
 τας πρὸς τοῖς. διόφθισιν αὐτῶς· νῦν κρίσις
 ἔστι τῆ κόμισ τῆτα. νῦν ὁ ἀρχὸν τῆ κόσμῶ
 πούτα ἐκβλήθησεται ἔξω. οὕτω | Χειρὸς
 ΕΔΙΚΑΣΕ τυραννῶ καὶ κόσμῶ, ἐλλυ-
 σέτε καὶ ΤΟΥΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ πρὸς
 ἑαυτῶν· αὐτ' ἂν χειρὸς τοῖς ΟΥΣΙΑΣ ἐκ-
 τελέσιν ἐπαρθελλόμενοι, μέλρι τε παντός
 τοῖς τῆς πίστεως ἀναλλῶσιν ἀγῶσι χεῖ τὸ
 εὐξασθε καὶ σπῶδοτε. ἔπιπτεται δὲ τὸν νοῦν
 ἀναγκῶν, ὡς κρηρῶ νόμου καὶ κρηρῶς ἀφ-
 θήκης παρῆσιν ὁ λόγος εἰσαγωγῆν. Μω-
 σῆος γὰρ ἀπαρρέουσιντος ἐκ τῶς Ἱερουσαλήμ
 μὴ δ' εἶν γενέσθαι ΟΥΣΙΑΣ ΤΗΡΙΟΝ, καὶ
 πλὴν τῆ Λευι μὴ τῶ ἱερατεῖον φυλλῶ ἔπι-
 πτεσάντος, πῶς ἢ πρὸς φητέα ΟΥΣΙΑ-
 ΣΤΗΡΙΟΝ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤῳ καθίστησιν,
 ἱερέας τε Θεοῦ τῶς Αἰγυπτίους γενέσθαι φη-
 σι; χεῖ δὲ τὸν σπῶδοτον, μεταπθεμενίας Ἱε-
 ρουσαλῆμ, ἔξ ἀνάγκης καὶ νόμου μεταθέσιν
 γίνεται, μετὰ δὲ τὰ εἰρημνῶ φησὶν ὁ πρῶ-
 φήτης· ΚΑΙ ΠΑΤΑΞΕΙ ΚΥΡΙΟΣ
 ΤΟΥΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ ΠΛΗΓΗ,
 ΚΑΙ ΙΑΣΕΤΑΙ ΑΥΤΟΥΣ. ΟΥ· γὰρ
 ἀγαπᾷ κύριος, παρῶν· ματιοῖ δὲ πᾶσι
 ὡν ὃν πρὸς δέχεται. ΠΛΗΓΗΝ δὲ ΕΠΑ-
 ΓΕΙΤΟΙΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΙΣ, ὅτ' ἂν τῶ
 χροσι τῆτα δέομενοι, μὴ μεμῶν αὐτῶ πλὴν
 ὄργῶ. πνὲς δὲ φασιν ὡς ΠΛΗΓΗΝ κα-
 λῆι πλὴν ἔσπευ Ρωμῶν δὴ λείαν, δι' ἧς αὐ-
 τῶς ἰάσεται, παρῶν εἰς αὐτῶς πρὸς χῶν τῶ
 σωτηρία κρηρῶ ματι. πρῶτερον γὰρ ἐκ τῶ
 ἔπιφωιτῶν ἀμύνας ἀφῶ κρηρῶν. πλὴν
 ἀφελεία, καὶ ἡμῶ ΠΛΗΓΗΝ ΕΠΑΓΕΙ
 Θεός, ὅσφ εἰδότες οἱ πρῶφῆται φασί. Παρῶ
 δευσον ἡμῶς κύριε, πλὴν ἐν κρίσει, καὶ μὴ ἐν
 θυμῶ. καὶ πάλιν· Ἐν ἡλίφῃ μικρῶ ἢ παρῶν
 σε ἡμῶν. καὶ τῆτ' Ἱερουσαλῆμ (υπεργουδίας φησὶν, ἐν
 πῶν καὶ μάστιγι παρῶν εἰδήσιν Ἱερουσαλῆμ. μετ' ἄ
 φησι. ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΕΚΕΙΝΗ, χεῖ τ' αὐτῶν
 διλοπότι κρηρῶν, ΕΣΤΑΙ ΟΔΟΣ ΑΣΣΥ-
 ΡΙΟΙΣ ΠΡΟΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ, ἔτα

caffent, quem antea ignorabant; nisi iis
 tantum adducti, quæ misso in hominis forma Verbo passi sunt? ET SALVA-
 VIT IUDICANS; id est, iusta sen-
 tentia tenebrarum catenus eos à quibus
 opprimebantur, tradidit. Atque hoc est,
 quod iam adesse mundi huius iudicium,
 quod iam adesse mundi huius iudicium,
 iamque eiusdem principem foras expul-
 sum iri dixit. Sic igitur tyrannum &
 mundum Christus IUDICAVIT; sic
 denique ÆGYPTIOS omnes ad se
 ipse pertraxit. In quorum memoriam
 promissis gratiarum HOSTIIS, fidei-
 que in perpetuum certaminibus defuncti
 (iuxta illud, quo vouere, votaque per-
 soluere monetur) certamen ineunt. Est
 verò hic mente diligenter attendere ne-
 cessarium, nobis hic nouæ legis nouique
 testamenti rudimèta proponi. Qui enim
 Mosis lege non nisi intra Hierosolyma
 ALTARE erigi, nullamque tribum
 aliam; præter Leuiticam sacerdotio fun-
 gicaente, IN ÆGYPTO iam AL-
 TARE excitatum iri, futurisque, sacer-
 dotes Ægyptios affirmat prophetia? At-
 qui autore Apostolo, Mutato sacerdotio,
 & legis mutatio fiat necesse est. Ad-
 iicit verò ad superiora propheta, his ver-
 bis; ET PERCVTIET DOMINVS
 ÆGYPTIOS PLAGA, ET SANA-
 BIT EOS. Quem enim diligit, casti-
 gat, & quemcumque verberibus cedit, in
 filium amplectitur. PLAGAM ergo in
 ÆGYPTIOS, qua maximè opus ha-
 bere videbantur, inducit; neque iram
 suam protrahit. Sunt porrò qui PLAGAE
 nomine, quam passi sunt à Roma-
 nis seruitutem intelligant, per quam id-
 eo sunt sanati, quod hac via salutis fit ad
 eos delatus nuntius. Neque enim ad eos
 antea peruenire poterat, qui ab homi-
 num reliquorum consuetudine abhorre-
 rent. Sed vtilitatis ergò, non iræ indulgēs
 INDVCIT PLAGAM Dominus. Quod
 quidem cum minimè à propheta
 ignoraretur, ita eum compellant, Do-
 mine castiga nos, verum in iudicio, &
 non in ira. Et rursus: In afflictione par-
 ua tua nobis castigatio. Deinde, conuer-
 so ad Iudæorum synagogam sermone;
 in labore & verberibus castigaberis Hieru-
 safalem. Addit postea, DIE ILLA, illo
 videlicet tempore, ERIT VIA ASSY-
 RIIIS AD ÆGYPTIOS; ita ve-

Ioan. 12.

Psal. 71.

Heb. 7.

Heb. 12.

Hier. 36.

Tob. 13.

teri & vſitata conſuetudine eos ſignifi-
cans, qui Syriam & Meſopotamiam in-
coſebant, erantque Aegyptiis maximè
infeſti, cùm in Romanorum poteſtatem
nondum redacti propriis regibus, hi qui-
dem Antiochi ſucceſſoribus; Illi autem
Ptolemæis vterentur. Quorum medij
Aegyptij cùm interdum ab utriſque im-
peterentur; ipſo Chriſti aduentu, tan-
quam communi pacis vinculo, non terre-
na modò cæleſtibus, ſed ipſæ inter ſe
gentes etiam ita coiere, vt **TRES ISTÆ**
quæ mutua inter ſe odia ſemper exer-
cuerat, vna iam benedictione dignæ cre-
dantur, nec Iſraël amplius, tanquam Dei
populus, ſolùſque **BENEDICTVS**, effe-
ratur. Ita enim pietatem amplexi ſunt
omnes, vt mutuam inter ſe charitatem
colant & retineant. Contraſtis enim
gladiis & lanceis, cùm in iugum vnum,
ſpiritualiter quidem Dei, Romanorum
autem corporaliter, venerint; arma in
ſeſe nequaquam rapiunt. Quod deinde
ASSYRIIS SERVIRE AEGYPTIOS
inquit, vel charitatis ſeruitutem intel-
lexit, vel, quod nonnullis placet, id ideo
dixit, vt miſſum Romano nomine **SY-**
RORVM IN AEGYPTVM exercitum,
Syròque duce aliquo in ſeruitutem re-
dactos eſſe Aegyptios ſignificet. Qui eſt
ergo **BENEDICTVS IN AEGYPTO,**
ET INTER ASSYRIOS POPVLVS
per Eccleſiarum, quæ in eis ſunt, frequen-
tiam appareat. Viget autem qui **EX IS-**
RAEL eſt ab ipſo prædicationis tempe-
re. Fuit enim fidei in Chriſtum primitiæ,
à quibus & Euangeliftæ, & diſcipuli, &
Apoſtoli etiam promanarunt; vnde
TRIVM GENTIVM OMNES IN
TERRA BENEDICTI SVNT. Cæ-
terùm pro eo quod in **ASSYRIIS** legi-
mus, in **ASSYR** alii tranſulerunt; ne
Iudæos quiſquam, qui in Syria degunt,
ſed **AEGYPTIOS** ſimul **ASSYRIOS-**
QUE ſignificari putaret. Eſt verò maxi-
mè mirum, cur qui filiorum omnium eſt
nari maximus **TERTIVS** nominetur.
Sed ex quo in Chriſtum contumelioſus
exitit, iam inde in gentium terga reie-
ctum eſſe deprehendimus. Quo enim
tempore gentium intraverit plenitudo,
totus & ipſe tum demum ſaluabitur Iſ-
raël. Deinde per **BENEDICTAM** à
Domino **TERRAM** eccleſiam non

rem. II.

λέγων καὶ τὴν παλαιὰν Συρίαν, τὰς τε
Συρίαν καὶ Μεσοποταμίαν οἰκουμένης, οἱ
τοῖς Αἰγυπτίοις πολέμοι διετέλεσαν, ὅτε
καὶ τῆς Ρωμαίων ἀρχῆς ἰδίως βασιλεύσιν
ἐπέχρηστο· οὗτοι μὲν τοῖς ἑξ Ἀργύρου,
Πτολεμαίοις δὲ σκῆνοι· μέσοι δὲ ὄντες Ιου-
δαῖοι ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπὸ μέρος ἐβλάλλοντο.
Χεῖρος δὲ τῶν γενεῶν, ἡ πάντων εἰρήνη,
οὐ μόνον τὰ ὀπίσθια τοῖς ἐπουρανίοις συν-
ψεν· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπιτῆσιν ἐπὶ τῶν ἀλλοθι-
κῶν καὶ ταῦτα. **ΤΑ ΤΡΙΑ** δυσμενῶς ἀφ-
κείμωτα, καὶ μίας ἡξίωσεν εὐλογίας, ὡς μι-
κροὶ τὸν Ισραὴλ κατεπεύρεσθαι λαὸν Θεοῦ
λημματίζοντα καὶ μόνον **ΕΥΛΟΓΗΜΕ-**
ΝΟΝ. πάντες γὰρ εὐσέβειαν ἐδιδάχθησαν*, ὡς
καὶ τῆς παρεῖς ἀλλήλους ἀγάπης ἀντέχεσθαι.
τοῖς γὰρ μαχόμενοι ἰεὺς ζῆλοῦσιν ἀντιόψαν-
τες, ταύτας ἐπὶ ἀλλήλους ὅσα ἀφῆσαν τῶν
ζῆλον ἕνα γενεῶν, πνευματικῶς μὲν Θεοῦ,
σωματικῶς δὲ Ρωμαίων. **ΔΟΥΛΕΥΟΥ-**
ΣΙ ΔΕ ΤΟΙΣ ΑΣΣΥΡΙΟΙΣ ΑΙΓΥ-
ΠΤΙΟΙ τὴν τῆς ἀγάπης δουλείαν. ἢ ὡς
φασίντες, ἀφῆ τὸν Ρωμαίων ΣΥΡΩΝ ΕΝ
ΑΙΓΥΠΤΩ φρατόπεδα, Σύριος τὴν πινὰς
ἐρχομένης ἐξ ἑστίας διδάμει καταδύλαμνός
αὐτός. ὁ μὲν αὖ **ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΣ**
ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ ΚΑΙ ΕΝ ΑΣΣΥΡ-
ΟΙΣ ΛΑΟΣ, ἀφῆ τῆς τῆς ἐκκλησιαστικῶν
ἕρεται πολυπληθίας, ὁ δὲ ἐκ τοῦ **ΙΣ-**
ΡΑΗΛ καὶ τὸν τῆς κηρύγματος ἡκμασε
χρόνον. ἀπαρτὴ γὰρ τῆς εἰς Χεῖρον ἐγένοντο
πίστεως, ἐξ ὧν εὐαγγελιστῶν καὶ μαθητῶν καὶ
ἑπίσκοποι. διὸ πάντες οἱ **ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ**
ΕΘΝΩΝ ΕΠΙΓΗΣ ΕΥΛΟ-
ΓΗΝΤΑΙ. ἀπὸ δὲ τοῦ, **ΚΑΙ ΕΝ**
ΑΣΣΥΡΟΙΣ, ΚΑΙ ΑΣ-
ΣΟΥΡ ἐξέδωκεν οἱ λοιποὶ, ὡς ἂν μή τις
τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Συρία νομισθεῖ Ιου-
δαῖοι, ἀλλ' αὐτοῖς **ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ**
καὶ αὐτοῖς **ΑΣΣΥΡΙΟΥΣ**. τὸ δὲ θαυ-
μαστόν, ὅτι ὁ παρωτόκομος ἐν ταῖς **ΤΡΙ-**
ΤΟΣ ἀνομιῶν. παρονήσας γὰρ εἰς Χεῖ-
ρον, κατόπιν πέθειται τῆς ἐθνῶν. Ὅτ' ἂν
γὰρ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ, τότε καὶ πᾶς
Ισραὴλ σωθήσεται. **ΓΗΝ ΔΕ ΤΗΝ ΕΥΛΟ-**
ΓΗΜΕΝΗΝ ὑπὸ κυρῆ γούσης τ' ἐκκλησιαστικῶν
καὶ μά-

καὶ μάλιστ' ἐπὶ ἑστίον, καὶ οἱ παρῆς
κληρονομοῦσιν ἐπὶ καὶ Ἱερουσαλήμ ἐπὶ
ἑστίον, καὶ ὅρος Σιών· τοῖτο δ' **ΑΝ ΙΣ-**
ΡΑΗΛ καὶ ὁ Θεοφιλὴς τῆς ἀγίας χεῖρος
ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴν ἐθνῶν παρεξέλιθη
παντὸς βίου· διότι εἴρηται, **ΚΑΙ Η ΚΑ-**
ΡΟΝΟΜΙΑ ΜΟΥ ΙΣΡΑΗΛ. θροῖσμα
γὰρ κληρονομίας αὐτῶν Ισραὴλ, καὶ δὲ
λέγει Μωσῆς. ὁ δὲ παρεφῆτης θαυμάζων,
εἰ οἱ τῆς ἀλλοθι δεισιδόμενοι μάλλον Αἰ-
γυπτίῳ τὸν τῆς Ἱερουσαλὴν Θεὸν Ἱερουσαλὴν
σουσιν, ἐμφατικώτατα λέγει, **(Μωσῆς τῆ-**
τον, ὅ τὸ τῆς Αἰγυπτίῳ φησὶ· ποτὲ μὲν,
ΕΣΟΝΤΑΙ ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ ΟΜΝΥ-
ΟΝΤΕΣ ΤΩ ΟΝΟΜΑΤΙ ΚΥΡΙΟΥ
ΣΑΒΑΘ· ποτὲ δὲ, **ΕΣΤΑΙ ΘΥΣΙΑ-**
ΣΤΗΡΙΟΝ ΤΩ ΚΥΡΙΩ ΕΝ ΧΩΡΑ
ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ. καὶ πάλιν, **ΕΣΤΑΙ ΕΙΣ**
ΣΗΜΕΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΚΥ-
ΡΙΟΣ ΕΝ ΧΩΡΑ ΑΙΓΥΠΤΟΥ. καὶ
αὐθις, **ΕΣΤΑΙ ΓΝΩΣΤΟΣ ΚΥΡΙΟΣ**
ΤΟΙΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΙΣ. καὶ πάλιν, **ΓΝΩ-**
ΣΟΝΤΑΙ ΟΙ ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ ΤΟΝ
ΚΥΡΙΟΝ. καὶ **ΣΥΡΙΑΝ** δὲ, ὡς ἔοικεν,
ἐν ἐμφάσει παρέλαβεν, ἐν ἡ φασὶ γητοῖς
παρασημασῆς, καὶ ἀδελφῶν, καὶ γένοντα
τῆς Αἰγυπτίῳ ἐπιτιθεύοντα ἀσκησιν.

ἡ ταῦτα
σημ.

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΟΥ ΕΙΣΗΛΘΕ ΤΑΝΑΘΑΝ ΕΙΣ ΑΖΩ-
ΤΟΝ, ΗΝΙΚΑ ΑΠΕΣΤΑΛΗ ΥΠΟ ΤΑΡΦΑ ΒΑΣΙ-
ΛΕΩΣ ΑΣΣΥΡΙΩΝ, ΚΑΙ ΕΠΟΔΕΜΗΣΕ ΤΗΝ
ΑΖΩΤΟΝ, ΚΑΙ ΚΑΤΕΛΑΒΕΤΟ ΑΥΤΗΝ, ΤΟΤΕ
ΕΛΑΛΗΣΕ ἡ ΚΥΡΙΟΣ ΠΡΟΣ ΗΣΑΙΑΝ, ΛΕΓΩΝ.

ἡ ΠΙΠΙ

Πορεύσ' καὶ ἀφελὲ τὸν σάκκον ἀπὸ τῆς ὀσφύος σου, καὶ
τὰ σανδάλιά σου ὑπόλυσαι ἀπὸ τῶν ποδῶν σου, καὶ
ποίησον οὕτως πορευόμενος γυμνὸς καὶ ἀνυπόδετος, καὶ
εἶπε κύριος· ὃν τρόπον ἀπεπόρευται ὁ παῖς μου Ησαίας γυ-
μνὸς καὶ ἀνυπόδετος, τρία ἔτη ἔσται εἰς σημεῖα, καὶ τέρα-
τα τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ Αἰθίοψιν, ὅτι ἕτως ἄξει βασιλεὺς
Ἀσσυρίαν τὴν αἰχμαλωσίαν Αἰγύπτου, καὶ Αἰθίοπων νεό-
νισκος, καὶ ἀρεσβύτας γυμνός. καὶ ἀνυπόδετος ἀνακεκα-
λυμμένος τὴν αἰσχύνην Αἰγύπτου, καὶ αἰσχυνησονται ἡ
ἐθνεύοντες ἐπὶ τοῖς Αἰθίοψιν, ἕφ' οἷς ἦσαν ἀπεποιθότες οἱ Αἰ-
Mm

ἡ ΚΑΙ ΑΙΣΧΥΝΗ
ΣΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΑΙΓΥ-
ΠΤΙΑΣ ΚΑΙ ΑΙΘΙΟ-
ΠΩΝ.

γύπιοι. ἦσαν γὰρ αὐτοῖς δόξα. καὶ ἐρῶσιν οἱ κατοικοῦν-
τες ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ. Ἰδὲ ἡμεῖς ἡμῶν πεποιοῦτες τῷ φυ-
γεῖν εἰς αὐτὰς εἰς βοήθειαν, οἱ οὖν ἠδύναντο σωθῆναι ἀπὸ βα-
σιλέως Ἀσσυρίων, καὶ πῶς ἡμεῖς σωθησόμεθα;

cap. xxj.

ANNO QVO INGRESSVS EST TA-
NATHAN AZOTVM, CVM MISSVS
EST AB ARNA REGE ASSYRIO-
RVM, ET PVGNAVIT CONTRA
AZOTVM, ET COEPIT EAM, TVNC
LOCVTVS EST DOMINVS AD
ESAIAM, DICENS:

Ade, & aufer saccum tuum à lumbis tuis, & calceamenta tua
solue de pedibus tuis. Et fecit ita; ambulans nudus & discal-
ceatus, & dixit Dominus. Sicut ambulat feruus meus Elaias nudus,
& discalciatus, tres erunt anni in signa & prodigia Ægyptiis, & Æ-
thiopibus: quoniam sic aget Rex Assyriorum captiuam Ægyptium
& Aethiopum iuuenes & senes nudos, & discalciatos, discoopertos
pudore Ægypti. Et confundentur superati ab Aethiopibus, in qui-
bus confidebant Ægyptij. Erant enim ipsis gloria. Et dicent qui ha-
bitant in insula ista, Ecce nos confidebamus, vt ad eorum auxilium
confugeremus, qui non potuerunt seruari contra regem Assyriorum,
& quomodo nos seruabimur?

Agyptiorum per Assyrios expugna-
tionem prædicere adgreditur, qui
de eorum pace superius disputauit. Is er-
go quæ longo postea tempore euentura
essent, per ea, quæ iam iam instabant, si-
dem afferre dicemus. Quæ enim de pro-
spere rerum successu edicta sunt, ad ea
Saluatoris tempora, quibus in Ægypto,
tanquam leui in nube, peregrinaturus ef-
set, referenda fuerunt. Quo de autem
nunc agitur, id ipsum prophetæ atate
factum est. Prædicantur verò ista Iudeis,
qui instantem AB ASSYRIIS expu-
gnationem, ÆGYPTIORVM auxilio
arcere se posse confidebant, cum AZO-
TVM iam illi, urbem Palestinæ maxi-
mam & munitissimam, cepissent: vt vi-
cinorum malis deterriti, desperato pror-
sus humanæ opis momento, ad Domi-
num conuersi ingruentia damna valeant
effugere. Ita verò de istis ait & quidam
propheta; Et erat Ephraim columba

Aλωσιν Αἰγυπτίων ὑπ' Ἀσσυρίων παρ' ἐ-
λαίου ὁ πῶς ἐπὶ τῆς εἰρήνης αὐτῶν ἐν τοῖς πα-
τέρον Δαυιδάων. ἐρῶσιν οὖν, ὡς τὸ μα-
κροῖς ὑπερον χερόν ἐσθλόντα Δαυ. τῷ ὅσον
ἔπειτα μελλόντων πληθύνει πιστοποιεῖ. τὸ
μὲν γὰρ εἰρημὸν χερόν, τὸ τῷ σωτήρος
ἔπιδημῶν ἀνέμῳ ἐπὶ νεφέλης κούφης ἤσαν
εἰς Αἰγυπτίον μελλόντος. τὰ δὲ νῦν ἐπ' αὐτῶν
τῷ τῷ παρ' ἐλάου χερόν συμβολικῶν. τὰ δὲ
τῷ τῷ Ἰσραήλ παρ' ἐλάου τῷ ΑΙ-
ΓΥΠΤΙΩΝ Σημμετρίῳ παρ' ἐλάου δια-
φύγειν τὸν ΥΠΑΣΣΥΡΙΩΝ μελλόντων
ἄλωσιν, οἱ δὲ πλησίον ἦσαν ἐλόντες ΤΗΝ
ΑΖΩΤΩΝ ἢ παλαστήνῃ μεγίστην καὶ δυνα-
τώτα τὸν πόλιν ὑπάρχουσαν, ὡς ἂν τοῖς οὐ-
ρανῶν πλοῦθες χερόν, πᾶσαι ἀνθρωπίνῳ
ἀπογόντες ῥοπήν, ὅτι φραφίτες ῥοδὸς κῦ-
ριου, τὰ μελλόντα κερδανώσι δυσχερῆ. καὶ ἔ-
στιν ἐφ' ὁμοφίτης. Καὶ ἰδὲ Εφραὶμ παρ' ἐλάου
αἰετὸς

αἰετὸς οὖν ἐχούσα καρδίαν ἰς Αἰγυπτίον ἐπι-
καλεῖτο καὶ εἰς Ἀσσυρίους ἐπορεύθησαν. καὶ
ὁ παρὼν δὲ παρ' ἐλάου φησὶν. Οὐαὶ οἱ κα-
τασάνοντες εἰς Αἰγυπτίον ὅτι βοήθειαν, οἱ
ἐφ' ἵπποις πεποιοῦτες καὶ ἐφ' ἄρμασιν. ΤΑ-
ΝΑΘΑΝ δὲ γρατῆρος τοῦ τῷ Ἀσσυρίων
βασίλεως ὑπάρχον ἐλε ΤΗΝ ΑΖΩΤΩΝ.
τότε τοῖνυν ὁ παρ' ἐλάου ἐνὶ παρ' ἐλάου χε-
ρόν ἰματίῳ περιεβύτε καὶ παρ' ἐλάου δι' ἄ-
κραν φιλοσοφίαν, καὶ Δαυ. τὸ πειθεῖν τοῖς
ἀσθενοῦσιν ἐν Ἰσραήλ, ἀποδύσασθαι καὶ
τοῦτο παρ' ἐλάου, ΓΥΜΝΟΣ ΤΕ
ΚΑΙ ΑΝΥΠΟΔΕΤΟΣ παρ' ἐλάου
Ἰερουσαλήμ εἰς τύπον τῆς μελλούσης Αἰ-
γυπτίους ἀχμαλώτας. τὸ γὰρ τῆς γέας
παρ' ἐλάου, ψιλοῦ λόγου μελλόν ὑπὲρ
πιστότερον, ἐναρῶν τε φέρον ἐργάζετο, καὶ
μάστιγα τοῖς ἐλάου παρ' ἐλάου λόγων
ὑπὲρ ἐλάου, καὶ τοῖς παρ' ἐλάου λέγειν ἄλλ-
λα ἡμῖν λαλεῖτε, καὶ ἀναγγέλλετε ἡμῖν
ἐτέρων πλάσιν ὡς ἂν ὁρῶντες τίλιν ἀπο-
πίαν τοῦ χήματος, αὐτοὶ τοῦτου τίλιν ἀ-
πίαν πωθάνοντο. τὸν δὲ παρ' ἐλάου γα-
μάζον ἄξιον βίον, καὶ ἂν φησὶν ὁ γέας
ἀπὸ τοῦ παρ' ἐλάου ἐν μιλωτάς, ἐν αἰ-
γείοις δέμασιν. καὶ ὡς Θεοῦ μὲν ἦσαν εὐ-
πεθεῖς, πᾶσαι δὲ ἀνθρωπίνῳ παρ' ἐλάου
το δόξαν. ὡς ἸΟΥΔΑΙΟΙ δὲ τῷ τῷ
ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ ἰθάρρου διυάμει, οὕτω
τὸν τῷ ΑΙΘΙΟΠΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ.
ἂν ἔθνος οἱ βλέμμεντες εἰσὶν τοῦτο καὶ
χερόντες ὀλεθρία φαρμάκω τῷ βέλον τοῖς
ἀκίδας, ὑφ' ὧν οἱ βληθέντες ὡς ὑφ' ἐρπετῶν
ἰσθλῶν ἀπάλλωτο. ΤΡΙΕΤΗ δὲ χερόν
τοῦτο ἀμφοτέροις παρ' ἐλάου, καὶ μέ-
ρος ἐχερόντο τὰς πόλεις τῷ ΑΣΣΥ-
ΡΙΩΝ ὁ βασιλεὺς, ὡς γαμῶσιν τοῖς
ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ εἰ καὶ τοῖς ΑΙΘΙΟ-
ΠΑΣ ἐδωθήναι χερόντασθαι. οὕτως ἀγα-
θὸν ἐλπίζον ὅτι κῦριον μελλόν, ἢ πεποι-
θίαν ἐπ' ἀνθρώπων. Καὶ, ὅτι φραφίτης μὲν
ὅς τὸν ἐλπίζον ἐχει ἐπ' ἀνθρώπων, εὐλογη-
μένος δὲ ὅς πέποιθεν ὅτι κῦριον. καὶ ἔσται
κῦριον ἐλπὶς αὐτοῦ. ΝΗΣΩΝ δὲ τὸν ΑΙ-
ΓΥΠΤΩΝ εἰρηκεν, ἰδὲ δὲ παρ' ἐλάου
πανταχόθεν ὁ Νεῖλος.

amens, & vecors. Ægyptum aduocare,
& ad Assyrios confugere non dubitauit:
Quin & Elaias noster ita loquitur; Væ
qui in Ægyptum auxilii causa descen-
dunt, qui in equis & cutribus confidunt:
Fuit autem TATHAN Assyrii exer-
citus, à quo AZOTVS ipsa expugnata est;
præfectus. Tum ergo Propheta, qui vno
tantum pallio antea, eoque trito & crasso
vtebatur, propter summum sapientiæ stu-
dium, & dolorem, quo de Israël impic-
tate angebatur: eo etiam nunc exuere se,
NVDVSQVE ET SINE CALCEIS,
quo futuræ Ægyptiorū calamitatis spe-
cimen edat, Hierosolymam redire iube-
tur. Ad metus enim incussionem inusita-
tus hic habitus, nudo sermone iis præci-
pue futurus erat efficacior, qui propheta-
rum monita ita parui penderent, vt alium
cos errorem sibi annunciare, iuberent,
quò absurdam illi inusitamque vestitus
formam intuiti, ad eius postulandam
causam inuitarentur. Est verò vita pro-
phetarum digna imprimis, quæ nos in sui
admirationem trahat: tum quod eos
Apostolus circumiuisse in melotis, in ca-
prinis pellibus dicat: tum quod Deo fa-
cti obtemperantes, omni humana gloria
superiores euaserint. Cæterum qua ra-
tione ÆGYPTIORVM oribus IVDÆI
eadem & ÆTHIORVM ÆGY-
PTII confidentiores euascent. Inter
Ægyptios deinde & Blemmyes ipsi nu-
merantur, quibus magnam sagittandi pe-
ritiam inesse, venenoque sagittarum spi-
cula oblinire, vt qui eis petunetur, tãquam
serpentum moribus pereant, vñtatium
narrant. TRIENNIO autem cum ab
ASSYRIO vtrique obsiderentur, singu-
lis tandem expugnatis vrbibus victi sunt;
vnde fit; vt qua ratione subiugari Æ-
THIOPAS contigerit, mirentur ÆGY-
PTII. Adeo est in Domino sperare
fatius, quam hominibus confidere. Exe-
crandus deinde qui spem in homine ha-
bet, benedictus autem qui cõfidit in Do-
mino, & Dominus spes eius. Deinde
quòd IN SVLAM ÆGYPTVM ap-
pellauit, eam intellexit, quam Nilus vn-
dique complectitur.

Heb. iii

psal. 117.
Hier. 17.

Ως καταγίγ, δι' ἐρήμου διέλθοι, ἐξ ἐρήμου ἐρχομένη ἐκ γῆς, φοβερόν τὸ ὄραμα, καὶ σκληρὸν ἀγγελίη μοι. ὁ ἀθετῶν ἀθετεῖ. ὁ ἀνομῶν ἀνομῆ. ἐπ' ἐμοὶ οἱ ἐλαμίται, καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Περσῶν ἐπ' ἐμὲ ἔρχονται. ἦν σενάξω, καὶ ὠρακάλεσα ἑμαυτὸν. διὰ τῆτο ἐνεπλήσθη ἡ ὀσφύς μου ἐκλύσεως, καὶ ὠδίνες ἔλαβόν με, ὡς τὴν τρίτην. ἡ δίκησα τὸ μὴ ἀποδοῦν. ἐσπύδασα τῆ μὴ βλέπειν. ἡ καρδία μου πλανᾶται, καὶ ἡ ἀνομία με βαπτίζει. ἡ ψυχὴ μου ἐφέσηκεν εἰς φόβον. ἐτοιμάσατε τὴν τράπεζαν. * φάγετε, πίετε ἀνάσκατες οἱ ἄρχοντες, ἐτοιμάσατε θυρέας, ὅτι ἔγως εἶπε πρὸς με ὁ κύριος. βαδίσατε σέαντα σῆσον σκοπὸν. καὶ ὁ ἄν ἰδῆς ἀνάγειλον. καὶ εἶδον ἀναβάτας ἰππέας δύο, καὶ ἀναβάτην ὄνυ, καὶ ἀναβάτην καμήλου. ἀκρόασαι ἀκρόασι πολλήν. καὶ κάλεσον οὐρίαν εἰς τὴν σκοπιὰν κυρίου. καὶ εἶπεν, ἔσῃν διὰ παντὸς ἡμέρας. καὶ ἔπι τῆς παρεμβολῆς ἔσῃν ὅλην τὴν νύκτα. καὶ ἰδὲ αὐτὸς ἔρχεται ἀναβάτης ξυωρίδος. καὶ λαοκρίθεις εἶπε, πᾶσι πᾶσι, πᾶσι πᾶσι Βαβυλῶν, καὶ πάντα τὰ ἀγάλματα αὐτῆς, καὶ τὰ χειροποίητα αὐτῆς ἐμετρίβησαν εἰς τὴν γῆν. ἀκύσατε οἱ καταλελειμμένοι, καὶ οἱ ὀδυνώμενοι. ἀκύσατε ἂ ἡκουσα πρὸς κυρίαν σαβααθ. ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἀνήγγειλεν ἡμῖν.

ΤΟΜΟΣ ΚΓ. ΟΡΑΣΙΣ ΙΑ.

* ΕΚΟΝΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΚΟΝΙΑΝ.

* Α. ΚΑΙ ΟΣΑ ΟΥΡΤΑΙ ΑΝΑΓΓΕΛΙΑΙ ΚΑΙ ΟΥΡΤΑΙ. Ο. Ο ΕΛΑΜΙΤΑΙ ΑΝΑΓΓΕΛΙΑΙ ΚΑΙ ΟΥΡΤΑΙ. Σ. Ο ΑΝ ΤΑΝ ΑΝΑΓΓΕΛΙΑΤΟ ΚΑΙ ΙΑΝ.

* Θ. Σ. ΑΚΡΟΑΣΙΝ. Ο. ΑΡΙΘΜ. Α. ΑΣΟΡΤΑ. Σ. ΑΒΑΙΝΑΝ.

ΟΜΑΣ ΟΙ Ρ.

VERBVM DESERTI MARIS.

Sicut procella per desertum transit, de deserto veniens e terra. Horrenda visio & dura renunciata est mihi. Euertens euertit, qui iniquus est, iniquiter facit. In me Elamitæ, & legati Persarum in me veniunt. Nunc lugebo, & consolabor me. Propterea impletus est lumbus meus angustia, & dolores inuasertunt me, tanquam parturientis. Iniuste egi ne audirem, dedi operam ne viderem. Cor meum errat, & iniquitas mergit me. Anima mea versatur in metu. Parate mensam, comedite, bibite qui insurgitis principes, præparate clypeos, quoniam sic dixit mihi Dominus. Profectus tibi adhibe speculatorem, & quod videris, renuncia. Et vidi sessores equites duos, & sessorem asini, & sessorem cameli. Audi auditionem multam & voca Vriam in speculam Domini. Et dixi, steti tota die, & in castris steti tota nocte. Et ecce ipse venit ascensor bigæ: Et respondens dixit, Cecidit, cecidit Babylon, & omnia simulachra eius, & manufacta eius contrita sunt in terram. Audite derelicti, & dolentes. Audite quæ audiui à Domino exercituum. Deus Israel annunciauit nobis.

cap. xxi.

Περὶ

Περὶ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ μὲν τὰ παλαιὰ κείμενα, ὡς δηλοῖ τὸ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΕ ΒΑΒΥΛΩΝ. καὶ τὸ, ΕΠΕΜΟΙ ΟΙ ΕΛΑΜΙΤΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΕΣΒΕΙΣ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ. ἢ ἢ Σύμμαχον, ΑΝΑΣΤΗΘΙ ΕΛΑΜ. ΠΟΛΙΟΡΚΕΙΤΕ ΜΗΔΟΙ. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ, καὶ τὸ ΕΒΕΡΑΙΩΝ, ΜΗΔΟΙ ΦΑΣΙΝ, οἱ καὶ καθεῖλον τὴν ΒΑΒΥΛΩΝΙΩΝ ἀρχὴν. πρὸς οὓς ἐλέγει ἄνω Ἰδοὺ ἐπεγερῶ ἡμῖν τοὺς Μήδους. πρὸς ἂν καὶ Ἱερემίας φησὶν. Ἡγεμενέως τὸ πνεῦμα βασιλέως Μήδων, ὅτι εἰς Βαβυλῶνα ἡ ὄργη αὐτοῦ. καὶ πάλιν. Δότι τὴν Βαβυλῶνα βελοσάσῃς. ῥηθεὶ δὲ καὶ κατ' αὐτοὺς ἐδοκίμησεν, ὅτι Πέρσῃ τοὺς ΜΗΔΟΥΣ ὅς ἐστι μακρὰν ἀπεχόμενον, καθεῖλον τῆς ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ τὰ λείψανα. πρὸς δὲ τὴν ἕσπεριν Ἀιγύπτου πταυδὰς Σιτυνή καὶ τοὺς Βαβυλωνίους ἰδίας τυχεύσας ὁράσας κατὰ μὲν τῆς ἰνα πείσῃ τοὺς Ἰουδαίους μὴ γάρρῃν ὅτι τοὺς Βαβυλωνίους, ὡς καὶ αὐτοὺς ἀλαστομένους. φησὶ γὰρ τις πρὸς φησὶν Ἀιγύπτου ἐπεκαλεῖτο, καὶ εἰς Ἀσσυρίους ἐπορεύθησαν. ἢ ἢ πρὸς καθεῖλον αὐτοὺς, ἐφ' οὓς εἶλον τὴν πόλιν καὶ τὸν ναὸν ΟΙ ΑΣΣΥΡΙΟΙ. κατὰ δὲ τοὺς ἀκριβοτέρους, πρὸς τῆς ὑπ' ΑΣΣΥΡΙΩΝ ἀλάσεως Ἀιγύπτου, καὶ τῆς Αἰθιοπίας ἐπιπῶν, ἀναγκάσας διδάσκει καὶ οἷα τοὺς ἐλοδοσι συμβόησεται. Θεὸς γὰρ κρίσῃ δικαίᾳ τοὺς μὲν Ἀιγυπτίους Ἀσσυρίους, τοὺς δὲ Μήδους, καθεῖλον τοὺς Πέρσας, καὶ τοὺς ἑτέροις εἰς καθεῖλον τῆς μεγαλαυχίας παρίδωκεν. ΕΡΗΜΟΝ Δὲ ΒΑΒΥΛΩΝΑ καλεῖ τὴν μέλλουσαν ταύτης ΕΡΗΜΙΑΝ δηλοῦν. τὸ δὲ ΕΒΕΡΑΙΩΝ καὶ οἱ λοιποὶ τὸ Θ Α Α Σ Σ Η Σ πρὸς ὅτι, ὡς τῆς πόλεως πάλαι κυμνησῆς τοὺς πλῆθους. πρὸς ἧς Ἱερემίας ὡς ἂν πρὸς ὅπου λέγει Θεοῦ, καὶ ἐρημώσω τὴν γάλασσαν αὐτῆς. ἔξῃς δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς τὸ πλῆθος τῆς ἐπελθόντων αὐτῆ μῆδων παρῆσσι λέγων ἀνέβη ὅτι Βαβυλῶνα ἡ γάλασσα. πρὸς δὲ τούτων ἔφη πρὸς αὐτῆς, ἀνέβησας ἐπ' αὐτὴν ὡς ἀκρίδων πλῆθος. τὰ δὲ τῆς ῥήσεως τῆς

AD BABYLONEM proculdubio ista referuntur; siue quod ipsam cecidisse asserit, & in eam venturos esse ELAMITAS, PERSARVMQVE LEGATOS: siue Symmachi interpretationem sequaris, qui ELAMITAS SVRGERE, MEDOSQVE OBSIDERE imperat; cum & cæteri etiam, ipsaque adeo Hebræorum lectio MEDORVM nomen habeant, à quibus delatum est BABYLONIORVM imperium; quorum & antea Esaias meminit, cum Esai. 13. Ecce Medos in vos excitabo, dixit. De iisdem & Hieremias quoque sic loquitur; Suscitauit Dominus spiritum regis Medorum, quoniam aduersus Babylonem ira eius. Et rursus, Date in Babylonem arctes. Dicit verò queat etiam secundum interpretes LXX. non ita diu post MEDOS, Persas esse subsecutos, à quibus etiam BABYLONIS reliquias deleri contigit. Conferunt autem isthac non nihil ad Ægypti visionem; quantumuis secundum quosdam peculiaris Babylonis visio habeatur, vt Babylonis Iudæos minime confidere doceat, qui & ipsi capiuntur. Sic enim apud Prophetam quendam legimus; Ægyptum intocabat, & ad Assyrios profecti sunt: Tanquam caussis allatis, quibus AB ASSYRIIS urbem & templum contigit expugnari, adhortarentur. Sin autem eos, qui sunt accuratiores, sequamur; post designatam Ægypti & Æthiopiæ per ASSYRIOS expugnationem, qualis & expugnatores ipsos maneant, declarat. Iusta enim sententia Deus Ægyptios Assyriis, Assyrios Medis, Medos Persis, Persas denique, propter factum & superbiam, aliis euertendos concessit. Verum quod DESERTAM BABYLONEM vocat, instare eius vastitatem, & SOLITVDINEM significat. Deinde quod Hebraica lectio, cæteri que interpretes, MARRIS vocabulum addiderunt; ita plebe urbem olim abundasse, & tanquam fluctuasse significauit. Cui sententiæ & Hieremias quoque adstipulatur, cum tanquam ex Dei persona, mare ipsum defolaturum se interminatur. Idem deinceps & Medorum, aduentantem in eam multitudinem hoc nomine innuit, cum mare in Babylona ascendisse ait, qui ante de eadem locutus, instar cicadarum multi-

Esai. 13.

Hier. 51.

ose. 7.

cap. jr.

M m iij

Psal. 42.

Gen. 25.

Gen. 32.

Gen. 25.

Amos 1.

ET hi etiam Israelitarum hostes erant, perpetuòque eis insidiabantur, Dauid teste, cum ait; Aduersum te foedus iniierunt tabernacula Idumæorum, & Imaëlitæ, Moab, & Agareni, Gebal & Ammon, & Amalec. I D V M Æ O S enim omnium primos nominauit. Gens est autem hæc ad Arabiæ Petram maxima, ab Esau deducta, qui Edom dictus, ideo terram significat, quod terreno vitæ genere delectatus Iacobo fratri, (cui & alterum Israëlitis nomen fuit, deque huius genere & nomine vocati sunt postea Iudæi) primogenituræ suæ prærogatiuam edulio vnico vendidit. Licet autem à fratribus vtraque gens orta sit, nunquam tamen Israëlitas per agros suos vel simplici itinere, cum in promissam regionem migrarent, Idumæi transire passi sunt. Quam autem acerbè in eisdem se postea gesserint, vel prophetæ verbis intelligas, cum ait: In tribus impietatibus Idumææ, & in quatuor, non conuertam eos, quoniam illi in gladio persecuti sunt fratrem suum, & patrem in terra læserunt, vbi pro patre, viscera propria, legit Symmachus. Erant enim vt dictum est, ex germanis fratribus prognati. Videtur autem probatæ sibi & cognitæ fidei aliquos, vel, vt aliis placet, fugientes, cum AD SE DE SEIR CLAMARE iubet, Dominus alloqui. Est verò Seir mons eius nominis in Arabia, & illustis Esau ciuitas, eiusdem olim regia, montique hoc tempore ista manet etiam appellatio incolis vocata. Eos igitur, qui I D V M Æ O R V M metu terrentur, vt ad se accedant prope-re, suaque ibi P R O P V G N A C V L A T V E A N T V R, tanto custode nocte & die vsi, hortatur. Iam ergo, ait, non ab alio, quàm à me, qui eget, auxilium quaeratur. Mecum habitet, qui salutis suæ curam habet. Illis enim suam ipse operam, suumque auxilium pollicetur, si apud eum velint permanere. Quæ deinceps sequuntur, tanquam alterius sint argumenti, adgreditur propheta diuino spiritu correptus: vnde & A S S V M P T I O N I S nomine orationem suam appellauit, quæ non de I D V M Æ I S tantum, sed de omnibus A R A B I Æ incolis, bellicæ aduersus Israëlitem gerentibus loquitur, quos posita animi ferocitate ad impudentium calamitatum agnitionem

Καὶ ἔπειτα τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἦσαν πολέμοι, καὶ συνεχῶς αὐτοῖς ἐπιπέθεντο καὶ μάχης Δαυὶδ λέγων. καὶ ὁ ἀφ' ἑβραίων διέθεντο Ἰσραὴλ νόμα Ἰσραὴλ Ἰδουμαίων, καὶ οἱ Ἰσραηλιῖται, Μααβ, καὶ Ἀγαρηνοὶ, Γεβὰλ καὶ Ἀμμων, καὶ Ἀμαλιῖται. καὶ ἔταξε γὰρ τὸ ἄλλων τοὺς Ἰδουμαίους. ἔθνος δὲ τὸ τοῦ μέγιστον ἀμφὶ Πέτρα καὶ Ἀραβίας, ἐκ τῆς Ἡσαὶ καταρμόνον, ὅς ἐδωκεν Ἰσραὴλ πρὸς τὴν ἐρημιαν ἡν ἔμελλεν εἶναι. τοῖς ἔπειτα γὰρ ὁ βίος αὐτῶν. καὶ ἀπὸ βρώσεως μῆλας, ἀπέδδοτο τὰ κτηνοτροφία τῶν Ἰακώβ ἀδελφῶν ὄντων, ὅς καὶ Ἰσραὴλ ὠνομάζετο. ἐξ ἧ' τὸ Ἰδουμαίων κτήνη γένος, ἀδελφῶν γὰρ πατέρες Ἰσραὴλ καὶ Ἰδουμαῖοι ἐξ ἑδωκεν ἔπειτα λεγόμενοι, καὶ ὅμοιος ἐδέξηντο παροδὸν ἐξ Αἰγύπτου παρεχόν. Ἰσραὴλ εἰς γῆν ἐπαγγελίας ἰόντι. καὶ μετὰ ταῦτα πικρῶς ἔπειτα διέκλιτο πρὸς αὐτὸς, ὡς ὁ κερφήτης ὁ λέγων διηλοῖ. Ἐπὶ τῶν τρισὶν ἀσεβείας Ἰδουμαίας, καὶ ἔπειτα τῶν τέσσαρσιν ἐκείνην ἀποστραφίσοντο αὐτὸς, ἐνεκεν τῆς διαζῆσαι αὐτὸς ἐν ῥομφαίᾳ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν, καὶ ἐλυμήναιτο πατέρα. ὅτι γῆς, καὶ ἐν Σύμμαχοι ἀπλάγη ἰδία. ἐξ ἀδελφῶν γὰρ, ὡς ἐφίλει, γησίαν ἐγένοντο. ἔοικε δὲ τοῖς ἐαυτῶν γινώσκουσιν ὁ Θεὸς κερσφονεῖν λέγων. ΠΡΟΣ ΕΜΕ ΚΑΔΕΙ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΣΗΕΙΡ ἢ καὶ τὸς λοιπῶν, ΤΟΥΣ ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΣΗΕΙΡ. ὁ παρ' αὐτῶν ἐν Ἀραβίᾳ, τῆς Ἡσαὶ πόλις τε λαμπαρά, καὶ ἡ αὐτῶν συνίστατο τῆς βασιλείας. ἔπειτα δὲ τὸ ὄρος λεγόμενον εἰσέπει τοῖς ἔπειτα κερσφονεῖν τοῖς ἀγαρῶνιδαι τὸ πρὸ τῶν Ἰδουμαίων φόβος, πρὸς ἐμὲ λέγει, ἀπεύδοντες ἤκετε, καὶ παρ' ἐμοὶ γινόμενοι, ΤΑΣ ΕΑΥΤ' ΕΠΑΛΞΕΙΣ ΦΥΛΑΣΣΕΤΕ, καὶ ἀμὲν φύλακα νυκτὸς ἔχοντες καὶ ἡμέρας. Ζητήτω τοίνυν παρ' ἐμὲ τὴν βοήθειαν ὁ Θεὸς ἔπειτα δὴς. οἰκείατε παρ' ἐμοὶ πᾶς ὁ ἢ ἡ καὶ αὐτῶν σωτηρίας πεφροντιῶς. ἐπαγγέλλεται γὰρ αὐτοῖς τὴν ἐαυτῶν βοήθειαν, ἐν τῇ ἐλπίδι παρὰ ἑαυτῶν αὐτῶν. τὰ δὲ ἐξ ἧς ὁ κερφήτης ἔπειτα ὑποθέσας ἔπειτα Ἰδουμαίους λέγει ληφθεὶς ὑπὸ τῆς ἀγίας πνεύματος. διὰ δὲ ἄΗΜΜΑ τὸ λόγον καλεῖ, καὶ τῶν Ἰδουμαίων λέγοντα Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ τῶν παλίων τῶν Ἰσραηλιτῶν οἰκόντων, καὶ πολεμῶντων Ἰσραὴλ. ἔς βεβλήται παρὰ αὐτῶν τῶν θεῶν ἔπειτα γινώσκουσιν μάλλον

μάλλον πᾶς ἐαυτῶν συμφορῶν. τὸ γὰρ πολεμῶν ὀπιόντων αὐτοῖς ἔπειτα εἶσθαι μὲν τὸς πλείους, ὀλίγους δὲ ἔσθαι τοῖς φευγούσι ΦΟΒῶ ΤΕ ΔΕΛΥΜΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΚΟΠῶ, ΠΡΟΑΠΑΝΤΑΝ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΘΕΜΑΝ φιλοκέρως ἔπειτα διδόντας ἔπειτα ἔπειτα κινδυνεύουσιν, ἔπειτα τὸν τυχόντων φευγοντες ἐν ἐρημίᾳς τε καὶ δρυμῶν καὶ ἔπειτα λαβῶντες ἔπειτα ἔπειτα. τὸ δὲ γένον τὸ ἀπώλειας κερσφονεῖται, μετ' ἐν αὐτῶν ἐπίπτον ἀκριβῶς ἀδελφόμενοι ὡς ἔπειτα ἔπειτα κερσφονεῖται ἐλευθερωθήναι μεθ' ἑαυτῶν, καὶ ἔπειτα ἡμέρας ὡς ἐπὶ ἐν ἀδελφῶν τὸ γένον. πόλις δὲ τῆς Ἀραβίας ΚΗΔΑΡ ἡ μετὰ τῶν ἄλλων ἔπειτα εἶσθαι φησὶν, ὡς ὀλίγους ἐκ πάντων σωθήσονται. εἰρησὶ δ' ἐν καὶ παρ' Ἰσραὴλ ἔπειτα ἔπειτα κερσφονεῖται ἔπειτα ΚΗΔΑΡ καὶ ἸΔΟΥΜΑΙΑΣ καὶ ὄρος ΣΗΕΙΡ. ὁ δὲ Ἰερουσαλήμ καὶ σοφίαν ἔσθαι πνὴ καὶ τῶν Ἰδουμαίων παρ' ἐπὶ λέγων. Οὐκ ἔστι ἐπὶ σοφία ἐν Θεμᾶν. ἀπάλλετο ἡ βασιλὴ ἐκ συνετῶν ὄρατο ἡ σοφία αὐτῶν. τὸ δὲ τέλος αὐτοῖς οἶον ἔσθαι, παρ' ἐπὶ. Δέδοκται ἐκ τῶν ἔπειτα ἐν ἐν καὶ ἔπειτα, καὶ ἔπειτα. Ἐπειτα ἡ Ἰδουμαία εἰς ἀδελφῶν καὶ τῶν ἔπειτα. Τινὲς δὲ λέγουσιν, ὡς πρὸς τῆς πόλις καὶ Ἰερουσαλήμ ἀμύνηται, ἐπὶ καὶ τῶν κερσφονεῖται. ἀλλ' ὅσους γὰρ Ἰερουσαλήμ, καὶ πόλις τῆς Ἰδουμαίας ὑπὸ Ἀσσυρίων, καὶ τῆς ἡ ἀπὸ Ἰδουμαίων, τὸ δὲ ἀνδραποδιστῶν, οἱ μάλιστα σωθέντες, ὡς εἰς ὅμοιοι τῶν Ἰδουμαίων καὶ συνηθῶν ἔσθαι κερσφονεῖται. οἱ δὲ πρὸς τῶν μὴ σωθῶν, χεῖρας ἐπὶ αὐτοῖς τῶν πολεμῶν ἐγένοντο. διὰ δὲ ταῦτα πεποιήκει Ἀβδίας λέγειν. Ἐν σήμερον τῆς ἡμέρας ἔπειτα ἔπειτα ὡς ἐπὶ τῶν Ἰδουμαίων. Καὶ μετ' ἔπειτα δὲ ἐν τῶν ἔπειτα κερσφονεῖται λέγων. Δὶ τῶν σφραγῶν καὶ τῶν ἔπειτα ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν σου Ἰακώβ. καὶ μετ' ὀλίγα. καὶ ἀλλότριος εἰσπλήθον εἰς πόλις αὐτῶν. καὶ ἔπειτα Ἰερουσαλήμ ἔπειτα κληροῖς καὶ σὺ ἡς ὡς εἰς ἐξ αὐτῶν. οἱ τοίνυν Ἀσσύριοι τῶν Ἰδουμαίων φασὶν, ἐλόντες πρὸς τε τῶν οἰκοὶ κερσφονεῖται, ὁ δὲ ἀπὸ Ἰδουμαίων τῶν ἔπειτα ἔπειτα ἔπειτα ἔπειτα, ἔπειτα ἔπειτα σοὶ. τὸ ἀπὸ ἀδελφῶν σου ἔπειτα εἰς κεφαλὴν σου. διὰ τὸν φησὶ τῶν κερσφονεῖται Θεός, ΠΡΟΣ ΜΕ ΚΑ-

deducere conatur. Irruentibus enim in eos hostibus, admonet bello perituros esse permultos; paucos autem euafuros: quibus FUGA METVQVE DISPALATIS, ET LABORANTIBVS, IPSI PRODIBVNT OBVIAM THEMANITÆ, cibisque perhumaniter oblatis, fame pereuntes in desertis & saltibus, vbicumque nox eos occuparit, recreabunt. Addit verò & certum interitus tempus, cum eorum more, qui pacta mercede seruitio addicti, anxie diebus singulis computando, temporis finem expectant, annum se dicit numerare. Est verò Arabiæ ciuitas CEDAR, quam cum aliis quoque perituram, & ex vniuersis incolumes euafuros esse paucos significat. Reperias autem & peculiarem de CEDAR, deque IDVMÆA, & monte SEIR, apud Ezechielem prophetiā. Ezech. 27. Quin & Hieremias ipse sapientiam quandam Idumæorum nobis describit, cum ait; Non erit amplius sapientia in The- Hierc. 49. man. Perit sapientum concilium. Defecit sapientia eorum. Sed & qualis eorum futurus sit exitus ita subiungit, Dedi te in gentibus facile aspernandum. Et rursus, Erit Idumæa in desertum, cæteraque quæ sequuntur. Non desunt, qui crudelitati, quam olim Hierosolyma passa est, & ista putent adiici. Expugnata enim per Assyrios Hierosolyma, totaque adeo Iudææ regione, cum feris cecidissent alij, alij autem in manus hostium venissent, qui seruati cladem vix euaserunt, in Idumæam vicinam & cognatam sese recipiebant. Sed tantum abest, vt ibi seruantur, vt ab ea multo quàm ab hoste seruius exciperentur. Ista vel Abdias voce omnibus patebunt, cum ait: In illa die perdam sapientes ex Idumæa: quorum post nonnulla & causa additur, his verbis; propter internecionem & impietatem qua in fratrem suum Iacob vsi sunt. Et paulo post; & alieni ingressi sunt portas eius, & in Hierusalem miserunt fortes, & tu eras tanquam vnus ex eis. Aiunt ergo Iudæa capta, Assyrios, cum patriam repeterent, Idumæam obiter diripiisse, sibi que subiecisse. Idumæos porro in hæc verba alloquitur Abdias, Quomodo fecisti, sic erit & tibi, retributio tua in caput tuum redundabit. Inde est igitur, quod prophetam hoc loco, AD SE VOCA-

dio murorum duorum intra piscinam veterem. Et non respexistis in eum, a quo ab initio facta est, & conditorem eius non vidistis. Et vocauit Dominus exercituum in die illa ad fletum & planctum, & caluitium, & cincturam sacco. Illi autem lætati & gauisi sunt, iugulantes vitulos, & mactantes oues, vt ederent carnes, & biberent vinū, dicentes, Edamus & bibamus: cras enim morimur. Et hæc sunt reuelata in auribus Domini exercituum: quoniam non dimittetur vobis hoc peccatum, donec moriamini, dixit Dominus dominus exercituum.

Cap. 7. Qui idola colebant, eo se forsan manufuros inexpugnabiles arbitrabantur, quod sibi Deum ascribere videbantur. Ideoque de Hierusalem sic eos Hieremias voce alloquitur; Ne mihi dicatis quoniam templum est Domini: quandoquidem nisi recto itinere in studiis vestris ambulatis, etiam vestram hanc domum, tanquam Silo reddidero. De his item sic & apud Michæam; Duces eius acceptis muneribus iudicabant: sacerdotes non nisi proposita mercede respondebant: Prophetæ ipsi argento corrupti vaticinabantur, & in Domino quiescebant dicentes; Annon est in nobis Dominus? nequaquam in nos ceciderint mala; & quæ postea sequuntur. Hinc est igitur, quod nunc idola colentibus instare per Assyrios sub Iechonia direptione expugnationemque prædicit Dominus. Cuius admoniti, cum verso ad Deum animo pœnitere, eaque omnia quæ præcipit Michæas, exciqui, id est ieiunium sanctificare, verum cultum annunciare, cæteraque alia, quæ sequuntur, præstare debuissent; iis neglectis, quod nullius erat vtilitatis, hostes è tectis circum se intuiti, lamentabantur. Par est autem metu, faméque, & fiti, prius quam ad pugnam ventum esset, periisse. Itaque rectissime à Dauide dictum esse legimus; Domine Deus exercituum, beatus homo qui sperat in te. VALLEM autem ideo Hierosolyma nominat, quod ad SIONIS radices sita sint. Ciuitatis deinde PRINCIPES ob id FVGISSE dicit, quod irruentibus statim hostibus, cum humani auxilij spem omnem amisissent, veluti qui de nauis pereunte in mari exiliunt, ciuitatis primores vrbe exierunt. Adicit præterea VINCTOS FVISSE QUI CAPTI ESSENT. Rege enim Sedecia

Cap. 7.

Cap. 3.

Psal. 83.

4. Reg. 25. Hier. 39.

Eιδωλολατρουῦντες ἴσως ἐν τῷ δικαίῳ ἐ-
αυτοῖς ἔπιγραφόμενοι τοῖ θεοῖν ἀνάλω-
τοι Διδωλολατρουῦντες. διότι φησὶ πρὸς
τῆς Ἱερουσαλήμ Διδω φωνῆς Ἱερεμίας πρὸς
αὐτὸς· Καὶ μὴ λέγετε ὅτι ναὸς κυρίου ἐστὶν,
ὅτι ἐάν μὴ διορθοῦντες διορθώσιντε τὰς ὁδοὺς
ὑμῶν, καὶ τὰ ἔπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ
δώσω τὸν οἶκον τῆτον ὡσπερ Σιλόαμ. πρὸς
δὲ τῶν καὶ Διδω Μιχαῆα φησὶν· Οἱ ἱεροῦ-
δμοι αὐτῆς μετὰ δάραν ἔκρινον· καὶ οἱ ἱερεῖς
αὐτῆς μετὰ μισθῶ ἀπεκρίνοντο. καὶ ὁ τροφή-
ται αὐτῆς μετὰ ἀργυρίῳ ἐμαντεύοντο, καὶ
ὅτι τὸν κύριον ἐπαυπαύοντο λέγοντες, ἔχθ
κύριος ἐν ἡμῖν ἐστὶν; ἢ μὴ ἐπέλη ἐφ' ἡμῶς
κακῶς; καὶ τὰ μετὰ ταῦτα. διὸ καὶ νῦν εἰ-
δωλολατρουῦντες πρὸς λέγει θεὸς αὐτοῖς τίλω
μέλλουσαν ἀλῶσιν ἡσὸ τῆς Ἀσσυρίων ἱε-
ροῦς βασιλεύοντος. ἦς ὡς εἶπεν ὁραμῶν, ἦς
δόν ἐκ μετανοίας ἔπιτρεφῶν ὅτι θεόν,
ποιεῖν τε πάντα ὅσα Μιχαῆας ἐπέταξε λέ-
γων, ἀργάσατε ἡσῶν, κηρύξατε ἡσῶν, καὶ
καὶ τὰ ὅτι τῶν τῶν ταῦτα μὲν οὐκ ἐ-
ποίησιν, ἀλλὰ τῶν ΔΩΜΑΤΩΝ πε-
ραιοκῶντες, τὸς πολέμους ἀδύροντο, ὅτι ὑ-
πῆρχεν ἀνοήτων. πρὸς τὴν ἡσῶν δὲ καὶ πρὸς
μάχης φόβῳ, καὶ τὸ εἶδος, καὶ λιμῶ, καὶ τῆ
ὑδάτων ἐνδεία. εἰλόπας ἀρα φησὶν ὁ Δαβίδ.
Κύριε ὁ θεὸς τῆς δυνάμεων, μακρότερος ἀνθρώπων
ὁ ἐλπίζων ὅτι σέ. ΦΑΡΑΓΓΑ δὲ ΣΙΩΝ ὁ-
νομάζει τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς ὑποκειμένη τῆς ὑ-
περείας ΣΙΩΝ. αὐτῆς δὲ τοὺς ἀρχον-
τας ΠΕΦΕΥΓΕΝΑΙ φησὶν ὅτι ὅτι ὅτων
καὶ ἡδὴ τῶν πολέμων πᾶσαν βοήθειαν ἀποργόν-
τες ἀνθρωπίνην, ἀπέδρασαν οἱ πρῶτοι τῶν
λεως, ὡς δὴ τὸς βασιλικῶν ἀποπιδύχαιες
τοὺς δὲ ἀΛΟΝΤΑΣ ΔΕΔΕΣΤΑΙ
φησὶ.

φησὶ· Τὸν γὰρ Σεδεκίαν ἄμα τοῖς πασι συλ-
λαβόντες οἱ Βαβυλώνιοι, τὸς μὲν ἀπέσφαξαν,
τὸ δὲ τῶν ὀμμάτων ἐκκόψαντες ἀπεκόμισαν τῆ
δυνάμει πάλαι θαρρήσαντες, καὶ μὴδὲ μὴ εἶπεν
ἀναχρόμιον, Οὐκ ὅτι τὸ τῶν μὴ ἐλπίω, καὶ
ἢ ῥομφαία μὴ ἔσώσῃ με ἵνα καὶ λῆξῃς, ἔσωσας
γὰρ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἑλπίων ἡμῶν, καὶ τὸς μισθῶ-
νας ἡμῶν κρητήχουας. διὸ ἀπὸ ἀσπιδὸς κληθῆναι
ἔχων πέθος ὁ τροφήτης φησὶ τὸ γένος ὀλοφυ-
ρόμιος. Τίλω γὰρ χεῖρα τῆς ὑψηλῆς τῆς ἀπο-
πιδύχαι. Ἐάν γὰρ κλείσῃ καὶ ἀνθρώπος, τίς ἀνοί-
ξῃ; εἴτα φησὶ, πλῆθὸς ἀνοίξῃ τὰ ὄρη, ἢ φεύγῃ-
τες ὡς ἐλέρμιον, ἢ ἐν ὑψηλοῖς τῶν ψευδῶν
μῶν θεῶν ἱκετεύοντες· ὅτι ἡ δὲ ἔθος αὐτοῖς πα-
ρα δένδρα μετὰ ἀλά ποιῶν, ἐπεὶ γὰρ ἔφη ΤΗΝ
ΑΠΩΛΕΙΑΝ ΠΑΡΑ ΚΥΡΙΟΥ ΣΑΒΑ-
ΩΘ ἔπιφάρα, καὶ τὸ ἀντιαν εἰλόπας ἐπιπνε-
γεν, ὡς ἂν εἰκὴ θεὸς μὴ τι μωρεῖας νομίζοντο.
διὸ φησὶ Ἱερεμίας, Εἰδὲς ἂ ἐποισῶν μοι ἢ κα-
τοῖα τῶν Ἱσραήλ, ἐπορεύθη ὅτι πᾶν ὄρος ὑψη-
λόν, καὶ ὅτι πᾶν ἄβυσσον ὑψηλόν, καὶ ὅτι παν-
τὸς ἐξύλα ἀλσώδης, καὶ ἐπόρνευσεν ἑαυτὴ καὶ τὸ
εἰρημῶν τῶν ἐξύλα ἐπᾶν, Πατέρ μὴ εἰ σὺ καὶ τὸ
λίθω, σὺ μὲ ἐγέννησας. καὶ δὲ ὀλίγοι φησὶ, τῶ-
το πεπτόθασιν, ἀλλ' ΑΠΟ ΜΙΚΡΟΥ ΕΩΣ
ΜΕΓΑΛΟΥ. ὅθεν φησὶ πρὸς τὸν Ἱερεμίαν
θεὸς· Καὶ σὺ μὴ πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἔλαθ' ἑαυτὸν,
ὅτι ἐκ εἰσακῆσσομυ. οἱ γὰρ ποῖσιν φησὶν, οἱ
ἦοι αὐτῶν συλλέγῃσι ἐξύλας, οἱ πατέρες αὐτῶν
καὶ σὺ πῦρ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν τρεῖς σὺ τῶν
τῶν ποῖσιν καὶ καύσας τῆς τρεῖς τῶν ἐρατῶ. ἐκ
εἰκὴ γὰρ ἔπι κτείνεται δύντα πτερωτοῖς δια-
τυποῖ δὲ λοιπὸν ἐπιτεθῶν εἰς ὄλην ἄγων τὸ πῶ-
λεμον εἰ πῶς ὅτι τρεφῶν φοβέμενοι τὸ πῶ-
λεως εἰσω γερνοῖς ΤΟΥΣ ΕΛΑΜΙΤΑΣ,
τῶν καὶ ἐξ ἐνὸς ἔθνους τὸς πολέμους διγλῶν καὶ
τὸ πλῆθος παρσῶν. ΑΙ ΦΑΡΑΓΓΕΣ ΣΟΥ
φησὶν ΑΡΜΑΤΩΝ ΠΛΗΘΗΣΟΝΤΑΙ,
καὶ πρὸς ΤΑΣ ΠΥΛΑΣ φενοχρῶμενοι τῶν
ἵσπᾶν εἰδοι ἀποβάντες ΤΑΣ ΟΙΚΙΑΣ δι-
ερευνησονται, καὶ τὸς βασιλικῶν ἀνακα-
λυφῶσι ἡσῶν. τοῦτο γὰρ Διδω
τῆς ἀκρας διλήτῳ ΔΑΒΙΔ. ἐξ αὐ-
τοῦ γὰρ οἱ βασιλεύοντες, ἔτα καὶ νοητοὶ διὰ
τῶν παθῶν ἡμῶν ὅτι κρητατοῦντες πολέμοι
τὸν πνευματικὸν ἡμῶν ἀφάρπαξῃσι πλῆ-
τοι τὸν νοῦν τῶν εἰσδύοντες τὸν ἡμέτερον. ὅθεν

cum liberis capto, hosce quidem trucidarunt, patrem autem effossis oculis secum abduxerunt, qui viribus olim confusus fuerat, neque dixerat; Non in arcu meo sperabo, nec gladius meus seruabit me: vt & ista tandem, Saluasti nos de affligentibus nos, & odientes nos confudisti, postea vsurpare. Atque hinc est quod insolabiliter getis suæ calamitatem deslere se propheta significat. Manum enim excelsam quis auertet? Si namque aduersus hominem clauserit, quis aperiet? Deinde quod sequitur, Errant in montibus; vel fugientes inducit; vel certe, quod ad proceras & opacas arbores facere consueuerant, excelsis locis & editis falsos Deos adorasse significat. Quandoquidem enim DEVM EXERCITVVM ILLIS INTERITVM moliri dixit, eius rei causam etiam, ne temere id fecisse videatur, merito addidit. Itaque apud Hieremiam sic legimus; Vides quæ fecit mihi domus Israël? Abiit in omnem montem excelsum, & in omnem collem & in omnem lucum, ibique fornicata est. Et quæ mox ita sequuntur; Ligno dixerunt, Pater meus es. Deinde lapidi; me ipse genuisti. Nec verè est, quod à paucis istud factum fuisse putet, cum A PARVIS AD MAGNOS idem omnes fecisse significet. Inde apud Hieremiam Deum in hæc verba loquentem audias; Et tu nota pro populo isto, quoniam non exauditurus sum. Qualia enim ea sunt, quæ ipsorum filij faciunt? Ligna colligunt, & patres ignem accendunt. Vxores etiam ipse farinam subigunt, qua placentas caelesti militiae conficiant. Non immeritò igitur expanduntur retia volucribus. Bellum autem deinceps ante oculos subiicit, vt propter ELAMITAS in vrbe exsistentes territi resipiscant, vniufque gentis nomine hostes omnes, & magnam eorū copiam significat. VALLES TVÆ adicit, CVRRIBVS IMPLVBNTVR, & qui ad PORTAS confecti stipatiquæ fuerant, equis iam defilientes vrbe media, DOMOS perscrutabuntur, thesaurósque regio RETEGENT: hoc enim ipsum per DAVIDIS ARCES, à quo stirps ipsa regum est, intelligere videtur. Sic & inuisibiles hostes, cum à nostris cupiditatibus adiuti in mentes penetrarunt, spirituales opes diripiunt. Vnde

Psal. 43.

Ibidem.

Cap. 2.

Cap. 7.

Psal.

Psal. 83.

Psal. 83.

Eccl. 10.

est illud; Si ascendat in te spiritus dominantis, locum tuum ne desere; quoniam curatio cessare faciet peccata. Cum enim fuerint eiusmodi refectæ cupiditates, arescant necesse est. ET VIDERUNT, ait, QVOD PLVRES SVNT. quæ verba ad eos referuntur, qui se solos hostibus esse potituros credebant, cum tam longo itinere tantas hostium copias accedere posse non arbitrarentur. Vel ideo hæc dicit, quod cum aquam in vrbe existentem minime sibi Iudæi (qui NVMEROSIORES ESSENT) sufficere posse conicerent, NVMERATIS secundum Symmachum DOMIBVS, PISCINÆ VETERIS AQVAM IN VRBEM DERIVARE, humanæ potius, quam diuinæ opi confidentes, ausi sunt. Tanquam enim grauer ferens AQVAM non ad suam ipsos tantum multitudinem commensurasse, quo posset ad obsidionis longioris tempus satis esse; sed dirutis etiam DOMIBVS MVROS vrbis muniuisse exprobrat; cum in Deum vnum potius, vrbis atque murorum conditorem intueri decuisset. Montes enim, ait, in circuitu eius, & Dominus in circuitu populi sui. Quod vel prophetæ voce patuerit, qui ait; Ego ei, dicit Dominus, ero murus ignis in circuitu & in gloriam in medio eius. Addit deinde tantis in eos ingruentibus à Deo periculis, cum omni cura eundem placare debuissent, tanquam desperata salute luxu diffidens esse feriari solitos, iuxta illud; Cum venit impius in malorum multitudinem, contemnit. Itaque senserunt tandem, quæ ipsos merito non ita multum postea pati decuit, cum Deum supplices non sine lachrymis voce Davidis ita inlclament. Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte omnia peccata mea. Est enim in eos, Ioële auctore, qui ista faciunt benignus & misericors, patiens & multa miserationis, qui que poenitentia super malo ducatur: cæteraque quæ sequuntur. Neque verò defunt, qui proposita verba ita explicent, vt Dominum, quia personarum discrimine non ducatur, Iudæisque pariter atque externis vnatur, sermonem de Sione mediis alienarum gentium reprehensionibus inferuisse velint: & hoc nomine etiam in eos hæc Amos prophetæ verba existere;

Psal. 124.

Zach. 2.

Pror. 18.

Psal. 24.

Joel. 2.

cap. 9.

ἐρηται, ἐὰν πνεῦμα τῷ ἐξυσιάζοντος ἀνασῆ ὄπισθε, τότε σὺ μὴ ἀφ' ἧς, ὅτι ἰαμα κατὰ παύσῃ ἀμαρτίας, ἀνακοπή δὲ μὲν γὰρ τὰ τοιαῦτα πάντα μαρτυρεῖται. ΚΑΙ ΙΔΕΞΑΝ Φησιν, ΟΤΙ ΠΑΒΙΟΥΣ ΕΙΣΙΝ. τῶς τῶς οἰομένους ὅτι καὶ μόνοι τῶν πολεμίων ὄντι κρατήσασιν, μὴ γὰρ ἂν Διὸς ποσειδῶντος ὄδοδ πολὺ πὶ πλῆθος πολεμίων ἔλθῃν. ἦ γὰρ ἐπιδή τὸ χεῖρ τὴν πόλιν ὑδὼρ μὴ νομίσαντες ἀρκεσθῆναι αὐτοῖς ΩΣ ΔΗ ΠΑΒΙΟΥΣΙΝ ὁ πέρχουσι Ἰσραὴλ, ἡ ἐσοχάσαντο δὲ ΤΑΣ ΟΙΚΙΑΣ ΧΕῖρ Σύμμαχον ΑΡΙΘΜΗΣΑΝΤΕΣ, * ΤΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΟΛΥΜΒΗΘΡΑΣ ΥΔΩΡ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΜΕΤΟΧΕΤΕΥΣΑΝΤΕΣ, Θεὸς μὲν ἔσπεσεν, ἀνθρωπίνως δὲ τῶν σκευῶν ἐπεποιθήσαν. ὡς ἐν ἡδὴ γὰρ αὐτοῖς ὁ νεδίζων φησιν, ὅτι δὴ τῶς τὸ πλῆθος ἐσωτῆρ ΤΟ ΥΔΩΡ συνεμετέρισαντο τῶς ἡ πολιορκία ἔστω ἀρκεσθῆναι οἰόμενοι, κ' ἂν εἰς γρόνον ἐκτείνωτο, καὶ ΤΑΣ ΟΙΚΙΑΣ χεταλύοντες ἀσφαλίστην ΤΑ ΤΕΙΧΗ χετασκευάζουτο. δέον εἰς Θεὸν ἔσταν καὶ τὴν πόλιν ποιήσασθαι, καὶ τῆς αὐτῆς γενόμενοι. Ορη γὰρ φησιν κλέων αὐτῆς καὶ κύριος κλέων τῶ λαῷ αὐτῶν. τὴν καὶ Διὸς τῶς φωνῆς φωνῆς ἐπαγγέλλεται. Εἰ γὰρ ἐσομεν αὐτῆ λέγει κύριος τῶς περὶς κληθῆναι, καὶ εἰς δόξα ἐσομεν ἐν μέσῳ αὐτῶν. εἶτα φησιν ὡς κληθῆναι αὐτοῖς ἐκ Θεοῦ τοσούτων ὄντων μέρων, δέον αὐτῶν ἐμμελεῖσθαι πάσι ἀσδῆν, οἱ τ' δὲ τῶς δὲ σπύργασιν ἔλθόντες ἐπαγγέλλονται τὸ ὄλεον ἔλθῃ ἀσδῆς εἰς πλῆθος κληθῆναι χεταφρονεῖ. Τοι γὰρ οὐκ πεπνυμένασιν εἰς τέλος ἄσφ' ἔδει τῶς ὀλίγον αὐτῶν παθῆναι τὸν ἱελεῖνον τοῖς μετὰ διακρύων καὶ πύθῃς, καὶ τῶν Δαβὶδ ἀνακράζοντες. Ἰδὲ τ' ἀπειρασὶν με, καὶ τὸ κόπον με, καὶ ἀφῆς πᾶσι τοῖς ἀμαρτίας με. Τοῖς γὰρ ταῦτα ποιῶσι κατὰ τὴν Μιχαῆας φησιν, ἐλεῆμων καὶ οἰκτιρῶν ἐστὶ, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ὄντι κληθῆναι. * ὅτι λ. καὶ τὰ τούτοις. τὴν τῶς κληθῆναι δὲ ῥῆσιν αὐτῶν τινὲς ἐξηγήσαντο, ὡς μὴ τῶς σπολήπης ὁ κύριος πὸν τῶς Σιών λόγον ἐν μέσοις τοῖς χετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐλέγχῃς ἐνήθηκεν, ὡς ἀλλοφύλοις τοῖς Ἰουδαίοις χετὰ μέρους, τῶς οἱς φησὶ δὲ Ἀμὸς Οὐχ ὡς υἱοὶ

ἀλλοφύλοις

ὡς υἱοὶ Αἰθιοπῶν ὑμεῖς ἐστὲ μοι λέγει κύριος, καὶ πὸν Ἰσραὴλ ἀνηγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ τῶς ἀλλοφύλων ἐκ Καππαδοκίας, καὶ τῶς Σύρων ἐκ βοθρῶν ἰδὲ οἱ ὀφθαλμοὶ κύριος ὄντι πάσι τοῖς βασιλείαις τῆς γῆς. ὄθεν νῦν τὴν παντὴ τῶν σποβολῶν παριστῶν τοῖς ἀλλοφύλοις αὐτῶς ἐγατέλεξεν. ὁ καὶ διλάτῃ Διὸς ΤΗΣ ΦΑΡΑΓΓΟΣ. ἔ γὰρ ἀπὸ τῶς εἶπε ΣΙΩΝ, ἀλλὰ ΦΑΡΑΓΓΑ, ἡ πῶσιν διλάτῃ τῶς ἔξ ὑψῶς τῶς θεοσεβῶς πολιτευματος καὶ ἐν κοιλίαι καὶ βάθει τῆς κληθῆς κληθῆς αὐτῶς ἀνιθόμενος. ΣΙΩΝ μὲν γὰρ ὅρος ὄντι ἐφ' ὃ νεὸς τῶ Θεοῦ ἀνοδομήντο. δὲ φησιν Ἐπ' ὅρος ὑψηλὸν ἀνάσθη ὁ εὐαγγελιστὴς ὁ μέρους Σιών, καὶ Προσεληλυθάτε Σιών ὄρει καὶ πόλει Θεοῦ ζώντος Ἰερουσαλήμ ἐπ' ἔσθῃ. σημεῖον δὲ καὶ τὸν εὐαγγελικὸν ἐλέγχο λόγον. οἱ δὲ ταύτης τῆς ἐλπίδος ἐκπεπνυμένοι ἐν ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΗΣ ΣΙΩΝ τῶς κληθῆναι πεπνυμένοι. πάσι γὰρ ἀρετῆ κληθῆ τῶς κληθῆται, εἰς τὸ ἐκπέπνυται πῆς κληθῆς Διὸς μαρτῶν, ὡς εἰς ἀπίστῃς ἐκπίστῃς. εἰς τὸ οἱ ἐκ τῶς κληθῆς χετὰ τῆς φησιν ἐξ ὑψῶς εὐαγγελικὸν καὶ τῆς ἐπὶ σκευῆς ΣΙΩΝ. δὲ ὄρος ἐν ἀλλοφύλοις ἐπὶ τῶς κληθῆται, ἀλλὰ καὶ ἔτω δυσαρεχόμενοι, εἰ μὴ φησὶν ὁ μέρους τῶς κληθῆται ἀκέρῃς, ΤΙ ΕΓΕΝΕΤΟ ΣΟΙ, ΟΤΙ ΑΝΕΒΗΤΕ ΠΑΝΤΕΣ ΕΙΣ ΔΩΜΑΤΑ ΜΑΤΑΙΑ; καὶ καὶ Χετὰ τὸ, ἄντε ἄντε καὶ γαῖρας βοσκάντων, φησιν ἐκπέπνυται ἡ πόλις βοσκάντων. καὶ ἐπεὶ ἐστὶ ἀμαρτία τῶς θάνατον, καὶ τὸ ψυχῆ ἄμαρτῶσας, αὐτῆ σποδοῦται, ΟΙ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΙ ΣΟΥ φησιν, ΟΥ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΙ ΜΑΧΑΙΡΑΣ. καὶ ΠΑΝΤΕΣ φησιν ΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΣΟΥ ΠΕΦΕΥΓΑΣΙΝ. κατὰ δὲ Σύμμαχον ΑΝΕΣΤΑΤΩΘΗΣΑΝ, καὶ δὲ Θεοδοτίανα ΜΕΤΕΚΙΝΗΘΗΣΑΝ. ὄθεν ἐκ ἐπὶ παρ' αὐτοῖς ἐ βασιλεῖς, ἔχ' ἡ γὰρ μέρους ἐκ ἀρχαίης, ἔ τῶς φησιν, ἀλλ' ἔδὲ φαρ(αῖοι) καὶ Σαδδουχαῖοι. οἱ δὲ εἰσέτι νῦν ἀλόγῃς ὑπὸ τῶ τῶ ψυχῶν πολιορκίῃς πικρῶς χετὰ δὲ εἶπαι. ἡ δὲ τοσαύτῃ αὐτῶ πῶσιν ὁ τῶς φησιν ἰδὼν, συμμεβῆται τῶ πῶσιν ἡ τῶ τῶ γῆρας σποβολῶν, καὶ τῶ ἄλλων τῶς κληθῆται τῶ πῶσιν, τῶς τῶ τῶ κληθῆται, καὶ τῶ πῶσιν, τὸ τῶ τῶ κληθῆται ἐγατέλεξεν.

Nunquid tanquam Æthiopum filij estis mihi? ait Dominus. Nunquid ego Istraëlem eduxi de terra Ægypti, & alienigenas gentes è Cappadocia, Syrisque de fouea? Ecce oculi Domini in omnia Regna terræ. Vnde nunc, quo planè reiectos esse doceat, inter alienigenas recenseat. Quod vt magis etiam significet, v A L I S nomen addidit. Neque enim S I O N dixit simpliciter, sed v A L L E M adiunxit, vt pio illo & excelso vitæ genere, quo vtebantur antea, excidisse, & in profundis iam vitiorum vallibus iacere doceat. Est enim S I O N mons peraltus, in quo constructum Domini templum fuerat: vnde legitur; in montem excelsum ascende qui euangelizas Sion. Deinde; Accedite ad montem Sion, & ad urbem Dei viuentis, cælestem Hierusalem. Dicatur verò & euangelicum verbum innuere, à cuius fide qui deflexerunt, in ipsa V A L L E, qua S I O N i adiacet prostrati sunt. Virtuti enim cuiuslibet malitia semper adiacet, in istamque delabatur necesse est, qui illa excidit: quales existunt, qui à fide in incredulitatem, ipso nimirum euangelij fastigio cælestique S I O N E deturbati inter gentes exterarum Iudæi numerantur; qui tamen in tam infelici rerum successu ita temere intumescunt, vt à propheta audiant; QV I D F A C T V M E S T T I B I, QV I A A S C E N D I S T I S O M N E S I N T E C T A V A N A, & aduersus Christum, Tolle, tolle, crucisque affigito, clamare, iis que vocibus totam urbem replere non defuistis? Deinde, quando peccatum ad mortem illud est, quo quæ peccauit, anima interit, VV L N E R A T I T V I, N O N V V L N E R A T I F E R R O, ait. Rursus quòd P R I N C I P E S O M N E S F V G I S S E dixit, D E T V R B A T O S E S S E Symmachus posuit, Θεοδοτῖο κομμοτος; vnde Regibus iam & principibus, pontificibusque & prophetis, & phariseis, & Sadducæis etià carere innuit. Qui verò etià nunc ab animarum expugnatore capti sunt, misere ac duriter in vinculis detinentur. At eorum grauem adeo casum intuitus propheta, luctu ad calamitatis modum temperato, gentis instare non repudium tantum, sed vrbis etiam expugnationem, trepidationem, ciuium errationem & derelictionem significauit.

Esai. 40.

Matth. 27. Luc. 15. Ioan. 19. 1. Ioan. 5.

ἡ πλατὴν ὄντι

ο ο

Hæc dicit Dominus exercituum, Abi, Ingredere in paftophorium ad Somnam quæftorem, & dic ei, Quid tibi hic? Et quid tibi hic eft, quod excidifti tibi monumentum hic? Et fecifti in excelfo monumentum? Et fcripifti tibi in petra tabernaculum? Ecce certe Dominus exercituum eiiciet, & atteret virum, & auferet amictum tuum, & coronam tuam gloriofam, & proiciet te in regionem magnam & immenfam, & ibi morieris: & ponet currum tuum in dedecus, & domum principis tui in conculcationem: & a difpenfatione tua, tuaque ftatione arceberis. Et erit in die illa, & vocabo feruum meum Eliacim Chelcij filium, & induam eum amictu tuo, & coronam tuam dabo ei, & potentiam & difpenfationem tuam dabo in manus eius. Et erit tanquam pater habitatoribus Hierufalem, & habitatoribus Iuda. Et dabo clauem domus Dauid in humero eius, & aperiet, neque erit qui claudat: & claudet, neque erit qui aperiat. Et cõftituam eum principem in loco tuto, & erit in folium gloriæ domus patris fui. Et erit confidens in eum omnis gloriofus in domo patris eius, a paruo ad magnum omne vas paruum a vafe craterarum. Et erunt appenfi ei in die illa. Hæc dicit Dominus exercituum, mouebitur homo ftabilitus in loco tuto, & auferetur, & cadet, & exterminabitur gloria in eum, quia Dominus locutus eft.

Cap. 36.

SOMNAS ET ELIACIM, quorum hic meminit, eadem cum Ezechia vixerunt ætate, quantum ex hiftoria licet colligere; qui etiam ad Affyrium, cum vrbe obfidiõne premeret, ficut eft à propheta poftca fignificatum, egressi funt. Hebræi verò SOMNAM fœditate & fuperbia, viciaque deliciis infignem narrant pontificatum gelfiffc, & ad Sennacherinum, cui populum prodiderat, defeciffc: quem nunc ad PASTOPHORIVM (certum nempe in templo locum, pro quo TABERNACVLO RV M CONFECTOREM Symmachus, TABERNACVLA FIGENTEM Aquilas expreflerunt) iubet proficifci. SERVLCHRVM autem IN PETRA EXCELSVM CVM EXCIDI fibi curaffet, tanquam ibi quieturus, SOMNÆ TABERNACVLVM in fcripferat. Dignum certè hominis mente fymbolum, dignaque in fcriptio, qui rebus externis tantum clarus efferet. Verum id fruflra in petra, ait, EXSCINDIS, quo nequam fis potiturus: Ita enim futurum, cur QVID TIBI EST HIC? quæritur, oftenditur. VIRVM enim addit, CONTERET Dominus; quando cum

ΣΟΜΝΑΣ ΚΑΙ ΕΛΙΑΚΕΙΜ, ὅν ἐν ταῦθα μέμνηται, σύγχρονοι γεγονασιν ἐξ ἐκείνου τοῦ βασιλέως, ὅς ἐστιν ἐν τῆς ἱστορίας ἐστὶ μαθεῖν. οἱ καὶ ἐξήλθον πρὸς τὸν Ασσύριον ὅτι κτείναν τὴν πόλιν, καὶ ἀπὸ τῆς ἐξῆς ὁ περιφθότης φησὶν. Τὸν δὲ ΣΟΜΝΑΝ ἔλεγεν ὁ Εβραῖος ἀσεμόν τε καὶ ἀλαζόνα γενέσθαι καὶ ἀβροδίαντον ἀρχιερίαν, αὐτομολήσας τε πρὸς Σενναχρείου περιδεδωκότα τὸν λαόν. πρὸς ὃν ὁ περιφθότης κελεύεται βαδίζειν ὅτι ΤΟ ΠΑΣΤΟΦΟΡΙΟΝ. ἡ δὲ ἕξις ἐν τῷ κατὰ ἀπὸ Σύμμαχος ΤΟΝ ΣΚΗΝΟΠΟΙΟΥΝΤΑ φησὶν. ὁ δὲ Αὐλάς ΤΟΝ ΣΚΗΝΟΥΝΤΑ. ΜΗΜΕΙΟΝ δὲ κατὰ ΠΕΤΡΑΣ ΥΨΗΛΟΝ ἑαυτῷ ΛΑΤΟΜΗΣΑΣ ἐπέγραψεν τῷ ΣΚΗΝΗ, ὡς δὴ ΣΚΗΝΩΣΩΝ ἐν αὐτῷ μετὰ γάλατον, ἀρέπον δὲ σύμβολον τῆς ἑαυτῶ ἀλαζονίας ἐπέγραψεν, ὡς τὸ ἐξωμόνον ὑπάρχει λαμπρῶς. μάτλι δὲ τῷ φησὶ, ΛΑΤΟΜΕΙΣ. ἔ γάρ μεθέξει αὐτοῦ. τῷ γὰρ τὸ, ΤΙ ΣΟΙ ΕΣΤΙΝ Ὁ ΔΕ δηλοῖ. ΣΥΝΤΡΙΨΕΙ γὰρ ὁ κύριος ἈΝΔΡΑ. ἀπώρητο

ἀπώρητο γὰρ ἀρχιμαλάτοι μετὰ τῆς ἀγέλας οἱ διωπάτατοι. κομιδήσθ δὲ καὶ οὐ μακρὰν τῆς ἀξίας ἀφρημύδος, καὶ τῆς σπῆς κατὰ τὸ Θεῶς λειτουργῶν. Τί οὖν εἶδει σοὶ πύρα καὶ χερσῶν καὶ ἄρματος; τὸ γὰρ ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΟΣ Η ΔΟΞΑ ΚΑΘΑΙΡΕΘΗΣΕΤΑΙ. τί γὰρ τῆς ἀρχιερατικῆς ἀναξίας μετῆλθες οἰκονομῶν κριτικῆς γενόμενος ἄδικος. τὸν δὲ σὸν ἐτάρον ΕΛΙΑΚΕΙΜ ΔΟΥΛΟΝ ἑαυτοῦ δουμάσας ἔναι Θεός, εἰς τίς σὺ αὐτὸν καταστήσεται ἄλλοις ἢ τῶν χεῖρα πατρὸς ἐφῆζοντα ἄξιον. ἔσται γὰρ ὅτι αὐθόδικος, οὐ βέλαινος. τῶς δὲ πρὸς ἂν, ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ ἔξει τοῦ τῶρα αὐτοῦ ΔΑΒΙΔ. ΑΡΞΕΙ δὲ μετὰ πολλῆς ἐξουσίας, ὡς μὴ ἔξειν ΤΟΝ ΑΝΤΙΑΓΟΝΤΑ. ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ ἔξει. τῶς ἔστι τὸ δυνάσασθαι κρατεῖν τῆς ἑαυτοῦ χεῖρα λαόν. καὶ ἔσται ἡ βελαιὸν ἰδρυμύδος ὅτι τίς αὐτοῦ λειτουργῶν. πρὸς γὰρ δηλοῖ τὸ, ΕΝ ΤΟ ΠΩ ΠΙΣΤΩ ΕΣΤΑΝΑΙ ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ ΑΣΑΛΕΥΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ. τῆς δὲ τῶς κηδεμονίας ἡρτημύδος πάντες γενήσονται ὡς ἐπὶ ἀγαθῶ πεποθότες. ἀπὸ δὲ τῶς τῶν μαθητῶν μὴ χαυνώσασθαι δυνασῆσαι μὴ δὲ τῆς κρίσεως ἀμνημονεῖν τῶ Θεῶ. ἐν τῶς δὲ (μνηστία) ταῦτα τοῖς πρὸς φάραγγος; Σιών τῆ σωτηρίας πατρὸς ὅτι τὸν χαρὸν ἀναγόμενα, καὶ ὃν οἱ καὶ ΣΟΜΝΑΝ ἀλαζόνες καὶ φιλοχρημάτοι, καὶ τὸν Μωσῆος νόμον ἱερατεύοντες σαματιῶς, ἐν πεπλάσασθ. πρὸς ὃν ἐν τοῖς ἐμπεροσθεν ἔλεγεν ὁ περιφθότης μετ' ἄλλων ὅσων καὶ τὸ Αγαπῶντες δῶρα, καὶ τὸ, ὄρφανοὶ ἔ κρινοντες, καὶ κρίσιν χρεῖς οὐ περιστέροντες. καὶ φρονεταῖς δὲ, ὡς κυριοκτόνοις, ἐκάλεισεν. οἱ καὶ ταλανίζων ἔλεγεν ὁ σωτήρ. καὶ ἀφήκατε τὸ βαρύτερα. τοῦ νόμου τίς κρίσιν, καὶ τὸ ἔλεος, καὶ τίς πίστις. περιετύπου δὲ πούτοις ὁ ΣΟΜΝΑΣ. ὁ δὲ ΕΛΙΑΚΕΙΜ, Θεῶ ἀνάσας ἑρμηνευόμενος, σύμβολον τῆς νέας καὶ χαρῆς ἱερατικῆς ἐγένετο, ἡ δὲ τῶ σωτήρος ἡμῶν ἀνάσας ἐν τῆ ἑαυτοῦ ἐκκλησίᾳ καὶ ὅλης τῆς οἰκουμένης (μνηστία)το. κἀκλήται γὰρ Χριστὸς αὐτ' ἐκεί-

plebe ipsa potentiores etiam in hostis potestatem venturos esse, captiuosque futuros, te autem longè à dignitate spoliatum, diuini que ministerij gradu deturbatum, longè asportatum iri certum est. Quid tibi igitur factus, quid pecunia est, quid currus denique profuerint; cum & ipsa à PRINCIPLE AVFERATUR GLORIA? cum malè administrato pontificatu iudex iniquus euaseris? At amicum tuum ELIACIM, quem sibi SERVVM esse voluit Dominus, in tuum idem locum, quod subiectos filiorum loco habiturus sit, subire faciet. Erit enim non ingrati animi, aut arrogantis; sed ita humani & moderati, vt DAVIDIS mansuetissimi GLORIAM possit adæquare. IMPERABIT porro tam magna cum potestate, vt CONTRADICENTEM habeat neminem. Habebit & POTENTIAM; id est, populos sibi subiectos coercere & retinere poterit. Erit denique firmiter ad suum munus obeundum stabilitus. Nihil enim aliud, cum TVTO IN LOCO COLLOCATVRVM se dixit, quàm immortum se imperium & stabile effecturum significauit. Erunt præterea omnes, qui ab eius cura & sollicitudine pendent, tanquam bono confidentes. Vnde discimus, adempto nos in alios dominatu, nec inflari oportere, nec diuini iudicij obliuisci. Rectè autem ad ea, quæ de Sionis valle dicta sunt, & ista quoque adduntur, quibus ad Dominicæ passionis tempus relatis, qui tum, veluti SOMNAS iste, non superbi modò & arrogantes, sed auari, ex Mosaicæ legis instituto sacerdotij munere fungebantur corporaliter, exciderunt: De quibus antea locutus propheta, cum multa alia exprobraret, eosdem conquestus est & dona amare, & Orphanorum viduarumque iura patrociniūque negligere; homicidas denique, vt Domini necem notaret, existere: quos & Saluator etiam execratus est; cum quæ sunt in lege grauiora, iudicium, misericordiam, & fidem negligere diceret. Erat verò istorum in SOMNA typus præmissus; in ELIACIN autem (cuius appellatione resurrectio significatur) sacerdotij recentis adumbratio, quod à Saluatoris resurrectione, tota per orbem vniuersum Ecclesia creatum est. Vt enim SOMNÆ

Cap. 1.

Mat. 23.

Heb. 5. succēssit ELIACIM; sic in illorum locum subiit Christus, summus pontifex appellatus. Non enim, autore Apostolo, sibi quisquam sumit honorem; sed qui vocatus est à Deo. quemadmodum Christus non seipsum clarificauit, vt pontifex fieret; sed qui locutus est ad eum;

Psal. 109. Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec. Dicitur autem & DAVIDIS GLORIAM, id est, imperium & regnum in Israël adepturus. Neque enim omnes, ait, qui ex Israël & ipsi sunt Israël: & quæ postea sequuntur. Christo autem pontifici, addit, NON ERIT, QUI CONTRADICAT.

Psal. 88. Non enim proficiet inimicus in ipso, nec filius iniquitatis apponet nocere ei. Alias autem, si etiam contradicat Israël, ipsæ iugum subire gentes non recusabunt. Ideo que de illo quidem legimus; Libera me à contradictione populi: De his autem; Constitues me in caput gentium. Populus quem non cognoui seruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi. De illis rursus sunt ista; Filij alieni mentiti sunt mihi: & inueterauerunt, & claudicauerunt à semitis suis. Inueterauerunt enim, nec ab exilio longè abfuerunt, qui praefactus tunc gerentes animos in filios euaserunt alienos. Olim enim primogenitus quidem Israël existerat: sed ex quo in Christum mentiti sunt, alieni statim perditionisque & gehennæ facti nominati que sunt: quorum in locum nobis eum designat ELIACIM, qui etiam, ait; Propter inopum miseriam, & gemitum pauperum nunc exurgam, dixit Dominus. Deinde, quod in Ecclesia, quam PATERNÆ DOMVS nomine intellexit, OMNES IN EVM CONFIDENTES fore dixit, clarum scilicet & obsecrum; visitata illud hominum mundique ratione vsurpari crediderim: cum personarum acceptor non sit vniuersorum Deus. Quamquam & illud etiam ex spiritualis ætatis ratione & mensura dictum esse queat intelligi.

ων ἀρχιερέως, ὡς ΕΛΙΑΚΕΙΜ ἀπὸ ΣΟΜΝΑ. καὶ γὰρ τὸν Σάπφρον, Οὐχ ἑαυτῶν τῆς ἀρχιερείας τὴν τιμὴν, ἀλλὰ χαλαρῶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. καθὼς ὁ Χελεὺς ἔχῃ ἑαυτὸν ἐδίδαξεν εἰς τὸ φησὶν ἀρχιερέως, ἀλλ' ὁ λαλήσας περὶ αὐτὸν, Σὺ εἶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα καὶ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. λαβὼν δὲ λέγεται καὶ τὴν ΔΟΞΑΝ ΤΟΥ ΔΑΒΙΔ, τὸ ἔστι τὴν ὄψιν τοῦ νοσητοῦ Ἰσραὴλ ἀρχὴν τε καὶ βασιλείαν. Οὐ γὰρ πάντες φησὶν, οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι καὶ Ἰσραὴλ, καὶ τὰ ὅτι τῆσιν. ἀρχιερεὶ δὲ γερουσίᾳ Χελεὺ ΟΥΧ ΕΣΤΑΙ, φησὶν, Ο ΑΝΤΙΑΓΕΩΝ. ἔ γὰρ ἀφελήσῃ ἕρπρος ἐν αὐτῶ, καὶ ἰσὺ ἀνομιᾶς ἔσῃ περὶ τὴν κακίαν αὐτῶν. καὶ ἄλλως δὲ, εἰ καὶ Ἰσραὴλ αὐτὴν περὶ τὰ δ' ἔν ἔθνη ὑπέκυψαν. διὸ καὶ μὴν σκέψασθε. Ρῆσιν με εἰς ἀπιλογίας λαοῦ. καὶ δὲ τῶν Καταστροφῶν με εἰς κεφαλῶν ἔθνων. Λαὸς ὃν οὐκ ἔγνω, ἐδίδαξεν μοι. εἰς ἀκούω ἅπας ὑπὸ κροσσῶν. καὶ καὶ σκέψασθε ἀδελφοί. Τιοὶ ἀλλότριοι ἐφύσθησαν μοι. καὶ ὅτι ἐπαλαμώθησαν καὶ ἐγάλασαν ἀπὸ τῆς τριβῆς αὐτῶν. Πεπαλαμώθησαν γὰρ, καὶ ἐγγὺς γερουσίαν ἀφανισμῶν κεκασμένῳ τῶν καὶ ἐκείνοι τὴν ἀφάνισαν ἰοὶ γερουσίαι ἀλλότριοι. πάλαι γὰρ ὢν πατριάρχης Ἰσραὴλ, ὅτε κατεψεύσαντο τοῦ Χελεὺ, γερουσίαν ἀλλότριον, ἀπαλαμώθησαν μοι τῶν καὶ γένους κελεύμενοι. ἀπὸ ὧν ἡμῖν ἀνεδείξε ΤΟΝ ΕΛΙΑΚΕΙΜ. ὃς καὶ φησὶν. Ἀπὸ τῆς παλαμώσεως τῆς πλάγῃ καὶ τοῦ σπαραγμοῦ τῆς πεινήτων νῦν ἀναστήσομαι λέγει κύριος. ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ, ΤΩ ΟΙΚΩ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ αὐτοῦ, ΠΑΣ ΕΣΤΑΙ φησὶν ΕΠ ΑΥΤΩ ΠΕΠΟΙΩΩΣ ἐδιδόξος τε καὶ μικρὸς, καὶ τὸν κόσμον φησὶ. παρρησιαστικῶς γὰρ οὐκ ἔστιν ὁ τῆς ὅλων Θεός. νοήσας δὲ τοῦτο καὶ καὶ μέτρον ἡλικίας πνευματικῆς.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΥΡΟΥ.

 Λοιούζετε πλοῖα Καρχηδόνος, ὅτι ἀπάλετο, καὶ οὐκ ἔτι ἔρχονται. ἐκ γῆς κιτιαίων ἦκται ἀίχμαλτος. τίνι ὁμοιοὶ γεγονάσιν οἱ ἐνοικῶντες ἐν τῇ νήσῳ μεταβολοὶ φοινίκης,

Α. ΤΟ ΑΡΜΑ. Σ. Ο. ΤΟ ΑΗΜΜΑ. ΟΡΑΣΙΣ ΙΔ. ΤΟΜΟΣ ΚΕ. ΟΙ Γ. ΘΑΡΣΗΙΣ

φοινίκης, διασπρόντες τὴν θάλασσαν ἐν ὕδατι πολλῶν; ἡμεῖς μεταβολοὶ, ὡς ἀμνηστὸν εἰσφερομένους, οἱ μεταβολοὶ τῶν ἔθνων. ἀισχύθητι Σιδῶν εἶπεν ἡ θάλασσα. ἡ δὲ ἰσχύς τῆς θάλασσας εἶπεν. οὐκ ἄδινον, ἔ δὲ ἔτεκον, ἔ δὲ ἐξέθρεψαν νεανίσκους, ἔ δὲ ὑψώσα παρθένους. ἔταν δὲ ἀκυστὸν γέννηται Αἰγυπτῶ, λήψεται αὐτὴς ὄδῳ καὶ Τύρου. ἀπέλθετε εἰς Καρχηδόνα. ὀλοούζετε οἱ ἐνοικῶντες ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ. ἔχ αὐτὴ ἦν ἡμῶν ἢ ὑβρις ἀπ' ἀρχῆς, πρὶν ἢ ὡς ἀδελφῶν αὐτῆν. τίς ταῦτα ἐβύλευσεν ἐπὶ Τύρον; μὴ ἦσαν ὄσιν; ἢ οὐκ ἰσχύει; οἱ ἔμποροι αὐτῆς ἐνδοξοὶ ἄρχοντες τῆς γῆς.

ΠΙΠΙ ἰ κύριος. σαβαὼθ ἐβύλευσατο ὡς ἀδελφῶν καὶ τὴν ὑβριν τῶν ἐνδοξῶν. καὶ ἀτιμάσαι πάντα ἐνδοξὸν ἐπὶ τῆς γῆς. ἐργάζε τὴν γῆν σου. καὶ γὰρ πλοῖα οὐκ ἔτι ἔρχεται ἐκ Καρχηδόνος. ἡ δὲ χεὶρ σου οὐκ ἔτι ἰσχύει κατὰ θάλασσαν, ἢ παροξύνουσα βασιλεῖς. κύριος σαβαὼθ ἐνετείλατο καὶ Χαναάν ἀποπέσει αὐτῆς τὴν ἰσχύην. καὶ ἔροδοσι οὐκ ἔτι μὴ περὶ σέβετε τοῦ ὑβρίζειν καὶ ἀδικεῖν τὴν θυγατέρα Σιδῶν. καὶ ἐὰν ἀπέλθῃ εἰς κιτιεῖς, ἔ δὲ ἐκεῖ ἀναπαύσῃ ἔσαι σοι. καὶ εἰς γῆν Χαλδαίων, καὶ αὐτὴ ἠρήμωται ἀπὸ τῶν Ἀσσυρίων. ὅτι ὁ τοίχος αὐτῆς ἀπέσπασεν. ὀλοούζετε πλοῖα Καρχηδόνος, ὅτι ἀπώλετο τὸ ὄχυράμα ὑμῶν. καὶ ἔσα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καταλειφθήσεται τυρός ἔτη ἐβδομήκοντα, ὡς χρόνος βασιλείας, ὡς χρόνος ἀνθρώπου. καὶ ἔσαι μετὰ ἐβδομήκοντα ἔτη, ἔσα Τύρος ὡς ἄσμα πόρνης. λάβε κιθάραν, ῥέμβευσον, πόλις πόρνη, ἐπιλεηλομένη, καλὰς κιθάρισον, πολλὰ ἄσον, ἵνα σε μνηστὴρ γέννηται. καὶ ἔσαι μετὰ ἑξ ἐβδομήκοντα ἔτη, ἐπισκοπὴν ποιήσῃ ὁ Θεὸς Τύρου, καὶ πάλιν ἀποκαταστήσεται εἰς τὸ ἀρχαῖον. καὶ ἔσαι ἐμπόριον πᾶσαι τὰς βασιλείαις τῆς οἰκουμένης. καὶ ἔσαι αὐτῆς ἡ ἐμπόρια, καὶ ὁ μισθὸς ἅγιος τῶν κυρίων. οὐκ αὐτοῖς ἀναχθήσεται, ἀλλὰ τοῖς κατοικοῦσιν ἐναντὶ κυρίων. πᾶσα ἡ ἐμπόρια αὐτῆς φαγεῖν, καὶ πῖναι. καὶ ἐμπλησθῆναι καὶ εἰς βυβλὸν, μνηστῆρ ἰσοῦν ἐναντὶ κυρίων.

VISIO TYRI.

 Lulate naues Carthaginis, quia perierunt, neque amplius veniunt. De terra Citienium venit captivus. Cui similes facti sunt qui habitant in insula negotiatores Phœnicis, transcentes mare in

Cap. 23.

citui, pro dura adeo ad Tyrum tolerata feruitute merces extitit. Ob id dedi ei terram Ægypti. Contigit igitur, cum meram solitudinem pateretur TYRVS, & ipsos etiam vrbis incolas, nauigationibus affuctos à mercatura abstinere. Indéque est, quod CARTHAGINIS NAVES iubet VLVLARE. Est enim ipsa Africa CARTHAGO TYRIORVM colonia; quæ ad eos florente vrbis statu, merces suas deferebat. Quos autem CITIENSIS dicit, CHETIM interpretantur reliqui, Cypriumque insulam, in qua CITIUM nomine oppidum, per quod TYRO redeuntes iter facere, aliqua fortasse, quæ ad mercaturam spectarent inibi curaturi, significari putant. TYRIOS ergo MERCATVRAM amplius non facturos affirmat, qui ita in feruitutē acti petierint, vt nullos pati similia contigerit. Pro eo autem quod, CUI SIMILES FACTI SVNT, queritur, TACETE quidem Aquilas, SILETE verò QVI HABITATIS IN SVLAM, Symmachus interpretatur. Antea enim ferocientes cum verbis vterentur arrogantibus, nunc abiectos & depressos TACERE iubet oratio. Tales extiterunt PHOENICIAE NEGOCIATORES, qui cum mulatis abundè opibus, propter negotiationis, id est, eorum celebritatem & frequentiam, qui illuc vndique mercaturæ caussa conueniebant, MESSI comparantur. At his iam priuatos commodis, cum vicina SIDONE (cuius TYRVM coloniam existere aiunt) quam ita cum matre propter maritimam potentiam effetri & superbire contigit, lugere debere significat. Nec verò defunt, qui verba ista, ERVBESCE SIDON, TYRI esse SIDONEM alloquentis, tanquam ira quoque ipsam inuasura fit, voluerunt. Ad eam igitur insulares, quos MARIIS nomine intellexit; TYRO iam capto, accedunt, & factum eius superbiamque mouent concidisse: cum TYRVS, MARIIS ROVR alioquin, suam ipsa vastitatem, intuita, non meliore conditione esse se, quam quæ omnino NEC REPERERINT, nec INVENES AVT VIRGINES EDVXERINT, fatcatur. Nonnulli tamen personæ fictionem, & tanquam MARIIS ipsos lugentis, quod I V V E N I B V S E T V I R G I

νάμει αἰεὶ, ἀπὸ τῆς θαλάσσης τὴν σιλικῆν ἡς ἐδίδου
λευσεν ἕπι Τύρον ἀπὸ τῆς δέδωκε αὐτῷ γῆν
Αἰγύπτου ὅτι τοίνυν ἡ ΤΥΡΟΣ ἦ ἀκραὶ
ὑπέμεινεν ἐρημίαν, συνέβαινε τὸς οἰκίτορας μη-
κέτι τῇ συνήθει ναυτικοῖς ὄντας ἐμπορεῖα κε-
χεῖσθαι, διό φησιν ΟΛΟΥΖΕΤΕ ΠΛΟΙΑ
ΚΑΡΧΗΔΟΝΟΣ. ἄποικοι γὰρ ΤΥ-
ΡΙΩΝ ΟΙ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΟΙ ἦ νῦν οἰ-
κοῦντες τὴν ἀφροῦν καὶ μετὰ τὴν χαρταρῆν-
ναν, οἱ αὖτ' εἰς Τύρον ἐπι σαζομεθίμω τὸς ἐμπο-
ρείας ἐκόμενον τὸ δὲ ΚΙΤΙΑΙΩΝ, ΧΕΤΙ-
ΕΙΜ ἐξέδωκεν οἱ λοιποῖ. λέγεται δὲ Κύριος
ἔπειτα ἀπὸ τῆς γῆς ΚΙΤΙΟΝ εἶναι πόλιν ἐν
αὐτῇ, δι' ἧς αὖτ' ἐπλεον οἱ ἀπὸ τῆς ΤΥΡΟΥ
ναυπηλοῦντο, τὰ γὰρ καὶ τὸς αὐτοὺς ἐμπορεῖαν
ἐν ταύτῃ ἀφροῦν μεθίμω. ὁ δὲ τὸν τοίνυν ΕΜ-
ΠΟΡΟΙ ΤΥΡΙΟΙ φησὶ, ἀπώλοντο γὰρ, ὅτι
αὐτοὺς ἀρχαῖα ἄπληρησαν, ὡς μηδὲνας
παθεῖν ὡς πλῆθυσαν. ἀπὸ δὲ τῆς ΤΙΝΙ Ο-
ΜΟΙΟΙ ΓΕΓΟΝΑΣΙΝ, ὁ μὲν Ἀκύλας,
ΣΙΩΠΗΣΑΤΕ, ὁ δὲ Σύμμαχος, ΣΙΓΗ-
ΣΑΤΕ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΕΣ ΤΗΝ ΝΗ-
ΣΟΝ, εἰρήνευσαν. λόγος γὰρ ἀλαζονικοῖς ἐ-
χεῖσθαι ποτε φρουρήσομενοι. ἀλλὰ ΣΙΩ-
ΠΑΝ αὐτοὺς ταπεινώσει ὁ λόγος ὡς ἐκε-
λευται, οἱ αὐτοὶ δὲ ἦσαν ποτε ΦΟΙΝΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΒΟΛΟΙ, πλῆθον πολὺν σωρεύον-
τες, ὡς Ἀμῆτων ὡς ἐβλάλλετο αὐτῶν τὸ
πλῆθος τὴν παραμαίειαν, ἦγεν τὸ πλῆθος αὐ-
τῶν τῇ ἐμπορεῖα χεῖρα μὲν. τὸ δὲ ἀγαθόν,
τῶν ἐφημερίων αὐτοῖς Αἰσχυρῆν φη-
σὶν καὶ τὰς ἀλλὰ δὲ ἐν μετὰ τὴν ἐργασίαν ΣΙ-
ΔΟΝΟΣ, ἡς πινεσὶ ἀποικισθῆναι τὴν ΤΥ-
ΡΟΝ φασὶν, ὡς ἔπειτα ἰσχυρῶς ἐπὶ ἀλά-
μω πινεσὶ ἀπὸ τῆς ΤΥΡΟΥ τὸς τὴν
ΣΙΔΟΝΑ ΤΟ Αἰσχυρῆν ΣΙ-
ΔΩΝ, ἐφασκεν λέγειν, καὶ σὲ γὰρ ἡ ὄργη κα-
ταλήψεται. αὐτῶν δὲ οἱ ἰσχυροὶ, τῶ-
ν γὰρ εἶπε ΘΑΛΑΣΣΑΝ, ἀλάστως ΤΥ-
ΡΟΥ φασὶν, ἀπὸ τῆς ἀλάστως ἀλάστως. αὐτῇ
δὲ ἡ ΤΥΡΟΣ ἔσται τῆς ΘΑΛΑΣΣΗΣ
ΙΣΧΥΣ, ἡ αὐτῆς ἐρημίαν ἰδύσασθαι φησὶν ἐπὶ
ἴσῳ γέροντα ἰσὺς μὴ τεκέσθαι ὄλας, ΜΗ ΔΕ-
ΜΗΝ ΑΝΑΘΡΕΨΑΣΑΙΣ Η ΝΕΑΝΙ-
ΣΚΟΥΣ, Η ΠΑΡΘΕΝΟΥΣ. Τινὲς δὲ
αὐτοὺς ποιοῦντες ἐφασκεν, ἡ μόνον καὶ τῆς
ΘΑΛΑΣΣΗΣ αὐτῆς φωνῆ ἀφίεσις καὶ
ἰσχυρῆς αὐτῆς, διὰ τὸ μὴ κέποι ἔχειν οἱς ἰσχυ-
ρῶν ΝΕΑΝΙΣΚΟΥΣ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕ-
ΝΟΥΣ,

ΝΟΥΣ, ὅτι τὸ παλαιὸν ὡς ἀπὸ θαλάσσης ὄν-
τες γενήματα, ὑπὸ αὐτῆς ἔσπεροντο, καὶ δὲ
ἀπὸ τῆς ἀλάστως αὐτῆς ἡ θαλάσσης καὶ ἡ ταύ-
της ἰσχυρῆς ἀπὸ τῆς ἀλάστως. ἀγνοῖα δὲ καὶ
Αἰγύπτου μὴ πᾶσι τὰ ὡς πλῆθυσαν.
αὐτοὺς δὲ ΤΥΡΙΟΥΣ τὸν λόγον μεταφέρων
φησὶν, ὡς οὐτὸν τῶν γεννηθῶν, ὅσοι φυγῆν
ὑμῶν τὸν ὄλεθρον ἐδυνήθητε, αὐτοὺς τῶν ἀπὸ-
κοιῶν εἰς Καρχηδόνας τὸς ὑμετέρους, εἰ δυνατὸν
ὑμῖν, ἐλθόντες ὁδύρεσθε τὴν πατρίδα τὴν συμ-
φορῶν. οὐ χεῖρες, ἀλλὰ ἡ αὐτῆς ἑαυτῆς ἑαυ-
φάνειαν καὶ ἕβαν κατὰ πόλιν, δι' ἣν, τῶ
Ἰσραὴλ, καὶ τῶ Θεοῦ κατεπῆρεσθε. λογισα-
θε τοίνυν τὸν ἐπετεγήνομεν Θεὸν τῇ Τύρῳ τὸς
συμφορῶν μὴ εἰμαρμένης ἀνάγκη, μὴ δ' ὄργη
πινος τῆς ψευδωνύμων θεῶν ταύτων παθεῖν ἡ-
γησάμενοι. κύριος γὰρ σαβασθὲν ὡς μόν-
οις ἐσραῖοις θεολογούμενος ἑαυτὰ πεποιθήκει,
οὐ μόνον ΤΥΡΟΥ ἑαυτῶν ἡ ἑαυτῶν φανείαν,
καὶ ἕβαν, ἀλλὰ καὶ τὸ λοιπὸν ἀθίων ἔθνων, καὶ δ'
ὡν ἡδὴ φθάσας ἐξήνεγκε τὴν ἀπὸ φασὶν ἐν
ταύς αὐτοῖς ἑαυτῶν ὄρασει. Θεὸς γὰρ ὄρασιν
ἑαυτῶν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς ἀλάστως, ἑαυτοῖς δὲ
χέειν διδοῖς. χαλεποὶ ἔσονται καὶ τῶν μεθ' ἡμῶν
ἐπεμείψαντες ἀγνοῖα, ἡ τὴν αὐτῶν ἀλάστως αὐτῶν
ἀπονεῖν ὄρασει χεῖρα, καὶ μὴ νοῦν μάλλον, ὡς
Θεὸς πολλὰ κίς ἐπίεντος περὶ ἀλάστως. τοῖς γὰρ
ὡς ἀλάστως ἀλάστως μὴ ὡς ἀλάστως αὐτοῖς
ἀμαρτανῶν μὴ ἡ ἑαυτῶν κέρας, μὴ δὲ ἀδίκων
εἰς τὸ ἕβαν ἀλάστως. διατῆτο γὰρ Τύρος ἐκ δό-
ξης εἰς ἀπῆμιν μετεκομίσθη. ΜΗ ἔν ΕΠΙΤΥ-
ΡΟΥ φησὶ τὸ πλῆθος ἐκ ΘΑΛΑΤΤΗΣ,
ἑαυτῶν αὐτῶν ἀλάστως ἀλάστως. τὰ γὰρ ἐκ
ΘΑΛΑΤΤΗΣ ἀπὸ τῆς ἀλάστως, δι' ἣν ἑαυτῶν
ἀλάστως καὶ καὶ καὶ, τὸς κύριος βασιλεῖς
παροξύνεται, καὶ ἡ ἡδὴ καὶ Σιδὼν ἡ γείτονα. τὸ
δὲ τῶν ἀδίκων ἡ τῶν κακῶν πείρασε παύσθαι.
εἶθα δ' ἡ ἀπὸ ΑΠΕΚΘΗΣ, οὐχ ἔξει καὶ ταφύ-
ρην ΑΝΑΠΑΥΣΕΩΣ, Θεὸς σε πανταχού
κακοῖς ἀλάστως, καὶ τῶν συμμάχων
ΧΑΝΑΝΑΙΩΝ. ΗΡΗΜΩΜΕΝΩΝ ἑαυ-
τῶν αὐτῶν καὶ ΚΙΤΙΟΙ συνήθως πάλαι τυγ-
χῶντες. καὶ εἰς ΧΑΛΔΑΙΟΥΣ αὐτοῖς μὴ
λήσας, ἡ ἡδὴ ἀπὸ τῆς ἀλάστως, τὰ ἐκ Περ-
σῶν καὶ Μήδων εὐρήσας καὶ καὶ, ΕΡΗΜΟΝ ἡ
τῶν Βαβυλωνίων, δι' ἣν ἡ ἀλάστως αὐτῶν. Η Ε-

NIBVS destituta, quos olim velut à se procreatos enutrire solebat; nunc autem profligatos ipsa viribus exhausta lamentatur, vocem esse volunt. Timore magno deinde & ipsa etiam ÆGYPTVS, ne similia patiatur, angitur. Cæterum translato ad TYRIOS sermone, eos interrim, dum ista sic geri contigerit, quotquot incolumes effugere dabitur, ad suam se, si possint, Carthaginensium coloniam recipere, & ibi patriæ interitum lugere, neque aliam iam, quam suam ipsos in Deum & Israëlẽm superbiam contumeliãque incusare admonet; tan- demque aduertere, calamitates istas in Tyriorum capita non fati necessitate, vel ira falsi numinis, sed iusta Dei vindicta redundare. Ista enim ab exercituum Domino; cuius diuinitas apud solos Iudæos cognita fuit, patrata esse, non vt TYRI vnus superbia, sed vt reliquarum etiam impiarum gentium, in quas superioribus iam visionibus lata fuit sententia, factus retundatur; cum Deum superbis resiste-
re, humilibus autem gratiam largiri certum sit. Graue igitur & periculosum fanctis ipsis, cum flagellantur, insurgere, vel quæ ipsos semper tueri consuevit, manum defatigari & imbecillioem fieri putare; non autem potius à Deo perferre aduersa immittente tentari credere. Sunt enim iniquis ista respondenda; Nolite iniquè agere: & delinquentibus, nolite attollere cornu, neque iniusta in altum loqui: cum ea de causa Tyri splendor, in dedecus & ignominiam conuersus sit. Noli igitur, ait, MARIIS opibus ATTOILI; sed demissa agriculturæ incumbito. Cessant enim lucra, quæ ex MARI antea collecta insolentem te adeo & superbam reddebant, vt reges vndique prouocare, & vicinæ Sidoni iniuriam inferre non dubitares. Neque verò quoquo ABIERIS, QVITIS est per fugium & portum habitura Deo te malis vndique premente; sociorumque CHANANÆORVM regione DEVASTATA. Te CITII ipsi, noti dudum & familiares, pernegabunt. Quòd si ad CHALDÆOS transfugas, in captiuitatem videlicet abieris, à Persis ibi, & Medis illatas clades, deletamque & VASTATAM propter factum Babyloniam repertura. CECIDI TI enim

erunt in terra, in medio gentium. Quemadmodum si quis excutiat oliuam, sic excutient eos: & si quiescat vindemia, isti clamore vociferabuntur. Qui autem relictī fuerint super terram, lætabuntur cum gloria Domini. Cōturbabitur aqua maris, propterea gloria Domini erit in insulis maris, nomen Domini gloriosum erit. Domine Deus Israel, ab alis terræ portenta audiuius: spes iusto. Et dicent, **Mysterium meum mihi: Mysterium meum mihi: vā prauaricatoribus, qui prauaricantur legem. Timor, & fouea, & laqueus super vos, qui habitatis terram. Et erit qui fugerit timorem, cadet in foueam: qui autem exierit de fouea, peribit laqueo, quoniam ianuæ cæli apertæ sunt, & concultientur fundamenta terræ. Turbatione turbabitur terra, & angustis angustabitur terra. Inclinauit & mouebitur sicut tugurium terra, sicut ebrius, & crapulatus cadet, & non poterit resurgere. Inualuit enim aduersus eam iniquitas. Et erit in die illa, inducet Dominus manum in ornamentum cæli, & in reges terræ, & congregabunt congregationem eius, & occludent in munitionem, & in carcerem per multas generationes visitatio erit eorum. Et tabescet later, & cadet murus: quoniam regnabit Dominus in monte Sion, & in Hierusalem, & coram senioribus glorificabitur.**

Quæ sigillatim de multis gentibus dicta sunt, ea nunc veluti compendio complectitur, dum per **ORBIS CORRUPCIONEM** nationes multas vniuersi nomine comprehensas significat. **Quod autem eius se FACIEM REVELATVRVM** dicit, pœnas exacturum, & impietatem, quæ olim sub cuiusque vitæ persona latebat, proditurum & redarguturum se demonstrat. Dei furore siquidem illorum nobis, qui patiuntur meritum ostenditur, quo omnes, siue excelsi illi, siue humiles extiterint, similes habentur. Eximiorum enim & magnatum rationem non solet hostis habere: sed visitatum olim ordinem confundere. Vrbes adhæc, & regiones etiam, cum expugnantur, vastitate multum deprimuntur; quod à **LVGENDI** verbo significatur. Sed excelsos & illustres grauius ideo afficit calamitas, quod eorum est, quibus priuati sunt, in contraria mutatio. Deinde, quod **TERRAM IMPIE EGISSE** dixit, eius incolas significauit eadem planè ratione, ac si de vrbe loquētes, impiam appellemus. Vt enim iustam esse vindictam iudicaret, **LEGEM PRIMVM ESSE PRÆVARICATOS** dixit. Deinde, vt cum gentibus afflictos quoque Iudæos comprehenderet, **SEMPITERNVM**

ΤΑ καταμέρος, φαίν, ερημιδα καὶ διαφόρων ἔθνων, νῦν ὡς ἐν κεφαλῶν περιλαβῶν, ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΝ ἰσομαζεία ΦΘΟΡΑΝ πῶν καὶ πολλῶν ἔθνων γενομένην. ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙ δὲ ταύτης ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟΝ δικῆς εἰς ἀνάστην, καὶ ἢ λαθραίνουσαν πάλαι διελέγχων ἀσέβειαν ἀποσποῦν οὐκ ἐν τῆς ἐκείνου τέτων ζωῆς. Θεὸς γὰρ ὄρη πῶν τῶν παρόντων ἀξίαν παύσησιν, καὶ ἢ ὑπερέχοντες τε καὶ ταπεινοὶ πάντες γίνονται ὡς ἀπλήσοι. ἢ γὰρ ἀξίαν τῶν λογάρων ἀφαιρήσει οὐκ οἶδε πολέμοις τῆς δὲ πάλαι τάξεως ἀπογράφεται σύγχυσιν, καὶ τὰς ἀλούσιαις πάλαι καὶ χάρις καταλαμβάνει κατὰ τὴν ἀφαιρήσειν ἐρημώσεως ἢ δὴ καὶ ΠΕΝΘΟΣ ἐνάλασεν. τῶν ὑψηλῶν δὲ καὶ ἀεφανερωτων καθάπτειται πλέον ἢ συμφορῆς, ἀφαιρῶν τῶν ἐρημωθέντων ἀπὸ τῶν πάντων μεταβολῆς. ΑΝΟΜΗΣΑΙ δὲ φησι τὴν γῆν, τὰ τῶν ἐπι τῶν κατωκοιούτων, ὡς καὶ πόλις ἀνομος λέγεται. τὸ γὰρ δίκαιον τῆς τιμωρίας δεοντικῆς, ἀποσπάγει τῶν τοις, ΔΙΟΤΙ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΠΑΡΕΒΗΣΑΝ, συμπελαμῶν ἢ τῶν ἐθνοῖς τῶν ἀμα παθόντων αὐτοῖς ἰσδάμης, καὶ ΠΑΡΕΒΗΣΑΝ λέγων ΔΙΑ-

ΘΗΚΗΝ

ΘΗΚΗΝ ΑΙΩΝΙΟΝ. πάντων δὲ τῶν ἄλλοτῶν, ΟΑΙΓΟΙ μὲν ἐν ταῖς χάρις ΥΠΟΔΕΙΦΘΗΣΟΝΤΑΙ· ΜΕΤΑ ΠΤΩΧΕΙΑΣ δὲ βιωτεύουσιν, ἐπιδὴ μετανοήσασιν δέον, ἀποσπένοντο τῶν περὶ τῶν, ὡς ἀπὸ ἰσδάμης φάσμεν καὶ πῶν μὲν λέγοντες, αὐτοῖς γὰρ ἀποθήσειομεν. καὶ ἢ ἄν ἕτερος ἀποφίτης φησιν. Οἱ καθεύδοντες ὅτι κληῶν ἐλεφαντίνων καὶ κατασπασθέντων. καὶ μὲν ἔλθῃ. καὶ οὐκ ἔπαυον ἔδωκ ὅτι τῆς τῶν τῶν ἰωσήφ. ἀφαιρῶν τῶν φησι ΠΕΝΘΗΣΕΙΝ ΤΟΝ ΟΙΝΟΝ. τὰ τῶν ἐστίν, οἱ τῶν φησὶ καὶ μὲν ἀποσπένοντο πῶν ἀεφανερωτων ἀπολαύσιν τῶν πλάτῃ, καὶ ἢ ἐντεθῆναι δεκτικῶν ἀλαζονείων, πενήθουσιν. ἐξῆς δὲ τῶν ἐλότων αὐτῶν πολέμων ἀποσπένοντο πῶν ἀμύτητα, καὶ μὲν μόνον ἐὸς ἢ δύνῃ, τῶν εἰς σφαγῆν, ἢ τῶν ἀχμαλώτων ἐσομένων διαφρονῶντων, ὡς ἀπὸ τῶν τῶν ἐλαῶν ἐπὶ τῶν τῶν, οἱ καὶ τῶν μὲν κειμένων, τῶν δὲ ληφθέντων, καὶ μὲν ἐπὶ λευκομάχων, ΒΟΗΣΟΥΣΙΝ ἀλαλάζοντες, ὡς ἀπὸ τῶν ΤΡΥΓΩΝΤΕΣ ἐπαύσαντο. τῶν γὰρ ἑαδ' ὅτι φίλον τοῖς τῶν καθεύδοντων. ὅτι δὲ τῶν ἀπειλῶν οὐκ ἔα τῶν ἐπιβουλεύωντων καταπεῖν. εἰ γὰρ καὶ ταῖς, φησὶ, τῶν ἀνόμοις ἐνδέχεται, πῶν οὐκ ἀποσπένοντο κείνοις μετὰ τῶν ἀσεβούντων τῶν δίκαιον. ὅτι δὲ ἰσδάμης φησὶν ὁ Θεός. Ἦν ἀνθρώπων λέγων ἢ ἐφ' ἢ ἐπ' ἢ κριμα, αἵματος. καὶ ἢ ὡς ἐν μέσο αὐτῶν Νάε, καὶ Δανιήλ, καὶ ἰάβ, οὗτοι ἐν τῆ δίκαιον αὐτῶν σωθίσονται. ἢ δὲ γῆ ἔσται εἰς ὄλεθρον. καὶ ἀλλὰ καὶ τῶν τῶν ἀποσπένοντες ἐξ ἀνδρας, τῶν τῶν πῶν φέρονται, Κόπτετε, καὶ μὴ φείθεσθε. καὶ μὲν ἔτερε. ὅτι δὲ πάντας, ἐφ' οἷς ὅτι τὸ σημεῖον, μὴ ἐγγίσητε. δηλοῖ δὲ ἀφαιρῶν τῶν Νάε τοῖς ἐπιβουλεύωντων αὐτῶν ἀφαιρῶν τῶν τῶν Σοφοῖς τε καὶ διορατικῶς ἀφαιρῶν τῶν Δανιήλ. ἀφαιρῶν δὲ τῶν ἰάβ, τῶν καρτερουμένων ἐν ἀπασιν. ἀφαιρῶν τῶν τῶν ὄλεθρον τῶν στωκότα δόξασιν. τὸ δὲ τῶν ΑΛΑΤΤΗΣ ΥΔΩΡ φησὶ ΤΑΡΑΧΘΗΣΕΤΑΙ, τὸ πῶν τῶν ἔθνων ἀντιτόματος ὡς καὶ Δαβὶδ ὁ μέγας, αὐτῆ λέγων Ἡ θάλασσα ἢ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος. καὶ

TESTAMENTVM TRANSGRESSOS esse adiecit: quibus captis & superatis omnibus, **PAUCI** in regionibus **RELINQUENTVR.** Agent vero vitam & illi **IN MENDICITATE,** quando cum pœnitentia opus esset, non secus atque Iudæi, voluptatibus indulgentes, Edamus & bibamus, cras enim morimur, dixerunt. De his & aliis hunc in modum loquitur propheta; **Qui dormiunt in lectis eburneis, quique lasciuunt.** Deinde paucis interiectis; & nihil patiebantur super contritione Ioseph. Inde est igitur, quod **LVCTVRVM VINVM,** adiecit; eos nimirum, qui deliciis ebrietatīque dediti anxia & curiosā diuitiarum fruitione delectantur, suamque inde produnt temeritatem & superbiam. Exprimitur deinceps victorum crudelitas, qui omnes ad vnum vel alterum ad seruitutem, aut necem, non aliter perscrutantur, quàm qui oleas colligunt, dum excussis in terram aliis, à reliquis prius non abstinent, quàm nulla amplius remanente, vt solent qui **RACEMATITIONEM** absoluunt, exultabundi **OCCEM EMITTANT.** Ita enim plerunque ab iis, qui uvas colligunt, fieri consuevit. Sed eos in minas istas, qui pietatem colunt, incurrere nequaquam patitur Dominus. Etsi enim impius eadem inuasuros esse asserit, non iustos tamen cum impiis perditurus est Dominus. quod & Ezechielis voce didicimus cum ait; **Fili hominis, inquit, terra in qua ego iudicium induco, sanguinis est.** **Quod si in medio eorum fuerint Noë & Daniel, & Iob, illi quidem pro sua æquitate seruariuntur; sed terra erit in interitum.** Idem etiam alicubi ad viros **VI** qui sequebantur, eique adeo qui securim gestabat; **Scindite, inquit, nec parcite.** Deinde aliis interiectis; **Ad omnes autem super quos signum est, ne accedatis.** Cæterum per Noam, fide probatos & gratos intellexit; per Daniele, prudentes & perspicaces; vt eos per Iobum, qui manent infracto aduersus omnia animo, qui, vbi mortem effugerint, eum tunc laudabunt, à quo sunt salutem consecuti. **TVRBABITVR** autem, ait, **AQVAMARIS;** ipsa nimirum Gentium multitudo. vt ex Dauide magno colligas, vbi, **Hoc mare magnum & spatiosum, cæte-**

Esai. 12.

Amos 6.

Cap. 14.

Cap. 9.

psal. 103.

Q. 9

1. Pet. 5.

TERRÆ EXCELSOS addidit, eam quam LVGERE, ET CORRVRTAM esse diximus, terram significauit. Hos enim præcipue Dominus superbis resistere solitus, qui scelere & sanguine terram repleuerunt, adoritur.

TERRA enim ait Symmachus, A SVIS HABITATORIBVS CÆDE CONTAMINATA est. Cuius nec causam reticuit, cum LEGEM ESSE TRANSGRESSOS addidit. LEGEM enim naturæ omnibus traditam, & mentibus ipsis, Paulo teste, inscriptam, nemo est, qui NON SIT TRANS-

Rom. 2.

GRESSVS. Cum enim Gentes, quæ legem non habent, natura duce, quæ legis sunt, faciant; lege carentes, lex ipsæ sibi sunt, cum legis opus suis inscriptum cordibus ostendant. Id verò etiam Ioannis testimonio patuerit, qui de vnigenito Dei filio loquens, verum lumen existere, omnemque hominem in hunc mundum prodeuntem illustrare afferat. quod ipso etiam incarnationis tempore factum est, iuxta illud, in diebus illis, dixit Dominus, leges meas ferens in mentibus eorum, & ipsas eorum cordibus inscribam. LEGEM

Ioan. 1.

ergo naturæ, conuerso ad corporis libidines animo, TRANSGRESSI SVNT; vnde est execrationem ipsorum TERRA experta. Vt enim initio, cum nondum extaret peccatum, homini benedixit Deus, sic TERRAM in ipsa faculi consummatione VORABIT EXECRATIO. Caterum quo loco, FORE OBIDPAVPERES habemus; CONTERENDOS OBID, ET OPPRIMENDOS dixit Symmachus. Deinde qui ad Domini tribunal condemnabuntur, supernorum bonorum penuria laborantes, & ca etiam spe, quæ sanctis parata est, deficiuntur; ipsque ad inferos demissis, PAVCI, qui collectum ex virtutibus thesaurum habeant, RELIQUI FVRTVRI SVNT. Multi enim sunt vocati, pauci verò electi, ait Saluator. At quod LVGEBIT VINVM habemus. LVXIT TEMPESTIVITAS, vettit Symmachus, vt autumnalium fructuum exemplo pulchritudinem corporum temporaneam esse, nec eorum, qui se voluptatibus ebrietatque dedide-

Hier. 31.

derunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

Gen. 2.

INGREDIATVR, DOMVM OCCLVDET. Neque enim tum amplius nostræ isti vitæ ratio in qua ad impiorum arbitrium geruntur omnia, similis futura est. Quo fit vt eo referantur verba Saluatoris, vbi ait; Væ vobis diuitibus, quoniam consolationem vestram tulistis. Væ vobis qui saturi estis, quoniam esurietis. Væ vobis qui nunc rideris, quoniam lugebitis, & lamentabimini. Ista quoque vel diuitis eius, qui Lazarum in Abrahami sinu intuitus est, cum bona se in vita sensisse audiuit, parabola iudicabit. Sic planè & qui damnati sunt, quoties eorum, quæ viui gesserunt, in mentem veniet recordatio, suam ipsi vicem LVGEBVNT. Inde est itaque, quod eos, qui iusticiam in hac vita esuriunt & sitiunt, qui lamentantur & lugent, qui pauperiem denique & perfectionem propter eum patiuntur, beatos prædicat Saluator. Addit deinceps propheta; HÆC OMNIA ERVNT IN TERRA, IN MEDIO GENTIVM: vt planè, quæ dicta sunt, ad iudicium referenda intelligas: quod ad vnum omnes subituros esse, ipso OLEÆ nomine significauit. Caterum pro quo, ET SI QUIESCANT VINDEMIA, ISTI VOCE CLAMABVNT, habemus, distinctione vsus Symmachus, vinum illud gemino sensu expressit, qui TANQVAM RACEMI, SI CONFECTA FVERIT VINDEMIA, dixit. Deinde, velut à principio alio, VOCEM illi SVAM EXTOLLENT, statim adiunxit. Ita enim, sensu ad priora relato, reddidit;

Math. 1. 22

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

INGREDIATVR, DOMVM OCCLVDET. Neque enim tum amplius nostræ isti vitæ ratio in qua ad impiorum arbitrium geruntur omnia, similis futura est. Quo fit vt eo referantur verba Saluatoris, vbi ait; Væ vobis diuitibus, quoniam consolationem vestram tulistis. Væ vobis qui saturi estis, quoniam esurietis. Væ vobis qui nunc rideris, quoniam lugebitis, & lamentabimini. Ista quoque vel diuitis eius, qui Lazarum in Abrahami sinu intuitus est, cum bona se in vita sensisse audiuit, parabola iudicabit. Sic planè & qui damnati sunt, quoties eorum, quæ viui gesserunt, in mentem veniet recordatio, suam ipsi vicem LVGEBVNT. Inde est itaque, quod eos, qui iusticiam in hac vita esuriunt & sitiunt, qui lamentantur & lugent, qui pauperiem denique & perfectionem propter eum patiuntur, beatos prædicat Saluator. Addit deinceps propheta; HÆC OMNIA ERVNT IN TERRA, IN MEDIO GENTIVM: vt planè, quæ dicta sunt, ad iudicium referenda intelligas: quod ad vnum omnes subituros esse, ipso OLEÆ nomine significauit. Caterum pro quo, ET SI QUIESCANT VINDEMIA, ISTI VOCE CLAMABVNT, habemus, distinctione vsus Symmachus, vinum illud gemino sensu expressit, qui TANQVAM RACEMI, SI CONFECTA FVERIT VINDEMIA, dixit. Deinde, velut à principio alio, VOCEM illi SVAM EXTOLLENT, statim adiunxit. Ita enim, sensu ad priora relato, reddidit;

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

ΘΟΥΣΑΝ καὶ ΦΑΡΕΙΣΑΝ ἐδύλωσεν γῆν, εἰπὼν οἱ ΥΨΗΛΟΙ ΤΗΣ ΓΗΣ τέτυκται γὰρ Θεὸς μέγιστος μάλιστα (ὡς φησὶν ἱεροσολιμίται) οἱ καὶ ἀνομιέντες τὴν γῆν ἐπληρώσαν ἀμιμάτων καὶ φόνου. Ἡ Γῆ γὰρ φησὶν ὁ Σύμμαχος ΕΦΟΝΟΚΤΟΝΗΘΗ ΥΠΟ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΩΝ ΑΥΤΗΝ. καὶ τὸ φθόρος τὸ ἀπίαν ἐπὶ τὴν γῆν. ΟΤΙ ΠΑΡΕΒΗΣΑΝ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ. τὸ φυσικὸν γὰρ τὸ δίδεται πᾶσι ΝΟΜΟΝ ΠΑΡΕΒΗΣΑΝ ΑΠΑΝΤΕΣ, τὸ ἐργασθέντες αὐτοῦ ἀνομίας, καὶ ἀφῆσεν ὁ Παῦλος. ΟΤ' ἐν γὰρ ἐθῆσι τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τῶν νόμων ποιοῦσιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσὶν νόμος. οἱ πνεύσιν ἐδουλοῦνται τὸ ἔργον τῶν νόμων γαστήρ ἐν ἰσχύι καρδίας αὐτῶν. τὸ τοῦ δευτέρου ἀφῆσεν ἱεροσολιμίται φωνῆς ἐρημικόν, ὡς τὸ μονογενὲς υἱὸς τοῦ Θεοῦ. ΟΠΙΩΝ τὸ φθὸς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωνάζει πάντα ἀνθρώπων ἐργασίμων εἰς τὸ κόσμον. τὸ τοῦ δευτέρου καὶ τὸ τὸ ἑπιδιμάς γέρονε γέρον, καὶ τὸ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις φησὶ κύριος διδοὺς νόμους μὴ εἰς τὸ ἀφῆσεν αὐτοῦ. καὶ ἑπὶ καρδίας αὐτῶν ἑπιγράψω αὐτοῖς. τὸν φυσικὸν δὲ ΠΑΡΕΒΗΣΑΝ ΝΟΜΟΝ εἰς φιλοσαρκίας τραπέζιοι, καὶ γέρονε Ἡ Γῆ τούτων ὡς βεβηκότων ἐπάροχος. ὡς περὶ γὰρ ἐν ἀρχῇ μήπω συστάσις τὸ ἀμαρτίας εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπων ἕως ἑπὶ (μωτελέα τῶ ἀδύσ ἀρὰ τὴν γῆν) ΕΔΕΤΑΙ. ἀπὶ δὲ τοῦ ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΠΤΩΧΟΙ ΕΣΟΝΤΑΙ. ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ φησὶν ὁ Σύμμαχος ΕΚΤΡΥΧΘΗΣΟΝΤΑΙ. πλὴν οἱ ἑπὶ τοῦ θύε καταγνωσμένοι βίηματος, ἐν ἐνδεία γενήσονται τῶ ἀνομιέντων ἀγαθῶν καὶ γυμνοὶ τῆς ἐλπίδος τῆς τοῖς ἀγίοις ὑπερπεπισμένης. εἰς ἄδου δὲ ὡς πεμφθέντων ΟΛΙΓΟΙ ΚΑΤΑΛΕΙΦΘΗΣΟΝΤΑΙ πλοῦτον ἔχοντες ἀνὲξ ἀρετῶν ἐθελούσων. Πολλοὶ γὰρ κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοὶ, καὶ ἀφῆσεν ὁ σωτήρ. ἀπὶ δὲ τοῦ ΠΕΝΘΗΣΕΙ Ο ΟΙΝΟΣ, Ἀκύλας ἐξέδωκεν, ΕΠΕΝΘΗΣΕΝ ΟΤΙ ΠΑΡΩΡΙΣΜΟΣ. σημεῖον ἀφῆσεν τὸ ὡς ἀείσματος τῆς ὁπώρας, τὸ ὡς ἄριστον τῶ σωματικῶν ὠρετισμοῦ, καὶ τῆς ἀνθρώπων τρυφῆς τῶ ἑαυτοῖς ἀσώτῆς καὶ μέθης ἐν δεδωκότων,

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

INGREDIATVR, DOMVM OCCLVDET. Neque enim tum amplius nostræ isti vitæ ratio in qua ad impiorum arbitrium geruntur omnia, similis futura est. Quo fit vt eo referantur verba Saluatoris, vbi ait; Væ vobis diuitibus, quoniam consolationem vestram tulistis. Væ vobis qui saturi estis, quoniam esurietis. Væ vobis qui nunc rideris, quoniam lugebitis, & lamentabimini. Ista quoque vel diuitis eius, qui Lazarum in Abrahami sinu intuitus est, cum bona se in vita sensisse audiuit, parabola iudicabit. Sic planè & qui damnati sunt, quoties eorum, quæ viui gesserunt, in mentem veniet recordatio, suam ipsi vicem LVGEBVNT. Inde est itaque, quod eos, qui iusticiam in hac vita esuriunt & sitiunt, qui lamentantur & lugent, qui pauperiem denique & perfectionem propter eum patiuntur, beatos prædicat Saluator. Addit deinceps propheta; HÆC OMNIA ERVNT IN TERRA, IN MEDIO GENTIVM: vt planè, quæ dicta sunt, ad iudicium referenda intelligas: quod ad vnum omnes subituros esse, ipso OLEÆ nomine significauit. Caterum pro quo, ET SI QUIESCANT VINDEMIA, ISTI VOCE CLAMABVNT, habemus, distinctione vsus Symmachus, vinum illud gemino sensu expressit, qui TANQVAM RACEMI, SI CONFECTA FVERIT VINDEMIA, dixit. Deinde, velut à principio alio, VOCEM illi SVAM EXTOLLENT, statim adiunxit. Ita enim, sensu ad priora relato, reddidit;

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

INGREDIATVR, DOMVM OCCLVDET. Neque enim tum amplius nostræ isti vitæ ratio in qua ad impiorum arbitrium geruntur omnia, similis futura est. Quo fit vt eo referantur verba Saluatoris, vbi ait; Væ vobis diuitibus, quoniam consolationem vestram tulistis. Væ vobis qui saturi estis, quoniam esurietis. Væ vobis qui nunc rideris, quoniam lugebitis, & lamentabimini. Ista quoque vel diuitis eius, qui Lazarum in Abrahami sinu intuitus est, cum bona se in vita sensisse audiuit, parabola iudicabit. Sic planè & qui damnati sunt, quoties eorum, quæ viui gesserunt, in mentem veniet recordatio, suam ipsi vicem LVGEBVNT. Inde est itaque, quod eos, qui iusticiam in hac vita esuriunt & sitiunt, qui lamentantur & lugent, qui pauperiem denique & perfectionem propter eum patiuntur, beatos prædicat Saluator. Addit deinceps propheta; HÆC OMNIA ERVNT IN TERRA, IN MEDIO GENTIVM: vt planè, quæ dicta sunt, ad iudicium referenda intelligas: quod ad vnum omnes subituros esse, ipso OLEÆ nomine significauit. Caterum pro quo, ET SI QUIESCANT VINDEMIA, ISTI VOCE CLAMABVNT, habemus, distinctione vsus Symmachus, vinum illud gemino sensu expressit, qui TANQVAM RACEMI, SI CONFECTA FVERIT VINDEMIA, dixit. Deinde, velut à principio alio, VOCEM illi SVAM EXTOLLENT, statim adiunxit. Ita enim, sensu ad priora relato, reddidit;

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

INGREDIATVR, DOMVM OCCLVDET. Neque enim tum amplius nostræ isti vitæ ratio in qua ad impiorum arbitrium geruntur omnia, similis futura est. Quo fit vt eo referantur verba Saluatoris, vbi ait; Væ vobis diuitibus, quoniam consolationem vestram tulistis. Væ vobis qui saturi estis, quoniam esurietis. Væ vobis qui nunc rideris, quoniam lugebitis, & lamentabimini. Ista quoque vel diuitis eius, qui Lazarum in Abrahami sinu intuitus est, cum bona se in vita sensisse audiuit, parabola iudicabit. Sic planè & qui damnati sunt, quoties eorum, quæ viui gesserunt, in mentem veniet recordatio, suam ipsi vicem LVGEBVNT. Inde est itaque, quod eos, qui iusticiam in hac vita esuriunt & sitiunt, qui lamentantur & lugent, qui pauperiem denique & perfectionem propter eum patiuntur, beatos prædicat Saluator. Addit deinceps propheta; HÆC OMNIA ERVNT IN TERRA, IN MEDIO GENTIVM: vt planè, quæ dicta sunt, ad iudicium referenda intelligas: quod ad vnum omnes subituros esse, ipso OLEÆ nomine significauit. Caterum pro quo, ET SI QUIESCANT VINDEMIA, ISTI VOCE CLAMABVNT, habemus, distinctione vsus Symmachus, vinum illud gemino sensu expressit, qui TANQVAM RACEMI, SI CONFECTA FVERIT VINDEMIA, dixit. Deinde, velut à principio alio, VOCEM illi SVAM EXTOLLENT, statim adiunxit. Ita enim, sensu ad priora relato, reddidit;

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

INGREDIATVR, DOMVM OCCLVDET. Neque enim tum amplius nostræ isti vitæ ratio in qua ad impiorum arbitrium geruntur omnia, similis futura est. Quo fit vt eo referantur verba Saluatoris, vbi ait; Væ vobis diuitibus, quoniam consolationem vestram tulistis. Væ vobis qui saturi estis, quoniam esurietis. Væ vobis qui nunc rideris, quoniam lugebitis, & lamentabimini. Ista quoque vel diuitis eius, qui Lazarum in Abrahami sinu intuitus est, cum bona se in vita sensisse audiuit, parabola iudicabit. Sic planè & qui damnati sunt, quoties eorum, quæ viui gesserunt, in mentem veniet recordatio, suam ipsi vicem LVGEBVNT. Inde est itaque, quod eos, qui iusticiam in hac vita esuriunt & sitiunt, qui lamentantur & lugent, qui pauperiem denique & perfectionem propter eum patiuntur, beatos prædicat Saluator. Addit deinceps propheta; HÆC OMNIA ERVNT IN TERRA, IN MEDIO GENTIVM: vt planè, quæ dicta sunt, ad iudicium referenda intelligas: quod ad vnum omnes subituros esse, ipso OLEÆ nomine significauit. Caterum pro quo, ET SI QUIESCANT VINDEMIA, ISTI VOCE CLAMABVNT, habemus, distinctione vsus Symmachus, vinum illud gemino sensu expressit, qui TANQVAM RACEMI, SI CONFECTA FVERIT VINDEMIA, dixit. Deinde, velut à principio alio, VOCEM illi SVAM EXTOLLENT, statim adiunxit. Ita enim, sensu ad priora relato, reddidit;

ΠΑΡΩΡΙΣΜΟΣ

Πολλοὶ τῶν ἐν γῆς κλητοῖν

καροὶ

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

INGREDIATVR, DOMVM OCCLVDET. Neque enim tum amplius nostræ isti vitæ ratio in qua ad impiorum arbitrium geruntur omnia, similis futura est. Quo fit vt eo referantur verba Saluatoris, vbi ait; Væ vobis diuitibus, quoniam consolationem vestram tulistis. Væ vobis qui saturi estis, quoniam esurietis. Væ vobis qui nunc rideris, quoniam lugebitis, & lamentabimini. Ista quoque vel diuitis eius, qui Lazarum in Abrahami sinu intuitus est, cum bona se in vita sensisse audiuit, parabola iudicabit. Sic planè & qui damnati sunt, quoties eorum, quæ viui gesserunt, in mentem veniet recordatio, suam ipsi vicem LVGEBVNT. Inde est itaque, quod eos, qui iusticiam in hac vita esuriunt & sitiunt, qui lamentantur & lugent, qui pauperiem denique & perfectionem propter eum patiuntur, beatos prædicat Saluator. Addit deinceps propheta; HÆC OMNIA ERVNT IN TERRA, IN MEDIO GENTIVM: vt planè, quæ dicta sunt, ad iudicium referenda intelligas: quod ad vnum omnes subituros esse, ipso OLEÆ nomine significauit. Caterum pro quo, ET SI QUIESCANT VINDEMIA, ISTI VOCE CLAMABVNT, habemus, distinctione vsus Symmachus, vinum illud gemino sensu expressit, qui TANQVAM RACEMI, SI CONFECTA FVERIT VINDEMIA, dixit. Deinde, velut à principio alio, VOCEM illi SVAM EXTOLLENT, statim adiunxit. Ita enim, sensu ad priora relato, reddidit;

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

INGREDIATVR, DOMVM OCCLVDET. Neque enim tum amplius nostræ isti vitæ ratio in qua ad impiorum arbitrium geruntur omnia, similis futura est. Quo fit vt eo referantur verba Saluatoris, vbi ait; Væ vobis diuitibus, quoniam consolationem vestram tulistis. Væ vobis qui saturi estis, quoniam esurietis. Væ vobis qui nunc rideris, quoniam lugebitis, & lamentabimini. Ista quoque vel diuitis eius, qui Lazarum in Abrahami sinu intuitus est, cum bona se in vita sensisse audiuit, parabola iudicabit. Sic planè & qui damnati sunt, quoties eorum, quæ viui gesserunt, in mentem veniet recordatio, suam ipsi vicem LVGEBVNT. Inde est itaque, quod eos, qui iusticiam in hac vita esuriunt & sitiunt, qui lamentantur & lugent, qui pauperiem denique & perfectionem propter eum patiuntur, beatos prædicat Saluator. Addit deinceps propheta; HÆC OMNIA ERVNT IN TERRA, IN MEDIO GENTIVM: vt planè, quæ dicta sunt, ad iudicium referenda intelligas: quod ad vnum omnes subituros esse, ipso OLEÆ nomine significauit. Caterum pro quo, ET SI QUIESCANT VINDEMIA, ISTI VOCE CLAMABVNT, habemus, distinctione vsus Symmachus, vinum illud gemino sensu expressit, qui TANQVAM RACEMI, SI CONFECTA FVERIT VINDEMIA, dixit. Deinde, velut à principio alio, VOCEM illi SVAM EXTOLLENT, statim adiunxit. Ita enim, sensu ad priora relato, reddidit;

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

INGREDIATVR, DOMVM OCCLVDET. Neque enim tum amplius nostræ isti vitæ ratio in qua ad impiorum arbitrium geruntur omnia, similis futura est. Quo fit vt eo referantur verba Saluatoris, vbi ait; Væ vobis diuitibus, quoniam consolationem vestram tulistis. Væ vobis qui saturi estis, quoniam esurietis. Væ vobis qui nunc rideris, quoniam lugebitis, & lamentabimini. Ista quoque vel diuitis eius, qui Lazarum in Abrahami sinu intuitus est, cum bona se in vita sensisse audiuit, parabola iudicabit. Sic planè & qui damnati sunt, quoties eorum, quæ viui gesserunt, in mentem veniet recordatio, suam ipsi vicem LVGEBVNT. Inde est itaque, quod eos, qui iusticiam in hac vita esuriunt & sitiunt, qui lamentantur & lugent, qui pauperiem denique & perfectionem propter eum patiuntur, beatos prædicat Saluator. Addit deinceps propheta; HÆC OMNIA ERVNT IN TERRA, IN MEDIO GENTIVM: vt planè, quæ dicta sunt, ad iudicium referenda intelligas: quod ad vnum omnes subituros esse, ipso OLEÆ nomine significauit. Caterum pro quo, ET SI QUIESCANT VINDEMIA, ISTI VOCE CLAMABVNT, habemus, distinctione vsus Symmachus, vinum illud gemino sensu expressit, qui TANQVAM RACEMI, SI CONFECTA FVERIT VINDEMIA, dixit. Deinde, velut à principio alio, VOCEM illi SVAM EXTOLLENT, statim adiunxit. Ita enim, sensu ad priora relato, reddidit;

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

INGREDIATVR, DOMVM OCCLVDET. Neque enim tum amplius nostræ isti vitæ ratio in qua ad impiorum arbitrium geruntur omnia, similis futura est. Quo fit vt eo referantur verba Saluatoris, vbi ait; Væ vobis diuitibus, quoniam consolationem vestram tulistis. Væ vobis qui saturi estis, quoniam esurietis. Væ vobis qui nunc rideris, quoniam lugebitis, & lamentabimini. Ista quoque vel diuitis eius, qui Lazarum in Abrahami sinu intuitus est, cum bona se in vita sensisse audiuit, parabola iudicabit. Sic planè & qui damnati sunt, quoties eorum, quæ viui gesserunt, in mentem veniet recordatio, suam ipsi vicem LVGEBVNT. Inde est itaque, quod eos, qui iusticiam in hac vita esuriunt & sitiunt, qui lamentantur & lugent, qui pauperiem denique & perfectionem propter eum patiuntur, beatos prædicat Saluator. Addit deinceps propheta; HÆC OMNIA ERVNT IN TERRA, IN MEDIO GENTIVM: vt planè, quæ dicta sunt, ad iudicium referenda intelligas: quod ad vnum omnes subituros esse, ipso OLEÆ nomine significauit. Caterum pro quo, ET SI QUIESCANT VINDEMIA, ISTI VOCE CLAMABVNT, habemus, distinctione vsus Symmachus, vinum illud gemino sensu expressit, qui TANQVAM RACEMI, SI CONFECTA FVERIT VINDEMIA, dixit. Deinde, velut à principio alio, VOCEM illi SVAM EXTOLLENT, statim adiunxit. Ita enim, sensu ad priora relato, reddidit;

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

INGREDIATVR, DOMVM OCCLVDET. Neque enim tum amplius nostræ isti vitæ ratio in qua ad impiorum arbitrium geruntur omnia, similis futura est. Quo fit vt eo referantur verba Saluatoris, vbi ait; Væ vobis diuitibus, quoniam consolationem vestram tulistis. Væ vobis qui saturi estis, quoniam esurietis. Væ vobis qui nunc rideris, quoniam lugebitis, & lamentabimini. Ista quoque vel diuitis eius, qui Lazarum in Abrahami sinu intuitus est, cum bona se in vita sensisse audiuit, parabola iudicabit. Sic planè & qui damnati sunt, quoties eorum, quæ viui gesserunt, in mentem veniet recordatio, suam ipsi vicem LVGEBVNT. Inde est itaque, quod eos, qui iusticiam in hac vita esuriunt & sitiunt, qui lamentantur & lugent, qui pauperiem denique & perfectionem propter eum patiuntur, beatos prædicat Saluator. Addit deinceps propheta; HÆC OMNIA ERVNT IN TERRA, IN MEDIO GENTIVM: vt planè, quæ dicta sunt, ad iudicium referenda intelligas: quod ad vnum omnes subituros esse, ipso OLEÆ nomine significauit. Caterum pro quo, ET SI QUIESCANT VINDEMIA, ISTI VOCE CLAMABVNT, habemus, distinctione vsus Symmachus, vinum illud gemino sensu expressit, qui TANQVAM RACEMI, SI CONFECTA FVERIT VINDEMIA, dixit. Deinde, velut à principio alio, VOCEM illi SVAM EXTOLLENT, statim adiunxit. Ita enim, sensu ad priora relato, reddidit;

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

INGREDIATVR, DOMVM OCCLVDET. Neque enim tum amplius nostræ isti vitæ ratio in qua ad impiorum arbitrium geruntur omnia, similis futura est. Quo fit vt eo referantur verba Saluatoris, vbi ait; Væ vobis diuitibus, quoniam consolationem vestram tulistis. Væ vobis qui saturi estis, quoniam esurietis. Væ vobis qui nunc rideris, quoniam lugebitis, & lamentabimini. Ista quoque vel diuitis eius, qui Lazarum in Abrahami sinu intuitus est, cum bona se in vita sensisse audiuit, parabola iudicabit. Sic planè & qui damnati sunt, quoties eorum, quæ viui gesserunt, in mentem veniet recordatio, suam ipsi vicem LVGEBVNT. Inde est itaque, quod eos, qui iusticiam in hac vita esuriunt & sitiunt, qui lamentantur & lugent, qui pauperiem denique & perfectionem propter eum patiuntur, beatos prædicat Saluator. Addit deinceps propheta; HÆC OMNIA ERVNT IN TERRA, IN MEDIO GENTIVM: vt planè, quæ dicta sunt, ad iudicium referenda intelligas: quod ad vnum omnes subituros esse, ipso OLEÆ nomine significauit. Caterum pro quo, ET SI QUIESCANT VINDEMIA, ISTI VOCE CLAMABVNT, habemus, distinctione vsus Symmachus, vinum illud gemino sensu expressit, qui TANQVAM RACEMI, SI CONFECTA FVERIT VINDEMIA, dixit. Deinde, velut à principio alio, VOCEM illi SVAM EXTOLLENT, statim adiunxit. Ita enim, sensu ad priora relato, reddidit;

dediderunt, aliam esse conditionem doceret, quibus dum arguuntur, pudere necesse sit. Multi enim, scribitur, eorum qui in terræ tumulis iacent, resurgunt: alij quidem in vitam æternam, alij autem in opprobrium & dedecus sempiternum. Intellige verò & VINI nomine, illud ipsum, quod est de vinea Sodomorum; vnam fellis, illam ipsam de qua scribitur; furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis, qui solet animam inebriare, mentemque sua sede deturbare, huiusmodi igitur ebrietate cum liberari contigerit, tum demum quoque LVGEBVNT, OMNISQUE CIVITAS NE QVIS

INGREDIATVR, DOMVM OCCLVDET. Neque enim tum amplius nostræ isti vitæ ratio in qua ad impiorum arbitrium geruntur omnia, similis futura est. Quo fit vt eo referantur verba Saluatoris, vbi ait; Væ vobis diuitibus, quoniam consolationem vestram tulistis. Væ vobis qui saturi estis, quoniam esurietis. Væ vobis qui nunc rideris, quoniam lugebitis, & lamentabimini. Ista quoque vel diuitis eius, qui Lazarum in Abrahami sinu intuitus est, cum bona se in vita sensisse audiuit, parabola iudicabit. Sic planè & qui damnati sunt, quoties eorum, quæ viui gesserunt, in mentem veniet recordatio, suam ipsi vicem LVGEBVNT. Inde est itaque, quod eos, qui iusticiam in hac vita esuriunt & sitiunt, qui lamentantur & lugent, qui pauperiem denique & perfectionem propter eum patiuntur, beatos prædicat Saluator. Addit deinceps propheta; HÆC OMNIA ERVNT IN TERRA, IN MEDIO GENTIVM: vt planè, quæ dicta sunt, ad iudicium referenda intelligas: quod ad vnum omnes subituros esse, ipso OLEÆ nomine significauit. Caterum pro quo, ET SI QUIESCANT VINDEMIA, ISTI VOCE CLAMABVNT, habemus, distinctione vsus Symmachus, vinum illud gemino sensu expressit, qui TANQVAM RACEMI, SI CONFECTA FVERIT VINDEMIA, dixit. Deinde, velut à principio alio, VOCEM illi SVAM EXTOLLENT, statim adiunxit. Ita enim, sensu ad priora relato, reddidit;

vt qua ratione qui O L E A S COLLIGVNT, eadē ARVNDINIBVS decutientes ne solam quidem, sicubi appareat, restare patiuntur; ita nec impiorum aliquem euasurum significaret. quod in R A C E M I S etiam fieri videmus, dum qui prima vice colligentes fugerant, altera decerpuntur. quod ipsa etiam fagenæ similitudine, dum foras qui mali sunt pisces eiciuntur, edocuit Saluator. Ista ergo illi patientur V O C E M verò illi SVAM ATTOLLENT, tanquam nimirum felcioris existant agminis. Atque hinc est quod in G L O R I F I C A N D O D O M I N O E X V L T A T V R O S adiecit. Quod si L X X. viro- rum interpretationem sequimur, impios significare putandum est, qui dum V I N D E M I A M E X T R E M A M P A T I E N T V R, M A G N O I N T E R P O E N A S C L A M O R E vociferantur; Boni autem C V M G L O R I A D O M I N I exultantur; cum in patris sui gloria, multa cum potestate venturus est Dominus. Verum quo loco T V R B A B I T V R A Q V A M A R I S legimus, A Q V A S M A R I S S O N I T V M E D I D I S S E apud Theodotio- nem reperias, vt eorum, qui Domi- num glorificant vocis magnitudinem exprimeret. Deinde I N S V L A R V M nomine Ecclesias intelligit, quæ in vita hac, & ante iudicij tempus, inter im- pios, tanquam medio in M A R I reli- ctæ, D E I G L O R I A in futuro illo sac- culo I L L V S T R A N D Æ S V N T. Ar- que hinc est, quod Deum, qui ista fa- cturus sit, oratione sequenti ita prædi- cat; D O M I N E D E V S I S R A E L A B A L I S T E R R Æ P O R T E N T A A V D I V I M V S. Nisi quod, pro quo P O R T E N T A habemus, P S A L M O S Theodotio & Symmachus, à quibus autem M E L O D I A S reddiderunt. Qui enim Dei partes sequuntur, iustum ipsius iudicium admirati, læto & Hilari animo C V M D O M I N I G L O R I A vbiuis terrarum existentes H Y M N O S eidem & P S A L M O S in grati animi significationem offerunt: quæ res pro- phetæ etiam, qui dignos eos haberi vi- dit, à quibus L A V D A R E T V R Deus, non tantum admirationi fuit; sed P R O D I G I O similis, vt L X X. placet inter-

Matth. 13.

Matth. 25.

ὅτι, ὡς οἱ τὸν τῆς ἐλαίας τρυ- γόντες καρπὸν, καλαμοῖς δια- κρύοντες, καὶ μέλαινας, εἰπου ἴφωσ, κα- ταβάλλουσιν· οὕτω τῆς ἀσεβῶν οὐδὲς δια- φεύζεται ἄσπερ καὶ ὅτι τῶν βοτρυῶν ἐπανιόντες πines, καὶ τοὺς τὸ καρπὸν λα- θόντας συλλέγουσιν. καὶ τὸ παρῆσιον ὁ σωτὴρ τῆς ἐλπίδος ἐκείνης τῆς σαρκὸς καὶ τῆς σαρκῶν ἐξω βαλλομένων. ἀλλ' ἐκείνοι μὴ ταδτα πείσονται. οὗτοι δὲ ἐπαρουσι- φωνῆν αὐτῶν, δῆλον ὡς οἱ τοῦ κρείττονος τάγματος. ὅθεν ἐπήγαγεν, ἀγα- λιασονταί ἐν τῷ ἐνδοξα- σθῆναι κυρίου. καὶ δὲ τοὺς ἐξ ὁ- μήκοντα· οἱ ἀσεβεῖς τρυγῆτον παθόντες ἐσχάτον φῶνας ἀποδῶσουσι, βολόντες ἐν τῷ καλῶ- ζεσθαι, οἱ δὲ ἀγαθοὶ εὐφρανθήσονται ἀμὰ τῆ δόξῃ κυρίου, ὅτε ὁ κύριος ἐ- λεύσεται ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ἀπὶ δὲ τοῦ, ταραχῆσεται τὸ γῶν τῆς θαλάσσης, ἠκῆσαν γῶν θαλάσσης Θεοδοτίαν ἐρ- μῆνευσεν, δὴ δὴ τὸ μέγας τῆς βοῆς τῆς δόξαζόντων τὸν κύριον. νησοῦς δὲ τῆς ἐκκλησίας φησὶ τὰς ἐν τῷ παρόντι βίῳ, καὶ τὰς τῆς κρίσεως ἐν μέσῳ τῆς ἀπίστῳ, ἐν μέσῳ θαλάσσης ἀπειλημῶνας, ἐφ' ἃς ἡ τοῦ θεοῦ λαμψεί δόξα κατὰ τὸν αἰῶνα τὸν μέλλοντα. δῖοσφ ὁ λό- γος τὸν τῶν ποιήσονται Θεὸν ἀνυμνεῖ λέγων κυρίῳ θεοῦ ἰσραῆλ, ἀπο- τῶν πτερυγῶν τῆς γῆς τε- ρατα ἠκούσαμεν. ἀπὶ δὲ τῶν τε- ρατα, ψαλμοῦς Θεοδοτίαν ἐρμῆνεύει, καὶ Σύμμαχος. ὁ δὲ ἀκύλας, μελω- δίας. οἱ γὰρ τῆς μελῶδος τῆς Θεῶ πῶν διχῆσαν αὐτοῦ κρίσιν σποθαυμάζοντες, εὐ- φραμόμῳ ἀμὰ τῆ δόξῃ κυρίου ὑμνοῦσι αὐτῶ καὶ ψαλμῶδίας εὐχαριστοῖς ἀνάγουσιν παντὶ ἄρθεν ὄν- τες τῆς γῆς. ὁ δὲ καὶ ὁ παρῆσιον ἐθαύ- μασεν, ὑμνεῖν αὐτοῖς τὸν Θεὸν ἠξιώσασθαι μαθῶν. ὁ δὲ καὶ τερατῶν δὲ εἰς ἐδοκε κατὰ τοὺς ἐξ ὁμήκοντα, ἐν τῷ πατρῶν

πατρῶν πλάνῳ ἐκάρτες τὸν τῆς παρῆσι ὑμνοῦσι θεὸν εἰς πέρας αὐ- τοῖς τῆς ἐλπίδος ἐκείνης. ὅτι γὰρ τῆ τῆ Θεοῦ διχμοκροσία ἐπίπεται τὸ, ἐλπίς τῶν εὐσεβεῖ, καὶ ἀλλόφυλος ἢ διλο- ῖοτι, καὶ ἄλλοτριος τῆ ἀερίματος ἀερα- ἀμ, ἐφ' οἷς, καὶ Σύμμαχος, εἰρηται· καὶ εἰπεν τὸ μυστήριον μοῦ εμοῖ. τῆς γὰρ παρῆσι ὅτι τῶν παρῆσι δόξα τὸν Θεὸν δόξαζόντων, μημονευσάντων δὲ καὶ τῆς ἐλπίδος τῶν εὐσε- βῶν, μὴ εἰρηκότων δὲ τίνα καὶ ποῖα ἐν τῶ ἐλπίζόμενα, ποθοῦντων δὲ μαθεῖν ἢ ἡ τοῖ- μασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, σιωπῶν αὐτὸς ὁ Θεὸς τῶν κελεύεται λέγων· τὸ μυστήριον μοῦ εμοῖ. τὸ μυσ- τήριον μοῦ εμοῖ. οὐ γὰρ νῦν φησὶν ἐκφάνειν κρυπτόν, ὁ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶ- δει, καὶ οὐκ οὐκ ἴκουσεν, καὶ ὅτι καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἢ ἡ τοῖμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν. ὁ δὲ παρῆσι, ὡς ἐδόξασε τὸν Θεὸν ὅτι τῆ τῶν ἀγα- θῶν ἐλπίδι. οὕτως ἐν φιλανθρωπίας τῆς πομπῆς σποθαυμάται λέγων· οὐαί τοῖς ἀθετοῦσιν. ἀπὶ ἢ ἀκύλας μὲ ἐφη· τὸ εἰμοῖ ἀθετοῦντες ἠ- ὀθησαν. ὁ δὲ Σύμμαχος, οὐαί μοῖ ἀθετοῦντες ἠὲ ὀθησῆναι. ὀυριδίας δὲ ὀυριανῶ καὶ τῆ παρῆσι λαβῆσιν νόησῆς ἐξήγησεν. ἐπεξίοντος γὰρ τοῖς ἀμαρτανῶσι τῶ Θεῶ, αἱ τοῦ ὀυ- ρανῶ ὀυριδῆς ἀναπῆταν- νύνται, τῆς εἰς αὐτὸς ὀπισιοπῆς γνο- μῆς. εἰκὸς δὲ ἔτασ ἐφῆσθαι τῶν ὄν φησὶν ὁ Δαβὶδ· Ἀρατε πύλας οἱ ἀρχοντες ὑμῶν. τότε μὲν ἐν ἀνορήσονται πῶν ὅτι τῆς τῆ κωρῆ βασιλείας, ὅπως δὲ αὐτῶν εἰσέρχον- ται οἱ βασιλεῦς μῶν. νῦν δὲ ἀνοῖγο- μένων ἢ γῆται; σεῖς ὀθησῆται φησὶ τὰ ὀμεῖα τῆς γῆς, καὶ ταραχῆσεται ἡ γῆ τῆς οἰκῆσῶν τῶν αὐτῶν δὴ δὴ, ὡς ἀπὸ κρυπῶν μέθης σα- λευμῶν. ἢ δὲ τοῖα γῆ τῆ ἀσεβῶν οὕσα ψυχή, ὡς ὀπῶροφύλακῖον ἐστῶν. τῶν δὲ τῆ δὲ τῆ ἐμπαροσθεν ἐρημῶν ἐδῆ- λῆ, ἐν οἷς ἐλέγχο· Σιών ὡς ἀργος ἀροβῆσῆσε-

οὐαί μοι.

pretibus, quod maiorum suorum errore deposito, fidēque ad extremum vsque perducta, prophetarum DEVM LAV- DIBVS AFFICERENT. Neque enim alia de causa SPES IVSTO adiecit, siue alienigena, siue ab ipso Abrahæ fe- mine existat, quam vt iustam Dei in iu- dicando sententiam esse demonstraret. Sequitur deinceps ex interpretatione Symmachi, E T D I X I T, M Y S T E R I V M M E V M M I H I: M Y S T E R I V M M E V M M I H I. Cum enim propheta miraculo adducti Deum lau- darent, I V S T O R V M Q V E S P E I mentionem facerent; neque tamen quæ, & qualia essent, quæ sperarentur, effere- rent; sed ea scire, quæ se diligentibus præparavit Deus, exortarent; eos ver- bis istis, M Y S T E R I V M M E V M M I H I: M Y S T E R I V M M E V M M I H I, tacere iubet Dominus. Non- dum enim, ait, quæ nec vidit oculus, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligen- tibus se, prodendū tempus est. Vt au- tem propter I V S T O R V M S P E M Deum laudavit propheta; ita humani- tate adductus malos iuget, dum V Æ P R A E V A R I C A T O R I B V S, ait; pro quo, V Æ M I H I; P R A E V A R I - C A N T E S P R A E V A R I C A T I S V N T, Aquilas & Symmachus interpretantur. Deinde quod ad I A N V A S C A E L I at- tinet, id ad superius assignatæ explica- tionis sensum retuleris. Cum enim sce- leratos vlciscitur Dominus, tunc C A E L I I A N V Æ, vt in eos fiat animad- uersio, A P E R I V N T V R. Possunt & il- læ fortasse, de quibus locutus est Dauid, cum, Attollite portas principes vestras di- xit, intelligi. Tum ergo omnes aperien- tur, cum Domini regnum aduenerit, vt per eas subditi ipsius ingrediantur. Sed quid I A M A P E R T I S futurum est: C O N C V T I E N T V R, ait, T E R - R Æ F V N D A M E N T A, E T T V R - B A B I T V R T E R R A: vt ita eius in- colas tanquam à malorum ebrietate agi- tatum iti doceat. Erit verò T E R R A I S T A (cuius nomine impiorum animæ intelliguntur) T A N Q V A M T V G V - R I V M. quæ res, illa etiam vastatione; quæ superius notata est, fatiis patuit; cum Sionem; tanquam agrum aratum

Esai. 64. 1. Cor. 2.

Psal. 23.

iri, & Hierusalem, tanquam tugurium futuram monuit. Atque hæc quidem idcirco terræ incolis, quod IN EOS PRÆVALVIT INIQVITAS, acciderunt: Ideoque extrema tandem oratione ita RVITVRAM, VI RESVRGERE non queat, adiecit. Semel enim ipso vitæ huius extremo, cum TERRA, caro videlicet terrea existens, aut corpore oblectata anima, aut qui terram olim habitabant, ceciderint, vniuersalem resurrectionem habituri sunt, vt iudici sistantur, iustamque ferant pro meritorum ratione mercedem. Verum vbi damnati femel, pœnisque traditi spe bona exciderint, tum demum Deo priuati RESVRGERE deinceps amplius non valebunt. Cæterum posteaquam de TERRA, id est de TERRÆ incolis, abundè dixit; IN CÆLVVM iam, atque adeo CÆLESTIA, his verbis ascendit; DIE ILLA, ipso nimirum iudicij tempore, INDVCET DEVS MANVM IN ORNATVM CÆLI, vt vniuersi consummationem, qua cælum & terra transitura sunt, indicaret. **Luc. 21.** Quemadmodum & Saluator monuit, vbi Solem obtenebratum iri, neque lunam lumen suum daturam, stellas istas deinde de cælo casuras, cæteraque illa quæ sequuntur, significauit. CÆLI autem ORNATVM, cum Mose luminaria nominauit, vbi Caue, inquit, ne cælum suspiciens, & videns Solem, & lunam, & stellas, & ornatum cæli omnem, decipiaris, & adores ea. Hæc enim & ipse propheta significat, cum adiecit; ET TABESCET LATER, ET CADET MVRVS. quorum loco, ET ERVBESCET LVNA, ET CONFVNDETVR SOL, non Symmachus tantum, sed reliqui etiam interpretes reddiderunt; quæ interpretes LXX. cum prophanis scripturam aperto sermone tradi nollent, celare maluerunt. In eos ergo tunc MANVM INDVCET DOMINVS, cum consummationem operabitur. TERRÆ autem REGES CONCLVSOS huius sæculi principes intellige: quo more & apud Daniele loquitur Gabriel, dum sibi obuiam regni Persarum, & Medorum principes exiisse commemorat. Decuit enim, Christo in nouo sæculo regnante, ad-

Cap. 8.

τα, καὶ Ἱερουσαλήμ ὡς ὀπαροφυλάκιον ἔσται. ταῦτα δὲ γέρονε τοῖς οἰκοδοσι τῶν γῆν, ἐπέειπε ΚΑΤΙΣΧΥΣΕΝ ΕΠΑΥΤΟΥΣ Η ΑΝΟΜΙΑ, διὸ ἐπιτίλη τὸ λόγος φησὶ καὶ ΠΕΣΒΕΙΤΑΙ, καὶ οὐ μὴ δύνηται ΑΝΑΣΤΗΝΑΙ. ἀπαξ μὲν γὰρ πεσυστα κατὰ τὴν τῆς ἡμετέρας βίου τελευτῆς Η ΓΗ, σαρξ οὖσα γάρ ἐστι, ἢ φιλοσύματος ψυχῆ, ἢ οἱ πάλαι τῶν γῆν οἰκοῦντες, καὶ καθολικῆς ἀναστάσεως τεύχονται, καὶ ἀναστήσονται διὰ τὴν κρίσιν, καὶ τῶν ἀξίων τυχεῖν. ἐπεὶ δὲ ἂν δὲ κριθέντες, τῆς ἀγαθῆς ἐλπίδος ἐκπέσωσι καὶ ἀποβῶντες κολάσειν, ἐκπέσωσιν τότε Θεὸς, ἢ ἐπὶ λοιπὸν ΑΝΑΣΤΗΝΑΙ δυνήσονται. καὶ δὲ τὸ ΓΗΣ αὐτῶν κως εἰπὼν, τὰτ' ἐστὶ τὸ οἰκητόρων τὸ ΓΗΣ, ἢ τὸν ΟΥΡΑΝΟΝ μεταβαλεῖ καὶ ΤΑ ΟΥΡΑΝΙΑ, λέγων τῆς ΗΜΕΡΑΣ ΕΚΕΙΝΗΣ, τὸ τὸ κρίσεως διλοιοπὶ χειρὸς ΕΠΑΞΕΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ ΤΗΝ ΧΕΙΡΑ, ἢ συντέλειαν διὰ τὸν τῆς παντὸς, καὶ τὸ ἕρως καὶ γηπαλεύσεται, ὡς ὁ σωτὴρ φησὶ καὶ ὁ ἥλιος σκοπιθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσῃ τὸ φέγγος αὐτῆς καὶ οἱ ἀστέρες τῶν ἑρανοῦ πεσόνται. καὶ τὰ ἑπὶ τῆς τοῖς. ΚΟΣΜΟΝ δὲ ΟΥΡΑΝΟΥ, τῶν φωστῆρας καὶ τὸ Μωσῆα καλεῖ λέγοντα· Ἐπέειπε μὴ ἀναβλέψας εἰς τὸ ἕρως, καὶ ἰδὼν τὸ ἥλιον, καὶ τὸ σελήνην, καὶ τῶν ἀστῆρας, καὶ πάντα τὸν κόσμον τῶν ἑρανοῦ, πλανηθεὶς παρορμηθῆς αὐτοῖς. ταῦτα γὰρ καὶ ὁ παρορμηθῆς διὰ τὸν ἑπιφέρει. ΚΑΙ ΤΑΚΗΣΕΤΑΙ Η ΠΑΙΝΘΟΣ, ΚΑΙ ΠΕΣΒΕΙΤΑΙ ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ. ἀπὸ τῆς Σύμμαχος, φησὶ ΚΑΙ ΕΝ ΤΡΑΠΗΣΕΤΑΙ Η ΣΕΛΗΝΗ, ΚΑΙ ΑΙΣΧΥΝΘΗΣΕΤΑΙ Ο ΗΛΙΟΣ. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τὰ ὅμοια. ἀπὸ οἱ ἐβδμήμιοντα (ἡμετέρας) ἕρως, ὡς ἔλλησιν ἐκδιδοῦντες τὸ γαφίω ἀπὸ τὸ ἀπεμφοῖνον τῆς λέξεως. ΤΗΝ Οὐὶ ΧΕΙΡΑ ΤΟΥΤΟΙΣ ΕΠΙΦΕΡΕΙ ΘΕΟΣ (ἡ συντέλειαν) ἐργαζόμενος. ΒΑΣΙΛΕΑΣ δὲ ΓΗΣ ΣΥΓΚΛΕΙΟΜΕΝΟΥΣ, τὸ τῶν αἰώνων τῶν τῶν ἀρχόντων. ὡς καὶ Γαβριὴλ φησὶ ἐν τῷ Δανιὴλ καὶ ἔξῃ ἔλθεν εἰς (ἡ ἀντιση) μετὰ ἀρχὸν βασιλείας Περσῶν, καὶ ἀρχὸν βασιλείας Μήδων, ἀκούσθησαν γὰρ ἡ Χειρὸς λοιπὸν βασιλείων ἐν αἰὼνι νέων, τῶν

120

τῶν ἐναντίων ΒΑΣΙΛΕΑΣ εἰς τόπον καταβλήσεται τὸν ἀρέποντα. ἢ δὲ Σύμμαχος φησὶ ΚΑΙ ΑΘΡΟΙΣΘΗΣΟΝΤΑΙ ΑΘΡΟΙΣΜΟΝ ΔΕ ΣΜΙΟΥ ΕΙΣ ΛΑΚΚΟΝ, ΚΑΙ ΣΥΓΚΛΕΙΣΘΗΣΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΣΥΓΚΛΕΙΣΜΟΝ. ἐπέειπον γὰρ εἰς ὃν εἰργάσαντο λάκκον, μήκει τῶν ἑρως Χειρὸς βασιλευμένων παρορμηθῆσαντες. στήσῃται δὲ φησὶ, ὡς ἀπὸρρητοι, ἑρως ἢ ἑπισησῃ ἑρως αὐτῶν, ἢ καὶ τῶν λοιπῶν, ἑπισησῃσονται, Θεὸς διλοιοπὶ. ΕΝ ΤΡΑΠΗΣΕΣΘΑΙ δὲ φησὶ ΗΛΙΟΝΤΕ ΚΑΙ ΣΕΛΗΝΗΝ, δίκας διδοῦν τῶν ὑπὸ αὐτῶν αὐτῶν γερνόντων, ὡς οἱ δεασοτικῶν οἰκων μακρὰ ἕρως γερνόντες ἑπισησῃ, ἑπισησῃ τῶν δεασοτου, τῶν ὑπὸ αὐτοῖς τελευτῶντας καταζομῆσθαι θεῶν, μὴ δυνήσονται (ἡ ἐπισησῃ) τῶν τοῖς εἰς ἀρετῶν. ἐφ' οἷς ἑπισησῃται, ΒΑΣΙΛΕΥΣΕΙ ΚΥΡΙΟΣ ΕΝ ΤΩ ΟΡΕΙ ΣΙΩΝ. ἑρως γὰρ τῶν ἑρως (ἡ συντέλειαν) λόγος τῶν μέλλοντων ἐπουρησῃ Χειρὸς βασιλείαν ἐπέειπε μετὰ τῶν ἐναντίων τῶν ἑρως καβαλεσιν. Σιών δὲ καὶ Ἱερουσαλήμ τῶν καὶ Παῦλον τὸν μέγαν ἐπουρησῃ φησὶ, ἐν οἷς καταβλήσονται τῆς αὐτῶν θεοτιτος οἱ κυριῶν ἀρεσῶν.

uerfantes REGES in idonea loca detru-di. Itaque sic interpretatur Symmachus; ET COLLIGENTVR COLLECTIONE VINCTI IN LACVM, ET CONCLVDENTVR IN CARCEREM. In foueam enim quam fecerunt, nequaquam illis amplius, qui sub Christo degunt, importuni, prolapsi sunt. Cæterum per quem futura sit visitatio ideo non addidit, vt arcanam esse; vel, vt alij malunt, per Deum fore doceret. Fore autem dicit, vt SOL ET LVNA ERVBESANT, propter eorum pœnas, quibus illuxerunt, non aliter quàm solent, qui herili domo diu administrata, eos, quibus præfuerint, cum nihil eis ad virtutem conferre potuerunt, hero redeunti pœnas dare intuentur. Sequitur deinde REGNABIT DOMINVS IN MONTE SION. Decuit enim habitum de consummatione sermonem, futurum Christi regnum, sublati iam qui aduersabantur tyrannis, etiam nominare. Sionem autem & Hierusalem, cum magno Paulo, cælestes illas intelligit, in quibus illius ipsi diuinitate, qui proprie senes existunt, participes futuri sunt.

Gal. 4.

ΠΙΠΙ

ΚΥΡΙΟΣ ὁ Θεός μου δοξάσω σε, ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐποίησας θαυμάσια πρᾶγματα βελὴν ἀρχαίαν ἀληθεινῆν. γένοιτο κύριε. ὅτι ἔθηκες πόλεις εἰς χόμα, πόλεις ὀχυράς, τῶν περὶ αὐτῶν τὰ θεμέλια. τῶν ἀσεβῶν πόλις τὸν αἰῶνα ἢ μὴ οἰκοδομηθῆ. διὰ τῆτο εὐλογήσει σε ὁ λαὸς ὁ πτωκὸς, καὶ πόλεις ἀνθρώπων ἀδικημάτων εὐλογήσῃ σε. ἐγένεθ γὰρ πάσι πόλεις ταπεινῆ βοήθης, καὶ τοῖς ἀθυμῆσαι δι' ἐνδειαν σκέπη. ἀπὸ ἀνθρώπων πονηρῶν ῥύση αὐτῶς, σκέπη διψόντων, καὶ πνεῦμα ἀνθρώπων ἀδικημάτων, ὡς ἀνθρώποι ὀλιγόψυχοι διψόντες ἐν Σιών, ὅτι ῥύση αὐτῶς ἀπὸ ἀνθρώπων ἀσεβῶν οἷς ἡμῶς παρέδωκας. καὶ ποιήσει κύριος σαβασθὸν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἐπὶ τὸ ὄρος τῆτο. πίνοντα εὐφροσύνην, πίνοντα οἶνον. χρίσοντα μέρον ἐν τῷ ὄρει τῆτω. παράδος ταῦτα πάντα τοῖς ἔθνεσιν. ἢ γὰρ βελὴ αὐτῆ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη κατέπειν ὁ θάνατος ἰσχύ-

ΑΠΗΡΕΤΑΜΕΝΟΣ Σ. ΠΙΣΤΕΙ. Θ. ΟΜΑΣ ΤΕ 6.

ΕΤΑΣΟΥΘΟΥΣΙ ΣΗ ΤΑΠΗΝΔΕΣΙΣ, Θ. Γ. ΓΕΝΕΝ ΚΑΤΑΛΕΧΥΝΕΙΣ ΚΑΤΣΕΝΑ ΕΝ ΣΚΕΠΗ ΝΕΦΟΥΣ ΚΑΝΜΑΤΙ ΔΑ ΙΣΧΥΡΑΝ. ΣΤΡΕΓΙΝ ΑΙΤΑΙΣΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΙΒΤΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗΟΝΤΑ ΕΝ ΤΩ ΟΡΕΙ. Ο. ΚΑΤΕΡΘΗ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΕΙΣ ΝΙΚΟΣ Α. ΚΑΤΑΠΟΝΤΙΣΗ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΕΙΣ ΝΙΚΟΣ.

R r ij

σας. και παλιν αφειλε κυριος ο θεος παν δακρυον απο παντος προσωπου. το ονειδος τω λαω αφειλεν απο πασης της γης. το γαρ σωμα κυρις ελαλησεν ταυτα.

cap. xxv

Domine Deus meus, glorificabo te, laudabo nomen tuum, quoniam fecisti admirabiles res, consilium antiquum verum: fiat Domine. Quia posuisti ciuitates in tumulum, ciuitates fortes, ut caderent fundamenta earum. Impiorum ciuitas in saeculum non aedificabitur. Propterea benedicet tibi populus pauper, & ciuitates hominum iniquitatem sustinentium benedicent tibi. Fuiisti enim ciuitati omni afflictæ auxiliator, & tristibus propter inopiam, protectio. ab hominibus malis liberabis eos: vmbraculum sitientium, à spiritus hominum iniquitatem sustinentium, benedicent tibi quasi homines pusillanimes in Sion, quia liberabis eos ab hominibus impiis, quibus nos tradidisti. Et faciet Dominus Sabaoth omnibus gentibus super montem hunc. bibent lætitiã, bibent vinum, vngentur vnguento in monte hoc. Trade omnia hæc gentibus. Consilium enim hoc super omnes gentes absorpsit mors præualens. Et rursus abstulit Dominus Deus omnem lachrymam ab omni facie, Opprobrium populi sui abstulit ab omni terra. Os enim Domini locutum est hæc.

Aboluta disputatione de vniuerso piorum & impiorum iudicio, cuius finem Christi regnum scutum est; in his DEVM LAVDARE ET GLORIFICARE prophetae adgreditur. De his enim abundè à Deo instructus; animo deinde venientis in se gratiæ fructum percipiens, nutu denique diuino, atque etiam proprio impulsus, Dei benignitatem, tanquam ea DE MIRABILI ANTIQVOQUE CONSILIO PRODEAT, DEMIRATUR. Cuius antiquitatem ignorari Christus non passus est, cum dixit; Venite benedicti patris mei, possidete regnum quod vobis paratum est à constitutione mundi. Et hinc illa etiam prodierunt Diui Pauli verba; Sicut & elegit nos in ipsa mundi constitutione, ut sancti & immaculati in conspectu eius essemus in charitate: Qui prædestinavit nos in filiorum adoptionem in ipso. Quod si eos sequaris, qui ad Christi aduentum ista retulerunt; CONSILII ANTIQVITATEM expressit Simeon, dum ait; Quia videntur oculi mei salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populorum. Et Zachariã his verbis; Et crexit cornu salutis

Matth. 25.

Erh. 1.

Lnc. 2.

Lnc. 1.

Περὶ τῆς καθόλου κρίσεως τῶν ἀσεβῶν τε καὶ δικίων εἰπόν, ἡς τέλος αὐτῶν ἡ Χριστοῦ βασιλεία, ΤΟΝ ΘΕΟΝ ὅτι τῶτοις ANYMNEI KAI ΔΟΞΑΖΕΙ. πληροφορηθεὶς γὰρ περὶ πάντων τῶν θεῶν, καὶ τὸ ἕν ὅτι ἔχει ἀκαρπτον φοιτήσης τὸ χρίματος ἐπ' αὐτὸν, ἀντιλαμβανόμενος τε τῶν θεῶν καὶ τῶν ἰδίων τῶν κινήσεων, ΑΠΟΘΑΥΜΑΖΕΙ τὸ εὐεργέτην Θεόν, ὡς ΕΠΙΘΑΥΜΑΣΙΑΤΕ KAI ΑΡΧΑΙΑ ΒΟΥΛΗ. τὸ δὲ ταύτης ἀρχαίον ἐδήλοσεν ὁ Χριστὸς. Δεῦτε λέγων οἱ εὐλογημένοι τῶ πατρὸς, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κυρίου. καὶ ὁ θεὸς δὲ Παῦλος ἐν τῷ βιβλίῳ ὁρμώμενος γέγραφε. Καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποστόλου ἡμᾶς ἀγάπης καὶ ἀγαπᾶσθαι καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, ἀποστείλας ἡμᾶς εἰς ὑποδείξιαν ἐν αὐτῷ. καὶ δὲ τῆς λέγοντας ταύτας περὶ τῆς ὀπιθιμίας εἰρηάζει, ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ παρεστῆσι Συμεὼν εἰπόν, Ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας καὶ τὸ σωτήριον πάντων τῶν λαῶν. καὶ Ζαχαρίας λέγων. Καὶ ἠγάρε κέρας σωτηρίας

elias huius in oculo David tunc pueri sui, sicut locutus est per os sanctorum, qui à saeculo sunt prophetarum eius. Est ergo propter hæc ANTIQVVM consilium. Sed VERVM existere ideo potuerit, quod ante vesperam, vbi cunctos hostes suis pedibus subiecerit, vbi omne imperium; omnem potestatem, omnes copias cessare fecerit, proditurus est. Tum demum enim, omni profusus nequitia genere, vltimoque hoste morte videlicet, è medio sublatis, omnia Deus fiet in omnibus. Saluatorque noster, noui saeculi regnum administrans in conspectu seniorum, qui cum eo in vita sanctorum regnaturi sunt, GLORIFICABITVR. Horum verò bonorum euentum quia quàm celerrimè intueri cupit, FIAT DOMINE deprecatur. Nimirum quia de iis, quæ nondum euenerant, FECISTI verbum vsurparat, ut fore reuera doceret, etiam si nondum facta essent, FIAT DOMINE, adiecit. Precatur autem eorum nomine, qui beatitudine potiti sunt; de reliquis, qui in mortali vita ante præterierunt, PERSVISTI CIVITATES IN TVMVLVM adiiciens; ut eum etiam ideo laudaret, quod impias atheorum hominum ciuitates euerterit; mala eorum opera fortasse, ipsâque aduersarias potestates VRBIVM appellatione significans, quas MYRVMETVRBEM saepe vocauit propter robur, nec dudum adeo, cum ita eas Christum deiecturum dixit, ut non excitarentur iterum. Quorum quidem qui manus, id est impios homines effugerint, tibi BENEDICENT: vel, ut alij interpretantur, TE GLORIFICABVNT. POPVLVS ille nimirum, qui superiore saeculo PAVPERTATEM, tuo nomine passus, idem ab impiis persecutoribus iniquitatem sustinuit. Illi inquam, qui omni profusus ex te olim manante virtute & donis, quæ solus percipiebat Israël, omnique adeo de sursum protectione destituti & priuati iacuerunt. Quibus in contrarium iam cedentibus omnibus, meritò in grati animi significationem carmina & laudes edunt. Cum enim TRISTES, & languidi animo, summâque omnium penuria, quæ ad vitæ delicias spectant, inter sceleratos agitati laborarent, tu te

ap. in 2o thm

in 2o thm

nohis, in domo David pueri sui, sicut locutus est per os sanctorum, qui à saeculo sunt prophetarum eius. Est ergo propter hæc ANTIQVVM consilium. Sed VERVM existere ideo potuerit, quod ante vesperam, vbi cunctos hostes suis pedibus subiecerit, vbi omne imperium; omnem potestatem, omnes copias cessare fecerit, proditurus est. Tum demum enim, omni profusus nequitia genere, vltimoque hoste morte videlicet, è medio sublatis, omnia Deus fiet in omnibus. Saluatorque noster, noui saeculi regnum administrans in conspectu seniorum, qui cum eo in vita sanctorum regnaturi sunt, GLORIFICABITVR. Horum verò bonorum euentum quia quàm celerrimè intueri cupit, FIAT DOMINE deprecatur. Nimirum quia de iis, quæ nondum euenerant, FECISTI verbum vsurparat, ut fore reuera doceret, etiam si nondum facta essent, FIAT DOMINE, adiecit. Precatur autem eorum nomine, qui beatitudine potiti sunt; de reliquis, qui in mortali vita ante præterierunt, PERSVISTI CIVITATES IN TVMVLVM adiiciens; ut eum etiam ideo laudaret, quod impias atheorum hominum ciuitates euerterit; mala eorum opera fortasse, ipsâque aduersarias potestates VRBIVM appellatione significans, quas MYRVMETVRBEM saepe vocauit propter robur, nec dudum adeo, cum ita eas Christum deiecturum dixit, ut non excitarentur iterum. Quorum quidem qui manus, id est impios homines effugerint, tibi BENEDICENT: vel, ut alij interpretantur, TE GLORIFICABVNT. POPVLVS ille nimirum, qui superiore saeculo PAVPERTATEM, tuo nomine passus, idem ab impiis persecutoribus iniquitatem sustinuit. Illi inquam, qui omni profusus ex te olim manante virtute & donis, quæ solus percipiebat Israël, omnique adeo de sursum protectione destituti & priuati iacuerunt. Quibus in contrarium iam cedentibus omnibus, meritò in grati animi significationem carmina & laudes edunt. Cum enim TRISTES, & languidi animo, summâque omnium penuria, quæ ad vitæ delicias spectant, inter sceleratos agitati laborarent, tu te

Heb. 10.

Col. 5.

Rom. 5.

Apos. 1. 1. Cor. 15.

Psal. 29.

1. Cor. 15.

1. Theff. 4.

Psal. 105.

ipso baptismatis tempore profiteri, M O R T E M Q V E per Adamum in genus humanum graffantem lamentationum & L A C H R Y M A R V M nobis occasionem præbuisse: cuius fugam illa post tres dies resurrectio Saluatoris, qui primogenitus ex mortuis, & dormientium primitiæ verè nuncupatur, nobis peperit. Primitias autem, atque adeo primum, sequentes omnes, ipsi videlicet, consequemur; quos facco dirupto ea circum lætitia munituit, vt his verbis in mortem non dubitemus infurgere; Vbi est mors victoria tua? vbi inferne stimulus tuus? Stimulus autem mortis peccatum est. A nobis igitur O M N I S S V B L A T A EST L A C H R Y M A, qui sperata resurrectionis beneficio non immoderato dolore amplius, vt cæteri qui spem non habent, deiciuntur. Vocat autem O P P R O B R I V M P O P V L I, MORTEM I S T A M, tanquam quæ à transgressionibus nostris originem habuerit; vel peccatum etiam, à quo ipsa manauit corruptio. Cæterum quoniam à permultis resurrectionis mysterio, re vera admirabili, fides non adhibebatur; O S D O M I N I L O C V T V M ESSE adiecit. Vel id ideo certè vsurpauit, quod gentes errore liberati nemo facile credidisset. Neque verò mirum cuiquam videatur, quod cultus idolorum quædam adhuc supersunt reliquæ. Decuit enim doceri nos à quibus nos redemptor ipse exemerit, cum liberos suos olim homines in sacrificium mactarent demonibus. Ita deinde & ipsa voluntatis nostras libertas apparuit. At quod I N M O N T E M dixit, secundum interpretes reliquos, sensum alium adstuit. Ita enim aperte reddidit Symmachus; E T P R Æ C I P I T E M D A B I T I N M O N T E I S T O F A C I E M D O M I N A T O R I S, Q V I I N O M N E S G E N T E S D O M I N A T V R: E T I V D I C I V M, Q V O D I N O M N E S G E N T E S I V D I C A T V M EST, A B S O R B E R I F A C I E T M O R T E M I N F I N E M: E T A B S T E R G E T D O M I N V S D E V S A F A C I E M O M N E M L A C H R Y M A M: E T O P P R O B R I V M P O P V L I S V I T O L L E T A B O M N I T E R R A; Q V I A D O M I N V S L O C V T V S EST.

ἐν τῷ τοῦ βαπτίσματος ὁμιλοῦντο μὲν χεῖρας, καὶ ὡς Δαὶδ. τοῦ Ἀδάμ καταδραμὸν τῆ γένεως τῆς ἀνθρώπων Ο Θ Α Ν Α Τ Ο Σ, ἡρώων ἡμῶν Ἐποθέτης καὶ Δ Α Κ Ρ Υ Ω Ν παρήχετο. ποῦτῃ δὲ φυγὴν ἢ τριήμερος παρέχετο τοῦ σωτήρος ἀνάστασις φρωτοπύκας γεροτότος ἐκ τῆς νεκρῶν καὶ ἀπαρχῆς τῆς κεκοιμημένων. ἔφεται δὲ τῇ ἀπαρχῇ καὶ φρώτω ἑμετὰ πάντα, τὸ ἐστὶν ἡμεῖς, ὡς Δαὶδ. ἔξασ πὸν σάκκον ἀπέλεξασ εὐφροσύνην, ὡς ἐπεμπαρην τῷ θανάτῳ. ποῦ ἢ νίκη σε γάματε; Πῦ τὸ κέντρον σε ἄδῃ; τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἢ ἀμαρτία. ΠΑΝ οὐκ ἡμῶν ΑΦΗΡΗΤΑΙ ΔΑΚΡΥΟΝ, Δαὶδ. πῶ ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως ἔλυπουμένην ἀμέτρως, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. ΟΝΕΙΔΟΣ δὲ φησι τοῦ ΛΑΟΥ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ, ὡς ἐκ τῆς ἡμῶν παρὰ βίας ἐχρηκότα τῆς γένεσιν ἢ καὶ τῆς ἀμαρτίας, δι' ἧς συμβέβηκεν ἢ φθορᾶ. ἀλλ' ἐπεὶ πολλοὶς ἀπίστον τῆς ἀναστάσεως τὸ μυστήριον, ὄντως ὑπάρχον τῷ ἑξῆς, φησὶν ὅτι ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΚΥΡΙΟΥ ΕΛΑΛΗΣΕΝ. ἦγον ἐπειδὴ λίαν ἰδὲ ἀπίστον, ἐκ τῆς ἐθνῶν ἀπολείας τῆς πάλαι, εὐκότως τὸ τοῦ παρεσέθηκεν. εἰ δὲ τῆς εἰδωλολατρείας ἐπισάξεται λείψανον, θυματόν ἔδῃ. ἔδῃ γὰρ δέκνυα τῶν ἡμῶν ὁ λυβαντὸς ἠλευθέρασε πάλαι τῶν ἀνθρώπων θυσιῶν τὰ πάντα παρεσαύρησαν τοῖς δαίμοσι. καὶ τὸ ἐφ' ἡμῶν δὲ ἔχεται ἐκ τῆς ἀπεξέστη γνώμης ἐδέκνυτο. τὸ δὲ ΕΠΙ ΤΟ ΟΡΟΣ, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐρμηνευτὰς Δαὶδ. ἴσθαι ἑτέρον παύσησι. σαφῶς γὰρ ἔπος ἐξέδωκε Σύμμαχος. ΚΑΤΑΠΟΝΤΙΕΙ ΕΝ ΤΩ ΟΡΕΙ ΤΟΥ ΤΩ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΤΟΥ ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΟΥ ΤΟΥ ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΟΥ ΤΟΥ ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΟΥ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ, ΚΑΙ Η ΎΧΡΗΣΙΣ Η ΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ, ΚΑΤΑΠΟΘΗΜΑΙ ΠΟΙΗΣΕΙ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΕΙΣ ΤΕΛΟΣ. ΚΑΙ ΕΞΑΛΕΙΨΕΙ ΚΥΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΣ ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΠΑΝ ΔΑΚΡΥΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΟΝΕΙΔΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙΒΛΕΙ ΑΠΟ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΓΗΣ, ΟΤΙ ΚΥΡΙΟΣ ΕΛΑΛΗΣΕΝ.

ὡς Ἀκύ-

ὡς Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίαν συμφώνως ἐξέδωκεν, διλιθίντες ὡς ἔτι ἐν ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΕΝ ΟΡΕΙ τῷ παρεσημῶν ποιήσῃ τοῖς ἔθνεσι κλέος, μεταρχεῖν ἀξιώσεως τῆς ἀρρήτων αὐτοῦ μυστηρίων, τὸ τῆνικεῖται ΤΟΥ ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΟΥ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΚΑΤΑΠΟΝΤΙΣΑΣ, ἀφανῆς γενέσθαι ποιήσθαι ΤΟΥ ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΟΥ ΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ τῆς ἐθνῶν, τὸ ἐστὶ τοῦ θανάτου νῦν μὲν ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΟΥ ῥηθέντος, ὡς δὲ τῷ ἀποστόλου βασιλείως, ἐξαίτεσε λήγοντος ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Μωσέως. ἐπεὶ τοίνυν ἔχατος ἐχθρὸς καταργεῖται Ο Θ Α Ν Α Τ Ο Σ, εὐκότως ἑδεται φησὶν. ἀπὸ δὲ τῆς ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΟΥ, ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΤΗΣ ΣΚΟΤΙΑΣ Σύμμαχος τε καὶ Θεοδοτίαν ἐξέδωκεν, οὕτω διλιθίντες τὸ ἀφεργῆς τε καὶ σιόταις πλήρες τοῦ θανάτου χεῖρον. Τότε τοίνυν, ὅτε τῶν οἱ ἄγιοι συμβασίλευσσι τῷ Χριστῷ, ὁ πάντας ΚΑΤΑΠΟΝΩΝ ΚΑΤΑΠΟΘΗΣΕΤΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ. τὸ δὲ ἄπρον ἢ χεῖρισ, δι' ἡμῶν ἐκ ἐπιθανάτου δαλεύσασιν. ἔτῳ ἀφελήμῳ οὐθείος ἀπόστολος ἔφασκε. Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῖς. ὅτε καὶ ΠΑΝ ΟΝΕΙΔΟΣ ΑΦΑΙΡΕΘΗΣΕΤΑΙ. ΟΝΕΙΔΟΣ γὰρ ἰδὲ τοῖς κατ' εἰκόνα Θεῷ πεποιημένοις ἀνθρώποις, τὸ ἐκ πείσῃ τῆς ἀγνῆς ζωῆς.

Quibus verbis cōcordi tralatione Theodotio & Aquilas assentiuntur, innuente Dominum, quando CONVIVIVM IN MONTE prædicto Gentibus apponet, quas arcanis suis mysteriis dignas putabit; tum demum P R Æ C I P I T A D O M I N A T O R I S F A C I E, eum etiam; qui in Gentes omnes D O M I N A T V R, (id est mortem, qua nunc quidem D O M I N A R I, ab Apostolo autem ab ipso Adamo ad Mosem vsque regnare dicitur) proffigaturum & perditurum. Ista ergo non immeritò, quia cessat M O R S hostis vltimus, vsurpauit. Sed prætereundum non est, pro F A C I E D O M I N A T O R I S; T E N E B R A R V M F A C I E M Symmachum & Theodotionem reddidisse, vt caligine & tenebris mortis locum docerent abundare. Quo tempore igitur, cum Christo regnaturi sancti sunt, tum demum quæ omnes ante solebat A B S O R B E R E, M O R S A B S O R B E B I T V R. Atque huius quidem rei causam vnctio illa, perquam morti non feruient amplius, præbuerit; qua auctus Apostolus, corruptibile hoc incorruptionem, & mortale hoc immortalitatem induturum, cæteraque illa quæ sequuntur, affirmavit. Tum demum etiam O P P R O B R I V M O M N E A V F E R E T V R. Erat enim non leue hominibus O P P R O B R I V M, qui ad Dei imaginem facti essent vita sempiterna excidisse.

Rom. 6.

1. Cor. 15.

Καὶ ἐρᾷσι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἰδὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐφ' ὃν ἠλπίζομεν. * καὶ ἡγαλιώμεθα * ἀνάπαυσιν δώσει ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τῆτο. καὶ καταπατηθήσεται ἡ Μωαβίτις, ὃν τρόπον πατῆσιν ἄλωνα ἐν ἀμάξαις. καὶ ἀνήσει τὰς χεῖρας αὐτῆς ὃν τρόπον καὶ αὐτὸς ἐταπεινώσε τῆς ἀπολέσας. καὶ ταπεινώσει τὴν ὕβριν αὐτῆς ἐφ' ὃν τὰς χεῖρας ἐπέλαβε. καὶ τὸ ὑψὸς τῆς καταφυγῆς τῆς οἴκου σε ταπεινώσει, καὶ καταβήσεται ἕως τῆς ἐδάφης.

* Ο. Σ. ΚΑΙ ΕΛΞΕΙ ΗΜΑΣ ΟΥΤΟΣ ΚΥΡΙΟΣ ΤΗΜΗΝΑΜΕΝ. * ΑΥΤΑ, ΚΑΙ ΕΥΣΠΑΝΘΗΣΟΜΕΘΑ ΒΗΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ ΗΜΩΝ. * ΗΣΑΠΑΣΕΝΙ ΤΑΣ ΧΕΙΡΑΣ ΑΥΤΟΥ ΒΗ ΜΕΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΘΩΣ ΑΝΑΠΑΣΕΙ Ο ΑΟΥΜΕΝΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΟΛΤΜΒΗΣΑΙ.

Ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἀσονται τὸ ἄσμα τῆτο ἐπὶ γῆς τῆς Ἰουδαίας, λέγοντες ἰδὲ πόλις ὄχυρὰ, καὶ σωτήριον ἡμῶν θῆσει τὸ τείχος, καὶ ἀσπίς. ἀνοίξατε πόλεις, εἰσελθέτω λαὸς φυλάσσαν δικαιοσύνην, καὶ φυλάσσαν ἀλή-

ΤΟΜΟΣ κζ. ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΕΚΕΙΝΗ ΑΣΟΝΤΑΙ ΤΟ ΑΣΜΑ ΤΟΥΤΟ ΕΝ ΤΗ ΙΟΥΔΑΙΑ ΡΟΛΙΝ ΚΡΑΤΟΥΣ ΑΥΤΟΥ.

θειαν, αντιλαμβανόμενος ἀληθείας, καὶ φυλάσσαν εἰρήνην*, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἐλπιδὶ ἠλπίσαν† κυρία ἕως τῆς αἰῶνος. ὁ Θεὸς, ὁ μέγας, ὁ αἰώνιος, ὃς ταπεινώσας κατήγαγεν τὸς ἐνοικούντας ἐν ὑψηλοῖς. πόλεις, ὄχυράς καταβαλεῖς, καὶ κατάξεις ἕως ἐδάφους. καὶ πατήσασιν αὐτὰς πόδες πρᾶέων, καὶ ταπεινῶν βήματα. ὁδὸς εὐσεβῶν εὐθεῖα ἐγένετο, καὶ παρασκευασμένη ἡ ὁδὸς εὐσεβῶν. ἡ γὰρ ὁδὸς† κυρία κρίσεις.

Et dicent illa die, Ecce Deus noster, in quem speramus, & saluabit nos. Iste Dominus, sustinuumus eum, & exultabimus, & lætabor in salute nostra. Requiem dabit Deus super montem hunc. Et conculcabitur Moabitis, quomodo calcant aream plaustris. Et remittet manus suas, sicut & ipse humiliavit, ut perderet. Et deprimet iniuriam eius, in quem manus iniecit. Et altitudinem refugij domus tuæ humiliabit, & descendet vsque ad pauimentum.

ca. XXVI.

Die illa cantabunt canticum istud in terra Iudææ, dicentes, Ecce ciuitas munita, & salutare nostrum ponet murum, & circummurale. aperite portas. Ingrediatu r populus custodiens iustitiam, & custodiens veritatem, apprehendens veritatem, & custodiens pacem, pacem, quoniam in te sperauerunt Domine, vsque in sæculum. Deus magne, & æternæ, qui humiliatos eduxisti eos, qui habitant in excelsis. vrbes munitas euertes, & deiicies vsque ad pauimentum. Et conculcabunt eas pedes mansuetorum, & humilium vestigia. Via piorum recta facta est & præparata via iustorum. Via enim Domini iudicium.

Absorpta morte, ipso resurrectionis tempore, qui sæculi recentis filij existent, Saluatorem contemplati, eidem in accepti beneficij memoriam carmen his verbis decantabunt; ECCE DEVS NOSTER, IN QUEM SPERABAMVS, quem fide antea, nunc ipsis oculis lati aspiciamus, qui labores & molestias per eum superauimus. Quorum vice promissis bonis in regni MONTEPOTIENTUR. At ipsa MOABITIS, vel MOAB, si Hebræorum literam sequimur, impietatis pœnas non effugiet. Verum quo loco TRITVRABITVR habemus, TRITVRABIMVS agendi significatione reddidit Symmachus. Nec quinam trituratores futuri essent distimulauit, cum EVM MANSVETORVM PEDIBVS, HVMILIVMQVE VESTIGIIS CALCATVM

Kαταποθέντος τοῦ θανάτου καὶ τὸν χειρὸν τῆς ἀναστάσεως, οἱ τοῦ νέου αἰῶνος ὑπὸ χαριστήριον ἄσουσιν ὡδὴν τὴν ἐαυτῶν σωτήρα θεώμενοι λέγοντες· ἸΔΟΥ ΘΕΟΣ ΗΜΩΝ ΕΦΩΗΛΠΙΖΟΜΕΝ, τὸν ὅριον ἐλπίσθέντα νῦν ὄραντες ἠδόμεθα, τὰ ἔπιόντα λυπηρὰ δι' αὐτὸν καρτερήσαντες. ἀλλ' ὡν ἐν τῷ τῆς βασιλείας ὀρει, τῆς ἐπιηγελημένη ἀγαθῶν ἔπιλαύσουσι. ἡ δὲ ΜΟΑΒΙΤΙΣ, κατὰ δὲ τὴν ἐρεξίδα ΜΟΑΒ, τῆς ἀσεβείας ὑφέξει τὴν δίνου. ἀπὶ δὲ τοῦ ΑΛΟΗΘΗΤΑΙ, Σύμμαχος ἐξέδωκεν ΑΛΟΗΣΟΜΕΝ. Τίνας δὲ οἱ ἀλοήπτες ἐξῆς ἔπιφέρει λέγων· ΚΑΙ ΠΑΤΗΣΟΥΣΙΝ ΑΥΤΟΝ ΠΟΔΕΣ ΠΡΑΕΩΝ ΚΑΙ ΤΑΠΕΙΝΩΝ ΒΗΜΑΤΑ.

MΑΤΑ. νόει δὲ ΜΟΑΒ, τὸν ὡς ΜΟΑΒΙΤΑΙΣ τιμώμενον δαίμονα καὶ Θεοῦ μὲν ἐπαρθέτα, (κατὰ τὴν ἀνάστασιν δὲ τῶν ὑφ' αὐτῶν, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ἰσραὴλ τῶ Βεελφεγὸρ τελεοθίτω ποιήσαντα) καὶ ἐν τῇ δὲ περὶ Μαὰβ ἔλεγει ὁσέως, ὅτι ἦρθη ἡ συμμάχια σου, καὶ ὁ ἄρχων ἀπώλετο ὁ καταπατήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ οὐ καὶ ὁ Ἰερემίας φησὶ καὶ ἐξελεύσεται Χαμὼς ἐν Σποικία. καὶ πάλιν· Καὶ καταχλωθήσεται Μαὰβ ἐπὶ Χαμὼς. οἶος δὲ τῶ διηλοῖ λέγων· Ἐγγὺς ἡμέρα Μαὰβ, καὶ ποτιεῖα αὐτῆ ταχεῖα σφόδρα. καὶ πάλιν· Ἰδέτε πῶς (μετρίβη βακτηρία εὐκλείης. καὶ πάλιν· Κατὰ τὴν κέρας Μαὰβ, καὶ τὸ ἔπιχειρον αὐτῆ (μετρίβη φησὶ κύριος. δῆσατε αὐτὸν, ὅτι ἔπι κέριον ἐμεγάλλωεν. καὶ πάλιν· Καὶ ἔσται εἰς γέλωτα καὶ αὐτὸς, ἐπειδὴ εἰς γέλωτα αὐτῶν Ἰσραὴλ. καὶ ἐξῆς, Ηκουσάφισιν, ἕβεν Μαὰβ, ἕβεν σφόδρα τὸ ἕβεν καὶ ἕβεν φησὶ. ἐπὶ δὲ ἐν φερέος Ἰεδαίοις νεόμωτο, παρῆσιν αὐτὸν τὴν ἐν τῶ μέλλοντι κρίσιν. ἀπὶ δὲ τοῦ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΨΟΥΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΦΥΓΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΣΟΥ ΤΑΠΕΙΝΩΣΕΙ, Σύμμαχος καὶ τὸ ὄχυρον τοῦ υψους τῶν τευχῶν σου κυφεί φησὶ. ΤΕΥΧΟΣ δὲ καὶ ὄχυρον αἱ δυνάμεις ἦσαν αὐτῶν, αἷς ὄχυρωτο. νόησας δὲ δι' ἐνός, οἷα πείσονται καὶ οἱ ἄλλοι τῆς ἐθνῶν ἀπατήσαντες δαίμονες. τοῦτο γὰρ ἡμῶν ὁ καταφύτης κατέλειπεν. μετὰ δὲ τὴν τούτων ἀπώλειαν ἸΧεσὸ βασιλεύοντος τῆς ὑφ' αὐτῶν καὶ ἐπισημίον Ἰερουσαλήμ, τὸ Ἰεδαίον καλεῖ τὸ πλάτος ἐκείνης μιλύων τῆς πόλεως· τὸ δὲ ἐν αὐτῇ τῆς ἀγίων πολιτεύμα, ΠΟΛΙΝ ΘΕΟΥ, ἀκολουθῶς τῇ φραση τῆς ἔπι γῆς Ἰερουσαλήμ, ἅμα μὲν ἕπιδηλῶν τὴν ἀλήθειαν, ἅμα δὲ τοῖς Ἰεδαίοις παρῆσιν αὐτῶν ἕπι τῆς ἀπώλειαν ἐλπιδῶν καταφύτων, οἱ τυχεῖτες τῆς ἐπιπαγγελίαν ἄσουσιν ἄσμα τὸ ἐπὶ οὐρανῶν. τὸ δὲ ἄσμα, ἸΔΟΥ ΠΟΛΙΣ ὄχυρα τὸ σὸν τῆριον ἡμῶν. ἡ κατὰ γὰρ ἔπι γῆς ὄχι ὄχυρα πολλὰ καὶ ἀλοῦσα. ἡ δὲ ἀνά καὶ

IRI addidit. Intelligas autem MOAB nomine cultum apud MOABITAS, & in Deum sese efferentem dæmonem, qui sibi subditos opprimebat, & populum Israëliticum Beelphegori initiari cogebat. Superiore præterea in Moabitem visione eius auxilium, & principem, qui in terra calcabat periisse affirmavit. De eodem Hieremias ipse sic loquitur; Et abibit Chamos in captiuitatem. Itémque; Et pudesiet Moab à Chamos. Qualis autem esset aperit, cum ait; instat dies Moab, & malitia eius celer valde. Et iterum; Videte quomodo confractus est baculus fortis. Et rursum; Resectum est cornu Moab, & robur eius conculcatum, ait Dominus. Ligate ipsum, quoniam in Dominum magnificè se extulit. Præterea, & erit in risum etiam ipse. quia in derisum tibi fuit ὁ Ἰσραήλ. Denique, Audiui, ait, superbiam Moab. Iniurius fuit valde, arrogans & fastuosus. Quoniam ergo Iudæis metuendus videbatur, futurum deinceps eius iudicium apponere libuit. Cæterum quo loco ET ALTI TVDINEM REFUGII DOMVS TVÆ HVMILIABIT, habemus; Et MVNIMENTVM ALTI TVDINIS MVRORVM TVORVM CONCIDERE FACIET. Interpretatus est Symmachus. Erant verò MVRVS ET MVNIMENTVM vires eius, quibus MVNIEBATVR. Discas porro ab vno, qualia dæmones ipsi etiam, qui reliquas gentes in fraudem deduxerunt, passuri sunt. Id enim colligendum nobis relinqui propheta voluit. At illis deletis regnabit in suos Christus, in caelesti illa Hierusalem, quam Iudææ nomine vocauit, vrbs amplitudinem innuens. Appellat verò & CIVITATEM DEI sanctorum in ea degentium vitæ institutum, congruè ad regionem terrenæ illius Hierusalem respiciens: partim quidem, ut rerum veritatem subindicet; partim etiam ut Iudæos consolatus, eisdem etiam ad propositorum spem prouocet, qui promissis potiti canticum caeleste cantabunt. Est autem CANTICVM huiusmodi; ECCE CIVITAS MVNITA SALVTARE NOSTRVM. Neque enim MVNITA inferior ista in terris, vi capta sæpius & expugnata; sed

Sf ij

Rom. 5.

Matth. 4.

Deut. 6.

Ephes. 1.

Gen 6.

Psal. 57.

Psal. 101.

Ioan. 11.

Rom. 11.

cati igitur ex fide pacem habemus apud Deum, per Dominum nostrum & Salvatorem IESVM CHRISTVM. Quod certe cum acciderit, in Dei fortem & possessionem transfibimus, NVLLVM ALIVM AGNOSCENTES, sed diuinæ legi, quæ Dominum Deum adorare, eique soli seruire præcipit, obediētes. PACEM rursus & eum fortasse, de quo, Ipse enim est pax nostra, legimus, appellauit. Deinde, quod OMNIA REDDIDISTI dixit, de peccatorum pœnis, quas dignè pertulerunt, nonnulli intelligunt. Illis enim, aiunt, meritò nobis inflicis, eum tu nobis dato, qui solus odio tuo liberare possit. Ratione siquidem dominij OMNIA TVA sunt. Vtinam verò & nos per Christum à peccati MORTE redempti confortio tuo potiamur, qui etiam quibusnam liberati sumus minimè ignorantes ALIVM amplius NON SVMVS AGNITVRI. Qui enim in primatione VITALIS IYSTITIÆ immorantur, Deoque propter peccata MORTVI SVNT, ita illi ideo manent deplorati, quod nullis spiritalibus MEDICIS, quibus sanandi facultas fuerat, obtemperantes esse voluerunt: Indèque est, quod parcens eis, PERIRE FECISTI intulit, qui tempus ad sceleris amplificationem non produxisti, ne ei & ipsi deterioribus cumulandis peccatis euaderent: ut cum in diluuiio CXX. annos, & illos deinde LX. cuius noster hic propheta meminit, contraxit; iuxta quod psalmo LVII. in hæc verba legitur; Viri sanguinum & dolosi, non dimidiabunt dies suos: Et rursus; Ne reuoces me in dimidio, dierum meorum. Aiunt verò nonnulli eos etiam hic posse MORTVOS intelligi, qui, vt Lazarus, essent à Christo in vitam reuocati; quos quia nullus SVSCITARE MEDICVS potuisset, ad id Israëlem aduertere, & Christum confiteri debuisse; quod cum facere noluisse, paucis exceptis (seruatæ enim reliquiæ aliquæ) ipsum PERIISSE. MASCVLII porro nomine, principes & duces ideo intellexit, quod fœminæ debeat MASCVLVS anteire. Dicas & hos etiam, qui consilio, & legis intelligentia, tanquam iuuenes robore pollerent, iuxta propheticum illud signi-

εἰρήνην ἔχομεν παρὰ τὸν Θεὸν διὰ τὴν κληρονομίαν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. οὐδὲν γὰρ γινώσκοντες, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Θεοῦ, ΟΥΔΕΝΑ ΑΛΛΟΝ ΕΙΔΟΤΕΣ, τὸ πᾶν νόμῳ πεποιθότες λέγοντες· κύριον τὸν Θεὸν οὐκ ἀποποιούμεθα, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύομεν. λέγει δ' ἂν ΕΙΡΗΝΗΝ καὶ τὸν Θεὸν οὐκ ἀποποιούμεθα, Αὐτὸς γὰρ ὅστις ἡ εἰρήνη ἡμῶν. τὸ δὲ ΠΑΝΤΑ ΓΑΡ ΑΠΕΔΩΚΑΣ ἡμῖν, φασὶ πῶς διὰ τοῦ πᾶν κατὰ ἀξίαν τῆς ἀμαρτημάτων ἡμῶν αὐτοῖς ἐπαρθεῖσιν. συνέβαιεν γὰρ διὰ τὴν ἀμαρτίαν ἡμῶν ἐπαρθεῖσιν, ὅτις τὸν μόνον ἀπαλλάξαι τῆς ὀργῆς οὐ δύναται διὰ τὴν ἀμαρτίαν. λόγῳ μὲν δὲ ἀποποιούμεθα ΑΠΑΝΤΑ ΣΑ. γίνονται δὲ διὰ τὴν Χρῆστος καὶ λυτρωθέντες ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀμαρτίας ΝΕΚΡΩΣΕΩΣ, οἰκείωσιν ἔχοντες τὸν Θεόν, ὅτι καὶ τῶν ἐρρύσθημεν εἰδότες, ΑΛΛΟΝ ΟΥΚ ΕΤΙ ΓΝΩΣΟΜΕΘΑ. οἱ δὲ τῆς σερήνης τῆς ΖΩΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ἐμμένοντες, καὶ ΝΕΚΡΩΘΕΝΤΕΣ διὰ τὰ τῶν Θεῶν, μὴ δύνανται ἔσονται, ὅτι ἔχοντες ΙΑΣΙΝ, μηδὲν τῆς ἰατρῆς διωκόμενον πνευματικῶν διδασκάλων πηθόμενοι. διὰ φειδόμενος αὐτῶν, ΑΠΟΔΕΣΘΑΙ ΠΕΠΟΙΗΚΑΣ, μὴ τὴν παρὰ τὸν Θεόν ἐκ κεκλήσθαι τὸν Θεόν ἔχοντες ἔσονται, ὅτις ἔχοντες ΙΑΣΙΝ, μηδὲν τῆς ἰατρῆς διωκόμενον πνευματικῶν διδασκάλων πηθόμενοι. διὰ φειδόμενος αὐτῶν, ΑΠΟΔΕΣΘΑΙ ΠΕΠΟΙΗΚΑΣ, μὴ τὴν παρὰ τὸν Θεόν ἐκ κεκλήσθαι τὸν Θεόν ἔχοντες ἔσονται, ὅτις ἔχοντες ΙΑΣΙΝ, μηδὲν τῆς ἰατρῆς διωκόμενον πνευματικῶν διδασκάλων πηθόμενοι. διὰ φειδόμενος αὐτῶν, ΑΠΟΔΕΣΘΑΙ ΠΕΠΟΙΗΚΑΣ, μὴ τὴν παρὰ τὸν Θεόν ἐκ κεκλήσθαι τὸν Θεόν ἔχοντες ἔσονται, ὅτις ἔχοντες ΙΑΣΙΝ, μηδὲν τῆς ἰατρῆς διωκόμενον πνευματικῶν διδασκάλων πηθόμενοι.

Πορεύομαι παρὰ τὸν Θεόν, καὶ λαλήσω παρὰ αὐτῶν. καὶ ἰδὲ ὁμοθυμαδὸν ζωτεύσαν ζῆλον, διέρρηξαν δεσμοὺς. τοιοῦτον καὶ τὸ ὄνομα ἡμῶν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί· οἱς αἰτεῖ ΠΡΟΣΤΕΘΗΝΑΙ ΚΑΚΑ. οὐ μόνον γὰρ τῆς παρὰ τὸν Θεὸν ἐξέπεσον οἰκειότητος, δι' ἃν εἰς αὐτὸν ἐπαράνησαν, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἐκ τῆς πολεμίας ἀπαλάττωτο συμφορῆς. τοὺς δὲ ΑΡΡΕΝΑΣ ῥηθέντας, καὶ ΕΝΔΟΞΟΥΣ ἐκάλεισεν, ὡς τῆς λοιπῶν ὑποθέσεων, ὡς αὐτῶν καὶ ΚΑΚΑ, τὰ κεκαπηλά. ὡς τὸ, Ο κτήζων κεκλήσθαι καὶ τὸ, Οὐκ ἔτι κακία ἐκ πάλης, ἢ κύριος οὐκ ἐποίησεν.

ficari; Vadam ad primores, & dicam eis. Et ecce vnanimiter contriuerunt iugum, confregerunt vincula. Tale est & illud: Væ vobis Scribæ & Pharisei, &c. Deinde MALA ADDI postulat. Non solum enim Dei familiaritate propter contumeliam, quam ipsi intulerunt, exciderunt; sed variis etiam hostium iniuriis grauius afflicti perierunt. MASCVLVS rursus, quod superius dixit, eisdem esse GLORIOSOS, tanquam reliquis superiores; vt MALA etiam, quæ inferendi mali facultatem habeant, appellat: cuius generis est illud, Qui creauit mala. Et illud; Non est malum in ciuitate, quod non fecerit Dominus.

† Κύριε ἐν θλίψει ἐμνήσθημεν σου ἐν θλίψει μικρᾷ, ἢ παιδείᾳ σου ἡμῖν. καὶ ὡσεὶ ὠδίνουσα ἐγγίξει τῷ τεκεῖν, καὶ ὅτι τῇ ὠδίνι αὐτῆς ἐκέκραξεν, οὕτως ἐγενήθημεν τὰ ἀγαπῶντα σου διὰ τὸν φόβον σου κύριε ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ ὠδινήσαμεν, καὶ ἐτέκομεν. πνεῦμα σωτηρίας ἐποίησάμεν ὅτι τῆς γῆς. οὐ παροξύνεται, ἀλλὰ παροξύνεται πάντες οἱ ἐνοικούντες ὅτι τῆς γῆς ἀναστήσονται οἱ νεκροί, καὶ ἐγερθήσονται, οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, καὶ εὐφρανθήσονται οἱ ἐν τῇ γῇ. ἢ γὰρ δρόσος ἢ ὄψις σου, ἰαμα αὐτοῖς ὅστις. ἢ δὲ γῆ τῶν ἀσεβῶν παροξύνεται.

Domine in afflictione recordati sumus tui: in tribulatione parua doctrina tua nobis. Et sicut parturiens appropinquat ad partum, & in dolore suo clamat, sic facti sumus dilecto tuo. Propter timorem tuum Domine in vtero accepimus, & parturiuimus, & peperimus, spiritum salutis fecimus in terra. Non cademus, sed cadent omnes habitatores terræ. Resurgent mortui, & excitabuntur qui sunt in monumentis, & lætabuntur qui sunt in terra. ROS enim cum melita ipsis est: Terra autem impiorum cadet.

Ὁταν παροξύνεται τὸ κεφάλαιον κρίσιν ὁ παροξύνεται ὁ δόξος, τὸ ὄνομα παροξύνεται βήματι, ποτὲ μὲν ἐξομολογείται, ποτὲ δὲ ἰκετεύει, ποτὲ δὲ εὐχαριστεῖ. καὶ ποτὲ μὲν καταλέγει τὸν Θεόν τοῖς ἀγαθοῖς ἀμοιβῆς, ποτὲ δὲ τὸν κατὰ τὴν καταλέγει τὸν Θεόν τοῖς ἀγαθοῖς ἀμοιβῆς, ποτὲ δὲ τὸν κατὰ τὴν καταλέγει τὸν Θεόν τοῖς ἀγαθοῖς ἀμοιβῆς, ποτὲ δὲ τὸν κατὰ τὴν καταλέγει τὸν Θεόν τοῖς ἀγαθοῖς ἀμοιβῆς.

Non aliter quàm si præsens iudicium animum intucatur propheta, stetitque ante ipsum Dei tribunal, aliquando quidem confessione, aliquando verò precibus, aliquando etiam gratiarum actione vitur. Immo verò quandoque collata in bonos à Deo beneficia, quandoque etiam malorum pœnas recenset; vt nos illis omnibus, sicut prius à Spiritu fuerat EDOCTVS, ERVDIAT.

& dorsum eorum semper incurua. Quidam verò AFFLICTIONEM PARVAM, cas tantum minas intelligunt, quæ ad opus vsque non excurrunt: cum pro sua in homines benevolentia hoc tantum fuit, vt eos à malis arceat, Deus minitetur. Non enim suum ipse odit figmentum; neque, vt vlciscatur, in lucem educit; quod alioquin, si talis esset, eidem vel non præmonenti liceret. At nunc minas præmittit, vt seruire se velle doceat. Quoniam igitur, ait, eo res nostræ reciderunt; vt magnis vltionibus debitum nobis luendum sit: DILECTO TVO, qui gratis calamitates nostras tollat, opus est. Statim enim ex quo, secundum prophetiam, virgo peperisse audita est; opportune vbiq; pueri mentionem facit. At qui se diuinitatis amore DILECTO patris instar mulieris PARTURIENTIS fuisse dicunt, eidem loquendi figuræ insistant, dum SPIRITVM SALVTIS iis, qui sunt IN TERRA, PEPERISSE se inferunt; quod prophetis ipsis, Apostolisque atque adeo Euangelistis conuenit, qui diuinæ mystagogiæ feminibus supernè delati, iis qui sunt IN TERRA SALVTIS SPIRITVM, id est spirititalem doctrinam PEPERERVNT. Est enim scripturæ vñitatum, vt quorundam aliquando scripta, SPIRITVS appellatone dignetur, quale est illud; Probatè spiritus an ex Deo sint. Opera siquidem Spiritus sancti editur salutatis prædicatio; mundani autem, quæ huic aduersantur. vnde sunt & illa Pauli; Nos autem spiritum huius mundi non accepimus, sed spiritum, qui ex Deo est. Patet itaque SPIRITVM SALVTIS Euangelicam illam prædicationem, quæ vitam æternam conciliat, appellasse. Aiunt verò nonnulli, eam, quæ ex minis oritur, vtilitatem significari. Tanquam enim semen, inquit, METVM TVVM complexi, & eo prægnantes, idoneo tempore SALVTEM percepimus. Nam adhuc in terra degentibus poenitendi spatium prorogasti, cum dilata morte iustas de nobis poenas tum non sumpstisti; sed resipiscendi tempus, vt seruares, indulxisti. Qui prius ergo propter peccata MORTVIBERAMVS, nunc tanquam de-

1. Ioan. 4.

1. Cor. 2.

νοτον αὐτῶν Διὰ παντὸς σύγκλητον. Τινὲς δὲ Θ ΔΙΨΙΝ ΜΙΚΡΑΝ, τὴν μὴ ῥαβῶσαν εἰς ἔργα φασὶν ἀπειλεύ. φιλαυθέρως γὰρ ἀπειλεῖ Θεὸς, φόβω τῶν κακῶν ἀπεύρηται βελόμητος. οὐ μισεῖ γὰρ τὸ ἴδιον πλάσμα, οὐ δὲ παρήγαγεν * ὡς ἐν πτω-
 ρήσονται. εἰ γὰρ ἴδω τοῖστος, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ σιωπῇ τὴν πτωμαίαν ἐργάζεσθαι. νῦν δὲ σώ-
 ζεν ἐθέλων ῥαπαπειλεῖ. ἐπεὶ τοίνυν φησὶ τὰ ἡμέτερα τοιαῦτα γέγονεν, ὡς Διὰ με-
 γάλαν πτωμαίαν τὸ χρεῖος ἐκπινημαί, χρεῖα τοῦ σοῦ ἀγαπήτου τὸς συμφο-
 ρὰς ἡμῶν Διὰ λυόντος χεῖρι. ἀφ' οὗ γὰρ χτ' τὴν ῥαπαφίαν ἢ παρθένος λέγεται τετοκῆναι, πανταχοῦ εὐαφόμεως μνημονεύει τῶ πατρὶς. οἱ δὲ λέγοντες ἐκ φιλοθείας γε-
 νιάσθ τῷ ἀγαπήτῳ τῶ πατέρος ὄψω Ω ΔΙΝΟΥΣΑ γυνῆ, ἐμυθῶνται τῇ τρο-
 πῇ, ΣΩΤΗΡΙΑΣ λέγοντες ΠΝΕΥΜΑΤΑ ΤΕΚΕΙΝ ΤΟΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ. ὄψω ἀρμότεια ῥαπαφίταις, ἄποστολοῖς τε, καὶ εὐαγγελιστοῖς. τῆς γὰρ θείας μυσταγωγίας ἀναθεὶν πλῆθυσταῖτες τὰ ἀσέρματα, τοῖς ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΑ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΕΞΕΤΕΚΟΝ, τὴν ἐν πνεύματι δη-
 λονότι διδασκαλίαν. φίλον γὰρ τῇ γραφῇ ΠΝΕΥΜΑ καλέν ἐσθ' ὅτε τὸς πινων συγ-
 γεραφάς, χτ' τὸ Δοκιμάστε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ θείου εἰσίν. * πνεύματι γὰρ ἁγίῳ τὸ σωτήριον κήρυγμα λέγεται, κοσμι-
 κῶ δὲ, τὰ τοῦτω μαχόμενα. διὸ φησιν ὁ Παῦλος ἡμεῖς δὲ ἐ τὸ πνεῦμα τῶ κόσμῳ τῆς ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ. ΠΝΕΥΜΑ τοίνυν ΣΩΤΗΡΙΑΣ, τὸ εὐαγγελικὸν ἐκάλεισε κήρυγμα τὴν αἰώνιον ζωὴν ῥαπαφίαν. Τινὲς δὲ φα-
 σιν τὴν ἐκ τῆς ἀπειλῆς ἀφέλειαν ἐμφά-
 νειν. ὡς ἀγαθὸν γὰρ ἀσέρμα ΤΟΝ ΣΟΝ ΦΟΒΟΝ δεξάμενοι, καὶ τοῦτον κρυφορή-
 σαιτες, ἐν χαρῇ τῶ δέοντι ΣΩΤΗΡΙΑΝ ἐκάρπασαμεθα. ἐπὶ γὰρ οὖσιν ἡμῶν ὅτι γῆς χαρὸν μετανοίας ἐχαρίσω, μὴ ῥαπα-
 νελῶν τῇ κατ' ἀξίαν δίκην, ἀλλ' ἐνδοξὸς ἐπιγραφῆσι σωθῶμαι. καὶ ΝΕΚΡΟΙ ΟΝΤΕΣ τοῖς ῥαπαφίμασι, νῦν ΕΓΓΕΡΘΗΣΟΜΕΘΑ ὡς ἀπὸ μητρίων ἀν-
 πλήψως

Ἐ. λ. αὐτῶν

Ἐ. λ. β

πλήψως τυγόντες τῆς ῥαπῆ σου. ὑφ' ἧ πε-
 λουώτες, ΑΓΑΛΔΙΑΣΟΜΕΘΑ ἢ χα-
 κῶν ἔργων ἀπερημύδοι. τὸν σὸν γὰρ ἔλεον ὡς
 ΔΡΟΣΟΝ ἐφ' ἡμῶς ἐκπιπέταις ΙΑΤΙ-
 ΚΗΝ τῶν ἀσέρων ἀπολλυμένων. τοῖς φύ-
 σι δὲ συμβάλλεισι τὸ ῥαπαφίματι χρεῖται
 ῥαπαφίαν ἀπερημύδοι. καὶ παρ' Ἰεζεκιήλ δὲ τῶν
 Ἰουδαίων ἀπερημύδοι εἰ Διὰ μακρὸν χρο-
 νον, τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς μαλασσίας ἐπανάδοι, καὶ
 τῶ καὶ τὴν οἰκοδομησὶν ὁ Θεὸς ῥαπαφί-
 κησὶ τῶ ῥαπαφίτη, νεκρῶν ὄσθ' καὶ Διὰ κη-
 ρύματος τῶ ῥαπαφίτη ζωοποιεῖσθαι κε-
 λεύει, ζωοποιεῖ τῶ λαῶ τὸς ἐλπίδας Διὰ
 τῆς τῶν ἀπερημύδοι ἀνασώσεως. Τινὲς
 δὲ φασιν, ἐπεὶ ὄψω ΠΝΕΥΜΑΤΕ
 ΚΕΙΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ,
 ὄψω δὲ τῶν ὄψω ἢ κατιχρῶν ὁ θά-
 νατος, ὡς πνος ζητωῦτος, πῶ τῶν εὐαγ-
 γελικῶν κήρυγμαίων ἢ ὄψωσις; πῶ δὲ τῆς
 ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ; τὴν
 ἀπολλοῦ ἐπάγων φησὶν, ΑΝΑΣΤΗΣΟΝ-
 ΤΑΙ ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ. ὄψω παντὸς γὰρ, κα-
 θὰ φησιν ὁ ἀπόστολος, ἐγέσαστο θανάτου
 Χριστοῦ, καὶ πάντων τῶν κεκοιμημένων γε-
 γονεν ἀπαρχή, καὶ πάντων ἀνισταμένων τῶ θά-
 νατος τὸ κράτος καπαρηθήσεται, εἰ καὶ νῦν
 ἐπὶ γῆσιν κήρυ, μὴ πῶ τῶ ἀναστάσεως πα-
 ρόντος χαρῆ. τότε γὰρ ἀναστήσονται πάντες.
 καὶ τῶς ὁ τῶτος; Η ΔΡΟΣΟΣ ἢ ῥαπαφί-
 σου ΙΑΜΑ αὐτοῖς ὄψω. τὴν δὲ ζωοποιεῖν
 τῶ πνεύματος ἐνεργίαν οὕτω καλέν, δι' ἧς
 ἀναστήσονται. καὶ τῶ Δαβὶδ λέγοντος. Απο-
 τρέψαντος γὰρ σου τὸ ῥαπαφίματι ταρεχρῆ-
 σονται, καὶ εἰς τὸν χροῦ αὐτῶν ὄψω τῶν
 σονται. ἐξαποσελῆς τὸ πνεῦμά σου, καὶ κηροθή-
 σονται, καὶ ἀνακαμίεις τὸ ῥαπαφίματι τῶ γῆς.
 ἀλλ' οἱ μὲν ΕΝ Γῆ πεσόντες ἀνασώσονται.
 ἢ δὲ Γῆ ΠΕΣΕΙΤΕ ΤΩΝ ΑΣΕΒΩΝ.
 ὄψω δὲ παθεῖν τῇ τῶν Ἰουδαίων χρεῖα (ὡς
 βι. πεπαρῶν ἡσασιν γὰρ εἰς Χριστὸν, καὶ τοῖς
 ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΤΕΚΟΝΤΑΣ
 ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΙΣ ΕΠΙ ΓΗΣ.

ἢ ῥαπαφίματι

ἢ δὲ

monumentis RESURGEMVS tua ope
 adiui, in qua degentes & ipsi malis ope-
 ribus liberati EXULTABIMVS. Percu-
 tibus enim impiis, tuam in nos ipse
 miserationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM ad ME-
 DELAM demittes. Vitur verò naturæ
 consentientibus ad rei cognitionem ex-
 emplis. Quin & apud Ezechielem,
 cum spem Iudæi propter temporis diu-
 rnitatem abiicerent, ipsum de capti-
 uitate reditum, ipsamque adeo templi
 instaurationem velut ROREM

†ΠΙΠΙ
†ΠΙΠΙ

θη η ὄργη † κύριος . ἰδὲ γὰρ † κύριος ἔπαυσε τὴν ὄργην ἐπὶ τῆς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς . καὶ ἀνακαλύψει ἡ γῆ τὸ αἷμα αὐτῆς , καὶ ἐκαταλύσει τοὺς ἀνηρημένους .

Κ Η ἡμέρα ἐκείνη ἐπάξει ὁ Θεὸς τὴν μάχαιραν τὴν ἀγίαν , καὶ τὴν μεγάλην , καὶ τὴν ἰσχυρὰν ἐπὶ τὸν δράκοντα τὸν ὄφιν φεύγοντα . ἐπὶ τὸν δράκοντα ὄφιν σκολιὸν καὶ ἀνελεῖ τὸν δράκοντα . τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀμπελῶν καλὸς ἐπιθύμημα ἐξάρχει κατ' αὐτῶν . ἐγὼ πόλις ὄχυρα , πόλις πολιορκημένη , μάτην ποτιῶ αὐτήν . ἀλώσεται γὰρ νυκτός . ἡμέρας δὲ πεσεῖται τείχος . ὅσα ἔστιν ἢ ὅσα ἐσελεύετο αὐτῆς . τίς με θήσει φυλάσσειν καλάμην ἐν ἀγρῷ . διὰ τὴν πολέμιαν ταύτην ἠθέτηκα αὐτήν . τοῖνυν διὰ τῆτο ἐποίησε κύριος πάντα ὅσα ἐκέλευσε . κατακέκαυμαι , βοήσονται πάντες οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐτῇ . ποιήσωμεν εἰρήνην αὐτῷ , ποιήσωμεν εἰρήνην . οἱ ἐρχόμενοι τέκνα Ἰακώβ βλασήσει , καὶ ἐξανθήσει Ἰσραὴλ , καὶ ἐμπληθήσεται ἡ οἰκὸς αὐτῶν καρπῶν αὐτῶν . μὴ ὡς αὐτὸς ἐπάταξε , καὶ αὐτὸς ἔτρωσ πληγήσεται . καὶ ὡς αὐτὸς ἔτρωσ ἀνείλεν , καὶ αὐτὸς ἔτρωσ ἀναρεθήσεται ; μαχόμενος καὶ ὀνειδίξων ἐξαποσελεῖ αὐτῶν . ἢ σὺ ἦσθα ὁ μελετῶν τῷ πνεύματι τῷ σκληρῷ ἀνελεῖν αὐτοὺς πνεύματι θυμῷ ; διὰ τῆτο ἀφαιρεθήσεται ἡ ἀνομία Ἰακώβ . καὶ τῆτο ὅστιν ἡ εὐλογία αὐτῶν , ὅταν ἀφέλωμαι ἀμαρτίαν αὐτῶν . ὅταν θῶσι πάντας τὰς λίθους τῶν βωμῶν κατακεκομμένους , ὡς κόνιαν λεπτήν , καὶ ἢ μὴ μείνη τὰ δένδρα αὐτῶν , καὶ τὰ εἶδωλα αὐτῶν ἐκκεκομμένα , ὡς περ δρυμὸς . μακρὰν τὸ κατοικέμενον ποίμνιον ἀνεμῆρον ἔσαι , ὡς ποίμνιον καταλειμμένον , καὶ ἔσαι πολλὴν χερόνον εἰς βόσκημα . καὶ ἐκεῖ ἀναπαύσονται ποίμνια . καὶ μετὰ χερόνον ὅσα ἔσαι ἐν αὐτῇ πᾶν χλωρὸν , διὰ τὸ ξηρανθῆναι .

ΟΙ Γ. ΟΜΛΕ ΑΝΘ.
Σ. ΕΠΙΣΚΕΤΑΣΘΗ
ΤΗΝ ΑΝΟΜΙΑΝ ΤΑΝ
ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΑΝ
ΑΥΤΗΝ.

Α. ΕΠΙ ΑΡΤΙΑΓΑΝ
ΟΦΙΝ ΜΟΧΛΟΝ. Θ.
ΕΠΙ ΑΡΤΙΑΓΑΝ ΟΦΙΝΕΝ
ΣΚΙΡΑΜΕΝΟΝ. ΚΑΙ
ΑΠΟΚΤΕΝΗΙ ΤΟ ΚΗ.
ΤΟΣ ΕΝ ΘΑΛΑΣΣΗ.
Σ. ΚΑΤΑ ΑΡΤΙΑΓΑΝ
ΤΟΥ ΟΦΕΔΣ ΤΟΥ
ΣΥΓΚΑΒΙΟΝΤΟΣ. ΚΑΙ
ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΟΦΕΔΣ
ΤΟΥ ΣΚΟΛΙΟΥ. ΚΑΙ
ΑΠΟΚΤΕΝΗΙ ΤΟΝ
ΑΡΑΚΟΝΤΑ ΤΟΝ ΕΝ
ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΗ.

Vade populus meus : ingredi in cubiculū tuum : claude ostium tuum : abscondere paululum quantulumcumque , donec pertranseat ira Domini . Ecce Dominus de sancto inducit iram super habitatores terræ , & reuelabit terra sanguinem suum , & non abscondet interfector suos .

ca. xxvii

De illa inducet Deus gladium sanctum , & magnum , & validum super serpentem draconem fugientem , super draconem columbrum

brum sinuosum , & interficiet serpentem . Die illa vitis pulchra desiderium canit in eum . Ergo ciuitas munita , ciuitas obsessa , frustra potum dabo illi . Capietur enim noctu , die autem cadet murus . Non est quæ non apprehenderit eam . Quis ponet me custodem stipulæ in agro ? propter aduersariam hanc repuli eam . Ideo fecit dominus omnia quæ disposuit . Combusta sum , clamabunt omnes habitatores eius . Faciamus pacem cum eo , faciamus pacem : qui veniunt filij Iacob germinabunt , & florebut Israel , & implebitur orbis fructu ipsius . Num sicut ipse percussit , & idem similiter percutietur , & ipse sicut occidit , ita quoque occidetur ? Rixans & exprobrans emittet eos . Nonne tu eras , qui meditabar spiritu duro interficere eos spiritu furoris ? Propterea auferetur iniquitas Iacob , & hæc erit benedictio eius , cum abstulero peccatum eius : quando posuerint omnes lapides ararum contritos , quasi cinerem minutum , & non manebunt arborum , & idola eorum excisa quasi saltus . Longe habitans grex dimittetur , sicut grex derelictus . Et erit multo tempore in pascua , & ibi requiescent greges . Et post multum tempus , non erit in ea omne viride , propterea quod exsiccabitur .

Μετὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἐν νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου ὁραὶ τοῖς ἀγίοις ἐπὶ ταυτὸ (σημημιδές , τίλω τε ἔπιποδσαν ἕξ ἑτέρας μέρας τοῖς ἀσεβέσι κραταυνοῦσαν ὄργην , περσφανεῖ τοῖς ἀγίοις ἀναχωρεῖν περὶ βραχὺ , μὴ δὲ θεορῆς γενέσθαι τῆς τῆς ἀσεβῶν ἀπωλείας . ΤΑΜΕΙΑ , δὲ αὐτῶν , αἱ πολλὰ τῶν πατέρων πυγῶνσι μονῶν δικῶν ἀπασι διαμῆμναι , εἰς ἃς ΕΙΣΕΛΘΩΝ φησι , μὴ περιεργάζε τὰ πόρω τοῖς ἀσεβέσι γνώμενα . ΠΑΡΕΛΘΟΥΣΗΣ δὲ ΤΗΣ ΟΡΓΗΣ , ἀναπετάσας τῆς πῶν ΤΑΜΕΙΩΝΤΑΣ ΘΥΡΑΣ , μετὰ πολλῆς ἐξουσίας περὶ τὸ νέον ἐποπέυων ἀνάνα , καὶ τίλω ἐπηγελέμενον σοι βασιλείαν τῶ Θεῷ . Τινὲς δὲ φασιν , ὡς ἐπέειπε ἡμελλον οἱ τὸ σωτήριον πνεῦμα πᾶσι κραταυροῦντες τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς δεινοῖς ἀνηκέστοις καὶ θαλάτω . περσφεν , τέτοις ἐπαλείφον τὸ τῶ Θεῷ περσφωπον ἐπειστάγεται λέγον· ΕΙΣΕΛΘΕ ΕΙΣ ΤΑ ΤΑΜΕΙΑ ΣΟΥ , τὰ μῆματα φασι , τ' ἀπὸ γῆς εὐφῆμω : ἔτω χελάων , περσφγγέλλων ἐν ἴσω τοῖς ἀπικρυπτομένοις ΑΠΟΚΛΕΙΒΙΝ ΤΑΣ ΘΥΡΑΣ ΜΕΧΡΙ ΠΑΡΕΛΘΗ Η ΟΡΓΗ ΚΥΡΙΟΥ . εἶρητο μὲν γὰρ τὸ Ἀδάμ· Γῆ εἶ , καὶ εἰς

Post allatam de mortuorum suscitatione doctrinam , cum in idem sanctos coiuisset , altera autem ex parte iram animo conceptam impios adoriri propheticus videret spiritus ; sanctos ad modicum tempus secedere , ne & ipsa eorum videant interitum , voce hortatur . Intelligit autem C V B I C V L O R V M nomine , mansiones eas , quæ apud patrem multæ , singulis pro meriti ratione tributæ sunt ; in quas I N G R E S S V S , quid porro cum impiis agatur , non valde curandum ; sed cum I R A P E R T R A N S I E R I T , apertis C V B I C V L I A N V I S magna cum potestate ad noui illius sæculi , regniq̄ à Deo promissi contemplationem prodeundum monet . Sunt tamen qui dicant Dei personam eos demulcentem introduci , qui saluatorem spiritum cunctis annuntiantes grauibus in terra , immedicabilibusque malis , mortisque ipsi futuri erant obnoxij , omnibusq̄ vnus nomine verbis istis , I N G R E D E R E I N C V B I C V L A T V A , compellare , sepulchra deinde , quæ in terra sunt , ita leniter appellando , per cubicula significare , & eis ex æquo , qui occultantur , vt eatenus O S T I A C L A V D A N T , D O N E C P E R T R A N S E A T I R A D O M I N I , præcipere . Dictum enim est Adamo ; Terra es , & in

104n.14

σπῆ.

terram reuertēris. Sed ea tum demum corruptione, quam intulit maledictio, liberabitur; cum in consummatione, mortis vires extinctæ iacebunt. Suadet ergo mortem tolerare **donec pertranseat**, quantumuis arcanorum doctores id pati ab eis contingat, quibus exosa veritatem annunciat. **Indv- cēt enim super eos meritam iram de sancto dominvs.** Verum quod hīc **de sancto dominvs** dicitur, ei dissimile non est, in quo habetur; Pluit Dominus à Domino ignem in Sodomam, & sulphur filius à patre. Neque enim pater, ait, iudicat quemquam, sed iudicium omne dedit filio. **Cum iram igitur in eos exerverit**: qui piorum sanguine manus sibi contaminarunt, **non abscondet interfectos terra**: id est, nihil Dei iudicium effugiet, qui sanctorum martyrum nunquam obliuiscitur, sanguinemque filiorum suorum, Mose teste, vlciscatur. Vel certè eorum neminem latere posse significat, qui suas quondam in terris animas peccatis ad mortem interfecerunt; cum iram in eos exerere, & angelorum ministerio ad vlciscendum vti Domino placebit, quale illud est in Ægyptios dictum; Misit in ipsos iram, & furorem, & afflictionem, immisiones per angelos malos. Anima præterea qualibet, quæ se terrenis corporisque voluptatibus oblectant, si **sanguinem suum**, id est, quæ morte digna peccauit, confiteatur, **revelare** proculdubio dicatur. Alij tamen ita explicant; vt ad eas velint, quæ latent in animo, cogitationes Deum sese accommodare. Quandoquidem enim minas illis aliquando, aliquando etiam bonam spem Deus proponebat; vnde persæpe quid agerent ignaris tumultuari contingebat; meritò iam conuersionem animæ operatus, in se descendere, & sua opera contemplari, neque vllos rationis motus præterire, sed ita diiudicatis singulis procedere, vt vel irati iudicis præoccupato animo, si mali quid infit, tanquam igne ligna, consumatur; bona autem, non aliter quam aurum probatum, custodiantur. Eadem planè ratione & Saluator ipse **cvbicvl** ianuas partim quidem sensui obiectas

Gen. 19.

Joan. 5.

Luc. 18.

Deut. 31.

Psal. 105.

γινώσκεισθε. λυθήσεται δὲ τῆς σικκωπίας φθορῆς ἐν τῇ σωτηρίᾳ καταρροῦντος ἡμῶν θανάτου. Συμβάλλει τοίνυν ἀναχθεῖν τῶ θανάτῳ μεχρὶ παρελθῆναι, ὡς ἂν μυσταγωγῶνται συμβαίη τῶ παθῆναι ἑαυτῶν τῆς μισοῦσάντων πλὴν ὑπὸ αὐτῆς κηρυττομένην ἀλήθειαν. **ΕΠΑΞΕΙ γὰρ αὐτοῖς ἔξ ἁγίου πλὴν ἀρεσκουσάν ὄργην ὁ θεός.** τὸ δὲ, **θεός ἔξ ἁγίου,** ὁμοίον τῷ Ἐβραεῖ κέλεται ὡς καὶ κλέει ὅτι Σόδομα πῦρ, καὶ θεῖον ὁ υἱὸς ἀπὸ τοῦ πατρός. **Ὁ γὰρ πατὴρ φησὶ,** κρίνει ἑμένα, ἀλλὰ πλὴν κρίσιν πᾶσαν δίδωκεν τῷ υἱῷ. **τῆς οὐκ ὄργης ἐπαγομένης καὶ τῆς τοῖς ἡγιασμένοις ἐπενεργήσαντος χείρας φοιχίας, οὐκ ἀτακρυφῆι τοὺς ἀνηρημένους ἡ γῆ.** τὰ τ' ἔστι τῶ θεοῦ πλὴν κρίσιν ἔδωκεν ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ μαρτύρων ἐν μνήμῃ κειμένων αὐτῶ. καὶ Μωσῆς γὰρ ἔφη, τὸ αἷμα τῆς ἡγίας αὐτῶ. * ἡγίαν φησὶ μηδένα λαθεῖν τῆς ἐν τῇ γῆ πάλαι τὰς ψυχὰς ἀνηρημένων ἀφ' ἑαυτοῦ ἑαυτῶν ἀμαρτημάτων, ὅργης ἐπ' αὐτῶς ἑραμῶν, δηλαδή τῆς ἐν ταῖς κολάσεσι ἀφαιρούμενων ἀγγέλων, καὶ τὸ ῥῆθρον ἐπ' Αἰγυπτίων. **Ἀπέστειλεν ἐπ' αὐτῶς ὄργην καὶ θυμὸν καὶ ἰσχυρὸν ἀποστολῶν δι' ἀγγέλων ποτηρῶν. καὶ ἐξέστη δὲ ψυχὴ γέωδης καὶ φιλοσόφματος, τὰ αἵματα,** τὰ τ' ἔστι τὰ ἑαυτῶν θάνατον ἑαυτῇ πλημμεληθέντα ἐξομολογῆσάν πάντας ἀποκαλύψει. **Τινὲς δὲ οὕτως ἐξηγήσαντο.** ἑαυτῶν ἐν ψυχῇ κεκρυμμένα κινήματα θεός ἐφαρμόσεται. ἐπειδὴ γὰρ ποτὲ μὲν ἠπάλλει, ποτὲ δὲ χεῖρας ἐλπίδας παρείχετο, ἐξ ὧν ἐθοροβοῦντο, μὴ εἰδότες ὁ ἀράξουσιν, ἐκείνους ὅτι τρωφίλῳ τῇ ψυχῇ ἐργαζόμενος, χαρῆν ἐπὶ ἑαυτῷ κελύει, ἐργατε ἐποπτεύει τὰ ἴδια, οὐ μεταβατικῇ κινήσῃ, τῇ δὲ τῆς λογισμῶν ἀνακρίσῃ πορευομένων, ὡς ἂν ἀφ' ἑαυτῶν τὸν μνησθέντα κριτῶν, εἴτι μὲν ποτηρῶν, ὡς ἔλλει ὑπάρχει πρὸς διαπάνησιν, φιλάττοις δὲ τὰ χεῖρας δυνάμει χεῖρας δοκιμαζόμενα. ὁμοίως καὶ ὁ σωτὴρ ὡς κελύειται **τοῦ ταμειοῦ κλέειν τὰς θύρας ὁμοῦ μὲν τὰς ἀφ' ἑαυτοῦ ὁμοῦ**

ὁμοῦ δὲ παιδείαν τῆς τῆς ἀρετῆς ἀπαλάττειται ἀφαιρούμενος, ὡς ἂν ὁρῶν θεός, χαλάσσει τὴν ἀφαιρούσαν, ὡς εἰς κεθαρόν, πῖνα πῖνα καὶ τὰ ἴδια γράφει βυβλίον. οὕτως ἐνοουῖτος Ἱερεμίας τὰ Ἡσαία ἀφ' ἑαυτοῦ φησὶ τῆς λοιποῦς ἀφαιρούμενος ὡς ἂν τῆς Ἰσραήλ, καὶ ἀφαιρούμενος πείσειται χείρονα, καὶ τῆς ἰδίας κρείττω δυνάμει, ἀφαιρούμενος τῆς ψυχῆς αὐτοῦ πᾶν κινήματα φησὶν ὁ θεός. Πολυήμεσοῦσε, καὶ ἐμνήσθησαν ταῦτα ἑαυτοῦ σέ. διότι τ' μετὰ τοῦ ἐγὼ εἶμι τῶ ἐξαρῆσθαι σε λέγει κέλεται. **ὄργην δὲ ἐπαγομένην ἀπὸ κυρίου,** οὐ τ' ἐκ θυμοῦ φησὶ προπῆλ (ἀπαθὲς γὰρ τὸ θεῖον) πλὴν δὲ ἑαυτοῦ τὰ παρ' ἑαυτοῦ πλημμεληθέντα δύνει ἀφαιρούμενος, μὲν ἐπάγει οὐ ἑαυτοῦ τὰς παρονοήσας, ἀλλὰ **κατοικούντας ἐπὶ τῆς γῆς,** οἱ ποτὸ παρόντος αἰῶνος μόνον εἰσὶ τὰς ἑαυτοῦ τὸ μέλλον ἐλπίδας ἀπάσας ἀπειρηκότες, λέγοντες. **Φάγωμεν καὶ πίωμεν· αὐρεῖον γὰρ ἀποθήσασθαι.** οἱς ἐναντία τῆς παρονομήσας ὅτι τῆς γῆς ἢ ἀφαιρούμενος. τῆς δὲ δύνει ἐπαρῆσθαι, τὸ ἐξέσθαι καὶ ἀφαιρούμενος γίνεται, ἀφ' ἑαυτοῦ μακροθυμοῦτος ἔτι τῶ θεοῦ συνηλυθῆσθαι. πᾶσι γὰρ ὅτιλον **ἐπαγομένης ὄργης** ὡς ἢ δύνει παρονομήσθαι ἀφαιρούμενος, εἰ καὶ ἀφαιρούμενος ἐλάνθασιν. τὸ τὸ καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ ἔστι φησὶ, θυμῶν τὰ τέκνα τοῖς δαίμονις. καὶ αὐτῇ τοίνυν ἑαυτοῦ ἡ γῆ καταρροῦσθαι δεξάμενη τούτων **τὰ αἵματα.** καὶ ταῦτα μὲν οὕτοι. οἱ δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ τῆς σωτηρίας ἐρῶσθαι ταῦτα, καὶ τῆς ὅτι ταύτην νομῶσθαι κρίσεως ἐφαῖται, ὡς τῶν ὅτι τελευτήσθαι ἑαυτοῦ. διὸ ὅτι τέλει τῆς ὅλων, καὶ μετὰ πάντα (τὸ τὸ γὰρ ὅτι τὸ, **τῆς ἡμέρας ἐκείνης**) **ἐπαξει ὁ θεός τὴν μακαριαν τὴν ἁγίαν καὶ τὴν ἰσχυραν** (τῆς δὲ τῆς ἁγίας, **σκληραν** ἐξέδωκεν οἱ λοιποῖ) ἡπὶ μηδενὶ τ' ἄλλων **ἐπαξει ἡσυχία** ἐτηρεῖτο * τ' αὐτῶ κακίας, ἀναλόγως τῶ τὸν Ἀδάμ ἐν τῶ ὡς εἶσω σκελίσαντι, καὶ τῶσθαι ἀφαιρούμενος τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ θεοῦ. ἀφ' ἑαυτοῦ φησὶ, ὁ δὲ ὅφισ μὲν φρο-

claudere, partim etiam rerum superfluarum affectus amputare præcepit; vt tranquillum animum Deus intuitus, in eo, tanquam in rafa, nondumque inquinata tabula, sua ipse consilia depingat. Sic & Hieremias cogitanti quæ cum Esaiâ reliquisque prophetis per Iudæos acta essent, quasi grauiora & viribus eorum maiora passuros existimaret, ad eiusmodi cogitationes sic respondet Deus; Bello te quidem adorientur, sed in te nihil poterunt: quia ego tecum sum, vt te eruiam, dicit Dominus. **At iram, quæ a domino indvctvr,** non exandescētis animi affectionem (est enim perturbationum expers Deus,) sed pœnas peccatis nostris debitas intelligit; quas non in aduenas, sed **in terræ habitatores,** qui præsentis tantum sæculi voluptate delectati, omni eius, quod futurum est, spe abiecta, Edamus & bibamus, cras enim morimur, inquit; in quibus eorum planè contrarius est animus, qui vt aduenæ in terra versantur. Cæterum cum pœnæ inducentur, tunc aperta sicut singulorum flagitia; quæ Deo patienter & leuiter agente, adhuc occultantur. Neminem enim cum **ira indvctvr,** latere poterit, iustitiam esse, quæ operum prauitatem vlciscatur; quantumuis ea prius ignoretur. Illud etiam de vobis futurum est, ait; qui filios vestros dæmonis mactastis. Et vos igitur ipsa accusabit **terra,** quæ **sanguinem** ipsorum exceperit. Atque hæc quidem illi. Qui autem ista de consummatione dici voluerunt, & ad iudicium illud, quod in ea futurum est, referri, significarunt fore, vt illis adimpletis, mors ipsa (qui vltimus est omnium hostis) conficeretur: itaque inde esse, quod in ipso rerum omnium extremo, consummatisque omnibus (id enim **in die illa** significat) **gladium sanctvm** (dvrvm ajunt interpretes reliqui) **et validvm deus sit indvctvrvs,** qui in nullum alium indvctvs mensuræ malignitatis eius seruabatur: qualiter & ei contigit, qui Adamum in paradiso supplantauit, eoque gradu, quem erat apud Deum confectus, deturbauit. Ille nimirum, de quo scribitur; Erat autem serpens pru-

ἡμῶν σου

ἡ. ἀντὶ

ἡ. μίτρο

Hier. i.

1. Cor. 15.

Gen. 3.

qui FILIOS PRODVXIT, eorumdem virtutis & benedictionis participem fieri consequens fuerit. Significat autem apostolica gratia permultos ex eorum etiam numero, qui propinquitate sanguinis illos attingunt, salutem esse consequuturos. Ista autem tum fore maximè, cum per eorum, quos supra nominavi; doctrinam idolorum cultus evanuerit. Aiunt verò nonnulli, **QVIA FRVCTV ISRAELIS ORBEM TERRARVM REPLETVM IRI** dixit, tanquam occurrente aliquo, & monente, **DVRVM** eum extitisse, sanctòsque interfecisse, non ad ea vsque, quæ in istos ille patrarit, diuinæ mansuetudinis fontem esse progressurum, sed tanquam humanitate superiorem, propter patrum memoriam delectum genus, non penitus esse perditurum prophetam responderet. Atque hinc esse, quòd alium quendam in hæc verba alloquatur Deus; **Quid tibi faciam Ephraim? quid tibi faciam Iuda?** Tanquam Adama ponam te, aut tanquam Seboin? Conuersum est cor meum in hoc ipso. Commota est cœnitus meum. Non faciam secundum iram furoris mei, non permittam vt deleatur Ephraim; quoniam Deus ego in te, & non homo in te sanctus. Habet enim, vt Deus, ineffabilem mansuetudinem. Volunt alij paria nequaquam esse consecutos. Ipsos enim, licet idola ad eius diuinitatis extinctionem, quantum in se fuerat, crexissent, non penitus sustulit tamen, sed partim territos, partim etiam in bonorum memoriam reuocatos, quibus à se affecti sunt, ab exilio reuocauit. Cum autem dicit, **NONNE TV ERAS, QVI EOS SPIRITV DVRO INTERFICERE MEDITABARIS?** minas illas in memoriam reuocat, quibus in idola confidenter vsi, ea se contrituos sponte pollicebantur, quod nunc re ipsa præstare adhortatur. Ita enim, ait, & **PECCATIS VESTRIS** liberari vos contigerit. Sed enim ad primam explicationem reuertamur. Ista siquidem cum Apostoli præstiterint, terramque prædicatione repleuerint; qui greg olim **LONGE HABITABAT**, ideo **RELINQVETVR**, quod pastorem boddum, qui animam suam pro ouibus ponat, non admisserunt. Itaque animas

of. xi.

Io. 10. 10.

τέκνα βλαστήσαντα, αὐτὸς τῆς τῶν ἀρετῆς κοινῶν αὐτῶν τῆ εὐλογία. διλοῖ δὲ πολλοὺς αὐτῶν τὸ σποδολογῆσαι σωθῆσεσθαι χάριτος καὶ τῆς χάριτος γεινῶνται αὐτοῖς. μάλιστα δὲ ταῦτα γενήσεσθαι φησι τὸ εἰδωλόλατρείας καταργηθῆναι τῆ τῶν εἰρημένων διδασκαλία. Τινὲς δὲ φασιν, ἐπειδὴ αὐτὸς εἶπεν, Ὁ ΣΗ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗ ΤΟΥ ΚΑΡΠΟΥ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ ΕΜΠΛΗΣΘΗΣΕΤΑΙ, ὡς πινος ἀθυποφόροτος καὶ μὴ γέρονε ΣΚΑΗΡΟΣ, καὶ τῆς ἀγίας ἀπειτήν φησι, ὡς ἔ παρὰ αὐτοῖς, ἢ τὸ ἡμερότητος* παρῶν πηγή, καὶ δὲ φιλανθρωπία, ὅτι εἰς ἀπαξ ἀπολεῖ τὸ διὰ τῆς πατέρας ἀπολεῖται γένος. Τοῦτο φησι αὐτῶν πινος τῶν παρῶν τῶν ὁ Θεός. Τί σοι ποιῶσω Εφραῖμ. ἢ σοι ποιῶσω Ἰούδα, ὡς Ἀδάμ θησομῆσε, καὶ ὡς Σεβασίμ; μεταγράφη ἢ καρδία μου ἐν τῷ αὐτῷ. Ἐμεταγράφη ἢ μεταμέλῃ μου. ἢ μὴ ποιῶσω καὶ τὴν ὀργὴν τῆ θυμῶν μου. ὅτι ἐγκαταλείψω τὸ ἐξ ἀλειφθῆναι τὸν Εφραῖμ, διότι Θεός ἐγὼ ἐν σοὶ καὶ ὅτι ἄνθρωπος ἐν σοὶ ἄγιος. ὡς γὰρ Θεός ἀφατον ἔχει τὴν ἡμερότητα. Τινὲς δὲ φασιν ὡς ἔ τῶν ὁμοίων ἔτυρον. αὐτοὶ μὲν γὰρ ἀνέστησαν εἰδωλά παρὰ ἀναρῶν τὸ αὐτῶν θεότητος ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς. αὐτοὶ δὲ ἔ παντελῶς αὐτοῖς ἀναρῶν, ἀλλὰ τὰ ἢ ὅτι πλήθων, τὰ δὲ ἔσπομινησιων, ἢ ἔτυρον ἀγαθῶν, ἢ ἀνάκλησιν τὸ ἀχμαλωσίας ἐποίησατο. λέγων δὲ, ΟΥ ΣΥΗΣΘΑ ΟΜΕΛΕΤΩΝ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΣΟΥ ΤΩ ΣΚΑΗΡΩ ΑΝΕΛΕΙΝ ΑΥΤΟΥΣ; ἔσπομινησιων τῆς ἀπειλῆς, ἢς καὶ τῶν εἰδωλῶν ἐποιεῖτο θεοσέως ἐπαγγελόμενοι ὁμολογῶν αὐτὰ, παρὰ χαλῶν αὐτῶν εἰς ἔργον ἀγαθῶν ἢ ἔσπομινησιων. ἔ τω γὰρ φησι, καὶ ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΜΑΡΤΙΩΝ ΥΜΩΝ καθαροθήσεσθαι. ἀλλὰ γὰρ ὅτι τῶν αὐτῶν ἐξήγησιν ἐπὶ ἀνέλεθρον. ἔ τω γὰρ τὸ σποδολογῆσαι πεποικῶνται, καὶ κηρύγματος πεποικῶνται τὴν γλῶσσαν, τὸ πάλαι ΚΑΤΟΙΚΟΥΜΕΝΟΝ ΠΟΙΜΝΙΟΝ ΑΦΕΘΗΣΕΤΑΙ. ἢ γὰρ ἐδέξαντο τὸ καλὸν ποιῆσαι τὸν ἦντα τὴν αὐτῶν ψυχῶν ὅτι τῶν παρῶν. διὸ τὰς αὐτῶν ψυχῶν οἶα

οἶα δὲ χάριτος πινος, ἐποίησαν ΒΟΣΚΗΜΑ. ὡς ἐλυμῶντο ὡς Σκιδρυμῶν, καὶ μινος ἀγιος καταρῶντο, καὶ ἐν αὐτῶν οἱ φθάρωντες ἀπεπαύθησαν. ἀλλὰ ἔ τω ἐξέδωκε Σύμμαχος ΠΟΛΙΣ ΓΑΡ ΩΧΥΡΗΜΕΝΗ ΜΟΝΗ, ΚΑΛΗ ΑΦΕΙΤΑΙ, ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΠΤΑΙ, Ὁ Σ ΕΡΗΜΟΣ. ΕΚΕΙ ΝΕΜΗΘΗΣΕΤΑΙ ΜΟΣΧΟΣ, ΚΑΙ ΕΚΕΙ ΚΟΙΤΑΣΘΗΣΕΤΑΙ, ΚΑΙ ΑΝΑΔΩΣΕΙ ΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΑΥΤΗΣ. ΕΝ ΤΩ ΕΗΡΑΝΘΗΝΑΙ ΤΟΝ ΕΡΙΣΜΟΝ ΑΥΤΗΣ, ΣΥΝΤΡΙΒΗΘΕΝΤΑΙ. οἶς καὶ τὰ τῶν λοιπῶν ἐρμηνεύει συμφωνῶν. αὐτῶν δὲ ἔ τω καὶ τῶν ἐρημῶν ΠΟΛΙΣ ΟΧΥΡΑ καὶ ἀμπελῶν ἢ καλῶν, ἢ φησιν ΕΡΗΜΟΝ ἔσσεσθαι μετὰ τὸ τὸ σποδολογῆσαι παρὰ κηρύγματος τὸ κηρύγμα, καὶ τῶν τῶν ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΕΙΑΣ καθαροῦσιν. Τινὲς φασιν, ὡς εἶπὼν μὴ ἢ ἴσιν ἀπειτήθησθεσθαι ἔ τω καὶ τῶν ἀγίων ἐπλημμελήσιν Ἰσραὴλ, ἐπὶ τῶν ποιῶν ἀγίας τὸ μέτρον τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔ τω κηρύγματος. ΜΑΧΟΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΟΝΕΙΔΙΖΩΝ ΕΞΑΠΟΣΤΕΛΕΙΑΥΤΟΥΣ, διλογοῖται τῆς παρὰ αὐτῶν οἰκειότητος. ἀπεπέμψατο γὰρ τὸν Ἰσραὴλ ὁ σωτὴρ ΜΑΧΟΜΕΝΟΣ, ἀπὸ τῶν ὅτι πλήθων. ἔ φασιν γὰρ ΟΝΕΙΔΙΖΩΝ αὐτοῖς. Ἰερουσαλήμ Ἰερουσαλήμ ἢ ἀποκλείσσει τῆς παρῶν, καὶ τὰ ἐφῆσιν. ὅσως ὡς ὅτι πλήθων, αὐτοῖς ἀπεπέμψατο. ἀλλὰ ἔ τω τὸ καθαροῦσιν, καὶ φησιν Ἰσραὴλ. ἔ τω ὁ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ καθαροῦσιν σωθήσεσθαι. ΟΝΕΙΔΙΖΕΙ δὲ καὶ ὁ παρῶν μετὰ παρῶν αὐτοῖς, ὡς μελέτω πεποικῶνται ἀναρῶν τῶν ἀγίων. καὶ ἀρῶν σποδῶν φησιν, μάρτυς ὁ λέγων. Τίνα γὰρ τὸ παρῶν ὅτι ἀπειτήσαν οἱ πατέρες ὁμολογῶν; καὶ πάλιν. Ὅτι ὅτι ἐδέχεται παρῶν τῶν ἀποκλείσσει ἔ τω Ἰερουσαλήμ. αὐτῶν μέσος δὲ τῶν ἐλέγχει, πάλιν ἔ τω τῆς παρῶν ἀποκλείσσει ὡς ὅτι λέγων. ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΑΦΑΙΡΕΘΗΣΕΤΑΙ Η ΑΝΟΜΙΑ ΙΑΚΩΒ. ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ποιῶν; ἐπειδὴ ἔ τω ὡς αὐτῶν ἀνέλεθρον, ἔ τω ἀναρῶν σποδῶν. ἀνέλεθρον γὰρ καὶ αὐτῶν καθαροῦσιν τὰ ὅφληματα. καὶ τῶν ἔ τω ἢ ΕΥΔΟΓΙΑ

suas, veluti regiones aliquas, IN PASCVA abire passi sunt, quas vastavit aper de silua, quas ferus singularis depastus est, & in eis requieverunt corruptores. Quæ quidem ita reddidit Symmachius; CIVITAS ENIM MVNITA SOLA, SPECIOSA RELINQVETVR, ET DIMITTETVR TANQVAM DESERTA. IBI PASCETVR VITVLVS, ET IBI ACCVBABIT, ET CONSVMET RAMOS EIVS. IN SICCATATE MESSIS EIVS CONTERETVR: quibuscum conuenit & reliquorum etiam interpretatio. Est verò & ea ipsa, quæ prius CIVITAS MVNITA, & vitis pulchra nominata est, quam post stabilitam confirmatamque Apostolorum prædicationem, post sublatam etiam IDOLOLATRIAM, DESERTAM fore pronuntiauit. Aiunt nonnulli, postquam se non æquas iis, quæ in sanctum Israël admiserunt, pœnas repositurum dixisset; qualis tandem huius commotionis modus futurus sit, illum adiungere. RIXANS ET EXPROBRANS EMITTET EOS, id est, à sui consortio & familiaritate reiiciet. RIXANS enim, id est obiurgans, à se Israël reiecit Saluator. Nec nisi EXPROBRANTIS illa sunt, vbi ait Hierusalem, Hierusalem; quæ occidis prophetas, & quæ deinceps. Vides, vt obiurgando eos à se remouerit. Ita tamen vt seruatæ sint reliquæ, de quibus ita apud Esaiam; Si fuerit numerus filiorum Israël instar arenæ maris, reliquæ seruabuntur. EXPROBRAT verò ipsis magna vsus libertate vir sanctus, tanquam qui de sanctis interficiendis meditari non crubuerint: quod si negare velint, vel ipse ait, in testimonium prodeat, qui dicit; Quem enim prophetarum patres vestri non interfecerunt? Et rursus: Non decet prophetam perire extra Hierusalem. Interea autem & ista in eos reprehensione vsus, ad ea rursus, quæ nuper inceptat, reuertitur; velut que assumpta Dei persona adicit; PROPTEREA AVFERETVR INIQVITAS IACOB. Sed quorsum PROPTEREA addidit? ideo nimirum, quod non vt interfecit, sic & ipse interficitur. Nam & ei suo tempore peccata condonabuntur, quod EIVSDEM

Esai. 79.

Matth. 24.

Esai. 10. Rom. 11.

Act. 7.

Luc. 13.

Gen. 15. 22.

Rom. 11.

BENEDICTIIONIS nomine significatum est. Si enim pro delicti magnitudine penas repoceret, non te praestitisset, quod Abrahamo verbis fuerat pollicitus, cui Benedicens tibi benedicam, & multiplicans multiplicabo te, dixit, cum toties posterorum eius peccatis laceffitus fit. At enim, ait, quando tandem peccatis liber euades? Quo tempore nimirum errori veteri per fidem vocati bellum indicent, nec eius aliquas superesse reliquias patientur, magna cum verbis Apostoli concordia, qui tum demum salutem consecuturum esse totum Israëlem monuit, cum plenitudo gentium ingressa fuerit. GREGEM autem TRANSLATVM ideo Israëlem nominat, quod cum bonis olim pastoribus abundasse constat, quem DERELICTVM nunc feræ illæ, id est malæ potestates, quæ mente concipiuntur, nullo arcente depascuntur. Immo ne Romani quidem prius eam populari defecerunt, quam vel minimis rebus destitutum viderunt. Neque verò defunt, qui PASCVORVM nomine, imperatam per hostes tributi pensionem significari dicant. Ut enim eis se, si cessent ab IDOLORVM CVLTV, BENEDICTVRVM; sic in exilium & seruitutem si in eo perrexerint, eos se missurum pollicitus est.

Γενναῖκες ἐρχόμεναι ἀπὸ θείας, δεῦτε. οὐ γὰρ λαός ὅστιν τομος κθ. ἔχων σέβειν· διὰ τὸτο ἔ μὴ οὐκτειρήσῃ ὁ ποιήσας αὐτὰς, ἔ δὲ ὀπλάσας αὐτὰς, ἔ μὴ ἐλεήσει. καὶ ἔσα ἐν τῇ ἡμέρα ἐκείνῃ· συμφράξει ὁ κύριος ἀπὸ τῆς διάρυγος τῆς ποταμῆς ἕως ρινοκέρων. ὑμεῖς δὲ συναγάγετε κατὰ ἕνα τὰς ὑδὸς Ἰσραήλ. καὶ ἔσα ἐν τῇ ἡμέρα ἐκείνῃ σαλπύσι τῇ σάλπυγι τῇ μεγάλῃ. καὶ ἤξουσιν οἱ ἀπολόμυθοι ἐν τῇ χώρα τῶν Ἀσσυρίων, καὶ οἱ ἀπολόμυθοι ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ παροικησασαὶ τῆς κυρίῳ ὅτι τὸ ὄρος τὸ ἅγιον ἐν Ἱερουσαλήμ.

Mulieres venientes à spectaculo, adeste. Non enim est populus, qui habeat intelligentiam. Propterea non miserebitur eorum, qui fecit eos, & qui formavit eos, non parcat. Et erit in die illa concludet Dominus à fossa fluminis, vsque ad Rhinocuram. Vos autem congregate singillatim filios Israel. Et erit in die illa, canent tuba magna, & venient, qui perierant in regione Assyriorum, & qui perierant in

in Egypto, & adorabunt Dominum super montem sanctum Hierusalem.

λ. 2. ἀπὸ μὴ αἰῶνος

Τὴν παντελῆ τὴν ἐπιτομὴν ἐρημίαν εἰπόν, ὡς ἀδραν ἔχον εὐερισκομένων ἐν αὐτοῖς σωτηρίας ἀξίων, ἀνακαλεῖται ΓΥΝΑΙΚΑΣ τῆς ὁδοῦ ἐξ ἔργων εἰς μαρτυρίαν, ὡς ἂν ΕΛΘΟΥΣΑΙ φωνήσῃ τὴν ἐν σκότειαν καὶ ἐρημίαν λαόν, καὶ τὴν πάλιν αὐτῆς τὴν ἀφ' ἑαυτῆς. διὸ καὶ τὴν Ακύλαν εἰρηται ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΡΧΟΜΕΝΑΙ ΦΩΤΙΖΟΥΣΙΝ ΑΥΤΗΝ. καὶ δὲ τὸν Σύμμαχον· ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΡΧΟΜΕΝΑΙ ΚΑΙ ΔΗΛΟΥΣΑΙ ΑΥΤΗΝ. Τίνες δὲ αὐταί, μαθητῶν μὲν φησὶν. * Η(Ἰ)σραὴλ γυναικες πολλὰ ἀπὸ μακρόθεν θεωρεῖται αἰτινες ἠκολούθησαν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ, ἂν ἐπάγει τὰ ὀνόματα. Ληξῆς δὲ; Κατακαλεθούσαι γυναικες πινες, αἰτινες ἦσαν (συμπληρωματικῶς) τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον, καὶ ὡς ἐπέθη τὸ σωμα αὐτοῦ. αἰτινες μαθοῦσαι τὰ ἐπι τῆς ἀναστάσεως τοῦ σωτῆρος, ὑπερέψαν ἀπὸ τῆς μνημείας εὐαγγελιστοῦ μνηματικῶν τοῖς ἀποστόλοις. ἐπεὶ τοίνυν Ο ΛΑΟΣ ΟΜΗΕΚΩΝ ΣΥΝΕΣΙΝ, τῷ κηρύγματι τῆς ἀποστόλων οὐκ ἐπέθετο, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁδοῦ ἐξ ἑαυτῶν τοῦ λόγου, τοῦτου χάριν ΤΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ τὸ ἦεον πνεῦμα καλεῖ. τὸς γὰρ ἀποστόλους διέβαλλον, ὡς νεκρὸς κληψύτας τοῦ σωτῆρος τὸ σῶμα. διὸ τὰς ἀνυπόστοις καλεῖ τῆς ἀνοήτων εἰς ἐλεγχον. μῆνοι γὰρ ἀπεθοῦσι, πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίας ὀφάντες, τὴν εἶθεον ἀρετὴν τῆς εὐαγγελιστοῦ μὴ συνορῶντες κηρύγματος. ΓΥΝΑΙΚΕΣ δὲ φωνήσας πιστεύονταί τὴν ἀνάστασιν, ἐπεὶ καὶ ΓΥΝΗ φωνήσας τὸ ὄφως τὴν ἀπάτην ἐδέξατο. ἀπὸ τῆς οὐκ ἀποστολῆς τῆς δεινῆς ἐγκλημάτων ἀποκρούονταί τὴν αἰτίαν. εἰρηται γὰρ παρὰ αὐτὰς τὸ χάριτες φωνήσας τὴν ἀρὰν ὁπίθιαντος ἐν ἀρχῇ, ἐν λύπαις τῆς τῆς παρὰ Ευσαν ἐπίστοις. ὡς ΑΝΟΗΤΟΥΣ δὲ τοῖς Ἰουδαίους ΟΥΚ ΕΛΕΗΣΕΙΝ φησὶν. ἐν δὲ τῷ κηρῶ λέγει

Postquam de Iudæorum summa & absoluta vastitate disseruit, tanquam viri nulli inter eos salute digni reperiantur: MULIERES ipsas in admirabilium operum testimonium vocat, ut VENIENTES, iacentem in tenebris populum, eorumque urbem relictam illustrent. Atque hinc est, quod Aquilam quidem, MULIERES VENIENTES ILLUSTRANT EAM; Symmachum autem, MULIERES VENIENTES ET OSTENDENTES EAM, interpretatos esse legimus. Sed quænam ipsæ fuerint, iam discamus. Ait enim Matthæus; Erant ibi mulieres multæ procul spectantes, quæ quidem secutæ fuerant cum à Galilæa, ministrantes ei; quarum nomina adiicit. Lucas autem in hunc modum. Secutæ sunt mulieres quædam qua cum eo ex Galilæa profectæ viderunt monumentum, & quemadmodum positum fuit eius corpus: quæ & ipsæ cum Saluatoris resurrectionem audissent, omnia renuntiantes Apostolis, à monumento reuertæ sunt. Quoniam ergo POPVLVS INTELLIGENTIAM NON HABENS, Apostolorum prædicationi fidem non habebat, quam tamen auide Gentes amplectebantur: MULIERES ob id diuinus compellat spiritus. Apostolos enim, tanquam noctu Saluatoris corpus sustulissent, falsò accusabant. Ideoque minime suspectos ad eorum refutandam vesaniam, testes cicit. Soli enim Iudæi fidem non amplectuntur; qui, licet ubique terrarum propagatas cernant Ecclesias, diuinam tamen euangelicæ prædicationis virtutem non intuentur. At MULIERES resurrectionis fidem primæ ideo arripiunt, quod quæ prima scriptis deceptioni patuit, MULIER extitit. Ipsæ ergo isthac Apostolici muneris functione grauioris accusationis culpa sese exemerunt. Sunt enim ab illo saluere iussæ, qui initio Euxæ imprecatus, suos eam non sine dolore parituram liberos edicto sanxerat: Monet autem Iudæorum, quia STULTI SUNT, NON MISERTVRVM Dominum; sed eos

οἱ πεποιθότες μάτην ψεύδει. ὅτι ἔμὴ παρέλθῃ ὑμᾶς καταγωγίς, μὴ καὶ ἀφέλῃ ὑμῶν τὴν διαθήκην τῆς θανάτου, καὶ ἢ ἐλπίς ὑμῶν ἢ παρὰ τὸν ἄδην ἔμὴ ἐμμεῖνη. καταγωγίς φερομένη εἰς ἐπέλθῃ, ἔπεσθε αὐτῇ εἰς καταπάτημα. ὅταν παρέλθῃ, λήψεται ὑμᾶς * . περὶ περὶ παρελεύσεται ἡμᾶς καὶ ἐν νυκτὶ ἔσται ἐλπίς πονηρά. μάθετε ἀκείνους στροχωρέμενοι. οὐ δυνάμεθα μάχεσθαι. αὐτοὶ δὲ ἀσθενῶμεν τῆς ἡμᾶς συναχθῆναι. ὡς περ ὄρος ἀσεβῶν ἀναστήσεται ὁ κύριος, καὶ ἔσται ἐν τῇ φάραγγι Γαβαὼν. μετὰ θυμῶ ποιήσει τὰ ἔργα αὐτῶ, πικρίας ἔργον. ὁ δὲ θυμὸς αὐτῶ, ἀλλοτριῶς χηρήσεται. καὶ ἡ πικρία αὐτῶ ἀλλοτρία. καὶ ἡμεῖς μὴ εὐφραθῆναι, μὴ δὲ ἰσχυράσασθαι ὑμῶν οἱ δεσμοί. διότι συντελεσμένα καὶ συντέμνημα πρᾶγματα ἡμεῖς παρὰ κυρίως * σαβαώθ. ἃ ποιήσει ὅταν αἴσαν τὴν γῆν.

* Σ. ΟΤΙ ΚΑΤΑ, Α. Θ. ΟΜΩΣ. Σ. ΝΥ. ΚΤΟΣ. Α. ΔΣ ΟΡΕΙ ΑΙΑ ΚΟΗΤΑΝ. Θ. Σ. ΕΝ ΤΑ ΟΡΕΙ ΤΑΝ ΑΙΑ ΚΟΗΤΑΝ ΑΝΑΣΤΗ ΣΤΑΙ ΚΥΡΙΟΣ. ΣΟΙ Γ. ΚΥΡΙΟΣ.

c. xxviii

Æ coronæ iniuriæ, mercenarij Ephraim. Flos cadens de gloria super verticem montis pinguis, qui ebrij estis absque vino. Ecce forte & durum. Furor Domini sicut grando, quæ fertur in pronum non habens umbraculum, & quæ violenter decidit: Sicut aquarum vis magna trahens regionem, in terra faciet quietem, & manibus & pedibus conculcabitur corona iniuriæ mercenarij Ephraim. Et erit flos, qui decidit de spe gloriæ in summitate montis excelsi, sicut præmatura ficus. qui viderit eam priusquam sumat manu, cupiet eam deuorare. Die illa erit Dominus Sabaoth corona spei, quæ compacta est gloriæ reliquiis populi mei. Relinquentur enim in spiritu iudicij. In iudicium & fortitudinem vetans interficere. Illi enim vino decepti sunt. Errant propter siceram sacerdos & propheta, metu exciderunt propter siceram. Absorpti sunt propter vinum titubauerunt propter ebrietatem siceræ, errauerunt. Hoc est phasma. Maledictio deuorabit hoc consilium. Siquidem istud consilium propter auaritiam est. Cui annunciauimus mala: & cui annunciauimus nuncium? qui ablactati sunt à lacte, qui abstracti sunt ab vberibus? Tribulationem super tribulationem expecta: prætolare spem super spem. Adhuc parum: adhuc parum, propter irrisionem labiorum: propter linguam alteram, quia loquentur populo huic dicentes eis: hæc est requies esurienti, & hæc est contritio, & noluerunt audire. Et erit eis sermo Domini Dei: Tribulatio super tribulationem. Expecta, expecta, spes super spem. Adhuc parum, adhuc parum, vt vadant, & cadant retrorsum, & conerantur, & periclitentur, & capiantur. Propterea audite verbum Domini, & viri tribulati, & principes populi huius, qui est in Hierusalem: quia dixistis, Faciamus testamentum cum inferno, & cum morte pactum.

Tempe-

Tempeſtas tranſiens ſi irruerit, non veniet ſuper nos: quoniam poſuimus mendacium ſpem noſtram, & mendacio protegemur. Propterea ſic dicit Dominus, Ecce ego immittam in fundamenta Sion lapidem prætioſum, electum, angularem, honorabilem in fundamenta eius: Et qui crediderit in eo, non confundetur. Et ponam iudicium in ſpem: miſericordia autem mea in pondera, & qui credunt fruſtra mendacio: quoniam non tranſibit per nos tempeſtas, & non auferet nobis teſtamentum mortis: & ſpes veſtra ad infernum non permanebit. Tempeſtas veniens ſi tranſierit, eritis ei in conculcationem. Cum tranſierit, tollet vos. mane mane pertranſibit, & in nocte erit ſpes mala. Diſcite audire qui eſtis in tribulatione. Non poſſumus pugnare. Ipsi autem infirmi ſumus, vt nos congregemur. Sicut mons impiorum confurget Dominus, & erit in valle Gabaon. Cû furore faciet opera ſua, amaritudinis opus. At furore eius aliene vtetur, & amaritudo eius aliena. Et vos nolite lætari, neque confortentur vincula veſtra, quia conſummatas & abbreviatas res audiui à Domino, Domino Sabaoth, quas facturus eſt ſuper vniuerſam terrâ.

* * * * * ελευθερίαν
 παροσέδωκε τῷ πύπτον ἀφελόμενος. Πνεύμα γὰρ ὁ Θεὸς καὶ τοὺς παροσποιοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ παροσποιοῦν. ΔΕΣΜΟΣ δὲ ὁ νόμος διχασμῶν μὲν οὐδένα, ἡγορασφίγῶν δὲ πῶς εἰς νόσον. καὶ Δαβὶδ δὲ παροσποιοῦσιν συμβεβηέντων ἔπι πλὴν χεῖρον ἵεναι ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀφ' ἑαυτοῦ φησὶ τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν, καὶ ἔσπορεῖσθαι ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν, τὸ ἐκ νόμου βάρος αὐτοῖς ἔπι κείμενον, ὃ τὸς ὑπὸ χεῖρας οἱ τῶν Ἰσραήλων ὑπῆγον διδάσκαλοι. παροσποιοῦσιν δὲ φησὶ, τῶν τὴν ΣΥΝΤΟΜΟΝ τῆς πίστεως χεῖρον, οὐ καὶ τὰς μακρὰς οὐκ ἔσαν ἀεὶ ἰδοὺ τοῦ χεῖματος, ἡπίς ἐδόθη πᾶσι τῇ γῆ, μόνους δὲ ἔθεντο Ἰουδαῖοι τοῦ νόμου. Μωσῆς μὲν γὰρ ἔλεγεν Ἀκούε Ἰσραὴλ. ὁ χεῖρος δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ψάλλοντος, Ἀκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη. Τινὲς δὲ φασὶ τὸ, ΚΑΙ ΥΜΕΙΣ ΜΗ ΕΥΦΡΑΝΘΕΙΗΤΕ, ἐρμολογῶν μὲν καὶ παρὰ τὸν Ἰσραὴλ μὴ ἔπι κείμενον τῇ τῶν ἀμαρτιῶν ἰδοὺ παραγοῦν, μὴ δὲ δεσμεῖν ἑαυτοὺς ἀμαρτίαν, παρὰ δὲ τῆς ΚΡΙΣΕΩΣ ἀκούων ἑαυτοῦ ἀρμολογῶν δὲ καὶ παρὰ τὰ ἔθνη, ὡς εἰς χεῖρον ὑμῶν ἔπι τῇ τῶν Ἰσραὴλ τῶν τιμωρῶν. ἀφ' ἑαυτοῦ γὰρ καὶ εἰς ὑμᾶς τὰ τῆς πίστεως ἀμαρτιῶντος.

relictis ad veritatis libertatem accedere. Spiritus enim Deus est; & qui ipsum adorant, eos in spiritu & veritate adorare necesse est. Est vero lex ipsa VINCVLVM, quæ iustum quidem efficiat neminem, sed ad pœnas veluti constrictos seruet. Quin & David ipse, cum ad gratiam per fidem alacriter properare suaderet, Disrumpamus vincula eorum, inquit, & iugum eorum à nobis projiciamus, legis pondus nimirum eis impostum significans, quo sibi subiectos premere solebant Iudæorum magistri. Proponite inquit, COMPENDIOSAM fidei istorum gratiam, quæ exiguis verborum periodis comprehensa, non vt à Mose lex illa tantum Iudæis, sed cunctis terræ habitatoribus data est. Mose enim dicente tantum, Audi Israël; ipse per Deut. 6. Davidem omnes gentes attendere iubet Psal. 48. Christus. At non defunt, qui verba ista, ET VOS NOLITE LÆTARI, conuenire quidem, & facere ad excitandum Israël, ne se peccatorum voluptatibus tanquam vinculis illaqueet, sed ad VIDICI mentionem terreatur, existiment: Verum & ad gentes etiam referri; tanquam sumptis de Israël pœnis eas lætari prohibeat, quas sua quoque peccatorum vltio minimè prætermissura sit.

X x iij

Ενωτιζέσθε, και ἀκούετε τῆς φωνῆς μου. προσέχετε, και ἀκούετε τὰς λόγους μου, μηδ' ὅλην τὴν ἡμέραν μέλει ὀροτριῶν ἀροτριῶν; ἢ ἀρόρον παροτρομασία, πρὶν ἐργάσασθαι τὴν γῆν; ἢ ὅταν ὀμαλίση τὸ παροσωπον αὐτῆς, τότε σπείρει μικρὸν μελάνθιον, και κύμινον; και πάλιν σπείρει πυρὸν και κριθὴν, και κέγχρον, και ζέαυ ἐν τοῖς ὀρίοις σου, και παιδευθήσῃ κρίματι Θεοῦ σου, και εὐφρανθήσῃ; οὐ γὰρ μετὰ σκληρότητος καθαρεύεται τὸ μελάνθιον, οὐ δὲ τροχὸς ἀμάξης πατάξει ἐπὶ τὸ κύμινον, ἀλλὰ ῥάβδος ἐκτινάσσεται τὸ μελάνθιον, τὸ δὲ κύμινον μετὰ ῥοτῆς βρωτήσεται. οὐ γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα ἐγὼ ὑμῖν ὀργισθήσομαι, ἐδὲ φωνὴ τῆς πυκρίας μου καταπατήσῃ ὑμᾶς. και ταῦτα ῥεῖα κυρίας σαβαὼθ ἐξῆλθε τὰ τέρατα. βυλεύσασθε. ὑψώσατε μεταίαν ῥεῖα κλησιν.

Auribus percipite, & audite vocem meam. Attendite, & audite sermones meos. Nunquid tota die arabit qui arat? aut semen præparabit, antequam præparet terram? nunquid non cum æquauerit faciem eius, tunc feminabit paruum papauer, & cyminum? & rursum feminabit triticum, & hordeum, & milium, & far in finibus suis: & crudieris in iudicio Dei tui, & lætaberis? Non enim cum duritia purgatur papauer, neque rota plaustri voluitur super cuminum: sed virga excutitur papauer, cyminum autem cum pane comeditur. Neque enim in sempiternum ego irascar vobis, nec vox amaritudinis meæ conculcabit vos. Et hæc à Domino exercituum sunt expressa portenta. Consilium inite. Exaltate vanam consolationem.

Sap. 6.

Adhuc etiam coronam superbiæ, quæ pretiosum lapidem reiecit, adhortatur, vt vocat, quæ per aërem fertur, AVRES PREBEAT, eaque, quæ dicuntur, mente agitet & sequatur. Exemplo deinde adhibito fore docet, vt, quia potentes sunt, potenter tormenta patientur. Erant enim principes, & sacerdotes, & doctores. Enimvero, ait, A R A T I O N I S, S E M E N T I S Q V E faciendæ non vnum & idem tempus est. sed messem alternis sequitur ipsa fructuum purgatio, plastro aliis; aliis etiam rotis, si qui sunt inter eos vegetiores; aliis denique virga tantum, si tenuiores sint, indigentibus. Eadem planè ratione & Dei sermo solet animas nostras excolere, suoque tempore doctrina, tanquam aratro, renouare, & latentes eorum cogitationes

Τὸ σφῆρα τῆς ὑβρείως, τὰ τὸν ἐπιμον σποδοκμασάντι λίθον, ἐπὶ ῥεῖα κελύεται τὰ μὲν ὀτα παρεχεῖν τῆ δὲ ἀέρος φερομένη φωνῆ, πειθαρχεῖν δὲ τοῖς λεγόμενοις, ἢ κατανοεῖν τὰ λεγόμενα. εἰδ' ὑποδείγματι κέρχεται, διδασκων αὐτὰς, ὡς ὄντες δυνατοὶ δυνατῶς ἐταθήσονται. ἀρχοντες γὰρ ἦσαν, ἢ ἱερεῖς, ἢ διδασκαλοὶ. χειρὸς γὰρ φησιν ἀροτροῦ και σποροῦ διάφορος. ἢ ῥεῖα ἀπὸ τῆ καρπῶν μετὰ ἱερός ἢ χειρῶν, ἢ μὲ ἀμάξης δεομένων, και τεμνόντων τρέχων ὅσοι τ' ἄλλων ἀρότροι τ' δὲ μόναις ἀκρομένων ῥάβδος οἵπερ εἰσιν ἀσθενέστεροι. οὐτω ἢ ὁ τῆ Θεοῦ λόγος γεωργῶν τὰς ψυχὰς, ἐν χειρὶ μὲ αὐτὰς διδασκαλία νοῦ, τ' ἀναρρηγνύσι τὰς λαθάνοντας λογισμῶς.

Α. Ε. Θ. ΜΗ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΑΡΟΤΡΙΑΣΙ Ο ΑΡΟΤΡΙΩΝ.
Α. ΚΑΙ ΑΙΣΚΟΡ. ΠΙΣΤΙ ΜΕΑΝΘΙΟΝ.
Α. Θ. ΟΜΑΣ.
Α. ΤΑ ΚΡΙΜΑΤΙ. Σ. Θ. ΗΣ ΚΡΙΜΑ.

λογισμῶς. ὅθεν δὲ και φησιν. Νεώσατε ἐαυτοῖς νεώματα, και μη ἀσπέρηται ἐπ' ἀκρόθους. ἐπειδ' ἂν δὲ τὸ οἶονε παροσωπον ΟΜΑΛΙΣΘΕΙΗ τ' γῆς, πάσης ἀκαθάρδης ἀναβασπίσης καιλίας, ττηκαῶτα τοῖς ῥωποκεμῆνοῖς καιτάλληλα καιταβάλλῃ ΤΑ ΣΠΕΡΜΑΤΑ, μείζωτε και βεσχεῖτε. Διαρέσης γὰρ καισιμάτων εἰσιν. παρόντος δὲ τῆ γελοσιμῆ. (Μετέλειαν δὲ τῆτον διλουῦ ἐδιδάξεν ὁ Χερός) τότε τῶς ἀξίως ΤΩΝ ΣΠΕΡΜΑΤΩΝ ἀπατήσῃ καρπῶς. τῆ δὲ μη παρεχόντων, οἱ μὲν τὰ μικρὰ λαβόντες, μετρίαν, οἱ δὲ τὰ μεγάλα, μετρίαν εἰσπαρήσονται δίκην, ὡσπερ οἱ μεγάλων ἀξιωθέντες, ἱερεῖς, και γερονότες σφραπος ὑβρείως μωδοτοῖτε Εφραῖμ, ὡς ἀφ' ἑσέφω μὲν τὸν λαὸν, σποδοκμασάντι δὲ λίθον τὸν σκληρότον. τὸ δὲ, ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΡΙΜΑΤΙ Θεοῦ, ἢ τ' Σύμμαχον, ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΣΕΙ ΑΥΤΟΝ ΕΙΣ ΚΡΙΜΑ ΟΘΕΟΣ ΑΥΤΟΥ, παρῆσθιν ὡς φύσικῃ διδασκαλία γεωργός, και δωθείσῃ ῥεῖα τῆ Θεοῦ, τὰ ῥεῖα τῆς ἀφ' ἑσέφω τῆ καρπῶν κρινεῖ και βαρσεως. ἀπὶ δὲ τῆ, ΤΟ Δὲ ΚΥΜΙΝΟΝ ΜΕΤΑ ΑΡΤΟΥ ΒΡΩΘΗΣΕΤΑΙ, Σύμμαχος φησιν. ΚΥΜΙΝΟΝ ΔΕ ΕΝ ΒΑΚΤΗΡΙΑ, ΑΡΤΟΣ ΔΕ ΛΕΠΤΟΚΟΠΗΘΗΣΕΤΑΙ. τὸ ΑΡΤΟΣ ἀπὶ τὸν ΣΙΤΟΣ εἰπὼν. ἀπὶ δὲ τῆ, ΟΥ ΓΑΡ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΕΓΩ ΥΜΙΝ ΟΡΓΙΣΤΗΣΟΜΑΙ. ΟΥ ΔΕ ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΠΙΚΡΙΑΣ ΜΟΥ ΚΑΤΑΠΑΤΗΣΕΙ ΥΜΑΣ, Θεοδοτίαν ἢ Σύμμαχος ἐξέδωκεν. ΑΛΛ ΟΥΚ ΕΙΣ ΤΕΛΟΣ ΑΛΟΩΝ ΑΛΟΗΣΕΙ ΑΥΤΟΝ, ΟΥ ΔΕ ΤΑΡΑΞΕΙ ΤΡΟΧΟΣ ΑΜΑΞΗΣ ΑΥΤΟΥ, ΟΥ ΔΕ ΤΑΙΣ ΟΠΛΑΙΣ ΑΥΤΟΥ ΛΕΠΤΥΝΕΙ ΑΥΤΟΝ. τῆ τ' ἔστιν, ἐπὶ δ' ἂν ὀτης ἀμαξῆς τροχὸς ῥεῖα ἐλθῆ τὸν ὄντον ΛΕΠΤΥΝΩΝ, τίλῃ ῥεῖα αὐτὸν καιλάμω ὄμῃ και τῆ βωδὸν ΤΑΙΣ ΟΠΛΑΙΣ αὐτῶν ΛΕΠΤΥΝΟΝΤΩΝ, αὐτ' ἐκ ἀφανίσῃ τ' ὄντον, ὡσπερ ἐν ἢ δὲ τ' ἢ χῶν τ' ὄσια ἢ κόλασις. ὅσῃ οἱ ἐδοκίμωνται νοθῆτες ἐξέδωκεν. ΟΥ ΓΑΡ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΕΓΩ ΥΜΙΝ ΟΡΓΙΣΘΗΣΟΜΑΙ. τῆ τ' ἔστιν ἢ ῥεῖα ἀπάλειαν ἕσας

profunderè. Indèque est certè quod ait; Nouate vobis noualia, neque super spinas feminetis. Vbi autem terræ tanquam facies FVERIT ADÆQUATA, omni spinosa penitus extirpata malitia, ea tum demum SEMINA, quæ subiectis congruant, maiora aut minutiora. (Sunt enim gratiarum diuisiones) mandare conuenerit. At instante messe, (quo nomine consummationem significari Christus docuit) fructus tum demum SEMENTE dignos idem postulabit: quos qui non reddent, si parua quidem acceperint, mediocres, si magna autem, pœnas luent & ipsi maximas. Quo in genere primi futuri sunt ad summa cuncti sacerdotes, & qui superbiæ corona, meccenariique Ephraim nominantur, qui populum auertere, delictumque lapidem reicere ausi sunt. Deinde, quod sequitur, ET ERVDIERIS IN IUDICIUM DEI; aut secundum Symmachum, ET ERVDIET EVM DEVS AD IUDICIUM SVVM, ostendit Deum ipsum, sicut solent naturali disciplina, atque à Deo concessa agricolæ, de varia fructuum purgatione iudicaturum. Cæterum pro quo CYMINVM CVM PANE COMEDET, legimus, CYMINVM BACVLO: PANIS AVTEM COMMIVETVR transfuit Symmachus; PANEM PRO FRUMENTO vsurpans. Deinde verba ista, NEQVE ENIM IN PERPETVVM VOBIS IRASCAR, NEQVE VOX AMARITVDINIS MEÆ CONCVLCABIT VOS, ita Symmachus & Theodotio interpretantur; VERVM NON IN PERPETVVM TRITVRANS TRITVRABIT EVM, NEQVE TVRBABIT EVM ROTA PLAVSTRI EIVS, NEQVE VNGVLIS SVIS COMMIVET EVM: id est; Vt PLAVSTRI ROTA frumentum COMMIVENS pertranferit, eo etiam, quod circum est, boum VNGVLIS COMMIVTO, & frumentum ipsum non perdet; vti neque ipsam animarum substantiam vltio, quod cum minime LXX. lateret interpretes; NON ENIM IN SÆCVLVM VOBIS IRASCAR, reddiderunt: ac si se non ad interitum vsque substantiæ vlticif

Hier. 4. Of. 10.
I. Cor. 12. Eph. 4.
Matth. 13.

dixisset; non aliter quam plaustrum TAM FRUMENTVM non perdere, sed purgare videmus. Ista autem omnia, inquit, non intelligentibus veluti PORTENTA non mortalis aliquis, sed Deus ipse renunciauit. Quod si aduersus DEI CONSILIVM, CONSOLATIONEM aliquam adiuuenite valeatis, vanam istam exaltate. Sed locum ita interpretatur Symmachus: ET HOC A DEO EXERCITIVM OLIM EXIUIT, CONSILIVM LAUDAVIT, SALVTEM MAGNIFICAVIT. Sunt verò qui integrum locum ad hunc modum explicant. Christi hoc loco persona inducitur, quæ ad euangelicæ prædicationis fidem Israëlitis compellat: ad quam nulla non inquit, attentione, non pigro auditore opus est, sed obseruare diligenter, & à legis cultu deinceps abstinere. Nam vel beato docente Apostolo, nihil prodest vobis Christus, qui in lege iustificamini: gratia excidistis. Innuit porro & ipsa ATTENTIO, Christum in lege adumbratum inueniri; neque eam, si spiritualiter intelligatur, ab euangelio dissentire. Si enim, ait, Mosi creditis, & mihi etiam creditis: cum de me & ille etiam scripserit. At legis obseruationem ideo excusabant, vt hac specie pij habiti, in IESVM, tanquam legi contraria doceret, defauirent. Dicit itaque, NUNQUID TOTA DIE ARABIT, QUI ARAT? nimirum, vt spinosæ TERRÆ similem esse idololatrarum mentem doceat, verbóque, tanquam catechetico ARATRO, à quo subigatur, indigere, vt ad supernè demissum SEMEN excipiendum, quo fructus edere valeat, præparetur. Quod olim Israëlitis ex Ægypto migrantibus contigit, cum legem istam, tanquam ARATRVN, quo duram animæ suæ TERRAM profcinderent, acceperunt. Decet igitur cessante ARATRO, Euangelicum semen admittere; id est, Remotis figuris veritatem amplecti. Agricola enim, inquit, vt primùm TERRAM ADÆQUAVIT, non eadem statim quæ solidiora sunt, SEMINA committit, sed à tenuioribus, tanquam TERRAM exercens, exorditur. Ea enim est in tuis finibus agri colendi ratio. Ita ergo lex,

Gal. 5.

Ioan. 5.

κολλάω, καθαρόν δὲ τροχὸς ἀμαξίας ἀφανίζῃ τὸν σίτον, ἀλλὰ καθαρόν ἀπογράφεται. παιδά δὲ φησι, πάλαι ὡσπερ εἰ ΤΕΡΑΤΑ τοῖς μὴ νοῦσιν ὑπάρχοντα οὐκ ἄνθρωπος ἔφη, ἀλλὰ Θεὸς ἀπερλύατο. εἰ δὲ πρὸς ΘΕΟΥ ΒΟΥΛΗΝ δύναιτο ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΝ εὐρεῖν, ματαίαν ταύτην ἕψασατε. καὶ δὲ Σύμμαχος, ΚΑΙ ΓΕ ΤΟΥΤΟ ΠΑΡΑ ΚΥΡΙΟΥ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΕΒΗΛΘΕΝ ΠΑΛΑΙ, ΕΔΟΞΑΣΕ ΒΟΥΛΗΝ, ΕΜΕΓΑΛΥΝΕ ΣΩΤΗΡΙΑΝ. ἢ δὲ πάλαι ῥῆσιν ἔτα πινὲς ἐξηγήσαντο. Χριστὸς παρενήκεται πρὸς τὸν πῆλόν τ' εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων τ' Ἰσραήλ ἐπαγγέλλον, πρὸς ἀφῆσι, πρὸς σοφίης χρεία πολλῆς, καὶ καθύμωσ ἀκρίβη καὶ εἰς, φυλάττει δὲ τὸ, καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν τ' νομικῆς λαβείας ἀντέχεσθαι. καὶ τ' ἴδιον ἑποτρὸν γὰρ, Κατηγήθητε ἅπλο Χριστὸ οἱ πινεσ ἐν νόμῳ δικαιοσύνης, τ' χάριτος ἐξέπεστε. διηλοῖ δὲ πάλιν ἡ ΠΡΟΣΟΧΗ, τὸ κἄν ἴασι τῶ νόμῳ σιωπῆς τ' Χριστὸν εὐλόγησιν τυπόμενον. ἔ γὰρ ἀλλότρια ἡ ἀποστολὴ τῶ νόμῳ, εἴγε νοῦτο πνευματικῶς. εἰ γὰρ ὅτι σέβετε Μωσῆ, ὅτι σέβετε ἂν ἐμοί. πρὶ γὰρ ἐμὲ ἐκείνος γέγραφε. πρὸς φάσι γὰρ τ' τῶ νόμῳ φυλάκῃς, ὡς εὐσεβεῖτες δὴθεν ἐδάσκον ἸΗΣΟΝ, ὡς ἀλλότρια ταύτης διδάσκοντες. διό φησι, ΜΗ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΑΡΟΤΡΙΑΣΕΙ Ο ΑΡΟΤΡΩΝ; δηλοῖ ὡς ἀκαθάρτου τῆ γῆ παρῶν τ' εἰδωλολαβείων ὁ νόμος, καὶ δέεται λόγῳ, κατηχητικῆ ΑΡΟΤΡΟΥ δύναι αὐτὸν ἀναπύουσαντος, ὡς ἂν εὐσεπειθεῖν πρὸς τὸν ΣΠΟΡΟΝ τ' ἀνοθεν, καὶ καρποφορήσιν δυνήσῃαι. τῷτο γέρονε τοῖς ἰσραήλ ἐξελεθῆσι ἡ Λιγύπτις, τὸν δὲ νόμον δέξαμενοι. ΩΣ ΑΡΟΤΡΩΝ. ὡς ἂν κατεσκλημύην αὐτῶν τ' ψυχῆς ἀκατέμνη τὴν γῆν. δέ τὸν τὸν τοῦ ΑΡΟΤΡΟΥ παυσαι μὲν, τ' εὐαγγελικῶν ἀποδέχεσθαι σπόρον. καὶ παυσαι μὲν τῶν τύπων, δέξασθαι τὴν ἀλήθειαν. ὁ τ' δὲ γεωργὸς φησι, κἄν ΟΜΑΛΙΣΗ ΤΗΝ ΓῆΝ, ἐν εὐθείᾳ καὶ ἀβάλλῃ ΣΠΕΡΜΑΤΑ σπερώτερον. τῶν δὲ μικροτέρων κατάρχεται. ἂν τούτων ἀρδτον γυμνάζων τὴν γῆν. οὗτος γὰρ ἐν τοῖς σοῖς ὁμοῖς τ' γυμνῶν τ' γεωργίας ὁ βῶπις. ἔπειτα ἔν ὁ νόμος ΟΜΑ-

ΟΜΑΛΙΣΑΣ ΤΗΝ ΓῆΝ, τὰς ἀδενεῖς σοι σιωπῆς τῆς ἀληθείας ΕΝΕΣΠΕΙΡΕΝ, οἷον ἐν ΚΥΜΙΝΟΝ, ΚΑΙ ΜΕΛΑΝΘΙΟΝ. ἀ δὲ καθ' ἑαυτὸ παντελῶς οὐκ ἔστιν ἐδάδιμα, τῆ δὲ πρὸς ἑτέρον γίνεται χεῖρημα συμπλοκῆ, ΚΡΙΘΗΝ ΚΑΙ ΣΙΤΟΝ, τῆτ' ἔστι, τὸν ἐν τούτων ἄρτον γινόμενον. οὗτα δὲ τῆ πνευματικῆ διδασκαλία καὶ τὸν νόμον συμφέρεσθαι. ἄλλως γὰρ ἀδραστὸς ὄντος πρὸς ἀμαρτιῶν ἀποκαθάρσιν, ἀποκεκλήθη μὲν ἡ σιωπῆ, τὸ δὲ ζωοποιὸν ἐσκευάσθη ΚΡΙΜΑ, τῆτ' ἔστι Χριστὸς (μετεμυμῆθη πῆτι δικαιοσύνη, ὁ ποιῆν οὐκ ἔχον ἀ μακρῆ τοῦ νόμου περὶ σοδοι. τῶ δὲ πεισύνοντι, καθαρόν ΚΡΙΤΗ τῶ κελῶ τὸν ἀρακτεῖα πρὸς τῆσιν, καὶ τὰ τῆσ πνευματικῆς ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ ἀκολουθεῖ. ὡς χεῖρημα δὲ πάλιν ἀντέχεται τὸ πρὸς δέειγματος, δευτέρως ὡς μετρία δύναι καθυμνωτῆς τοῖς νόμῳ μετῆρητο. καὶ τοῖ λέγων, ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖρῃσι μετῆμα, καὶ τὸ ὅτι τούτοις, καὶ ὁμοῖς φιλαυθώπως ἐνόλαζεν, ὡς κἄν ΡΑΒΔΩ ΚΑΘΑΡΘΕΙΗ ΜΕΛΑΝΘΙΟΝ. εἰ καὶ τῆροῖτο δέ φησιν ὁ νόμος, καθ' ἑαυτὸν ἀχρηστος τῆσ τοῦ ἄρτου δεόμενος συμπλοκῆς. σαφῆ δὲ ποιῶν τὴν εἰρημῶν φιλαυθωπῆαν, ἐπιπνεγκῆν ΟΥ ΓΑΡ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΥΜΙΝ ΟΡΓΙΣΘΗΣΟΜΑΙ. οὐ δ' οὕτως ὑμῶς ἢ ἐξ ἑμοῦ μέτεισι δύναι, ὡς ΚΑΤΑΠΑΤΗΜΑ γενέσθαι τοῖς ἐξ ὀργῆς. διό καὶ ΤΕΡΑΣ καλεῖ καὶ γαύματος ἀξίον, τὸ ἐν τοσούτοις ὄντα πρὸς πῶμασιν ἐλεείσθαι τὸν Ἰσραήλ. ὅθεν φησὶ ΒΟΥΛΗΣ ΑΓΑΘΗΣ ΕΠΙΛΑΒΕΣΘΕ, κατὰ πῶμασιν ὅτι ΜΑΤΑΙΑΝ ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΝ μέγα π καὶ ὑμῶν λὸν εἶναι χεῖρημα νομίσαντες, τὸ ἐνόςτος ἐξω ποι φέρονται. εἰ δ' ἂν αὐτῆ, καθ' ἑμὲ ἔλεγον, ἐποποσάμεθα (συνθῆκῃ μετὰ τοῦ ἀδου, καὶ τὸ ὅτι τῆσ τοῖς. ἡκουον γὰρ Καταρχῆσ φερομένη ἐάν παρῆλη, ἔσεσθε αὐτῆ εἰς κατὰ πῶμασιν.

cum TERRAM ADÆQUASSET, tenues tibi veritatis umbras, tanquam CYMINI, AVT PAPAVERIS SEMINA COMMISIT, quæ sumpra per se nihil ad esum omnino conferunt; sed cum aliis tantum, id est, HORDEO ET FRUMENTO, quibus panis conficitur, coniuncta & copulata. Sic cum spirituali doctrina & legem ipsam coire, & conspirare oportet. Cum enim ad purgationem peccatorum infirma lex effect; amota umbra, IVDICIUM vitam præstans introductum est; Christus ipse nimirum, qui fidei compendio iustos facit; quod magna illæ nunquam præstare potuissent legis periodi. Credenti autem, non aliter quam IVDICI Domino, quæ agenda sunt imperanti, ea etiam, quæ spiritualis sunt LATITIAE, conveniunt. In exemplo rursus, tanquam utili & commodo, persifit; vt quàm modica pœna in segnes legis obseruatores animaduertit, ostendat. Et certè quantumvis se à Iudæorum populo labiis tantum honorari, & quæ sequuntur, palam quæreretur; perhumaniter tamen vlscifcebatur, tanquam nimirum si VIRGA PAPAVER EXCVTIATVR. Quinetiam quantumuis lex obseruetur, ait, per se fuerit inutilis, si panis coniunctione destituitur. Caterum ne prædictam humanitatem obscuram esse sineret, NON IN SACCVLVM VOBIS IRASCAR, neque ad vos ita meum transibit iudicium, adiecit, vt iræ filii in CONCVLCATIONEM pateatis. Quamobrem etiam PORTENTVM vocat, & admiratione dignum, quod Israël tantis peccatorum fordibus inquinato misericordiæ locus pateat. Inde etiam est, quod CONSILIVM BONVM INIRE præcipit; accusans, quod STVLTIAM CONSOLATIONEM magnum quid esse arbitrati; ab eo, quod decet, auertantur. Fuerit verò ea fortasse consolatio, de qua dicebant; Fœdus iniuimus cum inferis, cum morte, & quæ deinceps. Audierunt enim; Procella intruens si transierit, critis ei in conculcationem.

Es. 29.

Es. 28.

ΥΥ

Esai. 61.
Luci. 4.

VRBS ipsa exolueret. Eius itaque ciues in hunc modum alloquitur; GERMINA CONGREGATE, DVM ADHVC TEMPVS EST: id est, QVANDIV VOBIS ANNI VNIVS LIBERTAS PROROGATVR, quo Christi aduentus, eiusdemque praedicationis, quae ANNVM DOMINI acceptabilem diemque retributionis annuntiet, designatur. Quamquam fortasse non vno & altero anno tantum id egisse, sed tertium etiam addidisse videri queat. Adhortatur ergo, vt cibos ipsi spirituales, quando id agendi sese praebet occasio, sibi recohdant. COMEDETIS enim, ait, CVM MOAB; ita vnus idola colentis vrbs nomine, Gentes indicans. Est enim populi vtriusque cibvs in Ecclesia communis. Aiunt vero verba ista; COMEDETIS CVM MOAB, neque in Hebraica dictione, neque apud alios etiam interpretes reperiri. quod etiam alias ex communi interpretationum consensu superfluum esse queat demonstrari. Quod si cibos ipsi intelligibiles nolitis colligere & comportare, ipsam ego ARIEL, id est urbem Hierusalem, non possum non contere. Caeterum quoloco, ET ERIT FORTITVDO EIVS, ET DIVITIÆ MIHI, habemus; ET ERIT TRISTIS ET MOERENS, expressit Symmachus. Sed FORTITVDINEM EIVS ad mentem simul & corpus possis referre. Partim quod bello viribus attritis, eorundem etiam opes Romanorum direptioni patuerint; partim, quod ea, quae virtutibus comparatur, gloria destituti, & ipsas etiam legalis scientiae diuitias amiserunt. Vt autem à DAVIDE capta es, ait, cum esses alienigenarum; sic & te OBSIDIONE expugnari faciam. Es enim etiamnum alienigenarum domicilium, principibus malis referta, & corona contumeliae; quae aduersus Christum voces iactare, & contumeliosè, Nos scimus quod Mosi locutus est Deus, hunc autem vnde sit, ignoramus, efferre non dubitarunt. At futurum est, ait, vt SERMONES isti; id est homines, à quibus effertur, HUMILIENTVR. Bello enim vexati vobiscibus ventur humilimis, tenuia, eaque miseraabilia efferentes; non aliter quam

Isai. 9.

καὶ ἡ πόλις ἡμελλε πέσεισθαι. τοῖς οὐδὲ πάντων οἰκοδοσ φησὶν, ΕΩΣ ΕΤΙ ΚΑΙΡΟΣ ΕΣΤΙΝ, ΓΕΝΗΜΑΤΑ ΣΥΝΑΓΑΓΕΤΕ, ΑΔΕΙΑΣ ΥΜΙΝ ΔΟΘΕΙΣ ΗΣ ΕΠΕΝΙ ΑΥΤΟΝ ΕΝΑ, τὸν τῆς ὀπίδημίας λέγων χειρὸν, καὶ ὃν ἐκέρυττει ὁ Χειρὸς, ΕΝΙΑΥΤΟΝ ΚΥΡΪΟΥ δευτὸν καὶ ἡμέραν ἀναποδώσεως. τὰρα δὲ καὶ δευτέρου αὐτοῖς ἐπιαιτοῖ, ἢ καὶ τρίτου ἀμυλκῶς φαίνεται. συμβαλεῖται τῶν, ἐν ὅσῳ χειρὸν εἶχον, προφῶς ἐξ αὐτοῦ ἡμελλεσθαι πνευματικῶς. ΦΑΓΕΣΘΕ γὰρ φησι ΤΣΥΜΒΩΑΜ, καὶ μῖα εἰδολομανοῦς ἡ σὺν πύλεως τὰ ἔθνη διὰ τὸν. κίνη γὰρ ἐν σὺν κλησία προφῆ τοῖς ἐκ τῶν δύο λαῶν. φασὶ δὲ τὸ ΦΑΓΕΣΘΕ γὰρ ΣΥΝ ΜΩΑΒ, μὴ κείσθαι καὶ τὸ Ἑβραϊκόν, μὴ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς. καὶ ἄλλως δὲ φασὶν ἐκ τῆς συμφρασίως ἢ ἑρμηνείας ἀπὸ τῆς ἀποδείκνυται. μὴ βελομῶν δὲ τὰς νοητὰς ὑμῶν (καὶ γὰρ προφῶς, ἐκ τῆς ἑξῆς τῶν ΑΡΙΗΛ, ὅτι ἐστὶν Ἱερουσαλήμ. ἀπὸ δὲ τῆς, καὶ ΕΣΤΑΙ ΑΥΤΗΣ ΗΙΣΧΥΣ, ΚΑΙ ΟΠΛΟΥΤΟΣ ΕΜΟΙ, Σύμμαχος ἔσθαι. καὶ ΕΣΤΑΙ ΚΑΤΩΔΥΝΟΣ ΚΑΙ ΟΔΥΝΩΜΕΝΗ. πάλιν νοήσας ἸΣΧΥΝ ΑΥΤΗΣ, νοητῶς τε καὶ ἀσθητῶς. τὸ μὲν, ὅτι (καὶ περὶ τὴν πολέμου, καὶ ὁ πλοῦτος αὐτῆς δι' ἀρπαγῆς Ρωμαίοις ἐγένετο. τὸ δὲ, ὅτι γυμνοὶ τῆς ἐξ ἀρετῆς ἀρχόντων ἐγένοντο, (καὶ ἀποβαλόντες καὶ τῆς ἐκ νόμου σοφίας τὸν πλοῦτον. ὡς εἶλε δὲ σε ΔΑΒΙΔ ἄλλοφύλων ὑπάρχουσιν, οὐτως ἀλώσει σε ποιήσω ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ. καὶ νῦν γὰρ ἄλλοφύλων γέγονας οἰκητήριον πληρῆς ἀρχόντων οὐσαι κεκῶν, καὶ τὸν φεφάνου τῆς ὑφῆρας, οἱ καὶ κατὰ Χειρὸν φανῶς ἐπιημιδίας ἐφθέγγοντο λέγοντες. Ἡμεῖς οἶδα μὲν ὅτι Μωσῆ λελάληκεν ὁ Θεός. τούτων δὲ οὐκ οἶδα μὲν πῶθεν ἐστὶ. τοῖς δὲ ΛΟΓΟΥΣ φησὶ τούτοις ΤΑΠΕΙΝΩΘΗΣ ΕΣΘΑΙ τῶν ἐστὶ τοῖς λέγοντας. πολέμου γὰρ κακωθέντες, καὶ ἰσχυρῶς ταπεινωταῖς φωνῶς, ἐλεεῖνατε λέγοντες καὶ λεπιά, καὶ ἀπὸ τῆς ἑξῆς

ἡ σὺν ΜΩΑΒ.

κεκο-

ἡ τῆς φωνῆς

κεκομαντίας οἱ δαίμονες ψυχῆς τὰς κεκομαντίας ὑποκρινόμενοι. ὑποφαινοῦσι γὰρ ἰσχυρῶς καὶ τῆς τῆς φωνῆς. τὸ δὲ ρητὸν οὐτως ἐξέδωκε Σύμμαχος ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΩΣΩ ΚΑΤΑ ΣΟΥ ΣΤΑΣΙΝ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΗΣΩ ΚΑΤΑ ΣΟΥ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΝ, ΚΑΙ ΤΑΠΕΙΝΩΘΗΣ. ΑΠΟ ΤΗΣ ΓΗΣ ΑΛΛΗΣΕΙΣ, ΚΑΙ ΥΠΟ ΓΗΝ ΕΔΑΦΙΣΘΗΣΕΤΑΙ Η ΑΛΛΙΑ ΣΟΥ, ΚΑΙ ΕΣΤΑΙ ΩΣ ΕΓΓΑΣΤΡΙΜΥΘΟΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΓΗΣ Η ΦΩΝΗ ΣΟΥ, ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΓΗΣ Η ΑΛΛΙΑ ΣΟΥ ΡΟΙΣΕΤΑΙ. τὸ δὲ νῦν λεγόμενα παθεῖν μέλλουσαν τὴν Ἱερουσαλήμ ὁ σωτὴρ ἀποκρίσεται λέγων. Εἰ ἔγνωσ καὶ γὰρ σὺ τὰς ἐπιβόλῃ σου, ὅτι ἤκουσιν ἡμέρας ὅτι σε, καὶ παρεμβαλοῦσιν ὅτι σε οἱ ἐχθροὶ σου χόρτακα, καὶ τὰ ἐξῆς. ἀβρὰ δὲ φησὶν ὁ ἀποφθίτης, ἔταμ σοι τὰ δένδρα, ὡς ἐν ΣΤΙΓΜΗ γέροντες. Θεοῦ γὰρ ΕΠΙΣΚΟΠΗ, καὶ οὐκ ἐξ ἀθρώπων γένησεται. καὶ ἀπὸ τῆς ἐξῆς ΠΥΡΙΚΑΥΣΤΟΣ ΕΣΤΑΙ, ΒΡΟΝΤΗΣ ὡς Θεοῦ καὶ ΣΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΑΙΓΙΔΟΣ ἐπὶ αὐτῶν ἐνεργείας, ἢ ἡμεῖς τῆς πολέμου τὴν ἔφοδον καὶ ἀπὸ τῆς βροντῆς καὶ σεισμῶν, καὶ καταιγίδων γένησθαι καὶ φλόγα πυρὸς κατεπίσει. ταῦτα ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ ἀποφθίτης, ὅτι λέγει ἀπὸ τῆς πολιορκησάντων αὐτὴν οὐρανῶν λέγων τὴν ἀπὸ τῆς τῆς ἐν τῶ βίῳ τούτῳ τρυφῆς τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχόντων. ἐχθρῶν γὰρ ἡμῶν καὶ τούτων τὸ τέλος μαθεῖν. μετὰ γὰρ τὸν ἔσθαι * * *

in futuris per mortuos praedicendis solet à daemonibus fieri, cum euocatorum animorum personam induunt. Ita enim languidum quid ipsi & tenue, atque adeo stridulum emissuri sunt. Verum enimvero verba hæc ita expressit Symmachus; ET CIRCVALLABO ADVERSVM TE STATIONEM, ET EXCITABO ADVERSVM TE OBSIDIONEM, ET HUMILIABERIS. DE TERRA LOQVERIS, ET TERRÆ ALLIDETVR LOQVELATA, ET ERIT TANQVAM PΥTHONISSÆ, DE TERRA VOXTVA, ET DE TERRA LOQVELATA STRIDEBIT. Sed quæ nunc dicuntur, cum passuram olim Hierusalem intueretur Saluator, eandem lugens in hæc verba alloquitur. Si cognouisses & tu, quæ ad pacem tuam, quoniam veniet dies in te: & circumdabunt te inimici tui vallo; caeteraque, quæ sequuntur. Te enim repente, ait Propheta, velut PVNCTO temporis mala oppriment; quia Dei illa non hominum VISITATIO futura est. Igne deinde cælitus per FVLGVRA, PER COMMOTIONES, ET TEMPESTATES demisso COMBURENDAM ESSE, id est inuadentibus hostibus, tanquam fulmine & commotione, atque adeo procellosa tempestate, non aliter quam igne depopulatam iri significat. Quibus de Hierusalem præmissis, de his etiam, qui illam obsederunt, sermonem adtegit, & huius vitæ luxum, quo Romanorum delectati sunt imperatores, somnio perfumilem facit. Nos enim decebat & istorum etiam finem non ignorare. Postmodum enim * *

* * *

Ἐκλύθητε καὶ ἐκστήτε. καὶ κραυγαλέησατε, ὅτι ἀπὸ σὺν ΠΙΠΙ κερα, ἢ δὲ ἀπὸ οἴνου. ὅτι ἀποτίκειν ὑμᾶς ὁ κύριος πνεύματι κατανύξεως, καὶ καμύσει τὰς ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἀποφθιτῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν οἱ ὄραντες τὰ κρυπτά. καὶ ἔσοντα ὑμῖν τὰ ῥήματα πάντα ταῦτα, ὡς ὡς

ἡ σὺν ΜΩΑΒ. καὶ ΑΡΑΤΑΕ Θ. Ε. ΚΙΝΩΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΟΥ ΣΙΚΕΡΑ.

Yy iij

οἱ λόγοι τῶ βιβλίου τῶ ἐσφραγισμῶς τῆς, ὃ ἐὰν δάσιν
 αὐτὸ ἀνθρώπων ἐπισαμῶν γράμματα, λέγοντες ἀνάγνω-
 θι* ταῦτα, καὶ ἐρεῖ, οὐ δύναμαι ἀναγνῶναι, ἐσφράγισα
 γὰρ. καὶ δοθήσεται τὸ βιβλίον τῷτο εἰς χεῖρας ἀνθρώπων μὴ
 ἐπισαμῶν γράμματα, καὶ ἐρεῖ αὐτῶ. ἀνάγνωθι τῷτο, καὶ
 ἐρεῖ, ὅτι ἐπίσαμαι γράμματα. Καὶ εἶπε ὁ κύριος. ἐγγί-
 ζει μοι ὁ λαὸς ὅτος,* τοῖς χεῖλεσιν αὐτῶν τιμῶσί με, ἢ δὲ
 καρδία αὐτῶν, πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμῶ. μάτην δὲ σέβον-
 ταί με, διδάσκοντες ἐντάλματα ἀνθρώπων, καὶ διδασκα-
 λίας. διὰ τῷτο, ἰδὲ παροστήσω τῶ μεταθέηναι τὸν λαὸν τῶ-
 τον, καὶ μεταθήσω αὐτῶς, καὶ ἀπολάβῃ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν,
 καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν κρύψω. καὶ οἱ βαθείαν βελὴν
 ποιῶντες, καὶ ἐδίατ' κυρίως. καὶ οἱ ἐν κρυφῇ βελὴν ποιῶν-
 τες, καὶ ἔσται ἐν σκότει τα ἔργα αὐτῶν. καὶ ἐρεῖσι τίς ἐώρα-
 κεν ἡμᾶς; καὶ τίς ἡμᾶς γινώσεται; ἢ ἂ ἡμεῖς ποιῶμεν; ἔχ-
 ῶς πηλὸς τῶ κεραμέως λογισθήσεσθε; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα
 τῶ πλάσαντι, ἢ σὺ με ἐπλάσας; ἢ τὸ ποίημα τῶ ποιήσαν-
 τι, ἢ συνετῶς με ἐποίησας; ὁκέτι μικρὸν,* καὶ μεταθήσεται
 ὁ λίθωνος, ὡς τὸ ὄρος τὸ χερμέλ. καὶ τὸ χέρμελ εἰς δρυμὸν
 λογισθήσεται; καὶ ἀκῶσονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κωφοὶ λό-
 γως βιβλίου, καὶ οἱ ἐν τῶ σκότει, καὶ οἱ ἐν τῇ ὁμίχλῃ, ὀφθαλ-
 μοὶ τυφλῶν ὄψονται, καὶ ἀγαλλιάσονται οἱ πτωχοὶ διὰ
 κύριον ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ οἱ ἀπηλπισμῶν τῶν ἀνθρώπων,
 ἐμπλησθήσονται εὐφροσύνης*. ἐξέλιπεν ἄνομος, καὶ ἀπά-
 λετο ἡ σφραγίς, καὶ ἐξωλοθρεύθησαν οἱ ἄνομοι ἐπικα-
 κία, καὶ οἱ ποιῶντες ἀμαρτῶν ἀνθρώπων ἐν λόγῳ. πάντας
 δὲ τῶς ἐλέγχοντας ἐν πυλαῖς παροσκομῆμα θῆσασιν. ὅτι
 ἐπλαγίασαν ἐπ' ἀδίκους δίκην.

†ΠΙΠΙ

†ΠΙΠΙ

†ΟΙ Γ. ΕΝ ΤΑ ΕΤΕ-
ΜΑΤΙ ΑΥΤΟΥ.

†ΕΥΦΡΑΝΘΗΣΟΝΤΙ
* ΚΑΙ ΙΣΡΑΗΛ.

†ΟΙ Γ. ΚΑΝΤΕΣ.

†ΟΙ Γ. ΟΜΑΣ ΑΨ
ΚΑΙ ΟΝ.

Deficite, & obtupescite, & inebriemini, non sicera, neque vino:
 quia potauit vos Dominus spiritu compunctionis, & claudet ocu-
 los eorum, & prophetarum eorum, & principum eorum, qui vi-
 dent abscondita. Et erunt vobis omnia verba hæc, velut sermones li-
 bri signati huius, quem si dent homini scienti literas, dicentes, lege
 hæc: dicet, non possum legere, signatus enim est. Et dabitur liber
 hic in manus hominis non scientis literas, & dicet ei, lege hoc: & di-
 cet, nescio literas. Et dixit Dominus; Appropinquat mihi populus
 iste, labiis suis honorat me, cor autem eius longe est à me. Frustra
 verò colunt me docentes hominum præcepta, atque doctrinas. Pro-
 pterea ecce adiiciam, vt transferam populum istum, & transferam
 eos,

cos, & perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentum ab-
 scondam. Væ qui profundum consilium ineunt, & non à Domi-
 no. Væ qui in abscondito consilium ineunt, & erunt in tenebris ope-
 ra eorum, & dicent, quis vidit nos? & quis nouit nos, aut quæ nos
 facimus? Nonne vt lutum figuli reputabimini. Nunquid dicit fig-
 mentum fictori; tu me non finxisti? aut opus opifici, tu me non sa-
 pienter fecisti? Nonne adhuc parum, & transferetur libanus, sicut
 mons Chermel, & Chermel in saltum reputabitur? Et audient in die
 illa furdi sermones libelli, & qui in tenebris, & qui in caligine, oculi
 cæcorum videbunt, & exaltabunt pauperes propter Dominum in
 lætitia, & spe destituti homines implebuntur lætitia. Defecit iniquus,
 & periit superbus, & delicti sunt inique agentes præ malitia, & qui
 faciunt peccare homines in sermone. Omnes autem arguentes in
 portis offendiculum ponent: quoniam detorserunt ad iniusta
 iustum.

* * * * *

†Αυτῶς
†ἑρῶς
†πῶρ
* * * * *
 δρυμόμοι γὰρ ὡσπερ ἐγένον-
 το τοῖς ἐξ Ἱερουσαλήμοι καὶ ἀδιδόντες τ' αὐ-
 τοῖς. ὃ δηλοῖ λέγων ὁ Ζαχαρίας. Διανοίξον
 ὁ λίθωνος τοῖς χεῖρας σου, καὶ ἀνοίξον
 τ' ὄφθαλμοὺς τοῦ σκότους σου. ὁλολύξεται πῆχυς, διό-
 τι πέπλακε κέδρος. ὁλολύξεται δρυὸς ἡ βα-
 σαμίτιδος, ὅτι κατεσάσθη ὁ δρυμὸς ὁ σύμ-
 φυτος. καὶ δ' ἐν τῶν κρυφῶν ἐκείνων φησὶ. καὶ
 ἐν αὐτῇ γνήσεται ἡ μεταβολὴ, τοῦ βι-
 βλίου τῶ παροφθέντος, ἀκούσον-
 ται τοῦς λόγους οἱ ἡλλαι-
 κῶφοι, τῶς ἐθνικῶς δηλῶν, ὅς ἐλεγειν λι-
 θωνος, ΛΟΓΟΥΣ ΤΟΥΣ ΕΣΦΡΑΓΙ-
 ΣΜΕΝΟΥΣ ΧΕΡΜΕΛ, τῶ τ' Ἰσραήλ
 λαῶ, διότι οἱ μὲ τῶν ἀνημέροι, γερῶνασιν
 ἡμέροι. οἱ δὲ τῶν ἡμέροι, τῶν ἀνημέροι.
 ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΙΝ ΕΝ Ο ΜΙΧΛΗ ΚΑΙ
 ΣΚΟΤΩ ΤΥΓΧΑΝΟΝΤΕΣ, ΟΦΟΝ-
 ΤΑΙ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟ ΦΩΣ. ΟΙ
 ΔΕ ΠΡΙΝ ΟΡΝΑΤΕΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ
 ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ, ΤΥΦΛΟΙ ΠΡΟΣ
 ΤΑΥΤΑ ΓΕΝΗΣΟΝΤΑΙ. καὶ οἱ μὲ πλῆ-
 τῆσασιν εὐφροσύνην καὶ σωτήριαν πνευματι-
 κὴν, ὡς ἡ ἑαυτῶν πατέρων ἀλλότριοι. οἱ δὲ τῶ-
 των ἐν ἐνδείᾳ γνήσονται. ὁλολύξεται ἐλπί-
 δος, ἡς ἐν τῶς ἐκείνων γερῶνασιν, τῶ τῶν ὄντες
 ἀνέλπιστοι, καὶ τῶ Ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἀθεοὶ
 ἐν κόσμῳ. γερῶνασιν δὲ τῶ τῶν ἐν τῶς, μὴ παροσκο-
 μῶντες τῶ λίθῳ τῶ ΠΡΟΣΚΟΜΜΑ-
 ΤΟΣ, οἱ πῆξοντες τῇ ὀφθαλμῶν τῶ

Extiterunt enim Hie-
 rosolymitanis veluti lignatores, qui eos
 cæderent, & popularentur; vt ipso Za-
 chariæ testimonio patuerit, vbi ait, Aperi
 portas tuas libane, & comedat ignis ce-
 dros tuas. Lugeat pinus, quoniam ce-
 cidit cedrus. Lugete quercus Basamiti-
 dis, quoniam succifus est saltus confitus.
 Quo tempore igitur, ait, ista prædicti
 LIBRI FIET commutatio, SERMO-
 NES AUDIENT; QUI PRIUS
 SVRDI FERVNT; Gentes ipsæ ni-
 mirum, quas libanum nominabat:
 SERMONES INQUAM OBSIGNATOS
 CHERMEL, id est, Iudæorum popu-
 lo; quoniam qui prius fieri erant, iam
 sunt cicurati; qui autem cicures, ferita-
 tem contra amplexi. ET QUI PRIUS
 IN CALIGINE ET TENEBRIS
 VERSABANTVR, LIBRI LV-
 CEM INTVEBUNTVR: QUI AV-
 TEM PRIUS DEI ARCANA, ET
 MYSTERIA SPECTABANT, IN
 EISDEM CÆCI EVADENT. Læ-
 titia deinde & salute spiritali, quibus
 à patribus ipsis caruerant, isti abunda-
 bunt: illi autem penuria talium laboran-
 tes, spe illa excident, qua isti potientur,
 qui eadem prius omnino carebant; quos
 Apostolus fidē non habentes, & atheos
 in mundo appellat. Ea autem ideo
 adipifcentur, quod in lapide OFFEN-
 SIONIS non offenderint; sed S I G N I

Cap. II.

Ephes. 2.

eius, quod libro impressum est, id est Christi, fidem amplexi sunt. Defecit enim non solum qui prius in eos regnabat IMPIVS, id est diabolus, quem SUPERBVM nominat, sed & illi etiam, quos impietatis participes sibi audientes habebat. Cum ipso nanque impietatis autore & principe, omnes quoque ceteri perierunt demones. Quin etiam servatis gentibus, qui nunc accusantur Iudei nequaquam superstitis futuri sunt: sed DEFICIENT SUPERBVS ERRORVM quilibet, & qui Christi sermonem ludibrio habet. Ita enim Symmachi habet interpretatio; ET CONSUMPTI SUNT, QUI LUDIBRIO HABEBANT. ET EXCISI SUNT OMNES, QUI AD INIUSTITIAM DEDUCENTES, PECCARE FACIEBANT HOMINES IN VERBO; ij nimirum, qui secundum interpretes LXX. propter LEGISTRANSRESSIONEM INIQVI dicuntur: SUPERBI autem, quia Christum contumeliose adorti, ista iactare ausi sunt; Num hic est fabri filius? quomodo igitur dicit, De caelo descendit? & rufus. Abraham mortuus est, & prophetae mortui sunt: & tu dicis; Si quis sermonem meum audierit, mortem non videbit in saeculum. Dicebant praeterea, Daemonium habet, & futit, quis ipsam audiat? ij inquam fuerunt, qui in eos, a quibus erudiebantur; id est, prophetas a se in atris illaqueatos nullum non genus insidiarum moliebantur. Alibi deinde in haec verba loquitur; Et oderant in porta arguentes, & verbum sanctum abominabantur; ij nimirum, qui & verbum iustum, & Christum etiam, iustitiam ipsam temere declinantes, reiecerunt, cum nihil haberent, cuius cum accusarent. Nonnulli in PORTIS ita sumunt, ut pro aperta, summamque dicendi libertate dictum velint; IUSTVM autem, legem ipsam, inter iniustas seniorum traditiones, ut dictum est, significare.

Mat. 6.
Ioan. 6.
Ioan. 8.

Amos 5.

βιβλίω ΣΦΡΑΓΙΔΙ, ὅς ἐστι Χερός. ἐξέλιπε γὰρ ὁ ὠρὶν αὐτοῦ κρατῆρ' ΑΣΕΒΗΣ, ὁ ἄρ' ἐστὶν ὁ ἀσεβὴς, ὃν ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΝ φησι, καὶ τὸς ὑπ' αὐτὸν ἀσεβεῖς. τῶ γὰρ τῆς ἀσεβείας ἀρχὴν συνάπτωλοντο πάντες οἱ δαίμονες. ἀλλὰ καὶ τῶ ἐθνῶν σωθέντων οἱ κατηρηθέντες ἐχ' ὑπάρξουσιν Ἰσραῆρι. ΕΚΛΕΙΨΕΙ ΔΕ ΠΑΣ ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ἐν αὐτοῖς, καὶ τῶ Χερός χλευάζων τὸν λόγον. Σύμμαχος γὰρ οὕτως ἐξέδωκεν. ΚΑΙ ΑΝΗΛΘΗΣΑΝ ΧΛΕΥΑΖΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΕΞΕΚΟΠΗΣΑΝ ΠΑΝΤΕΣ ΟΙ ΕΙΣ ΑΔΙΚΙΑΝ ΕΞΑΜΑΡΤΑΝΟΝΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΕΝ ΛΟΓΩ, οἱ, καὶ τὸς ἐσθρομύκοντα, ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΠΑΡΑΒΑΝΤΕΣ, ΑΝΟΜΟΙ λέγονται, ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΙ δὲ, τῶ Χερός καταλαζονευσάμενοι λέγοντες. Οὐχ οὗτος ἐστὶν ὁ τῶ τέκτονος υἱός; πῶς αὖ λέγει, Εὐ τῶ ἔρανε καταβέβηκε; καὶ πάλιν. Αβραὰμ ἀπέθανεν, καὶ οἱ παρρησιάζονται, καὶ σὺ λέγεις, Εάν τις μου τοῦ λόγον ἀκούσῃ, ἡματι οὐ μὴ ἴδῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ἔλεγον δὲ καὶ, Δαίμονιον ἔχει, καὶ μέγεται. τί αὐτῶ ἀκούετε; οὐτοι δὲ ἦσαν, οἱ τὸς παιδεύοντες αὐτὸς ἐν αὐτῶς παιδεύοντες, τὸς παρρησίας δηλονότι, καὶ ὃν ἔπιβελῆς ἀπάσις ἐθροῦντο λαβῶς. καὶ ἀλλαχθ' δὲ φησι. Καὶ ἐμῶσιν ἐν πύλαις ἐλέγχοντες, καὶ λόγον ὅσον ἐβδελύσσοντο, οἱ καὶ τὸν δίκαιον λόγον, καὶ αὐτὸν δὲ Χερός, τί δὲ δικαιοσύνη, καὶ τίς ἐκκλίνοντες ἀπεσείοντο, μηδὲν ἔχοντες ἐγκλεῖν. Τινὲς δὲ τὸ, ΕΝ ΠΥΛΑΙΣ, οὐ λεληθότως, ἐν ἀπάσι δὲ παρρησία φασί. καὶ ΔΙΚΑΙΟΝ, τὸν νόμον λέγουσιν ἐν ἀδίκαις ταῖς τῶ παρρησιάζοντων, ὡς εἶρηται, καὶ δόξουσι.

ΠΙΠΙ Διὰ τῆτο τάδε λέγει ὁ κύριος ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ, ὃν ἀφάρησεν ἐξ Αβραὰμ. ἔ νῦν αἰσχυρῆσεται Ἰακώβ, οὐδὲ νῦν τὸ παρῶσπον μεταβαλεῖ Ἰσραὴλ. ἀλλ' ὅταν ἴδωσι τὰ τέκνα.

Ο. ΟΤΑΝ Νῦν τὸ ΠΡΟΣΕΛΘΟΝ ΑΥΤΟΥ ΕΝΤΡΑΠΗΣΕΤΑΙ ΟΠΙ ΕΝ ΤΑ ΙΑΒΙΝ.

τέκνα αὐτῶν τὰ ἔργα μου, δι' ἐμὲ ἀγιάσουσι τὸ ὄνομά μου, καὶ ἀγιάσουσι τὸν ἅγιον Ἰακώβ, καὶ τὸν Θεὸν τῶ Ἰσραὴλ φοβηθήσονται, καὶ γνώσονται οἱ πλανώμενοι τῶ πνεύματι σύνεσιν, οἱ δὲ γογγύζοντες μαθήσονται ὑπακύν, καὶ αἰγλώσσομαι αἱ ψελλίζουσαι μαθήσονται λαλεῖν εἰρήνην.

Propterea, hæc dicit Dominus super domum Iacob, quam separavit ex Abraham. Non modo confundetur Iacob, neque nunc faciem mutabit: sed quando videbunt filij eorum opera mea, propter me sanctificabunt nomen meum, & sanctificabunt sanctum Iacob, & Deum Israel timebunt. Et scient qui errant spiritu, intelligentiam, & muhsitatores discant obedientiam, & linguæ balbutientes discant loqui pacem.

ΕΤΙ παρῶς τὸς αὐτὸς ὁ λόγος, οἱς φησι χλευάζου οἶκον Ἰακώβ. ἐν ᾧ τὰς ἰσχυρῶν τῶ θεοφιλοῦς ΑΒΡΑΑΜ, ΑΠΗΛΑΟΤΡΙΩΣΕΝ ΑΦΟΡΙΣΑΣ Θεός, καὶ τὸ ἔϊ τέκνα τῶ Αβραὰμ ἦτε, τὸ ἔργα τῶ Αβραὰμ ἐποιεῖτε. ἀπὶ δὲ τῶ, ΟΝ ΑΦΟΡΙΣΕΝ ΕΞ ΑΒΡΑΑΜ, Ο ΛΥΤΡΩΣΑΜΕΝΟΣ ΤΟΝ ΑΒΡΑΑΜ ἐξέδωκε Σύμμαχος, δηλῶν ὡς ἔ τῶς ἐλυτρώσατο, παρῶς οἱς ἀποτέμεται. φησὶ δὲ, ὡς παρρησιάζοντες τῶ τῶ ἐθνῶν κλησεως, καὶ τῶ ἡμετέρας ἀποβλήσῃ, καὶ ὃν παρρησιάζουται ταῖτα χερῶν, ΟΥΚ ΕΡΥΘΡΙΑΤΕ φησὶν, ὡς ἂν μὴ πιστεύοντες ἔσεσθαι. ἀλλ' αὐτὸ ὑμῶς ὁ τῶς ἀβραάμ τῶ παρρησιάζουται. ΤΑ ΓΑΡ ΥΜΕΤΕΡΑ ΤΕΚΝΑ φησὶν ΑΙΣΧΥΝΘΗΣΟΝΤΑΙ, τὸν Θεὸν Ἰακώβ ὀρῶντες ὑπ' ἀλλοφύλων ὑμῶν ἐμῶν, ΦΟΒΟΝ ΕΧΟΝΤΩΝ τὸν παρῶς αὐτὸν. καὶ τοῖ παρῶν ΗΣΑΝ ΠΛΑΝΩΜΕΝΟΙ, καὶ τῶ ἡμῶς κατηρηθέντες παρρησιάζουσαι, ΥΠΑΚΟΥΕΙΝ ΜΑΘΗΣΟΝΤΑΙ. καὶ μηδὲν ὑμῶς παρῶς Θεὸς λέγει δυνάμενοι, ΔΑΔΗΣΟΥΣΙΝ ΕΙΡΗΝΗΝ ἔ παρῶς αὐτῶ ἀσχυρῶν λαγμένοι πολέμῳ. ὁ δὲ Σύμμαχος φησὶν. ΑΛΛΟΤΑΝ ΙΔΗΤΑ ΤΕΚΝΑ ΑΥΤΟΥ ΕΡΓΑ ΧΕΙΡΩΝ ΜΟΥ ΕΝ ΜΕΣΩ ΑΥΤΟΥ, ΑΓΙΑΖΟΝΤΑΙ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΜΟΥ, ΚΑΙ ΑΓΙΑΖΟΥΣΙ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΙΑΚΩΒ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΙΣΡΑΗΛ ΚΡΑΤΑΙΩΣΟΥΣΙ, ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΟΝΤΑΙ ΟΙ ΠΕΠΛΑΝΗΜΕΝΟΙ

AD eosdem & ista refertur oratio, quos DOMVM IACOB ait nuncupari; quam Deus, velut pio ABRAHAMO indignam à se SEPARAVIT: iuxta illud; Si filij Abraham estis, opera Abraham facite. Cæterum ubi; QVAM SEPARAVIT EX ABRAHAM legitimus; QVI REDEMIT ABRAHAM, interpretatus est Symmachus: ut eos, in quos inuehitur, nequaquam liberatos esse doceret. Prædicta igitur Gentium vocatione, vestrique reiectione; quo tempore ista pronuntiantur, NON ERV BESCITIS, ait, tanquam minime futura credatis; sed fidem vobis suo tempore faciet ipse rerum euentus. Tum demum enim ERV BESCENT FILII VESTRI, cum Deum Iacob ab alienigenis, qui eius METVM AMPLEXI fuerint, laudari & prædicati viderint. Quantumvis prius IN ERRORE VERSATI SINT, ipsamque Dei providentiam accusarint, DISCENT TAMEN OBEDIRE; & qui ante sani aliquid de Deo ne hincere quidem potuerant, bello iam liberati, PACEM VOCE PROFITEBUNTVR. Ita autem interpretatur Symmachus; SED CVM VIDERINT FILII EIVS OPERA MANVVM MEARVM, IN MEDIO SVI SANCTIFICANTES NOMEN MEVM, ETIAM SANCTIFICABVNT SANCTVM IACOB; ET DEVM ISRAEL FORTEM PRÆDICABVNT, ET DISCENT ERRAN-

Psal. 77.

commune; sicut & Cæsaris, Romanorum. Erat enim huic & proprium etiam Nechao adiunctum. Quæ deinde portenta per Mosen edita sunt, in campo TANEOS, si Dauidi credimus, patrata reperias. Ad hæc, cum ante de ÆGYPTO propheta disputaret, principes Taneos defecisse commemorauit. Neque id immeritò, cum de Saluatoris aduentu verba faceret. At hîc de Hieremix temporibus loquens, non defecisse dicit; sed quosdam esse PRINCIPES ANGELOS MALOS: eos ipsos intelligens, quos principes Taneos ante nominauit; dæmonas videlicet, qui cuncta in TANI infestarent, in quatum regia PHARAONIS habebatur. Verum præter quàm quodd nullum vobis auxilium adferre poterunt, non in paruam etiam vobis confusionem & opprobrium cessuri sunt; quo modo futurum est, vt cum Iudæis etiam ÆGYPTII capiantur. Sed non desunt, qui, quæ ad vsque, DESCENDENTES IN ÆGYPTVM, habentur, de his, qui aduersus Christum insurrexerunt, velint intelligi. Sed qui dicantur qui malum consilium ineunt, cum Deo consultare, cum quo in consilium solus admittitur, qui iustitiam colit & pietatem? Nam & ipsi consilia iustorum iudicia existere legimus. Atqui hunc in modum esse de Saluatore locutos constat; Quid facimus, quoniam hic homo multa signa facit? Si dimiserimus eum sic, venient Romani, & tollent nostram non vibem tantum, sed regionem etiam. Conducere censebat alius, vt vnus homo moretetur, ne tota gens periret. Immo & ista alia vsurpasse parabola testis est his verbis; hic est hæres: venite, occidamus eum. Itaque cum seruis & prophetis hæredem quoque ipsum interemerunt. Ad quod certè proprie respexit, cum peccata peccatis adijcere significauit. Ceterum mentem eorum iam pridem de deferendo Deo cogitasse, vel priscus iste in Ægyptum præter Dei voluntatem defensus palam arguerit. Deinde quod habetur SVNT IN TANI PRINCIPES, ANGELI MALI. Ideo additur, quod regum, qui ibi essent, auxilium ad sui salutem sufficere arbitrentur. Sed tandem appulerunt qui

Pror. 11. 12.

Ioan. 11.

Matth. 21.

σιλέων χρηματισμῶς, ὡς τῆς Ραμῶν ὁ Κεῖσαρ. ἐπελέγετο γὰρ τοῦτω καὶ τὸ κύριον ὄνομα οἷον Φαεσὰ Νεχάω τὸ δὲ Διδὸ Μασῶς ὡς ἑξήδη ξα, καὶ θά φησιν ὁ Δαβὶδ, ἐν πεδίῳ γήρῃε ΤΑΝΕΩΣ. καὶ ἄνω δὲ πρὸς Αἰγυπτίου λέγων ὁ πρῶτος φησὶ, ἐξέλιπον ἔφησεν οἱ ἄρχοντες τανῶς· εἰκότως. ἐπειδὴ πρὸς τῆς τοῦ σωτῆρος ἔλεγε παρουσίας· νῦν δὲ πρὸς τῆς Ἱερειῶν λέγων χερῶν, οὐ φησὶν ἐκλειοπέτω, ἀλλ' εἶναι πινὰς ΑΡΧΗΓΟΥΣ ΑΓΓΕΛΟΥΣ ΠΟΝΗΡΟΥΣ, τοῖς αὐτοῖς λέγων τοῖς ἀναλεξέειν ἄρχουσι τανῶς. δαίμονας πινὰς ἐμφάνων, οἱ πρὸς ἐνήργου τὰ ἐν ΤΑΝΕΙ γινόμενα. ἐν ταῦθα γὰρ ἰὼ τότε. ΤΟΥ ΦΑΡΑΩ τὸ βασιλεῖον. πρὸς δὲ τῶ μὴ δυνάσθαι βοηθεῖν ὑμῖν, γενήσονται ἀρχὴν καὶ ὄνειδος. ἠλωσαν γὰρ ἑνὶ αὐτοῖς Λουδαῖοι Αἰγυπτῖοι. Τινὲς δὲ τὰ μέγιστον οἱ ΚΑΤΑΒΑΙΝΟΝΤΕΣ Εἰς Αἴγυπτον, πρὸς τῆς ἐπακράσαντων εἰρησθαι φασι τῶ Χριστῶ. ποιεῖ δὲ βουλευόμενοι, μετὰ Θεοῦ πρὸς ἐβουλεύοντο, μεθ' οὐ βουλευεται μόνος εἰς εὐσεβῆς τε καὶ δικῆτος, γέγραπται γὰρ, λογισμοὶ δικῆτων κρίματα. οἱ δὲ πρὸς τοῦ σωτῆρος ἔφασκον, τί ποιοῦμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ; ἐὰν ἀφώμεν αὐτὸν οὕτως, ἐλεύσονται οἱ Ραμῶν, καὶ ἀροσὶν ἡμῶν καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὴν χώραν. ἄλλος ἔλεγε, ὅτι συμφέρει ἵνα εἰς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος σπύληται. καὶ κατὰ τὴν πρὸς Βολὴν δὲ ἔφασκον, Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν. καὶ πρὸς τοῖς δούλοις τοῖς πρῶτοις καὶ τὸν κληρονόμον ἀπέκτειναν. πρὸς ὅσων οἰκείως ἔφη, οἱ πρῶτοι ἀμαρτίας ἐφ' ἀμαρτίας. ὅτι δὲ αὐτοῖς ἀναθεῖν ἢ γνώμην πρὸς ἀπίστασιν ὁ τὴν πρὸς Θεοῦ, διλοῖ καὶ ἡ πάλαι κληροδοῦς εἰς Αἴγυπτον γινόμενῃ πρὸς γνώμην Θεοῦ. Τὸ δὲ, Εἰσι γὰρ ἐν ΤΑΝΕΙ ΑΡΧΗΓΟΙ, ΑΓΓΕΛΟΙ ΠΟΝΗΡΟΙ, ἐπειδὴ πρὸς ὄντο τὴν τῆς ἐκεί βασιλείαν αὐτοῖς ἐπακράσαντες ἑρ ῥοπῶ. ἀλλ' ἦλθον πινὲς ἀγγέλλοντες τοῖς

τοῖς κρατοῦσι τῆς χώρας ἀφάρητα, τὴν γὰρ τῆσαν ἔλαν, ἐπεπράτευσεν τοῖς Αἰγυπτιοῖς ὁ βασιλεύων. ΙΣΧΥΝΘΗΣΑΝ οὐδ' οἱ ὅτι τοῦτοις ἐλπίζοντες, μεθ' ὧν ἀπεσφάθηοντο, μὴ μαθόντες πρὸς Δαβὶδ τὸ, Αγαθὸν ἐλπίζεν ὅτι κύριον, ἢ ἐλπίζεν ἐπ' ἀνθρώπων.

terta dominis ea impendere nuntiarent, quæ nec ferre ipsi, nec à se valerent repellere. Tyro enim expugnata, in Ægyptios etiam mouit Assyrius. ERVVRVNT igitur, qui aliquam in eis spem collocarant, quibuscum & ipsi etiam interempti sunt: neque Dauidem, qui tutius in Domino, quàm in homine spe-

Psal. 117.

ΟΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΠΟΔΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΕΡΗΜΩ.

Ν τῆ θλίψει καὶ τῆ σενοχωρία, λέων καὶ σκύμνος λέοντος ἐκείθεν, καὶ ἀσπίδες, καὶ ἐκγονα ἀσπίδων πετομένων, οἱ ἔφερον ὅτι ὄνων καὶ καμήλων τὸν πλοδὸν αὐτῶν, πρὸς ἔθνος, ὃ σὺ ἀφελήσαι αὐτὸς εἰς βοήθειαν, ἀλλὰ εἰς αἰσχύνην, καὶ ὄνειδος. Αἰγυπτιοὶ ματαῖα καὶ κενὰ ἀφελήσασιν ὑμᾶς. ἀπάγγελον αὐτοῖς ὅτι ματαῖα ἢ πρὸς κλησις ὑμῶν αὐτῆ. νῦν ἐν καθίσας γράψον ὅτι πρὸς ταῦτα, καὶ εἰς βιβλίον, ὅτι ἔσα εἰς ἡμέρας χαρῶν ταῦτα, καὶ ἔως εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι ὁ λαὸς ἀπειθῆς ὄσιν, υἱοὶ ψευδεῖς, οἱ σὺ ἠβύλοντο ἀκύνειν τὸν νόμον τῆς κυρίας τῆς Θεῆς, οἱ λέγοντες τοῖς πρῶτοις, μὴ ἀναγγέλλετε ἡμῖν· καὶ τοῖς τὰ ὀράματα ὀρασι, μὴ λαλεῖτε ἡμῖν. ἀλλὰ ἡμῖν λαλεῖτε, καὶ ἀναγγέλλετε ἡμῖν ἑτέραν πλάνησιν, καὶ ἀποσρέψατε ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ταύτης. ἀφέλετε ἀφ' ἡμῶν τὸν τρίβον τῆτον, καὶ ἀφέλετε ἀφ' ἡμῶν τὸ λόγιον τῆς Ἰσραήλ. διὰ τῆτο τὰδε λέγει κύριος ὁ ἅγιος τῆς Ἰσραήλ. ὅτι ἠπειθήσατε τοῖς λόγοις τέτοις, καὶ ἐλπίατε ὅτι ψεύδει. καὶ ὅτι ἐγγύθυσας, καὶ πεποιθῶς ἐγένεθ' ὅτι τῶ λόγῳ τέτῳ· διὰ τοῦτο ἔσα ὑμῖν ἡ ἀμαρτία αὐτῆ, ὡς τῆχος πῖπλον πρὸς ἀχρημα πύλεως ὄχυραῖς ἐαλακίμας, ἧς πρὸς ἀχρημα πᾶρεσι τὸ πῶμα, καὶ τὸ πῶμα αὐτῆς ἔσα, ὡς σῖντριμμα ἀγλαῖς ὄσρακίνης, ἐκ κεραμῆς λεπτοῦ, ὡς τε μὴ εὐρεῖν ἐν αὐτοῖς ὄσρακον, ἐν ὧ πρὸς ἀρεῖς, καὶ ἐν ὧ ἀποσυριεῖς ὕδωρ μικρόν. οὕτω λέγει κύριος κύριος ὁ ἅγιος τῆς Ἰσραήλ. ὅταν ἀποσραφεῖς ἐναῖξης, τότε σωθήσῃ, καὶ γνώσῃ πρὸς ἦσθα. ὅτε ἐπεποιθῆς ὅτι τοῖς ματαίοις. ματαῖα ἢ ἰσχύς ὑμῶν ἐγενήθη, καὶ σὺ ἠβύλεσθε ἀκύνειν; ἀλλ' εἶπατε· ἐφ' ἵππων φευξόμεθα. διὰ τῆτο φευξέσθε, καὶ εἶπατε· ὅτι κῆφοις ἀναβάταις ἀνα-

ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΑΚΤΩΝ.
 * Ο' ΑΜΩΝ.
 * Ο' ΕΠΙ ΑΛΩΝ ΜΗ ΔΦΒΑΟΥΝΤΑ ΚΑΙ ΑΙΓΥΠΤΟΣ ΜΑΤΑΙΑ ΚΑΙ ΚΕΝΑ ΒΟΗΘΟΥΤΕΣΙΝ.

ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΤΑΔΕ ΛΕΓΕΙ Ο ΑΓΙΟΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ.

Α. ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΡΑΙ ΤΑΔΡ ΑΠΟ ΒΟΥΤΝΟΥ.
 * ΟΙ Γ. ΟΤΙ.

ΠΙΠΙ

ΠΙΠΙ

ΠΙΠΙ

Επιόμεια. δια τῆτο κῆφοι ἔσονται οἱ διάκοντες ὑμῶς. Χίλιοι δια φωνῆν ἐνὸς φεύξονται, καὶ δια φωνῆν πάντε φεύξονται πολλοί, ἕως ἂν καταλειφθῆτε, ὡς ἰσὸς ἐπ' ὄρεσ, καὶ ὡς σημαῖαν φέρων ἐπὶ βεννοδ.

VISIO QVADRVPEDVM IN DESERTO.

IN tribulatione & angustia leo, & catulus leonis inde, & aspidēs, & progenies aspidum volantium, qui ferebant super asinos & camelos diuitias suas ad gentem, quæ eis non proderit in auxilium, sed in dedecus, & probrum. Ægyptij frustra & inaniter auxiliabuntur vobis. Annuntia eis, quia vana est consolatio vestra hæc. Nunc igitur sedens scribe in buxo hæc, & in libro, quod fiet in diebus temporum hæc, & vsque in sæculum, quia populus incredulus est, filij mendaces, qui noluerunt audire legem Dei: qui dicunt prophetis, Ne annuntietis nobis & his, qui vident visiones, ne loquimini nobis. Alia nobis dicite, & annuntiate nobis alium errorem, & auertite nos ab hac via. Auferte à nobis semitam hanc, & auferte à nobis verbum sancti Israel. Propter id, hæc dicit Dominus sanctus Israel, Quia non credidistis sermonibus istis, & sperastis in mendacio, & quia murmurastis, & credidistis sermoni huic, ob id erit vobis peccatum istud quasi murus cadens subito ciuitatis munitæ expugnatæ, cuius subito adest ruina, & ruina eius erit, quasi contritio vasis testacei ex officina ita comminuti, vt non inueniatur in eis testa, qua ignem gestes, & paulum aquæ haurias. Sic dicit Dominus sanctus Israel, cum reuersus ingemueris, tunc saluus eris, & scies vbi fueris, quia confidebas super vanis. Vana facta est fortitudo vestra, & noluitis audire, sed dixistis, Equis fugimus, propterea celeres erunt, qui persequentur vos. Ad vocem vnus fugient mille, & ad vocem quinque fugient multi, donec relinquamini, quasi malus nauis in monte, & quasi signum ferens super collem.

PRO VISIONE, SYMPTIONEM posuit Symmachus. Deinde pro QVADRVPEDVM IN DESERTO, reliqui omnes IVMENTORVM AVSTRI interpretati sunt. Innuit autem QVADRVPEDVM nomine, animalia illa, quæ apud Ægyptios pro diis habebantur. Ad AVSTRALEM deinde Iudææ regionem sita est Ægyptus Deo VACVA; & cuiuslibet absurditatis, quam studiosè amplectitur, immo & Demonum ibi vim suam exercentium abundans, quos ipsi Deos, pro sua

Αντὶ τοῦ, Η ΟΡΑΣΙΣ, ΛΗΜΜΑ Σύμμαχος φησιν. ἀπὸ δὲ τῶν ΤΕΤΡΑΠΟΔΩΝΤΩΝ ΕΝΤΗ ΕΡΗΜΩ, ΚΤΗΝΩΝ ΝΟΤΟΥ πάντες ἐξέδωκεν. ἀγρίηται δὲ ΤΑ ΤΕΤΡΑΠΟΔΑ, ζῶα τὰ παρ' Αἰγυπτίους θεοποιήματα, κείται δὲ ΧΙ' ΝΟΤΙΟΝ κλίμα τῆς Ἰουδαίας ἢ Αἰγύπτου, ΕΡΗΜΟΣ οὖσα Θεοῦ, πάσης ἀλογίας ἐν αὐτῇ πικρῶδης, καὶ τῆς παρ' αὐτοῖς ἐνεργούτων δαιμόνων, οἷς ἀνηρέρευον Θεοῖς, φῆσι

φῆσι καὶ τεθλιμμένοι πυγχαίνοντες τὰς ψυχάς. ἐν ΘΑΙΨΕΙ γὰρ καὶ ΣΤΕΝΟΧΩΡΙΑ τόπον ἔρχον ΑΣΠΙΔΕΣ καὶ ΛΕΟΝΤΕΣ καὶ τὰ ποιῶτα καὶ καὶ ὡς εἰκόνες ἦσαν ζῶα τὰ παρ' Ἑβραίοις θεοποιήματα. οἷς δὲ καὶ πόλεις ἐπαυμένους ἐκτίθειτο, πλὴν ΛΕΟΝΤΩΝ, καὶ πλὴν κωδῶν, καὶ κροκοδείλων ἀλλῶν, καὶ ποιῶτας ἑτέρας, παρὸς οἷς Ἰουδαῖοι ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΟΝ ἀπέφερον. τῆς γὰρ αὐτῆς ψυχῆς τὰ πάμεινα τῇ ΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ παρεδίδοσαν πλάστη, φεροντες ΑΥΤΟΝ ΕΠΟΝΩΝΤΕ ΚΑΙ ΚΑΜΗΛΩΝ, ἀπὸ αὐτῆς πλὴν ἀλογίαν καὶ πλὴν ἀφροσύνην δηλοῖ. βοηθεῖν γὰρ αὐτοῖς οὐκ ἔρχον ἀσθενεῖς τῆς Αἰγύπτου, ἢ νοητός. Τινὲς δὲ φασιν, ὡς ΕΡΗΜΟΝ πλὴν Ἱερουσαλήμ ἐνταῦθα καλεῖ, ὡς ἀπερ οὐκ αὐτὴν ἔλεγεν Ἀεθλ, ὀνειδίζων τοῖς οἰκοδομοῦ αὐτῶν, ὡς δίκην ΘΗΡΙΩΝ ΕΝ ΕΡΗΜΩ ΝΕΜΟΜΕΝΩΝ ἐπολιτεύοντο, μὴ πλὴν ὡς Θεοῦ δοθεῖσαν αὐτοῖς πικρῶν λογισμῶν, δι' ὃν ἡ πόλις ἠυξήθη, καὶ ναὸν ἔχε Θεοῦ, ἀγία τε ἀγίων, καὶ ὡς ἀπὸ ἀνηρέρευον τῶ κόσμῳ λαμπήρ. ἀλλ' εἰς ἀλόγους ἐτεράπησαν ἠδονὰς τὰ τῆς ἀλόγων ἠθιμοῦ μῶν, διὸ ΤΕΤΡΑΠΟΔΑ καλεῖ, καὶ ΤΗΝ ΟΡΑΣΙΝ οὐχ ὡς παρὸς ἀσθενεῖς λέγει κομίζεσθαι. Τινὲς δὲ φασιν ἐν τῇ κληροδοσίᾳ τῆς γῆς πλὴν τοῦ Ἰουδα φυλλῶ τὰ παρὸς ἡώτε καὶ νότον τῆς ἡμετέρας λαχέειν παρὸς ὡς κληροδοσίας αὐτοῖς ἐρήμου, δι' ἧς ἡ ἀπίστευα τοῖς ἡελοῦται εἰς πλὴν Αἰγύπτου. ἐν χερσὶ τοῦ τῆς Ἀστυλείων ἐφ' ὅδου (τοῦτον γὰρ ΘΑΙΨΙΝ ΚΑΙ ΣΤΕΝΟΧΩΡΙΑΝ ἐκάλεσαν) ΛΕΩΝ ΚΑΙ ΣΚΥΜΝΟΣ ΛΕΟΝΤΟΣ ΕΚΕΙΘΕΝ. ΛΕΟΝΤΑΣ μὲν λέγων τοῖς δυνατοῖς τε καὶ ἀρχοντας, ΣΚΥΜΝΟΥΣ δὲ τοῖς εὐθις μετ' αὐτοῖς, ἢ καὶ ἐξ αὐτῆς. καὶ τοῖς λοιποῖς κατὰ λόγον τῆς ποτιέας, ἰοθάλα ζῶα καλεῶν, καὶ ΠΕΤΟΜΕΝΑ, ὡς πλὴν ἐφοποιῶ τῆς ἀποποτάτων ὕψιτητα. καὶ ὁ τοῦ σωτήρος δὲ παρόμοιος ὄφεις αὐτοῖς ἐκάλεσε καὶ γενήματα ἐχιδνῶν. καὶ

animi tenuitate & vecordia, vocauerunt, IN TRIBVLATIONE enim ET ANGVSTIA, locum sibi & ASPIDES & LEONES, csi quæ sunt illis inala similia, repererunt; quorum imagines, ea, quæ ab illis in Deos assumuntur, animalia extiterunt. Iisdemque vbes etiam de LEONVM, de canum, de crocodilorum, deque cæterorum eiusmodi nominibus vocatas extruxerunt, in quas diuitias suas Iudæi comportabant. Animæ enim suæ penetralia ÆGYPTIORVM eiroti se vera patefecerunt, qui SVAS EIS diuitias IN ASINIS ET CAMELIS DETVLERVNT, ne quid ad amentiam stultitiæque suæ significationem relinquereetur; cum nihil eos quicquam Ægyptius, siue animo comprehensum, siue oculis subiectum intelligas, iuuare poterit. Tradunt autem nonnulli DESERTI nomine Hierusalem hoc locum innui, quam nuper Ariel appellauit; & incolis ipsi exprobrare, quod FERARVM RITV IN DESERTO PASCENTIVM, vitam agerent, nihil ad concessum sibi à Deo honorem aduertentes, per quem vrbs ipsa creuit, quæ templum Dei, & sancta sanctorum fortita, toto orbe terrarum tanquam fax elucet; sed ad infanas voluptates conuersi brutorum mores imitentur. Atque hinc est, quod QVADRVPEDVM nomine præfixo iumentis potius; quam hominibus, VISIONEM offerri mouet. Alij in ipsa terræ fortitione, eam Iudæi tribui portionem, quæ Solis ortum & meridiem inuictur, estque vicino deserto proxima, obtigisse dicunt; per quam in Ægyptum, qui vellent, transire possent. Quo tempore igitur eam inuasit Assyrius, (id enim per TRIBVLATIONEM ET ANGVSTIAM significat) INDE LEONEM ET CATVLVM LEONIS prodiisse intelligit; LEONES vocans potentiores ipsos & principes; CATVLOS autem, qui statim post ipsos, aut etiam ab ipsis secuti sunt: reliquos deinceps pro malitiæ ratione venenatorum nomine & VOLANTIVM notans, propter eam, quæ valer ad absurdissima quæque, procliuitatem, & celeritatem. Et ipse deinde Saluatoris præcurfor viperarum proge-

Matth. 3. Luc. 3. Hier. 4.

niem eorū dixit; quos alibi scriptura equos emissarios euasisse conqueritur. Malis enim assidue vexati, cum ad Deū bonorum fontem confugere decuisset, IN ÆGYPTVM DIVITIAS SVAS TRANSTVLERVNT, cuius alioquin vel nomen odisse & aduersari oportuit, veterem seruitutem in animum reuocantes, quantisque illam plagis olim Dominus Israelitarum nomine vltus sit. Inde est, quod dedit; SEDENS SCRIBE IN ΒΥΧΟ ΗΕC. Tanquam enim cubitis temporibus hæc euentura non dubitet, SCRIBI imperat; vt ex conuenienti eorum exitu non falso prædicta esse appareat quasi quæ à prophetis dicuntur, palam in dies, vel ad vsque sæculi huius consummationem, fieri debere moneat. Vel certè, aiunt, quia non eos adeo viua vox, quæ reprehenduntur, ac quæ literis consignatur, vrget oratio, ista CONSCRIBI imperauit. Fortasse verò & id fecisse videatur, vt eorum, de quibus scriptura loquitur, sterilitatem, & inopiam ΒΥΧΟ notaret. Itaque tanquam scripta testimonia per singulas domos, ne in posterum ignorationem excusent, viritim iubet omnibus in hunc modum recitare; VANO IPSI AVXILIO CONFIDISTIS, & ad lacus neque propriam, neque alienam aquam conseruare valentes, me relicto, qui vobis abundè semper omnia suppeditauit, præfæcti estis: neque mouentibus illo tempore prophetis, vt, Deo saltem prædicente, vestri curam haberetis, quicquam credidistis. Meritò autem MENDACES appellat, qui Mosi legem roganti, omnia, quæ iussisset Dominus Deus rata habere scè, & obseruaturos esse professi; lege tamen Deum adorare, eique soli seruire & ab idolorum confessione abstinere imperante, Deo relicto ad idola sese receperunt. Atque hinc est, quod MENDACES FILIOS appellat. Canit verò & Dauid, hostes Domini mentiti sunt ei. Deinde, tanquam assumpta Christi persona; Filij alieni mentiti sunt ei: quæ certè legi repugnantes constat admisisse. Nam vt alia incredulitatis exempla minimè attingam; & Hieremia etiam maximè aduersati sunt, cū enim grauiter ideo, quod Ægyptiacam profecionem dissuaderet, accu-

Exod. 20.

Deut. 6.

Isa. 40. 17.

ἴπποι δὲ ἰηλυμανεῖς ἐγενήθησαν, φησιν ἢ γραφή. τοῖς γὰρ κελκοῖς (κυεχόμενοι, δέον ὅτι Θεὸν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν κατεφείθεν πηγῶν, Εἰς Αἴγυπτον τὸν πλοῦτον μετέφερον ἡς καὶ τιμωροσθηεῖαν ἐχέτω ἀποτρέφουσαι, λογίζομενοι τιμὴν πάλαι δουλείαν, καὶ ὅτι αὐτῶν ὁ Θεὸς ἔσται αὐτῶν μετῆλθε πληγῶν. διὸ φησιν, ΚΑΘΙΣΑΣ ΓΡΑΦΟΝ ΕΠΙ ΒΥΞΙΟΥ ΤΑΥΤΑ. ὡς ἐσομένην κατὰ χρόνους τῶν παραγμάτων, ΓΡΑΦΗΝ Αἰ ταῦτα ποιῶν, ὡς τὸ δεικνύον συμβαίνουσαν λαχόντα τιμωροσθαι τὸ δὲ τῶν πεσοφῶν ἔσται γνώριμα καὶ μέγιστος (σωτελείας τοῦ παρόντος αἰῶνος. ἡρωικὴ φωνή, ἐπειδὴ μὴ τοσοῦτον ὁ λόγος κενυεῖται τῶν νοθετουμένων, ὡς ἐγγράφος φωνή, τοῦτου χάριν ΓΡΑΦΑΙ καταστάξεν. τάχα δὲ, καὶ τὸ ἀκαρπὸν τῶν περὶ ὧν ἡ γραφή, τὸ ΠΥΞΙΟΝ δηλοῖ. καὶ δὲν αὐτὸ ἐγγράφον μαρτυρεῖται ὡς καὶ οἶκον καὶ κατ' ἀνδρα πᾶσιν ἀνάγνωθι, μήπως ὡς μὴ μαθόντες ὑπερον καταφασίανται ἢ δὲ μαρτυρεῖται, ὅτι ΦΕΥΔΕΙ ΒΟΗΘΕΙΑ ΠΕΠΟΙΘΑΣΙ, καὶ λάκκοις τοῖς οὐ δυναμένοις ὑδαρ (κυεχέειν, οὐτε ἴδιοι, ἕτεροφύμοι ἐξώθεν, πὸν τὰ γὰρ πλῆθος αὐτοῖς χρηρημύτα κατελιπόντες ἐμέ. ἀπειθεῖς δὲ ὄντες, καὶ τοῖς λέγουσι τότε καταφάταις ἐντραπήστονται ταῦτα ὡς αὐτῶν καταφασίαντος ἐμοῦ. ΦΕΥΔΕΙΣ δὲ αὐτῶν εἰκότως ἐλάλει, ὅτι τὸ Μασσῶς αὐτοῖς τιμωροσθῆσαν ἐκφώνωντος ἔλεγον. πάντα ὅσα εἶπεν κύριος ὁ Θεός, ποιήσωμεν καὶ ἀκούσωμεθα. καὶ τὸ νόμος ἀφ' ἡμεῶν, κύριον τὸ Θεὸν σε κατασκυλώσει, καὶ αὐτὸ μόνω λατρεύσει. καὶ οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλόν· τὸν Θεὸν ἀφέντες ὡς εἰδωλα κατεστρέψοντο. δι' ὅσον ἰσὺς αὐτοῦ ὀνομάζει ΦΕΥΔΕΙΣ. ἄλλοι δὲ καὶ Δαβὶδ. Οἱ ἐχθροὶ κυρίου ἐφύσαντο αὐτὸν, καὶ ὡς ἀπὸ χειρὸς δὲ φησιν· Ὅσοι ἄλλοτριοὶ ἐφύσαντο μοι, ἄσπρον ἐπίου ἀπιθούτες τῷ νόμῳ ἀντέλεγον γὰρ Ἱερεμίας ὡς ταῖς λοιπαῖς ἀπειθείαις ψεύδεις αὐτὸν ἀπώμωτοι μὴ συγχαροῦνται κατελθεῖν εἰς τὴν Αἴγυπτον. διὸ ὡς ὅτι-

ὡς ὅτι φησιν, ΛΕΓΟΝΤΕΣ ΤΟΙΣ ΠΡΟΦΗΤΑΙΣ, ΜΗ ΑΝΑΓΓΕΛΛΕΤΕ ΗΜΙΝ καὶ τὰ ἐξ ἡς. αὐτὸν δὲ ἐξέδωκε Σύμμαχος· ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΟΡΩΣΙ, ΜΗ ΟΡΑΤΕ ΗΜΙΝ ΟΡΩΣ. ΛΑΛΗΣΑΤΕ ΗΜΙΝ ΛΕΙΑ. ΟΡΑΤΕ ΗΜΙΝ ΠΛΑΝΑΣ. ΑΠΟΣΤΗΤΕ ΑΠΟ ΤΗΣ ΟΔΟΥ. ΕΚΚΛΙΝΑΤΕ ΑΠ ΕΜΟΥ ΤΡΙΒΟΝ. ΠΑΥΣΑΤΕ ΕΚ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΗΜΩΝ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ. αὐτὸν δὲ φησιν, ὡς ΑΛΟΥΣΗΣ ΠΟΛΕΩΣ, ΤΕΙΧΟΣ ὑμῶν ἡ ἀμαρτία ὅτι πεσέεται, καὶ τὸ τοῦ ταχέως. ΠΟΛΕΩΣ δὲ τῆς οὐτῶ ΣΥΝΤΕΤΡΙΜΜΕΝΗΣ, ὡς ΟΣΤΡΑΚΙΝΟΝ ΑΓΓΟΣ εἰς λεπτὰ ΣΥΝΤΡΙΒΟΜΕΝΟΝ, ὡς ἀχρηστον εἶναι ὡς ἀνθρακῶν κομμητῶν, ἢ ΣΜΙΚΡΟΥ πρὸς ΥΔΑΤΟΣ, ὁ δηλοῖ τὸ φεύδου τῶν τῶν τιμωροσθῆσαν τῶν δεικνύον. ἢ τάχα δηλοῖ, ὡς ἡ ἐλπίσθησα παρ' ὑμῶν τὴν Αἰγυπτίαν βοήθεια, ΚΑΘΑΠΕΡ ΤΕΙΧΟΣ ΠΕΠΤΩΚΟΣ ΣΥΝΤΡΙΒΗΣΕΤΑΙ. Χειρὸς δὲ ὧν ὁ Θεός, καὶ τῶν ἀπειλῶν τῶν αἰτίας ἐκτίθεται, καὶ ὅπως ἔσται ταύτας διαφυγεῖν παραγγέλλει, ὡς μὴ γέλων τὸν θάνατον τῶ ἀποθνήσκοντος, ὡς τὸ ἀποτρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς πονηρίας, καὶ ἔλθω αὐτὸν, ὡς ἐν Ἐζεκιήλ αὐτὸς ποῦ φησιν, καὶ νῦν αὐτὸ εἶπεν. ΟΤΑΝ ΕΠΙΣΤΡΑΦΕΙΣ ΣΤΕΝΑΞΗΣ, ΤΟΤΕ ΣΩΘΗΣ. ὁ δὲ Σύμμαχος, ΕΝ ΜΕΤΑΝΟΙΑ ΦΗΣΙ, ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΥΣΕΙΣ ΟΘΗΣΕΣΘΕ, ΚΑΙ ΕΝΕΛΠΙΔΙΕΣΤΑΙ Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΥΜΩΝ. ἐάν γὰρ κατελθε φησιν, ἐν τῷ τῶ τῶ τῆς Ἱερουσαλήμ μετανόησαντες καὶ παυσάμενοι τῆς ὅτι τιμωροσθῆσαν ὁρμῆς, τότε ΣΩΘΗΣΕΣΘΕ ΕΝ ΗΡΕΜΙΑ ΓΕΝΟΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΥΣΕΙ. ἀλλὰ καὶ Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΥΜΩΝ ΕΝΕΛΠΙΔΙΕΣΤΑΙ. ἐλπίσαντες γὰρ ὅτι τὸν Θεὸν, δυνήσασθε παύσασθε. λέγεται δὲ κύριος ἐν τούτοις ΑΓΙΟΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ, οὐ μόνον ὡς τὸ πηγῶν ἀμαρτία, ἀλλ' ὡς καὶ ἀγάλλων τὸν Ἰσραήλ. ἄλλο μὲν γὰρ ἄλλο ἔθνος ἐλέγεται καὶ ἱερατεύματα. ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων δὲ τὸν ἀγιασμὸν αὐτῶν αὐτῶν ἀγάλλων, ἐάν μετάνοήσωσιν ἐφ' οἷς ἡμαρ-

ἢ φησιν
μὴν

ἢ αὐτῶν

farunt. Itaque infert, DICENTES PROPHETIS, NOLITE NOBIS ANNUNTIARE, & quæ sequuntur. Quæ hunc in modum Symmachus: ET VIDENTIBVS; NOLITE VIDERE NOBIS QVÆ RECTA SVNT. LOQVIMINI NOBIS LENIA. VIDETE NOBIS ERRORES. ABSISTITE A VIA, DECLINATE A ME SEMITAM. CESSARE FACITE A FACIE NOSTRA SANCTVM ISRAEL. Pro quibus, tanquam EXPVGNATA IAM CIVITATE, & MVRVS ipse, ait, id est peccatum, quam citissimè vobis excindetur; immo & VRBS ipsa ita CONTERETVR, vt VAS solet TESTACEVM, quando in minutas adeo particulas CONFRINGITVR, vt nulla iam, quæ ad PRVNARVM, vel AQVÆ MODICÆ comportationem sufficiat, relinquatur. Quibus certè aut istorum nemini licere vindictam effugere demonstrat; aut speratum ab Ægyptiis auxilium, TANQVAM MVRVM DEICTVM, ET CONTRITVM IRI. At Christus, Deus existens, & minarum causas exponit, quibus modis eas euitemus, docet: cum scdicit non peccatoris morte, sed eius respiscencia delectari, vt auertatur à via mala, & viuat; sicut apud Ezechielem alicubi, & hic etiam loquitur; CVM REVERSVS INGEMVERIS TVNC SALVVS ERIS. Cuius loco Symmachus; IN POENITENTIA ET REQVIE SALVABIMINI, ET IN SPE ERIT FORTITVDO VESTRA, interpretatus est: Si enim respiscentes, ait, Hierosolymis quieti, nec amplius de Ægyptiaca profecione solliciti manseritis, IN PACE NON TANTVM ET REQVIE SALVABIMINI, Sed IN SPE VOBIS ERIT FORTITVDO VESTRA, cum spem in Deum collocantes saluari queatis. Dicitur verò in his Dominus SANCTVS ISRAEL, non eo tantum, quod sanctitas ipse sit, sed quod sanctum Israëlem faciat. Superius enim & gentem sanctam & Sacerdotium esse dixerat: Sed quia sanctimoniam à se reiecerunt, eosdem rursum, si à peccatis respiscant, Sanctos redditurum se pollice-

Cap. 13

tur. Neque verò ad id ingemere tantum fatis fuerit; sed ea etiam morum CONVERSIONE & emendatione opus est, qua sui sensu quis excitatus, quo usque fraude & scelere fuerat delatus, cognoscat. Qualis ea existit mentis cognitio, quæ metu nullo perturbata, quo morbo laboremus, contemplatur; eadem COGNOSCENS & ipse quid egeris, cum ad eos, qui seruare se nequeant, appuleris. At verò FUGÆ confidentes, neque AVDIRE volentes hunc in modum alloquitur, FUGIETIS quidem, sed BABYLONIORUM manum nunquam EFFUGERE poteritis. Eousque autem FUGIETIS, DONEC RELINQUAMINI VT MALVS IN MONTE, ET VT SIGNVM IN COLLE, vel, secundum interpretationem Symmachi, TANQVAM MALVS IN MONTIS VERTICE, ET TANQVAM VELA IN COLLE. Ut enim nauis eius, quæ naufragium passa est, malus in SIGNVM CVM VELIS IN MONTE positus manet inutilis: sic & eorum non obscurum fore interitum pronuntiat. Aiunt verò nonnulli signa militaria à ducibus loco excelso collocari, vt ita suis quid agi debeat, significetur. Vel, vt dicunt alij, tam fore insignem & apertam Iudæorum vltionem demonstrat, quàm facile MALVS IN MONTE ERECTVS, aut SIGNVM IN COLLE omnibus solet apparere. Neque tamen funditus omnes perituros intelligit. Quorundam enim, conuerso ad luctum eorum animo, Deus ipse, cui MISERATIONES in gloriam cedunt, MISEREBITVR. Vt enim tanquam iustus iudex, meritos vlscitur; ita eorum, qui MISERATIONE digni sunt, MISERETVR, indécque est, quod eos, qui in calamitatibus animum non desponderunt, beatos prædicat. Quidam autem ad reliquias Israëlitis, quæ saluandæ sunt; quidam item ad Cyri aduentum, quidam verò ad summi illius iudicij dignam pro factorum ratione mercedem, ista respexisse volunt. Terret porò minitandò, & saluandò consolatur. Isto, ne pertinacem & repugnantem; illo, ne effusum & dissolutum efficiat.

τον. οὐκ ἀρκεῖ δὲ μόνον πρὸς τὸτο φεναγμὸς, ἀλλὰ καὶ πρόπαν ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ, ὅτε τις ἑαυτοῦ λαμβάνει (σωθήσονται, ἔθθα ἡ ἀπάτης καὶ κερῶν ἐγνωσῶσι. οἱ καὶ τῆς ποσούμεθα νόσον ἢ γνάσις ἀναθεωρουῦτος ἐπ' ἀδείας τοῦ λογιμοῦ, καὶ οὐ δὲ ΓΝΩΣΗ καταφυγῶν πρὸς τοὺς σώζων ἑαυτοὺς οὐκ ἰχύνοντας. Ἰαροδοσι δὲ ΤΗ ΦΥΓΗ, καὶ μὴ βουλομένοις ΑΚΟΥΕΙΝ φησὶ. ΦΕΥΞΕΣΘΕ μὲν, οὐ μὲν ΔΙΑΦΥΓΕΙΝ ἔξετε τῶν βαβυλωνίων πλὴν χεῖρα. εἰς ποσὸν δὲ αὐτοὺς ΦΕΥΞΕΣΘΕ, ΕΩΣ ΑΝ ΚΑΤΑΛΕΙΦΘΩΣΙΝ ΩΣ ΙΣΤΟΣ ΕΠΟΡΟΥΣ, ΚΑΙ ΩΣ ΣΗΜΑΙΑ ΕΠΙ ΒΟΥΝΟΥ. ἢ καὶ πὸν Σύμμαχον, ΩΣ ΙΣΤΟΣ ΕΠΑΝΩΡΟΥΣ, ΚΑΙ ΩΣ ΙΣΤΙΑ ΕΠΙ ΒΟΥΝΟΥ. ἄσπερ γὰρ νηὸς ἀποπέσοις; ἢ ναυαγίας ΣΗΜΕΙΟΝ ΕΠΟΡΟΥΣ ΙΣΤΟΣ, ὡς ἀχρηστος κείμενος, μετὰ καὶ τῶν ἰσίων οὐτως αὐτῶν ὁπίσθιον γενήσεται φησὶ πλὴν ἀπάλειαν. Τινὲς δὲ φασιν ἐφ' ἡμελῶν χερῶν ἰσθῶν τοὺς φραπίωτας πρὸς τὴν φρατηγούτων σημεῖα, τῶν φρακτέων διπλαπικῶ. ἢ, καθὰ φασιν ἕτεροι, οὐτως ἢ καὶ ὑμῶν ἔσται πιμωρία φεραφαιῆς, ὡς οὐκ ἔστι λαθεῖν ΙΣΤΟΝ ΕΠΟΡΟΥΣ, ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΟΝ ΕΠΙ ΒΟΥΝΟΥ. πλὴν ἔπαντι πάντας ἀπολείσεται φησὶ. Τινὲς γὰρ ΕΛΕΗΣΕΙ Θεὸς οἴκτον λαβὼν ἐπ' αὐτοῖς, δι' ὧν ΕΛΕΕΙ διζαζόμενος. ὡς γὰρ διζαζος κριτής, τοὺς μὲν ἀξίους πιμωρεῖται, τοὺς δὲ δυναμένους ΕΛΕΟΥΣ τυχεῖν, ΕΛΕΕΙ. διό φησιν μαχέλιος ὁ μὴ ἀπογνώσιον ἐν τοῖς καταλαμβάνουσι ἡμᾶς περυσταπκοῖς. Τινὲς δὲ ταῦτα ἐρησά φασὶ ἀπὸ τοῦ σθησόμενον τοῦ Ἰσραὴλ ἐγκρατάλειμμα. τινὲς δὲ πλὴν ἀπὸ τοῦ κύρου σιμῶμεν ἐπάνωτον. ἀλλὰ πλὴν ἐν τῇ καθόλου κρισί πρὸς ἀφάρτιον ἀμοιβῶν. ἀπειλῶν δὲ φοβεῖ, καὶ φεραπύει φεραμυθούμενος, ἵνα μὴ τὸ μὲν ἀπαρήρευσιν, τὸ δὲ ἀφάρχον ἀφάρσσηται.

Καὶ

Καὶ πάλιν μνησὶ ὁ Θεὸς τῶ οἰκτρήσασα ὑμᾶς. καὶ διὰ τοῦτο ὑψωθήσεται τοῦ ἐλεῆσαι ὑμᾶς, διότι κριτής ὁ κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. καὶ πῶς καταλειψετε δόξαν ὑμῶν; μακάριοι οἱ ἐμυθόντες ἐν αὐτῶ, διότι λαὸς ἅγιος ἐν Σιών οἰκήσει, καὶ Ἰερουσαλήμ. κλαυθμῶν ἔκλαυσεν. ἐλέησόν με· ἐλεήσατε τὴν φωνὴν τῆς κραυγῆς σου· ἠνίκά εἶδεν, ἐπήκυσέ σου. καὶ δώσει κύριος ὑμῖν ἄρτον θλίψεως, καὶ ὕδωρ στενόν. καὶ οὐκ ἔτι μὴ ἐγγίξασί σοι οἱ πλανάντες σε, ὅτι οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται τῶς πλανάντας σε. καὶ ὡτάσῃ ἀκύνονται τοὺς λόγους τῶν ὀπίσω σε πλανησάντων. οἱ λέγοντες, αὐτὴ ἡ ὁδός. πορευθήμεν ἐν αὐτῇ, εἴτε δεξιὰ εἴτε ἀριστερά. καὶ μὴ ἀνείς τὰ εἶδωλα τὰ φεραγυρωμένα, καὶ τὰ φερακεχυσωμένα λεπὰ ποιήσης. καὶ λικμήσης, ὡς ὕδωρ ἀποκαθημένης. καὶ ὡς κόπρον ὡσαις αὐτά. τότε ἔσται ὁ ὑετὸς τῶ ἀσέρματι τῆς γῆς σου, καὶ ὁ ἄρτος τῶ γενήματος τῆς γῆς σου ἔσται πλησμονὴ καὶ λιπαρός. καὶ βοσκθήσεται σου τὰ κτήνη τῆς ἡμέρας ἐκείνης τόπον πίονα, εὐρύχωρον. οἱ ταῦροι ὑμῶν, καὶ οἱ βόες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν γῆν φάγονται ἀχυρὰ ἀναπεποιημένα ἐν κριθῇ λελικμημένη. καὶ ἔσται ὅππῃ πάντῶς ὄρεος ὑψηλῶ, καὶ ὅππῃ πάντῶς βενῶ μετεώρεος ὕδωρ διαπορευόμενον ἐν τῇ ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν ἀπόλωνται πολλοὶ, καὶ ὅταν φέσωσι πύργοι. καὶ ἔσται τὸ φῶς τῆς σαλήνης, ὡς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἐπαπλάσιον, ἐν τῇ ἡμέρας ὅταν ἰάσσηται ὁ κύριος τὸ σῆλριμμα τῶ λαῶ αὐτῶ, καὶ τὴν ὁδὴν τῆς πληγῆς σου ἰάσσηται.

ἸΟΥΔΑ. Σ. ΟΥ ΚΑΑΤ-ΣΗΣ. Ο. ΟΥ ΚΑΑΤ-ΣΕΤΕ.

ἸΟΥΔΑ. Σ. ΟΥ ΚΑΑΤ-ΣΗΣ. Ο. ΟΥ ΚΑΑΤ-ΣΕΤΕ.

Et rursus expectat Deus, vt misereatur vestri: & propterea in altum tollitur, quoniam iudex Dominus Deus vestri. & vbi relinquitis gloriam vestram? Beati, qui manent in eo; quoniam populus sanctus in Sion habitabit, & Hierusalem fletu fleuit. Misere mei. Miserebitur tui. vocem clamoris tui quando vidit, audiuit te. Et dabit vobis Dominus panem afflictionis, & aquam angustam; & nequaquam ultra appropinquabunt tibi, qui decipiant te, quia oculi tui videbunt eos, qui te seduxerunt, & aures tuæ audient verba post te decipientium, & dicentium, hæc via, ambulemus in ea, siue ad dextram, siue ad sinistram. Et contaminabis idola deargentata, & deaurata comminues, & disperges sicut aquam menstruatæ, & sicut stercus abiciies ea. Tunc erit pluuia semini terræ tuæ, & panis frugum terræ tuæ erit abundans, & pinguis. Et pascentur iumenta tua die illa in loco pingui, & spatioso: Tauri vestri, & boues, qui operantur terram, comedent paleas commixtas hordæo ventilato. Et erit super

Aaa ij

montem omnem excelsum, & super omnem collem eleuatum aqua currens in die illa, cum perierint multi, & cum ceciderint turre. Et erit lux lunæ, quasi lux folis, & lux Solis septula, in die cum sanauerit Dominus contritionem populi sui, & dolorem plagæ tuæ curauerit.

POpuli reuerfionem deinceps vaticinatur, quæ post grauiâ Hieremiæ tempora extitit, cum habitatoribus quidem ciuitas, agricolis autem regio ipsa abundaret. Est verò rursus instauratum templum sub Zorobabele & Iesu, prophetantibus Zacharia & Aggæo: quos Esdras & Neemias infécuti, nihil non ad vrbis perfectionem operæ & industriæ contulerunt; vnde & illa diu permanfit inexpugnabilis: quæ vt propheta significaret, DEVM RVRSVS, VT NOSTRI MISEREATVR EXPECTARE, próque suo IVDICIS OFFICIO, qui de nobis captiuitate digni fuerunt, eidem illos tradidisse; quorum autem MISERERI IVSTVM fuit, conseruasse adjicit: itaque BEATVM ESSE IN IPSO MANERE, aut secundum Symmachi interpretationem, IPSVM SYSTINERE, qui Hierusalem misertus, ipsam rursus sit instauraturus. Caterum aduertendum est vocabulum SANCTVS, vbi POPVLVS SANCTVS habetur, in Hebræa lectione, aliisque etiam editionibus, non immeritò minimè reperiti. Neque enim omnino SANCTVS fuit, qui urbem post reditum POPVLVS habitauit. Quinciam vbi FLETU FLEUIT habemus; NON LVXIT in Hebræo ficubi: Vnde NON FLEBIS Symmachus, NON LVGEBITVR Theodotio dixerunt. Erat enim lætandi NON FLENDI iis occasio, qui urbem DEO MISERANTE receperunt. Iuxta illud; Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. At quod VOCEM CLAMORIS TVI QVANDO VIDIT, AVDIVIT TE SCRIBIT, ita Symmachus; AD VOCEM CLAMORIS TVI, QVEM ADMODVM AVDIVIT FVIT, AVDIT TE. Cuius generis est illud; Secundum fidem tuam fiat tibi. In præfens quidem, ait, PANEM AFFLICTIONIS DABIT TIBI, principium reuerfionis intelligens: quo tempore à vicinis affli-

Pfal. 125.

Math. 9. Mar. 2. Luc. 5. 7

Κολούβας θεαίξει τὴν ἐπίσθον τοῦ λαοῦ μετὰ τὰ γεγονότα ἔπι Ιερემίου κειχθῆ. ἰούλα πεπλήρωτο τῆς μὲν οὐκιστόρων ἢ πόλις, τῆς δὲ γεωργούτων ἢ χώρα. πάλιν δὲ ὁ τῶ Θεῷ ἀνωκοδομήθη ναὸς ἔπι Ζοροβαβέλ καὶ Ἰησοῦ, προσφητεύοντων Ἀγγαῆς καὶ Ζαχαρίου. μετ' οὗ, Εσδρας, εἶτα Νεεμίαις προστελείωσιν τῇ πόλει συνέταραξάν, ἐφ' οἷς ἐμειναν ἔπι πλείων χρόνον ἀνάλωτος. ἄσφθ δὴλδὸν ὁ προσφητής φησὶ. καὶ ΠΑΛΙΝ ΜΕΝΕΙΘ ΘΕΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΤΕΙΡΗΣ ΑἰΗΜΑΣ. καὶ ὅτι ΚΡΙΤΗΣ ὢν ἡμῶν τὸς μὲν ἀξίους ἀρχιμαλωσίας παρέδιδε. οἷς δὲ ΔΙΚΑΙΟΝ ΕΛΕΕΙΝ, ἔσωζε. διδὸ ΜΑΚΑΡΙΟΝ ΤΟ ΕΜΜΕΝΕΙΝ ΕΝ ΑΥΤΩ. ἢ, καὶ Σύμμαχον, ΤΟ ΥΠΟΜΕΝΕΙΝ ΑΥΤΟΝ. οὐκτερήσας γὰρ Ἱερουσαλήμ, ἀνοικοδομήσει πάλιν αὐτὴν. τὸ δὲ ἍΓΙΟΣ, ἐν τῷ ΛΑΟΣ ἍΓΙΟΣ, οὐ προσκείται παρ' Ἑβραίοις, ὅτε καὶ τὸς Σιδόνες τῆς ἄλλων, ἐκίστας. οὐδὲ γὰρ πάντως ἍΓΙΟΣ ὁ τὴν πόλιν μετὰ τὴν ἐπίσθον οὐκισίας ΛΑΟΣ. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ, ΚΛΑΥΘΜΩ ΕΚΛΑΥΣΕΝ, τὸ Ἑβραϊκὸν ΟΥΚ ΕΚΛΑΥΣΕΝ ἔχει. διδὸ Σύμμαχος, ΟΥ ΚΛΑΥΣΕΙΣ φησὶν. ὁ δὲ Θεοδότηων, ΟΥ ΚΛΑΥΘΗΣΕΤΑΙ. εὐφροσύνης γὰρ ἰδὸ χυμὸς, ΟΥ ΚΛΑΥΘΜΟΥ τοῖς ἀπειληφόσι τὴν πόλιν ΕΛΕΘΘΕΟΥ. καὶ τὸ Ἐρχόμενοι δὲ ἤξουσιν ἐν ἀγαλλιάσθ ἀίροντες τὰ δράγματα αὐτῶν. ἀντὶ δὲ τοῦ, ΤΗΝ ΦΩΝΗΝ ΤΗΣ ΚΡΑΥΓΗΣ ΣΟΥ ΗΝΙΚΑ ΕΙΔΕΝ ΕΠΗΚΟΥΣΕΝ ΣΟΥ ὁ Σύμμαχος φησὶ. ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΦΩΝΗΝ ΤΗΣ ΒΟΗΣ ΣΟΥ, ΚΑΘΩΣ ἈΝ ΑΚΟΥΣΘΗ, ΑΚΟΥΕΙ ΣΟΥ. ὁ ποῖον τὸ Κατὰ τὸ πῖπιν σε γνηθῆτω σοι. πρὸς μὲν τὸ παρὸν φησιν, ΑΡΤΟΝ ΘΑΙΨΕΩΣ ΔΟΞΕΙ ΣΟΙ, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπίσθου λέγων, τῆς πρὸς χρόνον ἡλθόντων αὐτοῖς μετὰ

μετὰ γὰρ ταῦτα πᾶσαν αὐτοῖς εὐετησίαν κρεπεπαγγέλλεται, καὶ πλείους παρὰ τὸν ἐλευθεσίαν, τῶ γινώσκον ἔχων, ὅτι πλείων τὸ καθεστῆκεν, καὶ ἀφ' ἀφροῖν πινες ΕΠΑΛΛΟΚΟΤΟΥΣ ΟΔΟΥΣ προσκαλούμενοι. ΟΔΩ γὰρ φησὶ, ΠΟΡΕΥΣΗ μέση τε καὶ ΒΑΣΙΛΙΚΗ τὸς ἐκτεράθεν Ἑκκλησίαν, ὅτε καὶ ΜΙΑΝΕΙΣ τὰ εἰδωλα μαρὰ ταῦτα, καθεστῆκεν τῆς ἀγῶν ἀκαθάρτων ἡγῆ μῆρος. τότε σοι τὰ τὸ εὐδελίας, μέγρε τῆς ἀλόγων ζώων, γεωργικῶν δὲ μάλιτα τὸ προστελέειν. σαματικῶν δὲ μέγρε τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῖς προσεχῶν, ἐπάγει τὸς γεωτέρας τοῖς τῶτων ἀξίους, καὶ τὸν αὐτῶν χρόνον προσοδὸς λέγων. ἐν ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΕΚΕΙΝΗ ὅτ' αὐ ἀπολούνται πολλοὶ, καὶ ὅταν πῆσῶσι πυργοί. ἢ κατὰ Σύμμαχον, ΕΝ ΗΜΕΡΑ ΣΦΑΓΗΣ ΠΟΛΛΗΣ, ΕΝ ΤΩ ΠΕΣΣΕΙΝ ΜΕΓΑΛΟΥΣ, καὶ τὸν τῆς κρίσεως διηλονότι χυμῶν. ΠΟΛΛΟΙ γὰρ κατ' Ἑβραίων ἀπολούνται τὸν χρόνον, ἐν ᾧ καὶ τὰ ἐπιγγαλμῶνα τοῖς ἀξίους δοθήσεται, ἀπὲρ ὅτιν ὑδὸρ διαπορευόμενον ἐπιπαντοσ οροῦς ὑψηλοῦ καὶ βοῦνου. καὶ δὲ Σύμμαχον, καὶ ἐπιπαντοσ βοῦνου ἐπιρμενου διαίρεσεις ἀγῶγων ὑδατων. ἄσπερ δὲ Σιών ὕρος τὸ ἐπουράνιον πολλάκις ἐλέγμεν, οὕτως αἱ πολλὰ μοναὶ πρὸς τὸ πατέρι, ὀρη ὅτιν ἕρῶνα πρὸς τὸ ἀξίαν ἀποδιδόμενα, ἐφ' ᾧ τὸ ἀφ' ἀφροῦ μῶνον ὑδὸρ τὸ ἀπὸ πηγῆς ἀναβλύσον ἐν εἰν πρὸ τῆς φησὶν. Ὅτι πρὸς σοι πηγὴ ζωῆς, ἀφ' ἧς ὁ ποταμὸς τῶ Θεῷ προσχέεται, πρὸ τῆς γέγραπται. Ὅτι τὸ αὐτὸς Θεῷ ἐπιπλήθη ὑδάτων, καὶ τὸ ποταμὸς τῶ ὀρημάσθ εὐφραίνεσι τὸ πόλιν τῶ Θεῷ ὅς ὅτιν ὁ μονογενῆς τῶ Θεῷ λόγος. οὐ μεταλαβόντες, ἀθανάσιαν ἔξομεν, καὶ ζῶν, ἀπὲρ ὅτι κατ' ἕσταν αὐτοῖς. ὅτε καὶ αὐτῆ φησιν, ἢ κῆσις ἐλευθερωθῆσθαι τὸ δελίας τὸ φθορῆς, ἀπολήψεται τῆς καμάτων τὸς ἀμοιβῆς, ἄσπερ ἡΛΙΟΣ τε καὶ ΣΕΛΗΝΗ μείζον φῶς καὶ δόξαν λαμβάνοντες, ἀπὲρ δὴ καμῶντες τῶ Θεῷ καλῶς διακονῆμενοι νέμασι. ταῦτα δὲ ἔσται ὅτ' αὐ οἱ

ἡ ἀφροῦ

ἡ παρατί- νται ἢ πα- ρατίσσειαι

gebantur. Deinceps enim omnem illis vbertatem & copiam denuntiat, imprimisque errore carentem securitatem; cum eodem se liberari semel agnoscent: quantumvis non defuturi sint, qui aduertere, & IN VIAS QVAS LIBET inducere conentur. VIA enim, aiunt, media, & REGIA, aliis vtrunque declinat, AMBVLABIS, cum execranda idola ista, tanquam iudicio tuo turpe aliquid & execrandum maximè, contaminaueris. Tum demum tibi omnia ad bruta vsque, sed ea maximè, quæ agrorum cultui subserviunt, prosperè cessura sunt. At corporis hucusque promissionibus adhibitis diuiniore iam, notato tempore, adiungens, ID EODIE futurum ait, QVO PERIERVNT MVLTII, ET CVM CECIDERINT TVRRES: Aut secundum Symmachi interpretationem, IN DIE INTERFECTIONIS MVLTÆ, CVM CADENT MAGNI; quibus iudicij tempus iudicasse putamus. MVLTII enim illo tempore PERIVNT, in quo dignis tribuentur quæ annuntiata sunt, AQVA nimirum MONTEM EXCELSVM OMNEM, ET COLLEM PERCVRRENS, AVT ETIAM si interpretationem Symmachi requiris, SVPER OMNEM COLLEM EXCELSVM DIVISIONES DVCTARVNT AQVAVM. Vt autem mon-
Ioh. 14.
tem Sion, super caelestem persæpe diximus: Sic multæ illæ apud patrem mansiones, MONTES quidam caelestes, singulis pro meriti ratione assignati fuerint, quos percurrens aqua eo fonte sca-
Psal. 35.
turari, de quo legitur; Apud te fons vitæ: à quo flumen Dei illud emanat, quod his verbis significatur; Flumen Dei re-
Psal. 64.
pletum est aquis, & illis etiam; Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Ver-
Psal. 45.
bum Dei scilicet vnigenitum, cuius facti participes immortalitatem & vitam (quæ quidem eius essentiam consequuntur) tum demum habituri sumus; cum ipsa creatura seruitute & corruptione li-
Rom. 8.
berata, sua feret laborum præmia; non aliter quàm SOLEM & LVNAM maius lumen, & gloriam amplioem consecutos esse videmus, tanquam qui Dei voluntati bene paruerint. Est verò istud eum demum futurum, cum qui interne-
A a a iij

tione digni sunt, eidem tradentur; & qui in hac vita elate & superbe se gerunt, amputato fastu tollentur. Atque inde est Aquila isthac, quæ sequitur, interpretatio; ILLO DIE MVLTIS INTERFECTIS CVM CECIDERINT ELATI, ET CVM SAN AVERIT DOMINVS CONTRITIONEM POPVLI SVI. NVLLA RVRSVM ISRAELIS, NVLLA IACOBI MENTIO ADDITA EST; vt dignus omnibus, quæ promittuntur, dona proponi demonstret. Inde igitur excitatus Apostolus ait, Nam expectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat; quia & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei: In quibus idem ille filiorum libertatem intelligit, ac POPVLI SVI SANATIONEM propheta. Tantam enim adeo in tertis contritionem passos esse constat, vt merito dicatur; Cor contritum & humiliatum Deus non destruet. Item; Sacrificium Deo spiritus contribulatus. Hinc est & Pauli illud; Nam & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus onerati. Deinde peccatorum onere premebantur, iuxta illud; Lugebo multos eorum, qui ante peccauerunt, neque tamen poenitentiam egerunt. Sed Deus reparabit contritiones eorum

Rom. 8.

1. Sal. 50.

2. Cor. 5.

2. Cor. 12.

ἀξιοί σφαγή ὡς δὲ δὴσονται, καὶ οἱ ἐν τῷ παρόντι βίω ἐπιηρώσοι καὶ μεγάλαυχοι πέσωσι, καὶ θάψουσιν τῶν ἰσχυρῶν λαμβάνοντες. διό φησιν ὁ ἀκούων· EN H MERA AΠΟΚΤΑΜΕΝΟΥ ΠΟΛΛΟΥ, EN ΤΩ ΠΕΣΕΙΝ ΜΕΓΑΛΥΝΟΜΕΝΟΥΣ, ΚΑΙ ΟΤΑΝ ΙΑΣΗΤΑΙ ΚΥΡΙΟΣ ΤΟ ΣΥΝΤΡΙΜΜΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΑΥΤΟΥ. ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΜΝΗΣΘΗ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ, ΟΥΔΕ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒ. ΠΑΥΛΟΣ ἔφησεν· Ἡ γὰρ ἀξίω παρέσται τῆς ἐπαγγελίας τῶ δώρου. ἐντεῦθεν ὁ ἁγίος Σπύριτος ἔφησεν· Ἡ γὰρ ἀποκτενομένη καὶ κτενομένη τὴν ἀποκτενομένην τῆν ἰσχυρῶν Θεοῦ ἀπειδέχεται, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτενομένη ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς, εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῆς τέλει τοῦ Θεοῦ. τέλει λέγειν ἐλευθερίαν, ἢ ὁ παρρησίας εἶπεν ΙΑΣΙΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ. πολλὴ γὰρ εἶχον συντριβὴ ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς, ὡς λέγεται· Καρδίαν συντετριμμένην, καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξεδείξεται. καὶ, Ὁυσία τῶ Θεοῦ πνεῦμα συντετριμμένην. ὅθεν φησὶν ὁ Παῦλος· Οἱ γὰρ ὄντες ἐν τῷ σιλίῳ σενάξιοι βαρυνόμενοι, καὶ ὅτι τοῖς ἀμαρτανύουσιν ἐβαρύνοντο, καὶ τὸ Περθῆσα πολλὰς τῶν ἀμαρτανύουσιν καὶ μὴ μετανοήσαντων. ἀλλ' ἀνακτιστάται αὐτῶν ὁ Θεὸς τὰ συντριμμάτα

† ΠΙ ΠΙ ΠΙ Ἰδοὺ τὸ ὄνομα † κυρίου ἔρχεται διὰ χρόνους πολλῶν. καὶ ὁ μῦθος θυμὸς μετὰ δόξης. τὸ λόγιον τῶν χειλέων αὐτῶν, τὸ λόγιον ὀργῆς πλήρες. καὶ ἡ ὀργὴ τῶ θυμῶ αὐτῶν ὡς πῦρ ἐδεται. καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῶν ὡς ὕδωρ ἐν φάραγγι, σύρον ἡξί εἰς τῶ τραχήλῳ, καὶ διαιερέθησεται τῶ ταραξία ἔθνη ἐπὶ πλανήσει ματαία καὶ διώξεται αὐτῶν πλάνησις, καὶ λήψεται αὐτῶν κατὰ πρῶτον αὐτῶν. μὴ διαπαντὸς δεῖ ὑμᾶς εὐφραίνεσθαι, καὶ εἰσπορεύεσθαι εἰς τὰ ἀγία μὲ διαπαντὸς, ὡσεὶ ἐορτάζοντες, καὶ ὡσεὶ εὐφρανομένης εἰσελθεῖν μετὰ αὐλοῦ

ΟΙ Γ. ΕΡΧΕΤΑΙ ΜΑ. ΚΡΟΘΕΝ. Σ. ΦΑΕΓΟΜΕΝΟΣ ΟΤΜΟΣ ΑΥΤΟΥ.

† ΠΙ ΠΙ ΠΙ αὐλοῦ εἰς τὸ ὄρος † κυρίου, ὡς τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραὴλ; καὶ ἀκυσὴν ποιήσει † κύριος τὴν δόξαν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ τὸν θυμὸν τῶ βραχίονος αὐτῶν, δεῖξαι μετὰ θυμὸς καὶ ὀργῆς καὶ φλογὸς κατεσθιούσης κεραυνώσῃ βιαιῶς, καὶ ὡς ὕδωρ καὶ χάλαζα συγκαταφερομένη βία. διὰ γὰρ τῆς φωνῆς † κυρίου, ἠττηθήσονται Ἀσσύριοι τῇ πληγῇ ἢ ἀν' αὐτὰ ἔξῃ αὐτῶν, καὶ ἔσται αὐτῶν κυκλόθεν, ὅθεν ἦν αὐτῶν ἡ ἐλπίς τῆς βοηθείας, ἐφ' ἣν αὐτοὶ ἐπεποιθεῖ. αὐτοὶ μετὰ τυμπάνων καὶ κιθάρων πολεμήσουσιν αὐτὸν ἐκ μεταβολῆς. ἢ γὰρ ὡς ἡμερῶν ἀθετηθήσῃ. μὴ καὶ σοὶ ἠτοιμάσθη βασιλεύειν φάραγγα βαθείαν, ξύλα κείμενα, πῦρ καὶ ξύλα πολλὰ. ὁ θυμὸς † κυρίου, ὡς φάραγγε ὑπὸ θεῖς κρομῆν.

† ΠΙ ΠΙ ΠΙ

† Α. Ο. ΟΤΙ ΑΠΟ ΦΑ. ΝΗΣ. Σ. ΑΠΟ ΓΑΡ ΦΑΝΗΣ.

† Ο. ΚΑΙ ΕΝ ΠΟΛΕ. ΜΟΙΣ ΑΦΟΡΙΣΜΟΙ.

† ΠΙ ΠΙ ΠΙ Ἐπὶ οἱ καταβαίνοντες εἰς Αἴγυπτον ἐπὶ βοήθειαν. οἱ ἐφ' ἵπποις πεποιθότες, καὶ ἐφ' ἄρμασιν. ἐσι γὰρ πολλὰ, καὶ ἐφ' ἵπποις πλήθος σφόδρα, καὶ οὐκ ἤκυσαν πεποιθότες ἐπὶ τὸν ἄγιον τῶ Ἰσραὴλ, καὶ τὸν Θεὸν οὐκ ἐζήτησαν. καὶ αὐτοὶ σοφὸς ἦγεν ἐπ' αὐτῶν κἀκὰ, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ἢ μὴ ἀθετηθῆ. καὶ ἐπανασήσεται ἐπ' οἴκους ἀνθρώπων πονηρῶν, καὶ ἐπὶ τὴν ἐλπίδα αὐτῶν τὴν ματαίαν, Αἴγυπτιον ἀνθρώπων, καὶ ἢ Θεὸν, ἵππων σάρκας, καὶ οὐκ ἐσιβοθήσῃ. ὁ δὲ κύριος ἐπάξει τὴν χεῖρα αὐτῶν ἐπ' αὐτῶν, καὶ κοπήσουσιν οἱ βοηθῶντες. καὶ ἅμα πάντες ἀπολοῦνται μαχαίρα, ὅτι οὕτως εἶπέ μοι κύριος, ὃν τρίπον ὅταν βοήσῃ ὁ λέων, καὶ ὁ σκύμνος ἐπὶ τῇ θύρᾳ ἢ ἔλαβε, καὶ κεκράξῃ ἐπ' αὐτῇ, ἢ ὡς ἀν' ἐμπλησθῆ τὰ ὄρη τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἠττηθήσονται, καὶ τὸ πλήθος τοῦ θυμὸς ἐπλήθησαν. οὕτως καταλήσεται † κύριος σαβαὼθ ἐπιστρατεύσας ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σιών, ἐπὶ τὰ ὄρη αὐτῆς. ὡς ὄρνεα πετόμενα, οὕτως ὑψοῦσονται † κύριος σαβαὼθ ὑψοῦ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐξελεύσεται, καὶ ὑψοῦσεται, καὶ σώσει. ἐπιστράφητε οἱ τὴν βαθείαν βουλήν βουλευόμενοι, καὶ ἀνομον. ὅτι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπαρνηθήσονται οἱ ἄνθρωποι τὰ χειροποίητα αὐτῶν τὰ ἀργυρᾶ, καὶ τὰ χρυσᾶ, ἀ ἐποίησαν αἱ χεῖρες αὐτῶν, καὶ πεσέσεται Ἀσσοῦρ οὐ μαχαίρα ἀνδρὸς, οὐ δὲ μαχαίρα ἀνθρώπου καταφάγεται αὐτὸν, καὶ φεύξεται οὐκ ἀπὸ πρῶτου μαχαίρας. οἱ δὲ νεανίσκοι, ἔσονται εἰς ἠττημα. πῦρ γὰρ ὑψοῦσονται, ὡς χάρακι, καὶ ἠττηθήσονται.

† ΚΑΙ ΠΕΣΕΤΑΙ Ο ΒΟΗΘΟΥΜΕΝΟΣ.

† Ο. ΠΑΡΗ ΠΟΙΗ. ΜΑΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΦΑΝΗΣ ΑΥΤΑΝ ΟΥ ΜΗ ΗΤΤΗΘΗ, ΚΑΙ ΑΠΟ ΠΑΝΘΟΥΣ ΑΥΤΑΝ ΟΥ ΜΗ ΥΠΕΤΑΘΗ.

† ΤΗ ΒΡΑΣΙΕΙ. Σ. ΟΥ ΤΗ ΒΡΑΣΙΕΙΣ. Α. ΟΥ ΤΡΙΑΝ.

† ΟΙ Γ. ΤΟΙ ΙΣΡΑΗΛ.

† ΑΦΑΙΡΟΥΝΤΑΙ Α. ΑΠΟΚΡΥΦΤΕΙΝ. Σ. ΑΠΟΒΑΛΟΥΝΤΑΙ. Ο. Α Π Ρ Ε Ο Ν Τ Η Β ΑΝΗΡ ΤΑ ΒΑΛΛΑ ΑΥΤΟΥ, ΑΡΙΤΡΙΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΤΑ ΒΑΛΛΑ ΤΟΥ ΧΡΥΣΙΟΥ ΑΥΤΟΥ. † ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ. † Α. ΑΜΑΡΤΗΜΑ.

ἸΠΠΙ ΔΕ ΦΕΥΓΩΝ ΑΛΩΣΕΤΑΙ. ΤΑΔΕ ΛΕΓΕΙ ΚΥΡΙΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΟΣ
ἔχει ἐν Σιών σπέρμα, καὶ οἰκίαι ἐν Ἱερουσαλήμ.

Ecce nomen Domini venit post multum tempus : ardens furor cum gloria. Eloquium labiorum eius, eloquium iræ plenum, & ira furoris eius sicut ignis deuorat. & spiritus eius, sicut aqua in valle, trahens veniet vsque ad collum, & diuidetur, vt turbet gentes super errore vano, & persequetur eos error, & capiet eos in conspectu ipsorum. Nunquid semper oportet vos lætari, & semper ingredi in sancta mea, quasi festa celebrantes, & quasi lætantes, vt ingrediamini cum tibia ad montem Domini, ad Deum Israel? Et auditam faciet Dominus gloriam vocis suæ, & furorem brachij sui ostendet cum furore & ira, & flamma comburente fulminabit vehementer, & tanquam aqua & grando, quæ vi deorsum fertur. Ad vocem enim Domini superabuntur Assyrij plaga, qua percutis eos: & erit ei per circuitum, vnde habebat spem auxilij, in quo ipse confidebat. Ipsi cum tympanis & citharis pugnabunt contra eum ex commutatione. Non enim ante dies reicietis. Nunquid etiam tibi paratum est regnare in vallem profundam, in ligna iacentia, in ignem & ligna multa? furor Domini tanquam vallis sulphure succensa.

ca. xxxi.

Qui descendunt in Ægyptum auxilij causa; qui in equis confidunt, & in curribus. Sunt enim multi, & in equis multitudo ingens, & non audiuerunt consilij super sanctum Israel, & Deum non quaesierunt. & ipse sapiens induxit super eos mala. Et verbum eius non frustrabitur, & insurget in domos hominum malorum, & in spem eorum vanam, Ægyptium hominem, & non Deum, equorum carnem, & non est auxilium. At Dominus inducet manum suam in eos, & laborabunt qui auxiliantur, & simul omnes peribunt gladio, quoniam sic dixit Dominus, quemadmodum cum clamavit leo, & catulus ob prædam, quam caput, & vociferabitur super ea, donec impleantur montes voce eius, & victi sint, & multitudo furore eius exterrita est: Sic descendet Dominus exercituum, vt prælietur in monte Sion, in montibus eius. Sicut aues volantes, sic proteget Dominus exercituum Hierusalem, & eripiet, & fouebit, & seruabit. Conuertimini qui profundum consilium inieratis, & iniquum filij Israel, quia die illa abiicient homines idola sua argentea, & aurea, quæ fecerunt manus eorum. Et cadet Assur non gladio viri, neque gladius viri comedet eum, & fugiet non à facie gladij, iuuenes autem superabuntur. petra enim circundabuntur, quasi vallo, & vincuntur. qui autem fugit, capietur. Hæc dicit Dominus, Beatus qui habet in Sion semen, & domesticos in Hierusalem.

* ἐλευ-

* * * ἐλευθέρωσιν. ὁ δὲ πολ-
λοὶ πεποιήκασι θεοσεβείας ὑποτάσσοντες τῷ
βίον Εἰδωλικὸν καὶ αἰγυ-
πτιον. τῶτοις ὅτι (ὡς ἀπὸ τῆς
ἀρχιμαλασίας ἐπαυδοῦν. ὡς γὰρ Λεων
φρονῶν ἐπιθροῦ τροφῆς κηθῆς,
τοῖς ποιμνίοις ἐφάλλεται, & κραυγῆς
ποιμένων, οὐ διοκοντῶν
πληθῶς ἐπιστρέφοντος.
ὅπου τοῖς πολεμίοις ὁ κύριος ὅπως ἐξε-
λείται τὸν Ἰσραήλ. ἀγαθὸν δὲ τῷ Ἱερου-
σαλήμ ἕως αὐτῶν ὑπερασπίσει,
ὡς ὄρνις τῶν ἐν καρδίᾳ νεο-
τῶν. ὅθεν ὁ Σύμμαχος ἀπὸ τῆς κη-
κραῆς ἐπ' αὐτῆς ἔως ἐμπλη-
σθητὰ ὄρη τῆς φωνῆς αὐ-
τοῦ, καὶ ἠττήθησαν, ἕως ἐξέ-
δωκεν. Πληρώματος ποιμένων
ἀποφωνῆς αὐτῶν οὐκ ἠτ-
τήθησεται, οὐδὲ ἀποπλη-
θῶς αὐτῶν οὐκ ὑποταγή-
σεται. καὶ δὲ τὸ ἕκδοσιν τῶν ἐξ Ἰσραήλ
νοητῶν ἕως αὐτῶν λέοντα βόη. ὡρο-
καταπλήττονται τὰς ἀγέλας καὶ τὰς ἀφροσύ-
νας ἕως ποιεῖν τὸ ἐφοδὸν, ἕως καὶ κύριος
ὡροκαταπλήττων ἀπὸ τῆς ἀγέλας, & μετανοῶσιν
ὅτι φέρει τὸ δίκτυον. ἄσπερ ἔν καὶ τοῖς Λαου-
είοις μεταλαυχῆσαι σιέπαι τὸν Ἰσραήλ,
καὶ ἀπὸ τῆς ἀειχρῶν τῆς μετὰ τὴν ἐπα-
υδοῦν ὅτι τεθεῖται αὐτῶ. τῶς ἐκεῖνός
γὰρ τῆς ἀφροσύνης τὴν ἐπὶ τῆς ἀφροσύ-
σιν. τὴν δὲ τοῦ λέοντος ὅτι τῆς
ἐξ Ἰσραήλ. Τίς παρελήφασιν, μηδὲ τὸν τῶ
ἀλόγων παρεχρήστων τῶς τὸν ἡγεμόνα
θεὸν φέρον. ὅθεν καὶ τὰ λέοντων φη-
σὶν ὑμῶς ἀφροσύνη. μετανοῶσιν δὲ, καὶ ἀ-
φροσύνη νεοτῶν ὄρνις ὑπερ-
μαχῆσεται. κατὰ δὲ τὴν ἀφρο-
σύνην ἐξήγησιν, ποικίλη γέροντι ἐφ' ἡμῶς ἢ
τοῦ σωτήρος ὅτι κούρα. πάντας γὰρ ἀν-
θρώπους ὁ νοητὸς εἶλεν Λαούεμος. ἀλλὰ Χει-
ρὸς οἷα Λεων, ὅτι τῆς ἀφροσύνης αὐτῶ κα-
τήρηκεν αὐτοῖς, τῶ ῥήματι τοῦ ἁμαρ-
τωτοῦ, τῆς Σιών τῆς ἀφροσύνης ὡρο-
αγωνισάμενος. ὁ μὲν γὰρ ἠπάει, τὴν
οἰκουμένην ἅλλω καταλήσμεν τῆ χει-

Liberta-
tem: quod multi certe fecerunt, qui à pietate ad vitam IDOLOLATRICAM ET ÆGYPTIAM defecerunt. Istis autem reuertionem à captiuitate adiungit. Vt enim LEO, inquit, AD PRÆDAM CIBI causa conuersus, in greges ipsos irrui, nihil PASTORVM CLAMOREM, NIHIL INSEQUENTIVM MULTITVDINEM MORATVS; sic hostes adgrediens Dominus Istaëlem ipsum liberabit. At vbi Hierosolymam vsque perduxerit, sic eosdem rursum proteget, vt solet IN NIDÓ PVLLOS SVOS AVIS DEFENDERE. Atque hinc est, vt pro quibus hinc habemus, ET VOCIFERABITVR SVPER EA, DONEC IMPLEANTVR MONTES. EIVS VOCE, ET VINCANTVR, SIC EXTVLERIT Symmachus; COMPLNTIBVS OMNIA PASTORIBVS A VOCE EORVM NON VINCETVR, NEQVE A MULTITVDINE EORVM SVBIICIETVR. Verùm si ad septuaginta interpretes respicis; ita habeas. LEONEM ferunt, postquam RVGITV primùm greges & pastores terruerit, eosdem aggredi. Ad hunc modum & DOMINVS ipse, postquam minas proposuit, non poenitentes vlciscitur; quod vel in superbientibus Assyriis videas; atque etiam cum ab accolarum iniuria, quam post reuertionem patiebatur, Istaëlem tueri placuit. Ad vtrumlibet similitudinem alteram accommodauit. At quæ LEONEM habuit, non defunt, qui ad Istaëlitas referant, qui ne ferarum quidem metum erga Deum ducem suum retinuerunt. Vnde & in cos se LEONVM more gesturum significat; Alias si poenitere & respiscere contigerit, eosdem se, AVIS instar, quæ PVLLOS TVETVR, ESSE PROTECTVRVM. Tale verò & ipsi etiam, si ad priorem sensum respicimus, Saluatoris auxilium sumus experti. Omnes enim quotquot sunt, mortales, intelligibilis ille ceperat Assyrius; nisi Christo ipso tanquam LEONE irruciente, verbo oris eius, qui SIONIS Ecclesie nomine decertauit, occidisset. Se nanque orbem terrarum, vt nidum, manu

Bbb

C. XXXII.

Ecce enim rex iustus regnabit, & principes cum iudicio impet-
 rabunt: & erit homo occultans sermones suos, & occultabitur,
 vt ab aqua, quæ fertur. Et apparebit in Sion sicut fluuius currens, in-
 clytus in terra sitienti: & non erunt amplius confidentes in homi-
 nibus: Sed aures suas ad audiendum dabunt, & cor infirmorum at-
 tendet vt audiat: & linguæ balbutientium statim discent loqui pa-
 cem, neque amplius dicent stulto, vt princeps sit, neque amplius di-
 cent serui tui, Tace. Stultus enim stulta loquetur, & cor eius vana in-
 telliget ad perficiendum iniqua, & loquendum errorem ad Domi-
 num, vt dispergat animas esurientes, & animas sitientes vacuas fa-
 ciat. Consilium enim malorum iniqua cogitabit, interficere humi-
 les sermonibus iniquis, & dissipare verba humilium iniudicio. Pij
 autem prudentia cogitarunt, & hoc consilium manebit.

Interpretes LXX. isthæc cum præ-
 cedentibus iungunt. Cum enim præ-
 mississent beatum existere, qui in Sione
 semen haberet, & domesticos in Hieru-
 salem; ordine iam, **ECCĒ ENIM
 REX IUSTVS REGNABIT**, ad-
 iunxerūt. Quod quia in Hierusalē futu-
 rum est, non eos immeritò, qui eius fu-
 turi sunt participes, **BEATOS** appellat.
 Verùm ea ipsa, de quibus agimus, alte-
 rius esse principij voluerunt alij. Quo fit,
 vt consentientibus planè cæteris, **ECCĒ
 AD IUSTITIAM REGNABIT
 REX**, interpretatur Symmachus. Cre-
 dant Hebræi quantumlibet ad Zoroba-
 belem, qui ducto à Iuda & Dauide ge-
 nere, liberato restitutorque populo im-
 perauit, sermonem referri, & per prin-
 cipes **CVM IUDICIO**, Iesum ipsum
 Sacerdotem designari: nunquam tamen
 efficient, vt cum verbis istis, **APPA-
 RĒBIT IN SION, SICVT FLVIVS
 CVRRENS, INCLYTVS IN TER-
 RA SITIENTI**, & quæ deinceps se-
 quuntur, conuenire possint. Tanquam
 igitur ea, quæ Hieremiæ temporibus
 essent euentura, absoluisset; alium iam
 de Christi diuina in terris apparitione
 sermonem exorditur. Solum enim **I-
 STVM** inter mortales **REGEM** fuisse;
 Apostolos autem Ecclesiæ ipsi **CVM I-
 UDICIO** præfuisse notum est. Deinde
 ad statum reuocata gentis confirman-
 dum ea coniungi bona decuit, quæ istis
 per Christum maxima contigissent, &
 quæ secuturis paulo post, progressu lon-
 go temporis erant euentura. Eos verò

ΗΜΕΝ ΤΗΣ ΕΣΘΟΜΗΚΟΝΤΑ ΕΚΔΟΣΙΣ (Cuiά-
 τή ταιδτα τοῖς εἰρημνοῖς. παρρησια
 γὰρ τὸ μακρότερος ἐστὶν ἐν Σιών ἀπέρμα,
 καὶ οἰκείως ἐν Ἱερουσαλήμ, ἀκαλλήθως ἐπιή-
 γαγε τὸ ἸΔΟΥ ΓΑΡ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΙ-
 ΚΑΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΙ. ἐπεὶ γὰρ ταύ-
 τα μέλλει γίνεσθαι ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐκόντως
 ΜΑΚΑΡΙΖΕΙ τὸς τῶν Σπολαύων μέλ-
 λοντας ἐν αὐτῇ. οἱ δὲ λοιποὶ τὰ γινώσκοντες ἅμιν
 ἀρχῆς ἐτέρας ἀπέδωκεν. διό φησι Σύμμαχος
 ἸΔΟΥ ΕἰΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ
 ΒΑΣΙΛΕΥΣ Εἰ ΒΑΣΙΛΕΥΣ, συμφώνως
 τοῖς ἄλλοις. οἰήσονται μὲν οὐκ ἀπὸ τῶν Ἑβραίων
 εἰς Ζοροβάβελ τὸν λόγον ἀνάγεσθαι, ὅς ἐξ
 Ἰδου καὶ Δαβὶδ καταρτίσθαι, ἢ ἔξω μετα-
 τῶ ἐπάνωθεν τῶ λαοῦ. ἀρχοντας δὲ ΜΕΤΑ
 ΚΡΙΣΕΩΣ τὸς παρὰ τὸν Ἰησοῦ τὸν ἱερέα
 φήσουσι λέγεσθαι. ἀλλ' οὐ (Cuiάδει τὰ ἐφε-
 ξῆς τὸ, ΦΑΝΗΣΕΤΑΙ ΕΝ ΣΙΩΝ ΩΣ ἡ τὸ
 ΠΟΤΑΜΟΣ ΦΕΡΟΜΕΝΟΣ ΕΝ ΔΟ-
 ΞΟΣ ΕΝ ΓΗ ΔΙΨΩΣΗ. ὡς οὐκ πλη-
 ράσας τὰ παρὰ τῆς Ἱερειῆς γέγονεν ὁ λό-
 γος, ἐξ ἐτέρας ἀρχῆς τὰ παρὰ τῆς θεοφα-
 νείας θεασίξει Χριστὸς. ΒΑΣΙΛΕΥΣ
 γὰρ μόνος ἐν ἀνθρώποις πέριψε ΔΙΚΑΙ-
 ΟΣ: καὶ οἱ Σπολαῖοι τῆς ἐκκλησίας κα-
 τὰ ΚΡΙΣΙΝ ἠγήσαντο πῶς αὐτοῦ. καὶ
 ἡ ἀκόλουθον τῆ μετὰ τῶ ἐπάνωθεν κα-
 τὰ τὴν ἐθνὸς τῆς ἀγαθῆς ἐπι(Cuiά-
 φθλιῶν τὰ μέγιστα. Διό φησι Χριστὸς τούτοις
 γινόμενα, καὶ τοῖς μετὰ γέγονεν ὅληρον
 τὰ μετὰ πλείων ἐσόμενα. ΜΑΚΑ-
 ΡΙΟΥΣ

ΡΙΟΥΣ δὲ λέγει τὸς ἐπὶ Χριστὸς τῆς ἐκ-
 κλησίας οἰκίαντας, παρὸς ἑς φησιν ὁ σωτήρ,
 Ὅτι πολλοὶ παρρησια καὶ δικαιοῦ ἐπέθυμη-
 σαν ἰδέναι ἢ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον. ὁ μὲν γὰρ
 δὲ μακρότερος οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπεσιν. ἔ-
 τοι δὲ εἰσιν οἱ Διό πνεύματος οἰκειαθέντες
 αὐτῶ, καὶ Χριστὸν καρποφοροῦντες ἐν Σιών
 τῆ νοητῆ. ἐχρήμαδον δὲ οἰκείως καὶ πνεῦμα
 τὸς ἀγάπης μεταγαγάς. καὶ ἄμφω δὲ ΔΙ-
 ΚΑΙΟΣ ὁ Χριστὸς, καὶ ὡς αὐτὸ δικαιοσύνη, καὶ
 ὡς καὶ σάρκα γενόμενος ἄμωμος. ΚΑΙ ΒΑ-
 ΣΙΛΕΥΣ Εἰ Φησιν ΕἰΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥ-
 ΝΗΝ. καὶ ἡ δὲ λέγων βασιλείαν οὐκ εἰς δό-
 ξαν ἀνθρώπων, ἢ τῆς ἐκ τῶν πημῶν, ἀλλ' εἰς
 ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ. ἔτω καὶ Οἱ ΑΡΧΟΝ-
 ΤΕΣ αὐτῶς χρηματίζεσθαι, ὅς ἀνθρώπων
 λαβόντες ἀξίωμα ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ, ἀλλ' εἰς
 ΚΡΙΣΙΝ. ὅσῳ ἐξέδωκεν οἱ λοιποὶ. ΚΑΙ
 ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΕἰΣ ΚΡΙΜΑ ΑΡΘΟΥ-
 ΣΙΝ. ἀπὸ δὲ τῶ ΚΑΙ ΕΣΤΑΙ Ο ΑΝ-
 ΘΡΩΠΟΣ ΚΡΥΠΤΩΝ ΤΟΥΣ ΛΟ-
 ΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥ. ὁ Σύμμαχος ΚΑΙ
 ΕΣΤΑΙ Φησιν, ΑΝΗΡ ΩΣ ΑΠΟΚΡΥ-
 ΦΗ ΑΠΟ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΛΑΙ-
 ΛΑΠΟΣ. δηλῶν, ὡς ὁ ΒΑΣΙΛΕΥΣ
 ἀπὸ τῶ φῶσιν ὑπάρχων Θεός, κρύπτων
 αὐτῶ τῆς θεότητος, καὶ ἀκλύας δὲ φησιν, ΩΣ
 ΚΡΥΠΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑ. ΚΑΙ ΑΠΟ-
 ΚΡΥΦΗ ΕΝ ΤΙΝΑ ΓΑΜΑΤΟΣ. καὶ δὲ
 τὸς ἐσθόμηνοντα, ἐπειδὴ πάντα ἐλάλη ἐν
 ὠψοσολαῖς, ὅς καὶ λέγει τὸς Δαβὶδ.
 Ανοῖξω ἐν ὠψοσολαῖς τὸ στόμα μου, ὡς καὶ
 ἰδὼν τοῖς μαθηταῖς ἐξηγήσθαι ἔλεγεν ὁ μὲν
 δέδοται γινώσκαι. ΚΑΙ ΚΡΥΒΗΣΕΤΑΙ
 φησιν, ΩΣ ΑΦΥΔΑΤΟΣ ΦΕΡΟ-
 ΜΕΝΟΥ. τῆ ΠΑΝΘΟΣ ΓΑΡ ΦΕΡΟ-
 ΜΕΝΟΝ καὶ Σπυλλύμνον, τὸ πλῆθος τῶ
 Ἰουδαίων λαοῦ. καὶ τὸς ἐξ αὐτῶν (Cuiάμε-
 νος αὐτῶ, τῆ καλεῖται πειρασμός οὐδὲν ἀφελθῆ-
 ναι, ὅτι μὴ πάχυν ἠβέλετο. Τοῖς προῦ
 λίθας βαλλόντων, αὐτὸς ἐπορευέτο Διό μέ-
 σε αὐτῶ, καὶ παρήγεν οὕτως. τῆ ἐστὶ φρον-
 τίζων οὐδὲν. διό φησιν ὁ Δαβὶδ. Οὐκ ἀφε-
 λήσῃ ἐξ ἑσθῶς ἐν αὐτῶ; καὶ ἵδὸς ἀνομίας οὐ
 παρρησια τῶ κακώσων αὐτῶν. ὅθεν ἔξ Ἰ-
 δουαὶ Σπυλλύμνον τὸς λόγους, τοῖς μαθηταῖς

BEATOS prædicat; qui sub Christo Ec-
 clesiam incoluerint: ad quos Saluatorem
 in hunc modum esse locutum legimus;
 Multi prophetae & iusti cupierunt vide-
 re, quæ videtis, neque tamen viderunt.
 Vestri autem beati oculi, quod videant.
 Eiusmodi illi fuerunt, qui cum eo per
 Spiritum familiaritatem adepti, in Sione
 illa intelligibili Christo fructus edide-
 runt. Habuimus porro spiritus sancti
 beneficio domesticos, id est arcanarum
 rerum beatos interpretes. Est verò vtra-
 que ratione **IUSTVS** Christus, & quia
 iusticia idem ipsa est, & quia carne in-
 ductus omni culpa & reprehensione ca-
 ruit. **ET REGNABIT**, ait, **AD I-
 STITIAM**, noua scilicet regnandi ra-
 tione; qui non ad hominum opinionem,
 vel gloriam, sed **AD IUSTITIAM** sit
 imperaturus. Sic se & eius **PRINCI-
 PES** in obeundo munere pesserunt, qui
 illud non ad honorem & **DIGNITATEM**,
 sed **AD IUSTITIAM** suscep-
 erunt. Itaque verterunt cæteri; **ET
 PRINCIPES** in iudicium **IMPERA-
 BUNT**. Vbi rursus; **ET ERIT HO-
 MO OCCULTANS SERMONES
 SVOS** legimus, ita Symmachus; **ET
 ERIT VIR SICVT ABSCONSI-
 O A SPIRITV, ET PROCELLA:**
 quibus **REGEM** quantumuis natura
 Deus sit, & diuinitatem occultet, ho-
 minem fore tamen significauit. Aquilas
 autem, **SICVT QUI ABSCONDIT
 SPIRITVM, ET ABSCONSI-
 O IMPETVS, extulit:** Ita verò septuaginta
 reddiderunt interpretes, quod omnia
 in parabolis idem loqueretur, qui apud
 Dauidem in parabolis os suum apertu-
 rum se dixit; quas tamen priuatis inter-
 pretationibus discipulis ignotas esse no-
 luit. **ET ABSCONDETVR**, ait,
**QVASI AB AQUA, QVÆ FER-
 TVR. AQUA ENIM EST, QVÆ
 FERTVR**, & perit, Iudæus ipse po-
 pulus. Et ex his eos etiam, qui aduer-
 sum se coierant, cum nondum pati sta-
 tuisset, nihil profuturas tentationes vo-
 cabat. Itaque cum saxis peteretur, id
 ipsum nihili faciens medios pertransibat
 illæsus. Hinc illa Davidis, Nihil proficiet
 inimicus in eo, & filius iniquitatis
 non apponet nocere ei. Hinc item ser-
 mones suos Iudæis occultans; discipulis

aperire solebat. quod iudicare videtur, cum APPARITVRVM IN SION, SICVT FLVVIVM CVRRENTEM, INCLVTVM, IN TERRA SITIEN TI, dixit, SIONIS nomine constatam ex gentibus Ecclesiam innuens; quæ TERRA SITIENS etiam appellata, deserta quondam & arida, iam non FLVVIVS quilibet, sed INCLVTVS euasit. Multos enim in scriptura vocari FLVVIOS reperias: quales fuerunt sancti, qui discendum suum leuare conantes his Davidis verbis iudicantur; Eleuauerunt flumina, Domine, eleuauerunt flumina vocem suam. Clara siquidem fuerunt & ad audiendum faciles Apostolorum voces: sed nullus adeo fuit INCLVTVS, atque ipse deliciarum torrens, ex quo ceteri etiam diuinos latices hauriunt. Sequitur, ET NON ERVNT AMPLIVS CONFIDENTES IN HOMINIBVS: pro quibus Symmachus; NON OBSCVRABVNTVR OCVLII EORVM: vt perspicaces illos iudicaret, qui in Ecclesia de manifesto eis flumio recte sentirent; de quo ait; Flumen Dei repletum est aquis. Et; Fluminis impetus laticificat ciuitatem Dei. Denique, Qui biberit aquam, quam ego dabo ei, & quæ sequuntur. Quod si ad interpretes: septuaginta respicis; Et gentes, & Iudæos prius IN HOMINIBVS CONFIDISSE reperias; illas quidem, quia Deorum & Daemonum cultum amplexi sunt, istos autem, quia mandata hominum secuti sunt: cum se, qui sapientiam profiterentur, nihil, quod Dei esset, latere posse arbitrantur. Verum his relictis, AVRES SVAS DABVNT AD AVDIENDVM VERBA SALVATORIS. Et quod prius infirmum cor fuerat, intelligentia roborabitur. Ita enim Symmachus; ET COR AVDIENTIVM ATTENDET AD AVDIENDVM: & pro LOQVI PACEM LOQVI DISERTA interpretatur. Deinde BALBVTIRE EORVM LINGVAS dicit, qui cum nihil de Deo vel cogitare, vel dicere valerent, PACEM tamen postea, id est Christum LOQVI didicerunt. Ipse enim est pax nostra: per quem & gentes ipsæ, ex quo Dei cognitionem accipiat

Psal. 92

Psal. 64

Ioan. 7

Ephes. 2

ἀπειλάσθη. ὁ δὲ λόγος λέγων, ΚΑΙ ΦΑΝΗΣΕΤΑΙ ΕΝ ΣΙΩΝ, ΩΣ ΠΟΤΑΜΟΣ ΦΕΡΟΜΕΝΟΣ ΕΝΔΟΘΕΟΣ ΕΝ ΓΗ ΔΙΨΩΣΗ. τὴν ΣΙΩΝ, τὴν ἐξ ἔθνων ἐκκλησίαν, ΓΗΝ ΔΙΨΩΣΑΝ ἐξέλεσεν, ἥτις τὴν πάλαι ἔρημος καὶ διψῶσα, καὶ ταύτη γέγονεν ἔΠΟΤΑΜΟΣ ἀπλάσθη, ἢ τινὲς ἀλλ' ΕΝΔΟΘΕΟΣ. ἐπεὶ πολλοὶ ΠΟΤΑΜΟΙ, καὶ τὴν γῆρα φιλῶ, ἐξηραίνονται. ὡς οἱ τὸς διδασκαλοὺς ποτίζοντες ἄγιοι, καὶ ὡν φησὶ ἐν ψαλμοῖς. Ἐπήραν οἱ ποταμοὶ κύμα, ἐπήραν οἱ ποταμοὶ φωνὰς αὐτῶν. ἐξέλασθη μὲν γὰρ αἱ τῶν Σποδίων φωναί, ἀλλ' οὐδεὶς ἔπρω, ΕΝΔΟΘΕΟΣ, ὡς ὁ χερμαρῆς τῆς πεφῆς, παρ' ἧ καὶ οἱ λοιποὶ τὰ θεία δέχονται νάματα. ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΤΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΠΕΠΟΙΘΟΤΕΣ ΕΝ ἈΝΘΡΩΠΟΙΣ. αὐτὸς ἔφησιν Σύμμαχος ΟΥΚ ΑΜΑΥΡΩΘΗΣΟΝΤΑΙ ΟΙ ΟΦΘΑΛΜΟΙ ΑΥΤΩΝ. διδρασκὸς δὲ λέγει τὸς ἐκ ἐκκλησίας νοούμετας καὶ τὸν ἐμφανῆ γένοντο αὐτοῖς ποταμῶν, καὶ οὐ φησὶν Ὁ ποταμὸς τὸ θεὸν ἐπληράθη ὑδάτων, καὶ τὸ ποταμὸς τὰ ὀρμήματα εὐφράνησιν ἢ τὰ πάλιν τὸ θεοῦ. ἐλέγην τε Ὁς αὐτὴν οὐκ ἔστι ὑδάτος οὐ ἐγὼ δώσω αὐτῶ, καὶ τὰ μετὰ ταῦτα. καὶ δὲ τὸς ἐξεδράσκοντα νοιτῶν, ὡς καὶ ἔθνη καὶ Ἰουδαῖοι κατέστησαν. ΕΠ' ἈΝΘΡΩΠΟΥΣ ΕΠΕΠΟΙΘΕΣΑΝ. οἱ μὲν, τοῖς καὶ Θεοῦ καὶ δαυμάτων διδασκάλων. οἱ δὲ, τοῖς ἐντάλματα καὶ διδόνταις ἀνθρώπων. ἄνοτον γὰρ μὲν τῶν καὶ τὸν θεοῦ σοφοῖς ὄντας λαμβάνει αὐτοῖς. ἀλλὰ τούτων ἀποστάντες ΠΡΟΣΕΒΟΥΣΙ ΤΑ ΩΤΑ ΤΩΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΑΚΡΟΑΣΘΑΙΡΗΜΑΤΩΝ, καὶ ἠρῶν ἀοθενῶσα καρδία (σωπεθῆσεται). Σύμμαχος γὰρ ἐξέδρακε. ΚΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΩΝ ΑΚΟΥΟΝΤΩΝ ΠΡΟΣΕΒΗ ΤΟΥ ΑΚΟΥΕΙΝ. αὐτὸ δὲ τὸ ἀλλεῖν ΕΙΡΗΝΗΝ, ἀλλεῖν ΤΡΑΝΑ. ψελαίζουσα δὲ ΓΛΩΣΣΑΣ φησὶ, τοῖς τῶν καὶ Θεοῦ νοιτῶν ἢ λαλοῦντων ἔθνη. οἱ πηγὲς ὑπερον ἔμαθον ΕΙΡΗΝΗΝ. ἀλλεῖν, τὸ ἐπὶ Χερσῶν, αὐτοῖς ἐξέδρακε. ἢ εἰρήνην ἢ μὲν, ἐξ οὗ ΤΡΑΝΑ ἀλλεῖν ΣΙΝ ἔθνη καὶ μὲν, ἐξηραίνονται. Θεοῖς Ἰουδαῖοι

δαῖοι δὲ, παυσάμενοι τῆς τῶν νόμοι σκιάς, καὶ τῶν καὶ τῶν ἐνταλμάτων. ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΤΙ ΜΗ ΕΙΠΩΣΙ ΤΩ ΜΩΡΩ ΑΡΧΕΙΝ. ὅτι ἐπιόιον κατέστησαν ΜΩΡΟΙΣ διδασκάλους ἐαυτῶν ὅτι πρῶτοντες, τοῖς σοφοῖς τὸ ἀνόμιον τῆς, ὡν ΕΜΩΡΑΝΕΝ ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν. τοιοῦτοι δὲ ἦσαν καὶ οἱ τῶν Ἰουδαίων κατηχηταί, τὸν καὶ Μωσέως ἐν νόμῳ σκιαγράφουμένων ὅσα ἐπεγεγασκότες, καὶ καὶ τὸς κατεφθικτοὺς ἀνοητοῦντες λόγους. οἱ δὲ τῶν ΥΠΗΡΕΤΑΙ τὸς ἀπληρόντας ἀνεσέλλον, λεπτότερον συζητῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὅσα ὅτι πρῶτοντες, ἀνοητοῦντες εἶναι μηχανάμενοι τὸς σκείνην φωνὰς ὡς καὶ τοῖς Πυθαγόρῃ μαθηταῖς ἔθος ἴδιον, τὸ αὐτοῖς ἔφα, λέγειν. καὶ μὴ καὶ ἐπὶ ἀληθείας οὐ (σωπεθῆσεται) μαθεῖν. εἰ γὰρ πῶς μέτριος καὶ ταπεινὸς ὄρθων καὶ ἀληθείας κατέφερον τὸν λόγον, τῶν καὶ ἀφαιδανιῶντες ἠφάνισον. λέγει δὲ ὡν ταπεινὸς καὶ τὸς ἀγίους μῦθον γωρῆς, ὡν ΕΝ ΛΟΓΟΙΣ ΚΑΤΕΣΤΡΑΤΕΥΟΝΤΟ, τοῖς ἐν ΚΡΙΣΕΙ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΩΝ ΑΦΑΝΙΣΑΙ ΑΠΟΔΕΙΧΝΤΕΣ. καὶ ὡν ἐπὶ τῶν οἱ ΔΕ ΕΥΣΕΒΕΙΣ ΣΥΝΕΤΑ ΕΒΟΥΛΕΥΣΑΝΤΟ. ὡν καὶ Η ΒΟΥΛΗ μὲν πάντες ἀσεβοῖς κατηχηταῖς ΒΟΥΛΗΣ. κατὰ δὲ τὸν Σύμμαχον μετὰ τὴν κατὰ τῶν μαρῶν ἀρχόντων διήγησιν, ὅτι πλεῖστα ΑΡΧΩΝ ΔΕ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ ΒΟΥΛΕΥΣΕΤΑΙ, ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ ΑΝΑΣΤΗΣΕΤΑΙ. ὁ γὰρ ΔΙΚΑΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΗΓΕΜΟΝΑΣ ἡμῶν τοῖς ἀποστόλοις δειδωρηται. ὡς καὶ φησὶ ἐν ψαλμοῖς. καὶ ἡ ἀνοησία δὲ τούτοις οὐδαμὸς Ἰσραήλ, ἢ Ἰακώβ, ἢ Ἰουδαῖας ἀνόμαται, ἄτε καὶ Χερσὸς τὸν λόγον τῶν γωρῶν, καὶ τῶν ἐκ ἐκκλησίας ἐξάρχων, ἐν ἢ τὸ ἀπέρμα τῶν πάλαι μακαρίων ἀνδρῶν ἐξεδράκεν ἐκαρποφόρησε, πᾶσαν τε τὴν οἰκουμένην τῆς ἰδίας εὐλογίας ἐπληρώσε. διὸ τοῖς ἔχοντας ἐν Σιών ἀπέρμα μακαρίους ἀνόμαζε, τοῖς κατεφθικτοῖς διηλοῖσι τοῖς λέγοντας. Εἰ μὴ κύριος σά-

funt; & Iudæi etiam, ex quo legis umbram & superflua mandata reliquerunt, DISERTA & aperta LOQVNTVR. ET NON AMPLIVS DICENT STVLTQ, VT PRINCEPS IT; quod prius facere erant soliti, cum STVLTIS se magistris, & sæculi huius sapientibus crederent: quorum Deus sapientiam in STVLTITIAM conuertit. Tales extiterunt & ipsi Iudæorum doctores; qui eo ignorato, quod in lege Moſis adumbrabatur, etiam in prophetiſis verbis stultitiam suam prodiderunt. Quorum MINISTRI contradicentes reprinere, & si quod exactius de veritate quæreretur, à se poscentes depellere soliti erant; vt his artibus, quæ ipsi pronuntiaſſent, à nemine in dubium vocarentur; non aliter quàm Pythagoræ discipulos, ipse dixit, vsurpaſſe legimus. Sic igitur veritatis amantes animas eandem discere non permittebant. Si quis enim modestus & HVMILIS rectum quid de veritate protulisset, id ipsum statim detorqueri improbè & dissipari curabant. Fortassis autem & ipso HVMILIVM nomine beatos arcanarum rerum interpretes significasse videatur; quorum SERMONES OPPVGNABANT CUM EORVM IN IVDICIO VERBA DISSIPARE conarentur, quos pios nominat, & SAPIENTER CONSVLVISSE, eorumque CONSILIVM, illo, quod impiorum est, dissipato, permanſurum adijcit. Quod si liber ad Symmachi mentem respicere, absoluta in stultos principes narratione; ita colligit; PRINCEPS VERO EA, QVÆ PRINCIPIS SVNT, COGITABIT, ET DVX ERIGETVR. DVCS enim nobis Apostolos REX IVSTVS largitus est; qui in psalmis ita loquitur; Tu verò homo vnanimis, dux meus, & notus meus. Nulla autem hic omninò vel Iſraëlis, vel Iacobi, vel Iudæ mentio facta reperitur, quod de Christo & Ecclesia præfectis sermo instituitur, in qua vetus illud & florens beatorum hominum germen fructus adeo vberis edidit, vt orbem vniuersum sua benedictione repleuerit. Atque hinc est, quod beatos illos pronuntiauit, qui in Sione semen haberent; prophetas nimirum, dicentes;

I. Cor. 1

Psal. 54

Isa. 1.

Nisi Dominus Sabaoth reliquisset nobis fermen, tanquam Sodoma, & Gomorra facti essemus; qui fermen & domesticos ex Ecclesiæ sectatoribus possederunt. Aiunt autem nonnulli, urbem, & eius incolas beatos appellare, quorum curam gerens Dominus inuisibili plaga Assyrium acceperit; vrbisque REGEM IVSTVM, secundum historiam quidem, Ezechiam esse; propriè autem Salvatorem significari. Veram enim beatitudinem eorum tantum esse, qui superne Sionis ciues effecti, Christi regis titulo inscribuntur, ad quem summam illam iustitiam referimus, nullum inter mortales, qui labi non queat experti: non aliter quàm de hominibus loquentes, eisdem vitiositatis quidem partem aliquam, vni autem diabolo vitium integrum & summum adscribimus. Sequitur, ET ERIT HOMO OCCULTANS SERMONES SVOS, ceteraque deinceps. Qui enim in seipso SERMONES DEI in iustitia meditatur, ab imminente ira protegatur. Hinc illa Davidis; Lex tua in medio ventris mei. Et alia Salvatoris; Flumina de ventre eius fluent aquæ viuientis. Deinde, ET NON AMPLIUS ERVNT CONFIDENTES IN HOMINIBVS, adijcit. Est enim consentaneum, eos, qui in Deum sperassent, ex quo Ægyptios bello per Assyrium imperi animaduertissent, eorum auxilium contempsisse. Nam qui nullum antea de vero cultu SERMONEM profertre poterant, eisdem iam diserta LINGVA PACIS arbitrum & moderatorem profitentes videas, qui sibi ÆGYPTIVM (quem SVLTVM nunc propheta, propter impietatem nominat) IMPERARE noluisse: cuiusmodi etiam ducum confusionem ferre non potuissent. Eum enim, qui in his, quæ Dei sunt, desperet, iniqua agere & hallucinari par fuerat. Nec poterant qui in conspectum suam collocarant fraude mutua non decipi, & spe sua excidere, qui tali auxilio se periculum effugere posse crederent: contra quam piis solet accidere, quibus suum est animæ toto vitæ suæ tempore CONSILIVM profuturum.

Isa. 21.

Isa. 7.

βαδὲ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν ἀσέρμα, ὡς Σόδομα ἢ ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρες ἢ ἀμαρτήμεν, οἱ ἀσέρμα καὶ οἰκίαις τοῖς ἐν τῆς ἐκκλησίας ἐκλήσαντο. Τινὲς δὲ φασὶν ὡς μακαρίζει τὴν πόλιν, καὶ τοῖς ταύτης οἰκίτοισι, ὡν Θεὸς κηδεύμενος, ἀοράτω πληγῇ μετήρξατο τὸν Ασσύριον. ἢς ΔΙΚΑΙΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑ καὶ ἰσραὴλ μὲν τὸν Ἐζεκιάν φησί. κυρίως δὲ δηλοῖ τὸν σωτήρα. τὸ γὰρ ἀληθῶς μακαρίων, τῆς οἰκουμένης τὴν αἰὼν Σιών, καὶ βασιλεία Χερσὸν ἔπιχραφομένην, εἰς ἃν τὴν ἀκραν διχμοσύνην ἀνὰ μὲν, μὴ ἐπέσκοντες ἐν ἀνθρώποις τὸ ἀπώτατον ὡσπερ οὐδὲ ἐπὶ ἀνθρώπων τὸ μέγα κινδύνος ἐκείνης ἐκείνη, ἀντὶ τὴν πᾶσαν τὴν κακίαν τῶ ἀσσύριου προσένομεν. ΚΑΙ ΕΣΤΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΡΥΠΤΩΝ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥ, καὶ τὰ ἕξῃς. ὁ γὰρ ἐν ἑαυτῷ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ μελετῶν ἐν διχμοσύνῃ, ἀπὸ ὀργῆς ἐπαρρημύνης σκεπάζεται. διό φησιν ὁ Δαβὶδ. Ο νόμος σου ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου. τοῦ δὲ τοῖσδε φησὶν ὁ σωτήρ, Ποταμοὶ ἐν τῆς κοιλίας αὐτῆς ρέουσιν ὕδατος ζῶντος. καὶ ΟΥΚΕΤΙ ΕΣΟΝΤΑΙ ΠΕΠΟΙΘΟΤΕΣ ΕΠ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ φησὶν. ἔπιπτοντες γὰρ τοῦ Ασσυρίου πρὸς πόλεμον, ἀκόλουθον ἴδοντες ἡλικίας τῆς ἐπὶ Θεὸν, τῆς τῆς Αἰγυπτίαν βοηθείας Ἰσραὴλ ἐν. τότε γὰρ ἂν ὑπῆρξεν ἰδέειν τὴς μὴ διαφθορῆτας τῆς γεσεθείας ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ, τραπὴ τῇ ΓΑΩΤΤΗ τὸν τῆς ΕΙΡΗΝΗΣ ὁμολογηῦντας βεβαίως, μὴ προσέταμνόμενοι ΑΡΧΕΙΝ Αὐτῆς ΤΟΝ ΑΙΓΥΠΤΙΟΝ, ὃν ΜΩΡΟΝ ὁ λόγος, ὡς ἀσέβῃ, καθεστῆκότα καλεῖ. καὶ οὕτως ἂν ἠνέχοντο τῆς τῆς τοιούτων ἀρχόντων συγχύσεως. ἀκόλουθον γὰρ ἴδοντες μαρτυροῦντα τὰ πρὸς Θεὸν, ἀνομίαν ποιεῖν, καὶ πλάγασθαι. εἰς ἃν οἱ ἐλπίζοντες ἐξ ἀπίστης ἀλλήλων τὰς ἐλπίδας ἐκένουσι δι' αὐτὸ τὸν κίνδυνον ἀποφύγεω οἰόμενοι, τῆς εὐσεβῶν τὴν ἐναντίαν τοῦτοισι ἐχόντων ΒΟΥΛΗΝ ψυχροφελῆ παρ' ὄλιον αὐτῆς ὑπάρχουσαν τὴν ζαῖν.

Γυναῖκες

Isa. 1.

Γυναῖκες πλῆσαι, ἀνάστητε* καὶ ἀκύσατε τῆς φωνῆς μου. θυγατέρες ἐν ἐλπίδι ἀκύσατε λόγους μου. ἡμέρας ἐνιαυτοῦ μνείαν ποιήσασθε ἐν ὀδῷ μετ' ἐλπίδος. ἀνήλωται ὁ τρυγητός. σέπαιται ὁ σπόρος, καὶ σκεπέτι μὴ ἔλθῃ. ἐψηθε, λυπήθητε αἱ σπεοποιήματα, ἐκδύσασθε, γυναῖκες γίνεσθε. σπείρασασθε τὰς ὀσφύας, καὶ ἐπὶ τῶν μασῶν κόψεσθε. ἀπὸ ἀγρῶ ἐπιθυμήματος, καὶ ἀμπέλου γενήματος. ἡ γῆ τοῦ λαοῦ μου, ἀκαθα, καὶ χόρτος ἀναθήσεται, καὶ ἐκ πάσης οἰκίας εὐφροσύνη ἀρρήσεται. πόλις πλῆσαι, οἱκοὶ ἐγκαταλελειμμένοι πλοδοτὸν πόλεως ἀφῆσιν, οἴκους ἐπιθυμητές. καὶ ἔσονται αἱ κάμα σπήλαια ἕως τοῦ αἰῶνος, εὐφροσύνη ὄνων ἀγρίων βοσκήματα ποιμνῶν. ἕως ἂν ἔλθῃ ἐφ' ἡμᾶς σπένδμα ἀφ' ὑψηλοῦ, καὶ ἔσται ἔρημος ὁ χέρμελ. καὶ ὁ χέρμελ εἰς δρυμὸν λογισθήσεται, καὶ ἀναπαύσεται ἐν τῇ ἐρήμῳ κρίμα, καὶ διχμοσύνη ἐν τῇ καρμῆλ κατοικήσει, καὶ ἔσται τὰ ἔργα τῆς διχμοσύνης εἰρήνη. καὶ κρατήσῃ ἡ διχμοσύνη ἀνάπαυσιν, καὶ σπεοιθότες ἔσονται ἕως τοῦ αἰῶνος. καὶ κατοικήσῃ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐν πόλει εἰρήνης, καὶ ἐνοικήσῃ σπεοιθῶς, καὶ ἀναπαύσονται μετὰ πλῆγῃ. ἡ δὲ χάλαζα εἰάν καταβῇ, σκε ἐφ' ἡμᾶς ἦξει. καὶ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν τοῖς δρυμοῖς σπεοιθότες, ὡς οἱ ἐν τῇ σεδινη. μακαριοὶ οἱ σπεροντες ἐπὶ πάν ὕδαρ, οὐ βοῶς, καὶ ὄνος πατῆ.

A. AGTION MOY. TAE PHEIS MOY. TA PHMATA MOY.

A. ΣΠΕΑΟΦΗ ΟΥ ΜΗ ΕΡΩΗ. Σ. ΕΚΑΤΟΗ ΙΝΑ ΜΗ ΕΡΩΗ.

A. ΚΑΙ ΖΑΕΑΤΕ ΕΝΙ ΟΣΦΥΑΣ.

A. ΕΠΙ. Ο. Σ. ΠΕΡΙ

A. Σ. ΚΑΙ ΠΕΠΟΙΘΟΤΕΣ ΕΣΟΝΤΑΙ ΕΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ. ΝΟΣ. Ο. ΚΑΙ ΕΡΩΗ ΕΡΩΗ.

¶ Γιαὶ τοῖς ταλαιπωρῶσιν ὑμᾶς. ὑμᾶς δὲ ἕδαις ποιεῖ ταλαιπωρῶς. καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς, σκε ἀθετῆ. ἀλώσονται οἱ ἀθετοῦντες, καὶ σφραδοθήσονται. καὶ ὡς σῆς ἐφ' ἱματίς, οὕτως ἠτληθήσονται.

Mulieres opulentæ furgite, & audite vocem meam. Filix in spe audite sermones meos. Dicit anni memoriam facite in dolore cum spe consumpta est vindemia. cessavit semen, vt non amplius veniat. Obstupescite, contristemini confidentes, exuite vos, nudæ estote. Accingite lumbos, & super vbera plangite propter agrum desiderij, & vineam germinis. Terra populi mei spinas & gramen proferet, & ex omni domo lætitia tolletur. Vrbs opulenta, domus relicta diuitias ciuitatis relinquunt, domos desiderabiles. & erunt pagi speluncæ vique in sæculum, lætitia onagrorum, pascua pastorum, donec veniat in nos spiritus de excelsis; & erit desertus Chermel, & Chermel in saltum reputabitur, & requiescet in deserto iudicium, & iustitia in

carmelo habitabit, & erunt opera iustitiæ pax, & obtinebit iustitia requiem, & confidentes erunt vsque in æternum. Et habitabit populus eius in ciuitate pacis, & inhabitabit confidens, & requiescent cum diuitiis. Grando autem si descenderit, non in vos veniet. Et erunt qui habitant in salibus confidentes, vt qui in campestri. Beati qui seminant super omnem aquam, vbi bos & asinus calcant.

c. XXXIII

Æ qui vos miseros faciunt, sed nemo facit vos miseros. & qui reprobat vos, non reprobat. capientur reprobantes, & tradentur & quasi tinea in vestimento, sic superabuntur.

Postquam de Dei apparitione, deque Apostolorum & gentium vocatione differuit; ad circumcisum populum orationem conuertit, cumque, quod propter incredulitatem ceciderit, ad luctum hortatur; & propter animi mollietatem **MVLIERES** vocat; vt hoc nomine Synagogas eorum notari demonstret. Reliqui autem interpretes, **MVLIERES BENE HABENTES**, **ΑΡΤΟ ΟΡΥΛΕΝΤΙΣ**, dixerunt. Olim enim cum **BENECVM DEO HABERENT**, **ΔΙΔΙΤΙΣ ΑΒΥΝΔΑΒΑΝΤ**: fortassis etiam & corporeis **ΒΟΛΥΡΤΑΤΙΒΥΣ** indulgebant. Aiunt verò nonnulli scripturæ visitatum esse, vt vrbes & pagos **MVLIERES** appellet, & cum multarum princeps, tanquam mater, vna est, **FILIARVM** nomine ceteras designet. Sic & beatus David, Audiuit, inquit, & lactata est Sion, & exultauerunt filie Iudæ. Assumpta ergo Saluatoris persona nunc Iudææ vrbibus **ΒΟCΕΜ SVAM ΑΥΔΙΡΕ**, quæ ad Euangelicam prædicationem hortatur, consulit: Ideoque **ΟΡΥΛΕΝΤΑΣ** vocat, quod adhuc incolarum frequentia abundent; sed desertæ tandem, si non paruerint, futuræ sint. At quod in **SPRE** habemus, reliqui credentes expresserunt. Significatur item & **MVLIERVM** nomine prisci illi Iudæorum conuentus, à quibus iam recedere, & se **ΑΥΔΙΡΕ** hortatur: **FILIARVM** autem, quæ ab ipsis postea constitutæ sint Synagogæ; quas **ΑΥΡΕΣ** etiam cupit **ΑΡΡΙΓΕΡΕ**. Ambo ergo præclara spe ad verba sua attendere, & **ΑΝΝΙ ΙΛΛΙΥΣ** meminisse hortatur; quo salutarem inter mortales prædicationem compleuit Dominus, dum his prophetæ verbis vsus est; Spiritus Domi-

psal. 96.

Luc. 4.

Περὶ τῆς θεοφανείας, καὶ τῆς Σπυρίων τῆς τε κλήσεως ἐπὶ τὸ ἔθνος, καὶ τῶ ἐκ χειρὸς τοῦ πνεύματος ἁγίου λαοὶ ὡς κληρονομοῦντες τὴν ἐπιτοίαν τῆς χάριτος ἐξ ἀπίστεως. Ἔς δὲ τὸ πνεῦμα ἐκλυτον, **ΓΥΝΑΙΚΑΣ** καλεῖ. ἢ γὰρ τὰς αὐτῶν (συναγωγὰς) ἔπειθ' ἀλλεξασίαν φασιν. οἱ δὲ λοιποὶ τῆς ἐρμηνεύσεως, **ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΥΘΕΝΟΥΣΑΙ** φασιν, ἀπὶ τῆς **ΠΛΟΥΣΙΑΙ**. πάλαι γὰρ **ΕΠΛΟΥΤΟΥΝ ΕΥΘΕΝΟΥΣΑΙ ΚΑΤΑ ΘΕΟΝ**. ἐβύβαν δὲ ἴσως ἢ **ΠΛΟΥΤΩ** σηματικῶ. πινὲς δὲ φασιν, ὡς ἔθος τῆς ἰσραηλῆ **ΓΥΝΑΙΚΑΣ** καλεῖν πολλὰς, ἢ κάμας. καὶ μηδὲ πάλαι ἔστις μῖσος, **ΘΥΓΑΤΕΡΑΣ** αὐτῶν προσεγορεύειν τὰς ἀλλὰς. ἔπειθ' ὁ θεὸς Δαβὶδ· Ἦκουσε φωνὴ, καὶ ἠσπράθη Σιών. καὶ ἰσραηλῆται οὐκ ἠσπράτηρες τῆς ἰσραήλ. τῶ δὲ σωτήρι; τὸ πρὸς σπυρίων, τὰς πλεονάζοντες ἰσραήλ. καὶ καὶ μετὰ τὸν φησὶν, **ΑΚΟΥΣΑΤΕ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ ΜΟΥ**, πρὸς τὸ εὐαγγελικὸν αὐτὰς ἀνακαλέσθαι κήρυγμα. καὶ, ὡς ἐπὶ πολλοῦ ἀνδρὸς **ΠΛΟΥΣΙΑΣ** καλεῖ, γνησιομύθια ἐρήμους, ἐμὴ πείθειν το λέγοντι. τὸ δὲ **ΕΠΕΛΠΙΔΙ**, φασὶν οἱ λοιποὶ, πεποθίμαι. **ΓΥΝΑΙΚΑΣ** δὲ λέγει τὰς ἑπὶ τὴν παλαιὰν γέροντων παρ' ἰσραήλ οὐκ ἰσραήλ, αἷς δὲ φασιν, **ΚΑΙ ΑΚΟΥΣΑΙ** ὡς κελεύεται. **ΘΥΓΑΤΕΡΑΣ** δὲ, τὰς μετὰ ταῦτα σφασίαι τῶν συναγωγῶν, ὡς **ΕΝΟΤΙΣΑΣΘΑΙ** βύβλαια. ἀμφοτέρους δὲ κινεῖ πρὸς σίντον ἀκούειν λόγων τῶν ἀκούων ἐπὶ ἐλπίδι λαμαρῶν. **ΕΝΙΑΥΤΟΥ** δὲ ἐμνήσθη ὡς καλεῖ, καὶ ὅτι ὁ σωτὴρ ἐν ἀνθρώποις τὸ σωτήριον ἐποίησεν κήρυγμα, ὡς τὸ πρὸς φησὶν λέγων. Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμὲ

ἐπ' ἐμὲ ἔειπεν ἔχεισιν με. καὶ τὸ πρὸς φησὶ καλεῖται ἐν αὐτοῖς κυρίως δεκτὸν. τῶν βύβλαια ἐμνήσθη τὸς πρὸς φησὶν μετὰ τὸν φησὶν ἐπὶ τὴν ἰσραήλ. ὅτι μετὰ τὸν φησὶν ἀμπελων κυρίου οἰκος του ἰσραήλ, πόλις ἡδὲ παρ' αὐτοῖς τρυγητος, παντός τῶ ἔθνους τῶ τῶ θεοῦ κερποφορῶντος ναδ. καὶ φησὶν, **ΑΝΗΛΩΤΑΙ, ἢ γὰρ ὡς ἀναληφθῆναι πάλιν, ὅτι γέροντες μετὰ τὸν φησὶν ἀσυρίων ἐπὶ ἀσυρίων. καὶ γὰρ ἐκ ἐπὶ φησὶν, ἀλλὰ καὶ ἀπαξ ἐκτετμήναι. δένουσι δὲ φασὶν πινες, ὡς ἀπὸ φησὶν τῶ ἰσραήλ ἐκ ἀζήμιον τὸ γένημα γηθήσεται. ἢ μελλον γὰρ οἰοῖναι **ΤΡΥΓΑΣΘΑΙ** τῶν **ΑΙΠΟΔΕΙΣ** **Ραιμάων** ὡς ἀπὸ φησὶν χερσὶν; καὶ φησὶν ἐπὶ ἐρήμιας ἐν διατήματα γνησίου. βύβλαια τοίνυν τῶ καὶ φησὶν αὐτῶν ἰσραήλ **ΑΥΠΗΝ** τῆς πρὸς φησὶν ἀπίστεως ἐξ ἰσραήλ. ἢ γὰρ καὶ φησὶν **ΑΥΠΗ** μετὰ τὸν φησὶν ἀμπελων ἀμπελων τὸ ἀπεργάζεσθαι. ἢ καρπὸς τὸ σπυρίων καὶ τῶ **ΠΛΟΥΤΟΥ ΠΕΡΙΒΟΛΗΝ**, ἀνδρῶν δὲ **ΖΩΣΑΜΕΝΝΑΣ** χήματα τὰς **ΟΣΦΥΣ**, **ΚΟΨΑΣΘΑΙ**, τῶ πρὸς φησὶν ἀμπελων καὶ ἐρήμιαν. καὶ καὶ φησὶν τῶ πρὸς φησὶν εὐκαρπίας σπυρίων ἰσραήλ, ἀπὸ φησὶν ἀκούσθαι ποιήσαντες, καὶ τῶ πρὸς φησὶν φωνῶν. φησὶ δὲ ἕτερος, ἀνεμόφορος ἑσφασιν. καὶ ἢ καὶ φησὶν αὐτῶν ἐκτετμήναι αὐτὰ δρῶντα ἐκ ἔχον ἰσραήλ τῶ πρὸς φησὶν ἀλευρον. διό φησιν αὐτῶν ἰσραήλ **ΠΕΠΟΙΘΥΙΑΙ**, καὶ τῶ γνησίου μεταβαλεῖται, **ΟΡΗΝΗΣΑΤΕ** ἀπὸ γὰρ τὸν ἀμπελων αὐτῶν. καὶ τὰς νεφέλαις ἐνετέλατο τῶ μηβρέξαι εἰς αὐτὸν. καὶ γέροντες **ΟΝΩΝ ΑΓΡΙΩΝ** εὐφροσύνη, καὶ πρὸς φησὶν ποιημάτων βοσκήματα, τῶ ἔστιν ἀκαθάρτων πνευμάτων. καὶ Δαβὶδ δὲ ὡς φησὶν ἀμπελων λέγει τὸ ἰσραήλ. **Εκλυμήνατο αὐτῶν ὡς ἐκ δρυμῶν, καὶ μονὸς ἀργίος κερτεμήνατο αὐτῶν. ὡς γὰρ κερτεμήνατο παροξέται χερσὶν, οὐκ ἔστιν ὡς φησὶν ἀκαρπὸν τῆς ἰδίας πρὸς φησὶν οὐκ ἀξίω. ἀπὸ δὲ τῶ **ΑΠΟ ΓΕΝΗΜΑΤΟΣ ΑΜΠΕΛΟΥ**. ὁ καὶ ἀκούσθαι φησὶν,****

λ. ἐκ φησὶν, ἢ τῶ τῶ φησὶν

ni super me; propter quod vnxit me. Deinde paulum progressus, vocare annum Domini acceptabilem, adiecit. Huius igitur prædictas meminisse, & eorum, quæ patrarunt dolore cruciari, eam denique, quæ ante actæ vitæ poenitentes manet, spem conseruare postulat. Cum ergo Domini **VINEA IPSA DOMVS ESSET ISRAEL**; multa erat apud ipsos **VINDEMIA**, quo tempore scilicet in Dei templo fructus suos edebat populus vniuersus. Sed ita **CONSVMPTA EST**, inquit, vt deinceps, (sicut post Assyriacam reuerfionem contigit) recuperari non valeat. Non enim stat illa amplius, inquit, sed iacet excisa penitus. Significat autem, aiunt nonnulli, incredulo Israëli rem non impunè cessuram. Erat enim futurum, vt istorum **VRBES**, cum in Romanorum potestatem deuenissent, ab eisdem **VINDEMIARENTVR**; & in ferarum lustra, propter solitudinem, abirent. Optat igitur; vt priore abiecta incredulitate, **DOLORE** illo, qui secundum Deum est, tangi se pariantur. Solet enim **DOLOR**, qui talis est, non poenitentiam in Deo poenitentiam operari: cuius fructus est **DIVITIARVM AMICTVM EXVERE**, & virili habitu **ACCINCTIS LUMBIS** prioris vineæ solitudinem **PLANGERE**. Animæ præterea intelligibili fructuum vberitate exciderunt Iudæi; qui pro vuis spinas ediderunt, quemadmodum apud prophetam legitur. Cuius generis & ista sunt apud alium; Ventosa feminarunt, & subuersio eorum excipiet ea. Manipulus non habens vim conficiendæ farinæ. Hinc vos, quæ prius in Deo **CONFIDENTES** sententiam mutatis, **LVGETE**, inquit. Reiecit enim **VINEAM** suam Dominus, nubibusque, ne in eam pluerent, imperavit; vnde in lætitiā **ONAGROVVM**, malorumque pastorum; id est, in impurosum dæmonum pascua abiit. Quin & David ipse, tanquam de vite Israëlitica, dicit; Vastauit eam aper de sylua, & singularis ferus depastus est eam. Vt enim incultum, & sentibus refertum agrum despicit Dominus; ita sterilem animam prouidentia sua non dignatur Deus. At pro quo **SUPER VINEAM GERMINIS** hic legimus;

Esai. 5.

2. Cor. 7.

Esai. 5. 8.

psal. 79.

Hier. 2.

Esa. 5.

Ioan. 14.

Math. 5.

Act. 2.

propter vineam avgescentem Aquilas; propter vineam fertilem Symmachus expresse-
 runt: quam alibi in hæc verba alloquitur; Ego te plantaui vitem fructiferam, totam ve-
 ram quomodo conuersa es in amaritu-
 dinem vinea aliena? Deinde quod hic
 terra populi mei habemus, in
 terram populi mei reddidit
 Symmachus. Consentiant verò
 cum istis etiam quæ ante dicta sunt
 his verbis; Expectaui quousque
 uas ederet sed spinas dedit: quas
 idem mox interpretatus intulit;
 Expectaui quousque faceret
 iudicium, sed fecit iniquitatem,
 & non iustitiam, sed vociferationem.
 Inde igitur onagris in iustitia,
 & pastorbibus, vel gregibus
 (ut interpretatur Aquilas) in
 pascha facta est. quod re
 vera videmus accidisse, cum
 eam varias idololatrarum gentes
 constet incoluisse. Vos itaque,
 adijcit, eousque tantum
 luctum & dolorem perferre
 decet, quoad in vos spiritus
 de celso (aut secundum
 Symmachum, refrigeratio
 de alto) veniat. Est ergo
 spirituum differentia. Sed nihil
 vos, inquit, adeo recreare,
 luctumque pelleret poterit,
 atque ille, quem de sursum
 se discipulis missurum
 pollicitus est Saluator,
 quemque etiam nunc, si
 penitentiam agentes
 resipiscatis, vobis non
 defuturum denuntiat.
 Beati enim qui lugent,
 quoniam consolabuntur.
 Beati qui plorant, quoniam
 ridebunt. Aiunt verò
 nonnulli tempus hic, quo
 eorum qui in populo
 increduli remanserunt,
 solitudo futura est,
 designari, quando, inquit,
 qui crediderunt, diuino
 spiritu potentur, qui
 ab alto demissus, in
 lingua ignea diuisus
 apparebit. Tunc erit, ait,
 futurus desertus Chermel.
 Nam & antea dicebat
 mutatum iri libanum,
 sicut montem Chermel:
 & Chermel in saltum
 abiturum. Innuebat
 autem Chermel ipse,
 Samaria mons, Carmelus
 alias, circuncisionis
 cognitionem significans,
 eos ipsos, qui ex
 circuncisione sunt; non
 aliter quam Gentes ipse
 libanus, qui etiam Phœnicia
 mons est. Futurum enim
 erat, ut steriles illi, ignis-
 que materia tantum, utpote
 montium

ΕΠΙ ΑΜΠΕΛΩ ΑΥΞΗΤΙΚΗ. ο δὲ
 Σύμμαχος, ΠΕΡΙ ΑΜΠΕΛΟΥΠΟΛΥ-
 ΦΟΡΟΥ, πρὸς ἰωάννην ἀλλαχθὲρ. Εγὼ σε
 ἐφύτευσα ἀμπελὴν καρποφόρον, πᾶσαν ἀλι-
 θην ἡ πῶς ἐσφάθη εἰς πικρίαν ἡ ἀμπελος ἡ
 ἀλλοτριᾶς ἀπὸ δὲ τῆς, ΗΓΗΤΟΥ ΛΑΟΥ
 ΜΟΥ, Σύμμαχος, ΕΠΙ ΤΗΝ ΓΗΝ
 ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΟΥ φησί. (Ὡσαύτῃ δὲ πῶς
 ἐμπαροῦσεν, ἐν οἷς ἔλεγεν. Εμενα ἵνα ποι-
 ῆσαι φαυλίω, ἐποίησεν δὲ ἀκαθάρτας, ἡ ταύ-
 τας ἐρμηνεύων ἐπὶ τῆς. Εμενα ἵνα ποιήσῃ
 κρίσιν, ἐποίησεν δὲ ἀνομίαν, καὶ οὐ δικαιοσύ-
 νην, ἀλλὰ κραυγὴν διὸ γέγονεν ΟΝΩΝ
 ΑΓΡΙΩΝ οἰκητήριον, ΚΑΙ ΒΟΣΚΗΜΑ-
 ΤΑ ΠΟΙΜΕΝΩΝ, ἡ ἀγεῶν, καὶ τῆ
 Ακύλων. ἀπὸ εἰς ἔργον ἐξέβη. εἰδωλολά-
 τας γὰρ οὐκ ἀφ' ὧρων ἔθεν γνησιαστέα-
 τῆς οἰκήτορες. διὸ δὲ εἰ φησὶν ἡμᾶς ἔπι μὲν
 ἔπι πσοῦτον τῶ ἱερέα, ΕΩΣ ἈΝ Ε-
 ΠΕΛΘΗ ΕΦΥΜΑΣ ΠΝΕΥΜΑ ΑΦ
 ΥΨΗΛΟΥ. ἡ καὶ Σύμμαχος, ΑΝΑΨΥ-
 ΞΙΣ ΕΞ ΥΨΟΥΣ. ΠΝΕΥΜΑΤΩΝ
 μὲν οὐκ ἔστι ἀφ' ὧρων. πάλιν ἔθεν ἡμᾶς
 ἀνακτισσάσθαι δύνανται, ἡ ἀναπαύσασθαι
 ἱερέα, ἡ τὸ ΕΞ ΥΨΟΥΣ κραυγὴν ἰσχυ-
 ρον, ὃ πέμψων ὁ σωτὴρ τοῖς μαθηταῖς ἐπιση-
 γάλλετο. τοῦτο καὶ νῦν, εἰ μετανοήσασθαι κλά-
 σασιν, ἐπαγγέλλεται. Μακάριοι γὰρ οἱ
 πεθοῦντες, ὅτι ἔσονται κληθῆσονται. καὶ οἱ
 κλαίοντες, ὅτι γελάσουσι. Τινὲς δὲ φασὶν
 ὡς ἐναργὴ τὸν χερόν παύσασθαι τῆς λαῶ
 τῆς ἀπίστων χερόν, ὅτι ἂν οἱ πεπιστευκό-
 τες θεοῦ τεύξονται πνεύματος, ἡ ἡμεῖς
 ταφοῦ τῆς ἐξ ὑψοῦς γλάσσης πυρὸς με-
 τεισθῆναι εἰσέξεται. τότε γὰρ ἔσται
 φησὶν ΕΡΗΜΟΣ Ο ΧΕΡΜΕΛ. καὶ πρὸς
 ὅθεν γὰρ ἔλεγεν ὅτι μετατεθήσεται ὁ λι-
 βανός, ὡς τὸ ὄρος τὸ χερμὲλ. καὶ χερμὲλ
 εἰς δρυμὸν λογιθήσεται. ἐδήλου δὲ τοῖς
 μὲν οὐκ ἀπειθεῖς Ο ΧΕΡΜΕΛ, ὅς
 καὶ ΚΑΡΜΗΛΟΣ λέγεται, ὄρος
 ὃν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, ἐρμηνεύον δὲ,
 ἔπι τῆς αἰτίας ἀπειθεῖς. ὁ δὲ λίβανος τὸ
 ἔθνος, τῆς φωνῆς τῆς ὑπὲρ τῆς. ἡμελλεν γὰρ
 οὐκ εἶναι μὲν ἀκαρποὶ γνησιασθῆναι, καὶ πῶ-
 ρὸς ἕλη, ὄρειοι τινὲς καὶ ἀνήροτι τῶ ψυ-
 χῶ

Hier. 2.

Act. 2.

χῶ (τοιοῦτοι γὰρ οἱ δρυμοί) με-
 τελεῖν δὲ τὰ ἔθνη πρὸς τὴν αὐτῆς θεοσε-
 βειαν χρηματίζοντα λίβανος τε καὶ ἔρμος,
 ἀπὸ τοῦ θεοσεβοῦς πάλα λαοῦ μετὰ κυ-
 είου γνησίου, καὶ γνησιαστικῆς αὐ-
 τοῦ, καὶ τοῦ πρὸς τὸν ὄντα ΔΡΥΜΟΣ
 ΚΑΙ ΕΡΗΜΟΣ, ἡ πρὸς ὡς μετὰ τὴν ἀ-
 γαθὴν ἡ ζωὴν τὰ μετὰ ταῦτα λοιπὸν ἐ-
 παγγέλλεται, καὶ αὐτῶν ΚΑΡΜΗ-
 ΛΟΝ, εἰς ὃν ἔλεγεν μετατεθείσθαι ΤΟΝ
 ΛΙΒΑΝΟΝ. Τινὲς δὲ ΚΑΡΜΗΛΟΝ
 τὸν οὐκ ἀπὸ τῆς τοῦ λαοῦ. καὶ ζητήσῃ
 πῶς Εἰς ΔΡΥΜΟΝ ΛΟΓΙΣΘΗΣΕ-
 ΤΑΙ, * ἐν αὐτῶν πάλιν κραυγὴ καὶ
 φασὶ τὸ τῆς ἀφ' ὧρων τὸ κραυγὴν λέγεσθαι
 τὸ σαθὲν καὶ ταῖς συναγελα-
 ζόμενον. ΕΝ ΤΗ ΕΡΗΜῳ ποίνω ΔΙ-
 ΚΑΙΟΣΥΝΗΝ φησὶν ΑΝΑΠΑΥΣΕ-
 ΣΘΑΙ. καὶ ἡμεῖς γὰρ τὸ εὐθὺς τῶ πρὸς ΧΕΡ-
 ΜΕΛ καὶ λίβανος μετατεθείσθαι καὶ ἡμεῖς
 λαοῦ τῆς ἔθεν, ἔλεγεν κατὰ ἀκαθάρτας τοῖς
 λόγους τῆς βίβλου, ἡ τυφλῶν ἰδεῖν ὄφθαλ-
 μῶς ἔτα καὶ νῦν ΕΡΓΑ φησὶν ΕΞΕΣΘΑΙ
 ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ὡν τὸ κεφάλαιον ἡ τῆς
 ὅθεν ἐστὶν ΕΙΡΗΝΗ ἡ πρὸς ἡμεῖς πάντα γέν-
 ῆς ὅθεν ἡ ΕΙΡΗΝΗ ἡ μὲν ΔΙΚΑΙΟΣΥ-
 ΝΗ ΤΕ ΚΑΙ ΚΡΙΜΑ. δεδύκαμεθα γὰρ
 ἐν αὐτῶν, διὰ τὸ καὶ ὄρθα κρίματι κραυ-
 γῆς τῆς ἀκαθάρτας. ὅς καὶ καὶ Παῦ-
 λον, εὐηγγελίσασθαι ΕΙΡΗΝΗΝ τοῖς μα-
 κάρων, ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ τοῖς ἔθνεσιν, Ιου-
 δαῖων διλονοῦν τὸ πρὸς καὶ ἔλλειναι. διὸ τῶ
 πρὸς; ὅθεν κραυγὴν ἔλεγεν ἐν πο-
 λεσίν ἐσμέν ΑΝΑΠΑΥΣΕΩΣ, ἡ τῆ
 εἰς αὐτῶν τρυφῆς τὸν οὐκ ἀκαθάρτων τῆς
 ἀπὸ τῆς ἔχοντες πλῆστον, πρὸς ἡμεῖς φησὶν ὁ
 σωτὴρ Εὐχρησάτω θεῶν μετὰ ἀφ' ὧρων Χερ-
 μελ, ὅτι ἐν παντὶ ἐπὶ τῆς αὐτῶν ἐν
 παντὶ λόγῳ, καὶ πάσι γνώσῃ. καὶ ἀλλαχθὲρ
 δὲ φησὶν ὁ πρὸς τῆς. Εὐφραδῆν ἔρμος ἡ
 διψῶσα. ἀγαλλιάσθαι ἔρμος καὶ ἀνθίστα ὡς
 κρίνον ἔρμον καὶ αὐτῶν ἐξ ἔθεν οὐκ ἀκαθάρ-
 τῶν, ἀφ' ὧρων τὸ ἀκαρποῦ καὶ πῶν; ἐφίλω μὲν
 ἡ πρὸς ἀκαθάρτων φησὶ. Χερμελ δὲ ΚΑΤΟΙ-
 ΚΗΣΑΝΤΟΣ ἐν αὐτῆς φησὶ πάλιν, Ησα-
 ῖας Καὶ ποιήσω ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ, καὶ ἐν
 ἡμεῖς

incolæ, animòque fieri & inculti (quales
 SALTUS ipsi sunt.) remanent,
 Gentes autem, Libani desertique nomi-
 nibus significata, pro pio quòdam po-
 pulo fors Dei effecta, & funiculus hæ-
 ditatis eius, ad verum cultum transirent;
 quantumvis MERVUS SALTUS esset
 antea, meraque SOLITUDO; cui tan-
 quam ingentium bonorum participi,
 quæ sequuntur deinceps annuntiat, ean-
 dem CARMELVM appellans, in quem
 LIBANVM transmutatum esse prædi-
 xerat. Quidam autem CARMELI
 nomine Iudaicum populum intelligunt,
 & quærentibus, qui futurum sit, ut in
 SALTVM REVERTETVR, in quo
 rursum IUSTITIA HABITET; id
 ipsum propter reliquiarum conseruationem;
 quæ cum Gentibus, tanquam in
 gregem vnum coierunt, fieri respondent.
 Significat igitur REQUIETVRAM
 ESSE IN SOLITVDINE IUSTI-
 TIAM. Superius enim quemadmodum
 cum in CARMELI & Libani muta-
 tione vocationem gentium iudicaret,
 furdos libri sermones audituros, & car-
 corum oculos visum esse recepturos af-
 feruit: Sic & hoc loco OPERA IUS-
 TITIÆ FVTVRÀ ait, quorum cap-
 tur ipsa Dei PAX est, quæ mentem
 omnem exuperat, qui est PAX nostra,
 IUSTITIA QVÆ, ET IVDICIVM.
 In ipso enim iustificamur; cum recto &
 iusto iudicio peccatum condemnatur.
 Idem rursum Paulo teste, iis, qui longè
 absunt, & qui etiam prope sunt, Iudæo
 primum, deinde Græco PACEM de-
 nuntiauit. Atque hinc est quod recon-
 ciliati cum Deo, in VRBIBVS QUIET-
 TIS agentes, sempiternis Ecclesiastica-
 rum virtutum deliciis, tanquam veris
 opibus, fruimur: de quibus hunc in mo-
 dum loquitur Apostolus; Gratias ago
 Deo meo, per Iesum Christum, quod
 per omnia diuites facti estis in eo, in omni
 sermone, in omni cognitione. Alibi
 verò & propheta ipse, sic; Latere deserta,
 quæ fitis; exultet solitudo, & floreat,
 tanquam lilium: solitudinis nomine
 Gentium Ecclesiam significans, quæ non
 fructibus tantum, sed qualibet etiam ar-
 bore destitueretur. Sed Christo eam
 INHABITANTE, rursus inquit Esaias;
 Et faciam in deserto aquam; & in ina-
 Ccc ij

Philip. 2. Ephes. 2.

Rom. 2.

1. Cor. 1.

Esa. 41.

Esa. 41.

quoso fluuios : ponam in terra aquis ca-
 rente cedrum, & buxum, & myrtum, &
 cupressum, & populum; quibus varias
 & excelsas eorum, qui crediderunt, vir-
 tutum species indicauit. Significat verò
 hoc loco POPVLVM EIVS IN PA-
 CIS CIVITATE HABITATVRVM. Pro magna enim illa & superba,
 secundum Symmachum, VRBEM
 CONSTRUXIT; Catholicam Eccle-
 siam nimirum, quæ ab extremis ad ex-
 trema pertingeret: Et POPVLVM
 indefinitè, non Iacobi, aut Israël's ad-
 iecto nomine, nouam urbem habiturum
 dixit. Quia deinde superius furorem
 Domini ipse iudicij tempore in impios
 venturum, omniæque ira incitatum igni
 fe combusturum significauit; quia deni-
 que tanquam fulminis & grandinis, im-
 mo & aquæ etiam impetu commixtu-
 rum se & rapturum: meritò iam de bea-
 tis loquens, vel GRANDINEM
 IPSAM, SI DESCENDAT, IN
 EOS NON VENTVRAM adiungit.
 Prædicat porrò & animas ipsas, quæ IN
 SALTIBVS sine fructu vagabantur,
 asperitate prorsus & feritate relictis, in-
 cultis regionibus esse habituras, & vt
 à prophetæ verbis non recedam, noualia
 nouaturas. Quidam per GRANDI-
 NEM, Dei iram intelligunt, per quam,
 credentibus in eum tantum conseruatis,
 Romanorum prædæ patuerunt. Deinceps,
 quasi in ea, quam ab agrorum cul-
 tu usurpauit, metaphora peristat, eos,
 qui SOLITVDINEM istam subigant,
 BEATOS appellat; Apostolos nimirum,
 qui Iudæos & Græcos suis prædicationi-
 bus excoluerunt. Per VOBEM enim,
 quia purus est, & in sacrificium offertur,
 Israël significatur; vt per ASINVM
 Gentes. Ideoque ex legis præcepto,
 quod primum ASINI peperissent in
 OVBES commutari solere reperimus. Sic
 igitur vtrosque, propter patres, appellat.
 Deinde A QVÆ nomine, scripturam
 intelligit, quam & gentes ipsæ, & Iudæi
 etiam TERVNT. Cæterum, quos ego
 voco BEATOS, ait, qui vos insectan-
 tur, MISEROS appellabunt; quan-
 tumuis compati, vt simul regnent, asse-
 ras. Sed in vestrum illi locum, inquit,
 qui tales existunt; subituri sunt. Non
 enim vos illi, sed eum, à quo missi estis,

Esa. 41.

τῆ ἀνδρῶ ποταμοῖς, ἦισα, εἰς τὴν ἀν-
 δρῶν γλῶσσο καὶ πύξον, καὶ μυρσίλευ, καὶ
 κυπάρισσον, καὶ λευκὴν, τοὺς ἀφ' ὧν ἔστι
 πνευστῶν ἐπιρροὴν διὰ τῶν ἀρετῶν. φη-
 σὶ δὲ νῦν ὡς ΟΙΚΗΣΕΙ Ο ΛΑΟΣ ΑΥ-
 ΤΟΥ ΕΝ ΠΟΛΕΙ ΕΙΡΗΝΗΣ. ἀπὶ
 γὰρ τῆς μεγάλης ἐκείνης καὶ γαυρώσεως,
 καὶ Σύμμαχον, ΣΥΝΕΣΤΗΣΕ ΠΟ-
 ΛΙΝ, τὴν ἀπὸ περὶ τῶν ἑσπερίων κα-
 θολικῶν ἐκκλησίαν. ΛΑΟΝ δὲ πάλιν ἀο-
 εῖτως φησὶν, καὶ οὐ τὸν Ιακώβ, ἢ τὸν Ισραὴλ,
 ἐν τῇ γῆ καὶ κατοικήσουσα πόλει. εἶτα ἐπι-
 δη ἐν τοῖς ἀνωτέρω τὴν ὄργην τοῦ Θεοῦ καὶ
 τὸν τῆς κρίσεως κερὸν τοῖς ἀσεβέσιν ἐπελεύ-
 σεσθαι, καὶ μετὰ θυμῶ καὶ ὄργης καὶ πυ-
 ρὸς φλογὸς ἔλεγε κατεδουλοῦσιν, κεραυνῶσιν
 βιῶσιν καὶ ὡς ὕδωρ καὶ χάλαζα συγκελευ-
 φερομένη βία ἐκίοντος νῦν καὶ τῆς μαχε-
 ρεζομένη ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ ΔΕ ΧΑΛΑΖΑ
 ΕΑΝ ΚΑΤΑΒΗ, ΟΥΚ ΕΦΥΜΑΣ
 ΗΞΕΙ. παρελέγει δὲ καὶ τοὺς ΕΝΔΡΥ-
 ΜΟΙΣ ἀκαρποὺς ψυχὰς, ἐν γεωργικῇ
 γῆσιν ἔχοντες, φυρούσας τὸ πρᾶξον καὶ
 ἀνήμερον, νεοῦσας δὲ νεώματα, καὶ τὴν τῆς
 παροφίτου φωνῆν. Τινὲς δὲ ΧΑΛΑΖΑΝ
 φασὶ τὴν θείαν ὄργην, δι' ἣν ἑσπε-
 ρικῶν ἐλάωσιν, συνεπαδόντων τῆς εἰς αὐ-
 τὸν πνευστῶν. εἰδ' ἕξ τῆς ΜΑΚΑΡΙΖΕΙ
 τοῖς τὴν ΕΡΗΜΟΝ ταύτην γεω-
 γήσοντας, τῇ τῆς γεωργίας ὀπιμείνας με-
 ταφορᾷ. διλοὶ δὲ τοῖς ἀποστόλοις τοῖς κη-
 ρύξαντας Ιουδαίους καὶ ἕλλησι. διλοὶ γὰρ
 ὁ μὲν ΒΟΥΣ τὸν Ισραὴλ καθαρόν ὄν,
 καὶ εἰς ἴσταν ἀναφερόμενος. ὁ δὲ ΟΝΟΣ
 τὸ ἔθνος. δι' ὅθεν ὁ νόμος τὸν παρωτότοκα
 τῆς ΟΝΩΝ εἰς ΠΡΟΒΑΤΑ
 καταλλάττειν βούλεται. οὕτως οὐδ' ἐ-
 κείνοις ἀπὸ τοῖς πατέρας καλεῖ. τὴν
 δὲ θείαν γραφὴν ΥΔΡΟΣ ἐκάλεσε ΠΑ-
 ΤΟΥ ΜΕΝΗΝ ἑσπερίων καὶ ἔθ-
 νων. οὗς δὲ καλεῖ φησὶ, ΜΑΚΑΡΙΟΥΣ,
 οἱ διακτεταὶ ΤΑΛΑΙΠΠΟΥΣ κα-
 λέσουσιν, καὶ τῶν συμπάσχοντες, ἵνα καὶ
 συμβασιλεύσωσιν. ἀλλ' ἀπὸ ἑμῶν αὐτοὶ
 φησὶ ποιοῦνται γῆσονται. οὐ γὰρ ἑμᾶς
 ΑΘΕΤΟΥΣΙΝ. ἀλλὰ τὸν ἀπείλειαντα.
 διδ

διὸ τὸν ἀποδοῦνται τὸν ἀπείλειαντα
 τοῖς ἀποδοῦνται γῆσονται Θεοῦ, καὶ ὡς
 ΣΗΣ ΙΜΑΤΙΟΝ ἀφ' ὧν ἔστι. Τινὲς δὲ
 ΥΔΡΟΣ τὸν ζῶντα τοῦ Θεοῦ λόγον σημαί-
 νει φασὶ, τὸν ζωτικῶτα τῆς ζωτικῶν ἀ-
 πειρεζομένην. αὐτὸς γὰρ ὁ τὸ μεσοτοχον
 τῶν φεγγῶν λύσας, καὶ κήσας τοὺς δύο εἰς
 ἕνα κερὸν ἀνθρώπων παιδὶν εἰρήνῃ. τὸ δὲ,
 ΟΥΑΙ ΤΟΙΣ ΤΑΛΑΙΠΠΟΥΣΙΝ
 ΥΜΑΣ καὶ τὸ ἐπ' αὐτῶ, Σύμμαχος οὐ-
 τως ἐξέδωκεν. ΟΥΑΙ Ο ΤΑΛΑΙΠΠΟ-
 ΖΩΝ, ΑΥΤΟΣ ΔΕ ΜΗ ΤΑΛΑΙΠ-
 ΠΗΘΕΙΣ. ΚΑΙ Ο ΑΘΕΤΩΝ, ΑΥΤΟΣ
 ΔΕ ΟΥΚ ΑΘΕΤΗΘΕΙΣ. ΟΤΑΝ
 ΣΥΝΤΕΛΕΣΗΣ ΤΑΛΑΙΠΠΟ-
 ΖΩΝ, ΤΑΛΑΙΠΠΗΘΗΣΗ. ΚΑΙ
 ΟΤΑΝ ΚΟΠΙΑΣΗ ΑΘΕΤΩΝ, ΑΘΕ-
 ΤΗΣΟΥΣΙΣΕ. δηλοῦν ὡς μαχερῶν ἐν
 τῷ τῆς πασχόντων εἶναι τῶν ματι, καὶ μὴ
 τῆς δικαίων. ἀλλοιοὶ γὰρ οὗτοι. καὶ τὴν
 αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Τινὲς δὲ τὴν ῥῆσιν οὕτως
 ἐξηγεῖται. ἀνδρῶν ἀπορία τῆς πεθομέ-
 νων, τοὺς ΓΥΝΑΙΚΑΣ καλεῖ καὶ μάστιγα
 τοὺς ΠΛΟΥΣΙΑΣ, καὶ τὸ σῶμα κοσμοδ-
 ραί, καὶ ἀπὸ ἑλέγειν ἄνω, τὴν ψυχὴν εἶχον
 ἀκόσμητον. ἄς ὡς ἐξ ὑπνοῦ διεγείρει, καὶ κα-
 λεῖ ΠΛΟΥΣΙΑΣ, οὐ τὸν ΠΛΟΥΤΩΝ
 σῶμα (τὸν Θεοῦ γὰρ ἐδέδοτο) τὸν δὲ
 τῶν τῆς χερίσεως. ΤΑΣ ΑΚΟΑΣ τοῖ-
 νου ἐπ' ΕΛΠΙΔΙ παρεξέουσι σωτηρίαν
 ὑπέχετε, τὴν ΜΕΤΕΝΙΑΥΤΟΝ ἀρχ-
 μαλοῦσιν εἰς νοῦν ἐμβαλομένην. καὶ λιμὸς
 δὲ ἀπὸ δέξεται τοὺς ἀπὸ κόπον ὑβριστεύσας,
 οὕτω τοῦ Θεοῦ γεραπύοντος. ὅθεν τὴν δι-
 κλιου φθάσατε ΘΡΗΝΩ, ἵνα παρὸς οὐρα-
 νὸν ἀναδελείψαι, ΠΝΕΥΜΑ ΣΩΤΗ-
 ΡΙΟΝ ἐκείθεν κερπώσασθε. ἀπὸ δὲ τοῦ
 ΧΕΡΜΕΛ, τὴν ἐσομένην ἐρημίαν τῆς
 χάρας ἐδήλωσεν. ΚΡΙΜΑ ΔΕ ΦΗΣΙΝ
 ΑΝΑΠΑΥΣΑΣΘΑΙ ΕΝ ΤΗ ΕΡΗ-
 ΜΩ, τὴν πόλιν οὕτω καλεῖ. ΚΑΙ ΔΙ-
 ΚΑΙ Ο ΣΥΝΗΝ ΕΝ ΤΩ ΚΑΡ-
 ΜΗΛΩ, τῆς ἐστίν, ἐν τῇ χάρα, δι-
 λοῦσι τῆς ἀδικῶν οἰκητόρων συνεπι-
 κῶτων, ὡσπερ τῆς ἀλλοφύλων παρτε-
 ρῶν δι' ἀσεβείαν. πάντες γὰρ αὐτοῦ δι-

REPROBANT. Ei itaque tradentur
 illi, qui reiectos à Deo secum solet assu-
 mere, tanquamque TINEA VESTI-
 MENTVM labefactare & perdere. Non-
 nulli A QVÆ nomine, verbum Dei
 vita præditum significati, & ei, quod
 clementorum omnium maximè vitam
 tuetur; comparari voluerunt. Illud
 ipsum enim est, quod intermedio parie-
 te disturbato, vtrumque hominem in-
 nouum vnum pace facta conciliauit. Ve-
 rum enimvero, quod VÆ, QVI VOS
 MISEROS FACIUNT, & quæ se-
 quuntur, habemus; ita reddidit Sym-
 machus; VÆ QVI MISERVVM
 FACIS, MISER IPSE NON FA-
 CTVS. ET QVI REPROBAS,
 IPSE NON REPROBATUS. CVM
 MISERVVM FACERE DESIERIS;
 FIES ET IPSE MISER. ET CVM
 REPROBANDO FVERIS DEFES-
 SVS; TE REPROBABVNT. Qui-
 bus è beatorum numero existere, non
 qui miseriam & damna inferunt; sed qui
 ferunt, addita ratione demonstrat.
 Alij tamen locum integrum, hoc mo-
 do explicarunt. Cùm viros credentes
 deesse animaduerteteret, ad MVLIERS
 iam, præcipuè DIVITES, quæ in cor-
 poris cultu occupatæ, vt superius dice-
 bat, fordere animam patiebantur, ora-
 tionem conuertit; quas tanquam fomno
 excitans DIVITES appellat, non vt
 DIVITIAS, (Dei siquidem munere
 possidentur) sed vt earum vtendi mo-
 dum insectetur. AVRES igitur, ait,
 ad SPREM, quæ salutem vobis conciliat,
 arrigite; & captiuitatem illam, quæ
 POST ANNUM vobis imminet, animo
 agitate. Eos etiam fames inuadet, qui
 copia rerum electi, in cæteros petulan-
 tius se gesserunt. Sic enim solet sanare
 Dominus. LVCTV ergo penas istas
 anteuertite, vt in cælum intuentes SPI-
 RITVM SALVTAREM inde exci-
 piatis. Per CHERMEL autem instan-
 tem regioni solitudinem significauit.
 Deinde, quod IVDICIUM IN
 SOLITVDINE HABITATVRVM
 dixit, urbem his verbis, sicut per IV-
 STITIAM IN CARMELO, regio-
 nem ipsam, qua etiam propter iniusti-
 tiam habitatores, vt olim propter impiet-
 atem alienigenæ, pellendi essent, iudi-

Eph. 2.

cavit. Omnes enim illius opera conditi & effecti fumus. & sicut sceleratis multa pro sua bonitate medetur; ita penitentes rursus in prospero rerum successu securè HABITATVROS esse pollicetur. Aget autem securè quisquis IN IVSTITIA gloriatur, etiam si omnia permisceri & conturbari contigerit. Deinde, qui sunt IN SALTIBVS, ita percommode HABITAVNT; ut qui IN CAMPESTRIBVS. Minis porò vbiq; spes bonas intermiscet, ut illis quidem territos, istis autem à desperatione reuocatos, utroque tandem ab ignavia & socordia reuocet. Apud eos rursus, qui oculos in terram defigunt, sumpta ab eadem similitudine, vitur. Non enim, ait, BEATOS EOS DICITIS, BOBVS QVE ad arandum, ASINIS verò ad iter calcandum idoneum. Sed falso eos BEATOS inquit. Neque enim qui terram eiusmodi habitatis, beati esse potestis, qui in beatitatis largitorem Deum ingrati estis: Nec tam vobis Assyrius, quam vobismetipfi estis imiferitæ auctores; cum bene de Deo sentientibus nihil mali possit accidere; cumque à vobis ipsi, TANQVAM A VESTIMENTO TINIAM, repulsetis.

μικρήματα. τοὺς δὲ πλημμελοῦντας μέρχεται τῇ δίκῃ θεοπραξίαν ἀφ' ἧς ῥησθήσονται. πάλιν δὲ μετανοοῦντας ΟΙΚΗΣΕΙΝ ἐν εὐθείᾳ φησὶν. Ἰαρήσθ' δὲ πᾶς ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ αὐτῶν, καὶ πάντα παρέσσηται. καὶ οἱ ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΡΥΜΟΙΣ οὐτως ἀνεκτῶς ΟΙΚΗΣΟΥΣΙΝ, ὡς οἱ ΕΝ ΤΗ ΠΕΔΙΑΔΙ πανταχοῦ δὲ τὰς ἀπὸ λαῶν ῥησθῶν ἐλπίδας ἐγκραταμύνησιν, ἐκείνους φοβῶν, καὶ ταύτας ὡς ἐμυθούμενος ἀπόγνωσιν, καὶ βαθυμίαν δι' ἀμφοῖν φυλαττόμενος. εἶτα τοὺς πρὸς γῆν ὄρασι ἢ ἐν γῆ; λαμβάνει ὡς ἐκβολὴν. οὐ γὰρ ἐκείνους φησὶ ΜΑΚΑΡΙΖΕΤΕ τοὺς ἀρδευομένους οἰκουμένους, καὶ ΒΟΥΣΙ μὲν ἐργασίμων, ΟΝΟΙΣ δὲ πρὸς ὄδιποσιν βατῶν. ἀλλὰ ψεύδως αὐτῶς ΜΑΚΑΡΙΖΕΤΕ φησὶ. ποιῶντων γὰρ ὑμεῖς οἰκουμένους, τὸ μακίμεον οὐκ ἐπίστασθε, ὅτι τὸν δυνάται γεγονότες ἀγνώμονες. οὐ γὰρ ποσοδοὺ ὑμᾶς ὁ Ἀσσύριος, τὸν αὐτοὶ ἑαυτοὺς ταλαπύροισι ἐργάζεσθε. Θεὸς γὰρ εἰσοσιν οὐδὲν ἐπὶ τῆς δεινῆς. ἀπεσείσθη γὰρ ἂν ὑμῶν, ΩΣ ΑΦ ΙΜΑΤΙΟΥ ΣΗΣ.

ΠΙΠΙ † Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς. Ἰπὶ σοὶ γὰρ πεποιθαμεν. ἐγενήθη τὸ σπέρμα τῶν ἀπαθούτων εἰς ἀπώλειαν. ἡ δὲ σωτηρία ἡμῶν ἐν κρηφῇ ἐλίψεως. διὰ φωνὴν τοῦ φόβου σε ἐξέστησαν λαοὶ ἀπὸ τοῦ φόβου σε, καὶ διεσάρησαν τὰ ἔθνη. ἦν δὲ συναχθήσεται τὰ σκύλα ὑμῶν μικρὰ καὶ μεγάλα, ὃν τρόπον εἰάν τις βραγάγη ἀκρίδας*, ἕτως ἐμπαίξουσιν ὑμῖν. ἅγιος ὁ Θεὸς ὁ κατοικῶν ἐν ἔρανοῖς ὑψηλοῖς. ἐνεπλήσθη Σιών κρίσεως, καὶ δικαιοσύνης. ἐν νόμῳ ὡσαυδοθήσονται. ἐν θησαυροῖς ἡ σωτηρία ἡμῶν. ἐκεῖ σοφία, καὶ ἰσπρήμη, καὶ εὐσέβεια πρὸς τὸν κύριον. οὗτοί εἰσι θησαυροὶ δικαιοσύνης. ἰδοὺ δὴ ἐν τῷ φόβῳ ὑμῶν οὗτοι φοβηθήσονται. ἕς ἐκφοβεῖσθε ὡσαυδοθήσονται ἀφ' ὑμῶν. ἄγγελοι γὰρ ἔποσαλήσονται, ἀξιῶντες εἰρήνην, πικρῶς κλαίοντες. ἐρημωθήσονται γὰρ αἰτούτων ὁδοί. ἀπέπαυται ὁ φόβος τῶν ἐθνῶν, καὶ ἡ πρὸς τούτους διαθήκη αἰρεται. καὶ οὐ μὴ λογίσεσθε αὐτῶς ἀνθρώπους. ἐπέβησεν ἡ γῆ. ἡ σὺχμηθὶ ὁ λίβανος, ἔλη ἐγένετο ὁ σαράν.

* ὁ. ὁ. ὁ. ἂν ὁ. τῶν
BOBYNAM.
MEH.
BOHONTAL.
A. AΓΓΕΛΟΙ ΕΙΡΗ-
ΝΗΣ ΠΙΚΡῶΣ ΚΛΑΪ-
ΣΟΝΤΑΙ.

ΠΙΠΙ σαράν. φανερὰ ἔσται ἡ γαλιλαία, καὶ ὁ κάρμηλος. ἦν ἀισθήσομαι λέγει κύριος, ἦν δοξασθήσομαι, ἦν ὑψωθήσομαι, ἦν ὄψεσθε, ἦν αἰσθήσεσθε, ματαία ἔσται ἡ ἰσχύς τῆς πνεύματος ὑμῶν. ὡδὲ κατέδετα ὑμᾶς, καὶ ἔσονται ἔθνη κατακαυμῆρα. ὡς ἀκανθα ἐν ἀγρῷ ἐρρημυμένη, καὶ κατακαυμῆρη.

Domine miserere nostri: in te enim confidimus. Factum est semen incredulorum in perditionem, salus autem nostra in tempore tribulationis: propter vocem timoris tui obstupuerunt populi à timore tuo, & dispersæ sunt gentes. Nunc autem congregabuntur spolia vestra, parui & magni. tanquam si quis congreget locustas, sic illudent vobis. Sanctus Deus qui habitas in excelsis, impleta est Sion iudicio & iustitia: in lege tradentur, in thesauris salus nostra, illic sapientia, & disciplina, & pietas apud Dominum. Hi sunt thesauri iustitiæ. Ecce certe in timore vestro isti timebunt. Quos timuistis, ipsi timebunt vos. Angeli mittentur rogantes pacem, amarè flentes. Defertur enim horum viæ. Cessavit timor gentium, & testamentum, quod ad illos attinet, tollitur; nec reputabitis eos homines. Luxit terra: erubuit Libanus. palus euasit Saron. manifesta erit Galilæa, & Carmelus. Nunc exurgam, dicit Dominus, nunc glorificabor, nunc exaltabor, nunc videbitis, nunc sentietis. Vanum erit robur spiritus vestri. Ignis deuorabit vos, & erunt gentes combustæ, ut spina in agro proiecta, & exusta.

Μακάριος τοὺς ἀποστόλους, καὶ ταλαπύροισι τὴν αὐτῶν ἀδελφικότητα, ὡς ἐξ αὐτῶν ἐγγὺς ποιεῖται τῆς ἀποστόλων ὡς οἱ μὲν ἀπειθεῖς καὶ πολεμουῦντες ἡμᾶς, ἐπιλάλασιν ἡμῶν δὲ οὐ σωτηρία. μαθόντες γὰρ ὡς οὐδεὶς αὐτῶς ταλαπυρῆσεν, οὐ πολλῶς ταύτα ἀειχελίας φασὶν, ὅτι ΔΙΑ ΦΩΝΗΝ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ ΣΟΥ ΕΒΕΣΤΗΣΑΝ ΛΑΟΙ, ΚΑΙ ΔΙΕΣΚΟΡΠΗΣΘΗΣΑΝ ΕΘΝΗ. καὶ δὲ Ἀκύλῃ καὶ Θεοδοπίαν, ΑΠΟ ΦΩΝΗΣ ΟΧΛΟΥ, ἦγεν πλήθος ἀνεκώρησαν λαοί. πολλοὶ δὲ τῶν ὑπὸ πολλῶν ἀλασιν πολεμίων, ἢ τὴν πόλεως ἐκπίπασιν. ἀπὸ δὲ τῆς ΑΠΟ ΦΟΒΟΥ ΣΟΥ, ὁ Σύμμαχος ΑΠΟ ΤΟΥ ΥΨΩΘΗΝΑΙ ΔΙΕΣΠΑΡΗΣΑΝ, εἰσηκεν. ΤΗΣ γὰρ ἰδίας ΕΒΕΣΤΗΣΑΝ ΤΗΣ ΕΚΣΤΑΣΙΝ. δὲ πινεὶ τῆς καὶ τῶν ἑνὶ τῶν ἀπὸ τῆς δόξης

Postquam beatos esse dixit Apostolos, eos autem, à quibus reijcerentur, miseros: Deo iam, tanquam Apostolorum voce preces fundit, quod sublatis impiis, à quibus oppugnabantur, salutem à Deo consecuturi sint. Qui enim se à nullo miseros dici posse sciunt, præ multa lætitiâ, PROPTER VOCEM TIMORIS DEI OBSTUPUISSE POPULOS, ET DISPERSAS ESSE GENTES; vel, ut Aquilæ & Theodotioni placet, A VOCE TVRBÆ, id est vulgi, POPULOS RECESSISSE dicunt. quibus urbem à multis hostibus expugnari & euerti debere significatur. At quo loco, A TIMORE TVO, habemus, PROPTEREA QVOD SE ELEVARVNT, DISSIPATI SVNT, transtulit Symmachus. Sua enim TERRA MOTOS esse intelligit: etsi non desint, qui ad MOTVM illum, sitis stuporem, qui metu incutitur, refert

2. Cor. 12.

Luc. 23.

velint. Adijcit autem BEATIS IN TEMPORE TRIBVLATIONIS SALVTEM FIERI. iuxta illud; Cum infirmor, tunc potens sum, & illud; Sufficit tibi gratia mea. Virtus enim mea in infirmitate perficitur. Porro quæ INCREDVLIS essent euentura & Moscs & Prophetæ non dissimularunt: immo nec Saluator ipse, his verbis; Cum videritis Hierusalem exercitu circumdari, tunc dicetis montibus; Ipsi nos obtegite. & collibus; Cadite in nos. Deinde tanquam eos qui DISPERSI SVNT IN GENTES alloqui Deus ipse nonnullis videatur. N VNC AVTEM CONGREGAVNTVR SPOLIA VESTRA, ait, quasi iam iam captum iri significet. Quod vt facilius populo persuadeatur; non aliter quam ALVDENTIBVS LOCUSTÆ capiuntur; sic eorum animas; tanquam ludicrum aliquod, in Satanæ potestatem facile venturas asserit. Ideoque iustos rursus inclamare; id est, prophetam in Ecclesiæ ordinem transeuntem Deum laudare videmus, QVI IN EXCELSIS HABITAT, siue caelos excelsum nomine intelligas, siue eos, qui mente attolluntur; qui & SION etiam dicuntur quia Dei Ecclesiæ sunt; vt eo ipso patuerit, QVOD PLENA IVDICII ET IYSTITIÆ hic appelletur, ne ab his, quibus in deserto iustitiam & iudicium requiriturum monuit, dissentire videatur. Nunc enim idem SIONIS, quod antea deserti nomine, significat. Christum enim, qui iustitia ipsa est, admisit; quem terrena illa Hierusalem repudiavit. Deinde, quod IVDICII nomen addidit, nihil NON sub sanctis IVDICATVM iri demonstravit. Atque hinc est, quod IN LEGE TRADENDOS ESSE adiunxit. Sunt enim & ipsi Euangelicæ recenti traditi, & SALVS eorum in THESAURI est; qui in caelo reconduntur. Verum quod IN LEGE TRADENTVR habemus, in hunc modum. Symmachus; FIDES TEMPORIS TVI, DIVITIÆ SALVTIS, SAPIENTIA, ET COGNITIO. TIMOR DOMINI IPSE THESAURVS EIVS. Scriptura autem, VENIT SAPIENTIA, ET DISCIPLINA, ET PIE-

εὐρηχασιν. Η ΔΕ ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΟΙΣ ΑΓΙΟΙΣ ΕΝ ΚΑΙΡΩ ΓΙΝΕΤΑΙ Θ ΔΙΨΕΩΣ, χτ' ὅτι ἂν ἀδυνατώτε δυνάτος εἴμι. καὶ τὸ ἄρκει σοὶ ἡ χάρις μου. ἢ γὰρ δυνάμις μου ἐν ἀδυνατείᾳ πελάεται. τὰ δὲ τοῖς ἀπειθεῖσιν ἐσόμενα καὶ Μωσῆς καὶ προφητῶν κηρύττων. καὶ ὁ σωτὴρ δὲ φησὶν ὅτι ἂν ἴδωτε κυκλουμένῳ ἡσπὸς φραστοπέδων τῶν Ἱερουσαλήμ, τότε ἐρεῖτε τοῖς ὄρεσι καλύψατε ἡμᾶς καὶ τοῖς βουνοῖς, πέστετε ἐφ' ἡμᾶς. εἶτε ὡς πρὸς τὴν ΔΙΑΣΚΟΡΠΙΣΘΕΝΤΑΣ εἰς τὰ ἔθνη λέγει παρεστα ἄρην τῆς Θεοῦ τὸ προσώπων, ὡς πινὲς φασὶν ΝΥΝ ΔΕ ΣΥΝΑΧΘΗΣΕΤΑΙ ΤΑ ΣΚΥΛΛΑ ΥΜΩΝ. τὰ γὰρ ἔστιν, ὅσα εἰς μακρὰν ἀλάσθαδε. καὶ τὸ εὐάλωτον δηλοῦν τῆς τῆς Ἰουδαίων λαοῦ, οἰοῦναι ΠΑΙΖΟΝΤΕΣ φησὶν ΑΚΡΙΔΩΝ ὑμᾶς λήφονται δὴ κελύ, ἔπειτα δὲ καὶ τὰς ψυχὰς τῶν σατανᾶ γνηθῶσι πύργηνοι ἐφ' ὧ πάλιν ἀναφανῆσιν οἱ διχχομοὶ ἡρώου ὁ προσφίτης ἔπι τὸ πάγμα. ἢ ἐκκλησίας μεταβάλλον δὲ ἐξέει τὸν Θεὸν ἐπ' αὐτοῖς ΤΟΝ ΕΝ ΥΨΗΛΟῖΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΑ, ἢ τοῖς ὑψηλοῖς, ἢ τοῖς ὑψίστοις τῶν ἀγγέλων, οἱ καὶ ΣΙΩΝ λεγόμενα ἔχουσιν, ὄντες ἐκκλησία Θεοῦ. καὶ δὴλον, ὅτι τῆς ΠΛΗΡΗΣ ΕΙΝΑΙ ΛΕΓΕΘΑΙ ΚΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, συμφάνος οἷς ἔλεγε, καὶ ἀναπαύσεται ἐν τῇ ἐρήμῳ κρῖμα καὶ διχχομοῦν. ἡ γὰρ εἶπεν ἔρημον, καὶ ὀνομάζει ΣΙΩΝ. προσήματο γὰρ Χριστῶν τῶν διχχομοῦν, ὃν ἡ ἁγία γράφει Ἱερουσαλήμ ὅσα ἐδέξατο. ἢ δὲ ΚΡΙΣΙΣ δηλοῖ τὸ μηδὲν ἡσπὸς τῶν ἀγίων ΑΚΡΙΤΟΝ γίνεσθαι. δὴ φησὶν, ΕΝ ΝΟΜΩ ΠΑΡΑΔΟΘΗΣΟΝΤΑΙ, τὰ γὰρ εὐαγγελικῶν παρὰ δὴ τῆς ἁγίας γράφει Ἱερουσαλήμ ὅσα ἐδέξατο. ἢ δὲ ΚΡΙΣΙΣ ἐν ὑψηλοῖς. ἀπὸ δὲ τῆς, ΕΝ ΝΟΜΩ ΠΑΡΑΔΟΘΗΣΟΝΤΑΙ, Σύμμαχος φησὶν. Η ΠΙΣΤΙΣ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΣΟΥ ΠΛΟΥΤΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ, ΣΟΦΙΑ, ΚΑΙ ΓΝΩΣΙΣ. ΦΟΒΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΑΥΤΟΣ Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΣΟΥ. τῆς ἐδουλοῦντα λεγόντων, ΗΚΕΙ ΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΑ.

ἡσπὸς πρὸς τὸν Θεὸν ὡσπερ ἡυσία πρὸς ἄνθρωπον ἀνάγεται λογικῆ, καὶ ὁ ΗΣΑΥΡΟΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ εἰσὶν. Τὸ δὲ, ΕΝ ΝΟΜΩ ΠΑΡΑΔΟΘΗΣΟΝΤΑΙ, πινὲς οὕτω φασὶν. ἡσπὸς τὸς ἐξ Ἰσραὴλ ὡς ἀπὸ λαοῦ τῶν ΔΙΣΧΟΜΟΝ, ὃν εἰς ΣΩΤΗΡΙΑΝ ἐδέξατο. χτ' ἡ γὰρ τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν ἀθετοῦντων τῶν τῆς Θεοῦ διχχομοῦν, καὶ τῶν ἰδίων ζητοῦντων ἐπὶ τῆς διχχομοῦν τῆς Θεοῦ ἐχ' ὑπερῶν (αν. τῆς) ὡς γὰρ νόμου Χριστῶς εἰς διχχομοῦν παρὰ τὸ πρὸς εὐαγγέλιον. εἶδει γὰρ τῶν οὐρανῶν ἢ μέλει χριστῶν διορθώσεως ἀγγέλιον Χριστῶν τὸ φωνὸς ἑπιλάμψαντος. σκιομαχουῦντες ποῖν τῶν τὸν ΝΟΜΟΝ τοῖς ἐξ ἔθνεσι ΠΑΡΕΔΟΘΗΣΑΝ. ΗΜΙΝ δὲ τοῖς ἐξ ἔθνεσι καὶ ὁ Δὲ Μωσῆος ΝΟΜΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ εὐρηται ΘΗΣΑΥΡΟΣ. ἐν αὐτῷ γὰρ ΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΑ πρὸς τὸν κύριον, τὸν Χριστῶν γὰρ ὡς ἐν τύπῳ ἀεὶ μυστήριον. Πρὸς ἐμὸν γὰρ φησὶν, ἐκείνος ἐξέταψεν. μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸς ἀπίστοις πεσέται. καὶ οἱ πάλιν ΦΟΒΟΥΝΤΕΣ ΥΜΑΣ, ΗΤΗΜΕΝΟΙ ΒΟΗΣΟΝΤΑΙ. ἀπὸ δὲ τῆς, ΙΔΟΥ ΕΝ Τῷ ΦΟΒῷ ΥΜΩΝ ΑΥΤΟΙ ΦΟΒΗΘΗΣΟΝΤΑΙ, Σύμμαχος μετ' αὐτοῦ φησὶν. ΙΔΟΥ ΟΦΘΗΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ. ΕΚΡΑΨΑΝ ΕΚΤΕΝΩΣ. ἑπιφέρει δὲ πινὲς οἱ ΚΡΑΨΑΝΤΕΣ. ΑΓΓΕΛΟΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΠΙΚΡΩΣ ΕΚΚΛΑΥΣΑΝ. ὁ δὲ Ακίλλας, ΙΔΟΥ ΦΗΣΙΝ ΟΡΑΘΗΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ. ΒΟΗΣΩ ΕΚΤΕΝΩΣ. καὶ τὸ λοιπὸν ὁμοίως. ὁ δὲ Θεοδοτίου, ΙΔΟΥ ΟΦΘΗΣΟΜΑΙ ΑΥΤΟΙΣ. ΕΒΟΗΣΑΝ ΕΚΤΕΝΩΣ. ἀγγελοὶ ΕΙΡΗΝΗΣ ΠΙΚΡΩΣ ΚΛΑΥΣΟΝΤΑΙ. πάντες δὲ δηλοῦσι ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΟΦΘΗΣΕΣΘΑΙ ΤΟΙΣ ΘΗΣΑΥΡΙΑΣΑΙΝ ἑαυτοῖς διχχομοῦν καὶ τῆς ΣΟΦΙΑΣ ΤΟΥΣ ΘΗΣΑΥΡΟΥΣ. ἢ (αν. δὲ τῆς σωτήρος οἱ μαθηταί, οἷς τὸ ἐγὼ ἰδὼν ὄφθην. οἱ δὲ ἐκεκράψαν ΕΚΤΕΝΩΣ ΑΓΓΕΛΟΙ ΟΝΤΕΣ ΕΙΡΗΝΗΣ. οἱ καὶ ΠΙΚΡΩΣ ΕΒΟΩΝ ἐν εὐχῆς ἡσπὸς τῆς ἀπαλείας τοῦ πρὸς τῶν λαοῦ. καὶ ὁ σωτὴρ δὲ τῶν Ἱερουσαλήμ ἀπε-

TAS: quæ ex hominibus ad Deum tanquam rationale sacrificium aliquod, referuntur, & THESAURI etiam IYSTITIÆ verè nominantur. Ita verò verba ista, IN LEGE TRADENTVR, explicant nonnulli; vt mirum videri dicant, qui PER LEGEM Israelita perierint, quam in SALVTEM acceperant. Beato enim teste Apostolo, cum iustitiam Dei destruentes suam asferere studerent, iustitia Dei exciderunt. Finis enim legis Christus, ad iustitiam omni credenti. Vmbra siquidem, quæ ad emendationis vsque tempora procurrisset, ad Christi aduentus lucem decebat euanescere. Itaque quia pro LEGIS vmbra decertarent, in hostium potestatem DEVENERVNT; cum NOBIS, id est GENTIBVS, ipsæ etiam per Moſen traditæ LEGES in SALVTIS THESAVRVS abierint. In ipsis enim SAPIENTIA ET DOCTRINA, ET PIETAS in Dominum; quæ Christi mysterium, tanquam rudi pictura, adumbrabant. De me enim, ait, & ille scripsit. Deinde sermone ad Apostolos conuerso, eorumdem METVM in impios venturum, eosque, à quibus olim TERREBANTVR, VICTOS ESSE VOCIFERATVROS adiungit. Caterum pro verbis istis, ECCE TIMORE VESTRO IPSI TIMEBUNT, reddidit Symmachus; ECCE VIDEBOR IPSIS. CLAMAVNT IMPENSE. Deinde, ne QVI CLAMANT ambigatur; ANGELI PACIS AMARE FLEVERVNT, addidit: Aquilas verò, ECCE, ait, VIDEBOR IPSIS, CLAMABO IMPENSE, reliquaque similiter: Theodotio autem, ECCE VIDEBOR IIS. CLAMAVNT IMPENSE. ANGELI PACIS AMARE FLEBUNT. Eos igitur omnes DEVM VISVROS ESSE IVDICANT, qui iustitiæ ET SAPIENTIÆ THESAVRVS sibi recondiderunt: Salvatoris discipulos nimirum; quibus & ipsum VISVM ESSE, & ANGELI PACIS CVM ESSENT, IMPENSE CLAMASSE, atque superioris populi interitu inter precandum AMARE FLEVISSE constat. Quin & Salvatorem Hierosolymorum vicem

Rom. 10.

10an. 5.

IN AGRO, SPINA COMBURI
 confueuit. Est enim confumens ignis
 Deus noster. Verum enimuero totum
 hunc locum sic quidam explicant: cum
 neque minis, neque promissionibus per-
 suaderetur populus, tanquam vnicum
 superesset plagarum remedium, eius
 commiseratione commotus preces ad
 vniuersorum Deum fundit propheta,
 significans completas esse ab eis iniquita-
 tes, poenitentiam mereri. Sed tua, inquit,
 miseratione ijs opus est, qui afflicti, in te
 spes suas collocarunt. Da igitur eis salu-
 tatem, qui propter metum tuum obstu-
 puerunt. Est verò ista dixisse putandus,
 non tanquam Deum rerum ignarum do-
 cere videatur, sed vt exemplum populo,
 quæ ad salutem faciunt, postulandi pro-
 ponat. Quæ enim ipsos dicere oportebat,
 ideo auribus eorum propheta in-
 clamat; vt ad imitationem excitentur.
 Patet namque eos, qui ab Assyrio in au-
 xilium vocati sunt, tacite esse perituros,
 reliquos autem METV fugam arripuros,
 feruatis ope Dei (quem sanctè &
 piè venerantur) Israëlitarum spoliis; qui-
 bus tamen & ipsi, nisi resipiscant, facile
 priuabuntur; cum tanquam LOCVS
 TÆ, hostes non desint superstites.
 SANCTVS DEVS, QUI HABITAT
 IN EXCELSIS. Quibus indicat
 mentis, & animæ elationem bonam.
 Neque enim SANCTVS hic ideo ponitur,
 quod ad Dei sanctimoniam quicquam
 adijciatur: sed vt orantis profectus
 indicetur eum EXALTANTIS,
 cuius iustum iudicium non solum in sceleratos
 omnes, sed in Hierusalem appareat:
 qui illam, non ad interitum, sed ad
 incolarum conuersionem, affigi voluerit:
 quo tempore IUSTITIA apud eos,
 ipsaque lex vigeat, ex qua populus
 ingentem veluti THESAVRVM aliquem
 depromere poterat; vnde & ad
 SAPIENTIAM, ET DISCIPLINAM
 proficerent, quæ PIETATEM in Deum,
 & IUSTITIÆ THESAVRVS solet procreare.
 Sed cum ita feres habeant, hostium impetum non
 TIMOR ille, quo ipsos metuitis; sed quo
 vos illi metuunt superabit; & PACEM
 per legatos à vobis me procurante postu-
 labunt, qui de illis euertendis, deque
 eorum vobis tollendo iugo statuerim.

EN ΑΓΡΩ ΚΑΤΑΚΕΚΑΥΜΕΝΗ.
 ο γάρ Θεός ἡμῶν πῦρ καταναλισκόν ὄντιν.
 Τινὲς δὲ τὴν πᾶσαν ἕπαι εἰσηγήσαντο ῥῆσιν.
 ἀπεθούτων τῶ λαῷ καὶ τῶ ἀπειλαῖς καὶ
 τῶ ἐπαγγελίαις, ὡς μηδὲν ὑπερλοιπὸν ὑ-
 πάρχεν πλὴν τοῦ παθεῖν, εἰς συμπάθειαν ὁ
 παροφῆτης καταπερθεῖς, εὐχλὺ ἔσθ' αὐ-
 τῶ ἀναπέμπει παρὰ τὸν ἴσ' ὄλων Θεόν,
 δηλῶν ὡς τὸ μὴ παρ' αὐτῶ εἰς χειρὸς συμ-
 πεπλήρωται, κεχρησθένταί τε τούτοις ἢ δι-
 κη. ῥεῖα δὲ τῶ σὺν ἡμῶν οἰκηρήσ' τοῖς
 ἐλπίζουσιν ὅτι σε καὶ ἡλιθιοῖς. δὲς οὐδὲ
 σωτήριαν τοῖς ἀλλ' τὸν σὸν φόβον ὑπομεί-
 νασιν ἐκτασιν. ἔλεγεν δὲ ταῦτα ἕχ' ὡς ἀ-
 γνωοῦντα διδάσκων Θεόν, ἀλλὰ τύπος γνό-
 μῶνος τῶ λαῷ τὰ παρὲς σωτήριαν αἰτεῖν. ἀ-
 γὰρ αὐτὸς λέγειν ἐχρῆν εἰς ἀκράς αὐτῶ ὁ
 παροφῆτης φησὶν, ἵνα μμῆσανται. ὅτι γὰρ
 καὶ οἱ εἰς Συμμαχίαν ἔσθ' τῶ Ασσυρίου
 κληθέντες ἀποφῆτι τελευτήσασι, καὶ οἱ λοιποὶ
 παρὲς φυγὴν ΑΠΟ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ τραπή-
 σονται, εὐδήλον τῶ Ἰσραηλιτικῶν σὺλαν
 σαζομένων διωάμει Θεῷ, ἥς θεοσεβοῦντες
 πυγχαῖσι. μὴ μετανοοῦντες δὲ φερθήσονται,
 ἀπειρομένων αὐτῶ τῶ ἐχρῆν ὡς
 ΑΚΡΙΑΔΩΝ. ΑΓΙΟΣ ΟΘΕΟΣ ΟΚΑ
 ΤΟΙΚΩΝ ΕΝ ΥΨΗΛΟΙΣ. παροφῆτην
 δηλοῖ ἀφροσύνας; καὶ διαρμα ψυχῆς ἀγαθόν. ἔ-
 γὰρ Θεῷ παρὲς ἀγασμόν, ἀλλ' ὡς τῶ εὐχρ-
 μής παροφῆτης, ΤΟ ΑΓΙΟΣ λέγειται,
 ΥΨΟΥΝΤΟΣ ΘΕΟΝ, ἐφ' οἷς αὐτῶ τὸ δι-
 χασιν καὶ τῶ ἡμαρτησιῶν κρίμα κείλειν
 καθόλου τε, καὶ καὶ τῶ Ἱερουσαλήμ. ἔ-
 γὰρ εἰς ἀπώλῃαν τὴν πόλιν, ἀλλ' εἰς ὅτι τρωφίλῶ τῶ
 ἐνοικοῦντων ἐπαρθεῖν. ὅτε καὶ ΔΙΚΑΙΟ-
 ΣΥΝΗ παρ' αὐτοῖς ἀκμάζειν ἠδύνατο, καὶ
 νόμος αὐτῶν, καὶ ὁ λαὸς ἐκ τῶ καθάσθ'
 ἀγαθὸν ἀρῆσαι αὐτῶ ΘΗΣΑΥΡΟΝ. ἀφ' οὗ
 καὶ εἰς ΣΟΦΙΑΝ, καὶ ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ
 παροφῆτην, ἢ γὰρ ΕΥΣΕΒΕΙΑΝ παρὸς
 Θεόν καὶ ΘΗΣΑΥΡΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥ-
 ΝΗΣ. ἔ-
 γὰρ δὲ ἀφ' ἐκείνων, ὁρμητὴν ἐχρῆν
 ὑμῶν ἔ-
 κρατήσε ΦΟΒΟΣ, ἀλλ' ἐκείνων
 ὁ ἐξ ὑμῶν, καὶ παρὲς ΕΙΡΗΝΗΝ παροφῆ-
 σονίαι ἐμῶ καὶ αὐτῶ ὄντων ἐρήμων, καὶ
 τὴν καὶ ὑμῶν ἀφ' αὐτῶν καταπαύοντος.
 οὐ γὰρ

οὐ γὰρ ἀφ' αὐτῶν ἐπιπλῶν ὑμῶν, ἐμοὶ δὲ
 καθάσθ' πινά ΔΙΑΘΗΚΗΝ αὐτοῖς δια-
 τάξαντος. ἀλλ' ἔχον με Σύμμαχοι κατα-
 φρονησῶν αὐτῶ. εἴτα φησὶν, ΕΠΕΝΘΗ-
 ΣΕΝ ΗΓΗ, τοῖς τόποις αὐτῶ οἰκη-
 τῶν, καὶ ἀπὸ λογαίων ἀναθήματα παρὲς αἰ-
 χυλῶν ἐκείνων παρέλκωφεν, οἷς ἔδει τὴν ἰ-
 δίαν ἡμιῶν πληγῶν. ὁ δὲ τοῖς τόποις
 παρήγαγε μονοεχὶ συστρίζοντας καὶ ἑνω-
 θίνοντας, καὶ τὸν λόγον τὸν ἑποσολικῶν, ἐφ'
 οἷς ἢ Θεοὶ διώμας ἐμφανῶς ἀφ' οἷς ἐνεργ-
 γείας γνήσεται. ΑΙΣΧΥΝΘΗΣΟΝ-
 ΤΑΙ γὰρ ἐν μεταβολῆς οἱ πεποθότες
 ἐπ' Αἰγυπτίοις, ὅτι καταλιπόντες τὸν Θεόν
 τὸν οὕτω τοῖς ἐναντίοις τρωπούμενοι, παρὲς
 Αἰγυπτίους ἐπεσεύοντο, Θεοὶ κατασφά-
 ξαντος ῥῆτε χιλιάδας, ἢν νεκρὰ τὰ σώμα-
 τα ΠΥΡΙ ΠΑΡΑΔΕΔΟΤΑΙ. οὗτοι δὲ
 καθάσθ' πνεῦ δαμαζόμενοι τὴν ἐφ' οἷς ἐ-
 παρῆτον ὁμολογήσασιν ἄνοια.

Neque enim sua sponte ipsi, sed me au-
 tore vos adorti sunt; qui id cum illis, ve-
 luti FOEDERE quodam, sanxerim.
 Verum si me auxiliatorem habueritis,
 eisdem facillimè contempseritis. Deinde
 LVXIT TERRA, ait; vt loci nomine,
 eius incolæ, & pro rationis participibus,
 quæ sensu carent; ad pudorem illis exci-
 tandum, assumeret; quos suam alioquin
 lugere calamitatem decebat. Loca de-
 inde tanquam congemiscere, & condo-
 lere, Apostoli rationem secutus, fecit,
 in quibus Dei virtus re ipsa palam futura
 sit. ERVBESCENT enim ipsa rerum
 conuersione, qui in Ægyptiis spes suas
 ita collocarunt, vt qui Deo reiecto, à
 quo hostes tam facile superantur, ab illis
 per legatos opem petuerint: cum Deum
 CLXXXV. millia hostium strauisse con-
 stet; quorum cadauera IGNE COM-
 BVSTA SVNT. At hi non aliter
 quam igne domiti, suam ex his, quæ
 gesserunt, amentiam confitebuntur.

Ακύνονται οἱ πόρρωθεν ἀ' ἐποίησα, καὶ γνώσονται οἱ ἐγγί-
 ζοντες τὴν ἰσχὺν μου. ἀπέσῃσαν οἱ ἐν Σιών ἄνομοι. λήψεται
 τρόμος τῶς ἀσεβεῖς. τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν ὅτι πῶρ καίθει τις ἀ-
 ναγγελεῖ ὑμῖν ἰὸν τόπον ἰὸν αἰώνιον; πορευόμενος ἐν δικαιοσύ-
 νῃ, λαλῶν εὐθείαν ὁδὸν, μισάν' ἀνομίαν, καὶ ἀδικίαν, καὶ τὰς
 χεῖρας ἀποκείμενος ἀπὸ δάρων, βαρύνων τὰ ὄτα, ἵνα μὴ ἀκύν-
 ση κρίσιν αἵματος, καμμύων τῶς ὀφθαλμοῦς αὐτῶ, ἵνα μὴ ἴδῃ
 ἀδικίαν. ἔτος οἰκήσει ἐν ὑψηλῶ ἀσηλαίῳ πέτρας ἰσχυρῶς. ἀρ-
 τος αὐτῶ δοθήσεται, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῶ πσόν. βασιλεῖα μετὰ
 δόξης ὄψεσθε, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὄψονται γῆν πόρρω-
 θεν. ἢ ψυχὴ ὑμῶν μελετήσει φόβον. ποδ εἰσὶν γραμματικοί;
 ποδ εἰσὶν οἱ συμβεβλύνοντες; ποδ ὅστιν ὁ ἀριθμῶν τῶς συσρε-
 φομήνης μικρὸν καὶ μέγαν λαόν; ἢ ἔ-
 σενεβλεύσαντο, ἔδ' ἔ-
 ἦδει βαθύφωνον, ὡς τε μὴ ἀκύνσαι λαὸς πεφραλισμῶς, καὶ
 ὅτι ἔστι τῶ ἀκύνοντι σύνεσις.

Audient qui longe sunt, quæ ego feci, & scient, qui appropin-
 quant, fortitudinem meam. Recesserunt qui erant in Sion iniqui. ap-
 prehendet tremor impios. Quis annuntiabit vobis ignem vrere?
 Quis annuntiabit vobis locum æternum? Qui ambulat in iustitia,
 qui loquitur rectam viam; qui odit iniquitatem, & iniustitiam, &

Rom. 8.
 4. Reg. 20.
 Esa. 37.

ΟΙ Γ. ΑΑΑΒΙ.

Α. Θ. ΜΕΜΕΓΑΛΥΝ-
 ΜΕΝΟΥΣ. Σ. ΕΚΤΗ-
 ΤΡΑΜΕΝΟΥΣ.
 Σ. ΟΥΚ ΟΥΗ ΑΑΟΝ
 ΒΑΡΤΝ ΕΝ ΧΝΙΑΒΕΙ.

manus excutit à muneribus, qui obturat aures ne audiat. Iudicium sanguinis, qui claudit oculos suos ne videant iniquitatem : hic habitabit in excelsa spelunca petræ solidæ. Panis ei dabitur, & aqua eius fidelis. Regem cum gloria videbitis, & oculi vestri videbunt terram de longe, anima vestra meditabitur timorem. Vbi sunt grammatici? vbi consiliarij? vbi est, qui numerat eos, qui colligunt paruum & magnum populum, cui non dedit consilium, neque sciuit vocem altiloquam, & non audiret populus contemptus, & non est audienti, intelligentia.

DEO quidem APPROPINQVAUIT Israël, si miracula, & legem, cuius ei pædagogio opus fuit, aspexeris. Ab eo autem Gentes ipsæ, quæ creaturæ feruebant, LONGE recesserunt. AUDIERUNT tamen & istæ, quod illi facere recusarunt. At eos AUDIENT & illi etiam, inquit, qui APPROPINQVANT. Neque enim vniuersus periit Israël, ex quo fidelium primitias constat prodiisse. Nonnulli tamen etiam secundum ad Gentes retulerunt. Nam qui AUDIENT, QUI LONGE SVNT? APPROPINQVANTES scilicet, EIVSQUE FORTITVDINEM AGNOSCENTES, quam Israël nomine patrandis miraculis ostendit: qui etiam, quo pacto recesserunt, QUI ERANT IN SION AGNOSCENT. Quod si aliam requiris explicationem; facta Israël distributione, alios quidem AVDISSE, alios autem, iniquos scilicet, quos timor APPREHENDET, auertisse se significat. Sufficit enim immixtarum calamitatum sensus, ad eum, in quem contumeliosè egerunt, agnoscendum. Ad hos rursus & ista diriguntur; QUI RENVNTIABIT VOBIS IGNEM VRERE? Ille inquam, de quo superius, ignis vos comburet; audiuiimus? Deinde LOCVM ÆTERNVM eum intelligit, qui Satana & angelis eius præparatus est. Si enim vera sunt Saluatoris verba; Qui credit in filium, vitam habet æternam: qui autem non credit, vitam non videbit; sed ira Domini manet super eum. De his sic & alicubi propheta; Vermis corum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Quis nouit igitur, & ante nobis testatus est ÆTERNVM LOCVM, propter eum quem habet, quem statim describens, prophetatum &

Matth. 25.

Ioan. 3.

Esa. 5.

Θεοῦ μὲν ἑγγύς Ἰσραὴλ, ὅσον ἦκε εἰς τὸ νόμον περιδαγαγηθῆναι καὶ τερεῶσιν. ΠΟΡΡΩ δὲ τὰ ἔθνη, τῇ κτίσει λατρεύσαντα. καὶ ὁμοῦ τὰ μὲν ΗΚΟΥΣΕΝ οἱ δὲ οὐκ ἠνέχοντο. πλὴν ΑΚΟΥΣΟΝΤΑΙ φησὶν, καὶ οἱ ΕΓΓΙΖΟΝΤΕΣ. ἔδδὲ γὰρ εἰς ἅπαν ἀπόλωλεν Ἰσραὴλ. ἐξ αὐτῶ γὰρ γέγονεν ἡ τῆς πίστεως ἀπαρχή. Πινές δὲ αὐτοῦ τῆς ἐθνῶν καὶ τὸ δεύτερον ἐξέλασον. πῶς γὰρ ΑΚΟΥΣΟΝΤΑΙ Οἱ ΠΟΡΡΩΘΕΝ; ΕΓΓΥΣ δηλοῦσι γενόμενοι καὶ ΜΑΝΘΑΝΟΝΤΕΣ ΑΥΤΟΥ ΤΗΝ ΙΣΧΥΝ, ἡ δὲ ἑστὶν Ἰσραὴλ θαυματουργῶν ἐπεδείξατο, οἱ καὶ πῶς Οἱ ΕΝ ΣΙΩΝ ΑΠΕΣΤΗΣΑΝ ΓΝΩΣΟΝΤΑΙ. κατὰ δὲ πλὴν ἑτέραν ἐξήγησιν, διαμρεῖ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ. ὡν οἱ μὲν ΗΚΟΥΣΑΝ, οἱ δὲ ἀπάσαντο τυγχάνοντες ἄνομοι, οἱς καὶ ΑΗΨΕΤΑΙ πρόμος. ἡ γὰρ τῆς ἐπερθεῖντων πείρα κακῶν εἰς φόβον ἀρκεῖ, καὶ τὸ αὐτῶς πὶ γινάσκαι τὸν ὑπὸ αὐτῶν ὑβελζόμενον. αὐτῶς οἱς καὶ φησι, ΤΙΣ ΑΝΑΓΓΕΛΕΙ ΥΜΙΝ ΟΤΙ ΠΥΡ ΚΑΙ ΕΤΑΙ; αὐτῶ οὐ ἔλεγεν, ὅτι πῦρ κατέβηται ὑμῶς. ΤΟΠΟΝ δὲ φησι ΤΟΝ ΑΙΩΝΙΟΝ, τὸν ἡτοιμασμένον τῷ Σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. κατὰ γὰρ πλὴν τοῦ σωτήρος φανῶν, Ο πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἐχθὲ ζαλιῦ ἀθάνατον. ὁ δὲ ἀπθάνων τῷ υἱῷ, οὐκ ἔσται πλὴν ζαλιῦ ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπ' αὐτὸν. αὐτῶ ὡν ἀλλαχόθεν φησὶν ὁ σωτήρ. Ο σιῶνιτὴς αὐτῶς ἔπελετήσῃ, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶς οὐ σβεσθήσεται. τίς οὖν ὁ ἐκδοῦ καὶ αὐτῶς ἀρτοῦ μόνος ὑμῶν ΤΟΝ ΑΙΩΝΙΟΝ ΤΟΠΟΝ; ἡ πᾶς, ὡν ἐστὶν ἡ σωτῆρ, τὸν τῶν αὐτῶν καὶ ἀποκαταστήσει, τὸν τῶν αὐτῶν ἀποκαταστήσει.

ἀποστόλων συμμάχων ἄλλοι; αὐτοὶ γὰρ ἐκλήρουσαν αὐτῶ ΚΡΙΣΕΩΣ, ὡς ἂν τὸ μέλλουσα φυλαξάμεθα δίκην. ὁ δὲ ποιητὸς ΠΟΡΡΩ γέγονας ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ, ΕΝ ΥΨΗΛΩ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕΙ ΣΠΗΛΑΙΩ ΚΑΙ ΕΠΙ ΠΕΤΡΑΣ ΙΣΧΥΡΑΣ. καὶ δὲ Σύμμαχον, ΑΥΤΟΣ ΕΝ ΥΨΗΛΟΙΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙ. ΩΣ ΠΕΡΙΟΧΑΙ ΠΕΤΡΩΝ ΤΟΥ ΥΨΟΣ ΑΥΤΟΥ. τῶ φιλοσοφῶν δὲ βίβλιν τὸ ἀσφαλές τε καὶ τὸ ὑψὸς δηλοῖ, ὡν πῖς μετῶν ΑΡΤΩ ΚΑΙ ΥΔΑΤΙ ΜΕΤΑ ΠΙΣΤΕΩΣ ἢ παρῶσιν ἀφῶν ὑψους ζαλιῦ, τέλος ἔξει τῆς ποιότητος ἀσπίσεως ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΝ ΘΕΑΝ. αὐτῶ ἢ αὐτῶ φησὶν, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ, Ἰδὲ βασιλεὺς δίκην βασιλεύσῃ καὶ ἀρχοντες μετὰ κρίσεως ἀρξουσιν. εἰκὸς δὲ φασὶν, καὶ Χερσὸν ἔπας εἰρήσασιν, ἐν ᾧ, κατὰ τῶ πῖ σῶν ἡ ἀποκαταστήσῃ σῶν, καὶ τὸν ἀπὸ τῶν ἐχθῶν. καὶ τὸν καὶ ὅτι ταύτη τῆ πέτρα οἰκοδομήσῃ μετὰ ἑκκλησίαν, ἡ τῶ τοῖς οἰκῶσιν ΑΡΤΟΣ δίδουσι ζῶντες ὁ Χερσὸς αὐτῶ τῶ πατέρος, καὶ πῖσιν ΥΔΩΡ τὸ τῶ γέμῃ βαπτίσματος, ἐξ ὡν ἡ πᾶσα τοῖς λαβῶσιν ἀσφάλεια. καὶ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΚΑΤΟΨΟΝΤΑΙ κέρον οἱ καὶ μήπω λαβόντες τῶν αὐτῶ τῶν γῆν, ΠΟΡΡΩΘΕΝ αὐτῶ ὡμασι ἀφῶν ὡς ἐν τῶ παρόντος ΟΨΟΝΤΑΙ βίου, τὸν Θεῶ πῖν φόβον διὰ μελέτης ποιέμενοι. πινές δὲ αὐτῶ τῶ ἀνομιῶν ἐξέλασον τὸ ΠΟΡΡΩΘΕΝ, αὐτῶς ΤΗΝ ΓῆΝ τῶ ἐπαγγελίας ΙΔΕΙΝ ἐκ ἐν αὐτῶ γνησιμῶν, τὸ δὲ ΚΑΙ ΟΜΕΝΟΝ ΕΧΟΝΤΑΣ ΠΥΡ, οἱ καὶ τῶ αὐτῶ κατὰ κρίσεως ἐν φόβῳ γνήσονται μακρῶν ἀποκαταστήσῃ ἐκείνης τῶ γῆς οἱς ὡν ἀφῶσιν, ὅτι κακῶς διδασκάλους ἐπέβησαν, φησὶ. ΠΟΥ ΟΙ ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ μόνον εἰδότες τῶ νόμου. αὐτῶ οἱς ἔφασκεν ὁ σωτήρ. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ἑσθῶν. ποῦ γὰρ οὗτοι φανήσονται φησὶν, ἐν ἡμέρῃ τῆς κρίσεως, ἀπὸ συμβεβηῶς ἀγαθῶς τοῖς μαθητῶς κολακεύσῃ; ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκεν. Ο ΑΡΙΘΜΩΝ ΤΟΥΣ ΕΚ ΤΕΤΡΑΜΕΝΟΥΣ, ΤΟΝ ΛΑΟΝ ΤΟΝ ΑΝΑΙΔΗ. ΟΥΚ ΟΦΕΙ ΛΑΟΝ ΒΑΡΥΝ ΧΕΙΛΕΣΙΝ, ΩΣ ΤΕ ΜΗ ΑΚΟΥΕΙΝ ΔΙΑΛΕΚΤΟΝ ΓΛΩΣΣΑΝ.

Apostolorum chorum demonstrat? Ipsi enim de IVDICIO publicè docuerunt, ut à futuris pœnis deinceps caueremus. Qui talis est, LONGE AB IGNE remotus, EXCELSAM INHABITABIT SPELVNCAM PETRÆ SOLIDÆ. Pro quibus Symmachus, IPSE IN EXCELSIS REQUIESCET. TANQVAM CIRCVITVS PETRARVM ALTITVDO EIVS: quibus vitæ philosophicæ, id est quæ in contemplatione versatur, certitudinem, sublimitatēque indicat; quam qui sectatur, PANE ET AQVA CVM FIDE coniunctis vitæ huius spatium exigens, sinem tandem huiusmodi exercitationis, REGIS VISIONEM consequetur, de qua ipse loqui propheta aggressus est in hunc modum, Ecce rex iustus regnabit, & principes cum iudicio imperabunt. Est verò consentaneum, aiunt, Christum his verbis innui; in quo, tanquam spelunca aliqua, aut ouium stabulum, Ecclesia ipsa firma & stabilis intelligitur, iuxta illud; Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Cuius incolis, PANIS vitæ Christus ipse à patre, & AQVA fidelis diuini baptismatis, vnde fumentibus omnis manat securitas, nunquam non suppeditantur. REGEM deinde illi INTVEBUNTVR Dominum, qui etiam TERRAM mansuetorum nondum adepti, ipsam mentis oculis in hac mortali vita Deum piè & sanctè reueriti, PROCVL INTVEBUNTVR. Sunt qui PROCVL ad impios referant, dum TERRAM quidem promissionis VISVROS, sed ea non potituros putant; quippe qui ARDENTEM IGNEM SORTITI, suæ ipsi condemnationis metu, procul à terra reiecti torquebuntur. Eisdem porò quod malis doctoribus crediderint, ita exprobrat; VBI SVNT, QUI LITERAM legis tantum nouerunt? quos ita infectatur Saluator; Væ vobis Scribæ & Pharisei. Vbi nam illi, inquit, iudicij die parcbunt, qui assentando pessimè discipulis consuluerunt? Ita verò reddit Symmachus; QUI NVMERAT ENVTRITOS, POPVLVM IMPVDENTEM. NON VIDEBIT POPVLVM GRAVEM LABIIS, VT NON AVDIAT IDIOMA LIN-

C. 4. 31.

Matth. 16.

Matth. 23.

Ecc

Matth. 27.
Luc. 23.
Ioan. 19.
Psal. 77.

GVÆ; IMPVDENTES appellans, quos doctrinis suis paucierint, QVI POPVLVM GRAVEM LABIIS NON VIDEVNT, IMMO NE AVDIENT QVIDEM, IDIOMATIS ILLIVS LINGVÆ IGNARI, de qua locutus superius dicebat; Et linguæ balbutientes statim discent loqui pacem. Si enim ALTILOQVVM NOVISSENT, POPVLVS CONTEMPTVS NON AVDIVISSENT. Nonnulli pro COLLECTOS, ideo COEVNTES dicunt, quòd de magistrorum sententia aduersus Christum coniurati magna & clara voce apud Pilatum Barabam temerè & inconsultè eidem prætulerunt, quem ALTILOQVVM esse ignorare non debuerant. loquebatur enim per parabolas, iuxta illud; Aperiã in parabolis os meum. Sed cum INSIPIENTES essent, ad magistrorum invidiam non aduertebant. Non enim CONTEMPTOS VOCARI SE AVDIERENT. Sunt autem nonnulli qui totum hunc locum ita exponant; vt instantem Assyriorum plagam non suis modò VICINIS, sed ijs etiam, qui LONGE absunt, notam fore, càmque vel INIQVOS, qui Hierusalem incolunt, non sine rubore intuituros esse velint. Deinde quoniam mala infidelium Iudæorum opera recensere propheta refugeret, QVÆ IGNEDIGNA tantùm videbantur, alium vitæ inculpatæ querere, qui eos iram sibi cumulare moncat. At quòd OBTVRANS AVRES, NE AVDIAT IVDICIUM SANGVINIS dixit, id ipsum, vt à cædis communionẽ auocaret, addidisse. Qui enim, inquit, habet quæ dicta sunt; sedem immoram & firmam possidet, qui diuinis bonis fruatur. Eos deinde, qui per Verbum illuminati essent, ideo etiam REGEM GLORIÆ VIDERE, quòd mundanis perturbationibus liberati, in sperata bona intuerentur, fuerat consentaneum. Hoc enim ipsum indicat, quòd TERRAM PROCVL VIDERE dixit, cum ad terrena animum non adijcimus. Inuit verò, si ad historiam te conuertas, & Ezechiam ipsum, qui postea Hierosolymorum rex factus, Deòque se totum consecrans, clarus & illustis euasit, quo regnante orbi vniverso Sol ipse non sine

ΣΗΣ. ΑΝΑΙΔΕΙΣ χειλῶν τῶς τῶς αὐτῶν διδασκαλίαις σκεπθεμεμύνας, ΟΙ ΟΥΚ ΟΦΟΝΤΑΙ ΤΟΝ ΒΑΡΥΝ ΛΑΟΝ ΤΟΙΣ ΧΕΙΛΕΣΙΝ, ΑΛΛ ΟΥ ΔΕ ΑΚΟΥΣΟΥΣΙΝ, ΑΣΥΝΕΤΟΙ ΟΝΤΕΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ ΓΑΩΤΤΗΣ, καὶ ἡς ἔφασκε· Καὶ αὐ γλώσσα αὐ ψαλλίζουσα παρὸ μαθήσονται λαλεῖν εἰρήνην. εἰ γὰρ εἶδον ΤΟΝ ΒΑΘΥΦΩΝΟΝ, ΟΥΚ ΑΝ ΗΚΟΥΣΑΝ ΛΑΟΣ ΠΕΦΑΥΛΙΣΜΕΝΟΣ. Γινῆς δὲ ΣΥΣΤΡΕΦΟΜΕΝΟΥΣ φασὶν, ἐπεὶ δὴ γνώμη τῆ διδασκαλῶν ὅτι Χρῆστον ΣΥΝΕΣΤΡΑΦΗΣΑΝ καταβάντες πρὸς Πιλάτον, καὶ τὸν Βαρυβλάστον ἔφορμησαντες μηδεμίνας ἀγαθῆς ἀνέχουσαι συμβεβλήσιν, μηδὲ μαθόντες παρ' αὐτῶν ὡς αὐτὸς ἔστιν Ο ΒΑΘΥΦΩΝΟΣ. διὰ τῶν βολῶν γὰρ ἐλάλη καὶ τὸ Ἀνοῖξεν ἐν τῶν βολῶν τὸ φῶμα μὲν. ΑΣΥΝΕΤΟΙ δὲ ὄντες τῶν διδασκαλῶν ἔδέκρινον φθόνον. ἔ γὰρ ΑΝ ΗΚΟΥΣΑΝ ΠΕΦΑΥΛΙΣΜΕΝΟΙ. τὸ δὲ ῥητὸν ὅλον ἔτα πινῆς ἐξηγήσαντο ὡς τῆ μέλλουσαν Ασσυρίαις πληγὴν ἔχουσι ΠΛΗΣΙΟΝ μόνον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ΟΙ ΠΟΡΡΩ μαθήσονται, καὶ οἱ τῆ Ἱερουσαλήμ ΑΣΕΒΕΙΣ ἀρχιυθίσονται. φεύγων δὲ φασὶν ὁ πρῶτος τὰ ἔργα τὰ ποιεῖν τῶν ἀπεφθάν Ἰερουσαλὶμ εἰπεῖν, ΥΛΗΝ ΟΝΤΑ ΠΥΡΟΣ, ἔτερον ζῆτεῖ τὸν ἐρέοντα διχῶς πολυτελεύμενον, ὡς ἐν εἴποι πρὸς αὐτὸς, ὡς ὄργλῶ ἑαυτοῖς ἠσκαυρίζουσι. τὸ δὲ, ΒΑΡΥΝ ΟΝΤΑ ΩΤΑ, ἵνα ΜΗ ΑΚΟΥΣΗ ΚΡΙΣΙΝ ΑΙΜΑΤΟΣ, τὸ ἔστι πρὸς φόνον μὴ σκευγῶν. ὁ γὰρ ἔχον τὰ εἰρημνῆρα φασὶν, ὡς τὸν ἔξει βεβλάσαν τῶν γέγων ἀγαθῶν ἔσπολαῶν. τοῖς δὲ φρασιδέντας ὑπὸ τοῦ λόγου, καὶ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΗΣ ΔΟΞΗΣ ΒΑΡΕΠΕΙΝ ἀκόλουθον ἀπαλλαγῶντας μὲν τῆς κοσμικῆς πρῶσπαθείας, ἀγαθοῖς δὲ τοῖς ἐλπιθεύουσιν ἐνατενίζονται. τὸ δὲ γὰρ δηλοῖ ΤΟ ΤΗΝ ΓΗΝ ΙΔΕΙΝ ΠΟΡΡΩΘΕΝ, τοῖς γήνοῖς μηδαμῶς πλησιάζονται. μινυεὶ δὲ καὶ ἱστέλιαν τῆ ἀρχαῖα μετὰ τῆς Ἱερουσαλήμ Ἐζεχίαν, ὃς ἀναθεὶς ἑαυτὸν τῷ Θεῷ γέγονεν εὐκλεῆς, ἐφ' ἧ σημεῖα γέγονεν οἰκουμένης ἀναπο-

ἀναποδισμὸς ἡλίου καὶ τῆς ἡμέρας πρῶσπαθείας. ἂ ἸΔΟΝΤΕΣ φοβηθήσασθε τὸν Θεὸν μεταγινόντες ἐφ' οἷς ἐπέσθητε τοῖς συμβεβλάσαντι καὶ τῆς ἀρχιπιακῆς βοηθείας ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣΙ καὶ τοῖς ἐξαφριμύθοις, ὡς καλεῖ ΒΑΘΥΦΩΝΟΥΣ, ὡς ἄσημα φθεγχομένους. οὗτοι γὰρ πάντες ματαρότητος εἰσι. ΛΑΟΣ, καὶ ΠΕΦΑΥΛΙΣΜΕΝΟΙ, πρὸς κατανόησιν τῶν δεινῶν οὐκ ἀγνοῦντες τὸν ἀκροατίῳ.

portento regredi, diéque ampliari visus est. Quæ cum ipsi VIDERITIS, ait, 4. Reg. 19. non sine Dei metu SCRIBARVM vos & ventiloquum, quos hic ALTILOQVOS, id est ignota & incerta loquentes appellat, in auxilio ab Ægyptiis petendo consilium secutos esse pœnitebit. Sunt enim omnes hi vanitatis POPVLVS; & AVICTI; qui auditorem ad eorum horitiam, quæ decent, nunquam deducant.

Ἰδὲ Σιών ἡ πόλις, τὸ σωτήριον ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοῖ σου ὄψοντα, Ἱερουσαλήμ πόλις πλυσία, σκηναὶ αὐτῆς εἰς τὸν αἰῶνα γέγονον, ἔ δὲ τὰ σχοινία αὐτῆς ἔ μὴ διαρραγῶσιν, ἔ δὲ μὴ κινιθῶσιν οἱ πάσσαλοι τῆς σκηνῆς αὐτῆς εἰς τὸν αἰῶνα γέγονον, ἔ δὲ τὰ σχοινία αὐτῆς ἔ μὴ διαρραγῶσιν, ὅτι τὸ ὄνομα τῆ κυρίου μέγα ὑμῖν, τόπος ὑμῖν ἔσται, ποταμοὶ καὶ διάρυγες πλαταῖς, καὶ εὐρύχωροι. οὐ πορεύσονται τὴν ὁδὸν, οὐ δὲ πορεύσεται πλοῖον ἐλαύνον. ὁ γὰρ Θεός μου μέγας ἐστίν. ἔ παρελεύσεται με τῆ κύριος κριτῆς ἡμῶν, τῆ κύριος ἄρχων ἡμῶν, τῆ κύριος βασιλεὺς ἡμῶν, τῆ κύριος οὗτος ἡμῶν σώσει. ἐρράγησαν τὰ σχοινία σου, ὅτι οὐκ ἐνίσχυσεν ὁ ἰσός σου ἐκλινεν. ἔ χαλάσει τὰ ἰσία, οὐκ ἀρεῖ σημεῖον ἕως ἧ παραδοθῆ εἰς πρῶνομήν. τοῖνυ πολλοὶ χαλαροὶ πρῶνομήν ποιήσασιν. καὶ ἔ μὴ εἴπωσι, κοπιῶ ὁ λαὸς ὁ κατοικῶν ἐν αὐτοῖς. ἀφέθη γὰρ αὐτοῖς ἡ ἀμαρτία. *Α. ΟΙ Ε. ΟΤΤΑΣ.

Ecce Sion ciuitas, salutare nostrum oculi tui videbunt, Hierusalem ciuitas diues, tabernacula quæ non mouebuntur, neque commouebuntur paxilli tabernaculi eius in sempiternum, neque funiculi eius dirumpentur, quoniam nomen Domini magnum vobis, locus vobis erit flumina & riui lati & spaciosi. Non ambulabis per hanc viam, neque ambulabit quod nauigium agitat. Deus enim meus magnus est. Non transibit me Dominus iudex noster, Dominus princeps noster, Dominus Rex noster. Dominus iste saluabit nos. Dirupti sunt funes tui, quia non præualuerunt. Malus tuus inclinatus est. non pendet vela. non tollet signum, donec tradatur in vastationem. Multi igitur claudi prædas facient, & non dicent; laborabo. Populus, qui habitat in eis. Dimissum enim est eis peccatum.

ΑΝτὶ τῶ, ἸΔΟΥ ΣΙΩΝ ἡ πόλις, ὁ μὲν Ακύλας φησιν, ΟΡΑ, ΜΑΤΙΣΘΗΤΙ ΣΙΩΝ ΠΟΛΙΣ Ε. ΟΡΤΩΝ Σύμμαχος δὲ καὶ Θεο-

Verba ista, ECCE SION CIVITAS, sic interpretatus est Aquilas; INTVERE, QUARE SION CIVITAS SOLENNITATVM. Symmachus autem, Ecce ij

CXXXIII **C**cedite gentes, & audite principes, Audiat terra, & qui in ca sunt, orbis, & populus qui est in eo: quia furor Domini super omnes gentes; & ira in omnem numerum eorum, vt perdat eos, & tradat eos in occisionem. Et vulnerati eorum proijcientur, & mortui. & ascendet odor eorum, & rigabuntur montes sanguine eorum. Et tabescent omnes virtutes caeli, & plicabitur caelum, sicut liber, & omnia astra cadent, tanquam folia de vite, & sicut cadunt folia de ficu. Inebriatus est gladius meus in caelo. Ecce in Idumeam descendet, & in populum perditionis cum iudicio. Gladius Domini impletus est sanguine. Impingatus est adipe agnorum, adipe hircorum, & arietum: quia sacrificium Deo in Bosor, & maectatio multa in Idumæa, & concident robusti cum eis, & arietes, & tauri, & inebriabitur terra a sanguine, & puluis eorum a pinguedine eorum implebitur.

ET supra etiam, cum Hierosolymorum obsidionem vaticinaretur, iudicium adiunxit, quod in omnes GENTES futurum est; vt facit hoc loco. Cum enim omnium Deus sit, minis omnes ab errore studet retrahere; ipsosque imprimis Israëlitas: iuxta illud; In his, qui propter me sunt, sanctificabor. Censent nonnulli Iudaicæ synagogæ naufragio, Gentiumque vocatione præmissis (multos enim claudos prædas facturos dixit) istis necessarium, qui olim claudicarunt, de Dei in omnes iudicio, catechesin instituire, & tanquam longè à se propter idololatriam remotas GENTES VACEDANT, inclamare. Non desunt, qui ideo ad Assyrios, quod Hierusalem suis se viribus, non concedente Deo, expugnasse putarent, referti existiment, & ab his ad vniuersum iudicium sermonem traduci. Ita enim & Saluatorem ipsum, aiunt, in Euangelio, postquam monuisset quæ Hierosolymis euentura essent, subiungere de vniuerso.

* * * *

Ημέρα γὰρ κρίσεως κυρίου, καὶ ἐνιαυτὸς ἀνταποδόσεως κρίσεως Σιών. καὶ γραφήσονται αἱ φάραγγες αὐτῆς εἰς πίσσαν, καὶ ἡ γῆ αὐτῆς εἰς θεῖον. καὶ ἔσται ἡ γῆ αὐτῆς ὡς πίσσα κομομένη νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ ἔσβεσθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα

ΚΑΙ ὅτι τῆς ἑμπαροθεν* εἶπον τῆς ἑσπερίσας ἡμῶν πολιορκίαν ὁ λόγος ἐβασίλευσεν, ἐπὶ τὴν ἑξῆς τὴν κρίσιν τὴν καὶ πάντων ΕΘΝΩΝ, ὡς περὶ καὶ νῦν, πάντων γὰρ ὁ Θεὸς, πάντα τὰς πλημμελῆσιν ἀπειλαῖς ἀνακρούεται. καὶ πρώτως τὰς ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ τὸ ἐν τοῖς ἐγγύστοις μοι ἀγαθῶσιν. τινὲς δὲ φασιν, ὡς τῆς ἑσπερίσας (ἑμπαροθῆναι τὸ καυῶσθαι, καὶ τῆς ἑσπερίσας τὴν κρίσιν. (πολλοὶ γὰρ χαλοὶ φησὶ παρονομιῶν ποιοῦσιν) τῶσιν τοῖς πάλαι χαλαρῶσιν ἀναγκῶσιν καὶ ποιεῖ τὴν κερτήσιν, καὶ τῆς πάντων κρίσιν εἶπεν, ὡς δὲ πῶρρω 219. τὴν εἰδωλολατρείαν κερτησῶσιν καὶ ΠΡΟΣΑΓΑΓΕΤΕ λέγων ΕΘΝΗ. Τινὲς δὲ παρὰ Ἀσσυρίους λέγουσιν ταῦτα φασὶ τὰς ἐλόντας τὴν Ἰερουσαλήμ, μὴ συνιέντας ὡς Θεὸς συγχωρήσῃ ταῦτα γενήσονται, καὶ τὸν λόγον οἱ τῶσιν ὅτι τὴν καθόλου κρίσιν μετενεργεῖν. οὕτω καὶ ὁ σωτήρ ἐν εὐαγγελίῳ φασὶ, τὰ μέλλοντα γενήσονται παρὰ τῆς Ἰερουσαλήμ, ὑπεξάγει παρὰ τῆς καθόλου

* * *

αἰῶνα χρόνον, καὶ ἀναβήσεται ὁ καπνὸς αὐτῆς αἰῶνα, εἰς γενεὰς αὐτῆς ἐρημωθήσεται, καὶ κατοικήσονται ἐν αὐτῇ ὄρνεα καὶ ἔχθροι, καὶ ἴβεις, καὶ κόρακες. καὶ ἐπληθήσεται ἐπ' αὐτὴν σαρπίον γεωμετρίαις ἐρήμια, καὶ ὄνοκένταυροι οἰκήσονται ἐν αὐτῇ. οἱ ἄρχοντες αὐτῆς οὐκ ἔσονται. οἱ γὰρ βασιλεῖς αὐτῆς καὶ οἱ ἄρχοντες μεγαλῶνες αὐτῆς, ἔσονται εἰς ἀπώλειαν. καὶ ἀναφύσει εἰς τὰς πόλεις αὐτῆς, ἀκάνθινα ζύλα, καὶ εἰς τὰ ὄχυράματα αὐτῆς. καὶ ἔσονται ἑπαυλις σειρήνων, καὶ αὐλὴ σφραδῶν, καὶ ἑναντήσονται δαιμόνια ὄνοκένταυροι, καὶ βοήσονται ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον. ἐκεῖ ἀναπαύσονται ὄνοκένταυροι. εὖρον γὰρ αὐτοῖς ἀνάπασιν. ἐκεῖ ἐνόσσευσεν ἔχθρος, καὶ ἔσωσεν ἡ γῆ τὰ παῖδια αὐτῆς μετὰ ἀσφαλείας. ἐκεῖ ἑναντήσονται ἑλαφοὶ, καὶ εἶδον τὰ πρὸς ὄρησιν ἀλλήλων. ἀρηθμῶσιν παρῆλθον, καὶ μία αὐτῶν οὐκ ἀπώλετο. ἑτέρα τὴν ἑτέραν οὐκ ἐζήτησεν, ὅτι ὁ κύριος αὐτῆς ἐνετέλεστο, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ συνέγαγεν αὐτάς. καὶ αὐτὸς ἐπιβαλεῖ αὐτοῖς κλήρας, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ διέμερισε βόσκεισθαι. εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον κληρονομήσετε, εἰς γενεὰς γενεῶν ἀναπαύσονται ἐπ' αὐτῆς.

ΟΙ Γ. ΕΙΣ ΓΕΝΕΑΝ ΕΡΗΜΩΘΗΣΕΤΑΙ. ΚΑΙ ΕΙΣ ΧΡΟΝΟΝ ΠΟΛΥΝ. ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ Ο ΠΑΡΑΠΡΕΤΟΜΕΝΟΣ ΕΝ ΑΥΤῃ.

ΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΣΟΥΣΙΝ ΕΝ ΑΥΤῃ. Α. Ο. ΚΑΛΕΣΟΥΣΑΙ. ΟΙ Γ. ΠΑΝΤΕΣ.

Α. Σ. ΚΑΙ ΤΡΙΧΙΣΤΑ Α. ΠΡΟΣ ἕτερον αὐτοῦ. Ο. ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΠΙΧΑΝ ΕΠΙ ΤΟΝ ΠΛΗΘΙΟΝ ΑΥΤΟΥ. Α. ΕΚΕΙ ΑΝΕΤΕΤΗΝ ΑΙΛΙΘ ΚΑΙ ΕΤΡΕΝ ΒΑΤΤΗΝ ΑΝΑΠΑΤΕΙΝ. Ε. ΕΚΕΙ ΗΡΕΜΗΣΑΝ ΑΑΜΙΑ.

ΠΠΠ

ΕΥφράνθητι ἔρημος διψάσα. ἀγαλλιάσθω ἔρημος, καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον. καὶ ἐξανθήσει, καὶ ἀγαλλιάσεται τὰ ἔρημα τῆς Ἰορδάνης. ἡ δόξα τοῦ λιθάνου ἐδόθη αὐτῇ, καὶ ἡ τιμὴ τοῦ καρμήλου, καὶ ὁ λαὸς μου ὄψεται τὴν δόξαν κυρίου, καὶ τὸ ὕψος τοῦ Θεοῦ. ἰσχύσατε χεῖρες ἀνεμύλια, καὶ γόνατα πρὸς ἀλεμύλια. πρὸς ἀκαλέσατε οἱ ὀλιγόψυχοι τῆς διανοίας, ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε. ἰδὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν κρίσιν ἀνταποδίδωσι, καὶ ἀνταποδώσει. αὐτὸς ἦξει, καὶ σώσει ἡμᾶς. τότε ανοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὄρα κωφῶν ἀκούσονται. τότε ἀλεῖται ὡς ἑλαφος ὁ χαλὸς, καὶ τρανὴ ἔσται γλάσσα μογγιλάλων, ὅτι ἐρράγη ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ, καὶ φάραγξ ἐν γῆ διψώσῃ. καὶ ἔσται ἡ ἀνδρὸς εἰς ἔλη, καὶ εἰς τὴν διψάσαν γῆν πηγὴ ὕδατος ἔσται. ἐκεῖ εὐφροσύνη ὄρνέων, ἐπαύλις καλάμω ποιμνίας, καὶ ἔλη. ἔσται ἐκεῖ ὁδὸς καθαρά, καὶ ὁδὸς ἀγία κληθήσεται. καὶ ἔσται μὴ παρελθῆ ἐκεῖ ἀκάθαρτος, οὐ δὲ ἔσται ἐκεῖ ὁδὸς ἀκάθαρτος. οἱ δὲ διεσπαρμῆσοι πορεύονται ἐν αὐτῇ, καὶ οὐ μὴ πληθῶσι. καὶ οὐκ ἔσται ἐκεῖ λέων, ἔσται δὲ τῶν πονηρῶν θηρίων, οὐ

ΚΑΡΜΗΛΟΣ ΚΑΙ ΣΑΡΑΝ ΤΟΠΟΣ ΤῶΝ ΑΛΛΟΦΥΛΩΝ ΔΡΑΚΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΡΜΗΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΑΡΑΝ ΟΤΤΟΙ ΟΦΟΝΤΑΙ ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ.

ΟΙ Γ. ΚΑΛΑΜΟΝ.

Fff

μη αναβῆ εἰς αὐτήν, ἕδδὲ μη εὐρεθῆ ἐκεί, ἀλλὰ πορεύσονται
 ἔν αὐτῇ λευτρωμένοι καὶ ἁμαρτωλοὶ διὰ τὸ κύριον. καὶ ἀπο-
 κρησθήσονται, καὶ ἔξουσιν εἰς Σιών μετὰ εὐφροσύνης, καὶ εὐ-
 φροσύνη αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν. Ἐπὶ γὰρ τῆς κεφα-
 λῆς αὐτῶν ἀνεοὶς, καὶ ἀγαλλίαμα, καὶ σωτηρία καταλή-
 ψεται αὐτοὺς. ἀπέδρα ὄδῳ καὶ λύπη καὶ σαναγμός.

Dies enim iudicij Domini, & annus retributionis iudicij Sion. & vertentur valles eius in picem, & terra eius in sulphur. Et erit terra eius ardens, sicuti pix noctu & die, & non extinguetur in perpetuum tempus, & ascendet fumus eius sursum, in generationes eius desolabitur, & habitabunt in ea aues, & ericij, & ibes, & corui. & iniicietur super eam funiculus metiens desertum, & onocentauri habitabunt in ea. principes eius non erunt. Reges enim eius & principes, & magnates eius erunt in perditionem, & renascentur in vrbibus eius spinosa ligna, & in munitionibus eius. Et erunt cubile firenum, & stabula struthionum, & obuiabunt dæmones onocentauris, & clamabunt alter ad alterum. Ibi requiescent onocentauri. Inuenerunt enim sibi requiem. Ibi nidum habuit ericius, & seruauit terra pallose eius in securitate. Ibi obuiauerunt cerui, & viderunt facies suas mutuo. Numero transierunt, & vnus eorum non periit. Alter alterum non quaesuit, quia Dominus ipsis præcepit, & spiritus eius congregauit eos. Et ipse immittet eis sortes, & manus eius diuisit, vt pacantur. In æternum tempus hæreditatem forticimini, in sæcula sæculorum requiescent in ea.

c. xxxv. **Q**uare desertum sitiens. Exultet solitudo, & floreat, sicut lilium. & florebit, & exultabunt deserta Iordanis. Gloria libani data est ei, & honos Carmeli, & populus meus videbit gloriam Domini, & celsitudinem Dei. Corroboramini manus remissæ, & genua labantia. Consolamini pusillanimes. Mentem attollite ne metuatis. Ecce Dominus vester iudicium retribuit, & retribuet. Ipse veniet, & saluabit nos. Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum audient. Tunc saltabit, sicut ceruus, claudus, & diferta erit lingua balborum, quia erupit in deserto aqua & vallis in terra sitiente. Et erit quæ aquis carebat, in paludes, & in sitienti terra fons erit aquarum. Ibi lætitia auium, caudæ arundinis gregis, & paludis. Ibi erit via pura, & via sancta vocabitur, & non transibit illac immundus, neque erit ibi via impura, qui autem dispersi sunt, ambulabunt in ea, neque errabunt. Et non erit ibi leo, neque vlla mala bestia ascendet in eam, neque inuenietur ibi, sed ambulabunt in ea qui redempti & congregati sunt per Dominum. Et auertentur, & venient in Sion cum lætitia, & lætitia sempiterna in caput eorum. In capite enim eorum laus, & exultatio, & salus apprehendet eos. Abiuit dolor & tristitia, & gemitus.

* γάρ

* * γάρ ὁ ἀλά-
 βολος ὡς λέων ὀρούμενος ζητῶν τίνα κα-
 ταπή. ἀλλ' ἔ καταπέταται πρὸς τὴν ὄδον
 τὴν μακρὰν ὀδεύοντας. Οὐ δὲ γὰρ ὁ-
 διὸς ἔπι πέτρας διωκτὸν εὐρεῖν, κατὰ φησι
 Σολομῶν. οὗτοι δὲ εἰσιν οἱς ἀμαρτὴ τῶ ἰδῶν
 ΔΕΛΟΥΡΩΤΑΙ, πρὸς τὴν ποιμνὴν τῆ
 ἰδῶν ΣΥΝΑΓΑΓΩΝ. αὐτοὺς γὰρ ΣΥ-
 ΝΗΞΕΝ ΟΥ πρὸς φησι, ὅτι ἀθροῦς,
 τῶν Η Ο Δ Ο Σ, δι' ἧς ἔπι τέλος τῶ βίσι-
 μακρῶν τῆς ἐπ' ἔρανης ΣΙΩΝ ἐλεύσονται,
 πρὸς ἧς ὁ Παῦλος φησι. Προσεληλύ-
 θατε Σιών ὄρει, καὶ πολεῖ Θεοῦ ζῶντος Ιε-
 ρουσαλήμ ἐπουρανία. καὶ γὰρ ἐκείνῳ οὐ
 διωκτὸν λέγειν ΣΙΩΝ, πρὸς ἧς ἔλεγεν
 ἐναντὸς ἀταπώσως κρίσεως Σιών. Εκεί-
 νης γὰρ πάντα, καὶ πῦρ ἡμεῖς. ταύτης δὲ
 εὐφροσύνη, καὶ ἀναδύσονται οἰκητῶν τῶ με-
 γάλῃ τούτῃ φαίνοντες ἀγῶνας χτὶ τῶν ἀπὸ-
 φων λέγοντες. λοιπὸν ἀπῆλθον μοι ὁ τῆς
 δικαιοσύνης σέφανος. ἐπ' ἔλπισι δὲ κληθέντες
 λαμπαῖς, ΣΤΕΝΑΓΜΟΥ ΚΑΙ ΛΥ-
 ΠΗΣ ἀγευτοὶ γίνονται, τῆς αἰωνίου ζωῆς
 τὴν εὐφροσύνην ἔχοντες σέφανον.

enim Diabolus, 1. Pet. 5.
 tanquam leo rugiens, quærens quem deuoret. Sed eos non deuorat, qui viam sanctam ambulat. Neque enim via super petram depræhendi possunt, ait Salomon. Sunt autem isti, quos in gregem suum COMPVLSOS proprio sanguine REDEMIT. CONGREGAVIT enim non propheta, non homo; sed horum VIA effectus, per quam ad finem ter beatum cælestis SION sunt peruenturi; de qua Paulus in hæc verba; Accedite ad montem Sion, & ciuitatem viuentis Hierusalem cælestem. Neque enim ea hic SION potest intelligi, de qua fuit illud superius, annus retributionis iudicij Sion. Illius enim pix & ignis vitis; huius autem lætitia: qua ij coronabuntur, qui in magno isto certamine facti superiores, secundum Apostolum sibi deinceps repositam esse iustitiæ coronam dicere valeant. In spem deinde præclaram vocati, GEMITVS ET DOLO- RIS expertes sunt, qui sempiternæ vitæ lætitia coronantur.

ΚΑὶ ἐγένετο τοῦ τεσσαρεσκαδεκάτου ἔτους βασιλεύον-
 τος Εζεκίου, ἀνέβη Σαναχηρείμ βασιλεὺς Ἀσσυρίων
 ἐπὶ τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας τὰς ὄχρυν, καὶ ἔλαβεν αὐτάς.
 καὶ ἀπέσειλε βασιλεὺς Ἀσσυρίων τὸν Ραψάκην ἐκ Δάχης εἰς
 Ἱερουσαλήμ, πρὸς τὸν βασιλέα Εζεκιάν μετὰ δυνάμεως
 πολλῆς. καὶ ἔση ἐν τῷ ὑδραγωγῷ τῆς κολυμβήθρας τῆς ἀνω,
 ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἀγροῦ τοῦ κναφέως. καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν
 Ελιακὴμ ὁ τοῦ Χελκίς ὁ οἰκονόμος, καὶ Σομναῖς ὁ γραμμα-
 τεὺς, καὶ Ἰαχάχ ὁ τοῦ Ἀσαφ ὁ ὑπομνηματογράφος. καὶ εἶ-
 πον αὐτοῖς Ραψάκης. εἶπατε δὴ πρὸς Εζεκιάν. τὰδε λέγει
 ὁ βασιλεὺς, ὁ μέγας βασιλεὺς Ἀσσυρίων. Τίνι πεποιοῦσθε εἰ-
 μή ἐν βελῆ, ἢ λόγοις χειλέων πρὸς ἀτάξιν γίνεται; καὶ ἦν
 ἐπὶ τίνᾳ πεποιοῦσθε, ὅτι ἀπειθεῖς μοι; ἰδοὺ πεποιοῦσθε εἶπτε
 τὴν ραβδὸν τὴν καλαμίνην ταύτην τὴν τεθλασμένην, ἐπ'
 Αἴγυπτον. ὡς ἂν ἐπ' αὐτὴν ἐπιστηριχθῆ ἄνηρ, εἰσελεύσεται
 εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, * ἕτως ὅτι Φαραὼ βασιλεὺς Αἰγύπτου, *
 Ο. ΚΑΙ ΤΡΗΣΗ
 ΑΥΤΗΝ.

Fff ij

καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτόν· εἰ δὲ λέγετε * ἐπὶ κύριον τὸν Θεὸν ἡμεῖς πεποιθήμεν· οὐκ αὐτός ἐστι, ὃ ἀφείλεν Εζεκίας τὰ ὑψηλά αὐτοῦ, καὶ τὰ θυσιάστια αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ Ιουδα, καὶ τῇ Ἱερουσαλήμ· κατὰ πρόσωπον τῷ θυσιάστριου τέτεθρασε. νῦν μίχθητε * τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ Ἀσσυρίων, καὶ δώσω ὑμῖν δισχιλίαν ἵππων· εἰ δύνησθε δῦναμι ἀναβάτας ἐπ' αὐτούς· καὶ πῶς δύνασθε ἀποσφύσαι, εἰς πρόσωπον τοῦ τοπάρχου ἐνός; οἵ κέ ται εἰσὶν οἱ πεποιθότες ἐπ' Αἰγυπτίοις, εἰς ἵππον καὶ ἀναβάτην· καὶ νῦν μὴ ἀνευ[†] κυρίου ἀνέβημεν ἐπὶ τὴν χώραν ταύτην πολεμῆσαι αὐτήν, * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ελιακείμ, καὶ Σομνάς, καὶ Ἰωάχμ· λάλησον * πρὸς τὸν παῖδά σου Συρισί· ἀκύνσομεν γὰρ ἡμεῖς· καὶ μὴ λάλει πρὸς ἡμᾶς Ἰουδαίσι· καὶ ἵνα τί λαλεῖς εἰς τὰ ὠτά τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐσηκώτων ἐπὶ τῷ τείχεϊ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς Ραψάκης· μὴ πρὸς τὸν κύριον ὑμεῖς, ἢ πρὸς ὑμᾶς ἀπέσαλκέ με ὁ κύριός μου λαλήσαι τὸν λόγον τούτον, ἔχθρῳ πρὸς τὸν ἀνθρώπον τὸν καθηκόντα ἐπὶ τῷ τείχεϊ, ἵνα φάγωσι * κόπρον, καὶ πῶσιν ἕρον * μεθ' ὑμῶν ἄμα, καὶ ἔσθω Ραψάκης, καὶ ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ Ἰουδαίσι, καὶ εἶπεν· Ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦ βασιλέως, τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἀσσυρίων· τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς· μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς Εζεκίας λόγοις· ἢ μὴ δύνηται ρύσασθαι ὑμᾶς· καὶ μὴ λεγέτω ὑμῖν Εζεκίας, ὅτι ρύσεται ὑμᾶς ὁ Θεός· καὶ ἢ μὴ πρὸς δόξῃ ἡ πόλις αὕτη ἐν χερσὶ βασιλέως Ἀσσυρίων· μὴ ἀκούσετε Εζεκίας· τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς Ἀσσυρίων· εἰ βέλεσθε εὐλογηθῆναι, ἐκπορεύεσθε πρὸς με, καὶ φάγεσθε ἕκαστος τὴν ἀμπελον αὐτῶν, καὶ τὰς συκάς· καὶ πίεσθε ὕδωρ ἐκ τῶν λακκῶν ὑμῶν, ἕως ἂν ἔλθω καὶ λάβω ὑμᾶς εἰς γῆν, ὡς ἡ γῆ ὑμῶν, γῆ σίτου, καὶ οἴνου, καὶ ἄρτων, καὶ ἀμπελωνῶν· μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς Εζεκίας, λέγων· ὁ Θεὸς ρύσεται ὑμᾶς· μὴ ἐρρύσαντο οἱ Θεοὶ τῶν ἐθνῶν, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἐκ χειρὸς βασιλέως Ἀσσυρίων; πῶς ἔστιν ὁ Θεὸς Εμαθ, καὶ Εφθαθ; καὶ πῶς ὁ Θεὸς τῆς πόλεως Σεμφαρααίμ, μὴ ἐδύναντο ρύσασθαι Σαμάρθαν ἐκ χειρὸς μου; τίς τῶν Θεῶν πάντων τῶν ἐθνῶν τούτων, ὃς τις ἐρρύσατο τὴν γῆν αὐτῶν ἐκ χειρὸς μου, ὅτι ρύσεται ὁ Θεὸς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐκ χειρὸς μου; καὶ ἐσώπησαν, καὶ ἔδδεις ἀπεκρίθη αὐτῶν λόγον διὰ τὸ πρὸς ἄξια τὸν βασιλέα μηδὲν ἀποκριθῆναι.

* Α. Σ. Θ. ΠΡΟΣ Μ.

* Α. Σ. Θ. ΑΝ.

* Οἱ Γ. ΚΥΡΙΟΣ Κ. ΗΝ ΠΡΟΣ ΜΕ. ΑΝΑΒΗΘΙ ΒΗΙ ΤΗΝ ΙΗΚ ΤΑΥΤΗΝ, ΚΑΙ ΑΙΑΦΘΗΡΟΝ ΑΥΤΗΝ. * Α. Σ. Θ. ΑΝ.

* Α. Σ. Θ. ΤΗΝ. * Α. Σ. Θ. ΑΥΤΑΝ.

ΠΙΠΠΙ

Et

ET factum est, anno quartodecimo Regis Ezechiæ, ascendit Sennacherim rex Assyriorum aduersus vrbes Iudæe munitas, & cœpit eas. Et misit rex Assyriorum Rapsacem ex lachis in Hierusalem ad Regem Ezechiam cum virtute multa. & stetit in aquæ ductu piscinæ superioris, in via agri fulonis. Et egressus est ad ipsum Eliacim Chelsiæ filius, œconomus, & Somnas scriba, & Ioach, filius Asaph, à commentariis. Et dixit ad eos Rapsaces, Dicite Ezechiæ, hæc dixit rex magnus ille Assyriorum; Cui confidis? num consilio, aut verbis labiorum initur prælium? Nunc cui nam confidis, quia mihi non fides? Ecce confidis virgæ arundinæ isti contrafactæ, Ægyptio: cui si vir a aliquis innitatur, penetrabit manum eius. Sic est Pharaon rex Ægypti, & omnes, qui confidunt in eo. Quod si dicitis; In Domino Deo nostro confidimus: Annon ipse est, cuius excelsa sustulit Ezechas, & altaria eius, & dixit Iudæ, & Hierusalem, coram altari isto adore? At nunc adiungite vos Domino meo regi Assyriorum, & dabo vobis duo millia equorum, si poteritis dare sessores eorum. & quo modo potestis stare in conspectu toparchæ vnus? Serui sunt, qui Ægyptiis confidunt, equo & sessori. Et nunc nonne absque Domino ascendimus in regionem hanc, vt eam oppugnemus? Dominus dixit mihi, Ascende in terram istam, & disperde eam. Et dixit ei Eliacim, & Somnas, & Ioach, Loquere ad seruos tuos Syriace. audimus enim nos. & ne loquere ad nos Iudaicè, Deinde ad quid loquaris in aures hominum, qui stant super murum? Et dixit ad eos Rapsaces, Num ad Dominum vestrum, aut ad vos misit me Dominus meus, vt loquar sermones istos? Nonne ad viros, qui stant in muro, vt comedant sterces suam, & bibant vrinam suam vobiscum simul? Et stetit Rapsaces, & clamauit voce magna Iudaicè, & dixit, Audite sermones magni illius regis, regis Assyriorum. Hæc dixit rex, Ne vos decipiat verbis Ezechas. non queat liberare vos. Et ne dicat vobis Ezechas, quod liberabit vos Dominus, neque tradetur ciuitas ipsa in manus Assyriorum. Nolite ezechiam audire. Hæc dixit rex Assyriorum; Si vultis beati esse, egredimini ad me, & comedite vnusquisque vineam suam, & ficus, & bibite aquam e lacu vestro, donec veniam & assumam vos in terram, quæ est tanquam terra vestra, terra frumenti, & vini, & panum, & vitium. Ne decipiat vos ezechas, dicens, Deus liberabit vos. Num liberarunt Diæ gentium, vnusquisque regionem suam de manu Regis Assyriorum? Vbi est Deus emath, & Ephath? et vbi Deus ciuitatis Sempharuim? an potuerunt eripere Samariam de manu mea? Quis Deus omnium gentium istarum, qui liberauit terram suam de manu mea, vt ab eadem liberet Deus Hierusalem? et tacuerunt, neque quisquam respondit verbum, quoniam prohibuerat rex quidquam respondere.

C. XXXVI.

Fff iij

Ezecias : Dies afflictionis, & opprobrij, & redargutionis, & iræ dies hodierna, quia venit dolor parturienti, nec habet vires pariendi. Si quando audiet Dominus tuus verba Rapsacæ, quæ misit rex Assyriorum Dominus eius, vt exprobraret Deo viuenti, & obijceret verba, quæ audiuit Dominus Deus tuus, & deprecaberis Dominum Deum tuum pro derelictis istis. Et venerunt serui regis Ezechiæ ad Esaiam. & dixit eis Esaias. Sic dicetis ad Dominum vestrũ. Hæc dicit Dominus, ne metuas sermones istos, quos audiuiſti, quos exprobrauerunt mihi legati regis Assyriorum. ecce ego immittam in eum spiritum, & audito nuntio reuertetur in regionem suam, & cadet gladio in terra sua.

Matth. 26.

10:1 2.

Mos erat Hebræis, si quas in Deum blasphemias audissent, vestes suas lacerare. Indèque est, quod, cum dixisset Saluator; A modo videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis, & venientem in nubibus cæli; sacerdotum princeps dirupit vestimenta sua, dicens, blasphemauit. Deinde sic apud prophetam quendam legimus; Discindite corda vestra, & non vestimenta vestra. Ita enim suis se purgari criminibus arbitrabantur, si audita in Deum blasphemia suas VESTES LACERASSENT: quod & hic etiam faciebant, tanquam facti participes, vel propter factam Deo contumeliam. Neque enim Rapsacæ ad portas vsque progredi permiffum esset, vt blasphemantem audirent, nisi eius rei autores ipsi extitissent. Magno deinde in metu versabantur, ne & ipsi eadem, quæ Samaria, propter impietatem suam paterentur. SACCŌ vero indutus REX, iugentis habitu per medium templi cærum incedebat; ita se depresso & afflicto animo esse, Deique misericordiam postulare testatus. Non dissimiliter etiam pro factis vestibus indutos sacerdotes, quos ad prophetam mittit, his vti mandatis præcipit; HÆC DICIT EZECHIAS, nomen REGIS subdicens. Vocat deinde REDARGVTIONIS ET IRÆ DIEM, quo IRATVS Deus peccata eorum vltus est. Euasimus vero, inquit, PARTURIENTI, neque tamen dolores ferre valenti similes, qui dicere nequeamus; A timore tuo Domine concepimus, & doluimus, & peperimus spiritum salutis. Itaque,

ΕΘΟΣ ΛΩ ΕΒΡΑΙΟΙΣ ὅτι ταῖς χιτῶνι Θεὸς βλασφημίας ἀπαγγέλλεται τῶν χιτῶνας τοιγαροῦν εἰπόντος τῷ σωτήρι, ἀπαρτί ὁμοίως ἢ ὅταν τῷ ἀνθρώπῳ καρθῆμιον ἐκ δεξιῶν ἢ διωάμεως, καὶ ἐρχόμενος ὅτι τὸ νεφελῶν τῷ ἕρπονι, ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτῶ λέγων, ἐβλασφήμισεν. καὶ δι' εὐδὸς δὲ λέγει τὸ πρῶτον, Διαρρήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ μὴ τὰ ἱμάτια. τὸς εὐαγγέλιον γὰρ ὄντο θεοπεπιῶν τῶν βλασφημίας, εἰ ὅτι ταῖς χιτῶνι Θεὸς βλασφημίας ΠΕΡΙΠΡΗΓΝΥΟΙΝΤΟ ΤΗΝ ΕΣΘΗΤΑ. τῶντο δὲ καὶ νῦν ἔδρων, ὡς διαστειλὸν κεκοινωνηκότες ΡΗΜΑΤΩΝ ἀφ' ἑ αἰοῖς, ἢ ὡς δι' αὐτῶ βλασφημίας Θεὸς. ὃ γὰρ τ' ἀνελεθεῖν συνεκρήθη μέγιστοι πύλων, ἵνα καὶ τοιαῦτα βλασφημίας ἀκούσασιν, εἰ μὴ τῶν γενησάντων αἰπῶν. ἐπὶ δὲ καὶ ἡγωνίαν μὴ ἄρα πάθωσιν ἄσπρ καὶ ἡ Σαμαρία διὰ τὸ ἀσεβείαν ἢ αὐτῶ. ΣΑΚΚΟΝ δὲ πῶθεν ἔχων χιτῶνα ἀφ' ἑ μέσης Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ἐχρῆν ἢ ἀργαῖς ἐν τῷ ναῶ, δ' ἡμῶς εὐαγγέλιον τῶ Θεοῦ καὶ κεκακωμένον, ὡς ἂν ἐλέγχετο ἄξιον. ὁμοίως δὲ πάλιν ἔχοντας ἀπὸ τῶν ἱεροτικῶν πρὸς τὸ πρῶτον τῶν ἱερῶν ἀπέστειλεν τῶν ἱερῶν ἑλάσ ἐπέειν, ΤΑ ΔΕ ΛΕΓΕΙ ΕΖΕΚΙΑΣ, μὴ πρῶθεν Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ΕΛΕΓΜΟΥ δὲ καὶ ΟΡΓΗΣ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ καλεῖ, ἐν ἣ Θεὸς ΟΡΓΙΖΟΜΕΝΟΣ τῶς αὐτῶ ἀμαρτίας διήλεγξεν. εὐοίκαμεν δὲ φησιν ΕΘΕΛΟΥΣΗ ΤΕΚΕΙΝ, ἢ μὴ κερπέσει ἢ βιάσασιν, μὴ δυνάμενοι λέγειν. Ἐκ τῶν φόντων σὺ κλύμεν γὰρ ἑλάσμεν, καὶ ἀδινήσασμεν, ἢ ἐπέμμεν πνεῦμα σωτηρίας. διό φησι, τὸν ΕΘΕΟΝ

ΘΕΟΝ ΣΟΥ, Θεὸν εὐαγγέλιον ὀνομάζειν ἐν ἐπολήσασμεν. τοῖς ΡΑΨΑΚΟΥ, δὲ πρῶτον ἔργον * ΛΟΓΟΥΣ, καὶ τὸ δικαῖον ἢ δραστήριον πρὸς τῶν πέμψαντος ἐπέσειον, ἢ καὶ πρῶτον ἐκπεμπόμενος. ἢ δὲ ὁ πρῶτον γινώσκων ὡς τὸ πᾶν ἡμῶν πλῆθος ἢ δὲ ληφθέν ἢ πρὸ τῶν πολέμων γινώσκται, ἢ πρὸ ἡμῶν ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΕΙΦΘΕΝΤΩΝ ΙΚΕΤΕΥΣΟΝ. μὴ πρὸ δὲ μὴδὲν ἐπίπρως ὁ πρῶτον ἑλθόντας πρῶθεν, ὡς ἂν εἰς ἀκούσασιν ΕΖΕΚΙΑΣ τῶ Θεοῦ (χιτῶν) τὸ ἔπι σου λαλοῦντος ἔρα, ἰδοὺ ἐγὼ πᾶραιμι) καὶ τῶ πρῶτον πρῶτον πρῶτον τῶν παρὰ ΡΑΨΑΚΟΥ, καὶ τὰ πρῶτον τῶ βασιλέως, καὶ τὰ μέλλοντα τῶ ΕΖΕΚΙΑΣ κερθῆσασται. καὶ τὸ ἀνθρώπῳ ἐν ἀρχῇ πάθος ἀνελεν, ΜΗ ΦΟΒΘΗΘΗΣ εἰπόν, πρῶτον πρῶτον τὰ μέλλοντα κερθαλαβεῖν τὸν Ἀσσύριον. ὡς γὰρ αἱ ἐκείνην ὀνομάσασιν πᾶντε χιλιάδες πεπλήσασιν, εἰς τὴν εὐαγγέλιον φυχῶν τοῖς εὐαγγέλιον σωτηρίας πρῶθεν χαριστήρια. ἔγνω δὲ σφαγῆς τῶν τῶν ἀσπρῶν, δι' ὅν ἐνόμισεν καὶ τὰ πρῶτα πεποιθήσασιν, ἀλλ' ὃ τῶ Θεοῦ συγχρησάσιν. χιτῶν τὸ λεγόμεν τῶ πρῶτον. Μὴ ὑψώσασται καρδία ἄσπρ τῶ ἐλκοντος αὐτῶν, ἢ δὲ ἀσπρῶν σπρῶν ἀξίον ἄσπρ τῶ κόνοντος; ΠΝΕΥΜΑ δὲ φησιν Ο ΘΕΟΣ ΑΥΤΩ ΕΜΒΑΛΩ, ὅφ' οὐ πρῶτον ἀπατήθεις ἐπαρήξει. καὶ ταύτην πρῶτον ποιῶν πρῶτον ὁ λόγος ὅτι τῶ πρῶτον ἰσοτίας.

DEVM TVVM, ait, Deum nostrum nominare ausi non sumus. Sed ad RAPSACÆ VERBA attendat, & quod sentit eloquatur, qui de eo, à quo missus est, docere instituerit; vel eidem se comitem præbuerit: Te verò, Propheta, qui nostrum omnem populum in hostium iam potestatem venisse non ignoras; pro nobis, qui RELIQUI SVMVVS; ORARE DEPREAMVR. At vero nondum quicquam locutus, cum appulissent, Propheta præuertit, tanquam Ezechiam Deus exaudisset (adhuc enim te loquente, ait, dicam, Ecce adsum) & ante de RAPSACÆ, de rege, déque ijs, quæ respondenda essent, Prophetam monuisset. Humanam etiam perturbationem ipso statim principio sedauit, cum METV ADEMPTO, quæ Assyrio impenderent, prædixit. Cum enim, virorum CLXXXV. millibus amissis, in suum se regnum fuga recepisset; diisque suis adeptæ salutis nomine gratias ageret; interfectus est, eorum vites infirmas esse expertus, quorum nutu, non concedente Deo, priora se gessisse arbitrabatur: cum ita moneret propheta; Num attolletur serua, si desit qui trahat, aut gloriam consequetur securis, si desit qui tundat? SPIRITVM verò, inquit Deus, IN EVM IMMITTAM, quo delusus reuertetur. Ibiq̄e prima huius historiae propheta apparet.

Καὶ ἀπέστρεψε ραψάκης, καὶ κατέλαβε τὸν Ἀσσυρίων * Α. Ο. ΒΑΣΙΑΡΑ. πρῶτον πρῶτον. καὶ ἡκασεν βασιλεὺς Ἀσσυρίων ὅτι ΟΙ Γ. ΑΑΒΑΝΑ. ἐξῆλθε Σαρακὰ βασιλεὺς Αιθιοπῶν πρῶτον πρῶτον αὐτῶν, * Α. Σ. Ο. ΑΠΕΙΡΒΝ Α. ΠΟ ΛΑΧΗΣ, ΚΑΙ. καὶ ἀκύσας, ἀπέστρεψε. καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλιος πρὸς ΕΖΕΚΙΑΝ, λέγων. οὕτως ἐρεῖτε ΕΖΕΚΙΑ βασιλεῖ τῆς Ἰουδαίας. μὴ σε ἀπατάτω ὁ Θεὸς σου, ἐφ' ὃ πρῶτον πρῶτον ἐπ' αὐτῶ λέγων. * ΣΥ. οὐ μὴ πρῶτον πρῶτον Ἰερουσαλήμ ἐν χειρὶ βασιλέως Ἀσσυρίων. * Α. Σ. Ο. ΙΑΟΥ ΣΥ. σὺ ὅσα ἡκασας ἀπὸ ἐποήσασιν βασιλεῖς Ἀσσυρίων. πρῶτον πρῶτον γῆν, ὡς ἀπώλεσαν. * μὴ ἐρρύσαντο αὐτῶς οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν, ὡς ἀπώλεσαν οἱ πατέρες μου; τῶν τε γὰρ, καὶ Χαρραν, καὶ Ρασέμ, αἱ εἰσιν ἐν χώρᾳ Θεεμάθ. πρῶτον πρῶτον βασιλεῖς Εμαθ; καὶ πρῶτον Αρφαθ; καὶ πρῶτον πρῶτον Επφάρνεμ, ἵνα καὶ Ggg ij

Αβα, καὶ ἔλαβεν Εζεκίας τὸ βιβλίον παρὰ τῶν ἀγγέλων,
 * καὶ ἠνοιξεν αὐτὸ * ἐναντίον κυρίου. καὶ προσήξατο Εζεκίας
 πρὸς τὸ κύριον λέγων. † κύριε σαβαωθ ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, ὁ κα-
 θήμωνος ἐπὶ τῶν Χερυβίμ, σὺ εἶ ὁ Θεὸς μόνος πάσης βασι-
 λείας τῆς οἰκουμένης. σὺ ἐποίησας τὸν ἔρανον, καὶ τὴν γῆν.
 κλίνον † κύριε τὸ ἔσ σου. εἰσάκουσον † κύριε ἠνοιξον † κύριε
 τὰς ὀφθαλμούς σου. εἰσβλέψον † κύριε, καὶ ἴδε, καὶ ἀκουσον
 πάντα τὰς λόγους Σενναχηρείμ, οὓς ἀπέστειλεν ὀνειδίζων
 Θεὸν ζῶντα. ἐπ' ἀληθείας γὰρ † κύριε ἠρήμωσαν βασιλείς
 Ασσυρίων τὴν οἰκουμένην ὅλην, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ ἐνέ-
 βαλον τὰ εἶδωλα αὐτῶν εἰς τὸ πῦρ. οὐ γὰρ θεοὶ ἦσαν, ἀλλ-
 λά ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, ξύλα, καὶ λίθοι, καὶ ἀπέλωσαν
 αὐτούς. νῦν δὲ κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, σῶσον ἡμᾶς ἐκ χειρὸς
 αὐτῶν. ἵνα γινώσκωσιν ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς
 μόνος.

Et reuersus est Rapsaces, & deprehendit regem Assyriorum præ-
 liantem aduersus Lobnan. Et audiuit rex Assyriorum quòd profec-
 tus esset de lachis, & quòd exisset de Tharaca rex Æthiopum, vt ob-
 sideret eum: & audiens reuersus est. Et misit nuntios ad Ezecciam, di-
 cens, Sic dicetis Ezeccie regi Iudææ. Non te decipiat Deus tuus, cui
 tu confisus inquis; Non tradetur Hierusalem in manus Assyriorum.
 Tunc audiuisti quæ fecit rex Assyriorum? Terram omnem vt perdi-
 dit. & tu eripieris? Num eos eruerunt Dij gentium, quos perdidere-
 runt patres mei? & Gozam, & Charram, & Rhafem, quæ sunt in re-
 gione Thecmath. Vbi sunt reges Emath? vbi Arphath? vbi ciuitatis
 Epharnen, Aua, & Aba? Et sumpsit Ezeccias librum à nunciis, & legit
 eum, & ascendit in domum Domini, & aperuit coram Domino, &
 orauit Ezeccias Dominum, dicens, Domine exercituum, Deus Israël,
 qui sedes super Cherubim: Tu es Deus solus vniuersi regni terræ.
 Tu fecisti cælum & terram. Inclina aurem tuam. Exaudi Domine.
 Aperi Domine oculos tuos. Intuere Domine, & vide, & audi omnes
 sermones Sennacherim, quos misit, vt exprobraret Deo viuenti. Re ve-
 ra enim Domine vastarunt reges Assyriorum orbem vniuersum, &
 regionem eorum, & iniecerunt idola eorum in ignem. Non enim
 Dij erant; sed opera manuum hominum, ligna & lapides, & perdidere-
 runt ea. Nunc verò, Domine Deus noster, serua nos de manu eorum.
 Vt agnoscat regnum terræ: quoniam tu es Deus solus.

RE infecta de repente audax abierat
 RAPSACES, mentis a Deo factus
 impotens, cum rex ipse Assyrius expu-
 gnata LACHIS, ad LOBNAN Iudææ

Απόως άπαρακτος ὁ θεσός ἀπὴν ΡΑ-
 ΡΑΚΗΣ σικτας ἑσπὸ θεοῦ πλὴν
 ἀφύσιν. ὁ δὲ τέτα βασιλεὺς μετὰ τὴν
 ΛΑΧΕΙΣ, τὴν ΛΟΒΝΑ τῆς Ἰουδαίας
 πάλιν

✠. Σ. ΚΑΙ ΑΝΕΓΝΑ
 ΑΥΤΟ, ΚΑΙ ΑΝΕΒΗ
 ΕΙΣ ΟΙΚΟΝ ΚΥΡΙΟΥ,
 ✠ Α. Θ. Σ. ΕΖΕΚΙΑΣ.

πάλιν ΠΟΛΙΟΡΚΩΝ, ἔπειθεν ΕΠΑΙ-
 ΘΙΟΠΙΑΝ, κατὰ Θεὸς προσέειπεν, ὅτι
 ἀγαθῶν ἀγγελθέντων αὐτῷ, γέμισεν ἀπει-
 λῶν καὶ πάσης βλασφημίας ΕΖΕΚΙΑ πύμ-
 φας ἑπισηλῶν, ὡς ἰδὶα διωάμει πάντα ἐλῶν,
 ἑσπόμενα, κατὰ φθάσας ὁ προσφῆτης
 πρὸς τῶν ἔργων ἐμνήσεν, Οὐαὶ λέγων Ασ-
 συλείς. ἡ ῥάβδος τῆς θυμῶν μου, καὶ ὀργῆς ἐστὶν
 ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ ἐξῆς. αὐτὸς δὲ
 οὐχ ἔταος ἐπισημῆθι. καὶ τὰς νῦν τῆς ΣΕΝ-
 ΝΑΧΗΡΕΙΜ ἀπέειλας ἐπὶ τέτοις ἐπι-
 μέγειν, ἀπὸ προσρηθείσαι νῦν ἐπληρώθησαν. ὁ
 δὲ πάλιν ἐπὶ ΤΟΝ ΝΑΟΝ κατὰφυγῶν ἔ-
 θεῶν, δέκνυσεν αὐτῷ πλὴν ἑπισηλῶν, οὐχ ὡς
 ἀγνοοῦσιν, μάρτυρα δὲ τῆς τοσούτης αὐ-
 τῶν βλασφημίας ποιήσας, καὶ πλὴν κατὰ
 πάντων αὐτῶν διασώτῃσι ὁμολογῶν, καὶ ὡς
 ψευδῆς οἱ λεημόνιοι τῶν ἑθνῶν εἶεν θεοί. δι'
 ἑσπόμενα δὲ τὸ πρῶτον εὐλόγησαι, ἐκ
 εὐξάμενος ὅτε πῶν σῶσον ἐνεδύσατο, ὡς
 ἐπὶ Θεῶν μὴ δὲ ἑσπόμενα ἀπὸ πολλῶν,
 προσεβεντῆ δὲ μόνω τῷ προσφῆτῃ χριστά-
 μβιος, δι' αὐτῶν νῦν ἀξιοθεῖς Σποκρίστας,
 γαρρεῖ πλὴν προσκειμένην ἀναπέμπειν εὐχῶν.

ciuitatem peruenit; quam dum ORP-
 GNARET, indeque IN ÆTHIO-
 PIA-M, sicut antea prædixerat Deus, co-
 gitaret; malo ad eum perlato nuntio, mi-
 narum & cuiusvis blasphemiæ refectas
 ad EZECCIAM literas dedit; tanquam
 qui propria virtute omnia sibi subiecif-
 fer, sicut est à propheta demonstratum,
 his verbis; Væ Assyrijs, virga furoris mei,
 & iræ meæ in manibus eorum; & quæ
 sequuntur. At ipse ne sic intellexit qui-
 dem. Minas deinde, quas intuemur,
 in SENNACHERIM adiunxit, quæ
 iam inde prædictæ nunc demum im-
 plentur. Sed rursus ad Dei TEMPLVM
 confugiens Ezeccias, eidem epistolam
 ostendit, non tanquam ignorare arbitre-
 tur; sed vt tantæ blasphemiæ testem ad-
 hibeat, cuiusque dominium in omnes, &
 falsos esse Gentium, qui dicuntur, Deos
 profiteatur. Neque verò Deum statim
 (quæ summa ipsius fuit in eundem reue-
 rentia) atque sacco indutus fuit, oratio-
 ne adgressus est; sed ne os quidem tunc
 ausus aperire prophetæ tantum vnus ad
 id legatione vsus, per quem hoc loco sibi
 responsum fuerat, prædictas preces of-
 ferre conatur.

Ε/α. 10.

Καὶ ἀπεστάλη Ησαίας υἱὸς Αμώς πρὸς Εζεκιαν, καὶ εἶ-
 πεν αὐτῷ. τάδε λέγει † κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ. ἠκουσα ἃ
 προσήξατο πρὸς με, πρὸς Σενναχηρείμ βασιλέως Ασσυρίων
 ἔταος ὁ λόγος, ὃν ἐλάλησέ πρὸς αὐτῷ ὁ Θεός. ἐφώλισέ σε,
 καὶ ἐμυκτηρίσέ σε παρθένος θυγάτηρ Σιών. ἐπὶ σοὶ κεφα-
 λὴν ἐκίνησε θυγάτηρ Ἱερουσαλήμ. τίνα ἀνέδισας, καὶ πα-
 ράξεναι; ἢ πρὸς τίνα ὑψώσας τὴν φωνήν σου; καὶ σοὶ ἦρας
 εἰς ὑψος τὰς ὀφθαλμούς σου, εἰς τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι
 δι' ἀγγέλων ἀνέδισας κύριον; σὺ γὰρ εἶπας τῷ πλήθει τῶν
 ἀρμάτων, ἐγὼ ἀνέβην εἰς ὑψος ὀρέων, καὶ εἰς τὰ ἔσχατα
 τοῦ λιβάνου, καὶ ἐκόψα τὸ ὑψος τῆς κέδρου αὐτοῦ, καὶ τὸ
 κάλλος τῆς κυπαρίσσου. καὶ εἰσῆλθον εἰς ὑψος μέγας τοῦ
 δρυμοῦ, καὶ ἔθηκα γέφυραν, καὶ ἠρήμωσα ὕδατα, καὶ πα-
 σαν συναγωγὴν ὕδατος. οὐ ταῦτα ἠκούσας πάλαι, ἀ ἐγὼ
 ἐποίησα; ἐξ ἡμερῶν ἀρχαίων συνέταξα. νῦν δὲ ἐπίδειξα ἐ-
 ξερημώσασαι ἔθνη ἐν ἰσχυροῖς, καὶ οἰκοῦντας ἐν σόλεσιν ὀχυ-
 ραῖς. ἀνῆκα τὰς χεῖρας, καὶ ἐξηράθησαν, καὶ ἐγένοντο ὡς
 ἄχρτος ξηρὸς ἐπὶ δωματίων, καὶ ὡς ἀγρῶσις. νῦν δὲ τὴν
 Ggg ij

Α. ΚΑΘ' ΗΡΑΡΑΣ
 Θ. Σ. ΧΟΡΤΟΣ ΑΓΡΟΣ

nominatur, cum nullam habet idololat-
 triæ labem) perterriturum te sperasti.
 Non immeritò itaque Deo suo innixa,
 minas tuas RISV. EXCEPT. Verùm
 quo loco, IN TE CAPVT MOVIT,
 habemus; RETRO IPSVM IDEM
 FECISSE dixit Symmachus. Cùm
 enim, ait, ad blasphemias nihil putaret
 respondendum, IN TE REVERTEN-
 TEM CAPVT MOVIT, Ruptoque
 silentio, CVI EXPROBRASTI, ET
 QVEM CONCITASTI, quæsiuit:
 quorum loco, IN QVEM BLASPHE-
 MASTI cæteri reddiderunt: cùm &
 Israël's Deum summum non esse, & à
 tuis nihil differre putares, equitumque
 virtute in eam regionem AD MON-
 TIVM VSQVE & LIBANI IPSIVS
 FASTIGIA progressum esse; CVPRES-
 SOS denique, ET CEDROS (quibus
 elata & superba cæterarum gentium re-
 gna significat) SVCCIDISSE. Cæte-
 rum pro CVPRESSIS, ABIETES
 Aquilas; IVNIPEROS Symmachus;
 idemque pro verbis istis, IN ALTITV-
 DINEM PARTIS SALTVS, alia,
 IN ALTITVDINEM SVMMITATIS
 IPSIVS IN SALTVM, vfur-
 pauit: vt per ipsius Carmeli sterilia loca;
 per SALTVM denique, Gentes Dei
 cognitione priuatas significaret. Eò præ-
 terea temeritatis & arrogantix progres-
 sus E ADIJCIAS, A QVASQVE DESO-
 LASSE, ET OMNEM CONGRE-
 GATIONEM AQVAVM; aut se-
 cundum Symmachum, FODISSE TE,
 ET BIBISSE A QVAM, PEDIS-
 QVE TVI VESTIGIO FLVVIOS
 OMNES (quibus Gentium multitudo,
 earumque de Dijs opiniones iudicantur)
 COHÆRENTES DESOLASSE; nul-
 làque re præclara magis, quàm regio-
 num, aduersus quas mouisti, vastatione
 gloriæris. Sunt tamen, qui LIBANI
 nomine, non Iudæorum regionem tan-
 tum, sed & eam etiam, quæ à x. tribu-
 bus occupabatur, intelligi velint. Altæ
 enim & excelsæ ambæ fuerunt, cùm ad-
 iutorem Deum habuerunt. Frequen-
 tes deinde & copiosæ, quæ tot incolas
 abundarunt. Quarum altera iam pror-
 fus occupata, alteram etiam se, paucis ex-
 ceptis, propria virtute adiecisse sibi cùm

δὲ καθαρεύων εἰδωλολατρίας ΠΑΡΘΕ-
 ΝΟΣ ἀνόμαται. διὸ καὶ τῷ ἰδίῳ θαρρή(ας
 Θεῷ τὰς σὰς ΕΓΕΛΑΣΕΝ ἀπέλλας ἀν-
 τὶ δὲ τοῦ, ΕΠΙ ΣΟΙΚΕΦΑΛΗΝ ΕΚΙ-
 ΝΗΣΕΝ, ἐξέδωκε Σύμμαχος, ΟΠΙ-
 ΣΘΕΝ ΣΟΥ ΚΕΦΑΛΗΝ ΕΚΙΝΗ-
 ΣΕ. μηδὲσα γὰρ σοὶ τὰς τὰς βλασφη-
 μίας ἀποκρίσιν, ἀποκρίσιν φησιν, ΕΠΙ
 ΣΟΙ ΚΕΚΙΝΗΚΕ ΚΕΦΑΛΗΝ, ἔλε-
 γαν τε μὲν σιγῶ(α, ΤΙΝΑ ΩΝΕΙΔΙ-
 ΣΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΩΘΥΝΑΣ; ἀπὸ δὲ
 ΕΒΛΑΣΦΗΜΗΣΑΣ' ἐξέδωκεν οἱ λοι-
 πῶι οὐ λογιζόμενος ὡς ἕκαστος ἐστὶ καὶ Θεὸς
 Ἰσραὴλ, οἴθεός μιν δὲν ἀφ' ἑρέων τῶν ἑσπέρων
 σοὶ γηροτότων Θεῶν, καὶ ἰππικῆ δυνάμει
 τῆς ἐαυτῶ ἀναβασίαν ΠΡΟΣ ΥΨΟΣ
 ΟΡΩΝ καὶ ἐπ' ἐχάτη ΛΙΒΑΝΟΥ ΚΥ-
 ΠΑΡΙΤΤΟΥΣ ΑΠΟΚΕΚΟΦΕΝΑΙ,
 ΚΑΙ ΚΕΔΡΟΥΣ, δηλῶν τὰς ἐπιρριμίας
 τῶν λοιπῶν ἐθνῶν βασιλείας. τὰς δὲ ΚΥ-
 ΠΑΡΙΤΤΟΥΣ ὁ μὲν Ἀκύλας ΕΛΑ-
 ΤΑΣ, ὁ δὲ Σύμμαχος ΑΡΚΕΥΘΟΥΣ
 ἐξέδωκεν. καὶ ἀπὸ τῆς, ΕΙΣ ΥΨΟΣ ΜΕ-
 ΡΟΥΣ ΤΟΥ ΔΡΥΜΟΥ, ΕΙΣ ΥΨΟΣ
 ΤΟΥ ΑΚΡΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ
 ΔΡΥΜΟΝ, τῆς καρμύλης αὐτῆς τὰ ἀκαρ-
 πὰ, καὶ Θεὸν οὐκ εἰδότες ἐθνη, καλέσας
 ΔΡΥΜΟΝ. ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς
 τῶν ὄρεων, ΚΑΙ ΕΘΗΚΑ ΓΕΦΥΡΑΝ,
 ΚΑΙ ΗΡΗΜΩΣΑ ΥΔΑΤΑ, ΚΑΙ
 ΠΑΣΑΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗΝ ΥΔΑ-
 ΤΩΝ: ἢ κατὰ Σύμμαχον, ΕΓΩ ΩΡΥ-
 ΞΑ ΚΑΙ ΕΠΙΟΝ ΥΔΩΡ, ΚΑΙ ΗΡΗ-
 ΜΩΣΑ ΕΝ ΙΧΝΕΙ ΠΟΔΟΣ ΜΟΥ
 ΠΑΝΤΑΣ ΠΟΤΑΜΟΥΣ ΣΥΝΕ-
 ΧΟΜΕΝΟΥΣ, τὰ τῶν ἐθνῶν πλήθη,
 καὶ τοὺς Θεῶν λόγους αὐτῶν ἀνιψί-
 μος, καὶ ἐπ' οὐδενὶ μὲν ἀγαθῷ, ἐπ' ἀφα-
 νισμῷ δὲ ὧν ἐπέβη χρεῖαν καυχόμενος. Τι-
 νὲς δὲ πλὴν τῶν Ἰσραήλων χρεῖαν ΛΙΒΑ-
 ΝΟΝ εἰρήσασιν φασί, καὶ πλὴν ἐν ἡ
 κατόπισσι αὐτῶν φίλα. ΥΨΗΛΑΙ μὲν
 γὰρ αὐτὰ, Θεὸν ἔχουσαι βοηθόν. διασῶσαι
 δὲ, ποσούτοις ἔχουσαι τοὺς οἰκήτορας, ὧν
 πλὴν μὲν εἶλε παντελῶς πλὴν δὲ πλὴν ὀ-
 λίγων, ὡς ἐνόμισας φησιν, ἰδὲ δυνάμει
 χειρά-

χειράσασμαι, καὶ κρατῆ(αι τῆς Ἰσραὴλ βα-
 σιλείας, ἡν σκέλεσεν ΥΨΟΣ ΚΕ-
 ΔΡΟΥ, ΜΕΡΟΣ δὲ ΔΡΥΜΟΥ, τὸ
 τῆς Ἰσραήλ ἀποκρίσιν. εἶτα ἀπὸ ΓΕ-
 ΦΥΡΑΣ φησὶ, ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΩΝ
 ΑΦΑΝΙΖΟΜΕΝΩΝ, ἀπὸ ἐπιούσιν οἱ
 τῆς Ἀσίας κρατούσας, πολυχρεῖα φαρρῶ-
 ντες. τοὺς μὲν γὰρ ΕΓΕΦΥΡΟΥΝ ΤΩΝ
 ΠΟΤΑΜΩΝ. ὁ δὲ Ζέρξης καὶ τὸν Ἑλλη-
 σποντον. οἱ δὲ ἀπέλειπον ὑπὸ σκένων γενό-
 μενοι τῶ τ' πνόντων οὐκ ἀντέστητες πλή-
 θει. ἄλλ' οὐς οὐδὲ τὰ δὲ τὰ φησὶν. ἐγὼ γὰρ
 κατ' ἐκένων, τῆ παθῶν τὸν ὄρον ἐξήνεγκε.
 σὺ δὲ πλὴν παρ' ἐμοὶ τῶν κρατοῦσαν
 γνάμιν ἠγνοήσας ἀπὸ τῆς τῆς ἀσθενοῦ-
 των ἀπαλείας ἐθῶν. οἱ δὲ ἀπὸ Σαμαρείας
 καὶ τῆς Ἰσραήλ ἐπὶ τῆς εἰρήσασιν, ἐξέμυσ-
 φασί, τοὺς ἐμοὺς ἐντυχεῖν τῶν φησὶν, καὶ
 γνάμιν τὰ τῶν ἐσπασίοντα ἀπὸ αὐτῶν,
 εἰ νῦν εἰς ἔργον ὄργανῶ σοὶ χρεῖσάμενος ἤγα-
 ρον. ἐμὴ γὰρ ὡσπερ ΧΕΙΡΙ τούτους τῆ ἀνε-
 ξιχάκια ἀφ' ἑρατῶν, ἐπεὶ μὴ ἐπέστρεφον
 τῶν τῶν σωτήρα τῶν ἐαυτῶν, ΑΝΗΚΑ
 ΣΟΙ τούτους, καὶ τότε γέροντας ἐγκρατῆς.
 ἀκαρπῶ γὰρ ὄντες, ΑΓΡΩΣΤΕΙ ΚΑΙ
 ΧΟΡΤΩ ἐχέζοντο ΔΩΜΑΤΩΝ, καὶ
 μὲν σιγῶσιν ἀπὸ τῶν ΑΠΕΞΗΡΑΝΘΗ-
 ΣΑΝ, ὡσπερ οὐκ ἐν ἐπαθῶν ΑΜΠΕΛΟΣ
 ἢ ἔλαμα τυγχάνοντες. σὺ δὲ μὴ ταῦτα φρο-
 νῶν ἢ ἀνιψίμους καὶ τῆς ἐμῆς πάλαιος ἐν ὁμοίῳ
 κρατεῖν. οὐ γὰρ ἀγνοῶ ΣΟΥ ΤΑΣ ΕΝ-
 ΘΥΜΗΣΕΙΣ, ἢ δὲ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟΝ
 τε καὶ ΕΞΟΔΟΝ τῶν σὺν λογισ-
 μῶν. Τινὲς δὲ τὸν μὲν γὰρ αὐτῶν αὐτῶν
 ἀπὸ τῆς ἀναπαύσεως δηλοῦ-
 σαι φασί. ΕΙΣΟΔΟΝ δὲ ΚΑΙ ΕΞΟ-
 ΔΟΝ, πλὴν ἐν παντὶ τῶν φαρασιῶν ἰδῶν.
 λέγων δὲ ὡς Η ΠΙΚΡΙΑ ΣΟΥ ΑΝΕ-
 ΒΗ ΠΡΟΣ ΜΕ. ἢ κατὰ Σύμμαχον, Η
 ΑΛΑΖΟΝΕΙΑ ΣΟΥ ΕΙΣ ΤΑ ΩΤΑ
 ΜΟΥ, σημαίνει τὸ νῦν αὐτῶν ὑπέξεν πλὴν
 ὅτι τούτοις ποιῶν. λοιπῶν, ὡς ἀπὸ τῆς
 νόσος φησὶν. ΦΙΜΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΣΤΟ-
 ΜΑΤΟΣ ΣΟΥ ΤΟΣΟΥΤΟΝ ΕΜ-
 ΒΑΛΩ, ὡς καὶ αὐτῶν. (μὲν γὰρ τῶν σου ἢ
 ἀκαρπῶν ἀποκρίσιν, ὡς δὲ Σύμμαχος ἀπὸ

Affyrius putaret: subjugato Israël's regno
 quod ALTITVDINEM CEDRI VO-
 cavit; & Iudææ altero, quod per SALT-
 VVS PARTEM designavit, potiturum
 se arbitrabatur. Sequitur alia de
 PONTE, deque FLVMINIBVS EX-
 SICCATIS iactatio: qualia ab Asia
 regibus, qui militum multitudine glo-
 riabantur, facta narrantur. Legimus
 enim & FLVVIOS PONTE IVN-
 XISSE; & Xerxem Hellepontum; &
 exhaustos bibentium multitudine am-
 nes fluere defuisse. Sed non tua sunt, in-
 quit, ista. Ego enim laborum illis pa-
 tiendique terminum defixi. At tu, quæ
 mihi iamdudum certa constat, de impia-
 rum gentium interitu, sententiam meam
 non vides. Qui verò de Samaria & Iu-
 dæa dici arbitrantur; Decebat te, aiunt,
 prophetas meos euoluere, & quæ de illis
 prædicta sunt, quæque te ipso nunc vsus,
 tanquam instrumto, reipia compleo
 & præsto, intelligere. Eos etenim cle-
 mentia mea, veluti MANV, diu tuta-
 tus, postquam ad Salvatorem suum redi-
 re nolle aduersti, ad TE REMISI; ne-
 que prius in tuam potestatem venerunt.
 Illi enim, cùm fructu careant, GRAM-
 INI IPSI, FOENOQVE TECTO-
 RV M fimiles, nullo amplius auxilio
 protecti, EXARVERVNT; quod non
 passi essent, si VINEAM aut oliuam
 se esse maluissent. Ad quæ tu cùm
 mentem non aduerteres, ciuitate mea
 pari modo potiturum te arbitratu es.
 Neque enim COGITATIONVM
 TVARVM mihi ignotus est sensus; im-
 mo ne quid illar quidem PRIMVM,
 quid POSTREMVM agitent. Nonnulli
 QVIETIS nomine, mortem eius; per
 INTROITVM autem & EXITVM,
 eam viæ, quæ gerendis rebus omnibus
 adhibetur, rationem putant designari.
 Quod autem sequitur, AMARVLEN-
 TIA TVA AD ME; vel secundum
 Symmachi interpretationem, ARRO-
 GANTIA TVA AD AVRES MEAS
 ASCENDIT; iam nunc istorum nomi-
 ne pœnas eum esse daturum significat.
 Deinceps, tanquam de iumento loqua-
 tur, tantum, inquit, ORI TVO SI-
 VE FRÆNV M SIVE CIRCVLVM
 APPONAM, vt respiratione cohibita,
 suffocari valeas. At Symmachus DA-
 Hhh

ἐλάλησεν. ἰδοὺ ἐγὼ σρέψω τὴν σκιά τῶν ἀναβαθμῶν, οὓς κατέβη ὁ ἥλιος. τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου. ἄποσρέψω τὸν ἥλιον τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς, οὓς κατέβη ἡ σκιά. καὶ ἀνέβη ὁ ἥλιος τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς, οὓς κατέβη ἡ σκιά.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΕΖΕΚΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΣ
ΙΟΥΔΑΙΑΣ, ΗΝΙΚΑ ΕΜΑΛΑΚΙΣΘΗ, ΚΑΙ
ΑΝΕΣΤΗ ΕΚ ΤΗΣ ΜΑΛΑΚΙΑΣ ΑΥΤΟΥ.

Κὼς εἶπα ἐν τῷ ὕψει τῶν ἡμερῶν μου, πορεύσομαι ἐν σύλῳ ἄδου. καταλείψω τὰ ἔτη τὰ ἐπιλοιπα. εἶπα, σκέτι οὐ μὴ ἴδω τὸ σωτήριον τῷ Θεῷ ἐπὶ τῆς γῆς. σκέτι, οὐ μὴ ἴδω τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. σκέτι ἢ μὴ ἴδω ἄνθρωπον ἐξέλειπον ἐκ τῆς συγγενείας μου. κατέλιπον τὸ ἐπιλοιπὸν τῆς ζωῆς μου. ἐξῆλθε, καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' ἐμοῦ, ὡς περὶ ὁ καταλύων σκηνὴν σήξας. τὸ πνεῦμά μου ἀπ' ἐμοῦ ἐγένετο, ὡς ἰσὸς ἐρίθου ἐγγιζούσης ἐκτεμεῖν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ παρεδόθην ἕως περὶ ὡς λέοντι. οὕτως συνέτριψε πάντα τὰ ὀσᾶ μου. ἄπο γὰρ τῆς ἡμέρας παρεδόθην ἕως νυκτός. ὡς Χελιδῶν, οὕτως φωνήσω. καὶ ὡς περὶ σερᾶ, οὕτω μελετήσω. ἐξέλιπον γὰρ μου οἱ ὀφθαλμοί ἄπο τοῦ βλέπειν εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὸν κύριον, ὃς ἐξείλετό με καὶ ἀφείλετό μου τὴν ὀδύνην τῆς ψυχῆς. κύριε πρὸς αὐτῆς γὰρ ἀπηγγέλη σοι, καὶ ἐξήγειράς μου τὴν πνοήν. καὶ ὡς κληθεὶς ἔζησα. εἴλου γὰρ μου τὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ ἀπόληται, καὶ ἀπέριψας ὀπίσω μου τὰς ἀμαρτίας. οὐ γὰρ οἱ ἐν ἄδου αἰνέσουσί σε, οὐ δὲ οἱ ἀποθανόντες εὐλογήσουσί σε, οὐ δὲ ἐλποῦσιν οἱ ἐν ἄδου τὴν ἐλεημοσύνην σου. οἱ ζῶντες εὐλογήσουσί σε, ὃν τρόπον καλοῦσι τὴν δικαιοσύνην σου κύριε τῆς σωτηρίας μου. καὶ οὐ παύσομαι εὐλογᾶν σε μετὰ ψαλτηρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου κατέναντι τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶπεν Ησαίας πρὸς Εζεκιάν. λάβε παλάθην ἐκ σύκων, καὶ τρίψον, καὶ κατάπλασται, καὶ ὑγιὴς ἔσῃ. καὶ εἶπεν Εζεκιᾶς, τοδο σημεῖον ὅτι ἀνάβησομαι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ.

ΠΙΠΙ ΠΙΠΙ ΠΙΠΙ ΠΙΠΙ

✠ Α. ΖΑΝΤΑΝ.
✠ Ο. ΕΤΙ ΜΕΤΑ ΚΑ ΤΟΚΟΥΤΑΝ.
✠ ΕΡΕΑΒΙΤΕΝ Α Ε ΠΑΥΣΑΤΟ ΓΕΝΕΑ ΝΟΥ. Ο ΕΡΕΑΒΙΤΕΝ Η ΓΕΝΕΑ ΝΟΥ.
✠ Ο. ΑΥΤΑ ΚΑΙ ΑΥ ΤΟΥ ΕΡΟΙΗΕΝ ΚΑ ΟΟΑΗΙΣΙΝ ΗΑΝ ΤΑΣ ΕΝΙΑΥΤΟΥ ΝΟΥ ΕΝΙΗΚΡΙΑΝ ΨΥΧΗΣ ΝΟΥ.
✠ Ο. ΙΑΟΥ ΕΙΣ ΕΡΗ ΝΗΝ ΠΙΚΡΙΑ ΝΟΥ.
✠ ΟΥΔΕ ΓΑΡ Ο ΑΑΗΣ ΑΙΝΕΣΕΙ ΣΕ. ΟΥΔ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΕΥΛΟΓΗΣΕΙ ΣΕ.
✠ Σ. ΟΙ ΚΑΤΑΒΑΙΝΟΝ ΤΕΣ ΕΙΣ ΑΑΚΚΟΝ ΤΗΝ ΑΑΗΘΙΑΝ ΣΟΥ.
✠ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ ΑΝΑΓ ΓΝΙΣΑΑ.
✠ ΕΙ ΤΟ ΕΑΚΟΒ

Contigit

CAP V
XXVIII.

Contigit autem eo tempore, ut aegrotaret Ezeccias vsque ad mortem; accessitque ad eum Esaias filius Amos, propheta, & dixit ei; hæc ait Dominus, dispone domui tuæ: quia morieris, & non viues. Et conuertit Ezeccias faciem suam ad parietem, & orauit Dominum, dicens, Memento ô Domine, quomodo ambulauerim coram te in veritate, in corde sincero, & placita in conspectu tuo fecerim. Et fleuit Ezeccias fletu magno. Et factum est verbum Domini ad Esaiam dicens, Vade, & dic Ezeccia, hæc dicit Dominus Deus Dauid patris tui. Audiui orationem tuam: vidi lachrymas tuas. Ecce adijcio ad tempus tuum, annos x v. & de manu régis Assyriorum eruum te, & ciuitatem hanc, & vrbem istam protegam. Hoc autem tibi signum fuerit à Domino, quoniam facturus est Dominus verbum istud, sicut locutus est. Ecce ego verto vmbra graduum, quos ascendit sol; decem gradibus domus patris tui. Auertam solem decem gradibus, quibus ascendit vmbra. & ascendit sol decem gradibus, quibus descendit vmbra.

ORATIO EZECCIAE REGIS IVDÆÆ
CVM ÆGROTAVIT, ET MORBO
CONVALVIT.

Ego dixi in excelsis dierum meorum, vadam ad portas inferi. Relinquam annos residuos. Dixi non amplius videbo salutare Dei in terra viuentium. Non amplius aspiciam hominē cū habitantibus. Defeci à cognatione mea. Defecit quod reliquum est vitæ meæ. Abijt, & recessit à me, sicut soluit tabernaculum, qui construxit. Spiritus meus apud me factus sicut tela à texente succidenda. In die illa traditus sum vsque mane veluti leoni, sic contriuit omnia ossa mea. A die siquidem traditus sum vsque ad noctem. Sicut hirundo clama-bo, & tanquam columba meditabor. Defecerunt enim oculi mei mihi, dum aspicerem celsitudinem cæli ad Dominum, qui eruit me, & abstulit à me dolorem animæ. Domine, de ipsa quidem renuntiatum est tibi, & exfuscitasti spiritum meum, & consolatus viuificasti me. Ecce in pace amaritudo mea, liberaisti enim animam meam, ne periret, & proiecisti à me peccata mea. Neque enim qui in inferno sunt, te laudabunt, neque qui mortui sunt, benedicent tibi, neque sperabunt qui in inferno sunt, misericordiam tuam. qui viuunt benedicent tibi, sicut & ego. Ab hoc enim die filios edam, qui annuncient iustitiam tuam, Domine Deus salutis meæ, neque defnam laudare te cum psalterio cunctis diebus vitæ meæ in conspectu domus Dei. Et dixit Esaias ad Ezecciam: Sume tibi massam ficuum, & tere, & emplastrum impone super vulnūs, & sanus eris. Et dixit Ezeccias, hoc signum est, quod ascendam in domum Domini.

Hhh iij

Deut. 32.

Qui dixit Deus, Ego occidam, & vi-
 quere faciam; percutiam, & sanabo;
 vbi hostes per Angelum plaga percussit;
 pium regem pristinae valetudini restituit.
 Quod enim ΕΟ ΤΕΜΠΟΡΕ propheta
 dixit, id, vt cladem illorum demon-
 straret, adiunxit. Regi autem vitæ finem
 Deus præsignificat; vt ad salutem postu-
 landam inuitet: Quibus certè vitam
 nobis non fati necessitate claudì; sed à
 Deo, quibus nouit ipse rationibus, aut
 in lucem educendo, aut tempora me-
 tiendo, aut pro voluntate denique æta-
 tis extremum producendo, definiti dem-
 onstratur: cum solus vitæ nostræ tem-
 pora dimensus, iam iam, morituros si-
 cut Ezechiam, non excitare tantum &
 recreare, sed extinctos etiam, sicut pa-
 tet è scripturis, in vitam reuocare valeat.
 Vndique igitur euerfæ nobis ac dissolutæ
 iacent fati rationes. Quod cum non
 ignoraret Ezechias, dum per valetudinem
 licebat, haud segniter idem aduersus Af-
 syrios opem imploraturus ΙΝ ΤΕΜ-
 ΠΛΥΜ properabat; qui morbo nunc
 impeditus, è lecto ipso, Deum vbique
 adesse nihil dubitans, ad preces se vertit;
 in quibus vitæ conscientia fretus, de sua
 tantum prohibitione audet attingere, non vi-
 tæ propagationem postulare, qui Deum
 ipsum, eorum quæ mente gerimus, in-
 spectorem & arbitrum esse non ambi-
 gat, & ORATIONIS *

* * * RELICTI
 S VNT ne laudes forsitan celebrantes,
 aut virtutibus promouentes; immo ne-
 que peccantes; sed iudicij tempus expe-
 ctantes. Aiunt nonnulli resurrectionis
 spem non tollere, sed ad perditionis ΙΝ-
 ΦΕΡΟΣ potius, nisi impetrata ΡΕC-
 ΤΟΡΥΜ venia Dei manu retrahatur,
 deuenisse se ostendere. Itaque praua illa
 & lubrica cogitatione liberatus, ad nu-
 ptias, iam, & LIBERORΥΜ procrea-
 tionem, quo ΙΥΣΤΙΤΙÆ tuæ præcones
 à me procreatos ostendere queam,
 festinabo. Ego rursus præter eam, quæ
 nobis tradita est, subiectam sensui con-
 solationem, ΙΝ ΔΟΜΥΜ ΤΥΑΜ
 etiam, in qua, ad tui timorem colligimur,
 profectus, gratiarum tibi actiones repen-

Ο Λέξας Θεός, Εγώ σκοπιεύω, καὶ ζῶ
 ποιήσω. πατάξω, καὶ ἰάσομαι, τὸς
 πολέμοις ἀγγέλου πατάξας πληγῆν, τὸν
 θεοφιλή βασιλέα ζωοποιεῖ. τὸ γὰρ, ΕΝ
 ΤΩ ΚΑΙΡΩ ΘΕΚΕΙΝΩ, τοῦτο παρέστη-
 σιν τῷ τῆς Σκείαν πληγῆς. Θεὸς δὲ τὸ τε-
 λος αὐτῶ παροδηλοῖ, τῆς σωτηρίας ἐνά-
 ρων παρὲς ἀίτησιν. δι' οὗ δηλοῦται μὴ τὸν
 θεόν τῆς ζωῆς ἀνάγκης ἐμαρτυρίας ἡμῶν
 ἀδικήσασθαι, Θεὸν δὲ τοῦτον ἐκείνῳ, καὶ
 οὗ οἶδε λόγους αὐτῶς, ἢ παρὲς αὐτῶν εἰς βίον,
 ἢ τὰ μέτρα τοῦ θεοῦ διδίδι, ἢ πρότω
 παροδηλοῦν τὸ δικαίον τῶν τελειῶν. ὡ
 μόνω διωατοῦ καὶ γήσκων μέλλοντας ἐγγί-
 ρεν, ἢ ἔπιμετροῦντα θεοῦς ζωῆς, ὡς νῦν
 ΕΖΕΚΙΑΝ, καὶ τὴν κούρας ζωοποιεῖν, ὡς ὁ-
 σις ἐδήλοσεν ἡ γραφή. καὶ παντὶ ἄλλῳ ἡ-
 μῶν οἱ τῆς ἐμαρτυρίας ἀφελόνται λόγοι.
 ὅσα ΕΖΕΚΙΑΣ εἶδῶς, ὅτε μὴ ἔρωτο, παρὲς
 ΤΟΝ ΝΕΩΝ ἔδει, καὶ τῆς Ασσυρίαν
 ἀίτησιν τῆς νόστου δὲ πεδινῶν, ἐξ αὐτῆς τρα-
 μῆς ἀνήγαγε τὴν εὐχὴν, πανταχόθεν παρῆ-
 ναι τὸ θεῖον εἶδος. καὶ παρὲς τῆς ἰδέας εὐ-
 ζαίας μόνον παρησιάζεται, παροδηλοῦν
 ὅσα ἀίτησας ζωῆς, τῆς καὶ ἀίτησας εἶ-
 δῶς αὐτῶν ὅτι γινώμονα, καὶ ΤΗΣ ΕΥ-
 ΧΗΣ ὅτι παρὲς τῶν *

* * * ΚΑΤΕΛΗ-
 ΦΘΗΣΑΝ μήτε δόξολογοῦντες ἴσως, ἢ
 παροδηλοῦντες ἀρεταῖς, μήτε μὴ ἀμαρτάν-
 οντες, τὸν δὲ τῆς κρίσεως κερὸν σκελετό-
 μοι. Τινὲς δὲ φασιν, ὡς ὅσα ἀναρῆται
 ἐλπίδας τῆς ἀναστάσεως· δηλοῖ δὲ μάλλον,
 ὡς ΕΙΣ ΑΔΗΝ ἀπαλείας ἀπεληλύθην,
 μὴ τῆς παρὲς σοῦ βοηθείας τυχῶν παρῶν-
 τος τὰς ἐμαῖς ΑΜΑΡΤΙΑΣ. διὸ τῆς σφα-
 λερῶς ἐκείνης ἐνοίας παυσάμενος, παρῶ-
 σω παρὲς γάμον καὶ ΠΑΙΔΟΠΟΙΙΑΝ
 ἐλθῶν, καὶ τοῖς ἐξ ἐμοῦ κήρυκας τῆς οἰ-
 σκοποιεῖται ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ. καὶ γὰρ δὲ
 παρὲς τῆς ἀποδηλοῦντος δὲ θεοῦ ἡμῶν παρὲς
 ΤΟΝ ΣΟΝ ΟΙΚΟΝ ἰδῶν, εἰς τὸν ἡμῶν φό-
 βον συτῶνται, καὶ τῆς σκοπιεύω φωνῆς.
 Τινὲς *

Τινὲς δὲ τὸ, ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΙΗΣΩ
 ΑΠΕΡ ΑΝΑΓΓΕΛΟΥΣΙΝ δηλοῦν
 ἔφασαν, ὅτι χροσασίαν φιλωντῶν παρῶν
 εὐφάνως ὑμνοῦντων ἐν τῷ ναῶ εἰσῆν ἐπαγ-
 γέλλεται. δι' οὗ δὲ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΗΝ
 αὐτῶ Θεὸς ἐδήλωσε, καὶ τῆς καὶ τῶν θε-
 οποιεῖται παροδηλοῦν, μὴ καὶ ποιῶν δόξῃ
 τῶν παροδηλοῦν εὐφάνως, καὶ αὐτῶν μόν-
 ων σκοπιεύω ἀίτησιν. ὡς ἀποδηλοῦν
 δὲ Θεὸς, ὁ δικαίος τῶν παρῶν ἐπαύξεν
 τὴν βλάβην, ΤΑ ΣΥΚΑ, τῶτο παρὲς
 ἴασιν ἔδωκεν, ὁ καὶ μέγα ΣΗΜΕΙΟΝ
 ἐπιπλαγῆς ὁ ΕΖΕΚΙΑΣ καλεῖ τῶν δεικνύ-
 σθαι ΤΩ ΠΟΔΙ ΧΡΩΜΕΝΟΣ ΕΙΣ
 ΤΟΝ ΝΕΩΝ ΑΝΕΛΘΕΙΝ. ἐν δὲ τῇ
 δὲ τῆς βασιλείαν γέγραπται ὅτι παρὲς πα-
 λα παρὲς τῶν παροδηλοῦν μαρτῶν, ὡς ὁ ἥλιος
 μέλας τῶν ὅτι τῶν παροδηλοῦν ποιῶντα ταχυ-
 τέραν ὁδὸν, καὶ ὅτι ἐν τοῖς ἰκαπένομα βαθ-
 μῶς, αὐτῶς ὡς οἰκειώτερον ΣΗΜΕΙΟΝ ὁ
 παρὲς τὸν βίον ἀνατροφῆς, τῶ ἥλιος τὸν ἀνα-
 ποδηλοῦν ἐξητήσατο, ἔβα καὶ φησιν ἡ γρα-
 φῆ, ὡς ἔλκος αὐτῶ πονηρὸν τῆς ἀρρασίας
 παροδηλοῦν τῶν.

dam: Non defunt tamen, qui, quod
 FILIOS EDAM QVI ANNUN-
 TIABUNT, dixit, ac puerorum cho-
 rum hymnos in templo suaviter medu-
 lantium, referant, quem regem institu-
 turum se volunt polliceri. At per quem
 ei MORTEM Deus denunciauit; per
 eundem etiam & morbi remedium (ne
 contumeliosum prophetam, malique
 tantum ministrum habere videretur) at-
 tulit. Deinde cum miraculum edere
 statuisset Deus, FICVM illi (quæ vul-
 nerum alioquin dolore augere maxi-
 me solet) in remedium tradidit: quo
 percussus Ezechias, SIGNUM maximum
 id demum esse, QVO PEDE VTERI
 IN TEMPLVM ASCENDERE po-
 stea valeat, profitetur. Inueniandi autem
 quarto regum Ezechiam, cum olim Sol-
 lem via celeriore decem gradus semel ef-
 se confecturum à propheta audisset, pro-
 missæ fanitatis SIGNUM aptius, nempe
 vt regrederetur postulasse, morbisque
 caussam, quo detinebatur, ab vlceris
 malignitate profluxisse.

ΕΝ τῷ κερῶ ἐκείνῳ ἀπέσειλε Μαρωδάχ Βαλαδάν,
 ὁ υἱὸς τοῦ Βαλαδῶν, ὁ βασιλεὺς τῆς Βαβυλωνίας, ἐπι-
 σολὰς, καὶ πρέσβεις, καὶ δάρα ΕΖΕΚΙΑ. ἤκουσεν γὰρ, ὅτι
 ἐμαλακίσθη ἕως θανάτου. καὶ ἀνέστη. καὶ ἐχάρη ἐπ' αὐτοῖς
 ΕΖΕΚΙΑΣ χαρὰν μεγάλην, καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς τὸν οἶκον τοῦ
 νεχωθῶ, καὶ τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ χρυσοῦ, καὶ τῆς σακ-
 τῆς, καὶ τῶν θυμιαμάτων; καὶ τοῦ μύρου, καὶ πάντας τὰς
 οἰκίας τῶν σκευῶν τῆς γὰρ, καὶ πάντα ὅσα ἦν ἐν τοῖς θη-
 σαυροῖς αὐτοῦ. καὶ ὅσα ἦν ἐθὲν, ὁ ὅσα ἔδειξεν αὐτοῖς ΕΖΕΚΙΑΣ
 ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ*, καὶ ἦλθεν Ησαίας ὁ παροδηλοῦντος τὸν
 βασιλέα ΕΖΕΚΙΑΝ, καὶ εἶπε παρὲς αὐτόν. τί λέγουσιν οἱ ἄν-
 θρωποι ἕτοι; καὶ ἀπὸθεν ἠκαστὸς παρὲς σέ; καὶ εἶπεν ΕΖΕΚΙΑΣ, ἐκ
 γῆς ἀόρραθεν ἠκαστὸς με ἐκ Βαβυλωνος. καὶ εἶπεν Ησα-
 ίας. τί εἶδον ἐν τῷ οἴκῳ σου; καὶ εἶπεν ΕΖΕΚΙΑΣ, πάντα τὰ
 ἐν τῷ οἴκῳ μου εἶδον, καὶ ὅσα ἔστιν ἐν τῷ οἴκῳ με, ὁ ὅσα
 εἶδον. ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς θησαυροῖς μου. καὶ εἶπεν Ησα-
 ίας αὐτῷ. ἀκουσον τὸν λόγον κυρίου σαβαώθ. ἰδὲ ἡμέρα

ΠΙΠΙ

DEVS VESTER. ALLOQVIMI-
 NI COR HIERVSALEM; cui
 etiam ceteri consentiunt. Sed quod-
 nam est ipsius HIERVSALEM, tan-
 quam animantis, COR? urbem quidem
 ipsam, pro eius incolis, nominasse re-
 spondere liceret, nisi POPVLVM
 MEVM adiecisset. Verum, quis PO-
 PVLVS? QUI CONSOLATORES?
 ipsi nimirum, qui consolatorem Spi-
 ritum habentes, ista à Salvatore audie-
 runt; Et ego rogabo patrem meum, &
 alium Paracletum dabit vobis, vt sit vo-
 bificum in sæculum; Spiritum veritatis.
 Et rursus; Cùm autem venerit Paracle-
 tus, &c. Ita enim sæpe Spiritum fan-
 ctum & diuinum, sola Spiritus appella-
 tione significat. Qui ergo Paracletum
 acceperunt, Dei POPVLVM, non I-
 raëlis; non Iacobi; non Iudæorum de-
 nique; sed alium CONSOLARI iu-
 bentur, de quo Zachariam ita scripsisse
 legimus; Gaude & latere filia Sion, quia
 ego venio, & habitabo in medio tui,
 dicit Dominus. Et confugient gentes mul-
 tæ ad Dominum in die illa, & erunt ei in
 populum; & habitabunt in medio tui,
 & cognoscent quia Deus omnipotens
 misit me ad te, quibus aperte gentes mul-
 tas in POPVLVM DOMINI abitu-
 ras prædicitur. † Et hæc dicit Dominus
 missus ab alio Domino. Qua ergo ra-
 tione hic DEI POPVLVS, eadem &
 COR HIERVSALEM, populi scilicet
 in Ecclesia præstantior numerus, ap-
 pellatur; non aliter quam in corpore
 CORDI principatum tribuimus. quo
 loquendi genere rationi & spiritui magis
 obtemperantium ordo significatur. Ita-
 que LOQVI quidem istos; alios autem,
 tanquam CONSOLATIONE opus ha-
 bentes, consolari præcipit. Dicas etiam
 & sensui subiectæ Hierusalem ciues ra-
 tione magis pollentes, æquioresque signi-
 ficari; cùm reliqua turba crassa fetè, cor-
 porique maxime addicta sit. Vult igitur
 & ad istos verba fieri ab eis, qui Spi-
 ritum consolationis acceperunt; & pec-
 catorum per prophetiam de Christi ad-
 uentu, cùm cessante HVMILITATE
 etiam SOLVTVM ERIT PECCA-
 TVM, veniam denuntiari. CORDI
 ergo superius memoratæ HIERVSA-
 LEM DVPLICES pœnas irrogatas

IOAN. 1.4.

Cap. 7.

† placet viris
 theologis bre-
 uem istam
 clausulam ser-
 ri posse, cum
 est Iohannis,
 & Iustinus
 martyr, ita de
 patre & filio
 Iohannis sint:
 cum etiam de
 Angelis (de
 quibus apud
 zachariam
 sermo est) in-
 telligi possit.
 Ego tamen ab
 Arriano ali-
 quo ad mar-
 ginem notatè
 in contextum
 venisse ideo
 suspicor, quod
 eadem ablata
 locum fieri
 magis perspi-
 cuit videam.

Ο ΘΕΟΣ ΥΜΩΝ. ΠΑΡΑΜΥΘΗΣΑ-
 ΣΘΕ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑΝ ΙΕΡΟΥΣΑ-
 ΛΗΜ. & χη (σεωφάν) ου οί λοιποί. τίς δὲ ἡ
 ὠσαυτὲρ ἐμψύχῃ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥ-
 ΣΑΛΗΜ; ἡ μὲν εἶπεν ἂν τὴν οἰκητόρων εἰρή-
 νης τὴν πόλιν, εἰ μὴ τὸ ΤΟΥ ΛΑΟΥ διεμέμνη-
 το λέγων, ΤΟΝ ΛΑΟΝ ΜΟΥ. τίς δὲ Ο
 ΛΑΟΣ; τίνες δὲ ΟΙ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝ-
 ΤΕΣ; δὴλον ὡς οἱ τὸ πνεῦμα τὸ ὁμιλιτικόν
 ἔχοντες ὡς ἐλθόντων, τὸς δὲ ἔλεγον ὁ σωτήρ.
 Κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, μὲν, καὶ ἄλλοι,
 ὁμιλιτικὸν δώσῃ ὑμῖν, ἵνα ἡ μεθ' ὑμῶν εἰς τὴν
 αἰώναν, τὸ πνεῦμα τὸ ἀληθινόν, κ.τ.λ. Οταν
 δὲ ἔλθῃ ὁ ὁμιλιτικὸς, τὸ πνεῦμα τὸ ἀγίον, καὶ
 τὸ ἅγιον, ἔστω πολλὰ μὲν πνεῦμα καλεῖ. οἱ τὸν
 πατέρα κληθὲν ἐν δεξιὰ μὲν, ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΝ
 ὡσαυτὲρ τὸν ΤΟΝ ΛΑΟΝ ἔ. Θεῶν. ἀλλ' ἔ
 τὸ Ἰσραήλ, ἔ δὲ τὸ Ἰακώβ, ἔ δὲ τὸ Ἰούδα, ἀλλ'
 ἕτερον ὡσαυτὲρ τὸν, ὡς ὁ Ζαχαρίας διηλοῖ λέ-
 γων· Τέρπυ, καὶ εὐφρανέσθαι θυάτηρ Σιών, δι' ὅτι
 ἰδὲ ἔρχομαι, καὶ κατασπινώσω ἐν μέσῳ σε, λέ-
 γει κύριος, καὶ καταφύξομαι ἐν ἡμῖν, πολλὰ ἔστι
 κέρμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐσθίαι αὐτῶ εἰς
 λαόν, καὶ κατασπινώσῃ ἐν μέσῳ σε, καὶ ὁμι-
 λήσῃ ὅτι κύριος πάντοτε ἔσται ἔξ ἀπείρου καὶ με-
 τῶν σε. δι' ἂν σαφῶς ἔσται πολλὰ λαὸς ΤΟΥ
 ΘΕΟΥ ὡσαυτὲρ γινέσθαι, * καὶ ἄρτα
 λέγει κύριος ἀπεσταλμένος ὑπο ἑτέρου κύριου *
 ὡς ἐν ἑτέρῳ ΛΑΟΣ ΘΕΟΥ, ἔστω ΚΑΡΔΙΑ
 ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ τὸ κρεῖττον τῶν λαῶν τῶν
 μα, καὶ τὸ ἐκκλησίαν τὸ κυριώτατον, ὡς Η
 ΚΑΡΔΙΑ ἔστω σώματος, δι' ἑ δὲ διλήτῃ τὸ λο-
 γικόν τε καὶ νοερώτερον τῶν μα. δι' ὅ τῶν μα
 ΛΑΛΕΙΝ, ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΝ δὲ τὸς ἄλ-
 λους ἐπέταξεν, ὡς ἂν δεομένης ὡσαυτὲρ
 εἶποις δ' ἂν καὶ τὸ αἰσθητῆς Ἰερουσαλήμ τοῖς
 λογικωτέροις σημεῖοις, τῶν λοιπῶν πληθῶν
 οἰονεὶ σαφῶς καὶ παρὰ τὴν τυχόντων,
 καὶ αὐτοῖς ἐν βέλτερι ΛΑΛΕΙΝ τῶν εἰλη-
 φότας τὸ πνεῦμα τὸ ὁμιλιτικόν, ἀφ' ἑ
 ἀμαρτιῶν εὐαγγελίζομένων ἀφ' ἑ τῶν ὡσαυ-
 τῆσαν, ἡ ἐπὶ τῶν τῶν Χειρῶν παρου-
 σίας, παυομένης ΤΗΣ ΤΑΠΕΙΝΩΣΕΩΣ,
 ΚΑΙ ΛΥΟΜΕΝΗΣ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ.
 τῆ ἐν ἑρμηνείᾳ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΙΕ-
 ΡΟΥΣΑΛΗΜ ΔΙΠΛΗΝ ἐπιπέσει λέγει

λέγει τὴν κόλασιν, ὅτι καὶ Ἰσραὴλ (σεωφάν)
 λαὸν τῶν ἑτῶν καὶ οἱ διληθῆντες
 ὑπ' ἄλλοις ἔθνεσι ΤΑΠΕΙΝΟΥΜΕ-
 ΝΟΙ, καὶ τῶν ἀφ' ἑ ἑαυτῶν, τῶν
 τῶν λαῶν περὶ τῶν ἀλλοθῶν. ἀλλὰ καὶ δευ-
 τερον ἡ πόλις ἠλάσθη ὡς καὶ τὸ ἐν αὐτῇ νεὼν
 κατενεχθῆναι ὡς ἑδάφος. τὸ δ' ἐν ΠΑΡΑ-
 ΚΛΗΣΙΝ τὸ ἑ σωτήρος ὁμιλιτικῆς ἐφ' ἑ
 ἐπενήνοχε, ΦΩΝΗ λέγων ΒΟΩΝΤΟΣ ἔσθ'
 ἑξῆς ὁμιλιτικῆς. ΚΑΙ ΟΥΕΤΑΙ ΠΑΣΑ
 ΣΑΡΞ ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ,
 τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα, δι' ἑ σωτήρ ἐργασ-
 ζετο. ἑτέρου δὲ νῦν ΕΡΗΜΟΣ εἴρηται παρ'
 ἡ ὁ Μωσῆς διήγαγε τὸ λαόν, καὶ πινος ἀν-
 δρὸς ἐν αὐτῇ ΦΩΝΗ ΒΟΩΝΤΟΣ· καὶ
 τὸ Ἀκύλων, ΚΑΛΟΥΝΤΟΣ. δὴλον δὲ καὶ
 τὸς πινος ἔλεγον. ΕΤΟΙΜΑΣΑΤΕ ΤΗΝ
 ΟΔΟΝ ΚΥΡΙΟΥ. ἀφ' ἑ πάντα εἰκὸς ἡ
 τῶν τῶν ἀκρατῶς ζήτην, εὐχέλῃ τε τὸ
 ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΙΔΕΙΝ,
 ὡσαυτὲρ εἰς ἑργον τὸ ὡσαυτῆρας. ἐπεὶ
 ἐν αὐτῶ ὡσαυτῆρας οἱ τὸ ὡσαυτῆρας ὅτι
 γινώσκοντες, τοῖς ἡκαστῶν ὡσαυτῆρας καὶ
 διδασκάλων, ἐρωτῶσιν ἡ τὸ Ἰωάννου, εἰ Χεῖρ,
 ἡ ὁ Ηλίας, ἡ ὁ ὡσαυτῆρας ὅτι, ἀποφάσκει
 μὲν αὐτῶ, τὸ δὲ ΦΩΝΗ ΒΟΩΝΤΟΣ ΕΙ-
 ΝΑΙ δι' ἑ καὶ ἑ. ὡς γὰρ εἰδὸς τὸ ὡσαυ-
 τῆρας ἡρεσθῆναι τοσοῦτον εἶπῶν, ΕΡΗΜΟΝ
 τε δευτέρου τὸ ἐν ἡ διήγαγε, καὶ τὸ ὅτι ἡ
 εἶναι ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ τὸ
 πάσι σαφῶς γινώσκοντων. ἐκλήρωσε γὰρ ἐν
 ΤΗ ΕΡΗΜῳ τῶ Ἰορδάνου, καὶ ἡ ἡ ὡσαυ-
 τῆρας φησὶν, ἀλλ' ὅτι ἐν Ἰερουσαλήμ. ἐν
 ἡ ὡσαυτῆρας ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ὡσαυτῆρας
 Χεῖρ, ἡ τὸ ΔΟΞΑ αὐτῶ ΠΑΣΙΝ ΕΓΝΩ-
 ΣΘΗ, τὸ μὲν ἑργον ἀνοητομένων, βαπτίζο-
 μένης, ἔ δὲ τῶν πνεύματος ἐν εἰδῶ ὡσαυ-
 τῆρας ἐπ' αὐτῶ καταντήσαντος, ἔ δὲ πατέρου
 φήσαντος αὐτῶ ἡν ὑπάρχειν ἀγαπητόν. ταῦ-
 τα γὰρ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΔΟΞΗΣ
 σημεῖα ἐν ΕΡΗΜῳ τῶ Ἰορδάνου γινόμενα.
 δι' ὅ φθάσας ταύτην εὐαγγελίζετο λέγων. Εὐ-
 φρανέθητι ἑρημος ἡ διψάσα, ἀγαλλιάσθω
 ἑρημος καὶ ἀνθήτω ὡς κρίνον. καὶ ἑξαιθή-
 σει καὶ ἀγαλλιάσεται τὸ ἑρημα τοῦ Ἰορ-
 δάνου. ἐπληροῦτο δὲ καὶ Ἰσραὴλ μὲν οὕτως
 λέγει

esse dicit: quandoquidem (præterquam
 quod secundum historiam, & illos, quos
 iudicauimus, cum populo agentibus ex-
 teris HVMILITATOS, eadem tolerasse
 constat) & ipsi etiam animo torqueban-
 tur; cum populi reiectionem lugerent,
 secundoque iam vrbe expugnata, solo
 templum esse adæquatum intuerentur.
 CONSOLATIONEM ergo deinceps,
 que Saluatoris aduentu præstaretur, cum
 VOX CLAMANTIS dixit, adiecit.
 Deinde, ET VIDEBIT OMNIS
 CARO SALVTARE DEI, addidit;
 vt Euangelij prædicationem: unde Sal-
 uator innotuit, iudicaret, Est verò DE-
 SERTVM hinc ab eo aliud, per quod pop-
 ulum Moses tradidit: Deinde, cu-
 iusnam viri VOX in eo? CLAMANTIS
 respondet: Aut vt Aquilas interpretatur,
 VOCANTIS. Patet verò & ad quos lo-
 queretur, cum PARARE VIAM
 DOMINI iuberet. que omnia audito-
 res istorum quaerere; & vt pergente in
 actum prophetia, SALVTARE DEI
 VIDERENT, præcari fuerat consentaneum.
 Quoniam igitur ista expecta-
 bant qui res propheticas callebant; ijs,
 qui à principibus Sacerdotum & magi-
 stris missi ad Iohannem venerant, vt Chri-
 stusne, an Elias, an Propheta ipse esset,
 audirent; illa quidem pernegat; se au-
 tem VOCEM CLAMANTIS ESSE
 proficitur. Id enim ijs, qui prophetiam
 norant, dixisse, DESERTVM QVE, in
 quo agebat, & ipsum DEI SALVTARE
 omni carni conspiciendum pro fori-
 bus instare, fatis erat ostendisse. Est
 enim concionatus in Iordanis DESER-
 TO, de quo nunc prophetia, non Hie-
 rosolymis, & in ea ipsa SOLITVDINE
 Christi SALVTARE, eiusdemque GLO-
 RIA OMNIBVS APPARVIT; cùm
 & ad eius baptismum cælis apertis in
 eundem se Spiritus columbæ specie de-
 misit, & à patre dilectus appellari filius
 auditus est. Hæc enim signa GLORIÆ
 SALVTARIS in Iordanis SOLITVDINE
 data esse constat. Atque inde
 est, quod eandem antea in hunc modum
 allocutus est; Lætare deserta siciens, ex-
 ultet solitudo; & floreat quasi lilium.
 Florebunt, & exultabunt deserta Iorda-
 nis. Ita verò si ad historiam intendas,
 rem esse gestam inuenias. Quod si ad

IOAN. I. Matth. 3. Mar. 1. Luc. 3.

Cap. 35.

a rcanam intelligentiam reuoces; de Ec-
 clesia rectè intelligas, quæ Deo quidem
 ante destituta, & ad hodiernum vsque
 diem CLAMANTEM in se VOCEM
 nacta, etiam SALVTARE Dei illam
 ingredientibus annuntiat, eisque ad Dei
 verbum audiendum aures præparat; à
 quo, vt Ioannem distingueret, VOCEM
 propheta nuncupauit. Verum enimue-
 ro quod RECTAS FACITE SEMI-
 TAs EIVS hîc habemus, EXPLA-
 NATE IN INVIO ITER DEO
 NOSTRO, dixit Symmachus; ac si illud
 iam, quod nunquam vel ipse Dominus
 antea, vel propheta, vel iustus quisquam
 ambulassent (Ecclesiam Gentium in-
 nuens) iter esset calcaturus. Deinde,
 AD DEI vocem, NOSTRI adiecit;
 vt ad alios locutus esse videretur. Erant
 enim infiniti de Gentium etiam exter-
 narum numero, qui ad Ioannis baptis-
 ma accesserant. In Ecclesia præterea
 & ista gentibus omnibus clara voce pro-
 ponuntur. Animas deinde, quæ graui-
 bus malis afflictæ, HVMILIATÆQUE
 sunt, exaltatum iri significat; DEPRES-
 SAS autem, quæ se aduersus Dei scien-
 tiam erexerunt. Anima rursus, quæ
 praua erat & aspera, plana fiet atque
 RECTA; vt se calcantem Deum exci-
 piat. VIDEBITVR enim, ait, GLOR-
 IA DOMINI. Cui deinde adijcit,
 ET VIDEBIT OMNIS CARO SAL-
 VTARE DEI; cos carnis nomine,
 qui spiritum Dei non habent, innuens:
 iuxta illud; Non permanebit spiritus
 meus in viris istis; quia caro sunt: quos
 DEI SALVTARE VISVROS ES-
 SE significat. Quin & Dei Spiritum
 propheta alius visuros istos ostendit, vbi
 ait; Effundam de spiritu meo super om-
 nem carnem. Eos enim Dei spiritu, qui
 SALVTARE DEI VISVRI ES-
 SENT, participes fieri decuit. Talem
 igitur POPVLI (recentis inquam)
 CONSOLATIONEM attulit. Cùm enim
 veteris incredulitatem non igno-
 raret, eidem & altera etiam, OMNIS
 CARO FOENVM adiciens, annun-
 tiat. Talis enim natura CARNIS est,
 & eius, quod terrenam refert imaginem.
 Siquidem, quæ in terra sunt, cùm breui
 solum momento floruerunt, citissime
 arefcunt. quæ autem SALVTARE

Gen. 6.

Joel 2.

χρὶ δὲ ἀφ' ἑσθ' ἐπὶ τῷ ἔθνη ἐκκλησίαις
 νομίματα, ἢ πῶς ἄλλοι ἐπιπύρεθε θεῷ,
 ἐν ἧ μέλει καὶ τῆμερον ἢ αὐτῆ βοά φη-
 νη, καὶ τῷ σὴθηριον τῷ θεῷ τοῖς
 πρὸς ἐσθ' εὐαγγελίζεταί, πρὸς τὴν ἑσθ'
 δουλεύει τῷ θεῷ λόγος πρὸς ἀκούσας τὰς
 αὐτῆς ἀκούσας. πρὸς δὲ ἀπὸ ἀφ' ἐσθ' ἄλλων τῶν
 ἰωάννη φωνῆν ὁ λόγος καλεῖται. ἀπὸ δὲ
 τῆς, ΕΥΘΕΙΑΣ ΠΟΙΕΙΤΕ ΤΑΣ ΤΡΙ-
 ΒΟΥΣ ΑΥΤΟΥ. Σύμμαχος ἔφησεν, Ο
 ΜΑΛΙΣΑΤΕ ΕΝ ΑΒΑΤΩ ΟΔΟΝ ΤΩ
 ΘΕΩ ΗΜΩΝ. ὡς ἂν τῷ θεῷ μέλλοντος
 ἑπιβάνειν, ἢς οὐκ ἐπέσει τὸ πρὸς τῶν οὐκ
 αὐτῶν, ἢ πρὸς φήτης, ἢ δι' ἄλλοι, δι' ἄλλοι δὲ
 ἐθνη ἐκκλησίαις. καὶ τῷ θεῷ τῶν ΗΜΩΝ
 πρὸς ἐσθ' ἄλλων, ὡς πρὸς ἐτέρους φησὶ γέγονος.
 ἦσαν γὰρ μέλει καὶ ἐξ ἀλλοφύλων ἐθνη οἱ
 τῷ ἰωάννη πρὸς ἐσθ' ἄλλων βαπτισματι. καὶ
 ἐν ἐκκλησίαις δὲ ταῦτα πᾶσι πρὸς φησὶ
 ταῖς ἐθνεσιν. εἴτα δι' ἄλλοι τὰς μὲν τετα-
 ΠΕΙΝΩΜΕΝΑΣ τῷ βάρει τῆς κακίας ὑ-
 ψῆσθαι ψυχῆς. ΤΑΠΕΙΝΩΘΗΣΕΘΑΙ
 δὲ τὰς ἐπιπύρεθας καὶ τῆς γνώσεως τῷ θεῷ.
 καὶ σκολιὰ δὲ καὶ πρὸς ἀφ' ἑσθ' ἄλλων, ὁ μάλ-
 τε καὶ ΕΥΘΕΙΑ γνήσεται. ὡς ἂν δικτῆ
 γένοιτο τῆς ἑπιβάνειας τῷ θεῷ. ΟΦΘΗΣΕ-
 ΤΑΙ γὰρ φησὶν Η ΔΟΞΑ ΚΥΡΙΟΥ. καὶ
 τῆν λέγων, ἐπάγει. ΚΑΙ ΟΥΒΕΤΑΙ ΠΑ-
 ΣΑ ΣΑΡΞ ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ
 ΘΕΟΥ, τῶν σαρκικῶν λέγων οὐκ ἐχρησάται
 πνεῦμα θεοῦ. καὶ τὸ, Οὐ μὴ καὶ ἐσθ' ἄλλων
 πνεῦμα μὲν ἐν τοῖς ἀνθρώποις τῶν τοῖς, ἀφ' ἑσθ'
 εἶνα αὐτῶν σάρκα, ἢς τὸ δὴ ΤΟ ΣΩΤΗ-
 ΡΙΟΝ ΟΥΒΕΣΘΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ. ἀλλὰ
 καὶ πνεῦμα θεοῦ πρὸς φήτης ἕτερος ΟΥΒΕ-
 ΣΘΑΙ τῶν φησὶν, Εκχεῖ λέγων ἀπὸ
 πνεύματος μὲν ἑπὶ πᾶσαν σάρκα. ἔδ' ἢ γὰρ
 τῶν ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΕΓΝΩΚΟΤΑΣ
 ΤΟΥ ΘΕΟΥ καὶ πνεύματος μεθῆσθαι θεῷ.
 καὶ τοιαῦτα ἐπιπύρεθας ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΤΗΝ
 ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΝ, τῶν φησὶν. τῶν γὰρ πα-
 λαβῆ τῆς ἀπὸ βίβλου εἰδῶς, δευτέρω χηρῆται κη-
 ρύγματι. ΠΑΣΑ ΣΑΡΞ ΧΟΡΤΟΣ.
 ΣΑΡΚΟΣ γὰρ αὐτῆ φύσις, καὶ τὸ τῶν
 εἰκόνα φορεῖται τὸ χηρῶν. τὰ γὰρ ἑπὶ
 γῆς πρὸς βεβαχὺ μόνον ἀθῆντα μαρτύρεται.
 * δὲ ἐξ ἀφ' ἑσθ' τῶν ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ
 ΘΕΟΥ,

Gen. 6.

ΘΕΟΥ, καὶ τὸ πνεῦμα χηρῆ τὸ ἀγιον, ὅ, τε
 ἔχ' ΩΣ ΧΟΡΤΟΣ ΕΗΡΑΙΝΕΤΑΙ ἀν-
 θρωπος, οὐδὲ πεσέται τὸ ἀθῆντα, μεθῆ δὲ
 πνευματικῶς ἀνακινῆντος εἰς ἑθνησιν
 καὶ εἰκόνα τὸν κτίσαντος αὐτῶν. καὶ δὲ τὸ
 ἑβραϊκῶν ΧΟΡΤΟΝ καλεῖ τὸν ἰουδαίων
 λαόν. ὁ γὰρ Σύμμαχος καὶ Θεοδότην ἐν
 πρὸς ἀφ' ἑσθ' ἄλλων ΑΛΗΘΩΣ ΧΟΡΤΟΣ
 Ο ΛΑΟΣ. ΕΗΡΑΝΘΗ Ο ΧΟΡ-
 ΤΟΣ. ΕΞΕΠΕΣΕ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΟΣ. ὁ δὲ
 Ἀκύλας, ΠΡΟΣ ΟΝ Ο ΛΑΟΣ ΕΗΡ-
 ΑΝΘΗ; ΠΡΟΣ ΟΝ ΑΠΕΡΕΥΞΕΝ
 ΑΝΘΡΩΠΟΣ; ἀπὸ τῶν, ΤΟ ΔΕ ΡΗΜΑ
 ΘΕΟΥ ΗΜΩΝ ΜΕΝΕΙ ΕΙΣ ΤΟΝ
 ΑΙΩΝΑ, ὁ Σύμμαχος φησὶν, Ο ΔΕ ΛΟ-
 ΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΗΜΩΝ ΣΤΗΣΕ-
 ΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ, Χερῶν γὰρ ἀ-
 ὄνιον ὑπάρχειν ἢ ἐν τῷ ἐρημῶ λέγει φα-
 ρῆ, καὶ (μωδια μὲν αὐτῶ τῶν τὸ σωτήριον
 αὐτῶν δεξιά μὲν ἀπὸ τῆς γῆς ἑπὶ τῆς πνευ-
 ματικῆ μεταστροφῆς οὐσίαν. οἱ δὲ ἐν πε-
 ριτομῆς μέναιτες ΣΑΡΚΕΣ, ΧΟΡΤΟΥ
 δὲ κῆν πεσέται, καὶ τῆς πρὸς ἀφ' ἑσθ' ἄλλων
 θῶς ΧΟΡΤΟΣ ὁ λαός. ἀθῆντα δὲ πῆν ἀπὸ
 φησὶν τῶν τοῖς ἑξῆς λέγων τῶν Χερ-
 ῶν παρῶν ὁ πρὸς φήτης ἐπιπύρεθας, λέγει-
 σιν ὅτι πολλάκις πολέμοι τῶν ἰερουσα-
 λῆμ κατεσθῆνται ἢ δὲ ἀφ' ἑσθ' Ναβουχοδο-
 νόσου πρὸς τῆς Χερῶν παρῶν τελευτῶν
 γέγονεν ἄλλως. μεθ' ἑσθ' ἐπιπύρεθας ἄθῆν
 ἀδιουρέτως τῶν γῆς μέλει τῆς Χερῶν πα-
 ρῶν. ταύτης οὐκ ἀθῆν πρὸς ἑξῆς
 κῆν τῆς ἀλώσεως τῆς ἑπὶ ταύτη μίμη-
 ται ΠΑΡΑΚΛΗΣΕΩΣ. πρὸς φησὶν ἄλλων
 γὰρ τούτοις ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ἐγνήτο
 κήρυγμα καὶ τὸ. Οὐκ ἀπεσάλλω εἰ μὴ εἰς
 τὰ σποδωλότα πρὸς ἀφ' ἑσθ' οἶκ ἰσραὴλ.
 Τῆς δὲ φασὶν ὡς τὰς αὐτῶν ἀτόποις ἐν-
 νοίας ἤξῆσε ΠΑΡΑΚΛΗΣΕΩΣ. ἑξῆς
 κῆν γὰρ ἑπὶ τῆ ἀτόποις πρὸς ἀφ' ἑσθ' οἶκ
 σῆ, καὶ τῶν ἀπὸ τυγχάνειν ὁ πρὸς ἀφ' ἑσθ'
 μῆτος, ὡς καὶ πρὸ αὐτῶν δοκῆν εἰρησται
 τῶν, Πεσέται ἐν τῶν κῆν σου χηρῶν, καὶ
 μωρεῖς ἐν δὲ ἐξῆς σου, ποσούτοις πεσῆ-
 νότοις τῶν γῆς μῆτος. ταύτης δὲ τῆς ἐλπίδος
 ἀφ' ἑσθ' πρὸς ἀφ' ἑσθ' τῶν νόσων, ὡς μῆτος
 ἀφ' ἑσθ' ἀθῆν αὐτῶν λέγοντα, καὶ μεθῆ
 ΘΕΟΥ,

DEI admiserint, & sanctum etiam
 Spiritum accipient. Immo ne homo
 quidem TAN QVAM FOENVM
 ARESCET; nec flos eius decidet: sed
 Spiritu renouatus, ad eius agnitionem,
 ad cuius exemplar effectus est, renouabitur.
 Quod si ad Hebraica attendas,
 FOENI nomine, Iudæorum populum
 significari reperias; cùm Symmachum
 & Theodotionem tanquam per appen-
 dicem VERE FOENVM POPVLVS,
 EXARVIT FOENVM, EXCIDIT
 FLOS; habere, Aquilam autem, APVD
 QVEM EXARVIT POPVLVS, APVD
 QVEM EFFLVXIT FLOS, quætere
 videamus. Quod deinde, VERBVM
 DOMINI NOSTRI MANEBIT
 IN ÆTERNVM habemus; ita Sym-
 machus; SERMO DOMINI NO-
 STRI STABIT IN ÆTERNVM.
 Christum siquidem æternū esse vox ea,
 quæ in DESERTO erat, asserit; & cum
 eius manere, qui salutari eius accepto, à
 terrena in spiritualem formem transierint:
 circumcisos autem, qui CARNES esse
 perreixerint, ex ipso appendicis sensu,
 quæ verè FOENVM esse populum ad-
 iunxit, FOENI instar euasuros. Ab
 initio autem quærentes nonnulli, qui sta-
 tim post sermonem de Ezecia, Christi
 aduentum propheta intulerit; plures qui-
 dem Hierosolymorum fuisse direptiones,
 sed omnium nouissimam, ante Chri-
 sti aduentum per Nabuchodonosorem
 fuisse putant, neque inde postea ad Chri-
 stum vsque terra pulsos aut abductos fuisse.
 Itaque cùm huius, quæ Ezeciae
 prænuntiatur, meminisset, rectè etiam
 CONSOLATIONEM adiunxisset. Iis
 enim præcipuè facta est SALVTIS pro-
 mulgatio: iuxta illud, Non sum missus,
 nisi ad oves quæ perierunt domus Israhel.
 Aiunt tamen nonnulli absurdas eorum
 cogitationes CONSOLATIONE di-
 gnas censuisse. Cùm enim absurdæ
 opinionis, qua se eum; qui expectaba-
 tur, esse putabat, pœnas dedisset Ezec-
 cias (de se enim dici illud) Cadent à la-
 tere tuo mille; & decem millia à dextris
 tuis, qui tot hostes cecidisse videret, malè
 crediturus fuerat, nisi tanta spe propter
 morbum excidisse se, neque sibi iam, sed
 Christo vni psalmum couenire animad-
 uerteret, qui flagellum tabernaculo eius

Matth. 15.

psal. 90.

ibidem.

non appropinquaturum esse moneret) populus cessasse promissiones, & quae antea sperabat omnia periisse; nullum denique, qui genti salutem daret, amplius expectandum esse, arbitratur. Atque hinc est, quod spem abicientes vniuersorum Deus per Prophetam & sacerdotes CONSOLATUR, dicens; **ΛΟΟΥΙΜΙΝΙ ΑΔΟΡ ΗΙΕΡΥΣΑΛΕΜ**: quasi læta & facili auditores CONSOLATIONE demulcere iubeat, qua prius onerosa valde & gratis, vmbriſque etiam inuoluta & obſcura lex ipſa carebat, quæ mentes minimè necessaria docebat. Verbis enim tantummodo leuem quandam & externam notitiam afferebat; cum SALVTIS prædicatio in intimos animæ recessus Spiritum induceret. Hinc illa Dauidis; in corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Tale & illud, quod à quodam propheta dicitur; Et ecce testamentum quod ego testabor illis. In diebus illis dicit Dominus; dans leges meas, in mentes eorum; & in corda eorum inscribam eas. Hinc & Pauli alia; Epistola nostra vos estis, quæ intelligitur, & legitur ab omnibus hominibus, cum declaratis quod estis epistola Christi, ministrata à nobis, descripta non atramento, sed spiritu Dei viuientis; non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnis. Non defunt qui SACERDOTVM nomine angelos intelligant, quibus etiam **ΑΔΟΡΔΑ ΛΟΟΥΙ** posse congruit. Est verò CONSOLATIO, cum fit ipsi multæ duplicis remissio; siue ipsi carnis affectionibus subijciamur; (vicio enim & ista, eaque permagna illis est, qui sensu aliquo præditi sunt) siue propter eas puniamur; id est, siue à Deo, qui verè fons vitæ est, recedamus; siue ad dæmonas ipsos, lacus contritos (vt Hieremias vocibus vtar) qui aquam continere non possunt, tranſeamus. Aiunt autem nonnulli, non aliter quàm patres, qui magno liberorum amore flagrant leue eorum peccatum longè grauius & acerbius putant; sic & Deum pro sua in homines beneuolentia, culpæ leuiori pœnas duplo maiores irrogare. Alioquin enim duplex exigere supplicium eius bonitate fuerit indignum; qui dixerit; Non vindicabit Dominus. bis ob idem in affli-

psal. 118.

Hier. 31.

2. cor. 3.

Cap. 2.

psal. 103.

σας ἐγγίει τῷ σκλυώματι σου (μόνον γὰρ ἤρ-
μοσε τῷ Χειρῶν) ὁ λαὸς ἔπειτα τὰ ἑπαγ-
γελίας πεπεδῶσ, πάρα τε φρεῖδα γενομένη
τὰ ἐλπιθέντα, μηδὲνα τε σωτήρα τῶ γέ-
νης φανήσατο. ὅθεν ὁ τῶ ὄλων Θεὸς ἀπεργα-
σάσας τὰς ἀφ᾽ τῆ ἀποφθίτου καὶ τῆ ἱερέων
ΠΑΡΑΚΑΛΕΙ λέγων, ΛΑΛΗΣΑΤΕ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑΝ ΙΕΡΟΥΣΑ-
ΛΗΜ, τὸτ᾽ ἐστὶν εὐσυνέδικτον τοῖς ἀκρω-
μένους τῆ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΛΗΣΕΩΣ ποιή-
σαι τοὺς λόγους, ὅσοι φρεῖ εἶχον ὁ νόμος φορητικῶς
ἀγαν ἀελπισίαν, ὅτι τύπος εὐλόγος, ἐκ ἀναγ-
χῆ καὶ παιδείων τ᾽ ἦν. ἐξωφανῆ γὰρ πῖνα γινώ-
σιν ἐνεπίθῃ ἀφ᾽ τῆ γράμματος. τὸ δὲ ΣΩ-
ΤΗΡΙΟΝ κήρυγμα θεωρεῖται πληροῖ τῆ ἡ-
γῆν τῆ πνεύματος τῆ θείης τὸ βῆθος αὐτ᾽ ὑπα-
νοίηστος, ἔπειτα τοῖ φρεῖ καὶ Δαβίδ. Ἐν τῆ καρ-
δία μὲ ἐκρυψα τὸ λόγιόν σου, ὅπως ἐν μὴ ἀ-
μάρτυ σοι. τοῖτον καὶ τὸ δὲ ἐνός τ᾽ ἀποφθίτου.
Καὶ αὐτῆ ἡ ἀφ᾽ ἡμεῖς, καὶ ἀφ᾽ ἡμεῖς αὐτοῖς
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις λέγει κύριος, διδύς νό-
μος μὲ εἰς τ᾽ δῖα νοῦν αὐτ᾽, καὶ ὅτι τὰς καρδίας
αὐτ᾽ ὅτι γράψα αὐτῶς, καὶ ὁ Παῦλος δὲ φρεῖ.
Ἡ ὅτι πολλῆ ἡμεῖς ὅτι γινώσκουμένη καὶ
ἀναγνωσκουμένη ἔπειτα πᾶσαν ἀνθρώπων, φα-
νερῶς μὲν ὅτι ἐστὶ ὅτι πολλῆ Χειρῶν διακοιθεῖ-
σαι ὅφ᾽ ἡμεῖς ἐκ γέγραμμένη ἢ μέλανι, ἀλλὰ
πνεύματι Θεοῦ ζῶντος, ἐκ ἐν πλάξῃ λιβίνου;
ἀλλ᾽ ἐν πλάξῃ καρδίας σαρκίνας, ΙΕΡΕΙΣ
δὲ πινες τὰς ἀγγέλους ἐνόησαν, οἷς ἐμπαρτέψῃ καὶ
τὸ ΕΝ ΚΑΡΔΙΑΙΣ ΔΥΝΑΣΘΑΙ ΛΑ-
ΛΕΙΝ. ἢ δὲ ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΣ ἐν τῷ λέλυ-
το δὲ δὴ καὶ τῷ διπλῷ γενόμενον, ἐν τῷ ἑνὶ
τῷ σαρκὸς ὅτι πνεύματος ἀποσκέψῃ (κάλαις
γὰρ αὐτῆ μερίση τοῖς ἔχουσιν ἀφ᾽ ἡμεῖς) ἐν τῷ
τῷ δὲ τ᾽ ἐκείνα καλὰ λέγει, ἡ γὰρ ἐν τῷ ὅτι
ἐστὶν Θεὸς τ᾽ ὅπως πηγῆς ζῶντος, καὶ τῷ ἀπο-
χρησῆσαι τοῖς δάμοσιν, λάκκοις (μετεστει-
μένοις, καὶ τ᾽ ἱερεῖς φανῆναι, ὅτι ἐκείνη μὴ
διωαμένοις. Τινες δὲ φρεῖ, ὅτι ὡς οἱ φιλόσοφοι
πατέρες τ᾽ σμικρὰ καὶ παιδὸς ἀμαρτίας
μείζω πολλὸ τ᾽ ἀξίας νομίζουσιν, ἔπειτα ἀφ᾽
φιλανθρωπίας ὁ Θεὸς τ᾽ ἐλάττω τ᾽ ἀξίας δι-
πλασίου ἀξίεται. ἀλλὰ γὰρ ἐκ ἀξίον τ᾽ αὐ-
τῆ χρηστότητος ἐν διπλῷ πτωρεῖα τ᾽ ἔξαι-
τος. Οὐκ ἐκδικήσῃ κύριος δὲ ὅτι τὸ αὐτὸ ἐν
θλίψει

θλίψει, οὐκ ἐκδικήσῃ κύριος δὲ ὅτι τὸ αὐτὸ ἐν
μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀλλοθιός. καὶ
οὐ καὶ τὰς ἀνομίας ἡμεῖς ἐποίησεν ἡμῶν.
οὐ δὲ καὶ τὰς ἡμαρτίας ἡμεῖς ἀνταπέδω-
κεν ἡμῶν. συμφωνοῦν δὲ τῷ ΕΤΟΙΜΑΣΑΤΕ
ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΚΥΡΙΟΥ, καὶ Ζαχαρίας
ὁ τοῦ Βαπτιστοῦ λέγει πατῆρ. Καὶ σὺ πα-
τῆρ ἀποφθίτου ἡμεῖς κληθήσῃ. ἀποφθίτου
σὺ γὰρ ἀποφθίτου κληθήσῃ. ἀποφθίτου
τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. καὶ οὐ φρεῖ ὁ σωτήρ. Ἐκεί-
νος τῷ ὁ λύχνος ὁ χαλκός καὶ φάνω. ὅ-
μοις δὲ ἠδελήσαστε ἀγαλλιαθῆναι ἀποφθίτου
ἐν τῷ φωτὶ αὐτῶν. ἡμεῖς γὰρ διχασού-
της καὶ φρεῖ ἀλλοθιόν ὁ Χειρῶν. καὶ τὸ μέσον
ἀμφοτέρων ἀσύμμετρον, καὶ ὅτι μάλα τὸ
ἀνθρώπων πληρῶς γίνονται σοφίας τε καὶ φω-
τός. τοῖς δὲ ἀπεργασίαι σημεῖον δίδωσι ΠΑ-
ΡΑΚΛΗΣΕΩΣ. ὅταν γὰρ ὅτι τῆς
ΕΡΗΜΟΥ καὶ μετανοίας ἀκούοις φωνῆς,
τότε νοῦ παρῆναι τὸν ἀποφθίτου
ὡς ὅτι λαφύρας δὲ τὰ μὲν ἐργούσης
αὐάντη, τὰ δὲ κοίλα, καὶ ἀφ᾽ τῆ τοῦ δυσο-
ρεῖτου, τὸν λόγον εἰληφεν ὅτι ἐν γίνονται
ΛΕΙΑ, τῆ μὲν καὶ καὶ μὲν τ᾽ ὅτι.
τῆ δὲ, πληρομένη κοιλότητος, ὅτι
διὰ Χειρῶν γένηται ἡ τῆς εὐσεβείας ΟΔΟΣ,
ἀβυσσος ἀποφθίτου ἔπειτα τῆς κοσμοκρα-
τοῦ τοῦ σιότους ὑπάρχουσαι τὰς γὰρ δὲ
σιν ἐργασίαι διστάτων ἡμῶς ἡδονῆς. ΔΟ-
ΞΑΝ δὲ ΚΥΡΙΟΥ καὶ τῶν ἡμῶν, ὡς
ἔπειτα πᾶσαν ὄντα τῶν κτίσιν καὶ τῆς αὐ-
τῆς θεότητος ΤΩ ΠΑΤΕΡΙ. τοῦτο δὲ
καὶ γενόμενος ἈΝΘΡΩΠΟΣ ἔδειξε θαι-
ματουργῶν αἰ, καὶ τῶν κτίσιν μετα-
πλάσσει τὰ ῥήματα, γενόμενος πᾶσι σω-
τήριον, τῆ ἐνόμου θυσίαν ἀμαρτίας κα-
θαρῆν μὴ διωαμένων. ἐν δὲ Χειρῶν τε-
λευτούμενοι τὰ τῆς ὑποστάσεως πνεύματι πεπι-
μνηθεα πάντες, τὸ γὰρ ἡμῶν εἰς τῶ τῆς χεί-
ριτος δωρεῶν πᾶσαν αὐτῶ ἀπλώσαντος
τοῦ Θεοῦ. εἰ καὶ τὰ τῆς ἀπειρίας σιό-
τω ταύτῃ πινες οὐ ἀποφθίτου. μη-
δὲν δὲ ἴδιον ἢ πεπλασμένοι λέγειν ὁ
ἀποφθίτου ὅτι πτωρεῖς, ΘΕΟΥ ΤΟΝ
ΛΟΓΟΝ ἐκάλειπεν. πᾶν δὲ τῶ ὅτι

ctione. Misericors enim & miserator Dominus, longanimis, & multæ misericordiæ, & verax. Et, Non secundum iniquitates nostras fecit nobis. Itemque, non secundum peccata nostra retribuit nobis. Est verò quod hic **PARATE VIAM DOMINI** habemus, ei maximè congruum, quod Baptistæ pater Zacharias ait, in hunc modum; Et tu puer propheta altissimi vocaberis. **LUC. 1.** præbis enim ante faciem Domini parare vias eius. De quo & his verbis etiam loquitur Saluator; Ille erat lucerna ardens & lucens; vos autem voluistis exultare ad horam in luce eius. Est enim iustitiæ Sol, & vera lux Christus. Neque est quod vtriusque differentiam inuestigari, vel cum alia conferri, quantumlibet illa hominum sapientia & luce abundet, posse putemus. Ijs autem, qui spem abiecerunt, **CONSOLATIONIS** signum proponit. Cum enim in **SOLITVDINE**, ait, de penitentia concionari **VOCEM** audieris, tunc eum, qui expectabatur, adesse cogitato. Sermonem deinde tanquam à viæ publicæ ratione adgreditur, quæ mox ardua, mox caua, indeque difficilis existit, quæ tamen elata partim deprimendo, partim depressa attollendo **PLANA** & facilis reddi queat, qualis per Christum **VI A** pietatis iam existit; quæ innia olim ab huius sæculi tenebrarum potestatibus obfidebatur, à quibus terrenis voluptatibus alligati eramus. **GLORIAM** autem **DOMINI** filium appellat, tanquam qui omnia à Deo creata longe superans, eiusdem fit **CVM PATRE** diuinitatis. Idipsum verò etiam **HOMO** factus satis probauit, cum mirandis operibus nunquam non editis, mundum etiam à se conditum, vt cunctis autor salutis existeret, verbo suo transformauit; qui nullis in lege sacrificiis à peccatorum labe mundari purgarique poterat. At iam in Christo perfecti adoptionis spiritu omnes honoramur, **Deo**, quantum in se est, ipsum gratiæ munus omnibus offerente, & obtudente; licet infidelitatis tenebris occæcati nonnulli accedere noluerint. Ac ne quid ex proprio sensu, vel fictum afferre propheta videretur, quod ait, **VERBVM DEI** nominauit. Ostendit verò quibus modis & **LUC. 1.**

Κκκ

LVTARE DEI VIDERE liceat, cum quæ oculis subijciuntur, tanquam incerta celeriusque ARESSENTIA defpicere; VERBUM autem DEI, tanquam viuum semper, semperque manens, vitam denique sempiternam afferens, toto animo, totisque viribus amplecti. Dicas & VERBI DEI nomine Saluatoris præcepta significari, qui ait; Amen dico vobis, si quis sermonem meum serauerit, mortem non videbit in æternum. Volunt item nonnulli prophetam ipsum, tanquam elata voce peruenturam ad omnes gratiam denuntiare iubeatur, gentis suæ miseratione commotum, quæ nihil iam non solum eximium, vt olim, cum Dei fors existeret, habitura sit; sed huius etiam gloriæ bono caritura; QUID CLAMARE oporteat postulare; ipsique Deum, cum tantam gratiam capere non posset, OMNIS HOMO FOENVM, responderet. Neque enim & tu, ait, qui verborum meorum ministerio addictus mentem geris carne obscuratam, capere possis. Sed omnis, ait, quàm primum humana cessabit opinio; mens autem de gratia in omnes sermo, confirmabitur. quod cum probè intelligeret Paulus, O altitudo diuitiarum & sapientia, exclamans dixit. Sublata igitur prophetæ dubitatione, quæ summa cogitatione percipit, ab excelso mentis deinceps iubet annuntiare.

Rom. II.

ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΙΔΕΙΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, διδάσκει καταφρονήσαι τῶν φαινομένων, ὡς ἀεὶ τῶν εἰρημίων καὶ ἡσυχίας ΜΑΡΑΙΝΟΜΕΝΩΝ, λαβόντας εἰς ἑνὸν ΤΟΝ ΘΕΟΥ ΛΟΓΟΝ μόνον ὡς αἰεὶ ζῶντα, καὶ μένοντα, καὶ ἀεὶ ὄντα τῆς αἰωνίου ζωῆς. εἰποὶς δ' ἂν ΡΗΜΑ ΚΥΡΙΟΥ καὶ τὴν ἐπιπολιὸν τὴν αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος ἐπιπολιῶν, Ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, εἰάν τις τὸν ἐμὸν λόγον τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ ἴδῃ εἰς τὸν αἰῶνα. Τινὲς δὲ φασιν, ὡς παρεστῆκεν ὁ παρεστῆκεν κηρύξαι μεγαλοφώνως τὴν εἰς πάντας ἡξούσαν χάριν, ἀπὸ συμπαιδείας τῆς πατρὸς τοῦ ἔθνους ἑαυτοῦ, μηδὲν ἔχον ἑξαιρετὸν μέλλοντος, ὡς ἠνίκη κληῖρος ὑπῆρχε Θεοῦ, ἀποβλητοῦ δὲ τῆς τοιαύτης ἐσομένου τιμῆς ἐκνοσπεῖς τὴν ἀφροσύνην, ΤΙ ΔΕΟΙ ΒΟΗΣΕΙΝ ἔλεγε. ἐφ' ὧς Θεὸς τὴν ποσὶν τὴν μὴ χροῖται χάριν φησὶ, ΠΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΧΟΡΤΟΣ. καὶ σὺ γὰρ φησιν, ὁ ποῖς ἐμοῖς ἀφροσύνης ῥήμασιν, ἀπὸ τῆς σαρκὸς τοῦ νοῦ ἐπιπολιζόμενος, χροῖται οὐδὲ δυνάμει. πολλὴ πᾶσι φησὶ ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης ταχέως παυθήσεται, οἱ ἐμοὶ δὲ παρὲς τῆς εἰς πάντας χάριτος κυραθήσονται λόγοι. τοῦτο καὶ Παῦλος νόησας ἔλεγε. Ὁ βᾶθος πλοῦτος καὶ σοφίας. Τοῦτο γὰρ ὅτι πλοῦτος αὐτῶ τὴν ἀμφιβολίαν, ἀφ' ἧς τῆς ἀφροσύνης ἐφεξῆς κηρύξαι ὡς ἀκελεύεται.

Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών. ὕψωσον ἐν ἰσχύϊ τὴν φωνήν σου ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἱερουσαλήμ. ὕψώσατε· μὴ φοβείσθε. εἶπον ταῖς πόλεσιν Ἰούδα. ἰδοὺ Θεὸς ὁ ὑμῶν, ἰδοὺ Κύριος. κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίον * μετὰ κυρίας. ἰδεὺ ὁ μισθὸς αὐτῶ μετὰ αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔργον ἐναντίον αὐτοῦ. ὡς ποιμὴν ποιμανεῖ τὸ ποιμνίον αὐτοῦ, καὶ τὰ βραχίονα αὐτοῦ ἀνάξει ἀρνας. καὶ * ἐν γαστρὶ ἔχοντας ὡς ἀκαλέσει. τίς ἐμέτρησε τῇ χειρὶ * τὸ ὕδωρ, καὶ τὸν ἕραν ὡς ἀβαταμῆ, καὶ ὡσαν τὴν γῆν δρακί; τίς ἔσπασε τὰ ὄρη σαθρὰ, καὶ τὰς νάπας ζυγαῖ; τίς ἔγνω ἕν τὴν κυρία, καὶ τίς αὐτοῦ σύμβουλος ἐγένετο, ὃς συμβεβῆσαι αὐτόν; ἢ ὡς τῆς ἀνελευσάτο καὶ ἀνεβίβασεν

ΠΙΠΙ

ΠΙΠΙ

* ΟΙ Γ. ΑΥΤΟ *

* ΟΙ Γ. ΑΥΤΟ *

βασεν αὐτόν; ἢ τίς ἔδειξεν αὐτῶ κρίσιν, ἢ ὁδὸν ἀμέσεως τίς ἔδειξεν αὐτῶ, εἰ πάντα τὰ ἔθνη ὡς σαγὰν ἀπὸ κάδου, καὶ ὡς ραπὴ ζυγοῦ ἐλογίσθησαν, καὶ ὡς σάλας λογισθήσονται. ὁ δὲ λίβανος ἔχικανὸς εἰς καῦσιν, καὶ πάντα τὰ τετράποδα ἔχικανὰ εἰς ὀλοκαύτωσιν. καὶ πάντα τὰ ἔθνη ὡς οὐδὲν εἰσι, καὶ εἰς ἔδεν ἐλογίσθησαν. * τίνι ὁμοιάσατε Κύριον; καὶ τίνι ὁμοιώματι ὁμοιάσατε αὐτόν; μὴ εἰκόνα ἐποίησε τέκτων, ἢ χρυσοχόος χανεύσας χρυσοῖον ὡς ἐχεύσασεν αὐτόν; ὁμοίωμα κατεσκεύασεν αὐτόν. ξύλον γὰρ ἀσπλην ἐκλέγεται τέκτων, καὶ σοφῶς ζητήσῃ ὡς εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ ἵνα μὴ σαλεύηται, ἔγνωσεθε, ὅτι ἀκούσεσθε ὅτι ἀνηγγέλη ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν, ὅτι ἔγνωτε τὰ θεμέλια τῆς γῆς; ὁ κατέχων τὸν γδρον τῆς γῆς, καὶ οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐτῇ ὡς ἀκρίδες. ὁ εἰσῆσας ὡς καμάραν τὸν ἕρανόν, καὶ διατείνας ὡς σκηνὴν κατοικεῖν. ὁ διδὼς ἀρχοντας εἰς οὐδὲν ἀρχεῖν, τὴν δὲ γῆν ὡς οὐδὲν ἐποίησεν. ἔ γὰρ μὴ φυτεῦσασιν, οὐδὲ μὴ σπειρώσιν, οὐδὲ μὴ ριζωθῆ εἰς τὴν γῆν ἢ ρίζα αὐτῶν. ἐπνευσεν ἐπ' αὐτῶ, καὶ ἐξηράθησαν. καὶ καταγίς ὡς φρύγανα ἀναλύφεται αὐτῶ. ἢ ἐν τίνι με ὁμοιάσατε, καὶ ὡς ὕψωθήσωμαι, εἶπεν ὁ ἅγιος. ἀναβλέψατε εἰς τὸ ὕψος τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, καὶ ἴδετε, τίς κατέδειξε ταῦτα πάντα. ὁ ἐκφέρων κατ' ἀριθμὸν τὸν κόσμον αὐτοῦ, πάντα ἐπ' ὀνόματι καλέσει. ἀπὸ πολλῆς δόξης, καὶ ἐν κράτει ἰσχύος αὐτοῦ ἔδεν σε ἔλαθε.

* ΟΙ Γ. ΑΥΤΟ *

* ΟΙ Γ. ΑΥΤΟ *

Super montem excelsum ascende, qui Euangelizas Sion. Exalta in fortitudine vocem tuam, qui Euangelizas Hierusalem. Attollite, nolite timere. Dicite ciuitatibus Iuda; Ecce Deus vester; ecce Dominus cum fortitudine venit, & brachium eius cum dominatione. Ecce merces eius cum eo, & opus in conspectu illius. Tanquam pastor pascet gregem suum, & brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo portabit, & prægnantes consolabitur. Quis mensus est manu sua aquam, & cælum palmo; & omnem terram pugillo? Quis librauit pondere montes, & valles statera? Quis cognouit mentem Domini? aut quis eius consiliarius extitit, qui instruat eum? aut quem consuluit? Aut quis instruxit eum? aut quis ostendit ei iudicium, aut viam prudentiæ quis monstrauit ei? Si gentes omnes tanquam gutta situlæ, & tanquam momentum stateræ reputati sunt, & tanquam saliu habebuntur. Libanus autem non sufficit ad comburendum, & omnia quadrupedia non sufficiunt ad holocaustum; & cunctæ gen-

ΚΚΚ Ι΄

tes quasi nihili sunt reputatæ ei . Cui assimilastis Dominum ? Et cui similitudini eum assimilastis ? Nunquid imaginem fecit faber, aut aurifufor conflato auro inaurauit eam ? similitudinem fecit eam . Lignum enim, quod non putrefcit, eligit faber, & fapieret quæret quomodo ftatuat imaginem ex eo, vt non moueatur . Nonne fcietis ? nonne audietis ? annon annuntiauit vobis à principio ? non cognouiftis fundamenta terræ ? qui tenet gyrum terræ, & habitatores eius quali locuftæ . qui ftatuit ficut fornicem cælum : qui fixit quali tabernaculum ad habitandum : qui dat principes in nihilum regere : terram autem tanquam nihil fecit . Siquidem non plantabuntur, neque feminabuntur, neque radices ager in terram radix eorum . Flauit fuper eos, & exaruerunt, & procella tanquam ftipulas apprehendet eos . Nonne igitur cui me assimilastis, & exaltabor, dicit fanctus ? Eleuate furfum vefiros oculos, & videte quis oftendit hæc omnia : qui educit iuxta numerum ornatum fuum, omnes nomine vocabit . Præ multa gloria, & in robore virtutis eius nihil te latet .

1/af.73.
Heb.12.

Matth. 10.
Luc. 12.

ORdine iam, poftquam de voce in folitudine clamante differuit, ad Euangeliftas, Chriftique aduentum tranfit . Locum verò hunc in modum interpretatur Aquilas; **IN MONTEM EXCELSVM ASCENDE QVÆ TIBI IPSI EVANGELIZAS, SION; ET ATTOLLE FORTITER VOCEM QVÆ EVANGELIZAS, HIERVSALEM.** Cæteri que fimiliter tanquam ad res animatas, Hierufalem & Sionem, fermonem dirigunt . **IN QVEM VTO MONTEM ASCENDET SION, CVM ET IPSE MONS DICATVR?** legimus enim; Mons Sion, in quo habitafli . Et; Non enim acceffiftis ad montem Sion . Videtur igitur Apoftolorum chorum fignificare, quos antea cor Hierufalem, tanquam è circumciffo populo eximios aliquos ideo appellauit, quod Dei falutare adepti, fublimes aliqui, vnigenitòque fimiles euafiffent, qui **MONS** effe quoque dicitur: **IN QVEM ASCENDE RE,** Chriftique aduentum promulgare, nihil denique, quantumlibet infurgant aliqui, metuere iubentur: id eft, non clã, fed publicè; non vnus & alterius tantum, fed omnium auribus Euangelium perfonare, iuxta illud: quod in aure auditis, in rectis annuntiate . Atque id ipfum certe præftiterunt, cum orantes dixerunt, Et nunc Domine intueri in

AΚολούθους μετὰ τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ βοῶσαν φωνὴν, τὰς ἐν τῇ εὐαγγελιστῶν, καὶ τῆς Χειροῦ παρουσίας ἐπιήραγεν. ὁ δὲ Ἀκύλας φησὶν. **ΕΠΟΡΟΣ ΥΨΗΛΟΝ ΑΝΑΒΗΘΙΣ ΕΑΥΤΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΖΟΜΕΝΗ ΣΙΩΝ. ΚΑΙ ΤΕΠΑΡΩΝ ΙΣΧΥΡΩΣ ΤΗΝ ΦΩΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΖΟΜΕΝΗ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ.** καὶ οἱ λοιποὶ δὲ συμφώνως, ὡς πρὸς ἑμψυχὸν τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὴν Σιών ἀποπέμψονται. **ΕΠΙΠΟΙΟΝ ΟΥΝ ΑΝΕΙΣΙΝ ΟΡΟΣ Η ΣΙΩΝ, Η ΚΑΙ ΑΥΤΗ ΟΡΟΣ ΛΕΧΘΕΙΑΣ;** καὶ τὸ Ὅρος Σιών τὸ δὲ κατεσηκνωσέναι ἐν αὐτῷ. καὶ οὐ γὰρ προσελθὺθατε Σιών ὄρει. ἔοικε τοίνυν διλοῦν τὸ ἀποπέμψων χερσὶν, ὡς καὶ ἀνω καρδίαν ἔφησεν Ἱερουσαλήμ, ὡς ἂν ἐν τῇ ἐν πειρασμῷ ἔξειλεγμένον λαόν, οἱ καὶ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ παρεδέξαντο ἐπιτηροῦντες ὄντες, καὶ τῷ μονογενεῖ παρεκείθεντες **ΟΡΕΙ** καὶ αὐτῷ λεηματούχοι **ΕΦΩΝ ΑΝΙΕΝΑΙ** κελύονται, τῷ Χειροῦ τὴν παρουσίαν κηρύσσοντες, καὶ τινες ἐπαναστάσι, δειδέναι μηδὲν ἡγροῦ μη λάθρα διδάσκων κελύει, δημοσιεύει δὲ τὸ κηρύγμα, καὶ ποιῶσαι πᾶσιν ἐξάκουσον, καὶ τὸ Ὄ ακούετε εἰς τὸ ὄρι, ὅτι τὸ δωματίον κηρύξατε. ὁ καὶ ἔλεγον προσευχόμενοι. Καὶ νῦν κύριε ἐπιθεῖ τὴν ἀπόφασιν

(ἐπαρῶν)

λαὸς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παρουσίας λαλεῖν τὸν λόγον σου. καὶ τὸ **ΙΔΟΥ** δὲ λέγων φασὶ, τὸ μὴ μετὰ μακρῶν ἔξω δὴλοὶ, μονοὶ καὶ πληθῶν ὄντα δεικνύει. ἦγεν **ΤΑΙΣ ΠΟΛΕΣΙΝ ΙΟΥΔΑ** κελύει βοῶν, ταῖς τῶν δὴλονότι (κυριαγωγῶν), ὡς ἔπος ἐκείνου ὁ πρὸς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ φωνῶν ἀγῶν προφητῶν ἔλεγε. **ΕΝ ΤΑΥΤῷ** δὲ καὶ τὴν αὐτῆς παρουσίαν ἐδήλωσαν, **ΜΕΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΙΣΧΥΟΣ ΗΘΕΙΝ** ἐπὶ καὶ **ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΑΥΘΟΕΝΤΙΑΣ**, ὅτε πρὸς τὰ ἔργα καὶ τὴν μὴ ὀδὸν ἐλάττω παρέξεται. καὶ θάσσῃ ἔλεγε. **Μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἀποδώσει ἕκαστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.** Τινὲς δὲ καὶ ταῦτα ὅτι τῆς πρῶτης ἐδέξαντο παρουσίας δεικνύοντα καὶ ἕνα τῶν προφητῶν ἔξω αὐτῶν, οἱ καὶ θαυματουργῶντες. ἠύχοντο. **Χειρὸς δὲ κατ' αἰθερίαν ἤλαυνε πᾶσιν καὶ δαίμονια.** ὅτι δὲ οὐκ ἀκαρπῶν ἔσθῃ ἡμῶν ὑπέμεινε τὸ σωρὸν διλοὶ λέγων **ΙΔΟΥ Ο ΜΙΣΘΟΣ ΑΥΤΟΥ ΜΕΤΑ ΑΥΤΟΥ.** ἔλεγε γὰρ **Εάν μὴ ὁ κύκλος τῆς στήθης ἐστὶν ἐπὶ τὴν σποθῆναι, αὐτὸς μόνος μένει.** **Εάν δὲ ἀποθῆναι, καρπὸν πολὺν φέρει.** καὶ πάλιν. **Εάν ὑψωθῆναι ἐν γῆς, πάντες ἐκλύσονται πρὸς ἑμᾶς.** καὶ Παῦλος δὲ φησιν ὑπέμεινε σωρὸν ἀρχαίων καὶ ἀποφρονήσας. διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτῷ ἔσθῃ ἔλεγε, καὶ ἐξελίσατο αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων ὀνομα. ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ τὰ ἔξω. καὶ ὁ Δαβὶδ δὲ προσέλεγεν **Πάντα τὰ ἔθνη ὅσα ἐποίησας ἔξωσι, καὶ προσωνύησασιν ἐνώπιόν σου.** τὸ δὲ **ΩΣ ΠΟΙΜΗΝ ΠΟΙΜΑΝΕΙ ΤΟ ΠΟΙΜΝΙΟΝ ΑΥΤΟΥ,** ὁμολογῶν μὴ τῆς πρῶτης ἐστὶν παρουσίας. ὡς Θεὸς μὴ γὰρ κρινεῖ. ὡς δὲ μαρτυρῶν δούλων λαβῶν **ΠΟΙΜΑΝΕΙΝ ΤΟ ΠΟΙΜΝΙΟΝ** ἐφηται ὁ λέγων, ἐγὼ εἰμὶ ὁ ποιμὴν ὁ καλός. **ΒΡΑΧΙΟΝΑ** δὲ αὐτῷ καλεῖ φασὶ τὴν θεότητα, διὸ **ΣΥΝΑΒΕΙΝ ΑΡΝΑΣ, ΚΑΙ ΕΝ ΓΑΣΤΡΙ ΕΧΟΥΣΑΣ ΠΑΡΑΚΑΛΗΣΕΙΝ** ἐφηται. **ΑΡΝΑΣ** τῆς λόγου διλοῦντος τοῦ κρηνηνῆος ἐν Χειρῶ. διὸ καὶ Ἀκύλας **ΑΡΝΙΑ** φησὶν. ἐμὲ δὲ αὐτὸν νεὸς λαός. οὐ γὰρ

minas eorum, Et da feruis tuis cum libertate loqui verbum tuum . Deinde verò quod **ECC E** dixit, non longè eius aduentum abesse, sed instare demonstrat . Iubet itaque **CIVITATIBVS IVDÆ**, id est Synagogis, inclamare eum ipsum esse, qui dudum expectatus, prophetarum vocibus ante denuntiatus fit . Simul autem & eius aduentum indicauit, quod **MAGNA CVM VIRTVTE ET POTESTATE DOMINATIONIS**, quo tempore mercedem unicuique secundum opera persoluturus est, venturum affirmavit . Atque hinc est, quod dicebat; Filius hominis veniet in gloria patris sui, & reddet unicuique secundum opera sua . Non desunt, qui ista etiam ad priorem aduentum referat, quæ non vt vnum ex prophetis aliquem, qui miracula edentes precabatur, ipsum venturum demonstrant, cum sua vnus potestate & morbos, & dæmonas corporibus Christus abegerit . Neque verò sine fructu, nostro nomine crucem subisse ostendit, cum ait; **ECC E MERCES TVA MECVM.** Dixit enim; Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: Si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert . Et rursus; Si exaltatus fuero à terra, omnia traham mecum ad me . Enimvero & Paulus ipse sic ait; Sustinuit crucem ignominia contempta . Ideoque & Deus illum superexaltauit, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen; vt in nomine eius, &c . Idem quoque & Dauid prædixit his verbis; Omnes gentes quas fecisti, venient; & adorabunt in conspectu tuo . Deinde quod dixit, **TANQVAM PASTOR PASCET GREGEM SVVM;** ad priorem aduentum proculdubio retulit; qui tanquam Deum iudicare; tanquam hominem autem, assumpta serui persona, **GREGEM SVVM,** quia pastor bonus est, **PASCERE** debere videat, diuinitatem portò **BRACHIVM** volunt intelligi, quo dicitur **AGNOS CONGREGATVRVS;** vt **AGNORVM** nomine eos intelligas, qui recenter in Christo nati sunt, quos ob id **AGNIFICVLVS** Aquilas nuncupauit . Possit & hac voce recens populus designari.

Mat. 4.

Matth. 16.

Ioan. 12.

Heb. 12.

Phil. 2.

1/af. 85.

Ioan. 10.

ITa Symmachus, PROPTER QUID DICIS IACOB, ET LOQUERIS ISRAEL? εἰς que reliquorum contentit interpretatio. Verum absoluto de Deo sermone, eis iam succenfer, qui e priore populo sua opera Deum non inueneri arbitrabantur. Putas te, si lateas, inquit, DEI IVDICIO minimè subiacere, quanuis nuper in robore fortitudinis nihil cum latere audieris. Verum tanquam illud antea nec NOVERIS ipse, nec AVDIVERIS; discite iam: id est, si tu, nisi audias, ignorare te dicis; etiam simulationem tuam admittens, dicam. Respondebis nimirum, ignorare te. Atqui, SI NESCIIS AVDINUNC DEVM ESSE ÆTERNVM, neque cælum modo, sed TERRAM vniuersam quoque complecti. Quomodo itaque ipsum latere queas? Sed vbi NON LABORABIT habemus; alij MINIME DISSOLVTVS EST, interpretantur. Rursum, præterquam quod nulla vnquam INFIRMITATE LABORAT neque humanum quid patitur; ea etiam, quæ comprehendere nequit, cognitione præditus est, per quam ad singula vsque eiusdem prouidentia excurrens, pauperes aliquando bene habentes reddit; luxu autem & opibus diffuentes doloribus & curis vitæ huius multat. Immittit verò & iis etiam, qui sunt in flore ætatis, VIRIVM IMBECILLITATEM per morbos; cum qui sæuientibus aduersarijs Deum in martyrijs & persecutionibus EXPECTANT, quantumuis in hac vita INFIRMIORES FIANT, ea rerum mutatione mox beentur, vt liberi in cælum euolent. Est enim altiuiolans AQUILA; & aduersus solis radios oculorum aciem intendit, naturæque senium exuit: iuxta illud; Renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua. Operatur namque patientia probationem; probatio autem spem; spes autem non confunditur. Itaque COMMVTATIS VIRIBVS vitam istam cum immortalis commutabunt, & in angelicam transibunt. Eos enim AQUILARVM facta mentione, cum cælestibus potestatibus comparat; quas ALATIS perfimiles efficit. Atque inde est profectò, quod quæ in aquis degunt, si PRIMAS habeant, munda esse censemus. Sic ergo

psal. 102.

Rom. 5.

Genit. 11.

Ο Συμμαχος, ΔΙΑ ΤΙ ΛΕΓΕΙΣ ΙΑΚΩΒ, ΚΑΙ ΑΛΛΕΙΣ ΙΣΡΑΗΛ; καὶ οἱ λοιποὶ συμφώνως. μετὰ δὲ τῆς ἀποδοθείσης θεολογίας, ἔπιτιμα τοῖς μὴ νομίζουσι τὰς αὐτῆς πράξεις ἐφορᾶν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς ἀποδοθείσης λαοδ. νομίζεις φησὶ, λαμβάνων μὴ ἀποκείσθαι ΚΡΙΣΕΙΘΕΟΥ, καὶ τοὶ ἀπίως ἤκουες τῶς Θεοῦ εἰρημύμων, ἐν κράτει ἰσχύος ἐδέν σε ἔλαθεν. πλὴν εἰ καὶ μὴ ἀποδοθῆναι μίτη ΕΓΝΩΣ, μίτη ΗΚΟΥΣΙΑΣ, μάθε νῦν ἄγρω, εἰ δὲ φησὶ μὴ γνώσκων, εἰ μὴ ἀκούσθας. τῆ σὶ τῶς ἀποδοθείσης συντρέχων ἐρῶ. ἤρω, ἐρεῖς ὡς οὐκ ἐγνώσκεις, ΕΙ ΜΗ ΗΚΟΥΣΙΑΣ, ἸΩΔΙΩΣ ΟΘΕΟΣ Ο ΑΙΩΝΙΟΣ, οὐ μόνον ἔρεσιν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν (ὡς) τὴν ΓΗΝ, καὶ πᾶς δυνάστη ποδοῦ λαθεῖν. ἀπὶ δὲ τῆς ΟΥΚΟΠΙΑΣ ΕΙ, ΟΥΚ ΕΞΕΛΑΥΘΗ φασὶν οἱ λοιποὶ. τῶς δὲ μὴ ΑΣΘΕΝΕΙΝ, μὴ δὲ τῆς ἄνθρωπινον, καὶ ἀκατάληπτον ἔχει πλὴν γνώσιν, δι' ἧς μέλει καὶ τῆς χεῖρας μέρους ἢ τῆς διέρχεται τῶς οἰα, εὐεκτήν μὴ ἐσθ' ὅτε ποιοῦσα τοῖς πενήταις, πλὴν δὲ πρυφῶν τῆς ἐν πλούτῳ καλὰ ζουσα λύπη καὶ φροντίσι βιωπέσθαι. ἔπιβάλλει δὲ καὶ τοῖς ἐν ἀκμῇ πλὴν ἐξ ἀρρωστημάτων ΑΣΘΕΝΕΙΑΝ. ἐκ δὲ τῆς ἐναντίας οἱ Θεὸν ἐν μαρτυρίαις ἢ διωγμοῖς ΥΠΟΜΕΙΝΑΝΤΕΣ, καὶ πλὴν παροῦσαν ΑΣΘΕΝΟΥΝΤΕΣ ζῶντες, ποσούτης ἀξιοῦνται μεταβολῆς, ὡς ἐλευθέρους τῶς σαναπλῶν τῶς οὐρανό. ὁ γὰρ ΑΕΤΟΣ ὑψιπέτης ἐστὶ, καὶ ἀνταπέει τοῖς τῆς ἡλίου μαρμαρυγῆς, γῆρας τε τὸ φυσικὸν ἀποδίδεται κατὰ τὸ Ἀναγκασθῆσθαι ὡς ἀέτοδ ἢ νεότης σου. κατεργάζεται γὰρ ἢ μὴ ἀπομονὴ δοκιμῶν. ἢ δὲ δοκιμῆ ἐλπίδα. ἢ δὲ ἐλπίς οὐ καταιχμῶν. διὸ καὶ τὴν ΙΣΧΥΝ ΑΛΛΑΘΟΥΣΙ τὸν ἡμιτὸν βίον μεταβαλόντες, καὶ εἰς ἀγγελικῶν μετασάντες ζῶντες. ἀπὸ γὰρ ΤΩΝ ΑΕΤΩΝ, τῶς οὐρανόις αὐτοῖς ἀπεκείζει δυνάμειν, αἰ ΠΤΕΡΩΤΟΙΣ ἀφομοίωσιν. ἀπὸ τοῦ ἄρα καὶ τῆς ἐν ὕδασι καθαρεα ΤΑ ΠΤΕΡΥΓΙΑ. οὕτως ἄρα καὶ τὰ παρόντι βίω μερικῶν

μερικῶν ΚΡΙΣΙΣ ΕΣΤΙ, καὶ κεβολικῶν ἐν τῶ μέλλοντι, καὶ μὴ τῶ τοῦ νουόμικας Ισραήλ. διὸ σοὶ μὲ ταῦτα, τοῖς δὲ λοιποῖς ἔθνεσι κατεπλήθηλα τῶς ἀποδοθείσης. ΕΓΚΑΙΝΙΖΕΣΘΕ ΠΡΟΣ ΜΕ ΝΗΣΟΙ, ἀπὸ οὗ Συμμαχος μὴν, ΔΟΥΛΕΥΣΑΤΕ φησὶν ΕΠΕΜΟΥ ΝΗΣΟΙ. Ακύλας δὲ καὶ Θεοδότην, ΚΩΦΕΥΣΑΤΕ ΠΡΟΣ ΜΕ. ΣΙΓΓΑΝ γὰρ αὐτοῖς ἐκέλευσεν, ὡς ἂν ἐπήκουοι γίνοντο θείας ὁμιλίας καὶ σωτηρίας κερύματος, ΝΗΣΟΥΣ λέγων τοῖς ἐξ ἔθνων ἐκκλησίας τῆς ἀλμυρῆς τῆς βίβης ἀπέχει κελία, καὶ τῆς ἐπιπαισθηδύων τὰ κύματα. ἀλλ' εἰσὶν ἀσφαλεῖς, ὡς ἔστι πέτραν βαρύνει τῆς Χειρῶν. διὸ ἐ σαλεύονται, ἀπὸ δὲ ΤΟΥΣ ΥΠΟΜΕΝΟΝΤΑΣ ΚΥΡΙΟΝ ΤΗΝ ΙΣΧΥΝ ΑΛΛΑΘΕΙΝ εἰπόντων, ἐν ταῦτα λέγει, ΑΡΧΟΝΤΕΣ, ἡγῶν ἔθνη, ἀλλὰ ἐξάτασαν ἰσχύ, καὶ Συμμαχος, τῆς τῶς ΥΠΟΜΕΝΟΥΣΙ ΚΥΡΙΟΝ τῶς νήσοις ἔπι (ἀπὸ) τῆς ἔθνεσιν ὡς ἂν ἔπι τὸ κρείττον τῆς ἀπὸ χείρονος ἰσχύ μεταβάλοιεν. Ἦν δὲ φασὶν ὡς ἐσθ' ὅτε ΝΗΣΟΙ κελύβηται πόλεις καὶ κώμεις, πλατῆσαι ἔχουσι κύματα γῆν ἀνῆρατον καὶ κερσασμῶν, οἷας τὰς Ἰδουμαίων εἰνά φασιν, καὶ Μοαβιτῶν, ὡς ἐν ἐρήμῳ κειμένους, αἰς τῶς ἀποδοθείσης τῶς ἡγῶν λαβῶν αὐτοῖς τῆς ἄλλων ἐδαλολάτρων μανίας, τῆς ἔθνην τῶς ἀποδοθείσης ἐν μέγας δουλῶν, ἀ βέλεται τῶς κερσασμῶν μεταβῶν ζῶντες τῆς παλαῶσται αὐτὰ κατὰ λέγεινται πλῆν, ἵνα γένωσι παρθένους ἀγῆ μὴ ἔχουσι σπιλὸν ἢ ρυτίδα. ὦν ΟΙΑΡΧΟΝΤΕΣ ΑΛΛΑΤΟΥΣΙ ΤΗΝ ΙΣΧΥΝ, ὡς τῆς ἐν νόμῳ κρείττους γινόμενοι, καὶ καθάπαξ δυνάμει πνευματικῶν ἀποδοθείσης. Ἦν δὲ φασὶν ὡς ψυχῆς παλαῶσται ἐν ἡδονῆς τὰς ψυχῆς αὐτῶν ἀναλαβῶν συμβουλεύει δυνάμεις ἀπονηλαμῶν τὸ τῆς παθῶν ἀλμυρῶν, τῆς ἐστὶ τῆς παλαῶν ἀνῆρατον, καὶ τὸν νέον ἐνδυσάμηναι, τῆς τῶ Πάυλῳ δοκοῦν. εἰδ' ἐξ ἧς φησὶν ΕΓΓΙΣΑΤΩΣΑΝ ΚΑΙ ΑΛΛΑΘΑΤΩΣΑΝ ΑΜΑ, τὰ ἔθνη κελῶν τῶς αὐτοῦ ὁ Θεός, καὶ τῶς λέγειν τε καὶ φρονεῖν ἐν ἐκκλησία διδασκῶν, κερσασμῶν τε τὸ Χειρῶν κατεργάσθαι μυστήριον. τῆς γὰρ ἐξ Ἰερουσαλήμ ΚΡΙΣΙΝ ὀνομαζόντων τὸν νόμον, ἀντεξάτων αὐτὰ τὸ σα-

& in hac vita singulorum quoddam IVDICIVM EST; vt in futura, vniuersorum; etiam si minimè ita esse arbitreris, ô Israël: indéque ista tibi, reliquique gentibus congrua denuntio; INNŌVAMINI AD ME INSVLÆ; pro quibus Symmachus, SERVITE MIHI INSVLÆ; Aquilas autem & Theodotio, TACETE APVD ME, transulerunt. TACERE enim eas iubet, vt fermone & salutari prædicationi se attentas præbeant; INSVLARVM nomine, conflatas è Gentibus Ecclesias intelligens, in quas huius vitæ nequitia, tanquam maris falsilago, vndis & fluctibus vndique infurgit. Sed tutæ illæ sunt; quæ Christo lapidi innixæ, commoueri non valeant. At superius, cum eos, QUI DOMINVM EXPECTANT, POTENTIAM MUTATVROS esse dixisset, nunc PRINCIPES, id est Gentes, secundum Symmachum, (tanquam DOMINVM EXPECTANTES infulas & gentes alloquatur) id ipsum facere, id est ab imbecilliori virtute ad potiorem transire imperat. Aiunt nonnulli INSVLARVM appellatione ciuitates & pagos aliquando, qui vastis incultisque terris ambiantur, (quales in Idumæorum & Moabitatum solitudine esse dicuntur) intelligi, quos velut in exemplum cæterorum idololatrarum assumit, vt Gentium assumptionem ex parte indicet, quas errore veteri relicto, vt vitigo pura, omni labe, omnique ruga carentes euadant, ad vitæ nouitatem transire significat, PRINCIPES QUE ipsos, tanquam ijs, qui legem sequuntur, superiores, & omnino virtute spiritali præstantiores euaserint, POTENTIAM COMMVTARE. Censent alij animas, quæ se diu voluptatibus exhauerint, ad vires sibi reparandas, affectionumque falsilaginem eluendam, id est ad veterem hominem, secundum Paulum, exuendum, nouumque induendum, adhortari. Addit verò deinceps, ACCEDANT, ET LOQVANTVR SIMVL, quasi Gentes ad seipsum vocatas eadem in Ecclesia dicere & sapere, iudicioque adhibito Christi mysterium annunciare Deus moneat. Quia enim legem IVDICII nomine Hierosolymitani nuncupabant, in eius locum salutis

promulgationem substituens, eandem **I V D I C I V M** vocauit, quæ non iustitiæ umbram, sed veram Dei in iudicando rationem complectitur, quam à Christo acceptam (quia Dei & patris voluntatem habeat) noui **P R I N C I P I E S** profiterentur. Putant alij postulare, vt quæ de **I V D I C I O** Gentes didicerunt, alijs etiam ipsæ **A N N V N T I E N T**, vt quæ **Q V I S N A M A B O R I E N T E I V S T I T I A M S V S C I T A V I T**, agnoscant. Fore enim **I V S T I T I A E** opus, si non Iudæi tantum, sed reliquæ Gentes etiam Domini cognitionem adipiscantur. **Q uin** & beatus Apostolus Christum ipsum **I V S T I T I A M** nuncupauit, dum ait, **Q u**i factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. Sic & idem Euangelicum sermonem appellat, dum se Euangelium non erubescere professus, virtutem Dei idipsum esse adjicit, in quo iustitia eius reuelatur, qui ipsam **A B O R I E N T E**, vt lucem sequentibus præbeat, **E X C I T A V I T**, **E T D E D I T I N C O N S P E C T V M G E N T I V M**, vnde tumultuantes primum reges in eos, qui eam habentes, persecutionem quidem mouere, sed ab eadem, auxiliante Deo, vinci & superari contigit. Ipse enim hostias eorum machinas, tanquam **C R E M I V M** disperdidit, **V I A M Q V E** complanauit, **I N P A C E P E D E S E I V S T R A N S I R E N T**, **Q V I I V S T I T I A M A B I P S O G E N E R A T I O N I B V S A N T I Q V I S V O C A V I T**, per quam nos postremis tandem sæculi corruptione Diabolique auaritia & fraude liberatos, per fidem denique illuminatos, cum in tenebris versaremur, iustificauit, qui per prophetam dicit, Et exorietur vobis, qui nomen meum metuitis, sol iustitiæ. Ipse igitur **E A M V O C A V I T**, vt ijs, qui in terra degunt, appareret: id est, veniendi autor fuit, vt secundum viam eius, qui vocauit, ambularet. Dei enim patrisque vestigijs insisteret, qui eius opera adimplens, sua illum natura, cui æqualis est, exprimeret. Vnde ait, si non facio opera patris mei, nolite mihi credere, & quæ sequuntur. Deinde, cum voluntati eius obsequeretur, vel potius, cum ipse patris voluntas existeret, ita Iudæos alloquebatur, Vos secundum

1. Cor. 1.

Malachi. 4.

Ioan. 14.

Ioan. 7.

τηλον κήρυγμα ΚΡΙΣΙΝ ἐκάλεσεν. ἔ γάρ διχασμένης ἔχει σκάν, ἀλλὰ ἡ ἀληθὴ Θεοῦ διχασμένης, ἡ οἱ νέοι τῶν Χριστῶν μαθόντες διδάσκουσιν **ΑΡΧΟΝΤΕΣ**, βέλῃσιν οὐρανῶν Θεῶν καὶ πατέρες. Τινὲς δὲ φασιν, ὡς τὸ πῶς ΚΡΙΣΙΝ ἔως λόγον βέλῃσιν τὰ ἐθνη μαθόντα καὶ ἑτέροις **ΑΠΑΓΓΕΛΛΕΙΝ**, γινώσκουσι τὴν **ΤΙΣ ΕΞΗΓΕΙΡΕΝ ΑΠΟ ΑΝΑΤΟΛΩΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ** γὰρ ἔργον τὸ μὴ μόνον Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐθνη ὁτι γινώσκουσι τὸ κύριον. ὁ δὲ θεὸς ἀπὸ τοῦ καὶ τῶν Χριστῶν **ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ** καλεῖ λέγων· Ὁς ἐγνήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, διχασμένη τε, καὶ ἀγαθὸς, καὶ ἀπολύτως, ἔπειθ' ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς καλεῖ λόγον λέγων· ἔ γάρ ἐπαγγελίᾳ τὸ εὐαγγέλιον, διῶμα μὲν τε καλεῖται Θεῶ ἐπαγγελίᾳ διχασμένη γὰρ Θεῶ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται. ὅς καὶ **ΕΞ ΑΝΑΤΟΛΩΝ ΑΥΤΗΝ ΗΓΕΙΡΕ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ** εἰς τὸ ἐπιπέδον αὐτῶν, **ΔΟΥΣ ΑΥΤΗΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΕΝΑΝΤΙΟΝ**, ὡς ἠορῶν τὰ πρῶτα τὰς αὐτῶ βασιλείας διαγωγῆς τοῖς ἔχουσιν αὐτῶ ἐπεγείραντας, ἠορῶν δὲ τῶν ταύτης ὑπερμαχίοντες Θεῶ αὐτῶ γὰρ τὸς πολεμικὰς τῶν **ΦΡΥΓΑΝΩΝ** διέκλυ ἠφάνισεν, **ΟΔΟΝ ὀμαλίαν**, ὡς **ΕΝ ΕΙΡΗΝῃ ΔΙΕΛΘΕΙΝ ΤΟΥΣ ΠΟΔΑΣ ΑΥΤΟΥ, ΤΗΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΑΠΟ ΓΕΝΕΩΝ ΚΑΛΕΣΑΣ ΑΡΧΑΙΩΝ**, δι' ἧς ἐπ' ἐσχάτων ρυσάμενος ἡμῶς ἀπὸ τῆς φθορῆς, καὶ τῆς τοῦ ἀφ' ἑσθλῆς πλεονεξίας, ἐδικάσωσε ἀφ' ἑσθλῆς πίστεως φάτισας ἰσοπισμένους ἀφ' ἑσθλῆς φωνῆς λέγων· Καὶ ἀνατελεῖ ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομα μου ἡλίου διχασμένης. αὐτὸς οὐδὲ **ΕΚΑΛΕΣΕΝ ΑΥΤΗΝ** ἐμφανισθεῖν τοῖς ἔθνεσι γῆς, τοῦτ' ἐστὶν ἐλθεῖν παρεστέλλασθε, ὡς καὶ πορεύεσθαι καὶ πᾶσα τὰ κεκλιμένα. κατ' ἴχνη γὰρ ἐβάδιζε τὸ Θεοῦ καὶ πατέρες, τὰ σῶματα ἔργα πατρῶν, ἐν ἰδίᾳ τε τοῦτον φύσει δεικνύς. ἡ γὰρ ἴσος αὐτῶ. διό φησιν· Εἰ οὐ ποιοῦ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου, μὴ πιστεύετε μοι, καὶ τὰ ἔξῃς. τῇ αὐτῶ δὲ θελήσει ἀκολουθεῖν, μᾶλλον δὲ θελήσει ὡν τοῦ πατρός, ἔλεγεν Ἰουδαίοις. Ὑμῶς καὶ ἡ σάρκα κρίνετε,

κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω ἐδ' ἐνα. καὶ ἔγω κρίνω ἐγὼ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ὅτιν, ὅτι ἔζητο τὸ θελήμα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θελήμα τὸ πᾶσιφαντὸς με, ὅπερ ὅτι **ΚΑΤΑΠΟΔΑ** χροῦν ἔπατέρος, ὅθεν ἔλεγεν· Ἐγὼ ἐν τῷ πατρί, καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοί, καὶ ὁ ἑωρακὸς ἐμὲ, ἐώρακε τὸν πατέρα. δι' ὧν ἀπάντων, τὸς ἐξ ἀρχῆς καταδιωκασθέντας ἀπὸ τῆς κοσμοκρατορίας τῆς σόφους τῆς τῆς τυραννίδος **ΑΠΗΛΑΞΕΝ** ὁὖς ἔποις ἀν βασιλείας **ΕΞΕΣΤΗΚΟΤΑΣ** ὅτι τῇ ποσούτῃ τῆ βίβ μετὰ βολῆ, ἡ πῶσιν ὁράντας ἡ ἑαυτῶ, καὶ ὡς **ΦΡΥΓΑΝΟΙΣ** ἴσοι γινώσκουσιν, καὶ πᾶς αὐτῶν· κακοῦργίας ἠδὲ καὶ ἰσότητος, καὶ τὸς σκεῖν αὐτῶν ἀφ' ἑσθλῆς ἀποστασίας. Οὐ γὰρ ἀφελήσθ' φησὶν ἔργον ἐν αὐτῶ, καὶ ἡδὲ ἀνομίας ἡ ἀφελήσθ' τοῦ κακῶν αὐτῶν. τὸ αὐτῶ ἔργον δὲ διὰ γινώσκουσιν, **Η ΟΔΟΣ ΤΩΝ ΠΟΔΩΝ ΑΥΤΟΥ ΓΕΓΟΝΕΝ ΕΝ ΕΙΡΗΝῃ**. γὰρ γὰρ οὐδὲν ἐμπεδῶν οἰκονομοῦσι τὰ κατ' ἡμῶς. ἐγὼ τοῖνυν φησὶν ὁ ἐν ἐσχάτων καταδεδείχθαι τὴν **ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ**, **ΚΕΚΛΗΚΩΣ ΔΕ ΑΥΤΗΝ ΑΠΟ ΓΕΝΕΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ**. τὸ γὰρ Χριστῶ μυστήριον ἀπὸ κόσμου ἀφ' ἑσθλῆς καταβολῆς, καὶ πᾶς δέοι τὴν ἀδὰμ γινώσκουσιν διόρθωσιν. καὶ οὐ γινώσκουσιν, ὅτι καὶ τῶν σωζομένων τὴν ἀφ' ἑσθλῆς πίστεως ἀφ' ἑσθλῆς γινώσκουσιν. Οὖς γὰρ ἔργον φησὶν, καὶ ἀφ' ἑσθλῆς συμμορφῆς τῆς ἐκείνου τῆς ἡδὲ αὐτῶ, τῆς καὶ ἐκάλεσεν. ὁ κακοῦ πολλὰ μάλ' ἔργον ὁ σῶσιν ἀφ' ἑσθλῆς. Τινὲς δὲ ἔργον εἰρήνησιν αὐτῶν γὰρ ὅτιν ὁ καὶ κύριον ἐμὴ καὶ καὶ πᾶσιν ἔθνεσι, ὡν καὶ **ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ** ἐκταθῆ καλεῖ, ἐλευθερώσασθαι μὲν τὸν Ἰσραὴλ, καὶ δὲ τῆς πᾶσι αὐτῶ ἀφ' ἑσθλῆς κατεκλιμένα τὴν διῶμα μὲν τε Θεοῦ καὶ ὡς βουλήσθ' τὸ κατ' ἑσθλῆς ἐθνη ἀφ' ἑσθλῆς κράτος ἴσοι **ΦΡΥΓΑΝΟΙΣ** ἀλόγτων, καὶ τὴν ἀφ' ἑσθλῆς αὐτῶν ἀφ' ἑσθλῆς κατεκλιμένων ἐμπεδῶν. ἐμπεδῶν μὲν οὐδὲ οὐκ ἔργον **ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ** ἀφ' ἑσθλῆς παιδῶν, καὶ ὅτι **ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ** αὐτῶν **ΕΠΗΓΕΙΡΕ ΒΑΒΥΛΩΝ**. ὁ δὲ καλεῖται τὸ δὲ συμμορφῆσθαι τῆς **ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ** ἐν τῷ κύριῳ μὲν ἴσοι ὅτιν ἡ αὐτῶ

carnem iudicatis: ego autem non iudico quemquam. Et, si iudico ego, iudicium meum verum est, quoniam non quero voluntatem meam, sed eius qui misit me, quod eodem **P E D E** cum patre petere verè dixeris, cum scribarur; Ego in patre, & pater in me est. Et, qui videt me, videt & patrem: quibus omnibus, **Ioan. 14.** eos, qui à principio in huius sæculi rebrarumque principis potestatem venerant, eiusdem tyrannide **L I B E R A V I T**; quos ad tantam vitæ commutationem **O B S T V P E S C E N T E S** reges dicere valeas; qui intueantur, vt ipsi ceciderant, vt **C R E M I O** similes euaserant; vt omnis denique mali operis ratio propter direptam per Christum aduersarij suppellectilem clanguerat. Non enim proficiet, inquit, aduersarius in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Fugatis ergo, pulsisque aduersarijs, **V I A P E D V M E I V S F A C T A E S T I N P A C E**. Nihil enim ipsi, quo minus ea, quæ ad nos spectant, administraret esse impedimento potuit. Ille igitur, ait, ego sum, qui nouissima tempestate **I V S T I T I A M** demonsttraui; **Q V I E A M A G E N E R A T I O N I B V S A N T I Q V I S V O C A V I**. Christi siquidem mysterium ab ipsa mundi origine; quoque modo lapsum Adami reparare deceret, præficiuerat. Nec mirum, quando & eorum etiam, qui salui per fidem futuri sunt, vocationem præficiuit. Quos enim præficiuit, ait, & prædestinavit conformes fieri imagini filij sui; eisdem & vocauit. Multo magis igitur & ille præcognitus est, qui saluator esse debuit. **Rom. 8.** Ita autem dixerunt nonnulli: ipse quidem est, qui Cyro etiam robur aduersus omnes gentes suppeditauit; quem & hîc **I V S T I T I A M** appellat: partim, quod Israël in libertatem afferuit; partim etiam, quod ab edita de se prædictione virtutem Dei consecutus est. Deinde etiam, quod voluntati diuinæ vires suas contra gentes alligauit, quas **C R E M I O** similes expugnauit, pacemque petere coëgit. Est igitur propter eas causas **I V S T I T I A** Cyrus appellatus. Deinde etiam, quod **I V S T E** aduersus Babylonem sicut **E X C I T A T V S**. Quæ porro ab illa **I V S T I T I A** perfectione, quæ in Cyro non habetur, ad Christum

verē iustitiam nos vocat oratio; primum mali autorem dæmonem (cū summa in hominem malitia non cadat) per malos REGES significari innuit. Deinde, de futuris, tanquam præteritis, loquitur, cū ait; QVIS OPERATIVS EST, ET FECIT HÆC? ostendens nimirum, ea, quæ semel fieri Deus statuerit, æque certa esse, ac si iam facta sint; neque eorum quicquam, quod non in opus redigatur, prætermisum iri. Deinde, vt ante omnia existere, principioque & sine carete demonstraret, EGO DEVS PRIMVS, & quæ sequuntur, addidit. Idem enim est, & qui Deo commendatis piisque hominibus initio cognitus; & qui priore reiecto populo Gærium Ecclesiæ creditus est. Atque inde est, quod adiecit; VIDERVNT GENTES, ET TIMVERVNT: vel quod ita per se fit acceptus Assyrius, qui Cyrum in eundem insurgere fecerit; vt vanum & inutile fuisse demonstraret gentium carum auxilium, quæ ferre voluerunt; Deique potentiam admittas, aduersus idolorum imbecillitatem vociferatas esse. vel quod priore cæcitate liberatæ, quæ dicta sunt, EGO DEVS PRIMVS, ET IN EA QVÆ VENTVRA SVNT ita habere repererunt. Quod vt in ipso sapientiæ principio VIDERVNT, TIMVERVNT. Initium enim sapientiæ, scribitur, timor Domini. Deinde ad extremos orbis vsque limites, & gentes maximè barbaras, ipsa Euangelij promulgatio, diuinæque cognitionis TIMOR, (sicut verbis istis; ACCEDANT, ET LOQVANTVR SIMVL, innuitur) penetrarunt. At tibi quidem, obuiam ire, & loqui; id est, Deum laudare iubebatur: hic autem, ACCESSISSE, ET VENISSE SIMVL IUDICANS VNVS QVISQVE, VT PROXIMO AVXILIETVR, dicuntur. Seruare enim secum VICINOS etiam qui pij sunt, conantur; cū dilectionis norma prouocati, ab infidelitate eosdem eripiunt, memores se etiam aliquando filios iræ extitisse, & idololatriæ incubuisse; nunc autem Deum verè agnoscentes, & salutem consecutos, idolorum imbecillitatem damnare; quæ non alio solum ad statum sibi confirmandum, quem à se non ha-

Psal. 110.

Ph. 2.

δικαιοσύνην Χειρὸν ὁ λόγος ἀνάγκηται, ὡς καὶ οἱ ποιητοὶ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ἐν τῇ γραφῇ ὅτι τὸν ἀρχερχακὸν ἀνάγκηται δαίμονα, τῆς ἀκράτου κρατίας ἐν ἀνθρώπῳ μὴ χροουμένης. καὶ δὲ τῆς μελλόντων, ὡς γερονότων φησὶ, ΤΙΣ ΕΝΗΡΓΗΣΕ ΚΑΙ ΕΠΟΙΗΣΕ ΤΑΥΤΑ; δευτὴς ὡς ἀπὸ ἑλισσε γενέσθαι Θεός, οὕτως ἔσται, ὡς ἡδὴ γενόμενα οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἀφ' ἑσέως μὴ τῶς ἔργον ἀρξέει. τὸ δὲ τῶς πάντων ἔνοι ἀναρχὸν τε καὶ ἀπελευθῆναι ὄντα δευτὴς, ΕΓΩ ΘΕΟΣ ΠΡΩΤΟΣ φησὶ, καὶ μετὰ ταῦτα. αὐτὸς γὰρ ὁ καὶ ποῖς ἐξ ἀρχῆς θεοφιλέσι γνωσθεῖς, καὶ ὅτι τῶς ἑσέως λαὸν τῆ ἐξ ἔθνῶν ἐκκλησία πεπίστευμένος. ὅθεν ἐπισηκεν. ΙΔΟΞΑΝ ΕΘΝΗ, ΚΑΙ ΕΦΟΒΗΘΗΣΑΝ. ἢ ὅτι οὕτω διέθηκε τὸν ἁσούριον ἐπαναθήκας αὐτὰ κῆρον, ὡς ἀνήντα γενέσθαι βοηθῆν ἐκείνα βουλόμην, καὶ τῆς τῆς εἰδῶλων ἀδυνατίας καταβοῶν, τὸ Θεὸς τὸ κράτος θαυμάζοντα ἢ ὅτι τῆς τῶς ἀδυνατίας παυσάμην, ἔγνωσαν τὸν εἰρηκότα, ΕΓΩ ΘΕΟΣ ΠΡΩΤΟΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΕΠΕΡΧΟΜΕΝΑ. καὶ ΙΔΟΝΤΑ ΕΦΟΒΗΘΗΣΑΝ ἐν ἀρχῇ γινόμενα σοφίας. ἀρχὴ γὰρ σοφίας φόβος κυρίου καὶ μέγχι τῆς περὶ τὸν τῆς γῆς, καὶ τῆς βαρβαρωτάτων διήλθε τὸ κήρυγμα, καὶ τῆς θεογνωσίας ΟΦΟΒΟΣ κατὰ τὸ ΕΓΓΙΣΤΩΣΑΝ, ΚΑΙ ΛΑΛΗΣΑΤΩΣΑΝ ΑΜΑ. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἐκκελεύοντο ἀπαντῶν καὶ λαλεῖν, διανοήσι δὲ ἀξέω Θεὸν ἐν ταῦτα δὲ, ΗΓΓΙΞΑΝ, ΚΑΙ ΗΘΟΝ ΑΜΑ ΚΡΙΝΩΝ ΕΚΑΣΤΟΣ ΤΩ ΠΛΗΣΙΟΝ ΒΟΗΘΗΣΑΙ. σάξεν γὰρ οἱ θεοφιλεῖς μετ' ἑαυτῶν καὶ τοὺς ΠΛΗΣΙΟΝ ἐπέηρονται, ἀγάπης αὐτοῖς νόμου τῆς ἀπίστίας ἐξέλιγοντες, λέγοντες ὡς καὶ ἡμεῖς ποτε ἡδὴν τέσσα ἀρχῆς, εἰδωλολατρεία τῶς ἐμῶν, καὶ δὲ τὸν ὄντως ἐγνωσάτες Θεὸν διεσώθημεν, τῆς τῆς εἰδῶλων ἀδυνατίας κατεργασάτες δεινὸν τῶ τῶς εἰσὶν ἐπὶ κράτος, ὅθεν οὐκ ἔχουσι οἴκο-

λ. μιλίτων

θεν· ἀλλ' οὐ δὲ γὰρ ἐντα κινεῖσθαι δουλοποιεῖται. καὶ πῶς ἐπὶ ταῦτα θεοῖ; ταῦτα δὲ λέω ἀπὸ ἑλεγον ἄνω· ΛΑΛΗΣΑΤΩΣΑΝ ΑΜΑ, μετὰ τὸ ΕΓΓΙΣΑΙ, μηκέτι ἀφ' ἑσέως ἀμαρτίαν ὄντες μακρὰν, οἰκειότητα δὲ λαβόντες ἰ πνευματικῶ. γενοσάμενοι γὰρ ζωῆκα ὅτι Χειρὸς ὁ κύριος, καὶ τὸ καλλὸς τῆς ἀληθείας ἰδόντες, οὐχ ἑαυτοῖς καὶ μῶσις ἐτήρησαν διδασκόντες ἑτέρους, ΩΣ ΙΣΧΥΣΕ ΤΕΚΤΩΝ ΑΝΗΡ ΚΑΙ ΧΑΛΚΕΥΣ. πῶς δὲ ΙΣΧΥΣΑΝ; ὁ μὲν ζωθεῖς καὶ ἀφ' ἑσέως εἰδῶλων τέχνη τεκτονικῆ, ὁ δὲ ποιήκας ἀνδριάντα σφυρήλατον, ἀπεκρίμασαν τοῖς ἡπατημένοις εἰς ἀδύκιμον νοῦν, ποιήσαντες τῆ ἰδῶν ἔργον τῶς σκλινητῶς τοῖς κατ' ἐνείκα γερονότας Θεῷ, ἐπαρουῶντες τὸ ἔργον, καὶ ΣΥΜΒΑΗΜΑ καλοῦντες ΚΑΛΟΝ, ὡς καλῶς ἐκ τῆς ἰδῶν ἡμισυμένον μερῶν. τῆς δὲ πάσης ρήσεως τὰ τῶς πινὲς οὕτως ἐρμηνεύσαν. περὶ τῆς τῶς ἑθῶν κλήσεως αὐταρκῶς ἑπῶν, ὅτι τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ μεταβέβηκεν. τῶς εἰσὶν γὰρ αὐτῆς τῶ λίθῳ τὸ τῶς εἰσὶν ἑσέως, καὶ τῆς σωτηρίας γερονότων μακρὰν, μετὰ τῆς καὶ νόμον οὐσίας, ἀντισηκῆν μὲν ἢ ἀφ' ἑσέως χείρας. διεγρήκων δὲ λέγοντες, ΑΠΕΚΡΥΒΗ Η ΟΔΟΣ ΜΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ. τῶς ἔστιν, ὅθεν τῆ καὶ νόμον τῶς εἰσὶν λατρεία. ΑΦΕΙΛΕ ΔΕ ΜΟΥ ΤΗΝ ΚΡΙΣΙΝ, ΚΑΙ ΑΠΕΣΤΗ. τῶς ἔστιν, ἔπαυσε τὸν νόμον. καὶ Δαβὶδ γὰρ φησὶ Κεῖνον καὶ δικαιοσύνην ἐν Ἰακώβ σὺ ἐποίησας, διανοήσι σὺ τὸν ἀφ' Μωσέως νόμον διόσεως. καὶ Μωσῆς δὲ φησὶ· Καὶ ἔδωκεν αὐτῶ δινομῶματα νόμου. πάλαι σιοπὸς δὲ αὐτῆς ἂν εἶχε σιωπῶν, ἐν αἷς τῶς εἰσὶν τῶ Χειρὸς, ὡς αὐτὸς φησὶ· Εἰ ὅτις εἴετε Μωσῆ, ὅτις εἴετε ἂν ἐμοῖ. καὶ τῶς εἰσὶν δὲ λόγῳ τὸ μέλλον Χειρὸς μωσῆιον τῶς εἰσὶν τῶς εἰσὶν, εἰς ὃ κατὰ τῶν ἡμελλῶν ἢ τὸν νόμου Μωσέως οἰκορμία. πάλαι, ὡς ΜΗ ΑΚΗΚΟΟΤΩΝ ἐρῶ, ὡς Ο ΘΕΟΣ ΟΥ ΠΕΙΝΑΣΕΙ. μὴ δεομῶν γὰρ μοι πῶς καὶ νόμον τῶς εἰσὶν λατρεία συμφώνως τῶ Μὴ φάραγμα

ἐπὶ πνευματικῶ

bent, egeant: sed cū steterint, ne moueri quidem valeant. Qui igitur adhuc ista, Dij esse queant? Atque hæc erant, quæ superius volebat, cū diceret; LOQVANTVR SIMVL postquam ACCESSERVNT; id est, postquam sublata peccati distantia, familiaritatem inter se spiritualem inierunt. Statim enim atque eam degustarunt, Christum Dominum agnouerunt, veritatissque pulchritudinem contemplati, non eam sibi tantum referuarunt; sed aliis P O T I O R E S ARTIFICES ET ERARIOS euasisse docuerunt. Sed qui tandem P O T I O R E S? Quia confecto quidem & insculpro arte sua idolo alius; alius autem mallei ope fabricata statua, decertos homines in reprobum sensum rapuerunt; dum sua eos opera, qui ad imaginem Dei creati essent, adorare compulerunt; id ipsum, quod à se confectum erat, SOLIDATIONEM BONAM, tanquam bene suis partibus aptam & coherentem, appellantes. At sunt qui totam priorum verborum seriem in huc modum explicarunt. Postquam fati de Gentium vocatione differuit, ad Israëlitas sermonem traducit. Cū enim in lapide offensionis offendissent, & à salute longe abessent; post legis umbram inducta per fidem est gratia. Murmurabant autem dicentes; ABSCONDI TA EST VIA MEA A DEO: id est, Non amplius legis cultum amplectitur; sed A ME IUDICIUM ABSTVLIT ET RECESSIT: id est, legem cessare fecit. Sic enim & David cecinit; iudicium & iustitiam in Iacob fecisti: quod idem planè est, ac si legem eum per Mosè sanxisset dicat. Quin & Mosès ipse in hunc modum scribit; Et dedit ei iudicia legis. Umbrarum deinde, quibus olim inuoluèbatur, scopus præfigebatur Christus, vt ipse docet, his verbis, Si crederetis Mosi, & mihi etiam crederetis. Ad hæc; prophetarum sermones longè ante futurum Christi mysterium, quod ipsa Mosaica legis exceptura esset œconomia, denuntiarunt. Verùm, tanquam NON AVDIERTIS, dicam; DEVS NON ESURIET. Neque enim mihi, tanquam indigerem, legis cultum & sacrificia exhibuisti: iuxta illud, Non vescor tauro-

Psal. 98.

Ioan. 15.

rum carnibus, aut hyrcorum bibo sanguinem. Qui possum ego istis indigere, qui sum **ÆTERNVS**; nulli corruptioni; nulli denique, more hominum, passioni obnoxius? Sed tecum ita ratiocinatis, inquit; Si veteribus præstant, quæ noua sunt; quid omnino priores ferre leges opus fuerat? num tunc doceri satius, quæ nunc pro mulgantur? At ignoras diuinæ sapientiæ œconomiam; cuius cognitione præditus Apostolus, legem introduci, vt peccatum abundaret, affirmavit: Deinde, conclusisse scripturam omnes sub peccato, vt omnium miseretur. Arguit igitur hominum imbecillitatem lex ipsa, non eos iustificans; sed damnans; quos Christus gratia iustificauit. Ipse enim est, qui, præterquam quod **NON ESVRIT**, ijs etiam, qui iustitiam **ESVRIVNT** spirituale **ROBVR** largitur; sensusque destitutos immisso mœrore, vindictam peccatorum persentire facit. Solet enim ad salutem **MOEROR**, qui secundum Deum est, poenitentiam operari minimè poenitentiam: vel certè **MOEROREM** eum hic intelligit, quem ab vrbis expugnatione iidem perceperunt, qui sanguis eius super nos & super filios nostros inclamarunt. Illi enim spirituali cibo destituti, infirmi euaserunt; quantumuis antea robore præstarent: cum propter imbecillitatem, Diaboli pedibus Gentes calcarentur; præceptisque legalibus educati, gratia Gentibus aduentante, **ESURIEM** tibi non panis quidem illam, sicut nec aquæ sitim, sed audiendi verbi Domini **FAMEM** ipsi accerserunt; quo non amplius enutriti, apud eum **INFIRMI** euaserunt, qui dicit; Ego sum panis qui de cælo descendi; & quæ sequuntur: quo quia vescuntur Gentes, amplius **NON ESVRIVNT**. Iusti enim animam, ait Salomon, fame perire nunquam patietur Dominus; sed vitam impiorum euertet. Ipsæ nanque virum illa **INFIRMITATE**; quam errore contraxerant, **IN ROBVR** spirituale **COMMVTATA**, **DEVM EXPECTARVNT**, corporisque voluptatibus superiores ita Christo opitulante euaserunt, vt, Fortitudo mea & laus mea Dominus, cum Dauidè dicere valeant.

psal. 49.

Rom. 5.

Matth. 5.

2. Cor. 7.

Matth. 27.

Amos 8.

Ioan. 6.

Pro. 10.

psal. 26.

κρέα ταύρων, ἢ αἷμα τράγων πίωμι; πῶς γὰρ ὁδὲν ἐγὼ τῶν, Αἰωνίος ὑπάρχω καὶ ἀφθάρτος; ἢ πάθος ἀνθρώπων πέισομι; ἀλλὰ λογίζῃ φησὶν ὡς εἰ κρείττω τὸ νεότερον πάλαι, πῶς ὅλας ἐδὴ τῆς πρώτης νομοθεσίας; μὴ τότε δὲ κηρυχθῆναι καὶ ἀνομοθεσίας; γὰρ Θεοῦ σοφίας οἰκονομίαν, τὴν μαθὼν ὁ Παῦλος φησὶν, ὅτι νόμος παρεστῆκε ἵνα πληροῦσθαι τὸ ἔλεος καὶ χάρις. καὶ πάλιν Σιμεὼν κλεισε γὰρ ἡ γραφὴ τῆς πάντας ὑφ' ἁμαρτίας, ἵνα τῆς πάντας ἐλεήσει. ἔλεγχος ἄρα τῆς ἀνθρώπων ἀνομοθεσίας ὁ νόμος, οὐ δικαιοσύνη, ἀλλὰ κατακρίνει, οἷς ὁ Χεριστὸς ἐδικαίωσε χάριτι. αὐτὸς γὰρ ὁ Χεριστὸς τῶν ΜΗ ΠΕΙΝΑΝ, τοῖς ΠΕΙΝΩΣΙ τὴν δικαιοσύνην ἸΣΧΥΝ διδούς τὴν πνευματικὴν, ὅτι τῆς ἀνομοθεσίας εἰς ζωοποιήσιν ἄγων ὁδωμένων, ἐφ' οἷς ἡμαρτηκότες πῆσαι δίκαιος. ἢ γὰρ καταθέον ΛΥΠΗ μετανοοῦσιν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον καταργεῖται ἡ ἡρω ΛΥΠΗΝ διδούς τὴν ἐν τῆς ἀλάστορας τοῖς ἐπιποδοῖσι. Τὸ αἷμα αὐτῶν ἐφ' ἡμᾶς καὶ ὅτι τὰ τέσσαρα ἡμέρας. οἱ καὶ τῆς πνευματικῆς ἐστῆμι μὲν προφῆς ἀποδοσι, καὶ τοῖς ὑπερτερον ἐρωμένων τυγχάνοντες, ὅτε τὰ ἔθνη τοῖς ἀποστολικῶς ἐξ ἀνομοθεσίας ὑποπεπληρωμένοι, καὶ τῶν ἐντολῶν τῶν καὶ νόμον τρεφόμενοι, τῆς δὲ χάριτος ἐλθοῦσης τοῖς ἐθνεσιν, αὐτοὶ μετέστησαν εἰς λιμῶν, ὃν ἐπεσάσαντο ἑαυτοῖς οὐ ΛΙΜΟΝ ἄρτου, οὐ δὲ δίκην ὕδατος, ἀλλὰ ΛΙΜΟΝ τῆς ἀκοῆς λόγον κυρίου. ὡς μικροὶ τρεφόμενοι ΗΣΘΕΝΗΣΑΝ λέγοντι. Ἐγὼ εἶμι ὁ ἄρτος ὁ σὺν τοῖς ἔρμασι καταβάς, καὶ τὸ ἐξῆς. Ἐφάρματα τὰ ἔθνη ΟΥΚΕΤΙ ΠΕΙΝΑ. φησὶ γὰρ καὶ Σολομῶν. Οὐ λιμοκτονήσῃ κύνος ψυχῆ δικαιοσύνη, ζῶν δὲ ἀσεβῶν ἀναστρέψου. ΥΠΕΜΕΙΝΕ γὰρ αὐτὰ ΤΟΝ ΘΕΟΝ τὴν ἐν πλάτῃ ΑΣΘΕΝΕΙΑΝ. Εἰς ἸΣΧΥΝ πνευματικὴν ἀλλάξάμεθα, κρείττω τε γερνοῦντα τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς Χεριστὸς κατακρίνει ὡς ἐρεῖν φάσκοντα. ἰχίς μου καὶ ἡμῆς μου ὁ κύριος.

Σὺ δὲ

Σὺ δὲ Ἰσραὴλ παῖς μου Ἰακώβ, καὶ ὃν ἐξελεξάμην σπέρμα Ἀβραάμ, ὃν ἠγάπησα, οὐκ ἀντελαβόμεν ἀπ' ἀκρῶν τῆς γῆς, καὶ ἐκ τῶν σκοπιῶν αὐτῆς ἐκάλεσά σε, καὶ εἶπά σοι, παῖς μου εἶ. ἐξελεξάμην σε, καὶ σὺ ἐγκατέλιπόν σε, μὴ φοβοῦ. μετὰ σοῦ γὰρ εἶμι. μὴ πλανᾷ. ἐγὼ γὰρ εἶμι ὁ Θεός σου ὁ ἐνισχύσας σε, καὶ ἐβοήθησά σοι, καὶ ἠσφαλισάμην σε τῇ δεξιᾷ τῆς δικαιοσύνης μου. ἰδὲ ἀισχυθήσονται, καὶ ἐντραπήσονται πάντες οἱ ἀντικείμενοί σοι, ἔσονται γὰρ ὡς σὺ ὑπάρχοντες, καὶ ἀπολῶνται πάντες οἱ ἀντιδικοί σου. ζητήσεις αὐτῶν, καὶ ἢ μὴ εὕρης τῶν ἀνθρώπων, οἱ παροινήσασιν εἰς σέ. ἔσονται γὰρ ὡς σὺ ὄντες, καὶ σὺ ἔσονται οἱ ἀντιπολεμῶντές σε, ὅτι ἐγὼ ὁ Θεός σου, ὁ κρατῶν τῆς δεξιᾶς σου, ὁ λέγων σοι μὴ φοβῆ Ἰακώβ, ὁ λιγιστὸς Ἰσραὴλ. ἐγὼ ἐβοήθησά σοι λέγει ὁ Θεός σου, ὁ λυτρώσάμενός σε Ἰσραὴλ. ἰδὲ ἐποίησά σε, ἀεὶ τροχὸς ἀμάξης ἀλοῶνίας καμνῶν, πεποιησὸς δαΐδων, καὶ ἀλοήσῃς ὄρη, καὶ λεπτωεῖς βεννῶν, καὶ ὡς χυθὼν θήσῃς, καὶ ἄλκιμήσῃς, καὶ ἄνεμος λήψεται αὐτῶν, καὶ καταγίς διασπείρει αὐτούς. σὺ δὲ εὐφρανθήσῃ ἐν τοῖς ἁγίοις Ἰσραὴλ. καὶ ἀγαλλιάσονται οἱ πτωχοὶ, καὶ οἱ ἐνδείς. ζητήσεις γὰρ ὑδάτων, καὶ σὺ ἔσαι. ἢ γλώσσα αὐτῶν ἀπὸ τῆς δίψης ἐξηράνθη. ἐγὼ κύριος ὁ Θεός. ἐγὼ ἐπακύσωμα ὁ ἅγιος Ἰσραὴλ. καὶ ἐν ἐγκαταλείψω αὐτούς, ἀλλὰ ἀνοίξω τῆς τῶν ὀρέων ποταμούς, καὶ ἐν μέσῳ πεδίων, πηγῶν. ποιήσω τὴν ἔρημον εἰς ἔλη, καὶ τὴν διψῶσαν γῆν ἐν ὑδραγωγῶσι. θήσω εἰς τὴν ἀνυδρον γῆν κέδρον, καὶ πύξον, καὶ μυρσίνην, καὶ κυπαρισσον, καὶ λεύκην. ἵνα ἴδωσι, καὶ γινώσι, καὶ ἐννοηθῶσι, καὶ ἠπισθῶνται ἅμα, ὅτι χεῖρ ἡ κυρίου ἐποίησε ταῦτα πάντα, καὶ ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ κατέδειξεν.

ΟΙ Γ. ΚΥΡΙΩΣ. ΟΙ Γ. ΕΓΩ ΕΒΟΗΘΗΣΑ ΣΟΙ. ΜΗ ΦΟΒΟΥ ΣΚΛΑΝΗ.

ΟΙ Γ. ΑΓΙΟΣ.

Ο. Σ. ΟΜΩΣΤΕ Ο. ΑΙΚΜΗΣΙΣ ΑΥΤΟΥΣ. ΚΑΙ ΑΝΕΜΟΣ ΑΝΕΤΑΙ ΑΥΤΟΥΣ. Α. ΑΙΚΜΗΣΙΣ ΑΥΤΟΥΣ ΚΑΙ ΑΝΕΜΟΣ ΑΡΕΙ ΑΥΤΟΥΣ. Α. ΑΛΙΑΡ.

Α. Σ. ΑΓΑΛΙΑΣΗ ΕΝ ΚΥΡΙΑ. ΚΑΙ ΕΝ ΤΩ ΑΓΙΩ ΙΣΡΑΗΛ. Α. Ο. ΚΑΤΚΗΝ. Σ. ΕΠΑΙΝΕΣΘΗΣ.

Ο. ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ, ΚΑΙ ΟΙ ΕΝΔΕΙΣ ΖΗΤΟΥΣ ΤΕΣ ΥΔΑΡ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ.

ΟΙ Γ. ΥΑΤΑΝ.

Α. Σ. ΕΝ ΤΗ ΑΒΑΤΗ. ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΝ. ΠΥΡΑΙΑΝ, ΚΑΙ ΡΥΣΟΝ. Α. ΒΑΑΘΗΝ.

Tu autem Israël puer meus, Iacob quem elegi, semen Abraham quem dilexi, quem assumpsi ab extremis terræ, & à summitatibus eius vocavi te, & dixi tibi, Puer meus es. Elegi te, & non dereliqui te. Noli metuere: tecum enim sum. ne erres. ego enim sum Deus tuus, qui confortavi te, & auxiliatus sum tibi, & protexi te dextera mea iusta. Ecce confundentur & erubescunt omnes, qui aduersantur tibi. Erunt enim quasi non sint, & peribunt omnes aduersarij tui. Quæres eos, & non inuenies homines, qui debacchentur in te. Erunt enim tanquam non sint, & non erunt bellantes aduersum te, quoniam ego sum Dominus Deus tuus, qui tenco dexteram tuam, qui dico tibi, ne metuas vermis Iacob, perexique Israël. ego auxiliatus

sum tibi, dicit Deus tuus, qui redemit te Israel. Ecce feci te quasi rotas plaustrum triturantes, recentes in ferrarum modum & triturabis montes, & comminues colles, & tanquam puluerem pones, & ventilabis, & ventus auferet eos, & turbo disperget eos. Tu autem lætaberis in sanctis Israël, & exultabunt pauperes & inopes. Quærent enim aquam, & non erit. Lingua eorum præ fiti exaruit. Ego Dominus Deus. Ego exaudiam Deus Israël, & non derelinquam eos, sed aperiam in montibus fluuios, & in medio camporum fontes. Faciam desertum in paludes, & sitientem terram in aquæ ductus. Ponam in terra carente aquis cedrum, & buxum, & myrtum, & cupressum, & populum, ut videant, & cognoscant, & cogitent, & sciant simul, quoniam manus Domini fecit hæc omnia, & sanctus Israel ostendit.

SVperius quidem IACOBVM & ISRAELEM, qui viam sibi ad Dominum impediri quærebantur, Deus reprehendit. Nunc autem virtutemque laudis ergo ELECTI FILII nomine dignatur; unde circumcisum populum in duo manifestè videtur oratio distribuisse: Alterum quidem, qui propter incredulitatem excidit; alterum autem, qui per Apostolorum & sociorum fidem ELECTI ONE dignus est habitus, sicut ait Apostolus; Sic & in hoc tempore reliquæ per electionem gratiæ factæ sunt. Deinde Euangelium; hos duodecim elegit Iesus. Quamuis autem de priore populo vocati essent permulti, pauci tamen fuerunt ELECTI; ad cõsque promissiones retulit oratio, postquam Gentium vocatione explicata, quãnam ab ortu iustitiam excitasset, quaerit quam se in conspectum Gentium positurum affirmavit. Et rursus; cum nouisse Gentes & timuisse dixit. Verùm quæ in manibus habemus, ita reliqui interpretantur; TV AVTEM ISRAEL, SERVE MI. SERVI nomen igitur prius vsurpauit; deinde ELECTI: tanquam eum initio seruitutis metu sub lege educatum, per progressionem deinde exvocatione ELECTVM; sed certum tamen propter hunc numerum inueneret; quod SEMEN ABRAHÆ appellatum, Iudæorum multitudinem significaret; quos Abrahæ semen esse ipse etiam confessus est Saluator: cum alij tamen ab iis essent, de quibus idem dicebat; Si filii Abrahæ essetis, opera Abrahæ faceretis. ERAT igitur DEO

Rom. 11.

Luc. 6.

Ioan. 8.

Ανωτέρω μὲν τῶν ΙΑΚΩΒ ὁ Θεὸς ἐμίσησε, καὶ τῶν ΙΣΡΑΗΛ λέγεισιν, ἀπεκρίθη ἡ ὁδοῦ μετὰ τὸν Θεὸν· καὶ ἐν ἐπιπέδῳ ΠΑΙΔΑ καὶ ἐκ τῶν ΙΣΡΑΗΛ ΚΑΙ ΤῶΝ ΙΑΚΩΒ ΕΚΔΕΛΕΓΜΕΝΟΝ, σαφῶς τὴν λόγῳ δὲ ἰμῆματα τῶν ἐν αὐτῷ τομῆς παλαιῶντος λαοῦ. τὸ μὲν ἐκπεσοῦν, ἀφ' οὗ πάλιν ἀπείσταν· τὸ δὲ σωθῆν ἀφ' οὗ πίστεως ἀποστόλων τε, καὶ τῶν αὐτοῖς ΕΚΛΟΓΗΣ ἡξιομενῶν, καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων λέγονται· Οὕτω καὶ ἐν τῷ νῦν χωρὶς λέξιμα καὶ ἐκλογῆς ἡξιοῦντος γέρονε. καὶ τὸ εὐαγγέλιον δὲ φησὶ· Τέτρες τῶν δώδεκα ἐξελέξατο ὁ Ἰησοῦς. πολλῶν δὲ ὄντων κλητῶν καὶ ἐν τοῖς προτέροις λαοῖς, ὁλίγοι ἦσαν οἱ ΕΚΛΕΚΤΟΙ, πρὸς ὃς ὁ λόγος τῶν προφητῶν ἐπαγγελίας ποιῆται, μετὰ τῆς ἐπιδοθείσης ἐν ἔθνεσιν κλησὶν ἐν τῷ· Τίς ἐξήρει σὺν ὀνομασθέντων διχασμῶν, καὶ ἐξήρει ἐναντίον ἔθνεσιν καὶ πάλιν· Ἰδοὺ ἐθνη καὶ ἐφοβήθησαν· οἱ λοιποὶ δὲ ἐξέδωκαν· ΣΥ ΔΕ ΙΣΡΑΗΛ ΔΟΥΛΕΜΟΥ. ΔΟΥΛΟΝ δὲ φησὶ τὸν ἀνόμιστον· εἴτα ΕΚΛΕΚΤΟΝ. ὡς ἐν ἀρχαῖς μετὰ φόβῳ δουλείας ὑπὸ τῆς νόμου παιδαγωγουμένης, εἴτα διὰ τῆς ἐπιδοθείσης ΕΚΔΕΛΕΓΕΝΤΑ ἀφ' οὗ τῆς κλησεως, τὸ γὰρ δὲ αὐτῶν ἕτερον, ΤΟ ΣΠΕΡΜΑ λεγόμενον ΑΒΡΑΑΜ, τὸ πλῆθος τῶν Ἰσραηλῶν διελθόντων, πρὸς ὃς ἐλεγγεν ὁ σωτήρ· οἶδα ὅτι σπέρμα Αβραάμ ἐστὶν ἕτερος ὄψας αὐτῶν τῶν Αβραάμ, αὐτῶν ὡν ἔλεγγεν· Εἰ τέκνα ἔσθε Αβραάμ ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ Αβραάμ ἐποιεῖτε. ΑΒΡΑΑΜ μὲν οὖν ἄγα-

ΑΓΑΠΗΤΟΣ ἦν τοῦ Θεοῦ. οὐχ ὁμοίως δὲ ΤΟ ΣΠΕΡΜΑ ἡγαπήθη φησὶ. πάλιν καὶ τέτρες ἐκλέξατο ἀφ' οὗ ΕΚΔΕΚΤΟΝ, πορεύεσθε λέξας αὐτοὺς τὰ ὄρησιν τὰ ἀπολωλότα οἴκῳ Ἰσραὴλ. καὶ ἐπὶ δὴ διεσπαρμένοι ἦσαν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, ἐπήνεγκεν. ΟΥ ΑΝΤΕΛΑΒΟΜΗΝ ΑΠΑΚΡΟΥ ΤΗΣ ΓΗΣ, ΚΑΙ ΕΚ ΤῶΝ ΣΚΟΠΙΩΝ ΑΥΤΗΣ, ἢ ΤῶΝ ΑΓΚΩΝΩΝ καὶ τῶν Σύμμαχον, ΕΚΑΛΕΣΑ ΣΕ. αὐτῶν γὰρ τῶν ὄρησιν ΕΚΑΛΕΣΕΝ, ὡς ὁ Παῦλος αὐτοῖς ἔφασκεν· ὑμῖν ἐδὴ τῶν ὄρησιν κλητῶν. ἐπεὶ δὲ ἀποστρέφεσθε, πορεύεσθε εἰς τὰ ἔθνη. τῶν οὖν ἐξ αὐτῶν πεπιστευόντων ΑΝΤΕΙΛΗΦΘΑΙ φησὶν. Τινὲς δὲ λέγουσιν, ὡς μωσαϊκῶν τῶν ἐξ ἔθνεσιν, αὐτῶν θαρρεύει τοὺς ἀποστόλους, δι' ὧν ἡμελλε τὸν τῆς ἐπιδοθείσης ποιῆσθαι λόγον· καὶ τῆς τῶν πατέρων αὐτῶν ὑπέμνησεν ἀρετῆς, τῆς ἡγῶν ἡγαπήσαντο αὐτῶν Θεοῦ. ΑΓΑΠΗΤΟΥΣ δὲ καὶ ΕΚΔΕΛΕΓΜΕΝΟΥΣ τοὺς πατέρας καλεῶν, ὡς ἐν εὐαγγελίῳ ὄντας τοὺς ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπιδοθέντων καὶ πατέρων αὐτῶν ἐπιδοθέντων λέγων, ὡς ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ ΑΝΤΕΛΑΒΕΤΟ, ΚΑΛΕΣΑΣ ΤΟΥΤΟΝ ΕΠΑΚΡΟΥ ΤΗΣ ΓΗΣ, ἐπιδοθέντων· Ἐξελθε σὺν τῷ Ἰησοῦ, καὶ σὺν τῷ συγγενεῖ σου. ΣΚΟΠΙΩΝ δὲ φησὶν, ἐπὶ δὴ τῶν ὄρησιν ἐναί τῶν Χαλδαίων ἰσχυροῦν, δι' ὧν ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιδοθείσης ἐπιδοθέντων τὸν Αβραάμ ἐσημασμένον. εἴτα φησὶν ὡς αὐτῶν πάντων Ἰσραὴλ, ὅτι ΕΠΑΣΟΙ· ΠΑΙΣ ΜΟΥ ΕΙ. τῶν ὄρησιν γὰρ ἀνόμιστον. γερουσία τε ποδοῦν ΑΠΟΛΕΚΤΟΝ ὅτι ἐγκρατέλιπεν ὁ Θεός. πρὸς ὧν φησὶ, ΜΗ ΦΟΒΟΥ, ΜΗ ΔΕ ΠΛΑΝΩ. ΕΓΩ ΓΑΡ ΕΙΜΙ ΟΘΕΟΣ, ΣΟΥ, Ο ΕΝΙΣΧΥΣΑ ΣΕ. διδάξας αὐτὸν ἀφ' οὗ νόμου, ὅτι καὶ Θεός ἐστι, καὶ κύριος εἷς, καὶ αὐτῶν καὶ μὴ λαβεῖν, ἀφ' οὗ τῆς ἰδίας ΔΕΞΙΑΣ τοῦ μονογενεῖς κληρονομῶν ποιήσας ἔθνεσιν ἡξιομενῶν. καὶ δὲ πάλιν τῶν ὄρησιν, ΤΟΥ ΣΠΕΡΜΑΤΟΣ ΑΒΡΑΑΜ μνημονεύσας, ὅτι πάλιν τοῦ ἀποστόλου χροῦ πάλιν ἀνέδραμνεν ἐκλογῆς, ΠΑΙΣ ΜΟΥ λέγων, καὶ

DILECTVS ABRAHAMVS: cui licet non eodem modo SEMEN eius charum fuisse testetur, per ELECTOS tamen & ipsum etiam vocari voluit, quos ad oues domus Israël, quæ perierant, proficisci iussit. Deinde quoniam dispersæ erant per orbem vniuersum, adiecit; QVEM ASSVMPSI AB EXTREMIS TERRÆ, ET A SYMMITATIBVS EIVS (aut secundum Symmachum, MONTIVM VERTICIBVS) VOCAVI TE. Eos enim primos VOCAVIT, Paulo teste, qui sermonem illis primum oportuisse promulgari: sed quoniam eundem auerfati essent, ad gentes se esse profectos scribit. Qui igitur ex ipsorum numero crediderunt, eosdem ASSVPTOS ESSE significat. Censent nonnulli postquam Gentes mysteriis initiasset, Apostolos iam proposito sermonis, & catecheticos argumento, confidere iubere, patrumque virtutem, cuius illi nomine Deo DILECTI euaserant, in memoriam reuocare: DILECTOS præterea & ELECTOS patres eorum nominare, ut ex ingenua & liberali stirpe propagati, patribus fieri similes, eorumque pietatem imitari studeant. ABRAHAM, inquit ASSVMPSI, VOCANS EVM AB EXTREMIS TERRÆ, his verbis; Egredere de terra tua, & de cognatione tua. Deinde, à SYMMITATIBVS ait; quia montosa esse Chaldæorum terra narratur; unde idololatria summa laborasse Abrahami posteros significauit. Deinceps, tanquam de vniuerso Israël locutus, DIXI TIBI, addit, PVER MEVS ES. Est enim & ipse primogenitus nuncupatus, neque à Deo, à quo ELECTVS fuerat, derelictus; cum ab eodem audiat: NE TIMEAS, NEQVE ERRES. EGO ENIM SYMDEVS TVVS, QVI CONFORTAVI TE; eo tempore nimirum, quo ipsum, lege proposita, Deum vnum, & Dominum vnum esse, eique soli seruiendum docuit; cum denique vnigeniti DEXTERA deuietarum Gentium hæreditatem adire fecit. Sin autem ad priorem interpretationem respicis: ab ipsa SEMINIS ABRAHÆ mentione, ad Apostolici chori electionem iterum reuertitur; qui PVER MEVS dicat; aut

Math. 10. 28.

Act. 13.

Gen. 15.

M m m

Esa. 41. & 49.

Math. 28.

Psal. 36.

Prov. 17.

Psal. 21.

Luc. 6. & 10.

Gal. 2. 1. Cor. 15.

secundum Symmachi interpretationem SERVVS MEVS, quae ratione & Paulus serui nomine, tanquam praeclarae dignitatis alicuius, gloriatur. Quin & apud prophetam postea, Magnum tibi est vocari seruum meum, inuenias. Et hic praeterea ELECTIONI, SERVI- TVTEM praenonit. ELECTIIONEM verò ad Euangelium Gentibus promul- gandum excitans, NOLI METVERE, inquit; EGO TECVM SVM. Iuxta illud; Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem saeculi. Sed vide, NE ERRES, adiicit, qui tua te vnus virtute tantae promulga- tionis fati esse posse arbitreris. Quid enim me absente, tibi vires aduersus tantas miseras non suppeditante, facturus eras? Ego enim te, ne praenonem agenti quicquam officeret, tanquam praesidio muniebam. Itaque tuos AD- VERSARIOS nihili facias. ERVNT ENIM QVASI NON SINT, qui non ita pridem saeuientes aliquid esse vi- debantur, cum sit eorum finis interitus; iuxta illud; Vidi impium exaltatum ma- xime, & transiui, & ecce non erat. Qui enim altum sapiunt, inquit, grauem & inexpectatam ruinam patiuntur. Et rur- sum; Qui excelsas aedes construit, rui- nam parat. At illud; EGO AVXI- LIATVS SVM TIBI, NE TI- MEAS VERMIS IACOB, non agnoscitur ab interpretibus septuaginta. Deinde VERMIS idem nomine, quod ELECTI antea, significauit, siue quod VERMIS in modum incredulorum vr- bes subingressus, superstitionis errorem funditus ex hominum mentibus extir- parit: siue quod humi serpens ipsa etiam esset Apostolorum praedicatione. Sic igitur & ipse in psalmo loquitur Saluator; Ego sum vermis, & non homo. Quod autem PEREXIGVVM vocat ISRAE- LEM, ad paruam discipulorum nume- rum respexit. Erant enim duodecim; & ab his septuaginta alteri. At Symma- chus NUMERVS ISRAEL, Aquila autem & Theodotio, MORTVI ISRAEL, interpretantur; nihil certe ab Apostoli verbis alieni, qui dicat; Vivo autem non amplius ego; sed viuus in me Christus. Et; Quotidie morior pro- pter gloriam vestram. Caterum, licet

δὲ τὸς λοιπὸς, ΔΟΥΛΕ ἔφ' ὃ καὶ Παῦ- λος μέγα φρονῶν, διδόνων ἑαυτὸν, ὡς ἀπό- πινος ἐκάλεισεν ἀξιώματος. καὶ περιῶν γὰρ ὁ περιφρήτης ἔρπ, Μέγα σοὶ ἔστι τῶ κληθῆ- ναι σε παῖδά μου. καὶ ταῦτα δὲ πάλιν τῆς ΕΚΛΟΓΗΣ ΤΗΝ ΔΟΥΛΕΙΑΝ περι- ἔταξεν. Ὁ δὲ Θεοφύλακτος δὲ τὴν ΕΚΛΟ- ΓΗΝ περιῶν πᾶσι τοῦ εὐαγγελίου κηρύττειν τοῖς ἔθνεσι, ΜΗ ΦΟΒΟΥ ΦΗΣΙ ΜΕΤΑ ΣΟΥ ΓΑΡ ΕΙΜΙ. καὶ τὸ Ἰδὲ ἐγὼ μεθ' ὑ- μῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντε- λείας τῆς αἰῶνος· ἀλλὰ ΜΗ ΔΕ ΠΛΑΝΩ ΦΗΣΙ, νομίσας ἴδια διδάμει περιῶν ποσὸν ἐξαρκεῖν τὸ κήρυγμα. τί γὰρ ἂν ἐπαρξῆς, μὴ παρόντος ἐμοῦ, καὶ περιῶν ταλαιπωρίας χαρτεῖται ἐμβάλλοντος; ἐγὼ σε γὰρ ἐφρού- ρουω, περιῶν; τὸ μὴδὲν ἐμποδῶν σοι γενέσθαι κηρύττειν. ΤΩΝ Ἐν ΑΝΘΙΣΤΑΜΕ- ΝΩΝ μὴδὲνα πεποήσο λόγον. ΕΞΟΝ- ΤΑΙ ΓΑΡ ΕΙΣ ΟΥΔΕΝ, οἱ περιῶν ἰλί- γον ἐν τῷ διάκειν ἔνοι πὶ δίδωτες, ὡς τὸ τέ- λος ἀπάλεια. καὶ τὸ Ἐίδον τ' ἀσέβη Ἐφ- υλούμην, καὶ παρήλθον, καὶ ἰδὲ ὄκλιε. οἱ γὰρ φρονέοντες, φησι, τὰ ἰψήλα δεινῶ καὶ ἀδέκμητον Ἐσπομῆσι (συνεβλήθη) καὶ πάλιν Ὁς ἰψήλον ποιεῖ τ' ἑαυτῶ ὄκλον, ζητεῖ (συν- τεβλήθη) τὸ δὲ, ΕΓΩ ΕΒΟΗΘΗΣΑΣΟΙ, ΜΗ ΦΩΒΟΥ ΣΚΩΛΗΣ ΙΑΚΩΒ, οὐ κείτω περιῶν τοῖς ἐσδομῆσιν. ΣΚΩΛΗ- ΚΑ δὲ περιῶν ἠρέμουν ὃν περιῶν ἐκάλει- λεν ΕΚΛΕΚΤΟΝ, ἀφ' ὃ τὸ ΣΚΩΛΗ- ΚΟΣ δίκλιω τῆς ἀπίστην τὰς πόλεις Ἐσο- δόμην τ' ἀφ' ὃ ἀπὸ πλάτω ἐξ αὐτοῦ βάβης τῆς τ' ἀνθρώπων ἐξαφανίσει ψυχῆς. καὶ ὅτι περιῶν ὑπελὲς καὶ ἰδιωτικὸν τ' ἀποστόλων ὑπάρχει τὸ κήρυγμα. οὐτω γ' οὐ καὶ αὐτὸς ἐν ψαλμῶ φησιν ὁ σωτήρ. Εγὼ δὲ εἰμι σιῶ- ληξ, καὶ ὄκκ' ἀνθρώπος. ΟΛΙΓΟΣ ΤΟΝ δὲ χαλεῖ ΤΟΝ ΙΣΡΑΗΛ ἀφ' ὃ τὸ τ' μαθητῶν εὐαριθμητον. δάδεκα γὰρ ἦσαν. οἱ δὲ μετ' αὐ- τῶς, ἐσδομῆσιν. ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκεν, ΑΡΙΘΜΟΣ ΙΣΡΑΗΛ. ὁ δὲ Ακύλας, ΤΕΘΝΕΩΤΕΣ ΙΣΡΑΗΛ. ὁ δὲ Θεοδο- τίων, ΝΕΚΡΟΙ. τῶ ἀποστόλων συμφωνίας Ζαδ δὲ ὄκκ' ἐγὼ, ζῆθε ἐν ἐμοὶ Χερεῖ; καὶ Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, ἢ τὴν ὑμετέραν καὶ ἡμῶν. ἀλλὰ καὶ περιῶν ΣΚΩΛΗΣ ΩΝ, ΝΕΚΡΟΣ-

si unum

si unum

ΝΕΚΡΟΣΤΕ, ΚΑΙ ΟΛΙΓΟΣ ΤΟΣ ΜΗ ΦΟΒΟΥ ἀφ' ὃ ἐξ ἐμοῦ Συμμα- χίαν, δι' ἧς ΑΛΘΗΣΕΙΣ τ' ἀπίστην ἔθνεσιν τ' ἀσέβειαν, ΟΡΗ ΚΑΙ ΒΟΥΝΟΥΣ λέ- γων τὰς ἀπικειμήτας διδάμεις, ὡς ἐπαρο- μῆσας καὶ τ' γνώσεως τῶ Θεῷ, τ' Ἐσο- βηκότων πνευματικῶν λογισμῶν ΒΟΥΝΩΝ ὡν ἀποστόλων ΕΥΦΡΑΝΘΗΣΗ ΣΥ ΕΝ ΚΥΡΙΩ. Δάδεκα γὰρ τ' ἡμῶν ἐξέστειν πατεῖν ἐπάνω ὄφειν καὶ σκορπίων, καὶ ἔπει- πάσαν τ' δυνάμειν τῶ ἔρροδ. εἴποις δ' ἐν ΟΡΗ καὶ ΒΟΥΝΟΥΣ καὶ τοῖς ἐν δυνά- μεις κοσμικῶς τοῖς ἀποστόλοις ἐπαρξάν- τας. ἀλλὰ καὶ τῶν κηρυττῶν, ΣΥ ΕΥΦΡΑΝΘΗΣΗ ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΓΙΟΙΣ ΙΣΡΑΗΛ, ἐν τρυφῶν ὅτ' ἂν ἴδης πολλῶς γερονότας ΑΓΙΟΥΣ, καὶ ἐν ΥΙΟΙΣ ΙΣ- ΡΑΗΛ τεταγμένους. Οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ισραήλ, ἔτι Ισραήλ. τῶ ἔστων περιῶν τῶ ἀποστόλων τὸ Χαρεῖ καὶ ἐφραῶς μου. ταῦτα περιῶν τ' ἀποστόλων ὁ περιφρήτικὸς λόγος ἐί- πων, ἐξ ἐτέρας ἀρχῆς περιῶν τ' τ' ἔθνεσιν ὅτι- στροφῆς λέγει. ΑΓΑΛΛΙΑΣΟΝΤΑΙ ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ, ΚΑΙ ΟΙ ΕΝ ΔΕΕΙΣ. ὡς ἐ- λισται δὲ τὸ ΑΓΑΛΛΙΑΣΟΝΤΑΙ περιῶν γὰρ τοῖς λοιποῖς εἴρηται. ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ, ΚΑΙ ΟΙ ΕΝ ΔΕΕΙΣ ΖΗΤΗΣΟΥΣΙΝ ΥΔΩΡ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΣΤΑΙ. ἀλλὰ ταῦ- τα πάλαι πεποήθησι. καὶ δὲ, ΟΥΚ ΕΓ- ΚΑΤΑΛΕΙΨΩ ΑΥΤΟΥΣ, ΑΛΛ ἄΝΑΞΩ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΡΕΩΝ ΠΟ- ΤΑΜΟΥΣ, ἢ τὰ ἐξῆς. Αἱ γὰρ πάλαι ψυ- χῆς τῆς τῶ Θεῷ γνώσεως ἐνδεεῖς, ὡς τὴν ΓΛΩΣΣΑΝ αὐτῶν, καὶ τὸν λόγον ΕΞΗ- ΡΑΝΘΑΙ τὸν δὲ αὐτῶς περιφρομῆσιν, ἐκ- νίδα πῦματος ὄκκ' ἐροῖσα ζωτικῶς, αὐται παρ' ἑλπίδας σωτηρίας πίνουσι ἀφ' ὃ τῆς χεί- ριτος νάματα, καὶ τὸ περιφρομῆσιν. Καὶ πίνου- ται ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῶν τῶ σωτηρίας. καὶ μετὶ καὶ ἀπὸ πηγῶν Ισραήλ, καὶ τὸ ἐν ψαλμοῖς. Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τ' Θεὸν κύριον ἐκ πηγῶν Ισραήλ. τῶ δὲ ἔστι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ πηγάζον ἐκ ἐκκλησίας ὕδατα ζωτικῶς, ἐκ τῆς γεωφῆς τῆς τε πα- λῶσας καὶ χηνῆς ἔθνα καὶ ΠΟΤΑΜΟΙ ἄν- θρες ἅγιοι τὴν ἔρημον κατακλύζουσιν ἀπὸ τῶ μεγάλῃ ῥέοντες ποταμοῦ, Οὐ τὸ

VERMIS SIS, inquit, ET MOR- TVVS, ET PERRAVCVS; cessa ta- men auxilio nostro fictus METVERE, qui coadiutus infidelium Gentium impietatem TRITVRATVRVS SIS; MON- TES ET COLLES aduersarias pote- states appellans; tanquam quae aduersus Dei noticiam, spirituum ministerio, qui COLLES nominantur, insurrexerint; quibus pereuntibus TV IN DOMI- NO LÆTABERIS. Dedit enim vo- bis facultatem serpentes & scorpiones conculcandi, & aduersus omnem ho- stium potestatem. Dixers verò MON- TES & COLLES eos etiam, qui munda- nis euecti magistratibus Apostolis in- furgebant. Sed & his etiam sublatis, LÆTABERIS IN SANCTIS IS- RAEL, magnatum demum letitia, & voluptate potitus, cum sanctos euasisse permultos, & in filiorum Israël ordi- nem transfisse intueberis. Neque enim omnes, qui ex Israël sunt, ij sunt Israël. Tale est & Pauli illud; Gaudium & co- rona mea. Atque hæc quidem de Apo- stolis cum propheta dixisset; tanquam facta aliunde principio, de Gentium conuersione sermonem adgreditur, his verbis; EX VLTAVNT PAVPERES ET INOPES. Obelo autem confodit- tur verbum EXVLTAVNT. A cæ- teris enim dicitur, PAVPERES ENIM ET EGENI QVÆRONT AQVAM, ET NON ERIT. Sed ista dudum perpeffi sunt. Nunc autem, NON DERELINQVAM EOS, SED APERIAM IN MONTIBVS FLV- MINA, & quæ deinceps. Animæ enim, quæ ita Dei cognitione destitutæ erant, vt LINGVA ipsa, ipsoque sermone, qui per eam profertur, tanquam vitalis poculi irrigatione carentes, EXARES- CEBENT, eadem, inquam, salutari- bus iam spiritus sancti laticibus fruun- tur. Hinc illud superius, Et bibunt aquam de fontibus Saluatoris. Immo & de fon- tibus Israël, iuxta illud in psalmis, In Ecclesiis benedicite Domino Deo de fontibus Israël. quibus quidem spiritus sanctus innuitur, qui vitales aquas in Ecclesiam ex veteris & recentis scriptu- ræ fontibus effundit, vbi desertam antea viri sancti, FLVVIORVM instar, à magno illo promanantes etiam irrigant, M m m ij

Luc. 10. Mat. 16.

Rom. 9. Philip. 4.

Psal. 12.

Psal. 69.

Psal. 45.

Psal. 64.

Ioa. 4. 7.

Psal. 36.

cuius impetus lætificant ciuitatem Dei: de quo etiam, Fluuus Dei repletus est aquis, scribitur. Videas enim Ecclesiam A Q V I S olim, & Deo, omnique bono D E S T I T V T A M, abundè nunc I R R I G V A M, vegetas animas, & sublimes è terra attollere: non aliter quàm propter aquarum copiam fieri solet in arboribus, quarum hoc loco meminit. De A Q V A ista & Christus ipse hunc in modum loquebatur, Qui biberit aquam ex me, cæteraque deinceps. Et rursus, Qui aquam biberit, quam ego dabo, flumina de ventre eius fluent aquæ viuientis. Hoc autem dicebat de spiritu, quem accepturi erant, qui in ipsum credebant, cuius beneficio vigere, & in altum erigi, nunquamque putrescere, odoris denique suauitatem emittere credentes consueuerunt. Olea igitur, & palma, & vitis in scriptura fructus Ecclesiæ denotant: Hic autem quæ nominantur arbores, eorum, qui in ea proficiunt vbertatem, altitudinem, nouitatem & vigorem demonstrant; quod in D E S E R T O fieri videtur admirabile. Atque inde est, quod M A N V M D O M I N I I S T A E F F E C I S S E subiicit: nempe vt qui in terra radices, id est, caducam & humanam vitam agerent, in cælestia fastigia, spe regni immortalis euecti, ascenderent. Adco fuit illa, quam in Gentibus edidit Dominus, admiratione digna conuersio. Deinde A Q V E D V C T V V M nomine, Ecclesiæ doctores indicauit, qui haustum animo de scriptura diuinitus inspirata Dei verbum in alios transfundunt, vt vitæ quidem instituto odoris bonitatem; mundanarum autem voluptatum fuga, incorruptionem adipisci, firmo denique & stabili in rebus omnibus habitu comparato, radices agere, & ventorum impetus perferre valeant. Confirmat enim iustos Dominus; eumque decet istorum autorem & causam cognoscere, non sponte & fortuito accidere putare. Sunt verò qui tota ista verborum serie Deum I S R A E L I secundum progressionem putent in memoriam reuocare quo loco semper apud se habitus sit; quem orbis vniuerso, veluti accensam D I V I N E C O G N I T I O N I S facem, prælucere voluerit. A B R A H A M V M deinde ab

ὁρμήματα εὐφράνσει τὸ πᾶν τῶ Θεοῦ, δι' ὃν ἔφηται Ὁ ποταμὸς τῆ Θεοῦ ἐπληρώθη ὑδάτων. ἐστὶ γὰρ ἰδῆν τὸ A N Y Δ P O N πάλαι τὸ C κλησίαι τὸ ἔρημον Θεοῦ καὶ πάντος ἀγαθῆ, νῦν δὲ ποσούτων Y Δ A T Ω N ψυχῶν E X O Y Σ A N εὐθαλῆς καὶ ὑπερφυῆς μὲν τῆς γῆς, καὶ τὰ φυτὰ τὰ ἐν ὑδάτων μόνον πλήθει (σωτηρία). τῶν γὰρ μέμνηται. καὶ τῆς καὶ ὁ σωτήρ τῆ Y Δ A T O Σ ἔλεγεν Ὁς δ' ἂν πῖν ἅπαντες ὑδάτος, καὶ τὰ ἔξῃς. καὶ πάλιν Ὁ πῖναι ἅπαντες ὑδάτος, οὐ ἐγὼ δώσω αὐτῶ, ποταμοὶ δὲ τὸ κοιλίας αὐτῶ ρεύσονται ὑδάτος ζῶντος. τῶν δὲ ἔλεγε καὶ τῆ πνεύματος, ὅτι ἡμελλόν λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτὸν, τὸ εὐθαλῆς τε καὶ ὑψηλόν, ἀσπῆτον τε καὶ εὐαδῆς τοῖς πιστεύουσιν χειρὶ ζοῦντος. ἐλπίαι μὲν οὖν, καὶ φοῖνιξ, καὶ ἀμπέλος ἐν τῇ γῆ τῆς γῆς ἑρπυλίας τῆς C κλησίαις σημεῖα. τὰ δὲ νῦν λαμβάνει, τὸ εὐθαλῆς, καὶ τὸ δειρημῶν, νεαρὸν τε, καὶ ἀμῆνον τῶν ἐν αὐτῇ πνευματικῶν τῶν, ὅτι ἐν E P H M Ω γενεῶν τῶν δὲ ζῶντων. διό φησι χεῖρ κυρίου ἐποίησε ταῦτα, ὡς τε τοῖς ὅτι γῆς ἐρριζωμένης, ἐν τῷ ἡμῶν, καὶ ἀνθρωπίνω βίῳ καὶ ἕως ἕως ἀνατρεῖται ἕρρινον, τῆς βασιλείας τῶν ἕρρινον τὰς εὐαγγελίας ἀναρτῶντας ἐλπίδας. οὕτω θαυμαστὴν ὁ Θεὸς ἐν ἔθνεσιν ἐποίησε μεταβολῶν. Y Δ P A Γ Ω Γ O Y Σ δὲ τῶς τῆς C κλησίαις διδασκαλίας C κλάσειν, οἱ καὶ ἀπὸ τῶν πηγῶν τε καὶ ποταμῶν, τῶν τῆς γεωπνεύτου γῆς εἰς νοῦν εἰσοικισαμένοι λόγον, καὶ εἰς ἑτέρας αὐτῶν πνευματικῶν, ὡς ἂν ἐχθρῶν ἀπὸ τῆς πολιτείας, τὸ εὐσομῶν διὰ δὲ τῆς ἀποχῆς τῶν κοσμητικῶν ἡδονῶν, τὸ μὴ φθειρεσθαι ἀπὸ τῆς εὐσταθῆς καὶ βεβαίας ἐν ἀπασιν ἕξως, τὸ ἐρεχθῶσται, καὶ φέρειν τῶν πνευματικῶν τῶν πνευματικῶν. ἔπειθ' εἰζει γὰρ τοῖς δικαίους ὁ κύριος, καὶ δειτῶν τὸν ἀπῆτον ἡγεῖσται, καὶ μὴ ταῦτα νομῶν αὐτόματα. Τινὲς δὲ καὶ τῆς πάσης ἐφασαν ῥήσεως, ὡς ἔπομμυνησί Θεός τ' ἔστι πνευματικῶν I S P A H A οἷον αἰετὸς αὐτῶν τῶν χέσιν C κτήσεται, τὸ τὸν ἀνάγει τὸ παντὶ κόσμῳ καὶ ἀπὸ δάδα Θ E O Γ N Ω Σ I A Σ Ἀ B P A A M μὲν καλέσας ἀπ' αὐ-

HEB PAI 21

ἀπ' ἀκροῦ τῆς γῆς. ἐξ Αἰγύπτου δὲ τῶν ἐπὶ τῆς ἐξελόμυρος A K P O Y, καὶ ἐν τῷ Π A Σ I Λ O γισάμυρος. ποσούτων οὐκ ἔστι γῆς ἐν πείρα. θαυμαστὴν, γάρρει· καὶ πολλὰ σε ἔθνη καὶ κλησῶν, μὴ Π A A N Ω. ἐγὼ γὰρ ὁ τῶς σοῖς ἐρρῶς μετελθῶν, καὶ ἕτεροι φανείεν, εἰς οὐδὲν λογισθῶσται. ἀλλ' ἴσως Δ E I A I A Σ τῶν οὐκ ὀλιγότητα βλέπων καὶ τῶν κλησῶν τὸ πᾶν. ἀλλὰ τὸ ἐμὲ σκόπει B O H Θ E I A N, δι' ἧς κατὰ κόλατε τοῖς καὶ ἕμῃς ἐπαρθέντας, ὡς O P E C I καὶ B O Y N O I Σ ἀπειθήσονται. ὅτι ὅτι τῶν ῥῥε χιλιάδων τῶν A σσυρίων ἐγένετο, μὴ δὲ πολέμῳ C κτητος I σραήλ. τὰ δὲ τοῖς ἐρρῶς αὐτῶν κατὰ ληλόμυρα παθῆθαι θηλοῖ τὸ, Z H T H Σ O Y Σ I N Y Δ O P, καὶ O Y X E Y P H Σ O Y Σ I. τὰ δὲ καὶ τῶν Π O T A M Ω N καὶ ὅτι τῆς ἰσραήλ γῆς ἐρρῶν φασι, ὡς καὶ πῆρας ἀκροτόμυρος C κτηνῶν καὶ ὑδάτων. καὶ αὐτῶς Π O T A M O Y Σ C κλησῶν, ὡς τὸν Ιορδάνην τῶ λαοῦ Διφραμῶντος. ὁ καὶ ἡ γάλασσα παθῶσται, καὶ ἀναίρειν αὐτῶ τῶν Αἰγυπτιῶν ἐχετο. οἱ καὶ ἐξελόμυρος, ὅτι εἰς ἀμφὶ τῆς γάλασσος τὸ μέρι, ἀλλ' ἔθθα ἰὼ Ισραήλ. ὡς ἂν ὀρῶντες θαρρῶσται λέγοντες. οὗτος μου Θεός ὁ κατῆρον ἀπιεύόμενος.

extremis terræ finibus euocauit; Ægypto denique, altero terræ E X T R E M O, eripuerit, & F I L I O R V M loco habuerit. Confide igitur, inquit, qui tot admirabilia expertus sis; neque E R R E S, quantumuis te circum Gentes permultæ ambiant. Ego enim postquam de tuis hostibus supplicium sumptero, quantumuis prodeant alij, in nihilum tamen reputabuntur. Sed forsitan ideo M E T V I S, quod tuorum paucitatem; eorum contra, qui te ambiunt, ingentem multitudinem intueris. Verum ad meum respice A V X I L I V M; quo adiutus, insurgentes in te hostes M O N T I B V S ipsiis & C O L L I B V S comparatos confeceris. Sicut in C L X X X V. Assyriorum milibus patuit, qui te ne adoriente quidem, mea vnus opera ceciderunt. Ostendit porro quæ damna hostes ipsos inuasuri sint; cum Q V E S I T V R O S quidem A Q V A M, sed N O N R E P E R T V R O S adiunxit. At quod de F L V M I N I B V S dixit, ita factum esse, aiunt, historix illæ testantur, quæ de præruptis petris aquas emanasse narrant: vt & F L V V I O S defecisse; cum à populo Iordanes ipse traiectus est. Idem præterea & mare passum esse; cum rursus ad delendos Ægyptios effusum est, qui non utroque maris littore, sed ea tantum parte, in qua tum versabantur Israëlitz, ebullierunt; quod rem contemplati confiderent, eumque iam Deum suum esse, cui fidem prius denegarant, profiterentur.

Esai. 37.

Exod. 14.

ΠΙΠΙ

Εγγίζει ἡ κρίσις ὑμῶν λέγει κύριος ὁ Θεός. ἡγγίζαν αἱ βελαὶ ὑμῶν, λέγει ὁ βασιλεὺς Ιακώβ. ἐγγισάτωσαν καὶ ἀναγγελάτωσαν ὑμῖν ἀσμελήσεται, ἢ τὰ κατῆρον τῶν ἡν εἶπατε, καὶ ὅτι σήμερον τὸν νῦν, καὶ γνωσόμεθα, τί τὰ ἔσχατα, καὶ τὰ ἐπερχόμενα. εἶπατε ὑμῖν. ἀναγγείλατε ὑμῖν τὰ ἐπερχόμενα ἐπ' ἔσχατου, καὶ γνωσόμεθα, ὅτι Θεοὶ ἐστέ. εὐποιήσατε, καὶ κακώσατε, καὶ θαυμασόμεθα, καὶ ὀψόμεθα ἅμα, ὅτι πᾶθεν ἐστέ ὑμεῖς, καὶ πᾶθεν ἡ ἐργασία ἡμῶν. ἐκ γῆς βδέλυγμα ἐξελέξατο ὑμᾶς. ἐγὼ δὲ ἡγεῖρα τὸν Σπὸ βορρᾶ, καὶ τῶν ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν. κληθῆσονται τῶ ὀνοματί μου. ἐρχέσθωσαν ἄρχοντες, καὶ ὡς πηλὸς κεραμῆας, καὶ ὡς κεραμεὺς καταπατῶν τὸν πηλόν;

ΟΙ Γ. ΗΜΙΝ. ΕΤΑ ΗΡΤΑ Θ.ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ.

ἔγω καταπατήσεσθε. τίς γὰρ ἀναγγελεῖ τὰ ἐξ ἀρχῆς, ἵνα γινώσκῃ, καὶ τὰ ἔμπροσθεν, καὶ ἐρῶ μὲν ὅτι ἀληθὴ ἐστίν· οὐκ ἔστιν ὁ παρελέγων, οὐ δὲ ὁ ἀκούων ὑμῶν τὰς λόγους. ἀρχὴν Σιών δώσω, καὶ Ἱερουσαλήμ ὡρακαλέσω εἰς ὁδόν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἐθνῶν, ἰδὲ εἰσὶν. καὶ ἀπὸ τῶν εἰδώλων αὐτῶν, ὅσα ἦν ὁ ἀναγγέλλων. καὶ εἰάν ἐρωτήσω αὐτὰς πῶθεν ἐσέ, οὐ μὴ ἀποκριθῶσί μοι. εἰσὶ γὰρ οἱ ποιῶντες ὑμᾶς, καὶ μάτην οἱ πλανῶντες ὑμᾶς.

Ο. ΙΑΟΥ ΠΑΝΤΕΣ ΑΥΤΟΙ ΛΑΙΚΟΙ ΟΥ ΑΝ ΤΑ ΕΡΓΑ ΑΥΤΩΝ ΑΝΗΜΟΣ ΚΑΙ ΚΕΝΟΝ ΤΟ ΧΑΡΗΜΑ ΑΥΤΩΝ. ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΝΑΤΑΙΟΤΗΣ ΟΙ ΗΑΑΣ ΣΟΝΤΕΣ ΥΜΑΣ.

Appropinquat iudicium vestrum, dicit Dominus Deus. appropinquarunt consilia vestra, dicit rex Iacob. Appropinquant, & annunciant vobis quæ ventura sunt, aut priora quæ erant, dicite, & mentem aduertemus, & cognoscemus quæ vltima, & quæ ventura. Dicite nobis, renunciate nobis quæ ventura in nouissimo, & sciemus quia Dij estis. Bene facite & male; & mirabimur, & videbimus simul vnde estis vos, & opus vestrum. De terra abominatio elegit vos. Ego verò excitavi eum, qui ab Aquilone est, & qui ab ortu solis. Vocabuntur nomine meo. Veniant principes, & tanquam lutum figuli, & tanquam figulus conculcans lutum, sic conculcabimini. Quis enim annunciabit vobis ea, quæ sunt à principio, vt cognoscamus & ea, quæ futura sunt, & dicamus vera esse? Non est qui prædicat, neque qui audiat sermones vestros. Principatum Sioni dabo, & Hierusalem consolabor in via. Agentibus enim ecce nullus est, & de simulachris eorum non erat qui annunciarct. & si interrogauero eos, vnde estis? non respondebunt mihi. Sunt enim qui faciunt vos, & qui frustra seducunt vos.

Post absolutum de regione sermonem quæ deserta olim, iam melior euaserat; ad alium eorum nunc transit ordinem, qui idolorum errore nondum posito, ista manu Domini facta esse ignorabat. Vna igitur vobis, inquit, superest condemnatio, qui ad tantam gratiam obstupescatis. Atque hinc est, quod APPROPINQVAVNT CONSILIA VESTRA subiungit; pro quibus APPROPINQVATE FORTIA VESTRA Symmachus; FIRMAMENTA Theodotio; FVLCI-MENTA Aquilas transtulerunt: quasi Deos in medium proferre iubcant. Sic interpretati sunt

Εἰπὼν τῆς ἐρήμου πλὴν ὅτι τὸ κρεῖττον μεταβολῶν, ἐφ' ἕτερον μεταβάλλει τὰ γὰρ, ὁ τῆς εἰδώλων ἐγκλιτέμενε πλάτη, μὴ ἔπισησεν ὅτι χεῖρ κυρίου ἐποίησεν ταῦτα. ἐδὲν οὐκ ὑμῶν ἢ κατὰ κρισις λέγεται, τῆς ποσούτης ἀνομοσθησίας χεῖρατος διὸ ἔπιλέγει. ΗΓΓΙΣΑΝ ΑΙ ΒΟΥΛΑΙ ΥΜΩΝ. ἀνθ' οὗ Σύμμαχος. ΕΓΓΙΣΑΤΕ Φησὶ τὰ ἰσχυρά υμῶν. ὁ δὲ Θεοδοτίων. ΤΑ ΚΡΑΤΑΙΩΜΑΤΑ. ὁ δὲ Ακύλας. ἸΟΣΤΕΩΣΕΙΣ. τῶν ἐστὶ στήθεσσι χεῖρας. τοῖς Θεοῖς ὑμῶν εἰς τὸ μέσον ἀγάγετε. οὐτως ἐρμήνευσαν

* * * * *

Ἐκλέκτός μου, ἠντιλήψομαι αὐτοῦ. Ἰσραὴλ ὁ ἐκλέκτός μου, ὡρασεδέξατο αὐτὸν ἢ ψυχὴ μου. ἔδωκα τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν. κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἐξοίσει. οὐ κεραζέται, οὐ δὲ ἀνήσει, οὐ δὲ ἀκουσθήσεται ἔξω ἢ φωνὴ αὐτοῦ. κάλαμον ἠντιθελασμήθον οὐ συντρίψει. καὶ λίνον καπνίζόμενον οὐ σβέσει. ἀλλὰ εἰς ἀληθῆ ἐξοίσει κρίσιν. ἀναλάμψει, καὶ οὐ θραυσθήσεται, ἕως ἂν θῆσει ἐπὶ τῆς γῆς κρίσιν, καὶ ἐπὶ τῶν ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλποδοσιν. οὕτω λέγει ὁ κύριος ὁ Θεὸς, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν, καὶ πῆξας αὐτόν, ὁ σφραγίσας τὴν γῆν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ διδὼς πνοὴν τῶν λαῶν ἐπ' αὐτῆς, καὶ πνεῦμα τοῖς πατοδοσιν αὐτήν. ἐγὼ ὁ κύριος ὁ Θεὸς ἐκάλεσά σε ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ κρατήσω τῆς χειρὸς σου, καὶ ἐνυσχύσω σε, καὶ ἔδωκά σε εἰς διαθήκην γένους μου, εἰς φῶς ἐθνῶν, ἀνοῖξα ὀφθαλμοὺς τυφλῶν, ἐξαγαγὼν ἐκ δεσμῶν δεδεμμένους, καὶ ἐξ οἴκου φυλακῆς, καθημμένους ἐν σκότει. ἐγὼ ὁ κύριος ὁ Θεός. τοῦτο μου ἔστι τὸ ὄνομα. τὴν δόξαν μου ἐτέρω οὐ δώσω, οὐ δὲ τὰς ἀρετάς μου τοῖς γλυπτοῖς. τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἰδοὺ ἦκαν, καὶ κενὰ ἀ ἐγὼ ἀναγγελοῦ, καὶ πῶ τοῦ ἀνατεῖλα ἐδηλώθη ὑμῖν.

Ο. ΙΑΟΥ Ο ΠΑΙΣ ΜΟΥ ΑΝΤΙΑΝΕΤΑΙ ΑΥΤΟ Ο ΕΚΛΕΚΤΟΣ ΜΟΥ ΟΝ ΗΤΑΟΚΗ-ΣΕΝ Η ΨΥΧΗ ΜΟΥ. ΕΝ ΤΩ ΕΡΡΑΙΚΩ ΟΥΤΕ ΤΟ ΙΑΚΩΒ ΟΝΟΜΑ, ΟΥΤΕ ΙΣΡΑΗΛ ΦΕΡΕΤΑΙ.

A. S. O. ANATHEON.

A. ΚΑΙ ΚΑΙΝΑΣ ΕΓΩ ΑΝΑΓΓΕΛΩ. Ο. ΚΑΙΝΑ ΔΕ ΑΝΑΓΓΕΛΩΝ. Ε. ΚΑΙ ΚΑΙΝΑ ΙΑΟΥ ΑΝΑΓΓΕΛΩ. ΟΙ Γ. ΑΝΑΓΓΕΛΩΙ. Ο. ΒΑΣΤΗΘΕΛ. Α. ΑΝΑΘΗΝΑΙ.

Iacob puer meus; suscipiam eum, Israel electus meus, suscipit eum anima mea. Dedi spiritum meum super eum. Iudicium gentibus educet. non clamabit, neque dimittet, neque audietur foris vox eius, calamum confractum non conteret, & linum fumigans non extinguet; sed in veritate educet iudicium. Resplendet, & non conteretur, donec ponat in terra iudicium; & in nomine eius gentes sperabunt. Sic dicit Dominus Deus, qui fecit caelum, & fixit eum, qui firmavit terram, & quæ in ipsa, qui dedit flatum populo, qui in ea est, & spiritum calcantibus eam. Ego Dominus Deus vocavi te in iustitia, & apprehendam manum tuam, & corroborabo te, & dedi te in testamentum generis mei, in lucem gentium, vt aperires oculos caecorum, & educeres vinc-tos de vinculis, & de domo custodiae sedentes in tenebris. Ego Dominus Deus, hoc meum nomen est. Gloriam meam alteri non dabo, neque virtutes meas sculptilibus. Quæ à principio, ecce venerunt, & noua sunt, quæ ego annuntiabo, & antequam orientur, indicata sunt vobis.

Capit. 42.

* * * * * pronunciauit
 dicens; Imperium Sioni dabo. Deinde
 quodnam illud esset, aperte intulit. Di-
 citur enim ad Ecclesiae imperium datus,
 quatenus homo factus summam in om-
 nes potestatem obtinuit. Itaque & IACOB
 ipsum, tanquam qui de sanguine
 ISRAEL secundum carnem natus esset,
 appellauit. Deinde SVSCRIPAM
 EVM adiecit. Simul enim cum eo
 pater operabatur; tanquam propria vir-
 tute & potentia res magnas patriaret. Est
 verò etiam ELECTVS, tanquam qui
 formae pulchritudine mortales omnes
 exuperaret; & ACCERTVS, tanquam
 qui diligeretur. Placuit enim patri, qui
 de eo in hunc modum locutus esse legi-
 tur; Hic est filius meus dilectus, in quo
 complacui. Vndus autem, secundum
 humanitatem, Spiritus sancti etiam par-
 ticeps esse dicitur; quoniam & SPIRITVM
 LARGIRI, cum creata sanctifi-
 ficat, dicatur. In enim, cum tin-
 gereur, ait, SPIRITVS illapsus est.
 Vndus est verò ut iusto IVDICIO gen-
 tes in libertatem assereret: quod ab eo
 factum est, cum contumeliosum & frau-
 dulentum Satanam cõdemnauit his ver-
 bis; Nunc iudicium est huius mundi.
 Nunc princeps huius mundi eijcietur for-
 as. Et ego, si exaltatus fuero à terra,
 omnes traham ad me. Deinde, quoniam
 placidè & mansuetè vitam istam exegit,
 magna modestia ne ipsi quidem, quos sa-
 nauerat, se ipse palam facere permittès,
 NON DIMITTET, ait; NEQVE
 AVDIETVR VOX EIVS. Nullibi
 enim extra Iudaeam & Galilaeam egit;
 sed ad Tyri vsque, & Sidonis, necnon
 Caesarea, quae Philippi dicitur, confi-
 nia tantum, praetermissis alienigenarum
 urbibus, progressus est. Adeo autem,
 inquit, nullo strepitu pertransibit, ut in-
 firmus maximè, & ob id CONTRITO
 CALAMO comparatus, dolore villo non
 afficiatur; immo ne LINVM quidem
 FVMIGANS, id est comburens, EX-
 TINGVATVR; quod alij EVANDVM
 reddiderunt. Aiunt verò per
 FVMIGANS LINVM eum demon-
 strari, qui mente carnis suae temere in-
 tumescat. Non enim aut humilem læ-
 fit, aut superbum vltuse est, qui in om-
 nes mansuetus & humilis corde fuit.

Matth. 3. 17.

Ioan. 12.

Matth. 15.

* * * * * προεπηγγέλτα λέγων· Ἀρ-
 χὲν Σιών δώσω. καὶ ποία τις αὐτῆ, σαφὲς
 ἐπενήνοχεν. λέγεται γὰρ ὅτι τὸ Ἐκκλησίαν
 εἰς ἀρχὴν δέδοται, καὶ θὸ γέροντι ἀθροῦς,
 τὸ χτὶ πάντων κράτος λαχόν. διὸ καὶ ΙΑ-
 ΚΩΒ αὐτὸν, ὡς ἐξ ἁίματος ΙΣΡΑΗΛ τὸ
 χτὶ σάρκα γεγονότα καλεῖ. ΑΝΤΙΑΝ-
 ΨΟΜΑΙ δὲ φησιν ΑΥΤΟΥ. (ὡς ἡμεῖς ζῆτο
 γὰρ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ δυνάμεως ἰδίας
 μεγαλουργῶν. ἐστὶ δὲ καὶ ΑΠΟΛΕΚΤΟΣ,
 ὅτι καὶ ὁμοῦς καλεῖται ὡς τὸς ἴσους τῶν
 ἀθροῦν. καὶ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΣ, ὡς ἡγα-
 πημένος. εὐδόκησε γὰρ ὁ πατὴρ ἐν αὐτῷ λέ-
 γων· Οὗτος ὅστις ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν
 ᾧ εὐδόκησα. ἤρξατο δὲ, χτὶ τὸ ἀθροῦν
 μετεχρησάμεν τῷ ἀγίῳ πνεύματι λέγεται,
 καὶ τοῖς τὸ ΠΝΕΥΜΑ ΔΙΔΟΥΣ, καὶ ἀγά-
 ζων τὴν κτίσιν. βαπτισθέντι γὰρ τὸ ΠΝΕΥ-
 ΜΑ φησιν ἐπεφοίτησεν. ἤρξατο δὲ ΚΡΙ-
 ΣΙΝ ἐξοίσει τοῖς ἔθνεσιν, ὅθεν διχασμοκρί-
 σίαν. δεδιχάσθη γὰρ αὐτὰ κατὰ κράτος τὸν
 παλαιὸν Ἰσραὴλ, λέγων· Νῦν κρι-
 σίς ὅθεν τῶ κόσμῳ τῆς. νῦν ὁ ἀρχὸν τῶ κόσ-
 μου τῆς Ἐκκλησίας ἔστω. καὶ ἔστω ἐν ὑ-
 ψιστοῦ ἐν γῆς, πάντας ἐκλύσει τὰς ἐμαυ-
 τόν. εἴπα, ἐπειδή τῶ ἡ σὺν καὶ τῶ ἁγίῳ τὸν
 ἀθροῦν διώδουσε βίον, ἐν ὑψιστοῦ πολλῇ
 μὴδὲ τοῖς θεοπροφητοῖς φανερῶν ὅτι τῆς
 πῶν αὐτῶν, ΟΥΚ ΑΝΗΣΕΙ φησιν, ΟΥ ΔΕ
 ΑΚΟΥΣΘΗΣΕΤΑΙ ΕΞΩ Η ΦΩΝΗ
 ΑΥΤΟΥ. ἐδάμασ γὰρ ἔξω τῆ Ἰσραήλ καὶ
 Γαλιλαίας διέτριψεν. ἦλθε δὲ καὶ μέλει τῶ
 ὄρειαν Τύρος καὶ Σιδωνος, καὶ τῶ Φιλίππων Καί-
 σαρείας. ἀλλ' οὐκ αὐτῶν ἔπεσεν τῶ ἀλλοφύ-
 λων πόλει. ἔπα δὲ φησιν ἀποφῆνι διελεύ-
 σεται, ὡς μὴδὲ λυπῆται τὸν ἀδελφόν, καὶ
 ἀπὸ τούτου ΚΑΛΑΜΟΝ καὶ τούτου ΤΕ-
 ΘΛΑΣΜΕΝΩ παρεκκρίνομαι. ἀλλ' οὐ
 δὲ ΑΙΝΟΝ ΚΑΤΑΣΒΕΣΣΕΙ ΚΑΠΝΙ-
 ΖΟΜΕΝΟΝ. τούτου γὰρ τὸ ΤΥΦΟ-
 ΜΕΝΟΝ, ὅθεν ἁμαυρον ἔξεδωκεν οἱ λοι-
 ποῖ. δηλοῦν δὲ τὸ ΑΙΝΟΝ φασὶ τὸ
 ΤΥΦΟΜΕΝΟΝ, τὸν ἐν ἡ φησὶν ἁμαυρον ὑ-
 πὸ τὸν πόδ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. οὐ ταπει-
 νὸν γὰρ ἐλύπησεν. ἐ μετῆλθεν ἁμαυρον,
 τῶς πάντας ἐν τῶ ἁγίῳ, καὶ ταπεινὸς τῆ καρ-
 δια.

47

48

δια. Τινὲς δὲ ΑΙΝΟΝ ΤΥΦΟΜΕΝΟΝ,
 τὸν γίνον ἁμαυρον ἀθροῦν, τὸν ἀρετῆς ἢ θεο-
 σεβείας ἀποβῆρα βραχυῶ ἀφασόζοντα. τῶ
 τὸν γὰρ ὡς καλεῖται, ἐν ἐα χροῖν εἰς ἀπί-
 γνωσιν, τῶς ἐδομηκοντοῖς ἐπὶ ἀ μετανοίας
 τομωτῶν. (ὡς παρρησία δὲ πᾶσι τὰ ὡς
 τῆς τῶ Θεῷ διετέλετο ΚΡΙΣΕΩΣ. καὶ οὐ
 ὡς ἄλλον ἐπαύσατο, ἢ φησὶς δὲ κλυ ΕΚ-
 ΛΑΜΨΑΙ ἀπὸ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως,
 ἡ ἀνιπτόμενος φησὶν· ΑΝΑΛΑΜΨΕΙ,
 ΚΑΙ ΟΥΘΡΑΥΣΘΗΣΕΤΑΙ. ΘΡΑΥ-
 ΣΑΙ μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ ΑΠΟΣΒΕΣΑΙ
 πετέρεται οἱ τῶ ἁνατον αὐτοῦ κατὰ σενά-
 σαντες. θανάτω γὰρ ἀθροῦν ΘΡΑΥΟΝ-
 ΤΑΙ. μῶνος δὲ Χειρὸς θανάτου κρείττων ἐγέ-
 γετο. ΕΛΑΜΨΑΣ δὲ οὐκ ἐπαύσατο,
 ΕΩΣ ΘΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΚΡΙΣΙΝ.
 τῶ τῶ ἐστὶ, ὡς ἐν ἐπὶ ΓΗΣ ἀπὸ τῶ ἀσά-
 τῶ τῶ τῶ Ἐκκλησίας διοίκησιν τε καὶ ΚΡΙ-
 ΣΙΝ, ἡ τῶ αὐτῶ παρῆδωκε μαθητῶς.
 ΚΡΙΣΙΝ γὰρ εἰπεν ἐν τῶ τῶ τῶ νόμῳ,
 καλεῖν, ὡς εἴρηται ὡς τῶ Ἰσραήλ, ὅτι
 οὐκ εἶδον αὐτῶ διχασμῶματα καὶ κρίσιν. καὶ
 πάλιν· Κρίσιν καὶ διχασμῶματα ἐν Ἰακώβ τὸ
 ἐποίνῃς, καὶ φασὶ τινες, ὡς τὸν νόμον ἐν
 σαίς ὄντα καὶ τύποις, εἰς ἀλήθειαν ἐξοί-
 σῃ, ἀπὸ τῶ εὐαγγελικῶν θεασισμῶτων. τὸ
 δὲ, ΕΩΣ, * καμὸς ὡς θεσμίαν δηλοῖ, μεθ'
 ἡ ΘΡΑΥΣΘΗΣΕΤΑΙ, ἀλλ' ὅτι κρατή-
 σῃ ποσῶν; ὡς τε καὶ ΕΝ ΠΑΣΗ ΤΗ
 ΓΗ ΘΕΙΝΑΙ ΤΗΝ ΚΡΙΣΙΝ. καὶ τὸ·
 Κάθε ἐκ δεξιῶν μου, ἔως ἐν ἡίσο τοῖς
 ἐξ ἁρῶς σου ἁποπόδιον τῶ ποδῶν σου. καὶ
 τὸ· Ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν ἐμὲ, ἔως τῆς (ὡς
 τελέας τῶ ἀνάγῳ. οὕτω καὶ νῦν τῶ αὐτοῦ
 θεασισμῶτων τὸ ἀρετῶς δηλοῖ καὶ ἀσά-
 λευτον. γέροντι γὰρ· Ἡ διχασμοσύνη σε, δι-
 χασμοῦν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ νόμος σου ἀλή-
 θεια. ΗΑΠΙΣΕΝ γὰρ μὲν ΤΑ ΕΘΝΗ
 ΕΠΙ ΤΩ ΟΝΟΜΑΤΙ ΑΥΤΟΥ, Θεὸν εἶ-
 γαι μαθόντα, εἰ καὶ πέριπεν ἐν σαρκί. καὶ
 καὶ τὸν Δαβὶδ· Ἐν τῶ ὀνόματι αὐτῶ ἀγαλ-
 λίσονται ὅλοι τῶ ἡμέρας. κεκληρίμεθα
 γὰρ Χειρῶν, καὶ ἐπ' αὐτῶ πᾶσαν ἔργον
 τῶ ἐλπῶτα. τὸ Ἐβραϊκῶν δὲ, καὶ οἱ λοιποῖ,
 ἀπὸ τῶ ΕΘΝΗ ΝΗΣΟΙ φασὶν.

Non desunt, qui LINI FVMIGAN-
 TIS appellatione, terrenum hominem
 velint significari, qui virtutis adhuc aut
 pietatis scintillam exiguam sibi reliquam
 fecit. Hunc enim consolatus spem ab-
 iccere non finit, qui volentem septuagies
 septies ad poenitentiam admittendum
 edixit; quique magna dicendi libertate
 de IVDICIO Dei apud omnes dispu-
 tavit; neque prius destitit, donec lucis
 instar, per resurrectionem ex mortuis
 SPLENDVERIT; quam ut innueret,
 RESPONDEBIT, ET NON CON-
 TERETVR adiunxit. Ipsum enim
 CONTERERE, & EXTINGVERE
 (morte enim homines CONTERVN-
 TVR) qui necis eius autores fuerunt,
 conati sunt: Sed vnus Christus morte
 superior euasit. Immo SPLENDERE
 non desit, DONEC IVDICIUM
 SVPER TERRAM PONERET; id
 est, Ecclesiae in TERRA administra-
 tionem & IVDICIUM, quod suis dis-
 cipulis commisit, ordinaret. Videtur
 enim in istis IVDICII nomine legem
 significare, vt de Israele dictum est, eum
 ibi iustificationes & iudicium esse voluisse.
 Et rursus; Iudicium & iustitiam in
 Iacob effecisse. Aiunt deinde nonnulli
 legem in vmbri & typis delitescentem,
 decretis Euangelicis in lucem esse edu-
 cturum. Neque verò particula DONEC
 p̄sc̄initum temporis terminum aliquem
 quo elapso CONTERENDVS SIT, in-
 dicat, sed tantum effecturum, vt IN
 TOTO ORBE IVDICIUM EIVS
 STATVATVR: iuxta illud; Sede à
 dextris meis, donec ponam inimicos
 tuos scabellum pedum tuorum. Et illud;
 Ecce ego vobiscum sum donec saeculi
 fiat consummatio. Sic & nunc decre-
 torum fuorum certam & immutabilem
 constantiam demonstrat. Scribitur enim,
 Iustitia tua, iustitia in aeternum, & lex
 tua veritas. SPERARVNT verò ET
 GENTES IN NOMINE EIVS,
 postquam Deum esse didicerunt. etiam
 si in carne apparuerit. Quin & secun-
 dum Dauidem; In nomine ipsius exul-
 tabunt tota die. Ab eo enim christiani
 nuncupamur, & in eo spes nostras om-
 nes collocatas habemus. Ceterum quo
 loco GENTES habemus, Hebraeos
 ipsos, caeterosque interpretes, IN SVLAE
 Nnn

Matth. 18.

psal. 98.

psal. 109.

psal. 118.

psal. 88.

1. Cor. 8.

demonstrare. Beato siquidem autore Apostolo, etiam si multi quidem sint Dei, & Domini, siue in caelo, siue in terra, nobis tamen vnus est Deus pater, ex quo omnia: & vnus Dominus Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum. Neque enim alius est praeter ipsum, etiam si proprio personae discrimine separetur. Cum autem VIRTUTES suas, siue LAVDEM (vt Aquilas & Theodotio nominibus quidem diuersis, sed idem significantibus, interpretantur) SCVLPTILIBVS minime se DATVRVM dicit; nihil eorum, quae ante coluerunt, Deum credere, neque LAVDEM impiam offerre debere gentes admonet. Solus enim patris sine controuersia VIRTUTES habet secundum diuinitatem quidem; iam autem & secundum dispensationem. Placuit siquidem, vt in ipso omnis plenitudo diuinitatis corporaliter inhabitaret. Post haec colligit; QVAE A PRINCIPIO, ECCE VENERVNT. Verum quoloco, ANTEQVAM ANNVTIENTVR, IVDICATA SVNT VOBIS, legimus; ita Symmachus; ANTEQVAM ANNVTIENTVR, EA AVDITA FACIAM VOBIS. Vt enim prima, ait, te ipsa impleta sunt: (Abrahamo siquidem quod ei per me de femine eius; quod per Moysen denique, reliquosque prophetas, promissum pronuntiatumque est, ficta esse non ambigitis. Sic & quae nunc ipse NOVA vobis omnibus affero; PRIVS QVAM ANNVTIENTVR, & in apertum veniant; audita vobis per ipsam prophetiam esse volui: quae deinceps adijciuntur. At sermone, qui de Salvatore est, diffidere non concedit, aiunt nonnulli. Verum qualia tandem NOVA ista, addunt? Ea nimirum, quae Dominus noster Iesus Christus NOBIS ANNVCIAVIT; vitam futuri saeculi, & quaecunq; sanctis ipsis existunt pro dignitate recon-

Coll. 2.

Gen. 15. 22.

Υμνήσατε τῷ κυρίῳ ὕμνον καινόν. ἢ ἀρχὴ αὐτοῦ, δοξάζετε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀπ' ἀκροῦ τῆς γῆς οἱ καταβαίνοντες εἰς τὴν θάλασσαν, πλέοντες αὐτὴν, καὶ νῆσοι, καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτάς. εὐφράνθητι ἔρημος, καὶ αἱ κόμαι αὐτῆς. ἐπαύλεις,

καινός. καὶ γὰρ τὸν γαῖον Σπόστολον, καὶ εἰ πολλοὶ πνευ εἰεν θεοὶ, καὶ κύριοι, ἐν τε οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλ' ἡμῖν εἰς Θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ ἧς τὰ πάντα, καὶ εἰς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' ἧς τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. ὃ γὰρ ἕτερος παρ' αὐτῶν, καὶ εἰς ἑσώτασιν ἰδιωτῶν ἀφορίζεται. λέγων δὲ ἐδὲ τὰς ἀρετὰς μετὰ τῶν τοιῶντα γλυπτοῖς· ἢ τῶν ὑμνησῶν, καὶ τὸν ἀκύλιαν· ἢ τὸν ἐπαῖνον, καὶ Σύμμαχον, τὰ ἔθνη παρεδούει μὴδὲν τῆς πάλαι στασιασμάτων ἠγεῖσθαι Θεόν, μὴδὲ παρεσφύρειν αἰνεῖσιν ἀσέβῳ. μόνος γὰρ ἔχει τὰς τῶν πατέρων ἀρετὰς, ὁμολογούμενος μετὰ τῶν θεότητων. ἡ δὲ καὶ καὶ τῶν οἰκονομῶν. Ἐν αὐτῶ γὰρ εὐδόκησε πᾶν τὸ πλήρημα τῆς θεότητος καὶ τοικῶν σαματικῶν. τῶν τοῖς ἐπιλέγει τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἰαοῦ ἠκαστῶν. ἀπὸ δὲ ἧς, προ τοῦ ἀναγγεῖλαι αἰετὰ ἀκούστα ποιῆσθαι ὑμῖν. ὡσπερ γὰρ τὰ παρὰ φωνῶν, ἐπιπληρώθη δι' ἔργων (καθὰ γὰρ ἀρετῶν ἐπιπληρώθη δι' ἔργων (καθὰ γὰρ ἀρετῶν ἐπιπληρώθη δι' ἔργων) οὕτως καὶ τῆς ἀρετῆς ἀρετῶν) οὕτως καὶ τῶν εὐαγγελίζομαι τοῖς πᾶσι καινὰ. καὶ πρὶν ἀναγγεῖλαι, καὶ παρὰ τὸ φανερόν ἐλθεῖν, ἀκούσα ὑμῶν ἀπὸ τῆς παρούσης παρεσφύειας ἐποίησα, ἀπὸ ἕξῃς ἐπιπληρώθη. τὸν δὲ παρὰ τῶν σωτήρος ἀπιστεῖσθαι, φασίπνευ, λόγον οὐ συγχωρεῖ. ποῖα δὲ φασί, τὰ καινὰ; ἀπὸ ἐπιπληρώθη τὰ εἰς ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός, τῶν εἰς ἀνάστασιν τὸν μέλλοντα ζῶν, καὶ ὅσα παρὰ ἀξίαν τοῖς ἀγαθοῖς ἀποκρίεται.

ΠΙΠΙ

ΠΙΠΙ

ἐπαύλεις, καὶ οἱ κατοικοῦντες Κηδάρ. εὐφρανήσονται αὐτοὶ κατοικοῦντες πέτραν. ἀπ' ἀκροῦ τῶν ὄρεων βοήσουσα. δώσουσι τῷ Θεῷ δοξάν, τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ ἐν ταῖς νήσοις καὶ παγέλοισι. ὁ κύριος ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων ἐξελεύσεται, καὶ ἐντρίψει πόλεμον. ἐπεγερεῖ ζῆλον, καὶ βοήσεται ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς αὐτοῦ μετὰ ἰσχύος. ἐσώπησα ἀπὸ αἰῶνος. μὴ καὶ αἰὲν σωπήσομαι, καὶ ἀνέξομαι; ὡς ἡτίκτεσα ἐκατέρησα. ἐκθήσω, καὶ ξηρανῶ, ἅμα. καὶ θήσω ὕδατος εἰς νήσους, καὶ ἔλη ξηρανῶ, καὶ ἄξω τυφλοὺς ἐν ὁδοῖς, ἢ ὅσα ἔγνωσαν, καὶ τρίβους, ἃς οὐκ ἔδειξαν, πατησάτωσιν αὐτούς. ποιήσω αὐτοῖς τὸ σκοτόν, εἰς φῶς. καὶ τὰ σκοτία, εἰς εὐθεῖαν. ταῦτα τὰ ῥήματα ποιήσω αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω αὐτούς. αὐτοὶ δὲ ἀπεσφάθησαν εἰς τὰ ὀπίσω. Αἰσχύθητε αἰσχύνην οἱ ἀπειθοῦτες ἐπὶ τοῖς γλυπτοῖς, οἱ λέγοντες τοῖς χανευταῖς, ὑμεῖς ἐστὲ Θεοὶ ἡμῶν. οἱ κωφοὶ ἀκούσατε, καὶ οἱ τυφλοὶ ἀναβλέψατε ἰδεῖν. καὶ τίς τυφλὸς ἀλλ' ἢ οἱ παῖδές μου; καὶ κωφοὶ ἀλλ' ἢ οἱ κυριεύοντες αὐτῶν; τίς τυφλὸς, ὡς ὁ ἀπεσχηκῶς; καὶ ἐτυφλώθησαν οἱ δούλοι τοῦ Θεοῦ. εἴδετε πλεονάκις, καὶ οὐκ ἐφυλάξασθε. ἀνεωγμῶν τὰ ὄτα καὶ οὐκ ἠκούσατε. ὁ κύριος ὁ Θεὸς ἐβούλετο ἵνα δικαιοῦσθαι, καὶ μεγαλίωσιν αἰνεσθαι. καὶ εἶδον; καὶ ἐγένετο ὁ λαὸς παρενομευμένος, καὶ διηρπασμένος. ἡ γὰρ παγίς ἐν τοῖς ταμείοις πανταχοῦ, καὶ ἐν οἰκοῖς ἅμα, ὅπερ ἐκρυψαν αὐτούς. ἐγένοντο εἰς παρενομήν, καὶ οὐκ ἦν ἐξαμρουμένος ἀρπαγμα, καὶ οὐκ ἦν ὁ λέγων, δόσδος. τίς ἐν ἡμῖν ἐνωτιεῖται ταῦτα; εἰσακούσεται εἰς τὰ ἐπερχόμενα; τίς ἔδωκεν εἰς διαρπαγὴν Ἰακώβ, καὶ Ἰσραὴλ τοῖς παρενομεύουσιν αὐτόν; οὐχὶ ὁ Θεός, ὃς ἡμάρτοσαν αὐτῶν; καὶ οὐκ ἠβούλοντο ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πορεύεσθαι, οὐδὲ ἀκούειν τοῦ νόμου αὐτοῦ; καὶ ἐσφάθησαν ἐπ' αὐτοὺς ὄργην θυμοῦ αὐτοῦ, καὶ κατίσχυσεν αὐτοὺς πόλεμος. καὶ οἱ συμφλέγοντες αὐτοὺς κύκλω, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕκαστος αὐτῶν. οὐδὲ ἔθεντο ἐπὶ ψυχὴν.

Α. ΑΡΑΤΩΣΑΝΘ
Σ. ΕΒΑΡΑΤΩΣΑΝ.
Α. ΕΒΗΓΗΣΑ.
Θ. Ε. ΕΡΗΜΑΝ
ΟΡΗ ΚΑΙ ΒΟΥΝΟΤΕ
ΚΑΙ ΠΑΝΤΑ ΚΟΡΤΟΝ
ΑΤΤΑΝ ΕΒΡΑΝΑ.

Α. ΚΑΙ ΚΡΑΤΑΙΩ
ΣΙΝ ΠΟΛΕΜΟΥ. Θ. Σ.
ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ ΠΟΛΕ
ΜΟΥ.
Θ. ΚΑΙ ΣΥΝΕΦΑΘ
ΓΙΞΕΝ ΑΥΤΟΙΣ.

Cantate Domino canticum novum, principatus eius, glorificate nomen eius ab extremo terrae qui descenditis in mare, qui navigatis ipsum, insulae, & habitatores earum. Iætare desertum, & vici eius, villae, & habitatores Cedar. Iætabuntur qui habitant in petra, de vertice montium clamabunt. Dabunt gloriam Deo: vir-

Psal. 113.

Ioan. 12.

Cap. 3.

1. Cor. 1.

Ep. 5.

perferens, doloribusque imperans; ut illa, quæ liberorum spe patitur: sed scaturientes EXSICCABO voluptates, eam illis AVERSIONEM scelerum per poenitentiam adducens. Qui possit enim rescipiscere, qui nec culpam suam agnoscit; nec vitæ prioris studia omittit? Inde illud est; Cum reuersus ingemueris, tunc saluaberis. Idipsum verò omnibus, quantum in se fuit, dum in terris ageret, Christus præstitit. Et si CÆCI quidam lucis huius non defuerint, qui sponte sua in diuinis istis sermonibus cæcutire semper, & pro dolis suis stare maluerint, iuxta illud; Similes illis facti sunt, qui fecerunt ea. Sed AVERTENDI verbum ita vsurpant nonnulli; ut, aut dæmonas terra, quam possident non eieciturum se modo, sed præfinito in omnes imperio priuaturum, (iuxta illud; Nunc princeps mundi huius eijcietur foras) significare putent. Aut certè, ut apud omnes, qui eius præclare facta intuebuntur, IN ADMIRATIONEM VENIAT, effecturum; quibus & Abacum ipse percussus dicebat; Domine, audiui auditionem tuam & timui. Domine cogitavi opera tua, & obstupui. Deinde, quid SICCANDI verbo intelligat, explicat, cum adjicit POSITVRVM SE FLVVIOS IN INSVLAS, ET PALVDES SICCATVRVM; ita Gentium sapientes nuncupans, & quæcunque de Dijs suis confinxerunt, vnde sibi credulos turbido potu, secundum scripturam euerbebant: quos & PALVDES, floribus quidem vestitas, sed fructu destitutas vocat; quæ appellente Christo, velut EXSICCATAE & inutiles remanserunt, ut ait Paulus his verbis; Vbi sapiens? vbi scriba? vbi indagator sæculi huius? Nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi? Ex quibus quæ insulæ dicuntur, in Ecclesias euaserunt, à quibus in Christo nauigantes excipiuntur, qui euitata tempestate, mari deinceps absconso, vitæ fluctibus hincinde agitantur. Sed iis, de quibus dictum est EXSICCATIS. qui CÆCI prius fuerant, in VIAS deducti Euangelicas, QVAS ANTE NON NOVERANT, seruati sunt: quos & Paulus ita alloquutos esse reperitur; Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino qui-

πάρουστα τέκνων ἐλπίδι, ἡρεμεῖν ἐν τῷ ὄρει γέλων τοῖς πάθεσιν, πηλαζούσας δὲ ἩΡΑΙΝΩΝ τοῖς ἕδασι, τοιαύτω αὐτοῖς ΠΡΟΣΑΓΩΝ ἄφ' ἑαυτοῦ ἕως τῆς ἀπόπτω τῶν ἑκείνων. πῶς γὰρ ἄν τις μετανοήσῃ μὴ καταγινῆς ἑαυτῷ, καὶ τῆς ἑσπεύοντος παυσάμενος; καὶ τὸ ὅτι ἂν ἄποστραφῆς σενάξεις, τότε σωθήσῃ. τοῦτο δὲ πᾶσιν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, Χειρὸς ὀπιδημίῃς εἰργάσατο· εἰ καὶ ΤΥΦΛΟΙ πινεῖ τῷ φωτὸς παρόντος, ἄφ' ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ παρὰ τοῖς θεοῖς ἐθελοκαφῆσαντες λόγους, καὶ τοῖς ἐιδώλοισι ἐπέμεναν, καὶ τὸ ὅμοιοι αὐτοῖς γέροντο οἱ ποιῶντες αὐτῶν. τὸ δὲ ΕΚΣΤΗΣΩ, πινεῖ ἢ ὅτι τῷ τῆς ὕψους αὐτῶν κρατῆρὸς γῆς ἕξω ποιήσω φασὶ, καὶ τῆς περὶ εὐσεμίας αὐτοῖς καὶ πάντων ἀρχῆς, καὶ τὸ Νῦν ὁ ἄρχων τῷ κόσμῳ τῆς ἐκτελεσθῆσεται ἕξω. ἡ γὰρ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΣΑΙ ποιήσω τοῖς ὁράντας τὰ καταρταμένα. ἐφ' οἷς καὶ Ἀμβροσίῳ καὶ πλὴν ἡρόδοτος ἔλεγε· Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκούσασ, καὶ ἐφοβήθη. κύριε κατανοήσασ τὰ ἔργα σου, καὶ ἕξῃς τῆν. τὸ δὲ ΞΗΡΑΝ ὡς ἀφωρίζει λέγων· ΘΗΣΩ γὰρ ΠΟΤΑΜΟΥΣ ΕἰΣ ΝΗΣΟΥΣ, ΚΑΙ ΕΛΗ ΞΗΡΑΝΩ. οὐ τὰ κελεύει τῆς παρ' ἑλλήσι σοφῆς, καὶ ὅσα δὴ περὶ θεῶν ἀνεπλάσαντο. δι' ὧν τῆς παιθοδύνας ἐπόπτεον ἀνατροπῆ ἰσλαρεῖ καὶ ἡ γρηφῆ, ἕξ καὶ ΕΛΗ κελεῖ, τὸ εὐαγγελισμὸς καὶ τὸ ἀκαρποτὸν ἔχοντας, ἕξ φανείσ ὁ Χεῖρὸς ὡσπερ ΞΗΡΑΝΑΣ, ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπέψῃξεν, καὶ τὰ Παῦλος φησί. Πῶς σοφός; ποδὲ γρημματεῖς; πῶς συζητήσῃς τῷ αἰώνῳ τῆς τῆς ἕξ ἂν αἰ γρημματῆς καὶ νῆσοι γρηνασίαν ἐκκλησίαν τῆς ἐν Χεῖρὸς ἀναπλομένας δεχόμενα καταγινῆσ ἡ φηρόντες χεμεῖ ἡ φηρόντες εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ ἐν πλοίοις χημάζοντα ταῖς τῆς βίβης περὶ σπῆσι τῆς δε χεμεῖσε φερόμενοι. ΞΗΡΑΝΘΕΝΤΩΝ δὲ τῷ εἰρημῶν, οἱ τῶν ΤΥΦΛΟΙ διεσώθησαν, παρὸς ὁδοῦς ἀρξέντες τῶς εὐαγγελισμῶς, ἄσ οὐκ ἠδὲσαν ΠΡΟΤΕΡΟΝ· οἷς παρὰ σφῶν καὶ Παῦλος ἡτε γὰρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν νεφέλῃ οἷς κελεῖ

κελεῖ καὶ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἔφη, Ἐστὶν τοῖς σιολαῖς εἰς εὐθείας, καὶ ἡ περὶ εὐθείας εἰς ὁδὸς λείας. παρὰ φησὶ γὰρ, Ὅτι πᾶσα φάραγγὶς πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἅλας ἕως τῆς φησὶ Ἠσαίας· Ὅδὸς εὐσεβῶν εὐθεία ἐγένετο, ἡ εὐαγγελισμῶν δηλαδὲ ΔΕΙΑΝ τοῖς αὐτῶν πατῶσιν ὑπάρχεισαν, συμφάνως τῷ· Ὁ γὰρ ζῆλος μὲν Χεῖρὸς, καὶ τὸ φορτικὸν μὲν ἔλαφρον. οἷς ἐπαγγέλλεται (μῦθον) ἄφ' ἑαυτοῦ, καὶ τὸ Ἰδὲ ἐγὼ μετ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς (μῦθον) εὐθείας τῶν αἰώνων. καὶ τὸ δὲ τῶ, ΑΥΤΟΙ ΔΕ ΑΠΕΣΤΡΑΦΗΣΑΝ ΕἰΣ ΤΑ ΟΠΙΣΘΑ, οἱ ἐξηγητῶν πάντες παρὸς Ἰσραὴλ ἐβήσαν φασὶ, πινεῖ καὶ ἀνοθεῖ παρὸς αὐτῶν ἐβήσαν λεγόντων καὶ τῶ, ΚΥΡΙΟΣ ὁ θεὸς τῶν ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΕΞΕΛΕΥΣΕΤΑΙ. οἱ φασὶ, ὡς ταῦτα τῆς ΕΡΗΜΩ, ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΝΗΣΟΙΣ, ΚΑΙ Τῆς ΚΗΔΑΡ (ἄφ' ἑαυτοῦ ἄλλοτρεῖα ἡ Ἰσραὴλ λαὸς τῶς περὶ φησὶ) ὁ λόγος ἐπαγγελισμῶν καὶ τῶς περὶ φησὶ Ἠσαίας, διὰ τῶς ἐπαγγελισμῶν ἐδήλωσε λέγων· ΚΥΡΙΟΣ ὁ θεὸς τῶν ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΕΞΕΛΕΥΣΕΤΑΙ, ΚΑΙ ΣΥΝΤΡΙΦΕΙ ΠΟΛΕΜΟΝ. καὶ τῶς Σύμμαχον· ΚΥΡΙΟΣ ὁ θεὸς τῶν ΔΥΝΑΤΩΣ ΕΞΕΛΕΥΣΕΤΑΙ ὉΣ ΑΝΗΡ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΣ. ὡς παρὸς ἐβήσαν δὲ τῶς Ἑβραῖος παρὰ φησὶ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ, καὶ τῶς ΖΗΛΟΝ λέγει τὸν παρὸς αὐτῶν, περὶ ἡ Μωσῆς ἔλεγε. καὶ τῶς περὶ φησὶ Ἠσαίας αὐτῶν ἐπ' οὗτο ἔβη. τῶς τῶν ΕΠΕΤΡΙΦΕΙ ΤΟΝ ΖΗΛΟΝ φησὶν, οἱ κειμένους περὶ ἡ ΕΡΗΜΩΝ, καὶ τῶς ΚΗΔΑΡ, καὶ τῶς ΝΗΣΟΥΣ. καὶ τῶς Ἰσραὴλ λαὸν. λογισμῶ δὲ τῶς παρὰ φησὶ, τὴν ἀνθ' ὧν ἐποίησε παρὰ φησὶ Ἠσαίας, ὁ ποῖόν ἔβη· ΚΑΙ ΒΟΗΣΕΤΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ ΑΥΤΟΥ ΜΕΤΑΙΣΧΥΟΣ. τῆς δὲ ἡ Ἰσραὴλ λαὸν. ΕΣΙΩΠΗΣΑ. ΜΗ ΚΑΙ ΑΕΙ ΣΙΩΠΗΣΟΜΑΙ. ἐμακροθύμισσα γὰρ, ἡ γενεὰς φέρων αὐτῶς ἀμαρτανόνας. καὶ καὶ τῶν χερῶν δὲ τῶς πάθος, ΕΣΙΩΠΗΣΑ σιωπῶν τῶς μένος, ὅτε ΚΑΙ ΕΚΑΡΤΕΡΗΣΑ, ὉΣ Η ΤΙΚΤΟΥΣΑ. νῦν δὲ χερῶν ἀναποδοῦσας. διὸ ΕΚΣΤΗΣΩ ΚΑΙ ΞΗΡΑΝΩ ΑΜΑ. καὶ τῶς δὲ τῶς Ἑβραῖοι καὶ τοῖς λοιποῖς

bus etiam, sicut ait Iohannes, qui baptista cognominatur, Erunt praua in recta, & aspera in vias planas. Præmisit enim; Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur. Alibi rursus idem ipse in hæc verba loquitur Esaias; Via impiorum recta facta est, Euangelicam intelligens, quæ plana & facilis eam calcantibus euasit, iuxta illud; Iugum meum suauis est, & onus meum leue. Cum eisdem & se perpetuo versaturum pollicetur. Vnde illud; Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi. Ab eo autem loco, IPSI VERO CONVERSI SUNT RETRORSVM, plerique omnes, qui ista explicant, ad Iudæos referri arbitrantur. Quauis etiam non desint, qui à verbis DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, auspicari putent; istaque velint DESERTO ET INSVLIS; ET CEDAR (quæ à prophetia, Iudaïci populi nomine habitata aliena erant) prophetam Israëli reiectionem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in non gentem eos æmulationem per ea, quæ adducuntur; denunciare, dum ait, DOMINVS DEVS VIRTVTVM EGREDIETVR, ET CONTERET BELLVM. Secundum Symmachum autem; DOMINVS ET POTENS VENIET, VT VIR BELLATOR. Deinde, tanquam sibi sit cum Hebrais hostibus negotium, BELLVM subindicat, & ZELI nomine, eam intelligit æmulationem, qua se apud Mosén in

1. Cor. 3.

Cap. 40.

Cap. 35.

Ioan. 14.

interpretes, intulit, VASTABO MONTES ET COLLES, ET OMNE FOENVM EORVM AREFACIAM: vbi MONTIVM ET COLLIVM nomine, populi principes, sicut per FOENVM, eorundem peccata intelligit, Paulo suffragante his verbis; Si quis edificauerit super fundamentum istud, ligna, fœnum, calamum, cuiusque opus apertum fiet. Et superius etiam, Populum tanquam fœnum exaruisse dixit. Deinde, cum FLVVIORVM appellatione legis doctrinam, qua utebantur, designasset, eos, inquit, PONAM IN INSVLAM. Immo quæ loca apud illos ita rationalibus aquis stagnant, vt cum PALVDIBVS conferantur, eadem EXSICCABO. Quæ postquam est interminatus, transit rursus ad gratiam, quæ gentibus concessa est, his verbis; DVCAM CÆCOS IN VIA. Dixit enim de Christo etiam superius, Dedi te in testamentum generis, in lucem Gentium, vt aperires oculos cæcorum. Ideo autem VIÆ nomen singulariter omnes vsurparunt, vt eam, de qua Saluator loquitur, cum viam se esse asserit, quam antea NESCIEBAMVS, esse demonstrarent. SEMITAS deinde, scripta prophetarum, in quibus beatæ vitæ ratio nobis aperitur, appellat, Deique IGNORATIONEM IN LVCEM, & quæ quondam OBLIQUA difficultaque fuerant, PLANA & recta fore pollicetur. Vnde IANIHÆC SE EIS VERBA FACTVRVM adijcit. Appositè autem & significanter, non dicendi verbum, sed FACIENDI vsurpauit, qui quæ olim per prophetas fuerat locutus, nunc reip̄a se præstiturum pollicetur. Atque hinc est, quod ad eos, qui Deo quondam proximè, NVNCRETRORSVM CONVERSI SVNT, id est, ad Iudæos, sermonem conuertit. Ostendit autem quodammodo ipsis gentium conuersionem, & quam MVTTATIONEM passi essent, qui à tenebris in lucem prodierant, dum sic idololorum cultores exprobrantis modo adgreditur, CONFVSIONE, & CONFVNDIMINI CONFVSIONE, & quæ deinceps: quæ accuratè ita reddidit Symmachus; CONFVNDENTVR CONFVSIONE QUI CONFVDVNT IN SCVLPTILIBVS, Aquilas autem, & Theodotio CON-

ερμηνευτας επενηνοχη. ΕΡΗΜΩΣΩ ΟΡΗ, ΚΑΙ ΒΟΥΝΟΥΣ, ΚΑΙ ΠΑΝΤΑ ΤΟΝ ΧΟΡΤΟΝ ΑΥΤΩΝ ΕΗΡΑΝΩ. ΟΡΗ ΜΕΝ ΚΑΙ ΒΟΥΝΟΥΣ, ΤΑ ΛΑΪ ΤΩΝ ΑΡΧΟΝΤΩΝ ΑΙΝΗΤΗ ΜΕΡΟΣ. ΧΟΡΤΟΝ ΔΕ ΤΑΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΑΥΤΩ ΠΑΥΛΟΣ ΛΕΓΟΝΤΟΣ. ΕΙΔΕ ΠΙΣ ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΕΙ ΘΠΙ ΤΗ ΘΕΜΕΛΙΩΝ ΤΩΝ ΤΩΝ ΕΥΛΑ, ΧΟΡΤΟΝ ΚΑΛΑΜΩΝ, ΕΚΕΙΝΟΝ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΦΑΝΕΡΟΝ ΓΕΝΗΣΕΤΑΙ, ΚΑΙ ΑΝΑ ΔΕ ΕΛΕΓΕΝ. ΩΣ ΧΟΡΤΟΣ Ο ΛΑΟΣ ΕΞΗΡΩΘΗ ΚΑΙ ΤΑΣ ΠΑΡ ΑΥΤΟΙΣ ΔΕ ΝΟΜΙΚΑΣ ΔΙΔΑΚΑΙΑΣ ΠΟΤΑΜΟΥΣ ΕΙΠΩΝ, ΘΗΣΩ ΦΗΝ ΕΙΣ ΝΗΣΩΝ. ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡ ΑΥΤΟΙΣ ΔΕ ΛΙΜΝΑΖΟΝΤΑ ΛΟΓΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΧΑΡΕΙΑ, ΩΣ ΕΛΕΣΙ ΤΩΝ ΕΒΑΛΛΕΑΖΩ, ΕΗΡΑΝΩ. ΑΠΕΥΛΗΤΑΣ ΤΑΥΤΑ, ΜΕΤΑΒΑΛΕΙ ΠΑΛΙΝ ΘΠΙ ΤΗ ΧΑΛΩΝ ΤΩΝ ΔΙΔΕΙΩΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝΕΣΙ ΛΕΓΩΝ. ΑΞΟΥ ΤΥΦΛΟΥΣ ΕΝ ΟΔΩ. ΚΑΙ ΠΑΡΕΔΕ ΓΑΡ ΕΦΗ ΤΕΙ ΧΕΙΡΟΙ. ΕΔΩΧΑ ΣΕ ΕΙΣ ΔΙΣΘΗΤΕΙΝ ΓΩΝΑΣ, ΕΙΣ ΦΩΣ ΕΘΝΩΝ ΑΝΟΙΞΑΙ ΟΦΘΑΛΜΟΣ ΤΥΦΛΩΝ. ΤΩ ΔΕ ΟΔΩ, ΤΩΝ ΠΑΙΩΝ ΕΝΚΩΣ ΕΞΗΡΩΝΕΤΑΙ, ΙΩ ΕΔΗΛΩΣΕΝ Ο ΣΩΤΗΡ ΕΙΠΩΝ. ΕΓΩ ΕΙΜΙ Η ΟΔΟΣ, ΟΝ ΗΓΝΟΥΜΕΝ ΤΟ ΚΑΥΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΤΡΙΒΟΥΣ, ΤΑΣ ΠΑΡΕΦΗΤΙΚΑΣ ΔΗΛΟΝΟΠΙ ΖΕΑΦΑΣ, ΚΑΙ ΤΩ ΒΙΒΙ ΤΩΣ ΤΩΣ ΔΕ ΖΕΙΑΣ ΤΩΣ ΕΒΑΛΛΟΜΕΝΑΣ ΔΙΔΑΚΑΙΑΣ. ΚΑΙ ΤΑΓΝΟΙΑΝ ΤΩ ΘΕΩ ΜΕΤΑΒΑΛΕΙΝ ΗΜΙΝ ΕΙΣ ΦΩΣ, ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΛΑΙ ΣΚΟΛΙΑ ΤΑ ΚΑΙ ΑΣΑΦΗ ΤΩ ΘΕΩ ΛΟΓΙΑ ΓΕΝΗΣΑΖΩ ΦΗΝ ΟΜΑΛΑ. ΕΦ ΟΙΣ ΕΠΙΝΕΥΓΕ, ΤΑΥΤΑ ΤΑ ΡΗΜΑΤΑ ΠΟΙΗΣΩ ΑΥΤΟΙΣ. ΑΧΡΙΘΩΣ ΔΕ ΕΙΠΕ, ΟΥ ΛΑΛΗΣΩ, ΑΛΛΑ ΠΟΙΗΣΩ. ΠΑΛΑΙ ΜΕΝ ΓΑΡ ΔΙΣΘΗΤΩΝ ΕΔΕΛΑΛΗΤΟ. ΝΥ ΔΕ ΔΙ ΕΡΓΩΝ ΘΠΙΤΕΛΕΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΛΕΤΑΙ. ΕΝΤΕΥΘΕΝ ΘΠΙΤΡΕΦΕΙ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΘΠΙ ΤΟΙΣ ΠΑΛΑΙ ΜΕΜΟΝΤΑΣ ΠΛΗΘΙΟΝ ΘΕΩ, ΑΠΟΣΤΡΑΦΕΝΤΑΣ ΔΕ ΕΙΣ ΤΑ ΟΠΙΣΩ, ΤΟΙΣ ΙΟΥΔΑΙΟΙΣ ΦΗΜΙ. ΔΕΙΚΝΥΣΙ ΔΕ ΩΣΠΕΡ ΑΥΤΟΙΣ ΤΩ ΕΘΝΩ ΤΩ ΘΠΙΤΡΕΦΕΙ, ΚΑΙ ΟΙΑΝ ΕΧΟΝ ΜΕΤΑΒΟΛΗΝ ΕΙΣ ΦΩΣ ΟΝ ΣΙΟΤΗΣ ΧΑΡΗΤΑΣ, ΟΝΙΔΙΣΚΩΣ ΠΑΡΕΣ ΤΩΣ ΕΙΔΥΛΟΛΑΤΡΙΑΣ ΛΕΓΩΝ. ΑΙ ΣΧΥΝΘΗΤΕ ΑΙ ΣΧΥΝΗΝ, ΚΑΙ ΤΑ ΕΞΗΣ. ΘΠΙ ΑΧΡΙΘΩΣ ΕΡΜΕΥΕΝΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΕΙΠΩΝ. ΑΙ ΣΧΥΝΘΗΣ ΟΝΤΑΙ ΑΙ ΣΧΥΝΗΝ ΟΙ ΠΕΠΟΙΘΟΤΕΣ ΤΟΙΣ ΓΑΥΠΤΟΙΣ. Ο ΔΕ ΑΚΥΛΟΣ ΑΙ ΣΧΥΝΘΗΤΩΣ ΑΝ. Ο ΔΕ ΘΕΟΔΩΤΙΩΝ, ΚΑΤΑΙ-

1. τινί

ΤΑΙΣ ΣΧΥΝΘΗΤΩΣ ΑΝ. ΚΑΙ ΓΑΡ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΤΩ ΠΙΝ ΕΙΔΥΛΟΛΑΤΡΕΥΟΝΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΜΕΤΑΒΑΛΕΤΟΝ ΕΙΣ ΘΕΟΦΕΙΑΝ, ΤΩ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΕΘΝΟΣ Η ΣΧΥΝΘΗ. ΚΑΙ ΝΥ ΑΙ ΣΧΥΝΘΗΤΕΣ ΕΠΑΥΣΑΝΤΟ ΤΑΣ ΠΑΛΑΙ ΤΥΦΛΟΥΣ ΦΩΤΙΟΘΕΙΑΣ ΙΔΟΝΤΕΣ. ΕΜΦΑΤΙΚΩΣ ΔΕ ΛΙΑΝ ΕΦΗ ΤΕΙ ΑΥΤ. ΑΥΤΟΙ ΔΕ ΑΠΕΣΤΡΑΦΗΣΑΝ ΟΙ ΝΟΜΟΘΕΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΗ ΜΕΡΟΙ, ΚΑΙ ΤΩ ΘΛΩΝ ΕΓΝΩΚΟΤΕΣ ΘΕΩΝ ΗΚΟΝ ΓΑΡ, ΚΥΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΣ ΣΕ, ΚΥΡΙΟΣ ΕΙΣ ΘΣΙΝ. ΚΑΙ, ΟΥΚ ΕΣΤΟΝΤΑΙ ΣΟΙ ΘΕΟΙ ΠΛΥ ΕΜΕ. ΤΑΥΤΑ ΕΙΠΩΝ, ΩΣ ΕΙΣ ΚΩΦΩΝ ΩΠΑ ΚΡΑΥΓΩΝ ΑΦΙΕΙΣ ΘΠΙΘΩ. ΟΙ ΚΩΦΟΙ ΑΚΟΥΣΑΤΕ. ΩΣ ΑΝ ΔΕ ΜΗ ΝΟΜΟΘΗ ΤΕΙ ΤΩ ΕΘΝΩΝ Ο ΛΟΓΟΣ ΕΙΡΩΑΖΩ (ΠΑΛΑΙ ΓΑΡ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΤΑΥΤΑ ΠΑΡΕΣΙΩ) ΔΙΟΕΙΖΕΤΑΙ, ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΥΦΛΟΣ ΑΛΛΗ ΟΙ ΠΑΙΔΕΣ ΜΟΥ; ΑΝΘ Θ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΦΗΣΙ. ΚΑΙ ΤΙΣ ΤΥΦΛΟΣ, ΕΙ ΜΗ Ο ΔΟΥΛΟΣ ΜΟΥ; ΚΑΙ ΚΩΦΟΣ ΩΣ Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΟΥ; ΤΙΣ ΤΥΦΛΟΣ, ΩΣ Ο ΤΕΛΕΙΟΣ; ΚΑΙ ΚΩΦΟΣ, ΩΣ Ο ΔΟΥΛΟΣ ΜΟΥ; ΔΟΥΛΟΝ ΤΩΝ ΣΑ ΤΕΙΤΟΜΕΝ ΧΑΛΕΙ ΛΑΩΝ, ΑΓΓΕΛΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΟΝ ΚΑΤΑΚΡΗΝΩΝ, ΘΠΙ ΤΟΙΣ ΤΩΣ ΕΠΑΡΧΩΝ ΗΒΑΛΕΤΟ. ΘΠΙ ΔΕ ΕΑΥΤΩΣ ΕΤΥΦΛΩΣΑΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΩΦΟΥΣ ΑΠΕΡΩΑΝΤΟ, ΠΑΡΕΣΙΩΣΙ ΛΕΓΩΝ. ΙΔΕΤΕ ΠΟΛΛΑΚΙΣ ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΦΥΛΑΞΑΘΕ ΟΕ. ΗΝΟΙΓΜΕΝΑ ΤΑ ΓΑΤΑ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΗΚΟΥΣΑΤΕ. ΠΑΡΕΣΙΩ ΔΕ ΚΑΙ ΤΩ ΑΚΟΗ ΑΚΕΣΟΝΤΕ, ΚΑΙ ΜΗ ΚΩΠΗΤΕ ΚΑΙ ΤΩ ΕΞΗΣ. ΤΩ ΔΕ ΡΗΤΩΝ ΟΥΤΩΣ ΕΞΕΔΩΚΕ ΣΥΜΜΑΧΟΣ. ΕΙΔΕΣ ΠΟΛΛΑ, ΚΑΙ ΟΥ ΦΥΛΑΞΕΙΣ. ΑΝΕΩΓΜΕΝΑ ΤΑ ΓΑΤΑ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΟΥ ΜΗ ΑΚΟΥΣΕΙΣ. ΚΥΡΙΟΣ ΗΘΕΛΗΣΕΝ ΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΣΗ ΑΥΤΟΝ ΜΕΓΑΛΥΝΑΙ ΝΟΜΟΝ, ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΣΑΙ ΣΑΡΑΩΣ ΔΗΛΩΝ ΩΣ ΤΕΙ ΤΩ ΙΟΥΔΑΙΩΝ Ο ΛΟΓΟΣ. ΑΛΛ' ΑΥΤΟΙ ΦΗΝ ΕΙΘΟΝ ΕΧΕΣΙ ΤΗΝ ΠΑΓΙΔΑ ΕΝ ΤΟΙΣ ΛΟΓΙΣΜΟΙΣ, ΘΣ ΕΚΡΥΠΤΟΝ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΘ ΕΒΛΕΠΟΜΕΝΟΙ. ΗΓΩΝ ΟΚ ΕΛΟΓΙΣΑΝΤΟ ΤΩΣ ΕΞΗΡΑΓΟΙ ΑΥΤΩΣ ΕΞ ΟΙΚΩΣ ΔΕΛΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΝΟΜΟ ΠΕΠΑΙΔΑΓΩΓΗΝ. Η ΓΑΡ ΑΝ ΕΜΕΓΑΛΥΝΟΝ ΑΙΝΕΣΙΝ, ΠΑΡΕΣΙΩ ΗΣ ΜΟΙ ΤΩ ΧΑΙΡΕΤΗΜΑ. ΝΥ ΔΕ ΠΑΡΕΣ ΕΙΔΥΛΟΛΑΤΡΕΙΑΝ ΚΑΙ ΠΑΡΕΣ ΑΔΙΝΙΑΝ ΑΠΕΣΤΡΑΦΕΝ. ΔΙΟ ΤΩ ΕΛΕΣΕΝ ΥΠΕΜΕΝΑ Θ ΠΟΙΩΝ ΣΑΦΗΛΗΝ, ΕΠΟΙΗΣΕΝ ΔΕ ΑΧΡΙΘΩΣ. ΘΠΙ ΑΥΤΩΣ ΕΙΣ ΑΝΑΜΕΤΗΣΙΝ ΦΕΡΗ ΤΩΙΣ ΠΑΡΕΣΙΩ ΣΥΜ-

FVNDANTVR. Reuera enim cum ab idololorum cultu ad pietatem Gentes transfissent, Iudæi CONFVSI SVNT: sed iam defierunt CONFVNDI; qui CÆCOS olim, nunc esse visum adeptos intueantur. Cæterum non sine magna emphasi de eis CONVERSI SVNT vsurpauit; quippe qui lege diuina instructi, Deum etiam vniuersorum cognouissent. Audierant enim; Dominus Deus tuus, Dominus vnus est. Es non erunt tibi Dij præter me. Hæc cum dixisset, tanquam in SVRDORVM aures contenta voce, SVRDI AVDITE, inclamat. Ac ne de gentibus, quibus ista olim deerant, haberi sermo videretur, distinxit his verbis; ECQVIS CÆCVS, NISI FILII MEI? pro quo Symmachus; ECQVIS CÆCVS, NISI SERVVS MEVS? ET MVTVS VT NVNCIVS MEVS? QVIS CÆCVS, VT PERFECTVS? ET MVTVS, VT SERVVS MEVS? SERVVM circuncisum populum nominat, NVNCIVM & PERFECTVM cotidemnans; quoniam talis esse volebat. Scipfos verò CÆCOS & MVTVS effecisse significat, cum ait; VIDISTIS SÆPE, ET NON CVSTODISTIS. APERTÆ VOBIS AVRES, ET NON AVDISTIS. Scribitur enim & illud; Auditū audietis, & non intelligetis, cæteraque, quæ sequuntur. Locum verò ita transtulit Symmachus; VIDISTI MVLTÀ, ET NON CVSTODIES. APERTÆ AVRES TVÆ, ET NON AVDIES. DOMINVS VOLVIT IVSTIFICARE EVM AD LEGEM MAGNIFICANDAM ET EXTOLLENDAM: quibus apertè de Iudæis sermonem esse demonstrat. Sed ipsi, inquit, intus habent LAQVEVM latetem in animi sensibus, quos inito aduersus Christum consilio OCCVLTARVNT. Vel, non perpenderunt quo pacto sibi de domo seruitutis creptis, lege tanquam pædago, moderatus sum. Alioquin enim gratis mihi perolutis LAVDEM MAGNIFICASSENT, qui nunc ad idololatram, sceleratque omnia sese conuerterunt. Itaque dicebat; Expectaui vt faceret vnam; fecit autem spinas. Hinc & ea etiam illis in memoriam reuocat, quæ patribus suis contigerunt.

Deut. 6. Exod. 20.

Esai. 6.

Esai. 6.

Ego enim, inquit, vidī impietatem eorum. DIREPTI siquidem FACTI SVNT IN PRÆDAM HOSTIBVS. LAQVEVS ENIM EORVM IN CVBILIBVS VBIQVE. ET IN DOMIBVS SIMVL ABSCONDERVNT EOS; Deos nimirum conflatiles. Qui enim populo præerant, palam se ex legis instituto vitā agere fingebant quidem, sed animo impietatem occultabant; inque domorum penetralibus idola habebant, quæ colebant. Itaque sic Ezechielem alloquitur Dominus, Fili hominis, perfora, & perforavi parietem, & vidi. Et ecce omnis similitudo reptilis, & iumentī, & omnia idola domus Israël descripta in eo circum. Et dixit ad me, Fili hominis an parua sunt domui Israël, quæ faciūt singuli clam in cubiculo suo: inde est igitur, quod eos se in CAPTIVITATEM TRADIDISSE subijcit Deo autem descrente, quis est, qui tueatur, qui DIREPTA repetat, cūm Deorum nullus, quos ipsi colunt, id præstare valeat? Prudenter autem & commode cūm post Gentium vocationem Israëlitas eijciat, causam eam adducit, quam & Moses ipse demonstravit, vbi ait, Ipsi ad æmulationem me prouocauerunt, tanquam Deus non essem; ego autem eos prouocabo, tanquam gens non sit. Et Dauid; Exacerbauerunt eum in fictilibus suis, & quæ sequuntur. Sunt itaque diligenter animorum vitandi LAQVEI, ne nostris ipsi cupiditatibus capti, Dæmonis IN DEPRATIONEM tradamur: iuxta illud; Si spiritus dominantis in te ascendat, locum tuum ne deferas. Deinde, tanquam ad SVRDO S loqueretur, & auditoribus careret, ipsis auditoribus dicit; QVIS EST IN VOBIS, QVI HÆC AVDIAT? Esti enim rerum euētus nondum secutus est, certò tamen in posterum ea ipsa futura sunt. Quis igitur causam DIREPTIONIS populi ita quæret, vt dicat; QVIS DEDIT IN DIREPTIONEM IACOB? nondum enim id quifquam fecit præter illum IN QVEM PECCAVERVNT, IN CVIVSQVE VIIS AMBVLARE NOLVERVNT. Vocati enim ad Euangelicas VIAS, NON AVSCVLTARVNT: neque recentem LEGEM AVDIRE voluerunt; vnde

cap. 8.

Deut. 32.

Psal. 77.

θελοκτόπων. Εγὼ μὲν γὰρ εἶδον τὰς ἀσεβείας αὐτῶν. ΑΥΤΟΙ ΔΕ ΔΙΗΡΠΑΣΜΕΝΟΙ ΓΕΓΟΝΑΣΙΝ ΕΙΣ ΤΕ ΠΡΟΝΟΜΗΝ ΤΟΙΣ ΕΧΘΡΟΙΣ. Η ΓΑΡ ΠΑΓΙΣ ΦΙΘΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΤΑΜΙΕΙΟΙΣ ΠΑΝΤΑΧΟΥ· ΚΑΙ ΕΝ ΟΙΚΟΙΣ ΑΜΑ. ΕΚΡΥΨΑΝ ΑΥΤΟΥΣ, διλογίαν τῶν ῥηνοῦντων. οἱ γὰρ ἠγάπησαν τὰ λαῶν φεραῖς μὲν ζῆν καὶ τὸ νόμον ἐπλάττειν, ἐν καὶ δὲ τὴν ἀσεβείαν ἐκρυπτοῦν. καὶ ἐν οἰκίαις ἔχοντες ἀγάλλματ' ἀθέτως τὸ σέβας τὸ σέβας σέβοντες. διὸ τὸ πρὸς Ἰεζεκιήλ φησιν ὁ Θεός. Γιὲ ἀθρόωπος ὄρουζόν. καὶ ἄρυστα δὲ ἐν τῷ τοίχῳ εἶδον. καὶ ἰδοὺ πᾶσα ὁμοιωσὶς ἔρπετ'· καὶ κτήνης, καὶ πάντα τὰ εἰδῶλα οἰκῆς Ἰσραὴλ ἀγαγεζαμὲν ἐπ' αὐτῶν κύκλω. καὶ εἶπεν τὸ πρὸς με. ἐώραχας ἢ ἀθρόωπος. μὴ μικρὰ τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ ἂ ποιῶσιν ἕκαστος ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτῶν τῷ κρυπτοῦ; διὸ φησιν, αὐτῶς ΕΙΣ ΑΙΧΜΑΔΩΣΙΑΝ ΠΑΡΕΔΩΚΑ. Θεὸς δὲ τὸ σφδόντος, πῶς ἂν τὸ σφδόντος τὸ ΔΙΗΡΠΑΣΜΕΝΑ τὸ σφδόντος, μὴ δὲ νὸς τῶν τὸ σφδόντος δυναμὸς τὸ νομοδόντων Θεῶν; οἰκονομίας δὲ μετὰ τὴν ἔθνη κλησιν, τὴν ἀπίαν ἔφη τὸ σφδόντος Ἰσραὴλ, ἡ δὲ δὴ δὴν ἔλεγε Μωσῆς. Αὐτοὶ παρεζήλωσαν με ἐπ' ἐθέω, καὶ τὸ πρὸς ζήλωσιν αὐτῶς ἐπ' οὐκ. ἔθνη. καὶ Δαβὶδ δὲ φησιν. Παρεπίκραναν αὐτὸν ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν, καὶ τὰ εἰδῶλα. διὸ φησιν τὸ πρὸς ΠΑΓΙΔΑΣ, ἵνα μὴ δὴμοσι γενώμεθα ΠΡΟΝΟΜΗ, ἀλλ' ἐπ' ἐπ' ἡμῶν κινεμὸν παθῶν, καὶ τὸ ἔθνη πνεῦμα τῶν ἐξουσιαζόντων ἀναβῆν ἔθνη σέ, τὸ πονοσ μὴ ἀφῆς. εἶτα, ἐπ' ἐπ' ὡς ΚΩΦΟΙΣ ἐλάλει, σφδόντος ἀκροατῶν ἐν αὐτοῖς λέγει. ΤΙΣ ΕΝ ΥΜΙΝ ΕΝΩΤΙΕΛΤΑΙ ΤΑΥΤΑ; εἰ γὰρ καὶ μὴ πᾶσι τῶν τὸ σφδόντος ἢ ἐκβασίαι, ἀλλ' ἐν τοῖς ὀπίσθιν ὀπιτελεσθῆσαι ῥεθόνος; τῶν ζήτων τὸ σφδόντος ΤΗΣ ΔΙΑΡΠΑΓΗΣ τῶν λαῶν, ὡς πε εἶπεν τὸ ΤΙΣ ΕΔΩΚΕΝ ΕΙΣ ΔΙΑΡΠΑΓΗΝ ΙΑΚΩΒ; εἰ δὲ εἰς δὲ τὸ πρὸς πᾶσι τὸ σφδόντος, ἢ αὐτὸς ὡς ΗΜΑΡΤΟΣΑΝ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΒΟΥΛΟΝΤΟ ΕΝ ΤΑΙΣ ΟΔΟΙΣ ΑΥΤΟΥ ΠΟΡΕΥΕΣΘΑΙ. καὶ λαμὸν γὰρ εἰς τὰς εὐαγγελίας Ο ΔΟΥΣ, ΟΥΧ ΥΠΗΚΟΥΟΝ· εἰ δὲ τῶν τὸ σφδόντος διαθήκης ΑΚΟΥΕΙΝ ἔθελον ΝΟΜΟΥ. διὸ ΚΑΤΙ-

ΚΑΤΙΣΧΥΣΕΝ ΕΠ' ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΔΕΜΟΣ. πάλαι μὲν γὰρ τὸ πρὸς ἡμῶν ἵνα ΠΟΔΕΜΟΥΜΕΝΟΙ, αὐτῶς ἀνελεσθῶσιν αὐτῶς, ὡς καὶ τὸ πρὸς Ἰερουσαλήμ, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ σφδόντος βασιλείων. καὶ δὲ, ὅτε τὸ πρὸς εἶθε, καὶ Ο ΤΩΝ ΨΥΧΩΝ ΕΠ' ΑΥΤΟΥΣ ΚΑΤΙΣΧΥΚΕ ΠΟΔΕΜΟΣ, καὶ τὸ πρὸς τῶν τὸ πρὸς ἐλογίζαντο τὸ πρὸς αἰτίαν. Τῶν δὲ καὶ τὸ πρὸς πάλαι ὅτι τὸ πρὸς Ἀουσιαν ἀλάστωσ' ἐλάσει, οἱ καὶ τὸ πρὸς ΑΚΟΥΕΙΝ, τὸ πρὸς ἀκροατῶν φησὶ. τὸ δὲ ΕΝΩΤΙΣΑΣΘΑΙ, τὸ πρὸς διανοία τὸ πρὸς πᾶσι τὸ πρὸς λόγον ἐμφόρων ἀκρόνοται, ὁποῖος καὶ ἀκροατῶς ὁ τὸ πρὸς ζήτηται, καὶ Παῦλον, εἰδῶται ὅτι τυπικῶς κλεινοῖς (μετέβαινεν, ἐργασίη δὲ τὸ πρὸς νθεσίαν ἡμῶν, ὁποῖος ἂν τὸ πρὸς ἴσοις ἀλάται φυλάζονται, ἐν ἐμφάσει δὲ φησιν, ὅτι ΠΑΡΕΔΩΚΕΝ ΙΑΚΩΒ, ὅτι ἐξ Αἰγύπτου διέσωσεν, ὑπὲρ τὸ πρὸς καὶ τὸ πρὸς ἐργασίη τὸ πρὸς ἡμῶν. τὸ πρὸς εἰδῶται καὶ τὸ πρὸς ΤΙΣ ἔσποπείων ἐποῖ. ἡσπε τοῖς ἐργασίαι, καὶ τὸ πρὸς ἀπίαν; ἡ δὲ τῶν πῶς ἐρώτησις, ὁμολογίαν ἔχει σαφῆ, ὡς Θεὸς ὁ δρῶσας, ἀπὸ ἂν αὐτῶν ἐργασίαι πον. πάλαι δὲ αὐτῶς μὴ ἀμαρτεῖν, εἰ δὲ παθόντες εἰσθετήθησαν. δι' ἐξ Ἰερουσαλ φησὶ. Κύριε οἱ ὀφθαλμοί σου εἰς πόλιν. ἐμασθῶσας αὐτῶς, καὶ οὐκ ἠθέλησαν δέξασθαι παρθέται. διὸ καὶ λέγοντος αὐτῶν τοῖς ἔσποπείων ἐπὶ ἐπὶ ἄλάστωσ' μὴ κρατελεθῶν εἰς τὸ Αἴγυπτον, αἱ τῶν γυναικῶν ἀνομοθήτως ἐργασίαι τὸ ὄρησις, ἐβόων· οὐκ ἀπέτρεψε σε κύριος, τὸ σφδόντος δὲ ἐπ' ἐπὶ διελίπομι γύμνασι τὸ βασιλίσση τῶν ἔργων, κατελήθη ἡμῶς τὸ καὶ καὶ. ἔπῳ ἀνομοθήτως εἶρον, ΚΑΤΙΣΧΥΣΑΝΤΟΣ ΑΥΤΩΝ ΤΟΥ ΠΟΔΕΜΟΥ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΥΚΛΩ ΚΑΤΑΦΛΕΓΟΝΤΩΝ ΑΥΤΟΥΣ. ὡς καὶ ἀλλὰ φησιν ὁ παρὼν τὸ πρὸς ζήτησις. αἱ πόλεις ὑμῶν περικύκλωται. ἀ δὲ φησιν καὶ αὐτῶς πεποθέναι, οὐκ ἀσθενήσαντος σῶζειν αὐτοῖς τὸ πρὸς Θεοῦ. διηλοῖ δὲ τὸ πρὸς φθῶσιν τὸ πρὸς ἡμῶν. ἀλλ' οὐ δὲ διχῶσ' ἀνομοθήτως πεπῶσαν, ἀλλ' ὅτι τὸν αὐτοῖς δόθεντα νόμον παρεβίβησαν. ὁ μὴ νοοῦντες, ἐμείνατε φησὶ, τοῖς δεινοῖς (μετὰ ἡμῶν).

ἢ ἐφ' ἑσθῶν

ἢ παρῆμα-
τα ἀπὸ τῶν
δὲ.

BELLVM IN EOS PRÆVALVIT. Olim enim BELLO aliquo vique VEXATI, ita se tamen separarunt; vt & urbem, & templum etiam instaurata haberent: At nunc ex quo pulsi sunt, tantum ADVERSVS EOS ANIMORVM BELLVM INVALVIT; vt ne ad malorum quidem istorum causam aduertant. Nonnulli verò & hæc etiam ad eam; quam ab Assyriis passī sunt, expugnationem retulerunt; ijdem AVDIRE simpliciter pro auscultare positum arbitrantur; AVRIBVS autem PERCIPERE; pro quæ audieris mente prudenter agitare quales nunc auditores propheta postulat, qui iuxta Paulum, sciant omnia in figura illis contigisse: scripta autem esse in admonitionem nostram, vt caueant ne à similibus decipiantur. Emphaticè autem IACOB ipsum TRADIDISSE dixit, qui eundem ex Ægypto ereptum seruarit, eiusque nomine tot in hostes portenta ediderit. QVIS cum igitur, qui erat vincere solitus, hostibus subiecit; quæue huius rei occasio? At enim satis docet interrogandi particula ista illis omnia Deo autore ob id contigisse, quod eundem reliquerunt. Sed eos non peccasse prius oportuit, ne peccatorum ultione ad frugem reuocari se & corrigi non dolerent; quorum nomine sic loquitur Hieremias; Domine oculi tui in fidem. Flagellasti eos, & noluerunt amplecti disciplinam. Atque hinc est, quod cum ijs, qui expugnata ciuitate remanserant, ne in Ægyptum descenderent, idem suaderet; corundem vxores impotenti furore percitæ, à Domino misum non esse in clamabant. Ideo enim se tantis calamitatibus premi, quod Reginæ cæli sacrificare desuisent, præmiserant. Adeo illis sensus obstupuerat, cūm PRÆVALERET ADVERSVS EOS BELLVM, ET QVI COMBVBEBANT EOS IN CIRCVITV. quod alicubi etiam noster indicat propheta, dum vrbes eorum ignem populatum esse significat. qualia certè & ipsos etiam nunc passos esse dicit; licet à Deo non eripi, seruarique non potuisent. Indicat autem præcedentes calamitates, quas non istis operationibus, sed legis traditæ violatione perpeffi sunt: ad quod quia non aduertistis, inquit, damnis & calamitatibus etiamnum opprimi non desuisistis.

1. Cor. 10.

cap. 5.

†ΠΙΠΙ **Κ**ΑΙ νῦν οὕτως λέγει † κύριος, ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας σε Ια-
 κάβ, καὶ ὁ πλάσας σε Ἰσραήλ. μὴ φοβῶ, ὅτι ἐλυ-
 τρωσάμην σε, ἐκάλεσά σε τὸ ὄνομά σου. ἐμὸς εἶ σύ. καὶ
 εἰάν διαβαίης δι' ὕδατος, μετὰ σοῦ εἰμι, καὶ ποταμοὶ οὐ
 συγκλείσουσί σε. καὶ εἰάν διέλθῃς διὰ πυρὸς, οὐ μὴ κατα-
 καυθῆς. φλόξ ἔ κατακαύσει σε, ὅτι ἐγὼ † κύριος ὁ Θεός σου.

ο. ομας τε ε.

Α. ΟΥ ΚΑΤΕΟΤΕΙ
ΣΕ. Σ. ΟΥ ΚΑΤΑΚΑΙ
*

†ΠΙΠΙ ὁ ἅγιος Ἰσραήλ, ὁ σώζων σε. ἐποίησα ἀλλαγμά σου, Αἴ-
 γυπτον, καὶ Αἰθιοπίαν, καὶ Συήνην ἕως σοῦ, ἀφ' ἧς ἔντιμος
 ἐγένου ἐναντίον ἐμοῦ, ἐδοξάσθης, καὶ ἐγὼ σε ἠγάπησα, καὶ
 δάσω ἀνθρώπους ἕως σοῦ, καὶ ἄρχοντας ἕως τῆς κεφα-
 λῆς σου. μὴ φοβῶ, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι. ἀπὸ ἀνατολῶν ἄξω
 τὸ σπέρμα σου, καὶ ἀπὸ δυσμῶν σιναῶ σε. ἐρῶ τὰ βορρᾶ,
 ἄγε. καὶ τὰ λιβί, μὴ κάλυε. ἄγε τοὺς ἵππους μου ἀπὸ τῆς
 πόρρωθεν, καὶ τὰς θυγατέρας μου ἀπὸ ἄκρων τῆς γῆς πάν-
 τας, ὅσοι ἐπικέκληνται τῷ ὀνόματι. ἐν γὰρ τῇ δόξῃ μου κα-
 τεσκέυασα αὐτὸν, καὶ ἔπλασα αὐτὸν, καὶ ἐποίησα αὐτὸν,
 καὶ ἐξήγαγον λαὸν τυφλόν, καὶ ὀφθαλμοὶ εἰσιν ὡσαύτως
 τυφλοὶ, καὶ κωφὰ τὰ ὦτα ἔχοντες. πάντα τὰ ἔθνη ὤνη-
 χθησάν ἄμα, καὶ Ἰναχθήσονται ἄρχοντες ἐξ αὐτῶν. τίς
 ἀναγγελεῖ ταῦτα; ἢ τὰ ἐξ ἀρχῆς τίς ἀναγγελεῖ ἡμῖν;
 ἀγαγέτωσαν τοὺς μάρτυρας αὐτῶν, καὶ δικαιοθήσων, καὶ
 ἀκυσάτωσαν, καὶ εἰπάτωσαν ἀληθῆ. γένεσθέ μοι μάρτυ-
 ρες, καὶ ἐγὼ μάρτυς λέγει † κύριος ὁ Θεός, καὶ ὁ παῖς, ὃν
 ἐξελεξάμην, ἵνα γινώτε, καὶ πσεύσητε, καὶ ὤνητε, ὅτι ἐγὼ
 εἰμι. ἐμπεσθέν μου σὺ ἐγένετο ἄλλος Θεός, καὶ μετὰ
 ἐμὲ σὺ ἔσαι. ἐγὼ ὁ Θεός, καὶ σὺ ἔσαι πᾶρες ἐμοῦ σώζων.
 * ἀνήγειλα, καὶ ἔσωσα. ἀνείδισα, καὶ σὺ ἦν ἐν ἡμῖν ἀλ-
 λότριος. ὑμῶς ἐμοὶ μάρτυρες. καὶ ἐγὼ † κύριος ὁ Θεός ἐτι-
 ἀπὸ ἀρχῆς, καὶ σὺ ἔστιν ὁ ἐκ τῶν χειρῶν μου ὁ ἐξαμρέμνιος.
 ποιήσω, καὶ τίς ἀποτρέψει αὐτό;

Ο. Σ. ΑΝΟΤΤΗΤΑΤΕ
ΣΑΝ ΗΜΑΣ.

* ΟΙ Γ. ΗΜΑΣ

ca. XLIII. **Ε**T nunc ita dicit Dominus, qui fecit te, Iacob, & qui formauit
 te, Israël: Ne timeas, quoniam redemi te, vocavi te nomine tuo.
 Meus es tu. Et si transieris per aquam, tecum sum, & flumina non
 cooperient te. Et si transieris per ignem, non combureris, flamma
 non comburet te: quia ego Dominus Deus tuus sanctus Israel, sal-
 uans te. Feci commutationem tuam. Ægyptum, & Æthiopiam, &
 Syenem pro te. Ex quo honorabilis factus es in conspectu meo,
 glorificatus es, & ego dilexi te, & dabo homines pro te, & principes
 pro

pro capite tuo. Noli timere quoniam tecum sum. Ab oriente ad-
 ducam femen tuum, & ab occidente congregabo te. Dicam Aquil-
 loni, adduc: & austro, noli prohibere. Adduc filios meos de terra
 remota, & filias meas ab extremis terræ omnes, quotquot inuocantur
 nomine meo. In gloria enim mea creauit illum, & finxit eum, & edu-
 xit populum cæcum, & oculi eorum pariter cæci sunt, & surdas aures
 habent. Omnes gentes congregatæ sunt simul, & coierunt princi-
 pes earum. Quis renunciabit hæc? aut quæ à principio sunt, quis
 renunciabit vobis? Adducant testes suos, & iustificentur, & audiant,
 & dicant quæ vera sunt. Estote mihi testes, & ego testis, dicit Do-
 minus Deus, & puer, quem elegi, vt noscatis, & credatis, & intelliga-
 tis, quoniam ego sum. Ante me non fuit Deus alius, & post me non
 erit. Ego Deus, & non est præter me Saluator. Ego annunciaui, &
 saluaui. Exprobraui, & non erat in vobis alienus. Vos mihi testes.
 Et ego Dominus Deus etiam ab initio, & non est, qui de manu mea
 cruat. Faciam, & quis auertet illud?

ΑΝΟΚΕΙΑ ΤΩΤΑ ΤΗΣ ΠΕΙ ΤΕ ΣΗ ΠΕΙ-
 ΤΟΜΗΣ ΑΡΤΙΩΣ ΕΙΡΗΜΕΘΑΝ ΛΑΘ, ΕΣ ΑΠΕΙ-
 ΛΕΙ ΤΥΦΛΟΣ, ΚΑΙ ΚΩΦΟΣ, ΚΑΙ ΔΙΗΡΚΑΣΜΕΝΟΙΣ.
 ΟΙΚΟΥ ΝΥ Ο ΛΟΓΟΣ ΠΕΙ ΤΕ ΚΡΕΙΤΤΟΝΟΣ ΠΑ-
 ΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΗ ΠΕΙΤΟΜΗΣ ΠΙΣΤΕΥΑΝΤΑΝ.
 ΕΙ ΓΑΡ ΧΑΚΕΝΟΙ ΦΙΣΙ ΤΟΙΣΤΟΙ ΓΕΡΟΝΤΕΣ, ΤΟΙ-
 ΑΥΤΑ ΠΕΠΟΝΘΑΣΙΝ. ΑΛΛ' ΥΜΕΙΣ ΟΙ ΤΟΙ ΕΑΥΤΗΣ
 ΠΟΙΗΤΩ ΚΑΙ ΠΛΑΣΤΩ ΕΠΙΓΝΟΝΤΕΣ, ΑΚΟΥΣΑΙ-
 ΤΕ, ΠΟΙΗΜΑ ΤΕ ΚΑΙ ΠΛΑΣΜΑ ΤΟ ΣΗ ΥΜΩΝ ΤΕ-
 ΤΗΡΗΚΟΤΕΣ ΑΛΑΒΗΤΟΙ, ΩΣ ΟΙΚΕΙΩΣ ΑΚΕΣΩ ΙΑ-
 ΚΩΒ ΤΕ ΚΑΙ ΙΣΡΑΗΛ. ΕΓΩ ΓΑΡ Ο
 ΠΟΙΗΣΑΣ ΜΟΥ ΣΕ ΧΤΙ ΨΥΧΩ Τ' ΚΑΙ Τ' ΕΙ-
 ΚΟΝΑ ΠΕΠΟΝΘΗΜΕΝ, ΠΛΑΣΑΣ ΔΕ ΣΕ Κ' ΤΟ
 ΣΗ ΓΗΣ ΣΩΜΑ ΛΗΦΘΕΝ, ΟΣ ΚΑΙ ΑΙΜΑ ΠΑΡΑ-
 ΧΩΝ ἕως τὸ ἐμὸν, ΕΛΥΤΡΩ ΣΑ-
 ΜΗΝ σε κατῆμα ἴδιον ποιησάμενος. ὡν ἡ-
 ξιάμενος βάδιζε ἐν σκελεύθῃς ὁδὸν εὐαγ-
 γελιζόμενος. καὶ ἀντιπῶσι πινὲς, Ο ΑΡ-
 ΡΕΙ ΜΗ ΔΕΔΙΩΣ. Ἰδὲ γὰρ ἐγὼ μεθ'
 ὑμῶν εἰμι πάσαις ταῖς ἡμέραις, ἕως τ' ἑμπε-
 λείας τῶ ἀβνός. μιμνήμενος ποίνω ἐμὲ, τὸν
 ΑΛΛΑΓΜΑ σου τὸ αἶμα τὸ ἐμὸν ποιησά-
 μένον, ΑΛΛΑΓΜΑ γένε καὶ αὐτὸς τῆς
 Διφ' σοῦ καλουμένην ἀσεβείαν τε, καὶ
 μέγχι τῆς ἐσχάτων οἰκουμένην τῆς γῆς. ἂν
 τ' μὲν ΑΙΓΥΠΤΙΟΙ, τῆς δὲ ΑΙΘΙΟ-
 ΠΕΣ τε, καὶ οἱ τῶν ΣΥΗΝΗΝ οἰκῶντες
 τῶνδε γῆμα. ΣΑΒΑ δὲ ἀπὸ σιμῶνς ἕξθ-

Diuersa sunt hæc ab illis, quæ de cir-
 cunciso populo nuper dicebantur;
 cum cæcoseos, surdos, & direptos no-
 minaret. Iam igitur sermo est de præ-
 stantiori illo circuncisorum cœtu, qui fi-
 dem amplexi sunt. Si enim & illi, ait,
 quia tales essent, eiusmodi passi sunt, vos
 ipsi saltem, qui factorem vestrum agnos-
 uistis, audite; audite inquam, qui optis
 ipsum & figmentum, quod in vobis est,
 ita sine labe conferuistis, vt peculiari
 nomine IACOB ET ISRAEL audia-
 tis. Ego enim sum QUI FECI TE,
 animo quidem ad meum exemplar & ad
 imaginem expresso; corpore autem de
 terra CREATO & assumpto. Ego in-
 quam, qui & sanguinem meum tua cauf-
 fa effundens, REDEMITE TE; peculiūm-
 que existere mihi volui. His ergo per
 me dignus habitus, perge quo iuberis
 itinere proficisci Euangelium deprædi-
 cans. quod si infurgant nonnulli, CON-
 FIDE, nihil quicquam VERITVS. Ec-
 ce enim ego vobiscum sum dies omnes
 ad consummationem vsque sæculi. Me
 igitur imitatus, qui sanguinem meum
 redemptionis tuæ PROPITIATIONE
 NEM esse volui, fias & tu impiorum
 PROPICIATIO, qui per te vocati, ad
 extremas orbis partes propagantur: quo-
 rum tibi exemplum ÆGYPTII ipsi Æ-
 THIOPE SQVE, & qui SYENEN in-
 colunt, vel SABA, vt cæteri transtule-

runt, esse queant. Tantum enim à me, PRO MEA IN TE BENEVOLENTIA GLORIFICATVS ES; vt ceteros omnes per te vocari voluerim. Est verò & SABA gens illa Æthiopiæ, ex qua reginam ad Salomonem esse profectam legimus. Eos igitur omnes, præ te, vel pro te, inquit, mihi assumpsi. At illos malè perdam, qui tibi, siue populi, siue PRINCIPES existant, prædicationis nomine aduerfari audebunt. CONFIDE ergo, Nam & ipse FILIUS TVOS, QVOS Deo opitulante per orbem vniuersum propagasti, in meam cælestem ciuitatem sublimēs per aërem angelicis virtutibus, tanquam pennis, subnixos CONGREGABO. Meos enim, qui à vobis nati regenerationem in Ecclesia adepti sunt, FILIOS esse volo; & Christianos omnes de MEONOMINE nuncupari, quia Christus ipse sum, quem vobis ista per prophetam vaticinantem auditis. At quo loco IN GLORIAM MEAM PRÆPARAUI EVM habemus; Alij IN GLORIAM MEAM CREAUI EVM interpretantur, nimirum, vt me, qui per vos est vocatus populus GLORIFICARET. Ipsum enim, cum moribus esset incompositis, EFFORMAUI, & cum in ignorantia tenebris antea versaretur, IN LUCEM EDUXI. Cuiusmodi GENTES ipsæ extiterunt, quas in suam Ecclesiam COIVISSE dicit, ex quibus & PRINCIPES in Dei populo constituti sunt. Deinde, tanquam eorum, quæ vaticinatus est, admiratione propheta caperetur. QVI est, inquit, qui prædictionum istarum euentus suis oculis vespaturus, TESTIS QVE futurus sit? IVSTIFICENTVR QVI TESTIMONIVM laturi sunt; quoniam & ipse testis eorum futurus sum, ET FILIVS, QVEM ELEGI: de quo dicebat, Ecce puer meus, quem elegi. Quin & Saluator noster ait; qui confessus me fuerit coram hominibus, confitebor & illum coram patre meo, qui in cælis est. Ad eisdem dicebat rursus; Vos critis mihi testes in Galilæa, & in Iudæa, & Hierosolymis, & ad extremos orbis vsque terminos. HÆC autem, ait, FACIAM, TESTES QVE MEOS, ET PVERVM MEVM, QVEM ELEGI, mittam

3. Reg. 10.

Act. 13.

Esai. 42. Matt. 12.

Act. 1.

δωκεν οἱ λοιποὶ ἕτα γὰρ ΕΔΟΞΑΣΘΗΣ ΔΙΑΓΑΠΗΝ ΕΜΗΝ ΩΣ ΔΙΑ ΣΟΥ ΠΑΝΤΑΣ ΚΛΗΘΕΙΣ. ΣΑΒΑ δὲ ἔθνος Αἰθιοπῶν ἢ ἡ βασιλεία αὐτῶν; Σολομῶνα παρεγένετο. τῆς δὲ ἐν ἑσπέρῃ, ἢ ἀπὸ σῆς, πάντας ἐκτεθῆκεν. ἀπολέσθη δὲ τῶν πολέμων ἄσασε ἀφ' οὗ κήρυγμα, λαός τε καὶ ΑΡΧΟΝΤΑΣ. ΘΑΡΡΕΙ ποιεῖσθαι καὶ τὰ σὰ γὰρ ΤΕΚΝΑ, Α Χ' Θεὸν ἀπέχεσθαι, καὶ ὅλην τὴν οἰκονομίαν ἐγγήνησας, εἰς πόλιν μὲν (μυστικῶς) ἐπιθρονοῦν, μετὰ τῶν δὲ ἀέρος ΑΝΑΔΑΒΩΝ, ὡς πνεύματος ἁποκαταστάσεως ἀνέμοις, τῶν ἀγγέλων δὲ δηλονότι δυνάμει. τῶν δὲ ὑμῶν γὰρ τεθῆντας ἐμὲς ἐνομι ΠΑΙΔΑΣ ὁμοίωμα, ἢ ἐν ὁμοίωσιν τυχόντας ἀναγενήσεως, οἱ καὶ τῶν ἐμῶν κληθῆσονται πάντες ΟΝΟΜΑΤΙ Χριστιανοὶ ὡς σαυροῦ μὲν. Χριστὸς γὰρ ὁ ταῦτα ἀφ' οὗ τῆς θεωρητικῆς θεωρίας. ἀπὸ δὲ τῆς, ΕΝ γὰρ ΤΗ ΔΟΞῃ ΜΟΥ ἰκατέσπευσας ἑαυτὸν ἰς τὴν ΔΟΞΑΝ ΜΟΥ ΕΚΤΙΣΑ ΑΥΤΟΝ, ἐξέδωκεν οἱ λοιποὶ ὡς ἂν τὸ δὲ ὑμῶν με κληθεὶς ΔΟΞΑΣΗ λαός. ΕΠΛΑΣΑ γὰρ αὐτὸν ἄπλαστον ὄντα τοῖς βόποις. ΕΦΩΤΙΣΑ τε σκότω τὴν ἀγνοίας τυφλώσθησαν. τοιαῦτα δὲ τὰ ΕΘΝΗ, ἃ ὡς ἴδιαν ὁμοίωσιν ΣΥΝΗΧΘΑΙ φησὶν, ἐξ ἂν καὶ ΑΡΧΟΝΤΕΣ ἔπι τὴν λαὸν κρατήσῃ τῶν Θεῶν. εἴτα ὁ φησὶν θεῶν ἡμῶν τὸ εἶδος ἐθέσπισε πληθεύσας, ΤΙΣ ἀρα ἔσται φησὶν ὁ μέλλων ποτε τῶν ἁρραγμάτων ὀφθαλμοῖς τοῦ ἐκείνου ὄρεσθαι, καὶ τὸ ἀποτελεσμάτων ἔσται ΜΑΡΤΥΣ; ΔΙΚΑΙΩΘΗΤΩΣ ΑΝ ἰμαρτυρήσαντες ἐπειδὴ καὶ γὰρ ΜΑΡΤΥΣ αὐτὸν γενήσομαι, καὶ Ο ΠΑΙΣ ΟΝ ΕΞΕΛΕΞΑΜΗΝ. ὡς ἂν ἔλεγε Ἰδὲ ὁ παῖς μὲν ὁν ἡρέτησα, καὶ ὁ σωτὴρ δὲ φησὶν Ὁς ἂν ὁμολογήσῃ ἐμοὶ ἔμπεροθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσῃ καὶ ἐμὲ ἐμπεροθεν τῶν πατέρων μὲν, τῶν δὲ τοῖς ἑσπεροῖς. ὡς ἂν εἶπαι πάλιν Ὑμεῖς δὲ ἔσεσθε μοι μάρτυρες ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, καὶ τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ τῇ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. ΤΑΥΤΑ δὲ φησὶ, ΠΟΙΗΣΩ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΜΟΥ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΑΙΔΑ ΜΟΥ, ΟΝ ΕΞΕΛΕΞΑΜΗΝ, ἀποστέλλω πάντων ἀνθρώπων,

καταρκτικῶς

καταρκτικῶς

ποῖς, ΙΝΑ ΓΝΩΤΕ, ΚΑΙ ΠΙΣΤΕΥΣΗΤΕ, ΚΑΙ ΣΥΝΗΤΕ, ΟΤΙ ΕΓΩ ἄναρχος τε καὶ ἄμοσος. καὶ Χριστὸς γὰρ, καὶ ἀπόστολοι τῶν Θεῶν γινώσκοντες ΕΚΗΡΥΞΑΝ, ΠΙΣΤΙΝ τε, καὶ πλὴν αὐτῶν (μυστικῶς) εἰς δὲ Θεοῦ ὁ πατήρ, ἐξ ἑτέρων ἑσθῆς αὐτῶν τῆς ἰδίας δυνάμειος ἢ ὅστιν ὁ υἱός. Τοιούτου ὡς ΜΑΡΤΥΣ ὁ πατήρ καὶ Θεοῦ ΣΩΖΩΝ, ὅτι καὶ ὁ ΠΑΙΣ, ΟΝ ΕΞΕΛΕΞΑΤΟ. διότι ἐν ἑτέροις ὁ παρὼν θεωρητικῆς φησὶ καὶ ἀποστέλλει κύριος αὐτοῖς σωτήρα, ὃς σώσει αὐτούς. κρίνον σωτή αὐτούς. ἀπὸ δὲ τῶν ΩΝΕΙΔΙΣΑ, ΗΚΟΥΤΙΣΑ φησὶν οἱ λοιποὶ ἀκούσα γὰρ ταῦτα κρατήσῃσιν ὡς λαῶν ΜΟΝΟΣ ὃν ἐν ὑμῖν Θεός, καὶ ἕδεις ΠΑΡΗΝ ΜΟΙ ΞΕΝΟΣ ταῦτα θεωροῦσιν ἀφ' οὗ ἐμῶν θεωρητικῶν, ὡς ὕμεις ΑΥΤΟΙ ΓΕΓΟΝΑΤΕ ΜΑΡΤΥΡΕΣ. ΜΑΡΤΥΣ δὲ ΚΑΓΩ, ΚΑΙ Ο ΠΑΙΣ Ο ΕΜΟΣ. (μυστικῶς) γὰρ μοι θεωροῦσιν, ὡς τῆς σαρκὸς ἔχων πλὴν ὑπαρξῆν. ἀλλ' ἄρα ΕΞ ΑΡΧΗΣ ὄρεσα, ταῦτα δὲ δυνήσεται παρεσχευέν ἕδεις. ταῦτα λέλεκται μὲν εἰς τὸν ἰσραηλῶνα ἰσραηλ, εἰς δὲ τὸν ἀποστολικὸν χορὸν ἀναφέρεται, καὶ ἔπι πάντας τῶν ἐξ Ἰουδαίων πιστῶν τῶν λόγων διήκοντος. Τινὲς δὲ φησὶν, ὡς ἀγαθὸς ὢν ὁ Θεός, οἷς πειθεύων ἀπέσπασε, τῶν τοῦ θεωρητικῶν δι' ἄλλων, λήθη ὡς ἀπείμων τὰ ὡς ἔσται, καὶ θεωρητικῶν ἀρχῶν ἑτέρων καὶ ἑ, καὶ τὸ Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς μὲν ἀκούσῃτε, καὶ τὰ ἐφ' ἑξῆς. ὡς γὰρ ἐκεῖ τὸ ΣΗΜΕΡΟΝ ὅπως ἐνταῦθα τὸ ΝΥΝ, ἀμνηστίας ἔχων ἁποστέλλει, καὶ ὡς ἁρραγμάτων ἑτέρων ἀρχῶν ἐσομένην τῶν Θεῶν μὴ συγχωροῦντος ἀγαθὸν ἀδμεῖν, ὡς ἔσονται τῶν παρόντων μεταλλῶν, ἀπάντων ἀνθρώπων δι' αἵματος λυτροῦμένην Χριστῶν. Ἡυδὸν καὶ γὰρ ὁ Θεός ἀνακαταστάσει αὐτῶν τὰ πάντα ἐν αὐτῶν, κατὰ πλὴν Παύλου φωνῶν, δοῖς ἡμῖν καὶ τὸ κληρὸν ὄνομα Χριστῶν τὸ ὅτι κληρὸν ἐφ' ἡμῶν. ἢ δὲ ΤΟΥΝΟΜΑ; ΕΜΟΣ ΕΙ ΣΥ. Χριστῶν γὰρ ἐνομι πάντες ληρόμεθα τῶν ἐξ ὧν γεγονότες ἀλλοτριώσεως, μὲν ἔχοντες ἀμαρτανόντες, καὶ τὰ

cunctis hominibus, vt sciatis, et credatis, et intelligatis. Quia ego sum & principio carens, & solus Deus. Nam & Christus ipse, & Apostoli scientiam de Deo, eiusque fidem, & notitiam annunciarunt. Est verò Deus vnus, Pater ipse; nec aliam ab eo virtutem peculiariter obtinet qui filius est. Vt ergo TESTIS est ipse pater, & Deus salvator; ita & filius, quem elegit. Itaque & alibi sic loquitur noster hic propheta; Et mittet ipsis saluatorem, qui saluet eos, iudicans saluatorem, qui saluet eos, iudicans saluatorem, qui saluet eos, iudicans saluatorem. ista enim vos ante omnes docui, qui Deus vnus in vobis sum; neque mihi adfuit alienus, cum ista per prophetas meos vaticinaretur; quæ admodum vos mihi testes estis: testis item et ego, filius quem meus. Adfuit enim & ipse mecum, cum ista prædicerem; cum ante carnis assumptionem existeret. Sed quæ ab initio, ita fore decreui, mutare, & mouere nemo est, qui possit. Atque hæc quidem in Iacob & Israelis gratiam dicuntur, quæ tamen ad Apostolicum chorum, & ad eos etiam omnes, qui ex Iudæis fidem amplexi sunt, extenduntur. Volunt porò nonnulli Deum ipsum, qui pro sua bonitate, quos à se castigatos repulit, inuitare rursus, & præteritorum obliuisci soleat, temporis etiam alterius principium hic proponere: quale est illud; Hodie si vocem eius audieritis, & quæ sequuntur. Vt enim ibi HODIE vocabulum; sic & hic particula nunc, obliuionis argumentum continet, & ostendit Deo autore rerum fore aliarum principium, qui nos animum despondere nunquam patitur: tanquam Christi sanguine redemptis omnibus præsentium rerum imminet commutatio. Placuit enim Deo teste Paulo, omnia in eo instaurare, qui largitur nobis recentem etiam de Christi nomine appellationem, quod inuocatum est super nos. Quodnam igitur nomen est? MEVS EST TV. Christi siquidem omnes esse dicimur, qui extra alienationem sumus, quam peccantes prius habebamus, quantum

Esai. 19.

Psal. 54.

Eph. 1.

Hier. 7.

†ΠΙΠΙ Οὕτως λέγει κύριος ὁ Θεὸς, ὁ λυτρούμενος ὑμᾶς, ὁ ἄ-
 γιος τοῦ Ἰσραὴλ. ἔνεκεν ὑμῶν ἄποσελῶ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ
 ἐπεγερά φεύγοντας πάντας, καὶ Χαλδαῖοι ἐν πλοίοις δε-
 θήσονται. ἐγὼ ἄγος κύριος ὁ Θεὸς, ὁ ἄγιος ὑμῶν, ὁ καταδεί-
 ξας Ἰσραὴλ βασιλέα ὑμῶν οὕτως λέγει κύριος, ὁ διδούς
 ἐν θαλάσῃ ὄδον, καὶ ἐν ὕδατι ἰσχυρὰ τρίβον. ὁ ἐξαγα-
 γῶν ἄρματα, καὶ ἵππον, καὶ ὄχλον ἰσχυρόν. ἀλλ' ἐκοιμή-
 θησαν, καὶ οὐκ ἀνάστησονται. ἐσβέσθησαν, ὡς λίνον ἐσβεσμέ-
 νον. μὴ μνημονεύετε τὰ πηδῶτα, καὶ τὰ ἀρχαῖα μὴ συλ-
 λογιζέσθε. ἰδοὺ ἐγὼ ποιοῦμαι κηρὰ, ἀνὴν ἀνατελεῖ. καὶ γνώ-
 σεσθε αὐτὰ, καὶ ποιήσω ἐν τῇ ἐρήμῳ ὄδον, καὶ ἐν τῇ ἀνύ-
 δρῳ ποταμῶς. καὶ εὐλογίησιν με τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, σαρ-
 ρήνες, καὶ θυγατέρες στροβῶν, ὅτι ἔδωκα ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕ-
 δωρ, καὶ ποταμῶς ἐν τῇ ἀνύδρῳ ποτίσαι τὸ γένος μου τὸ
 ἐκλεκτόν, τὸν λαόν μου, ὃν περιποιήσαμην τὰς ἀρετάς μου
 διηγῆσθαι. Οὐ γὰρ ἐκάλεσά σε Ἰακώβ, οὐδὲ κοπάσαι σε
 ἐποίησα Ἰσραὴλ. οὐκ ἤνεγκάς μοι πρῶτατά σου τῆς ὀλοκαρ-
 πώπεώς σου, οὐδὲ ἐν ταῖς θυσίαις σου ἐδόξασάς με. οὐκ ἐδέ-
 λωσας ἐν θυσίαις, ἔδὲ ἐγκοπον ἐποίησας ἐν λιβαῶνι, ἔδὲ ἐκ-
 τήσω μοι θυμίαμα ἀργυρίῳ, ἔδὲ τὸ σῆμα τῶν θυσιῶν σου
 ἐπεθύμησα, ἀλλὰ ἐν ταῖς ἀμαρτίαις σου περιέστης μου, καὶ
 ἐν ταῖς ἀδικίαις σου, ἐγὼ εἶμι ἐγὼ εἶμι ὁ ἐξαλείφων τὰς
 ἀνομίας σου. καὶ ἔμην μνησθήσομαι, σὺ δὲ μνησθήσῃ, καὶ κρι-
 θῆσθαι ἀμα. λέγε σου τὰς ἀνομίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιοθῆς.
 οἱ πατέρες ὑμῶν πρῶτοι ἤμαρτον, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἠνό-
 μησαν εἰς ἐμέ. καὶ ἐμίαναν οἱ ἄρχοντες σου τὰ ἄγιά μου, καὶ
 ἔδωκα ἄποσελῶ Ἰακώβ, καὶ Ἰσραὴλ εἰς ὄνειδισμὸν.

†ΠΙΠΙ Ἦν δὲ ἄκυσον Ἰακώβ ὁ παῖς μου, καὶ Ἰσραὴλ, ὃν ἐξε-
 λεξάμην. ἔτι λέγει κύριος ὁ Θεός, ὁ κτίσας σε. καὶ
 ὁ πλάσας σε ἐκ κοιλίας, ἔτι βοηθήσῃ. μὴ φοβοῦ παῖς μου Ἰα-
 κώβ, καὶ ὁ ἠγαπημένος Ἰσραὴλ ὃν ἐξελεξάμην ἔτι ἐγὼ
 δάσω ὕδωρ ἐν δὶψί τοῖς πορευομένοις ἐν ἀνύδρῳ. ἐπιθήσω τὸ
 πνευμά μου, ἐπὶ τὸ σπέρμα σου, καὶ τὰς εὐλογίας μου ἐπι-
 τὰ τέκνα σου, καὶ ἀνατελεῖσιν ὡς ἀνὰ μέσον ὕδατος χόρτος
 καὶ ὡς ἰτέα ἐπὶ πᾶν ρέον ὕδωρ. ἔτος ἐρεῖ. τῷ Θεῷ εἶμι. καὶ
 ἔτος βοήσεται ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰακώβ. καὶ ἕτερος ἐπιγρά-
 ψει. τῷ Θεῷ εἶμι. ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰσραὴλ.

Sic

Sic dicit Dominus Deus, qui redemit vos, sanctus Israël. Propter
 vos mittam in Babylonem. & suscitabo fugientes omnes, & Chal-
 dæi manibus vincientur. Ego Dominus Deus, sanctus vester, qui
 ostendi Israël regem vestrum. Sic dicit Dominus, qui dat in mari
 viam, & in aqua vehementi semitam. qui eduxit currus, & equum, &
 multitudinem robustam. Sed dormierunt, & non resurgent, extincti
 sunt, vt linum extinctum. Nolite meminisse priorum, & vetera ne
 recogitatis. Ecce ego faciam noua, quæ nunc orientur, & cognos-
 cetis ea; & faciam in deserto viam, & in inaquoso flumina. Benedi-
 cent mihi bestię agri, sirenes, & filiæ struthionum, quia dedi in deser-
 to aquam, & fluuios in inaquoso, vt bibere faciam genus meum ele-
 ctum, populum meum, quem acquisiui, vt virtutes meas narraret.
 Non nunc vocaui te Iacob, neque laborare te feci Israël. Non obtuli-
 sti mihi oues holocausti tui; neque in victimis tuis glorificasti me;
 nec seruire te feci in hostiis, nec laborem tibi præbui in thure; nec
 emisti mihi argento thymiama, neque adipem hostiarum tuarum
 concupiui: sed in peccatis tuis ante me stetisti, & in iniquitatibus tuis.
 Ego sum, ego sum, qui deleo iniquitates tuas, & non recordabor. Tu
 autem memento, & iudicemur simul. Dic tu iniquitates tuas primus,
 vt iustificeris. Patres vestri primi peccauerunt, & principes eorum
 inique egerunt in me, & contaminauerunt principes tui sancta mea,
 & dedi in interitum Iacob, & Israël in opprobrium.

†ΠΙΠΙ Vnc autem audi Iacob puer meus, & Israel, quem elegi, Sic di-
 cit Dominus Deus, qui fecit te, & formauit te de ventre. Adhuc
 habebis auxilium. Noli metuere puer meus Iacob, & dilectæ Israel,
 quem elegi. Adhuc ego dabo aquam in siti, his qui ambulant in ina-
 quoso. Effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictio-
 nes meas super filios tuos. Et orietur, vt in medio aquæ fœnum; & si-
 cut salix iuxta omnes aquas fluentes. Iste dicet, Dei sum, & iste cla-
 mabit in nomine Iacob. Et alius describet manu sua, Dei sum, in no-
 mine Israel clamabit.

†ΠΙΠΙ Ἐγγετέθη ὑμῶς φησὶ, καὶ κηρῶσαι βα-
 βυλῶνος, ΒΑΒΥΛΩΝΙΟΙΣ
 παρέδωκε. ἔπειτα δείξας ἐλευθέρους, δίκην
 μετήλθον τοῖς ὑμῖν ἐνυβρίζαντας; ὡς
 τῶν παρ' αὐτοῖς ΧΑΛΔΑΙΩΝ τοῖς
 μὲν ΦΥΓΕΙΝ, τοῖς δὲ ΔΕΣ-
 ΜΩΤΑΣ. καὶ τῆς παρ' αὐτοῖς ἀρῆ-
 ναι θαλάττης, ἑτέρων αὐτοῖς ἰχυροτέρων ἐ-
 πιθεμένων. Τινὲς δὲ φασιν ὡς Κυρὸς ὁ
 ΒΑΒΥΛΩΝΑ λαβὼν, ΔΕΣΜΩ-
 ΤΑΣ αὐτοῖς ἀποποτίους εἰς Ἰερου-
 σάλην ἐξέπεμψεν, ἕως ἵσραὴλ πλὴν ἐμὴν

†ΠΙΠΙ Vos, inquit, cum magno vestro com-
 modo corripere statuissem, ΒΑΒΥ-
 ΛΟΝΙΣ tradidi. Postea verò cum in
 libertatem assererem; & eos etiam, à qui-
 bus iniuriam passi eratis, vltus sum;
 CHALDÆIS ipfis, qui iuxta habitant,
 partim quidem in FUGAM conuersis;
 partim verò VINCTIS, & nauibus in
 captiuitatem abductis, cum potentio-
 rum impetum sustinere non possent.
 Aiant nonnulli Cyrum illum, qui BA-
 ΒΥΛΟΝΕΜ expugnauit, VINCTOS
 in exilium classe deportari iussisse; Deo-
 que autore ita factum esse; vt sui ipse

Q99

REGNI potentiam mortalibus OSTENDERET. At quo loco, QVI OSTENDI ISRAEL REGEM VESTRVM habemus; ita Symmachus; EGO DOMINVS SANCTVS VESTER, CONDITOR ISRAEL, REX VESTER. quanquam equidem Christum REGEM constitutum esse videri queat innuere; quem ISRAELEM, & IACOBVM, sicut & Dauidem etiam, tanquam qui ab illorum semine prodierit, in scriptura nominari videmus. Quoniam enim futura peculiari cuiusdam BABYLONIIS, quæ est à Cyro oppugnata, REDEMPTIIONIS meminit; de qua etiam prophetæ cuiusdã verba ista sunt. Quemadmodum fecisti, sic erit retributio tua: Ad eam iam, quæ per Christum ipsum, non Gentis vnus, vt antea; sed communis omnium perfectissima futura est, orationem conuertit. Deum autem in vtraque valere ostendit, cum EGO DOMINVS DEVS, adiungit. Deinde tanquam integram orationem incipiat, dixit; SIC AIT DOMINVS DEVS ISRAEL. DEVS enim natura cum sit; quid non facile efficiat? Hæc igitur BABYLONII me autore passuri sunt, quæ nondum contigerunt; licet ipse non nunc primum potentiam meam, & quam de vobis curam habeam OSTENDI. Olim siquidem & ego te EX ÆGYPTO EDVXI per mare, in quod Pharaonis exercitum ita demersi, vt in profundo SEPVLTVS inde postea NON SVRREXERIT. quo factum est, vt flammæ non absimiles EXTINCTO LINO comparentur; quod vt facile incendium concipit; ita nullo negotio fortasse nuda tantum solâque manu RESTINGVITVR. At EDVXI inquit, non MARI solum; sed per AQVÆ SEMITAM etiam: id est, per Iordanis fluuium: quod admiratus Dauid hunc in modum cecinit; Quid est tibi mare quod fugisti; & tu Iordanis quia conuersus es retrorsum? Et rursum; Qui conuertit mare in siccum; in fluuium pertransibunt pede. Quo modo autem EDVXIT CVRRVS, ET EQVVM? Enimvero certum est Pharaonem sua tantum voluntate Israëlem persecutum esse; cum à Deo ipse in hunc modum audiuerit; In hoc excitavi te, vt demon-

Abd. i.

Psal. 113.

Psal. 11.

Exod. 9.

ἀνθρώποις ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ ΕΠΙΔΕΙΚΝΥΜΕΝΟΣ. ἀπὶ δὲ τῆς, Ο ΚΑΤΑΔΕΙΞΑΣ ΙΣΡΑΗΛ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΥΜΩΝ. ὁ Σύμμαχος ΕΓΩ φησι, ΚΥΡΙΟΣ Ο ΑΓΙΟΣ ΥΜΩΝ, ΚΤΙΣΤΗΣ ΙΣΡΑΗΛ, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΥΜΩΝ. εἰ μὴ ἄρα τὸν Χελεὸν ἀνίηται ΒΑΣΙΛΕΥΣ θεσπάζων, ὃν οἶδεν ΙΣΡΑΗΛ καὶ ΙΑΚΩΒ καλεῖν ἢ γραφεῖν, ὡσαύτῃ καὶ Δαβὶδ, ὡς ἐκ τῆς ἀπέριμτος αὐτῶν καταρόμιον. ἐπιφθὴ γὰρ μερικῆς ἐμνήσθη ΔΥΤΡΩΣΕΩΣ. τῆς ἐσπομῆς ἐκ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ, ἠνίκα ταύτῃ εἶλεν ὁ Κύριος, πρὸς ἡμῶν ἐφη πρὸς φησὶς. Καθὼς ἐποίησας, ἔτσις ἔτσις τὸ ἀνταποδομά σου. ὅτι τὴν Διὸς Χελεὸν τὸν λόγον τελειοτάτῃ ἀνήγαγε λύτρωσιν ἐκ ἔθνους ἐνός, καὶ ἀπὸ τὸ πρῶτον, καὶ θολικὴν δὲ πᾶσι μέλλουσιν ἔσεσθαι. ὅτι δὲ πρὸς ἀμφὸς διωκτοῦ ὁ Θεὸς, διδύλακε φησὶς ΕΓΩ ΚΥΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΣ. καὶ τῆς ὀλῆς δὲ ἀρχόμενος ρήσεως ἔλεγεν, ΟΥΤΩ ΛΕΓΕΙ ΚΥΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΣ ΙΣΡΑΗΛ. ΘΕΟΣ γὰρ ὃν φύσῃ τί μὴ ποιήσῃ ραδίως; ταύτῃ μὲν οὐδὲν ἔτσις ΒΑΒΥΛΩΝΙΟΙΣ μὴ πω γενόμενα, * ἔτσις ἀρχαίμην ^{ἢ, λ. καὶ τῆ} καὶ τὴν ἐμαυτῶν διωκτοῦ τὴν τε ἀπὸ ἡμῶν ΕΠΙΔΕΙΚΝΥΣΘΑΙ πρὸς οὐρανὸν. καὶ πάλαι γὰρ ΕΞ ΑΙΓΥΠΤΟΥ Διὸς γαλαάτης ΔΙΗΓΑΓΟΝ τῶ φαραὸν ῥήσας ἐν ταύτῃ δυνάμει, ὡς ΚΟΙΜΘΕΝΤΑΣ ἐν βύθῳ ΜΗΚΕΤΙ λοιπὸν ΑΝΑΣΤΗΝΑΙ, καὶ ὡς τε φλογὶ πρὸς πλοῦς ΕΣΒΕΣΜΕΝΩ πρὸς ἀλλοῦ ΛΙΝΩ τῶ ραδίως ἀναπλοῦ καὶ ΣΒΕΝΝΥΜΕΝΩ τυχὸν ψιλῆ καὶ μῶση χειρὶ. ΔΙΗΓΑΓΟΝ δὲ ΤΡΙΒΟΝ αὐτῶς ΕΝ ΥΔΑΤΙ πρὸς τῇ ΘΑΛΑΣΣῃ καὶ τῇ ποταμῶν Ιορδάνου. ὃ καὶ θαυμάζων φησὶν ὁ Δαβὶδ. Τί σοὶ ἐστὶ θάλασσα ὅτι ἐφυγες, καὶ σὺ Ιορδάνη ὅτι ἐφράφης εἰς τὸ ὄπισθον; καὶ πάλιν Ὁ μετατρέφων τὴν θάλασσαν εἰς ξηρὴν, ἐν ποταμῶ δὲ ἐλεύσονται ποδὶ. πᾶς δὲ αὐτὸς ΕΞΗΓΑΓΕΝ ΑΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΙΠΠΟΝ; δῆλον γὰρ ὡς τὸν Ισραὴλ οἰκεία πρὸς ἀφέσῃ φαραὸν καὶ ἐδύλαξεν, ἐπιφθὴν ἐρήλαι παρὰ θεὸς πρὸς αὐτῷ. Εἰς τὸ ἐξήγησας ὅπως ἐν ἐξομῃ

ἐξομῃ ἐν σοὶ τὴν δυνάμειν μου, καὶ ὅπως Διὸς γαλαά τὸ ὄνομά μου ἐν πάσι τῇ γῆ. ἔτσις δὲ καὶ τοὺς φερόντας τὴν ἀπὸ τῶν γῆνα σπουδῆν, ὡσαύτῃ τῶ Διὸς ἀδελφὸς διακομῆτος σῶσαι τὸν ἀδελφὸς Θεὸς ΒΑΣΙΜΟΝ αὐτοῖς Σποφάων τῶ παρόντος βίβας τὸν κλέδωνα, τοὺς τῆς ἀπὸ ἀσασμοῦ οὐ συγγερῶν κατακλύζομαι, οἰοῦν καταξηράων τοὺς ὄπιπῆτορας περὶ σμοῖς, ἢ ἰσχυροῦν ΕΝ Τῇ γερνότες ΕΡΗΜΩ ἢ καταξαστὸς χορῶνα καὶ καθαροῦ τὸν ἐξ ἔχρανο μὲν ἀρτον φαγεῖν, τὸ δὲ ἐκ πέτρων ΧΔΩΡ πῖν ἔτσις ὅτι ἐν μετέξει γενέσθαι Χελεὸν, διελθεῖν τε τὸν Ιορδάνου καὶ γῆς τῆς ἐπιγγαλαίμην τυχεῖν. ἀλλ' ὅτι τὴν ἰσραὴλ πάλαι ἀνδρομήσασθαι. ταύτῃ μὲν οὐδὲν φησι πάλαι πεποιθεῖν. νυνὶ δὲ τὸ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ΒΑΒΥΛΩΝΙ τῇ τῆς ὄπιπῆτων πρὸς ἀπὸ τῆς σιγῆσεται. ἀπὶ δὲ τῆς ΣΥΛΛΟΓΙΖΕΣΘΕ. Σύμμαχος ΕΝΝΟΕΙΣΘΕ φησὶ. Τίνα δὲ τὰ ΚΑΙΝΑ, ἢ καὶ τὸν κερὸν τὸν ἴδιον ΓΝΩΣΕΘΕ; ΕΝ Τῇ ΕΡΗΜΩ ΠΟΙΗΣΩ ΟΔΟΝ. ἢ γὰρ ἐξ ἔθνων ἐκκλησία πρῶτον ΕΡΗΜΟΣ ἔτσις ΘΕΟΥ ΓΝΩΣΕΩΣ (ταύτης γὰρ οἱ διδασκαλοὶ, φάσκοντες εἶναι σοφοὶ, ἐμαρῶνθησαν) ἔχρανο ΟΔΟΝ τὸν Χελεὸν ἐπὶ πᾶσι. ἔτσις εἶμι ἢ ὁδὸς ἢ καὶ τὸ κίρυγμα τὸ ἐμαρῶν καὶ σωτήριον. ἢ δὲ πρὸς αὐτῷ ἐρημίαν ἐδήλωσεν ὁ Δαβὶδ λέγων Ὅτι ἐστὶ ποτῶν γρηγορήσας ἐκ ἔτσις ἐνός. ὡσαύτῃ δὲ ἀνω ἐκ μερικῆς ΔΥΤΡΩΣΕΩΣ ὅτι καὶ ἀπὸ μετῆλθε, ἢ ἀνάδξιν ἐπὶ τῶ βασιλέως Χελεὸν. ἔτσις καὶ νυνὶ ΟΔΟΥ μεταδὲς ΤΗΣ ΕΝ ΥΔΑΤΙ, ὅτι τὸ Χελεὸν μυστήριον μετῆλθε. διὸ λήθη τὰ πρῶτα πρὸς ἀπὸ φησι τῶ βραχυτέρου καὶ ἀπὸ μὲν τῶ μείζονι, ὅτι ὅτι ἔτσις καὶ τὸ ἐκ μέρους γνώσκωμεν. ὅτι ἂν δὲ ἔλθη τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καὶ ἀπὸ γρηγορήσεται. λοιπὸν τοὺς πάλαι μεγάλοις ἀντεξέταξαι τὰ πολλὰ τῶ μέσων νικῶμεν. ὡς γὰρ ἐπὶ πᾶσι φησιν, ἐπὶ ἐρυθρῆς θαλάττης ΟΔΟΝ. ἔτσις ΕΝ Τῇ ΕΡΗΜΩ ΠΟΙΗΣΑΙΜΙ, καὶ ρεῦσασιν ἐν αὐτῇ ΠΟΤΑΜΟΙ, καὶ ἀπὸ τῶ ὅτι Μωσῆς, ἐν ἐκείνῃ τῇ πρῶτον. ἀλλ' ἐκεί μὲν ΥΔΑΤΩΝ, ἐν ἐκείνῃ διδασκαλίας, τῶ

strem in te potentiam meam; & vt annuncietur nomen meum in vniuersa terra. Sic vero & ceteri etiam; qui rerum humanarum curas fugiunt, vel ipso insequente Diabolo; admirabiliter liberabit Deus; sic item huius vitæ ITER, tanquam maris aestuosi; ne fluctibus eius absorbeantur, deficcatis quæ occurrunt tentationibus; peruium faciet; vt in TERRA DESERTA; quieto & puro mentis statu panem de celo edere, AQVAM QVÆ DE PETRA BIBERE; id est, Christi participes fieri, & Iordane traiecto promissa terra potiri valeant. Sed ad historiam reuertamur. Hæc quidem ait olim à me effecta sunt. Verum, si quæ in Ægypto, & BABYLONE patraui; cum ijs, quæ sequuntur, conferantur; priorum memoriam obliterabit istorum magnitudo. At quod hic COLLIGITE habemus; CONSIDERATE dixit Symmachus. Sed quæ NOYIA illa sunt, quæ suo tempore COGNITVRI ESTIS? IN DESERTO VIAM FACIAM. Ipsa siquidem Gentium Ecclesia DEI COGNITIONE antea destituta, & DESERTA (huius enim doctores, cum se sapientes esse dicerent, stulti facti sunt) Christum ipsum, qui se Rom. I. VIAM esse testatur, Evangelicamque Ioh. 1. 4. & salutarem prædicationem habuit: quorum præcedentem solitudinem explicauit Dauid, cum ait; Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Cæterum non aliter quam superius à singulari REDEMPTIONE, ad communem & vniuersam transit, cum de Christi regis aduentu differuit: ita & nunc, postquam VIÆ, quæ IN AQVA est, meminisset; ad Christi mysterium orationem transfudit. Atque hinc est, quod minoribus per maiora occultatis, priora obliuioni tradita esse dixit: quale est & illud; Ex parte cognoscimus. Cum autem venerit quod perfectum est, quod ex parte est euacuabitur. Ijs deinceps, quæ magna quondam fuerunt, alia opponit, à quibus longè ipsa superantur. Vt enim mihi, ait, in mari rubro VIAM aperui; sic & IN DESERTO FACTVRSV M, & manabunt ex ca FLVVI, non aliter quam in priore illo, duce Mose, factum audistis. Sed quæ ibi AQVARY M flumina fuerant, hæc erunt doctrinæ Spi-

Rom. I.

Ioh. 1. 4.

Psal. 13.

I. Cor. 13.

psal. 18.

1. Pet. 2.

psal. 49.

ritus sancti. Sunt enim, à quibus emanant, Euangelistæ & Apostoli, cæteri- que omnes in Ecclesia arcanorum interpretes, FLVVIORVM nomine Dauidis etiam testimonio nuncupati, vbi flumina vocem extulisse, vbi irem: In omnem terram exiuisse sonum eorum affert. Ideo aues præterea quasdam dulciloquas, (SIRENAS; appellat) externæ doctrinæ professores sermonis facundia & lepore præditos, qui Deum amplexuri essent, indicant. PERSTRVTHIONES autem, siue, vt alij malunt, STRVTOCAMBLOS, eos, qui in DESERTIS & solitudinibus Deum laudaturi essent, cuius rei causa fuerit, quod DATAM AQVAM BIBERINT: vnde cum bestis agri deposita feritate in humaniorem & rationi magis conuenientem naturam transibunt; MEASQVE VIRTVTES, siue LAVDDES, vt Symmachus interpretatur, narrare discunt, qui etiam GENVS ELECTVM futuri sunt, quos in hunc modum alloquitur Petrus; Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, vt virtutes eius annuncietis, qui vos è tenebris vocauit in admirabile lumen suum: qui aliquando non populus nunc autem populus in Domino. His igitur ita admirabiliter gestas, TY, ò IACOB indignus mea VOCATIONE fueris: aut secundum Symmachum, NON ME INVOCASTI IACOB; in quo etiam & cæteri consentiunt interpretes. Cum enim mihi SERÆ IPSÆ, ET SIRENES, ET STRVTHIONES etiam BENEDICERENT, tacuisti vnus; MEQVE omnino NON ESSE INVOCANDVM censuisti. Sed DEFATIGATVS ES ERGA ME, inquit Symmachus; vel, vt alij, IN ME LABORASTI; qui tibi negotium tamen non exhibui. Tibi enim quæcunque LABOREM parere videbantur, repudiati, qui dixi antea, Quid mihi multitudo sacrificiorum vestrorum, ait Dominus: plenus sum; & quæ postea. Nouo deinde testamento, nihil eiusmodi à te per filium, quem elegi, postulati. Immo ne tu mihi quidem obtulisti: sed alia aliorum loco faciebas. IN PECCATIS ENIM TVIS ANTE ME STETISTI: aut, secundum alios, IN

πνεύματος. οἱ γὰρ πάντων προσήκοντες Εὐ-
 αγγελιστῶν καὶ Ἀποστόλων, ὅσοι τε καὶ ἄλλοι
 κλησίου μεταγωγῶν ΠΟΤΑΜΟΙ ψευδῶν
 πηλοῦσι καὶ τὸν Δαβὶδ εὐαγγελίζονται, Ἐπι-
 ρεῖν οἱ ποταμοὶ φωνῆς αὐτοῦ. ἔπειτα καὶ ἡ
 φησὶν αὐτὸς πάλιν, Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξήλ-
 θεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ. ἔπειτα, Διψήσαντων ὄρεων
 ἰδρυμένων, ἢ ΣΕΙΡΗΝΑΣ ἐμάλασε, πα-
 ρήσθη τῶν ἐξωπινῶν σοφοῖς ἐπέεα κεκοσμη-
 μένοις, πρὸς Θεὸν ὑπερέχοντα. Διψῶ δὲ
 ΣΤΡΟΥΘΟΝ. ἤρωμα ΣΤΡΟΥΘΟ-
 ΚΑΜΗΛΩΝ καὶ τοῖς λοιποῖς, τοῖς ἐν
 ΕΡΗΜΙΑΙΣ καὶ ἄλλοις ἀουαῖσι τὸ Θεὸν
 εὐλογήσοντα. οὐδὲν ἄλλο τὸ τοῦ ΔΟ-
 ΘΕΝΤΟΣ ΥΔΑΤΟΣ ΠΕΠΩΚΕ-
 ΝΑΙ. δι' οὗ τὸ ἕλεος ἀγίου πρὸς φύσιν
 λογικῶν μεταβάλλει καὶ ἡμέρον, καὶ ΤΑΣ
 ΕΜΑΣ ἈΡΕΤΑΣ διηγέσθαι μαθήσον-
 ται, ἢ ΤΟΝ ΥΜΝΟΝ καὶ τὸν Σύμμα-
 χον, οἱ καὶ ἐκλεκτὸν ὑπερέχοντα ΓΕ-
 ΝΟΣ. πρὸς ἃς ὁ Πέτρος φησὶν. Ὑμεῖς δὲ
 γένος ἐκλεκτὸν βασιλείου ἱεράτευμα, ἔθνος
 ἅγιον λαὸς εἰς καθαίρειν, ἵνα τὰς ἀρετὰς
 ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σιότοις ὑμῶν καλε-
 σάντος ὅτι τὸ γαμματῶν αὐτῶν φῶς, οἱ πο-
 τῆ οὐ λαὸς, καὶ δὲ λαὸς ἐν κυρίῳ. τῆσαν
 δὲ πρὸς Θεὸν οὐκ ἔχοντα γεννημένους, ΣΥΩ
 ΙΑΚΩΒ ὅτι ἀξίος γενήσῃ τῆς ἐμῆς ΚΑΗ-
 ΣΕΩΣ. ἢ καὶ τὸν Σύμμαχον, ΟΥΔΕ
 ΕΜΕ ΕΚΑΛΕΣΑΣ ΙΑΚΩΒ. καὶ οἱ λοι-
 ποὶ δὲ συμφώνως. ΕΥΛΟΓΟΥΝΤΩΝ
 γὰρ με τῶν ΘΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΕΙΡΗ-
 ΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΟΥΘΩΝ, ὅτι εὐλό-
 γησας αὐτὸς, ΟΥΔΕ ΜΕ ΚΑΛΕΙΝ ὄ-
 λως ἠξίωσας. ΕΚΟΠΙΑΘΗΣ δὲ Εἰς
 ΕΜΕ καὶ Σύμμαχον. ἢ καὶ τὰς ἄλλους,
 ὅτι ΕΚΟΠΙΑΣΑΣ ΕΝ ΕΜΟΙ, καὶ τοὶ
 ἕδνα σοὶ προσέθενται ΚΟΠΟΝ. ὅσα γὰρ
 σοὶ παρέχον ἐνομιζέτο κόπον, παρήτημα τῶν
 ἱερῶν ἔργων. Τί μοι πλῆθος θυσιῶν ὑμῶν λέγει
 κύριος. πλῆθος εἰμὲ. καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῖς. καὶ τῆ
 χρομῆ δὲ διαθήκη τοῦ Θεοῦ ἐδὲν Διψῶ τὸ παιδὸς
 ἐν ἐξελείξι μιν, ἠτήσασιν πρὸς σὲ. ἀλλ' ἔπειτα
 μοὶ προσήκειν. ἔτερον δὲ ἀπὸ ἑτέρων ἐποίησ.
 ΕΝ ΓΑΡ ΤΑΙΣ ΣΑΙΣ ΑΜΑΡΤΙΑΙΣ
 ΠΡΟΕΣΤΗΣ ΜΟΥ. ἢ καὶ τὰς λοιπὰς, ΕΝ
 ΑΜΑΡ

ΑΜΑΡΤΙΑΙΣ ΣΟΥ ΕΚΑΛΕΣΑΣ
 ΜΕ. ὅσα δὲ καὶ τοῖς προσκειμένοις; ὡς τῆ
 μὲν ΕΡΗΜΩ καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ ΘΗΡΙΟΙΣ
 ἀγαθὰν ἐλπιδᾶς εὐαγγελίζονται, τὸ δὲ λαὸν
 τὸν ἐκ κατατομῆς ἐπ' ἀσθενείας ἐλέγχον, ἐν
 καλεῖ ἑρῶς ὀνόμασιν ΙΑΚΩΒ ΤΕ ΚΑΙ
 ΙΣΡΑΗΛ. ἔπειτα δὲ διόλον ἔπειτα ἐκλεκτὸν τοῦ-
 τον εἰπόν, ἄσπρ' ἔλεγον ὅτι τὸ κρείττονος
 πάγματος. ἀλλ' ἔδεν ἠπὼν αὐτὸς ὅτι πρὸς
 ἡμᾶς πρὸς καλεῖ συγχωρήσῃ αὐτοῖς ΤΑΣ
 ΑΜΑΡΤΙΑΣ ἐπαγγελλόμενος. Τινες δὲ τοῦ
 ΟΥ ΝΥΝ ΕΚΑΛΕΣΑΣ ΕΙ ΙΑΚΩΒ, ἔ-
 πως ἀπέδωκεν. τὸ ἐν Χριστῷ σωζομένων, καὶ
 τὸ κλητῶν Διψήσαντων μεθεῖς, ἔς αὐτὸ ΕΥ-
 ΛΟΓΗΣΕΙΝ ἔφη, ΘΗΡΙΑ καὶ ἄλλας Α-
 ΓΡΟΥ (πνευματικῆς δὲ βόπος ΟΥΣΙΑΣ
 ἢ δόξολογία) καὶ πείθη ΤΟΝ ΙΣΡΑΗΛ,
 ὡς δὲ λελύθηται τὸ ἐν Αἰγύπτῳ θητεύσας, ἐχ-
 ῖνα τὰ δι' ἡμᾶς αὐτὸ προσάγειν καὶ κα-
 πνῶν. ἀπέδωκε γὰρ αὐτὰ καὶ πρὸς σιῶς
 παρελθόντων τύπων διόφησιν, ΟΥ ΝΥΝ, ἔπειτα
 θύξας, ΕΚΑΛΕΣΑΣ Ε. ἢ ἡμῶν ΟΥ προσάγειν
 τὰς ΟΥΣΙΑΣ ΕΚΑΛΕΣΑΣ, ὡς μὴ δοκῆν
 σε κατὰ τὸ ἀντικείμενον τινα τὸ προσάγειν
 ἐχθρῶν καὶ λυβῶσιν. εἰδωλολαβῶν δὲ, δι' ἐμὴν
 ἀγάπην χρεῖν ἔχεις τὸ σωτήριον. ἢ δὲ μετὰ
 αὐτὰ προσήκειν, ἔδεν πρὸς ἐμὲ. μόνως
 γὰρ ταῖς ἐξ ἑρῶν λογικῶν εὐαρεσῶν καὶ θυ-
 σίμης, καὶ δι' Ἡραμῆ δὲ τὸ προσφῆτα φησὶ. Τὰ
 ὀλοκαυτώματα ὑμῶν μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν
 συναγάγετε, καὶ φάγετε κρέας, ὅτι ἐκ ἐλάλησα
 πρὸς τὸς πατέρας ὑμῶν πρὸς ὀλοκαυτώμα-
 ταν καὶ θυσιῶν, ἐν ἡμέρᾳ ἢ ἀνηγάγον αὐτὸς ἐκ
 γῆς Αἰγύπτου καὶ ἀλλὰ γὰρ. ἵνα τί μοι λίβανον
 ἐκ Σάβα φέρετε, καὶ κιννάμωμον ἐκ γῆς μα-
 κρόθης τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν ὅτι εἰσὶ δε-
 κτά, καὶ ὡς θυσιῶν ὑμῶν ἔχ' ἡδυνῶν μοι. καὶ διὰ
 τῶν ψαλμῶν δὲ φησὶν. Οὐδέξομαι ἐκ τῶ οἴ-
 κου σου μόχθους, καὶ δὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου
 χμαίρους. δι' ὅν ἀφίστησιν αὐτὸς τῶν τύ-
 πων εἰς τὴν πολιτείαν τὴν εὐαγγελικῶν συ-
 νοδῶν. Πνεῦμα γὰρ ὁ Θεός, καὶ τὸς πρὸς
 σκευῶν αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ
 δεῖ προσκυνεῖν. ἐγὼ μὲν οὐ φησὶν ὡς ἀγαθὸς
 εἰσὶ μὲν ἔχον σοὶ συγχωρεῖν. σοὶ δὲ τὸ ΜΕΜΝΗ
 ΣΘΑΙ ΤΩΝ ΑΜΑΡΤΙΩΝ ἀσφαλές

PECCATIS TVIS INVOCASTI
 ME. Aduerte autem & in superioribus,
 vt DESERTO ipsi, & FERIS, qui
 in eo sunt, bonorum spem annunciet,
 populum verò circumcūm propter im-
 pietatem arguat, quem nuda tantum IACOB
 ET ISRAELIS appellatione,
 non serui, aut electi, quam præstantio-
 rum ordini attribuit, nuncupauit. Sed
 nihilo minus eos ad conuersionem ad-
 hortatur, qui sva illis se PECCATA
 condonaturum denunciet. Quidam au-
 tem illud, NON NVNC VOCAVI
 TE, IACOB, ita explicatunt. Post-
 quam eorum, qui salutem in Christo
 consecuti sunt, nouique testamenti me-
 minit, quos ei BENEDICTVROS af-
 firmavit, cum BESTIAS AGRi nun-
 cupauit. (Est autem spiritualis SACRIFI-
 CII modus ipsa laudis prædicatio)
 nunc se ISRAELFM Ægyptiaca ser-
 uuitute, non vt sanguine & funus litaret
 (sunt enim repudiata ista, & vmbrae lo-
 co habita) liberasse persuadet. Atque
 inde est, quòd dixit; NON NVNC,
 quando sacrificas, VOCAVI TE, id
 est, NON TE VOCAVI, dum SACRIFI-
 CIA offerres, ne te redemptionem,
 veluti quoddam oblationis præ-
 mium, consecutum esse putares. Sed
 cum idola coleres, mea vnus in te bene-
 uolentia gratiam & salutem adeptus es.
 Quæ autem deinceps obtulisti, nihil illa
 ad me, qui solis virtutum rationalibus
 sacrificiis oblector. Quin & Hieremias
 verbis in hunc modum loquitur; Holo-
 causta vestra addite victimis vestris, &
 comedite carnes; quia non sum locutus
 patribus vestris de holocaustis, & sacri-
 ficiis, in die, qua eduxi eos de Ægypto. Et
 alibi; Vt quid mihi thus de Saba, & cina-
 momum de terra longinqua? holocausta
 vestra non sunt accepta, & victima vestra
 non placuerunt mihi. Et in psalmo etiam,
 Non accipiam de domo tua vitulos, ne-
 que de gregibus tuis hyrcos: quibus eos
 à figuris arcere, & ad Euangelicam vitæ
 rationem compellere conatur. Spiritus
 enim Deus est, & qui eum adorant, in
 spiritu & veritate decet adorare. Ego igitur,
 inquit, pro mea bonitate, ad indul-
 gendum & condonandum paratus sum.
 Sed tibi PECCATORVM MEMI-
 NISSE vel eo profuerit, ne in eadem

relabaris, à quibus excitari te, iustificari que contigit. Iustus enim, ait, prior est accusator sui. Cultu præterea legali neminem mundari potuisse ostēdit; cum taurorum & hyrcorum sanguine elui peccata nequeant. Deinde, & de his etiam, qui ex circumfisione crediderant, ait, Scientes autem, quod non iustificatur homo ex operibus legis, nisi perfidem Iesu Christi: & nos in Iesum Christum credidimus, ut iustificemur in ipso. Non vos igitur SACRIFICIVM daucrit; sed EGOLFUS, qui possum gratia & liberalitate PECCATA remittere. Iustificamur enim non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos; sed secundum multam eius misericordiam. Ipsa namque ad salutem operibus consequendam imbecillitas est & infirma natura; cum in res malas ab incunte ætate hominis semper incubat cogitatio; sicut mens David, his verbis, Si iniquitates obseruaueris, Domine, Domine, quis sustinebit? Quia apud te propiciatio est. Misereor ergo ipse quidem, inquit, sed eos, de quibus bene meritis sum, MEMINISSE, perpetuòque Saluatorem celebrare postulo. Atque id ipsum est, quod sancti præstare non desinunt, teste magno Dauide, vbi ait; Quoniam ego iniquitatem meam agnosco, & peccatum meum contra me est semper. Et; Quoniam iniquitatem meam annuntiabo, & meditabor in peccatis meis. iuxta illud, Non erubescas confiteri peccata. Quod cum minimè fecisset Phariseus, condemnatus est: contra autem, IUSTIFICATIVS publicanus. Id ergo cum præstari oportere monuisset Deus, & huius etiam inquit, memineras, esse te PATRIBVS tuis peccatorem editum, eosque omnes, qui tibi singulis temporibus præfuerunt, IN ME SEMPER INIQVOS SESE præstitisse. Neque verò omittendum est, Aquilam & Symmachum, quo loco PRINCIPES habemus, INTERPRETES transtulisse, Essēque hic triplicem ordinis orationem, PATRVN, INTERPRETVN, & PRINCIPVN: quorum alij quidem imperandi; alij autem scripturas interpretandi munere fungentur; alij etiam ætate tantum cæteros antecirent: quorum scelere PERIISSE ISRAEL, IN OPPROBRIVM-

καρῆς τὸ μὴ ταύτας ἐπιθεραπεῖν. ἐξ οὗ καὶ διχοδοῦται συμβαίνει. Δίκαιος γὰρ ἐ-
 αὐτῷ κληρῶς ἐν τρωτολογία. καὶ δει-
 κνυσιν ὡς οὗκ οἶδε κερταίρειν ἢ κερτὰ νόμον
 λατρεῖα. ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ
 τράγων ἀφαιρῆν ἀμαρτίας. καὶ πάλιν περὶ
 τῆς ἐκ τῆς ἀπειτομῆς πεπιτελευτότων φησίν.
 Εἰδότες δὲ ὅτι οὐ διχοδοῦται ἄνθρωπος ἐξ
 ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ ἀφ' ἰσχύος Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ. καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστρέψα-
 μεν ἵνα δικαιοδοῦμεν ἐν αὐτῷ. ΘΥΣΙΑ
 τοῖμυ ὑμᾶς οὐ κερταίρει. ΕΓΩ δὲ μόνος ὁ
 ἀφίεις ΑΜΑΡΤΙΑΣ δωρεᾶ τε καὶ χάριτι.
 Δεδικαιώμεθα γὰρ οὗκ ἐξ ἔργων δικαιο-
 σύνης ὧν ἐποίησαμεν ἡμεῖς. ἀλλὰ ΧΥ τὸ
 πολὺ ἔλεος αὐτοῦ. αὐτῇ γὰρ ἀδοξείας καρῆς
 τῶν δι' ἔργων σωτηρίαν ἢ φύσις. Ἐπιμελῶς
 γὰρ ἐργαίεται ἢ ἀφίνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπι-
 τὸ ποιεῖ. ἐκ νέστητος, κερτὰ διλοὶ καὶ
 Δαβὶδ λέγων. Εὰν ἀνομίαις κερταίρησι
 κέρμε, κέρμε τίς ἔσπορήσεται; ὅτι κερταίρη
 ὁ ἱλασμός ἐστιν. ἐλεῶμεν αὐτοὺς. εὐ δὲ
 πεποθῶται ἐθέλω ΜΕΜΝΗΣΘΑΙ
 καὶ τὸν σωτήρα ἀφ' ἑαυτοῦ ἀνομιῶν. ὁ δὲ
 καὶ δρασιν οἱ ἀνομοῖ; ὡς διλοὶ πάλιν ὁ μέ-
 γας Δαβὶδ ποτὲ μὲν εἰπὼν, Ὅτι τῶν ἀνο-
 μίαν μου ἐγὼ γινώσκω, καὶ ἡ ἀμαρτία μου
 ἐνώπιον μου ἐστὶ ἀφ' ἑαυτοῦ. ποτὲ δὲ,
 Ὅτι τῶν ἀνομιῶν μου ἀναγέλω, καὶ με-
 εμνήσω ἑαυτοῦ τῆς ἀμαρτίας μου. κερτὰ
 τὸ, Μὴ ἀρχυθῆς ὁμολογήσαι ἐφ' ἀμαρ-
 τίας. ὁ δὲ μὴ ποιήσας μὲν ὁ φαρῖσαῖος
 κερταίρηθη. δρασῆς γὰρ μὲν ὁ τελώνης ἀπῆλ-
 θε ΔΙΚΑΙΩΘΕΙΣ. τοῦτο δὲ ἐν εἰ-
 πῶν ὁ Θεὸς ποιῆσαι, πάλιν ἴδι φησίν ὡς
 ΕΚ ΠΑΤΕΡΩΝ ἔφης ἀμαρτα-
 λὸς, καὶ ὅσοι κερτὰ χαρῶς ὑμῶν ἤρξαν
 ΗΝΟΜΗΣΑΝ Εἰς ΕΜΕ. ἀπὶ
 δὲ τοῦ ΑΡΧΟΝΤΕΣ, ΕΡΜΗ-
 ΝΕΙΣ Ακύλας ἔφης καὶ Σύμμαχος. τρία
 δὲ πῆσι τάγματα. ΠΑΤΕΡΑΣ καὶ
 ΕΡΜΗΝΕΙΣ καὶ ΑΡΧΟΝΤΑΣ. ὧν
 οἱ μὲν ἤρχον, οἱ δὲ τ' ἔραφον ἢ ἑξ ἡγηγῆται,
 οἱ δὲ τῶν κερτῶν κερταίρητες ἐτόγχανον, δι'
 οἷς ἀπολαλέου λέγει ΤΟΝ ΙΣΡΑΗΛ καὶ
 ΕΜΠΕΣΕΙΝ Εἰς ΟΝΕΙΔΙΣΜΟΝ,
 ἢ Εἰς

ἢ Εἰς ΒΛΑΣΦΗΜΙΑΝ ὡς οἱ λοιποὶ.
 καὶ κερτὰ ἐνὸς δὲ λάβοις ἀν σημειομοδίου ἔ-
 τρία, τοῖς ὑφείλοτας λέγων τοῖς ἑσπὸ
 κερτὰ παδαγωγῆν, οἱ καὶ πλημμελοῦ-
 τες ἀσπῆγασοι. τὸ Εἰς ΕΜΕ ΔΕ ΗΝΟ-
 ΜΗΣΑΝ, πλείω ἔφης τῶν ἑμφρασιν. οὐ
 γὰρ εἰς ἄνθρωπον ἢ φύσιν πῆσι γενητῶν. ὁ
 γὰρ εἰδωλοκατῶν, τότε ἦκον εἰς αὐτὸν,
 τῶν θεῶν ἀπώσατο φύσιν, ἀποστράψας τῆς
 κερταίρησι ἑαυτοῦ καὶ δόξης, ἐφ' ὧ
 τὸν Ισραὴλ ἀπώσατο. ἔλεγε. Οἱ ἱερεῖς
 οὗκ εἶπαν ποδ' ἐστὶ κύριος, καὶ οἱ ἀντεχόμε-
 νοι τοῦ νόμου οὗκ ἠπίσαντό με, καὶ οἱ κερ-
 φῆται ἠέθεου εἰς ἐμέ. καὶ πάλιν. Ἴνα τί
 λαλεῖτε κερτὰς με, πάντες ὑμεῖς ἠνομήσατε
 καὶ πάντες ὑμεῖς ἠσεβήσατε εἰς ἐμέ λέγει
 κύριος παντοκράτωρ. διὸ φησιν, ΕΜΙΑ-
 ΝΑΝ ΤΑ ΑΓΙΑ ΜΟΥ. οὗκ ἐν μόνῃ
 γὰρ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν αὐτῷ δὲ τῶ θεῶ
 καὶ τὰς τῆς δαμμοῖαν ἀνέθησαν ἑθῆας. λέ-
 γει γὰρ περὶ τῆς Ἰουδαίων (Ἰουδαίων ὁ
 Θεός. Τί ἢ ἠραπιδίμη ἐν τῶ οἴκῳ μου ἐποι-
 ησεν βδέλυγμα; ποιοῦτον δὲ πᾶν, δι' οὗ ἐτυ-
 ποδὸ τοῦ Θεοῦ. ΜΙΑΙΝΕΤΑΙ δὲ καὶ ἄλλως
 ΤΑ ΑΓΙΑ, τῆς εἰς Θεοῦ πῆσι μὴ γιγνο-
 μέων ὡς δὲ. Ταῦτα κερτὰ ΙΣΡΑΗΛ
 εἰπὼν καὶ τὸν ΙΑΚΩΒ τὸν ἀφ' ἑβραῖων, οὗ
 οὗ ΕΚΛΕΚΤΟΝ ποδοῦν, οὐ ΠΑΙΔΑ
 πάλιν ἐκάλεισεν, δι' ὧν πάλιν ἠνομήσαν τῆς
 περὶ ὧν ἑπιφῆρει, κερτὰ τὸν ἐπαμειβῆται τῆς
 ἀποστόλων ἑσποσημῆμον χαρῶν. διὸ φησὶ,
 ΚΥΡΙΟΣ ὁ Θεός ὁ ποιήσας
 ΣΕ. καὶ κερταίρησας αὐτοῖς πάλιν ἐπή-
 νεργει, ὅτι ΕΓΩ ΔΩΣΩ ΥΔΩΡ ΕΝ
 ΔΙΨΕΙ ΤΟΙΣ ΠΟΡΕΥΟΜΕΝΟΙΣ
 ΕΝ ΑΝΥΔΡΩ. καὶ πῶς διεσάφησε λέ-
 γων, ΕΠΙΘΗΣΩ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΜΟΥ
 ΕΠΙ ΤΟ ΣΠΕΡΜΑ ΣΟΥ, ΚΑΙ ΤΑΣ
 ΕΥΛΟΓΙΑΣ ΜΟΥ ΕΠΙ ΤΑ ΤΕΚ-
 ΝΑ ΣΟΥ, τὸ λογικὸν τε καὶ γῆμιον ζωπι-
 κόν τε διλοῦν ΥΔΩΡ, τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ θεῶ
 κερτὰ τῶν ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ. δι' οὗ τῶς ἀνα-
 γεννηθέντας ΣΠΕΡΜΑ τῆς ἀποστόλων καὶ
 ΤΕΚΝΑ κερτὰ, Παύλου λέγοντος. Ἐν
 γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐγὼ ὑ-
 μᾶς ἐγέννησα. καὶ πάλιν, Τέκνα οἷς πάλιν

QVE, vel BLASPHEMIAM, vt alijs placet, incidisse dicit. Vna deinde tria hæc accipias significatione, si quos erudire subditos, & instituire deceret, quia ipsi deliquerunt, venia indignos existimes. At quod INIQVE IN ME EGERUNT addit, maximam habet emphasim: quasi non in hominem, aut naturam quandam genitam peccasse significet. Qui enim idola colit, naturam diuinam, quantum in se est, reicit, dum eandem priuata sua sublimitate & gloria: quo nomine cum Israëlem accusaret dicebat; Sacerdotes non dixerunt; vbi est Dominus; & qui legi adhærebant non me didicerunt, & prophetæ impiè agebant in me. Et rursus; Vt quid loquimini ad me? omnes vos iniquè, omnes item impiè egistis in me, dicit Dominus omnipotens. Atque inde est, quod SANCTA CONTAMINASSE hic adiungit. Neque enim Hierosolymis tantum, sed in augusto Dei templo dæmonibus statuas posuerunt. Dicit autem de Iudæorum Synagoga Dominus; Quam dilecta in domo mea fecit abominationem? Erat verò omne eiusmodi, quo Deus effingitur. CONTAMINARI etiam aliter SACRA dicuntur; cum ea, in quibus Dei honos agitur, indecenter peraguntur. His igitur in ISRAELEM, reiectumque IACOBVM vsurpatis; non hunc ELECTVM non FILIVM rursus appellauit: quibus iterum nominibus eos, de quibus infert; id est, nunquam satis laudatum Apostolorum chorum, nuncupat. Atque hinc est, quod ait; DOMINVS DEVS, QVI FECI TE. Deinde, vt eos ad confidentiam prouocet, adjicit; EGODABO AQVAM IN SITI IIS; QVI AMBVLANT IN INAQVOSO. Postea qua ratione illud facturus sit, addit, cum ait; PONAM SPIRITVM MEVM SVPER SEMEN TVVM, ET BENEDICTIONES MEAS SVPER FILIOS TVOS; vt rationalem & fecundam, vitalēque AQVAM eam, quæ à diuino SPIRITV manat, indicaret, per quam eisdem, qui regenerati sunt, SEMEN Apostolorum, & FILIOS cum Paulo nominat, vbi ait; Gal. 4. In Christo enim per Euangelium vos ego genui. Itēque; Filios, quos ite-

Hier. 2.

Hier. 12.

Gal. 4.

Eph. 4.

1. Cor. 7.

Psal. 54.

Deut. 32.

rum parturio. Vocat autem BENEDICTIONES, multiplicem Spiritus largitionem & gratiam. Alij enim datus est sermo sapientiae, & quae sequuntur. Itemque; Unusquisque vestrum proprium habet donum à Deo. Quas porò BENEDICTIONES intelligat, ostendit, cum EXORIENTVR T ANQVAM FOENVM IN MEDIO AQVAKVM, ET SICVT SALIX IYXTA PRÆTERFLVENTES AQVAS intulit; vt per SALICEM, vitalem facultatem, qua genus hoc plantæ recreatur semper & viret, indicaret. Fontibus enim perpetuò, & fluuiorum ripis adnascitur. Non desunt, qui & ista etiam ad eodẽm dici existiment. Postquam enim interitus caussam attulisset, eisdem rursus iniuriarum minime se recordaturum pollicetur, & in præteriti locum, tempus aliud desinit, cum NVNC affumit: cuiusmodi est illud; Hodie si vocem eius audieritis. Ipsum enim, vt eorum, quæ præterierunt obliuiscatur, adhortatur. Est verò qualiter EIVS PVER nominari, ex omnibusque Gentibus ELIGI dicatur, aduertendum. Tale & illud est; Quando diuidebat altissimus Gentes, & quæ sequuntur. Quod si de Gentibus intelligitur; Tum magnus adeo erit, inquit, progressus, tantisque in pietate profectus eorum, qui DESERTAS olim & INAQVOSAS solitudines habitabant; vt inter se, tanquam cursu, de adipiscenda Dei gratia magna contentione decertent; & hic quidem, DEI SVM, dicat; Ille autem sibi IACOBI NOMEN adscribat; quantumvis ex IACOBO non sit, sed ex DESERTO ante prodierit. Verùm pro CLAMABIT, VOCABITVR habet Symmachus. Atque id ipsum, aiunt, sæuiente persecutionis tempore contigit, quo Ethnicos multos sanctorum hominum appellationes sibi arripere vidimus. Se enim IACOBVM alius, alius item ISRAELEM; alij etiam Hieremiam, & Esaiam, & Danielem nuncupabant: quibus assumptis appellationibus alacri & forti animo ad martyria accedebant. Quod autem MANV dixit, ideo forsitan adiecit, quod Christi nomen permulti, vel crucis signum in palmis, aut brachiis inuri sibi curarent. Vel, cettè. IN NOMINE ideo dixit,

ὡδὴν. ΕΥΛΟΓΙΑΣ δὲ χαλεπὸ πολυεὶδὲς τῶν πνεύματος δωρεῶν. Ὡ μὲν γὰρ δίδονται λόγος σοφίας, καὶ τὸ ἐξῆς, καὶ πάλιν· Ἐκαστος ἑστὸς ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ Θεοῦ. Τινὲς δὲ ΑΙ ΕΥΛΟΓΙΑΙ δηλοῖ, ὅτι ΑΝΑΤΕΛΟΥΣΙΝ ΩΣ ΕΙ ΧΟΡΤΟΣ ΑΝΑΜΕΣΟΝ ΥΔΑΤΟΣ, ΚΑΙ ΩΣ ΙΤΕΑ ΕΠΙ ΠΑΡΑΡΡΕΟΝ ΥΔΩΡ. τὸ ζῶπυιὸν αὐτῶν παρῆσαν ΙΤΕΑΝ εἶπεν, ἄλλο τὸ νεαρὸν τε καὶ ἀειθαλὲς τὸ φυτὸν. πηγῶς γὰρ αἰεὶ καὶ ποταμοῖς παρῆσπερφυκει. Τινὲς δὲ παρὲς τοὺς αὐτοὺς καὶ τὰ ΝΥΝ ἐρῶσάυ φασι. τίω γὰρ αἴτιαν τῆς ἀπαλείας εἶπὼν, πάλιν αὐτοῖς τὸ μνημοσινχαλεπὸν ἐπαγγέλλεται. ἕτερον αὐτοῖς ἀντι τὸν ἀεθλαβόντος ὀρίζων χωρὸν τὸ νῦν λέγων, ὡς καὶ τὸ Σήμερον ἐάν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσῃτε. παρῆσπέπει γὰρ αὐτοῖς ἐπιλαθέσθαι μὲν τῶν πάλαι. ὅτι δὲ ΑΥΤΟΥ ΠΑΙΣ ἀνομάσθη, * σκοπεῖν καὶ ὡς ἰσχυρὸν ἔστι. ὅτι δὲ ἐπὶ πάντων ΕΞΕΙΔΕΚΤΑΙ τῶν ἐθνῶν, καὶ τὸ ὅτι διεμέλειζεν ὁ ἕψτος ἔθνη, καὶ τὰ ἐφ' ἐξῆς. εἰ δὲ νοοῖτο ὡς τῶν ἐξ ἔθνῶν, ποσαύτη τις ἔσται τότε φησὶ παρῆσπη καὶ θεοσεβείας κατῆρθωσις τῶν οἰκουμένων πάλαι τίω ΕΡΗΜΟΝ τε καὶ ΑΝΥΔΡΟΝ, ὡς ἀμιλλᾶσθαι παρὲς ἀλλήλους ὡς ἐν δρόμῳ τὸ Θεοῦ τίω χάρειν ἀρπάξω ἐπεγερομένοισι, καὶ τὸν μὲν ΤΟΥ ΘΕΟΥ λέγειν ΕΙΜΙ, τὸν δὲ ΤΟΥ ΝΟΜΑΤΟΥ ΙΑΚΩΒ ἔπιγρᾶφεσθαι, καὶ τοὶ μὴ ὄντα ἐκ τὸν ΙΑΚΩΒ, ἐκ δὲ τῆς ΕΡΗΜΟΥ τῆς παρῆσπερον. ἀντι δὲ τὸν ΒΟΗΣΕΤΑΙ, ΚΛΗΘΗΣΕΤΑΙ Σύμμαχος ἔφησεν τὸν το φασι ἐν τοῖς τῶν διωγμῶν χαρῶς ἐθεασάμεθα πολλοῖς τῶν ἐθνικῶν τὰς τῶν ἀγίων ἀνδρῶν παρῆσπερῆς ἑαυτοῖς ὑφαρπάξοντα. ἐνάλλει γὰρ ἑαυτὸν ὁ μὲν ΙΑΚΩΒ, ὁ δὲ ΙΣΡΑΗΛ, ἕτεροι δὲ Ιερειμῆαν τε, καὶ Ησαΐαν, καὶ Δανιήλ. μεθ' ὧν ὀνομάστων ἔπὶ τὰ μαρτυρία παρῆσπερῆς ἑαυτοῖς ἐπέδιδόσαν. τὸ δὲ ΤΗ ΧΕΙΡΙ, ἄλλο τὸ εἶπεν ἴσως πολλοῖς ἔπὶ καρπῶν, ἢ βραχίονων ἢ τῶν χερῶν τὸ σημεῖον, ἢ τίω Χειρὸν παρῆσπερῆς γράσειν. ἢ γὰρ ἔπὶ ΤΩ ΝΟΜΑΤΙ φησιν ἐπειδὴ

Malach. 1.

Malach. 1.

ἐπειδὴ ΟΝΟΜΑ τοῖς ἐξ Ιακώβ χάρισμα καὶ κληρὸς Θεοῦ. Ὅσα ἑὰ δὲ φασι, τοῖς ἀσεβῆσιν (αὐτοῖς χαρῶν εἰς ἀπύργασιν, ὡς μὴ δοκεῖν ὀλοόριζον ἀπολείσθαι τὸν Ισραήλ, ἀποτραφέντος εἰς ἄπαν αὐτοῖς τὸ Θεοῦ. ἢ καὶ αὐτοῖς ἔειπεν εἰ δὲ τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι τίω τῆς σωτηρίας ὀδόν. ἑαυτὸν δὲ λέγων ΚΥΡΙΟΝ, καὶ ΘΕΟΝ, ΠΟΙΗΤΗΝ τε καὶ ΠΛΑΣΤΗΝ, ἐμφανῆσιν ὅτι καὶ πεπλάνηται, τὸ τῆς ΘΕΟΤΗΤΟΣ ΟΝΟΜΑ Ισραήλ ἀειθεῖς ἑτέροις τοῖς ὅσα οὖσι θεοῖς, καὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀνθρώπου δημιουργίας ὑπέμισιν ἀχαριστίας ἢ ὡς ἔστι γραφομένοιο, ἢ εἰ ἡρώας πηλὸς τοῖς εἰς τίω γένεσιν ἑσπουρήσασθαι, αὐτὸν ἀπεστράφη τὸν ΠΟΙΗΤΗΝ, ὃ καὶ δὲ ἐνὸς ἔφη τῶν παρῆσπερῆς. Ἰδοὺ δὲ ἀξίει πατέρα, καὶ δὲ δόλος τὸν κλέων αὐτοῦ. καὶ, Εἰ πατήρ εἰμι ἐγὼ, ποῦ ἔστιν ἡ δόξα μου; καὶ, Εἰ κλέως εἰμι ἐγὼ, ποῦ ἔστιν ὁ φόβος μου, λέγει κλέως παντοκράτωρ. ΚΥΡΙΟΣ μὲν γὰρ ἔστιν, ὡς ἑσπερὸν ΧΕΙΡΑ τίω κῆσιν γρατῶν. πατήρ δὲ, ὡς ΠΟΙΗΤΗΣ. τὸ δὲ ἐπὶ ΒΟΗΘΗΣΙΑ, παρῆσπερῆς ἡμερὸς ἐγὼ καὶ παρὲς ποσὸν τὸν ἡμαρτηκότα. ἀναθεν δὲ πινεσ ὡς τῆς ὄλης ρήσεως ἔφασαν, ὡς ἐνάγων αὐτοῖς εἰς ἐνδεῖξιν τῆς ἰδίας μεγαλοπαρῆσπερίας, ὡς οἶος τε ἔσται καὶ τὰς δέχεσθαι φιλὰς ἐπαναγαγεῖν ἐάν βουληθῶσι, τῶν πάλαι θαυμαστων ὑπέμισιν εἰ δὲ λέγετε τί δὲ ΜΕΜΝΗΣΘΑΙ; πάλιν ἐκείνων ἀπιστυμένων τὸν χερόν, παρῆσπερῆς ταδῆσ φησὶ, καὶ τὸ ΝΕΑ σιωπήσπετε. εἰπὼν δὲ, τὰ ὡς τῆς χεμῆς ἀγαθήσ, φησιν, ὡς οὐ νῦν ἀρχὴ τῆς ὡς τῆς σὲ κηδεμονίας πεποιήσμεν, ἀλλ' οὐ δὲ μὲθὸν λαβῶν ἐξ ἀρχῆς, τὸν αὐτὸν δὲ καὶ ἀσεβουῖσι τῶν ἁμαρτημάτων ἀφῆσιν δέδωκε, χωρὸν ὑμῖν διὺς δινεσιν (ὡς μὲν ἐργάσασθαι. καὶ ἡ θάλασσα γὰρ, καὶ ὁ σῆλος τὸν πυρὸς, καὶ ἡ νεφέλη, βαπτίσματος χάρεσ ἐπέμχεν ὑμῖν. καὶ ὁ ἀπύστος γὰρ βεβαπτίσσασθαι φησὶν αὐτοῖς ἐν τῆ νεφέλῃ καὶ τῆ θαλάσῃ. ὁ αὐτὸς δὲ καὶ νῦν εἰμι βουλομένοιο ὑμῖν ἀφῆσιν ἁμαρτίας, ἐάν ἑαυτῶν κατήσσοι γένοσθε ἔπὶ ἀφέσθ, ἢ κατα

quod ijs, qui de Iacobo prodierunt, Funiculus & hæreditas Dei NOMEN extiterit. Neque verò eos patitur, inquit, qui impiè egerunt, ad spei vique projectionem deuenire, ne belle videatur Israëlem totum stirpitus interire; tanquam eodẽm planè Deus auerfetur: sed ijs, qui in eum crediderunt, salatis viam expeditiorem & leniorem facit. Quod autem DOMINVM se & DEVM, FACTOREMQUE, & PLASMATOREM nominat; aberrasse & ipsum Israëlem, qui DEI NOMEN alijs, qui Dij non sunt, attribuerit, videtur indicare, & posita ante oculos prima huius fabricatione, ingratitude arguere, quòd procreationis ministros parentes colens, FACTOREM ipsum auersatus sit, quod per quendam prophetam in hunc modum ait, Filius glorificat patrem, & seruus Dominum suum. Et; Si pater ego sum, vbi est gloria mea? Et; Si Dominus sum ego, vbi mihi debitus timor, ait Dominus omnipotens? DOMINVS enim vnus est; tanquam qui cuncta creata MANV complectatur, Pater autem; tanquam qui eadem FECERIT. Quod verò adhuc AUXILIUM HABITVRVM dixit, in eum se facilem & mansuetum, qui adeo peccauit, ostendit. Nonnulli porò supra positam verborum seriem à principio repetentes, volunt eos à Deo in suæ magnificentiae demonstrationem induci vt renouata veterum miraculorum memoria, posse à se decem tribus, nisi ipsæ obliterent, in patriam reduci non dubitent. Quòd si, Quid MEMINISSE opus sit, postulatis: elapso rursus tempore fidem detrahentibus, ista, inquit, prætermittantur, & quæ RECENTIA sunt, considerate. Deinde, vt ea, quæ ad nouum testamentum attinent, attingit, non se nunc primùm eius curam suscepisse respondet, qui ne mercedem quidem ab initio acceperit, sed contra vt impiè degenti peccatorum veniam, pro rogato ad operandam iustitiam tempore, largitum esse. Mare enim, & columna ignis, & nebula, baptismatis vicem, Apostolo teste, suppleuerunt, qui in nube & mari baptizatos dicat. Idem verò, ait, & nunc ipse sum, qui volentibus vobis peccata dimitto, si ipsi eorum accusatores in remissionem, non in condemnationem

Deut. 32.

Malach. 1.

1. Cor. 10.

nem esse volueritis. Sin minus, ipsa ego vobis iudicij tempore in memoriam reuocabo, & maiorum scelera, eadem superare euincam. Et si enim impietatis crimine & illi quoque non caruerint. Idolum tamen in templum meum, quod ipsi facere ausi estis, nunquam induxerunt. Deinde, vt ad resipiscenciam adducat, grauius eisdem perstringens, IACOBVM ET ISRAELEM de patrum nomine appellat; FACTOREM QVE se esse ostendit, & omnia permeare, ipsam denique, quæ in utero absoluitur, PLASMATIONEM moderari. SPIRITVM deinde eius fidei, quæ in vnigenitum habetur (id est BENEDICTIONEM, quæ ab eodem suppeditatur) mercedis loco daturum se demonstrat. Est enim ijs vnitatum & proprium, qui Deo benedicunt, vt ipsi quoque BENEDICTIO NE repleantur. Si enim qui Abrahamo benedicite, BENEDICTIO NE M & ipse consequitur: quanto magis qui Deo, & Domino: istis igitur bonis abundaturi sunt; vt virentibus semper arboribus ea etiam, quæ ad illos spectant, appareant.

Gen. 22.

Οὕτως λέγει ὁ Θεός, ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ, ὁ ρυσάμηνος αὐτὸν Θεὸς σαβαώθ. ἐγὼ πρῶτος, καὶ ἐγὼ μετὰ ταῦτα. πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστι ὁ Θεός. τίς ἄσπερ ἐγώ, σήτω, καὶ καλεσάτω, καὶ ἀναγγειλάτω, καὶ ἐτοιμασάτω μοι, ἀφ' οὗ ἐποίησα ἄνθρωπον εἰς τὸν αἶωνα. καὶ τὰ ἐπαρχόμην παρὰ τοῦ ἐλθεῖν, ἐπαγγειλάτωσαν ὑμῖν. μὴ φοβηκαλύπτεσθε. οὐκ ἀπαρχῆς ἠνωτίσασθε, καὶ ἀπήγγεila ὑμῖν. μάρτυρες ὑμεῖς ἐστέ. εἰ ἔστι Θεὸς πλὴν ἐμοῦ. Καὶ οὐκ ἤκουσαν τότε οἱ πλάσσοι, καὶ οἱ γλύφοντες. πάντες μάταιοι, οἱ ποιεῖντες τὰ καταύμια αὐτῶν, ἀ οὐκ ὠφελήσιν αὐτούς. ἀλλὰ αἰσχυθήσονται οἱ πλάσσοι Θεῶν, καὶ γλύφοντες πάντες ἀνωφελῆ, καὶ πάντες ὅθεν ἐγένοντο, ἐξηράνθησαν, καὶ κωφοὶ ὑπὸ ἀνθρώπων. ἀναχθήτωσαν πάντες, καὶ σήτωσαν ἅμα, καὶ ἐντραπήτωσαν, καὶ αἰσχυθήτωσαν ἅμα, ὅτι ὄξυνε τέκτων σίδηρον, σκεπάστω εἰργάσατο αὐτὸν, καὶ ἐν τερέτρῳ ἔστησεν αὐτὸ, καὶ εἰργάσατο αὐτὸ ἐν τῷ βραχίονι τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ σπανάσει, καὶ ἀσθενήσει, καὶ οὐ μὴ πῆ ὑδωρ. ἐκλεξάμηνος τέκτων ξύλον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέ-

Ο. ΜΗ ΘΑΝΗΤΕΣ. Ο. ΜΗ ΠΑΝΑΤΕΣ.

Ο. ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΑΥΤΩΝ ΕΙΣΙΝ ΟΥΚ ΟΦΟΝΤΑΙ, ΚΑΙ ΟΥ ΓΝΩΣΟΝΤΑΙ, ΙΝΑ ΛΙΣΧΥΘΩΣΙ. ΤΙΣ ΠΛΑΣΣΕΙ ΙΣΧΥΡΟΝ, ΚΑΙ ΓΑΥΗΤΟΝ ΚΑΝΕΥΣΕΙ ΗΙΣ ΑΝΟΡΘΟΙΣ, ΙΑ ΟΥ ΟΙ ΚΟΙΝΟΝΟΥΝΤΕΣ ΑΥΤΩ. ΟΙ Γ. ΕΝ ΑΝΘΡΩΠΩ. Α. ΚΑΙ ΕΝ ΣΥΦΡΑΙΣ ΗΠΛΑΣΕΝ ΑΥΤΟ. Ε. ΚΑΙ ΕΝ ΤΕΡΕΤΡΑ ΕΡΥΘΩΜΕΣΕΝ ΑΥΤΟ. Ο. ΡΥΘΜΙΝ ΑΥΤΟ.

τρω καὶ ἐν κόλλῃ ἐρύθμισεν αὐτὸ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸ, ὡς μορφὴν ἀνδρός, καὶ ὡς ἀραιότητα ἀνθρώπου, σῆσεν αὐτὸ ἐν ΠΙΠΙ οἴκῳ. ὁ ἔκοψε ξύλον ἐν τοῦ δρυμοῦ, ὁ ἐφύτευσεν ἡ κύριος καὶ ὑετὸς ἐμήκυνεν, ἵνα ἦ ἀνθρώποις εἰς καὶσιν. καὶ λαβὼν ἀπ' αὐτοῦ, ἐθερμάνθη, καὶ καύσαντες ἔπεσαν ἄρτους ἐπ' αὐτῷ, τὸ δὲ λοιπὸν εἰργάσαντο εἰς Θεός. καὶ πεσομένους αὐτοῖς, ἔ τὸ ἡμισυ αὐτοῦ κατέκαυσαν ἐν πυρὶ. καὶ καύσαντες ἔπεσαν ἄρτους ἐπ' αὐτῶν. καὶ ἐπ' αὐτοῦ κρέας ἔφαγε ὀπλήσας, καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ θερμανθεὶς εἶπεν, ἡ δύμιοι, ὅτι ἐθερμάνθη, καὶ εἶδον πῦρ. τὸ δὲ λοιπὸν ἐποίησεν εἰς Θεὸν γλυπτόν. κάμπτει αὐτῷ, καὶ πεσομένους, καὶ περσεύχεται αὐτῷ λέγων. ἐξελοδ με, ὅτι Θεός μου εἶ σύ. οὐκ ἔγνωσαν φρονῆσαι, ὅτι ἀπημαυράθησαν τοῦ βλέπειν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν, καὶ τοῦ νοῆσαι τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐλογίσασατο τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, οὐ δὲ ἔγνω τῇ φρονήσει, ὅτι τὸ ἡμισυ αὐτοῦ κατέκαυσεν ἐν πυρὶ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ ἄρτους, καὶ ὀπλήσας κρέα ἔφαγε, καὶ τὸ λοιπὸν αὐτοῦ εἰς βδέλυγμα ἐποίησε, καὶ πεσομένους αὐτῷ. γνάθι ὅτι ἀποδοὺς ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ πλανῶνται, καὶ οὐδεὶς δύναται ἐξελέσθαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. ἴδετε. οὐκ ἐρεῖτε ὅτι ψεδδος ἐν τῇ δεξιᾷ μου. Μνήσθητ ταῦτα Ἰακώβ, καὶ Ἰσραὴλ, ὅτι παῖς μου εἶ σύ. ἐπλασάσε παῖδά μου, καὶ σύ Ἰσραὴλ μὴ ἐπλανθάνου με. ἰδοὺ γὰρ ἀπήλειψα, ὡς νεφέλην, τὰς ἀνομίας, καὶ ὡς γνώφον τὰς ἀμαρτίας σου. ἐπισράφηθι παρὰς με, καὶ λυτρώσομαί σε. εὐφράνητε ἄρανοί, ὅτι ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἰσραὴλ. σαλπύσατε τὰ θεμέλια τῆς γῆς. βοήσατε τὰ ὄρη εὐφροσύνην. οἱ βενοί, καὶ πάντα τὰ ξύλα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐλυτρώσατο ὁ Θεὸς τὸν Ἰακώβ, καὶ Ἰσραὴλ δοξασθήσεται.

Α. ΚΑΙ ΗΜΟΡΦΩΣΕΝ ΑΥΤΟ ΕΝ ΠΑΡΑΦΡΑΙΟΙ, ΗΠΟΙΗΣΕΝ ΑΥΤΟ ΕΝ ΗΕΡΙΑΝΙΟΙΣ.

Α. Ο. ΒΑΥΤΩ ΚΕΑΡΟΥΣ, ΚΑΙ ΒΑΒΕ ΑΓΡΙΟΒΑΑΑΝΟΝ, ΚΑΙ ΑΡΥΝ, ΚΑΙ ΕΚΑΡΤΕΡΑΣΕΝ ΑΥΤΩ. ΟΙ Ο. ΠΙΤΥΝ.

Ο. ΕΠΟΙΗΣΕΝ ΑΥΤΟ ΓΑΥΗΤΟΝ, ΚΑΙ ΚΑΜΠΤΕΙ ΑΥΤΟΙΣ.

ΟΙ Γ. ΑΠΗΤΗΣΕΝ ΟΥΤΟΝ.

Sic ait Deus, Rex Israël, qui liberavit ipsum, Deus exercituum. Ego primus, & ego posthæc. præter me non est Deus. Quis sicut ego? Stet, vocet, & annunciet, & paret mihi, ex quo feci hominem in æternum, & ventura, antequam fiant, annunciant vobis. Nolite abscondi, nolite errare. Non ab initio attendistis, & renunciaui vobis. Testes vos estis, non est Deus præter me. Et non audierunt, qui fingunt, & sculpunt, omnes vani, qui faciunt desideria sua, quæ non proderunt eis. Et ipsi sunt testes eorum. non videbunt, neque intelligent, vt confundantur. Quis fortem efformabit, & sculpsitile conflabit ad nihil

utile? Ecce qui cum eo communicant. sed confundentur, qui effingunt Deum, & qui sculpunt omnes inutilia, & omnes, vt vnde facti sunt, exaruerunt, & furdi ab hominibus. Congregantur omnes, & stent simul, & pudefiant, & erubescant simul, quia acuit faber ferrum, ascia operatus est illud, & terebrum admouit ei, & operatus est illud in brachio virtutis suæ, & esuriet, & infirmabitur, & non bibet aquã, Vbi elegit faber lignum, adhibuit normam, & formauit illud in runcina, fecit illud in angularibus, & glutine aptauit illud, & fecit illud ad formam viri, & ad pulchritudinem hominis, vt statuatur illud in domo. Qui succidit sibi cedros, & assumpsit ilicem, & quercum, & comportauit sibi lignum de saltu, quod Dominus plantauit, & pluuia nutriuit, vt sit hominibus in combustionem. & cum sumpsisset, ab eo calefactus est. & succedentes coxerunt panes in eo, reliquum autem fecerunt in Deos, & adorant eos, cuius dimidium combufferunt igni, & succedentes coxerunt panes in eis. Et in eo carnes affans comedit, & impletus est, & dixit, Iucundum mihi, quod calefactus sum, & viderim ignem. Reliquum autem fecit in Deum sculptilem. Incuruatur, & adoratur, & precatur eum, Dicens, Libera me, quia Deus meus es tu. Non nouerunt sapere, quia retusa est acies eorum, ne videant oculis suis, & ne cogitent corde suo. neque agitauit in animo suo, neque cognouit prudentia sua, quoniam dimidium eius combussit igni, & coxit super carbones eius panes, & vbi affauit carnes comedit, & reliquum eius in abominationem fecit, & adorant eum. Scito, quod cinis cor eorum, & falluntur, & nemo potest eripere animam suam. Videte ne dicatis quoniam falsum est in dextera mea. Memento istorum Iacob & Israel, quoniam puer meus es tu. Formauit te puerum meum: & tu Israel ne obliuiscaris nostri. Ecce enim deleui, velut nubem, iniquitates tuas, & velut caliginem, peccata tua. Reuertere ad me, & redimam te. Latamini cæli, quoniam misertus est Deus Israël. Canite tubæ fundamenta terræ, clamate montes lætitiã. Collis, & omnia ligna, quæ in eis sunt, Quoniam redemit Deus Iacob, & Israel glorificabitur.

Aliud est sermonis initiũ ad Iudæos, qui idolorum cultum amplexi sunt. Sed cuiusnam sit ISRAELIS REX non ignorare patitur, cum QUI LIBERAVIT EVM DEVS EXERCITIVVM, adicit. Est enim LIBERATORVM REX; non eorum, qui impictatis arguuntur: quos tamen aberrantes etiam ad vnum DEVM reducit, quo neque PRIOR, neque POSTERIOR vllus inueniri queat. Quod si de vniuerso etiam ISRAELE verba ista, QUI LIBERAVIT EVM, intelligantur; eos, vt Ægyptiacæ seruitutis

Εξ ἑτέρας ἀρχῆς πρὸς τοὺς εἰδωλόλατρους τῆς Ἰουδαίας ὁ λόγος. τοῦ δὲ ΙΣΡΑΗΛ ἕστι βασιλεὺς ἐπισημαίνων λέγων, ΟΡΥΣΑΜΕΝΟΣ ΑΥΤΟΝ ΘΕΟΣ ΣΑΒΑΩΘ. τῆς γὰρ ΡΥΣΘΕΝΤΩΝ ἕστι βασιλεὺς, οὗ τῆς κειτηγρημένον ἐπὶ ἀσεβείας. ἡ δὲ ἔπλασθη τὰς ἑπιτέρεφαι πρὸς τὸ ἕνα ΘΕΟΝ. ΠΡΟ Οὐ καὶ ΜΕΘ ΟΝ Οὐκ ἔστι ἄλλον εὔρεῖν. εἰ δὲ καὶ πᾶσι παντὸς νοοῖτο τῶ ΙΣΡΑΗΛ τὸ ΟΡΥΣΑΜΕΝΟΣ ΑΥΤΟΝ, τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς τῆς ἐξ Αἰγύπτου μνηστῆ

μνηστῆ καὶ τῆς ποσούτων θαυμάτων, καὶ τὸν φύσι ΘΕΟΝ ΑΝΑΡΧΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΑΤΕΛΕΥΤΗΤΟΝ ἕτερον οὐδένα δευτέρου. εἰ δὲ νομίζεις ἄλλον εἶναι, λεγέτω ποῖον ἔργον αὐτοῦ δεύουσιν ἐν τῷ παντί. ἐνὸς γὰρ ὄντος τοῦ κόσμου, καὶ συμφυροῦς, καὶ ἑαυτῷ (σημιμύδιος, εἰς ἃν εἶναι καὶ ὁ τοῦτου δημιουργός, ἐκ μεγάλου καὶ χαλλοῦς κτισμάτων νοούμενος. ΘΕΟΥ δὲ ὄντος ἑτέρου, καὶ κόσμος ἕτερος νοηθήσεται. ὁ δὲ ἐκ πλεονόμων ὡς ἀποπῶν ἐξελήλεγμεται. τὸ δὲ ΣΤΗΤΩ, τῶτ' ἐπὶ τῶν ὑπάρξιν δευτέρου πῶν ἑαυτοῦ, καὶ ὡς ἐν οὐσίαις ἔστιν ἑσπερίαι, καὶ ὡς ἐπ' ἑαυτοῦ μένει, καὶ ἔσκειν. εἴτα φωνῶν ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ Θεοῦ τρέπουσαν ΑΝΑΓΓΕΙΛΑΤΩ ΠΡΩΤΑ ΚΑΙ ΕΣΧΑΤΑ, ἀφ' οὗ τὸν ΑΝΘΡΩΠΟΝ ΕΠΛΑΣΑ, μέλει τοῦ παρόντος χαροῦ, ἢ καὶ ἐπὶ τοῦ μελλόντος, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν πρῶτα καὶ μετασέως, τὸ δὲ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, δι' αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων ἐμήνυστα τρεφῆται. ΘΕΟΝ γὰρ τῶ χε' φύσιν πάντα παρέσθιν ἐν ἀμελέτω γνώσει καὶ τὰ θεῶνα διεστηκότα. ἡ ἀλλὰ γὰρ μὴ συζηματίζεσθε ΕΓΚΑΛΥΠΤΟΜΕΝΟΙ, ὡς εἰδότες μὲν π, μὴ βουλόμενοι δὲ λέγειν. ΟΥ ΓΑΡ ΗΚΟΥΣΑΤΕ φησιν ΑΠΑΡΧΗΣ, οὐ δὲ ἔγνωτε τοιοῦτον οὐδὲν, ὡς ἐγὼ τρεφῆσάν τε πῶν ἐμῶν καὶ θεοῦς ἐπέδειξα τρεφῆσαι. ὡν ὑμεῖς μάρτυρες, ὅσοι τὰ Μωσέως καὶ τῆς μετ' αὐτὸν ἐγνώκατε λόγια, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ θαύματα, καὶ μετὰ ταύτην ἀγγέλλοντα, καὶ τῆς κτίσεως αὐτῆς ὡς δὴ δευτέρου συζηματίσεως ἐμοί. ταῦτα γὰρ ἰδίαις ἐκάλεισεν ἀρεταῖς, εἰς ἐνεργῆντι τοῦτων ἡ οὐδὲς (ὡν ἐμοί, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τοῦ κατακλυσμοῦ, ὅτε μὴδὲ τῆς εἰδωλῶν ἦσαν δημιουργοί, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ὑμεῖς, ὡς ΕΝ ΑΡΧῆ τοῦ ἡμεῶν βίου τοῦτων ὑπῆρχεν οὐδὲν. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα γενόμενοι παύσονται τῆς πλάσεως ΕΓΚΑΛΥΠΤΟΜΕΝΟΙ, ὅτι μόνοντες δὲ χε' τὸν τῆς ἐκδικήσεως ἀπολοῦνται χαροῦ. ὑμεῖς δὲ τῶς τί μὴ λογίζεσθε,

meminerint, à qua crepti sunt, adhortatur, tantorumque miraculorum autorem præter DEVM, qui natura talis PRINCIPIO ET FINE caret, nullum esse alium ostendit. Verum, si alium existere arbitraris; dicat iam, quale suum opus in hoc vniuersi theatro ostendere queat. Vnus enim cum sit, eiusdemque naturæ, & sibi cohærens mundus; vnicus quoque & eius opifex ex magnitudine operis & pulchritudine intelligatur necesse est; quemadmodum & mundus alius, si DEVS alius: quod multis rationibus absurdum esse conuincitur. At quod STARE imperat, postulat imprimis, vt suam ille existentiam demonstret, deinde, vt sit in essentia hypostasi, denique, vt in seipso maneat & constet. Voce præterea vsus rationis particeps, Deoque conuenienti, QUÆ PRIMA QUÆQUE VLTIMA, inquit, ANNUNCIET, ab eo tempore exorsus, quo HOMINEM FORMAVI ad præsens vsque, & quæ VENTURA etiam, quemadmodum & ipse PRIMA quidem per Moſen, cætera autem de Christi aduentu per eundem, prophetasque alios aperui. Ei siquidem, qui natura DEVS sit, præsentia sunt omnia, nulloque ipsi cognitionis discrimine ca etiam, quæ tempore distinguuntur, separantur. Videte igitur ne alij conformemini ABSCONDITIONI, tanquam scientes quidem aliquid, sed efferre nolentes. NON ENIM AVDIVISTIS, inquit, AB INITIO, neque cognouistis cuiusmodi quicquam, atque ego, qui & futura de me præficiui, & diuina opera edidi, quorum vos omnes ipse testes appello, quotquot Moſis oracula, & quæ postea edita sunt, euoluistis, in quibus quæ in Ægypto, & deinceps à me patrata sunt, cum creata omnia mihi Domino subseruirent, reperiat. Hæc enim proprias virtutes appellauit: quas cum ego operarer, inquit, mecum nullus fuit, immo ne ante eluionem quidem cum nondum essent idolorum opifices: sicut & vos in ipso mortalis vitæ PRINCIPIO nihil horum quicquam visum esse non ignoratis. Verum qui postea nati sunt, ab errore cessabunt ABSCONDITIONI: qui vero infiterint, ipso ultionis tempore deperibunt. Vos autem interim quid noni

consideratis, quænam sit ipsa idolorum anima carentium natura? Si quam enim potentiam habent, Ægyptiis & Amorrhæis, qui ad ea viribus meis opponunt, ad salutem aliquid conferre potuissent. At nunc cum suis ipsa adoratoribus capta per vos in ignem coniecta sunt. Qui vos igitur, quos latere ipsa non potuerunt, eorum opifices extitistis, qui Mosen Deo vni feruendum, neque idola facienda docentem audiuitis? At eo ipsi vecordia euasistis, vt earum rerum amore, quæ non sunt, infaniatis. Ceterum quod EXARVERVNT habetur, si de SCVLPTILIBVS intelligatur; idem planè, quod perierunt, significare putandum est: Sin autem ad eos, qui ea fabricati sunt, referatur; tanquam de ARESSENTIBVS arboribus dicitur, quorum finis ipsa est combustio. Quod autem SVRDOS AB HOMINIBVS dixit; idem planè, ac si nullo modo inter homines numeratos, & sensu destitutos dixisset, significauit: quale est illud, Similes ijs facti sunt, qui faciunt ea. Deinde CONGREGENTVR OMNES, adjicit; vt omnes simul IDOLORVM cultores, cum in impietate consentire non queant, PVDORE CONFVNDANTVR. Instrumentorum præterea, quibus IDOLA fiebant, meminit; vt autem eos adorare demonstret. Si enim LIGNVM ipsum Deuseffet; idem & sine arte DEVS existeret. Artem itaque Deam effecerunt; quæ est hominis infirmi, & corruptioni obnoxij. Alias enim cibo & potu non indigeret. Interrogatione siquidem verba ista (NON BIBETA QVAM) distinguenda esse arbitramur. Quo pacto ergo qui corrumpitur, incorrupta; & qui moritur, immortalia efficiat? Nonnulli verò etiam de idolis totum id acceperunt; quibus hostias offerebant. Vtrum verò minimè sacrificantibus vobis & ES VRIET, ET INFIRMABITVR qui DEVS est? Nonne & AQVAM BIBERE illi necesse fuerit, si istis egeat; ne quid omnino quod ad eorum accusationem faciat, qui corporeas Deo hostias offerunt, quibus ipse non indiget, omittat? Neque enim natura Deus sibi sacrificia fieri ex professo imperauit. Solicitudinè verò in istorum reprehensionem nunc immoratus

Deut. 6. Exod. 20.

psal. 113.

τίς τῆς ἀλύχων ἀγαλμάτων ἡ φύσις; εἰ γὰρ εἶχόν τινα δυνάμιν, ἤρκειαν ἂν τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ τοῖς ἀμορραίοις εἰς σωτηρίαν τοῖς ἑμαῖς ἐνεργείας ἀπιτασθόμενα. καὶ δὲ (ὡς αὐτοῖς ἦλθε τοῖς παρομοιωμένοι καὶ περὶ δι' ὑμῶν ὡς δέδοται. πῶς οὖν ὑμεῖς οἱ κατεργασότες γέγονατε τούτων δημιουργοὶ, καὶ ταῦτα Μωσῆος ἀκούσαντες, ὡς Θεὸς μόνος λατρεύεις, καὶ οὐ ποιήσῃς σκατωῶ εἰδωλὸν; οὕτω γέγονατε ματαῖοι καὶ μὴ ὄντα ποιήσαντες. τὸ δὲ ΕΞΗΡΑΝΘΗΣΑΝ, εἰ μὲν ὅτι ΤΩΝ ΓΑΥΠΤΩΝ νοῦτο, ἀπὸ τοῦ ἀπώλοντο κείσεται. εἰ δὲ ὅτι τῆς τεκταμένων, ὡς ὅτι φησὶ ἀκάρπων ρηθεῖν ΕΞΗΡΑΙΝΟΜΕΝΩΝ, ὡν τὸ τέλος εἰς καὶ σιν. τὸ δὲ ΚΩΦΟΙ ΑΠΟ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ἀπὸ τῶν τελοῦντες μὲν οὐδαμῶς εἰς ἀνθρώποις, ἀνάσθηται δὲ, κατὰ τὸ ὅμοιο αὐτοῖς γένοιτο οἱ ποιῶντες αὐτῶν. εἴτα φησὶ, ΣΥΝΑΧΘΗΤΩΣΑΝ ΠΑΝΤΕΣ, ὡς ἂν κοινῶς ἐντραπείην οἱ τῆς ΕΙΔΩΛΩΝ θεοποιεῖται τῇ δυσθεῖα (ὡς περὶ οὐκ ἰχθύντες. εἴτα μέμνηται τῆς ὀργάνων, δι' ὧν τὰ ΕΙΔΩΛΑ κατεσκευάζον, ἵνα τὴν αὐτὴν ταῦτε τῆν παρομοιωμένην αὐτοῖς ἀποφύει. εἰ γὰρ ἡ αὐτὸ τὸ ΞΥΛΟΝ Θεὸς, καὶ χεῖρ ἂν τέχνης ὑπῆρχε Θεός. οὐκοῦν τὴν τέχνην ἐθεοποίησαν ἀσθενεῖς οὐκ ἀνδρῶς καὶ φθαρτοῦ. οὐ γὰρ ἂν εἶδειτο τροφῆς καὶ ποτοῦ. ἐν ἐρωτησὶ γὰρ ὑποσίζοντες τὸ, ΟΥ ΜΗ ΠΙΝΥΔΩΡ; ἀναγνωσόμεθα. πῶς οὖν ὁ φθαρτὸς ἀφάρτα, καὶ ἀθάνατα ποιήσῃ ὁ θνητός; πῶς δὲ καὶ ὅτι τῆς εἰδωλῶν τὸ ὄλον ἐδέξατο. ἡ παρομοιωμένη γὰρ τούτοις ἡσίας. ἡ ἀρα οὖν μὴ ἡσίων ὑμῶν ΠΙΝΑΣΕΙ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΗΣΕΙ ἐνυπάρχον Θεός; οὐκοῦν καὶ ΥΔΩΡ ὀφείλει ΠΙΝΕΙΝ, εἰ τούτων ὅτιν ἐνδεῖς, ἵνα ἀββάλλει καὶ βόλου τοῦ Θεοῦ παροσφύραται ὑλίων, οὐ μὴ πέφυκεν ἐνδεῖς; οὐ δὲ γὰρ ὁ φύσις Θεὸς παρομοιωμένης τῶς ἡσίας ἐπέταξεν. ἐπιτεπικῶς δὲ καὶ ὁ παροσφύτης τοῖς αὐτῶν ἐπέμεινε λόγους.

ἡ δὲ

ἡ δὲ

ἐπέμεινε λόγους, ὡς ἂν φρονήσαντες ὅτι παροφείεν παρὸς θεοσεύειαν. τὸ δὲ ὡς ΜΟΡΦΗΝ ΑΝΔΡΟΣ, παρέστη ὡς τὴν ἰδίαν παρομοιωσὶς ΜΟΡΦΗΝ τοσοῦτον ἀπάδουσαν, ἡ ὅσον ἀρχετύπων ἡ ἡμῶσις. καὶ τὴν αὐτῶν τῆς ἀρχαῖουσι φύσιν τὴν ἐν ΛΙΘΟΙΣ ΚΑΙ ΞΥΛΟΙΣ εἰδῶν ΤΗΣ ΑΛΗΘΟΥΣ παρομοιωσὶς ΜΟΡΦΗΣ, καὶ δέξαν ἐκείνη παρομοιωσὶς. τὸ δὲ ΙΣΤΗΣΙΝ ΕΝ ΟΙΚΩ, δηλοῖ ὅτι καὶ ἐν ΔΡΥΜΟΥ τὴν ἕλιν λαβῶν. ὅσα εἰδῶς οὐκ ἂν ἐχρὶ λέρην, καὶ τῶς ἑλλυῶν λήροις, διόπερ τὰ ἀγάλματα, ΣΠΟΔΟΣ οὐκ ἀρχὴ ΚΑΡΔΙΑ ΑΥΤΩΝ, καὶ ΟΥΔΕΙΣ ἂν ΕΞΕΛΟΙΤΟ ΤΑΣ Τῆς εἰς τὸ πεσοῦτων ΨΥΧΑΣ, πᾶσι δὲ ἡπὶ μόνος εἴπαρ ἐθέλοι Θεὸς ὁ μετασκευάζων, ὡς βύβεται, πάντα, καὶ φατῶν ἐσοπισμένα. ΙΔΕΤΕ, τῆς ἐπὶ κατανόησιν, ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΨΕΥΔΟΣ ΕΝ ΤΗ ΔΕΞΙΑ ΜΟΥ, (ὡς ἡθῶς ἔπαρ τὸν μονογενῆ καλέας ΥΙΟΝ, ὡς ἔτε Θεός, ἔτε ΚΥΡΙΟΣ, ἔτε φῶς, ἡ δυνάμεις, ἡ βασιλεύς, ἡ δημιουργός, ἡ ζωὴ λέρην, πάντα κυρίας ὅτιν ἐξ ἀληθείας λεγόμενος, τῆς εἰδῶν ἡ δαμῶν ψευδῶς ταῦτα λεγόμενων. φύσις γὰρ Θεὸς αὐτὸς ἐν Θεῷ. ὡς ὅτι πλῆσμον δὲ τῶ ΙΣΡΑΗΛ τὸ ΜΝΗΣΘΗΤΙ καλῶς ἐπέσηνον. ΠΛΑΣΘΕΙΣ ΓΑΡ ΕΙΣ ΠΑΙΔΑ, οὐκ ὀφείλει ἡ ἀξίας ὑποφείν, ΚΩΦΟΙΣ ΕΙΔΩΛΟΙΣ παρομοιωμένος. Ο γὰρ εἰδῶς τὸ γένημα τῶ κυρίας αὐτῶν, καὶ μὴ ποιήσας, διαρῆσεται πολλὰς. λοιπὸν, ὡν ἡμαρτες ΜΕΜΝΗΣΟ, καὶ ἐγώ σοι τῶν ἀμνησείων καλέωμαι. ΠΕΠΛΑΣΘΑΙ δὲ λέγεται διὰ τῶ νόμος ΠΡΟΣ ΠΑΙΔΑ. ὡς γὰρ Ἀδάμ, ἐκ γῆ; καὶ πᾶν ἐν γαστρὶ ΠΛΑΤΤΕΤΑΙ βρέφος; οὕτως οἱ ἐν Χριστῷ ἀφῶ μετοχῆς τῶ ἀγῶν ΠΛΑΤΤΟΝΤΑΙ πνεύματος εἰς εἰδῶς τὸ παρὸς αὐτῶν, καὶ τὸ Τεκνία εἰς πάλιν ἀδίνω μέγρη μορφῶν Χριστῶ ἐν ὑμῖν. καὶ πάλιν. Μὴ συζηματίεθε τῶ αἰῶνι τῶντων, ἀλλ' ἀναμορφῶθε τῶ ανακαίνωσιν τῶ νεὸς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζω τὴν γένημα τῶ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν, καὶ εὐάρεστον, καὶ τέλειον. καὶ πάλιν. Ἡμεῖς δὲ ἀνακαίνωμεν τῶ παροσφύ τῶ αὐ-

est propheta, vt facti saniores ad verum Dei cultum reuerterentur. Verum quod ad VIRIFORMAM dixit; suam ipsos FORMAM tam longè à vera discrepantem adorare significat, quantum sub exemplari diffidet imitatio. Itaque suæ ipsos naturæ, quam in LIGNIS ET SAXIS expresseferunt, iniuriam facere, qui VERÆ FORMÆ imaginem præponant, eique honorem deferant. Deinde cum STATVISSE IN DOMO adicit, in templo significat, in quod petita ex SALTU materia inducta est. quod qui nouerit, ne se quidem Ethnicorum nugis tueri audeat, qui cælo delapsis simulachris gloriabantur. Est ergo CINIS COR EORVM; neque QVIS QVAM in id ANIMAS EORVM prolapsas ERIPAT, præterquam Deus vnus, qui omnia pro arbitrij sui ratione transmutare, tenebrâsq̃ue in lucem vertere queat. Sequitur VIDETE; id est cogitate. ET NON DICETIS FALSVM ESSE IN DEXTERA MEA, Dexteræ enim nomine vnigenitum FILIVM vfitatè appellauit: qui siue DEVS, siue DOMINVS, siue lux, siue virtus, siue Rex, siue mundi opifex, siue vita nominetur, verè, & propriè istis omnibus significatur, quæ dæmonibus, aut idolis falso tribuuntur. Natura enim ex Deo Deus est. Optimè verò in obliuiosum ISRAELEM MEMENTO verbum, vsurpauit. FORMATVS ENIM IN FILIVM non debuit IDOLA MVTA amplecti, vtdignitatis obliuisceretur. Qui enim nouit volūtatem Domini, nec facit eam, vapulabit multis. Eorum deinceps, quæ admiferis, quantumlibet eadem obliuioni me traditurum pollicear, etiam te volo MEMINISSE. Dicitur verò IN FILIVM per legem FORMATVS. Vt enim Adamus ipse de terra, omnisque deinceps in vtero FORMATVS est infans, Sic & qui in Christo degunt, per Spiritus sancti participationè in eiusdem speciem EFFORMANTVR: iuxta illud, Filioli, quos iterum parturio, donec informetur Christus in vobis. Et rursum, Nolite conformari sæculo huic, sed reformamini in nouitate sensus vestri, vt probetis quæ sit voluntas Dei bona, & bene placens, & perfecta. Itemque, Nos autem reuclata facie in eandem imagi-

Luc. 12.

Gal. 4.

Rom. 12.

2. Cor. 3.

CABITVR, quod tum demum effectum est, cum ex priore populo, prophetica orationis utilitatem experti, reiectis idolis ad pietatem se contulerunt. Nonnulli porro verba ista, ET NON ERANT FINGENTES DEVM, ET SCVLPTENTES INVTLIA, explicarunt, non quod vellent non esse, qui ea confecerunt; sed quod ijs, à quibus colerentur, opem ferre non possent; tanquam eo tempore non essent, cum istorum fugatis adoratoribus Israëlì terram largitus est. Qui igitur non vanus sit, qui tanta beneficia expertus, idola coluit, & arbitrij libertate malè abusus est? Etsi enim omnia licent, non omnia tamen expediunt. neque ego in vllius, inquit, redigar potestatem, id est, Qui mihi imperandi potestatem accepi, si meis ipse cupiditatibus parcam; iam ipsam imperandi facultatem amisi; qui eo ipso à libertate defecerim, quod aliorum potestati me ipse subiecerim. Id ipsum autem si paulatim progrediatur, voluptatum tandem consuetudine ad impietatem peruenit. Nefarias enim de Deo cogitationes parit; tanquam ea, quæ fiunt, vel ignoret, vel non curet. Decet igitur peccati cuiusque partes, ipsamque finis absurditatem intueri: Decet & eius cognitionem adeptos nostri imprimis nos PVDOR E AFFIC I. Neque enim parum iuuatur quisquis quæ rationi consentanea putat, secum ipse agitat.

†ΠΙΠΙ Οὕτω λέγει ὁ κύριος ὁ λυτρούμενός σε, καὶ πλάσσω σε ἐκ κοιλίας. ἐγὼ ὁ κύριος ὁ κατασκευάσας τὰ πάντα· ἐξέτεινα τὸν ἕρανὸν μόνος, καὶ ἐσπερέωσα τὴν γῆν. τίς ἕτερος διασκεδάσας σημεῖα ἐγγαστριμύθων, καὶ μαντείαις ἀπὸ καρδίας; ἀποσπρέφων φρονίμους εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ τὴν βουλήν αὐτῶν ματαιώνων, καὶ ἰσθμῶν ῥήματα παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τὴν βουλήν; τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ ἀληθεύων, ὁ λέγων τῇ Ἰερουσαλὴμ κατοικήθησιν, καὶ ταῖς πόλεσι τῆς Ἰερουσαλὴμ οἰκοδομηθήσεσθε, καὶ τὰ ἔρημα αὐτῆς ἀναστήσω. ὁ λέγων τῇ ἀβύσσῳ, ἐρημωθήσιν, καὶ τὰς ποταμούς σου ξηρανῶ. ὁ λέγων κύρω φρονεῖν, καὶ πάντα τὰ θελήματά μου ποιήσει. ὁ λέγων Ἰερουσαλὴμ οἰκοδομηθήσιν, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἅγιόν μου θεμελιώσω.

Οὕτω

ΣΕΤΑΙ. ὁ δὲ ἐγένετο ἡνίκα τῶν ἐκ τοῦ παλαιῦ λαοῦ πολλοὶ τοὺς παλαιῶν ἰδωλῶν λόγους ἀφελήσαντες, καὶ εἰσεβίβαντες ἐν ἑαυτοῖς καὶ ταλιπῶντες τὰ ἰδωλῶν. Τινὲς δὲ τὸ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΗΣΑΝ Οἱ ΠΛΑΤΤΟΝΤΕΣ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΓΑΥΦΟΝΤΕΣ ΑΝΩΦΕΛΗ, οὕτως ἐξηγήσαντο. οὐ γὰρ τὸ μὴ εἶναι τὰς ταῦτα ἐργαζομένους, ἀλλὰ τὸ μὴ διδάσκειν βοηθῆσαι τοῖς αὐτοῖς θεοπραξίαισιν, ὡς μηδὲ ὄντα ἡνίκα τὴν γῆν ἐκλήροδότησεν Ἰσραὴλ τῶν τέτων ἀπελάσας ποσειδησίας. πῶς ἔτι ἐμάταρος μετὰ τῶν αὐτῶν πείρασι εἰδωλολατρίαισιν αὐτοῦ, καὶ τῶν αὐτῶν ἐξουσίαις καὶ ῥησάμειν; Εἰ γὰρ καὶ πάντα ἐξέειπεν, ἀλλ' ἔτι πάντα συμφέρει, καὶ δὲ ἐξέειπεν ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ ἑαυτῶν ἐάν ἴστωτα γέλλω τοῖς πάθεσι, καὶ τὸ ἀρχεῖν ἀπάλεσα, τῶν ἐλευθερίας ἀποσπρέφων, δι' ὧν ἡμῶν ὑπέσταν ἐξουσία. τὸτο δὲ καὶ μικρὸν ὀδεῖον τῇ τῶν ἰδωλῶν (καὶ θεῶν) παρὰ ἀσέβειαν ἔρχεται. ποιεῖται γὰρ ἡσωνοίας ἵπται καὶ θεοῦ, ὡς μὴ εἰδότες τὰ γινόμενα, ἢ καὶ ἀδιαφοροῦντες ἐπ' αὐτοῖς, δεῖ τοῖνυν ἐφ' ἐξουσίας ἀμαρτίας τὰ τε μέγα σκοπεῖν, καὶ τὴν ἀποπῆν τῶν τέλων, καὶ συναρῶσιν λαβόντας Αἰσχυρῆσθαι παρὰ γὰρ τῶν ἄλλων ἑαυτοῦ. αὐτὸς γὰρ ἐαυτῶν τὰ εἰκότα ἀφελήσαντες ἀφελήσαν τὰ μέγα.

†ΠΙΠΙ Ὡς λέγει ὁ κύριος ὁ θεὸς τῷ Χριστῷ μου κύρω, οὐκ ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς, ἐπακοδοσα ἔμωσθεν αὐτοῦ ἔθνη, καὶ ἰσχυρὸν βασιλείων διαρρήξω. ἀνοίξω ἔμωσθεν αὐτοῦ θύρας, καὶ πόλεις οὐ συγκλεισθήσονται. ἐγὼ ἔμωσθεν σε πορευέσομαι, καὶ ὄρη ὀμαλιῶν. θύρας χαλκῆς συντρίψω, καὶ μοχλῶν σιδηρῶν ἀνοίξω σοι, ἵνα γνῶς, ὅτι ἐγὼ ὁ κύριος ὁ θεὸς σου, ὁ καλῶν τὸ ὄνομά σου ὁ θεὸς Ἰσραὴλ. ἐνεκεν τοῦ παιδὸς μου Ἰακώβ, καὶ Ἰσραὴλ τοῦ ἐκλεκτοῦ μου, ἐγὼ καλέσω σε τῷ ὀνόματί μου, καὶ πορευέσομαι σε. σὺ δὲ εἶπες ἔγνωσά με, ὅτι ἐγὼ ὁ κύριος ὁ θεός σου, καὶ εἶπες ἔτι πλὴν ἐμοῦ θεός ἐστι. καὶ εἶπες ἴδεις με, ἵνα γνῶσιν οἱ ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίας, καὶ οἱ ἀπὸ δυσμῶν, ὅτι εἶπες θεός πλὴν ἐμοῦ. ἐγὼ ὁ κύριος ὁ θεός σου, καὶ εἶπες ἔτι. ἐγὼ ὁ κατασκευάσας φῶς, καὶ ποιήσας σκότος, ὁ ποιῶν εἰρήνην, καὶ κτίζων κακὰ. ἐγὼ ὁ θεός σου ὁ ποιῶν πάντα ταῦτα. Εφραθῆται ὁ οὐρανὸς ἀνοίξω, καὶ αἱ νεφέλαι βροχῶν δικαιοσύνην ἀνατείλω ἢ γῆν, καὶ βλασησάτω ἔλεος, καὶ δικαιοσύνην ἀνατείλω ἡμῶν.

Sic dicit Dominus, qui redemit te, & formavit te ex utero. Ego Dominus, qui compleo omnia. Extendi cælum solus, & firmaui terram. Quis alius dissipabit signa pithonum, & diuinationes de corde? qui auerto prudentes retrorsum, & consilium eorum stultum facio, & statuo verbum pueri mei, & consilium angelorum eius verum facio? Qui dico Hierusalem, habitaberis: & ciuitatibus, abyfso defolaberis, & flumina tua arefaciam? Qui dico Cyro, vt sapiat, & omnes voluntates meas faciat? Qui dico Hierusalem, ædificaberis, & domum sanctam meam fundabo?

†ΠΙΠΙ Sic dicit Dominus Deus Christo meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, vt subiiciam ante faciem eius gentes, & vires regum frangam. Aperiam coram eo portas, & vrbes non claudentur. Ego ante te ibo, & montes complanabo. Portas æreas conteram, & vectes ferreos comminuam, & dabo tibi thesauros absconditos. Latentes & occultos tibi aperiam, vt intelligas, quoniam ego Dominus Deus tuus, qui voco nomen tuum Deus Israel. Propter filium meum Iacob & Israel electum meum, ego vocabo te nomine meo, & excipiam te. Tu autem non cognouisti me, quoniam ego Dominus Deus, & non est amplius præter me Deus. Præualuisti, & non nouisti me, vt cognoscant qui ab ortu Solis, & qui ab occasu, quia non est Deus præter me. Ego Dominus Deus, & non est præterea. Ego qui præparau

† Οἱ Π. ΣΟΙ.
* Ο. ΕΝΙΣΤΥΤΑΙ.
* Ο. Σ. ΑΥΤΟΥ.

σαβαώθ. ἐκοπίασεν Αἴγυπτος, καὶ ἐμπορία Αἰθίοπων, καὶ οἰσαβαείμ. ἄνδρες ὑψηλοὶ ἐπίσε διαβήσονται, καὶ σοὶ ἐ-
 σονται δοῦλοι, καὶ ὅπισω σου ἀκολυθήσῃσι δεδεμένοι χειρο-
 πέδαις*. καὶ παροσκυθήσῃ σοι. καὶ ἐν σοὶ παροσεύξονται,
 ὅτι ἐν σοὶ ὁ Θεὸς ὄβσι, καὶ ὅσα ἔστι Θεὸς πλὴν σοῦ. σὺ γὰρ
 εἶ Θεός, καὶ ὅσα ἠδάμην. ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, σωτήρ. αἰ-
 σχωθήσονται, καὶ ἐντραπήσονται πάντες οἱ ἀντικείμενοι
 αὐτῷ, καὶ πορεύσονται ἐν αἰσχύνῃ. Ἐγκυμνίζεσθε πρὸς με
 νῆσοι. Ἰσραὴλ σώζεται ὑπὸ κυρίας σωτηρίας αἰώνιον. ὅσα
 αἰσχυθήσονται, ἢ μὴ ἐντραπήσονται ἕως τῆς αἰῶνος.

*Ο ΚΑΙ ΔΙΑΒΗΘΟΝ
 ΤΑΙ ΠΡΟΣ ΣΕ.

Ο. Σ. ΚΡΥΦΑΙΑΣ
 Α. ΑΠΟΚΡΥΦΤΟΜΕ-
 ΝΟΣ.

Ego sum Deus, qui creauit te, faciens meliorem ,præparauit vlti-
 tum figuli. Num qui arat terram, arabit tota die? num dicet lutum
 figulo; quid facis, quoniam non operaris, neque habes manus? Væ qui
 dicit patri, Quid generabis? & matri; Quid paries? quoniam sic dicit
 Dominus Deus, sanctus Israël, qui fecit ventura, interrogate me de fi-
 liis meis, & de operibus manuum mearum mandate mihi. Ego feci
 terram, & hominem in ea. Ego manu mea formaui cælum. Ego om-
 nibus astris mandauit. Ego excitaui eum cum iustitia regem, & omnes
 viæ eius rectæ. Hic ædificabit ciuitatem meam, & captiuitatem po-
 puli mei auertet, non pretio, neque muneribus, dixit Dominus Sa-
 baoth. Sic dicit Dominus Sabaoth. Laborauit Ægyptus, & negotiatio
 Æthiopum, & Sabaim. Viri excelsi ad te transibunt, & tibi erunt ser-
 uii, & post te sequentur vinciti manicis: & transibunt ad te, & adora-
 bunt te, & te deprecabuntur, quoniam in te Deus est, & non est Deus
 præter te. Tu enim es Deus, & nesciebamus, Deus, inquam, Israël, sal-
 uator. Confundantur, & erubescant omnes aduersarij eius, & ambu-
 lent in confusione. Innouamini ad me in sulcæ. Israël saluatur à Domi-
 no, salute æterna. non confundentur, neque erubescant, vsque in
 æternum.

Illis oratio succensere videtur, qui post
 tantas promissiones ad eum non festi-
 nant, qui tanquam omnium Deus, cum
 populum aliquandiu afflixit, admittit
 rursùm, temploque & vrbe IN ME-
 LIVS PRÆPARATIS, quæ contrita
 fuerant, non aliter quàm FIGVLVS, in-
 staurat, & secunda prioribus meliora ef-
 ficat. Est verò & apud Hieremiam ea-
 dem vsus imagine Deus, cum ait, Nun-
 quid, sicut figulus iste, non potero vobis
 facere, domus Israël? Sic & huius se iam
 prophetæ voce contritum veterem po-
 pulum, TANQVAM FIGVLI LV-

Hiere. 18.

Επιτιμῶν ὁ λόγος δοκεῖ τοῖς μετὰ τοῦ αὐτοῦ
 ἐπαγγελίαν τῆς αἰῶνος ἀνακλήσεως μὴ παρο-
 σκεύασαι τὸ Θεὸς, ὡς πάντων ὄντων θεὸς καὶ κα-
 ρὸν παροσκέουσι τὸ λαὸν, καὶ πάλιν ἀναλαμβάνου-
 νοντι, ΒΕΛΤΙΩΤΕΡΟΝ καὶ τὸ πόλιν ΚΑ-
 ΤΑΣΚΕΥΑΖΟΝΤΙ δίκην ΚΕΡΑΜΕΩΣ
 τῶν σιδηρῶν πάλιν ἀνακεῖν ἡμῶν, καὶ τῶν πρώτων
 κρείττω δὲ φησὶ τὰ δεύτερα. ἢ αὐτῶν λαβῶν
 Θεὸς καὶ πρὸς Ἱερειμίαν εἰκόνα παροσθένει. Εἰ
 καὶ ὡς ὁ κεραμεὺς ὅπως ἔδωκεν ἡμῶν τὸ ποι-
 ῆσαι ὑμᾶς οἶκος Ἰσραὴλ; καὶ νῦν δὲ φησὶ ἄλλο
 τὸ παρόντος παροσθένει, ὅτι τὸ ΒΕΛΤΙΟΝ
 ΚΑΤΕ-

ΒΕΛΤΙΑ
 ΚΑΤΕ-

ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΑ, νῦν ὡς ΠΗΛΟΝ
 ΚΕΡΑΜΕΩΣ τὸν πάλιν. (σωτηρίαν
 τα λαόν. αὐτῶν δὲ τοῦ ἴ ποιον ΒΕΛ-
 ΤΙΟΝ ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΑ, Σύμμα-
 χος ἦφισεν ΟΥΑΙ Ο ΑΝΤΙΑΒΓΩΝ
 ΤΩ ΠΛΑΣΑΝΤΙΑΥΤΟΝ. αὐτῶν δὲ τῆ
 ΜΗ Ο ΑΡΟΤΡΙΩΝ ΑΡΟΤΡΙΑΣΕΙ
 ΤΗΝ ΓΗΝ. ὁ Θεοδοτίων, ΑΡΟΤΡΙΩΝ
 ΤΟΥΣ ΑΡΟΤΡΙΩΝΤΑΣ ΤΗΝ
 ΓΗΝ. ἐγὼ γὰρ φησὶν ὁ τοῖς οἰκοῦ-
 τας τῶν γῆν γεωργῶν μετέπλασα τὸν
 λαόν. μὴ οὐδὲ ἐναποδοθε ταῖς ἐμοῖς οἰκο-
 νομίαις, ΩΣ ΟΥ ΔΕ ΠΗΛΟΣ ΚΕΡΑ-
 ΜΕΙ. ΠΗΛΟΥ γὰρ λόγον ΕΚ ΓΗΣ
 ΠΛΑΣΘΕΝΤΕΣ ἔρχονται ὡς πρὸς ΚΕ-
 ΡΑΜΕΑ τὸν πάντων δημιουργόν. πᾶς μὲν
 οὐδὲ ἐναποδοθε ταλαίριζεται, ἐξαμρέτως
 δὲ ὁ πατέρας λαῶν τὸν Θεὸν αὐτῶν τα λαὸς
 ἀνακεῖν ἡμῶν. ΟΥΑΙ γὰρ Ο ΛΕΓΩΝ
 ΤΩ ΠΑΤΕΡΙΑΥΤΟΥ, ΤΙ ΓΕΝΝΗ-
 ΣΕΙΣ; ἢ καὶ Σύμμαχοι, ΤΙ ΓΕΝ-
 ΝΗΣΑΣ; οὐ παύονται γὰρ πινεσ ἔρχονται
 τες Θεὸς τὴ γὰρ ἔδει τοῦτου τῆ βίου; τίς ἡ
 τοῦτου διοίκησις; καὶ τίς ἐκείνων ἡ χρεία;
 ἐχρῆτο δὲ οὐτω γενοῦσθαι. εἶτα φησὶν
 ΕΡΩΤΗΣΑΤΕ ΜΕ ΠΕΡΙ ΤΩΝ
 ΥΙΩΝ ΜΟΥ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΡ-
 ΓΩΝ ΤΩΝ ΧΕΙΡΩΝ ΜΟΥ.
 Ἄλλο μὲν ΤΩΝ ΥΙΩΝ σημεῖον τῶν νο-
 σῶν οὐσίαν καὶ λογικῶν. Ἄλλο δὲ ΤΩΝ
 ΕΡΓΩΝ, τὰ μέρη τοῦ κόσμου. εἰ μὲν
 γὰρ ἔχεις τί φησὶν εἰπεῖν, εἰς τῶν δόξων
 σιν, λέγε. εἰ δὲ μαθεῖν τις θέλει πρὸς αὐ-
 τῶν, Ἄλλο τῶν ἐμῶν ΕΡΩΤΑΤΩ με
 παροσθένει, καὶ γινώσκεται τίνα τρόπον πάν-
 τα διέπω κηδεμόνος. τίνα γὰρ ἔχει μέμ-
 ψαν ΑΝΘΡΩΠΟΥ δημιουργία;
 ποῖον δὲ χέλλος ἢ μέγεθος ΟΥΡΑ-
 ΝΟΣ οὐ παρέργεται; τί δὲ μὴ πρὸς
 χρείαν ἐγένετο. ΓΗ μὲν οἴκησιν ΑΝ-
 ΘΡΩΠΩ, καὶ φυτὰ, καὶ ζῶα πρὸς
 τῶν αὐτοῦ χρείαν, παρέχουσα. ΟΥΡΑ-
 ΝΟΥ δὲ ΑΣΤΡΑ νῦν μὲν αὐτῶν
 δαδουχοῦντα. νῦν δὲ πάλιν ἐν ἀρμονίᾳ
 κινήσει σημεῖα καὶ χρόνοις ἀποτελέσει
 δυνάμειν. πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις κα-
 λοῖς, ΗΓΕΙΡΑ καὶ ἄλλο τὸν ἐμὸν λαόν

TVM REPARASSE, MELIOREM-
 QVE effecisse significat. Sed notan-
 dum est, quo loco, FACIENS ME-
 LIOREM PRÆPARAVI habemus,
 VÆ QVI CONTRADICIT FICTO-
 RI SVO, Symmachum legere: deinde,
 pro NVN QVID ARANS ARA-
 BIT TERRAM, Theodotionem;
 QVI ARAT ARANTES TER-
 RAM, interpretari. Ipse enim, ait, po-
 pulum in formam aliam mutavi, qui ter-
 ræ incolas, agrorum instar, exerceo, & su-
 bigo. Videte igitur ne instituto meo,
 meæque prouidentia aduersumini, NON
 MAGIS QVAM LVTVM FIGV-
 LO. Sumus enim LVTVI instar, qui DE
 TERRA FINGIMVR, si ad omnium
 opificem FIGVLVM respicimus. Est
 igitur infelix quicumque eidem aduersa-
 tur, sed ille præcipue qui Deum in pa-
 trem fortitus, eidemque populus effectus
 ipsi sese audet opponere. VÆ enim
 QVI DICIT PATRI SVO, QVID
 GENERABIS? aut, secundum Sym-
 machum, QVID GENVISTI? non
 desunt enim Deo sic conuitiari non-
 nulli; Ecquid nam vita ista opus fuit: ec-
 quid isthæc administratio? Ecqua illo-
 rum utilitas? At ita fieri oportuit. Deinde
 subiicit, INTERROGATE ME DE
 FILIIS MEIS, ET DE OPERI-
 BVS MANVVM MEARVM. Vbi
 FILIORVM nomine, intelligendi, ra-
 tiocinandique capaces naturas, per OPE-
 RA autem, mundi partes intellexit. Si
 quid enim vales dicere; inquit; tu illud in
 istorum emendationem directionem-
 que producto. Sin autem discere &
 audire de illis quisquam cupiat; per meos
 me prophetas INTERROGET, vt qui
 omnia ipse magna cura obeam, intelli-
 gat. Quid enim est in HOMINIS fa-
 brica, quod quisquam reprehēdat? Quid
 pulchrum adeo, vel magnum, quod splē-
 dore & amplitudine CÆLVVM non su-
 peret? Quid non in eodem ad vtilitatem
 comparatum? TERRA quidem ipsa
 in habitationem, vt plantæ, & animalia
 in vsum, HOMINIBVS cesserunt:
 CÆLI autem ASTRA, partim quidem
 vt ipsi prælucere; partim verò, vt motu
 continuo signa & tempora conficere va-
 lerent. Ad hæc, vt præclara alia taceam,
 EXCITAVI & ipse in populi mei com-

Ioan. 3.

M E O ad bonæ sementis exceptionem præparauī. Quid igitur ipsi studio tanto legem in ARATOREM semper retinetis; quo tempore maximè aqua & spiritu in formam aliam mutari valetis, quam ipsi refugitis, quos latere nō potest, LVTVM pro FIGVLI arbitrio aliam atque aliam figuram pati; neque quicquam esse, quod artificis MANVM, tanquam fingendi scientiam non habeat, arguere audeat? at minimè qui nasciturus est, à PATRE SVO, GENERATVRVS NE SIT, postulabit. Quid igitur omnium opifici Deo, modum illum FORMANDI retinere non conceditis, de quo Christum alloquitur Nicodemus, dum ait; Num potest homo, cūm sit fenex, in vētrè matris suæ iterū intrare, & renasci? Si LVTVM ergo FIGVLO succensuit, inquit; sique nondum in lucem editus PVER A PATRE SVO, QV ID ILLE GENITVRVS SIT, quæsiuit: interrogate & ipsi, qui filij & filiar aliquādo mihi eritis, quānam istud ratione futurum sit? MANDATE MIHI præterea DE OPERIBVS MANVVM ME ARVM: id est, mihi, tanquam ignaro, agendi modum statuite. Est profectò cum Paulo tacite dicendum, O altitudo diuitiarum, & sapientiar, & scientiar Dei; cæteraque illa, quæ sequuntur. Quod & alibi scriptura indicat, cūm ait; Omnia potes, neque quicquam est, quod efficere non queas. Nouit enim in melius commutare, & instaurare: sicut apud Ezechielem in hæc verba legimus; Eucliam cor eorum lapideum de carne eorū, & dabo illis cor carneum, vt ipsi videant me, quia ego sum Dominus. Itaque & suam ipse virtutem demonstrans, TERRAM SE ET HOMINEM IN EA FECISSE ait. Potest enim idem etiam instaurare qui condidit. Filium deinde, per quem à fe creata sunt omnia, ipso MANVS nomine intellexit. Verbo siquidem Domini cæli firmati sunt: eoque STELLIS MANDANTE, in diei quidem potestatem Sol; in noctis autem, Luna emicuit. Vnde illud in psalmis; Sol cognouit occasum suum. Et iterum; Tu fabricatus es Solem & Lunā. At eorum, quæ præcesserunt, notitiam illustrant, quæ deinceps sequuntur; quibus IYSTITIAE REX Christus prædica-

Ioan. 3.

Rom. 1.

Sap. 11. 12.

Ezech. 11. 36.

Psal. 72.

Psal. 102.

Psal. 73.

τιλὸν τῶ ἀγαθῶν ἀπερμάτῳν κατὰ βολῶν· τί ἐν Διὶ πάντος τὸν ΑΡΟΤΗΝ φέρτε νόμον, ὅτε κερὸς τῶ δι' ὕδατος καὶ πνεύματος ἀναπλάσσει; ὡς; ἡ δὲ ὑπέκρινται ὑμῶν ἐκ ἔχου μὴδὲ τὸν ΠΗΛΟΝ ὀραίνοντες τῶ ΚΕΡΑΜΕΩΣ, ὡς ἑμὲν πλάττειται καὶ μεταπλάττειται νεύματι; μὴδὲν τιλὸν διμυθρηκτικῶν μεμφομένων ΧΕΙΡΑ, ὡς τῶ ἀναπλάσσει ὅτις ἡμῶν οὐκ ἔχου; ἀλλ' οὐδὲ ὅτε φησὶν ἡ μέλλων πτωχύνεται ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΟΣ ΕΙΔΑΡΑ ΓΕΝΗΣΕΙ. τί οὐδὲ ὑμῶν μὴ τῶ πάντων ὡς φησὶν ἡμεῖς ἐργῶ τὸν τρόπον εἰδέναι τῆς ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ, ὡς ἡς λέγοντος τῶ Χειροῦ Νικόδημος ἔλεγε· Μὴ δυνάται ὄνθρωπος γενεῶν ὦν εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητέρος αὐτῶ δευτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; εἰ ἐπέτηκον ἐν φησὶν Ὁ ΠΗΛΟΣ ΤΩ ΚΕΡΑΜΕΩ, καὶ ΜΗΠΩ ΤΙΣ ΤΕΧΘΕΙΣ ΕΠΥΘΕΤΟ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΟΣ ΤΙ ΤΕΞΕΤΑΙ· ἔρωτήσατε καὶ ὑμεῖς οἱ ἐσόμενοί μου καὶ κερὸς υἱοί τε καὶ θυγατέρες, τίνα τρόπον γενήσεται ἡμεῖς; ΕΝΤΕΙΛΑΣΘΕ ΜΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΧΕΙΡΩΝ ΜΟΥ. ἀπὸ τῶ Διὸς τῶ πῶς ποιητέον, ὡς ἀγνοοῦσι. σὴν ἔρα μετὰ Παύλου ρητέον· Ὡ βλάβος πλάττει καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ, καὶ τὰ ἐφ' ἑξῆς, ἑτέρως λέγειν ὡς φησὶν ἡμεῖς ἡμεῖς· Ὅτι πάντα δύναιται, ἀδυνατεῖ δὲ σοὶ οὐδὲν. οἶδεν γὰρ μεταποιεῖν, καὶ δὲ Διὸς τῶ Ἰεζεκιήλ φησὶν· Ὅτι ἐκασάσω τὴν καρδίαν αὐτῶ τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῶ, καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν σαρκίνην, τῶ εἰδέναι αὐτῶς ἐμὲ, ὅτι ἐγὼ κύριος, διὸ καὶ ἰδύσθαι ὅτι δυνάμεις δυνάμιν, ΕΓΩ ΕΠΟΙΗΣΑ ΓΗΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΝ ΕΠ' ΑΥΤΗΣ. ὁ γὰρ κτίσας καὶ ἀνακτίσας δυνήσεται. ΧΕΙΡΑ δὲ πάλιν φησὶ, τὸν δι' οὐδὲν πάντα πεποιθὲν υἱόν. Τὸ λόγος γὰρ κερὸς οἱ ἔργου εἰσπερῶνται, ὡς καὶ τοῖς ΑΣΤΡΟΙΣ ΕΝΕΤΕΙΛΑΤΟ Διὸς τῶ ἡλίου εἰς ἀρχαῖς τῆς ἡμέρας, νυκτὸς δὲ τῶ σελήνης. διὸ φησὶν ὁ ψαλμὸς· Ὁ ἥλιος ἔγνω τιλὸν δυνῶν αὐτῶ, καὶ πάλιν· Σὺ κατηρτίσω ἥλιον καὶ σελήνην. τιλὸν δὲ τῶ φθασάντων ἔνοιαν τὸ μετὰ ταῦτα διηλοῖ, δι' ὧν ὁ Χειρὸς ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ κηρύττειται

ται

ται ὑπάρχον αὐτοῦ ἡμεῖς ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ. καὶ ἀλλὰ γὰρ γὰρ φησὶν· Ἰδὲ δὴ βασιλεὺς δικαιοσύνης βασιλεύει, καὶ ἀρχόντες μετὰ κρίσεως ἀρχέουσιν. φύσιν γὰρ ὦν τῶ πατέρι ΒΑΣΙΛΕΥΣ τῶς Σπορῶντας αὐθις ὑπέπαρξε σαρκωθεῖς, Ὁ ΔΟΥΣ ΕΧΩΝ ΕΥΘΕΙΑΣ, τὰ τῶ εὐαγγελίον ἡσπίσματῶ. σκολιὸν γὰρ ἔδεν ἐν αὐτοῖς. τὸ δὲ βασιλεὺς τῶ νομικῶν ἐκπέφυγεν ἐν ταλαιμάτων. πτωχύνεται δὲ τιλὸν ἐκκλήσιαν αὐτῶ ὦν ἡμέλιος, Εφ' ὧ καὶ ἡμεῖς ἐπιποδομένημεθα ὡς λίθοι πολυτελεῖς, εἰς καὶ ἄγνοι, εἰς κατακοιτηθῆλον τῶ Θεῷ ἐν πνεύματι, ὡς ΟΥ ΜΕΤΑ ΔΩΡΩΝ τιλὸν ἡμετέραν ἀρχμαλωσίαν ἐρρύσατο. Οὐ γὰρ φθαροῖς φησὶν ἀρχμαλωῖα ἡ χερσὶν ἐλυτρωθῆναι ἐκ τῶ μεταίτας ἡμῶν ἀναστροφῆς πατρὸς ἡμεῶν, ἀλλὰ τῶ πῶ ἀμαρτία ὡς ἀμὲν ἀμάρτιαν ἀσπίλῃ Χειροῦ. οὐκ ἐσμέν οὐδὲ εὐαγγέλιον, ἀλλὰ τῶ σαρκωθεῖς. ὡς δὲ τῶ Χειροῦ πατρὸς, ὅτι ὅτις φησὶν τὸν λαὸν αὐτῶ, εὐθὺς ἐπιπνεύει τῶς οἱ κληθῆσθῆναι, δὲ ἔργον τῶ ἐδωλοατρῶν τῶς ἀρχῶς ἐν τῶ τῶ λαβῶν εἰς ἐνδεῶν τῶ σπασάντων δυνάμειος. Απερῶν ἡμῶν γὰρ πατρὸς τῶ σπασάντων πατρὸς οὐκ Ἰσραήλ. ὡς δὲ ἀπελάττεισεν ὁ ἡγαπημένος, σπασάντων αὐτῶν ἐπέλαμψαν αὐτῶ τῶς ἡμεῖς. ΑΙΘΙΟΠΩΝ δὲ φησὶν ΕΜΠΟΡΙΑΝ τῶς Θεσῶν πόλεις, οἱ ὄμοροι ΣΑΒΑΙΜ. ΕΚΟΠΙΑΣΑΝ δὲ πικροῖς τυράννοις δυνάμεις εἰς θυσιῶν ἀφῆσιν ἡμῶν αὐτῶ καὶ θυγατέρας· ἡμεῖς τῶ εὐθὺν αὐτῶ τῶς ἀσεβείας ἐνέδωκεν ἡγήθη εἰς εὐσεβείαν. διελύθη γὰρ ὅσον εἶχον πατρὸς ταῦτιλιν ἐπιπνεύει. οὐ γὰρ ἐπέλαμψαν ἡ ἀμαρτία, ὡς φησὶν ἡμεῖς· πάντα γὰρ καὶ ἰδρυθῆναι ἐν τῶ τῶς ἐκκλήσιαν, ποσοῦν τε παρ' αὐτοῖς ὄμορων μοναστῶν καὶ παρθένων ἡμεῖς ἐναυλοῦσαν ἐκκοπῆς. ΥΨΗΛΟΥΣ δὲ φησὶν αὐτοῖς ὡς ὅτις ἡμεῖς ἐνδυναστεία. ΧΕΙΡΟΠΕΔΑΣ δὲ τῶ δεσμῶ τῶς ἀγάπης καλεῖ, καὶ τῶς τῶς φιλοθείας σφραγῆς, ὡς λέγει· Τίς ἡμῶν χερσὶν σπῶ τῶς ἀγάπης τῶ Χειροῦ, εἰς ὧν ἔργον τῶν πῶ ΕΥΧΗΣ; ἐν Χειροῦ γὰρ ἀφῆσιν ὡς φησὶν ὁ πατὴρ τῶ ἀφῆσιν,

tur, qui IYSTITIA ipse est. Ait enim etiam alicubi; Ecce certè regnat iustitiæ Hiere. 23. rex, & principes cū iudicio imperabūt. Nam præterquam quod natura cum patre REX est; eos etiā, qui defecerunt, assumpta carne iterum sibi subiecit; QVIVIAS RECTAS, id est Evangeliorum oracula, in quibus nihil prauum, nihilque sinuosum reperias, edidit; qui dura legis mandata declinauit. Bene autem Ecclesiæ idem fundamenta iecit, qui fundamentum est, super quod & ipsi, tanquam lapides pretiosi, in habitaculum Dei in spiritu superstruimur: qui GRATIS nos seruitute eripuit; Neque enim corruptilibus, argento, vel auro redempti sumus, de vana nostra conuersatione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi & incontaminati. Non sumus igitur nostri iuris; sed eius, qui nos redemit. Cū autem Christum dixisset antea suum populum esse conuersurum; quinam ij essent, qui vocari deberent, confestim addidit, sumpto ab idololatriæ deditissimis exemplo, quo liberatoris virtus magis enitesceret. Ad oues enim, quæ perierant de domo Israhel, missus erat quidem: Sed vbi eodem truncidato recalcitrauit dilectus, statim Gentibus illuxit. Intelligit autem per ÆTHIOPYM NEGOTIATIONEM, Thebanorum vrbes; quibus & illi adjacent, qui SABAIM nominantur. Ideo porro LABORA S E dicit, quod acerbissimis tyrannis inferirent, à quibus eorum liberi in idolorum sacrificium exigebantur: vel, vt ingentem fuisset eorum superstitionem indicaret, quæ superata in pietatem abiuit: Est enim id omne sublatum, quod isti repugnabat. Nam vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia: cū vbi que apud eos constructæ Ecclesiæ, tanta monachorum, tanta virginum exercitationum laboribus incumbentium ex animo cernantur. EXCELSOS autem eos dicit, tanquam impietate & superstitione nobiles. Deinde, MANICARYM nomine, dilectionis vincula, diuini que amoris carenas intelligit. Indè que illud est, quod scribitur; Quis nos separabit à dilectione Christi: in quem omnis P R E C A T I O definit? In Christo siquidem quæ à Patre petimus, postulamus, quem

1. Pet. 2.

1. Pet. 1.

Mat. 10. 35.

Deut. 32.

Rom. 5.

Rom. 8.

Ioan. 14.

Ioan. 1.

Rom. 9.

Ephe. 4.

2. Cor. 5.

cum IN SE HABEAT, & DEVS sit quoque necesse est: iuxta illud, Qui videt me, videt & Patrem. Ego & Pater vnium sumus. Deinde, quod IN TE DEVS, ET NON EST DEVS PRÆTER TE, dixit, æquale est huic, Et verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Præterea penitentium vocem expriment, quæ his verbis, ET NESCIEBAMVS, adijciuntur: quibus SALVATOREM ISRAELIS eum esse, tanquam qui ipsum olim seruauit, profitentur. Nisi malis nunc ISRAELIS appellacione, eum, qui Deum videat, significari putare, cum non omnes esse Israëlitæ, qui ex Israële sunt, scribatur. Cæterum qui ei aduersari sunt, cum eius gloriæ officere nequiverint, CONFVNDENTVR. Erunt enim in conspectum vniuersæ carui. Orationem verò ab ÆGYPTIIS eorumque vicinis ad generis vniuersi nationes transtulit, cum INSVLARVM nomine, conflatas è Gentibus Ecclesias, qui posito veteri exuuii in vitæ nouitate renouati sunt, cum Paulo significauit; qui veterem hominem ponere; qui nouum ad creatoris imaginem instauratum induere, qui denique renouari renouatione mentis, imperat. Ipsi ergo SYMVS INNOVATI, si qua in Christo noua creatura. Nonnulli à verbis istis, NONNE QVI ARA T, ita explicant; vt similitudine ad iustitiæ fructus edendos adhortari velint. Vultis enim me, inquit, animas vestras ARARE tanuim; fructus autem nullos edere. Illas rursus Dei consilio, quod de Gentibus innuit, cedere præcepit; quando neque LVTVM FIGVLO repugnare soleat; neque PATREM, aut MATREM ad nouam filiorum procreationem festinantes impedire, eamque rem illis vitio vertere filius. Quod autem VENTVRA fecisse dixit, ad præscientiam retulit; vt pudore excitato eodem ad suæ virtutis contemplationem prouocet. Esto enim, inquit; eius, qui vos FECIT, & FORMAVIT, cognitionem non estis affecuti, an non & ei etiam, qui futura prædicit, fidem denegabitis? Singillatim enim omnia quæ existunt, efficiantur quidem; sed eorum confertim tota mihi in promptu est cognitio. Tantum ipsi salutis spem non

ὄν ΕΧΩΝ ΕΝ ΕΑΥΤΩ, ΘΕΟΣ ὁμοίως ἔστιν, καὶ θά φησιν Ὁ ἑαυτοῦ ἐμὲ, ἑαυτοῦ τὸν πατέρα. Εγὼ καὶ ὁ πατὴρ εἰ ἕσμεν. τὸ δὲ ΕΝ ΣΟΙ ΘΕΟΣ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΣΤΙ ΘΕΟΣ ΠΛΗΝ ΣΟΥ. ἰσοδυναμεῖ τῷ. Καὶ ὁ λόγος ἦν παρὰ τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. μετανοοῦντων δὲ φωνὴ τὸ ΚΑΙ ΟΥΚ ΗΔΕΙΜΕΝ. οἱ καὶ ὁμολογοῦσιν αὐτὸν ΣΩΤΗΡΑ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ, ὡς πάλαι ΣΕΣΩΚΟΤΑ ΤΟΝ ΙΣΡΑΗΛ ἤρωι Ισραὴλ ληπτόν τὸν ὄραντα Θεόν. ἔ γὰρ πάντες οἱ ἐξ ΙΣΡΑΗΛ, οὗτοι Ισραήλ. οἱ δὲ ἀπεστραμμένοι αὐτῷ, τὴν αὐτοῦ μὴ ἀδικίαν (αὐτὸς δὲ ἄδικος) Αἰσχυνοῦνται, ἔσονται γὰρ εἰς ἕρασιν πάση σαρκί. Σπὸ δὲ ΤῶΝ Αἰγυπτίων καὶ τῶν ἡμῶν, ὅτι τὸ καθόλου τῶν ἔθνων τὸν λόγον ἀνῆγαγε, ΝΗΣΟΥΣ καὶ ἄλλων ἐξ ἔθνων ἑκκλησίας τῶν ἐγκακησισμένων εἰς κρηπίδας ζῆσιν, Σπυριδίου τὴν παλαιότητα Παύλου παρορρησίας. ἐκδύσατε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ πάλιν ἐκδύσατε τὸν νέον τὸν ἀνακατασκευάζον κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτὸν. καὶ πάλιν ἀνακατασκευάζετε τὴν ἀνακατασκευὴν τοῦ νοῦ ὑμῶν. ΕΓΚΑΙΝΙΣΜΟΣ οὐδὲ τὰ κατ' ἡμᾶς, εἴ τις ἐν Χριστῷ κλητὸς κτίσις. Τινὲς δὲ Σπὸ τοῦ ΜΗ Ο ΑΡΟΤΡΙΩΝ οὕτως ἐξηγῶντο. καθ' ἑξῆς βολικῶς παρορρησίας αὐτοῖς δικαιοσύνης φέρειν καρποῖς. θέλετε γὰρ μέ φησι, μὴ ὄν ΑΡΟΤΡΙΑΝ ὑμῶν τὰς ψυχὰς, κατὰ τὴν μὴ εἶνα παρέχοντες. εἴτα παιδεύει αὐτοῖς τοῖς τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν ἔθνων εἰκὴν βουλευμασι, ΜΗΤΕ ΠΗΛΟΥ ἀβιθαμῶν ΤΩ ΠΛΑΣΤΗ, μήτε τῶνου ΠΑΤΕΡΑ καλλύοντος ἢ ΜΗΤΕΡΑ ἀειδόντος παρὰ ἄλλων ἑθῶν παιδοποιεῖν, μὴ δὲ μέμνη ὅτι τοῦτω παρορρησίας. ὁ ποιήσας δὲ φησι ΤΑ ΕΠΕΡΧΟΜΕΝΑ ἀπὸ τῆς παρορρησίας, δυσωπῶν αὐτοῖς εἰς καταλήσιν τῆς ἰδίας διωάμεως. ἔτω γὰρ φησι, ΠΟΙΟΥΝΤΙ ὑμᾶς ΚΑΙ ΠΛΑΤΤΟΝΤΙ οὐ παρηκολοθεῖτε τῇ γνώσῃ μὴ καὶ παρορρησίας τὰ μέλλοντα ἀπιστήσετε; κατὰ μέρος μὲν γὰρ γίνεται τὰ γινόμενα ἀδρόα δὲ τὰ αὐτὰ ἢ γνώσις ἔστι παρ' ἐμοί. ἴ αντῶν πηλῶ

Ioan.

ΙΣΡΑΗΛ.

πληρῶ μὴ Σπυριδίου τὴν σωτηρίαν, ὡς ἂν με λαθεῖν ἀμαρτάνοντες μὴ διωάμενοι. κρείττους δὲ γεγονότες ἐμοί. τὰ κατ' αὐτοῖς ὅτι ἔβλαψατε. ἔ γὰρ δόξα τῆς ἐξ ὑμῶν ὑπομνήσεως; ὡς ἂν ὄντα ἔμοι ποιήματα. ἔ ΕΙΣ ΥἱΟΥΣ ΚΑΙ ΘΥΓΑΤΕΡΑΣ λελογισμένοις ἀξιώσας παρορρησίας. ἔ δὲ γὰρ ἐμαυτῷ τὸν ΟΥΡΑΝΟΝ ἐποίησα καὶ τὴν ΓΗΝ, εἰς δὲ χρεῖαν ὑμετέρων. καὶ γινόμενον ἀφῆρον ἐθαύμαζον ἄγγελοι. πάντων οὐδ' ὑπ' ἐμοῦ κυβερνησάντων, οὐδὲ τὰ ὅτι γῆς τὴν ἐμὴν διαφύγει διοίκησιν. Τοιγαροῦν καὶ ΚΥΡΟΣ ὑπ' ἐμοῦ κληθείς, ὅσκι αὐτὸς ἂν εὐσεβῆς, τὰ κατ' ὑμᾶς διορῶσεται. ἐπεὶ καὶ παρορρησίας ὑμᾶς ἐξ Αἰγυπτίου φησιν ἠλευθέρωσα, καὶ τὰς ἐμὰς ἀπέριπτε μάστιγι. ὑμεῖς δὲ πάλιν ἀμαρτάνοντες ὅσκι ἐπαύσατε καὶ ματαγοποιεῖτε ὅτι τὰς ἐμαυτῶν ΕΜΠΟΡΙΑΣ. ἀλλ' ὁμοίως ἔμοι πτερεῖ (αὐτὸς ἔξετε πάντας ἑσπασσόντας τῆς ἐκδύσεως, καὶ φρονήματος γινόμενος, καὶ ἀγάπης δεδεμένοι ΔΕΣΜΟΙΣ κατὰ τῆσουςιν εἰς Ἱερουσαλήμ, ὡς εἰς θεοσεβείας διδασκαλεῖον, καὶ μακαριόσιν ὑμᾶς, ὡς ΘΕΩ ΤΩ ΜΟΝΩ ΛΑΤΡΕΥΟΝΤΑΣ, ΟΝ ΗΓΝΟΥΝ ΑΥΤΟΙ. ὑμῶν δὲ παρὰ μετανοοῖαν ἀμελοῦντων, ὁ ΙΣΡΑΗΛ. μονογενῆς μου παρῆσται υἱὸς ἸΕΡΟΥΣΑΛΗΜ γενόμενος καὶ Ἰούδας, ΕΝ Ο ΠΡΟΣΕΥΞΟΝΤΑΙ, οὐ σφεαγῆν καὶ ἄνδρες ποιητοὶ καὶ δαίμονες ἠτηθήσονται. ἰσορροῖας δὲ καὶ ὅτι Κύρου ληπτόν, Ὁ ΠΑΣ ΕΝ ΑΝΤΙΟΥΜΕΝΟΣ Αἰσχυνοῦσεται. ἔ ὅτι τὸ ΙΣΡΑΗΛ, ὡς ἐπαρθεῖντες εἰς τῆς ἀρχιμαλωσίας τῆς ἀπιστίας τῆς νικησίας. εἴτα ΝΗΣΟΥΣ ἐπὶ τὸν δῆλον καὶ Ἱερουσαλήμ (ὑμετέρων) παρὰ αὐτῶν ἀεικλυκῶντων ἔθνων ἀεικλυκῶντων τε, τὸ οἰκητόρων τοῖς ἀμαρτήμασιν ζυγῶντων ἀπὸ τῶν ἀεικλυκῶντων ἀσέβειαν. παρορρησίας ἔν αὐτῷ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΘΗΝΑΙ παρορρησίας. ἢ δὲ καὶ πάντα τὸ πῶν ἔθνων τὴν τῶν Θεοῦ λαθεῖντας ὅτι γινώσκον. εἰ γὰρ ὁ ποσούτων ἀξιοθεῖς ΙΣΡΑΗΛ καὶ χρεῖματῆσιν υἱὸς Σπυριδίου Θεῦ, φιλανθρωπίας ἠξιώσας, πόσω μάλλον ὑμεῖς οἱ τῶν ἁγίων νόμων ΝΗΣΟΥΣ

abijciatis; qui ne peccare quidem, quod me lateat, valetis. Vbi autem meliores cuaseritis; quæ vestra sunt mihi permitte. Non enim vestra ipse admonitione opus habeo; vt vestrum, quos ipse feci, in FILIOS QVE, ET FILIAS adoptavi, recorder, meaque prouidentia dignos habeam; qui CÆLV M & stellas angelos in admirationem rapientes, TERRAM QVE ipsam, non in meam, sed in vestram vtilitatem condidit. Quæ omnia cum ad meum vnus arbitrium regantur, non possunt quæ in terra sunt, à me non administrari. Itaque & CYRVS ipse non ab alio, quam à me incitatus, cum verum Dei cultum non agnosceret, afflictas res vestras erecturus est, sicut & vos antea ÆGYPTO liberaui, cum meis illa cedere verberibus coacta est: vos autem rursus peccare & vestris NEGOTIATIONIBVS inaniter agitari non destitistis. In me tamen iam si creditis, quotquot laude aliqua, vel prudentiæ nomine clari sunt, federatas & focios habituri estis, dilectionis vinculo obstricti, ad Hierusalem, tanquam ad pietatis scholam vobis ideo occurrent, beatorumque predicabunt, quod. DEO SOLI SERVIATIS, QVEM IPSI NESCIEBANT. Sin autem penitente negligitis, mihi Filius non deicit vnigenitus ISRAEL, ipseque Iudas, IN QVO ORAVNT, cuiusque signo & scelerati homines, & demones ipsi prosternentur. Historice autem etiam de Cyro isthæc (CVIVS ADVERSARI OMNES CONFVNDENTVR) & de ISRAELE, qui ab exilio reuerfus, reluctantes omnes superaturus est, queat vsurpari. Rursus, quod INSVLAS dixit, Hierusalem non longè distitam significauit, quæ vndique vicinarum gentium insulibus, tanquam vndis agitaretur, quarum impietatem æmulari incolis procliuè semper fuit. Atque hinc est, quod eam imprimis adhortatur, vt INNOVETVR: postea verò & eos etiam statim qui de gentibus vbique locorum Dei cognitionem adepti sunt. Si enim qui tantis rebus dignus habitus erat ISRAEL, Deique vocatus filius, defertor tamen eiusdem benignitatem expertus est, quanto magis & vos ipsi, qui de diuinis legibus nihil audiistis? INSVLA

rurfus omnis etiam anima huius vitæ voruptatibus & curarum amaritudine prius inundata dicatur, quæ Deo semel agnito, peccandique relicta consuetudine viribus resumptis IN NOVATVR, quæque ab omni confusione semota, deposito veteri fermento, Christi forma induitur.

δὲ καὶ πᾶσα ψυχὴ ἀεὶ κλυζόμενη ταῖς ἡδοναῖς ἀλμυραῖς τε φαντασίαις τῶ βίβ. ἡ τις ὄψιγνοῦσα Θεὸν καὶ παυσανὴν τῆ πλημελεῖν, ANAKAINIΣΘΗΣΕΤΑΙ τὸς εἰαυτῆς ἀναλαβῶσα δυνάμεις, καὶ παλαμὰ ζύμην ἀποθεμένη, γενηῖται τε πάσις ἀρχμῆς ὁμοῖος, τοῦ Χριστοῦ πλὴν μίμωσιν ἀειφέρουσα.

†ΠΙΠΙ Οὕτως λέγει ὁ κύριος ὁ ποιήσας τὸν οὐρανόν. ὁ Θεὸς, ὁ καταδείξας τὴν γῆν, καὶ ποιήσας αὐτήν, αὐτὸς διώρισεν αὐτήν. ὅσα εἰς κενὸν ἐποίησεν αὐτήν, ἀλλὰ κατοικεῖσθαι ἐπλασεν αὐτήν. ἐγὼ εἰμι ὁ κύριος, καὶ ὅσα ἔστιν ἔτι. ὅσα ἐν κρυφῇ λελάληκα, οὐδὲ ἐν τόπῳ γῆς σκοτεινῶ. ὅσα εἶπα τῷ σπέρματι Ιακώβ, μάταιον ζητήσατε. ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ λαλῶν διχομοσίην, καὶ ἀναγγέλλων ἀλήθειαν· σιναχθῆτε, καὶ ἤκατε. βυλεύσασθε ἅμα οἱ σωζόμενοι ἀπὸ τῶν ἐθνῶν. ὅσα ἐγνώσαν οἱ ἄροντες τὸ ξύλον, γλύμμα αὐτῶν καὶ οἱ παροσυχόμενοι πρὸς Θεὸς, οἱ οὐ σώζουσιν. εἰ ἀναγγέλλουσιν, ἐγγισάτωσαν, ἵνα γνάσῃ ἅμα. τίς ἀκουσὰ ἐποίησεν ταῦτα ἀπαρχῆς, τότε ἀναγγελεῖ ἡμῖν, οὐχὶ ἐγὼ ὁ κύριος ὁ Θεὸς, καὶ ὅσα ἔστιν ἄλλος πλὴν ἐμοῦ· δίκαιος, καὶ σωτὴρ ὅσα ἔστι πάρεξ ἐμοῦ. ἔπισράφητε ἐπ’ ἐμὲ, καὶ σωθήσεσθε. οἱ ἐπ’ ἐσχάτου τῆς γῆς. ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς, καὶ ὅσα ἔστιν ἄλλος. κατ’ ἐμαυτοῦ ὀμνύω, εἰ μὴ ἔξελεύσεται ἐκ τῆ ἰσ. ο. ο. μαδ. σόματος διχομοσίην. οἱ λόγοι μου ὅσα ἀποσραφήσονται, ὅτι ἐμοὶ κάμψαι πᾶν γόνυ, καὶ ἐξομολογήσεται πᾶσα γλῶσσα τῷ Θεῷ, λέγων· δίκαιος ἐστίν, καὶ δόξα πρὸς αὐτὸν ἤξουσιν. καὶ ἀσχυθήσονται πάντες οἱ διορίζοντες αὐτὸς ἀπὸ κυρίας· δικαιοθήσονται, καὶ ἐν τῷ Θεῷ ἐνδοξασθήσεται πᾶν τὸ σπέρμα τῶν ἱδῶν Ισραὴλ.

Sic dicit Dominus, qui fecit cælum. Ille Deus, qui ostendit terram, & fecit eam, ipse distinxit eam. Non frustra fecit eam, sed vt habitaretur, plasmauit eam. Ego sum Dominus, & non est alius. Non in abscondito locutus, neque in loco tenebroso. Non dixi femini Iacob, vanum quærite. Ego sum Dominus loquens iustitiam, & annuncians veritatem. Congregamini & venite. Consulite simul, qui saluamini de gentibus. Non cognouerunt qui portant lignum sculpturæ suæ, & qui precantur Deos non saluantes. Si annunciant, appropinquent, vt cognoscant simul, quis hæc audiri fecit ab initio. Tunc annuntiabit

nunciabit nobis; Nonne ego Dominus Deus, & non est alius præter me? Iustus, & Saluator, non est præter me. conuertimini ad me, & salui eritis ab extremo terræ. Ego sum Deus, & non est alius, per me ipsum iuro, non egredietur de ore meo iniustitia. Sermones mei non auertentur: quia mihi curuabitur omne genu, & confitebitur omnis lingua Deo dicens, iustitia, & gloria ad eum venient, & confundentur omnes, qui separant se à Domino. Iustificabuntur, & in Deo glorificabitur omne semen filiorum Israel.

Κοιούθως ἐπενηνεκται ἄδρα τῶ, ἐγχεμίζεσθε πρὸς με ἡῖσοι, καὶ τοῖς ἐξῆς. πρὸς γὰρ τῆς ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς ἀποστόλων ἐπέων, ἐποισή το· ΟΥΚ ΕΝ ΚΡΥΦΗ ΥΜΙΝ ἸΔΕΛΑΛΗΚΑΤΕ. ὡς δὲ πρὸς τὴν ποσαύτην ἐπαγγελίαν τὸ ἀξιοπρεπὸν παρῆσσι τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκει πόσον αὐτῶ τετήμηται τῆς ἀνθρώπων τὸ γένος, ὡς καὶ κλήσεως σωτηρίου τυχεῖν. καὶ οὐχ ἀπλῶς ΚΥΡΙΟΣ φησι (πλεῖστοι γὰρ λέγονται ψευδῶς ΕΝ ΟΥΡΑΝΩ, καὶ ΕΝ Γῆ) ἀλλ’ ὁ δὲ ὡν ἐποίησεν, ὅσῳ ὅτι δηλῶν· ΟΥΡΑΝΩΝ μὲν εἰς ἀγγέλων ἀφ’ ἑαυτῶν· ΓῆΝ δὲ τοῖς ἀνθρώποις διάστημα. οἱ πρὸς ἡδύωσαντο εἴτε ζῆν, καὶ γνάσσειν Θεόν, ἢ τε κατ’ εἰκόνα γενόμενοι, κατὰ Γῆς εἶναι, ἢ πρὸς αἰ νοερῶν δυνάμεις ΕΝ ΟΥΡΑΝΩ. καὶ ΤΗΝ ΓῆΝ γὰρ δι’ αὐτοῖς ἴφισι * κατὰ σκευάσασαι ἔφη, ἵνα κατὰ τὸ Συναρρήτω τὸ ἕδωρ εἰς ζωαγωγίῳ μίαν, καὶ ὀφθῆται ἡ ἔρηρα· ὡς οὐδ’ ἐμοὶ πρῶτα ἴφισι τὸ τοῦ εὐαγγελίου δειδωρημῆ κήρυγμα, πᾶσι * τοῦτο ἴφισι, ὡς πάντων δημιουργός, ὅσα Ιουδαίοις ἴφισι μόνους. διό φησιν ΕΓΩ ΕΙΜΙ ΚΥΡΙΟΣ ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ ΕΤΙ. ΟΥΚ ΕΝ ΚΡΥΦΗ ΛΕΒΑΛΛΗΚΑ. πᾶσι γὰρ τὸ ἴδιον εὐαγγέλιον ἠπλαῖσα. διό πρὸς εἰς πᾶσαν γλῶσσαν ἐξῆλθε τῆς εἰρημῆσι ἀποστόλων ὁ φθόγος. πᾶ γὰρ Μωσῆος λόγια κρυφῇ λελάληται, γλώττη μὲν Εβραϊδὶ καὶ χερκετῆσι τοιοῦτοις, ἐν ἀβάτω τε ἐρήμῳ καὶ ἀνύδρω. τὸ δὲ κήρυγμα τὸ Χριστοῦ πᾶσι γλώττη λαλεῖται, καὶ πᾶσι γράμμασι γράφεται. τὸ δὲ ὅσα

Ordine ista illis inferuntur, quibus in nouari ad se insulas, & quæ deinceps secuta sunt, imperauit. Vbi enim de Ecclesijs, deque Apostolis verba fecerit, NIHIL SE IN ABSCONDITO LOCVTVM ESSE subiunget. Interea verò ad tantæ promissionis persuasione, Dei fidem & auctoritatem intermiscet, & quo in honoris gradu mortaliū genus apud eundem sit (quæ eos uocationem consequi salutare voluerit) aperit. Neque verò DOMINVM simpliciter appellat, quod eo nomine multi in CÆLO & TERRA nuncupentur, sed ex ijs, quæ fecit, quidnam ipsa sit, demonstrat: EX CÆLIS quidem, vbi degerent angeli: EX TERRA autem, vbi homines, qui beatè & foeliciter degere, Deumque ipsum, ad cuius imaginem conditi sunt, agnoscere poterant, TERRAM QVE ipsam, non aliter quàm CÆLYM rationis & intelligentiæ capaces virtutes, incolere. TERRAM namque etiam propter eos factam ornatamque esse testatus est, iuxta illud, Congregentur aquæ in locum vnum, & appareat arida. Igitur mihi inquit, charo & pretioso data, Euangelij prædicatio; sic eam ipse omnibus, tanquam communis opifex, non Iudæis tantum, largiar. Atque hinc est, quod SE DEVM, NEQVE ALIVM PRÆTER SE ESSE AMPLIVS, aut IN OCCVLTO QVICQVAM LOCVTVM ESSE adiunxit; qui diuinum omnibus Euangelium explicuit. Hinc, inquam, Quod in omnem terram eorum qui Apostoli dicebantur, Vocis sonus erupit. Mosi enim oracula sermone quidem & characteribus Hebræis, locis inuis & aqua destitutis, clanculum edita reperias: Christi autem Euangelium omnium gentium linguis & literis celebratum. At quod non

IN ABSCONDITO scribitur, ita explicant nonnulli ac si dicatur, Deum quidem solum te vera esse, sed incertum, an & alios etiam Deos appellare permittat. Legem, inquit, hac de re tili, neque IN ABSCONDITO quicquam LOCVTVS SVM. Descendit enim in Sina montem Dominus, in speciem ignis, tubis clangentibus, multo tonitru, multaque conuulsatione, in sublimem prorsus & excelsum terram, extinctoque Aegyptiorum regno vocari vos & seruari voluit; non, vt ipsi rebus VANIS, qualia sunt quae idola nominantur, vos manciparetis. Apertè siquidem vobis, Dominum Deum adorandum esse, eique vni seruiendum, neque idola fabricanda edixit. Est verò aduertendum, persape illud, EGO SVM DOMINVS, exhortationis modo, ad vnus Dei significationem, qui prisca miracula patrauit, vsurpari. Sequitur autem, QVI IVSTITIAM LOQVITVR, ET VERITATEM ANNUNCIAT. Imperabat enim lex quae iuste fieri liceret vmbriis autem VERITATEM innuens, quae in Christo erant ante depingebat, de quo Moses locutus fuerat. Atque haec quidem illi: verum secundum priorem explicationem, NON DIXI SEMINI IACOB, VANVM QVÆRITE: Secundum Symmachum autem & alios, FRVSTRA QVÆRITE ME. Euangelium siquidem vobis ipse ante omnes promulgauit; ac ne pietatem frustra colere videremini, mercedem etiam vitam aeternam, caeteraque alia, quae nec auris audiuit, nec oculus vidit, nec in cor hominis ascenderunt, ego pollicitus sum. Sed iam, quoniam EGO SVM DEVS, QVI IVSTITIAM LOQVOR, ET ANNUNCIO VERITATEM secundum IVSTITIAE verbum; post Iudaeos, ad me quoslibet ego nullo discrimine accedere, & commune omnibus Euangelij praconium esse iubeo. CONGREGAMINI ET VENITE ET CONSVLITE SIMVL, QVI SALVAMINI DE GENTIBVS: vbi pro consulite simul; ACCEDITE AD ME QVI DE GENTIBVS EFFVGISTIS interpretatur Symmachus. Ideo autem CONGREGAMINI dixit, vt cogentis ipsos & conuocantis perso-

Exod. 19.

1. Cor. 2.

Esa. 64. 1. Cor. 2.

EN ΚΡΥΦΗ, τοῦτον οἱ πλείους τοῦ προ-
πον ἐρμηνεύσαν, ὡς ἂν τῆς ΜΗΤΙΣ εἴποι· ἡ δὲ
Θεὸς μὴ ὅτι καὶ μόνος ἀληθὴς, ἀλλ' ἀδι-
λον μὴ καὶ ἄλλοις ἐθέλει κελεύσασθαι Θεός·
νόμον φησὶ περὶ τοῦτου διέταξα ΛΑΘΡΑ
ΛΑΛΗΣΑΣ μηδέν. κατέβη γὰρ ὁ κύ-
ριος ἐπὶ τὸ ὄρος σινᾶ ἐν εἰδεί πυρός, καὶ
σαλπήσαν ἦρχο, βρονταῖς τε καὶ ἀτραπαῖς, καὶ
καὶ τὸ ἡ οἰκουμένη πᾶσα μετέωρος, ὑμῶν
τε κληθέντων καὶ τῆς Αἰγυπτίαν καταδου-
λότης ἀρχῆς, οὐχ ἵνα ΜΑΤΑΙΟΙΣ δου-
λεύσητε· μάταιον γὰρ τὸ εἶδωλον εἰρηκε-
φανερὰς γὰρ ὑμῖν ἐκήρυξε, κύριον τὸν Θεόν
σου προσκυλήσας, καὶ αὐτῷ μόνῳ λαβέου-
σας, καὶ οὐ ποιήσας σεαυτῶ εἰδωλον. πολλά-
κις δὲ τὸ, ΕΓΩ ΕΙΜΙ, λέλεκται προ-
φητικῶς εἰς κατανοήσιν τοῦ μόνου Θεοῦ
καὶ τὰ πάσαι ποιήσαντος θαύματα. ΛΑ-
ΛΩΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΚΑΙ
ΑΝΑΓΓΕΛΩΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ. διέ-
ταξε μὲν γὰρ ὁ νόμος τὰ χαρακτῆρα δι-
καιοῦς· ἠνέχετο δὲ καὶ τῆς σιωπῆς ΤΗΝ
ΑΛΗΘΕΙΑΝ τὰ ἐν Χριστῷ προτυπῶν.
περὶ αὐτοῦ γὰρ ἐλάλησε Μωσῆς. καὶ ταῦ-
τα μὴ οὗτοι. κατὰ δὲ τὴν ἀνωτέρω ἐξη-
γῆσιν, ΟΥΚ ΕΙΠΟΝ ΤΩ ΣΠΕΡΜΑ-
ΤΙ ΙΑΚΩΒ, ΜΑΤΑΙΟΝ ΖΗΤΗΣΑ-
ΤΕ. κατὰ δὲ Σύμμαχον, ΜΑΤΑΙΩΣ
ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΜΕ. καὶ δὲ τοῖς ἄλλοις,
ΚΕΝΩΣ ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΜΕ. τὸ γὰρ
εὐαγγέλιον παρῶτος ὑμῖν ἀνεκήρυξε. καὶ ὡς
ἂν μὴ δόξητε μάτην θεοσεβεῖν, μηδὲν ὑ-
μῖν ζῶν ἐπιηλεδάμην ἀνώγειον, καὶ ἂν ὀφ-
θαλμὸς οὐκ εἶδεν, καὶ τὰ ἔξῃς. ἐπειδὴ ΔΕ
ΘΕΟΣ ΕΙΜΙ ΛΑΛΩΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥ-
ΝΗΝ ΚΑΙ ΑΝΑΓΓΕΛΩΝ ΑΛΗ-
ΘΕΙΑΝ, κατὰ τὸν τῆς ΔΙΚΑΙΟΣΥ-
ΝΗΣ λόγον, μετὰ τοῖς ἐν περὶ τοῦ μῆ-
λὸς πάντας πρὸς ἑμαυτὸν, κήρυγμα τε ποι-
ῶμεν κοινόν. ΣΥΝΑΧΘΗΤΕ ΚΑΙ ΗΚΕ-
ΤΕ ΚΑΙ ΒΟΥΛΕΥΣΑΣΘΕ ΑΜΑ ΟΙ
ΣΩΖΟΜΕΝΟΙ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ. ἀπὸ δὲ
τῶ ΒΟΥΛΕΥΣΑΣΘΕ ΑΜΑ, Σύμμαχος
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΑΤΕ ΜΟΙ φησὶν ΟΙ
ΔΙΑΠΕΦΥΓΟΤΕΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ.
τὸ δὲ ΣΥΝΑΧΘΗΤΕ κελεύσας ὅτιν
οἱ

1. Cor. 12.

1. Cor. 12.

οἱ ὁ Σατανᾶς διεσέδασεν. ἐλθὼν γὰρ ὁ
σωτὴρ ἡμεῶν ὑπέμεινε δι' ἡμᾶς, ἵνα κα-
τὰ τὸν εὐαγγελιστῶν τὰ πάντα τοῦ Θεοῦ
τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν συν-
δεδόντας ὁμοψυχῶς καὶ πίστει. καὶ ὡς μα-
κρὰν οὖσιν ΗΚΕΙΝ φησὶ. Θεὸς γὰρ
ἀφίσησι πλάτη. διὸ καὶ Παῦλος φησὶν Οἱ
ποτέ ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε ἐγγύς. καὶ
πάλιν, Εὐαγγελισάτο εἰρήνῃ ὑμῖν τοῖς
μακρὰν καὶ εἰρήνῃ τοῖς ἐγγύς. καὶ προ-
φήτης δὲ φησὶν· Εγγίσατε τῷ Θεῷ καὶ
ἐγγίθε ὑμῖν. τὸ δὲ ΒΟΥΛΕΥΣΑ-
ΣΘΕ ΑΜΑ, πρὸς τὸ συν φρονήσει
προσεύχασθαι πρὸς θεοῦ, δὲ γὰρ πᾶσαν
πλάτην ἀρρησάμεν οὕτω προσεύχασθαι
Θεῷ τοῦ εὐσεβῆ τῆς ἁγίας ἀφροσύνης ἀλ-
λαξάμεν. συσφύσαντες οὖν ἑαυτοῖς συ-
νιδέτε ὡς ἀνόητοι παντρώς ΟΙ ΑΙ-
ΡΟΝΤΕΣ ΤΟ ΞΥΛΟΝ ΓΛΥΜ-
ΜΑ ΑΥΤΩΝ, ὅ ὅτιν ὑπομῶντες ὡς
δέξαν αὐτὰ προσάγειν Θεῷ. ἤρουν οἱ
τὰ ἀνύχα φέροντες, ὡς μὴ κινεῖσθαι δυ-
νάμενα, πρὸς ὁδοποιεῖσθαι, ἢ πλε-
οντες τὴν πρὸς τούτων ἀποκρίσιν βοή-
θειαν; εἰ δὲ ἔχουσι πρὸς τῶν ἰδίων
λέγειν Θεῷ προσέτασται. (ὡς γὰρ γὰρ
γεγονότες τὸν ἀληθῆ Θεὸν ὁμοιωσάνται,
οὐ μόνον δειγμάτων τῆς θεότητος τὸ προ-
αγγέλιον ταῦτα ἀλλ' ἔτι καὶ προφητῶν,
ὅτι οὐκ ἔχουσι ποιῆν οἱ φεικισμῶ
προσλέγειν ἐπαγγελλόμενοι δαίμονες, μή-
τε τὴν Χριστῶ παρουσίαν προσγινόντες,
μήτε τὴν ἰδίαν καταλύσιν; ἐγὼ δὲ προ-
εἶπον ἐπεὶ ΔΙΚΑΙΟΣ ΕΙΜΙ ΚΑΙ
ΣΩΤΗΡ. ΔΙΚΑΙΩ γὰρ λό-
γῳ πρὸς σωτηρίαν πάντας τὰ ἔθνη κε-
λεύσας. τοῦτο γὰρ διηλοῖ τὸ ΑΠΕΣΧΑ-
ΤΟΥ ΤΗΣ ΓΗΣ. καὶ ΔΙΚΑΙΟΝ
ἑαυτὸν ἄλλως κελεῖ πρὸς ἀντιδικασ-
τικῶν ἰδικησάντων τὴν ἡμετέραν φύ-
σιν δαμῶναι, οἱ μὴδὲ θυμῶν ἀνθρωπι-
νῶν ἀπέχοντο. καὶ πᾶς οὐ ΔΙΚΑΙΟΣ
ὁ τοῖς τοσοῦτον ἰδικημένοις ὁμοιωσάντων;
ὡς καὶ κεθόλου προσλέγων, ἀδικησάντων
τηρεῖ τῶν προσρηθέντων τὴν ἐκεί-
σιν; πρὸς τὸν γὰρ Ἀβραάμ ἢ δουλείαν τε

nam exprimeret, qui erant à Satana dif-
gregati. Cum venisset enim non sui, sed
nostri causa mortem subiit Saluator, vt
secundum Euangelistæ verba, Dei filios, *1. Cor. 12.*
qui erant dispersi, eodem animi fideique
vinculo connexos in vnum congrega-
ret. Deinde tanquam longè absint, VEN-
TVRYM se innuit, Arcet enim & se-
parat à Deo error ipse. Indèque est Pauli
illud; Qui aliquando eratis longè, facti *Eph. 2.*
estis prope. Et rursùm; Euangelizauit
pacem vobis, qui longè fuistis, & pacem
ijs, qui prope. Et propheta etiam; Ap-
propinquate Deo, & appropinquabit vobis.
At quod CONSVLITE SIMVL *Iacob. 4.*
dicit, ita cautè & prudenter accedere ad-
hortatur. Decet enim non nisi relicta
prorsus peccandi consuetudine, vitæque
in melius commutata, castè & piè ad
Deum accedere. Ad vos igitur reuersi
confiderate, quàm penitus vecordes illi
sint, QVI LIGNVM SCVLPTV-
RÆ SVÆ ELEVANT; id est, qui ita
extollunt, vt gloriam quæ vni Deo debe-
tur, ligno largiantur. Nimirum, quibus
placet portare sensus expertia, & quæ ne
moueri quidem valeant, quo pacto vel
terra, vel mari iter facientes, ab eiusmodi
auxilium postulant? Quod si quicquam
habent, quod pro Dijs istis dicant, acce-
dant & ipsi. Tum demum enim verum
Deum agnoscent, cum propius accesserint.
An non magnum est deitatis argu-
mentum, quod à prophetis ista longè an-
te prædicta, quàm facta sunt; qualia dæ-
mones, qui futurorum notitiam sibi arro-
gant, ne fucum quidem faciendo præsta-
re queant; sed neque Christi aduentum,
vel interitum suum prænosse? At ea ipse,
QVIA IVSTVS ET SALVATOR
SVM, prædixi; qui iusta oratione gen-
tes omnes ad salutem voco. Id enim eo
ipso, quod AB EXTREMIS TER-
RÆ dixit, significauit. Quin & IV-
STVM se alias nominat, vt dæmonum,
qui in naturam nostram ita grassantur, vt
ab humanis hostiis non abstineant, distin-
ctionem adhibeat. Qui enim non I-
STVS dicatur, qui tam libenter iniuria
affectis opituletur? qui nihil omnino fu-
tutum pronunciet, quod certo & indu-
bitato euentu non probet? Cum enim
Abrahami nepotes esse seruituros, tan-
dèmq; libertatem consecuturos prædi-

Eph. 2.

Iacob. 4.

Gen. 15.

xiffet; ipfo etiam non recordante patriar-
cha (neque enim vivebat adhuc vel eius
posteriorum quisquam, qui iustitiae nomi-
ne commendaretur) ad exitum res ipsa
deducta est. IUSTVM rursus & ipse
se appellat, vt ijs, qui peccarunt, metum
incutiat. Caret enim miseratione quae
IUSTORVM est in scelera animaduer-
sio. Vocat verò & SALVATOREM,
vt postquam ipsum SALVTIS ergo mo-
liri omnia perspexerint, eas sibi poenas,
quas perferunt, iure infligi scelerum con-
scientia fateantur; si quid autem huma-
nitatis sentiant, illud ipsum diuinæ gratiæ
benignitatique attribuant. Iustus enim,
scribitur, prior est accusator sui. Prætexit
verò non sine iuramento gentium IUS-
TITIAM, vt per quas res, ait Aposto-
lus, immobiles, quibus impossibile est
mentiri Deum, fortissimum solatium ha-
beamus. ET SERMONES MEI,
addit, NON AVERTENTVR. Qua-
les verò SERMONES? Quibus ni-
mirum dicebat; CONVERTIMINI
AD ME, ET SALVI ERITIS AB
EXTREMO TERRÆ. Quibus au-
tem de causis iusiurandum addiderit,
hoc ipso indicat, quod, QVIA MIHI
INCVRVABITVR OMNE GENV,
non Iudæorum tantum, adiunxit. Si
enim gratia Israël post tanta peccata
opus fuit; multo magis quod dicitur,
cum sit omnium longè maximum, fidem
non inueniat. Inde est ergo, quod tan-
quam cum hominibus sermo habeatur,
admoto iureiurando, eos illum esse ado-
raturus, similitque iuramento vsuros, con-
firmavit; quod ex parte iam vocatis gen-
tibus accidisse videmus: efficietur autem
penitus, cum in sæculi consummatione
omnis humanæ mentis cogitatio vani-
tatisque destruetur. OMNIS AVTEM
LINGVA DICET, QVIA IUSTI-
TIA ET GLORIA AD EVM VENI-
ET. quo loco, pro GLORIA, VIM
dixit Symmachus. Omnes enim, quæ
in cælis sunt virtutes, pro fine ipsum habi-
turae sunt. Omnis denique hominum
VIRTVS, qui pietatis nomine decerta-
runt, ad eum, qui laboris & honestatis
præmium largitur, ventura est. QVI
autem SE IPSI SEPARANT, CON-
FVNDENTVR. Atque inde est, quod
Omnes qui sculptilia adorant, confusum

Pro. 18.

Heb. 6.

Isai. 96.

καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν γένων, καὶ μήτε Α-
βραάμ ἡπομνήσαντος) τότε γὰρ οὐδέτις
μήτε τῶν ἐξ αὐτοῦ διχμοσφραγομένων)
πρὸς ἔργον ἐξέλιγε. καὶ πάλιν ΔΙ-
ΚΑΙΟΝ φησὶν ἑαυτὸν, τοὺς ἡμαρτηκό-
τας φοβῶν. ΔΙΚΑΙΟΥ γὰρ ἡ ἀπα-
ραίτητος κόλασις. καλεῖ δὲ καὶ ΣΩΤΗ-
ΡΑ, ὡς ἂν αὐτὸν ὅτι ΣΩΤΗΡΙΑ μα-
θόντες πάντα πᾶσιν, αὐτῶν ὁμολογοῦν μὴ
μετανοοῦντες τὴν ἐν τῶν διχμῶν ὀφείλου-
σι δίκην· φιλαθροῦντας δὲ τυχεύοντες, τὴν
τοῦ συγχωροῦντος χρηστότητα. Δίχμος
γὰρ ἑαυτοῦ χρητήτορος ἐν σωτολογία. τὴν
ἐν τῶν ἐθνῶν δὲ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ
μὲθ' ὄρκου προσέχεται, ἵνα εὐχὴν δέο, φησὶν
ὁ θεὸς σπύριτος, πραγμάτων ἀμεταβί-
πων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι Θεὸν, ἰ-
χυροῦν τῶν ἐθνῶν ἐχρημάτισεν. καὶ Οἱ Λο-
γοὶ Δεμοῦ φησὶ ΟΥΚ ΑΠΟ-
ΣΤΡΑΦΗΣΟΝΤΑΙ, ποιοὶ δὲ ΛΟΓΟΙ;
δὲ ἂν ἔλεγει, ΕΠΙΣΤΡΑΦΗΤΕ ΕΠ-
ΕΜΕ, ΚΑΙ ΣΩΘΗΣΕΘΕ ΟΙ
ΑΠΕΣΧΑΤΟΥ ΤΗΣ ΓΗΣ. ὅτι ἡ
σὺν δὲ τῶν ὄρκων ἐπήγαγεν, πολλοὶ λέγουσιν·
ΟΤΙ ΕΜΟΙ ΚΑΜΨΕΙ ΠΑΝΓΟΝΥ,
οὐ τὸ Ἰουδαῖον μόνον. εἰ γὰρ Ἰσραὴλ μετὰ
ποσαύτας ἡμαρτίας χρεῖτος ἐδέηθη, πολ-
λὰ μᾶλλον ὅτι πάντων μέγα ἐν τῷ λεγόμε-
νον ἡπιστάτο. δὲ ὅσα ὡς ἀνθρώποις εὐχρη-
στέριος, ὅριον ἐπήγαγεν, ὡς προσκυνή-
σουσιν αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ὅριον ποιήσουσιν, ὅσα
ἐν μέροις πεπληρωται κληθήτων τῶν ἐθ-
νῶν. πληρωθήσεται δὲ τελείως ἐν τῇ (σω-
τελείᾳ τῶν αἰώνων, ὅτε πᾶν ἀνθρώπινον φαι-
τάσμα ἐν ψεύδος καταργηθήσεται. ΠΑΣΑ
ΔΕ ΓΛΩΣΣΑ ΕΡΕΙ, ΟΤΙ ΔΙΚΑΙΟ-
ΣΥΝΗ, ΚΑΙ ΔΟΞΑ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΝ
ΗΞΕΙ. τὸ δὲ ΔΟΞΑ, ΙΣΧΥΣ ὁ Σύμ-
μαχος ἔφηκεν. πᾶσαι γὰρ αἱ ἐν ἐρανοῖς ἀρε-
ταὶ τέλος αὐτῶν ἔχουσιν. καὶ πᾶσα ΙΣΧΥΣ
ἀνθρώπων τῶν ὅσων θεοσεβείας ἀγωνισα-
μένων πρὸς αὐτὸν ἐλεύσεται ἀρετῆς καὶ
κρημάτων γέρα παρέχοντα. Οἱ Δὲ Διο-
ρίζοντες ἑαυτοῦς Αἰσχυνο-
θήσονται. διὸ λέλεκται ἀσχυθησόν-
ται πάντες οἱ προσκυνῶντες τοῖς γλυπτοῖς.
καὶ

καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐλέγετο· Ἐὰν μὴ πιστεύ-
σητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἐν ταῖς ἡμαρτίαις ὑμῶν
σποθαεῖσθε. τότε δὲ Αἰσχυνο-
θῶνται; ὅτι ἂν Πάνγονυ κάμ-
ψῃ, μετὰ ταῦτα λέγεται ΔΙ-
ΚΑΙΟΘΗΣΟΝΤΑΙ. καὶ ἐν τῷ
Θεῷ ἐνδοξασθήσονται Παν-
τοσπέρμα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ.
τὸ δὲ σπέρμα τῶν υἱῶν Ἰσρα-
ὴλ, οἱ οἱ γὰρ Ἰσραὴλ, οἱ παῖδες τῶν
εὐαγγελίων ἐτόνυχον κήρυκες, ὡν τὸ σπέρ-
μα καὶ τὸ εὐαγγέλιον ἐφῆ ΔΙΚΑΙΟΘΗ-
σεσθαὶ καὶ δοξασθήσεσθαι
τῆς ὑποστάσεως ἡ ζωῆς, καὶ ὡν τὸ· Εἰ μὴ
κύριος σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῶν σπέρμα,
προσέφρηται. ὅτι δὲ σπέρμα τῶν διδα-
σκάων οἱ μαθηταὶ, πολλοὶ καὶ Παῦλος λέ-
γει· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ εὐαγγέ-
λιον ἐγὼ ὑμῶν ἐγέννησα.

iri scribitur. Hinc etiam, quod Iudæis
dicebatur; Nisi credideritis, quod ego
sum, in peccatis vestris moriemini.
Quando autem CONFVNDENTVR?
vbi OMNE GENV INCVRVAVE-
RIT, postea ait, IUSTIFICABVN-
TVR, ET IN DEO GLORIFI-
CABITVR OMNE SEMEN FI-
LIORVM ISRAEL. Sunt verò SE-
MEN FILIORVM ISRAEL, illi
ipsi Israël filij, qui primi præcones
Euangelij fuerunt, quorum SEMEN
& successores. IUSTIFICATVM
GLORIFICATVM QVE iri dixit, qui
sunt in filios adoptati: de quibus illud
antea, Nisi Dominus exercituum reli-
quisset nobis semen, vsurpatum fuit. SE-
MEN, porro magistrorum etiam disci-
pulos esse Paulo teste patuerit, qui se in
Christo Iesu per Euangelium Corinthios
genuisse affirmavit.

Isa. 1.

1. Cor. 4.

Πεσε Βηλ, βρετρίση Δαγών, ἐγένετο τὰ γλυπτὰ αὐ-
τῶν εἰς θηρία, καὶ τὰ κτήνη. αἴρετε αὐτὰ καταδεδε-
μῦα, ὡς φορτίον κοπιῶντι, καὶ ἐκλελυμῦα, καὶ πεινῶντι.
ὅσα ἰσχύοντι εἶμα, οἱ, οὐ δυνήσονται σωθῆναι ἀπὸ πολέμου·
αὐτοὶ δὲ αἰχμάλωτοι ἦχθησαν. Ακούσατέ μου οἶκος τοῦ
Ἰακώβ, καὶ ὧν τὸ κατάλοιπον τοῦ Ἰσραὴλ, οἱ αἰρόμυοι
ἐκ κοιτίας, καὶ παιδευόμενοι ἐκ παιδίου ἕως γήραος. ἐγὼ
εἰμι, καὶ ἕως ἂν καταγνήρασητε. ἐγὼ εἰμι. ἐγὼ ἀνέχομαι
ὑμῶν. ἐγὼ ἐποίησα, καὶ ἐγὼ ἀνήσω. ἐγὼ ἀναλήψομαι, καὶ
σώσω ὑμᾶς.

1. Cor. 4.

Ecidit Bel, contritus est Dago. Facta sunt sculptilia eorum
in bestias, & iumenta. Portatis ea alligata, quasi onus labo-
ranti, & deficienti, & sitienti; nec prævalenti simul, qui non pote-
runt saluari in bello, ipsi autem captivi ducti sunt. Audite me do-
mus Iacob, & omnes reliquæ Israël, qui portamini de vtero, & eru-
dimini à paruulo vsque ad senectutem. Ego sum, donec senescam.
Ego sum, ego sustineo vos. Ego feci, & ego portabo. Ego suscipiam,
& saluabo vos.

Cap. 46.

Εἰπὼν καὶ τῆς ἑπιστροφῆς τῶν ἐθνῶν,
καὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν σπέρματος τῶν
ἱσθῶν Ἰσραὴλ, πρὸς Ἰουδαίους σποσφραφίς
τὴν πάντεσσι συμφῆναι τῆς εὐαγγελιασεβείας

Postquam de gentium conuersione,
deque electione seminis Israël dispu-
tauit; ad Iudæos iam conuersus, omnem
prorsus idolorum cultum euersum iri

i. Reg. 5.

significat. Est verò B E L etiam Græcis Saturnus nuncupatus; cui liberòs suos in sacrificium permultis offerébant. D A G O autem externorum populòrum simula-
 chrum; quod Aſcaloni & Gazæ coleba-
 tur. Alludit porò ad hiftoriam Eſaiás, quæ capta arca, & ad idolum introducta, cecidiſſe ipſum, & C O N T R I T Y M fuiſſe doceat. Deinde, vt à ſingulari, ad id quod generis eſt vnuerſi, ſuſceptum de idololatria ſermonem traducat, F A C T A S V N T, inquit, S C V L P T I L I A E O R V M I N B E S T I A S, E T I V M E N T A : qualiã fuerat ipſã Ægyptiorum idola. Quo loco Symmachus, F V E R V N T inquit, E O R V M I D O L A A N I M A L I B V S C O N S E C R A T A ; tanquam abiecta nimirum, valdeque neglecta. Placet nonnullis Deum quæ ſua ſunt manere ſemper, indicare : quæ autem idolorum, falſa omnia exiſtere, & in nihilum abire. Eſt enim idem perpetuo Deus, cuiusque nunquam vel ſententia, vel natura immutatur, quaque fide olim quæ Abrahamo pollicitus erat, præſtitit; eadem & nunc, quod O M N E G E N V A N T E S E F L E X V M I R I, communèque omnibus datum iri munus affirmavit, effecturus eſt. Arguitur porò idolorum imbecillitas, quæ, cum duci vos, inquit, in exilium, contigerit, Elephantis non ſolum, iumentis que cæteris, quibus auehantur, O N E R I futura ſunt; ſed viris etiam, quorum humeris geſtabuntur, L A B O R E M P A R I T V R A. Verùm quis Deum geſtans infirmior euadat? Non ergo Dij illa ſunt. Qui enim capta ab hoſtibus in exilium traducantur? Qui damnis eorum, à quibus adorantur, non tangantur? Volunt alij ſacerdotes eos, qui in demoniorum popis ipſorum ſercula baiulabant, dum per plateas incederent, idolorum pondus non ſine labore ſuſtinuiſſe. Iſtis verò admonet Iſraëlitæ etiam de hoſtibus, à quibus propter idolorum cultum abducendi ſunt; animoque relinquit cogitandum quàm graue ſit & intolerabile dæmoniorum O N V S animabus ijs, quæ poſtquam ſe impietati manciparunt, confecto bello non aliter quàm captiui ſcelerum cætenis reuinctæ D V C V N T Y R. Eos deinde non I A C O B, ſed D O M V M I A C O B tantum nominat, propter affinitatem

κεθαίρεσιν. ΒΗΛ δὲ καὶ ἑλλίνας κελεύει τὴν κρόνον, ὃ δὴ παροσηρὸν οἱ πολλοὶ ἵσταντο φιλάτατα. ὃ δὲ ΔΑΓΩΝ ἀλλοφύλων ζόονον ἐν Ασκάλωνι καὶ Γάζῃ τιμώμενον. πῆ δὲ λέγει πῆς ἱσραήλ ὁ παροσηρὸς ἐπέμεινε. ὡς γὰρ ἠελίου ἄλλοφύλων παρὸς αὐτὸν εἰσενήκεται, ΣΥΝΕΤΡΙΒΗ παρὰ γένημα πεσόντων. ἀπὸ δὲ τῆς μεμεῖς παρὸς τὸ κεθάλυ εἰδωλολατρίας τὸ λόγον ἀναγαγὼν, ΕΓΕΝΕΤΟ ΓΑΡ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΦΩΝ, ΑΥΤΩΝ ΕΙΣ ΘΗΡΙΑ ΚΑΙ ΧΤΗΝΗ. τοιαῦτα δὲ κεθάλυς πῆς Αἰγύπτου τὰ εἰδωλα. ὃ δὲ Σύμμαχος, ΕΓΕΝΕΤΟ ΦΩΝ. ΤΑ ΕΙΔΩΛΑ ΑΥΤΩΝ ΖΩΟΙΣ ΕΚΔΟΤΑ, ὡς ἀποριφέντα διηλοπί, καὶ λίαν τὴν κρημώμενα. ἡ ἱερομηνία ἡ πομμηνία δὲ φασὶ πῆς αὐτῶς ὁ Θεός, ὡς τὰ μὲν αὐτῶν μὲν δινεῖς τελέμενα. τὰ δὲ τὴν εἰδωλῶν πάντα ψευδῆ, καὶ παρὸς τὸ μὲν ὄντα ἀφαιρῶνται. Θεός γὰρ ὁ αὐτῶς ὅτι, γνώμη καὶ φύσις μεταβολῆς ἐνδεχόμενος. καὶ ἀπορεῖται Αβραάμ ἐξέτελεσεν. καὶ νῦν ἄλλοι θῆς εἰπὼν, ὅτι ΕΜΟΙ ΠΑΝ ΓΟΝΥ ΚΑΜΨΕΙ, καὶ κοινῇ πᾶσι δόθησεται δωρεά. ἡ δὲ τὴν εἰδωλῶν ἀσθενεία διελύχεται. καὶ ὡς δὲ δόθησεται ἡ ἀρχὴ μαλακία, ἐλεφάντων φορτία, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀπαρμόμα ΦΟΡΤΙΟΝ γνήσεται. καὶ ἀνδρες δὲ φέροντες ἐπὶ ὤμων αὐτὰ ΚΟΠΩΘΗΣΟΝΤΑΙ. πῆς δὲ φέρον Θεὸν ἀσθενεῖς. ὅτι ἀρα αὐτὰ θεοί. πῆς γὰρ ἂν καὶ ἦγετο παρὸς τῆς πολεμίων ἀρχὴ μαλακία; πῆς δ' ἂν αὐτὰ παθόντας τῶς ἰδίως παρῆδον παρομμηνίας; ἄλλοι δὲ φασὶν ὡς ἐν τῆς τῆς δαμνίων πομπῆς ἐκκομίζοντες ἱερεῖς τὰ ἀγάλματα φέροντες ἐπὶ ὤμων, τῶς πλατείαις ἀρροφῶντες διήρχοντο. τὸν ἱσραήλ δὲ ἀφαιρῶν ἡ πομμηνία καὶ τὴν ἀπαζόντων αὐτῶς πολεμίων ὡς τὰ εἰδωλα παρομμηνίας, καὶ καὶ τῆς ἱσραήλ ἀντιτόμος, ὡς βαρὺ καὶ δυσβάστακτον ἡσυχῆς τὸ τῆς δαμνίων ΦΟΡΤΙΟΝ, ἐπέδαν αὐτῶς ἀσθενεία καὶ ἀδελῶσσην δύνει ἀρχὴ μαλάτων σφραῖς αὐτῶς ἀμαρτημάτων δεδεμῶνας ΑΠΑΓΟΝΤΕΣ, τῆ παρ' αὐτῶν πολέμια πέρας τῶτο ποιέμενοι. εἶτα κελεύει αὐτῶς ἐν ΙΑΚΩΒ, ἀλλ' αὐτὸ μόνον ΟΙΚΟΝΙΑ ΚΩΒ, διὰ τῆς σφραῖς συγγενείαν,

γενεῖαν, καὶ κεταλοπῶν ἱσραήλ, ΩΣ ΤΡΥΓΑΤΙΝΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΤΤΕΥΜΑΙΣΡΑΗΛ. Τινὲς δὲ φασὶν ὡς τῆς πλείων ΕΙΣ ΑΙΧΜΑΔΩΣΙΑΝ ἀρροφῶν, ὡς παρ ΟΙΚΟΝ ΕΝΑ κελεύει καὶ βαρβαρικῆς ὁμότητος λέγειν. τῶτο γὰρ αὐτοῖς πέραςται μὴ μετανοῦντας φησὶ. ἄλλοι δὲ φασὶν ὡς παρὸς τὴν τῆς εἰρημῶν αὐτοῖς ἀγει (νωθήσεται). Ιακὼβ γὰρ ἀρχαῖος ἐναι γένος, τὸν ἐκείνους τῶτον ζήλω ἐῖσαν ἄλλοι. εἰ γὰρ ΔΕΙΜΜΑ τυγχάνετε τῆς ΙΣΡΑΗΛ δύο παρὰ τῆς φωνῆς (αἱ γὰρ δὲ κε παρὸς ἀρχὴ μαλακίαν ἀπήρθησαν) μετανοῦντας ὅμως οὐ παρὰ τῆς φωνῆς. λοιπὸν αὐτοῖς ὡς ἀνοήτοι μελετᾶσι, τὸν νόμον ἐξ ἀπαλῶν ὄντων ἀνείδισται. δεχόμενοι γὰρ περὶ τοῦ ὀκταήμερον, πῆς ἄλλοις νομίμοις ἐντρέφονται, ὡς εἰρησται ἀφαιρῶν. Καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά. εἰδωλολατρῶντες γὰρ, παρομμηνίας εἰσέλθον ἐδοντο λόγων. ἡμεῖς μὲν οὐδ' οἱ αὐτοὶ τὴν πλάτην ἐγὼ δὲ ὁ αὐτῶς τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν ἡμετέραν ἀεὶ σωτηρίαν ζητήσῃ, ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΣΑ Σ ἡμῶς ἀρχὴ μαλακία, πάλιν ΑΝΗΣΩ δεσμοδ. ὡς γὰρ ἱσραήλ ἀγαθὸς νῦν μὲν ἀπειλῆς αὐτοῖς, νῦν δὲ πάλιν ἀγαθὸν ἀποχέσεται ἀρπάσει πειράσται τῶ ἀφαιρῶν χειρῶν.

cum carne, E T R E L I Q V I A S I S R A E L, T A N Q V A M F E C E S E I V S A L I Q V A S, & excrementa. Putant nonnulli abductis I N C A P T I V I T A T E M permultis, V N I C A M D O M V M, tanquam immanis & barbaræ crudelitatis reliquias appellari. quod & ipsos etiam, nisi resipuerint, perpeffuros esse non dissimulat. Volunt alij ad eorum, quæ dicta sunt, meditationem ipsos reuocari, quos Iacobi genere gloriantes par fuit eiusdem mores imitari. Etſi enim inquit, R E L I Q V I A S I S R A E L duæ tribus illæ, quæ de duodecim (decem enim bello captas & abductas esse constat,) adhuc manent incolumes, eos tamen; quibus resipiscere placuerit, non sum neglecturus. Deinceps, tanquam frustra laborent, legem eis, in qua à teneris vngulis eruditi fuerant, exprobrat. Circūcisionem enim octauo die adepti, in aliis etiam legis præceptis ita educantur, vt non immeritò dicatur; Et populi meditati sunt inania. Cum enim ad idololatriam se conuertissent, propheticofermone ad errorem reuincendum opushabuerunt. Vos ergo, inquit, quantum ad peccandi licentiam attinet, ijdem planè remansistis. Ego verò eodem semper in vos animo, eadèmq; beneuolentia existens, deque vestra semper salutem sollicitus, cum vos captiuitate C A S T I G A V E R O, vinculis liberatos D I M I T T A M. Eos enim non aliter quàm peritus medicus, partim minis, partim etiam pollicitationibus de Diaboli manibus eripere conatur.

Psal. 2.

Τίνι με ὁμοιώσατε; ἴδετε. τεχνάσασθε οἱ πλανώμενοι, καὶ οἱ συμβαλλόμενοι χρυσίον ἐκ μαρσιππίου, καὶ ἀργύριον ἐν ζυγαρῆσῃ σουσιν ἐν σαδμῶ καὶ μισθωσάμενοι χρυσίον, ἐποίησαν χειροποίητα, καὶ κύψαντες παρομμηνίας αὐτοῖς. αἴρουσιν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὄμου, καὶ πορεύονται. εἰάν δὲ θῶσιν αὐτὸ ἐπὶ τὸ πῦρ αὐτοῦ, μὲν οὐ μὴ κινήθῃ. καὶ ὅς εἰάν βοήσῃ παρὸς αὐτὸν, οὐ μὴ εἰσακῆσῃ. ἀπὸ κακῶν οὐ μὴ σῶσῃ αὐτόν. μνήσθητε ταῦτα, καὶ σενάξατε. μετανοήσατε οἱ παρὰ τῆς πλάνης. ἐπιστρέψατε τῇ καρδίᾳ, καὶ μνήσθητε τὰ παρὰ τῆς ἀλάστορας, ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός, καὶ ὅτι ἐστὶν ἄλλος πλὴν ἐμοῦ, ἀναγγέλλων παρὰ τῆς ἐσχάτης πρῆς

† for. ἡσαντες. καὶ μὴ σωσάμενοι χρυσίον. ἡ ἀ. θ. ἱσραήλ. Σ. ΘΕΟΝ.

αὐτὰ γενέσθαι, καὶ ἄμα συνετέλεσθη. καὶ εἶπα, πᾶσα ἡ βα-
λή μου σήσεται, καὶ πάντα ὅσα βεβούλευμαι ποιήσω. καλῶν
ἄπὸ ἀνατολῶν πετεινὸν, καὶ ἀπὸ γῆς πόρρωθεν. πρὸ ὧν βε-
βούλευμαι*, ἐλάλησα, καὶ γένηται ἡ γαγον. ἐκτίσα, καὶ ἐποίησα.
ἡ γαγον αὐτὸν, καὶ εὐώδωσα τὴν ὁδὸν αὐτοῦ.

Cui me affimilastis? videte, excogitate qui erratis, & qui confertis
aurum de marsupio, & argentum in statera appenditis, & conducitis
aurificem. Fecerunt manufacta, & incuruati adorant illa. tollunt hu-
meris, & ambulant. Si verò ponant illud in loco suo, manet, non mo-
uebitur. Et si quis clamarit ad ipsum, non exaudiet à malis non libe-
rabit eum, Mementote istorum, & ingemiscite. Agite poenitentiam
qui erratis. Reuertimini corde, & mementote piorum à sæculo quo-
niam ego sum Deus, & non est alius præter me, qui annunciet vltima
priusquam fiant, & simul compleantur. Et dixi, omne consilium
meum stabit, & omnia, quæcunque cogitavi faciam. vocans ab orien-
te volucrem. & de terra longinqua. De quibus cogitavi, locutus sum,
& adduxi, Creavi, & feci. Adduxi eum, & secundaui iter eius.

TAlem, inquit, in vos me ipse præstiti:
vos autem, in quantam impietatis
absurditatem delapsi estis, considerate,
quo corpore carētem mortalium formis
subdideritis: qui AVRVM ET AR-
GENTVM CONTVLERITIS qui
forma materiæ induc̄ta Deo honorem
tribui putaueritis. Quo defensionis ar-
tificio crimen istud depuleritis? Vel tan-
dem igitur ad me deitatis cogitationem
respicite, meque sempiternum & solum
Deum esse agnoscite. Huius vel id fue-
rit argumentum, quod meorum prophe-
tarum voce quæ essent euentura longè
ante prædixetim, quorum alia iam per
me facta sunt: alia proculdubio & ipse
efficiam, qui in subsidium meum ange-
los, tanquam AVES, spiritusque mini-
stros in eorum, qui salutis hæredes futuri
sunt, auxilium VOCARE possim. Alij
autem transfulerunt; VOCANS AB
ORIENTE A VEM, A TERRA
LONGINQVA VIRVM VOLVN-
TATIS MEÆ: Quibus certè Chri-
stum ipsum significarunt; quem de ter-
ra longinqua, id est ab ipsis inferorum
penetralibus euocatum esse dicit, & per
eundem se promissiones impleturum.
Alij porrò AVIS nomine Babylonium
significari dixerunt, de quo loquentem

Heb. I.

Εγὼ μὲν πρὸς ὑμᾶς φησι τοιοῦτός ἐμι.
ὑμεῖς δὲ λογισάσθε πρὸς ὅσην ἀσεβείας
ἀποπίαν σὴν ἦτε τὸν ἀσώματον εἰκόσι
γῆτῆρ ὑποβάλλοντες. ΧΡΥΣΙΟΝ
ΚΑΙ ΑΡΓΥΡΙΟΝ ΣΥΝΕΙΣΦΕ-
ΡΟΝΤΕΣ, ἕλη καὶ πλάση τιμῶν
πλὴν θείαν φύσιν ἡρώμενοι. πρὸς τοῦτο
ποιῶν σπολογίαν τετραγεσμένῳ εὐρήσετε
τῆς οὐκ ἐμῆς ποτε θεότητος πρὸς ἕνοιαν
ἀνανήκατε ὡς αἰδῖος καὶ μόνος ἐγὼ. καὶ τῆ-
του τεκμήριον τὸ ἄφθῆτῆρ ἐμῆρ πρὸς φη-
τῆρ πρὸς ἀρρῶεν τὰ μέλλοντα χρονοῖς ὑ-
φερον ὅτι τελεῖσθαι μακροῖς, ὧν τὰ μὲν ἡ-
δη πεποίηκα, τὰ δὲ καὶ ποιήσω, ἄφθῆτῆρ
ΚΑΛΕΙΝ ΠΕΤΕΙΝΩΝ δίκην τοῖς ἐ-
μοῖς ὑπηρετας ἀγγέλοις, τὰ τε λειτουργη-
καὶ πνεύματα τὰ πρὸς ἄφθῆτῆρ ἄφθῆτῆρ
σελλόμῃνα ἄφθῆτῆρ τοῖς μέλλοντας κληρονο-
μεῖν σωτηρίαν. οἱ δὲ λοιποὶ ἐξέδωκεν ΚΑ-
ΛΩΝ ΑΠΟ ΑΝΑΤΟΛΩΝ ΟΡΝΙΝ,
ΑΠΟ ΓΗΣ ΠΟΡΡΩΘΕΝ ΑΝΔΡΑ
ΒΟΥΛΗΣ ΜΟΥ. ἄλλοι δὲ τὸν Χρυστὸν ὡν
ἀνακεκλήσθαι φησιν ἐκ γῆς πόρρωθεν, τῆρ
τῆ ἀδὲ δηλονότι μωχῶν, δι' οὗ πληρώσθη
τὸς ἐπαγγελίας φησίν. ἄλλοι δὲ ΠΕΤΕΙ-
ΝΩΝ ἔφασαν τὸν Βαβυλωνίον πρὸς φησιν
Ιεζε-

Ιεζεκιήλ. Ὁ αἰετὸς ὁ μέγας ὁ μεγαλοπτε-
ρυγος καὶ τὰ ἔξῃς. ἄφθῆτῆρ ἐξηρώμενος φησιν
οὐκ ὄπισθε πρὸς ἐστὶ αὐτὰ; ὅτ' ἂν ἔλθῃ
βασιλεὺς Βαβυλωνος ὅτι Ἰερουσαλήμ καὶ
λήψεται τὸν βασιλέα αὐτῆς, καὶ τοῖς ἄρ-
χοντας αὐτῆς, καὶ τὰ μετὰ αὐτῶν. τῆρ
γὰρ ἐκλεπῆτῆρ τῆς κείνῃ πρὸς κληκῆτῆρ
τῆς πρὸς Βαβυλῆς. ἔλεγε δὲ βασιλέα τῆρ
δεκίαν, ὃν ἀρχιμάχων εἰληφεν. ἄλλοι δὲ
ΠΕΤΕΙΝΩΝ εἰρησθῆτῆρ τὸν Κύρον φησίν. τὸ
δὲ ΕΚΤΙΣΑ, τῆρ ἐστὶ κρηπικύμασα. κα-
καὶ δηλονότι κρηπικῆ. εἰ δὲ καὶ μὴδὲς εὐ-
ρεθῆτῆρ τὸν ἡλίμῃ μετὰ τὸν ἰὸν σποσε-
λαδ τὸν ἐμὸν πλὴν πατερικῶν πληρωσθῆτῆρ
βουλιῶ.

Ezechielem reperias, ubi ait, Aquila ma-
gna, magnis pennis, cæteraque, quæ se-
quuntur, quorum sic interpretationem
adiungit. Nescitis quid ista significant?
Ecce veniet rex Babylonius in Hierusa-
lem; & assumet regem ipsius, & prin-
cipescius; & quæ sequuntur. Hos enim
antea cedrorum electarum appellatione
in parabola significauerat; Sedeciamque
regem, quem captivum habuit, demon-
strabat. Alij verò per A VEM, Cyrum
designari arbitrantur. Deinde, quod
CREASSE se adiicit, præparasse innuit,
mala nimirum, & calamitates, quibus
afficientur. Quod si etiam nullus te-
periat, qui voluntatis meæ placita non
queretur; Filium ego meum, qui patris
consilium amplexus, eiusdem mandata
impleat, missurus sum.

Ἀκούσατέ μου οἱ ἀπολωλεκότες τὴν καρδίαν, οἱ μα-
κρὰν ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης. ἡγγίσα τὴν δικαιοσύνην μου*, καὶ
τὴν σωτηρίαν τῶν παρῶν ἐμοῦ ἐβραδίνα. δέδωκα ἐν Σιών
σωτηρίαν τῶν Ἰσραὴλ, εἰς δόξασμα.

ΚΑτάβηθι, κάθισον ἐπὶ τὴν γῆν παρθένος θυγάτερ
Βαβυλωνος.* εἰσελθε εἰς τὸ σκότος θυγάτερ Χαλ-
δαίων, ὅτι σὺ ἐτι πρὸς ἠθῆσθαι κληθῆναι ἀπαλή, καὶ τρυφε-
ρά. λάβε μύλον, ἄλεσον ἄλευρον ἀποκάλυψε τὸ κατά-
λυμμά σου, ἀνάσυρε τὰς πολίας, ἀποκάλυψε τὰς κνήμας.
διὰ βῆθαι ποταμούς. ἀνακαλυφθήσεται ἡ αἰσχίνη σου. φανή-
σονται οἱ ὀνειδισμοί σου. τὸ δίκαιον ἐκ σοῦ λήψομαι. σὺ ἐ-
τι μὴ πρὸς ἀδῶ ἀνθρώποις εἶπεν ὁ ρυσάμενός σε κύριος σα-
βαώθ. ὄνομα αὐτῶ ἀγιος Ἰσραὴλ. κάθισον κατανευγμένη.
εἰσελθε εἰς τὸ σκότος θυγάτερ Χαλδαίων. σὺ ἐτι μὴ κλη-
θήσθαι ἰσχύς βασιλείας. παρωξέθη ἐπὶ τῶ λαφ μου. ἐμί-
να τὴν κληρονομίαν μου. ἐγὼ ἔδωκα αὐτοῖς εἰς τὴν χεῖ-
ρά σου, σὺ δὲ σὺ ἔδωκας αὐτοῖς ἔλεος. τὸ πρὸς βεστυτέρου ἐ-
βρανας τὸν ζυγὸν σφόδρα, καὶ εἶπας, εἰς τὸν αἰὼνα ἔσο-
μαι ἄρχουσα. σὺ ἐνόησας ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἐ δὲ
ἐμνήσθης τὰ ἔσχατα. νῦν δὲ ἄκχε ταῦτα ἡ τρυφερά, ἡ κα-
θημένη, ἡ σποποιῖσα, ἡ λέγουσα ἐν καρδίᾳ αὐτῆς. ἐγὼ εἶ-
μι, καὶ σὺ ἐσθαι ἕτερα. οὐ καθίσω χήρα, οὐδὲ γνώσομαι
ὄρφανῆσθαι. νῦν δὲ ἤξει ἐπὶ σέ τα δύο ταῦτα ἐξ αἰφνης ἐν ἡμέ-
Xxx ij

Ο. ΟΜΩΣ.
Ο. ΟΥ ΜΗ ΜΑ-
ΚΡΤΗΝ.
Α. ΚΑΙ ΣΑΤΗΡΙΑ
ΜΟΥ. Ε. Η ΣΑΤΗΡΙΑ
ΜΟΥ. Ο. ΤΟ ΣΑΤΗ-
ΡΙΟΝ.
ΚΑΘΙΣΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ
ΓΗΝ ΟΥΚ ΕΣΤΙ
ΟΡΝΟΣ.
Α. ΚΑΙ ΟΥΚ Α-
ΠΑΝΤΗΣ ΑΝΘΡΩ-
ΠΟΥ. Ε. ΚΑΙ ΟΥΚ ΑΝ-
ΤΙΣΤΗΝΤΑΙ ΜΟΙ
ΑΝΘΡΩΠΟΣ.
Α. Ε. ΗΒΕΒΗΑΑ-
ΣΑ. Ο. ΗΒΕΒΗΑΑ-
ΣΑΝ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ.

ρα μιᾷ, ἀτεκνία καὶ χηρεία, ἦξει ἐξαίφνης ἐπὶ σέ, ἐν τῇ
 φαρμακείᾳ σου, ἐν τῇ ἰσχυρί τῶν ἐπασιδῶν σου σφόδρα τῇ
 ἐλπίδι τῆς πονηρίας σου. σὺ γὰρ εἶπας, ἐγὼ εἰμι καὶ οὐκ
 ἔστιν ἕτέρα. γινώθι ὅτι ἡ σκευὴς τῶν ἔσται. καὶ ἡ φαρμακεία
 σου, σοὶ αἰσχύνῃ. καὶ εἶπας τῇ καρδίᾳ σου, ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ
 ἔστιν ἕτέρα. καὶ ἦξει ἐπὶ σέ ἀπώλεια καὶ οὐ μὴ γινώσῃς
 βέθενος καὶ ἐμπέση εἰς αὐτόν. καὶ ἦξει ἐπὶ σέ ταλαιπωρία.
 καὶ οὐ μὴ διήση καθαρὰ γενέσθαι. καὶ ἦξει ἐπὶ σέ ἐξα-
 πίνης ἀπώλεια, καὶ οὐ μὴ γνώσῃ. σῆθε νῦν ἐν ταῖς ἐπασιδαῖς
 σου, καὶ ἐν τῇ πολλῇ φαρμακείᾳ σου, ἃ ἐμάνθανες ἐκ νεό-
 τητός σου, εἰ διήση ὠφελῆθῃναι. κεκοπάσας ἐν ταῖς βου-
 λαῖς σου. σήτωσαν δὲ, καὶ σώσάτωσαν σε οἱ ἀστρολόγοι τοῦ
 οὐρανοῦ οἱ ὀράντες τοὺς ἀστέρας. ἀναγγελάτωσαν σοι τὴν μέλ-
 λει ἐπὶ σέ ἔρχεσθαι, ἰδὲ πάντες ὡς φρύγανα ἐπὶ ὄρει κα-
 τακαυθήσονται, καὶ οὐ μὴ ἐξέλονται τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἐκ
 φλογός. ὅτι ἔχεις ἄνθρακας πυρὸς καθίσαι ἐπὶ αὐτούς. οὐ-
 τοι ἔσονται σοι βοήθεια. ἐκοπάσας ἐν τῇ μεταβολῇ ἐκ νεό-
 τητος. ἄνθρωπος καθ' ἑαυτὸν ἐπλανήθη. σοὶ δὲ οὐκ ἔσται σω-
 τηρία.

Audite me, qui perdidistis cor, qui longe estis à iustitia. Prope ad-
 duxi iustitiam meam, & salutem, quæ à me est, non tardare faciam.
 Dedi in Sion salutem, & in Israël gloriam.

ca. XLVII

Descende, sede super terram virgo filia Babylonis. Sede in ter-
 ram. Ingredere in tenebras non est folium, filia Chaldæorum:
 quoniam non ultra adiciēs, vt voceris mollis, & tenera. Tolle mo-
 lam, & mole farinam, Reuela operimentum tuum, detege canos, de-
 nuda tibias, transi fluuios, reuelabitur ignominia tua, apparebunt op-
 probria tua. Quod iustum est de te auferam. Non amplius tradam
 hominibus, dixit qui redemit te Dominus exercituum. Nomen ei
 sanctus Israël. Sede compuncta, ingredere in tenebras filia Chaldæo-
 rum, non amplius vocaberis fortitudo regni. Iratus sum contra po-
 pulum meum, contaminavi hæreditatem meam, ego dedi eos in ma-
 num tuam: tu autem non dedisti eis misericordiam. Seni aggrauasti
 iugum valde, & dixisti, in æternum ero domina. Non cogitasti hæc
 in corde tuo, neque recordata es nouissimorum. Nunc autem, audi
 hæc, quæ delicata es, quæ desidioſa, quæ confidens, quæ dicis in cor-
 de tuo, Ego sum, & non est alia. Non sedebo vidua, neque sciam or-
 bitatem. At iam venient in te subito duo hæc die vna, sterilitas, &
 viduitas. veniet de repente in te, in beneficio tuo, in virtute incanta-
 torum

torum tuorum vehementer, in spe nequitia tuæ. Tu enim dixisti ego
 sum, & non alia. Scito quoniam prudentia eorum erit, & fornicatio
 tua tibi dedecori. Et dixisti cordi tuo, Ego sum, & non est alia. & ve-
 niet in te exitium, & ignorabis, fouca, & cades in eam. & veniet in te
 miseria, nec poteris munda fieri. Et veniet in te de repente perditio, &
 ignorabis. Sta nunc in incantationibus tuis, & multis beneficiis tuis,
 quæ didicisti ab adolescentia tua, si poteris iuuari. Laborasti in con-
 silis tuis. Stent, & feruent te astrologi, cæli qui contemplantur stellas.
 Annuncient tibi quid tibi venturum sit. Ecce omnes, quasi stipulæ,
 igne comburentur, & non eruent animam suam de flamma. quia ha-
 bes carbones ignis, vt sedecas super eos. Hi erunt tibi auxilio. Labora-
 sti in commutatione ab adolescentia. homo in semetipſo errauit, tibi
 autem non erit salus.

ΚΑΙ πρότερον πρὸς τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, οἷς
 ἔλεγε, πῆνι με ἀμοίωσατε. ἐκεῖ μὲν
 οὐκ ἠπλοκαυθῆνοι εἶπεν αὐτοῖς. ἐν ταῖς
 τα. δὲ. ΑΠΟΔΩΛΕΚΟΤΑΣ ΤΗΝ
 ΚΑΡΔΙΑΝ. ἀπὸ οὗ Σύμμαχος ἐξέδω-
 κεν. Οἱ ΣΚΛΗΡΟΚΑΡΔΙΟΙ.
 καὶ ἐκείνους δὲ παύσεται τὸ τῆς γνώ-
 μης ἀνάσθητον. διὸ πρὸς εἰδωλολατρείαν
 ἐτρέποντο. ἀλλ' ὅμως ἔλεων αὐτοῖς ὁ Θεὸς
 ἵσχυροῦσι καὶ ἀνακλειόμεναι πρὸς
 Κύριον ΜΑΚΡΥΝΘΕΝΤΑΣ ΔΙ-
 ΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, τὸτ' ἔστι Θεοῦ. ἀπειρή-
 κισαν γὰρ ταῖς ψυχαῖς ἀλούσας ὀράντες
 τὰς δέκα φυλάς, αὐτοῖς τε τὸν Αὐσίμειον
 ὀράντες ἐγκείμενον, ματαίως τοῦ Θεοῦ τὰς
 ἐπαγγελίας ἐνόμιζον. διὸ τὴν κατὰ Βα-
 βυλῶνος αὐτοῖς εὐαγγελίζετο δίκην. ἐκό-
 λασε γὰρ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ ὁ Θεὸς οὐ μισῶν,
 σωτηρίαν δὲ αὐτοῖς μετ' ἐνόμιζον. ὡς καὶ
 τῆς ἰατρῶν οἱ τέμνοντες τε καὶ κείοντες.
 ἐπεὶ καὶ πᾶσα κόλασις πρὸς ὄνησιν ἔπι-
 φέρεται. (Cυριανὰ πλέκει δὲ τῇ τῆς μερικῆς
 ΣΩΤΗΡΙΑΣ ἵσχυροῦσι καὶ τῆς γε-
 νικωτάτης τῆς δόξης. ἡ μὲν γὰρ Δεξί-
 ῆ καὶ τοῦ λυτρώσεως, μερικῆ, ἡ δὲ Δεξί-
 ῆ καὶ τῶν ἀνθρώπων. τὸ δὲ, ΟΥ ΜΗ
 ΒΡΑΔΥΝΩ, ἢ παροικε τῶ, ἐπὶ μικρὸν ὁ
 ἐργάσιμος ἦξει, καὶ οὐ χρονοῖ, καὶ ΣΙΩΝ
 τῆς ἐκκλησίας νοήσομεν, ἐν ἣ τῆς αὐτοῦ
 ΣΩΤΗΡΙΑΝ ΕΝ ΔΟΞΗ δεχό-
 μεθα ὅστις τὸ ἐλδομὸν εἰς τὸν νοητὸν Ἰσραὴλ.

ET ista ad Israëlitas etiam, in quos su-
 perius illud, Cui me assimilastis, sur-
 patum est, referuntur. Ibi ergo eos erra-
 re, hic autem cor PERDIDISSE,
 siue, vt expressit Symmachus, DVRO
 CORDE EXISTERE significat, vt
 vtroque modo vecordes, animique sensu
 destitutos ad idololatriam sese contulisse
 demonstret. Sed eorum iam miseratione
 commotum Deum spe bona, magni-
 ficisque pollicitationibus, qui A IUSTI-
 TIA, id est à Deo, LONGE FUIS-
 SENT, ad resipiscenciam prouocare.
 Animos enim, qui decem tribus captas
 esse cernebant, abiecerant; & qui sibi
 Assyrium imminere videbant, vanas esse
 pollicitationes arbitrabantur. Atque
 hinc est, quod eis prædicta Babylonis vl-
 tione recreari Deus voluit; qui non odio,
 sed salutis amore prouocatus ad Israëli-
 tarum pœnas accessit, non aliter quàm ad
 amputandum, vel vrendum medici: ne
 dicam non nisi vtilitatis gratia semper vl-
 tiones induci. Copulat autem cum par-
 ticulari SALVTIS promissione, & eius
 etiam significationem, quæ generis est
 vniuersi. Est enim quæ fit per Cyrum
 redemptio, particularis, quæ autem
 per Christum vniuersorum hominum.
 Iam, quod TARDARE NON FA-
 CIAM adiicit, eidem planè simile est,
 quod scribitur; Adhuc modicum, qui
 venit, veniet, & non tardabit. SIONI
 deinde nomine Ecclesiam intelligimus,
 in qua eiusdem SALVTIS CVM
 GLORIA percipiemus, quotquot intel-
 ligibilis Israël, id est, Abrahami filij per
 Xxx iij

Esa. 46.

Abacuc 2.

fitas habueris. Cum enim penes te fore victoriam prædicent, qui ea adibant; tantum fastu & arrogantia intumuisi, ut opibus tuis freta, Perfis que te fore superiorem arbitrata, ESSE TE, ET NON EXISTERE ALIAM, inque vaticiniis, quæ per dæmonas & astra sūt, confidere, ausa sis dicere. Spem deinde, quæ in dæmonibus collocatur, FORNICATIONEM ideo nominat, quod à Deo separet. Est enim Dei & hominum maximè secūdum naturam familiaritas, aliena autem planè, quæ cum dæmonibus inita, illis cum hominibus congressum magicis artibus conciliat: indeque est quod Paulus idolorum cultum cum iis coniungit, cum idolorum seruitus, veneficia, dicit. Non est igitur idola colere neque CHALDÆIS, neque aliis venia dignum, sed capite. ERIT ERGO FORNICATIO TVA, inquit, IN DEDECVS; cum tibi, quæ est in dæmonibus, SPES EXCIDERIT, QVORVM VIRTVS ab impotentia non differt, qui tibi nihil quicquam vel prædicere, vt ego ista, vel auxiliari queūt. At pro scito QVOD PRVDENTIA HORVM ERIT, ET FORNICATIO TVA TIBI DEDECORI, ita Symmachus. ET INTELLIGENTIA TVA, HÆC DECEPIT TE. Vbi INTELLIGENTIAE nomine vaticinandi artem significauit. Et inde est, quod ait, ET NON COGNOSCES EX VATICINIIS ADVENIENTEM INTERITVM; quem FOVEAM etiam appellauit, vt eos, qui in eam ceciderint, non esse euafuros demonstraret.

Dan. 2. 4. Legas verò & apud Danielem magos in Chaldaea quosdam, & Gazarenos, & veneficos, aliòsque artium eiusmodi professores, quos illi sapientes vocant, claruisse, tantumque regi probatos fuisse, vt non nisi eorum auspiciis regnum feliciter administrari posse crederet: quos hic per ignem passuros esse vindictam monet propheta, cum & ipsam, nullis auxilium ferre valentibus, igne conflagrare ciuitatem contigerit. Sunt tamen qui sermonem ad CHALDÆAM ironice dirigi arbitrentur, cum HABERE CARBONES IGNIS, æstuantem nimirum & præferuidos homines illos dixit, de quibus intellexit, cum, si quando SUPER

Gal. 5.

Dan. 2. 4.

περὸν ἄνθρωπον γὰρ σοὶ νίκην τῆς αὐτῆς μεπόντων, πρὸς ὄγκον ἀρθεύσαι φρονήματος, ὁμοῦ καὶ τῆς δυνάμει θαρροῦσαι, καὶ πλὴν ἀρχῆς οὐκ οἰομένη κρείττω φαίνεται πλὴν Περσικῶν, ἔφασκον. ΕΓΩ ΕΙΜΙ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ ΕΤΕΡΑ, ταῖς ἐν δαίμονων μαντείαις, καὶ ταῖς ἐξ ἄστρον θαρρήσασα. καὶ πλὴν ὅτι δαίμων ἐν ἑλπίδι ΠΟΡΝΕΙΑΝ καλεῖ. Σπρωτική γὰρ ἔστι Θεοῦ. πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις ἡ πρὸς Θεὸν οἰκείωσις χεῖρ φύσιν, ἡ δὲ πρὸς δαίμονας ἀλλοτρία, πλὴν πούτων πρὸς ἀνθρώποις (σωοῦσαν ἀφ' ἠρεσίας ἐπαρμόδιον. διὸ καὶ Πάβλος τῆς φαρμακείας συνάπτει πλὴν εἰδωλολατρῶν λέγων· εἰδωλολατρεία, φαρμακεία. οὐ τίνω ἔτε ΧΑΛΔΑΙΟΙΣ οὐδ' ἑτέροις τὸ εἰδωλολατρεῖν σύγγαστον, ἀλλ' ὀλέθρον. ΕΣΤΑΙ ΟΥΝ ΦΙΣΙΝ Ἡ ΠΟΡΝΕΙΑ ΣΟΥ ΕΙΣ ΑΙΣΧΥΝΗΝ, ὅτι ἂν ἡ ὅτι δαίμων ἐλπίς ΔΙΑΠΕΣΗ, ὅν ἡ ἰσχυρὸς ἀδυναμία, μήτε πρὸς ἄλλοθεν ἐρχομένων, ὡς ἐγὼ σοὶ ταῦτα, μήτε βοηθεῖν δυναμένων. ἀπὶ δὲ τῆς ΓΝΩΘΙΟΤΗΤΟΣ ΣΥΝΕΣΙΣ ΤΟΥΤΩΝ ΕΣΤΑΙ, ΚΑΙ Ἡ ΠΟΡΝΕΙΑ ΣΟΙ ΑΙΣΧΥΝΗ. Σύμμαχος φησὶ· ΚΑΙ Ἡ ΓΝΩΣΙΣ ΣΟΥ ΑΥΤΗ ΕΞΗΠΑΘΗΣΕΝ ΣΕ. ΣΥΝΕΣΙΣ Δὲ καλεῖ πλὴν σοφίαν τῆς μαντείας. διὸ φησὶ, ΚΑΙ ΟΥ ΜΗ ΓΝΩΣ ΕΚ ΜΑΝΤΕΙΑΣ ΤΟΝ ΕΠΕΡΧΟΜΕΝΟΝ ΟΛΕΘΡΟΝ, ὃν καὶ ΒΟΘΥΝΟΝ καλεῖ, τὸ ἀφικτόν τῆς ἐμπειριωτότων διδασκ. παρῆσθαι δὲ Δανιὴλ ὅπως πρὸς Χαλδαίους διέσπερον μάντι πνῆς, καὶ Γαζαρίους, καὶ φαρμακοὶ, καὶ οἱ τὰ ποιῶντα σοφοὶ (οὕτω γὰρ αὐτοῖς ἐκαλεῖται) οἱ καὶ εὐδοκίμου πρὸς τὸ βασιλεῖ, ὡς δι' αὐτῆς κατορθουμένης τῆς βασιλείας, οἷς φησὶ καταλήψασθαι τὸ ΔΙΑΠΥΡΟΣ, πμωείαν, ἠνίκα πυρκαϊαὸς καὶ ἡ πόλις γενήσεται, μὴ δὲ αὐτοῖς βοηθεῖν δυναμένοις. Τινὲς δὲ κατ' εἰρηναίαν τὸν λόγον πρὸς τὴν ΧΑΛΔΑΙΑΝ ἐδέξαντο. ΕΧΕΙΣ ΑΝΘΡΑΚΑΣ ΠΥΡΟΣ, ὅ ἐστι θερμῶς ἀνδρας ἐξουσίας, τὸς πρὸς τὸν λόγον, ὅτι ἂν ΕΠΑΥΤΟΙΣ

ΤΟΙΣ ΚΑΘΙΣΗΣ, ὅ ἐστιν ἐπαπαυάσι. αὐτοὶ γὰρ ἔσονται σοὶ βοήθεια. ἤρω ANΘΡΑΚΑΣ, ταῖς ὀπιτηρητικῆς καὶ ἀφελίμοις πμωείαις καλεῖ. ὀπιτηραφείσι γὰρ σφίφισιν, ἔσται τὰ τῆς πμωείας πρὸς ἀγάθοδ τῆς παρ' ἐμοῦ τυγχαιούσης. ΒΟΗΘΕΙΑΣ, εἰ καὶ τὸν πρὸς τὸ γέρον εἰς ΜΑΤΑΙΟΠΟΝΙΑΝ ΑΝΑΛΩΣΑΣ. ταῦτα δὲ φησὶν ἔσται καὶ ἕκαστοι τῶν ἀνθρώπων. δι' εαυτοῦς γὰρ ΠΛΑΝΘΟΕΝΤΕΣ ἔξουσι πμωείαν, καὶ ἐφύξην μὴ μετανοήσασα. τὸ δὲ ΕΚΟΠΙΑΣΑΣ, ἀπὶ τοῦ ΗΣΘΕΝΗΣΑΣ. ΜΕΤΑΒΑΛΟΥΣΑ γὰρ εἰς δαίμονας, ἀπὸ Θεοῦ πλὴν λατρῶν εὐάλωτος γέρονας. ἀπὶ δὲ τῆς ΕΚΟΠΙΑΣΑΣ ΕΝ Τῇ ΜΕΤΑΒΟΛῃ ΣΟΥ, καὶ τὰ ἐξῆς· οἱ λοιποὶ φασιν· ΟΙ ΕΜΠΟΡΟΙ ΣΟΥ ΑΠΟ ΝΕΟΤΗΤΟΣ ΣΟΥ ΕΚΑΣΤΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΑΝ ΕΑΥΤΟΥ ΕΠΛΑΝΘΗΣΑΝ, ΕΞ ὅν ΟΥΔΕΙΣ ΕΥΡΗΤΑΙ ΣΟΙ ΣΩΤΗΡ. ΔΙΟ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ Ο ΣΩΩΩΝ ΣΕ Χεῖρ Σύμμαχος. Τινὲς δὲ τὸ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΘ ΕΑΥΤΟΝ ΕΠΛΑΝΘΗ, ΣΟΙ ΔΕ ΟΥΚ ΕΣΤΑΙ ΣΩΤΗΡΙΑ· οὕτως ἐρμήνευσαν, ὡσεὶ ἔλεγον· πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀνθρωπίνως ἐπλανήθησαν, συμμέτρως ἀποστάντες Θεοῦ πᾶσι ὑπενεχόντες σαρκῶς· οὐ δὲ εἰς τοῦτο πρὸς ἐξουσίας ἀποστήτος. ὡς μὴδὲνα οἱ σωτήριος τόπον πρὸς εὐελπίαν.

HEBRÆ.

ΠΙΠΙ

ΠΙΠΙ

Κούσατε ταῦτα οἶκος Ιακώβ, οἱ κεκλημένοι ἐπὶ τῆς ὀνόματι Ισραὴλ, καὶ ἐξ Ἰεὺδα ἐξελεθόντες. οἱ ὀμνύοντες τῆς ὀνόματι κυρίου Θεοῦ Ισραὴλ. μιμνησκόμοιοι οὐ μετὰ ἀληθείας, οὐ δὲ μετὰ δικαιοσύνης, καὶ ἀντεχόμενοι τῆς ὀνόματι τῆς πόλεως τῆς ἀγίας, καὶ ἐπὶ τῆς Θεοῦ Ισραὴλ ἀντισηρίζομοιοι. ὁ κύριος σαβαωθ ὄνομα αὐτῶν. τὰ πρῶτερα ἔτη ἀνήγγειλα, καὶ ἐκ τοῦ σώματός μου ἐξῆλθεν, καὶ ἀκυσὸν ἐγένετο. ἐξάπνα ἐποίησε καὶ ἀπῆλθεν. γινώσκω ὅτι σκληρὸς εἶ, καὶ νεδρον σιδηρῶν ὁ τράχηλός σου, καὶ τὸ μετώπόν σου χαλκῶν, καὶ ἀνήγγειλά σοι τὰ πάλαι. πρὶν ἐλθεῖν ἐπὶ σέ, ἀκούσόν σοι ἐποίησα, μὴ ποτε εἴπης, ὅτι τὰ Υγγ

ο. τ. α. λ. τ. ο. σ. α. ι. α. τ. ο. ι. ν. α. λ. α. λ.

EOS SEDERIS. Id est, requieveris, adiunxit. Aderunt enim tibi in auxilium. Vel certe, CARBONVM nomine, viles, & ad resipiscenciam prouocantes poenas significat. Tibi enim, inquit, cum resipueris, ista in commodum me AVXILIANTER cesserit vltio, quantumuis antea IN VANVM LABORAVERIS. Hæc autem, inquit, etiam singulis hominibus euentura sunt. Per se enim qui ERRAVNT, multam patietur; quam nec illa, quam non pœnituerit, euitare poterit. Significat verò idem LABORASTI, ac si INFIRMA FVISTI dixisset. Perfacile enim expugnari capique poteras, quæ Dei cultum cum dæmonibus COMMVTARAS. At enim, quo loco LABORASTI IN COMMVTATIONE TVA, & quæ sequuntur, legitur; ibidem cæteri, NEGOTIATORES TVI AB ADOLESCENTIA TVA, VNVSQVISQVE IN FINE SVO ERRAVERVNT, EX QVIBVS NULLVS INVENTVS EST TIBI SALVATOR, interpretantur; Symmachus autem, ITA QVE NON EST, QVI SALVET TE. Nonnulli porro illud, HOMO IN SEMETIPSO ERRAVIT, TIBI AVTEM NON ERIT SALVS; ita explicant, ac si permultos homines carnis affectibus abreptos, cum à Deo modice recessissent, aberrasse quidem, te autem eo impuritatis, processisse diceret, vt nullus tibi salutis locus relinquatur amplius.

γλυπτά, καὶ τὰ χωνευτὰ ἐνετείλατό μοι. ἤκουσατε πάν-
 τα, καὶ ὑμεῖς οὐκ ἐγνώτε. ἀλλὰ καὶ ἦν ἀκουσά σοι ἐποί-
 ησα τὰ κριτὰ ὑπὸ τοῦ νῦν, ἀ μέλλει γίνεσθαι, καὶ οὐκ εἴ-
 πας, νδν γίνεται, καὶ οὐ πάλα, καὶ ἐ παρτέρας ἡμέρας,
 καὶ ἤκουσας αὐτὰ. μὴ εἶπης, καὶ γινώσκω αὐτὰ. ὅτε ἐγνώσ, * Οἱ γ. καὶ οὐκ.
 ὅτε ἠπίσω, ὅτε ἀπ' ἀρχῆς ἠνοιξά σου τὰ ὄτα. ἔγνων γὰρ
 ὅτι ἀθετῶν ἀθετήσεις, καὶ ἀνομος ἐτι ἐκ κοιλίας κληθήση.
 ἔνεκεν τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος δέξω σοι τὸν θυμὸν μου, καὶ τὰ
 ἐνδοξά μου ἐπάξω ἵπῃ σέ, ἵνα μὴ ἐξώλοθρεύσω σε. ἰδὲ πᾶ-
 πρακί σε, ὅχ ἔνεκεν ἀργυρίῃ. ἐξελασάμην δέ σε ἐκ καμί-
 νου πωχίας. ἔνεκεν ἐμῷ ποιήσω σοι. ὅτι τὸ ἐμὸν ὄνομα βε-
 βηλοδοται, καὶ τὴν δόξαν μου ἐτέρῳ ἔ δώσω.

Quidite hæc domus Iacob, qui vocati estis nomine Israël, & exi-
 stis de aqua Iuda, qui iuratis nomine Domini Dei Israël. qui re-
 cordamini non cum veritate, neque cum iustitia. qui adhæretis no-
 mini ciuitatis sanctæ, & super Deum Israël constabiliti estis. Domi-
 nus exercituum nomen ei. Priora adhuc annunciaui, & de ore meo
 egressa sunt. Et auditum factum est e subito feci, & venerunt. Scio
 quia durus es, & neruus ferreus, collum tuum, & frons tua ænea, &
 annunciaui tibi antiqua: Antequam venirent super te, audire te feci,
 ne dicas, quoniam idola mea hæc fecerunt. & non dicas quoniam
 sculptilia & conflalia mandauerunt mihi. Audiuistis omnia, & vos
 non cognouistis. Sed & nunc audire te feci ab hoc tempore, quæ
 futura sunt, & non dixisti; nunc fiunt, & non olim, & non in prioribus
 diebus, & non audisti ea. Ne dicas, certe noui ea. Neque nouisti,
 neque sciuisti, neque ab initio aperui aures tuas. Noui enim quòd
 præuaricans præuaricaberis, & iniquus adhuc ab vtero vocaberis.
 Propter nomen meum ostendam tibi furorem meum, & gloriosa
 inducam super te, vt non destruam te. Ecce vendidi te non argento.
 sed crui te de fornace mendicitatis. propter me faciam tibi; quia no-
 men meum prophanatur, & gloriam meam alteri non dabo.

Postquam de Babylonis locutus est; ad Iudæorum reprehensionem acce-
 dit; de que illis se, propter iustitiam suam,
 non quod auxilio isto digni sint, pœnas
 sumere demonstrat. Vocat enim **D O M V M I A C O B**,
 tanquam aui nomine indignos; nudæque tantum **I S R A E L I S**
 appellationis, corporeique **I V D Æ** fe-
 minis participes. Hoc enim **E X A Q V A**
 dicens significauit. **I V D A M** deinde
 tanquam regio generi adscriptit. Sed

ΤΑ ΧΥ Βαβυλωνίαν εἰπόν, ἐλεγκτικῶς
 πρὸς Ἰουδαίους φησὶν, ὡς ἀπὸ τοῦ παρ' ἐ-
 μοὶ δὲχομεν οὐκ ἐπί τῃ ἀνομιᾷ. ὅτι βοη-
 θείας ὑμεῖς ἀξιοὶ κεραισθήκατε. **ΟΙΚΟΝ** γὰρ
 κελὶ **ΙΑΚΩΒ**, ὡς καὶ τῆ παρτέρας ἡμέρας ἀνα-
 ξίς ἐπανυμίας, καὶ ψαλμῶν **ΙΣΡΑΗΛ** παρο-
 σηρείας μετέχοντες, καὶ ἀπέρματος **ΙΟΥΔΑ**
 σωματικῶ. τὸ γὰρ τὸ **ΕΞ ΥΔΑΤΟΣ**. ὡς
 βασιλικῶ δὲ γένῃ τῷ **ΙΟΥΔΑΝ** ἐπέγραψαν
 ἄσπερ

A. O. ΗΚΟΥΤΙΣΤΑ
 ΞΕ ΚΑΙΝΑ.

C. XLVIII

ἄσπερ δὲ Ἰουδαίους ἐλέγγοτο τὰ τῶν ἰσο-
 μάτων ὄντες ἀνάξιοι. οὕτως **Ο Μ Ν Υ Ν Τ Ε Σ**
ΚΑΙ ΜΕΜΝΗΜΕΝΟΙ ΤΟΥ Θ Ε Ο Υ ΙΣΡΑΗΛ, τοῖς χεῖλεσιν αὐτῶν
 ἐπίμων, ἀφρησῆσθε αὐτοὺς τῆ καρδία, καὶ
 μάτλι ἰδοὺ ὅτι κελὶ κελὶ ἐστὶν αὐ-
 τεχόμενοι **ΠΟΛΕΩΣ ΑΝΑΚΕΙΜΕ-
 Ν Η Σ** αὐτῶ. μετὰ γὰρ τὸν **ΕΞΕΚΛΙΑΝ**,
Μαλασῆς αὐτοῖς εἰς πᾶσαν ἀσέβειαν ἔ-
 τρεψεν, καὶ ἐν αὐτῷ κεραισθῆσεν ἀγαλμα-
 τῶ ἰεῶν καὶ δ. διό φησι πρὸς αὐτούς. Τί ἡ
 ἡραπτηρὶ ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐποίησε βδέ-
 λυγμα; πολλὰς τε παροφθαλμίας ἀνέδει-
 σεν αὐτοῖς πλὴν ἀσέβειαν. διὸ πλείους αὐ-
 τοὺς πρὸς εὐσεβείαν ἀνακλεῖ παρὰ κλη-
 σεσιν. καὶ ὁ σωτὴρ δὲ αὐτοὺς ὅτι σωματι-
 κῆ σπληνία φρονησῆσθε ἐξήλεγχε λέγων.
 Εἰ πάντα τοῦ **ΑΒΡΑΗΜ** ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ
ΑΒΡΑΗΜ ἐποιεῖτε ἂν. καὶ νῦν δὲ **Σιμων**
 αὐτοὺς οὐκ ἔστι πατέρων κελὶ, τῆς οὐκ
 ἄγων εὐσεβείας εἰς μνήμην, ὡς ἂν ἀπα-
 λείας μὴ ἑαυτοῖς τε καὶ τῇ πόλει παρὰ
 τοῖ γίνωνται. Θεὸν δὲ δέκοντες ἑαυτῶν παρ-
 θεσίζοντα, οὐκ ὅτι δευτικῶς, ἀλλ' ὅτι
 φελά, ἵνα μὴ τοῖς εἰδώλοις ἐπιγράψωσι
 τὰ συμβαίνοντα. καὶ ὡς ἂν παροφθαλμοί,
 μετανοήσασιν ἰδόντες γὰρ καὶ σιωπῶν
 πτωρῆσασιν **Βαβυλωνίους**. καὶ τὸ **Φα-
 ραὼν** γὰρ παρὰ λέγων ἐπέφην, ἵνα γνοῦ
 τῶν ἐπαρῶντα. γὰρ οὐκ ἂν ἀπὸ φη-
 σιν, ὡς ὅσα ἀπὸ τῶν παρὰ φησὶν ἐθέσπι-
 σα παροφθαλμῶν, ὡς εἰς ἀνάγκη πολλὰς τῶν
 λόγους ἐλθεῖν, εἰς ἔργον ἐξέβη. Θεὸς γὰρ
 μόνου τὸ παρὰ λέγειν καὶ μάτλι ὁ **Μα-
 λασῆς** ἀπὸ ματτίας εἰδὲν αὐτοὺς ἀξί-
 τὰ μέλλοντα. ἀ δὲ παρὰ φησὶν, εἰ
 καὶ μὴ τὸ παρὰ λέγειν, ἀλλ' οὐκ **ΕΞ Α-
 ΠΙΝΑ** γέροντες. **ΠΡΟΤΕΡΑ** δὲ
 πινες πλὴν ἀγαλλοῦσιν ἐρήξασιν, μετ' ἑ
 ὅτι τὰ τῶν **Βαβυλωνία** συμβαίνοντα δεινά.
 ὡς ἀχρηστῆ δὲ φησι καὶ ἀναρχῶντα **ΠΡΟ-
 ΕΙΠΟΝ**, καὶ πρὸ εἰδῶν; ὡς καὶ οὐ-
 τως εἰδώλοις πλὴν τῶν συμβαίνοντων **Βα-
 βυλωνίους** ἐπιγράψωσι αἴται. ἐπεὶ καὶ
 τῆς **Ιερουσαλήμ** ἀλούσης, ἀ παρὰ φησὶν
 φθῆσιν γυναικας, καλόντος **Ιερεμίου** κα-
 τὰ τὸν εἰς τὴν **Αἴγυπτον**, ἀποπτερον

quemadmodum falsò ita vocabantur, qui nominibus iis erant indigni: sic cum
 IVRARENT, DEI QVE ISRAEL
 RECORDARENTVR; labiis ipsum
 honorabant, qui corde ab eodem longè
 remoti, frustra que Domino inniti vide-
 bantur, qui ciuitati eidem consecratæ
 ADHÆREBANT. Sunt enim post
 Ezecia tempora, in omni impietatis &
 superstitionis genere per Manassæ, edu-
 cati, quem in augusto Dei templo simu-
 lachrum erigere non pùduit. Atque
 hinc est, quod eos in hunc modum per
 Hieremiã Dominus alloquitur; **Quam**
 dilecta in domo mea fecit abominatio-
 nem? Assidua deinde prophetarum voce
 impietatis accusatos crebris ad pietatem
 exhortationibus prouocat. Immo verò
 & eos Saluator ipse, cuius sanguinis affi-
 nitate superbiebant, tum repressit, cum
 dixit; Si filij Abraham essetis, opera
 Abrahæ faceretis. Et nunc eosdem sæ-
 pius de patrum nomine appellat, vt illis
 pietatem ipsorum in memoriam reuo-
 cet, ne sibi, & ciuitati interitus auctores
 esse pergant, Deum verò ostendit de se
 ante, non ad ostentationem, sed ad vtili-
 tatem futura prædicere: partim quidem,
 vt rerum euentum idolis non adscribât;
 partim verò, vt de futuris edocti; resipif-
 cant. Poterat enim etiam tacens de Ba-
 byloniis supplicium sumere. Nam &
 Pharaonem, cum de futuris moneret, vt
 eum, qui inducit agnosceret, adiecit. Vos
 igitur, inquit, qui fide caretis, me, quæ-
 cunque antea per prophetas à me prædi-
 cta ad multorum aures peruenerunt, re
 ipsa iam præstitisse cognoscite. Est enim
 Dei tantum futura prædicere: quorum
 notionem per fortilegia adipisci frustra
 Manassæ conatur. Ea ergo quæ prædi-
 xi, inquit, quantumuis minimè expecta-
 res, **REPENTE** tamen fieri contigit.
 Sunt verò qui **PRIORVM** nomine, ca-
 ptiuitatem innui velint, postquam illæ
 ipsæ calamitates contigerunt, quæ Baby-
 lonios inuaserunt. Deinde, tanquam
 de contumaci, **P R Æ D I X I** verbum
 vsurpauit; quantumuis, inquit, & eorum
 te causam etiam, quæ Babylonis euen-
 tura essent, idolis adscripturam esse non
 ambigerem. Expugnatis ad hæc Hiero-
 solymis, cum superstites fœminas in **Æ-**
 gyptum migrare vetaret Hieremias; illæ
 Y y ij

Cap. II.

Ioan. 5.

Gen. 37.
 Exod. 4.

contra, ex quo reginæ cæli sacrificare defierant, in se mala ista omnia deuenisse responderunt : vnde & illa ægreferentis prophetæ verba, quæ in hunc modum legimus; Domine oculi tui in fidem. Flagellasti eos, neque laborauerunt. Consummasti eos, nec voluerunt admittere disciplinam. Ecce igitur, quantumuis te talem præbueris, pro mea in homines beneuolentia, Chaldæis, qui te bello superaturi sunt, longè ante futura denuntio vt eum tunc, à quo ista tibi prædicta sunt, in auxilium vocare memineris. Vide itaque ne decipiaris, tibi ista prius IDOLA, quàm me MANDASSE; id est vel minitata esse, vel prædixisse, vt te vexarent, afferens. Ideo enim malè excipieris, quod me derelicto ad ea transferis. Neque tamen tibi quicquam profutura est futurorum prædictio. NON enim COGNOSCES: ac si diceret; Non sapiens fies ipsa mutatione in melius, qui tristem rerum exitum, quæ tibi prædicuntur non expectes. AVDITA itaque FECI TIBI NOVA. NOVA enim erant, quæ ante dicebantur, quàm fierent. Cùm ergo patieris, ne te prius non AVDIVISSE dixeris; vel si PRÆSCISSE dicas, ab IDOLIS didicisse. Nihil enim omnino priusquam renunciarer, COGNOVERAS. neque tibi istud ego aliorum opera COGNITVM esse volui. Immo ecce te etiam, priusquam à fide contingat recedere, INIQVVM prænuncio. Ob id enim te rerum, quæ prædicte sunt, exitus etiam anteuertet, quod à natalibus ipsis in impietate educatus sis. Est igitur ab humanitate profecta rerum, quæ tibi euenturæ sunt, prædictio. Nam & te cùm in hostium potestatem tradidi, id quoque in tuam rem feci: non quo more solent, qui ad suam tantum utilitatem respiciunt. Eum enim persæpe solet erudire afflictio, cui nihil ad resipiscenciam oratio profuit. Atque hinc est, ait, quod hostium tibi calamitates prædixi; vt vndique ad frugem te reuocarem, minitando, metumque & dolorem incurrendo, futura etiam prædicendo; in libertatem denique, qui meus est in te amor afferendo, hostesque vlciscendo; qui in meam diuinitatem blasphemiam, quam vobis adepti sunt victoriam Dijs suis adscribunt; &

1er. 44.

Επειδὴ διελίπομεν ἴσουσαι τῇ βασιλείᾳ τοῦ οὐρανοῦ, ἐπήλθεν ἐφ' ἡμᾶς πάντα τὰ κακά ταῦτα. διὸ καὶ δυσχεραίνων Ἰσραήλ φησὶ. Κύριε οἱ ὀφθαλμοὶ σου εἰς τίςιν. ἐμαρτύρωμαι αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐπόνησαν. Συνετέλειαι αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἠθέλησαν δεξιᾶται παυθεῖν. ἰδοὺ τοίνυν, καὶ ἔφ' ὅτι τοιοῦτω, φιλανθρωπος ὢν, παρελέγω τὰ συμβεβηκότα τοῖς μέλλουσί σε καταπολεμῆσαι Χαλδαίοις, ὡς ἂν τότε βροῦθον τὸν παρεπίπναιτο χελεύσας. μὴ οὐδ' ἄπαταις αὐτὸν λέγων, ὡς καὶ παρ' ἐμῆς παρεφίτας ΕΙΔΩΛΑ σοὶ ΗΝΕΤΕΙΔΑΤΩ, τῷτ' ἔστιν ἠπειλήσασαι, ἢ παραπήγειλαν, ὡς αὐτὰσε χελεύσας. Δίξαι ταῦτα γὰρ ἵπείσθαι χελεύσας, ὅτι παρ' ἀποστόλων ἐμὸν παρεφίτας αὐτοῖς. πλὴν οὐδὲν σε τὸ παρελέγειν ὀνήσειν. ΟΥ ΓΝΩΣΗ γὰρ, τῷτ' ἔστιν, οὐ γνήσιον σοφὸς τῇ παρὰ τὸ κρείττον μεταβολῇ, μὴ παυθεῖν τῷ σοὶ παραπειλομένων. ὁ τέλος. ΑΚΟΥΣΤΑ σοὶ τοιγαροῦν ΕΠΟΙΗΣΑΤΑ ΚΑΙΝΑ. ΚΑΙΝΑ γὰρ ἰὼ παρὰ τοῦ γενέσθαι λεγόμενα. πάχων τοίνυν μὴ λέξης, ὡς παρὶν παθεῖν οὐκ ΑΚΗΚΟΑ. ἠγασ, ὅτι ΠΡΟΕΓΝΩΝ μὲν, ἀλλ' ἐξ ΕΙΔΩΛΩΝ μαθὼν. οὐ γὰρ ΕΓΝΩΣ οὐδὲν παρὶν ἐμὲ λέγειν αὐτὰ. οὐ γὰρ πεποιήκασι τοῦτο παρ' ἑτέρου ΓΝΩΣΤΟΝ. ἰδοὺ δέ σε καλὰ καὶ παρὶν ἀπειλήσασαι ΠΑΡΑΝΟΜΟΝ. δι' αὐτὸ γὰρ σε καὶ φθάσας τῷ παρερηθέντων τὸ τέλος, ὡς ἐκ γενέσεως ἐκ ἀσεβείας τραφέντα. οὐκοῦν Δίξαι φιλανθρωπία τῷ σοὶ συμβεβηκότων ἢ παρεφίτας. καὶ παρὰ διδίδεις σε γὰρ, ἐπ' ἀφελεία παρέδωκα, οὐχ ὡς ἂν τις ἀνὴρ παρὰ ἴδιον κέρδος ὀρών. παυθεῖν γὰρ ἐοδ' ὅτε πάθος, ὃν οὐκ ἐπαυθεῖσε λόγος. ἵ δι' ὅσοι * καὶ τῷ πολέμων τὰς συμφορὰς παρεφίτασαι, φησι. πάντα γάρθιν ἔπιτρεφον, ἵ ἀπειλῆς, καὶ ἵ ἀπαλαῖ φέσω, καὶ πάθος πέειρα, καὶ δυνάμει παρεφίτασεως, τῷ παρὰ σε φιλανθρωπία σέ τε πάλιν ἐλευθερῶν, καὶ τοῖς ἐχθροῖς τιμωροῦμενος, ἵ καὶ, ὅτι πλὴν ἐμὲν ἐβλασφημίου θεότητα, πλὴν καὶ ἡμῶν νίλιν τοῖς ἰδίοις, θεοῖς ἔπιτρεφοντες, * πλὴν καὶ αὐτῶν τοῦ

τῷ ὄντος ΤΟΙΣ οὐκ οὔσι χειρίζομενοι ΔΟΞΑΝ. ἵ ΚΑΜΙΝΟΝ δὲ ΠΤΟΧΕΙΑΣ, τὸν τόπον τῆς δουλείας καταλεσεν, ἐν ᾧ τοῖς δουλεύουσιν καὶ ΠΤΟΧΕΥΕΙΝ ἀνάγκη. δι' ὧν δὲ λέγει, ΔΕΙΚΝΥΣΙ ἵ Ἰσραὴλ αὐτὸν πεπρακότα, ἀπὸ ΑΡΓΥΡΙΟΥ τὰς αὐτοῦ παρεμύθους ἀμαρτίας. οὐ δι' ἐμὲν γὰρ ἵσχυροὶ ἀδυνατοῖα τοῦ πᾶν ἐν Αἰγύπτῳ παρὰ τὴν οὐκ ἐλευθερίαν δραματηργήσαντος. πᾶς δὲ λέγει ΠΕΠΟΙΗΚΕΝΑΙ καὶ θά φασι τινὲς ΚΑΙΝΑ, τῷ ἐκκλησιαστικῷ λόγῳ, καὶ οὐδὲν χεῖρον; τὸ Χεῖρον τοίνυν λέγει μυστήριον μείζον τῆς ὁραμένης ὑπάρχον κτίσεως, ὃ καὶ ἀποκεκρυμμένον ὁ Παῦλος καλεῖ. διὸ φησιν, ΟΥΤΕ ΕΞ ΑΡΧΗΣ ΗΝΟΙΗΣΑΘΥΤΑ ΩΤΑ. ἵ γὰρ ἀποστόλων Χεῖρος ΗΝΟΙΗΣΑΤΑ ΩΤΑ παρὰ τὸ ἱστορῆσαι τὰς γενοφάς. ἀνοίγεται δὲ τὰ ὦτα, ὅτε καὶ νοῖς. οὐ γὰρ μάστιγι ἀκούει. ΕΓΝΩΝ γὰρ φησιν, ΟΤΙ ΑΘΕΤΗΣΕΙΣ, διὸ καὶ ἐκρυψα, ΚΑΙ ΑΝΟΜΟΣ ΕΚΚΟΙΔΙΑΣ ΚΑΗΘΗΣΗ. δηλαδή, τῇ παρεφίτασας. οὕτως ἀπὸ πηλοπονησάντων οἱ ἀμαρτωλοὶ ἀπὸ μυστηρίου. ἑπαθεῖς δ' ἂν καὶ παναλωθείαν, ἀπὸ ὧν ΜΟΥ ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ ἀνεθίκατες δαίμασιν, εἰ μὴ δι' αὐτῶν ΜΟΥ ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ φησιστομῆν ὅτι σωτηρία τοῦ κόσμου.

cuius, qui est, GLORIAM, IIS, qui non sunt, indulgent. FURNACEM autem PAVPERTATIS, seruitutis locum appellat, in quo eos, qui ad eam adacti sunt, etiam MENDICARE necesse fit. His deinde verbis seipsum Israëlem VENDIDISSE dicit, qui in ARGENTI locum sua ipse peccata concesserit. Neque enim inquit, propter virum meam imbecillitatem premeris, qui quæ in Ægypto gesta sunt, in tuam libertatem patrauerim. Sed quærun nonnulli, qui se NOVA FECISSE asserat, cum docente Ecclesiaste, Nihil nouum sub cælo fit. Christi igitur mysterium, longè ea, quæ cernitur, ætatura maius, quod à Paulo etiam absconditum nominatur, intellexit. Indèque verba ista, NEQVE AB INITIO AVRES TVAS APERVI, adiunxit. Apostolis enim, vt scripturas intelligerent, AVRES Christus APERVIT: quæ tum demum nobis aperiantur, cum & mens ipsa, vt frustra non audiant, referatur. Deinde, NOVI ENIM, inquit, QVOD PRÆVARICABERIS, idèoque occultavi. ET INIQVVS EX VTERO VOCABERIS; prænotione nimirum. quo modo alienati sunt, qui à vulva peccatores existunt. Ideo autem penitus etiam interiffles, quod GLORIAM MEAM dæmonibus attribuisti, nisi & ipsa te, quæ in mundi salutem operatura est, GLORIA MEA liberasset.

1er. 1.

Col. 1.

1sal. 57.

Ακούε μου Ιακώβ. καὶ Ἰσραὴλ ὃν ἐγὼ καλῶ. ἐγὼ εἰμι πρῶτος, καὶ ἐγὼ εἰμι εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἡ χεὶρ μου ἐθεμελίωσε γῆν, καὶ ἡ δεξιὰ μου ἐστερέωσε τὸν οὐρανόν. καλέσω * αὐτοὺς, καὶ σήσονται ἅμα, καὶ συναχθῆσονται πάντες, καὶ ἀκούσονται. τίς αὐτοῖς ἀνήγγειλε ταῦτα; ἀγαπῶν σε ἐποίησα τὸ θελημα σου ἐπὶ Βαβυλῶνα, τοῦ ἄρα σπέρμα Χαλδαίων. ἐγὼ ἐλάλησα, ἐγὼ ἐκάλεσα. ἠγάγον αὐτὸν, καὶ εὐώδωσα τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. παρεσαγάγετε παρὰ με, καὶ ἀκούσατε ταῦτα. οὐκ ἀπ' ἀρχῆς ἐν κρυφῇ λέλάληκα. ἠνίκα ἐγένετο, ἐκεῖ ἦμην. καὶ νῦν ἱ κύριος κύριος ἀπέσειλέ με, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. οὕτω λέγει ἱ κύριος ὁ ρυσάμενός σε, ὁ ἅγιος Ἰσραὴλ. ἐγὼ κύριος ὁ Θεός σε. δέδειχά σοι τοῦ εὐρεῖν σε τὴν ὁδὸν ἐν ἣ πορεύσῃ ἐν αὐτῇ
Yyy iij

1er. 1.

Prouerb. 3.

Cap. I.

quæ paternæ mentis voluntatem in iis, quæ à se conduntur, operibus explicet; quo factum, vt in Prouerbijis Deum sapientia terram fundasse legamus. Non enim ANVS ergo, vt pars; sed vt perfecta, ab eoque deriuata, & eidem maximè vicina virtus, per quam ipse operatur, significatur. Quid igitur, inquit, creatura potius, quàm creatóri seruire sustinet? Quod enim effectum est, idem eius dignitate & gloria à quo effectum est, longè superatur; impiè que facit, quisquis adoraturus eundem honorem creaturæ, & creatori tribuit. DEXTERA igitur MEA, inquit, CÆLVM, vel CÆLOS, vt alijs placet interpretibus, id est, cælestes virtutes. FIRMAVIT, De quibus pergens, VOCABO EOS, ET STABVNT SIMVL, Parent enim, tanquam Domino adfent; & ad verborum eius auscultationem colligantur: quale fuit illud initio; Audi cælum, & auscultata terra, quoniam Dominus locutus est. Quod si factori suo virtutes illæ præstantiores magna adeo obseruantia & religione sese præbent obtemperantes; qui vos, qui homines estis, diuinum timorem potius non resumitis? Verùm quo loco, QVIS EIS RENVN CIAVIT HÆC? habemus. Ita Symmachus; QVIS EIS ANNUNCIAVIT HÆC? QVEM DOMINVS DILIGIT, FACIET VOLVNTATEM EIVS. Aquilas autem; QVIS INTER HOMINES HÆC PROTVLIT? DOMINVS DILEXIT EVM. Cælorum enim virtutes, inquit, quæ vocantur, ad verborum ipsius auscultationem attentas & paratas esse; idque tibi propter summum eius in te amorem palam fieri voluisse idem RENVN CIAVIT Dominus. Vel, vt Aquilæ placet & Symmacho, DILECTVS patris & vnigenitus ipse RENVN CIAVIT hominibus, qui etiam VOLVNTATEM Patris OPERABITVR, dum quæ prædicta sunt, IN BABYLONEM inducet; quo nimirum tempore populum in libertatem assertum terræ patriæ restitutus est. Non desunt tamen qui verba ista, VOCABO EOS, ET STABVNT SIMVL, de Israël dici arbitrentur, tanquam se perlibenter CONREGATIS ILLIS auditurum de-

τας πατρικας εννοιας εν τοις υπ αυτου γινομενοις εργασις. διδ λεγεται εν παροιμιας. Ο Θεος τη σοφια εθεμελιωσε την γην. εχ ως μέρος ου Η ΧΕΙΡ, αλλ ως τελεια, δι ης αυτος εργαζεται, η εξ αυτου διωραμιας, εμμετατη ουσια αυτω. πως ου, φησι, λατρειυεις τη κτιστω αυτω τον κτιστα; το γαρ ποιηθεν τιω τοδ ποιησαντος αμετρωσ. αποχρησται δδξαν, ως ασεβει τον τη ασεκουνησθ ασεσ ισση. αργοντα τοδ το πεποικησπι ημιλω. Η ΔΕΞΙΑ ΤΟΙΝΥΜΟΥ ΦΗΣΙ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ΕΣΤΕΡΕΩΣΕΝ, η ΤΟΥΣ ΟΥΡΑΝΟΥΣ, χη τις άλλοις ερμηνιας, δηλαδη τος ουρανιοις δυναμεις, αει τον οπιφειει. ΚΑΛΕΣΩ ΑΥΤΟΥΣ, ΚΑΙ ΣΤΗΣΟΝΤΑΙ ΑΜΑ. πεθοι αρχοσι γαρ ως αν δεσποτη. εραπι τε (μεταφραση) τησ λογων αυτου ασεσ ακροασιν, συμφωνον τω χετ αρχας. Ακουε ουρανη; χη εναντιου γη, οπι κλεμος ελαλησεν. ει δε δυνασ μεις αι κρειττοις ουτα (τω ευλαβεια τω πεποικησπι πεθνησσι; ημεις οντες ανθρωποι πως ου μωλλον τον θεον αναληψασθε φοβον; αυτη δε τδ τις αυτοις ΑΝΗΓΓΕΙΔΕΝ ΤΑΥΤΑ Ο ΣΥΜΜΑΧΟΣ εφισεν, ΤΙΣ ΑΥΤΟΙΣ ΑΠΗΓΓΕΙΔΕΝ ΤΑΥΤΑ; εν ΚΥΡΙΟΣ ΑΓΑΠΗΣΕΙ ΠΟΙΗΣΕΙ ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΑΥΤΟΥ. ο δε Ακυλας ΤΙΣ ΕΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΑΠΗΓΓΕΙΔΕΝ ΤΑΥΤΑ; ΚΥΡΙΟΣ ΗΓΑΠΗΣΕΝ ΑΥΤΟΝ. οπι γαρ φησιν, αι τθ θεωνων δυναμεις χαλασμεναι ασεσ τθ αυτησ λογων ακροασιν υπακυσσι παρταμδρα αυτος ΑΠΗΓΓΕΙΔΕ κλεμοσ, χη ασεσ η αγαπηνη ασεσ σε, φασερων σοι πεποικησεν. ηρου χη τον Ακυλαν χη Συμμαχον, ο ΑΓΑΠΗΤΟΣ τε πατερος χη μορογενησ αυτος ΑΠΗΓΓΕΙΔΕΝ ανθρωποις, ος χη πο ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΟΣ ΕΝΕΡΓΗΣΕΙ, τα ασεσ λεφθοντα ΚΑΤΑ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ επασων, οτε χη η ελευθεριασ τλω επανοδον εργασεται τδ λαθ. Τινεσ δε πο ΚΑΛΕΣΩ ΑΥΤΟΥΣ ΚΑΙ ΣΤΗΣΟΝΤΑΙ ΑΜΑ, αει τθ εξ Ισραηλ εφισται φασιν, ως ηδωσ αν επιθωμλω ΣΥΝΗΓΜΕΝΩΝ ΑΥΤΩΝ, ΤΙΣ

δι

δι

ΤΙΣ άλλος αυτοις Θεοσ τλω εν τη παληρα ασεσ μενησσε συμφορασ, ως εγω δια τθσ ασεσ φησ τθσ μεσ εδηλασασ; χη τθσ εδωσ χη καταφρονησαστεσ λογων τλω τθσ χεσων ανεμεινατε πελασ. πησ εν υμιν η οησισ της εν δαμωων μαρτυριασ. εδεν ασεσ φρονησαστων υσερον; πινεσ δε φασι, τος μεγα φρονησασ τθσ εθνησων παρηνου ασεσ φησεται; χη ασεσ τουσ εκλασεσεν, ως ουδεις αυτοις τα μετα χρονοισ εσθμενα ασεσ λεγειν. αυτοσ δε υω ο Θεοσ ο εσ ασεσ λεγων τα δυχερη, χη μεταπειθωνων. αναχαλουμωμοσ. διδ χη ασεσ λεγειν οπι φησ φων τω φεσω. ειτα δευρασιν, ως ου κησισα καων αυτοις, αγαπων δε τωμωαπων ασεσ ηθελον, εφασεσ. τος γαρ ΧΑΛΔΑΙΟΥΣ γησοντασ τε χη οπι πεθειμενους αυτοις, τον Θεον ησουλοντο ασεσ φησεται, ο δη χη πεποικησεν, οκ ανταποδιδεισ ως διχαιοισ, δι αγαθότητα δε χαρισιαμωμοσ, χη ασεσ ημαρτυριασ αγαπων. διδ χη ασεσ παθεν υμιασ; ασεσ φησεν εν κλεμων τλω εφωδον, να μετανοησαστεσ ασεσ φησεται ταυτω ποιησγητε. οεισ μη πεθειμενων, εωδωσα χη μδρ, παρδενων υμιασ αμετανοητα πλημμελησαστεσ. Τινεσ δε τον Κερον εωδωσαστη χη ΧΑΛΔΑΙΩΝ εφησασ φησεται δι τθσ Εβραων, χη αν επεδεξαστο τλω ωμωτητα. ταδτα μδρ ου χη τα χη ασεσ φησεται τον μελλοντα; υμεις δε ταδτα μεμαθηκοτες ΟΥΚ ΕΝ ΚΡΥΦΗ λαλουμωνα, (τω πολλη δε τη παρησια, ηκαετε ΠΡΟΣ ΜΕ ασεσ φησεται, χη γαρ οτε ταδτα ο πατηρ εβουλεωετο παρ αυτω η ημιν. χη νω δε αυτος ο πατηρ, χη ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ της αγασαστησ ΑΥΤΟΥ, ασεσ χη ασεσ φησεται με τθσ υπ αυτου διαωσμενων ΑΠΕΣΤΕΙΛΕΝ. πωσ δε ΟΥΚ ΕΝ ΚΡΥΦΗ ασεσ φησεται, ασεσ τθσ ασεσ φησεται. εητων εναργασ. Ουτω λεγει κλεμοσ τω Χεμωδ μου Κυρω, ου εκρεσαστησ της δεξιασ, χη τα εχης. χη ουκ αυτου υω εφρον της Βαβυλωνιοσ η αρεσισ; αλλα της εμιασ απληφωσ. μεταξυ δε φασιν, οεισ του Κυρου φωνη, το ΚΥ-

monstret. QVIS Deus alius futuram belli calamitatem, atque ipse per prophetas singula prius indicavit; cuius & ipsi monita aspernati, experiri quam vitare damna maluerint. Quidnam igitur illis ipsa demonum vaticinatio profuit, quæ nihil eorum, quæ postea acciderunt, prævidere potuit? Volunt nonnulli, eos, qui de gentium numero, magnum quid sciperent, imitari vt velint adesse, in animumque inducere, nullum sibi quæ in posterum essent euentura, prædixisse; sed à Deo dura & aspera esse præsignificata; vt sententia mutata reuocarentur: indè que fieri, quod metu ad resipiscentiam prouocans, quæ ventura essent prædixerit. Deinde ostendit earum se non iniuriæ recordatione, sed benevolentia potius, quod ipsis libitum fuisset, præfecisse. Cum enim CHALDÆOS sibi perpetuis incurisibus imminentes à Deo deleri cuperent; id ipsum certè & ille præstitit, non tanquam iustis gratiam relaturus; sed pro sua benignitate, suoque amore, beneficium in ingratos etiam & peccatores collocaturus. Atque hinc est, inquit, quod priusquam vos pati cõtingeret, eorum in vos expeditionem prædixi; vt cum pœnituisset, nihil in vos illa quicquam valeret. quæ cum impetrare non potuissem, aduersum vos ideo progrediendum censui, vt in eos animaduertentem, qui nulla peccatorum pœnitudine tanguntur. Sunt verò qui Cyrum aduersus CHALDÆOS Hebræorum nomine, in quos illi sæuiores existerent, feliciter arma mouisse arbitrentur. Ista igitur, inquit, suo tempore sum deinceps præstiturus. Vos ea edocti, NON CLAM, sed palam & confidenter AD ME festinata. Ego enim cum patre tunc aderam, cum de rebus istis consilium agitarer. Iam verò & me Pater ipse, & sanctitatis EIVSDEM SPIRITVS, ad ea, quæ ab ipso decreta sunt, exequenda MITTENDVM censuit. Qui deinde non CLAM longè ante prædixisse non reperitur, qui per prophetas ita aperte loquatur; Sic dicit Dominus Christo meo Cyro, cuius apprehendi manum dexteram, & quæ postea? Ad hæc, non eius opera, sed meo auxilio capta expugnataque est Babylon. Deinceps autem, aiunt, Cyri vox est ista, quæ

Esai. 45.

Zzz

sequitur; DOMINVS MISIT ME, ET SPIRITVS EIVS. Deinde quod ET NUNC habetur, etiam si nihil eorum, quæ occiderunt, à Deo ante prædictum esset; ecce tamen etiam nunc Cyrum præpotentis Dei auxilio confecta esse profiteri testatur. Cum enim ista de se à captiuis didicisset vsurpari, prophetiamque legisset, mandato regio, quod apud Eldram legitur, utendum censuit, in hunc modum, Hæc dicit Persarum rex Cyrus. Me regem orbis vniuersi renunciauit Deus Israël excellus, & quæ deinceps. Nonnulli verba ista DOMINVS MISIT ME, ET SPIRITVS EIVS in prophetæ persona dici arbitrantur; tanquam se prius nihil illis in angulo dixisse significet; nunc autem se à Deo missum ad eorundem utilitatem accedere, deque iisdem persæpe Deo quidem ipso MITTENTE, sed SPIRITV sancto succinente & suffragante locutum esse. AVDI ergo, inquit, ISRAEL quæ te ille docet DOMINVS, QUI TE LIBERAVIT. Memineris DEI TVI. Hæc enim tibi de INVENIENDA salutis VIA repero, quibus si primum paruisses, malorum expers; IN QVE PACE ET IVSTITIA, bonis tibi alijs atque alijs FLVVIORVM instar, TANTA QVAM MARIS VNDIS effluentibus, auctus & cumulatus vicisses. Id est, propugnatores eos, quibus non magis quam FLVMINIBVS, aut MARI nihil queat resistere, habuisses. Fuisset verò & SEMEN TVVM innumerabile, nullis videlicet hostium incursionibus imminutum: At pro quo PVLVIS TERRÆ habemus; MILIA TERRÆ reliqui interpretantur: nimirum, ut corporalia cum crassis hominibus agens vsurparet. Non immerito autem DEI SEMEN ille intelligatur Israël, de quibus fuit & illud antea vsurpatum; Nisi nobis Dominus Sabaoth reliquisset semen, tanquam Sodoma facti fuisset; ut eos, qui fidem amplexi essent indicaret. Patres enim cæteris extiterunt, cum eos ad se venientes iterum genuerunt qui non ex sanguinibus, sed ex Deo nati sunt. Est igitur allegoricè loqui consentaneum. Corporaliter enim Iudæos, etiam si præceptis non paruerint, propagari multiplicarique

cap. 1.

psal. 1.

ioan. 1.

PROΣ ΑΠΕΣΤΑΛΚΕΜΕ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΑΥΤΟΥ. τὸ δὲ ΚΑΙΝΥΝ, δηλοῖ ὡς εἰ καὶ μή τι τῆς συμβεβηκότων πρὸς ἀπηγγελθῆναι τῶν Θεοῦ, ἀλλ' ἰδοὺ νῦν καὶ Κόβρος αὐτὸς ἀμολόγηκεν ἑαυτὸ Θεοῦ (συνηγορεῖται τῆς ὄλης). ταῦτα γὰρ εἰρησάτω ἐπὶ αὐτὸν τῶν τῆς ἀρχιμαλώτων μαθῶν, ἀναγνοῖς τε τῶν πρὸς φητέα, γράμματι. γρητὰ βασιλικῶ ἐν Εὐδρα κειμένω, καὶ λέγοντι: Τὰ δὲ λέγει ὁ βασιλεὺς Περσῶν Κόβρος. ἐμὲ ἀνέδειξε βασιλεῖα τῆς οἰκουμένης ὁ κύριος τῶν Ἰσραὴλ ὕψιστος, καὶ τὸ ἐξῆς. Τινὲς δὲ τὸ ΚΥΡΙΟΣ ΑΠΕΣΤΑΛΚΕΜΕ, ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΑΥΤΟΥ ἐπὶ τὸ πρὸς ὄψου τῶν πρὸς φητέα, λελέσθαι φασὶν, ὅτι καὶ πρῶτον ἡμῶν ἐστὶ ἐν γωνία λελέσθη, καὶ νῦν οὐδὲν ἦτοιν ἐν Θεοῦ πεμφθεὶς ἡμεῖς ἡμετέραν ἀφέλειαν περὶ τῆς αὐτῆς πολλάκις λαλῶν, Θεῦ μὲν ΠΕΜΠΟΝΤΟΣ, ὑπηροῦτος δὲ τοῦ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ. τὸ δὲ ἄλλο. ΑΚΟΥΕ ΤΟΙΝΥΝ Ω ΙΣΡΑΗΛ; ἂν σε διδάσκει ΟΡΥΣΑΜΕΝΟΣ ΣΕ ΚΥΡΙΟΣ. μέμνηστο ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΟΥ. ταῦτα γὰρ σοι φημι ἑαυτὸν τῶν ΕΥΡΕΙΝ ΟΔΟΝ σωτηρίας, ὅς εἰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπέλειος, ἀπέειρατος ἦσα κενῶν. ἐπλήθους δ' ἂν ΕΝ ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ τῆς ἐντεθέντων καλῶν ΠΟΤΑΜΗΔΟΝ σοι ῥέοντων καὶ ἄλλων ἐπ' ἄλλοις, ΩΣ ΚΥΜΑΤΩΝ ΘΑΛΑΤΤΗΣ. ἤρωον, ἀναπαυνοῦντο εἰς δυνάμιν, ὡς ΠΟΤΑΜΟΙ τε καὶ ΘΑΛΑΤΤΑΙ. ἡ δ' ἂν σου καὶ ΤΟ ΣΠΕΡΜΑ φησὶν ἀναεθμῶν, πολεμίων ἐφόδους ἐδωκάντο. τὸ δὲ ΧΟΥΣ ΤΗΣ ΓΗΣ, ΚΕΓΧΡΟΙΓΗΣ ἐξέδωκεν οἱ λογί. σωματικῶς δὲ λέγειται πρὸς σωματικῶς ἐξῆς δὲ ΘΕΟΥ νοῦτο ΣΠΕΡΜΑ Ἰσραὴλ, ἐπὶ τὸ ρῆθεν. Εἰ μὴ κύριος σαββαὸθ ἐγκατέλιπεν ἡμῶν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἔργον ἦθημεν, δηλοῦντος τοῖς ἐξ Ἰουδαίων πτεύσαντας. Πατέρες γὰρ τῆς ἄλλων ἐγένοντο τῶν πρὸς ὄψου ἀναγεννήσαντες. Οἱ ἐκ ἐξ ἀμάτων, ἀλλ' ἐν Θεοῦ ἐγενήθησαν. εὐλογον ἐν ἀλληγορεῖν. σωματικῶς γὰρ Ἰουδαῖοι καὶ τῶν ἑσθίωνων τὰς ἐπιόλας ἐπλήθυσθησαν, ὡς τὸ

ὡς τὸ ρῆτον μάλλον ἀρμύσει τὸ νοητὸν μετ' ἑσθίωνων λέγων, ΕΙ ΤΑΣ ΕΝ ΤΟΛΑΣ ΕΤΗΡΗΣΑΝ τῆς δὲ τυχεῖν. οὐδὲν γὰρ μέγα τὸ σωματικῶς σιαλήκων δικίον πληθύνει. Τινὲς δὲ τὸ ΔΕ ΔΕΙΧΑΣ ΟΙ ΤΟΥ ΕΥΡΕΙΝ ΣΕ ΤΗ ΝΟΔΟΝ, εἰρησάτω φασὶν, ὡς τῆς ἐξ Ἰσραὴλ λεγόντων πῶς ἑαυτὸς πλοῦντες τοιαῦτα πεπόδαμεν οἱ πάλα ρυθόντες ἐν Φαραὸν τῆς οἰκουμένης ῥοπῆς; ΔΕΙΧΑΣ ΟΙ γὰρ φησὶν ΟΔΟΝ ΣΩΤΗΡΙΑΣ, τὸν νόμον ὃν εἰσὶν ἡθελος ἐν σφάτων, ἐφύλατες. νῦν δὲ τῶν ἑσθίωνων, καὶ πρὸς εἰδωλολατρεῖαν τραπεῖας, παρεδόντες ἐσθίωνων καὶ οὐδὲ οὕτω παγγενεὶ δι' ἐμὴν φιλαθραπῆαν ΕΞΩΛΟΘΡΕΥΘΗΤΕ. τετήρηται γὰρ πανταχοῦ τὸ κατάλειμμα τῶν Ἰσραὴλ. διὸ σοὶ καὶ νῦν ἐν ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ἐξῆς φημι, μὴ τὴν φόβον καὶ ὑπῆλιος, σπουδῆ δὲ κερημῶν πολλῆ, καὶ ΦΩΝΗΝ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ βοῶντι. ὡς γὰρ ἡ ἐξ Αἰγύπτου γέγονεν ἐξοδος πᾶσι τοῖς ἐθνεσιν ἐμφανῆς (Φαραὸν μὲν ἀνθισταμένου, πλῆθυσθῶν δὲ τῆς Αἰγυπτῶν, πρὸς τὸν φησὶν εἰς τοῦτο ἐξηγεῖται σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δυνάμιν μου) οὕτως ἐξῆς μὲν τὴν ἐν Βαβυλῶνος λύτρωσιν γενέσθαι σῆν, δεξολογῶν δὲ τὸν λυτρωτῆν. Φωνὴ γὰρ ἀγαλλιάσεως καὶ σωτηρίας ἐν σιλῶνις διεσθῶν. ἐξῆς γὰρ ἐν διηγήσεως τρῶπον δεξολογῶν κατὰ τὸν μέγαν Δαβὶδ. Εὐδοκίαις κύριε τὴν γλῶσσου, ἐπέτρεψας τὴν ἀρχιμαλώσιαν Ἰακώβ. ἀφῆκες τὰς ανομίαις τῶν λαῶν σου, ἐμάλυψαι πάσας τὰς ἀμαρτίας αὐτῆς. ἐαυτὸν δὲ δεκνὲς ἐκείων ὄντα τὸν δι' ΕΡΗΜΟΥ πάλα ἀφῆγαρῶντα τὸν Ἰσραὴλ φησὶν. ὡς εἰ πάλιν ἐδέηθης ΣΧΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΕΤΡΑΣ ΠΡΟΣ ΥΔΑΤΟΣ ΧΟΡΗΓΙΑΝ, ἡ δ' ἂν σοὶ καὶ τοῦτο τὴν εἰς Ἰουδαίαν βαδίζοντι. μὴ γενόμενοι δὲ κατ' ἰσραὴλ, οὕτω πινὲς ἡλληγορεῖται. τοῖς ἀρχιμαλώσιαις ἡλευθερωμένοις τῆς νοητῆς (ἐπὶ τὸν ἑσθίωνων ἢ Χεῖρος, Εὐαγγελιστῶν πτωχοῖς ἀπέσταλκεμε κηρύξαι

contigit; ideoque intelligibili magis dictum illud conveniat, quod adhibita cautione, SI PRÆCEPTA SERVAVERINT, istis potiturum asserat. Neque enim magnum quid consequentur, si qua ratione videmus in vermibus effici, corpore multiplicentur. Sunt porro nonnulli, qui verba ista, DOCVI TE, VT INVENIRES VIAM, tanquam Israëlitarum esse asserant, qui loquantur in hunc modum, Qui sub te degentes talia passi sumus, qui tuo olim inexpugnabili auxilio Pharaonis manum evasimus? TE enim ipse VIAM SALVTIS, id est, legem, DOCVI; quam, si feliciter degere voluisses, observare debueras. Verum quia eam transgressus ad idolorum cultum te contulisti, in hostium potestatem venisti. Neque tamen ita te pro mea benevolentia funditus extirpari EXTERMINARI QVE passus sum; qui ubique Israëlitis reliquias asseruari voluerim. Itaque, & te iam BABYLONE non metu consternatum, sed studio fiduciaque quam maxima LETITIÆ VOCEM inclamantem egredi volo. Ut enim illa gentibus omnibus, (Ægyptiis & Pharaone deletis, quem se in hoc excitate, vt in eodem gloriam suam ostenderet, affirmavit Dominus) ex Ægypto innotuit transfugatio: sic & istam de Babylone redemptionem minimè decet occultari; sed ex ea redemptoris gloriam innotescere & prædicari. Vox enim, scribitur, Exultationis & salutis in tabernaculis iustorum. Æquum enim fuerat narrationis modo laudes istas decantari, sicut à Dauide factum est, vbi ait, Suscepisti, Domine, terram tuam, conuertisti captiuitatem Iacob. Remisisti iniquitates populo tuo; operuisti omnia peccata eorum. Verum vt eundem se esse demonstrat, qui olim Israël per DESERTVM traduxit; fore pollicetur, si vel PETRAM iterum SCINDERE IN AQUARVM SYBSIDIUM opus sit, & istud illi etiam in Iudæam proficiscenti non defuturum. Quod quia te ipsa geri non contigit, ad allegoriam sic nonnulli retulerunt. Ijs, qui captiuitate intelligibili liberati erant, (de quibus Christus ipse loquebatur, cum se, Vt pauperibus Euangelizaret, & captiuis remissionem prædicaret, missum esse dice-

E. cod. 3.

cap. 4.

psal. 117.

psal. 84.

Luc. 4.

1. Cor. 10.

ret) rationalis aqua: riuus de PETRA
 veritatis emanauit. Petra autem, inquit
 Apollolus, erat Christus: cuius & ista
 sunt; Qui biberit aquam, quam ego da-
 bo, flumina de ventre eius fluent aqua:
 viua. Caeterum, ne qui inter eos versan-
 tur impij, propter se etiam venia: promif-
 sionem fieri arbitrarentur, LATITIAE
 eorum expertes fore ipsos pronunciauit.
 Nonnulli Babyloniorum nomine imp-
 ios significari arbitrantur qui vitioni
 traditi, ijs exultantibus, qui redempti ef-
 sent, gaudere non poterant. Putant alij,
 ne eorum, quae dicta sunt, voluptate capti
 supine se & negligenter gererent; taquam
 ea omnino, quantumuis impie viuerent,
 adepturos dixisset Deus; merum ipsis pro
 securitate imminere demonstrari. Qui
 enim LATARI quisquam valeat, qui
 eo, a quo latitia suppeditatur, exciderit?
 Sunt enim ijs, a quibus obseruantur, cer-
 tae & indubitatae promissiones: neque
 Dei praecognitio virtutem cuiquam ex
 necessitate operatur. Ecce enim, cum
 Iacobum fore integrum prauidisset, talis
 & ipse per se, non quia prauius esset, euaf-
 fit, viteque probitatem ipsa viri secuta est
 benedictio. Decet igitur futura de no-
 bis praedicente Deo nihil supine, nihil
 negligenter agere. Deinde, quod EGRE-
 DI DE BABYLONE iubet; & lo-
 cum, & mores immutare, nihilque, quod
 CHALDAEORVM instituta resipiat,
 retinere; omnemque auguriorum, & vati-
 ciniorum genus; omnem denique idolo-
 latriae & erroris curam deponere adhor-
 tatur: quod potest etiam gentibus omni-
 bus conuenire. Nonnulli porro verba
 ista, ADDVCITE AD ME, ET
 AVDITE HAC, Christi esse arbitran-
 tur, tanquam se illis propter seipsum salu-
 tem largiri demonstrat. Illa deinde, NON
 AB INITIO LOCVTVS SVM?
 tanquam se ab antiquo ista occulte per
 prophetas priusquam fierent, praedixisse
 significet. Praeterea, quod IBI SVM
 habetur; antequam se videndum omni-
 bus praerberet, id ipsum iam apud Deum
 ante mundi constitutionem praefinitum
 & decretum fuisse, indeque ET NVNC
 DOMINVS MISIT ME, ET SPI-
 RITVS EIVS adjicere. Qui enim
 semper apud Deum remansit, idem nunc
 in mundo oculis subijcitur. Est vero de

αρχαιολογίας ἀφ᾿ ἑσθῆς) τὸ λογικὸν ἕκαστος τῆς
 ἀληθινῆς ἐκιδίδεται ΠΕΤΡΑΣ. Ἡ δὲ πέ-
 τρα ἡ οὐρανὸς, καὶ τὸ πνεῦμα ἅγιον, ὅς ἐστι
 φησιν. Ὁς ἂν πίη ἐκ τῆς ὑδατος ἧ ἐγὼ δά-
 σω, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτῆς ῥέουσιν
 ὡς ἂν αὐτῶν ἀσεβεῖς καὶ δι' αὐτῶν γεννηθῶσι
 τῆς ἀφ᾿ ἑσθῆς τὴν ὑδατοσφῆρα, καὶ ἡ ἐξ
 αὐτῆς ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΝ τῶν αὐτῶν ἀλ-
 λοτριῶν, ἀπέριωθεν. Τινὲς δὲ ἀσεβεῖς τῶν Βα-
 βυλωνίων ἐπισημασθῶσι, οἱ ὡς ἀδύνατοι
 καλᾶσθαι χάρειν οὐκ ἔχον, τῶν λευκαίμε-
 νων χαίροντων. Τινὲς δὲ φασιν, ἵνα μὴ ἀφ᾿
 ἑσθῆς ῥηθέντων ἡδονῶν ὑπὸ τῆς αὐτῆς
 θυμῶσιν, ὡς πάντως αὐτῶν τευξόμενοι,
 καὶ ἀσεβεῖς ὄσιν, ἀπαξ ἐρηκότος Θεοῦ, φέ-
 ρον αὐτοῖς ὑπὸ ἀσφαλείας ἐπίτησιν. καὶ
 πῶς γὰρ ἂν τις ΕΥΦΡΑΙΝΟΙΤΟ τοῦ
 τῆς χερσὶς σερβίειν χορηγοῦ; αἱ γὰρ ἐπαγ-
 γελίαι τοῖς φυλάττουσι βέλαιοι. τὸ Θεοῦ
 γὰρ ἡ ἀσφάλεια ἐξ ἀνάγκης ἀρετῶν οὐ
 ποιεῖ. ἰδὲ γὰρ ἀσφάλεια τὸν Ἰακώβ ἀγαθὸν
 γενοσόμενον. καὶ γέρονε δι' ἑαυτὸν ἀγαθὸς, ἐχ-
 ῶν ὑπὸ ἀσφάλειας. διὸ καὶ ἐυλογεῖται. δεῖ ἔν
 μὴ ῥαθυμεῖν Θεοῦ τὸ μέλλον ἀσφάλειας,
 τὸ δὲ ΕΞΕΛΘΕ ΕΚ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ,
 καὶ τόπον καὶ τόπον ἀμελεῖν ὡς ἀμελεῖται
 μηδὲν ἐπαρομύνας ἦθος ΧΑΛΔΑΙ-
 ΚΟΝ, οἰωνοσμοῦ τε καὶ μαντικίας, καὶ πάσης
 ἐδῶλων καὶ θαυμάσιων πλάσας. τὸ δὲ καὶ
 ὅτι πάντων ἐμύσθη τῶν ἐθνῶν. Τινὲς δὲ τὸ
 ΠΡΟΣΑΓΑΓΕΤΕ ΠΡΟΣ ΜΕ ΚΑΙ
 ΑΚΟΥΣΑΤΕ ΤΑΥΤΑ, Χερσὶν ἀσφα-
 λείων τὸ λέγειν ἐνάστασιν, ὡς ἂν αὐτοῖς ἡ
 δι' ἑαυτοῦ σωτηρίαν ἀνασῶσιν. καὶ τὸ, ΟΥΚ
 ΑΠ ΑΡΧΗΣ ἔν κρυφῆ ΔΕΛΑΔΗ-
 ΚΑ; μὴ οὐκ ἐν παλαιῶ φησιν, ἀσφα-
 λείων ὅτι κρυφῶς καὶ μυστικῶς ταῦτα ἀφ᾿ ἑσθῆς
 φησὶ τὸ πνεῦμα ἅγιον γενέσθαι; αὐτῶν ἡ
 ΕΚΕΙ ΕΙΜΙ, ὡς ἂν γενέσθαι τὴν ἑαυτῶν
 παρουσίαν ὁρατῶς, γεννηθῶσι λέγει ταῦτα
 ὡς Θεοῦ καὶ τὸν ἀσφαλείων ἀσφα-
 λείων κόσμου. ΚΑΙ ΝΥΝ ΚΥΡΙΟΣ
 ΑΠΕΣΤΑΛΚΕ ΜΕ, ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥ-
 ΜΑ ΑΥΤΟΥ. τὸ γὰρ αἰετῶς Θεοῦ, τὸ
 καὶ ὁρατῶς ἐν κόσμῳ γίνεται. κατὰ δὲ τὸ
 ἀνθρώπι-

ἀνθρώπινον ἢ ΑΠΟΣΤΟΛΗ. Θεὸς γὰρ
 αἰετῶς παρῆσι πάντων. ἀπεσταλθῆναι δὲ καὶ ὡς
 τοῦ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ. λέγεται, κατὰ ἐκ
 ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ἀγίου γενέσθαι. Τινὲς δὲ
 τοῦ αὐτοῦ ἀσφαλείων φασὶ τὸ ἢ ΧΕΙΡ
 ΜΟΥ ΕΘΕΜΕΛΙΩΣΕ ΤΗΝ ΓΗΝ,
 ΚΑΙ Η ΔΕΞΙΑ ΜΟΥ ΤΟΝ ΟΥΡΑ-
 ΝΟΝ ΕΣΤΕΡΕΩΣΕΝ. καὶ τὸ ΝΥΝ
 ΚΥΡΙΟΣ ΑΠΕΣΤΑΛΚΕ ΜΕ; καὶ τὸ
 ΠΝΕΥΜΑ ΑΥΤΟΥ, ὡς ἀσφαλείων
 τὸ ὅτι γῆς ἐλθόντα παρῆσιν.

humanitate ipsa, MISSIONIS ratio
 accipienda. Adest enim Deus vbique
 omnibus; sed a SPIRITV etiam mis-
 sus esse dicitur, quatenus a SPIRITV
 sancto generatur. Non desunt tamen, Luc. 1.
 qui illud, MANVS MEA FVNDA-
 MAT TERRAM, ET DEXTERA
 MEA CAELVM STABILIVIT; &
 illud etiam, NVNC DOMINVS
 MISIT ME; itēque illud, SPIRI-
 TVS EIVS, quo opifex ille, qui in ter-
 ram venit, significatur, eiusdem esse per-
 sonae arbitrentur.

Κούσατέ μου νῆσοι, καὶ ἀσπείρετε ἔθνη. διὰ τὸν
 πολλοῦ, εἰσεται λέγει κύριος. ἐκ κοιλίας μητρός με
 ἐκάλεσε τὸ ὄνομά μου, καὶ ἔθηκε τὸ σῶμα μου, ὡς μά-
 χαιραν ὀξείαν, καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἐκρυ-
 ψέ με. ἔθηκε με ὡς βέλος ἐκλεκτὸν, καὶ ἐν τῇ φαρέτρα
 αὐτοῦ ἐκρυψέ με, καὶ εἶπέ μοι. δοῦλός μου εἶ σὺ Ἰσραὴλ,
 καὶ ἐν σοὶ ἐνδόξασθήσομαι, καὶ ἐγὼ εἶπα, κενὸς ἐκοπίασα
 εἰς μάταιον. καὶ εἰς οὐδὲν ἔδωκα τὴν ἰσχύ μου. διὰ τοῦ-
 το ἡ κρίσις μου ὡς κύριος, καὶ ὁ πόνος μου ἐναντίον τοῦ
 Θεοῦ μου. καὶ νῦν οὕτω λέγει κύριος ὁ πλάσας με ἐκ κοι-
 λίας δοῦλον ἑαυτοῦ τοῦ ἀναγαγεῖν τὸν Ἰακώβ ὡς αὐτὸν,
 καὶ Ἰσραὴλ. ἀναστήσομαι, καὶ δοξασθήσομαι ἐναντίον κυ-
 ρίου, καὶ ὁ Θεός μου ἔσα μοι ἰσχύς. καὶ εἶπέ μοι. μέγα
 σοὶ ὅτι τοῦ κληθῆναι σε πατέρα μου, τοῦ εἶσαι τὰς φυλὰς
 Ἰακώβ, καὶ τὴν διασπορὰν τοῦ Ἰσραὴλ ἐπιστρέψαι. ἰδὲ δέ-
 δωκά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φάσ ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς
 σωτηρίαν, ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. οὕτως λέγει κύριος, ὁ ρυ-
 σάμενός σε ὁ Θεός Ἰσραὴλ. ἀγιάσατε τὸν φαυλίζοντα τὴν
 ψυχὴν αὐτοῦ, τὸν βδελυσσόμενον ὑπὸ τῶν ἐθνῶν, τὸν δού-
 λον τῶν ἀρχόντων. βασιλεῖς ὄψοντα αὐτὸν, καὶ ἀναστήσον-
 ται ἄρχοντες, καὶ ἀσπείρεσιν αὐτῶ ἐνεκὸν κυρίου, ὅτι
 πῶς ὅτι ὁ ἅγιος Ἰσραὴλ, καὶ ἐξελέξαμένη σε. οὕτως λέγει
 κύριος. κατὰ δεξιὰ ἐπήκουσά σε, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας
 ἐβοήθησά σοι, καὶ ἐπλασά σε, καὶ ἔδωκά σε εἰς διαθήκην ἐθ-
 νῶν, τοῦ καταστῆσαι τὴν γῆν, καὶ κληρονομήσαι κληρονο-
 μίας ἐρήμους. λέγοντά τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθετε καὶ τοῖς
 ἐν τῷ σκότει ἀνακαλυφθῆναι. ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς βοσκη-
 θῶσι.

θήσονται, καὶ ἐν πάσαις ταῖς τρίβοις ἢ νομῇ αὐτῶν. ἢ πει-
 νάσων, οὐδὲ διψήσουσιν, οὐδὲ πατάξει αὐτοὺς ὁ καύ-
 σων, οὐδὲ ὁ ἥλιος. ἀλλ' ὁ ἐλεῶν αὐτοὺς ὠχραλέσει, καὶ
 διὰ πηγῶν ὑδάτων ἄξει αὐτούς. καὶ θήσω πᾶν ὄρος εἰς ὄ-
 δὸν, καὶ πᾶσαν τρίβον εἰς βόσκημα αὐτοῖς. ἰδοὺ οὗτοι πόρ-
 ρωθεν ἤξουσιν. οὗτοι δὲ ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἀπὸ θαλάσσης, ἄλλοι
 δὲ ἐκ γῆς Περσῶν. εὐφρανθήτε οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιᾶσθω
 ἡ γῆ. ρηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφρασύνην, ὅτι ἠλέησεν Θεὸς τὸν
 λαὸν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ταπεινοὺς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ παρεκά-
 λεσεν.

Vidite me infulæ, & attendite gentes. Post multum tempus sta-
 bit, dicit Dominus. De ventre matris meæ vocavit nomen
 meum; & posuit os meum, quasi gladium acutum, & sub prote-
 ctione manus abscondit me. Posuit me tanquam sagittam electam,
 & in pharetra sua abscondit me, & dixit mihi, seruus meus es tu, Is-
 raël, & in te glorificabor. Et ego dixi, sine caussa laboravi in vanum,
 & in nihilum dedi fortitudinem meam. Propterea iudicium meum
 apud Dominum, & labor meus coram Deo meo. Et nunc ita dicit
 Dominus, qui formauit me ex vtero seruum sibi, vt congregarem Ia-
 cob ad eum, & Israël. Ad eum congregabor, & glorificabor coram
 Domino, & Deus meus erit fortitudo mea. Et dixit mihi, Magnum
 est tibi, vt voceris puer meus, & susceites tribus Iacob, & disperse-
 nem Israël conuertas. Ecce dedi te in testamentum generis, in lucem
 gentium, vt sis in salutem vsque ad extremum terræ. Sic dicit Domi-
 nus, qui eruit te Deus Israël. Sanctificate eum, qui despicit animam
 suam, qui est abominationi gentibus, qui seruus est principum. Re-
 ges videbunt eum, & consurgent principes, & adorabunt eum, pro-
 pter Dominum, quoniam fidelis est sanctus Israël, & elegi te. Sic dicit
 Dominus, Tempore oportuno audiui te, & in die salutis clamaui ad
 te, & formaui te, & dedi te in testamentum gentium, vt constitueres
 terram, & possideres hæreditates desertas, dicerésque his, qui in vin-
 culis sunt, Exite. Et qui in tenebris, Reuelamini. In viis omnibus
 pascuntur, & in omnibus semitis pascua eorum. Non esurient, ne-
 que sitient, neque percutiet eos æstus, neque sol. Sed qui miseretur
 eorum consolabitur eos, & per fontes aquarum ducet eos. Et ponam
 omnem montem in viam, & omnem semitam in pascua ipsius. Ecce
 illi de longe venient. Hi ab Aquilone, & à mari, alij autem à terra
 Persarum. Latamini cæli, & exultet terra, & erumpant montes in
 lætitiā, quia miseratus est Deus populi sui, & humiles populi sui
 consolatus est.

Ο. Σ. ΑΙΤΗΣΟΤ.
 ΣΙΝ. Α. ΟΜΡΕΤΕ Δ.
 ΑΙΤΑ ΟΤΣΙΝ.
 Α. ΑΓΑΑΑΙΑ ΓΗ.
 Ο. Σ. ΕΥΦΡΑΙΝΟΤ.
 ΓΗ.

CA. XLIX.

Τα κατάλληλα τοῖς Ἰουδαίοις εἰπὼν, ἐ-
 πὶ τὴν τῆς ἐθνῶν ἀδίας μετῆρξεται
 ΚΛΗΣΙΝ, καὶ τῆ σωτήριος τὴν ὀπιφά-
 νειαν. διὸ τοῖς ἐκκλησίαις ἀνακαλεῖται. ΝΗ-
 ΣΟΥΣ εἰπὼν, ὡς ἀλμυροῖς τῆ βίου καὶ
 τῆς πνευματικῆς ἀεικλυζομένης τοῖς κῆ-
 μασι. πᾶν δὲ αἰ ΝΗΣΟΙ δηλῶν ὀπιφεί-
 ρει, καὶ ΠΡΟΣΕΧΕΤΕ ΕΘΝΗ, μή πο-
 τε νομισθῆτε ὡς Ἰουδαίους ὁ λόγος. καὶ ὁ
 μέγας δὲ λέγει Δαβὶδ. Ὁ κύριος ἐβασί-
 λευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ. εὐφρανεῖσθωσαν
 ἡ ἡσοὶ πολλά. τί δὲ λέγει τοῖς ΕΘΝΕΣΙ;
 μὴ κατὰ τὸν τῆς προφητείας κῆρὸν τῆς
 φραγματικῆς προσδοκῆσαι τὴν ἐβασίαν,
 ΜΕΤΑ ΧΡΟΝΟΝ ΔΕ ΠΑΕΙΣΤΟΝ;
 ΣΤΗΣΕΤΑΙ δὲ λέγει, ἢ τὸ ἐπαγγέλλειν,
 ἢ τὸ προφητεὺς ἰδῶν. τὸ δὲ ΔΙΑ ΧΡΟ-
 ΝΟΥ ΜΑΚΡΟΥ, ΜΑΚΡΟΘΕΝ ἔξέ-
 δωκεν οἱ λοιποὶ τοῖς κατὰ αὐτῆς ἀποδόν-
 τες τὴν λέξιν. οὐτὼ γ' οὖν Σύμμαχος,
 ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΣΘΕ ΕΘΝΗ ΜΑΚΡΟ-
 ΘΕΝ, ἐρμηνεύσει. σκόπει δὲ ὡς τὰ νῦν ὁ
 κύριος λέγει, καὶ ἀπὸ ἐτέρου κυρίου Δαβ.
 τῆς ἔξης Δαβ. λέγεται, γέννησάν τε ἱερέων
 ἐαυτῶ, καὶ δουλείαν, καὶ τὰ τοιαῦτα λέ-
 γων. ΚΥΡΙΟΣ ΕΚ ΓΑΣΤΡΟΣ ΕΚΑ-
 ΛΕΣΕ ΜΕ, ΕΚ ΚΟΙΤΙΑΣ ΜΗΤΡΟΣ
 ΜΟΥ ΑΝΕΜΝΗΣΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ
 ΜΟΥ. τὰ μὲν γὰρ κατὰ τῆς ἐνανθρωπή-
 σιας ὀνόματα προσφορὰ τῆ θεία φύσεως,
 Θεός, καὶ ζωὴ, καὶ φῶς, σοφία, καὶ δυνά-
 μεις, καὶ τὰ τοιαῦτα. τὸ δὲ Χειρὸς, καὶ Ἰη-
 σὸς, καὶ μετ' ἡμῶν ὁ Θεός, μετὰ τὴν οἰ-
 κονομίαν ἀρμύδια. ἔλεγει γὰρ ὁ Γαβριήλ
 τῆ παρθένω, Καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσῃς τὸ
 ὄνομα αὐτῆ ΙΗΣΟΥΝ. καὶ τὸ σημασίαν δη-
 λῶν ἐπίφηρα γεν, Αὐτός γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐ-
 τῆ ἀπὸ τῆς ἀμαρτιῶν αὐτῆς. τὸ δὲ μετ'
 ἡμῶν ὁ Θεός, ἀπὸ τῆς φύσεως, καὶ τὸ οἰκο-
 νομίας ἐρρήθη, ὡς ἀπὸ τῆ ἐνεργείας τὸ ΙΗ-
 ΣΟΥΣ, διὸ καὶ τοῖς ποιμέσιν ἐλέγχθη, ὅτι
 ἐπέχθη σημεροὶ σωτήρ, ὁ ἔστι Χειρὸς κύριος
 ἐν πόλει Δαβὶδ. Χειρὸς δὲ, ὡς χειρισμένος,
 ὁ δὲ κατὰ τὴν οἰκονομίαν ἐχ' ἡρμοσθῆναι. τεθῆ-
 ναι δὲ φησι τὸ ΣΤΟΜΑ ΑΥΤΟΥ ΩΣ ΜΑ-
 ΧΑΙΡΑΝ ΟΘΕΙΑΝ. καὶ ἀλλαχῆ γὰρ φησι

Postquam quæ Iudæis congruerent,
 attulit, ad gentium nunc VOCATI O-
 NEM, ipsumque Saluatoris aduentum
 iterum se confert: ideoque Ecclesias ipsas
 IN SVLARVM nomine significatas, tan-
 quam falsis & amaris huius vitæ, tenta-
 tionumque fluctibus vndique obruatur,
 excitare conatur. Neque verò quorum
 IN SVLA S: intelligat, ignorare patitur,
 cum ATTENDERE GENTES im-
 petat; ne de Iudæis sermonem esse quis
 arbitretur. Quin & apud magnum
 Dauidem ista legimus, Dominus regna-
 uit, exultet terra, latentur infulæ multæ.
 Quid est autem, quod GENTES iubet
 non ipso prophetiæ tempore rerum euē-
 tum, sed POST LONGVM TEMPVS
 expectare? STABIT verò, inquit; aut
 quod annuntiatum est; aut quod pro-
 phetatum. Pro quo deinde POST
 LONGVM TEMPVS habemus, DE
 LONGE cæteri, vt ad præcedentia vo-
 cem referrent, reddiderunt: Symma-
 chus autem, ET ATTENDITE
 GENTES DE LONGE. Intuere ve-
 rò vti de præsentibus loquatur Domi-
 nus; deque alio Domino, per ea quæ se-
 quuntur, suam ipse natiuitatem & serui-
 tutem, cæteraque eiusmodi explicans,
 disputet; cum ait, DOMINVS DE
 VENTRE VOCAVIT ME. DE
 VTERO MATRIS MEÆ RECOR-
 DATVS EST NOMINIS MEI.
 Habuit enim ante incarnationis tempus
 nomina diuinæ naturæ congrua, Deus,
 vita, lumen, sapientia, virtus, & similia:
 sed Christus, & Iesus, & nobiscum Deus,
 ad ea, quæ œconomiam secuta sunt, tem-
 pora referuntur: Vnde sunt & illa Ga-
 brielis ad virginem; Et paties filium, &
 vocabis nomen eius IESVM. cuius vt
 interpretationem doceret, ipse enim po-
 pulum suum à peccatis eorum liberabit,
 adiunxit. At nobiscum Deus, ex natu-
 ræ & œconomix ratione inditum est; vt
 IESVS à facultate & viribus. Vnde &
 Saluatorem, id est Christum, in Dauidis
 ciuitate natum esse, pastoribus nūtiatum
 est. Nec verò aliud Christus, quàm vn-
 ctum significat, quod certè ante œcono-
 miam conuenire non potuit. Pergit au-
 tem, & OS SVVM TAN QVAM
 GLADIVM ACVTVM POSITVM
 esse significat. Ait enim etiam alicubi;

Isai. 96.

Luc. 1.

Matth. 1.

Luc. 2.

Et spiritu labiorum interficiet impium. Ergo TANQVAM GLADIUM ACVTVM ESSE inquit, qui dignos, ab ijs, qui tales non sunt, diuidat ac separet. Ait enim in Euangelijs; Ne puteris quod uenerim ut pacem in terram mitterem. Non ueni, ut pacem mitterem; sed ut gladium: & quæ deinceps. Quin & ipsa Euangelij promulgatio, GLADIVS aduersus Diaboli tyrannidem extitit. Dedit uero nobis & ipsum spiritus GLADIVM, id est Dei uerbum, cuius ope dæmonum fraudes propellimus. Et alibi etiam apud prophetam reperias; In die illa inducet Deus sacrum gladium, magnum, in draconem sinuosum, eumque interficiet. Conueniet uero & sanctis ipsis oratio: indeque est, quod spiritu ORIS sui Ananiam & Sapphiram Petrum interfecisse legimus: quod Ezeciam item Rasphae exercitū precibus fudisse, quod Paulum denique uerbo oris sui Elymam occassisse. Postea adijcit; SVB PROTECTIONE MANVS SVÆ ABSCONDIT ME, ut multis ignotam assumendæ carnis œconomiam subindicaret. Est uero à patre etiam SAGITTA ELECTA POSITVS; ut eos feriat, qui spiculis ipsius digni sunt; quo more se dilectione percussam anima cecinit. idē nimirum in carne, quam ut dignis tantum cernerentur, assumpsit, tanquam in PHARETRA, reconditus. Nonnulli uerbis istis, SVB PROTECTIONE MANVS SVÆ POSUIT ME, filium ipsum, etiam quatenus homo factus est, à patre non separatam esse, naturamque incomprehensibilem, & insuperabilem habere, (quod ei etiam per œconomiam, Dauidis testimonio seruabatur, cum ait; Non proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei, cæteraque quæ sequuntur) significari uoluerunt. Plurimæ autem cum Dei secundum tempora SAGITTÆ fuerint, una ante omnes ELECTA, & eximia, Christus ipse in Patris prænotione, tanquam IN PHARETRA reconditus, malas in terra potestates feriens, uulnere sustulit. ET DIXIT MIHI, adijcit, SERVVS MEVS EST V ISRAEL. Corpore quidem, quod à SERVIS duxerat, SERVVS dicatur Christus; genere autem, quod ab ISRAELE,

Esai. II.

Matth. 10.

epb. 6.

Act. 5.

Esai. 37. Act. 13.

Cant. 2.

psal. 38.

Καὶ ἐν πνεύματι Δι' χειρῶν ἀνελεῖ ἀσεβῆ. ΩΣ ΜΑΧΑΙΡΑΝ ΟΥΝ ΦΗΣΙ ΘΕΙΙΑΝ Ἰμνησὴν τε καὶ ἀφορέσασαι τὸς ἀξίους. Θεοῦ δὲ τὸ μὴ τοῖς πον. φησὶ γὰρ ἐν εὐαγγελίοις. Μὴ νομισθε ὅτι ἦλθον εἰσελθεῖν βαλεῖν ὅτι τὸ γλυ. οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰσελθεῖν, ἀλλὰ μάχεσθαι, καὶ τὰ ὅτι τούτοις, καὶ τὸ εὐαγγελικὸν δὲ κήρυγμα, ΜΑΧΑΙΡΑ ΧΙ' τὸ Δι' εὐαγγέλιον τρεῖς ἰδέοντο. δέδωκε δὲ ἡμῖν καὶ τὸ πνεύματος ΜΑΧΑΙΡΑΝ, ὅ ὅτι ῥῆμα Θεοῦ, δι' εὐαγγέλιον ἀνταρστήματα δάμοσι. καὶ ἀλλὰ γὰρ δὲ φησὶν ὁ πνεύματος. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ σκέπη ἐπέσει ὁ Θεὸς τὸ μάχεσθαι τὸ ἀγαθὸν τὸ μακάριον ὅτι τὸν δράκονα ὄφιν σκολιὸν, καὶ ἀμαρτῆ τὸ δράκονα. ἀρμίστι δὲ καὶ τοῖς ἀγίοις ὁ λόγος τῶ γ' οὐδὲ λόγος ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΤΟΣ αὐτῶ πέτρος ἀνέειπεν Ἀνανίαν τε καὶ Σαπφίραν. καὶ εὐχὴ δὲ Ἐζεκιῶ τὸν Ραφαήλ ἐπέσειατο. τυφλὸν δὲ λόγῳ καὶ Παύλος τὸν Ἐλύμαν ἐποίησεν. ὅτι τούτοις φησὶν, ΥΠΟ ΤΗΝ ΣΚΕΠΗΝ ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΣ ΑΥΤΟΥ ΕΚΡΥΨΕ ΜΕ, τὴν πολλὰς λαμβάνει τῆς ἐν καρδίᾳ πατρὸς οἰκονομίαν ὑπαρξάντων. ΤΕΘΕΙΤΑΙ ΔΕ καὶ ΒΕΛΟΣ, ὡς τὸ πατὸς ΕΚΛΕΚΤΟΝ, ἵνα πρῶτον τὸς ἀξίους τῶ ἐαυτῶ κέρας (ΧΙ' τὸ λέγειται ψυχῶν, τριῶν ἀγαθῶν ἐργῶ) ὁ καὶ αὐτὸ, ὡς ἐν ΦΑΡΕΤΡΑ, λαμβάνει τῇ καρδίᾳ, ἡ ἀνέειπεν, τοῖς ἀξίοις μόνοις ὁράμενοι. τινὲς δὲ τὸ ΥΠΟ ΤΗΝ ΣΚΕΠΗΝ ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΣ ΑΥΤΟΥ ΕΚΡΥΨΕ ΜΕ, διὰ τὸν ἕφασαν ἀχρεῖς εἶναι τὸ πατὸς τὸ ἴδιον, καὶ τὸ γέροντα ἀνθρώπου, ἀλλὰ φησὶν τε καὶ ἀχρεῖς γίνονται ἔχον τὸ φῶς, ὅτι αὐτὸ καὶ ΧΙ' τὸ οἰκονομίαν ἐστὶν ἐστὶν, λέγοντος τὸ Δαβὶδ. Οὐκ ἀφελήσῃς ἐξ ἐμοῦ ἐν αὐτῶ καὶ ἴσως ἀνομίαις ἐπεσθῆσθαι τὸ κακῶσαι αὐτὸν, καὶ τὰ ἐφ' ἐξῆς. πλεῖστα δὲ τὰ εὐαγγέλιον ΧΙ' χερσὶς ἐγένετο βέλῃ. ΕΚΛΕΚΤΟΝ δὲ ΒΕΛΟΣ καὶ ὡς πάντες Χερσὶς, ἐν πνεύματι τὸ πατὸς, ὡς ἐν ΦΑΡΕΤΡΑ κρυπτόμενος, ὅτι γὰρ τὸς ποταμὸς δυνάμεις καταβάσας ἤφανισεν. ΕΙΠΕΝ ΔΕ ΜΟΙ ΦΗΣΙ, ΔΟΥΛΟΣ ΜΟΥ ΕΙ ΣΥ ΙΣΡΑΗΛ ΧΙ' τὸ σῶμα, τὸ ἐκ ΔΟΥΛΩΝ, ΔΟΥΛΟΣ, καὶ ΧΙ' τὸ γένος, τὸ ἐξ ΙΣΡΑΗΛ, ΙΣΡΑΗΛ

185

ΙΣΡΑΗΛ ὁ Χερσὶς, ὡς δὲ Θεὸς δυνάμεις δι' ἀνθρώπων ΔΟΞΑΖΕΙ τὸν εὐαγγέλιον, ἐν ΜΟΡΦῃ ΔΟΥΛΟΥ ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ, καὶ τοῖς ΧΙ' φῶσιν ὑπάρχοντες, ὡς καὶ φησὶ πάντες ὅτι ἐπὶ γένος καὶ πατρὸς γλώσσα ἐξομολογήσεται ὅτι κύριος ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ἐστὶν ὁ Θεὸς πατὸς. τινὲς δὲ πρὸς τὸν λαόν, ΙΣΡΑΗΛ εἰρησάτω νομίζοντες φησὶ. δέκοντες ὅτι δι' ἀγαθῶν καὶ μόνον κηρύσσεται ἀποστόλιος καὶ ἀγαθῶν τῶ ΙΣΡΑΗΛ, καὶ ἐν αὐτῶ ΔΟΞΑΖΕΘΗΝΑΙ, Δι' τὸ κατ' Αἰγυπτίον τεράτων, καὶ τὸ ἀφῆκτος γεροντότων. οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ τὸ ΚΕΝΩΣ ΕΚΟΠΙΑΣΑ, ἐν τῷ πνεύματι λελέσθαι φασὶν, ὡς πολλὰ μὲν ἐν τῷ κηρύττειν παθόντες, μὴ ἀφελήσονται δὲ τῶ ἀκουσάτων μὴδένα. ἀλλ' ὁ Θεὸς μοι φησὶ τὴν κατ' ἄξιαν τῶ πῶν δὲ ποδῶσιν ἀμολίω, λέγεται δὲ τὸτο φασὶ, καὶ πρὸς ἐκείνου λαμβανόντος ἀδύσιν, ὡς μάλιστα τὸ χερσὶν ἐν ταῖς τῶ βίβι φαντασίας ἀνάλασεν. εὐκείον δ' ἂν ὅτι τὸ σωτήριος λαμβανόντο, ὡς ἀκέραιος τὸ ἐρημῶσιν ἀπεκρίνατο, καὶ πρὸς ὁ πατὸς ἐν ἐμοὶ ΔΟΞΑΖΕΘΗΝΑΙ, ὅ πότε πολλὰ χερσὶν τῶ ἀνθρώπων σπηλαίω, ὡς δὲ ἦν ἡσασα πλεον, ἐν ἀπομνήστων τῇ ἀπίστῃ πολλῶν τε ἄλλων, καὶ τὸ ἐν αὐτομῶσιν, πρὸς ὁ ἐλεγον. Οὐκ ἀπεσθῆσθαι εἰ μὴ εἰς τὰ δὲ ποδῶσιν τῶ πρὸς αὐτῶ ἴσως ἴσως, εἴγε πρὸς τὸ ἀπῆσθαι, καὶ ἐσθῆσθαι, ὡς εἰρησῆσθαι καὶ τῶ πρὸς τῶ ψαλμῶσιν, τίς ἀφελεία ἐν τῶ ἀμαρτίω, ἐν τῶ κατὰ τὴν με εἰς Δι' εὐαγγέλιον ἀλλ' ὡς ἐνοῖ μὲ τῶ τῶ Η ΔΕ ΚΡΙΣΙΣ ΜΟΥ ΠΑΡΑ ΤΩ ΚΥΡΙΩ. ἐγὼ γὰρ τὰ παρ' ἐμοῦ τῶ πρὸς αὐτῶ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΜΟΥ, τὸ πατὸς ἐτελείωσα βέλῃμα. διὰ τὸ δὲ καὶ Η ΚΡΙΣΙΣ ἐξενήκεται παρ' αὐτῶ. ἐξελήσθαι γὰρ τῶ πρὸς αὐτῶ οἰκειότητος. ὡς δὲ ἐπὶ γέροντα κήρος Θεοῦ. ΤΗΝ ΚΡΙΣΙΝ δὲ τὸ πῶν καὶ Δι' τῶ πρὸς αὐτῶ ὡς οὐκ ἐλεῖται ἐδ εἰς πρὸς τῶ γαργῶν λέγων τῶ τὸν κληρονομῶν ἀπεκτοτότων, ὡς καὶ δὲ ποδῶσιν, ἐτέροις τὸν ἀμπελόνα γαργῶν ἐξέδωκεν, οἱ τινὲς δὲ ποδῶσιν αὐτῶ τοῖς καρποῖς ἐν τοῖς χερσὶς αὐτῶ. οὗτοι δὲ ἦσαν τὸ εὐαγγέλιον οἱ κήρτες, ἐφ' ὅν αὐτῶ

ISRAEL. Sed tanquam Dei virtus, rebus ipsis, quas operatur, eum, cuius virtus est, GLORIA AFFICIT, IN FORMA SERVI FACTVS, quantumlibet natura filius; cui inflectetur omne genu terrestrium, & inferiorum; quem omnis etiam lingua Dominum IESVM CHRISTVM in gloriam Dei patris esse confitebitur. Nonnulli ad populum vocem ISRAEL referri arbitrati, Domino, propter bonitatem solam, ISRAEL appellari, & in eo propter miracula, quæ in Ægypto & deinceps patrata sunt, GLORIAS placuisse arbitrantur. Putant ijdem verba ista, FRVSTRA LABORAVI, ex propheta persona dici, tanquam se concionando non parum defudasse, sed nihil inde probiores euasisse auditores, cōqueratur: eumque sibi, ut dignam laborum mercedem reponat Dominus, postulare. Sumatur & illud, iunnt, de homine quolibet, qui se in diuersis huius vitæ voluptatum generibus frustra tempus insumpsisse recordetur. Sed proprie magis ad Saluatorem referatur, qui auditis superioribus ista reponat; Enimvero Pater, qui tu in me GLORIFICABERIS; cum multis pro salute hominum laboribus exantlatis, nihil profecerim, multis adhuc ab aliis in incredulitate permanentibus, & Iudæis ipsis? At de istis intelliges, se non nisi ad oues domus Israël, quæ perierant, missum dixit; quæ tamen & ipsæ præterquam quod fidem abnegarunt, cum etiam cruci affixerunt, de quo sic apud Dauidem legimus; Quæ uilitas in sanguine meo, quod descendo in corruptionem? Sed ista quidem illi. Sequitur uero, IVDICIUM MEVM APVD DOMINVM. Ego enim, inquit, quæ à me ipso erant, CORAM DEO MEO executus, paternæ uoluntatis finem adeptus sum: ob idque & IVDICIUM ab eo latum est. Sunt enim ab ea, quam cum Domino habebant, coniunctione diuulsi; Gentes autem in Dei fortem afficitæ. IVDICIUM porro istud uel ipse in parabola Dominus de agricolis, qui hæredem interemerant, locutus iudicauit cum sublati istis, aliis, qui sibi stato & idoneo tempore fructus redderent, vineam suam elocauit. Ij uero extiterunt Euangeliorum præcones ipsi, in quos nu-

philip. 2.

Matth. 15.

psal. 29.

Matth. 21.

LUC. 15.

LUC. 2.

saluatus inuitat: Cælo quidem, degentes in eo virtutes vno resipiscente peccatore latari solitas indicans; TERRA autem, eundem ibi expectantes, Deique aduentu non indignos. Sic & Symeon ille LÆTITIA GESTIENS, Nunc dimittis Domine, aiebat, seruum tuum in pace; & quæ deinceps. At propheta, aiunt, prægustata futuræ omnium salutis voluptate, cuncta secum, siue mente, siue sensu percipiuntur, AD LÆTITIAM ADHORTATVR. Si enim damna nostra lugere res creatas constat; est & salute nostra LÆTARI consentaneum. Intelligit autem MONTIVM verbo vel eucetas sursum virtutes rationis participes; vel ipsos Euangeliorum præcones; qui cum Christum annunciarunt, terramque spiritali lætitia compleuerunt. Quod autem, ERVMPANT MONTES LÆTITIAM dixit; EXHILARENTVR MONTES IN OMNIBVS Symmachus; Aquilas autem, RESONATE MONTES LAVDEM transfulerunt. Dicis & MONTES peculiariter magis animas eas, quæ rerum præclatè gestarum, virtutisque gloria, dum in terris versantur, in altum eriguntur. HVMILES autem, eos ipsos, qui superius designati vel misericordiam consecuti sunt; quos de quatuor mundi cardinibus Spiritus sancti participes effectos Diabolica seruitute Christus liberavit: vel eos etiam, qui peccatis depressi terræ incubuerunt: vel eos denique, qui Christi iugum, eidem aduerfantibus alijs cornuque exaltantibus, & iniustitiam aduersus eum loquentibus, subierunt.

σωσμένοις χαλεπὴ δὲ οὐρανὸν μὲν, τὰς ἐκείναις δυνάμεις, αἱ καὶ ἐφ' ἐπὶ χεῖρας ἀμαρτανολοῦ μετανοοῦσι, ἀλλ' ἢ ΓΗΣ δὲ, τὸς ὅσοι τῶν ἐν αὐτῇ καὶ παροσσεδύοντες, καὶ τῆς θεοφαείας ἠξιοῦνται. οὕτω καὶ Συμεὼν ΕΥΦΡΑΙΝΟΜΕΝΟΣ ἔλεγεν· Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλό σου δέσποτα, καὶ τὰ ἐξ ἡσ, παροσσεπαθεὶς δὲ φασίν, ὁ παροσσεφῆτης τῇ μελλόσῃ πάντων σωτηρία, ΣΥΝΕΥΦΡΑΙΝΕΣΘΑΙ αὐτῶ νοητὰ καὶ ἀόρατα πάντα παροσσεπέεται. ἐγὼ γὰρ σῆμα ἢ κτήσις ἔστι τοῖς ἡμετέροις λέγεται χαλεπὸς, ἀκόλουθον ἔστι σωζομένοις ΕΥΦΡΑΙΝΕΣΘΑΙ, ΟΡΗ δὲ λέγει λογικὰς δυνάμεις ἠρωδίας ὑψοῦ, ἢ τῆς εὐαγγελίαν τὸς κήρυκας. Χερσὶν γὰρ ἀγγέλλοντες νοητῆς εὐφροσύνης ἐπλήρου καὶ γλῶ. ἀπὶ δὲ ΤΟΥ ΡΗΘΑΤΩΣ ΑΝ ΤΑ ΟΡΗ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΝ ὁ Σύμμαχος· ἸΑΛΡΕΥΘΗΣΕΤΑΙ ΟΡΗ ΕΠΙ ΠΑΣΙΝ. ὁ δὲ Ακύλας· ΚΕΛΑΔΗΣΑΤΕ ΟΡΗ ΑΙΝΕΣΙΝ ἔλεξαν. ἔπειτα δ' αὖ τὰ ΟΡΗ δηλοῦν οἰκειότερον ψυχὰς ἔστι γῆς μὲ ἐπὶ βίβσας, σφόδρα δὲ παρὸς ὑψος ἠρωδίας ἀλλ' ἢ τῆς ἀρετῆς κατωρθώσας. ΤΑ ΠΕΙΝΟΥΣ δὲ ἠληθῆναι φησὶ τὸς παροσσεδηλωμένους ἐν τῆς πασάρων κλημάτων, οἷς ἐν τῆς ἀβελουκῆς ὁ Χερσὸς τυροσενίδος ἐρρίσατο γέλου πνεύματος μετόχους ἀπεργασάμενος, παπεινὸς δὲ, ἢ ὡς τεταπεινωμένους ἀμαρτήματα παρῶτερον, καὶ νέουσαντας εἰς γλῶ τῶ φρονήματι. ἢ ὡς ὑποκύψαντας τῶ Χερσῶ τῶν ἀνέμων, τῆς ἀρθισαμένων αὐτῶ ὑψοῦτων κέρας καὶ λαλούτων ἀδικίαν κατ' αὐτῶ.

ΠΙΠΙ Εἶπε δὲ Σιών, ἐγκατέλιπέ με κύριος, καὶ ὁ κύριος ἀπελάθητό μου. μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ σπυδίου αὐτῆς, ἢ τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἐκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἐπιλάθοιτο γυνή, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαί σου, εἶπε κύριος. ἰδοὺ ἐπὶ τῶν χειρῶν μου ἐζωγράφησά σου τὰ τέκνη, καὶ ἐνώπιόν μου εἶ διαπαντός. καὶ ταχύ οἰκοδομηθήσῃ, ὑφ' ὧν καθηρέθης. καὶ οἱ ἐρημώσαντές σε, ἐξελεύσονται ἐκ σῆ. ἄρον κύκλω τὸς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε πάντας. ἰδὲ ἀνηθήσαν, καὶ ἦλθον παρὸς σέ. ἰδὲ ἐγὼ, λέγει κύριος, ὅτι πάντας

πάντας αὐτῶς, ὡς κόσμον ἐνδύσει, καὶ παροσσεθήσει αὐτῶς, ὡς κόσμον νύμφη, ὅτι τὰ ἔρημά σου, καὶ τὰ διεφθαρμένα, καὶ τὰ καταπεπωκότα ἔνν σενοχαρήσει ἀπὸ τῶν κατοικούντων, καὶ μακρινθήσονται ἀπὸ σου οἱ καταπίνοντές σε. ἐρῶσι γὰρ εἰς τὰ ὠτά σου οἱ υἱοὶ σου, οὐκ ἀπαλέσας. σενοῦ μοι ὁ τόπος. ποιήσόν μοι τόπον ἵνα κατοικήσω. καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τίς ἐγέννησέ μοι τούτους; ἐγὼ δὲ ἀτεκνος, καὶ χῆρα. * τούτους δὲ τίς ἐξέθρεψέ μοι. ἐγὼ δὲ κατελειφθην μόνη, οὗτοι δὲ μοι ποδο ἦσαν; οὕτως λέγει κύριος ὁ κύριος· ἰδὲ ἄνω εἰς τὰ ἔθνη τὴν χεῖρά μου, καὶ εἰς τὰς νῆσους ἀρα σύσημόν μου, καὶ ἀξουσι τὸς ὑἱοὺ σου ἐν κόλπῳ, τὰς δὲ θυγατέρας σου ἐπ' ὤμων ἀροδοσι, καὶ ἔσονται βασιλεῖς τιθενοῖσῃ, αἱ δὲ ἀρχουσαὶ αὐτῶν τροφοῖ σου. ἐπὶ παρῶσωπον τῆς γῆς παροσσεκηνοσοῖ σοι, καὶ τὸν χῶν τῶν ποδῶν σου λείξουσι, καὶ γνώσι, ὅτι ἐγὼ ὁ κύριος ὁ Θεός, καὶ οὐκ αἰσχηθηθήσονται οἱ ὑπομύνοντές με. μὴ λήψεται τίς παρὸς γίγαντος σκύλα; καὶ ἐὰν αἰχμαλωτεύσῃ τίς ἀδίκως, σωθήσεται. * οὕτω λέγει κύριος, ὅτι ἐάν τις αἰχμαλωτίσῃ γίγαντα, λήψεται σκύλα. λαμβάνων δὲ παρὸς ἰσχύοντος σωθήσεται. ἐγὼ δὲ τὴν κρίσιν σου κρινῶ. καὶ ἐγὼ τὸς ὑἱοὺ μου ρύσομα, καὶ φάγονται οἱ θλίψαντές σε τὰς σάρκας αὐτῶν, καὶ πίνονται, ὡς οἶνον νέον, τὸ αἷμα αὐτῶν, καὶ μεθυθηθήσονται. καὶ αἰσθανθήσεται πᾶσα σὰρξ, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ρυσάμενός σε, καὶ ἀντιλαμβανόμενος ἰσχύος Ἰακώβ.

* Ο. ΛΑΡΟΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΥΚΕΛΕΙΣΜΕΝΟΣ.

* Σ. ΚΑΙ ΟΥΚ ΑΙΣΧΗΝΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΑΟΚΛΗΤΕΣ ΜΕ Α. Ο. ΟΜΕΣ ΤΕ Ο. Σ. ΜΗ ΑΝΦΘΗΣΕΤΑΙ ΠΑΡΑΔΥΝΑΤΟΤ ΑΗΤΙΣ Η ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ ΑΙΚΑΙΟΥ ΑΙΑΣΘΗΣΕΤΑΙ. Α. Ο. ΚΑΙ Ο ΑΙΧΜΑΛΩΤΙΣΜΟΣ ΑΙΚΑΙΟΝ ΚΕΡΡΕΣΘΗΣΕΤΑΙ. * ΟΙ Γ. ΟΤΙ.

Dixit autem Sion; Dereliquit me Dominus, & Dominus oblitus est mei. Nunquid obliuiscetur mulier filij sui, vt non misereatur partus vteri sui? Sin autem & horum oblita fuerit mulier, ego tamen tui non obliuiscar, dixit Dominus. Ecce super manus meas depinxi muros tuos, & coram me es semper, citoque ædificaberis, à quibus destructa es, & qui te desolauerunt, venient ex te. Laua in circuitu oculos tuos, & vide omnes. Ecce congregati sunt, & venerunt ad te. Viuo ego, dicit Dominus, quoniam omnibus illis, tanquam ornamento, vestieris, & circundabis tibi eos, tanquam monile sponsæ, quoniam deserta, & dissipata, & quæ ceciderunt, nunc angustiora fient præ habitatoribus, & longe arcebuntur à te, qui absorbent te. Dicent enim in auribus tuis filij tui, quos perdidisti, Angustus mihi locus est: fac mihi locum vt habitem. Et dices in corde tuo, Quis genuit mihi istos? At ego absque liberis, & vidua. Istos autem quis enutrit mihi? Ego derelicta sum sola, isti autem vbi erant? Sic dicit Dominus Deus, Ecce Bbbb

quam sumpto aliunde principio, de ijs, qui Ecclesiam vexarunt, extrema subituros esse supplicia indicat oratio; ut omnibus, non mortali virtute aliqua, sed a DEO IACOB, Ecclesiam defensam fuisse innotescat. Opportune autem IACOBI nomen ad eum, qui in forma hominis patriarchæ visus est, filium Dei scilicet, animi cogitationem remittit. Potest tamen etiam quemlibet, qui Diabolum supplantarit peccatique laqueos dissoluerit, significare. Quod autem dixit, ECCE ELEVO SVPER GENTES MANVM MEAM, & quæ deinceps; historicè rursus de his, qui captiui erant, nonnulli acceperunt; ac si anuente se COLLECTVM IRI vndique hostiùmque satellitio tutos & munitos fore demonstraret. Quod ad promissionis vsque tempus non ideo dilatatum est, quod vanum & fallax existeret: sed quod ipsi factorum turpitudine diuinis promissionibus idoneum tempus concedi non permitterent. Deinde aduersus prauas eorum animi cogitationes pugnans, eosdem propter priuata scelera, non propter virium suarum imbecillitatem CAPTIVOS ESSE demonstrat. Quemadmodum enim eorum nullus, qui GIGANTES putantur à nobis, alterius imbecillioris esse PRÆDA queat, & INIVSTE CAPTIVVS fieri; sed cum potius, qui id in se conetur, facile conficiat: Sic & vos, me nolente, capi nunquam poteratis, nisi in vos ipsi peccatis vestris causam præbuissetis. Sed vos ego iam tamen vestri misertus ipse reuocare, illòque, qui poenatum grauitatem vobis adauxerint, vlcisci statim; tantùmque efficere, vt suis illi CARNIBVS pasti, factorem suum agnoscant; non aliter quàm signis olim adactus Nabuchodonosor Danie-lis Deum magnum esse confessus est. Nonnulli quæ de GIGANTE dicuntur, ita explicant; vt non Hierosolymorum vires, non iustitiam, qua pollebant, superari; sed propter scelera capi arbitrentur.

Dan. 2.

†ΠΙΠΙ

†ΠΙΠΙ **Υ**τως λέγει ἰκύριος, ὡοῖον τοῦτο βιβλίον τοῦ Σα-
 σαοῦ τῆς μητρὸς ὑμῶν, ᾧ ἐξαπέσειλα αὐτήν; ἢ τί-
 νι ὑποχρέω* ἀπέσειλα ὑμᾶς* ἰδοὺ ταῖς ἀμαρτίας ὑμῶν
 ἰσά-

† Σ. ΠΟΙΟΝ ΤΟ ΕΙ-
 ΣΑΙΟΝ. Α. Θ. ΟΜΑΣ-
 ΤΕ Θ. ΠΟΙΟΝ ΤΟΤΟ
 ΕΙΣΑΙΟΝ.
 *Θ. ΤΑΝ ΠΡΑΞΟΝ.
 ΤΑΝ ΜΕ. Ρ.
 *Θ. ΑΤΤΑ.

ἐξ ἑτέρας ἀρχῆς, ὡς τῶν διαζώντων τῶν
 σκηνῶν ὁ λόγος, ὅτι ἄρ ἐχάταίς ἴσασι
 δίχας, ὡς γνωθῆναι πάντων, ὅτι μὴ ἴσῃτι;
 ὑπῆρχε δυνάμεις τῆς σκηνῆς ἡσάπει,
 τῆ δὲ ΘΕΟΥ ΙΑΚΩΒ. ἰς κερὸν δὲ
 ῥηθῆς ΙΑΚΩΒ ἀναπέσειλα τῶν ἐνοίαν ὅτι
 τὸν ἐν ἀνθρώπων χήματα τὰ πατριάρχῃ φα-
 νέντα, τὸν ἕν τοῦ Θεοῦ. δυνάμει δὲ καὶ
 πάντα δηλοῦν περιζῶντα τὸν ἀφ᾿ ὧν,
 καὶ τὰς τῆς ἀμαρτίας ὡς ἄλλοι ἄλλοι.
 τὸ δὲ ἸΔΟΥ ΑἰΡῶ εἰς τὰ ἐθνη
 τὴν χεῖρα μου, καὶ τὰ ἐξῆς, ἰσρα-
 κῶς πινὲς πάλιν ἐξέλασον, ὡς τῶν ἐν ἀρχ-
 μαλωσία. βουλομένου γὰρ μὲ ΣΥΝΑ-
 ΧΟΗΣ ΕΣΘΕ φησὶ πατριάρχῃ ὑπὸ
 τῶν ἐξ ἑρῶν δαρφοροθησόμενοι. τὸ δὲ ἐμ-
 χει τῆς ἐπαγγελίας ἔστι μὴ γενόμενον ἔργον,
 οὐχ ὡς ψευδὲς, ἀλλ' ὡς ἐκείνων ἀφ᾿ τοῦ
 ἀνάξιον μὴ δεδωκότων κερὸν τῆς ἰσῆς ἐ-
 παγγελίας. τὸ δὲ τὰς κακὰς αὐτῶν ἐν-
 ροίας μαχόμενος, δέουσι ὡς οὐ ἀφ᾿ τῶν
 αὐτοῦ γενόμενοι ἀδυναμίαν ΑΙΧΜΑ-
 ΛΩΤΟΙ, ἀφ᾿ δὲ τὰς ἐαυτῶν ἀμαρτίας.
 ὡς γὰρ οὐδὲς τῶν παρ' ὑμῖν νομιζόμενον
 ΓΙΓΑΝΤΩΝ ὑπὸ ἀδυναμίας ΣΚΥ-
 ΛΕΥΕΤΑΙ, ΑΔΙΚΟΝ ὑπομένων
 ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΝ, ἀμαρτίαι δὲ τὸν ἐγχε-
 ρῆσαντα οὐπως οὐκ ἐν ἑαυτῶν μὴ γελῆσαι-
 τος, τὰς λαβόντας ὑμᾶς ἀχμαλώτους ἐ-
 λῆν, εἰ μὴ καὶ ἐαυτῶν ἡμαρτηρότες τῶν
 αἰτίων παρέχεται. πλὴν ἐλέησαι ὑμᾶς μὴ
 ἀναχάλασαι, ἐκείνοις δὲ τιμωρήσασθαι τῶν
 καὶ ὑμῶν ὅτι τῆν ἄντα καὶ ΣΑΡ-
 ΚΩΝ τῶν ἰδίων γενομένων γίνονται τὸν
 ποιήσαντα, καὶ καὶ Ναβουχοδονόσορ ἀφ᾿
 σημείων παιδευθεὶς μέγα ἀμολόγει τὸν Θεὸν
 Δανιὴλ. Τινὲς δὲ τὰ ὡς τοῦ ΓΙΓΑΝ-
 ΤΟΣ ἐξηγοῦμενοι λέγουσιν οὐχ ἠήθηται
 τὸ δυνατὸν τῆς Ἱερουσαλήμ, οὐδὲ ἡ δίχῃ
 οὐκ ἢ ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ δι' ἀμαρτίας κα-
 κράτηται.

ἐπράθητε, καὶ ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν ἐξαπέσειλα τὴν μητέρα
 ὑμῶν. τί ὅτι ἦλθον, καὶ οὐκ ἦν ἄνθρωπος ἐκάλεσα, καὶ ἐκ-
 ἦν ὁ ὑπακούων. μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χεὶρ μου τοῦ ρύσασθαι; ἢ
 οὐκ ἰσχύω τοῦ ἐξελέσθαι; ἰδοὺ τῆ ἀπειλῆ μου ἐξερημώ-
 σω τὴν θάλασσαν, καὶ θήσω ὠπταμούς ἐρήμους, καὶ ξηραν-
 θήσονται οἱ ἰχθῆδες αὐτῶν. ἄπο τοῦ μὴ εἶναι ὕδωρ, καὶ ἄποθα-
 νῶνται ἐν δίψει. ἐνδύσω τὸν οὐρανὸν σκότος, καὶ ὡς σάκ-
 κων θήσω τὸ πεισόλαιον αὐτοῦ. κύριος κύριος δίδωσί μοι
 γλασσαν παιδείας τοῦ γνῶναι ἠνίκα δεῖ εἰπεῖν λόγον. Ἐθι-
 κέμε πρῶτ', πρῶτ' ὡρσέθηκέ μοι ὠτίον τοῦ ἀκούειν. καὶ ἡ
 †ΠΙΠΙ παιδεία ἰκυρίου ἀνοίγει μοι τὰ ὦτα. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀπειθῶ,
 οὐ δὲ ἀντιλέγω. τὸν ὠτόν μου ἔδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ
 †ΠΙΠΙ σαγῶνας μου εἰς ραπίσματα. τὸ δὲ ὡρσάπὸν μου οὐκ ἀπέ-
 †ΠΙΠΙ σρεψα ἄπο αἰσχύνης ἐμπισμάτων. καὶ κύριος ἰκύριος βοη-
 θός μοι ἐγενήθη. διὰ τοῦτο οὐκ ἐνετραπίην, ἀλλὰ ἔθηκα τὸ
 ὡρσάπὸν μου, ὡς σερραὶν πέτραν. καὶ ἔγνων, ὅτι οὐ μὴ
 αἰσχυθῶ, ὅτι ἐγγίξει ὁ δικηγῶνας με. τίς ὁ κρινόμενός μοι;
 †ΠΙΠΙ ἀντικῆτω μοι ἄμα. καὶ τίς ὁ κρινόμενός μοι; ἐγγισάτω μοι-
 †ΠΙΠΙ ἰδοὺ ἰκύριος βοηθεῖ μοι. τίς κακώσει με; ἰδοὺ πάντες ὑ-
 †ΠΙΠΙ μεις, ὡς ἰμάτιον παλαιωθήσεσθε, καὶ ὡς σῆς καταφάγε-
 †ΠΙΠΙ ται ὑμᾶς. τίς ἐν ὑμῖν ὁ φοβούμενος τὸν ἰκύριον; ὑπακου-
 σάτω τῆς φωνῆς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. οἱ φορευόμενοι ἐν σκό-
 τει, καὶ οὐκ ἔσιν αὐτοῖς φῶς. ὡρσάπὸν μου ἰκυρίου, καὶ ἀντισηρίσασθε ἐπὶ τῷ Θεῷ.
 ἰδοὺ πάντες ὑμᾶς
 ὡρσάπὸν μου, καὶ κατισχύετε φλόγα. ὡρσάπὸν μου φῶς
 τοῦ πυρὸς ὑμῶν, καὶ τῆ φλογί, ἢ ἐξεκαύσατε. δι' ἐμὲ ἐγέ-
 νετο ταῦτα ὑμῖν. ἐν λύπῃ κοιμηθήσεσθε.

† ΟΙ ΔΙΟ ΤΙ ΗΑΘΟΝ.
 Α. Σ. ΟΜΑΣΤΕ Θ.
 Θ. ΤΙ ΟΤΙ ΗΑΘΟΝ.
 † ΤΑ ΒΑΣΙΜΑ.

† Α. ΤΟΥ ΤΑΝΤΑΙ
 ΤΟΥ ΥΠΟΣ ΤΗΡΣΑΙ
 Σ. ΤΟΥ ΤΑΝΤΑΙ
 ΟΜΙΑΙΑΝ.

† ΟΙ ΔΙΟ ΗΑΘΟΝ
 ΜΟΙ Σ. Α. Θ. ΒΟΗΘΕΙ
 Σ. ΕΥΡΕΣ ΚΑΤΑ-
 ΣΑΡΤΑΙ Θ. ΟΜΑΣ-
 ΤΕ Θ.

†ΠΙΠΙ **Κ**ούσατέ μου οἱ δῶκοντες τὸ δίχμον, καὶ ζητοῦντες
 τὸν ἰκύριον. ἐμβλέψατε εἰς τὴν σερραὶν πέτραν, ἢν
 ἔλατομήσατε, καὶ εἰς τὸν βόθρον τοῦ λάκου, ὃν ὠρύξα-
 τε. ἐμβλέψατε εἰς Αβραάμ τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ εἰς Σάρ-
 ραν τὴν ὠδίνουσαν ὑμᾶς, ὅτι εἰς ἦν, καὶ ἐκάλεσα αὐτὸν,
 καὶ εὐλόγησα αὐτὸν, καὶ ἠγάπησα αὐτὸν, καὶ ἐπλήθησα
 αὐτὸν, καὶ σε νῦν ὡρσάπὸν μου Σιών. καὶ ὡρσάπὸν μου
 †ΠΙΠΙ δεισον, καὶ τὰ ὡρσάπὸν μου αὐτῆς, ὡς ὡρσάπὸν μου
 ἰκυρίου.

† Θ. ΕΞΗΣ ΕΛΑΤΟ-
 ΜΗΘΗΤΕ, ΚΑΙ ΕΙΣ
 ΤΗΝ ΟΚΗΝ ΤΟΥ ΛΑΚ-
 ΚΟΥ ΟΘΕΝ ΕΞΗΚΟ-
 ΠΗΤΕ. Α. Σ. ΟΜΑΣ
 ΤΑ ΤΟΥΤΑΝ ΕΚΟ-
 ΜΗΝΑ.

CCC

εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλιάματα εὐρήσουσιν ἐν αὐτῇ, ἔξομολόγησιν, καὶ φωνὴν αἰνεσέας.

Cap. L.

Ic dicit Dominus, qualis hic liber repudij matris vestrae, quod dimisi eam? aut cui creditori, & exactori meo vendidi vos? Ecce peccatis vestris venundati estis, & in iniquitatibus vestris dimisi matrem vestram. Quid, quia veni, & non erat homo? vocaui, & non erat qui obediret? Nunquid non potest manus mea liberare? an non possum eruere? Ecce comminatione mea desertum faciam mare, & ponam fluuios desertos, & arefient pisces eorum, eo quod non sit aqua, & morientur siti. Et induam caelum tenebris, & quasi saccum ponam indumentum eius. Dominus Dominus dat mihi linguam disciplinae, vt sciam quando oporteat loqui verbum. Posuit me mane. Mane addidit mihi aurem ad audiendum, & disciplina Domini aperit aures meas. Ego autem non renuo, neque contradico. Dorsum meum dedi in flagella, & genas meas alapis. Faciem vero meam non auerti a confusione sputorum, & Dominus Dominus auxiliator mihi factus est. Ob id non sum confusus, sed posui faciem meam, sicut fortissimam petram, & cognoui quoniam non erubescam, quia iuxta est qui iustificat me. Quis est, qui litigat mecum? resistat mihi simul. Quis, inquam, est, qui litigat mecum? Accedat ad me. Ecce Dominus auxiliabitur mihi, quis laudet me? Ecce omnes vos, tanquam vestimentum veterascetis, & quasi tinea comedet vos. quis est in vobis, qui timet Dominum? audiat vocem pueri eius. Qui ambulat in tenebris, non est eis lux. Confidite in nomine Domini, & ininitimini Deo. Ecce omnes vos ignem accenditis, & obfirmatis flammam. Ambulate in lumine ignis vestri, & in flamma, quam incendistis. per me facta sunt haec vobis. In mœrore dormietis.

Cap. LI.

Vdite me qui persequimini quod iustum est, & qui quaeritis Dominum. Intuemini in solidam petram, quam excidistis, & in foueam lacus, quam effodistis. Intuemini in Abraham patrem vestrum, & in Sarram, quae peperit vos: quia vnus erat, & vocaui eum, & benedixi ei, & dilexi eum; & multiplicauit eum, & te nunc consolabor Sion, & consolatus sum omnia deserta eius. Et ponam deserta eius tanquam paradisum, & quae sunt ad occasum eius, tanquam paradisum Domini. Exultationem & lætitiā inuenient in ea, confessionem, & vocem laudis.

Absoluta disputatione de Euangelij præconio, deque per ipsum facta gentium vocatione; de pij item regiminis instituto, de Gigantis interitu denique, quem nominauit: ad circuncisos deinceps, tanquam adiecta purgatione,

Διεθὼν ὁ λόγος τὸ κήρυγμα πρὸς ἡγεταῖς καὶ ἄλλοις τοῦ ἔθνους καὶ τὸν λαόν, καὶ τὴν σὺνταξίν τῶν ἱεροσολιμίων πολιτευμάτων, καὶ τὸν ῥηθέντος γίγαντος καὶ καθαίρεσιν, μετὰ βαλεῖ πάλιν ἕπι τῆς ἐκ τῆς αἰτίας, ὡς περ

ὡς περ ἡπολογηθεὶς ἡφ' ἑαυτοῦ ἐπὶ τῇ ἐπισημοσίᾳ, αὐτὸς ἐκεῖνος ἐποίησεν. τότε γὰρ αἰπὸί φησιν ὑμεῖς, οὐκ ἐγώ. ἔ. γὰρ ἐγὼ τὴν μητέρα ὑμῶν ἀπεπεμφάμην (Συναγωγῶν, ἢ τὴν ἐπι γῆς Ἱερουσαλήμ (ἔ. τῶτο γὰρ ἡ ἀφ' ἡ Μωσῆος νομοθεσία δηλοῖ) χριστὸν δὲ τὴν ἑαυτῶν ἡμῶν. ἡ δὲ Μωσῆος, ὡς ἔδνα νύμφη δοῦμαι βεβαίως, καὶ φέρων ὑμῶν, μοιχεύσαται ἀφ' ἡ μωροποιίας ἐν ῥάον ἡ (Συναγωγῶν) διέσπασεν ἐναξίαν τῶ ῥάον τῆς ἐμῆς δωρεῶν. ὡς ἐβλάθει δὲ ἐαυτὸν ποτὲ μὴ ἀνδρὶ, ὡς πρὸς γυναῖκα, ποτὲ δὲ δεσπότῃ, ὡς πρὸς οἰκέτῃ. οὐ δὲ γὰρ ὡς ἀφ' ἡ δεσπότῃς ὀφείλων ἀπεδοῦμαι ὑμῶν. ἀλλ' ὑμεῖς ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος ὡς ἐνομομαῖτες ἐκβέβηκατε, ΠΡΑΘΕΝΤΕΣ ΤΟΙΣ ΑΜΑΡΤΗΜΑΣΙΝ, οἷς ἐδουλώθητε, τὸν μὲν μέρος γενοῦντες αὐτοῦ ἐξούσιοι καὶ ἐλεύθεροι. καὶ τέλος, οὐκ ὡκνησα Θεὸς ὦν, ἐλθεῖν πρὸς ὑμῶν, ὡς ποικιλίας τῆς ἀξίας τῆς ἐμαυτοῦ, καὶ γενόμενος ἄνθρωπος. καὶ ΚΑΛΟΥΝΤΙ ΠΡΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΝ ὑπῆκουσεν οὐδέ τις. ΟΥΚ ἦν δὲ ἀνθρώπος, φησιν, ἐπειδὴ τὸ ἀνηκοὸν πλῆθος οὐδε εἶναι λελόγηται. οἱ δὲ ὑπακούσαντες, ὡς πρὸς ὅλον τὸ ἔθνος ὄλησι, ὡς μὴ ἀεθμεῖσθαι εἰς λόγον τῶ ἔθνους. διὸ καὶ ὑπεξῆρθησαν, ὡς ὁ Λαὸς τῶ Σοδομῶν. οὐ γὰρ ποσοῦτες ἔδει ὡς ἡμεῖς τὴν κυρίαν τὴν ἀγίαν γλῶσσαν. ὅθεν καὶ σημεῖον τῆς ἀκαρπίας αὐτῆς ἡ ξηραίνουσα σικκῆ. τῶτο δὲ καὶ ἀφ' ἡ τῆς εὐαγγελικῆς ὡς ἐβλάθει τῆς παρητημῶν τὸ δέειπνον σημεῖον, τὸ ἐν ἡμῶν ὁδοῖς ἀπικληκῶν, ὡς ὦν ἐν τῶ παρόντι προφητῆ φησὶν ὁ Χερισ. Εὐρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητήσιν. ἐμφανῆς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. εἶπα, ἰδοὺ εἰμι τῶ ἔθνει, οἱ οὐκ ἡπίσαντό με. ὡς δὲ τῆς Ἱερουσαλὸν ἐπάγει Ὀλλυ ἡ ἡμέραν ἐξέπετασα τὸς χεῖρας μου πρὸς λαὸν ἀπεδοῦντα καὶ ἀπλήθυντα. ἔ. καὶ χαλῶν ἐν εὐαγγελίοις ἐλεγε. Δεῦτε πρὸς με οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω ὑμῶν. καὶ τοιαῦτα πολλάκις ἀλλ' ἄρα μὴ σὺ μὲν φησὶν, ἀδυνάτος, εἰς ἀχμαλωσίαν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἐδυνάστεο σὸν ἴσον

quod eis reiectis curam gentium subeat, se confert. Huius enim vos in causa, inquit fuistis, non ego; neque ipse MATREM VESTRAM repudiaui, Synagogam scilicet, aut terrenam Hierusalem (non enim id quae per Mosen lata lex est, significat) sed consuetudinem & familiaritatem, quae mihi vobiscum, intercesserat: quam Moses ipse, tanquam sponsae munera daturus vobisque ferens, postquam vituli cōfectione Synagogam fornicatam esse sensisset, quia meis donis indignam reperisset, dissipauit. Confert autem seipsum cum viro aliquando, vt vxorem respicit: aliquando etiam cum hereto, vt famulos. Neque enim vos ipse ait, tanquam herus aliquis operatus, in solutionem tradidi: sed ipsi per vos ab initio ad finem usque semper exleges, eiectioni estis, PECCATIS VESTRIS nimirum VENUNDATI, quibus seruire maluistis; quantumuis vestri vos iuris & potestatis esse voluistis. Denique, ne Deus quidem ipse existēs, ad vos venire tamen distuli, meaque dignitatis fascibus submissis, homo fieri, & AD SALUTEM, audiente nemine, VOCARE. Itaque, NON ERAT HOMO, adicit; tanquam multitudinem, quae non AVDIAT, NON ESSE existimet, qui autem AVDIANT, si cum vniuersa gente comparentur, tam paucos esse, vt in gentis rationem non veniant; ideoque, vt Lotus olim Sodomis, exemptos esse. Non enim Dominus tam multos terram sanctam praebere decuerat: vnde & sterilitatis eius signum siccam ficcum praebuisse constat. quod illa etiam Euangelij parabola significatur, in qua nonnullis ad prandium venire recusantibus, alij in eorum locum de triuiis accersuntur: de quibus in hunc modum apud prophetam istum reperias; inuentus sum ab his, qui me non quaerebant: innotui his, qui me non interrogabant. Dixi, ecce sum ad gentem, quae non nouerat me. De Iudaeis autem sic addit, Tota die expandi manus meas ad populum incredulum, & repugnantem. Eisdem & in Euangeliiis prouocat his verbis; Accedite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos; vt saepe alias similibus permultis. An igitur, inquit, quia seruare vos non potui, in captiuita-

Exod. 32.

Gen. 19.

Luc. 14.

Cap. 65.

Matth. 11.

Matth. 26

Luc. 13

Matth. 14
Mar. 6
Luc. 4

Ioan. 8

Psal. 113

Psal. 76

Psal. 73

tem estis abducti; neque huius tyranni-
de liberari poteritis? In blasphemos igitur
aduersus Deum istud est, qui seruare
populum non posse falso arbitratur. qua-
le est & illud aduersus eos, qui saluato-
rem non sponte mortem obiuisse puta-
runt, de parato XII. legionum auxilio
eiusdem responsum. Vel certe, quia nul-
lum VOCANTEM AUDIRE dixit;
præterquam quod aures sibi obturarunt,
omnia etiam in se præter fas admisisse in-
dicat; quæ tamen patienter tulit, cum à
se omnino arcere potuisset; vt desiccato
prius in transitu mari rubro; vt Iordane
fluuiio; vt trium denique dierum TENEBRIS
in Ægypto patuit: ita enim
habet Symmachi interpretatio; ECCE
INCREPATIONE MEA DESIC-
CAVI MARE, FECI FLVVIOS
DESERTVM. Quod si ad futura re-
feras, Deum; si velit, efficere similia
posse intelligendum est: TENEBRAS
autem, & qui eas operati sunt, in ipsa re-
rum omnium consummatione dissipatum
iri; quo tempore sua cuique vitæ ratio
pro meritis reddenda est. Quin &
primo ipsius aduentu INCREPATVM
ab ipso MARE quieuisse, inuisibili-
léque potestates eius imperio paruissè
notum est. quibus, quia Iudæis spe-
stantibus edita erant, eum si noluisset,
passurum non esse; & posse, si voluisset,
quanuis homo, orbem hunc inferiorem
seruare, cosdem non dubitare decuit; Ne-
que conuersis ad id tantum, quod appa-
ret, oculis, eum se, non propter egestia
facta, sed propter blasphemias lapidibus
petere, qui homo existens, Deum se fa-
ciat, respondere: sed discere eundem pla-
nè esse, qui præsens olim ea etiam mira-
cula patrarat, de quibus ita apud Dau-
idem legimus; Quid est tibi mare, quod
fugisti? Et tu Iordanis, quia conuersus es
retrosum? Deinde; Viderunt te aquæ
Deus, viderunt te aquæ, & timuerunt. Et
rursum de Iordane, Tu eleuasti fluuios
Ethami, id est, Australes. Nisi si quis
etiam per MARE DESICCATVM,
impiarum gentium multitudinem dicat
adumbrari: per FLVVIOS autem DE-
SERTOS, rationes eas, quibus ad ido-
lorum cultum adducti sunt. per PISCES
verò percuntes, malas potestates, quæ
serpunt in animis atheorum: vbi & dra-

της σκείας τυραννίδος; τὸ τοῦ θεοῦ
βλασφημιώτατος ὡς ἐδωκεντα σὺν τῷ
λαῶν, ὁ ποῖός ἐστι ὁ σωτὴρ τοῦ θεοῦ οἰομένους
αὐτῶν ἀκοντα πάχυν, ἀλλ' ἢ τῶν ἰελε-
γέωνων φησὶ τὸ ἑξήστας ἠγρω, ἐπὶ τῆ ἐ-
πεν μὲν ἀνα ΥΠΑΚΟΥΣΑΙ ΚΑΛΟΥΝ-
ΤΙ, δὲ κινῶσιν ὡς τὸ τῶν μὴ ὑπακούσας, ἢ τῶ
τὰ πάντων ἀθεσιώτατα καὶ ἑμοὶ διεσπάρ-
ξαθε. καὶ τὸς ταῦτα δὲ φησιν, ἀνεξίκα-
κῶς ἠνέχθη, δυνάμει μὲν ἄλλως πα-
θεῖν ὡς ἐδύλωσε τὸ ἑξήστας ἠγρωθεῖ-
σα τὸς ἀφ' ἑαυτῶν θάλασσα. καὶ ποτα-
μὸς Ιορδάνης καὶ ΣΚΟΤΟΣ τῆ ἡμέρον ἐν
Αἰγύπτῳ γενόμενον. ὁ γὰρ Σύμμαχος ἐξέδω-
κεν, ΙΔΟΥ ΕΝ ΤΗ ΕΠΙΤΙΜΗΣΕΙ ΜΟΥ
ΕΞΗΡΑΝΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ, ΕΠΟΙΗ-
ΣΑ ΠΟΤΑΜΟΥΣ ΕΡΗΜΟΝ. καὶ ἑπὶ
μέλλοντος δὲ ληφθῆ, νοητικῶς τῶ θεῷ, ἐβού-
λοιο, δυνάμει ποῖός τὰ τῶ ἑξήστας
τὸ δὲ ΣΚΟΤΟΣ ἐστὶ ποῖός τῶν ἐν τῷ
τελέα τῶ λαν, ἐν ἧ ἐστὶ τὸ πᾶν ἀφανισθησά-
τῶ βίαν τὸς ἀξίαν ἐπιθυμῶν. καὶ ἑπὶ τῆ
σφάτης δὲ παρῆσας ΑΠΕΙΛΑΘΕΙΣΑ
τὸς αὐτῶ ἰσχυρῶς ΘΑΛΑΤΤΑ, καὶ ἀδελ-
φῶν δυνάμει ἐξέσας ἐπιτάγματι διακρίνου, ἀ-
πὸ ἑξήστας ἰσχυρῶς ὄρασις, μὴ ἀμφισβησῆν
ὅτι οὐκ ἂν ἐπαθεν, ἐπὶ ἡσέλετο καὶ ὅτι σῶ-
σαι δυνάσται ἑπὶ ἑξήστας, ἐπὶ γέροντες ἀνθρω-
πὸς ἐπὶ μὴ τὸ φανόμενον ὄρασις λέγει, ἀλλ'
καὶ ἑργῶ ἐξήστας ἐπὶ ἀδελφῶν, ἀλλ' ἂν βλασ-
φημίας, ὅτι σῶ ἀνθρωπὸς ἂν, ποῖός σῶ τῶ
θῶν μαθεῖν, ὡς αὐτὸς ὁ λαλῶν παρῆμι, ὁ τὰ
πᾶσαι θάλασσα τῶ ἑξήστας, ἀ δὲ ἡσέλετο λέ-
γων. Τί ἐστὶ σοὶ θάλασσα, ὅτι ἑφυγες; καὶ σῶ
Ιορδάνη, ὅτι ἀνέστρεψας εἰς τὸ ὀπίσσω; καὶ πάλιν
ἡ ἰουδαίαν σῶ ἰδαίαν ὁ θεός, τῶ ἰδαίαν σῶ ἰδαίαν, ἢ ἡ
ἐπὶ ἑξήστας ποταμὸς ἠθάμ. τὸ τῶ ἐστὶ τὸς ἐν τῶ
ἡσέλετο, ἐπὶ ἀδελφῶν καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ΘΑΛΑΣ-
ΣΑΝ ΜΕΞΗΡΑΙΝΟΜΕΝΗΝ, τὰ πᾶσαι
τῶ ἀσέλετο ἐπὶ ἀνίπτα φησιν, ΠΟΤΑ-
ΜΟΥΣ ΔΕ ΕΡΗΜΟΥΣ, τὸς πᾶσαι κα-
τασύροντας εἰς, ἐδωλοατρείαι λόγους.
ΙΧΘΥΑΣ δὲ τούτων σπυλλομένους, τὰς
ἐρπύσας ἐν τῶ τῶ ἀδελφῶν, ἡσέλετο
νάμει. παρῆμι, ἡσέλετο καὶ ἀδελφῶν. ἀφ' ἑ-
ξήστας

ἀφ' ἑαυτῶν
ἐπὶ ἑξήστας

ἐπὶ ἑξήστας

τῶ ἑξήστας, καὶ τὸ αὐτῶ ἡ θάλασσα ἡ
μεγάλη καὶ ἐρπύσας, καὶ τὰ μετα τῶ
τα. τῶ τῶ τῶ ΤΗΣ ΘΑΛΑΤΤΗΣ
ΙΧΘΥΣΙ καὶ ἐρπύσας ὁ λόγους ἀπειλεῖ
ΣΚΟΤΟΥΣ, οὐ φωνὸς πᾶσαι ἡσέλετο
ἐξήστας. ἐπὶ ἑξήστας ἡσέλετο ΘΑΛΑΣΣΑΝ
μὲν, τῶ τῶ ἰσχυρῶς πολυπληθείαν πα-
ταμὸς δὲ, τὸς ἑξήστας αὐτῶς λόγους ἡ-
σέλετο ἡσέλετο, ἡσέλετο δὲ, τῶς μαθητευόμε-
νους τῶς ἰσχυρῶς τῶ ἡσέλετο ἡσέλετο ἡσέλετο
λέγει πάντων ἀφανισμὸν, καὶ τὸ πᾶσαι ΣΚΟ-
ΤΟΣ ἐπὶ τῶ τῶ οὐκ ΟΥΡΑΝΟΥ σκο-
παθέντος, ἀλλ' αὐτῶς σκείνοισ ἐπὶ τῶ τῶ
τῶ ἡσέλετο σκοποῦσας καλύμματος. διὸ οὐ
ποιήσας ἡσέλετο, ἀλλ' ἡσέλετο ἡσέλετο, ἡσέλετο
δυνάμει δυνάμει δυνάμει δυνάμει δυνάμει δυνάμει
νάμει πεθεῖν αὐτῶ τῶ ἀπὸ τῶ λαν. δυνά-
μει οὐ φησιν, μὴ παθεῖν, τὸ σῶ ἀ μὴ τῶ
πᾶσαι παρῆμι. τὸ τῶ ἡσέλετο μου τῶ
παρῆμι. διὸ καὶ κατηρηρῶ μὲν ἐσέλετο, ἡσέλετο
ἡσέλετο αὐτῶ μὲν ἡσέλετο ἡσέλετο, ἐ-
δῶς ὡς ἡσέλετο μου ποτὲ κατῶ κατῶ ὅτι οὐκ
ἐπὶ σῶ τῶ ΓΛΩΣΣΑΝ λαβῶν τῶ
τῶ παρῆμι ἐν κατῶ ΛΕΓΕΙΝ ἡσέλετο
μὲν ὅτι μου παρῆμι τῶς ἐκκλησίας
κατῶ μὲν ἡσέλετο, ἀφ' ἑξήστας ἡσέλετο
μαθητῶ πᾶσαι ἡσέλετο τῶ ἡσέλετο ἡσέλετο
ζων παρῆμι, αὐτῶ μου κατῶ ἡσέλετο καὶ
ΩΤΑ ΑΚΟΥΣΤΙΚΑ, τῶς ἐμῶς ἡσέλετο
τα διδασκαλίας τῶν νοῦν, καὶ τὸ καὶ ἡσέλετο
σῶντας πάντας διδασκατοῦ θεοῦ, ἀφ' ἑξήστας
ΕΩΘΙΝΑΙΣ ΩΡΑΙΣ κατῶ ἡσέλετο
ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ τῶς ἐμῶς μεταλήψα-
ται. ὁ δὲ Σύμμαχος, ΕΘΗΚΕ ΜΟΙ
ΠΡΟΪΓΓΥΡΩ φησιν. ὁ δὲ ἀκύλας, ΕΝ
ΠΡΟΪΕΘΕΡΕΙ ΜΟΙ ΟΝΤΙΟΝ ΤΟΥ
ΑΚΟΥΕΙΝ. ἡσέλετο γὰρ μοι αὐτῶ ἡσέλετο τῶ
ἀκύλας τῶν γενήσοντας, κατῶ ἡσέλετο ἡσέλετο
αὐτῶ τῶ νόμους οὐκ ἡσέλετο. σκείνοισ δὲ τῶς τῶ
ἐκκλησίας ἐκδεξοῦσας, ἡσέλετο
κατῶ παρῆμι μὴ λέγοντος ἡσέλετο τῶ
κατῶ, ὅτι ἐν αὐτῶς δοκεῖται ἡσέλετο ἡσέλετο
κατῶ αὐτῶ εἰσιν αὐτῶ μαρτυρῶσας ἀφ' ἑξήστας
λέγει ἐλθεῖν τῶς μετῶ ζων ἡσέλετο. κατῶ δὲ καὶ
τῶ ἡσέλετο

co ipse degere dictus est; iuxta illud; Hoc
mare magnum & spatiosum, & quæ de-
iceps. Istos porro PISCES MARI-
NOS & serpentes non luce, sed tenebris
caelum referuros esse oratio minatur.
Intelligas verò & MARIIS quidem no-
mine, ingentem Iudæorum multitudi-
nem, per fluuios autem, eos ipsos, qui
prius illis rationes suppeditarunt, per pis-
ces denique, eos, qui Iudæorum traditio-
nes docentibus aliis didicerunt: quos
omnes interituros prædicat, foreque, vt
TENEBRÆ in omnes non obsecrato
quidem CELO, sed veluti tenebroso
velamine aliquo obiecto diffundantur.
Atque inde est, quod non facturum se,
sed INDVTVRVM dixit, vt eos vide-
licet, qui luce indigni sunt, TENEBRÆ
inuadant. Est verò SACCVS luctus
inducium & signum; vt eorum interitum
ipsas etiam calorum virtutes lugere si-
gnificetur. Cum possem igitur non mori,
inquit, corpus ipse meum morti tradidi.
Ita enim patri meo visum est. Itaque
etiam cum accusarer, tacebam. eidem ad
mortem vsque morem gerens; nec dubi-
tans fore mihi tempus aliquando, quo
LINGVA à patre accepta, quæ I-
QVENDI tempestiuitatem coleret,
mihi amplius tacendum non esset quan-
do nimirum stabilita vbique Ecclesia,
per meos ipse discipulos gentibus omni-
bus patrem meum prædicans clamabo,
mihique item AVDIRE VALENTES
AVRES; (id est disciplinæ meæ capa-
ces animas, iuxta illud; Et erunt omnes
docibiles Deo) largietur: quæ MATV-
TINIS HORIS attentæ DISCIPLI-
NAM meam assequentur. Verum,
quod ADDIDIT MIHI MANE-
SCIENTIAM, habet Symmachus,
MANE EXCITAVIT MIHI AV-
REM AD AVDIENDVM dixit
Aquilas. Hi siquidem mihi in locum
vestrum venturi sunt, qui me non audis-
tis; sed legis vmbrae semper adhæfistis.
At illi figuras in spiritualis contempla-
tionis veritatem excipient, auersantibus vo-
bis qui me noluisistis audire ita prouocan-
tem; Scrutamini scripturas, quoniam in
ipsis putatis vitam perpetuam habere, &
ipsæ sunt, quæ testimonium perhibent
de me, neque vultis venire ad me, vt vi-
tam habeatis. Scribit verò & beatus
Cccc ij

Psal. 103

Ioan. 6
Esa. 54

Ioan. 5

Cap. 66.

scientiam intelligit, cum ipsi se reici, gentes autem ad Deum conuerti intuebuntur. Atque hinc est quod extremo prophetæ libro scribitur, Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur, & erunt in probrum vniuersæ terræ. Dicat fortasse & TINEAM eorum peccata eo ipso significare, quod in eisdem à quibus orta sunt, perniciem moliantur: non aliter quam vermi ipsi, à qua editus est, in cibum vestem abire cernimus. Ad id autem & isthæc consideratio contulerit, vt hominum, qui pereunt, nunquam metuendos esse conatus, sed eius, qui loquitur, incorruptionem immortalitatemque meminerimus. Ostendit verò & eos calamitatibus in vltionem, tanquam TINEIS absumi. Nam & alicubi apud prophetam legimus, Quid adhuc percutiimini addentes peccata? Omne caput in laborem, & quæ deinceps: quibus eorum interitum, regionisque alienationem, vrbis incendium denique significauit. Deinde adicit, QVIS EST IN VOBIS, QVI TIMEΤ DOMINVM? nimirum, vt talium penuriam paucitatemque demonstrat. Id autem ille postulat, qui peccatoris penitentiam, non mortem desiderat. Itaque ait etiam nunc vos in ignorationis TENEBRIS versantes iterum atque iterum voco. Ijs deinceps, qui fugiunt, & mansueti, humanitatem protendit. Sunt enim seruate reliquias, quarum primitiæ ipsi fuerunt Saluatoris discipuli. Deinde vt homo, PVER Dei dicitur: Et quod de EIVS VOCE AVDIENDA additur, legis est confirmatio, non transgressio quæ veritatem adubraret: iuxta Apostolum, vbi ait, Legè igitur destruiamus? Absit iustus meus ex fide viuit immo stabilitus. Scribitur enim, Est enim Christus legis & prophetarum finis vltimus, qui impiu ex fide iustificat. Eis autem, qui nunc vocantur, sic patrem allocutu esse reperias, Hic est filius meus dilectus, ipsum audite. Aiunt nonnulli, eum potius, qui pius esse videtur apud Iudæos, ad penitentiam prouocare, nulloque persuaso IN TENEBRIS eos versari, LVCEQVE destituti significare: quod discipulis nequam conuenerit, vt neque IGNEM aduersum se ac eruarè, FLAMMAMQVE OB FIRMARE. Quod si increduli, in-

Cap. 1.

Ezech. 18.

Rom. 3.

Matth. 3. 17.

ὁπιπροφῶν δὲ πλὴν ὅτι Θεὸν τῆς ἐθνῶν. διὸ καὶ πρὸς τὸ τέλος τῆς βίβλου φησὶν. Οὐκ ὀλιγὴ αὐτῆς οὐ τελευτήσῃ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέσθησεται, καὶ ἔσονται εἰς οὐρανὸν πᾶσι τῆ γῆ. λέγει δ' ἂν ΣΗΤΑ καὶ τὰς ἀμαρτίας αὐτῆς. ἐξ αὐτῆς γὰρ ἔρχεται τὸ ἔθνος, καὶ αὐτῆς πλὴν βλάσφημι ἐργάζονται. ἐπεὶ καὶ τὸ ἱμάτιον τροφὴ γίνεται ὡς ἐγέννησε σιῶν λημι. λογιμὸς δὲ ἔπος πρὸς τὸ μὴ φοβέσθαι τὰ ἐξ ἀνθρώπων τῆς σπιλλυμῶν, καὶ ἐνδεξίς τῆς τοῦ λέγοντος ἀφρασίαις. δηλοῖ δὲ καὶ πλὴν καὶ αὐτῆς πτωχεῖαν καὶ ΣΗΤΩΝ αὐτοῖς δίνων διδασκαλίαν ἰαῖς Συμφορῶν. καὶ ἀλλὰ γὰρ ὁ παροφθίτης φησὶ. Τί ἐπι πληγήσασθε παροφθίτες; ἀμαρτίας; Πᾶσα κεφαλὴ εἰς πῖνον, καὶ τὰ ἐφεξῆς. δι' ὧν αὐτῆς δηλοῖ πλὴν ἀπώλειαν, καὶ χόρεας ἀλλοτριώσιν, καὶ πόλεως ἐμωρημίον. εἶτα φησὶ, ΤΙΣ ΕΝ ΥΜΙΝ ΟΦΟΒΟΥΜΕΝΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ; πλὴν σπορέων τέτων δηλοῦν, καὶ τὸ σῶσιον. * δὲ ζητεῖ ὁ μὴ γέλαν τὸν θάνατον τῆ ἀμαρτολῆς, ὡς τῆ μετόνοια αὐτῆ. διὸ φησὶν. ἐπι καὶ κινῶν ἡμᾶς ἀνακαλέσμεν ἐν τῷ τῆ ἀγνοίας ΣΚΟΤΩ τυγχάνοντες. καὶ τοῖς ἑπιφύκει παροφθίται φιλαθροπῆται. ἐσώθη γὰρ τὸ καλεῖσθαι, καὶ καὶ ἀπαρχὴ τῆ σωτηρίας οἱ μαθηταὶ καὶ ἀνθρώπος δὲ γεροντός, ΠΑΙΣ ἔθνος φησὶ ὁ Θεός. καὶ τὸ ΑΚΟΥΣΑΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΥ ΦΩΝΗΣ, καὶ νόμος ὡς ἐλάσας ἰδὲ, ἀλλὰ μᾶλλον βεβαίως, σιασραφῆται πλὴν ἀληθείαν, καὶ τὸν σπόρον λέγοντα. Νόμοι ἐν καλεῖσθαι μὴ πῖνας, καὶ γίνονται. ἀλλὰ νόμον ἰσχυροῦν. γέγραπται γὰρ ὅτι ὁ δικαίος μὲν ἐν πῖνας ζήσεται. πῖνας γὰρ νόμος καὶ παροφθίτης ὁ Χεῖρ; δικαίον ἐν πῖνας τῆ ἀσέβῃ. τοῖς δὲ κινῶν καλεῖσθαι ἐλεγεν ὁ πατήρ. Οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε αὐτῆ. πῖνας δὲ ἀμεινόν φασιν, ὡς τῆ γεσεβῆν δονέντα παρ' Ιουδαίοις ἀνακαλεῖσθαι πρὸς μετόνοια, καὶ ὡς μηδένος πεδομένου, ΕΝ ΣΚΟΤΩ φησὶν ὑπερχειν αὐτῆς καὶ ΦΩΤΟΣ ἐφερίσται. τῆ δὲ τοῖς σπορόλοις ἐχ' ἡμῶν τῆν, καὶ τὸ ΠΥΡ σαρεύειν καὶ αὐτῆς, ΚΑΙ ΚΑΤΙΣΧΥΒΙΝ ΤΗΝ ΦΛΟΓΑ. ἐπι μόνον τῆ φησὶν, ὡς

ε. κρηνη

ἡμᾶς τῆ ἀπίστια τὸ τῆς ἀνοίας καλᾶστας ἐνδεχεται ΠΥΡ εἰς τῆ παραμῆ παροφθίται τὸν ΚΥΡΙΩ ΠΕΠΟΙΘΕΝΑΙ, Θεὸν ἑαυτοῖ ἐναυ λέγων, καὶ ἀπᾶν ἐνοίας ἐκ τῆ σάκε φορεῖν ἑαυτῆ σπορέτων αὐτῆς, αὐτὸν τε παιεῖσθαι ῥάβδου καὶ σπῆγμα. καὶ γὰρ ἡδύμαντο πῖνας δόξαν παρ' ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τῆ δόξαν τῆ ὡς τῆ Θεὸς καὶ ζήτῶντες, ὡς ἐφῆται ῥάβδος. ἀπέχθῃ γὰρ πᾶν τῆ πρὸς τὸ ἔθνος καλῶς καὶ τῆ Ἡ ῥάβδος σε καὶ ἡ βασιλῆα σε αὐτῆ με παρεκλέσται, ἰλιόσρα γὰρ ἡ φύσις, καὶ δύνται ὡς παρᾶ τῆντος. καὶ τῆ δὲ δικαίος λέγει ἐφῆσεν ὅτι πῖνας τῆς πῖνας με. ΕΝ ΣΚΟΤΩ δὲ ἔται τῆς Ἰσραῖλ καὶ ὁ Παῦλος δηλοῦν, ὁ Θεὸς τῆ ἀνοίας τῆ φησὶν ἐτύρωσε τῆ νόμα τῆ ἀπίστων. καὶ Ἡσάιας φησὶν. Ὑπομενῶντων αὐτῆ φως, ἐγένετο αὐτοῖς σκοτός. διὸ Χεῖρ; ἐλεγεν. Εγὼ εἶμι τὸ φῶς τῆ κόσμος, καὶ τὰ ἐξῆς. καὶ τῆ τῆ καλᾶστας δὲ πρὸς σπορέτων αὐτῆς ἐλεγεν. Ὁ πῖνας εἰς τῆ ἔν, καὶ κρινεται. ἐπι τῆσιν δὲ παρῆσιν κρινεται τὸ, καὶ πῆσται φλόγα. ὕλης μὲν γὰρ πολλῆς παροφθίταις, ΑΥΕΙΕΤΟ ΠΥΡ ὀλίγης δὲ, ἀπῶν. διαπαθῆσιν δὲ, σβέννεται. Ἰσραῖλοι τοῖνυ πῦρ καὶ ἑαυτῆ ἐκαλεῖσται, σπορέτων τῆς παροφθίταις, καὶ λιθοβολῆσται τῆς ἀπῆσταις. ΚΑΤΙΣΧΥΣΑΝ δὲ τῆ ΕΑΥΤΩΝ ΦΛΟΓΑ, τῆ κληρονομίον ἀπεκτονέταις, οἱ τῆ τῆ Χεῖρ; πᾶν δεισὶν σὺ ἐξῆσται, τῆς τῆ νόμος σικαῖς ἐπιμείνεταις. διὸ τῆ φῶς μὲν ἔχεν οἱ σπορέτων τὸ νομικόν, καὶ μὲν ἔχοντες ἀληθείας, τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος σπορέτων λέγων ΠΟΡΕΥΕΣΘΕ ΤΩ ΦΩΤΙ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ ὡς τῆ ΚΑΙ ΤΗ ΦΛΟΓΙ, Η ΕΞΕΚΑΥΣΑΤΕ. ὅτι δὲ τῆς εἰς Χεῖρ; παροφθίταις ἐπι τῆ δικαίος παρῆσιν ἐπάγων. ΔΙΕΜΕ ΕΓΕΝΕΤΟ ΤΑΥΤΑ ΥΜΙΝ ΕΝ ΑΥΠΗ ΚΟΙΜΗΘΗΣΕΘΕ. τῆ δὲ λέγει παρῆσιν χόρεας, πόλεως ἀλασιν, ἐμωρημίον τῆ γέω. ΕΚΟΙΜΗΘΗΣΑΝ δὲ καὶ τῆ ΕΑΥΠΗ, καὶ ἐν ὀδυνῆ, καὶ τῆ Σύμμαχον. ἡ κατὰ τὸν Ἀκύλαν, ΕΙΣ ΔΙΑΠΟΝΗΣΙΝ. πλὴν τῆ Χεῖρ; γὰρ λῦτρωσιν σὺ ἀξιώθεταις

quit, esse perrexeritis, vos sempiternæ vindictæ IGNIS excipiat necesse est; quos prius, vt DOMINO CONFIDERE NT admonebat, cum Deum se prædicans; ab humilique de se cogitatione, quia carnem gereret, auocās, virgam se & fulcimentum factum esse assereret. Neque enim credere valeāt, qui gloriam à se mutuo, non à Deo, qui virga dictus est, querant, omnia siquidem, vt bene sint sustinet: iuxta illud; Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt: Est enim inconstans & lubrica natura, egētque potentiori ad retinendum aliquo: quo potitus qui iustus est, supra petram sibi itatus esse pedes affirmat. Cæterum versati IN TENEBRIS Iudæos & Paulus ipse ostendit, cum huius sæculi Deum mentes infidelium excæcasse dicit: Et Esaias; cum lucem illis expectantibus factas esse tenebras. Hinc & illa Christi; Ego sum lux mundi. & quæ deinceps. Et illa etiam; Qui credit in me non iudicatur; vt eos ab ignis vindicta auocaret. Cæterum quod OB FIRMATE IGNEM dixit; iudicij acerbiteratem vehementiamque demonstrat. Multa siquidem ignis suggesta materia adaugetur, parua autem elanguescit; & consumpta extinguitur. Iudæi itaque prophetis, qui ad se missi essent, partim ferro, partim lapidibus interemptis, IGNEM in se ACCENDERVNT, FLAMMAMQVE OB FIRMARVNT; cum sublato hæredæ, Christi disciplinam, legis vmbri addicti, non admiserunt. Eos itaque, tanquam se legis quidem LVCEM habere putarent, verè tamen non haberent, à sua ipse arcet familiaritate & consuetudine; cum IN LVMINE IGNIS proprij, ET IN FLAMMA, QVAM SVCCENDERVNT, iubet ambulare. Neque verò illatæ ipsos in Christum iniuriæ pœnas luisse ignorari patitur: cum PROPTER SE ISTHÆC ILLIS FACTA ESSE, ET IN MOERORE DORMITVROS subiicit: quibus agtorum vastitatem, vrbisque direptionem, templi denique incendium demonstrat. DORMIERVNT verò etiam IN MOERORE: vel, vt ait Symmachus, IN DOLORE: vel, vt Aquilas, IN DEFATIGATIONEM. Neque enim qui facta per Christum redemptione indigat

D d d d

funt; ipsa prazmiorum spe, non Spiritus oblectatione fruuntur; sed pzenarum dolorisque metu D O R M I E N T E S cruciabuntur. Sed ista ne vos pati contingat, etiam nunc hortari, & ad resipiscenciam prouocare non desino; qui simulato quidem in Deum cultu, contraria autem eiusdem voluntati faciendo, dum Q V O D I V S T V M E S T P E R S E Q V I M I N I, veritatem vobis inimicam existere putatis. Placet verò nonnullis, eos, qui fidem, Christumque iusticiam quærunt, prophetam alloqui; & velut à Iudæis alienos illos appellare. Omnes enim antea ignem accendere dixit; in quo ipsi etiam combusti sunt, qui Q V O D I V S T V M E S T, non abigendo, sed appetendo, vt adipiscantur, P E R S E Q V V N T V R: Quale illud est; Quære pacem & persequere eam. Sunt enim perpauca illi quidem; sed in multitudinem euadent infinitam, cum ipsi accesserint Iudæi; vt ipso A B R A H A M I S A R R A Q V E exemplo demonstratur. Nonnulli rursus aduersus incredulos sermonem esse, sicuti diximus, arbitrati, pro quo, E T I N F O V E A M habemus; E T I N F O R A M E N Symmachum quidem, I N E X C I S I O N E M autem Aquilam transulisse volunt: tanquam petram illam, quæ Christi corpus excepit, & à Iosepho E X C I S A E X C A V A T A Q V E est, oratio demonstret. Deinde ad A B R A H A M I E T S A R R A E exemplum sermonem transfert, qui & ipsi faxi more, fructu liberisque carentes, multarum per fidem gentium P A R E N T E S, Paulo teste fuerunt, cum Abrahamum iam suum corpus emortuū, & quæ deinceps, considerasse dixit. E X V N O igitur, A B R A H A M O E T S A R R A (V N V M enim vterque, vt illo liquet, quo fore duos in carne vna dicitur) tanquam cæli astra multitudine, constituerunt. Ideoque V N V S E R A T, E T V O C A V I E V M, adiecit. Quemadmodum igitur in A B R A H A M O id ego præstiti: sic & ab ista P E T R A, Q V A M E X C I D I S T I S, mortalibus vniuersis spes aliqua consequendæ salutis futura est, Erat verò P E T R A docente Paulo, Christus ipse; cui mortem obeunt manus & pedes clauis esse transfossos scriptura testatur. Significatur item per

Matth. 23.

Matth. 28. Ioh. 19.

Rom. 4.

Eph. 5. Matth. 19.

I. Cor. 10. Gal. 21.

λαβῶν, ὅτι ἐν ἐλπίδι γέρον, καὶ θυμὸν δὲ πνευματικῶν, ἀλλ' ἐν φόβῳ κολάσεων, καὶ λύπη τῇ δι' αὐτοῦ, ἰδὼν ὁρῶντο ΚΟΙΜΗΘΗΣΟΝΤΑΙ. ἀλλ' ἵνα μὴ θεύσῃτε, καὶ κινῶ ἐπιπαρανοῶ τὴν μετάνοιαν ὡς ἄνδρες ὑμῶν, οἱ πατρὸς ποιεῖτε, ἵνα τὸ κύνειον πμῶν, ἐναντία δὲ ἀράτοις τῇ τῷ κυρίῳ βελῆ, τὸ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ ΕΛΛΑΥΝΕΙΝ, * ἡγεῖσθε τε ἡγήθητε δυσμενῆ ἢ ἀληθεῖα. Τινὲς δὲ φασιν ὡς παρῶ φανῆ τοῖς πιστεύουσιν καὶ ζητῶσι Χριστὸν ἢ διχμοσίῳ, καὶ ὡς ἀλλοτριῶν τῶν ἰσθμῶν τῶν τε καὶ εἰ πᾶσι γὰρ παρῶ εἴπετε πῶρ χρεῖν, ἐν ὧ κατεκαύθησαν οἱ δὲ ἀνάσσει ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ, ἔχῳ ὡς ΕΛΛΑΥΝΟΝΤΕΣ, ἀλλ' ὡς ἐπ' αὐτὸ τρεῖς ἄνθρωποι ἵνα κατελάσσωσι, ὡς τὸ Ζήτησον εἰρήνην, καὶ διζῶν αὐτῶν. ἰλιγοστοὶ γὰρ ἔσονται παρῶ θῶνται δὲ εἰς ἀμεῖον πλῆθος τῶν ἐθνῶν. παρῶ θῶνται τοῖς ἐκ τῆς τομῆς, ὅτι παρῶ θῶνται τῶν ἀδελφῶν * ΤΟΝ ΑΒΡΑΑΜ ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΑΡΡΑΝ. Τινὲς δὲ παρῶ τὸς ἀπίστους εἰρήσῃ τὸν λόγον, ὡς παρῶ θῶνται λέγοντες, φασιν ὡς ἀπὸ τῆς, καὶ ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΟΘΥΝΟΝ, ὁ Σύμμαχος ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΡΥΜΑΛΙΑΝ. ὁ δὲ Ακύλας, ΠΡΟΣ ΕΚΚΟΠΗΝ, ἐκ δὲ ἀνάσσει ἂν ἀνηγορεύει τοῦ λόγου τὴν τὸ σῶμα τοῦ κυρίου δεξιά μὲν πέτρα, ἢ ΝΟΥΡΥΕΝ Ἰωσήφ. εἶτα μετέβη ὅτι τὸ τῶν ἀδελφῶν ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ, ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΑΡΡΑΣ, οἱ δὲ ἰδὼν πέτρας ἀκαρπύου καὶ ἄγροιο γηρόντες, πολλῶν ἐθνῶν ΠΑΤΕΡΕΣ ἐγένοντο διὰ πίστεως, ὡς ὁ Παῦλος φησὶ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἢ δὴ νεκρωμένον, καὶ τὰ ὅτι τῶν ΕΞ ΕΝΟΣ ΟΥΝ, ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΑΡΡΑΣ (ΕΙΣ γὰρ ἄμφω, καὶ τὸ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν) ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῶ πλῆθει (μενέσῃ) διὸ φησιν, ΕΙΣ ΗΝ, ΚΑΙ ΕΚΑΛΕΣΑΣ ΑΥΤΟΝ. ὡς παρῶ οὐ ὅτι τοῦ ΑΒΡΑΑΜ οὐτα πῶν ἰσθμῶν. οὐτα μὴ σπορνάσκετε, ὡς καὶ ἔσται τῆς ΠΕΤΡΑΣ ταύτης, ἢ ΝΥΜΕΙΣ ΕΛΑΤΟΜΗΣ ΑΤΕ, ἔσται πῶς ἐλπίς σωτηρίας πᾶσιν ἀνθρώποις. ἀλλὰ καὶ ΠΕΤΡΑ κατὰ Παῦλον ἡ δὲ Χριστὸς, ἡ ἐν τῶ πᾶσι διάρξῃ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον χρεῖς μου, καὶ πᾶσι μου. ΒΘΟΥΝΟΝ

ἡ ἀρχαῖα

ἡ τοῦ ΑΒΡΑΑΜ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΑΡΡΑΣ

ΘΥΝΟΝ δὲ τὴν τῶν ἀδελφῶν πλεονεξία ὑπαμνήσεται. διὰ γὰρ τοῦτων ἡ σωτηρία, καὶ τῆς ἐκκλησίας (μενέσῃ) τὸ πλῆρωμα, κατὰ τὸν ΕΞ ΑΒΡΑΑΜ ΚΑΙ ΣΑΡΡΑΣ τὸ πλῆθος τὸ ἀπειρον. διὸ ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΤΩ ΣΙΩΝ, τὸ θεοσεβῆς * πάλιν πολιτευμα, ὅσοι εἰς ἔρημον δι' ὑμᾶς κατέστη. πλῆθος ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἔρημον αὐτῆς ἀναλήψομαι ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΝ καλῶν τῶν πατρῶν ἐλπίδα. ΕΡΗΜΟΝ δὲ, ὡς παρῶ ἔχουσαν πάλαι τὸν ἄνδρα, τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν καλεῖ, παρῶ ἡ ἔλεγε ὁ παρῶ θῶνται. εὐφραδῆσθαι σείρα, ἢ οὐ πίστευσα, καὶ τὰ ὅτι τῶν. πῶς δὲ ἡ τὸν ἄνδρα ἔχουσα, ἀλλ' ἢ τὸ βιβλίον τοῦ Σπυριδίου ποιησαμένη; ἐν δὲ τῇ ἐρήμῳ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΝ ἔσονται λέγει, καὶ τὸν ἐν ἀρχῇ τῶν κυρίου

FOVEAM lacus ipsum hastæ mucrone vulneratum. Per hæc enim parta salus est ipsaque etiam Ecclesiæ constituta plenitudo; non aliter quàm EX ABRABAMO ET SARRA infinita illa multitudo. Atque inde est, quod SIONEM; id est, piam olim ciuitatem CONSOLATVR, quæ deserta quidem propter vos, inquit, per me frequens iterum futura est: vbi CONSOLANDI verbo, promissionis huius spem significauit. Eo ipso autem quod DESERTAM vocat, Ecclesiam gentium intelligit, tanquam quæ dudum virum habeat, ad quam ita loquebatur propheta, Latere sterilis, quæ non peperisti, & quæ postea. Quænam autem est, quæ virum habet, nisi quæ repudium misit? In deserto deinde futurum dicit paradysum ei non absimilem, qui initio à Domino

Esa. 54.

Ἀκούσατέ μου, ἀκούσατε λαός μου, καὶ οἱ βασιλεῖς παρῶ με ἐνωτίσασθε, ὅτι νόμος παρῶ ἐμοῦ ἐξελεύσεται, καὶ ἡ κρίσις μου εἰς φῶς ἐθνῶν. ἐγγίξει ταχύ ἡ δικαιοσύνη μου, καὶ ἐξελεύσεται, ὡς φῶς, τὸ σωτήριόν μου, καὶ εἰς τὸν βραχίονά μου ἐβη ἐλποδισί. ἐμὲ νῆσοι ὑπομύθουσι, καὶ εἰς τὸν βραχίονά μου ἐλποδισί. Ἀρατε εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, καὶ ἐμβλέψατε εἰς τὴν γῆν κάτω, ὅτι ὁ οὐρανός, ὡς καπνός ἐσπεράθη. ἡ δὲ γῆ, ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεται. οἱ δὲ κατοικοῦντες αὐτὴν τὴν γῆν ὡς περ ταῦτα λυθῶσονται. τὸ δὲ σωτήριόν μου εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται, ἡ δὲ δικαιοσύνη μου οὐ μὴ ἐκλείπη. ἀκούσατέ μου οἱ εἰδότες κρίσιν, λαός μου, ὅ ὁ νόμος μου, ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν. μὴ φοβεῖσθε ὄνειδισμὸν ἀνθρώπων, καὶ τῶν φανλισμῶν αὐτῶν μὴ ἠτλήσθε. ὡς περ γὰρ ἱμάτιον βρωθήσεται ὑπὸ χροῦν, καὶ ὡς ἔριον βρωθήσεται ὑπὸ σπητὸς, ἡ δὲ δικαιοσύνη μου εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται, τὸ δὲ σωτήριόν μου εἰς γενεὰς γενεῶν. Εγείρου ἐξεγείρου Ἰερουσαλήμ, καὶ ἐνδύσῃ τὴν ἰσχίαν τοῦ βραχίονός σου. ἐξεγείρου ὡς ἐν ἀρχῇ ἡμέρας, ὡς γενεὰ αἰῶνος. οὐ σὺ εἶ ἡ ἐρημοδοσα θάλασσαν, ὕδωρ ἀβύσσον πλῆθος, ἡ θεῖσα τὰ βάθη τῆς θα-

* Ο. Η ΑΛΤΟΜΗΣΑ ΕΑ ΠΑΛΤΟΣ. ΔΙΑΡΡΗΣΑΣ ΑΡΑΚΟΝ. ΤΑ. ΟΥ ΕΤ ΕΙ.

σου, ου δε απο παντων των υδων σου, ων υψωσας. δυο ταυτα αντικειμενα σοι. τις λυπηθησεται σοι: πιδμα, και συντριμμα, λιμος, και μαχαира. τις θα καλεσει σε, οι υιοι σου οι σπουδαιοι, οι καθυδοντες εω ακρου πασης εξοδα, ως

† ΠΙ ΠΙ † σευτλιον ημειφθον, οι πληρεις θυμοδ† κυριου, εκλελυμενοι
† ΠΙ ΠΙ † δια θυμοδ† κυριου του Θεου. δια τουτο ακουε * τεταπεινω-
† ΠΙ ΠΙ † μενη, και μεθουσα σακ απο οινου. ουτω λεγει† κυριος ο Θεος σου ο κρινων τον λαον αυτοδ. ιδε εληφα εκ της χειρος σου το ποτηριον της πώσεως, το κονδυ του θυμου μου, και ου προσθηση ετι πειν αυτο. και εμβαλα αυτω εις τας χειρας των αδικησαντων σε, και των ταπεινωσαντων σε. οι ειπαν τη ψυχη σου κυψον, ινα παρελθωμεν. και εθηκασα τη γη τα μεταφρενα σου εξω τοις θαλασσομενοις.

Α. Σ. Ο. ΔΕ ΟΥΤΩ Α. ΗΜΦΙΒΑΗΤΕΡΑ ΜΕΝΟΥ. Σ. ΕΝ ΑΝΦΟΙΒΑΗΤΕΡΑ. Ο. ΣΥΝΕΙΛΗΜΜΕΝΟΝ. * Ο. Α. ΤΟΤΤΟ.

Α. ΣΩΜΑ ΕΟΤ. Ε. ΤΟΝ ΝΑΤΟΝ ΕΟΝ. Ο. ΟΜΩΣ ΤΕ Ο ΤΑ ΜΕΣΑ ΕΟΤ.

† Ζεγείρα, εξεγείρα Σιών. ενδυσαι την ισχυν σου Σιών. και συ ενδυσαι την δόξαν σου Ιερουσαλημ πόλις η αγία. σκέτι προσθήσεται διελθειν δια σου, αφετμητος, και ακαθαρτος. εκτινωξα τον χον, και ανασθη, καθισον Ιερουσαλημ.

† ΠΙ ΠΙ † † εκλυσαι τον δεσμον του τραχηλου σου η αιχμαλωτος θυγατηρ Σιών, οτι ταδε λεγει† κυριος. δωρεαν επραθητε, και ου μετα αργυριου λυτρωθησεθε. οτι ουτως λεγει† κυριος, ο Θεος * εις Αιγυπτον κατεβη ο λαός μου το ποτιρον, παροινησα ενει, και εις Ασσυριου βια ηχθησαν. και ην τι ισαι ωδε ταδε λεγει κυριος: οτι εληφθη ο λαός μου δωρεαν, θαυμάζετε και ολολύζετε. ταδε

Α. ΠΕΡΙΤΕΛΕΙΣ ΑΠΟΛΥΤΑΙ. Ο. ΑΙΑΤΕΣΟΝ.

† ΠΙ ΠΙ † λεγει† κυριος. δι υμας διαπαντος το νομα μου βλασφημειται εν τοις εθνεσι. δια τουτο γνωσεται, ο λαός μου τον κυριον *, εν τη ημερα εκείνη οτι εγω ειμι αυτος ο λαλων, και ου παρεμι.

† ΟΙ Γ. ΘΕΟΣ ΕΟΝ

Α. ΚΑΙ ΝΥΝ ΤΙ ΜΟΙ ΔΑΡ ΦΗΣΙ. Ο. Σ. ΚΑΙ ΝΥΝ ΤΙ ΜΟΙ ΔΑΡ ΑΡΓΗ ΚΤΡΙΟΣ.

† ΠΙ ΠΙ † λεγει† κυριος. δι υμας διαπαντος το νομα μου βλασφημειται εν τοις εθνεσι. δια τουτο γνωσεται, ο λαός μου τον κυριον *, εν τη ημερα εκείνη οτι εγω ειμι αυτος ο λαλων, και ου παρεμι.

† ΟΙ Γ. ΑΙΑ ΤΟΤΤΟ

Excitare, excitare, exsurge Hierusalem, quæ bibisti de manu Domini calicem furoris eius. Calicem enim ruinæ, calicem furoris eius ebibisti, & euacuasti, & non erat qui consolaretur te ex omnibus filiis tuis, quos peperisti. & non erat, qui apprehenderet manum tuam, ne ex omnibus quidem filiis tuis, quos exaltasti. Duo hæc contraria tibi. quis tecum contristabitur? Ruina, & contritio, fames, & gladius. Quis te consolabitur? filij tui indigentes, dormientes in compitis omnium viarum, sicut beta semicocta, pleni furore Domini, deficientes propter furorem Domini Dei. Propterea audi humiliata, & ebria non vino. Sic dicit Dominus Deus tuus, qui iudicat populum suum, Ecce sumpsi de manu

de manu tua calicem ruinæ, calicem iræ meæ, nec perges ultra illum bibere, & iniciam illum in manus eorum, qui te inique oppresserunt & humiliauerunt te: qui dixerunt animæ tuæ, inclinare, vt prætereamus, & posuisti æqualia terræ dorfa tua foris transeuntibus.

Cap. 52.

† Excitare, excitare Sion. Induere fortitudine tua Sion, & induere gloria tua Hierusalem ciuitas sancta. Non amplius perget transire per te incircuncisus, & immundus. Excute puluerem, & exsurge, sede Hierusalem. Solue vincula colli tui, captiua filia Sion; quoniam hæc dicit Dominus. gratis venundati estis, & sine argento redimimini: quoniam sic dicit Dominus Deus, in Ægyptum descendit populus meus prius, vt peregrinaretur ibi, & in Assyrios violenter acti sunt. Et nunc, quid erit hic, dicit Dominus? Quia ablatu est populus meus gratis, admiramini, & vlulate. Hæc dicit Dominus, propter vos nomen meum iugiter blasphematur in gentibus. Propterea sciet populus Dominum in die illa, quoniam ego sum. Ipse qui loquebar ecce adsum.

† Την κληση επαν τησ εθνων (αφ ιδιον εκαλει λαον, αρεσ ε και ελεγει, οτι νομος παρ εμει εξελαισεται, και η κρισις με εις φος εθνων) νω προσφονει τη Ιερουσαλημ ηπεουση, Αφανασηναι τε πιδματος, ο αφ εχρατον πεπονη μετω† εις Χερσιν παροιναν. Χρησδ† δε αν ο Θεος, και† μλω βυλοδμοσ† θανατον† εσ αμαρτιασ, ωσ† μετανοιαν, ο† τι ταυτην† ω† θα κλει χερσ† πηθομοιοισ† επα† γελλοδμοσ† ΕΒΕΓΕΙΡΟΥ λεγων,† εις† σιον αυτησ† ΠΙΡΩΣΙΝ† δηλαδ† ει† γαρ† υπ† αλλυ† και† τε† χε† σ† ενω† αν,† αλλ† σα† αυ† τη† πε† ει† της† ε† βε† ρε† βε† ω† σ† διελε† γε† το.† τις† γαρ† ηεσων,† και† μελοσ† πηρωθ† η,† ου† αωδ† ην† τι† θετα†,† πα† και† συλλε† ξασ† τιλω† δυα† μιν,† ΑΝΑ† ΣΤΗΝΑ† Ι;† η† σ† ποινω,† ωσ† ιμα† τ† α† ε† βαλοδ† τιλω† ισχυ† ΔΙΑΝΑΣΤΑΣΑ† Χ† Αφροια† λεγει† γαρ† αρεσιαν,† ΕΝΔΥ† ΣΑ† ΙΤΗΝ† ΙΣΧΥΝ† Σιων†. ω† τε† νω† ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ† μη† τε† ε† πουρωθ† ην,† μη† τε† το† θεοσεβ† εσ† ερηδ† πολ† ιτευμα† τιλω† α† ο† θη† τιλω† δε† η† α† πα† χειρα† ραμειοισ† γε† γη† η† με† λω†.† δε† η† η† ΠΕΠΩΚΕΝΑ† Ι† λεγεται† το† ΠΟΤΗΡ† ΙΟΝ† ΤΟΥ† ΘΥΜΟΥ.† της† γαρ† εν† ου† ρανα† αυ† χ† απ† ιεται† ΘΥΜΟΣ† και† οργ† η.† Θεοδ† γαρ† λεγεται† βασιλευ† αν† τησ†.† αλλ† ουδ† ε† τοδ† θεοσεβοισ† ο† τι† η† πολ† ιτευματος.† ο† δε† Συμμαχοσ† εξεδωκε,† το† ΠΟΤΗΡΙΟΝ

† Absoluta de vocatione gentium disputatione, in qua, cum populum suum appellasset, legem à se, & iudicium in lucem exortura significauit; orationem iam ad Hierusalem conuertit, illamque eo lapsu, quem vltimo post illatam Christo contumeliam patiebatur, excitari postulat. Ita nimirum Deus pro sua bonitate & clementia, qui peccatorem resipiscere, non perire desiderat, eos ad penitentiam propofita vtilitate inuitat; & quod EXCITARI postulat, spontaneum fuisse LAPSUM, demonstrat. Si enim ab alio impediretur, ad hunc ipse, non ad illam de EXSVRGENDO sermonem dirigeret. Quis enim LAPSVS, etiam si membrum fregerit, non totis viribus EXCITARI se contendat? Et tu igitur, tanquam vestimento viribus assumptis, animo EXCITARE. Dicit enim postea; INDVERE FORTITVDINE Sion. Vnde apparet hoc loco, HIERVSALEM non caelestem, non piam illam ciuium vitæ rationem, sed sensibilem Romanisque subditam ciuitatem significari. Quæ ideo CALICEM FVRORIS EIVS BIBISSE etiam dicitur: cum neque caelestem, in qua regnare Deus dicitur; neque piam illam in terra vitæ rationem FVROR & ira attingant. Est autem huiusmodi Symmachi interpretatio, ΡΟCΥΕΥΜ

Exech. 18.

IRÆ EIVS, CALICEM EXVL-
 CERATIONIS ETIAM EXHAU-
 SIT, NEQVE EST QUI CON-
 SOLETVR EAM. Istud verò de illo
 dicatur, qui ad scelera expiationem ni-
 hil non pœnarum exoluerit; non aliter
 quàm in amaris antidotis fieri videmus,
 qui ad corporis euacuationem propinan-
 tur. Adfert enim dolorem Dominus, tan-
 quam medicus, non sponte, sed rei neces-
 sitate adductus: indèque illud est quod
 scribitur; Calix in manu Domini vini
 meri plenus misto. Et inclinavit ex hoc
 in illud; veruntamen fex eius non est
 exinanita: bibent omnes peccatores ter-
 ræ. Istud autem cum patiebaris, inquit,
 NE DE quidem filiis VNVS, QUI
 TE CONSOLARETVR, adfuit.
 Cùm enim in Assyriam abducti sunt,
 etiam tum iustitia & prophetia insigni-
 bus viris, qui afflictos CONSOLATI-
 ONIBVS erigerent, non caruerunt. Sed
 ex quo Christi cædem perpetrarunt, NE
 prium quidem VNVM Deoque pla-
 centem secum habuerunt. Ipsos enim
 Saluatoris etiam discipulos à se imprimis
 abegerunt, dum plagis alios, alios etiam
 morte turpiter affecerunt. Sed habes, ad-
 iicit, ISTA DVO TIBI CONTRA-
 RIA, & hostilia; ita breuiter, quæ bella
 sequuntur, calamitates indicans. Verùm
 PRO DVOBVS, quatuor propheta pro-
 ponit, dum quæ priora duo consequatur,
 altera conuertit. RVINAM siquidem
 ipsa consequitur CONTRITIO, FA-
 MEMQVE GLADIVS, quo mors
 innuitur. Duo igitur priora, RVINAM
 ET FAMEM, de quibus sermo est,
 quis inquit qui valeat arcere, vel leui
 etiam CONSOLATIONE mitigare?
 An non qui tecum sunt Scribæ & Phari-
 sæi; aut etiam qui alia facultate excel-
 lunt? Sed ecce, ipsi etiam, in periculo
 versantur, QUI IN CAPITIBVS
 VIARVM OMNIVM DORMIANT.
 BELLO enim ingruente in regiones
 extremas se receperant, vt essent ad fu-
 gam capeffendam, non ad mala deuitan-
 da paratiores, metu ipso, ebrioriù more,
 TANQVAM BETA SEMICOCTA,
 fracti & remissi. Habet autem in hunc
 modum Symmachi interpretatio, FILII
 TVI AMBVLAVERVNT DVCTI
 IN PRINCIPIO RETICVLORVM,

psal. 74.

psal. 8.

ΤΟΥ ΘΥΜΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΤΟΝ ΚΡΑ-
 ΤΗΡΑ ΤΟΥ ΣΠΑΡΑΓΜΟΥ ΚΑΙ
 ΕΞΕΣΤΡΑΓΓΙΣΕ, ΚΑΙ ΟΥΚ
 ΕΣΤΙΝ Ο ΠΑΡΗΓΟΡΩΝ ΑΥΤΗΝ.
 τὸτο δ' ἄν λέγοιτο ὅτι τὸ πᾶσαν τιμωρίαν
 ἐπέταυτος πρὸς κέρτασιν ἀμαρτημάτων,
 ὡς ὅτι τὸ πρὸς αὐτῶν πικρὰν ἀντιδότην
 εἰς κέρτασιν. λυπεῖ γὰρ, ὡς ἰατρὸς, ὁ Θεὸς
 οὐκ αὐτὸς γέλων, τὸ δὲ παράγματος ἀναγ-
 χάζοντος· ἀεὶ δὲ λέλειται· Ποτήριον ἐν
 χειρὶ κυρίου οἶνος ἀκράτου πλήρες κεράσμα-
 τος, καὶ ἐκλίθει ἐν τῷ εἶς τῆτο, πλὴν ὅ
 τρυφίας αὐτῷ οὐκ ἐξεκείνη. πάντα πάν-
 τες οἱ ἀμαρτωλοὶ τῆς γῆς. τὸτο δὲ σοὶ πα-
 θῆσθαι φησὶν, ΟΥΔΕΝΣΟΙ ΠΑΡΕΣΤΗΤΑΝ
 ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΜΕΝΟΝ. ὅτε μὴ
 γὰρ εἰς Αἰουλίαν ἀπήρθησαν, εἶχον δικαίους
 καὶ σωφροσύνας ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΣ·
 μετὰ δὲ τοῖς πολυμήνετα· Χειρὸν γὰρ
 ἔατον, ΟΥΔΕΙΣ θεοφιλῆς εὔρηται παρ' αὐ-
 τοῖς. ἦσαν γὰρ καταπαλάσαντες καὶ τοῦ
 σωτήρος τῶς μαθητῶν πληγῶν ἀκυσάμε-
 νοι, πινὸς δὲ ἐν ἀνερόντες. ΔΥΟ ΔΕ ΤΑΥ-
 ΤΑ φησὶν ΑΝΤΙΚΕΙΤΑΙΣΟΙ, καὶ πο-
 λεμῆ, Συνομιλίας πᾶς ἐν τῷ πολέμῳ δι-
 λῶν συμφροσύνας. ΑΝΤΙ Δὲ ΔΥΟ, πρὸς
 βάλ्लεται τέσσαρα. ἀλλὰ τὰ ἐπιπέδον
 τοῖς πρῶτοις ὁ σωφροσύνας ἐν τέτοις συ-
 νάπται λόγος. ἔπειτα γὰρ τῷ μὲν ΠΙΠΤΕΝ
 Η ΣΥΝΤΡΙΒΗ. Τῷ δὲ ΑΙΜΩ, ΜΑ-
 ΧΑΙΡΑ. τὸτ' ἐστὶ θανάτου. ΔΥΟ τοῖνυν τὰ
 πρῶτα, ΠΤΩΜΑ ΚΑΙ ΑΙΜΟΣ, ἀεὶ ὡν
 ὁ λόγος, τὸ φησὶν ἅ τις ὁ καλύσων φησὶν, ἢ καὶ ἡ
 λῶς ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΜΕΝΟΣ; τὰ ἔρασι
 ἐν σοὶ γραμματεῖς καὶ φαελαῖοι; ἢ καὶ ἀλ-
 λως δυνατοὶ; ἀλλ' ἰδὲ καὶ ἀεὶ ἐαυτῶν κιν-
 δυνεύουσι. ΚΑΘΕΥΔΟΥΣΙ ΓΑΡ
 ΕΠΑΝΩ ΠΑΣΗΣ ΕΞΟΔΟΥ ΤΟΥ
 ΠΟΛΕΜΟΥ γὰρ κατασκήσαντος, τῶς τ'
 χροῖας ἐγκαταῖς καταλάβοντο, ἢ εἰς ἐπι-
 μοι πρὸς φυλῶν; αὐτῶς ἀπὸ κρουσιν ἐρη-
 γρότες κεκῶν, φόβῳ δὲ παρεμύθηον κερτά-
 σθαι ἐκ μέθης ΩΣ ΣΕΥΤΑΙΟΝ ΗΜΙ-
 ΕΦΘΟΝ. κατὰ δὲ Σύμμαχον, ΟΙ
 ΥΙΟΙΣΟΥ ΕΠΟΡΕΥΘΗΣΑΝ ΑΓΩ-
 ΜΕΝΟΙ ΕΠ' ΑΡΧΗΣ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ΑΜΦΙΒΑΗΣΤΡΩΝ ΩΣ
 ΟΡΥΞ

ἀρ. φησὶ δ
1 ἔρα

ΟΡΥΞ ΕΝ ΑΜΦΙΣΒΑΗΣΤΡΩ. καὶ
 καὶ τοῖς λοιποῖς δὲ, ἀπὸ τῶ, ΩΣ ΣΕΥ-
 ΤΑΙΟΝ ΗΜΙΕΦΘΟΝ, ΩΣ ΟΡΥΞ
 ΗΜΦΙΒΑΗΣΤΡΕΥΜΕΝΟΣ, ἢ ΣΥ-
 ΝΕΙΔΗΜΜΕΝΟΣ, εἴρηται. ὁ δὲ ΟΡΥΞ
 ὄρεον ὄσιν, ὡς ὡς ἀλλάει τῶς ἰσὺς Ἱερουσα-
 λὴμ ΑΜΦΙΒΑΗΣΤΡΩ ἀφ' ἑσθλῶς ἀε-
 βλῆθεντας. διὸ καὶ τῷ ΘΥΜΩ παρεδόθη-
 σαν ἀπὸ δὲ τῶ, Ο ΚΡΙΝΩΝ ΤΟΝ ΛΑΟΝ
 ΑΥΤΟΥ Σύμμαχος ΥΠΕΡΜΑΧΗΣΕΙ
 φησὶ τοῦ ΛΑΟΥ ΑΥΤΟΥ. τὸ δὲ ΕΙ-
 ΛΗΦΑ τὸτ' ἐστὶ ΛΗΦΟΜΑΙ. ἐπαγγέλ-
 λεται γὰρ ἀνήσθαι ΤΟΝ ΘΥΜΟΝ ποιῆσαι
 τὰ πρὸς αὐτῶν, ἄσθ' ἰὺ ΕΞΕΓΕΙ-
 ΡΟΥ ΕΞΕΓΕΙΡΟΥ. ὅτι μὴ ὄσιν γὰρ τῆ
 πησῆ, αἴτια ἔσται τ' τῶς ἐπιτηγελῶν κω-
 λύσεως. τοῖς τὸν καὶ τὸ μὴ ὁ πᾶσιον οὐκ ἀνί-
 σται; ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ὅτι στρέφει; ἴνα
 πῖ ἀποστρέφεται ἀποστρέφω ἀνασθῆ; λέγει κῶ-
 λιος. μήποτε δὲ μὴ κέπει ΠΙΠΤΕΣΘΕ φη-
 σὶ, ἀφ' ἑστὶ ἐπ' ἐχάτων ὅτι στρέφω. ἔλεγε
 γὰρ, Ἐπιλήσονται τὴν γλῶσσαν αὐτῶν πρῶ-
 τῶν, καὶ τὰ ἐξῆς. ΠΟΤΗΡΙΟΝ δὲ κερτῶν
 ἔθος ἐστὶ ὅτι τῆ θεία γραφῆ τὸ ἀναποδιδό-
 μῶν ἀγαθοῖς, ἢ κακοῖς, ὡς ὡς τῶ Δα-
 βὶδ· Πῶρ, καὶ θείον, καὶ πνεῦμα κερταίματος,
 ἢ μερὶς τῶ ποτηρίου αὐτῶ. ὁ δὲ δὲ κερτος λέγει
 Ποτήριον σωτηρίας λήψομεν καὶ τὸ ὄνομα κυ-
 ρίος ὅτι κερταίματος. τὸ ἐν ΠΟΤΗΡΙΟΝ
 ἀδύσησθ' τοῖς αὐτῶς πολέμοις, καὶ ταῦτ' ἰ-
 ἰδικησὶ φησὶ· διὸ καὶ Σύμμαχον εἴρηται
 ΚΑΙ ΘΗΣΩ ΑΥΤΟ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ
 ΤΩΝ ΑΠΟΙΚΙΣΑΝΤΩΝ ΣΕ. εἰκό; δὲ
 ἀεὶ καὶ ἀεὶ ἀπικερτῶν δυναμέων λέ-
 γοσται, ὡς ἀπὸ τῶ Θεοῦ ψυχῆ ἐαυτῶν
 ἔσποτάσει, καὶ γίναται φρονῖσα κῶπῆ πρὸς
 γλῶ, καὶ τέλος ἀπλοθεῖσα πρὸς ἔδα-
 φος τοῖς τῶς ἐλόγτων αὐτῶν καταπα-
 τῆται ποσῶν· ἢ δὲ Θεὸς πρὸς οὐδῶ, ὄρ-
 θιος ἔσθην ἀνα βλέπουσα, καὶ πρὸς αὐ-
 τὸν ἐπιτηγέμῳ. Ἰνὸς δὲ ΑΔΙΚΗ-
 ΣΑΝΤΩΝ αὐτῶν φασὶν, τῶς ὄρ-
 θοποδῶν μὴ συγχωροῦσάντων αὐτῆ διδα-
 σκάλων· ὅσα γὰρ ἦσαν ἐν τρυφῆ τε καὶ
 δόξῃ· ποσῶτα πικροτέρως ἀπέλασαν δι-
 κης, ὡν εἶχον ἐσθρημῶν. ἀεὶ δὲ τῶς
 Εἰσα

TANQVAM O RYX. Cæteri verò,
 pro quo TANQVAM BETA SE-
 MICOCTA habemus, TANQVAM
 O RYX IN RETITVS, aut CIRCUN-
 SEPTVS dixerunt. O RYGI autem,
 id est aui, Hierosolymitanos comparat,
 quod sint Diaboli RETIBVS impli-
 cati, & ob id FVRORI traditi.
 Cæterum vbi QUI INDICAT PO-
 PVLVM SVVM legimus; PRO
 POPVLO SVO DECERTABIT
 Symmachus interpretatur. Præterea
 cum SVMPSI dixit, SVMPTRVVM
 se significauit. Se enim DE FVRO-
 RE remissum pollicetur, si quæ ver-
 bis istis EXCITARE EXCITARE,
 imperata sunt, ipsa præstiterit. Alias
 enim si lapsa se non erexerit, denuntiata
 in se pœnas esse attracturam. Tale est
 & illud; Nonne qui cecidit erigitur, aut
 qui aberrauit, in viam reuertitur? Quare
 auertimini auersione impudenti, dicit
 Dominus? Neque verò deinceps, inquit,
 amplius BIBETIS, nimirum propter
 euersionem extremam. Dicebat enim;
 Oblitiscetur primæ suæ afflictionis, &
 quæ deinceps. Est porro scripturæ sa-
 cræ vitarum quod bonis aut malis re-
 penditur, id ipsum CALICEM ap-
 pellare: quale est apud Dauidem illud, Hier. 8.
 Ignis, sulphur, & spiritus procellæ, pars
 calicis eius. Iusti deinde eiusmodi ver-
 ba sunt; Calicem salutaris accipiam, &
 nomen Domini inuocabo. Eius ergo
 hostibus, illisque ipsis, à quibus iniuriam
 passa est, datum iri CALICEM signi-
 ficat; indèque, ET PONAM EVM
 IN MANVS EORVM, QUI TE
 PATRIA EXPVLERVNT adiecit.
 Quanquam & ista etiam de aduersariis
 potestatis dici queant, quibus se ipsa,
 quæ à Deo defecit, anima mancipauit;
 vnde humilibus rebus addicta in terram
 nutat, ac tandem præsidio destituta, vi-
 storum pedibus conculcatur: cùm quæ
 Deum sequitur, erecta sursum oculos at-
 tollat, & ad ipsum euehat. Nonnulli
 per INIQVE ipsam OPPRIMENTE
 doctores eos intelligunt, qui eandem re-
 cto pede ambulare non permiserunt.
 Quanto enim luxu & gloria amplius
 abundabant, tanto & ipsi pœnas acerbio-
 res dederunt, qui ijs, quæ habebant, pri-
 uati sunt. Est verò de ijs etiam, qui ra-
 Ecce

psal. 10.

psal. 115.

2. Cor. 4. tione intelligibili iniuriam intulerunt, Pauli istud; Quod si opertum est Euangelium nostrum, in ijs, qui pereunt, opertum est; in quibus Deus huius sæculi excæcauit mentes infidelium, vt non fulgeat illuminatio Euangelij gloriæ Christi.

Matth. 12. Tale quid significat & illud immundi spiritus; qui, Cùm septem aliis nequioribus, eò, vnde exierat, reuersus est. Ait enim; Sic erit generationi huic. Cùm enim in Ægypto impietati se dedidissent, domi & ipsi spiritum nequam alabant, eoque tum ijs liberari contigit, cùm Dominum Deum tuum adorabis, & illi vni seruias, audierunt. Deinde, cùm Christum domi per fidem non exceperissent, in eum locum quem antea spiritus immundus occupabat, postquam relinquit vacuum effert intuitus, & ipse rursus irrupit, qui etiam in proditorem post buccellam ingressus fuerat. Malas istas potestates in profundissimas inferni partes ideo demisit Saluator, quod animas in terram deprimi incuruarique fecissent; qualis illa fuit quæ penitus oculos attollere non poterat, quam in Euangelio, cùm Abrahami filia esset, decem & octo annorum spatio in vinculis habuisse Satanam Saluator affirmavit. Etat verò etiam eiusmodi tota Iudæorum Synagoga. Inde est igitur, quod eam iterum vt excitetur, adhortatur. Iuxta illud, Excitare qui dormis, & resurge ex mortuis, & illucescet tibi Christus. Et illud etiam; Itaque remissas manus & soluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris. Ideo autem IN DVERE FORTITVDINE TVA dixit, quod maximas quasdam facultates, quæ rationis est particeps, anima habeat. Primum quidem, vt se lapsu (quod sæpe dictum est) EXCITET. Nam vbi ipsa est pœnarum acerbitas, ibi & frequens consolatio. Deinde, vt vires suas instauret ac resumat. Habet verò permagnam etiam GLORIAM, quod ad conditoris exemplar effecta, eo etiam, qui GLORIA est, potitur; quam vult resumere CIVITATEM SANCTAM, VT NON IPSAM AMPLIVS PERTRANSEAT externus, aut idolorum cultor. Esse autem eum ipsum GLORIAM, qui GLORIÆ Dominus est, Christum scilicet, ipse etiam, qui Exurge

νοητῶς ἀδικησάντων καὶ Παῦλος φησὶν· Εἰ δὲ καὶ ὅτι κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν ἐν τοῖς σπυλλυμένοις ὅτι κεκαλυμμένον ἐν οἷς ὁ Θεὸς ἐτύφλωσε τὰ ἄσθητος τὰ νοήματα τῆς ἀπίστεως, εἰς τὸ μὴ διαυγᾶσαι τὸν φανερὸν τῆς εὐαγγελίας τῆς δόξης ἢ Χριστοῦ. τοιοῦτοι πὶ πολλοὶ καὶ τὸ τῶ ἀκαθάρτου πνεύματος τῆ μετ' ἑτέρων ἐπὶ ποιοτέρων ὑποτρέφαντος ὅθεν ἐξῆλθεν· ἐπάγει γὰρ· Οὕτως ἔσαι τῆ ποτιρᾶ γενεᾶ ταύτης· ἐν Αἰγύπτῳ μὲν γὰρ ἀσεβήσαντες ἔνοιον ἔχον τὸ πνεῦμα τὸ ποτηρὸν, οὐδὲ ἀπηλλάγησαν ἀκρύσαντες· Κύριον τοῦ Θεοῦ σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λαβρεύσεις. εἶτα μὴ δεξασθὲν Διὸς πίστεως ἔνοιον τὸν Χριστὸν, τὸ ἀκαθάρτου πνεῦμα χαλάζοντα τοῖς πόσι καὶ ἀρχαῖον εὐρὸν, αὐτὸς εἰς αὐτὸν εἰσπηδήσεν· ὁ καὶ τὸν ποτηρὸν μετὰ τὸ φάσμα ὑπέδν. ταύτης ὁ σωτὴρ τὰς ποτιρᾶς δυνάμεις εἰς ἄδ' ἀπαρῶστας παρέδωκεν, ἀλλ' ὦν εἰς γῆν τὰς ψυχὰς κεκαλυμμένους (μελέμεφαν, ὁποία ἡ ἐν εὐαγγελίῳ παντελῶς ἀναυῆσαι μὴ δυναμένη, καὶ ἡς ἔλεγον ὁ σωτὴρ· ταύτην δὲ θυγατέρα ἔχειν Ἀβραάμ· ἡ δὲ ἔδνησεν ὁ Σαταναῖς δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη· καὶ πᾶσα δὲ τοιαύτη τῆς Ἰουδαίων ἡ ἑνωγῶν· διὸ πάλιν ἐγεροῦναι ταύτην κελεύεται· καὶ τὸ· Ἐγείρω ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῆ νεκρῶν, καὶ ὅτι φασὶ σοὶ ὁ Χριστὸς· καὶ καὶ τὸ· Διὸ τὰς παρεμβόδας χεῖρας, καὶ τὰ παρεμβόδα ῥήματα ἀπορθώσατε, καὶ βροχίας ὀρθῶς ποιῆτε τοῖς πόσι ὑμῶν. ΕΝ ΔΥΣΑΙ ΔΕ ΦΗΣΙ, ΤΗΝ ΙΣΧΥΝ ΣΟΥ, ἐπειδὴ τὸ ἔχει πινά μεγίστην ἰχθυὶ ἢ λογικῆ ψυχῆ. τρωτὸν δὲ τὸ ΕΞΕΓΕΡΘΗΝΑΙ τῆ πλώματος πικρὰ λεγόμενον· ἐθα γὰρ τὸ πικρὸν τὸ δίκης, οἷον καὶ (μεγίστη ἢ κεκαλυμμένη)· εἶτα, τὸ πινά ἰδίαν ἀναλαμβάνειν ἰχθυὶ· ἔχει δὲ καὶ ΔΟΞΑΝ μεγίστην καὶ εὐκρίνα πεποιμένη τῆ κτίσματος, καὶ αὐτὸν ἔχουσα ΔΟΞΑΝ, ἡ ἐπαναλαβὴν ἐβλήται γενόμενον ΠΟΛΙΝ ΑΓΙΑΝ, ΩΣ ΜΗ ΚΕΤΙ ΔΙΑΥΤΗΣ ΔΙΑΒΑΙΝΕΙΝ ἀλλογενῆ, ἢ εἰδωλολάτρευ. ὅτι δὲ ΔΟΞΑ ὁ τῆς ΔΟΞΗΣ κύριος, ὅς ὅτι Χριστὸς, πολλοὶ καὶ Δαβὶδ, Ἐξεγέρθητι λέγων

γων ἡ δόξα μου· καὶ καὶ τῆς πιστεύοντων, ὅτι τὸ καύχημα τῆς δυνάμεως αὐτῆς εἰς σὺ· τῆ δὲ βόπον ΕΝ ΔΥΣΩΜΕΘΑ ΤΗΝ ΙΣΧΥΝ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ ὁ σοφὸς παρέστησε Παῦλος εἰπὼν· ἐνδύσαθε τὸν κύριον ἡμῶν ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ· καὶ πάλιν· ὅσοι γὰρ Χριστὸν ἐβαπτίσασθε, Χριστὸν ἐνδύσαθε. τὸ δὲ πρῶτον τῆς ἐκκλησίας Ησούας εἰσάγει λέγων· Ἀγαλλιάσθε ἡ ψυχὴς ὅτι τῷ κυρίῳ· ἐνέδυσσε γὰρ με ἱμάτιον σωτηρίας, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης· ἡ δὲ κῆ ΑΓΙΑΝ καλεῖ, ὡς σύμμορφον τῷ Χριστῷ, καὶ ἀγία μετέχου πνεύματος, ἐν ᾧ καὶ ἐσφραγίσθημεν εἰς ἡμέραν σπουδῶστας πάντα ῥύπον σπινημάτων, ὅς καὶ πᾶσαι ἐφοδὸν ἡμῶν Διὸ βαλοικὲν σπικρέλαι λέγων· ΟΥΚ ΕΤΙ ΠΡΟΣ ΤΕΘΗΣΕΤΑΙ ΔΙΑ ΣΟΥ ΔΙΕΛΘΕΙΝ ΑΠΕΡΙΤΜΗΤΟΣ ΚΑΙ ΑΚΑΘΑΡΤΟΣ, καὶ ἰσομεῶς δὲ τὰ καλοῖται ἐθνη (μεγίστη ἐφόδ' ὅς ποικίλα, μόνον· καὶ δι' αὐτῆς χεῖρας) κειμένης ΔΙΗΡΧΟΝΤΟ· ὡς ἐκ γῆς δὲ ἀνασταμένη, καὶ τῆ γῆν γαμέσθαι ΤΟΝ ΧΟΥΝ ΕΚ ΤΙΝΑΞΑΙ κελεύεται, τὸ φρόνημα δηλονότι τὸ σαρκικόν, ὃ δὲ πρῶτον ἀποθνήσκον, ἔτω τρωσέναι Χριστῷ Παύλῳ λέγοντος· ἐνδύσαθε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, καὶ τὰ ἐξ ἡς· ὃ δὲ δρᾶσαι τῆς ἀναστάμεθα ὀρθῶς καὶ ἐβελόναι τῷ λογισμῷ, καὶ θά τις κεκαλυμμένη τρωσῆται· Στήσον σεαυτὸν Σιών· καὶ Δαβὶδ δὲ φησιν· Ἐστησεν ὅτι πέτρης τῆς πόδας μου· ὃ παρέσται καὶ τὸ· ΕΚ ΔΥΣΑΣΘΕ ΤΟΝ ΔΕΣΜΟΝ ΤΟΥ ΤΡΑΧΗΛΟΥ· σφῆς γὰρ τῆ ἰδίαν ἀμαρτημάτων ἔχοντος σφίγγεται· καὶ τὸ τρωτὸν δὲ τὸ ἀμαρτίας κεκαλυμμένους, διαρρήξωμεν αὐτὸν ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν, τὸ ἀγαθὸν· ἐλευθέρω κατὰ τὸν φρόνημα, ὡς παρ' ἐνὸς ἡμῶν τὸ εἰρησθαι τῆς τρωσῆται· Καὶ ἐξελεύσαθε, καὶ σιρτήσατε ὡς μοσχάλια ἐκ δεσμών ἡμετέρων· ὡς ἀμαρτίας γὰρ καὶ Διὸ βαλοῦ δεσμών, καὶ δούλου ΔΙΧΜΑΛΩΤΟΝ καλεῖ τὸ ΣΙΩΝ ἐλεον αὐτῶν τῆς πικροτάτης ἀλώσεως· ἡ καὶ ΘΥΓΑΤΕΡΑ καλῶν, τὸ πῶς οὐδ' ἡλω, παρ' ἐξῆς· ὡς αὐτῆ δι' αὐτῶν, ὅς ἀσθενεία τῆ σαζόντος, τῆς δὲ πατρικῆς εὐσπλαγχνίας

gloria mea cecinit, testatur David: qui rursus de credentibus loquutus; Quia gloriatio eorum tu es, scripsit. Quo deinde modo FORTITVDINEM ET GLORIAM IN DVAMVR, sapiens exprefit Paulus, cùm nos Dominum nostrum IESVM Christum inducere præcipit: Cùm rursus omnes in Christum baptizatos, Christum ipsum induisse significauit. Inducit verò Ecclesiæ personam in hunc modum loquentem Esaias; Exultet anima mea in Domino. Induit me vestimento salutis, & tunica lætitiæ: quam nunc SANCTAM appellat tanquam Christo conformem, Spiritusque sancti participem, in quo foribus ablutis signati sumus in diem redemptionis; qui omnes etiam Diabolicos infultus à nobis propulsat, his verbis, NON AMPLIVS PERGET TRANSIRE PER TE INCIRCVCNCSVS ET IMMVDVS. Nam & cam olim vicinæ gentes, si res gestas intueris, frequenti exercitu tanquam humi iaceterem conculcantes PERTRANSIERVNT. Sed iam velut erectam, rebûsque terrenis oppletam, PVLVEREM IPSVM, id est carnis consilium, EXCVTERE adhortatur; quo non nisi abiecto ad Christum licet accedere, si Paulo credimus, Qui veterem hominem, & quæ deinceps, exuere præcipit. Quod vbi præstiterimus, recta ipsi tum demum stabilisque ratione excitabimus, sicut est à propheta quodam significatum, vbi ait, Statue te ipsam ò Sion. Et à Dauide; Statuit supra petram pedes meos. Cui conuenit & illud, quod sequitur; SOLVE VINCULA COLLI TVI. Suis enim quisque peccatis, vt catenis, constringitur. Et nos, qui scelerum iugo deprimimur, dirumpamus vincula eorum, iugumque ipsum excutiamus, libera voluntate quod iustum est operati, sicut his verbis vnus ait prophetarum; Et egrediemini, & salietis, tanquam vituli vinculis relaxati. STIONEM enim tanquam peccati Diabolique laqueis constrictam, & CAPTIVAM alloquitur, eiusdem propter expugnationis acerbiteram miseratione commotus; quam etiam FILIAM appellando, non seruantis imbecillitate, sed per se, quæ paternæ beneuolentiæ frænum respuerit, captam esse

Cap. 52.

Luc. 11.

Gen. 38.

Esa. 65.

Esa. 37.

offendit; unde GRATIS VENVDATAM ESSE adicit. Nam & superius dicebat; Ecce peccatis vestris venudati estis, nulla pro interitu vestro facta cōmutatione. Inuiti enim, vt ita dicam, abripiebamur; ideoque repugnantem spoliasse fortem Christus dicitur. Quæ se fecisse ait, non COS ARGENTO REDIMENDO, qui non corporum, sed animotum feruitute premebantur, pretiosoque sanguine indigebant. Pergit deinde Israël Saluatorem & REDEMPTOREM se esse ostendere; siue tempus illud spectes, quo sponte in Ægyptum profecta Iacobi domus, ibi propter famem HABITAVIT, siue illud etiam, quo per ASSYRIOS est expugnata ciuitas, vt ab ea REDEMPTIO NE quæ sensibus patet, ad eius, quæ aduentu suo facta est, cum alia ratione GRATIS VENVDATI ESSENT, intelligentiam deducat. Atque inde est, quod ET NVNC QVID ERIT HIC? vel, vt cæteri interpretantur, QVID ERIT MIHI HIC? intulit. Nihil enim hic, ait, apud eos reperio. Iuxta illud, ideo veni, & non erat homo. Vocauit, & non erat qui audiret. Quod si ad eam, quæ sub Romanos fuit, captiuitatem referas; ad gentium regiones, in quibus dispersi vagantur, loci particula referetur: nimirum, vt eos ideo in tali rerum statu uisari, istaque pati indicet, quod redemptorem suum cruci affixerint. Deinde, cum MIRARENTVR Iudæorum principes, quare Dei fors Israël & sanctus appellatus ita miserabiliter vexaretur; & tanquam spe prorsus adempta VLVLARENT: in eodem expugnationis subditorum suorum culpam reicit, qui Saluatoris oblatis fidem amplecti ipsi non permiserunt. At Gentes cum eam esse causam ignoratēt, istorum Deum imbecillitatis arguebant, quem seruare non valuisse dicebant: sicut olim Rapsaces, cum vos, inquit, non propter virium mearum tenuitatem esset adortus. Non huius itaque, sed vestræ, qui peccastis, vires exciderunt. Ista autem ad Iudæorum principes dirigi cæterorum confirmat interpretatio. Vertunt enim Symmachus & Aquilas DOMINATORES EIVS VLVLANT: vbi Theodotio PRINCIPES pro DOMINATORIBVS dixit. Hinc igitur

ἀφωιδόσασα ὄθει αὐτῶν ΔΩΡΕΑΝ ΠΕΠΡΑΣΘΑΙ φησι. καὶ ἀνω γὰρ ἔφρασειεν Ἰδοὺ ταῖς ἀμαρτίας ὑμῶν ἐπαράθητε μηδὲν ἀπὸ καὶ ἀλλὰ ἑαυτοὶ τὸ ἑαυτῶν ἀπολαύετε. ἀκούετε γὰρ, ὡς εἶπεν, ἀπηγορεύθη. διὸ, καὶ ἀκούεται τὸ ἰσχυρὸν ἐκούλευσεν ὁ Χερός. ἃ δὲ δρακεν ἑπιφάνων ἄνευ ΑΓΥΡΓΙΟΥ ΑΥΤΡΟΥΜΕΝΟΣ τὸς μὴ σωματικῆ ἀπειροσύνης ἀρχμαλασία, ἀλλὰ ψυχικῆ, καὶ ἕτι μῖς δεομύνης αἵματος. εἶτα δὲ ἐκινύσιν ἑαυτὸν ἀεὶ τῆς Ἰσραὴλ γηγόντα σωτήρα καὶ ΑΥΤΡΩΤΗΝ. καὶ ὅτε κατέβηθεν εἰς τὸν Αἴγυπτον, τῆς Ἰακώβ σκηνῆς ἁμῶν ΚΑΤΟΙΚΗΣΑΝΤΟΣ· καὶ ὅτε βία ἄλλοις ἀμαρτίας ὑπὲρ ΑΣΣΥΡΙΩΝ ἐάλω, ἀπὸ τῆς ἀπόδητης ΑΥΤΡΩΣΕΩΣ, τὸ ἑπὶ τῆς παρούσης αὐτῆς διηλὸν ἄλλω λόγῳ ΔΩΡΕΑΝ ΠΕΠΡΑΣΜΕΝΩΝ. διὸ ἑπιλέγει· ΚΑΙ ΝΥΝ ΤΙ ΩΔΕΕΣΤΑΙ; ἢ καὶ τὸς λοιπὸς, ΚΑΙ ΝΥΝ ΤΙ ΕΣΤΙ ΜΟΙ ΩΔΕ; ἔδδεν γὰρ φησιν ὁ δε παρ' αὐτοῖς εἰσελθὼν, καὶ τὸ ῥηθὲν διότι ἦλθον, καὶ οὐκ ἔω ἀθραπτος. Σκόλασσα, καὶ οὐκ ἔω ὁ ὑπακῶν. εἰ δὲ τὸ ὑπὸ βασιλείᾳ ἀρχμαλασίαν διηλὸν, λέγειτο ἂν τὸ ἄδδ, ἐν ταῖς τῆς ἐθνῶν χάριτας, εἰς αἰς διεσπάρηται ἡ γῆ, ἐν τοιαῦτα καὶ ἑσθῆς παραγμάτων διηλόντι, ἑσθῆτα παρῆσι τὸν ἑαυτῶν ταυράσαντες λυθῶντι. εἰς ΑΥΜΑΖΟΝΤΩΝ τῆ παρ' Ἰσραὴλ τοῖς καθεστησῆς, πῶς ὁ Θεὸς κληρὸς λεγόμενος καὶ ἅγιος Ἰσραὴλ ἐπαραξεν ἕτως οὐκ ἔω, καὶ ὡς πάσις αὐτοῖς ἀμνημόνης ἐλπίδος ΟΛΟΛΥΖΟΝΤΩΝ, αὐτῆς ἀπῆλται τῆς τῆς ὑπὸ κῶν ἀλάστεως. ἢ γὰρ ἑπιφάνων αὐτοῖς τῶ παρῆς αὐτῆς ἀφηνόμῳ πιστεύει σωτήρα. ἀλλ' οἱ ἐθνικοὶ τῆς ἀλάστεως ἀγνοοῦντες ἀπῆταν, ἀσθενείας τὸν τῶν ἡπῶντο Θεὸν, ὡς σῶσαι, καὶ τὸν βασιλείᾳ λόγον, αὐτῆς οὐκ ἔω ἰσχύσαντα. καὶ εἰς γὰρ ὑμῶν ἐπιβλήθη, οὐ δι' ἐμὴν ἀσθενείαν. Τοῖς γὰρ οὐκ ἔω τῆς πῶν δυνάμεις, ἀλλ' ὑμῶν ἡμαρτημάτων. ὅτι δὲ ταῦτα τοῖς ἀρχοῖς παρῆσιν, ἢ τῆς ἄλλων παρῆσιν ἐκδοσις. ὁ μὲν γὰρ Σύμμαχος· ΟΙ ΕΞΟΥΣΙΑΖΟΝΤΕΣ ΑΥΤΟΥ φησιν, ΟΛΟΛΥΖΟΥΣΙΝ. καὶ Ἀκύλας ΕΞΟΥΣΙΑΖΟΝΤΕΣ. ὁ δὲ Θεὸς δούτων ΑΡΧΟΝΤΕΣ. διὸ καὶ ἀνω ἔλεγεν αὐτοῖς

τὸς κύριος εἰς κρίσιν ἡμῶν μετὰ τῆς παρῆσιν ὑπερῶν τοῦ λαοῦ, καὶ μετὰ τῆς ἀρχόντων αὐτοῦ. αὐτοὶ γὰρ ἀνέστησαν τὰ πλῆθη τοῖς καὶ τὸν σωτήρα κερῆσθαι φωνῆς. διὸ, καὶ τὸς λοιποῖς, οὐ παρῆσιν τῶ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΜΟΥ ΒΛΑΣΦΗΜΕΙΤΑΙ, τὸ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝΕΣΙ. Τοῖς γὰρ οὐκ ἔω Σύμμαχος φησι· ἄλλοι πάντες, Ο ΔΗΝ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΜΟΥ ΒΛΑΣΦΗΜΕΙΤΑΙ. εἰ γὰρ ΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΕΒΛΑΣΦΗΜΟΥΝ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπεσάλλον. ἀλλ' ὑμεῖς μὲν ποιῶτε. Ο ΕΞ ΕΘΝΩΝ δὲ ΛΑΟΣ, ἀλλ' ὑμῶν μετὰ δὲ ἑσθῆς, τῆς ΕΜΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ παρῆσιν δυνάμει ἐγνωκῶς, καὶ οὐκ ἔδδτες, αὐτὸ ΒΛΑΣΦΗΜΕΙΤΕ. καὶ ταῦτα ἔσθῃ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ἐκείνη, καὶ ἔω ἀθραπτος ὁ ταῦτα ἄλλοις παρῆσιν λέγων ἑπιδημήσω. τῆς τοῦ καὶ Παύλος λέγει· Πολυμέρως καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλίῳ τοῖς παρῆσιν ἐν παρῆσιν, ἐπ' ἑσθῆς τῆς ἡμερῶν τῶν ἐλάλησεν ἡμῶν ἐν ἡμῶν.

& illa fuerunt, quibus antea Dominum cum populi senioribus, & cum principibus eius, in iudicium venturum esse significauit. Nam & vulgus ipsum ad rumorem sinistrum de Salvatore spargendum excitauit. Itaque secundum alios, post verba ista, NOMEN MEVM BLASPHEMATVR; IN GENTIBVS NON REPERIAS: neque apud Symmachum, qui IUGITER TOTA DIE NOMEN MEVM BLASPHEMATVR, interpretatus est. Semper eum in DOMINVM PRINCIPES NON BLASPHEMI fuerunt tantum; sed blasphemiam causam cæteris etiam prebuerunt. Tales igitur, inquit, ipsi vos prestitistis. Sed me GENTIVM POPVLVS in locum vestrum, vbi NOMINIS MEI vires, quod ipsi ignorantes BLASPHEMATIS, re ipsa didicerit, gloria afficiet. Quæ ILLA tum demum DIE fieri continget, cum ipse, qui per prophetas ista denuncio, cum hominibus conuertabor. Id autem & Paulus indicauit, cum Deum multifariam multisque modis olim patribus in prophetis, sed nouissimè diebus istis in filio locutum esse significauit.

Heb. i.

Ὡς ὥρα ἔστι τῶν ὀρέων, ὡς πόδες εὐαγγελίζομένων ἀκούη εἰρήνης, ὡς εὐαγγελίζόμενος ἀγαθῶ. ὅτι ἀκουσῆν ποιήσει τὴν σωτηρίαν σου λέγων, Σιών βασιλεύσει σου ὁ Θεός. ὅτι φωνὴ τῶν φυλασσόντων σε ὑψώθη, καὶ τῆ φωνῆ ἅμα εὐφρανθήσονται, ὅτι ὀφθαλμοὶ παρῆς ὀφθαλμῶς ὄψονται, ἡνίκα ἂν ἐλεήσῃ ὁ κύριος τὴν Σιών. ῥηξάτω εὐφροσύνη ἅμα τὰ ἔρημα Ἱερουσαλήμ, ὅτι ἠλέησε ὁ κύριος αὐτήν, καὶ ἐρῶ ὑσατο Ἱερουσαλήμ. καὶ ἔσθῃ ἀποκαλύψει ὁ κύριος τὸν βραχίονα τὸν ἅγιον αὐτοῦ ἐνώπιον πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ὄψονται πάντα τὰ ἄκρα τῆς γῆς τὴν σωτηρίαν τὴν παρῆς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. ἀπόστητε, ἀπόστητε, ἐξέλθετε ἐκῆθεν, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἀψήσθε. ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῆς, ἀφορίσθητε οἱ φέροντες τὰ σκευῆ τῆς κυρίου, ὅτι οὐ μετὰ ταραχῆς ἐξελεύσεσθε, οὐ δὲ φυγῆ παρῆσιν. παρῆσιν γὰρ παρῆσιν ὑμῶν κύριος ὁ καὶ ἐπισυνάγων ὑμῶς Θεὸς Ἰσραὴλ.

Α. ΤΙ ΔΡΑΙΘΗ-
ΣΑΝ ΕΠΙ ΤΑ ΟΡΗ
ΠΟΛΕΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙ-
ΖΟΜΕΝΟΥ ΑΓΑΘΩΝ
ΑΚΟΥΤΙΖΟΝΤΟΣ ΕΑ-
ΤΗΡΙΑΝ. Σ. ΤΙ ΕΤ-
ΤΡΕΙΖΕΙΣ. Ο. ΔΕ
ΕΥΤΡΕΠΗΣ.
Α. ΕΚΟΝΕΤΤΑΝ
ΣΟΥ. Ο. Ε. ΤΑΝ
ΕΚΟΝΑΝ ΣΟΥ.

Ο. Σ. ΑΠΕΚΑΛΕ-
ΤΕΝ.

Σ. ΑΝΒΑΥΣΕΣΘΑΙ
Α. Ο. ΟΜΕΤΑ Ο.

Sicut hora super montes, sic pedes euangelizantium auditum patris, sic qui euangelizat bona: quia auditam faciet salutem tuam, dice

cens, Sion, regnabit Deus tuus: quia vox custodientium te exaltata est, & voce simul lætabuntur: quia oculi ad oculos videbunt, quando misertus fuerit Dominus Sion. Erumpat in lætitiā simul deserta Hierusalem, quoniam misertus est Dominus eius, & eruit Hierusalem. Et reuelabit Dominus brachium sanctum suum in conspectu cunctarum gentium, & videbunt omnes fines terræ salutem, quæ est à Deo nostro. Recedite, recedite, egredimini inde, & immundum nolite tangere. exite de medio eius. Separamini qui portatis vasa Domini, quia non cum tumultu exhibitis, neque fugientes ibitis. Præcedet enim vos Dominus, & qui congregat vos Deus Israël.

Postquam de verbi Dei ad homines accessu differuit, ordine iam de Euangelij præconio sermonem adiicit. Sic autem vertit Symmachus; QUID PVLCHRUM IN MONTIBVS PEDES EIVS QUI EVANGELIZAT AVDITVM, QUI FACIT PACEM; QUI ANNUNCIAT BONA; QUI AVDITAM FACIT SALVTEM; quæ certè epistola ad Romanos Paulus interpretatus ait; Quàm speciosi sunt pedes Euangelizantium bona, Euangelizantium pacem. Sed pro vocabulo SALVTEM, IESVM habet Hebraica lectio: neque eos quicquam, nisi vim nominis explicarent, EIVS, QUI IESVM AVDIRI FACIT dicere prohibebat, pro quo, eius, QUI SALVTEM AVDIRI FACIT, Aquilas & Symmachus interpretantur. Verùm quo loco SICVT HORA habemus; ille quidem QUID PVLCHRUM FACTI SVNT; Theodotio autem VENUSTI, reddiderunt. Miratur deinde in quacunque terras Euangelij præcones abierint, ibidem auditos esse: horumque PEDÉS ideo PVLCHROS appellavit; vt quos Saluator abluisset, mundos esse significaret: non aliter quàm per MONTES, ipsam prædicationis sublimitatem. PACEM verò cum Deo non vicinis tantùm; sed remotis etiam gentibus EVANGELIZABANT, qui Christum docebant; à quo, materis interstitio, odioque ipso per carnem suam sublatis, vtraque vnum effecta sunt; vnde Paulum ipsum; cum ad Ecclesias scribit, Gratiam illis & pacem precari videmus. EVANGELIZABANT item BONA re vera; cum beatitudines denunciabant.

Cap. 10.

Ioan. 13.

Eph. 2.

Rom. 1. I. Cor. 1.

Τὸς Θεὸς λόγου τίλιν εἰς ἀνθρώπους ἔπι-
δημιαν εἰπὼν, ἀκολουθῶν τῷ πῶλ τοῦ
εὐαγγελιστοῦ (μωσῆσαι κηρύγματος. ὁ δὲ
Σύμμαχος ἔπος ἐξέδωκε. ΤΙ ΕΥΠΡΕ-
ΠΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΡΕΩΝ ΠΟΔΕΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΖΟΜΕΝΟΥ ΑΚΟΗΝ
ΠΟΙΟΥΝΤΟΣ ΕΙΡΗΝΗΝ, ΕΥΑΓ-
ΓΕΛΙΖΟΜΕΝΟΥ ΑΓΑΘΑ, ΑΚΟΥ-
ΣΤΗΝ ΠΟΙΟΥΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΝ,
ἢ δὴ μεταφράσαι ἐν τῇ παρῶν Ρωμῆναις
ὁ Παῦλος φησὶν. Ὡς ἄρα οἱ οὐδοὶ τῶν
εὐαγγελιστοῦ ἀγαθὰ, εὐαγγελιστοῦ
εἰρήνην. ἀπὶ δὲ τοῦ ΣΩΤΗΡΙΑΝ, ἢ
Ἑβραϊκῆ λέξις ΙΗΣΟΥΝ φερέται. ἢ εἰ-
μὴ τίλιν λέξιν ἐρμήνευσαν, οὐδὲν ἐν ἐκάλυ-
σεν ΑΥΤΟΥΣ ΕΙΠΕΙΝ ΑΚΟΥΤΙ-
ΖΟΝΤΟΣ ΙΗΣΟΥΝ. ἀπὸ δὲ εἰπεν Ακύ-
λας καὶ Θεοδοτίων ΑΚΟΥΤΙΖΟΝΤΟΣ
ΣΩΤΗΡΙΑΝ. ἀπὶ δὲ τῶν ΩΣ ΩΡΑ ὁ δὲ
εἶπεν, ΤΙ ΩΡΑΙΩΘΗΣΑΝ. ὁ δὲ Θεοδο-
τίων, ΕΥΠΡΕΠΕΙΣ. τὸν δρόμον δὲ τὸν
πανταχῶς γῆς τῶν τοῦ εὐαγγελιστοῦ κηρύκων
ὁ λόγος θαυμάζει, ὡς οἱ ΠΟΔΕΣ Ω-
ΡΑΙΟΙ, ἀπὸ τὸ καθαρόν, ὡς ἐν τῷ σω-
τήριος αὐτῶν ἱκανοῦς. τὸ ὑψηλὸν δὲ ἰσπανί
αὐτῶν τοῦ κηρύγματος τὸ ἔπι ΤΩΝ
ΟΡΕΩΝ δηλοῖ. τίλιν παρῶν Θεὸν δὲ τοῖς
μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς ΕΙΡΗΝΗΝ ΕΥΗΓ-
ΓΕΛΙΖΟΝΤΟ, δηλοῦντες τὸν Χριστὸν τὸ
ποιῦσαντα ἀμφοτέρω ἐν, καὶ τὸ μεσότη-
χον τοῦ φραγμοῦ λύσαντα, τίλιν ἐρθεῖν
ἐν τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ. διὰ ταῦς ἐκκλησίας ἐ-
πιστελλῶν ὁ Παῦλος, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη
χρῆται. ΕΥΗΓΓΕΛΙΖΟΝΤΟ δὲ ἐν ΤΑ
ὄντως ΑΓΑΘΑ, τὸς μακαριστοὺς καταγ-
γέλλοιτες.

γέλοτες. ἔλεγει δὲ τὸ κήρυγμα ΤΗΣΙΩΝ,
δηλαδὴ τῷ Θεοῦ πολυεύματι, τῷ τε
τῶν Σαταίων χορῶν, ΒΑΣΙΛΕΥ-
Σ ΕΙΣΟΥ ΟΘΕΟΣ. διὰ τίλιν ΒΑ-
ΣΙΛΕΙΑΝ τῶν οὐρανῶν πᾶσιν ἀνθρώ-
ποις κατήγγελλον. κατὰ δὲ τίλιν ἐκδοσιν
τῶν ἐδομῶν, τὸ ΩΣ ΩΡΑ ΕΠΙ
ΤΩΝ ΟΡΕΩΝ, Σαδοτόν τοῖς παρῶν αὐ-
τῶν, ἢ αὐτὸς ὁ λαλῶν πάρεμ, ΩΣ ΩΡΑ
ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΡΕΩΝ. ΩΡΑΝ δὲ φησὶ τὸ
ἔαρ, ἐν ᾧ ἀνθίτε νέα, καὶ καρπῶν γοναί. διὰ
καὶ ὁ νυμφίος παρῶν ἢ νύμφην φησὶν. Ἀνά-
στα ἐλθέ ἢ πλησίον μου, καλὴ μου φερεται,
ὅτι ἰδὲ ὁ χιμῶν παρήλθεν. ὁ χιμῶν παρήλ-
θεν ἔπορευθη ἑαυτῶν. τὸ ἀνθὶ ἄφθι ἐν τῇ γῆ,
καρπὸς τὸ τομῆς ἔφρασεν. καὶ ἡμῶν, γὰρ ὁ
ΔΡΑΚΩΝ κατεχέμενος, ἀκαρπύς ἀπέ-
φικεν, ὡς μὴ εἶναι τοῦ ἐν τῇ χειρὸς τῆς
ἀνεθέλασθαι ἐν Χριστῷ πνευματικῆς; εὐκαρ-
πίας γονοῦντο πληροῦς, ὡς καὶ διωσαῖς λέ-
γειν. Κατεχέμενος ὁ ἀδελφός μου εἰς κήπον αὐ-
τῶν, καὶ φερέτω καρπὸν ἀκαρπύων αὐτοῦ.
ΓΕΓΟΝΕ ΔΕ ΚΑΙ ΩΣ ΠΟΔΕΣ ΕΥΑΓ-
ΓΕΛΙΖΟΜΕΝΟΥ ΑΚΟΗΝ ΕΙΡΗ-
ΝΗΣ, καὶ τῶν παρῶν τοῦ ἐξήρησιν. πι-
νὲς δὲ τὸ παρὸν ῥητὸν ἔπος ἐρμήνευσαν λέγον-
τες, ὡς ἢ ἔπίσκειν τῷ λαῷ ἢ ἐν τοῖς με-
τα ἑαυτῶν γονοῦντο δηλοῖ, ἢ πῶς καὶ παρῶ-
σια διχάσθαι ἐν λέγοντο ἢ ἢ ἔσας αὐτῶν τό-
πον ἐν τόπου μετῴσθαι, ἀλλὰ ἢ ἐνεργείας
καταδήλου γονοῦντο. διὰ καθαροῦντο ἢ
ἡμῖν παρῶν λέγεται, ἀπέμωσι δὲ ἀμαρτα-
νόταν. τίλιν τοῖνυν ἀντήλθην ἔπα φερεται
ἔσεσθαι φησὶν, ὡς ἡμῶν ὁμολογήσῃ τὸν αὐ-
τὸν εἶναι τὸν καὶ νῦν παρῶντο καὶ αὐ-
τῶν πληρωῦντα. ὡς γὰρ ὁκ ἐπὶ τίλιν
ΩΡΑΝ τῆς ἡμέρας λαθεῖν, καὶ ἢ ἐν ἐκ-
λάμψας ὁ ἥλιος καταλάμπει τὸ ὄρη. οὐ-
τως ἔπα φερεται πᾶσιν ἢ παρῶν εἰς ἡ-
μῶν ῥοπή, ΧΑΡΑΣ ΤΕ ΚΑΙ ΑΓΑΛ-
ΛΙΑΣ ΕΩΣ, οὐτως πληρωθῆσατε, κα-
θάωρ τοῖς ΑΚΟΗΝ ἔστιν ΕΙΡΗΝΙ-
ΚΗΝ τε καὶ ἢ δέαν δεχομένους. καὶ ΒΑ-
ΣΙΛΕΥΣ δὲ ἡμῶν διορθοῦντων
ἀξιάστω καλεῖσθαι. ἔπα γὰρ ἢ ΣΙΩΝ
οὐτως εὐδουμένη, ὡς πάντα ἐκείνη πλη-

Erat verò eorum ad SIONEM, id est ad eos, qui pium vitæ institutum amplexi erant, & ad ipsum etiam Apostolorum chorum, in hæc verba prædicationis, REGNABIT DEVS TVVS. vnde & ipsi REGNUM. cælorum cunctis mortalibus annunciabant. Quod si ad septuaginta attendis; verba ista, SICVT HORA IN MONTIBVS, ad eos, qui ipsum præcesserunt, ita referenda sunt, vt sc, qui loquatur, TANQVAM HORAM IN MONTIBVS adesse, ipsòque HORÆ nomine, verum tempus, à quo florum fructumque recens incipit editio, demonstrare significet. Hinc illa etiam sponi ad sponiam verba; Surgi. veni quæ me prope es, pulchra turtur mea, quoniam ecce hyems transit, imber abibit & recessit, sibi flores apparuerunt in terra. tempus putationis aduenit. In nos enim cum DRACO ipse, tanquam hyems aspera, defuisset, ita steriles effecit, vt qui bene ageret, nullus reperitus sit. Sed ita ipsi in Christo resoruiimus, vt spiritali fructuum vbertate referti, Descendat frater meus in hortum eius, & comedat fructum arborum ipsius, dicere valeamus. FVIT verò etiam TANQVAM PEDES EVANGELIZANTIVM AVDITVM PACIS, si quæ prius allata est, explicationem intuearis. Non defunt porro, qui verba ista sic interpretentur, vt eam populi inspectionem, quæ postea contigit, & merito etiam accessus dicatur; non quod eius essentia à loco in locum trãseat, sed quod eiusdem vires apertè demonstrantur, significari velint: itaque purgatis quidem nobis adesse; abesse autem scelere & vitio inquinatis. Ait igitur tam apertam fore defensionem, vt vel ipsi eundem, qui nunc futura prænuñciat, & qui postea adimpleat, esse fateamur. Vt enim non potest diei venientis HORA laterc, cum montes ipsi solis radiis illustrantur; Sic erit omnibus conspicua mea in vos propensio: neque minore LÆTITIA ET EXULTATIONE implebimini; quam quibus PACIS dulcem nuntium aliquem AVDIRE contigit. Ipse porro, vbi vos emendari contigerit, REX vester appellari non dedignabor. Eo enim felicitatis peruentura est SION, vt in ea nihil non eorum omnium, quæ in præ-

Can. 2.

Psal. 13.

Can. 5.

claris & pacatis vrbibus fiunt, adimpleri videas: dum ipsi quidem CVSTODES vrbem CVM VOCE SCRVAIONE, sese deinde CVM EXALTATIONE ita salutabūt, vt fortis comunione ad gaudium sese excitent, & quam sunt consecuti misericordiam deprædicent. Esse verò huius etiam LÆTITIÆ participes meritò Hierosolymorum SOLITVDINES dicantur. Vt enim cum Sionis vias lugere dixit, incolarum & aduenarum solitudinem significauit. Sic & nunc, cum DESERTVM festum simul acturum dixit, eam, qua afficiuntur, LÆTITIAM demonstrat; reum istarum causam diuinæ benignitati & misericordiæ adscribens; per quam idem Hierusalem BRACHIOSVO, id est potentia virtutis suæ LIBERAVIT; cum à Deo ciuitatem defendi gentes ipsæ non ambigerent. Atque hæc quidem illi. Cæterum quo loco, VOX CVSTODIENTIVM TE EXALTATA EST, habemus, VOX SPECVLATORVM TVORVM ELATA EST interpretatur Symmachus, adiungens ET IN IDEM LAVDABVNT. OCVLATE ENIM VIDEVNT, QUANDO CONVERTET SION DOMINVS; in quo rursus pia vitæ ratio innuitur. Sed pro quo OCVLATE dixit; OCVLVM IN OCULO VISVROS ESSE reliqui transfulerunt. Deinde SPECVLATORVM nomine, Saluatoris discipulos intelligit. Nam & ita prophetas antiquitus appellabant, & nunc etiam recentis populi SPECVLATORES ET CVSTODES quidam, ipsi sunt Apostoli; qui bonitate doctrinæ pastori principi aduersus lupos, oues custodiunt. Iidem præterea, quia suis OCVLIS Saluatorem VIDERVNT, suisque auribus audiuerunt; VOCEM SVAM. cò vsque EXALTAVNT, VTAGENTI BVSO MNIBVS AVDITASIT, duòque in vnum populi coierint: iuxta illud, Lætami- ni gentes cum populo eius. Hinc & illa Davidis; Audite hæc omnes gentes. Deinde non aliter quam ipsa dæmoniorum multitudo, non siue sonitu peritit; vt à nemine ignoraretur: sic & salutis præconium ab omnibus, qui in veteris tyranni locum

Tren. 1.

Rom. 15. Psal. 48.

ροδοσται, ὅσα ἐν ταῖς ἑπιδοξοῖς πόλεσι καὶ ἐπιλευκίαις ΦΥΛΑΚΩΝ μὲν τῆρῶν τῶν Πόλιων ΜΕΤΑΦΩΝΗΣ, εαυτοῖς δὲ ἀσπαζομένης ΜΕΤΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ, ὡς ἐπεγέρεν εαυτοῖς ἐν ταῖς (ὡς) τῶν γὰρ καὶ τῶν ἐπὶ αὐτοῖς ἔλεον κηρύττειν. καὶ κωνεῖν δὲ τὴν ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ αὐτοῖς λέγει τὸν ἐκείνους καὶ ΤΑ ΕΡΗΜΑ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. ὡς γὰρ Διὸς τῆς, ὁδοὶ Σιών περὶ ὁδοῖς, τὴν οἰκιστῶν καὶ περιώντων ἐρημίας ἐδήλα. ὅτι καὶ καὶ τὴν ΕΡΗΜΟΝ (ὡς) τῶν ἐπιών, τὴν καὶ ταλασσίαν αὐτῶν ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΝ παρέστησιν, ἀπὸ τῶν τῶν ἔλεον ἐπιών τῶν Θεοῦ, διὸ ὁ Θεὸς ΤΗΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΕΥΤΡΩΣΑΤΟ ΤΩ ΒΡΑΧΙΟΝΙ, τὴν τῆς δυνάμεως ἐνεργεία, γνωσιόντων τῶν ἐθνῶν ὡς ἐπισκέψατο τὴν Ἱερουσαλήμ ὁ Θεὸς. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἀπὸ τῆς ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΦΥΛΑΞΟΝΤΩΝ ΣΕ ΥΨΩΘΗ, ὁ Σύμμαχος ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΣΚΟΠΩΝ ΣΟΥ ΕΠΗΡΕΝ, ἐρήμεισεν, καὶ ἐπήγαγεν, ΕΠΙ ΤΟ ΑΥΤΟ ΑΙΝΕΣΟΥΣΙΝ. ΟΦΘΑΛΜΟΦΑΝΩΣ ΓΑΡ ΟΨΟΝΤΑΙ ΕΝ ΤΩ ΕΠΙΣΤΡΕΨΑΙ ΚΥΡΙΟΝ ΤΗΝ ΣΙΩΝ. δηλαδὴ πάλιν τῶν θεοσεβῶν πολιτευμάτων. ἀπὸ τῶν ΟΦΘΑΛΜΟΦΑΝΩΣ, οἱ λοιποὶ φασὶν ΟΦΘΑΛΜΟΝ ΕΝ ΟΦΘΑΛΜΩ ΟΨΟΝΤΑΙ. ΣΚΟΠΟΥΣ δὲ καὶ τῶν μαθητῶν τῶν σατῆρος καλεῖ. καὶ πάλιν γὰρ τῶν περιφρήτων οὕτως ἐκάλου, καὶ καὶ τῶν τοῦ νίου λαοῦ γερῆσαι ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΦΥΛΑΚΕΣ οἱ ἀπὸ τῶν φυλάσσοντες ἀπὸ τῶν λύκων τῶν ἐρχομένων τὰ πρὸς τὰς ἀρετῶν διδασκαλίας. καὶ ΟΦΘΑΛΜΟΦΑΝΩΣ αὐτοῦ πᾶσι καὶ αὐτοῖς τῶν σωτήρος γενόμενοι ΥΨΩΣΑΝ ΤΗΝ ΕΑΥΤΩΝ ΦΩΝΗΝ, ὡς ΕΞΑΚΟΥΣΤΟΝ γενέσθαι ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΕΘΝΕΣΙΝ καὶ τῶν ἐνα τοῖς δύο (ὡς) τῶν λαοῖς, καὶ τὸ Εὐφρανθήτε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. διὸ φησὶ καὶ Δαβὶδ. Ακούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη. καὶ ὡς τῶν δαμνίων πλῆθος ἀπέλετο μετὰ ἡγῆς, ὡς ἀγνοῦσθαι μὴ εἶνα. οὕτω τὸ σωτήριον κήρυγμα πᾶσιν. ΕΞΑΚΟΥΣΤΟΝ

REGONE

REGONE ΒΑΣΙΛΕΙΑ δεξαμένοις ἀπὸ τοῦ πάλας τυράνης τὸν κλεῖον. ὁ δὲ καὶ γέγονεν ἡμῶν ἀφορμὴ πατηρίως καὶ τὸ Οὐκυριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ. ΠΩΣ δὲ ΒΑΣΙΛΕΥΕΙ δηλοῖ λέγων, ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΦΥΛΑΞΟΝΤΩΝ ΣΕ ΥΨΩΘΗ. τῶν οἷς ἔλεγεν Ησαΐας. Ἐπὶ ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελίζομενος Σιών. ὕψισσον τῆ ἰσχύϊ τὴν φωνὴν σου. οἱ καὶ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ ἐπληροῦντο, ΕΛΕΟΥΜΕΝΗΣ τῆς νέας ΣΙΩΝ, ὁμοῦ τῶ κηρύγματι τὸ ἔργον ὁράντες καὶ τῶν ἀκούοντων τὴν πίστιν καὶ Παῦλος δὲ γράφει τοῖς δι' αὐτοῦ πεπιτευκόσιν. γὰρ καὶ τῶν φωνῶν μου. ὅτι δὲ ἅμα τε ἐδίδασκον καὶ τοῖς περὶ ἡμῶν εἶχον, δηλοῖ ἐξ ἧν φησὶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ὡς τῶν ἐπιών ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ πρὸς χιλιάδας ἀνδρῶν. καὶ ὁ δεσμοφύλαξ δὲ ἀκούσας Παύλου, μὴδὲν ἀρχῆς σταυρῶν κακῶν. ἀπαντες γὰρ ἔσμεν ἐνθάδε. θανάτου ἐβασίλευσεν (ὡς) πᾶσι τῶν οἴκων. ΑΥΤΟΥ ΟΦΘΑΛΜΟΙ Δὲ ΠΡΟΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ ΕΙΔΟΝ, καὶ τὸ ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἤξει. ἡ γῆ, τὸ ἐπὶ τοῖς οἴκων ΟΦΘΑΛΜΟΙΣ ΕΥΦΡΑΙΝΟΜΕΝΟΥΣ, ΑΜΑ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ ΤΟΥΣ ΑΚΟΥΟΝΤΑΣ. ἀπὸ τῶν τοῦ, ΡΗΘΑΤΩ ΑΜΑ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΝ ΤΑ ΕΡΗΜΑ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. ὁ Σύμμαχος, ΙΔΡΥΝΘΗΤΕ ΚΑΙ ΑΓΑΛΛΙΑΣΘΕ ΟΜΟΥ ΤΑ ΕΡΗΜΑ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ φησὶ. τὸ δὲ ΡΗΘΑΙ ΦΩΝΗΝ, παρέστησιν τῶν γῆσιν ΦΩΝΗΣ κηρύττειν ὡς ἀπὸ ἀναπέμποντα, διὸ ἂν ἐφρανοῖτο Θεὸς, καὶ τὸ Καὶ ἡ γλῶσσά μου μελετήσῃ τὴν δικαιοσύνην σου, ὅλλω τὴν ἡμέραν τὴν ἐπιών σου. ΕΡΗΜΑ δὲ φησὶν ἰσοκῶς μὲν, ὅτι τῶν πλείων μετὰ τὴν κατὰ Χριστὸν τὸν δαπανθῆντων, ἐρημία τὰ πλείω κατεῖχε τῆς πόλεως. τῶν δὲ νοῦ, ὅτι τῶν ἐκκλησίᾳ κατὰ ἀρχῆς ὀλιγαριθμοῦσα τῶν ἀπειρῶν πλῆθος ἐπέδωκεν ὕψισσον. τῶν ἰδὲ ἔλεγεν. Ἀρον κύκλω τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε (ὡς) τῶν ταῦτα σου. τοιοῦτοι καὶ τὸ. Ὅτι πολλὰ τὰ ταῦτα τῆς ἐρήμου μᾶλλον, ἢ τῆς ἐρήμου

in. 1. 15.

REGEM Dominum exceperunt, EXAUDIRI DECUIT. quod nobis certe festiuitatis & lætitiæ argumentum reperit: iuxta illud, Dominus regnavit, exultet terra. QVO pacto autem REGNET, non obscure indicat, cum VOCEM CVSTODIENTIVM EXALTATAM ESSE subiungit: quos in hunc modum Esaias etiam alloquitur; Super montem excelsum ascende, qui euangelizas Sion. Exalta fortitudine tua vocem tuam LÆTITIA rursus & ipsi implebantur, qui SIONEM MISERICORDIAM esse consecutam; qui prædicationis opus; qui audientium fidem intuebantur. Nam & Paulus, cum ad eos scribit, quibus credendi autor fuit, eosdem ipse gaudium & coronam suam appellat. Eos præterea non docuisse tantum, sed persuasisse etiam ex eo patuerit, quod in Actis vno die tria hominum millia Ecclesiæ accessisse legimus; Paulum denique carceris custodine in se mali quicquam patrarer, quia omnes adessent, in clamasse, eamque rem admiratum illum cum tota domo baptizatum esse. VIDERVNT autem eius OCVLIS AD OCVLIS, Deum scilicet, quem manifestè venturum psaltes affirmavit: vel eos, qui tuis OCVLIS LÆTANTVR, quique SIMVL VOCEM TVAM AVDIVNT. Vbi autem, ERVPANT SIMVL IN LÆTITIAM DESERTA HIERVSALEM habemus; EXHILAREMINI, ET EXVLTEMINI SIMVL DESERTA HIERVSALEM Symmachus interpretatus est. Ipsa deinde VOCIS ERVPTIO, gratiarum actiones, quibus Deus oblectatur, contenta VOCE decantasse demonstrat. Iuxta illud; Et lingua meditabitur iustitiam tuam, tota die laudem tuam. DESERTA porro historicè quidem ideo ait, quod vrbem ipsam, multis post admissum in Christum facinus absumptis, plurimum occupavit solitudo: Sin autem ea ad mentem sensumque interiorem referantur; Ecclesia significabitur, quæ virorum quidem numero exigua primum, infinita autem multitudine deinceps aucta est: Vnde sunt hæc ad illam verba; Eleua circum oculos tuos, vide collectos filios tuos. Tale & illud; Quoniam plures liberi desertæ, quam virum habent.

Psal. 95.

Esai. 40.

Phil. 4.

Act. 23.

Act. 16.

Psal. 49.

Psal. 34.

Esai. 49.

Ffff

tis. Qui autem istud futurum sit, exponit, cum DOMINVM BRACHIVM SVVM REVELATVRVM ait: quibus verbis vnigeniti filij aduentum gentibus omnibus clarum apertumque fore significauit. Quando igitur SIONEM ET HIERVSALEM alloquitur, quæ dicta sunt ad gentium vocationem referuntur. Fuit enim aliàs quidem apud illos pium vitæ institutum; Alia etiam apud gentes; quæ certè SIONIS ET HIEROSOLYMORVM nominibus significatur. Quoniam itaque hominibus semper constitit eiusmodi Dei ciuitas; nihil interest HIERVSALEMNE, an SION delectos eiusmodi nuncupes. Deinceps Apostolos ab incredulo & impuro populo RECEDERE propheticus iubet spiritus; & DOMINI VASA, eorum quæ A DOMINO selecta sunt, corpora appellat; aut ipsa etiam noui testamenti Euangelia, quæ Iudæorum relicta infidelitate; portare præcipit, & ab horum societate abstincere. Neque enim lucis & tenebrarum vlla potest esse communio; neque fideli cum infideli societas. Hinc est igitur, quod Galatis, qui ad legis cultum rediissent, ita succenset Paulus; Ad eone stultis estis, vt, cum spiritu inceperitis, nunc carne consumamini? Circuncidebantur enim, qui fidem prius fuerant amplexi. Habent autem & VASA, alio modo ij, qui diuinæ naturæ participes effecti Spiritus sancti dona gestant, Paulumque audiunt armaturam Dei induere præcipientem; ipsam nimirum iustitiæ lorica, ipsam salutis galeam, ipsum fidei scutum, ipsum denique Spiritus gladium, quod est Dei verbum; quibus nos, subditosque populos protegimus. Cæterum NON CYM TVMVLTV, inquit, EXITVRI ESTIS. Non enim tanquam FVGERE coacti in viam gentium abierunt (quantum & id passi sunt) sed spontanei & alacres; Qui gentes omnes in eius nomine docere iussi fuerant. In pace autem iter faciebant, cum eum haberent comitem, qui se cum illis futurum diebus omnibus ad sæculi vsque consummationem fuerat pollicitus, quod certè verbis istis, PRÆCEDET VOS DOMINVS hoc loco demonstratur. Aiunt nonnulli de sua cuiusque animæ salute curanda, de-

2. Cor. 6.

Gal. 3.

Eph. 6.

Math. 15.

Act. 14.

Math. 28.

Mar. 16.

Math. 28.

τῆ ἀνδρα. πῶς δὲ γένοιτο τῆτο, παρῆσι λέγων, ὅτι ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙ ΚΥΡΙΟΣ ΤΟΝ ΒΡΑΧΙΟΝΑ ΑΥΤΟΥ, τὸ τῆ μονογενῆς ὅτι δημίαν δηλῶν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ὅτι λάμψεν. ἐκ δὲ ἐπέδωκεν τῆ ΣΙΩΝ, ΚΑΙ ΤΗ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ, τὰ λελεγμένα ὅτι τὸ ἔθνος ἀναφέρεται κλησιν. τὸ γὰρ θεοσεβῆς πολίτευμα ποτὲ μὲν παρ' ἐκείνοις ἦν, ποτὲ δὲ τῶν ἔθνεσιν, ἀ δὲ ΣΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ἀνόμαται. διὸ καὶ πάντοτε ἀνθρώποις (μὲν ἔθνεσιν ἢ τοιαύτη τῆ Θεῷ πόλις. ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ἢ, Η ΣΙΩΝ καλεῖται) τὸ τοιαύτω σκόλον ἐδὲν ἀφ' ἑαυτῶν τοῖς δὲ σπουδαίοις λοιπὸν τὸ σφοδρικὸν πνεῦμα προσφώνει ΑΠΟΣΤΗΝΑΙ τῶ ἀπίστῳ καὶ ἀκαθάρτῳ λαῷ. ΣΚΕΥΗ δὲ ΚΥΡΙΟΥ ἔκ ἐκλεγμένων ΥΠΟ ΚΥΡΙΟΥ ἄμα σώματα αὐτῶν, ἢ τὰ τῆ χριστῆς διαθήκης εὐαγγέλια, ἀ τῶ ὅτι κομιζόμενοι ἀπαλλάττεται τὸ ἀπίστῳ Ἰουδαίων κελύφα, καὶ τὸ πρὸς αὐτῶν κοινωνίας ἀπὸ γὰρ. ἔδε μὲν γὰρ κοινωνία φωνῆ πρὸς σκότος. ἀλλ' ἐδὲ μερὲς πρὸς μετὰ ἀπίστῳ τοῖς γ' ἐν Γαλιλαίᾳ ὅτι τὸ νομικὸν πάλιν δρομῶσι λαβείαν ὁ Παῦλος ὅτι τιμᾶ, καὶ τέλος φησὶν, Οὕτως ἀνοήτοί ἐστε ἐναρξάμενοι πνεύματι, καὶ τῶν ἔθνεσιν ἐπέλεξε; ὡς ἐστὲ μόνον τὸ γὰρ ἡδὴ πιστεύσατε. ΣΚΕΥΗ δὲ ἔχουσι καὶ ἔτερον βόσκον, οἱ πινεσ τῆ θείας αὐτῶ φύσεως κοινωνοὶ γεννητότες, ὅ θεία πνεύματος ἔκ χειροποιήται σκευοφοροῦσι Χειρῶν, Παύλου πῆθρο μὲν λέγοντι. Ενδύσασθε τὸ πανοπλίον τῆ Θεῷ. αὐτῆ δὲ ὅτι τὸ θάραξ τὸ διανοήσις, ἢ ὡς ἐκεφάλαμα ἢ σωτηρίας, ὁ θυραγὸς τὸ πίστεως, ἢ μάχου τῆ πνεύματος, ὁ ὅτι ῥήμα Θεῷ, δι' ὃν ἑαυτῶν τε προσαπίψουσι, καὶ τὸ ὑπὸ χεῖρα λαῶν. πλὴν ΟΥ ΜΕΤΑ ΤΑΡΑΧΗΣ ΕΞΕΛΕΥΣΕΣΘΕ φησὶν. ἔ γὰρ ὡς ἐλαυνόμενοι ΠΡΟΗΛΘΟΝ Εἰς τὸ πρὸ ἑαυτῶν τῶ ἔθνεσιν, τὸ ἢ τῶτο πεπόθησι, προαίρεσι δὲ καὶ σφοδρικῶς μαθητεύσαι πάντα κελευσθέντες ἔθνη ἐν τῶ ὀνόματι αὐτῶ. τὸ εἰρήνη δὲ τὸ πορείαν ἐπαίθοντο ἐχούσιν. τὸ εἰρήνη τὸ εἰρηνοῦσα αὐτοῖς ἰδὲ ἐξ ἑαυτῶν ὑμῶν εἰμι πᾶσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆ Κυριελείας ἔσθαι. ὁ δὲ καὶ καὶ δηλοῖ τὸ ΠΡΟΠΟΡΕΥΣΕΤΑΙ ΠΡΟ ΥΜῶΝ ΚΥΡΙΟΣ. Ἰνὲς δὲ φασιν, ὡς τὸ ἰδίαν ὅτι μελεῖται προσάττει.

ψυχῆς, καὶ τὸ τῆ τῶπον ἀποστῆναι τῆ ἡδὴ τῆ Χαλδαίων, ὁ δὲ καὶ τοῖς Λευίταις παρεγγύεται τοῖς τῶ ἀγια μετακομίζεσσι. ὡς δὲ τῆ μελλόντων ὡς ἡδὴ γεννητότων (σηθῶς φησὶν ἢ γραφῆ ὡς καὶ Δαβὶδ τῶν τῶ πάλιν ἀλῶναι καὶ τῶν νέων ἔφασκεν. Ο Θεὸς ἦλθεσαν ἔθνη εἰς τῶν κληρονομίαν σου, καὶ τῶ ἔθνης. τῶ δὲ ἐπανοδὸν αὐτῶν ἔσεται μετ' εἰρήνης δηλοῖ, καὶ μετ' ἡρεμίας καὶ χολῆς δρομοφορέμνοι καὶ τὸ προσάττει Κύριος πεποίλωται, συμμαχούτος αὐτοῖς τὸ Θεὸς, καὶ τῶ τῶ ἰδίαν (σηθῶντος πόλι.

que Chaldæorum motibus prius, quam de locis relinquendis præcipere, quod certè & Leuitis ipsis, quibus sacra gestare incumbit, denuntiat. Est verò de futuris, tanquam iam euenerint, scripturæ loqui vsitatum. Sic & Dauides ipse, priusquam ciuitatem & templum capi contingeret, canebat, Deus venerunt gentes in hæreditatem tuam, & quæ deinceps. Fore autem eorum cum pace reditum significauit, quo tandem & ipsi in otio & tranquillitate, adiecto per Cyrum præfidiò, Deoque ipso opitulante, & in propriam ciuitatem simul deducente, potiti sunt.

psal. 111.

Ἰδοὺ ἔρχεται ὁ σωτὴρ μου, καὶ ὑψωθήσεται, καὶ δοξασθήσεται, σφόδρα. ὃν τρόπον ἐκθήσονται ἔθνη σὲ πολλοὶ, οὕτω ἀδοξήσεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τὸ εἶδος σου. καὶ ἡ δόξα σου ὑπὸ ἡδὴ ἀνθρώπων. οὕτω θαυμάσονται ἔθνη πολλὰ ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἔμεξουσιν βασιλεῖς τὸ σῶμα αὐτῶν. ὅτι οἷς ὅσα ἀνηγγέλη ὡς αὐτῶν, ὁψονται, καὶ οἱ ὅσα ἀκηκόασιν, συνήσουσι.

Ἰδοὺ ἔρχεται ὁ σωτὴρ μου, καὶ ὑψωθήσεται, καὶ δοξασθήσεται, σφόδρα. ὃν τρόπον ἐκθήσονται ἔθνη σὲ πολλοὶ, οὕτω ἀδοξήσεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τὸ εἶδος σου. καὶ ἡ δόξα σου ὑπὸ ἡδὴ ἀνθρώπων. οὕτω θαυμάσονται ἔθνη πολλὰ ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἔμεξουσιν βασιλεῖς τὸ σῶμα αὐτῶν. ὅτι οἷς ὅσα ἀνηγγέλη ὡς αὐτῶν, ὁψονται, καὶ οἱ ὅσα ἀκηκόασιν, συνήσουσι.

ΠΙΠΙ

Κυριε τίς ἐπίστευσε τῆ ἀκοῇ ἡμῶν, καὶ ὁ βραχίονας κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; ἀνηγγέλαμεν ὡς τῶ σωτῆρι ἐναντίον αὐτοῦ, ὡς ῥίζα ἐν γῆ διψώση. ὅσα ἔστιν εἶδος αὐτῶν, οὐ δὲ δόξα. καὶ εἶδομεν αὐτὸν, καὶ ὅσα εἶχεν εἶδος, οὐ δὲ κάλλος. ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἀτιμον, καὶ ἐκλείποντα πάντα τῶν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὢν, καὶ εἶδος φέρειν μαλακίαν, ὅτι ἀπέσραπται τὸ πρὸς ὄψον αὐτοῦ. ἠτιμάσθη, καὶ ὅσα ἐλογίσθη. οὗτος τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ ὡς ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ, καὶ ἐν πληγῇ, καὶ ἐν κακώσῃ. αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ μεμαλάκισα διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν. σωτῆρ εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτὸν. τῶ μάλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν πάντες. ὡς πρὸς ὄψον ἐπλανήθημεν. ἄνθρωπος τῆ ὀδῶ αὐτοῦ ἐπλανήθη, καὶ κύριος παρέδωκεν αὐτὸν τῶν ἀμαρτίας ἡμῶν. καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι ὅσα ἀνοίγει τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὡς πρὸς ὄψον ἐπὶ σφαγῆν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος, ἄφωτος. οὕτως ὅσα ἀνοίγει τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ταπεινώσῃ ἢ

Ἰδοὺ ἔρχεται ὁ σωτὴρ μου, καὶ ὑψωθήσεται, καὶ δοξασθήσεται, σφόδρα. ὃν τρόπον ἐκθήσονται ἔθνη σὲ πολλοὶ, οὕτω ἀδοξήσεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τὸ εἶδος σου. καὶ ἡ δόξα σου ὑπὸ ἡδὴ ἀνθρώπων. οὕτω θαυμάσονται ἔθνη πολλὰ ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἔμεξουσιν βασιλεῖς τὸ σῶμα αὐτῶν. ὅτι οἷς ὅσα ἀνηγγέλη ὡς αὐτῶν, ὁψονται, καὶ οἱ ὅσα ἀκηκόασιν, συνήσουσι.

Ἰδοὺ ἔρχεται ὁ σωτὴρ μου, καὶ ὑψωθήσεται, καὶ δοξασθήσεται, σφόδρα. ὃν τρόπον ἐκθήσονται ἔθνη σὲ πολλοὶ, οὕτω ἀδοξήσεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τὸ εἶδος σου. καὶ ἡ δόξα σου ὑπὸ ἡδὴ ἀνθρώπων. οὕτω θαυμάσονται ἔθνη πολλὰ ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἔμεξουσιν βασιλεῖς τὸ σῶμα αὐτῶν. ὅτι οἷς ὅσα ἀνηγγέλη ὡς αὐτῶν, ὁψονται, καὶ οἱ ὅσα ἀκηκόασιν, συνήσουσι.

ΠΙΠΙ

Ἰδοὺ ἔρχεται ὁ σωτὴρ μου, καὶ ὑψωθήσεται, καὶ δοξασθήσεται, σφόδρα. ὃν τρόπον ἐκθήσονται ἔθνη σὲ πολλοὶ, οὕτω ἀδοξήσεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τὸ εἶδος σου. καὶ ἡ δόξα σου ὑπὸ ἡδὴ ἀνθρώπων. οὕτω θαυμάσονται ἔθνη πολλὰ ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἔμεξουσιν βασιλεῖς τὸ σῶμα αὐτῶν. ὅτι οἷς ὅσα ἀνηγγέλη ὡς αὐτῶν, ὁψονται, καὶ οἱ ὅσα ἀκηκόασιν, συνήσουσι.

κρίσις αὐτοῦ ἦρθη. τὴν γενεάν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται, ὅτι
 αἵρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἢ ζωὴ αὐτοῦ; ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τῆ λαῶ
 μου ἦχθη εἰς θάνατον, καὶ δώσω τὰς πονηρὰς ἀντὶ τῆς τα-
 φῆς αὐτοῦ, καὶ τὰς πλουσίας ἀντὶ τῆ θανάτου αὐτοῦ. ὅτι ἀνο-
 μίαν ἔπι ἐποίησεν, οὐδὲ δόλον ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ. καὶ κυ-
 ρίος βούλεται καθαρῖσαι αὐτὸν τῆς πληγῆς. ἐὰν δώται πε-
 ρὶ ἀμαρτίας, ἢ ψυχὴ ἡμῶν ὄψεται σπέρμα μακρόβιον, καὶ
 βέλεται κύριος ἀφελῆν ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς ψυχῆς αὐτοῦ
 δεῖξαι αὐτῷ φῶς, καὶ πλάσαι τῇ ἑσέσει, δικαιοσύνη δίκαιον
 εὔ δουλεύοντα πολλοῖς, καὶ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς ἀ-
 νοίσει. διὰ τοῦτο αὐτὸς κληρονομήσει πολλὰς, καὶ τῶν ἰσχυ-
 ρῶν μεριεῖ σέβλα, ἀπὸ ὧν παρεδόθη εἰς θάνατον ἢ ψυχὴ
 αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη, καὶ αὐτὸς ἀμαρτίας
 πολλῶν ἀνήνεγκε, καὶ διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν παρεδόθη.

Ecce intelliget puer meus, & exaltabitur, & glorificabitur valde.
 Sicut stupebunt super te multi; sic in gloria erit ab hominibus species
 tua, & gloria tua à filiis hominum. Ita mirabuntur gentes multæ su-
 per eo, & continebunt reges os suum, quia quibus non est annuncia-
 tum de eo, videbunt, & qui non audierunt, intelligent.

Ca. LIII.

Domine, quis credidit auditui nostro? & brachium Domini, cui
 patefactum est? Annunciamus quasi paruulum in conspectu
 eius, sicut radix in terra sitiente. Non est species ei, neque gloria, & vi-
 dimus eum & non habebat speciem, neque decorum, sed species eius
 inhonorata, & deficiens præ filiis hominum, homo in plaga existens,
 & sciens ferre infirmitatem, quia auersa est facies eius, despecta, &
 non reputata. Ipse peccata nostra portat, & pro nobis dolet, & nos re-
 putauimus eum esse in dolore, & in plaga, & in afflictione. Ipse au-
 tem vulneratus est propter peccata nostra, & infirmatus propter ini-
 quitates nostras. Disciplina pacis nostræ super eum: liuore eius sanati
 sumus omnes. Quasi oves errauimus. homo in via sua errauit, & Do-
 minus tradidit eum propter iniquitates nostras, & ipse propter affli-
 ctionem non aperuit os. Sicut ouis ad victimam ductus est: & sicut
 agnus coram tondente mutus, sic non aperuit os suum. In humilitate
 eius iudicium eius sublatum est. Generationem eius quis enarrabit
 quia tollitur de terra vita eius? Ab iniquitatibus populi mei ductus
 est ad mortem, & dabo improbos pro sepultura eius, & diuites pro
 morte ipsius, quoniam iniquitatem non fecit, neque dolus fuit in ore
 eius, & Dominus vult eum mundare à plaga. Si dederitis pro pecca-
 to, anima vestra videbit semen longæuum, & vult Dominus auferre
 de dolore animam eius, ostendere ei lucem, & formare intelligentia,
 iustificare

Ἰσοι γ. ἐν κερπ
 αὐτοῦ.
 Α. Θ. ἐμπλησθη
 ἔσται ἐν τῇ ἰσο-
 ερι αὐτοῦ. ε. κορ-
 τὰς ὁρῆσται.

iustificare iustum bene seruietem multis, & peccata eorum ipse por-
 tabit. Propterea ipse possidebit multos, & fortium diuidet spolia, pro
 eo quod tradita est in morte anima eius, & inter iniquos reputatus est
 & ipse peccata multorum tulit, & propter iniquitates eorum tradi-
 tus est.

ΑΝΤΙ Τῶ ΣΥΝΗΣΕΙΟ ΠΑΙΣ ΜΟΥ,
 Ακύλας ἐξέδωκεν. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙ-
 ΣΘΗΣΕΤΑΙ ΔΟΥΛΟΣ ΜΟΥ. καὶ ὁ Σύμ-
 μαχος ΔΟΥΛΟΣ ΜΟΥ. καὶ τὰς δὲ
 ΤΟΥ ΠΑΙΔΟΣ Η ΔΟΥΛΟΥ καὶ πρῶ-
 τερον ἔλεγεν Ἰδοὺ ὁ παῖς μου, ἀπλήρησθη
 αὐτῶ. καὶ μετ' ὀλίγα. καὶ ἐν τῷ ὀνόματι αὐ-
 τοῦ ἔθνη ἐλπίδοσιν. οἷς πάλιν ἔπιφείμ. Καὶ
 ἔδωκεν εἰς ἀγαθὴν γένου, εἰς φῶς ἔθ-
 νων. καὶ πρῶτον αὐτῆς. Γενεθὲ μοι μάρτυ-
 ρες, καὶ γὰρ μάρτυς λέγει κύριος ὁ Θεός, καὶ
 ὁ παῖς ὃν ἐξελέξαμην. τὸ δὲ παρόντα
 τοῖς πρῶτον βραχίονας ἀκόλουθα, ἐν οἷς ἔλε-
 γεν, ὅτι ἐγὼ εἶμι. Αὐτὸς ὁ λαλῶν πάρε-
 μι, καὶ τὸ ἐφεξῆς. ἐν οἷς καὶ τῆς ἑπιδη-
 μίας αὐτοῦ, καὶ τῆς τῆς εὐαγγελιστῶν αὐ-
 τοψίας ἐπὶ τῶν, νῦν ὅπως ἐν ἀθρώποις φα-
 νήσεται δέκνυσιν ὁ ἐπὶ τῶν, αὐτὸς ὁ λαλῶν
 πάρεμι. * τὸ ἀνθρώπινον εἶρηται ΔΟΥΛΟΣ
 ὁ καὶ φύσιν ΥΙΟΣ, ΔΟΞΑΖΕΣΘΑΙ τε
 ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως, ΥΨΟΥΣΘΑΙ τε
 διὰ τῆ ἀγαθῆς φωνῆς. τὸ γὰρ εὐφημότερα προ-
 εἰπῶν, τὰ καὶ τῶ πᾶσι αὐτοῖς ἐπενήνοχεν.
 καὶ τὸ ΣΥΝΗΣΕΙ δὲ, ἤρουν ΕΠΙΣΤΗ-
 ΜΟΝΙΣΘΗΣΕΤΑΙ, τοῖς ἀθρώποισι
 μέτρους ἀρμώπει. ἀναλαβὼν γὰρ δούλου
 μορφῶν, δι' αὐτὸ καὶ λέγεται ΔΟΥΛΟΣ,
 πάσις αὐτῶ σοφίας ἐπλήρωσεν. πῶς γὰρ
 σὸς ἠμελλεν αὐτοεπιτήμη καὶ λόγος ὑπάρ-
 χων, καὶ ἦς ἀνέλιπε (αρκῶς δι' ἄκραν ἑνω-
 σιν ὑπάρχων ἀχρῆτος; οὐδὲν οὐδὲ ἐν τοῖς ὑ-
 πὲρ ὑμῶν γερῶσιν ἀσύετον. καὶ γὰρ τὸν
 Δαβὶδ, Πάντα ἐν σοφία ἐποίησεν. διό,
 φασίπτες, ΥΨΟΥΤΑΙ παρ' ἡμῶν ὡς Θεός,
 καὶ ΔΟΞΑΖΕΤΑΙ. πιστεύοντες γὰρ εἰς
 αὐτὸ, σωτήρα καλοῦμεν, καὶ λυτρωτῆ, Θεὸν τε,
 καὶ κύριον. οἷς ἔπιλέγει. ΟΝ ΤΡΟΠΟΝ
 ΕΚΣΤΗΣΟΝΤΑΙ ΕΠΙ ΣΕ ΠΟΛΛΟΙ.
 καὶ καὶ Θεοδοπίωνα ΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΕΘΑΥ-
 ΜΑΣΑΝ. μέγιστοι γὰρ * οἱ μὴ πιστεύοντες τὸ

ἐ. λ. νῦν

Quod hic INTELLIGET PVER
 MEVS, habetur; ERVDIETVR
 SERVVS MEVS, Aquilas & Symma-
 chus interpretantur: de hocque, siue
 PVERVM eum, siue SERVVM no-
 mines, superius illud fuit, quod, Ecce
 puer meus, apprehendam eum, dictum
 est. Et paulo post; Et in nomine eius
 gentes sperabunt. Et rursus; Et dedi-
 te in testamentum generis, in lucem gen-
 tium. Et postea; Estote mihi testes, & ego
 testis, dicit Dominus, & puer quem ele-
 gi. Conueniunt autem ista cum supe-
 rioribus, vbi quia ego ipse, qui loquor ad-
 sum, & quæ deinceps, dicebat: in qui-
 bus, vbi de suo aduentu, deque oculata
 Euangelistarum fide disputauit; quo pa-
 to iam sic mortalibus appariturus, qui se,
 qui loquitur, adesse significauit, ostendit.
 Dicitur verò secundum humanitatem
 esse SERVVS, natura alioquin FI-
 LIVS; & per resurrectionem GLORI-
 FICARI; perque assumptionem ELE-
 VARI. Qui enim ante plausibilia
 dixerat, eisdem quæ sunt de morte tole-
 randa, adiungit, & INTELLIGEN-
 DI, siue ERVDIENDI verbum cum
 humanitatis ratione copulat. Nam cum
 serui personam induisset, (vnde & SER-
 VVS appellatur;) omni eam sapientia
 compleuit. Qui enim non illud effice-
 ret, qui sapientia ipsa, verbumque existit,
 neque ab ea carne, quam assumpsit, pro-
 pter vnionis excellentiam, potest separari?
 Est ergo in ijs quæ nostri causa præ-
 stitit, nihil prorsus ignoranter effectum.
 Authore enim Dauide, Omnia in sapi-
 entia fecit: & ob id, aiunt nonnulli, EXAL-
 TATVR à nobis, tanquam Deus, &
 GLORIFICATVR. Qui enim in eum
 credimus, eundem Saluatorem, & redem-
 ptorem, Deumque, & Dominum nun-
 cupamus. Sequitur deinde, SICVT
 STVPEBUNT SVPER TE MULTI:
 TI: vel, vt Theodotio interpretatur, SICVT
 MIRATI SVNT. ad hæc enim
 vsque tempora qui à fide alieni sunt, hu-
 Ffff iij

Es. 43.

Es. 49.

Es. 52.

Es. 103.

Ioan. 8. Matth. 11.

Cap. 3.

Luc. 16. Matth. 15.

Esa. 6.

Ioan. 20.

Esa. 6.

milem huius ad homines accessum DEMIRANTVR, animi cogitatione obstupescit, qui homo factus tenuis & abiectus (eundem enim & Samaritanum, & edacem, & temulentum, & adulterio procreatum, & peccatorem vocitabant) illis ipsis, à quibus impugnabatur, superior euaserit. Qui autem fidem amplexi sunt, ipsaque adeo GENTES, ita cum DEMIRANTVR, vt eius adorata diuinitate ad œconomiae meditationem percillantur. Talis fuit Abacum, cuius ista sunt; Domine audiui auditum tuum & timui. Cogitavi opera tua, & obstupui. REGES porro, post editas in eum blasphemias, post eiusdem impugnatam Ecclesiam, cum nihil proficerent, ipsius doctrina superati tacuerunt: cum plagis quidem aliis alij diuinitus istorum nomine impetiti, propter te tacuerunt: alij autem edictis Ecclesias excitari, & in eis vsitata fieri curauerunt. Sed fideles istos ab infidelibus separans, addit; QUIBUS NON EST ANNUNCIATVM DE EO, VIDEBUNT; vt circuncisos à gentibus distingueret. Habuerunt enim illi legem & prophetas; illisque primum, qui venerat, in ouium Israël gratiam, quæ perierant, ANNUNCIAVIT: cum nullo isti horum audito, salutem tamen ab eo perdere animaduertent, animique oculis ipsum INTVITI, eiusdem doctrinam ita INTELEXERVNT, vt bene illis conueniat propheticum istud; Audiui audietis, & non intelligetis: Et; videntes aspicietis, & non videbitis: istus autem alia Saluatoris vox dicentis; Beati qui non viderunt & crediderunt. De quibus verbum INTELEXERVNT, quod à propheta additur, intelligendum est. Est enim fides intelligentiæ radix: quia, Nisi credideritis, inquit, non intelligetis. quod certe etiam prophetis causam ADMIRATIONIS attulit. Itaque ait; DOMINE QVIS CREDIDIT AVDI TVI NOSTRO? vtrunque enim MIRABANTVR; & Iudæorum infidelitatem, & GENTIVM conuersionem. ET BRACHIUM DOMINI CUI REVELATVM EST? CUI autem, per ea, quæ præcesserunt, indicauit; cum BRACHIUM suum sanctum, id est, vnigenitum suum in con-

ταπεινὸν αὐτῆς εἰς ἀνθρώπους παρόδου
 ΘΑΥΜΑΖΟΥΣΙΝ, ἀμνημονεύοντες πῶς ἀν-
 θρώπος γενοὺς εὐτελής τε καὶ ἀδύσος (ἐχέ-
 λην γὰρ αὐτῆς Σαμαρείτιον, φάρσον τε καὶ μέ-
 θυσοι, καὶ ἐκ πορνείας γεννημένον, καὶ ἀμαρ-
 τωλὸν) ἀνωτέρα τῶν πολεμῶν αὐτὸν πειρα-
 μένων κηδεύεται. οἱ δὲ πιστοὶ, καὶ τὰ ΕΘ-
 ΝΗ, ΘΑΥΜΑΖΟΥΣΙ προσκυνοῦντες αὐ-
 τῆς καὶ θεότητος, καὶ οἰκονομίας καταπληθί-
 μων· ὅπως ἰὼ Ἀβραάμ λέγων· Κύριε
 εἰσακήκοα τὸ ἀκούεισθε, καὶ ἐφοσῆθι. κα-
 τενόησα τὰ ἔργα σου, καὶ ἐξέστην. ΒΑΣΙ-
 ΛΕΙΣ δὲ, μετὰ τὰς κατ' αὐτῆς βλασφη-
 μίας, καὶ τὸ διδάξαι τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς,
 μηδὲν ὀνήσαντες ἐσιώπησαν, καὶ αὐτῆς διδα-
 σιαλίας ἠπώμενοι. ἐπεὶ καὶ ἄλλοι ἄλλαις
 θελάτοις ἀπὸ τῶν ἡλάνοντο μάστιγι, διὰ
 σε μὲν ἐσίγησαν. οἱ δὲ ἀφ' αὐτῶν μασι τὰς ἐκ-
 κλησίας ἀνεγέρων ἐπέλεον, καὶ τὰς συνήθη
 ποιῶν ἐν αὐταῖς· τῶν δὲ τὰς πᾶσι καὶ
 ἀπίστοις ἀπιδουρῶν ἔπιφρον· ΟἱΣ ΟΥΚ
 ΑΝΗΓΓΕΛΗ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΥ, ΟΦΟΝ-
 ΤΑΙ· τοῖς ἐν περὶ τοῖς ἀπιδουρῶν
 τοῖς ἐθνικῶν. Οἱ μὲν γὰρ νόμοι καὶ ἑσθη-
 τας ἔχον· καὶ τῶν ἐκ κρηυθῆν ἐλθῶν
 ἵπτι τὰ ἀπολλώτα ἑσθητα Ἰσραήλ. οἱ
 δὲ τῶν ἡσθη ἀνέκοι· καὶ ὅμως τὴν ἐξ αὐ-
 τῶν σωτηρίαν πεθέαισι, τοῖς τῶν ψυχῶν ὀμ-
 μασι αὐτὸν θεασάμενοι, καὶ τὴν αὐτοῦ
 ΣΥΝΕΝΤΕΣ διδασκαλίαν, ὡς ἐκείνοις
 ἀρμάσαι τὴν ἑσθητικῶν τὴν· Ἀκοῆ ἀκού-
 σετε, καὶ ἐμὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέφε-
 τε, καὶ ἐμὴ ἴδθητε. τῶν δὲ τῶν σωτῆρος τὸ λό-
 γον εἰπόντος, μακάριοι οἱ μὴ ἴδόντες καὶ πιστεύ-
 σαντες· ὡς αὐτῶν τὸ ἵΣΥΝΗΚΑΝ ὁ ἑσθη-
 φήτης φησὶν. Ρίζα γὰρ συνήσεως ἡ πίστις· Ἐάν
 γὰρ μὴ πιστεύοιτε φησὶν, ἐδ' ἐμὴ συνῆτε. δ
 δὴ καὶ ΘΑΥΜΑ τοῖς ἑσθητικῶν παρῆχε
 διότι ἐπ' αὐτῆς ΚΥΡΙΕ ΤΙΣ ΕΠΙΣΤΕΥ-
 ΣΕ ΤΗ ΑΚΟΗ ΗΜΩΝ; ἀμφω γὰρ Ε-
 ΘΑΥΜΑΖΟΝ, καὶ τῶν Ἰσραήλ ἡ ἀπίσταν, καὶ
 τῶν ΕΘΝΩΝ ἡ ἑσθητικῶν. ΚΑΙ ΤΙΝΙ Ο
 ΒΡΑΧΙΩΝ ΑΠΕΚΑΛΥΦΘΗ ΚΥ-
 ΡΙΟΥ; ΤΙΝΙ δὲ, διὰ τῶν ἑσθητικῶν ἐδή-
 λωσε, λέγων καὶ ἀποκαλύψει κύριος ὁ Θεός
 τῶν ΒΡΑΧΙΩΝ τῶν ἄγων αὐτοῦ ἐνώπιον
 πάντων

πάντων τῶν ἐθνῶν, δηλαδὴ τὸν μονογενῆ ἐκεί-
 νοι γὰρ ὡς τὸ Χριστῶ, ἕτα καὶ πάλαι τοῖς
 ἑσθητικῶν αὐτῶν ἑσθητικῶν ἐλεγον· ἀλλ-
 λά ἡμῶν λαλεῖτε καὶ ἀναγγέλλετε ἡμῶν ἐτα-
 ραν πλάστον. ὡς καὶ τὸν ἱερεμίαν λέγειν·
 Οὐτε ἀφέλιστα, ἕτε ἀφέλιστε με ἐδέξο· καὶ
 τὸν ἑσθητικῶν δὲ χορὸν, Ἰατρεύσαίμεν λέ-
 γων, τῶν Βαβυλωνίων, καὶ οὐκ ἰάθη· ἐρχεται-
 λείπατο μὲν αὐτῶν. τὴν Ἰερουσαλήμ κατέλα-
 ταν Βαβυλωνίαν, ὡς τῶν ἐθνῶν ἀσεβείας μηδὲν
 ἀφ' ἑσθητικῶν, μὴ δὲ τῶν νόμων ποιουμένων
 φροντίδα. ταῦτα τοῖνυν ὁ ἑσθητικῶν ἀπο-
 θαμιάσας, διηγηματικῶς λοιπὸν τῶν ἑσθη-
 τῶν ΠΑΙΔΙΟΥ τὴν εἰς ἀνθρώπους πα-
 εἰσισι πάροδον λέγων· ΑΝΗΓΓΕΙΛΑ-
 ΜΕΝ ΩΣ ΠΑΙΔΙΟΝ ΕΝΑΝΤΙΟΝ
 ΑΥΤΟΥ, ΩΣ ΡΙΖΑ ΕΝ ΓΗ ΔΙΨΩ-
 ΣΗ. καὶ δὲ τὸν Ἀκύλα· ΚΑΙ ΑΝΑΒΗ-
 ΣΕΤΑΙ ΩΣ ΤΙΘΗΝΙΖΟΜΕΝΟΝ
 ΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΩΣ
 ΡΙΖΑ ΑΠΟ ΓΗΣ ΑΒΑΤΟΥ. ΕΙΣ
 ΠΡΟΣΩΠΟΝ γὰρ ΑΥΤΟΥ (λέγω δὲ
 τῶν ἑσθητικῶν ΒΡΑΧΙΟΝΟΣ) ΑΝΑ-
 ΒΗΣΕΤΑΙ ΩΣ ΤΙΘΗΝΙΖΟΜΕ-
 ΝΟΝ, ὅτι ἰὼ τὸ ἐν τῶν παρθέτου γεννη-
 μένον, ὡς ἐλέγει· Ἰδοὺ ἡ παρθέτος ἐν
 γαστρὶ λήψεται, ἰὼ καὶ ΑΒΑΤΟΝ ΓΗΝ,
 ὡς παρθέτου καλεῖ. ΡΙΖΑΝ δὲ φησὶν ἐκεί-
 νὴν, ὡς ἐλέγει· Ἐξελύεσται ῥάβδος ἐκ
 τῆς ρίζης Ἰεσσαὶ, καὶ ἄσπρος ἐκ τῆς ρίζης
 ἀναστήσεται. καὶ ἐκεί δὲ τὸ ΑΝΑΒΗΣΕ-
 ΤΑΙ, ἀλλ' ἐκ τῆς ρίζης, ὡς ἐπαύθη, ΕΚ
 ΤΗΣ ΑΒΑΤΟΥ. ὁ δὲ Σύμμαχος· ΑΝΕ-
 ΒΗΩΣ ΚΛΑΔΟΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΑΥ-
 ΤΟΥ, ΚΑΙ ΩΣ ΡΙΖΑ ΑΠΟ ΓΗΣ ΔΙ-
 ΨΩΣΗΣ ΦΗΣΙ, ΔΙΨΩΣΑΝ ΤΗΝ
 ΑΒΑΤΟΝ ΓΗΝ εἰρηκῶς, ὁ δὲ Θεοδοσίω, ἑσθη-
 δακῶν. τὸ γὰρ ἰὼ ὡς ἐλέγει· καὶ ἑσθητικῶν ἐλέ-
 γαστο· Πεμνὴ γινώσκαι τὸ παιδίον ἀγαθόν, ἡ κα-
 κόν, ἀπεθεῖ ποτε καὶ καὶ πάλιν Πεμνὴ γινώσκαι
 τὸ παιδίον ἀγαθόν, ἡ κακόν λήψεται δυνά-
 μιν Δαμασκό· καὶ πάλιν· Ὅτι παιδίον ἐγεν-
 ῆθη ἡμῶν καὶ ἐδόθη· τὴν δὲ γενέσθαι τῶν σω-
 τῆρος εἶπεν, τὴν ἵπτι γὰρ αὐτῶν διηγέται.
 ἀφ' ἑσθητικῶν. ΟΥ γὰρ ἦΝ ΑΥΤΩ φησὶν

spectu gentium omnium reuelaturum
 Dominum affirmavit. Illi enim, vt
 Christo, sic & prophetis olim ipsum pro-
 mulgantibus alium sibi errorem docere
 & renuciare opponebant. Hinc illa
 Hieremiæ; Neque profui, neque mihi
 profuit quisquam. Hinc rursus & pro-
 phetici Chori alia; Curauimus Babylo-
 nem, neque sanata est. Ipsam defera-
 mus. Vbi Babylonis nomine, Hiero-
 solymorum ciuitas, quæ à gentium mo-
 ribus nihil distet, neque vltam legis cu-
 ram habeat, innuitur. Ista igitur post-
 quam demiratus est propheta, narratio-
 nis modo, PVERI deinceps ad ho-
 mines accessum exhibet, his verbis, AN-
 NUNCIAVIMVS QVASI PVERV-
 LVM IN CONSPECTV EIVS; SI-
 CVT RADIX IN TERRA SI-
 TIENTI. Secundum Aquilam au-
 tem; ET ASCENDET SICVT QVI
 NVTRICATVR IN FACIEM
 EIVS, ET SICVT RADIX A
 TERRA INACCESSA. IN FA-
 CIEM enim eius (BRACHI nimirum
 de quo superius) ASCENDET
 QVI NVTRICATVR; ille idem vide-
 licet, qui de virgine prognatus est: iuxta
 illud; Ecce virgo concipiet in vtero;
 quam etiam TERRAM INACCESS-
 SAM, quia virgo sit, nuncupavit. RA-
 DICEM deinde illam esse significat, de
 qua illud; Egre dietur virga de radice
 Iessar, & flos de radice eius ascendet. Illic
 enim etiam ASCENSVRVS, sed de
 radice; vt hic DE TERRA INACCESS-
 SA, significatur. Symmachus autem
 DESCENDIT SICVT RAMVS CO-
 RAM-EO, ET SICVT RADIX
 DE TERRA SITIENTE, inquit,
 INACCESSAM TERRAM SITIENTEM
 nominans. At Theodotio, A-
 SCENDET TANQVAM QVI LA-
 STAT. Ille siquidem ipse erât, de quo
 etiam ante in hunc modum dictum fuit;
 Priusquam cognoscat puer bonum vel
 malum, non parebit nequitie. Et rursus,
 Antequam intelligat puer bonum vel
 malum, capiet virtutem Damasci. Itém-
 que, Quia puer natus est nobis, & filius
 datus est nobis. Cæterum postquam
 de Saluatoris natiuitate disseruit, eius
 iam in terra conuersionem explicat.
 NON enim ERAT EI, inquit,

Cap. 15.

Esa. 7.

Esa. 11.

Esa. 7.

Esa. 9.

DECORA SPECIES. Ideoque in hunc modum Symmachus; NON EI FORMA, NON DIGNITAS; VT VIDEREMVS EVM. NEQVE ASPECTVS; VT CVPEREMVS EVM. ABIECTVS, ET VIRORVM MINIMVS. VIR LABORIOSVS, ET MORBO NOTVS, ET SCIENS FERRE MOLLITIEM, NON TAMEN MOLLIS. Quæ omnia cum suæ deitatis FACIEM occultaret, perpeffus est. Id enim profecto significat, quod FACIEM EIVS AVERSAM ESSE dixit. Nam & Aquilas, ΤΑΝQΥΑΜ ΑΒΣCΟΝΔΙΤΑΜ FACIΕΜ interpretatur: Theodotio verò, NON REPVΤΑΒΑΜVS ΙΡΣΥΜ, vbi NON REPVΤΑΤΑ EST, legimus: Reliqui autem ABIECTVS, IDEOQVE NON REPVΤΑΥΙΜVS EVM. Intermisscet porrò humanitate incitatus etiam personam suam propheta cum ijs, qui Christum aspernabantur. Decuit verò nos, inquit, aduertere, hunc esse animatum nostrarum Saluatorem, qui PEC-CATA NOSTRA lucret, quique nostri causâ DOLORES pateretur. Sed habet in hunc modum Symmachi interpretatio; REVERA PECCATA NOSTRA IPSE ASSVMPSIT, LABORESQVE NOSTROS SVSTINUIT. NOS AVTEM PVΤΑΥΙΜVS EVM LEPROSVM ESSE, PERCVSSVM A DEO, ET HVMILIATVM: cui & reliqui etiam consentiunt. Nos igitur, tanquam parum prudentes, de cœtalia sentiebamus; cum propter nos pateretur tamen, vt ea mortales, quæ peccatis eorum debetur, vindicta liberaret. Sic autem Aquilas; IPSE, inquit, OFFENSIONIBVS NOSTRIS PROPHANATVS EST. Erat enim reuera PROPHANATVS, qui secundum Apostolum, Pro nobis abominatio factus est; cum maledictum esse omnem, qui pendet in ligno scribatur. Non ergo speciem Deo dignam, sed INHONORATAM habuit: quando nihil in humanitatis ratione reperias, quod obscurum & INHONORATVM non sit; si cum diuino splendore compares. Dicitur enim speciosus forma præ filiis hominum. Alias verò etiam pauperula matre editus per humilia omnia ambulavit,

2. Cor. 5.
Deut. 21.
Gal. 3.

Psal. 44.

ΕΝΔΟΞΟΝ ΕΙΔΟΣ. διὰ Σύμμαχος φησὶν· ΟΥΚ ΕΙΔΟΣ ΑΥΤΩ, ΟΥΔΕ ΤΑΞΙΩΝ, ΙΝΑ ΕΙΔΩΜΕΝ ΑΥΤΟ. (ΓΑΡΙΑΜΑ) ΟΥΔΕ ΘΕΩΡΙΑ, ΙΝΑ ΕΠΙΘΥΜΗΣΩΜΕΝ ΑΥΤΟΝ. ΕΞΟΥΔΕΝΟΜΕΝΟΣ, ΚΑΙ ΕΛΑΧΙΣΤΟΣ ΑΝΔΡΩΝ. ΑΝΗΡ ΕΠΙΠΟΝΟΣ, ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΟΣ ΝΟΣΩ, ΚΑΙ ΕΙΔΩΣ ΦΕΡΕΙΝ ΜΑΛΑΚΙΑΝ, ΟΥ ΜΗΝ ΜΕΜΑΛΑΚΙΣΜΕΝΟΣ. ταύτα δὲ ὑπέμεινεν Ἰσοκρίτης τὸ ἅγιόν αὐτῶ πρόσωπον. τὸ γὰρ τὸ ἀπεστρέφετο πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ γὰρ τὸν Ἀκύλαν, ὡς ἀποκεκρυμμένον πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ δὲ Θεοδοπίαν, τὸ οὐκ ελογισθῆναι οὐκ ελογισάμεθα αὐτόν. καὶ δὲ τὸς λοιπῶν, ΕΞΟΥΔΕΝΟΜΕΝΟΣ. ΔΙΟ ΟΥΚ ΕΛΟΓΙΣΑΜΕΘΑ ΑΥΤΟΝ. διὰ φιλανθρωπίαν δὲ καὶ τὸ ἴδιον ὁ κοροφήτης ὑπέσκαλλε παρῶστων τοῖς ἁγίοις ἀβετήσασιν. ἐχρῆεν δὲ σκοπεῖν ἡμᾶς φησὶν, ὡς ἔπος ἰὼ ἀρετῶν ἡμετέρων ψυχῶν ὁ σωτήρ, ΤΑΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΗΜΩΝ ΦΕΡΩΝ, καὶ αὐτὸς ἡμῶν ὁ ΔΥΝΩΜΕΝΟΣ. Σύμμαχος δὲ φησὶν· ΟΝΤΩΣ ΤΑΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΗΜΩΝ ΑΥΤΟΣ ΑΝΕΛΑΒΕ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΟΝΟΥΣ ΥΠΕΜΕΙΝΕΝ. ΗΜΕΙΣ ΔΕ ΕΛΟΓΙΣΑΜΕΘΑ ΑΥΤΟΝ ΕΝ ἸΑΦΗ ΟΝΤΑ, ΠΕΠΛΗΓΟΤΑ ΥΠΟ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΤΕΤΑΠΕΙΝΩΜΕΝΟΝ. ὡ συμφωνῶν ἐξέδωκεν οἱ λοιποῖ· ἡμεῖς μὲν ἔν, οἱ αὐτοὶ νήπιαι, αὐτὰ αὐτῶ πεφρονήκαμεν. ἐπαρχε δὲ δι' ἡμᾶς, ἀπαλλάττων τιμωρίας ἢ ἐν τῷ ἀμαρτημάτων ὀφελουμένης ἡ ἀνθρωπότητα. ὁ δὲ Ἀκύλας ΑΥΤΟΣ φησὶ, ΒΕΒΗΛΩΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΑΘΕΣΙΩΝ ΗΜΩΝ. ἰὼ γὰρ ἀληθῶς ΒΕΒΗΛΩΜΕΝΟΣ, ὅτι γέγονεν ὑπὲρ ἡμῶν κατὰ εἶρα, καὶ τὸ ἁγίον, ὅτι γέγονεν ἡμῶν ἐπιχατάρατος πᾶς ὁ κριμαίνουτος, ὅτι ἐύλας. ὅτι ἀρετῶν ΚΑΛΛΟΣ ἐῖχε τὸ ἅγιον ἁγίον, ΑΛΛΑΤΙΜΟΝ. παρῶστων γὰρ ἡ ἁγία λαμπαρῶτητα πᾶν ἀνθρώπινον ΑΤΙΜΟΝ. εἴρηται ἡ γούμω Ωρεῖος κείλει παρῶστων ἡμῶν ἰσ. γὰρ τῶν ἀνθρώπων. καὶ ἀλλῶς δὲ γερωνῶς ἐν πτωχῶν μητρὸς, διὰ πάντων ἀδούσε τὸ ταπεινόν, ἢ ὑψώ-

(ΓΑΡΙΑΜΑ)

(ΓΑΡΙΑΜΑ)

ἢ ὑψώσῃ τὸ ταπεινόν, καὶ κλέος δὲ ἡ βασιλείας ὑπάραγον τῶν ὅλων, ποίαις ἀν ἐδεήθη τῆς ἐν ἀνθρώποις λαμπαρῶτητος; κατηφῆς δὲ ἴσως τὸ τῶ σωτήρος τεύχεται παρῶστων καὶ τεταραγμένον παρῶ τῶ σωτήρος, ὡς λέγειν· ἢ ἢ ψυχῆς με τεταραγμένη καὶ ἀεὶ λυπῶς ὅτι ἢ ψυχῆς με ἕως θανάτου, ἀπαθῆς γὰρ ὢν, ὡς Θεός, τῆ κατ' ἡμᾶς ἐνέδωκε φύσιν μὴ ἀναλήγῃς ἔχων ἐμβάλλοντος παρῶστων, τῆς φαντασίας ἀκαρῶν τῶν ὑπονοίαν. ΑΠΕΣΤΡΕΠΤΑΙ δὲ φασὶ, ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟΝ, ἀπὸ τοῦ κατηφῆς ἡττιμασθῆναι δὲ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΛΟΓΙΣΘΗ. ὅτε πέμψαντος Πιλάτου παρῶστων τὸν Ἡρώδην, ἡ αὐτὸν ἐξουθενῶν ὡς αὐτὸν ἀπέπεμψε. πάλιν καὶ ὅτι τὸ ὑπερῶστων κριμαίνουτος ἐπαρχε καὶ παρῶστων τῶν σωτήρος. διὸ καὶ τοῖς παρῶστων ἐφασκε· Τὸν νοστὸν μου δέδωκε εἰς μάστιγας, καὶ τὸ ἐξῆς. πέποιθεν οὐδὲν εἰς ἴδιον χρέος (ἀμαρτίαν γὰρ ὅσα ἐποίησεν) ἀλλ' ὡς ἡμέτερον, εἰς ὁ πάντων ἀνταξιώτερος Παύλου λέγοντος· Εἰς ὑμῶν πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μιμηταὶ ἑαυτοῖς ζώσιν, ἀλλὰ τὸ ὑμῶν ἁγίων ἀποθανόντων καὶ ἐγερθέντων. ἴσων δὲ ὡς πῆνὲς τὸ, ΑΝΗΓΓΕΙΔΑΜΕΝ ὡΣ ΠΑΙΔΙΟΝ, ἀπὸ τοῦ ἐχρῶστων, οἷα φασὶν· ἀντέπεσε γὰρ ὡς εἰκὸς, τὸ παρῶστων, ὅτι σὺ ἐκ τοῦ πνεύματος ἐδιδάχθης τῶν αὐτοῦ παρουσίαν, ἐχρῆεν δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις διδάσκειν. ὁ δὲ φησὶν, ὡς ὅσα ἐπαυσάμεθα πάντες οἱ παρῶστων ἡμῶν ἀναγγέλλοντες ὡΣ ΠΕΔΙΟΝ, τὸ δὲ ἐστὶν ὡς ἀργὸς εὐαθῆς καὶ καρποφόρος, ἢ καὶ ὡΣ ΡΙΖΑ ΕΝ ΓΗ ΔΙΨΩΣΗ, ἀρδύοντος ἡμᾶς τὸ μονογενὲς, Ἐν ὡ πάντες εἰσὶν οἱ ἡγῶστων τῆς σοφίας καὶ γνώσεως ἁγίων, πάλιν μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐνεσθῶν καὶ ἀκαρπον ὑπερῶστων ἡμῶν. ἀλλ' ἀπεθάλωκεν ἀπὸ τῆς χορηγίας τῶ πνεύματος ὡΣ ΡΙΖΑ, τὸ δὲ ἐστὶν ὡς βοτάνη καλή τε καὶ εὐαθῆς· παρῶστων οἷς ἐλέγετο καὶ παρῶστων ἐνός τῶ παρῶστων. Καὶ μακαρίζων ἡμᾶς πᾶσα ἁγία, δι' ὅτι ἴσασθε ἡμῶν γῆν γελῆτη λέγει κλέος, ὡς μιμηταὶ φέρει ἀκάθαρτα. παρῶστων γὰρ,

(ἢ ὑψώσῃ)

(ἢ ὑψώσῃ)

vt quod esset eiusmodi extolleret. Quali rursus illi inter homines versanti splendore opus fuit, qui vniuersorum Dominus & Rex existit? Atqui demissum forsitan, & perturbatum antè crucem Saluatoris vultum tum demum sunt intuiui, cum animam suam conturbari & dolere usque ad mortem diceret. Cum enim ipse, tanquam Deus, passioni non esset obnoxius; naturam tamen, quam nostræ similem assumpsit, cum tentationes impetum faceret, dolore vacare noluit, spectrum esse putari ne se permitteret. Est autem EIVS AVERSA FACIES; aiunt; id est confusa. Est & DESPECTVS, NEC REPVΤΑΤVS: quando nimirum per Pilatum missus ad Herodem, ab istoque contemptus ad eundem remissus est: quando rursus contumeliosissimè damnatus; quando denique crucis mortem perpeffus: unde & illa existunt, quibus se dorsum suum verberibus præbuisse, & quæ deinceps, superius dicebat. Passus est ergo non in sui (qui peccatum non admittit) sed in nostri debiti persolutionem; vnus omnium longè præstantissimus, Paulo teste, vbi ait; Vnus pro omnibus mortuus est; vt qui viuunt, sibi amplius non viuunt; sed ipsi, qui pro eis mortuus est, & resurrexit. Est autem animaduertendum, quo loco ANNUNCIAVIMVS ΤΑΝQΥΑΜ ΡΑΡΥΥΛΥΜ habetur; cainpū nonnullos legere. Esse enim contentancum prophetæ quendam occurre, & dicere; quoniam Spiritu sancto docente eius aduentum didicerit, decere & alios ipsum docere, sed respondere, prophetas omnes CAMPI INSTAR, id est agri floridi & frugiferi, illis nunquam non annunciaffe: vel etiam ΤΑΝQΥΑΜ ΡΑΔΙCΕΜ ΙΝ ΤΕΡΡΑ ΣΙΤΙΕΝΤΙ, cum eos irrigaret vnigenitus, In quo sunt omnes thesauri scientiæ & cognitionis reconditi, qui olim cum cæteris hominibus terra essent sicca & sterilis; Sed reflouisse se humorem Spiritu suggerente, ΤΑΝQΥΑΜ ΡΑΔΙCΕΜ, id est tanquam herbam pulchram & floridam. Ad hos nimirum sunt & ista prophetæ cuiusdam; Et vos dicent beatos gentes omnes, quia vos eritis terra spontanea, dicit Dominus, vt spinas amplius non edatis. Prædictum enim est,

Matth. 26.

Mar. 14.

Luc. 23.

Luc. 23.

Esai. 50.

2. Cor. 5.

col. 1.

Esai. 55.

Gggg

RVS postulauit. Conuenit verò ex æquo vtrique GENERATIONI dubitatio. GENERAT enim quodam pacto Deus ipse: GENERAT & virgo. Hoc enim tantum nouimus; partim quidem Deum de Deo, luménque de lumine existere; partim autem Spiritum sanctum in virginem sese demississe, eámque altissimi virtutem obumbrasse. In vtroque autem SI GENERATIONIS modus quærat, ideo ENARRARI NON POSSIT; quòd TOLLITVR A TERRA VITA EIVS: id est, quòd eorum, qui in terra degunt, ipsa eius sit in carne vita longè excellior, qui solus peccatum non admisit. quantum & alias supra omne quod natum est ipsa vnigeniti fit essentia. At ita interpretatus est Symmachus, ABSCISSVS EST ENIM DE TERRA VIVENTIVM; ET PROPTER INIQUITATEM POPVLI MEI PLAGA EIS. Theodotio autem; QVONIAM ABSCISSVS EST DE TERRA VIVORVM AB INCONSTANTIA POPVLI MEI TETIGIT EOS. Ipsos enim potissimum attigit, & in plagam eis maximam mors eius abiit. Volunt nonnulli verbis istis, TOLLITVR A TERRA, eius, quæ post resurrectionem futura est, gloriam significari. Diuinam enim ipsius gloriam factis eorum, quæ ab eo gesta sunt, experientia patuisse; cum ipse quidem MORTEM subierit; nos autem omnes ipsius beniguitate, immortalitati vitæ restituti, fidèque redempti sumus. At enim qui factum est, vt qui peccatum non admiserat, MORTIS ipse calculo subiaceret? Respondet pater; AB INIQUITATIBVS POPVLI SVI DVCTVM ESSE AD MORTEM; nempe, vel quòd eius iniquitates expiauit; vel quòd est ab ipso sceleratè interemptus. Sed quo loco DABO MALOS habemus, DABIT IMPIOS interpretatus est Symmachus. Quis porrò DATVRVS, nisi qui vniuersorum iudex est? Eos deinde intelligit, qui, quæ dicta sunt, admisierunt. Nam & Romanis ipsi traditi sunt. Præterea DIVITES olim; id est, prærogatiuis superiores cæteris, se PRO MORTE EIVS traditurum significat; horum nomine eos intelligēs, qui legali, & sacerdo-

LUC.I.

ΤΑΙ. ἐφ' ἑκατέρωθεν δὲ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ τὸ ἀπορον ὁμοίως ἀκολουθεῖ. πῶς μὲν * λ. γὰρ Θεός, πῶς δὲ παρθένος ΓΕΝΝΑ. τοσοῦτον γὰρ μόνον ἐργάσατο. πῆ μὲν, ὅτι Θεός ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός. πῆ δὲ, ὅτι πνεῦμα ἄγιον ἐπελεύσεται ὅτι σε, καὶ δύναμις ὑψίστου ὁπισκιάσει σοι. ἐφ' ἑκατέρου δὲ τὸ, πῶς ἡ ΓΕΝΝΗΣΙΣ; ΑΔΙΗΓΗΤΟΝ. ὅτι ΑΙΡΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΓΗΣ ἡ ΖΩΗ ΑΥΤΟΥ. τὸ τ' ἐστὶν ὑψηλοτέρω τῆς ὅτι γῆς ἢ πολιτεία, καὶ ὁ χεῖρ σάρκα βίος αὐτοῦ. μόνος γὰρ ἁμαρτίας οὐκ ἐποίησεν. καὶ ἄλλως δὲ, ἵνα πᾶν γνητὸν ἢ ὑπερβίβῃ τὸ μόνον. ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκεν ΑΠΕΤΜΗΘΗ ΓΑΡ ΕΚ ΓΗΣ ΖΩΝΤΩΝ, ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΔΙΚΙΑΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΟΥ ΠΑΝΤΗ ΑΥΤΟΙΣ. ὁ δὲ Θεοδότης ὅτι ΑΠΕΘΜΗΘΗ ΑΠΟ ΓΗΣ ΖΩΝΤΩΝ, ΑΠΟ ΑΘΕΣΙΑΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΟΥ ἢ ΨΑΤΟ ΑΥΤΩΝ. μάλλον γὰρ αὐτῶν κερδίσατο, καὶ πληγὴ αὐτοῖς μεγίστη γένηται ὁ αὐτοῦ θάνατος. Τινὲς δὲ τὸ, ΑΙΡΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΓΗΣ, φασὶ πᾶσι μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ δόξαι διλοῦν. τὴν γὰρ ἀξίαν ἢ τῆς οἰκονομῆσεν ὑπερέβη. πέρας, αὐτοῦ μὲν ΘΑΝΑΤΟΥ Ἰσραηλίου, πάντων δὲ εἰς ἀθανάσιον αὐτοῦ χάριτι ζωοποιουμένων, καὶ πᾶσι λυτρωμένων. ἀλλὰ πῶς ὁ μὴ εἰδὼς ἁμαρτίαν ἵνα ψῆφω κερτεση ΘΑΝΑΤΙΚΗ; φησὶν ὁ πατὴρ ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΝΟΜΙΩΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΟΥ ΗΧΘΗ ΕΙΣ ΘΑΝΑΤΟΝ ἢ ὅτι ἵνα ἀνομιῶν αὐτοῦ. ἢ ὅτι ἵνα νομιῶν αὐτοῦ ἀπέστανται. ἀπὸ δὲ τῶν ΔΩΣΩ ΤΟΥΣ ΠΟΝΗΡΟΥΣ, ὁ Σύμμαχος, καὶ ΔΩΣΕΙ ΤΟΥΣ ΑΣΕΒΕΙΣ φησὶ. πῆ δὲ ΔΩΣΕΙ, ἢ ὁ τῶν ὅλων κριτής; λέγει δὲ τοῖς πᾶσι ἐρημίαι ποιήσονται. ῥωμαίων γὰρ παράδοθησαν. καὶ τὸς πάλαι δὲ ΠΛΟΥΣΙΟΥΣ, ἐν οἷς ἐπλεονέκτου ὑπερημῆμασι, παρεδόθησαν φησὶν ΑΝΤΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΑΥΤΟΥ. λέγει δὲ τοῖς ἐν γνάφῃ νομικῇ, καὶ ἱερατικῇ, καὶ βασιλικῇ

σιλικῇ τεπιμηθῆσιν ἀξία. οὗτοι γὰρ τὸς τῶν ἱσραηλιτῶν, καὶ ἀρβύλα δὲ δώκεσαν ἱσραὴλ κρύψαι βελόμην τὴν ἀνάστασιν. καὶ τὸ τῆτο ἐν ΠΛΟΥΣΙΟΥΣ αὐτὸς καλεῖ ἢ ὡς φιλαργύρος. ἀπέσταν γὰρ ΙΗΣΟΥΣ, ἵνα ἔρχοι πλάττειν ἐκ τῆ μη κρίνειν ὀρθῶς. ἀπὸ ὧν ἔλεγεν ὁ ὑπερημῆμασι κοινῶν κλέπτων, ἀγαπῶντες δῶρα, διώκοντες ἀνὰ πόδομα. ἐνεόου δὲ καὶ ὅτι παυσανδῆσιν τῆς ἐν νόμῳ λατρείας, ἐχ' ἕξουσι τοῖς χεῖρ νόμον ὑπερημῆμασι αὐτοῖς ἀπαρτῆσιν, οἷς ἐπὶ λαλῶσιν λέγων, ὅτι Αποδεικτε τὸ ἴδιον μου, καὶ τὸ ἀπὸ καὶ τὸ κύριον, καὶ ἀφῆκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν, καὶ τὸ ἴδιον, καὶ τὴν πίστιν. τὸ δὲ δὲ δὲ ἀπὸ τῶν διλοῦν καὶ τακρίτως τὸ, ὅτι ΑΝΟΜΙΑΝ ΟΥΚ ΕΠΟΙΗΣΕΝ, ἐπαρμένον. ἀδικῶς γὰρ ἱσραηλιτῶντες, δικῶς αὐτοῖς κατακρίνομαι. ἀξίως δὲ μάρτυς ὁ πατὴρ ἀμαρτήτων εἰπὼν τ' ἴδον. κατεψεύδοιτο ἄρα ποτε μὲν λέγοντες, ὅτι ἵνα ἀναστή τὸν λαόν, καὶ καλύει ΚΑΙ (καὶ) διδομε φῶρας. ποτε δὲ ἐμὴ, ἵνα ἵνα κερτοποιῶν, οὐκ ἴνα σοι παρεδώκεν αὐτὸν. ὁ γὰρ πατὴρ ἵνα τὸ ἀμαρτήτων ἔργον τε καὶ λόγῳ μεμαρτύρηκεν. τὸ δὲ καὶ τὸ ἀνθρώπινον. ἢ γὰρ ἵνα φύσις ἵνα ἀναλλοιώτως. ἀνθρώπων δὲ οὐδεὶς πᾶσι αὐτοῦ κερτοποιῶν. ἀπὸ τῶν οὐκ οὐκ ἀπὸ αὐτῶν αὐτὸς ἀπέσταν ἵνα τὸ ἐκ τῆν ἀμαρτίαν τῆν ἴδιον. διὸ καὶ ἔκρινεν ὁ πατὴρ αὐτὸς ΚΑΘΑΡΙΣΑΙ ΑΥΤΟΝ ΤΗΣ ΠΑΝΤΗΣ. τὸ τ' ἐστὶ τῆ ἐπεπερθετος αὐτῶ πᾶσι. ἀνέστη γὰρ πατὴρ τὸν θάνατον. τινὲς δὲ φασιν, ὅτι δι' ὧν ὁ πατὴρ ἀπῆτησε δικῶς ἵνα αὐτῶ, τὸ μὴ δικῶς αὐτῶ πεπονημα παρέσταν, καὶ καθαρόν αὐτὸν ἵνα δικῶς κερτοποιῶν πεποίηκεν ἵνα ψῆφω. Τινὲς δὲ ἵνα εἰρήσων ἵνα τὸ ἵνα ἵνα ἵνα πᾶσι αὐτῶ ἀναδέξασθαι οἰκειώσατο ἵνα καὶ τ' ἐκ πῆσως γενόμενῳ ἵνα ΚΑΘΑΡΙΣΑΙ ΑΥΤΟΝ δεδῆσθαι φησὶν. ΕΑΝ ΔΩΤΕ ΠΕΡΙ ΑΜΑΡΤΙΑΣ, ἢ ΨΥΧΗ ΜΩΝ ὄψεται ΣΠΕΡΜΑ ΜΑΚΡΟΒΙΟΝ. καὶ τῶν δὲ τῶν πᾶσι πλημμελῶσων ἵνα μὲν, εἰάν τις ἐβλήσθαι ἵνα ἀνεγχεῖν ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΑΥΤΟΥ ΑΜΑΡΤΙΑΣ,

tali,regiâque etiam dignitate illustres habebantur. Isti siquidem præter admittam cædem,pecuniis etiam non pepercerunt vt eius resurrectionem occultarent; unde & DIVITES eos appellavit: vel etiam, vt pecuniis inhiare demonstraret. IESVM enim interemerunt, vt pravè iudicando dicerent: in eosque illa sunt, quibus esse furum socios, donaque diligere, & mercedem sectari propheta ipse improbrauit. Cogitabant præterea, si cessaret in lege cultus, iis esse sibi cendum primitiis, quibus fruebantur. Indèque eos conuitiis infestatus est Christus, quod mentham, & anethum, & cuminum decimarent, quæ autem essent in lege grauiora, iudicium, misericordiam, fidem omitterent. Eo autem condemnationis eorum æquitatem præcipuè significat; quod INIQUITATEM cum NON FECISSE adiungit. Iuste enim condemnantur qui iustum iniuste necare ausi sunt. Est verò testis fide dignus Pater ipse, qui filium peccato carere asseruit. Vnde improbè mentitos esse apparet, qui eum populum concitare, Cæsarique vetare tributum persolvere, qui se denique, nisi malefactor esset, Pilato non fuisse tradituros dicebant. Ita enim re & verbo culpa vacasse testificatus est pater: quod est ad humanitatis rationem referendum, cum mutationem Dei natura non patitur, neque hominum quifquam, eo vno excepto, fordibus careat. Mortem igitur ipse pro nobis subiuit, vt mundum peccatis eximeret. Vnde & EVM A PLAGA, id est ab illata morte, MVNDARE decreuit Pater: quod, eadem per ipsius resurrectionem conculcata, factum est. Volunt autem nonnulli, eo ipso, quòd eius nomine penas ab illis repoposcit pater, iniuste passum esse, & æquæ damnationis eum suspitione carere significari. Putant etiam alij, non aliter quàm, dum quæ nobis debebantur, tormenta perpeffus est, ea ad se attraxit, sic & eam, quæ nobis per fidem accessit, PVRGATIONEM ipsum accepisse. Sequitur deinde, S I D E T I S PRO PECCATO, ANIMA VESTRA VIDEBIT SEMEN LONGÆVVM. Cuius fuerit hic sensus. Quantumvis ipse talia admisierit, si quis tamen PRO SYO PECCATO hostiam offerre vo-

Matth. 27.

Esai.

Matth. 23.

Ioan. 18.

Matth. 27.

SVFFERT. Eas enim in se cum assum-
psit, PECCATI postunica exuit. Vn-
de etiam MULTIS, id est, genibus
ipsis SERVIVISSE dicitur. Vna
siquidem gens erat, Israëlitica scilicet:
reliquæ multiplicæ & infinitæ, quas ipse
in hæreditatem propriam fortitus ait; Di-
xit Dominus ad me, filius meus es tu, ego
hodie genui te. postula à me, & dabo tibi
gentes hæreditatem tuam, & possessionem
tuam terminos terræ. Dicitur verò
SPOLIA FORTIVM, id est, quæ
ab aduersariis potestatibus eripuit, DIVI-
SISSE, sibi que proprios, qui fuerant ab
illis tanquam mancipia vsurpati, vindi-
casse: quæ quidem SPOLIA suis ipse
DIVISIT discipulis; dum varias ex
ipsis Ecclesias constituit. Hinc igitur
illa fuere superius; Exultabit in conspe-
ctu tuo, tanquam qui lætantur in messe;
& tanquam qui diuidunt spolia. Potest
verò hæc ipsa præstare, PRO EO
QVOD IN MORTEM TRADI-
TVS EST: cum eam veluti à patre
mercedem perceperit; ut eos, qui perie-
rant seruatet, HÆREDESQUE FA-
CERE T. Eo enim ipso quod passus
est, secum suos erexit, & alienos afflixit:
dum eos, qui simul passi sunt, idem se-
cum excitauit; qui autem in eum infur-
rexerunt, depressit. Non verò defunt,
qui FORTIVM nomine, Apostolos, &
ut semel dicam, omnes eos, qui in Chri-
sto possunt aliquid, intelligi velint; qui-
bus iam, tanquam Satanam deuicerint,
SPOLIA, id est spiritualium gratiarum
dona, diuidit. Alij enim per Spiritum
fermo sapientiæ alij cognitionis, cæterá-
que istis similia, data sunt: Qui FVIT
autem CVM INIQVIVIS REPVTA-
TVS; nisi quod crucis socios etiam la-
trones, vti Marcus indicauit, habuit?

Psal. 2.

Esa. 9.

Eph. 4.

Mat. 14.

ΥΠΕΝΕΓΚΕΙ. εἰς ἑαυτὸν γὰρ ἀλαλα-
ζῶν ἀπέδυσεν ἡμᾶς τὸν τῆς ΑΜΑΡΤΙΑΣ
χιτῶνα· διὸ καὶ ΔΕΔΟΥΛΕΥΚΕ ΠΟΛ-
ΛΟΙΣ, τῶν ἐστὶ τοῖς ἔθνεσιν· ἐν γὰρ τῷ ἔθ-
νῳ Ἰσραὴλ· οἱ δὲ ἐξ ἔθνῶν μυριοπλάσιοι,
οἱ καὶ κληρονομεῖ κληρον ποιησάμενος ἴδιον,
καὶ λέγων· Κύριος εἶπεν πρὸς με, υἱός μου εἶ-
σὺ· ἐγὼ σήμερον γενέσθαι σε. αἰτησάμενος παρ' ἐ-
μοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη πλὴν κληρονομῶν σου,
καὶ πλὴν κατασχέσω σου τὰ πέρατα τῆς γῆς.
τῶν δὲ ἸΣΧΥΡΩΝ ἑμερισῆ. ΣΚΥ-
ΛΑ· δηλαδὴ τῶν ἀντικειμένων διουσίμων
ἐξ ἀρπάζας, καὶ ἴδια σκύλα τῶν ὑπὸ ἐκείνων
ἰσχυραποδισμένους πεποικίως· ἀπὸ ΣΚΥ-
ΛΑ τοῖς ἑαυτοῦ ΔΙΕΝΕΙΜΕ μαθηταῖς
ἀρπάζουσι ἐξ αὐτῶν συνησάμενος σκλη-
ρίας. διὸ προσέλεγεν· Εὐφρανθήσεσθε ἐν ἁ-
πτόν σου, ὡς οἱ εὐφρανομένοι ἐν ἀμύτῳ, καὶ
ἐν τρέπον οἱ διαμύμνοι σκύλα. διουσι δὲ
ἄλλα ποιεῖν, ΑΝΘΩΝ ΠΑΡΕΔΩΘΗ
Εἰς ΘΑΝΑΤΟΝ, μισθὸν ὡσπερ λαζῶν
πρὸς τὸν πατέρα; τὸ σὺ ζῆν ΚΑΙ ΚΛΗ-
ΡΟΝΟΜΕΙΝ τῶν ἀπολλυμένων. διὰ γὰρ
τὸ παθεῖν, ἀνίστησι μὲν ἑαυτῶ τῶν οἰκείων,
κατακρατεῖ δὲ τῶν ἀλλοτρίων, τῶν μὲν
συμπάχοντος Συναίσις, τῶν δὲ ἐπιανα-
στάντος παπειῶν. Ἰσὺς δὲ ἸΣΧΥΡΟΥΣ
τῶν ἀπολλυμένων εἰρήνευσεν, καὶ τῶν κατὰ πα-
τρὸς ἐν Χριστῷ διουσι, οἱς ἄτε νεκροὶ τῶν
Σατανῶν ἀφ' ἑαυτῶν ΣΚΥΛΑ, τῶν πνευ-
ματικῶν χειρισμάτων τῶν χριστιανῶν. Ὡ μὲν
γὰρ διδοται* τῶν πνεύματος λόγος σοφίας, ἅ, διὰ
ἄλλω λόγος γνώσεως, καὶ τὰ τῶν ἀδελ-
φῶν. πῶς δὲ ΜΕΤΑ ΑΝΟΜΩΝ ΕΛΟ-
ΓΙΣΘΗ, ἀλλ' ἢ συσταρῶν ἀντὶ τῶν
λατρῶν, ὃ δὲ καὶ Μάρκος ἐπισημαίνεται

Υφράνθητι σῆρα ἢ οὐ τίκτησα. ῥῆξον καὶ βόησον* ἢ
σὺκ ὠδίνεσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμης μᾶλ-
λον, ἢ τῆς ἐχθρῆς τὸν ἄνδρα. εἶπε γὰρ ὁ κύριος· πλάττειν
τὸν τόπον τῆς σκηνῆς σου, καὶ τὰς δέρις τῶν αὐλέων σου
πῆξον. μὴ φείση, μακρῆνον τὰ σχοινίσματα σου, καὶ τὴν
πασσάλην σου κατισχύσον ἔτι εἰς τὰ δεξιὰ, καὶ τὰ ἀρι-
στερὰ ἐκπέτασον, καὶ τὸ σπέρμα σου ἔθνη κληρονομήσει, καὶ
πόλεις ἠρημωμένας κατοικίῃς. μὴ φοβῆ ὅτι κατασχέθη,
μὴδὲ

* Α. ΚΑΛΑΔΕΙ ΑΙΝΕ-
ΣΙΝ ΚΑΙ ΧΡΕΜΕΤΙ-
ΣΙΝ. Θ. ΡΗΘΟΝ ΕΣ-
ΦΡΟΣΤΗΝ.
* ΚΑΙ ΤΕΡΕΟΥ.

μηδὲ ἐντραπῆς ὅτι ἀνεδίσθης, ὅτι αἰσχύνῃ αἰώνιον ἐπι-
λήση, καὶ ὄνειδος τῆς χηρείας σου, οὐ μὴ μνησθήσῃ ἔτι, ὅτι
† κύριος ὁ ποιῶν σε, † κύριος σαβαώθ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὁ ῥυ-
σάμενός σε αὐτὸς Θεὸς Ἰσραὴλ πᾶσι τῇ γῆ κληθήσεται.
ἔχ ὡς γυναῖκα καταλείμεμένην καὶ ὀλιγόψυχον κέκλη-
κέ σε ὁ κύριος, οὐδ' ὡς γυναῖκα ἐκ νεότητος μεμισσημένην.
εἶπεν ὁ Θεὸς σου, χρόνον μικρὸν κατέλιπόν σε, καὶ μετ' ἐ-
λέως μεγάλης ἐλεήσω σε. ἐν θυμῷ μικρῷ ἀπέστρεψα τὸ
πρὸς σὸν μὲν ἄπο σοῦ, καὶ ἐν ἐλέει αἰανίῳ ἐλεήσω σέ. εἶ-
πεν ὁ ρυσάμενός σε ὁ κύριος· ἄπο τοῦ ὕδατος τοῦ Ἰπὶ Νάε.
τοῦτό μοι ἔστι καθότι ἄμοισα αὐτῶ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ τῇ
γῆ, μὴ θυμωθήσεσθα Ἰπὶ σοὶ ἔτι, μηδὲ ἐν ἀπειλῇ σου τὰ
ἔθνη μεταστήσεσθα. ὅς οἱ βενοὶ σου μετακινήσονται. ἔτι
οὐδὲ τὸ παρ' ἐμοῦ σοὶ ἔλεος ἐκλίψει, οὐδὲ ἡ διαθήκη τῆς
εἰρήνης μου οὐ μὴ μετασῆ. εἶπε γὰρ ὁ κύριος· ἰλεώς σοὶ
ταπεινὴ καὶ ἀκατάστατος, οὐ παρεκλήθης. ἰδοὺ ἐγὼ ἐτοιμά-
ζω σοὶ ἄνθρακα τὸν λίθον σου, καὶ τὰ θεμέλιά σου σάπφει-
ρον, καὶ θῆσω τὰς ἐπάλξεις σου ἰάσπιν, καὶ τὰς πύλας σου
λίθους κρυστάλλου, καὶ τὸν πεδίον σου λίθους ἐκλεκτούς,
καὶ πάντα τὰς ἡμέρας σου διδασκὰς Θεοῦ, καὶ ἐν πολλῇ εἰ-
ρήνῃ τὰ τέκνα σου, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ οἰκοδομηθήσονται. ἀπέ-
χου ἄπο ἀδίκου, καὶ οὐ φοβηθήσῃ, καὶ τρόμος σὺν ἐγγίσει
σοὶ. ἰδοὺ πρὸς σὺν τοὺς πρὸς σὺν ἐλευσονται σοὶ δι' ἐμοῦ, καὶ πα-
ροικησοῦσί σοι, καὶ Ἰπὶ σε καταφεύξονται. ἰδοὺ ἐγὼ ἐκτι-
σά σε, οὐχ ὡς Χαλκεὺς φουσῶν* ἄνθρακα, καὶ ἐκφέραν
σκεδος εἰς ἔργον. ἐγὼ δὲ ἐκτισά σε, σὺκ εἰς ἀπώλειαν φθει-
ρα. πᾶν σκεδος σκευασὸν Ἰπὶ σε, σὺκ εὐοδωθήσεται. καὶ
πᾶσα φωνὴ ἀναστήσεται Ἰπὶ σε εἰς κρίσιν. πάντα αὐτῶς ἡ-
τήσεις. οἱ δὲ ἐνοχοὶ σου ἔσονται ἐν αὐτῇ. ἔστι κληρονομία
† τοῖς θερασεύουσιν † κύριον. καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι δίκαιοι λέ-
γει ὁ κύριος.

* Ο. ΚΑΤΑ ΤΑΣ Η-
ΜΕΡΑΣ ΝΗΣ ΤΟΥΤΟ
ΜΟΙ ΟΤΙ ΗΜΟΙΣ ΜΗ
ΗΠΑΓΑΓΗΝ ΤΑΡ
ΝΩΕ ΗΠΙ ΤΗΝ ΓΗΝ.
ΟΤΤΩΣ ΗΜΟΙΣ ΤΟΥ
ΜΗ ΟΡΓΙΣΘΗΝΑΙ
ΕΠΙ ΣΕ, ΚΑΙ ΤΟΥ
ΜΗ ΕΠΙΤΙΜΗΘΑΙ.
ΕΝ ΣΟΙ ΤΑ ΓΑΡ
ΟΡΗ ΣΑΛΕΥΘΗ-
ΣΟΝΤΑΙ· ΤΟ ΔΕ
ΕΛΑΕΣ ΜΟΥ ΑΠΟ
ΤΟΥΤΟΥ ΣΑΛΕΥΘΗ-
ΣΕΤΑΙ.
* ΟΙ Γ. ΕΙΠΕΝ ΟΙ-
ΚΤΕΙΡΑΣ ΣΕ ΚΤΙΣΤΩΣ

* ΟΙ Γ. ΕΝ ΠΥΛ

* Σ. ΠΕΠΛΑΣΜΕΝΟΝ.
Α. ΠΛΑΣΣΟΜΕΝΟΝ.
Θ. ΚΕΡΑΜΕΩΣ.
* Ο. ΚΑΙ ΠΑΣΑ
ΓΑΡΣΑ ΑΝΑΪΤΗ-
ΣΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΣΟΤ
ΜΙΣ ΚΡΙΣΙΝ.

Etare sterilis, quæ non parit. Erumpe & clama, quæ non partu-
ris, quia plures filij desertæ, quàm eius, quæ habet virum. Dixit
enim Dominus, Dilata locum tabernaculi tui, & pelles aulæorum
tuorum fige: ne parcas. Protende funiculos tuos, & clauos tuos con-
solida adhuc à dextris, & à sinistris dilata, & semen tuum possidebit
gentes, & ciuitates desertas habitare facies. Noli timere, quia confusa
es: neque erubescas, quia exprobratum tibi est, quando quidem con-
H h h h

fufionis perpetuæ obliuifceris, & opprobrij viduitatis tuæ non recordaberis amplius: quia Dominus, qui te fecit, Dominus exercituum nomen ei, & eruit te, ipse Deus Israël tota terra vocabitur. Non quasi mulierem derelictam, & pusillanimum vocauit te Dominus, neque vt mulierem, quæ ab adolescentia odiosa est. Dixit Deus tuus, Tempore modico reliqui te, & misericordia magna miserebor tui. Ira breui auerti faciem meam à te, & misericordia sempiterna miserebor tui. Dixit qui eruit te Dominus ab aqua, quæ sub Noë fuit. Hoc mihi est, quemadmodum iuravi ei in tempore illo, terræ me non fucensurum amplius, neque in comminatione tua montes translaturum, neque colles tuos commoturum: sic neque misericordia mea tibi deficiet, neque testamentum pacis meæ auferetur. Dixit enim Dominus, Misericors ero tibi, O abiecta, & instabilis, consolationem non adeptus es. Ecce ego præparo tibi carbunculum lapidem tuum, & fundamenta tua sapphirum, & ponam propugnacula tua Iaspin, & portas tuas lapides cryftalli, & muros tuos lapides electos, & omnes filios tuos discipulos Dei, & in multa pace erunt filij tui, & in iustitia ædificaberis. Abstine ab eo, quod iniquum est, & non timebis, neque timor appropinquabit tibi. Ecce profelyti accedent ad te per me, & incolæ erunt tui, & ad te confugient. Ecce ego creauit te, non vt ararius sufflans in igne prunas, & educens vas in opus, Immo creauit te, non vt interitu perderem. Omne vas, quod factum est contra te, non prosperabitur: & omnis vox in te surget in iudicium. Omnes eos vinctes, & erunt obnoxij tibi in eo. Est hæreditas seruientibus Domino, & vos eritis mihi iusti, dicit Dominus.

Postquam de Saluatoris ortu, de vita de mortis causa, deque eo, quod multos esset possessurus, disputauit, ad eandem deinceps sermonem conuertit, & ad conflata ex illis Ecclesiam, quæ STERILIS olim & DESERTA (quales ipsa fuerant gentium animæ) nullum virtute & pietate IN FILIORVM DEI numerum referri dignum habebat. Erant enim sine Deo, & specarentes, vt cum Paulo loquar. Hinc igitur iam, tanquam SEMINE excerpto PARITYRA SIT, CLAMARE præcipit; quod solent parturientibus obstetrices, vt partus ipse, dilatatis meatibus, facilius erumpat. Sed pro quo ERVMPE, ET CLAMA habemus; RESONANTIA VOBIS dixit Symmachus. Aquilas autem, HILARE EXULTANTO, ET IHNNI. Theodotio vero, ERVMPE IN LÆTITIAM, ET OBLECTARE. PRO DESERTA

Εἰπὼν τοῦ σωτήρος τῶν γέντων, καὶ τὸν βίον, καὶ τὸ θανάτου τῶν ἀπίων, ὅτι πε κληρονομίῃ πολλῆς, ὡς αὐτὸς τῶν τοῖς ἀκολούθως τὸν λόγον μετήνεγκε, καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ Σκλησιανὴν πάλαι ἔσαν ΑΓΟΝΟΝΤΕΣ καὶ ΕΡΗΜΟΝ, ὁ ποιεῖν αὐτῶν ἐθνηκῶν αὐτοῦ. ἔτι γὰρ εἶχεν αὐτῶν πῖνα δι' ἀρετῆς καὶ θεοσεβείας κατὰ τὰ πρότυπον Εἰς ΤΕΚΝΑ ΘΕΟΥ. Ἡ αὐτῶν γὰρ ἀρετῆς, καὶ ἐλπίδα μὴ ἔχοντες, καὶ τῶν Παύλου φωνῶν. καὶ δὲ ὡς δεξαμένη ΣΠΟΡΟΝ, καὶ μελλῶσι ΤΕΚΕΙΝ, ΒΟΑΝ ἐγκυλεύεται, καὶ ταῖς κνήμας αὐτῶν ὡς τὸ ραδίως περὶ κενὴν ἐρμυδιαν τὸ πορῶν. ἀπὸ δὲ ἔρρηθον ΚΑΙ ΒΟΗΣΟΝ, Σύμμαχος ἔκελευσε ΔΕΙ Αἴνεσιν εἰρηκέν. ὁ δὲ Λαύλας, Εἰς Αἰνῶν ὄνομα Ἐν ἀγγέλλαια. ΣΕΙ ΚΑΙ ΧΡΕΜΕΤΙΣΟΝ. ὁ δὲ Θεοδότης, ΕΡΗΜΟΝ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΝ ΚΑΙ ΤΕΡΠΟΥ. ἀπὸ δὲ τοῦ ΕΡΗΜΟΥ

ΗΦΑΝΙΣΜΕΝΗΣ. ἔφησε Σύμμαχος. ἡ γὰρ ΗΦΑΝΙΣΜΕΝΗ ΚΑΙ ΕΡΗΜΟΣ μήπω ἔστιν ἐρημὸν καὶ κενὸν νυμφίον. τῶν δὲ τῆς ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ ἀπίων. τῶν πολυθρησίων λέγει. τῶν μελλῶσων, δι' ἧς ἡμελλε νικῶν. τῶν Ἰουδαίων (ἡνα γὰρ γλῶσσαι πάντων ἔσαν τ' ἐθῶν, τῶν ἐξ ἐθῶς ἐθνῶς (ἡνα γὰρ γλῶσσαι τῶν ἀπὸ Μωσέως ὡς οἰκειότητά. πνευματικῶν ὁ θεὸς ὡς ὡσηλάγο, καὶ πολλὰν ἀπέρινη ΤΕΚΝΩΝ μητέρα. ἀλλ' ἡ τεκνῶν ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ τοῦ Χριστοῦ. ἡ γὰρ Ἰηρεμίας ἐν τῶν τοῖς ἔσονται πολλῆ. καὶ βιβλίον Σπασίας δέδωκε τῷ Θεῷ Ἰαμαζορπι, Παῖς ἐγένετο πῶρον πόλις πῆσι Σιών. αὐτὸς γὰρ ἔδωκεν εἰπὼν, Ποῖον τῶν βιβλίον Σπασίας τῆς μητέρας ἡμεῖς; ὡς ἐξ ἀπέτελα αὐτῶν; ἀλλ' ἐαυτῆ φησι γένηται ἀπία, Διότι ἦλθον, καὶ ἔσκα ἡ ἀνθρώπου. Σκάλισσα καὶ σκάλω ὁ ὑπακούων, ἔλλαχε δὲ φησιν. Οὐκ ὡς οἰκειὸν με Σκάλισσα, ἐδ' ὡς πατέρα καὶ ἀρχὴν τῆς παρθενίας σὲ, καὶ πάλιν. Οὐγατῆρ ἡ μητέρας σου εἰ συγκαταλιπῶσαι τὸν ἄνδρα αὐτῆς. ΕΡΗΜΟΝ δὲ ΤΗΝ ΧΗΡΑΝ καὶ ἔθος καλεῖ ἡραφικόν. τὸν γὰρ τῶν ἀγαθῶν ἀπορία λόγον ἐκ εἶχεν. ὃν δεξαμένη νυμφίον τῶν ἑτέρων τῶν κτενὴν παρὰ δραμῶν, ὡς πλείους δὲ ἔσονται πλάτους ὡς τῶν τεκνῶν ἡσποδοχῶν, εἰς εἰκόνα τῶν παρὰ ἡμεῶν τῆς ὡς Μωσέως οἰκιστῆς. ταῖς γὰρ αὐτῶν ἐχρήσατο λέξεσιν, ὁμοῦ καὶ τὸ τῆς Σκλησιανῆς ἀσάλευτον ἀπὸ τῶν ΠΑΣΣΑΛΩΝ δηλῶν. τῶν γὰρ ταύτης ἐκείνη κατέγραψεν, καὶ καὶ μέτροις ἄγαν ἐλάτῃσι. διὸ καὶ καὶ ἐκείνη καλεῖται ὡς οἰκειότητάς ἐχειν αὐτῶν μακρὰς ὁμοῦ καὶ πλατείας. ἀλλὰ τί ταῦτα, καὶ τὸν καὶ τὰ μέτρα ὡς τὰ πλήθη καὶ μετρήθη, καὶ ἡ γὰρ τῶν πανταχόθεν καὶ διδρυμένων Σκλησιανῶν μίας τῆς Σκλησιανῶν ὑπαρχούσης καθολικῆς; ὡς ἡ ὡς ὡς φέρει, ΚΑΙ ΤΟ ΣΠΕΡΜΑ ΣΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΗΣΕΙ ΕΘΝΗ. τὸ τὸ δὲ τὸν εὐαγγελικὸν λόγον δηλοῖ, ὡς οὐ φησιν. Ἐξῆλθεν ὁ σπέρμα τὸ σπέρμα. καὶ οὐχὶ καλὸν ΣΠΕΡΜΑ ἐσθέρως ἐν τῶ σὺ ἀργῶ, ἐξ οὗ πλείων

denique, DELETA. Symmachus. Erat enim DELETA, ET DESERTA; quæ caelestem sponsum nondum possideret. LÆTITIÆ causam deinde in futura fecunditate collocat, per quam Iudæorum Synagogam superatura est: cum illa quidem de gentibus omnibus; hæc autem ab vna tantum colligatur; quam per Moſen in spirituale confortium compulerat Dominus, FILIORVM QVE multorum parentem effecerat; Sed orba liberis per Christum effecta est, quantumuis autore Hieremia liberorum multitudine abundaret. Immo Deo ipsi etiam libellum repudij dedit: vt idem miratur his verbis; Quo modo adultera facta est vrbs fidelis Sion? Neque enim ipse dedisse putandus, qui ait; Qualis iste repudij liber matris vestrae? Cui dimisi eam? immo sibi illa, inquit, Hier. 3. causa fuit vt veniret, & non erat homo, vocati & non erat qui audiret. Et alibi hoc modo, Non me vt amicū vocasti, neque vt patre, & ducem virginitatis tuæ. Et rursum; Filia matris tuæ es, quæ virū eius deseruisti. Significatur autē DESERTÆ nomine eadem planē, quæ & VIDVA dicitur, vsitata scripturæ scilicet loquendi consuetudine. Caruit enim bonorum omnium seminatore verbo: quod quæ in sponsum accepit, alteram ita fecunditate prolifque numero superat, vt ampliori ad liberorum acceptionem spatio, prolata in id ē Moſis tabernaculo similitudine, opus habeat. Iisdem siquidem, quibus ille, verbis & hīc vtitur, pariterque inconcussam Ecclesiæ firmitatem CLAVORVM nomine significat. Huius enim figuram, mēſura tamen longē breviori, illud expressit, indēque ad singulas plagas atria longa simul & lata habuisse Exod. 38. etiam futura est magnitudo, si cum Ecclesiarum amplitudine & vastitate, si cum pulchritudine denique conferantur, quæ vbiq; extructæ, illam vnam ex omnibus efficiunt, quæ Catholica dicitur? Ad hanc illa referuntur, quibus ET SEMEN TVVM POSSIDEBIT GENTES adijcitur. Euangelicus verō istis sermo significatur, de quo, Exisse qui seminat, vt seminaret, legimus. An non deinde SEMEN bonum in Dei agro feminatum est, cum inde plurimorum

ipfe in nihilum reduret eos, qui affligunt nos. Oportebat verò post omnia, de recondita etiam in futurum sæculum **HÆREDITATE**, quænam promitteret, admonere: ea nimirum, **Quæ** oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus ijs qui diligunt illum. Inde est igitur, quod ait, **EST HÆREDITAS SERVIENTIBVS DOMINO**. Diligunt autem ipsum **SERVI EIVS**; si eadem summa religione & reuerentia famulantur. Verùm non est ignorandum, apud folos interpretes **LXX.** verba ista, **ET OBNOXII TVI ERVNT IN EA**, inueniri; & eos qui post factam per Spiritum renouationem, peccatis **OBNOXII** reperientur, **IN EA**, corruptione scilicet, **FVTVROS** esse significare: idcoque, **EST HÆREDITAS SERVIENTIBVS DOMINO**, statim adiecit. At sunt qui locum integrum de Hierusalem, quæ sub sensum cadit, intelligi velint, **LÆTITIAM QVÆ** fore tum demum, cum repentinam in melius fieri mutationem contigerit; ad quam Hierusalem etiam inuitat, quæ ea peccatorum vincula **FREGERIT**, quibus seipsam bonis priuatam **ET STERILEM**, à Deoque separatam obstrinxerat. Ita enim & **PLVRES** incolas inquit habueris, si me tibi **VIRI** in morem præesse volueris, & te maiorem, post captiuitatem effeceris. **GENTES** deinde ipsas **POSSIDEBIT SEMEN TVVM**, quæ ut eius instaurationem prohiberent, coierant. Ita enim sunt superata, ut ad septennem vitionem earum arma suffecerint. Significat rursus vrbes ipsas, quæ **DESERTÆ** fuerant, ab Israëlitis esse reparandas & habitandas. Noli igitur amplius, inquit, veteri te gloria restitutum iri dubitare. Elues enim veteris **OPPROBRII** maculam. Talis erat & Iobi oratio, dicentis; Etiam si niue proluar, & puris manibus purger, abunde me fordibus infecisti. Abominatus est me amictus meus. Confert verò ad promissionibus fidem, quod, **DOMINVS QVI FACIT TE**, adiecit; ut cum se, à quo de nihilo in lucem productus sit, esse demonstraret; neque sibi vni Deum, sed gentibus cunctis etiam futuram. Non enim inquit, iniuriæ tuæ re-

Psal. 59.
1. Cor. 2.
Esai. 2. c. 4.
Caph. 9.

σφ. τοῖς θλιβόντας ἡμᾶς. ἐχρησθὲ δὲ ὑπο-
μνήσει μετὰ πάντα καὶ τῆς ἀποκειμένης ἐν
τῷ μέλλοντι αἰῶνι ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ἧς ἔστιν, ἡ ὀφθαλμοῖς οὐκ εἶδεν, καὶ οὐκ ἔσκη-
ῆκουσεν, καὶ οὐκ ἔστι καρδίας ἀνθρώπων οὐκ ἀνε-
βῆ, ἀ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐ-
τὸν. διό φησιν ΕΣΤΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ
ΤΟΙΣ ΘΕΡΑΠΕΥΟΥΣΙ ΚΥΡΙΟΝ.
ἀγαπῶσι δὲ αὐτὸν ΟΙ ΘΕΡΑΠΕΥΟΝ-
ΤΕΣ ΑΥΤΟΝ, ὡς τὴν πάσῃ εὐλαβείᾳ
δουλεύει αὐτῷ. ἡ ἡμετέροις δὲ κείται τοῖς
ἐξομῶνται, ΟΙ Δὲ ΕΝΟΧΟΙ ΣΟΥ
ΕΣΟΝΤΑΙ ΕΝ ΑΥΤῃ. δηλοῖ δὲ ὅτι
μετὰ τὸν ὡς πνεύματος ἀνακρινισμὸν, εἰ-
πνες εὐθεῖαι ἀμαρτίας ΕΝΟΧΟΙ, ΕΣΟΝ-
ΤΑΙ ΕΝ ΑΥΤῃ, τῇ φθορᾷ δηλοῖται. διό
ἐπὶ φησιν εὐθείς τὸ, ΕΣΤΙ ΚΛΗΡΟΝΟ-
ΜΙΑ ΤΟΙΣ ΘΕΡΑΠΕΥΟΥΣΙ ΚΥ-
ΡΙΟΝ. τίλω δὲ πᾶσα ῥῆσιν πνὴς καὶ ὅτι
τῆς ἀποδοτικῆς Ἱερουσαλὴμ νοεῖν ἐφάσκει, δὲ
ναὶ εὐφροσύνην λέγοντες γένεσθαι,
ὅτι ἂν ἀθροῖα γένηται πρὸς τὸ κρείττον με-
ταβολή. πρὸς ἡμᾶς εὐφροσύνη πρὸς βίβλου
καὶ ἡ Ἱερουσαλὴμ ΡΗΓΝΥΣΑΝ ἡ ἀμαρ-
τίας τὰ δισμὰ, οἷς ἐαυτῶν ἐγκρίτησιν
ΣΤΕΙΡΩΘΕΙΣΑ κελεύει καὶ ἀποδοτικῆς
Θεῷ. ὅτι γὰρ ΠΑΒΕΙΟΥΣ ἔξῃς φησὶ, τῆς
οὐκίτησιν, λαχέσθαι πρὸς ἀπὸ δὲ
ΑΝΔΡΟΣ ἀπὸ λαμβανόμενον, καὶ μέγιστα
δὲ σε μετὰ ἡ ἀχμαλωσίᾳ ποιήσω. ΕΘ-
ΝΗ ΔΕ ΚΛΗΡΟΝΟΜΗΣΕΙ ΤΟ
ΣΠΕΡΜΑ ΣΟΥ τὰ (μελεθύνει πρὸς τὸ
κωλύσει τὸ αὐτῆς ἀνομισμὸν. ὅτι γὰρ ἡ-
τήσκει, ὡς καὶ τὰ ὄπλα αὐτῆς ἐπὶ ἐπὶ ἐπὶ
ἀρμάσει πρὸς κελεύει. καὶ τὰς πόλεις φησὶ
τὰς ἡΡΗΜΩΜΕΝΑΣ ὑπο τῆ Ἰσραήλ
κατοικηθήσονται. μὴ ὅτι λογίζε φησὶν, ὡς
οὐ μὴ πρὸς τὴν ἀρχαίαν δόξαν καταστή-
σῃ. ἀποδοτικῆς γὰρ ὀνειδος τὸ ἀρχαίον.
τοῖς τοῖς ἐχρηστο λόγοις Ἰωβ. Κἂν γὰρ ἀπο-
λέσασθαι χροῖ, καὶ καθαρώσει χροῖ καθα-
ρῆς, ἡ χροῖς με ἐν ῥύπτω ἔσας. ἐβδελύ-
ξασθαι δὲ ἡ φυλή μου. πρὸς πίστιν δὲ ἡ ἐπαγ-
γελίας, ΤΟ ΚΥΡΙΟΣ ΟΠΟΙΩΝ ΣΕ,
ὁ καὶ ἐκ τὸ μὴ εἶναι πρὸς τὸ εἰσάσει κτί-
σας. ὅτι ἐσομαι δὲ μόνου σου Θεός. ἀλλὰ
καὶ τῆς ἐθνῶν ἀπάντων. οὐ γὰρ μνηστρα-
κιστω σοι,

κιστω σοι, οὐ δὲ ὀνειδίσω, ὅτι ποιῶσιν οἱ
ΓΥΝΑΙΚΑΣ ἀμαρτανούσας ΠΡΟΣ
ΟΛΙΓΟΝ, ἀποδοτικῆς. καὶ γὰρ
καταλλαχέσθαι, τὰ πρὸς τὸν ὀνειδίσω εἰ-
θάσιν. ἔγω δὲ Θεὸς ἀμνηστρακιστός εἰμι.
καὶ ΠΡΟΣ ΟΛΙΓΟΝ σε θεο-
πέρας χάριν παρῶσθαι, ὡς αὐ. μετα-
νοήσασθαι ΕΔΕΟΥΣ ἐμπλήσω. ἀξιοῖ
δὲ καὶ ἀπὸ χροῖων τῆς πρὸς τὸν ἔξ
ἀγαθότητος γενεθῆσθαι. καὶ τῶν γὰρ σε
γενεθῆσθαι (ὡς τὸ ΝΩΕ φησὶν ἡλέσθαι
ἀμαρτανούσας σε κατὰ πρὸς τὸν ἔξ
ποδὲ γὰρ σωθέντος ἡμελλε γένεσθαι. ἔξ
ἀγαθότητος δὲ καὶ τοῖς ἐκ νεότητος ὅτι
τὰ πρὸς ἐγκρίτησιν ἀνθρώποις μνηστρα-
κιστῶσθαι ἐπὶ τὸν ἐπιτηγυλάμην, ΜΗ-
ΔΕ ΒΟΥΝΟΥΣ ΤΕ ΚΑΙ ΟΡΗ
ΜΕΤΑΣΤΗΣΕΙΝ. οὐτε τοῖνυν τὰ
πρὸς ἐφροσύνην, οὐτε τίλω νῦν πρὸς τὸ
σε ΕΛΕΗΣΕΙΝ ὑποδοχέσθαι, καὶ πᾶ-
σιν ἀποδοτικῆς ΕΙΡΗΝΗΣ. ταῦτα
δὲ φησὶν, οὐκ ὡς ἔχον ἀνάγκην ἀ πρὸς
λέγει ποιῆν. ταῦτα γὰρ ἐν τῇ τῆς ἀ-
κουῶσθαι ἔσθαι γένεθαι. καὶ ὅτι Σοδόμων
γὰρ μία πόλις ἔσθαι, τὸ εὐαφώρμου
δεσπότητος πρὸς τὸν ἔξ. καὶ τὸ
ἀπὸ ὑπερέσθαι αὐτῶν τῆς ὀργῆς. καὶ τὸ
ἀβραάμ αὐτῶν ἐπιτηγυλάτω γένεθαι,
καὶ ἀβραάμ εἰς αὐτοῖς τῆς εὐλογῶσθαι,
ἡ δὲ ἡλον ὡσεὶ φυλάτθαι οἱ ἔξ αὐτὸς τὰς
πατρῆσιν ἐπιτολῆς, ὡς καὶ αὐτὸς φησὶν
ἔγγων γὰρ ὅτι (μεταξὺ ἀβραάμ τοῖς
ἔξ αὐτὸς φροσύνη τὸν Θεόν, εἶτα κα-
τηγορεῖ τῆς τῆς Καλδαίων ἀνομιητος λέ-
γων. ΟΥ ΠΑΡΕΚΛΗΘΗΣ. τὸ
γὰρ πρὸς τὸν ζυγὸν ἔβραρυται,
καὶ παρῶσθαι οὐκ ἡλέσθαι. ἔγω γὰρ ὡρ-
γῶσθαι ὀλίγα, αὐτοῖς δὲ (μεταπέμπετο εἰς
καχέ. ἀλλ' ἔγω σε ΠΑΡΑΚΑΛΕ-
ΣΩ, ἀνομιητος σοὶ διαρούμηνος κρείττο-
να. γέλοτος γὰρ μόνον ἡ ἡ πᾶσα πῆμα
παρῶσθαι, μόνον εἰ μετανοήσῃς ἀξί-
οι γενεθῆσθαι. τούτου δὲ μὴ γενεθῆσθαι καὶ
τὸ τῆς ἐπαγγελίας ἀρῶσθαι. τοῖς γὰρ κα-
τὰ νόμον βιοῶσθαι ἀπὸ ἐπαγγελίας, οἷς ΘΕΟΥ
κελεῖ ΔΙΑΚΤΟΥΣ. εἶτα παρῶσθαι

Gen. 7.
Gen. 19.
Gen. 22.
Zach. 1.

cordabor, aut eorum more exprobrabo, qui suas **VXORES**, cum ab illis iniuriam passi sunt, ad **MODICVM TEMPV**s à se remouent. Quantumuis enim in gratiam redeant, præterita tamen exprobrare non desinant. Ego contra, iniuriæ obliuione delector: & te ad **MODICI TEMPORIS** spatium sanationis ergo à me depuli, ut cum te pœnituisset, **MISERICORDIA** cumularem. Postulat verò à sua etiam superiorum temporum benignitate innotescere. Priusquam enim esse cœpisses, inquit, ego tui cum **NΩΕ** misertus sum, teque per pœnitio-nem seruau; quem ex eodem seruato nasciturum esse videbam. Pro mea etiam bonitate hominibus ab infanciam sceleratis & flagitiolis eluuiationem me non amplius esse missurum, neque **MONTE**s **COLLESQVE** **TRANSMVTATVRVM** pollicitus sum. Ut igitur nihil tum promisi, quod non reapse præstiterim; sic & nunc me tui **MISERTVRVM**; summâque te **PACE** fruiturum per me confidito. Neque verò ista dicit, tanquam quæ prænunciat, exequi necessitate cogatur. Hæc enim audientium voluntati arbitriôque relinquit. Nam & in Sodomis vrbs vna seruata est, cum facilis ad veniam Dominus, Loti caussa, eam ab ira sua eximédi occasionem amplexus est. Abrahamo deinde generis propagationem, & benedictionum in idem transitum pollicitus est: ea nimirum lege & conditione, ut patris illi viis infilterent, cuiusque mandata custodirent: cum, ut idem sibi testis est, Abrahamum filiis suis de timendo Deo præcepta datum non ignoraret. Postea, ut Chal-dæorum crudelitatem accusaret **CONSOLATIONE** **CARVISSE** adiecit. Soliores enim graui iugo opprefferant, neque paruulorum miserti fuerant. Ego siquidem, ait, parumpet iratus fui; at illi addiderunt ad mala. Sed te, meliori longe concessa instauratione, **CONSOLA-** **BOR**. Me enim volente solum, quæuis in promptu est pretiosa materia, si pœnitentiam digni fiat. Quod si istud desit, otiosam & vanam esse promissionem certum est. Ad eos enim, qui degunt ex legis præscripto, spectant promissiones; quos **DEI DISCIPVLOS** hoc loco nominat. Docet præterea non

Luc. 9.

1. Cor. 2.

Psal. 110.

Psal. 88.

Gal. 3.

Hier. 31.

Ioan. 1.

Psal. 118.

Ioan. 6.

dit. Sequitur deinde ET SEQUE-
MINI VIAS MEAS. Iuxta illud; Si
quis vult venire post me, abneget semet-
ipsum, & tollat crucem suam, & sequatur
me. ANIMÆ verò vitam, quæ fan-
ctis reconditur, ea significant, quæ ocu-
lus non vidit, & quæ deinceps. Vbi verò
animos ad audiendum præparauit, ita
docere adgreditur; CONSTITVAM
VÖBIS TESTAMENTVM ÆTER-
NYM; SANCTA DAVID FIDE-
LITÄ. Transiit enim, quod ad tempus
concessum fuerat, vetus TESTAMEN-
TYM: sed quod ego fœdus cum Dau-
ide pepigi, quando Christum ab eo pro-
diturum esse ipsi sum pollicitus, re ipsa
præstabo. At quo loco SANCTA
legimus, MISERICORDIAS inter-
pretatus est Symmachus: de quibus &
ista sunt Davidis; misericordias tuas
Domine in æternum cantabo. Et paulò
post, Semel iuravi in sancto meo, si Da-
uid mentiar, semen tuum in sæculum
manet; & thronus eius sicut sol in con-
spectu meo. Hæc igitur vobis, qui ver-
bis meis attenditis, ipse sum largiturus.
Ea enim ipsa DELICIAS ET ANI-
MÆ BONA vocabat; quæ nunc SEM-
PITERNA appellat. Nam & lex ipsa
autore Apostolo, ad tempus vsque emen-
dationis data erat. Itaque ait in prophe-
tis; Feriam fœdus nouum, non secundum
pactum, quod pepigi cum patribus ve-
stis; & quæ deinceps. Vinbram enim
hoc habuit; illud autem veritatem. Hinc
& Ioannes legem per Moysen, gratiam
autem & veritatem per Christum datam
esse affirmavit. Intelligas verò & SAN-
CTORVM nomine, facta Christi ora-
cula, tanquam quæ sanctos efficiant; non
aliter quam timorem Domini mundum,
quia munditiem præstet, David appellat.
Quin & Saluator ipse, cum verba, quæ
loquebatur spiritum & vitam esse, dice-
bat, ea ipsa efficere significabat, cum fida
deinde, fidei faciendæ potestatem habe-
re. Hæc enim virtus est oraculorum,
quæ per Christum eduntur. Postquam
igitur DAVIDEM eum vocauit, qui
de semine Davidis esset, de eodem quæ
sequuntur, ECCE TESTIMONIVM
IN GENTIBVS DEDI EVM ad-
didit. Itaque & superius ei, quæ steri-
lis erat, Euangelium annunciabat. Alias

τας προσέθηκε. λέγει δὲ, ΚΑΙ ΕΠΑΚΟ-
ΛΟΥΘΗΣΑΤΕ ΤΑΙΣ ΟΔΟΙΣ ΜΟΥ.
ἤτοι τὸ· Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρ-
τισάτω ἑαυτόν, καὶ ἀρξάτω τὸν σταυρὸν αὐ-
τοῦ, καὶ ἀκολουθήτω μοι. ΨΥΧΙΚΗΝ δὲ
ζωὴν πλὴν σπουδαίου τοῖς ἀγίοις ἀηλοῖς,
ἢ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν, καὶ τὰ ὅτι τούτω.
διεγέρους οὐτω παρὸς ἑωτονίαν πλὴν ἀκούου,
διδοσκαλίας ἀρχεται φάσιον· ΔΙΑΘΗ-
ΣΟΜΑΙ ΥΜΙΝ ΔΙΑΘΗΚΗΝ ΑἰΩ-
ΝΙΟΝ, ΤΑ ΟΣΙΑ ΔΑΒΙΔ ΤΑ ΠΙ-
ΣΤΑ. ἢ γὰρ παλαιὰ ΔΙΑΘΗΚΗ
παρὸς κερὸν δεθεῖσα παρῆλθεν. ἡ δὲ πε-
ποιήσθη παρὸς Δαβὶδ, ἐξ αὐτοῦ τὸν Χρι-
στον ἀναδείξεν ἐπαγγελία μόνος, πῆλιν
ποιήστω παρὸς ἕρπον σκίφρον. τὰ δὲ ΟΣΙΑ
Σύμμαχος ΕΛΕΗ φησὶ, παρὸς ἂν ἐλέγε-
το· τὰ ἐλέη τοῦ κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα ἕσο-
μαι. καὶ μετ' ὀλίγα. Απαξ ἄμωσα ἐν τῷ
ἀγῶνι μου, εἰ τῷ Δαβὶδ ψεύσομαι, τὸ σπέρ-
μα αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μένει. καὶ ὁ ἦρωδης
αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον μου. ταῦτα τοῖ-
νυ ἡμῶν δωρήσομαι τοῖς ἐμοῖς λόγοις παρ-
σέρουσι. ταῦτα γὰρ ἐλέγεν ΑΓΓΛΩ
ΨΥΧΗΣ ΚΑΙ ΤΡΥΦΗΝ, ἢ νῦν ΑΙ-
ΩΝΙΑ φησὶν. ὁ γὰρ νόμος ἐκεῖτο ἤτοι τὸν
σπέρματον, μένει κερὸν διορθώσεως. διότι
ἐν παρῆλθαι φησὶ· Διαθήσομαι Δαβὶδ
κλυ κερὸν, οὐ ἤτι· πλὴν Δαβὶδ κλυ δι-
θέμιλω τοῖς πατέραςιν ἡμῶν, καὶ τὰ ἐπίμα-
κα τῆτοις. ἢ μὲν γὰρ ἡμῶν σιωδης. ἢ δὲ
ἀληθῆς. διὸ καὶ Ιωάννης φησὶν, ὅτι ὁ νόμος
Δαβὶδ Μωσῆος ἐδόθη, ἢ χέρρις καὶ ἢ ἀλή-
θη Δαβὶδ. Ιησοῦ Χριστοῦ, εἰποις δ' ἂν ΟΣΙΑ
ἢ τὰ ἱερεῖ θεασίματα τῷ Χριστοῦ, ὡς ὁ-
σῶις σποτελουῦται, ὡς καὶ τὸν φόβον κυ-
εἰς ἀγῶν φησὶν ὁ Δαβὶδ, οἶον ἀγνωστίον.
ἐλέγε δὲ ἢ ὁ σωτήρ· τὰ ῥήματα ἢ ἐγὼ
ἐλάλησα ἡμῶν, πνεῦμα ὅτι καὶ ζωὴ ἂν
τῷ, πνευματικὰ καὶ ζωοποιὰ· καὶ πρὸς πᾶ-
λιν τὰ πιστοποιὰ. διὸ καὶ γὰρ αὐτῆ τῷ
διὰ Χριστοῦ θεασίματα. ΔΑΒΙΔ ἐν κε-
λέσας τὸν ἐν σπέρματος τῷ Δαβὶδ, ὅτι
φῆρ παρὸς αὐτῷ· ΙΔΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ
ΕΘΝΕΣΙ ΔΕΔΩΚΑ ΑΥΤΟΝ. διὸ
καὶ παρὸς τῷ τῷ ἐλεγεν ἐπαγγελία ζετο. ἢ ἀλ-
λας δὲ

ἢ ἀπειθή-
σας

λας δὲ παρὸς τῷ ὅτι τὰς φωνὰς ἔξουσι
ταῦτας Ιουδαῖοι, μὴ δὲ ἐξ αὐτῶν ὀφελού-
μοι, παρὸς τὰ ἔθνη μεταφέρει τὸν λόγον,
σὺμφωνά λέγων τοῖς παρὸς τῷ, ὅτι οἱς οὐκ
ἀπηγάλη, παρὸς αὐτοῦ ὄφονται, καὶ οἱ οὐκ
ἀμικλάσι, ἑωθῶσι. ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ
δὲ φησὶν, ὡς μαρτυροῦντα παρὸς ἀληθείας,
ΚΑΙ ΥΠΟ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ἀκούμε-
νον ἢ ἀπειθήσας Ισραὴλ. διὸ μαρτυροῦντο
δὲ καὶ ΤΑ ΕΘΝΗ ὡς δεκτὰ λοιπὸν εἰσι
τῷ Θεῷ, καὶ ὁ τῆς θεογονίας ἀπείργων οὐ-
δέας. ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ οὐ φησὶ τὸ κη-
ρυγμα τὸ παρὸς αὐτοῦ, ὡς αὐτὸς ἐδίδαξε
λέγων· δὲ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ-
το ἐν ὅλη τῇ οἰκουμένῃ Εἰς ΜΑΡΤΥ-
ΡΙΟΝ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. καὶ παρὸς τῷ
Δαβὶδ δὲ πάντα τὰ ἔθνη κηλέσας ἐλε-
γε· τὸ ῥῆμα μου λαλήσῃ σοφίαν, καὶ ἢ
μελέτη τῆς καρδίας μου (ὡς φησὶν). ἔδει γὰρ
σοφίας, τοῖς δὲ ἀβελτηγῶν εἰδωλοῖς λα-
τρεύουσι, καὶ τῇ κησῇ παρὸς κησῇ
ταῦτα. ἀλλ' εἰ μὲν ἔπει μόνον ΜΑΡΤΥ-
ΡΙΟΝ, ἐδοκε καὶ ἕνα δεκτικῶν τῶν
παρὸς τῶν αὐτῶν. νῦν δὲ πλὴν θεοῦ αὐ-
τοῦ παρὸς τῶν ἐξουσίαν, παρὸς τῶν ΑΡ-
ΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣ-
ΣΟΝΤΑ, κατὰ τὸ καὶ ὁ ἀνιστάμε-
νος ἀρχων ἐθνῶν. Μωσῆς γὰρ, καὶ οἱ παρ-
φῆται, ἐν οἰκείας τεταγμένοι, τὰ δὲ λέ-
γει κύριος, ἐλεγον. ὁ δὲ Χριστὸς ὡς νομο-
θέτης ἀπτεσῆσας Μωσῆ. ἐγὼ δὲ λέγω
φάσιον μεταπῆσι τὸ ῥῆμα παρὸς πλὴν
ἀλήθειαν. ὅθεν ἐθαύμαζον Ιουδαῖοι ὅτι ἐδί-
δασκον αὐτοῖς ὡς ἐξουσίαν ἔχον, καὶ οὐχ
ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν. ΔΟΞΑ-
ΖΕΙ δὲ αὐτὸν ὁ πατήρ. ὁ γὰρ ΔΟ-
ΞΑΖΩΝ τὸν πατέρα ΔΟΞΑΖΕΙ
καὶ τὸν υἱὸν. ὡς παρὸς οὐ καὶ ἀνάπαλιν. καὶ
κατὰ σάρκα δὲ ΔΟΞΑΖΕΤΑΙ,
ὡς μορφῶν δούλου λαβῶν. διὸ φησὶ· Καὶ
ὁ Θεὸς αὐτὸν ἑωθῆσας καὶ ἐχαρίσα-
το αὐτῷ ὄνομα τὸ ἑωθῆσας πᾶν ὄνομα, καὶ
τὰ ἐξῆς. ἔχει δὲ πλὴν ἀναφορὰν ΤΟ Ε-
ΔΟΞΑΣΕ, παρὸς τὸ· Εἶδον αὐ-
τὸν, καὶ οὐκ εἶχον εἶδος, οὐδὲ κη-
λας. καὶ τὸ παρὸς ἡμῶν ὀδωῶται. καὶ

etiam cum verba ista penes se habituros
esse Iudæos prævideret, neque ex eis ta-
men esse utilitatis aliquid percepturos,
translata ad gentes oratione superioribus
non incongrua adiungit; eos nempe, qui-
bus minimè annuntiatu fuit, illum esse
intuituros, & agnituos qui non audiue-
runt. TESTIMONIVM deinde dixit,
quia de veritate testatus est, ET A
GENTIBVS, repugnante Israël, au-
ditus. Est verò ET GENTES con-
testatus Deo in posterum fore acceptas,
neque eas quenquam à Dei agnitione
esse prohibiturum. Voluntigitur TE-
STIMONII nomine, factam de eo præ-
dicationem demonstrari; vt idem do-
cuit, cum Euangelium suum per orbem
vniuersum gentibus IN TESTIMO-
NIVM promulgari oportere dixit. Et
apud Dauidem; Cum os suum sapien-
tiam & meditationem cordis sui intelli-
gentiam locuturum esse significauit. Sa-
pientia enim iis opus fuit, qui propter ve-
faniam, idolis & creaturæ potius, quam
creatori seruibant. Quod si TESTI-
MONII tantum meminisset, ipsum tan-
quam prophetarum esse aliquem veridi-
queat demonstrare. Sed nunc diuinam
ipsius potestatem exhibuit, cum PRIN-
CIPEM ET PRÆCIPIENTEM, ad-
iunxit; sicut & alibi, cum, Vt gentibus
imperaret, excitari dictus est. Moyses enim,
& prophetæ seruorum in numero habit, hæc
dicere Dominum, aiebant. Sed sua
Christus Mosi planè contraria ratione
edit oracula; dum se qui dicit, quique li-
teram in veritatem commutat, esse ait.
Vnde fiebat, vt mirarentur Iudæi; cum
se ab eo, tanquam qui potestatem habe-
ret, non qua ratione Scribæ consueue-
rant, doceri viderent. GLORIFICAT
verò ipsum pater. Qui enim Patrem
GLORIFICAT, & filium etiam, quem
admodum certè & contra. Præterea
secundum carnem etiam GLORIFICA-
TVR, qui serui formam assumpsit; vnde
à Deo esse superexaltatum, noménque,
quod est super omne nomen, aliáque,
quæ sequuntur, esse adeptum legimus.
Habet verò GLORIFICANDI ver-
bum ad illud, Vidimus eum, & non ha-
bebat speciem, neque pulchritudinem,
superius vsurpatum, relationem aliquam:
sicut & ad ista etiam, quibus nostri caussa

Psal. 48.

Rom. 1.

Matth. 6.
Matth. 7.

Philip. 2.

Esa. 53.

K k k k ij

Ioan. 17.

parturire, & ad mactationem, tanquam ouem, agi dictum est. Ob id enim ea etiam à Patre gloria, qua apud eundem fuerat affectus, antequam existeret hic mundus, glorificari se postulat. Deinde, quia isthæc eum, propter populi sui scelera pati contigit, merito & ipsum non Iudæis, sed GENTIBVS cunctis, tanquam istos fidem libenter esse amplexuros, illos autem auerfaturos prænofcer, IN TESTIMONIUM DATVM ESSE significauit. Cæterum quo loco GLORIFICAVIT TE habemus;

Gal. 6.

QVONIAM FECIT TE GLORIFICATIONEM, verit Symmachus: vt sibi non nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi glorandum esse dicerent Apostoli. Deinceps DOMINVM QVÆRERE adhortatur. Neque enim quifquam, vt Iudeis ait, ad me venire potest, nisi Pater, qui misit me, eundem attraxerit. Et pater ipse etiam ait; Sede à dextris meis, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Qui enim erant inimici, id est, qui in errore versabantur, iudem filio, non tanquam virium imbecillitate laboranti, sed propter cæconomiam, à Patre subiecti sunt. GEN- TES igitur, quibus Filium suum largitus est pater, Deum ipsum, Dei verbum scilicet, QVOD TESTIMONIUM DATVM EST, QVÆRERE præcipit: quod non ad locorum inuestigationem referri voluit; cum corpore carens Deus omnia repleat; sed vt animæ necessitudinem requiri, ET POSTQVAM INVENTVS FVERIT, INVOCARI, id est, (vt Symmachus ait) LAVDARI ET APPELLARI debere demonstret. Iuxta illud; Laudans inuocabo Dominum, & ab inimicis meis saluus ero. Quod fiet tum demum, cum eundem vobis propinquum & non longè remotum. (Est enim APPROPINQVANS Deus) inueneritis. Tanquam igitur in eius conspectu steteris, veterem errorem deponite. Vt enim eo vsque sunt tenebræ, donec sol accesserit; sic & ad Christi vsque aduentum viguit impietas. Non enim ita mortem peccatoris, vt ipsius resipiscenciam exposcit, qui PECCATA NOSTRA MVLTVM, id est prorsus, omninoque DIMISSVRVS EST. Vbi enim abundauit pec-

Ioan. 3.

Psal. 109.

Psal. 117.

Rom. 5.

τὸ ὡς ὑπερέβητον ἐπὶ σφραγίδι ἡρῆν. ἄλλ' οὐ τοῦτο γὰρ ἔχει φησι· Πάτερ δέξα- σόν με τῆ δόξῃ, ἢ εἶχον τῶν τῶν κόσ- μον εἶναι ὡς σοὶ. καὶ, ἐπειδὴ ἄλλ' ἔχει ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου ταῦτα (ὡς ἐ- βη παθῶν, εὐλόγως ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ αὐτῶν ὡς Ἰουδαίους, ἀλλὰ πᾶσι ΤΟΙΣ ΕΘΝΕΣΙ ΔΕΔΩΚΑ, τὸ τού- των μὲν εὐκτεῖες, σκένων δὲ ἀνήκουον τῶν εὐδῶν. ἀπὶ δὲ τοῦ ΕΔΟΞΑΣΕΝ ΣΕ, Σύμμαχος ΟΤΙ ΕΠΟΙΗΣΕΝ ΣΕ ΚΑΥΧΗΜΑ φησιν· ὡς τε λέγειν τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς, Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοι- το καυχῆσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ κυ- ρίου ἡμεῖς Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἐξ ἧς ὡς ἔλε- λυέται ΖΗΤΕΙΝ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ· ὡς γὰρ αὐτὸς ἔφη πρὸς Ἰουδαίους, Οὐ- δείς δύναται εἰσελθεῖν πρὸς με, εἰ μὴ ὁ πατήρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτόν. καὶ ὁ πατήρ δὲ φησι· Κάθου ἐν δεξιᾷ μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ἐχθροὶ γὰρ ὄντες τοῖς πε- πλάμημένοις ὑπέθηκεν ὁ πατήρ τὰ ἦμά, ὅχι ὡς ἀδουλοῦσι, ἀλλ' ὡς πᾶσι οἰκονο- μίαι λέγει πῶν ὁ πατήρ ΤΟΙΣ ΕΘ- ΝΕΣΙΝ, ὡς ἔδωκε μαρτυρεῖν τὸν υἱόν ΖΗΤΗΣΑΤΕ τὸν Θεόν, ἵ ἡολόγων δὲ εὐλόγως ἡ δὲ ζήτησις οὐ τοπική. ἀσάματον γὰρ τὸ θεῖον, καὶ πάντα πληροῖ. ἀλλ' ἐν ψυ- χῆς οἰκειότητι, καὶ ἐν τῷ εὐρι- σκεῖν ἐπικαλεσάσθε, τοῦ- ΤΕΣΤΙΝ ΑΙΝΕΙΤΕ, καὶ καλε- ΣΑΤΕ * Σύμμαχος, κατὰ τὸ· Αἰνάζετε ἑπιχαλέσομαι τὸν κύριον, καὶ ἐν τῷ ἐχ- θροῖν μου σωθήσομαι. τοῦτο δὲ * ἐπειδὴ ἐν εὐ- ρητῇ αὐτὸν πλησίον ἡμεῖς ὄντες, καὶ ἔμα- κρὰν ἀπαμειβόμενοι. Θεὸς γὰρ ΕΓΓΙΖΩΝ ἐστίν. ὡς ἐφάπτεται οὐδὲ ζωῶν αὐτοῦ πᾶσι παλαμῶν σπόμεθε πλάγιον. μέγρι γὰρ ἡ- λίσ, σιότος. καὶ μέγρι τῆς Χριστοῦ παρῆ- σίας, ἀσέβεια. οὐ γὰρ βούλεται τὸν θάνα- τον τοῦ ἁμαρτολοῦ, ὡς πᾶσι μετανοῶναι. ΑΦΗΣΕΙ γὰρ· ΕΠΙ ΠΟΛΥΤΑΣ· ΑΜΑΡΤΙΑΣ ὡς ἡμεῖς ἐν τῷ πνεύματι, καὶ εἰς ἅπαν. Οὐ γὰρ ἐπλεόνασεν ἡ ἀμαρ- τία

δὲ

δὲ

λ. γη

τὰ ὑπερέβησεν ἡ χρεῖς. γέγραπται γὰρ ἐν Χριστῷ, Ὁπὶ ἰδὲ αὐτὸς εἰσπο- ρεύεται ὡς πῦρ χωνευτήριον, καὶ ὡς πᾶσι πλυ- νόντων, καὶ τὰ ἔξῃς. βαπτίζετε γὰρ ἡμᾶς πνεύ- ματι ἁγίῳ καὶ περὶ. πῦρ δὲ ἡ σημεῖα τῆ πνεύματος δύναμις πάντα ῥύπον σκλήρη- σα. εἰ γὰρ ἀθεράπευτα νομίζετε τὰ κατὰ ἑαυτῶν ὡς παρ' ἀνθρώπων ἀπενηρωμένα, ἀλ- λ' οὐ παρ' ἐμοὶ ἀνάστα ταῦτα. πολὺ δὲ Θεὸς καὶ ἀνθρώπων τὸ μέσον ὡς αὐτὸ Θεὸς ἀνε- ξίτητος εἰς μετανοῶν τῶν ἐπιχρῆματι σω- τηριᾶν ἐπαγγελία μόνος, εἰ τὸν σωτήρα τὸ παρ' ἐμοὶ πεμφθέντα τῶν ἀνθρώπων. εἰ γὰρ κατὰ τῶν ἀνθρώπων μνηστικῶς, καὶ μετανοῶν πᾶ- λιν ἐπαγγελία μόνος. οὐ δεῖ τοίνυν Θεὸς κα- λούτος, ἀλλ' ὡς πᾶσι ἀμαρτωλῶν σπόμεν ἡμεῖς μετανοῶν, ὁ πεπλάσας Ἰουδαίους λέγον- τας· Αἱ πλῆραι ἡμεῖς καὶ ἀνομίαι ἡμεῖς ἐν ἡμῖν εἰσὶν, καὶ ἐν αὐταῖς ἡμεῖς τηρούμεθα, καὶ πᾶσι ζήσομεθα; πρὸς εἰς ὁ Θεὸς φησιν· Ἐπιστρέφου ἑπιστρέφου σπὸς τὸ ὄδον ἡμεῖς οἶκος Ἰσραὴλ, καὶ ὅτι ἐσονται ἡμῖν εἰς κό- λασιν ἀδικίας. πρὸς δὲ πᾶσι τῶν ἐπαγ- γελίας τῆς πεπλοῦται πρὸς τὸ ἀσέβη τὸ ἐξ- ἔθρον ἑπιστρέφου, καὶ τῶν τοῦ ΥΕ- ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΧΙΟΝΟΣ ὡς ἔλεγε, δεικνύς τὸ ἐν ἀρχῇ Θεὸν λόγον ἀνομιᾶν ἐν τῷ πα- τερὸς κατεπύοντα δὲ καὶ ΥΕΤΟΥ ΚΑΙ ΧΙ- ΟΝΟΣ, ἐφ' ὃ τῶν ψυχῶν αὐτῶν ἀρδύει, καὶ καρποφόρος ἐργασίας, καὶ μὴ τῶν ἑστέρον ΑΝΑΔΡΑΜΕΙΣ ΘΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ, ὡς ἡμεῖς ποιῶν. θεοσπεπῶς δὲ νοητῶν τοῦ πατρός καὶ το- ΣΤΟΜΑ, καὶ τὸν λόγον. ἔτε γὰρ ἐκείνο σωματικῶν. ἔτε ἔτε ἀνυπότατος. ἐ- πεί πᾶσι ἐν καρποφόρος ἑΠΑΝΑΣΤΡΕ- ΦΟΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ μὴ διαχυ- θείς, ὡς τὸ ἀνθρώπων ὁ λόγος μόνον ὑπάρχον ση- ματικῶς; πῆρες δὲ ΤΟΝ ΥΕΤΟΝ ἵ δὲ ἡμεῖς ἔφασαν ἡ τὸ εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων χρησι- γίαι, δὲ ἡς εὐκαρπὸς ἡ πᾶσι * γέροντες, ὅτι- ψάλλοντες τῷ Δαβὶδ· Ἐπεσκέψα τὸ γένος, καὶ ἐμέθυσε αὐτῶν, ἐπληθύνσας τὸ πλῆθος αὐ- τῶν. τῶς αὐλαίης αὐτῶν μέθυσον. πλῆθος αὐ- τῶν γέννημα αὐτῶν. ἐν τῶν ἐστέρον αὐτῶν εὐφραν- θήσεται ἀνατέλλουσα. Καὶ διὰ Μωσῆος φησι

catum, ibi superabundauit & gratia. De Christo siquidem in hæc verba legimus; Ecce ipse egredietur, tanquam ignis con- flatorij, & sicut herba fulonum, cæterá- que deinceps. Tingit enim nos spiritu sancto & igne. Significatur verò ignis appellatione, vis illa Spiritus abstergendi qua sordes omnes adimuntur. Et si enim fanari non posse putatis, quæ apud vos, tanquam mortales, deplorata sunt: non tamen à me illa persanari non valent. Ne- que verò parum inter homines, & Deum interest. Indèque vos ipsi, qui Deus sum mitis & clemens ad resipiscenciam voco, salutemque polliceor, si missi à me Salvatorem admittatis. Non enim more hominum iniuriarum recordeo, neque me rursum, posteaquam sum pol- licitus, pœnitet. Non decet igitur vocate Deo, propter scelerum, multitudinē à pœ- nitentia reuocari; quod secus à Iudæis fa- ctum est, cum his verbis vsi sunt; Errores nostri, & iniquitates nostræ in nobis sunt, in eis que ipsi tabescimus, & quomodo viuemus? Quibus ipse ait Deus: Cõuer- sione conuertimini à via vestra domus Israël, & non erunt vobis in vltionem iniuriæ. Ad eius deinde confirmationem, quod ei, qui de gentibus resipisceret, pol- licitus erat, PLYVVIÆ NIVIS QVÆ similitudine vtitur; vnde quod erat in principio verbum de cælis PLYVVIÆ ET NIVIS instar à patre descendisse signifi- cat, vt irrigatas eorum animas fructus edere cogeret; neque prius AD PA- TREM, quàm ista præstitisset ESSE REVERSVRVM. Est verò idonea Deo que conuenienti ratione intelligen- dum quod OS PATRI, VERBVM QVÆ attribuit. Neque enim corpo- reum illud est; neque hoc non subsistens; Qui deinde rebus bene gestis AD PA- TREM REVERTATVR, si non ef- fectum est, ad humani verbi similitudi- nem, quod tantum significandi habet po- testatem? Sed enim putant nonnulli PLYVVIÆ nomine, Euangelicæ promul- gationis munus, per quam fertilis euasit vniuersa terra, significari; accinente in hunc modum Dauide; Visitaisti terram & inebriasti eam; multiplicasti locuple- tare eam. Riuos eius inebria, multiplica- germina eius, in stillicidiis eius lætabi- tur germinans. Et Moise, his verbis; Deum. 31.

Mal. 3.

Matth. 3.

Ezech. 33.

Ioan. 1.

Psal. 64.

Deum. 31.

ΚΚΚΚ iij

2. Cor. 9.

1. Cor. 3. Math. 13.

Psal. 103. E/4. 26.

ose. 14.

Psal. 118.

Luc. 15.

Descender, ut pluvia, eloquium meum. Et Paulo ipso ubi ait; Deus autem pacis augebit semen vestrum, & multiplicabit femina iustitiae vestrae. Quid non autem diuina oracula ista efficiant? Si enim nostro hinc prophetae credimus; Quae Deus sanctus consultat quis diffiabit? & manum excelsam quis auertet? Hinc illa nobis fructuum spiritualium vbertas, vnde non solum ad sacram nutritionem colligere, PANEM QVÆ viuificum habere conceditur, sed & SEMEN etiam SEMINANTI. Qui enim mysteria populos docent, ipsi in cordibus eorum quod sibi SEMEN recondiderunt, SEMINANT. Nos enim, autore Apostolo, Dei agricolatio sumus, & cooperari, qui de se intelligens, Exisse qui seminat, ut seminetur semen suum, pronunciat. Addit autem eos, qui de gentibus ad salutare verbum accedunt, IN LÆTITIA EGRESSVROS; id est paternum errorem esse relictuos; quomodo Abrahamum Dei iussu terra patria egressum esse legimus. Addit præterea eos IN GAUDIO DOCTVM IRI, quod est salutis Evangelium referendum, & ad istud respexit, quod VIAS EIVS ET MANDATA PROSPERAVRVMS EPRIVS affirmauit. Est enim perdifficile à corporis voluptatibus, ab eoque errore, quem dudum secutus sis, recedere. Deo itaque maxime, qui via ad caelestia præmunita alacres & expeditos efficit, opus est. MONTES enim inquit, excelsi ceruis. Et alibi etiam; Semita iusti recta est, & præparata via piorum. Et alius etiam in hunc modum propheta; Rectæ viæ Domini, & iusti ambulant in eis; quod quidem absque Dei munere fieri non potest: cique sunt planè contraria, quæ de Iudæorum Synagoga in hæc verba loquitur; Ideo ecce obturabo vias eius, & non inueniet. Consequitur verò eos GAVDIVM, qui prosperum iter in virtutibus Deique cognitione habuerint. Quàm dulcia enim, inquit, Faucibus meis eloquia tua! super mel & ceram ori meo. Immo verò & inde virtutes ipsæ diuinæ, qui MONTIVM COLLIVMQVÆ nominibus iudicantur; LÆTANTVR. Nam & Saluator ipse fore in caelis gaudium super pec-

καταβήσεται ὡς ἕρως τὸ σπέρμα μου. καὶ Παῦλος δὲ φησὶν ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης αὐξήσει τὸν σπῆρον ὑμῶν καὶ πληθεύσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν. καὶ πᾶς γὰρ οὐ δρώσθαι τὰ θεῖα λόγια; καὶ γὰρ τὸν παρόντα παροφθίτω Α ὁ θεὸς ὁ ἅγιος βεβέλευται; τῆς δικαιοσύνης; καὶ τίς χεῖρα τῆς ἐξουσίας τῆς ἀποστόλων; ἔξ ἧς ἡ εὐκαρπία ἐρχήσεται ἐκ τῆς πνευματικῆς, ὡς μὴ μόνον τὴν ἱερωσύνην συλλέξαι προσφύω, καὶ τὸν ἄρτον ἔχειν τὸν ζωοποιόν· ἀλλὰ καὶ ΣΠΕΡΜΑ τῷ ΣΠΕΙΡΟΝΤΙ. οἱ γὰρ μωσαγαρωῦντες λαοὶς, ΣΠΕΙΡΟΥΣΙΝ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, ὅν ἑαυτοῖς ἐθησαύριον ΣΠΟΡΟΝ. καὶ γὰρ τὸν Παῦλον, Θεοῦ γεωργίον ἐπέσει Θεοῦ γεωργοῦ τῆς λέγοντος περὶ ἑαυτοῦ· Ἐξῆλθεν ὁ σπέρων τοῦ σπέρων τὸν σπῆρον αὐτοῦ. καὶ δὲ τὰς ἐξ ἑθῶν τῶ σωτηρίᾳ παροφθίτων λόγῳ φησὶν. ΕΝ ΓΑΡ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΕΞΕΛΕΥΣΕΘΕ, δηλαδὴ τῆς πατρὸς ὁμοδοῦ πλάτης, καὶ τὸ Ἐξῆλθε ἐκ τῆς γῆς σου. ΚΑΙ ΕΝ ΧΑΡΑ Τ ΔΙΔΑΧΘΗ. ἰσ. διακρίσει. ΣΕΣΘΕ τὸ σωτήριον εὐαγγέλιον. διὸ καὶ ἔφη ΕΥΘΥΝΩΝΤΑΣ ΟΔΟΥΣ ΣΟΥ, ΚΑΙ ΤΑ ΕΝΤΑΛΜΑΤΑ ΜΟΥ. δι-χερὲς γὰρ σποροῦνται ἡδονὰν (καρρικῶν, καὶ πλάτης παροφθίτων. καὶ δὲ Θεοῦ καὶ τῶν ἄνω πορείαν ὁδηγῶντος ἡμᾶς καὶ κούφοις ἐργασίαις. ΟΡΗ γὰρ φησὶ τὸ ὑψηλὰ τὰς ἐλάφοις. καὶ ἀλλαχθὲ δὲ φησὶν Ὁδὸς εὐσεβῶν εὐθεία ἐγένετο. καὶ παροφθίτων ἡ ὁδὸς τῶν εὐσεβῶν. καὶ ἄλλος δὲ παροφθίτων φησὶν· Εὐθεία αἱ ὁδοὶ κυρίου, καὶ δικαιοὶ παρεύσονται ἐν αὐταῖς· ὅτι ὅτιν γεῶδον τὸ τὰναντία φησὶ περὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων γεωργίας. Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ φράσω τὰς ὁδοὺς αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ εὐρη. ἀκολουθεῖ δὲ τὸ ΧΑΙΡΕΙΝ τοῖς εὐδοκίμοις ἐν ἀρεταῖς καὶ γνώσει Θεοῦ. Ὡς γλυκεῖα γὰρ φησὶ, τὸ λάρυγγί μου τὰ λόγια σου. Ἐστὶ μέλι καὶ κηλὶον τὸ σωματί μου. ἐφ' οἷς αἱ θεῖαι διδάμεις ΕΥΦΡΑΙΝΟΝΤΑΙ δηλαδὴ μωσα ΔΙΟΡΩΝ ΚΑΙ ΒΟΥΝΩΝ. καὶ ὁ σωτήρ γὰρ φησὶ Χαράν ἔσονται ἐν ἕρως ὅτι ἐν ἀμαρ-

λαφεί

ταλά μετανοῦντι πνεύματα γὰρ εἰσι λειτουργίαι. καὶ τῆς ἀφροσύνης σωτηρίας πεμ-πόδου. ἡ δὲ τούτων ἀφροσύνη καὶ τὸ ὑψηλότερον τὸ καὶ ἔλαττον. ΕΥΛΑ ΔΕ ΑΓΡΟΥ ΕΠΙΚΡΟΤΟΥΝΤΑ ΚΛΑΔΟΙΣ ἔχει ἂν αἱ καρποφόροι ψυχὰ ὅτι τῆ ἔπιπροφθί τῶν ἀπομῶν ἡδονῶν. Τινὲς δὲ ΟΡΗ μὲν τὰς διδασκαλίαις τῆς ἐκκλησίας. τὰς οὐδὲν χαλεπὸν ἔχοντας. ΒΟΥΝΟΥΣ δὲ τὰς μετ' αὐτοῖς. ΧΑΡΑ γὰρ τούτων ἡ σωτήρια τῶν παροφθίτων, ὡς καὶ Παῦλος λέγειν· Χαρά καὶ σέφαιός μου. ΕΥΛΑ ΔΕ ΑΓΡΟΥ τὰς ἑσπὸ χεῖρας. λαοὶς. εὐαθείης γὰρ τῆ σωτήρος ὁ κη-πος; διὸ καὶ ἡ νύμφη φησὶ. κατεθήτω ὁ ἀδελφιδὸς μου εἰς κῆπον αὐτῆς, καὶ φανέτω καρπὸν ἀκροφύων αὐτοῦ. ΧΑΙΡΟΥΣΙ ΔΕ καὶ οὗτοι ποσάτω ἐν ἑαυτοῖς ὁρῶντες μεταβολίᾳ. πάλαι μὲν γὰρ ἠρημον, ἡ τρέφωμον εἶχον οὐδὲν ὡς ἐν ἠρημῷ δὲ καὶ χε-σω ΣΤΟΙΒΗΝ ὑλὴς ἀρχήσεται καὶ ΚΟΝΥΖΑΝ τὴν δυσωδερῆτιν ἔφερον. νῦν δὲ ὅτε τῆς θεῖας μετέχον χάριτος, ΜΥΡΣΙΝΗΝ εὐωδερῆτιν καὶ τὴν ὑψηλοτά-τιν, καὶ πάλιν εὐωδὴν ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΝ ἐκαρποφόρου. ὁ δὲ Σύμμαχος φησὶν, ΑΝΤΙΣΤΟΙΒΗΣ ΑΝΑΒΗΣΕΤΑΙ ΒΡΑΘΥ. ΑΝΤΙ ΔΕ ΚΝΙΔΟΣ ΑΝΑΒΗΣΕΤΑΙ ΜΥΡΣΙΝΗ, ὡς εἰ ἔλεγειν ἂν τῆς ἱερέας δικαιοσύνης. σωφροσύνην ἀντ' ἀσελγείας, καὶ ἀπὸ θεῶν ἀνδρείαν, φρόνησὴν τε ἀντ' ἀφροσύνης. εὐροὶ δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἐξ ἁμαρτίας Ἰσραὴλ. ΣΤΟΙΒΗ γὰρ ὄντες καὶ ΚΟΝΥΖΑ ποτε Ματθαῖος καὶ Παῦλος, ὁ μὲν τὸ λῶντος, ὁ δὲ δίκαιος, Χεῖρὸν εὐωδερῆτιν ἐν παντὶ τόπω, ἐν τε τοῖς σπέρμοις καὶ τοῖς σπολλυμῶν. καὶ ἄλλο δὲ πὶ γεωμῶσιον ἐπαγγέλλεται τοῖς ὅτι τὸν κύριον ἔπιπροφθίτων ἔθεσι. ΕΣΤΑΙ γὰρ φησὶ ΚΥΡΙΟΣ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΕΙΣ ΣΗΜΕΙΟΝ ΑΙΩΝΙΟΝ. πανταχθὲ γὰρ ὅτιν ἰδὲν σπὸ Χεῖρὸν καλουμῶν Χεῖρτωνοῖς. καὶ ΣΗΜΕΙΟΝ, σωτηρίας ἐπιπροφθίτων ΤΟΥΝΟΜΑ, ὅτιν

catore vno poenitentiam agente testatur. Sunt enim ministri spiritus, qui ad ministerium salutis mittuntur: sed est eorum pro cellitudinis humilitatisque ratione quaerenda differentia. Dicantur fortasse ET AGRI LIGNA, QVÆ RAMIS APPLAVDVNT, ipsæ fructibus onustæ animæ, quæ sceleratorum respiscencia delectantur. Sunt etiam, qui MONTIVM appellatione doctores Ecclesiæ, nihil humile habentes, putent intelligi: per COLLES autem, alios, qui eos proximè sequuntur. Est enim illorum GAVDIVM, salus accedentium, si Paulo credimus, qui tales gaudium & coronam suam appellat. Aiunt deinde AGRILIGNIS populos eos, qui subiecti sunt, significari. Abundat enim floribus ipse Saluatoris hortus indèque sunt illa sponsæ verba; quibus nepotem in hortum suum descendere, fructumque pomorum suorum comedere postulat. LÆTANTVR verò & isti, tantam in se mutationem fieri intuiti: qui nihil olim quod ad fecunditatem nutritionemue faceret, habentes; sed tanquam in solitudine, terræque inculta, STOEBA M inutilem, & CONYZAM terribim odoris, producentes, ex quo diuinæ gratiæ participes effecti sunt, MYRTVM iam fragrantissimam, & procerissimam, CVPRESSVM præterea odoris optimi, ediderunt. Sic autem interpretatur Symmachus; PRO STOEBA ASCENDET SABINA; PRO VRTICA AVTEM ASCENDET MYRTVS; ac si fore dixisset pro malitia, iustitiam; pro lascivia, temperantiam; pro audacia, fortitudinem; pro stultitia, prudentiam. Inuenias verò & istud in iis, qui sunt ex Israëlitarum stirpe. STOEBA enim quondam & CONYZA cum essent Matth. 9. At. 9. Matheus & Paulus; ille quidem publicanus, hic autem persecutor; Christum tamen ubique, siue apud eos, qui saluantur, siue apud eos, qui pereunt, bene olere curarunt. Mirabile verò quiddam & aliud iis pollicetur, qui de gentibus ad Dominum sese contulerunt, cum EIS IN NOMEN ET SIGNVM SEM- PITERNV M FORE DOMINVM adiungit. Ubique enim Christianos à Christo nuncupatos videas, & SIGNVM salutis hoc inscribere NOMINE, quod

NON EST VNQUAM DEFECTVRVM; cum nullum beneficium, nullamque gratiam Deus conferre soleat, cuius cum postea pœniteat. Non defunt tamen; qui SIGNI appellatione, crucem eam, per quam salutem fumus adepti, putet significari: Alij verò hoc totum eo referunt, vt velint, Deum ipsum vbi eos, qui resipuissent, seruatorum se, & ipsis inimicos subiecturum denūciasset, quos ad fidem propheta excitauit (salutem enim possessuros dixit) auditoribus rei desiderio accensis, & saluari se cupere profitentibus, ad ea iam animo cogitanda, meditandaque, veluti SITIENTES, ipsos adhortari. Sunt verò aliqui, aiunt, in BONORVM penuriam ideo adducti, vt ea posthac vehementiori studio requirerēt. Quo modo igitur QUI SITIVNT, ad fontes accedunt; sic & vos ad Deum decet properare, eorum quæ peccastis recordatione, pro quouis ARGENTO, munitos. Non enim sunt venalia, quæ Dei sunt: neque VINO ad libationem opus est; aut ad sacrificium ADIPE: ex quorum emptione plus laboris & molestiæ, quam vilitatis percipitis; cum ad placationem non sufficiant. Sunt enim ista ad eluendas peccatorum fordes inepta; quod pœnitentia & fide in Deum efficitur. Postulat verò ad BONORVM largitionem, AVDITOREM non beneuolum tantum; sed intelligentiam etiam, vocantique accurrentem. Quod deinde ATTENDERE AVRIBVS iussit; si ad corpus referas, apte minus vsurpatum videtur. Est enim ATTENDERE (Græcè προσέχειν) OCVLORVM. Sin autem ad animum; conuenienter & commodè. Hic enim, cum simplice sit, & generis vnus, in vnica facultate sensus interiores fortitus est. Itaq; & oculis AVDIT, qui scripta legit, & loquitur digitis, qui illis ipsis scribit. Adicit præterea de Dauide mentionem, quam erga illum bene animatus fuerit, vnde à se nihil non auxilij senserit; qualia & istis etiam, si audire voluerint, non defutura significat. Ita enim vita non præsentis solum, sed futura etiam esse potituros. Neque verò ea ipsa vos tantum, inquit, qui mores illius & pœnitentiam æmulamini, habituri estis: sed in gente qualibet etiam fuerit ille mihi gratus & acceptus,

ΟΥΚ ΕΚΛΕΙΨΕΙ ποτε ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα τῶ Θεοῦ. Τινὲς δὲ ΣΗΜΕΙΟΝ, τὸν δὲ οὐ συνωστισθεὶς τσαρὸν εἰρήχασιν: τίλιν δὲ πῦσιν ὄντων οὐτως ἐρμηνεύσιν ἑτέροι: Θεοὺ ὁσὸς ἀδελφὸς ἐπαγγελία μόνου, μετανοοῦντας, καὶ τὸς ἐχθροῖς ὑποτάξεν αὐτοῖς, καὶ τὸν τῶσφῆταιν τῶσφῆταιν αὐτοῖς διεγείραντος (κλήρονομίαν γὰρ αὐτοῖς σωτηρίαν*) τῶσφῆταιν ὄντων κληθέντων τῶσφῆταιν, ἐδάξαν τε σωβλῆσαι λεγόντων τῶσφῆταιν ἐνοίας αὐτῶν ὁ τῶσφῆταιν ὡς ΔΙΨΟΝΤΑΣ τῶσφῆταιν πεταί. Τινὲς δὲ φασιν, ὡσφῆταιν τοῦτο εἰς ἐνδειαν ἡρῆσαι τῶσφῆταιν ἀγαθῶν, ἵνα πῶσφῆταιν τῶσφῆταιν αὐτῶν πῶσφῆταιν ἀπέσονται: ὡς οὐδὲ ΟΙ ΔΙΨΟΝΤΕΣ τῶσφῆταιν τῶσφῆταιν πηγῶν, οὐτω καὶ ὑμεῖς τῶ Θεοῦ ἀπὸ παντὸς ΑΡΓΥΡΙΟΥ (μισθώσασιν τῶσφῆταιν ἡμαρτημάτων λαβόντες. Οὐκ ἄνητὸς γὰρ τῶ Θεοῦ, οὐδὲ χρεῖα τῶσφῆταιν μὴ ἀποδιδῶ ΟΙΝΟΥ, τῶσφῆταιν δὲ ἡσίσαν ΣΤΕΑΤΟΣ, ἵνα πῶσφῆταιν ἀπὸ ἀνοήτων οὐδὲν σποφείρατε πλέον εἰς ὄνησιν, ἢ κόπον καὶ μόχθον, μὴ ὄντων ἰχθύνων δυσωπτημάτων. ἀργὰ γὰρ αὐτῶσφῆταιν ἀμαρτίας ἐξάλεψιν, ἢ μετάνοια ποιῆ καὶ πίστις ἢ εἰς Θεόν. τῶσφῆταιν ΑΓΑΘΩΝ δὲ δωρεάν ΑΚΡΟΑΤΗΝ* εὐγνώμονα μόνου καὶ ζῆτει* (μισθῶσιν) καὶ τῶσφῆταιν κελουῖτι τῶσφῆταιν τῶσφῆταιν. τῶσφῆταιν δὲ φασιν τοῖς ὄσιν, καὶ εἰ μὴ σωματικῶν ἀκεταύλληλον. ΟΦΘΑΛΜΩΝ γὰρ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΙΝ. εἰ δὲ κατὰ ψυχῶν, ἀκόλουθον. ἀπλή γὰρ οὐσα καὶ μοσειδῆς, ἐν μιᾷ δυνάμει τῶσφῆταιν ἐνδὸν ἀδότησος ἐκτιήσασατο. Τοῦσφῆταιν ὀφθαλμοῖς ΑΚΟΥΕΙ ὁ ρεάμμασιν ἐντυγχάνων, καὶ δακτύλοις ἀφελέγεται ὁ τούτοις ρεάφων. εἶτα μέμνηται τοῦ Δαβὶδ, καὶ τῆσφῆταιν τῶσφῆταιν ὁσφῆταιν χεῖρας, δι' ἢ αὐτῶσφῆταιν πῶσφῆταιν παρῆχε ῥοπλῶ, ἢς τεύξασθαι καὶ τούτοις φησὶν, εἴτῶσφῆταιν ἀκούειν ἐθέλωσιν. οὐτω γὰρ ζῆσονται οὐ τίλιν παροδοσιν μόνου ζῶσιν, ἀλλὰ καὶ τίλιν ἱδύουσαν. οὐ μόνου δὲ ὑμεῖς ζῆλουῖτες τὸν αὐτοῦ τῶσφῆταιν καὶ τίλιν μετάνοιαν, τῶσφῆταιν αὐτῶσφῆταιν τεύξασθε, ἀλλὰ καὶ ἐν παντὶ ἔθνεσιν δεικνὸς ὁ ζῶσιν

ὁ ζῶσιν ὁμοίως αὐτῶ. οἰκειοὶ γὰρ οὐ γένος ἀλλὰ καρδία καὶ βίος. οὐτως οὐ καὶ ὑμεῖς πανταχοῦ ΔΟΞΑΣΘΗΣΕΘΕ, ὡς πάντας πανταχοῦ εἰς θεογνωσίαν ἐξ ὑμῶσφῆταιν φωτισομένοις συρρέν τῶσφῆταιν ὑμῶσφῆταιν οἰκειότητα ποδοῦντας τίλιν τῶσφῆταιν ἐμῆ, ὡς ὅππῆ τῆσφῆταιν βασιλίδος Σάβα, καὶ τοῦ Αἰθίοπος ΕΥΝΟΥΧΟΥ γέννηται, τῆσφῆταιν ποδῶσφῆταιν εὐσεβείας καὶ τῶσφῆταιν αὐτοῖς δραμαούσφῆταιν τῆσφῆταιν φήμη. ταῦτα μὲν αὐτοῖς Θεοῦ ἐπιγγέλλετο. τῶσφῆταιν δὲ τοῦτο ῥαθυμαούτων αὐτῶσφῆταιν, ὁ μονογενὴς παρελθὼν εἰς ἀνθρώπους πάντων ΕΘΝΩΝ ἐποίησασατο κλήσιν. ἀδύνατον δὲ φησὶ τῶσφῆταιν τῶσφῆταιν γελιδύων τυχεῖν ἀπὸ Θεοῦ. ὅθεν αὐτῶσφῆταιν ΖΗΤΗΤΕΟΝ, ΚΑΙ ΚΛΗΤΕΟΝ, μὴ λογιζομένοις πλῆθος ἀμαρτημάτων, καὶ τὸ εἰς αὐτὸν ἡσεβήσιν. πολυλέως γὰρ ἔστιν. ποῖος γὰρ πλῆθος ἀμαρτιῶν τίλιν αὐτοῦ φιλαθρωπίαν νικῶσιν; καὶ ἀποδοῦμνος δὲ ἐπ' ἀγαθῶσφῆταιν τίλιν τοῦτο ποῖα, καὶ ἀπεργασάσιν ἡδὴ τοῦτο σποδῶσφῆταιν. ΠΟΛΥΣ δὲ ἂν ΕΝ ΟΙΚΤΙΡΜΟΙΣ, πολλὰ ὑμῶσφῆταιν δῶσφῆταιν ΤΗΝ ΑΦΕΣΙΝ. οὐ γὰρ ὑφίσταται πῶσφῆταιν ἀνθρώπινον. ἀνθρώπος γὰρ καὶ ἂν ἀφίεται θῆλη, ὡσφῆταιν ἡμῶσφῆταιν ἑαδ' ὅτε κλυέται τίλιν τῆσφῆταιν λύπης δεχόμενος μνήμην. καὶ ἂν τῶσφῆταιν χειρίσασθαι θῆλη, τοῦ διδομένου πολλάκις ἢ σφῆταιν ἀνακρούεται. ἐμοὶ δὲ βουλομένοσφῆταιν ἀφῆσαι καὶ δοδῶσφῆταιν οὐ μνήμη παλαιῶν ἀμαρτημάτων, οὐ σφῆταιν ἐνοχλεῖ. καὶ ὑμεῖς μὲν ΒΟΥΛΕΥΟΜΕΝΟΙ ΤΙ, μεταβουλεύσασθε. ἐγὼ δὲ ἀμεταμέλητος. ἀπέειρα γὰρ ὑμῶσφῆταιν ἀφῆσαι διετήνοχα. δηλοῖ δὲ ὁ παρ' ἐμοῦ χρηροῦμνος ὑμῶσφῆταιν ΥΕΤΟΣ, ὅσφῆταιν διδῶσφῆταιν εἰς ἑκαρπίαν τῆσφῆταιν γῆ, ὡσφῆταιν ἀνεκαλεσάμην ποτε. ἐξ οὗ μάθετε ὡς οὐδεὶς ΑΟΓΟΣ παρ' ἐμοῦ ῥήθεις ἔσται κενός, ἂν ὅππῆσφῆταιν ἀγῆσιν τε τῶσφῆταιν ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΤΗΝ ΑΦΕΣΙΝ. καὶ τῶσφῆταιν τῶσφῆταιν ἐντολῶσφῆταιν δὲ τοῦ νόμου φησὶν, ΥΜΑΣ ΕΥΟΔΩΣΩ ΔΙΔΟΥΣ ἰχμῶσφῆταιν τῶσφῆταιν φυλάττειν αὐτῶσφῆταιν καὶ τίλιν ἐκ τῆσφῆταιν εἰχμαλωσίας ἐπάνοδον

qui vitam eius imitabitur. Conciliat enim amicitiam non genus ipsum, sed animus & vita. Sic igitur & vos vbique GLORIFICABIMINI; vt omnes vndique exemplo vestro, qui illuminati estis, cognoscendi Dei studio ad vos confluant, meamque familiaritatem & amicitiam ambient; vt olim de regina Saba, deque Æthiope ΕΥΝΥΧΩ audi-^{3. Reg. 10. Act. 8.} ftis; cum gētis vestræ pietas ad eos etiam fama penetrasset. Atque hæc quidem illis Deus pollicebatur: ad quæ cum feignius aduerterent; ad homines accedens vnigenitus GENTIVM omnium vocationem operatus est. Neque verò fieri potest, inquit; vt quæ prædicta sunt, absque Deo quisquam consequatur. Est igitur ipse, nulla peccatorum multitudinis habita ratione, QUÆRENDVS ET INVOCANDVS, qui eò vsque misericordia abúdat, vt nulla eorum immensitate superetur. Immo verò, cum repellit non nisi bono fine facit: & quod planè desperatum erat continuo restituit. Qui MVLTVS est ergo IN MISERATIONIBVS; in IGNOSCENDO vobis parcus esse non potest: cum sit humanis perturbationibus nequaquam obnoxius. Homines enim quantumuis iniuriam studeant condonare: ira tamen aliquando prohibentur; quoties doloris subit recordatio. Immo, si vel filiis donare aliquid statuunt, eosdem persæpe futura rei ipsius priuatio, quæ danda fuerat, retro solet agere, & à dando reuocare. At mihi, qui remittere & condonare decreui, nulla peccatorum veterum memoria, nullaque priuatio impedimentum afferre valeat. Vos deinde, si QVOD CONSILIVM iniueritis; postea mutatis: cum me mei nunquam pœniteat. Disto enim à vobis immensis rationibus & interuallis. Cuius rei fidem ipsa vobis PLVIVIA fecerit, quam terræ semel ad fructuum vbertatem largiens, reuocauit nunquam: vnde satis apparet nullum à me prolatum VERBVM vanum esse futurum; vósque, si conuersi PEC-CATORVM VENIAM postulaueritis, eam esse consecuturos. Ad legis præcepta deinde conuersus, VOBIS, inquit, VENIAM FACILEM EFFICIAM; vitibus nimirum ad eorum obseruationem additis, vestrumque è capti-

Exod. 14. Iosue 2.

uitate reditum, Cyro ipso, vestrisque hostibus, in perfidiam vestram datis, gloriosum effecero. Vt enim soluentibus Aegyptio cessit mare, utque postea ab eisdem traiectus est Iordanis: Sic & Tygrum illis post captiuitatem pedibus esse transmissum narrant historiae; indèque LATITIA MONTES excitatos, tantum mutationem pro superiore ab hostibus inducta vastitate sensisse, ut praeter vilitatem arbores, nouatum etiam fortunam (ita Deo beneuolentiam suam testante) ediderint. Discas verò ex iis, quae dicta sunt, DEI imitotum esse & PERPETVVM CONSILIVM; quantumuis vno, pluribusue saeculis non impletur.

ἐνδοξον, καὶ ὑπὸ Κύριου καὶ τῆς ἐκκλησίας δορυφορουμένην ποιήσω. ὡς γὰρ ἐξ Αἰγύπτου φασὶ χωροῦντων ὑπερῶν τούτοις ἡ θάλασσα, ἡ Ἰορδάνης δὲ καὶ ἡ Ἰορδάνης ἐγένετο οὕτως ἰσοπέδου μετα τὴν ἀρχιμαλασίαν ὅτι οὐκ ἔστι ποδὶ γενέσθαι ἡ θάλασσα. καὶ ὡς ἐν ΑΓΓΛΙΑΣΕΙ κινήσεται ΤΑ ΟΡΗ, καὶ τοσαύτην χεῖν μεταβολὴν ἀπὸ τῆς ἐπιταλασούσης ἐκ τῆς πολεμίας ἐρημίας, ὡς καὶ ξένων δένδρων, καὶ τὰ ὄντα, βλάστησιν ἐκδοῦσιν, τῆς τῶ Θεοῦ δεκτικότητος ἐξ αὐτῆς ἐρημίας. ἐκ δὲ τῆς ἐρημίας ὅτι ἐπιθὶ ὡς ἀμετάθετος ἡ ΒΟΥΛΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΔΙΑΙΩΝΟΣ, καὶ ἂν μὴ ὅτι μᾶλλον ἢ πλεονῶν γενεῶν πληροῦσθαι.

†ΠΙΠΙ Δε λέγει κύριος. φυλάσσετε κρίσιν, καὶ ποιήσατε δικαιοσύνην. ἤγγικε γὰρ τὸ σωτήριόν μου ὡς ἔγγικε ὄψασθαι, καὶ τὸ ἐλεός μου ἀποκαλυφθῆναι. μακάριος ἀνὴρ ὁ ποιῶν ταῦτα, καὶ ἄνθρωπος ὁ ἀντεχόμενος αὐτῶν, καὶ φυλάσσει τὰ σάββατα μὴ βεβηλῶν. καὶ διατηρῶν τὰς χεῖρας αὐτοῦ μὴ ποιεῖν ἄδικα. Μὴ λεγέτω ὁ ἀλλογενὴς ὁ

†ΠΙΠΙ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ μὴ λεγέτω ὁ εὐνύχος, ὅτι ξύλον ἐγώ εἰμι

†ΠΙΠΙ ξηρόν. * τὰ δὲ λέγει κύριος τοῖς εὐνύχοις. ὅσοι ἂν φυλάξαντα τὰ σάββατά μου, καὶ ἐκλέξαντα ἃ ἐγὼ θέλω, καὶ ἀντέχωντα τῆς διαθήκης μου, δώσω αὐτοῖς ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἐν τῷ τείχεϊ μου, τόπον ὀνομασθόν, κρείττω ἢ τὸν οἶκόν μου, καὶ θυγατέραν. ὄνομα αἰώνιον δώσω αὐτοῖς, καὶ ὅσα ἐκλείψω. καὶ τοῖς ἀλλογενέσι τοῖς προσκειμένοις ἡ κυρία, δουλεύειν αὐτῷ, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὄνομα ἡ κυρίου, τοῦ εἶναι αὐτῷ εἰς δούλους καὶ δέσπας, καὶ πάντας τοὺς φυλασσομένους τὰ σάββατά μου, μὴ βεβηλῶν, καὶ ἀντεχομένους τῆς διαθήκης μου. εἰσάξω αὐτὰς εἰς τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ εὐφρανῶ αὐτὰς ἐν τῷ οἴκῳ τῆς προσευχῆς μου. τὰ ὀλοκαυτώματα αὐτῶν, καὶ αἱ θυσιάαι αὐτῶν, ἔσονται δεκταὶ ὅτι τὸ θυσιάσιόν μου. ὁ γὰρ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται ὡς τοῖς ἔθνεσιν, εἶπε ἡ κυρία ἡ ἀγαθὴ τῶν διεσπαρμένων Ἰσραὴλ, ὅτι ἡ ἀγάθη ἐπ' αὐτὸν ἡ ἀγαθὴ γῆν. πάντα τὰ θηρία τὰ ἀγρία δεῦτε, φάγετε πάντα τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ. Ἰδετε ὅτι ἐκτετύφλωνται πάντες. ὅσα ἐγνω-

†ΠΙΠΙ δουλεύειν αὐτῷ, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὄνομα ἡ κυρίου, τοῦ εἶναι αὐτῷ εἰς δούλους καὶ δέσπας, καὶ πάντας τοὺς φυλασσομένους τὰ σάββατά μου, μὴ βεβηλῶν, καὶ ἀντεχομένους τῆς διαθήκης μου. εἰσάξω αὐτὰς εἰς τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ εὐφρανῶ αὐτὰς ἐν τῷ οἴκῳ τῆς προσευχῆς μου. τὰ ὀλοκαυτώματα αὐτῶν, καὶ αἱ θυσιάαι αὐτῶν, ἔσονται δεκταὶ ὅτι τὸ θυσιάσιόν μου. ὁ γὰρ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται ὡς τοῖς ἔθνεσιν, εἶπε ἡ κυρία ἡ ἀγαθὴ τῶν διεσπαρμένων Ἰσραὴλ, ὅτι ἡ ἀγάθη ἐπ' αὐτὸν ἡ ἀγαθὴ γῆν. πάντα τὰ θηρία τὰ ἀγρία δεῦτε, φάγετε πάντα τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ. Ἰδετε ὅτι ἐκτετύφλωνται πάντες. ὅσα ἐγνω-

†ΠΙΠΙ σαυ

†ΠΙΠΙ σαυ

* Ο. ΑΡΓΑΝ, ΑΡΟΡΙΚΜΑ.

* ΟΙ Γ. ΟΥΞ

* ΟΙ Γ. ΟΜΑΞ

σαν φρονῆσαι. πάντες κίνες ἐνεοί. ἐ δυνήσονται ὑλακτεῖν, ἐνυπνιαζόμενοι κοίτην, φιλοῦντες νυσάξαι. καὶ οἱ κίνες ἀναδέξαι τῆ ψυχῆ, ὅσα εἰδότες πλησμονήν. καὶ εἰσι πονηροὶ ἐκ εἰδότες ἔνεσιν. πάντες ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἐξηκολούθησαν. ἕκαστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ.

* Α. ΑΝΗΡ ΕΙΣ ΠΑΡΟΝΕΙΑΝ ΑΥΤΟΥ. Ο. Σ. ΕΚΑΣΤΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΟΝΕΙΑΝ ΑΥΤΟΥ.

* ΟΙ ΑΗ ΑΚΡΟΤ ΑΥΤΟΥ. ΑΒΥΤΕ ΛΑΒΑΜΕΝ ΟΙΝΟΝ, ΚΑΙ ΟΙ ΝΟΦΑΥΤΗΕ ΕΜΕΝ ΜΕΘΗΝ. ΚΑΙ ΕΣΤΑΙ ΤΟΙΑΥΤΗ ΗΜΕΡΑ ΜΕΓΑΛΗ ΝΕΡΙ ΣΕ ΣΕ ΞΘΑΡΑ. * ΟΙ Γ. ΑΝΗΡ.

* Α. Σ. ΕΓΓΙΣΑΤΕ. Ο. ΠΡΟΣΑΓΑΓΗΤΕ.

†ΠΙΠΙ Δετε ὡς ὁ δίχμος ἀπώλετο, καὶ οὐδεὶς ἀνὴρ ἐκδέχεται τῆ καρδία. καὶ ἄνδρες δίχμοι αἵρονται, καὶ οὐδεὶς κατανοεῖ. ἀπὸ γὰρ πρῶτου ἀδικίας ἤρτα ὁ δίχμος. ἔσα ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφή αὐτοῦ. ἤρτα ἐκ τοῦ μέσου. ἡμεῖς δὲ πρῶτα ἀγαγετε ὡς υἱοὶ ἄνομοι, ἀσέρμα μοιχῶν καὶ πόρνων. ἐν τίνι ἐνετρυφήσατε; καὶ ἐπὶ τίνα ἠνοήξατε τὸ σῶμα ὑμῶν; καὶ ἐπὶ τίνα ἐχαλάσατε τὴν γλῶσσαν ὑμῶν; οὐχ ὑμεῖς ἐστέ τέκνα ἀπωλείας; ἀσέρμα ἄνομον, οἱ ὡρακαλοῦντες ἐπὶ τὰ εἰδῶλα ὑπὸ δένδρα δασέα, σφάζοντες τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν ταῖς φαραγξίν ἀνα μέσον τῶν πετρῶν. ἐκείνη σὺ ἡ μερίς. ἔστος σὺ ὁ κληρὸς. καὶ κείνοις ἐξέχεας σπονδάς. καὶ τέτοις ἀνηνεγκας θυσίας. ἐπὶ τέτοις ἔν ὅσα ὀργισθήσομαι; ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν καὶ μετέωρον, ἐκεί σὺ ἡ κοίτη, καὶ ἐκεῖ ἀνεβίβασας θυσίας, καὶ ὀπίσω τῶν σταθμῶν τῆς θύρας σου ἔθηκας μνημόσινά σου. ὡς ὅτι ἐὰν ἀπ' ἐμοῦ ἀποσῆς, πλεῖον τι ἐξεῖς. ἡγάπησας τοὺς κοιμωμένους μετὰ σοῦ, καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν σου μετ' αὐτῶν. καὶ πολλοὺς ἐπόησας τοὺς μακρὰν ἀπὸ σοῦ. καὶ ἀπέσειλας πρέσβεις ὑπὸ τὰ ὄρια σου, καὶ ἐπέστρεψας, καὶ ἐταπεινώθης ἕως ἄδου. ταῖς πολυδοταῖς σου ἐκοπίσασ, καὶ ὅσα εἶπας, παύσομαι, ἐνισχύουσα ὅτι ἐπραξας ταῦτα. διὰ τοῦτο οὐ κατεδέθης με. σὺ τίνα εὐλαβηθεῖσα ἐφοβήθης, καὶ ἐψεύσω με, καὶ ὅσα ἐμνήσθης μου, οὐ δὲ ἐλαβές με εἰς τὴν διάνοιαν, οὐ δὲ εἰς τὴν καρδίαν σου; καὶ ἐγὼ σε ἰδὼν σαρορα, καὶ ἐμὲ ὅσα ἐφοβήθης. καὶ ἐγὼ ἀπαγγελά τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ τὰ κακά σου, ἃ ὅσα ὠφελήσουσά σε. ὅταν ἀναβοήσης, ἐξελέσθωσαν σε ἐν τῇ θλίψει σου. τούτους γὰρ πάντας ἀνεμος λήψεται, καὶ ἀποίσει καταγίς. οἱ δὲ ἀντεχόμενοι μου κτήσονται γῆν, καὶ κληρονομήσουσι τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου. καὶ ἐροῦσι, καθαρῖσατε ἀπὸ πρῶτου αὐτοῦ ὁδοῦ, καὶ ἄρατε σιδηρὰ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ λαοῦ μου.

* Α. ΑΚΡΟΝ. * ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΜΕΡΙΣ ΦΑΡΑΓΓΟΣ.

* ΟΙ Γ. ΟΥΞΙΑΣΑΝ

* Ο. ΕΠΑΤΤΝΑΣ ΤΗΝ ΚΟΙΤΗΝ ΣΟΥ, ΚΑΙ ΔΙΕΘΟΥ ΣΑΤΗΝ ΠΑΡ ΑΥΤΟΥ. * Α. Σ. Ο. ΚΑΙ ΕΠΑΤΤΝΑΣ.

* Α. ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΣΟΥ. Ο. ΜΥΡΡΟΤΕ ΣΟΥ. Σ. ΤΑ ΜΥΡΡΙΑ ΣΟΥ. * Α. Σ. Ο. ΕΩΣ ΕΙΣ ΜΑΚΡΑΝ. ΚΑΙ ΕΤΑΠΕΝΩΘΗΣ ΒΑΧ.

* ΟΙ Γ. ΟΜΑΞ

* ΟΙ Γ. ΟΙ Ο. ΑΦΕ-ΑΝΕΙ.

LIII ij

Matth. 3.
Luc. 3.

Ioan. 8.

Esai. 1.

Rom. 9.

Baptista in hunc modum usurpata legimus; Facite ergo fructus dignos poenitentiae, neque videamini dicere, Patrem habemus Abraham. Et illa etiam, quae à Saluatore; Si filij Abraham essetis, opera Abraham faceretis. Opus est verò AD SABBATORVM OBSERVATIONEM, IYSTITIAM TVERI ET IYDICIVM; non frigide, non ofcitanter ad eorum obseruationem accedere. Est enim cum istis laudanda SABBATORVM OBSERVATIO; non illa incers planè; sed quae MANVS, id est actiones, ab impuritate alienas conferuet. Ita enim eos, qui SABBATA OBSERVANT, spirituales hostias decet offerre. ALIENIGENAS deinde ET EYNVCHOS consolatur; tanquàm leuis iactura sit, si sanguinis nobilitate, prolisque fecunditate destituantur: cum diuinorum bonorum perceptionem talia non impediunt; qua tantum potientur, qui IYSTITIAM COLVNT & picta tèm; in quo vera SABBATORVM posita sit OBSERVATIO. Non enim nuda exposcit SABBATA, qui se libri huius initio, eorum Calendas, & Sabbata, dièmq; magnum ferre non posse professus est. Immo verò, etiam si tum corporaliter obseruati SABBATVM ex legis præcepto, oporteret, CVM IYDICIO tamen ET IYSTITIA etiam FVERAT CVSTODIENDVM. Non igitur ALIENIGENAM ipsa generis offendet varietas. Quin potius inter Abraham filios, & in gentem sanctam, si Deo placuerit, ipse censetur. Neque enim omnes qui de Israële sunt, ij sunt Israëlitæ, ait Paulus; neque quia sunt semen Abraham, profus & filij: sed qui sunt filij promissionis, in semen reputantur. Non est deinde Abrahamo facta promissio in eorum gratiam tantum, qui suum essent ab eo genus originemque deducturi: sed eorum causa etiam, qui fidem amplecterentur; qua est & ipse ratione iustus effectus. Immo ne EYNVCHO quidem, modo pius existat, ipsa nocuerit sterilitas, quantumuis numerosa proles postulante tempore benedictionis loco habita sit. Pollicetur ergo se illis pro liberorù multitudi, IN SVA DOMO, SVISQVE MOENIBVS LOCVM CELE-

λέγεν Ιωάννης ὁ βαπτίστης· Ποίησατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ δόξητε λέγειν, πατέρες ἔχοντες τὸν Ἀβραάμ. ὁμοίως καὶ ὁ σωτὴρ· Εἰ τέκνα τῶ Ἀβραάμ ἦτε, τὰ ἔργα τῶ Ἀβραάμ ἐποιεῖτε ἂν. δὲ δὲ πρὸς τὸ φυλάττειν, * ΚΑΙ ΑΝΤΕΧΕΣΘΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΩΣΥΝΗΣ, ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΩΣ, καὶ μὴ παρέρως ἐπ' αὐτὰ χωρεῖν. μετὰ τούτων γὰρ καὶ Η ΦΥΛΑΚΗ ΤΩΝ ΣΑΒΒΑΤΩΝ ἐπαγγελία, ἥτις ἐστὶν ἐκ ἀπαλαῶς ἐν ἁγία, ἀλλ' ἐν τῷ ΤΑΣ ΧΕΙΡΑΣ, τὸ ἔστι τὰς πράξεις καθαράς ἀπόπαι ἔργων τηρεῖν. οὐτω γὰρ δεῖ ΣΑΒΒΑΤΙΖΟΝΤΑΣ θυσιῶν προσάγειν πνευματικὰς. εἴτα ὡς μὴ βίται ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΗΛΥΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΥΝΟΥΧΟΥΣ, ὡς ἐδεδόθη τῶν μεγάλων ἐσφημῶν σωματικῆς εὐγενείας καὶ πλάτων γένεως. οὐ γὰρ ἐμποδίσθη ταῦτα τῶν θείων τυχεῖν ἀγαθῶν ἐν ζῶσει θεοσεβῶν, τῷ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΓΕΙΝ ὡς δεῖ ΣΑΒΒΑΤΙΖΟΝΤΕΣ. οὐ γὰρ ψιλὰ θείλει ΤΑ ΣΑΒΒΑΤΑ ὁ κατ' ἀρχαίς εἰπὼν τῷ βιβλίῳ· Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, καὶ τὰ σῶματα, καὶ ἡμέραν μεγάλην σὺ ἀνεχόμεν, ἀλλ' εἰ καὶ εἶδει πότε σωματικῶς τηρεῖσθαι, ἀλλ' εἴ τὴν ὡς θεοσεβῶν τῷ νόμῳ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟΝ, ΜΕΤΑ ΚΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΗΝ ΤΗΡΗΤΕΟΝ. ἐκ ἀρχῆς ὡς βιβλίῳ τὸν ἀλλογενῆ τὸ νόμον τῶ γένεως ἀρίστην γὰρ κενὴν εἰς ἔθνος ἄγιον καὶ ἐν τέκνοις τελέσθαι τῶ Ἀβραάμ. Οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραήλ, εἶποι Ἰσραήλ, ὡς ὁ Παῦλος φησὶν. ἐδ' ὅτι ἴει εἰ σπέρμα Ἀβραάμ, πάντως καὶ τέκνα. ἴει ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεσθαι εἰς σπέρμα, καὶ ἡ ἐπαγγελία δὲ τῶ Ἀβραάμ σὺν ὅτι μόνον δέδοται τοῖς ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαπίστοις. ἐδικυμῶθη γὰρ ἕτως Ἀβραάμ. ἀλλ' οὐ δὲ τὸν ΕΥΝΟΥΧΟΝ θεοσεβῶντα ὡς βιβλίῳ τὸ ἀγιον, εἰ καὶ ἡ πολυπραγία καμροὺς κελύειν ἐν εὐλογίᾳ δέδοται τῶν. ἀπὸ τῶ ἐν πολυτεχνίας ΔΩΣΕΙΝ αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται ΕΝ Τῷ ΟΙΚῷ, ΚΑΙ ΕΝ Τῷ ΤΕΙΧΕΙ ΑΥΤΟΥ, ΤΟ ΠΟΝ ΟΝΟΜΑΣΤΟΝ.

λ. σάββατα

ἢ καὶ

ἢ καὶ τοῖς λοιποῖς ἐμμένοντας· ΧΕΙΡΑ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΒΕΑΤΙΟΝ ΥΙΩΝ ΚΑΙ ΘΥΓΑΤΕΡΩΝ. ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ Δὲ φησὶν ΑΙΩΝΙΟΝ ΔΩΣΕΝ ΑΥΤΟΙΣ, Ο ΟΥΚ ΕΞΑΡΘΗΣΕΤΑΙ· ὁποῖον ἴδω τὸ δόθεν Ἰακώβ, καὶ ποιῶν αὐτὸν Ἰσραήλ, ἀνθρῶπον θεῶν Θεῶν. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα, ὃ καὶ γέγονεν ἔργον. εἰ δὲ καὶ κατὰ τὸν λόγον τοῦ σωτῆρος ἐνέχεται αὐτὸς ἀπὸ τῆς βασιλείας τῶν ἁγίων, ἐπειδὴ πολλὰ μοῖα ὡς τὸ πατέρι, καὶ ἐπὶ πόλις Θεῶ ἸΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ἐπεσφῆμιος ἀκόλαθον σὺν δίδουσι ΤΟ ΠΟΝ ΑΥΤΟΙΣ ΕΝ Τῷ ΤΕΙΧΕΙ ταύτης ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ἠγῶν καὶ τῆς ἐπὶ γῆς ἐκκλησίας, ἐν ἡ ἀγαπῶσιν ἀνδρες ἀγενεῖα καὶ σπυροπητῆ (ῶντροφοί, καὶ πολυπραγίας κρέντω τῶν ἐπὶ τούτοις ἐν κενῶν δόξαν ἠγῶνμοί, καὶ φυλάττοντες τὰ ΣΑΒΒΑΤΑ αὐτοῦ, δηλοῦντι Χειροῦ, ἀληθῆ καὶ οὐ σιαῶνι τυχεῖνσθαι. τὰ αὐτὰ δὲ ἀράθιον τας καὶ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΓΕΝΕΙΣ ΕΙΣΑΞΕΙΝ ΕΙΣ ΟΡΟΣ ΑΓΙΟΝ ΑΥΤΟΥ ἐπαγγέλλεται, ΔΕΞΕΣΘΑΙ τε παρ' αὐτῶν ΘΥΣΙΑΣ, δηλοῦντι τὸς δὲ ἔω χῶν καὶ ἀγῆσεως, ἡ καὶ τὸς σωματικῶς, εἰ ὡς τῶν ὡς τῆς παρῆσθαι ὁ λόγος. ΤΟΝ γὰρ ΟΙΚΟΝ ΑΥΤΟΥ ΠΑΣΙΝ ΑΝΕΩΧΘΑΙ ΤΟΙΣ ΕΘΝΕΣΙΝ, τῶν ἐξ Ἰσραήλ διελέγχων τὸν τύπον, οἱ κατεφύοντο τῶν ἀλλογενῶν, ΜΕΡΙΔΑ καὶ ΚΛΗΡΟΝ Θεοῦ, καὶ λαὸν ἄγιον αὐτὸς ὀνομάζοντες, καὶ λέγοντες· μακάριοι εἰς μὲν Ἰσραήλ, ὅτι τὰ ἀρετὰ κενὴν γινώσκῃ ἡμῶν ὅτιν. καὶ ὅσα πῶς παρῆλθε τὰ ἀρχαῖα, καὶ γέγονε πάντα καμνά. ὁ μὲν γὰρ νόμος φησὶν· ὅτι εἰσελεύσεται Ἀμμωνίτης καὶ Μωαβίτης εἰς ἐκκλησίαν κενῶν. ὁ δὲ Χειροῦ ΠΑΝΤΑΣ ΕΙΣΑΞΕΙΝ εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἐπαγγέλλεται. αὐτὴ γὰρ ΟΡΟΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ. εἰς ἴδω εἰσελθόντες τοῖς ἐξ αὐτῶν κενῶνσθαι ἐνεφραίνονται. ὡς δὲ ἐν ὡς βιβλίῳ τὸ κατὰ νόμον λαβείας, ΔΕΚΤΑΣ ΑΥΤΩΝ ΕΦΗΓΙΝΕΣΘΑΙ ΤΑΣ ΘΥΣΙΑΣ. ἀναλόγως γὰρ, τῶ μὲν ΟΛΟΚΑΥΤΟΥ ΜΕΝΩΝ, ὅσοι δὲ ὅλων αὐτῶν καθιέρωνται τῶ Θεῷ· τῶ δὲ ἐν μέσῃ, ὁ ποῖα τῶν ἐν κενῶν

BREM ESSE DATVRVM; aut secundum alios interpretes, MANVM ET NOMEN FILII ET FILIABVS PRÆSTANTIVS. DABO verò etiam NOMEN IPSIS, ait, PERPETVVM; QVOD NON ERIPETVR: cuiusmodi illud fuit, quod Iacobo inditum, eundem Israëlem, id est diuinitatis contemplatorem re vera præstitit. Quod si etiam sunt aliqui, qui se, vt Saluator loquitur, Propter regnum cælorum castrauerint; quia multæ sunt apud patrem mansiones, est- que vrbis Dei cælestis illa HIERVSALEM; & LOCVM etiam eis inibi, intra VRBIS huius MYROS concedi consentaneum est: vel in ipsa etiam, quæ in terris est, Ecclesia; in qua excellunt puritate & honestate viri illi per celebres, qui gloriam istam in Domino numerosa prole meliore putant; cuiusque, id est Christi, SABBATA vera, non umbrosa illa CVSTODIVNT. Atque hæc quidem qui fecerint, vel ALIENIGENAS existentes IN MONTEM SANCTVM SVVM INDVCTVRVM se denunciat. VICTIMASQVE ab eis, precum videlicet, & laudis; aut etiam corporeas, si de his sermo sit, quæ ante aduentum offerebantur, ACCEPTVRVM. PATERE enim DOMVM SVAM GENTIBVS OMNIBVS: vt Israëliitarum fastum reprimat, qui gentibus insultantes, PARTEM se & SORTEM Dei, populùmque sanctum appellare non verebantur; immo & beatos ideo prædicare, quod sibi quæ Deo placerent, cognita essent. Sed vide iam, qui prioribus antiquatis, recentia omnia euaserint. Cauet enim lex Ammonitas & Moabitas Ecclesiam Domini ingredi; cum Christus OMNES in sanctam Ecclesiam, quæ SANCTI MONTIS nomine significatur, INDVCTVRVM se polliceatur: in quam qui admittentur, eiusdem donis oblectabuntur. Deinde, tanquam à legis vita facta demonstratione, ACCEPTAS EORVM FORE VICTIMAS dicit. Percommodè id quidem; cum sint veluti quædam HOLOCAVSTA, quotquot se totos Deo consecraverunt: Cæteri autem quædam, quæ ex parte tantum cremantur, victimæ; quales ij sunt;

Gen 35.

Matth. 19.

Ioan. 14.

Deut. 23.
Nehem. 13.

qui matrimonium amplexi, vitam Deo simul & mundo tribuunt. At verò non GENTIBVS solum mansuetus futurus est Saluator. CONGREGABIT enim, inquit, etiam DISPERSOS ISRAEL: qui à legis instituto longiùs, quàm à terra patria, recesserunt; dum se idolorum cultui manciparent, hominumque doctrinas & mandata docerent: quorum de numero tamen ille ipse fuit Israël, qui de DISPERSIONE COLLECTVS EST, veteresque pij, & ipsi etiam Saluatoris discipuli. Significantur verò FERARVM SALTIVS nomine, gentes ipsæ, quæ sunt post Israëlẽm CONGREGATÆ. SALTVM enim vilitatẽ alienigenarum gentium multitudinem appellat, quas ad spirituales epulas inuitat. Indẽque est, quod in Aquilæ interpretatione, pro quo OMNES BESTIÆ habemus, OMNE ANIMAL EIVS SCRIBATUR. Et rursus; OMNES FERÆ EIVS. Cuiusnam autem EIVS, nisi Dei ipsius? Neque verò FERAS appellauit simpliciter, sed EIVS prouocabulum addidit. In FERARVM enim naturam transierunt, qui sub Diaboli tyrannide vitam vixerunt ab omni humanitate alienam: quos tamen ad intelligibilem mensam nunc inuitat; panis vitæ scilicet COMESTIONEM; vt lati illud, Parafiti in conspectu meo mensam, vsurpare queant. Est verò apud Prophetam alium & istud; Comedite & bibite, & inebriemini, qui prope estis. Cum enim à Deo longè absentes, per fidem ad eum accesserunt, panisque illius, qui cor hominis confirmat, participes effecti sunt. Quod si ad historiam referas; hoc modo sensus duplex esse potest. Aut enim propter populi reuerfionem à Babylone, quæ sub Cyro, sub Dario, atque Artaxerxe contigit, ISRAELEM SE CONGREGATURVM dicens, & FERAS etiam cum eis COACTVRVM se significat. Est enim consentaneum ALIENIGENARVM quoque GENTIVM numerum aliquem sese illis adiunxisse; quos propter generis diuersitatem, motumque duritiem FERAS appellat. Aut etiam congruè & familiariter eos ita indicauit, qui ISRAELEM diripuerunt, totòque ore, magna in Christum impietate COMEDERENT. Itaque

Esai. 29. Matth. 15.

Ioan. 6.

Psal. 22.

Hiere. 25.

Psal. 103.

γεγαμκίωται η ζωη, μεμερισμένη Θεω τε και κόσμω. πλὴν οὐ μόνους ἡμερος ποῖς ἐξ ΕΘΝΩΝ ὁ σωτήρ. ΣΥΝΑΞΕΙ γὰρ φησι καὶ τοῖς ΔΙΕΣΠΑΡΜΕΝΟΥΣ ΙΣΡΑΗΛ. ἀπέστειλε γὰρ τῆς ἐν νόμῳ πολιτείας μᾶλλον, ἢ τῆς Ἰσραήλ ἐξ ἡμερῶν, εἰδωλολατρουῦτες τε καὶ διδασκωντες διδασκαλίας ἐν τάγματι ἀνθρώπων. ἐξ ὧν Ο ΕΠΙΣΥΝΑΧΘΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ ΙΣΡΑΗΛ, ὅτι πάλαι θεοσεβείας, καὶ τοῦ σωτήρος οἱ μαθηταί. ΤΑ ΘΗΡΙΑ ΔΕ ΤΟΔ ΔΡΥΜΟΥ ΤΩ ΜΕΤΑ ΤΟΔ Ισραήλ ΣΥΝΑΓΟΜΕΝΑ σιμάγει τοῖς ἔθνεσιν. ΔΡΥΜΟΝ γὰρ (ζωήσας καλεῖ τὸ πλῆθος τῶν ἀλλοφύλων ἔθνων, ἀσφ εἰς ἐστιασιν ἀνακαλεῖται πνευματικῶν. διὸ κατὰ τὸν ἀκίλιν ἀπὸ τοῦ ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΘΗΡΙΑ, ΠΑΝ ΖΩΟΝ ΑΥΤΟΥ ἔρηται. καὶ πάλιν ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΖΩΑ ΑΥΤΟΥ. τῆνος δὲ ΑΥΤΟΥ, ἢ τοῦ Θεοῦ; οὐχ ἀπλῶς δὲ ΤΑ ΘΗΡΙΑ καλεῖ, ἀλλὰ τὰ ΑΥΤΟΥ. ΕΘΗΡΙΑ ΘΗΣΑΝ γὰρ ὑπὸ τυραννῶν τυραγμαίνονται τὰ ἀφελῶν, καὶ ζῶντες οὐκ ἀνθρώπων. ἀλλὰ νῦν αὐτοῖς ἐπιτρέπεται καλεῖ τὴν νοητικῶν, τὸν ἄρτον ΦΑΓΕΙΝ τῆς ζωῆς, ὡς τε χαίροντας λέγειν Ἡ ποιμασεν ἐνώπιόν μου τρεπείσας. καὶ δι' ἐτέρου δὲ προσφῆτου φησὶ. Φάγετε καὶ πίετε καὶ μεθύσατε οἱ πλῆσιον. μακρὰν γὰρ ὄντες Θεοῦ, ἀφ' ἡμῶν ἡγίσαμεν, καὶ μετέχουσιν ἄρτου τῆς ἐπιζῶντος καρδίας ἀνθρώπων. καὶ δὲ τὴν ἰσραὴλ διχῶς νοήσας. ἢ γὰρ ἀφ' ἡμῶν τὸν βασιλεῦσιν ἐπιστραφῶν τοῦ λαοῦ τὴν ἐπὶ Κύριε καὶ Δαρείου καὶ Αρταξέρξου γενόμενον λέγων ΣΥΝΑΞΕΙΝ ΤΟΝ ΙΣΡΑΗΛ, μετ' αὐτῶν καὶ ΤΑ ΘΗΡΙΑ ΣΥΝΑΞΕΙΝ φησὶν. ὅτι γὰρ εἰκὸς τὴν πλῆθος αὐτοῖς ἀλλοφύλων ΕΘΝΩΝ ΠΡΟΣΗΛΥΤΕΥΣΑΙ, οἷς ἀφ' ἡμῶν τὸ ἀλλογενὲς καὶ ἀρξιοι ΘΗΡΙΑ καλεῖ. ἢ ἡμεῖς ζωήσας φησὶ τὴν καθεδράσας τὸν ΙΣΡΑΗΛ, καὶ ἔλω σῶμα φάγοντας αὐτῶν, διὰ τῶν ἐξ ἡμερῶν ἀσφείας. διὸ καὶ ὡς

Ioan.

καὶ ὡς ΘΗΡΙΑ ΠΡΟΣΒΡΩΣΙΝ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ καλεῖ, καὶ τὸ εὐλογον τῆς κολλήσεως ὅτι δέοντα λέγων ἸΔΕΤΕ ὅτι ΠΛΑΝΤΕΣ ΕΚΤΕΥΦΛΩΝΤΑΙ. τῆς δὲ φασιν ὡς προσφῆτοι ὅτι τὰ μὲν ΘΗΡΙΑ περὶ ἡμετέρας τῶ κυρίως, ἐν ἀπίστια δὲ τὸ Ἰσραήλ πλῆθος μὲν, ΤΥΦΛΟΥΣ εἰκότως ΑΥΤΟΥΣ ἀπεκάλει, οἱ μὲν δὲ τοῖς ΘΗΡΙΑΣ γὰρ ἡμερῶν ἴσοι. ἀπὸ δὲ τῶ, ἸΔΕΤΕ ΟΤΙ ΕΚΤΕΥΦΛΩΝΤΑΙ, Σύμμαχος καὶ Θεοδοτίου, ΟΙΣΚΟΠΟΙΑΥΤΟΥ φασι ΤΥΦΛΟΙ. Ακίλιν δὲ ΣΚΟΠΕΥΤΑΙ. ἀπὸ δὲ τοῦ ΕΝΕΟΙ, Σύμμαχος ΑΛΛΑΟΙ. Ακίλιν δὲ ΜΟΓΙΛΑΟΙ; νοήσας δὲ τὴν ἐν ταῖς ΣΚΟΠΟΥΣ ΤΥΦΛΟΥΣ ἐξ ἑτέρων διορατικῶν σκοπῶν, καὶ ὡς ἐλέγετο Ἐφῆ τῶν φυλασσόντων σε ὑπόδη, ἀπὸ ἧ οἱ λοιποὶ. Φωνὴ τῶ σκοπῶν σου ἐπὶ τῶ φωνῶν. τὴν δὲ καὶ τῶν σαρκῶν ὁ λόγος τῶν διορατικῶν τῆς ἐκκλησίας σκοπῶν. καὶ ὡς Ἰεζεκιήλ δὲ φησιν Ἰδὲ ἀνθρώπου σκοπῶν δέδωκε σε τῶ οἰκῶ Ἰσραήλ. ἐν ταῖς δὲ οἱ τοῦ Ἰουδαίων ἔθνεσιν ἀρχόντες ΤΥΦΛΟΙ ΣΚΟΠΟΙ λέγονται, ΚΑΙ ΚΥΝΕΣ ΕΝΕΟΙ ΟΥ ΔΥΝΑΜΕΝΟΙ ΥΛΑΚΤΕΙΝ, οὐδὲ τῆς τῶ Θεοῦ ποιήσας ἀπελάσων τὴν λύκοις. καὶ πῶς οἱ πρώτοις ἑαυτοῖς ΕΚΤΥΦΛΩΣΑΝΤΕΣ, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν μὴ δεξάμενοι; καὶ τοῖς σαρκῶς ἐβόα. Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τῶ κόσμου. καὶ πάλιν. Ο ἀλοουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ ἀπατήσῃ ἐν τῶ σκοπῶ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. καὶ ὡν ὁ προσφῆτης φησιν Ὑπομενῶντων αὐτῶν φῶς, ἐγένετο αὐτοῖς σκότος. μενῶντων αὐτῶν, ἐν ἀσέβεια ἀπειπάτησαν. καὶ ὁ σωτήρ δὲ φησιν. Τυφλοὶ εἰσι τυφλῶν ὁδηγοί, δηλοῖσι τὴν ἀφελῶν. ὅθεν ἐπήραγε νῦν ὁ προσφῆτης, καὶ ΟΥΚ ΕΓΝΩΣΑΝ ΦΡΟΝΗΣΑΙ. δι' ὅσων αὐτοῖς παρεκλήβετο καὶ Δαβὶδ Ἐλάσασθε παιδείας, μὴ ποτε ὀργισθῆ κέρος καὶ ἀπαλειθεῖς ἐξ ὁδοῦ δικίας. ὡς μὴ παροξύνετε ἐν τῆς ὁδοῦ τῆς εὐαγγελικῆς ἀπολάσας (τὴν αὐτοῖς, οἷς ἐποίμαρον, ὡς τῶ μὴ φυλάττεται ὩΣ ΚΥΝΕΣ, τὰ τῶν λύκων

& eos, qui sunt DE GENTIBVS, tanquam FERAS AD COMESTIONEM inuitat, iustamque vindictæ rationem ostendit, dum CÆCOS OMNES FACTOS iubet INTVERI. Aiunt verò nonnulli quia FERAS prædicationi credituras præuidisset, in infidelitate autem permāsuras esse Iudæorum multitudinem, EXCÆCATOR ILLOS ideo meritò nuncupasse, quod FERAS immanitate superarent. Cæterum pro quo; VIDETE QUONIAM CÆCI FACTI SVNT, habemus. CVSTODES EIVS CÆCI dixerunt Symmachus & Theodotio; Aquilas autem SPECVLATORES. Item, pro MVTI; SERMONIS EXPERTES Symmachus: Aquilas autem LINGVA IMPEDITI. Intelligas verò quinquam hoc loco CÆCI CVSTODES dicantur, si cum oculatis & perspicacibus aliis conferas, de quibus est illud, quod sequitur; Vox custodientium te eleuata est. Quod ita cæteri interpretantur; Vox custodum tuorum vocem extulit. Est autem de Apostolis sermo, qui perspicaces & acuti fuerunt Ecclesiæ oculi. Sunt ad Ezechielem ista; *Ezech. 3.* Fili hominis, custodem dedi te domui Israël. Dicuntur verò hoc loco Iudæicæ gentis principes CÆCI CVSTODES, ET CANES MVTI NON VALENTES LATRARE, neque à Dei pecore lupos arcere. Sed qui se primi EXCÆCARVNT, veramque lucem non admiserunt, cum aperte clamantem, Ego sum lux mundi audierint? Et rursus; Qui sequitur me, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ: De his nimirum illa sunt, quæ apud Prophetam reperias; Cum lucem expectarent, factæ sunt illis tenebræ. Cum splendorem, in caligine ambulauerunt. Et ista etiam Saluatoris, Cæci sunt cæcorum duces; quod est ad mentem referendum. Atque hinc est quod eos hoc loco propheta SAPERE NON NOVISSE adiecit: ad quod his verbis adhortatur & Dauid; Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & percaatis de via iusta. Sicut infidelibus contigit, qui à via Euangelica aberrantes ob id cum grege perierunt, quod non solum, *VT CANES, eum non custodirent, sed*

Ezech. 3.

Ioan. 8.

Esai. 59.

Matth. 15.

Psal. 2.

luporum more in eundem fatiirent: qualia de ipsis hunc in modam legimus; Sacerdotes tui non dixerunt, vbi est Dominus? & qui legem tenent, me ignorarunt. Et pastores impiè in me egerunt, qui ne ad LATRATVM quidem vsque progreffi sunt: sed nihil omnino a DORMIENTIBVS differentes, vanis tantùm imaginationibus, veluti QVI SOMNIANT; attenderunt. quo factum est, vt VISIS DELECTARI Symmachus, SOMNIA autem FINGERE Theodotio; vtèrque simul QVIE TEM ET DORMITATIONEM AMARE dixerint. Tales igitur in extraneos contra quos vigilantes & sobrios esse oportuit, ipsi se præstiterunt, in domesticos autem impudentes, qui commissa sibi peccata, magna & inexplebili cupiditate depascere. Iura enim corrupti domus euertebant, sicut est à propheta prius exprobratum, vbi eos furum locios esse, donaque diligere conquestus est. Quin & cum Deo Abbacum expostulans in hac verba etiam erumpit; Ex aduerso mei factum est iudicium; & iudex accipit, eam ob rem dissipata est lex, neque in finem educitur iudicium, quia impius præualeat aduersus iustum. Eo ipso deinde quod decimas tantùm de fructibus percipere debebant; Anethum, & mentham, cum inumque ipsum decimabant: iustitiam verò, misericordiam, & fidem, teste Salvatore, negligebat. Quo factum est, vt OMNES VIAS SVAS, non Dei, SECVTOS ESSE dixerit. Neque vetò tales se tantùm singillatim præstiterunt, sed vnam omnes opinionem secuti mala concilia inierunt: cuius generis illa fuerunt quæ in Christum & Apostolos habuerunt. Cum enim SVAS ILLI VIAS SEQVERENTVR, voluptatum se suarum, quàm Dei amantiores præbuerunt. Itaque nefaria eorum in Christum & iustos concilia statim addidit, cum dixit; VIDETE QVOMODO IVSTVS TOLLITVR, ET NEMO SVSCIPIT CORDE. Sed enim, qui VIDERE poterant, qui caeci erant? Annon enim, si ipsum essent intuiti, conuerso ad ceconomiam, quæ contra se est, animo, non ex aduerso dixissent, Ligemus iustum, quoniam inutilis est nobis? Erat verò IS IVSTVS,

Exech. 22. Soph. 3.

Cap. 1.

Matth. 23.

Sap. 2.

ποιήσαντες, ως λέγεισθαι ἐπὶ αὐτοῖς. Οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπον ποῦ ὅστις κύριος; καὶ οἱ ἀντεχόμενοι τοῦ νόμου. Οὐκ ἠπίσταντο με. καὶ οἱ ποιμένες ἠσέβουν εἰς ἐμέ. οἱ οὐδὲ μέλει τῷ ΥΛΑΚΤΕΙΝ ἐγὼ εἶμι, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ΚΑΘΕΥΔΟΝΤΩΝ ἀφερόντες φαντασίαις περισσεύον μοίμας ὡσπερ ΕΝΥΠΝΙΑΖΟΜΕΝΟΙ. διὸ Σύμμαχος ἐνυφισιν ὀραματιζαὶ κοιμώμενοι, ἀγαπῶντες ΝΥΣΤΑΖΕΙΝ. ὁ δὲ Ἀκύλας ΦΑΝΤΑΖΟΜΕΝΟΙ ΚΟΙΜΩΜΕΝΟΙ, ΑΓΑΠΩΝΤΕΣ ΝΥΣΤΑΞΑΙ. καὶ τοιοῦτοι μὲν ἦσαν παρὰ τοὺς σκίτους, καὶ ὧν εἶδει διερχομένη καὶ νήφου. παρὰ δὲ τοὺς οἰκίους ἀμαρτίας, καὶ περὶ τῶν τοῦ Ἰσραὴλ ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς. καὶ τοῦτο λίαν ἀπλήτως. παρὰ δὲ τῶν γὰρ ἀφ᾽ ἑαυτῶν, καὶ ἀβάστατον ἐπιπελάτων ὡς παρὰ τῶν κοινῶν κλέπτων ἀγαπῶντες δῶρα. καὶ Ἀμβροσίους δὲ παρὰ τὸν Θεὸν ἀναγκαστικῶς ἐπιπέτων φωνῶν ἔπιφέρει. Ἐξ ἐναντίας μου γέγονε κρίσις, καὶ ὁ κριτὴς λαμβάνει. ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τοῦ διεσπείσθαι νόμος, καὶ οὐκ ἐξ ἀγαθῶν τέλος κρίμα, ὅτι ὁ ἀσεβὴς καταδιώκεται τὸν δίκαιον. καὶ τοῦτο δὲ καρποδοῦν τοὺς δεξιὰς μόνον, ἐγίνοντο ἀποδεικτικῶν τῶν ἀληθῶν καὶ τῶν ἡδύσμων καὶ τῶν κύνων, καὶ παρορῶντες τὴν κρίσιν, καὶ τὸ ἔλεος, καὶ τὴν πίστιν, καὶ ἀβάστατον ὁ σωτήρ. ταύτης ἐνεκεν τῆς αἰτίας ΠΑΝΤΕΣ ΦΙΣΙ ΤΑΙΣ ΟΔΟΙΣ ΑΥΤΩΝ ΗΚΟΛΟΥΘΗΣΑΝ, καὶ ταῖς ὁδοῖς τῶ Θεοῦ. καὶ οὐ κατ᾽ ἐναμόνον ἦσαν τοιοῦτοι, ἀλλὰ καὶ κατ᾽ αὐτὸ (σωτήρια ποιούμενοι ποιητῶν, οἷα τὰ κατὰ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἀποστόλων. ΤΑΙΣ γὰρ ΟΔΟΙΣ ΑΥΤΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝΤΕΣ φιλήθονοι μάλλον ἦσαν, ἢ φιλόβιοι. διὸ ὅσων εὐθὺς, αὐτοῖς τὰ κατὰ Χριστοῦ καὶ τὰ δεξιῶν ἔπιφέρει πολυήματα λέγων. ΙΔΕΤΕ ΩΣ Ο ΔΙΚΑΙΟΣ ΑΙΡΕΤΑΙ, ΚΑΙ ΟΥΔΕΙΣ ΕΚΔΕΧΕΤΑΙ ΤΗ ΚΑΡΔΙΑ. καὶ πῶς γὰρ ἡμελλόν ΙΔΕΙΝ οἱ τυφλοὶ; ἢ γὰρ ἂν ἑώραν αὐτὸν, τὴν κατ᾽ αὐτοῦ οἰκονομίαν νοήσαντες, καὶ οὐκ ἂν ἐν τῇ ἐναντίῳ ἔλεγον Διήσωμεν τὸν δίκαιον ὅτι δύσχετος ἡμῶν ὅστιν. ΔΙΚΑΙΟΣ δὲ ἰδὼ, ὡς οὐκ

ὡς οὐκ εἶδὼς ἀμαρτίαν. τὸ μετέχοντες καὶ οἱ μαθηταὶ χρηματίζουσι ΔΙΚΑΙΟΙ, ὅς καὶ αὐτὸς ἀπέκτεναν τὸν εὐαγγελικὸν αὐτοῖς περισεύοντα λόγον. ἀπέκτεναν Ἰακώβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου, καὶ Στεφάνον, τὸ τῆς ἀσεβείας οὐκ ἐνοχούμενος μέγιστος. ὅσων ὅστις τὸ, ΜΗ ΕΚΔΕΧΕΣΘΑΙ ΤΗ ΚΑΡΔΙΑ. ΗΡΤΑΙ δὲ καὶ ΕΚ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΑΔΙΚΙΑΣ Ο ΔΙΚΑΙΟΣ. τὸτ᾽ ἐστίν, οἱ ἀδικοὶ χετηγῶνται τοὺς ΔΙΚΑΙΟΥΣ. ὁμοῦ δὲ καὶ τὸν θάνατον, καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ κυρίου δεδιόλακε. ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τῆς ΤΑΦΗΣ, τὸν θάνατον. ἀφ᾽ ἑαυτοῦ δὲ τοῦ ΗΡΘΑΙ ταύτῃ ἐκ μέσου, τὴν ἀνάστασιν. ἀφανὴς γὰρ γέγονε μὴ μέναιτος ἐν αὐτῇ τοῦ ταφέντος, ὡς καὶ τὸν ἀγγέλον λέγειν. δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἐκείτο. πῶς δὲ γέγονεν Η ΤΑΦΗ ΑΥΤΟΥ ΕΝ ΕΙΡΗΝῃ, ἢ ὅτι σωτῶν, καὶ μηδὲν ἀπλήρων ἀνήρηται; ἢ ὅτι οὐκ ἐπεδιέσαστο αὐτοῦ ὁ ἔρχων τῶ κόσμῳ τῆτι, μηδὲν εὐρὼν ἐν αὐτῷ; ἢ ὡς φασιν, ἐπειδὴ πάντες οἱ χετηγῶν τῶν Ἰουδαίων, μετὰ τῶν ὑπηκόων, ἀπέκτεναν αὐτὸν ὁμοίᾳ χρησάμενοι, μηδὲν ἀπλήρωντος. ἐκ πολλῆς δὲ φιλοθείας λοιπὸν ὁ περιεφθής αὐτοῖς ἔπιφύεται, οἷς οὐκ ἤρκεσε τῶν περιεφθῶν τὸ αἶμα, παρὰ αὐτὸ δὲ τῆς μαρτυρίας ἀνέδραμον τὸ κεφάλαιον. δεῦρον μὲν γὰρ ὅτι καὶ πάλαι τῶς περιεφθῆτας ἐσυκοφάντου. πάλιν ἄλλῃ ἦσαν ἀνθρώποι τῶν οἰκετικῶν ἀφερόντες. ἢ δὲ ἂν εἴποις φησιν, ὅτι κατ᾽ αὐτῶν τῶ πάντων δεσποτῆ ΤΑΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ἐκίτησαν; σαμαρείαν γὰρ ἔλεγον, καὶ οἰνοπότιον, καὶ ἐκ πορείας γεγεννημένοι, καὶ δαίμονων. καὶ τέλος Πιλάτου περιεφθῶντες ἐφασιν. ὅστις ἀνασείει τῶς ὄχλους, καὶ καλοῦσι φάρις διδοῦναι Κούραρι. Τοιγαροῦν δὲ Ἰουδαίου φησιν ὁ σωτήρ. Οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ᾽ ἐμοῦ. δέλωται εἶσιν, ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμέ. ἐγὼ δὲ ἐλυτρώσαίμι αὐτούς. αὐτοὶ δὲ κατελάλησαν κατ᾽ ἐμοῦ ψευδῆ. καίτοι γὰρ εἶδότες ὅτι αὐτὸς ὁ κληρονόμος ὅστιν, ἔλεγον. Δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν. καὶ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ φησιν. Ἀπὸ τοῦ ἀγαπῶν με, ἐν διέβαλλον με. ΤΕΚΝΑ δὲ καλεῖ

qui peccatum nesciebat: cuius & qui etiam participes effecti sunt, discipuli, IUSTI quoque nuncupantur, quos isti, cum Euangelicum sermonem promulgarent, interemerunt. Interfecerunt igitur Iacobum fratrem Domini, & Stephanum, cum ad sceleris impietatisque magnitudinem non aduertent; quod ipsum est NEQVAVAM CORDE SVSCIPERE. EST verò etiam AFACIE INIQVITATIS SVBLATVS IYSTVS; quod idem planè est, ac si ab iniustis superatq; esse IYSTOS diceret. Simul autem & mortem & resurrectionem Domini significavit. Per SEPVLTVRAM quidem, mortem ipsam, resurrectionem autem eo ipso, quod eam de medio SVBLATAM esse dixit. Obscura enim fuit, cum in ea, qui sepultus fuerat, non remansisset, ipso restante Angelo, cum accedere, locumque vbi iacuisset inspicere hortaretur. Qui autem IN PACE EIVS FVISSE SEPVLTVRA dicatur; nisi vel quia tacens, nihilque cõtra adferens, interemptus est: vel quia iure in eum non decertavit huius mundi princeps, qui nihil in eo culpræ reperit, vel etiam, aiunt, quia ab omnibus Iudæorum ducibus, populo ipso consentiente, nullòque repugnante, trucidatus est? Multo deinceps in Deum amore Propheta incensus in eos inuehitur, qui nondum Prophetarum sanguine fatiati, ad summum crudelitatis apicem ascenderunt. Graue enim erat olim Prophetas ab eis falsò accusari: qui tamen & ij mortales erant, feruorùmque in numero habitii. Sed quid ad illud respondeas, inquit, quod suum aduersus illi, omniumque Dominum LINGVAM acuerunt? Samaritanum enim, vinosum, nothum, & infanum esse, ad Pilatum deinde pertrahentes turbas eum excitare, Cæsari denique ne vectigalia soluerentur, prohibere, ausi sunt affirmare. Hinc illa igitur, quæ apud Esaiam dicit in hunc modum Saluator, Væ ipsis, quoniam recesserunt à me: miseri sunt, quoniam in me impiè egerunt. Ego redemi eos, ipsi verò locuti sunt in me falsa. Et si hæredem esse non ignorarent: venite occidam eum, dixerunt tamen. Sunt & in psalmis ista eiusdem, Pro eo vt diligenter me, detrahebant mihi. Vocat autem FILIOS

Mat. 7.

Matth. 23. Mar. 16. Luc. 24. Ioan. 20.

Ioan. 8. Matth. 11.

Luc. 23.

Esa. 30.

Matth. 21.

Psal. 108.

PERDITIONIS ET SEMEN INI-
QVVM, tanquam qui salutis autotem
non admiserint, de quo Moses sibi non
tacendum putauit : vnde & legem eos
violare conuictis. Adijcit vero & SE-
MEN ADVLTERORVM esse; ME-
RETRICIS QVE adulteros; vt eorum
etiam de numero Iudæorum duces esse
significet. Cum Synagoga enim veluti
fornicabantur, qui mandata sua, non le-
gem doceret: quo factum est, vt non abs-
re MERETRIX ea nominata sit, quæ
horum SEMINA exceperit. Cum
deinde Dominum trucidasse dixisset, iā-
dudum odio in Deum laborare eos ostē-
dit; qui AD IDOLA oīim contra
legem (quæ Deum adorare, eique vni
feruire iubet) solerent ADHORTARI;
ceterisque etiam, ne solis impios esse sibi
sufficeret, eadem docere. Eris igitur, ait,
PARS vulpium; id est Dæmonum,
quibus ipsa feruisti: quos ideo etiam
tenebræ manent exteriores, quod ad te
quoque FILIORVM IMMOLA-
TIO, hostibus ipsam inducentibus, per-
uentura est. Sequitur verò, ET RE-
TRO POSTES HOSTII POSVI-
STI MEMORIALE TVVM; simu-
lachra nimirū pro phylacterio in pignus
idololatriæ vsurpans, quæ vt in memo-
riam semper redirent, vel foribus ipsis in-
sculpta erant. PVTBAS namque
ista esse ME IPSO tibi vitiora. Qui
enim quod malum est appetatur, nisi sal-
tem colore tenus ipsa bonitatis species
appareat? Deinde, quod SUPER MON-
TEM EXCELSVM IBI CVBILE
TVVM ait, iuxta idola propter insom-
nia dormiuisse significat. Atque hæc
quidem IN CVSTODES CÆCOS,
MVTOQVE CANES. Quæ autem
deinceps sequuntur, tanquam aduersus
Hierusalem ipsam, Iudæorumque SY-
NAGOGAM dicuntur; quam DOR-
MIENTES SECVM, vel (vt inter-
pretantur alij) CVBILE EORVM
(custodum nimirum, de quibus sermo
est) DILEXISSE significat; omnique
cum eis viam suam FORNICATIO-
NE (id est idololatria, necyomantia, au-
guriis, cæterisque eiusmodi referisset; &
ita MVLTOS A SE REMOVI SSE.
Cum enim Hierosoly mis Prophetæ ipsi
pique viri discederent, voces istas in cam

Dent. 4.

ΑΠΩΔΕΙΑΣ, ὡς μὴ δεξαμένοι κτλ. σα-
ζοντα ΚΑΙ ΣΠΕΡΜΑ ΑΝΟΜΟΝΙΩΣ
ἐμὸν γὰρ φησὶ γέγραφε Μωσῆς. ἄσπετος
τὸ νόμον παρέβησαν φησὶ δευτέρως ΚΑΙ ΣΠΕΡ-
ΜΑ ΜΟΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΡΝΗ. ἡ μὲν
χρῆσι φασι, καλὸν ἐν τῆτοις τῶν Ἱουδαίων
καθηγητάς. οἰοῦν γὰρ ἐμαρζοντο τὴν Ἰωα-
νωηλ, ἐν τῶν ματθαίου, ἔτι τὸ ἐκ νόμου
διδάσκοντες. ὡν ἡ Ἰωανωηλ δεχόμενος τὰ
ΣΠΕΡΜΑΤΑ, διχόμας ἐχρημάτισε. ΠΟΡ-
ΝΗ, κωμικοῦτος δὲ αὐτὸς Σποφηνίας, δέ-
κυσσι. ἐκ παλαιῆ νοσηνίας αὐτὸς τὸ μυσ-
θεον. ἡμεῖς γὰρ οἱ καὶ πάλα ΠΑΡΑΚΑ-
ΔΟΥΝΤΕΣ ΕΠΙ ΤΑ ΕΙΔΩΛΑ, καὶ
ἄλλα τὰ νόμους διδάσκοντες. κώμικον τὸ θεόν
οὐ παρεσκωπήσας, καὶ αὐτὸ μόνον λαβύσας.
καὶ οὐκ ἤρκει μόνον ἀσπείν, ἀλλὰ καὶ τὰς
ἄλλας ἐδίδασκον. ἔστι τοίνυν ΜΕΡΙΣ ἄλλω
πύκνω, δηλονότι δαυμόνων, οἷς ἐπὶ ἐλάβευσας,
οἷς ἀποκότος ἡτοιμασται τὸ ἐξώτερον. ἡ ἑσπερὶ
ἀρετὴ τὴν ΣΦΑΓΗΝ ΤΩΝ ΤΕΚ-
ΝΩΝ φησὶν εἰς αὐτὸς καὶ εὖ, πολε-
μίων αὐτὴν ἐπαρζοντων. φησὶ δὲ, ὅτι ΚΑΙ ΟΠΙ-
ΣΩ ΤΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΤΗΣ ΘΥΡΑΣ
ΕΘΗΚΑΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑΣ ΟΥ, τὸ
ἐπιφυλακτικῆς λέγων ἀγαλματῶ, μημῶ-
συνα τὸ εἰδωλολατρείας ὑπάρχοντα, ὡρὸς τὸ
μεμνησθῆναι τῶν διὰ παντὸς παρεστηκότων, τὴν
ἰαῖς θύρας ἐστὶν γλυμμυρίων. ΟΥ ΓΑΡ ΕΜΟΥ
ἄλλα τὰ τυγχάνη ἀφελιμώτερον. πῶς γὰρ αὐ
καὶ γένοιτο τὸ κακὸν αἰρετὴν μηφαιμῶν καὶ
οὐκ ἀγαθῶ; τὸ δὲ, ΕΠΟΡΟΣ ΥΨΗ-
ΛΟΝ ΕΚΕΙ ΣΟΥ Η ΚΟΙΤΗ, ἐπειδὴ
τοῖς εἰδώλοις ἐνυπνίων ἐνεργε παρεκβεβυδον-
ἄλλα τὰ μὲν ὡς ὡρὸς τῶς ἐπιμυρίων ΣΚΟΠΟΥΣ
ΤΥΦΛΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΚΥΝΑΣ
ΤΟΥΣ ΕΝΕΟΥΣ. τὰ δὲ ἐξῆς ὡς ὡρὸς αὐτὴν
Ἱερουσαλήμ, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ ἐπιφέρει ΣΥΝΑ-
ΓΩΓΗΝ, ἡγάπησας λέγων τῶς ΚΟΙΜΩ-
ΜΕΝΟΥΣ ΜΕΤΑ ΣΟΥ. καὶ δὲ τῶς λοι-
πῶς, ΗΓΡΑΨΕΑΣ ΤΗΝ ΚΟΙΤΗΝ
ΑΥΤΩΝ, τῶν σκοπῶν δηλονότι τὴν ἐπιμῶ-
νων, μετ' ὧν πάσης ΠΟΡΝΕΙΑΣ ἐπλήρης
ὄδον, εἰδωλολατρείας, νευρομαντείας, οἰανισ-
μῶν, καὶ τῶν τοιαύτων ὧν γνομῶν, ΠΟΛ-
ΛΟΥΣ ΕΠΟΙΗΣΑΣ ΑΠΟ ΣΟΥ. φη-
σιν γὰρ οἱ ὡροφῆται καὶ οἱ θεοσεβεῖς Ἱερου-
σαλήμ

ἡ ἑσπερὶ

πολε-

μίων

αὐτὴν

ἐπαρζοντων

φησὶ δὲ

ὅτι

καὶ

οπι-

σώ

των

σταθμῶν

τῆς

θύρας

ἐπιφέρει

συνα-

γωγὴν

ἡγάπησας

λέγων

τῶς

κοιμώ-

σαλήμ ἔλεγον. Ἱερουσαλήμ τὴν Βαβυ-
λώνα, καὶ οὐκ ἴαθη. ἐγκαταλίπταμεν αἰ-
τήν, καὶ ἀπέλθομεν ἕκαστος εἰς τὴν γῆν
αὐτοῦ, ὡς εἰσαδάμωνα τὴν Ἱερουσαλήμ
Βαβυλώνα καλεῖσθε. ἡ γὰρ φησὶν, ΕΠΑ-
ΘΥΝΕ ΠΑΡ ΕΑΥΤΗ Θεὸς τοῖς ΜΑ-
ΚΡΑΝ ΑΠ ΑΥΤΗΣ, ὡς ἐργαζομένη
τὰ τῶν ὀμῶν σέβασματα. ὁ δὲ διλοὶ καὶ
τὸ, ΑΠΕΣΤΕΛΛΕΣ ΠΡΕΣΒΕΙΣ
ΥΠΕΡ ΤΑ ΟΡΙΑ ΣΟΥ, ὁ δὲ Σύμμα-
χος αὐτῶς ἐξέδωκε. ΚΑΙ ΕΠΑΘΟΥ-
ΝΕΣ ΤΑ ΜΥΡΕΨΙΑ ΣΟΥ. ΑΠΕ-
ΣΤΕΙΛΑΣ ΟΜΗΡΑΣ ΟΥ ΕΩΣ ΜΑ-
ΚΡΑΝ. ὡς ὡρὸς ἐτάραξεν δὲ καλῶς τὸ
μῦθον ὁ λόγος ἐπ' ἰδὸν τῶν αὐτῶν ὡρο-
σόντων. ὅθεν φησὶν ΕΤΑΠΕΙΝΩΘΗΣ
ΕΩΣ ΑΔΟΥ, ΤΑΙΣ ΠΟΛΥΟΔΙΑΙΣ
ΣΟΥ ΕΚΟΠΙΑΣΑΣ. μὴ μένασα γὰρ
ὑψηλὴ τῶν Θεῶν, ΤΕΤΑΠΕΙΝΩΤΑΙ.
διὸ ὡρὸς ἔλεγον. Ὑψὺς ἐγκύματα καὶ ὑψηλῶς,
αὐτοὶ δὲ με ἡβήτησαν. τίς δὲ τῆς ΤΑΠΕΙ-
ΝΟΤΗΤΟΣ ὁ τρόπος; Η ΠΟΛΥΟ-
ΔΙΑ. οὐ γὰρ μίαν ὀδὸν εἰς
βασιλευσὶν ὄδον, ἀλλὰ πολλὰς καὶ πε-
πλατημένους, ἐπ' ἄλλων εἰς ἄλλους αἰ-
θερῶς μεταβάλλουσαι. τὸ δὲ καὶ ὅτι
τῶν ἀποστόλων εἶδεν ἀποκαλύθειν ἰδὸν
πλοῦτον, καὶ ἀσελγείας, καὶ κενῆς δόξης
παρορροῦσιν. διὸ φησὶν Ἱερουσαλήμ. Ἐν ἐ-
πιθυμίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ ἐπιθυμῶντα πορεύετο.
ὅθεν παθοῦσα ψυχὴν δυσανάγκητος. ὅθεν
ἐπάγει. παρεδίδου, τίς σποφρῶν αὐ-
τῶν; καὶ Ἱερουσαλήμ δὲ φησὶν ἐν τῶν ὅτι
κειμένη τοῖς κακοῖς οὐκ ἐπαυετο.
ὡρὸς ἡ λέγει. ΟΥ ΚΑΤΕΔΕΗΘΗΣ
ΜΟΥ. ἡ κατὰ τὸν Ἀκύλαν, ΟΥΚ ΕΙ-
ΤΑΝΕΥΣΑΣ, ΩΣ ΤΕ ΤΥΧΕΙΝ
ΑΦΕΣΕΩΣ. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὴ πα-
θεῖν σποφροσύνης. τὸ δὲ καὶ ἐπιμῶναι λίαν
ἀπεργασμένης. ὡρὸς ὁ λέλειπται. Μὴ ὁ πῶ-
πῶν οὐκ ἀνίσταται; ἡ ὁ σποφρῶν οὐκ ἐπι-
σπρῶν; μετανοήσας γὰρ ἔτοιμος δὲ ἔχουσα
δι' ἐνὸς ἐπὶ τῶν ὡροφῶν. Ἐπιφρά-
φῃτε ὑποὶ ἐπιφρῶντες, καὶ ἰάσθη τὰ συν-
τρίμματα ὑμῶν. οἱ δὲ ὡς ἀδωματοῦ-
τος οὐκ ἔστι Θεὸς, ὡροφῶν καὶ μῶν Βαβυλωνίων

iacabant; Cum uimus Babylonem, &
non est facta. Relinquamus eam, & Hier. 51.
abcamus quisque in terram suam; ita
Hierusalem Babylonis nomine nuncu-
pantes. Vel certe curiosa vicini cultus
æmulatione, ingentem Deorum MUL-
TITUDINEM A SE LONGE RE-
MOTAM amplexam esse eo ipso signi-
ficat, quod JE G A T O S U L T R A
TERMINOS SVOS, eadem MISERIT.
Habet autem in hanc modum
Symmachi interpretatio; MULTIPLI-
CASTI PIGMENTA TVA. MISI-
SISTI VADES TVOS VSQVE LON-
GE. Est uero tanquam ad meretricem,
quæ se ad eorum, qui illam ad eunt, volu-
ptatem exornat, oratio; vnde & AD
INFEROS VSQVE HV MILI A-
TEM ESSE, MULTISQVE ITI-
NERIBVS SVIS LABORASSE di-
xit. Cum enim in celsitudinis gradu
apud Deum non persistisset, HV MI-
LIATA EST. Itaque dicebat; Filios
genui & exaltaui; ipsi autem me asper-
nati sunt. Quinam autem est HV MI-
LITATIS modus? ITINERVM
VARIETAS. Non enim VIAM VNAM,
& regiam; sed multas, & aberrantes fe-
cuta es; quæ ab aliis semper, ad alios
Deos tranfite confueueris. Quale solet
in immensis etiam voluptatibus contin-
gere, cum diuitiæ, cum petulantia, cum
vana gloria obturbant. Hinc illa Hie-
remiæ vox; In cupiditate animæ suæ fe-
rebatur quod quæ patitur anima non fa-
cile potest reuocari. Ideoque idem,
Quis eam esset auersurus, postulauit.
Neque uero Hierusalem, inquit, enixè
malis incumbere DESINEBAT: quam
his uerbis alloquitur; NON ME RO-
GASTI: aut secundum Aquilam; NON
PRECATA ES, VT VENIAM
CONSEQUERERIS. Fuerat enim
initio nihil peccare quidem, temperan-
tis. Immorari autem valde, & perseue-
rare, desperata. Cuiusmodi est & illud;
Nonne qui cadit, non resurgit? Aut qui
auertit, non reuertitur? Est enim ad eo-
rum, qui resipiscunt, admissionem facilis
& promptus, qui per Prophetam quen-
dam hunc in modum loquitur; Conuer-
timini filij reuertentes, & sanabo contri-
tiones vestras. At illi, tanquam seruare
Deus non posset, cum Babylonij ingru-
M m m m iij

Esai.

cap. 2.

Item. 8.

Item. 3.

rent, idololatriam adauxerunt. Hinc est quod ait QVEM TIMENS MENTITA ES M I H I? Quid enim virtium mortalis habet Babylonius, si cum Deo conferatur? Scribitur enim de Deo apud Prophetam in hæc verba; Qui continet orbem terræ, & habitantes in ea, tãquam locustæ. Et apud eundem; Nonne gentes omnes, tanquam gutta de cado; & tanquam saliuæ; & quasi momentum stateræ reputantur? Cui Dominum comparastis? At Aquilas, pro quo, QVEM TIMENS PERTERRITA ES, legitimus; MANSISTI inquit, A SECVLO SINE METV, ET SINE PIETATE; quasi dicat; quantumuis ipsa olim piam te fore polliceri visa sis, non præstitisti tamen; sed MENTITAE S, quæ M E I A N T E A N O N S I S R E C O R D A T A: immo ne nunc quidem talis permanisti. Eam ob rem relinquam te desertam, tẽque deinceps iusta ira mea apprehendet, quæ M A L A T V A I C I U I N C A T. Et quis te tum Deorum E R V E T? Dicit verò in hunc modum etiam alicubi; Et in malorum tempore dicent, Surge, serua nos. Cæterum quo loco, E R V A N T T E I N T R I B V L A T I O N E T V A, habemus: E R V A N T T E S Y N A G O G A T V A I N T E R P R E T A T U R Symmachus, inutiles illis esse S Y N A G O G A S aperte demonstrans: nisi malis potius ita congregatorum idolorum multitudinem vocari existimare. I S T O S autem, ait, T O L L E T V E N T V S; aut Deos nempe, aut accusatos. Nam & apud Ezechielem istorum S Y N A G O G A M alloquitur in hunc modum; Quæ admodum fecisti, sic erit tibi. Et apud Esaiam, Væ impio, secundum opera manuum eius continget ei. Hoc vero loco etiam despectam fore, quando ab ea despectus ipse sit; iustamque M A L O R V M S V O R V M vltionem esse, significat. Atque hæc quidem istis. Cæterum qui bonam partem, id est Deum, elegerunt, iustam & illi mercedem quoque sunt habituri. T E R R A M enim, quæ mitibus promittitur, M O N T E M Q V E S A N C T V M, cælestem nimirum ciuitatem, P O S S I D E B V N T, aliorumque eo ipso magistri videbuntur, quod eos ad V I A S, populi P V R G A N D A S, puris & rectis, nullaque obliquitate deprauatis

Esa. 40.

Ibidem.

Ierem. 1.

Ezech. 35.

Matth. 5.

τιω εδωλολατρεϊαν επτεταυαν. διφρησι ΤΙ-
 ΝΑ ΦΟΒΗΘΕΙΣ Α ΕΨΕΥΣΩΜΕΣ; τί
 γάρ ποτε γένοι δυνάμιν άνθρωπος ών ο βα-
 βυλωνίος ίχθυεν; γέγραπται γάρ ωτι θεοδ
 Ο κειτερον τον γυρον της γης, και οι ανοικεγ-
 πες εν αυτη, ως ακριδες. και Ησαιας δε φη-
 σιν Ουχι παντα τα εθνη ως σαρων αποχε-
 δου, και ως σιαλος λογιθισονται, και ως βο-
 τη (υγυ ελογοισθαι) πνι ωμοιωσαι τε κελουσι
 ο δε Ακυλας απητη ΤΙΝΑ ΦΟΒΗΘΕΙ-
 Σ Α ΕΨΕΥΣΩΜΕ. ΔΙΕΜΕΙΝΕΣ δε
 φησιν, ΕΞ ΑΙΩΝΟΣ ΑΦΟΒΟΣ ΚΑΙ
 ΑΝΕΥ ΛΑΒΗΣ. δευτερις ως, ει και ποτε
 θεοσεβειν εδεδξας επαγγελιας, και ποτε η
 επαγγελιαν ΕΨΕΥΣΩ. εδεδε γάρ ποτε η
 τας ΕΛΛΑΒΕΣ ΜΕ ΠΡΟΣ ΜΝΗΜΗΝ,
 και δε νυν ποιούτη παρεμεινας. Διφρησι
 τετο κειτα λειψω σε ερημων, και λοιπον εινδι-
 κος οργη σε κειτα ληφεται, ΤΑ ΣΑ ΚΑΚΑ
 διελεγχουσαι. και τις σε ποτε ηψω των ΕΞΕ-
 ΛΕΙΤΑΙ Θεων; η αλλαχου δε φησιν Καθ
 εν τω κηρω ηψω καιων ερσει φησιν, ανασα,
 σωσον ημας. απη δε τε, ΕΞΕΛΕΞΘΩ-
 ΣΑΝ ΣΕ ΕΝ ΤΗ ΘΑΛΙΨΕΙ ΣΟΥ. Συμ-
 μαχος ΕΞΕΛΕΞΘΩ ΣΑΝ ΣΕ φησιν, ΑΙ
 ΣΥΝΑΓΩΓΑΙ ΣΟΥ. σαφως διδασκα
 αναφελεις ειναι πας αυτ ΣΥΝΑΓΩΓΑΣ.
 ει μη αρα η (σωτηριων αυτοις) εδωλων ε-
 τω το πληθος ενάλεσεν. ΤΟΥΤΟΥΣ δε
 φησιν ΑΝΕΜΟΣ ΑΗΨΕΤΑΙ, η τεος Θεος,
 η τεος κειτηρηθηθεος λεγων. και δε Ιεζεκιηλ
 γάρ φησι ποτε τιω τετων ΣΥΝΑΓΩ-
 ΓΗΝ Καθως επαιησας, ουτως εσται σοι. η
 Ησαιας δε φησιν Ουαι τω ανόμω. η τω ερ-
 γα ηψω χειρων αυτη συμψησεται αυτω. και
 νυν δε φησιν ως παριδοσα με παρορεα-
 θησι, απη τ ω Ν Σ Ω Ν ΚΑΚΩΝ
 παβοδσα δικησως. και παιδα μηδ τουτοις.
 οι δε τιω κελιω (επιλεξάμενοι μεεδα,
 τον Θεον, τιω κειτησεν) εζυσιν αμοιβιω.
 ΚΤΗΣΟΝΤΑΙ γάρ τιω επηγγελιαν
 τοις κειτησιν ΓΗΝ, ΚΑΙ ΟΡΟΣ ΑΓΙΟΝ,
 τιω επ ουρεσινον παλι. οι και ετερον φα-
 νοιωται διδασκαλοι, παρομοιωτες αυ-
 τοις ΕΞΟΜΑΙΖΕΙΝ ΤΑΣ ΟΔΟΥΣ
 του λαου, κειθαρεσ η ποιημεν και λειας (η ποιησ)
 διδα-

διδασκαλίας, σκολιόν έχούσας μηδέν. ού
 φρονήσει γάρ μήτις η εαυτη σωτηρίας. ο
 κειτηρωσας ωτι Θεος, κειτησεται δε και
 τετω η θεοσεβείας. εζομαλίζετω. Ο Δ. Ο. Ν. η
 τα δομοιωται Π. Ρ. Ο. Σ. Κ. Ο. Μ. Μ. Α. Τ. Α. Τ. Η.
 γείων αναγνωσμάτων κειτησεται Διφρησι η
 το σαφές τρον αυτην εριμυείας. κειτησεται δε
 αν ειρησται κειτησεται τε ηψω αποσολων
 χορδ, ΟΙΤΟ ΑΓΙΟΝ ΕΚΛΗΡΟΝΟ-
 ΜΗΣ ΑΝΟΡΟΣ. κειτησεται ού φησι και Δα-
 βιδ. Τίς αναβήσεται εις το όρος τε κειτησεται
 η τα (επι) τετω. οι της εις κειτησεται (επι) κειτησεται
 σφοδρωσ αντερομνοι ελερον, τις ημας κει-
 τιση (επι) δε αν κειτησεται τε κειτησεται (επι) κειτησεται
 κειτησεται φησιν το Επομοιωσεται η οδον κειτησεται
 ευθείας ποιείτε πας κειτησεται αυτη (επι) κειτησεται
 βροπον ΑΡΑΤΕ ΣΚΟΛΑ φησιν; τετω εστι
 τιω λειαν Ο Δ. Ο. Ν. τιω Διφρησι πεισως (επι) κειτησεται
 κειτησεται κειτησεται εν κειτησεται η νομοκωσ εν-
 τα λειαν, κειτησεται εν κειτησεται τετω. κειτησεται
 τον (επι) και το Πορευοσε Διφρησι ηψω πυλων
 μου, και τετω λιθωσ Διφρησι η οδον κειτησεται
 τετω εστι δυρεσείας απαλλάξεται τιω οδον.
 αλλοι δε τιω κειτησεται ετωσ εζηγησεται (επι) κειτησεται
 μετα η τω κειτησεται επηγγελιαν, κειτησεται
 κειτησεται πωσ βιωμετες αυτην (επι) κειτησεται
 μεθ η κειτησεται κειτησεται ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΗ-
 ΛΥΤΟΥΣ. ειτα τετω ΕΥΝΟΥΧΟΥΣ
 κειτησεται οιομειν το μησ ΠΕΡΜΑ εν τω
 κειτησεται κειτησεται κειτησεται, μηδ κειτησεται
 ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΝ δυνάστωσ λαβειν ΕΝ ΤΗ
 ΓΗ η επαγγελιας. αναγνωσεται δε κειτησεται σ-
 κειτησεται τοις κειτησεται (επι) κειτησεται
 κειτησεται η κειτησεται κειτησεται, ως ει τετω
 γέως αυτη ποιησεται κειτησεται η κειτησεται
 κειτησεται Δανηλ, και οι κειτησεται παδωσ, κειτησεται
 κειτησεται Διφρησι τετων επηγγελιαν, ως κειτησεται
 κειτησεται μετωσ τετωσ εν τωσ. τετωσ
 κειτησεται μετα η κειτησεται ΑΛΛΟΓΕ-
 ΝΩΝ ΕΠΙΣΥΝΑΞΕΙΝ φησι τοις δε αλλοις
 κειτησεται κειτησεται κειτησεται κειτησεται
 κειτησεται Χαλδαων δικην η κειτησεται κειτησεται
 κειτησεται αυτοις. το δε κειτησεται, οτι κειτησεται
 κειτησεται, ΤΟΥΣ ΚΥΝΑΣ τετωσ λυτησεται
 κειτησεται κειτησεται κειτησεται κειτησεται
 κειτησεται, μη τε τοις κειτησεται, ΜΗ Θ
 Υ Λ Α Κ Τ Ε Ι Ν Δ Υ Ν Α Μ Ε Ν Ο Υ Σ .

præceptionibus adhortabuntur. Neque enim de sua tantum salute est sollicitus, qui recto ad Deum itinere contendit: sed iubet etiam pietatis VIAM consterni cæteris, & quæ videntur in diuinis scripturarum lectionibus esse OFFENDICVLA; ea ipsa planiori interpretatione tollere. Conueniat verò & ista de Apostolorum choro dici existimare, QVI SANCTI MONTIS HEREDITATEM ADIERVNT, de quo sic & apud Dauidem quæri legitur; Quis ascendet in montem Domini? & quæ deinceps. Ij nimirum, qui vehementissimo in Deum amore astuantes, Quis se à Christi dilectione separaturus esset, postulabant, quibus & illud, ait, respondebitur; Parate viam Domini. rectas: facite semitas eius. Quomodo autem TOLLIOFFENDICVLA præcipit? VIA nimirum fidei expedita, legisque mandatis, quæ vix adimpleri poterant, sublatis & abiectis. Cuius generis est & illud; Ambulate per portas meas, & lapides de via proiicite. quod idem est, ac si molestia viam liberare præciperet. At sunt, qui totam istam orationis seriem hunc in modum explicent. Post factam eorum, quæ superius dicta sunt, promissionem; qua iam vitæ ratione illis potiantur, demonstrat; ADVENASQVE deinceps, ET EVNUCHOS consolatur, qui SEMINE in benedicto genere priuari execrationis loco habebant, neque se ideo promissam IN TERRA HEREDITATEM adire posse putabant. Necessario autem ista eis consulit, qui responso illi, quod ad Ezechiam petlatum est, futuri erant obnoxij; cum de genere ipsius spadones esse effecturos audiuisset. quò cum deuenissent Daniel, ipsique tres pueri, consolationem ex his verbis hauserunt, tanquam qui frustra Dei mandatis non paruissent. Quis tales igitur futuri sunt, eos se cum ALIENIGENIS pietatem colentibus COLLECTVRVM significat: cæteris autem fide carentibus à Chaldæis ipsis, qui in eos ferarum more irruent, ingentia mala ideo esse expectanda, quod infanti sponte effecti, rabiolòisque CANES imitati, ne Dominos quidem suos, vel eos, à quibus pascuntur, agnouerunt; immo nè LATRARE quidem VALVERVNT:

Esa. 12.

Rom. 8.

Matth. 3. Esa. 40.

4 Reg. 20.

Dan. 1. 3.

4. Reg. 19.

quod certe & eos pati contigit. Cum enim, tanquam in fomno, & lectis, ad ea, quæ à dæmonibus dicebantur, aduertent, DORMITARE SE fingebant; eaque reiciebant, quæ sibi à Deo ex nota & perspicua rerum fide (qualis est de folis gressu retracto, deque centum & octoginta quinque millibus interemptis historia) euentura esse prædicebantur: ad quæ cum illi cæcutirent, nulla malorum satietate capiebantur. Immo vero cum calamitates intuerentur, quæ probis & iustis accidunt; cum ad mortem etiam vi pertrahi viderent; virtuti etiam ipsi, tanquam nihil habeat utilitatis, detrahebant. Atque inde est, quod cum de iis esset antea locutus, qui IVSTVM PERISSE dicerent, reprehensionem adiecit; videre nempe ipsos corporalem quidem eorum interitum; sed eis vtilem esse temporum contractionem bonæque spe liberari difficultatibus: quod nolunt ij confiderare, qui IVSTI vitæ penitus aduertantur. Deinceps, quæ impietatis scelera eo ipso admiserint, quod in ΜΟΝΤΙΒΥΣ, propriisque domibus aras sibi excitarint, quod diuinationis & augurij symbola appenderint, vnde & ipsi in captiuitatem tradendi sunt, demonstrat. Cum enim vos, inquit, rerum vrgeret necessitas, ad quemlibet alium potius, quam ad me confugistis, legatibusque in Ægyptum, & ad gentes remotissimas de auxilio misistis, à quibus cum repulsam passis essetis, ad alios rursus properantes nullus vos itinerum labor, nulla miseriarum magnitudo retardauit. Deinde, postquam calamitates minitatus est, remissionem illos, qui Deo adhæreant, consecuturos esse promittit. Cum ΜΕΥΜ denique, inquit, ipsi ΜΟΝΤΕΜ SANCTVM fuerint consecuti, omne prorsus aufertur idolum, ΟΜΝΙΟΥΕ ΟΦΦΕΝΔΙ- CVΛΟ VΑΣ ΔΟΜΙΝΙ ΠΥΡΓΑ- R I, quo facilis fiat in eis ambulatio, confluent, atque curabunt.

ΠΙΠΙ

* Ταδε λέγει ὁ κύριος ὁ ὑψίστος ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν τὸν αἰῶνα, ἅγιος ἐν ἁγίοις ὄνομα αὐτοῦ κύριος ὑψίστος, ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος, καὶ ὀλιγοψύχοις διδούς μακροθυμίαν, καὶ διδούς ζωὴν τοῖς ἑσπεριμυθίοις τὴν καρδίαν. ὅτι εἰς τὸν

ὅ δὲ πεπνυμένω. ἀκούοντες γὰρ, ὡς ἐν ὑπνῳ, καὶ κοιταῖς, τὰ ῥῆματα τῆς δαιμόνων λεγόμενα, παρεσποιοῦντο ΝΥΣΤΑΓΜΟΝ, ἀφύπνους τὰ ῥῆματα θεῶν μετ' ἑσπερίας τῆς ἐν ποσὶ παρελεβόμενα, τὸ μὲν ἡλίθια ἀναποδίστατος, τῆς δὲ ἐχέουσαν ὀλιγοψυχοντα πέντε χιλιάδων ἀπρημέτων. ῥῆμα δὲ τυφλώθηοντες, τῆς κακῶν ὅτι ἐλάμβανον ἴσον ἀλλὰ καὶ τὰς περὶ αὐτῶν ὁράντες, ἀπὸ τῶν δικαίων συμβαίνουσι, καὶ τὸς ἐπαρρηθῆναι βία θανάτου, διελθὲν τὸ ῥῆμα ἀρετῶν ὡς μὴ ἐν ἀφελῶν. ὅθεν τὰ παρ' αὐτῆς ῥῆμα ῥῆμα λέγοντων ΑΠΟΔΟΛΕΝΑΙ ΤΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ἐπάγει μεμφομένους ὅτι τὰς μὲν σωματικὰς αὐτῶν ἀπώλειας ὁρατοί, τὸ δὲ ῥῆμα ὄντων αὐτοῖς εἶναι τὸ συλαλλῶν τὸν χρόνον, καὶ πῶς αὐτοῖς ἐπὶ ἐλπίσιν ἀγαθῶν ἀπαλλάττεισθαι * σιωπῆν ὅτι ἐβέλυσαν ἀπλῶς ΤΟΥ ΔΙ- ΚΑΙΟΥ καὶ ταπεινῶντες βίαν. εἶτα διελέγει τὰς ἀσεβείας αὐτῶν, τὰς ἐν ὀρεσῶσι, καὶ κατ' οἶκον ὅτι τῆς ἰδίων σαθρῶν βωμῶν ἐγερόντων, καὶ σύμβολα κρημαίνοντων οἰωνισμῶν. διότι εἰς ἀχμαλασίαν παρεδεδόθησαν. ἐν γὰρ αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς * πάντα μᾶλλον ἢ ῥῆμα ἐμε κατεφύγετε, τὸ ῥῆμα τῆς Συμμαχίας εἰς Αἴγυπτον ἀποπέλτοντες, καὶ ῥῆμα τὰ πῶρθεν ἔθνη. καὶ ἀπληρόντων ἐφ' ἑτέροις ἐτρέχετε. καὶ κάπνισον καὶ ταλαπωλείας κῆρος ὅτι ἴδω. εἶτα τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἀπαλήθεις, ἀμέσως τυχεῖν τὸς αὐτῶν παρενομιμῆναι ἐπαγγέλλεται. καὶ καταλαβόντες φησὶ, ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΜΟΥ ΟΡΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΣΟΥ ΣΙ Πᾶν εἶδωλον ἀρθύω, ΚΑΙ ΠΑΝ ΣΚΩΔΟΝ ΚΑΘΑΡΙΣΘΗΝΑΙ ΑΠΟ ΤΩΝ ΟΔΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ῥῆμα τὸ ἀκμυποδίστως ἐν ταῖς ὁδοῖς μου περὶ εὐδοχίαν.

ΠΙΠΙ

αἰῶνα ἐκδικήσω ὑμᾶς. οὐ δὲ διαπαντὸς ὀργησθήσομαι ὑμῖν. πνεῦμα γὰρ παρ' ἐμοῦ ἐξελεύσεται, καὶ πνοὴ παρὰ ἐγὼ ἐποίησα. δι' ἀμαρτίαν βραχύτι ἐλύπησα αὐτὸν, καὶ ἐπάταξα αὐτὸν, καὶ ἀπέστρεψα τὸ πρὸσωπὸν μου ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐλυπήθη. καὶ ἐπορεύθη συγνὸς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ ἐώρακα, καὶ ἰασάμην αὐτὸν, καὶ παρεκάλεσα αὐτὸν, καὶ ἔδωκα αὐτῷ ῥῆμα ἀληθινὴν εἰρήνην ἐφ' εἰρήνῃ τοῖς μακρῶν, καὶ τοῖς ἐγγύς ἔσι. καὶ εἶπε ὁ κύριος, ἰάσομαι αὐτούς. οἱ δὲ ἀδικοὶ οὕτως κλυδωνισθήσονται, καὶ ἀναπαύσασθαι οὐ διήσονται. ὅτι εἰς χαίρειν τοῖς ἀσεβέσιν, εἶπεν ὁ Θεός.

* Ο. ΚΑΙ ΑΠΟΒΑΛΛΕΤΑΙ ΤΑΡ ΠΤΗΝ ΚΑΤΑΚΑΤΗΜΑ ΚΑΙ ΠΗΛΟΣ.

Hæc dicit Dominus altissimus, qui in excelsis habitat in æternum, sanctus in sanctis nomen ei. Dominus altissimus, qui in sanctis requiescit, & pusillanimis dat patientiam, & vitam his, qui corde contriti sunt. Non in perpetuum vos vlcisar, neque semper irascat vobis. Spiritus enim a me orietur, & flatum omnem ego feci. Propter peccatum paululum tristitia affeci eum, & percussi eum, & auerti faciem meam ab eo, & contristatus est, & ambulauit tristis in viis suis. Vias eius vidi, & sanavi eum, & consolatus sum eum, & dedi ei consolationem veram, pacem super pacem eis, qui longe, & qui prope sunt. Et dixit Dominus, Sanabo eos. qui autem iniqui sunt, sic fluctuabunt, vt non possint quiescere. Non est gaudium impiis, dicit Dominus.

Postquam Iudaicæ gentis principes, (quos eanes mutos, & cæcos, cæteraque eiusmodi, nuncupauit) postquam etiam subiectum ipsis populum allocutus est: ad eos iam, qui inter ipsos pietate, scelerumque suorum pœnitundine afficiuntur, (quos appellat CONTRITOS CORDE) sermonem conuertit. Erant enim etiam inter ipsos, licet pauci, Deo addicti Prophetæ, Prophetarumque discipuli, suam ipsorum populique calamitatem lugentes, egentes, angustiat, & que deinceps. Deus enim, quantumuis omnium supremus, non HUMILES tamen despicit; sed gratia cumulat in altum euehit, superbisque resistit: iuxta illud; Qui se humiliat exaltabitur, & qui exaltatus est, inhabitantem Deum accipit. Ideo enim & nunc cum ipsis colloquitur, vt eos ipse EXALTEΤ; & in eis, qui sancti sunt, REQUIESCAT. Non est igitur loco, sed habitu censenda

Heb. 11.

1. Pet. 5.

Luc. 14. 18.

N n n n

TRISTEMQVE AMBVLARE con-
tigerit. VERA enim CONSOLA-
TIONE poteris, quæ per Christi gratiam
iustificat in fide, & sanctificatione replet.
Nam & adoptionis in filios, & futuro-
rum bonorum participes faciet, & PA-
CIS SVPER PACEM: id est PA-
CEM perpetuo manentem Israël, QUI
PROPE EST, largietur. Erant enim
eorum illi callentes, quæ in lege & Pro-
phetis habebantur. quæ certe ethnicis
PROCVL remotis ideo ignota fuerant,
quod illis carerent. Iftos enim in hæc
etiam verba Paulus alloquitur, Nunc hæc
tem, qui aliquando eratis longè, facti estis
propè in sanguine Christi. Sed Chri-
stus utraque vnum fecit, duos creans po-
pulos in nouum vnum hominem; & me-
dium parietem macerix soluens patri re-
conciliauit: ad quem & ista eiusdem le-
gimus; Volo pater, vt, quemadmodum
ego & tu vnum sumus, sic & ipsi in nobis
vnum sint. Atqui, quod summum est,
& præcipuum, adiecit propheta, cum
EOS SE SANATVRVM; qui autem
ex eis infideles fuerint, FLVCTVATV-
ROS dixit. Sunt enim eorum non-
nulli ipso etiam tempore, quo fiet vocatio,
pertinaces futuri, in quos sunt & ista
etiam Apostoli; Quandoquidem veri-
tatis agnitionem non receperunt, ideo
mittet illis Deus operationem erroris. Et
Saluatoris; Ego veni in nomine patris
mei, neque me accipitis. Si venerit alius
in nomine proprio, istum accipietis; fi-
lium iniquitatis scilicet. Atque illi qui-
dem ipsi sunt, qui animæ FLVCTVA-
TIONEM patiuntur, maris instar seipfos
vicifcentes: quod quos fluctus ad litora
trudit, assidue parit quidem, sed eorun-
dem in se reflexionem rursus pati cogi-
tur; non aliter quàm isti, qui CORDIS
semper FLVCTVANTES cogitatio-
nibus, QUIESCERE NVNQVAM
POTERVNT; neque GAVDERE:
quia nimirum vero GAVDIO, id est
Christo, destituuntur. Quantumuis
enim GAUDEANT, qui corporis vo-
luptatibus indulgent; extrema tamèn
occupabit interitus. Est enim vnum il-
lud & solidum GAVDIVM, quod vi-
tæ perennitatem afflictionibus molitur.
Neque verò prætereundum est, quod su-
perius de SANATIONE, DE PA-

prh. 2.

Ioan. 17.

2. Theff. 2.

Ioan. 5.

μετανοήσας ΠΟΡΕΥΣΗ ΣΤΥΓΝΟΣ.
τεύξῃ γὰρ ΑΔΗΘΙΝΗΣ ΠΑΡΑΚΛΗ-
ΣΕΩΣ, τῆς Διφ. Χειρὸς χρείτος διχη-
ούσης ἐν πίστει, καὶ πληρούσης ἀγιασμοῦ.
ὑποθεσίας τε γὰρ καὶ τῆς μελλόντων ἀγα-
θῶν ἡ μεταδίδοσι, ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΕΠΙ
ΕΙΡΗΝΗ. τῆς ἐστὶν εἰρουσιν δώσῃ
ΕΓΓΥΣ Ἰσραὴλ. ἡ (καὶ γὰρ ἐ-
γνηκότες τὸν νο. μα. καὶ ἀεφίτητος
ἀδὴ καὶ τοῖς ΜΑΚΡΑΝ ἐθνη-
κοῖς, ὅτι γὰρ τῶν ἐξέλιται. τούτοις γὰρ
καὶ Παῦλος φησὶ. Νυνὶ δὲ οἱ ποτὲ ὄντες
μακρὰν, ἐγενήθητε ἐγγὺς ἐν τῷ ἀμαρτιῶ
Χειρὸς. πλὴν ὁ Χειρὸς ἀμφοτέρω ἐπιή-
σεν ἐν τῶς δύο κτίσας λαοὺς εἰς ἓνα χριστὸν
ἀνθρώπων, καὶ τὸ μεσότοιχον τῶ φραγμαῶ
λύσας ἐφύλευσεν τὸ πατήρ, καὶ ἐν ἑ-
λεγε. Ὁ ἐλθὼ ἵνα ἄσπερ ἐγὼ καὶ σὺ ἐν ἑσμεν,
οὕτω καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ὄσιν. καὶ τὸ κεφά-
λαιον ὁ ἀεφίτητος ἐπὶ τῶν ἐν ἑσμεν, ΙΑΣΟ-
ΜΑΙ ΑΥΤΟΥΣ. οἱ δ' ἐκ τούτων ἀπει-
θοῦντες ΚΑΥΔΟΝΗΣΘΗΣΟΝΤΑΙ,
καὶ τὸ χριστὸς γὰρ τῆς κλησέως τινες αὐτῶν
ἀπεθήσονται, καὶ ὁ ὁ Παῦλος φησὶ. ἀπὸ
ἄν τῶν ἐπὶ τῶν ἀληθείας ὁσὶ ἐδὲ-
ξαιτό, Διφ. ποδοτὸ πέμψει αὐτοῖς ὁ Θεὸς
ἐνέργειαν πλάτης. καὶ ὁ σωτήρ δὲ φησιν.
Εγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τῶ πατρός
μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με. εἰάν ἄλλος ἔλθῃ
ἐν τῷ ὀνόματι τῶ ἰδίου, σκεῖνον λήψεται
δηλαδὴ τὸν τῆς ἀνομίας ἕβν. οἱ τινες ψυχῶ-
κὸν ἕσπορῶνται ΚΑΥΔΟΝΑ δὴ κλυ γα-
λάσσης ὑφ' ἐαυτῶν πικροῦνται, τῆς ἐ-
γερούσης μὴ κύματα (καὶ καὶ τῶ
πεμπούσης ἀρμαλοῖς, τῶ δὲ τούτων ἀνά-
κλασιν πάλιν εἰς ἐαυτῶν διχρῶν, ὡσπερ
οὕτοι τοῖς ΑΠΟ ΚΑΡΔΙΑΣ ΚΥΜΑΙ-
ΝΟΝΤΕΣ λογιμοῖς ΑΝΑΠΑΥΔΗΣ
ΤΥΧΕΙΝΟΥ ΔΥΝΗΣΟΝΤΑΙ. διὸ καὶ
ΧΑΙΡΕΙΝ ἐ δύνανται τ' ὄντως ΧΑΡΑΣ
ἐσπερῶν Χειρὸς. καὶ ἂν γὰρ ΧΑΙΡΩΣΙΝ
ἐφ' ἡδονῆς (ἀρμαλοῖς ἀσεβῆς, ἀλλ' εἰς ἀ-
πάθειαν κατετρέφουσι. ἡ γὰρ ἐκ ἡλί-
ψων ζαλι ἀγόνιον παρακατενομήν μόν-
η ΧΑΡΑ ἴσπον δὲ, ὡς τῶν ἐρημέ-
νῶ ΙΑΣΙΝΤΕ ΕΙΡΗΝΗΝ,
καὶ

ἡ μεταδί-
σει, καὶ
ΕΙΡΗΝΗΣ,
ΕΠ' ΕΙΡΗ-
ΝΗ τούτων
ἀεὶ μέγα
δὲ ἀεφίτη-
ΝΗΝ τὰ
ΕΓΓΥΣ Ἰσ-
ραὴλ. ἡ
καὶ ἐγνηκό-
τες τὰ ἐν ἡ-
μα, καὶ πτε-
φίτητος, ἀδὴ
ἡγούτων καὶ
τοῖς

καὶ ΠΑΥΛΑΝ ΟΡΓΗΣ, καὶ τῆς ἐξ
Λαουσίαν ἀνακλήσεως πῆς ἐξελήφασιν, οἱ
καὶ τὸ, ΤΟΙΣ ΜΑΚΡΑΝ, καὶ ΤΟΙΣ
ΕΓΓΥΣ, οὕτως ἐνόησαν, ὡς ἀγνοῦντες ὅτι ὁ
Θεὸς οὐ μόνον τοῖς μετανοοῦσι δίδωσιν ἀρε-
σιν. ἀλλὰ γὰρ δι' αὐτῶν καὶ τοῖς ἐν ἀρχῆ-
μάλωστα τυγχάνουσιν, ἐνί πάντας (καὶ ἀνα-
γῶν (καὶ ἀμαρτιῶν, καὶ οἱ μὲν Διφ. μετανοίας
ἐγγίζουσιν, οἱ δὲ τοῖς χριστοῖς ἐπιμύροντες
μακρῶν τὸ Θεὸς, οἱς ἀρκεῖ πρὸς τι-
μωσίαν τὸ (καὶ ὁσὶς διὰ πάντος (καὶ ἀπὸ μόνον.

CE, de quo IRÆ REMISSIÖNE
dictum est, ad reditum ex Assyria non-
nullos retulisse; Deumque per REMO-
TOS & PROPINQVOS, non pœ-
nitentibus modo, sed captiuis etiam om-
nibus vno fœdere congregatis veniam
largiri significasse; quantumuis Deo pro-
pter pœnitentiam sint quidam viciniores,
quidam autem propter vitæ turpitudi-
nem remotiores; quibus ad vltionem
conscientia sufficit perpetuò conturbata.

Α Ναβόησον ἐν ἰσχύι, καὶ μὴ φέισι. ὡς σάλλπγγα ὕ-
ψωσον τὴν φωνὴν σου, καὶ ἀνάγγελον τὰ λαφ μου
τὰ ἀμαρτήματα αὐτῶν, καὶ τὰ οἴκω Ιακώβ τὰς ἀνομίας
αὐτῶν. ἐμὲ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ζητῶσι, καὶ γινάσκου μου τὰς
ὁδοὺς ἐπιθυμῶσιν, ὡς λαὸς * δικαιοσύνην ποιοικῶς, καὶ κρι- *
σιν Θεοῦ αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλελοιπῶς. αὐτοῦδ' με νῦν κρίσιν
δικίαν, καὶ ἐγγίξιν Θεὸς ἐπιθυμοῦσι λέγοντες. τί ὅτι ἐνη-
σεύσαμην, καὶ ὁσὶ ἐίδες; ἐταπεινώσαμην τὰς ψυχὰς ὑμῶν,
καὶ ὁσὶ ἐγνων; ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις τῶν νηστειῶν ὑμῶν εὐρί-
σκετε τὰ θελήματα ὑμῶν, καὶ πάντα τὰς ὑποχειρίας ὑ-
μῶν * ὑπονοῦσατε. εἰς κρίσεις καὶ μάχας νηστεύετε, καὶ τυ- *
πτετε πυγμαῖς ταπεινόν. ἵνα τί μοι νηστεύετε, ὡς σήμερον
ἀκασθῆναι ἐν κραυγῇ τὴν φωνὴν ὑμῶν; οὐ ταύτην νηστείαν
ἢ ΠΙΠΙ ἐγὼ ἐξελεξάμην λέγει ὁ κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἡμέραν
ταπεινοῦ ἀνθρώπου τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. οὐ δ' ἀνακάλυψης, ὡς
κρίκον, τὸν τράχηλόν σου, καὶ σάκκον καὶ σποδὸν ὑποσώ-
σης, οὐ δ' οὕτω καλέσετε νηστείαν * δεκτὴν. ἕχ' τοιαύτην νη- *
στείαν ἐξελεξάμην λέγει ὁ κύριος. ἀλλὰ λυέ πάντα σῦνδεσ-
μον ἀδικίας. διάλυε σραγγαλίας βιαίαν (καὶ ἀλλαγματῶν.
ἄπσελλε τεθραυμῶν ἐν ἀφέσει, καὶ πᾶσαν συγγραφὴν ἀ-
δικον διάσπα. διάθρηπτε πεινῶντι τὸν ἄρτον σου, καὶ πτω-
χὸς ἀσέγγυς εἰσαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. εἰάν ἴδης γυμνόν, πε-
ρίβαλε, καὶ ἄπ τῶν οἰκείων τοῦ σπέρματός σου οὐχ ὑπό-
ψη. τότε ῥαγήσεται πρῶτον τὸ φῶς σου, καὶ τὰ ἰάμα-
τά σου ταχύ ἀνατελεῖ, καὶ ἡσπορεύσεται ἐμῶσθεν σε
ἡ δικαιοσύνη σου, καὶ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἡσπερ εἰσε-
ροπήσῃ, καὶ ὁ Θεὸς εἰσακίσεταί σε. ἐτι λαλῶντός σου ἐρεῖ,
ἰδοὺ πᾶραιμι. εἰάν ἀφέλης ἄπ σου σῦνδεσμον, καὶ χεῖρο-
Nnnn iij

~ Α. ΔΕ ΚΕΡΑΤΙΝΗ
Ο. Σ. ΔΕ ΚΕΡΑΤΙ-
ΝΗΣ.

* ΟΙ Ε. ΙΑΘΣ

* Ο. Σ. ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΝ

~ Ο. Σ. ΕΑΝ ΑΣΕ-
ΛΗΣ ΕΚ ΜΕΤΟΥ ΣΟΥ
ΚΛΟΙΟΝ ΕΚΤΙΝΟΝ.
ΤΑ ΑΑΚΤΙΑΟΝ.

τονίαν, καὶ ῥῆμα γογγυσμοῦ, καὶ δάς πεινῶντι τὸν ἄρτον ἐκ ψυχῆς σου, καὶ ψυχὴν τεταπεινωμένην ἐμπλήσῃς, τότε ἀναγγελεῖ ἐν τῷ σκοτεινῷ τὸ φῶς σου, καὶ τὸ σκοτεινὸν σου ὡς μεσημέρια. καὶ ἔσται ὁ Θεὸς σου μετὰ σοῦ διαπαντός, καὶ ἐμπλησθήσῃ καθάπερ ὀφθαλμοὶ ἡ ψυχὴ σου, καὶ τὰ ὄσα σε πλανήσεται, καὶ ἔσται ὡς κήπος μεθύων, καὶ ὡς ἀσηγῆ, ἢ μὴ ἐξέλιπεν ὕδωρ. καὶ τὰ ὄσα σου ὡς βωτάνη ἀνατελεῖ, καὶ πλανήσεται, καὶ κληρονομήσῃς γενεὰς γενεῶν. καὶ οἰκοδομηθήσονται σου αἱ ἔρημοι αἰώνιοι. καὶ ἔσται τὰ θεμέλια σε αἰώνια γενεαῖς γενεῶν. καὶ κληθήσῃ οἰκοδόμος φραγμῶν, καὶ τὰς τρίβους σου τὰς ἀνά μέσον πάύσεις. ἐὰν ἄποσρέψῃς τὸν πόδα σου ἀπὸ τῶν σαββάτων τοῦ μὴ ποιεῖν τὰ θελήματα σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἁγίᾳ, καὶ καλέσεις τὰ σαββάτα τρυφερά, ἅγια τῷ Θεῷ σου, σὺ ἄρῃς τὸν πόδα σου ἐπ' ἔργῳ, οὐ δὲ λαλήσεις λόγον ἐν ὀργῇ ἐκ τοῦ στόματος σου, καὶ ἔσῃ σκεποῖθως ὀπί κύριον, καὶ ἀναβίβῃς σε ὀπί τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ ψαμμίσει τὴν κληρονομίαν. * ΟΙ Γ. ΤΑΥΤΟΣ Η.

† ΠΙ ΠΙ Ιακώβ τοῦ πατρὸς σου. τὸ γὰρ σῶμα † κυρίου ἐλάλησε ταῦτα. * Α. Σ. ΑΝΑΤΗΣ Η.

Lama potenter, neque parcas. quasi tuba attolle vocem tuam, Ca. LVIII
 & annuncia populo meo peccata sua, & domui Iacob iniquitates suas. Me de die in diem quærunt, & nosse vias meas cupiunt, tanquam gens, quæ iustitiam fecerit, & iudicium Dei sui non reliquerit. Petunt me nunc iudicium iustum, & appropinquare Deo cupiunt, dicentes, Quare ieiunauimus, & non vidisti? humiliuimus animas nostras, & non cognouisti? In diebus enim ieiuniorum vestrorum inuenitis voluntates vestras, & omnes subiectos vobis affligitis. Ad iudicia & pugnas ieiunatis, & pugnis percutitis humilem. Ad quid mihi ieiunatis, vt hodie audiatur in clamore vox vestra? Non ego ieiunium istud elegi, dicit Dominus omnipotens, & diem, vt humiliet homo animam suam. Non si incuruaueris quasi circulum, collum tuum, & cilicium, & cinerem substraueris. ne sic vocate ieiunium & diem acceptabilem. Non tale ieiunium elegi, dicit Dominus. Sed solue omnem nexum iniquitatis. dissolue obligationes violentarum cautionum. Dimitte fractos in remissionem, & omnem syngrapham iniquam conscinde. Frange esurienti panem tuum, & pauperes tecto carentes induc in domum tuam. Si videris nudum, tege, & domesticum feminis tui ne despexeris. Tunc erumpet matutinum lumen tuum, & sanationes tuæ cito orientur, & præbit ante te. Iustitia tua, & gloria Dei circumdabit te. Tunc clamabis, & Deus exaudiet te. Adhuc

hinc loquente te dicet, Ecce adsum. Si abstuleris à te nexum, & manuum extensiones, & verbum murmurationis, & dederis esurienti panem ex animo tuo, & animam humiliatam impleueris, tunc orientur in tenebris lumen tuum, & tenebræ erunt velut meridies. Et erit Deus tuus tecum semper, & impleberis sicut desiderat anima tua, & ossa tua pinguescent, & erunt sicut hortus ebrius, & sicut fons, cui non deficit aqua. Et ossa tua sicut herba orientur, & pinguescent, & hereditabunt sæcula sæculorum. & ædificabuntur deserta tua perpetua, & erunt fundamenta sempiterna in generationes sempiternas. & vocaberis ædificator maceræ, & semitas tuas, quæ sunt in medio, quiescere facies. Si auerteris à sabbatis pedem tuum, ne facias voluntates tuas in die sancta, & vocabis sabbata delicata, sancta Deo tuo. non leuabis pedem tuum ad opus, neque loqueris verbum in ira de ore tuo: & eris confidens in Dominum, & euehette ad bona terræ, & cibabit te hæreditate Iacob patris tui. Os enim Domini locutum est talia.

Θεραπείας ὁ λόγος. τὸ ἐν τῷ πλήθει τῶν λαῶν ἀπεινῶν καὶ λιπῶν τῆς καρδίας, μετὰ τὴν λοιπὴν ἐπὶ τὸ πάγκοσμον ἐν αὐτοῖς ἀσθενῶν, καὶ ἀνελεγεῖν ἐν ἐπιχαίρει τοῖς ἀσθεῖσι, διδάσκων ἴνες τε ἔσονται, καὶ ἀπὸ τῆς ἀπεφθάρτου ἀφύσως ἐν, καὶ σὺ παρησία ἑδῶτα βοῶν τῷ πνεύματι ἡμελλόμεναι. τὸ γὰρ ἐστὶ τὸ ὕψους αἰθῆρας φωνῆς, ὡς ἀπὸ ΣΑΛΠΙΓΓΟΣ τὸ ἐλέγχον πνεύματι. καὶ χαρὸν δὲ ὡς ἐπὶ Θεῷ πολεμῶν Η ΣΑΛΠΙΓΓΗΣ παρελθόντων. τοῖς μὲν ἐν εὐαγγελίᾳ διὰ τὸ πνεῦμα ἐλέγχετο Ἐπὶ ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι. ὁ εὐαγγελιστὴς Σιών, καὶ τὸ ἐπάμεινον ἐν τῷ ἔθνε ἐπὶ ὄρος ἀναβάντων ὁ πνεύματος κελύεσται (καὶ γὰρ τοῖς ἐσιν ΕΝ ΥΨΕΙ λέγειν ἡμελλόμεναι) ἀγῶν δὲ μόνον βοῶν, ὡς εἰς ὅσα κωφῶν ἐστὶ ΛΑΘΝ ΜΟΥ φησὶν, εἰς καὶ τὰ κρινῶν αὐτῶν. ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸς ἀποποιστάμην. οἱ δὲ ἀπέφυγον. καὶ γὰρ ΑΜΑΡΤΙΑΙ ὑμῶν φησὶ, δις τῶν ἀνά μέσον ἐμὴ καὶ ὑμῶν, καὶ πάλιν ἰαῖς ἀμαρτίας ὑμῶν ἐπέφραθητε. ὁ δὲ ἐλέγχος, ὅτι δικαίωσιν με ΚΑΘΗΜΕΡΑΝ ΕΠΙΖΗΤΕΙΝ ἐπὶ τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀπαντῶντες (ἡμαρτίας. καὶ τὰς γραφὰς προσωπίων ζητεῖν, ΤΑΣ ΟΔΟΥΣ ΜΟΥ μαθεύειν πρὸς ἡμῶν, ὡς δὴ ἐλοίπα ἱεροσολώταιες. καὶ ἑδῶτα δὴ τῶν δικῶν ἐποίησεν, διὰ τὸ ἐπι κείμηνον πόνερον ἐθέλοντες ΓΝΩΝΑΙ τοῖς ἐφ' ἐλάτω ἀράγματι διοικήσας, καὶ τὴν τοῦ

Postquam iis, qui in populo cordis humilitate & contritione laborabant, medicatus est; ad alios deinceps, qui inter eosdem impietatem professi gaudere nequeunt, sermonem conuertit; qui que ipsi sint, & cur in illos ista pronunciet, demonstrat. Prophetam igitur, vt ista sine metu, & confidenter **I N C L A M E T**, admonet. Id ipsum enim significat, cum **V O C E M A T T O L L E R E** præcipit; tanquam **T V B A** personante, eorum scelera palam argui postulet: ideoque **T V B A** nomen, quodd aduersus Dei hostes negotium sit, usurpat. **Q**ui ergo Euangelistas superioribus ita est allocutus; Super montem excelsum ascende Esa. 40. qui Euangelizas Sion, & quæ deinceps: hoc loco non id ipsum iam eos facere; qui **I N A L T O** sint collocati; sed tanquam **P O P V L I S V I** aures obfurdauerint, in eorum condemnationem vehementius iubet **I N C L A M A R E**: quos enim ipse sibi vëdicasset, à se tamen constaret recedere. **P E C C A T A** siquidem vestra, inquit, longe vos à me separant interuallo, & amplius estis illis tentati, idque eo ipso euicero; quod me **I N D I E S Q V A E R E R E** videri vultis, dum in vestris synagogis coeuntes, scripturas vos **V I A S Q V E M E A S** scrutari & discere simulatis, tanquam reliqua præstititeritis; cum famam sectæ tantum, & qua quæque ratione ingruentis belli negotia geri conueniat, quemque finem habiturum bellum sit, **N O S S E** studeat.

GITVM EXTENDIT, ET INVITILE LOQUITVR; sceleratorum etiam hominum interitum populo salutarem esse adiecerunt, qui reipublicæ fœlicitatem, tanquam VINCULO constrictam, remorantur. Deinceps ANIMÆ nutritionem pollicetur, ad huius usque SAGINATIONEM OSSIVM; quorum nomine virtutes eius ideo significantur, quod eæ spiritualibus donis IMPINGVENTVR. Neque enim solo pane vivet homo; sed omni verbo, quod egredietur ex ore Dei: cuius formâ manna nobis representavit. Quî nanque per se aut panis angelorû, aut cæli etiam intelligatur: Hunc igitur cibum, quo exciderant Israëlita, sibi per fidem gentes assumpserunt: ideoque ait; Qui seruiunt mihi; comedent; vos autem sitietis. Est verò de OSSIVS ab iis mutuata loquendi ratio, qui molli- ter corpus solent enutrire. Deinde ERIT TIBI, inquit, ET FONS AQUÆ VIVENTIS, & HORTVS diuina Spiritus sancti conspersione floribus semper & fructibus abundans. Dicitur verò & HORTVS ipsa Christi Ecclesia, cuius hæc verba sunt, Descendat nepos meus in hortum suum, & comedat fructum pomorum suorum. Dicitur & FONS, quem nulla vnquam AQUA defecit. Tanquam enim à FONTE perennica hauriunt, quæ docent diuini rerum arcanarum interpretes & magistri. Nam de ventre eius, qui credit, inquit, aquæ vitæ flumina profluent, similiaque illa, de quibus cum Samaritide locutus est. ET OSSA TVA, addit, SICVT HERBA ORIENTVR; ET PINGVESCENT, ET HÆREDITABVNT GENERATIONES GENERATIONVM, vbi corporum resurrectionem significare videtur, quæ herbæ in morem hyems quidem morientis, verè autem reuirescētis, in vitam excitabuntur. Sed quî resurgent? Si gratia nimitum, quæ vitam largitur, SAGINENTVR. Vt & apud Davidem legimus, Emitte spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ: id est, eorum; qui in terra versantur cùm GENERATIONES GENERATIONVM IN

Matth. 4.

Isa. 65.

Cant. 5.

Ioan. 7.

Ioan. 4.

Psal. 103.

ΚΤΥΛΟΝ, ΚΑΙ ΛΑΛΟΥΝΤΑ ΑΝΩΦΕΛΕΣ, ἐπιγερὸν λαὸν γὰρ σωτήριον ἢ τῆς πονηρῶν ἀνθρώπων ἀφάρσεις. ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ εἰσὶν οὐκ ἐπίστευον εὐδοεῖν τὸ κοινόν. εἶτα ΨΥΧΗΣ τρωτὶ ἐπαγγέλλεται μέγρι ΛΙΠΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ταύτης ΟΣΤΩΝ, οὕτω τῆς ψυχῶν λαγυρῶν δυνάμεων. αὐτὰ γὰρ ἔσονται τῆς πνευματικῶν χειρομακτῶν ΠΙΑΙΝΟΝΤΑΙ. Οὐ γὰρ ἐστὶ ἄρτο μόνον ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν πάντι ῥήματι συμπενομέτω ἀφ' ἑαυτοῦ Θεὸς, ἢ τύπος τὸ μῶνα. καὶ ἑαυτὸ γὰρ πῶς ἂν ἄρτος ἀγγέλων, ἢ καὶ ἄρτος οὐρανῶν νοηθήσεται; ἢς δι' τρωφῆς ἐκπεπνυμένος Ἰσραὴλ, τὰ ἔθνη μετέλαβε ἀφ' ἑαυτοῦ. διό φησιν· Οἱ δευλευνοί μοι φάρονται, ὑμεῖς δὲ πεινάσιτε. ἰδοὺ οἱ δουλευνοί μοι πίνονται, ὑμεῖς δὲ διψήσιτε. ἐχρημάτισα δὲ ὁ Θεὸς τῶν ΟΣΤΩΝ λόγους ἔσονται τῆς τρωφῶν ἐπιδοτῶν σωματικῶς. ΕΣΤΑΙ δὲ ΣΟΙ ΦΟΝΙ ΚΑΙ ΠΗΓΗ ΥΔΑΤΟΣ ΖΩΝΤΟΣ, καὶ κηπος ἀειθαλῆς τῶς ἐξ ἀγίας πνεύματος φυτείας καρποφορῶν. καὶ ἡ ἐκκλησία δὲ κηπος γέρονε Χερσὸς λέγουσα· Κατασκήνω ἀδελφίδος μου εἰς κήπον αὐτοῦ, καὶ φάγω τὸ καρπὸν ἀκροθρύων αὐτοῦ. ἰὼ δὲ καὶ ΠΗΓΗ, ἰὼ μὴ ἐξέλπιπε ΔΑΡ. ὡς γὰρ ἔσονται ΠΗΓΗΣ ἀνάου τῶν διδασκαλίας τρωφῶν οἱ ἴδιοι μωσαϊστικοί. τοῦ γὰρ πεισυνόντος, φησὶ, ποταμοὶ ἐν τῆς κοιλίας ῥεύσουσιν ὕδατος ζωῆς. καὶ τρωτὶ τῶν Σαμαρείτην τὰ ὅμοια. ΚΑΙ ΤΑ ΟΣΤΑ δὲ ΣΟΥ ΦΗΝΩΣ ΒΟΤΑΝΗ, ΑΝΑΤΕΛΕΙ, ΚΑΙ ΠΙΑΝΘΗΣΟΝΤΑΙ, ΚΑΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΗΣΟΥΣΙ ΓΕΝΕΑΣ ΓΕΝΕΩΝ. δι' ὧν εἶπε δὴλαῖον τῶν ἀνάστασιν τῆς σαμάρων, ἀναστάντων οἱ αἰσ πῶς, νεκρὰ μὲν ἐν χειμῶνι, ἀναθήλασαι δὲ πάλιν ἐν ἔαρι. πῶς δὲ ἀνάσταται; τῆ ζωοποιῶ δὴλαῖον χαρπὶ ΠΙΑΙΝΟΜΕΝΑ. ὡς γὰρ Δαβὶδ φησιν· Εξάψυξεν ἡ καρδία μου, καὶ κηπος ἔσονται, καὶ ἀναστήσονται τῶν χειμῶν τῆς γῆς· τῶν ἔσονται ὅτι γῆς, ὅτε καὶ ΓΕΝΕΑΣ ΓΕΝΕΩΝ ἐν ἀπεργίᾳ

κ καὶ

ἀπεργίᾳ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΜΕΝ ζωῆς ἰσότητος ὡς ἀντὶ τῆς ἀπορίας. εἰμύται δὲ καὶ ΟΣΤΑ αἱ ψυχῆς δυνάμεις, ὡς τὸ Θεὸς διεσκόρπισεν ὅσῳ ἀνθρωπάρσιον. οὐ γὰρ τὸ τῶ σῶματος ὅσῳ, τῶς δὲ τῆς ψυχῆς δυνάμεις (κυρταί, τρωτὶ τὸ μὴ εἶναι ἀρετῶν κατορθῶν). Στεφανοῦται γὰρ οὐδέεις, ἐὰν μὴ νομῶν ἀβλήσι· οἱ δὲ, τρωτὶ ἀνθρώπων ἐπαίνοις κεχρησιν, οὐ δέξαν Θεοῦ. ποιῶν καὶ τὸ ὅτι ἐσῆναι ἐπαλαῖσθη τὸ ὅσῳ μου ἔσονται κρῶζω με ἴδω τῶν ἡμέρων. σὴν (καὶ τῶ γὰρ μου ἔσονται τῶ δέξαν ἀγεν καὶ τρωτὶ τρωτῶν, καὶ πεινῶν εἰς ἀνθρωπίνω μικροψυχίᾳ, ἐπαλαῖσθη τὸ ΟΣΤΑ ΜΟΥ. τῶν ἔσονται ἐπαλαῖσθη (καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ψυχῆς). αὐτὰ τῶν τῶν ἐπαλαῖσθη ὅσῳ ὅτε τρωτῶν λυθῆσαι βρωχῶ, πάλιν ΩΣ ΒΟΤΑΝΗ ΑΝΑΤΕΛΟΥΣΙ τρωτῶν κηπος πνευματικῶν, καὶ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ ΤΩΝ ΑΙΩΝΙΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΓΕΝΗΣΟΜΕΘΑ. καὶ τῶν πάλαι δὲ τῆς ψυχῆς ΕΡΗΜΟΙΚΟΔΟΜΗΘΗΣΕΤΑΙ ἐν σοὶ, ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ λόγων ἰσότητος ἀναπληρῶμενα. (αὐτὸν γὰρ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΕΙΣ διδασκαλίας ἐν ἰσότητος ὅτι τὸ δέον αἰσ συναρμῶν τῶς λογισμῶν. ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ σου καὶ τῶ ψυχῶν, ἔσονται τῶν ὅσῳ σου καὶ τῶν ἑαυτοῦ τῶν ΠΕΡΙΦΡΟΥΡΟΥΜΕΝΟΣ. ὡς ὅτι πόλεως γὰρ ΕΡΗΜΟΙ καὶ ἀτελεῖται ποιῶν τῶν λόγων. ἀρμῶν δὲ καὶ τρωτὶ τῶν ἑαυτοῦ ψυχῶν καὶ τρωτὶ τῶν λαῶν πάντα, ΟΣΤΩΝ νοημῶν τῶν ἐν αὐτῶ δυνάμεις, καὶ τὸ σῶμα πᾶν ἀνεργῶν, ἐφ' οὗ λέγοντο ΕΡΗΜΟΙ ΑΙΩΝΙΟΙ, τὰ ἐν μακροῦ χρόνου δι' ἀμαρτίας ἔρημα γερῶντα. ΘΕΜΕΛΙΑ δὲ αὐτοῦ καὶ τῶν ἑαυτοῦ νοητῶς γραφῶν λέγουσαν, ἑποικοδομηθέντες ὅτι τῶ θεμελίω τῶν ἑαυτοῦ καὶ τρωτῶν φησὶν. ΚΛΗΘΗΣΗ δὲ ΚΑΙ ΟΙΚΟΔΟΜΟΣ ΦΡΑΓΜΩΝ. καὶ τῶν Σύμμαχων, ΚΛΗΘΗΣΗ ΤΕΙΧΙΖΩΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ. καὶ αὐτὰ δὲ Παῦλος ὁ ἴσους ἀφ' ἑαυτοῦ λέγων· Ως σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμελίω ἔθηκε. ΦΡΑΓΜΟΥΣ δὲ

vita illa perpetua, morte prorsus & corruptione sublatis, HÆREDITABVNT: Dicuntur & OSSA animæ virtutes. vt hoc loco. Dissipauit Deus ossa eorum, qui hominibus placebant. Non enim corpus ossa, sed animæ vires atterit, ne quid ipsi cum virtute & laude valeant efficere. Nemo siquidem coronabitur, nisi qui legitime certauerit. At isti hominum laudibus tantum inhiant, de Dei gloria nihil solliciti. Quale est & illud, Quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea, dum clamarem tota die. Cum enim ait, cessando ab eius promotione gloriae, fundendisque precibus, in animi angustias incidissem, inueterauerunt OSSAMEA, id est, emarcuerunt, & labefactæ sunt animæ meæ vires. Illæ ipsæ igitur licet ignauia ad breue tempus aliquod fractæ & debilitatæ iaceant, spirituali tamen iterum consolatione, NON ALITER QVAM HERBA, RESVRGVNT. & instaurantur, ipsique ÆTERNORVM QVE BONORVM FIMVS HÆREDES. Quæ deinde in anima tua DESERTA & vasta fuerant, ÆDIFICABVNTVR, id est, disciplinis sermonibusque diuinis replebuntur. Te ipsum enim ÆDIFICABIS, cælestibus semper præceptionibus ad id, quod decet, cogitationes tuas componens & applicans. OBSERIES VERÒ & ANIMAM TUAM, Christo, tanquam muro, aduersus externas molestias tectus. Habetur enim tanquam de DESERTA murisque destituta ciuitate sermo. Conueniat verò & animæ cui libet, & populo, si illos per OSSA intelligas, qui sunt in eo potentiores, quique corpus vniuersum sustentant: in quo DESERTA PERPETVA possis appellare, quæ longo iam tempore per peccatum vasta & solitaria euaserunt. Intelligas porro FVNDAMENTA secundum Pauli mentem, vbi superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, scribit. VOCABERIS VERÒ ETIAM ÆDIFICATOR MACERIARVM: Secundum autem Symmachum, VOCABERIS MVRO CINGENS DIREPTIONEM: quæ à diuo Paulo ibi aperte explicata sunt, vbi se sicut prudentem architectum, fundamentum posuisse scribit. MACERIAM rursus

Psal. 52.

2.Tim. 2.

Psal. 31.

Eph. 2.

1.Cor. 3.

ÆDIFICARE dicitur, qui Ecclesiæ dogmata Dialecticis demonstrationibus tanquam EXCITATO MVRO obsepit, ne eadem, veluti HORTVM DESERTVM, quicunqve voluerint, peruentur. Nam & istud ipsum quæ perpetuo deses est anima, patitur, cum eadem hosti cuiilibet, siue dæmonem, siue animæ cupiditatem appelles, tandiu peruia est, donec metu Dei, tanquam vallo, muniatur. Qui autem quæ videntur OFFENDICVLA explicando, & declarando, de sacris lectionibus aufert; ille ipse est, qui lapides DE SEMITIS tollit. Vult verò cum ijs, quæ dicta sunt, etiam SABBATA obseruari: non vt ebrietati & crapulæ indulgeatur; sed vt sanctificationi purificationique vacetur; per hæcque DIES SANCTVS & festum, eo, quod secundum Deum est, otio, DELICATE, nullaque molestia interruptum celebretur. Decet etiam eos ne ad PEDIS quidem vsque promotionem, aut laborum contaminationem in cæteris negotiis occupari, qui sacra scripturæ incumbunt. At beatus Apostolus legis vmbra reiecta, circuncisionem spiritualem & sabbatissimum ponit, his verbis; Verùm circuncisio cordis, non litera, sed spiritu. Et rursum; Itaque relinquitur sabbatissimus populo Domini. Qui enim ingressus est in requiem eius, & ipse requieuit ab operibus suis; sicut & à suis Deus. Est igitur SABBATVM secundum Deum CELEBRARE, à propriis operibus VOLVNTATIVS QVE abstinere: quod ipsa innuit, quæ nobis est in manibus prophetia. Dicit verò etiam hunc in modum Apostolus; Video autem aliam legem repugnantem legi mentis meæ. Sunt itaque ex huius sententia, VOLVNTATES, quas circuncidere & amputare, cum ad eas procliuiores sumus, debemus. Ita enim SABBATA DELICATA, quæ molesti, Deoque reluctantis animi nihil habeant, vt olim induratum esse cor Pharaonis legimus, peracturi sumus. Sic & Isaacem Deus alloquitur; Cognosco quoniam durus es, & neruus ferreus collum tuum, ceruix tua ærea. Vult autem hoc loco linguam nos & iracundiam cohibere. Si quis enim in sermone non labitur; hic perfe-

Rom. 2.
Heb. 4.

Rom. 7.

Exod. 4.

Esai. 48.

Iac. 3.

ΟΙΚΟΔΟΜΕΙ Ο ΠΑΤΗΡ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΟΓΜΑΤΑ ΠΕΡΙΤΕΙΧΙΖΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΣ ΣΠΟΔΕΙΞΕΙΝ, ΙΝΑ ΜΗ ΚΑΘΑΡΩ ΕΡΗΜΟΝ ΚΗΠΟΝ ΟΙ ΘΕΛΟΝΤΕΣ ΔΙΟΔΕΥΟΥΝ. ΤΩΤΟ ΓΑΡ ΚΑΙ ΒΑΒΥΜΟΥΣΑ ΠΑΧΕΙ ΨΥΧΗ ΠΑΝΤΟΣ ΣΤΑΥΡΩΣ ΔΙΟΔΕΥΟΝΤΟΣ ΑΥΤΩ ΛΟΓΙΣΜΟΙ ΤΕ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΝΟΣ, ΕΩΣ ΙΑΝΤΩ ΤΩ ΦΩΣ ΤΟ ΘΕΟΥ ΑΕΙΦΕΡΕΙ. Ο ΔΕ ΤΑ ΔΟΚΟΥΝΤΑ ΠΡΟΣΚΟΜΜΑΤΑ ΟΝ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ ΠΕΛΑΓΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΣ, ΟΥΤΟΣ Ο ΤΟΙΣ ΑΝΑΜΕΣΟΝ ΤΩΝ ΤΡΙΒΩΝ ΛΙΘΟΙΣ ΑΕΙΦΕΡΩΝ. ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΔΕ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΜΕΝΩΣ ΦΥΛΑΓΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΑΒΒΑΤΑ, ΩΣ ΜΗ ΜΕΘΥΣ ΚΑΙ ΚΡΕΠΑΛΑΙΣ ΧΟΛΑΖΕΙΝ, ΑΓΙΑΣΜΟΙ ΔΕ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΟΤΗΤΑ, ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΑΓΙΑΣΜΟΝ ΑΙ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΧΕΙΡΩΝ ΧΟΛΩΣ ΤΡΥΦΕΡΑΝ ΓΥΝΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΛΥΠΩΝ. ΚΑΙ ΔΕ ΜΗ ΜΕΛΕΙ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΙ ΠΟΔΑ, Η ΜΑΛΙΩΝ ΤΑ ΧΕΙΡΑ, ΠΡΟΣ ΕΤΕΡΟΙΣ ΓΥΝΟΜΕΝΩΝ ΑΡΑΓΜΑΤΙ ΤΗ ΘΕΙΑ ΓΡΑΦΗ ΠΡΟΣΑΝΕΧΟΝΤΕΣ. Ο ΔΕ ΘΕΟΣ ΣΤΑΥΡΩΣ ΤΕ ΝΟΜΟΥ ΤΩ ΣΚΙΩΝ ΠΑΡΩΘΕΜΕΝΟΣ, ΑΕΙΤΟΜΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩ ΚΑΙ ΣΑΒΒΑΤΙΣΜΩΝ ΑΠΟΠΕΤΑΙ ΛΕΓΩΝ. ΑΛΛΑ ΑΕΙΤΟΜΗ ΚΑΡΔΙΑ ΟΥ ΧΡΕΑΜΜΑΤΙ, ΑΛΛΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙ. ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ. ΑΕΙΤΟΜΩ ΣΠΛΕΙΠΕΤΑΙ ΣΑΒΒΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩ ΛΑΩ ΤΩ ΚΥΡΕΙ. Ο ΓΑΡ ΕΙΣΕΛΘΩΝ ΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΠΑΣΣΑΝ ΑΥΤΩ, ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ ΚΑΤΕΠΑΣΣΕΝ ΣΠΟ ΤΗΣ ΕΡΓΩΝ ΑΥΤΩ, ΑΣΤΑΡ ΣΠΟ ΤΗΣ ΙΔΙΩΝ Ο ΘΕΟΣ. ΣΑΒΒΑΤΙΣΜΟΣ ΑΕΙΤΟΜΩ ΤΗΝ ΠΑΥΣΑΘΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΘΕΛΗΜΑΤΩΝ. Ο ΚΑΙ Η ΠΑΡΩΘΑ ΠΡΟΣΦΗΤΕΙΑ ΦΗΣΙ. ΛΕΓΕΙ ΔΕ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΣ. ΒΛΕΠΩ ΔΕ ΕΤΕΡΟΝ ΝΟΜΟΝ ΑΠΡΑΤΕΥΟΜΕΝΟΝ ΤΩ ΝΟΜΩ ΤΟΥ ΝΟΣ ΜΟΥ. ΧΕΙΡΟΤΕΡΟΝ ΟΥ ΕΣΤΙ ΤΑ ΘΕΛΗΜΑΤΑ, ΠΡΟΣ ΕΤΕΡΟΝ ΕΤΕΡΟΝ ΕΧΟΝΤΕΣ, ΑΕΙΤΟΜΩΝ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝ. ΟΥΤΩ ΓΑΡ ΕΠΙΤΕΛΕΣΜΩΝ ΣΑΒΒΑΤΑ ΤΡΥΦΕΡΑ ΜΗΔΕΝ ΕΧΟΝΤΑ ΤΗΣ ΣΠΟ ΓΝΩΜΗΣ ΣΙΛΗΡΩΣ ΚΑΙ ΑΠΙΤΕΝΟΥΣΗΣ ΘΕΩ, ΚΑΤΑ ΤΟ. ΚΑΙ ΕΣΚΛΗΡΩΘΗ Η ΚΑΡΔΙΑ ΦΑΡΑΩ. ΟΥΤΩΣ ΕΛΕΓΕ ΤΩ ΙΣΡΑΗΛ Ο ΘΕΟΣ. Γινώσκω ὅτι σκληρὸς εἶ, καὶ νευρὸν σιδηροῦ ὁ τραχὺλὸς σου, καὶ τὸ μέτωπόν σου χαλκοῦ. βούλεται δὲ νῦν ἡμᾶς γλώττης καὶ θυμὸς ἀειμένωσι. Εἴ τις γὰρ ἐν λόγῳ οὐ πικαί, οὗτος τέλειος ἀνὴρ,

ἢ ἡμεῖς

ἀνὴρ, δυνατὸς χαλκῶν γλῶσσαι καὶ ἔλον τὸ σῶμα. καὶ πάλιν, Ἀνὴρ θυμώδης σὺν εὐχρήμων. καὶ, Οργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ σὺν ἐράζεται. ταύτης ἐναι τὸς ΣΑΒΒΑΤΙΖΟΝΤΑΣ βούλεται, καὶ τὸς ΝΗΣΤΕΙΑΝ καλοῦντας ΔΕΚΤΗΝ. οὕτω γὰρ ΕΣΗΦΗΣΙ, ΠΕΠΟΙΘΩΣ, σὺν ὅτι σαυρὰ πικρὰ καὶ πρῶτον ἀράγματι, ἀλλ' ἐπιτὼ πάντων Θεῶν παρῶν εἰς τὸν ἐπίλοιπον βίον, ὡς ἔχον ἀφειδῆς αὐτῶ τὸς ἐπαγγελίας, ἐν αἷς ὅτι καὶ τὸ ἐπιτιναγὴν ἀπὸ τῆς ἐξέθετα ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΣ ΑΝΑΒΙΒΑΘΗΝΑΙ τευξόμενον Σκείνων, Α ὀφθαλμὸς σὺν εἶδε, καὶ ὅς σὺν ἴκουσεν, καὶ ὅτι καρδίαν ἀνθρώπου σὺν ἀνέει, καὶ ἀπολαύοντα τῆς ἐπιτηδεύουσιν τοῖς πατρῶσι προφῆτις πνευματικῆς ἐν τῇ ἀνακειμένη πόλει, καὶ ἡς ὁ Παῦλος φησὶν. Οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες, ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρῶια ζητοῦσιν. καὶ εἰ μὲν σκείνω ἐξήτην ἀφ' ἧς ἐξήλθον, εἶχον ἂν χαρὸν ἀνακείμενον καὶ δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τῶν ἐστὶν ἐπουρανίω. ὅτι δὲ πάτωσ ἐξέμελλετα, Θεός, φησιν, ὅτιν ο ΦΘΕΓΘΑΜΕΝΟΣ. ἀλλὰ πῶς ὡς μήπω ΤΗΝ ΓΗΝ τῆς ἐπαγγελίας λαρόντων, εἰς τὸ αὐτοῖς εἰσῆραγεν Ἰησοῦς ὁ τῶ Ναυῆ, καὶ δίδωσιν ἐπαγγελίαν εἰσάξουσιν αὐτοῖς; δῖλον οὐδ' ὡς τῶ τῶν πρῶτων φησὶν. πῶς δὲ τῶ ἀρχαῖα σίας ἀποδοῖν φασιν αὐτοῖς ἐπαγγέλλεσθαι. οἱ καὶ τὸ ἀνατῶ σωματικῶς ἐξηγήσασιν περὶ τοῦ ΠΙΑΝΘΗΝΑΙ ΤΑ ΟΣΤΑ, ἢ ἀπὸ βάλβασθαι ΚΗΠΩ ΠΟΛΥΥΔΡΩ, ΚΑΙ ΠΗΓΗ ΜΗ ΥΣΤΕΡΟΥΜΕΝΗ ΥΔΑΤΟΣ. καὶ ὅτι ΤΑ ΕΡΗΜΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΘΗΣΕΤΑΙ, καὶ ὅτι πολὺ τῶτα φήσεται. μὲν δὲ καὶ ἀπὸ τῶ μμικεπὶ διόδος ἐσομένη τ' ἀλλοφύλων. ΦΡΟΥΡΗΘΗΣΕΤΑΙ γὰρ ἡ σὺν Θεοῦ, μεταβαλόντων ὑμῶν πρὸς ἀρετῶν. εἰσῆρα γὰρ ἀνδρὸς φρουρῶ, τὸ εὐτυποῦσθαι τῶ Θεῷ, καὶ φυλάττειν τὰ νόμματα, καὶ ΤΑ ΣΑΒΒΑΤΑ, ἀ πλημμελοῦσιν οἱ μὴ φυλάττειν. οὕτω γὰρ ἐξίοντες τῆς πόλεως, ὡς ἀδεια λαόντες τοῦ ἀμαρτῶ-

ctus est vir, potens fræno totum corpus circunducere. Et rursum, Vir iracundus, minimè pulcher. Et, Ira enim viri iustitiam Dei non operatur. Tales eos esse, qui SABBATVM OBSERVANT, quique Ieiunium accipientium vocant, ipse exoptat. Ita enim; inquit ERIS CONFIDENS, non in rem aliquem imbecillum & momentaneam; sed in omnium DOMINVM & Deum. Ita inquam eris de reliqua deinceps vita securus; tanquam qui certas eius promissiones habeas: in quibus & ista est; quod ab isthac conuersatione IN TERRAM ALIQVAM ELEVANDVS ES, vbi bonis illis potiaris, Quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt: immò, vbi & illo etiam, quod patribus promissum est, spiritali alimento fruiturus sis; quod in illa superiore ciuitate reconditur, Paulo teste his verbis; Qui enim hæc dicunt, significant se patriam inquirere. Et siquidem illam quærent, de qua exierunt, habebant tempus reuertendi. Nunc autem meliorem appetunt; id est, caelestem. Ne quis verò omnino ista futura esse dubitaret; Deus est, inquit, qui EA LOCVTVS EST. Qui autem, tanquam nondum eam promissionis TERRAM adepti sint, in quam sunt per Iesum Naue deducti, in ea se nunc illos inducturum pollicetur? Est igitur eum de mitium terra intelligere perspicuum. Arbitrantur tamen nonnulli reuersionem Babylonicæ captiuitatis eum polliceri; qui illa etiam supetiora de OSSIVM SAGINATIONE, de HORTO IRRIGVO, deque FONTE ILLO, CUIVS AQVA NVN QVAM DEFICIAT, corporaliter explicant. Vt illa etiam, cum DESERTA CIVITATIS INSTAVRATVM IR; cum diutius esse permanura; cum nec fore amplius expugnationi obnoxiam, nec alienigenis peruiam; sed à Deo, si virtutem ipsi amplectentur, MVNITAM ac defensam significauit. Est enim in hoc optime collocatum cuiusque presidium, si à Deo informetur; si que quæ iusta sunt, cum SABBATIS obferuet: in quæ agunt improbè, qui ea non custodiunt. Isti nanque ciuitate egressi, velut adepta peccan-

1. Cor. 2.

Heb. 11.

Matth. 5.

di licentia, vitia festantur; cum eos deceret, qui sabbatum colunt, illud vbiq; & qua deinceps, obseruare.

ΠΙΠΙ

ΜΗ σὺκ ἰσχυεῖ ἡ χεὶρ κυρίου τοῦ σῶσαι; ἢ ἐβάρυνε τὸ ἔς αὐτοῦ τοῦ μὴ εἰσακοῦσαι; ἀλλὰ τὰ ἀμαρτήματα ὑμῶν διῆσαν ἀνα μέσον ὑμῶν, καὶ ἀνα μέσον τοῦ Θεοῦ. καὶ διὰ τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν ἀπέσρεψε τὸ πρὸς ὄψον ἀφ' ὑμῶν, τοῦ μὴ ἐλεῆσαι. αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν μεμολυσμῶσαι αἵματι, καὶ οἱ δάκτυλοι ὑμῶν ἐν ἀμαρτίας. τὰ δὲ χεῖλη ὑμῶν ἐλάλησαν ἀνομίαν, καὶ ἡ γλῶσσα ὑμῶν ἀδικίαν μελετᾷ. ἔθεις λαλεῖ δόγμα, ἔδὲ ἔστι κρίσις ἀληθινή. ποιοῖθασιν ἐπὶ ματαίοις, καὶ λαλοῦσι κενά. ὅτι κύουσι πόνον καὶ τίκτησιν ἀνομίαν. ὡς ἀσπίδων ἔρρηξαν, καὶ ἰσὸν ἀράχνης ὑφαίνουσιν. καὶ ὁ μέλλων τῶν ὀδῶν αὐτῶν φαγεῖν, ζυτρίψας οὖριον εὔρε, καὶ ἐν αὐτῷ βασιλίῃσκον. ὁ ἰσὸς αὐτῶν σὺκ ἔσαι ὡς ἰμάτιον, οὐ δὲ μὴ περιβάλλωνται ὑπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν. τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν, ἔργα ἀνομίας*. οἱ δὲ πόδες αὐτῶν ἐπιπονηρίαν τρέχουσι, ταχεῖνοι ἐκχέου αἷμα*, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν, διαλογισμοὶ ὑπὸ φόνων. σὺντριμμα καὶ ταιπαυρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. καὶ ὁδὸν εἰρήνης σὺκ οἶδασι, καὶ σὺκ ἔστι κρίσις ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. αἱ γὰρ τρίβοι αὐτῶν διεσραμμῶσαι, ὡς διοδεύουσι, καὶ σὺκ οἶδασιν εἰρήνην. διὰ τοῦτο ἀπέστη ἡ κρίσις ἀπὸ αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ καταλάβῃ αὐτὸς διχασμῶν. ὑπομείναντων αὐτῶν φῶς, ἐγένετο αὐτοῖς σκοτός. μείναντες αὐγὴν, ἐν ἀορίᾳ περιπατήσαν. ψηλαφήσαν ὡς τυφλοὶ τοῖχος, καὶ ὡς ἔχ ὑπαρχόντων ὀφθαλμῶν ψηλαφήσαν, καὶ προσῶνται ἐν μεσημέρῳ, ὡς ἐν μεσονυκτίῳ, ὡς ἀποθνήσκοντες σενάξουν. ὡς ἀρκίος, καὶ ὡς περισερὰ αἷμα πορεύονται. ἀνεμείναμεν κρίσιν, καὶ σὺκ ἔστι σωτηρία μακρὰν ἀφ᾽ ἡμῶν. πολλοὶ γὰρ ἡμῶν ἢ ἀνομία ἐναντίον σου, καὶ αἱ ἀμαρτίαι ἡμῶν ἄντέστησαν ἡμῖν. αἱ γὰρ ἀνομία ἡμῶν ἐν ἡμῖν, καὶ τὰ ἀδικήματα ἡμῶν ἐγνωμεν. ἠσεβήσαμεν, καὶ ἐφυσάμεθα*, καὶ ἀπέστημεν ὑπὸ ὄπισθεν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. ἐλάλησαμεν ἀδικα, καὶ ἠπειθήσαμεν. ἐκύομεν, καὶ ἐμελετήσαμεν ὑπὸ καρδίας ἡμῶν λόγους ἀδικίας. καὶ ἀπεσήσαμεν ὀπίσω τὴν κρίσιν, καὶ ἡ διχασμῶν μακρὰν ἀφ᾽ ἡμῶν, ὅτι κατηναλώθη ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἡ ἀλήθεια. καὶ δι' εὐθείας σὺκ ἐδύαντο διελθεῖν, καὶ ἡ ἀλήθεια

* Ο. ΚΑΙ ΕΡΓΟΝ ΑΔΙΚΙΑΣ ΕΝ ΧΕΡΙΝ ΑΥΤΩΝ. * ΑΝΑΙΤΙΟΝ.

* ΑΦΡΟΝΩΝ. * Σ. ΑΝΟΜΙΑΣ. * Ο. ΑΔΙΚΙΑΣ. Α. ΑΝΑΦΡΑΟΥΣ.

* ΟΥΚ ΕΙΡΗΝΙΑΣ.

* ΟΙ Σ. ΠΕΡΙΠΑΤΗΣΟΜΕΝ. * Σ. ΔΙΑΤΗΛΑΦΗΣΟΜΕΝ. * Ο. ΟΜΑΣ ΤΕ Ο.

* Α. Ο. ΕΝ ΠΙΠΙ

* ΟΙ Ο. ΟΠΙΣΘΕΝ Α. ΑΠΟ ΟΠΙΣΘΕΝ. Σ. Ο.

ΠΙΠΙ

θρα ἦρται, καὶ μετέστησεν τὴν διάνοιαν αὐτῶν τοῦ ζυτρίψαι. καὶ εἶδε ὁ κύριος, καὶ σὺκ ἠρεσεν αὐτῷ, ὅτι σὺκ ἦν κρίσις. καὶ εἶδε, καὶ σὺκ ἦν ἀνὴρ. καὶ κατενόησε, καὶ σὺκ ἦν ὁ ἀντιληψόμενος. καὶ ἠμήνατο αὐτὸς τῷ βραχίονι αὐτοῦ, καὶ τῇ ἐλεημοσίῃ ἐσηρίσατο. καὶ ἐνεδύσατο διχασμῶν, ὡς θώρακα. καὶ περιέθετο περικεφαλαίαν σωτηρίαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. καὶ περιβάλετο ἰμάτιον ἐκδικήσεως. καὶ τὸ περιβάλλον αὐτοῦ, ὡς ἀνταποδώσων ἀνταπόδωσιν, ὄνειδος τοῖς ὑπερῶν τοῖς *

* Ο. Σ. ΤΑΙΣ ΝΗΣΟΙΣ ΑΝΤΑΠΟΔΩΣΕΙ. ΜΑ ΑΝΤΑΠΟΔΩΣΕΙ.

Unquid non potest manus Domini saluos facere: aut aggrauata est auris eius, vt non exaudiat, immo peccata vestra disfidium faciunt inter vos & Deum, & propter iniquitates vestras auertit faciem a vobis, vt non misereatur. Manus enim vestrae pollutae sunt sanguine, & digiti vestri peccatis. Labia vestra locuta sunt iniquitatem, & lingua vestra iniustitiam meditatur. nullus loquitur iusta, nec est iudicium verum. Confidunt rebus vanis, & loquuntur inania. Concipiunt dolorem, & pariunt iniquitatem. Oua aspidum frangerunt, & araneae telam texunt. Et qui voluit de ouis eorum comedere, frangens reperit putridum, & in eo regulum. Tela eorum non erit in vestimentum, neque operientur operibus suis. Opera eorum opera iniquitatis: pedes autem eorum ad malitiam currunt, veloces ad effundendum sanguinem, & cogitationes eorum, cogitationes stultorum. Contritio & miseria in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt, & non est iudicium in viis eorum. Semitae enim eorum prauae, quas pertranseunt, & non nouerunt pacem. Propterea recessit iudicium ab eis, nec apprehendet eos iustitia. Cum expectarent lucem, factae sunt eis tenebrae. Cum expectarent fulgorem, in caligine ambulauerunt. Palpabunt, tanquam caeci, murum, & quasi oculos non habeant, attrectabunt: & cadent in meridie, tanquam nocte media, non aliter quam morientes lugebunt. tanquam vrsus, & tanquam columba simul ambulabunt. Expectauimus iudicium, & non est. Salus longe recessit a nobis. Multa enim iniquitas nostra in conspectu tuo, & peccata nostra restiterunt nobis. Iniquitates enim nostrae in nobis sunt, & iniustitias nostras cognouimus. Impie egimus, & mentiti sumus, & recessimus a Deo nostro. Locuti sumus iniqua, & inobedientes fuimus. Concepimus, & meditati sumus de corde nostro verba iniqua. Et recessimus a iudicio, & iustitia longe stetit, quoniam consumpta est in viis eorum veritas, & per rectum iter transire non poterant: & veritas sublata est, & transtulerunt mentem, vt non intelligerent. Et vidit Dominus, neque placuit ei, quoniam non erat iudicium. Et vidit, & non erat vir. Et considerauit, & non erat qui defenderet. Et vltus est eos brachio suo, & misericordia confirmauit. Et

Pppp

induit iustitiam, quasi lorica, & posuit galeam salutis in capite. & circumdedit se vestimento vltionis. & amictus eius, tanquam sit retributurus retributionem, opprobrium aduersariis.

Aboluta de rebus agendis disputatione, deque agentium vel non agentium praemiis & poenis: Nunc, tanquam contumaces & lapsos, idcoque improbos, conuincit & arguit. Deinde, quia bello vrgente iciunasse se, neque Deum tamen ad id aduertisse, dicebant; eos ipse vehementi in Deum amore compulsus propheta reprehendit, feruarique ab ipso quidem potuisse demonstrat: sed peccatis eorum, quominus opem ferat, prohiberi. Neque enim Deum vlla vnquam virium imbecillitate, audiendique difficultate, sicut senes, laborare: sed malos feruare neque iustum esse; neque iis, qui feruantur, conducere. Quia autem murum excitare peccata dixit; per eorum remissionem interiectum maceriae parietem soluere & disturbare Saluatorem significat. AVERTIT deinde FACIEM A PECCATIS; tanquam eorum turpitudinem & foetorem non queat tolerare, vnde patet, AVREM, quae iustus audiatur, iniustus autem minimè, Dei iustitiam scilicet, non corporeis AVREM significare. Vbi autem PECCATA in vniuersum accusant; eadem & ipse singillatim recenset; HOMICIDIA ET OBTRICATIONES nominatim, non iam idolorum cultum infectas. Prophetas enim interemerunt, iustosque calumniati sunt. Ait igitur hunc in modum Hieremias; Virtus mea defecit me, ab ijs qui maledicebant mihi. Et nosster hic Propheta; Vide vt iustus tollitur; & quae deinceps. A quibus, tanquam a paruis scelerum initiis, ad Christi Saluatoris caedem progressi sunt; quam maxime hoc loco nobis innui fuerit consentaneum. Etsi enim Saluatoris SANGVINE MANVS habent IMPOLLVTAS, culpa tamen haud vacant; qui SANGVINIS eius in se, suosque filios, vltionem extendi postularunt: qui probris lacerare, populumque in illum concitare, qui furiosum; qui Samaritam; qui ex adulterio procreatum dicere, qui denique in Beelzebub nomine daemona eieceret, inculcare nunquam desierunt.

Cap. 15.

Esa. 57.

Luc. 23.

Ioan. 8.

Matth. 9.

Luc. 11.

Τελόμνος τὸν παρακτῆα, καὶ τοῖς χειρὸν ἐπαγγεῖλόμενος ἀγαθὰ, τοῖς δὲ μὴ πεθομένοις πικρὰς· νῦν, ὡς ἀπειθήσοισι καὶ ἀπειπεπληκτοῖς, ἀφ' οὗ τῆς χειρὸς, προσάγει τὸν ἔλεγχον. καὶ ἐπειδὴ πολλοὶ ἀπειθήσαντες ἔλεγον, ἐκείνου ἔλεγον, ἐκείνου ἔλεγον, ὅτι εἶδες, ὁ προσφῆτης ἐν πολλῇ αὐτῶν διελέγει φιλοθεῖας, δυνάτω εἰς σωτηρίαν δευκὲς τὸν Θεόν, καὶ ἀποδοῦναι δὲ μέσσις παρεμπροσθέν τοῖς αὐτοῖς πλημμελήμασιν, ὡς μὴ συγχωρεῖν τὴν εἰς αὐτῶν ὀπίσθεσαν δὲρρησθῆναι. οὔτε γὰρ ἀσθενὴς ἔστιν, ὅτι ὡσπερ ἐκ γῆρας, δυσήκοος. χειρὸς δὲ σὺν ἔσω οὔτε δίκαιον, οὔτε τοῖς σωζομένοις λυσιτελεῖς. ἀφ' οὗ δὲ τὸ τελεῖται εἰρησθῆναι τὸν ἀμαρτίας, ὁ σωτὴρ ἀφ' οὗ τῆς ἀφίστασιν τῶν μεσοτοιχῶν τῶν φεγγυμῶν λέγεται. ΑΠΟΣΤΡΕΦΕΙ δὲ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΜΑΡΤΙΩΝ, δὲ σὺν εἰς ὡσπερ καὶ δυσαδεις οὐ φέρων ἰδεῖν. ἐπιθεῖν δὲ δῆλον, ὅτι ΟΥΣ τὸ δίκαιον ἀνοδοῖν, ἀδίκων δὲ μὴ, δίκαιοι Θεοῦ ἔστιν, οὐ σωματικῶν ΟΥΣ, ἀπασσάμενος δὲ καὶ θόλως τὸς ΑΜΑΡΤΙΑΣ, κατ' εἶδος αὐτῶν ἐπιτίθειται, καὶ ΜΙΑΙΦΟΝΙΑΝ ἀπῆται, ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΑΛΙΑΝ, οἰδαμῶν δὲ νῦν εἰδωλολατρείαν. ἀπειτεσαν γὰρ τοῖς προσφῆταις, καὶ τοῖς δίκαιοις ἐσκοφάντησαν. ἔφη γοῦν Ἱερεμίας· Ἡ ἰσχὺς μου ἐξέλιπεν ἐν τῷ καταρωμένῳ με. καὶ ὁ παρὼν δὲ προσφῆτης ἔφασκε· Ἰδετε ὡς ὁ δίκαιος ἀφίεται, καὶ τὸ ὅτι τῶν. ἀφ' οὗ, ὡς ἐξ ἐλάττου κακῶν μελέτης ὅτι τὸν φόνον τῶν σωτῆρος ἀνέδραμον, ὃν εἶκε μάλιστα ἀφ' οὗ παρόντων ὁ προσφῆτης δηλῶν. ἰεὶ γὰρ καὶ μὲν τὸ χεῖρες τῶν σωτῆρος, γρηγορασιν ἀλλ' ἐν αὐτοῖς; καὶ ΤΡΑΙΜΑ αὐτῶν ἐπ' αὐτῶν ἐβόων, καὶ ὅτι τὰ τέκνα αὐτῶν. καὶ κακῶς δὲ λέγοντες ὅτι ἐπαινοντο ἀνασείων τὰ πληθῆ, καὶ δαίμονα, καὶ Σαμαρείτην ἐκ πορείας τε εἶναι, καὶ ἐν Βεελζεβούλ συμβάλλειν τὸ δαίμονα καταπιώμενοι. διό φησιν.

ἢ. εἰ γὰρ καὶ ΜΗ ΜΕΜΟΡΑΤΟ ΧΕΙΡΕΣ Αὐτῶν ΑΙ- ΜΑΤΙ Τῶ σωτῆρος, γοῦν αὐτῶν οὐν αὐτοῖς, ὅτι

ΟΥΔΕΙΣ

ΟΥΔΕΙΣ ΛΑΛΕΙ ΔΙΚΑΙΑ, ΟΥΔΕ ΕΣΤΙ ΚΡΙΣΙΣ ΑΛΗΘΙΝΗ. καὶ ἄλλως αὐτῶν ὡς ψευδῆ καὶ ἀδίκους κριτὰς καὶ ἀπαιδέτους ἔτερον προσδοκῶσι Χεῖρον, ἀνθρώπινα τίνα. καὶ αὐτῶν μὴ λογιζομένους, ὅτι πλέγει ΠΕΠΟΙΘΑΣΙΝ ΕΠΙ ΜΑΤΑΙΟΙΣ, ΚΑΙ ΛΑΛΟΥΣΙ ΚΕΝΑ. διό Παῦλος ἀποστρέψει μὴ προσέχειν Ἰουδαίοις λόγοις, καὶ ἐν πολλοῖς ἀνθρώπων ἀποστρέφοντων τὴν ἀλήθειαν. ἢ (καὶ δὲ καὶ ἄλλως ΜΑΤΑΙΟΙ, ΚΑΙ ΕΛΛΑΟΥΝ ἄλλήλοισι ΚΕΝΑ. Ὁυτὸς ἔστιν ὁ κληρονομῶν, δεῦτε κτείνωμεν αὐτὸν, καὶ χυθῶμεν αὐτῶν τὴν κληρονομίαν. οἱ τινες ἐξ οἰκείων λογισμῶν καὶ αὐτὸ βλασφημίας λόγους συρράπτοντες, ΚΥΟΥΣΙ ΠΟΝΟΝ, ΚΑΙ ΤΙΚΤΟΥΣΙΝ ΑΝΟΜΙΑΝ, ὅτι εἰδότες λέγουσιν· Ἐκ τῶ φόνου σου κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάσσομεν, καὶ ἀδύνησάμεν, καὶ ἐπέκομεν πνεῦμα σωτηρίας. τοιαῦτα δὲ ΚΥΟΥΣΙΝ, ὅποια καὶ δι' ἑτέρου λέλειται. Ἰδοὺ ἀδύνησεν ἀδύνησεν. σὺν ἐλάσσει τόνον, καὶ ἐπέκειν ἀνομίαν, καὶ τὸ ὅτι τούτοις. ἔθος δὲ τῆ γαστρὶ ΠΟΝΟΝ τὸν φόνον καλεῖν. τῶνος γὰρ ἔστι τοῖς αὐτῶν ποσοδῶν, ἐπιτήμων αὐτοῖς. ΩΔΙΝΗΣΑΝ οὖν τὸν κατὰ Χεῖρον φόνον καὶ τὴν κατ' αὐτὸν μακρομίαν ΑΠΕΤΕΚΟΝ. ἐπεὶ καὶ ἐν συλλόγοις ἔλεγον· Τί ποιοῦμεν; ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; ὁ δὲ Καϊάφας. Συμφέρει ἡμῶν ἔφη, ἵνα εἰς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀποθάνῃ. εἶν δ' αὖν τοιαῦτα καὶ ὅσα ποιεῖ τις ἐν τῷ ἰδίῳ ἐρεῖνεται καρδίας δόγματα. οἱ δὲ τοιοῦτοι καὶ ΩΔΑΣΠΙΔΟΝ ΕΡΡΗΕΑΝ, τῶν ἀπικειμένων δυνάμεων τὸ σπέρματι ἐν ἑαυτοῖς κηλεύοντες. διό τοῖς τῆς κακίας αὐτῶν ἐκ γῆρας οἱ ἐλέγατο ὄφεις, γωνήματα ἐχιδνῶν. ἀναλόγως δὲ τὸ σπέρμα τὸ θεῖον τῶν ἀπικειμένων δυνάμεων σπέρμα ΩΔ ἄνομασε, ἀφ' οὗ τὸ ἐρπυστικὸν γένος τῶν ἐχιδνῶν. ἀσπίδες γὰρ καὶ ὄφεις καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ὡστοκοῦντων ἔστιν. ἐπειδὴ δὲ μετὰ ποσούτων κακίαν, τὴν μελέτην καὶ διδασκαλίαν τῶν θεῶν γραφῶν ἐπαγγελλόμενοι, ὡς

Ideoque NEMINEM LOQUI QUAE IVSTA SVNT; NEQVE IVSTVM ESSE IVDICIVM adicit: vt eos alia etiam ratione, tanquam falsos & iniquos iudices inculcasset. Quia deinde seipfi decipientes, Christumque alium expectantes, humana quaedam de illo, fabulabantur; CONFIDERE EOS IN VANIS, ET INANIA LOQVI addit: indèque monet Paulus ne Iudaeis fabulis hominumque mandatis, quae veritatem auferantur, attendamus. Erant verò & alia ratione VANI, INANIAQVE secum LOQVENTES; qui impia ista, Hic est haeres, venite, occidamus eum, & possideamus ipsius hereditatem, in ore habebant. Illi nimirum ex proprio sensu in eum contumeliosa & blasphema verba confuentes, CONCEPIVNT LABOREM, ET PARIVNT INIQUITATEM, qui dicere non possunt, In timore tuo Domine, in vtero accipimus, & parturiimus, & peperimus Spiritum salutis. Talia verò sunt quae CONCEPIVNT, qualia etiam apud alium habentur his verbis, Ecce parturivit iniustitiã, concepit laborem, & peperit iniquitatem, ceteraque deinceps. Est porro scripturae vstitutum LABORIS nomine, inuidiam ideo significare, quòd qui ea laborant, tabescant. CONCEPTVNT ergo in Christum inuidiam, & eandem in eundem PEPERERVNT. Et ista deinde suis in conciliis vsurparunt. Quid facimus, quoniam hic homo multa signa facit? Et Caiphas, Conducit nobis, inquit, vt vnus moriatur homo, ne tota gens pereat. Fuerint verò generis huius & mala dogmata, quae de corde suo quis depromit. Qui deinde tales sunt, OVA etiam ASPIDVM FREGERVNT, qui aduersariorum potestatum femina tanquam in vtero suo gerebant: vnde sunt malitiosa eorum proles, serpentes, & viperarum genimina nuncupata. Congruè autem, & conuenienti planè cum diuino semine ratione, aduersariorum potestatum semen, vt serpentium genus esse demonstraret, OVA appellauit. Sunt enim ex eorum genere, quae oua pariunt, & Aspides, & serpentes, ceteraque similia. Quia verò post tantam malitiam cum sacras literas, earumque studium profiterentur, in fa-

Tit. 1.

Matth. 21.

Esa. 26.

Psal. 7.

Ioan. 11.

Matth. 3.

Luc. 3.

bulas aniles, hominumque mandata delapsi sunt, marcidam & ingloriam eorum in docendo traditionem, ARANEORVM TELÆ comparat. An non verò & cas etiam, quibus in Christum vsi sunt, calumnias ita nuncupavit? Dolos enim cum in eum necerēt, ita se suorum conatuum p̄fidio abundē munitos esse arbitrabantur, tanquam quod sibi conduceret, essent affecuti, quod nihil ipsis tamen, cum superna protectione carerēt, profuit. **ET QVI DE OVIS EORVM COMEDERE VOLVERIT, FRANGENS PVTRIDVM REPERTIET EORVM** inquit, de quibus antea, OVA ASPIDVM FREGERVNT, vsurpavit. Qui igitur ad plenam absolutamque nequitiam pervenerunt, si quæ matura sunt & perfecta FREGERVNT, ea in se excipiunt. Qui autem eam minus habēt absolutam & plenam, si de eis prius COMEDERINT, quàm tempestiva & absoluta sint, intereunt. Idcoque **QVI DE OVIS EORVM COMEDERIT, MORITVRVM** reliqui transfulerunt. At verò qui prudens est, istaque potest euertere & confutare, quod in eis ventosum, quod **VRIENVM**, quodque **PVTRIDVM** latebat, ipsum denique, qui solo necat aspectu, **BASILISCVM**, id est regulum, reperiet. Quod si aliorum quæris interpretationes, Aquilam quidem dixisse, **ET QVOD FOTVM EST IN VIPERAM ERVPI**T, Symmachum autem, **QVOD CONVOLVTVM EST VBI FRACTVM FVERIT, ASPIS ERIT**; Theodotionem denique, **QVOD FOTVM EST ERVPI**T IN ASPIDEM, reperias. Adeo nihil ea Iudæis, quæ in Christum meditati sunt, quicquam profuerunt, non magis, quàm qui **OVVM** eiusmodi, vel quod potius omnis etiam interitus causâ sit, fregit. Atque porro nonnulli **COMEDERE DE OVIS** peccatorum, idem esse, quod eorundem verbis fidem adhibere: ut olim Abel, cum Caino credidit, vnde mortem sibi conciliauit. In id enim operis eorum sermo incumbit, ut verbis istis, **ET QVOD FOTVM EST IN VIPERAM DIVISVM EST**, significatur. Deinde quod **TELAM ARANEÆ TEXERE** dixit,

Gen. 4.

μυθώδεις γραλογίας ἐκπίπτουσι καὶ ἀνθρώπων ἐντάλματα, παρέβαλεν ΑΡΑΧΝΗΣ ΙΣΤΟΝ, τὸ σαθρὸν καὶ ἀπιμον τῆς αὐτῆς. Ἐκδοχῆς τε καὶ ἀφιδόσεως. μήποτε δὲ καὶ τὰς κατὰ Χεῖροσ σκωφαντίας οὕτω καλεῖ; δόλοισ γὰρ πλείοντες, ὄντο. μὲν τὴν ἀπὸ τῆς ἰδίας ὀπιχειρημάτων πλουτήσαι σκέπτεται, καὶ λυσίτελής πη γένοι. οὐδὲν δὲ ἀντι(α) γυμνοί τῆς ἀναθεν γινόμενοι σκέπτης. ΚΑΙ ΟΜΕΛΩΝ ΦΙΟΙ, ΤΩΝ ΩΝ ΑΥΤΩΝ ΦΑΓΕΙΝ, ΣΥΝΤΡΙΨΑΣ ΟΥΡΙΟΝ ΕΥΡΕΝ. ΑΥΤΩΝ λέγει, ἀπὸ ἀνθρώπων τὸ ΝΑΑΣΠΙΔΩΝ ΕΡΡΗΕΑΝ. οἱ μὲν οὖν ἐν κακία τέλει, ΔΙΑΡΡΗΕΑΝΤΕΣ τὰ τελεσφορηθέντα εἰς ἑαυτοὺς ὑπεδέξαντο. οἱ δὲ ἀτελέστεροι, ἄρην τελεσφορηθῆσαι τούτων ΕΜΦΑΓΟΝΤΕΣ ἀπόλλυνται. διὸ ἐξέδωκεν οἱ λοιποὶ. Ο ΕΣΘΙΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΩΝ ΑΥΤΩΝ ΑΠΟΘΑΝΕΙΤΑΙ. ὁ δὲ (σωτὴρ) καὶ ἀνατρέπεν ἐλέγχω τὰ πάντα διωκόμενος, τὸ ἐν αὐτοῖς ἐξέυρεν ἀεμιμαῶν, ΚΑΙ ΟΥΡΙΟΝ, ΚΑΙ ΔΥΣΩΔΕΣ, καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς ἐγκρυπτόμενον καὶ ἐκ μόνου φθοροποιὸν τὸ βλέμματις ΒΑΣΙΛΙΣΚΟΝ. κατὰ δὲ τὸν Ακύλαν· ΚΑΙ ΤΟ ΘΑΛΦΘΕΝ ΕΣΧΙΣΘΗ ΕΧΙΔΝΑ. κατὰ δὲ Σύμμαχον· ΤΟ ΔΕ ΣΥΝΕΣΤΡΑΜΜΕΝΟΝ ΑΠΟΡΡΑΓΕΝ ΕΣΤΑΙ ΑΣΠΙΣ κατὰ δὲ Θεοδοτήαν· ΤΟ ΘΑΛΦΘΕΝ ΕΡΡΑΓΗ ΑΣΠΙΣ. οὕτω τοῖς Ιουδαίοις τὸ κατὰ Χεῖροσ μελετηθὲν, ἀνόητον γέγονεν, ὡς τοῖς ποιούδο κλάσιν ΩΝ, μᾶλλον δὲ καὶ παντὸς ὀλέθρου προσέειπον. φασὶ δὲ πινεσ ὡς τὸ ΕΣΘΙΕΙΝ ΑΠΟ ΩΝ, ὡν ἴκντουσιν οἱ ἁμαρτωλοὶ, τὸ πείθεσθαι λόγους αὐτῆς. ὡς ὁ Αβελ τὰ λόγους ΚΑΙΝ, ἐξ οὗ θάνατος. εἰς τοῦτο γὰρ τὸ ὄργον ὁ λόγους αὐτῆς καταπατῶ. ὁ δὲ ἡλοῖ, ΚΑΙ ΤΟ ΘΑΛΦΘΕΝ ΕΣΧΙΣΘΗ ΕΧΙΔΝΑ. εἰπὼν δὲ ΙΣΤΟΝ ἼΕ- (Ἰ) ΑΡΑΧ- ΝΗΣ.

τερον

τερον τὸν ἀπὸ τῆς λόγους ἐκπίπτουσι φάσιων. **ΤΟΙΣ ΤΙΣ ΑΥΤΩΝ ΟΥΚ ΕΣΤΑΙ ΕΙΣ ΙΜΑΤΙΟΝ.** (σωτὴρ) ἄν γὰρ, ὡς εἰρηται, διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων τῆ νόμου καὶ ἀφροσύνας. διό φησιν, **ΟΥΚ ΕΣΤΑΙ ΕΙΣ ΙΜΑΤΙΟΝ**: τὸ ἔστι, φασί πινεσ, ὁκ οἴσει κἀσμον αὐτοῖς ἀπράτησιν, ὡς ἔ δὲ τὸ Αδδὰμ ἠνεγκε κἀσμον τὸ σωματὸς τὸ ἀνευ Ουεσ παραρῆεν. εἴτα ἐρμηνεύει τῆς ὁ ἴσος: **ΤΑ ΓΑΡ ΕΡΓΑ ΑΥΤΩΝ ΕΡΓΑ ΑΝΟΜΙΑΣ.** ὅτι οἱ διὰ λόγων γέων πνευματικοῖς πνευματικῶσ συγκρίνοντες, χιτῶνα γέων ΥΦΑΙΝΟΥΣΙΝ. οἱ δὲ εἰς ἀχρηστὸν Ἰαῦσ Ιουδαί(α)σ μωθολογίας κατὰβίβουσαι, (σωτὴρ) ἴστων ὡσπερ ΑΡΑΧΝΗΣ ὅτι ἴστωσ ἀπλάστειαν. καὶ λέπτον δὲ διηγῆται τὰ κατ' αὐτοῖς, τὸ δίκαιον ὅτι ἀφελῆσ τῆσ τῶτων ἀποβόλῆσ. οἱ δὲ ΠΟΔΕΣ ΑΥΤΩΝ ΕΙΣ ΚΑΚΙΑΝ ΤΡΕΧΟΥΣΙΝ (ἐπὶ καὶ τὰ σωματικῶσ μέλη κινήσεωσ ὅτι τῆσ ἰσότητα λαμβάνῃσ) τῶσ δὲ (σωτὴρ) ΤΑΧΕΙΝΟΙ ΕΚΧΕΑΙ ΑΙΜΑ ΑΝΑΙΤΙΟΝ. οἱ λοιποὶ γὰρ ἔπασ ἐξέδωκεν. ἐν τῶσ δὲ ὄντως ΑΝΑΙΤΙΟΝ ΑΙΜΑ προσήλθον. ὡς Ιούδας ἀπὸ τῆσ ἀχροκερδίας, ὅτι τὴν χειρῶσ ἀχροκερδίασ ἀφμελέτησ προσήρῆεν. ΚΑΙ ΟΔΟΝ ΔΕ ΕΙΡΗΝΗΣ ΟΥΚ ΕΓΝΩΣΑΝ. διὸ καὶ ὁ σωτὴρ ἀπέκλαύσαστο τὴν Ιερουσαλήμ εἰπὼν· Εἰ ἴδεις καὶ γε σὶ τὸ τῶσ; εἰρήνη σου, ὅτι ἠξουσιν ἡμέρῃ ὅτι σοὶ, καὶ ἀβλαβουσιν σοὶ οἱ ἐχθροὶ σου χεραρα, καὶ κυκλάουσιν σε, καὶ τὰ τῶσ σου ἐδαφουσιν. ἀλλ' ΟΥΔΕ ΚΡΙΣΙΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΟΔΟΙΣ ΑΥΤΩΝ, ἀχρισία δὲ πῶσα καὶ ἀδίκη. καὶ τὴν ἀφ Μωσῆσ δὲ Δαβὶδ οὕτως ἐκάλουσιν ἐς τὸ λῶν· Κεῖσιν καὶ δίκαιοσ (σωτὴρ) ἐν Ιακώβ σὺ ἐποπίσασ. * ἀλλὰ καὶ ΑΙ ΤΡΙΒΟΙ ΑΥΤΩΝ ΔΙΕΣΤΡΑΜΜΕΝΑΙ. ἀφσροφή γὰρ τὸ ὄρθοσ τὸ κακόν. ΚΑΙ ΟΥΚ ΟΙΔΑΣΙΝ ΕΙΡΗΝΗΝ. ἔ γὰρ προσεδέξαντο τῆσ ΕΙΡΗΝΗΣ τὸν ἀρῶτασιν, ἀπὸ τὸ αὐτοῖς γὰρ ὅσιν ἠεῖρήν ἡμέρῃ. καὶ ὅσ φησιν· Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. ἀφσ τῶσ δὲ

ἐπὶ λέων

fusus sermonem istum explicavit, cum TELAM EORVM IN VESTIMENTVM NON FORE adiecit. Lege enim despecta doctrinas & mandata hominum sibi confinxerant. Itaque cum NON FORE IN VESTIMENTVM dixit; nihil aliud, ut placet, quàm nullum illis, quæ gerunt; allatura ornamentum significavit, sicuti nihil ad ornatum corporis quod Deo vetante gesserat; Adamo contulit. Deinde quænam tela ipsa sit, explicat, cum OPERA EORVM, INIQUITATIS OPERA ESSE adiungit, quia nimirum alij diuinarum literarum ope, spiritualia spiritualibus componentes, diuinam planè tunicam CONTEXVNT, alij autem in Iudæicis fabulis inuiciliter occupati, TELAM velut ARANEÆ ad simplices captandos venandisque componunt. Enumerat verò singulatim quæ ipsi admiserunt, ut non iniuria reiectos esse demonstret. Sequitur, **ET PEDES EORVM AD MALITIAM CVRRVNT**: quandoquidem & corporis membra ipsa motus aptitudinem ad id sumunt, ad quod affuerunt: ideoque **VELOCES AD EFFVNDENDVM SANGVINEM INNOCENTEM** pedes euaserunt: ita enim cæteri reddiderunt. Inde igitur ad eum, qui reuera fuerat **INNOCENS, SANGVINEM** progressi sunt. Non aliter quàm Iudas à turpi quæstu ad perfissimamque auaritiam animi cogitationem conuertit. **ET VIAM PACIS NON COGNOVERVNT.** Hinc & Saluator Hierusalem defleuit his verbis; Si scires & tu, quæ sunt pacis tuæ: quoniam venient dies in te, & circumdabunt te hostes tui vallo, & circumbunt te, & filios tuos terra allident. Sed **NON EST IVDICIUM IN VIIS EORVM**; immo potius omnis iniquitas & nequitia. Sic & Dauid ipse, quæ per Moysen data sunt, præcepta appellauit; cum iudicium & iustitiam in Iacob Dominum fecisse cecinit. Sed sunt **EORVM** etiam **SEMITÆ PRAVÆ.** Est enim malum, eius, quod rectum est, deprauatio. **ET NESCIVNT PACEM.** quia **PACIS** largitorem & custodem minimè admiserunt; qui pax esse nostra scribitur; Qui pacem se suam largiti Apostolis dixit. Ob hæc autem

Genes. 3.

I. Cor. 2.

Matth. 23.

Mar. 14.

Luc. 19.

Psal. 98.

Ephe. 2.

Ioan. 14.

rigit; alterius etiam vocationis, quæ postremis temporibus per fidem in Christo futura est, vtilliter meminisse: ideoque nunc pœnitentium personam inducere, QVI SE IVDICIUM EXPECTASSE, NEC ESSE IVDICIUM dicant; iudicium nominantes illud ipsum per fidem ad gentes delatum, quod licet EXPECTARENT, non sunt tamen adepti. Neque verò causam volunt reticuisse, cum MULTAM SVAM ESSE INIQVITATEM adiecerunt; qui cum; à quo peccata per fidem delectentur, eos verbis istis monentem; Amen, amen dico vobis. Nisi credideritis quia ego sum, in peccatis vestris morietini, non admiserunt. Deinde, quæ in Christum ausi sunt non reticentes; IMPIEGESSÈ SE, ATQVE MENTITOS ESSE adiciunt. quo loco Symmachus, NOVIMVS, inquit, INIVSTE NOS AGERE ET MENTIRI ADVERSVS DOMINVM. Aquilas autem, vbi DOMINVM NEGASSE dixit, vt eorum inficiationem demonstraret; SED ET RECESSIMVS, addit, POST TERGVN DEI NOSTRI, LOCVTI SVMVVS CALVMNIAM. Vides eorum idololatriam nullo modo accusari; sed CALVMNIAS, & falsos sermones, cæteraque eiusmodi. Olim quidem Dei signa calumniantes, eundem in Beelzebub Dæmoniorum principe Dæmonia eiicere; falsaque & INIQVA de corde depromentes, Samaritanum esse, furiosum, vinosum, turbasque excitare & commouere dicebāt; ideoque SE A IVDICIO RECESSISSE adiecerunt. Neque enim vos, inquit, ab illo derelicti estis; sed illud à vobis, qui ei tanquam terga dederitis. Atque hæc quidem voces eorum sunt, qui à Deo misericordiam consequi quærunt; quique crebrò VERITATEM se negasse, falsaque meditato esse confitètur. At in se rursus sermonem assumens propheta eosdem accusat, CONSVMP TAM apud eos ESSE VERITATEM, & quæ penitus IN VIIS EORVM DEFICERE asserens. Cum autem in falsitate, id est IN TENEBRIS, AMBVLARENT; qui potuerunt VIIS RECTIS incedere, qui Christum veram LVCEM, ET VERITATEM

Ioan. 8.

Luc. 11. Matth. 9.

Ioan. 8. Luc. 23.

μὴνται χρησίμως καὶ τὴν ἐπ' ἐχάταν ἀνακλήσιως τῆς ἐν Χριστῷ ἀφ' ἧς πίστεως, διὸ καὶ νῦν μετανοούτων ἐσθήα γὰρ παρ' ἑσώπων· ANEMΕΙΝΑΜΕΝ ΚΡΙΣΙΝ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ, ΚΡΙΣΙΝ λερόντων πλὴν ἀφ' ἧς πίστεως, δὸθεῖ(αν τοῖς ἔθνεσιν, ἰὼ ΠΡΟΣΔΟΚΗΣΑΝΤΕΣ Οὐκ ἔχον. τὸ δὲ ἀπὸν, ΠΟΛΛΗ γὰρ ἡΜΩΝ ἡ ΑΝΟΜΙΑ φασι. ἔ γὰρ ἐδέξαμεθα τὸν ἀφ' ἧς πίστεως ἐξαλείφοντα ἀμαρτίας, ὅς αὐτοῖς ἔλεγον· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ πιστεύσῃτε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν ἔσπαθαίνετε. καὶ τὸ χ' Χριστὸν πολυμήνται δηλοῦντες φασι· ἡΣΕΒΗΣΑΜΕΝ, ΚΑΙ ΕΥΕΥΣΑΜΕΘΑ. ὁ δὲ Σύμμαχος, ΕΓΝΩΜΕΝ ΦΙΣΙΝ ΑΔΙΚΕΙΝ ΚΑΙ ΨΕΥΔΕΣΘΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΟΥ. τὸ δὲ ἰσὶ δὲ Ἀκύλας ἈΡΝΗΣΑΣΘΑΙ ΕΝ ΚΥΡΙΩ, πλὴν ἄριστον αὐτῶν παριστάς· ἈΛΛΑ ΚΑΙ ΑΠΕΣΤΗΜΕΝ Ἰφασιν, ἡ φησὶ ὉΠΙΣΘΕΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ἡΜΩΝ, ΕΛΑΛΗΣΑΜΕΝ ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΑΝ. ὅσας ὡς οὐδαμῶδ αὐτῶν εἰδωλολατρείας κατηργεῖ, ἀλλὰ ΣΥΚΟΦΑΝΤΕΙΑΣ, καὶ λόγους ψευδῆς, καὶ τὰ ποιῶντα. ποτὶ μὴ τοῖς θεοσημείαις ἀφ' ἑαυτῶν ἔλεγον· Ἐν Βεελζεβὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. ἔποκαρδίας τε αὐτῶν ἐρευρήμενοι ψευδῆτε καὶ ἈΔΙΚΑ, Σαμαρείται, καὶ δαιμονοῦντα, φάρον, καὶ οἰνοπότῳ ἐκάλου, ἀνασείον τε τὸς ὄχλους ἐφασιν. διὸ φασι ΑΠΕΣΤΗΣΑΜΕΝ ὉΠΙΣΘΕΝ ΤΗΝ ΚΡΙΣΙΝ. οὐ γὰρ αὐτῆ φησιν ἡμῶς κατέλιπον, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτῶν, οἰοῦναι ἡμῶν δόντες αὐτῆ. αἱ δὲ φωναὶ ζητούντων εἰσιν ἐλεηθῆναι τῶν Χριστῶν, καὶ συνεργῶς ὁμολογησάντων ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ πλὴν ἄριστον, καὶ τοῖς ψευδῆς ἑαυτῶν λογισμοῖς. τὸν δὲ λόγον εἰς ἑαυτὸν ὁ παροφῆτης πάλιν ἀναλαβὼν κατηργεῖ, δεδαπανήσασθαι λέγων, καὶ πωρατελῶς ἐκλιπεῖν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν τὴν ἀληθεῖαν. ἐν δὲ ψεύδι (ταυτὸν δὲ εἰπεῖν σκοτῶ) ΠΕΡΙΠΑΤΟΥΝΤΕΣ, πῶς αὐ ἐυθειας ἔχον ὁδοῦς, Χριστὸν τὸ φῶς ἔσπογραφέντες, ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗ-

π' ἰσὶ π' ἰσὶ

ΑΛΗΘΕΙΑΝ; ΚΑΙ ΕΙΔΕΝ ΚΥΡΙΟΣ ΚΑΙ ΟΥΚ ΗΡΕΣΕΝ ΑΥΤΩ, ΟΤΙ ΟΥΚ ΗΝ ΚΡΙΣΙΣ· ΤΕΤ' ἔστι διχασμοκρίσια. ΚΑΙ ΕΙΔΕΝ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΗΝ ΑΝΗΡ; καὶ ἡδη γὰρ εἶπεν ὅτι ἦλθον, καὶ ἐκεῖ ἄνθρωπος. ἐκάλεισεν καὶ ἐκεῖ ὁ ὑπακούων. φιλάθρωπος γὰρ ἂν, ὅλη πόλει δι' ἑνα καὶ μόνον ἀνὴσι τὰ ἐγκλήματα. ἀφ' ἧς γὰρ Ἰερουσαλήμ φησὶ· Περιδράμετε ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἰερουσαλήμ, καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς, καὶ ἴδετε ἂν εἴρηται ἄνδρα· εἰ ἐπιποιᾷ πῆσιν καὶ ἀγαθῶν ἔλεος; καὶ ἴλεως ἔσομαι αὐτῇ λέγει κύριος. ὑπέχετο δὲ καὶ Σοδόμοις ἀγένοιμ εἰ χροῖται πᾶντε διχασμοῖς. περὶ ἀπολείας γὰρ ἔσθης, καὶ ἔκείτην ἑνα ζητεῖ. τὸν δὲ τὸς ἄλλας σῶσαι διωάμενοι ἐκδιχασοσαραγίας, καὶ νῦν ἐκάλεισεν ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΝ. μηδένα δὲ τοῖστων εὐρῶν, ΗΜΥΝΑΤΟ φησιν αὐτῶς τῆ δυνάμει. τὸτο γὰρ τὸ, ΒΡΑΧΙΟΝΙ ΕΣΤΗΡΙΣΑΤΟ ΔΕ ΚΑΙ ΤΗ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ· ἡ καὶ τοῖς λοιποῖς, ΕΠΕΣΤΗΡΙΣΑΤΟ. ἔ γὰρ πᾶσας ἀπέλεσεν. ἔσωσε γὰρ τὸ κατέλειμμα τοῖς πατρίσιν αὐτῶν ἀψευδῆ ἢ ἐπαγγελίαν τηρούντων. ἐφ' οἷς αὐτῶν ἄλωσιν πλὴν ἐχάτῳ σημεῖον, ὡσπερ ὁ πλὴν ἰσὶ μόνον τὸ θεὸν κατ' αὐτῶν ὑποτίθεται, ὡσπερ ἐν εἰρηται. Σὺ φοβερὸς εἶ, καὶ τὴν ἀντισησεται σοι ἔπο τὸ ὄργησθαι; τοιαῦτα δὲ παλόντων, οἱ λοιποὶ τὸ οἰκθρῶν ἡμῶν φησὶ, φεβηθήσονται τῶν τῶ ἀπῆστων βιαίων ὄργην, ἀπὸ δὲ τῶ, ΚΑΙ ΗΜΥΝΑΤΟ ΑΥΤΟΥΣ Ὁ ΒΡΑΧΙΟΝΙ ΑΥΤΟΥ, πινὲς ἐκλήμενοι, ΚΑΙ ΕΣΩΣΕΝ ΑΥΤΩ ΒΡΑΧΙΩΝ ΑΥΤΟΥ, ἐπήγαγον μηδεμίαν ἰσὶν ἐχρίων αὐτῶν ὡσπερ τὸς ἐφῆσθης ἀφ' ἧς ἀμαρτίας, ἐκ ἰσὶν ὅσθ ἡ νίκη καὶ ἡ σωτηρία παρῆσται διὰ Χριστῶν. καὶ πάλιν αὐτῶν, ΚΑΙ ΤΗ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ ΑΥΤΟΥ ΕΣΤΗΡΙΣΑΤΟ, ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΑΥΤΟΥ ΕΠΕΣΤΗΡΙΣΑΤΟ, τὸ ρητὸν εἰπόντες, ἐπήγαγον· ἡ γὰρ ἐν κελῶ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ σπῆμα γίνεσθαι τῶ χ' τ' ἀσεβῶν δυνάμεις χρίστω. ὡσπερ τὸ πολέμικον δὲ ἔθεσ παρῆσται ἐφῆσθαι ὡσπερ ἑαυτῶν ὁ ἔποστος ἡμῶν τὸ ὄπλιον ἐκδύσασθαι, παρῆσται ἐν κελῶ οὐ τὸ ἀληθῆς τῆς ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, τῆ ἔσθι ὀπρᾶς τῆς ἐλπίδος. τῆ ἔσθι ὡσπερ ΚΕΦΑΛΑΙΑ, ἐκ ἡμῶν δὲ ρῆ-

sunt auerisari? ET VIDIT DOMINVS, ET NON PLACVIT EI: QVIA NON ERAT IVDICIVM; iustum scilicet. ET VIDIT, ET NON ERAT VIR. Nam & antea dixerat; Veni, & non erat homo. vocauit, & non erat qui audiret. Pro sua siquidem in homines beneuolentia, toti ciuitati vnus nomine peccata condonat. Ait enim in hunc modum apud Hieremiam; Circuite vias Hierusalem, & quaerite in plateis eius, & videte si inueniatis virum; Si sit faciens fidem, & diligens misericordiam; & fuero ipsi misericors, ait Dominus. Fuerat verò & Sodomis se parciturū pollicitus, si quinque iustos haberent. Cum enim ciuitates quinque complecterentur; vel vnicum de singulis postulabat. Eum igitur, qui opertum iusticia alios saluare queat, hoc etiam loco DEFENSOREM appellauit. Sed cum talem nullum reperisset, & eos ipse potentia sua (hanc enim BRACHII appellatione significauit) VLTVS EST. SVSTINVT VERO ET MISERICORDIA; aut secundum alios; CONFIRMAVIT. Neque enim omnes perdidit, qui reliquiis conseruatis vanum esse quod fuerat patribus pollicitus, non permisit. Postea vltimam eorum expugnationem significans, Deum aduersus illos tanquam armatum ante oculos subicit; ad quem & ista dicta sunt; Tu metuendus es, & quia resistet tibi a furore tuo? Verum pro quo. ET VLTVS EST EOS BRACHIO SVO, habemus; ET SERVAVIT SIBI BRACHIVM SVVM exponentes nonnulli, omni illis aduersus hostes, propter scelera, virtute destitutis, in Dei virtute per Christum victoriam & salutem non defuturum esse tradiderunt. Præterea, pro ET MISERICORDIA EIVS SVSTINVT; ET IUSTITIA EIVS CONFIRMAVIT dicentes; IUSTITIAM in Domino, iusti aduersus impios iudicij firmamentum esse addiderunt. Loquuntur verò tanquam de bellica Dei supellestite; quæ ratione nos ad armaturam istam induendam adhortatur Apostolus. Quæ est igitur in Domino IUSTITIÆ veritas, ipsa verè spei LORICA EST; ipsa verè GALEA: Quæ autem in nobis;

Esa. 50.

Cap. 5.

Gen. 18.

Psal. 75.

Eph. 6.

Q999

tet impietates Iacob. Et hoc est eis à me testamentum, dicit Dominus. Spiritus meus, qui est in te, & verba, quæ ego dedi in os tuum, non deficient os tuum, neque os feminis tui. Dixit enim Dominus, à modo & vsque in sempiternum,

Psal. 110.

Cap. 59.

Psal. 33.

Psal. 15.

Mal. 1.

POSTquam Israël propter multam eorum impietate infensum esse Deum demonstrauit, ad gentium vocationem, ipsumque Christi aduentum sermonem conuertit. Significauit autem ORIENTIS OCCIDENTISQUE nomine, hominum genus vniuersum, quos DOMINI TIMOR esset occupaturus. Principium nanque sapietia timor Domini: cuius esse particeps noluit Israël, sed illi, de quibus istud vsurpauit, Ecce hi de longè venient, & quæ deinceps: quibus verbis quatuor mundi cardines, siue plagas demonstrat. Quanta verò ea sint, quæ DOMINI TIMOR nobis conciliat, scriptura patuerit, vbi ait, Beatus vir qui timet Dominum. Et istis, Non est inopia timentibus Dominum. Et istis etiam, Timor Domini disciplina & sapientia. Et istis, Timor Domini dies addit: quem se non Iudæis, sed Gentibus esse daturum pollicetur. Deinde apud Prophetam alium istos quidem in hunc modum alloquitur, Non est mea voluntas in vobis, dicit Dominus omnipotens, & hostias non suscipiam de manibus vestris. De Gentibus autem ista inquit, AB ORTV ENIM SOLIS VSQUE AD OCCASVM GLORIFICATVM EST NOMEN MEVM in nationibus. Sed est earum salutis causa, quod VENTVRVM, QVASI FLVVM VIOLENTVM, ET IRAM A DOMINO CVM FVRORE dixit. quo loco, neque IRÆ, neque FVRRIS Hebraica lectio, cæteri que interpretes meminerunt: sicut in bonorum promissione fuerat rationi consentaneum. Ita enim Aquilas, QVIA VENIET TANQVAM FLVMEN SPIRITVS DOMINI SIGNACVLVM IPSI. Symmachus autem; VENIET TANQVAM FLVVM TERENS SPIRITVS DOMINI. VRGET, ET VENIET. Theodotio verò, VENIET ENIM TANQVAM FLVVM ORPVGNANS. SPIRITVS DOMINI SIGNATVS EST IN EO. Qui au-

ΠΟλέμων εἰπὼν τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τὸν Θεὸν ἄλλὰ τὰς πολλὰς αὐτῶν ἀσεβείας, ἵπτι πλὴν κλησὶν μέτεισι τῶν ἑθνῶν, καὶ πλὴν χειρὸς παροῦσας. τὸ πᾶν δὲ γένος ἀνθρώπων ἄλλὰ τῶν ἀνατολῶν ἐδήλωσεν καὶ ΔΥΣΜΩΝ, ΟΙ ΦΟΒΗΘΗΝΤΑΙ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ. Ἀρχὴ γὰρ σοφίας φόβος κυρίου. ἧς οὐ μετέλαβεν Ἰσραὴλ, ἀλλὰ σκῆπτροι, αὐτῶν ἔλεγε. Ἰδοὺ οὗτοι πύρρων ἤξουσιν, καὶ τὰ ἐξ ἧς δι' ἡν ἐδήλωσεν τὰ πᾶσα κλίματα, ἕσα δὲ ΦΟΒΟΣ ΘΕΟΥ παρεξενεῖ δηλοῖ τὸ Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν κύριον. καὶ τὸ οὐκ ἔστιν ὑπέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. καὶ τὸ φόβος κυρίου παρὰ εἰς, καὶ σοφία. καὶ τὸ φόβος κυρίου παρεξενεῖ ἡμέρας. ἐν οὗτοι Ἰουδαίοις δώσθη, ἀλλὰ τοῖς ἔθνεσιν ἐπαγγέλλεται. καὶ ἐν ἑτέρω γὰρ παρεξενεῖ τοῖς μὲν φησὶν οὐκ ἔστι μου γέλημα ἐν ὑμῖν, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἡσυχίας οὐ παρεξενεῖ ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν. αὐτῶν δὲ τῶν ἑθνῶν. δι' ὅτι ἀπο ἀνατολῶν ἡλίου δεδοχασται τὸ ὄνομα μου ἐν τοῖς ἔθνεσι. τῆς δὲ πύτων σωτηρίας αἴτιον ἡΞΕΙ ΓΑΡ ΩΣ ΠΟΤΑΜΟΣ ΒΙΑΙΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΗ ΠΑΡΑ ΚΥΡΙΟΥ. ΗΞΕΙ ΜΕΤΑ ΘΥΜΟΥ. ΟΡΓΗΣ δὲ καὶ ΘΥΜΟΥ οὔτε τὸ Ἐβραϊκόν, οὔτε οἱ λοιποὶ μέμνηται. οὐ δὲ γὰρ εὐλογον ἐν ἀγαθῶν ἐπαγγελίας. ὁ γὰρ Ἀκύλας φησὶν ὅτι ελευσεται ὡΣ ΠΟΤΑΜΟΣ ΠΝΕΥΜΑ ΚΥΡΙΟΥ ΣΥΣΣΗΜΟΝ ΕΛΥΤΩ. ὁ δὲ Σύμμαχος ἡΞΕΙ ὡΣ ΠΟΤΑΜΟΣ ΘΛΗΒΩΝ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΚΥΡΙΟΥ. ΕΠΕΙΓΕΙ, ΚΑΙ ΗΞΕΙ. ὁ δὲ Θεοδοτίου ἡΞΕΙ ΓΑΡ ΩΣ ΠΟΤΑΜΟΣ ΠΟΛΙΟΡΚΗΤΗΣ. ΠΝΕΥΜΑ ΚΥΡΙΟΥ ΕΣΗΜΕΙΩΘΗ ΕΝ ΑΥΤΩ. πῶς δὲ ΩΣ

ΩΣ ΠΟΤΑΜΟΣ ΒΙΑΙΟΣ ΗΞΕΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΚΥΡΙΟΥ, ἐδήλωσεν ἐν ταῖς ἀράξιν, ὅτι (συνηγμένων ἑπὶ τὸ αὐτὸ ἐγένετο ἄφω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος, ὡσπερ φεραμένης πνοῆς βιαίας, καὶ τὰ ἑπὶ τούτοις. ἂν τέλος, καὶ τὸ ἐπληρώθησαν ἀπαντες πνεύματος αἴλου. ἀλλὰ καὶ ΣΗΜΕΙΟΝ φησὶν ΕΛΥΤΩ. τὸ δὲ γὰρ τῆς ἰδίας ἀναλήψεως ἔθετο σημεῖον λέγων ἔαν μὴ ἀπέλθω ὁ παρὰ κλησὶν οὐκ ἔρχεται. καὶ πάλιν ἔτι ἂν ἀπέλθω, ὡς ποταμὸς ὑμῶν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας. αὐτῶν δὲ τοῦ ΗΞΕΙ ΕΝΕΚΕΝ ΣΙΩΝ ΟΡΥΟΜΕΝΟΣ. Ἀκύλας, ΚΑΙ ΕΛΕΥΣΕΤΑΙ ΤΗ ΣΙΩΝ ΑΓΧΙΣΤΕΥΩΝ φησὶν. ὁ δὲ Σύμμαχος ΚΑΙ ΗΞΕΙ ΤΗ ΣΙΩΝ ΑΓΧΙΣΤΕΥΩΝ. ἔλεγε γὰρ ὁ σωτήρ οὐκ ἦλθον, εἰ μὴ εἰς τὰ σπυλαῶτα παρελάτω οἶκον Ἰσραὴλ. καὶ Παῦλος δὲ φησὶ Ἀέρω γὰρ Χριστὸν ἀφ' ἡμῶν γεννησάμενον παρὰ ἀληθείας Θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιώσαι τοὺς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων, τὰ δὲ ἔθνη ἑλεῖν δοξάζει τὸν Θεόν. φησὶ δὲ πῶς ὡσπερ ἀνωτέρω μνησθεὶς τῆς κατὰ τῶν Ἰουδαίων ὀργῆς, ἐμνήσθη καὶ τῆς ἐν ὑπέροις ἐλεημοσύνης εἰπὼν καὶ τὴ ἐλεημοσύνη ἢ ἐσπείσατο οὕτω καὶ νῦν ΟΡΓΗΝ εἰπὼν, καὶ ΘΥΜΟΝ, πλὴν ἄλλὰ Χειρὸς σωτηρίας ἐπὶ ἡμῶν εἰπόν. ΚΑΙ ΗΞΕΙ ΕΝΕΚΕΝ ΣΙΩΝ ΟΡΥΟΜΕΝΟΣ, ἐξ ἀμαρτιῶν δηλονότι, γανάτου τε, καὶ φθορῆς, καὶ δαυμάτων ἀμύτητος. ΣΙΩΝ δὲ πάλιν, τὸ θεοσεβῆς τῆς ἐκκλησίας πολιτεύμα. ἀπὶ δὲ τῶν ΑΠΟΣΤΡΕΦΕΙ ΑΣΕΒΕΙΑΣ ΑΠΟ ΙΑΚΩΒ. ὁ Σύμμαχος ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΠΟΣΤΡΕΦΑΣΙΝ ΑΣΕΒΕΙΑΝ ΕΝ ΙΑΚΩΒ. ὁ δὲ Ἀκύλας ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΠΟΣΤΡΕΦΑΣΙΝ ΑΘΕΣΙΑΝ ΕΝ ΙΑΚΩΒ. ΤΟΥΤΟΙΣ γὰρ ἡΞΕΙ, καὶ τούτοις ΡΥΣΕΤΑΙ. ἑαυτοὺς δὲ μὴ ἑπιτρέφοντες ἀπάσανται. ΚΑΙ ΑΥΤΗ φησὶν, ΑΥΤΟΙΣ Η ΠΑΡΕΜΟΥ ΔΙΑΘΗΚΗ. τῆς δὲ αὐτῆς ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟ ΕΜΟΝ, ὁ ἔστιν ἑπὶ σοι,

A. καὶ

tem; TANQVAM FLVVM VIOLENTVS, ipse DOMINI SPIRITVS VENTVRVS SIT, eo indicauit, quod in Actis, Cùm essent in vnum omnes congregati, factum esse de repente so- num, tanquam spiritus violenti, & quæ sequuntur, legitur: quibus tandem omnes esse Spiritu sancto repletos concluditur. Verum & SIGNACVLVM IPSI ait. Hanc enim ascensionis suæ significationem & notam dederat; cùm, nisi obiisset, paraclctum non venturum, nisi obiisset, sanctum Apostolis se missurum Spiritum dixerat. Sed enim quo loco, VENIET PROPTER SION, QVI LIBERAT, habemus; ET VENIET QVI SION PROPINQVVS EST interpretantur Aquilas & Symmachus. Neque enim se nisi ad oues, quæ perierant de domo Israël, missum esse Saluator reticuit. Scribit in hunc modum præterea & Paulus; Dico enim Christum Iesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei, vt confirmaret promissiones patrum; Gentes autem propter misericordiam glorificarent Deum. Aiunt verò nonnulli, quemadmodum superius, postquam iræ aduersus Iudæos meminisset, & misericordiam postea mentionem fecisset, cum misericordia confirmasse se dixit: sic & hoc loco, postquam FVRRIS & IRÆ meminit; salutem per Christum adiecisse, cùm VENTVRVM EVM affirmavit PROPTER SIONEM, QVI LIBERAT; de peccatis nimirum, de morte, de corruptione etiam, de dæmonum tyrannide denique intelligens. Dicas rursus ipso SIONIS nomine, sanctam Ecclesiæ administrationem, priusque institutum significari. Verum pro quo, ET AVERTET IMPIETATES IACOB, habemus; ET IIS QVI AVERSATI FVERVNT IMPIETATEM IACOB, dixit Symmachus; Aquilas autem, ET IIS, QVI AVERSATI FVERINT INCONSTANTIAM IACOB. IIS enim VENIET, eosque LIBERABIT: Seipsos autem, qui non conuertentur, accusabunt. ET HOC EST, inquit, EIS A ME TESTAMENTVM. Quòdnam verò? SPIRITVS MEVS, QVI EST IN TE: quem Qqqq ij

Act. 2.

Ioan. 15.

Matth. 15.

Rom. 15.

Cap. 59.

Ioan. 10. cūm Apostolis largiretur, aiebat; Acci-
 pite Spiritum sanctum, Si cui remisistis
 peccata, remittatur ei. Istud igitur est
 NOVVM TESTAMENTVM, my-
 steriūque illius summa, quod est IN TE,
QVI PROPINQVVS ES, ET QVI
LIBERAS: quem esse de radice Iesū
Isa. 11. dixit, cūm Spiritum Domini super eum
 requiesciturum affirmavit: cuius item &
 ipse discipulos ideo participes effecit, ut
 eundem & ipsi deinceps in dignos & be-
 nemeritos conferrent. VERBA por-
 rō, quæ locutus est Christus, TESTA-
 MENTVM MEVM sunt, inquit, IN
 SEMPERITERNVM duratura. Ait enim
 hunc in modum Saluator; Cælum qui-
Luc. 21. dem & terra transibunt; verba autem
 mea nunquam transferent. Est igitur
 apertissimum redēptionis argumentum,
 SPIRITVS SANCTI participem fie-
 ri, linguæque ipsa (dicitur quidam) ver-
 bum veritatis accipere, ut est apud Pau-
 lum his verbis; Prope te est verbum, in
Rom. 10. ore tuo, & in corde tuo. Accepimus
 enim verbum fidei, quod salutare ius-
 titiæ confessionem conciliat. Ita nanque
 impium Christus iustificat, qui se iam-
 dudum, veluti nebulam eius iniquita-
 res abstergisse clamitat. Quod quidem
 cūm in nobis perpetuo situm sit, idem
 ipse in posteros etiam nostros, qui fideles
 semper tuetur, transmissurus est. Sunt ve-
 rō qui totū sic explicent, ut dicant Deum
 sicut olim fœdus pepigit cūm Abraha-
 mo, cūm hostias in promissionū gratiam
Gen. 13. obtulit; ut legem deinde simili ratione
 per Moysen tradidit, ita etiam nunc
 per prophetam testamento se cum po-
 pulo pacisci verbis istis significare, quæ
 vim suam, suūque robur, non ista so-
 lum, sed futura etiam ætate, habitura sint
 si velint peccata sua pœnitentia abster-
 gere. Ita enim Deum quæ sit pollicitus,
 præstare; pœnitentibus nimirum, &
 dignis.

ὁ διδούς τοῖς μαθηταῖς ἔλεγε· Λάβετε πνεῦ-
 μα ἅγιον· ἐάν τις ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας,
 ἀφίεται αὐτῷ. τοῦτο τοίνυν Η ΚΑΙΝΗ
 ΔΙΑΘΗΚΗ, καὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ κεφάλαιον,
 ὅπερ ἔστιν ἘΝ ΣΟΙ ΤΩ ΑΓΧΙ-
 ΣΤΕΙ, ΚΑΙ ΤΡΥΟΜΕΝΩΝ, ὃν ὁ κ. ἱ. ἱ. ἱ. ἱ. ἱ.
 ῥίζις ἐφασκεν Ἰεσοῦ, ἐπαναπαύεσθαι λέ-
 γων ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. οὗ δὲ με-
 τῶν μαθητῶν, ὡς ἂν καὶ αὐτοὶ με-
 παδοῖεν ἀξίους. ΤΑ ΔΕ ΡΗΜΑΤΑ, ἀλε-
 λάλκην ὁ Χερός, ΔΙΑΘΗΚΗ ΜΟΥ
 φησὶν ἔστι, καὶ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.
 καὶ ὁ σωτήρ δὲ ἔλεγεν· Ὁ οὐρανὸς, καὶ ἡ γῆ
 παρελεύσεται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλ-
 θασιν. σαφεστάτη τοίνυν τῆς λυτρώσεως ἀπό-
 δεξις, τὸ ἐν μεθίσσει γενέσθαι ΠΝΕΥ-
 ΜΑΤΟΣ ΑΓΙΟΥ, δι' οὗ καὶ τὸ τῆς ἰσο-
 θεσίας φέρεται καὶ χρίμα, καὶ τὸ λαβεῖν φα-
 σίπτες, ἐν γλώτῃ τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως.
 Παύλου λέγοντος· Ἐγγύς σου τὸ ῥῆμα ἔστιν.
 ἐν τῷ σωματί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου.
 ἐλάβωμεν γὰρ τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως, τὴν
 σωτήριον ὁμιλογίαν δικαιοσύνης παρὰ ἁγίων.
 δικαιοὶ γὰρ οὕτω τὸν ἀσέβῃ Χερός ὁ πά-
 λα βοῶν· Ἀπηλείη, ὡς νεφέλι, τὰς ἀνο-
 μίας σου. ὅσα ὃν ἐν ἡμῖν αἰεὶ, καὶ τοῖς μεθ'
 ἡμῶν παρὰ πέμπεται σωζόν αἰεὶ τοῖς πιστεύ-
 οντας. πῆρες δὲ οὕτως τὸ πᾶν ἐξηγήσαντο.
 Θεὸς ἀθεθήκειν ἡμέρας παρὰ ἄβραμ,
 ἡνίκα τὰς θυσίας ἔπι τὰς ἐπαγγελίας πε-
 ποιήται· καὶ ἀφ' Μωσῆος δὲ καὶ ὁμοίων
 τῶν νομοθετήσας· καὶ νῦν ἀφ' τῆς παρ-
 φήτου ἀφ' ἡμεῶν φάσκει ἀφ' τῆς λα-
 λουμένων παρὰ τὸν λαόν, ἀ τὴν ἰχμύ ἐξεί
 οὐ μόνον ἔπι τῆς παρόντων, ἀλλὰ καὶ τῆς
 ἐσομένων, εἰθέλοισιν ἀφ' μετανοίας ἀπαλεί-
 φει τὰς ἐαυτῶν ἁμαρτίας. οὕτω γὰρ Θεὸς
 τὰς ἐπαγγελίας πληροῖ, μετανοοῦσιν ὡς
 ἀναξίους διδούς.

†ΠΙΠΙ Φη δόξα κυρίου ἐπὶ σε ἀνατέταλκεν *· ἰδοὺ σκότος καλύ-
 ψει γῆν, καὶ γνόφος ἐπ' ἔθνη. ἐπὶ δὲ σε φανήσεται κύ-
†ΠΙΠΙ ριος, καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ ἐπὶ σε ὀφθήσεται. καὶ πορεύσονται
 βασιλεῖς τῆς φωτίσου, καὶ ἔθνη τῆς λαμπερότητί σου *· ἄρον
 κύκλω

κύκλω τὰς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε *· συνεγμήρα τὰ τέκνα σου *· οἱ γ. ΠΑΝΤΑ.
 ἰδὲ ἦκασι πάντες οἱ υἱοὶ σου μακρόθεν, καὶ αἱ θυγατέρες σου
 ἐπ' ὤμων ἀρθήσονται. τότε ὄψη *· καὶ φοβηθήσῃ, καὶ ἐκστή-
 ση τῇ καρδίᾳ, ὅτι μεταβαλεῖ εἰς σὲ πλῆθος θαλάσσης,
 καὶ ἔθνων, καὶ λαῶν. καὶ ἤξουσί σοι ἀγγέλοι καμήλων. καὶ
 καλύψουσὶ σοὶ κάμηλοι μαδιάμ, καὶ γαιφάρ. πάντες ἐκ-
 σαβῶ ἤξουσι· φέροντες χρυσόν καὶ λίβανον οἴσουσι, καὶ λίθον
†ΠΙΠΙ τίμιον, καὶ τὸ σωτήριον κυρίου εὐαγγελιῶνται, καὶ πάντα
 τὰ πρῶτα Κηδάρ ἐναχθήσονται σοι, καὶ κριοὶ Ναβαϊώθ
 ἤξουσί σοι. καὶ ἀνερχθήσεται δεκτὰ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου,
 καὶ ὁ οἶκος τῆς προσευχῆς μου δοξασθήσεται. τίνες δὲ οἱ
 δε; ὡς νεφέλαι σέτανται, καὶ ὡσεὶ ὄμισηραὶ ἐν νεοσσοῖς.
 ἐμὲ αἱ νῆσοι ὑπέμειναν, καὶ πλοῖα θαρσεῖς ἐν πρώτοις, ἀ-
 γαγεῖν τὰ τέκνα σου μακρόθεν, καὶ τὸν ἄργυρον καὶ τὸν
†ΠΙΠΙ χρυσόν αὐτῶν μετὰ αὐτῶν, διὰ τὸ ὄνομα κυρίου τὸ ἅγιον,
 καὶ διὰ τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ ἐνδοξον εἶνα. καὶ οἰκοδο-
 μήσουσιν ἀλλογενεῖς τὰ τείχη σου, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν
 πρῶτα ἔσονται σοι. διὰ γὰρ ὀργὴν μου ἐπάταξά σε, καὶ διὰ
 ἔλεον ἠγάπησά σε, καὶ ἀνοιχθήσονται αἱ πόλαι σου. δια-
 παντὸς ἡμέρας καὶ νυκτὸς, οὐ κλεισθήσονται εἰσαγαγεῖν
 πρὸς σὲ δυνάμεις ἔθνων, καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἀγομῆρους. τὰ
 γὰρ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς, οἱ τίνες οὐ δελευσά σοι, ἀπο-
 λῶνται, καὶ τὰ ἔθνη ἐρημία ἐρημωθήσεται. καὶ ἡ δόξα τῆς
 λιβάνου πρὸς σὲ ἤξει ἐν κυπαρίσσῳ, καὶ πεύκῃ, καὶ κέδρῳ
 ἅμα δοξάσαι τὸν τόπον τὸν ἅγιόν μου. *· καὶ πορεύσονται
 πρὸς σε δεδουκότες υἱοὶ ταπεινώσαντων σὲ, καὶ παρωξύναν-
†ΠΙΠΙ των σε *· καὶ κληθήσῃ πόλις κυρίου Σιών ἁγίου Ἰσραὴλ, διὰ
 τὸ γεγενῆσθαί σε ἐγκαταλελειμμένην, καὶ μεμισημένην,
 καὶ ὅσα ἦν ὁ βοηθῶν. καὶ θήσω σε ἀγαλλίαμα αἰώνιον εὐ-
 φροσύνης γενεαῖς γενεῶν· καὶ θηλάσεις γάλα ἔθνων, καὶ πλῆ-
†ΠΙΠΙ τον βασιλέων φάγεσαι. καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ σώ-
 ζων σε, καὶ ἐξαιρέτητός σε Θεὸς Ἰσραὴλ. καὶ ἀντὶ χαλκοῦ
 οἶσω σοὶ ἀργύριον. ἀντὶ δὲ ξύλων οἶσω σοὶ χαλκόν. ἀντὶ
 δὲ λίθων, σίδηρον. καὶ δώσω τὰς ἀρχοντίας σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ
 τοὺς ἐπισκόπους σου ἐν δικαιοσύνῃ. καὶ ὅσα ἀκυσθήσεται ἐτι
 ἀδικία ἐν τῇ γῇ σου, οὐ δὲ σύντριμμα, ἔ δὲ ταλαιπωρία
 ἐν τοῖς ὀρίοις σου· ἀλλὰ κληθήσεται σωτήριον τὰ τείχη σου,

* ΟΙ Γ. ΠΑΝΤΑ.
 * Ο. ΚΑΙ ΚΑΡΙΣΗ.
 * ΟΙ Γ. ΤΑΙΦΑ.
 * ΟΙ Γ. ΤΑ ΟΝΟΜΑ.
 ΤΙ ΚΥΡΙΟΥ ΘΕΟΥ
 ΣΟΥ ΚΑΙ Τ Α ΑΓΙΑ
 ΙΣΡΑΗΛ.
 * ΟΙ Γ. ΚΑΙ ΤὸΝ ΤΟ
 ΠΟΝ ΤΑΝ ΠΟΛΛΗΝ
 ΜΟΥ ΔΟΞΑΣΑ.
 * ΟΙ Γ. ΚΑΙ ΠΡΟ-
 ΣΚΥΝΗΣΟΤΣΙΝ ΕΠΙ
 ΤΑ ΙΣΧΗ ΤΑΝ ΠΟ-
 ΛΛΗΝ ΣΟΥ ΠΑΝΤΕΣ
 ΟΙ ΠΑΡΟΥΤΑΝΤΕΣ.
 Ι ΑΚΑΒΕ.

daturos. Hoc igitur sanctum est & pium vitæ institutum, quod ciuitatem Dei, & HIERUSALEM appellauit; in qua primum cœpit Prophetarum, piorumque virorum chorus institui; qui Christi aduentum semper expectâtes, eam etiam moriendo fidei constantiam retinuerunt, vt suæ libertatis afferendæ gratiâ mortem subiturum esse non ambigerent. Atque inde est, quod ipsis, tanquam in TENEBRIS sedeant, LUMINIS Christi aduentum denunciat: vt primo non solum aduentui, sed alteri etiam conueniat oratio, de quo sunt ista Saluatoris; Et videbunt filium hominis venientem in nubibus cæli, cæteraque deinceps: in quibus electos ab Angelis vndique coactum iri significat. Et rursus; Cùm autem venerit filius hominis in gloria sua. De piorum deinde ab impiis, tanquam ouium ab hædis, separatione adiciens, istos quidem in ignem abituros esse; illos autem in nouum sæculum reuocatum iri significat, in quo nulla futura sint corporca LUMINARIA; Christo ipso, Qui sol est iustitiæ, LVCEM abundè præstante & suggerente: quo tempore nimirum; iuxta sacratissimi Pauli sententiam, Qui mortui sunt in Christo, primi resurgent: qui autem relictî, in nubibus cum Christo occurrent. Tales igitur tum compellans in clamabit oratio; ILLUMINARE HIERUSALEM, vel, vt cæteris placet; EXVRGE, ILLUMINARE. Et vide, si non aperte ipso EXVRGENDI verbo, mortuorum resurrectionem indicarit, quam radius suis LVX ipsa mortuos recreans præbitura est; qui postquam excitati fuerint, eius GLORIAM intuturi sint. quo factum est, vt statim GLORIAM DOMINI IN EAM APPARVISSE adiceret; nouam Dei ciuitatem, quæ sola per Christum ILLUMINATVR, intelligens. Impiis enim reconduntur TENEBRÆ: quod vt significaret, ijs ipsis TERRAM quidem OPERTAM FORE, ET GENTES CALIGINE dixit; sed in Hierusalem, secundum alios, EXORTVRVM ESSE DOMINVM. Decet enim LUMINIS ortu eos primum illustrari, qui vnigenitum Dei patris GLORIAM nuncupatum, contempla-

Luce. 23.

Matth. 25.

1. Thef. 4.

σποδῶν. τὸ οὐδὲ θεοσεβῆς τὸ πολίτευμα, πόλις κελῶται Θεοῦ, καὶ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. παρ' αὐτῆ γὰρ παρῶτι (σωτατο) προσφιλῶν τε, καὶ θεοσεβῶν ἀνθρώπων χηρός. οἱ δὲ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ προσδοκῶντες Χεῖροδ, τὸν βίον κατέστρεφον ἀσκήμοι, ὡς καὶ μέλει θανάτου καταβήσεται ἀπὸ τὴν αὐτῆς ἐλευθερίαν. ὅθεν ὡς ΕΝ ΣΚΟΤΩ κελῶται τὸ φῶς Χεῖροδ τὴν παρουσίαν εὐαγγελίζεται, ὡς παρῶ: τῆ παρῶτι παρουσία, καὶ τῆ δευτέρα τὸν λόγον ἀρμύπειν, καὶ τῆς ἐλεγχῶν ὁ σατήρ. Καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τῶ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ ἐξῆς ἐν οἷς τοῖς ἀγγέλοις (σωταξεν) λέγει πανταχόθεν τοῖς ἐκλεκτοῖς. καὶ πάλιν Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τῶ ἀνθρώπου ἐν τῆ δόξῃ αὐτοῦ. εἴτε παρῶ ἀσκήμοις εὐσεβῶν τε λέγει, καὶ ἀσεβῶν, ὡς παρῶτων καὶ ἐλεγχῶν, τῶν μὲν παρῶ διδιδυμένων περὶ, τῶ δὲ ἀνακαλουμένων εἰς τὸν νεὸν αἰῶνα, καὶ ὅν οὐκ ἔσονται ΦΩΣΤΗΡΕΣ σωματικοί, Χεῖροδ τῆ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου παρῶ ΦΩΤΙΣΜΟΝ ἐπαρμυῖντος. ὅτε καὶ τὸν ἱερώτατον Παῦλον οἱ νεκροὶ ἐν Χεῖροδ ἀναστήσονται παρῶτοι, οἱ δὲ παρῶ ἀποβῶντες ἐν νεφέλαις ἀπαντῶντες ἔσονται (σω) Χεῖροδ τοῖς οὐδὲ τοιοῦτοις τότε παρῶ φανῶν ὁ λόγος ἐρεῖ. ΦΩΤΙΖΟΥ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. ἢ καὶ τῶς ἀλλῆς. ΑΝΑΣΤΗΘΙ, ΦΩΤΙΣΘΗΤΙ. καὶ ὅρα εἰ μὴ σαφῶς ἀπὸ τῶ ΑΝΑΣΤΗΘΙ, τὴν ἐν νεκρῶν ἀνάστασιν ἔδειξεν, ἢ τὴν ποιήσῃ τὸ ΦΩΣ ἀπὸ τῶν ἰδίων ἀναζωπυροῦ τῶς νεκροῖς, οἱ καὶ ἀναστῶντες ὄψονται τὴν ΔΟΞΑΝ αὐτοῦ. διὸ καὶ ἐπάγει, καὶ Η ΔΟΞΑ ΚΥΡΙΟΥ ΕΠΙ ΣΕ ΑΝΑΤΕΤΑΛΚΕΝ. δηλαδὴ τὴν νέαν τὸν Θεοῦ πόλιν, ἢ ΦΩΤΙΖΕΙ μόνον Χεῖροδ. τοῖς γὰρ ἀσεβῆσι ΣΚΟΤΟΣ ἀποκείται, ὁ δηλαδὴ φησιν. Ἰδοὺ σκοτὸς ΚΑΛΥΨΕΙ ΤΗΝ ΓΗΝ, ΚΑΙ ΓΝΟΦΟΣ ΕΠΕΘΗ. ὅτι δὲ σὲ ΑΝΑΤΕΛΕΙ ΚΥΡΙΟΣ, καὶ τῶς λοιποῖς. δεῖ γὰρ παρῶ τὸν ΦΩΤΟΣ ἀνατολῆς τοῖς μέλλουσι θεοροῖς γενέσθαι τῆς τῶ μονογενοῦς τῶ Θεοῦ ΔΟΞΗΣ, ὡς δεῖ λέγεσθαι τὸν πατέρα. ἐν αὐ-

ἢ καλύψει γῆν, καὶ γνόφος

ἐν αὐτῶ γὰρ, καὶ δὲ αὐτοῦ, καὶ (σω) αὐτῶ δοξάζεται. ὁράντες γὰρ τὸν υἱὸν, ὁράμεν τὴν μεγαλειότητα, ΚΑΙ ΔΟΞΑΝ τῶ πατρός, ὡς γὰρ φησὶ Πατὴρ δοξάσον σου τὸν υἱόν, ἵνα καὶ ὁ υἱὸς σου δοξάσῃ σε. τὸ δὲ ἸΔΟΥ ΣΚΟΤΟΣ ἢ ΚΑΙ ΓΝΟΦΟΣ ΚΑΛΥΨΕΙ ΤΗΝ ΕΠΕΘΗ. ΕΠΙ ΔΕ ΣΕ ΦΑΝΗΣΕΤΑΙ ΚΥΡΙΟΣ. ὅτι τῆς παρῶτις ἐκλεβῶντες παρουσίας πηγῆς, οὐχ ὡς μέλλοντων φασὶ τῶν θεωνῶν ΣΚΟΤΙΣΘΗΣΕΘΑΙ, τῶ κόσμῳ λάμψαντος τῶ Χεῖροδ. ΠΕΦΩΤΙΣΤΑΙ γὰρ. ἀλλ' ὁ μέλλων ἐν ταῦθα χηρός τῶ ΕΝΕΣΤΩΤΑ δηλοῖ, τῶ ἐπὶ καλύπτει. Χεῖροδ γὰρ παρῶ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἐπιλάμψαντος, ἐπὶ τῶ ΕΘΝΩ ΣΚΟΤΩ κελῶται. παρῶ ἐπ' αὐτῶ μεταξὺ τῶν τῶ χηρόν. τότε γὰρ Ἰσραὴλ τοῖς οὐκ εἰσὶν ἰσραηλιτῶν ἰσραηλιτῶν ἐπεδύκοντο ΔΟΞΑΝ. Ἰνῆς δὲ τῶ, ΓΝΟΦΟΣ ΕΠΕΘΗ, φασὶν ὅτε παρῶ οἱ ἐχθροὶ τῶ δίκτυα. ΠΟΡΕΥΣΟΝΤΑΙ δὲ φησὶ, ΒΑΣΙΛΕΙΣ Τῶ ΦΩΤΙΣΟΥ, ΚΑΙ ΕΘΝΗ ΤΗ ΔΑΜΠΡΟΤΗΤΙ ΣΟΥ, τὴν κλησὶν δηλαδὴ τῶν θεωνῶν ἐκ τῆς ἐκλεβῶν ἀπεθείας γενημένην. διὸ δὲ νοήσῃ τῶ γὰρ σωζόμενων τῶν τῶ παρῶ Ἰουδαίῳ Θεοφιλῶν, οἱ ἀπὸ πίστεως τελειωθέντες οὐκ ἐκκομῶνται τῶς ἐπαγγελίας, τῶ Θεοῦ κηρόν πὶ παρῶ ἡμῶν παρῶ ἀναβῶν, ἵνα μὴ χηρός ἡμῶν τελειωθῶν. οἱ καὶ τοῖς τῶ θανάτου χηροῖς ἐνδιέτριβον τὴν παρουσίαν Χεῖροδ παρῶ μόνοντες. διὸ καὶ πῶνας Ἰωάννης ἠρώτα. Σὺ εἰ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; ὡς εὐαγγελιστῶν μόνον τὴν εἰς αὐτοῖς τῶ Χεῖροδ καθῶν φησιν. ΑΝΑΣΤΗΘΙ, ΦΩΤΙΣΘΗΤΙ. ΗΛΘΕΝ γὰρ τὸ ΦΩΣ ΣΟΥ. τῶ ἐστὶν, ὁ παρῶ δίκτυα. τούτων οὐδὲ τῶ παρῶ τῶ γὰρ. δεύτερον δὲ, τὸ τῆς ΕΘΝῶΝ ἐκλεβῶν, ὁ δὲ (σω) ἡμῶν ὁ Παῦλος τῶ παρῶ λέγων. ἀρ' οὐκ οὐκ ἐπὶ ἐπὶ ζῆνοι καὶ παρῶνοι, ἀλλὰ συμπολιτῶν τῶ ἀγίων, καὶ τῶ ἐπὶ τῶ τοῖς. ἐν οἷς ὅτιν εἶναι τῶ ἐπὶ συγκληρονομία, καὶ σύσσωμα,

turi sunt: cùm in ipso, & per ipsum, & cum ipso glorificetur. Cùm enim filium videmus, patris maiestatem ET GLORIAM intuemur, qui dixit, Pater glorifica filium tuum, vt & filius tuus glorificet te. Verùm quod habet Esaias; ET CALIGO SVPER GENTES, ET GLORIA DOMINI IN TE VIDEBITVR; ad primum aduentum referentes nonnulli, non tãquam Christo terris illucente, TENEBRÆ GENTES OPERTVRÆ SINT, quas esse ILLUMINATAS constat, dici arbitrantur: sed quod hîc futurum dicitur, esse iam significari; id est OPERTIRE. Quo enim tempore Israëlitis primùm illuxit Christus, TENEBRIS adhuc GENTES offundebantur; cùm nondum ad eos gratia peruenisset: sed suam ipse Iudæis GLORIAM patrandis miraculis demonstraret. Sunt præterea nonnulli, qui quod ET CALIGO SVPER GENTES Esaias dixit, ad tempora referant; quibus iusta pati hostes contigit. AMBVLABVNT VERO REGES, ait, IN LVMINE TVO; ET GENTES IN SPLENDORE TVO: vt GENTIUM vocationem à Iudæorum incredulitate & pertinacia profectam esse ostenderet. Intelligendum est autem duo eorum, qui saluantur, genera reperiri. Alterum quidem piorum apud Iudæos Deique amantium; qui fide perfecti, promissiones minimè adepti sunt; cùm Deus præstantius aliquid de nobis prævideret, vt sine nobis minimè consummarentur. qui item in mortis regionibus immorantes Christi aduentum expectarunt. Ideoque, cùm ad eum misisset Ioannes quæsiuit, Illè ne esset, qui veniret, an aliû deceret expectare. qui denique de Christi ad aduentum commoti, EXVRGE istud & ILLUMINARE, QVIA VENIT LVMEN TVVM, id est, quod expectabas, audiunt. Atque hic quidem eorum primus ordo fuerit. Sequitur verò & alter EX GENTIUM Ecclesiis conflatus, quem priori etiam coniunxit Apostolus, vbi iam non esse hospites & aduenas, sed conciuies sanctorum, illaque quæ sequuntur, colligit: in quibus etiam gentes esse coheredes, & concorporales,

Ioan. 12. 17.

Heb. 11.

Matth. 11.

Eph. 2.

Eph. 3.

ptionem exoluit, propriarum ipsius DIVITIARVM nomine censendum. Est porro SABBA, gens Aethiopica: GERHA autem & MADIAM barbarae quoque regiones CAMELORVM fecunditate commendata; quo factum est, vt eorum imagine propheta vteretur. Quanquam tamen ratione praeditas quasdam ciuimodi CAMELOS fuisse planum sit. Ait enim; ET OPERIENT CAMELI MADIAM, ET GERHA. OMNES DE SABBA VENIENT, FERENTES AVRVM, ET THVS FERENT; ET SALVTARE DOMINI ANNUNCIABVNT. Qui enim SVNT CAMELI SALVTARE DOMINI ANNUNCIATVRI? Homines igitur illi sint oportet; qui THVS quidem ipsum, id est, spiritualem diuinitatis fragrantiam; AVRVM autem, id est corpoream rerum affluentiam & copiam latari sunt. Quod igitur admirabile, praeterque opinionem erat, vt, quae iumentorum ingenium referunt, diuinitum animae, CAMELIS ipsis, propter assiduum baiulandi vsum, propter fecunditatem, propter animalis etiam prauitatem comparatae, transmutarentur: vt rursus propter eximiam vtilitatem SALVTARE DOMINI ANNUNCIARENT: vt denique OUES CEDAR, id est, moderatores & simplices, vsuque rationis minimè destitutae mentes, CONGREGARENTVR; id ipsum iam factum esse affirmat. Tale est & illud; Ite ad oues quae perierunt domui Israëli. Et illud etiam; Oues meae vocem meam audiunt. Et apud Ezechielem; cum, Ecce ego quaeram oues meas, & quae deinceps, dixisset, adiecit, Et scient quia ego sum Dominus Deus eorum, ipsique populus meus domus Israëli, dicit dominus, & vos oues meae, & oues gregis mei homines estis, & ego Dominus Deus vester. Atque haec quidem de Israële sunt intelligenda. Iam verò OUES alienigenas CEDAR nimirum, ipsique ARIETES NABEOTH CONGREGATVM IRI affirmat. Significat autem CEDAR idem planè, ac si TENEBRAS dicas: estque ad solitudines Saracenorum collocata regio. Est rursus & NABEOTH alia regio sub Israële

Math. 10
Ioan. 10.
Cap. 34.

την γὰρ ψυχῆς ὁ ἴδιος ΠΛΟΥΤΟΣ. ΣΑΒΒΑ δὲ ἔθνος Αἰθιοπικόν, καὶ ΓΕΡΗΑ δὲ, καὶ ΜΑΔΙΑΜ ὁμοίως βαρβαροὶ, ἠγνοοῦντες ἔχοντα ΚΑΜΗΛΩΝ χόρτας. διὸ δὴ τῆς τούτων κέρχεται ὁ λόγος εἰκόσι. ὅτι δὲ λογιστὰς τινὲς ἦσαν αἱ ποταμοὶ δὲ ΚΑΜΗΛΟΙ, δὴλον. φησὶ γὰρ: ΚΑΙ ΚΑΛΥΨΟΥΣΙ ΣΕ ΚΑΜΗΛΟΙ ΜΑΔΙΑΜ, ΚΑΙ ΓΕΦΑΠΑΝΤΕΣ ΕΚ ΣΑΒΒΑ ΗΘΟΥΣΙ. ΦΕΡΟΝΤΕΣ ΧΡΥΣΙΟΝ ΚΑΙ ΛΙΒΑΝΟΝ ΟΙΣ ΟΥΣΙ, ΚΑΙ ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΚΥΡΙΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥΝΤΑΙ. πῶς γὰρ ἡ ΚΑΜΗΛΟΥ ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΖΟΝΤΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ; ἄνδρες οὐκ αὐτὰ φέρουσιν ΛΙΒΑΝΟΝ μὲν, πλὴν τῆς θεολογίας πνευματικῆν εὐαγγέλιον. ΧΡΥΣΟΝ δὲ, πλὴν σωματικῆν εὐπορίαν. τὸ οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν, τὸ μεταληθίστατον τὰς κτηνάδεις τῶν πλουσίων ψυχῆς, ΚΑΜΗΛΟΙΣ ἀπειρασμέναις ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ πολυήρον; καὶ σκολιὸν τοῦ ζῴου καὶ δι' ἑσθέρων ἑαυτῶν ἀφελείαν ΕΥΑΓΓΕΛΙΖΕΘΑΙ ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΚΥΡΙΟΥ. ἐπὶ δὲ καὶ τὰ ΠΡΟΒΑΤΑ ΚΗΔΑΡ φησὶ ΣΥΝΑΧΘΗΣΕΘΑΙ, τὰς ἀφελείας λέγων ψυχῆς λογιστὰς. τοιοῦτον τὸ Περνέειν τὸς τὰς τρεῖς τὰς ἑσθέρων οἴκου Ισραήλ. καὶ τὸ τὰ ἐμὰ τρεῖς τὰς φωνῆς τῆς ἐμῆς ἀκούει. καὶ ἐν Ιεζεκιήλ δὲ φησιν. Ἰδοὺ ἐγὼ ἐκζητήσω τὰ τρεῖς τὰ μου, καὶ τὰ ἐφεξῆς εἰπὼν ὅτι φέροι. Καὶ γινώσκονται ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαὸς μου οἴκος Ισραήλ, λέγει κύριος. καὶ ὑμεῖς τρεῖς τὰ μου, καὶ τρεῖς τὰ πνεύματι ἀνθρώπων ἐστέ, καὶ ἐγὼ κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. ταῦτα μὲν οὐκ ἴσασιν Ισραήλ, ἀλλ' ὅπου λαὸν δὲ ΠΡΟΒΑΤΑ γινώσκουσιν ΣΥΝΑΧΘΗΣΕΘΑΙ ΤΑ ΚΗΔΑΡ, ΚΑΙ ΚΡΙΟΥΣ ΝΑΒΕΘ. ΚΗΔΑΡ δὲ μεθερμηνεύεται ΣΚΟΤΑΣΜΟΣ. λέγεται δὲ ἀμφὶ πλὴν ἔρημον εἶναι τῆς Σαρχιμυδ. καὶ ΝΑΒΕΘ ἑτέρα χώρα τοῦ Ισραήλ ἀλλο-

ΚΑΜΗΛΟΙ.

στῆται

λ. σωματικῶν

στῆ ἀνέξω

ἀλλοστρία. διηλοῦται δὲ ἀφ' ἑαυτῶν ΚΡΙΩΝ οἱ ἀρχιμάστοι τῶν ἐξ ἑθῶν ὀπιτροφόντων, οἱ καὶ κῆ δὲ δόξα ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΣΙΝ, ἀφιερῶντες ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ, καὶ τῆ τοῦ ἱουδαίου παροτρυνόντες λειτουργία, δι' ἧν ἡ τῆ Θεοῦ ΔΟΞΑΖΕΤΑΙ ἐκκλησία. πινὲς δὲ τὸ ΚΑΜΗΛΟΙ ΕΠΙ ΚΑΜΗΛΩΝ φασὶν ΗΘΟΥΣΙΝ, ἢ ἄλλ' ἔχουσι παροτρυνόντες, καὶ τὸ τοῦ χεῖρα τιμῶντες Θεοῦ. ἢ ὅτι οὐ κατ' ἕνα ἔχουσιν, ἀλλ' ἈΓΕΛΗ ΔΟΝ κατ' ἑκατοντάδας εἰς δόξαν Θεοῦ, ἡρώων πλὴν ἐξ ἔργων ἀγαθῶν εὐοσμίας, καὶ ΠΛΟΥΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ. ἐξ ἧν πινὲς ἐξίν εὐαγγελικῶν ἐχρηστές παροτρυνόντες καὶ λαοὶ, ΕΥΑΓΓΕΛΙΖΟΜΕΝΟΙ ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΚΥΡΙΟΥ. ΗΘΟΥΣΙ δὲ φησὶ, ΚΑΙ ΠΡΟΒΑΤΑ ΚΗΔΑΡ, ΚΑΙ ΚΡΙΟΙ ΝΑΒΕΘ. ποδὲ ἔτι, δὲ κατὰ καὶ τούτων αἱ ἱουδαὶ γινώσκονται παροτρυνόντων ἀφ' ἑαυτῶν. εἰπὼς δ' ἂν φασὶ, ΠΡΟΒΑΤΑ ΚΑΙ ΚΡΙΟΥΣ, ἄνδρας βελόντας χεραῖς, καὶ ὀπιτροφῶν ἀσπασμόνους, δι' ἧν ὁ ΟΙΚΟΣ ΔΟΞΑΖΕΤΑΙ ΤΟΥ Θεοῦ, οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ἐμῶν, ὡς ὁ πάλα νεὸς, ἀλλὰ ἀφ' ἑαυτῶν πνευματικῆς. τούτου δὲ μνησθεὶς τῆς ῥητοῦ καὶ ὁ σωτὴρ ἔφασκεν. Ὁ οἶκος μου οἶκος παροτρυνόντων κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτῶν ἐποιήσατε σήλαμον ληστῶν. ὅτε τοῖνυν ΟΙΚΟΣ ΓΕΓΟΝΕ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ, τότε ΔΕ ΔΟΞΑΖΕΤΑΙ. ὀπιτροφῶν δὲ ἡ γραφή, ὡς νηπιώδεσι, τοῖς ἐξ Ισραήλ ἀφ' ἑαυτῶν, ἐν τῶν αὐτοῖς (σωτήριον τὰς ἐπαγγελίας παρέχεται μετὰ τοῦ * διηλοῦται καὶ νοητόν. ἀφ' ἑαυτῶν γὰρ ἑαυτοῖς ἀλλόφυλα ΕΘΝΗ διαφοροῦντα θεάσασθαι. φέγγει τοῖνυν αὐτῶν συμπερικλιζομένη τὰ φιλά. καὶ (σωτήριον γὰρ, ὡς δὴ παρὸν, ἐπαγγέλλεται, δι' ἧν ἡ ἀνέξω παροτρυνόντων τὸς θεοσεβείαν, ὡς τὸς διδασκαλίαν τὸς παῖδας εἰσβάλλον. ἴσως δ' ἂν αὐτοῖς ἀπληγή καὶ σωματικῶς, εἰ τὸν Χριστὸν παροτρυνόντων. Τοιγαροῦν καὶ οὕτω πινὲς ἀπέδωκεν. ἀνάλαβέ σου τὸ παροτρυνόν ΦΩΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ, ὃ ἀφ' ἑαυτῶν

aliena. Significantur porro ARIETVM nomine, gentium imperatores maximi, qui conuersi iam dona OFFERUNT; seipfos Deo consecrantes, & altari, in eius ministerium adstantes; per quos ipsa GLORIAM Dei adipiscitur Ecclesia. Non desunt verò, qui CAMELI SUPER CAMELOS VENIENT, dixerint. vel, vt quae ipsi haberent, allaturos, Deumque facilibus & promptis veneraturos esse docerent: vel, vt non singillatim, sed GREGATIM accessuros, & in Dei gloriam fructus allaturos, id est bonorū operū suauitatem, & DIVITIAS SPIRITVALES iudicarent: de quorum numero fuerunt nonnulli, qui habitum adepti Euangelicum, populo praefuerunt, ET SALVTARE DOMINI ANNUNCIARVNT. Quod rursus VENTVRAS ET OVES CEDAR, ET ARIETES NABEOTH dixit; eorum, qui accessuri sunt, grata fore per fidem sacrificia significauit. Dicit porro, aiunt, OVI VM, ARIETVM QVE nomine, viros eos intelligi; qui virtutibus onusti, mansuetudinem amplectuntur; quibus DOMVS DOMINI GLORIFICATVR: non autem fumis & sanguinibus, vt olim templum, sed cultu planè spirituali. Huius verò dicti & Saluator etiam meminit, cum Iudaeos alloquens, Domū suam, domum quidem orationis vocari dixit; Sed ab eis speluncam latronum factam esse. Est igitur eo tempore GLORIFICATA, quo DOMVS ORATIONIS FVIT. De industria autem Israëlitas, tanquam infantes scriptura alloquens, per ea, quae vtitata sunt, promissiones ipsis exhibet, vt cum eo, quod corporeum est, intelligibile etiam aliquid significari demonstret. Magni enim illorum intererat, si GENTES alienigenas dona offerre intuerentur. Eos igitur hoc loco demulcet, tanquam de iucundis rebus simul balbutire gestiat. Quae enim ipsis vtitata sunt, non aliter sanè quam pueris, annunciat; vt eos ita ad pietatem adducat: quo pacto pueros ipsos in disciplinam solemus pettrahere. Fortasse verò & ista illis corporaliter contigissent, si Christum admisisissent. Sic igitur etiam nonnulli explicarunt; Refume prius LVMEN HIERVSALEM, quod ne-

Ioan. 2.

gligentia tua extinctum est, quóque præter eos eximie, qui TENEBRIS OPERTI SVNT, honorata es, vt GENTIBVS ipsis ET REGIBVS pietatis exemplum præbeas. Quod si nolis, ad GENTES CHRISTI LVMEN transibit. Tui igitur oculi aciem, inquit, ad Deum dirige; & eos, qui dispersi erant, congregatos, ipsorumque præsidio, à quibus detinebantur, tectos, & defensos intueberis. Pollicetur verò non AVRVM tantum; sed & caeteram de GENTIBVS, quæ eos in admirationem trahunt, si Deum cultum amplectantur. Atque hæc quidem illi. Cæterum postquam cum veteri HIERVSALEM; id est, cum ijs, qui pium vitæ institutum sequuti recentis se, & ad Christi normam compositæ matrem præbuerunt, disputauit: ex ipsius iam persona quæ postea sequuntur adiicit; QVINAM VERO ISTI SVNT? VT NVBES VOLANT. Quod est ab Apostolo manifestè explicatum, vbi ait; Rapiemur in nubibus in occursum Domini in aëta: & ita semper cum Domino erimus: adiuncti nimirum choro illorum de priore populo, qui præclare se gesserunt; quique eos ad se CONVOLANTES contemplant, saluatorum GENTIVM multitudinem demirantur. Putant nonnulli Ecclesiæ personam introduci, quæ magnum ad se ex omni regione credentium fieri concursum, & tanquam CONVOLARI miretur: quia nimirum deposita terrenarum & humilitum reium cura, non aliter, quàm à mari NVBES, procul à mundi tumultu sublimes rapiantur. Adiicit verò COLUMBAS CVM PVLLIS; vt diuinæ promulgationis sagenam non senes modò, sed & iuvenes etiam, ipsasque adeo cum matribus filias ad fidem compulisse intelligas. Cum autem miraretur Ecclesia; rei causam aperuit qui piscatus est; cum se INSVLAS, id est, insulanos, NAVESQUE THARSIS (quo nomine regiones Indicas scriptura vocat: alij autem Cypri urbem esse volunt) EXPECTASSE dicit; id est iugum suum admisisse. quibus certè GENTIVM concursum factum esse innuit; cum quæ apud ipsos præciosissima erant, Gentes offerrent, Christianique ideo nominarentur, quòd

1. Theff. 4.

ραθυμίας ἀπέσεισας, καὶ ὡς καὶ ἐξάρητον ἐπιμήθης τῶν ἄλλων ἐσκοτισμένων, ὡς ἂν ἐθνεσί καὶ βασιλευσί θεοσεβείας γῆν ἐδιδόκειν, σοὶ δὲ μὴ βουλομένης ἐπιταθῆναι τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ μετασχηματίζουσα. τὸ σὸν οὐδὲ ἕμισυ φησὶν, ἀνάτενον πρὸς θεὸν, καὶ ὡς τὸ ἐν τῇ ἀποστολῇ (σωτηριῶν) ἐκτελούντων δούλων ἐμῶν. ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ΧΡΥΣΟΝ, καὶ τὰ ὑπο τῶν ἐθνῶν ποῖς παρὶ ταῦτα ἐπισημαίνουσι, εἰ θεοσεβῶν ἐθέλοιεν. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. τῇ δὲ παλαιᾷ ἀποστολῇ ἱεροῦσαλαῖμ, τῷ θεοσεβῆ πολιτεύματι, τῇ μητέρι τῆς νέας καὶ καὶ Χερσὸν πολιτείας, ἐκ προσώπου κυρίου αὐτῆς ἐπιφέρει τὰ μετὰ ταῦτα λεγούσης: ΤΙΝΕΣ ΟΙ ΔΕ; ΩΣ ΝΕΦΕΛΑΙ ΠΕΤΟΝΤΑΙ, ὃ σαφῶς ὁ Παῦλος κατέστησεν εἰπὼν ἄρραπισθόμεθα ἐν νεφέλαις, εἰς ἀπαίτησιν τοῦ κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτως πάντοτε κυριώτερον ἐσόμεθα, (σωτηριῶν) δηλαδὴ τῷ χροῶ τῷ ἐν τῷ πνεύματι λαῶ κατεργασκότων, οἱ καὶ θεοσεβῶν τῶν αὐτῶν ἀναστήσιν, τῶν ἐξ ἐθνῶν σωτηριῶν σποδαυμάζον τὸ πλῆθος. πῆρες δὲ τῆς ἐκκλησίας τὸ πνεῦμα ἵνα φασὶ θεοσεβῶν ἕξ ἑστέρας ἁγίας ἀποστολῆς πνεύματος (σωτηριῶν) δρόμους χροῶντων, καὶ οἷον ἱπταμένων ἡγῶν, ὅτι τὸ γεωδὲς καὶ ἁμαλῶν ἀφέντες φρόνημα, ὡς ἐκ θαλάττης ΝΕΦΕΛΑΙ, ἰσοῦσαν πᾶσαν κοσμοκράτειαν γίνονται. ΠΕΡΙΣΤΕΡΑΣ δὲ λέγει ΣΥΝ ΝΕΟΣΣΟΙΣ, ὅτι τῶν ἁγίων κηρύγματος ἡ σαγήνη οὐ προσέβητος ΜΟΝΟΥΣ ἀλλὰ καὶ νέας, καὶ τῶν μητέρι θυγατέρας ὅτι τῆς πῆρας (σωτηριῶν) θεοσεβῶν δὲ τῆς ἐκκλησίας, τῶν τῶν ἀνάγκης αὐτῶν ὁ σαγήνη φησὶν ἡμῶν ΝΗΣΟΙ ΥΠΕΜΕΙΝΑΝ, τῆς ἡσιώτας λέγων, ΚΑΙ ΠΛΟΙΑ ΘΑΡΣΕΙΣ. τὰς Ἰνδικὰς δὲ ἁγίας Θάρας ἡ γραφὴ καλεῖ. λέγουσι δὲ καὶ τῆς Κύπρου πόλιν εἶναι Θαρσεῖς. τὸ δὲ ὑπέμεναν, τὸ ἐστὶ τὸν ἐμὸν ζυγὸν ὑπέδεξαντο, δι' ὧν δηλοῖ τῶν τῶν ἐθνῶν (σωτηριῶν) καρποφορούντων τὰ παρ' αὐτοῖς τιμώματα καὶ καλοῦμένων χροῶντων, ἐπειδὴ παρ

ΑΓΙΟΝ

ΑΓΙΟΝ ΓΕΓΟΝΕ παρ' αὐτοῖς τὸ ΟΝΟΜΑ ΚΥΡΙΟΥ. ΕΝΔΟΘΟΣ ΔΕ ΘΑΓΙΟΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ. εἰς δὲ καὶ ὁ αὐτὸς ὑπάρχον ΚΥΡΙΟΣ ΤΕ, ΚΑΙ ΑΓΙΟΣ, ΚΑΙ ΔΕΔΟΘΑΣ ΜΕΝΟΣ ΕΣΤΙΝ. αὐτῶ τῶν, ὡς τοῖς εἰδύλοις, ὡς παλαιᾷ, ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΣΙΝ οὐ πάντας τὰς ἕλας, ΧΡΥΣΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΑΡΓΥΡΟΝ, ἀλλὰ πῆρας, καὶ τῶν ἐξ ἀρετῆς ἀπάσης φησὶν ὅτι. φησὶ δὲ καὶ ἐν ψαλμοῖς παρὶ Χερσὸν. Οἱ βασιλεῖς Θαρσεῖς, καὶ ἡσσοὶ δώρα προσέσπουσι, βασιλεῖς Ἀραβῶν καὶ Σαβᾶ δώρα προσέσπουσι, καὶ προσέσπουσιν αὐτῶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς. ταῦτα μὲν, εἰ δὲ τῆς ἐκκλησίας λέγεται τὸ, ΤΙΝΕΣ ΟΙ ΔΕ; ΩΣ ΝΕΦΕΛΑΙ ΠΕΤΟΝΤΑΙ. εἰ δὲ τῶν παλαιῶν θεοσεβῶν πολιτεύματος, ἐξ αὐτῶν ἂν εἴη καὶ τὸ ἐμὲ ἡσσοὶ ΥΠΕΜΕΙΝΑΝ. τὸ τῆς ἐκκλησίας ἐπεί τῶν ἐν προσφῆταις ἐπαγγελίας πρὸς τοὺς πατέρας ἀναγνάσκουσα, προσέδωκεν αὐτοῖς. ΥΠΕΜΕΙΝΑΝ οὐ μὲν, τῶν αὐτῶν προσέδωκεν τυχῶν. ΠΛΟΙΑ δὲ ΘΑΡΣΕΙΣ ἀνίσταται τὰ σώματα, οἷς ἐπενήξαντο κατὰ τὸν ἡμῶν βίον αἱ ψυχῆς ἀλλοφύλων δὲ ἁγίας ΘΑΡΣΕΙΣ. διὸ παρὶ τῶν ἀλλοφύλων ἀπίστην εἰρηταῖου πνεύματι βιάσθω (σωτηριῶν) ΠΛΟΙΑ ΘΑΡΣΕΙΣ. ἀλλ' ἐκείνα μὲν (σωτηριῶν) ἔσονται δὲ τὰ ΤΕΚΝΑ τῆς παλαιᾶς ἱεροῦσαλαῖμ, τὰ ΕΞ ΕΘΝῶΝ αὐτῆς προσεγνήμην αὐτοῖς ΠΛΟΙΟΙΣ μακρόθεν πρὸς αὐτῶν ἡσσοὶ λέγεται τῶν ἐκκλησίας, αὐτοῖς σώμασιν ὅτι τὸ κρηῖνον μετακληθεῖσι. Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν εἰδυσασθαι ἀφθαρτῶν, καὶ τὸ ἡμῶν εἰδυσασθαι ἀθανάτων. ΘΕΟΥΣΙ τῶν αὐτοῖς σώμασι τὰς καὶ ἀρετῶν ἀνάγκης, ΑΡΓΥΡΟΝ ΚΑΙ ΧΡΥΣΟΝ ὀνομαζόμενας ΕΠΑΓΟΜΕΝΟΙ. τοῦτο γὰρ ὁ Παῦλος νοῶν φησὶν. Εἰ δὲ τις ἐπινοῶν μετ' ὅτι τὸν θεμέλιον χροῶν, ἀργυροῖ, λίθοις πῆρας. πῆρες δὲ ὡς τῶν τῶν προσφῆτου τὰ μέλλοντα θεοσεβῶν ἔλασον τὸ, ΤΙΝΕΣ. οἱ δὲ θεοσεβῶν τὸ πλῆθος

SANCTIFICATVM sic apud eos NOMEN DOMINI, ET GLORIFICATVS SANCTVS ISRAEL. Est verò vnus & ipse, qui DOMINVS existens, SANCTVS, ET GLORIFICATVS EST. Ei igitur, non idolis, vt quondam, non materias omnino, id est, AVRVM, ET ARGENTVM; sed fidem, & virtutum omnium splendorem OFFERVNT. Scribitur verò etiam in psalmis de Christo, Reges eisdem Tharsis, & insulas esse munera oblaturus; Reges Arabum & Saba dona al-
psal. 71.
 laturus; ipsum denique reges terræ omnes adoraturus. Quæ sanè non malè conueniant, si ab Ecclesia, QVINAM ILLI IPSI SVNT, QVI, VT NVBES VOLANT, postulari intelligas. Quòd si eorum verba esse admittas, qui piam olim vitæ rationem secuti sunt, ab eisdem & illud quoque fuerit, quos SE EXPECTASSE adiecit; vt Ecclesiam significaret: quæ promissiones in prophetis patribus factas legens, eisdem expectauit: quo factum est, vt SE COS EXPECTASSE, nec earum spe potiundi vnquam excidisse dixerit. Significauit autem NAVES THARSIS corpora ipso, quibus animæ mortalis huius vitæ pelagus enatarunt. Est deinde & THARSIS alienigenarum regio: ideòque fide carentes alienigenas, tanquam NAVES THARSIS Esse Deum cõtriturum alicubi legimus. Sed illæ quidem ibi contritæ fuerint; hic
psal. 47.
 autem eos, qui sunt veteris HIERVSALEM FILII, quique DE GENTIVM numero sese illi adiunxerunt, NAVIBVS ad eam VENTVROS ESSE, id est corporibus ipsis in melius esse mutandos dicit. Decet enim corruptibile hoc induere incorruptionem; & mortale hoc immortalitatem. VENIENT igitur corporibus ipsis virtutis operationes, AVRI ET ARGENTI nominibus significatas, AFFERENTES. Id enim etiam Apostolus intelligit, cum ait; Si quis autem superædificat super fundamentum aurum, argentum, lapides pretiosos. Sunt verò qui Prophetam, tanquam quæ futura essent intueretur. QVINAM ij essent, quæsiuiff; Sunt etiam, qui HIERVSALEM repetentium multitudinem admi-
 SSS

psal. 71.

psal. 47.

1. Cor. 15.

1. Cor. 3.

rari eundem existiment. NVBIVS enim densis & confertis, COLVMBÆ denique CVM PVL LIS, eorum multitudinem comparauit. Est verò huic non dissimile, quod iam vsurpauit; cum, Vbinam essent isti, interrogauit. Quod igitur propheta vidit, exulit: idemque & Michæas ipse, cum nihil ad Achabi libidinem loqui posset, facturum se dixit, his verbis; Video populum in montibus, tanquam oues, quæ pastorem non habent. Sic igitur omnes præsidio tectos ESSE VENTVROS, vclutiq; HVMERIS in Hierosolymorum urbem, tanquam Deo consecratam ciuitatem, DELATVM IRI hoc etiam loco significat. Vocat autem NAVES THARSIS, eos, qui de THARSIS Indiæ, cuius quoque Ionas meminit, profecti sunt. Sunt ista deinde HIERVSALEM non PROPTER ipsam, sed PROPTER Deum, euentura, qui factas patribus promissiones propter suâ ipsius maiestatem & magnificentiam ratas esse voluit. Sequitur deinde, ET ÆDIFICAVNT ALIENIGENÆ MVROS: TVOS: quod etiam nunc contigisse videas. Præfunt enim Ecclesiis Ethnici, suâque eas doctrina & præceptis obtegunt, ne detur verbo alieno & dissentaneo infidiarum locus. Addit etiam; ET REGES EORVM ADSTABVNT TIBI. Nam & hodie quoque Romanarum copiarum duces, REGVM QVE timor, infidias ab Ecclesiis propellunt: vel certè, cum ADSTANDI verbo vsus est, obedituros esse significauit. Parent enim sacrosanctis oraculis; & quod concionatur Ecclesia, omni ratione venerantur & seruant. Reperias vero ista etiam secundum historiã, quo tempore Cyri, Dariique mandato instaurata est Hierusalem; contigisse: Alexandrum deinde, vbi primùm factum amictum esset intuitus, iram statim, qua fuerat accensus, in adorationem commutasse. Sequitur deinceps; PR OPTER IRAM ENIM MEAM PERCVSSI TE, ET PROPTER MISERICORDIAM MEAM DILEXITE. TE siquidem, quæ pietatis, cultum pollicita fueras, PERCVSSI; cum ciuitatem hostibus ita tradidi, propter impiorum multitudinem, quibus abunda-

3. Reg. 22.

Cap. 1. 4.

Isaiah lib. II. Aniq. cap. 8.

θος τῶν ἐπαγαγόντων ἕπι τὴν ἱεροῦσαλήμ. ΝΕΦΕΣΙ γὰρ πεπικνωμένοις, καὶ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑΙΣ ΣΥΝ ΝΕΟΣΣΟΙΣ ἀπειχέζει τοῦτων τὸ πλῆθος. ὁμοίον δὲ τῷ ἴδι ῥηθέντι οὗτοι δὲ μοι που ἦσαν. ὁ ποίνω ἐβλεπεν ὁ πρῶτος φησὶν. ὁ καὶ Μιχαῆας ποιήσῃ ἔλεγεν, μηδὲν ἀναχρόμιος πρὸς ἰδοῦν ἐπὶ Ἀχαβ. ἀλλ' εἰπὼν, Θεοῦ τὸν λαὸν ἕπι τῶν ὄρεων, ὡσεὶ πρῶτα μὴ ἔρχονται ποιμένα. οὕτω καὶ νῦν φησὶ πάντας δορυφορουμένους ΗΞΕΙΝ, καὶ ὡς ΕΠΩΜΩΝ ΑΓΟΜΕΝΟΥΣ ἕπι τῶν Ἱερουσαλήμ, ὡς εἰς πόλιν ἀνακειμένην Θεῷ. ΠΛΟΙΑ δὲ ΘΑΡΣΕΙΣ καλεῖ, τοὺς ἀπὸ τῆς ΘΑΡΣΕΙΣ ἐρχομένους ἐν Ἰνδία κειμήλιος ἦς καὶ ἐν Ἰανία μέμνηται. ταῦτα δὲ ἔταυ τῇ Ἱερωσασαλήμ οὐ ΔΙΑ αὐτῶν, ἀλλὰ ΔΙΑ τὸν Θεόν, ὅς ἐγνω σῆσαι τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν αὐτῶν τὴν ἐσσομένην μεγαλειότητα. πρὸς τοῦτοις εἰρηται ΚΑΙ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΟΥΣΙΝ ΑΛΛΟΓΕΝΕΙΣ ΤΑ ΤΕΙΧΗΣΟΥ ὁ καὶ νῦν ἔρχεται ἔθνηκοι γὰρ ἐκκλησίαν ἡρωῦνται, ταῖς ἐσσομένης διδασκαλίαις αὐτῶν περὶ φρεσίν τοῖς. εἰς τὸ μὴ λόγον ἀλλότριον χόρσαν ἔχειν ἕπιβουλῆς, ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ δὲ ΑΥΤΩΝ ΠΑΡΑΣΤΗΣΟΝΤΑΙ ΣΟΙ φησὶ. καὶ νῦν γ' αὖ τῶν ῥωμαϊκῶν ταγματῶν οἱ ἀρχόντες, καὶ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ὁ φόβος ἀνέργουσι τῶς ταῖς ἐκκλησίαις ἕπιβουλεύοντας ἡρωῦν ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΝ σημαίνει τὴν ὑπακοῦν. εἰκοσι γὰρ τοῖς ἱεροῖς θεασίμασι, καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας κήρυγμα πάντος ἀξιοῦσι λόγου. ἔσι δὲ φασὶ ταῦτα καὶ καὶ ἱσραὴν εὐρεῖν, Κίρου μὲν ἀνοικοδομήσαντος Ἱερουσαλήμ, μετ' αὐτὸν δὲ Δαρείου, καὶ Ἀλέξανδρος δὲ τὸν ἱερὸν θεασάμενος φόλον, τὸν θυμὸν μετέβαλεν εἰς πρῶτον. ΔΙΑ γὰρ ΟΡΓΗΝ ΜΟΥ ΕΠΑΤΑΞΑΣΕ, ΚΑΙ ΔΙΕΛΕΩΝ ΗΓΑΠΗΣΑΣΕ. καὶ γὰρ ΣΕ τὴν θεοσεβῆν ἐπαγγελιαμένην ΕΠΑΤΑΞΑΣ, πόλλυ πρῶτος πολέμοις αὐτῶν τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβησάντων ἐν σοὶ, ὡς καὶ πρῶτον.

1. in 10

πρῶτον καὶ θεοσεβῆς ἀπολαύσει τῆς τῶν λοιπῶν μοχθίας. καὶ νῦν δὲ αὐτῶν ἐν σοὶ κατορθούταις, ΗΓΑΠΗΣΑΣΕ, ΤΗΣ ΟΡΓΗΣ τούτου θυμῶ τῷ Θεῷ λοζομένης, ἀλλὰ ταῖς ἐκείνων ἀμαρτίας. καὶ αὐτῶν γὰρ δι' ἀγαθότητα τὴν δύνει ἐπάγει Θεός, ἵν' ἐξ ὧν ἀμαρτῶντες ἐπιμωρήθησαν, γινώσκον οἶον ἀπολαύσουσι κατορθούταις δι' ἀφελείαν, δι' ὁ καὶ ΟΡΓΙΖΕΣΘΑΙ λέγεται. πόσω μάλλον ΕΛΕΗΣΕΙ πηγὴν ἀγαθότητος δικαιοπραγούταις ἡμῶς; ἐπάγει δὲ δεκνὺς ὡς ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΑΥΤΟΥ καρπὸς ἢ πολλὴ ἀδεια καὶ εἰρήνη, ΔΙΗΝ ΑΝΟΙΧΘΗΣΟΝΤΑΙ ΠΥΛΑΙΣΟΥ αὐτῶν πάντος. καὶ μὲν οὖν τὴν ἱσραὴν οὐδὲνα φησὶ φοβηθήσῃ πολέμοις. πρὸς δὲ νοῦν, ΠΥΛΑΙ τῆς τῷ Θεῷ πόλεως εἰσακτιχῆς, καὶ ποιχρώδεις διδασκαλίαις πρῶτον κειμήλιος πάντος τοῖς τῇ θεοσεβείᾳ πρῶτον εἰρηται. δι' ὅτι εἶπεν ΕΙΣΑΓΕΙΝ ΠΡΟΣ ΣΕ ΔΥΝΑΜΙΝ ΕΘΝΩΝ, τῶς εἰπὴν δυναμῶντες πάντα ἰχίω ἐν τῷ ἐν δυναμῶντι με Χεριστῷ. ὡν οἱ ἔξωρετοι ΒΑΣΙΛΕΙΣ, οἱ τῆς ἐπουρενίου βασιλείας ἀξιοί. αὐτῶν Θεῷ δὲ πάντες ἔχουσι τὴν ἄσσοδον εἰς ἕπιγῶσιν τῷ ἱερῷ. Οὐδέεις γὰρ δύνεται ἔλθειν πρὸς με φησὶν, ἐάν μὴ ὁ πατήρ ὁ πέμψας ἐκλύσῃ αὐτὸν. καὶ καὶ ἱσραὴν γε μὲν, ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ῥωμαίων εἰς τὴν ἐκκλησίαν ποιούται τὴν ἄσσοδον. ΟΙ δὲ ΜΗ ΔΟΥΛΕΥΣΑΝΤΕΣ ΣΟΙ φησὶ, τῇ τῷ Θεῷ ΠΟΛΕΙ, ἢ καλλίτην ΔΟΥΛΕΙΑΝ καὶ σωτήριον, ΑΠΟΛΟΥΝΤΑΙ. ὡν γὰρ μὴ σώζει πίσις, ἀπὸλλουσι ἀπίσις. ΣΟΙ δὲ τὰ κέλλισα καὶ ἰψηλότατα ἔντων ΛΙΒΑΝΩ φυτὰ κομμωθήσεται. ἀλλοφύλων δὲ τὸ ὄρος βέρον δένδρα πρὸς οἰκοδομὴν ἕπιτῆσθα. τοῖστας νόξ τῶς ἐξ ἔθων τὴν κοσμικὴν ἡσκημῶντες σοφίαν, οἱ κομῶσι τὴν ἐκκλησίαν τῇ τῷ λόγῳ πρῶτον σκευῇ, δι' ὧν ΔΟΘΑΖΕΤΑΙ ὁ πόπος ὁ ἄγιος τῷ Θεῷ, καὶ ὁ ΤΟΠΟΣ ΤΩΝ ΠΟΔΩΝ ΑΥΤΟΥ, δηλαδὴ ἡ ἐκκλησία, ἡπίς βέρον καὶ πλείους ὄρας κεφαλας ἰψηλῆς τε ἡμῶντες ἐξ ἀρετῆς καὶ Χεριστῷ.

bas, vt propheta etiam ipsi ab improborum pœnis non essent immunes. Nunc autem etiam propter eos, qui tecum probitatem sectantur, DILEXITE IRA ipsa, non furori Domini, sed eorum peccatis attributa. Etiam enim bonitate impulsus vtionem inducit Deus, vt ex pœnarum modo, quibus peccantes vlcificatur, quanta percepturi sint, qui rectè fecerint, intelligatur. Si enim minimè IRATVS, vtilitatis nostræ gratia, accedit ad pœnam; propter quod etiam IRASCI dicitur: quanto magis idem, qui fons est bonitatis, cum iusta operabimur, nostri MISEREBITVR? Pergit verò AMORIS IPSIVS fructum esse ostendens ingentem securitatem & pacem, quæ PORTAS EIVS CLAVDI NVNQVAM PERMITTAT. Secundum historiam igitur, nullum esse hostem pertimescendum significat. Sin autem ad sensum respicis; ciuitatis Dei PORTAS, id est introductorias elementaresque doctrinas, ijs semper, qui ad pietatem accedent, propositas fore demonstrat. quo factum est, vt INDVCTVM IRI AD EVM POTENTIAM GENTIVM dixerit; id est, eos, qui omnia se posse in Christo, à quo vires suas capiat, affirmare queat: inter quos eximij fuerint REGES ij, qui caelesti regno non indignos se præstiterint. Habent verò omnes per Deum ad filij cognitionem accessum. Nullus enim, inquit, potest ad me venire, nisi qui misit pater, traxerit eum. Quod si historiam etiam sequeris, ET DVCEB, ET REGES ipsos Romanorum in Ecclesiam ingressos esse reperias. Adicit deinde, QUI NON SERVIENT TIBI, Dei nimirum CIVITATI, pulchram maximè & salutarem. SERVITVTEM, PERIVNT. Quem enim fides non seruat, perdit infidelitas. AD TE autem afferentur pulcherrimæ & proceriffimæ arbores quæ sunt IN LIBANO; qui mons est alienigenarum lignis abundans ad domorum constructionem idoneis: quorum nomine eos intelligit, qui de gentibus sæculari doctrina instructi orationis industria Ecclesiam exornant; Deique LOCVM, ET PEDVM EIVS GLORIFICANT; id est Ecclesiam ipsam, quæ innumera virtutum capita magnitudine excelsa, Christumque re-

Joan. 6.

dolentia continet ac nutrit: quæ item à mundani sensus corruptione valde sunt remota; quod PINVI CEDROQVE natura tributum est. Est enim scripturæ vñtatum sanctorum multitudinem eiusmodi arboribus comparare. Quale est illud apud Dauidem; Et panis confirmat cor hominis. Saturabuntur ligna campi, cedri Libani, quas plantasti. Et apud Paulum; quo loco Dei nos agriculture esse scribit. Volunt tamen nonnulli GENTES PER LIBANVM vt per Carmelum HIERVSALEM significari. Esse enim montem hunc Samariæ; illum autem alienigenarum. Innuit igitur, si historiam sequeris, ligna illa, quæ sunt ad instaurationem suppeditata. Sin autem ad sensum aduertis; iustorum sententias, animique consensus significasse videtur. Addit præterea, eos, qui Ecclesiam olim persecutionibus HVMILIARVNT, mutata iam sententia, Deum in ipsa esse ADORATVROS: quod multis certum est contigisse. Alij autem HVMILIATAM quidem ideo ESSE volunt HIERVSALEM, quod in Christum contumeliosa exiterit: sed quia seruatae sunt reliquæ, in matrem GENTIVM abiuisse. Romanos enim qui ipsam HVMILIARVNT, ad eorum fidem accessisse. Sequitur deinde, ET VOCABERIS CIVITAS DOMINI SION. Est enim DEI CIVITAS Ecclesia ipsa, de qua gloriosa dicta esse apud Dauidem legimus. Placet verò nonnullis tum deum seruatum iri totum Israëlem significari; cum plenitudinem gentium ingressam esse contigerit: tunc enim fore vtriusque populi corpus vnum. Cum enim GENTIVM populus cum priore ISRAELITICO nondum coiuisset; non poterant adhuc foli isti OMNIUM nomine comprehendendi, quibus deesset ordo receris à priore amputatus. sed vnam vterque à Deo tunc salutem adepturus est. Quidam tamen ad historiam reculerunt, tanquam ita affecta ciuitate, qui in eam peccarunt, pudore tactum iri significet, cum que ipsi admiserint, cogitabunt. Nam & seniorum iugum presserunt, nec infantium miserti sunt, vt DOMINI CIVITAS Hierusalem deinceps nominaretur. Vt enim in cõtempium propter impietatem

Psal. 103.

I. cor. 3.

Psal. 86.

Rom. 11.

τον εὐαγγελίζεσθαι, οὐ καὶ τῆς τῆ κοσμικοῦ φρονήματος πῆρρω κέντηται φθορῆς, ὃ δὴ τὸς. ἔστι ΠΕΥΚΗ ΚΑΙ ΚΕΔΡΩ. φίλον γὰρ τῇ γραφῇ τὸ τῆς ἀγίων πλῆθος τοῖς τοιούτοις ἀπεριζέειν φυτοῖς. φησὶ γὰρ ἡ Δαβὶδ. Καὶ ἄρτος σπείρει καρδίαν ἀνθρώπου. χορτασθήσονται τὰ ξύλα τῆ πεδίου αἱ κέδροι τοῦ λιβάνου, ἃς ἐφύτευας. καὶ Παῦλος δὲ λέγει· Θεοῦ γεώργιον ἐσμέν. Τινὲς δὲ φασιν, ὡς ΛΙΒΑΝΟΝ ἢ γραφῆ ΤΑ ΕΘΝΗ καλεῖ, ὡς περ οὐκ ἀκαρμυλον τὴν ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. Σαμαρείαν γὰρ τὸ ὄρος, ὡς ἐκείνη τῆς ἀλλοφύλων. δηλοῖ τοίνυν καὶ μὴ ἰσραὴλ, τὸ πρὸς ἀνάκτισιν χρηρηθῆντα ξύλα. καὶ δὲ νοῦν, τὸς γνώμας τῆς διχάζων. εἶτα δηλοῖ τοῖς πάλαι τὴν ἐκκλησίαν τοῖς διαγωμαῖς ΤΑ ΠΕΙΝΩΣΑΝΤΑΣ, μεταβαλεῖν ἕπι τὸ τὸν ἐν αὐτῇ Θεὸν ΠΡΟΣΚΥΝΕΙΝ. πολλοὶ γὰρ τοιοῦτοι γεγόνασι. Τινὲς δὲ φασιν, ὡς ΤΕΤΑΠΕΙΝΩΤΑΙ μὲν ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ εἰς Χερσὸν παροινήσασα. ἐπειδὴ δὲ σέσωται τὸ κατάλειμμα, γέρονται μὴ τῆρ ΕΘΝΩΝ. οἱ γὰρ ΤΑΠΕΙΝΩΣΑΝΤΕΣ ταῦτῃ Ρωμῆοι, τῇ τοῦτῃ πῆρτι πρὸς ἑσθῆραμον. ἢ τότε δὴ φησι ΚΛΗΘΗΣΗ ΠΟΛΙΣ ΚΥΡΙΟΥ ΣΙΩΝ. Θεοῦ γὰρ ΠΟΛΙΣ ἢ ἐκκλησία, πρὸς τῆς φησὶν ὁ Δαβὶδ· Δεδόξασθένα ἐλαλήθη πρὸς σοὶ ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ. Τινὲς δὲ τότε ἴφασιν, ὅτι τὸ πλῆρωμα τῆς ἐθνῶν εἰσέλθη, καὶ πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται. τότε γὰρ ἐν ἐκ τῆς δύο γενήσεται σῶμα λαῶν. μήπω γὰρ τῆ ἐξ ΕΘΝΩΝ λαοῦ (σωαφθέντος τῷ πρὸς τῆρ ἸΣΡΑΗΛ, οὐκ οἶόν τε μόνους ἐκείνους ΠΑΝΤΑ Ἰσραὴλ ὀνομάζεσθαι ἠκρωτηριασμένοις τῷ δευτέρῳ πᾶγματι τοῦ νέου Ἰσραὴλ. ἀμφω δὲ τότε μίας τῆς πρὸς Θεοῦ τεύξονται σωτήριαι. τινὲς δὲ ἰσραὴλ ἀπέδοσαν, ὡς οὐτῶ ἀφεικιδίης τῆς πόλεως, οἱ εἰς αὐτῶν πλημμυλιῶντες ἀχμυθίσονται, ἐνοοιῶτες ἀΐδρασαν. καὶ γὰρ πρὸς δευτέρων τὸν ζυγὸν ἐβάρισμα, καὶ νῆπιον οὐκ ἠλέησαν, ὡςτε λοιπὸν ΚΥΡΙΟΥ ΠΟΛΙΝ καλεῖσθαι τὴν Ἱερουσαλήμ. ὡς γὰρ παρὰ τῆς δι' ἀσέβειαν, οὐτως

ἢ πρὸς ἀν ἔχοντα

οὐτως ἐπαγελοῦσα πρὸς ἐαυτῶν ἔσται κόσμος οὐ μόνον ἐκείνη τῇ γενεᾷ, ἀλλὰ καὶ ταῖς μετ' ἐκείνην. ἠρῶν (ἐπειδὴ πᾶσιν τοῖς μέλοις, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη) τῆς πρὸς ἐκείνην τῆς καλλιότητος καὶ ἀδαν ἐκκοπῶντων, οἱ τότε γεοσεβείας ΕΓΚΑΤΑΔΕΛΕΙΦΘΑΙ λήγονται, ΚΑΙ ΜΕΜΙΣΗΣΘΑΙ, ΜΗ ΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΒΟΗΘΟΥΝΤΟΣ. τῆς δὲ ἐκ τῆς ἀρχιελαίου τὴν ἐκείνην ἀναπληρωσάντων χόρον, καὶ (σωαφθέντος ἐκτερου λαοῦ, τῆ τοῦ σωτήρος διωάμει (σωεση τῆς σωζομένην τὸ πλῆρωμα, μία τε ΠΟΛΙΣ ἐξ ἀμφοῖν γέρονται καὶ κελουμένη ΣΙΩΝ, ἢ τελεθθεῖσι ἐπαγγέλλεται τὰ ἐξῆς. Τινὲς δὲ φασὶ ΤΕΤΑΠΕΙΝΩΣΘΑΙ μὲν αὐτῶ ἀφῆ τὸ καὶ Χερσὸν πόλιμα· σωθήσεται δὲ τὸ τὸν πάλιν ἑπιγνώσκουσαν. τὸ δ' οὐκ ἐπαγγέλλεται ΘΗΣΩ ΣΕ ΑΓΑΛΛΙΑΜΑ ΑΙΩΝΙΟΝ, ΕΥΦΡΟΥΣΥΝΗΝ ΓΕΝΕΩΝ ΓΕΝΕΑΙΣ. ὅπου γὰρ ἐλπίς ἀφθαρσίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆ Θεοῦ, ἀτελευτήτης τε ζωῆς, καὶ δόξης, καὶ βασιλείας οὐρανῶν, ἢ ποῖαν ἔχει τὸ κατηφές. καὶ ΘΗΛΑΣΕΙΣ φησὶ, ΓΑΛΛΕΘΝΩΝ. τὸ κοινὸν λέγει μυστήριον, καὶ τὴν φοιχέωδη διδασκαλίαν τῆς ἐν Χερσὸ ἀφῆ πίστεως ἀναγνωσάντων. Τινὲς δὲ τῆτο τε, καὶ τὰ ἐφεξῆς, τὸς ἐξ ἐθνῶν φασὶ καρποφείας δηλοῦν, ἀναθηματῶ τε, καὶ βασιλικῆς σιτηρέσια μέγρι νῦν ἐκ τῆς κρατουμένης διδόμενα. ἄλλοι δὲ βασιλέας φασὶ τοῖς τῆς μακαρισμῶν ἀξίους, οἱς ὁ σωτὴρ οὐρανῶν ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ ἐπαγγέλλεται. Τινὲς δὲ καὶ κατ' ἰσραὴλ τὸν ΠΛΟΥΤΟΝ συμμέροσθαι φασιν, ὃν ΒΑΣΙΛΕΙΣ πρὸς τῆρ, καὶ ἀρχοντες ἐν αὐτῇ τῶ Θεοῦ, τῶ ταῦτῃ ἐξελομένη τῆς πολέμων, καὶ εἰς τὸ ἀρχεῖν αὐθὶς αὐτῶν κατὰ τῆρ, ΟΤΙ ΕΓΩ ΚΥΡΙΟΣ Ο ΣΩΖΩΝ ΣΕ φησὶ. καὶ εἰ γὰρ καὶ φιλανθρωπία σέσωται τῆ Ἰσραὴλ τὸ κατάλειμμα, ὡς μὴ παντελῶς τὸ ἐκ πατέρων ἀγίων ἐθνῶς σπόληται. ΓΝΩΘΙ δὲ φησὶ πρὸς τοῖς ἐπιφθόνους, ὡς οὐκ ἐπι ΕΥΛΩΝ ἀρχῶν δόξασθαι. (ταῦτα γὰρ

abijt: sic, si ad se redeat, illius non solum sæculi, sed sequentis etiam ornamentum futura est. Nimirum (quia laborante membro vno, dolorem sentiunt & cætera) vbi feracis oliuæ ramos, qui præuaricati sunt, excindi contigit; qui tum pietatem sectantur, DERELINQVI dicuntur, ET ODIÓ HABERI; cùm NEMO SIT QVI EIS AVXILIETVR. Sed quia qui de oleastro sunt, in locum illorum subierunt, in vnumque vterque populus compulsus coniunctusque est; Saluatoris virtute constituta est eorum, qui salutem adepti sunt, plenitudo; vnaque CIVITAS ex ambobus, SION nomine facta est; cui iam perfecta, quæ sequuntur deinceps, annunciantur. Putant nonnulli ob id quidem ESSE HVMILIATAM & afflictam, quod aduersus Christum ausa est: sed esse salutem tamen, si eundem agnoscat, adepturam. Hæc igitur ipsa sunt, quæ sequuntur; quibus EAM SE POSITVRVM IN EXVLTATIONEM SEMPERNAM, IN LÆTITIAM GENERATIONVM GENERATIONIBVS affirmat. Quando enim spes est immortalitatis in Ecclesia Dei, vitæque perpetuæ, & gloriæ, regni que caelestis, vbi iam mœstitiæ locus esse valeat? ET SVGES, addit, IAC GENTIVM; commune nimirum sacramentum, eorumque doctrinæ elementa, qui in Christo per fidem regenerantur. Sunt nonnulli tamen, qui ista, & quæ deinceps, ad gentium munera, ad donaria, ad regia demensa & stipendia, quibus herc vsque eorum liberalitate fruitur, qui erucum potiuntur, referri arbitrentur. Alij verò per reges eos ipsos, qui beatitudinibus digni sunt, quibus REGNVM caelorum pollicetur Christus, significari. Alij etiam secundum historiam, DIVITIAS illas, quas in ea REGES & principes Deo obtulerunt, per quem est hostibus liberata, suæque potestati & imperio restituta, QVIA EGO SVM DOMINVS, inquit, QVI SALVVM TE FECI. Sunt enim eius gratia & humanitate seruatae Israëlis reliquæ, ne populus ille, qui à sanctis patribus ortus est, penitus interiret. SCITO autem, inquit, præter ea, quæ dicta sunt, tibi non LIGNIS amplius otiosis, quæ igni tan-

Rom. 11.

tum materiam suggerunt; non LAPI-
 DIBVS etiam, id est stupidis & inerti-
 bus animabus, fore opus: sed te istis lon-
 gemaiora, & præstantiora habiturum.
 Qui enim FERREI olim & immites
 homines, moribusque FERRO quoli-
 ber duriores fuerant, in AVRVM iam
 & ARGENTVM conuersi, ad tuum
 sese ædificium, quod Dei est, commodos
 vtilisque præbebunt, qui denique sensu
 magis, quam LIGNA, caruerant; tibi
 iam PRO ÆRE ET FERRO, col-
 lata in ædificium opera, futuri sunt. Si-
 gnificari tamen aiunt nonnulli cum legis
 doctrinam cedere contigerit, omnia per
 Christum in tâto meliora commutatum
 iti, quantum est ÆRE FERRVM præ-
 stantius. Habere enim ÆS AVRI
 quidem SPECIEM; nec AVRVM
 tamen esse. Habere & FERRVM
 ARGENTI, propter splendorem, nec
 esse tamen ARGENTVM. quo fa-
 ctum est, vt Paulus ipse, cum legis cog-
 nitionem, cum ea, quæ Christi est, compa-
 raret, quisquilias appellare non dubita-
 rit. Neque verò malè Scribarum & Pha-
 risæorum disciplina, quia fabulosa, LI-
 GNIS ET LAPIDIBVS compare-
 tur; quam tanto superat quæ de Christo
 est; quanto est ÆRE LIGNVM,
 quanto LAPIDE FERRVM præ-
 stantius. Sunt enim altera quidem ad
 contundendum infringendumque faci-
 lia & prompta: altera autè, præter quam
 quod splendore prædita, pretiosa etiam
 & instagilia. Solet enim vita, quæ re-
 cta est, cum veris disciplinis ad alios tran-
 sire. Quo factum est, vt mysticæ quorun-
 dam disciplinæ facultatem, signa, scenum
 & lapides Paulus appellarit. Nonnulli
 verò etiam ad literam explicarunt, tan-
 quam ciuitati pietatem colenti materia
 quælibet, pretiosa æque ac abiecta, don-
 manda sit. Posse enim id ipsum Deum ef-
 ficere. Cæterum cum ista fieri contige-
 rit, viuent IN PACE PRINCIPES
 TVI, adiicit; quos propter futurorum
 præfensionem EPISCOPOS appel-
 lar. Deinde quod IN PACE, IVS-
 TITIAQVE victuros dixit; id quadam
 ex parte iam præstitum est: iuxta illud; Ex
 parte cognoscimus; ex parte autem pro-
 phetamus: quod est ad vitam istam refe-
 rendum. Cum autem venerit quod per-

1. Cor. 3.

1. Cor. 13.

ἕλη πρὸς) ἀλλ' οὐ δὲ ΛΙΘΩΝ, τῆς ἑστῆς
 ψυχῆς ἡλιθίων. τὰ δὲ τούτων ἕξαις πρῶ-
 τερα. οἱ γὰρ ΠΑΛΑΙΧΑΛΚΟΙ,
 καὶ ἀπίπτουσι ἄνδρες, καὶ τοὺς τρέποντες
 παρὰ τὸ ΣΙΔΗΡΟΥ σκληρότεροι, με-
 ταβλήθεντες εἰς ΧΡΥΣΟΝ τε, καὶ ΑΡ-
 ΓΥΡΟΝ ἐφαρμόσουσι τῇ σὶ χτ' Θεὸν
 οἰκοδομῶν. οἱ τε ΞΥΛΩΝ ἀνωγεινό-
 τεροι, ἀπὲρ ΧΑΛΚΟΥ ΣΟΙ ΚΑΙ
 ΣΙΔΗΡΟΥ γενήσονται πρὸς τὴν
 οἰκοδομὴν (ἑνωστέροι). Τινὲς δὲ φασὶ βε-
 λεσθαι λέγειν ὅτι πάντα πρὸς τὸ ἀμει-
 νον μεταστῆται πρὸς Χριστὸν τῆς ἐν νό-
 μο παιδεύσεως τῇ ἁγίᾳ Χειρὶ τοσοῦ-
 τον οὐσὶ κρείττονι, ὅσον ΧΑΛΚΟΥ
 ΧΡΥΣΟΣ. ΧΡΥΣΟΦΑΝΗΣ
 μὲν γὰρ ΟΧΑΛΚΟΣ, πλὴν οὐ
 ΧΡΥΣΟΣ. ΑΡΓΥΡΟΦΑ-
 ΝΗΣ δὲ, ἁγία τὸ φιλήσων, καὶ ὁ
 σίδηρος ἀλλ' οὐκ ΑΡΓΥΡΟΣ. Τοι-
 γὰρ οὐκ ἐν νόμῳ γινώσκοντες πρὸς τὴν
 ἁγίᾳ Χειρὶ, οὐκ ἔστι Πάυλος χελεῖ,
 ἢ δὲ τῆς γραμματικῆς καὶ φαρμακικῆς δι-
 δασκαλίας μυθῶν οὐσὶ, παρεκκλίσειτο
 ΞΥΛΟΙΣ ΚΑΙ ΛΙΘΟΙΣ, ἢς
 ἢ ἐν Χειρὶ τοσοῦτον ἀμείνων, ὅσον ΞΥ-
 ΛΟΥ ΧΑΛΚΟΣ, ΣΙΔΗΡΟΣ
 ΤΕ ΛΙΘΟΥ. τὰ μὲν γὰρ εὐθιλά-
 σα. τὰ δὲ πρὸς τὴν λαμπρότητα, καὶ πρῶ-
 τῆς ἀρετῆς. βίος γὰρ ὁρθὸς με-
 τὰ δογματικῶν ἀληθειῶν πρὸς διδόνται, ἁγία
 τοῦτο καὶ Πάυλος τῆς πρὸς πῶν μυ-
 σταγωγίας τὴν δύναμιν, ἕξαι, χόρτον,
 καὶ λίθους χελεῖ. Τινὲς δὲ καὶ κετὰ τὴν
 λέξιν ἀπέδειξαν, ὡς εὐσεβοῦσιν τῇ πάλαι
 πᾶσαι ἕλη πρῶτα ἐν ἴσῳ τῶν ἀπίμοις δι-
 θήσονται. μὴ δὲ γὰρ ἀδύνατον εἶναι τοῦ-
 το Θεοῦ. πλὴν τούτων οὐκ ἔστι γινώσκων
 ΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΣΟΥ λοιπὸν
 ΕΝ ΕΙΡΗΝῃ ἁγιάσουσι, καὶ πρὸς
 γινώσκοντες ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ κα-
 λέσαι. τὸ δὲ ΕΝ ΕΙΡΗΝῃ ἁγιάσου-
 σιν καὶ ΕΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝῃ ἐν μέροις
 ἐπληροῦντο, καὶ τὸ ἐν μέροις γινώσκοντες,
 καὶ ἐν μέροις πρὸς φητέοντες, καὶ τὸν πα-
 ρόντα βίον διλοῦντι. Οταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέ-
 λειον,

λειον, τὸ ἐν μέροις καταργηθήσεται. ὅταν
 ἔσῃ τῆς Χειρὸς βασιλείας τὸ τέλος, πάσης
 ΑΔΙΚΙΑΣ ἀμνηστέων, παντός τε ΣΥΝ-
 ΤΡΙΜΜΑΤΟΣ, καὶ ΤΑΛΑΙΠΩ-
 ΡΙΑΣ. ἐξ ἧς γὰρ ἑσπεύθησεται λοι-
 πὸν οὐδὲν, οὐδὲ μὴ μὴ καλῶς, καὶ τὸ
 Ἀπέθρα ἑδωκῆ, καὶ λύπη, καὶ στεναγμός.
 πλὴν ὡς τῆς πρῶτων συνέβησεν ἡμεῶν,
 ἕτεροις ἀμνηστέων ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ, ΚΑΙ
 ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΕΙΡΗΝΕΥΟΝΤΑΣ
 πρὸς Θεόν, καὶ πρῶτα τὸ ΔΙΚΑΙΟΝ
 ὁποῖον ἐν εἶναι τὸ ἡδὴ ῥηθέν. Καὶ ἐπὶ τῶν
 χελεῖ μου ἑστῆσε, καὶ πρῶτα σε εἰς χελεῖ-
 ρόν. τοὺς δὲ ἀπεθεοῦντας ἀπολίσει, καὶ ἀ-
 φελῶ πάντας ἀνόμους ἀπὸ σοῦ, καὶ πάσας
 ἁμαρτίας ταπεινώσει, καὶ ὅτι τῆς
 κριτῆς σου ὡς τὸ πρῶτον, καὶ τὰ ὅτι τῆς
 τοῖς. καὶ ὁ σωτὴρ δὲ τοῖς Ἰουδαῖον λέγει
 καθηγητῆς. Ἀρθήσεται ἀπὸ ἡμῶν ἡ βασι-
 λεία καὶ δοθήσεται ἔθνεσιν ἕτεροις ποιούσιν τῶν
 καρπῶν αὐτῆς. τινὲς δὲ καὶ λέξιν φασιν,
 ὡς πρῶτα τὸ ΔΙΚΑΙΟΝ μετὰ τῆς
 ὑπηκόων ΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ, ΕΙΡΗΝΗΣ
 τε τεύχονται τῆς ἐν πολέμων, ὡς τὸν δε-
 δότα πολέμους, ἢ ἡμέρας, καταφύγειν
 ἐπὶ αὐτῶν. ΚΑΘΗΣΕΤΑΙ δὲ λέγει
 ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΤΑ ΤΕΙΧΗΣΟΥ. πάλιν
 τὸ ΣΩΤΗΡΙΟΝ, ΙΗΣΟΥΝ ἔχει τὸ
 Ἐβραϊκῶν. αὐτὸς γὰρ ἔστιν ὁ ἐν ΠΕΡΙΤΕΙ-
 ΧΙΖΩΝ τὴν ἐκκλησίαν. ΚΑΙ ΑΙ ΠΥ-
 ΛΑΙΣΟΥ ΓΛΥΜΜΑ, ὅταν Ἀκύλας
 μὲν, ΥΜΝΗΣΙΣ φησὶν. ὁ δὲ Σύμμαχος,
 ἀνεσις. ἁγία τῶν γὰρ ἢ εἰσοδος τῆς ἰσοσε-
 βῆς πολιτεύματος, τῆς πρὸς ὄντων διδα-
 σιομένων ΥΜΝΕΙΝ τὸ Θεόν. Τινὲς δὲ ΤΕΙ-
 ΧΗ, ΚΑΙ ΗΥΛΑΣ; τῶν διδασκαλίας φα-
 σὶ τειχίζοντας τὴν ἐκκλησίαν βίῳ καὶ δογ-
 μασι, καὶ τῶν πρὸς ὄντων εἰσαγόντων.
 ΓΛΥΜΜΑ δὲ, ὅτι πρὸς ἁλλήλους ἄραν ὁ
 λόγος αὐτοῖς, καὶ πρὸς ἀλήθειαν ἐπιτετορ-
 νευμένοι. νοῖτο δ' ἐν καὶ ἑστῆ Χειρὸς. ἢ γὰρ
 εἰσοδος δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα, ὅς ἐστι
 καὶ ΓΛΥΜΜΑ, οἰονεὶ μορφή καὶ χρονοκτῆρ ἢ
 ἁποστάσις τῶν πατέρων, καὶ ἀπαύγασμα
 τῆς δόξης αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ ΟΥΚ ΕΤΙ Η-
 ΛΙΟΣ ΗΜΕΡΑΝ ΣΟΙ ΠΑΡΕΞΕΙ,

fectum est; quod ex parte est, euacuabitur. Atque hic quidem futurus est finis regni Christi, cum fuerit omnis sublata INIQUITAS; cum CONTRITIO; cum MISERIA denique. Nullus enim deinceps hostis, nulla sceleris recordatio supererit: quale est illud; Abcessit dolor, & molestia, & gemitus. Verum, tanquam prioribus eiectis, alios instituit EPISCOPOS, ET PRINCIPES; qui PACEM cum Deo colant, IUSTITIAMQVE venerentur: quale illud fortasse fuerit, quod iam in hæc verba vsurpauit; Et immittam manum meam in te, & excoquam te ad purum. Eos autem qui non crediderint, perdam; & auferam omnes iniquos à te, & omnes superbos deprimam, & præficiam iudices tibi, sicut prius, cæteraque deinceps. Sunt verò & ista Saluatoris ad Iudæorum præfectos; Auferetur à vobis regnum, & dabitur genti facienti fructus eius. Neque verò defunt, qui ad literam explicantes, IUSTITIAM cum subditis culturos esse PRINCIPES eorum, bellique PACE comparata ita fructuos dicant, vt qui hostes, aut feras timeat, ad ipsos confugiat. VOCABUNTUR autem, adicit, SALVTARE, MVRI TVI: vbi, pro quo SALVTARE dixit, Hebraica lectio IESVM posuit. Est enim idem ipse, qui MVRO CINGIT Ecclesiam. Sequitur deinde; ET FORTÆ TVÆ SCVLPTVRA: quo loco verbis quidem diuersis, non re tamen differentibus Symmachus & Aquilas LAVDES interpretati sunt. Datur enim hac ratione ad pium vitæ institutum aditus; si qui accedunt, Dei LAVDES decantare doceantur. Sunt verò etiam, qui MVRO TVM, PORTARVMQVE nominibus, doctores significari putent; quorum vita & doctrina, tanquam muro, cingitur Ecclesia; in quam etiam accedentes introducunt. SCVLPTVRAM deinde dixisse; quod eorum valde sit illustris, & ad veritatis defensionem elaborata oratio. Intelligatur fortassis de Christo etiam. Patet enim per ipsum ad patrem aditus; qui est & SCVLPTVRA, tanquam forma, & character substantiæ patris; & splendor gloriæ ipsius. Sed NEC TIBI SOL AMPLIVS DIEM PRÆBEBIT,

1. Cor. 21.

1. Cor. 1.

Matth. 21.

Heb. 1.

NEC NOCTE LVNA TIBI LVCEBIT. Neque enim IN NOCTE, vel LVCE, quæ sensibus percipiuntur, ij versabuntur, qui recentis æui munere donabuntur: vel ipso teste Salvatore, qui solem obtenebratum iri; qui lunam splendorem suum non daturam esse affirmavit. Erit enim LVX illorum, ET GLORIA, DEVS IPSE: perfectioribus quidem sol; inferioribus autem lunæ instar, vt pro excipitium ratione radios suos effundat: opere nimirum id præstans, quod beatitudines affirmant; vbi qui luceant, consolatum iri; & qui fleant, esse risuros dicit. Addit itaque; ET COMPLEBUNTUR DIES LVCTVS TVI: nimirum, cum fuerit omnis sublata iniquitas. Tanquam igitur electus terram possidebit, quam mitibus est pollicitus; in qua est ipsa cælestis ciuitas collocata. Talis verò est POPVLVS MEVS, PLANTATIONIS MEÆ furculus. Omnis enim plantatio, quam non plantavit cælestis pater meus, eradicabitur. Cum autem SIT OPVS TERRAM: quando etiam qui in hac vita PAVCVS EXISTIT, IN MILLIA abiturus est: iuxta illud; Esto potestatem habens super quinque, vel decem ciuitates. Erunt igitur eorum, qui salutem adepti sunt, tanquam duces MILLENARII. Erit etiam qui hoc tempore MINIMVS EST, IN GENTEM MAGNAM: qualis Paulus ipse, qui sibi omnium sanctorum minimo cõcessam hanc esse gratiam scribit, vt genti maximæ à Domino præcesset. Veniet verò, inquit, illis certum & definitum tempus, quo ista per congregationem meam fient, cum nimirum missis Angelis sanctos est congregaturus à summitate cæli, vnâque ex duobus populis ciuitatem confecturus: vt, quod scribitur, Vnum fiat ouile, & vnus pastor. Sunt porò, qui ad præsens sæculum, quæ de SOL E & LVNA vsurpauit, referri volunt. Est enim & SOL ipse NOCTV, ET LVNA. DIE etiam deficiant; nunquam tamen diuinum & intelligibile LV MEN illud extinctum iri, quod per Spiritum sanctum Saluator ipse fidelibus suppeditabit; neque ipsorum mentibus sensibilibus alicuius luminis ad Dei cognitionem

Matth. 24.

Matth. 5.

Matth. 15.

Luc. 19.

Eph. 3.

Matth. 13.

Ioan. 10.

ΟΥΔΕ ΝΥΚΤΟΣ Η ΣΕΛΗΝΗΣ ΦΩΤΙΕΙ. οὐτε γὰρ ἐν νυκτί, ὅτε ἐν αἰσθητῶ φῶτι γνήσονται οἱ τῶ χειροῦ ἀσπίδος. φησὶ γὰρ ὁ σωτὴρ ὁ ἴδιος σκοπιόθησεται, καὶ ἡ σελήνη ἔδωκε τὸ φῶς αὐτῆς. ΦΩΣ γὰρ αὐτῆς ΚΑΙ ΔΟΞΑ ΘΕΟΣ. τελειότεροι μὲν, ἀπὸ ἡλίου, ὑποβελήσονται δὲ, ἀπὸ σελήνης γινόμενος, ἀναλόγως τὰ πῦτων χρηστικῶ τὰς αὐτῆς διδοὺς ἀκτίνας, ἔργω πληρῶν τῶν μακαρισμῶν, δι' ἃν εἴπῃ οἱ πενθοῦντες ὡς κληθήσονται, καὶ οἱ κληθέντες γυλάσονται. ὅθεν ὅτι φέρει ἈΝΑ ΠΛΗΡΩΘΗΣΟΝΤΑΙ ΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΠΕΝΘΟΥΣ ΣΟΥ, πάσης ἀδικίας ἀτηρηθῆναι. ὡς οὐδὲ ἐκλελεγμένους ΚΛΗΡΟΝΟΜΗΣΕΙ ΤΗΝ ἐπιτηδεύοντων αὐτῶ ΓΗΝ ἢ τὴν τοῖς ἀράσιν ἢ ἐπιτηδεύοντων ἢ τὴν ἢ καὶ ἡ πάλαι ἢ ἐπὶ ἔρχομαι. τοῦτο δὲ Ο ΛΑΟΣ ΜΟΥ, βλαστὸς ἐμῆς ΦΥΤΕΙΑΣ. Πᾶσα γὰρ φυτεία, ἢ οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατὴρ μου ὁ οὐρανός, ἐκλελεγεθῆσεται. ἜΡΓΑ ΔΕ ΧΕΙΡῶΝ ΥΠΑΡΧΩΝ ΑΥΤΟΥ, ΚΛΗΡΟΝΟΜΗΣΕΙ Τὴν γῆν. ὅτε καὶ ὁ ἐν τῷ παρόντι βίω ΟΛΙΓΟΣΤΟΣ, ΕΙΣ ΧΙΛΙΑΔΑΣ ἔσται, καὶ τὰ ἰοῦδι ἐξέστειν ἔχον ἐπάνω πέντες ἢ δέκα πόλεων. οἰονεὶ τοῖνυν ΧΙΛΙΑΡΧΟΙ τῆς σωζομένων γνήσονται. καὶ ὁ κῆρ δὲ ΕΛΑΧΙΣΤΟΣ, ΕΙΣ ΕΘΝΟΣ ΜΕΓΑ. ρίος ὁ Παῦλος λέγων ἡμεῖς δὲ τῶ ἐλαχιστέρῳ πάντων ἀγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὐτῆς, τὸ ἔθνος ἄρχῆς μεγίστου ὡς Θεοῦ. ἢ ἐξὶ δὲ φησὶν ὁ τῶν τοῖς ὀρεσμένοις χαρῶν, ὅτε τὰ αὐτῶ τῆς ἐμῆς ἔσται (ὑπαγωγῆς, ὅτε τῶν ἀγγέλων, ἀποσπελῆ, καὶ (ὑπαγωγῆς τῶν ἀγγέλων ἀπὸ ἀκρων τῆς ἔρχομαι, μίαν τε ἐκ τῆς δύο λαῶν κατασκευάσεται πόλιν, ὅποιόν ἐστι τὸ ἵνα γνήσιαι μία ποιμνία, εἰς ποιμνίῳ. πῆν δὲ τῶν αἰώνων τῶν παρόντων τῶν τῶν ΗΛΙΟΥ καὶ ΣΕΛΗΝΗΣ ἐξέλαβον, εἰ γὰρ καὶ ὑποχρεῖται ΗΛΙΟΣ μὲν ἐν ΝΥΚΤΙ, ΣΕΛΗΝΗ δὲ ἐν ΗΜΕΡΑ, ἀλλ' οὐδὲ τὸ γένος καὶ ἡμετῶν ΦΩΣ ὁ αὐτῶ τῶν πνεύματος ὁ σωτὴρ χρηστικῶ τῶν πιστεύουσιν, ἀσβεστον ἔσται, καὶ φῶτος οὐδενὸς ἀσθητῶ τῶν τῶν φῶτος φῶτος ὅτι φέρει Θεοῦ, καὶ ὅτι φέρει.

ὅτι τῆς αὐτῆς ἀρετῆς. διὸ φησὶν ἡρώεϊμι τὸ φῶς τῶ κόσμου. ὁ ἀκολουθῶν ἐμοί, οὐ μὴ ἀποκατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. τὸ δὲ καὶ ἈΝΑ ΠΛΗΡΩΘΗΣΟΝΤΑΙ ΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΠΕΝΘΟΥΣ ΣΟΥ; ἐπὶ δὲ τῶν μὲν ἀμαρτανολοῖς τὸ κερταφές οἰκείον, πῦρ τῶν ἀσπίδων οἰκείον, οἱ δὲ δίκαιοι τῇ ἐλπίδι χάρουσι τὸ τῆς ἀμαρτιῶν ἀποθνήσκοντες ΠΕΝΘΟΣ, διὸ ἐπάγει ΕΣΤΑΙ Ο ΛΑΟΣ ΣΟΥ ΠΑΣ ΔΙΚΑΙΟΣ. τῆς γὰρ ἐκκλησίας ΤΟΝ ΛΑΟΝ Χεῖρὸς ΔΙΚΑΙΟΙ τῇ χεῖρῃ, οὐ φύτῳμα ἐσμέν ΤΩΝ ΧΕΙΡῶΝ ἐργαζομένων ἡμῶν εἰς τὴν κελύφαλον. κῆρ μὲν οὐδὲ ἐν τῷ αἰῶνι τῶν κερταφῶν τῆς ἀγίων Η ΔΟΞΑ; ἐν δὲ τῷ μέλλοντι Ο ΕΛΑΧΙΣΤΟΣ πλείων ἡγήσεται, ἐφ' ὃ χάρουτες οἱ ἀγιοὶ φῶσιν. Ἐπέταξεν λαοῖς ἡμῶν, καὶ ἔθνη ὑπο τῶν ποδῶν ἡμῶν. ἔσται δὲ τῶν, ὅτε ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΩ ΑΥΤΟΥΣ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ἀρπαθήσονται ἐν κελύφῃ εἰς ἀπάντησίν μου. Τῶν δὲ οὕτως ἀπέδωκεν, ὡς παυσάμενος ἀσβεσίας οὐκ ἐπὶ τῶν κερταφῶν ΗΛΙΩ ΚΑΙ ΣΕΛΗΝΗ λογιστὴ ΤΟ ΦΩΣ, ἀλλὰ τῶν τῶν δημιουργῶ, ὅτι πλάσμα ἐσὶν ἔχον αὐτῶ τῶν ἀλήθειαν. καὶ παυσάσῃ σου τῆς ἀρχμαλασίας ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ ἀπολαβόντες ΤΗΝ ΓΗΝ ΣΟΥ. ὡς δὲ ΦΥΤΟΙΣ ὡς ἐκλελεγμένους ἀποσπῶν ὅτι τὸν οὐρανόθεν κερταφῶν ἀποδιδόναι. Θεὸς γὰρ Ο ΦΥΤΕΥΣΑΣ, καὶ διλοιοῦσι ὅτι μελοῦμενος, ἀπῆνα ΕΙΣ ΔΟΞΑΝ Θεοῦ (ὑπαγωγῆς. ὡς καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτῆς τῶν εἰς πλῆθος ὅτι φέρει τῶ Θεοῦ ΣΥΝΑΓΟΝΤΟΣ, καὶ τῶν ΟΛΙΓΟΥΣ ποιῶντος πολλοῖς.

virtutisque studium illustratione opus fore. quo factum est, vt se mundi lucem existere, qui que se sequatur, in tenebris Ioan 8. minime ambulaturum; sed vitæ lumen esse habiturum dixerit. Quod deinde Ioan. 8. COMPLETEVM IRIDIES LVCTVS EIVS adiecit; id ideo vsurpauit, vt propriam peccatoribus esse vultus demissionem & tristitiam innueret; qui nihil aliud, quam tenebras ignemque expectent: iustus autem LVCTV. peccatorum liberatos gaudio exultare. Sequitur itaque; ET ERIT POPVLVS TVVS LVSTVS OMNIS. Nos enim Ecclesiæ POPVLVM per gratiam Christus ipse IUSTIFICAT, cuius ipsi MANVM PLANTATIO sumus, quos in fructiferam oliuam insæuit. Nunc igitur in sæculo isto latet occulta sanctorum GLORIA; sed in futuro illo, QUI MINIMVS EST, quamplurimis præficietur: eaque fiducia exultantes qui sancti sunt, Subiectos sibi populos, gentesque suis pedibus esse substratos in psalms non dubitant gloriari. Fiet verò & istud, cum me cælo delapsus, inquit, EOS CONGREGARE, mihique in occursum rapi contigerit. Non desunt tamen, qui ista explicent, ac si deposita impietate non SOLI amplius, ET LVNÆ, LVCEM ipsam principaliter attribuat, qui fulgentem eius veritatem habeat. Sedabit deinde LVCTVM captiuitatis tuæ, si TERRAM TVAM recipias. Conuenit verò eos, tanquam qui PLANTIS comparantur, fructus debitos edere. Est enim Deus qui PLANTAVIT, & qui curam habet; quique ea, quæ ad suam GLORIAM conducunt, curat: qui illorum denique in multitudinem profectum, seipso CONGREGANTE, & eos qui PAUCI sunt, in gentem magnam propagante, prædicat.

Rem. II.

psal. 48.

Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὐ ἐνεκεν ἐχρισέ με*. εὐαγγε- * ΚΥΡΙΟΣ
 λίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσαλλέ με. ἰάσασθαι τοὺς (ἄνθρωποι) ΤΑΛΗΝΟΙΣ.
 τριμήρους τῆ καρδία. κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἀφῆσιν, καὶ
 τυφλοῖς ἀνάβλεψιν. καλέσασθαι ἐναυτὸν κυρίου δεκτόν. καὶ τῶν ΚΥΡΙΩ.
 ἡμέραν ἀνταποδώσεως* ὡς καλέσασθαι πάντας τοὺς πῶν- * Τῶ ΘΕῶ ΗΜΕΝ.
 θῶντας. δοθῆναι τοῖς πῶνθοσι Σιών* δόξαν ἀντὶ ἀποδοῦ, * Αὐτῶν Αὐτοῖς
 Ttt

ἀλειμμα εὐφροσύνης τοῖς πνευθοδοσι, καταστολήν δόξης ἀντι πνεύματος ἀκηδίας. καὶ κληθήσονται * γενεαὶ δικαιοσύνης * Θ. Α. ΑΥΤΟΙΣ.

† ΠΙ ΠΙ Φύτευμα † κυρίου εἰς δόξαν. καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐρήμους αἰωνίας. ἐξηρημαλώσας πρῶτας ἐξανασήσασιν, καὶ κληθῶσιν ἀπόλοις ἐρήμιας, ἐξηρημαλώσας εἰς γενεάς. καὶ ἤξουσιν ἄλλογενεῖς πρῶτοι μαινόντες τὰ πρῶτα σου, καὶ ἄλλοφυλοὶ ἀρο-

† ΠΙ ΠΙ τήρες, καὶ ἀμπελουργοὶ. ὑμεῖς δὲ ἱερεῖς † κυρίου κληθήσεσθε λειτουργοὶ Θεοῦ. ἰσχύει ἐθνῶν κατέδεσθε, καὶ ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν θαυμασθήσεσθε. οὕτως ἐκ δευτέρας κληρονομήσουσιν τὴν γῆν, καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος ὑμῶν κεφαλῆς αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ εἰμι ὁ κύριος ὁ ἀγαπῶν δικαιοσύνην, καὶ μισῶν ἀρπαγ-

† ΠΙ ΠΙ ματα ἐξ ἀδικίας. καὶ δώσω τὸν μόχθον αὐτῶν δικαίους, καὶ διαθήκην αἰώνιον διαθήσομαι αὐτοῖς. καὶ γνωσθήσεται ἐν τοῖς ἔθνεσι τὸ σπέρμα αὐτῶν, καὶ τὰ ἔκγονα αὐτῶν. ὡς ὁ ὄρν ἀυτῶν, ἐπιγνώσεται αὐτῶν. ὅτι ἔτοι εἰσὶ σπέρμα εὐλογημῶν ὑπὸ Θεοῦ, καὶ εὐφροσύνη εὐφρανθήσονται ἐπὶ κυρίῳ.

† ΠΙ ΠΙ ἰσχύει ἐθνῶν κατέδεσθε, καὶ ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν θαυμασθήσεσθε. οὕτως ἐκ δευτέρας κληρονομήσουσιν τὴν γῆν, καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος ὑμῶν κεφαλῆς αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ εἰμι ὁ κύριος ὁ ἀγαπῶν δικαιοσύνην, καὶ μισῶν ἀρπαγ-

† ΠΙ ΠΙ ματα ἐξ ἀδικίας. καὶ δώσω τὸν μόχθον αὐτῶν δικαίους, καὶ διαθήκην αἰώνιον διαθήσομαι αὐτοῖς. καὶ γνωσθήσεται ἐν τοῖς ἔθνεσι τὸ σπέρμα αὐτῶν, καὶ τὰ ἔκγονα αὐτῶν. ὡς ὁ ὄρν ἀυτῶν, ἐπιγνώσεται αὐτῶν. ὅτι ἔτοι εἰσὶ σπέρμα εὐλογημῶν ὑπὸ Θεοῦ, καὶ εὐφροσύνη εὐφρανθήσονται ἐπὶ κυρίῳ.

† ΠΙ ΠΙ ἰσχύει ἐθνῶν κατέδεσθε, καὶ ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν θαυμασθήσεσθε. οὕτως ἐκ δευτέρας κληρονομήσουσιν τὴν γῆν, καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος ὑμῶν κεφαλῆς αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ εἰμι ὁ κύριος ὁ ἀγαπῶν δικαιοσύνην, καὶ μισῶν ἀρπαγ-

† ΠΙ ΠΙ ματα ἐξ ἀδικίας. καὶ δώσω τὸν μόχθον αὐτῶν δικαίους, καὶ διαθήκην αἰώνιον διαθήσομαι αὐτοῖς. καὶ γνωσθήσεται ἐν τοῖς ἔθνεσι τὸ σπέρμα αὐτῶν, καὶ τὰ ἔκγονα αὐτῶν. ὡς ὁ ὄρν ἀυτῶν, ἐπιγνώσεται αὐτῶν. ὅτι ἔτοι εἰσὶ σπέρμα εὐλογημῶν ὑπὸ Θεοῦ, καὶ εὐφροσύνη εὐφρανθήσονται ἐπὶ κυρίῳ.

† ΠΙ ΠΙ ἰσχύει ἐθνῶν κατέδεσθε, καὶ ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν θαυμασθήσεσθε. οὕτως ἐκ δευτέρας κληρονομήσουσιν τὴν γῆν, καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος ὑμῶν κεφαλῆς αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ εἰμι ὁ κύριος ὁ ἀγαπῶν δικαιοσύνην, καὶ μισῶν ἀρπαγ-

Spiritus Domini super me, cuius gratia vnxit me Dominus. Vt euangelizarem pauperibus misit me: vt sanarem contritos corde: vt annunciarem captiuis remissionem, & caecis visus instaurationem: vt proclamarem annum Domino acceptabilem, & diem retributionis Deo nostro: vt consolaret omnes lugentes: vt detur lugentibus Sion gloria pro cinere; vnctio lætitiæ lugentibus, amictus gloriæ pro spiritu mæroris. & vocabuntur generationes iustitiæ plantatio Domini in gloriam. Et ædificabunt deferta sempiterna. Deferta priora excitabunt, & instaurabunt ciuitates desertas, desolatias in generationes. Et venient alienigenæ pascentes ouestuas, & peregrini aratores, & vinitores. Vos autem sacerdotes Domini vocabimini. ministros Dei nostri vocabunt vos, fortitudinem gentium comedetis & in diuitiis earum eritis admirabiles. Sic secundo possidebunt terram, & lætitia sempiterna in caput eorum. Ego enim sum Dominus, qui diligo iustitiam, & odi rapinas ex iniquitate. Et dabo laborem eorum iustis, & testamentum testabor ipsis. Et cognoscetur in gentibus semen eorum, & nepotes eorum in medio eorum. Omnis qui viderit eos, agnoscat eos, quia isti sunt semen benedictum à Deo, & gaudio exultabunt ad Dominum.

Qui ad promissiones Euangelicas Dominum se esse, eoque in tempore congregaturum adiecerat; Nunc EIVS SE REI GRATIA A DO-

Οταῖς εὐαγγελικαῖς ἐπαγγελίαις ἐπειπὼν, ἐγὼ κύριος καὶ κληθῶμαι ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ΠΑΡΑ ΚΥΡΙΟΥ ΤΟΥΤΟΥ ΧΑΡΙΝ ΚΕΧΡΙ-

ΚΕΧΡΙΣΘΑΙ φησὶ, τὴν (μαραγεῖν αὐτῶν δειλονότι. καὶ ὅρα ΚΥΡΙΟΝ ΥΠΟ ΚΥΡΙΟΥ ΤΩ ΑΓΙΩ ΧΡΙΟΜΕΝΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙ, ὡς ἐν τριῶν νοεῖσθαι τὸ θεῖον. ΚΥΡΙΟΣ γὰρ ὁ Θεὸς φύσις, καὶ τὸ ἀνθρώπινον ὑπὸ τῷ πατέρῳ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΧΡΙΕΤΑΙ. οὐτ' οὐδ' ἄλλος ἀνθρώπος, εἶγε κύριος. ἔτε ἀνθρώπος, εἶγε ΧΡΙΕΤΑΙ. Θεὸς δὲ καὶ ἀνθρώπος ὁ αὐτός, οὐ καὶ τὸν ὡς ἐν Δαβὶδ οὐδ' ὑπάρχον, ΚΕΧΡΙΣΘΑΙ λέγεται. καὶ ἡδὴ γὰρ εἶπεν ὅτι τὸν ἐν ἱερέσιν Ἰερουσαλὴμ, δειλονότι Χριστὸν, ἐπαναπεπαῦσθαι τὸ πνεῦμα. ἔ γὰρ ἐρρήθη ΧΡΙΣΜΑΤΙ ΚΕΧΡΙΣΘΑΙ τοῖς παλαῖοις ὁμοίως. ἢ γὰρ ἐν ἐδὴν εἶχεν ἐξάρτησιν. καὶ τοὶ Δαβὶδ εἰπόντες Δαὶδ τὸ ἐχρῆσθαι σὲ ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς σου ἐλαον ἀγαλλιάσεως παρὰ τῶν μετόχων σου. ὡς δὲ ἡδὴ γενόμενος ἀνθρώπος φησιν, ΟΥ ΕΙΝΕΚΕΝ ΕΧΡΙΣΕΝ ΜΕ. καὶ τὴν αἰτίαν ἐπήραγεν. καὶ προσέειπεν δὲ φησὶ, καὶ κληθῶμαι (μαρὰ αὐτῶν. ὡς μὲν οὐδ' Θεὸς χρηματίζομαι ΠΝΕΥΜΑ Τῆ κτίσεως. ὡς δὲ ἀνθρώπος δέχεται. διὸ, καὶ Λουκᾶν, ὡς ἐν Ναζαρέθ γενόμενος εἰσὶν ἦλθεν εἰς τὴν (μαρὰ γῆν, καὶ τὸν Ἰσραὴλ ἀνοίξας εὖρε τὸν πῶτον, πλῆξας ἐφ' ἑσπέρῳ ἢ μερὸν ἢ γραφὴν αὐτῆ πεπληρωται. κατ' αὐτὸν γὰρ τὸν κληθῶν (μαρὰ καὶ βαπτισθῆναι, καὶ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ καταλθεῖν ἐπ' αὐτὸν ἐν εἰδῆ πειρασθῆναι μετ' ὁ πειρασθῆναι εἰς Ναζαρέθ, καὶ πεπληρωθῆναι τὴν γραφὴν ἀπεφῆνατο. Τινὲς δὲ, ὡς εἶρηται, ὅτι τὸν ἰσχυροῦς κληθῶν ἔχεν φασὶ τὴν ἀναφορὴν τὸ, ΕΧΡΙΣΕΝ ΜΕ. πλὴν μετὰ τὸ βάπτισμα φάνεται κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ ἐγγύθεν (ὅσα ἢ εὐαγγελίζεσθαι τοῖς ἡσυχίοις) καὶ τῶν μακαριστῶν σκεπτικῶν. καὶ ΙΑΤΟ ΔΕ ΤΟΥΣ ΣΥΝΤΕΤΡΙΜΜΕΝΟΥΣ ΤΗ ΚΑΡΔΙΑ, ἰερατικῶν ἐπαγγελίας, καὶ λέγων Μακάριοι οἱ πνευθοῦτες, ὅτι αὐτοὶ πρῶτον κληθήσονται. καὶ μακάριοι οἱ κλαίοντες, ὅτι γαλάσσονται. καὶ τοῖς δὲ ἀρχμαλώτοις. ὑπὸ δαιμονίων ἔθεσιν ἄφρονι σκλήρῳ, τοῖς μαθηταῖς εἰπὼν. Πορεύεσθε μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζον-

MINO VNCTVM ESSE significat. Est porro tibi animaduertendum, quod DOMINVM A DOMINO SPIRITV SANCTO VNCTVM ESSE affirmat, vt in trinitate deitatem agnoscat. Cum enim natura DOMINVS & Deus sit, humanitatis ratione SPIRITV à patre INVNGITVR. Non est igitur homo tantum, si Dominus; nec carne destitutus, si VNGITVR: sed idem Deus, & homo; non eadem tamen ratione: Quod fit, vt, tanquam ex Dauid sit, VNGI dicatur. Iam enim & antea super eum, Qui de radice Iesse prodisset, id est super Christum, Spiritum Domini requieturum dixerat. Nō enim simili cum veteribus ratione VNCTIO NE VNCTVS ESSE dicitur: alioqui nihil prater cæteros haberet eximium; quem tamen Dauidis testimonio, Propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ ocfortibus suis. Deinde, tanquam iam homo sit; CVIVS GRATIA VNxit ME, adiecit, vt causam non omitteret; qui se eos antea in tempore congregaturum dixerat. Vt Deus igitur, SPIRITVM creaturæ suggerit; recepit autem, vt homo. Itaque, quod apud Lucam legimus, cum Nazareth synagogam ingressus, aperto Esaiæ libro, in verba ista incidisset; eodem complicato, esse eo die completam scripturam affirmavit. Contigit enim eo tempore, vt baptizaretur; vt SPIRITVM etiam in columbæ forma in se admitteret. quibus demum absolutis, in Nazareth ingressus est, & ibi completam esse scripturam pronunciauit. Non desunt tamen, vt dictum est, qui quod, VNxit ME, addidit, ad natiuitatis tempus referri arbitrentur. Sed manifestum est, post baptismum secutam esse cælestis regni per eum promulgationem; quod est PAVPERIBVS EVANGELIZARE: esse denique beatitudinum genera ab ipso explicata. SANABAT deinde CONTRITOS CORDE, admoto promissionum remedio: cum Beatos qui lugent, esse doceret; Quoniam consolationem essent nacturi: beatos item qui fletent, quoniam risuri. Gentibus præterea, qui à dæmonibus captiui detinebantur, dimissionem annunciant; cum discipulos alloquens, Ad gentes omnes proficif-

ci, eafque docere, & baptizare, in remiffionem peccatorum videlicet, imperauit, quæ dudum cæcitate laborantes, vanæ Deorum multitudini feruiebant. quo factum est, vt in superioribus; Eum se in lucem gentium posuiffie, vt oculos cæcis aperiret; vt de vinculis eos educeret, qui in ipsis effent constricti, pater affirmaret. Erant **PERO & PAUPERES**; qui bonorum omnium penuria laborarent; qui spe carerent; qui Deum in mundo non agnoscerent. Sin minus, iis certè, qui spiritu **PAUPERES** sunt, ingentem esse gratiarum suppeditatam copiam significat: **CONTRITOS** autem alias eos ipsos, qui ita **CORDE** sunt imbecillo & præfracto, vt affectuum infulcibus minime queant obfistere; sed illis, **CAPTIVORVM** more, pareant, & famulentur. Conueniant verò & Israëlitis etiam quæ dicuntur. Non enim erat in terra, quæ, quod honestum esset, faceret, non erat, ne vnus quidem. Itaque, cum filij noctis essent omnes, & tenebrarum; in lucis filios euaserunt. Illis enim dies ipse, & qui sol iustitiæ dicitur, aurora denique lucida, illuxit. Ait verò etiam **VNCTVM ESSE, VT PROCLAMARET ANNVM DOMINI ACCEPTABILEM**: ita nimirum incarnationis tempus innuens, quo, cum in terris versaretur, lucem dici venientibus ad se præbebat. Huic enim, tanquam foli iustitiæ, talis est **ANNVS** debitus & commodus. Annon verò futurum sæculum significasse putandus; ad quod, quæ ad doctrinam suam pertinent, remisit: quo tempore non sol, non luna tibi futura est, inquit; sed Dominus, lux ipsa sempiterna? quò fit, vt **ANNVS DOMINI**, tanquam ab ipso lucem habeat; **ET ACCEPTABILI**; vel secundum alios, **COMPROBATIONIS**, nominetur. Est enim Deo gratus ille, & acceptus; quippe qui **DIES** etiam sit **RETRIBUTIONIS**, quo laborum suorum in hac vita mercedem quique laturi sunt. Alij tamen **ANNVM ACCEPTABILEM**, ad illum, quo crucem pati Christum contigit, referri voluerunt. Tum enim nos esse **DEO FACTOS ACCEPTABILES**, tum patri per ipsum oblatos. Hinc etiam de grano frumenti dixisse, cum mortuum esse contingeret,

Matth. 28

Esa. 49

Psal. 13

Malach. 4

Esa. 60

Ioan. 12

τες αυτοις, επ' αφησὶ δηλονότι πλημμελημάτων· οὐ καὶ ἀβλαβῆς ἐπίσσω, τῆ πολυθία πλάμη δουλεύοντες. διότι ἐν τοῖς παροδοσιν ἔφασκεν ὁ πατήρ· Ἰδοὺ, τέθεικα σε εἰς φάος ἔθνων, ἀνοίξαι ὀφθαλμοὺς τυφλῶν, ἐξαγαγεῖν ἐκ δαδῶν δεδεδυμένους, καὶ πτωχοὶ δὲ ἦσαν, ὡς παντὸς ἀγαθοῦ νοσήσαντες ἐδέξαν, ἐλπὶδα μὴ ἔχοντες, καὶ ἀθεοὶ ἐν τῷ κόσμῳ. εἰ μὴ, ἀεὶ τοῖς πτωχοῖς τῷ πνεύματι δωδωρησῶ φησὶ τῷ δι' αὐτοῦ χειρισμάτων τῶ ἀφθονοῦ χρησίου. **ΣΥΝΤΕΤΡΙΜΜΕΝΟΥΣ** δὲ ἄλλως τὸς ἀθεοὺ τῶ καρδιαν καὶ εὐδωρησῶν ἔχοντας, ὡς ἀντισημα μὴ δύνασθαι τῶς τ' παθῶν παροδοσῶν, **ΑΙΧΜΑΛΩΤΩΝ** δὲ ἴδμεν τούτοις δουλεύοντα, ἀρμόσθ' δὲ καὶ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τὰ λευρόμυρα. Οὐ γὰρ τῶ ἔθνη γῆς ὁ ποιῶν χερσὶ ἐποίηται. Οὐκ εἶς, ἕως εἰός. Οὐκ εἰς πάντας τὸς ἰσοὶ νικτὸς ὄντες καὶ σιότοις, φωνὸς γερνάσιν τέσσα. δῆλυν σε γὰρ αυτοῖς ἡ ἡμέρα, καὶ ὁ τῆς δικαιοσύνης ἀνέχευ ἡλίου, καὶ λαμπαρὸς ἀνέτειλεν ἑωσφόρος. **ΚΕΧΡΙΣΘΑΙ** δὲ φησὶ καὶ **ENIAΥTON KYRIOY KALESEAI DEKTON**, τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως χερσὸν οὐτως εἰπόν, ἐν τῷ ἀφῆσθ' ἔθνη γῆς, φάος ἡμέρας τοῖς παροδοσὶ παρέρχτο. ὡς γὰρ ἡλίου δικαιοσύνης ὁ ποιῶν παροδοσῶν **ENIAΥΤΟΣ**. μήποτε δὲ τὸν μέλλοντα ἀνάνα δηλοῖ, ἐφ' ὃν τὸ τῆς ἑαυτοῦ διδασκαλίας ἀπέμπευ, ὅτε οὐκ ἡλίου, οὐ σελιῶν· ἀλλ' ἔσται σοι φησὶ, κύριος φάος ἀνάιον; διὸ **KYRIOY** λέγεται **ENIAΥΤΟΣ**, ὡς ὑπ' αὐτοῦ φωνισῶμενος, **ΚΑΙ ΔΕΚΤΟΣ**, ἡ χερσὸς τοῖς λοιποῖς, **ΕΥΔΟΚΙΑΣ**. Ὁ μῆνος γὰρ ἔστιν ὁ χερσὸς τὸς θεῶν, ὁ αὐτὸς ἂν καὶ **ΗΜΕΡΑ ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΕΩΣ**, ὅτε τὸς ἀμοιβῶν οὐ κατὰ τὸν παρόντα κεκμηκότας βίον κομίζονται. πινὲς δὲ **DEKTON ENIAΥTON**, καὶ ὃν ἔσται φησὶ. **ΔΕΚΤΟΙ** γὰρ τότε **ΓΕΓΟΝΑΜΕΝ ΤΩ ΘΕΩ** καὶ πατέρι καρποφορηθέντες δι' αὐτοῦ. διὸ παρὶ τοῦ κόκκου τοῦ σίτου ἔλεγε· ἐὰν σποθῶναι, καρπὸν πολλὸν φέρη, καὶ πάλιν

π. 25

πάλιν· Ὅταν ὑψωθῶ ἐν γῆς, πάντας ἐλευσὼ παροδοσῶν. διὸ καὶ ἀνασῶ; ἐν νεκρῶν ἔφασκεν· ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν ἔθνεσιν, καὶ ἔθνη τῆς γῆς, ἔθνη τὰ ἔθνη πέμπων, τὸς μαθητῶν, καὶ τὸ βαπτίσμα, δι' ἃ λαβόντες ἀφῆσιν τῆς γῆας αὐτῶ φύσεως γερνάμεν κοινωροί. **ΔΕΚΤΩ ΓΑΡ ENIAΥTON ΟΙ ΔΕΧΘΕΝΤΕΣ ἑαυτοῦ, παρὶ τῷ Παύλῳ φησὶν· Ἰδὲ καὶ χερσὸς εὐδωρησῶντος· Ἰδὲ ἡμέρα σωτηρίας, καὶ αὐτὰ ποδώσεως, τὸ δὲ ἐνανθρωπήσεως ὑπῆρξε χερσὸς, καὶ ὃν τοῖς πιστεύουσι τὸς ἐν ἐλπίσιν ἐπαγγελίας ἀπέδωκεν· ὅτι ὁ ἀφῆσθ' Μωσῆος νόμος οὐκ ἔχει, τὸ παρόντι βίω παροδοσῶν τὸς ἀμοιβῶν, μακροήμερον λέγων, καὶ γῆς ἀγαθῶν, καὶ πολέμων ἀπαλλαγῶν, διὸ καὶ Ζαχαρίας φησὶ· Κατὰ κερπὸς οἰκηθήσεται Ἰερουσαλήμ ἀπὸ πλήθους ἀνθρώπων, καὶ κτηνῶν τῶν ἐν αὐτῇ. καὶ πάλιν· Ἐπι χερσὸν τῶν παροδοσῶν ἐν τῶν πλατείαις Ἰερουσαλήμ, ἔσονται τῶν βράδων αὐτοῦ ἐν τῇ χερσὶ αὐτοῦ ἔχων ἀπὸ πλήθους ἡμερῶν, καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς πόλεως πληροῦνται παιδαρίων, καὶ κορασίων παιζόντων. ὁ δὲ σωτήρ τῶν μέλλοντι τὸς ἀμοιβῶν ταμῆνται, εἴποις δ' ἂν καὶ **ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΙΝ** ἐν τῷ τῆς ἐνανθρωπήσεως γερνέμεν χερσὸν. τῶ γὰρ τοῦ χερσὸν πατὴρ αὐτοῦ ἡμᾶς ἀφῆσθ' ἔλεγε· διὸ παρὶ τοῦ ἀφῆσθ' τῶν λευτῶν ἐξομολογησάμενον παροδοσῶν ἔπιφῆρει· Ὅτι ἐποίησας τῶν κρίσιν μου, καὶ τῶν δικῶν μου, ἐκείσεως ἔθνη ἔθνη δικαιοσύνην, ἐπέτιμῶν ἔθνεσιν, καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβῆς. παρὶ οὐ πάλιν φησὶν· Ζητηθήσεται ἡ ἀμαρτία αὐτῶ, καὶ οὐ μὴ εὐρεθῆ. καὶ ὁ σωτήρ δὲ λέγει· Νῦν κρίσις ἔστι τῶ κόσμῳ τέσσα, καὶ ὁ ἀρχὸν τοῦ κόσμου τέσσα ἐκβλήθησεται ἔξω. **ΚΕΧΡΙΣΘΑΙ** δὲ φησὶ **ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΑΛΕΣΑΙ ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΠΕΝΘΟΥΝΤΑΣ**· Μακάριοι γὰρ φησὶν, οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παροδοσῶν κληθήσονται. ἀλλὰ καὶ τοῖς τῆν σίων **ΠΕΝΘΟΥΣΙ ΔΩΣΕΙ ΔΟΞΑΝ**. **ΕΠΕΝΘΟΥΝ** γὰρ οἱ παρὶ Ἰουδαίους ἄγιοι τῶν ἐκπτώσιν τοῦ λαοῦ. ποιῶντος τῶ ὁ Παῦλος λέγων· ὅτι λύπημαι**

multum fructum editurum. Et rursum, Cum à terra esset exaltatus, omnes ad se pertracturum. Itaque etiam, cum esset è mortuis excitatus, sibi factam esse potestatem omnem in caelo, & in terra dicebat, missis ad gentes cum baptifino discipulis, cuius beneficio remissionem adepti diuinæ ipsius naturæ participes efficiuntur. **Qui** enim fuerat accepti, **ANNO ILLO ACCEPTABILI** potiti sunt, de quo loquitur Apostolus, cum adesse iam tempus acceptabile, adesse diem salutis, ait: quibus verbis ipsum incarnationis tempus designauit, quo iis, qui crederant, quas fide tenebant promissiones exhibuit. **Quod** certe lex illa per Moſen tradita non habuit, quæ præſenti sæculo præmia concludebat, vitæ prolixitatem, terræque bona, & pacem nominatim significans. Itaque & Zacharias ait, In fructuum vberitate habitabit Hierusalem à multitudine hominum, & iumentorum, quæ sunt in ea. Et rursum, Ad hoc sedebunt seniores in plateis Hierusalem, vnusquisque virgam suam in manu sua habens præ multitudine dierum; & plateæ ciuitatis implebuntur puerulis, & puellis ludentibus. At Saluator quæ quisque meruit, in futurum sæculum recondit. Dicas verò & **RETRIBUTIONEM** eo etiam tempore factam esse intelligi, quo humanitatem contigit assumere. tunc enim Diaboli, à quo ipsi conculcabamur, vires esse excifas & superatas. **Quò** fit, vt apud Dauidem, eorum, qui redempti sunt, personam in hunc modum loquentem introducat; **Quoniam** fecisti iudicium meum, & causam meam, sedisti super thronum qui iudicas iustitiam. Increpasti gentes, & perit impius. De quo sunt & ista rursum; **Quæretur** peccatum illius, & non inuenietur. Et ista etiam Saluatoris, Nunc iudicium est mundi huius. Nunc princeps mundi huius eiicitur foras. Ait verò & se ideo **VNCTVM ESSE, VT OMNES, QUI LVGEANT, CONSOLETVR**. Beati enim, inquit, **Qui** lugent; quoniam ipsi consolabuntur. **Addit** præterea **LVGENTIBVS SION GLORIAM SE COLLATVRVM**. **LVGEBANT** enim, qui inter Iudæos sancti erant, populi calamitates. Cuiusmodi Paulus ipse etiam fuit; qui se tristi-

Matth. 28

2. Cor. 6

Exod. 2

Cap. 1

Psal. 9

Ioan. 12

Matth. 5

Quandoquidem enim permaximam esse Domini benignitatem dixit, qui omnia in melius transferat; Non suum iam, sed resonantis in se Spiritus Dei sermonem esse dicit, qui se ad futurorum bonorum denunciationem iis designauit, quos esset PAVPERTAS inuafura: ut animi medelam experti, eiusdem illi se CAPTIVITATE, quæ verè & propriè dicitur, liberarent. Corpore siquidem licet Daniel, puerique tres, CAPTIVITATEM paterentur; animo tamen non sentiebant. Immo ne corpus quidem illorum vel ignis, vel feræ attigerunt. Fuerit verò ANNVS DOMINI ACCEPTABILIS, in quo animarum cultori, anima ipsa in melius commutata, fructuum abundantiam ediderit: non aliter quàm semina quidem ipsa quotannis hyeme germinare; verè autem crescere & augere, æstate denique perfici videmus. Talibus igitur PROLVCTV LÆTITIAM DENVNNTIAT, quantumuis eos vtrumque occupet CAPTIVITATIS genus. Excitabunt & ipsi animas quamplurimas, quæ prostratæ iacebant, habebuntque alienigenas feruorum loco, qui Isacelitit pietatis ergo sacra facientibus, famulari exoptent. Vnumquemque enim Dei SACERDOTEEM esse posse ostendit & quæ per domos singulas ouis mactabatur, & quæ per quoslibet preces Deo offeruntur. Qui igitur pietati incumbunt, GENTIVM oblationibus DIVITES effecti, admirabiles etiam futuri sunt, TERRAMQUE aliam, non veterem, POSSESSVRI, non iam qui fuerant antea, sed alij, & amici iudicati. EGO ENIM, addit, IVSTITIÆ SVM DOMINVS, qui non omne genus RAPINARVM, sed quod EX INIQVITATE EST, ODIOPROSEQVOR. DILIGO siquidem & eos, qui regnum cælorum RAPIVNT; non iis tantum, quæ RAPERVNT, priuati, nudique abituri sunt, sed pœnas etiam isto nomine luituri. IUSTI verò, quia eorum, quæ cœperunt, boni dispensatores se præbuerunt, præsentibus bonis, & æternis tumdemum potituri sunt, cum eos, tanquam BENEDICTIONIS hæcèdes AGNOSCI

Dan. 3. 6.

Matth. 11.

ἐπεὶ γὰρ ἡσυχία ἐστὶν τῆς δευτέρας φιλαυθραπίας ὅτι τὸ κρείττον πάντα μεταστοντος, ὅσα ἐμὸς ὁ λόγος φησι, τῆς δὲ τοῦ πνεύματος ἐπιήκειας Θεὸς μετὰ τὸ εὐαγγελισμὸν ἀναδείξαντος τὸ μελλόντων ἀγαθὸν τοῖς ἐν ΠΕΝΙΑ γνησιμῶν, ὡς ἂν ἴασιν δεξάμενοι ψυχῶν, ἐπανέλθωσιν σπὸ τῆς χτ' αὐτίκω ΑΙΧΜΑΔΩΣΙΑΣ, ἥτις καὶ κενώσας ἔστιν. σωματικῶς γὰρ ΕΝΑΙΧΜΑΔΩΣΙΑ Δανιὴλ, καὶ οἱ τρεῖς γενόμενοι παῖδες, ἀδύλατον ἔχον τὸ φρόνημα· μάλλον δὲ ἐν τῷ σῶμα μὴτε πυρὸς, μὴτε θύλων καθικουμένων. ΕΝΙΑΥΤΟΣ δὲ ΚΥΡΙΟΥ ΔΕΚΤΟΣ, ἐν ᾧ μεταβαλεῖ τὰς τὸ κρείττον ψυχῆ τῶ τῆς ψυχῆ γαργῶ τὴν εὐκαρπία παρέχουσα, καὶ ἀπὸ φροσύνης ἀπαιτῶν ἐπισησὸν βλασανόντων μὲν ἐν χημῶν, ἐν ἑαίε δὲ αὐξομένων, ὅτι δὲ ἕρως τελευτήσαντες οἱς ANTI ΠΕΝΘΟΥΣ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΖΕΤΑΙ, καὶ τ' κατεχέσθαι αὐτὸς ἐκπέρας ΑΙΧΜΑΔΩΣΙΑΣ, οἱ ἐν ἀνοικοδομήσει τὰς πλείστας κατετραμμένους, ἔξωσί τε τὸς ἀλλοφύλους ἐν ὑπηρεσίᾳ τῶν ματι ἐχρημύσαν ἡγεύσας τοῖς Ἰσραηλίταις τῷ λόγῳ τ' θεοσεβείας ἱερομύθους. ὅτι γὰρ ἕρως ΙΕΡΕΥΣ εἶναι δύναται τῷ Θεῷ, δέκνουν καὶ τὸ κατ' οἶκον ἡμῶν κατέβατον, καὶ ἡ ἀπὸ λόγων εἰσέρου κατεσπαρμένη τῷ Θεῷ προσευχῆ. θεοσεβεία τὸν κατεσπαρμένον δέξομαι παρὰ τῶν θεῶν κατεσπαρμένους ΠΑΟΥΤΟΥΝΤΕΣ, καὶ ΘΑΥΜΑΖΟΜΕΝΟΙ· καὶ ἀπὸ τ' ἀρχαίας, ἐτέραι ΚΛΗΡΟΝΟΜΗΣΟΥΣΙ ΓΗΝ, ἀπὸ ἄλλων ἄλλοι φανόμενοι, καὶ φίλοι ὄντες ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΕΓΩ ΓΑΡ ΕΙΜΙ ΚΥΡΙΟΣ, οὐχὶ πάντα τὰ ἀρπαγματα μισθῶν, ἀλλὰ τὰ ἐξ ἀδικίας. καὶ γὰρ τοὺς ἀρπαζόντας τ' βασιλείαν τ' ἕρως ἀγαπῶ. οἱ δὲ ἀδίκως ἀρπαζόντες γυμνοῖτε τῶν ἀρπαγματῶν ἀπίσας, καὶ τὴν ἑσθ' αὐτῶν σπένδουσι δύνει. οἱ δὲ ΔΙΚΑΙΟΙ καλοὶ τῶν ληφθέντων οἰκονόμοι γενόμενοι, καὶ τ' ταρόντων, καὶ τ' αἰώνιον ἀγαθῶν σπολαύουσι, ὅτε, ὡς ΕΥΛΟΓΙΑΣ ὄντες κληρονόμοι, ΓΝΩΣΘΗΣΟΝΤΑΙ,

ἕσπερ

ἕσπερ οὐδὲ οἱ ποττοὶ κολαζόμενοι, ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΝΤΩΝ ἐκένων ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΝ ΑΙΩΝΙΟΝ.

contigerit: non aliter ac sceleratis sua non defutura est ultio, aliis LÆTITIAM SEMPERITERNAM POSSIDENTIBVS.

† ΠΙ ΠΙ Αγαλλιάσθω ἡ ψυχὴ μου ἔπι τῷ κυρίῳ. ἐνέδυσε γὰρ με ἰμάτιον σωτηρίου, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης. ὡς νυμφίω περιέθηκε μοι μίτραν, καὶ ὡς νύμφην κατεκόσμησέ με κόσμῳ, καὶ ὡς γῆ αὐξουσα τὸ ἄνθος αὐτῆς, καὶ ὡς κῆπος τὰ σπέρματα αὐτοῦ, * οὕτως ἀνατελεῖ τὸ κύριος τὸ κύριος δικαιοσύνην, καὶ ἀγαλλίαμα ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν.

* Σ. ΑΝΑΤΜΑΣΗ.

† ΠΙ ΠΙ Δ Ἰα Σιών οὐ σωπήσομαι, καὶ διὰ Ἱερουσαλήμ ἡσυχία ἂν ἐξέλθῃ ὡς φῶς ἡ δικαιοσύνη μου, τὸ δὲ σωτήριόν μου, ὡς λαμπρὰς καυθήσεται. καὶ ὄψονται ἔθνη τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ βασιλεῖς τὴν δόξαν σου, καὶ καλέσει σε τὸ ὄνομά σου τὸ κτηνόν, ὃ ὁ κύριος ὀνομάσει αὐτό.

† ΟΙ Γ. ΑΥΤΗΣ.

† Β. ΑΥΤΗΣ.

* Α. Σ. ΠΑΝΤΕΣ.

† ΠΙ ΠΙ τὸ. καὶ ἔση σέφανος κάλλος ἐν χειρὶ κυρίου, καὶ διάδημα βασιλείας ἐν χειρὶ Θεοῦ σου. καὶ σπένδι κληθήσῃ καταλειμμένη. καὶ ἡ γῆ σου οὐ κληθήσεται ἔτι ἔρημος. σοὶ γὰρ κληθήσεται θῆλημα ἐμόν. καὶ ἡ γῆ σου οἰκουμένη. * καὶ ὡς Ἰσραηλὶν νεανίσκος παρθένω, οὕτω κατοικήσουσιν οἱ υἱοὶ σου μετὰ σου. καὶ ἔσται ὁν τρόπον εὐφρανθήσεται νυμφίος ὅτι νύμφη, ὕψως εὐφρανθήσεται κύριος ἔπι σοί. καὶ ἔπι τῶν τειχῶν σου Ἱερουσαλήμ κατέσπασα φύλακας ὄλην τὴν ἡμέραν, καὶ ὄλην τὴν νύκτα. οἱ διὰ τέλος ἐσωπήσονται μνησκόμοι τὸ κύριον *.

* Ο. Σ. ΟΤΙ ΕΥΑΚΗΣΗ ΚΥΡΙΟΣ ΕΝ ΣΟΛ. ΚΑΙ Η ΓΗ ΣΟΥ ΕΥΝΟΙΚΗΘΗΣΕΤΑΙ.

† ΠΙ ΠΙ ἐάν διορθώσῃ Ἱερουσαλήμ, καὶ ποιήσῃ γαυρίαμα ἔπι τῆς ἡς. ὡμοσε τὸ κύριος κατὰ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ κατὰ τῆς ἰσχύος τοῦ βραχίονος αὐτοῦ. εἰ ἔτι δώσω τὸν αἶτόν σου, καὶ τὰ βρώματά σου τοῖς ἐχθροῖς σου. καὶ εἰ ἔτι πίνονται υἱοὶ ἀλλότροιοι τὸν οἶνόν σου, ἐφ' ᾧ ἐμόχηθες. ἀλλ' ἡ οἱ ἀνάγοντες, φάγονται αὐτὰ, καὶ αἰνέσουσιν τὸν κύριον. καὶ οἱ ἀνάγοντες πίνονται αὐτὰ ἐν ταῖς ἐπαύλεσι ταῖς ἀγίας μου. * πορεύεσθε διὰ τῶν πυλῶν μου, καὶ ὁδοποιήσατε τὰς ὁδοὺς μου, καὶ τὰς λίθους τὰς ἐν τῆς ὁδοῦ διαρρίψατε. ἐξάρτατε σύσσημον εἰς τὰ ἔθνη. ἰδὲ γὰρ τὸ κύριος ἐποίησεν ἀκυστῶν, ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. εἶπατε τῇ θυγατρὶ Σιών. ἰδὲ ὁ σωτὴρ σοὶ ὡραγέγονεν ἔχων τὸν ἑαυτοῦ μισθόν, * καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ καλέσει αὐτὸν λαὸν

* ΟΙ Γ. Τὸν ΚΥΡΙΟΝ. † Ο. ΚΑΙ ΜΗ ΔΑΤΕ ΣΙΓΗΝ ΑΥΤῶ. ΕΞΕ ΗΤΟΙΜΑΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕ ΘΗ ΤΗΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΚΑΤΧΗΜΑ ΕΝ ΤΗ ΓΗ.

* Ο. ΔΕΣΙΑΣ. Α. ΕΝ ΔΕΣΙΑ ΑΥΤΟΥ. ΟΙ Ο ΙΣΧΥΟΣ.

* Ο. ΟΑΡΘΟΙΗΣΑΤΕ † Ο. ΣΚΗΤΑΣΑΤΕ ΤΗΝ ΟΔΟΝ.

* Ο. Σ. ΜΕΤΑ ΑΥΤΟΥ.

Vvvv ij

ΠΙΠΙ ἄγιον λευτρωμὸν ὑπὸ κυρία. σὺ δὲ κληθήσῃ ἑπιζήτου-
μὴν πόλις, καὶ οὐκ ἐγκαταλελειμμένη.

Exultet anima mea in Domino. Induit enim me vestimento salu-
tis, & tunica lætitiæ. Tanquam sponsum circumdedit me mitra, &
tanquam sponsam ornauit me mundo muliebri. Et sicut terra pro-
fert florem suum, & hortus germina sua emittit: Sic Dominus oriri
faciet iustitiam, & laudem coram omnibus gentibus.

Propter Sion non tacebo, neque propter Hierusalem quiescam, Ca. LXII
donec egrediatur, vt lumen, iustitia mea, & salutare meum, sicut
lampas, accendatur. Et videbunt gentes iustitiam tuam, & reges
omnes gloriam tuam, & vocabit te nomine recenti, quod Dominus
nominabit. Et eris corona pulchritudinis in manu Domini, & diade-
ma regni in manu Dei tui, neque amplius vocaberis derelicta, neque
terra tua vocabitur amplius deserta. Vocaberis enim voluntas mea,
& terra tua habitata. Et sicut habitat iuuenis cum virgine, sic habita-
bunt filij tui tecum. Et erit, quemadmodum lætatur sponsus cum
sponfa, sic lætabitur super te Dominus. Et super muros tuos, Hierusa-
lem, constitui custodes tota die, totaque nocte, qui nunquam tace-
bunt, Domini recordantes. Non enim est vobis similis, si corrigat
Hierusalem, & faciat gaudium in terra. Iurauit Dominus per glo-
riam suam, & per robur brachij sui. Si vltra dederō triticum tuum, &
cibos tuos inimicis tuis: & si adhuc bibant filij alieni vinum tuum,
in quo laborasti: sed qui collegerint, comedent ea, & laudabunt Do-
minum. & qui congregauerint, bibent ea in atriis sanctis meis. Ite per
portas meas, & viam facite populo meo, lapidesque de via proiicite.
Elevate signum in gentes. Ecce enim Dominus fecit auditum vsque
ad terminos terræ. Dicite filiæ Sion, ecce saluator tuus venit habens
mercedem suam secum: & opus eius ante faciem eius. Et vocabit eum
populum sanctum redemptum à Domino. Tu autem vocaberis re-
quiritā ciuitas, & non relicta.

Post eas promissiones, quas Christus,
cum in terris apparuit, præstitit; inter
quas illa etiam fuit, qua læturos in Do-
mino affirmavit, Ecclesiæ iam perso-
nam ea ipsa, quæ adepta est, cum GAV-
DIO ET LÆTITIA CONFITEN-
TEM inducit oratio. Suis enim veluti
membris, id est, eorum plenitudine, qui
soluantur, resumptis; tanquam pulchro
& eleganti corpore prædita SPONSA,
adiecito etiam SPONSI ORNATV,
non immeritò ANIMAM SVAM
IN DOMINO cupit EXVLTARE.

Μετὰ τὰς ἐπαγγελίας, ἃς φωνεῖς ὁ Χελ-
σὸς ὅτι γῆς ἐπληρώσατο (ἐν αἷς αὐτῶν καὶ
τὸ εὐφρανθήσονται ὅτι κύριον) ὑπερσυνποίη-
σεν ἐκκλησίαν ὁ λόγος, ἐφ' οἷς ἐτιχεν ΕΞΟ-
ΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΗΝ ΚΑΙ ΧΑΙΡΟΥ-
ΣΑΝ. Σπολαβῆσαι γὰρ ὡσπερ ἰδίᾳ μέλι,
τὸ σωζομένην τὸ πλήρωμα, ὡς ἐν σῶμα-
τος ὑπερεπέσης συγκειμένη ΝΥΜΦΗ, καὶ ἐν
τῷ ΝΥΜΦΙΟΥ ὑπερλαβῆσα ΚΟΣ-
ΜΟΝ, εὐκότως φησὶν ἈΓΑΔ ΔΙΑΣΘΩ
Η ΨΥΧΗ ΜΟΥ ΕΠΙ Τῷ ΚΥΡΙῷ.
μία

μία γὰρ τῆς αὐτῶν πληροῦσται ἡ ἀφ' ἑ-
νὸς ἑσθ' ἀλλήλοις συμπνοίας ΨΥΧΗ,
καὶ τὸ Καὶ αὐτῶν πάντων τῆς πιστεύοντων ἡ
καρδία, καὶ ἡ ψυχὴ μία. ὁ πολλὸς μᾶλλον
ὅτι τῷ αἵματι τῷ νέου γνήσεται, ἐν ᾧ τοῖς
ὑπερκειμέναις Σποδῶσθ' φωνεῖς. τὸ δὲ ΤΗΣ
ΣΩΤΗΡΙΑΣ ἀποποι, ΕΝΕΔΥΣΕ γὰρ με
ΙΜΑΤΙΟΝ ΣΩΤΗΡΙΟΥ. τὸ γὰρ σῶ-
μα, τῆς ἀναστάσεως φωτὸς ἔσται πλήρες, ἐκ
ἐπὶ θανάτου λεγόμενον, καὶ τὸ τίς με ῥύσε-
ται ἐν τῷ σώματι τῷ θανάτου τῆς ΣΩ-
ΤΗΡΙΟΥ ΔΕ ΙΜΑΤΙΟΝ ΠΕΡΙΤΕΘΗ-
ΣΕΤΑΙ ΤΗ ΨΥΧΗ, ΚΑΙ ΧΙΤΩΝ
ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ. ἕκαστος γὰρ τὰς ἰδίας
ἀνδραγαθίας ἐκδύσεται, ταύταις ἐνευφρα-
νόμενος. ἤρωι ΧΙΤΩΝΑ φησὶ τὸν Χελ-
σὸν, καὶ τὸ τῷ Σποδῶσθ' ῥηθὲν ἐκδύσασθε
τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χελσὸν. ὃν ὁ δε-
χόμενος ὑπερσυνποίησιν, καὶ ΤΟ ΕΝΕΥ-
ΦΡΟΣΥΝΑΙΣ ἔσται κερδάνει. ὁποῖόν
ὅτι τὸ Ἐγὼ ἦλθον, ἵνα ζῆαὶ ἔχωσι. καὶ
ὑμεῖς ἔχωσι. ὑμεῖς ἔχοντες λέγων, τίς ἐν
Η ΧΑΡΑ γνήσθημεθα ὃν ἐπί τις λάβοι, ὑπε-
φανθήσεται ΚΟΣΜΩ παντὶ νοητῷ. ἀλλ'
εἰ μὴ εἰς ἄνδρα κατελήθησε τέλειον, ὡς
ΝΥΜΦΙΟΣ ὑπεφανθήσεται. ὑπεφανθῆσαν
δὲ τοῖς μέτροις, ὡς ΝΥΜΦΗ ΚΟΣ-
ΜΕΙΤΑΙ, δυναμένην τὸ εἰς μέτρον ἡλι-
κίας ἐφθαλμῶς εἰπεῖν. Τὸν κελὸν ἀγῶνα
ἠγωνίστην. τὸν δρόμον τετέλεξα. τίς πί-
στω τετήρησα, λοιπὸν σπικεῖται μοι ὁ τίς
δικαιοσύνης ὑμεῖς. ἤρωι τοῖς αὐτοῖς,
ἀφ' ἑ μὴ τίς ἀνδρείαν, ΝΥΜΦΙ-
ΟΝ κελῆ. ἀφ' ἑ δὲ τὸ καρποφόρον με-
τὰ τὸ ποικίλον ἐξ ἀρετῆς ἔχων τὸ κελ-
λος, ΝΥΜΦΗΝ. ἐρηται γ' οὐδ'
Διὰ τὸν φόβον σου κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλά-
βομεν, καὶ τὰ μετὰ ταῦτα. ὁ δὲ Αὐτῶ-
λας, ὡς ΝΥΜΦΙΟΝ ΙΕΡΑ-
ΤΕΥΜΕΝΟΝ, ΚΑΙ ὡς ΝΥΜ-
ΦΗΝ ΚΟΣΜΟΥΜΕΝΗΝ ΣΚΕΥ-
ΕΣΙΝ ΑΥΤΗΣ, ἐξέδωκεν. ὁ δὲ
Σύμμαχος ὡς ΠΕΡ ΝΥΜΦΙΟΝ
ΚΕΚΟΣΜΗΜΕΝΟΝ ΣΤΕΦΑ-
Νῶ, ΚΑΙ ὡς ΝΥΜΦΗΝ ΠΕ-
ΡΙΚΕΙΜΕΝΗΝ ΤΗΝ ΣΚΕΥΗΝ

Est namque vna eorum, à quibus imple-
tur, propter mutuū consensum, ANI-
MA: iuxta illud; Erat autem credētium
omnium cor vnum, & anima vna. Quod
multò magis in nouo sæculo futurum
est, in quo superius allatas voces vsurpa-
tura est. Est verò idipsum SALVTIS
caussa, quod SE VESTIMENTO
SALVTIS A DOMINO INDVTVM
ESSE adiecit. Implebitur enim cor-
pus ipsum resurrectionis luce; nec mor-
tis esse dicetur amplius; iuxta Pauli ser-
monem; Vbi quis se de corpore mortis
huius liberaturus sit, quaerit. INDVE-
TVR etiam VESTIMENTO SALV-
TIS, inquit, ANIMA; ET TVNI-
CA LÆTITIAE. Ita enim vnumquen-
que, quæ foriter gessit, habituram; illi-
que, tanquam vestimentis, delectatum
ibi significat. Vel certè TVNICÆ
nomine, Christum ipsum, iuxta Pauli
sententiam, intelligit; qui Dominum
nostrum Iesum Christum inducere præci-
pit: quod qui fecerit, non salutem modò,
sed LÆTITIAM etiam adeptus fue-
rit: quale est illud; Ego veni, vt vitam
habeant, & abundantius habeant. In quo
abundantioris nomine, vitam eam, quæ
LÆTITIAE coniunctionem habeat,
intellexit: quam si quis nanciscatur, OR-
NATV quolibet intelligibili coronabi-
tur. Quòd si in virum euaserit perfe-
ctum; TANQVAM SPONSVS cor-
onabitur. Sin autem supra modum
exuperet; TANQVAM SPONSA
ORNABITVR; cum possit qui mensu-
ram ætatis attigit, dicere; Bonum certa-
men certavi, cursum cõsummaui, fidem
seruaui: deinceps recondita est mihi co-
rona iustitiæ. Vel certè eos ipsos per
SPONSVM, qui fortes sunt, significat;
vt per sponsam, qui fecundam habeant,
& cum virtutum varietate coniunctam
pulchritudinem. Scribitur enim; Pro-
pter timorem tuum, Domine, in utero
concepimus; & quæ deinceps. Sed est
notandum Aquilam quidem, TAN-
QVAM SPONSVM SACERDOTIO
FVNCTVM, ET TANQVAM
SPONSAM ORNATAM VASIS
SVIS, transtulisse: Symmachum autem
QVASI SPONSVM ORNATVM
CORONA, ET QVASI SPONSAM
CIRCVDATAM SVPELLECTI-
VVVV iij

quo tempore incolas promissionibus minimè indignos habitura est, qui vita etiã iucunda adeo & tranquilla potituri sunt, **VT IUVENIS CVM VIRGINE HABITARE** videatur. Sunt tamen, qui ex Iudæis primùm Ecclesiam velint constituisse; inter quos cæteris Christi præstantiores Apostoli tanto erga eam amore flagrarunt, vt pro eis anathema fieri Paulus exoptarit. Sed est rerum ingens facta renouatio. Vetus enim Synagoga, vetustate quodam pacto obsoleta, iuenculæ comparatur. Ipsius deinde filij, Apostoli nimirum, **CVM EL HABITARVNT**, cùm eandem, veluti nutricem, manu regerent; cùm sicut matrem consolarentur; cùm denique legis vmbra vitare docerent: vnde pro patribus esse natos illi filios apud Dauidem legimus. Cùm enim filij essent, in patres euaserunt. **Quæ** cùm ita se habeant; ita inquit, **SVPER TE LÆTABITVR DOMINVS, QVEM ADMODVM LÆTATVR SPONSVS CVM SPONSA.** Descendit enim de cælis. Verbum vnigena, vt Ecclesiam fecundaret; quam ipse sibi virginem castam adsciuit, non habentem maculam, vel rugam. Cùm autem ab ipso Evangelicæ administrationis semina accepisset: non sanguinem amplius, & fumosum cultum enixa est; sed cum ipsum, in quo expressa esset veritatis pulchritudo; qua non inmeritò **LÆTATVR**, qui figuras in veritatem mutatas esse videat. **LÆTABITVR** proinde, **TANQVAM** veteris nouique populi **SPONSVS CVM SPONSA**, cùm suis membris absolutam & perfectam esse **SPONSAM** intuebitur, **CVSTODES QVE**, id est, cælestes Angelos, & virtutes sanctas, ad **MVRORVM** recentis **HIERSALEM CVSTODIAM** constituet, quo possit in pace degens perpetuò imperare. Vel forsan **CVSTODVM** nomine, sanctos arcanorum doctores intelligit, qui patrum ab ipso miraculorum memoriam recolentes, eius gloriam perpetuò laudibus extollant. De quo & illud etiam non sunt omisisti, quod **SIMILIS VOBIS** **NON SIT.** Quantum enim natura, tantum & ille differt bonitate. Vt enim legimus in psalmis; Non secundum pec-

Rom. 9.

Psal. 44.

2. Cor. 11. Eph. 5.

Psal. 102.

τῆς ἐπαγγελίας ἀξίους οἰκίητες ἔξεστε οἱ καὶ ἐπιστάτη θυμῶν ἀξίους, ὡς εοικέναι νεανίσκῳ συνόκηκοτι παρθένῳ. Τινὲς δὲ φασὶν ὡς ἐξ Ἰουδαίων (ὡς ἐστὶν κατ' ἀρχαίς, ὡν ἡρώδης ἦσαν οἱ τοῦ Χριστοῦ μαθηταὶ πλὴν οἱ ἀπὸ ἀγάπῃ εἰς αὐτὸν ἀφίστανοντες, ὡς καὶ ὁ διωκῶσα τὸν Παῦλον ὑπερ' αὐτοῦ καὶ ἐχέουσα ἀνάθεμα εἶναι. πολὺς δὲ τῶν ἀρχαίων ὁ κρητισμὸς. ἢ γὰρ ἀρχαία (ὡσαύτως ἡρώδης πᾶσι πεπαλασμένῃ τῇ παλαστήσει, καὶ οὐδὲ παρεκείσθαι. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτῆς σπέρματα ἐν αὐτῇ κατακόουν, ὡς τῶν χειρουργῶν, ὡς καὶ λαοὶ ὡς μητέρας, φέρειν τὸ νόμου τὸς οὐκ εἰσηγούμενοι, ὡς τὸν Δαβὶδ λέγειν. Ἀπὸ τῆς πατρίδος σου, ἐγενήθησαν οἱ υἱοὶ. υἱοὶ γὰρ οὗτοι, εἰς πατέρας ἐγένοντο. ὡν οὕτως ἐγένοντο, ὡς εὐφρανθήσεται κύριος ἐπὶ σοί, καθάπερ ἀμελεῖ καὶ νυμφίος ἐπὶ νυμφῇ. καὶ θύεται γὰρ ἐξ ἕνα ὁμογενῆς λόγος ἐγκαρπὸν σπέρμα πλὴν σὺ κλησίαν, καὶ αὐτὸς εὐαγγελιστὴς παρθενοῦ ἀγγέλου, καὶ ἐξουσίαν ἀπὸ τῆς ῥητιδῆ. δεξάμενος δὲ παρ' αὐτοῦ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας τὰ ἀέριμα, τέτοικεν ὡς ἐπὶ πλὴν δι' ἀμάτων καὶ χέρον λατρείαν, ἀλλ' ἐν τῇ τῆς ἀληθείας ἐπιτόρευται καὶ ἄλλοις, ἢ παρ' ἐκείνους εὐφραίνεται, πῶς τύποις εἰς ἀλήθειαν μεταπηδούμενοι ὄραν. καὶ οὐ τελείων μελῶν πλὴν νυμφῆν (ὡς ἔσονται) ἰερόμελος, τῶν τῶν τῶν καὶ τοῦ νέου λαοῦ, οἱ νυμφίος ἐπὶ νυμφῆν εὐφρανθήσεται, κατὰ τὴν φύλλα κας, ἀγγέλους δηλαδὴ ἰερίους, καὶ δυνάμεις ἀγίας εἰς τὸ τῆς νέας ἱεροῦσαλημ τειχὴ φυλάττειν, ὅπως ἐν ἐφύμ κατὰ τὴν, αὐτὸς εἰς τὴν ἀνάστασιν. ἢ τὰ φύλλα κας λέγει τοὺς ἀγίας μυσαγωγούς, οἱ δὲ πάντες ἀνυμνοῦσιν πλὴν δεξάν αὐτοῦ μεμνημένοι τῆς θαυμασίαν αὐτοῦ, καὶ γὰρ λέγειται. ὅτι οὐ λέξασιν, ὅτι οὐκ ἐστὶν ὑμῖν ὁμοίος. ὅσον γὰρ τῆ φύσιν, τοσούτον ἀφ' ἑαυτοῦ ἕξει φύσιν. ὡς ἐφύμ γὰρ ἐν φύλλοις. Οὐ καὶ τῶν

τῶν ἀνομιῶν ἡμεῖς ἐποίησεν ἡμῖν, οὐδὲ καὶ τὰς ἀμαρτίας ἡμεῖς ἀνταπέδωκεν ἡμῖν. ἀπὸ δὲ τοῦ. ΟΥΚ ΕΣΤΙ ΓΑΡ ΥΜΙΝ ΟΜΟΙΟΣ, ΕΑΝ ΔΙΟΡΘΩΣΗ, ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΗ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΑΓΑΥΡΙΑΜΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ. Σύμμαχος, ΜΗ ΗΣΥΧΑΣΗΤΕ ΦΡΟΙ, ΜΗΔΕ ΔΩΤΕ ΗΣΥΧΑΣΑΙ ΛΙΘΩ, ΕΩΣ ΕΤΟΙΜΑΣΗ, ΚΑΙ ΕΩΣ ΘΗΤΗΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΝ ΑΙΝΕΣΙΝ ΕΝ Τῇ Γῆ. ἀ δὲ λέλεκται τοῖς ἐπιδοσὺν ἀνω. ΔΙΑ ΣΙΩΝ ΟΥΣΙΩΠΗΣΟΜΑΙ, ΚΑΙ ΔΙΑ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΟΥΚ ΑΝΗΣΩ, ΕΩΣ ΑΝ ΕΞΕΛΘῆ ΩΣ ΦΩΣ Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΑΥΤΗΣ. τοῦ γὰρ περιφρονῶντα εἰρηκότος χροῦ, τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ὡς θαρραλέως τῶν ἑαυτοῦ ὅτι μὴ ἀνυμνοῦν, καὶ μὴ συγχαρῆν ἡσυχασαί τῶ ἐπαγγελιαμάρτυρα ὡς ἀνω, ὡς ἂν ὁ ἑαυτοῦ ἱεροῦσαλημ ἀίνεσιν ἐν τῇ γῆ. ὡν δὲ βούλωνται, ὁ εἰπὼν ἐπὶ σου λαλοῦντος ἑαυτοῦ, ἰδοὺ παρέμι, σποκρινεταί. ὡς ὅσον κύριος. καὶ δὲ τοῖς ἐβδιδυμῶντα ἐξ ἑτέρας ἀρχῆς ληπτόν τὸ. ΕΑΝ ΔΙΟΡΘΩΣΗ, καὶ τὰ ἐξῆς. τί οὐδ' ὅμοιοι μὴ ἐπιτόρευται αὐτοῖς, ἀ κατὰ τὸν ἀσέβουτες ὑπερῶν, δνομῶν αὐτοῦ. ὡς πολέμων τῆς χάριτος, οὐχ ἀπλάς δὲ, ἀλλ' ἐν διορθῶσονται τῶν παλαιῶν νομῶν, πλὴν ἀφ' ἑαυτοῦ πίστεως δεξάμενος χάριτι, καυχόμενοι τε ἐν Χριστῷ. τοῦτο γὰρ τὸ ποιεῖν ἀγαυρία. τότε γὰρ, καὶ τὸν Δαβὶδ νοητῶς ἐρηκῶντα, τοῖς καρπῶν τῆς πόων σου φάραγμα. καὶ καὶ Παῦλον, ὁ γὰρ ἐάν περὶ ἀνθρώπου, τῶν καὶ θεοῦ. καὶ, ὁ ἀπὸ τῶν εἰς τὸ πνεῦμα, ἐν τῷ πνεύματος θεοῦ ζῶντων ἀνόντων. πάλαι δὲ τὸν ἑαυτοῦ καρπῶν βρωμα παρῶν τοῖς ἐχθροῖς τῷ Θεῷ, δαμῶν προφύ τῶν ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ. τοῦτο δὲ ὅτι ἐστὶν τοῖς τῶν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ. ἀλλὰ πλὴν ἀρετῶν κατὰ τῶν, τῶν ἰδίων καρπῶν σποκρινεταί. τοῦτο γὰρ κατὰ τῆς ἑαυτοῦ Δοξῆς ὡς ὅσον

cata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Verùm quo loco, **NON EST NOBIS SIMILIS, SI CORRIGAT, ET FACIAT HIERSALEM GAVDIVM IN TERRA**, dixit: ita Symmachus; **NE QVIESCATIS**, inquit; **NEQVE PERMITTATIS LAPIDI QVIESCERE; DONEC PRÆPARAVERIT; ET DONEC POSVERIT HIERSALEM LAVDEM IN TERRA.** quæ certè iis esse responsa apparet, quise **PROPTER SIONEM NON ESSE TACITVROS, NEQVE PROPTER HIERSALEM QVIETVROS, DONEC EGREDIATVR; VT LVMEN, IVSTITIA EIVS,** antea dixerat. Quia enim idipsum prophetarum chorus vsurpauit; precibus iam eorum nomine fundendis insistere sanctus adhortatur; neque prius Deum, qui ista promittat, pati **QVIESCERE, QVAM HIERSALEM IN TERRA LAVDEM ESSE FECERIT.** Quibus certè clamantibus; qui dixit, **Adhuc te loquente dicam, ecce adsum; IVRASSE DOMINVM** respondit. Verùm si ad interpretes **LXX.** referas; est illud, quod dixit; **SI CORRIGAT, &** quæ deinceps; tanquam. ab alio principio poni existimandum. Quid est igitur, quod non ea passuros amplius, quæ olim propter impietatem fenserunt, cùm est ab hostibus eorum directa regio, iureiurando affirmat? At nõ id simpliciter quidem pollicetur; sed si figuris legalibus antiquatis, fidei gratiam amplexi in Christo gloriantur: quod nihil aliud est, quàm **GAVDIVM FACERE.** Tunc enim quod arcano sensu per Dauidem dictum est; **Labores manuum tuarum manducabis.** Quale est & apud Apostolum, cùm ait; **Quod enim feminat homo, idipsum & metet.** Itẽmque; **Qui feminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam.** Cùm autem fructus suos olim **IN CIVM, Dei HOSTIVS** fugerent; dæmonia ipsa suis actionibus pascebant: quod iis, qui nouo sæculo digni habebuntur, minimè futurum est; sed virtutem operati, suis ipsi fructibus potientur. Idipsum enim est, quod **PER GLORIAM SVAM IVRAVIT**

Esai. 52. 18.

Psal. 117.

Gal. 6.

XXXX

Heb. 6.

Ioan. 14.

cap. 5.

cap. 4.

Matth. 16.

DOMINVS : cum maiorem, per quem
 IURARET, non haberet. Quod verò
 COMESTVROS ET BIBITVROS
 IN ATRIIS SANCTIS SVIS dixit;
 de multis illis mansionibus, quæ sunt
 apud patrem, intelligi queat. ATRIO-
 RVM deinde, siue AREARVM, vt
 cæteris placet, facta mentione, ordine &
 templi etiam non oblitus videtur, cum
 per PORTAS SVAS iubet AMBVLARE;
 ita cælestem ciuitatem innuēs,
 cuius AREÆ & PORTÆ eæ ipsæ
 intelliguntur, quæ postea dignis aperien-
 tur. ad quas cum vocantur, vt nihil intro-
 euntes remoretur inuidia, vel excusatio,
 vel Dæmon (quæ solent à regno auertere)
 Angelicis virtutibus, VIAM PO-
 PVLO SVO FACERE præcipit.
 Sunt tamen, qui ista etiam ad Ecclesiam,
 quæ in terris est, referri putent; LAPI-
 DVMOVÈ nomine scandala significari:
 præcipi autem CUSTODIBVS ipsius
 & magistratibus, vt VIAM planam &
 expeditam præbeant accedentibus. Qui
 enim Iudæus est, in figuris hæret legalibus.
 Qui autem Græcus, in doctrinæ
 nouitatem impingit. In memoriam
 deinde eorum scripta reuocat, qui apud
 suos eximij habentur. Contra autem,
 qui sacris innotant, offendiculis remo-
 tis occasibus, ipsos animi sensus, refe-
 ctis ipsius in Deum qualibet elatione, ex-
 purgant. Atque inde est, quod circuncisi-
 os Paulus alloquens, Nihil esse circuncisi-
 onem, nihil præputium; sed mandato-
 rum Dei obseruationem significat. Et
 alibi, cum nihil Galatis, si circuncidan-
 tur; esse Christum profuturum asserit.
 Inde rursus, quod Græcos idem dies
 obseruare, & tempora, & annos expro-
 brat; Metuere autem se ne in eos ope-
 ram suam frustra collocat. Tollunt
 porrò etiam CUSTODES ipsi hæreti-
 corum offendicula. Dicas deinde &
 Ecclesiæ MYROS esse ipsam veritatis
 dogmatum constantiã & firmitudinem;
 aduersus quæ ne portæ quidem inferorū
 quicquam poterunt. Deinceps colligit
 his verbis; ELEVARE SIGNVM IN-
 CENTES AD EXTREMOS VSQVE
 TERMINOS TERRÆ. Neque enim
 quemquam decet existimare de Iudæo-
 rum populo isthæc intelligi; cum AD
 EXTREMOS VSQVE ORBIS LI-

ΚΥΡΙΟΣ. & γὰρ εἶχε καὶ μείζωνος ΟΜΟ-
 ΣΑΙ. ΦΑΓΟΝΤΑΙ Δὲ ΚΑΙ ΠΙΟΝ-
 ΤΑΙ ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΠΑΥΛΕΣΙ ΤΑΙΣ
 ΑΓΙΑΙΣ ΜΟΥ, αἱ τινες εἶεν αἱ πολλαὶ
 μόναι τῶν πατέρων. ΕΠΑΥΛΕΩΝ δὲ
 μνησθεῖς, Η ΑΥΛΩΝ, καὶ τοῖς λοιποῖς,
 ἀνολοῦσθαι καὶ τοῦ ἱεροῦ μνημονεύει, ΠΟ-
 ΡΕΥΕΣΘΕ λέγων, Διὰ τῆς ΠΥΛΩΝ
 ΜΟΥ, τὴν ἐπουρανίον πόλιν θηλάων, ΑΥ-
 ΛΑΣ τε ταύτης, ΚΑΙ ΠΥΛΑΣ, αἱ καὶ
 τὸ μέλλον τοῖς ἀξίοις ἀναπετάσσονται, εἰς
 αὐτὰς κελουμένων, ὡς ἂν μηδὲν εἰσοδοσι παρ-
 εμποδίζοι φθόρος, ἢ πειρασμοί, ἢ δαίμων,
 κώλυμα τῆς βασιλείας γινόμενοι, ΟΔΟ-
 ΠΟΙΗΣΑΤΕ φησὶ τῷ ΛΑῶ ΜΟΥ, τὰς
 ἀγγελικὰς λέγων διωάμεσι. τινες δὲ
 ταῦτα καὶ περὶ τῆς καὶ γὰρ ἐκκλησίας
 φασὶ, καὶ ΛΙΘΟΥΣ εἶναι τὰ σκάνδαλα.
 λέγουσθαι δὲ ταύτης τοῖς ΦΥΛΑΞΙ ΤΕ
 καὶ διδασκάλοις ἃ ἠέροισιπον διδόναι τοῖς
 εἰσοδοσὶν ΟΔΟΝ. ὁ μὲν γὰρ ἐξ Ἰουδαίων,
 τύποις ἐμφιλοχρηεῖ νομοκοῖς, ὁ δὲ ἐξ ἑλ-
 λήνων, τῶ τῆς διδασκαλίας ξένω πρῶσο-
 πιάει. μέμνηται δὲ καὶ λόγων, οἷς οἱ παρ'
 αὐτοῖς λογάδες γρηράφασιν. ἀλλ' οἱ μω-
 σαγραφοὶ τοῖς τῆς σκάνδαλων περικύπτου-
 σιν ἀφορμαῖς, λογιμοῖς κεραιουῦτες, καὶ
 πᾶν ἕναμα ἐπαυράδιον καὶ τῆς γνώσεως
 τοῦ Θεοῦ. ὅθεν ὁ Παῦλος τοῖς μὲν ἐκ πε-
 ριτομῆς φησὶν Ἡ περὶ τομῆ οὐδὲν ἔστι, καὶ
 ἢ ἀκροβυστία οὐδὲν ἔστιν, ἀλλὰ τήρησις ἐν-
 τολῶν Θεοῦ. καὶ πάλιν Ἐὶ περὶ τῆς μεσο-
 Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ἀφελήσῃ. τοῖς δὲ ἐξ ἑλ-
 λήνων φησὶν Ἡμέρας τῶν περὶ τῆς καὶ κα-
 ροῖς, καὶ ἐνικαυτῆς. φοβέμεθα μήποτε εἰκὴ
 κεραιότηκα εἰς ὑμᾶς. καὶ τὰ ἐξ ἀφρετικῶν δὲ
 περικύπτουσιν οἱ ΦΥΛΑΚΕΣ σκάνδαλα.
 εἴποισ δ' ἂν ΤΕΙΧΗ ἐκκλησίας, τῆς τῆς
 ἀληθείας δογματῶν τὴν ἐδραμότηται, ἂν
 ἄδου πύλαι οὐ κεραιουῦσιν. ἐξῆς ὅτι
 λέγει, ΑΡΑΤΕ ΣΥΣΣΗΜΟΝ ΕΙΣ-
 ΤΑ ΕΘΝΗ. κέριος γὰρ ἐποίησεν ἀκου-
 σὸν ΕΩΣ ΕΣΣΑΤΟΥ ΤΗΣ ΓΗΣ, μὴ
 γὰρ νομίσῃ τις ταῦτά φησιν, εἰρησθαι
 περὶ τοῦ τῆς Ἰουδαίων λαοῦ. τὸ γὰρ ΣΗ-
 ΜΕΙΟΝ ΑΡΘΗΣΕΤΑΙ ΜΕΧΡΙ
 ΤΩΝ

ΤΩΝ ΕΣΚΑΤΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ, ἢ δὲ
 τὸ ΑΚΟΥΣΤΟΝ ΣΥΣΣΗΜΟΝ ὅσον
 ἔραμ φησὶ; τὸ ἐπὶ γνώσειον ποιῆσαι τὸ
 ῥήμα τῆς πίστεως, ὁ κηρύσσοντι. ἢ τῶν
 πτω τοῦ σωτηρίου παύσει τὸ σύμβολον. ἐπεὶ
 δὲ καὶ τὸ τῆς πίστεως ὁμολογία. δεῖ
 γὰρ εἰπεῖν, ὅτι κέριος Ἰησοῦς, πιστεύετε
 τὴν ΘΥΓΑΤΕΡΑ ΣΙΩΝ σαφῶς τὴν
 ἢ ὁ Θεὸς αὐτὸν ἠγχερεν. ἐκ νεκρῶν. εἴτα
 ἐκλήθησεν τὸν ἑαυτοῦ πρῶσοδοσὶν ΣΩ-
 ΤΗΡΙΑ διδάσκει. ἐπὶ γὰρ ΘΥΓΑΤΗΡ
 τῆ παλαιῆ παρ' Ἰουδαίοις ἱεροσολοῖς πολιτεῦ-
 ματος. λέγει δὲ καὶ περὶ τῆς δευτέρας πα-
 ρουσίας, ἀναμνησθῶν ὡς ὁ παλαιῆ σε σώ-
 σαι, δι' ὧν ἔσραξεν τε, καὶ πῦρον. διὸ καὶ
 ἸΗΣΟΥΣ ὀνομαζέται, καὶ τὸν λόγον τῶ
 Γαβριηλ. αὐτὸς γὰρ σώσῃ τὴν λαὸν αὐτῶ.
 πάλιν ΗΘΕΙ κηρύτῃ ὁμοῦ, ΚΑΙ ΜΙ-
 ΣΘ ΑΠΟΔΟΤΗΣ ἰσομῆτος. καὶ
 ἂνω δὲ ἔλεγεν. Εἰποὶ τὰς πόλεις Ἰου-
 δα, ἰδὲν ὁ μῶσος αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ
 τὰ ἐφ' ἐξῆς. ἀπὶ δὲ τοῦ, ΚΑΙ ΚΑΛΕ-
 ΣΕΙ ΑΥΤΟΝ ΑΥΤΟΥΣ ἐξί-
 δωκεν οἱ λοιποὶ, δηλαδὴ τοῖς σωτηρομέ-
 νοις. ἢ μὲν οὐκ ἔπῃγεως ἸΕΡΟΥΣΑ-
 ΛΗΜ ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕ-
 ΝΗ λέγεται, αὐτῇ δὲ ΕΠΙΖΗ-
 ΤΟΥΜΕΝΗ. ὁ γὰρ ἑλθὼν ΖΗΤΗ-
 ΣΑΙ, καὶ τῶ τὸ Σπολαλὸς, οὗτος ἐ-
 ρῶν αὐτὸ καὶ σώσει, ὅσα ἐπὶ Σπολῆσθαι
 αὐτὸ συγχερήσῃ. τινες δὲ περὶ τῆς πρῶ-
 τῆς παρυσίας τὸν λόγον ἐξέλαβον. εὐαγ-
 γελισσάσθαι δὲ κελουῖ ΣΙΩΝ, οἷς καὶ
 τὰς ΠΥΛΑΣ ἀνοικνωῦναι παρεκελεύε-
 το. ἄραρεσι δὲ μαθῆναι, ὅσον τοῦ σωτῆ-
 ρος καὶ τῆς μαθητῆς τὸ ἀξίφορον. οἱ
 μὲν γὰρ κελουῦτες εἰς εὐζωσίαν, τὰς ἐκ
 Θεοῦ διεκέρησθαι ἀμολίας. ἀλλ' ὅσα αὐ-
 τοὶ κεραιουῦσθαι ἔσαν δοτῆρες πνευματι-
 κῶν. ὁ δὲ ΣΩΤΗΡ, ὡς Θεός, ἀξάνε-
 με μολοῖς. ὁ καὶ τὸν εἰσῆσθαι πρῶ-
 τον ὅσα. καὶ τὸ δὲ μόνου Θεοῦ. γέγρα-
 πται γὰρ, ὅτι ἐνάπῃον εἰσὶ τῆς τοῦ Θεοῦ
 ὀφθαλμῆς ὁδοὶ ἀσφῶς, εἰς δὲ πᾶσι τὰς
 τροχίας αὐτοῦ σκοπεῖ. Τοῖς καὶ οὐ-
 ρανὸς τὰς κλεῖς Πέτρος παρῆχε κελῶς
 τὴν πῆσιν ὁμολογῆσαι, καὶ τὸ διῶσθαι

MITES ELEVARE SIGNVM iu-
 beat. Cæterum quidnam eo intelligit,
 quod AUDITVM SIGNVM ELE-
 VARE præcipit? Verbum fidei quod
 prædicamus, notum fieri postulat. Vel
 fortasse ad salutiferæ passionis symbolū
 retulit. Habet verò & istud fidei confes-
 sio. Debet enim Dominum Iesum ore
 ipso profiteri, Deumque ipsum à morte
 suis suscitasse, credere. FILIAM SION
 deinceps, qua manifestè Ecclesia signifi-
 catur, SALVATOREM SVVM docet
 expectare. Est enim veteris illius regimi-
 nis FILIA, quod pietatem apud Iu-
 dæos verumque cultum retinuit. Ad al-
 terum igitur aduentum ista nunc retulit,
 ea in memoriam reuocans, quæ se gere-
 re, vt salutem nobis pareret, & pati conti-
 git. quo factum est, vt idem, secundum
 Gabrielis vocem, IESVS ideo nomi-
 netur, quòd populum suum saluaturus
 esset. VENIET rursus iudex idem
 MERCEDIS QVE tributor futurus; iux-
 ta quod ante vsurpauit his verbis; Dixi
 ciuitatibus Iudæ, ecce merces eius cum
 eo, & quæ deinceps. Verum quo loco
 ET VOCABIT EVM: habemus; eos
 dixerunt cæteri: vt de iis, qui salutem
 consecuturi sunt, intelligi significarent.
 Quæ igitur terrestris est HIERVSA-
 LEM, DERELICTA dicitur; hæc au-
 tem REQUISITA. Qui enim venit,
 vt quod perierat, QUÆRERE, & saluaret:
 idem quod inuenit, & saluauit,
 perire amplius non finet. Non defunt
 tamen, qui ad priorem aduentum retule-
 runt. Iubet porrò SIONI eos euang-
 gelizare, quibus etiam PORTAS ape-
 rire præcipiebat. In quo discere est, quan-
 ta sit inter Saluatorem & discipulos dif-
 ferentia. Hi enim, cum ad vitæ probita-
 tem hortarentur, eas tantum, quæ à Deo
 erant, retributiones prædicabant: cum
 spirituales illi gratias minimè largiren-
 tur; sed SALVATOR ipse, tanquam
 Deus; cuius est mercedem retribuere.
 Videt igitur & singulorum mores; quod
 est vnus tantum Dei proprium. Scribi-
 tur enim, Oculis Dei vias hominis pa-
 tere, omnésque huius semitas eundem
 intueri. Atque inde est, quod Petro cæli
 clauis tradidit, adiuncta ligandi soluen-
 dique potestate, cum pulchram fidei cõ-
 fessionem edidisset. Eam verò faculta-
 Xxxx ij

Rom. 10.

Luc. 1.

Esai. 40. 62.

Psal. 5.

Matth. 16.

tem tradidit & discipulis omnibus, vt morbum omnem, omnemque infirmitatem verbo perficerent. Tribuit & Latroni confessionis. MERCEDEM, cum eodie secum in paradiso futurum eum pollicitus est. Vbi postmodum VENERIT, inquit; eos, qui crediderunt, P. O. P. V. E. V. M. REDEMPTVM A. D. O. M. I. N. O. V. O. C. A. B. I. T. Non enim legatus, non Angelus, sed ipse Dominus saluauit nos. Ait præterea REQUISITA M. ESSE VOCATAM; id est memoria dignam habitam: cuiusmodi est, quod C. X. I. T. V. R. Est postmodum, quæ primo fuit relicta. Sic enim Hieremias, Creliquit domum meam, dimisi hereditatem meam. Et Saluator; Ecce relinquetur domus vestra deserta. Sunt verò nonnulli, qui totum hoc ab initio hunc in modum explicant. Vsitatum est prophetis ob ea, quæ vident, si molesta sunt, fugere; si fausta, L. E. T. A. R. I. quàm maximè: quod & hoc loco facit Esaias. Cum enim Saluatoris aduentum, ipsamque omnium salutem annunciasset; cum Christum denique, quo ORNATVR & cingitur; IN D. V. I. S. S. E. T; vehementius iam spiritu exultat, qui eundem animum gerat, quo sic erga VIRGINEM I. V. V. E. N. I. S. cum Christo etiam existens. Quod deinde T. A. N. Q. V. A. M. T. E. R. R. A. Q. V. E. P. R. O. F. E. R. T. S. E. M. E. N. S. V. V. M. adicit; recondita in animis rationum S. E. M. I. N. A. quæ ad Christum viam faciunt, intelligit. Vt enim oculi cum L. V. C. E. C. O. G. N. A. T. I. O. N. E. M. habentes, si illa non desit, cernunt: Sic Christo exortente, si nobis adsit aptitudo; fugatis quam primum tenebris illuminamur. Vt autem ex Israël stirpe propagatis; sic & G. E. N. T. I. B. V. S. etiam L. E. T. I. T. I. A. M. istam C. O. N. S. P. I. C. V. A. M. F. O. R. E. affirmat. Deinde ne H. I. E. R. V. S. A. L. E. M. deserere videatur; non eam se esse familiaritatem, quam antea cum illa habuit, vt nec eiusdem loca angusta relicta, adicit. Quo factum est, vt ad oues primum Israël, quæ perierant, discipulos mitteret: & apud Syrophœnissam, canes eos appellare non dubitaret; qui postea in filios essent computandi. Erat enim ipsi scopus hic profectus; vt I. S. T. I. quidem I. L. L. V. M. I. N. A. R. E. N. T. V. R. illi autem nequaquam exciderent. Sed oportebat eos prius

δεσμεύειν τε, καὶ λύνειν ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς μαθηταῖς, τὸ πᾶσαν νόσον, καὶ μὲν λαλοῦντες ἐπιπέσει ἐν τῷ λόγῳ. ΜΙΣΘΟΝ τε ὁμολογίας δίδωσι τῷ λήπῃ τῷ σημερινῷ μετ' ἐμοῦ ἔσθι ἐν τῷ ᾧ ἔδωκ' ἐσθῆ. ἘΛΘὼν δὲ φησὶ, τοῖς πιστεύουσιν ΚΑΛΕΣΣΕΙ ΔΑΘΝ ΔΕΛΥΤΡΩΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΚΥΡΙΟΥ. Οὐ γὰρ ἀρέσκει, ὅτι ἀγγέλος, ἀλλ' αὐτὸς κλέος ἔσται ἡμῶν. ΕΠΙΖΗΤΟΥΜΕΝΗΝ Δὲ ΚΑΘΗΝΑΙ φησὶ, ὅτι ἐστὶ μνήμη ἀξιοῦ μὲν τοιοῦτο γὰρ τὸ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟΝ. ἢ δὲ ἀρῶτη γέροντι ἐγγεταλελειμμένη. Διὲ γὰρ Ἰερὲμου φησὶν Ἐγγεταλελειμπα τὸν οἶκόν μου. ἀφῆκα τὴν κληρονομίαν, καὶ ὁ σῶτήρ δὲ φησὶν Ἰδοὺ ἀφίεταί ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. Τινὲς δὲ τὸ πᾶν οὕτως ἀναθεὶ ἐξηγήσαντο. ἔθος τοῖς παροφθίταις ἐφ' οἷς παροφθίταισιν ἀνατοῖς μὲν πωθεῖν, ἀναθεοῖς δὲ λίαν ΕΥΦΡΑΙΝΕΣΘΑΙ ὃ καὶ ἡμεῖς ὁ παροφθίτης ποιεῖ. εὐαγγελιστὰς ἡμεῖς γὰρ τὸν σῶτήρα τὴν ἀφίεταί, καὶ τὴν ἀπάντων σωτηρίαν, αὐτὸν τε τὸν Χριστὸν ΕΝ ΔΥΣΑΜΕΝΟΣ (ὃ ΚΟΣΜΕΙΤΑΙ, καὶ περὶ ἀλλοτρίῳ) πατηγυρίζει τὸ πνεῦμα διὰ θεοῖν ἔχον, ἡ δὲ ἀνέχε νεανίσκος παρθενοῦ, καὶ αὐτὸς ἑμὸν τὸν Χριστὸν. τὸ δὲ Ω Σ Γ Η Α Υ Ζ Ο Υ Σ Α Α Ν Θ Ο Σ ΑΥΤΗΣ, δηλοῖ τὰς τῶν ψυχῶν ἀναποκεμῆνας λόγους ΣΠΕΡΜΑΤΙΚΟΥΣ ὁδοποιούτας Χριστῷ. ὡς γὰρ ὀφθαλμοὶ συγγνώμην ἔχοντες παρὸς τὸ φῶς, ἐπειδ' ἂν παρῆ, βλέπουν, ἕτως ἀνατέλλωντος Χριστοῦ, τῆ ἐν ἡμῖν ὀπιτηθόλητι λάμπουμένης τὸ σὺν ἐμῶν ἀποθέμενοι. ὡς ἐκρίθη δὲ τῷ Ἰσραὴλ, καὶ τοῖς εἰσὲν ΕΘΝΕΣΙ ΦΑΝΕΙΣΘΑΙ λέγει τὴν ἀγαλλίαν, εἴτα ἵνα μὴ δόξη τὴν ἱεροῦ ΣΑΔΗΜ ἀφικέμενοι, ἐκ ἀήσθη φησὶ, ἢ ἀναθεὶ χέσιν, καὶ τὰ ταύτης σέμνα. διὸ ἀρῶτον παρὸς τὰ πολλὰ ὅσα παρὰ τὸ Ἰσραὴλ πέμπτει τὰς μαθητάς. καὶ παρὸς τὴν Συροφονισσῶν ἡμεῖς τὸν τῶν κύνων καλέων τῶν ἐν τῶν κύνων ὑπερον κατὰ τὴν ἰσομῆτος, οἰοποῖ γὰρ ἡμεῖς αὐτῶ καὶ τοῦτο φησὶ τὸ ΗΝΑΙ, κακῶς μὴ ἀποτυχεῖν. ἐξελὺ δὲ παρῶ

παρῶ μὴ λέγει, οἷς κατὰ Παῦλον, ἐδόθη ἡ νομοθεσία, καὶ ἡ λατρεία, ἂν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ἂν ὁ Χριστὸς κατὰ σῶτα καὶ ἡμεῖς γὰρ εἰς σωτηρίαν καὶ τούτοις, καὶ σῶται ἡ χάρις. ΚΑΙ ΝΟΝ δὲ φησὶν ΟΝ ΟΜΑ τὸ Χριστιανῶν, καὶ τὸ πᾶσι δὲ ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων; διακρίνω τὸ ἑαυτοῦ ΚΑΙ ΝΟΝ γινώσκον ΟΝ ΟΜΑ ΘΕΛΗΜΑ δὲ φησὶ τὸς ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΑΥΤΟΥ παρῶντας, οἷς καὶ ἀγαπᾶ λέγει, ὡς ΣΥΝΟΙΚΩΝ ΝΕΑΝΙΣΚΟΣ ΠΑΡΘΕΝΟΣ ὅσα οὐ φθορῶν, ἀλλ' ἀκαμάτουσαν ἔχουσαν δηλοῖ. τῆρεῖ γὰρ αὐτῶν παρῶντας, κατὰ τὸ ᾧ Παῦλος μυστήριον ὅσα εἰς Χριστὸν καὶ τὴν ἐκκλησίαν λέγει, ἐπὶ τὴν καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἐμῶν, κατὰ τὴν τῶν ἱερῶν ὑψηλῶν ΗΜΕΡΑΣ ΚΑΙ ΝΥΚΤΟΣ, ἀγνωστῶς τὸ λαοῦ τὸν Θεόν, ἀπὸ ἂν ἀμελέμενος ΤΕΙΧΟΣ αὐτῶν ἀπόρητον γινεται, τὰς ἀφῶν ἀπείρων τὸν δαίμονος. ἐπαγγέλλεται δὲ κατὰ τὴν λέξιν, καὶ ἀσφαλῆ τῶν πόλεων οἰκισιν, ὡς ἐν παρῶντας ὀπιτηθῶσι τὴν νοτιῶν ὅσα οὐδ' Ἀβραάμ γῆς λαβῶν ἐπαγγελίαν, οὐδ' αὖτε παύτῃν ἡχίλητο, οὐδ' αὖτε ταύτῃν ἦται, τὴν δὲ μέλλουσαν ἐπῶν, τοῖς δὲ οὐτῶν ἀφικέμενοις, καὶ μάλιστα τοῖς ἐκ γένους Ἀβραάμ κατὰ σῶτα, οὐδέμιν σύγκρισιν παρὸς ΤΑ ΕΘΝΗ φησὶν, ἡ ἀφικέμενοι δὲ λίαν, ὅσον ἡμεῖς εἰς πᾶσι. καὶ γὰρ ἔτυχε πατέρων ἀγῶν, καὶ νόμου, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ γαυτῶν ἡμεῖς, καὶ ἐν ἔρημῳ πεθέαται, ἢ μάλλον ἐν δόφῳ τῶν τῶν ποιῶνται πεποιθότες ὅτι Θεοῦ. τοῦτο γὰρ τὸ ἀγαλλίμα. παρὸς δὲ τῶν ἐπαγγελίας ἀφικέμενοις ψυχῶν λαλῶν ΟΡΚΩ κέχρηται, οὐδ' ἑαυτὸν (ἀλήθεια γὰρ ὅτι) ἀλλ' ἐμῶν πιστούμενος. καὶ τοῖς ἐκ γῆς καρποῦς ἐπαγγέλλεται, διδάσκων ὡς αὐτῶ τούτων ὅτι χορηγῶν, καὶ μάλιστα παρὸς εἰ δῶλα ἀφῶνται, διὸ καὶ οὗτοι παρὸς τῆ συγκομιδῆ διεφῶντο, ὡς ἂν καὶ τελεσφῶρεν διναμῆου, καὶ παρῶν ἐθέλω, εἴσα

honore affici; quibus datam esse legem & cultum dicit Paulus, quorum patres ijetiam fuerunt; ex quibus secundum carnem natus est Christus. Sufficiebat enim ad salutem gratia: non istis solum; sed & illis etiam. Quod deinde de RECENSITI NOMINE adiunxit, ad Christianos, & eos, qui fidem amplexi sunt, retulit. Quibus si contradicit, qui Iudæus est, à RECENS NOMEN aliquod factum esse demonstret necesse est. Inteligit verò per VOLUNTATEM nihil aliud, quàm eos, qui VOLUNTATEM SVAM faciunt; quos etiam diligere se, quomodo HABITATIVENSIS CVM VIRGINE; significat: quod non est ad stuprum, sed ad necessitudinis magnitudinem referendum. Seruat enim ipsam incorruptam & virginem; iuxta Pauli sacramentū illud, quod idem in Christo & Ecclesia esse dicit. Presentem deinde Ecclesiarum statum demonstrat, iuxta sacerdotium NOCTE AC DIE factas ad populum, qui Deum ignorat, enarrationes: quibus vt gratiam reponat, MYROS eius inexpugnabiles se redditurum; id est demonis accessus propulsurum, pollicetur. Promittit etiam, si literam spectes, & tutam ciuitatibus habitationem; vt promouendo alteram quærant intelligibilem: Non aliter quàm de Abrahamo legimus, qui facta sibi terræ promissione, non in ista occupari, non eandem quærere, sed futuram appetere visus est. Iis igitur, qui ita affecti sunt, maximè autem Abrahæ, secundum carnem posteris, nullam esse cum GENTIBVS comparisonem significat, sed ijs longè, quantum ad honorem attinet esse superiores. Eo enim sine & patres sanctos, & legem habuisse, eo item miranda in Ægypto opera, & in solitudine vidisse, vt mores suos ad Deum conuerterent, vt in ipso confidentes, emendarent. Id enim verè gaudij nomine significari. Animas deinde alloquens, quæ de promissionibus ambigant, IURE IVRANDO vtitur, non id quidem propter se, qui veritas sit: sed vt illis fidem faciat. Promittit verò & terræ fructus, vt eos se suppeditare, frustra que ad idola confugere doceat: vnde illi etiam in colligendo peribant, vt & ad maturitatem posse perducere, & præbere velle demonstraret, si

dignos se praeuissent. Nunc autem si CORRIGANTVR, hostium accessum esse etiam prohibitorum: PORTARVM deinde appellatiue sermonem ifagogicum, Christumque ipsum significauit, qui porta etiam dicitur, per quam ad patrem ingressum habemus. De quo scribitur & illud; Ista est porta Domini, iusti ingredientur in eam. Sacerdotibus deinde praecipit, vt subditorum mores aequales reddant, ne in prauas illi cogitationes impingant. Refertur etiam quae ad singulorum mentem; vt quae habens praefecta est, totam animam aequabilem faciat. Deinceps: Israëlitae adhorrorat, vt virtutis & cognitionis Dei sese GENTIBVS exemplum praebent. Ideo enim se illos ab initio veluti lampadem accendisse, vt in eorum lumine GENTES ambularent. Quia deinde frequentes insurgentium accessus metuebant; confidere praecipit, suum ipse ADVENTVM denuncians: qua ratione cutam suam ac diligentiam significauit. Hinc igitur illud, quod dicebant; Non faciatis vrbes donec veniat filius hominis: vbi non alium certe aduentum intellexit; sed quam ipse suggerit in patienti consolationem. Alioquin enim ferendo non fuissent, qui supernè omisum robur non habebant. Verùm qui nouit abscondita, unicuique, prout dignus est, solet adesse; iustaque MERCEDE singula compensare. Sic & apud Ezechielem cum essent, qui dicerent; Petiit virtus nostra. exsiccata sunt ossa nostra: eosdem confidere iubens, vt humida siccare, sic & contra se posse respondit. quod in Aaronis etiam virga praestitit. Et hoc loco igitur, si digni sunt, adfuturum se significat. Ob id enim & ego, inquit, ingentem dedi mandatorum numerum: non vt, cum à multis aberraretis, multis etiam in vos animaduertentem: sed vt, cum vos, quae magna essent, transgredi contingeret; leuiorum obseruatio vobis à me salutem extorqueret. Sum enim mitis & clemens, non ex ijs, quae peccatum ratione quae ipsi cum virtute & laude facitis SALVARE solitus, qui peccantis vita potius, quam morte delector. Tum, inquit, **QVÆRAM VOS, CUM SANCTOS VOCABO.**

Psal. 117.

Ezech. 24.

Num. 17.

ἐπίγονον ἄξιοι. καὶ νῦν δὲ ΔΙΟΡΘΟΥΜΕΝΟΝ ὑμῶν τὰς τῶν πολεμίων ἐφόδους καλῶσα. ΠΥΛΑΣ δὲ καλεῖ λόγον εἰσαγωγικόν, καὶ Χεῖρην, ὅς ἐστιν ἐρημία πρὸς τὸν πατέρα. τὴν εἰσοδὸν ἐρεῖν. καὶ οὐ λέγεται Ἀβραάμ ἢ πῶλη τοῦ κυρίου. διχαιοὶ εἰσδεδύσθησαν ἐν αὐτῇ. τοῖς δὲ ἱερεῦσι ὡς κελεύεται ὁμαλά τῶν χεῖρην τὰ ἦθη ποιῆν, ὡς ἂν μὴ ποιητοῖς ἀποστατοῖς ἐν λογισμοῖς. λέγεται δὲ ἂν καὶ πρὸς τὸν ἐκείνου νοῦν, ὡς ἂν ἰὺν χεῖρην τεταγμένους τὴν ἀπαρῶν ἐξομαλίσαι ψυχῶν. εἴτα παρακαλεῖται τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἀρετῆς καὶ γνώσεως Θεοῦ ὡς ἐξ ἑσθίου γένεσθαι τοῖς ΕΘΝΕΣ ἸΝ. ἂν ἴσῃ καὶ ὑμῶν ἀποθνήσκουσιν ὡς λαμπάδα, ὡς ἂν ὑμῶν τὰ φῶτα ΤΑ ΕΘΝΗ ὑπὸ τῆς κατεπίδηχτος δὲ τὰς (ὡς χεῖρας τῶν ὀπίσθων ἐφόδους ὡς βαρρυεῖ, τὴν εἰσοδὸν ΠΑΡΟΥΣΙΑΝ ἐπαγγέλλόμενος. οὕτω δὲ τὴν εἰσοδὸν κηδεμονίαν καλεῖ. τοῖς γὰρ οὕτως ἔλεγον Ὁ μὴ τελέσητε τοὺς πόλεις, ὡς ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. οὐ δὴ πῶς ἀλλὰ παρούσῃσιν δηλοῦν, ἀλλὰ τὴν εἰσοδὸν πρὸς καρτερίαν ὡς ἐκλογισί. οὐ γὰρ ἂν ἰσχυροὶ, μὴ τὴν ἰσχυρὴν ἀνωθεν ἔχοντες. τὰ χρυσῶν δὲ εἰδώς, πρὸς τὴν εἰσοδὸν ἐκείνου παρίσταται ΜΙΣΘΟΝ διδοῦν τὸν ἀποστῆντα. οὕτω καὶ δὲ Ἰεζεκιὴλ λέγοντων αὐτῶν Ἀπολαλεῖ ἡ ἰσχυρὴ ἡμῶν, ἐξήραθη τὰ ὄσα ἡμῶν, ὡς βαρρυεῖσιν φησὶν ὡς ὑπερὰ ξηροῦσι δυνάμει, οὕτω καὶ τὸν αὐτῶν. ὁ καὶ ἔπει τῆς ῥάβδου πεποιήκειν Ἀαρὼν. καὶ νῦν οὕτως παρίσταται φησὶν εἰς ἄξιοι γίνονται. δι' αὐτὸ γὰρ πάρεχον καὶ πλῆθος ὑμῶν ἐν πολλῶν. οὐχ ἵνα πολλὰς ὡς ἐκλογισί, πολλὰ καὶ καταδικάζησθε. ἀλλ' ἵνα καὶ τὰς μεγάλας ὡς ἐκλογισί, τῶν ἐλαττοῶν ἢ φυλακῆς ἀφῆσιν ὑμῶν σωτηρίας ὡς ἐκλογισί. φιλόφρωντος γὰρ, οὐ καταδικάζων ἐξ ἂν ὡς ἐκλογισί, ἀλλὰ ὡς ἐκλογισί ὡς ἐκλογισί. τὰ γὰρ ἀμαρτυροῦν τὸ ΖΩΗΝ ἐλάττωμα μᾶλλον, ἢ ὡς τὸ γὰρ τότε ΖΗΤΗΣΩ φησὶν ὙΜΑΣ ΑΓΙΟΥΣ ΚΑΛΩΝ. τὰ δὲ

ταῦτα δὲ καὶ εἰς τὴν εἰσοδὸν ληθίων ψυχῶν, μὴ ὡς ψυχῶν ἱσχυρίας ἀναγινώσκοντες. εἰς τὸ γὰρ καποθροῦντι παρίσταται συγγενῶν τὰ ἡμαρτυροῦντα.

Decet verò & ista non historias nudas putare, sed ad cuiusque animam referre. Aderit enim singulis quod rectum est facientibus, vt eisdem condonet quae peccarunt.

Εἰς οὗτος ὁ ὡραγενόμενος ἐξ Ἐδῶμ; ἐρύθημα ἱματίων ἐκ Βόσωρ. οὕτως ὡραῖος ἐν σολῆ, βία μετὰ ἰσχύος. ἐγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην καὶ κρίσιν σωτηρίου. διὰ τί σου ἐρύθη τὰ ἱματία, καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς δρόπωμα τήματος ληνῶ, πλήρης, καταπεπατημένης. καὶ τῶν ἐθνῶν σὺ ἐσὶν ἀνὴρ μετ' ἐμοῦ. καὶ κατεπάτησα αὐτοὺς ἐν θυμῷ μου, καὶ κατέθλασα αὐτοὺς, ὡς γῆν, καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς γῆν. ἡμέρα γὰρ ἀνταποδώσεως ἐπέληθεν αὐτοῖς, καὶ ἐν αὐτῷ λυτρώσεως ἀρεσί, καὶ ἐπέβλεψα, καὶ σὺ ἦν βοηθός. καὶ ὡραγενόησα, καὶ οὐδὲν ἀντελαμβάνετο. καὶ ἐρύσατο αὐτοὺς ὁ βραχίον μου, καὶ ὁ θυμός μου ἐπέση. καὶ κατεπάτησα αὐτὸς τῆ ὄργῃ μου. καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς γῆν.

ΒΟΣΡΑ. ΑΤΤΟΥ.

ΠΑΤΗΤΟΥ.

ΑΗΘΝΟΝ ΕΒΑΤΗ-ΣΑ ΜΟΝΑΤΑΤΟΣ, ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑΝ ΑΛΛΗΝ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ ΟΥΤΑΡΙΣ ΣΥΝ ΕΜΟΙ.

Ο. Ε. ΚΑΙ ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΝΑΥΜΑΤΑ ΜΟΥ ΕΜΟΑΤΝΑ.

ΟΙ Υ. ΑΤΤΟΥ.

Ο. Ε. ΚΑΙ ΕΜΕ-ΟΥΣ ΑΤΤΟΥΣ ΕΝ ΟΥΜΑ ΜΟΥ.

Vis est iste, qui venit de Edom? Rubor vestium de Bofor. Sic formosus in stola sua. violentia cum fortitudine. Ego loquor iustitiam & iudicium salutaris. Quare rubra sunt vestimenta tua, & indumenta tua, tanquam à conculcatione torcularis pleni, conculcati, Torcular calcaui solus, & de gentibus non est vir mecum, & conculcaui eos in furore meo, & confregi eos, quasi terram, & deduxi sanguinem eorum in terram, & omnia vestimenta mea inquinavi. Dies enim retributionis venit eis, & annus redemptionis adest. Aspexi, & non erat auxiliator. Consideravi, & nullus erat, qui adiuuaret. Et eruit eos brachium meum, & furor meus adfuit. Et conculcaui eos ira mea. & deduxi in terram sanguinem eorum.

Ca. LXIII

Ως ἂν μοδὸν ὁ σωτὴρ ἐλέγχο τοῖς εὐσεβέσιν ἀποδιδόναι (ἐφῆ γὰρ καὶ ὁ μοδὸς αὐτῷ μετ' αὐτῶν.) ἕτως τοῖς ἀσεβέσι φοβερός ἔξω θεοπύξεται, ὅτε καὶ τὸν ἀπὸστολον, κατὰ τὴν ἰσχυρίαν ἀρχῆν, καὶ ἐξουσίαν. ἐν οἷς ὅτι καὶ τὸ ἔρχατο κατὰ τὴν εἰσοδὸν τὸν γὰρ αὐτῶν. ὁράντες δὲ αὐτῶν τινες ἐν χήματι κατὰ τὴν μαγικὴν πολεμικῶν, πρὸς τὸ ἐξῆν τῆς θείας ἐρωτῶσιν ἀλλήλους. ἐπεὶ δὲ δὲ ΒΟΣΡΟΡ, ΚΑΙ ΕΔΩΜ, τῆς τῶν ἀλλοφύλων χεῖρας καὶ πολεμίων τῶ Ἰσραὴλ

VT mercedem Saluator ijs ipsis, qui pietatem colerent, retributurus dicebatur (eam enim fore cum ipso affirmavit) Sic impiis metuendus instare praedicatur, cum iuxta Apostolum, Omnem principatum, & potentiam deleuerit. quo loco nouissime destructam iri mortem adiunxit. Cum autem eum nonnulli militari habitu sanguine aspersum intuerentur, rei nouitate commoti ad mutuas interrogationes confugerunt. Quoniam autem BOSORET EDOM, externorum, & hostium Israël, regiones

1. Cor. 15.

erant: per eas non immerito, aduersarias potestates indicauit, quarum excidium tropicè SANGVINI cæde effuso compararet. Qui autem mitem cum & placidum esse didicerant; cum postea veluti FVRORE PERCITVM intuerentur: eundem non agnoscere visi sunt. quo factum est, vt quis esset interrogarent, quos isthac eiusdem excepit responsio; EGO LOQVOR IYSTITIAM ET IYDICIYV SALVTARIS. Vel, vt Symmacho placet; EGO LOQVOR IN IYSTITIA. DECERTO VT SALVEM. Cùm enim eorum nomine DECERTARET, qui iniuste ab aduersariis potestatibus CONCVLCABANTVR: istas quidem vlticiscatur; illos autem in libertatem afferebat. Sequitur iam questio altera; QVARE RVBRA SVNT VESTIMENTA TVA? quam etiam sine responsione abire non patitur. sed est aduertendum quo loco, DE GENTIVS legimus; DE POPVLIS interpretari Symmachum, quo loco etiam; DEDVXI SANGVINEM EORVM IN TERRAM, eundem, ET ASPERSA EST VICTORIA EORVM SVPER VESTIMENTA MEA. Tanquam autem IYDICIYV solus à patre acciperet, TORCVLAR se solum CONCVLCASSE dicit, ita peccatorum pœnas significans. Ita verò & Hieremias loquitur in lamentationibus, cum torcular calasse Dominum virgini filie Iudæ, vnde se plorare contingeret, affirmavit. Vt autem eodem TORCVLARIS nomine, quæ peccatis debetur, pœnæ significatur, sic qui de bona vite fructus decerpuntur, TORCVLARIA esse Deo placentia credimus, qui psalmos de torcularibus inscribi videmus. Cùm autem malitiam omnem, dæmonâque ipsos eius autores, cessare fecerit: eos, quibus imperavit, in sæculo recenti ad patrè adducet, quo etiam tẽpore, ait Apostolus, regnum Deo & patri traditurus est. Cæterum, vt perstaret IN SANGVINIS metaphora, VESTIMENTA ESSE INQVINATA adiecit. Qualem enim in potestatibus incorporeis sanguinem reperias? Deinceps rursus DIEI RETRIBVTIONIS, ANNIQVE REDEMPTIONIS meminit, quale illud fuit, quod de probioribus loquens, Vt

Cap. 1.

I. Cor. 15.

ἐκείνους ἀφ' οὗ τούτων τῶν ἀντικειμένων δύναμεις ἀνίστηται. ὡν τὴν ἀνάστασιν προσηγορεύει ΑΙΜΑΤΙ παρήλασε φρονικῶ. εἰδότες δὲ αὐτὸν ἡμέρον, εἰς ὅσπερ ΤΕΘΥΜΩΜΕΝΟΝ ὁράντες, εἰκόσιν αὐτὸν μὴ γινώσκουσιν. διὸ καὶ πωθάνονται. ὁ δὲ παρὰ αὐτοῖς ἀπικρίνεται. ΕΓΩ ΔΙΑΛΕΓΟΜΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ, ΚΑΙ ΚΡΙΣΙΝ ΣΩΤΗΡΙΟΥ, κατὰ δὲ Σύμμαχον ΕΓΩ ΛΑΛΩ ΕΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ. ΥΠΕΡΜΑΧΩ ΕΙΣ ΤΟ ΣΩΣΑΙ. ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ γὰρ τῆς ΑΔΙΚΩΣ. Ἐπὶ τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως ΚΑΤΑΠΑΤΟΥΜΕΝΩΝ, τὰς ἐμὲ μὲν τῆς ΔΙΑΤΙΣΟΥ ΕΡΥΘΡΑ ΤΑ ΙΜΑΤΙΑ; παρὰ δὲ πάλιν ἀπικρίνεται ἀπὸ τοῦ καὶ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ. ὁ Σύμμαχος, καὶ ἀπὸ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ἐξέδωκεν. καὶ ἀπὸ τοῦ ΚΑΤΗΓΑΓΟΝ ΤΟ ΑΙΜΑ ΑΥΤΩΝ ΕΙΣ ΓΗΝ, ΚΑΙ ΕΡΡΑΝΤΙΣΘΗ ΤΟ ΕΠΙΝΙΚΙΟΝ ΑΥΤΩΝ ΕΠΙ ΤΑ ΙΜΑΤΙΑ ΜΟΥ. ὡς δὲ μόνος τὴν ΚΡΙΣΙΝ λαβὼν ὡς πατὴρ, μόνος ΠΕΠΑΤΗΚΕΝΑΙ φησὶ ΛΗΝΟΝ. οὗτω δὲ καλεῖ τῆς ἀμαρτημάτων τῶν ἑσθραξῶν καὶ Ιερειμίας δὲ ἐν βιβλίῳ φησὶ. Αὐτὸν ἐπάτησε κύριος παρὰ βῆμα Ἰουδα. ὅτι τούτοις ἐργὰ κλάω. ὡσπερ δὲ ΛΗΝΟΣ ἢ ὅτι τὸ αὐτὸ τῆς ἀμαρτημάτων εὐθωα. οὗτω τῆς ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς ἀμπελοῦ τρυγημένων καρπῶν ΛΗΝΟΙ Θεὸς ἀρέσκουσαι γίνονται, ἐφ' αἷς ἦμοι ἐν ψαλμοῖς ἐπιλήνοιο λέγονται. κατὰ γὰρ δὲ πᾶσαι καλίαι, καὶ τὰς αὐτῶν γινώσκονται δυνάμεις, τὰς ὑπὸ αὐτῶ βασιλευμένων ἐν τῷ κτηνῶ ἀνὰ παρὰ τῆς πατὴρι, ὅτε καὶ παρὰ τῆς βασιλείας τῶ Θεοῦ καὶ πατὴρι, καὶ τὸ ἀπὸ τῶν ἐμμένων δὲ τῆ μεταφορῆς ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ, ΤΑ ΙΜΑΤΙΑ ΜΕΜΟΛΥΝΘΑΙ λέγεται. ποῖον γὰρ ὅτι ἀσωμάτων δυνάμεων αἷμα; εἶτα πάλιν ΗΜΕΡΑΣ ΑΝΤΑΠΟΔΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΝΙΑΥΤΟΥ ΑΥΤΡΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΝΙΑΥΤΟΥ ΑΥΤΡΩΣΕΩΣ μέμνηται; ὡς ὅτι τῆς χρησιωτέρας ἐλέγετο, Κηρύττει ἐνιαυτῶν

ἐνιαυτῶν κυρίου δευτῶν, καὶ ἡμέραν ἀνταποδοσεως. διὸ καὶ παρὰ τῆς ἐνιαυτῶν ΑΥΤΡΩΣΕΩΣ, ὁμοῦ γὰρ τοῖς ἐμὲ σῶσι, τοῖς δὲ ΑΝΤΑΠΟΔΩΣΕΙ, κατὰ φησὶ Μωσῆς; Καὶ ἀνταποδοσὴ δὲ τῶν τοῖς ἐσθραξῶν, καὶ τοῖς μισοῦσιν αὐτὸν ἀνταποδοσεῖ. εἶτα φησὶ ΕΠΕΒΛΕΨΑ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΗΝ Ο ΒΟΗΘΩΝ. ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΝΟΗΣΑ, ΚΑΙ ΟΥΔΕΙΣ ΑΝΤΕΛΑΜΒΑΝΕΤΟ. ΚΑΙ ΕΡΡΥΣΑΤΟ ΑΥΤΟΥΣ Ο ΒΡΑΧΙΩΝ ΜΟΥ. μόνος γὰρ ἐκένωσεν ἑαυτὸν μορφῶ δούλου λαβῶν. καὶ τὸν μέγιστον θάνατον ὑπέμεινε ὑπὸ τῆς ἡμέρας σωτηρίας, ὁ μὴ εἰς ἀγγέλων, ἢ τὴν δυνάμεων, ἢ ἀνθρώπων ὑπέστη. διὸ καὶ μόνος ὁ πατὴρ ἐξείλετο τὸ ὄνομα, τὸ ὑπὲρ πάντων ὀνομα καὶ τῆς πάντων ἐξείλετο κρίσιν ἀπὸ δὲ τῆς. ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΑΓΟΝ ΤΟ ΑΙΜΑ ΑΥΤΩΝ ΕΙΣ ΓΗΝ. οἱ λοιποὶ, τὸ ΝΙΚΟΣ ἐξέδωκεν. νεκίκεται γὰρ ὑπὲρ ἐμὲ φησὶ, οἱ δοκίμοι ἀνίστηται. ἄλλοι δὲ παρὰ τῆς ἀναλήψεως τῆ σωτηρίας τῶν ῥῆσιν δὲ ξάμενοι φασιν, ὡς πληρώσας τὴν μετὰ σαρκὸς οἰκονομίαν, ἀναβὰς παρὰ τὸν πατέρα ὡφθη τῶν ἀνω δυνάμεσι τοῦ πατρὸς φέρον τὸ σύμβολα, ἢ ὅτι μετὰ τούτων εἰσῆλθε δὲ τῶν πρώτων διαστάσεων δὲ εἰσελθε τῶ Θεοῦ. οὕτως (ἵνα γνωρίζω τῶν τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἐξουσιῶν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, ἀφ' οὗ τῆς ἐκκλησίας ἢ πολυποικίλος σοφία τοῦ Θεοῦ) μετὰ τῆς τοῦ πατρὸς σημείων ἀνέδραμν. γαυμάζουσαι τοῖνυ ἀγίοντος πωθάνονται. τὸ δὲ Ε Δ Ω Μ, ἐρμηνεύεται ΠΥΡΡΟΣ, Η Γ Η Ι Ν Ο Σ. τὸ δὲ Β Ο Σ Ο Ρ, ἢ Σ Α Ρ Ξ, ἢ Σ Α Ρ Κ Ι Ν Ο Σ. δηλοῖ τοῖνυ τὸ πεφοινύχου, ὡς ἀπὸ Σ Α Ρ Κ Ο Σ τε ΚΑΙ ΑΙΜΑΤΟΣ. ὡς δὲ γνωρίζουσαι αὐτὸν Θεὸν, εἰ καὶ ἐν σαρκὶ, ὀφθαλμοῦ αὐτῶν φασιν ΕΝ ΣΤΟΛΗ, ΚΑΙ ΙΣΧΥΝ αὐτῶ μαρτυροῦσι. τῶ γὰρ Η Β Ι Α δηλοῖ. εἰ καὶ τὸ παρὸν τῶ ἐν καὶ ψαλμῶ. Τίς ἐστὶν ὁ βασιλεὺς ὁ δόξης. ἀπικρίνεται δὲ, ὅτι ΕΓΩ ΔΙΑΛΕΓΟΜΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ. ἢ τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα. ἢ, ὅτι Θεὸς πᾶς λόγος ΔΙΚΑΙΟΣ. ΚΡΙ-

annum Domino acceptabilem, diem- que retributionis annuncieret, mitti se dicebat. quo factum est, vt hic REDEMPTIONIS ANNUM adieceret: istis quidem salutem; illis autem RETRIBVTIONEM simul significans. quale est illud apud Mosē; Et retribuēt vltionem inimicis, & qui oderunt eum, retribuēt. Sequitur deinde; ASPEXI, ET NON ERAT AVXILIATOR: CONSIDERAVI, ET NVLLVS ERAT, QVI ADIVVARET, ET ERVIT EOS BRACHIVM MEVM. Solus enim exinanivit semetipsum formâ serui accipiens. Crucis mortem præteca nostræ salutis causa pertulit; quam nullus vel Angelus, vel potestas, vel homo fuerat subiturus. Quo factū est, vt vnus nomen à patre, quod est super omne nomen, iudiciūque in omnes acceperit. Verūm quod ait; ET DEDVXI SANGVINEM EORVM IN TERRAM; de adepta VICTORIA cæteri interpretantur. tanquam victos à se iam, qui vinci non poterant, significet. Alii sermonem istum ad Saluatoris ascensionem referentes, expleta carnis œconomia ad patrem supernis potestatibus ascendere visum esse, cùm passionis signa gestaret, arbitrantur; non quod cum illis furrexerit: sed quomodo dubitanti Thomæ ea ostendit; sic (vt iam principatibus & potestatibus in cælis propter Ecclesiam innotesceret multiplex Dei sapientia) cum passionis signis remeasse; eoque factum esse, vt redeuntem ipsa demirata interrogent. Significat verò EDOM, si interpretetis, idem planè quod FVLVVS, AVT TERRENVS. BOSOR autem, tanquam CARO, vel CARNEVS dicas. Innuit igitur cruentatū esse, tanquam à CARNE, vel SANGVINE. Tanquam deinde Deum esse agnoscerent, quātumuis carnem gestaret, FORMOSVM IN STOLA SVA, ET FORTEM, quod VIOLENTIÆ nomine significauit, esse testantur. Neque verò isti dissimile fuerit, quod psalmo tertio & vigesimo legitur; vbi Quis est iste rex gloriæ, quæri depræhēdimus. Respondet autem; EGO LOQVOR IYSTITIAM. quo verbo vel Euangelicam promulgationem innuit; vel Dei sermonē omnem I V S TVM esse demonstrat. Quod deinde I V D I Y Y y y

Esa. 61.

Luc. 4.

Deut. 32.

Philip. 2.

Ioan. 5.

Eph. 3.

αὐτοὶ δὲ ἠπάθησαν, καὶ παρώξυναν τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον
 αὐτοῦ, καὶ ἐσράφη αὐτοῖς εἰς ἔχθραν. αὐτὸς ἐπολέμησεν
 αὐτούς, καὶ ἐμνήσθη ἡμερῶν αἰωνίων. * ποῦ ὁ ἀναβιβάσας
 ἐκ τῆς γῆς τὸν ποιμήνα τῶν παρθένων; ποῦ ἔστιν ὁ θεὸς ἐν
 αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον; ὁ ἀγαγὼν τῆ δέξια Μαυσῆν.
 ὁ βραχίων τῆς δόξης αὐτοῦ. κατίσχυσεν ὕδωρ ἀπὸ παρθένου
 αὐτοῦ ποιῆσαι αὐτῷ ὄνομα αἰώνιον. ἤγαγεν αὐτὸς διὰ
 τῆς ἀβύσσου, ὡς ἵππον δι' ἐρήμου, καὶ ἔστη ἐκοπίασαν. καὶ,
 ὡς κτήνη διὰ πεδίου, κατέβη πνεῦμα πρὸς κυρίου, καὶ ἀδή-
 γησεν αὐτούς. οὕτως ἤγαγε τὸν λαὸν σου τοῦ ποιῆσαι σε-
 αὐτῷ ὄνομα δόξης. * ἐπέσρεψον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἴδε ἐκ
 τοῦ οἴκου τῆς ἀγίας σου, καὶ δόξης σου. ποῦ ἔστιν ὁ ζηλὸς
 σου, καὶ ἡ ἰσχὺς σου; ποῦ ἔστι τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σε, καὶ
 τῶν οἰκτιρῶν σε, ὅτι ἠνέσχου ἡμῶν; σὺ γὰρ εἶ πατήρ ἡ-
 μῶν. ὅτι Ἀβραὰμ σὺν ἔγνω ἡμᾶς, καὶ Ἰσραὴλ σὺν ἔγνω ἡ-
 μᾶς. ἀλλὰ σὺ ἡμῶν πατήρ ἡμῶν ῥῦσαι ἡμᾶς. ἀπ' ἀρχῆς
 τὸ ὄνομά σου ἐφ' ἡμᾶς ἔστι. τί ἐπλάνησας ἡμᾶς ἡμῶν; καὶ
 τῆς ὁδοῦ σου; ἐσκήρυνας τὰς καρδίας ὑμῶν τοῦ μὴ φοβεῖ-
 σθαί σε. ἐπέσρεψον διὰ τῆς δούλης σου, διὰ τὰς φυλάς τῆς
 κληρονομίας σου, ἵνα μικρὸν κληρονομήσωμεν τοῦ ὄρους τοῦ
 ἀγίου σου. οἱ ὑπεναντίοι ἡμῶν κατεπάτησαν τὸ ἁγίασμα
 σου. ἐγενόμεθα ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, ὅτε σὺ ἤρξας ἡμῶν, οὐ
 δὲ ἐκλήθη τὸ ὄνομά σου ἐφ' ἡμᾶς.

Αν ἀνοίξης τὸν οὐρανὸν τρόμος λήψεται ἀπὸ σου ὄρη,
 καὶ τακῆσονται, ὡς κηρὸς ἀπὸ πυρὸς τήκεται· καὶ κα-
 τακαύσει πᾶν τὸ ὑπεναντίον, καὶ φανερὸν ἔσται τὸ ὄνομα
 κυρίου ἐν τοῖς ὑπεναντίοις. ἀπὸ παρθένου σου ἔβη παρα-
 χθήσονται. ὅταν ποιῆς τὰ ἐνδοξα, τρόμος λήψεται ἀπὸ σὺ
 ὄρη. ἀπὸ τοῦ αἰῶνος σὺν ἠκυσάμεν, οὐδὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν
 εἶδον Θεὸν, πλὴν σου, καὶ τὰ ἔργα σου, ἀ ποιήσεις τοῖς
 ἱσχυροῦσιν ἔλεος. ἐναντήσεται γὰρ τοῖς ποιούσιν τὸ δίκαιον,
 καὶ τῶν ὁδῶν σου μνησθήσονται. ἰδοὺ σὺ ὠργίσθης, καὶ ἡ-
 μεῖς ἡμάρτομεν. διὰ τοῦτο ἐπλάνηθημεν, καὶ ἐγενήθημεν ὡς
 ἀκάθαρτοι πάντες ἡμεῖς. ὡς ῥάκος ἀποκαθημένης πᾶσα ἡ
 δικαιοσύνη ἡμῶν, καὶ ἐξερρῦθη ὡς φύλλα, * διὰ τὰς ἀνο-
 μίας ἡμῶν. οὕτως ἄνεμος οἶσει ἡμᾶς. καὶ ἔστιν ὁ ἔπιπα-
 λούμενος τὸ ὄνομά σου, καὶ ὁ μνησθεὶς ἀντιλαβέσθαι σου.
 ὅτι

ὅτι ἀπέσρεψας τὸ πρὸς ἡμῶν σου ἀφ' ἡμῶν, καὶ παρέδω-
 κας ἡμᾶς διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν. καὶ νῦν ἡμῶν πατήρ
 ἡμῶν σὺ. ἡμεῖς δὲ πηλός. * ἔργον τῶν χειρῶν σου πάντες,
 μὴ ὀργίζου ἡμῖν * σφόδρα, καὶ μὴ ἐν καρφῇ μνησθῆς ἀμαρ-
 τιών ἡμῶν. καὶ νῦν ἐπέσρεψον ἡμῶν ἡμῶν, ὅτι λαὸς σου πάντες
 ἡμεῖς. πόλις τοῦ ἀγίου σου ἐγενήθη ἔρημος Σιών. ὡς ἔρη-
 μος ἐγενήθη Ἱερουσαλήμ, εἰς κατάραν ὁ οἶκος τὸ ἄγιον ἡ-
 μῶν. καὶ ἡ δόξα, ἣν εὐλόγησαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐγενήθη
 πυρκαῖος. καὶ πάντα τὰ ἐνδοξα ἡμῶν ἀπέπεσε. καὶ ἐπι-
 πᾶσιν τούτοις ἀνέσχου ἡμῶν ἡμῶν, καὶ ἐσώπησης, καὶ ἐταπεί-
 νωσας ἡμᾶς * σφόδρα.

Misericordiae Domini recordatus sum. virtutum Domini memi-
 nero in omnibus, quae retribuit nobis. Dominus iudex bonus domui
 Israël adducit nobis secundum misericordiam suam, & secundum
 multitudinem iustitiae suae. Et dixit; Non populus meus filij? Ne-
 quaquam repudiantur. Et factus est illis in salutem ex omni tribula-
 tione eorum. Non legatus, non Angelus, sed ipse saluauit eos, quia
 diligeret eos, & parceret eis. Ipse redemit eos, & suscepit, & exaltauit
 omnibus diebus saeculi. Ipsi autem non crediderunt, & exacerbauit
 spiritum sanctum eius, & conuersus est in odium. Ipse oppugna-
 uit eos. Et recordatus est dierum aeternorum Moyse populi sui. Vbi
 est, qui eduxit de terra pastorem ouium? vbi est, qui posuit eis spiri-
 tum sanctum? qui eduxit dextera Moysen? Brachium gloriae suae.
 Praeualuit aqua a facie eius, vt faceret sibi nomen sempiternum. Du-
 xit eos per abyssum, tanquam equum per solitudinem, neque labora-
 runt. Et sicut iumenta per campum descendit spiritus a Domino, &
 dux eorum fuit. Sic duxit populum suum, vt faceret sibi nomen glo-
 riosum. Conuertere de caelo, & vide de domo tua sancta, & gloria tua.
 Vbi est zelus tuus, & fortitudo tua? vbi est multitudo misericordia-
 rum tuarum, & miserationum, quoniam sustinuisti nos? Tu enim es
 pater noster: quia Abraham non cognouit nos, & Israël nos ignora-
 uit. At tu, Domine pater noster, libera nos. Ab initio nomen tuum
 super nos est. Quare errare nos fecisti Domine, a viis tuis? Indurasti
 corda nostra, vt non timeremus te. Conuertere propter seruos tuos, &
 propter tribus haereditatis tuae, vt modicum possideamus montis san-
 cti tui. Aduersarij nostri conculcarunt sanctuarium tuum. Facti su-
 mus velut ab initio, cum non dominareris nostri, neque inuocatum
 est super nos nomen tuum.

SI aperias caelum, tremor apprehendet ex te montes, & liquef-
 cent, sicut cera ab igne liquefcit. Et comburet ignis aduersarios.
 & erit manifestum nomen Domini inter aduersarios. A facie tua
 turbabuntur gentes. Cum feceris gloriosa, tremor ex te montes inua-
 Y y y iij

Exod. 31.

miranda opera largitione expetti essent, eius autorem tamen auerfati, vitulum sibi conflare non dubitarunt. Nec cogitant quo pacto diuisum mare rubrum, TANQUAM EQUVS, traiecerint; cum illis ducem MOYSEN, veluti PASTOREM OVIIVS, signis commendatum praefecissem. Idipsum enim est, quod EDVENDI verbo significare voluit: taquam cum se illustrem, qui in occulto latebat, reddidisse; immo & prophetam etiam, cum SPIRITV suo impluisset, effecisse diceret. Non defunt tamen, qui PASTORIS vocabulum ad Iosephum referant; cuius cum ossa EDVCI curaret Dominus, & ea cum illis, qui ante captiui fuerant, reduxit: vt sanctorum, qui obierunt, non obliuisci se demonstraret; qui illa in vitam reuocare statuat. Alij ad Christum DE TERRA EDUCTVM retulerunt; siue eius illi resurrectionem, siue etiam ortum de terra spectarent. Deinde, quod DIERVN AETERNORVM meminit, vel antiquos intellexit, vel eos etiam, quorum debet esse memoria sempiterna. Quod praeterea vbi est, quaerit, eorum obliuionem accusat. Cuiusmodi est illud, Descendit enim spiritus sanctus a Domino, & dux illis fuit. Et apud Dauidem, Misit spiritum suum, & sanauit eos. Est verò Deus ipse SPIRITVS. Verum quo loco, PRÆVALVIT AQUA A FACIE EIVS, habemus, QUI FREGIT AQUAS ANTE EOS, transfudit Symmachum reperias. Intelligas deinde quod PRÆVALVIT SE dixit, eorum illum naturam attulisse, cum condensauit. Scribitur enim tanquam murum stetitisse cōcretas, quæ fluere natura consueuerant. Vel id ideo propheta vsurpauit, vt consistendi VIREs à se tributas fuisse demonstraret. quo factum est, vt EOS postea, aiunt, VELVT EQUVM IN CAMPO nulla profus cum molestia EDVCERET. Quale est illud in psalmis, Eduxit, tanquam oues, populum suum, & dux illis fuit, tanquam ouili in deserto. Simul verò & POPVLVM SVVM seruauit, & FACTO SIBI NOMINE GLORIAM adeptus est, quod tamen, vt ad POPVLVM suum retulisse videtur, non sibi, sed eis, Symmachus reddit. Est igitur ob id factus hostis, quod eos

Genes. 50.

Psal. 106.

Exod. 14.

Psal. 77.

αὐτῶν θαυμάτων ἐργασίας, τὸν αἴτιον σκοπῶντες ἐμοχοποίησαν, μὴ σκοπήσαντες ὡς ἡλατῆται περὶ ἑρθεῖν, ὡς ἰππὸν αὐτοῖς αὐτῶν διήγαγον, ὅτι τῶν αὐτοῖς ΜΩΣΗΝ, οἷα ΠΡΟΒΑΤΟΙΣ ΠΟΙΜΕΝΑ, αὐτῶν τῶν σημείων ἰσάσας αὐτοῖς. τὸ το γὰρ ΤΟ ΑΝΑΓΑΓΕΙΝ, ἡγεῖν ἐμφανῆ καὶ ἁγίας λαμβάνοντα καὶ κρηττόμενον, ὃν καὶ παρῶν αὐτῶν ἀπέδειξεν τὸ ἴδιον πληράς ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ. Τινὲς δὲ ΠΟΙΜΕΝΑ τὸν Ἰωσήφ ἔφασαν, οὐδὲ ἀναγῶν τὰ ἴσα, μετὰ τῶν ἁγίων ὑπαρχέων διήγαγον, δευτέρως ὡς οὐδὲ κρητῶν τῶν ἁγίων ὅτι λαμβάνεται, ζωοποιεῖν αὐτὰ παρῶν αὐτοῖς. ἄλλοι τὸν Χελεὸν ἔφασαν ΕΚ ΓΗΣ ΑΝΑΧΘΕΝΤΑ, ἢ αὐτῶν πλὴν ἀνάσσειν, ἢ καὶ αὐτῶν πλὴν ἀπὸ γῆς αὐτοῦ γέννησιν. ΗΜΕΡΑΣ ΔΕ ΑΙΩΝΙΟΥΣ, ἢ τὰς ἀρχαίας, ἢ τὰς ἀεὶ μνημονευομένους φησὶν. τὸ δὲ τὸ ὄρι; τῆς αὐτῶν λήθης κατηργεῖ, Σύμφωνον δὲ τὸ Κατῆκε γὰρ πνεῦμα ὡς κρητῶν, καὶ ἀδήγησεν αὐτοῖς, καὶ Δαβὶδ δὲ φησὶν Ἐξαπέστειλεν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ἰάσατο αὐτοῖς. ὁ δὲ Θεὸς τὸ ΠΝΕΥΜΑ ὄρι. αὐτῶν δὲ τὸ ΚΑΤΙΣΧΥΣΕΝ ΥΔΡΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΑΥΤΟΥ. ὁ Σύμμαχος, ὉΡΗΘΑΣ ΥΔΑΤΑ ΕΜΠΡΟΣΘΕΝ ΑΥΤΩΝ, ἔφηκεν. καὶ ΚΑΤΙΣΧΥΣΕ δὲ νοήσας, ὅτι νενίκηκεν αὐτῶν πλὴν φύσιν πῆξας αὐτὰ. ἐπάγει γὰρ φησὶν, ὡσεὶ τῶν τῶν ὕδατα ρεύσῃ τῆ φύσιν τυγχανόντων ἡγεῖν παρῶν τὸ παρῶν ἔδωκεν αὐτοῖς ΙΣΧΥΝ. καὶ τῶ μετὰ ταῦτα φησὶ, ΔΙΗΓΑΓΕΝ ΑΥΤΟΥΣ, ὡς ἰππὸν ἐν πεδίῳ, μετὰ πάσης ἀνάσσειας. ἰσοδυναμεῖ τὸ ἐν ψαλμοῖς. Ἀνήγαγον ὡς παρῶν τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀδήγησεν αὐτοῖς, ὡς ποιμῆν ἐν ἐρήμῳ. ὁμοῦ δὲ καὶ τὸν λαὸν ἔσαζε, καὶ αὐτὸς ΕΔΟΞΑΖΕΤΟ ΠΟΙΩΝ ΕΑΥΤΩ ΟΝΟΜΑ. ὁ δὲ Σύμμαχος αὐτῶν ἔφη τὸ ἐπὶ τὸν ἴδιον, δεξάσαν ΛΑΟΝ. ἀναμνηστικῶς τοῖνυν εὐρῶν, γέροντι δυσμενῆς. οὐ μὲν

οὐ μὲν σκοπῶντες ἄλλ' ὅτι μνημονεῖν ἐργάτε, καὶ ὅσοι θεοφιλεῖς τὰς παρῶν ἰκετείας λέγοντες. ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΝ ΕΚ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ ἔργα κρητῶν γενόμεθα, καὶ ἄξιοι τοῦ λέγειν, ΙΔΕ. Τινὲς δὲ ἀπὸ παλαιῶν τὸ ἔθνος φησὶ τὰς λιτῶν ἄλλοι τὸ παρῶν μου. ΑΠΟΥΡΑΝΟΥ δὲ γνωρίζει τὸν Θεὸν, οὐχ ὡς τόπω ἀεὶ κρητῶν, ἀλλ' ὡς ἐν ἀξίῳ ἀναπαύμενον τὰς ἀνο δυνάμεισιν. διὸ καὶ ΟΙΚΟΝ, καὶ ΘΡΟΝΟΝ λέγει ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ἡγεῖν ἀναφέρειν ἐν τῶν γένων παραγμάτων τὰ τῶν ἀκούοντων φρονήματα καὶ παρῶν τὰς παρῶν, ὡς ἂν μηδὲν φρονεῖν παρῶν Θεοῦ ταπεινῶν. τὰ γὰρ πάντα (καὶ ἄλλοι) καὶ κρητῶν, γνωρίζει ἂν εὐκρίτως ΕΞ ΟΥΡΑΝΟΥ. ὡς μνημονεῖσιν δὲ τὸν Θεὸν, ὡς πολλὰς οὐ δι' αὐτῶν, αὐτῶν δὲ τὸν ἴδιον ΖΗΛΟΝ, γέροντι παρῶν τῶν φιλαθροῦ ἀναξίῳ ὑπάρχοντα, ὡς καὶ κατῶν εἰπεῖν Ὁ ΛΑΟΣ ΜΟΥ ΤΕΚΝΑ. ὡς δὲ μνημονεῖσιν μετέχοντες ΤΟΥ ΖΗΛΟΥ, καὶ ΤΗΣ ΙΣΧΥΟΣ αὐτοῦ, ταῦτα φησὶν οὐχ ὡς ἐκείνων ἐκλελοιπῶν. ΕΖΗΛΟΥ γὰρ πάλαι δουλεύοντασιν Αἰγυπτίοις, ἀγματοῦσιν τε γερνόντων ἔφασεν Ἐξήλασε πλὴν Ἰερουσαλήμ, καὶ πλὴν Σιών Ζήλον μέγαν. εἶτα τοῖς ἔλουσι φήσας ἐργάζεσθαι, ἐπάγει αὐτῶν ἔργα μὲν ἀργεῖν ὅλητα, αὐτῶν δὲ (καὶ ἄλλοι) εἰς κατῶν. Τινὲς δὲ ΖΗΛΟΝ πλὴν εἰς αὐτοῖς ἐδέξαντο παρῶν. Τοῦ γὰρ οὐκ ἔργα μὲν τῶν λαῶν λέγει. ἔργα τὸν Ζήλον μου ἀπὸ σὺ τὸ ἐπὶ, πλὴν κρητῶν. ἔ δὲ γὰρ ΑΒΡΑΑΜ ΗΝ ΠΑΤΗΡ ΗΜΩΝ, εἰ καὶ τῆ γενεῆσιν ἀποκρίσασατο. οὐ δὲ ὁ ἐκ μὴ ὄντων παρῶν γὰρ, καὶ ΠΑΤΗΡ πάντων πνευματικῶν, καὶ τῶν κατῶν εἰκόνα πλὴν σὺν πεπονημένων ἔργων. ἐκείνος γὰρ εἰ καὶ πλὴν ἐπαγγελίας εἰληφεν, ἀλλ' ἡμᾶς οὐ παρῶν. ὅθεν ἐλέησον ἡμᾶς, οἷς ΤΟ ΣΟΝ ΟΝΟΜΑ κοσμεῖ. ΚΛΗΡΟΣ γὰρ ΣΟΥ κατῶν. τῶ σὺ τοῖνυν ΟΝΟΜΑΤΙ κατῶν, ὡς ἂν μὴ βλασφημῶν παρῶν τοῖς ἔθνεσιν. ταῦτα ἐξ οἰκείου παρῶν, καὶ τῶν εὐλαεστῶν ἐπὶ τὸν ὁ παρῶν

nullo sensu moueti reperit. Neque tamen est desperandum, sed mihi, cæterisque omnibus, qui Dei amore tenentur, precibus ab eodem contendendum, vt DE CÆLO CONVERTATUR, si probi & digni, qui cum ad VIDENDVM prouocemus, efficimur. Sunt verò qui ad gentem vniuersam referri preces existiment, alij etiam ad prophetam tantum. Proponit porrò Deum DE CÆLO cognoscendum, non tanquam loco concludatur, sed tanquam in dignis sursum virtutibus requiescat. Ideoque per DOMVM & THRONVM CÆLVM ipsum significauit, vt auditorum mentes, quæ in terram deciderat, sursum erigeret, quo nihil humile de Deo cogitarent. Eum enim, qui vniuersa continet & regit, CÆLO non malè spectari & cognosci. Reuocat autem Deo in memoriam, vt scire non propter ipsos, sed propter ZELVM SVVM, in indignos ita se clementem præbuerit; vt POPVLI, FILIORVM QVE nominibus eisdem dignatus sit: in quos, tanquam ZELI ipsius & FORTITVDINIS participes amplius non sint, non taquam ipsum illa defecissent, ista vsurpauit. ZELO enim olim, cum Ægyptiorum seruitute præmerentur, est eos profecutus; qui illis etiam in captiuitatem abductis, Zelo magno zelare se Iudæam & Sionem affirmauit. Postea, cum is se, qui eam cœpissent, irasci testatus esset, id ideo facere se adiecit, quod cum parum in eos iratus esset, ad mala ipsi adiecissent. Sunt tamen, qui zeli nomine, eam prouidentiam putent intelligi, quam erga ipsos manifestauit. Itaque inde esse, quod in populum iratus, zelum, id est curam & sollicitudinem, ab eo se ablatum dixit. Neque enim ΑΒΡΑΗΑΜ, quamuis generationis minister, PATER NOSTER FVIT, sed tu, qui de nihilo producens, nō modo spirituum omnium PATER es, sed animarum etiam, quæ sunt ad imaginem tuam procreatæ. Illi enim etsi promissio facta est, nos tamen haud vidit. Nostri igitur obsecro, misere, quos NOMEN TVVM exornat. HEREDITAS enim TVA nuncupamur. Id ergo NOMINI TVO largire, vt apud gentes non blasphemetur. Quæ cum à sua & religiosorum persona vsur-

Zach. i.

Z z z z

passet propheta, eos iam, qui de populo
 accusationibus gaudentes saepe Deum
 arguere non dubitent, A DOMI-
 NO postulare facit, QVARE SE A
 VIA EIVS ERRARE FECISSET,
 vt ad illum calamitatis eius, quam pro-
 pter Christum passi sunt, accusationem
 ex eorum sententia referant, qui populi
 totius sermonem esse volunt; aut certe
 prophetae, à quo ad Deum omnia; non
 tanquam peccadi autor sit, sed tanquam
 peccare permittat, referri aiunt: quibus
 efficitur, vt poenas statim non exposcat.
 Non alia ratione cum peccamus, ab eo-
 dem venundari dicimur; tanquam pec-
 catis nostris dedamur. Inde & cor Pha-
 raonis indurasse legitur, quoniam leniter
 in eum se gerēs, non prima statim ipsum
 plaga sustulit; vt cum saepe tangi, nec re-
 spondere manifestū esset, extremam pla-
 gam non iniuria cōstaret infligere. CON-
 VERTE RE Igitur, o Deus, PROPTER
 SERVOS TVOS; cuiusmodi esse ali-
 quos in hac frequentia non est dissenta-
 neum: vel PROPTER eos, qui secun-
 dum aetatem tibi placuerunt: vel etiam,
 quia iam diu certe HEREDITATEM
 TVAM vocari nos contigit, quamuis
 obtemperantes SERVI non sumus.
 Ad hoc & PROPTER TRIBVS
 HEREDITATIS TVAE; quod eodem
 spectare putandum est. Vel nos denique,
 qui tibi specie tenus placemus, ipse CON-
 VERTE; vt & eorum, qui digni sunt,
 habitacione EXIGVAM partem
 MONTIS à te promissi possidete valeamus.
 Est verò scripturae vilitatum SAN-
 CTI MONTIS appellatione Ecclesiam
 significare; cuius EXIGVA pars, pro-
 pter reliquias, ipsi fuerunt Israëlita: cum
 gentium, qui crediderunt, infinitus esset
 numerus. Est praeterea non absurdum,
 eos, vt in superna ciuitate particulam ali-
 quam POSSIDEANT, postulare. Plac-
 cet quoque nonnullis, cum eorum terram
 ASSYRII occupassent, CHVTHAE-
 IS QVE (qui etiam de loci nomine Sa-
 maritani nuncupati sunt) habitandam
 dedissent; duas tantum TRIBVS &
 dimidiam relictas fuisse, quae MODI-
 CAM eius PARTEM occuparent.
 Postulat igitur propheta, vt quam ipsi ha-
 bere videntur, ea ipsis, in eius beneuolen-
 tiae recordationem, qua AB INITIO

Exod. 4.

φήτης, εισάγει τὸς ἐν τῷ λαῷ φιλαρτίους
 οὐκ ὀκνοῦντας αὐτῷ πάλαιος καὶ ταμίμ-
 φεσθαι τῷ Θεῷ λέγοντας. ΤΙ ΕΠΛΑ-
 ΝΗΣΑΣ ΗΜΑΣ ΚΥΡΙΕ ΑΠΟ ΤΗΣ
 ΟΔΟΥ ΣΟΥ; ὡς ἂν αὐτὸν τῆς ἐκπλά-
 σσεως, καὶ ἀφ' ἧς Χειρὸν ὑπέμεναι, αἰτιώμε-
 νοι, καὶ τοὺς λέγοντας ὅτι τοῦ λαοῦ παι-
 ποὺς τὸν λόγον εἰρήσθαι ἤρωμεν ὅτι τῷ Θεῷ
 φήτης, ὅς πάντες φασίν, ὅτι τὸν Θεὸν ἀνα-
 φέρει, οὐχ ὡς τοῦ ἀμαρτάνων ἀπὸν, ἀλλ'
 ὡς συγχωροῦνται δι' ἂν οὐ καὶ ἡμεῖς δι-
 κίω ἐπαρτέμεθα. οὕτως ἀμαρτάνωντες πε-
 φασθαι λέγόμεθα παρ' αὐτοῦ, ὡς τὰς
 ἰδίας ἀμαρτίας ἐκδεδυμένοι. διὸ καὶ τοῦ
 φασθαι σκληρῶς λέγεται τὴν καρδίαν,
 διότι μακροθυμῶς, οὐκ ὅτι φάσθαι αὐτῶν
 αἰεὶλε πληγῆς, ὡς ἂν πάλαιος παρῶν,
 καὶ μὴ ἐπιτρέφοντος, ἀνάστος δειρῆ τὴν
 ἐχάτην ἐπαύων πληγῶν. οὐδ' οὐδ' ὁ Θεὸς
 ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΔΟΥΛΟΥΣ ΣΟΥ. καὶ
 γὰρ εἰκός, εἰς αὐτὸν ἐν τῷ πληθει τοιούτους.
 ἤρωμεν ΔΙΑ τοὺς καὶ γενεὰν εὐαρεσθῆσαι
 τὰς σοί. ἤρωμεν ἐπειδὴ ἀπαξ ἐφάσασθαι
 ΚΛΗΡΟΣ ὀνομάζεσθαι σὺς, εἰ καὶ μὴ δι'
 ἐνπεθείας ΔΟΥΛΕΥΟΜΕΝ. ἐπὶ δὲ καὶ
 ΔΙΑ ΤΑΣ ΦΥΛΑΣ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟ-
 ΝΟΜΙΑΣ ΣΟΥ, ὅτι εἰς ταύτων τένει.
 ἤρωμεν τὰς καὶ εἰδος εὐαρεσθῆσαι σοί ΕΠΙ-
 ΣΤΡΕΨΟΝ ἡμῶς, ἵνα παρῶσθαι τῶν
 ἀξίαν διωθηθῶμεν καὶ ἡμεῖς ΜΙΚΡΑΣ
 μερίδος τυχεῖν ἐν τῷ ἐπιηγελημένῳ ὑπὸ
 σοῦ ΟΡΕΙ ΑΓΙΩΝ. φίλον δὲ τῇ γε-
 φῆ ΟΡΟΣ ΑΓΙΩΝ τὴν ἐκκλησίαν καὶ
 λῆν, ἥς γενομένη ΒΡΑΧΥΤΙ μέρος οἱ
 ἐξ Ἰσραὴλ, ἀφ' ἧς τὸ κατὰ τοῦ λαοῦ, τῶν
 ἐθνῶν ἀπέρου πληθῶν πτωχάντων. εἰκός
 δὲ αὐτοὺς αἰτεῖν καὶ ἐν τῇ ἀνω πόλει βρα-
 χύτι μέρος ΚΛΗΡΟΝΟΜΕΙΝ. Τρ-
 νῆς δὲ φασίν, τῶν ΑΣΣΥΡΙΩΝ. τὴν
 γὰρ αὐτῶν ἐχρηκότων, ἀντοικισάντων. τὰς
 ἸΓΟΘΟΑΙΟΥΣ, οἱ καὶ Σαμαρείται τῶν
 παρῶσθαι ἡμεῖς, καὶ εἰλεφθῆσαι ἡ-
 μισυ μόνον ΦΥΛΑΣ, αἱ ΒΡΑΧΥΤΙ
 ΜΕΡΟΣ κατεῖχον. ὁ παρῶσθαι αἰτεῖ
 ὅτι ἔχειν ἐδικόνου, αὐτοὺς φυλάττειν
 παρῶσθαι μὴ μὴ τῆς ΕΞ ΑΡΧΗΣ, εἰς
 τὸ γέ-

Α. ΕΠΙΣΤΡΕ-
ΦΟΝ.

Γ. Χ. Ο. Υ.

Α. Π. Ο. Υ.

τὸ γένος αὐτῶν εὐμενείας, ἡσπερ ἀρθείσης, ὡς
 μὴ λαὸς ἐσόμεθα σοῦ, μηδὲ μεεῖς σε χρη-
 ματίζαντες, ἤρωμεν ΩΣ ΤΟ ΑΠΑΡΧΗΣ,
 ὅτι τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἀφ' ἧς τῶν ἐπιούμε-
 θα, οὐ παρῶσθαι, οὐχ ἱερέας, οὐ βασιλεῖς
 ἐχρηκότες, οὐδὲ τῶν σῶν χειρομακτῶν ἔδην,
 παρῶσθαι ἡμῶν Σατοαλλῶν καὶ Μαυτα. τότε γὰρ
 οὐκ ἐλεήσεται σοί. καὶ νῦν δὲ εἰς τὸ αὐτὸ
 παρῶσθαι τέλος, ὑπὸ πῶδας πτωχόντες
 τὰς ἀφ' ἧς τῶν, καὶ κοσμηθῆσαι ἐκ δούλων
 τῶν ἐπιούμεναι. ταύτας γὰρ πληθοποῖν-
 τες ἐλατρωμένῳ πνεύμασι ποτηροῖς. ὁ καὶ
 νῦν γίνεται. τῶν δὲ παρῶσθαι ὁ σωτήρ παρῶσθαι
 τῶν ἐλεθόντων πνεύματος λέγων, καὶ ὑπο-
 φέρωντος μετ' ἐτέρων ποτηροῦντος, ὅτι τὰ
 ἔχρατα χεῖρονα τῶν παρῶσθαι εἰπὼν οὕτως
 ἔσται τῇ γενεᾷ ταύτῃ. Οὐκ οὐκ τὰ νῦν εἰρη-
 μέναι παρῶσθαι, ὅτι τὸν χεῖρον τὸν μετὰ
 τῶν ἐπιούμεναι ἀνάγεται, ὅτι ἀφ' ἧς τῶν καὶ
 Χειρὸν παρῶσθαι, ὡς ὅτι τῶν οὐκ ἤρχε
 Θεός. ὁ δὲ Σύμμαχος τὴν ὄλιον ἔπος ἐξ-
 ἔδωκε ῥῆσιν. ΕΓΕΝΗΘΗΜΕΝ ΩΣ ΑΠ-
 ΑΙΩΝΟΣ, ΩΝ ΟΥΚ ΕΘΟΥΣΙΑ-
 ΣΕΙΣ, ΟΥΔΕ ΕΠΕΚΛΗΘΗ ΤΟ
 ΟΝΟΜΑ ΣΟΥ ΑΥΤΟΙΣ, ΟΥΔΕ
 ΡΗΘΑΣ ΟΥΡΑΝΟΥΣ ΚΑΤΕΒΗΣ
 ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΣΟΥ. ΟΡΗ ΚΑ-
 ΤΕΡΕΨΕΝ ΩΣ ΕΚΚΑΥΣΙΣ
 ΠΥΡΟΣ. ΕΤΑΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
 ΥΔΑΤΑ ΕΠΤΟΗΘΗΣΑΝ. τοιοῦτοι
 γὰρ φησὶ ΓΕΓΟΝΑΜΕΝ, ὡς μηδὲ πῶ-
 πτε τῶν σῶν πειραθέντες γαυμάτων, ἀφ'
 ἔδειξας ὅτι Μαυτα. καὶ δὲ τὰς ἐξομῶν
 τῶν ΓΕΓΟΝΑΜΕΝ ΩΣ ΤΟ ΑΠΑΡ-
 ΧΗΣ. πλὴν ἴσμεν, ὡς ἐὰν θελήσῃς ΑΝΟΙ-
 ΞΑΙ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ, ὡς Θεός, ΤΡΟ-
 ΜΟΣ ΑΝΨΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΟΥ ΟΡΗ.
 τὰς ἀντικειμένης διλοπότι δυνάμεις τὰς ἐ-
 παρῶσθαι καὶ τῆς γνάσσεως σου. καὶ ΤΑ
 ΕΘΝΗ δὲ, τὰ μὴ εἰδὸτα σε, ΓΑΡΑ ΞΕΙΣ.
 ἔθος δὲ τοῖς παρῶσθαι τῶν καὶ Ἰσραὴλ
 ἡμαρτηκότος ΟΡΓΗΝ εἰς τοὺς ἀλλοφύ-
 λους αἰτεῖν Σατοαλλῶσθαι. καὶ ἐν φα-
 μοῖς γὰρ φησὶν ἔχον τὴν ὄργην σου ὅτι τὰ
 ἔθνη τὰ μὴ γνάσσειν σε, καὶ ὅτι βασι-
 λείας, αἱ τὸ ὄνομά σου οὐκ ἐπικαλεῖσθαι.

genus eorū profecutus est, seruetur; quæ,
 si tollatur, tāquam non Dei populus, nec
 pars eius, futuri sumus. Aut certe vE-
 LVT AB INITIO, cū in Ægypto
 moraremur, non prophetas, non sacer-
 dotes, non reges habentes: immo nec de
 tuis donis & muneribus aliquod, prius-
 quam ad nos Moysem mitteres. Tum
 enim tui non dicebamur. Et nunc etiam
 in idem tandem deuenimus, qui munda-
 nis cupiditatibus addicti, diabolicis pe-
 dibus subiacemus. Cū enim in istis,
 tanquam in fingendis lateribus, occupa-
 remur, spiritibus malis inferuicbamur:
 quod etiam hoc tempore contingit. Est
 verò illud per Saluatorem significatum;
 vbi spiritum, qui egressus fuerat, cum se-
 ptem aliis nequioribus reuersum nouissi-
 ma prioribus peiora reddidisse narrat.
 idemque generationi illi esse eueturum.
 Quæ sunt igitur hoc loco propheticæ di-
 cta; ad ea, quæ incarnationem secuta sunt
 tempora referuntur; cū propter id, quod
 in Christum illi admiserunt, non aliter
 quàm cū istorum Deus non esset, ne-
 glecti sunt. Ita verò verba ista tota in-
 terpretatur Symmachus; FACTI SV-
 MVS VELVT A SÆCVLO; QVO-
 RVM NON DOMINABERIS. NE-
 QVE IN VOCATVM EST NOMEN
 TVVM EIS, NEQVE RVPTIS CÆ-
 LIS DESCENDISTI A FACIE
 TVA. MONTES FLVXERVNT
 TANQVAM COMBVSTIO IGNIS.
 TABVIT MARE. AQVE TERRI-
 TÆ SVNT. Tales enim, inquit, FA-
 CTI SVMVS, ac si ea nunquam, quæ
 à te per Mosen facta sunt, experiri nos
 miracula contigisset. Sic autem apud in-
 terpretes septuaginta reperias, FACTI
 SVMVS TANQVAM AB INITIO.
 Verum non ignoramus, SI CÆLVM
 APERIRE sttuas, tanquam Deus,
 TREMOREM A TE MONTES
 ipsos, id est aduersarias potestates, quæ se
 aduersus tui notitiam attollunt, esse A P-
 REHENSVRVM; GENTES autem,
 à quibus ignoraris, esse te CONTVRBA-
 TVRVM. Est verò prophetis optare vti-
 tatum, vt quæ Israëlitarum peccatis IRA
 debetur, in alias gentes reiciatur. Legi-
 mus enim in psalmis; Effunde iram tuam
 in gentes, quæ te non nouerunt, & in re-
 gna, quæ nomen tuum non inuocauerūt.
 psal. 78.

Matth. 12.

psal. 78.

Zzzz ij.

enim quisquam inter nos repertus est, qui posset te precibus & **I V S T I T I A** flectere. Quæ tamen cum ita sint, **E T P A T R E M T E N O S T R V M, E T F I C T O R E M** agnoscimus; quantumuis fracti & contriti, fictilium vasorum more. Quò sit, vt tantæ imbecillitati veniam largiri te poscimus. **Q u e m** enim operibus placare non possunt; vt conditorem lenire contendunt, seruari eos postulantes, qui ab ipso primùm hoc ipsum quod sunt, acceperunt. Tanquam autem quæ ira digna sint, perpetrarint; sermonis libertatem sibi non sumunt, bene secum agi existimantes, si ira non augetur. Notum est enim iram tuam non parum utilitatis adferre: sed eius intensionem tamen, propter virium imbecillitatem, ferre non possumus. Itaque & Dauid ipse argui quidem se postulat; sed non in futuro: & corripitur; sed non in ira. Sequitur verò; **N E I N T E M P O R E M E M I N E R I S I N I Q V I T A T V M N O S T R A R V M**: quæ sunt à propheta ideo usurpata, quod eos morum prauitatem retinere non ignoraret: quibus effectum est, vt in ultionem & illa etiam, quæ præcesserunt, colligantur. Quod si paternarum etiam **I N I Q V I T A T V M** hæredes fuerint, & illorum quoque pœnas in seipfos attracturi sunt. Itaque & psalmo **C V I I I**, cum de Iuda loqueretur, in memoriam reuocari peccatum matris eius exortauit. Neque verò est quod mireris, si non omnia quæ ab ipso **M A L E D I C T I O N I S** forma dicta sunt, contigisse reperias. Prædicat enim Deus, timorem non pœnas infligere. Aliàs etiam ea recenset, quæ sunt iniquitati debita. à quorum aliquo cum abstinet, est id eius clementiæ humanitati que tribuendum. Ad misericordiam deinde propheta Deum pertrahens, quæ ab initio signa fœderis populus habuit, in memoriam reuocat: cum **P O P V L V M S V V M, c u m C I V I T A T E M I N T V E R I** postulat; in qua sunt & **S A N C T A** ipsa, & tabernaculum & arca, & templum etiam Deo constructum; quæ apud omnes conspicua fuerant, & commēdata. Cum patres de templo fore prædixissent, vt igne confligaret: idēque **M A L E D I C T I O N I S** vice usurpabatur, cum se aliquis ita vel pati, vel tuere, vt Hierosoly morum urbem,

psal. 6. 37.

γὰρ εὐρέθη τις ἐν ἡμῖν ὁ δυνάστησι δυνάμειος σε **ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ** καὶ **ΠΑΤΕΡΑ** γινώσκοντι, καὶ **ΠΛΑΣΤΗΝ** ἡμετέρον; εἰ καὶ σκεύων ὀφθαλμῶν διέκλει ῥηγιμῆθα **Συτρίβόμοι**. διὸ δίδου συγκρίμην τῇ ποιότητι σαθρότητι. ὃν γὰρ ἐξ ἔργων σὲ ἐχρυσὶ δυσωπῆν, ὡς δημιουργὸν εὐμυρίζοντα, σάξαι ἀποιῶντες, οἷς πλεῖν ἀρχαί εἰς τὸ εἶναι παρήγαγεν. ὡς δὲ τῆς ὀργῆς ἀξία παρήγαγεν, ἐλευθέραν σὲ ἐχρυσὶ παρησίαν, ἀγαπητὸν κρίνοντες τὸ μὴ παύσειν ἔπιταθῆναι. ὅτι μὲν γὰρ σου λῖαν ἐπαφίλης ἡ ὀργή, δῆλον. πλεῖν δὲ ἀδελφείαν οὐ φέρονται αὐτῆς πλεῖν ἔπιτασιν. διὸ καὶ **Δαβὶδ** αἰτεῖ μὲν ἐλεγξθῆναι, ἀλλ' οὐ θυμῶ. καὶ παρδευθῆναι, ἀλλ' οὐκ ὀργῇ. φησὶ δὲ **ΜΗ ΕΝ ΚΑΙΡΩ ΜΝΗΣΘΗΣ ΑΜΑΡΤΙΩΝ ΗΜΩΝ**. τοῦτο δὲ φησιν ὁ **Πατριάρχης**, εἰδὼς αὐτοῖς τῇ τὸ ἦθος ἔπιμύνηται ποιεῖν, ἐφ' ὧν εἰς διέλιεν καὶ τὰ παρλαβόντα **Συνάγεται**. εἰ δὲ καὶ πατριάρχης **ΑΔΙΚΙΑΣ** γένοιτο κληρονόμοι, καὶ τὸς ἐκείνων ἐφ' ἑαυτοῖς ἔλκουσι δίκας. **Τοῖς πατρῷ** ἐν ἐκείνῳ ὁ ὄνομα **ψαλμοῦ** **Δαβὶδ** τὸν **Ιούδα** λέγων, ἀναμνησθῆναι φησὶν ἡ ἀμαρτία τῆς μητρὸς αὐτοῦ. εἰ δὲ μὴ πάντα γέγονεν ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἐν **ΚΑΤΑΡΑΣ** λεγόμενα ῥήματα, μὴ **Συτρίβου** παρλέγει γὰρ Θεὸς, φοβῆναι, σὲ ἐπαγῆν βουλόμοι. ἀλλ' ὡς λέγει τὰ κελελευσθημένα τῇ ποιεῖν. ὃ δὲ μὴ τούτων ἐπάγεται, τῇ φιλανθρωπία λογίζου. πάλιν δὲ εἰς οἴκτου ὁ **Πατριάρχης** τὸν Θεὸν ἔπιπαύμοι, τὰ ἐξ ἀρχῆς ὑπάρξαντα τὰ λαὸν μνημονεῖν **Συνθήματα**, **ΛΑΘΝ ΣΟΥ** λέγων, καὶ **ΠΟΛΙΝ ΜΗ ΠΑΡΙΔΗΣ**, ἐν ἣ **ΤΑ ΑΓΙΑ**, καὶ ἡ σκευὴ, καὶ ἡ κισσὸς, ὅ, τε ταυθεῖς σοι νέως, ἀ καὶ **Πατριάρχης** πᾶσιν ἐπύγχανεν. τοῦτο τῶν πατέρων **Πατριάρχης** παρὲ τὸν ναὸν, ὡς καὶ **Πατριάρχης** γέγονεν, ὡς ἐν **ΚΑΤΑΡΑΣ** μέρει κείσεται, ὡς ὅτ' ἐν τῇ λέγει. **Πατριάρχης**, ἡ **Καταγραφίμην**, ὡς **Ιερουσαλήμ**, ὅ, τε ταύτης **ναός**.

ναός. Ταῦτα δὲ γέγονεν οὐ **Δαβὶδ** τὸν ἀδελφείαν, ἀλλ' ἡμῶν ἡσθενησάντων εἰς τὸν Χριστόν. τινὲς δὲ **ΚΑΤΑΡΑΝ** ἔφασαν πλεῖν **Καταγραφίμην**. οἱ γὰρ ἐλόντες πλεῖν **Ιερουσαλήμ** Θεοῖς μὲν τὸς ἰδίους **ΕΔΟΘΑΖΟΝ**, ἀδελφείας δὲ τοῖς **Καταγραφίμην** ἡπιώοντο Θεόν.

aut templum ipsius, imprecaretur. Atque hæc quidem contigerunt, non ob tuam, sed ob nostram imbecillitatem; qui impietatem in Christum exercuimus. Non defunt tamen, qui **M A L E D I C T I O N I S** nomine condemnationem intelligant. Qui enim Hierusalē expugnarunt, **Deus** quidem suos **S E R V I A** afflicebant, impotentiae autem imbecillitatisque Deum eius accusabant.

Μφανῆς ἐγενήθη τῶς ἐμὲ μὴ **Ζητῆσιν**. εὐρέθη τῶς ἐμὲ μὴ ἐπερωτάσιν. εἶπα * τὰς ἔθνεα, οἱ σὲ ἐκάλεσαν μου τὸ ὄνομα. ἐξέπετασα τὰς χεῖράς μου ὅλην τὴν ἡμέραν πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα, οἱ σὲ ἐπορεύθησαν ὁδὸν ἀληθινή, ἀλλ' ὅπισω τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν. ὁ λαὸς οὗτος ὁ παροξύνων με, ἐναντίον ἐμοῦ διαπαντός, αὐτοὶ θυσιάζουσιν ἐν τοῖς κήποις, καὶ θυμιῶσιν ἐπιταῖς πλίνθοις τοῖς δαυμονίοις, ἀ σὲ ἔσιν. καὶ ἐν τοῖς μνήμασι, καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις κοιμῶνται διὰ ἐνύπνια. οἱ ἔσθοντες κρέας υἱῶν, καὶ ζωμὸν θυσιῶν, μεμολυσμῶτα πάντα τὰ σκευῆ αὐτῶν. οἱ λέγοντες πρὸ ῥω ἀπ' ἐμοῦ, μὴ ἐγγίσης μοι, ὅτι καθαρὸς εἰμι. οὗτος καπνὸς τοῦ θυμοῦ μου. πῶρ καίεται ἐν αὐτῶ παύσας τὰς ἡμέρας. ἰδοὺ γέγραπται ἐνώπιόν μου. οὐ σιωπήσω ἕως ἂν ἀποδῶ, καὶ ἀνταποδώσω εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν, καὶ τῶν πατέρων αὐτῶν, * λέγει κύριος, οἱ ἐθυμιάσαν ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ ἐπὶ τῶν βουνῶν ὠνεῖδισάν με. ἀποδώσω τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν. * οὕτως λέγει κύριος. ὃν τρόπον εὐρεθήσεται ὁ ῥῶξ ἐν τῶ βότρυϊ, καὶ ἐροδοί, μὴ λυμῆνη αὐτὸν, ὅτι εὐλογία ἔστιν ἐν αὐτῶ. οὕτως ποιήσω ἕνεκεν τοῦ δουλεύοντός μοι. τῆ του ἕνεκεν, οὐ μὴ ἀπολέσω πάντας, καὶ ἐξάξω τὸ ἐξ **Ιακώβ** σπέρμα, καὶ τὸ ἐξ **Ιούδα**, καὶ κληρονομήσει τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ κληρονομήσουσιν οἱ ἐκλεκτοὶ μου, καὶ οἱ δούλοι μου, καὶ κατοικήσουσιν ἐκεῖ. καὶ ἔσοντα ἐν τῶ δρυμῶ ἐπαύλεις ποιμνίων, καὶ φάραγξ ἀχῶρ εἰς ἀνάπαυσιν βουκολίων τῶ λαοῦ μου, οἱ ἐζήτησάν με. ὑμεῖς δὲ οἱ ἐγκαταλιπόντες με, καὶ ἐπιλανθανόμενοι τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ ἐτοιμάζοντες τὰ δαίμονι τράπεζαν, καὶ πληρῶντες τῆ τύχη κέρασμα, ἐγὼ πρὸ δαδάσω ὑμᾶς εἰς μάχαιραν. πάντες ἐν σφαγῇ πεσεῖσθε, ὅτι ἐκάλεσα ὑμᾶς, καὶ ἔχ' ὑπη-

* ΙΑΟΥ ΗΜΙ.
* ΤΟΙΣ ΕΡΘΕΝΟΙΣ
* ΟΑΡ ΟΥ ΚΑΑΗ.
* ΟΙ Ε ΟΑΡ ΟΥΚ
* ΑΓΑΘΗ.
* Ο. ΕΠΙ ΤΟ ΑΤΤΟ.
* ΟΤΙ.

κρίσατε. ἐλάλησα καὶ παρηκύσατε, καὶ ἐποίησα τὸ πονη-
ρὸν ἐναντίον ἐμοῦ, καὶ ἂν οὐκ ἐβυλόμην ἐξελέξασθε.

CAPVT
LXV.

Apparui non querentibus me: inuentus sum ab his, qui me non
interrogant. Dixi, Ecce ego adsum genti, qui non inuocauerunt
nomen meum. Expandi manus meas tota die ad populum incredu-
lum, & contradicentem, qui non ambulauerunt in via vera, sed post
peccata sua. Populus hic, qui exacerbat me in conspectu meo sem-
per, ipsi immolant in hortis, & adolent incensum super lateres dæ-
monis, quæ non sunt. Et in sepulchris, & in specubus dormiunt pro-
pter somnia, qui comedunt carnem suillam, & ius hostiarum, pro-
phana vasa omnia eorum. Qui dicunt, longe à me. ne appropinques
mihi, quoniam mundus sum. Iste est fumus furoris mei. Ignis ardet
in eo cunctis diebus. Ecce scriptum est in conspectu meo. Non tace-
bo donec reddam, & retribuam in sinum eorum peccata sua, & pa-
trum suorum, dicit Dominus. Qui adoleuerunt incensum super
montes, & super colles exprobrauerunt mihi, retribuam opera eo-
rum in sinum eorum. Sic dicit Dominus: quomodo si inueniatur aci-
nus in botro, & dicant ne perdas illum, quoniam benedictio est in eo.
Sic faciam propter seruum meum. Ideo non perdam omnes, & edu-
cam de Iacob semen, & de Iuda, & possidebit montem sanctum meum,
& hæreditabunt electi mei, & serui mei, & habitabunt ibi. Et erunt
in saltu caulæ gregum, & vallis Achor in requiem armentorum po-
pulo meo, qui quæserunt me. Vos autem, qui dereliquistis me, & obli-
ti estis montis sancti mei, & qui paratis dæmoni mensam, & qui im-
pletis fortunæ potionem, ego tradam vos in gladium. omnes in cæde
corrueris. quoniam vocaui vos, & non audistis. locutus sum, & con-
tempstis, & fecistis malum in conspectu meo, & quæ nolebam, cle-
gistis.

17^{ech. 18.}

Qvandoquidem per preces alij confi-
tebantur; alij autem erroris sui au-
torem Deum esse exprobrabant: respon-
det hoc sensu; Qui ego precantes con-
tempsti, qui non peccatoris morte, sed
pœnitentia delectoi? Qui in errorem in-
dixi; qui, vt ad se redirent omnes, vique
iacentes excitarentur, hortatus sum: Qui
vos rursus induravi; qui ad longè remo-
tos, qua sum in homines benevolentia,
sponte aduolavi, vt nullo me negotio
etiam alienigenis intuendum & cognof-
cendum præberem? Qui denique in vos
non clemens esse potui; qui in alienos ta-
lis exiti? Immo à vobis ego gratiæ prin-
cipia duxi, qui benignè vocaui; qui que,
veluti MANIBVS EXPANSIS, ad

Τὸν μὲν ἐξομολογησάμενον δὲ εὐχῆς, ἢ
δὲ ἀνιδιόσαντων ὡς πλανήσαντι τῷ Θεῷ,
ἀπεκρίνεται διωάμην λέγων· πῶς ἂν παρῆ-
δον εὐχόμενος, ὁ μὴ τὴ θανάτου τῆ ἀμαρτη-
ῆς; ὡς ἢ μετάνοιαι πῶς δ' ἂν ἐπλάμισαι,
ἢ τὴν ἐπέφην πᾶσι τὰς ἐπιχαιλῶν, ἢ ἀνίστα-
σθαι πᾶσι; πῶς δ' ἂν ἐπιλήρωον ὑμᾶς, ὁ καὶ
τοῖς μακρῶν ἀφεστῶσιν ἐμὲ διὰ φιλασθηπῆται
ἔπιβῶσαν αὐτόματος, ὡς ἢ τῆς ἀλλοφύλης
γνώσειν ἐμὲ, μὴδὲν εἰς τὸ το μωρῶν ἄνθρω-
ποι ἐμαυτὸν αὐτοῖς ἔπιδιδύχαίτος; ὁ δὲ αὖτε τῆς
ἀλλοτρίας τοῦ ἔτος, πῶς αὖτε ὑμᾶς ἀπηνήσ;
ἢ μὴν ἐξ ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἀμύνης ἡμεῶν, καλῶν
εὐμενῶν, ἢ οἶα ΧΕΡΣΙΝ ΕΚΤΕΤΑΜΕ-
ΝΑΙΣ

ΝΑΙΣ. γησίους παῖδας· αὐτοῖς αὖτε ἐπι-
γνώσκεις, καὶ μισοῦσας ὑμᾶς ἀγαπᾶν. πινὲς
δὲ λέγουσιν, ὡς αὐταῖς φησι μὴ ΕΠΕΡΩ-
ΤΗΣΑΝΤΑΣ. ἀφ' ἐαυτῶν γὰρ εἰς τὰς συ-
ναγωγὰς εἰσέτρεχον κηρύσσων ἢ θεραπεύων,
ἔλεγαν τε αὐτοῖς· Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τῆ κοί-
μου. καὶ, ἐπίτις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με. ἀλ-
λ' ἠκολούθου τῆς ἐαυτῶν ἀμαρτίας. καὶ
τοὶ γεγυῶτος ἐμοῦ· Ἐὰν μὴ πιστεύσῃτε, ὅτι
ἐγὼ εἰμι, ἐν τῆς ἀμαρτίας ὑμῶν ἔσθλα-
νέσθε. Πινὲς δὲ πρὸς τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ
ἢ χερσὶς λυπηρῶν, τὸν λόγον ἐδέξαντο, ὅτι
μὴ κληθεὶς αὐτοῖς ἐβόηθει. ἐγὼ γὰρ, Ο ΚΑΙ
ΔΙΑ ΜΩΣΕΩΣ ΧΕΙΡΑΣ ΕΚΠΕ-
ΤΑΝΝΥΣ πρὸς τὸ τοῖς μὲν οἰκειώσασθαι
ἀφ' ἡμῶν, τὸν δὲ Ἀμαλήκιν ἔσθλασθαι, καὶ
τοὶ κερυῶτων πρὸς εἰδύλα, καὶ τῆς ἐαυ-
τῶν ἔπιθυμίας ἀκολουθοῦτων, ἀλλ' οὐ
κῶ πρῶτον. ὑμεῖς γὰρ οἱ ἐκ παντὸς ἀδ-
νός με ΠΑΡΟΞΥΝΑΝΤΕΣ, ΘΥΟΝ-
ΤΕΣ ΕΝ ΟΠΙΟΝ ΕΜΟΥ τῆ πᾶσι
ἐφορῶντος Θεῷ, ἢ ἐπιόντος· μὴ ἀπ' ἐμὲ κρυ-
βήσεται. πῆ ἢ ἤρω ἐν τῷ μοι ἀφιερωθέντι
καὶ. ἢ ἀφ' Ἱερემίαν γὰρ ἔφη. Τί ἢ ἤραππ-
μένη ἐν τῷ οἴκῳ με ἐποίησε βδέλυγμα; οὐ-
τω τῆς γεφῆς κελεύσῃς τὸ εἶδωλον. τὸ δὲ
καὶ ΟΥΚ ΕΙΣΙ, αὐτῶν ΔΑΙΜΟΝΩΝ
φησὶν, ὡς ΟΥΚ ΟΝΤΩΝ ΘΕΩΝ, οἷς ἔθυσον
ἐν τοῖς ΕΚ ΠΑΙΝΘΩΝ κατεσκευασμέ-
νοις βωμοῖς. ἢ ἤρω ἐπέειπεν ἠνίκα τοῖς ΔΑΙ-
ΜΟΝΙΟΙΣ εὐχόμενος, τὸ πῶς ΠΑΙΝΘΟΙΣ
ἐοικότες διέτρεχον, ἐφ' ὧν ἴσαντο. ἐν μνή-
μασι δὲ λέγει, ἀφ' τῶν ΝΕΚΥΟΜΑΝ-
ΤΕΙΑΣ. ἐν δὲ ΣΠΗΛΑΙΟΙΣ, ἔθρα ἴσαν
ΕΠΟΡΟΥΣ ἀγάλματα, ἢ καὶ τελετὰς
ἐπετέλου πινᾶς, ἢ τὸ δένδρεσι μεγάλοις θυ-
σίας προσάγοντες. καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁμοί-
ηδροὶ ΧΟΙΡΕΙΩΝ ἐπιφορεῖο ΚΡΕΩΝ,
καὶ ΕΚΤΩΝ ΘΥΣΙΩΝ, ὧν προσεφέρε-
τε δάμοσιν, ἔχοντες τὰ αὐτῶν, ΠΑΝ
ΣΚΕΥΟΣ ἐμολύβετε. καὶ ποιαῦτα δρῶν-
τες ΠΥΡΙ καὶ ὕδατι αὐτοῖς ἐμολύβετε.
καθάρουσε εαυτοῦς ἀνομάζετε.
ἂ δὴ πάντα ΚΑΠΝΟΣ ΕΙΣΙ ΤΟΥ
ΘΥΜΟΥ ΜΟΥ. πρὸς γὰρ τῆς ἔπι-
θυμίας ἀρχὴ πῶς ἐν τῆς θείας ὀργῆς.

ΛΙΠ. ΟΥΝ ΕΝ
ΑΝΤΙΟΝ
ΕΜΟΥ.

λεπ. φησιν

germanos filios propeans, vos etiam, qui
me odistis, complexus sum. Voluit tamen
nonnulli, eos INTERROGANTES
non induci. Ex se enim ad synagogas
concionandi, sanandique gratia, cucur-
risse; & monuisse lucem se esse mundi.
Et, Si quis sitiret, ad se esse veniendum. ^{Ioan. 8.}
Sed sua esse peccata secutos; quantumuis ^{Ioan. 7.}
nisi crederent quia ipse est, in peccatis
suis esse morituros inclamaret. Sunt etiā,
qui ad Ægyptiacam seruitutem, & ad
molestias, quas certis temporibus tolera-
runt, ideo referant; quod ab eo, quem
minimè inuocabant, auxilium sentirent.
Ille enim ego sum, inquit, qui MANVS
MEAS IN MOSE EXPANDI; vt
per victoriam vos mihi conciliarem;
Amalecitas autem perderem: quantum-
libet idolis inhiantes vestris cupiditati-
bus inferiretis; ne nunc id primum fieri
asseratis. Vos enim ab omni æuo me
EXACERBASTIS; qui IN CON-
SPECTV MEO SACRIFICASTIS,
qui Deus sum videns, quique me nihil
celare posse monui. Quid igitur per
CONSPECTVM SVVM, nisi tem-
plum, quod sibi consecratum est, intelle-
xit? Etiam enim per Hieremiam, ^{cap. II.}
Quam dilecta in domo sua fecit abominatione
postulare videas. quibus verbis idolum
scriptura significat. Quod autem & NON
SVNT adiecit, de DÆMONIBVS
intellexit; tanquam DEOS NON ESSE
asserat, quibus super altaria LATERI-
BVS constituta sacrificabant. Vel quia,
cum DÆMONIA precabantur, loca
quædam in LATERVM similitudinē,
in quibus ea erigebant, delineabant. SE-
PVLCHRORVM deinde meminit; vt
diuinationem per mortuos innueret. Me-
minit & SPELVNCARVM; vbi simu-
lachra IN MONTE collocabant; aut
etiam sacra quædam, macatis sub proce-
ris arboribus hostiis, faciebant. Quin &
gentes, ait, imitati, SVLLIBVS CAR-
NIBVS implebamini; VASA QVE
OMNIA elixatione superfluum DE
HOSTIIS, quas ipsi feceratis, coinqui-
naueratis. Quæ tamen cum agerets,
postquam IGNE vos & aqua lustrassetis,
postquam MUNDOS vos appellabatis. Quæ
certè omnia FVRORIS MEI FVMVS
SVNT. Erat enim ante aduentum veluti
quoddam diuinæ iræ principium; sed
Aaaa

FVROREM accendit patratum in Saluatore facinus: ipseque FVMVS in IGNEM mutatus est. Quoniam autem homines ad memorie subsidium SCRIPTIS vtividemus; ab illis tropicè nulla Deum obliuione laborare demonstrat. cuiusmodi illud est, quod apud Danielem apertos esse libros reperimus; vt omnia Dei cognitionem complecti significet. Sequitur deinde, ET SVPER COLLES EXPROBRAVERVNT MIHI. Neque enim aliis vquam litassent, nisi me contempssissent; tanquam Deus ipse non essem. Quod autem NON TACITVRVM se adiecit; ad expectantes se retulit. Itaque si inueniatur aliquis ex ea multitudine, qui salutis spem habeat, horum ille in numero non habebitur. Si enim vel vitis ipsa Domini, pro vuis, spinas producat, eradicabitur. Sin autem vel paucus, VELVTI IN SICCO BOTRO ACINVS INCOLVMIS INVENIATVR; tanquam BENEDICTIONIS particeps, seruiabitur. non aliter ac si agri Dominus RACEMVM amputari prohibeat, in quo supersit ACINVS, quem habere BENEDICTIONEM coneat. Sic & Sodoma seruatutum se pollicebatur Dominus, si vel quinque iustos habuisset. Hic autem ad bonitatis extensionem propter ACINVM vnum, BOTRVN ipsam; id est ciuitatem, vel pagum, seruatutum se significat. Olim enim etiam reuertendi copiam fecit, propter Zorobabelem, & Iesum, & Eldram, & si quis cuiusmodi. Et nunc quoque EDVCTVRVM SE, id est excelsum facturum IVDÆ SEMEN ET IACOBI significat. Intelligit verò SEMINIS appellatione illud ipsum, quod cætetis ad fructuum editionem conferte valeat: quale est illud; Nisi Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen: quibus verbis Apostolorum chorus significatur; qui, cætetis PEREVNTIBVS MONTEM SANCTVM POSSIDENS, ad montem Sion, & ad ciuitatem Dei viuentis, cælestem Hierusalem; id est, Ecclesiam, accessisse se dicunt: iuxta quod bibituros læticiam, bibituros vinum; vnguento denique eos IN MONTE vinctum iri legimus: quibus effectum est, vt quod FVTVRAS IN SALTU CAVLAS

Dan. 12. Apoc. 20.

Gen. 18.

Esa. 1.

Heb. 12.

των δε ΘΥΜΟΝ ἐξήσαν τὰ χεῖρα τοῦ σωτήρος πολλῶν ἁγίων. οὐδὲ ΚΑΠΝΟΣ ΕΙΣ ΠΥΡ μετεβάλλετο· ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἀνθρώποις βοηθεία παρέσθη λήθη τὰ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, τροπικῶς ἐν τούτων δέκασιν τὸ ἀνεπίλητον τοῦ Θεοῦ· ὅποιον καὶ τὸ Δαυὶδ τὸ βιβλίον ἀνεῳχθῆσαν, σημεῖον τιμῆ πάντων γνώσων ἀεὶ λαμβανέσθων τῷ Θεοῦ. ΕΠΙ Δὲ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ ΩΝΕΙΔΙΣΑΝ ΜΕ φησι. οὐ γὰρ ἐν ἔθουσι ἑτέροις μὴ καταφρονουῦντες ὡς εὐτελοῖς, καὶ μὴδὲ ὄντος Θεοῦ. ΤΟ Δὲ, ΟΥ ΜΗ ΣΙΩΠΗΣΩ, ἐπιμνησθῆσαν αὐτῶν διλογοῦσι. Τὸ γὰρ οὐ εἰρήνην τις ἐν τῷ πληθει σωτηρίας ἔχον ἐλπίδα, τούτων ἔξω γνήσεται. εἰ γὰρ καὶ ὁ ἀμπέλων κλέου ἀπὸ φαιλῆς ἀχάθιας † ποιήσας, ἀφανισθῆσεται. ἀλλ' εἴπου τις εὐρεθῆσεται σάμιος ΩΣ ΕΝ ΕΗΡΩ ΒΟΤΡΥΙ ΡΩΞΥΓΗΣ, ὡς ΕΥΛΟΓΙΑΣ μετέχον, σωθῆσεται ὡς εἰ καὶ δεσπότης ἀρσὸς καλοῖσι τμηθῆσιν ΒΟΤΡΥΝ ἔχοντα τῷ ἑα ΡΩΓΑ, ΕΥΛΟΓΙΑΝ ἔχοντα ἐπιπῶν, οὕτω μὲν πᾶσι διχῶν ὁ Θεὸς ὑπέρχετο σάξεν τὰ Σόδομα. καὶ δὲ κατ' ἐπίστασιν ἀγαθότητος, δι' ἑα * λέγει τὸν ΒΟΤΡΥΝ σωθῆσεται, δηλαδὴ πόλιν, ἢ κἀμὲν. καὶ τὴν ἐπαύου γὰρ πεποίηκε Δαθ. Ζορβὰβελ, Ἰησοῦ τε, καὶ Εσδραν, καὶ εἰ τις ποιήσας. καὶ καὶ δὲ ΕΞ ΕΛΟΥΜΑΙ, ἡρωὶ ὑψηλὸν Σποδείξω τὸ ἐξ ΙΟΥΔΑ ΣΠΕΡΜΑ, ΚΑΙ ΙΑΚΩΒ. τὸ δὲ ΣΠΕΡΜΑ δηλοῖ τὸ εἰς ἑτέραν καρποφορίαν (σωτελέσθαι διανάμνον. ὅποιον τὸ εἰμι κλέου σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα. ὁ τὸν Σπέρμακον σημεῖον χεῖρα. ὁ τῶν ἄλλων ΑΠΟΛΑΥΜΕΝΩΝ, ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΕΚΛΗΡΟΝΟΜΗΣ ΕΝ ΟΡΟΣ· φάσινοντες, παρεσληθῆσαν Σιών ὄρει, καὶ πόλει Θεοῦ ζῆντος Ἱερουσαλήμ ἐπουρασίῳ, ἡρωὶ τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τὸ πῶντα εὐφροσύνην, πῶντα οἶνον, χεῖσονται μύρον ΕΝ ΤΩ ΟΡΕΙ τούτω, δι' ὧν ἐπληροῦτο καὶ τὸ ΕΣΟΝΤΑΙ ΕΝ ΤΩ ΔΡΥΜΩ ΕΠΑΥΛΕΙΣ. ΔΡΥ-

† ποιήσας

λαβ. ραγα.

† τὸ τὸ

ΔΡΥΜΩΜ (σωθῆσας λέγων τῶν ἀλλοφύλων τὸ πλῆθος, παρ' οἷς ἐκκλησίαν κατέσθην, ΕΠΑΥΛΕΙΣ καλούμεναι, ΚΑΙ ΦΑΡΑΓΕ ΑΧΩΡ. τῶν ἔσιν, ὡς περ αὐτῆ γέρονεν ἀνατεθηματισμένη παρ' ἐμὲ, τῶν τὸ ἀνάθημα κλέψαντος ἐμβληθέντος αὐτῆ τοιαύτη τις τὴν ἢ χρεα. τῶν ἀθέων ἔθων, ἢ πρὸς ΕΙΣ ΑΝΑΠΑΥΞΙΝ ἔσται ΒΟΥΚΟΛΙΩΝ ΤΩ ΕΚΖΗΤΗΣΑΝΤΙ ΜΕ ΛΑΩ, ὅς τῶ ΟΡΩΣ, καὶ τὸ ΣΠΕΡΜΑ τὸ εἰρημόρον, οἱ ἐκλεκτοὶ τε δούλοι. συστήσονται γὰρ οὗτοι ΒΟΥΚΟΛΙΑ τε καὶ ΠΟΙΜΝΙΑ, ὅσα ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἐν τῷ διλωθέντι ΔΡΥΜΩ, καὶ ΤΗ ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΟΥ ΑΧΩΡ, ὅς ἐρμινεύεται φασὶν εὐρυχεῖα. τὰτα μὲν τούτοις. τοῖς δὲ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΕΚΚΑΤΑΛΙΠΟΥΣΙΝ ΟΡΟΣ, καὶ (σωαθῆσιν τοῖς ἐθνικοῖς, ὡς ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΕΙΝ ΤΩ ΜΕΝ ΑΓΑΛΜΑΤΙ ΤΗΣ ΤΥΧΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΝ, ΤΩ ΔΕ ΔΑΙΜΟΝΙ ΚΕΡΑΣΜΑ τῷ ἐν αὐτῷ, ἐπαρῆσεται ΜΑΧΑΙΡΑ. καὶ ἐρωτήσας, ἀν' ὅτι τ' ἄλλα παρῆς; ἐρῶ ὅτι δι' ἑμαυτὴ ΚΑΛΩΝ παρεγένεμεν ὑμῶς, ὑμεῖς δὲ ΟΥΧ ΥΠΗΚΟΥΣΑΤΕ. καὶ τὰ παρεῖπεν ἡλθον, καὶ ὅσα τῶ ἀνθρώπου. ἐνάλεσα, καὶ ὅσα τῶ ὕπακούων. πῆς δὲ τὰ τελευτήα. τὰτα παρῆς τῶς ἐξ ἔθων ἀπεθήσαντας εἰρησθαι φασὶν. ὡς γὰρ οὐ γέρονεν ἀζήμιον τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τὸ ἀπεθῆσαι Χεῖρα (δέδοται γὰρ εἰς σφαιρίων, ἐλέω Θεοῦ σωθέντος τῶ καταλείμματος) οὕτως ἐν τῇ τῶ ἔθων κλήσῃ οἱ μὴ πεισθέντες παρεδδθήσονται παρῆς φανίω καπῖοντες εἰς ἄδου, καὶ τὴν Δαθ. πρὸς ὑπομνήσωντες κόλασιν, οἷς καὶ τιμῶν φησι τὴν ΤΥΧΗΝ, καὶ τὸ ΔΑΙΜΟΝΙΟΝ.

adiccit, factum reperitur. Est verò vfitatum, vt SALTVS nomine, exteratum gentium multitudo significetur; apud quas institutas esse constat Ecclesias; quæ CAVLÆ, ET VALLIS ACHOR appellantur: ac si diceret; non aliter quàm vallem Achor totam execrationem pati contigit, cum eo coniectus Achor est, qui quæ Deo fuerant consecrata furatus esset: talis fuerat & ipsa gentium impiatum, Deoque carentium regio; quæ in ARMENTORVM REQVIEM, POPVLO, QVI ME QVÆSIVERVNT, futura est: quem & RACEMI, & SEMINIS, electorum insuper, & seruorum nominibus indicauit. Cogent enim ARMENTA, & GREGES, non in Israël; sed in SALTU prædicto, & VALLE ACHORIS; id est, in regionis amplitudine; si nominis interpretationem postulas. Atque hæc quidem istis euentura sunt. In cæteros autem, qui MONTEM SANCTVM DERELIQUERVNT, seque gentibus ita adiunxerunt, vt mox FORTVNÆ SIMVLACHRO MENSAM PARARENT, MOX DÆMONI POTIIONEM, & GLADIVS etiam inducetur. Quod si interrogas, cur à me cætera prætermittantur; me vos propter meipsum VOCASSE respondebo: vos autem NON AVDIVISSE: quale illud fuit, quod antea, me venisse quidem, sed hominem non fuisse; & vocasse etiam, sed nullum obediuisse, monui. Non desunt porro, qui postrema ista, ad gentes, quæ fidem respuerunt, referri dicant. Vt enim non impune cessit Israëlitis, quod Christo non paruerunt: (seruatis enim Dei miseratione reliquiis inter necioni dati sunt) sic & in ipsa gentium vocatione, qui fidem non amplectentur, in cædem demissi apud inferos tradentur, igneque cruciabuntur; quos etiam FORTVNAM ET DÆMONIVM colere significat.

10f.7.

† ΠΙΠΙ Διὰ τοῦτο τάδε λέγει ὁ κύριος· ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι φάγωνται· ὑμεῖς δὲ πῶνάσεται. ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι πῶνται· ὑμεῖς δὲ διψήσεται. ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι εὐφρανθήσονται· ὑμεῖς δὲ αἰσχυθήσεται. ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι ἀγαλλιάσονται ἐν εὐφροσύνῃ· ὑμεῖς δὲ κεκράξεσθε διὰ τὸν Αααα ij

πόνον τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἀπὸ Ἐντριβῆς πνεύματος ὀλο-
 λύξετε. κατελείψεται γὰρ τὸ ὄνομα ὑμῶν εἰς πλησμονὴν
 τοῖς ἐκλεκτοῖς μου· ὑμᾶς δὲ ἀνελεῖ κύριος. τοῖς δὲ δευ-
 ερσί μοι κληθήσεται ὄνομα χαμνόν, ὃ εὐλογηθήσεται ἐπὶ τῆς
 γῆς. εὐλογήσουσι γὰρ Θεὸν τὸν ἀληθινόν. καὶ οἱ ὀμνύον-
 τες ἐπὶ τῆς γῆς, ὁμῶνται τὸν Θεὸν τὸν ἀληθινόν. ἐπιλή-
 σονται γὰρ τὴν θλίψιν αὐτῶν τὴν πρῶτην, καὶ ὅσα ἀνα-
 βήσεται αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν. ἔσα γὰρ ὁ οὐρανὸς χαμ-
 νός, καὶ ἡ γῆ χαμνή, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσι τῶν πρεσβέρων, ἕδ'
 οὐ μὴ ἐπέλθῃ αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν· ἀλλ' εὐφροσύνην καὶ
 ἀγαλλίαμα εὐρήσουσιν ἐν αὐτῇ. * ὅτι ἰδὲ ἐγὼ ποιεῶ ἀγαλλ-
 λίαμα * Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν λαόν μου εὐφροσύνην, καὶ * οἱ γ. τὴν.
 ἀγαλλιάσομαι ἐπὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ
 τῇ λαῶ μου. καὶ ὁκέτι μὴ ἀκουσθῆ ἐν αὐτῇ φωνὴ κλαυθ-
 μοῦ, οὐ δὲ φωνὴ κρᾶυγῆς. οὐ δὲ μὴ γένηται ἔτι ἐκεῖ ἄω-
 ρος, * καὶ πρεσβύτης, ὃς ὅτε ἐμπλήσει τὸν χρόνον αὐτοῦ. * ὁ. ΗΜΕΡΑΙΣ.
 ἔσα γὰρ ὁ νέος * ἑκατὸν ἐτῶν, ὃ δὲ ἀποθνήσκων ἀμαρτω-
 λός * ἑκατὸν ἐτῶν, καὶ ἐπικατάρατος ἔσα. καὶ οἰκοδομή-
 σουσιν οἰκίας, καὶ αὐτοὶ ἐνοικοῖσασιν. καὶ καταφυτεύσουσιν
 ἀμπελόνας, καὶ αὐτοὶ φάγονται τὸν καρπὸν αὐτῶν, καὶ
 τὸν οἶνον πίνονται. καὶ οὐ μὴ οἰκοδομήσουσι, καὶ ἄλλοι ἐνοική-
 σουσι. καὶ οὐ μὴ φυτεύσουσι, καὶ ἄλλοι φάγονται. κατὰ γὰρ
 τὰς ἡμέρας τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ἔσονταί αἱ ἡμέραι λαῶ μου.
 τὰ γὰρ ἔργα τῶν πόνων αὐτῶν παλαμάσουσιν. οἱ δὲ ἐκλε-
 κτοὶ μου οὐ κοπιήσουσιν εἰς κενόν, οὐ δὲ τεκνοποιήσουσιν εἰς
 κατάραν, ὅτι σπέρμα εὐλογημῶν ὑπὸ Θεοῦ ἔστι, καὶ τὰ
 ἔκγονα αὐτῶν μετ' αὐτῶν ἔσονταί. καὶ ἔσα πρὶν ἢ κεκρά-
 ξαι αὐτοὺς, ἐγὼ ὑπακούσομαι αὐτῶν. ἔτι λαλοῦντων αὐ-
 τῶν, ἔρω, τίς ἔστι; τότε λύκοι, καὶ ἄρνες συμβοσκηθήσονται
 ἅμα. καὶ λέων, ὡς βοῦς, φάγεται ἄχυρα· ὄφις δὲ γῆν, ὡς
 ἄρπον. ὅτε ἀδικήσουσιν, ἕδὲ μὴ λυμανῶνται ἐπὶ τῷ ὄρει

† ΠΙ ΠΙ τῷ ἀγίῳ μου, λέγει ὁ κύριος.

† ΠΙ ΠΙ Ὑψὺς λέγει ὁ κύριος· ὁ οὐρανὸς μοι θρόνος, καὶ ἡ γῆ
 ὑπόδιον τῶν ποδῶν μου. ποῖόν * οἶκόν * οἰκοδομήσε- * ὁ. ΤΟΤΤΟΝ. * ΗΝ.
 τέ μοι; καὶ ποῖος τόπος * τῆς καταπαύσεώς μου; πάντα * ΟΥΤΟΝ.
 γὰρ ταῦτα ἐποίησεν ἡ χεὶρ μου, καὶ ἔστιν ἐμὰ πάντα ταῦ-
 τα λέ-

† ΠΙ ΠΙ τα λέγει ὁ κύριος. Καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν
 ταπεινόν, καὶ ἡσύχιον, καὶ τρέμοντα τῆς λόγους μου. ὁ δὲ
 ἄνομος ὁ θυῶν μοι μόνον *, ὡς ὁ ἀποκτείνων κίνα. ὁ δὲ * ὁ. Σ. ΛΕ Ο ΤΤ.
 ἀναφέρων σεμίδαλιν, ὡς αἷμα ὕειον. ὁ δίδως λίβανον εἰς μνη- * Π ΤΑΝ ΑΝΑΡΑ. ΚΑΙ
 μόνον, ὡς βλάσφημος. καὶ αὐτοὶ ἐξελέξαντο τὰς ὁδοὺς αὐ- * Ο ΟΥΣΙΑΣΑΝ ΕΚ
 τῶν, καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ἃ ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἠθέλησε. * Π ΜΝΙΟΥ.
 καὶ ἐγὼ ἐκλέξομαι τὰ ἐμπαύγματα αὐτῶν, καὶ τὰς ἀμαρ-
 τίας αὐτῶν ἀνταποδώσω αὐτοῖς. ὅτι ἐκάλεσα αὐτοὺς, καὶ ἔχ'
 ὑπήκουσαν μου. ἐλάλησα, καὶ ὅτε ἤκουσαν, καὶ ἐποίησαν τὸ πονη-
 ρὸν ἐναντίον ἐμοῦ. καὶ ἃ ὅσα ἐβυλόμην, ἐξελέξαντο.

Propterea hæc dicit Dominus, Ecce serui mei comedent, vos autem esurietis. Ecce serui mei bibent, vos autem sitietis. Ecce serui mei gaudebunt, vos autem confundemini. Ecce serui mei exultabunt in gaudio, vos autem clamabitis propter dolorem cordis vestri, & propter contritionem spiritus ululabitis. Reliquistis enim nomen vestrum in saturitatem electis meis, vos autem interficiet Dominus. serui autem mihi vocabitur nomen nouum, cui benedicatur in terra. Benedicent enim Deo vero. Et qui iurant in terra, iurabunt Deum verum. Obluiscuntur enim tribulationis primæ, & non ascendet in cor eorum. Erit enim cælum nouum, & terra noua, nec recordabuntur priorum, nec veniet in cor eorum, sed gaudium & exultationem inuenient in ea. Quia ecce facio Hierusalem exultationem, & populum meum, lætitiā, & exultabo super Hierusalem, & lætabor super populo meo. Et non audietur ultra in ea vox fletus, & vox clamoris, neque fiet ibi ultra immaturus & senex, qui non impleat tempus suum. Erit enim infans centum annorum, & qui moritur, centum annorum, & maledictus erit. Et ædificabunt domos, & ipsi inhabitabunt. Et plantabunt vineas, & ipsi comedent fructum earum, & bibēt vinum. nequaquam ædificabunt, & alij inhabitabunt. nequaquam plantabunt, & alij comedent. Secundum enim dies ligni vitæ, erunt dies populi mei. Opera enim laborum eorum veterascent. Electi verò mei non laborabunt in vanum, neque filios generabunt in maledictionem: quia semen benedictum à Deo est, & nepotes eorum cum eis. Et erit antequam clament, ego exaudiam eos. Adhuc illis loquentibus, dicam, quid est? Tunc lupi, & agni, pascentur simul, & leo, & bos comedent paleas, serpens autem terram, quasi panem. Non nocent, neque quicquam labefactabunt in monte sancto meo, dicit Dominus.

Ca. LXVI Ic dicit Dominus, cælum sedes mea, & terra scabellum pedum meorum. Quæ est ista domus, quam ædificabitis mihi? & quis est iste locus requietionis meæ? Omnia enim hæc fecit manus mea, &

funt mea omnia, dicit Dominus. Quem verò respiciam, nisi humilem & quietum, & trementem sermones meos: Iniquus autem qui immolat vitulum, quasi qui virum percutiat: & qui sacrificat de grege, quasi qui occidat canem. qui verò offert simillam, quasi qui sanguinem suillum: qui dat libanum in memoriam, quasi blasphemus. Et ipsi elegerunt vias suas, & abominationes suas, quas anima eorum voluit: at ipse deligam illusiones eorum, & peccata eorum retribuam ipsis, quoniam vocavi eos, & non attenderunt, locutus sum, & non audierunt, feceruntque malum in conspectu meo, & quæ non volebam, elegerunt.

Postequam Israël's semen electum, & Ecclesias, quæ ex ipso cõflatae sunt, sancti montis hereditatem esse adituras; percütibus autem, siue Israëlitis, siue gentibus, vt aliis atque aliis placet, penas se congruas immisurum docuit: in eisdem & quæ hic habentur, adsumit; docetque Deum, qui iustus sit, quos vbique **SERVOS** habuerit, non Israëlitas omnes esse amplexurum, eumque in cibum illis traditurum, qui se panem celo demissum esse affirmavit; quo ijs, qui **SERVI** non fuerint, carendum sit. Et hi quidem mysticum vinum, aut aquam, **BIBITVRI** sunt; quam vt indicaret, verba ista, **Qui aquam biberit, quam ego dabo, & quæ deinceps, vsurpauit: illi autem istorum SITI LABORATVRI.** Pari modo sunt & **HI GAVDIVM HABITVRI;** cum tollant peccata mysteria ipsa, metüque liberent, qui eis incutitur, nõsque in futurorum bonorum spem erigant: illi autem **CONFVSIONEM** passuri. Sunt & hi præterea **EXVLTATVRI;** cum hæc eos adipisci contigerit: illi autem istos intuentes non corpore **LABORATVRI** (hoc enim parvum est:) sed **CORDE DOLOREM EXPERTVRI;** cum iudex eos pro meritorum ratione compescabit. Volunt tamen non nulli eum se ad Iudæorum ingenium demittere; & ex iis iustitiam definire, quibus eos beatitudinem censere animaduvertebat. Omnem enim delectationem ventre metiebantur. Quo factum est, vt auertere statuës, istorum priuationem proponat, monens ne **NOMEN** quidem istorum retineri; cum sint in sortem illorum iusti admissi, quibus & fors ipsa, & patrium **NOMEN RELINQVETVR.** Quod deinde **IN SATVRITATEM** addidit, in odium significauit,

Ioan. 6.

Ioan. 4. 7.

Εἰπὼν τὸ κατ' ἑκαστοῦ ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ τοῖς δι' αὐτῶν σαρκαῖς ἐκκλησίαις. * τοῖς δὲ ὀφθαλμοῖς, καὶ τῶν ἰσραηλῶν, καὶ ἑτέροις δὲ ἐθνικοῖς, τοῖς καταλλήλοις ἑπὶ τὴν πτωχίαν. καὶ τοῖς αἰτέσι λέγει καὶ τὸ πνευματικόν, διδάσκων ὡς δὲ ἄλλοις ὁ Θεὸς, τοῖς πάντα ἔχοντι αὐτῶν ΔΟΥΛΕΥΟΝΤΑΣ, ἀλλ' οὐ πάντας ἐξ Ἰσραὴλ ὑποδέξαμεθα, δὲ οὐ πάντας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐξέλθομεν. οὐδ' ὅσοι μὴ ΔΟΥΛΕΥΟΝΤΕΣ φερθήσονται, καὶ οἱ μὲν τὸν μυστικὸν ΠΙΝΟΝΤΑΙ εἶνον, ἢ ἕρω τὸ ὕδωρ, καὶ οὐ φησὶν. Ὁς ἂν πῖνῃ ἐκ τοῦ ὕδατος, οὐ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, καὶ τὸ ἐξ ἡμῶν. οἱ δὲ τὸ ὕδωρ ΔΙΨΗΣΟΥΣΙΝ, καὶ ἀναλόγως ἢ μὲν ΕΥΦΡΑΝΟΥΝΤΑΙ. καθεστὴ γὰρ ἀμαρτίας τὸ μυστικόν, τὸν ὅτι τοῖς ἡμαρτημένοις ἐξίτησι φέρον, καὶ ἀγαθὰ δίδωσιν ἐλπίσιν τὸ μέλλοντα. οἱ δὲ Αἰσχυνθήσονται, καὶ οἱ μὲν Αἰσχυνοῦνται, καὶ οἱ μὲν Αἰσχυνοῦνται, τῶν τυχόντες, οἱ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν ὁρῶντες ἢ σῶμα ΠΟΝΗΣΟΥΣΙ, μικρὸν γὰρ τῆτο, πλὴν δὲ ΚΑΡΔΙΑΝ ΟΔΥΝΗΘΗΣΟΝΤΑΙ, τὸ κριτὸν τὸ πνεῦμα ἄξιαν αὐτοῖς ἀποκρίνοντος: πῆρες δὲ φασιν, ὡς συγκαταβάσαν τοῖς Ἰουδαίοις, ἐξ ὧν ἀείζοντο πλὴν μακροτότητα, καὶ ἢ διέλω ἐδέχεται. ἐν γὰρ τὸ πᾶν ἐπιθεῖτο τῆς ἀπολαύσεως. ὅθεν ὅτι τρέψαι βελόμνος, πλὴν τούτων φέρουσι ἑπὶ πῆρι, καὶ ἢ ἐπὶ τὸ μὴδὲ ΟΝΟΜΑ τῶν φέρονται, ἀντισταθῆναι εἰς τὸν κληρὸν αὐτῶν, τῶν δὲ καὶ ὡς καὶ κληρὸς, ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ πατέρων ΠΕΡΙΔΕΔΕΙΨΕΤΑΙ. τὸ δὲ Εἰς ΠΛΗΣΜΟΝΗΝ, εἰς μίσος δηλοῖ, καὶ

λ. σ. κληρονομίαν τὸ ὄνομα
ἢ ὡς ἐπὶ
τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ὑποδέξαμεθα

λέπ. 101

ἐφ. 51

Ἐπιθεῖται γραφικῶς ὡς τὸ ἐγνήθηται μοι εἰς πληροίαν. ὁ γὰρ κόρος ἀποφωφὴν ἀπογράφεται. βδέλυγμα ποίνω ἔσται δὲ φησὶ, καὶ λεγόμενοι. * Οἱ δὲ δίκαιοι, λαὸς ἅγιος, ἔθνος ἐκλεκτὸν, βασιλείαν ἰερατεύμα, καὶ τὴν Πέτρου φωνὴν. καὶ ἑδύτα, εἰ καὶ ἐθνικοῖς καὶ εἰδωλολάτραις ὁ λόγος. εἰ δὲ καὶ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ἀπειθήσαντας, ἵνα ὅσοι ἦσαν αὐτοὶ τέσσα, καὶ λαὸς, καὶ κληρὸς Θεοῦ χρηματίζοντες, τῶτο οἱ ἐξ ἑθῶν πεπιστευότες γενήσονται καὶ τὸ τοῦ ἁγίου φωνῆς ὡς καὶ καλέσω τὸν οὐρανὸν μου, λαὸν μου, τὸ δὲ, Εἰς ΠΛΗΣΜΟΝΗΝ, Εἰς ΟΡΚΟΝ ἐξέδωκεν οἱ λοιποὶ, εἰδωλῶν ἢ ἄλλοι ποιεῖσθαι, τὸ μὴ παθεῖν, ἀλλ' οἱ ἀνήκεστα παχόντες, ὡς πῆς καὶ ΤΟΥΝΟΜΑ λεγόμενον ἀποτρέπεται. ἡμῶν δὲ ΑΝΕΛΕΙΚΥΡΙΟΣ. ὁ δὲ τῶν κακῶν ἔχαπον, οὐ τὸ σὸδοιτο σημεῖον ψυχῆς ἀπὸ σώματος χειρισμὸν, ὅσον φέρουσι Θεοῦ, καὶ τῆς ἀθανάτου ζωῆς. Ἐδύτα μὲν οὐδ' ἡμῶν. τοῖς δ' ΕΜΟΙ ΔΟΥΛΕΥΟΥΣΙΝ, ἐξ οὗ τῶν χριστῶν ἔθνοισ, τὰ ἐπιτηδεύματα. καὶ μαθεῖν πῆρες εἶναι ἐθέλετε, ΤΟΥΝΟΜΑ μὲν οὐδ' ἡμῶν λεγέσθαι. ἀρκεῖ δὲ γινώσκαι μόνον, ὅτι ἔσται ΚΑΙΝΟΝ, μηδενὶ πῶ παθεῖν. Ο ΕΥΛΟΓΗΘΗΣΕΤΑΙ ἀξιομένον, καὶ πληθύνόμενον. Ἐστὶν πᾶσαν σωματικὴν εὐλογίαν. ΑΝΤΕΥΛΟΓΗΣΟΥΣΙ δὲ καὶ αὐτοὶ τὸν αὐτὸς ΘΕΟΝ ΕΥΛΟΓΗΣΑΝΤΑ, ἐν ᾧ γέρονε πάντα ΚΑΙΝΑ, λατρεία, καὶ ζωὴ, καὶ ὀνομασία. Τελούμην γὰρ αὐτῶ πλὴν ἐν πνευματικῆ καὶ ἀληθεία προσκομῶσιν, καὶ λατρείαν, καὶ ἐν ΚΑΙΝΟΤΗΤΙ ζωῆς εὐαγγελικῆς καὶ σωματικῆς τῶ Χριστοῦ, καὶ πλὴν ἀπ' αὐτῶ καὶ κληρῶν, ὡς πῆς τῶ φέρουσι ἀθανάτων, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ φέρουσι καὶ κληρῶν, καὶ γλώττης αὐτῶ προσκομῶσιν ΤΑΣ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΣ. καὶ εἰ γένοιτο πῶς ἀνάγκη, τῆς δὲ ΟΡΚΩΝ πίστεως αὐτῶν προσβαλλόμεθα καὶ τὸ Κέρον τὸν Θεόν σου προσκομῶσιν, καὶ αὐτῶ μόνον λατρεύσεις καὶ τὸ ὄνοματι αὐτοῦ ὁμῶν. Τῆς δὲ φασιν ὅτι

visitato scripturis loquendi genere: quale illud fuit, cum factos esse sibi in sacuritate praedixit. Parit enim fastidium, & auersionem fatietas. Eritis igitur, inquit, abominatio, etiam filij nuncupati: iusti autem, populus sanctus, gens electa, regale sacerdotium, sicut apud Petrum legitur: Atque hæc quidem, si ad gentes, & idololatrias sermo sit. Sin autem ad eos, qui ex Israele non paruerunt; quod illi fuerant, cum filij, & populus, & fors Dei vocabantur, id ipsum gentes, qui crediderunt, futuri sunt. quod nobis Osee verbis significatum est, vbi populum, qui suus non sit, suum se vocaturum propheta significauit. Est verò notandum quo loco **IN SATVRITATEM** habemus; **IN IVRAMENTVM** ceteros transfulisse: tanquam deprecari iuramento soleamus, ne ea patiamur, quæ immaniter alios excercere videmus, quorum aliquis etiam **NOMEN** quod dicitur, auerfatur. Quod autem eos **ESSE INTERFECTVRVM DOMINVM** adiicit; tanquam de extremo malorum omnium vsurpauit; nec tam animæ separationem à corpore, quàm Dei, vitæ quæ immortalis priuationem significauit. Atque hæc quidem vobis, inquit, cuncta sunt. Cæteris autem, **QVI MIHI SERVIUNT**, qualibet è gente sint, ea quæ promissa sunt. Quod si etiam quinam ij sint, scire vultis; **NOMEN** quidem ipsum non est quod adhuc nunciari vobis expectatis: sed nosse satis fuerit, fore nomen **NOVVM**, nec vllam vnquam inditum; **CVI** aucto & multiplicato **BENEDICETVR** supra quamlibet benedictionem corpoream. Reponet verò & ipsi **DEO BENEDICTIIONEM**, à quo sibi fuerit benedictum; in quo facta sunt **NOVA** omnia, cultus, vita, & nomen. Eum namque spiritu & veritate adoramus, & ab eo Christiani nominis appellatione, veluti corona redimimur: in quorum vicem fructum illi laborum, linguæ quæ **BENEDICTIIONES** reponimus. Immo ad fidem etiam, quæ **IVRAMENTO** efficitur, si postulat necessitas, eundem adhibemus; iuxta quod, Dominum Deum nostrum adorare, eumque vnum colere, & in nomine ipsius iurare, præcipit. Pu-

Esa. 1.

2. Pet. 3.

Deut. 32.

Cap. 2.

Ioan. 4.

Deut. 6. Math. 4.

tant nonnulli NOMINIS NOVITA-
TEM, qua ratione patriarchis ipsi promissa est, hoc loco significari: sed quia non crediderunt, RECENTI Christianorum NOMINE gentes esse appellatas. Notabis porro locum istum vsque ad DEO VERO, ita Aquilam interpretari; ET SERVOS VOCABIT NOMINE ALIO, QVO QVI EST BENEDICTVS IN TERRA, BENEDICETVR CONFIRMATVS. Symmachum autem sic; SERVOS autem SVOS APPELLABIT NOMINE ALIO, IN QVO QVI BENEDICTVS EST IN TERRA, BENEDICETVR IN DEO, AMEN. Cum ij igitur, qui falso Dij nuncupantur, liberati fuerint, DEVM VERVM sui saluatoris opera agniture sunt, & quem misit Dominum Iesum Christum. Quod vbi contigerit, OBLIVISCENTVR TRIBVLATIONIS, quam patiebantur, cum demones malos colerent; quibus præter alias hostias, suos etiam liberos inactate iuebantur. Accedebat porro & illud, quod, vt neglectorum vitarent insidias, quibus Dei auxilio destitutos exercebant, innumeris immobilabant. Non defunt tamen, qui Israelitis non ea passuros esse amplius, quæ cum impietatem colerent, significari putent: sed magnam ad eò fore in melius cõuersionem, vt elemēta etiam mutari videantur. Apparent enim lætis pulchriora & lucidiora omnia, altis in cæli luce etiam meridiana cæcutientibus. Vel id ideo dicit, quod cum aliis antea, CÆLYM ipsum, TERRAMQVE intuerentur, creaturam potius, quam creatorem colebant: quæ iam NOVA conspiciant, cum Dei opera agnoscent. qua de caussa PRIORVM NON ESSE RECORDATVROS AMPLIVS adiecit; vt quas de illis, tanquam Dij habebant, opiniones abiicerent. Adiecit etiam EXVLTATIONEM ESSE IN EA INVENTVRAS; VT RECENTEM HIERVSALEM, id est, Ecclesiam, significaret; de qua intelligens, ipsam illis EXVLTATIONEM fore significauit. VEL SE FACTVRVM LÆTITIAM SVAM HIERVSALEM affirmat, qui POPYLO delectetur, cui

Ioan. 17.

Psal. 105.

Rom. 1.

ONOMA KAINON, ως τοῖς πατρί-
αρχαῖς αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται. μὴ πηδόντων
δὲ, τοῖς ἔθνεσι ΤΟ ΚΑΙΝΟΝ χριστιανῶν
ἀπέδωκεν ΟΝΟΜΑ. τὸ δὲ ῥητὸν, μετὰ τῆς
Θεοῦ ΤΟΝ ΑΛΗΘΙΝΟΝ, ὁ μὲν Αὐλίας
ἔτιως ἐρμηνεύει ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΔΟΥΛΟΙΣ
ΚΑΛΕΣΣΕΙ ΟΝΟΜΑ ἕτερον, ὡς
ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΣ ΕΝ ΤΗ ΓΗ ΕΥ-
ΛΟΓΗΣΘΗΣΕΤΑΙ ΠΕΠΗΣΤΩΜΕ-
ΝΟΣ. ὁ δὲ Σύμμαχος· ΤΟΙΣ δὲ ΔΟΥ-
ΛΟΙΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΛΕΣΣΕΙ ΟΝΟΜΑ
ἕτερον, ΕΝ Ὁ Ὁ ΕΥΛΟΓΗΜΕ-
ΝΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΕΥΛΟΓΗ-
ΣΘΗΣΕΤΑΙ ΕΝ Τῷ ΘΕῷ, ΑΜΗΝ.
ἀπαλλαγότες ἔν τῷ ψευδωνύμων Θεῶν,
γινώσκονται ὡς τὸ σωτήριον αὐτῶν, ΤΟΝ
ΑΛΗΘΙΝΟΝ ΘΕΟΝ, καὶ ὃν ἀπεστήλεν
κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. ἔσθ γὰρ γεννότερος, ΕΠΙ-
ΛΗΘΗΣΟΝΤΑΙ ΤΗΝ ΘΕΛΙΨΙΝ, ἡ
ὑπέμνησι τοῖς περιτοῖς λατρεύοντες δαίμο-
σιν, ἴθιεν καὶ τὰ τέσσαρα πρὸς ταῖς ἄλλαις
ἑσπέραις ἑπιπαισθημένοι. πρὸς τὴν δὲ καὶ τὸ
ἀναριθμητοῦ ἴθιεν, ἀφ' οὗ καὶ ἐκ τῶν ἡμε-
ληθῶν ἑπιβελίω ἐργασίαν καὶ τὴν σι-
πην οὐκ ἐχρῶσαν τίω καὶ Θεῷ. τινὲς δὲ τοῖς
ἐξ Ἰσραὴλ ἐπίσταται φασὶ τὸ μικρὸν πείσασθαι,
ἀπὸ ἀσεβῶντες ὑπέμνησι. πρὸς αὐτὴν δὲ ἡ
πρὸς τὸ κρείττον ἔσται μεταβολή, ὡς καὶ τὰ
στοιχεῖα μετεβλήθησαν δοκεῖν. τοῖς γὰρ χρι-
στῶσι πάντες φανερότερον φαίεται, τῶν ἐν συ-
καὶ ἐν σαρκὶ μεσημέρια σκουπιδι-
νῶντων. ἢ ὅτι ἄλλως πρὸς τὸν ὄραντες ΤΟΝ
ΟΥΡΑΝΟΝ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΓΗΝ, ἐσέβοντο
τίω καὶ τῶν καὶ τὸν κτίσαντα. καὶ δὲ ΚΑΙ-
ΝΑ ἑσθτα βλεφάνται, ἵνικα Θεῷ γινώσκον-
ται δημιουργήματα. διό φησιν· Οὐκέτι
ΜΕΜΝΗΣΟΝΤΑΙ ΤῶΝ ΠΡΟΤΕ-
ΡῶΝ, τὰς δόξαις, ἀς εἶχον, ὡς καὶ Θεῶν
ἀποδόξάζοντες. ΑΓΑΛΙΑΜΑ δὲ φησιν
ΕΥΡΗΣΟΥΣΙΝ ΕΝ ΑΥΤῆ, ΔΗΛΑ-
ΔΗ ΤΗ ΝΕΑ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ, ἐκ-
κλησία, καὶ ἡ ἑπιφέρει· αὐτὸ γὰρ τὸ
ΑΓΑΛΙΑΜΑ, καὶ ἡ καθαροῦ ἡσέβεια
ἔσται αὐτοῖς ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. ἢ ὅτι
ΕΜ ΑΥΤΟΥ ΕΥΦΡΟΥΝΗΝ
ΘΗΣΩ ΤΗΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ,
ἐκφυρανομένοι Τῷ ΑΛΩ, ὡς ΤΟ
ΚΑΙΝΟΝ

ἡ ἰ. ἰουανῶ

KAINON ONOMA χριστιανῶν. τοῖς
αὐτὰ γὰρ ἀράζει τέτων ἡ πολιτεία, ὡς
ΜΗΚΕΤΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΕΝ ΑΥΤΟΙΣ
ΑΚΟΥΕΣΘΑΙ ΚΛΑΥΘΜΟΥ, ΚΑΙ
ΚΡΑΥΓΗΣ ἀξίας. ὡς ἐκ ἀφ' ὧν δὲ
τῆς ἀσθητικῆς ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ὑφαίνει τὸν
λόγον, ἡς οἱ ἡρώμιοι μετὰ δάραν κρίνοντες
ἀθάων χριστιανῶντο, ΜΕΤΑ ΚΡΑΥ-
ΓΗΣ αὐτῶν, ἡρμηνεύοντες, καὶ ἡς
Ἰηρεμίας φησιν· Ὡς πόλις ψευδῆς, ὅλη ἡ ἡ-
δυσασία ἐν αὐτῇ, καὶ τὰ ἐπόμνημα. καὶ ἄλ-
λος δὲ φησὶ πρὸς τῆς· Ἐκονδύλιζον εἰς κε-
φαλὰς πλάτων, καὶ ὁδὸν ταπηνῶν ἐξέκλινα.
ἡ δὲ Χριστὸς ἐκκλησία τέτων ἀπὸ ἡλιθίων,
ἐν ἡ ΟΥΚ ΕΣΤΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΚΑΙ
ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ, ὡς ΟΥΚ ΕΜΠΛΗ-
ΣΕΙ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟΝ ΑΥΤΟΥ. ΑΝ-
ΘΡΩΠΟΝ μὲν τὸν ἐξ ἑθῶν λέγει λαόν, καὶ ἡ
φησὶ καὶ Δαβὶδ· Ὁ λαὸς ὁ κτιστὸς ὁμοῦ αὐ-
τόντος τὸν κύριον. οἷς καὶ ἡ Παῦλος φησὶ· Ὡς
ἀρπύργητα βρέφη τὸ λογικόν, καὶ ἄδολον γά-
λα ἐπιποθῆσατε. ΠΡΕΣΒΥΤΗΝ δὲ, τὴν ἐκ-
κατομήν, ὡς τὸ ΧΡΟΝΟΝ καὶ τὴν ἐκκλησίαν
πρὸς τὸν, ἐν ἡ ἔσται φησὶν ἡ δέ τῶν δια-
φορῶν. Πάντες γὰρ ἔσονται τέλει, εἰς μέτρον
ἡλικίας ἀναβάντες ἡ πληρώματος τῆς Χρι-
στοῦ. τῶν γὰρ ὅτι ἐκ τῶν παλαιῶν ἀριθμῶν,
ὅτι καὶ ἡ καὶ ἡ νόμοι τελείωσι, ἀνόμιος ἔσται τοῖς
ἐχθροῖς, εἰ μὴ Χριστὸς ἡσέβεισιν διὰ πίστεως,
ἐν ἡ βαπτισθέντες τῶν ἐν τῷ ἀμαρτίας σκοπι-
σόμεθα μολυσμῶν, καὶ ἐν ἡ ἐπι-
ΕΚΑΤΟΝ ἔτων ὑπάρχον τῶν νόμων λαβῶν τελεωτή-
ται, καὶ ΤΕΛΕΥΤΗΣΕΙ ΕΝ ΑΜΑΡΤΩ-
ΛΟΝ, ἡ ἐν Χριστῷ μὴ ἡσέβεισιν πίστεως,
ΕΣΤΑΙ ΕΠΙΚΑΤΑΡΑΤΟΣ, ἡ τῶν νό-
μων ὡς ἀσέβεισιν ἐνοχῶν, εἰ ὡ μὴ δὲ τὸ σῶ-
την καὶ πᾶσαι, ὡς ὑπὸ τῶν ἡσέβεισιν μὴ πείσῃ.
Πάντες γὰρ φησὶν ἡμαρτων, καὶ ὑπερβῆται ἡ
δύσῃ τῶ Θεῷ, διχασμένοι δαρεῖν τῇ αὐ-
τῶ χριστῷ. Τοιγαροῦν ἐν τῷ νόμῳ Παῦλος
τελειωθεὶς, σὺμβαλα ἡσέβεισιν τὰ ἐν νόμῳ
ἡ καὶ Χριστὸν κερδάνη, καὶ ὑπερβῆται ἐν αὐτῷ μὴ
ἔχον τίω ἐαυτῶ διχασοῦν, τῶν ἔστι τίω
ἐν νόμῳ, ἀλλὰ τίω ἀφ' οὗ πίστεως Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ. καὶ τῶ ἡσέβεισιν μεμφομένοις λέγει· Ἀγνο-
ῦντες γὰρ τῶ Θεῷ διχασοῦν, καὶ ἡ ἡσέβεισιν
βεβημένοι ἡσέβεισιν τῇ διχασοῦν τῶ Θεῷ ἔχ

RECENS NOMEN à se promissum sic.
Tantum enim effecturam istorum vitæ
orationem; VT NULLÆ AMPLIUS
IN BIS FLETVS, ET CLAMORIS
actiones AVDIANTVR. Tãquam
verò subiectam sensibus HIERVSA-
LEM accuset, sermonem accommodat,
in qua qui iuri dicundo præficiantur,
muneribus corrupti innocētes condem-
nabant, AD FLETVM ET CLA-
MOREM adigentes: de qua sunt & ista
Hieremiæ; O ciuitas mendax, nulla non
oppressio in ea, cæteraque deinceps. Et
Propheta alius, feriebant capita paupe-
rum, & viam humilium declinabant. At
istis Christi liberata est Ecclesia: in qua
NON IMMATVRVM, NON SE-
NEM, QVI TEMPVS SVVM NON
IMPLEAT, FVTVRVM ait. quolo-
co, IMMATVRI nomine, gentium
populū intelligit; vt & Dauid, Populum
qui creatur, laudaturū Dominum affir-
mat. Et Petrus etiam, vbi sicut modo ge-
nitos infantes rationabile lac, & sine dolo
concupiscere præcipit. Intelligit porro
SENIS appellatione, Iudæum, veluti
TEMPORE superiorem, habita ad Ec-
clesiam ratione, in qua neutrius discrimē
aliquod fore significat. Etunt enim per-
fecti omnes, ad mensuram ætatis plenitu-
dinis Christi prouecti. Id ipsum siquidem
vterque significat numerus; quo tempo-
re & ipsa secundum legem perfectio pos-
sessoribus suis futura est inutilis, si non ad
Christum per fidem accedant; in qua bap-
tizati, fordes eas, quibus inquinamur,
cluimus. Si quis igitur CENTVM AN-
NORVM perfectionem legis adeptus,
PECCATOR etiam MORIATVR
fide in Christum destitutus; ERIT MA-
LEDICTVS, qui legis transgressionibus
obstringatur; in qua nemo tam strenuè
vnquam versari potuit, vt in eam non im-
pingeret. Omnes enim, scribit Aposto-
lus, Peccauerunt, & egent gloria Dei, iu-
stificati gratis per gratiam ipsius. Indè-
que factum est, vt is in lege perfectus, ea,
quæ in lege essent, stercora putaret; vt
Christum lucrificeret, & non inuenire-
tur suam, id est, legalem, habēs iustitiam;
sed illā, quæ ex fide est, per Iesum Chri-
stum. Accusat verò & Iudæos his verbis;
Ignorantes enim iustitiæ Dei, & suam
quærentes statuere, iustitiæ Dei non sunt

Cap. 14.

Amos 5.

Psal. 101.

1. Pet. 2.

Eph. 4.

Rom. 3.

Psal. 3.

Rom. 10.

B b b b

Deut. 27.
Gal. 3.

subiecti. Finis enim legis, Christus; ad iustitiam omni credenti. Et rursus; Scientes autem, quoniam non iustificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem Iesu Christi; & nos in Christum credidimus. Quo factum est, ut MALEDICTIO Christus appellatus sit, qui legis MALEDICTIONE liberarit; in qua leguntur & ista; Maledictus omnis qui non permanerit in omnibus, quae scripta sunt in libro legis, ut faciat ea. Non desunt tamen, qui, quod NON FVTVRVM IBI IMMATVRVM, ET SENEM, dixit, ita explicent; ut putent resurrectionis participes fore perfectos, animisque validos; tanquam nihil inchoatum, nihil puerile, nihil vietum habituri sint; sed sint integre aetatis omnes, tanquam eodem tempore resurrectionem regenerationemque vnam adepti. Perfectus igitur, qui salutem adeptus est, iuuenis fuerit, cuiusdemque cum aetatis habuerit, qui perierit. Simul enim atque omnes excitati fuerint, salute, vel poenis, distinguetur; alii, qui in nequitia perfecti sunt, MALEDICTIS, suisque PECCATIS MORIENTIBVS. Quo tempore & omnes, quas sibi quique suis OPERIBVS mansiones praeprararunt, habituri sunt, suisque laboribus fruituri, propriis videlicet FRUCTIBVS nutriti, neque verentes amplius, ne ALTERI suos LABORES illis auferant. Degent enim in perpetua vitae felicitate, SECVNDVM DIES LIGNI VITAE: quibus verbis promissiones factas in paradiso adimplendas esse, eumque, qui illarum particeps fuerit, facturum se immortalem, nec vetustate deficientem significat: aut alia rursus migratione LABORES SVOS aliis non esse relicturos. Sunt tamen qui ista ad prioris aduentus tempora retulerint, quibus pace omnes & indulgentia frui illos contigit, qui in Christo per fidem MALEDICTI, non sunt hostibus amplius & calamitatibus propter impietatem, ut prisci, traditi, neque LABORVM SVORVM damna vlla passi, sed qui spiritualibus recte factorum suorum delitiis indulserunt, quos nullus concessa apud patrem mansione sit abacturus, quippe qui vitae beatitudine, qualis ante Adami transgressionem fuit, potiuntur. Sequitur deinde, ET

Gen. 2.

υπεταραν. τὸ τέλος γὰρ νόμος Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. ἢ πάλιν· Εἰδότες δὲ, ὅτι ἔδικασται ἀθροῦτος ἐξ ἔργων νόμος, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἢ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν πεπιστεύκαμεν. διὸ ΚΑΤΑΡΑ Χριστὸς ἐλέγητο τὸ νόμον ΚΑΤΑΡΑΣ ῥυθμιζόμενος, ἐν ᾧ ἔστι τὸ Ἐπικατάρατος πᾶς, ὃς ἐκ ἐμὲ μὲν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τέτατο, τὰ ποιῆσαι αὐτά. Τινὲς δὲ τὸ ΟΥ ΜΗ ΓΕΝΗΤΑΙ ΕΚΚΙΛΩΡΟΣ, ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ, ἕως ἐξηγήσαντο πάντες γὰρ τυχεροὶ τῆς ἐμῆς ἀναστάσεως, ἵστανται τέλει, ἢ τοῖς ψυχῆς ἀκμαῖοι, ὡς μηδὲν ἀτελέες τε, καὶ νήπιον, μήτε δὲ γενηακός· εἶναι, ἠλικιωτάτοι δὲ πάντες, ὡς ὑφ' ἑνα χρόνον τελευτῶμεν τῆς ἀναστάσεως, καὶ μίαν παλιγγενεσίαν μεθεξέσμεν. τέλει δὲ ὁ σαζόμενος ἕσται νέος, ἢ τῆς αὐτῆς ἠλικίας ἔξει τὸν ἀπολλύμενον. ἡμεῖς γὰρ πάντες ἀναστάντες, σωτηρία καὶ κολάσι διακριθήσονται, τῆς ἐν χερσὶ τελείων ΚΑΤΑΡΑΤΩΝ ἰσομύμων, καὶ τῆς ἰδίας ΤΕΛΕΥΤΩΝΤΩΝ ΑΜΑΡΤΙΑ. ὅτε καὶ πάντες, ὡς διὰ τῶν ἔργων ἑαυτοῖς ἀποδοθήσονται, κομιένται μονάς, καὶ τῆς ἰδίας ἀπολαύσονται πόων, ἸΚΑΡΠΟΥΣ ἰδίους τρεφόμενοι, μηκέτι δεδιότες μήπως ἄλλοτριῶν τοῦσπονους ἀφάρπακται. ἐν ἀτελευτήτῳ δὲ διὰ τῶν ἐξουσιῶν, ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΗΜΕΡΑΣ ΤΟΥ ΕΥΛΟΥΤΗΣ ΖΩΗΣ, ὃ καὶ δηλοῖ τὰς ἐπαγγελίας ἐν τῷ ὡραϊσῶ γενήσασθαι, καὶ τὸν τυχερὸν τέτων ὑπάρξεν ἀθάνατον, μὴ παλαίμενον ἢ δι' ἕτερον αἰδῆς μεταστῆσιν ἑτέροις τῆς ἑαυτῶν ἰκαταλιπόντες ΠΟΝΟΥΣ. Τινὲς δὲ καὶ ἄλλα τὰ χερσὶ τῆς ἀνάστασεως ἔπιδημίας ἀπέδωκαν, ὅτε πάντες εἰρήμης ἀπολαύσουσι, καὶ γενηακῆτος, οἱ ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως ΚΑΘΗΡΑΜΕΝΟΙ, μηκέτι πολέμοις, καὶ συμφοραῖς δι' ἀσθενείας, ὡς οἱ παλαι, ὡραϊσῶ δίδόμενοι, μηδὲ ζημίαν ὑπομείνοντες τῆς αὐτοῖς ΠΕΠΟΝΗΜΕΝΩΝ, πνευματικῶς ἐξυφάντες δὲ τοῖς ἑαυτῶν καρπώμασιν. οἱσὺ οὐδεὶς ἀπελάσι τῆς ὡραϊσῶ τῷ πατέρει δεδωμένης μονῆς ζωῆς ἔχοντας ἀγίαν, καὶ τὰ τῶν ὡραϊσῶ τῆς Ἀδάμ ὡραϊσῶσας. ΚΑΙ

TA

Γ ΠΑΛΑΙΟΤΗΣ.

Γ δὲ ἰσότη.

TA ERGA PHISI TON PONON AYTON OY PALAIOS OUSIN. τῆς ἑστῆς ἀμετάβλητον ἔξουσι τὴν τῶν ὡραϊσῶ ὁδόν. ἢ γὰρ νομικῆ, σπιδάθης ἕσται, μεταβλητὸν ἐκ τύπων εἰς ἀλήθειαν ὑπεδέξατο. ἢ δὲ καὶ Χριστὸν ἰσότη, ὡς ἀλήθης, ἀμετάβλητος· τῆς μὴ ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΟΣ ἐν ταῖς τῶν διωκτικῶν δηλοῦσης, ὅσῳ ὅσῳ ἔχον ἐκείνοι. ὡραϊσῶ γὰρ Χριστὸν ἔρηται τῶ· Ἡ δικαιοσύνη σου, δικαιοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ νόμος σὺ ἀλήθεια. ἄλλα δὲ Θεὸς οὐ τοῖς τυχεροῖσιν ἐπαγγέλλεται, ἢ δὲ τοῖς ΚΑΗΤΟΙΣ. Πολλοὶ γὰρ κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. Ἰδὲ ὅσῳ φησιν· ΟΙ ΕΚΛΕΚΤΟΙ ΜΟΥ ΟΥ ΚΟΠΙΑΣΟΥΣΙΝ ΕΙΣ ΚΕΝΟΝ. οἱ γὰρ παλαι τῆς Ἰσραὴλ καθετήσονται διδασκόντες ἐν ταῖς ἀνθρώπων, πατέρες μὲν ἐγένοντο καὶ μαθησιν, ἀλλ' εἰς ΚΕΝΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΑΝ. διὸ παλαίζων αὐτοῖς ἔλεγον ὁ σωτήρ· ὅτι ἀειάγετε τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν ξηρὰν, ποιῆσαι ἑνα ὡραϊσῶντων. καὶ ἐὰν γένηται, ποιῆτε αὐτὸν ἕν ἡμέρας. οὐχ οὕτως οἱ τοῦ Χριστοῦ. Σ ΠΕΡΜΑ γὰρ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΝ ΕΣΤΑΙ ΤΟ ΣΠΕΡΜΑ ΑΥΤΩΝ, πινὲς δὲ καὶ τοῦτο καὶ τὴν παλιγγενεσίαν ἐδέξαντο. εἰ γὰρ πινὲς ἴστανται τότε ΚΟΠΟΙ, σωτήριοι, καὶ λίαν ἠδέεις, οἰοῦσιν ὑπομύουσιν ἀγγέλοι. ἀλλὰ μωδὸς αὐτοῖς ἡκαυτεῖζεται. οὐ δὲ ΤΑ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ αὐτῶν εἰς ΚΑΤΑΡΑΝ, τῆς ἑστῆς οἱ λογισμοί, καὶ ὅτι τῆς ἀποστόλων δὲ νόσων μὲν, ὡν ΚΑΡΠΟΣ ἡ καρπὸς τῆς γῆς ἐκκλησία, καὶ τέσσα τὰ διὰ τῆς τῶν λουτροῦ παλιγγενεσίας ὡραϊσῶσιν ἔχει ὡραϊσῶ τὰ ἐξ Ἀδάμ, οὐ ὡραϊσῶ τὴν γυναικῆ λέλεκται τὸ ἐν λύταις τῆς τέσσα. ΚΑΤΑ ΣΑΡΚΑ γὰρ ΕΓΕΝΝΩΝΤΟ ΔΕ ΣΠΕΡΜΑ Τῶ ἀποστόλων ΗΥΛΟΓΗΜΕΝΟΝ, ὃ ΚΑΤΕΣΠΕΙΡΑΝ ἐν πάτραι τῶς ἐκκλησίας, οἱσὺ δὲ καὶ λέλεκται. ΠΡΙΝ ΚΕΚΡΑΞΑΙ αὐτοῖς, ΕΠΑΚΟΥΣΟΜΑΙ αὐτῶν. ὅσῳ ἐγένετο γαμματουργωῦτων αὐτῶν ἐν τῶν ὡραϊσῶ εἰς ὅσῳ φησιν τῶν καλουμένων εἰς τῶν, ὅτε πάντες οἱ τῶν ἀρακτικῶν τε καὶ ἡλεώδεις τὴν αὐτῶν

OPERA LABORVM NON VETERASCENT; quibus verbis immutabilem vitae viam habituros esse significat. Quae enim legis fuit, quia umbram habuit, à figuris ad veritatem transit: quae autem à Christo est, quia vera est, mutationem non sentit: ea, quae non VETERASCI, hoc loco perennitatem significante, quod illi minimè habuerunt. Sunt enim ista ad Christum, Iustitia tua in aeternum, & lex tua veritas. Ista porò Deus promittit, non quibuslibet; immo nec iis, QUI VOCANTVR. Sunt enim vocati multi, pauci verò electi. quò fit, ut ELECTOS SVOS IN VANVM NON ESSE LABORATVROS adiciat. Qui enim Iudæis olim praectant, cum mandata hominum docerent, patres illi quidem doctrinae ratione scise praestabant, sed IN VANVM, ET MALEDICTIONEM. quibus effectum est rationibus, ut miseros esse eos Saluator affirmarit, qui mare & terram circumire non dubitent, ut vnum profelytum facerent, vbi autem effectum est gehennae filium reddere. At est alia Christi filiorum futura conditio. ERIT ENIM SEMEN BORVM BENEDICTVM. Sunt nonnulli tamen, qui ista etiam ad regenerationem referri voluerunt. Si enim, inquit, tunc temporis LABORES aliqui futuri sunt; salutare ij, & iucundi valde, quales angeli perfecti, futuri sunt: quibus sua merces reconditur. Neque verò quae ipsi GENERAVNT; id est, quae animo parturient, MALEDICTIONEM passura sunt: etiam si de Apostolis intelligamus; quorum FRUCTVS ipsa est orbis vniuersi Ecclesia, & filij, qui per lauari regenerationem editi, comparationem habent cum Adamo prognatis, cuius vxori non sine dolore liberos suos esse parituram nuntiatum est. GENERAVANT enim SECVNDVM CARNEM. At est BENEDICTVM SEMEN Apostolorum, quod in Ecclesiis omnibus ij SEMINAVNT; quibus ANTE QVAM CLAMARENT ASE EXAVDITVM IRI pollicitus est Dominus. quod eo tempore praestitit, quo patris, ut actorum narrat historia, in eorum conuersione, qui ad fidem vocabantur, miraculis, qui prius rapaci &

Psal. 118.

Math. 20.

Esa. 29.

Math. 23.

Gen. 3.

Act. 2.

Bbbbb ij

ferino more viuabant, eodem omnes CIBO, id est scriptura sacra cum cicuribus & manuetis, in Ecclesia, pacis contigit. Immo & qui moribus erant venenatis, iisdem depositis non terra amplius, sed rationali cibo nutriebantur. Eiusmodi autem cum abierint, qui nocere iam valeant? Est verò per isthac etiam duorum populorum concursus in vnu significatus. Sacris enim animalibus, & ad sacrificiorum usum secundum legem congruentibus, Israëlem significauit: vt per prophana & fera, gentes ipsas, quæ in sacris SIMVL disciplinis, cælestique pance NVTRIVNTVR. Obserua autem, vt quæ mansueta sunt, ferorum alimenti participia fore non dixit; sed contra. Decuit enim quæ deteriora sunt, ea sequi, quæ præstantioris essent conditionis; vt gentes Apostolos. Vt autem iis respondemus, qui de Iudæorum numero, gentibus ista in vetere Hierusalem contigisse arbitrantur: dicemus eorum hic nullo modo in bonorum ratione mentionem fieri; sed impietates exprobrari. Deinde, quid erat necesse IN MONTE SANCTO feras esse? aut quo pacto fuerit istud diuina promissione non indignum? facta porò SANCTI MONTIS mentione, CÆLVM ipsum, & quæ in eo sunt, SEDEM SIBI ESSE adicit: quibus verbis Hierusalem, quæ in terris est, aperte respuit; quam ideo talem haberi non fuerit incongruum, quod POPVLVM RECENTEM, NOMEN QVE NOVVM habitum monuit; quòdque aliàs PRIORVM NON ESSE RECORDATVROS AMPLIUS affirmavit. Per ea porò, quæ sequuntur, & eorum sacrificia auersatur, per quæ se pios existere putabant, cum humilem tantum & quietum amplectatur. Ad hæc autem verba non defunt, qui moncant, vbi Ethnicos satis mysteria docuisset, deinceps ad ipsum continuò Israëlem transfisse, vt eum umbra liberaret. Est verò humano more locutus, cum SEDIS ET SCABELLI nomina vsurpauit. De SACRIFICIIS verò ipsis non dissimiliter locutus est & David, vbi in hæc verba ait, Si esuriero, nonne dicam tibi? mee siquidem sunt omnes feræ agti, & quæ deinceps. At propheta, reiectis, repudiatisque sacrificiis; Euangelicam legem

Psal. 49.

ἔργον ἐν ἐκκλησίᾳ τοῖς ἡμέροις ΤΡΟΦΗΝ, γραφῶν πλὴν θείων νεμόμενοι. καὶ πῶς ἰάδῃ τρέπον ἔργον, τούτου παυσάμενος προσέφητο λογικῶς, ἀπὸ γῆς. ποιῶντοι δὲ γερονότες, πῶς ἐπιβλάπτειν ἠδυνώσαστο. ἔτι δὲ ἀφ' οὗτων καὶ τῆς δύο λαῶν νοείσαστο πλὴν εἰς ἐν (συδρομίῃ). τὰ μὲν γὰρ ἔρχετο ζῶσα, καὶ θυσίας καὶ τὰ νόμον ἀρμόδια, σημήνει τὸν Ἰσραήλ. τὰ δὲ ἀνέχετο, καὶ θυσίας, τοῖς ἔθνεσιν ΟΜΟΥΤΡΕΦΟΜΕΝΟΥΣ τὰ τε θεία μαθήματα, καὶ τὸν οὐράνιον ἄρτον. τῆρι δὲ, ὡς οὐκ ἐρήται, τὰ ἡμέρα τῆς τῆς θείων μαθήσεων προσφῆς, ἀλλὰ τὸν ἀνάντιον. ἀκαλοῦθῃν γὰρ ἔδει τὰ χεῖρα τοῖς κρείττοσιν, ὡς τοῖς ἀποστόλοισι τὰ ἔθνη. πρὸς δὲ τοῖς οἰομένοισι τὸ ἔθνη τούτων τυχεῖν Ἰουδαίους ἐν τῇ παλαιᾷ Ἰερουσαλὴμ, ἐροῦμεν ὡς οὐδαμῶς αὐτῶν ἐν τούτοις ἐπ' ἀγαθοῖς μνήμη; ἀλλ' ἀσεβημάτων οὐκ ἐπίσημοι. τί δὲ τὸ ἀναρχῶν ΕΝ ΤΩ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ θυσία πυργάων; ἢ πῶς τοῦ θείου ἀξίον ἐπαγγελίας; ΟΡΟΥΣ δὲ μνησθεῖς ΑΓΙΟΥ φησὶν ΟΥΡΑΝΟΣ ΜΟΙ ΘΡΟΝΟΣ, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν. δι' ὧν πρὸς δὴ λῶς παρατίεται πλὴν ὅτι γῆς Ἰερουσαλὴμ, ἀκαλοῦθῃν τὸ αὐτῶν εἶναι φαντάζεσθαι. καὶ ΛΑΟΝ γὰρ ΚΑΙΝΟΝ ἔφη, ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΚΑΙΝΟΝ. ἄλλως τε καὶ εἰπεὶ ΟΥ ΜΗ ΜΗ ΣΘ Ω Σ Ι ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΕΤΙ. ἀφ' οὗ δὲ τῆς ἔξῃς, καὶ τὰ θυσίας αὐτῶν ἀποτρέφεται, δι' ὧν ἐνόμιζον εὐπεθεῖν, τὸν ταπεινὸν, καὶ ἢ σύχρον μῶν ἀποδέχόμενος. πρὸς δὲ τὸ παρὸν ῥητὸν ἔφασαν πῆρες, ὡς ἰκανῶς μυσαγωγίᾳ τῶν ἔθνεσιν, μεθίσταται λοιπὸν ἐπ' αὐτῶν ἡδὴ τὸν Ἰσραήλ, ἀποτίσων αὐτὸν τῆς σιᾶς. ἀνθρωπίνως δὲ ΤΟ ΘΡΟΝΟΣ, καὶ ΤΟ ΥΠΟΠΟΔΙΟΝ εἴρηται. πρὸ δὲ τῆς ΘΥΡΙΩΝ συμφώνως λέλλει Δαβὶδ· Ἐὰν πενάσῃ, οὐ μή σοι εἴπω; ἐμὰ γὰρ ὅτι πάντα τὰ θυσία τοῦ ἀρχοῦ, καὶ τὰ ἐπόμνημα. ὁ δὲ προσφῆτης τὰς θυσίας ἀποβαλὼν πλὴν ἐναγγελῶν εἰσηγαγῆναι πολιτείας, ΤΟ

ἢ ἀναρχῶν

ΤΟ ΤΑΠΕΙΝΟΝ, ΚΑΙ ΠΡΑΟΝ, καὶ εὐλαβὲς προσέμων. οὐ κείται δὲ χεῖρ τοῖς λοιποῖς, Ο ΔΕ ΑΝΟΜΟΣ, ἀλλ' ὁ δὲ ΣΦΑΔΑΖΩΝ ΜΟΣΧΟΝ. πλὴν δὲ τῆς ἀποβολῆς τοῦ Ἰσραήλ αἴτιον καὶ τοῦ παροπίου γερονότος, ἐπάγει λέγων· καὶ οὗτοι, ΕΒΗΛΕΘΑΝ ΤΑΣ ΟΔΟΥΣ ΑΥΤΩΝ, οὐκ ὄρθοι γερονότες ἐν ἐναρχῶσι παράγμασι δικαστῶν, δὴ ἐισηγομένης περ βαρῆσαι Χειρῶν. εἶτα καὶ πρὸς πλὴν ἀρχῶν τὰ ἀναρχῶν ἀσθένειαν, καὶ τὰ ΒΔΕΛΥΓΜΑΤΑ, φησὶ δὴ δὴ κέρω ΕΚ ΔΕΞΟΜΑΙ ΤΑ ΕΜΠΑΙΓΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ. τῶν ἔτι, τοῖς ἐμπαιζομένοις τε, καὶ ἐμπαιρουμένοις αὐτοῖς, δηλονότι Ραμαῖς. ἢ δὲ αἴτια, διότι ΕΚ ΑΛΕΞΙΑ αὐτοῖς, ΚΑΙ ΟΥΧ ΕΠΗΚΟΥΣΑΝ μου, ὁ καὶ πρὸς οὗτων ἐλέγητο. ἢ δὲ ΚΑ Η Σ Ι Σ· Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες, καὶ πεφορτισμένοι, καὶ ἀναπαύσασθε ὑμᾶς. τὰ δὲ πρὸς τῆς ἐπιφάνειας, πῆρες ἀπλῶς εἰρηδοσῆν φασὶν ὅτι πολυγερονίου ζῶης, εἶγα τοῖς αὐτοῖς νόμοις ἐμμενῶσιν. καὶ πλὴν χῶραν γὰρ ἀποθήκων ἔχουσιν, καὶ καρποῖς, ὡς ἐν πρὸς δέδοται ἀεθαλαῖς, ἀπὸ πρὸς φῆντα ἀφ' οὗ πλὴν ἀπειθείαν οὐ γερονεῖν μετανῶσι γὰρ ἐπήφελται. πεθεμέων γὰρ φησὶν, ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΝ ΕΣΤΑΙ ΤΟ ΣΠΕΡΜΑ. εἰρημεύσῃ τε πρὸς ὑμᾶς τὰ θυσία καὶ αὐτὰ πρὸς εαυτῶν. τὸ δὲ Ο ΟΥΡΑΝΟΣ ΜΟΙ ΘΡΟΝΟΣ. τῶν ἔτι, ἀνάπαυσις τὰ ἄγια. ΤΟ Δὲ ΗΓΗ ΥΠΟΠΟΔΙΟΝ, τὸ ὑπεξουσίαν καὶ τὰ μὴ ἄγια. τῆς δύο δὲ ἡμῶσιν φυλῶν οἰομένην ἀφαιρέσει πλὴν ἄλωσιν, ἀφ' οὗ πλὴν πρὸς τὸν ναὸν τῆς Θεᾶς, ἀλλ' οὐκ ἀφ' οὗ πρὸς ἀρετῶν, καὶ εὐσεβείαν, δείκνυσιν ὡς οὐκ αὐτῶν ζῶντα, δι' ἐκείνοις δὲ χεῖσιμα, ὅπως τοῖς νομίμοις ἐμμενοντες, εἰεν ἀξίον τοῦ αὐτῶν οἰκεῖν ἐν αὐτοῖς. ἐπεὶ καὶ τὰς θυσίας ἀποτρέφεται μὴ γινόμενας ἀπ' ὀρθοῦ λογισμοῦ. ποιῶντες γὰρ αὐτῶν τὰ θελήματα, καὶ πρὸς κινουῦντες εἰδῶλοισι, ἐμὸς μετὰ οὗτων πρὸς ἀρχῶν.

ἢ ὑπεξουσία

(HVMILITATE, ET TREMORE, etiam præpositis) introducitur. Est autem animaduertendum, scribi non INIQVVS AVTEM, vt cæteris placet; sed QUI IMMOLANT BOVEM. Adicit deinde Israëlis, quantumuis primogenitus sit, reiciendi caussam; cum VIAS SVAS EOS ELEGISSE dicit, qui in rebus necessariis iniustos se iudices præbuerunt, quos duci Christo parere oportuit. Deinceps, quia ad veterem etiam impietatem, & ABOMINATIONES rediisse ait; & se quoque ILLVSIONES EORVM, id est, illudentes ipsis & insultantes Romanos, ELECTVRVM ea de caussa significat; quod vt etiam antea dictum est, VOCATI NON ATTENDERINT. VOCATOS autem fuisse vel istis constiterit, vbi ait; Accedite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis; & ego reficiam vos. Cæterum quæ de annis dicta sunt, ad diuturnæ vitæ tempora referri simpliciter arbitrantur nonnulli; si leges eos obseruare contingat. Ita enim & regionem habituros esse inexpugnabilem, & fructus, tanquam in hortis, perpetuò vigentes: quæ cum essent prædicta, propter eorum incredulitatem, ideò non contigerunt, quod penitentibus promitterentur. Futurum enim est, inquit, vt eorum, qui crediderunt, SEMEN BENEDICATVR: immo & pacem colant vobiscum, & secum, feræ ipsæ. Præterea, quòd CÆLVM SEDEM SVAM esse dixit, in sanctis requiescere se demonsttrauit. Quòd deinde TERRAM ESSE SCABELLVM PEDVM SVORVM; sic ea, quæ minimè sancta sunt, in sua se habere potestate significauit. Quia autem tibus duæ cum dimidia, non operum suorum & pietatis, sed templi Dei virtute, expugnationem se esse vitaturas arbitrabantur; ista non sibi, sed illis conducere demonstrat; vt cum legalibus inhaferint, non indignos se præstent, qui in ipsis habitet. Auersari se præterea hostias significat, quæ ab animi rectitudine non proficiunt. Solent enim qui voluntatibus suis obsequuntur, & ad idola procumbunt, ad eum cum istis accedere.

Math. II.

Bbbbb iij

†ΠΙΠΙ Ακούσατε ρήματα †κυρίου οί τρέμοντες τόν λόγον αὐ-
 τοῦ. εἶπατε ἀδελφοίς ἡμῶν τοῖς μισοδοσιν ὑμᾶς, καὶ βδε-
 †ΠΙΠΙ λυσομύθοις, ἵνα τὸ ὄνομα †κυρίου δοξασθῆ, καὶ ὀφθῆ ἐν
 τῇ εὐφροσύνῃ αὐτῶν, καὶ ἐκεῖνοι αἰσχυθῆσονται. φωνὴ κραυ-
 †ΠΙΠΙ γῆς ἐκ πόλεως, φωνὴ ἐκ ναοῦ, φωνὴ †κυρίου ἀνταποδίδον-
 τος ἀνταποδίδωσιν τοῖς ἀντικειμύθοις. πρὶν τὴν ὀδίνου-
 σαν τεκεῖν, πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον τῶν ὀδίνων, ἐξέφυγε, καὶ
 ἔτεκεν ἄρσεν. τίς ἠκυσσε τοιοῦτον, καὶ τίς εἰώρακεν οὕτως;
 εἰ ὀδινε γῆ ἐν ἡμέρα μιᾶ. εἰ καὶ ἐτέχθη ἔθνος εἰς ἀπαξ.
 ὅτι ὀδινε, καὶ ἔτεκε Σιών τὰ παῖδια αὐτῆς. ἐγὼ δὲ ἔδω-
 †ΠΙΠΙ κα τὴν πρεσδοκίαν ταύτην, καὶ σὺ ἐμνήσθη μου, εἶπε †κύ-
 ριος. καὶ ἰδὲ ἐγὼ γεννάσκειν καὶ σείραν ἐποίησα. εἶπεν κύ-
 ριος. εὐφράνθητι * Ἱερουσαλήμ, καὶ πανηγυρήσατε ἐν αὐτῇ
 πάντες οἱ ἀγαπῶντες αὐτήν, καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτήν
 χάριτε * χαρᾶ πάντες, ὅσοι πνεύθετε ἐπ' αὐτῇ, ἵνα θηλά-
 σσητε, καὶ ἐμπλησθῆτε ὑπὸ μασοῦ πνευματικῆς αὐτῆς.
 ἵνα ἐκθηλάσκητε τρυφήσητε ὑπὸ εἰσόδου δόξης αὐτῆς, ὅτι
 †ΠΙΠΙ τάδε λέγει †κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ κλίνω εἰς αὐτὴν ὡς ποτα-
 μὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χειμάρρους ἐπικλύζων δόξαν ἐθνῶν. τὰ
 παῖδια αὐτῶν ἐπ' ὤμων ἀρβήσονται, καὶ ἐπὶ γονάτων πα-
 ρακληθήσονται ὡς εἴτινα μήτηρ πνευματικῆς, οὕτω καὶ γὰρ
 πνευματικῆς ὑμᾶς, καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ πνευματικῆς σθε, καὶ
 ὀφείθε, καὶ χαρήσεται ἡ καρδιά ὑμῶν. καὶ τὰ ὄσα ὑμῶν,
 †ΠΙΠΙ ὡς βοτάνη ἀατελεῖ. καὶ γνασῆ ἔσται ἡ χεὶρ †κυρίου τοῖς
 φοβημένοις αὐτὸν, καὶ ἀπειλήσει τοῖς ἀπειθοῦσιν.

† Π. ΠΙΝ Η ΔΑΙ-
 ΝΗΣΑΙ ΕΤΕΚΕ ΠΡΙΝ
 ΒΑΘΙΝ ΔΑΙΝΑ ΑΥ-
 ΤΗΣ ΕΣΑΞΕΝ ΑΡΣΕΝ.

† ΟΜΑΣ ΟΙ Γ. ΟΙ 6
 Η. ΟΜΑΣ ΤΑ. Α. Θ.

† Α. Σ. ΣΥΣΦΑΝΘΗ-
 ΤΕ. Α. ΣΥΝ ΙΕΡΟΥ-
 ΣΑΛΗΜ. Θ. ΕΥΦΡΑΝ-
 ΘΗΤΙ ΑΜΑ ΙΕΡΟΥ-
 ΣΑΛΗΜ.
 * ΑΜΑ.

† Α. ΑΜΑ ΑΥΤΗ.
 † Α. Θ. ΜΑΣΤΟΥ.
 † ΜΑΣΤΑ.
 † ΟΙ Γ. ΟΜΑΣ.

† Α. ΑΠΟ ΠΑΝΤΩ-
 ΔΑΝΙΑΣ. Σ. ΑΠΟ
 ΠΑΝΘΟΥΣ.

Audite verba Domini, qui tremitis ad sermonem eius. Dicite fra-
 tribus vestris, qui oderunt vos, & abominantur, vt nomen Domini
 glorificetur, vt appareat in latitia eorum, & illi confundentur. Vox
 clamoris de ciuitate, vox de templo, vox Domini retribuētis retri-
 butionem aduersariis suis. Antequam parturiens pariat, antequam
 veniat labor dolorum partus, effugit, & peperit masculum. Quis au-
 diuit tale, & vidit similiter? Nunquid parturit terra die vna? nunquid
 etiā nata est gēs simul, quia parturiuit, & peperit Sion paruulos suos?
 Ego verò dedi expectationem hanc, & non recordata est mei, dicit
 Dominus. Et ecce ego parientem, & sterilem feci, dicit Dominus.
 Lætare Hierusalem, & conuentum facite in ea omnes, qui diligitis
 eam, & qui habitatis eam, gaudete gaudio omnes, quotquot lugetis
 in ea, vt fugatis, & implemini ab vtere consolationis eius: vt post-
 quam suxeritis, delectemini ab interitu gloriæ eius, quoniam hæc
 dicit

dicit Dominus. Ecce ego declino ad eos, quasi fluuius pacis, & quasi
 torrens inundans gloriam gentium. Paruuli eorum in humeris por-
 tabuntur, & super genua consolabuntur. Quomodo si quem mater
 consoletur, sic ego consolabor vos, & in Hierusalem consolabimini,
 & videbitis, & lætabitur cor vestrum. & ossa vestra, sicut herba ger-
 minabunt, & innotescet manus Domini metuentibus eum, & mina-
 bitur incredulis.

† ΠΑΝΤΑ ΧΕΙΡΑ ΧΥΤΟΝ ΧΕΙΡΟΝ ΕΙΠΩΝ ΕΣΤΕ-
 ΔΟΥ Τῆς ἐπαγγελίᾳ τοῖς ἀδελφοῖς
 † ΠΙΠΙ μαθοῦσι χυτὸν ἐνεσῶτα βίον, ἀκολουθῶν
 ἀδελφῶν φησὶν ἈΚΟΥΣΑΤΕ ΟΙ ΤΡΕ-
 ΜΟΝΤΕΣ ΤΟΥ Σ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥ-
 ΤΟΥ, ὡς ἂν ἐφρασκῆν ὅτι τίνα δὲ ἔπι-
 βλήσω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν παπενὸν, καὶ ἡσύ-
 χιον, καὶ πρέμονται μὲν τὴν λόγους οἷς εὐαγ-
 γελικὸν πνεύματι ὡσιν οὐδὲν
 ἀφ' ἑαυτῶν τῶ ἀγαπᾶτε τὴν ἐξ ἑαυτῶν ὑμῶν.
 καὶ ὡς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς. πρε-
 σβυχαθε ὑπὸ τῆς ἐπιπρεσβυτικῆς δια-
 κόπῃ ὑμῶν, ἵνα γένηθε ὡς τῶ πατρός ὑ-
 μῶν τῶ ἐν τοῖς ἔσχατοις. ἔ γὰρ τὸ ΤΡΕ-
 ΜΕΙΝ Τῆ ΘΕῶ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ, ὡς
 τελειότητα μόνον ἀρετῆς ἀρετῆς δὲ ἐπ' ἀκρον
 ἀνάληψις ἀγαπητικῆ πρὸς τὴν ἰλιβου-
 γνώμη, ἵνα τὸ ΟΝΟΜΑ ΚΥΡΙΟΥ
 ΔΟΞΑΣΘΗ, ΚΑΙ ΟΦΘΗΕΝ ΤΗ ΕΥ-
 ΦΡΟΣΥΝΗ ΑΥΤΩΝ. δι' ὧν γὰρ ἐπ' αὐ-
 τοῖς ἀπὸ μίσεως ΕΥΦΡΑΙΝΕΣΘΕ, ΘΕΟΣ
 ΔΟΞΑΖΕΤΑΙ, ΧΥΤΟΝ ἵνα ἰδῶσι τὰ καλὰ
 ὑμῶν ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸ
 ἐν τοῖς ἔσχατοις. καὶ αὐτοὶ δὲ τυχοῦν τῆ ΘΕῶ
 ὑμῶν ΔΟΞΑΣΟΥΣΙ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑ, ἔπει-
 πρὸς αὐτὴν ἀγαπῶντες ὁραῖντες, καὶ τῆ χρι-
 στήτητι τῆ πρὸ αὐτῶν εὐφρανόμηναι. Σύμμα-
 χος δὲ, ΚΑΙ ΟΥ ΟΜΕΘΑ ΕΝ ΤΗ ΕΥ-
 ΦΡΟΣΥΝΗ ΥΜΩΝ ἐξέδωκεν, ὡς ἂν ἐν
 τῷ τέλει τῆ ἀδικήσεως τῶτων μὲν ἐκδύλω-
 ΕΥΦΡΑΙΝΟΥΜΕΝΩΝ ὁμῶν δὲ λίαν
 ἐφ' οἷς ὁραῖσιν Αἰσχυνοῦμενων. ὅτι
 ἡσυχία γὰρ ὁ τῆς ἀνταποδώσεως ὅσον οὐ-
 πω χερὸς, ὅτε φωνῆ τῆς καλαοθησομένων
 ἀκολουθήσονται, τῆς μὲν οὐκ ἐπιτόνων ΒΟΩΝ-
 ΤΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΠΟΛΕΟΣ, τῆ δὲ λευτε-
 ρῶτων ΕΚ ΤΟΥ ΝΑΟΥ. ΒΟΗΣΕΤΑΙ δὲ
 καὶ διὰ τῶ πνευματικῶν Ο ΚΥΡΙΟΣ, ὡς αὐτῶ

Postquam iis noua fore omnia, pro-
 missionum tempore dixit, qui dum
 viuerent, ista didicissent, non incongruē
 iam eos, QUI AD SERMONEM
 IPSIVS CONTREMISCUNT, AV-
 DIRE præcipit; de quibus antea intel-
 lexit, cum in quem alium inspecturus es-
 set, nisi in humilem & quietum, qui que
 Domini verba metueret, postularit: qui-
 bus præceptum Euangelicum ab eo ni-
 hil discrepans proponit, quo inimicos iu-
 bemur diligere, quo iis, qui nos oderunt,
 benefacere; quo denique pro iis, qui ca-
 lumniantur, & persequantur nos, orare,
 vt patri nostro, qui in cælis est, similes ef-
 ficiamur. Non enim solum vt perfecti
 simus, ad Dei SERMONEM TRE-
 MERE satis fuerit; sed summa opus
 etiam virtutis resumptione, quæ dilectio-
 nis & beneuolentiæ voluntatem in affli-
 gentes habeat; VT NOMEN DO-
 MINI GLORIFICETVR, ET AP-
 PAREAT IN LÆTITIA EORVM.
 Quibus enim in eis, inquit, odij loco,
 LÆTAMINI, DEVS IPSE GLO-
 RIFICATVR: iuxta illud; Vt videant
 opera vestra bona, & laudent patrem ve-
 strum, qui in cælis est. Fortasse verò &
 illi Dei vestri NOMEN GLORIFI-
 CABVNT, cum eo vos erga se animo
 esse viderint, ipsa etiam in se humanitate
 & beneuolentia delectati. At Symma-
 chus, ET VIDEBIMVS IN LÆTI-
 TIA VESTRA, transtulit; tanquam
 in fine vltionis istos quidem LÆTOS;
 illos autem iis, quæ videant, palam CON-
 FYSOS FORE significet. Cognos-
 cetur enim, quantum non antea, retribu-
 tionis tempus; cum eorum voces, qui
 punientur, CLAMANTIBVS AB
 VRBE incolis, ipsisque DE TEM-
 PLO ministris, audiri continget. CLA-
 MABIT verò & operibus ipsis DO-
 MINVS, non alio, quàm suo ipsius iu-

ἀπ. δίδω-
 σιν

† Α. Θ. 5.

† Ματθ. 5.

† Ματθ. 5.

Exod. 23.
Deut. 27.
Eph. 2.

Matth. 3. 4.

dicio calamitates istas immitti. Notandum porro, eo ipso, quod gentes Evangelico more FRATRES esse censendos monet, legem cum abrogare, quæ pacifica ad illos loqui prohibebat. Caucrat & ipsa, ne matrimonia cum eis contraherent; ne ab ipsis persuasi idololatriam sequerentur: sed in Christo iam vtraque vnium effecta sunt, deturbatæque medio maceræ patiete, etiam lex ipsa, quæ matorum placitis constabat, iacet abrogata. Est enim ipse pax nostra. Quidam tamen ad Apostolos dici arbitratur; tanquam à Iudæis damna essent accepturi; sed ab iis præcipuè, qui Hierosolymorum urbem incolerent: quorum qui principes habebantur, Apostolos flagitis acceperant, mortem eis minitantes, si salutis Euangelium promulgarent. Quamquam etiam non malè conueniat ipsam LÆTITIÆ promissionem Christi discipulis factam esse affirmare; quorum opera vbique sunt congregatæ Ecclesiæ. Est verò eos Dei ira, à quibus iniuria affecti sunt, vltæ esse existimanda; cum ab hostibus obsideri contigit. Atque hæc quidem illis. Qui autem piam vitæ rationem sequuntur, ipsaque adeo noua SION, id est Ecclesia, quæ vestra coibit opera, tantam repente PARIET POPULORUM multitudinem; vt iis etiam, qui audierint, admirationi futurum sit. Vt enim repente, quæ vterum gerit mulier, PARIET cum nulli ante dolores præcesserint; Erit autem QVOD PARIETVR, MASCVLVS: Sic partum integrum, & absolutum de repente SION ipsa quæ noua est, EDITVRA EST; quod in cæteris non contigit. Gens enim quælibet, ipsaque adeo Iudæorum, sumptis ab exiguo paulatim incrementis, in populum euasit. vt ab Iacobo, patriarchæ duodecim, deinde filij, deinde nepotes; deinde etiam abnepotes; quibus facta minutatim accessione in gentem ipsi magnam & populosam abierunt. At Dei populus vno eodemque tempore plurimas terræ partes cõfertim impleuit. Sunt tamen qui ita explicent, vt velint, ex quo Hierosolymorum urbis expugnationem prædixit; reliquias seruatum iri significare. Statim enim atque in cælum Christus remeasset, eos etiam, à quibus esset trucidatus, ad pœnitentiam

κρίσει γίνεται τὰ δεινά. εἰδέναι δὲ λέγει ὡς εὐαγγελικῶς ὡς εὐαγγέλιος Α Δ Ε Λ Φ Ο Υ Σ νομίζεν τοῖς ἔθνεσιν, νομικῶ ἔλυσεν ἐν πολλῷ. φησὶ γὰρ ὁ νόμος οὐ λαλήσεις αὐτοῖς εἰρηυικά. καὶ πᾶσαν ἔπιγαμίαν ἀπέρισκε παρὲς αὐτοῖς, ὡς ἂν μὴ παρ' αὐτῶν παροδόντες εἰς εἰδωλοαπειρίαν ἐκπέσονται· ἀλλ' ἐν Χριστῷ γέγονε τὰ ἀμφοτέρωθεν, καὶ λένυται τὸ μέσοτοιχον τῶν φραγμῶν, κατήρηται δὲ καὶ ὁ νόμος τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασιν. Αὐτὸς γὰρ ἔστιν ἡ εἰρήνη ἡμεῶν. Τινὲς δὲ παρὲς τοῖς ἀποστόλοις εἰρηόσαι φασίν, ὡς μέλλοντας ὑπο Ιουδαίων κερκοδοῦναι, καὶ μάλιστα τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ, ὧν οἱ ἀρχόντες τοῖς ἀποστόλοις ἠύσαντο, γὰρ νατοῖ ἀπειλήσαντες, εἰ τὸν σωτήριον λόγον κηρύττειεν. Ἦ καὶ τί δὲ λέγειν, ὡς ἡ καὶ τῶν κέν τῆς ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ ἐπαγγελία τοῖς Χριστῷ γέγονε μαθηταῖς, δι' αὐτῶν πανταχοῦ ἑκκλησιῶν ἐκκλησιῶν. ἡ δὲ τῶν Θεοῦ τοῖς κηρύττωνται αὐτοῖς, μετῴθην ὄργη, παρὲς τῶν αὐτοῖς πολεμίων. καὶ ταῦτα κέν ἐκείνοις τὸ δὲ θεοῦ πνεῦμα, καὶ ἡ νέα ΣΙΩΝ, ἡ ἐκκλησία δι' ἡμεῶν συνησμεν, τὸ σὸν ἀθροῦς ΓΕΝΝΗΣΕΙ ΠΛΗΘΟΣ λαῶν, ὡς ἐκπλαγῆσαι τὸν ἀκούοντα. ὡς γὰρ ἂν ἀκούοντες κατὰ γαστρὸς ἔχουσαι ΓΕΝΝΗΣΕΙ γυνή, μηδὲ μίας ἀδελφῆς ἡμισυμῆς. ΤΟ Δὲ ΤΕΧΘΕΝ, ΑΡΣΕΝ. οὗτως ὀλόκληρον ἀθροῦς ἡ νέα ΓΕΝΝΗΣΕΙ ΣΙΩΝ, ὅσα ἐπ' ἄλλων οὐ γέγονε. πᾶν γὰρ ἔθνος, καὶ τὸ Ιουδαίων, ἐξ ὀλίγων κατ' ὀλίγον ἀύξηθεν, ἔθνος ἐγένετο. οἷον ἐξ Ἰακώβ, οἱ δώδεκα πατερῶν. εἶτα πᾶσι ἐκγονοῖ, καὶ πάλιν ἀπὸ τῶν κατὰ βραχὺ παροδόντων παρὲς ἔθνος μέγα κατέστησεν. ὁ δὲ τῶν Θεοῦ λαὸς ὑφ' ἑνα κενὸν τὸ πλεῖστα μέρη τῆς οἰκουμένης ἐπλήρωσεν. Τινὲς δὲ οὗτως ἀπέδωκεν· παροδομένης τῆς ἄλλων Ἱερουσαλήμ, δέκονσιν ὡς τὸ κατὰλειμμα σωθήσεται. μετὰ γὰρ τῶν τῶν σωτήριος ἀνάληψιν, ἐκάλουσι οἱ μαθηταὶ καὶ τοῖς ἀπειροσῶν αὐτῶν εἰς μετάνοιαν,

μετάνοιαν, Πέτρος λέγοντος· Οἶδα ὅτι καὶ ἀνομοῖαν ἐπαράξατε. καὶ ὑπερέροντες, μετανοήσατε οὐκ, καὶ ταῦτα λέγοντος, παροδομένης ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχῆ ὡσεὶ τριχίλια. εἶτα τοιαῦτα διδασκόντων, λέγονου διελθόντος, ἡ τῆς πόλεως ἄλλωσι γέγονεν, ἡ δὲ τῶν ὑπερερέρων παροδομένων, τῇ πύτῃ. καὶ τὸ τὸ δὲ τῶν ὑπερερέρων τῶν τῆς πόλεως ΩΔΙΝΑΣ, καὶ τῶν συμφροῦς, ΤΕΚΕΙΝ ΑΡΣΕΝ. οὐ γὰρ ἠηλυέται ὁ ἐν Χριστῷ λαὸς παρὲς μαλακισμοῖς. ΕΝ ΗΜΕΡΑ Δὲ ΜΙΑ, ἀφ' ἧς τῶν τριχίλιας, λέγει ψυχῆς. ἐγὼ δὲ φησὶν Ο ΠΟΙΗΣΑΣ (ἐνήρησε γὰρ ἀφ' ἧς ἀποστόλων) καὶ ΔΟΥΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΔΟΚΙΑΝ ταύτην. ἀφ' ἧς παροδομένης γὰρ αὐτῇ Θεὸς τῶν πολυπληθῶν ἐπήρησται, σωτηρίας αὐτῆς ἐνεχε. ἀλλ' ΟΥΚ ΕΜΝΗΣΘΗΜΟΥ φησὶν, οὐ δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδοῦσα με, παρὲς ἔκκεν. καὶ τοῖς ΣΤΕΙΡΑΝ, ΚΑΙ ΓΕΝΝΩΣΑΝ ΕΓΩ ΠΕΠΟΙΗΚΑ. Ὡς ἂν οὐ γέγονεν ἀπαμ, ἐμοῦ γέγονον δὲ ἀναμῶν ποιῶν, εἰ πιστεύον ἠθέλησεν. Τοιγαροῦν ἡ πιστεύουσα ΣΤΕΙΡΑ, πολυπληθῆς ἐγένετο, ἡ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία. τὸ δὲ οὐ ΟΥΚ ΕΜΝΗΣΘΗΣ ΜΟΥ ΕΙΠΕΝ ΚΥΡΙΟΣ, ἐ καὶ τῶν τῶν ἄλλοις ἐρμηνευταῖς. καὶ δὲ Σύμμαχος, οὐ τῶν ἐρμηνευτῶν ΜΗ ΕΓΩ Ο ΚΑΘΙΖΩΝ ΕΠΙ ΤΟ ΤΕΚΕΙΝ, ΟΥΚ ΕΚΤΟΚΙΖΩ, ΕΙΠΕΝ ΚΥΡΙΟΣ; Η ΕΓΩ Ο ΣΥΝΕΞΩ, ΕΙΠΕΝ Ο ΘΕΟΣ ΣΟΥ; ὁ γὰρ ὁ σωματικῶς ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ἀποσῶν, πῶς τὸ μέλλεν ἀθροῦς τὸ κατὰ τὸ ἔθνος γενῶν, Ὡς ἐκκεν, παρὲς τὸ γένος αὐτῆς γέννημα παροδομένης ἀβλαβῶς; ἡ πῶς ΣΥΝΕΞΩ ΤΟΝ ΤΟΚΟΝ, ὡς ἀφανισθῆναι ταύτης τὸ γέννημα; ἀλλὰ γὰρ λείπεται φησὶ, τῶν ἑάν κηρῶν ΣΙΩΝ. συγχάρην δὲ καὶ τοῖς ΕΝ ΑΥΤῃ, ΚΑΙ ΑΓΑΠΩΝΤΑΣ ΑΥΤῆν. λέγει δὲ τῶν πολυπληθῶν αὐτῶν διδασκαλίας σπείζοντες, καὶ ὅσοι ΠΕΝΘΟΥΣΙΝ ΕΠ ΑΥΤῆς καὶ τὸ Μακάριοι οἱ κηρῶντες νῦν, ὅτι αὐτοὶ παροκληθήσονται. τὸ δὲ ΠΕΝΘΟΣ, τῶν

vocasse discipulos; cum diceret Petrus, non dubitare se id eos ignoratione fecisse: cum deinde ad pœnitentiam hortaretur; vno die tria animarum millia accessisse. Postea cum talia docerent, progressu temporis, ipsa contigit vrbis expugnatio, cum iam qui mansuetiores essent ad fidem accederent. Atque idipsum est, quod intellexit, cum antequam vbi LABORES imminerent, PARIETVRAM ESSE MASCVLVM significauit. Non enim effœminatur mollitie Christi populus. Quod verò DIE VNA dixit, ad ter mille animas retulit. Quod deinde se esse, qui FECIT adicit; quique talem EXPECTATIONEM DEDIT: id ideo dixit, quod Deum per Apostolos esse operatum constet. Est enim ipsi per prophetas à Deo, salutis eius causa, liberorum promissa multitudi. Sed MEI, inquit, NON EST RECORDATA: neque mihi (quem tamen suis ipsa oculis intuita est) credidit. Atqui EGO STERILEM ET PARIENTEM EFFECI. Non igitur esset sine liberis (cum ego fœcundam efficere possim) si credere voluisset. Ideoque effectum est, vt quæ STERILIS erat, quia credidit, filios multos habeat: quod est de gentium Ecclesia intelligendum. Quod autem habetur, NON TV RECORDATA ES MEI, dicit Dominus; apud cæteros interpretes non reperias. Sed apud Symmachum huc in modum, NVM EGO, QVI SEDERE FACIO AD PARIENDVM, IPSE NON PARIAM, DICIT DOMINVS? AVT EGO, QVI FOETVM PROMOVEO, ETIAM COMPRIMAM, IN QVIIT DEVS TVVS? Qui enim ipse, qui corporei PARTVS auctor sum, non cum, qui gentem vniuersam confertim editurus est, enitar, vt quod diuinitus idem generabit, illæsum prodeat? Aut qui FOETVM COMPRIMAM, vt quod partu editur, pereat? Sed enim restat, inquit, vt quæ noua est SION iique adeo, qui IN EA sunt; ET QVI EAM DILIGVNT, simul lætentur: quibus verbis eos intelligit, quorum doctrinæ abundantia confirmatur; quique LVGENT IN EA: iuxta illud; beati qui lugent nunc, quoniam ipsi consolabuntur. Significantur autem LVCTVS

Matth. 3.

Matth. 5.

fufcitatio; **QVÆ ETIAM DEVM METVENTIBVS NON OBSCVRA FVTVRA EST.** Vbi namque Dei METVM, qui ex sapientia est, refumpferint: (Initium enim sapientiæ timor Domini) non absque **MANV** Dei, tantam gratiam inter mortales vires suas exercere potuisse, intelligent. Illis autem, qui tales non fuerint, ea, quæ sequuntur, **MINAVITVR.** Sunt verò, qui à verbis istis, **VOX DOMINI,** ita explicent; vt omnia vndique iustum Dei iudicium velint **RESONARE;** hostibus quidem subiugatis & victis; Ezechia autem de templo redeunte, Deique maiestatem prædicante; ipsis denique, qui Deo aduersabantur, vltioni traditis. Sunt tamen poenas **VITATVRI,** si poenitere cõingat, non aliter quàm quæ **MASCVLVM** peperit. Obliviscitur enim **DOLORVM;** eo ipso, quod reperit, consolationem adeptus: quale est illud, quod mulierem cum genuerit, ideo lætari affirmat, quod homo in mundum editus sit. Est igitur inquit, **DOLORVM** tempus poenitentia præuertendum; vt tanquam puerum, vestram ipsi salutem partu cuitamini. Volunt autem Hierosolymis ista contigisse, quæ breui tempore **GENTES** qualibet, suisque habitatores resumpserint. Est enim Deus ipse, qui **STERILITATEM, FOECVNDITATEMQUE** largitur. Quia autem animã futuris bonis antea recrearat, ipsam **HIERSALEM LÆTARI** præcipit, non euerfionem suam **LVGERE;** sed quæ postea secutura est, **GLORIA** considerare; puerosque suos tãquam **AVBERIBVS,** pascere; quia eos intuiturus sit Dominus, **PACEMQUE** multam daturus, **FLVVIORVM** more concurrentibus ad eum omnibus. Iphis enim **GENTIVM GLORIAM** largietur, vt filios ipsæ & filias **HVMERIS** in ciuitatem **HIERSALEM PORTENT;** Deo ipso, **MATRIS** instar, auxilium, curamque suam adiungente; qui eos super futurã calamitate **CONSOLETVR,** nouaque quadam ratione (vt **OSSA,** de quibus est apud Ezechielem) in vitam reuocet. Gestamina porrò, siue onera ipsorum, honorem eum intellige, quem **DE GENTIBVS** sibi pepererunt, quo tempore, secundum præordi-

psal. 110.

4. Reg. 19.

1047. 14.

Ezech. 37.

ἀνάστασις, ἡ καὶ ἰγνώσθησεται τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. **ΦΟΒΟΝ** γὰρ ἀειλήφότες Θεὸς τῶν σκισφίας (Ἀρχὴ γὰρ σοφίας φόβος κυρίου) νοήσαντες ὡς ὅτι αἰὲν **ΧΕΙΡΟΣ** Θεοῦ, ποσούτη χάρις εἰς ἀνθρώπους ἐνήρησεν. τοῖς δὲ μὴ τοιοῦτοις **ΑΠΕΙΔΗΣΕΙ** τὰ ἐπαγόμενα. τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς **ΦΩΝΗΣ** κυρίου, ἕτως ἐξήγησαντο. πάντα γὰρ πάντα γέθεν **ΒΟΑΤΩ** δὴ κήσαν κρίσιν τῆς Θεοῦ, πολέμων ἰδὲ κατατροφιδίων, Ἐζεχίας δὲ ἐκ τῆς αἰῶν ἐπανιόντος, καὶ κηρύττοντος τὸν Θεὸν πᾶσι μεταγαλειότητι, καὶ τῆς ἀπικειμένων Θεοῦ τιμωριδίων. **ΕΚΦΕΥΘΟΝΤΑΙ** δὲ πᾶσι δίκην μετανοήσαντες κατὰ καὶ γυνὴ **ΤΕΚΟΥΣΑΡΣΕΝ.** ὅτι πλανῆται γὰρ **ΤΩΝ ΩΔΙΝΩΝ,** παρεμυθίον ἔχουσαι τὸ πνεῦμα, κατὰ τὸ ὅτι ἂν δὲ γενήσῃ, χαρὰ χαίρει, ὅτι ἐγενήθη ἄνθρωπος ὅτι τῆς γῆς εἰς τὸν κόσμον. **ΠΡΟΛΗΠΤΙΟΝ** οὐ φησι, τῆς μετανοίας τὸν κερὸν **ΤΩΝ ΩΔΙΝΩΝ.** καὶ ὡς περ πᾶσι, πᾶσι αὐτῶν σωτηρίαν ἀποκρίσαστε. ὅτι δὲ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἔσονται γεγενῆσθαι φασὶν ἐν βραχίονι χειρὸς αὐτῶν **ΤΟ ΕΘΝΟΣ,** καὶ τῆς ἰδίας ἀπολαμβάνουσι οἰκίτορας. Θεὸς γὰρ ὁ **ΣΤΕΙΡΩΣΙΝ** διδύς, **ΚΑΙ ΓΟΝΗΝ.** παρεστῆσθαι δὲ τῆς ψυχῆς ὅτι τοῖς μέλλουσιν ἀγαθοῖς, τῆς πόλεως **ΕΥΦΡΑΝΘΗΤΙ** φησὶν **ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ** **ΜΗ ΠΕΝΘΟΥΣΑ** ἡ κατατροφιδίον, ἡ μεταἔσονται δὲ **ΔΟΞΑΝ** λογισμῶν. καὶ ὡς **ΑΠΟΜΑΣΤΩΝ** τρέφε τὸς παῖδας σου, διότι ὅτι σκεπταται κύριος αὐτὸς, πάλαι **ΕΙΡΗΝΗΝ** διδύς, καὶ πάντων **ΠΟΤΑΜΗΔΟΝ** εἰς αὐτὸν σπυρομένων. **ΤΩΝ** γὰρ **ΕΘΝΩΝ** αὐτοῖς χαίρειται **ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ,** ὡς τῆς ἑσθίας αὐτῆς, καὶ θυγατέρας ἡ αὐτῆς **ΕΠΩΜΩΝ** φερεῖν εἰς **ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ,** Θεοῦ, δίκην **ΜΗΤΕΡΟΣ,** ἡ αὐτοῦ κηδεμονίαν παρέχοντος, ὅτι τῆς προλαβούσι **ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΟΣ** αὐτὸς συμφορῆς, καὶ τρέπον πᾶσι πάλιν ἀναβῆσαι ποιήσαντος, καὶ τὰ ὅσα τῶν Ἰεζεκιήλοστα. βασιλείματα δὲ αὐτῶν πᾶσι **ΑΠΟ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ** νοήσονται, καὶ ὡς

ἔξιν κυρίου, καὶ Δαρείου μετὰ δουροφιλίας ἀποπέμψαντος αὐτοῖς ἐν εὐχαρίᾳ τε καὶ εἰρήνῃ, τῆς ἱερῆς αὐτοῖς σκευῶν ἀποπέμψαντος, καὶ μετὰ τὸν καιρὸν ἀνοικισθείσης τῆς πόλεως. ὁ καὶ μετὰ πᾶσι τὸν σωτήρος φάινεται παρουσίαν. πᾶσι ἀληθῆ γὰρ πάντες μεταδιδάσκοντες **ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ** **ΦΕΡΟΝΤΕΣ** τοῖς ἀληθεῖς Ἰουδαίους **ΕΠΩΜΩΝ, ΚΑΙ ΓΟΝΑΤΩΝ,** ὅτι **ΜΕΤΑΧΕΙΡΑΣ** ἔχοντες τοῖς μακαρίους **ΠΡΟΦΗΤΑΣ,** ὅτι τὸν Θεὸν ἐλπίζοντες **ΑΒΡΑΑΜ** ἔπι δὲ καὶ τῆς ἀποστόλων μετὰ τῶν σωτήρος τὰ βιβλία **ΤΑΙΣ ΧΕΡΣΙ** περιφέρων καὶ ὅτι τῆς ἐσθίας δὲ **ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ** ἀληθῆς ὁ λόγος, εἰς τὸ ἀπεύδουσι βασιλείς ἢ ἔθνη ἀπὸ τῶν σωτήρος.

ΠΙΠΙ Ἰδοὺ γὰρ ἡ κύριος ὡς ὄψιν ἤξει, καὶ ὡς καταγίγῃ τὰ ἄρματα αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐν θυμῷ ἐκδίκησιν, καὶ ἀποσκορακισμὸν αὐτοῦ ἐν φλογὶ πυρός. ἐν γὰρ τῷ πυρὶ ἡ κύριος κριθήσεται πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ, πᾶσα σὰρξ. πολλοὶ τραυματίαι ἔσονται ὑπὸ κυρίου, ἀγνίζόμενοι, καὶ καθαρίζόμενοι εἰς τὴν κήπους, καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ἔσθοντες κρέας ὕειν, καὶ τὰ βδελύγματα, καὶ τὸν μῦν, ὅτι τὸ αὐτὸ ἀναλαθήσονται εἶπε ἡ κύριος. καὶ γὰρ τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ τὸν λογισμὸν αὐτῶν ἐπίσταμαι. καὶ ἐγὼ ἔρχομαι συναγαγεῖν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὰς γλώσσας. καὶ ἤξουσι, καὶ ὀψονταί τὴν δόξαν μου, καὶ καταλείψω ἐπ' αὐτῶν σημεῖον, καὶ ἐξαποσελεύξω ἐξ αὐτῶν σεσωσμένους εἰς τὰ ἔθνη, εἰς θαρσῆς, καὶ Φουδ, καὶ Λουδ, καὶ Μοσοχ, καὶ εἰς Θεβελ, καὶ εἰς τὴν ἐλλάδα, καὶ εἰς τὰς νήσους τὰς πόρρω, οἱ σὺ ἀκηκόασί μου τὸ ὄνομα ἔτε ἐώρακάσιν με τὴν δόξαν, καὶ ἀναγγέλῃσι τὴν δόξαν μου ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἄξουσι τὴν ἀδελφούς ὑμῶν ἐκ πάντων τῶν ἔθνων, δῶρον ἡ κυρίῳ μεθ' ἡππων, καὶ ἄρματων, ἐν λαμπήναις ἡμιόνων, μετὰ σκιαδίων, εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ. καὶ εἶπε ἡ κύριος ὡς ἀνενέγκασαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὰς θυσίας αὐτῶν ἐμοί, μετὰ εὐφροσύνης, μετὰ ψαλμῶν εἰς τὸν οἶκον ἡ κυρίου, καὶ ἀπ' αὐτῶν λήψομαι ἱερεῖς, καὶ λευίτας. **ΠΙΠΙ** εἶπε ἡ κύριος. ὃν τρόπον γὰρ ὁ οὐρανὸς καμνός, καὶ ἡ γῆ καμνή, ἀ ἐγὼ ποιοῦ, μὴ εἰ ἐνάπιν ἐμοῦ, λέγει ἡ κύριος. οὕτως σῆσεται τὸ σπέρμα ὑμῶν, καὶ τὸ ὄνομα ὑμῶν. καὶ ἔσται μὴν

nationem Domini, cum Darij præsidio adhibitis epulis tuta pace dimissi sunt, cum ipsis etiam reddita est suppellex, cum tēplum denique, ipsaque ciuitas instaurata sunt: quod etiam post Saluatoris aduentum contigisse videtur. Ad veram enim omnes **HIERSALEM** tendimus, veros Iudæos **IN HVMERIS ET GENIBVS PORTANTES,** cum beatos **IN MANIBVS** prophetas gestamus, qui in Deum Abrahami spes nostras collocamus. Apostolorum rursus, Saluatorisquelibros **MANIBVS** circunferimus. Est præterea de **HIERSALEM,** quæ hic habetur, minimè mendax oratio, ad quam & reges ipsos, & gentes etiam properare certum est.

Σ. ΛΥΑΟΥΣ.

ἐκ μνηός, καὶ σαββατον ἐκ σαββάτου. ἤξει πᾶσα σὰρξ τοῦ παροσηνήσαν ἐνώπιον ἐμοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ εἶπε ὁ κύριος. καὶ ἐξελεύσονται, καὶ ὄψονται τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παρβεβηκότων ἐν ἐμοί. ὁ γὰρ σκάληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσεται, καὶ τὸ πῶρ αὐτῶν ἐσβεσθήσεται. καὶ ἔσονται εἰς ὄρασιν πᾶσιν Ἰσραὴλ.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥ ΗΣΑΙΟΥ
ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΒΗΒΑΟΥ.

Ecce enim Dominus, quasi ignis veniet, & quasi tempestas currus eius, vt reddat in furore ultionem, & increpationem suam in flamma ignis. In igne enim Domini iudicabitur omnis terra, & in gladio eius cadet vniuersa caro. Multi vulnerati erunt in Domino. Qui sanctificantur, & purificantur in hortis, & in luminibus, comedentes carnem porcinam, & abominationes, & murem, simul confumentur, dicit Dominus. Et ego opera eorum, & cogitationes eorum noui, & venio, vt congregem omnes gentes, & linguas. Et venient, & videbunt gloriam meam, & dimittam super eos lignum, & emittam ex eis, qui saluati fuerint ad gentes, in Tharsis, & Phud, & Lud, & Mosoch, & Thobel, & in Græciam, & in insulas remotas, ad eos, qui non audierunt nomen meum, neque viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus, & deducent fratres vestros ex omnibus gentibus donum Domino, cum equis & rhedis, in lampenis mulorum, cum vmbraculis, in sanctam ciuitatem Hierusalem. Et dixit Dominus, Quomodo li offerant filij Israël victimas suas mihi, cum lætitia, cum psalmis, in domum Domini, & ex eis sumam sacerdotes, & leuitas, dicit Dominus. Sicut enim cælum nouum, & terra noua, quæ ego facio, permanent in conspectu meo, dicit Dominus: Sic stabit semen vestrum, & nomen vestrum, & erit mensis ex mense, & sabbatum ex sabbato. Veniet omnis caro, vt adoret coram me in Hierusalem: dicit Dominus. Et venient & videbunt membra hominum, qui prauaricati sunt in me. Et vermibus eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur, & erunt in conspectum omni carni.

FINIS ESAIÆ.

Postquam eorum promissiones, qui credituri essent, & ea, quæ se pertinacibus minaturum dixit, enarrauit; exponit iam gloriosum eius aduentum, demonstrans quo tempore patris gloria, & angelis eius comitatus, viuos & mortuos iudicatum VENTVRVS SIT. Quod autem SICVT IGNIS habemus; IN IGNE cæteri dixerunt interpretes.

Τὰς τῶν προφῶντων ἐπαγγελίας εἰπόν, καὶ ὡς ἀπειλήσῃ τοῖς ἀπειθήσασιν τὴν ἀπειλήν, συνέθεται νῦν τὴν ἐνδοξὴν αὐτοῦ παρουσίαν, διλάτῃ ὅτι ἤξει μετὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός, καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς. τὸ δὲ ΩΣ ΠΥΡ, ΕΝ ΠΥΡΙ ἐρμηνεύσαν οἱ λοιποὶ ἄρμα-

ἄρματα δὲ λέγων, τοῖς ἀγγέλοις, καὶ τοῖς παρ' αὐτῶν δυνάμεισι διλοῖ, καὶ τὸ ἐν ψαλμοῖς. Τὸ ἄρμα τοῦ Θεοῦ μωροπλαστον, χηλιάδες ἐθλυούτων. ΩΣ ΚΑΤΑΓΙΣ δὲ ΗΞΕΙ ΤΟΙΣ ΤΙΜΩΡΙΑΣ ἄξις. ὁ δὲ ΑΠΟΣΚΟΡΑΚΙΣΜΟΣ διλοῖ τὴν πύργον Σπολιῶν, ἐρουῶτος πορευέσθαι ἀπ' ἐμοῦ οἱ κητηρομυδοὶ εἰς τὸ πῶρ τὸ αἰώνιον, ἢ δὲ ΡΟΜΦΑΙΑ τὴν πικρὰν σιμύνην, συνήθως ἄρμα καὶ φοβερός τοῖς ἀκρομυδοῖς. ποιοῦτον τὸ Σπολιῶν. Κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμεταμέλητον καρδίαν θη(αυρ)ίζεις σεαυτῷ ὄργη, καὶ τὸ ὅτι πούτοις. Ἐπιφέρει δὲ τὴν ἠτοίμασιν μᾶλλον ΤΟ ΠΥΡ, καὶ εἰ μὴ παρ' τῆς ἑπιδημίας, τοῖς μὴ κητοῖ νόμον ἀγνίζομενοις φησὶ ποδοῦ τε δαμάλας, καὶ θύσας, εἰ δὲ μετὰ ταύτην, τοῖς ἀπὸ τοῦ θείου βαπτίσματος, ἵδαπὶ τὸ κηπο ὑψιλά, ἢ καὶ μεμαγειμένους κητομυδοῖς, ἐν δρυμοῖς τε, καὶ ἄλσεσιν, ἔνθα καὶ τὰς λατρείας παροσέφερον. ἀειηγνίζοντο γὰρ ΠΥΡΙ ΤΕ ΚΑΙ ΥΔΑΤΙ, ψυχῆς μολυσμοῖς ἀπὸ τῶν ἐκπληρώσασθαι οἰόμενοι, ἐς ἐξ ἀσελγείας καὶ φόβου ἐναπυμάζοντο. ἀπὸ δὲ τῶν ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΡΟΘΥΡΟΙΣ ΤΕ ΣΟΝΤΕΣ ΚΡΕΑΣ ΥΕΙΟΝ, ὁ Σύμμαχος φησιν. ΟΠΙΣΘΑ ΑΛΛΗΛΩΝ ΕΝ ΜΕΣΩ ΕΣΘΙΟΝΤΩΝ ΤΟ ΚΡΕΑΣ ΤΟ ΧΟΙΡΕΙΟΝ, ὅτι αὐτοῖς λέγων ΕΣΘΙΕΙΝ, μετὰ δὲ ζῶν τῶν ἐθνῶν, διὸ ζῶν αὐτοῖς Σπολιῶται, τῶ Θεῷ μὴ μόνον παρᾶξεις ὀράντος, ἀλλὰ καὶ λογισμοῖς. ὁποῖον ἔστι τὸ ἀκατέρησάν μου εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ σου. πινὲς δὲ ΤΑ ΒΔΕΛΥΓΜΑΤΑ, ὅτι ἐρωμάτων, ἀλλ' ἐπ' εἰδώλων ἐδέξαντο, ὡς καὶ ΜΥΝ φασιν, ἵσως ἐν στοιχοῖς ἔχων σφόδρον. πλὴν τοῦς ἀρουραίους πινὲς εἰσέπει πὶ νῦν ΕΣΘΙΟΥΣΙ ΜΥΣ. ΣΥΝΑΞΕΙΝ δὲ ΠΑΣΑΝ ΓΛΩΣΣΑΝ εἰσὼν, ΟΦΟΝΤΑΙ φησὶ τὴν ΔΟΞΑΝ μου, ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΕΙΨΩ ΕΠ' ΑΥΤΩΝ ΣΗΜΕΙΟΝ, ΚΑΙ ΕΞΑΠΟΣΤΕΛΩ ΕΞ

CVRRVVM deinde nomine, angelos, & quæ ipsum ambiunt, potestates intellexit: quale illud est, quod apud psaltem in hæc verba legimus; Currus Dei decem millibus multiplex, millia exuberantium. VENTVRVM præterea, QVASTEMPESTATEM, adiicit; vt eos, qui digni sunt, VLCISCATVR. Quod rursum INCREPATIONIS verbo vsus est, eorum à se reiectionem significauit, qui à se eos discedere qui sempiterno igni denoti essent, iustus fuerat. Significat porro vltionem GLADIVS; qui mos simul & vsitatus est, & merum audientibus incutit. quale est apud Apostolum illud; Secundum autem duritiam tuam & impænitens cor, thesaurizas tibi iram, & quæ deinceps. Adicit rursum quibus præcipue sit IGNIS iste præparatus. Quæsi ad tempora, quæ aduentum præcesserunt, retuleris; de his, qui minimè secundum legem vitulæ cinere, & sacrificiis purificati fuerint, intellexerit. Sin autem, ad ea, quæ eundem secuta sunt, respicis; eos ipsos inuuit, qui pro diuino baptisinate, mera HORTENSIA aqua, aut etiam magica, in saltibus & vbi sacris operabantur, iustrabantur. IGNE siquidem ET AQUA iustrabantur, ita fordes animæ, quas cæde & libidine contraxerant, eluere se existimantes. Verum quo loco, ET IN LIMINIBVS COMEDENTES CARNEM PORCINAM, habemus: ita vertit Symmachus; RETRO SEMVTVO IN MEDIO COMEDENTES CARNES SVILLAS: non vt eos COMEDERE significet; sed inter gentes viuere, ideòque cum illis esse perituros; cum non corporis tantum, sed mentis etiam actiones Deus intueatur: cuius generis est illud, vbi imperfectum meum viderunt oculi tui, legimus. Non desunt verò, qui ABOMINATIONES non ad cibos, sed ad idola retulerunt; quod illi eò vsque, aiunt, progressi essent, vt MVREM fortasse, quem colerent, in delubris haberet. Sunt tamen aliqui, qui MVRES terrestres etiam nunc COMEDANT. Vbi porro CONGREGATVRVM SELINGVAM OMNEM dixit; etiam GLORIAM suam VISVROS ESSE, SVPERQVE EOS SIGNVM SERELICTVRVM; & cx iis, QVI

τὸ κηπο ὑψιλά, ἢ καὶ μεμαγειμένους κητομυδοῖς, ἐν δρυμοῖς τε, καὶ ἄλσεσιν, ἔνθα καὶ τὰς λατρείας παροσέφερον. ἀειηγνίζοντο γὰρ ΠΥΡΙ ΤΕ ΚΑΙ ΥΔΑΤΙ, ψυχῆς μολυσμοῖς ἀπὸ τῶν ἐκπληρώσασθαι οἰόμενοι, ἐς ἐξ ἀσελγείας καὶ φόβου ἐναπυμάζοντο. ἀπὸ δὲ τῶν ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΡΟΘΥΡΟΙΣ ΤΕ ΣΟΝΤΕΣ ΚΡΕΑΣ ΥΕΙΟΝ, ὁ Σύμμαχος φησιν. ΟΠΙΣΘΑ ΑΛΛΗΛΩΝ ΕΝ ΜΕΣΩ ΕΣΘΙΟΝΤΩΝ ΤΟ ΚΡΕΑΣ ΤΟ ΧΟΙΡΕΙΟΝ, ὅτι αὐτοῖς λέγων ΕΣΘΙΕΙΝ, μετὰ δὲ ζῶν τῶν ἐθνῶν, διὸ ζῶν αὐτοῖς Σπολιῶται, τῶ Θεῷ μὴ μόνον παρᾶξεις ὀράντος, ἀλλὰ καὶ λογισμοῖς. ὁποῖον ἔστι τὸ ἀκατέρησάν μου εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ σου. πινὲς δὲ ΤΑ ΒΔΕΛΥΓΜΑΤΑ, ὅτι ἐρωμάτων, ἀλλ' ἐπ' εἰδώλων ἐδέξαντο, ὡς καὶ ΜΥΝ φασιν, ἵσως ἐν στοιχοῖς ἔχων σφόδρον. πλὴν τοῦς ἀρουραίους πινὲς εἰσέπει πὶ νῦν ΕΣΘΙΟΥΣΙ ΜΥΣ. ΣΥΝΑΞΕΙΝ δὲ ΠΑΣΑΝ ΓΛΩΣΣΑΝ εἰσὼν, ΟΦΟΝΤΑΙ φησὶ τὴν ΔΟΞΑΝ μου, ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΕΙΨΩ ΕΠ' ΑΥΤΩΝ ΣΗΜΕΙΟΝ, ΚΑΙ ΕΞΑΠΟΣΤΕΛΩ ΕΞ

psal. 67.

Matth. 25.

Rom. 2.

psal. 138.

SALVATI FVERINT, ESSE SE MISSVRVM adiecit. quod apertius in *Math. 25.* Euangelis inquit, vbi ait; Cum autem venerit filius hominis in gloria patris sui, & omnes angeli cum eo, tunc fedebit super sedem maiestatis suæ; & congregabuntur ante eum omnes gentes, & quæ postea. Vt autem eos ostenderet, qui de gentibus, pro merito SALVANDI ERANT; ad primum aduentum reuersus est: ad quem & illa, quibus LINGVAS SE CONGREGATVRVM dixit, referentes nonnulli, recapitulationem totius esse prophetiæ arbitrantur; cum aiunt, quæ deinceps dispensationis in carne virtutem ab initio ad finem, veluti compendio, complectuntur, GENTIVM vocationem significare; vtque designatis Christus Apostolis ab omni GENTE ADORABITVR. Legem enim veterem, GENTEM vnam, vnamque LINGVAM CONGREGASSE: Christum autem gentes vniuersas, & eos, qui de Israële SALVATI SVNT; cum audire ista gentes omnes præcipit quibus etiam GLORIAM IPSIVS VIDERE contigit, cum diuina Euangelij promulgatione æqualem esse patri, mirabiliæque opera edere, & mortuos in vitam reuocare didicissent, non Iudæorum more quærentes, cur cum homo esset, Deum se profiteretur; sed vno consensu Dei viuentis esse filium asserentes. Est porro SVPER EOS SIGNVM crucis venerandæ positum: vel (vti Paulus ait) Obsignati sumus spiritu redemptionis. Ex IPSIS rursus cum SE MISSVRVM AD GENTES dixit, de iis qui petierant intellexit; quos simul CONSVMPTVM IRI monuerat. Quorum quæ SALVATÆ FVERINT reliquiæ, ad harum atque illarum GENTIVM vocationem EMITTENTVR; ET VIDEVBNT GLORIAM MEAM. Iuxta quod antea dictum est, vbi illos eum esse visuros, quibus minimè renunciatus est; & rursus; vbi se notum iis factum esse, à quibus minimè interrogabatur, affirmavit. qui vbi cum signo meo ambulauerint, inquit, eos ipsi, qui de GENTIBVS sunt, FRATRES efficient, & DONVM ADDVCENT DOMINO. Quo fit, vt exultantes, eos ipsos gaudium & coronam nominent. Vt autem sine

Ioan. 7.

Ep. 4.

Es. 52.

Philip. 4.

ΑΥΤΩΝ ΣΕΣΩΣΜΕΝΟΥΣ. ὁ σαφί-
 σερρον ἐν εὐαγγελίῳ φησὶν· Ὅτ' ἂν δὲ ἔλθῃ
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς
 αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ,
 καὶ συνάξουσιν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὰ ἔθνη
 τῶτα ὡς ἂν δὲ δέξῃ τῆς ἐθνικῶν τὰς κατ'
 ἄξιαν ΣΩΘΗΣΟΜΕΝΟΥΣ, ὅτι τὴν
 ἀνάστασιν ἀνάστασιν παρὰ τὴν ἀνάστασιν
 τὴν ΣΥΝΑΞΗΝ ΤΑΣ ΓΛΩΣΣΑΣ, πινὲς
 ἐξελήφασιν ἀνακεφαλαίωσιν ἐν τῇ ὁλῆς
 τῶσφρα, τὸ ἐπεὶ εἰπόντες τῆς με-
 τὰ σαρκὸς οἰκονομίας τὴν διὰ μὲν ἀπ' ἀφ'
 ἧς, μέχρι τῆς ὥσ ἐν βραχίονι ἀειχρον
 τα, διηγουῖται ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ τὴν κλη-
 σιν, ἡ ὡς καὶ τὸς ἀποστόλους ἀναδέξασιν πα-
 ρὰ πάντος ΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗ-
 ΘΗΣΕΤΑΙ. ὁ μὲν γὰρ παλαιὸς νόμος ἐν
 ΕΘΝΟΣ, καὶ μίαν ΓΛΩΣΣΑΝ ΣΥΝΗ-
 ΓΑΓΕΝ· ὁ δὲ Χρῆστος πάντα μετὰ τῆς
 ΣΩΘΕΝΤΩΝ ἐξ Ἰσραὴλ λέγων· ἀκού-
 σατε ἑστέ πάντα τὰ ἔθνη. οἱ καὶ θεο-
 ἀνταίτην ΔΟΞΑΝ ΑΥΤΟΥ, μα-
 θόντες ἄλλοι τῶ θεῷ κηρύγματος, ὡς ἴσως
 ὅτι τὸ πατέρα, γαμματῶν γένετ' ἔχει καὶ
 νεκρῶν ἀναστάσεως, καὶ μὴ καὶ τὸς Ἰσραήλ
 εἰπόντες· ἄλλοι τὸν ἀνθρώπου ὄν, ποιῆς σε-
 αὐτὸν Θεὸν; συμφώνως δὲ λέγοντες· οὐδεὶς
 υἱὸς τοῦ Θεοῦ τῶ ζῶντος· ΕΦΩΝ καὶ τε-
 θεῖται ΣΗΜΕΙΟΝ τῶ πνεύματος. ἡ καὶ
 Παῦλος εἰπὼν τῶ ἱεροσολιμίῳ τῶ πνεύ-
 ματι τῆς ἀποστόλων. ΑΠΑΥΤΩΝ
 δὲ φησὶν ΑΠΟΣΤΕΛΩΝ ΕΠΙ ΤΑ ΕΘ-
 ΝΗ, διηγουῖται τῆς ἀποστόλων, ἀεὶ ὡς
 ἐλέγετο· ὅτι τὸ αὐτὸ ἀναλαβὼν ὄν-
 ται. ἐξ ὧν ΔΙΑΣΩΘΕΝ τὸ κατὰ λεμ-
 μα παρὰ τὴν ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ τῆς δὲ καὶ
 τῆς δὲ κλησὶν ΑΠΟΣΤΑΛΗΣΕΤΑΙ,
 ΚΑΙ ΟΥΦΟΝΤΑΙ ΜΟΥ ΤΗΝ ΔΟΞΑΝ,
 καὶ τὸ ἴδιον ῥηθὲν· οἱ ἐν ἀγγελίῳ, ἀεὶ αὐ-
 τῶ ὄνται. καὶ πάλιν· Ἐμφανὲς ἐγενόμην τοῖς
 ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. οἱ μετὰ τῶ σημεῖον τοῦ
 ἐμοῦ πορευθέντες, τοῖς ΑΠΟ ΤΩΝ ΕΘ-
 ΝΩΝ ΑΔΕΛΦΟΥΣ ἀφ' ἡρώσονται,
 ΚΑΙ ΔΩΡΟΝ ΠΡΟΣΑΞΟΥΣΙ ΤΩ
 ΘΕΩ. διὸ καὶ καυχώμενοι, καὶ ῥὰν αὐ-
 τοῦ καὶ σέφανον ὀνομάζουσι. τὸ δὲ ἀπο-
 νον τῆς

ἡ σπέρμα

νον τῆς ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ὅτι τῶσφρα· ἀπὸ
 μεταφορῶν τῆς ἐν ὄχημασι κομιζομένων
 παρὰ τῆς, πάσης αὐτῶ ἀναπαύσεως ἀξί-
 ος Θεοῦ. ἔσονται δὲ κεχαρισμένοι Θεοῦ, ὡς
 ΘΥΣΙΑ νομίμως προσεσφραδισμένη μετ' ὡ-
 δῆς, καὶ δεξιολογίας. ΑΠΑΥΤΩΝ δὲ φησὶ
 ΛΗΨΟΜΑΙ ΙΕΡΕΙΣ, ΚΑΙ ΛΕΥΙ-
 ΤΑΣ, καὶ τὸ ἐν τῆς ἀποστόλων
 , καὶ τὸ ἐν τῆς ἐθνῶν ἀληθινοτέρων. λοι-
 πῶν ἀφ' ἡρώσονται τὸ τῆς ἐλπίδος τῆς
 κεκλημένων ἀσπλυντοῦ δέκνουν. ΟΥΡΑ-
 ΝΟΥ ΓΑΡ ΚΑΙ ΓΗΣ Ο ΑΝΑΚΑΙ-
 ΝΙΣΜΟΣ πέρας ἔχει. ἔτις ἔσται τὰ
 κατ' ἡμᾶς. ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χρεῖ-
 σματα καὶ ἡ κλησὶς τῶ Θεοῦ. τὸ συνεχὲς δὲ
 τῆς εὐσεβείας λατρείας ἄλλο τῆς ἐν νόμῳ
 παρὰ τῆς τυπικῶν. πινὲς δὲ τὸ ΑΞΟΥ-
 ΣΙ ΤΟΥΣ ΑΔΕΛΦΟΥΣ, καὶ τὸ τὸν
 χερὸν τῆς συντελείας φασὶν ὅτι τὴν ἐπι-
 στήν Ἰερουσαλήμ, ὅτι τῶ ἐν ἀγγελίῳ,
 κατὰ τὸν ἴδιον, ἀναληφθήσονται ἄρμα-
 τι, φησὶ θεῶ ἀειλαμπάδοι. καὶ δῆλον
 ἐν τῆς Ζαχαρίας τῶσφρα. ΙΠΠΟΥΣ
 γὰρ ἄλλοι καὶ ἄρματα, δυ-
 νόμεις πινὲς ἀγγέλους συνίητο. ΛΑΜ-
 ΠΗΝΑΙ δὲ ΗΜΙΟΝΩΝ τὸ τῆς ἀνα-
 στάσεως σημεῖον οὐκ ἀμαρτῶν, ἀλλ' ἄλλο
 αὐτοῖς ἐκλάμπουσαν ΔΟΞΑΝ. ἀπὸ δὲ
 τοῦ, ΕΝ ΛΑΜΠΗΝΑΙΣ ΗΜΙΟ-
 ΝΩΝ ΜΕΤΑ ΣΚΙΑΔΙΩΣ, ὁ Σύμ-
 μαχος, ΕΦ ΙΠΠΟΙΣ, ΚΑΙ ΕΝ ΑΡΜΑ-
 ΣΙ, ΚΑΙ ΕΝ ΔΕΚΤΙΣΙ, ΚΑΙ ΕΝ
 ΚΑΡΟΥΧΑΙΣ, ΚΑΙ ΕΝ ΦΟΡΕΙΟΙΣ,
 ἐρμήνευσεν· δι' ὧν σωματικῶς ἐρημύδων ἄλλο
 τῶ ἀκρότης, ἡ δὲ ἀέρος μεταρσιος εἰς ἔρα-
 νος πορεία σημεῖον, καὶ τὸ ἀπαριστόμε-
 θα ἐν νεφέλαις, τὰ νῦν ῥηθὲν σαφηνίζον
 ὄχηματα. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ δὲ ΠΟ-
 ΛΙΝ ΚΟΜΙΖΟΝΤΑΙ, ἀεὶ ἡς φησὶν·
 Ἡ δὲ ἀνα Ἰερουσαλήμ ἐλευθέρω· ὅτι καὶ
 Προσεληλυθατε Σιών ὄρει, καὶ πόλις Θεοῦ
 ζῶντος Ἰερουσαλήμ ἐπ' αὐραίνω. ἀπὸ δὲ
 τῶ ΜΕΤΑΦΑΔΜΩΝ, ΕΝ ΣΚΕΥΕΙ
 ΚΑΘΑΡΩ ἐρμήνευσεν Σύμμαχος. ὡς
 γὰρ οἱ πόλις φησὶ, τὰς νομικῶς ΘΥ-
 ΣΙΑΣ κατὰ νόμον ὅτι τῆς ὅτι γένου

labore conuersum iti GENTES indica-
 ret; idipsum sumpta ab iis metaphora,
 qui vehiculis feruntur, demonstrauit;
 tanquam eos nulla non quiete dignetur
 Deus. Sunt verò Deo grati æquè futuri,
 atque VICTIMA, quæ legitimè non
 sine canticis & laudum prædicatione, ipsi
 offertur. Quod verò EX IIS SYM-
 PTVRVM SE SACERDOTES ET
 LEVITAS ait; de femine Apostolorū,
 & gentium etiam, quod verius sit, intelle-
 xit. Eorum deinceps, qui vocati sunt,
 inconcussam spei fortitudinem manere
 exemplo significat. Vt enim ait, CÆLI
 ET TERRÆ RENOVATIO finem *Rom. II.*
 habitura non est; sic sunt, quæ à me pro-
 deunt æterna futura. Deum enim nun-
 quam donorum suorum, vocationisque
 pœnitet. Pij deinde cultus perpetuitatem *Rom. II.*
 per ea, quæ sunt in lege, demonstrat. Sed
 reperias nonnullos, qui quod ADDV-
 CTVROS FRATRES dixit, ipso con-
 summationis tempore ad cælestem Hie-
 rusalem referri velint; cum in curru an-
 gelico, vt Elias, lumine diuino fulgentes
 affumentur: quod ipsa etiam Zachariæ *4. Reg. 2.*
 prophetia manifestum est. Cum enim *Cap. 6.*
 EQVOS & CVRRVS describit, vir-
 tutes quasdam angelicas inuuit. Signi-
 ficant porro LAMPENÆ MVLORVM
 corpora ea, quæ resurrectionem adepti
 sunt, propter relucentem in eis GLORIAM.
 Sed pro LAMPENIS MV-
 LORVM CVM VMBRACVLIS,
 vertit Symmachus, IN EQVIS, ET
 IN CVRRIBVS, ET IN LECTI-
 CIS, ET IN CARNEIS, ET IN
 FERCVLIS: quibus quidem propter
 auditores corporaliter vsurpatis, ipsa su-
 blimis ad cælum per aërem profectio de-
 monstratur: quale est illud, quo nos in
 nubibus rapiendos esse legimus, vbi
 quæ hoc loco de curribus dicitur, aperte
 explicantur. Quod autem IN SAN-
 CTAM CIVITATEM FERRI
 EOS dicit, eam ipsam intelligit, de qua
 isthæc antea vsurpauit; Quæ autem sur-
 sum est Hierusalem, libera est. Et, Acce- *Gal. 4.*
 dite ad montem Sion & ciuitatem Dei
 viuentis, cælestem Hierusalem. Quo de-
 inde loco CVM PSALMIS habemus, *Heb. 12.*
 IN VASE MVNDO interpretari Sym-
 machum reperias. Vt enim veteres, in-
 quit, legales VICTIMAS ex legis in-
 D d d d

stituto in terrena OFFEREBANT
 HIERYSALEM, Sic venient illi cum
 fructibus suis dona ferentes, quæ
 quiesce in anima, tanquam vase,
 preparavit. Sequitur deinde, ET
 AB EIS (sed quibus, nisi ab enumeratis
 GENTIBVS?) SYMMAM SACERDOTES,
 ET LEVITAS. Si enim CÆLVM
 ipsum, TERRA QVE ET HIERYSALEM
 NOVA futura sunt, sequitur ET
 NOVOS etiam habituram esse
 ministros: in dēque est, quod
 priorum non esse recordaturus,
 neque ea in cor ipsorum ascensura,
 significavit. Esset enim ineptum
 ex Iudæis summi affirmare, qui
 istis iadudum apud eos præfuerint.
 Qui porro EX SACERDOTIBVS
 SACERDOTES, EX LEVITIS LEVITÆ
 SVMI potuissent, cum in hos
 diuisa esset tota tribus LEVITICA,
 quos CÆLO NOVO, ET TERRÆ
 similes esse dicit? De primis
 enim dictum est, Cælum & terra
 transibunt & corruptione
 corruptetur terra. At sunt futuri
 sæculi primitiæ Christi ipse:
 postea verò, qui Christi sunt.
 Deinde, CÆLVM ET TERRA NOVA.
 Talium igitur quorundam, qui
 beati dicuntur esse innuit regnum
 CÆLORVM, TERRÆ QVE adeo
 possessionem. Cum enim mansionum,
 quæ apud patrem sunt, aliæ
 quidem minorum, aliæ autem
 præstantiorum sunt; si inter se
 conferantur, CÆLI quidem aliæ,
 habita ad inferiores ratione,
 esse videbuntur; TERRÆ autem
 cæteræ, si cum iis, quæ superiores
 sunt, comparentur. quæ tamen
 sunt omnes continuæ & perpetuæ.
 Sunt enim temporaria, quæ
 in oculorum aspectum cadunt,
 perpetua autem, quæ cerni non
 possunt. Quod si signa sunt &
 imagines, quæ lege continētur,
 iuxta quod umbram futurorum
 bonorum eandem habere dixit
 Apostolus: consentaneum est,
 ut CÆLESTIVM nomine, & festa
 ipsa, ET MENSES, ET SABBATA
 intelligamus, de quibus, non
 huius temporis fuerit exacte
 disputare. Verum, quemadmodum
 Iudæi multas alioquin vrbes
 incolentes, vnam habitabant
 HIERYSALEM cultus sanctitatis
 præcipuam, in qua stasis
 temporibus, qui cæteras incolebāt,
 sacrorum caussa conueniebant:
 Sic intelligendum est eximiam
 IN CÆLIS ineffe cæteris
 inaccessam filij Dei potēficis
 maximi san-

Esa. 64.

Luc. 21.

Matt. 5.

Ioan. 14.

2. Cor. 4.

Heb. 10.

ΠΡΟΣΕΦΕΡΟΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ
 τὰς ἑξέουσιν σκηνῶν μετὰ τῆς
 ἰδίων καρπῶν δώρεα κομίζοντες,
 ἅσπερ ἕνα σκεῦος ἐν ψυχῇ
 παρασκευάσεν. εἶτα φησὶν
 ΚΑΙ ΑΠΑΥΤΩΝ ΛΗΨΟΜΑΙ
 (ποίησιν, ἀλλ' ἢ τῆς
 λεγόμενης) ΕΘΝΩΝ ΙΕΡΕΙΣ
 ΚΑΙ ΛΕΥΙΤΑΣ. εἰ γὰρ
 ΚΑΙΝΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ ἔσται,
 ΚΑΙ Γῆ, ΚΑΙ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ,
 ἀκόλουθον εἶναι ΚΑΙ
 ΚΑΙΝΟΥΣ λειτουργοὺς. δι'
 ὅσπερ ἔφασκεν· οὐ μὴ
 μεταδώσι τῆς λειτουργίας,
 καὶ οὐκ ἀναθήσεται
 αὐτῆς ἕτι πλὴν καρδίας.
 ἀπὸ τῆς γὰρ ἐξ
 Ἰουδαίων εἰπέν, ἥδη παρ'
 αὐτοῖς τούτων προσεφαστάτων.
 πῶς δ' ἂν ἐξ ΙΕΡΕΩΝ
 ΙΕΡΕΑΣ, ΚΑΙ ΕΚ ΛΕΥΙΤΩΝ
 ΕΙΛΗΦΕΙ ΛΕΥΙΤΑΣ, πόσις
 τῆς ΛΕΥΙ φυλῆς ἕτι τοῦ
 τοῦτος διηρημένης, οἷς
 ἀπεκρίθη ΟΥΡΑΝΩ ΤΕ
 ΚΑΙΝΩ, ΚΑΙ Γῆ; καὶ γὰρ
 τῆς πρώτων ἐρρήθη· Ο
 ἕρως, καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται,
 καὶ πάλιν ἔλθῃ
 ἡ γῆ. ἡ δὲ μέλλοντος
 αἰῶνος ἀπαρχὴ ληψίται,
 οἱ δὲ τῆς πρώτης εἶτα,
 ΟΥΡΑΝΟΣ ΚΑΙ Γῆ ΚΑΙΝΑ.
 ἡ δὲ τῆς ΟΥΡΑΝΩΝ πλὴν
 βασιλείαν πινὴν ἐφ'
 μακαριζομένην εἶναι, καὶ
 ἄλλω πλὴν κληρονομίαν
 ΤΗΣ ΓῆΣ. καὶ γὰρ
 τῆς πατρὸς πᾶσι μοιρᾶν
 τῆς γῆς οὐσῶν ἐλαττόνων,
 τῆς δὲ κρείττωνων, τῆς
 πρώτης ἀλλήλας διέδοσαν
 ἕως αὐτῶν τῆς ὑπὸ αὐτοῖς
 τῶν ΟΥΡΑΝΙΟΙ, αἱ δὲ τῆς
 πρώτης αὐτῶν Γῆ. διλυκῆς
 δὲ πᾶσι. καὶ γὰρ βλεπόμενα,
 καὶ ἀσχημάτιστα· τὰ
 δὲ μὴ βλεπόμενα, αἰῶνια.
 εἰ δὲ σύμβολα καὶ εἰκόνας
 τὰ νομικὰ, κατὰ τὸ
 οὐκ ἔχον ὁ νόμος τῆς
 μέλλοντων ἀγαθῶν ἀκόλουθον
 ΟΥΡΑΝΙΟΥΣ νοῦν, ἑορτῶν,
 ΚΑΙ ΜΗΝΑΣ, ΚΑΙ ΣΑΒΒΑΤΑ,
 ἅσπερ ἐξέταζεν οὐ τὸ
 παρόντος χειροπλάτων,
 ὡσπερ Ἰουδαῖοι πόλεις
 ὅκου πολλὰς, κρείττων
 δὲ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ἢ τὸ
 ἅγιον φέρουσα, εἰς
 τὴν γῆν, κατὰ χειροῖς,
 οἱ δὲ τὰς ἄλλας οἰκουμένους
 ἀπὸ τῶν πλὴν ἡρησμένων
 ἕπιτελέσαντες· οὕτω
 νοητῶν ΕΝ ΟΥΡΑΝΟΙΣ
 ἅγιασμα ὑπάρχον ἐξάρητον,
 πλὴν τῆς ἀρχιερέως
 ἰσοδότητος τοῦ Θεοῦ,
 ἀσάτου

ἢ ἔτι τὰ ἀκεί

ἢ ὅσπερ

ἢ ἐλκυστή

ἢ τοῦτων

ἢ ἄλλως

ἢ ἕρως

ἢ ἡτοιμασμένον

ἀσάτου ὑπάρχον τοῖς ἄλλοις,
 ὃ μόνω ἡμέμιν τῇ
 τῆ πατρὸς πελάζῃ
 θεότητι, εἰς τὸ κολούποις
 τῆς ἄλλων χειροῖς
 παραγόμενοι (οἱ πνὲς ποτε οἱ
 χειροῖς νοουῦνται
 εἶναι, καὶ τὰ ἔτι τῆ
 τακεί, ὡς πῶς
 προσφύτης ἐν
 ἀεινοία γένετος
 ἔλεγε· καὶ ἔτι
 ἀφάνια ἐμνήσθη,
 καὶ ἐμελέτησα)
 ἀφαιρούμενον ἕπι
 ἔξαιρετον ἕρασι
 πόλιν, τῇ τῆ
 Θεοῦ βασιλεία ἀφωρίσμενον
 μόνω, καὶ τοῖς
 εἰς ἄκρον μακαριότητος
 ἡέσεν, ἡς ἔσφρησσονται
 ἕδ' οἱ ὑποθεσθέντες,
 καὶ δὲ ἀειδόου
 πνὲς ἐν ἕρασι
 ἑορτῶν ἀφωρίσμενοι,
 ἐν ὅσπερ τε καὶ
 ἀλκήτις πνὲς
 εὐφροσύνης μεταλήψονται
 ἀρρήτων ἀγαθῶν
 ἀπολαύοντες, ὡς
 ἐμφορηθέντες
 εἰς μόνον τὸν
 ἑαυτῶν ἐπανήξουσιν,
 ἡ δὲ καὶ ΣΑΒΒΑΤΙΣΜΟΣ
 ἀληθῆς καὶ ψυχῶν
 ἕστιν ἀνάπαυσις.
 ΣΑΤΕ δὲ πᾶσι
 ΤΑ ΕΘΝΗ, καὶ τὸ
 ῥήθη· Καὶ ἔσται
 πᾶσι σὰρξ τὸ σωτήριον
 τῆ Θεοῦ, καὶ
 ἀλλοτρίως· ἕκαστος
 ἐπὶ τῆ πνευμάτος
 μου ἕπι πᾶσι
 ἀσάτου, καὶ προσφύτης
 οὐσῶν· ἕπι δὲ
 λέγει, ἡ δὲ μὴ
 ἀσάτου αὐτῶν
 ταῦτα λέγει
 ἡτοιμασμένον
 Ἰουδαῖοι δὲ ὅσπερ
 ἀνθρώπων γένος
 διλοῖ. ἀλλ' ἕτοι
 μὴ ἕστιν ΣΙΝ.
 οἱ δὲ τῆς
 ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ
 οἰκίας πόλιται
 εἰσὶν αἱ
 μελέδες, καὶ Πάυλον,
 ἀγγέλου, ἡ
 σικλησία ἑρωτολόγου.
 οἱ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν
 ἕστιν ἑσόντων
 λειτουργοὶ Θεοῦ
 ὄντες, ὑπὸ
 ἀρχιερέων τῶν
 μεγάλων τῶν
 πόλεων πάντες
 δὲ ΟΥΦΟΝΤΑΙ
 τῆς ἀσάτου
 πλὴν ἀπώλειαν,
 ἐνοουῦντες
 οἷον ἀγαθῶν
 ἐσφρησθέντων.
 αὐτῶν δὲ τῶν
 ΤΑ ΚΩΛΑ, ΤΑ
 ΕΣΧΑΤΑ Σύμμαχος
 ἔφησεν· ἦσαν
 δὲ ΤΑ ΚΩΛΑ; καὶ
 ἕστιν ἔλεγε
 κατὰ ἀρχαί· ἡ
 ἕστιν ἕστιν ἕστιν
 καὶ ἕστιν, αὐτοῖς
 δὲ με ἕστιν ἕστιν.
 οἷς μακρῶν
 ἑαυτῶν ὄντας
 οἱ ΕΚ ΤΗΣ
 ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ
 ἐξίοντες
 θεάσονται, καὶ ἕπι
 τὰς οἰκίας
 μόνον ἐπανήξουσιν.
 ΣΚΩΛΗΚΑ δὲ
 φησιν ἀτελέστητον
 πλὴν ἐν τῷ
 μετῶν τῶν ἰδίων
 ἀμωρτημάτων
 ἕστιν ἐστιν ἐν τῷ
 τοῦ ἕστιν ἀγαθῶν
 ἐσφρησθέντων
 δακρυομένων
 αἰετῶν ψυχῶν,
 καὶ κατηργήτων
 ἑαυτῶν ἕπι τῇ
 φθασίσει κακία.
 ΠΥΡ δὲ
 ΑΣΒΕΣΤΟΝ, τὸ
 ῥήθη ὑπὸ
 τοῦ σωτήρος,
 αἰώνιον, ἡ
 τοῦ μαρτυροῦ
 τῶν ἀφαιρούμενον
 ΣΑΡΚΙ δὲ
 ΕΙΣ ΟΡΑΣΙΝ
 ΕΣΟΝΤΑΙ τῇ
 μὴ κολαζόμενον,
 καὶ ἡς ἕστιν
 ἡ ἕστιν ΠΑΣΑ
 ΣΑΡΞ

titatem, cui soli fas sit ad patris diuinitatem, sinumque accedere: cum stasis alij temporibus (quæ quidem ista esse intelliguntur, & qui ibi sunt anni, ad quos propheta quidam respiciens, Annos æternos in memoria habuisse se, & meditatū esse dicebat) ad eximiam cælorum ciuitatem transeant, Dei regno, & iis, qui ad summū beatitudinis fastigium peruenierunt, ad scriptam mansionem; quæ tamen non ij priuabuntur, qui inferiores fuerint; sed periodis quibusdam ad cælestes solennitates adpellentes, diuinæ & immortalis cuiusdam lætitiæ, ineffabilemque bonorum fient participes: quibus cum exarurati fuerint, ad suas ipsi mansiones redibunt, ubi sabbatismus ipsaque adeo animarum requies, vera sunt. Significatur verò carniss appellatione, genitess ipsæ, quale est illud, Et videbit omnis caro salutare Dei. Et illud, Effundam de spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt. Sic autem loquitur, ne de se ista cum usurpare putet Iudæi. Quod fit, ut de omni mortalium genere intelligat: quos quidem venturos esse significat. Sunt verò Hierusalem illius ciues, multa millia (inquit Apostolus) angelorum, Ecclesia primogenitorum. Ibi erūt in perpetuum, qui Deo ministrantes, sub pontifice maximo degent. Videbunt porro omnes impiorum interitum, animo agitantes, quantis illi bonis priuati sint. Verū, quo loco membra dixit; extrema Symmachus interpretatus est. Sed quorum membra, si non eorum, intellexit; de quibus initio scribens, filios se genuisse & exaltasse, à quibus seipsum despici contigit, affirmavit: quos longè à se remotos, qui de Hierusalem exituri sunt, videbunt, & qui ad suas singuli mansiones reuertentur. Significat porro vermis appellatione, assiduum eorum, quæ singuli peccauimus, in penitendo conscientiam; quæ tantorum bonorum priuatione animam remordēs, suorum omnes scelerum recordatione accuset. Fuerit deinde ignis ipse inextinguibilis, qui sempiternus à Salvatore nuncupatus Diabolo preparari dicitur. Erunt item in conspectum omnis carni, quam non ipsa attinget ultio, de qua dixit, Veniet omnis caro, Dddd ij

Esa. 76.

Esa. 52.

Ioel 2.

Heb. 12.

Esa. 1.

Matt. 25.

VT ADORET CORAM ME: aut eorum, qui puniuntur, finem esse VISVRAM significat, cum bonis ipsa potiatur. Non defunt tamen aliqui, qui verbis istis, acceptas à Romanis iniurias significari Iudæis arbitrentur, quorum manu sunt neci traditi, qui rursus IN CARNE spectabiles effecti, pœnas etiã ferè perpetuas patiuntur. Alij verò Deum, tanquam rerum vtilium & metuendarum demonstratione, Iudæos putant adhortari, qui suum etiam aduentum denunciet, sed non vno eum ipsum modo intelligi. Non enim, inquit, ciuitates Israël conseceritis, donec veniat filius hominis. quod est ab eo usurpatum, non quidem, vt gloriosum aduentum, sed vt effectum suum ad eos accessum demonstraret, vt & hoc loco suam in eos propensionem & curam, eo ipso, quod illos ex GENTIBVS omnibus, in quas dispersi linguas eorum didicerunt, CONGREGATVRVM se significat. Quod cum eos aspernari contigisset, sunt à Christo GENTES CONGREGATÆ; quæ & ipsæ VENIENT, Apostolos ipsos, à quibus vocati sunt, in memoria habentes, illòsque imitantes: quarum animi alacritatem per vehicula innuit; quæ prius significabatur per Eunuchi

Matt. 10.

* * * *

Totum hoc opus à nobis integrè, nec oscitanter perlectum, & examinatum testamur nihil habere cõtra Catholicæ & Romanæ Ecclesiæ fidem, eidemque mirificè profuturum: xx. Maij 1578.

N. Derrondeau }
F. Franciscus Feu-ardentius. } Doctores Parisienses.

ΤΟΥ ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΑΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΜΟΥ. ἢ τὸ τῆς κολαζομένης ΟΥΕΤΑΙ τέλος αὐτῆ τῆς ἀγαθῆς ἀπολαύσεως. πινὲς δὲ ταῦτα δηλοῦν ἔφρασαν τοὺς ἐπεὶ ρεῖσαις Ἰσραὴλ τοὺς συμφορὰς ὑπὸ τῆς ῥωμαίων χειρὸς εἰς σφαγῶν δεδομένοις. οὐ καὶ ΕΝ ΤΗ ΣΑΡΚΙ γενόμενοι γενοί, καὶ μόνον καὶ δίκην ἀτελεύτητον πάσχουσιν. ἄλλοι δὲ φασιν, ὡς ἀπὸ χειρῶν, καὶ φοβερῶν ὁ Θεὸς τῶν Ἰσραὴλ πρὸς τρεῖς αἰῶνες, ὡς καὶ παρρησίαν ἰδίαν κατεπαγγέλλεται. ἢ δὲ παρρησία ἔχει ἕνα τρεῖς ἰσχυροὺς. καὶ γὰρ οὐ μὴ τελέσῃτε τὰς πόλεις τῆς Ἰσραὴλ, ὡς ἂν ἔλθῃ φησὶν, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ὅσα εἰπὲν ἔδνῃ τὴν εἰδὸς αὐτῶν παρρησίαν δηλοῦν, τὴν δὲ κατ' ἐνέργειαν αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς ἔπιφοίτησιν, ὡς καὶ νῦν τὴν αὐτῆς ἔπισημῶν ὑπεδήλωσεν εἰς ἡμᾶς, λέγων, ὡς ἔπι ΣΥΝΑΞΕΙ αὐτῶν ἐν πάντων ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ, εἰς ἃ ἀποσπάρησιν τοὺς σκηνῶν γλωσσῶν ἐξέμαθον. ἀνετήκατον δὲ αὐτῆς ἕως τὰ ΕΘΝΗ ΣΥΝΗΓΑΓΕΝ, οἷον ἩΘΟΥΣΙ τῶν καλέσασθαι αὐτῶν ἀποστόλων τῆ μνήμῃ φέροντες, καὶ ζηλωτῶν τῶν γινόμενοι. ὡν τὴν εὐθυμίαν ἀπὸ τῆς ὀχνημάτων δηλοῖ, ἥτις ἐδήλωτο πρῶτος ἀπὸ τῶν εὐνύχων * * *

λεπτα

Procopij Sophistæ in Esaiam prophetam commentationibus continentur, amplissimus.

A	Ægyptus prophana & impura	193
	Ægyptus deo vacua, ac dæmonum ibi vim suam exercentium abundans	366
	Ægyptus ad christi pueri aduentum maximis cumulata beneficiis	263
	Ægypti manufacta à facie Domini mouebuntur	262
	Ægypti ciuitates quinque lingua chananæa erunt loquentes	270
	Ægypti oracula, ad aduentum Christi, tacuerunt ac defecerunt	192, 193
	Ægyptum captiuam rex Assyriorum ager	274
	Ægyptij tanquã mulieres, erunt in timore	270
	Ægyptij ab elementis quatuor obsessi	90
	Ægyptij aquam bibent iuxta mare	268
	Ægyptij regni, imperante Augusto cæsare, cœpit abrogatio	266
	Ægyptij excitabuntur in Ægyptios	262
	Ægyptiacum regnum à Romanis euersum	193
	Ægyptiorum falsitas, & mendacium	240
	Ægyptiorum spiritus turbabitur in ipsis	262, 263
	Ægyptios percutiet Dominus plaga magna, & sanabit eos	270, 271
	in Ægyptiorum perniciem cuncta mouebantur, quæ Deus creauit	7
	Ægyptiorum ad Deum conuersio prædicta	261
	Ægyptios omnes ad se pertraxit Christus	271
	Ægyptiorum dij qui, & quales olim fuerint	123, 366, 367
	Æquitatem videt oculus Domini	23
	Ær in profundissimas tenebras in Ægypto conuersus	212
	Ær luce defecit	83
	Æthiopum negotiatio laborabit	514, 519, 521
	Æthiopum iuuenes, & senes nudos rex Assyriorum ager	274
	Afflictio humilitatem parit	70
	Afflictio iniquorum de longè veniet	163, 164
	Aggæus quo tempore prophetauit	372
	Agallim ciuitas	227
	Agar aperuit oculos, & protinus aquã vidit	61
	Agnus nobiscum versatus peccata sustulit	504
	Agni allegoricè expositi	80
	Agonia quid sit	116
	Agricolos malos Dominus malè perdet	76
	Agricolatio Dei simus	630
	Alæ nauium, id est, vela	258
	Alarum terræ nomine Apostoli designati	306
	Alas assument, qui Deum expectat, sicue aquilæ, current, & non laborabunt	447, 448
	ab Alis terræ portenta sunt audita	304, 306, 312
	Alienigenæ antè Christi aduentum in Iudæa nulli fuere	51
	Alienigenæ moraliter qui dicuntur	48, 49
	Altitudo humiliabitur hominum	52, 54
	Altitudo virorum cadet	54, 56
		D d d d iij

Aronis virga, quæ iuglandes reddidit, quid significet 179
 Aaronem Christus in Ægypto est allocutus 163
 Abba pater, in spiritu per Christum inclamare nobis datum est 138
 Abel, quod Caino fratri suo crediderit, mortem sibi conciliauit 668
 Abel sanguis clamauit ad Deum 657
 Abifac virgo, quæ Dauidem fouebat, ab eo non cognita 117
 Abiud igne diuino consumptus 99
 Abominatio quid propriè 49
 Abominationibus terra repleta 47
 Abraham cur patriam egredi iussus 107
 Abraham Deus vocauit ab extremis terræ 455, 457, 460, 461
 Abrahamus exultauit, vt videret diem incarnationis Christi &c. 42
 Abraham dei verbum vidit, in hominis speciem transformatum 91
 Abraham cum deum esset intuitus, terram se esse & puluerem dixit, & cur 95
 Abrahæ posteros idolatria summa laborasse 457
 Abraham cur plenus dierum esse dicatur 22
 non omnes, qui semen sunt Abrahæ, sunt eius filij 18
 Abyssus, id est, vitiorum multiplicitas 509
 Abyssum operantes apprehendet confusio 262
 Abyssus implebitur serpentibus 207
 Acceptio personarum apud Deum nulla 200
 Accusatus vincet 28
 Achaz rex impius 108
 Achazi coniux absque virili semine conceptus, vt aiunt Iudæi 117
 Achor vallis erit in requiem armentorum populo dei 736, 739
 Achordanus, Assyriorum rex, tacita interiit morte 433
 Actionis studio nos perpetuo vitæ cursu, non secus ac Moses, exerceri decet 3
 Adamus de terra formatus 503
 Adam per Emmanuëlem restauratus 118
 in Adam omnes inuicemur, & in Christo omnes viuificabimur 150
 Adami vtriusque discrimen 117
 Adama terram illam virginem, ex qua effectus Adam, significat 228
 Adamus mysticè 616
 Adeps Christi corpus significans 624, 625
 Adonis aui sui, suæque sororis filius, & ipsius Adonid è elegans fabula 258
 Adonis colebatur sacris 258
 Aduentus vterque Christi 58
 Adulatio simpliciores atollit 71

I N D E X.

Altitudines Dei in eius gutture	80	mutauit. 156. fuit genere Græcus	ibidem.
Amicitia vt conciliatur	633	Antiochus, in Iudæos peracerbus, cum Machabeos vrgeret afflictio	156
Amictus gloriæ pro spiritu mæroris	698	antiquus primo sine caret	543
Amictus gloriosus	702	apanna, vrbs florentissima	245
Ammon interpretatur, populus nobiscum	190	aper ferox exponitur allegoricè	16
Ammonitæ in ecclesiam Domini ad decimam vsque generationem sunt ingressuri	238	apum allegoria	122
Ammonitas lex cauet Domini ecclesiam ingredi	639	apis est exiguum, & viribus carens animal, quod in hoste vlciscendo emori consuevit	123
Amorrhæorum iniquitates nondum impletæ	12	apostoli, ecclesiæ magistri	565
Amos propheta quo tempore vixit	4	apostoli, ecclesiæ muri	563
Ananiam D. Petrus spiritu oris sui interfecit	552	apostoli, speculatores, & custodes appellati	592
Angelus magni consilij	149	apostoli, oculi ecclesiæ perspicaces & acuti	641
Angeli peccata vlcisci, sed non remittere possunt	181	apostoli, ecclesiæ primitiæ	710
Angeli cælestes ad murorum recentis Hierusalem custodes constituti	712	apostoli, salutis fontes	196
Angeli mittentur rogantes pacem, amare flentes	393	apostoli, angeli vocantur	509
Angeli ecclesiam custodiunt	404	apostoli, messores	146
Angeli congregabunt electos à summo cælo, vique ad eius terminos	207	apostoli, sapphiri vocati, & fontes aquarum, & fundamenta orbis terræ	616
Angeli etiam iudicabuntur à iudicibus	62	apostoli, piscatoriam vitam agentes, mare fatigabant	471
Angelorum voces Hierosolimis audita, quæ illinc discedendum monerent	15	apostoli peccatorum remittendorum acceperunt à Christo potestatem	678
Angelorum primaria, & naturalis vita quæ	100	apostoli peritia nauigandi mare superarunt	471
Angelorum Dei consilium verum	507.509	apostoli nulla gestare calcamenta iussi	193
Angelos suos facit spiritus, & ministros suos flammam virtutem	98	apostolorum doctrina in omnia regna propagata	42.710
Angelicis virtutibus, tanquam vallo, cingebatur Israël	151	apostolos nobis duces rex iustus largitus est	383
Angeli mali, tortores Dei	207	apostolos duodecim elegit Iesus	456
Angeli mali in Tani principes	363.364	apostolos primam, deinde prophetas creauit Deus	102
Angeli mali per Gigantes significati	203	apostolicorum sudorum fructus	341
Angelorum malorum ministerio ad impios vlciscendos vitur Dominus	336	aqua elemetorum omnium maximè vitam tuetur	391
Anima vna, pro mutuo consensu	709.711	aquæ nomine quid in scripturis significari solet	129
Anima, quæ peccauerit, ipsa morietur	146	aquæ nomine intelligitur doctrina	227
Anima omnis hominis pertimescet	199.205	aqua, id est, Euangelij promulgatio	614
Animæ beneficium non leue	35	aqua, id est, verbum Dei vita præditum	391
Anima semen cælo demissum accipit	29	aqua aliena quæ dicatur	290
Anima verbo Dei nutritur	326	aquâ, quæ fertur, & perit, Iudaicus significatur populus	381
Anima diuino timore cincta, principatus & potestates superare potest	229	aqua multa, gentes multæ	250.251
Animas mortuorum ab inferis euocare pytho-nici videntur	140	aquæ ductus ecclesiæ doctores indicant	460
Animæ vitam significant ea, quæ oculus non vidit, &c.	626	aquæ robur Dominus exercituum auferet à Iudæa	60.61
Animæ ornatus	148	aqua fidelis diuini baptismatis	401
Animæ mortalium ante aduentum Christi vim patiebantur Satanæ	154	aqua saliens in vitam æternam	196
Animalia, quæ in Ægypto pro diis colebantur	366. & 367	aqua de Saluatoris fontibus haurienda	61.191
Animalia quædam sceminae solius opera nascuntur, & existunt	117	aquæ Ægyptiacæ deficient	268
Animi sensus diuino perficiuntur spiritu	1	aquæ Ægypti, tanquam fluuius, ascendunt	267
Animi motus interni purgandi	25	aquam angustam dabit Dominus impiis	371
Annus acceptabilis	356.700. & 701.706	aquæ baptismatis virtus	61
Annus redemptionis adest	719.720.721	aqua in sanguinem in Ægypto mutata	212
Annus retributionis Sion	410	aqua in sanguinem mutata, baptismi typus	195
Antiochus Epiphanes, Asiæ rex, templum cum factilegè spoliasset, cum morte vitam com-	223	aquæ rationales	476
		aquam in vinum in nuptiis commutauit Christus	145
		aquarum congregatio disiccata	267
		aquila magna pro Babyloniis	531
		aquilarum renouatur iuuentus	448
		ab Aquilone venit fumus	223
		Arabes	

I N D E X.

Arabes, nunc Saraceni	215	dent	804
arabes interpretantur, vespertini	227	astrologia à Chaldæis inuenta	48
aram id est, Syria	109	atheorum ciuitates euerse	317
araneorum telæ comparantur scribæ & Pharisæi	668	atheorum animæ vastatæ	558
aratores peregrini venient	698.703. & 704	audacia quid	83
architectus sapiens allegoricè	64	audacia & timiditas inter se contrariæ	163
architecti scientiarum periti	65	audiendi verbum ad mentem refertur magis	20
arcturus	206	auditio multa portentosas calamitatum significat narrationes	280
arena maris infinita numero, & ad agriculturâ inutilis	172	auditores prudentes, qui	65
areas, præfectus regis Damascenorum	244	auditus & visus differentia	5
argentum impurum tropologicè	31.32	auditu audientes, & non intelligentes	98.102
argentum reprobum	30	auguratio à Cretensibus inuenta	48
ariel vicus, qui Areopolis dicitur	225	aus nomine quid significetur	530.531
ariel ciuitas pro Hierusalem.	355.356.357	auribus percipere quid sit	20.479
ariel interpretatur, Dei leo	228.355	aurum obrisum quod, & quale	211
ariel cubitorum duodecim	355	aufter, spiritus est vehemens	192
ariel conteretur, vt vas solet testaceum in minutas confringi particulas	369	autumnus quid signet	236
atietes gentium imperatores significant maximos.	687	autumni fructus fugaces, quid mysticè	15
arioli ventriloqui	263	azorus, vrbs Palæstinæ maxima & munitissima.	274. expugnata
armatura Dei nobis induenda	594		275
armatura iudicialis	674	azymorum septimus dies celebris	24
arnon, Moabitum vrbs munitissima, tropologicè	130		
asarach, Assyriorum Deus	423		
ascensus quid sit	226		
assedec, Ægypti ciuitas	270		
asinus cognouit præsepe Domini sui	10		
asinus significat gentes	390		
asini & bouis differentia	10.11		
asino & boue iunctis arare lege cautum erat	10		
aspides volantes	366.367		
aspides pro diis	367		
aspidum genimina de semine serpentum egredientur	213		
aspidum foramina, id est, hæreticorum latibula	184.		
aspidum oua frangere qui dicantur	667		
assumptionis verbum quid significat	6		
assur cadet non gladio viri, &c. 376. sed gladio diuino percussus	378		
assyrius, expugnata Tyro, mouit etiâ in Ægyptios	365		
assyrii apum nomine significati	120		
assyriorum princeps quis dicatur	167		
assyrii botris comparati	260		
assyrii quandiu orbis imperio sunt potiti	200		
assyrii quibus dominati sunt nationibus, & quottannis floruerunt. 120. quod ipsi templum Dei diriperant, à Medis deleti sunt.	ibid.		
assyrii Dei flagello percussi	175		
assyriorum imperium euersum	378		
assyrios Deus de terra sua ac de montibus suis perdet	221		
assyriorum reges orbem vastarunt vniuersum	420		
assyriorum centum octoginta quinque millia, Domini interfecit angelus	423.433		
astra ad quid creata	515		
astra tanquam folia de vite, ac de ficu, omnia ca-			

B

Babylon confusione significat. 200. & quid allegoricè ibidem &	201
Babylonis filia virgo 532. & quænam ista sit	534
Babylonis filia misera	216
Babylonis nomine Hierosolymorum innuitur ciuitas	599
Babylonem curauimus, & non est sanata	13
Babylon à Cyro subacta	01
Babylon cecidit, & eius omnia simulachra	276
Babylon, dæmonum & ferarum facta latibulum	215.
Babylon posita in luti barathrum in perditionem	220
Babylon in solitudinem, sicuti Sodoma & Gomorra, redacta	217
Babylon non habitabitur in perpetuum tempus	214.215.
Babylon intelligibilis quæ	213
Babylonij idololatriam adauerunt	645.646
Babiloniorum imperium ad Medos delatum	277
Balaam, tanquam ariolus, futura præuidit	2
Balaam inutilis diuinitio	235.236
Baladan, & Baladon	432.433
Balanus.	105
Balborum diferta erit lingua	410
Baptismi effectus, & virtus	25
Baptismatis virtus peccata remittit, Christoque reddit conformes & in cæli regiâ ingressum præbet	61
Baptismatis ope nos, tanquam terræ mandati cum Christo sepelitur	53.54
Baptismatis vicem, mare, ignis columna, & nebula suppleuerunt	497
Baptizari Saluator in spiritu sancto & igne	98
Baptizari spiritu & igne, quid	25.35
Barba, virilis naturæ, fortitudinisque symbolum	120.

I N D E X.

Barbam radere, est luctus, & ignominia signum	121	runt	470.476
basan quis locus, & quid significet	56	Cæcorum oculi videbant	319.360.410
basiliscus serpens, solo necat aspectu	668	cælum, Domini thronus	92.719.741.758
basiliscus quid anagogicè	674	cælum mundana fabrica supremum existit	115
beatus quis verè	241	cælum Dominus manu sua formavit	514.515.
beatus, qui seminat super omnem aquam, vbi		521.542.544.563	
bos & alinus ambulat	10.386	cælum, tanquam fumus firmatum est	380
beatus, qui in Sion habet semen, ac domesticos		cælum fixum	466
in Hierusalem	376.377.278	cælum ex aqua, non igne, constat	466
beati, qui plorant, quoniam ridebunt	388	cælum animatum non esse, contra quorundam	
beatorum spectacula nunquã intuebuntur pro-		opinionem	212
phani	200	cælum omnia splendore, & amplitudine super-	
benephegori initiabantur Israëlita	323	rat	515
bel Græcis Saturnus, cui liberos suos in sacrifici-		cælum cur, & quando gaudere dicitur	212
cium offerebant permulti	528	cælum exultavit desuper	508
bel cecidit	527.528	cæli ianuæ aperta sunt	304.307
belial & Christi nulla societas	83	cælum audiat, quid loquatur Deus	6
bellatores allegoricè	62	cælum claudi quando dicitur	307
bellum animarum	479	in Cæli ornamentum Dominus inducet ma-	
bella, & bellorum rumores sub consummatio-		num	304.307
nem mundi	106	cælum commotum	2
bellis est impleta terra	220	cælum, sicut liber, plicabitur	408
beneficia multa quibus collata sunt, multũ exi-		cælum irascetur	210
geur ab eis	4	cælum tenebris induetur, & quasi saccus indu-	
bestia agri Deo benedicta	489	mentum eius	570.573
biblis ciuitas: & Bibliæ literæ quænam erant	258	cælum, id est, cælestes virtutes	504.544
blasphemias in Deum cum audiebant Hebræi,		cæli omnes tabescent virtutes	408
suas lacerabant vestes	418	cælum transiturum	308.678
blemmyes qui, & quales inter Aegyptios ho-		cælum nouum	741.744
mines.	275	cælum quid moraliter	8
boni definitio	82	cæsaris nomen, imperatorũ Romanorum com-	
bona beatorum, quæ oculus non vidit, nec in		mune	364
cor hominis ascenderunt	29	cain primogenitus, sed maledictus: Abel autem	
boni exultabunt cum gloria Domini	312	honore affectus	8
bonis Deus semper adest: à peccatoribus longè		caiphas propter sacerdotij, quaungebatur, di-	
recedit	208	gnitatem, prophetauit	2.189.484
bos agnouit possessorem suum	10	calamitates, sunt futurorum bonorũ semina	134
bonis conculcatio à vepribus & spinis erit	119	calamitatum differentia	12.13
bos & vrsus simul pascentur. 177. huius loci ex-		caligo super gentes	680.683
plicatio	182	calix salutaris	585
boum nomine quid significetur	124	calix in manu Domini vini meri plenus musto	584
boue, quia purus est, & in sacrificium offereba-		calix ruinæ, calix furoris Dei	382.584
tur, Israël significatur	390	calix in sacra scriptura in bonam & in malã par-	
boues nullo metu pascent in montibus	124	tem vsurpari solet	585
bofor interpretatur, caro, vel carneus	721	caluitium, ignominia symbolum, & quid alle-	
bofor, quid mysticè	20	goricè	224
in Bofor Deo sacrificium	408	camælorum greges ad Christum venient	680
brachium Domini, quid sit	149.327	canes impudentes animo, nescientes saturita-	
brachium suum reuelauit Dominus	594.598	tem	636.677
buccina sonus ingens futurus	254	canicies, gloria senis	63
buccinatores	505	captiuitatis duo genera	706
butyrum, cibus infantum primus	123	caput omne quid significat	13
butyrum & mel comedit omnis, qui relictus est		caput omne in laborem & tristitiam	12
in terra 119.121. quid moraliter	123	capitis & caudæ nomine quid significetur	160

C

Cæcitas ex Israël parte contigit	346	carmelus, mons Samaria	388
Cæci, cæcorum duces	641	carmelus erit manifestus	393.397
Cæcos Dominus ducet in via, quam non nou-		carmelus moraliter expositus	169
		carmeli	

I N D E X

Carmeli nomine Iudæicus intelligitur populus	389	caro à febre corrumpitur	309
carmeli sterilia loca, gentes Dei cognitione pri-		caro cadet vniuersa	758.759.
uatas significant	424	in carne qui metit, terram comedit	229
caro & sanguis regnum Dei possidere non pos-		carnis opera à diuina auertunt lege	142
sunt	309	omnis caro scenum	435
caro à febre corrumpitur	309	carnem proximi sui vnusquisque deuorat	45
caro cadet vniuersa	758.759.	carnem suam crucifixerunt, qui sup. Iesu christi	
in carne qui metit, terram comedit	229	705	
carnis opera à diuina auertunt lege	142	caro christi, verè est cibus, &c.	61
omnis caro scenum	435	caro Saluatoris, miraculorum effectrix. 98. &	
carnem proximi sui vnusquisque deuorat	45	mundi peccatum sustulit	99
carnem suam crucifixerunt, qui sup. Iesu christi		caro christi sursum assumpta, & eleuata	41
705		carthago, vrbs Africa, Tyriorum colonia	298
caro christi, verè est cibus, &c.	61	carthagine non amplius veniunt naues	296
caro Saluatoris, miraculorum effectrix. 98. &		carthaginis vlulate naues. 295, quoniam periit	
mundi peccatum sustulit	99	munitio vestra	296.298
caro christi sursum assumpta, & eleuata	41	castigat nos Deus, ad pietatem prouocans	156
carthago, vrbs Africa, Tyriorum colonia	298	cauda mysticè pseudopphetam significat	160
carthagine non amplius veniunt naues	296	cauponantes verbum Dei	85
carthaginis vlulate naues. 295, quoniam periit		caupones miscent vinum aquæ 30. quid mysticè	
munitio vestra	296.298	31.85	
castigat nos Deus, ad pietatem prouocans	156	caupones vinum diluentes	82
cauda mysticè pseudopphetam significat	160	cedar Arabia ciuitas	283.472
cauponantes verbum Dei	85	cedar, posterorum Esau sedes, qui diu aduersus	
caupones miscent vinum aquæ 30. quid mysticè		Hierusalem, & legem hostes se præbuerunt.	
31.85		472	
caupones vinum diluentes	82	cedar gloria deficit	281
cedar Arabia ciuitas	283.472	cedar omnes oues christo congregabuntur	680
cedar, posterorum Esau sedes, qui diu aduersus		686	
Hierusalem, & legem hostes se præbuerunt.		cedrus omnis Libani proceræ & sublimis humi-	
472		liabitur	525
cedar gloria deficit	281	cedrus in terra aquis carente.	456
cedar omnes oues christo congregabuntur	680	cedri pro superbis & elatis	158
686		cedri malas significant potestates	55
cedrus omnis Libani proceræ & sublimis humi-		cedros Libani Dominus conteret	55
liabitur	525	chalane, locus turris Babel	157.163
cedrus in terra aquis carente.	456	chaldæi in syderum disciplina multum versati	
cedri pro superbis & elatis	158	432	
cedri malas significant potestates	55	chaldæos omnes Dei furor populatus	206
cedros Libani Dominus conteret	55	chaldæorum Deus auferet semen	542
chalane, locus turris Babel	157.163	chales, reliquiarum Israël typus	18
chaldæi in syderum disciplina multum versati		chanaam interpretatur, æstus, seu commotio	
432		211	
chaldæos omnes Dei furor populatus	206	chanaam execratus est Noè	210
chaldæorum Deus auferet semen	542	charitas non cogitat malum	25
chales, reliquiarum Israël typus	18	chermel in saltum reputabitur	359
chanaam interpretatur, æstus, seu commotio		chermel pro Iudæorum populo	359
211		chermel Ecclesiæ frequentiam & sublimitatem	
chanaam execratus est Noè	210	demonstrat	397
charitas non cogitat malum	25	choreb mons, vbi in rubo Moisi Deus apparuit	
chermel in saltum reputabitur	359	99	
chermel pro Iudæorum populo	359	chorus quid sit	104
chermel Ecclesiæ frequentiam & sublimitatem		christiani à Christo nuncupantur	465.470
demonstrat	397	482. 631	
choreb mons, vbi in rubo Moisi Deus apparuit		christiani corona redempti	743
99		christus idem, quod vnctus	551
chorus quid sit	104	christus, regum Hebræorum commune nomen	
christiani à Christo nuncupantur	465.470	510	

christus, sol iustitiæ, & lux vera. 441. caput cre-		christus super omne, quod nominatur constitu-	
dentium 484. princeps pacis. 150 lux gen-		tus	151
tium. 555. expectatio gentium. 319. Aposto-		christus vnus nomen à patre, quod est super om-	
lus & pontifex. 129. solus rex iustus inter		ne nomen, iudiciumque in omnes accepit	
mortales fuit. 380. rex simul & pontifex,		721.	
sanctus, innocens, & cælis celsior factus 189		christus nobis factus à Deo sapientia, iustitia, san-	
lumen quod illuminat omnem hominem		ctificatio, & redemptio.	182
in hunc mundum venientem 681. primus		christus, peccati profligator, petra factus, supra	
& vltimus, vitæ initium & finis 543. panis		quam suam ipse construxit Ecclesiam	41
viuificus 61. 401. ipsamet sapientia 85. vir-		Christus matre editus pauperula, per omnia	
tutum omnium dominus 567. sæculi noui		ambulauit humilia	600
primitiæ 150. filius Dei, & rex gloriæ 33. le-		christus non ex sanguine carnis, neque ex volun-	
gis & prophetarum finis vltimus 576. flos		tate viri natus	126
campi, & lilium conuallium 710. patris exu-		christus secundum humanitatem vnctus	464
uia, & electa sagitta, tanquam in phætrea		christus cur ex semine Dauid venire voluit	152
reconditus. 552. Dei virtus & patris 149.		christus Deus & homo qui humanitatis ratione	
resurrectio & vita 151. Angelus magni con-		inungitur à patre	699
siliij. 149. omnium piorum hominum fun-		christus in ruinam, & resurrectionem multorũ	
damentum. 504. natura Dei filius 612. om-		venit.	124
nium inspector, & arbiter. 616. iustitia, salu-		in christo omnis habitauit deitatis plenitudo	
tare, & lampas in mundo 710. iustitiæ fons		98	
555. & alia eius ante & post incarnationem		christus aliis sanctificatio, aliis offendiculum	
nomina 503. 551.		extitit	135
christus super omne, quod nominatur constitu-		christus omnem animorum & corporum infir-	
tus	151	mitatem, credentibus sanare poterat	13
christus vnus nomen à patre, quod est super om-		christi generationem quis enarrabit	596.604
ne nomen, iudiciumque in omnes accepit		christus ex Dauid secundum carnem erat oritu-	
721.		rus	113
christus nobis factus à Deo sapientia, iustitia, san-		christi corpus spiritus sancto, terrenaque substā-	
ctificatio, & redemptio.	182	tia constare	263
christus, peccati profligator, petra factus, supra		christi quietus, & sine strepitu aduentus	129
quam suam ipse construxit Ecclesiam	41	christi aduentu pax in vniuerso terrarum orbe	
Christus matre editus pauperula, per omnia		46	
ambulauit humilia	600	christi mysterium longè ea, quæ cernitur, crea-	
christus non ex sanguine carnis, neque ex volun-		tura maius	541
tate viri natus	126	christi os, tanquam gladius acutus	551.552
christus secundum humanitatem vnctus	464	christi oraculorum virtus	626
christus cur ex semine Dauid venire voluit	152	christum Samaritanum, edacem, vino sum, no-	
christus Deus & homo qui humanitatis ratione		thum, ac dæmoniācum appellare Iudæi non	
inungitur à patre	699	erubuerunt	67
christus in ruinam, & resurrectionem multorũ		christus tyrannum mundanum iudicauit	271
venit.	124		

I N D E X.

Christus, quatenus Deus, passioni non obnoxius	15.16
601.603	316.317
christi liuore sanati sumus omnes 596. & sicut	262
ouis, ad victimam ductus est	ibidem.
christus peccata nostra portauit, & pro nobis	596
doluit	525
christus non sui, sed nostri causa subiit mortem	525
christus passus non sui (quia peccatum non admisit) sed in nostri debiti persolutionem	601
christus ex infirmitate cruci est affixus: viuuit autem ex virtute Dei	151
christus vnus pro omnibus mortuus est, vt qui viuunt amplius sibi non viuunt	601
christus crucis mortem nostrae salutis causa pertulit, quam nullus vel angelus, vel potestas, vel homo fuerat subiturus	721
christus salutem operatus est in medio mundi, quia carnem de terra, non caelo demissam habuit	513
christus figuris omnibus finem imposuit	22
christi in terram descensus monti comparatus	41
christus duos condidit populos in recentem vnū hominem	613
christi exitus, quid sit	126
christus descendit ad inferos	114
christus omnium dormientium primitiae factus est	333
christus solus morte superior euasit	465
christus etiam secundum carnem glorificatur	627
christus non seipsum clarificauit, vt pontifex fieret	294
christi nomen, & signum salutis nunquam defecturum	631.632
christum in omnes gentes regnare contigit	613
in Christum qui credit, in diuinam eius transformatur pulchritudinem	607
per Christum est omnium conuersio, & per eundem ad patrem, ac deum via	619
christus formetur in nobis	503
qui est in Christo, noua est creatura	471
christi populus honestate, & prudentia commendabilis	82
christum nomine quidem permulti, sed opere pauci profitentur	172
cibus vitam prorrhens quis & qualis	61
cibi Aegypti qui	16
cibi intelligibiles	356
cimyas cum Myrrha filia re habuit, ex qua Adonim suscepit	258
circuncisio nihil est	714
circuncisionis minister fuit christus propter ueritatem Dei	677
cisternae rimosa	299
cithara sonus cessabit	305
citium, oppidum insulae cypri	298
de Citiensium terra venit captiuus	295.298
ciuitas Dei, id est, ecclesia	427
ciuitas requiritur, & non derelicta	708.711
ciuitas adultera oblationi tradita	296.309.301
ciuitas oblecta	36
ciuitas igne succensa, tropologicè	15.16
ciuitates fortes in cumulum posita	316.317
ciuitas aduersus ciuitatem	262
ciuitates desertae, ac desolatae in generationes instaurabuntur	698.703
ciuitates ita desertae fient, vt non habitentur	98
clamor quid sit	197
clamositas nomen quot modis vsurpatur	75
claudus saltabit, sicut ceruus	410
claudi multi praedas facient	403
clauis domus Dauid in humero eius	292
clauis regni habebant scribae	203
clauis scientiae	137.581
cleophae cor Deus aperuit	99
cognitio ignoracionem deturbat	138
collis omnis exelus humiliabitur	54.56.435
colles vastabit Dominus	470.476
colles pro aduersariis potestatis	459
colles audiant iudicium Domini	7
colles exilient	624.630
collum nomine prophetarum, & sacerdotes intelliguntur	175
colles allegoricè	170.505
colles pro impietate	8
colloquia humana dissipabit uerbum Dei	130
columbae cum suis pullis quid indicant	690
columbarum natura	226
concludendi uerbum, pro obliuiscere, & affligere	346
coniectoris definitio	63
consiliarii mirabiles	65
consiliarius mirabilis, Dei uerbum	164
consiliarium munus & officium	36.64
consilium antiquum uerum	316.317
consilium magnum, quod a saeculis latebat	149
consilium mortalium magni consilij destruet angelus	130
consilium malorum iniqua cogitabit	280
consolandi uerbum, pro spe	579
consolatio ibi frequens, ubi est poenarum acerbitas	586
consolatio lacti comparata	754
contritio a Domino ueniet	199.205
contumeliae soboles, est omne peccatum	211
conyza quid sit	631
cor in corpore principatum tenet	436
cor nostrum omni custodia seruandum	25.111
cor lapideum Dominus auellet	613
corda perscrutatur Deus	25
corde mundi deum uidebunt	91
corona pulchritudinis in manu Domini	708.
711	
corona spei, Dominus sabaoth.	348
coronae nomen significat eos, qui in Christo cum uirtute & laude uixerunt	711
corona superbiae	351
corona contumeliae	363
corruptio Dei uilitate non caret	675
corruptibile hoc induere incorruptionem de- cet	689
corruptio manauit a peccato	320
erapulus cadet, & resurgere non poterit	304
creatore nihil antiquius	145
credendi uerbum quid proprie	107
credere	107

I N D E X

credere nos oportet, vt intelligamus	107.110
credentium pater est Deus	26
qui non credit, iam iudicatus est	34
crucis ueneranda erecto signo, restituta fuit libertas	188
crux diuina signum Saluatoris	188.213
crucis promulgatio	565
cruce Christus nostri causa glorificatus	185
crucem christus uniuersae gentis nomine est amplexus	189
per crucem sumus adepti salutem	632
crucis partes quadrifariam distinctae, quid significant.	188
in cruce tantum nobis est gloriandum	188
crucis signum manifestum & conspicuum	254
crucis signum permulti in palmis, aut brachiis inuiri sibi curabant	496
crucis aspectum & nomen daemones refugiu t	58.
cubiculorum nomine mansiones apud Deum significantur multae	335
cubicula mortuorum etiam designat sepulchra.	335
eucumerarium	15
culices contra Aegyptios	114
cupiditates resectae arescent	288
currus Dei, hoc est, angeli	759
custodes sancti qui sunt	712
cyparissus ascendit prostreba.	624.631
cyrus, Medorum & Persarum rex, Dei christus. 201.500.516.	
cyrus Babylonem expugnauit	221.489
cyro reconditis in tenebris thesauros prodere Deus erat pollicitus	280
cyrus templum Dei restaurari iussit, cuiusque sanctam suppellectilem restituit	120
per cyrum redemptio particularis, per Christum autem uniuersorum hominum	333

D

Daemon apostata	239
Daemon Moabitarum 235. & eius imbecillitas	236
Daemones, lacus contriti, qui aquam continere non possunt	440
Daemones astuti, & capti difficiles	218
Daemones obsceni & caliginosi	218
Daemones quidam in terrae uisceribus iacent: & circa sepulchra versantur	140
Daemones desertis, incultisque gaudent locis	215
Daemonum lex de colendis idolis, Graece <i>νόμος</i> appellata	265
Daemonum uaticinatio nihil praeuicere, nec praedicere potest	545
Daemones sibi futurorum notitiam arrogat	525
Daemones in futuris praedicandis per mortuos, euocatorum animorum personam induunt.	357
Daemones ante Christi aduentum futura se metisque cogitationes intelligere fingebant;	509
Daemones in nostram grassantur naturam	525

Daemones, qui gentes in fraudem deduxerunt, qualia passuri	323
Daemones in simulachris latebant	264
Daemones hominum infestant corpora	184
Daemones hominum animas quondam diripiebant	703
Daemones in homines tyrannidem exercebant	270
Daemones uiuum in se Dei uerbum non admittunt	140
Daemones quomodo morbos sanare, si futura praedicere queunt	139.140
Daemones non prius dimittunt, quam uirtutibus sublati, in consilij errorem compulerint	16
Daemones, principes Taneos	364
Demonum uirtus ab impotetia non differt	536
Demonum uires frangebatur Christus	182
Daemones petierunt	360
Daemones mittentur in abyssum	207
Demoniorum onus quae graue est animabus	528
Daemones in Babylonia saltabant	214
Daemones lasciuunt in nobis, & tanquam choreas ducunt	218
Dago, externorum populorum simulachrum, quod A scaloni, & Gazae colebatur	528
Dago contritus est	527
Damarum historia naturalis, & allegoria	213
Damascus, Syrorum metropolis	127
Damascus cum regibus suis, & subditis in Assyriorum potestatem uenit	109
Damascus dissoluta, & in fugam conuersa	244
Damascus tollitur a ciuitatibus, & erit in ruinam, &c.	243.245
in Damasco non amplius erit regnum	244
Damnati suam ipsorum uicem lugebunt	311
Damnatorum non moritur uermis	400
Daniel senioribus Babyloniis ius dixit	65
Daniel, puerique tres, captiui quidem corpore, non autem animo	706
Daniel somniis futura praedixit	2
Daniel in agrestium animalium formis imperiorum uices uidit	2
Danielem cum sociis in regis aula Eunuchum fuisse	434
per Danielem significantur prudentes, & perspicaces	305
Dauid mansuetissimus	293
Dauid choros ad hymnorum modulationem, psalmosque, & cultum Dei praestantiorum instituit	30
Dauid, Christi typus	232
Deebon ara oracula reddens ruit	223.225
desertum Dominus in paludes faciet	602
Deserta aedificabuntur sempiterna 76. 698. & excitabuntur priora	ibidem.
Deserta relictorum agni depascuntur	77
Desertae nomine quid in scriptura significetur	611.620
Deus est spiritus 349. finis optatus, laetitia plenus 70. uniuersorum dux 59. omnium natura Dominus 138. uirtutum dominus 733. nostrae salutis peritus artifex 156. ignis consumens 98. 170. sacer & magnus gladius in draconem sinuosum	552

I N D E X.

Deus principio & fine caret	501	diadema regni in manu Dei	708.711
deus tantus est, vt omnia compleat, ad cuius inuestigationem via aliqua longiore, aut navigatione sit puro	406.407	dicere idem, quod docere	84
deus fortis, Hebræo monosyllabo dicitur, El. 172		dicere est aliquantò, quàm facere simplicius, aliquantò etiam acerbius	84
deus Abraham, deus Isaac, deus Iacob, cur ita dicitur	43.44	dies duplo maior, quàm naturalis patitur cursus, factus	430.431.432
deus quodam pacto generat	604	dies nomine Christi significatur incarnatio	558
deus de Deo	503.604	dies Domini venit insanabilis	199.208.209
deus ex virgine natus	113.116	dies ligni vitæ	741
deus in Iudæa natus	40	dies retributionis venit	719.721
deus se ad carnis participationem demisit	43	dies magnus quis dicatur	24
dei natura mutationem non patitur	601	dies æterni	728
deus semper idem, eiusque sententia, vel natura nunquam immutatur	528	dilectionis perfectæ caput	25
dei vires cum nullis comparandæ	732	diliges Dominum Deum tuum: & proximum tuum sicut teipsum: istud totum continet legem	172
dei natura nihil sublimius	651	diosceuros nauigantibus dare salutem arbitrantur antiqui	189
deus loco non concluditur, sed in dignis sursum requiescit virtutibus	729	diui, seu diuinatores, exstirpandi	113
deus cum vlscitur scelera, non ponit humanitatem	236	diuinatio à Palestinis inuenta	48
deus non esurit, nec laborat, neque ipsius sapientiæ erit inuestigatio	447.448	diuinatio, per mortuorum euocationem	357
deum, cur diuina scriptura iratum, dolentem, & penitentem dicat	4	diuinationes de corde dissipabit Dominus	507
deus perturbationum expers	33	diuinitas manet inuisibilis	91
deus super Cherubin sedet	420	diuites in infernum descendunt	77
deus cur dicitur sedere	92	diuitum animæ camelis comparatæ	686
deus elucebit in consilio	73	diuitis, & Lazari pauperis parabola	311
deus in cœtu deorum iudicabit	45	diuitiæ instabiles	49
deus quibus hominibus, & quomodo olim visus	91	diuitiæ iniquè congestæ euomentur	705
deum vidit nemo, & viuere	732	diuitiæ, iniuriarum, & contumeliæ hortatrices	49
deo præsentia sunt omnia	501	diuitiarum studium quàm graue sit malum	49
deus non in abscondito locutus, neque in loco tenebroso	522	doctores sunt capitis instar	224
deus verbis olim prædicebat, nunc verò reipsum efficit	238	doctores mali causam mortis adferunt	228
deus si suam à nobis reuocaret prouidentiam, nos interire necessum esset	562	doctrinæ semen, est disciplinarum fundamentum	11
à Deo qui se elongant, peribunt	12	dogmatum falsorum imago animo impressa, est idolatria	49.58
deus deserit eos, à quibus desertus est	15	dolor & metus menti perpetuò tenebras offundunt	534
dii de terra ascendentes, qui sunt	140	dolor abibit	410.411
dii constabiles	478	dolor, qui secundum Deum est	387
dextera Domini, quid	132	dominus est vnus	497
dextera Dei, vnigenitus eius filius	503	dominus Deus, ipsa est Trinitas	467
dextræ ad præparatum sibi à mundi cõstitutione regnum vocati	208	dominus Sabaoth, cur ita dicatur	95
diabolus, Dei furor	585	dominus Sabaoth, nomen Dei	581
diabolus, turpitudinis fons	83	dominus Sabaoth, vnigenitus Dei verbum	91
diabolus, superbiam partus	211	dominus erit in nomen, & in signum perpetuum, neque deficiet	624.631
diabolus, nequitia & superbiam parens	211.340	domus multæ si fuerint, in desertum erunt	77
diaboli plura nomina, & quæ	339	domus gladio viduatæ	104
diabolus, Babylonis princeps 213. qui aduersus Deum colentes, assidue bellum gerit	ibid.	domus ita desertæ, vt in eis non sint homines	98
diabolus superbia elatus, fociis secum assumptis, à Deo recessit	55	domus desertæ peribunt	305
diabolus mortis appellatione significatus	319	domus Iacob, quæ	47
diabolus se in lucis angelum transformat	83	domus Iacob in laqueo	131.132
diabolus is habet patrem, qui agit sceleratè	26	domus Domini supra firmam salutarè que petram fundata	47
diaboli vires superatæ, & excisæ	701	domus Dei gentibus, non Iudæis nota	40
diabolus salutem non consecutus	567	domus Dei in vertice montium	39.40.42
qui sub Diaboli tyrannide vitam vixerunt, in ferarum naturam transferunt	640	domus Dei est in cœlis	43
		domus pro mundo	567
		domus, pro vniuersa inuisibilis, visibilisque mundi structura	97
		donum, quod supra mundi conditionem est, finem non habet	151
		donum	

I N D E X.

Donum à Deo vnusquisque habet proprium.	496	Ecclesia iudicij & iustitiæ plenâ	394
Dormitio sanctorum, mors appellatur	331	Ecclesia Christi libera	745
Draco princeps omnium, quæ sunt in aquis	338	in Ecclesia animarum magna differentia	255
Draco iuxta papyrus, calamum, butonium, suum posuit cubile	268	Ecclesiæ in hac vita inter impios, tanquam in medio mari relinquuntur 312 sed in futuro sæculo illustrandæ sunt	ibidem
Draco homines, tanquam hyemis aspera, steriles efficit	590	in Ecclesia bonorum, & malorum pueri simul coeunt	183
Draco Aegyptius	268	Ecclesia Dei aquis olim, & Deo omnique bono destituta, sed aliudè nunc iis irrigua.	460
Draconis nomine diabolus intelligitur	339.340	Ecclesiæ ab Apostolis de gentium conuersione factæ	194
Draco agetur in hamo	338	Ecclesiæ per Apostolos excitatæ	17
Dynastes, id est, præpotens	62	Ecclesiæ insularum voce designatæ	306.312
		in Ecclesia salutem cum gloria percipientes.	533
		Ecclesiæ terræ luxerunt	303
		Ecclesia Iudæorum adultera	26
		Echinus allegoricè	218
		Echo quid sit, & ex quo & quomodo fiat	217.
		& quid moraliter	218
		Edamus & bibamus: cras enim moriemur	286
		290. & 201	
		Edom, quæ regio, & quid mysticè significet	719
		720. 723	
		Edom interpretatur, fuluus, vel terrenus.	721
		Aegyptij cur gens excelsa dicuntur	259
		Aegyptij idololatriæ fuerunt additissimi, vnde gens conculcata dicti	259
		Aegyptii seruient Assyriis	270.272
		Aegyptum cur insulam vocauit propheta.	275
		El Hebraicè, quid in scriptura significat	150
		172	
		Elamitæ interpretantur, contemptores: & inuisibiles hostilesque significant potestates.	290
		Elatio animi quid, & quàm pessima	14
		Elatio omnis quidam habet dæmonicum	55
		Eleale & Efebon clamauit	223
		Eleale transitus interpretatur	241
		Electum genus	492
		Electus Domini Israël	507
		Electi pauci	456
		Eliacim, regis Ezechia & conomus	417
		Elias solitudine delectatus, hominum turbas solebat effugere	3
		Eloquium Dei iræ plenum	376
		Eloquium Dei ignitum	99
		Elymam oris sui spiritu D. Paulus excæcauit	552
		Emmanuel interpretatur, nobiscum Deus	130
		Emmanuel, est Dei verbum, quod carnem assumpsit.	117
		Emmanuel, fons aquæ salientis in vitam æternam	129
		Emmanuelis appellatio non est de futuro.	114
		Emmanuel Iudæis scandalum, gentibus stulticia	135
		Emmanuel ex sancta virgine natus	117
		Eeeee	

E

Ebrietate ad omne malorum genus disiciuntur homines	307
Ebriosi regnum Dei non possidebunt	77
Ebrius cadet, & non poterit resurgere	304.
307. 313	
Ebrii absque vino	348
Ecclesia Dei vna	191
Ecclesia Dei vbique terrarum	138
Ecclesiæ vbique terrarum propagatæ	345
Ecclesia orbe toto diffusa	184
Ecclesiarum omnium vna est vbique, & catholica	565
Ecclesia catholica ab extremis ad extrema pertingit	390
Ecclesia, domus & ciuitas Dei viuentis	711.738
Ecclesia, ciuitas noua, quæ super petram stat, & immobilis permanet	404
Ecclesia, domus, & mons Dei	40.41.73
Ecclesia, hortus Christi	660
Ecclesia, spelunca, & stabulum firmum, & stabile	411
Ecclesia, specula, & pacis visio	318
Ecclesia Christi excitari cœpit, cum Iudæorum instituta obseruari deserunt	564
Ecclesiam Christum sibi virginem castam aficiuit, non habentem maculam, vel rugam	513.712
Ecclesiæ idem fundamenta iecit, qui fundamentum est	519
Ecclesiæ Christi supra petram fundatæ	35.36
Ecclesia Dei in Evangelico verbo ædificata	198
Ecclesia viuus lapidibus constans, expugnari non potest	516
in Ecclesia Deus posuit primum Apostolos, deinde prophetas	63
Ecclesiam muro cingit Christus	695
Ecclesiæ muri inexpugnabiles	717
Ecclesiæ murus, est Christus, Apostoli, & eiusdem discipuli	563
Ecclesia virorum numero exigua primum, infinita autem multitudine deinceps aucta	593
Ecclesiam angeli custodiunt	404
Ecclesiæ inconcussa firmitas clauorum nomine significatur	611
aduersus Ecclesiam inferi portæ non præualebunt	417
Ecclesia dealbata, quæ antea nigra fuerat	485
Ecclesia valde diues	404
Ecclesia innumeris virtutum capitibus excelsa	691

Emmanuel adhuc puer, quod in Adamo manifestat, purum & incorruptum, est imitatus 118
Emmanuel nomen eius vocabitur, non vocabatur, sicuti mendose in Evangelis legitur 113
Ephraim, columba ames, & vecors. 274. 275. 671
Ephraim nomine cur decem Israelis tribus appellerentur 109. 113
Episcopi, non tanquam principes, aut imperatores, sed consilij a Deo conceduntur populo 36
Epistolae bibliae super aquas. 252. 253. quae sint. 258. Epulae spirituales 640
Equos sibi multiplicare lege prohibitum 49
Equorum usum omnes sanctitate illustres semper sunt auerfati 49
Ericij quid designent 215
Ericij in Babyloniorum domibus habitabunt, 214 sunt mures spinis acutis horridi 215
Errantium cor instabile, ebriorumque more, cupiditatibus agitur, & vacillat 615
ab errore, quem dudum secutus sis, recedere per difficile 630
Esaias propheta, Amos filius 417
Esaias carbone diuino purgatus 100
Esaias apostolatus gratiam excepit 102
Esaias cur trito & crasso utebatur pallio 275
Esaias labra expiata carbone 616
Esaias os Deus impleuit prophetici spiritus gratia, cum purgatione opus non haberet 98
Esaias vt vidit Dominum 91
Esaii, Edom dicitur, qui terram significat, quod terreno vitae genere delectatus sit 282
Esaii primogenitus, sed odio habitus: Iacob autem a Deo dilectus 9
Esebon, Moabitica ciuitas 236
Esebon camporum fertilitas 239
Esebon interpretatur, rationes 241
Esebon lamentatur 237
Euangelium, est verbum super terram abbreviatum 172
Euangelium est Dei virtus 450
Euangelium vt a lege veteri differat 523. 760
in Euangeliorum oraculis nihil prauum, nihilque inuofum 519
Euangelij lucem auersantes tenebrae mentis excipient 142
Euangelium ante Saluatoris aduentum annuntiatum in ignorantiae tenebris ambulatibus 145
Euangelij praedictio vitam conciliat aeternam 332 qui Euangelium docent, de Euangelio viuunt 301
Euangelium in vniuerso mundo praedicandum 42
Euangelizantium pedes speciosi 590
Eunuchus ne dicat, Ecce ego sum lignum aridum. 636. 637. 638. 647
Exactores carpuntur 70
Exactorum virgam dissipabit Dominus 144. 147
Excessi conterentur iniuria, humiliabuntur, & gladio cadent 176
Excommunicationis exempla 205
Ezechias absque virili semine conceptus, vt aiunt Iudaei 117

Ezechiae pietas insignis 174
Ezechias fuit in Deum admiranda pietatis 414
in diuitiis sacco 418
Ezechias suis precibus Rapsace fudit exercitum 552
Ezechiae oratio, cum aegrotauit, & morbo conualuit 429. 430
Ezechiae vitae Deus quindecim a liecit annos 429
Ezechiae trecenta auri talenta tributi imperauit Assyrius 175
Ezechiel Dei gloriam per aenigmata vidit 92

F

Falx tropologicè 46
Famis nomine quid significetur 141
Fames dura, quae sit in scriptura 141. 143
Fames audiendi verbi Dei 61
propter famem multitudo facta est mortuorum 77
fames inuadet eos, qui copia rerum electi, in caeteros petulantius se gerunt 391
famem sequitur gladius 584. 588
felicitatis praedictio superbiam parit 71
ferarum prouocabulum tropicè 640. 641
fermetum modicum totam adulterat massam 35
fidelium nutrij reges, & nutrices reginae 566
fides vna 191
fides est intelligentiae radix 598
fides intelligentiam necessariò praecedere debet. 107
fidei compendio iustos facit Christus 353
fidem & opera virtutum deo offerre decet 22
fidei scutum 594
fidem bibere 145
figmentum suum Deus non odit 332
filiorum differentia 11
filiorum duplex genus 137. 138
filiorum appellari in sacris scripturis, quid 8
filius glorificat patrem 497
filij per adoptionem 485
filij alieni Deo mentiti sunt 294
filij huius saeculi, filiis lucis prudentiores 167
filij iniqui, semen nequam 11
filius hominis veniet in nubibus 264
filij Dei omnes dicuntur homines, ratione creationis 484
filius Dei natura ex Deo Deus 503. 554
filius Dei vnigenitus solus peccati laqueos cuitauit 180
filius Dei repletus est aquis 460
filij Dei diuinitas inuisibilis 91
filij Dei generationem quis enarrabit 596 604
filium nouit nullus, nisi pater: nec patrem, nisi filius 125
flos de radice ascendet 176. explicatur varie 179
flumen Dei repletus est aquis 382
flumina Dominus in inaquoso faciet 489
flumina, pro tentationum insultibus 484
fluminis imperius laetificabunt ciuitatem Dei. 254
flumina

Flumina aquae viuentis 195
Flumina eleuauerunt vocem suam 254. & simul manu plaudent 118
Fluuij terrae omnes, taquam regio habitata 252 & quid hoc designet 254
Fluuius pacis 405
fluuius in cyros in Sion decurrit 476
Fluuij pro legis doctrina 476
Fluuij nomine philosophandi intelligitur ratio 268
Fluuios Dominus desertos in cominatione sua ponet 570. 572. & 573.
Fluuiorum etiam nomine Apostoli, & Evangelista signantur 492
Fluuiorum multorum nomine intelliguntur angeli 404
Fluuij Ethiopiae, qui sunt 437
Foenum pro peccatis 476
fons perennis 660
fons egredietur de domo Dauid, potabit torrentem inimicorum 624. 632
fons aquae salientis in vitam aeternam 661. 196
fontes apparuerunt aquarum, & reuelata sunt orbis terrae fundamenta 196
fontes aperientur in medio camporum 456
fontes Israelis 196
fontes salutis 436
forceps mystice 99
fornax paupertatis 541
fornicatio, id est, idolatria 644
fornicatio duplex, animi & corporis 301
fortis quid a gigante distet 62
fortitudinis duo extrema vitiosa 83
fraudes, quae diuinatione constant 423
fructus horreis sempiternis digni 16
fructus autumnales, pro vitae suauitatibus 630
fullonis ager quid mystice 110. 111
fumus in ignem mutatus 738
fumus furoris Dei 736. 738
fumus moraliter 111
fundamenta terrae tropicè 305
fundamenta, id est, pij homines vt apostoli, prophetae, &c. 504
funiculus scelerum 81
furore Domini, tanquam vallis sulphure succensa 376
furore Domini sicut grandis 348
furore Domini super omnes gentes 408
furore Domini iudicij tempore in impios venturus 390
furore ardens cum gloria 376
futura quatenus perquirenda Christianis 141

G

Galea salutis 594
Galilaea gentium 397
Galilaea erit manifesta 393. 397
Gaudium tympanorum cessabit 305
Gaudium verum & solidum, est Christus 652
Gaza lingua Persica, idem est quod diuitiae 435
Gazareni qui dicantur 536
Gebon peribit 225

gedeon duce hostium innumera multitudo superata, quid significet 147. 148
genefareth lacus, in euangelio mare vocatur 144
gemitus abibit 410. 411
geon, Aegypti fluuius, id est, Nilus 269
gentes omnes, tanquam gutta de cado, & tanquam salina 646
gens vniuersa, & subiecta genti multitudo differunt 42. 43
gentes a Daemonibus captivae detinebantur 699 704
gentibus visus est restitutus 355
gentis, populique nomen coniunctim frequenter vlturpatur 11
gentium singularum nomine continentur pauci 43
gentes olim caecae, nunc visum adeptae sunt 477
gentes omnes tanquam gutta strulae 443
gentes Israelitarum filij 484
gentes omnes in Christum speratae 319
in Gentes omnes Domini manus excelsa 122
gentes permittit Deus in viis suis ambulare 619
inter Gentes iudicabit Dominus 45
gentium multarum vox in montibus quid ostendit 203
gentium omnium vocationem vnigenitus Dei est operatus 633
gentes Deus ad spirituales inuitat epulas 640
gentes ambulabunt in lumine Christi 680. 684
gentes, quae non seruiunt Christo, peribunt 680
gentium timor cessauit 393. 396
gepha, regio barbara, quae camelorum comendatur fecunditate 686
germen beatorum hominum florens, fructus edidit vberes 383
gibbor Hebraice quid 150
giezi angeli visi sunt armati 675
gigantes caeli concludentur fundamentis 208
gigantis nomen in bonam partem vsurpatum: & quid istud significet nomen 62
gigantes omnes sunt excitati 220
gigantes veniunt, vt impleant iram Dei 199
gigantem qui ceperit, accipiet spolia 562
gigantes tropicè quid 203. 207
gladius Domini in caelo est inebriatus 408
gladius Domini sanguine est impletus 408
gladius, id est, Dei verbum, cuius ope demonum fraudes propellimus 552. 594
gladius orationis 46
gladius in aratra contundentur 39. 46
gladius aduersus diaboli tyrannidem extitit 552
gladium sanctum, magnum, & validum super serpentem draconem fugientem inducet Dominus 334. 337. 338
gladius quid mystice 181
gloriae & honoris differentia 168. 195
gloria Dei vniuersus orbis repletus 94
gloria Domini erit in insulis maris 304
gloria Domini videbitur 435
gloria, id est, Christus 754

I N D E X.

Gloriam meam alteri non dabo 538.541
 gloria hominis, tanquam flos foeni 435
 gloria peccatorum descendit in infernum 220
 gloriosos conturbabit cum fortitudine Dominus 176
 gomorrhæ nomen quid significat 17.217
 gomorrhæ populus quid indicat 20
 gomorrhæ sarmentum fecit vinea Dei 15
 de Gomorrhæis nihil omnino superest 17
 gramen, genus herbæ maxime fecundum 161
 & quid moraliter ibidem, & 162
 grandine Dei intelligitur ira 390
 grandinis copia in Ægypto calamitosa 195
 gratia per Christum data 626
 gratia superabundavit ubi abundavit delictum 28
 gratia salui sumus 516
 grex omnis Domini dispersus 10

H

Hæretici oppugnant ecclesiam, Diabolo, tanquam duci milites, obtemperantes 427
 Hæretici sophisticarum rationum fastu veritatem oppugnare, vel persecutionem mouere conantur 252
 hæretici aspidibus comparati 184
 hæreticos silentio oportet vincere, & non cum eis de rebus vanis decertare 427
 hæreticus, post adhortationem alteram, deuitandus 427
 hermogenes à D. Paulo Satanæ traditus, & cur 205
 herodiani qui fuerint 181
 hiericus muri sola Iosue voce deiecti, atque prostrati 57
 hieremias, vrbs valida, murusque æneus firmissimus à Deo vocatus 307
 hieroboam impius, ad quem decem tribus, relicto Dauidis regno, defecerunt 238
 hieroboam decem tribus Israëlitarum deficere curauit 75
 hierosolyma ad Sionis sita radices 286
 hierosolyma per Assyrios expugnata 283
 hierusalem lateribus constructa 157
 hierusalem, ciuitas diues 403.404
 hierusalem tripliciter intelligi conuenit 562
 hierusalem virgo, quæ nullam habet idolatriæ labem 423.424
 hierusalem sensibilis cum à Iudæis est adempta, pia quoque vrbs disciplina sublata est 564
 hierusalem recens, quæ 712
 hierusalem recentis propugnacula, quæ & qualia 917
 hierusalem cælestis, ciuitas Dei viuentis 43.256
 hierusalem, quæ sursum est mater nostrâ 43
 hierusalem terrenam repudiavit Dominus 394
 hierusalem olim in manu Domini connexionis vinculo seruata, nunc relicta est 67
 hierusalem, veluti superflinaria 94
 propter Hierusalem nõ quiescet Dominus 708
 in Hierusalem regnabit Dominus 304. 308
 516

de Hierusalem Domini verbum exhibit 39. 40
 44
 hierusalem in fructuum habitabitur vbertate 701
 hierusalem Cyri, Dariique instaurata mandato 690
 hierusalem prædicuntur afflictiones 357
 hierusalem fletu fleuit 371
 hierusalem Babilonis nomine nuncupata 645
 hierusalem, cum euerfa fuit, mira erat integrorum virorum paucitas 19
 homo primus de terra terrenus, secundus de cælo cælestis 309
 homo pretiosior lapide ex Suphir 210
 homo omnium ratione præditorum, post angelos, præstantissimus, Dei que imagine honoratus 50
 in Hominis fabrica nihil est, quod quisquam reprehendat 515
 homines Dei veluti quædam sunt germina 562
 homo in plaga existens, & sciens ferre infirmitatem 546
 homo comedens brachij sui carnes, non saturabitur 159
 homines ferrei in aurum & argentum conuersi 694
 homines elögabit Dominus, & multiplicabuntur, qui relictæ sunt in terra 98
 omnis Homo à cognitione est infatuatus 671
 homo, qui puer Dei dicitur 576
 homo Iuda, germen dilectum 73
 hominis vita septuaginta annorum spatio concluditur 29.300
 honesti definitio 83
 honesti naturæ non adhærescit, qui in Dominum non credit 83
 honor pro requie 185
 hortus Christi floribus habundat 631
 hofanna in excelsis, puerorum inclamatio 138
 hostiæ, quæ vmbram futurorum bonorum habebant 22
 hostia, quæ tollit peccata mundi 22
 hostiam viuentem vnamquenque seipsum offerre decet 22
 humeri nomine significantur vires 199
 humiles Deus gratia cumulat in altu euehit, superbisque resistit 649
 humiles populi saluabuntur 223
 humiles exaltabuntur 324
 humiles, pro beatis rerum arcanarum interpretibus 383
 hymnorum modulationem Dauid instituit 30

I

Iacob, semen Abraham 455
Iacob, Domini portio 8
 Iacob patriarcha cur postea Israël nuncupatur 157
 Iacob auferetur iniquitas 335.341.343
 Iacob filij germinabunt 335.340
 Iacob Deum vidit facie ad faciem 43
 Iacob

I N D E X.

Iacob Deum hominis specie vidit 91
 ad Iacob verbum, quod erat in principio, misit pater 157
 iacob appellatio in Israël & Iudæam diuisa 75
 in Iacob Dominus misit mortem 155
 D. Iacobus, Domini frater, primus Hierosolymorum episcopus 247.232
 iasus interpretatur, conuertens 107. Iudæorum reliquiarum sub mundi finem saluandarum typus ibidem
 iazir, Moabitarum ciuitas, direpta 237
 iazir interpretatur, robur, seu vires 240
 idololatria cur fornicatio dicatur 536
 idololatria falsorum dogmatum 49.58
 idola ex materia pretiosa constabant 53
 idola coli cæpere, lege Dei despecta 7
 idola deargentata ac deaurata comminuntur 371
 ab Idolis nihil adiuuenti sentiebant, qui ea fabricabant 59
 idolorum cultu sublato, bonorum spem annuntiarum decuit 231
 idolorum arguitur imbecillitas 528
 in Idolis abscondentur dæmonia 166
 idola Ægyptiorum animalibus consecrata 528
 idola Ægypti ad Saluatoris aduentum commota, & in abyssum deturbata 166
 idolothyis qui vescuntur, dæmoniorum participes fiunt 166
 idumæa erit in desertum 283
 in Idumæa mactatio multa 408
 idumæorum gens ad Arabiæ petram maxima, ab Esau deducta, qui Edon dicitur 282
 idumæi semper Israëlitis inimici, & si vterque populus à duobus fratribus originem duxerit 282
 idumæorum sapientia periit 283
 iebus ciuitas 355
 ieiunium ad quid institutum, & vt ieiunandum 24
 ieiunium absque vitiorum abstinentia non proficit 636
 ieiunij veri clamor ad Deum vsque penetrat 657
 ieiunio anima est humilianda 656
 ieiunium verum corporis quidem labores in occulto subit, vultus autem hilaritatem in apertum depromit 657
 iesse, dauidis pater 184
 iesus Hebraicè Saluatorem significat 324.551
 iesus Naue reges quinque vi captos spelunca conclusit 308
 iesus Naue, reliquiarum Israël typus 18
 iesus Naue, veri Iesu typus 704
 iesus, Iosedechi filius, sacerdotum princeps 188
 vnus Dominus Iesus Christus per quem omnia, & nos per ipsum 468
 iesus nobis auctor salutis 127.715
 iesus, carbunculus, & adamas vocatus 616
 ignis duplex virtus 169
 ignis vrens accenditur 167
 ignis ardens cunctis diebus 736
 ignis progredietur in montes ratione prædi-

tos 170
 ignis sanctificat 170
 ignis opus cuiusque probabit 98
 ignis vindictæ sempiternæ 577
 ignis murus 135.288
 sine Igne diuino neminem purgari posse 98
 ignem Dominus pluit in Sodomam 336
 ignis appellatione sanctus significatur spiritus 629
 igni cur Deum scriptura comparat 98
 ignem in se accenderunt Iudæi 577
 ignis per allegoriam fuscè explicatus 98.99
 ignis purgatorius 99
 ignis inferni non extinguetur 400.576.758.759
 ignis mysticè 38
 illufores nulla veritate, sed virtutis opinione ducuntur: & rabbi cognomentum sibi comparant 66
 imagines sanctorum martyrum in nauium probris olim depictæ 189
 imperium Christi sempiternum 152
 impietas, quæ latebat, produceretur, & redargueretur 304.313
 impius præualet aduersus iustum 642
 impius cum in malorum multitudinem venit, contemnit 288
 impius iustitiam non discet in terra, nec veritatem faciet 326
 impius auferetur, vt non videat gloriam Domini 326
 impius super Libani cedros exaltatus 178
 impius, pro diabolo, quod ipse sit impietatis auctor & princeps 360
 impium Christus interficiet spiritu labiorum suorum 552
 impij quibus rebus terri solent 312
 impij conterentur 33.38
 impius non est gaudium 649
 impios vlcescentur aduersariæ potestates 207
 impiorum multitudo mari comparata 192
 impiorum opulencia cessabit 305.313
 impiorum ciuitas in seculu non ædificabitur 316
 impiorum terra caderet 329.331.333
 impiorum via recta facta est 475
 improborum non potest non in felix exitus esse 67
 improbos magis respiscere quam interire, Deus maluit 290
 incantatio ab Ægyptiis inuenta 48
 incarnationis diuinæ negotium 117
 incensi nomine quid significatur 23.24
 inclamare in scripturis quid sit 197
 incredulitas, fornicationis animi & corporis causa 30
 incredulorum semen in perditionem factu 393
 increpandi verbum quo sensu sumptum 250
 infernus subtrus exacerbatus est 220
 infernus dilatauit animam suam, & aperuit os suum ne cesseret 77
 infernum deprædatus est Christus 132
 iniquitas, tanquam ignis, succendatur 159.161
 iniquus ex vtero 543
 iniquus deficiet 354.360
 iniqui ex aliorum abigendi consortio 35
 Eccc iii

I N D E X.

Iniqui comburentur, neque erit, qui extinguat
33.38
Iniquorum Deus perdet iniuriam 210
Iniuria propulsanda 26
Iniuriam qui facere dicantur 211
Iniustitia genus duplex, vnum animi, alterum corporis 26
Inopia non est timentibus Dominum 676
Insula expectarunt Christum 580.680
Insula per allegoriam 306.312
Insula pro Ecclesiis 413.466
Insula etiam animam voluptatibus inundata significat 472.522
Ioach, filius Asaph, à commentariis 413
Ioachaz captiuus 120
Ioannes Bapt. lucerna ardens & lucens 441
Iob significat eos, qui animo manent infracto aduersus omnia 305
Ionas ex ventre ceti remeavit incolumis 115
Iordanis retroactus cursum suspendit 510
Iordanis deserta florebut, & exultabunt. 572
437
Iosephus somniis futura prædixit 2
Iosephus per spicas quæ sibi, & fratribus essent euentura, præuidit 2
Ira quid à furore differt. 89
Ira furoris Dei, sicut ignis deuorat 376
Ira quasi fluius violentus veniet à Domino 675
Iram suam de sancto dominus inducit super habitatores terræ 334.336.337.
Iram suam Deus in gentem iniquam mittet. 165
Iracundus vir, minime pulcher 663
non irascetur in finem Deus, neque in sæculum iracundiam seruabit 194
Isaac Deum vidit 91
Isaël, id est, diuinitatis contemplator 639
Isaël primogenitus Dei, non autem vnigenitus vocatus est 9
Isaël, hæreditatis domini funiculus 8
Israel, Dei populus, solusque benedictus 272
Israel seipsum vendidit 541
Israel fuit fidei in Christum primitiæ 272.
273
Israel sanctus in medio exaltatur Ecclesiæ. 198
Israel omnis domus delectatur contentionibus 100
Israel gloria & pingua deficient 246.248.
Israel auulsus aduentu christi, & insertæ gentes, 124
Israelis fructu terrarum orbem impletum iri. 342
ab Israel dominus abstulit caput, & caudam, &c. 159.160.
Israel egressus de terra Egypti, tanquam dies. 20.119.
Israel lux erit in ignem 167
Israel intelligibilis quis dicatur 333.334
Israel reliquæ saluabuntur 18.171. & 172.
Israel saluabitur omnis, cum gentium ineratentur plenitudo 362
Israelis filij quando colligentur 2123

Israel filij multos dies sedebunt sine rege, & sine sacrificio, &c. 18
Non omnes qui ex Israel sunt, ij sunt Israelitæ. 18
Israelitæ grauius, quàm Iudæi, peccarunt 155
Israelitæ ad vituli confectionem animum adiiciunt 3
Israelitæ in duas partes per Hieroboam diuisi. 75
Israelitæ à se Deum repulerunt, & idola religiose coluerunt, ligno vt diceret, Deus meus est tu. 10
Israelita veros cibos, ægyptius nunquam comedit 16
Israelita verus celesti pane nutritur 16
Iubal, musicorum organorum auctor 77
Iudæa firmamenti sublati concidit 67
Iudæa corruiit 60
Iudæa Nabuchodonosor postremus expugnauit 156
Iudæi vnde sic vocati 282
Iudæi, filij scelerati, & populus iniquitatibus plenus 17
Iudæi versantur in tenebris 577
Iudæi stulti 345.346
Iudæi à Deo auersi ob fidei cæcitate 104
Iudæi confusi sunt, cum gentes ab idolorum cultu ad pietatem transferunt 477
Iudæis visus est ademptus 355
Iudæorum mens veritatis non admittit luxem. 346
Iudæi crasso & pingui ingenio præditi 29
Iudæi magis, quàm ipsa bruta, à ratione alieni 10
Iudæi patrem sibi diabolum adscripserunt 10
Iudæos nunc etiam occupat pertinacia 153
Iudæi assimilantur Babyloii quia impij 13
Iudæi abacti, quod diuinis non paruerint monitis 4
Iudæi corporalem generis splendorem, hoc est semen Abrahæ iactabant 12
Iudæi in veteri lege remanent 133
Iudæi sterilibus comparantur arboribus 105
Iudæorum impietatis, & calamitatis epilogus 66.67
Iudæi cur Sodomorum & Gomorrhæ nomine vocentur 18
Iudæos nõ vno separatim morbo affici, sed omni confertim malorum genere, tanquam colluue, opprimi 14
Iudæi non facile credebant prophetis 280
Iudæorum sacrificia auersatur Deus 22
Iudæorum cordi, cum legitur Moses, obteditur velamen 346
Iudæorum deserta domus 48
Iudæi vt furentibus militibus Iesum tradiderunt, sic sunt & ipsi Romanorum copiis traditi. 68
Iudæi quod in Salvatore scelus impie committere ausi sint, iugi per Romanos interitu puniti sunt 157
Iudæi non potuerunt grauius peccare, quàm cum dixerunt: Tolle, Tolle, crucifige eum: nõ habemus regem, nisi Cæsarem 13
Iudæos dispersos Dominus colliget à quatuor terræ plagis 186

I N D E X

Iudæorum reliquæ saluæ factæ sunt 17
Iudas botrus inutilis abscissus 255
Iudas & Ephraim, post Babylonicam seruitutem, Hierosolymis simul habitauerunt 188
Iudas promissione Christi honoratus 9
Iudas pseudopropheta 161
Iudices cauponibus non absimiles 84.85
Iudicum munus & officium 62
Iudices supra thronos duodecim sessuri 36
Iudicium nunc est huius mundi 701
Iudicium Domino cum populo suo 27
Iudicium in veritate educet Deus 463
ad Iudicium veniet cum senioribus populi 69
Iudicium in deserto requiescet 385
in Iudicio Dominus exercituum exaltabitur 77
Iudicii nomine etiam legem significari 465
Iugum legis 148
Iustificamur non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam Dei 494
Iustitiæ portæ 324
Iustitia Dei in sæculum 182
Iustitia Dei non deficit 380
in Iustitia Deus sanctus glorificabitur 77
Iustitia in Sion ciuitate fidei requieuit 30
Iustitia habitabit in carmelo 385, & obtinebit iustitiæ requiem 386
Iustitia, non mœnia, custodit ac tutatur ciuitatem 611.622
Iustitiæ generationes vocabuntur plantatio Domini in gloriam 698.703
Iustitiam qui fecerit, lætitia exultabit 710
Iustitiæ disciplinæ mystes, & initiator, Christus 326
Iustitiam esurientes, & sitientes, beati 311
Iustitiam discite, qui habitatis terram 326
Iustitiam qui non didicerit, in interitum ibit 326
Iustus ex fide viuuit 576
Iustus, prior est accusator sui 45.94
Iustus palmæ comparatus 105
os Iusti meditabitur sapientiam 196
Iustum quemlibet oderunt Iudæi, inutilemque vocitabant 612
Iustorum cogitationes sunt etiam iudicia 89
Iustorum via præparata 322.324
super Iustos oculus Domini 23
Iusti viri tolluntur, neque quisquam est, qui consideret 636
Iustorum decem nomine ciuitas seruari potest 19
Iusti quinque si inter Sodomitas fuissent, non periissent 66.73
Iusti sepultura erit in pace 636
Iusti in nubes assumuntur vt in aëre Domino occurrentes, vt cum eo perpetuo degant 309
iuuenis moribus 65
iuuenis temp. administrare, non leue malum est 65
L

lac rationale 624
lac per metaphorâ 683
lacrymam omnem Dominus auferet ab omni facie 316.319
lacus ipsos, Maria vocare scriptura solet 192
lætare sterilis, quæ non parit, &c. 609. 610 & 611 620
lætantur qui habitant in petra 469.472
lætitia recessit omnis terræ 303
lætitia sempiterna super sanctorum caput 325
lætitia ex omni domo tollitur 305
lætitia iniquorum descendet in infernum 220
lætitia autem 410
lætitam bibent in monte Sion 316.318
lancea moraliter exposita 46
laodicea, vrbs florentissima 245
lapis angularis, electus, & pretiosus in Sion 135
lapis pretiosus in fundamenta Sion immixtus 349
lapides de via proficendi 647
lapides, id est, orbis terræ fundamenta 196
lapides sancti voluntur super terram 616
lapides electi 617
laqueus in cubilibus vbique, & in domibus simul 470.477
laquei animorum vitandi 478
later tabescet 304.314
lateres ceciderunt 155. quid allegoricè 157
lauacrum regenerationis nos purgat 27
lauacri salutaris gratia 46
lauacro sacro sancto quasi nix dealbamur 28
laudatio fortem nunquam insolentem facit animum 71
laus quid à gloria, & honore distet 168
laudes quisquam acceptas Deo non decantabit, qui falsas de eodem cogitationes mente tuatur 195
laus non est pulchra in ore peccatoris 381
legati turbabuntur 199.208.209
leo, animal natura crudiuorum 183
leo & bos comedent paleas 741
leo, vitulus, atque taurus simul pascetur: & puer paruus ducet eos 177
leo in tribulatione & angustia 366.367
leo, sicut bos, vescetur paleis 177. expositio huius loci 182. 83.184
leprosi extra castra pelii iuebantur 92
leuitica tribus sola sacerdotio fungebatur 271
lex, est vinculum, quæ iustum efficit neminem, sed ad pœnas seruat constrictos 349
lex est iusti & iniusti regula, agenda imperans, prohibensque fugienda 20
lex non est ad fraudem, lucri causa, excogitata: sed veritatis magistra: omnibus gratis est proposita 141
lex per angelos in manu Moysis mediatoris ordinata 116
lex Dei, veritas 182.465
lex Dei in ore iusti 581
lex Dei cur ob signata sigillo dicatur 137
leges Domini de ipsius carne manarunt 44
lege Dei despecta, creaturæ seruiebant potius gentes quàm creatori, &c. 7
legis defectu aduentu suo suppleuit Christus 25
Eecce iiii

I N D E X.

Lex Moſaica præſenti ſæculo præmia conclu-
debat, vitæ prolixitatem, terraque bona, &
pacem nominatim ſignificans 701
lex tanquam pædagogus 477
lex vetus, veritatis effigies, quâ noua perfectior
expulſit 182
lex vetus ſoli Iſraëlitico populo angelorû voce
promulgata: ſed Chriſtus eſt gentium expe-
ctatio 319
legis veteris & Euangelij diſcrimen 505.760
lex ad peccatorum purgationem infirma 353
legis præcepta corporalia 23
legis umbra euangelium ſignificabat 132
legis compendium 23
lex recens 44
lex euangelica de cœleſti immò etiam de terre-
ſtri Sione prodiit 44
lex Chriſti omnibus populis pacem enunciauit
46
libanus, mons Phœnicia, gentes ſignificans 359
388
libanus omni idololatriæ genere refertiſſimus
55
libanus cum elatis concidet 176.178
libanus erubuit 393.396.399
libanus in bonam, & in malam partem in ſcri-
pturis uſurparur 55.56
libanum, Hieruſalem ſolet nuncupare ſcriptura
177
libani nomine omnium Iudæorum ſignifican-
tur tribus 424
libanus, alienigenarum mons, lignis abundans
ad Domorum constructionem, idoneis: &
quid myſticè 691
liber nouus magnus 124.125
liber ſignatus 358
libido intemperantium effrenata graui dolore
pungit 147
ligna campi ſaturabuntur 158
ligna, quæ cariem non ſentiunt 155
ligni vitæ dies 741
ligna agri applaudent ramis 624.630
linguæ balburientium diſcent loqui pacem 380
382
linguæ ab effectis contrariis deſcriptio 96
lingua pacis diſerta 384
linguæ nomine ſermones ſignificatur impij 192
linum operantes apprehendet conſuſio 269
linum fumigans Deus non extinguet 463.464
467
literæ Bibliæ quæ, & quales 258
lobnam, Iudææ ciuitas 420.421
locus æternus quis dicatur 400
locuſtæ capiuntur à ludentibus 394
lorica iuſtitia nobis induenda 594
loth incorruptè iura dicens à Sodomis reiectus,
Chriſti typum geſſit, à Iudæis reiecti 19
lucifer, qui oriebatur manè, de cælo decidit 220
diſcendit ad inferos, & ad fundamenta ter-
ræ ibidem
lucifer terram commouit, reges concuſſit, va-
ſtauit orbem vniuerſum, vrbes expugnauit
&c. 220
luctus idoneus, lætitiæ principium 226

luctus ad veſperam erit 256.257
luctus appellatione quid indicatur 753.754
lugebunt omnes, qui latabuntur corde 305.309
311
lugentibus per Chriſtum allata conſolatio 702
lumborum clamor quid ſit 225
lumborum nomine quid intelligitur 224
lumen, res eſt omnium longè maxima, vniuerſi-
que boni effectrix 659
lumen, Dei verbum, quod eccleſiam illuſtrat 155
lumen intelligibile nunquam extinctum iri 696
lumen de lumine 467.604
luna lumen ſuum non datura 199.314
luna erubeſcet 314
lunæ lux erit quaſi lux ſolis 372.373
luna tropicè 697
lupi rapaces 26.27
lupi & agni paſcentur ſimul 177.741
luti in ſtar ſumus, qui de terra ſingimur 515
lux eſt ſubſtantia tenebrarum diſſipatrix 83
lux cæcitatem non parit: immo cernendi vim ad
actum prouocat 1
lucis appellatione diſcipulos ſuos nuncupauit
Chriſtus, &c. 612
lucis ac tenebrarum nomine quid ibi ſignifice-
tur 512
lucis ac tenebrarum nulla ſocietas 83
lyſias, dux Antiochi Epiphaniſ contra Iudæos
156

M

Machabæorum libri citantur 156
Madiam, regio barbara, camelorum for-
cunda 686
Madianitarum reges interneſione delecti 175
Maledictus, qui ſedit in homine 156
Malum quid ſit 82.83
Malum eſt eius, quod rectū eſt, deprauatio 669
Mala qui in alium cogitat, ipſe ſibi damnum
meditatur 68
Mali neſciunt intelligentiam 636
Mala Dominus creat 508
Malum nõ eſt in ciuitate, quod non fecerit Do-
minus 329
Manaſſes futurorum notionè per ſortiligia adi-
piſci fruſtra conatus: quia futura prædicere,
tantum eſt Dei 539
Manicarum nomine quid intelligitur 519
Manna quid repreſentabat 660
Manſuetudo Dei ineffabilis 342
Manſiones multæ apud Deum patrem 185
Manus Domini quid ſit 325.543.563
Manus Dei erecta 164
Manum Dei excelsam nemo auertere poteſt 22
Manus omnis diſſoluetur 199
Mare iſtius vitæ 57
Mare Dominus comminatione ſua deſertum
faciet 570.572. & 573
Maris appellatione ſignificantur impij 192
Maris aqua continebatur tropicè 306.312
Mare pro inſulis, & ipſarum incolis 189
Mare rubrum quid figurabat 190
Mare in ſiccum conuerſum 490
Mare

I N D E X.

Mare Aegypti deſolabit Dominus 191
maria virgo, Emmanuelis mater legi Deutero-
nomica non obnoxia 117
maria virgo ſacroſancta nubî leui comparata
264
mars in aprum mutatus, & cur 258
martyres per ignem probati 617
maſculum omne in Domini conſpectum venire
iuſſum 23
maſculi nomine principes ac duces intelligun-
tur 328
matrimonium amplexi vitæ Deo ſimul & mun-
do tribuant 639.640
medi argenti rationem non habent, neque auro
indigent 214
medi, gens diuitiis abundans 215
medi quid per aſſumptionem ſignificent, & à
quo nominati, & oriundi 216
mediocritatis deſinitio 83
melchizedech, Chriſti typus 42
ſacerdotium ſecundum ordinem Melchizedech
23
melitenſes à D. Paulo Chriſti fidem edocti 189
memphæos principes errare faciunt Aegyptum
262
mendacium, eſt hominibus naturalis quidam
morbus 96
mendacium, luti inſtar, auro tanquam in vaſe,
apud externæ ſapientiæ magiſtros, reconditur
625
mens magna allegoricè 167
mentem exercet rerum neceſſariorum penuria 3
mentem ſynceram Deus ad rerum ſpiritualium
contemplationem prouocat 1
mentis occulta perſpicit Deus 25
menſa intelligibilis 640
mercenarij grauius accuſantur 242
meſſis quid myſticè 146
metit malè, qui malè ſeminauit 194
metuentibus Deum, innotefcet eius manus 751
metum, qui eſt in peccatis, Chriſtus nobis ade-
mit 612
michæas quo tempore vixit 4
miraculorum Chriſti breuis epilodus 197.198
miſericordia Domini in pondera 349
moab, idem eſt quod ex patre 189
moab reſectum eſt cornu, & robur eius concul-
catum 323
moab iniurius valde, arrogans, & faſtuofus 323
moab contumelioſus Dæmonem apoſtatam ſi-
gnificat 239
moab, velut Cithara, ſonabit 237.241
moab pro Dæmone, qui in Deum ſeſe efferebat
apud Moabitas 323
moab filia erit, ſicut auis auolantis pullus alla-
tus 228
moab pœnas impietatis non effugiet 322
moab ſemen quid 228
moab gloria in multis diuitiis afficietur 234.238
& 239
moabitæ Dæmonibus ſuos immolabant libe-
ros 237
moabitæ in Eccleſiam Domini in progeniem
uſque decimam, & in ſæculum ſunt intratu

ri 228.238
moabitarum præceptiones humanis innixæ ra-
tionibus 224
moabitas cauet lex Domini eccleſiam ingredi
639
moabitarum Dæmon 235.236
moabitis nocte peribit 223
moabitis viri quid ſignant 224
moabitis lumbus, & cor eius clamat in eâ 223
225
moloch tabernaculum 307
monachorum ſancti cœtus 705
monachorum exercitationes 519
montis deſinitio 41
mons Dei quid ſit 41
mons Domini eſt in cælis 43
mons ſanctus, id eſt, eccleſia 184
mons pro excelsa vitæ genere 289
omnis Mons aratus arabitur 119. quid ſignificat
123.124
mons campeſtris, quid ſit 201.202. & 204
mons Sion cæleſtis 41
mons in nouiſſimis diebus erit manifeſtus 39
40
mons, pro malis poteſtatibus 56
omnis Mons humiliabitur 435
montes vaſtabit Dominus 470.476
montium verbo quid allegoricè 560
montes pro ſpiritibus immundis 459
montes cæleſtes 373
montes complanabit Dominus 507.511
aduſus Montes Domini iudicio contendet
17
montes exiſtent 624
montes ratione præditi 170
montes pro impietate 8
montes allegoricè 90.730.731
mores bonos corrumpunt colloquia praua 26
mores ſceleratos cum eſt amplexa ciuitas, ad
poſteros, tanquam in legem, parentum ſlaga-
tia tranſeunt 48.49
de Moribus diſputatio non eſt aperta 25.26
mors ab Adamo ad Moſem uſque regnauit 321
mors per Adamum in omne genus humanum
graſſatur 320
mors hoſtis vltima ceſſabit 321
mortis ſtimulus, peccatum 320
mortis imperium, reuocatis in vitam omnibus,
irritum faciet Chriſtus 333
mors tempore reſurrectionis abſorbebitur 322
mortale hoc induere immortalitatem decet 689
mortui Domini qui ſunt 330
mortui vitam non videbunt, neque medici eos
ſuſcitabunt 326.328
mortuorum reſurrectio probatur 329.330.333
mortuorum oſſa in vitam reuocabuntur 333
moſes lingua balbus, Aegyptiorum diſciplinis
inſtructus, quibus ingenio, prudentiaque lon-
gè ſuperior euasit 54.95
moſes vniuerſa Aegyptiorum ſapientia inſtru-
ctus 268
moſes ex rerum contemplatione, ad hominum
curam auocatur inuitus 3
moſis doctrina, tanquam imber ſuper terram, &

quasi stilla super germina eius eloquia 74
Moses mediator vocatus 116
Moses populi extitit consiliarius 36
Moses, miraculorum patrator, diuina vsus virga
Israëlitin in libertatem asseruit 179
Moses in cōtemplatione & actione totam transegit vitam 123
Moses, simulato gregis pascendi studio, rotos quadraginta annos in Aegyptiorum disciplinis verlatas 3
Moses cur extra castra tentorium fixit 107
Mosis vultus cur gloriam consecutus 195
Mosen Christus est allocutus 263
mulier masculum enixa in lege septem dies erat immunda 117
muliebrem mundum Dominus humiliabit, & auferet 72
mulieres septem virum vnum apprehendent, &c. 73
mundus vnus, ac eius opifex Deus vnus 501
mundus vniuersus per Christum patri reconciliatus est 150
murmurare inuicem nolite 103
murmuratores à serpentibus perierunt 69
murosum appellatiōe doctores indicantur ecclesie 695
murus testaceus 239
murus igneus 15
murus allegoricè 56, 57
mus pro deo habitus 759
muscæ ex stercore natæ hominibus molestæ, & odiosæ 122
muscæ caninæ in Aegyptiorum plagam 114
muscæ nomine quid intelligitur 119
muscas, id est, imbelles & infirmum exercitus hostilis genus, disperdet Dominus 123
muscærum allegoria 120, 122
muscis sibilabit Dominus 119
muscatores obedientiam discunt 361
myrrus ascendet pro conyza 624, 631

N

Nabaiot arietes ad Christum venient 680
Nabeoth, quæ ciuitas 686, 687
Nabuchodonosor visionibus futura prospexit 2
Nabuchodonosor Danielis Deum magnū esse, signis adactus, confessus est 568
Nadab igne diuino conflagrauit 99
Nathanael, verus Israëlitin, in quo dolus non est 27
natura inconstans & lubrica eget potentiore ad retinendum aliquo 577
naues Tharsis 689, & 690
in Nauium proris deorum imagines depingebantur 189
nazaræis vinum & sicera interdicebatur 85
nebræ vrbs vbi sita 226, & eius vallis 227
nechor interpretatur aromatum cella 433
necyomantia 644
negotiatio Tyri, merces sancta Domino 296
negotiatorum semen, quasi messis comporata, 297

negotiatōres gentium 296
nemum aqua deserta 223, 236
neomenia sempiternis annis digna 24
neptalim possessionis descriptio 144
nilus septem ostiis in mare sese exonerat 191, 192
nilus nullum præferbat animalis genus, quod pro deo non haberetur 123
niuiæ, quasi aquarum pascua, aqua eius 119
nix quid sit, & ex quo, & quomodo fiat, & con-crestat 28
per Noam fide intelliguntur probati 305
nobiles in infernum descendunt 77
nolo, verbum communiter vsurpatum 23
nomen Christi permixtum in palmis, aut brachiis inuisti sibi curabant 496
nomina sanctorum hominum arripiebant ethnici 496
nouacula inebriata quid mysticè 121
nouum nihil sub cælo 541
noua Dominus faciet 489
nox venit, cum nemo operari poterat 209
nox meridiana 231
nubes quomodo, & ex quo fit, & quid mysticè 74, 263
nubes roris ante messem 260
nubes Christi corpus significans 263, & sacrosanctam virginem 264
nubes iustitiam stillauerunt 508
nubes idolatriæ 146
nubes, id est, sacrorum mysteriorum interpretes 513
nubes mysticè quid 264, 688
nunciij celeres 252, 259

O

Occulta in apertum Dominus educit 168
Oculi interni 91
Oculorum nomine quid intelligitur 168
Oculis lippientibus sol est inutilis 68
Oculi Domini sublimes 54
Oculi Domini in omnia regna terræ 289
Olea ecclesie denotat fructum 460
Olera infirmorum sunt cibus 61
Olfactus voluptate Deum delectari credere, est indignum 23
Oliua bona quid mysticè 247
Onocentauri habitabunt in Babylone 214, & quod genus sit animalis 215
Onocentauris Dæmones obuiabunt 410
Onocrotali, asini agrestes 215
Onocrotali tropicè 218
Opera virtutum Deo offerre decet 22
Opiniones falsæ, sunt idola 58
Opprobrium hominum non timendum 580
Opprobrium populi sui Dominus auferet ab omni terra 316, 320, 321
Oracula diuina assidua meditandi diligentia nostris imprimuntur mentibus 3
Oracula, ad Christi statim aduentum tacuerunt, ac defecerunt 192, 193
Oratio sanctorum, sacer est gladius 552
Oreades nymphæ 258
Orgiorum festa etiam à Iudæis solemniter celebrata

lebrata 258
Orientis & occidentis nomine hominum genus significatur vniuersum 676
orion lucem non dabit 199, & quid eo significetur 268
in Orphanos scribuntur symgraphæ 764
oryx auis, cui comparantur Hierosolymitani 585
os Domini quid significet 299
os Domini à mendacio est alienum 299
os de cordis abundantia loquitur 581
ossa dicuntur animæ virtutes 661
ossa eorum Deus dissipabit, qui hominibus placebant 661
ossa sicut herba, germinabunt 751, 755
otium Deus odit 21
ouis pabulum à vepribus & spinis erit 119
de ouis peccatorum comedere, quid sit 668
ouium nomine quid significatur 124
ouium natura, & allegoria 215
ouium vellus quid 123
oua allegoricè 168
ozias, rex Samariæ à Salmanaasare captus 109
ozias initio pius, sed rerum successu elatus, sacrum ministerium vsurpauit, & lepra statim est percussus 92

P

Pagi spelunca vsque in sæculum erunt 385
Pala allegoricè 183
Palma quid in scriptura denotet 460
Palmites vitis, discipuli sunt Christi 255
panis, qui cor hominis confirmat 241
panis robor Dominus exercituum auferet à Iudæa 60, 61
panis afflictionis 371
panem cæli dedit eis 61
panem de cælo Israëlitin largitus est Deus 8
panis de cælo, qui mundo vitam largitur 141
471
panis viuificus recondendus 61, 630
panis vitæ, Christus 401
papauer excutiat virga 353
pardus requiescet cum hircio 177
paruuli mystici 139
pascha calcatis pedibus edendum 193
passiones huius sæculi non sunt ad futuram gloriam condignæ 28
pastophorium 292
pastores nihil omnino à dormientibus differentes 642
pastores multi demoliti sunt vineam Dei 19
pastores fornicantes 31
pastores stultè egerunt, & Dominum non quaesierunt 19
pastores mercenarios accusat grauius Christus 242
patientia spem operatur, spes autem non confundit 256
D. Paulus de tribu Beniamim ortus 153
D. Paulus oris sui spiritu Elymam excæcauit 552
pauper populus Domino benedicet 316, 317

pauperis rapina in principum domibus 769
pauperes in pace requiescent 1223
pauperem propter Deum patientes, beati 1311
ad Paupertatem fortiter ferendam adhortatio 202
paupertas, ad pietatem dux & magistra 29
pax non est impiis 542
pax tranquillissima de copioso flumine inundauit ecclesiam 755
pax nullo fine terminata 2701
pax per carnem cunctis illuxit 437
pacis nostræ disciplina super Christum 396
pacis Christi non erit finis 151
pacem omnia, quæ cælum, quæ terram incolunt, per Christum adepta sunt 156
pacem qui loquitur ore, & occultè in seipso habet odium, est lupus rapax 27
peccare qui faciunt homines, debebuntur 359
peccauerunt omnes, & egent gloria Dei 745
in quo quisque Peccat, in hoc ipso sibi adfert contumeliam 217
peccantium hominum duæ species 69
à Peccatoribus Deus longè recessit 208
peccatores existentes à vulua 541
peccatores Deus ad terram vsque deprimit 211
peccatores conterentur 33, & comburentur, neque erit, qui extinguat 33, 38
peccatum omne contumeliæ soboles est 218
peccata qui committit, sibi longa vincula connectit 81
peccata qui facit, ex diabolo est 20
peccata in auctorem suum testabuntur 45
peccatis suis quisque, tanquam catenis, cōstringitur 37
peccata longè à Deo separant 655
peccata cessare facit curatio 288
peccata rubro assimilantur coloris 28
peccatum ad mortem, quid & quale 94, 289
peccata confiteri non erubescendum 494
peccatorum nature grauius herba comparata 161, 162
peccata taurorum aut hircorum sanguis tollere non poterat 21
peccata ante Saluatoris aduentum medicinam admittebat, cum in Babylone essent prophetae 13
peccatorum remittendorum potestatem à Christo acceperunt Apostoli 678
pedes calcati quid designant 193, 194
pentecostes magnus dies, & celebris 24
perfectus audit, mentem ad legis voluntatem conuertens 20
perfarum regnum primus sibi subiecit Cyrus 215
persecutionem propter Deum patientes, beati 311
petra, Palæstinorum ciuitas 472
petra deserta, quid 129, 230
petra imperium Assyriorum significans 378
petra, quæ Christi corpus excepit 378
petra scandali 135
petrarum scissuræ quid mysticè 358
super Petram viæ deprehendi non possunt 411

I N D E X.

Samaritæ direptio per Esaiam prædicta, & expressa	155
Samuël, Annæ filius	432
Samuël in Saülis probrâ ab inferis euocatus	115
Samuëlis alsuprà personâ Dæmō locutus est	140
sanctificare nomen Dei, quid sit	556
sanctificandi verbum quot modis vsurpatur in scriptura	169
sanctus in sanctis, nomen Domini	649
sanctus in medio Sion exaltatus	191
sanctus solus Deus	556
sanctus, sanctus, sanctus per orbem vniuersum decantat ecclesia	94
sancti aduersus principatus & potestates victoria sunt potiti	214
sancti per ignem probati	617
sanctis Dei constat ciuitas	616
sancti nuncupantur lapides qui super terram voluuntur	616
sanctorum oratio, sacer est gladius	552
sanctis ne misceantur prophani, legibus cautum	95.96
sanctorum imagines in nauium proris olim depictæ	189
sanctorum hominum nomina multi arripiebant ethnici	496
sanctorum penuria sub mundi finem	63
sanctorum nomine sacra Christi intelliguntur oracula	626
sanguinarij Diabolo patre nati	228
sanguis salutaris	319
sanguis Christi, verè est potus	61
sanguinem filiorum suorum abluiscetur nunquam Deus	336
sanitas mysticè	151
sapiens intelligit quæ loquitur	2
sapiens in oculis Dei quis dicatur	85
sapientia sapientiâ Deus conuertit in stultitiâ	383
sapientum consilium infatuabitur	262
sapientum perit consilium, & eorum defecit sapientia	283
sapientes ethnici nomine quidem commendantur, sed vitæ probitate sunt obscuri	168
sapientiæ definitio	85
sapientiæ spiritus ignorationem nõ operatur	1
sapientia Dei, rerum omniũ est architectrix	618
sapientia Dei multiplex propter ecclesiam innotuit	721
sapientiam sapientum Dominus euertet	210.359
sapientiæ principium, timor Domini	133.76
sapphiram d. Petrus spiritu oris sui interfecit	551
sapphiri mysterium	616
saraceni, quondam Arabes	215
saron euasit palus	393.397
satanas per adulescentem, id est, Christum, ibit in combustionem	154
satanæ & angelis eius præparatur ignis	400
satanam contumeliosum, & fraudulentum condemnauit Christus, his verbis, nuac iudicium est huius mundi	464
satanas assimilatus muro	307
sarjetas fastidium, & auersionem parit	743
selesta qui operatur, Christo rege nunquam gaudere poterit	209
scientia quid sit	85
scientiæ occultæ nulla utilitas	85
scribæ regni clauces habebant	203
scriba doctus in regno cælorum, similis est homini patri familias	137
scribarum disciplina lignis & lapidibus comparata	694
scribæ Gomorrhæ habebant sarmenta, vnde vna fellis & borrum amarissimũ collegerunt	240
scriptura diuina ad communem omnium vtilitatem data	2.3
scriptura sacra ad hominũ captum sese accomodat	157
scripturæ diuinæ sensus multiplex	23
scripturarum diuinarum difficultas quò potissimum spectat	3
scriptura humano more alloquitur mortales	3
sculptile qui facit, maledictus	49.166
sculptilia in bestias facta	527.528
sculptilia vlulæ in Hierusalem, & in Samaria	163.166
sculptura cur dicitur Dei filius	695
sebana interpretatur, conuersio	240
sedecias rex captus, & crudeliter excæcatus	287
seir mons Arabiæ, & illustris Esau ciuitas	282
semen sanctum, fulcimentum eius	98.105
semen nequam, quid	12
seminis appellatio quot modis vsurpatur	705
semitæ, id est, scripta prophetarum	476
senex quot modis vsurpari solet	63
seniores in Hierusalem in plateis sedebunt	701
corâ Senioribus glorificabitur nomen 304.308	
sennacherim, Assyriorum rex, à suis ipsius filiis interfectus	423.433
sennacherimus Samariam euertit	155
seruus animi naturales diuino perficiuntur spiritu	1
septenario numero eorum, qui præfuerunt Agypto, exprimitur multitudo	193
sepultura iusti erit in pace	636
seraphim circa Domini gloriam stantes	91.93
seraphim interpretantur, flagrantes, seu feruentes 93. & cur alas habere dicantur	ibid.
seraphim manus, quid	100
sermo visibilis	6
serpentibus implebitur abyssus	207
serpens bestiarum omniũ prudentissimus	337.338
serpens totus vbique synnosus, & prauus, omniumque calces obseruans	338
serpens Euam sua seduxit prudentia	167
serpens comederit terram, quasi panem	741
serpentes oua pariunt	667
serpenti terra vesci toto vitæ tempore imperatum fuit	229
serpentũ naturã, & virus assumpserunt iniqui	229
serpentes pennati	223
serpentem Dominus interficiet	334.335
seruus, pro circumciso populo	477
serui Dei comedent, bibent, & exultabunt	741
seth, Moabitarum ciuitas, facta habitatoribus meditatio	236
sibilus Dei quid	119
signum Domino in perpetuum in Agypto	270
signum attollite in monte campestri	199.202
signum eleuabitur velut à monte	252
signum	

I N D E X.

Signum Dominus eleuabit in geres	186.187.188
Signo dato Deus vult ratam & rectam promissam facere gratiam	111
Signum temporis ratione triplici diuiditur	114
Signum super infulas leuabit Dominus	562
Signa contra Agyptum missa	114
Signum filij hominis, id est, crux	1188
Siligo spiritualis	23
Siloë aqua vadunt cum silentio	118.129
Siloa quid significat	119
simoni & Leui iacob cum facta præcatur, eorum furori maledixit	210
simoni cor Deus aperuit	99
sinistri ignis aterni torrebunt supplicio	208
non ciuitas vbi sita, & quid mysticè	30
non mons peraltus, in quo constructum Domini templum fuerat	289
in Sion monte conuiuium paratum	318
non ciuitas fidelis, & iudicij plena, quomodo facta est meretrix	31
non tribus modis intelligi conuenit	362
in Sion sanctus habitabit populus	371
non Dominus fundauit	223
non filia virgo	423.424
non filias dominatrices Deus humiliabit	72
non filiorum & filiarum sordes Dominus abluet	73
de Sion exibit lex	44
in Sion montem qui insurgunt, elidat eos Deus	155.156
in monte Sion regnabit Dominus	136.304.308.315
nonis ciues, Christus regis inscribitur titulo	384
nonis nomine constata ex gentibus ecclesia designatur	382
propter Sion non ræcebit Dominus	708
non, id est, euangelicum verbum, in quo Dei edificatur ecclesia	198
non noua, id est, ecclesia	752
non iudicio, & iustitia est impletum	393
non, tanquam ager, arabitur	48
nonem consolatur Dominus	579
si renes, quod volucrum genus, & quid mysticè	215
si renum cubile	410
si renes Deo benedicent	489
si renes externæ doctrinæ professores, sermonis facundia & lepore præditos significant	492
si renes in Babylone requiescent	214.215
sodoma cæcitatem, sterilitatem, &c. significat	17.217
sodoma inter quinque vrbes primas obtinuit	28
sodomorum vrbs vt erat præcipua, ita quoque nequitia præter cæteras abundabat	19
sodomorum principes, qui	20
sodomorum vita scelerata & impura	240
sodomorum clamor multiplicatus	26
de Sodomis nihil omnino superest	17
sol obtenebrabitur	314
sol retroactus decem gradibus	115.429.430.431.432
solis lux erit septupla	372.373
sol non amplius erit in lucem diei	681.682.696
sol confundetur	314
solis miseriam excipient tenebræ	203
sol pro Deo habitus	432
solennitates quæ potissimum celebrandæ	24
somnas regis Ezechia scriba	413.417
ad hostes	292.415
somnia nobis profert obscura natura, exerceat vim intelligendi Deo	3
spelunca, ecclesia Christi	308
spes super spem	348
spes est immortalitatis in ecclesia Dei	693
spes non prius abicienda, quam exitum res ipsæ sortiantur	366
spes nobis conciliat salutem	391
spem qui habet in homine, execrandus	275
qui sperat in Domino beatus	286
spicæ nomine Christi discipulorum significatur cæcus	246
spina erunt loco panis & vini	121.122
spiritus sapientiæ & scientiæ	85
spirituum differentia	388
spiritus octuplex	176.177
spiritum pro scriptis, scriptura vsurpare solet	332
spiritus vehemens quis dicatur	193
spiritus salutis, id est, spiritualis doctrina	332
spiritus reptiles, & venenati corporis sensibus incubant	184
spiritus omnipotentis	650
spiritus diuinus hostes arcet	16
spiritu Dei vehementi qui victus est, ac superatus, exarscit	
spiritus Dei, sicut aqua in valle	376
spiritus appellatione sola, sanctus significatur	436
spiritus	64
spiritus sanctus, sapiens architectus	180
spiritus sanctus est vita, lux, & potestas	180
spiritus sanctus pro gratiarum varietate non est varius, sed semper idemque varias habet operationes	180
spiritus sanctus in specie columbæ super Christum descendit	437
spolia quid allegoricè	146
sponsæ ornamenta quid significant	564
sponsas ornari quid	563
sponsæ Christi oculi sibi decorati	616.617
Satanæ vires attriuit Christus	132
stellæ cæli lucem non dabunt	199.209
stellæ de cælo casuræ	314
stella à stella gloria differt	185
stephanus plenus gratia & fortitudine	22
stercora moraliter exposita	90
stobæa quid	631
stola per allegoriam	148
struthiocamelorum natura	215
struthiones per allegoriam	492
struthionum stabula	410
struthionum filia Deo benedicent	489
stultitia pro humilitate	625
per stultitiam predicationis, Deo placuit saluos facere credentes	625
stultus stulte loquetur	380.383
stultificent principes Taneos	262
stupor habens noctis meridianæ significacionem	231
sublimitas sublimis Christi, Apostolorum & discipulorum eminentiam significat	246

I. N. D. E. X.

Sulphur in Sodomam pluit filius a patre 366
 Supplex pro animabus 367
 Superbia, foror est iniquitatis 211
 Superbia, fons omnium malorum 55
 Superbia, dux est ad contumeliam 55
 Superbia parens diabolus 211
 Superbus peribit 359, 360
 Superbi castris comparati 358
 Super omnem Superbum dies Domini exercituum 32, 35
 Superborum Deus deprimat contumeliam 210
 Suphir, India regio, lapidum pretiosorum fons 211. & quid allegoricè 212
 Sur chober 174
 Syrdorum aures audient 410
 Sycomori mysticè 157, 158
 Synagoga Iudæorum forsittatix 644
 Sylva pro iniquorum carnibus 170

Tabernaculum David, Ecclesiæ Typus 232
 Tabernacula, quæ nō motebuntur 403, 404
 Tanathān, exercitus Assyrij præfectus 275
 Tancos campus, vbi per Moſen portenta sunt edita 364
 Tancos defecerunt principes 262
 Tauri appellatione quid significetur 183
 Tauri mysticè 80
 Teſta vana, pro ſuperbia & faſtu 289
 Tectorum nomine inanēs & ſublimēs ſignificatur diſciplinæ 224
 Teglathphalaſar Damascum cepit 109
 Tela aranearum quid ſignificet 669
 Temperantia ſcortatori valde dura 134
 Templum ſub Zorobabel & Ieſu reſtauratum 372
 Templum diuinum quod 15
 Templum Dei in terra 97
 Templum, id eſt, eccleſia 513
 Tempus cognatum eſt iis, quæ in aſpectum cadunt 41
 Tempora continuo motu conficiunt aſtra 515
 Temporum ratio cur à quibuſdam hiſtopriographis præmiſſa 6
 Tenebras Dominus fecit 508
 Tenebræ trium dierum in Ægypto 115
 Tenebræ in Aegyptō profundæ 195
 Tentorium Moſis extra caſtra fixum quid ſignificet 107
 Tentorii deſertio, templum Hieroſolymitanum ſignificat 15
 Terram Dei fundavit manus 542, 543
 Terram, ſolus firmavit Dominus 507, 508
 Terra exiſtit mundanæ fabricæ inſima 115
 Terra in mundi medio librata, manet immobilis 466
 Terra, ſcabellum pedum Dei 741, 749, 758
 Terra tota impleta cognitione Domini 177, 182, 183
 Terram habitantibus timor, ſauca, & laqueus 304, 306
 Terra in habitationem, vt plantæ, & animalia in ſum hominibus ceſſerunt 515
 Terræ facies quid ſignificet 309

Terra arit ardens noctu & interdiu, & non extinguetur in perpetuum tempus 410
 Terræ obſtupuerunt termini 447
 Terræ habitatores, erunt pauperes 305
 Terra tota propter furorē iræ Domini comburetur 159
 Terra audiat verba oris Dei 37
 Terra corrupta, pro iis, qui terrena ſapiunt 309
 orbem Terræ Dominus corrumperet 309, 309
 Terræ baſes ſuper quo ſolidata 312
 Terra miſericordiam germinauit 308
 Terra egit impiè propter habitatores ſuos 305
 304
 omnis Terra cum læticia clamat 228
 Terræ omnes clamabunt habitatores 335, 337
 Terra in horruit 2
 omnis Terra in igne Domini & gladio iudicabitur 758
 Terra luxit, & corruptus eſt orbis 305, 309
 Terram vorabit maledictio, quoniam peccauerunt, qui incolunt eam 303, 304
 Terra relinquetur deſerta 98
 omnis Terra erit vepres & ſpinæ 119, 121
 Terra diſſipatione diſſipabitur, ac diſſipatione diſſipabitur 303
 Terra turbatione turbabitur 304, 307, 313
 Terra vertetur in ſulphur 410
 Terra ſuum reuelabit ſanguinem, & nō abſcondet interfectos ſuos 334, 335
 Terra inebriabitur ſanguine 408, 619
 Terra à ſuis mouebitur fundamentis 210, 212
 Terra populi mei ſpinas & gramen proferet 385
 Terra ſicut veſtimentum, veteraſcet 580
 Terra tranſitura 308
 Terra longinqua, quid 204, & 205
 Terra manuſtorum 401
 terra noua 741, 744
 terra quid tropologicè 8
 terrenus homo per lignum fumigans ſignificatus 465
 teſta, quæ Biblum perſerebat literas 258
 teſtamentum æternum, habitatores terræ mutauerunt 303, 305
 teſtamenti veteris & noui diſcrimen 125
 teſtamentum recens 466
 thammuz, id eſt, Adonim, lugebant mulieres 258
 tharacha, rex Aethiopum 175
 tharſis naues quid oſtendunt 689, 690
 in Theman non amplius erit ſapientia 283
 therebinthus 105
 theſauri abditi nulla vtilitas 85
 theſauri iuſtitie 395
 theſauros in terra colligere prohibuit Chriſtus 49
 theſaurū Chriſti in vaſis fictilibus habemus 625
 theudas pſeudopropheta 161
 thronus exaltatus quis dicatur 97
 thronus David eccleſiæ præſidem ſignificat 232
 tinca depaſcens quid ſignificet 575, 576
 timiditas quid 83
 timor Domini diſciplinæ & ſapientia 676
 timor apprehender impios 399
 Titiones

I. N. D. E. X.

Titiones duo fumigantes 111
 Torcularia Deo placentia 720
 Torrores Dei, aduerſariæ poteſtates 207
 Traditiones fabuloſas ſcripturæ ſacræ adiungebant Iudæi 31
 Tribulatio ſuper tribulationem 348
 Tribus omnes amputabuntur è terra 203
 Trinitatis perſonæ diſtinctæ 468
 Trinitas vnus Deus 467, 468
 Trinitas in vna diuinitatis natura 95
 Triftitia abibit 410, 411
 Trituratores 322
 Tunica iuſtitie 708
 Tunica læticia 148, 587
 Turris præalta humiliabitur 52, 56
 Turtis allegoricè 157
 Turturum natura 226
 Tygris flumen pedibus tranſmiſſum 634
 Tyrus, robur maris 298
 Tyrus, emporium omnibus regnis vniuerſæ terræ 296, 298, 301
 Tyrus tanquam canticum erit adulteræ 296, 300
 Tyrij non amplius mercaturam facturi, & cur 298

Vaccam bonam alet homo 119, 121. quid tropologicè 123
 Væ Aſyriis, virga iræ, & furoris, in manibus eorum 346
 Væ coronæ iniuriæ 348
 Væ, qui deſcendunt in Ægyptum auxiliij cauſa 376
 Væ deſiderantibus diem Domini 82
 væ gens peccatrix 11
 væ multitudini gentium multarum 250
 væ prophetantibus de corde ſuo 599
 væ præuaricantibus legem 304, 306
 væ iis, qui cōiungunt domum domui, & agrum agro copulant, &c 77
 væ, qui dicitis malum bonum: & bonum, malum, &c 82
 væ, qui dicit patri, quid generabis, & matri, quid paries 514, 515, 520
 væ, qui in equis & curribus confidunt 275
 væ, qui expergifcuntur manè & ſiceram ſectantur 77
 væ iniquo, quia mala pro operibus manuū eius euenient ei 60
 væ, qui in abſcondito conſilium inierunt 359
 væ ſcribentibus iniquitatem 163
 væ terræ nauium 252, 258
 væ, qui trahitis peccata, tanquam funiculo longo 81
 væ vobis diuitibus, quoniam conſolationem veſtram tuliftis 311
 væ vobis legiſpētis, &c 581
 væ vobis, qui nunc ridetis, quoniam lugebitis 311
 væ vobis, qui ſaturati eſtis, quoniam elurietis 311, 289
 vallis pro vitis 289
 valles audiant fundamenta terræ 7
 valles vertentur in picem 410
 vaniloqui de ventre loquuntur 140
 vaſa Domini quæ dicantur 594
 omne Vaſ hoſtile ceſſabit 622
 vaſa corruptibilia, id eſt, diabolicæ nequitie miſtri 619
 vaticinantes per mortuos 265
 vaticinia per dæmonas, & aſtra fieri 536
 venalia non ſunt, quæ Dei ſunt 632
 veneficium ab Ægyptiis inuentum 48
 veneficia, ſunt idolorum ſeruitus 536
 ventris nomine quid ſignificatur 241
 ventiloqui qui dicantur 265
 venus penetravit ad inferos vt amaſium inde referret 258
 verbum quid ſit 157
 verbum vbi abeſt, auditu nihil opus 64
 verbum operoſum in aurem audientem penetrat 64
 verbū principibus attributū, lex autē populo 20
 verbum abbreviatum Deus faciet in toto orbe 171, & 172
 verbum in Sina monte traditum 44
 verbum è cælis pluuiæ & niuis inſtar à patre deſcendit 629
 verbum euangelij quādo omnibus inclaruit 41
 verbum accepimus fidei, quod ſalutare iuſtitie conciliat confessionem 678
 verbum, id eſt, Deus 8
 verbum Dei in ſinu patris recumbens, videndum ſe præbuit hominibus 91
 verbum Domini, factū ex Hieruſalem docendi principio ad omnes dimanauit 44
 verbum Dei vnigenitum 82
 verbum Dei, latex viuus 196
 verbum Dei carnem aſſumpſit 117, 118
 verbū Dei omnibus populis pacē enunciauit 46
 verbi Dei nomine Saluatoris præcepta ſignificari 442
 verbum Dei vita præditum aquæ cōparatum 391
 verbum Dei, animæ pabulum 326
 verbum Dei viuens, efficax, & omni ancipiti gladio acutius 338
 verbum Dei ſemper viuum, ſemper manens, vitæ tamque ſempiternam afferens 442
 veritas mendacium compeſcuit 46
 veritatis lumen meridiana luce clarius 231
 ad veritatis indagacionem noſtræ ſufficiunt meditationes 3
 ad veritatis indagacionem ſenſuum omnium certiffimus eſt viſus 5
 veritatis poſſeſſio labore, ſudore, & puluere cōparatur 3
 veritatem qui indagat anxie, ipſam tandem aliquādo facie ad faciem, repertā intuebitur 142
 veritate demonſtrata, mendacij arguitur natura 58
 veritas per Chriſtum data 626
 vermis, qui non moritur 400, 576, 758, 759
 vermis tropicè quid 458
 veſpaſianus armis Ægyptum occupauit 267
 veſpertiliones Dominus proiciet 52, & 53
 Ffff iii

I N D E X.

Vespertiones adorare quis dicatur	58	virga, regiae maiestatis symbolum	178
Vespertionibus templa construebant ethnici	59. & qualis eorum natura	ibidem	178.179
Vestimentum salutis	148.708	virga virtutis	179
Vestimenta sua lacerabant Hebraei, cum in Deum audiebant blasphemias	418	in Virga iniquitates eorum visitabo	12
Vestis nuptialis	111	virgae acceptiones variae	178.179
Via regia, & media	373	virga egredietur de radice Iesse	176.178
Via, id est, sacrae scripturae	558.559	virga directionis, virga regni tui	338
Via pura, & via sancta	406	virgo an puella discrepet	116.117
Via Domini, iudicium	322.324	virgo, quae Dauidem fouebat ab eo non cognita	117
Via nomine quid in scriptura significetur	132	virgo in utero habebit, & pariet filium	112.114
Videndi verbum dupliciter sumitur	6	virgo generavit	604
ad eorum explanationem, quae videtur, oratione est opus	5	virgo Babylonis quae sit	534
Videndi, vel visionis vocabulum suarum variationum exordium prophetarum praefixerunt	6	in Virgine spiritus sanctus sese demisit, eamque altissimi virtus obumbravit	609
Videntes videbunt, & non cognoscent	98.102	virginum sanctarum exercitationes	519
Vidua vera quae: & quid mystice	26	virtus Dei, rerum omnium opifex	132
Vidua in direptionem iniquis	163	virtus in infirmitate perficitur	394
in Viduas falsae scribuntur symgraphae	164	virtus superabundavit, cum abundavit infirmitas	4
Viduae iudicio non attendunt principes seu iudices	30.84	virtutis iugum sceleratis durum	134
Viduae nomine quid in scriptura significetur	611	virtutis praemium, quod & quale	168
Viduae suscitatur filius	98	virtuti cuilibet malitia semper adiacet	289
Villicus iniquitatis	167	virtutum & vitiorum incrementa a minoribus incipere solent	11
Vincula peccatorum	81	virtutum parentes, sunt honestae animi cogitationes	241.242
Vindictam nominis persaepe, taquam vi, in nos attrahimus	81	ad Virtutem, nisi per laborum difficultates, non patet aditus	134
Vinea Domini Sabaoth	115.236	virtutum studia gentibus olim inaccessa	559
Vinea Domini, domus Israel	73	virtutum gloriatio, Deus	733
Vinea Domini vuarum loco fecit spinas	73	virtutum ministrarum caelestium quantum est momentum	100
Vineam Sorech Dominus plantavit, & in eius medio turrim aedificavit	73	virtutes omnes, quae in caelis sunt, Deum habent pro fine	526
Vineam suam Dominus ex Aegypto transtulit	123	virtutes caelorum lugebunt	573
Vinea facta est dilectio in cornu	2	visionis communio	6
vinea Sebana a Moabitibus colitur 240. quid moraliter	ibidem	visionis vocabulum in initio libri sui cur posuerit Elaias	5
vinea Sebana lugebit	234.239	visiones nouen Eliae contra gentes	199
vinea cultus deseritur, quid tropologicè	122	visitatio erit cum tonitru, & commotione	354
vinea spinifera	74	357	
vinea tentorium	15	visus & auditus discrimen	5
vinea & vinum lugebunt	305.303.311	visum homini caeco Christus spuro restituit	98
vinea Sodomorum, vinea eorum	249	102	
vinea acceptio multiplex	239	vita hominum quot annis modo concluditur	300
vinea nomine quid significatur	14.15	vitam largitur perpetuam, qui vitae fons est	650
vinatores peregrini venient	698.703.&704	vitis preregina quae sit	241
vinum cor laetificat hominis	241	vitis, ecclesiae denotat fructus	460
vinum spirituale	32	vitis Dei vera, est ad ipsius imaginem facta	16
vinum sacerdotibus, & nazareis interdictum	85	vitrem vastavit aper de sylua	387
vino succensi quae: & qualia committunt scelera	77	vitres lugere, quid sit	236
vinum iniuste damnatorum bibunt iudices	84	vitula triennis tropicè	225.&226
vino ad iracundiam proni abstineant	85	vituli nomine quid intelligendum	183
vinum adulterinum	269	vituperatio fortem nunquam contrahit animu	71
vinum Pharisaeorum, fel draconum, & aspidum insanabile	240	vitularius quid sit	236
vinum bibent in monte Sion	316.318.319	vitula nulla est opus, exorta veritatis luce	22
vinum & lactis mystica generatio	624.632	vitula ad Christi aduentum euauit	395
vinum pro Christi passionis mysterio	625	vitula mortis quid	146
viperae gemina	667	vnctio laetitiae lugentibus	698
		vnctionis nomen significat hilaritatem	702
		vnctio mystica	319
		vndae	

I N D E X.

vndae spirituales	755	Vuam fellis Dei vinea produxit	19
vnguento vngentur in monte Sion	316.318.319	Vulneris definitio: quid a plaga & liubo re differat; & quid mystice significet	13
vnguentis liniri militiae studium profitentes solebant	534	Vultures feminae solius opera nascuntur	117
voluptatis via lata	224		
Voluptatis illecebrae dulces immittuntur a Diabolo	83		
Voluptatum vndis immergimur	510		
a Voluptatibus corporis iam affuetis recedere, est perdifficile	630		
Voluptatem sectantur infiniti, honestatem pauci	134		
Voluptates scaturientes exiccandae	474		
Vox audietur tanquam buccinae	252		
Vox clamantis in deserto	435.440.441		
Voces visibiles	6		
omnem domum, vicum, ciuitatem, & regionem ibi significat	265		
Vrbes munitas Dominus euerteret	322.323.324		
Vrbium appellatione potestates aduersariae designatae	317		
Vrbes relinquantur desertae	303		
Vrbes multae post Christi crucem ita deleratae, vt ne nomine quidem supersint	104		
Vrias sacerdos 124. & eius lex	126		
Vrsi quid moraliter	670.671		

Finis materiarum indicis.

F f f f f i i i j

INDEX AVTHORITATVM SACRÆ SCRIP-
tura, quas Procopius suis in Esaiam prophetam commentationibus sparsim vel ex-
posuit, vel protulit, secundum sacrorum librorum, & capitum seriem concinnatus ac
digestus.

EX GENESI.

Cap. 1.	1	Congregentur aquæ in locum vnum, & appareat arida	523
3	3	Erat autem serpens prudentior cæteris beistiis	337.338
		Terra es, & in terram reuerteris	181.309
		Ipsè enim conteret caput tuum, & tu eius calcaneo insidiaberis	338
4	4	Sanguis fratris tui clamavit ad me de terra	75
6	6	Non permanebit spiritus meus in viris istis, quia caro sunt	438
11	11	Venite, faciamus nobis lateres, & excoquamus eos igne	157
12	12	Et in semine tuo, &c.	17
15	15	Nondum adimpletæ sunt iniquitates Amorrhæorum	12
		Sume tibi virulam, & arietem triennes	226
16	16	Ismael primogenitus	9
18	18	Ego sum terra & puluis Abraham Deum vidit	91
19	19	Ingressus es vt aduena, nunquid vt iudices	19
21	21	Agar aperuit oculos & aquam vidit	61
25	25	Plenus dierum Abraham	22
		Esau primogenitus, sed odio habitus	9
29	29	Rubem primogenitus, sed reiectus	9
32	32	Isaac Deum vidit	91
		Iacob nuncupatus Israel	157
		Iacob Deum facie ad faciem vidit	43
49	49	Laubit in vino stolam suam, & in sanguine vnae testamentum suum	722
		Non auferetur sceptrum de Iuda, &c.	41

EX EXODO.

Cap. 3.	3	Vm Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, hoc mihi nomen est perpetuum	43
		Ego sum, qui sum	543
		Virga Moïsi	179
4	4	Filius primogenitus meus	9
		Moses lingua tardus	54
		Induravit cor Pharaonis	730
12	12	Moses pedum calceamenta dimisit, propter terræ sanctitatem	93
13	13	Luxerunt sua Ægyptij primogenita	195
15	15	Dextera manu tua, Domine glorificatus es in fortitudine	543
19	19	Dominus in montem Sina descendit in igne, tubis, tonitru, &c.	518
20	20	Cunctus autem populus audiebat voces	6
24	24	Omnia, quæ locutus est Dominus, faciemus, & etimus at tenti	20
31	31	Implebo eos spiritu sapientiæ & scientiæ	85
32	32	Abi, populi que istius dux esto, & mitram angelum meum ante te	101
33	33	Non poteris videre faciem meam	91
34	34	Omne masculinum offeratur Domino	23

EX LEVITICO.

N	Adab & Abiud igne conflagrarunt	99	Cap. 10
EX LIBRO NVMERORVM.			

V	Iuo ego, & viuet nomen meum, quoniam implebitur gloria mea vniuersa terra.	92	Cap. 14.
93			
A	Aaronis virga iuglandes protulit	179	17

EX DEUTERONOMIO.

P	Prophetam vobis suscitabit Deus de medio fratrum vestrorum, tanquam me, ipsum audietis	19	Cap. 8.
	Si autem in agro repererit vir puellam, quæ desponsata est, &c.	117	22
	Maledictus homo, qui faciet sculptile	48	27
	Congregate ad me tribunos vestros, & seniores vestros, & iudices, atque doctores, vt loquar in aures ipsorum & tester aduersus eos cælum & terram	7	31
	Audi cælum, & loquar: audiat terra verba oris mei	7	32
	Descendet, vt pluuia eloquium meum	629.	
		630	
	Expectetur, tanquam imber, doctrina mea	74	
	Ipsi me prouocauerunt in eo, qui non est Deus: & ego prouocabo eos in eo, qui non est populus	153	
	Sodomorum vineam grandinæ Dominus interfecit	239	
	Furor draconum, vinum eorum, & furor aspidum insanabilis	311	
	Et elegit Dominus è gentibus omnibus, vt esses illi populus	543	
	Ego occidam, & viuere faciam, percutiam, & sanabo	430	
	Et retribuit vltionem inimicis, & qui oderunt eum, retribuet	721	
	Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam	15	
	Funiculus hæreditatis eius Israel	89	

EX I. REG.

Q	Vicunque glorificauerit me glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles	79	Cap. 2.
	Samuel per Pythonissam euocatus	115.140	28

EX 3. REG.

A	Bisac puella Dauidem fouebat	117	Cap. 1.
	Ecce populum in montibus dissipatum vido	12	
		563	

I N D E X.

18	Mitte ad ipsum in carmeli monte, prophetas	56
		56
		EX 4. REG.

Cap. 1.	1	Angeli armati Giezi visi sunt	675. 723
5	5	Nonne cor meum tecum ambulabat	1

EX LIBRO IOB.

Cap. 1.	1	Nequaquam, sed mitte manum tuam, & tangere illius ossa	89
3	3	Magnus, & paruus ibi sunt, & seruus non timens Dominum suum	309
9	9	Abominatus est me amictus meus	620
		Pleas & Arcturus	206
19	19	Quia manus Domini tetigit me	89
27	27	Spiritus Domini, qui superest in maribus meis	650
40	40	Ages draconem in hamo	338
41	41	Ipsè est rex omnium, quæ sunt in aquis	338

EX PSALTERIO.

psal. 2.	2	Ego constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum eius	516
		Dixit Dominus ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te; postula ad me, & dabo tibi gentes, &c.	698. & 704
		Apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta	641
		Pasce eos in virga ferrea	179
		Dirumpamus vincula eorum, & iugum eorum à nobis reiciamus	349
6	6	Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me	338
7	7	Ecce parturivit iniustitiam, concepit laborem, & peperit iniquitatem	667
8	8	Firmetur manus tua, exaltet dextera tua	543
10	10	Dominus in templo sancto suo	92
		Ignis sulphur, & spiritus procella, pars calicis eius	585
11	11	Qui conuertit mare in siccum, in fluuio petrasibunt pede	490
15	15	Timor Domini dies addit	676
		Apparuerunt fontes aquarum, & reuelata sunt fundamenta orbis terræ	196. 616
17	17	Filij alieni inueterati sunt, & claudicauerunt à semitis suis	355
		Filij alieni mentiti sunt mihi	294
18	18	In omnem terram exiuit sonus eorum	42
		Exultauit, vt gigas, ad currendam viam	62
		Ignitum eloquium tuum vehementer	99
		Ego sum vermis, & non homo	458
21	21	Partiti sunt sibi vestimenta mea	485
		Lex tua in medio ventris mei	384
		Annunciabitur generatio ventura	341
22	22	Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt	178
		Parasti in conspectu meo mensam	640
23	23	Quis ascendet in montem Domini?	647
24	24	Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte omnia peccata mea	288
28	28	Vox Domini super aquas	509
		Conteret cedros Libani Dominus	55

Exaltabo te, Domine: quoniam assumpsisti me	29
Ad vesperam demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia	29
Quæ vilitas in sanguine meo, quod descendo in corruptionem	53
Dixit, & facta sunt	732
Gustate, & videte, quoniam dulcis est Dominus	33
Oculus Domini super iustos	23
Quere pacem, & persequere eam	378
Ascendite ad eum, & illuminamini, & facies vestra non confundentur	47
Humiliaui animam meam in ieiunio	616
De torrente deliciarum vnaui potabis eos; quoniam apud te fons est vitæ	624
Vidi impium superexaltatum super cedros Libani	158
Vidi impium exaltatum maximè, & transiui, & ecce non erat	418
Dorsum meum præbui in flagella	485
Posui ori meo custodiam, cum cõsisteret aduersum me peccator, obmutui, &c.	417
Opprobrium insipienti dediisti me: obmutui, & non aperui os meum	603
Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum	196
318	41
Non in arcu sperabo, nec gladius meus feruabit me	187
Quoniam gloriatio virtutum, ipse es	733
Lingua mea, calamus scribæ velociter scribentis	44
125	
Speciosus forma præ filiis hominum	600
Specie tua, & pulchritudine tua	83
Virga directionis, virga regni tui	338
Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei	373. 624
45	
Homo cum in honore esset, comparatus est iumentis insipientibus	10
48	
Audite hæc, gentes omnes ostendite omnes, qui habitatis terram	326
Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hyrcos	493
Iustificaberis in sermonibus tuis, & vinces, cum iudicaberis	28
50	
Cor contritum, & humiliatum Deus non despicies	374
In camo & freno maxillas eorum cõstringe, qui non approximant ad te	331
52	
Statuit supra petram pedes meos	587
Tu verò homo vnanimus, dux meus, & notus meus	383
383	
Moliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula	27
57	
Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos	328
57	
Visitasti terram, & inebriasti eam	629
64	
Flumen Dei repletum est aquis	373
89	
Panem de cælo dedit eis	89
67	
Currus Dei decem millibus multiplex, millia exuperantium	759
68	
Improprium expectauit anima mea, & miseriam	722
Obtenebrentur eorum oculi, ne videant, & dor-	

I N D E X.

sum eorum semper incurua 33, 332
In Ecclesijs benedicite domino Deo de fontibus Israel 439
71 Reges Arabum, & Saba dona afferent Qui elegant se a te, peribunt Dabitur ei de auro Arabia 689
72 Tenuisti manum dexteram meam, & in consilio meo deduxisti me 559
73 Operatus est salutem in medio mundi 513 Psal. Tu eleuasti fluuios, Ethami Tu fabricatus es Solem & Lunam 572
74 Calix in manu Domini vini meri plenus multo. 584
75 Et erit Dominus vnus, & nomen eius vnum cunctans vniuersam terram 613
76 Viderunt te aqua, Deus, viderunt te aqua, & timuerunt 572
77 Cantabo dilecto canticum dilectae vineae Panem caeli dedit eis Exacerbauerunt eum in scilicibus suis 478
78 Effunde iram tuam in gentes, quae te non nouerunt, &c. 731
Vista in virga iniquitates eorum 12
79 Vastauit eam aper de sylua, & singularis ferus depastus est eam 387
84 Fundamenta eius in montibus sanctis Iurauit in ira mea, si introibunt in requiem mea. 18
86 Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas Dei. 254.
88 Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei 381
Semel iurauit in sancto meo, si David mentiar, semen tuum in saeculum manet
In nomine ipsius exultabunt tota die 465
90 Cadent a latere tuo mille, & decem millia a dextris tuis 439
91 Plantati in domo Domini, in atrijs Dei nostri florebut 703
92 Eleuauerunt flumina vocem suam 254, 382
94 Hodie si vocem eius audieritis 496
95 Dominus regnauit, exultet terra 511, 593
96 Audiuit, latata est Sion, & exultauerunt filiae Iudae 386
97 Notum fecit Dominus salutare suum Flumina plaudent manibus simul 254
Ne reuoces me in dimidio dierum meorum 328
Et populus, qui creatur, laudabit Dominum 485
Renouabitur, vt aquilae, iuuentus tua 448
102 Non in finem irascetur, neque in saeculum iracundiam seruabit 194
Qui exten dis caelum, sicut pellem 508
103 Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos formam vrentem 98
Saturabuntur ligna campi, cedri Libani, quas planta uit 156
Hoc mare magnum & spatiosum 305, 306
Et draco, quem formasti ad illudendum ei. 193
Aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate 202
Omnia in sapientia fecit 590
Non vindicabit Dominus bis in idipsum 447

Mandauit procellae, & scettis in auram, siluerunt que fluctus eius 581
Pro eo, vt diligenter me, detrahebant mihi. 108 641
Genua mea inestrata sunt a ieiunio 636
Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum 628
Virgam virtutis tuae emittet Dominus ex Sion. 179
Tu es sacerdos secundum ordinem Melchisedech 294
Quid est tibi mare quod fugisti, & tu Iordanis, quia conuersus es retrorsum 490
Senes cum iustis laudent nomen Domini 181
Dixi in excessu meo, omnis homo mendax. 296
Calicem saluatoris accipiam, & nomen Domini inuocabo 585
Laudans in iocabo Dominum, & ab inimicis meis saluus ero 628
Aperite portas iustitiae, &c. 324
Ista est porta Domini, iusti intrabunt in eam 718
Haec dies, quam fecit Dominus 558
Hic factus est in caput anguli 129
Beati immaculati in via 41 118
In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi 440
Faucibus meis eloquia tua, super mel & fatuum ori meo 630
Montes in circuitu eius, & Dominus in circuitu populi sui 288, 124
Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos 372
Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam 284
Labores manuum tuarum manducabis 713 127
Vinum latificat cor hominis 31 130
De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. 131 178
Sicut tenebrae eius, ita & lumen eius, dealbata enim est, quae nigra fuerat 485
Quo ibo a spiritu tuo, & quod a facie tua fugiam 55
Imperfectum meum viderunt oculi tui 759
Laudabunt Dominum ligna fructifera, & omnes cedri 55 148

EX PROVERBIIS.

IN multa gente dignitas regis, & in paucitate populi attritio principis Cap. 14.
Cum venit impius in malorum multitudinem, contemnit 18
Iustus sui ipse est accusator 95
Gloria senis, ipsa canities 63 20
Aperi oculos tuos, & saturare panibus 61

EX ECCLESIASTE.

Nihil nouum vidi sub caelo 541 8
Ne succendas carbones peccatoris 416 10
Si ascendet in te spiritus dominantis, locum tuum

I N D E X.

tuum ne desere, quoniam curatio cessare faciet peccata 288
EX CANTICO CANTICORVM.
Cap. 2. Ego flos campi, & lilium conuallium 179
Surge, veni, quae me prope es, pulchra turtur mea, &c. 591
5 Descendat nepos meus in hortum suum, & comedat fructum pomorum suorum 660

EX LIBRO SAPIENTIAE.

Cap. 2. Igemus iustum, quoniam inutilis est nobis 18
6 Potentes potenter arguentur 4

EX ESAIA.

Cap. 1. Nisi Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen, &c. 738 Esa. 1.
Principes tui infideles, socij furum, diligunt munera 84 Esa. 1.
Ad omnes, ad quos mittam te, abibis 102 Esa. 1.
Nisi Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen 246 Esa. 1.
Nisi Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen tanquam Sodoma facti fuissimus 546 Esa. 1.
Quod mihi multitudinem victimarum uestrarum, ait Dominus 2. Esa. 1.
2 Venite, ascendamus in montem Domini, & in domum Dei Iacob 684. Esa. 2
De Sion exibit lex, & verbum Domini de Hierusalem 87
5 Galilaea gentium, populus qui ambulabat in tenebris 397
Verbis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur 400
Vinea Domini Sabaoth, homo Iuda, noua plantatio dilecta 236
Expectaui quousque vnas ederet, sed spinas dedit 388
Auferam sapem eius, & erit in direptionem 15
6 Nisi credideritis, non intelligetis 598
Auditu audietis, & non intelligetis: videntes aspicietis, & non videbitis 598
Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me 37
7 Et accessi ad prophetissam, & ipsa concepit, & peperit filium 150
Nisi credideritis, non intelligetis 486
8 Pro eo quod abiecit populus iste aquas Siloe, quae vadunt cum silentio 2
9 Puer natus est nobis 170
Exultabit in conspectu tuo, tanquam qui latantur in messe 608
10 Vt Assyrijs, virga irae, & furoris in manibus eorum 346, 421
Si fuerit numerus filiorum Israel instar arenae maris, reliquiae saluabuntur 343
Non attolletur serua, si desit, qui trahat 419

Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet 599
Maurite aquam cum gaudio de fontibus saluatoris 61
Et bibunt aquam de fontibus saluatoris 419 13
Excitabo vobis Medos 277, 512
Commotum est caelum, & terra inhorruit 2
Super astra Dei exaltabo solium meum 55 14
Et mittet ipsis saluatorem, qui saluet eos, iudicans saluabit eos 483
Et bibent Egyptij aquam, quae iuxta mare est: fluuius autem deficiet, & siccabitur 192
Domine Deus noster, pacem da nobis, quia omnia tradidisti nobis 615
Et erit desertus, tanquam Chermel 397 29
Vt ipsis, quoniam recesserunt a me: miseri sunt, quoniam in me impie egerunt 641
Ecce rex iustus regnabit, & principes cum iudicio imperabunt 401
Beatus, qui seminar super omnem aquam, vbi bos & asinus ambulat 10
Ecce rex iustus regnabit, & principes cum iudicio imperabunt 36
Super montem excelsum ascende, qui Euangelizas Sion exalta in fortitudine tua vocem tuam 593
Et omnis vallis implebitur 559
Qui contines orbem terrae, & habitantes in ea, tanquam locustae 646
Nonne gentes omnes, tanquam gutta de cado, & tanquam salina, & quasi momentum statera reputantur 646 ibidem.
Latere deserta, quae sitis, exultet solitudo, & floreat, tanquam lilium 389
Et faciam in deserto aquam, & in inaquoso fluuijs, &c. 389, 390
Ecce puer meus, apprehendam eum 597 43
Et in nomine eius gentes sperabant ibidem
Ego sum Deus, & non alius 150 44
Haec dicit Dominus Christo meo Cyro, cuius apprehendi dextram, &c. 201. Esa.
Qui creauit mala 329
Tu es Deus, & nos nesciebamus 350
Dilata locum tabernaculi tui, pellisque tentorium tuorum fige 565
Cognosco, quoniam durus es, & neruus ferreus collum tuum, ceruix tua aerea 662
Eleua circum oculos tuos, vide collectos filios tuos 593
Et dedi te in testamentum generis, in lucem gentium 597
Ego ipse, qui loquor, adsum 597 52
Et dabo malos pro sepultura eius. 575 53
Latere sterilis, quae non parturis, &c. 579
Expectantibus ipsis lucem, tenebrae factae sunt, expectantes splendorem caligine circumsepti sunt 82
Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habentis argentum, &c. 141
Estote mihi testes, & ego testis, dicit Dominus, & puer, quem elegi 597
Pro sterba ascendet cupressus, pro conyza ascendet myrtus 602
Videte, vt iustus perit, neque id quisquam cogit

I N D E X.

excipit	575	Et ecce regnat rex iustitia, & principes cum iudicio regnabunt	13
Vos autem accedite huc, filij, semē adulterorum & fornicarum	331	O ciuitas mendax, nulla non oppressio in ea, &c.	14
Ligemus iustum, quia inutilis est nobis	575	745	
Cum lucem expectarent, factæ sunt illis tenebræ	641	Virtus mea defecit me ab iis, qui maledicebant mihi	15
60 Illuminare Hierusalem, venit enim lumē tuum.	556	Maledictus, qui cōfidit in homine, & ponit carnem brachium suum, &c.	17
61 Exulset anima mea in Domino, induit me vestimento salutis & tunica lætitiæ	587	Et factus est ignis in visceribus meis, & fractus sum vndique	20
Euangelizare pauperibus misit me, prædicare captiuis remissionem	127	Comedite, bibite, & inebriemini, qui propē estis	25
65 Ideo veni, & non erat homo: Vocauī, & non erat, qui audiret	588	Propter vos Sion, tanquam ager, arabitur	48
66 Cælum mihi thronus est, & terra scabellum pedum meorum	92	Vadam ad primores & dicam eis, Et ecce vnanimiter contriuerunt iugum, configerunt vincula	26
Ecce ego declino in eos sicut fluuius pacis, & sicut torrens, &c.	405	Et ecce testamentum, quod ego testabor illis	31
Ecce serui mei comedent, & vos esuriētis	121	440	
Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur	576	Feriam fœdus nouum, non secundum pactum, quod pepigi cum patribus vestris	626

EX HIEREMIA.

Cap. 1. O Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum	98
2 Abiit in montem excelsum, & in omnem collē, & in omnem lucum, ibique fornicata est.	287
In cupiditate animæ suæ ferebatur	645
3 Conuertimini filij reuertentes, & sanabo contritiones vestras	645
Abierunt super montem excelsum, & sub omni ligno frondoso, & fornicati sunt ibi	31
Et tu fornicata es cum pastoribus multis. ibidem.	
Aspectus meretricis tibi fuit, nullorūque te puduit	613. 614
4 Nouate vobis noualia neque super spinas feminetis	351
5 Flagellasti eos, & noluerunt amplecti disciplinā	479
An inueniatis virum facientem iudiciū, & querentem veritatem	19
6 Racemate, racemate inquam, quasi vineam, reliquias Israel	80
Et tu ne ora pro populo isto, quoniam non exaudietur sum	287
Eorum vxores farinam subigunt	307
Ne iudicatis, quoniam templum est Domini	286
Holocausta vestra addite victimis vestris, & comedite carnes	493
8 Expauerunt, & capti sunt	88
Nonne qui cecidit, erigitur: aut qui abstrahit, in viam reuertitur	585. 645
Stultē egerūt pastores, & Dominum non quaesierunt	19
9 Certepe me, Domine, verum factum in iudicio, & non in furore tuo	89
Dij qui cælum & terram non fecerunt	543
10 Quam dilectam in domo mea fecit abominationem	339
12 Pastores in domo mea soliti sunt vineam meam	19

EX LIBRO BARVCH.

Q Via tu sedes in sempiternum, nos autem peribimus in æquum

EX EZECHIELE.

S Vb throno Dei locus, tanquam Saphirus	616
Linguam tuam adharere faciam palato tuo, & eris mutus	92
Domus Israel nolunt audire te, quia nolunt audire me	100
Fili hominis, custodem dedi te domui Israel.	641
Et vidi, & ecce sedentes mulieres Thammuz, lugebant	258
Et ellam cor eorum lapideum de carne eorum, & dabo illis cor carneum	518
Sicut fecisti, sic & erit tibi	68
Va prophetantibus in corde suo	509
Fili hominis, terra in qua ego iudiciū induco, sanguinis est	305
Aquila grandis, magnarum alarum, &c.	396
Anima, quæ peccauerit, ipsa morietur	146
Sacerdotes tui non dixerunt, vbi est Dominus?	21
Fili hominis, Nabuchodonosor Rex Babylōnis seruire	29

I N D E X.

seruire fecit exercitum suum seruitute magna aduersus Tyrum	257
34 Et ab Ariel, supra cornua, cubitus	355
Ecce ego quæram oues meas	686

EX DANIELE.

Cap. 7. M Illies mille ministrabant ei, & decies mille myriades ante ipsum stabant	93
12 Excitabuntur, qui iacent in monumentis	755
Multi eorum, qui in terræ tumulis iacent, resurgent, &c.	311

EX OSEE.

Cap. 2. I N iudicio cum matre vestra contendite: quoniam vxor mea non est, neque ego vir eius	613
3 Quia multos dies sedebunt filij Israel sine rege &c.	18
7 Et erat Ephraim, quasi columba amens, & corde destituta	671
11 Quid tibi faciam, Ephraim, quid tibi faciam, Iuda? tanquam Adama, ponam te, aut tanquam Seboim?	342
Non faciam secundum furorem iræ meæ: non relinquam vt disperdam Ephraim	18
13 Ipse sum, qui visiones multiplicauī	200
14 Rectæ viæ Domini, & iusti ambulant in eis.	630

EX IOELE.

Cap. 2. E Ffundam de spiritu meo super omnem carnem	438
Conuertimini ad me in ieiunio, in fletu, & planctu	656
Discindite corda vestra, & non vestimenta vestra	418
3 Fons de domo Domini egredietur, & portabit torrentem inimicorum	624

EX AMOS.

Cap. 3. N On est malum in ciuitate quod non fecerit Dominus	329
4 Subuertite vos, sicut Sodomam & Gomorrhā.	17
5 Væ desiderantibus viam Domini: & ipsa tenebræ, & non lux	82
Extulistis tabernaculum Moloch, & sidus Dei vestri Raiphā	307
Et oderant in porta arguentes, & verbum sanctum abominabantur	360
6 Qui dormiunt in lectis eburneis, qui que lasciuunt	305
8 Ecce venit dies, ait Dominus, & mittam famem in terram	61
9 Nunquid tanquam Æthiopum filij estis mihi?	289

EX LIBRO AB-
DIAE.

Q Vemadmodum fecisti, sic erit retributio tua	490
In illa die perdam sapientes ex Idumæa	283

EX MICHAË.

Cap. 2. C Oncupierunt agros, bona orphanorum diripuerunt	48
Duces eius acceptis muneribus iudicabant.	3
286	
Popule mi, quid feci tibi? responde mihi, quomodo quidem eduxi te de terra Ægypti, &c.	103
Surge, & contende iudicio aduersus montes, quia iudicium Domino cum populo suo.	27
Iram Domini portabo, quia peccaui ei.	194
Pasce populum tuum in virga, tribum tuā, oues hæreditatis tuæ	179

EX NAIM.

ET Niniue, quasi pascea aquarum, aqua eius.	129
---	-----

EX ABACVC.

ADhuc modicum, qui venit, & non tardabit	533
In custodia mea stabo, & ascendam super petram, & speculabor, vt videam, quid in me loquatur, &c.	280
Domine, audiui auditionem tuam, & timui.	685

EX SOPHONIA.

REGes omnes terræ venient, vt illi seruiant sub iugum vnum	43
--	----

EX ZACHARIA.

Z Elai aduersus Hierusalem & Sion zelum magnum	473
Zelatus sum Hierusalem, & Sion zelo magno	201
Vrbes Iuda spreuisti, annum hunc iam septuagesimum	21
Ego ei ero murus ignis in circuitu, & in gloriā in medio eius	151. 288
Ecce ego adduco super seruum meum orientem	616
Increpabit Dominus, qui te Hierusalem elegit.	250
Gaudē, & lætare, filia Sion, quia ego venio, & habitabo in medio tui	436
Lapides sancti voluntur super terram	616
Et dixi, non pascam vos; quod moritur, morietur: & quod succinditur, succindatur	45
Aperi Libanē; portas tuas & depascatur ignis cedros tuas	177. 359
Ponam Hierusalem, veluti super liminaria comota	12

Ggggg

Ferebant in asinis & camelis diuitias suas 279

EX MALACHIA.

Cap. I. Non est voluntas mea in vobis, dicit Dominus omnipotens 676
Si pater ego sum, vbi est gloria mea 497
3 Ambulabit quasi ignis conflatorij, & quasi herba fullonum 34
4 Et egrediemini, & salietis, tanquam vituli vinculis relaxati 587
Et exorietur vobis, qui nomen meum metuitis, sol iustitiae 450

EX MATTHÆO.

Cap. I. Et vocabis nomen eius Emmanuel 113
Et paries filium, & vocabis nomen eius, Iesum 155
3 Baptizat in spiritu & igne, & ventilabro purgat aream suam 35
Facite ergo fructus dignos poenitentiae 638
Ambulans Iesus circa mare Galilaeae, vidit duos fratres 144, 145
4 Non de solo pane viuet homo, sed ex omni verbo, quod procedit de ore Dei 660
5 Si obtuleris munus tuum ad altare, ibique recordatus fueris fratrem tuum aliquid habere contra te, &c 658
6 Luceat lux vestra coram hominibus 658
Pater noster, qui es in caelis 9
7 Omnia quaecumque vultis vt faciant vobis homines, haec & facite illis 172
Portae inferi non praeualebunt aduersus eam 404
Omnis arbor, quae non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur 56
Et descendit imber, & venerunt fluij, & flauerunt venti 484
10 Erunt nouissimi, primi: & primi, nouissimi 187
Non veni mittere pacem in terram, sed gladium 163, 181
Quod in aure auditis, in testibus annunciate 444

11 Nemo nouit filium, nisi pater 93
Vae tibi Chorazin, vae tibi Bethsaida, &c 153
Accedite ad me omnes, qui laboratis, &c 571
Qui habet aures audiendi, audiat 20
13 Exiit, seminans, vt seminaret 148
Sagena in mare missa 268
Beati oculi, quia vident & aures vestrae, quia audiunt 103
Vir modicae fidei, ad quid dubitasti 181
14 Non sum, nullus, nisi ad oues, quae perierunt, domus Israel 439
Ceci sunt, ecce sunt, duces 641
15 Non est bonum dare panem filiorum canibus 716
16 Quidquid soluetis super terram, erit solutum, & in caelis, &c 715
Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo ecclesiam meam 42, 505

Portae inferi non praeualebunt aduersus eam 516
Dabo tibi clauas regni caelorum 715
Christus in monte transfiguratus cum Mose & Elia collocutus est 116, 140
Quorum angelus patris mei, qui in caelis est, faciem intuentur 127
Vbicunque fuerint duo vel tres, congregati in nomine meo, in medio eorum sto 198
Sunt, qui se castrauerunt propter regnum caelorum 19
Siloae aquae 129, 21
Hofanna in excelsis 138
Hic est haeres, venite, & occidamus eum 575
Implete mensuram patrum vestrorum 12, 23
Hierusalem, Hierusalem, quoties ego volui congregare filios tuos, & noluisti 10
Et videbunt signum filij hominis 188, 24
Tunc, qui in Iudaea sunt, fugiant montes 122
Praedicabitur euangelium hoc in vniuerso mundo 42
Venite benedicti patris mei possidere regnum, quod vobis paratum est a constitutione mundi 316
Cum autem venerit filius hominis in gloria sua 682
Tolle, tolle, crucifige eum 68, 26
Pater, si non potest transire hoc, fiat voluntas tua 557
Amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis, & venientem in nubibus caeli 418
Hic est sanguis meus, qui pro vobis effundetur 624
Barabbam postularunt 82, 27
Erant ibi mulieres multae procul spectantes, &c 345
Eli, Eli, Lama sabathani 557
Ecce relinquetur domus vestra deserta 48, 28
Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem saeculi 458
Euntes, docete gentes, baptizantes eos, &c 25

EX MARCO.

Parate viam Domini, rectas facite semitas eius 566
In iudicium ego in mundum veni, vt non videntes videant, & qui vident, caeci fiant 200
Quid tibi nobiscum, fili Dei, venisti ante tempus torquere nos 148
Aurum, argentum, baculum & calceos nolite portare 255

EX LYCA.

Via virtutum non cognosco 117
Spiritus sanctus descendit in te 126
Et erexit cornu salutis nobis, &c 316, 317
In ruinam, & resurrectionem multorum venit 124
Quia viderunt oculi mei salutare tuum, quod paraisti, ante faciem omnium populorum 316

Gloria

Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus 46
6 Hos duodecim elegit Iesus 456
Caecus si caecum ducat, ambo in foueam cadent 231
Vae vobis, qui nunc ridetis, quoniam lugebitis. 311
8 Qui habet aures audiendi, audiat 65
Simile est regnum caelorum homini seminanti semen bonum in agro suo 247, 606
9 Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me 606
10 Ecce ego do vobis potestatem conculcandi serpentes, & scorpiones 567
Regiones albescunt 255
11 Cum domum fortis ingressus, vasa ipsius diripuit 127
15 Gaudium maius super vno peccatore poenitentiam agente, &c. 630, 631
19 Homo quidam nobilis abiit in longinquam regionem, vt acciperet sibi regnum, & reuertetur 208
21 Caelum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt 678
23 Et videbunt filium hominis venientem in nubibus caeli 682
24 Secuta est mulieres quaedam, &c. 345

EX IOANNE.

Cap. I. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est 263
Dedit eis potestatem filios Dei fieri, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate viri, &c. 9
Qui non ex sanguinibus, sed ex Deo nati sunt. 596
Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. 98
Plenum gratiae & veritatis 22
2 Domus mea, domus orationis vocabitur 687
3 Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu, non iatrabit in regnum caelorum 25
Qui credit in me, non iudicabitur: qui autem non credit, iam iudicatus est 34
4 Qui biberit ex aqua, quam dabo ei, fiet fons aquae salientis in vitam aeternam 61, 129
Nathanael, in quo dolus non erat 27
Spiritus Deus est 349
5 Scrutamini scripturas, quoniam, &c. 573
Ioannes bapt. lucerna ardens 441
6 Nemo potest venire ad me, nisi pater, qui misit me, traxerit eum 103
Ego sum panis, qui descendit de caelo 141
Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus 61
Verba mea spiritus sunt 626
Et erunt omnes docibiles Deo 573
7 Flumina de ventre eius fluent aquae viuentis 195
8 In peccatis vestris moriemini 52, 103
Vos ex patre Diabolo estis 10
Abraham vidit diem meum, & gauisus est 42

Si esset hic homo à Deo, sabbatum non solueret 9
Tolle, tolle, crucifige eum 19
Spuro Christus visum caeco restituit 98, 99
Ego veni in nomine patris mei 467, 10
Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant 709
Nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet 445
Qui me diligit, me sequatur 284, 12
Nunc iudicium est huius mundi 722
Venit princeps mundi huius, & in me non habet quicquam 575
Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem tuam 138
Multae in domo patris mei sunt mansiones 309
Nunc glorificatus est filius hominis 185
Ego sum vitis vera, pater meus agricola 255, 15
Quisquis audit verba mea, diligit eum pater meus, & ad ipsum veniemus, & mansionem apud eum faciemus 185, 186
Pater glorificat me 185, 17
Ego sum lux mundi 48, 18
Tolle, tolle, crucifige eum non habemus regem, nisi Caesarem 13
Accipite spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittentur eis, &c. 678

EX ACTIS APOSTOLORVM.

Cap. 2. Cvm essent in vnum omnes congregati, factus est de caelo repente sonus, &c. 677
In linguis igneis spiritus sanctus in quemque Apostolorum descendit 204
Erat autem credentium omnium cor vnum, & anima vna 709
Stephanus plenus gratia & fortitudine 22, 6
Non decet prophetam perire extra Hierusalem 7, 343
Apud Deum non est acceptio personarum 200, 10

EX EPISTOLA DIVI PAULI AD ROMANOS.

Cap. 1. Creaturae potius, quam creatori seruiebant. 307
Putantes se esse sapientes, stulti facti sunt 509
Non qui in manifesto Iudaeus sit. 18, 2
Patientia spem operatur spes autem non confundit 256
Vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia 28.
Video aliam legem repugnantem legi mentis meae 662
Expectatio creaturae reuelationem filiorum Dei expectat 374
Deus est, qui iustificat, quis est, qui condemnet? 28
Non omnes, qui ex Israel sunt, ij sunt Israelitae, 18. 638
Prope est verbum in ore tuo, & in corde tuo. 99

I N D E X.

Quam speciosi sunt pedes Euangelizantium bona	390	Lugebo multos eorum, qui ante peccauerunt.	12
Finis legis, Christus, ad iustitiam omni credenti	395	Dei virtus in infirmitate perficitur	130
11 Sic & in hoc tempore reliquiae per electionem gratiae saluae factae sunt	456. Rom. 11	E X E P I S T O L A A D G A L A T A S.	
Reliquiae secundum electionem gratiae saluae factae sunt	17	L Egem enim per angelos ordinavit in manu mediatoris Moſis	Cap. 3. 116
12 Nolite conformari huic saeculo, sed reformamini	485. Rom. 12	Ea autem, quae sursum est, Hierusalem, libera est	43, 562
Hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, &c.	22	Filij mei, quos rursus parturio	565
E X E P I S T O L A I. A D C O- R I N T H I O S.			
Cap. 1 N on autem spiritum huius mundi accepimus, &c.	332	E X E P I S T O L A A D E P H E S I O S.	
2 Si enim cognovissent, nequaquam Domini gloriae crucifixissent	33	S icut & elegit nos ab ipsa mundi constitutione	Cap. 1. 310
3 Dei nos agricolatio sumus	692	Ipse enim est pax nostra	328 2
Lac vobis potum dedi	565	Iam non estis hospites & advenae, sed concives sanctorum	683
Ego plantaui, Apollo rigavit, Deus autem incrementum dedit	703	Apostolos primum, deinde prophetas creavit Deus	101. & 102
Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus	256	Omnis clamor & tumultus tollatur a vobis	75
Si quis aedificaverit super fundamentum istud, ligna, fenum, calamum, &c.	479	Vellem omnes homines esse, sicut me ipsum	62
Cuiusque sit opus ignis probabit, & saluabitur, tanquam per ignem	98	Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem, & dedit dona hominibus	127
7 Vnusquisque vestrum proprium donum habet a Deo	496	Christus, caput credentium	484 5
9 Qui euangelium docent, de euangelio vivant	301	E X E P I S T O L A A D P H I L I P P E N S E S.	
10 In nube baptizati	264	M ihi enim vivere, Christus est, & mori, lucrum	Cap. 7. 473
12 Omnia operatur vnus & idem spiritus, diuides singula prout vult	180	E X E P I S T O L A A D C O L O S S E N S E S.	
13 Charitas non cogitat malum	25	E st enim ipse pax nostra	150 Cap. 1.
14 Si prophetetis, intret autem quis infidelis, aut idiota, occulta cordis eius manifesta fiunt	1	In quo omnis habitavit deitatis plenitudo.	98
15 Corruptunt bonos mores colloquia prava.	26	Vetus homo exuendus	138 3
Christus, primitiae dormientium	320	E X E P I S T O L A A D T H E S- S A L O N I C E N S E S.	
Sicut in Abraham omnes morimur, ita in Christo omnes viuificabimur	150	P ervenit autem ira Dei in illos in finem	88 Cap. 1.
Primus homo de terra terrenus, secundus autem de caelo caelestis	309	Qui mortui sunt in Christo, primi resurgent: qui autem relictii, in nubibus cum Christo occurrent	4 682
Stella a stella gloria differt	185	Rapiemur in nubibus in occursum Domini in aera: & ita semper cum Domino erimus	688
E X E P I S T O L A 2. A D C O R I N T H I O S.			
Cap. 2. C hristi bonus odor sumus Deo	174	E X E P I S T O L A A D T I T V M.	
Epistola nostra, vos estis	440	P ost primam & secundam adhortationem, hominem haereticum devita, &c.	Cap. 3. 427
Velamen super cor eorum positum est	574	E X E P I S T O L A A D H E B R A E O S.	
Nam & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus onerati	374	S unt omnes spiritus administratoij	631 Cap. 1.
Vnus pro omnibus mortuus est	601		
Pro nobis abominatio factus est, &c.	600		
6 Bece nunc tempus acceptabile, ecce dies salutis.	558		
9 Quod enim quisque seminaverit, hoc ipsum & metet	68		

I N D E X.

5 Non enim sibi quisquam sumit honorem, sed qui vocatus est a Deo	294	P eccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius	Cap. 2. 42
Lacte amplius non egent	138	Lapides preciosi	519
6 Sacrificio translato, transfertur & sacerdotium	23	Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, &c.	492
7 Christus rex, & pontifex	189	Aequitatem vidit oculus eius	33 3
10 Vmbra enim futurorum bonorum lex habuit	326	E X E P I S T O L A I. D. I O A N N I S.	
12 Accessistis ad montem Sion, civitatem Dei viventis, caelestem Hierusalm	43	S cribo vobis, patres, quoniam cum, qui est ab initio, cognovistis	Cap. 2. 308
E X E P I S T O I A D I V I I A C O B I.			
Cap. 4. A ppropinquate Deo, & ipse appropinquabit vobis	519	Probate spiritus, an ex Deo sint	332 4
E X A P O C A L Y P S I D. I O A N N I S.			
E X E P I S T O L A I. D. P E T R I.			E go sum primus & vltimus
			543 Cap. 2.

Indis autoritatum sacrae Scripturae Finis.

P A R I S I I S,
*Excudebat Ioannes Mestayer, in Mathematicis
Typographus Regius, sumptibus honestis-
simi viri Michaelis Sonny, Anno
Domini, 1580.*

Pag. lin.

21. 9. $\zeta\eta$ επ
32. 4. $\beta\eta$ σε
69. 4. εις
72. 14. $\kappa\epsilon\gamma\epsilon\tau\iota$
112. 3. $\alpha\upsilon$ marg. ΜΟΧΘΗΤΕ
143. 2. $\delta\delta$ δς
219. 23. $\sigma\kappa\lambda\epsilon\upsilon\tau\eta\mu\epsilon\lambda\omega\upsilon$
228. 5. $\alpha\pi\alpha\chi\theta\upsilon\varsigma$
285. 1. $\gamma\alpha\sigma\pi\omicron\varsigma$

Corrigenda in Græco Esaiâ.

Pag. lin.

422. 17. $\psi\omicron\pi\alpha\pi\iota\omega$
499. 21. $\mu\eta\theta\omicron\sigma\mu\tau\iota$
579. 19. $\alpha\lambda\upsilon\sigma\alpha$

In eodem Latino.

252. 5. Regio eorum veluti
262. 27. iniuerit
350. 10. egressa

Pag. h.

400. vt non aud
418. post Dñs deest. Deus
455. i. perexiguc
489. 25. dilecte
499. 4. annuncient
500. 3. Congregentur
538. 6. est. subito
680. 14. Quinam
750. 13. vhere

Corrigenda in Procopio Græco

Pag. lin.

2. 39. Ad marg. $\epsilon\sigma\upsilon\mu\alpha\tau\iota$
4. 6. $\beta\alpha\sigma\iota\lambda\epsilon\upsilon\sigma$
14. 9. $\sigma\upsilon\mu\mu\epsilon\lambda\epsilon\tau\iota$ $\delta\lambda\omicron\sigma\eta\epsilon\mu\epsilon\varsigma$
23. 9. $\alpha\pi\sigma\iota\lambda\delta\omicron$
25. $\mu\eta\sigma\iota\omicron\upsilon$ $\sigma\upsilon\upsilon$
26. 18. $\alpha\pi\sigma\iota\pi\upsilon\sigma$
27. 8. $\alpha\upsilon\sigma\delta\alpha\iota\tau\epsilon\upsilon\sigma$
32. 11. $\epsilon\mu\mu\alpha\iota\omicron\upsilon\delta\alpha\mu$
38. 8. $\mu\omicron\delta\iota$ & $\mu\omicron\delta\delta$
47. 45. ad marg. melius, $\epsilon\omega\pi\omicron\delta\epsilon$
54. 32. ΜΟΝΟΣ
56. 28. $\epsilon\theta\omicron\sigma\mu$
67. 12. $\tau\epsilon\upsilon\delta\eta\sigma\iota\sigma$
68. 11. $\delta\upsilon\sigma\eta\upsilon\sigma\tau\epsilon$
32. ad marg. pro lacuna in-
 $\chi\alpha\tau\epsilon\upsilon$
81. 18. $\pi\epsilon\pi\tau\omega$
85. 44. $\epsilon\pi\alpha\lambda\alpha\delta\alpha\iota\tau\epsilon\upsilon$
86. 2. δ
88. 27. ΑΠΟΡΙΑ
140. 33. ad marg. $\epsilon\sigma\tau\epsilon\mu\mu\epsilon\tau\epsilon\upsilon\sigma$
150. 21. ad marg. $\delta\iota\omicron\upsilon$
163. 9. $\Sigma\Upsilon\Upsilon\Lambda\Lambda\Lambda$
177. 23. $\epsilon\iota\delta\eta$
241. 22. $\epsilon\iota\delta\omicron\tau\omega\varsigma$
245. 4. 2. $\kappa\alpha\theta\alpha\mu\pi\epsilon$
246. 47. $\tau\epsilon\tau\epsilon\delta$
248. 2. $\mu\alpha\tau\alpha\lambda\eta$ $\kappa\omicron\iota$
254. 20. $\omega\delta$ pro δ
256. 14. $\delta\upsilon\alpha\delta\epsilon\upsilon\sigma\tau\epsilon\upsilon$
397. 1. ad marg. $\Sigma\Lambda\epsilon$
421. 21. $\mu\omicron\delta\iota$
487. 19. tolle punctum ante $\tau\epsilon\mu\alpha\lambda\eta\mu$
512. 42. pone signum ante $\mu\alpha\lambda\eta$ linea sequente.
523. 23. $\delta\iota\delta\omicron\upsilon\sigma\tau\epsilon\upsilon$
529. 11. deest δ post $\gamma\alpha\pi$
549. 3. tolle punctum ante $\lambda\iota\gamma\eta\mu$
658. 27. $\pi\epsilon\pi\alpha\iota$
674. 36. $\delta\iota\delta\omega\tau\epsilon$ & sic tollenda correctio ad marg.
712. 1. ad marg. $\epsilon\gamma\omega\sigma\alpha\tau$
715. 8. Octaua hæc linea debet nonam sequi.
738. 23. $\sigma\iota\upsilon\tau\epsilon$
742. 17. $\sigma\iota$

Corrigenda in Procopij versione

Pag. vers.

23. 42. potitus
24. 27. significaret.
41. 7. $\tau\epsilon\lambda\epsilon$ $\gamma\omega\mu$
46. 2. deest $\mu\epsilon$ post $\iota\pi\alpha$.
50. 12. Quando
53. 49. effugium
54. 37. siue
61. 9. Exultabit
16. cogitatur
63. 6. iam
35. $\mu\epsilon\tau\epsilon$
68. 22. medicum denique,
70. 18. vices
71. 3. tumorem
75. 18. $\tau\omicron\lambda\epsilon\delta$. 34. $\iota\upsilon\delta\alpha\mu$
77. 11. interni
82. 21. abnegare.
23. $\tau\omicron\lambda\epsilon$ &

30. qui

83. 6. lenitate
84. 11. $\alpha\delta\delta\epsilon$ à post iuratus.
85. 30. confirmatus
89. 16. Sic
35. dignos.
91. 19. $\alpha\delta\epsilon\sigma\tau$ omnibus post manet
92. 43. futura
93. 44. audere
95. 16. Ter deinde
99. 49. $\alpha\delta\epsilon\sigma\tau$ quorū ante testimo-
105. 24. $\alpha\delta\epsilon\sigma\tau$ vel ante (
37. vita
106. 6. istud
108. 23. tolle illo
109. 11. $\Sigma\Lambda\text{M}\text{A}\text{R}\text{I}\text{A}$
34. tempore
110. 44. seruatum
111. 1. Docet
115. 39. inuidia
121. 5. Quin & deusfatis
134. 17. RVM
34. significatur
38. & pro aut
136. 1. $\text{R}\text{V}\text{I}\text{N}\text{A}\text{E}$
138. 21. quos ipse acceperat
41. fundamenta
146. 37. præfecti
147. 31. In tuere aliquem
148. 44. Congregatam
153. 24. prodeuntem
155. 19. decuisset
159. 34. tolle in
160. 9. consumatur
165. 4. mentem
171. 7. eiusdem
174. 11. $\text{T}\text{I}\text{E}\text{R}\text{R}\text{E}$
45. $\alpha\delta\epsilon\sigma\tau$ $\text{I}\text{A}\text{N}\text{TE}$ est.
180. 9. impeditus
49. $\alpha\delta\epsilon\sigma\tau$ $\text{I}\text{N}\text{A}\text{N}\text{TE}$ $\text{R}\text{E}\text{C}\text{T}\text{I}$
182. 49. $\alpha\delta\epsilon\sigma\tau$ eiusdem post)
50. alimentu
184. 1. de
185. 51. $\alpha\delta\epsilon\sigma\tau$ in ante quibus
205. 4. dicezent
209. 37. Prouide
212. 38. bafes
215. 3. hos
221. 10. indigena
226. 49. ITA
229. 53. post cecidit, $\alpha\delta\delta\epsilon$ inimi-
cus, ipsi non insultare:
 que male habetur i. ver-
 bu seq. pag.
230. 10. enucliantur
232. 37. huic
233. 28. $\text{S}\text{E}\text{D}\text{B}\text{I}\text{T}$
235. 21. intercalatur
240. 36. $\text{C}\text{O}\text{M}\text{I}\text{V}\text{N}\text{G}\text{I}$
244. 7. $\alpha\delta\delta\epsilon$ quā ante aduersus.
245. 42. caulis
249. 3. & isti
37. præreptum
250. 10. $\text{C}\text{O}\text{N}\text{T}\text{V}\text{R}\text{B}\text{A}\text{T}\text{V}\text{M}$
251. 3. orietur
22. arripisset
252. 11. monente
253. 7. nobis fit,
255. 23. vite
46. vitallique
256. 36. omne $\text{F}\text{L}\text{V}\text{M}\text{E}\text{N}$
258. 40. sententig
265. 21. $\alpha\delta\delta\epsilon$ eo ante ventum.
267. 8. Auuius
271. 5. catenis
274. 7. dicta
277. 35. qualia

278. 9. frustra

10. quod
34. iuggeram
46. de
279. 9. abusus
280. 15. propheta
284. 36. Christianos
287. 46. confertis
289. 22. que
290. 6. parcant
304. 19. $\tau\omicron\lambda\epsilon$ à
309. 35. $\text{C}\text{O}\text{N}\text{R}\text{V}\text{T}\text{T}\text{V}\text{M}$
311. 48. vnum
312. 43. Aquilas
320. 32. adhuc
321. 9. que
326. 25. sunt.
327. 23. priuatione
329. 18. omnium
332. 6. sine
333. 2. adiuti.
36. post est. $\alpha\delta\delta\epsilon$. ipsan vero
uiuifici Spiritus vim
sic vocat, per quam re-
surrecturi sunt. de qua
sunt ita Davidis;
335. 6. ipsi
336. 8. veritas
337. 29. leniter
339. 22. $\alpha\delta\delta\epsilon$ habetur post loco
342. 33. bonum,
345. 19. $\gamma\omega\mu$
359. 16. feri
368. 11. dicit
32. monentibus
32. eum
372. 32. scribi
373. 24. indicaſſe
374. 11. dignis
379. 1. feri
391. 41. elati
397. 44. quolibet
400. 41. parcer
403. 39. $\text{Q}\text{U}\text{A}\text{E}\text{R}\text{E}$
406. 25. cogatur.
408. 12. necessarium
415. 2. præcesserunt
70. hostiles
416. 2. admit.
32. vrbis
419. 28. terra
423. 24. qui &
426. 36. immoratus
431. 2. ad
16. $\text{V}\text{T}\text{E}\text{N}\text{S}$
18. Inuenias
433. 29. inductus
448. 46. confundit.
456. 46. vitium
460. 3. querebantur.
474. 14. idolis
484. 26. ascenso
485. 15. reformamini in nouit
492. 31. gestis
492. 36. $\text{F}\text{E}\text{R}\text{E}$
493. 43. vitium vestre
494. 12. lauerit, vel purgauerit
48. rationem
495. 12. priuar
497. 5. velle
502. 4. $\tau\omicron\lambda\epsilon$ ad
517. 43. paullo
46. $\alpha\delta\delta\epsilon$ ad ante veter
519. 1. ipsa
45. examina
521. 25. $\alpha\delta\delta\epsilon$ qui ante dilectionis
523. 14. ipic

530. 4. qui

534. 18. indicari
535. 5. rem in medio
543. 26. indicet
32. $\tau\omicron\lambda\epsilon$ vero
544. 21. colliguntur.
545. 10. inuitari
19. perfecisse
41. $\text{I}\text{T}\text{I}\text{N}\text{ATE}$
146. 4. acciderunt
32. affluentibus
33. vixiffes
552. 30. $\tau\omicron\lambda\epsilon$ ab
555. 49. TE
558. 23. adnecentes
559. 44. meridies
561. 16. pio
563. 43. illos
568. 40. stauri
571. 27. obteratus
573. 29. caleret
574. 52. nulli
576. 40. Totum inue locum pertur-
batum sic lege. Absim
mo stabitimus. Scibitur
enim, iustus meus
ex fide viuuit.
579. 1. latus
583. 24. $\tau\omicron\lambda\epsilon$ ciuium
584. 38. $\tau\omicron\lambda\epsilon$ qui
589. 12. enim
600. 31. Nec vero
610. 11. Huic
615. 12. tranſiuit
617. 14. primam
19. $\alpha\delta\delta\epsilon$ elementatis, post ita
25. Apofolo
618. 48. indieet
621. 42. Seniores
622. 27. $\alpha\delta\epsilon\sigma\tau$ videbāt post $\alpha\delta\epsilon\sigma\tau$
630. 6. huic
632. 34. intelligentem
644. 9. tantam
649. 48. legis cultu
651. 30. propter ea
656. 19. fietere
669. 7. $\alpha\delta\delta\epsilon$ quibusdā post pla-
cet
671. 43. post. $\text{N}\text{O}\text{N}\text{I}\text{S}$. $\alpha\delta\delta\epsilon$ ET
 NON $\text{A}\text{P}\text{P}\text{R}\text{E}\text{H}\text{E}\text{N}\text{S}$
 $\text{I}\text{B}\text{E}\text{T}$ NOS IN VT IT IA
54. Christo
671. 48. atque
674. 27. differat
683. 44. commoniti
686. 32. moderatiores
689. 29. ipsa
697. 11. $\alpha\delta\delta\epsilon$ spe post autem
706. 21. augeri
707. 2. illis
708. 9. saluantur
711. 51. $\tau\omicron\lambda\epsilon$ ipsam
716. 14. prima
717. 23. sacerdotum
41. $\tau\omicron\lambda\epsilon$ &
726. 15. $\tau\omicron\lambda\epsilon$ duras vel interice &
732. 9. acceperis
734. 38. $\alpha\delta\delta\epsilon$ cupis post infligere
744. 17. iis
747. 24. dubitare
749. 4. $\text{I}\text{M}\text{O}\text{L}\text{A}\text{T}$
751. 9. postulat
752. 9. diftribatō que
754. 1. ea
31. sensu
757. 17. $\alpha\delta\delta\epsilon$ propter Saluatorē
post etiam

Lege in initio præfationis linea 7. adferat: & lin. 9. conferant.

